8
1 F
30

V 8 34

~~10. 1. f. 12.~~

10. 8. b. 22.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

HISTORIA
PELAGIANA

Digitized by Google

Digitized by Google

HISTORIA PELAGIANA

& Diſsertatio

DE SYNODO V. ŒCVMENICA

IN QVA

Origenis ac Theodori Mopſueſteni Pelagiani erroris Auctorum iuſta damnatio exponitur,

ET

AQVILEIENSE SCHISMA DESCRIBITVR.

ADDITIS

VINDICIIS AVGVSTINIANIS

PRO LIBRIS A S. DOCTORE CONTRA PELAGIANOS, ac SEMIPELAGIANOS ſcriptis.

AVCTORE

P. M. HENRICO DE NORIS VERONENSI

Auguſtiniano Sacræ Theologiæ Profeſsore, & S. R. vniuerſalis Inquiſitionis Qualificatore.

CVM PRIVILEGIO.

Conuentus Jesu Mariæ de Vrbe est fratrum Discalceatorum S. Aug.ni Cong.is Italiæ

PATAVII.

Typis Petri Mariæ Frambotti. *Superiorum Permiſſu.* MDCLXXIII.

Digitized by Google

Eminentiſsimo Principi

FRANCISCO
S.R.E. CARDINALI
BARBERINO

Sacri Collegij Decano.

GIgantes olim in cœlum iter affectantes, impium bellum ſuperis intuliſſe, atque inde fulmine deiectos, ac montium ruina conſepultos, matrique ſuæ redditos, temeritatis pœnas perſoluiſſe, fictis fabulis Poetæ prodiderunt. Eadem Pelagium Hæreſiarcharum calliđiſsimum vecordia, idem planè furor impulit, vt audacia gigantea, & ſacrilega ſpe ſibi cœlum deſtinans, plurimos peſtilenti ſydere afflatos, in idem votum alliciens, immane bellum aduerſus Dei Gratiam concitaret. Verùm D. Auguſtinus in rei Orthodoxæ tutelam vigilantiſsimè excubans, contra ſuperbiſsimorum hominum impetum impauidus ſtetit, atque ex Africana arce in perduelles detonans, viginti annorum bello magnum diem impoſuit. Huius ſacri belli hiſtoriam à pluribus, iiſq; præclaris Scriptoribus contextam, attentiore cura ad incudem reuocatam, & ope codicum manu exaratorum auctã,

Aug. lib. 4. op. imperf. cap. 112.

publici

publici iuris facere, illique tui magni nominis fulgorem circumponere auſus ſum, Purpuratorum Eminentiſsime. Haud enim ingratum tibi fore ſperaui totius operis argumentum, quod effuſam cœleſtis Gratiæ beneficentiam complectitur, cuius admirabile, ac propè ſingulare exemplum in te Chriſtianus Orbis admiratur. Facere fortia, ac pati, non humanæ virtutis, quod inſanientis ſapientiæ dogma fuit, ſed diuinæ Gratiæ munus eſt, ab inexhauſto æternæ indulgentiæ fonte promanans. Etenim vt rectè eiuſdem Gratiæ defenſor dixit, ſi ſemel nobis eadem ſubtrahatur, non dico vincere, ſed nec pugnare poterimus. Quæ verò ac quanta tu fortiter geſſeris, cum Vrbanus VIII. Pontificum Maximus in tuos humeros pares, ac validos totius imperij molem reclinauit, ea in oculis omnium, in ore famę verſantur. Et poſtquam ille ad ſuperos receſsit, quanta animi conſtantia, ac firmitudine fortunę cuncta miſcentis impetus tuleris, notius ſingulis eſt, quàm vt mea opera fieri poſsit illuſtrius. Hęc enim pręclariſsimi ſcriptores annalibus conſignarunt, & ſeram poſteritatem in virtutis ęmulationem tot ex te datis exemplis prouocabunt. In ſecundis magno animo fuiſti, cum tot millia hominum audienda erant, cũ tot libelli, hoc eſt, mortalium fortunę diſponendę, cum tantus rerum ex Catholico Orbe accurrentium congeſtus ante te ſtaret, cum circumfuſa aulicorum turba, ac magnorum Principum Legati tuam gratiam prenſantes, vndique te obſiderent. Tu verò inter tot arridentis fortunę lenocinia, non te felicitate corrumpi paſſus es, ſed ęquam mentem, atque

Idē ſerm. 13. de Verb. Ap.

ab

ab inſolenti lętitia temperatam perpetuò ſeruaſti. At in aduerſis, quę animus meminiſſe horret, te ipſo maior ſemper extitiſti; quippe qui ſupra ancipites caſus, aulęque incerta, ac lubrica eminens, inſignia inuictę virtutis trophęa domi, foriſque erexiſti. Hęc autem animi bona, ſi tibi ex te nata eſsent, non dicam exilia, ſed nulla propemodum fuiſſent. Nam ſi ſibi animus relinquatur, & ſecundis rebus defluit, & aduerſis ingruentibus frangitur, proſperis inſolenter elatus, contrarijs miſerè eliſus. Illam igitur animi tui firmitatem, conſtantemque in vtraque fortuna tenorem amicum tibi Numen indulſit. Etenim vt olim alter diuinæ Gratiæ ſtrenuiſsimus defenſor Proſper ad Demetriadem ſcripſit, *inter ſecunda vitæ iſtius, & aduerſa, quibus gemina ſemper tentatione pulſamur, ſi proficimus, inde alimur: ſi ſtamus, inde ſubſiſtimus*. Quare cum omnia animi bona, ingenteſque virtutes, quæ te in Eccleſiaſtica Hierarchia poſt Chriſti ſeruatoris Vicarium primo loco ſpectabilem vniuerſo Orbi faciunt, cœleſti Gratiæ acceptas feras, profectò hilari, promptoque animo excipies, ſimulque intelliges, quantum pro eadem gratia à Pelagianorum inſidijs aſſerenda à Romanis Pontificibus, à totius Chriſtiani Orbis Synodis, & ab Auguſtino præſertim peractum ſit. Hic enim, vt Fulgentij verbis vtar, *turrim fortitudinis ipſam gratiã tenens, & exinde cuncta hoſtilium machinamenta telorum cœleſtis iuuaminis virtute confringens, non ſolùm ipſe de hoſte victoriam referens triumphauit: quin etiam poſteris certandi, & vincendi ordinem, ſi quando victa prauitas recidiuo auſu infandum caput eri-* Lib. 1. de ver. præd. & grat. c. 18.

gere

gere niteretur; oſtendit. His accedit, quòd nemo ignorat, quantùm hiſtoriæ cum ſacræ, tum profanæ promouendæ manum & generosè, & ſapienter admoueris. Etenim cum egregiè factis ampliſsimam hiſtoriæ materiem iam pridem, & exemplum præbueris, animum ad Rempublicam literariam optimis ſcriptis illuſtrandam, & locupletandam adieciſti. Byzantinæ hiſtoriæ, ac Sanctorum Patrum monumentis ingens ex liberalitate tua pretium, atque incrementum nouis codicibus ſuppeditatis accreuit. Res Eccleſiaſtica pluribus Synodis, ac Romanorum Pontificum epiſtolis, quę hactenus in bibliothecarũ angulis cum blattis luctatæ fuerant, tua cura in lucẽ emiſsis, aucta, atque colluſtrata eſt. Hinc erga bonarum literarum profeſſores ſingularis tua illa beneuolentia, & regium in morem effuſa largitio. Quot enim ſęuiente in ipſos domi vel hęreticorum furore, vel curtę ſupellectilis penuria, patrijs laribus exactos in tuum ſinum humaniſsimè recepiſti; totque, ac tantis beneficijs cumulaſti, vt in lucri loco deputauerint, patriam amiſiſſe, dum te veluti Patrem ſortiti ſunt, à quo tam ſplendidè alerentur, atque omni beneficiorum genere ornarentur. Quibus tu, vbi fato conceſſere, ſepulchrales ex ære ſtatuas erexiſti, non tam gloriæ ipſorum, quàm tuæ munificentiæ perpetuò duraturum monumentum: qui ſanè perierant, niſi domi antea perijſſent. Hanc eximiam, raramque liberalitatem, qua literas, ac literatos foues, qua nobiles aduerſa fortuna ad egeſtatem redactos, qua tot pauperum familias, foues, erigis, ſuſtentas, quantùm in te eſt ſupprimis, ac celas: huncquè vnum be-

neficij

neficij fructum putas, ſi ſe accepiſse negauerint. Sed latere non potes: In multa luce tua te liberalitas poſuit, & quo ſtudioſiùs premitur, erumpit. Tu quidem, vt de me loquar, cum iſthic eſsem, me hominem vmbraticum non ſemel aduocaſti, atq; ad Eccleſiaſticæ hiſtoriæ, quam vix à limine ſalutaueram, adyta penetranda, tuam omnem operam, opemquè pollicitus eadem, qua cęteros ratione animaſti. Hos pietatis, & in omne genus hominum propenſionis ſtimulos tibi cœleſtis Gratia ſubdit, hunc eximium ſapientiæ amorem accendit, ad hæc tam illuſtria ac nunquam interituræ famæ facinora impellit, vt eiuſdem diuinæ Gratiæ aduerſus Pelagianos ab Auguſtino Doctorum ſummo defenſæ hiſtoria tibi vni iure ac merito nuncupanda videatur. Vale.

EMINENTIÆ VESTRÆ

Dat. Patauij 10. Kal. Aprilis 1673.

Deuinctiſsimus, atque addictiſsimus ſeruus
F. Henricus de Noris Auguſtinianus.

Magiſter F. Hieronymus Valuaſorius Mediolanenſis totius Ordinis Eremitarum S. P. Auguſtini Prior Generalis.

CVm opus tripartitum F. Henrici de Noris Veronenſis noſtri inſtituti Magiſtri, ac Regentis, cui tituli *Hiſtoria Pelagiana, & diſſertatio de Synodo V. additis Vindicijs Auguſtinianis*, duo noſtri Sac. Theologiæ profeſsores, quibus id à nobis iniunctum fuerat, recognouerint, ac in lucem edi poſſe probauerint, facultatem concedimus, vt ſeruatis ſeruandis typis mandetur. In quorum fidem has literas manu noſtra ſubſcriptas, ac ſigillo noſtro munitas dedimus. Romæ in Cœnobio S. P. N. Auguſtini die 20. Iunij 1672.

Magiſter Franciſcus Maria Ferragatta à Secretis.

Reg. lib. 6.

Noi Reformatori dello Studio di Padoua.

HAuendo veduto per fede del Padre Inquiſitore di Padoua, nel Libro intitolato *Hiſtoria Pelagiana, &c.* non eſserui coſa alcuna contro la ſanta fede Catholica, e parimente per atteſtato del Segretario noſtro, niente contro Prencipi, e buoni coſtumi, concedemo licenza à Pietro Maria Frambotti di poterlo ſtampare; oſseruando &c.

Dat. à primo Agoſto 1672.

{ Nicolò Sagredo Cau. Proc. Ref.

{ Pietro Baſadonna Cau. Proc. Ref.

Angelo Nicoloſi Segr.

IN-

INDEX CAPITVM
Vtriuſque Libri.

LIBER I.

Cap. 1. *Origenes Pelagianæ Sectæ Princeps.* Pag. 1

Cap. 2. *Rufinus Aquileienſis Origeniſta primus in Occidente Pelagianorum errores docet. Pelagius, ac Celeſtius eiuſdem in vrbe diſcipuli. Origenes à Theophilo Alexandriæ damnatur. Hieronymus, ac Rufinus mutuis ſe ſcriptis lacerant. Anaſtaſius Papa cum Origene Rufinum damnat. Pelagius Rufini opera Romæ in inſignium Virorum clientelam irrepit.* 7

Cap. 3. *Pelagij patria, profeſſio Monaſtica, & doctrina. Scribit Romæ commentarios in epiſtolas Pauli. Celeſtius Eunuchus Pelagij Achates. Rufini in Sicilia obitus. Palinodia eiuſdem ex codice Vaticano nunc primùm recitatur.* 20

Cap. 4. *Celeſtius in Synodo Carthaginenſi ab Aurelio Primate damnatus Epheſum pergens Preſbyter conſecratur. Pelagius ab Auguſtino, & Hieronymo ſcriptis confutatur. Theophilus Alexandrinus moritur.* 28

Cap. 5. *Sanctus Flauius Marcellinus Donatiſtarum, ac Pelagianorum hoſtis occiditur. Dies martyrij eiuſdem ſtatuitur. Inſigne de illo elogium. Auguſtinus Carthagine publicè è ſuggeſtu in Pelagianos declamat. Pelagius ad Auguſtinum, & Demetriadem Virginem ſcribit.* 34

Cap. 6. *Liber Pelagij ab eiuſdem diſcipulis proditur, & ab Auguſtino impugnatur. S. Doctor Celeſtij ſophiſmata diſſoluit. Paulus Oroſius ex Hiſpania ad Auguſtinum venit, inde in Aſiam ad Hieronymum pergit.* 40

Cap. 7. *Hieronymus libros dialogorum contra Pelagium ſcribit. Hæreticus Hieroſolymis à Ioanne Epiſcopo examinatur. Ianſenij hallucinatio notata. Oroſij apologia de libertate arbitrij defenditur.* 44

Cap. 8. *Pelagius in Synodo Dioſpolitana ſubdolè abſolutionem ſuffuratus in Hieronymum ſcriptis, atquè iniurijs debacchatur.* 49

Cap. 9. *Theodorus Epiſcopus Mopſueſtiæ pro Pelagio contra Hieronymi dialogos ſcribit. Eiuſdem librorum fragmenta contra Auguſtinum pro originali peccato eliminando ex Codice MS. Vaticano referuntur.* 55

Cap. 10. *Synodus Carthaginenſis, & Mileuitana contra Pelagium, ac Celeſtium celebrantur. De Mileuitanis canonibus contra Pelagianos aliorum ſententia expenduntur.* 64

Cap. 11. *S. Innocentius Papa Pelagianos damnat, paulò poſt obit, eiuſdem mortis tempus aliud à vulgari chronologia probatum. Auguſtinus contra Pelagij ſectatores ad Paulinum ſcribit.* 69

Cap. 12. *Pelagiani Zoſimo Papæ imponere conantur. De Erote, & Lazaro Pelagij accuſatoribus nonnulla adnotantur, ac Fl. Dextri Chronicon redarguitur.* 75

Cap. 13. *Pelagianorum dolis per Africanos Patres detectis Zoſimus illos damnat. Synodi Africanæ canones contra eoſdem recitantur. Honorius Imperator Pelagium, & Celeſtium proſcribit. Præfecti Prætorio edicti promulgatores ex Codice Theodoſiano probantur, ac Salmaſij de eiſdem error caſtigatur.* 80

Cap. 14. *Recitata Pelagianorum damnatio reiectis aliorum Scriptorum ſententijs illuſtratur. Ex Commonitorio Marij Mercatoris ad Theodoſium Auguſtum nonnulla ſcitu digna adnotantur.* 90

Cap. 15. *Moritur Zoſimus, inde ſchiſma inter Eulalium, & Bonifacium conflatur. Placidia ſoror Honorij ad Auguſtinum ſcribit. Quid de ſchiſmate Pelagiani publicarent. De legatione Alipij ad Imperatorem contra Pelagianos Baronij, Ianſenij, ac Scriptorum Auguſtinenſium chronologia non probata. Edictum Honorij contra Pelagij, ac Celeſtij defenſores, itemque litera Aurelij Primatis Carthaginenſis contra eoſdem.* 98

Cap. 18. *Iulianus Epiſcopus Eclanenſis nouus Pelagianus. Eiuſdem Patria, Parentes, Nuptiæ, Epiſcopatus, Hæreſis exponuntur.* 112

Cap.19. *De Anniano Pelagiano Baronij, Voſsij, ac Ianſenij diuinationes. Sigeberti, itemque Heberti de eodem dicta corriguntur. S. Euſebius Cremonenſis Pelagianos inſequitur. Moritur D. Hieronymus. Vincentius Victor ab Auguſtino impugnatur. Faſtidius Epiſcopus in Britannia Pelagianizat.* 118

Cap.20. *Conſtantius Imperator Pelagianos Roma exturbat. Annus imperij eiuſdem contra vulgarem ſententiam ex codice Theodoſiano, & Olympiodoro demonſtratur. Rufus Theſſalonicenſis, & Atticus Conſtantinopolitanus à Pelagianis fruſtra tentati. Ea occaſione quadam de Vicariatu Theſſalonicenſi adnotantur. Iuſtiniani Nouella caſtigatur. Vicariatus Corinthiorum à Morino, & Halliero aſſertus improbatur.* 125

Cap.21. *Alipius in Italiam venit, idemque in Africam reuertens Iuliani ſcripta ad Auguſtinum defert: Eadem S. Doctor pluribus libris ſtatim impugnat.* 133

Cap.22. *Moritur Honorius Imperator, ac poſtea Bonifacius Papa. Pelagiani à Celeſtino ex Italia eiecti. Iulianus cum collegis in Ciliciam ad Theodorum Mopſueſtenum nauigans eodem Magiſtro octo contra S. Auguſtinum libros ibidem conſcribit.* 138

Cap.23. *Monachi Adrumetini in Africa de gratia, & libero arbitrio litigantes acceptis ab Auguſtino libris in concordiam reuocantur. Fuerint-ne iidem Monachi Auguſtiniani inſtituti? De Monachatus apud Africam origine Holſtenii ſententia expenditur. Adrumetini Monaſterii inſigne priuilegium refertur. Leporii Monachi per Auguſtinum conuerſio ea occaſione hic recitatur.* 141

Cap.24. *Pelagiani Ioanne Tyranno in Occidente imperante tumultuant. Valentinianus occiſo Ioanne legem in Pelagianos promulgat. S. Auguſtinus libros Retractationum ſcribens eoſdem Hæreticos confutat, & nouis Iuliani libris reſpondet.* 150

LIBER II.

Cap.1. *CAſſianus apud Maſſiliam Semipelagianiſmi Author. De Caſſiani patria Holſtenii ſententia laudata. Plura Gueſnay de Caſſiano dicta confutantur.* pag. 158

Cap.2. *Lerinenſes Monachi Caſſiano contra Sanctum Auguſtinum adhærent. De Hilario Epiſcopo Arelatenſi id præſertim contra vulgarem ſententiam euidenter oſtenditur.* 166

Cap.3. *Lerinenſes Monachi fuerint ne Auguſtiniani. Illorum initia ea occaſione indagata, ac de variis Monaſteriorum Galliæ regulis vſque ad Pontificatum S. Gregorii Magni plura adnotata. Agaunenſes, itemque Iurenſes in Gallia Monachos Auguſtinianos fuiſſe ex eorundem Regula demonſtratur.* 170

Cap.4. *Theodoti Patriarchæ Antiocheni, ac Theodori Mopſueſteni obitus. De Theodoti Synodo contra Pelagianos. Praylus Antiſtes Pelagium Hieroſolyma exturbat. Neſtorius nouus Antiſtes Conſtantinopolitanus.* 184

Cap.5. *Semipelagiani ab Auguſtino, & Proſpero confutati. Quàm honorificè vterque de eiſdem loquatur. Germanus Antiſiodorenſis, ac Lupus Trecenſis à Synodo Gallicana in Britanniam contra Pelagianos delegantur.* 188

Cap. 6. *Iulianus, ac collegæ Ex-Epiſcopi Pelagiani Theodoſij Imperatoris, ac Cleri C-P. patrocinium implorant. Marius Mercator Commonitorium Principi, ac Clero contra eoſdem offert. Idem Commonitorium ex codice Vaticano recitatur, ex quo tempus damnati apud Conſtantinopolim ab Attico Celeſtij exactiùs traditur, ac pleraque alia ſcitu digna colliguntur.* 194

Cap. 7. *Neſtorius pro Iuliano, ac collegis apud Celeſtinum intercedens ab eodem Pontifice increpatur. Pelagiani Ex epiſcopi à Theodoſio Imperatore Conſtantinopoli expelluntur. Auguſtinus contra Iulianum ſcribens moritur. De eodem elogium, atque epinicia.* 202

Cap. 8. *Alipius Tagaſtenſis Numidiæ Primas. Ciuilis, ac Eccleſiaſtica Prouinciarum Africæ diuiſio præmittitur, vbi de Arzugitana prouincia nonnulla adnotantur. De Numidiæ Primatum viuente Auguſtino ſucceſſione Cardinalis Baronij ſententia ab obiectis à Chriſtiano Lupo erroribus vindicatur. Scriptorum Auguſtinenſium de Profuturo Epiſcopo narratio expenditur. De Primatiali Numidarum ſede Salmaſij opinio reiecta. Caroli à S. Paulo, ac Holſtenij tabula Numidiæ ſuppleta. Gregorij Magni textus reſtituitur. Mors Alipij, itemque Aurelij Carthaginenſis, ac de vtroque elogium.* 208

Cap. 9.

Index Capitum.

Cap. 9. *Pelagiani in Synodo Epheſina cum Neſtorio damnati. Epiſcopos Schiſmaticos nullum canonem in fauorem Pelagianorum ſtatuiſſe monſtratur.* 226

Cap. 10. *Celeſtinus Pontifex S. Auguſtini reprehenſores compeſcit, ac Pelagianos damnat. Mors eiuſdem. Caſſianus à S. Proſpero confutatur. Semipelagiani ab eodem deſcripti.* 236

Cap. 11. *Fauſtus Abbas Lerinenſis, & Vincentius Monachus ambo Semipelagiani. De Vincentio Lerinenſe id pluribus contra vulgarem opinionem oſtenditur.* 242

Cap. 12. *De legatione Epiſcoporum Galliæ ad Britannos, ac Synodo Reienſi Baronij ſententia expenſa. Iulianus à Sixto Papa repulſus. Annus mortis Cyrilli ſtatuitur. Pelagiani à Leone Magno apud Venetos repreſſi, & à Germano ex Britannia expulſi. Mors Germani, ac Adonis de eodem hiſtoria confutata. De anno obitus Caſſiani, aliaque de eodem Gueſnay dicta reiecta.* 253

Cap. 13. *Eucherii Lugdunenſis, & Hilarii Arelatenſis mors. Proſper ab epiſtolis Leoni Papæ. Celebratur Synodus Chalcedonenſis. Valentinianus Imperator occiditur. Iuliani Pelagiani mors recitatur.* 263

Cap. 14. *Fauſtus Reiorum Epiſcopus. Proſperi obitus, de cuius Epiſcopatu ſententia profertur. Plures libri eidem falsò adſcripti. Ioannis Flaminii errores notati.* 269

Cap. 15. *Fauſtus Reienſis magni nominis Epiſcopus ſub prætextu Prædeſtinatiani erroris ex decreto Synodi Arelatenſis, ac Lugdunenſis confutandi S. Auguſtini doctrinam impugnat. Vbi plura de Prædeſtinatianis, de epiſtola Fauſti ad Lucidum, atque de vtraque Synodo diſquiruntur.* 276

Cap. 16. *Gennadius Maſſilienſis Semipelagianus. Moritur Fauſtus Reiorum Epiſcopus, de quo aliorum iudicia expenduntur.* 293

Cap. 17. *Fauſti Reienſis, atque Caſſiani libri à Gelaſio Papa in Romana Synodo damnati. S. Auguſtini nomen, ac doctrina contra Pelagianos ab eodem Pontifice defenſa.* 298

Cap. 18. *Ioannes Maxentius, ac Scythæ Monachi pro S. Auguſtino Conſtantinopoli contra Fauſtum inſurgunt. Idem Fauſtus ab Africanis Epiſcopis, & ab Hormiſda Papa reprobatur.* 300

Cap. 19. *Vitalianus Conſul Fauſti hoſtis, ac Monachorum Scytharum Patronus occiditur. Hormiſdas Papa Fauſti libros reijcit. De Io: Maxentio Vſſerij hallucinatio.* 310

Cap. 20. *Maxentius, ac Monachi Scythæ S. Auguſtini contra Fauſtum Reienſem defenſores ab Eutychianæ hæreſeos nota vindicati.* 315

Cap. 21. *Fauſtus Reienſis ſeptem libris à S. Fulgentio confutatur. Eiuſdem libri tanquam hæretici ab Africanis Epiſcopis condemnantur. Vandalorum in Africa Regum chronologia exactiùs tradita.* 319

Cap. 22. *S. Cæſarius Arelatenſis Fauſtum ſcriptis impugnat. Aliorum de Cæſario Chronologia reiecta.* 326

Cap. 23. *Felix IV. Arauſicana Synodus, & Bonifacius II. Semipelagianos damnant. Annus Synodi, & vtriuſque Pontificis ſtatuitur.* 329

Cap. 24. *Mors Fulgentii, ac Cæſarii, & vtriuſque comparatio.* 335

Digitized by Google

S. PROSPERI AQVITANI
Aduersùs Calumniatorem D. Auguſtini
EPIGRAMMA.

QVidam Doctiloqui libros ſenis Auguſtini
Carpere, & aduerſum condere fertur opus.
Vſque adeòne bonum ingenium, & facundia diues
Oſtentare artem non aliter potuit?
In noua proſtratas acies niſi bella cieret,
Impiaquè extinctis hoſtibus arma daret?
Hac pugna, Incentor, mors eſt tua; te ſtylus iſte
Conficit, & verbis perderis ipſe tuis.
Dumquè doces quantum valeat mens libera, monſtras
Velle tuum tibimet ſufficere, vt pereas.
Verte gradum, fuge perniciem, ſtratoſquè rebelles
Oris Apoſtolici fulmine vbiquè vide.
Nec te mutato defendi nomine credas,
Si Paſtorem ouium lædere vis, Lupus es.

Aliud eiuſdem.

COntra Auguſtinum narratur ſerpere quidam
Scriptor, quem dudum liuor aduſsit edax.
Qui caput obſcuris contectum vtcumquè cauernis
Tollere humo miſerum perpulit anguicolum.
Aut hunc fruge ſua æquorei pauere Britanni
Aut huic Campano gramine corda tument.
Quæ concepta fouet, promat, quæ parturit, edat:
Seu vetere armatur dogmate, ſiue nouo.
In quoſcumquè ſinus ſpirarum torqueat orbes,
Et fallax multa torqueat arte caput,
Currentem attritos ſuper aſpidas, & baſiliſcos
Declinare ſenem vipera non poterit.

PRÆ-

PRÆFATIO
Ad Hiſtoriam Pelagianam.

AVguſtinum Parentem ſanctiſſimum, eundemquè doctiſſimum ad debellanda hæreſum monſtra in Catholicæ Eccleſiæ ſubſidium veluti è cœlo demiſſum, illos ſolùm ignorare arbitror, quibus ignorare contigerit Auguſtinum: illum dico Auguſtinum, qui ingenij vi, ac magnitudine ita cæteris mortalibus præſtitit, vt nihil penè ſibi ad expugnandum propoſuerit, quod validiſſimarum rationum acumine non irruperit, aut ſacrarum literarum pondere non eliſerit. Sciunt hoc Ariani, ſciunt Manichæi, ſciunt Donariſtæ, cæterique impoſtores, quorum ille deliramenta tot libris, veluti fulminibus ita diſiecit, vt quot Eccleſia habuit hoſtes, tot vnus Auguſtinus triumphos erexerit. Sed præter cæteros hoc probè ſciunt Pelagiani, quorum nefaria dogmata per quatuor ferè luſtra exagitauit, ac toto terrarum Orbe luculentiſſimis ſcriptis inſectatus eſt. Porro res à ſtrenuiſſimo bellatore aduerſus ſectariorum colluviem geſtas enarrare, haud mihi conſilium eſt; etenim id ante nos præclari ſcriptores, quorum omnium ſtudia Ioannes Riuius vicit, tanta induſtria executi ſunt, vt id iterum tentantes actum agere planè videri poſſint. Cæterùm cum Auguſtiniana volumina aduerſus Pelagianos edita à quorundam nouorum ſcriptorum cenſuris vindicare in animum induxerim, facturum me operæ pretium duxi, ſi rerum Pelagianarum hiſtoriam præmitterem, pauciſquè exponerem, qua occaſione, quoue tempore libros illos cedro dignos contra ſuperbiſſimos hoſtes magnus Doctor emiſerit, itemque qualis, quantaue ſit in vniuerſis de diuina gratia controuerſijs eiuſdem Sanctiſſimi Præſulis ex vnanimi Summorum Pontificum, Synodorum, ac Patrum approbatione auctoritas, antequam eidem quantulamcunq; aduerſus nŏperos cenſores aduocationem commodarem. Hoc verò ſatis pro dignitate me *præſtiturum* arbitror, vbi palam fecero, vnum Auguſtinum in Pelagiano bello *fuiſſe*, qui totius Catholicæ Eccleſiæ cauſa in ſe ſuſcepta, cæteris ferè domi quieſcentibus, vndeuiginti annos in acie ſteterit, inuictaque dextera victrices lauros præciderit, quibus Romanorum Pontificum tiaras redimiret. Sanè nihil ad S. Doctoris commendationem illuſtrius afferri poteſt, quàm de Pelagiana ipſum hæreſi triumphaſſe; Ariana quidem hæreſis Imperatorum armis fulſulta, atque Ariminenſis Synodi trecentorum, & triginta Epiſcoporũ auctoritate inſtructa, Catholicam fidem toto penè Orbe exegit, ſed inſtar flammæ defunctis Conſtantio, ac Valente Auguſtis, qui eandem impenſiùs fouebant, ſubtracto veluti pabulo in cineres ferè ac fauillas deſijt. *Apud Aug lib. 1. contra Maxim.* Donatiſtarum ſecta in Bagaienſi conuentu trecentorum, & decem Anriſtitum ſuffragijs munita fuit, ſed inter Africana clauſtra vna cum cæteris monſtris illa deſæuijt. *Lib. de hæreſib. cap. 69.* At hæreſis Pelagiana vniuerſum, quà latè patet, Orbem peruagata, non modò ſacras Synodos in Africa, Aſia, ac tot Romanos Pontifices in Europa exercuit, verùm etiam ad hæc vſque tempora Rempublicam Chriſtianam longis, ac perpetuis (quod peſſimum procul omen Numina auertant) diſſidijs implicuit. Quas enim turbas poſt Auguſtini exceſſum Pelagianorum reliquiæ in Gallijs non dedere? Nono ſæculo in Gotteſchalci Monachi cauſa ob exorta de diuinæ gratiæ auxilijs litigia docti quiq; Galliarum Epiſcopi aduerſis ſcriptis, ac Synodis ſeſe inuicem inſectati ſunt. Maiorum ætate religioſorum hominum familiæ in eadem cauſa acerrimis diſputationibus ſecum inuicem veluti in arena concurrerunt, & quanquam indictis Summorũ Pontificum iuſſu poſt diuturnum bellũ inducijs tantiſper conquieſcere viſi ſunt, ſibi tamen temperare non potuerunt, quin crebris velitationibus, quaſi allud agentes ad veteres ſcholarum contentiones relaberentur. Sed neque apud hoſtes pax fuit, Arminianorum, ac Gommariſtarum factionibus in Batauia exortis, quæ abiectis libris, ac calamis, armiſquè correptis è ſchola in aciem erumpentes, tanta animorum contentione, ac rabie decertarunt, vt deſectis Pelagianæ Hydræ capitibus, Arminiano ſanguine diris Caluini manibus parentatum ſit. Poſtremò paucis abhinc annis Cornelius Ianſenius ex Louanienſi Doctore Iprenſium Epiſcopus in noua certamina Scholaſticos (ita enim Theologiæ conſultos vulgus nominat) prouocauit, conteſtatus S. Auguſtinum ſub induciarum prætextu proditum, atque occultè à quibuſdam Pelagianis diuenditum, dum illarum ſententiarum Magiſter paſſim in illorum ſcholis publicabatur, quas vti Pelagianæ hæreſeos paradoxa conſtanter æquè ac feliciter expugnaſſet. Quam calumniam ij, qui eadem ſupra cæteros ſe grauari ſentiebant, procul à ſe excutere pertentantes, omni conatu in id incubuerunt, vt

 oppu-

Digitized by Google

oppugnatas ab aduerſario ſententias conſarcinatis hinc inde Auguſtini teſtimonijs ſuffulcirent, quod cum obcæcato potiùs partium, quàm Auguſtinianæ doctrinæ ſtudio factum ſit, eximij Doctoris authoritas ab vtraque factione in apertum diſcrimen vocata eſt. Illi enim neſcio quæ abſurda opinionum portenta non ſemel ab Apoſtolica Sede damnata, Auguſtino per ſummam iniuriam impoſuere. Hi verò cum in pleriſque, ne quidem Syracuſani ſenis machinis admotis, in ſuam ipſorum ſententiam Auguſtinum trahi poſſe intelligerent, in id conſilij deſcenderunt, vt S. Doctoris auctoritatem in ijs, quæ contra Pelagianos ſcripſit, quoquo modo eleuarent, ac varijs eiuſdem doctrinam cenſuris inuerecundè perſtringerent. A priorum quidem impoſturis S. Doctorem ſolidè vindicandum ſuſcepit Pater Michael Hekius Doctor Duacenſis, ac in Romana Academia ſacrarum literarum Interpres, vir doctiſſimus, & in Auguſtini libris ſumma cum laude verſatus: qui nuper à Summo Pontifice pro Auguſtinianis Superioris, & Inferioris Germaniæ prouincijs Aſſiſtens deſignatus fuit. Poſteriorum verò conatus reijcere mihi decretum eſt, vnde totius Pelagianæ cauſæ retractandæ neceſſitatem mihi pariter impoſitam nullus, vt puto, infieias ibit. Nemo tamen mihi audaciæ vertat, quòd poſt Baronium, Riuium, Voſſium, Latium, Vſſerium, qui de rebus Pelagianis commentaria ſingulari diligentia conſcripta poſterorum memoriæ conſignarunt, eandem & ipſe Spartam aggredior illius fortè dicti immemor, *In ſyluam ne ligna feras*. Illorum quidem eruditionem, raramque ea in cauſa geſtorum peritiam non modò laudare, ſed ne admirari quidem pro dignitate poſſumus. At ſeduli iſti meſſores eo in campo pleraſque, quas colligeremus, ſpicas reliquerunt, vti nos quoque *nec dubitamus*, vti olim ad Veſpaſianum conterraneus meus Plinius præfabatur, *multa eſſe, quæ & nos præterierint, homines enim ſumus, & occupati officijs, ſubſecinisque temporibus iſta curamus*. Plures namque horas Scholaſticæ Theologiæ, cui vni explicandæ Maiorum imperio vacabamus, ſuffurati ſumus, quo Pelagianarum rerum notitiam exactiorem naneiſceremur; an verò id ex voto aſſecuti ſimus, aliorum iudicium eſto, certè enixi ſumus. Gerardus Ioannes Voſſius, quo exortas apud ſuos Batauos de diuina gratia, ac libero arbitrio controuerſias componeret, hinc Pelagianorum errores, illinc aduerſa Patrum dogmata exhibuit, vt vetuſtioris Eccleſiæ ſenſum litigantibus aperiret. Eadem mente, ac methodo Ioannes Latius Pelagianam hiſtoriam compoſuit. Inſudauit, & quidem pleno viginti annorum ſpatio in eodem campo Ianſenius; at ille cum alieniori erga recentes quoſdam Theologos animo eſſet, eo conſilio Pelagianos cineres ventilaſſe viſus eſt, quò eiſdem illos, quibus infenſus erat, per ſummam iniuriam aſpergeret. Horum veſtigijs in hoc opere minimè inſiſto, plenum enim inuidia, ac periculis argumentum eſt, doctis quibuſque in factiones diuiſis, quibus ex æquo grata ſcribere nemo poſſit. Pelagianam hiſtoriam Eccleſiaſticis annalibus magnus Baronius inſeruit, cuius ſtudia æmulati ſunt Iacobus Vſſerius vir Heterodoxus in commentarijs de antiquitate Eccleſiarum Britannicarum, & noſter Riuius Belga libro tertio, & quarto de vita S. Auguſtini. Quibus ſanè ſcriptoribus curæ fuit, Pelagianorum natales, progreſſum, exitumque enarrare, non verò eorundem dogmata, oppoſitaſque Patrum ſententias ad verbum diffuſiùs recenſere, eaſque ſubtilioribus ſubinde conſiderationibus ſubijcere. Eadem cum iſtis via pergere mihi decretum eſt, & hiſtorici, non Theologi munere perfungi; hoc namque vnico conſilio idem argumentum retracto, vt pateat, ſub vnius Auguſtini auſpicijs Eccleſiam Catholicam de Pelagianis vbique feliciter triumphaſſe, & In reſp. ad cap. Gallor. *vt facilè*, verba S. Proſperi ſunt aduerſus veteres Auguſtini hoſtes, *vel tenuis diligentiæ aduertat inſpector, quàm iniuſtis opprobrijs Catholici Prædicatoris memoria carpatur, & in quod peccatum cadant, qui aliena inſtigatione commoti ſcriptorem celeberrimi nominis promptiùs habeant culpare, quàm noſſe*. In quo opere in plerisq; Cardinalis Baronij ſententiæ minùs mihi probantur, non quòd viro eruditiſſimo, quem in Eccleſiaſtica hiſtoria Principem & fateor, & veneror, parùm deferendum putem, ſed quòd is Veritati cultus debetur, vt nemo illi in amore Epiſt. 19. præferendus ſit. Quæ præfari libuit, *ne incidamus*, vt Auguſtini verbis concludam, *in ſuſpicionem puerilis iactantiæ, quaſi noſtro nomini famam viros illuſtres accuſando quæramus*.

HISTO.

HISTORIÆ PELAGIANÆ
Liber Primus.

CAPVT I.

Origenes Pelagianæ Sectæ Princeps.

PElagianæ Hæreſeos primordia quidam altiùs deducentes parem eandem Orbis natalibus dixerunt, non vt illi quidem ex originis antiquitate, vt in vrbium, ac regnorum initijs à præclaris quibuſque ſcriptoribus fieri mos eſt, aliquod nobilitatis pondus adijcerent, ſed vt execrabilis ſectæ iam inde ab Orbe condito humano generi inſidiatæ infamiam poſteritati propagarent. Angelorum rebellantium, ac primorum hominum facinus recolunt, cum vtrique diuinæ prouidentiæ auxilijs excluſis propriorum bonorum auctores ſibi & eſſe, & dici deteſtanda ſuperbia voluere. Hunc quidem errorem vix nato homini malis Dæmonis artibus inſtillatum Philoſophorum celeberrimi, quos Stoicos dixere, acutiſſimis diſputationibus promouerunt, dum cæteris Numini votis remiſſis, vni virtuti per nos nobiſmet comparandæ ſedulò inſudandum eſſe docuere. Hinc nihil magis in eorum ſcholis decantatum, quàm ad optima quæque capeſſenda hominem ſibi ſufficere, partamque ex virtute laudem nequaquam nos cum Deo partiri, qui in illius ſocietatem nobiſcum profectò venire non poſſit. Hæc quidem vti eleganter, ita impiè inculcat Dialogiſta apud Tullium lib. 3. de natura Deorum: *Atque hoc quidem*, inquit, *mortales ſic habent, externas commoditates, vineta, ſegetes, oliueta, vbertatem frugum, & fructuum, omnem denique commoditatem, proſperitatemque vitæ à Dijs ſe habere, virtutem autem nemo vnquam acceptam Deo retulit*. Vti verò Patres, qui Pelagianam hæreſim ſcriptis oppugnarunt, ex gratiarum actione, quas ob accepta animi bona Deo referimus, à Deo nobiſmet eadem collata ineluctabili argumento probarunt, ita Stoicus ille alia prorſus via pergens, *Num quis*, inquit, *quòd bonus vir eſſet, gratias Dijs egit vnquam? At quòd diues, quòd honoratus, quòd incolumis, Iouemque Opt. Max. ob eas res appellant, non quòd nos iuſtos, temperatos, ſapientes efficiat*. Concinit huic alter eiuſdem dogmatis profeſſor Seneca hæc ad Lucilium ſcribens epiſt. 20. *Huc cogitationes tuæ tendant, hoc cura, hoc opta, omnia alia vota Deo remiſſurus, vt contentus ſis temetipſo,*

& ex te naſcentibus bonis. Itaque cæterorum bonorum vota Deo illi remittebant, ad parandas verò animi dotes vnumquemque ſibi ſufficere dicebant, ſolamque deſidioſis, atque inertibus voluntatem deeſse. Et hoc quidem Stoicæ ſectæ dogma fuit, ex quo veluti fonte Pelagianas lacunas deriuaſse Hieronymus non vno loco affirmauit. In proœmio lib. 4. comment. in Hierem. ſcribit: *Hæreſis Pythagoræ, & Zenonis ἀπαθείας καὶ ἀναμαρτησίας, ideſt impaſſibilitatis, & impeccantiæ, quæ olim in Origene, & dudum in diſcipulis eius Grunnio, Euagrioque Pontico, & Iouiniano iugulata eſt, cæpit reuiuiſcere*. Et initio epiſtolæ ad Cteſiphontem teſtatur hæreſim Pelagianam *omnium hæreticorum venena complecti, quæ de Philoſophorum, & maximè Pythagoræ, & Zenonis Principis Stoicorum fonte manarunt*. Cæterùm harum rerum hiſtoriam tam altè repetere non vacat, mihi enim decretum eſt, ab ijs Scriptoribus Pelagianæ hæreſeos initia auſpicari, qui cum Chriſtianæ religioni nomen dederint, prauas de diuina gratia, atque humano arbitrio doctrinas aſserentes ſectæ fundamenta iecere.

Hæreſis, quæ à promotore Pelagio nomen poſtea ſortita eſt, Authorem habuit Origenem Adamantium Alexandrinum virum ſatis ſuo nomine famoſum. Hic, vt Lerinenſis cap. 23. Commonit. verbis vtar, *dum gratia Dei inſolentiùs abutitur, dum ingenio ſuo nimium indulget, ſibique ſatis credit, dum paruipendit antiquam Chriſtianæ religionis ſimplicitatem, dum ſe plus cunctis ſapere præſumit, dum Eccleſiaſticas traditiones, & veterum magiſteria contemnens &c.* omnium penè hæreticorum Magiſter euaſit. Iuſtinianus Imperator in literis ex Synodi ſententia contra Origenem publicatis, quas Vigilius Papa, cæterique Patriarchæ teſte Liberato Diacono Breuiarij cap. 23. ſubſcripſere, vocauit Origenem Paganorum, Manichæorum, & Arianorum Doctorem; & Theophilus Alexandrinus Antiſtes epiſtola 1. Paſchali Origenem *hydram omnium hæreſeon* ignominiæ cauſa nuncupauit. Nec iniuria: etenim ille ingenio, quo acutiſſimo, ac ſubtiliſſimo polluit, velificatus more Academicorum in vtramque partem ſæpè diſputans, diuerſaſque in ſacras literas interpretationes exarans ea problemata ſtatuit, quæ ſubſecuti poſtea Hæreſiarchæ ſedulò excipientes, quò tanti viri patrocinium oſtentarent, ſuorum errorum veluti fundamenta poſuere. In huius gloriæ partem vnà cum cæteris venerunt Pelagiani, qui in Origenem natales ſuos referunt. Hieronymus, ex magno Origenis laudatore maximus poſtea eiuſdem accuſator, in fine dialogorum Adamantium Pelagianorum *Amaſium*, & in epiſtola ad Cteſiphontem Pelagiani *erroris Principem* dicit, ibidem contra Pelagium exclamans: *Doctrina tua Origenis ramuſculus eſt*. Tantum autem Pelagiani Origeni ſuo detulerunt, vt in omnibus vnius Origenis auctoritate ducerentur, quod in calce dialogorum dixit laudatus Pater: *Tranſite ad Amaſium veſtrum; qui præterita in cælis, & antiqua delicta ſolui dicit in baptiſmo, vt cuius in cæteris auctoritate ducimini, etiam in hac parte errorem ſequamini*. Nuſquam verò peiùs Origenes audiuit, quàm in libris Peri-archon, ſunt enim ex erroribus conſarcinati, quorum ſyllabum recitat Hieronymus in epiſtola ad Auitum. In eis non modò Pelagianis oua fouit, ſed pullos certè excluſit. Etenim diuinæ gratiæ munificentiam illis in libris penitus è medio ſuſtulit, ne Deus perſonarum acceptor videretur; vnde omnia Dei munera ex meritis ſuſpendit, quæ poſtea Pelagiani grandioribus tibijs cecinere. Dabo Origenis loca inſigniora, neque enim vacat per ſingula diſcurrere.

Digitized by Google

Tria præcipua fuere Pelagianorum paradoxa, quibus vniuerſum dogma innixum fuit; Paucis illa inſinuat S. Auguſtinus libro de dono perſeuer. cap. 2. *Tria ſunt, vt ſcitis, quæ maximè aduerſus eos Catholica defendit Eccleſia; Quorum vnum eſt, gratiam Dei non ſecundum merita noſtra dari, quoniam Dei dona ſunt, & Dei gratia etiam conferuntur merita uniuerſa iuſtorum. Alterum eſt, in quantacunque iuſtitia ſine qualibuſcunque peccatis in hoc corruptibili corpore neminem uiuere. Tertium eſt, obnoxium naſci hominem peccato primi hominis, & uinculo damnationis obſtrictum, niſi reatus, qui generatione contrahitur, regeneratione ſoluatur.* Origenes capitalem Pelagij ſententiam, nempe Gratiam Dei ſecundum merita dari, tam altè aſſeruit, vt certè illius ſententiam Pelagius ipſe mitigauerit, adeoque longè iſto peius Origenes locutus eſt. Imprimis Angelos non ex diuina gratia in excellentiore Hierarchia locatos fuiſſe docuit, ſed cum pares à Deo effecti fuerint, ex proprijs meritis hos præ alijs nobiliora dona, locumque ſortitos finxit. Ita fatur lib. 2. Peri-archon cap. 9. *Verum quando rationabiles ipſa creaturæ, ſicut frequenter oſtendimus, & ſuo loco iterum oſtendemus, arbitrij facultate donatæ ſunt, libertas unumquemque uoluntatis ſuæ, uel ad profectum per imitationem Dei prouocauit, uel ad defectum per negligentiam traxit*. Hinc etiam Dæmones poſſe ad meliorem frugem conuerti, ſi velint, affirmare non dubitauit. *Et eſt altiſſimus*, inquit, *iſte ordo rationalis creaturæ, quæ ſe ita præceps nequitiæ dedit, ut reuocari nolit magis, quàm non poſſit, dum ſcelerum rabies iam libido eſt, & delectat*. Lib. 1. cap. 8. vbi iterum pluribus contendit Angelos diuerſa officia promeruiſſe *ex ſuis quemque meritis, & ſtudijs*. Gratiam verò etiam hominibus ex meritis dari probat lib. 1. cap. 7. vbi ex meritis ipſum Ioannem Baptiſtam in vtero matris ſanctificatum fuiſſe commentatur; Etenim inde contendit, non vna cum corpore Baptiſtæ animam factam fuiſſe, quia iam antea illa ſanctificantem gratiam promeruerat. *Quomodo*, inquit, *cum corpore ſimul facta eſt, & plaſmata, etiam illius anima, qui antequam in utero formaretur, notus eſſe Deo dicitur, & antequam de uulua procederet, ſanctificatus eſt ab eo? Ne fortè non iudicio, nec pro meritis replere aliquos Deus uideatur Spiritu Sancto, & ſanctificare non merito. Et quomodo effugiemus illam uocem, quæ ait*; Numquid iniuſtitia eſt apud Deum? Abſit, *vel illud*, Numquid perſonarum acceptio eſt apud Deum? *Hoc enim conſequitur eam defenſionem, qua anima ſubſiſtere ſimul cum corporibus aſſeueratur*. Ecce vti planè abſurdum reputat Adamantius, aliquem à Deo ſanctificari ſine merito, ne Deus & iniuſtus, & perſonarum acceptor iudicetur, quæ poſtea Pelagiani altiori voce declamarunt. Peſſimè verò contra diuinam gratiam diſſeruit lib. 2. cap. 6. vbi maximam gratiarum, nempe vnionem hypoſtaticam ex præcedentibus aſſumpti hominis meritis datam fuiſſe ſcripſit, quod Pelagius aſſerere non eſt auſus. *Quod autem*, inquit, *dilectionis perfectio, & meriti affectus ſinceritas ei hanc inſeparabilem cum Deo fecerit unitatem, ita ut non fortuita fuerit, aut cum perſonæ acceptione eius animæ aſſumptio, ſed uirtutum ſuarum ei merito delata, audi ad eum Prophetam dicentem*, dilexiſti iuſtitiam, & odiſti iniquitatem propterea vnxit te Deus, Deus tuus oleo lętitię, *id eſt anima Chriſti cum Verbo Dei unum efficitur*. Cuius ſententiæ abſurditatem cum Auguſtinus conſideraret, exclamauit: *Quis non dico Chriſtianus, ſed inſanus hæc dicat?* Lib. de prædeſt. SS. cap. 15. Vbi aduerſarios exemplo hypoſtaticæ vnionis, quam nulla merita præceſſerunt, gratiam ex meritis dari affirmantes ſolidè confutat. Pelagiani initio quidem hęreſis, licet Dei

Rom. 9.
Rom. 2.
Eſal. 44.

gratiam humanis meritis retribui contenderent, id tamen in vnione Verbi cum anima Chriſti contigiſſe nũquam dixere; Cęterum cum Auguſtinus exemplum de Chriſto vrgeret dicens, eſſe *præclariſsimum lumen prædeſtinationis, & gratiæ*, eoque veluti argumento proſtratis aduerſarijs inſultaret. *Reſpondeatur quæſo, ille homo, ut à Verbo Patri coeterno in unitatem perſonæ aſſumptus filius Dei unigenitus eſſet, unde hoc meruerit? quod eius bonum qualecumque præceſsit? Quid egit ante, quid credidit, quid petiuit, ut ad hanc ineffabilem excellentiam perueniret?* Pelagiani conuicti, & nuſquam exitum reperientes, in deſperationem acti Origenis deliria de meritis vnionem Verbi præcedentibus amplexati ſunt; Hoc de poſtremis Pelagianis teſtatus eſt Caſſianus lib. 5. de Incarnat. cap. 2. *Hoc utique*, inquiens, *illa etiam, quam antè dixi, hæreſis aſſerebat, Chriſtum non propter ſe colendum, videlicet quia Deus eſſet, ſed quia bonis, ac pijs actibus Deum in ſe habere meruiſſet.* Et ſtatim. *Ergo vides Pelagianum te virus uomere, Pelagiano te ſpiritu ſibilare.* Hinc Hæreſis Pelagiana mater euaſit Neſtorianæ blaſphemiæ, neque enim homo potuiſſet mereri vnionem cum Verbo, niſi prius ſolitariè vixiſſet à Verbo ſeparatus, quæ fuit hæreſis Neſtorij, de qua re plura inferius nobis deſcribentur.

Alter præcipuus Pelagianorum error fuit, poſſe hominem viuere ſine quocunque peccato. Hoc autem celebre Origenis paradoxum erat, vnde ſunt illa eiuſdem verba. *Virum Sanctum cum ad uirtutum uenerit ſummitatem, ne in nocte quidem ea pati, quæ hominum ſunt, nec cogitatione uitiorum aliqua titillari.* Ita quidem teſtatur Hieronymus in epiſtola ad Cteſiphontem; Rurſus in proemio dialogorum ait. *Illud autem Origenis proprium eſt, impoſsibile eſſe humanam à principio uſque ad mortem non peccare naturam; Et rurſum eſſe poſsibile, cum ſe quis ad meliora conuerterit, ad tantam fortitudinem peruenire, ut ultra peccare non poſsit.* Vnde in laudato proemio lib. 4. com. in Hierem. *impeccantiam* Origenis hæreſim meritò nuncupauit. Hoc dogma Origenianæ Scholæ peculiare fuit, vnde & Euagrius Monachus, qui in Synodo. VI. act. 11. ex literis Sophronij *Origenianæ uanitatis ſecretarius fœdiſsimus* dictus fuit, *edidit librum, & ſententias* περὶ ἀπαθείας, inquit Hieronymus, *quam nos impaſsibilitatem, uel imperturbationem poſſumus dicere, quando nunquam animus ullo perturbationis uitio commouetur.* In epiſt. ad Cteſiphontem. Cum verò non ſemel in ſacris literis diuini auxilij ad ſuperandas tentationes neceſſarij mentio habeatur, hoc pacto id intelligendum eſſe Origenes pronunciauit, vt virtus nobis à Deo miniſtrata ipſum ſit liberum arbitrium, quo ſi gnauiter vti volumus, omnes hoſtium conatus poſſumus nullo negotio ſuperare. Audiatur lib. 3. Peri-archon cap. 2. *Non enim*, ait, *idem eſt habere uincendi uirtutem, & uincere, ſicut idem Apoſtolus cautiſsimo ſermone ſignauit dicens*, quia dabit Deus exitum, vt ſuſtinere poſſitis, *non ut ſuſtineatis*, 1.Cor.10.
multi enim ſuſtinent, ſed in tentatione uincuntur, à Deo autem datur, non ut ſuſtineamus, alioquin nullum iam uideretur eſſe certamen, ſed ut ſuſtinere poſsimus; Ea autem uirtute, quæ nobis data eſt, ut uincere poſsimus, ſecundum liberi arbitrij facultatem aut induſtriè utimur, & uincimus, aut ſegniter, & ſuperamur. Et ſuperius cap. 1. *Ex quo utique non illud intelligitur, quia quod mouetur manus u. g. ad uerberandum iniuſtè, uel ad furandum ex Deo eſt, ſed hoc ipſum quod mouetur*, nempe manus, *ex Deo eſt, noſtrum uero eſt motus iſtos, quibus motum ex Deo habemus, uel ad bona, uel ad mala conuertere. Ita ergo eſt, quod dicit Apoſtolus, quia uirtutem quidem uoluntatis accipimus,*

mus, nos autem abutimur uoluntate uel in bonis, uel in malis deſiderijs. Ita eodem modò facit liberum arbitrium auctorem boni abſque Deo, quo auctor eſt mali actus. Quare vult Origenes, in eo conſiſtere indifferentiam liberi arbitrij, vt poſſe velle, ſeu potentia ipſa volitiua ſit à Deo, non autem ipſe actus volendi; Hoc pacto Origenem indifferentiam voluntatis explicaſſe, olim etiam tradiderat ſummus Theologorum Magiſter S. Thomas 3. con. Gent. cap. 89. *Quidam uero*, inquit, *non intelligentes qualiter motum uoluntatis Deus in nobis cauſare poſsit abſque præiudicio libertatis uoluntatis, conati ſunt has auctoritates malè exponere, ut ſcilicet dicerent, quòd Deus cauſat in nobis uelle, & perficere, inquantum dat nobis uirtutem uolendi, non autem ſic, quod faciat nos uelle hoc, vel illud, ſicut exponit Origenes in 3. Periarchon liberum arbitrium defendens contra auctoritates prædictas.* Idem planè ſenſit Pelagius, cuius hanc ſententiam refert S. Doctor lib. de grat. Chriſti cap. 4. *Quod poſſumus omne bonum facere, dicere, cogitare, illius eſt, qui hoc poſſe adiuuat, quod verò benè vel agimus, vel loquimur, vel cogitamus, noſtrum eſt*; Item. *Quod loqui poſſumus, Dei eſt, quod verò benè, vel malè loquimur, noſtrum eſt.* Vbi verò Origenes exemplo manus vſus eſt, Pelagius linguam in exemplum adduxit, itemque oculum; *Quod poſſumus*, ait, *videre oculis, noſtrum non eſt, quod verò benè, aut malè uidemus hoc noſtrum eſt.* Hunc vero errorem latè inſequitur Auguſtinus in laudato opere de gratia Chriſti; Egregiè cap. 5. ex Apoſtolo ſenſum illum explodit: *Non ait* Deus eſt enim, qui operatur in vobis poſſe, *tanquam ipſi iam uelle, & operari per ſe ipſos habeant, nec in his duobus adiutorio eius indigeant, ſed ait:* Deus enim eſt, qui operatur in vobis & velle, & perficere; *Vel ſicut in alijs, & maximè Græcis codicibus legitur* & velle, & operari. *Videte ſi non Apoſtolus Gratiæ Dei futuros aduerſarios* Origenem, & Pelagium *Sancto Spiritu tanto ante prænidit &c.* Philip. 2.

Tertius Pelagianorum error fuit, nullum eſſe originis peccatum; Hoc certè palam nuſquã ab Origene aſſertum fuit; imo ſi commentaria, ſeu homiliæ in Leuiticum, quæ Origeni adſcribuntur, verè illum auctorem habuere, oppoſitum apertè docuit; In homilia 8. adductis duobus teſtimonijs ad probandum puerorum naſcentium peccatum additur: *Cum baptiſma Eccleſiæ in remiſsionem peccatorum detur, ſecundum Eccleſiæ obſeruantiam etiam paruulis baptiſmum dari, cum utique ſi nihil eſſet in paruulis, quod ad remiſsionem deberet, & indulgentiam pertinere, gratia baptiſmi ſuperflua uideretur.* Idem repetitur hom. 12. ſed nonnulli haſce homilias S. Cyrillo Alexandrino tribuere, vnde & inter illius volumina locum habent, Voſſius incerto eaſdem Auctori deputat lib. 2. hiſt. Pelag. p. 1. theſi. 6. Ex Origenis tamen principijs tollendum eſſe originale peccatum, mihi probatum eſt; nam ad huius vitæ miſerias citra diuinæ iuſtitiæ repræhenſionem defendendas, non ad originis demerita cum Catholica Eccleſia recurrit, ſed in alia ſuperiori vita homines peccaſſe fingit, quorum poſtea criminum natæ recens animæ meritò pœnas darent; Totus eſt in hoc adſtruendo Origenes lib. 3. Periarchon initio, & lib. 2. cap. 9. vnde ſunt impia illa eiuſdem verba: *Iuſtitia debet Creatoris in omnibus apparere, quæ vt mihi videtur, ita demum lucidius oſtendetur, ſi cauſas diuerſitatis vnuſquiſque vel celeſtium, vel terreſtrium, vel infernorum in ſemetipſo præcedentes natiuitatem corpoream habere dicatur.* Vbi Iacob in vtero dilectum ob merita præcendentis vitæ, Eſau vero reprobatum ob ſcelera ante conceptionem patrata ſtultè comminiſcitur. Hinc S. Au-

guſtinus lib. 4. con. Iul. in fine ait: *Huius euidentia miſeria gentium philoſophos nihil de peccato primi hominis ſiue ſcientes, ſiue credentes compulit dicere, ob aliqua ſcelera ſuſcepta in vita ſuperiore pœnarum luendarum cauſa nos eſſe natos.* Quare cum in illorum ſententiam tranſierit Origenes, nihil planè ille credidit de originali peccato. Et quidem cum citra dubium Adamantius animas in alia anteriori vita peccaſſe dixerit, etiamſi centies in baptiſmo & tolli peccata, & naſci pueros peccato infectos aſſeruiſſet, haud inde illo auctore peccatum originis habebitur; Certè S. Hieronymus, cui Origeniani dogmatis fibræ perſpectæ fuere, ſcribit, putaſſe Origenem antiqua tantum peccata in baptiſmo auferri, etenim cum in calce dialogorum aſſeruiſſet, peccatum originale dimitti in baptiſmo, ita Pelagianis inſultat: *Tranſite ad Amaſium veſtrum, qui præterita in cælis, & antiqua delicta ſolui dicit in baptiſmo, vt cuius in cæteris authoritate ducimini, etiam in hac parte errorem ſequamini.* Ergo Hieronymo teſte Origenes non originale peccatum, ſed habituale, vt aiunt, in ſuperiori vita commiſſum in baptiſmo tolli autumauit. Hinc Origenes exponens illud Rom. 5. *Sicut per inobedientiam vnius hominis peccatores conſtituti ſunt multi*, docet Adamum exemplo nos peccatores effeciſſe, vt qui inobedientiæ formam ſequentes conſtituti ſunt peccatores, obedientiam Chriſti imitantes ſalui fiant; quæ eſt ipſa Pelagianorum explicatio, qui exemplo tantum, non verò alicuius peccati transfuſione Adamum poſteris nocuiſſe contendebant. Rufinus, qui Origenis volumina, doctrinamque ſupra cæteros apprimè calluit, peccatum originale negauit, vnde & de Magiſtro nobis ſuſpicionem reliquit, de quo tamen cum nemine contenderem, tantum enim abeſt, vt dubias ego ſententias Origeni affricem, quin potius longè illum à cæteris erroribus fuiſſe mallem.

Ex his conſtat Adamantium Pelagianis præcinuiſſe, idque & Hieronymi teſtimonio, & Origenis ipſius verbis manifeſtum eſſe. Oroſius etiam, qui Hieronymo, atque Auguſtino conuixit, & coram cum Pelagio altercatus eſt, initio apologetici de libero arbitrio: *Quanquam*, inquit, *& hæc uenenatiſſimorum dogmatum abominatio habet etiam nunc uiuentes mortuos, mortuoſque uiuentes? Nam Origenes, Priſcillianus, & Iouinianus olim apud ſe mortui in his uiuunt, & non ſolum uiuunt, ſed etiam loquuntur, nunc uerò Pelagius, & Celeſtius, ſi in his perſeuerauerint uiuentes mortui &c.* Ex Origenis caſtris Pelagium nouum Gratiæ hoſtem erupiſse inſignis annalium Eccleſiaſticorum ſcriptor affirmauit tomo 4. ad annum 388. num. 110. *Pelagius & ipſe Monachus maiore acceſſione impietatis nouæ hæreſis Auctor factus non amplius inter gregales militauit Origeniſtas, ſed ipſe ſibi nomen conciliauit hæreſiarchæ.* Idem tamen Pelagius noluit videri Origeniſta, imò ſectam illam abominari profeſſus in concilio Dioſpolitano, cum dixiſſet impios æternis pœnis puniendos eſſe, addidit: *Et ſi quis aliter credit, Origeniſta eſt.* Apud Aug. lib. de geſtis Pelag. cap. 3. In libris etiam pro libero arbitrio aduerſus gratiam conſcriptis inter Patres, quorum teſtimonijs ſuum dogma fulcire conatus fuit, Origenem non nominauit, vt patet ex Auguſtini libro de natura, & gratia; Sciebat enim peſſimè illum apud Latinos audire, vnde nec ſemel illum appellauit; Attamen Origeniſtæ Pelagium dilexere, iſque viciſſim parem eiſdem amoris vicem rependit, vt cap. 3. dicetur.

Digitized by Google

CAPVT II.

Rufinus Aquileienſis Origeniſta primus in Occidente Pelagianorum errores docet. Pelagius, ac Celeſtius eiuſdem in vrbe diſcipuli. Origenes à Theophilo Alexandriæ damnatur. Hieronymus, ac Rufinus mutuis ſe ſcriptis lacerant. Anaſtaſius Papa cum Origene Rufinum damnat. Pelagius Rufini opera Romæ in inſignium Virorum clientelam irrepit.

RVfinus Monachus Aquileienſis Origenianæ doctrinæ maximus propugnator, ac promotor, Pelagianorum idem Magiſter, & amicus fuit. Hieronymus lib. 4. in Hierem. in præfatione ſcribit, hæreſim Zenonis, ideſt *impasſibilitatis, & impeccantiæ, quæ olim in Origene, & dudum in diſcipulis eius Grunnio, Euagrioque Pontico, & Iouiniano iugulata eſt*, cœpiſſe per Pelagium reuiuiſcere. Per Grunnium Rufinum intelligit, quem non ſemel hoc cognomine irridendum exhibet, alludens ad M. Grunnij Corocottæ Porcelli teſtamentum, quod olim cum riſu à cunctis exceptum fuit. Et lib. 1. in Hierem. in procemio arguens Pelagium ait: *Quod non videns præcurſor eius Grunnius olim niſus eſt carpere*. Hinc Cardinalis Baronius ad annum 402. Num. 41. hæc ſcripſit: *Tantùm abfuit, vt Rufinus parato à S. Hieronymo antidoto curaretur, quin potius poſt Origenis errores, quos fouit, Pelagianæ hæreſis aſpides ex eis obortos percaram ſibi ſobolem enutriuerit.* Marius Mercator in Commonitorio contra Iulianum ad Pintam Presbyterum, cum recitaſſet Theodori Mopſueſteni opinionem de naturali moriendi neceſſitate, cui, etiamſi non peccaſſet, Adam ſubijciendus erat, hæc habet: *Hinc ineptam, & non minùs inimicam rectæ fidei quæſtionem ſub ſanctæ recordationis Anaſtaſio Romanæ Eccleſiæ Summo Pontifice Rufinus quondam natione Syrus Romæ primus inuexit, & vt erat argutus ſe quidem ab eius inuidia muniens per ſe proferre non auſus, Pelagium gente Britannum Monachum tunc decepit, eumque ad prædictam apprimè imbuit, atque inſtituit impiam vanitatem.* Hic Mercator fuit contemporaneus S. Auguſtini, ad quem S. Doctor ſexennio circiter à Rufini obitu literas datas recenſet, vt cap. 9. oſtendam. Quòd Rufinus ex Syria Romam venit, poſtquàm plenis quinque luſtris in Oriente degit, Syrus vulgò habebatur, cum tamen in Aquileienſi pago natales ſortitus fuerit; itemque ex eo, quòd ſub Anaſtaſio Rufini doctrina Romæ publicata, & dein damnata fuit, putauit Mercator, Rufinum eandem ſub eodem Pontifice vrbi primitus intuliſſe, quod tamen in fine Pontificatus Siricij contigiſſe mox tradam. Quare cum Rufinus primus fuerit, qui in Occidente Pelagianam hæreſim docuerit, ac Pelagium, & Celeſtium eadem imbuerit, idemq; in noſtra hac Veneta prouincia natus ſit, inſtituti operis ratio poſtulat, vt vnde vir ea ætate percelebris, ac Auguſtino noſtro commendatus in errores delapſus fuerit, eoſq; Romam inuexerit, exponamus.

Natus eſt Rufinus in territorio Aquileiæ Venetiarum Metropolis, vt ipſe fatetur in literis ad Anaſtaſium Papam Aquileia datis: *Poſt triginta*, ait, *ferè annos parentibus redditus ſum, & durum ſatis, atq; inhumanum erat, ſi tam citò desererem eos, quos tam tardè reuiſeram*. Irriſit hominem Hieronymus Apol. 1. lib. 2. qui & parentes nominauit, & tamen non cum eis in patria, ſed in vicina Metropoli morabatur: *Quos*, inquit, *quia non vult deſerere, ne inhumanus putetur, aut*

durus

durus, iccirco relicta patria, Aquileiæ moratur. In paruo caſtro eundem natum ex apologia 2. Hieronymi patet: *Rogantem, ait, Romam, vt eam illuſtrares præſentia tua, oppiduli tui amore contempſeris*. Teſtatur verò Rufinus initio ferè prioris inuectiuæ, ſe in Aquileienſi Eccleſia Chriſtianæ religioni initiatum propè annum 370. & Monachum induiſſe Valeriano Epiſcopo, ac Chromatio eiuſdem Eccleſiæ presbytero. Orientalium verò Monachorum fama permotus cum Melania ſeniore Alexandriam ſe contulit. Baronius anno 372. Num. 35. contendit, vtrumq; in Ægyptum tum temporis nauigaſſe, ſed rectiùs id anno 371. contigiſſe dicetur. Nam Palladius Melaniæ, ac Rufini amicus, ac famoſus Origeniſta in Lauſiacis cap. 102. ſcribit, Melaniam pretioſa ſupellectile, quam ſecum Roma aduexerat, Alexandriæ diuendita in Ægyptias eremos ſeceſſiſſe, atq; *dimidium annum* monaſterijs viſitandis inſumpſiſſe: orta verò Alexandriæ contra Catholicos perſecutione ſubſecutam Epiſcopos Orthodoxos Cæſaream in exilium deportatos. Rufinus libro 2. hiſt. Eccleſ. cap. 2. poſt mortem Athanaſij ſtatim perſecutionem incœptam ſcribit, hic autem deceſſit ex Socrate lib. 4. cap. 16. anno 371. Gratiano II. & Probo Coſs. VI. Non. Maij; addit verò Rufinus cap. 4. *Quæ præſens vidi loquor, & eorum geſta refero, quoniam in paſſionibus ſocius eſſe promerui*. Scio Baronium Socrati, quod ad annum mortis Athanaſij pertinet, fidem non præſtare, putat enim eundem obijſſe anno 372. Quod etiam rectè vir vndequaque eruditiſſimus probat, nam Alexander Athanaſij deceſſor obijt poſt quintū menſem ab exitu Synodi Nicænæ, quod idem Athanaſius in apologia ſecunda teſtatum reliquit; at Synodus Nicæna deſijt VIII. Kal. Septembris Paulino, & Iuliano Conſſ. nempe anno 325. Vnde liquet Alexandrum Epiſcopum Alexandrinum deceſſiſſe anno 326. & quidem in faſtis Eccleſiæ eiuſdem obitus recenſetur die 26. Februarij, quintum enim menſem ab eiuſdem reditu Alexandriam poſt celebratam Synodum Athanaſius fortè numerauit. Hic autem *integros quadraginta ſex annos Alexandrinæ Eccleſiæ pontificatum egregia cum laude geſſit*. Verba ſunt Cyrilli eiuſdem Vrbis Epiſcopi epiſt. 1. ad Monachos, quod etiam alter Antiſtes Alexandrinus S. Proterius in epiſtola ad Leonem ſcribit. Deceſſit ergo Athanaſius anno 372. die 2. Maij Modeſto, & Arintheo Conſſ. Quo defuncto ſtatim Valens, quem tunc Antiochiæ fuiſſe ſcribit laudatus Rufinus, miſſo Alexandriam Euzoio cum Magno Quæſtore perſecutionem contra Catholicos inchoauit. Et quidem habemus lib. 6. Cod. Theod. tit. 4. de præt. & quæſt. reſcriptum Valentis Imperatoris ad Senatum *Datum Idibus Aprilis Antiochiæ Modeſto, & Arintheo Conſulibus*. Ex his conſtat, Rufinum anno 371. ex Italia Alexandriam nauigaſſe, ac vigintiquinque annos in Oriente moratum. Hinc Paulinus Rufini, ac Melaniæ redeuntium hoſpes epiſt. 9. ad Seuerum ſcribit, *poſt quinque luſtra* eoſdem Vrbi reſtitutos. Hæ chronologicæ tricæ erunt fortaſſe legentibus moleſtæ, ſed profectò ſcribenti fuerunt longè moleſtiores, quas prætirire per me cuilibet liceat, qui res tantùm geſtas, non earundem tempora ſcire deſiderat, quæ hic adnotata volui, quòd vereor, ne ſeriem hiſtoriæ diligentiori chronologiæ obſeruatione plerumque interpolans nonnullis epocharum minùs curioſis faſtidium ingeram.

Rufinus celeberrima Didymi fama motus Alexandriam iterum ſe contulit, illiuſq; per ſexennium auditor fuit, quod lib. 2. Inuect. contra Hieronymum fatetur.

tetur. Erat Didymus Origeniſtarum facilè princeps, vnde etiam in Synodo V. cum Origene damnatus fuit. Hinc Origeniana ſcabie infectus Rufinus eandem etiam ſumma cum nominis iactura Occidenti primus intulit. Sed & Theodori Mopſueſteni idem errores imbibit: num eundem ſacra loca viſitantem, vel adhuc Presbyterum Antiochiæ catecheſim exponentem audiens, vel eiuſdem tantùm libros legens, in medio relinquo. Hoc certum eſt, Theodori errores ab eodem Rufino in Italiam aduectos, vt ex Mercatore ſuperiùs diximus. In Oriente Presbyter conſecratus fuit; teſtis eſt Palladius cap. 103. hiſtoriæ Lauſiacæ, vbi ait: *Cumqua* Melania *vixit etiam nobiliſsimus, & moribus ſimillimus, & fortiſsimus Rufinus ex Aquileia ciuitate Italiæ, qui poſtea dignus eſt habitus Presbyteratu, quo non eſt inuentus inter homines nec doctior, nec mitior.* Rufinus à Gennadio dicitur *Aquileienſis Eccleſiæ Presbyter*. Sed ego puto eundem noſtræ Metropolitanæ Eccleſiæ non fuiſſe incardinatum, ad titulum monaſterij, vti Hieronymus, alijq; Monachi conſecratum arbitror, de qua re eruditè Chriſtianus Lupus in notis ad canonem 6. Chalcedonenſem. Neq; poſt reditum à Chromatio Antiſtite in ſuum clerum adſcriptus videtur, etenim paulò poſt inde diſceſſit Orientem repetiturus.

Cum Melania ſuos poſtliminiò tandem reuiſura iter in Italiam adornaſſet, Rufinum ſecum aduexit. Adeò verò proſpera nauigatione vſi ſunt, vt Cæſarea ſoluentes breui viginti dierum ſpatio Neapolitanum portum tenuerint, quod Palladius paulò ante memoratus ſcripſit. Ibi verò magnificè à ſuis Roma eò vſq; profectis excepti, ob curruum, carrucarum, ac carpentorum multitudinem *Appia gemente*, vt ait Paulinus in epiſtola 10. ad Seuerum, Romam ingreſſi ſunt. Baronius, cum videat, Rufinum ineunte anno 398. Aquileiam contendiſſe, anno 397. eundem Vrbi redditum putat. At rectiùs id contigiſſe affirmabimus anno 396. quod ex Hieronymo non obſcurè colligitur, qui cum à Rufino accuſaretur, quòd diſcipulos Romam contra ipſum ſubmiſiſſet, reſpondet: *Paulinianus, & Euſebius poſt annum veſtræ nauigationis profecti ſunt; Rufinus in cauſa Claudij poſt biennium miſſus &c.* Apologia 2. Euſebium autem Cremonenſem ſecum Romæ fuiſſe teſtatur Rufinus lib. 1. inuect. vbi de eodem ſcribens ait: *Cum me, ficut ipſe noſti, Romæ poſitũ haberet.* Quare vltra annum Romæ Rufinus ſubſtitit, ac ferè biennio ibidem degiſſe ex eodem Hieronymo habemus. Etenim cum poſt biennium à Rufini diſceſſione alter ille Rufinus in cauſa Claudij Romam, dein Mediolanum ad Imperatorem veniret, Hieronymus eundem, vt ſuo nomine Rufinum Aquileienſem Romæ ſalutaret, rogauit: *Sanctum quoque*, inquit, *Presbyterum Rufinum ob quandam cauſam per Romam Mediolanum miſimus, & orauimus, vt noſtro animo, & obſequio vos videret.* Epiſtola 66. ad Rufinum. Exacto biennio nondum Hieronymus intellexerat Rufinum Roma diſceſſiſſe, cum tamen ob Melaniam vltrò, citròq; ſæpius literæ volitarent. Interea Macarius vir nobiliſſimus Vicaria Vrbis præfectura functus rogauit Rufinum, vt libros Peri-archon Origenis, quos vltra ſydera laudibus ille extollebat, in latinum ſermonem verteret, quod diu reluctans, vt fingit, tandem executus fuit. Qua verò fide nouus id interpres præſtiterit, oſtendit in ſuis apologeticis Hieronymus. Hæc prima fuere in Occidente Pelagianæ hæreſeos fundamenta à Rufino iacta, capitalia enim Pelagianorum dogmata in libris Peri-archon contineri capite proximo tradidimus. Immò Ori-

rigenis erroribus non contentus, & ſua addidit Rufinus paradoxa; nempe Adam mortalem factum, qui ſiue peccaret, ſiue non peccaret, moreretur; nullum item à parentibus originale peccatum traduci. Primum teſtatur laudatus Mercator: alterum mox oſtendetur. Hinc Pelagius, ac Celeſtius tunc Romæ degentes, ac Rufini ſtudioſi auditores in prauas opiniones abiere. Aderant præter Melaniam Macarius, & Apronianus, qui, vt ſunt homines nouarum doctrinarum cupidi, Rufini ſententias toti ferè Vrbi inculcabant, nec Siricius ſimpliciſſimi vir ingenij Apoſtolica auctoritate nouorum dogmatum profeſſores repreſſit. At diuina prouidentia Viduæ Romanæ alteram Viduam itidem Romanam oppoſuit, quæ nouis Origeniſtarum conatibus magno animo obuiam iret. Audiatur Hieronymus, quo nemo meliùs rem nouit, nec elegantiùs deſcripſit, in epitaphio Marcellæ epiſt. 16. *Tunc*, ait, *Sancta Marcella, quæ diu ſe cohibuerat, ne per æmulationem quippiam facere videretur, poſtquam ſenſit fidem Apoſtolico ore laudatam in pleriſq; violari, ita vt Sacerdotes quoque, & nonnullos Monachorum* (hos inter fuere Pelagius, ac Celeſtius) *maximeq; ſaculi homines in aſſenſum ſui traheret, ac ſimplicitati illuderet Epiſcopi*, nempe Siricij Papæ, *qui de ſuo ingenio cæteros æſtimabat, publicè reſtitit, malens Deo placere, quàm hominibus*. Hinc Romæ initium duxere illi *ſermones, contentioneſq;* in quibus *diutiſsime* ibidem degentem *verſatum fuiſse* Pelagium ſcribit S. Auguſtinus lib. 2. de pec. orig. cap. 21. Sed rurſus audiendus Hieronymus Rufini, ac ſectatorum Origeniſtarum ſtrophas recenſens: *Cernentes hæretici de parua ſcintilla magna incendia concitari, & ſuppoſitam dudum flammam iam ad culmina perueniſse, nec poſse latere, quod multos deceperat, petunt, & impetrant Eccleſiaſticas epiſtolas, vt communicantes diſceſsiſse viderentur. Nec multum tempus in medio ſuccedit in Pontificatum vir inſignis Anaſtaſius*. Hæ literæ *formatæ*, ſeu *communicatoriæ* vulgò dicebantur ex Auguſtino epiſt. 163. erantq; publicæ veluti teſſeræ, quibus in longinqua peregrinantes Orthodoxæ fidei profeſſores publicabantur. Hanc abs ſe impetratam à Siricio epiſtolam, antequam Roma diſcederet, oppoſuit poſtea Rufinus Anaſtaſij literis, quibus acerrimè increpabatur ob tentatam Peri-archon interpretationem. Hoc enim eidem exprobat Hieronymus apologia 2. *Siricij iam in Domino dormientis profers epiſtolam, & uiuentis Anaſtaſij dicta contemnis*. Rufinus tanto Origenianæ doctrinæ propagandæ deſiderio ferebatur, vt eandem in Vrbe fundaſſe non contentus, Mediolanum vſq; pererrauerit, Venerium illius vrbis Antiſtitem doctiſſimum in partes tracturus. Fatetur enim in priori libro inuectiuarum, ſe cum Euſebio Monacho Hieronymi diſcipulo Mediolani de libris Peri-archon neſcio quam quæſtionem habuiſſe. Denique eodem anno 398. affines reuiſurus, Aquileiam ſe contulit, vt Origenianis delirijs patrium etiam ſolum locupletaret, & Chromatio alteri Italiæ Metropolitæ nouorum dogmatum virus inſtillaret, ac pro Catholicæ fidei rudimentis, quæ ante triginta annos ab eodem tunc presbytero edoctus fuerat, ingratas profectò vices rependens impiſſimis erroribus ſanctiſſimum iuxta, ac doctiſſimum ſenem imbueret. Quis autem hic hominis conatus non execretur, qui vno ferè tempore tres primarias Italiæ Eccleſias, Romanam, dein Mediolanenſem, poſtremò Aquileienſem Origenianæ ſectæ adijcere petulantiſsimè pertentauit? Mortuo Siricio die 22. Februarij Anaſtaſius ſubrogatus fuerat, & Marcella, Pammachius, & Oceanus ſtrenuè Rufini ſectatores in

Vrbe

Digitized by Google

Vrbe exagitabant. Illi quidem in ſchedulis libros Peri-archon noua Rufini interpretatione Latio donatos ad Hieronymum in Bethlehemitico monaſterio degentem tranſmittendos curarunt, addita etiam præfatione eiuſdem, in qua Hieronymum ob Origenis libros in latinum ſermonem verſos eximiè laudans peractæ abs ſe Peri-archon interpretationi patrocinium parauerat.

Anno 399. Hieronymus ſatis prolixam epiſtolam ad Pammachium, & Oceanum reſcripſit, quæ. 65. inter eiuſdem literas in editione Mariani Victorij collocatur, in qua delatas ſibi à Rufino laudes deſpexit, eiuſque interpretationem vti religioni Catholicæ pernicioſiſſimam deteſtatus eſt. Eiuſdem quoque inſidias patefecit, qui librum apologeticum pro Origene ab Euſebio Cæſareenſi Ariano homine procuſum S. Pamphili Martyris titulo incruſtaſſet, vt ſub tanto aduocato Origenes nequaquam in hæreſis ſuſpicionem veniret. Breuem etiam epiſtolam ad eundem Rufinum miſit, qua datas ſibi laudes in contumeliarum loco ſe habere teſtatus eſt. Verùm ſtatim ac Hieronymi literæ Pammachio redditæ ſunt, earundem exemplar Apronianus, qui in Rufini rem vigilantiſſimè incumbebat, Aquileiam ad Magiſtrum tranſmiſit. Hic verò fracta amicitiæ teſſera, totuſque in rabiem actus, duos è veſtigio inuectiuarum libros ſcriptitauit, quibus non modò datam ad Pammachium epiſtolam confutauit, ſed commentaria etiam Hieronymi eiuſdem in ſacras literas aculeatis cenſuris perſtrinxit, quò ſummi in Eccleſia Doctoris famam eleuaret. Hos libros Aproniano nuncupauit, quos iſte poſtea, ac collegæ amicis per vniuerſam Italiam legendos exhibuere. Porrò epiſtolam 66. ad Rufinum, itemque inuectiuarum libros hoc anno exaratos Hieronymi teſtimonio comprobatur, qui in apologia ſecunda, quam anno 402. ſcripſit, vt oſtendam, de laudata epiſtola fatetur *ante hoc circiter triennium* ab ſe miſſam fuiſſe. De libris verò inuectiuarum ibidem hæc ſcribit: *Libri enim tui, quos limaſti per triennium diſertiores ſunt.* Quare eiſdem componendis hoc anno Rufinus manum admouit, quos demum veluti poſtrema lima expolitos exeunte anno 401. ipſemet veluti de victoria ſecurus ad Hieronymum iactabundus tranſmiſit. Baronius cum illo triennio computandum eſſe contendit annum 397. quo Rufinus in vrbe morabatur. At non ita eſt; hæc enim ſcribit initio ſtatim libri primi Rufinus: *Perlegi ſcripta tua, Aproniane chariſſime, quæ ab amico, & fratre bono*, Hieronymum ſugillat, *de Oriente ad virum nobiliſſimum Pammachium miſſa tranſmiſiſti ad me.* Quare Aquileiæ erat, cum Hieronymi epiſtolam Roma ab amico Aproniano accepit, quam duobus poſtea libris confutare conatus eſt.

Anno 400. Hieronymus, ac Rufinus ſiluere. Exiſtimo Rufinum epiſtola tantùm ad Apronianum miſſa Hieronymi literas ad Pammachium confutaſſe, inuectiuarum verò libros inchoaſſe quidem, ſed à Chromatio Metropolita Aquileienſe ad alia traductum. Etenim ſanctiſſimus Antiſtes cum Hieronymo egit, ne ſtylum in Rufinum acueret, neue veterem amicum aduerſarijs ſcriptis perſequeretur; hoc enim teſtatur Hieronymus initio apologetici, quod etiam cum Rufino coram præſtitiſſe certum eſt. Immò hoc anno idem Chromatius Rufino iniunxit, vt eccleſiaſticam Euſebij Cæſareenſis hiſtoriam in latinum idioma verteret, quod reapſe Rufinus executus eſt, in cuius præfatione ad Chromatium ſcribit, ſe illud opus exaraſſe: *Tempore, quo diruptis Italiæ clauſtris ab Alarico Duce Gothorum ſe peſtifer morbus infudit, & agros,*

& armenta, viros longè, latèque vaſtauit. Baronius Alarici ingreſſum in Italiam, ac pugnam cum Stilichone commiſſam refert ad annum 403. Ibid. n. 65. quòd Claudianus lib. 4. de bello Get. Alaricum his ſuos alloquentem inducat ante pugnam:

Si numero non fallor, ait, trigeſima currit
Bruma ferè, rapidum poſtquam tranauimus Iſtrum.

At ex Ammiano lib. 30. Gothi Iſtrum ſuperarunt Valentiano, & Valente IV. Coſſ. nempe anno 373. His triginta ſuperadditis habemus annum 403. Verùm biennio ab Alarici in Italiam irruptione pugna apud Pollentiam contigit. Proſper in Chronico ait: *Stilichone, & Aureliano Coſſ. Gothi Italiam Alarico, & Radagaiſo ducibus ingreſſi.* Conſentiunt & Caſſiodorus in Chronico, & Iornandes Gothus lib. de geſtis Gothorum cap. 29. Quare anno 400. Alaricus in Italiam per alpes Iulias deſcendit. Anno verò 402. ad Pollentiam prælium commiſſum fuiſſe ante Caſſiodorum, quem Baronius minus rectè repræhendit, tradidit Proſper: *Arcadio, & Honorio V. Coſſ. Pollentiæ aduerſum Gothos vehementer vtriuſque partis clade pugnatum eſt.* Hinc Caſſiodorus Theodorico Gotho inſeruiens victoriam Gothis adſcripſit: Claudianus verò Stilichoni, cuius geſta decantabat. Nec oppoſitum canit Claudianus, dum *trigeſimo ferè* anno ab Iſtro ſuperato hanc pugnam recitat; ſiquidem anno 29. peracta eſt, dum enim *ferè trigeſimo* inquit, vnum ad minùs annum ad illum numerum deſiderari palam indicauit.

Anno autem 401. bellum contra Origenem in Oriente, & Occidente recruduit, idemque vbique damnatus fuit. Marcella cum Anaſtaſio egit, vt Origenem, eiuſque interpretem Rufinum Apoſtolica auctoritate proſcriberet, *dum*, inquit Hieronymus epiſt. 16. *impia* περίαρχων *ingerit volumina, quæ emendata manu Scorpij*, Rufini ſcilicet, *monſtrabantur.* Pontifex, ne ex prauis Origenis libris Catholicæ fidei integritas quicquam mali pateretur, eiuſdem recenter interpretatos libros damnauit datis ea de re ad Venerium Mediolanenſẽ, & ad Orientem literis. Prioris epiſtolæ meminit idem Anaſtaſius in literis ad Ioannem Hieroſolymitanum anno ſequenti miſſis, quæ etiamnum extant. At eundem etiam ad Orientem ſcripſiſſe, teſtatur Hieronymus apologia 2. quam tamen Anaſtaſij epiſtolam à Hieronymo compoſitam Rufinus calumniabatur, eamque à Ioanne Hieroſolymitano expectabat; hæc enim S. Doctor ſcribit: *Si autem Romani Epiſcopi eſt, ſtultè facis ab eo exemplar epiſtolæ petere, cui miſſa non eſt, & non ab illo, qui miſerit. De Oriente expectare teſtimonium, cuius auctorem habes in vicino.* Exiſtimo illam Anaſtaſij epiſtolam datam ad Theophilum, cum hic de damnato abs ſe Origene ad Anaſtaſium ſcripſiſſet. Enimuerò hoc ipſo anno Antiſtes Alexandrinus in doctiſſima Paſchali epiſtola Origenem vti hæreticum acerrimè inſectatus eſt. Hanc epiſtolam Hieronymus in latinum vertit, eamque ſtatim ad Pammachium, & Marcellam Romam miſit, quò non modò eos in Oriente geſtorum contra Origenem certiores redderet, verùm etiam vt eadem Anaſtaſio Papæ exhibita tam nobili exemplo eundem ad Originem iterum damnandum prouocaret. Harum literarum meminit Hieronymus epiſtola 78. quam vnà cum altera Paſchali anno ſequenti ad eundem Pammachium, & Marcellam miſit. Baronius anno 399. n. 51. quatuor Paſchales Theophili à Hieronymo latinitate donatas exiſtimauit, ſcri-

bens

bens hanc earundem primam intercidiſſe. Sed planè tres tantùm Theophili Paſchales literas Hieronymus interpretatus eſt, neque illa intercidit, ſed habetur tomo 9. operum S. Hieronymi, cuius eſt exordium: *Chriſtum Ieſum Dominum gloriæ &c.* Etenim in fine eiuſdem intimatur futurum Paſcha: *Nonodecimo menſis Pharmuthi* iuxta cyclos Ægyptios, at iuxtà ſupputationem Iulianam die 14. Aprilis, qua die contigit Paſcha hòc anno 401. Cyclo Solis XVIII. Lunæ III. lit. F. De qua tamen epiſtola idem annalium ſcriptor aſſerit n. 52. *quòd promulgata fuerit ipſo anno Domini quadringenteſimo ſecundo pro ſequenti anno quadringenteſimo tertio*. Qui biennij metachroniſmus eſt. Sed neque verum eſt, Paſchales literas anno anteriori ſolitas fuiſſe publicari; nam promulgabantur à Theophilo iuxta veterum morem ex Caſſiano collat. 10. cap. 2. *peracto Epiphaniorum die*. Vir inſignis, & nunquam ſatis laudatus ibidem promittit, ſe ex cyclis Theophili ſingulas quaſque eiuſdem epiſtolas à Hieronymo latinitate donatas ſuis annis deputaturū. Illas tamen inuerſo ordine apud codices Hieronymianos poſitas non animaduertens, & cyclos Paſchales earundem non conſiderans, putauit primam epiſtolam, quæ incipit: *Solemnitatis Auguſtæ ſermo diuinus &c.* reapſe eſſe earum, quæ extant, primam, ante quam cum in epiſtola 78. dicat Hieronymus aliam ſe præterito anno miſiſſe, quartam epiſtolam, quæ deſideretur, idem excogitauit. Prima, & ſecunda inuerſo ordine poſitæ ſunt; prima enim eſt illa, quæ deſignat Paſcha adfuturum *decimanona die Pharmuthi*, quæ ibidem ſecunda aſſeritur, quem errorem nec Marianus Victorius adnotauit; quæ verò prima ibidem dicitur, ſecunda nuncupanda eſt, de qua mox ſermo redibit. *Theophilus* plurium Origenis errorum catalogum recenſet in priori epiſtola ſcripta anno 401. quæ à Hieronymo interpretata, & Romam miſſa S. Anaſtaſij mentem mirum in modum turbauit. Latini enim Græci hominis errores nondum perſpectos habuerant. Quare nil vltra morandum ratus, Origenem lata ſententia condemnauit, quod ipſum hoc anno eodem Chromatius, ac Venerius, qui duo tantùm eo tempore Metropolitæ in Italia cenſebantur, in ſuis Eccleſijs præſtitere. Scribit hæc Hieronymus apol. 1. lib. 2. *Ergo Beati Epiſcopi Anaſtaſius, Theophilus, & Venerius, & Chromatius &c. illum*, nempe Origenem, *hæreticum denunciant.* Immò cum illæ ipſæ literæ Rufino præſente legerentur, teſte ibidem Hieronymo, *dicitur obturaſſe aures ſuas, & dixiſſe, vſq; ad illud tempus ſe ignoraſſe, quod tam nepharia ſcripſerit.* Rufinus tamen in ea Origenis damnatione minimè nominatus fuit; vnde & in literis, quas ſtatim Romam ad Anaſtaſium miſit, gratias egit Pontifici, quòd *calumniantibus non accommodauit auditum.* Interea cum veluti damnatorum Periarchon voluminum interpres Romæ paſſim malè audire ſe ab amicis accepiſſet, memoratas ad Romanum Antiſtitem literas dedit, in quibus fidei, quam profitebatur, teſſeram exhibuit, quò omnem à ſe hæreſeos ſuſpicionem, qua vbique in Italia ſe laborare ſentiebat, excuteret. Hæc verò ad Anaſtaſium ſcripſit: *Æquum putaui, vt quoniam ipſe poſt triginta ferè annos parentibus redditus ſum, & durum ſatis, atque inhumanum erat, ſi tam citò deſererem eos, quos tam tardè reuiſeram, ſimul & quia tam longi itineris labor fragilem me reddit ad iterandos labores, literis meis ſatisfacerem beatitudini tuæ.* Has literas exiſtimo Rufinum ſcripſiſſe, cum Romam ad ſe purgandum ab Anaſtaſio euocaretur, nam Hieronymus iteratis literis eundem ab Anaſtaſio accitum fuiſſe teſtatur

epiſt.

epiſt. 16. vbi de Rufino, ac collegis, ait: *Dum acciti frequentibus literis hæretici, vt ſe defenderent, venire non ſunt auſi, tantaq; vis conſcientiæ fuit, vt abſentes damnari, quàm præſentes coargui maluerint*. Porrò inſulſam illam, ac frigidam Rufini excuſationem lepidè irridens idem Hieronymus apol. 1. lib. 2. ait: *Hic ſupinus, & laſſulus poſt triginta annos per molliſsimum Flaminiæ iter eſſedo venire non poteſt, ſicque prætendit longi itineris laſsitudinem, quaſi triginta annis ſemper cucurrerit, aut biennio Aquileiæ ſedens præteriti itineris labore confectus ſit*. Iam enim ab aliquot menſibus exactum erat biennium, ex quo Mediolano Aquileiam anno 398. ſe contulerat.

Interea duæ Rufini inuectiuæ contra Hieronymum tota Italia, ac Dalmatia per Origeniſtarum præſertim manus, oraq; volitabant, ita vt etiam earundem excerpta à pluribus, qui ex Italia in Palæſtinam veniebant, memoriter recitata Hieronymus intelligeret: *Sic pudens*, inquit de Rufino in poſteriori apologia, *vt cateruatim de Occidente venientes mihi tua maledicta narrauerint ita m moriter, & conſentaneè, vt ego cogerer non ſcriptis tuis, quæ necdum legeram, ſed ſcriptorum reſpondere opinionibus*. Quare S. Doctor priorem hoc anno apologiam in duos libros diuiſam elucubrauit, in quorum primo Rufini apologeticum pro Origene S. Pamphilo adſutum vellicat, ac tranſlati à ſe Peri-archon codicis rationem reddit: in altero verò ſcriptam ad Anaſtaſium Papam ab eodem Rufino epiſtolam examinat, alia inſuper refellens, quæ contra abs ſe edita in ſacras literas commentaria à Rufino ſcripta fuiſſe ex Pauliniano fratre intellexerat. Baronius putauit anno ſequenti hoſce apolegeticos libros à Hieronymo elucubratos, ſed ex ſuorum ſcriptorum ordine, quem in poſteriori apologia recenſet, aliter ſentiendum apparet: *Poſtquam*, inquit in epiſtola ad Pammachium, & Oceanum, *repuli crimina, ideſt laudes tuas, & abſq; inuidia tui nominis reſpondi criminibus, non criminatori &c. iraſceris, furis, & luculentiſsimos libros contra me cudis, quos cum legendos, & cantandos omnibus tradidiſses, certatim ad me de Italia, & Vrbe Roma, atqꝫ Dalmatia ſcripta venerunt, quibus me laudator priſtinus ornaſses encomijs. Fateor illicò ad obiecta reſpondi; miſique hos ipſos apologiæ meæ libros ad eos, quos tu vulneraueras, vt venena tua noſtra ſequeretur antidotus. Ob hanc culpam mittis mihi, & priores libros tuos, & recentem epiſtolam plenam iniuriarum, & criminum*. Igitur Hieronymus duos priores apologeticos libros in Oriente conſcripſit, eoſq; ad Pammachium, & Marcellam, quibus eoſdem nuncupauerat, miſit, quorum exemplaria cum in manus amicorum Rufini veniſſent, illa ad eundem Aquileiam tranſmiſerunt, quæ poſtea cum Rufinus prolixa ſatis epiſtola confutaſſet, vnà cum duabus inuectiuis ad Hieronymum miſit. His omnibus poſtea altera apologia procuſa idem Sanctus Pater reſponſionem luculentam, & ſatis aculeatam adornauit, viuente adhuc Anaſtaſio Papa, nam ibidem ait: *Viuentis Anaſtaſij dicta contemnis*. At cum Anaſtaſius deceſſerit. 27. Aprilis, nulla ratione fieri potuit, vt tam breui ſpatio eiuſdem anni 402. Hieronymus libros priores exararet, illiq; Romam, dein Aquileiam mitterentur, & Rufinus eoſdem impugnaret, ac per Orientalium mercium negotiatorem (nam is planè fuit eorundem delator) libros inuectiuarum à triennio ab ſe limatos, nouamque apologeticam epiſtolam ad Hieronymum deferendam curaret, quibus Hieronymus alteram apologiam ſtatim repoſuerit, antequam Anaſtaſius è viuis excederet. Quòd verò opponit Baronius,

Hiero-

Hieronymum libro 2. prioris apologiæ laudare catalogum illuſtrium ſcriptorum *ante annos fermè decem* ſcriptum, quem, vt ibidem patet, anno XIV. Theodoſij emiſſum conſtat, non officit; etenim annus ille Theodoſij incipiebat à die 16. Ianuarij anni 392. ſiquidem ea die dictus eſt Imperator anno 379. vnde toto anno 401. à die 16. Ianuarij decimus annus à Theodoſij anno XIV. currebat. Immò dum ait *fermè decem*, planè nondum plenum decennium elapſum demonſtrat.

Anno ſequenti 402. Theophilus in feſto Theophaniorum Paſchalem de more epiſtolam promulgans, Origenem iterum in eadem ſtrenuè impugnauit. Quare Hieronymus, qui probè norat, quantum prioris anni literæ Theophili Romanorum animos contra Origeniſtas commouerant, primo vere eaſdem latinitate donatas ad Pammachium, & Marcellam Origeniſtarum in Vrbe Antagoniſtas miſit, addita ad eoſdem epiſtola 78. in qua hæc habet: *Alexandrinas opes primo vere tranſmitto.* Poſtea de eadem Paſchali ait: *Quam ſciatis in quatuor partes eſſe diuiſam; In primo credentes hortatur ad Dominicum Paſcha celebrandum: in ſecundo, & tertio loco Apollinarium, & Origenem iugulat; in quarto ideſt extremo hæreticos ad pœnitentiam cohortatur. Si quid autem hic minùs aduerſus Origenem dictum eſt, in præteriti anni epiſtola continetur.* Hæc epiſtola Paſchalis incipit: *Solemnitatis auguſtæ ſermo diuinus &c.* in qua cum pluribus ad Paſchale feſtum celebrandum Theophilus cohortetur, S. *ceſſent Apollinaris diſcipuli &c.* contra Apollinariſtarum errores orationem vertit. At S. *ſciant igitur ſe huius ſolemnitatis &c.* contra Origeniſtas inſurgit, vbi vocat ignominiæ cauſa Origenem *hydram omnium hæreſeon*. Tandem S. *denique ne occupati & c.* ad pœnitentiam hortatur. Epiſtola *præteriti anni* ibidem laudata eſt illa, quæ perperam ſecundo loco in codice Hieronymiano recenſetur, de qua ſuperiùs locuti ſumus. In fine verò Paſchalis contra Apollinarem, & Origenem emiſſæ indicitur Paſcha celebrandum *vndecima die menſis Pharmuthi*, nempè iuxta epocham Iulianam die 6. Aprilis, qua die anno 402. Paſchalia feſta peracta ſunt Cyclo Solis XIX. Lunæ IV. lit. E.

Cùm verò hanc Paſchalem Hieronymus mitteret, nondum Anaſtaſij Papæ literas hoc ipſo anno ad Ioannem Hieroſolymitanum datas acceperat, nam in epiſtola illa 78. ſcribit: *Prædicationem quoque Marci Euangeliſtæ cathedra Petri Apoſtoli ſua prædicatione confirmet. Quanquam celebri ſermone vulgatum ſit, beatum quoque Papam Anaſtaſium eodem feruore, quia eodem ſpiritu eſt, latitantes in foueis ſuis hæreticos perſecutum, eiuſque litera doceant, damnatum in Occidente, quod in Oriente damnatum eſt.* At in epiſtola ad Ioannem Hieroſolymitanum non modò Origenis libros damnat, ſed eoſdem quoq; ab Imperatoribus proſcriptos eſſe ſignificat, & Rufinum nominatim acriter increpat, vbi inter cætera eundem damnatum abs ſe tradit: *Rufinum ſcito, quòd propria mente Origenis dicta in latinum transtulit, ac probauit, nec diſsimilis ab eo eſt, qui alienis vitijs præſtat aſſenſum. Illud denique ſcire te cupio, ita haberi à noſtris partibus alienum, vt quid agat, vbi ſit, neſcire cupiamus. Ipſe denique viderit, vbi poſsit abſolui.* Hieronymus ſub id ferè temporis hanc S. Anaſtaſij epiſtolam, ac libros inuectiuarum Rufini ab hoc ipſo poſt triennium limatos accepit, vnde animoſior factus toto impetu contra aduerſarium inuectus, elegantiſſimam apologiam è veſtigio emiſit, qua veluti vltimo ictu Rufinum confecit. Profectò in Anaſtaſij epiſtola triumphum cecinit:

nit: *Eſto*, inquit, *præteriti anni ego epiſtolam ſinxerim, recentia ad Orientem ſcripta quis miſit, in quibus Papa Anaſtaſius tantis te ornat floribus &c.* Sanctus Pontifex Rufino Pelagianæ ſcholæ magiſtro, atque Origenis Pelagianorum Patris defenſore damnato die 27. Aprilis ad ſuperos tranſijt, eique ſubrogatus eſt Innocentius, qui poſtea Pelagium, ac Celeſtium Rufini eiuſdem diſcipulos damnauit, vt inferiùs nobis deſcribetur.

Auguſtinus, qui in ore famæ verſabatur, atque ex Alipij in Palæſtinam peregrinatione cum Hieronymo, ac Rufino tunc concordibus amicitiam contraxerat, eiſdem poſtea litigantibus neutri adhæſit, immò data ad Hieronymum epiſtola 15. etiam, atque etiam indoluit, tantam repentè inter vtrumque inimicitiam exortam: *Quis denique*, inquiens, *amicus non formidetur, quaſi futurus inimicus; ſi potuit inter Hieronymum, & Rufinum hoc, quod plangimus, exoriri.* Cum verò ab vtroque inuectiuarum libros, quibus ſeſe inuicem proſcindebant, accepiſſet, quod ex Hieronymi Epiſtola 13. apud Auguſtinum intelligitur, in hanc ſententiam reſcripſit: *Ne de vobis ea conſcribendo ſpargatis, quæ quandoq; concordantes delere non poteritis, qui nunc concordare nolitis, aut quæ concordes legere timeatis, ne iterum litigetis.* Poſtea Hieronymum alloquens ait: *Veruntamen illum*, nempe Rufinum, *maluerim aliquo modo mitiorem, quàm te iſto modo armatiorem. Hoc magnum, & triſte miraculum eſt, ex amicitijs talibus ad has inimicitias perueniſſe, lætum erit, & multò ampliùs ex inimicitijs talibus ad priſtinam concordiam reuertiſſe.* Hæc S. Auguſtinus ſcripſit. Verùm ex Celeſtij poſtea confeſſione cognouit, Rufinum primum omnium in Vrbe peccatum originale negaſſe, quod cum perpetua Rufini infamia in libris contra Pelagianos editis teſtatum reliquit, vt mox oſtendam, totuſque in Hieronymi partes tranſijt.

Hic iam nobis monſtrandum eſt, Rufinum reapſe fuiſſe Pelagianorum Magiſtrum. Enimuerò quòd primus in Occidente docuerit, Adamum etiam non peccantem moriturum fuiſſe, ex Marij Mercatoris teſtimonio laudato patet. Tria diximus fuiſſe præcipua Pelagianorum dogmata. Primum quidem: *Gratiam ex meritis dari.* Hoc tradidiſſe Rufinum, qui humani arbitrij vires altiùs exaggerabat, mihi compertum eſt. Inſuper Stoicorum impeccantiam, qui alter erat Pelagianorum error, omni conatu promouit. Gelaſius Papa in edicto de libris recipiendis ait: *Quoniam B. Hieronymus Rufinum in aliquibus de arbitrij libertate notauit, illa ſentimus, quæ prædictum B. Hieronymum ſentire cognoſcimus.* Quod de Rufino iudicium Voſſius cap. 3. perperam Gennadio Maſſilienſi cap. 18. de Script. Eccleſ. attribuit. Sanè ex meritis omnia cum ſuo Origene Rufinus ſuſpendit; vnde inuectiua altera in Hieronymum omni cenſura liberat dicentes, *inæqualitatis cauſas vnamquamque ſibi animam iam ex anterioris vitæ, quam in cæleſtibus habuit, motibus, ac ſenſibus comparaſſe.* Quo ſanè aſſerto gratuita diuinorum beneficiorum largitio penitus euacuatur. Quò verò Rufinus Origenis de impeccantia opinionem promoueret, Euagrij Pontici Monachi, ac Sexti Philoſophi Pythagorici libros in latinum ſermonem vertit, in quorum ſanè hominum voluminibus impeccantia pluribus ſuadebatur. De Euagrio ſcribit Hieronymus ad Cteſiphontem: *Edidit librum, & ſententias περὶ ἀπαθείας, quam nos impaſſibilitatem, vel imperturbationem poſſumus dicere, quando nunquam animus vllo perturbationis vitio commouetur, & vt ſimpliciter dicam, vel ſaxum, vel Deus eſt &c. Huius libros per Orientem Græcos, & interpretante diſcipulo eius Rufino*

ſino pleriq; in Occidente lectitant. Pelagianorum verò cauſam alium per dolum incautos circumducens plurimùm promouit memoratum Sexti Pythagorei hominis librum, quò maiori in æſtimatione apud vniuerſos eſſet, S. Xyſti Papæ, & Martyris titulo præmuniens; Fraudem exaggerat Hieronymus in procem. lib.4.in Hierem. *Miſerabilis Grunnius, qui ad calumniandos ſanctos viros aperuit os ſuum, linguamq; ſuam docuit mendacium Sexti Pythagorei hominis gentiliſſimi vnum librum interpretatus eſt in Latinum, & ſub nomine S. Martyris Xyſti vrbis Romæ Epiſcopi auſus eſt edere*. Hinc Pelagius ex hoc libro veluti à Sancto Pontifice edito teſtimonia contra diuinam gratiam deprompſit, ægrèq; ab ijs ſe expedire conatus olim Auguſtinus in lib. de nat. & grat. cap. 64. tandem in lib. 2. Retract. cap. 42. dolis cognitis librum illum Ethnico Auctori adiudicauit. Hieronymus in epiſtola ad Cteſiphontem teſtatus eſt, Pelagianos ex illo volumine *plurima contra Eccleſiam vſurpare teſtimonia*. Atq; his ſuppetijs enaſcentem hæreſim Rufinus communiuit; Vtriuſq; operis Euagrij, ac Xyſti Rufini opera latinitate donati meminit Gennadius in Rufino.

Tertium Pelagianorum dogma, nullum ſcilicet eſſe originis peccatum, non modò Rufinus aſſeruit, ſed Pelagianæ ſcholæ Magiſtri hoc ſe à Rufino didiciſſe publicè conteſtati ſunt. Rem ſic narrat Auguſtinus Lib. de pec. orig. cap. 3. Cœleſtius Pelagij Achates in concilio Carthaginenſi coram Aurelio Epiſcopo interrogatus, quid de peccati originalis traduce ſentiret, ita reſpondit. *Dixi de traduce peccati, me dubium eſſe, ita tamen, vt cui donauit Deus gratiam peritiæ, conſentiam, quia diuerſa ab eis audiui, qui vtiq; in Eccleſia Catholica conſtituti ſunt Presbyteri. Paulinus Diaconus dixit: Dic nomina ipſorum: Cæleſtius dixit; Sanctus Presbyter Rufinus Romæ, qui manſit cum Sancto Pammachio, Ego audiui illum dicentem, quia tradix peccati non ſit: Paulinus Diaconus dixit: Eſt aliquis alius? Celeſtius dixit, Non tibi ſufficit unus Sacerdos?* Vides Celeſtium de originalis peccati traduce dubitaſſe, vnoq; Rufino Auctore negantem partem ſatis tutam exiſtimaſſe. Rectè Cardinalis Baronius tomo 5. ad annum 412. Num. 23. *At obſerua & illud, citari à Celeſtio non Pelagium ipſum, ex quo hæreſis nomen accepit, ſed Rufinum, ut Coriphæum, atq; ſectæ Anteſignanum*. Eſt igitur Baronio Auctore Pelagianorum Coriphæus, atq; Anteſignanus. Illorum ſanè rem etiam, atq; etiam promouit, dum libros Peri-archon Latinis donauit, in illis enim Pelagiana dogmata non obſcurè quidem, ſed apertè tradi ſuperiori capite oſtendimus.

Rufinus certè non modò Romæ, & in Palæſtina Pelagium fouit, ſed & eundem amicis ſuis, ac patronis cariſſimum fecit, quod non leui ignominiæ Rufino eidem vertitur. Melania ſenior nobili, ac conſulari familia Romæ orta Rufinum adeò coluit, vt longiſſimarum peregrinationum comitem illum voluerit, vt dictum eſt; Huic verò Melaniæ Rufinus Pelagium notum reddidit, qui poſtea & librum eidem fœminæ nuncupauit: *Et re vera*, inquit, Auguſtinus in lib. de geſtis Pelagij cap. 4. *in libro Pelagij ad Melaniam ita legitur*. Paulinum Nolanum, & Seuerum Sulpitium non modò Rufini amicos, ſed & encomiaſtas fuiſſe, ex ipſorum literis ſatis intelligitur. At Pelagius Paulini Nolani itidem amicus fuit, teſtis eſt idem Auguſtinus initio epiſtolæ 106. ad Paulinum, *Pelagium, quòd ut ſeruum Dei dilexeris, nouimus, nunc autem quemadmodum diligas, ignoramus*. Ita tamen Paulinus Pelagium ſanæ olim fidei iudicatum

dilexit, vt monente poſtea Auguſtino errantem fugerit; ſecus verò Sulpitio accidit, *qui à Pelagianis deceptus*, errorem tandem cognoſcens perpetuo ſilentio ſibi indicto pœnas dedit ex Gennadio cap. 19. de Script. Eccleſiaſticis. Ioannes Hieroſolymitanus cum Rufino, & Melania pro Origene contra D. Hieronymum conſpirauit, quæ pluribus recenſent Eccleſiæ Annales à Baronio editi ad annum 393. tomo quarto; Hinc ſunt illæ ſatis iuſtæ Hieronymi querelæ epiſt. 101. ad Pammachium. *Hæc non eſt illius culpa, cuius ſub perſona alius agit tragœdiam, ſed Rufini, & Melaniæ Magiſtrorum eius, qui illum magna mercede nihil ſcire docuerunt.* Sancti Epiphanij epiſtolam Græcam ad Ioannem Hieroſolymitanum ſcriptam, in qua plurium hic errorum arguebatur, Hieronymus Euſebio Cremonenſe Monacho petente in latinum verterat, quam quidam pſeudomonachus Melaniæ pecunia corruptus ſurripuit, ac Ioanni detulit, qui contra Hieronymum omnes odiorum ventos concitauit. Porrò hic Ioannes Hieroſolymitanus Pelagio patrocinatus eſt, & licet illius ſententiam non probaret, hominem tamen ſemper defendit, quòd ex apologetico Oroſij patet, & ex vtraq; Pelagij abſolutione, quam tum Hieroſolymis, tum Dioſpoli in iudicio, illic præſidente, hic præſente Ioanne Hieroſolymitano ſuffuratus fuit; Hinc S. Auguſtinus veritus, ne inſignem ob vitæ ſanctimoniam, ac doctrinæ excellentiam Epiſcopum ſuam in ſententiam Pelagius traheret, ad eundem literas dedit, queis hæreſiarchæ dolos aperiens *Pelagium*, inquit, *fratrem noſtrum, filium tuum, quem audio, quòd multum diligis, hanc illi ſuggero exhibeas dilectionem, ut homines, qui eum nouerunt, & diligenter audierunt, non ab eo tuam ſanctitatem exiſtiment falli*. Epiſt. 252. Oroſius, qui paulò antè Hieroſolymis in Africam ad Auguſtinum redierat, ſiniſtra fortè de Ioannis doctrina publicauerat, quare eundem per literas Pelagianæ fraudis Auguſtinus admonendum duxit.

Interea initio Pontificatus Innocentij Rufinus, atq; Origeniſtæ reſpirare viſi ſunt, Theophilo eorundem Antagoniſta reo coram Apoſtolica ſede conſtituto; Etenim cum hic non modò Origenem damnaſſet, verùm & Monachos quoſdam Origeniſtarum doctrinis infectos procul ab Ægypto expuliſſet, illos verò in regiam vrbem profectos Chryſoſtomus, quod illi pij viderentur, & docti, neq; eorundem errores perſpectos haberet, humaniter excepiſſet, ſubmiſſoſq; contra illos à Theophilo Oratores in carcerem detruſiſſet, grauiſſima inter vtrumq; Antiſtitem diſſidia exorta ſunt. Cum Theophilo Epiphanius Cyprius, ac Hieronymus contra Chryſoſtomum ob eandem cauſam facto veluti fœdere conſpirarunt. Epiphanius vir ſanè doctiſſimus, idemq; ſanctiſſimus in epiſtola ad Ioannem Hieroſolymitanum, quæ tomo 2. operum Hieronymi legitur, hæc de Rufino ſcripſit: *Te autem frater liberet Deus, & ſanctum populum Chriſti, & omnes fratres, qui tecum ſunt, & maximè Rufinum ab hæreſi Origenis*. Idem etiam profectus Conſtantinopolim Chryſoſtomi præſentiam, ac colloquium fugit ob receptos Alexandria eiectos Origeniſtas, palamq; de eodem Chryſoſtomo queſtus eſt, qui cum probè intelligeret, Eudoxiam Auguſtam Epiphanio, ac Theophilo fauere, publicè è ſuggeſtu contra fœminarum odia, rabiemq; inuectus, non obſcurè Auguſtam impetere viſus eſt; Hinc illa in furorem acta ſanctum Epiſcopum in pſeudoſynodo ad Quercum dicta paulo poſt deponendum curauit, in quam rem acriter Theophilus

incu-

incubuit, qui etiam Chryſoſtomi nomen è ſacris diptychis eraſit. Hinc eodem Arcadij iuſſu in exilium deportato, Innocentius Papa Cleri C.P. legatione iterata commotus in Principes, ac Theophilum excanduit, quo tempore Origeniſtæ, qui pro Chryſoſtomo ob ſemel contra Theophilum odium conceptum altiùs loquebantur, pacem, ſeu potius inducias à Romano Pontifice obtinuere. Vnus legatorum, qui Romam pro Ioanne Chryſoſtomo venere, fuit Palladius Epiſcopus Helenopolitanus publicus Hieronymi hoſtis, de hoc enim in Lauſiaco, ſeu volumine ad Lauſum cap. 78. ſcribit: *Tanta fuit eius inuidia, vt ab ea obrueretur virtus doctrinæ*, quod vitium etiam poſtea eidem Hieronymo obiecit Origeniſtarum diſcipulus Pelagius teſte Auguſtino lib. 2. con. Iul. cap. 10. Hieronymum verò contra Chryſoſtomum ſtetiſſe, ex eiuſdem epiſtola ad Theophilum, quæ tomo 9. habetur ante tres literas Paſchales, apertè deducitur, ibi enim hæc ſcribit: *Vnde & nos Ioannem, qui dudum Conſtantinopolitanam rexit Eccleſiam, Deo placere ſemper optauimus, & cauſas perditionis eius, in quas ferebatur improuidus, nequaquam credere voluimus, ſed ille, vt cætera flagitia eius taceam, Origeniſtas in ſuam recipiens familiam, & ex his plurimos in ſacerdotium prouehens, atque ob hoc ſcelus beatæ memoriæ hominem Dei Epiphanium, qui inter Epiſcopos clarum in orbe ſydus effulſit, non paruo mœrore contriſtans, meruit audire, cecidit, cecidit Babylon.* Ita Origeniſtarum opera factum eſt, vt Sanctiſſimi viri mutuis diſſentionibus conflictarentur.

Rebus ergo eo pacto turbatis Rufinus Romam ſe contulit, teſtatur hoc Paulinus in epiſtola ad Rufinum: *Etiamnum*, inquit, *nunc vos in æſtu ſollicitudinis, & incerto morarum Romam peti indicaſtis*; Cum verò idem accepiſſet, Rufinum iterum in Orientem nauigaturum, miſſa per Cerealem epiſtola eundem rogauit, vt Nolā inuiſendi ſui gratia tranſiret: *Remeaturus ad Orientem non feres inuiſitatis nobis abire.* At Rufinum non longè ab Vrbe degiſſe ex laudatæ epiſtolæ Paulini exordio colligo: *Etſi incertum*, inquit, *mihi fecit filius Cerealis, quòd ad te perrecturus foret in tempore, quo ad S. Petrum reuertitur, tamen per eum, qui æquè tuus, ac noſter eſt, non ſcribere tibi tam culpabile nobis, quàm tibi triſte futurum indicauimus.* At Rufinus reſcribit Paulino: *Communem quidem filium Cerealem nondum videram, ſed is conſcius, quid mihi doloris inſligeret, ſi reddere moraretur literas tuas, præmiſit eas ad me.* Additque. *Quia autem quadrageſimæ diebus in monaſterio Pinneti poſitus hæc reſcripſi ad te &c.* Eſt Pinnetum locus ſuburbanus extra portam Angelicam primo ab Vrbe lapide, vulgòque *Pigneto* Romanis nuncupatur. Interim Rufinus egregium opus de benedictionibus Patriarcharum, quod etiamnum extat, ad Paulinum perſcripſit, in nuncupatoria verò epiſtola ait: *Quantum ergo vel mediocritas intelligentiæ noſtræ valet, vel tempus indulget, vel hi ſinunt, qui reſcripta ad Origenem perurgent &c.* Ex quibus patet Rufinum continuatam Origeni interpretando operam poſuiſſe, neque S. Anaſtaſij Papæ ſententia ab eo vnquam ſtudio deterritum, immò Origenis in librum Numerorum commentariorum interpretationem morti proximus Vrſacio petente exequutus eſt, vt capite proximo videbimus, vbi tamen oſtendemus, eundem errores partim ab ipſo aſſertos, partim vulgò ſibi obiectos retractaſſe, neque enim ſecus agens Romam auſus fuiſſet accedere.

CAPVT III.

Pelagij patria, profeſsio Monaſtica, & doctrina. Scribit Romæ commentarios in epiſtolas Pauli. Celeſtius Eunuchus Pelagij Achates. Rufini in Sicilia obitus. Palinodia eiuſdem ex codice Vaticano nunc primum recitatur.

DOnatiſtis poſtremo, ac memorabili congreſſu anno à Seruatoris aduentu quadringenteſimo vndecimo in celebri Carthaginenſi collatione ſuperatis, diuturnis diſſidijs, quæ tot annos Chriſtianum Orbem crudeliter la-
Anno. CCCCXI. cerauerant, impoſitum tandem finem Orthodoxi ſibi inuicem, atque Auguſtino præſertim, cuius vnius virtuti poſt Numen eam victoriam acceptam ferebant, gratulabantur, cum repentè Pelagianum bellum hominum opinione maius erupit, quod Africam, Aſiam, atque Europam longè latèque peruagatum, vti nouis laboribus Auguſtinum implicuit, ita eidem nouorum quoque triumphorum materiem ſuppeditauit. Hæreſis Princeps Pelagius Britanniam habuit patriam, ita Proſper initio carminis de Ingratis.

Dogma quod antiqui ſatiatum felle Draconis
Peſtifero vomuit coluber ſermone Britannus.

& inferius cap. 34.

I procul inſana impietas, arteſque malignas
Aufer, & authorem comitare excluſa Britannum.

Paulus Oroſius in apologetico patriam eandem Pelagio dedit, hæc de Pelagio locutus, *Britannicus noſter mox, ut uoluerit, ſe poſſe confidit.* S. Auguſtinus epiſt. 106. ad Paulinum ſcribit Pelagium, vt à Tarentino Pelagio diſtingueretur. *Britonem fuiſſe cognominatum.* Et S. Proſper in Chronico ad conſulatum Lucij, & Heracliani 413. *Pelagius Brito dogma nominis ſui contra gratiam Chriſti Celeſtio, & Iuliano adiutoribus exerit.* Corrigendus eſt Danæus comment. in lib. S. Auguſt. de hæreſib. cap. 88. qui Pelagium *Gallum Britonem* vocat; Ex dictis enim Proſperi paret, Pelagium haud natum apud Britones, qui Galliam Celticam ad Oceanum incolebant, ſed ex Britonum gente illum fuiſſe, quæ occidentalem Britanniam occupauerat, vnde illius inſulæ populi vulgò Britones appellabantur; Vnus è Britannia antiquiſſimus, idemque doctiſſimus teſtis Beda ſufficiat lib. 1. hiſt. gentis Anglorum. *Imprimis*, inquit, *hæc inſula Britones ſolùm, à quibus nomen accepit, incolas habuit; qui de tractu Armoricano, ut fertur, Britanniam aduecti auſtrales ſibi partes uindicarunt.* Legatur Vſſerius de antiquitate Britan. Eccleſ. vbi Britanni paſſim Britones apud veteres appellantur. Reijciendus eſt etiam Voſſius lib. 1. hiſt. Pelag. cap. 3. vocans Pelagium Scotum, nam Britonem illum fuiſſe Auguſtinus laudatus, & Beda ipſe cap. 10. teſtantur, Scoti verò, ac Picti Septemtrionales inſulæ plagas tenebant, eoſque Beda dicit cap. 12. *gentes à parte Britonum remotas*, quæ deinde ſub Valentiniano plurima mala Britonibus intulere, quæ in Beda, ac Gilda pluribus ennarrantur.

Pelagium Monachum fuiſſe non ſemel ſcribit Auguſtinus, in lib. de hæreſib. cap. 88. ait: *Pelagianorum eſt hæreſis hoc tempore omnium recentiſſima à Pelagio Monacho exorta.* Nullis tamen ſacris Eccleſiæ dignitatibus inſignitus vnquam fuit, nam Zoſimus Papa in epiſtola ad Aurelium, & Afros Epiſcopos vocat

Pela-

Pelagium. *Laicum uirum ad bonam frugem longa erga Deum ſeruitute nitentem*. Eo enim tempore Monachi ad Sacros Ordines non promoti inter Laicos recenſebantur. Scriptores Anglici plura de illo tradunt, neminem tamen veterem teſtem laudant. Abbatem fuiſſe illum dicunt inſignis cœnobij Bangorenſis propè Ceſtriam, vbi duo mille, & centum Monachi vixere; Illorum teſtimonia recitat Vſſerius cap. 8. ſed meritò contemnit Voſſius citatus, vocans eadem iuniorum fabulas. Hæc quidem libentius omitto, vti illud quoque natum Pelagium eodem anno, atque eadem prorſus die, qua in Africa exortus eſt Auguſtinus, quod ex antiquo ſcriptore Walſila producit Dempſterus lib. 15. hiſt. Scotorum, licet de die non conſentiat Ludouicus ab Angelis lib. 5. de vita S. Auguſtini cap. 14. Porrò Auguſtinus natus eſt anno 354. Idibus Nouembris, quem diem vti natalatium diſputationibus cum doctiſſimis viris celebrauit ex lib. de vita beata cap. 1. Illud omnibus in confeſſo eſt, vixiſſe illum in Oriente Monachum, ad quod probandum Baronius, Voſſius, Vſſerius, alijque producunt epiſtolam Chryſoſtomi anno 405. in exilio apud Arabiſſum in Armenia datam, in qua Pelagij caſum deplorans ait: *De Pelagio Monacho magno dolore affectus ſum; Cogita igitur, quot, quantiſue coronis digni ſint, qui forti animo in acie ſteterunt, cum uiros piè, ac ſanctè, tantaque cum tolerantia uiuentes abripi, atque in fraudem impelli uideamus*. Verum ex ſola nominis ſimilitudine Pelagium Hæreſiarcham deſignari, leuem ſuſpicionem dixit vir eruditiſſimus Petauius in calce tom. 3. dogm. Theol. libro de hæreſi Pelagiana cap. 1. n. 3. Ego quidem arbitror Pelagium ante annum 411. nunquam in Orientem transfretaſſe; Scribit Marius Mercator in Commonit. ad Pintam. *Hinc ineptam, & non minus inimicam rectæ fidei quæſtionem ſub Sanctæ recordationis Anaſtaſio Romanæ Eccleſiæ Summo Pontifice Rufinus quondam natione Syrus Romæ primus inuexit, & vt erat argutus, ſe quidem ab eius inuidia muniens, per ſe proferre non auſus, Pelagium gente Britannum Monachum tunc decepit, eumque ad prædictam apprimè imbuit, atque inſtituit impiam uanitatem*. At Rufinus cum Melania anno 396. & ſequenti Siricio adhuc ſuperſtite Romæ degebat, cum nuper ex Oriente in Italiam veniſſet, vt capite ſuperiori dictum eſt, quo tempore Rufinum libros Periarchon ibidem in latinum ſermonem vertiſſe diximus, tunc verò Pelagius Romæ aderat, quem ibidem *diutiſſimè uixiſſe* teſtatur Auguſtinus, cuius verba mox dabimus; Cum verò mortuo Anaſtaſio Rufinus timore depoſito fauente Melania, Macario, Aproniano, aliſque Illuſtribus viris Romam redierit, eodem Magiſtro familiarius iterum vſus eſt Pelagius, atque in ſemel imbibitis erroribus confirmatus, nempe nullum eſſe originis peccatum, neque mortem ex primi parentis reatu in homines deriuaſſe, quæ Pelagianæ ſectæ fundamenta fuerunt, quibus vaſtam poſtea errorum molem impoſuere. Ex his mihi ſatis probabile videtur, Pelagium in Occidente Monachum induiſſe, ac capta à Gothis Roma in Orientem primitus träsfretaſſe, neque Chryſoſtomum in laudata epiſtola, vbi Pelagij caſum deplorat, de Britanno Pelagio ea ſcripſiſſe.

Extat apud Iſidorum Peluſiotam acerrima cuiuſdam Pelagij Monachi repræhenſio, nam lib. 1. epiſt. 314. his Pelagium perſtringit: *Si tibi carnium nidor, atque abſoniorum condimentum curæ eſt, ijs, qui magiſtratum gerunt, potius blandire, atque urbium caminos ueſtiga; neque enim homines Eremitæ facultates eas habent, ut te, quemadmodum tibi gratum eſt, excipere ualeant*. Quo anno hæc ſcripſerit,

Iſido-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Iſidorus, incertum eſt, ille quidem etiam poſt annum 431. viuebat, nam libro eodem epiſtola 410. ad Cyrillum meminit Synodi Epheſinę eo anno celebratæ. Voſſius cap. 3. id parùm veriſimile dicit, videt enim Pelagij ſanctimoniam à Chryſoſtomo, atque Auguſtino, alijſque laudari; Sed habemus alterum coætaneum teſtem Oroſium in apologetico, qui Pelagium *miniſtrum menſarum*, itemque *balneis*, *epuliſque nutritum* dixit. Ex illorum Monachorum grege erat Pelagius, de quibus hæc quidem lepidè ſcribit Hieronymus in epiſtola ad Pammachium: *Et tamen miror, cur carni detrahentes viuant carnaliter, & inimicam ſuam foueant, & nutriant delicatè, niſi fortè implere volunt ſcripturam dicentem: Amate inimicos veſtros.* Lautiores igitur menſas, ac pingiores bolos noſter delicatior Monachus conſectabatur, vnde nil mirum, ſi Paulus Oroſius, qui de facie ſatis hominem nouit, illum nobis depinxerit in apologetico *latos humeros geſtantem, robuſtamque ceruicem, præferentem etiam in fronte pinguedinem*. Ibidem etiam dicitur *mutilus, leuis in fronte*, μονόφθαλμος, erat ergo Pelagius altero oculo læſus.

Sed neque rectè eundem vnquam de gratia, & libero arbitrio ſenſiſſe exiſtimo, erat enim Origenianæ Scholæ rigidus profeſſor, ſemperque aliquid monſtri aluit. Scribit ipſe anno 417. hæc ad Innocentium: *Legant illam epiſtolam, quam ad Sanctum uirum Paulinum Epiſcopum ante duodecim ferè annos ſcripſimus*; Scripta fuit epiſtola anno 405. Porrò Auguſtinus lib. de grat. Chriſti cap. 35. ait: *Hanc ego epiſtolam legi, & inueni, eum penè per totam non immorari, niſi in facultate, & poſsibilitate naturæ, & penè ibi tantum Dei gratiam conſtituere.* Diutius in Vrbe moratus eſt, vbique verò in colloquijs, ac diſputationibus hæretica ſemper illum dogmata ſparſiſſe, author eſt S. Doctor lib. 2. de pec. orig. cap. 21. *Alia quoque ipſius*, inquit, *in Vrbe Roma, ubi diutiſsimè uixerat, atque in his fuerat priùs ſermonibus, contentionibuſque uerſatus &c.* Paſſim enim peccatum originale eleuabat, & altius pro libero arbitrio contra diuinam gratiam loquebatur. Cum ſemel Romæ quemdam inſignem Epiſcopum illam Auguſtini & breuiſſimam, & deuotiſſimam precatiunculam recitantem audiſſet, nempè *Da quod iubes, & iube, quod uis*, quam S. Doctor libro 10. Confeſſ. cap. 29. & 37. inſeruerat, eandem pluribus refellere non extimuit, & teſte Auguſtino lib. de dono perſeu. cap. 20. *penè cum eo, qui illa commemorauerat, litigauit*. Inde nouæ doctrinæ author publicari cœpit Pelagius, eaque de ipſo fama ad Auguſtinum in Africam vſque peruenit, qui tamen quòd Pelagij ſanctimoniam à pluribus commendari cognouerat, doluit eum virum in diſtortas adeo ſententias abijſſe, nihil interim contra eundem ſcripſit.

Edidit Romæ Pelagius breuiſſimos in Pauli epiſtolas commentarios, quos non vno loco excutit Auguſtinus, nempe libro tertio de peccatorum meritis, & remiſſione, libro de geſtis Pelagij cap. 16. & lib. de pec. origin. cap. 16. Marius Mercator in libello ſupplici ad Theodoſium Imperatorem pag. 37. Cod. Vaticani ſuperius laudati ait: *Vt autem & Pelagius cum iſto pariter damnaretur, iſtud in cauſa eſt; Auſus eſt memoratus ante uaſtationem urbis Romæ in Apoſtolum Paulum commentarios condere, & his edere, de quorum amicitia præſumebat.* Quare ante annum 410. quo Roma à Gothis capta fuit, commentarios illos edidiſſe certum eſt, cum Romæ propè Rufinum Magiſtrum degeret. Voſſius lib. 1. hiſt. Pelag. cap. 4. valde eò inclinauit, vt putaret hos Pelagij commen-

tarios

tarios eos ipſos eſſe, qui libris Hieronymi vulgò ſubiungi ſolent, quod citra dubium Ianſenius poſtea aſſeuerauit. Ex Mario Mercatore hæc nobis ſententia probatur, qui ibidem hæc ſcribit de Pelagio: *In epiſtola igitur, quæ eſt ad Romanos, cum ad illa loca veniſſet, vbi vas electionis ita loquitur.* Propterea ſicut Rom 5.
per vnum hominem in hunc mundum peccatum intrauit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertranſijt, *hactenus credidit exponendum, quem librum eius habemus, & proferimus ad conuincendum inimicum eius errorem; verba Pelagij: Et in omnes homines mors pertranſijt, cum ſic, inquit, qui peccant, ſimiliter moriuntur, neque enim aut in Abraham, aut Iſaac, aut Iacob mors pertranſijt, de quibus Dominus ait &c.* Quæ quidem verba, & ſequentia leguntur in commentarijs Hieronymi libris annexis, vt patet ex cap. 5. ad Rom. ad illa: *Et ita in omnes homines mors pertranſijt*, quæ ita ibidem exponuntur: *Dum ita peccant, & ſimiliter moriuntur. Non enim in Abraham, & Iſaac, & Iacob mors pertranſijt, de quibus dicit Dominus &c.* Præterea Auguſtinus lib. de geſtis Pelag. cap. 16. ait: *Sunt quædam expoſitiones epiſtolæ Pauli, quam ſcribit ad Romanos, quæ ipſius Pelagij eſſe dicuntur, vbi hoc quod ſcriptum eſt:* Non volentis, neq; currentis, ſed miſe- Rom. 9.
rentis eſt Dei, *non ex perſona Pauli aſſerit dictum, ſed eum voce interrogantis, & redarguentis vſum fuiſſe, cum hæc diceret, tanquam hoc vtique dici non deberet.* At in memoratis commentarijs illi prorſus ſiniſtro interpretamento laudata Apoſtoli ſententia ſubijcitur, ibi enim poſt nonnulla Pelagius concludit: *Vnde intelligitur, quia hic interrogantis voce vtitur, & redarguentis potius, quàm negantis.* Scio S. Doctorem lib. 3. de pec. mer. & remiſ. nonnullas ex eiſdem Pelagij commentarijs argumentationes ad verbum recitare, quæ in editis non leguntur, ſed illud ſatis veriſimillimum iudico, eas ratiocinationes Celeſtij manu inſertas, eoque pacto in S. Doctoris manus veniſſe, etenim familiare Celeſtio fuit, breuiſſimis ſyllogiſmis ad hæreſim ſtabiliendam vti; Ianſenius exiſtimauit, eaſdem expoſitiones Pelagij ipſius manu fuiſſe ſubinde parumper immutatas, de quo nolo cum eodem ducere contentionis funem. Porrò apertis verbis ibidem peccatum originale excluditur, nam cap. 5. iſta leguntur: *Quomodo poteſt vnius delicto Adæ omnes homines condemnare, cum nec vnius Chriſti iuſtitia omnes homines iuſtificati ſint?* quo loco pluribus tradit, Adam nocuiſſe poſteris exemplo tantum, ac forma, qua mors animæ, non verò corporis Adami culpam imitantibus intimatur. Et cap. 7. totum ſe prodit inquiens: *Inſaniunt, qui de Adam per traducem aſſerunt ad nos venire peccatum.* Vides ergo Pelagium ſtrenuum Rufini defenſorem. Præterea in eiſdem commentarijs vniuerſum hæreſis, quam poſtea fuſiùs docuit, virus euomuit. In cap. 8. laudatæ epiſtolæ ad Romanos ad illa verba: *Lex enim ſpiritus vitæ in Chriſto* ait: *Notandum, quia gratiam legem appellat*, & inferius: *Quicunque ſecundum doctrinam Spiritus Sancti viuunt, ipſi ſunt, qui ſpiritu Dei aguntur*; Neutrobique enim gratiam Spiritus Sancti à lege, & doctrina diſtinguit. In cap. 11. verſ. 7. *Electio autem conſecuta eſt*, hæc ſcribit: *Diuina Scriptura hoc habet, cum vnuſquiſque habeat libertatem, faciendi bonum, vel malum, Deum dicat, tradere, aut dare, propterea, quia ipſe eſt, qui dedit libertatem.* Quibus actuale Dei auxilium prorſus negauit, admittens tantum adiutorium poſſibilitatis, quod idem eſt, ac liberum arbitrium naturę rationali inſertum. Augię ſtabulum purgare mallem, quàm illorum commentariorum errores in indicem cogere.

Viuebat Romæ cum Pelagio eiuſdem diſcipulus, ac defenſor Celeſtius qui tantam ſectæ operam nauauit, *vt ſectatores eorum*, inquit Auguſtinus cap. 88. de hæreſ. *Celeſtiani etiam nuncupentur*, nec alio quidem nomine Pelagiani in Epheſina Synodo damnati ſunt. Scotum illum fuiſſe non obſcurè innuit Hieronymus in proœmio lib. 3. in Hierem. vbi carpens Pelagium ait. *Ipſeq; mutus latrat per alpinum canem grandem, & corpulentum, & qui calcibus magis poſsit ſæuire, quàm dentibus; Habet enim progeniem Scoticæ gentis de Britannorum vicinia, qui iuxta fabulas Poetarum inſtar Cerberi ſpirituali percutiendus eſt claua, vt æterno cum ſuo Magiſtro Plutone ſilentio conticeſcat.* Quibus ſanè ænigmaticis formulis deſcribi Pelagium, ac Celeſtium rectè obſeruauit Baronius ad annum 410. Vbi notes velim, Pelagium ab eodem Hieronymo mutum appellari, quòd publicè pro hæreſi non loquebatur, vnde idem in epiſtola ad Cteſiphontem his hæretico inſultat: *Publicè prædica, quod ſecretò diſcipulis loqueris; Qui dicis te habere arbitrij libertatem, quare non liberè, quod ſentis, loqueris.* Celeſtius verò Cerbero comparatur, hic enim palam pro hæreſi latrabat, vnde ab Auguſtino lib. de pec. orig. cap. 12. Celeſtius *liberior*, Pelagius *aſtutior* iuremeritò nuncupati ſunt. Marius Mercator in commonitorio ad Pintam contra Iulianum hæc ſcribit: *Huic Pelagio adhæſit Celeſtius nobilis natus quidem, & illius temporis auditorialis ſcholaſticus, ſed naturæ vitio eunuchus matris vtero editus.* De antiquioris Eccleſiæ Scholaſticis agit Illuſtriſſimus Suareſius in nuper edita eruditiſſima diſſertatione de Origenis Hexaplis, & Octaplis pag. 77. Vnde colligitur, Pelagium ſcholam rexiſſe, & quidem Romæ, vbi cæteros inter Celeſtium diſcipulum habuit. Hic prima iuuenta monaſterio nomen dedit, & vt acerrimo ingenio pollebat, eruditos ſatis libros, imberbis licet, conſcripſit, audiatur Gennadius: *Celeſtius antequam Pelagianum dogma incurreret, imò adhuc adoleſcens ſcripſit ad parentes ſuos de monaſterio epiſtolas in modum libellorum tres in omnibus Deum deſiderantibus neceſſarias.* Cap. 44. de Script. Eccleſ. Romam profectus Rufini, ac Pelagij familiaritate vſus recti dogmatis naufragium fecit; etenim nullum eſſe originale peccatum, ex Rufino ſe didiciſſe palam faſſus eſt in Synodo Carthaginenſi, vt capite ſequenti referam. Hieronymus hoſtes ſemper deſpicere ſuetus, Pelagij, atq; Celeſtij ingenium deprimit, certè de Celeſtio hæc ſentit in epiſtola laudata: *Vnus diſcipulorum eius, immò iam magiſter, & totius ductor exercitus, & contra Apoſtolum uas perditionum per ſolæciſmorum, & non ut ſui iactant, per ſyllogiſmorum ſpineta decurrens ſic philoſophatur, & diſputat.* Verum Auguſtinus lib. 2. contra duas epiſt. Pelag. cap. 3. vocat Celeſtium *hominem acerrimi ingenij, qui profectò ſi corrigeretur, plurimis profuiſſet.* Et quidem ratiocinationes eiuſdem apud Auguſtinum in lib. de perfectione iuſtitiæ Celeſtij acumen ſatis oſtendunt. Cum verò Alaricus Roma capta per vniuerſam Italiam populandum exercitum raperet, Pelagius, ac Celeſtius qui ante Vrbis expugnationem in longinqua ſeceſſerant, in Siciliam ſe receperunt, an cum Rufino Pinianum, ac Melaniam Romanorum ditiſſimos ſecuti, in incerto eſt, id tamen licet ſuſpicari, eò quòd Pelagius ſupra cæteros Rufino carus, ac Piniano amiciſſimus fuit.

Hoc anno 410. exeunte, vel melius initio ſequentis Rufinus in Sicilia apud Meſſanam vltimum diem clauſit. Etenim Gothorum Rege infeſtis agminibus Romam aduentante Pinianum ac Melaniam coniugem ſecutus in Siciliam tran-

transfretauit. Teſtatur hoc Rufinus in epiſtola ad Vrſacium, quam Henricus Valeſius vir clariſſimus, & de ſacra iuxtà, ac profana hiſtoria ſupra omne præconium optimè meritus è veteri codice exſcriptam vulgauit pag. 129. animaduerſionum in hiſtoriam Euſebij Cæſareenſis, vbi ait: *Quamuis amantiſsimus filius noſter Pinianus, cuius religioſum cœtum pro amore pudicitiæ profugum comitamur, iniungat & alia &c.* Fuiſſe verò eundem in Sicilia exeunte anno 410. ex his, quæ ibidem ſcribit, intelligitur: *Vbi fugitur*, inquit, *per varia diſcrimina, & ne ipſa quidem abſque metu habentur exilia. In conſpectu etenim, vt videbas etiam ipſe, noſtro barbarus, qui Rhegino oppido miſcebat incendia, anguſtiſsimo à nobis fieto, vbi Italiæ ſolum Siculo dirimitur, arcebatur. In his ergo poſito quæ eſſe adſcribendum ſecuritas potuit?* Hæc Rheginenſis territorij deuaſtatio contigit exeunte anno 410. nam Alaricus Vrbem expugnauit IX. Kal. Septembris, vt ex Miſcella ſcribunt Panuinius in Faſtis, ac Cardinalis Baronius, idemque ex chronographia Teophanis habetur. Alaricus Roma triduò poſt egreſſus Latium, Campaniam, Brutios, Apuliam, ac Calabriam denique cum victore exercitu percurrit, vrbes expugnans, diripiens, incendens. Quare Rhegium vltimum Italiæ limitem in fine tantùm anni peruenire potuit, quo tempore adhuc ſuperſtes erat Rufinus apud Meſſanam ex aduerſo Italiæ litore anguſto pelago interfluente Rhegij incendia proſpectans. Sigonius lib. 11. de imperio Occid. ad initia anni 411. Alaricum Rhegium iuiſſe ſcribit. Baronius, qui laudatam Rufini epiſtolam ad Vrſacium non vidit, putauit Pinianum cum Melania anno 409. in Africam ex Campania transfretaſſe, ſed ineunte anno 411. eundem in Africam delatum exiſtimo. Etenim cum Auguſtinus accepiſſet, *Albinam, Pinianum*, ac Melaniam Tagaſtem aduenisſe, epiſtolam 227. ad eoſdem ſtatim miſit, cauſatus quòd, *hyeme tam horrenda tam in proximo conſtitutos* inuiſere non poterat; Tagaſtis enim Hippone regio M. P. LIII. tantùm diſtabat. At cum ex Scriptore vitæ S. Melaniæ Piniani vxoris apud Surium die 31. Decembris, & Lipomanum noſtræ Veronæ Antiſtitem tomo 1. ad diem 31. Ianuarij, conſtet, eoſdem *ſeptem annos* Tagaſte degiſſe, antequam in Palæſtinam tranſmitterent, & ex procemio libri de gratia Chriſti pareat anno 418. poſt Maium literas ad S. Doctorem ex Palæſtina eoſdem miſiſſe, quibus ille Numidarum Legatum in Synodo apud Carthaginem agens reſpondit, vt cap. 15. explicabitur, non obſcurè infertur, eoſdem ineunte anno 411. Tagaſtem ad S. Alipium ſe recepiſſe, quòd Alaricus naues ad Siciliam oppugnandam vndique Rhegium contrahebat, qui fœdo poſtea naufragio conflictatus, incœpta deſerens paulò poſt è vita apud Coſentiam diſceſſit. Scribit Olympiodorus Cod. 80. Photij Alaricum ſtatuà quadam apud Rhegium prohibitum, ne in Siciliam claſſem appelleret, quæ ſomniantis figmenta eſſe, nemo non videt. Alipius adhuc Monachus Auguſtinianus, cum ex peregrinatione Hieroſolymitana in Italiam veniſſet, ob generis claritatem, eximiam doctrinam, ac morum integritatem cum Piniano, ac Melania amicitiam contraxerat; hinc Italia vaſtata, ac tremente Sicilia nobiles illi coniuges ad Alipium ſeſe contulere.

Rufinum ſub idem temporis apud Meſſanam obijſſe tradit Hieronymus in præfatione ad librum Ezechielis, vbi alloquens Virginem Euſtochium tempus mortis Rufini deſignat: *Ecce ſubitò*, inquit, *mors mihi Pammachij, atque Marcellæ,*

Romanæ vrbis obſidio, multorumque fratrum, & ſororum dormitio annunciata eſt, atque ita conſternatus obſtupui, vt nihil aliud diebus, ac noctibus, niſi de ſalute omnium cogitarem. Et rurſus: *Poſtquàm verò clariſſimum terrarum omnium lumen extinctum eſt, immò Romani imperij truncatum caput, & vt veriùs dicam, in vna Vrbe totus Orbis interijt, obmutui, & ſilui de bonis &c.* Hieronymus diutius captæ Vrbis dolore confectus manum è tabula amouit; cum verò ſtylum reſumpſit, iam vulneri cicatricem paulatim obductam fuiſſe, teſtatus eſt. Quare poſt annum 411. commentaria in Ezechielem exorſus fuiſſe videtur, id rogante Euſtochio, ac Rufini paulò antè morte intellecta, cui ignominiæ cauſa epitaphium ibidem inſcribit. Verba eius ſunt: *Verùm quia tu indefinenter hoc flagitas, & magno vulneri cicatrix paulatim obducitur, Scorpiuſque inter Enceladum, & Porphyrium Trinacriæ humo premitur, & Hydra multorum capitum contra nos aliquando ſibilare ceſſauit.* Hunc vitæ exitum in Sicilia, quæ à veteribus Trinacria appellata fuit, Rufinus habuit, vir quidem eruditus, ac Paulini Nolani encomijs decoratus, cuius ſtudio inſignem Euſebij hiſtoriam Latio donatam ſe euoluiſſe Auguſtinus affirmauit in lib. de hæreſ. cap. 83. Hic tamen nimio erga Origenem, eiuſque ſcripta amore, quo ſemper exarſit, non modò Hieronymi, & Epiphanij Cyprij odia ſibi contraxit, verùm etiam Romanæ Eccleſiæ cenſuras meruit; inde etiam Pelagianæ ſectæ fundamenta poſuit, grauiſſimaque diſſidia Orbi Catholico intulit. S. Gelaſius Papa in Romana Synodo hanc de Rufino ſententiam tulit: *Rufinus vir religioſus plurimos Eccleſiaſtici operis edidit libros, nonnullas etiam ſcripturas interpretatus eſt. Sed quoniam Beatus Hieronymus eum in aliquibus de arbitrij libertate notauit, illa ſentimus, quæ prædictum Beatum Hieronymum ſentire cognoſcimus, & non ſolùm de Rufino, ſed etiam de vniuerſis, quos vir ſæpius memoratus zelo Dei, & fidei religione reprahendit.* Ex quibus vltimis verbis corrigendus eſt Gennadius iniquus Hieronymo ſcriptor, dum cap. 17. eximiè Rufino commendato ait, Hieronymum *æmulationis* contra Rufinum *ſtimulo incitatum ad obloquium ſtylum vertiſſe.* Cæterùm Rufinus non fuit hæreticus, licèt Hieronymus eundem hæreticis annumeret, neque enim S. Paulinus tam religioſam cum eodem amicitiam coluiſſet, neque Pinianus, & Melania illum vnà ſecum in Siciliam adduxiſſent, neque in ſuburbano Pineti Monaſterio degere potuiſſet, ſi palam hæreſi infectus fuiſſet. Vnde errorum ſuſpicionem, qua apud Anaſtaſium laborauit, Romam rediens coram Innocentio Pontifice à ſe procul excuſſit. Et quidem libellum, quo errores partim ab ſe aſſertos, partim ſibi, vt queſtus eſt, imputatos condemnauit, inueni in antiquo codice Vaticanæ Bibliothecæ inter MSS. Palatina Num. 234. in cuius voluminis initio ponitur epiſtola S. Anaſtaſij Papæ ad Ioannem Hieroſolymitanum contra Rufinum, ab eoque tranſlata Peri-archon volumina, pagina verò ſecunda hæc Rufini palinodia legitur.

INC. PROPTER FIDEM.

« Propter venerationem Sanctorum locorum Hieroſolymarum, & Bethlehem
« venimus, & intelleximus plurimos fratres in nobis ſcandalizari, eò quòd au-
« dierint nos multa hæretica, & quæ contra fidem Eccleſiæ veniunt, profiteri.
« Itaque Deo præſente teſtamur, quæ infraſcripta ſunt, nos ex parte ſenſiſſe per
erro-

“ errorem, & præſenti tempore condemnare; Alia autem, in quibus falsò infa-
“ mamur, nec dixiſſe, nec dicere, & contraria, quæ in alijs ſuſpicamur, poſuiſ-
“ ſe, atque damnaſſe.
“ I. Qui dicunt Diabolo, & Dæmonibus, & impijs, hoc eſt Gentilibus, Iu-
“ dæis, Sammaritanis, omnibuſque Hæreticis, exceptis Chriſtianis, qui re-
“ ctam fidem ſequuntur, & ſunt peccatores, pœnas eorum non eſſe perpetuas,
“ Anathema ſint.
“ II. Qui dicunt, quemuis Sanctum virum, & Prophetalem, & Apoſtolicum
“ ſine Dei auxilio poſſe eſſe perfectum, anathema ſint.
“ III. Qui dicunt, Chriſtum filium Dei Deum Verbum in hominem eſſe mu-
“ tatum, ita vt Deus Verbum eſſe deſierit, aut hominem purum natum ex Maria
“ ſecundum Paulum Samoſatenum, & Photinum, & merito, atque virtutibus in
“ Dei vocabulum profeciſſe, anathema ſint.
“ IV. Qui dicunt, illud, quod ſcriptum eſt: *De die, anno, & hora neſciunt neque* Mar. 13. 32.
“ *Angeli, neque Filius* iuxta blaſphemias Arianorum, & non propter diſpenſa-
“ tionem carnis aſſumptæ, anathema ſint.
“ V. Qui dicunt, Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, hoc eſt Sanctam Tri-
“ nitatem, diuerſæ inter ſe eſſe ſubſtantiæ, & non vnius poteſtatis, atque natu-
“ ræ, anathema ſint.
“ VI. Qui dicunt, quolibet modo, & quolibet ſenſu Filium Patrem non vi-
“ dere, anathema ſint.
“ VII. Qui dicunt, animas noſtras ex Angelorum faſtigio in hæc corpora
“ corruiſse propter quædam antiqua peccata, & in iſto mundo agere pœniten-
“ tiam aſsumentes illa teſtimonia: *Priuſquam humiliarer ego peccaui, & educ de car-* Pſal. 118. 67.
“ *cere animam meam*, & cætera his ſimilia, anathema ſint. Pſal. 141. 8.
“ VIII. Qui dicunt, Dominum, & Saluatorem noſtrum non in noſtra veniſ-
“ ſe, ſed diuerſæ, ſublimioriſque fuiſse ſubſtantiæ, ſiue cœleſtis, & non in totum
“ ſumpſiſse, quod de Maria eſt, vel animam hominis non habuiſse, vel mentem
“ abſque peccato, anathema ſint.
“ IX. Qui dicunt, poſt multa ſæcula, & tempora, quæ non poſſumus huma-
“ na cogitatione comprehendere, reſtitutionem fieri omnium in antiquum ſta-
“ tum, & vniuerſa ad ſua redire principia, anathema ſint.
“ X. Qui dicunt, poſt reſurrectionem non eadem habere nos corpora, ſed
“ aerea quædam, & ſpiritalia, & non eiuſdem naturæ, cuius in ſepulchro condi-
“ ti ſumus, licet incorruptæ, atque immortalis, anathema ſint.
“ XI. Qui dicunt, poſt reſurrectionis finem, & poſt multa tempora aboliri
“ corpora, & reuerti in vſum, vt ſine corporibus tantum animæ ſimus, quod
“ prius fuimus, anathema ſint.
“ XII. Qui dicunt, animas prius fuiſse, quàm natæ ſunt, & non cum corpo-
“ re ſecundum exemplum primi hominis à Deo quotidie fieri, anathema ſint.

FINIT DE FIDE DE NOMINE RVFINI.

Et hæc quidem in laudato codice leguntur. In his verò anathematiſmis reprobantur maiori ex parte Origenis errores, vt legenti epiſtolas Hieronymi ad Auitum, & Epiphanij ad Ioannem Hieroſolymitanum patebit; Vnde habe-

habemus Rufinum noſtræ prouinciæ inſignem ſcriptorem, & dum viueret, S. Auguſtini amiciſſimum, ab omni hæreſeos Origenianæ crimine ſe purgaſse, ac in Eccleſię Catholicę communione defunctum, neque enim, ſi ſecus contigiſset, aſſertus fuiſset à S. Gelaſio *Vir religioſus*. Cum verò videam à Hieronymo in prooemijs ad libros Ezechielis, itemque Hieremię, quos poſt Rufini mortem interpretatus eſt, eundem acriter perſtringi, ſatis probabile exiſtimo, laudatam palinodiam in Hieronymi manus non perueniſse, cur enim pijs correcti hominis manibus tam ſeuerè inſultaſset? Vtcunque res ſe habuerit, illud notandum eſt, nihil à Rufino ibidem aſseri de peccato originali, quod fortè eam ſententiam, vti eiuſdem poſtea diſcipulus Celeſtius dicere ſolebat, non ad dogma fidei pertinere, ſed inter adiaphora reponendam arbitrabatur; Ibidem tamen in ſecundo anathematiſmo Pelagianorum dogma de gratia condemnat, vt planum ſit, de diuinæ gratiæ ad opera pietatis præſtanda neceſſitate, Rufinum Pelagianis olim præcinuiſſe, vt iure in Synodo Romana ſub Gelaſio de arbitrij libertate per ſemetipſam ad virtutem capeſsendam ſine auxilio Dei ſufficiente à D. Hieronymo repræhenſus aſſeratur.

CAPVT IV.

Celeſtius in Synodo Carthaginenſi ab Aurelio Primate damnatus Epheſum pergens Preſbyter conſecratur. Pelagius ab Auguſtino, & Hieronymo ſcriptis confutatur. Theophilus Alexandrinus moritur.

CVm Pelagius, ac Celeſtius aliquandiu Syracuſis ſubſtitiſſent, id enim facilè ſuſpicor, quod vel initio hæreſis ea vrbs erroribus infecta fuit, in Africam ſe contulerunt; Indicta erat ab Honorio Imperatore celebris illa collatio inter Catholicos, & Donatiſtas anno 411. cuius rei fama commotus Pelagius, eiuſque Achates Celeſtius eò fortè curſum intenderunt, quò celebres illos Africę Epiſcopos cognoſcerent. Pelagius abſente Auguſtino Hipponem appulit, indeque Carthaginem venit, ac paulò poſt in Aſiam profectus eſt; Scribit hęc Auguſtinus lib. de Geſtis Pel. cap. 22. *Poſteaquam in Africam*, inquit, *venit me abſente noſtro, ideſt, Hipponenſi littore exceptus eſt, vbi omnino nihil ab illo huiuſmodi auditum eſt, quia & citius, quàm putabatur, inde profectus eſt; Poſtmodum eius faciem Carthagine, quantum recolo, ſemel, uel iterum uidi, quando cura collationis, quam cum hæreticis Donatiſtis habituri eramus, occupatiſsimus fui, ille uerò etiam ad tranſmarina properauit*. Ex his Auguſtini verbis bis in Africam Pelagium transfretaſſe putat Ianſenius, ſed non ita eſt, nam Hippone verſus Aſiam profecti Cathagine prętereuehuntur, ibi verò Pelagius exſcenſionem fecit celeberrimam vrbem, ac Synodi Patres inuiſurus. Inchoata eſt illa collatio Kalendis Iunij in thermis Gargilianis ducentis ſeptuaginta nouem Epiſcopis ſuffragia pro Donati parte ferentibus, Catholici Antiſtites ducenti, & octoginta ſex eo tempore Carthagine numerati ſunt. Triduò verò collatio durauit; Inſerta legitur tomo 4. Concil. edit. Regię à pag. 101. Papirij Maſſonis opera primùm in lucem edita, eiuſdem verò compendium recitat Auguſtinus tomo ſeptimo. Ex his patet Pelagium menſe Maio Carthaginem appuliſſe, cum eò ex vniuerſa Africa Epiſcopi confluerent.

Pela-

Pelagio interim Hieroſolymã profecto, Celeſtius Carthagine ſubſtitit, ſtatimq; contra peccatum originale garrire occœpit præſente adhuc Auguſtino, qui ſanè tunc primùm originis peccatum antiquari inter quorundam colloquia ſe curſim intellexiſſe teſtatus eſt Lib. 3. de pec. mer. & remiſ. cap. 6. *Ante paruum tempus*, ait, *à quibuſdam tranſitoriè colloquentibus curſim mihi aures perſtrictæ ſunt, cum illic apud Carthaginem eſſemus, non ideo paruulos baptizari, vt remiſsionem accipiant peccatorum, ſed vt ſanctificentur in Chriſto; Qua nouitate permotus, & quia opportunum non fuit, vt contra aliquid dicerem, & non tales homines erant, de quorum eſſem authoritate ſollicitus, facilè hoc in tranſactis, atq; abolitis habui.* Celeſtius noua dogmata latè per Vrbem ſpargebat pleriſq; ſuã in ſententiam adductis, ſcholæq; omnes, ac congreſſus nouis diſputationibus ebulliebant. Ille verò cum quibuſdam excellentioris ſcientiæ homo videretur, ad Presbyterij dignitatem aucupandam ſubdolè irrepebat, idq; facilè impetraſſet, niſi Paulini Diaconi induſtria vti hæreſis nouæ magiſter, & accuſatus, & conuictus fuiſſet. Iſta quidem recitat Auguſtinus epiſt. 89. ad Hilarium in ſol. 3. quæſtionis; *Nec tamen hic deeſſe aliquos arbitror maximè apud Carthaginem, ſed iam occultè muſsitant, timentes Eccleſiæ fundatiſsimam fidem; Nam vnus eorum nomine Celeſtius in eiuſdem ciuitatis Eccleſia iam ad Presbyterij honorem ſurrepere cœperat, ſed fideliſsima libertate fratrum propter has ipſas contra Chriſti gratiam diſputationes vſq; ad iudicium epiſcopale perductus eſt.* Res autem referente Auguſtino lib. 2. de pec. orig. cap. 3. hoc pacto ſe habuit. Paulinus Diaconus indignatus nouo dogmate plebem Carthaginenſem infici, ac diſſidijs cuncta compleri, Celeſtium nouarum diſſenſionum, ac doctrinarum authorem ad Aurelium Primatem Carthaginenſem, alioſq; Collegas Synodum vere nouo de more celebrantes detulit. Accitus ille in iudicium, obijciente Paulino, negaſſe ipſum originis peccatum, reſpondit: *Dixi de traduce peccati, me dubium eſſe, ita tamen, vt cui donauit Deus gratiam peritiæ, conſentiam, quia diuerſa ab eis audiui, qui vtiq; in Eccleſia Catholica conſtituti ſunt Presbyteri.* Inſtante verò Paulino, vt authorum nomina produceret, reſpondit, *Sanctus Presbyter Rufinus, Romæ qui manſit cum Sancto Pammachio; Ego audiui illum dicentem, quia tradux peccati non ſit;* Vrgenti verò accuſatori, vt alios quoq; nominaret, indignatus reſpondit: *Non tibi ſufficit vnus Sacerdos?* Errores, quorum Paulinus Celeſtium accuſauit, recitat Auguſtinus lib. de geſtis Pelagij cap. 11. 1. *Adam mortalem factum, qui ſiue peccaret, ſiue non peccaret, moriturus eſſet.* 2. *Quoniam peccatum Adæ ipſum ſolum læſerit, & non genus humanum.* 3. *Quoniam lex ſic mittit ad regnum, quemadmodum Euangelium.* 4. *Quod ante aduentum Chriſti fuerunt homines ſine peccato.* 5. *Quoniam infantes nuper nati in illo ſtatu ſunt, in quo Adam fuit ante præuaricationem.* 6. *Quoniam neq; per mortem, vel præuaricationem Adæ omne genus hominum moritur, neque per reſurrectionem Chriſti omne genus hominum reſurgat.* Septimum etiam hunc errorem, *Hominem poſſe eſſe ſine peccato, & mandata Dei facilè cuſtodire, ſi velit*, Celeſtio obiectum fuiſſe, teſtatur Oroſius in apologetico. Scribit autem laudatus Auguſtinus ad Aurelium: *Hæc ita obiecta ſunt*, nempe Pelagio in Synodo Dioſpolitana, *vt etiam apud Carthaginem à Sanctitate tua, & ab alijs tecum Epiſcopis dicerentur audita, atq; damnata.* Paulinum Hæretici delatorem D. Ambroſij Diaconum fuiſſe rectè Baronius ſubodoratus fuit, quod diſertè tradit Marius Mercator in Commonitorio ad Theodoſium Imperatorem: *Celeſtius,*

Anno CCCCXII.

ſtius, inquit, *quidam Eunuchus matris vtero editus ante viginti plus minus annos diſcipulus, & auditor Pelagij egreſſus ex vrbe Romana Carthaginem Africæ totius Metropolim venit, ibiq; de infraſcriptis capitulis apud Aurelium Epiſcopum memoratæ Vrbis per libellum à quodam Paulino Diacono ſanctæ memoriæ Ambroſij Mediolanenſis Epiſcopi eſt accuſatus*. Hic idem eſt Paulinus, qui eiuſdem Ambroſij vitam deſcripſit, eandemque Auguſtino nuncupauit, quem plerique cum Paulino Nolæ Epiſcopo perperam confundunt. Cæterum cum Celeſtius fine ambagibus dilucidè dogmata illa anathematizare recuſaret, à Synodo anathemate ipſe percuſſus abſceſſit. Auguſtinus lib. 2. Retract. cap. 33. *Celeſtius uerò diſcipulus eius iam propter tales aſſertiones apud Carthaginem in Epiſcopali iudicio, ubi ego non interfui, excommunicationem meruerat*. Hæc accidiſſe anno 412. verno tempore conſtat ex literis Concilij Carthaginenſis ad Innocentium datis circa autumnum anni 416. vbi *ante fermè quinquennium* iudicatum de Celeſtio ibidem fuiſſe Patres perſcribunt. Ille publico anathemate proſcriptus ex Africa fugiens in Aſiam ſe contulit, ne tamen vti hæreticus palam traduceretur, ſimulque latam contra ſe ſententiam ab Africanis declinaret, ad Romanam Sedem appellationem interpoſuit. Teſtatur hoc laudatus Marius Mercator, qui etiam deſignat Vrbem, in quam ſe receperit, vbi & Presbyter fuit conſecratus: *Eccleſiaſtica*, inquit, *communione priuatus eſt, à qua ſententia ad Romani Epiſcopi examen credidit appellandum; Quæ mox idem ipſe appellatione neglecta Epheſum Aſiæ vrbem contendit, ibique auſus eſt per obreptionem locum Presbyterij petere*. Non ergo in Siciliam ſe contulit ex Africa Celeſtius, vt putauit Vſſerius lib. de antiq. Eccleſ. Britan. cap. 9.

Ioannes Latius, qui rerum Pelagianarum hiſtoriam paucis perſtrinxit, lib. 1. cap. 4. hæc ſcribit: *Vnde Celeſtij appellatio ad Apoſtolicam Sedem, quam inculcat Baronius, doceri poſſit, non video; Nam ſi in priori*, inquit, *illo Carthaginenſi iudicio Celeſtius appellationem interpoſuit, mirum videri poteſt Africanos Patres ſecundò iudicaſſe, & ad Innocentium quinquennij tempore nullam notitiam eiuſdem appellationis perueniſſe*. Hæc ille, ſed imperitè; Etenim vt ineluctabile Mercatoris, quem Latius non legit, teſtimonium proximè recitatum, omittam, ex literis Zoſimi Papæ ad Aurelium, & collegas datis anno 417. habemus Celeſtium Carthagine damnatum Apoſtolicam Sedem appellaſſe, de illo enim hæc ſcribit: *Pariter vobiſcum voluimus habere tractatum de illo, qui apud vos, ſicut ipſi per literas dicitis, fuerit accuſatus, & ad noſtram (qui ſe aſſereret innocentem non refugiens iudicium ex appellatione priſtina) venerit Sedem*. Scio Latium ſuſpicari literas haſce Zoſimi ſuppoſititias, ſed cum cæteris legitimæ ſint, nullo iure appellationem Celeſtij omni fundamento carere affirmauit; certè eaſdem legit Facundus Hermianenſis, qui anno 550. floruit, indeq; lib. 7. cap. 3. eandem Celeſtij appellationem inculcauit, verba Authoris damus inferius cap. 13. Sed eadem Celeſtij appellatio ex Paulini Diaconi, qui Celeſtium accuſauerat, libello ad Zoſimum euidenter oſtenditur, ex codice Vaticano exhibet illum Baronius ad annum 418. inter alia hæc ibidem recitantur. *Quem*, nempe libellum, *idcirco direxi, quia me licet ſermone Baſiliſcus Subdiaconus à tua beatitudine cum geſtis Sedis Apoſtolicæ directis, Carthagine conuenit IV. Non. Nouembrium die, vt adeſſem ad Apoſtolicam ſedem, & tuæ iudicio ſanctitatis, ad quam me fugiſſe ſuggeſtum eſt, nec defuturum fore promitterem, ſi aduerſum me, & non pro me fuiſſet lata* ſen-

ſententia. Vbi tunc igitur nihil agere potui, quia is, qui ad Sedem Apoſtolicam prouocauerat, defuit, quem oportuerat vtiq; merita ſuæ appellationis adſtruere, maximè cum nihil agente appellatore ſecundùm etiam humanas leges ſuperior eſt ſemper ille, qui vicit. Ex his conſtat, Paulinum Diaconum audita appellatione Celeſtij Romam illicò ſe contuliſſe, vt contra eundem coram Innocentio Romano Pontifice latam ab Synodo Carthaginenſi ſententiam defenderet, inquit enim: *Vbi*, nempe apud Apoſtolicam Sedem, *nihil agere potui, quia is, qui ad Sedem Apoſtolicam prouocauerat, defuit.* Liquet Celeſtium cauſæ diffiſum Innocentij tribunal ſubterfugiſſe, & elapſo quinquennio coram nouo Pontifice veterem appellationem poſtliminiò interpoſuiſſe. Patres verò Africani iterum Celeſtium condemnarunt, quòd interpoſitam appellationem Innocentij timore perculſus omiſerat. Et hæc contra Latium ſufficiant. De literis Zoſimi vide lib. 2. cap. 6.

Sed non prior fuit iſthæc nouæ hæreſeos peracta Carthagine damnatio, nam olim S. Cyprianus ibidem in Synodo LXI. Epiſcoporum eandem proſcripſerat. In epiſtola 59. ad Fidum inquit: *A' baptiſmo, atque gratia nemo prohibetur, quantò magis prohiberi non debet infans, qui recens natus nihil peccauit, niſi quòd ſecundum Adam carnaliter natus contagium mortis antiquæ prima natiuitate contraxit, qui ad remiſſam peccatorum accipiendam hoc ipſo facilius accedit, quòd illi remittuntur non propria, ſed aliena peccata.* Hoc antiquum, ac venerabile Africanæ Eccleſiæ decretum in faciem ſemper Pelagianis Auguſtinus illiſit. Anno ſequenti cum publicè in Eccleſia Carthaginenſi in Celeſtij dogma rogatus declamaret: *Rogo vos*, inquit, *vt paululum acquieſcatis; lego tantùm: S. Cyprianus eſt, quem in manus ſumpſi, antiquus Epiſcopus Sedis huius, quid ſenſerit de baptiſmo paruulorum, immò quid ſemper Eccleſiam ſenſiſſe monſtrauerit, paululum accipite.* Serm. 14. de verbis Apoſtoli verſus finem, ſtatimq; poſitam Cypriani ſententiam inculcat. Eodem teſtimonio S. Martyris vſus eſt Hieronymus in fine libri tertij dialogorum. Quare non ſine diuinæ prouidentiæ conſilio factum eſt, vt Celeſtius ab irato Numine Carthaginem ablegaretur, vbi dudum conuictæ, ac damnatæ antiquitus ea in Vrbe hæreſeos reus fidelium communione priuaretur.

Interea Carthago nouis de gratia, & libero arbitrio quæſtionibus perſonabat, ac Celeſtij fautores Flauium Marcellinum V. C. in partes trahere conabantur. Is anno ſuperiore ab Honorio Imperatore in Africam ſumma cum poteſtate miſſus Collationi celeberrimæ apud Carthaginem interfuerat, ac pro Catholicis contra hæreticos ſententiam pronunciauerat; interim Principis decreta contra Donatiſtas opperiebatur. Cum verò Celeſtianos diſputatores moleſtiſſimos pateretur, illarum quæſtionum, quas illi mouerant, ſolutionem per literas ab Auguſtino petijt. Huc vſque Pelagiana hæreſis ſermonibus, ac collocutionibus ab Auguſtino, alijſq; cohibita fuerat, nullis contra eandem ſcriptis emiſſis. Vrgente tamen amiciſſimo viro, atq; ob leges in Donatiſtas nuper promulgatas de Catholica Eccleſia benemerito, Auguſtinus ſtylum in Pelagianos acuens tres ad Marcellinum libros edidit, quos de peccatorum meritis, & remiſſione inſcripſit. In horum primo Adam, niſi peccaſſet, minimè moriturum, eiuſq; poſteros originali labe infectos naſci demonſtrat. In altero verò quatuor haſce quæſtiones ſoluit. *Vtrum poſſit eſſe homo ſine peccato. Vtrum ſit. Si non eſt, cum poſſit eſſe, cur non ſit. Vtrum qui omnino nun-*

Digitized by Google

ſio nunquam vllum peccatum habuerit, non ſolum quiſquam ſit, verùm etiam potuerit aliquando eſſe, vel poſsit. In poſtremo volumine nonnullis argumentationibus, quæ in Pelagij ſuper Paulinas epiſtolas commentarijs legebantur, reſpondet, nam eoſdem S. Doctor finitis duobus libris prioribus acceperat. In hoc ſanè opere Pelagij conſilium laudat, qui ſub aliena perſona ea contra peccatum originis obiecerat, ne nouitatis inde inuidiam ſubiret: *Hæc ergo*, inquit S. Pater cap. 3. *quæ hunc ſequuntur errorem nimiùm peruerſa, & Chriſtianæ repugnantia veritati, credo quòd vir ille tam egregiè Chriſtianus omninò non ſentiat*. Degebat Carthagine Honoratus vir doctus, & ab ineunte ætate Auguſtino cariſſimus, quem nondum Chriſtianum ad Manichæos audiendos Auguſtinus eo morbo infectus hortatus fuerat, cui poſtea egregium volumen de vtilitate credendi, in quo Manichæorum vanitatem confutat, nuncupauit. Hic quinque quæſtionum ſolutionem S. Doctorem rogauerat, cui Auguſtinus reſpondens ſextam contra Pelagianorum errores Carthagine iam ſerpentes addidit. *Ego autem*, inquit 2. Retract. cap. 36. *intuens ſupradictam hæreſim nouam inimicam gratiæ Dei, ſextam mihi propoſui quæſtionem de gratia noui teſtamenti*. Erat Honoratus Catechumenus ex cap. 18. vnde corrigendus titulus, vbi in pleriſque codicibus Epiſcopus nominatur. Hoc opus habetur inter epiſtolas, & eſt 120. ad Honoratum, quam dum ſcribebat, tres à Marcellino remiſſos libros recepit, quòd notariorum incuria mendis vndiq; ſcatebant, quos mille occupationibus implicitus tandem emendatos ad eundem iterum perferendos curauit: *Si autem*, inquit in epiſt. 158. ad Marcellinum, *rationem omnium dierum, & lucubrationum alijs neceſsitatibus impenſarum tibi poſſem reddere, grauiter contriſtatus mirareris, quanta me diſtendant, quæ differri omnino non poſſunt, nec agere illa permittant, in quæ me petendo, & admonendo vrges volentem, & ineffabiliter, quia non poſſum, dolentem*. Marcellinus acceptos ab Auguſtino libros magna diligentia euoluens, cum in ſecundo volumine legiſſet, poſſe hominem diuina gratia adiutum eſſe ſine peccato, ea ſtatim difficultate perculſus eſt, qua id ratione fieri poſſet, quando ipſo Auguſtino teſte, vnus humani generis Seruator, idemq; Dei Filius ſine peccato inter homines vixerit: quod dubium iterum per literas Auguſtino ſoluendum propoſuit. Quare S. Doctor librum de Spiritu, & litera exarans prolixam difficultatis ſolutionem procudit. In eo volumine multa Deo auxiliante ab homine fieri poſſe oſtendit, quæ tamen nuſquam à quoquam facta leguntur. Qua occaſione, tradit, legem ſine Dei gratia ad peccata vitanda non ſufficere, ſed legi diuinum auxilium ſociandum, cui etiam Chriſtiana fides deputanda eſt. Hæc veluti prima velitatio fuit, qua S. Auguſtinus in Pelagianos impetum fecit.

Sed iam nobis ſermo vertendus eſt ad Pelagium ſectæ Magiſtrum in Orientem anno ſuperiore profectum. Hic benignè à Ioanne Hieroſolymitano exceptus eſt, quòd aduerſus Hieronymum opportuno præſidio ſibi futurus videbatur. Profectò Pelagius egregiam ſe operam Patrono ſuo nauaturum credidit, ſi Hieronymum ſcriptis perſtringeret, eiuſque famam, quæ in Palæſtina ampliſſimè perſonabat, decurtaret. Hinc editos à S. Doctore in Diui Pauli epiſtolam ad Epheſios commentarios carpere occœpit. Interim Hieronymus commentarijs in Ezechielem ad vmbelicum perductis, Hieremiam prophetam nouis expoſitionibus illuſtrandum ſuſceperat. In procemio verò primi

libri

libri ægrè ferre ſe oſtendit, Pelagium ſua ſcripta lacerare, ac rancida Rufini argumenta in eadem congerere; Ianſenij ſententia eſt, Hieronymum Hieremię explicando intentum Pelagij audaciam diutius patienter tuliſſe, nam in procemio lib. 3. ait de Pelagio. *Patientiam noſtram de Chriſti humilitate venientem malæ conſcientiæ ſignum arbitratur*. Sed planè Ianſenius hallucinatur, non eo erat ſtomacho Hieronymus, qui ſuperbi hominis contumelias deuoraret, nam vix primo libro in memoratum Prophetam expleto, ſtatim contra Pelagium à Cteſiphonte rogatus ſtylum conuertit; Hæc ſunt eius verba in procemio lib. ſecundi in Hieremiam contra Pelagium. *Opinione virtutum corruunt in ſuperbiam, & Deo ſe ſimiles arbitrantur, vt æqualitatem, quam impia Arrianorum hæreſis in filio negat, cunctis hominibus tribuant; & ponant in cælum os ſuum, & nihil futuræ Sanctorum beatitudini ampliùs derelinquant; quorum furori reſpondimus, vt potuimus, & ſi Dominus vitam dederit, pleniùs reſponſuri ſumus*. & lib. 4. in procemio de Pelagio pariter loquens ait. *Cui reſpondere diu tacens, & dolore ſilentio deuorans crebra fratrum expoſtulatione compulſus ſum, nec tamen huc uſq; prorupi, vt auctorum nomina ponerem, malens eos corripi, quam infamari*. Hieronymus ſcripta ſatis prolixa ad Cteſiphontem epiſtola Pelagij conatibus in Oriente obuiam iuit, illiuſq; audaciam, ac furorem repreſſit, dubiæ autem fidei cenſebatur, quicumq; à Hieronymo reprehenderetur; In ea epiſtola Hieronymus Origeniſmum Pelagio obiecit, renouatamq; veterum Stoicorum apathiam, qua homines ſine vllo peccato eſſe poſſe dictitabat; Diuinæ gratiæ neceſſitatem monſtrauit, nihil tamen de peccato originis dixit, quòd ea quæſtio haud tanto ſtudio agitabatur à Pelagio, qui apathiæ confirmandæ vnicè incumbebat; Sectam iam ille condiderat gaudens plurimos de ſuo nomine Pelagianos dici, ridebatq; ſua cauſa homines in factiones diuidi. *Fratrum*, inquit ibi Hieronymus, *inter ſe cernis iurgia, & rides, atq; lætaris quod alij tuo nomine, alij Chriſti appellentur*. Pelagius interim verbo diſcipulos docebat, nil literis mandabat, verebatur enim ne erroris ita argueretur, vt nullus defenſioni locus eſſet reliquus, Magiſtri tamen ſilentia diſcipulorum loquacitas proferebat; In id conſilij Pelagius impellebatur, vt ſi grata eſſent, quæ diſcipuli propalabant, in magiſtri gloriam id referretur, ſin minus, diſcipuli culparentur; Dei gratiam ad opera virtutis implenda neceſſariam autumabat, ſed gratiam illam à lege, doctrina Euangelij, atq; exemplo Chriſti minimè diſtinguebat.

Hoc Anno XV. kal. Octobris Theophilus Alexandrinus deceſſit, qui contra Origeniſtas Orientem, atq; Occidentem commouit, ille verò ob eiectum in exilium Chryſoſtomum, eiuſq; nomen è diptychis expunctum non parum famæ ſuæ nocuit. Idem tamen Theodorum Mopſueſtenum Pelagianorum poſtea Magiſtrum, ac Patronum, acerrimè impugnauit, quo nomine nobis commendandus venit, conſtat hoc ex collat. 5. Synodi V. Oecumenicæ vbi hæc leguntur: *Sancti verò Theophilus Alexandrinus, & Gregorius Nyſſenus ſuſceptis querimonijs aduerſus Theodorum adhuc viuentem, & aduerſus eius conſcripta, ſcripſerunt aduerſus eum epiſtolas, quarum pars eſt. Sanctæ memoriæ Theophili ad Porphyrium Antiochiæ Epiſcopum*, ibiq; fragmenta contra Mopſueſtenum recitantur. Scriptæ ſunt illæ literæ intra annos 404. & 408. quo tempore Porphyrius Antiochiæ ſedit. Scribit S. Ioannes Damaſcenus lib. 3. de imag. eundem morti proximum Ioannis Chryſoſtomi effigiem adoraſſe. Theophi-

Digitized by Google

lum vti Sanctum Apoſtolica Sedes coluit, eiuſq; libros omnes recepit. S. Leo Magnus epiſt. 97. ad Leonem Auguſtum ait: *S. Theophili Epiſcopi Alexandrini de epiſtola Paſchali &c.* Gelaſius Papa in Romana Synodo vna cum alijs Patribus approbauit: *Opuſcula Beati Theophili Alexandrini Epiſcopi*, Paulus Emiſenus Antiſtes cum in Eccleſia Alexandrina de pace inter S. Cyrillum, & Oriétales verba faceret, dixit: *Hæc beati Athanaſij ſunt dogmata, hæc magni Theophili eſt doctrina, columnarum vtiq; Orthodoxæ doctrinæ*, acclamante populo: *Filij Athanaſij, & Theophili, & Cyrilli ſapientiam audiamus*. In actis poſt Synodum Epheſinam pag. 895. apud Binium.

CAPVT V.

Sanctus Flauius Marcellinus Donatiſtarum, ac Pelagianorum hoſtis occiditur. Dies martyrij eiuſdem ſtatuitur. Inſigne de illo elogium. Auguſtinus Carthagine publicè è ſuggeſtu in Pelagianos declamat. Pelagius ad Auguſtinum, & Demetriadem Virginem ſcribit.

Anno cccexiii. ANnus quadringenteſimus tertius luctuoſus Africæ, atq; Auguſtino fuit, Marcellino viro clariſſimo, ac ſanctiſſimo Hęreticorum fraude perempto. Heraclianus Africę Gubernator, ac Conſul contra Honorium rebellans hoc anno cum numeroſiſſima claſſe in Italiam appulit, ac milite expoſito ad Vrbem properans apud Vtriculum cum Marino Honorij duce ſigna contulit, amiſſoq; ingenti clade exercitu Carthaginem ſe recepit. Marinus cum victrici claſſe hoſtem inſecutus viuum eundem cœpit, ſtatimq; obtruncauit. Plurimorum inde cędes ſecutę ſunt, non modò rebellium, ſed & aliorum, qui procul ab eo crimine fuerant, faciles enim aures delatoribus Marinus dabat. Flauius Marcellinus ante biennium pro concordia Eccleſiarum Africæ illuc ab Honorio miſſus, tanquam cum tyranno conſpiraſſet vna cum fratre in carcerem coniectus fuit. Auguſtinus qui tunc Carthagine aderat, amiciſſimi viri vices dolens, cuique ob Donatiſtas, ac Pelagianos in Africa repreſſos plurimùm ſe, immò Catholicam Eccleſiam debere norat, nullum non lapidem mouit, vt innoxium ab imminenti periculo eriperet; Quanto verò in diſcrimine vel probi quique id temporis verſarentur, exponit Auguſtinus epiſt. 259. ad Cęcilianum: *Poteſtas illius*, Marinum intelligit, *magna tunc erat, calumnia facilitas radiabat. Non erat grande negotium, procurari aliquem, qui diceret, quod ſalute promiſſa dicendum ille mandaſſet. Omnia iſta in tempore ſuffragabantur, vt etiam vno teſte tanquam inuidioſo, & credibili crimine ſine iubentis diſcrimine quilibet de medio tolleretur.* Quare Auguſtinus cum collegis Epiſcopis de nobiliſſimi, atque innocentiſſimi viri ſalute ſollicitus totius Africanæ Eccleſiæ nomine Epiſcopum Legatum ad Imperatorem mittendum decreuit, quo ſtatim ad Comitatum profecto, idem noſter Hipponenſis Præſul Cęcilianum Africæ Præſidem conuenit, eumq; pro Marcellini liberatione etiam, atque etiam deprecari non deſtitit. Cęcilianus Auguſtini precibus motus eidem promiſit, ſe Marcellini ſalutem *veluti familiare viaticum* à Marino petiturum. Sed ſecus res cecidit, quæ ex Auguſtino tota accipienda eſt: *Poſtero die*, inquit, *quo illius parturitionis nefarius fœtus eſt ortus, cum eſſet nobis repentè nunciatum, illos*

è car-

è carcere ad eum Iudicem ductos, quamquam perturbati fuerimus, tamen ego conſiderans, & quæ nobis pridie dixeras, & qui eſſet poſt illum exorturus dies, quoniam B. Cypriani erat pridiana ſolemnitas, exiſtimaui, quòd etiam elegerit diem, quo & tibi poſtulata concederet, & vniuerſam Chriſti Eccleſiam repentè lætificans ad locum tanti Martyris aſcendere voluerit parcendi voluntate, quàm occidendi poteſtate ſublimior; Cum ecce nobis nuncius irruit, quo prius percuſſos eſſe noſſemus, quàm quomodò audirentur, quærere valeremus. Contigit ergo S. Marcellini, eiuſque maioris natu fratris occiſio Idibus Septembris, cui diei ſuccedebat pridiana ſolemnitas B. Cypriani, qui capite plexus occubuit XVIII. Kal. Octobris. Ita enim accipi ab Auguſtino *pridianum* ex contextu patet, & ex epiſtola 65. ad Paulinum, vbi teſtatur ſe feſtinatò ſcripſiſſe, quia delator literarum *repentè*, ait, *comperta occaſione nauigij, mihi pridianam ſuam profectionem iam nocte ſuggeſſit.* Laudatam S. Doctoris epiſtolam nec Cardinalis Baronius, nec alij martyrologiorum concinnatores obſeruarunt, vnde Marcellini martyrium recitarunt VIII. Idus Aprilis. Et quidem S. Auguſtinus ibidem nec Marinum Comitem, nec Marcellinum expreſſo nomine deſcribit, ſed de Marcellino loqui certum eſt, vt Vindingus in Critico Auguſtiniano primus adnotauit, nam de eodem ſcribit: *Religiosè vixit, & multùm corde, vitaque Chriſtiana; Hæc eum fama præceſſit, vt in cauſa Eccleſiæ ſic veniret, hæc conſecuta eſt, cum veniſſet.* Fuerat Marcellinus in Donatiſtarum cauſa, Iudex ab Honorio ſumma cum poteſtate in Africam delegatus. Et ſanè illius obitum minimè contigiſſe die 6. Aprilis, inde ſatis euincitur, quòd hoc anno Heraclianus cum numeroſa adeo claſſe aperto mare verno tantùm tempore ſoluere potuit ex Africa Vrbem inuaſurus, cum tamen Marcellini mors Heracliani in Italia exercitus ſtragem, Tyranni fugam, ac tandem cædem conſecuta fuerit. Occiſum autem fuiſſe anno 413. patet ex Cod. Theod. *L.* 55. *De Hæreticis*, vbi legitur decretum emiſſum III. Kalend. Septembris Conſtantio, & Conſtante Conſſ. anno 414. quo Imperator rata habet *Marcellini ſpectabilis memoriæ viri contra Donatiſtas geſta.* Floruit Marcellinus inſigni apud Principem gratia, nam in collatione Carthaginenſi dicitur *Tribunus, & Notarius*; De hac dignitate agunt viri eruditiſſimi Pancirolus de Notitia Imp. Orient. cap. 92. & Lazius lib. 2. de Republ. Rom. cap. 4. Audiatur Theodoricus Rex apud Caſſiodorum lib. 1. epiſt. 4. *Pater eius*, inquit, *candidati ſub Valentiniano Principe geſſit Tribuni, & Notarij laudabiliter dignitatem, honor enim, qui tunc dabatur egregijs, dum ad imperiale ſecretum tales conſtet eligi, in quibus reprahenſionis vitium nequeat inueniri.* Erant ergo Tribuni, & Notarij Imperatori à ſecretis. Honorius Africanorum Patrum legatione motus Marcellinum vti innoxium è carcere ſtatim dimittendum iuſſerat, teſte in laudata epiſtola Auguſtino; ſed Imperatoris mandata poſt maturatam Tribuni, & Notarij cædem in Africam perlata ſunt, quam tamen cum ille intellexiſſet, Marino Comiti iratus eundem ſtatim ex Africa reuocauit, ac magiſtratu depoſito priuatam vitam agere iuſſit ex Oroſio lib. 7. cap. 42. Marcellinus non modò Donatiſtas, verùm etiam Pelagianos in Africa pullulantes compreſſit; nam Auguſtinum contra hos ipſos per literas excitauit. Hinc S. Doctor tres de peccatorum meritis, & remiſſione libros, itemque proximè elucubratum volumen de Spiritu, & litera, quibus bellum contra Pelagianos palam inchoauit, eidem Marcellino honoris gratia nuncupauit, cui etiam ingens il-

lud, ac præclarum volumen de Ciuitate Dei inſcripſit. Fuit Marcellinus omnium veluti virtutum compendium: *Quanta illi*, inquit Auguſtinus epiſt. 259. *probitas in moribus, in amicitia fides, in doctrina ſtudium, in religione ſinceritas, in coniugio pudicitia, in iudicio continentia, erga inimicos patientia, erga amicos affabilitas, erga ſanctos humilitas, erga omnes charitas, in beneficijs præſtandis facilitas, in petendis pudor, in rectè factis amor, in peccatis dolor? Quantum decus honeſtatis, qui ſplendor gratiæ, quæ cura pietatis, quæ in ſubueniendo miſericordia, in ignoſcendo beneuolentia, in orando fiducia? Quod ſalubriter ſciebat, qua modeſtia loquebatur, quod inutiliter neſciebat, qua diligentia ſcrutabatur? Quantus in eo contemptus rerum præſentium? Quanta ſpes, & deſiderium bonorum æternorum?* Cum Auguſtinus eundem in carcere inuiſeret, atque ad noxarum, quæ furente quandoque concupiſcentia committuntur, expiationem hortaretur, *vtraque manu*, ait S. Pater, *meam dexteram apprehendens teſtor, inquit, ſacramenta, quæ per hanc afferuntur manum, me nullum eſſe expertum concubitum præter vxorem, nec antea, nec poſtea*. S. Hieronymus in fine lib. 3. Dialogorum contra Pelagium ſcribit de Marcellino: *Sub inuidia tyrannidis Heraclianæ ab hæreticis innocens cæſus eſt*. Vnde Sanctorum Martyrum faſtis ab Eccleſia Catholica additus fuit cum hoc elogio in Martyrologio Romano: *VIII. Idus Aprilis Carthagine S. Marcellini Martyris, qui ob Catholicæ fidei defenſionem ab hæreticis occiſus eſt*. Nempe inſidijs, ac falſis hæreticorum delationibus, nam Marinum Comitem Catholicum fuiſſe ex laudata Auguſtini epiſtola apertè colligitur.

Cum Auguſtinus hoc anno Carthaginem perrexiſſet, vt cum Aurelio Primate, ac collegis Catholicæ rei plurimùm per Donatiſtas turbatæ conſuleret, cum plerique etiam Celeſtij erroribus imbuti prauas ibidem doctrinas ſpargerent, rogatus ab Aurelio in Baſilica maiori (*Maiorini* alij legunt, ſed Carthagine *Baſilicam maiorem, vbi corpora SS. Martyrum Perpetuæ, & Felicitatis ſepulta* erant, laudat Victor lib. 1. de perſecut. Vandalica) luculentiſſimam orationem ad Carthaginenſes habuit, qua ex ſacris literis apertè oſtendit, pueros naſci infectos originali peccato, excludi illos regno cœlorum, ſi abſque baptiſmo decedant, nec vſquam fingi poſſe tertium locum, vbi ſine baptiſmi gratia mortui felicem, ac beatam vitam agere poſſint. Quò verò validiùs Catholicam ſententiam aduersùs Pelagianorum conatus Carthaginenſibus perſuaderet, eandem S. Cypriani ſanctiſſimi illius Vrbis Epiſcopi teſtimonio confirmauit, ſumpto enim Cypriani codice præclaram inde ſententiam recitauit, quam ſuperiùs cap. 4. poſuimus. Audiatur Auguſtinus cap. 12. lib. de geſtis Pelagij ad Aurelium: *Vnde*, inquit, *coacti ſumus ſollicitudine charitatis, quam erga Eccleſiam Chriſti nos habere conuenit, etiam ad beatæ memoriæ Marcellinum, qui eos quotidie diſputatores moleſtiſſimos patiebatur, & me per literas conſulebat, de quibuſdam iſtarum quæſtionibus ſcribere, & maximè de baptiſmo paruulorum, de quo etiam poſtea te iubente in baſilica maiori geſtans quoque in manibus epiſtolam glorioſiſſimi Martyris Cypriani, & de hac re verba eius recitans, atque pertractans, vt error iſte nefarius de quorundam cordibus auferretur, quibus perſuaſa fuerant, quæ in his geſtis videmus damnata, adiutus orationibus tuis, quantùm potui laboraui*. Ex quibus patet, iam inde ab exorientis Pelagianæ hæreſis primordijs illius expugnandæ curam vni Auguſtino commiſſam fuiſſe, cum Aurelius doctiſſimus aliòqui Antiſtes præſente Auguſtino contra eandem loqui recuſauerit, qui tamen Celeſtium

ſtium in ſuperioris anni Synodo damnauerat. Laudata Auguſtini oratio nunc etiam legitur inter ſermones eiuſdem de verbis Apoſtoli, eſtque ſermo XIV. in cuius calce, quo in loco Pelagianorum res id temporis eſſent, his deſignat: *Impetremus ergo ſi poſſumus à fratribus noſtris, ne nos inſuper appellent hæreticos, quòd eos talia diſputantes nos appellare poſſimus forſitan, ſi vellemus, nec tamen appellamus.* Item. *Nimium eſt, quò progrediuntur, multùm eſt, vix ferendum eſt, magnæ patientiæ adhuc ferri; Non abutantur hac patientia Eccleſiæ, corrigantur, bonum eſt. Vt amici exhortamur, non vt inimici litigamus &c. Non expedit adhuc, fortè noſtra non eſt reprahendenda patientia, ſed debemus timere, ne culpetur etiam negligentia.* Quare Celeſtio Carthagine pulſo mitiùs cum diſcipulis agebatur, qui licèt Catholicos hæreticorum nomine inſolenter æquè, ac falsò traducerent, à Catholicis tamen inter hæreticos nondum deputabantur, nihilque interim contra eoſdem ſtatuebatur, quòd ad rectum dogma breui reuerſuri crederentur. Recitauit hanc orationem Auguſtinus in die natali S. Ioannis Baptiſtæ, vt ex eiuſdem exordio liquet. Hoc verò anno laudatum ſermonem Sanctum Epiſcopum ad Carthaginenſes habuiſſe, inde mihi probatur, quòd poſt ſcriptos libros ad Marcellinum ſe eandem concionem recitaſſe affirmat, vt ex cap. 12. de geſtis Pelagij adnotauimus; quare cum anno 412. laudatos libros elucubrarit, & fortè hoc tantùm anno correctos ad Marcellinum remiſerit, poſt illum annum eandem orationem habuit. His adde, quòd anno CCCCXII. XVII. Kalend. Iulij Auguſtinus cum reliquis Numidiæ Epiſcopis Cirtæ aderat in Synodo ex epiſtola 152. in cuius fine legendum eſſe, *Honorio Auguſto VIIII. Coſ.* eruditè Baronius obſeruauit. Anno verò 414. Hippone degit S. Doctor pluribus libris conſcribendis intentus, vt poſtea ex epiſtola 102. ad Euodium oſtendemus. Quare cum certò conſtet, S. Doctorem hoc anno diutius Carthagine commoratum vſque ad Marcellini cædem, optimo iure laudatam contra Pelagianos declamationem anno præſenti recitatam diximus. Cæterùm Auguſtinus occiſo die 13. Septembris patrono, atque amico, pro cuius ſalute longiores apud Carthaginem moras traxerat, tanto animi angore correptus fuit, vt altera ſtatim die licèt ſolemni ob annuum feſtum S. Cypriani Carthaginenſis Epiſcopi inde properè diſcedens mœſtiſſimus Hipponem redierit; neque enim Marini vultum ſuſtinere ampliùs potuit, hominis innocentiſſimorum fratrum cruore polluti. Simul ac verò ſuis reſtitutus fuit, longiorem ad Cæcilianum Africæ Præſidem epiſtolam ſcripſit, qua de illata Marcellino per ſummam iniuriam nece conquerebatur, nam fama erat Marinum Comitem de obtruncando Marcellino cum Cæciliano conſilia communicaſſe. Legatur epiſtola 259. in qua totius tragœdiæ narrationem Auguſtinus exhibuit.

Hoc anno Pelagius, cum alicuius nominis ſibi eſſe videretur, in aliorum gratiam per literas irrepere tentauit. In primis illud vnicè eidem curæ erat, Auguſtinum ſibi beneuolum vel facere, vel ſeruare, videbat enim ſi aduerſantem habuiſſet, cum quo potentiſſimo hoſte ſibi luctandum foret. Itaque Auguſtinum humaniſſimis literis conuenit, totus laxatis habenis in S. Doctoris laudes effuſus commendabat raras ipſius animi dotes, quibus erat inſtructus, altum, ac ſublime ingenium, cui cæteri vel doctiſſimi faſces ſubmitterent, arbitratus hac veluti laudum offa iniecta ſoporem viro aduerſus hæreſes vigilan-

lantiſſimo inijcere. Senſit Hæretici dolos Auguſtinus, ac ſub herba latitantem anguem; breuem tamen epiſtolam eidem repoſuit, quam primus omnium typis edidit noſter Ludouicus ab Angelis lib. 5. de Vita S. Aug. cap. 14. illam autem excerpſit ex libro de geſtis Pelagij M S. in Bibliotheca Canonicorum Regularium Feſulenſium, qui poſtea liber in lucem datus eſt. Apponam epiſtolæ exemplum, eam enim veluti aggerem aduerſantium accuſationibus poſtea opponere ſolebat idem Hæreſiarcha, quò fidei ſuæ integritatem vel ipſo Auguſtino teſte probaret.

Domino dilectiſsimo, & deſideratiſsimo Fratri Pelagio Auguſtinus in Domino ſalutem.

" GRatias ago plurimùm, quòd me literis tuis exhilarare dignatus es, &
" certum facere de ſalute veſtra, retribuat tibi Dominus bona, quibus
" ſemper ſis bonus, & cum illo viuas in æternum, Domine dilectiſſime, & deſi-
" deratisſime frater. Ego autem & ſi non agnoſco præconia de me tua, quæ tuæ
" benignitatis epiſtola continet, beneuolo tamen animo erga exiguitatem
" meam ingratus eſſe non poſſum, ſimul admonens, vt potius ores pro me, quò
" talis à Domino fiam, qualem me iam eſſe arbitraris. *Et alia manu*. Memor no-
" ſtri incolumis Domino placeas Domine dilectisſime, & deſideratisſime frater.

Sed cur illum Auguſtinus erroris non admonuit? Immò in omnibus penè verbis huius epiſtolę abs ſe tacitè eundem admonitum fuiſſe per ſingula diſcurrendo à ſalutatione ad ipſam vſque ſubſcriptionem oſtendit Auguſtinus lib. de geſtis Pelagij cap. 29. Scriptam autem epiſtolam Pelagio iam malè audienti teſtatur Author ibidem inquiens: *Dixi*, deſideratisſimum, *quoniam valdè cupiebam, cum præſenti aliquid colloqui, iam enim audieram contra gratiam, qua iuſtificamur, quando hinc aliqua commemoratio fieret, aperta eum contentione conari*. Et antea. *Sine eius commotione quæſtiones de Dei gratia rectè ſapere admonui*. Ibi enim & à Deo eidem bona optauit, & precum neceſſitatem inculcauit, *vt eum*, inquit, *ſic admonerem contra quod ille ſapiebat, ipſam quoque iuſtitiam, quam in me laudandam putauerat, non eſſe volentis, neque currentis, ſed miſerentis Dei*.

Demetrias nobilisſima virgo Romana Gothicam rabiem effugiens in Africam tum temporis transmiſerat, cum Heraclianus facta rebellione bellum vrgebat; ibi S. Auguſtini exhortatione iam paratis ferè nuptijs caſtæ vitæ propoſitum induens poſtea cum Iuliana matre Hieroſolymam nauigans ſacrarum Virginum choro ſeſe adiunxit. Quare falluntur ij, qui ab Auguſtino Demetriadem ſacro velo ornatam putant, quòd ex epiſtola 179. ad Probam, & Iulianam redarguitur. Hoc generoſum, piumque nobilisſimæ Virginis propoſitum celeberrimos quoſque illius æui Scriptores in commendationem Demetriadis prouocauit. Gratulatus eſt cum matre Auguſtinus epiſtola 179. Hieronymus elegantisſimas quoque ad ipſam puellam literas dedit, & qui primo loco ponendus erat S. Innocentius Pontifex. Pelagius quoque, vt caneret inter olores, ad eandem Virginem luculentisſimam, ac prolixam ſatis epiſtolam perſcripſit, quam iubente Iuliana ſe dictaſſe teſtatur. Vnum hocce opuſculum Pelagij habemus cum ſymbolo fidei ad Innocentium miſſo. Vniuerſas & calli-

lidi-

liditatis, & elegantiæ vires in vna illa epiſtola exerit Pelagius, ita enim hæreticas ſententias componit, vt non ſolum Catholicus à pluribus habitus ſit, ſed eadem epiſtola inter Auguſtinianas, vel Hieronymianas per plura ſecula locum habuerit. Beda in præfatione ad librum Canticorum Iuliano illam adſcripſit; Primus tamen etiam ante S. Auguſtinum Paulus Oroſius illam tanquam Pelagij opus publicauit, atque impugnauit, nempe anno 415. vt dicemus. Audi ipſius epiſtolæ, poſt nonnulla veluti procemij loco præmiſſa, exordium elatum, atque ſuperbum. *Quoties mihi de inſtitutione morum, & ſanctæ vitæ conuerſatione dicendum eſt, ſoleo prius humanæ naturæ vim, qualitatemque monſtrare, & quid efficere poſsit, oſtendere, ac iam inde audientis animum ad ſpecies incitare virtutum, ne nihil proſit ad ea vocari, quæ fortè ſibi impoſsibilia eſſe præſumpſerit.* Poſtea. *Hæc igitur prima ſanctæ, ac ſpiritalis vitæ fundamenta iaciantur, ut vires ſuas Virgo agnoſcat, quas demum benè exercere poterit, cum eas ſe habere didicerit.* Inde pluribus exemplis probat, hominem viuere poſſe ſine peccato. At ne Dei gratiæ oblitus videatur, addit. *Nam ſi etiam ante legem, vt diximus, & multò ante Domini noſtri Saluatoris aduentum iuſtè quidam uixiſſe, & ſanctè referantur, quantò magis poſt illuſtrationem aduentus eius nos id poſſe, credendum eſt, qui inſtructi per Chriſti gratiam, & in meliorem hominem retrati ſumus.* Ita ſub ambiguo gratiæ vocabulo quaſi in aureo calice venenum propinabat. Sed inſidiæ non ita occultari à vaferrimo homine potuere, quin nudam ſe in eadem epiſtola Pelagiana hæreſis oſtenderet. *Corporalis nobilitas, atque opulentia tuorum*, inquit, *intelliguntur eſſe, non tua; Spiritales uerò diuitias, nullus tibi præter te conferre poterit. In his ergo iure laudanda es, in his meritò cæteris præferenda es, quæ niſi ex te, & in te eſſe non poſſunt;* quę planè ex Tullio, & Seneca exſcripta videntur, quorum verba cap. 1. poſuimus. Hęc Pelagij epiſtola abhinc quadriennio ad minùs in Auguſtini manus venit, qui ſtatim vna cum Alipio ad Iulianam ſcripſit, eſſetnę ea epiſtola Pelagij, nam abſque nomine ad ipſum delata fuerat, pluribus etiam hęreticum ſenſum detegit, quo aduerſus Pelagianas verſutias nobiles illę fœminę fierent oculatę; In ijs verò literis S. Doctor meminit epiſtolæ, quam Pelagius anno 417. ad Innocentium in ſui defenſionem dedit, in qua huiuſce ſui ad Demetriadem operis mentionem fecit. Quædam huius Pelagij epiſtolæ excerpta expendit Auguſtinus in libro de gratia Chriſti à cap. 37. At iam inde ab initio antequam quicquam Hæreticus ad Demetriadem ſcriberet, Hieronymus eruditiſſimis literis eiuſdem animum aduerſus Pelagianorum verſutias præmunierat, rogans vt vnius Romanæ Eccleſiæ fidem ſequeretur, Rufini olim ab Anaſtaſio percuſſi, quòd ex Oriente Origeniana dogmata Romanis auribus, oculiſque ingeſſiſſet, diſcipulos, ac venenatorum dogmatum hæredes vitaret, Hydram quidem extinctam, ſed viuere adhuc, ac pullulare nouella plantaria, quibus Pelagianos ſignificabat. Legatur eiuſdem procemium in lib. 6. comment. in Ezechielem. Verùm quidem eſt, in ea epiſtola intelligi à Hieronymo non vnum Pelagium, ſed cæteros etiam Origeniſtas, nam monuit Demetriadem, ne vanam illam animarum in cœlis inhabitationem, antequam in corpora detrudantur, crederet, à quo dogmate procul fuit Pelagius vel teſte ipſo Hieronymo in fine libri 3. dialogorum. Cæterum Pelagius inter reliquos Origeniſtas cenſebatur, licet in nonnullis diſſentiret,

CA-

CAPVT VI.

Liber Pelagij ab eiuſdem diſcipulis proditur, & ab Auguſtino impugnatur. S. Doctor Celeſtij ſophiſmata diſſoluit. Paulus Oroſius ex Hiſpania ad Auguſtinum venit, inde in Aſiam ad Hieronymum pergit.

Anno ccccxiv. ANno 414. Pelagiana hæreſis clariùs prodita eſt à Timaſio, & Iacobo ipſius Pelagij diſcipulis. Res autem hoc pacto ſe habuit. Plures iam ſibi Pelagius diſcipulos in Palæſtina aſciuerat, quibus ſecretiora hæreſis myſteria tradebat. Cum verò ſe à Hieronymo data ad Cteſiphontem epiſtola, acerrimè impugnari animaduerteret, nec tamen quidquam edere vellet, ne ex ſcriptis hæreſeos conuictus damnaretur, id denique conſilij cœpit, reſpondere quidem Hieronymo, non tamen volumen publicare; Itaq; quò diſcipulos in fide contineret, neue illi ſcholam desererent, librum elucubrare ſtatuit, quo & ſuam ſententiam aſſereret, & Hieronymi argumenta dilueret; Illius voluminis nonnulla tantum fragmenta leguntur in libro S. Auguſtini de natura, & gratia, ex quibus haud indubiè illud aduerſus epiſtolam ad Cteſiphontem emiſſum credimus. Initio quidem epiſtolæ obijcit Hieronymus, quòd *dicerent cum Diabolo: In cælum aſcendam, ſuper ſydera cæli ponam thronum meum, & ero ſimilis Altiſsimo*; Quæ enim eſſe poteſt maior temeritas, quàm cum Deo non dicam ſimilitudinem, ſed æqualitatem ſibi vendicare? At S. Auguſtinus cap. 34. hæc de Pelagio loquitur. *Abſit autem, vt ei dicamus, quòd à quibuſdam contra ſe dici ait, comparari hominem Deo, ſi abſq; peccato eſſe aſſeratur, quaſi uerò Angelus, quia abſq; peccato eſt, comparetur Deo*. Scribit in eadem epiſtola Hieronymus. *Nullum, aut rarum ſine peccato proferre potes*. Item. *Egregij Doctores, dicunt eſſe poſſe, quod nunquam fuiſſe demonſtrant*. At Pelagius cap. 36. laudati operis Auguſtiniani latè exemplis Abel, Enoch, Melchiſedech, aliorumq; complurium probat, poſſe hominem eſſe ſine peccato. Adducit ibidem Hieronymus plura teſtimonia ſacrarum literarum, quibus probat, nullum hominem eſſe ſine peccato; Porrò hæc ipſiſſima teſtimonia explicantur à Pelagio apud Auguſtinum cap. 7. vbi contendit, ijs teſtimonijs oſtendi, quales homines quidam tempore aliquo fuerint, non quòd aliud eſſe non potuerint. Rurſus ſic Hieronymus premit Pelagium. *Reſponde mihi, uelis, an nolis carere peccato?* At ſcribit Auguſtinus cap. 59. de Pelagio: *Quòd uerò contra eos diſputat, qui dicunt, & quis nolit ſine peccato eſſe, ſi hoc in hominis eſſet poſitum poteſtate?* Obijcit Hieronymus Apoſtolum dicentem ad Galat. 5. *Caro deſiderat contra Spiritum, & ſpiritus contra carnem*. Rurſus latè verſat illa ad Rom. 7. *Non enim, quod uolo, illud operor &c.* Quas auctoritates exponit Pelagius apud Aug. cap. 52. & ſequentibus. His ſanè adducor in eam opinionem, cum idem Pelagius poſtea etiam ſcripſerit contra libros dialogorum eiuſdem Hieronymi: Vt, vt ſit de hoc, Pelagius in eo opere naturæ vigorem, liberiq; arbitrij vires contra gratiam prædicabat, & ne ſolus ea aſſerere videretur, nonnullorum Patrum teſtimonia pro ſe adduxit, quos inter ipſos Antagoniſtas Hieronymum, & Auguſtinum. Hunc librum hoc pacto publicatum ſcribit Auguſtinus. Erant inter alios Pelagij diſcipulos Timaſius, ac Iacobus adoleſcentes hone-

honeſtiſſimè nati, qui ipſius Pelagij exhortatione Monaſticam vitam agebant, at prauis doctrinis imbuti contra Dei gratiam diſputabant. Hæc vbi Auguſtinus accepit, admonere identidem iuuenes non deſtitit, qui cum primùm corrigi cœpiſsent, ſecretum Pelagij librum ad Auguſtinum miſerunt. Iam inde ab initio hæreſis, cum adhuc Pelagius Romæ moraretur, aliqua illius ſcripta Auguſtinus legere deſiderabat, ſed tandiu irrita eiuſdem vota per memoratos iuuenes impleta ſunt. Auguſtinus, vt teſtatur initio libri de natura, & gratia, cæteris quæ ad manum aderant, intermiſſis Pelagij librum euoluit, quem cum erroribus paſſim ſcatentem cognouiſſet, ſtatim iuſtum eidem volumen oppoſuit, quod *de natura, & gratia* inſcriptum ijſdem adoleſcentibus, qui Pelagianum librum prodiderant, nuncupauit, quo veluti præſentiſſimo antidoto egregij illi iuuenes præmuniti Pelagianum virus euomuere. Docet autem S. Doctor, neminem per legem naturæ ſaluari poſſe, ſed tantùm per fidem, & ſacramentum ſanguinis Chriſti. Non ita laudandum eſſe Creatorem, vt conuincamur dicere ſuperfluum Saluatorem: laudandam hominis naturam primitus à Deo creatam, ſed hanc Adæ peccato ſauciatam ab eodem ſanandam eſſe. Vitia, quæ patimur, non diuino operi, ſed voluntati humanæ, iuſtæque Numinis vindictæ adſcribenda: in noſtra quidem fuiſſe poteſtate, ne illa acciderent; vt autem auferantur, à Deo ſolùm ſperandum, illumq; inſuper exorandum, non modò, vt præterita peccata condonet, verùm etiam rogandum, vt futuris ſua nos gratia eximat. Neminẽ, excepta Dei genitrice, fuiſſe ſine peccato: libertatem arbitrij diuino auxilio roborandam: nullum deniq; veterum Patrum contraria docuiſſe, quod explicatis eorundem à Pelagio adductis teſtimonijs eruditè demonſtrat. Hæc ibi Auguſtinus, qui tum primùm Pelagium hæretica docere cognouit: *Propoſuit de gratia*, inquit, *quæſtionem; id reſpondit, quod habebat in corde, definita quæſtio eſt, non quam volebamus, ſed vbi, quid ſentiret, dubitabamus.*

Paulus Oroſius Hiſpanus Auguſtini fama permotus Hipponem venerat, quò nonnullarum difficultatum ſolutionem impetraret. Ab Auguſtino vti ſacratiori Chriſtiani Orbis oraculo vndequaquè reſponſa petebantur, ac ſi illo loquente Deus occulta reuelaret. De his tantùm ſermonem faciemus, quæ Pelagianæ hiſtoriæ congruent. Cum Syracuſis Pelagij diſcipuli noua dogmata publicantes graues turbas darent, Hilarius quinque quæſtiones ſibi explicandas ad Auguſtinum è Sicilia tranſmiſerat. Hic autem non minùs eruditam, quàm prolixam epiſtolam repoſuit pluribus demonſtrans, neminem in hac vita viuere poſſe ſine peccato: liberum arbitrium abſque gratiæ auxilio non poſſe mandata diuina ſeruare: damnari infantes ſine baptiſmo ex hac vita migrantes: non teneri diuites, ad vniuerſa bona pauperibus eroganda: neminem denique eſſe debere ad iurandum procliuem. Nondum erat id temporis Hilarius Epiſcopus, nam in epigraphe epiſtolæ inter Auguſtinianas 89. *filius* à S. Doctore nominatur. Anno verò 417. cum alteram ad eundem epiſtolam 94. Auguſtinus per Palladium miſit, ad ſacrum Syracuſanæ Eccleſiæ thronum euectus fuerat, vocatur enim ab Auguſtino Frater, & Con-Sacerdos. Eodem ferè tempore cum Paulus, & Eutropius Epiſcopi Gallicani plurium hæreſum commonitorium Auguſtino detuliſſent, libellum etiam eidem dederunt Pelagianis ratiunculis contextum, quem ex Sicilia acceperant, & Celeſtij nominẽ

Digitized by Google

circumferebatur. Auguſtinus, cum nuſquam nouos Pelagianorum motus intelligeret, ingens, ac iamdiu meditatum opus inchoarat, nempè expoſitionem Pſalmorum, ſimulq; volumen de ciuitate Dei penè cœptum proſequebatur. Vix autem tres pſalmos interpretatus fuerat, duoſq; libros prioribus tribus de ciuitate Dei addiderat, cum ad Pelagianos ſtylum conuertere coactus eſt. Ex Epiſtola 102. ad Euodium.

Non conuenit inter Scriptores, à quonam Paulus Oroſius ad Auguſtinum miſſus fuerit. Nonnulli miſſum putant ab Erote, & Lazaro Galliæ Epiſcopis, qui anno 415. Pelagium apud Palæſtinos Epiſcopos accuſarunt. Alij illius peregrinationis auctores faciunt Eutropium, & Paulum. Ita Baronius, & Biuarius, ille in annalibus ad annum 414. iſte in comment. Chronici Flauij Dextri ad annum 400. Sed hanc quæſtionem ipſe Oroſius tollit, qui in epiſtola ad Auguſtinum, quæ habetur tomo 6. ante librum aduerſus Priſcillianiſtas, & Origeniſtas, ſcribit: *Ad te per Deum miſſus ſum, de te per eum ſpero, dum conſidero, qualiter actum eſt, quòd huc venirem. Agnoſco cur venerim, ſine voluntate, ſine neceſſitate, ſine conſenſu. De patria egreſſus ſum, occulta quadam vi actus, donec in iſtius terræ litus allatus ſum. Hic demum in eum reſipui intellectum, quòd ad te venire mandabar; impudentem non iudices, ſi accipis confitentem.* Facilius ſanè erat illis Auctoribus iſta legere, quàm, à quibus Oroſius miſſus fuerit, indagare. Ex his patet Chronologiæ Flauij Dextri anti-hiſtoria, inaniſque pro eadem defendenda Biuarij labor; ſcribit enim Dexter anno 400. Oroſium ab Epiſcopis Hiſpanis ad Synodum Africanam cum mandatis legatum. Audiatur ipſe Auguſtinus hæc ad Euodium de Oroſio ſcribens: *Ad nos ab vltima Hiſpania, id eſt ab Oceani litore ſolo ſanctarum ſcripturarum ardore inflammatus aduenit.* Erat in animo Oroſio, tradere S. Doctori commonitorium, ſeu conſultationem de prauis Priſcillianiſtarum, atq; Origeniſtarum ſententijs, quibus Hiſpaniæ agitabantur, ſed cum quotidie tantis occupationibus obrutum Auguſtinum videret, ne feſſo nouos labores adderet, rem procraſtinabat, cum Eutropius, & Paulus ſuperuenere plurium Celeſtij ratiocinationum confutationem S. Doctorem rogaturi. Oroſius quidem in eadem epiſtola teſtatur, illos Epiſcopos *commonitorium dediſſe de aliquantis hæreſibus.* Cum verò habeamus, Auguſtinum librum de perfectione iuſtitiæ ad Eutropium, & Paulum dediſſe, in quo, vt petierant, Celeſtij ſophiſmata diſſoluit, neq; vllum aliud Auguſtinianum ad eoſdem opus perſcriptum legamus, hæc Celeſtij argumenta ad illud commonitorium referenda ſunt. Librum igitur elucubrauit Auguſtinus, cuius hunc titulum legimus, *De perfectione iuſtitiæ.* In hoc volumine Celeſtij ratiocinationes diluit (ſexdecim illæ numerantur) quibus probare hæreticus nitebatur, hominem ſolis ingenitis arbitrio viribus poſſe eſſe ſine peccato. Auguſtinus verò conſtanter docet, vitari poſſe peccatum, ſi gratia Dei per Ieſum Chriſtum natura vitiata ſanetur, quæ in tantum ſana non eſt, in quantum id, quod faciendum eſt, aut cœcitate non videt, aut infirmitate non implet: Non eſſe opus liberis liberatore, ſed ſeruis, vt eis dicat gratulatio libertatis: *Saluaſti de neceſſitatibus animam meam.* Ipſa enim ſanitas eſt vera libertas, quæ læſa non fuiſſet, ſi bona permanſiſſet voluntas: Dei vnius eſſe, hominem facere, & reficere. Plura etiam poſtea exponit teſtimonia, quæ ex ſacris literis Celeſtius opponebat, vt hominis voluntatem contra diuinam gratiam erigeret. Hunc librum de perfe-

Pſal. 30.

perfectione iuſtitiæ inter illos, quos in libris Retractationum recenſuit, Auguſtinus non numerauit, quòd inter epiſtolas reponendus ſit, vt ex hoc initio eiuſdem patet: *Sanctis fratribus, & Coepiſcopis Eutropio, & Paulo Auguſtinus*. Eius tamen eſſe tres præcipui S. Auguſtini diſcipuli, ac defenſores acerrimi teſtantur, Proſper in fine libri aduer. Collatorem, Fulgentius libro 1. ad Monimum capite 2. & Poſſidius in indice. Scriptum verò hoc ipſo anno conſtat, nam Oroſius, antequam diſcederet ex Africa, Paulum, & Eutropium S. Doctori commonitorium illud tradidiſſe in memorata epiſtola narrat.

Auguſtinus, vt Oroſio morem gereret, eiuſdem conſultationi reſpondens Priſcillianiſtarum, atque Origeniſtarum deliria ſumma perſpicuitate, ac breuitate reiecit, ac librum aſſertione peccati originalis, veluti capitalem Pelagij errorem ſuffocaturus, concluſit. Oroſius de origine animæ certius aliquid ab Auguſtino cognoſcere deſiderabat, ſed ea in quæſtione magnum illud ingenium perpetuò fluctuauit. Illam quidem è nihilo creatam citra dubium aſſeueraſſet, ſed in ea ſententia peccati originalis traducem difficillimè explicari autumabat; diu verò hac dubitatione agitatus, ſolutionem, cui acquieſceret, deſperans à Hieronymo rei difficilis intelligentiam petere decreuit. Quare Oroſium monuit, vt Hieronymum adiret, originem animæ ab eodem intellecturus. Itaque prolixam epiſtolam de origine animæ ad Hieronymum dedit, in qua omnes ea de re ſententias examinat, quibuſue in ſingulis difficultatibus prematur, exponit. Epiſtolam iiſdem omnino verbis finit, quibus opus ad Oroſium conſcriptum clauditur, hæc autem ſunt: *Sed antequam ſciam quænam earum potiùs eligenda ſit, hoc me non temerè ſentire profiteor, eam, quæ vera eſt, non aduerſari robuſtiſſimæ, ac fundatiſſimæ fidei, qua Chriſti Eccleſia nec paruulos homines recentiſſime natos à damnatione credit niſi per gratiam nominis Chriſti, quam in ſuis Sacramenti commendauit, poſſe liberari*. Quando verò Auguſtinus ad Oroſium ſcribebat contra Priſcillianum, iam eiuſdem Oroſij in Orientem iter decretum erat, nam cap. 12. ſic Oroſium alloquitur: *Quamuis autem deſideratiuè rogem, votis ardentibus exoptem, & expectem, vt per te mihi Dominus huius rei auferat ignorantiam*, nempe de origine animæ.

Hic nobis probandum reſtat, Timaſij, ac Iacobi conuerſionem, atque hæc, quæ de Oroſio diximus, hoc anno 414. contigiſſe, nam illa ad annum ſequentem Ianſenius refert. Auguſtinus epiſt. 102. ad Euodium recenſet quæcunque illo anno, antequam eiuſdem epiſtolam acciperet, literis mandarat, narrans ſe duos de ciuitate Dei libros ſcripſiſſe, quartum ſcilicet, & quintum: inſuper trium pſalmorum explicationem (quæ quidem volumina adueniente Quadrageſima abs ſe inchoata teſtatur) additque duos ad Hieronymum libros, tertiũ ad Oroſium, *cui*, inquit, *vt ad Hieronymum quoque pergeret, perſuaſi*. Et poſtea: *Scripſi*, inquit, *etiam grandem quendam librum aduerſus Pelagij hæreſim cogentibus nonnullis fratribus, quibus contra gratiam Chriſti opinionem pernicioſiſſimam ille perſuaſerat*. At Oroſius menſe Iulio anni ſequentis erat Hieroſolymæ, quod apertè conſtat ex iis, quæ idem habet in apologia, vt mox dicemus. Quare hoc anno eos libros à S. Doctore elucubratos compertum ſit. Puto autem Oroſium Hippone ſoluiſſe hoc ipſo anno, antequam Auguſtinus librum de natura, & gratia perfeciſſet, etenim ſecum illum in Aſiam deportaſſet, vti epi-

Digitized by Google

ſtolam illam ſatis prolixam ad Hilarium datam ad ipſum Hieronymum detulit. Adde Oroſium in conſeſſu Hieroſolymitano de libro de natura, & gratia dixiſſe: *Hoc Auguſtinus Epiſcopus ſcriptis ſuis, ſicut audiſtis ex horruit, hoc in ipſius nunc Pelagij ſcriptis ſua reſponſione condemnat*. Et Hieronymus, qui anno ſequenti ſcripſit libros Dialogorum, cum mentionem feciſſet trium S. Auguſtini librorum de peccatorum meritis, & remiſſione, ait Pelagium alloquens: *Alios quoque ſpecialiter tuo nomini cudere dicitur*. Nempe librum de natura, & gratia, quæ quidem ab Oroſio intellexerat.

CAPVT VII.

Hieronymus libros dialogorum contra Pelagium ſcribit. Hæreticus Hieroſolymis à Ioanne Epiſcopo examinatur. Ianſenij hallucinatio notata. Oroſij apologia de libertate arbitrij defenditur.

Anno ccccxv. AVguſtinus anno 415. acri ſtudio, ac continuato labore Dauidicos pſalmos interpretabatur, quod opus anno ſuperiori inchoauerat. Quàm verò huic expoſitioni intentus incumberet ex his, quæ hac de re in epiſtola 102. ad Euodium ſcripſit, accipitur: *Ab his*, inquit, *me reuocari, & retardari irruentibus de transuerſo quibuslibet quæſtionibus nolo, ita vt nec libros de Trinitate, quos diu in manibus verſo, nondumque compleui, modò attendere velim*. At quoties in illa pſalmorum interpretatione argumentum poſcit, diuinam gratiam commendat, ac liberi arbitrij ſuperbiam comprimit, vt nec ſic à Pelagianis impugnandis auocari potuerit. Toto hoc anno in Oriente ſtylum morari neceſſe eſt, Pelagius enim vti hæreticus coram iudice non ſemel cauſam agere coactus, non vnum profundæ calliditatis argumentum dedit.

Hieronymus cum in epiſtola ad Cteſiphontem commodiùs ſe plura contra Pelagium ſcripturum ſpopondiſſet, crebra amicorum expoſtulatione prouocatus hoc anno libros dialogorum três aduerſus Pelagium emiſit. Quò tamen illius verecundiæ parceret, Socratico more ex vtraque parte, quod diceretur, vel dici poſset, exponens, Attici, & Critobuli nomina induxit ſecum inuicem diſceptantium, vt & Catholicorum ſententiæ, & aduerſariorum dicta exprimerentur maiori, qua fieri poſset breuitate, ac claritate. Semel tantùm in procemio Pelagium, vt hæreſeos reſtauratorem nominauit: *Iouinianus*, ait, *cuius, ò Pelagi, à te nunc hæreſis ſuſcitatur, Romanam fidem me abſente turbauit*. Hinc Pelagius ſui ipſius gloria Hieronymum morderi, atque inuidia ſuccendi dictitabat, ad ſe ſcriptis exagitandum, quod tum ipſe Hieronymus in prologo huius operis, tum Auguſtinus lib. 2. con. Iulian. cap. 10. conteſtantur. Hoſce Dialogos paulò ante Synodum Dioſpolitanam, quæ hoc anno exeunte celebrata fuit, evulgauit, ſiquidem Oroſius in apologia, quam poſt Septembrem contra Pelagium emiſit, hæc habet de Hieronymo: *Similiter & in libro, quem nunc ſcribit, collata in modum dialogi altercatione, confutat*. Idemque Hieronymus reſpondens literis Auguſtini per Oroſium acceptis: *Certè*, ait, *in dialogo, quem nuper edidi, tuæ Beatitudinis, vt dignum fuerat, recordatus ſum*. Oroſius autem menſe Decembri iter in Africam maturabat, vt dicemus, atque initio ſtatim anni in Africam nauigauit. Vnde minùs exactè Baronius ſcribit, Hieronymum poſt

Synodum Dioſpolitanā dialogos publicaſſe. De his Hieronymi libris teſtatur Iulianus, Auguſtinum ſcripſiſſe Alexandriam: *Pelagium Scripturarum ab eo oppreſſum molibus arbitrium liberum vindicare non poſſe*. Libro 4. oper. imperf. cap. 87. Suſpicor eam S. Doctoris epiſtolam datam fuiſſe ad Cyrillum. Porrò in his libris toto Scripturarum ſacrarum campo Pelagianos inſequitur, diuinam gratiam commendans, atque vanam hæreticorum apathiam iugulans. De peccato originali ſuam tantùm in fine libri tertij ſententiam poſuit dicens, de illo argumento Auguſtinum ſcripſiſſe, vnde nouo ſanè labori ſuperſedendum arbitrabatur, ne ſibi illud Horatij obiectaretur, *In ſyluam ne ligna feras*: aut enim dicturum ſe, inquit, eadem, quæ Auguſtinus, ex ſuperfluo, aut ſi noua, à clariſſimo ingenio occupata eſſe meliora. Quibus ad Auguſtinenſium voluminum commendationem nihil afferri poteſt illuſtrius. Illa tamen fuere primæ veluti Auguſtini contra Pelagianos velitationes, libris enim, quos S. Doctor poſtea contra Iulianum emiſit, idem veluti triarijs decertaſſe dicendus eſt, ſiquidem anteriora volumina ſiue vim argumentorum, ſiue doctrinæ ſubtilitatem ſpectes, longo ſuperant interuallo. Hinc Hieronymus, licèt diu ſuperſtes fuerit, ac ſuos hoſce dialogos à Pelagio impugnatos videret, ſilentium ſeruauit, vno tonante ex Africa in Pelagianos Auguſtino. Immò cum hic ſcripſiſſet Hieronymo, an reſpondiſſet Anniani obiectionibus, quibus ſcripta ad Cteſiphontem epiſtola oppugnabatur, reſcripſit Auguſtino: *Si autem Dominus vitam tribuerit, & notariorum habuerimus copiam, paucis lucubratiunculis reſpondebimus, non vt conuincamus hæreſim emortuam, ſed vt imperitiam, atque blaſphemiam eius noſtris ſermonibus confutemus. Meliuſque hoc faceret Sanctitas veſtra, ne compellamur contra hæreticum noſtra laudare*. Epiſt. 24. apud Aug. Nullam tamen reſponſionem elucubrauit, ſed intra Bethlehemiticæ rupis ſilentia ſeſe continens, veluti intra caſtra emeritæ militiæ miles Auguſtinianæ contra Pelagianos pugnæ ſpectator vſque ad obitum fuit, nouis ſubinde literis Auguſtino victorias gratulatus. Poſthac vnus Auguſtinus Catholicam fidem contra nouos illos Dogmatiſtas tutatus eſt. Nam licèt in Africa ſumma in æſtimatione ob ſanctitatis, ac doctrinæ famam eſſet Aurelius Carthaginenſium Antiſtes, ac totius Africæ Primas, hic tamen præſente Carthagine Auguſtino ſilebat, vnuſque Hipponenſis Epiſcopus ad populum declamabat, quod ex ſermone 14. de verbis Apoſtoli ſupra oſtendimus, & ipſemet Auguſtinus modeſtiſſimus vir his fatetur in prologo Retractationum: *Tantùmque mihi tributum eſt, vt vbicunque me præſente loqui opus eſſet ad populum, rariſſimè tacere, atque alios audire permitterer*. Sed de his aliàs.

Cum Oroſius in Aſiam appuliſſet, Hieronymum ſtatim adijt, cuncta quæ Carthagine contra Celeſtium peracta fuerant, exponens, libros etiam de peccatorum meritis, & remiſſione ab Auguſtino contra Pelagium elucubratos prodidit, literaſque exhibuit, quas S. Doctor nuper ad Hilarium in Siciliam miſerat. Hæc vbi à Hieronymi amicis per Palæſtinam vulgata ſunt, Pelagij fides in ſuſpicionem vocata eſt, neque enim viri cordatiores ſibi perſuadere poterant, Hieronymum, & Auguſtinum, quos veluti Chriſtianæ Reipublicæ Conſules Catholicus Orbis ſuſpiciebat, Pelagium impugnandum ſuſcepiſse vera edocentem; Ioannes Hieroſolymitanus, quòd Pelagium Catholicum credebat, eius enim ſententias de cute tantùm nouerat, ægrè ferebat hæc

paſſim

paſſim de amiciſſimo ſibi homine ſpargi, cum tamen peiùs in dies audire illum poſt Oroſij aduentum ad Palæſtinos animaduerteret, ne ſuborta diſſidia latiùs propagarentur, pluribus Hieronymo, multis etiam Pelagio adſtipulantibus, coram toto clero Hieroſolymitano iudicio agere decreuit, placuitque Oroſium acciri Hieroſolymam, qui è veſtigio aduenit. Ioannes coacta vrbana Synodo Oroſium rogat, quæ in Africa aduerſus Celeſtium geſta ſint, ediſſerat. Ille dudum Celeſtium Carthagine ab Aurelio, alijſq; Epiſcopis damnatum reſpondit, atq; ex Africa aufugiſſe. Se verò diſcedente Auguſtinum Pelagij librum ab huius diſcipulis ad eundem miſſum confutare, habere ſecum eiuſdem Hipponenſis Epiſcopi epiſtolam, quam nuper in Siciliam ad nouos hæreticorum conatus compeſcendos deſtinauerat, quam quidem epiſtolam illis iubentibus legit. Accerſitus inde in conſeſſum Pelagius interrogatur, doceret-ne ea, quæ Auguſtinus in epiſtola ad Hilarium confutarat. Ille, vt erat impudentiſſimus, ac tunc ſubinfenſo in Auguſtinum animo, reſpondit. *Ecquis eſt mihi Auguſtinus?* Cum verò vniuerſi conclamaſsent, blaſphemaſse in Epiſcopum, cuius induſtria hæreſum monſtris ſuffocatis toti Africæ expetitæ diu pacis dies affulſerat, expellendumq; vt hæreticum non modò ab illo conuentu, verùm etiam ab Eccleſia; Ioannes ſui auctoritate interpoſita iudicio rem decerni imperauit, & ne Pelagio quicquam rurſus iniuriæ in Auguſtinum excideret, eſse ſe Auguſtinum dixit, liberè ſuam ſententiam exponeret, rogauitq; Oroſium promeret, ſi quæ Pelagio obijcienda arbitraretur. Ille docere Pelagium dixit, poſſe hominem eſſe ſine peccato, & mandata Dei facilè cuſtodire, ſi velit. Hæc quidem faſſus Pelagius, cum tamen id non abſque Dei gratia fieri poſſe aſſeueraret, non leuis confuſio exorta eſt. Inſtabat Ioannes Oroſio, ageret accuſatorem, ſe tunc Iudicem futurum, cui Oroſius: *Nos accuſatores huius non ſumus, ſed quid Fratres tui Patres noſtri ſenſerint, & decreuerint ſuper hac hæreſi, quam nunc Laicus vulgò prædicat, intimamus.* Ioannes, cum præmiſiſſet, Zachariam, & Eliſabeth pronunciatos eſse iuſtos, diuinam tamen gratiam ad vitæ ſanctitatem ſeruandam perneceſsariam eſse tribus ſacrarum literarum teſtimonijs comprobauit. Illo turbabatur Oroſius, quòd Ioannes olim Coryphæus, fuerat Origenianæ ſcholæ, quæ apathiam, ſeu impeccantiã, defendebat, atq; eò quæ de Zacharia, & Eliſabeth dixerat, referebat: *Quod quidem*, inquit, *ab Origene dictum, ab eo proferri compluribus nobis notum erat.* At Pelagium ex Origene ſuam doctrinam mutuaſse, nulli dubium erat. Accedebat quòd Oroſio cum Græcis per interpretem loquendum erat, quem Pelagianæ fidei eſse cognouerant Poſserius, Auitus, ac Dominus ex duce, qui ſæpè vel prauè interpretantem, vel plura ſupprimentem, vel alia ex alijs ſuggerentem confutauerant. Erat Auitus Presbyter Bracarenſis ex Idatio in Chronico. Quare cum plura hinc inde dicta fuiſsent, nihil de Pelagio iudicatum eſt, decretumque, rem integram ad Innocentium Pontificem deferri, in quam ſententiam omnes pedibus iuere. Hic conſeſsus habitus eſt Hieroſolymæ exeunte Iulio; nam Oroſius teſtatur ſe poſt ſeptem, & quadraginta dies Hieroſolymam rediјſse prima encæniorum die. Hoc feſtum verò ob dedicationem Martyrij celeberrimi templi à Conſtantino Magno extructi ea in vrbe agebatur die 14. Septembris, de quo hæc recitat Nicephorus lib. 8. cap. 50. *Erat is decimus quartus menſis Septembris dies, qui ab eo tempore in Eccleſia Hieroſoly-*

roſolymitana quot annis publicè ab omnibus feſtus, & celebris agitatus eſt octo ex ordine diebus conuenientibus celebrandis, quibus diebus ex omni terrarum Orbe homines eò conueniunt, & ad feſtos conuentus concurrunt, arcana ſacra peracturi, & loca Sancta cognituri. De Martyrij conſecratione latè agit Euſebius lib. 4. de vita Conſtantini, & ex eo Baronius ad annum 335.

Pelagius, eiuſque ſatellites Ioannem conuenientes plura in Oroſium, qui nouum Pelagio periculum molitus fuerat, congerebant, tandemque in eam ſententiam eundem traxerunt, vt crederet, Oroſium aſſerere, nec per Dei gratiam homines eſſe poſſe ſine peccato. Hinc cum prima ſolemnitatis die Oroſius Ioanni ſacra peracturo adſtitiſſet, acriter ab eodem vti hæreticæ doctrinæ aſſertor repulſus grauem ignominiam tulit. Ille verò quò ſe defenderet, obiectamque hæreſeos notam à ſe procul excuteret, paucos intra dies apologiam edidit de libertate arbitrij inſcriptam, in qua geſtis in Hieroſolymitano conſeſſu enarratis, ſui defenſionem proſecutus in vnum Pelagium inuehitur, eiuſque epiſtolam ad Demetriadem nuperrimè datam primus omnium euentilat, modeſtè ſemper de Ioanne locutus, vt dixerit: *Concedendum eſt magis, vt interpres erraſſe dicendo, quàm Epiſcopus audiendo finxiſſe videatur.* Totam eam ſtropham in ſubdolam interpretis fidem deuoluit.

Hic Hieroſolymitanus conſeſſus coram Ioanne, ac cuncta, quæ ex Oroſio hucuſq; diximus, non modò in dubium vocantur, ſed à nonnullis Auctor apologiæ non Oroſius, ſed hæreticus quis Nouatianus aſſeritur, quod Wiſtellius Carmelita tomo 2. Vindiciarum lib. 3. ſect. 5. tradit, nec diſſentit Lezana tomo 3. Annal. Carmelit. ad annum 415. Baronius nec verbum quidem habet de hoc Pelagij examine à Ioanne peracto. Ianſenius mentitorem quendam illam apologiam Oroſio ſuppoſuiſſe fidenter pronunciat; timetq; vir eruditus Aloyſius Torellus tomo 1. ſæculorum Auguſtin. ad annum 415. num. 7. integram fidem inter tantam contradictorum turbam præſtare. Mirum quomodò in re certiſſima Scriptores celeberrimi falli, ac fallere potuerint. Etenim cuncta, quæ Oroſius in illa apologia narrat, repetit quoque S. Auguſtinus in libro de geſtis Pelagij, quæ ſanè niſi ab Oroſio accepiſſe credendus eſt. Omitto hic omnia, quæ ibi narrantur, optimè rei veritati ita congruere, vt niſi ab eorum temporum Scriptore, & geſta Pelagianorum optimè callente dici potuerint. Ibi enim libri eò vſq; à S. Auguſtino editi recenſentur, Timaſij, ac Iacobi conuerſio, libriq; Pelagiani evulgatio proditur; inſuper narratur, Celeſtium ab Aurelio Carthagine damnatum aufugiſſe, Hieronymum id temporis libros dialogorum elucubraſſe, Pelagium nuper ad Demetriadem ſcripſiſſe, recitatis ad verbum pluribus eiuſdem epiſtolæ verſibus; fit mentio ibidem encæniorum, quæ quot annis Hieroſolymæ celebrabantur, nihil in eadem apologia traditur de Synodo Dioſpolitana exeunte poſtea anno coacta, quæ cuncta, aliaue, ſi attentiùs conſiderata fuiſſent, Oroſij apologia haud in dubium veniſſet, etiamſi de hoc Pelagij examine S. Auguſtinus ſiluiſſet.

Ianſenius hallucinatus eſt, exiſtimans hunc conſeſsum, de quo Oroſius ſcribit, eſse Synodum Dioſpoli habitam, cuius geſta cum ex S. Auguſtino habeamus, atq; Oroſium ibi minimè adfuiſse S. Doctor teſtetur, fieri nequit, inquit Auctor ille, vera eſse, quæ de ſe Oroſius in memorata apologia narrat. Verùm Oroſius ſcribit, ſe in conſeſsu coram Ioanne fuiſse Dioſpoli, non

Hiero-

Hieroſolymæ: *Latebam ergo*, ait, *in Bethlehem traditus à Patre Auguſtino, vt timorem Domini diſcerem ſedens ad pedes Hieronymi, inde Hieruſalem uobis accerſentibus uocatus adueni, dein in conuentu ueſtro unà uobiſcum Ioanne Epiſcopo præcipiente conſedi*. Huius verò primi examinis, quod Pelagius hoc anno coram Ioanne Hieroſolymitano ſubijt, præter Oroſium teſtis eſt Auguſtinus lib. de geſt. Pelag. cap. 14. 15. 16. 17. & 30. Quæ legens Ianſenius putauit, intelligenda eſse de Synodo coacta Dioſpoli, quæ abhinc quinque menſibus, nempe ad finem anni habita eſt. Audiatur Auguſtinus cap. 14. *Etiam hoc vſus eſt teſtimonio S. Ioannes Hieroſolymitanæ Antiſtes Eccleſiæ, ſicut interrogatus, quæ apud illum ante iudicium* Dioſpolitanum *geſta fuerant, Coepiſcopis noſtris, qui ſimul in illo iudicio præſidebant, ipſe narrauit*. Item: *Ait enim, tunc quibuſdam ſuſurrantibus, & dicentibus, quòd ſine Dei gratia diceret Pelagius, poſſe hominem perfici, ideſt, quod ſuperiùs dixerat, eſſe poſſe hominem ſine peccato, culpam, inquit, ſuper hoc etiam intuli, quia & Apoſtolus multùm laborans ſed non ſecundùm ſuam virtutem, ſed ſecundùm Dei gratiam dixit* &c. & cap. 15. *Hæc narrauit Epiſcopus Ioannes audiente Pelagio, qui poſſet honorificè dicere, fallitur ſanctitas tua, non bene meminiſti &c.* Vides à Ioanne geſta nonnulla fuiſse ante iudicium Palæſtinum? Quòd autem hæc paulò ante Synodum peracta ſint, audi eundem cap. 17. *Sed ſi fortè*, loquitur de Pelagio, *illud iam dudum à Sancto Ioanne narratum cogitare, vel meminiſſe non potuit, recentiſsimam ſuam reſponſionem reciperet, & quæ paulò ante de Celeſtio ſibi obiecta anathematizauerit, aduerteret*. Ioannem verò amarulento fuiſse in Oroſium animo, patet ex ijs, quæ de ipſomet abſente idem retulit poſtea Dioſpoli in Synodo. Eundem etiam ab interprete deceptum tradit idem Auguſtinus cap. 16. hæc ſcribens: *Nam quidquid dixit Ioannes Epiſcopus de abſentibus Fratribus noſtris, ſiue Coepiſcopis Erote, & Lazaro, ſiue de Presbytero Oroſio, ſiue de alijs, quorum ibi non ſunt nomina expreſſa*, nempe Auito, Paſserio, ac Domino ex duce, *credo quòd intelligat ad eorum præiudicium non valere; Si enim præſentes eſſent, poſſent eum fortaſſe, abſit vt dicam, conuincere de mendacio, ſed fortè commemorare, quòd fortè fuiſſet oblitus, aut in quo eum fefellerit latinus interpres*. Quibus apertè confirmantur, quæ de Ioanne in apologia Oroſius narrat.

Cæterùm huic apologiæ nonnulla aſſuta leguntur deſumpta ex libro Auguſtiniano de natura, & gratia, adeòque imperitè, vt hæc inibi ſcribantur: *In libris, quos ad Marcellinum ſcripſi, ſicut potui, explicare curaui*. Cum Marcellinus occiſus fuerit, antequam Oroſius in Africam appelleret, & Auguſtinus librum de natura, & gratia elucubrauerit profectò paulò ante in Palæſtinam Oroſio, vti ex epiſt. 102. ad Euodium patet. Quare ſi Oroſianæ apologiæ infarta eximantur, integrum ſuo authori opus adſcribetur. Legatur Voſſius lib. 1. hiſt. Pelag. cap. 7. vbi capita deſignat, quæ librariorum vitio in memoratam apologiam irrepſerunt. Hic liber vulgò inſcribitur apologia de libertate arbitrij, cum tamen ibidem Oroſius ſe potius, ac diuinam gratiam defendat contra Pelagium, qui pro libertate arbitrij ſupra gratiam erigenda decertabat. Et quidem alium titulum ab Oroſio in apologetico inſcriptum facilè ſuſpicor, ſed de hoc alij iudicent.

Digitized by Google

CAPVT VIII.

Pelagius in Synodo Dioſpolitana ſubdolè abſolutionem ſuffuratus in Hieronymum ſcriptis, atque iniurijs debacchatur.

INterea Eros, ac Lazarus Epiſcopi Gallicani ſuis ab Eccleſijs pulſi, cum Apoſtolicam Sedem vtriuſque depoſitionem ratam haberet, in Orientem transfretarant, vt illius regionis Antiſtitum ſuffragia corrogarent; vbi verò in Palęſtinam venientes Pelagij conatus intellexere, de Orthodoxa pietate, ac religione ſolliciti libellum contra eundem hęreticum, eiuſque ſocium Celeſtium Eulogio Cęſareenſi Palęſtinorum Primati dederunt, à quo Synodus etiam indicta fuit Liddę, quę id temporis Dioſpolis dicebatur. Quatuordecim illuc Epiſcopi conuenere, quorum nomina exhibet Auguſtinus lib. 1. con. Iul. cap. 5. nempe Eulogius Synodi Pręſes, Ioannes Hieroſolymitanus, Ammonianus, Porphyrius, Eutonius, Porphyrius, Fidus, Zoſimus, Zoboenus, Nimphidius, Chromatius, Iouinus, Eleutherius, & Clematius. Accitus eſt ad Synodum Pelagius, Eros verò, ac Lazarus propter vnius ęgritidinem non interfuere, abſuit etiam Oroſius, qui iter in Africam parabat. Errores vnus & triginta Pelagio à Patribus ex accuſatorum libello obiecti ſunt, quos fuſiùs recitat Auguſtinus in libro de geſtis Pelagij. Cum verò nullus ex aduerſo accuſator inſtaret, facili negotio Hæreticus Synodo impoſuit, nam cum eiuſdem liber latino ſermone contextus per interpretem Græcis iudicibus exponeretur, & ipſe Pelagius Græcè interloqueretur, eiuſdem hæreſes quibuſdam ab ipſo verborum circumlocutionibus veſtitæ non adeò deformes Patribus viſæ ſunt, vt Pelagius publico anathemati ſubijciendus iudicaretur. Subdolas illius artes paucis perſtringit Innocentius Papa in epiſtola ad Africanos, quæ 96. eſt apud Auguſtinum. *Obiecta*, inquit, *partim ille vitando ſuppreſſit, partim multa in ſe verba retorquendo tota obſcuritate confudit, aliqua magis falſis argumentis, quàm vera ratione, vt ad tempus poterat videri, purgauit negando, alia falſa interpretatione vertendo.* Tantò enim, vt ait Auguſtinus, iudices fefellit occultiùs, quantò expoſuit illa verſutiùs; Damnauit enim Pelagius dicentes, Adam ſibi ſoli, & non generi humano ſuo peccato nocuiſſe, at verſipellis vulpecula cæteris Adamũ obfuiſſe non transfuſione, ſed exemplo delicti ſentiebat. Item illos reiecit, qui dicerent, infantes in eo ſtatu eſſe, in quo fuerat Adam ante peccatum, quòd ille præcepti capax fuerit, iſti non ſint, non verò, quòd dicerent, infantes eſſe innocentes, ſicut fuit Adam ante peccatum. Hęc poſuimus ex Auguſtino lib. 1. con. Iul. cap. 5. vt vnam, vel alteram Pelagianæ verſutiæ lineam monſtraremus. Ille quidem hac nobili fidei Catholicæ profeſſione iudices ſibi fauentes reddidit: *Iterum dico, quia hæc, & ſecundum ipſorum teſtimonium, non ſunt mea, pro quibus, vt dixi, ſatisfactionem non debeo. Quæ verò mea eſſe confeſſus ſum, hæc recta eſſe affirmo; Quæ autem dixi, non eſſe mea, ſecundum iudicium Sanctæ Eccleſiæ reprobo, anathema dicens omni contrauenienti, & contradicenti Sanctæ Eccleſiæ Catholicæ doctrinis; Ego enim in vnius ſubſtantiæ Trinitatem credo, & omnia ſecundum doctrinam Sanctæ Catholicæ Eccleſiæ, ſi quis verò alia ab hac ſapit, anathema ſit.* Qua ſanè recti dogmatis proteſtatione, vt Synodo

videbatur, apertiſſima hanc abſolutionem doloſè ab eadem impetrauit: *Nunc quoniam ſatisfactum eſt nobis proſecutionibus præſentis Pelagij Monachi, qui quidem pijs doctrinis conſentit, contraria verò Eccleſiæ fidei reprobat, & anathematizat, communionis Eccleſiaſticæ eum eſſe, & Catholicæ confitemur*. Apud Aug. lib. de geſtis Pelagij cap. 19. & 20. Satis neruosè in haſce Pelagij præſtigias, quibus illuſit Palæſtinis Epiſcopis, inuehitur Auguſtinus lib. de pec. orig. cap. 16. *Quando tibi*, inquit, *illa damnanda obijciebantur, non ea Catholici Epiſcopi ſic intelligebant, ideo cum illa damnares, Catholicum te eſſe credebant. Propterea ergo, quod te illi ſapere exiſtimabant, abſoluendum fuit, quod verò tu ſapiebas, damnandum fuit. Non ergo tu abſolutus es, qui damnanda tenuiſti, ſed illud abſolutum eſt, quod tenere debuiſti. Vt autem tu abſolutus putareris, creditus es ſentire laudanda, cum te Iudices non intelligerent, occultare damnanda.* Et ſanè adeo ambiguis verbis, ſubdolis ſententijs, & aptis in ſpeciem verborum reſtrictionibus vſus eſt Pelagius, vt Auguſtinus illius Synodi geſta recenſens dixerit: *Quod & nobis* nempe decipi, *forſitan contigiſſet, ſi cum eis in illo iudicio ſediſſemus*. Illud autem in hac Synodo, quod ſummæ Auguſtino gloriæ vertitur, notandum venit, vnius S. Patris epiſtolam ad Hilarium iterum Pelagio obiectam fuiſſe, quod ipſe S. Doctor his verbis teſtatum reliquit lib. de pec. orig. cap. 10. *Synodus dixit. Quoniam Sanctus Auguſtinus Epiſcopus aduerſus diſcipulos eius in Sicilia reſpondit Hilario ad ſubiecta capita ſcribens librum, in quo continentur: Poſſe hominem ſine peccato eſſe, ſi velit &c.* Ita Auguſtinus, licet longè in Africa tam procul à Palæſtina conſtitutus, Pelagium ſcriptis perſequebatur, Sanctorum Patrum Concilijs arma in hæreticos procudebat, & abſens grauiſſimarum difficultatum Iudex ſententiam dabat, cum ad eius doctrinæ amuſſim Pelagianorum ſententia exigeretur; Non epiſtolam ad Cteſiphontem, non Hieronymianos dialogos Patres hæretico obiecerunt, ſed vnam Auguſtini epiſtolam, vt euidens ſit, in Pelagiana cauſa plus vni Auguſtino, quàm cæteris Patribus tribuendum, de qua re alibi ex profeſſo ſermo redibit. At Pelagius, quò obiectæ Auguſtini ad Hilarium epiſtolæ vim declinaret, literas ab Auguſtino ad ſe datas, quarum exemplum ſupra datum eſt, protulit, vt ex earumdem commercio, & ſe pluris Auguſtinum facere, ſeque viciſſim plurimi fieri ab Auguſtino perſuaderet, aceruum etiam aliarum epiſtolarum, quas à pluribus Epiſcopis acceperat, in fidei ſuæ teſtimonium legendas exhibuit. *Quid enim ei proſunt*, inquit Auguſtinus, *tantæ eius laudes in epiſtolis Epiſcoporum, quas pro ſe commemorandas, vel etiam legendas, vel etiam allegandas putauit?* lib. de geſt. Pelag. cap. 25. Cæterum tantùm abeſt, vt in hac Synodo abſolutus fuerit Pelagius, vt potius ſuo ſemet ore damnarit, quod frequenter Pelagianis exprobat Auguſtinus, immò inter reliquos Patres, quorum teſtimonijs Pelagianorum dogma confutat, quatuordecim illos Dioſpoli congregatos recenſet, eoſque nominat lib. 1. con. Iul. cap. 5. & 7. *Ac per hoc*, inquiens cap. 5. *Orientales vos iudices damnent, à quibus Pelagius damnari timens eos, qui ſentiunt iſta, damnauit, cum eis, quos damnauit, profectò damnandus, quia id, quod negauit ore, corde ſeruauit*.

Hieronymus in epiſtola 24. inter Auguſtinianas ſcribit, Annianum quemdam Diaconum in hoc concilio Pelagij partes acerrimè propugnaſſe, quinam verò ille fuerit, inter Scriptores non conuenit, nos plura de illo dicemus cap. 17. Hunc quidem exitum habuit Synodus Dioſpolitana, in qua Pelagius Patribus

tribus fucum fecit; vnde Hieronymus in laudata epiſtola *miſerabilem Synodum* eandem appellauit. At Auguſtinus paſſim Epiſcopos illos excuſat, audiatur cap. 21. de geſtis Pelagij: *Neque hoc dicens iudicum arguo vel negligentiam, vel conniuentiam, vel, quod ab eis longè abhorrere certiſsimum eſt, impiorum dogmatum conſcientiam, ſed eorum iudicio pro merito approbato, atque laudato, Pelagius tamen apud eos, quibus ampliùs, certiuſque notus eſt, non mihi videtur eſſe purgatus.* Plura etiam de his habet lib. 1. con. Iul. cap. 5. Sanctus Proſper initio poematis contra Ingratos hæc de laudata Synodo canit.

——— non ſegnior inde Orientis
Rectorum cura emicuit: captumque nefandi
Dogmatis authorem conſtrinxit lege benigna
Commentum damnare ſuum, niſi corpore Chriſti
Abiungi, & ſancto mallet grege diſſociari.
Lene quidem hoc, nimiùmque malos toleraſſe videtur
Iudicium: Sed ſancta fides examine in illo
Vicit oborturam diro de ſemine prolem.
Proſpectum namque eſt, diuino & munere cautum,
Vt licet inſtantem declinans beſtia pœnam,
Perfidiæ ſecum ſenſus tenuiſſet eoſdem,
Ipſa tamen proprium germen damnando necaret,
Ore malam extinguens ſobolem, quam protulit ore.

Meminit huius Synodi Photius cod. LIV. Errauit verò Sethus Caluiſius, ſcribens in ſua chronologia ad annum 415. Pelagium in hac Synodo hæreſeos conuictum, ac pœnitudine ductum eandem eiuraſſe, atque ad Catholicorum partes acceſſiſſe; etenim Hæreſiarcha *id, quod negauit ore, corde ſeruauit; nam quod verbis eius anathematizatur, in literis eius inuenitur.* Verba ſunt Auguſtini in laudato libro contra Iulianum.

Hanc Synodum exeunte hoc anno celebratam fuiſſe ex Luciani Presbyteri epiſtola de inuentione corporis S. Stephani apertè conſtat. Scribit enim feria VI. Tertio Nonas Decembris conſulatu Honorij X. Theodoſij VI. Augg. ſibi per ſomnium Protomartyris reliquias reuelatas, iterumque feria ſexta ſequenti id ſibi contigiſſe. Quod cum *in tertia ſeptimana eadem die, & hora* acci-diſſet, Hieroſolymam ſe contulit rem Ioanni Epiſcopo manifeſtaturus, à quo ſepulchri locum quærere iuſſus fuit, quod cum inueniſſet, *ſtatim*, inquit, *renunciaui Epiſcopo, cum eſſet in Lidda, quæ eſt Dioſpolis, Synodum agens, qui aſſumpſit ſecum duos alios Epiſcopos Eleutherium de Sebaſte, & Eleutherium de Hiericho*, à quibus VII. Kal. Ianuarias Sacræ Stephani exuviæ ſumma cum pompa aliò tranſlatæ ſunt. Ex his colligitur, Synodum memoratam celebratam fuiſſe intra decimam octauam diem & vigeſimam quintam Decembris. Quòd verò duo Eleutherij à Luciano memorantur, & vnus tantum Eleutherius nominetur inter Synodi Patres ab Auguſtino, & alter ab eodem Eutonius dicatur, alterutri codici errorem irrepſiſſe certum eſt. Oroſius id temporis reditum in Africam ad Auguſtinum adornabat, qua occaſione Auitus, qui Hieroſolymæ contra Pelagium Oroſio fauorem præſtiterat, per hunc ipſum eiuſdem S. Martyris reliquiarum fragmenta ad Epiſcopum Bracarenſem miſit, vt ex eiuſdem Auiti epiſtola patet, quam Baronius ſuis annalibus inſeruit. Mirum autem

G 2 dictu,

dictu, quanto mœrore perculſi ſint Eros, & Lazarus, qui inanem operam ſe poſuiſſe cognoſcerent, Pelagio per dolum abſoluto. Sed animum minimè deſpondentes literas per eundem Oroſium ad Africanos Epiſcopos miſere, quos Palæſtinæ Synodi geſta perdocebant.

Anno CCCCXVI. Interea Anno 416. Pelagius datis ad amicos literis approbatam ſuam ipſius ſententiam ab Epiſcopis Dioſpoli gloriabatur: *Quatuordecim*, inquit, *Epiſcoporum ſententia definitio noſtra comprobata eſt, qua diximus, poſſe hominem ſine peccato eſſe, et Dei mandata facilè cuſtodire, ſi velit. Quæ ſententia contradictionis os confuſione perfudit, et omnem in malum conſpirantem ſocietatem ab inuicem ſeparauit.* Apud Aug. cap. 30. de geſtis Pelagij. Illud autem in primis curauit, ne geſta eiuſdem Synodi tam properè publicarentur, neuè Romam ad Innocentium transmitterentur. Quare Auguſtinus nouas haſce Hæreſiarchæ verſutias increpans: *Et tamen*, inquit, *epiſtola carnalis ventoſitatis, et elationis volat, et geſtorum tarditate procurata celeritate præcedens in manus hominum præuolat.* Lib. de geſt. Pel. cap. 30. Cum verò ab vno ſibi Auguſtino timeret, cuius vim in quatuor contra ſe editis libris nimiùm expertus erat, breuiſſimum quidem ſuæ defenſionis Synodo adprobatæ exemplum per ciuem Hipponenſem ad eundem Antiſtitem tranſmiſit.

At Hæreſiarcha illa victoria tumidus vniuerſum in Hieronymum amarulenti animi virus euomuit ſtylo, gladioque eundem perſecutus. Quidam perditorum cuneus Hæretico impenſiùs fauens religioſos viros, ac fœminas, quarum curam Hieronymus gerebat, aggreſſus Diaconum interemit, facibuſque admotis Monaſteria incendit. Hieronymus, vt ait Auguſtinus in fine libri de geſtis Pelagij, vix in turrim munitiorem arrepta fuga vitæ conſuluit. Ob hæc acriter negligentiæ, vel conniuentiæ Ioannes Hieroſolymitanus ab Innocentio Pontifice repræhenſus eſt; quæ cum laudatus Auguſtinus retuliſſet, *expectandum*, inquit, *quid illic fratres noſtri Epiſcopi de his tantis malis agendum exiſtiment, quibus eos diſſimulari poſſe quis credat?* Sed & ſcriptis in Hieronymum idem infremuit; nam libros dialogorum à S. Doctore ſcriptos editis quatuor de libero arbitrio libellis confutare conatus fuit. Hos verò libros contra Hieronymi volumina à Pelagio editos fuiſſe ex Iuliani verbis colligo, qui libro 4. oper. imperf. cap. 87. apud Auguſtinum hæc habet: *Verùm illi operi à Catholico viro*, Pelagio, *qui pulſatus fuerat, obuiatum eſt.* At nullum aliud opus à Pelagio poſtea ſcriptum fuiſſe, teſtis eſt S. Auguſtinus in lib. de grat. Chriſti à cap. 35. & ſeq. De his quoque libris ſcribit Innocentio idem Pelagius: *Legant etiam recens meum opuſculum, quod pro libero nuper arbitrio edere compulſi ſumus, et agnoſcent, quam inique nos negatione gratiæ infamare geſtierint.* Apud Auguſt. ibidem c. 41. Hos verò libros editos poſt Synodum Dioſpolitanam, nempe hoc anno 416. teſtatur S. Auguſtinus hæc ſcribens lib. de pec. orig. cap. 14. *In eiſdem quippe libris et contra peccati ex Adam in paruulos tranſitum loquitur, et de geſtis Palæſtinæ Synodi gloriatur, vbi eos, qui ſic tenent, veraciter damnaſſe putatus eſt, et abſolutionem ſuam fallendo furatus eſt.* Sed novus ex Aſia Pelagianus nos in Ciliciam vocat, interim Oroſio Sancti Stephani reliquias ex Aſia in Africam deferente, de quo paulò poſt iterum ſermo redibit.

C A-

CAPVT IX.

Theodorus Epiſcopus Mopſueſtiæ pro Pelagio contra Hieronymi dialogos ſcribit. Eiuſdem librorum fragmenta contra Auguſtinum pro originali peccato eliminando ex Codice MS. Vaticano referuntur.

NOuum Pelagianum exhibeo, & eum quidem, cui ob ſacræ, ac profanæ eruditionis copiam cæteri Pelagiani ſuperborũ ingeniorum faſces ſubmittant, immò nec eadem cum illo die nominentur. Florebat tunc in Oriente Theodorus Epiſcopus, quem vniuerſi illius ætatis Patres ob eximiam doctrinæ famam veluti oraculum ſuſpiciebant, qui cum viuens acerrimè Pelagianos defenderit, ac mortuus graues poſtea turbas Eccleſiæ dederit, vt altero volumine dicturi ſumus, paucis hic nobis deſcribendus venit, cùm præſertim Baronius, Ianſenius, Voſſius, Vſſerius, & alij, qui Pelagianarum rerum hiſtoriam diligentiſſimè concinnarunt, inſignem hunc Pelagianum non cognouerint, quodve magis mirum videtur, nec ipſe Photius rei totius ſcriptor id obſeruauerit. Patria illi fuit Antiochia; etenim in Synodo Mopſueſtena anno 550. iuſſu Iuſtiniani Imperatoris celebrata, vt refertur collat. 5. Synodi V. cum ſeniores quique interrogarentur, num Theodori Epiſcopi nomen ſacris diptychis inſertum quandoque legiſſent, reſpondit Anatholius principalis: *Theodorum veterem Antiochenum noſtræ ciuitatis Epiſcopum neſcio in ſacris diptychis recitari*. Vnà cum Ioanne Chryſoſtomo Libanij celeberrimi apud Antiochenos ſophiſtæ, atque Andragathij Philoſophi auditor fuit. Dein forenſes cauſas aggreſſus verba clientibus vendidit, ac tribunalibus inſeruiuit. Cum verò Chryſoſtomus foro relicto monachum induiſſet, hoc ipſum Theodoro ſupra cæteros amiciſſimo perſuaſit. *Erat Theodorus*, inquit Sozomenus lib. 8. cap. 2. *& ſacrorum librorum, & aliarum diſciplinarum, Rhetorum, ac Philoſophorum ſufficienter gnarus, & initio quidem, vbi incidiſſet in diuinas leges, & cum ſacris viris conuerſaretur, illud vitæ genus approbauit, & vrbicam conuerſationem damnauit*. Verùm paulò poſt monaſticæ diſciplinæ pertæſus vrbem, ac forum repetijt, & ſolitariæ vitæ oſor nuptias apparauit. At Ioannes Chryſoſtomus his probè cognitis epiſtolam ad Theodorum miſit, *& phraſi, & ſenſibus diuiniorem, quàm mens humana capere queat, qua ille lecta reſipuit, ac rurſus relictis ſæculeatibus, & abdicatis nuptijs, conſilijs Ioannis acquieſcendo ſeruatus eſt, & ad philoſophicam vitam reuerſus*. Verba ſunt laudati Sozomeni. His ſimilia recitat etiam Socrates lib. 6. cap. 3. Qui narrant Theodorum ad meliorem frugem reuerſum Carterio, ac Diodoro Magiſtris ſacrarum literarum ſcientiam breui ita aſſecutum, vt vniuerſos in ſui admirationem traxerit.

Diodorus interim ad Tarſenſem Eccleſiam in Cilicia euectus fuit, qui anno 381. Synodum Conſtantinopolitanam ſubſcripſit, itemque Antiochenam ſub Meletio; vt patet ex literis Damaſi ab Holſtenio collectis, & ab Eminentiſſimo Franciſco Barberino ſacræ eruditionis ſtudioſiſſimo Principe publicatis. Mortuo Olympio Epiſcopo Mopſueſtiæ, qui vnà cum Diodoro Concilio laudato apud regiam vrbem interfuit, Theodorus Antiochenus illius vrbis ſacris præpoſitus fuit, ſeditque quartus à Protogene eiuſdem ſedis Epiſco-

Epiſcopo. Mopſueſtia celebris vrbs erat in ſecunda Cilicia, *vatis domicilium Mopſi* ex Ammiano Marcellino lib. 19. vbi inter tres illius prouinciæ vrbes inſigniores eandem nominat. Plinius lib. 5. cap. 27. deſcribens Ciliciæ oppida ait: *Mopſos liberum Pyramo impoſitum*. Procopius etiam lib. 5. de ædificijs Iuſtiniani Mopſueſtiam Pyramo allui ſcribit. Straboni lib. 15. dicitur Μόψου ἑστία, *quaſi lares Mopſi diceres*, inſeruit latino textui interpres Caſaubonus, ἑστία enim lares ſignificat. S. Hieronymus in epitaphio Nepotiani cum Plinio Mopſum appellauit, loquens enim de morte Conſtantij Imperatoris Ariani ait: *In Mopſi viculo moriens magno dolore hoſti reliquit imperium*. Erat hic viculus in agro Mopſueſteno aquis vndique ſcaturientibus irriguus ad radices Tauri montis, vnde Mopſicrinas, vel Mopſicrenæ nomen loco impoſitum, vt videre eſt in Chronicis Hieronymi, & Idatij ad conſulatum Tauri, & Florentij. Socrates in fine lib. 2. & Sozomenus lib. 5. cap. 1. ſcribunt Conſtantium obiiſſe *ad fontes Mopſi*, nam Græci fontes κρήνας appellant. Chronicon Alexandrinum ait: *Conſtantius initio IV. Indictionis denunciatis ſibi Iuliani Cæſaris inſidijs concitus à Tarſo Ciliciæ ad Mopsi fontes veniens &c. moritur*. Euſebius anno DCCCXXXV. edit. Scaligeri in Chronico ait: *Mopſus regnauit in Cilicia, à quo Mopsicrene, & Mopsyſtia*, vt planè diſtincta veluti loca recenſeat, quæ miramur Henricum Valeſium in notis ad lib. 21. Ammiani non obſeruaſſe. Pelagius II. Papa Mopſueſtiam *ignobilem locum* nuncupauit in epiſt. 3. ad Epiſcopos Hiſtriæ, verba damus in differt. hiſt. de Synodo V. cap. 11. quæ quidem intelligenda ſunt facta comparatione cum nobiliſſimis vrbibus; nam Ammianus poſt Tarſum, & Anazarbum vtriuſque Ciliciæ Metropoles eandem nominat, neque alias Ciliciæ vrbes inferiores commemorat. Antoninus Pius Imperator eiuſdem vrbis priuilegia noua adprobatione rata habuit, quæ & Hadrianæ cognomen ſortita eſt, vt ex hac inſcriptione apparet.

IMP. CAESARI. DIVI. HADRIANI. FILIO.
DIVI. TRAIANI. PARTHICI. NEPOTI. DIVI.
NERVAE. PRONEPOTI. T. AELIO. HADRIANO.
ANTONINO. AVG. PIO. PONTIFICI. MAXIMO.
TRIB. POT. III. COS. III. P. P. BENEFICO. AC
SERVATORI HADRIANAE MOPSVESTIAE CILICIAE
SACRAE. LIBERAE. INVIOLATAE. SVIS.
LEGIBVS. VIVENTIS. P. R. AMICITIA. ET SOCIETATE CONIVNCTAE.
QVOD. DIVINA. IPSE. IN. IVRE. DICENDO. CLEMENTIA. SIT. VSVS.
NEC NON. VETERA. EIDEM. CIVITATI. IVRA.
FIRMA. RATA. QVE. ESSE. VOLVERIT.
S. P. Q. R. D. D.

Recitat hanc inſcriptionem magnus Romanæ antiquitatis inſtaurator Onuphrius noſter Veronenſis in comment. faſtorum ad annum Vrbis DCCCXCIII. Initio Synodi Mopſueſtenæ anno 550. iuſſu Iuſtiniani celebratæ dicitur: *In Mopſueſtia colonia Chriſtianiſſima*. Ex his ergo nobilitas illius vrbis intelligitur. Tempore etiam Plinij erat libera Ciuitas, vti proximè notauimus. Cleri verò, ac ciuium nobilitas colligitur ex laudata Synodo, quæ collationi 5. Synodi

nodi V. inſeritur, ibi enim nominantur ciues Comites, Palatini, &c. Ex quibus iterum Mopſueſtiam à Mopſucrene diſtinctam eſſe apparet, illa enim nobilis fuit Romanorum colonia, hæc vero viculus in agro Mopſueſteno. Huius igitur vrbis, quæ poſt duas vtriuſq; Ciliciæ Metropoles cæteras Prouinciæ ciuitates, & antiquitate, & nobilitate ſuperabat, Eccleſia Theodoro Antiocheno tradita fuit. Contigit eiuſdem Epiſcopatus propè annum 391. Nam Theodoretus Mopſueſteni eximius Encomiaſtes ſcribit, mortuos eodem ferè tempore Theodotum Patriarcham Antiochenum, & Theodorum Mopſueſtenum, ſeq; cum vtriuſq; vitæ termino hiſtoriæ quoq; ſuæ finem imponere, ibi verò tradit Theodorum triginta ſex annos Eccleſiam illam rexiſſe, quare cum Theodotus obierijt anno 427. vt lib. 2. cap. 3. oſtendemus, ſi per triginta ſex annos retrocedamus, ſtatuentur initia Theodori Epiſcopi circa annum 391. In Synodo C. P. ſub Nectario Arcadio III. & Honorio II. Conſſ. anno 394. in cauſa Boſtrenæ Eccleſiæ in Arabia ſedit cum alijs Epiſcopis Theodorus Mopſueſtenus, vt ex actis ſynodalibus apud Balſamonem pag. 761. edit. Pariſienſis colligitur.

Theodorus innumera penè volumina exarauit, omneſq; hæreſes acerrimè vellicauit, *aduerſus Arianum, & Eunomianum dogma quaſi in acie dimicans, nec non latrocinium Apollinaris compeſcens*, deſcribitur à Theodoreto in calce Eccleſiaſticæ hiſtoriæ, Origenis etiam paradoxa eundem confutaſſe, in fine ſui breuiarij Liberatus teſtatum reliquit. Cæterum dum plus iuſto ingenio indulget, & antiquiores ſemitas faſtidiens nouam viam ſternere tentat, in abſurdiſſimos errores lapſus hæreſum magiſter euaſit, etenim & Pelagianis, & Neſtorianis noua dogmata procudit; de Neſtorianis inferiùs id nobis oſtendetur, de Pelagianis hoc modò probandum eſt. Primum, ac veluti capitale Pelagianorum dogma fuit, Adam mortalem factum, qui ſiue peccaret, ſiue non peccaret, erat moriturus, hoc enim hæreticorum aſſertum à S. Auguſtino inter paradoxa Pelagiana priori loco refertur epiſt. 106. & in Synodo Africana primo itidem loco damnatur, vt cap. 13. conſtabit; Porrò hunc errorem primus per ea tempora docuit Theodorus, dein Rufinus, ac poſtremò Pelagius, ſocijque; horum teſtis venit Marius Mercator, qui Pelagio ipſi, ac Iuliano conuixit; extat eiuſdem libellus contra Iulianum M. S. in Bibliotheca Vaticana inter volumina Palatina Num. 234. quem Commonitorium idem nominat, ac Pintæ presbytero nuncupat vbi pag. 3. hæc ſcribit: *Quæſtio contra Catholicam fidem apud nonnullos Syrorum, & præcipuè in Cilicia à Theodoro quondam Epiſcopo oppidi Mopſueſteni iamdudum mota nunc vſque penes paucos eorum admodum proditur, nec ea palam profertur, ſed ab ipſis, qui de ea fornicantur, velut Catholicis intra Eccleſias interim retinetur; Progenitores videlicet humani generis Adam, & Euam mortales à Deo creatos, nec quemquam poſterorum ſua præuaricatione tranſgreßos læſiße, ſed ſibi tantum nocuiſſe, ſe mandati reos apud Deum fetiſſe, alterum penitus nullum. Hinc ineptam, & non minus inimicam rectæ fidei quæſtionem ſub ſanctæ recordationis Anaſtaſio Romanæ Eccleſiæ Summo Pontifice Rufinus quondam natione Syrus Romæ primus inuexit, & vt erat argutus ſe quidem ab eius inuidia muniens per ſe proferre non auſus Pelagium gente Britannum Monachum decepit, eumq; ad prædictam apprimè imbuit, atq; inſtituit impiam vanitatem &c.* Ex quibus patet Theodorum Pelagianorum magiſtrum fuiſſe, vnde factum eſt, vt Pelagius contra Hieronymum, &

Iu-

Iulianus contra Auguſtinum ab eodem ſuppetias tulerint, vnumq; habuerint in Occidente damnati Patronum in Oriente, vt ex ijs, quæ nobis poſtea deſcribentur, apparebit. Hic Mercator, cuius teſtimonium laudauimus, ab Auguſtino nominatur in libro de octo quæſtionibus ad Dulcitium in ſolutione quæſtionis tertiæ, vbi ait: *De illis autem, qui rapientur in nubibus in quadam epiſtola, quam ſcripſi ad filium meum nomine Mercatorem, quæ incipit*, Proculdubio notiſſimum vobis, *cum me conſuluiſſet de quibuſdam quæſtionibus Pelagianorum, qui negant mortem eſſe peccato retributam &c.* Poſſidius in indice ſcriptorum Auguſtinenſium contra Pelagianos eiuſdem epiſtolæ mentionem facit, ſed Mercatorem Epiſcopum nominat: *Ad Mercatorem Epiſcopum contra eoſdem vna*. At anno 419. cum S. Auguſtinus ſcripſit librum illum ad Dulcitium, Mercator nondum erat Epiſcopus, neq; enim filium, ſed fratrem eundem nuncupaſſet; Conſtat autem ex laudato Auguſtini teſtimonio hunc Mercatorem eſſe eundem, cuius commonitorium contra Iulianum adduxi, nam ibidem memoratam tantùm quæſtionem contra hæreticum agitat, nempè ſit ne Adam mortalis factus, de qua S. Doctorem conſuluit. Hæc libuit adnotare, quia huius Mercatoris teſtimonio non ſemel vtemur, noſtraque commentaria ſecretiora, atq; hucuſq; ignota inde nonnulla deproment. Harum quidem rerum notitiam debeo eximiæ, ac ſingulari eruditioni Eminentiſſimi Cardinalis Bona, qui cum Romæ eſſem, libellos Marij Mercatoris mihi prorſus incognitos patefecit, legendoſq; iuſſit, quos etiam exſcriptos, ac in Galliam abs ſe miſſos, affirmauit, quæ hic inſerere libuit, quod ingenui ſit, fateri, per quos profecerim.

Pelagiani cum ſe à Hieronymo, & Auguſtino aduerſarijs ſcriptis vellicari cognouiſſent, Theodori Mopſueſteni patrocinium implorarunt, ad quem etiam Hieronymi dialogos recèns quidem publicatos detulere; Ille ſcientia tumidus, quò ſolus ſapere videretur, aliorum ingenia deſpiciens ſua tantum probabat, quare contra tres Hieronymi libros ſatis iuſtum volumen in quinque libros digeſtum procudit ſub hoc titulo, *Contra aſſerentes peccare homines natura, non uoluntate*. Hi Theodori libri Photij ætate ſupererant, cuius verba ex eiuſdem bibliotheca codice 177. huc referre non pigeat, quòd rem nemini hucuſq; obſeruatam, nec ipſimet Photio ſcribenti notam aperiunt, nullus enim hucuſq; ſciuit dialogos Hieronymi impugnatos fuiſſe à Theodoro Mopſueſteno: Verba Photij ſunt: [Lectum eſt opus Theodori Antiocheni,
« qui Mopſueſtenus ille Epiſcopus eſt, vt ex eius quibuſdam epiſtolis colligi-
« gimus, hoc titulo: *Contra aſſerentes peccare homines natura, non voluntate*; Ea
« diſputatio quinque libris abſoluitur, quos aduerſus Occidentales hac labe
« infectos ſcripſit; Inde enim oriundum hæreſis huius authorem in Orientis
« modo regionibus verſari, libroſq; de recèns à ſe excogitata hæreſi compoſi-
« tos ad populares ſuos in patriam tranſmittere narrat, vt iam ibi multos per
« hanc artem in ſuam pertraxerit ſententiam, integraſq; adeo Eccleſias abſur-
« dis illis imbuerit opinionibus. Haram verò illorum librorum Authorem, ſiue
« nomine, ſiue cognomine incertum, appellat. Hunc etiam quintum euange-
« lium confinxiſſe, illudq; ſe in Euſebij Palæſtini bibliothecis reperiſſe ait;
« reiecta præterea diuini, ac veteris teſtamenti verſione, quam Septuaginta
« interpretes ſimul conuenientes ediderunt, vt & Symmachi, & Aquilæ, alio-
rumq;

rumq; interpretatione propriam quamdam ſuam, nouamque conficere auſum, cum neque Hebraicæ linguæ, vt illi, à puero aſſueuiſſet, neque mentem S. Scripturę didiciſſet, Hebręis tantummodo quibuſdam abiectę ſortis in diſciplinam ſe tradidiſſe, atque hinc propriam ſibi editionem ſcribere aggreſſum ſ Hęc ille. Certè hic Hieronymum deſcribi nemo non videat. Erat ille Dalmata, & ex Occidente in Oriente ſedem locarat, ac latino ſermone apud Gręcos libros dialogorum exarauerat. Cum verò reperti in Cęſareenſi apud Palęſtinam Euſebij bibliotheca quinti euangelij illum arguit, libros dialogorum notat, in quibus Hieronymus illius euangelij quinti mentionē habet, quod itidem à Iuliano Pelagiano Epiſcopo eidem crimini datum eſt in opere imperfecto Auguſtini lib. 4. c. 87. *Qua fiducia*, inquit, *tu cum Hieronymi ſcripta collaudes, dicas in Chriſto non fuiſſe peccatum, cum ille in dialogo illo, quem ſub nomine Attici, & Critobuli mira, & vt talem fidem decebat, venuſtate compoſuit, etiam quinti euangelij, quod à ſe translatum dicit, teſtimonio nititur oſtendere, Chriſtum non ſolùm naturale, verùm etiam uoluntarium habuiſſe peccatum, propter quod ſe cognouerit Ioannis baptiſmate diluendum?* Sed mera hæc fuit Pelagianorum calumnia; vt patet ex Hieronymi libro Dialogorum tertio initio ferè hæc ſcribentis. *In euangelio iuxta Hebræos, quod Chaldaico quidem, Syroque ſermone, ſed Hebraicis literis ſcriptum eſt, quo utuntur uſque hodie Nazaræni, ſecundum Apoſtolos, ſiue ut plerique autumant, iuxta Matthæum, quod & in Cæſareenſi habetur bibliotheca, narrat hiſtoria; Ecce Mater Domini, & fratres eius dicebant ei, Ioannes Baptiſta baptizat in remiſſionem peccatorum; eamus, & baptizemur ab eo; Dixit autem eis; Quid peccaui, ut uadam, & baptizer ab eo? Niſi fortè hoc ipſum quod dixi, ignorantia eſt.* Huius euangelij Nazaręnorum meminit alibi S. Doctor, præcipuè lib. 4. comment. in Matth. in cap. 23. *In Euangelio*, inquit, *quo utuntur Nazaræni pro filio Barachiæ filium Ioiadæ reperimus ſcriptum*, quam Hieronymi ſententiam habes in Breuiario Romano in tertia lectione vltimi nocturni in feſto S. Stephani Proto martyris. Cæterum mentitur Iulianus, dum quintum illud Euangelium à Hieronymo translatum dicit; neq; Theodorus id vitio vertere debuit Hieronymo, qui quintum illud euangelium non approbauit, ſed illius ſe vſum teſtimonio dicit, quò Pelagianorum dogma de impeccantia etiam à Nazarena Eccleſia damnatū fuiſſe oſtenderet; addit enim: *Quibus teſtimonijs, ſi non uteris ad authoritatem, utere ſaltem ad antiquitatem, quid omnes Eccleſiaſtici uiri ſenſerint.* Denique cum nouam Scripturæ ſacræ translationem carpit, iterum Hieronymum deſignat, ille enim poſt Septuaginta Interpretes, poſt Symmachum, & Aquilam Damaſo Pontifice iubente vetus teſtamentum Græcæ fidei reddidit probata modo Eccleſiæ interpretatione. Horum tamen calumnias repellit S. Doctor non vno loco, præſertim in apologia ſecunda contra Rufinum; Illa notanda ſunt: *Quod ſi apud Græcos poſt ſeptuaginta editionem, iam Chriſti euangelio corruſcante, Iudæus Aquila, & Symmachus & Theodotion Iudaizantes hæretici ſunt recepti, qui multa myſteria Saluatoris ſubdola interpretatione cælarunt, & tamen in hexaplis habentur apud Eccleſias; & explanantur ab Eccleſiaſticis uiris, quantò magis ego Chriſtianus de parentibus Chriſtianis natus, & uexillum crucis in mea fronte portans, cuius ſtudium fuit omiſſa repetere, deprauata corrigere, & ſacramenta Eccleſiæ puro, & fideli aperire ſermone, uel à faſtidioſis, uel à malignis lectoribus non debeo reprobari?* Et his patet Theodorum contra Dialogorum libros ſcripſiſſe, & in vno Hieronymo omnium Catholi-

Digitized by Google

corum ſententiam impugnaſſe, quod mox etiam fiet manifeſtum; Haram verò illum ignominiæ cauſa agnominauit, quòd ἀρὰς Græcè maledictionem ſonat, quo nomine hoſtem compellando, Pelagio, ſociiſque Hieronymi hoſtibus ſeruiliter aſſentatus eſt.

Porrò quo euidens fiat, Theodorum Mopſueſtenum purum, putum Pelagianum fuiſſe, referam, quæ ex eiuſdem libris recitat Photius [Sectæ verò illius, *inquit*, ſumma capita hæc ferè ſunt: Homines natura, non voluntate " peccare; Natura, inquam, non ea, qua præditus ab initio, conditusque eſt " Adam (illam enim bonam, & boni Dei opus aſſerunt) ſed ea, quam poſt pec- " catum adeptus ſit, quando per præuaricationem, atque peccatum malam pro " bona, mortalemque pro immortali commutauit. Hac quippe ratione natu- " ra quoque improbos effectos, qui antea natura boni fuiſſent, in natura iam, & " non in voluntate peccatum ſibi acquiſiuiſſe. Alterum deinde caput ex illo de- " ductum; Infantes tametſi recens natos peccati immunes non eſſe, cum ob Adę " prçuaricationem natura in peccatis conſtituta ad omnes eius poſteros pecca- " trix, vt ipſi loquuntur, natura propagetur. Adferre autem ipſos, & illud ait, "
Pſal. 50. *Ecce in iniquitatibus conceptus ſum*, & ſi quę ſunt generis eiuſdem. Sanctum " ad hęc baptiſma, ſacrique corporis communionem in peccatorum remiſſio- " nem; quin etiam ipſis infantibus allata hęc prębere ad proprię opinionis con- " firmationem] Vides Theodorum palam negare pueros infectos peccato naſci, pro quo tollendo illis ſacrum baptiſma impertiatur; Impugnare celebrem illam humanæ naturæ conſiderationem integræ ante peccatum, & immortalis, lapſæ verò, & mortalis poſt culpam. Addit Hieronymum cum aſſeclis docere; *Ne Chriſtum quidem Deum, adſumpta nimirum peccatis infecta natura, ſceleris purum eſſe*, ſubiungens. *Non verè hos & natura, ſed figura dumtaxat humanam ipſi naturam attribuere*. Mera hæc erat Pelagianorum calumnia, qua Catholicos onerabant, quam procul ab Eccleſię ſenſu arcet S. Auguſtinus paſſim in libris operis imperfecti contra Iulianum; Quòd autem Catholici ex Apoſtolo dicebant, Verbum veniſſe ad nos non in carne peccati, ſed in ſimilitudinem carnis peccati, neque enim naturam originali labe infectam aſſumpſit, inde illa de noſtris portenta fingebant. Alium etiam noſtris errorem imponit; *Matrimonium, vel certè congrediendi cupiditatem, & ſeminis miſſionem, omniaq; ſimilia, quibus ſucceſſione genus hominum propagatur, peruerſa naturæ opera eſſe aſſerunt, in quam quidem per peccatum lapſus Adam, naturæ mox vitio malorum omnium examen in ſe ſuſceperit. Hæc ſectariorum dogmata ſunt.* Hæc quoq; famoſa eſt calumnia Auguſtino, & Orthodoxis omnibus à Pelagianis importata, cuius repellendæ gratia S. Doctor vnum, & poſtea alterum librum de nuptijs, & concupiſcentia, inſcriptos emittere coactus eſt, probans matrimonium, ac nuptias, ſemen, cæteraque inſtrumenta generationi inſeruientia bona eſſe, ſed malam eſſe concupiſcentiam, ſine qua humana generatio non fit; Vnde lib. 2. cap. 5. de nuptijs, & concupiſcentia S. Pater interroganti Iuliano [vtrum diuerſitatem ſexuum dicamus ad Diabolum pertinere, an commixtionem, an ipſam fœcunditatem] hæc reponit. *Reſpondemus itaque nihil horum, quia & diuerſitas ſexuum pertinet ad vaſa gignentium, & vtriuſque commixtio ad ſeminationem pertinet filiorum, & ipſa fœcunditas ad benedictionem pertinet nuptiarum. Hæc autem omnia ex Deo; ſed iſte in his omnibus noluit nominare concupiſcentiam carnis, quæ non eſt à Patre &c.* Hæc

autem

autem Theodorum Pelagianum publicant; vbi etiam ex Photio docet: *Iam inde ab initio quidem formatum eſſe mortalem Adam, ſed Deum, vt ſcilicet peccatum odiſſemus, ita tantùm ſimulaſſe, quaſi pro peccato pœnæ loco mors impoſita fuerit*. Et hoc ſanè capitale Pelagij dogma extitit: *Adam mortalem factum, qui ſiue peccaret, ſiue non peccaret, mortuus fuiſſet*. Quod in Palæſtina Synodo ne damnaretur, ipſe damnauit, vti ſexcenties Pelagianis Auguſtinus exprobat. Photius, qui cætera non animaduertit, & eam, quam Theodorus deſcribit, in Occidente hæreſim fuiſſe arbitratus eſt, illam tamen Theodori aſſertionem de naturali Adami conditione mortali reijcit, ac deteſtatur. P. Lupus in veterum lectione ſumma cum laude verſatus, in diſſertatione de Synodo Epheſina cap. 1. codicem Theodori à Photio productum putat à quodam incerti nominis Pelagiano elucubratum, *& ex illo*, ait, *Theodorus, adeoque & Neſtorius didicerunt Pelagianizare*. Labitur vir eruditus, nam liber ille, cuius excerpta refert Photius, ab ipſomet Theodoro ſcriptus fuit, neque ex illo Theodorus didicit Pelagianizare, ſed in eodem idemmet peſſimè Pelagianizauit, quod ex Photio, & ex proximè dicendis certiſſimum eſt. Eidem tamen Lupo laudi detur, quòd primus Theodorum Pelagianum publicauit.

Hæc quidem ſcripſeram, cum in quædam memoratorum Theodori voluminum fragmenta incidi ad verbum mihi hic prorſus inſerenda. Cum Romæ Reuerendiſſimus Pater Laurentius Brancatus eximius noſtræ ætatis Theologus, Scoticæ Academiæ ob præclara, ac cedro digna volumina edita præſidium ac decus, idemque Vaticanæ Bibliothecæ Præfectus præ ſingulari, qua literarum ſtudioſos fouet humanitate, inſigniores quoſdam laudatæ Bibliothecæ codices euoluendi poteſtatem mihi feciſſet, hos inter legi volumen Palatinum MS. Numero 234. cui Commonitoria Marij Mercatoris ab Eminentiſſimo Bona mihi indicata inſerta ſunt, quod cum curioſiùs perſcrutarer, Theodori quædam fragmenta fol. 89. inueni, eiuſdem dubio procul Mercatoris induſtria excerpta, ac Latio donata, quæ cum Theodori aduersùs peccati originalis aſſertionem argumenta contineant, libuit hic eadem ſubnectere, & quidem mendis plurimis expurgata.

Conſtat, inquit Mercator, *hunc Theodoretum per hæc, quæ ſcripta ſunt, cum Neſtorio, ac Theodoro iure damnari, cuius autem perfidiæ ſit etiam præfatus Theodorus, ex ſcriptis eius, quæ de Græcis tranſtulimus, adprobemus*. THEODORI MOPSVESTENI EPISCOPI *de ſecundo codice lib. 4. folio decimo contra S. Auguſtinum defendentem originale peccatum, & Adam per trangreſſionem mortalem factum Catholicè diſſerentem*.

Tantis extantibus, quæ demonſtrent, Adam ſic ex terra formatum, vt mor-
« talis prorſus exiſteret, erga cibum proprium voluit occupare ſermonem, nec
« exinde volens aduertere veritatem, pro dogmate verò ſeductorio ex mendacio
« adminationem iungens, non ait, mortales eritis, ſed *morte moriemini*, pror- Gen. 2.
« ſus exiſtentibus natura mortalibus inferre mortis experientiam comminatus,
« quam etiam iuxta morem propriæ benignitatis ad effectum perducere diſtu-
« lit. Sicutque cum dicit: *Qui effuderit hominis ſanguinem, ſanguis eius pro eo funde-* Gen. 6.
« *tur*, non hoc dicit, quia qui occiderit hominem, erit mortalis, ſed quia dignus
« eſt, huiuſmodi morte damnari, ſicut impræſentiarum dixit, *morte moriemini*,
« non quòd tunc mortales fierent, ſed quòd digni eſſent, qui mortis ſententiam

per tranſgreſſionem referrent. Sed & diuinam ſententiam, quam poſt pecca-
Gen. 3. tum Deus Adæ inferre videtur, aduerte, ſic enim dicit: *Quia audiſti vocem*
vxoris tuæ, & comediſti de ligno, de quo præceperam tibi, de hoc ſolo non comedere, ex eo
comediſti, maledicta terra in operibus tuis, in triſtitia comedes eam omnibus diebus vitæ
tuæ, ſpinas, & tribulos proferet tibi, & comedes fœnum agri, & in ſudore vultus tui
comedes panem tuum, donec reuertaris in terram. Homo autem per hæc omnia na-
tus eſt, quod verum mox ambitum habiturus eſſet, cum labore deinceps fructus
de terra ſumpturus, quibus aleretur, atque ſubſiſteret, nequaquam habens
vt pridem tantam propoſitam largitatem, quanta ex paradiſi copia fruebatur.
Non enim operari terram pro ſupplicio dedit Deus, quaſi ex immortali natura
in mortalitatem homines transferens, quandoquidem & paradiſum ei vt ope-
raretur, & cuſtodiret indixit, pro tanta verò priſtina largitate, & voluptate
paradiſi ærumnoſam eius fore ſuſtentationem de terræ fructibus commina-
tur. Nam prorſus ita mortalis factus, & tunc paradiſi fructibus indigebat,
ſicut nunc terræ fructus inquirit, & pro ſupplicio priſtinis fraudatus delicijs
hac ærumnoſiſſima, laborioſiſſimaque conuerſatione mulctatur. Vndè ad po-
Ibidem. ſtremum conſequenter adiecit: *Quia terra es, & reuerteris in terram.* Hæc etiam
mortalitatem naturæ ſignificant. Non enim immortali, & tunc primùm inci-
pienti ſententiam mortis excipere, ſicut ſapientiſſimi defenſores peccati ori-
ginalis, immò potius patres peccati mirabiles adſeuerant, vocabulum huic
terræ impoſuit, ſed vt ab exordio naturaliter effecto mortali appellationem
hanc congruere iudicauit diuina ſcriptura, hoc de hominibus vocabulum ad
oſtenſionem corruptibilis eorum naturæ ſæpius aſſumens: *Nam recordatus eſt,*
Pſ. 102. inquit, *quia puluis ſumus. Homo ſicut fœnum dies eius, & ſicut flos agri ita florebit,*
quia ſpiritus pertranſibit in eo, & non erit amplius locus eius. Vult autem dicere,
quòd corruptibiles, & reſolubiles omnes ſumus in modum fœni parumper flo-
rentis, pereuntiſque poſt paululum. Nam ad breue quidem tempus, vt iam
diximus, ad non exiſtendum deinceps omnimodè peruenimus, ſicut & Abra-
Gen. 18. ham, *Ego ſum*, inquit, *terra & cinis*, pro eo ac ſi diceret, non ſum dignus, cum
Deo conloqui homo factus è terra, & omnimodis hoc futurus. Magis ergo di-
cere debuit, quia terra eris, & in terram reuerteris, ſiquidem tunc primum
fieret natura mortalis.

Eiuſdem Theodori ex II. Codice libro III. ante quatuor
folia finis libri.

Sed nihil horum perſpicere potuit mirabilis peccati originalis aſſertor,
quippe qui in diuinis Scripturis nequaquam fuerit exercitatus, nec ab infan-
tia iuxta B. Pauli vocem ſacras didicerit literas, ſed ſiue de Scripturæ ſenſi-
bus, ſiue de dogmate ſæpè declamans multa frequenter inepta propoſuit, con-
traria videlicet ipſis Scripturæ dogmatibus, quæ plurimis impudenter ex-
prompſit. Nam potentiæ metus nullum contra ſinebat effari, ſed tantummodò
taciti, qui diuinarum Scripturarum habebant notitiam, detrahebant. Nouiſſi-
mè verò in hanc dogmatis recidit nouitatem, qua diceret, quòd ira, atq; fu-
rore Deus Adam mortalem eſſe præceperit, & propter eius vnum delictum
cunctos necdum natos homines morte mulctauerit. Sic autem diſputans non
vere-

“ veretur, nec confunditur, ea ſentire de Deo, quæ nec de hominibus ſanum ſa-
“ pientibus, & aliquam iuſtitiæ curam gerentibus vnquam quis æſtimaret. Sed
“ nec illius diuinæ vocis recordatus eſt, quòd non diceretur vlteriùs iſta para-
“ bola in Iſrael: *Patres manducauerunt vuam acerbam, & filiorum dentes obſtupeſcunt?* Ezech. 18.
“ *quia hæc dicit Adonai Dominus, dentes eorum, qui manducauerunt vuam acerbam,*
“ *obſtupeſcent.* Oſtendens per hæc, quòd alterum pro altero iuxta quorumdam er-
“ rorem Deus omninò non puniat, ſed vnuſquiſque pro delictis ſuis redditurus
“ eſt rationem. His conſonans Beatus quoque Paulus adnectit: [1] *Deus*, inquit, Rom. 2.
“ *qui reddet vnicuique ſecundùm opera ſua*; [2] & *vnuſquiſq; noſtrum onus ſuum portabit*; Galat. 6.
“ & ; [3] *tu qui iudicas fratrem tuum, aut tu quare ſpernis fratrem tuum, omnes enim adſta-* Rom. 14.
“ *bimus ante tribunal Chriſti.* Sed vir mirabilis propter vnum peccatum Adæ Deum
“ tanto furore commotum arbitratus eſt, vt vellet illum atrociſſimæ pœnæ ſub-
“ dere, & ad vniuerſos omnes poſteros eius parem ſententiam promulgare, in-
“ ter quos quanti iuſti fuerint, non facilè numerare quis poterit. Ex quibus eum
“ maximè conſiderare conuenerat, quòd valdè videretur incongruum, Noe,
“ Abraham, Dauid, Moyſem, & reliquos innumerabiles iuſtos obnoxios pœ-
“ næ redditos ob vnius delictum, & vnum, atque ex guſtu arboris adprobatum,
“ & quòd ſic vltra modum iuſtitiæ iram ſuam Deus extenderit, ita vt poſtero-
“ rum virtutes cunctas abijceret, eoſque propter vnius peccatum Adæ tanto
“ ſupplicio manciparet. Nam & ſi nihil aliud, ſaltem de Abel mente perper-
“ dens conuenienter æſtimare debuerat, qui primus iuſtus exiſtens, primus eſt
“ mortuus. Et ſiquidem mortem Deus ad pœnam ſtatuerat hominum, quomodò
“ non impietatis erat extremæ, viuere quidem eum, qui fuit cauſa peccati, vi-
“ uere etiam cum illo & Euam malitiæ repertricem (prætermitto autem Dia-
“ bolum in immortalitate hactenus perdurantem) primum verò iuſtum, reper-
“ toremq; virtutis, primumq; diuini cultus curam gerentem ante omnes pœna
“ peccantium fuiſſe perculſum. Oportebat autem ſapientiſſimum virum & de
“ Henoch, qui non eſt mortuus, diligenter expendere; non enim tanta virtute,
“ vel pietate præditus fuit, vt melior omnibus exiſteret, Moyſe dico, & Pro-
“ phetis, Apoſtoliſque, & reliquis omnibus, de quibus ait beatiſſimus Paulus,
“ *quibus dignus non erat mundus*, ita vt illis mortuis ipſe ſolus ſine mortis expe- Hebr. 11.
“ rientia perduraret. Sed iam ab initio Deus hoc habuit apud ſe definitum, vt
“ primùm quidem mortales fierent, poſtmodum verò immortalitate gauderent,
“ ſic ad vtilitatem noſtram fieri ipſe diſponens. *Et poſt paululum.* Manifeſtiùs,
“ *inquit*, hæc eadem Deus oſtendit, cum transfert Henoch, & immortalem facit.
“ Nam ſi per peccatum cauſa ſupplicij Deus intulit mortem, nec olim definitum
“ hoc habuit, apud ſe ineffabiliter pro nobis iuxta propriam ſapientiam cuncta
“ diſpenſans, nequaquam Henoch quidem immortalis exiſteret, Dominus autem
“ Chriſtus ad mortis experientiam perueniret. *Et poſt paululum.* Idcirco, *in-*
“ *quit*, Dominus auctor omnium bonorum hominibus factus eſt, vt ſicut Adam
“ primi, & mortalis ſtatus extitit inchoator, & ipſe ſecundi, & immortalis ſta-
“ tus initiator exiſtens primitus Adæ prioris naturalia cuſtodiret, dum na-
“ ſcitur ex muliere, dum pannis inuoluitur, & paulatim ætatis incrementa ſor-
“ titur, Lucas enim inquit: *Proficiebat ætate, & ſapientia coram Deo, & hominibus*, Cap. 2.
“ dum circumciſionem ſuſcipit, dum iuxta legalem conſuetudinem Deo adſtitit
“ in templo, parentibuſq; ſubijcitur, & conuerſationi legitimæ mancipatur, ſic

etiam

Digitized by Google

etiam ad expletionem reſiquorum, & mortem, vt potè naturæ tributam, poſtremò ſuſcipit, vt ſecundùm legem humanæ naturæ moriens, & à mortuis diuina virtute reſurgens, initium cunctis hominibus, qui mortem ſecundùm propriam naturam ſuſcipiunt, fieret, vt à mortuis ſurgant, & ad immortalem ſubſtantiam commutentur. Sicut enim conformes Adæ ſecundùm ſtatum præſentem ſumus omnes effecti, ſic Chriſto Domino iuxta carnem conformes efficiemur impoſterum: *Transfigurabit enim corpus humilitatis noſtræ conformes fieri corporis gloriæ ſuæ*. Et: *Qualis terrenus, tales & terreni, qualis cæleſtis, tales & cæleſtes, & ſicut portauimus imaginem terreni, portemus etiam imaginem cæleſtis*. Oſtendens quòd primi ſtatus Adæ participes effecti, neceſſariò etiam ſecundi Adæ Chriſti Domini ſecundùm carnem futuri ſtatus participium conſequemur, vtpotè qui ex hac eadem natura conſtet exortus, & cuncta, quæ fuerant naturæ, ſuſceperit, & ideo ſuſtinuerit mortem, vt mortem naturę ſuſcipiens, & à mortuis reſurgens, naturam liberam à morte perficeret, & mortem quidem propterea ſuſcepit, peccatum verò nequaquam, ſed ab hoc immunis omninò permanſit; quod enim erat naturæ, ideſt mortem, indubitanter aſſumpſit, peccatum verò, quod non erat naturæ, ſed voluntatis, nullo pacto ſuſcepit, quòd ſi fuiſſet in natura peccatum iuxta ſapientiſſimi huius eloquium, peccatum in natura prorſus exiſtens neceſſariò ſuſcepiſſet.

Philip. 3. 21. — 1 Cor. 15. 48.

Eiuſdem Theodori de Codice II. ex lib. III. fol. XVIII.

Si, *inquit*, peccaturum Deus neſciebat Adam, ſit horum ſapiens ſapientiſſimorum & iſta reſponſio, quòd hoc inſaniſſimum eſt vel in cogitatione percipere, manifeſtum eſt, quòd & peccaturum eum nouerat, & propter hoc proculdubio moriturum. Quomodò ergo non eſt extremæ dementiæ credere, quòd primitus eum immortalem in ſex horis fecerit, nam tantæ fuerunt à conditione eius vſque ad commiſſionem peccati, quandoquidem ſexto die factus è terra, & comedens contra diuinum mandatum de paradiſo pulſus eſt, mortalem verò poſt peccatum monſtrauerit; certum eſt enim, quia ſi eum immortalem eſſe voluiſſet, nec intercedens peccatum Dei ſententiam commutaſſet, quia nec Diabolum fecit ex immortali mortalem equidem cunctorum malorum exiſtens principium.

Eiuſdem Theodori II. Codice ex lib. III. fol. XXV.

Non enim, *inquit*, his, qui ab Adamo vſque ad aduentum Chriſti Domini in tantis fuerunt impietatibus, & iniquitatibus, quantas B. Paulus proprijs verbis expreſſit, vt in ſuperioribus ex eius declaratum eſt vocibus, tanquam magnum quiddam reſurrectionis collaturus eſt præmium, ſi eos ſupplicijs quibuſdam ſine fine, & ſine correctione tradiderit. Nam vbi iam loco muneris reſurrectio computabitur, ſi pœna ſine correctione reſurgentibus inferetur? *Et poſt paululum*. Quis, *inquit*, ita demens, vt tantum bonum credat materiam fieri reſurgentibus infiniti ſupplicij, quibus vtilius erat omnino non ſurgere, quàm tantorum, & talium malorum poſt reſurrectionem ſub infinitis pœnis experientiam ſuſtinere.

Hos

Hos verò Theodori libros, quorum excerpta Mercator literis conſignauit, eſſe illos ipſos, quorum Photius ſuperiùs laudatus meminit, certum eſt, hic enim ſcribit ibidem, Theodorum *Origenis ſaltem de fine ſuppliciorum muſsitare ſententiam*, quod Origenis delirium de futuro in die iudicij ſuppliciorum inferni fine Theodorũ tradidiſſe ex adductis eiuſdem à Mercatore verbis intelligimus. Puto etiam hoſce Theodori libros eoſdem eſſe, qui in Synodo V. collat. 4. cum plerisq; eiuſdem voluminibus nominantur ſub hoc titulo: *Ex libro quinto commenti de creatura*; vbi hæc Theodori verba recitantur: *Ideo in duos ſtatus diuiſit Deus creaturam præſentem, & futuram, in illo quidem ad immortalitatem, & immutabilitatem omnia ducturus, in præſenti verò creaturam in mortem, & mutabilitatem interim dimittens; Nam ſiquidem ſtatim ab initio immortales nos fecerit, & immutabiles, nullam differentiam ad irrationabilia haberemus proprium neſcientes bonum &c.* Cur verò in memorata Synodo in qua Theodori errores diſcuſſi ſunt, impiæ eiuſdem aduerſus originalis peccati aſſertionem argumentationes in examen vocatæ non fuerint, illud in cauſa fuit, quòd iam inde ab initio Theodorus tanquam Neſtorianæ hæreſis Magiſter à Catholicis ſtatim, poſt celebratam Synodum Epheſinam publicatus fuerat, prauæq; eiuſdem de Chriſti Incarnatione ſententiæ ab alijs paſſim diſſeminatæ, vnde ob eaſdem præcipuè auctor hæreſeos accuſabatur, omiſſis alijs plurimis eiuſdem erroribus; Ita etiam in Conſtituto Vigilij Papæ, vbi tot hæretica Theodori aſſerta referuntur, nullus eiuſdem de peccato originali error memoratur, ſed ſolummodo impiæ de Chriſto opiniones.

Porrò licet in illis quinque libris contra Hieronymum præſertim Theodorus ſcripſerit, illius enim fama toto Oriente perſonabat, Auguſtini etiam libros de peccatorum meritis, & remiſſione impugnauit, itemque epiſtolam 89. ad Hilarium; Etenim Hieronymus in fine dialogorum pauca tantùm verba pro peccato originali adſtruendo habet, laudat verò pro ea re operoſa Auguſtini volumina de peccatorum meritis, & remiſſione in Aſiam ad ſe delata, quæ cum Theodorus in Hieronymi dialogis legerit, eadem quæſiuiſſe indubium eſt, præſertim cum ex Photij excerptis conſtet, ea Theodorum impugnaſſe, quæ apud Auguſtinum tantùm de originis reatu explicata leguntur; vnde rectè Mercator, qui Theodori libros legit, ſcriptos illos dixit *contra S. Auguſtinum defendentem originale peccatum*. Profectò Pelagius, eiuſq; diſcipuli laudata Auguſtini volumina vnà cum epiſtola ad Hilarium, quæ in Synodo Dioſpolitana contra eoſdem lecta fuerat, ad nouum ſectæ patronum miſere, quò Catholicorum conatus per eundem infringerent. Puto autem Theodorum quinque illa volumina exaraſſe circa annum 416. etenim Theodorus referente Photio ſcribit, Hieronymum *libros de recens à ſe excogitata hæreſi compoſitos ad populares ſuos in patriam tranſmittere*, cum verò illos Hieronymus emiſerit anno 415. eoſdem anno ſequenti Theodorus vano, ac infelici labore confutare conatus fuit. Et quidem cum anno 417. Zoſimus Papa Pelagium, eiuſq; hæreſes condemnaſſet, encyclicas contra eundem literas publicauit, quas Marius Mercator in Commonitorio ad Theodoſium Imperatorem miſſas teſtatur *ad Orientales Eccleſias, Aegypti diœceſim, & Conſtantinopolim, & Theſſalonicam, & Hieroſolymam*, & inferius de eadem epiſtola ait: *Per totum Orbem miſſa ſubſcriptionibus Sanctorum Patrum eſt roborata*. Quare certum eſt, Alexandrum

drum Antiochenum, qui id temporis Orientales Eccleſias vti Patriarcha regebat, eandem encyclicam Zoſimi per vniuerſam Orientis diœceſim publicaſſe, contra quam Theodorus tam multa ſcribere minimè auſus fuiſſet, nec dixiſset Occidentales ea hæreſi infectos, vt ex eodem Photio habemus, cum Orientales Eccleſiæ Occidentalium Patrum ſententiam vti Orthodoxam ſubſcripſiſsent.

CAPVT X.

Synodus Carthaginenſis, & Mileuitana contra Pelagium, ac Celeſtium celebrantur. De Mileuitanis canonibus contra Pelagianos aliorum ſententiæ expenduntur.

OROſius ex Oriente in Africam cum ſacris Stephani reliquijs appulerat; quæ non vno loco ſumma pietate, ac veneratione receptæ plura miracula edidere, de quibus Euodius Vzalenſis librum ſcripſit, qui in appendicem tomi decimi Auguſtiniani rejectus fuit. Ille quidem rectà ad Auguſtinum perrexit, eique tum Hieroſolymæ, tum Dioſpoli in Pelagij cauſa geſta ſignificauit, literas etiam oſtendens, quibus Eros, ac Lazarus Africanos Epiſcopos de Pelagij dolis certiores reddebant; Auguſtinus his probè cognitis ægrè tulit, Orientales Antiſtites Hęretici arte deceptos, quare author Oroſio fuit, vt Aurelium Primatem Carthaginenſem, qui primus Celeſtium anathemate percuſſerat, conueniret, eique geſtorum in Palæſtina ſeriem exponeret. Aurelius rem ad prouinciæ Proconſularis Synodum referendam duxit, quæ vbi Carthagine conuenit, Pelagianorum cauſa ab Epiſcopis LXVIII. cognita eſt. Patres re ſeriò agitata, ac ijs repetitis, quæ *ante fermè quinquennium* contra Celeſtium ſtatuta fuerant, ſimulque geſta in Palæſtina conſiderantes, vbi Pelagius à prouinciali Synodo abſolutus fuerat, in hanc ſententiam deſcendere: *Etiamſi Pelagius, Celeſtiuſque correcti ſunt; vel ſe iſta nunquam ſenſiſſe dicunt; & quæcunque ſcripta contra eos prolata fuerint, ſua eſſe negabunt, nec eſt quemadmodum de mendacio conuincantur: generaliter tamen quicunque dogmatizat, & affirmat, humanâ ſibi ad vincenda peccata, & Dei mandata facienda ſufficere poſſe naturam, & eo modo gratiæ Dei, quæ Sanctorum euidentius orationibus declaratur, aduerſarius inuenitur; Et quicunque negat, paruulos per baptiſmum Chriſti à perditione liberari, & ſalutem percipere ſempiternam, anathema ſit.* Quibus Pelagij, ac Celeſtij perſonæ parcentes, eorundem errores anathemate confixerunt; Porro quò maior decreto vis ineſſet, illud per literas Innocentio Papę ſubſcribendum miſere vnà cum epiſtolis Erotis, ac Lazari, quas ab Oroſio ſe accepiſſe Patres teſtantur in literis Synodalibus, quæ apud Auguſtinum epiſt. 90. leguntur.

Paulò poſt etiam à Numidis celebratum eſt concilium Mileuitanum, eſt autem Mileuis Numidiæ vrbs, cuius ſacris id temporis Seuerus præfectus erat, vnde patet errare eos, qui hanc Synodum in inſula Melita coactam putant. Conuenere ad hunc conſeſſum vnus & ſexaginta Epiſcopi, quos inter Syluanus Numidiæ Primas, ac concilij præſes, Auguſtinus, & Alipius; Erat Syluanus Epiſcopus Zummenſis, & anno 411. tempore collationis Carthaginenſis vti Numidię Primas encyclicas ſubſcripſerat, vti lib.2.cap.7. dicemus.

Di-

Diſcuſſa eſt Pelagianorum cauſa, nihil tamen contra Pelagium, aut Celeſtium decretum fuit, ſed eoſdem vti nouorum dogmatum inuentores per literas apud Innocentium Papam accuſarunt, in quibus hæc inter cætera conſcripſere: *Vt ergo alia omittamus, quæ contra ſacras ſcripturas plurima diſſerunt, hæc interim duo, quibus omnino totum, quod Chriſtiani ſumus, nituntur euertere, quæ fidelia corda ſuſtinent, non eſſe rogandum Deum, vt contra peccati malum, atque ad operandam iuſtitiam ſit noſter adiutor, & non opitulari paruulis ad conſequendam vitam æternam Chriſtianæ gratiæ Sacramentum.* Inſinuarunt poſtea Pontifici Celeſtium in Aſia ad presbyteratum irrepſiſſe, Pelagium verò Hieroſolymis ſubſiſtere, laudantes interim Hieronymum aduerſus eoſdem acriter decertantem; epiſtola Synodica eſt inter Auguſtinianas 92. Numidæ mitiùs eo in conuentu egere, quàm Patres Carthaginenſes, nam Pelagianos nullo anathemate percuſſerunt, ſed cauſam ex integro Romano Pontifici iudicandam detulere. Harum Synodorum mentionem facit S. Proſper in carmine contra ingratos cap. 2.

Tu cauſſam fidei flagrantiùs Africa noſtra
Exequeris, tecumque ſuum iungente vigorem
Iuris Apoſtolici ſolio, fera viſcera belli
Conficis, & lato proſternis limite victos.
Conuenere tui de cunctis vrbibus almi
Pontifices, geminoque *ſenum celeberrima* cœtu
Decernis, quod Roma probet, quod regna ſequantur.

Hi conuentus circa autumnum huius anni 416. celebrati fuiſſe videntur, nam exeunte Ianuario anno ſequenti vtrique epiſtolæ Innocentius reſpondit.

Collectores Conciliorum edidere Synodum Mileuitanam coactam, vt in titulo prænotatur, Arcadio, & Honorio Augg. Conſſ. in qua leguntur ſtatuti canones viginti ſeptem, quorum octo priores Pelagianorum hæreſim damnant. Cardinalis Baronius præ ſingulari, qua pollebat eruditione, rectè obſeruauit, nullos in ea Synodo canones contra Pelagianos potuiſſe decerni, quippe quæ anno 402. quo fratres Auguſti vltimum ſimul conſulatum geſſere, celebrata fuit, quo tempore nondum Pelagianorum nomen orbi innotuerat. Ibi autem rectè monet, farraginem illam ſeptem, & viginti canonum, quos veteres Synodorum collectores per ſatyram congeſtos vnius Synodi Mileuitanæ nomine inſcriptos publicarunt, ad diuerſa Africana Concilia pertinere. Idem tamen arbitratur, octo canones contra Pelagianos, qui ibidem leguntur, non à priori, ſed à poſteriori Mileuitana Synodo anno 416. decretos eſse. Digeſtores verò Conciliorum eiuſdem vrbis, nomine deceptos tradit, itemq; *quòd vtrumque generale concilium fuerit, quibus & vnus, idemque Aurelius Carthaginenſis Epiſcopus præfuit.* Hæc ille ad annum 402. pag. 164. Baronij ſententiam ſequuntur eiuſdem exſcriptor Binius, & in recenti Conciliorum editione Philippus Labbæus, qui pariter Binij tantùm notas ſatis ieiunè exſcripſit, nihil tamen de Voſſij, ac Ianſenij ſententia prælocutus, qui negant octo memoratos canones contra Pelagianos Mileui editos fuiſse, quæ etiam ſententia placuit Chiffletio in notis ad canonem 50. Ferrandi pag. 287.

Exiſtimo ex viginti ſeptem canonibus, qui vulgò Mileuitani dicuntur, tres tantùm à priori Synodo ea in vrbe habita exaratos fuiſse: nempe XIII. XIV.

& XV. reliquos verò alienum fundum occupare. Etenim cum anno 419. in Synodo Carthaginenſi recitarentur ſtatuta omnium Conciliorum, quæ ſub Aurelio Primate in Africa celebrata fuerant, tres tantùm canones memorati Mileuitanæ priori Synodo deputati ſunt, cæteris reapſe duobus Concilijs Carthaginenſibus adſcriptis. Primi VIII. canones editi fuerunt, vt mox probabo, à plenaria Synodo Africana Honorio XII. & Theodoſio VIII. Cõſs. anno 418. quando Pelagiana hæreſis in vniuerſali ex Africa Concilio primitus damnata fuit. Canones verò ſequentes IX. X. XI. XII. XVI. XVII. XVIII. XIX. XX. ſtatuti fuerunt à Synodo Carthaginenſi Honorio VII. & Theodoſio iterum Augg. Conſs. anno 407. Canones XXI. XXII. XXIV. XXV. XVI. XVII. leguntur iiſdem omnino verbis prolati in plenaria Synodo proximè memorata anni 418. Profectò canon XXVII. eſt ab illa Synodo alienus; nam illic legitur ſubſcriptus Donatianus Teleptenſis primæ ſedis; cum certum ſit anno 402. quando Synodus Mileui habita fuit, Mizonium fuiſse Epiſcopum primæ ſedis in Byzacena prouincia. Erat Mizonius anno 397. Byzacenorum Primas ex codice laudato, vbi recitatur Synodus Cæſario, & Attico Conſs. celebrata; idem pariter memoratur inferiùs in Synodo indicta Stilichone iterum, & Anthemio Conſs. anno 405. & viuebat anno 411. vt deducitur ex geſtis collationis Carthaginenſis capite 173. quo tempore Donatianus nondum ad primatum prouinciæ euaſerat, vt dicemus inferiùs cap. 13. In codice Africanorum Conciliorum à capite 53. ſex tantùm iſti canones Mileuitanæ priori Synodo adſcribuntur. I. Quinam Epiſcopi alios debeant præcedere. II. De archiuo, & matricula Numidiæ. III. De Quodvultdeo Epiſcopo. IV. De Maximiano Epiſcopo. V. De epiſtolæ diem conſecrationis Epiſcoporum exprimente. VI. De Lectoribus ad alienas Eccleſias non promouendis. Cur enim, ſi Mileuitana Synodus tot canones diſciplinæ Eccleſiaſticæ pernéceſsarios præſcripſiſset, in illa eorundem repetitione anno 419. ab Aurelio iniuncta prætermiſſi fuiſſent, & diuerſis alijs Concilijs deputati? Ferrandus Diaconus Carthaginenſis in collectione canonum laudat duo huiuſce Mileuitani Concilij ſtatuta. Titulo X. Vt Epiſcopus ordinatus ab ordinatore literas accipiat: & tit. LXXVII. Vt nullus Epiſcopus prioribus ſuis ſe audeat anteponere. Qui duo canones verè à Mileuitanis Patribus emanarunt, nuſquam verò vllum aliorum canonum ex ijs, qui vulgò Mileuitani dicuntur, ſub titulo huiuſce Synodi adducit. Immò tit. XXX. recitat canonem, quo vrgente neceſſitate virginis conſecratio ante annum vigeſimum quintum permittitur, appellat autem non Synodum Mileuitanam, ſed Carthaginenſem, licèt inter canones Mileuitanos ſit vigeſimus ſextus; eſt autem canon XVIII. Synodi Carthaginenſis anno 418. celebratæ, & rectè ab eodem Ferrando vti canon decimus octauus eiuſdem Concilij adducitur. Præterea titulo XXXXIII. recitat canonem ex Concilio Carthaginenſi tit. 9. quo appellationes ad Imperatorem Epiſcopis interdicuntur. Hic etiam canon eſt inter Mileuitanos vndeuiceſimus, & verè ſtatutus fuit à Synodo Carthaginenſi anno 407. Tandem tit. CLXIII. laudat canonem, quo continentia præcipitur ijs, qui vxores, aut viros dimittunt, illumque attribuit Synodo Carthaginenſi proximè memoratæ tit. 7. non verò Mileuitanæ anni 402. cum tamen titulo 17. ibidem inſertus legatur. Ex quibus euincitur, canones Mileuitanos à Concilijs Carthaginenſibus ſtatutos

fuiſſe teſte eiuſdem Eccleſiæ Carthaginenſis Diacono ſanctiſſimo, ac doctiſſimo. At neque octo illi canones contra Pelagianos adſcribi poſsunt Synodo poſteriori Mileuitanæ, quoniam nuſquam S. Auguſtinus canones huius Synodi appellat, ſed literas tantùm ab Africanis ſcriptas ad Innocentium laudat. Epiſtola 95. *De concilijs duobus*, inquit, *prouinciæ Carthaginenſis, atque Numidiæ ad tuam ſanctitatem à non paruo Epiſcoporum numero ſubſcriptas literas miſimus contra inimicos gratiæ Chriſti*. Si verò canones condidiſſent, memoratis literis adnexi legerentur, eoſque Innocentio adprobandos miſiſſent. Rurſus epiſt. 94. ad Hilarium ait: *Iam enim, cum iſta ſcriberem, cognoueramus in Eccleſia Carthaginenſi aduerſus eos Epiſcopalis concilij conditum fuiſſe decretum per epiſtolam ſancto, & venerabili Papæ Innocentio dirigendum, & nos de concilio Numidiæ ad eandem Apoſtolicam Sedem iam ſimiliter ſcripſeramus*; & antea præmittit hæc ipſa: *Noua quædam hæreſis inimica gratiæ Chriſti conatur exurgere, ſed nondum euidenter ab Eccleſia ſeparata eſt*. Porrò decretum Carthaginenſis concilij hic ab Auguſtino laudatum in hæc verba in epiſtola Synodali conceptum legitur: *Id communi deliberatione cenſuimus, vt huiuſmodi perſuaſionis authores, quamuis ad presbyterium idem Celeſtius poſtea perueniſſe dicatur, niſi hac apertiſsimè anathematizauerint, ipſos anathematizari oportere, vt ſi ipſorum non potuerit, ſaltem eorum, qui ab eis decepti ſunt, vel decipi poſſunt, cognita ſententia, quæ in eos lata eſt, ſanitas procuretur. Hoc itaque geſtum Domine Frater ſanctæ charitati tuæ intimandum duximus, vt ſtatutis noſtræ mediocritatis etiam Apoſtolicæ Sedis adhibeatur authoritas*. Ex quibus conſtat Africanos nullos contra Pelagianos canones ſtatuiſſe, ſed ni palinodiam errorum canerent, à fidelium communione eoſdem remouendos duxiſſe; At octo illi canones à Baronio his Synodis prouincialibus Africæ deputati anathemate ſigillatim clauduntur, vt iam ea ſentientes, quæ per illos damnantur, *euidenter ab Eccleſia ſeparati* appareant, cuius oppoſitum contigiſſe Auguſtinus Hilario per literas conteſtatus eſt. Idem epiſtola 106. ad Paulinum ait: *Miſſæ ſunt itaque de hac re ex duobus concilijs, Carthaginenſi, & Mileuitano relationes ad Apoſtolicam Sedem*. Nullos itaque canones Africani condidere, ſed integram Pelagianorum cauſam ad Romanam Eccleſiam detulerunt. Hinc Celeſtinus Papa, vt vulgò putant, in literis ad Gallicanos Epiſcopos cap. 10. ſcribit: *Illud etiam, quod intra Carthaginenſis Synodi decreta conſtitutum eſt, quaſi proprium Apoſtolicæ Sedis amplectimur*, ſtatimque ſubiungit quoſdam canones Mileuitano concilio à Baronio attributos, qui tamen Carthaginenſi ibidem adſcribuntur, & quidem plenario ex vniuerſa Africa coacto. Poſtremò cum præterita concilia tempore Aurelij in Africa celebrata anno 419. in plenaria Synodo Carthagine indicta repeterentur, canones illi octo recitati ſunt ex concilio Honorio XII. & Theodoſio VIII. Augg. Conſſ. Kalendis Maij Carthagine peracto ex cap. 76. Cod. Africani. Ex his patet perperam tomo 4. Concil. edit. regiæ illos octo canones cum reliquis attribui Synodo Mileuitanæ II. cui ibidem canone vltimo dicitur præfuiſſe Aurelius cum Donatiano Primate Byzaceno, ac prouinciarum legatis. Etenim huic præſedit Syluanus Zumenſis cum Numidiæ Epiſcopis, neque fuit concilium generale, vt putauit Baronius, cuius verba ſuperiùs dedimus, ſed prouinciale ex epigraphe epiſtolæ 92. apud Auguſtinum.

Auguſtinus fidei cauſam omni conatu aduerſus Pelagianorum inſidias defenſurus priuatas etiam ad Innocentium literas dedit, quibus tamen vt maius

authoritatis pondus ineſſet, eaſdem ab Alipio, Euodio, ac Poſſidio ſubſcribendas curauit. Hi quidem olim Auguſtino conuixerant, atque ex Auguſtiniano Hipponenſi monaſterio nobiles in Africana Eccleſia Sedes indepti erant. Alipius Tagaſtenſis Epiſcopus ſcientia, & authoritate percelebris, rebuſque contra Pelagianos geſtis inſignis ſæpius nobis inferiùs commendabitur. Euodius militia relicta, ac Chriſtianis ſacris initiatus Monachum cum Auguſtino conciue induerat, & paulo poſt Vzalæ in prouincia Proconſulari Antiſtes conſecratus anno 404. contra Donatiſtas à Synodo Africana legatus ad Honorium miſſus fuit; Hic Synodo Carthaginenſi hoc anno contra Pelagianos peractæ non interfuerat, non enim in literarum epigraphe nominatur. Poſſidius erat Epiſcopus Calamenſis, & anno 410. publica legatione contra eoſdem Donatiſtas apud Imperatorem perfunctus fuit, eiuſque opera factum eſt, vt Honorius Marcellinum in Africam ſumma cum poteſtate mitteret, à quo anno ſequenti indicta collatione Carthaginenſi, Poſſidius vnus è ſeptem Epiſcopis fuit, qui contra Donatiſtas diſputarunt. Egit pariter Auguſtinus cum Aurelio, vt & ipſe tanquam Primas Africæ laudatę epiſtolæ nomen daret. Cæterum in his literis Auguſtinus fucis omnibus abraſis, ſuis coloribus Pelagianam fraudem depinxit; inſinuauit Innocentio, vulgò iactari, Pelagium plures Romæ patronos habere, nonnullos, quòd Pontificem in eadem ſententia cum Pelagio eſſe ſibi perſuadebant, cæteros, quòd Pelagio falſò eos errores adſcribi arbitrabantur; dein pluribus in Pelagianam hæreſim inuectus, quò de facie tota ab Innocentio cognoſceretur, Pelagij librum ab eiuſdem diſcipulis ſibi proditum eidem miſit, ne verò Pontifici tot curis occupato multum laboris inijceret, aſteriſcis capitales eiuſdem errores notauit, addidit etiam volumen de natura & gratia, quo librum Hæreſiarchæ confutauerat, itemque epiſtolam abs ſe ad Pelagium datam, qua reſpondebat alteri ab ipſomet Pelagio in ſui defenſionem perſcriptæ; curauit autem per Summum Pontificem eandem tranſmittere, vt Pelagius magis eum, qui miſiſſet, quam qui ſcripſiſſet, attenderet. Inſinuauit etiam Pontifici, Pelagium aut Romam acciendum, vt diuinæ gratiæ ſuomet ore palàm ſine ambagibus teſtimonium daret, vel hoc ipſum per literas agendum; nondum etiam ad ſe delata ſignificauit geſta Synodi Palæſtinæ, ex quibus Pelagij ſententia meliùs cognoſceretur, & concludit epiſtolam: *Vtrum etiam noſter* rivulus *licet exiguus ex eodem, quo etiam tuus abundans, emanet capite fluentorum, hoc à te probari volumus, tuiſque reſcriptis de communi participatione vnius gratiæ conſolari*. Hanc epiſtolam vnà cum literis vtriuſque Synodi Carthaginenſis, & Mileuitanę Iulius Epiſcopus Romam ad Innocentium tulit. Palladio interea Syracuſas nauigante Auguſtinus ſcripſit ad Hilarium, cunctorum, quæ tunc in Africa contra Pelagianos geſta fuerant, eundem certiorem reddens, nam & ante biennium alias ad illum literas dederat, quibus excitatas Syracuſis à Celeſtij diſcipulis quæſtiones enodarat. Priùs etiam ſcripſerat Auguſtinus ad Ioannem Hieroſolymitanum, cum accepiſſet ab Oroſio, quantam Pelagio aduocationem commodaſſet, rogans eundem, vt geſta Synodalia in Africam tranſmittere dignaretur, ea enim ab Africanis enixè deſiderabantur, cum verò diu, diuque reſponſum expectaſſet, iteratò ad eundem ſcripſit; Ea autem eſt epiſtola 252. in qua hæc habet, quibus nimius Ioannis erga Pelagium amor ſignificatur. *Pelagium verò*

fra-

fratrem noſtrum, filium tuum, quem audio, quòd multum diligis, hanc illi exhibeas ſuggero dilectionem, vt homines, qui eum nouerunt, & diligenter audierunt, non ab eo tuam Sanctitatem exiſtiment falli; Cumque ſibi certò Auguſtinus perſuaderet, ambiguo gratiæ vocabulo Ioannem à Pelagio fortè decipi, non ſolùm eundem fraudis admonuit, verùm etiam librum Pelagij, & ſuum de natura, & gratia tranſmiſit, rogans Ioannem, vt Pelagium erroris admoneret hæc præfatus. *Si diligitis Pelagium, diligat vos etiam ipſe, immò magis ſe ipſum, & non vos fallat*. Video Scriptores Carmelitas Baronio ſubinfenſos, quod Ioannem Pelagianiſmi incuſarit. Illud tamen certum eſt, Auguſtinum apertè docuiſſe, Ioannem Pelagij ſententiam in congreſſu Hieroſolymitano expugnaſſe, hæc enim ad perpetuam Ioannis commendationem in lib. de geſtis Pelag. cap. 30. ſcripta reliquit, nempe, *ipſum Gigantæos montes aduerſus supereminentiam gratiæ cæleſtis ſtructos tribus diuinorum teſtimoniorum tanquam fulminum ictibus deieciſſe*. Ioannes quidem non Pelagij ſententiam tenuit, ſed Pelagium ſuam ipſius tenere exiſtimauit, in quo deceptus eſt, ſed haud mirum, cum hæreticus ipſum Romanum Pontificem Zoſimum ijs quoq; artibus circumuenerit. Num verò Ioannes libros, ac literas ab Auguſtino miſſas acceperit, in incerto eſt, paulò enim poſt diem obijt ſuccedente Praylo, qui Pelagio impenſiùs initio, & ipſe fauebat.

Cum Synodalia geſta de more literis mandanda eſſent, quò poſterorum memoriæ traderentur, vtraq; Synodus eam prouinciam Auguſtino impoſuit, qui Hipponem rediens, quò diligentiùs iniunctum munus exequeretur, cuilibet ſe adeundi facultate *interdicta*, per quinque dies geſta diſpoſuit, quæ poſtea ad pleroſq; ſubinde, vt occaſio ferebat, ipſe tranſmiſit. Hæc pro concione Hippone recitauit Auguſtinus: *Placuit*, inquiens, *mihi, & vobis propter curam Scripturarum, quam mihi Fratres, & Patres mei Coepiſcopi duobus Concilijs Numidiæ, & Carthaginis imponere dignati ſunt, vt per quinque dies nemo mihi moleſtus eſſet; Geſta confecta ſunt, placuit, acclamaſtis; Recitatur placitum veſtrum, & acclamatio veſtra*. epiſt. 110. Quæ tamen non adeo conſtanter affirmare auſim, quin de alijs fortè Synodis illa meliùs accipi poſſint, quotannis enim tum in Numidia, tum in Proconſulari prouincia Synodi cogebantur, illa verò Auguſtinus pro concione dixit anno 425., vt recentiora videri cuipiam poſſit concilia laudaſſe, quàm olim ante nouennium celebrata.

CAPVT XI.

S. Innocentius Papa Pelagianos damnat, paulò poſt obit, eiuſdem mortis tempus aliud à vulgari chronologia probatum. Auguſtinus contra Pelagij ſectatores ad Paulinum ſcribit.

INnocentius Pontifex Africanorum Patrum literis à Iulio Epiſcopo acceptis anno 417. re maturè conſiderata Pelagianorum hæreſim damnauit; Anno CCCCXVII.
Acceperat idem paulò ante geſta Palæſtina, quibus euolutis probè ſe cognouiſſe, teſtatus eſt, Pelagium *obiecta partim vitando, partim interpretando, partim ad tempus negando tota ſe obſcuritate confudiſſe*. Epiſt. 96. inter Auguſtinianas. Quare in Pelagium, ac Celeſtium nouis iſtis ex Africa literis excitatus ana-

thema

thema pronunciauit, quod ibidem epiſt. 93. ad Mileuitanos tale eſt. *Quare Pelagium, Celeſtiumq; ideſt inuentores vocum nouarum, quæ ſicut dixit Apoſtolus, ædificationis nihilum, ſed magis vaniſsimas conſueuerunt parere quæſtiones, Eccleſiaſticæ communione priuari, Apoſtolici vigoris auctoritate cenſemus, donec reſipiſcant de Diaboli laqueis, à quo captiui tenentur ſecundùm ipſius voluntatem, eoſq; interim ouili Dominico non recipi, quod ipſi peruerſæ viæ ſequuti tramitem deſerere voluerunt. Datum VI. kal. Februarias Honorio Aug., & Conſtantio V. C. Conſ.* Poſtridie verò nempe V. Kal. Februar. reſcripſit Patribus Carthaginenſis Synodi. In pleriſq; tamen codicibus M S. eadem die vtraque epiſtola data legitur, at priuatis literis Aurelij, Alipij, & Auguſtini reſpondit Innocentius pridie kal. Februarias, nam è codice Corbeienſi hanc earundem ſubſcriptionem profert Sirmondus lib. 2. Propem. cap. 2. *Data pridie Kal. Februarias poſt conſulatum glorioſiſsimi Theodoſii Aug. VII. & Iunii Quarti Palladii V. C.* Porrò in epiſtola ad Auguſtinum ſcribit, à Laicis quibuſdam geſta ſe Palæſtina accepiſſe, indeq; ſatis colligi, Pelagium ſuæ abſolutioni non fidere; quippe qui nec illa ad ſe perferenda curaſſet, nec ab aliquo iudicum ad Sedem Apoſtolicam mittendum pro ſui defenſione teſtimonium impetrauiſſet; haud illum ſibi per literas Romam accerſendum, ſed huic potiùs feſtinandum, quò correctius vel coram, vel per literas abſolutionem obtineat; Eiuſdem Pelagij librum ſe euoluiſſe, multis illum blaſphemijs ſcatere, nihil in illo, quod placeret, nihil, quod non diſpliceret, aſſertum; ipſius verò Auguſtini epiſtolam latiùs contra Pelagium diſputantem *integra ratione conſiſtere, vt & vllis omnino tollere poſſet errorem, & idoneum dato cuiuis noſtræ legis exempla, quem ſequi debeat, dignum poſsit præbere Doctorem.* Hæc Innocentius.

Auguſtinus amicorum tandem induſtria Palæſtinæ Synodi geſtis acceptis, quòd vulgò in illa Pelagius abſolutus ferebatur, quaſi illi Epiſcopi in eiuſdem ſententiam pedibus iuiſſent, operæ pretium duxit, librum condere, quo geſta illa Orbi Catholico exponens heretici vaframenta propalaret, eiuſq; dolos apertiſſimè demonſtraret, ſimul etiam doctos, ac pios Antiſtites defenderet, quos fama erat, Pelagianos errores plenis ſuffragijs adprobaſſe. Librum ergo de geſtis Palæſtinis, ſeu vt alij malunt, de geſtis Pelagij, (& hic planè titulus libri legitur) conſcriptum Aurelio Carthaginenſi nuncupauit, *ne illo velut abſoluto* de Pelagio loquitur 2. Retract. cap. 47. *eadem quoq; dogmata putarentur iudices approbaſſe, quæ ille niſi damnaſſet, nullo modo ab eis niſi damnatus exiſſet.* Hic liber de geſtis Palæſtinis diu latuit, tandemq; in Feſulana Canonicorum Regularium bibliotheca inuentum Velſerus edidit; ego Romæ in Bibliotheca Vaticana inter codices olim Ducum Vrbini numero CXVIII. aliud eiuſdem exempli volumen pulcherrimis caracteribus exaratum legi.

Innocentius Pontifex damnatis Pelagianis, quaſi nihil, vnde plus gloriæ eidem adijci poſſet, eſſet reliquum, paulò poſt ad ſuperos euocatur IV. Idus Martij. Video inſignem annalium ſcriptorem ad annum 417. ſcribere, S. Innocentium diem obijſſe V. Kal. Auguſti, quo die eiuſdem memoria ab Eccleſia celebratur; Scio Panuinum meum in Chronico Eccleſiaſtico aſſerere Innocentium mortuum anno ſuperiori 416. Verum ab vtriuſq; ſententia diſcedo; Certè Panuini opinio euidenter refellitur ex ſubſcriptione literarum S. Innocentij ad Synodum Mileuitanam inter epiſtolas Auguſtini 93. datæ enim dicuntur.

cuntur *Sextò kal. Februarias Honorio, & Conſtantio V. C. Coſſ.* planè deſignatur præſens annus 417. quo Honorius XI. Conſtantius verò alterum conſulatum geſſit; nam primùm conſul hic fuit cum Conſtante anno 414. tertiùm verò cum Theodoſio Auguſto anno 420. Baronij, & omnium ferè ſententia ex Anaſtaſio deſumpta inde nobis non probatur, quòd in omnibus antiquis Martyrologijs S. Innocentij Papæ mors recitatur die duodecima Martij. Edidit Bollandus martyrologium S. Hieronymi ante mille annos vetuſtiſſimis caracteribus exaratum, vbi legitur: *IV. Idus Martij Romæ depoſitio S. Innocentij Epiſcopi.* Hunc verò non Romanum Epiſcopum, ſed alterius ſedis Præſulem Romam profectum, ibique poſtea mortuum idem Bollandus exiſtimat. Sed eſt vetuſtiſſimum martyrologium, quod Roſuueydus vir eruditus vocat *fontem omnium aliorum martyrologiorum*, miſſum ex vrbe ad Aquileienſem Antiſtitem à Romano Pontifice, quod etiam *antiquum* Bollandus nominat; porrò ad IV. Idus Martij ſcriptum ibi legimus: *Sanctorum Pontificum Gregorij, & Innocentij.* Idem habet martyrologium editum à Luca Holſtenio vnà cum actis martyrum Felicitatis, & Perpetuæ. Hoc item conſtat ex martyrologijs Bedæ, & Adonis, qui auctores antiqui ſunt, & ex vetuſtioribus codicibus ſua martyrologia exſcripſere. Beda ſcribit: *IV. Idus Martij Romæ S. Gregorij Papæ &c. Eadem die B. Innocentij Papæ, qui rexit Eccleſiam annos XV. menſes duos, dies 21. Hic conſtitutum fecit de Eccleſia, & Pelagium, & Celeſtium Hæreticos damnauit.* Bollandus addit: *Si aliunde certiora indicentur, ea vt Lector amplectatur ſuademus.* Sunt planè eam in rem certiora eruditiſſimi, ac ſanctiſſimi viri verba, quæ omne poſthac dubium tollant. Paſchaſinus Lilybæi in Sicilia Epiſcopus, qui Apoſtolicæ Sedis Legatus in Synodo celeberrima Chalcedonenſi primo loco ſedit, in epiſtola ante 64. Leonis ita ſcribit: *Tempore recordationis Domini mei prædeceſſoris veſtri Zoſimi anno conſulatus Honorij Auguſti XI. & Conſtantij II. tunc enim cum declinaretur, ne decimo Kal. Maij dies Paſchæ teneretur, celebratum eſt octauo die Kal. Aprilis.* Et poſtea: *Cum ſanctæ memoriæ Domino quondam meo, ac beatiſsimo Papa Zoſimo &c. illa nocte, quæ luceſcebat in diem Dominicam X. die Kal. Maij fons ſacer hora competenti repletus eſt.* Ecce teſtimonio viri Zoſimi quondam clientis ſediſſe hunc ipſum Pontificem anno 417. tempore Paſchatis. Baronius ad annum 453. ſcribit datas haſce literas anno 454. quòd in illis ſoluitur dubium de Paſchate anni 455. de quo Leo etiam ſcripſit ad Iulianum Coenſem. Vir inſignis cyclos minimè aduertens non vno loco procul à vero abit. Anno 455. dies paſſionis Dominicæ accidit X. Kal. Maij Cyclo Lunæ XIX. Solis XVI. lit. B. itemque IX. Kal. Maiarum dies Sabbato occurrit. At anno, de quo Paſchaſini literæ loquuntur, *dies paſsionis XI. kalendas Maij occurrit*, ac IX. *Kal. Maiarum die Dominica dies* obuenit. Eſt planè ex recitatis caracteribus annus 444. qui fuit Biſſextilis Cyclo Lunæ VIII. Solis V. lit. B. A. quo anno feſtiuitas Paſchalis peracta fuit die 23. Aprilis, de qua eo tempore grauis orta erat controuerſia, quam Paſchaſinus ſoluit. Hoc etiam oſtenditur ex conſulatu Aetij II. & Sigeſvulti, à quo annus, de quo ſcribit Paſchaſinus, vt ibi teſtatur, eſt *octauus emboliſmalis*. Nam cum illi magiſtratum inierint anno quadringenteſimo trigeſimo ſeptimo, quando incœpit cyclus ille octo annorum, patet annum 444. ibidem deſignari. Quod autem in eiſdem literis legimus annum, de cuius Paſchate controuertitur, eſſe

à con-

à conſulatu Antonini, & Syagrij *ſexageſimum quartum*, (fuere conſules anno
382.) ex librariorum errore deſcendit, eſt enim LXIII. atque ita ſe legiſſe in
Sirmondiano codice teſtatur Petauius lib. 2. doctr. temp. cap. 62. Quare cum
literæ Paſchaſini ſuperiori anno datæ ſint, liquet eas ſcriptas fuiſſe anno 443.
qui fuit vigeſimus ſextus à Paſchate ſub Zoſimo à Latinis citra tempus debi-
tum celebrato. Hæc diligentiùs diſcuſſimus, vt literas eaſdem anno 417. vi-
ciniores oſtenderemus, ne Paſchaſini fortè memoriæ vitio illa de Zoſimo ver-
terentur. Præterea in chronico Iornandis apud Hermannum Contractum le-
gimus: *Anno 417. Quæſtio de huius anni Paſcha oritur ſub Zoſimo*. Hoc ergo an-
no erratum eſt in Paſchatis celebratione, nam peractum illud fuit die 25. Mar-
tij, cum celebrandum fuiſſet die 22. Aprilis. Proſper in chronico ait: *Theo-
doſio VII. & Palladio Coſſ. Zoſimus ſuccedit Innocentio regnans annum vnum, menſes
nouem, dies octo*. Cum verò certum ſit apud omnes, Zoſimum mortuum die 26.
Decembris, eius electio cadit circa diem 17. Martij, vacante Sede quinque
duntaxat diebus. Idatius Epiſcopus, qui iuvenis ſub Innocentio vixit, ini-
tium, & finem Pontificatus Innocentij duplici charactere cœleſti ſignat: *Arca-
dij 8. Solis facta defectio Tertio Idus Nouembris feria II. Romanæ Eccleſiæ XXXVIII.
habetur Epiſcopus Innocentius*. Altera etiam eclypſi deſignat annum obitus eiuſ-
dem: *Honorij 24. Solis facta defectio die 14. Kal. Auguſti, qui fuit V. feria. Romanæ
Eccleſiæ XXXIX. præsidet Epiſcopus Zoſimus*. Initia Innocentij rectè ſtatuuntur
anno octauo Arcadij, (cum Honorio fratre die 17. Ianuarij anno 395. impe-
rare cœpit) nempe anno 402. Addit Idatius fuiſſe Olympiadis 295. annum ſe-
cundum, quo ſanè anno die 11. Nouembris ſemihora poſt ortum Solis cœpit
Romæ videri eclypſis, quæ durauit horis 2. 16. Sole in gradu Scorpij 20. 12.
Verùm Idatius minus rectè feriam ſecundam eo anno in tertiam Iduum No-
uembris incidiſſe putauit; fuit feria III. Cyclo Lunæ IV. Solis XIX. lit. E.
Rurſus errauit Idatius, dum annum mortis Innocentij ſtatuit 418. quo Hono-
rij 24. & ſecundus Olympiadis 299. concurrunt, quo anno XIV. Kal. Auguſti
accidit eclypſis, de qua Chronicon Alexandrinum: *Honorio XII. & Theodoſio
VIII. Coſſ. His Conſs. ſolis eclypſis accidit menſe Iulio XIV. kal. Aug. die Veneris hora
octaua*. De hac etiam ſcribit Philoſtorgius lib. 12. num. 8. *Quòd menſe Iulio
in decimam nonam progreſſo circa octauam diei horam Sol adeo defecerit, vt & ſtellæ lu-
cerent*. Incœpit Romæ hora poſt mediam noctem 11.31. durauit hora 1.48.
Sole in Cancri gradu 27. 55. Errauit etiam ponens ea die 19. Iulij feriam V.
fuit enim feria VI. vt diſertè tradit Chronicon laudatum Cyclo Lunæ I. Solis
VII. lit. F. Denique idem lapſus eſt, dum Innocentium XXXVIII. Romano-
rum Pontificum nuncupauit, qui XXXX. dicendus erat, vnde & Zoſimus ſe-
dit XXXXI. Auguſtinus epiſtola 165. ad Generoſum exactè à D. Petro vſque
ad Anaſtaſium Innocentij deceſſorem Romanorum Pontificum catalogum de-
ducit, eſtque illi Anaſtaſius XXXIX. à D. Petro. Atque hæc de tempore
obitus S. Innocentij, cuius memoria die 28. Iulij recolitur, quòd fortè ea die
à Sergio II. eius reliquiæ translatæ ſunt in titulum Equitij.

Hic Innocentius relatus eſt inter Diuos, atque ab Auguſtinianis ſummâ re-
ligione colitur, quòd primus Romanorum Pontificum S. Auguſtini ſenten-
tiam contra Pelagianos in Synodo Mileuitana latam Apoſtolica auctoritate
firmauit. Idem verò Auguſtinum impenſiùs amauit, habuitq; cum illo fami-

liare

liare literarum commercium, quarum nonnullas ſalutationis tantùm gratia ſcribere ſolebat, vt paret ex epiſtola 97. inter Auguſtinianas, vbi Auguſtinum *Cariſsimum* nuncupat. Gennadius in lib. de illuſtr. Script. cap. 43. hæc ait: *Innocentius Vrbis Romanæ Epiſcopus ſcripſit decretum Occidentalium Eccleſiarum, & Orientalium aduerſus Pelagianos datum, quod poſtea ſucceſſor eius Papa Zoſimus latiùs* (non latinis vt vulgò legitur) *promulgauit*. Neſcio quid Orientalis Eccleſia ante Innocentij decretum ſtatuerit contra Pelagianos; In ſola Synodo Dioſpolitana eorum cauſa agitata eſt, in quo iudicio Pelagius abſolutus fuit, licet reapſe coactus fuerit ad errores obiectos anathematizandos, quod ſexcenties Pelagianis Auguſtinus exprobat. Sanè Innocentius noluit approbare acta Synodi Palæſtinæ, *vnde*, inquit epiſt. 96. ad Auguſtinum, *non poſſumus illorum nec culpare, nec approbare iudicium, cum neſciamus vtrum vera ſint geſta, aut ſi vera ſunt, illum*, Pelagium ſcilicet, *conſtet magis ſubterfugiſſe, quàm ſe tota veritate purgaſſe*. Photius Cod. 54. ſcribit, Pelagianos in Oriente ab Alexandrina Eccleſia fuiſſe damnatos; *Eiecti ſunt*, inquit, *qui ita ſenſerunt ex Eccleſia velut hæretici temporibus Theophili Alexandrini, & Innocentij Romani Antiſtitis*. Errat Photius, nam Theophilus *lethargo correptus obiit conſulatu Honorii IX. & Theodoſii V. XV. Kal. Octobris* ex Socrate lib. 7. hiſt. Eccleſ. cap. 7. anno ſcilicet 412. At eo anno adhuc Pelagiana hæreſis latebat, neq; vſquam, præterquam Carthagine, inſonuerat. Præterea cum Valerianus ſeruus Pelagianus Alexandriam ſe recepiſſet, Euſebius Cyrillum Theophili nepotem monuit, ne hæretico locum daret, cum à cæteris Orientalibus Pelagiani expellerentur; *Quomodo nunc*, inquit, *cum beatæ memoriæ Innocentius Pelagium, Celeſtiumq; cum ſuis capitibus condemnarit cunctis eos abiicientibus Orientalibus, Alexandrina Eccleſia in communionem receperit, quæ ſola, & prima inter comprouinciales ſuos tales refutare debuerat*. Nihil hic de lata à Theophilo in Pelagianos ſententia dicit, quod tamen nepoti auunculi decretorum ad repræhenſionem vſq; in cauſa Chryſoſtomi tenaciſſimo inculcandum fuerat. Hinc patet Eccleſiam Orientalem tempore Theophili nihil ſtatuiſſe contra Pelagianos, vnde deceptus eſt Voſſius, qui lib. 1. hiſt. Pelag. cap. 39. Theophilum inter Pelagij damnatores numerat Photij teſtimonio deceptus.

Baronius Anno 416. Num. 14. legens laudatum Gennadij caput 43. putauit Innocentium prçter literas aduerſus Pelagianos ad Africanas Synodos datas condidiſſe etiam decretum contra eoſdem, quod poſtea Zoſimus ad vniuerſos Orbis Epiſcopos direxit. Sed non poſſum his aſſentiri, cum huius decreti nuſquam mentionem fecerit Auguſtinus; Hic epiſtola 47. ſcribit ad Valentinum, mittere ſe omnia decreta in cauſa Pelagianorum, ibiq; numerat tres Afrorum epiſtolas, itemq; tria Innocentij ad eoſdem reſcripta; rurſus Concilii Africani literas ad Zoſimum datas, eiuſdemq; ad vniuerſos Epiſcopos reſcriptum; vbi altum de hoc aſſerto Innocentii decreto ſilentium. Sed nec putandum eſt, idem decretum ab Innocentio morte præuento non fuiſſe publicatum, quod poſtea Zoſimus præſtitit; Etenim cur Zoſimus initio Pelagianis credebat? Et quidem cum Celeſtius, fraudibus per Africanos palam nondum factis, iterum à Zoſimo audiretur, Pontifex Innocentii tantum literas ad Carthaginenſem, & Mileuitanam Synodum obiecit, quod non vno loco repetit Auguſtinus; Lib. 2. ad Bonif. cap. 3. ait: *Inſuper etiam Celeſtium ſe*

purgare molientem ad conſentiendum ſupradictis Sedis Apoſtolicæ literis crebra interlocutione conſtrinxerit; Et lib. 2. de pec. orig. cap. 7. teſtatur Zoſimum inſtaſſe Celeſtio, *vt Sedis Apoſtolicæ literis, quæ à ſanctæ memoriæ ſuo præceſſore manauerant, præberet aſſenſum*. Sanè Innocentij decretum, Zoſimus Celeſtio oppoſuiſſet, ſi in Eccleſiaſticis ſcrinijs illud inueniſſet. Quare Gennadius nomine decreti illud tantùm intellexiſſe dicendus eſt, quod in memoratis Innocentij literis ad Africanos Patres contra Pelagianos ſtatutum fuerat. Scio Eraſmum ſcribere Innocentium in dictis literis *ſuo more ſæuum potiùs, quàm eruditum* apparere, cuius cenſura ſine repræhenſione ita à Voſſio recitatur libro 1. cap. 27. *An verò epiſtolæ iſtæ tanto ſint dignæ Antiſtite, cum quoquam contendere nolumus. Negabat ſanè id magnus Deſiderius*. Verum epiſtolæ illæ commendantur ab Auguſtino lib. 1. con. Iul. cap. 4. *Quid enim*, inquit, *potuit vir ille Sanctus Africanis reſpondere Concilijs, niſi quod antiquitus Apoſtolica Sedes, & Romana cum cæteris tenet perſeueranter Eccleſia*? & quibuſdam eiuſdem ſententijs laudatis, *Huic reſponde*, inquit, *imò ipſi Domino, cuius ille Antiſtes vſus eſt teſtimonio*. & lib. 2. ad Bonif. cap. 3. *Literis beatæ memoriæ Papæ Innocentij de hac re dubitatio tota ſublata eſt*; & cap. 4. recenſitis earundem literarum verbis exclamat: *Quid iſta Sedis Apoſtolicæ ſententia clariùs, atq; manifeſtiùs?* vide lib. 2. de pec. orig. cap. 8. & 9. Cur enim imperitus cenſor ſæuitiem Innocentio exprobat? quòd Pelagianos damnauit, quos ille fortè voluiſſet abſoluere? Illos tantum vti morbidas oues à Catholicis caulis excluſit, at hoc Africanæ Synodi antea peregerant, quæ prima hæreticis pœna decernitur. Ineruditum ſtylum carpit: ergone & Sanctus Antiſtes manum tuæ ferulæ ſubijciet, quò dictionis elegantiam vel inuitus doceatur? In illis literis non ſæuus, ſed pugnax Innocentius exhibetur, plura enim, eaq; ſolida argumenta exerit, queis Pelagianam hæreſim proſcindit; Potuerat quidem plura ex ſacris Scripturis teſtimonia educere, ſed optimè meminerat, ſcribere ſe Synodis doctiſſimorum, ac ſapientiſſimorum Patrum; hinc ſunt eius verba in epiſtola ad concilium Carthaginenſe: *Poſſem plura dicere, niſi vos conſtaret cuncta dixiſſe*. Auguſtinus in epiſtola 106. ad Paulinum Nolanum Innocentij literas hoc grandi elogio exornat: *Scripſimus etiam ad beatæ memoriæ Papam Innocentium præter Conciliorum relationes literas familiares, vbi de ipſa cauſa aliquanto diutiùs egimus. Ad omnia nobis ille reſcripſit eodem modo, quo fas erat, atq; oportebat Apoſtolicæ Sedis Antiſtitem*. Quibus verbis Eraſmi iudicium inſcitiæ arguitur ſcribentis, in memoratis literis *ingenium, & eruditionem tali dignam Præſule deſiderari*.

Interea mortuo Innocentio Pelagiani in Campania præcipuè ſecuriùs pro ſecta loquebantur; Nolæ enim nonnulli Pelagianos errores tanta pertinacia defendebant, vt aſſererent, paruulos ſine baptiſmo decedentes damnari non poſſe, idq; ſe adeo conſtanter tenere affirmabant, vt vel Pelagium ipſum, ſi ſecus ſentiret, ſe deſerturos profiterentur. Paulinus illius vrbis ſacris præfectus erat, quem Auguſtinus ob ſingularem eruditionem, ac pietatem mirificè colebat, viciſſim & ipſe à Paulino dilectus, erat enim vetus vtriuſq; amicitia ante annum 395. contracta ex epiſtola 36. ad Romanianum; cum verò S. Doctor probè ſciret, quantùm à Paulino Pelagius olim amaretur, idq; etiam ex epiſtola ab anno 105. ad Paulinum à Pelagio ſcripta pateret, quæ teſte ipſo Hæreſiarcha apud Auguſtinum cap. 35. de gratia Chriſti *trecentis fortè verſibus*

con-

conſtabat, timuit, ne Pelagius homini fucum faceret, quare prolixam ſatis epiſtolam ad Paulinum perſcripſit, qua certiorem eundem fecit eorum, quæ tum in Africa per Synodos Carthagine, & Mileui habitas, tum Romæ per literas ab Innocentio geſta fuerant, quorum omnium exempla etiam ad ipſum, quò pleniùs inſtrueretur, tranſmiſit, ſcribens inſuper duodecim præſertim errores in Synodo Palæſtina Pelagio obiectos fuiſſe, quos ibi recenſet, aitque: *Hæc omnia Pelagius ſic anathematizauit, quod ſatis geſta ipſa teſtantur, vt nihil ad ea quo quo modo defendenda diſputationis attulerit*; ibidem etiam diſputat de electorum prædeſtinatione, ac reproborum damnatione tanta quidem dicendi copia, tantaq; argumentorum ſubtilitate, vt nuſquam fortè meliùs; Hinc factum eſt, vt Semipelagiani, qui gratuitam Auguſtini prædeſtinationem reſpuebant, hanc quoq; ad Paulinum epiſtolam improbarent ex lib. de dono perſeu. cap. 21. Has autem literas exaratas poſt Innocentij mortem compertum eſt, nam ibidem *beatæ memoriæ* Innocentium appellat; concludens epiſtolam ait: *Quæ autem, & de quibus audierimus, quæ multùm dolemus, & facilè credere nolumus, audiet à communi amico Sanctitas tua*: Quibus ſuſpicor Iulianum in Campania Epiſcopum communem amicum, ac Paulino vicinum Pelagianis iam publicè fauentem deſignari.

CAPVT XII.

Pelagiani Zoſimo Papæ imponere conantur. De Erote, & Lazaro Pelagij accuſatoribus nunnulla adnotantur, ac Fl. Dextri Chronicon redarguitur.

SEd ad Pelagium in Oriente degentem redeundum eſt. Eorum quæ apud Africam in Synodo vtraque geſta, & poſtea Romæ à S. Innocentio Apoſtolica auctoritate firmata fuerant, fama in Aſiam delata, Pelagius, ac Celeſtius, quò rebus ſuis conſulerent, ſtatim Pontificem adeundum ſibi eſſe decreuerunt, itaque è re viſum eſt, Pelagium literis, Celeſtium coram Romæ cauſam dicere; Scripſerat enim Innocentius epiſt. 96. apud Auguſtinum de Pelagio: *Poteſt enim damnare, quæ ſenſerat, ac datis literis erroris ſui, vt regreſſum ad nos decet, veniam poſtulare*. Quare Pelagius literas ad Innocentium dedit, quibus iniuſtè ſe infamari queſtus, Erotem, ac Lazarum vti publicos calumniatores accuſabat, quorum falſis delationibus præſens quidem in Palæſtina accuſatus, ſed plenis ſuffragijs à iudicibus abſolutus fuerat; Ea verò, quæ in Africa contra ſe geſta fuerant, ijſdem accuſatoribus impellentibus ſine conſultatione, ac præcipiti deliberatione decreta affirmabat; Quò verò faciliùs Romano Pontifici ea perſuaderet, libellum ſuæ fidei, quem ſymbolum dixit, ad eundem tranſmiſit, *in quo*, vt ait Auguſtinus lib. de grat. Chriſti cap. 32. ea, de quibus non interrogabatur, pluribus proſecutus, *ab vnitate Trinitatis vſque ad reſurrectionem carnis* latè ſuam fidem deduxit, illa autem, quæ præcipuè ab eo petebantur, paucis, ijſque ambiguis verbis incluſit, nempe: *Baptiſma vnum tenemus, quod ijſdem ſacramenti verbis in infantibus, quibus etiam in maioribus aſſerimus eſſe celebrandum*. De libero verò arbitrio hæc poſuit: *Liberum ſic confitemur arbitrium, vt dicamus nos ſemper Dei indigere auxilio, & tam illos errare, qui cum Manichæo dicunt, hominem peccatum vitare non poſſe, quàm illos, qui cum Iouiniano*

aſſerunt, hominem non poſſe peccare; vterque enim tollit arbitrij libertatem. Nos verò dicimus hominem ſemper & peccare, & non peccare poſſe, vt ſemper nos liberi confiteamur eſſe arbitrij. Hocce Symbolum inter opera D. Hieronymi diu circumlatum eſt, ſed eſſe Pelagij patet ex S. Auguſtino in lib. de gratia Chriſti cap. 32. & 33. quibus in locis adductas proximè hæretici ſententias excutiens ambiguitatis plenas eſſe demonſtrat. Nonnulla etiam fragmenta literarum Pelagij lege ibidem cap. 30. & 31. & ſequentibus, in quibus Pelagius ex libris abs ſe editis, quos recenſet, diuinam ſemper gratiam ſemet aſſeruiſſe comprobare conatus eſt. Praylus Epiſcopus Hieroſolymitanus, qui in demortui Ioannis locum ſuffectus fuerat, commendatitias pro Pelagij cauſa literas Romam vnà cum Pelagij eiuſdem libello tranſmiſit, nam Zoſimus de Praylo ſcribit ad Africanos epiſt. 4. *Cauſæ Pelagij enixiùs adſtipulator interuenit*. Putat Baronius Palladium Epiſcopum Helenopolitanum Origeniſtam celeberrimum, ac Pelagij hæreſi, qua apathiam docet, infectum Romam cum illis literis veniſſe, vt Pelagij cauſæ apud Pontificem patrocinaretur.

Celeſtius Innocentij morte intellecta Romam illicò aduolauerat, optimè enim ſciebat, fieri non poſſe, vt Innocentius palinodiam caneret, quaſi nimis præcipitem Afrorum Patrum relationibus aduerſus Pelagium, eiuſq; aſſeclas fidem accõmodaſſet; Itaque veteres ille amicos adit, præcipuè verò Sixtum Presbyterum, quem ex Auguſtino epiſt. 104. Pelagiani *magnum ſuarum partium patronum* iactabant, *& de cuius amicitia plurimùm efferebantur*, obteſtatus ſe feſtinato iudicio inauditos, indefenſos tum in Africa, tum in Vrbe eſſe damnatos; Catholicam ſe doctrinam docere, nec latum quidem vnguem ab illa diſcedere. Iulianus teſtatur ſe duas ad Zoſimum literas dediſſe, quas hoc tempore ſcriptas credibile eſt, Pelagianis neruis omnibus pro obtinenda abſolutione adnitentibus. Contexuit Celeſtius ſuæ fidei libellum, quem Zoſimo cauſam cognoſcenti exhiberet, de quo hæc ſcribit Auguſtinus lib. de pec. orig. cap. 23. *Item in libello, quem Romæ dedit, cum fidem ſuam à Trinitate unius Deitatis uſque ad reſurrectionem, qualis futura eſt mortuorum, de quibus eum nullus interrogauerat, & unde illi nulla quæſtio mouebatur, quantum dicere libuit, explicaſſet &c.* Hac prorſus etiam ratione Pelagium libellum fidei, quem ſymbolum vocauit, concinnaſſe proximè diximus. Pontifex in baſilica S. Clementis Celeſtium in iudicium vocauit, qui Pelagianis omnibus dolis inſtructus tribunali ſtitit. In primis verò libellum obtulit, in cuius exordio cauſam his verbis præmuniuit, *Si fortè ut hominibus quiſpiam ignorantiæ error obrepſerit, noſtra ſententia corrigatur:* Ex Auguſtino laudato cap. 6. *Quam prælocutionem venerabilis Papa Zoſimus tenens egit cum homine, quem falſæ doctrinæ uentus inflauerat, ut ea, quæ illi à Diacono Paulino*, nempe anno 412. Carthagine coram Aurelio, *fuerant obiecta, damnaret, atque ut Sedis Apoſtolicæ literis, quæ à ſanctæ memoriæ ſuo præceſſore manauerant, præberet aſſenſum; at ille noluit quidem Diaconi obiecta damnare, ſed B. Papæ Innocentij literis non eſt auſus obſiſtere, immò ſe omnia, quæ ſedes illa damnaret, damnaturum eſſe promiſit*: Ibidem cap. 7. Et quidem Pontifex hac interrogatione Celeſtium ſtrinxit: *Illa omnia damnas, quæ iactata ſunt de nomine tuo?* Cui ille: *Damno ſecundum ſententiam beatæ memoriæ præceſſoris tui Innocentij*: Idem lib. 2. ad Bonifacium cap. 4. Baronius, vti diximus, ſcribit, obiectas eſſe Celeſtio literas Innocentij ad vniuerſam Eccleſiam miſſas, quas poſt datas ad Africanos ab Innocentio com-

compoſitas arbitratur, ſed hoc ſuperiùs reiectum eſt, & ex ipſa interrogatione Zoſimi in libello Paulini apertè refellitur, ſiquidem Pontifex inquit: *Cognouiſti quales literas dederit Sedes Apoſtolica ad Fratres, & Coepiſcopos Africanæ prouinciæ?* nec aliarum literarum ibi mentio vlla fit. Porrò Celeſtius in libello ſuę fidei apertè negauit peccatum originis, nam hæc in illo ſententia apud Aug. lib. de pec. orig. cap. 6. continebatur. *In remiſsionem autem peccatorum baptizandos infantes, non idcirco diximus, vt peccatum ex traduce firmare videamur, quod longè à Catholico ſenſu alienum eſt, quia peccatum non cum homine naſcitur, quod poſtmodum exercetur ab homine, quia non naturæ delictum, ſed voluntatis eſſe demonſtratur.* Ex quibus ſanè mirum alicui videbitur, Celeſtium non ſtatim tanquam hæreticum condemnatum, cum apertè illa hæreſis damnata fuiſſet eodem anno à S. Innocentio, libellum enim illum lectum in iudicio ipſe Zoſimus teſtatur in epiſtola ad Aurelium & collegas, quem tamen catholicum putauit. Huius autem rationem ipſius Auguſtini verbis expono. *Cum hoc Celeſtius in ſuo libello poſuiſſet, inter illa duntaxat, de quibus ſe adhuc dubitare, & inſtrui velle confeſſus eſt, in homine acerrimi ingenij, qui profectò, ſi corrigeretur, plurimis profuiſſet, voluntas emendationis, non falſitas dogmatis approbata eſt; & propterea libellus eius Catholicus dictus eſt, quia & hoc Catholicæ mentis eſt, ſi qua forte aliter ſapit, quàm veritas exigit, non ea certiſsimè definire, ſed detecta, ac demonſtrata reſpuere. Hoc in illo factum eſſe putabatur, quando ſe literis beatæ memoriæ Papæ Innocentij, quibus de hac re dubitatio tota ſublata eſt, conſentire reſpondit*: lib. 2. ad Bonifacium cap. 3. Zoſimus Celeſtium adeo promptam Innocentij literis obedientiam, atque aſſenſum profitentem haud damnandum iudicauit, ſed ne illum abſoluendum ſtatim duceret, iudicium vtriuſque Synodi Carthaginenſis, & Mileuitanæ remorabatur, quare eundem anathemati Carthagine ante quinquennium in ipſum lato non exemit, ſed geſta omnia in illo iudicio ad Africanos per Baſiliſcum cum literis tranſmiſit, in quibus acriùs inuectus eſt in Erotem, & Lazarum, tanquam turbarum præſentium authores; quòd verò ad cauſam ſpectat, hæc ſcripſit: *Vnde in præſenti cauſa nihil præcox, immaturumque cenſuimus, ſed innoteſcere Sanctitati veſtræ ſuper abſoluta Celeſtii fide noſtrum examen, cui etiam prior libellus ab eo intra Africam teſtimonio apud nos eſſe debuiſſet, ne inexploratis, famaque iactantibus tam facilè crederetur. Quare intra ſecundum menſem aut veniant, qui præſentem redarguant, aliter ſentire, quàm libellis, & confeſsione contexuit, aut nihil poſt hæc tam aperta, & manifeſta, quæ protulit, dubii Sanctitas veſtra reſediſſe cognoſcat. Data ... Honorio XI. & Flau. Conſtan. Coſs.* Ex quibus accuſatores intra vnum, & alterum menſem Romam euocatos vides, quod etiam de ſe teſtatum reliquit Paulinus Diaconus in libello ad Zoſimum, quem recitat Baronius anno ſequenti.

Paulò poſt ſuperuenere literæ Pelagij, qui cum callidiùs hæreſim Catholicæ doctrinæ fucis obduxiſſet, Zoſimum magis Pelagianis propitium fecit, longèque eorundem hoſtibus acerbiorem; etenim Pontifex nouis literis Aurelium, ac cæteros Africanos Patres duriùs increpuit dolens Pelagij, ac Celeſtij vices, qui cum Catholica ſaperent, hæreſeos damnati fuiſſent; Romæ verò literas Pelagij, eiuſque libellum, tum epiſtolam Prayli Hieroſolymitani pro Pelagio publicè recitandas iuſſit, de quibus hæc inter alia ad Aurelium, ac collegas ſcripſit: *Literas quoque ſuas idem Pelagius purgationem continentes abundantiſsimè miſit, quibus & profeſsionis ſuæ fidem, quid ſequeretur, quidue damnaret,*

ſine

ſine aliquo fuco, ut ceſſarent totius interpretationis inſidiæ, cumulauit. Harum recitatio publica fuit, omnia quidem paria, & eodem ſenſu, ſententijſque formata, quæ Celeſtius ante protulerat, continebant. Vtinam ullus ueſtrum, dilectiſsimi Fratres, recitationi literarum intereſſe potuiſſet! Quod Sanctorum uirorum, qui aderant, gaudium fuit? quæ admiratio ſingulorum? Vix fletu quidam ſe, & lacrymis temperabant. Tales etiam abſolutæ fidei infamari potuiſſe? Eſtne ullus locus, in quo Dei gratia, uel adiutorium prætermiſſum ſit? &c. Poſtea verò vehementiùs Pelagij accuſatores increpans hæc addit. *Mirum eſt, ſi iſti Laicum Virum ad bonam frugem longa erga Deum ſeruitute nitentem falſis literis percellere uoluerunt, qui in fratres, & Coepiſcopos tanta machinati ſunt, qui tot tempeſtates Eccleſiæ reddiderunt. Non decet Epiſcopalem auctoritatem, & præcipuè prudentiam ueſtram ad leuium ſuſurrorum ſcripta pendere; Ecce Pelagius, Celeſtiuſque Apoſtolicæ Sedi in literis ſuis, & confeſſionibus ſuis præſtò ſunt; Vbi Eros? Vbi Lazarus? Erubeſcenda facta, & damnationibus nomina. Vbi illi adoleſcentes Timaſius, & Iacobus, qui ſcripta quædam, ut aſſerebatur.... Vos conijcite, ſi qui talia in Sede Apoſtolica profitentur, illa, quæ de iiſdem à prauis, ac leuibus auctoribus, ac dubio rumore iactata ſunt, oporteat credi.* Hæc Zoſimus; Ex quibus Pelagianorum doli, quibus Summum Pontificem circumuenerant, ſuis coloribus exprimuntur. Ex his poſtea literis, quæ Pelagianę hæreſis authores tantoperè commendabant, iſtis poſtea à Zoſimo damnatis, Iulianus cum ſuis Sedem Apoſtolicam crimine præuaricationis aſpergebat, de quibus inferiùs dicemus. Auguſtinus verò pro Zoſimo hæc repoſuit lib. 2. ad Bonif. cap. 3. *Quænam tandem epiſtola uenerandæ memoriæ Papæ Zoſimi, quæ interlocutio reperitur, vbi præceperit credi oportere, ſine vllo uitio peccati originalis hominem naſci, nuſquam prorſus hoc dixit, nuſquam omninò conſcripſit.* & in fine. *Profectò quidquid intereà leniùs actum eſt cum Celeſtio, ſeruata dumtaxat antiquiſsimæ, & robuſtiſsimæ fidei firmitate, correctionis fuit clementiſsima ſuaſio, non approbatio exitioſiſsimæ prauitatis. Et quòd ab eodem ſacerdote poſtea Celeſtius, & Pelagius repetita auctoritate damnati ſunt, paululum intermiſſa iam neceſſariò proferendæ ratio ſeueritatis fuit, non præuaricatio priùs cognitæ, vel noua cognitio veritatis.* Nulla pro Zoſimo ſolidior apologia procudi poteſt. Literæ illæ Zoſimi datæ ſunt hoc anno 417. XI. Kal. Octobris; credo verò Carthagine acceptas IV. Nonas Nouembris, nam eo die per Baſiliſcum Subdiaconum Paulinus ſe intellexiſſe ſcribit Pontificis mandata, quibus Romam euocabatur.

Cum in recitatis Zoſimi literis Eros, ac Lazarus adeò ſeuerè perſtringantur, iidemque fuerint, qui & coram in Palæſtina contra Pelagium, ac Celeſtium Synodum Dioſpolitanam per Eulogium Metropolitam indicendam curauerint, & poſtea per literas vniuerſam in vtrumque Africanam Eccleſiam concitarint, opere pretium duxi, nonnulla hic de eiſdem inſerere. Eros Sancti Martini Turonenſis Epiſcopi diſcipulus fuit, Lazarum etiam Turonenſis Eccleſiæ presbyterum fuiſſe ex eo arbitror, quòd in Taurinenſi Synodo Britium Turonenſem Epiſcopum plurium criminum reum detulit. Eros Arelatenſem, Lazarus Aquenſem Eccleſiam clero, ac populo contradicente inuaſere, Zoſimus enim hæc de vtroque ad Africanos ſcribit: *Patuit hos inobſeruatis ordinationibus, plebe, cleroque contradicente ignotos, alienigenas intra Gallias ſacerdotia vendicaſſe.* Auguſtinus initio libri de geſtis Pelagij ait: *Sancti fratres, & Coepiſcopi noſtri Galli Eros, & Lazarus,* eoſdemque Gallos Epiſcopos vocauit

uit Pelagius apud Auguſtinum epiſt. 252. Lazarus quidem in Taurinenſi concilio à Proculo vti falſorum criminum delator reiectus fuerat, à quo tamen *poſt multos annos*, inquit idem Zoſimus epiſtola quarta, *Sacerdos tyrannici iudicij defenſor ciuitatis Aquenſium &c. ſtetitque in eo hactenus vmbra ſacerdotij, donec tyranno imago ſtaret imperij, quo loco poſt internecionem Patroni ſpontè ſe exuit, & propria ceſsione damnauit*. Conſtantinus imperium in Gallijs inuaſerat, quem Lazari patronum Zoſimus vocat, at ille *poſt triennium inuaſæ tyrannidis ab Honorij duce Conſtantio intra Gallias occiditur*, eiuſdem capite in conto Rauennam delato XIV. Kalend. Octobris Theodoſio Auguſto IV. Coſ. Hæc teſtatur Idatius in Chronico, & in faſtis; Qua e Lazarus anno 411. ſpontè Aquenſis Eccleſiæ regimine ſe abdicauit, ne quid grauius ob tyranni amicitiam contra ſe ab Honorio ſtatueretur. Paulò poſt etiam Eros populari tumultu ex Arelatenſi ſede deijcitur Patroclo ad eandem euecto; Proſper in Chronico ad conſulatum Honorij IX. & Theodoſij V. anno 412. ait: *Eodem tempore Eros uir ſanctus, & B. Martini diſcipulus, cum Arelatenſi oppido Epiſcopus præſideret, à populo ipſius ciuitatis inſons, & nullis inſimulationibus obnoxius pulſus eſt, inque eius locum Patroclus ordinatur amicus, & familiaris Conſtantij Magiſtri militum, cuius per ipſum gratia quærebatur, eaque res inter Epiſcopos regionis illius magnarum diſcordiarum cauſa fuit.* Baronius ad annum 412. addit: *Conſtantius, dum aduerſus Sanctos Epiſcopos aggreſsus eſt inire certamen, expertus eſt pariter Deum ad poſtremum ſuis conatibus aduerſarium*. Idem etiam ad annum 417. pag. 402. *De Lazaro*, inquit, *remanſit obſcura memoria, ſed ex Erote Lazarum diſce, quos enim calumnia par inuoluit, eandem decoraſſe æqualem virtutem putandum &c.* Quæ quidem mihi non probantur, cum non Conſtantij iuſſu, ſed populari tumultu Eros Arelate eiectus fuerit, quod populi factum Apoſtolicam etiam Sedem ratum habuiſſe ex Zoſimi laudata epiſtola colligitur: *Patuit hos*, inquit, *inobſeruatis ordinationibus plebe, cleroque contradicente ignotos, alienigenas intra Gallias ſacerdotia vendicaſſe, quibus ſe ipſi propria abdicauere ſententia, noſque licet & alia, tùm eorum de ſe pœnitudinem ſecuti ſacerdotali eos loco, & omni communione ſubmouimus*. Conſtantinus Arelate incluſus, cum diutiùs obſidionem tolerare non poſſet, depoſita purpura ad Erotem confugit, à quo & Presbyter ſtatim ordinatus eſt ex Sozomeno lib. 9. cap. 15. hinc ob tyrannum ſacro honore decoratum Eros Arelatenſium odium ſibi contraxit. Sed neque Conſtantius poſt Erotis depoſitionem quicquam mali vltore Numine paſſus eſt, immò ob egregiè contra Tyrannos nauatam operam Placidiam Honorij ſororem in vxorem obtinuit, ac quinquennio elapſo in imperij conſortium aſſumptus fuit, vt cap. 19. dicemus. At Eros, & Lazarus, cum Apoſtolicæ Sedis iudicio ſe ſe depoſitos cernerent, in longinqua ad inſignium Orbis Catholici Epiſcoporum ſuffragia corroganda perrexere, vti olim Chryſoſtomus fecerat, qui è Conſtantinopolitana cathedra per vim eiectus Occidentis Metropolitarum ſuffragia per literas petijt; Zoſimus tamen vtriuſque Epiſcopi conatus increpans ait: *Vbi de Epiſcopatu abdicando agitur, maria, terraque luſtrantur, nec vlla ſuffragia prætermittunt &c.* Athanaſius, Chryſoſtomus, alijque plurimi ab Epiſcopatu depoſiti Apoſtolicæ Sedis, ac primos Occidentis Metropolitas in ſubſidium contra aduerſantes Epiſcopos implorarunt, at à Pontificis Romani decreto ad alios Antiſtites appellare non licuit. Interim Eros, ac Lazarus pro recuperanda dignitate in Orientem pro-

fecti Pelagium apud Eulogium Palæſtinæ Metropolitam hæreſeos accuſarunt, quo ibidem per dolum abſoluto cauſam iterum ex integro cognoſcendam Africanis Patribus per literas detulerunt, de quibus cap. 8. plura diximus. Anno 417. Lazarus in Gallias redierat, ac Proculo Maſſilienſi adhærebat, etenim cum hic Patrocli Arelatenſis iura inuaſiſſet, atque Vrſum, & Tuentium Epiſcopos conſecraſſet, Lazarus vnus è tribus Epiſcopis fuit, qui ex antiquo Eccleſiæ ritu ad Epiſcopi conſecrationem peragendam requiruntur, quæ vbi Zoſimus Papa accepit, datis ad Africæ, Galliæ, & Hiſpaniæ Antiſtites literis Proculum grauiter increpuit, non modò quod alienæ diœceſis Epiſcopos conſecraſſet, verùm etiam quòd fuerit *Lazarus in conſortio illicitæ ordinationis adſcitus*, quem ibidem vti multorum criminum reum ab Aquenſi Sede expulſum teſtatur; Hæ Zoſimi literæ datæ ſunt Honorio XI. & Conſtantio II. Conſſ. Ex his patet Chronicorum Fl. Dextri impoſtura, ibi enim ad annum 400. Eros Derthoſanus, Lazarus Vicenſis in Hiſpania Epiſcopi affirmantur; Etenim vterque in Gallijs Epiſcopus fuit, & Lazarus à Proculo Maſſilienſi poſt annum 400. eſt conſecratus, nam *poſt multos annos* à celebrata Synodo Taurinenſi, quam anno 397. Baronius peractam ſcribit, eundem Aquenſi Eccleſiæ præpoſitum laudatus Zoſimus affirmauit. Biuarius Dextri commentator ſcribit, vtrumque ex Aquitania eiectum nouas in Hiſpania Sedes obtinuiſſe, ac conſtare ex literis Synodi Carthaginenſis ad Innocentium, Erotem, ac Lazarum fuiſſe in Hiſpania Epiſcopos. Sed neuter in Aquitania Epiſcopus fuit, viuebatq; adhuc in Gallijs Lazarus anno 417. Illos verò poſtea in Hiſpaniam ſeceſſiſſe, gratis dicitur, neque id in laudatis literis Synodalibus legitur, in quibus nuda tantum Erotis, ac Lazari nomina recitantur; conſulatur epiſtola 90. inter Auguſtinianas. Hæc de duobus illis Pelagij accuſatoribus in veterum monumentis inuenire potuimus.

CAPVT XIII.

Pelagianorum dolis per Africanos Patres detectis Zoſimus illos damnat. Synodi Africanæ canones contra eoſdem recitantur. Honorius Imperator Pelagium, ac Celeſtium proſcribit. Præfecti Prætorio edicti promulgatores ex Codice Theodoſiano probantur, ac Salmaſij de eiſdem error caſtigatur.

AFricani Præſules Zoſimi literis acceptis grauiter conqueſti ſunt, poſt S. Innocentij ſententiam iterum Romæ Pelagij, ac Celeſtij cauſam retractari, ſtatimque per literas cum Zoſimo egere, ne quidquam ante Synodi Africanæ relationem de vtroq; decérneret; indicitur autem plenarium concilium totius Africæ Carthagine. Romæ verò Pelagiani graues turbas dabant; credo equidem nonnullos Epiſcopos illi ſectæ adhærentes Romam aduolaſſe, quò Pontificis animum in concepta ſemel erga Pelagij cauſam propenſione retinerent, nam anno 419. plures Epiſcopi pro Pelagio cum Iuliano literas ſubſcripſere, vt dicemus. Eorum tamen conatibus Conſtantius vir clariſſimus, ac vicaria præfectura in Vrbe perfunctus obuiam iuit pro gratia Dei, aduerſus ſubdolos Pelagianorum conatus defendenda laborans, vnde *factione eorundem*

do

do verba Proſperi in Chronico ad annum 418. *multa mala pertulit, quæ illum Sanctis confeſſoribus ſociarunt*; eius memoria recolitur in Romano Martyrologio 30. Nouembris. Palladius in Lauſiaca hiſtoria laudatis, qui Romæ viuebant, Macario, ac Pammachio ait cap. 124. *Conſtantius quoq; Aſſeſſor Præfectorum Italiæ, inſignes viri, & eruditiſsimi, qui peruenerunt ad ſummum pietatis, & religionis.* Baronius anno 418. num. 1. putat Romæ iterum cauſam Pelagianorum recognitam fuiſſe eodem tempore, quo in Africa pariter retractabatur, addens anno ſequenti 418. Celeſtium libellum fidei exhibuiſſe, de quo plura ex S. Auguſtino ibidem recitat. Sed hæc facilè reijciuntur, nam libellus Celeſtij hoc anno 417. publicè coram Zoſimo recitatus fuit in baſilica S. Clementis; audiatur Zoſimus in epiſtola ad Aurelium data Honorio XI. & Flauio Conſtantio iterum Conſſ. hoc nempe anno 417. *Intromiſſo*, inquit, *Celeſtio libellum eius, quem dederat, fecimus recitari*, quod etiam repetit in literis ad eundem datis XI. Kal. Octobris, quæ literæ Carthaginem, vti ex Paulino diximus, aduenere IV. Nonas Nouembris, ſtatimq; Aurelius reſcripſit, ne quid innouaretur ante Africanæ Synodi relationem; At Zoſimus prioribus ex Africa literis acceptis nihil ea in cauſa inſuper ſe egiſſe teſtatus eſt in epiſtola data 21. Martij anno ſequenti ad Aurelium his verbis: *Idcirco nouerit veſtra fraternitas, nihil nos poſt illas, quas ſuperiùs vel literas neſtras accepimus, immutaſſe, ſed in eodem cuncta reliquiſſe ſtatu, in quo dudum fuerant, cum hoc noſtris literis veſtræ indicauimus Sanctitati, vt illa, quæ à vobis ad nos miſſa erat, obteſtatio remaneret.* Quot verò literæ vltrò, citròq; inter Afros, & Zoſimum id temporis volitarint, liquet ex Auguſtino lib. 2. ad Bonif. cap. 3. *Tot enim*, inquit, *& tantis inter Apoſtolicam Sedem, & Aphros Epiſcopos currentibus, & recurrentibus ſcriptis Eccleſiaſticis* &c. Quod autem ait Baronius, Celeſtium ſe ſe ſubtrahentem examini coactum fuiſſe publicè interroganti Zoſimo reſpondere, planè ad iudicium anno præſente peractum pertinet, in quo eundem à Zoſimo interrogatum ex Auguſtino, & Paulino diximus, nam cum anno 418. poſt allatas Romam Africanorum literas examini ſe ſubduxiſſet, (videbat enim dolos, ac fraudes nudatas) ſtatim ſententia in illum, ac ſocios publicata fuit, nec ad aliud iudicium tractus eſt; hoc ex Auguſtino patet, qui cum dixiſſet, allatas fuiſſe Romam Africanorum literas, quibus Pelagianorum præſtigiæ Zoſimo detegebantur, hæc addit: *Tunc ergo, cum eius præſentia poſceretur, vt certis, ac dilucidis reſponſionibus uel aſtutia hominis, uel correctio dileſceret, & nulli ambigua remaneret, ſe ſubtraxit, & negauit examini. Nec differendum iam fuerat, ſicut factum eſt, quod alijs prodeſſet, ſi nimiùm peruerſorum pertinaciæ, dementiæq; non poſſet* lib. 2. ad Bonif. cap. 3. ex quibus nullum poſtea iudicium ea in cauſa habitum fuiſſe monſtratur.

Inierant conſulatum Auguſti Honorius XII. & Theodoſius VIII. qui fuit annus 418. quo Pelagiana hæreſis in toto Orbe Catholico tum ſacris Pontificis decretis, tum Imperatorum ſanctionibus damnata fuit, ſed Africani Patres, & præſertim Auguſtinus, ea fulmina procuderunt, quæ à Romano Præſule validiori brachio eiaculata nouorum Gigantum ſuperbiam deiecere. Ineunte anno Africani Epiſcopi Carthaginem confluxere, omnibuſq; iterum in Pelagij, ac Celeſtij cauſa quàm diligentiſſimè retractatis, Innocentij aduerſus Pelagianos decreto ſtandum eſſe plenis ſuffragijs cenſuere, ac ſtatim per Marcellinum Subdiaconum geſta Synodalia Romam ad Zoſimum miſere. Ponti- Anno CCCCXVIII.

L fex,

fex, cum ex Africanorum Patrum literis de cute, & intus, vt aiunt, Pelagianam hæreſim cognouiſſet, diem Celeſtio dixit, qui, quòd ſe detectum, conuictumque per Africanos ſciebat, examini ſe ſubtraxit, vt ex Auguſtino mox dicebamus. Quare cum ea fuga reum ſe, ac peruicacem citra ambages oſtendiſſet, Zoſimus haud vlteriùs morandum ratus Pelagium, ac Celeſtium hæreticos, eorumque doctrinam Orthodoxo dogmati contrariam lata ſententia pronunciauit, ac datis ad vniuerſos Orbis Epiſcopos literis infamem hæreſim vbique gentium proſcripſit. Hæc ſanè epiſtola non extat, ſed illius meminit Auguſtinus epiſt. 47. ad Valentinum, recitatque eiuſdem fragmentum epiſt. 157. ad Optatum; Literæ quoque concilij Africani interiere, earum tamen ſummarium legimus apud Auguſtinum lib. 2. ad Bonifacium cap. 3. vbi ait: *Quæ Romam literæ poſteaquam venerunt id continentes, non ſufficere hominibus tardioribus, & ſolicitioribus, quòd ſe generaliter Innocentij Epiſcopi literis conſentire fatebatur, ſed apertè eum debere anathematizare, quæ in ſuo libello praua poſuerat, ne, ſi id non feciſſet, multi parùm intelligentes, magis in libello eius illa fidei venena à Sede Apoſtolica crederent approbata, propterea quòd ab illa dictum erat, eum libellum eſſe Catholicum, quàm emendata propter illud, quòd ſe Papæ Innocentij literis conſentire ipſe reſponderat.* Porrò libellum Celeſtij eſſe Catholicum dixerat Zoſimus in epiſtola ad Aurelium, & collegas, vnde immeritò Ioannes Latius lib. 1. Hiſtoriæ Pelagianæ cap. 4. Zoſimi epiſtolas vti ſuppoſitias reijcit, nihil enim in illis legitur, quod in S. Auguſtini voluminibus non contineatur; hinc Facundus Hermianenſis, qui altero ſæculo vixit lib. 7. cap. 3. ait: *Inuenient poſtremò B. quoque Zoſimum Apoſtolicæ Sedis Antiſtitem contra S. Innocentij deceſſoris ſui ſententiam, qui primus Pelagianam hæreſim condemnauit, fidem ipſius Pelagij, eiuſque complicis Celeſtij, quem in Eccleſia Carthaginenſi conuictum, atque appellantem Apoſtolicam Sedem, & ipſe geſtis diſcuſſerat, tanquam veram, & Catholicam laudantem, inſuper etiam Africanos culpantem Epiſcopos, quòd ab illis heretici crederentur, cum necdum ipſis Africanis Epiſcopis dolos eorum multò manifeſtiùs detegentibus, memoratos Pelagium, & Celeſtium putaret Orthodoxos*: Hæc ille.

Sixtus magni inter Romanos ſacerdotes nominis, quem ſuarum partium patronum Pelagiani iactabant, quò tantam à ſe procul infamiæ notam inſigni quodam facto repelleret, primus in Pelagium, ac Celeſtium coram frequentiſſimo populo anathema pronunciauit, cuius rei miſſis per Leonem in Africam literis Aurelium certiorem fecit, quæ quidem literę paſſim ab Africanis teſte Auguſtino epiſt. 104. ad eundem Sixtum deſcriptæ ſunt, paſſim omnibus lectæ. *Quid enim*, inquit S. Doctor, *gratius legi, vel audiri poteſt, quàm gratiæ Dei tam pulchra defenſio aduerſus inimicos eius ex ore eius, qui eorundem inimicorum magni momēti patronus ante iactabatur?* Idem Sixtus ad Auguſtinum etiam, itemq; ad Alipium de eodem argumento perſcripſit. Peractæ Romæ Pelagianorum damnationis nuncio in Africam delato, paulò poſt etiam Zoſimi literæ ad Patres Africanos ea de re peruenere, quas laudatæ Sixti etiam epiſtolæ conſecutæ ſunt ex epiſt. 105. ad Sixtum initio; acceptæ verò dicuntur Apoſtolicæ literæ *Tertio Kal. Maias*, at Patres ipſis Kalendis Maij in ſecretario baſilicæ Fauſti Pelagianam hęreſim condemnarunt. Adfuere eo in Senatu Epiſcopi ex vniuerſa Africa CCXIIII. vt ſcribit Proſper contra Collatorem cap. 10. *Errauerunt*, inquit, *ducenti quatuordecim Sacerdotes, qui in epiſtola, quam ſuis conſti-*

tutioni-

tutionibus prætulerunt, ita Apoſtolicæ Sedis Antiſtitem beatum Zoſimum ſunt allocuti. Quod ſi in chronico eiuſdem Proſperi huius Synodi Patres numerentur CCXVII. Amanuenſium error fuit, qui duas priores vnitates in inferiore parte iunxerunt, ac ex IIII. reddidere VII.

Laudat hanc Synodum Photius cod. LIII. ſed eiuſdem textus nobis planè reſtituendus eſt, dicuntur ibidem præſediſſe in ea Synodo Αὐρήλιος Ἐπίσκοπος καὶ Δοτιανὸς τῦ τι πλεντεσίη τῦ πρότου θρόνου Βυζακηνῆς ἐπαρχίας. *Aurelius Epiſcopus, & Dotianus Ptenteſii primæ Sedis Byzacenæ prouinciæ.* Sed ex codice antiquiſſimo Gandauenſi apud monaſterium S Bauonis Photij lectio corrigenda eſt, ibi enim legitur; *Honorio Auguſto XII. conſule Kal. Maij in baſilica Fauſti, cum Aurelius Epiſcopus ſimul cum Donatiano Telepenſi primæ Sedis Epiſcopo prouinciæ Byzacenæ &c.* Hoc fragmentum habetur tom 1. Concil. editionis Colonienſis apud Quintelum anno 1551. Erat Donatianus Epiſcopus Teleptis in Byzacena prouincia, & in actis collationis Carthaginenſis cap. 123. dicitur: *Donatianus Epiſcopus Eccleſiæ Teleptenſis*, contra quem Bellicius Donatiſta ſtabat; In Synodo S. Cypriani nominatur ab Auguſtino lib. 7. de baptiſmo cap. 21. inter alios Epiſcopos *Iulianus à Telepte.* Binius in notis ad Synodum, vt putat, Teleptenſem celebratam ab eodem Donatiano anno 418. VI. Kal. Martias, antequam Carthaginem ad Synodum plenaram veniret, ſcribit Teleptem fuiſſe Metropolim prouinciæ Byzacenæ, quod tidem legitur in ſcholijs conciliorum editionis regiæ tomo 4. pag. 421. vbi Teleptis dicitur *Metropolis, & prima Sedes prouinciæ Byzacenæ*; Sed aliam apud Afros fuiſſe Metropolim à prima Sede ex profeſſo probabimus *lib.* 2. cap. 7. Nam Eccleſia, quam regebat ſenior prouinciæ Epiſcopus, dicebatur prima Sedes, quæ quandoque erat in viliori prouinciæ oppido; Adrumetum autem erat ciuilis Metropolis Byzatij ſedes Vicarij, quod cap. 23. oſtendemus. Ante Donatianum primatus Byzacenarum Eccleſiarum penes Mizonium erat, quod è Synodis Africanis cap. 10. monſtrauimus; hinc cap. 61. codicis conciliorum Africæ ad *Mizonium legati* vti ad Primatem deſtinantur, erat autem Mizonius Epiſcopus Tzellenſis, contra quem Natalicus Donatiſta ſtabat ex collat. 1. Carthagin. cap. 163. In hac verò vrbe Donatianus hoc anno Synodum celebrarat, quæ in antiquis codicibus cum Telenſis diceretur, collectores conciliorum Donatianum item Telenſem Epiſcopum ſcripſere; At Baronius ad annum 418. cum videret Donatianum Teleptenſem Epiſcopum, Synodum quoque Teleptenſem nominauit, eumque ſecuti ſunt Binius, alijque paſſim. Sed ex Frrando Diacono Carthaginenſi error corrigendus venit, qui canones ex Siricij epiſtola in Synodo Donatiani recitatos, attribuit concilio Zellenſi, nam tit. I. CXXX. & CXXXVIII. tribus canonibus recitatis ait: *Concilio Zellenſi ex epiſtola Sirici Papæ*, quæ quidem epiſtola cum ijſdem decretis lecta eſt in Synodo Donatiani Primatis, vt ex actis patet. *Zella, & Achella liberæ ciuitates* Africæ appellantur à Strabone lib. 17. eam verò vrbem Zellam, vel Tzellam dictam fuiſſe eruditè notauit Holſtenius in notis ad tabulas Eccleſiaſticas Caroli à S. Paulo, ex quibus etiam tabulis corrigendus eſt Chifletius, qui Zellam cum Vſula confundit, diuerſa enim fuere Byzatij oppida, vt ibidem demonſtratur; Sed de his ſatis. Ceterùm libet hic Lectorum oculis ſubijcere canones Africani concilij, cuius, vt ait Proſper cap. 2. con. Ingratos, *dux Aurelius, ingeniumque Auguſtinus erat,* veluti de Pelagiana hæreſi erectum trophæum.

L 2 Glo-

Glorioſiſſimis Impp. Honorio XII. & Theodoſio VIII. Conſulibus Kalendis Maijs Carthagine in ſecretario baſilicæ Fauſti, cum Aurelius Epiſcopus in vniuerſali Concilio conſediſſet adſtantibus Diaconis; placuit omnibus Epiſcopis, quorum nomina, & ſubſcriptiones indictæ ſunt in Sancta Synodo Carthaginenſis Eccleſiæ conſtitutis.

I.

Vt quicunque dixerit, Adam primum hominem mortalem factum, ita vt ſiue peccaret, ſiue non peccaret moreretur in corpore, hoc eſt de corpore exiret non peccati merito, ſed neceſſitate naturæ, anathema ſit.

II.

Item placuit, vt quicunque parvulos recentes ab vteris matrum baptizandos
negat, aut dicit, in remiſſionem quidem peccatorum eos baptizari, ſed nihil
ex Adam trahere originalis peccati, quod lauacro regenerationis expietur,
vnde ſit conſequens, vt in eis forma baptiſmatis in remiſſionem peccatorum
non vera, ſed falſa intelligatur, anathema ſit: Quoniam non aliter intelligen-
dum eſt, quod ait Apoſtolus: *Per vnum hominem peccatum intrauit in mundum,*
Rom.5.12 *& per peccatum mors, & ita in omnes homines pertranſiit, in quo omnes peccauerunt,*
niſi quemadmodum Eccleſia Catholica vbique diffuſa ſemper intellexit. Prop-
ter hanc enim regulam fidei etiam parvuli, qui nihil peccatorum in ſemetipſis
adhuc committere potuerunt, ideo in peccatorum remiſſionem veraciter bap-
tizantur, vt in eis regeneratione mundetur, quod generatione traxerunt.

Item placuit, vt ſi quis dicit, ideo dixiſſe Dominum, in domo Patris mei manſio-
Io.14. nes multæ ſunt, *vt intelligatur, quia in regno cælorum erit aliquis medius, aut vllus*
alicubi locus, vbi beatè viuant parvuli, qui ſine baptiſmo ex hac vita migrarunt, ſine
quo in regnum cælorum, quod eſt vita æterna, intrare non poſſunt, anathema ſit. Nam
cum Dominus dicat: Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto non in-
Io.3. trabit in regnum cœlorum. *Quis Catholicus dubitet, participem fori Diaboli eum,*
qui cohæres eſſe non meruit Chriſti? Qui enim dextra caret, ſiniſtram procul dubio par-
tem incurret.

III.

Item placuit, vt quicunque dixerit, gratiam Dei, qua iuſtificamur per Ieſum Chriſtum D. N. ad ſolam remiſſionem peccatorum valere, quæ iam commiſſa ſunt, non etiam ad adiutorium, vt non committantur, anathema ſit.

IV.

Item quiſquis dixerit, eandem gratiam Dei per Ieſum Chriſtum D. N. propter hoc tantùm nos adiuvare ad non peccandum, quia per ipſam nobis reuelatur, & aperitur intelligentia mandatorum, vt ſciamus quid appetere, & quid

vitare debeamus, non autem per illam nobis præſtari, vt quod faciendum cognouerimus, etiam facere diligamus, atque valeamus, anathema ſit. Cum enim dicat Apoſtolus: *Scientia inflat, charitas verò ædificat*, valdè impium eſt, 1. Cor. 8.
vt credamus, ad eam, quæ inflat, nos habere gratiam Chriſti, & ad eam, quæ ædificat, non habere, cum ſit vtrumque donum Dei, & ſcire quid facere debeamus, & diligere, vt faciamus, vt ædificante charitate ſcientia non poſſit inflare. Sicut autem de Deo ſcriptum eſt: *Qui docet hominem ſcientiam*, ita Pſal. 93.
etiam ſcriptum eſt: *Charitas ex Deo eſt*. 1. Io. 4.

V.

Item placuit, vt quicunque dixerit, ideo nobis gratiam iuſtificationis dari, vt quod facere per liberum iubemur arbitrium, faciliùs poſſimus implere per gratiam, tanquam etſi gratia non daretur, non quidem facilè, ſed tamen poſſimus etiam ſine illa implere diuina mandata, anathema ſit. De fructibus enim mandatorum Dominus loquebatur, vbi non ait, ſine me difficiliùs poteſtis facere, ſed ait, *ſine me nihil poteſtis facere*. Io. 15. 5.

VI.

Item placuit, quod ait S. Ioannes Apoſtolus: *Si dixerimus, quia peccatum non* 1. Io. 1.
habemus, nos ipſos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt: quiſquis ſic accipiendum putauerit, vt dicat propter humilitatem non oportere dici, nos non habere peccatum, non quia verè ita eſt, anathema ſit. Sequitur enim Apoſtolus, & adiungit: *Si autem confeſſi fuerimus peccata noſtra, fidelis eſt, & iuſtus, qui remittat nobis peccata, & mundet nos ab omni iniquitate*. Vbi ſatis apparet, hoc non tantùm humiliter, ſed etiam veraciter dici; Poterat enim Apoſtolus dicere: Si dixerimus, quia non habemus peccatum, nos ipſos extollimus, & humilitas in nobis non eſt: Sed cum ait, *Nos ipſos decipimus, & veritas in nobis non eſt*: ſatis oſtendit eum, qui dixerit, ſe non habere peccatum, non verum loqui, ſed falſum,

VII.

Item placuit, vt quicunque dixerit, in oratione Dominica ideo dicere Sanctos: *Dimitte nobis debita noſtra*, vt non pro ſe ipſis hoc dicant, quia non eſt eis Matth. 6.
iam neceſſaria iſta petitio, ſed pro alijs, qui ſunt in ſuo populo peccatores, & ideo non dicere vnumquemque Sanctorum, *Dimitte mihi debita mea*, ſed *Dimitte nobis debita noſtra*, vt hoc pro alijs potiùs, quàm pro ſe iuſtus petere intelligatur; anathema ſit. Sanctus enim, & iuſtus erat Apoſtolus Iacobus, cum dicebat: *In multis enim offendimus omnes*; Nam quare additum eſt *omnes*? niſi vt Iacob. 3.
iſta ſententia conueniret & pſamo, vbi legitur, *Non intres in iudicium cum ſeruo tuo, quoniam non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuens*, & in oratione ſa- Pſal. 142.
pientiſſimi Salomonis; *Non eſt homo, qui non peccet*; & in libro Iob: *In manu omnis hominis ſignat, vt ſciat omnis homo infirmitatem ſuam*; Vnde etiam Daniel San- Eccleſ. 7. Iob 37.
ctus, & iuſtus, cum in oratione pluraliter diceret: *Peccauimus, iniquitatem fecimus* & cætera, quæ ibi veraciter, & humiliter confitetur, ne putaretur (quem- Daniel. 9.
admo-

admodum quidam ſentiunt) hæc non de ſuis, ſed de populi ſui potiùs dixiſſe " Ibidem. peccatis, poſtea dixit; *Cum orarem, & conſiterer peccata mea, & peccata populi* " *mei Domino Deo meo*; Noluit dicere, peccata noſtra, ſed populi ſui dixit, & " ſua, quia futuros iſtos, qui tam malè intelligunt, tanquam propheta præuidit. "

VIII.

Item placuit, vt quicunque ipſa verba Dominicæ orationis, vbi dicimus, *Di-* " Matth.6. *mitte nobis debita noſtra*, ita volunt à Sanctis dici, vt humiliter, non veraciter " hoc dicatur, anathema ſit. Quis enim ferat orantem, & non hominibus, ſed " ipſi Domino mentientem? qui labijs ſibi dicit dimitti velle, & corde dicit, " quæ ſibi dimittantur, debita non habere? "

Canon ille poſt ſecundum diuerſo caractere deſcriptus in vetuſtis codicibus reperitur, & ea ratione à Collectoribus conciliorum inſertus eſt, & ſanè magnum auctoritatis pondus Photius illi addit, qui diſertè illum ponit, ac canones nouem contra Pelagianos ea in Synodo Carthaginenſi ſtatutos affirmat, Scriptorem verò illum vſum optimis exemplaribus, ijſque antiquiſſimis nullus negabit; do illius verba ex Cod. LIII. vbi de laudato concilio ſermonem facit: *Damnat*, inquit, *hæc Synodus eos, qui aſſerunt, Adamum mortalem eſſe conditum, non autem præuaricationis cauſa morte mulctatum*; eſt primus canon. Addit: *Similiter & eos, qui recèns natos infantes baptiſmo minimè indigere dicerent, quòd illos peccato originis ex Adamo non putarent obnoxios*; hic canon eſt ſecundo loco poſitus; tertium his deſignat: *Eos quoque, qui affirmarent medio quodam loco paradiſum inter, & inferos non baptizatos infantes beatè viuere*; *Sex item alia his affinia capita, quæ à Pelagianiſtis, & Celeſtianis traduntur, anathemate Patres iugulant.* Quare nouem authore Photio ea in Synodo canones contra Pelagianos decreti ſunt. Huc facit, quod ſcribit S. Auguſtinus lib. 2. de orig. animæ cap. 12. *Nouellos*, inquit, *hæreticos Pelagianos iuſtiſſimè conciliorum Catholicorum, & Sedis Apoſtolicæ damnauit authoritas, eo quòd auſi fuerint non baptizatis paruulis dare quietis, & ſalutis locum etiam præter regnum cælorum.* Vnde in hoc præſertim Concilio illa Pelagianorum opinio videtur damnata, & fortè ſi literæ Zoſimi extarent, ibidem pariter reiecta legeretur. Verum intruſum illum canonem probare poſſum ex appendice ad literas S. Celeſtini Papæ ad Epiſcopos Galliæ, quæ licet Celeſtini non ſit, vt alias demonſtrabitur, eſt tamen antiquiſſimæ, manus quippe quæ adducitur à Petro Diacono in libro de Incarnatione, & gratia cap. 8. Porro in cap. 10. dictæ appendicis initio hæc recitantur: *Illud etiam, quod intra Carthaginenſis Synodi decreta conſtitutum eſt, quaſi proprium Apoſtolicæ Sedis amplectimur, quod ſcilicet tertio capitulo definitum eſt: Vt quicunque dixerit, gratiam Dei, qua iuſtificamur per Ieſum Chriſtum D. N. ad ſolam remiſsionem peccatorum valere &c.* poſtea quartus, & quintus canones ibidem ſubnectuntur, eo modo, quo eoſdem ſuperiùs numerauimus, vt nullus canon contra beatitudinem naturalem puerorum ibidem locum habeat, qui tamen tertio loco ponitur in codice Photij. Hæc circa illum canonem ex antiquis Scriptoribus obſeruauimus, de quibus alij iudicent. Octo verò illi canones Pelagianam hæreſim iugulant, quorum primi duo peccatum originale ſpectant, tres intermedij neceſſi-

neceſſitatem gratiæ ad rectè, ſanctèque operandum, totidem poſtremi iuſtitię inhærentis imperfectionem continua, iugique Dei gratia confirmandam contra decantatam Pelagianorum, ac Stoicorum apathiam.

Zoſimus damnatis Pelagio, ac Celeſtio egit ſtatim cum Honorio Imperatore, vt iidem imperiali authoritate Romano imperio pellerentur, quod ſtatim piiſſimus Princeps executus reſcriptum dedit ad Palladium Præfectum Prætorio Italiæ, quod ex Atrebatenſi Monaſterio eduxit Henrici Grauij Doctoris Louanienſis diligentia, & cum ſubſcriptione emendatius è Thuana bibliotheca exhibet Salmaſius par. 2. de Eccleſ. Suburbic. cap. 1. pag. 288. Hoc verò Imperatoris edictum in hæc verba conceptum, ac publicatum fuit.

Imperatores Honorius, & Theodoſius Auguſti Palladio Præfecto Prætorij.

Ad conturbandam Catholicæ ſimplicitatis lucem puro ſemper ſplendore radiantem doloſæ artis ingenio nouam ſubitò emicuiſſe verſutiam peruulgata opinione cognouimus, quæ fallacis ſcientiæ obumbrata mendacijs, & furioſo tantùm debacchata luctamine, ſtabilem quietem cœleſtis conatur attrectare fidei, dum noui acuminis commendata vento inſignem notam plebeiæ ęſtimat vilitatis, ſentire cum cunctis, ac prudentiæ ſingularis palmam fore, communiter approbata deſtruere; Cuius impiæ commentationis authores Pelagium, Celeſtiumque percrebuit extitiſſe. Hi parenti cunctarum rerum Deo, præcipuæque ſemper maieſtatis interminatione potenti omne vltra principium tranſeunti tam trucem inclementiam ſæuæ voluntatis aſſignant, vt cum formandi mundi opificem curam ſumeret, qualitatemque hominis ſtruendi profunda ſpiritus conceptione libraret, fundati muneris finem anteferret exordio, & mortem præmitteret naſcituro; Non hanc inſidijs vetiti fluxiſſe peccati, ſed egiſſe penitus legem immutabilis conſtituti; ad declinandum lethi exitialis incurſum nihil prodeſſe abſtinentiam delinquendi, cuius ita vis putaretur adſtricta, vt non poſſit aboleri deinceps. Primitiui hominis errorem, in quem captæ mentis inops rationis cæcitas irruiſſet, delapſum ad poſteros non fuiſſe, tantumq; apud eum, quem male ſuadæ gratiæ infelix rapuiſſet illecebra, tranſgreſſionem interdicti extitiſſe diſcriminis, cum euidens Catholicę legis omnifaria teſtetur authoritas, illum interitus omniũ fuiſſe veſtibulum, quem diuinę pręceptionis ſedulum liqueat corrupiſſe mandatum: aliaque quàm plurima, quę ſermo reſpuit, lex refutat, quę perexoſum ſit, recordari etiam ſub diſpoſitione plectendi, quę maturato remedio, & celeritate feſtina oportet intercipi, ne corroborato vſu nequitię adoleſcentes vix valeant coerceri. Si quidem aures manſuetudinis noſtrę recens fama perſtrinxerat, intra ſacratiſſimam Vrbem, aliaq; loca ita peſtiferum virus quorundam inoleuiſſe pectoribus, vt interrupto directę credulitatis tramite, ſciſſis in partes ſtudijs aſſerendi, materia impacatę diſſenſionis inducta ſit, nouoq; ſcandali fomite concitato beatiſsimę Eccleſię acta mutet, & attentata tranquillitas (alijs iter aliud ancipiti interpretatione ſectantibus) & abſoluta ſanctorum apicum claritas, ac dilucidè, quod ſequi vniuerſitas debeat, explanans, pro captu verſipellis ingenii profanam nouorum authorum mouen-

tibus

Digitized by Google

« tibus quęſtionem, Palladi parens cariſsime, atque amantiſsime. Ob quam
« rem illuſtris authoritas tua victura in omne ęuum, lege nos ſtatuiſſe cogno-
« ſcat, vt pulſis ex Vrbe primitus capitibus dogmatis execrandi Celeſtio, atq;
« Pelagio, ſi qua huius de cętero ſacrilegii ſectatores quibuſcunque locis po-
« tuerint reperiri, aut de prauitate damnata aliquem rurſus proferre ſermonem,
« à quocunque correpti ad competentem Iudicem pertrahantur, quos ſiue cle-
« ricus, ſiue laicus fuerit, deferendi habeat poteſtatem, & ſine pręſcriptione
« aliqua perurgendi, quos relicta communis ſcientię luce nouę diſputationis
« tenebras introferre depręhenderit, contra Apoſtolicam ſcilicet diſciplinam,
« Euangelicamq; claram, & ſine errore ſententiam vafra rudis ſectæ calliditate
« pugnantes, inuoluenteſq; ſplendentem fidem veri ambagibus diſſerendo. Hos
« ergo repertos vbicumq; de hoc tam nefando ſcelere conferentes, à quibuſcun-
« que iubemus corripi, deductoſq; ad audientiam publicam promiſcuè ab om-
« nibus accuſari, ita vt probationem conuicti criminis ſtylus publicus inſequa-
« tur, ipſis inexorati exilij deportatione damnatis; decet enim originem vitij
« à conuentu publico ſequeſtrari, nec in communi eos celebritate conſiſtere,
« qui non ſolùm facto nefario deteſtandi, verùm etiam exemplo venenati ſpiri-
« tus ſunt cauendi. Iuuat autem per omnem penè mundum, qua imperium no-
« ſtrum extenditur, huiuſmodi promulgata diffundi, ne ſcientiæ fortaſſe diſſi-
« mulatio paſtum præſtet errori, atque impunè ſe quiſque putet audire, quod
« condemnatum vigore publico ſe ſe finxerit ignorare. Datum pridie Kal.
« Maias Rauennæ DD. NN. Honorio XII. & Theodoſio VIII. Coſſ. AA.

Exemplar edicti propoſiti à Palladio Præfecto Prætorio.

Iunius Quartus Palladius, Monaxius, & Agricola
iterum Præfecti Prætorio edixerunt.

« In Pelagium, atque Celeſtium Catholici dogmatis fidem ſæuis tractatibus
« deſtruentes ſententia principalis inualuit, vt venerabili Vrbe ſubmoti bono-
« rum concilio mulctarentur. Hoc igitur omnes admoneri oportet edicto, ne
« quis ſiniſtræ perſuaſionis erroribus credulum præſtet aſſenſum. Et ſi ſit ille
« plebeius, ac Clericus, qui in caliginis huius obſcœna reciderit, à quocunque
« tractus ad iudicem ſine accuſatricis diſcretione perſonæ facultatum publica-
« tione nudatus irreuocabile patietur exilium. Nam ſuperna maieſtas, vt col-
« ligit ex ſecreti ignoratione reuerentiam, ita ex inepta diſputatione iniuriam.

Hoc edictum Baronius Anno 420. num. 4. recitat eo tempore, quo Conſtantius Imperator contra Celeſtium ad Voluſianum Præfectum Vrbi ſcripſit anno 420. vt ille putat. Sed ex reſcriptis Imperatorijs conſtat hoc anno emiſſum edictum à memoratis Præfectis Prætorio. Et ſanè hoc ipſo anno 418. Palladius erat Præfectus Prætorio Italiæ ex *Cod. Theod. lib. 11. L. 12. de indulgentijs debitorum*, vbi recitatur reſcriptum ad eundem *de cenſibus Campaniæ, Tuſciæ, & Piceni*. Flauius Monaxius erat Præfectus Prætorio Orientis ex eodem *Cod. lib. 16. L. de Epiſcopis, Eccleſiis &c.* eſt reſcriptum *de Parabolanis* pro Antiſtite Alexandrino. Agricola erat Pr. Prætorio Galliarum ex literis Imperatoris

Digitized by Google

toris Honorij ad illum datis XV. Kal. Maias *de agendo ſingulis annis Arelate conuentu VII. Prouinciarum* apud Sirmondum in notis Sidonianis ad epithalamium Polemij; omnia hæc reſcripta Honorio XII. & Theod. VIII. Coſſ. data ſunt, nempe hoc anno 418. Legem Honorij contra Pelagianos ijdem Præfecti Prætorio per ſingulas ſuarum præfecturarum diœceſes promulgarunt, de qua re Salmaſius pagina 293. Hic tamen eiuſdem Salmaſij error corrigendus eſt, qui ibidem pag. 291. ait: *ſequitur edictum quatuor Præfectorum Prætorio,* & numerantur, *Iunius Quartus, Palladius, Monaxius, Agricola*; cum tamen tres tantùm ibidem nominentur Præfecti Prætorio, nam Iunius Quartus Palladius vnus, idemque fuit, quem prauè in duos Salmaſius diſſecat; patet hoc ex lapide apud Panuinium meum lib. 3. comment. in faſtos ita inſcripto: IVNIVS QVARTVS PALLADIVS. V. C. COS. ORD. In codice Auguſtiniano bibliothecæ Ducum Vrbinatum, quæ modò Vaticanæ coniuncta eſt, numero 118. pag. 167. legitur epiſtola S. Innocentij Papæ ad Patres Carthaginenſis prouinciæ cum hac ſubſcriptione: *Data VI. Kal. Februarias poſt conſulatum Theodoſij Aug. VI. & Iunij Quarti Palladij V. C.* ſed conſulatus Theodoſij VII. dicendus eſt atque ita legitur in MSS. Chiſianæ bibliothecæ, itemque Vaticanæ Num. 495. pag. 149. ex codice etiam Corbeienſi eiuſmodi ſubſcriptionem exhibet Sirmondus lib. 2. Propemptici cap. 2. Eodem anno quadringenteſimo decimo octauo Palladius erat Præfectus Prætorio Italiæ, & Illyrici, hoc enim non ſemel ab Imperatoribus factum eſt; celebre eſt reſcriptum Gratiani, Valentiniani, & Theodoſij ad Probum Præfectum Pr. *Igitur ſinceritas tua idipſum per omnem Italiam, tum etiam per Vrbicarias, Africanaſque regiones, ac per omne Illyricum prælata oraculi huius auctoritate firmabit*. lib. 11. Cod. Theod. tit. 13. *Si per obreptionem:* Atque ita anno præſenti 418. idem erat Præfectus Prætorio Italiæ, Africæ, & Illyrici, anno vero 421. Philippus erat Præfectus tantùm Pr. Illyrici, vt ex reſcripto Theodoſij cap. 19. dicemus.

Cæterum Iulianus Honorij legem à Præfectis Prætorio publicatam ſibi fauere dictitabat, quem S. Auguſtinus lib. 3. cap. 1. hiſce irridet &c. *Sanè vt dicis, ſi pro vobis potius ab Imperatore reſponſum eſt, cur non in medium proſilitis, & hoc vltrò publicis poteſtatibus allegatis, vos eſſe monſtrantes, quorum Chriſtianus princeps approbauit fidem?* &c. Quæ verba Auguſtini Baronius Iuliani Pelagiani eſſe putauit ad annum 418. pag. 414. De hac Pelagianorum damnatione hæc ſcripſit ad Pinianum S. Pater lib. 2. de pec. orig. cap. 17. *Profectò ſentitis in tam nefandi erroris authores Epiſcopalia concilia, & Apoſtolicam Sedem, vniuerſamque Romanam Eccleſiam, Romanumque imperium, quod Deo propitio Chriſtianum eſt, rectiſſimè fuiſſe commotũ, donec reſipiſcant de Diaboli laqueis:* Vbi vides *Romanæ Eccleſiæ* nomine vniuerſam Chriſti fidelium cõgregationem ſignificari, vt planè conſtet, Romanam Eccleſiã totius Chriſtianæ religionis regulam cenſeri.

CAPVT XIV.

Recitata Pelagianorum damnatio reiectis aliorum Scriptorum ſententijs illuſtratur. Ex Commonitorio Marij Mercatoris ad Theodoſium Auguſtum nonnulla ſcitu digna adnotantur.

PEractam in Africa, Romę, ac Rauennę Pelagianorum proſcriptionem paucis perſtrinximus, in qua ſanè narranda cum plerique extra orbitas excurrerint, huc eorum dicta refellenda ſepoſuimus, ne ſubinde altercandi neceſſitas hiſtorię filum interrumperet. Baronius vnicam hoc anno 418. Synodum Carthagine celebratam exiſtimat, quę initio veris inchoata vſque ad Kalendas Maias durauerit. Vſſerius duas quidem ponit, ſed priorem anno 417. adſcribit, poſteriorem anno 418. deputat. Voſſius lib. 1. cap. 44. duo ſub Zoſimo concilia ſtatuit Carthagine contra Pelagianos coacta, ſed vnum prouinciale putat, alterum plenarium ex vniuerſa Africa, in qua ſententia eſt etiam Vſſerius cap. 10. Brit. Antiq. pag. 269. In primis contra Baronium dicendum eſt, duo concilia ab Africanis Patribus celebrata eſſe, in quorum primo, quid literis Zoſimi, queis Pelagianos laudabat, reſpondendum eſſet, quaue ratione eorum fraudes detegendę, ſeriò actitatum eſt. Huius teſtis eſt Auguſtinus epiſt. 47. ad Valentinum vbi memoratis Synodis Carthagine, & Mileui ſub Innocentio celebratis ait: *Item quod Papa Zoſimo de Africano concilio ſcriptum eſt, eiuſque reſcriptum ad vniuerſos totius Orbis Epiſcopos miſſum, & quod poſteriori concilio plenario totius Africæ contra ipſum errorem breuiter conſtituimus.* Et lib. 2. de pec. orig. cap. 7. loquens de Celeſtii damnatione à Zoſimo peracta ait: *Sed poſteaquam ex Africano Epiſcoporum concilio reſcripta directa ſunt, quid fuerit conſecutum, vt iuſtiſsimè in eum ſententia proferretur, cuncta legite, quia cuncta tranſmiſimus.*

Vtramque verò Synodum plenariam fuiſſe colligitur ex Proſpero in Chronico, vbi ait: *Honorio XII. & Theodoſio VIII. Coſſ. Concilio apud Carthaginem habito CCXIIII. Epiſcoporum ad Pontificem Zoſimum Synodalia decreta perlata ſunt, quibus probatis per totum mundum hæreſis Pelagiana damnata eſt.* En apertè literas, queis Pelagianorum verſutias Afri aperiebant, miſſas eſſe ad Sedem Apoſtolicam à Synodo CCXIIII. Epiſcoporum, qui ſanè numerus non erat ex ſola prouincia Proconſulari, ſed ex vniuerſa Africa; etenim CCXVII. anno 419. in concilio plenario de appellationibus interfuere ex literis Synodi ad Bonifacium Papam. Hinc S. Pater priorem ſub Zoſimo Synodum ſemper Africanam, nunquam Carthaginenſem nuncupauit. Ianſenius nomine Synodalium decretorum intellexiſſe Proſperum ait, canones octo contra Pelagianam hæreſim ſtatutos; ſed illi in poſteriori Synodo Kalendis Maij habita exarati ſunt, *quod poſteriori concilio*, ſcribit Auguſtinus epiſt. 47. *plenario totius Africæ contra ipſum errorem breuiter conſtituimus*: at octo illi canones id certè dicendi ſunt, quod breuiter Patres conſtituere; In priori congreſſu procuſa eſt inſtructio ad Zoſimum, qua Pelagianam hæreſim de facie poſſet cognoſcere; audiatur S. Doctor lib. 2. ad Bonifacium cap. 3. vbi de Celeſtio per Africanos conuicto ſcribit: *Hoc vt pleniùs, & manifeſtiùs in illo fieret, expectabatur venturis ex Africa literis,*

in qua prouincia eius aliquantò calliditas euidentiùs innotuerat; Quæ Romam literæ poſtea quam venerunt id continentes non ſufficere hominibus tardioribus, & ſolicitioribus, quòd ſe generaliter Innocentij Epiſcopi literis conſentire fatebatur, ſed apertè eum debere anathematizare, quæ in ſuo libello praua poſuerat &c. neque ſemel Auguſtinus canonum ad Sedem Apoſtolicam tranſmiſſorum mentionem facit. In quibuſdam Proſperi chronicis & præſertim in codice M.S. Auguſtano, quod volumen inter opera eiuſ lé in Bibl. PP. edit. Colon. anno 1618. legitur, duplex Synodus hoc anno Carthagine habita recenſetur: *Honorio XII. & Theodoſio VIII. Coſſ. Concilio apud Charthaginem habito CCXVII. Epiſcoporum ad Pontificem Zoſimum Synodalia decreta perlata ſunt, quibus probatis per totum mundum hæreſis Pelagiana damnata eſt. Valentinianus Conſtantij & Placidiæ filius naſcitur V. Nonas Iulias. Carthaginis concilium contra Pelagianos.* Quæ poſtrema verba imprudenter fortè exſcriptores eraſerunt, ne idem repeteretur, cum tamen eam lectionem cęteris veriorem exiſtimem, nam duplex eo anno Synodus habita fuit; etenim cum literę Zoſimi, queis Africanos pręcipitis iudicij in cauſa Celeſtij accuſabat, Carthaginem IV. Nonas Nouembris delatę fuerint, antequam Synodus plenaria deliberaretur, atque indiceretur, & ex remotis Africę regionibus Epiſcopi conuenirent, reliquum anni tempus elapſum fuit, immò ne Natalem Domini extra ſuas Eccleſias vniuerſi Epiſcopi celebrarent, indictam ab Aurelio diem Synodi arbitror propè Kalendas Februarias.

Rurſus neque verum eſt, quod nonnulli ſcribunt, Pelagianos Romæ damnatos eſſe Kalendis Maij, qua ipſa die etiam in Africa damnati fuere, etenim Africani Patres nihil de Pelagianis auſi fuiſſent ſtatuere, niſi priùs delato in Africam nuncio eorum, quæ Romæ à Zoſimo decreta fuiſſent. Porrò cum literæ Zoſimi, queis ſe plenè Pelagianas tecnas depræhendiſſe ſignificabat, in Africam peruenerint Tertio Kal. Maias, ea enim die acceptæ ſignantur, & ipſis Kalendis Maij ab Aurelio, & cæteris Patribus Pelagiani Carthagine damnati ſint, conſequens eſt, vt illi Romæ prædamnati fuerint, antequam literæ illæ ſcriberentur, quæ cum datę dicantur XII. Kal. Aprilis, rectè inferimus, Pelagianos Romæ damnatos menſe Martio. Inde etiam eadem ſententia improbatur, quòd Honorius legem in Pelagianos emiſit pridie Kal. Maias, vt ex ſubſcriptione patet, vnde priùs ab Imperatore, quàm à Zoſimo proſcripti fuiſſent, oppoſitum ſcribente Poſſidio Epiſcopo Calamenſe, qui in Synodo Carthaginenſi contra eoſdem ſententiam dixit, is enim in libro de vita Auguſtini hæc ſcribit cap. 18. *Inſtantiſſimè etiam Concilijs Africanis Sanctorum Epiſcoporum geſtam eſt, vt Sancto Papæ Vrbis Romæ, & priùs venerabili Innocentio, & poſtea Sancto Zoſimo eius ſucceſſori perſuaderetur, quòd illa ſecta Catholica fide & abominanda, & damnanda fuiſſet. At illi tantæ Sedis Antiſtites ſuis diuerſis temporibus eoſdem notantes, atque à membris Eccleſiæ præcidentes datis literis ad Africanas, Orientis, & Occidentis Eccleſias eos anathematizandos, & deuitandos ab omnibus Catholicis cenſuerunt: Et hoc tale de illis Eccleſiæ Dei Catholicæ prolatum iudicium etiam pijſſimus Imperator Honorius AVDIENS, AC SEQVENS ſuis eos legibus damnatos inter hæreticos haberi debere conſtituit.* Hæc ille.

Ex his Poſſidij verbis refellitur Vſſerius, qui pag. 271. libri memorati ſcribit, Honorium acceptis geſtis Synodi Africanæ, haud expectato Zoſimi decreto, legem in Pelagianos ſanxiſſe, nam iſta in codice à Salmaſio è Thuana

M 2 biblio-

bibliotheca producto talem, inquit, titulum præfert: *Sacrum Reſcriptum acceptis Synodi geſtis datum*. At in vrbana Synodo Zoſimus Pelagianos damnauerat, vti anno ſuperiori in baſilica S. Clementis coram eadem Synodo Celeſtium examini ſubiecerat, & Poſſidius apertè teſtatur, Honorium audiuiſſe, ac ſecutum fuiſſe latum à Zoſimo contra Pelagianos anathema, hoc enim emiſſum eſt menſe Martio, lex verò Honorij in fine tantùm Aprilis. His adde labi Voſſium cap. 45. vbi ſcribit, Oroſium in apologetico laudare plenarium Concilium Africæ Kalendis Maij celebratum anno 418. vocarique ab eodem Synodum Africanam, nam apologiam Oroſij ſcriptam eſſe in Aſia anno 415. eo anno demonſtrauimus, Africanam verò Synodum Oroſius ibidem illam intelligit, quę anno 412. coram Aurelio in cauſa Celeſtij Carthagine coacta fuit abſente Auguſtino, à cuius ſententia Romanam Sedem hęreticus appellauit; Oroſius his in Pelagium inuehitur: *Non vt tu aſſeris cum diſcipulo tuo Celeſtio, cui iam apud Africanam Synodum occulta illa impiorum dogmatum natura confuſa eſt*: At in poſtrema hac contra Pelagianam hęreſim Synodo Africana, non vnus Celeſtius, ſed & Pelagius quoque damnatus fuit.

Cæterùm quantus in plenaria vtraque Africana Synodo Auguſtini labor fuerit, induſtria, ac ſollicitudo, eleganter cecinit Proſper in carmine de Ingratis cap. 2. & 3.

An alium in finem poſſet procedere ſanctum
Concilium, cui Dux Aurelius, ingeniumque
Auguſtinus erat, quem Chriſti gratia cornu
Vberiore rigans noſtro lumen dedit æuo
Accenſum vero de lumine, nam cibus illi,
Et vita, & requies Deus eſt, omniſque voluptas;
Vnus amor Chriſti eſt, vnus Chriſti eſt honor illi,
Et dum nulla ſibi tribuit bona, ſit Deus illi
Omnia, & in ſancto regnat ſapientia templo.
Iſtius ergo inter cunctos, qui de Grege ſancto
Inſanas pepulere feras, induſtria maior,
Maius opus, totum præſtantiùs imbuit Orbem;
Nam quocunque gradum conuertit callidus hoſtis,
Quàue per ambages anceps iter egit opertas,
Huius ab occurſu eſt præuentus, mille viarum
Inſidijs aditum non reperientibus vllum.

Vnius ergo Auguſtini præcipuè induſtria Hęreſis Pelagiana, quę huc vſque ſub Catholica imagine Orbi illuſerat, fucis abraſis de facie à Romano Pontifice Zoſimo, atque Romano etiam Imperatore cognita vtrorumque decretis Chriſtiano Orbe exacta eſt.

Non eſt hic omittendum, quod de eadem per Zoſimum Pelagianorum damnatione ſcribit Marius Mercator in Commonitorio ad Theodoſium Imperatorem, cum ijdem Hęretici Principis patrocinium implorarent. *Atque ob hoc*, inquit de Celeſtio, *à prædicto Zoſimo Epiſcopo ſcriptis amplißimis, vel longißimis prædamnatus eſt, in quibus & ipſa capitula, de quibus accuſatus fuerat, continentur, & omnis cauſa cum eodem Celeſtio ſupraſcripto, quæ de Pelagio magiſtro eius prauiore videretur eſſe, narratur, quorum ſcriptorum & nos hic habemus exemplaria, & ad*

Orien-

Orientales Eccleſias, Ægypti Diæceſim, & Conſtantinopolim, & Theſſalonicam, & Hieroſolymam ſimilia, eademque ſcripta ad Epiſcopos tranſmiſſa ſuggerimus. Vnde Gennadius ſuperiùs cap. 11. laudatus rectè de Innocentij Papę contra Pelagianos decreto ait, quòd illud *Zoſimus latiùs promulgauit*; Nam ille ad Africanos tantum illud tranſmiſit, hic verò ad Cyrillum Alexandrinum, Atticum C.P. Rufum Theſſalonicenſem, Praylum Hieroſolymitanum, itemque ad Alexandrum Antiochenum, qui Orientalium Eccleſiarum Primas erat. Colligitur etiam ex eodem Mercatore, ſeptem illa capita, de quibus Celeſtius Carthagine coram Aurelio accuſatus fuerat, eidem Romæ à Zoſimo obiecta, eorumque damnationem encyclicis literis inſertam, quæ licet interierint, ex damnatis tamen capitulis integra ferè earundem ſententia procul dubio deducitur. Hæc inſuper de eadem Zoſimi encyclica idem Marius Mercator ibidem ſcribit: *Et illa beatæ memoriæ Zoſimi epiſtola, quæ tractoria dicitur, qua Celeſtius, Pelagiuſque damnati ſunt, quæ & Conſtantinopolim, & per totum Orbem miſſa ſubſcriptionibus Sanctorum Patrum eſt roborata; Cui Iulianus, & reliqui complices eius ſubſcribere detrectantes, conſentaneoſque ſe nolentes ijſdem Patribus facere, non ſolum Imperialibus, ſed & Sacerdotalibus ſtatutis depoſiti, atque exauctorati ex omni Italia deturbati ſunt, ex quibus plurimi reſipiſcentes, & à prædicto errore correcti regreſſi ſunt ſupplices ad Sedem Apoſtolicam, & ſuſcepti ſuas Eccleſias receperunt.* Fuiſſe verò octodecim in Italia Epiſcopos, qui Zoſimi encyclicam ſubſcribere recuſarunt, ex inferiùs dicendis conſtabit, nam totidem pro Pelagianis ad Rufum Theſſalonicenſem ſcripſere, quorum tamen maior pars duce Turbantio ad meliorem frugem reuerſa amiſſam dignitatem recepit, Iuliano, Floro, Orontio, Fabio, ac Præſidio obſtinatè in hæreſi perdurantibus, vt lib. 2. cap. 5. dicemus.

CAPVT XV.

Auguſtinus miſſis Hieroſolymam libris Pelagij inſidias detegit. Pergit iubente Zoſimo in Mauritaniam. Diſputat Cæſareæ cum Emerito Donatiſtarum Epiſcopo. Hipponem reuerſus Romam ad Sixtum contra Pelagianos, dein ad Valerium Comitem contra eoſdem ſcribit.

INterea Pelagius Romani iudicij exitum in Palęſtina operiebatur, vbi Albinę, Piniani, eiuſque vxoris Melanię ſenioris alterius neptis familiaritate gaudebat; Hi quidem nobiliſſimi Romanorum tanti quondam cenſus fuerant, vt author vitę S. Melanię apud Surium die 31. Decembris hęc ſcripſerit: *Neque enim vllus alius, excepto Imperatore, de diuitijs cum eis contendiſſet*; At illi ditiſſimo patrimonio in pauperes omni ferè ex parte erogato, atque monaſterijs conſtruendis impenſo in Africam primùm, dein in Palęſtinam ſe receperant. Cum iiſdem adeo arctam neceſſitudinem fouebat Auguſtinus, vt illorum viſendorum cauſa vel maria ſibi volatu pertranſeunda eſſe affirmaret in epiſt. 127. ad eoſdem. Igitur hi, cum Pelagij veteris familię & nobiliſſimæ, & ditiſſimæ clientis vicem dolerent, quòd paſſim tanquam hæreticus traducebatur, hominem conueniunt, rogantque, vt quæcunque contra ipſum iactantur, ſcripto damnet, gratiam Dei, ac peccatum originale fateatur, quæ ab ipſo negari fama

fama erat. Pelagius pluſquam Punica fallendi arte vſus de gratiâ quidem hæc reſpondit: *Anathema, qui ſentit, vel dicit gratiam Dei, qua Chriſtus venit in hunc mundum peccatores ſaluos facere, non ſolùm per ſingulas horas, aut per ſingula momenta, ſed etiam per ſingulos actus noſtros non eſſe neceſſariam*: ex Auguſtino lib. de gratia Chriſti cap. 2. At de peccato originali ex ſymbolo, cuius exemplum Romam miſerat, hæc repoſuit: *iiſdem Sacramenti verbis debere baptizari infantes, quibus & maiores*. Læti igitur nobiles illi coniuges citiſſimas ad Auguſtinum literas dedere, quibus catholicas, vt rebantur, Pelagij ſententias ſignificarunt, eas verò S. Doctor Carthagine accepit, duoſque è veſtigio libros elucubrauit, priorem de gratia Chriſti, poſteriorem de peccato originali inſcripſit, in quorum præfatione hæc habet: *Feſtinante enim perlatore inter occupationes noſtras multo apud Carthaginem, quàm vbicunque alibi denſiores, quantum Deus donare dignatus eſt, vt potuimus, iſta dictauimus*: ex quibus laudati libri Carthagine ſcripti declarantur. Alloquens verò amicos eoſdem ait: *Dilecti à Deo Albine, Piniane, ac Melania*. Baronius ad annum 409. pag. 281. pro Albino Albinam ſubſtituendam arbitratur (erat Albina Piniani ſocrus) anno 419. idem repetit addens: *Niſi præter Albinam matrem fuerit illic Albinus filius*: Sed ea ætate fœminæ maſculina nominis inflexione à viris doctis nominabantur; ita Paulæ filia non Euſtochia, ſed Euſtochium dicebatur, S. Paulinus epiſt. apud Aug. 249. Melaniam *Melanium* nuncupauit, & Hieronymus epiſt. 79. ait: *Albinus, Pinianus, Melania ſalutant vos*; Alibi Auguſtinus epiſt. 124. & 125. Albinam dixit. Hæc adnotaui, ne quis cum Baronio Albinum filium Melaniç fratrem ſine teſte ſupponeret. Cæterum S. Doctor in libro primo de gratia Chriſti demonſtrat, Pelagium nomine tenus Chriſti gratiam adſtruere, neque illam à libero arbitrio, lege, doctrina Euangelica, aut exemplo Chriſti diſtinguere, ſolam poſſibilitatem eadem iuxtà hæreticum adiuvari, non verò reapſe virtutum actus donari; dari illam ex meritis; & ad hoc vt faciliùs tantùm prauis ſuggeſtionibus reſiſtamus; varia deinde teſtimonia, quæ ex editis abs ſe libellis Pelagius in gratiæ commendationem producit, S. Doctor ventilat, quantumque fraudis ſingulis inſit, exponit; manifeſtiſſimis denique pro diuinç gratiç aſſertione Ambroſij pronunciatis opus concludit. Hic tamen eorum ſententia caſtiganda eſt, qui putant Pelagium veram gratiam agnouiſſe, quç ſpeciale quoddam auxilium eſſet humanç voluntati cœlitus donatum, intuſq; eandem mouens, ſed inde erraſſe, quòd ad faciliùs operandum gratiam illam neceſſariam tantùm eſſe voluerit; Etenim Pelagius ſentiebat, eas eſſe liberi arbitrij vires, vt ſe ſolo quarumcunque virtutum actus poſſet licet difficulter elicere, idem verò diuinç legis, ac doctrinç Euangelicç inſtructione ſuffultum eaſdem ſibi virtutes faciliùs comparare poſſe autumabat; horum luculentiſſimus teſtis venit Auguſtinus in hoc libro de gratia Chriſti, in quo cap. 40. hçc ſcribit: *In quibus eius verbis certè manifeſtum eſt, ita eum velle, nos adiuvari gratia Spiritus Sancti, non quia ſine illo etiam per ſolam naturæ poſſibilitatem non poſſumus reſiſtere tentatori, ſed vt faciliùs reſiſtamus. Quod tamen qualecunque, & quantulumcunque adiutorium, eum credibile eſt, in hoc conſtituere, quod nobis additur ſcientia, reuelante ſpiritu per doctrinam, quam vel non poſſumus, vel difficilè habere poſſumus per naturam*. En gratia Pelagiana, qua facilior nobis ad virtutes via ſternitur, nempe ſcientia, & doctrina, non verò interna quædam motio ſingulari Dei pro-

prouidentia nobis impreſſa; Nō ergo Pelagius veram gratiam vnquam agnouit, ſed fucato gratiæ vocabulo conatus eſt, inuidiam frangere, & piorum offenſionem declinare. In altero libro de peccato originali tradit, Celeſtium tum Carthagine, tum Romæ palam originalem culpam negaſſe, & vtrobique ob illud dogma damnatum; idem & Pelagium docere, licet verbis aliud dicere videatur; vitiatam naſci hominum naturam, nec ſanari lege Moyſis, vel exemplo Chriſti, ſed ſola gratia, & fide à Deo homini infuſis; bonas eſſe nuptias, malam autem libidinem, ſine qua nuptiarum bonum, nempe filiorum generatio, haberi non poteſt. Hæc duo ad Pinianum volumina damnatis à Zoſimo Pelagianis ſcripta abs ſe fuiſſe teſtatur S. Doctor lib. 2. Retract. cap. 50. Hinc reijcitur Voſſius lib. 1. hiſt. Pelag. cap. 13. ſcribens, hoſce libros editos fuiſſe *ex Synodi* Carthaginenſis ſcilicet ſub Innocentio anno 416. *poſtulato, quemadmodum liquet ex epiſtola* 110. nam compoſiti ſunt libri illi Carthagine anno 418. ſcripta verò laudata in epiſtola 110. fuere geſta Synodalia Hippone elucubrata, vt ex memorata epiſtola apertè deducitur, ſed de his cap. 10. abundè diximus.

Auguſtinus id temporis agebat Numidarum legatum, etenim cum Synodus Kalendis Maij cogi cœpiſſet, nec ob plurimas Eccleſiarum Africæ cauſas ibidem diſcutiendas breui ſolui poſſet, ne tot Epiſcopi moleſtiores Carthagine moras pati cogerentur, ex ſingulis prouincijs terni Patres ſelecti fuerunt, qui cæteris domum reuerſis quælibet Eccleſiaſtica negotia plena authoritate diſcuterent. Pro Numidis legatione fungebantur Alipius Tagaſtenſis, Auguſtinus Hipponenſis, ac *Reſtitutus*. Interim Zoſimi literæ ſuperueniunt, quibus Auguſtinus, & Alipius Cæſaream Mauritaniæ ad nonnulla expedienda deſtinantur: *Ex* epiſt. 157. Cum illuc S. Doctor perueniſſet, diſputationem publicam habuit cum Emerito Donatiſtarum Cæſareenſis vrbis Epiſcopo, præſentibus Deuterio Metropolita Catholico Cæſareenſi, Alipio, Poſſidio, aliiſque Epiſcopis, vniuerſo Clero, ac frequentiſſima plebe; exitum deſcribit Auguſtinus lib. 2. contra Gaudentium cap. 6. *Affuit maxima multitudo, nihil pro ſua, ſeu pro veſtra defenſione dicere potuit, communicare noluit, dilatus perſeuerauit, conuictus obmutuit, illæſus abſceſsit*. Geſta verò à publicis Notariis excepta ſunt, quorum hocce initium legitur: *Glorioſiſsimis Impp. Honorio XII. & Theodoſio VIII. Coſſ. Duodecimo Kal. Octobris Cæſareæ in Eccleſia maiori &c.* Erat in ea vrbe vetus quidem, ſed crudelis conſuetudo; ſolemni congreſſu ſtatis diebus ſingulis annis ciues duas in partes diuiſi lapidibus ſe obruebant, quam pluſquā ciuilem pugnam *cateruam* nominabant; Eam tamen conſuetudinem ab Auis per longam annorum ſeriem traditam ſuis declamationibus Auguſtinus tandem antiquauit, dum ibidem hoc anno moras necteret. Ex lib. 4. de doctr. Chriſt. cap. 24.

Cum Auguſtinus Cæſareæ varijs occupationibus detineretur, Renatus Monachus ipſius familiaris epiſtolā ab Optato Epiſcopo, qui ipſum de animæ origine conſulebat, accepit, quam cum Auguſtino legendam tradidiſſet, accidit, vt Mureſſes Epiſcopus Optati neceſſarius eò adueniret, qui de eodem argumento ab hoc ipſo ad ſe miſsas fuiſſe literas Auguſtino ſignificauit, Sanctum Doctorem ſimul conſulens, roganſque, vt ipſemet quid ſentiendum foret vel ſibi coram, vel Optato per literas exponeret; quod etiam cum Renatus

tus vrgeret, Auguſtinus eruditam ad Optatum epiſtolam miſit, in qua apertè fatetur, dubium iam inde à pluribus annis ſe eſſe de animæ origine, num crearetur immediatè à Deo, vel per traducem à parentibus in filios deriuaret, de qua re nihil ex Scripturis certi colligi poſse oſtendit; ſcripſiſſe ſe ea de re ad Hieronymum, à quo nondum reſponſionem acceperat, quodlibet tamen aſſeratur, adſtruendum eſſe peccatum originale, quod contra Pelagium, ac Celeſtium Eccleſia Romana credendum eſſe decreuit, mittere verò ſe exempla recentium literarum, ſiue quæ ſpeciatim ad Africanos, ſiue quæ vniuerſim ad omnes Epiſcopos de memorata Sede manarunt, ſtatimque ſubdit damnatam illis in literis Pelagij argumentationem, qua ex animarum creatione tolli originis peccatum contendebat, recitans etiam fragmentum epiſtolæ Zoſimi, quæ intercidit. Duas alias epiſtolas Auguſtini de eodem argumento ad Optatum datas citat Sanctus Fulgentius lib. 3. de verit. prædeſt. & grat. verſus finem, quæ tamen interiere, illa verò ponitur inter epiſtolas Auguſtinianas tomo 2. num. 157.

Rebus Cæſareæ expeditis Auguſtinus Hipponem redijt, ibique plures ad ſe tranſmiſſas literas accepit, has inter erant duæ Valerii Comitis, ſimulque epiſtola ſatis prolixa Sixti Presbyteri Romani, qui Celeſtino Papæ poſtea ſucceſſit, detulerat eas Firmus Presbyter, atque abſente Auguſtino literis Hippone relictis, aliò diuerterat ex epiſtola 105. initio. Hic Firmus Paulæ, eiuſque filiæ Euſtochii amicus anno 414. *ob rem earum Rauennam, & inde in Africam, Siciliamque* directus, vt ſcribit Hieronymus epiſt. 30. apud Auguſtinum, dum Rauennæ moraretur, Valerii Comitis intima familiaritate vſus fuerat, erat ille Honorii Imperatoris Dux, ad quem etiam aliquoties ſcripſerat Auguſtinus, ſed nullum ab eo reſponſum tulerat, illius tamen hoc anno tres literas accepit, vnam per Vindemialem Epiſcopum, & per Firmum, vti diximus, duas ex initio lib. 1. de nuptiis, & concupiſcentia. Cum verò Pelagiani à Zoſimo Romæ damnati ſunt, Firmus aderat Romæ, vnde Auguſtinus eundem ad Sixtum ſcribens vocat *non ſolùm aduectorem ſcriptorum tuorum, verùm etiam narratorem, teſtemque factorum*. epiſt. 105. Sixtus cum falſis Pelagianorum rumoribus, qui illum ſectæ Patronum publicabant, malè ſe in Africa audire intelligeret, breues ad Aurelium literas miſerat, queis talem à ſe notam excuteret, paulò verò poſt proficiſcenti in Africam Firmo epiſtolã ad Auguſtinum, & Alipium dedit, quam cum Auguſtinus ingenti lætitia perfuſus legiſſet, eandem cum breuiori reſponſo ad Alipium per Albinum Acoluthum legendam tranſmiſit; Verùm remeante ex Africa in Italiam Firmo prolixiorem ad eundem Sixtum epiſtolam Auguſtinus perſcripſit, in qua vniuerſæ Catholicæ doctrinæ contra Pelagianos aſſertæ compendium poſuit. Oſtendit ex eadem maſſa originali peccato infecta alios miſericorditer liberari, aliis iuſtè in eadem perditionis maſſa relictis; Pelagianos conclamantium piorum vocibus preſſos gratiæ auxilium iam tandem fateri, ſed ex humanis meritis illud ſuſpendere, ad gratiam nulla merita ſupponi, quoniam meritis impii non gratia, ſed pœna debetur. Pelagianos gratiam ſine meritis datam perperam contendere eſſe humanam naturam; Fidem ſine vllis meritis à Deo homini donari, idque pluribus Sacrarum literarum teſtimoniis comprobat; Orationem ipſam inter gratiæ munera computandam; Nullam peccatoribus

aduer-

aduerſus iudicia Dei inſcrutabilia excuſationem ſuppetere, nam ſi excuſatio illa iuſta eſſet, non inde iam gratia, ſed iuſtitia liberaret; Qui Deum in gratuitæ gratiæ largitione perſonarum acceptorem obijciunt, in paruulis omnes argumentationis vires perdere, quorum tam plurimi ſine meritis ſaluantur: Iacob ſine meritis à Deo electum, Eſau ob peccati demeritum reprobatum; Non damnari paruulos ob peccata, quæ ſi viuerent, perpetrarent, cum non commiſſorum delictorum minimè ſit vltor Deus; Originalis peccati per fideles genitores transfuſionem exemplo oleæ, & oleaſtri explicari, illudque ex eccleſiæ cęremonijs in exſufflandis, & exorcizandis infantibus in baptiſmo euidenter conuinci. Hæc Epiſtola 105. ad Sixtum, ita enim numeratur inter Auguſtinianas, non modò vltimo ictu Pelagianos confecit, ſed & Semipelagianos, antequam orirentur, ſuffocauit, dum initium fidei ex meritis, & infantium nunquam futura merita, vel demerita irriſit, atque electionem Dei prædeſtinantis omnia humana merita præcedere aſſeruit, vnde factum eſt, vt huic epiſtolæ Semipelagiani poſtea exorti acerrimè contradixerint teſte Auguſtino lib. de dono perſeuer. cap. 21. Vim autem occupationibus ſuis interrumpendis longioris epiſtolæ dictandæ gratia ſe feciſſe S. Doctor teſtatur non ſolùm, vt virum eruditum, & magni apud Romanos nominis in ſententia confirmaret, ſed quia probè ſciebat, eandem epiſtolam Romæ ab vniuerſis legendam fore, atque exſcribendam.

At cum Auguſtinus intelligeret, nonnullos apud Valerium Comitem ſibi imponere, quod nuptias damnaret aſſerendo originale peccatum, librum priorem de nuptijs, & concupiſcentia ad Valerium eundem tranſmiſit, quem vel hoc anno ferè exeunte, cum Cæſareea Hipponem redijt vel initio ſequentis elucubratum fuiſſe non dubito: Docet in eo volumine, bonas eſſe nuptias, malam verò concupiſcentiam, qua benè vtuntur nuptiæ, originis reatum tolli per baptiſmum, cum quo omnis homo naſcitur ſubditus Diabolo: Hominem factum à creatore, captiuatum à deceptore, indigum Redemptoris; filios ob originalem maculam naſci peccatores à mundis, & ſanctis parentibus, idq; exemplo oleæ, & oleaſtri ſatis congruè explicari; nullum in paradiſo fuiſſe nuptiarum pudorem, qui poſt peccatum ex effrænibus concupiſcentiæ motibus nobis ineſt, eſſeque eandem concupiſcentiam vehiculum originalis peccati, eiuſque reatum dimitti in baptiſmo; egregio verò S. Ambroſij Mediolanenſis à Pelagio eximiè laudati teſtimonio opus concludit. Erat Valerius Comes Auguſtini ſtudioſus, eiuſque libros libenter euoluebat, *Nam & hoc*, inquit Auguſtinus in proœmio, *comperi, quod inter tuas multas, magnaſque curas, facilè, ac libenter legas, noſtriſque opuſculis, etiam, quæ ad alios conſcripſimus, ſi quæ in manus tuas venire potuerunt, admodum delecteris*; & in fine libri eiuſdem ſtudium commendans, intelligere ſe dicit, *quòd tam libenter legas, vt etiam nocturnas aliquas horas lectioni vigilanter impendas*. Ex quibus calumnia Iuliani euaneſcit, qui Auguſtino poſtea vitio vertit, quòd libros viro militari nuncuparet, Valerius enim & literis, & armis ſimul vacabat, quò & diſceret facienda, & faceret dicenda, quæ ſumma virorum laus eſt. Libeat autem hic inſinuare, quantùm abhorreret modeſti vir ingenij Auguſtinus à dedicandis libris Nobilibus, ac Principibus viris; Hæc enim ibidem cap. 2. ſcribit: *Mihi nunquam placuit, cuiquam illuſtri viro, & tanta, quanta es ipſe, ſublimitate conſpicuo,*

præſertim non ocioſa dignitate iam fruenti, ſed adhuc actibus publicis, eiſdemque militaribus occupato aliquid meorum opuſculorum legendum non à me petenti, non tam diligenter, quàm impudenter impingere. Inter cauſas autem, cur eidem Comiti opus præſens inſcripſerit, hanc ſecundo loco poſuit: *Quia prophanis*, ait, *iſtis nouitatibus, quibus hic diſputando reſiſtimus, tu poteſtate curando, & inſtando efficaciter reſtitiſti*. Hunc librum ad Valerium *poſt damnationem Pelagij, Celeſtijque conſcripſi*, inquit Auguſtinus lib. 1. ad Bonif. cap. 5. Iulianus, ſocijque hunc nobiliſſimum virum pluſquàm Vatiniano odio perſequebantur, etenim ipſum Imperatorem Honorium contra Pelagianos ſemper excitans prauis eorum conatibus obuiàm ibat. Fuit hic Valerius magna apud Principem in æſtimatione. Anno 425. erat Comes rei priuatæ, ad quem datum legitur reſcriptum lib. 10. Cod. Theod. *L.* 32. *de petit. & vltrò datis*. Theodoſio XI. & Valentiniano Cæſ. Conſſ. Item anno 427. erat Comes ſacrarum largitionum ex lib. 10. Codicis eiuſdem *L.* 17. *de murilegulis &c.* Hierio, & Ardabure Conſſ. Idem etiam anno 432. geſſit conſulatum ordinarium; anno verò 435. erat Magiſter officiorum, extat enim ibidem lib. 7. tit. 8. *L.* 16. *de metatis* reſcriptum ad Valerium *Magiſtrum officiorum, & exconſulem* datum Theodoſio XV. Coſ. Vnde Iulianus, cum ab Auguſtino nuncupatos Valerio libros mille dicterijs impeteret, Valerium *Patronum* tantùm Auguſtini nuncupauit, & libro 1. operis imperfecti cap. 17. eundem *militiæ ſudoribus occupatum* dixit, viri enim potentiam reueritus ab omni conuicio abſtinuit.

CAPVT XVI.

Moritur Zoſimus, inde ſchiſma inter Eulalium, & Bonifacium conflatur. Placidia ſoror Honorij ad Auguſtinum ſcribit. Quid de ſchiſmate Pelagiani publicarent. De legatione Alipij ad Imperatorem contra Pelagianos Baronij, Ianſenij, ac Scriptorum Auguſtinenſium chronologia non probata. Edictum Honorij contra Pelagij, ac Celeſtij defenſores, itemque literæ Aurelij Primatis Carthaginenſis contra eoſdem.

Anno CCCCXIX. EXeunte anno ſuperiore 418. deceſſerat Zoſimus Papa de diuina gratia optimè meritus, nam licèt initio Pelagianorum fraudibus circumuentus mitiùs cum ipſis egerit, eorundem tamen dolis per Africanos Patres ſibi patefactis, tam vehementi ictu illos proſtrauit, vt ſe ſe humo tollere nunquam poſtea valuerint, datis enim ad totius Orbis Epiſcopos literis eoſdem ſacro anathemate percuſſit; idem Auguſtinum maximè coluit, ſuumque ad Cæſareenſem Eccleſiam legatum deſtinauit. Cæterum mortuo Zoſimo periculoſa tempeſtas Romanam Eccleſiam adorta eſt inter Bonifacium, & Eulalium ſchiſmate conflato. Honorius Imperator vrbanis diſſidijs cognitis, ne factionum Principes præſentia tumultum augerent, mandauit Symmacho Vrbis Præfecto, vt vtrumque Pontificem nuper electum Roma dimitteret, at ne Romani futura feſta Paſchalia ſine Antiſtite peragerent, eam curam Achilleo Spoletinæ Eccleſiæ Epiſcopo demandauit, omnia interim tentans, quo diſſidentes componeret. Verùm cum grauioris difficultatis id negotium cerneret, ſtatuit Synodum plenariam apud Spoletum cogere, quare Africanos Patres

ad

ad eandem per literas euocauit; Cardinalis Baronius eaſdem ex codice Vaticano publicauit ad hunc annũ 419. queis indicitur Synodus *intra diem Iduum Iuniarum*. Præter verò ſacras diuales idem Imperator priuatas literas, ait Baronius, ad Aurelium Primatem ſcripſit; eiuſdẽm pariter exempli literas ab eodẽ Honorio datas ad Auguſtinum, ac ſex alios Epiſcopos ex laudato codice idem teſtatur eadem epiſtola ibidem recitata, in qua hæc leguntur: *Sed quamuis ſacra Domini Germani mei Auguſti Principis ad Italiæ Synodum euocans auctoritas non negligenda prouenerit, ſocianda ſpecialiter etiam Serenitatis noſtræ ſcripta iudicamus*; dicitur epiſtola data Tertio Kal. Aprilis Rauennæ. Cardinalis ſubdit Num. 24. *Quod autem ait, alias ante literas datas ad ipſos Epiſcopos per Germanum ſuum, Honorius Imperator Conſtantium intelligit, cui ob præclaras res geſtas aduerſus tyrannos ſororem ſuam Gallam Placidiam dedit vxorem*. Labitur vir inſignis, nam anno 419. Conſtantius non erat Imperator Auguſtus, ille verò, qui priores ad Africanos literas dederat, nuncupatur ibidem *Dominus meus Germanus Auguſtus Princeps*; anno tantùm ſequenti ex ipſius Baronij ſententia Conſtantius dictus eſt Auguſtus, vel certè, vt monſtrabo, anno 421. quare eo titulo illis in literis idem minimè deſignatur. Præterea eodem anno, eademque de re Conſtantius, ac Symmachus vltrò, citròque literas conſcripſere, quas ibidem Baronius recitat; Symmachus verò eaſdem ita inſcribit: *Domino ſemper illuſtri, & per cuncta magnifico, meritòque ſublimi, & præcelſo Conſtantio Symmachus*. Neque ſemel Conſtantium aut Principis, aut Auguſti nomine honorauit. Ex quibus obiter reijcitur ſententia Panuinij conterranei mei, qui lib. 1. Rom. Principum ſcribit, Theodoſio Auguſto VII. & Palladio Conſſ. anno nempe 416. Honorium Placidiam ſororem Conſtantio in vxorem tradidiſſe, eundemque Cæſarem deſignaſſe, quæ Cuſpiniani, Blondi, aliorumque ſententia fuit, etenim Conſtantius à Symmacho Nobiliſſimus, Cæſarque appellatus fuiſſet; certè in reſcripto Honorij dato anno 416. Rauennæ Kal. Martij ex *Cod. Theod. lib.* 15. *L.* 14. *de infirmandis his, quæ à tyrannis &c.* Conſtantius vocatur *ſolummodo Comes, & Patricius*, quin immò nuptias cum Placidia ineunte anno 417. celebrauit, vt ex Olympiodoro cap. 19. oſtendemus. Quare binę illę priuatę epiſtolæ, quarum vna ad Aurelium, altera ad Auguſtinum data fuit, ſcriptæ ſunt citra dubium ab ipſa Placidia Honorij ſorore, atque vxore Conſtantij Comitis, ac Patricij, quod poterat ſatis cognoſcere inſignis annalium ſcriptor, dum illa ibidem *Germanum ſuum Auguſtum Principem* appellabat, cuius tantum erat oborto ſchiſmate Epiſcopos ad Synodos vocare, non verò Conſtantij priuati adhuc viri. Ita eadem ipſa Placidia de obliteranda poſtea pſeudoſynodo Epheſina à Dioſcoro Alexandrino contra S. Flauianum celebrata literas dedit ad Theodoſium Imperatorem, itemque ad Æliam Pulcheriam Auguſtam, quæ habentur inter epiſtolas præambulares Synodi Chalcedonenſis. Eo pacto corrigendus eſt Scriptor Sæculorum Auguſtinenſium, qui more ſibi familiari cum Baronio laudatam epiſtolam ad Auguſtinum non Placidiæ, ſed Honorio adſcribit anno 419. itemque Ludouicus ab Angelis lib. 5. de vita Aug. cap. 16. Eulalius vrbe, vti diximus, pulſus XV. Kalen. Aprilis contra Honorij decretum eandem ingreſſus, atque feſtis Paſchalibus in baſilica Conſtantiniana celebratis Imperatorem ad iracundiam excitauit, qui Tertio Nonas Aprilis decretum ad Symmachum miſit, quo Eulalio eiecto Bonifacius

Digitized by Google

Pontifex iuſſus eſt ſedere, in quem & cleri Romani, & populi frequentiora ſuffragia conſpiraſſe didicerat, cum verò Imperatoris literæ Romam VI. Idus Aprilis perueniſſent, Symmachus ſtatim Eulalio expulſo, ac Bonifacio ingenti ciuium plauſu in Sede Apoſtolica conſtituto finem diſſidijs fecit, ſimulque mandatum de Synodo Spoleti habenda per Largum Proconſulem in Africa reuocatum fuit.

Interim Pelagiani hocce Eulalij ſchiſma ob damnatam anno ſuperiore Pelagij, ac Celeſtij doctrinam ab vltore Numine permiſſum publicabant, quam ſanè calumniam repellens Auguſtinus dixit: *Memento ſanè quemadmodum de conſtituendo Epiſcopo diſſenſionem populi Romani inſultabundus obiectas; Quod abs te quæro, vtrum homines ſua fecerint voluntate? Quod ſi neges, quomodo liberum defendis arbitrium? Si autem fateris, quomodo autem eam vocas vltionem Dei, atq; à veſtro dogmate exorbitas, dum putari diuinitus vindicatum affectas? An tandem aliquando concedis, quod obſtinatiſsima contentione negaueras, occulto iudicio fieri, vt in ipſis hominum voluntatibus inueniatur aliquid, quod & peccatum ſit, & pœna peccati? Hoc enim niſi in iſta tua ſententia ſapuiſſes, nullo modo factum hominum vltionem Dei eſſe dixiſſe. l.6. con. Iul. c. 12.* Deinde ſchiſmatis inter S. Damaſum, & Vrſicinum exemplo vſus, cum nondum Pelagiani orti fuiſſent, inanem hæretici calumniam oſtendit. Pelagianos quidem contra Bonifacium Romæ ſtetiſſe ſcribit Baronius: Et ſanè litigantibus Paſtoribus Lupi ad Catholicas caulas fremebant, & Zoſimi timore depoſito vbique turbas dabant, quo etiam tempore Celeſtium ſe ſe Vrbi inſinuaſſe arbitror, qui poſtea inſtante Bonifacio à Conſtantio inde expulſus fuit.

Hic annus CCCCXIX. ob famoſam Alipij noſtri Tagaſtenſis ad Honorium ſuſceptam contra Pelagianos legationem à Baronio, Ianſenio, noſtriſque Riuio, ac Torello celebratur. Mirum in rem planè falſam vniuerſos tanta concordia conſpiraſſe. Alipium ob Pelagianos præcipuè coercendos, aliaque Africanæ Eccleſiæ negotia expedienda ter ad Comitatum in Italiam veniſſe oſtendemus, hoc enim inſtituto noſtro plurimùm congruit, cum nullus Patrum poſt Auguſtinum plus Alipio pro diuina gratia aduerſus ſuperbiſſimos hæreticos inſudauerit, ille enim non modò ſcriptis ad doctiſſimos quoſque literis eoſdem exagitauit, verùm etiam longarum nauigationum incommoda deuorans impias eorum machinas fregit, vt planè mirum ſit, apud Pelagianarum rerum ſcriptores adeo tenuem de Alipio mentionem fieri, eamque non eo, quo deberet tempore, vt mox oſtendo; Etenim Baronius, alijque poſt ipſum Alipium in Italiam ad Honorium anno 419. profectum fuiſſe ſcribunt, atque ſanctionem contra Pelagianos à Principe impetraſſe datam V. Idus Iunij, eamque ſecum in Africam detuliſſe; Certum tamen eſt eo tempore Alipium Carthagine Synodi cauſa adfuiſſe, in qua ſubortis grauibus diſſidijs de appellationibus tranſmarinis, Alipius in ſeſſione habita VIII. Kal. Iunij ſententiam dixit, idemque III. Kal. eiuſdem menſis acta ſynodi ſubſcripſit, vt capite ſequenti latiùs parebit, quare certum eſt eo tempore Alipium non degiſſe apud Rauennam, neque ab Honorio contra Pelagianos reſcriptum coram impetraſſe. Honorius quidem cum aliunde accepiſſet, quoſdam Epiſcopos Pelagianis publicè pro ſecta loquendi facultatem in Africa permittere, datis ad Aurelium Carthaginenſem literis, ſeueriſſima id lege prohibuit; exemplum

epi-

epiſtolæ è Vaticano codice magni Baronij diligentia exſcriptum ſubijcimus.

Imperatores Honorius, & Theodoſius Auguſti Aurelio
Epiſcopo Salutem.

DVdum quidem fuerat conſtitutum, vt Pelagius, & Celeſtius nefandi " dogmatis repertores ab Vrbe Roma veluti quædam Catholicæ verita- " tis contagia pellerentur, ne per ignorantiam mentes ſæua perſuaſione per- " uerterent; In quo ſecuta eſt Clementia noſtra iudicium Sanctitatis tuæ, quo " conſtat eos ab vniuerſis iuſtæ ſententiæ examinatione eſſe damnatos. Sed quia " obſtinati criminis pertinax malum, vt conſtitutio geminaretur coegit, recen- " ti quoque ſanctione decreuimus, vt ſi quis eos in quacunque prouinciarum " parte latitare non neſciens, aut propellere, aut prodere diſtuliſſet, præſcrip- " tæ pœnæ velut particeps ſubiaceret. Præcipuè tamen ad quorundam Epiſco- " porum pertinaciam corrigendam, qui prauas eorum diſputationes vel tacito " conſenſu adſtruunt, vel publica oppugnatione non deſtruunt: Pater cariſſi- " me, atque amantiſſime ſanctitatem tuæ authoritatem cauere conueniet, qua- " tenus in abolitione pr poſteræ hæreſis omnium deuotio Chriſtiana conſen- " tiat. Religio itaq; tua competentibus ſcriptis vniuerſos faciat admoneri ſci- " turos definitione teſtimonij tui hanc tibi definitionem eſſe præſcriptam, vt " quicunq; damnationi ſupra memoratorum, quo pateat mens pura, ſubſcribe- " re impia obſtinatione neglexerint, Epiſcopatus amiſſione mulctati interdicta " in perpetuum expulſi ciuitatibus communione priuentur. Nam cum ipſi nos " iuxta Synodum Nicænam confeſſione ſincera conditorem rerum omnium " Deum, imperijque noſtri veneremur authorem, non patietur ſanctitas tua ſe- " ctæ deteſtabilis homines in iniuriam religionis noua, & inuſitata meditantes " ſecretis tractatibus occultare ſacrilegium publica ſemel authoritate damna- " tum; Vna enim, eademque culpa eſt eorum, qui aut diſſimulando conniuen- " tiam, aut non damnando fauorem noxium præſtiterint. *Et alia manu*. Diui- " nitas te per multos annos ſeruet incolumem Pater cariſſime, atque amantiſſi- " me. Data V. Idus Iunias Rauennæ Monaxio, & Plinta Coſſ. "

Eiuſdem exempli, literas ab Honorio ad Auguſtinum ſcriptas teſtatur Baronius, qui in eodem codice hæc legit: *Eodem tenore etiam ad S. Auguſtinum datum reſcriptum*. Ad annum 419. pag. 445. Aurelius Honorij literis acceptis encyclicam ad omnes Byzacenos, & Arzugitanos ſcripſit, qua Imperatoris decreta eiſdem ſignificabat, illius verò exemplum ſubijcio.

Dilectiſſimis, ac deſiderabilibus fratribus, ac Conſacerdotibus Donatiano
primæ ſedis, Ianuario, Felici, Palatino, Primiano, Gaiano, & alij
Gaiano, Ianuario, Victorino, & cæteris per tractum prouinciæ
Byzacenæ, & Arzugitanæ conſtitutis Aurelius Epiſcopus.

SVper Celeſtij, & Pelagij damnatione, eorumque dogmatibus participem " ſanctam dilectionem veſtram in plenario Concilio fuiſſe commemini, di- " lectiſſimi, ac deſiderabiles Fratres; Sed quoniam pro honore Dei, in cuius "

manu

« manu cor Regis eſt conſtitutum, glorioſiſſimorum Principum Chriſtianorum « fidem rectam, & Catholicam cuſtodientium acceſſit authoritas, quam per hu« militatem meam vniuerſis Coepiſcopis meis voluit intimari: idcircò hono« rabilem fraternitatem veſtram miſſis exemplaribus inſtruere feſtinaui, ne « quid mali in aliqua parte prouinciæ ex ſupradictorum ſerpentina perſuaſione « ab vniuerſali Eccleſia totius Orbis excluſa fortaſſe ſubrepat; Ob hoc ergo « tam neceſſaria conſtitutio Chriſtianorum Principum charitatem veſtram la« tere non debuit, & ad me ab eis datæ literæ, quarum ſimul exemplaribus le« ctis, quemadmodum ſubſcribere vnuſquiſque veſtrum debeat, dilectio veſtra « cognoſcat, ſiue quorum Synodalibus geſtis ſubſcriptio iam tenetur, ſiue qui « non potuiſtis eidem plenario totius Africæ intereſſe Concilio; quò cum in ſu« pradictorum hæreticorum damnatione omnium veſtrum fuerit integra ſub« ſcriptio, nihil omnino ſit, vnde vllius diſſimulationis, vel negligentiæ, vel « occultæ forſitan prauitatis aliqua videatur merito remanſiſſe ſuſpicio. *Et « alia manu*: Opto, Fratres, benè viuatis mei memores. Data Kalendis Au« guſti Carthagine Monaxio, & Plinta Conſſ.

Arzugitanæ regionis mentionem facit codex Synodorum Africæ cap. 16. *Quia in Tripoli fortè, & in Arzuge interiacere videntur barbaræ gentes*, & cap. 19. *Cogitare etiam debetis fratres, quia hoc ſibi & Tripolitani, & Arzugitani fratres potuerunt exigere*: Ex quibus patet minus rectè ab Ortelio in tabulis Geographicis, vbi Africam deſcribit, Tripolim cum Arzuge confundi. Arzugem magis, quàm Byzacium, & Tripolim, ad meridiem accedere diſertè ſcribit Auguſtinus epiſt. 48. ad Vincentium, irridens enim vanum illud interpretamentum, cui Donatiſtæ illa Scripturæ verba *vbi paſcas, vbi cubes in meridie*, ſubijciebant, quaſi Deus fidem Orthodoxam apud ſolos Donatiſtas in meridianis Africæ regionibus degentes remanſuram denunciaſſet, hæc habet: *Si enim hoc ſcripturarum loco meridies Africa intelligenda eſt in parte Donati, quæ ſub cæli ferventiori plaga eſt, omnes vos Maximianiſtæ ſuperabunt, quorum ſchiſma in Byzacio, & in Tripoli exarſit; Sed confligant cum eis Arzuges, & hoc magis ad ſe pertinere contendant, Mauritania tamen Cæſarienſis Occidentali, quàm meridianæ parti vicinior, quando nec Africam ſe vult dici, quomodo de meridie gloriabitur?* Hæc Auguſtinus; Sed de Arzugitana prouincia vide inferiùs lib. 2. cap. 7.

Cant. 1.

CAPVT XVII.

Cogitur Synodus Africana, ac de appellationibus tranſmarinis agitur. Recitatur codex Conciliorum Africæ, & canones contra Pelagianos ſtatuti in eadem Synodo leguntur. Marius Mercator Pelagianorum hoſtis, ac S. Doctoris Hipponenſis amicus laudatur. Bucherij metachroniſmus caſtigatur. S. Auguſtinus à M. Antonij de Dominis calumnia in cauſa de appellationibus vindicatur.

GRauis hoc anno controuerſia Auguſtinum cæteroſque Africanos Patres exercuit. Vrbanus ex Hipponenſi eiuſdem Auguſtini Clero ad Siccenſem cathedram promotus Apiarium presbyterum quorundam criminum reũ

Syno-

Digitized by Google

Synodali ſententia ex Siccenſi Eccleſia amouendum curauerat, at ille appellationem ad Zoſimum interpoſuerat, qui ſtatim Fauſtinum Potentiæ in Piceno Epiſcopum, vnàque Philippum, & Aſellum presbyteros ſuos è latere legatos in Africam deſtinauit, vt Apiarij cauſam retractarent; At Africani ægrè ferebant, & acerbè, damnatos in prouincijs Africæ ad tranſmarina iudicia prouocare; cum verò Apoſtolici legati eas appellationes à Nicæna Synodo approbatas aſſererent, neque id in Nicænis canonibus, qui in Africanis Eccleſijs ſeruabantur, legeretur, grauiſſima, ac penè diuturna contentio ſuborta eſt. Mortuo paulò poſt Zoſimo ac ſuccedente Bonifacio hoc anno 419. in plenaria Synodo Africana de appellationibus diſputatum fuit. Africani prætendebant inolitam vel ab ipſis Chriſtianæ religionis apud Africam primordiis conſuetudinem, nempe vt Presbyteri, Diaconi, ac clerici inferiores in ſuis quique prouinciis iudicarentur ad tranſmarinos iudices appellatione omninò interdicta; hoc ipſum Baronius, cæteriq; arbitrantur decretum fuiſſe in Synodo priori Mileuitana canone XXII. at canones illos ad illam Synodum non pertinere ſuperiùs cap. 10. oſtendimus, ille canon iiſdem omninò verbis conditus fuit à plenaria Synodo Carthaginenſi Honorio XII. & Theodoſio VIII. Conſſ. anno ſuperiore 418. in qua canone XVII. tranſmarinæ appellationes vetantur, quod decretum ob tentatam id temporis contra Africanæ Eccleſię conſuetudinem ab Apiario appellationem emiſſum exiſtimo; laudata verò conſuetudo colligitur ex Auguſtino epiſt. 162. vbi de Cęciliano Carthaginenſi, ac collegis Epiſcopis ait: *Neque enim de presbyteris, aut diaconis, aut inferioris ordinis clericis, ſed de collegis agebatur, qui poſſent aliorum collegarum iudicio, præſertim Apoſtolicarum Eccleſiarum, cauſam ſuam integram reſeruare:* ſcripta fuit hęc epiſtola ad Epiſcopos Donatiſtas, poſt quam ad eoſdem alteram dedit, nempe 163. in hac verò ſcribit Auguſtinus, ſe ad Cirtenſem Eccleſiam perrexiſſe ordinandi cauſa Epiſcopi; Fuit hic Fortunatus anno 398. vt lib. 2. cap. 7. probabimus in Profuturi locum ſuffectus; quę ideo ex Auguſtino adduxi, ne quis fortè arbitraretur, S. Doctorem in laudata epiſtola 162. canonem illum 22. vulgò Mileuitanum ſecutum, cum epiſtola quadriennio ad minus iſtam Synodum pręceſſerit: Et quidem de canonibus Mileuitanis video Chiffletium in eadem mecū eſſe ſententia. At non modò perpetua Africę conſuetudo memoratis appellationibus obſtabat, verùm etiam ſumma proſequendi extra prouinciam iudicii difficultas, hęc enim Africani ad Celeſtinum ſcripſere: *Quomodo ipſum tranſmarinum iudicium ratum erit, ad quod teſtium neceſſariæ perſonæ, vel propter ſexus, vel propter ſenectutis infirmitatem, vel multis alijs intercurrentibus impedimentis, adduci non poterunt?* ſtatimque addunt: *Nam vt aliqui, tanquam à tuæ Sanctitatis latere mittantur, nulla inuenimus Patrum Synodo conſtitutum.*

Baronius ſcribit ad annum 419. pag. 448. Africanos non vno Apiarii facto turbatos fuiſſe, ſed & ob Celeſtii quoque appellationem, qui Carthagine damnatus ad Romanum Pontificem prouocauerat. Ego duplex cauſarum genus diſtinguendum cenſeo, vnum, quod fidei dogmata ſpectat, alterum, quod ad Eccleſiaſticam politiam pertinet; Nunquam Africani in cauſis fidei appellationem ad Romanam Sedem vetitam voluere, inmò illam quàm libentiſſimè admiſerunt. Celeſtius Carthagine ab Aurelio in Proconſularis prouin-

uinciæ Synodo damnatus Romanum Antiſtitem appellauit; quo intellecto Paulinus Diaconus Carthaginenſis è veſtigio Romã ſe contulit, quò lata contra Celeſtium ſententia Apoſtolico iudicio iterum confirmaretur, neque Aurelius Primas Africæ de Celeſtij appellatione queſtus fuit, aut Paulino Romanum iter inhibuit, ne eo facto Afrorum iura lædere videretur; Quantùm verò Africani in cauſis fidei Romanæ Sedi detulerint, non vno exemplo comprobatur; Cum Pelagius, ac Celeſtius Carthagine, ac Mileui in Numidia anno 416. damnati fuiſſent, ſcribit Auguſtinus epiſt. 94. ad Hilarium: *Noua quædam hæreſis inimica gratiæ Chriſti conatur exurgere, ſed nondum euidenter ab Eccleſia ſeparata eſt.* Id temporis nondum Innocentij reſcriptum Africanæ Synodi receperant, quorum ſcripta *venerabili Papæ Innocentio* directa S. Doctor laudat, at cum Innocentius ratum habuiſſet Africanorum decretum contra vtrũque hæreticum publicatum, Auguſtinus ſerm. 2. de V. Apoſt. ait: *Iam enim de hac cauſa duo concilia miſſa ſunt ad Sedem Apoſtolicam, inde etiam reſcripta venerunt; Cauſa finita eſt, vtinam aliquando finiatur error.* Finitam cauſam dixit, quòd nullus appellationi aditus pateret poſtrema ſententia à Romana Sede promulgata; at Pelagiana hæreſis poſt Innocentii decretum *euidenter ab Eccleſia ſeparata eſt.* Zoſimus epiſt. 4. ad Africanos ſcribit: *Graue fuit Lazaro, & Eroti literarum ſuarum pediſequos eſſe? An neſciebant dilectionem veſtram ad Sedem Apoſtolicam relaturam? Huc certò calumniæ compendio nauigaſſent*: Ex quibus patet, in cauſis fidei Africanos ſuorum decretorum confirmationem ab Apoſtolica Sede petere conſueſſe. Hincmarus Rhemenſium Antiſtes, qui ſæculo nono vetera Africanorum iura Galliis aſſerere volebat, appellationes quoad Eccleſiaſticam tantùm politiam impedire conatus fuit, vt patet ex epiſtola 47. ſcripta nomine Caroli Calui Imperatoris; in cauſis verò fidei licèt Hincmarus Gotteſchalcum ad Romanum tribunal prouocantem in carcerem detruſit, illius tamen appellationem nuſquam irritam dixit, ſed malis artibus fecit. Horum omnium ratio eſt, quòd in cauſis politicis, quæ regimen Eccleſiaſticum ſpectant, ad pleniorem earundem intelligentiam aſſequendam teſtes plurimi requiruntur, qui cùm in longinqua difficulter peregrinari poſſint, inde proſequendæ extra prouinciam appellationis difficultas emergit; At in cauſis fidei Romani Pontifices non hominum, ſed ſacrarum literarum teſtimonia conſulunt, vnde de quibuſcunque rebus ad fidei dogmata pertinentibus, licèt in prouinciis per Synodos diſcuſſis, integrum iudicium Romano Pontifici reſeruatur.

Apiarius non læſæ fidei, ſed quorundam criminum accuſatus, extra Siccenſis Eccleſiæ confinia viuere iuſſus Apoſtolicam Sedem appellauerat, quare hoc anno VIII. Kal. Iunii coram Pontificiis legatis in Synodo, cui omnium prouinciarum Africæ legati intererant, de Apiarii cauſa actitatum eſt. In primis lectum fuit Commonitorium Fauſtino, ac collegis à Zoſimo traditum, in quo duo canones tanquam à Nicæna Synodo ſtatuti laudabantur, vnus, quo Epiſcoporum totius Chriſtiani Orbis ad Romanum Pontificem appellatio probabatur, alter, quo Presbyteros à diœceſano Epiſcopo damnatos ad finitimorum Antiſtitum iudicium prouocare poſſe decernebatur. Porrò his auditis Alipius Numidarum legatus palam negauit recitatos canones in Synodo Nicæna, cuius tum Græca, tum Latina exemplaria plurima penes Africanos

canos erant, reperiri, quod cum ab vniuerſis aſſereretur, in hanc ſententiam Alipio noſtro præeunte cæteri pedibus iuere, vt legati ad Antiſtites Alexandriæ, Antiochiæ, & Conſtantinopolis ad ſinceriores Nicænæ Synodi codices, quos illis in Eccleſijs ſeruari fama erat, inueſtigandos mitterentur. Quàm verò honorificè Alipius, & Auguſtinus de Apoſtolicæ Sedis authoritate eo in concilio ſenſerint, ex eorundem verbis intelligitur; etenim Legatis Romani Pontificis iura, Patribus Synodi è contra Africanę Eccleſię perpetuam conſuetudinem prętendentibus, Alipius de ijs, quę in Zoſimi Commonitorio continebantur, ita cenſuit: *Iſta nos tamen tantiſper ſeruaturos, vt antea dixi, donec integra exemplaria veniant, profitemur*; Hinc Fauſtinus legatus dixit: *Nec veſtra Sanctitas præiudicat Eccleſiæ Romanæ ſiue de hoc capitulo, ſiue de alijs*. Eidem ſententię Auguſtinus conſentiens dixit: *Et hoc nos ſeruaturos profitemur ſalua diligentiore inquiſitione concilij Nicæni*. Quare duo illi doctiſſimi Patres Romanę Sedis decreta inolitę Africanorum Eccleſiarum conſuetudini re dubia anteponenda eſſe cenſuerunt. Ex his Scriptoris ſeculorum Auguſtinenſium error corrigendus eſt, qui ad annum 419. num. 5. tradit, Auguſtini nomen in hac Synodo non legi, à qua Alipium etiam abſentem facit, nam cum Baronio id temporis Rauennę eundem moratum ſcribit, vterque enim non modò eo in concilio ſedit, verùm etiam ambo ſententiam pronunciarunt, cui ſacer Senatus albos calculos adiecit, vt patet ex epiſtola Synodali ad Bonifacium.

Cęterùm Innocentius presbyter Alexandriam, & Marcellus Subdiaconus Conſtantinopolim Oratores deſtinati paulò poſt ex Africa in Orientem tranſmiſere. Cuſpinianus vir magnę lectionis in comment. faſt. Caſſiodori ad conſulatum Monaxij, & Plintę ait: *Auguſtinus epiſtolam ſcribit ad Epiſcopos Græcos, in cuius datis ponit hos conſules*: Hęc epiſtola latet, certè de canonibus Nicęnis S. Doctorem ſcripſiſſe iure poſſumus ſuſpicari. Interim Pontificij legati Apiarium Synodo conciliarant; etenim hic ob tentatam appellationem ex canone 17. Synodi anni ſuperioris fidelium in Africa communione priuatus fuerat, at cum patratorum criminum veniam ſupplex petijſſet, intercedente pręſertim Fauſtino Epiſcopo Potentino, abſolutionem impetrauit hac conditione, vt in Trabacena Eccleſia procul à Siccenſi territorio degeret. His verò peractis Legati cum literis Synodi Africanę, quę etiamnum extant, in Italiam reuerſi ſunt, vt ex geſtis Synodi apertè colligitur, nam in cod. concil. Africę cap. 100. in decretis exaratis III. Kal. Iulij hęc leguntur: *Die ſequenti per fratres noſtros Fauſtinum Epiſcopum, Philippum, & Aſellum presbyteros venerabili Fratri, & Coepiſcopo noſtro Bonifacio reſcribemus*; in fine verò epiſtolę ſynodalis ad Bonifacium legati Apoſtolici dicuntur *ſecum ferre* geſta in Synodo, quę hic adnotaui, quòd nonnulli ſcripſere Legatos vſque ad pontificatum Celeſtini in Africa moras traxiſſe, cum tamen paulò ante mortem Zoſimi illuc appulſi octauo poſtea menſe tranſacto in Italiam ęſtate iam incumbente redierint.

In hac Synodo lecti ſunt canones prętoritorum conciliorum, quę tempore Aurelij Primatis in Africa peracta ſunt; in primis verò recitata eſt Synodus Hippone habita Theodoſio Aug. III. & Abundantio Conſſ. anno 393. quando Auguſtinus adhuc presbyter publicè de ſymbolo coram Patribus diſſeruit. Hęc ergo eſt prima ſynodus ſub Aurelio celebrata, vnde Synodus, quę indicta legitur Valentiniano IIII., & Theodoſio Conſſ. Carthagine perperam Au-

Digitized by Google

relij nomen exhibet, ac mendoſa prorſus eſt. Pater Lupus in quæſtione quodlibetica de origine Auguſtinenſiũ, cum in ea Synodo legeret Genethlium, ac Aurelium velut collegas conſeſſui præſidentes, ſuſpicatus eſt, adhuc ſuperſtiti Genethlio Primati Carthaginenſi ſuffectum fuiſſe veluti coadiutorem Aurelium; ſed id ſine teſte gratis aſſeritur, primaque ſynodus ab Aurelio indicta appellatur Hipponenſis, quæ anno 393. celebrata eſt. Pręterea in actis ſynodalibus Alipius, & Fortunatus, itemque *Valentinus primæ ſedis prouinciæ Numidiæ* nominantur, cum Alipius anno tantùm 394. Tagaſtenſis Eccleſiæ regimen ſuſceperit, Fortunatus anno 398. Cirtæ primùm ſederit, Valentinus verò poſt annum 416. Numidarum Primas euaſerit, quæ omnia lib. 2. cap. 7. nobis oſtendentur. Chiffletius in calce opuſculorum noſtri Fulgentij Ruſpenſis è MS. codicibus germana illius concilij acta vulgauit, in quibus laudatorum proximè Patrum nomina non leguntur; conſules verò in titulo ponuntur Valentinianus IV. & Fl. Neoterius, qui magiſtratum geſſere anno noſtræ epochæ 390. video tamen numeros canonum ibidem deſcriptorum non conuenire cum ijs, quos Ferrandus Diaconus Carthaginenſis appellat, etenim canones VII. & IX. apud Ferrandum ſunt Chiffletio IX. & XI. Sed his omiſſis, hoc pro comperto habeo, primam Synodum ſub Aurelio Genethlij ſucceſſore, eſſe Hipponenſem, quæ primo loco in recenſione laudata Conciliorum nominata fuit.

Deinde repetita fuere decreta aliarum XVI. Synodorum vſque ad annum 419. ab Aurelio celebratarum, quarum vltima relecta fuit, quæ ſuperiori anno contra Pelagianos habita eſt, hæc autem continebat ante alios octo canones contra Pelagianos, qui iterum cum reliquis & lecti, & noua ſubſcriptione firmati ſunt. Porrò ex ijs ſynodalibus decretis conflatus eſt codex ille famoſus conciliorum Africæ à Dionyſio Exiguo codici canonum Occidentalis Eccleſiæ inſertus, et à Ioanne C-P. vulgò Scholaſtico Græco Nomocanoni intextus, in conuentu Trullano can. 2. vt membrum codicis canonum Orientalis Eccleſiæ approbatus, atque à Theodoro Balſamone græco, & à Iuſtello latino etiam ſermone cum notis in lucem emiſſus. Iacobus Vſſerius cap. 10. de antiq. Eccleſ. Britan. pag. 293. putat in hac plenaria Synodo quædam hoc anno 419. contra Pelagianos nominatim ſancita fuiſſe, quòd Auguſtinus epiſt. 47. ad Valentinum ſcribit: *Quod Papæ Zoſimo de Africano concilio ſcriptum eſt, eiuſque reſcriptum ad vniuerſos totius Orbis Epiſcopos, & quod poſteriori concilio plenario totius Africæ contra ipſum errorem breuiter conſtituimus*: vbi palam Auguſtinus duo plenaria Africana concilia laudat, à quibus Pelagianos damnatos dicit, at anno tantùm 418. in plenaria Synodo hæretici illi primùm proſcripti ſunt, quare in Synodo huius anni 419. nouis contra eoſdem ſtatutis publicatis iterum damnati fuere: Ita Vſſerius; ſed planè hallucinatur, nam Auguſtinus ſuo ordine cuncta in Pelagiana cauſa geſta recenſet: in primis ibidem literas Synodales Numidarum, & Proconſularium Epiſcoporum ad Innocentium laudat, eiuſque ad eoſdem reſcripta, poſtea concilij Africani literas ad Zoſimum, dein Pontificis encyclicam epiſtolam, alterumque ſubſecutum in Africa concilium, at concilium anno ſuperiori contra Pelagianos celebratum fuit poſt acceptam Zoſimi encyclicam, quòd ſi & hoc anno quidpiam contra Pelagianos eoſdem ſpecialiter ſtatutum fuiſſet in plenaria Synodo Africana, vt contendit Vſſerius, iam à duobus plenarijs concilijs poſt memoratas Zoſimi lite-

ras

ras canones contra eoſdem hæreticos editi fuiſſent, cuius oppoſitum ex Auguſtino colligitur; Quale verò S. Doctor concilium ante latum à Zoſimo contra Pelagium anathema intelligat, iam ſatis explicuimus cap. 14.

Legatis Apoſtolicis Romam reuerſis ſoluta eſt Synodus, ac ſub initium Iulij menſis Auguſtinus Hipponem redijt. Scribit in prooemio libri de VIII. quæſtionibus ad Dulcitium: *Per Paſcha quippe hoc anno, quo Dominicus eius fuit Tertio Kal. Aprilis à Carthagine mihi miſſas literas tuæ dilectionis accepi, poſt eos autem dies ſanctos confeſtim Carthaginem ſum profectus*. Hoc anno celebratum eſt Paſcha III. Kal. Aprilis Cyclo Solis VIII. Lunæ II. lit. E. addit verò ibidem: *Poſt tres menſes redire permiſſus ſum*. Ineunte ergo Iulio menſe ſuis reſtitutus eſt, quindecim verò diebus componendis Hipponenſium rebus inſumptis, literis ante quatuor ferè menſes à Dulcitio acceptis reſpondit. Puerat is ab Honorio Imperatore in Marcellini locum contra Donatiſtas in Africam delegatus, qui cum Auguſtino ſingulari amicitia iunctus eſſet, octo quæſtiones Sancto Doctori ſibi ſoluendas propoſuit. Auguſtinus cum vetera ſibi dubia objici animaduerteret, nihil noui elucubrare ſtatuit, ſed ex editis olim abs ſe voluminibus reſponſiones ad ſingulas dubitationes excerpere, ea facti ratione reddita: *Vt nec ſtudio tuæ ſanctitatis deeſſem, quod mihi eſt gratiſſimum, nec alio modo eadem dicere cogerer, quod mihi eſſet laborioſiſſimum, nec te aliquo ampliùs adiuuaret*. Porrò in ſolutione tertiæ quæſtionis meminit epiſtolæ ad Mercatorem datæ contra Pelagianos: *In quadam epiſtola*, inquit, *quam ſcripſi ad filium meum nomine Mercatorem, quæ incipit*: Procul dubio notiſſimum vobis, *cum me conſuluiſſet de quibuſdam quæſtionibus Pelagianorum, qui negant mortem eſſe peccato retributam, quatenus diſputauerim, in ſubditis lege*. Hic eſt celebris ille Marius Mercator Pelagianorum hoſtis acerrimus, cuius ſcripta toties in hac hiſtoria laudamus, qui anno 429. Conſtantinopolim profectus Iuliani, ac aliorum Pelagianorum Exepiſcoporum apud Imperatorem conatus eluſit, vt lib. 2. cap. 5. dicemus. Hæ quidem literæ S. Patris ad Marium Mercatorem interiere, illarum tamen meminit Poſſidius in indice. Et quidem plures epiſtolas ſcripſit Auguſtinus contra Pelagianos, quæ quo anno datæ ſint, non liquet; has inter inſigniores ſunt epiſtola 144. ad Anaſtaſium, epiſtola 200. ad Aſſelicum Epiſcopum Tuſuritanum ex cap. 120. collat. I. Carthaginenſis.

In eodem libro ad Dulcitium in ſolutione ſecundæ quæſtionis recitatur S. Doctoris Enchiridion. Laurentius Romanæ Eccleſiæ Primicerius Auguſtini fama permotus petijt à S. Doctore Enchiridion, hoc eſt, veluti omnium credendorum ſummarium, *quod manibus poſſet aſtringi, non quod armaria poſſet onerare*, ex Aug. ibidem cap. 6. quod nempe contineret, quid iuxta dogma Catholicum ſequendum, quid ob plurimas ſubortas hæreſes fugiendum, quid ab Orthodoxa fide probaretur, improbareturve. Auguſtinus illa occaſione Pelagianam hæreſim ſolidiſſimè confutauit, nam per plura capita poſt vigeſimum quintum in eandem toto impetu inuectus docet, naſci hominem originali macula infectum, neque reparari amiſſum nitorem meritis, ſed gratia Dei; Fidem à nobis ortum non habere, ſed eſſe donum Dei, totum illi dandum, qui hominis voluntatem bonam & præparat adiuvandam, & adiuvat præparatam; Deum præuenire nolentem, vt velit, ſubſequi volentem, ne fruſtra velit, atque hæc vſque ad cap. 34. inde hæreſim, quam poſtea Neſtorius docuit,

latiſſimè inſequitur, illam enim in Leporio olim damnauerat, & cum Neſtoriana hæreſis ex Pelagiana ortum traxerit cap. 36. vtramque ſic eruditè confutat: *Hic omnino granditer, & euidenter Dei gratia commendatur; Quid enim humana natura in homine Chriſto meruit, vt in vnitatem perſonæ vnici filij Dei ſingulariter eſſet aſſumpta? Quæ bona voluntas, cuius boni propoſiti ſtudium, quæ bona opera præceſſere, quibus mereretur iſte homo, vt vna fieret perſona cum Deo? Nunquid antea fuit homo, & hoc ei ſingulare beneficium præſtitum eſt, vt ſingulariter promereretur Deum? Nempe ex quo homo eſſe cœpit, non aliud cœpit eſſe, quàm Dei filius, & hoc vnicus, & propter Deum Verbum, quod illo ſuſcepto caro factum eſt, vtique Deus, vt quemadmodum eſt vna perſona quilibet homo, anima ſcilicet rationalis, & caro, ita ſit Chriſtus vna perſona Verbum, & homo. Vnde naturæ humanæ tanta gloria nullis præcedentibus meritis ſine dubitatione gratuita, niſi quia magna hic, & ſola Dei gratia fideliter, & ſobriè conſiderantibus euidenter oſtenditur.* Quo vno ictu Pelagiana hæreſis, eiuſque filia Neſtoriana conficiuntur. Aureus planè liber ille eſt, quem S. Doctor in indice librorum ab ſe retractatorum lib. 2. cap. 63. nominari voluit: *De Fide, Spe, & Charitate*, cuius rationem vide apud eundem cap. 3. laudati operis; Et licèt S. Pater Enchiridion poſt editos libros contra Iulianum locauerit in libris Retractationum, illud tamen ſcriptum fuiſſe ante volumen VIII. Quæſtionum ad Dulcitium conſtat, nam quæſtione ſecunda ait: *Dixi etiam tale aliquid ad Laurentium*: ibique ex cap. 109. Enchiridij ſententiam longiorem exſcribit, quare vltra annum 419. liber ad Laurentium minimè ſcriptus fuit.

Dum hæc, ac pleraque alia in Africa ab Auguſtino ſcribuntur, Innocentius, ac Marcellus felici nauigatione vſi Attico, ac Cyrillo Africanorum Antiſtitum poſtulata expoſuerant, à quibus benignè excepti exemplaria canonum Nicænorum ex antiquioribus codicibus exſcripta vnà cum vtriuſque Epiſcopi literis ad Africanam Synodum deferendas acceperunt, nullaque mora interpoſita eadem maria remenſi Carthaginem rediere. Hic tamen nobis corrigendus venit error, qui in literas Cyrilli ad Aurelium, Auguſtinum, & collegas irrepſit, antequam ad alia gradum faciamus; Hæc ibidem leguntur: *De Paſcha verò, vt ſcripſiſtis, nunciamus vobis XVII. Kal. Maias nos futura indictione celebrare*. Bucherius in comment. ad can. Paſchal. Victorij Aquitani cap. 1. & 3. ſcribit in melioribus codicibus legi IX. Kal. Maij, ex quo paſchali caractere colligit deſignari Paſcha anni 444. vnde pag. 96. ait: *Idem probat Cyrilli ad Synodum Carthaginenſem epiſtola anno Chriſti 443. ſcripta*. Hic author totus hoſpes apparet in Eccleſiaſtica hiſtoria, nam anno 443. gemebat ſub Genſerico Vandalo Carthago, obierat ante tria luſtra Aurelius, eiuſque poſt Capreolum ſucceſſor Quodvultdeus in exilium ab Ariano Rege deportatus fuerat ex Victore Vitenſi lib. 1. de perſecutione Vandalica; cum verò Africani literas ad Cyrillum pro impetrandis exemplaribus canonum Nicænorum anno 419. per legatum miſerint, feram nimiùm reſponſionem anno 443. Cyrillus repoſuiſſet viginti quatuor annis ab accepta epiſtola elapſis; quare nota illa paſchalis mendoſa eſt, erroris verò cauſam paucis explicamus. Cyrillus græcè quidem ſcripſerat, atque his planè verbis Paſcha anni ſequentis deſignarat, ſcribens celebrandum τῆ ζίτη καὶ ἰκάδι τῦ Φαρμουθὶ μηνός: nempe die *tertia & viceſima menſis Aprilis*, interpres verò tranſtulit IX. Kal. Maias puri puti Gramma-

tici

tici functus munere, cyclorũ Ægyptiorum à Latinis diuerſitate minimè prænotata. Pharmuthus apud Ægyptios quinq; diebus Latinorum Aprilem antecedit; ſcribit S. Ambroſius in epiſtola de paſchalis celebrationis ratione ad Epiſcopos per Æmiliam: *Primus menſis apud Aegyptios dicitur Pharmuthi, & incipit VI. Kal. Aprilis, & finitur VII. Kal. Maij*: & antea, ſi quartadecima Luna in Dominicam inciderit, *adiungendam* ait *hebdomadam alteram, ſicut & ſeptuageſimo ſexto anno ex die imperij Diocletiani factum eſt; Nam tunc vigeſimo octauo die Pharmuthi menſis, qui eſt IX. Kal. Maij Dominicam Paſchæ celebrauimus*. Epocha Diocletiani incœpit anno 284. quare anno 360. Paſcha ab Alexandrinis peractum fuit 28. Aprilis, à Latinis verò die 23. Cyclo Solis V. Lunæ XIX. lit. B. A. cum quartadecima Luna inciderit die 16. Aprilis, quæ erat Dominica. Quare dies vigeſima tertia Pharmuthi apud Alexandrinos correſpondebat diei decimæ octauæ Aprilis apud Latinos, eademque dies, quæ eſt apud noſtrates XIV. Kal. Maij, eſt apud Ægyptios IX. Kal. Maij. Ex caractere ergo paſchali laudatæ epiſtolæ S. Cyrilli deſignatur Paſcha anni 420. quo celebrata fuit dies reſurrectionis Domini IX. Kal Maii Alexandriæ, Romæ verò XIV. Kal. eiuſdem menſis Cyclo Solis IX. Lunæ III. lit. D. C. Antiqui interpretes rectè quidem iuxta Latinorum cyclos epiſtolam Cyrilli è græco vertentes ſcripſere XIIII. Kal. Maias, ſed ex Amanuenſium imperitia, ac negligentia priores duæ vnitates in inferiori parte connexæ VII. reddidere, quem mendoſum etiam numerum Theodorus Balſamon, aliique etiam Græci, & Latini omnes conciliorum collectores huc vſque ſecuti ſunt. Hoc Paſcha S. Cyrillus homilia octaua deſignauit, in cuius calce ita fatur: ἑορτάζοντες δὲ τῇ ἑξῆς ἐπιφωσκούσῃ κυριακῇ τῇ τρίτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ αὐτοῦ Φαρμουθὶ μηνὸς &c. *Celebrantes verò* Paſcha *illuceſcente deinceps Dominica die tertia, & viceſima eiuſdem menſis Aprilis*. Et hæc de Cyrilli ad Africanos epiſtola, quæ ſcripta eſt ante Septembrem præſentis anni 419. nam ibidem indicitur Paſcha *futura indictione* celebrandum, indictio verò III. quæ fluebat tempore Paſchatis anno 420. incœperat initio Septembris anno ſuperiori.

Cæterum Africani vbi has à Cyrillo, itemque alias ab Attico literas vnà cum canonibus Nicænis ex autographis exſcriptis accepiſſent, neque in ijs duo illi canones, quos vti à Nicæna Synodo editos Apoſtolici legati publicauerant, minimè legerentur, decreuere eoſdem iterum legatos Innocentium, & Marcellum cum delatis ex Oriente ſcriptis Romam ad Bonifacium mittere; in antiquis codicibus hæc leguntur: *Exemplaria Concilij Nicæni directa ſub die VI. kal. Decembris poſt conſulatumglorioſiſſimorum Impp. Honorij XII. & Theodoſij VIII. Bonifacio vrbis Romæ Epiſcopo*. Ex quibus metachroniſmus Baronij paret hæc de Innocentio, & Marcello legatis Africanis ſcribentis ad annum 419. pag. 450. *Antequam legati redirent, contigit Bonifacium mori, & in eius locum ſuffici Celeſtinum*; Etenim hoc ipſo anno Carthaginem rediere, & ante Decembrem Romana legatione perfungi iuſſi ſunt, cur enim legati anno 419. ex Africa profecti pleno quadriennio Alexandriæ, & Conſtantinopoli vſque ad annum 423. quo VIII. Kal. Nouembris Bonifacius deceſſit, morati fuiſſent? Sed & hoc ipſum teſtatur in literis ad Celeſtinum Synodus Africana: *In conciliis*, inquit, *verioribus, quæ accipiuntur Nicæna, à S. Cyrillo Coepiſcopo noſtro Alexandrinæ Eccleſiæ, & à venerabili Attico C. P. Antiſtite ex authentico miſſis, quæ etiam ante*

hoc

hoc per Innocentium presbyterum, & Marcellum ſubdiaconum, per quos ad nos ab eis directa ſunt, venerabilis memoriæ Bonifacio Epiſcopo prædeceſſori veſtro à nobis tranſmiſſa ſunt. In eam verò opinionem vir inſignis deſcendit, quòd legens proximè recitatam ad Celeſtinum epiſtolam, vidit adhuc ſub Celeſtino in cauſa Apiarij Fauſtinum legatum degiſſe Carthagine, vnde eiuſdem cauſæ cognitionem vſque ad Celeſtini pontificatum protractam exiſtimauit. Sed bis Fauſtinus in eiuſdem Apiarij cauſa legatus in Africam venit, primò quidem anno 418. ſub finem pontificatus Zoſimi, ac paucos menſes Carthagine moratus, cum Apiarium Epiſcopis Africanis conciliaſſet, Romam reuerſus eſt. At idem Apiarius Celeſtino Pontifice immanium criminum apud Tabracenos patratorum iterum accuſatus, damnatuſque Celeſtini patrocinium implorauit, à quo Eccleſiaſticæ communioni reſtitutus fuit, miſſo in Africam eodem Fauſtino legato, vt cum Epiſcopis Apiarij cauſam retractaret; Ille verò conſcientiæ reæ ſtimulis actus vniuerſa crimina, quæ diu perfricta fronte negauerat, tandem confeſſus fuit, quę omnia narrantur in epiſtola Synodi Africanę ad Celeſtinum.

Hic verò ea ſtatim cogitatio animum pulſat, cur Romani Pontifices duos ſuperiùs memoratos canones vti Nicænos publicarint, cum conſtet eſſe Sardicenſes? itemque cur Africani Antiſtites Sardicenſis concilij canones ignorauerint, cum tamen Sardicæ ſederit cum alijs ex Africa collegis Gratus Carthaginenſis, qui etiam in Synodo plenaria abs ſe poſtea in Africa celebrata canone 5. Sardicenſis concilij meminit? Doctiſſimi Cardinales Baronius, ac Bellarminus, quos poſtea cæteri ſecuti ſunt, reſpondent Synodum Sardicenſem non fuiſſe niſi clariorem Nicænæ explicationem, vnde nil mirum, ſi ſub nomine Nicænæ propoſita fuerit. Illud ſanè mirum videtur, Africanos Sardicenſem Synodum à priori Concilio Carthaginenſi laudatam ignoraſſe; immò illam non tantùm ignorarunt, verùm etiam putarunt, eandem fuiſſe ab Arianis celebratam, horum teſtis eſt Auguſtinus lib. 3. contra Creſconium cap. 34. ſcribens: *Diſce ergo, quod neſcis, Sardicenſe concilium Arianorum fuit, quod notum iam diu eſt.* Ariani Epiſcopi Sardica profecti Philippopolim ſeceſſere, ibique nouum fidei Symbolum edidere, ſcribentes poſtea & ipſi encyclicas, in harum epigraphe Donatum Carthaginenſem cum alijs eiuſdem farinæ Epiſcopis nominarunt, ita enim illorum Epiſtola inſcribitur: *Gregorio Alexandriæ Epiſcopo, Amphioni Nicomediæ Epiſcopo, Donato Carthaginis Epiſcopo &c. qui ad ciuitatem Sardicam congregati concilium celebrauimus in Domino ſalus.* tom. 3. concil. edit. regiæ pag. 82. Harum literarum meminit S. Doctor epiſt. 163. ad Eleuſium, Glorium &c. quas cum arbitraretur ſcriptas fuiſſe à Sardicenſi concilio, id enim in titulo Arianorum fraude prænotatum fuerat, Sardicenſem conuentum ab Arianis habitum cenſuit, non enim Sardicenſem Synodum à Philippopolitano conuentu diſtinguere potuit, cum veri Sardicenſis concilii canones id tēporis Africanos laterent, ac epiſtola ficto Sardicenſis conſeſſus titulo prænotata in ſiniſtram de memorata Synodo opinionem eoſdem induceret. Immò Africani non ſolum Sardicenſes, verùm & ipſos Nicænos canones diù ignorarunt, etenim Auguſtinus à Valerio Hipponenſi Epiſcopo in conſortium dignitatis adſcitus fuit contra canonem Nicænum 8. ſtatuentem: *Ne in vna ciuitate duo Epiſcopi probentur exiſtere;* Aurelius tamen totius Africæ Primas id

per-

permiſit teſte Poſſidio lib. de vita S. Auguſtini cap. 8. & Megalius Numidiæ Primas eundem conſecrauit, facto *tranſmarinis, & Africanis Eccleſiæ exemplis* comprobato, quod etiam teſtatus eſt idem Auguſtinus in epiſtola 34. ad Paulinum: *Quod in ſe ipſo,* ſcribit de Auguſtino Poſſidius, *poſtea fieri non debuiſſe, vt viuo ſuo Epiſcopo ordinaretur, & dixit, & ſcripſit, propter concilij vniuerſalis vetitum, quod iam ordinatus didicit.* Vnde author fuit, vt Epiſcopo initiando Synodalia ſtatuta proponerentur.

Hic nobis impudentiſſima calumnia, quam M. Antonius de Dominis lib. 4. de republ. Eccleſ. cap. 8. num. 28. Auguſtino importat, reiicienda eſt: *Africana*, inquit, *Eccleſia Romano Papatui vehementer reſtitit tempore Auguſtini, Auguſtino etiam ipſo cum reliquis aduerſus Papatum reclamante*; Pro Africanis enim ſtabat antiquiſſima conſuetudo, qua nullus Presbyter, Diaconus, aut inferioris ordinis clericus ad tranſmarina iudicia vnquam prouocauerat, quæ etiam canone Synodali confirmata fuerat; ignorabant Africani canones Sardicenſes, vnde duo illi canones, quos Legati Apoſtolici pro Romanę cathedrę priuilegijs aſſerendis proferebant, nuſquam ab Africanis inuenti fuerant, non in Nicæna Synodo, à qua reapſe conditi non fuerant, non in Sardicenſi, quam ignorabant; inde ergo orta diſſenſio inter Africanam, & Romanam Eccleſiam, in qua quidem Africani Pontificio primatui minimè reſtitere, immò Auguſtinus, vti oſtendimus, Zoſimi decreta inolitæ apud Afros conſuetudini præponenda eſſe cenſuit. Etiamnum ex Adriani IV. Pontificis per Innocentium III. roborato priuilegio inferior Siciliæ clerus Romam appellare non poteſt, & tamen non dubitat de primatu Romano; Profectò vti ſuperiùs obſeruauimus, Africani appellationes in rebus fidei admiſere. Epiſcopis tamen Africanis licitum fuiſſe ad Romanam ſedem appellare tradit diſertè Auguſtinus epiſt. 163. vbi agens de ſententia lata contra Cæcilianum à Secundo Tigiſitano Numidarum Primate ait: *Neque enim de presbyteris, aut diaconis, aut inferioris ordinis clericis, ſed de collegis agebatur, qui poſſent aliorum collegarum iudicio, præſertim Apoſtolicarum Eccleſiarum cauſam ſuam integram reſeruare.* Præterea cum Antonius Fuſſalenſis in Numidiæ Synodo damnatus Romanum Pontificem Bonifacium appellaſſet, iſto verò interim defuncto Celeſtinus eandem appellationem admiſiſſet, Auguſtinus epiſtolam 261. ad Celeſtinum dedit, qua enixè eundem deprecatus eſt, ne Antonius, ſi in illius fauorem iudicaret, cum militari apparitura Fuſſalæ reſtitueretur, non enim ſe pati poſſe dicebat, *publicas poteſtates, & militares impetus tanquam executuros Apoſtolicæ Sedis ſententiam.* Appellationes verò Epiſcoporum in eadem epiſtola palam admittit: *Exiſtat*, inquiens, *exemplo ipſa Sede Apoſtolica iudicante, vel aliorum iudicata firmante; quoſdam pro culpis quibuſdam nec Epiſcopali ſpoliatos honore, nec relictos omnimodis impunitos.* Hęc luculentiſſima Auguſtini teſtimonia poſuerat Cardinalis Baronius, vnde Apoſtata ſatis intelligere poterat, quali Auguſtinus eſſet erga Romanam Sedem obſequio. Michael Rouſſelius lib. 4. hiſt. iuriſd. Pont. pag. 499. putat laudatas Africanorum ad Celeſtinum literas eſſe ſuppoſitias, quòd in illis etiam Epiſcoporum Africę ad Romanum Antiſtitem appellationes interdicuntur; At veras eaſdem arbitror, Africani enim iura extendere conabantur, ſed Auguſtinum in alia fuiſſe ſententia ex memorata epiſtola 261. nobis probatum eſt. Hęc quidem poſtea euenere, quę tamen hic à nobis recitata

ſunt,

ſunt, quò plenior Africanarum appellationum, de quibus hoc anno in Synodo ab Aurelio, Alipio, Auguſtino, aliiſque actitatum fuit, notitia haberetur. At ſecutis temporibus non ſemel apud Romanos Pontifices Africani appellationes proſecuti ſunt, pertinebat enim Africa ad Patriarchatum Romanum, vnde Vrbis Antiſtitem vti ſupremum Eccleſiaſticæ rei Principem quilibet iure optimo poterat ex eadem prouincia appellare. S. Leo Magnus epiſt. 85. ad Mauritanos ait: *Cauſam quoque Lupicini Epiſcopi illic iubemus audiri, cui multùm, & ſæpius poſtulanti communionem hac ratione reddidimus, quoniam ad noſtrum iudiciũ prouocaſſet, immeritò eum pendente negotio communione ſuſpenſũ &c.* Circumfertur epiſtola Bonifacij II. in qua hæc leguntur: *Aurelius enim præfatæ Carthaginenſis Eccleſiæ olim Epiſcopus cum collegis ſuis (inſtigante Diabolo) ſuperbire temporibus prædeceſſorum noſtrorum Bonifacij, atque Celeſtini contra Romanam Eccleſiam cœpit.* Scripta eſt hæc epiſtola ad Eulalium Antiſtitem Alexandrinum, cui narrat Eulalium Epiſcopum Carthaginenſem poſtliminio tandem in Apoſtolicæ Sedis gratiam damnato Aurelij, ac ſucceſſorum facto rediiſſe. Verùm haſce literas commentitias eſſe rectè obſeruauit Baronius ad hunc annum 419. pag. 456. quòd nullus tunc ſederet Alexandriæ Eulalius, ſed Timotheus, itemque quòd *tempore eiuſdem Bonifacij regnante Gelimere Vandalorum Rege nec vnus eſſet reperiri in Africa Catholicæ communionis Epiſcopus.* Primùm quidem optimè rem conficit, addo etiam nec Eulalium tunc ſediſſe Carthagine, ſed Bonifacium, qui anno 523. electus fuit illius Eccleſiæ Antiſtes, & anno 535. ex Victore Tunonenſi deceſſit; Alterum verò, quod inſignis hiſtoricus ſcribit, admitti nulla ratione poteſt, viuebat enim id temporis Bonifacius Primas Carthaginenſis, Liberatus Primas Byzacenus, itemque Fulgentius noſter Ruſpenſis, cæterique Africanarum Eccleſiarum Antiſtites, non enim Gelimer illos in exilium deportandos iuſſit. Præterea in eiſdem literis ſcribit Bonifacius, vna cum Eulalij epiſtola ſe mittere etiã Iuſtini clementiſſimi Principis Orientis ſacrarum literarum exemplaria; At biennio, antequam Bonifacius Pontificatum iniret, Iuſtinus & viuendi, & imperandi finem fecerat, obijt enim anno 527. Kal. Auguſti, Bonifacius verò in Pontificem inauguratus eſt anno 529. IV. Kal. Nouembris. Fœdis ergo mendacijs tota illa epiſtola ſcatet, neque Alipius, Auguſtinus, cæterique collegæ cum Primate Aurelio appellationibus tranſmarinis ſe ſe oppoſuere inſtigante Diabolo, ſed antiquiſſima Africanarum Eccleſiarum conſuetudine moti, quam ęgrè ferebant Apiarij ſceleſtiſſimi hominis conatibus primùm infringi.

CAPVT XVIII.

Iulianus Epiſcopus Eclanenſis nouus Pelagianus. Eiuſdem Patria, Parentes, Nuptiæ, Epiſcopatus Hæreſis exponuntur.

CVm liber S. Auguſtini de nuptijs, ac concupiſcentia delatus fuiſſet in Italiam, paſſimque in varia exemplaria ſpargeretur, Iulianus Eclanenſis Epiſcopus eundem quatuor libris impugnauit. Fatetur Hæreticus apud Auguſtinum lib. 1. oper. imperf. cap. 18. viuente Zoſimo nullum ſe in Pelagiana cauſa librum ſcripſiſſe, & in his quatuor Eulalianum ſchiſma Catholicis obij-

objicit, quod cum præſenti anno contigerit, vel hoc ipſo eodem anno, vel ſequenti Iulianus manum ſtylo admouit, iudicatam cauſam per ſummam audaciam retractaturus. Cum verò hic linguarum peritia, ingenij acumine, orationis elegantia, librorum copia, ac concepta præſertim contra Auguſtinum rabie cæteros Pelagianos longo poſt ſe interuallo reliquerit, ad alia properantem in ſui conſideratione remoratur. De Iuliani patria, ac ſede Epiſcopali inter Scriptores non conuenit, & vti olim ſeptem vrbes de natali ſolo Homeri poetarum Græcorum Principis contenderunt, ita Iuliano ſeptem ſeu patrias, ſeu ſedes Eccleſiaſticas aſſignari video. Gennadius in lib. de Script. illuſtr. cap. 45. Iulianum *Capuanum* Epiſcopum dicit, cui Baronius, Vghellus, aliįque frequentiùs adhæſere. Gelaſius in decreto de libris apocryphis, itemque Beda in præfat. in Cantica *Celanenſem* eundem faciunt. Petrus Diaconus in fine lib. de Incar. & grat. *Edanenſem* illum vocat. Vignierius in præfatione ad opus imperfectum S. Auguſtini tradit, eundem natum *Celiæ* in Apulia. Holſtenius, ac Roſuveydus, hic in notis ad carmen 14. Paulini, ille in notis ad Italiam Cluverij *Celennenſem* in Campania Iulianum pronunciant. Nonnulli ex Proſperi deprauato Chronico *Attelenſem* fuiſſe contendunt, eſt autem Atella Neapolim inter, & Capuam, *Auerſa* Italis vulgò nuncupata. At ex melioribus codicibus Scaliger, ac Pontacus ita in Proſpero legunt ad conſulatum Theodoſij Auguſti XVII. *Hac tempeſtate Iulianus Eclanenſis iactantiſsimus Pelagiani erroris aſſertor &c.* Voſſius lib. 1. hiſt. Pelag. cap. 6. *Heracleenſem* illum dicendum eſſe ſuſpicatur. Has inter opiniones non recenſeo, quòd lib. 2. de vita S. Auguſtini Gallicè ſcripta à Claudio Maimburgio cap. 11. Iulianus Patauij, vbi hæc ipſa conſcribimus, Epiſcopus aſſeratur, Typographi enim fortè error fuit. Verùm ex Mario Mercatore Iuliani Antagoniſta lis ex parte finem ſortitur, nam pag. 13. Codicis Vaticani cap. 9. laudati ait: *Simul admonere volens Iulianum etiam Epiſcopum oppidi Eclanenſis hæreticum Pelagianum, ſeu Celeſtianum hunc ſecutum eſſe Theodorum &c.* Quare Proſpero concinit, qui itidem & ipſe Iuliano conuixit; & ſanè codices Gelaſij, Bedæ, ac Petri Diaconi deprauati ſunt vnius literæ tranſpoſitione, vel coniunctione; etenim in voce Celanenſi *e* per imperitiam Amanuenſium poſt *c* ponitur, quæ litera ſi præponatur *eclanenſem* leges, in codice verò Petri Diaconi, vbi Edanenſis appellatur, litera *d* diuidenda eſt in *c*, & *l*, quæ perperam iunctæ errorem continent: hæc minuta adnotare libuit, vt ex communi veterum ſententia Iulianus Eclanenſis Epiſcopus appareat. Illuſtriſſimus Suareſius Auguſtini ſtudioſiſsimus in diſſert. 2. de opere imperfecto S. Doctoris pag. 19. ſcribit, Iulianum *Eclanenſem Epiſcopatum obtinuiſſe*, qui quidem doctiſsimus, raræque eruditionis Antiſtes Iuliani ſedem mihi primitus indicauit, antequam in Mercatoris codicem incidiſſem. Fuit Eclanum, ſeu Eculanum antiqua Hirpinorum vrbs Plinio, Ptolomæo, Ciceroni, aliįſque memorata, diſtans Beneuento ex itinerario Antonini M. P. XV. ſeu ex tabulis Peutingerianis XVI. Camillus Peregrinius in eruditis commentarijs de Ducatu Beneuentano pag. 15. ſcribit Eclanũ poſtea Frequentum dictum fuiſſe, quod anno 986. terremotu deiectum, vt ait Oſtienſis in Chronico, dein ob bella propemodum ciuibus viduatum anno 1465. die 7. Maij Sedem Epiſcopalem amiſit, atque in Abellinenſis Epiſcopi iuriſdictionem tranſijt, vt ex tabulis Vghelli tomo 8. Italiæ Sacræ intelligitur. At Lucas Holſte-

nius in Frequenti territorio propè Mirabellam fuiſſe Eclanum contendit, vbi etiamnum antiquorum mœnium ruinæ viſuntur, in quibus nobiles ſtatuæ repertæ ſunt, & à Prorege Neapolitano in Hiſpanias trãſmiſſę; addit poſteriori æuo Quintodecimum fuiſſe appellatum, cuius mentio fit in actis S. Mercurij Martyris, ac poſtea à Conſtantino Græcorum Imperatore funditus euerſum anno *669.* in notis ad pag. 1203. Italiæ Cluverij. Verùm in Chronico antiquo Beneuentano Monaſterij S. Sophiæ in calce tomi 9. Vghelli non ſemel Quintodecimi mentio habetur, pag. 620. *Qui habitare videntur in Decimo Quinto loco, qui Pontilia dicitur*; Inſuper quædam donatio ibidem recitatur facta anno 17. Radelchis Principis Longobardi indictione 3. Iulio menſe; Radelchim Beneuenti dominum Leo Oſtienſis lib. 1. cap. 31. memorat anno 851. indictio verò tertia currebat Iulio menſe anno 855. quo anno adhuc extabat Quintodecimum. Eclanum verò Quintodecimum dictum fuiſſe cum eodem Holſtenio affirmo, is enim ea loca præſens diligentiſſimè explorauit, & diſtantia à Beneuento hoc ipſum comprobat, nam Frequentum inde M. P. XII. circiter diſtat, Eclanum vero XV. vnde Quintodecimum poſtea appellatum. Certum tamen eſt Epiſcopalem Sedem Eclano deſtructo Frequentum, vulgò *Frigento*, fuiſſe translatam, vt planè idem antea Eclanenſis, qui poſtea Frequentinus, Epiſcopus fuerit. De patria verò Iuliani non conſtat; Attellanenſem fuiſſe ſcribit Baronius ad Annum 430. Num. 6. Verùm non in Campania, vbi Attella ſita eſt, ſed in Apulia eundem natum diſertè tradit S. Auguſtinus lib. 6. oper. imperf. cap. 18. *Neque enim*, inquit, *quia te Apulia genuit, ideo Pœnos vincendos exiſtimas gente, quos non potes mente.* Cum verò ſciamus vrbes antiquitus doctiſſimos ciues in Epiſcopos elegiſſe, Eclani pariter natum Iulianum ſuſpicor; alteraque coniectura idipſum indicatur, quòd Æmilius Beneuentanus filiam Iuliano in vicina vrbe degenti, ac proinde ſibi ſatis, ſuperq; noto deſpondit; Neque quis repugnet, quòd Auguſtinus gente Apulum Iulianum dixit, cum Eclanum in Campania fuerit, vt ex itinerario Antonini patet, vbi ait: *A Capua Equo Tutico M. P. LIII. vbi Campania limitem habet*, diſtat autem Equus Tuticus à Beneuento intra Hirpinos M. P. XXI. Nam Hirpini medij ſunt inter Campaniam, & Apuliam, vnde modò Campaniæ, modò Apuliæ deputati. Seruius lib. 7. Æneid. Hirpinos intra Apuliam locat, & Voſſius lib. 1. hiſt. Pelag. c. 6. Eclanum Apuliæ Peucetiæ oppidum dicit, laudatque *veteres, & recentiores Geographos*; Ex diuiſione verò Adriani Eclanum, & Beneuentum ad Campaniam pertinebant, vnde leguntur Beneuenti epigrammata inſcripta Conſularibus Campaniæ.

T. AVONIO. MARCELLINO.
V. C. CONS. CAMP. PATRO
NO DIGNISSIMO. OB. IN
SIGNIA. BENEFICIA. QVI
BVS. LONGA. POPVLI. TAE
DIA. SEDAVIT. VNIVER
SA. PLEBS. BENEVENTA
NA. CENSVIT. PONENDAM.

Item

Item aliud.

CLAVDIO IVLIO
PACATO. V. C. CONS. CAMP.
OB. ÆQVITATEM. IVDICII.
ET PATROCINIA. IAM. PRIVATI.
ORDO. BENEVENTANVS
PATRONO. POST FASCES DEPOSITOS
CENSVIT COLLOCANDAM.

Prior inſcriptio recitatur à Grutero pag. CCCLXXI. altera verò pag. CCCCXXV. Hinc Iulianus etiam à Beda dicitur *Epiſcopus à Campania*, & in codicibus melioribus Gennadij teſte Peregrinio Iulianus Epiſcopus non Capuanus, ſed Campanus aſſeritur, Trithemius etiam Iulianum Epiſcopum Campanum vocat; vnde & Proſper Iulianum itidem Campanum appellat in epigrammate contra S. Auguſtini detractorem.

Aut hunc fruge ſua æquorei pauere Britanni,
Aut huic Campano gramine corda tument.

Qua phraſi Pelagium, ac Iulianum deſignauit. Atque hæc de patria, & Eccleſia Iuliani Epiſcopi. Idem nobili familia ortus fuit patre Memorio, matre Iuliana, à qua & nomen ſortitus eſt; Hæc illi exprobat Marius Mercator pag. 5. eiuſdem codicis. *Tune ſanctæ, ac beatæ recordationis Memoris Epiſcopi filius? Tu Iulianæ primariæ fœminæ, & qua nihil honeſtius inter reuerendiſsimas matronas inuenias, vtero editus?* Neque hic placet correctio Baronij, qui non Memorem, ſed Memorium Iuliani Patrem dicendum contendit, nam Auguſtinus quoque, & Paulinus, vt patebit, eundem Memorem etiam nominarunt. In ſacris Capuanæ Eccleſiæ tabulis Memorius inter illius Vrbis Epiſcopos recenſetur, quod in Italia Sacra Vghelli apparet, ex quibus tamen Memorij ſucceſſor Iulianus expungendus eſt, ac inter Frequentinos Epiſcopos, vt ea tamen dignitate indignus, reponendus. Erat Memorius S. Auguſtini inter paucos amicus, vt conſtat ex epiſtola S. Doctoris 131. ad illum ſcripta, alterius etiam epiſtolæ ad eundem datæ mentionem facit Poſſidius in indiculo. Audiatur Auguſtinus lib. 1. con. Iul. cap. 4. *Ego certè beatæ memoriæ Memoris Patris tui non immemor, qui mecum non paruam inierat amicitiam colloquio literarum, teque ipſum mihi cariſsimum fecerat &c.*

Iulianus adoleſcens latinis iuxta, ac græcis literis operam dedit teſte Gennadio laudato cap. 45. *Rhetor peritiſsimus* dicitur à Beda in præfatione ad Cantica, additque ex coniectura Voſſius, *ut Romanus Demoſthenes haberetur vulgò*; Et ſanè eiuſdem eloquentiam pompoſam, ac phaleratam fuiſſe ex fragmentis operi imperfecto S. Auguſtini inſertis intelligimus. Iuvenis nobiliſſimam vxorem duxit Æmilij Epiſcopi Beneuentani filiam, qui dudum ab Innocentio Papa in cauſa Chryſoſtomi cum literis ad Anyſium Theſſalonicenſem totius Illyricianæ diœceſeos Apoſtolicæ Sedis Vicarium, & ad Atticum C-P. miſſus fuerat, ac Eudoxia iubente in carcerem detruſus quarto demum menſe dimiſſus re infecta in Italiam redierat, quæ pluribus proſequitur, Metaphraſtes apud Surium die 27. Ianuarij cap. 128. de vita Chryſoſtomi. Celebres ſanè

euaſere Iuliani nuptiæ ob epithalamium, quod illarum occaſione cecinit S. Paulinus Epiſcopus Nolanus. Do nonnulla carmina, quorum priora ſic corrigenda arbitror.

Inſula Pontifices diuino iungit honore,
Humano pietas iungit amore Patres.
Hanc Memor officij, nec immemor ordine recto
Tradit ad Æmilij pignora cara manus.
Ille iugans capita amborum ſub pace iugali
Velat eos dextra, quos prece ſanctificat.

Poſtea vtrique Antiſtiti Sponſorum parenti longam nepotum ſeriem auguratus addit:

Caſta ſacerdotale genus ventura propago,
Et domus Aron ſit tota domus Memoris.

Erat verò Iulianus Clericus Lectoribus adnumeratus, cum vxorem duxit, vnde canit idem ſacer Poeta.

Clericus vxorem Chriſto comente decoram
Diligat, & pulchram lumine cordis amet.
Auxilioque uiri diuino munere factam
Lector cæleſti diſcet ab hiſtoria.

Lectores in pleriſque Eccleſijs vxorem ducebant, vt patet ex canone 14. Synodi Chalcedonenſis, de qua re in concilio Carthaginenſi celebrato Cæſareo, & Attico Conſſ. cap. 19. extat hic canon: *Lectores cum ad annos pubertatis venerint, cogantur aut vxores ducere, aut continentiam profiteri.* Lege nouellam Iuſtiniani ad Ioannem Præfectum Pr. lib. 1. cod. tit. 3. cap. 45. Vxor Iuliani ex Paulini epithalamio Ia vocabatur, eſtque huius nominis fœmina apud Terentium in Adelpho, & ſancta Martyr in Romano Martyrologio 4. Auguſti, cuius templum vetuſtate collapſum Iuſtinianus reſtituit ex Procopio lib. 1. de ædificijs eiuſdem Imperatoris. Verùm Iulianus vel mortua vxore, vel ex mutuo conſenſu ab eadem ſeiunctus Diaconus conſecratus eſt, quo tempore S. Auguſtinus epiſtolam 131. ad Memorium ſcripſit, in qua ægrè ſe ferre teſtatur, Iulianum *adoleſcentem* tanto ſtudio liberalibus diſciplinis vacare, additque hæc iſta, quæ in eximiam Iuliani commendationem veniunt, loquens de ſex libris muſicæ ad Memorium vnà cum eadem epiſtola miſſis: *Nam ſuperiores quinque vix filio noſtro, & Condiacono Iuliano, quoniam & ipſe iam nobiſcum commilitat, lectione, & cognitione digni videbuntur. Quem quidem non audeo dicere plus amo, quàm te, quia nec veraciter dico, ſed tamen audeo dicere, plus deſidero, quàm te*, rogatq; Memorium, vt ad ſe in Africam Iulianum mittat. Profectò S. Doctor tanto amore Iulianum proſecutus eſt, vt eidem mille poſtea conuicijs in ſe debacchanti hęc reſponderit: *Ego quidem pro dilectione, quæ mihi eſt erga te, quam Deo propitio quibuslibet conuicijs abſit, vt de medullis mei cordis extirpes, mallem fili Iuliane, vt iuuentute meliore, atq; fortiore te vinceres.* Lib. 1. cap. 7. Idem Iulianus adhuc iuuenis Eclanenſis Eccleſiæ in Hirpinis Antiſtes ab Innocentio Papa conſecratus fuit, quo ſuperſtite nihil contra latam ab eodem Pontifice contra Pelagianos ſententiam tentauit. Scribit Marius Mercator in commonitorio ad Theodoſium: *Prædicti ſanè Celeſtius, & Pelagius non tunc primò à S. memoriæ Zoſimo videntur eſſe damnati, ſed ab eius deceſſore ſanctæ recordationis Innocen-*

nocentio, à quo & Iulianus fuerat ordinatus, quique poſt illorum damnationem vſque ad prædicti Innocentij Epiſcopi exceſſum è vita in eius communione permanens, & perſeuerans in ſincera ſententia, & communicans damnatori prædicto, & ipſe quoque ſine dubio Pelagium, Celeſtiumque damnauit. Sub Zoſimo cum in Vrbe de peccato originali diſputaretur, Iulianus, qui Romæ tunc erat, liberè pro hæreſi loquebatur; horum author venit Mercator pag. 7. commonitorij ad Pintam: *Meminimus enim*, inquit, *tempore, quo præſens in Vrbe Roma cum participibus huius amentiſsimi erroris tui in nonnullis ſimplicioribus Eccleſiæ ventilabas, qualiter interrogabas, quid eſt peccatum, inquiens, malumne aliquid, an bonum? malum vtique reſpondebatur tibi: Adhæc addebas, Deusne huius mali author, & opifex? abſit, abſit &c.* Cum verò à Zoſimo Pelagiani damnati fuiſſent anno 418. atq; ea de re per vniuerſum orbem encyclicas ad Epiſcopos miſiſſet, Iulianus renuit in eorundem damnationem conſentire, quo tempore Pelagianum dogma non ex toto ſectabatur, ſed mortem ex peccato Adæ humano generi inflictam in epiſtola ad Zoſimum palam confeſſus eſt; Hoc teſtatur Mercator pag. 6. Vaticani codicis: *Audi nunc*, ait, *& tu, & qui me, & te dignanter habuerint legere, quid contra hunc ſenſum tuum impijſsimum, prauiſsimum, impudentiſsimum, petulantiſsimumq; quæ olim ipſe pronunciaueris in epiſtola videlicet tua, quam ad Sedem Apoſtolicam illo tempore auſus es mittere, quando conuentus detrectaſti cum vniuerſa Eccleſia per totum orbem Pelagium, Celeſtiumq; damnare, quæ antequam in manus ſancti illius Romanæ Eccleſiæ veniret Antiſtitis, te agente à nonnullis à te deceptis per totam penè Italiam circumlata eſt, & tanquam magnum aliquid multorum auribus inſinuata cognoſcitur, ibi namq; inter cætera ita ais:* Qui eſt igitur aſſertor, quòd neq; per mortem Adæ omne genus hominum moritur, neq; per reſurrectionem Chriſti omne genus hominum reſurgat, contra Apoſtolum ſentit dicentem: *Sicut in Adam omnes* 1.Cor.15. *moriuntur, ſic in Chriſto omnes viuificabuntur &c.* Et pag. 10. appellans eandem Iuliani epiſtolam ait: *Quæ vt memorauimus ad ſanctæ memoriæ Papam Zoſimum miſſa eſt, diſplicet tibi, eumque condemnas, qui ſentit, Adam mortalem factum, qui ſiue peccaret, ſiue non peccaret, fuiſset moriturus, & ais, nec hoc eſſe ratione ſubnixum,* credo enim *inquis* immortalem quidem factum, ſed qui, ſi non peccaſſet, per guſtum ligni vitæ poſſet virtutem immortalitatis adipiſci. &c. Verum in libris poſtea editis obſtinatè negauit, Adam ſine peccato non fuiſſe moriturum, addens tamen *leniter* fuiſſe moriturum teſte Auguſtino lib. 6. oper. imperf. cap. 27. Iulianus fatetur apud Auguſtinum lib. 1. operis eiuſdem cap. 18. duas ſe ad Zoſimum literas dediſſe: *Ad Zoſimum*, inquit, *quondam illius ciuitatis Epiſcopum ſuper his quæſtionibus duas epiſtolas deſtinaui eo tempore, quo adhuc libros exorſus non eram.* Scripſit itaque Iulianus quatuor libros contra prius volumen S. Auguſtini de nuptijs, ac concupiſcentia initio Pontificatus Bonifacij; nam vti diximus ex Auguſtino, in illis Eulaliani ſchiſmatis mentionem fecit.

Et quidem Pelagio, ac Celeſtio à Zoſimo, & ab Honorio proſcriptis, ac tot fulminibus circumquaque ſtrepentibus territis Iulianus Eclanenſis Pelagiani belli ſumma in ſe ſuſcepta deſperatis ſuorum rebus opem laturus in vnũ Auguſtinum furibundus infremuit proclamans: *Maioris ſibi eſſe apud Deum gloria deſtitutam ueritatem tueri:* apud Aug. lib. 2. con. Iul. cap. 10. Primi autem Iuliani impetus fuere contra laudatum librum S. Patris ad Valerium Comitem miſſum; Porrò tanta ſuperbia tumidus in arenam deſcendit, vt Auguſtinum

Go-

Goliath, ſe verò Dauidem appellans Virgiliano carmine S. Doctorem ad mo-
Ann. 421. nomachiam prouocarit: *Oblato placuit componi fœdere bellum, ut pugnas omnium contentio noſtra dirimeret*: apud Aug. lib. 6. cap. 8. Totus verò in eo eſt Iulianus, vt probet, Auguſtinum nuptias damnare, filios recèns natos Diaboli opus aſſerere, Deum hominum conditorem negare, liberum arbitrium fato ſubdere, mali naturam à Manichæis fictam iterum in Eccleſiam inuehere, contendens nullum contrahi ab infantibus originale delictum, concupiſcentiam eſſe bonam, neq; ex peccato ortam, naturales eſſe miſerias, ipſamq; mortem. Quid plura? latam contra Pelagianos ab Honorio Imperatore legem pro ſe, ſuaque ſecta facere mentitus eſt, quem Auguſtinus his lepidè poſtea irriſit: *Verum ſi Dei legem non ſicut ſe ſe habet, ſed ſicut vobis placet, intelligitis, quid mirum ſi & de lege Imperatoris hoc facitis*. Lib. 3. con. Iul. cap. 1. In illis verò quatuor libris ea ferè Iulianus inculcat, quæ Theodorus Mopſueſtenus in quinque contra Hieronymum, & Auguſtinum voluminibus dudum ſcripſerat, quæ credibile eſt Iulianum accepiſſe ab Anniano Diacono Pelagiano, cum ex Oriente paulò poſt Dioſpolitanam Synodum, cui interfuerat, in Italiam rediſſet, de quare legantur dicta cap. 9. De hoc Anniano proximo capite dicendum eſt.

CAPVT XIX.

De Anniano Pelagiano Baronij, Voſsij, ac Ianſenij diuinationes. Sigeberti, itemque Haberti de eodem dicta corriguntur. S. Euſebius Cremonenſis Pelagianos inſequitur. Moritur D. Hieronymus. Vincentius Victor ab Auguſtino impugnatur. Faſtidius Epiſcopus in Britannia Pelagianizat.

DVo illi diuinæ gratiæ defenſores Auguſtinus, & Alipius de damnata vbique tum in Africa, tum in Italia à Synodis, Pontifice, atque ipſo etiam Honorio hæreſi Pelagiana literas ad Hieronymum dederant, illud etiam ab eo quærentes, num Anniani libros, quos contra epiſtolam ipſius ad Cteſiphontem publicauerat, confutaſſet; his verò literis reſpondit hoc anno Hieronymus, nam epiſtola 24. apud Auguſtinianas tradit, ſe ob Euſtochij nobiliſſimæ Virginis mortem penè dolore confectum, ne dum à libris conſcribendis auocatum, obijt verò Euſtochium hoc ipſo anno 28. Septembris. Cæterum in ea epiſtola ſanctiſſimus ſenex, & emeritæ militiæ dux recentem victoriam contra Pelagianos vtriq; gratulatus ait: *Teſtem inuocans Deum, quod ſi poſſet fieri, aſſumptis alis columbæ veſtris amplexibus implicarer, ſemper quidem pro merito virtutum veſtrarum, ſed nunc maximè, quia cooperatoribus, & adiutoribus vobis hæreſis Celeſtina iugulata eſt, quæ ita infecit corda multorum, vt cum ſuperatos, damnatoſq; eſſe ſe ſentiant, tamen venena mentium non omittant, & quod ſolum poſſunt, nos oderint, per quos putant ſe libertatem docendæ hæreſeos perdidiſſe*: De Anniani verò libris reſpondet, accepiſſe ſe quidem illos ab Euſebio presbytero, & vel aduerſa valetudine, vel morte Euſtochij ingenti adeo dolore correptum, vt contemnendos petulantiſſimi Sicophantæ inſultus putarit; vita tamen ſuperſtite obuiam ſe hæretico iturum, meliùſq; hoc fieri poſſe ab Alipio, & Auguſtino, ne ipſe epiſtolæ ab ſe perſcriptæ defenſionem adornans ſua laudare coge-

cogeretur. At quinam iſte Annianus fuerit diuerſæ ſunt Authorum diuinationes, cum Anniani Pelagiani ſcripta nuſquam legerint. Baronius ad Annum 417. Num. 16. putat errorem codici irrepſiſſe, ac loco Anniani *Valeriani* nomen ſubſtituendum, etenim cum Euſebius de Valeriano ad Cyrillum ſcripſerit, de eodem ad Hieronymum etiam literas dediſſe arbitratur. Voſſius lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 6. Iulianum Pelagianum intelligi ſuſpicatur, qui initio hæreſis ſub Anniani nomine veluti caſſide tectus in aciem prodierit. Ianſenius exiſtimat à Hieronymo Pelagium deſignari, etenim familiare illi fuit, ridiculis, ac fictis nominibus ſuos hoſtes delineare, ſic Rufinum Grunnium, Scorpium, Hydram ignominiæ cauſa nominat. Vſſerius cap. 10. rem ſub dubio relinquit. Miror hos Scriptores Annianum neq; ex epiſtola apud Bedam neq; ex præfatione in homilias Chryſoſtomi cognouiſſe. Is vnus fuit è præcipuis Pelagianæ ſcholæ magiſtris, cuius opera primùm Pelagius, dein Orontius Epiſcopus ad ſectam promouendam vſi ſunt. Erat Annianus Diaconus, atq; ob latinæ, græcæq; linguæ peritiam magna in æſtimatione à Sectarijs habebatur. Pelagij lateri adhærens in Aſiam ſe contulit, ſuamq; eidem operam in Dioſpolitana Synodo præſtitit, nam de Anniano hæc ſcribit Hieronymus: *Quid quid enim in illa miſerabili Synodo Dioſpolitana dixiſſe ſe denegat, in hoc opere profitetur*. Pelagius in latina lingua minùs exercitatus, quò ſub verborum lenocinio auditoribus faciliùs hæreſim inſtillaret, Anniano Rhetore vtebatur; hinc Oroſius Pelagij epiſtolam ad Demetriadem vellicans ait in apologia de libertate arbitrij: *Quamquam hoc, quod neq; aptè, neque decorè dicitur, tibi imputare non debeamus, cui neq; natales dederunt, vt honeſtioribus ſtudijs erudireris, neq; naturaliter prouenit, vt ſaperes, ſed illis dictatoribus tuis, qui miſerum ſenſum miſerrimo ſermone conſcribunt, & te legendum cachinnis, quaſi titulum confuſionis exponunt.* Quæ quidem dixit Oroſius, non quòd reapſe inelegantiam epiſtolæ Pelagij ad Demetriadem notare vellet, vt putauit Vſſerius pag. 234. ſed quòd exemplum adulteræ Ægyptiæ Ioſephum laſciua manu tentantis oculis caſtiſſimæ Virginis ſubieciſſet, nam ibidem Oroſius fatetur illam epiſtolam eſſe *lucubratiſſimam*. Author eſt etiam Hieronymus epiſtola 24. laudata Annianum Pelagij dogmata *verbis tinnulis atq; emendicatis* exornaſſe. Hunc Annianum armigerum Pelagij tacito nomine deſignatum ab Oroſio ſuſpicor dum ait: *Stat immaniſſimus ſuperbia Goliath carnali potentia tumidus &c. habens poſt ſe armigerum ſuum, qui etſi ipſe non dimicat, cuncta tamen æris, & ferri ſuffragia ſubminiſtrat*; Quibus concinere videtur Hieronymus ſcribens Annianum *alienæ blaſphemiæ verba friuola ſubminiſtrare*. Vſſerius cap. 9. de antiq. Eccleſ. Britan. pag. ſup. Celeſtium vult ab Oroſio armigerum Pelagij deſignari, at Celeſtius in conuentu Hieroſolymitano non aderat, armiger ille intererat, ait enim: *habens poſt ſe armigerum ſuum*: Rurſus: *& Goliath*, inquit, *cum armigero ſuo calumniatur mihi*; Item: *Quod etiam ille Phinees tuus pedetentim nobis tentauit obijcere:* Vnde idem & *Phinees*, & *armiger* affirmatur in Synodo præſens, atq; contra Oroſium agens; Celeſtium verò abſentem fuiſſe, nec cum Oroſio locutum ex ea ipſa apologia, & ex geſtis Synodi apud Auguſtinum in lib. de geſtis Pelagij diſertè patet, loquuntur enim ibi Patres, atque Oroſius de Celeſtio vti de abſente.

At eo conuentu diſſoluto, cauſaque ad Innocentium Papam deuoluta, ac

paulò

paulò poſt celebrata Dioſpoli Synodo, quò Pelagio benè conſultum foret, Annianus in Italiam reuerſus Hieronymi epiſtolam ad Cteſiphontem datam editis contra illam libris impugnauit, quos in Italia eundem evulgaſſe inde colligo, quòd Euſebius hinc in Aſiam ad Hieronymum illos miſit; hi quidem periere, ſed eiuſdem Anniani erga Pelagianos ſtudium aliunde nobis innoteſcit; Hæretici ne omni prorſus veterum Patrum præſidio deſtituti viderentur, ſub Ioannis Chryſoſtomi lacinijs præſertim ſe ſe occultare conabantur, hinc grauis de Chryſoſtomi ſententia Auguſtinum inter, & Iulianum diſputatio fuit, vt ex lib. 1. & 2. con. Iulianum patet; ſanè libri primi ſexto capite hæc habet S. Doctor: *Ingredere S. Ioannes, ingredere, & conſide cum fratribus tuis, à quibus nulla ratio, nulla tentatio te ſeparauit. Opus eſt & tua, & maximè tua ſententia, quoniam in tuis literis iſte iuvenis inueniſſe ſe putat, vnde tot, tantorumque Coepiſcoporum tuorum ſe arbitratur percellere, & euacuare ſententias*: Itaque Annianus ſuum eſſe putauit Ioannis Chryſoſtomi homilias è græco in latinum ſermonem vertere. In primis autem quò viro auctoritatem apud Latinos conciliaret, Chryſoſtomi homilias de laudibus D. Pauli interpretatus eſt, quod opus Euangelo cuidam Pelagianæ ſectæ presbytero inſcripſit, in epiſtola verò nuncupatoria, cuius titulus eſt: *Domino Sancto Euangelo Presbytero Annianus ſalutem*: Catholicos inuidioſo Traducianorum nomine infamat, & S. Auguſtinum etiam non obſcurè ſugillat; Eius verba ſunt: *Quod quidem opus eò eſſe apud te amabilius debet, & gratius, quò de Sanctarum Scripturarum luce rutilans clariſſimi ſyderis vice noctem Manichæi erroris exagitat. Quantum enim nobis conſolationis exoritur, cum cernimus tam erudito, tamque illuſtri Orientis Magiſtro eam, quam in nobis Traducianus oppugnat, adſtrui veritatem? quam certè beatus Ioannes, vt in omnibus libris ſuis, ita hic quoque ab omni munitam latere cuſtodit, armat, accendit, vt videatur non tam præſentes informaſſe diſcipulos, quàm nobis contra vera fidei oppugnationem auxilia præparaſſe. Quantus enim ille aduerſus neceſſitatem? quantus pro libero ſurgit arbitrio? quàm noſtrorum libris vbique concinens voluntatis iure ſeruato diuinæ gratiæ præſidia commendat?* &c. Gratiam Pelagianam Annianus iuxta ſcholæ ſuæ phraſim intelligebat, nempe quæ in doctrina, lege, exemploque conſiſteret, ſub quorum vocabulorum ambiguo deformiſſimæ hæreſis nuditatem occulere verſipelles illi tentabant; Poſtea verò S. Auguſtini explicationem in illud Pauli dictum: *Non enim hoc facio, quod uolo bonum, ſed quod nolo malum, hoc ago* Rom. 7. quæ in propria perſona Paulum locutum contendit libro 1. de nupt. & concup. cap. 27. & 31. lib. 1. oper. imperf. cap. 67. his refellit. *Sextò ſoluendo omnes illas quæſtiones, quibus Traducianum os innitens beatum Paulum uitiorum offuſcatione commaculat, ut ſcilicet fidelibus ſuis Apoſtolico exemplo peccata conciliet*: Fortè novum Traducianorum nomen, quo poſteà Iulianus ſemper ignominiæ cauſa contra Auguſtinum vſus eſt, Annianus primùm inuexit; hinc Iulianus S. Auguſtinum appellabat Traducianæ gentis primatem lib. 1. oper. imperf. cap. 66. cui Auguſtinus cap. 76. reſpondet. *Vos uerò ſoli nos appellatis Traducianos*.

Idem Annianus grande opus homiliarum Ioannis Chryſoſtomi in Matthæum in latinum ſermonem transferendum ſuſcepit, octo eodem interprete latinas orationes Chryſoſtomi legimus, omnes quidem ſe interpretaturum ſpoponderat, idne reapſe præſtiterit, vel manum de tabula amouerit, incertum eſt. Hocce volumen Orontio Epiſcopo Pelagiano, quem in Epheſina Synodo

nodo

nodo cum alijs Epiſcopis Pelagianis damnatum videbimus, pro quo etiam duæ leguntur Neſtorij epiſtolæ datæ ad Celeſtinum Papam, inſcripſit. Præfationem ſic orditur: *Domino uerè Sancto, & beatiſsimo Orontio Epiſcopo Annianus. Pijſsimi Patris affectum, & ſapientiſsimi artem magiſtri me pariter exerces, quem inter has, quas pro fidei uobiſcum amore perpetimur tentationum procellas, & à mœrore ſimul, & à torpore ſubducis, animumque anxietate marcentem ad ſtudium ſcripturarum remittis; iubes enim beatiſsime, ut commentarium S. Ioannis Conſtantinopolitani Epiſcopi, quem in Matthæo Euangeliſta nonaginta, & uno libro explicuit, in latinam linguam, quo poſſim ſermone, transfundam*: Ex his patet ab Orontio Pelagiano Epiſcopo ad illam interpretationem Annianum impulſum fuiſſe. Poſtea in Auguſtinum, immò in Eccleſiam Catholicam inuectus addit: *Quid inquam ille presſiùs commendat, quam ingenitæ nobis à Deo libertatis decus, cuius confeſsio præcipuum inter nos, gentileſque diſcrimen eſt? Qui hominem ad imaginem Dei conditum tam infeliciter fati uiolentia, & peccandi putant neceſsitate deuinctum, ut is etiam pecoribus inuidere cogatur. Quid ille aduerſus eoſdem magiſtros potiùs inſinuat, quàm Dei eſſe poſſibilia mandata, & hominem totius, uel quæ iubetur, uel ſuadetur à Deo, capacem eſſe uirtutis? quo quidem ſolo & iniquitas ab imperante propellitur, & præuaricanti reatus affigitur*: Ita ex mandatorum poſſibilitate Pelagiani diuinæ gratiæ auxilia ſolebant refutare, de qua re pluribus agit Auguſtinus in lib. de perfectione iuſtitiæ, & lib. 5. con. Iul. oper. poſterioris. Hæc de Anniano ex vetuſtis monumentis eruere potui, quæ ad hunc annum reduximus occaſione epiſtolæ Hieronymi id temporis ad Auguſtinum ſcriptæ.

Ex his nonnulli Scriptores corrigendi ſunt. Iſaac Habertus Epiſcopus Vabrenſis in concordia Patrum Latinorum, & Græcorum de gratia cap. 2. minus conſideratè laudauit *Anniani ueteris Eccleſiæ Scriptoris iudicium*; nam ab Eccleſia eiectus inter Pelagianos ille militauit. Sigebertus in lib. de Script. Eccleſ. cap. 70. confundit hunc Annianum cum altero Anniano, qui ex legibus Theodoſianis grande volumen conflauit, cum tamen inter vtrumque ferè ſæculum interceſſerit; ſcribit Annianus legum collector in præfatione: *Annianus uir ſpectabilis ex præceptione D. N. glorioſiſsimi Alarici Regis hunc codicem de Theodoſianis legibus, atque ſententijs iuris, uel diuerſis libris electum Aduris Anno XXII. eo regnante edidi*: Annus XXII. memorati Regis labebatur anno 506. noſtræ Epochæ ex ſubſcriptione Synodi Agathenſis: *Die III. Idus Septembris Meſſala V. C. Conſule anno XXII. regni Domini Noſtri Alarici Regis*. Poſſeuinus in catalogo Scriptorum duos Annianos facit, vnum, qui ſeptem homilias Chryſoſtomi de laudibus D. Pauli interpretatus eſt, & alterum, qui eiuſdem Græci Patris homilias in Matthæum latinis auribus donauit, cum tamen vnus, idemque Annianus vtriuſque operis ſcriptor fuerit. At nullus hunc Annianum Pelagianum fuiſſe animaduertit, quod ex epiſtola ad Euangelum presbyterum euidenter oſtenditur; hæc epiſtola legitur præfixa ſeptem homilijs Chryſoſtomi de laudibus D. Pauli, quæ tomo 6. Bedæ operum editionis Colonienſis anni 1612. pag. 823. itemque eiuſdem commentarijs in epiſtolas Pauli editis Pariſijs 1649. inſertæ ſunt.

Cęterum cum Hieronymus ſcribat Auguſtino, ſe Anniani *libros in ſchedulis miſſos à ſancto fratre Euſebio Presbytero ſuſcepiſſe non ante multum temporis*, ęquum eſt, vt nonnulla de Euſebio hoc ob egregiè contra Pelagianos nauatam ope-

ram hic inſeramus. Euſebius patria Cremonenſis fuit, teſte Hieronymo in epiſtola ad Pammachium; Forenſes cauſas agitauit, vt ait Rufinus in inuectiua priori, *& à tergiuerſatione illa actuum publicorum ad monaſterium conuerſus adhæſit Magiſtro nobili*, nempe Hieronymo. Diu eidem S. Doctori in monaſterio Bethlehemitico comes fuit, exortis verò poſtea inter Rufinum, & Hieronymum diſſidijs, Euſebius vti à Rufino pluribus calumnijs perſtrictus fuit, ita à Hieronymo in priori apologia acerrimè defenſus eſt. Euſebio inſcripſit Hieronymus libros commentariorum in Matthæum, & poſt aliquot annos etiam commentaria in Hieremiam eidem nuncupauit, in quorum poſteriorum voluminum præfationibus Pelagium, ac Celeſtium ſugillat, vt ſuperiùs cap.4. narrauimus. Cum verò Rufino, atq; Origeniſtis Pelagius, ac diſcipuli ſucceſſiſſent, paribuſq; & fortè grauioribus Hieronymum odijs exercerent, Euſebius pro magiſtri, atq; amici honore excubauit. Cum in Italiam veniſſet, ac Valerianum Valerij Comitis ſeruum ex his, quos in Ariminenſi agro poſſidebat, hominem gulæ deditum, ac Pelagianorum erroribus infectum ex Italia Alexandriam aufugiſſe cognouiſſet, egit per literas cum Cyrillo, vt nequiſſimum nebulonem ex Ægypto pelleret: epiſtolam recitat Baronius anno 417. inter alia hæc ibidem leguntur: *Quomodo nunc, cum beatæ memoriæ Innocentius Pelagium, Celeſtiumq; cum ſuis capitibus condemnarit cunctis eos abijcientibus Orientalibus, Alexandrina Eccleſia in communionem recepit, quæ ſola, & prima inter comprouinciales ſuos tales refutare debuerat*: Patet ſcriptam epiſtolam initio Pontificatus Zoſimi ante latam ab eodem in Pelagianos ſententiam, aliàs & Zoſimi celeberrimum iudicium nominaſset; vnde corrigendus eſt Ferrarius Scriptor vitæ S.Euſebij, dum cap. 4. num. 18. apud Bollandum V. Martij ſcriptam illam epiſtolam dicit *tempore Innocentij Papæ*, qui tamen *beatæ memoriæ* ibidem dicitur. Eodem ferè tempore cum libros Anniani Diaconi contra epiſtolam Hieronymi ad Cteſiphontem reperiſset, eoſdem in Aſiam in ſchedulis ad S. Doctorem tranſmiſit. Euſebium anno ſequenti 420. morienti Hieronymo adſtitiſse, aliaque quam plurima de eodem narrantur in literis ſuppoſititijs S. Cyrilli ad Auguſtinum, quæ libens hic omitto. S. Euſebij memoria colitur Cremonæ, & in monaſterio Patrum Minorum apud Bethlehem, vbi ſumma veneratione eiuſdem ſepulchrum inuiſitur, quæ legere poteris apud Bollandum ad V. Martij, qua die Euſebij feſtum agitur.

Anno ccccxx. Hieronymus tranſmiſſis ad ſe ab Euſebio Presbytero Anniani excerptis non reſpondit, vt ſperabat, morte enim præuentus deceſſit anno 420. Theodoſio IX. & Conſtantio III. Coſs. vt ſcribit Proſper in Chronico; De hoc ſapientiſſimo, æquè ac ſanctiſſimo Eccleſiæ Doctore præſtat ſilere potiùs, quàm pauca dicere. Illum poſt plures hæreticos confutatos ſtylum in Pelagianos vertiſſe dictum eſt; Propiùs Pelagij impetum & ſuſtinuit, & fregit, vti enim Iulianus in vnum Auguſtinum inſremuit, ita vnum Hieronymum Pelagius perſecutus eſt. Initio quidem Pelagiani belli collegam Auguſtino ſe ſe exhibuit, acremq; in rebelles impreſſionem fecit editis poſt epiſtolam ad Cteſiphontem tribus contra Pelagium dialogorum voluminibus; at lectis prioribus S. Auguſtini aduerſus eundem libris de peccatorum meritis, & remiſſione, pedem ex acie reuocauit, quòd vnus Auguſtinus expugnandis Pelagianis ſufficeret, & quidem ſilentium impoſterum tanta religione ſeruauit, vt oppugna-

tus

tus quinque libris à Theodoro Mopſueſteno, & quatuor alijs ab ipſo Pelagio, itemq; poſtremò ab Anniano, non modo ſtylo pepercerit, ſed Auguſtinum etiam per literas rogauerit, vt contra eoſdem decretoria arma in ſui ipſius defenſionem indueret. Idatius Epiſcopus, qui iuuenis de facie Hieronymum nouit, ſcribit de eodem in Chronico: *Pelagianorum ſectam cum eiuſdem Authore adamantino veritatis malleo contriuit.* De Hieronymi contra Pelagianos certaminibus canit Proſper in carmine de Ingratis cap. 2.

Tunc & Bethlæi præclari nominis hoſpes
Hebræo ſimul, & Graio, Latioq; venuſtus
Eloquio, morum exemplum, mundiq; Magiſter
Hieronymus libris valdè excellentiùs hoſtem
Diſſecuit, noſciq; dedit, quo turbine veram
Vellent exortæ lucem obſcurare tenebræ.

Baronius, ac Riuius ſcribunt, quatuor libros de origine animæ ab Auguſtino hoc anno exaratos, quibus aſſentior; nam initio libri primi ait libros Vincentij, quibus eo in opere reſpondet *proxima æſtate* ſibi à Renato Monacho miſſos, *quamuis*, inquit, *mihi eò, quòd abſens fuiſſem, in autumni fine ſint redditi.* At anno 418. circa æſtatem Auguſtinus Cæſaream perrexerat, vbi de origine animæ petente eodem Renato ad Epiſcopum Optatum ſcripſit, certè die 20. Septembris ibidem cum Emerito Donatiſta diſputauit. Anno verò ſequenti circa initium Iulij Hipponem redierat ex initio VIII. quæſt. ad Dulcitium: Cum verò lib. 1. cap. 19. Pelagianam hæreſim *nuperrimè damnatam* dicat, huic anno 420. libri illi deputari iure poſſunt. Vincentius Victor iuuenis, cui plus audaciæ inerat, quàm doctrinæ, cum in Mauritania Cæſareenſi apud quendam Petrum presbyterum Hiſpanum quoddam Auguſtini opuſculum reperiſſet, in quo de origine animæ magnus Doctor dubitabat, duos è veſtigio libros contra Hipponenſem Antiſtitem ſcripturiuit, quos Renatus Monachus Auguſtini ſtudioſiſſimus Cæſarea ad eundem æſtate iam incumbente tranſmiſit, eos verò exeunte Autumno reuerſus Hipponem Auguſtinus inuenit. Quatuor verò libros contra illos duos Auguſtinus exarauit; priorem, quem Renato ipſi inſcripſit, ſtatim compoſuit, de quo in fine eiuſdem hæc fatur: *Hunc ad te librum, mox vt illos legi, ſine aliqua dilatione conſcripſi.* Paulò verò poſt alterum librum emiſit ad eundem Petrum presbyterum, qui Vincentium ob duos illos editos libellos plurimùm diligebat. Diſtuliſſe verò aliquantulùm duos poſtremos contra ipſummet Vincentium Victorem elucubrare, colligitur ex his, quæ habet lib. 2. cap. 4. *Si autem Dominus*, inquit, *voluerit, vt ad illum ipſum iuuenem ſcribam, ſicut deſidero &c.* Scripſit verò duos eruditiſſimos libros, in quibus Hæreſis Pelagiana acerrimè impugnatur; nam Victor hic, qui ſe Vincentij à Vincentio Rogati Donatiſtæ ſucceſſore, quem plurimùm venerabatur, cognomine nuncupari honoris cauſa volebat, vndecim errorum author ab Auguſtino conuictus eſt, quorum ſex Pelagiana paradoxa, immò & hæc quidem Pelagianis peiora continebant. Docebat enim: Infantes ante baptiſmum morte præuentos peruenire poſſe ad originalium indulgentiam peccatorum: Rurſus quos Dominus prædeſtinauit ad baptiſmum, prædeſtinationi eius eripi poſſe, & ante defungi, quàm in eis fuerit, quod omnipotens prædeſtinauit, impletum; Sacrificium Chriſtianorum pro non baptiza-

ptizatis mortuis poſſe offerri; Aliquas eſſe manoſines extra regnum cœlorum, vbi vſque ad diem iudicij infantes non baptizati beatè, ac feliciter viuunt. Hæc quidem, aliaque peſſima dogmata Auguſtinus impugnat his increpans Victorem lib. 3. cap. 13. *Neque conſideras, in hac cauſa quantò deteriùs ſapias, quàm Pelagius*. Cæterùm hunc iuuenem lectis quatuor illis Auguſtini libris ad meliorem frugem reuerſum, ac ad ſe *correctionis reſcripta* miſiſſe teſtatur S. Doctor lib. 2. Retract. capite 56.

Trithemius ſcribit, Faſtidium Britannorum Epiſcopum claruiſſe ſub Honorio, & Theodoſio Principibus anno Domini CCCCXX. Fertur ſcripſiſſe plures libros, inter quos *ad Fatalem quendam de vita Chriſtiana vnum librum, & alium de viduitate ſeruanda ſana, & Deo digna doctrina*. Verba ſunt Gennadij in ſuo Catalogo; Sed planè Gennadium erraſſe mihi probatur ex libro ipſo de vita Chriſtiana, qui ad viduam quamdam, non ad virum, Fatalem miſſus eſt, & inter opera ſuppoſitia S. Auguſtini tomo octauo reponitur, quem librum Lucas Holſtenius in vetuſtiſſimo codice Faſtidij Epiſcopi nomine inſcriptum inueniens ſuo tandem Authori poſtliminiò reſtitutum vulgauit; Ibi verò non ex omni parte ſana, & Deo digna doctrina legitur, nam cap. 13. (ita enim apud Auguſtinianam appendicem habetur) ſcribit de Adamo: *In quo nihil fuiſſe incredulitatis inuenio præter ſolam inobedientiam, cuius cauſa ille damnatus eſt, & omnes ſuo damnantur exemplo*. Quę ſanè eſt Pelagij hæreſis dicentis, *Adæ peccatum poſteris exemplo nocuiſſe, non tranſitu*. Apud Proſp. in epiſt. ad Demetriadem; cuius prauæ doctrinæ plena ſunt commentaria Pelagiana in cap. 5. epiſt. Pauli ad Romanos in appendice Hieronymi, vti diximus cap. 3. Idem verò Faſtidius cap. 11. hæc ſcribit: *Ille enim meritò ad Deum extollit manus, ille preces bona conſcientiæ fundit, qui poteſt dicere: Tu noſtri Domine, quam ſancta, quam innocentes, quam puræ ſunt ab omni fraude, & iniuria, & rapina, quas ad te expando manus, quam immaculata labia, & ab omni mendacio libera, quibus tibi, vt mihi miſerearis, preces fundo*. Hæc ipſiſſima verba poſita in libro Pelagij ad viduam recitat S. Hieronymus lib. 3. Dialogorum exclamans ſtatim: *Chriſtiani eſt hæc, an Phariſæi ſuperbientis oratio?* quo loco ſuperbam illam orandi formam pluribus inſequitur. Scripſiſſe totam eam ſententiam Pelagium in libro ad viduam teſtatur Auguſtinus in libro de geſtis Pelagij cap. 6. Quare cum Faſtidius hic dicto libro de vita Chriſtiana impias Pelagij ſententias exſcriptas inſeruerit, Pelagiana illum loligine aſperſum fuiſſe non dubito, indeque ſuſpicio creſcit, quòd Pelagius Britanniam patriam infecit, latèque ea peſtis vniuerſam inſulam peruagata fuit, vnde anno 429. à Concilio Gallicano Legati contra Pelagianos in Britanniam miſſi ſunt, vt ad eum annum nobis memorabitur.

CAPVT XX.

Conſtantius Imperator Pelagianos Roma exturbat. Annus imperij eiuſdem contra vulgarem ſententiam ex codice Theodoſiano, & Olympiodoro demonſtratur. Rufus Theſſalonicenſis, & Atticus Conſtantinopolitanus à Pelagianis fruſtra tentati. Ea occaſione quædam de Vicariatu Theſſalonicenſi adnotantur. Iuſtiniani Nouella caſtigatur. Vicariatus Corinthiorum à Morino, & Halliero aſſertus improbatur.

HAud diu Hieronymi morte Pelagiani lætati ſunt paulò poſt contra eoſdem potenti hoſte exorto; Fuit is Conſtantius Honorij Imperatoris Dux fortiſſimus, idemque feliciſſimus, cuius res geſtas pluribus Olympiodorus illius ætatis hiſtoricus literis prodidit, ſed malo rei literariæ fato præclara illa monumenta interiere, pauca tamen Photij diligentia ad poſteros tranſmiſit. Fuit Conſtantius genere Illyrius è Panæſo Vrbe Cadiæ, qui multis obitis iam inde à Theodoſij magni temporibus militię muneribus nuptias demum cum Placidia Honorij ſorore celebrauit anno 417. Audiatur Olympiodorus apud Photium Cod. LXXX. *Honorius XI. & Conſtantius iterum conſules creati Placidiæ nuptias conciliant, ſed has ipſa nuptias cum vehementer detrectaret, effecit, vt ipſius famulis indignaretur Conſtantius: Tandem nihilominus ipſo, quo conſulatum inijt die manu ipſam arreptam Honorius Imperator frater eius inuitam Conſtantio in manum tradit, nuptiæque ſplendidè celebrantur.* Scribit Proſper in Chronico Conſtantium anno 420. in regni ſocietatem ab Honorio adſcitum his verbis: *Theodoſio IX. & Conſtantio III. Coſs. Conſtantius ab Honorio in conſortium regni aſſumitur.* Proſperum omnes Latini Chronologi ſecuti ſunt; ſed erraſſe Proſperum vnius anni prochroniſmo inferiùs demonſtrabo, accidit enim Conſtantij inauguratio anno 421. VI. Idus Februarias. Cæterum vti bellicæ virtutes Conſtantium Honorio affinem, dein in imperio collegam reddiderant, ita eiuſdem religio, ac pietas Bonifacio Pontifici illam electionem gratiſſimam fecerant; Quare cum Celeſtius Epheſo eiectus & in Italiam reuerſus ſe ſe vrbi inſinuaſſet, ac clanculum per domos curſitaret, Pontifex cum nouo Imperatore egit, vt tanta peſtis Vrbe pelleretur. Conſtantius, qui priuatus iam diu Pelagianos oderat, ad Voluſianum Vrbi Pręfectum literas dedit, queis Celeſtij proſcriptionem ſtatim iniunxit, Officio, ſi ſecus ageret, capitalem ſententiam interminatus. Exemplum literarum ab Henrico Grauio acceptum Baronius publicauit, ſed idem emendatius ex Cod. Thuano exhibet Salmaſius 2. p. de Eccleſiis Suburbicarijs pag. 283. Anno CCCCXXI.

Imp. Fl. Conſtantius Pius Felix Auguſtus Victor &c.
Voluſiano Pręfecto Vrbi.

QVum tum pręterita ſuperſtitionis, tum recentia plena vanitatis iamdudum corrigi iuſſerimus, quotidianis inſinuationibus maiora fieri nunciantur, & quoniam diſcordia animos commouet populorum, ea, quę iamdudum iuſſeramus, pręcipimus iterari; Vnde his lectis, Eximietas tua omnes

" omnes, qui Dei inuident pietati, diligenter inquirat, & eos faciat ſtatim è
" muris Vrbis expelli, ita tamen vt ne intra centeſimum quidem lapidem ha-
" beant licentiam conſiſtendi. Celeſtium quoque magis, ac magis ex Vrbe pel-
" li mandamus, conſtat enim iiſdem è medio ſublatis gratiam, & concordiam
" tenere veterem firmitatem. Sanè deinceps ſi tale quicquam fuerit nunciatum,
" Officium præſtantiæ tuæ capitale ſententiæ ſubdendum eſſe cognoſce. Non
" enim patimur impunitum eſſe, præcepta noſtræ executionis negligentia pro-
" telari. Vale Parens cariſſime, atque amantiſſime. *Et adiecta ſubſcriptio.* Im-
" pleatur quod iuſſimus, quia hoc famæ tuæ expedit.

Harum literarum Conſtantij ad Voluſianum Præfectum Vrbi meminit Photius Cod. LIII. licet loco Conſtantij Κωνςαντῖνος ibidem per errorem legatur. Porrò Voluſianus nondum Chriſtianorum myſterijs imbutus Ethnicorum ſuperſtitionem ſectabatur, erat ille tamen Auguſtini ſtudioſiſſimus, vt patet ex epiſtola 2. tom. 2. operum Auguſtini; Et quidem S. Pater eundem ad verum cultum traducere non ſemel per literas conatus fuerat; legatur epiſtola tertia ad Voluſianum; Hic ſanè tam altè de Auguſtini ingenio ſentiebat, vt ſcribere non dubitarit: *Cum ad Antiſtitem Auguſtinum venitur, legi Dei deeſt, quidquid Auguſtinum contigerit ignorare.* Quare Voluſianus accepto Principis mandato etiã, atque etiam Auguſtino, eiuſque amicis gratulatus edictum in hæc verba conceptum ſtatim emiſit.

Voluſianus Præfectus Vrbi edixit.

" HActenus Celeſtium diuinę fidei, & quietis publicę turbatorem iudicijs
" amica reis ſecreta ſubduxerunt. Iam leges etiam, & edicta perſequen-
" tur abſentem, cui, quod primum eſt, ęternę Vrbis negatur habitatio, vt ſi vel
" in proximis fuerit diuerſatus, debitum non euadat exitium. Pro merito etiam
" temeritatis, atque auſus ſui cunctos huius edicti cautione pręmonemus, ne
" quis iniquo noxius latebram putet eſſe prębendam, ne cum huiuſmodi poſita
" pœna ſupplicium, ac ſtylum neceſſe ſit proſcriptionis incurrere quiſquis reum
" diuinis, humaniſque legibus apud ſe putauerit occultandum.

Cum Conſtantii literę, quibus conſulibus datę fuerint, non aperiant, Baronius, Vſſerius, aliique ſcriptas eaſdem anno 420. exiſtimarunt. Sed anno ſequenti deputandę ſunt. Scribit Olympiodorus Conſtantium ob ipſius effigiem à Theodoſio Orientis Imperatore reiectam in iram, mœroremque incidiſſe, ac ſeptimo imperii menſe morbo extinctum: *Igitur*, inquit, *ſeptimo imperij menſe quemadmodum & ſomnium ſic indicauerat*, ſextus abiit, ſeptimus inchoatur, *pleuritide extinctus eſt*: Extant in Codice Theodoſiano nonnulla reſcripta data Rauennę Coſſ. Euſtathio, & Agricola, nempe hoc anno 421. cum titulo. *Imppp. Honorius, Theodoſius, & Conſtantius Auggg.* Primum *lib.* 3. *L.* 2. *de repudijs*. Dat. VI. Idus Martii. Alterum *lib.* 10. *L.* 30. *de petit. & vltrò datis.* Dat. VIII. Idus Iulias. Poſtremum *lib.* 2. *L.* 1. *Si certum petatur de chirographis*. Dat. V. Kal. Auguſti; vnus Theophanes in Chronographia exactè initium imperii Conſtantii deſignat: *Hoc anno*, inquiens, *Conſtantius Valentiniani pater*
impe-

Digitized by Google

imperium obtinuit VI. Idus Februarias. Quare edictum illud contra Celeſtium anno 421. intra Februarium, ac Septembrem emiſſum fuit.

Interea memorata inter Conſtantium, & Theodoſium, itemque inter Orientalis imperij Metropolitas diſſidia, vt mox dicemus, deſperatis Pelagianorum rebus melioris fortunę ſpem iniecerant. Ægrè tulerat Theodoſius Orientis Imperator Conſtantium ab Honorio in imperij conſortium adlectum, decedente enim ſine maſcula prole patruo Occidentis prouincias Orientali imperio addendas ſperabat: quare tanta ſpe deiectus miſſam, vt moris erat, ad ſe noui Imperatoris effigiem reiecerat, neque in reſcriptis Conſtantinopoli eo anno datis vllam in titulo Conſtantij mentionem fecerat, vt videre eſt in Cod. Theod. lib. 16. tit. 2. Pridie Idus Iulias Euſtathio, & Agricola Coſſ. Illud igitur Imperatorum diſſidium Pelagianos in noua conſilia impulit; placuit Celeſtium Legatum Byzantium deſtinari, vti enim aula Orientis contra vtrumque Occidentis Imperatorem fremebat, ita contra ipſorum hoſtem Conſtantium querelas iniuſti exilij, aliarumque calamitatum querimonias apud iratum Principem ſibi deponendas exiſtimarunt, ſimulque Attici Regiæ Vrbis Epiſcopi animum tentandum; neque id difficile videbatur, illius enim Vrbis Antiſtites Auguſtorum genio indulgere ſoliti amoris, irarumque cauſas erga Occidentales eaſdem cum Byzantinis Imperatoribus ſuſcipiebant.

Verùm aliunde etiam ſuppetias petere decreuerunt, quare è re viſum eſt, dum Celeſtius Conſtantinopoli gnauiter mandata exequebatur, per literas Antiſtitem Theſſalonicenſem in partes pellicere. Metropolita Theſſalonicenſis in Illyricianis prouincijs Apoſtolicæ Sedis Vicarium agebat, eratque illius Sedis Metropolitanorum ſingulare priuilegium antiquitus à Romanis Pontificibus eiſdem conceſſum; Nam quòd Iuſtinianus Imperator Nouella vndecima ſcribit, Attilanis temporibus Sirmio deſtructo Theſſalonicenſi Eccleſiæ eam dignitatem primitus collatam, planè falſum eſt. Extant epiſtolæ Damaſi, Siricij, Innocentij, ac Bonifacij Pontificum ab Holſtenio viro eruditiſſimo collectæ, atque ab Eminentiſſimo Principe Franciſco Barberino literariæ Reipublicæ eximio Mecœnate in lucem editæ vnà cum Synodo Romana ſub Bonifacio II. ex quibus omnibus Iuſtiniani error euincitur. Sanctus Innocentius Rufo Epiſcopo Theſſalonicenſi ſuas vices commiſit in Prouincijs Achaiæ, Theſſaliæ, Epiri veteris, & nouæ, Cretæ, Daciæ Mediterraneæ, Daciæ Ripenſis, Mœſiæ, Dardaniæ, & Præualis addens: *Non primitus hæc ita ſtatuentes, ſed præceſſores noſtros Apoſtolicos imitati, qui beatiſsimis Acholio, & Anyſio iniungi pro eorum meritis iſta voluerunt*. Epiſt. 5. Habemus etiam S. Leonis Magni epiſtolam ad Anaſtaſium Rufi ſucceſſorem, in qua eidem ſuas vices delegat: *Sicut prædeceſſores mei*, inquit, *præceſſoribus tuis, ita etiam ego dilectioni tuæ priorum ſequutus exemplum vices mei moderaminis delegaui, vt curam, quam vniuerſis Eccleſijs principaliter ex diuina inſtitutione debemus, imitator noſtræ magnitudinis effectus adiuuares, & longinquis ab Apoſtolica ſede prouincijs præſentiam quodammodo noſtræ viſitationis impenderes*. Ex quibus patet Iuſtiniani error de recentiori Theſſalonicenſis Eccleſiæ dignitate; nam Sirmium anno 441. dirutum fuit, cum ex Marcellino ad conſulatum Cyri Bleda, ac Attila Hunnorum reges *oppida Illyrici plurima exciderunt*; at Vicariatus Teſſalonicenſis diu ante præceſſerat.

Magnum itaque auctoritatis pondus ſectæ adijcere Pelagiani arbitrabantur,

tur, ſi Metropolitam Theſſalonicenſem eidem fauentem reddidiſſent, quod longiori ad ipſum data epiſtola pertentarunt; eam verò decem, & octo Epiſcopi Pelagiani ſubſcripſere, nempe Florus, Iulianus, Turbantius, Orontius, Perſidius, alijque, qui Epheſi poſtea damnati fuere Turbantio ad meliorem frugem reuerſo. Eodem etiam tempore Iulianus Romam literas miſit; audiatur Auguſtinus lib. 1. ad Bonifacium Papam cap. 1. *Duabus epiſtolis eorum reſpondeo, vni ſcilicet, quam dicitur Romam miſiſſe Iulianus, credo vt per illam, quos poſſet ſuos aut inueniret, aut faceret, alteri autem, quam decem, & octo velut Epiſcopi participes eius erroris non ad quoslibet, ſed ad loci illius Epiſcopum ſua calliditate tentandum, & ad ſuas partes, ſi poſſet fieri, traducendum, auſi ſunt Theſſalonicam ſcribere.* Cum verò Auguſtinus non nominet Epiſcopum Theſſalonicenſem, Baronius, ac Voſſius ſuſpicari ſe dixerunt, fuiſſe illum Rufum, quem in Epheſina Synodo Schiſmatici literis ſollicitarunt. Sed res eſt citra ſuſpicionem certiſſima, id enim videre poterant in epiſtolis Innocentij ad Epiſcopos Macedoniæ, in quibus primo loco Rufus ſemper nominatur, at Primas Macedoniæ erat Epiſcopus Theſſalonicenſis. Rufus ſedente Romæ Innocentio ſuffectus fuerat Anyſio, obijtque Xyſto Pontifice ſuccedente Anaſtaſio; extant plures epiſtolæ Innocentij, Bonifacij, ac Celeſtini ad Rufum Theſſalonicenſem in Synodo laudata Romæ à Bonifacio II. celebrata; anno 435. ſedebat Præſul Theſſalonicæ Anaſtaſius ex epiſtola 15. Xyſti Papæ ibidem recitata. Porrò inter Rufum Theſſalonicenſem, atque Atticum C-P. grauiſſima lis intercedebat; hic enim Illyricos Epiſcopos plerosque ſibi ſubdere ſatagebat, ille verò Theſſalonicenſium Antiſtitum iura mordicùs tutabatur. Theodoſius Imperator ob Conſtantij electionem Bonifacio etiam Pontifici nonnihil indignatus Attico cauſam adiudicauit hoc ipſo anno, legiturque reſcriptum ad Philippum Præfectum Prætorio Illyrici datum pridie Idus Iulias Cod. Theod. lib. 2. L. 42. *De Epiſcopis, Eccleſijs &c.* in quo hæc habentur. *Omni innouatione ceſſante vetuſtatem, & canones Eccleſiaſticos, qui vſque nunc tenuerunt, etiam per omnes Illyrici prouincias ſeruari præcipimus. Si quid dubietatis emerſerit, id oporteat non abſque ſcientia viri reuerendiſsimi Sacroſanctæ legis Antiſtitis Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, quæ Romæ veteris prerogatiua lætatur, conuentui Sacerdotali, ſanctoque iudicio reſeruari.* Verùm Bonifacius Papa Attici rapinæ ſe ſe opponebat, eamque in rem datis literis Rufum animabat, certè epiſtola 8. ſcribit: *Non eſt enim eorum cedendum ſtudijs, quos nouitas rerum, & indebitæ deſiderium dignitatis accendit:* Et poſtea: *Quapropter, frater cariſsime, fretus iamdudum à te auctoritate ſuſcepta contra inimicas turmas idoneus Dei noſtri miles armare; Nihil hic timebis dubij, nihil incerti formidabis euentus;* Ibidem epiſtola nona Theſſalos Epiſcopos, ſequenti verò vniuerſos Illyricianæ diœceſeos Antiſtites monet, ne ab Apoſtolica ſede, cui ſemper immediatè ſubiecti fuere, in Attici iuriſdictionem tranſeant, Rufo ſuper ſingulos poteſtate delegata ijs verbis: *Epiſcopos per Illyricum citra conſcientiam Coepiſcopi noſtri Rufi nullus ordinare præſumat.*

Pelagiani ergo Rufo, atque Attico diſſidentibus turbidis in Oriente rebus aliquid ſibi patrocinij expiſcaturi illum per literas, hunc per legatos adorti ſunt. In epiſtola ad Rufum miſſa in primis Zoſimum Papam, ac Romanum Clerum præuaricationis accuſauere dicentes: *Romanos Clericos iuſsionis terrore perculſos non erubuiſſe præuaricationis crimen admittere, vt contra priorem ſententiam*

ſuam,

ſuam, quæ geſtis catholico dogmati aſſuerant, poſtea pronunciarent, malam hominum eſſe naturam: apud Auguſtinum lib. 2. ad Bonifacium cap. 3. addebant aduerſarios liberum arbitrium de medio tollere, fatum inducere, Deum acceptatorem perſonarum fingere: legem ab illis datam aſſeri non ad tollenda, ſed ad augenda peccata: Prophetas, & Apoſtolos non fuiſſe Sanctos, ſed impiorum comparatione minùs malos: damnatos ſe extra Synodum à paucis Epiſcopis, & ab horum pleriſque ſubſcriptiones extortas: appellare ſe tandem Synodum Oecumenicam. Huius epiſtolæ mendacijs, atq; impoſturis refellendis tres libros Auguſtinus inſumpſit, de quibus poſtea nobis ſermo erit.

Quid Rufus Pelagianis reſponderit, non conſtat, ſed de Theſſalonicenſi Epiſcopo tam altum in poſterioribus Iuliani libris ſilentium Pelagiana ab eodem paradoxa damnata fuiſſe ſatis euidenter oſtendit; neq; ſecus, ſi ſapuiſſent, opinandum hæreticis fuerat de doctiſſimo Præſule, ac tot acceptis beneficijs Romanæ Sedi arctiùs obſtricto: qua enim fronte Pontificis ſententiam eiuſdem Vicarius damnaſſet? Ille paulò antea Zoſimi encyclicam epiſtolam, qua Pelagianos damnabat, ſubſcripſerat, vt ex Mercatore cap. 14. ſuggeſſimus. Idem etiam poſtea anno 431. In Epheſina Synodo per Flauianum Philippenſem Pelagianos anathemate perculit; legitur enim in ea Synodo, in qua Neſtorianorum, ac Pelagianorum damnatio conclamata fuit, iſthæc Flauiani ſubſcriptio: *His quoq; Sanctiſſimum Patrem noſtrum Rufum ſubſcribere affirmo, nam cum propter ægritudinem huc venire non poſſet, mihi hæc mandata dedit.*

Sed neq; ſuſcepta ad Atticum legatio feliciorem exitum ſortita eſt; Etenim vbi Celeſtius Conſtantinopolim appulit, ac pro ſuorum cauſa apud Atticum egit, ſtatim vti hæreticus damnatus, regiaq; vrbe expulſus fuit. Huius apud Byzantium peractæ Pelagianorum damnationis meminit Auguſtinus lib. 3. con. Iul. cap. 1. *Ego autem*, inquit, *abſit vt ad monomachiam vos prouocem, quos, vbicunq; apparueritis, vbiq; diffuſus Chriſti debellat exercitus, qui debellauit apud Carthaginem Celeſtium, quando ibi ipſe non eram, & rurſus Conſtantinopolim tam longè à regionibus Africanis.* De hac ipſa Hæreticorum condemnatione cecinit Proſper in carmine de Ingratis cap. 2.

Quid loquar, & curam magnam, quam geſſit in Vrbe
Conſtantinopoli docto bonus ore Sacerdos
Atticus antiqua legatos Hæreticorum
Confutando fide? de qua tunc impia corda,
Quamuis ſe obducta tegerent velamine forma
Iudicij, & tacitæ fulcrint tormenta repulſæ.

S. Celeſtinus Papa Neſtorium Pelagianos protegentem in epiſtola ad eundem data his increpat: *Eijcerentur denique ſi tibi quoq; ſimiliter diſplicerent. Cur tamen ea, quæ in hos tunc ſunt acta, quæruntur? Cum certum ſit illinc ad nos à Catholico tunc Antiſtite Attico geſta directa? Cur non ſanctæ memoriæ Siſinnius iſta quæſiuit? Quia vtiq; ſub deceſſore ſuo probauerat eos iure damnatos.* Ita magna Pelagianorum arte ſtructæ contra Orthodoxos in Oriente machinæ confractæ cecidere.

Hoc anno die ſecunda Septembris Conſtantius Imperator animi mœrore, ac pleuritide laborans vitam cum imperio reliquit; laudatus Theophanes ſcribit: *Hoc anno Conſtantius Valentiniani Pater imperium obtinuit VI. Idus Februarias, quinto verò nonas Septembriles occiſus eſt.* Quare idē cum Honorio vixit in Impe-

rio menſes ſex, dies 25. Sed errauit Theophanes, dum ſcripſit de eodem ἐσφάγη, ſcilicet *iugulatus eſt*, etenim morbo eundem extinctum ex Olympiodoro certum eſt; corrigendus eſt Idatius, qui ſcripſit obijſſe Conſtantium *in ſuo tertio conſulatu* nempè anno 420. Suſcepit Conſtantius ex Placidia Honoriam filiam, ac dein Valentinianum, qui poſtea imperauit: Do eundem Olympiodorum teſtem: *Hinc nata filia, quam Honoriam nominarunt, filius item, cui Valentiniano nomen datum, qui ſuperſtite etiamnum Honorio Nobiliſsimus dictus eſt*; Hæc libuit ſubnotare, nam Proſper ad annum 423. Caſſiodorus ibidem, Paulus Diaconus, Cuſpinianus, & Recentiores Petauius, Ricciolius, alijque maſculam vtramque prolem fecere, nempe Honorium, & Valentinianum, ſed priorem fœminam fuiſſe conſtat ex inſcriptione Rauennate apud Rubeum lib. 2. hiſt. Rauen.

SANCTISSIMO, AC BEATISSIMO APOSTOLO
IOANNI EVANGELISTÆ
GALLA PLACIDIA AVGVSTA
CVM SVO FILIO
PLAC. VALENTINIANO AVGVSTO
ET FILIA SVA
IVSTA GRATA HONORIA AVG.
LIBERATIONIS MARIS VOTA SOLVIT.

Exiſtimo tamen Proſperum more antiquis familiari, vt cap. 15. de Albino dictum eſt, maſculini nominis vſurpatione fœminam deſignaſſe. Ex his patet numiſma inſcriptum *D. N. Iuſt. Grat. Honoria P. F. Aug.* de quo Baronius tom. 9. in appendice dubitat, non eſſe fictitium. De hac Honoria legatur Priſcus Panites in lib. de excerpt. Legat. Conſtantium Auguſtino carum fuiſſe ex eo ſatis intelligitur, quòd lata olim à Marcellino contra Donatiſtas ſententia, cum ob Heraclianos tumultus executioni mandari minimè potuiſset, Conſtantii opera optatum deniq; exitum ſortita fuit; Rem narrat Oroſius lib. 7. cap. 4. *In his*, inquit, *diebus præcipiente Honorio, & adiuuante Conſtantio pax, & vnitas per vniuerſam Africam Eccleſiæ Catholicæ reddita eſt, & corpus Chriſti, quod nos ſumus, redintegrata diſciſsione ſanatum eſt, impoſita executione ſancti præcepti à Marcellino Tribuno viro imprimis prudenti, & induſtrio, omniumq; ſtudiorum bonorum appetentiſsimo*. Lex contra Donatiſtas, qua S. Marcellini ſententia intimatur, legitur in Cod. Theod. lib. 10. tit. de Hæreticis data anno 414. Conſulibus Conſtantio, & Conſtante. Hunc Conſtantem Baronius Conſtantii filium facit, ſed ex Olympiodoro Conſtantinopolitanum illum conſulem fuiſse colligitur, quod faſtorum Pater vidit Panuinius.

Theodoſius mortuo Conſtantio conceptam contra Honorium indignationem depoſuit, & Rufi, atq; Attici lites diremptæ ſunt; nam Theodoſius emiſſum in fauorem Attici reſcriptum abrogauit; Etenim Bonifacius Papa per Legatos cum Honorio egit, vt apud Theodoſium Theſſalonicenſis Eccleſiæ patronum ſe præberet, quod libenter pijſſimus Imperator præſtitit datis ad nepotem literis, quæ in laudata Synodo num. XI. leguntur, quibus Theodoſius permotus latam paulò ante legem reuocauit ſcribens ad Præfectos Prætorio

Illy-

Illyrici: *Vt ceſſantibus Epiſcoporum ſubreptionibus antiquum ordinem ſpecialiter faciant cuſtodiri, ne venerabilis Eccleſia ſanctiſsima Vrbis priuilegia à veteribus conſtituta amittat, quæ perenne nobis ſui nominis conſecrauit imperium.* Epiſt. 12. Ibidem. Vnde apparet Iuſtiniani, ſeu potiùs eiuſdem aſſeſſorum imperitia, immò malitia, qui prius illud reſcriptum Theodoſij poſteriori lege ab eodem abrogatum libro primo Iuſtinianæi codicis inſeruere. Fatetur autem Theodoſius prius reſcriptum ab Epiſcopis Illyricis nouarum rerum ſtudioſis, atq; à Patriarcha Romano ad Conſtantinopolitanum defectionem meditantibus ſibi fuiſſe ſurreptum: *Vnde*, inquit, *omni ſupplicantium Epiſcoporum per Illyricum ſubreptione remota ſtatuimus obſeruari, quod priſca Apoſtolica diſciplina, & canones veteres eloquuntur.*

Integra ergo antiqua Metropolitæ Theſſalonicenſis, ac Apoſtolici Patriarchatus per Illyricas prouincias iuriſdictio defenſa fuit, de qua re eruditi Recentiores egregiè ſcripſerunt Morinus lib. 1. exercit. 21. Hallier lib. 4. de Hierar. Eccleſ. ſect. 4. cap. 2. art. 3. & meus Lupus in notis ad canonem 16. Synodi Sardicenſis. In eo autem Morinus, ac Hallier minùs certè mihi probantur, quòd in Oriente alterum Apoſtolicæ Sedis Vicarium poſuere à Theſſalonicenſi diſtinctum, nempe Metropolitam Corinthium, ea moti ratione, quòd Gregorius Magnus ad Ioannem Epiſcopum Corinthi pallium mittens ad Epiſcopos Helladis lib. 4. epiſt. 56. hæc ſcripſit: *Pallium Ioanni Fratri noſtro Corinthiorum Epiſcopo nos tranſmiſiſſe cognoſcite, cui vos magnopere conuenit obedire, præſertim dum hoc ſibi & antiquæ conſuetudinis ordo defendat &c.* At vnà cum pallio vicarias Apoſtolicæ Sedis vices Romanos Pontifices delegaſſe ijdem contendunt. Fateor Corinthium Metropolitam conatum quidem ſe ſe Theſſalonicenſi Vicario Apoſtolico ſubducere, ſed nouitati Romani Pontifices obſtiterunt. Erat Corinthus Metropolis Achaiæ, ac ſedes Proconſulis, quare vti Carthago, & Proconſulis Africæ, itemq; ſupremi illarum prouinciarum Primatis Eccleſiaſtici vni Romano Pontifici ſubiecti ſedes erat, eadem priuilegia ſuæ ſedi Corinthius arrogare tentauit. Primus fuit Perigenes Corinthius, qui Anaſtaſio Vicario Theſſalonicenſi litem mouit, ſed Xyſti decreto Theſſalonicenſis iuriſdictioni veteri exemplo adſcriptus fuit, vt patet ex literis Xyſti ad eundem Perigenem in Synodo Bonifacij num. 14. recitatis: *Sancto fratri*, inquit, *& Coepiſcopo noſtro Anaſtaſio Theſſalonicenſis vrbis Antiſtiti eam ſeruato reuerentiam, quam cæteri quoque Pontifices per Illyricum conſtituti erga prædicti dignitatem reſeruare non abnuunt; cum ſciamus nil nouum illi à nobis fuiſſe conceſſum, ſed id, quod eius deceſſoribus noſtri deceſſores detulerant.* Et epiſtola ſequenti ad Epiſcopos per Illyricum ait: *Nouerit Corinthius Epiſcopus ſibi licentiam poteſtatis liberæ minimè tribuendam.* Datæ ſunt literæ anno 435. Theodoſio XV. & Valentiniano IV. Conſſ. Rurſus ſub Leone Magno Metropolita Corinthius idem tentauit, at Leo datis ad Achaiæ Epiſcopos literis, quæ num. 26. in memorata Synodo exhibentur, eiuſdem conatibus obuiam iuit; cum enim præmiſiſſet, Theſſalonicenſem Metropolitam abs ſe Apoſtolicæ ſedis illa in prouincia, totoq; Illyriciano tractu Vicarium eſſe conſtitutum, addit: *Memorati fratris noſtri Anaſtaſij Theſſalonicenſis ſollicita relatione cognouimus Achaiæ prouinciæ Metropolitanum illicitas, & conſtitutis Patrum, noſtriſq; auctoritatibus interdictas ordinationes ſæpè celebraſſe;* Datæ dicuntur literæ Ætio III. & Symmacho

R 2 Conſſ.

Conſſ. nempe anno 446. Quare vſq; ad Leonis Pontificatum Metropolita Corinthius non fuit Sedis Apoſtolicæ Vicarius, ſed vnus Theſſalonicenſis eo priuilegio in Orientali Romani Patriarchatus diœceſi gaudebat.

Neq; ex pallio à Gregorio Magno ad Corinthium miſſo huius Vicaria poteſtas rectè infertur; nam ſemel quidem pallium ab Apoſtolica Sede ad Primatem Theſſalonicenſem mittebatur, at vicaria poteſtas à nouis Pontificibus nouo priuilegio confirmabatur, vt planè appareat, cum donatione pallij vicarias Apoſtolicæ Sedis vices connexas non fuiſſe. Anyſius Theſſalonicenſis Epiſcopatum ſub Damaſo accepit, & ab eodem Pontifice Illyrici Vicarius conſtitutus fuit, at hoc priuilegium eidem iterum dedit Siricius, dein Anaſtaſius, & tandem Innocentius, vt ex literis eorundem in Synodo ſępius laudata num. 3. & 4. colligitur. Anyſio Rufus ſucceſſit, quem ſuum apud Illyricos Vicarium Innocentius declarauit ibidem epiſt. 5. at Bonifacius idem priuilegium ratum habuit epiſt. 6. & 7. Celeſtinus etiam epiſtola ibidem num. 13. de Rufo ait: *Cui vicem noſtram per veſtram prouinciam noueritis eſſe commiſſam.* Poſt Rufum ſedit Theſſalonicę Anaſtaſius, de quo ſcribit ad Illyricos Epiſcopos Xyſtus num. 17. *Qui vices Apoſtolicæ Sedis agere, vt beatæ mem. Rufus deceſſor ipſius, ex noſtra voluntate cognoſcitur.* Leo eandem vicariam poteſtatem rogatus ab eodem Anaſtaſio confirmauit, vt conſtat ex epiſtola Leonis num. 24. *Poſtquam itaque nobis petitio tuæ dilectionis innotuit per filium noſtrum Nicolaum presbyterum, vt tibi quoque à nobis, ſicut deceſsoribus tuis, per Illyricum cum noſtra vice propter cuſtodiam regularum auctoritas præſtaretur, præbentes aſſenſum noſtra adhortatione compellimus, vt nulla diſsimulantia, negligentia nulla proueniat circa Eccleſiarum regimen per Illyricum poſitarum, quas dilectioni tuæ vice noſtra committimus &c.* Hoc etiam ex ipſo Gregorio demonſtratur, qui lib. 2. epiſt. 4. ad Maximianum Syracuſanum ait: *Deinde ſuper cunctas Siciliæ Eccleſias reuerendiſsimum te Maximianum fratrem, & Coepiſcopum noſtrum uices Sedis Apoſtolicæ miniſtrare decernimus.* Tunc ergo primùm Vicaria poteſtate à Gregorio exornatus fuit, pallium verò antea Romæ acceperat, cum ex Monacho à Gregorio conſecratus fuit Syracuſanus Antiſtes. Libro 5. epiſt. 8. ad Donum Meſſanenſem ſcribit: *Fraternitati tuæ, quam in Meſsanenſis Eccleſiæ gubernatione ſuſcepiſſe conſtat officium, pallij uſum prouidimus concedendum illis uidelicet temporibus, atq; ordine, quibus deceſsorem quoq; tuum uſum eſse non ambigimus.* At Doni deceſſor licèt pallio vteretur, erat tamen Maximiano Vicario *ſuper cunctas Siciliæ Eccleſias* conſtituto ſubiectus; Quod apertè patet ex lib. 3. epiſt. 12. vbi Maximiano Gregorius præcipit, vt inquirat, & iudicet in cauſa hominis *de poſſeſsione Meſsanenſis Eccleſiæ*; immò mortuo Maximiano Cyprianus Diaconus Vicarius Apoſtolicus in Siciliam à Gregorio miſſus fuit, quem Pontifex *Rectorem Siciliæ* lib. 5. epiſt. 13. & lib. 6. epiſt. 38. nuncupauit, illum verò lib. eodem epiſt. 41. iubet inquirere in homines *Meſſanenſis Eccleſiæ* Theodorum contra quandam fœminam concitantes, quod indicat Epiſcopum Meſſanenſem pallium quidem à Romano Pontifice accepiſſe, at non vicariam poteſtatem. Idem Gregorius lib. 4. epiſt. 8. ad Ioannem Metropolitam primæ Iuſtinianæ ait: *Pallium uerò ex more tranſmiſimus, & uices uos Apoſtolicæ Sedis agere iterata innouatione decernimus;* Quare cum in epiſtola ad Corinthium pallij tantum mentionem faciat, non verò & vicariæ authoritatis, hanc Corinthio tribuere ex ſolius

pal-

pallij vſu non debemus. Poſt ſchiſma Acacianum, quòd Metropolitæ Theſſalonicenſes Acacio adhæſere, vicaria poteſtate priuati ſunt, neque illis videtur ampliùs reſtituta.

Sirmondus in appendice ad Cod. Theod. recitat ex MSS. Virdunenſi fragmentum epiſtolæ Felicis III. in qua Andreas Theſſalonicenſis Epiſcopus *ad Sedes B. Petri communionem venire* dicitur deſiderare, ſed cui haud integram fidem Pontifex præſtat. Gelaſius Felicis ſucceſſor in epiſt. 11. ad Epiſcopos Dardaniæ, & Illyrici eiuſdem Theſſalonicenſis obduratam in ſchiſmate obſtinationem increpat. Cum verò paulò poſt Dorotheus Theſſalonicenſis deceſſorum priuilegio per totam Illyricam diœceſim vti vellet Ioanne Nicopolitano Epiri Metropolita contradicente, hiſce eundem Hormiſdas epiſtola 22. increpuit: *Quo pudore, rogo, priuilegia circa te illorum manere deſideras, quorum mandata non ſeruas? & reuerentiam, quam non exhibes fidei, cupis tibi Eccleſiaſtica poteſtate deferri?* Verùm licèt poſtea ſub Iuſtino Acacianum ſchiſma profligatum fuerit ab eodem Hormiſda, ſuccedente in imperio Iuſtiniano Vicariatus per Illyricum translatus fuit ad Archiepiſcopum primæ Iuſtinianæ, ita tamen, vt Gregorius Magnus ſemper in titulo literarum ad Epiſcopos Romano Patriarchatui ſubiectos, priori loco Theſſalonicenſem nominauerit, vt patet ex lib. 7. epiſt. 11. & 70. Sed de his plura dicere non eſt noſtri inſtituti.

CAPVT XXI.

Alipius in Italiam venit, idemque in Africam reuertens Iuliani ſcripta ad Auguſtinum defert: Eadem S. Doctor pluribus libris ſtatim impugnat.

HOc anno 421. Alipium Tagaſtenſem ex Africa in Italiam nauigaſſe rectè obſeruauit Thomas de Herrera in M-S. Bibliotheca Auguſtiniana in notis ad lib. 2. de nupt. & concup. vbi ait: *Anno 421. circa Iulium, vel Auguſtum Alipius à Papa Bonifacio accepit duas epiſtolas Pelagianorum, quorum alteram Iulianus Romam, aliam verò decem & octo Epiſcopi eadem labe infecti ad Epiſcopum Theſſalonicenſem miſerant.* Alipius in Italiam veniens rectà Rauennam ſe contulit, vt Valerio Comite intercedente Africanorum Præſulum cauſam in quæſtione de appellationibus Imperatori commendatam faceret, ne grauioribus inter Epiſcopos Africanos, ac Romanos Pontifices diſſidijs concertaretur, ſimulque vt nouis Pelagianorum conatibus obuiam iretur; nam in Italia nouas iterum turbas eoſdem dare fama erat; Alipius iniuncta legatione perfunctus, antequam Rauenna diſcederet, à Valerio Comite intellexit, quæ contra Auguſtini librum de nuptijs, & concupiſcentia Pelagiani garrirent, à quo etiam literas ad Auguſtinum deferendas accepit. Inde Romam profectus perhonorificè à Bonifacio Pontifice excipitur, illum enim & natalium ſplendor, & eximia eruditio, ac ſanctioris vitæ profeſſio plurimùm decorabant; His accedit, quòd Bonifacius iam olim à Legatis intellexerat, quantum in magna Synodo Carthaginenſi anno 419. pro Apoſtolicæ Sedis honorificentia inſudaſſet. Inter familiaria colloquia ſæpius frequens de Auguſtini ingenio, ac doctrina mentio habita fuit, de qua re iuvat S. Doctorem audire in procemio librorum, quos eidem Bonifacio Papæ nuncupauit: *Poſtquam te etiam præſentia corporali*

frater

Digitized by Google

frater meus vidit Alipius, acceptuſque à te benigniſsimè, ac ſinceriſsimè mutua miſcuit dictante dilectione colloquia, tecumque conuiuens, & paruulo licet tempore magno tamen tibi iunctus affectu ſe ſimul, & me refudit animo tuo, teque mihi reportauit in ſuo, tantò maior in me tuæ Sanctitatis eſt facta notitia, quantò certior amicitia. Interea Alipius excerpta quædam ex quatuor Iuliani libris, quos recèns contra volumen Auguſtini de nuptijs, & concupiſcentia emiſerat, à Valerio Comite tranſmiſſa accepit, quæ vnà cum binis eiuſdem Hæretici literis ſibi à Bonifacio datis paulò poſt in Africam ad Auguſtinum detulit.

Hoc ſanè Bonifacij Papæ triennio ingentes labores ſubijt Auguſtinus, nam non modò tot ſubinde occurrentibus occupationibus intermiſſa grandia illa volumina de Ciuitate Dei, & Trinitate continuauit, ſed etiam contra Arrianos, Donatiſtas, Marcioniſtas, alioſque turbidos homines libros exarauit, vt vix illi vnquam ſpiritum colligere licuerit; recitantur libri eo tempore elucubrati in poſteriori Retractationum volumine. Cæterùm acceptis ab Alipio Pelagianis literis, & excerptis, illa ſtatim dubitatione perculſus eſt, expectandine eſſent integri quatuor Iuliani libri, quò exactiorem reſponſionem adornaret; verebatur enim, ne excerptor neceſſaria quædam omiſiſſet, quibus non ſolutis victoriam ſibi poſtea aduerſarius caneret; ſed reſponſionem ea ratione non diſtulit, quòd nec Valerius integros quatuor libros expectaſſet, vnde ſunt illius verba ad eundem Comitem lib. 2. de nupt. & concup. cap. 2. *Niſi & ego reſponſionem differre noluiſſem, ſicut nec tu tranſmiſſionem ſcriptorum, quibus reſpondendum eſt, diſtuliſti.* Itaque alterum ſtatim librum eodem titulo inſcriptum in defenſionem prioris de nuptijs, & concupiſcentia ſubmiſit Valerio ſuo pariter nuncupatum. In eo probat Catholicorum dogmata multùm à Manichæorum delirijs diſtare, naſci pueros ſub Dæmonis poteſtate ob originale peccatum, malam eſſe concupiſcentiam, bonas autem nuptias, quæ benè vtantur malo: circumciſionem in veteri teſtamento pueros originariæ labi exemiſſe: bonum eſſe hominem à Deo factum, ſed malum deputari Dæmoni, quo authore homo eſt vitiatus: ex D. Paulo apertè originalem culpam deduci, in eadem ſententia fuiſſe Ambroſium, ac Cyprianum. Eodem pariter ſudore Iuliani eiuſdem epiſtolas confutauit editis contra eaſdem quatuor libris Bonifacio Pontifici inſcriptis. Initio quidem omnia eiuſdem cenſuræ ſubijciens, *Hæc ergo*, inquit, *quæ iſtis, vt dixi, duabus epiſtolis illorum iſta diſputatione reſpondeo, ad tuam potiſsimùm dirigere ſanctitatem, non tam diſcenda, quàm examinanda, & vbi forſitan aliquid diſplicuerit, emendanda conſtitui.* Primo autem libro reſpondet epiſtolæ Iuliani Romam miſſæ, docens peccato Adæ liberum arbitrium non periſſe, ſed libertatem ad faciendum bonum, quæ ſola gratia Seruatoris reſtituitur; nuptias, ac membra coniugum eſſe à Deo, ſed peccatum originale, quod nuptiarum fœcunditatem, atque vſum membrorum conſequitur, non eſſe à Deo: malam eſſe concupiſcentiam, nec cum illa potuiſſe feliciter viuere in paradiſo terreſtri primos parentes: ab ipſa ſe abſolui Apoſtolum deſideraſſe captiuum carne, non mente, motione, non conſenſu: gratiam non dari ex meritis boni inchoati: baptiſmum omnia delere peccata & in primis originale. In reliquis tribus libris non vnius Iuliani, ſed decem & octo velut Epiſcoporum calumnias epiſtolæ Theſſalonicam ſcriptæ inſertas repellit, docens, Catholicos non declinare ad Manichæos, ſed hos inter, ac Pela-

gianos

gianos regia via tutos incedere: Zoſimum nunquam Celeſtij errorem approbaſſe, ſed leniùs cum illo tantùm egiſſe: gratiam non inferre fatalem neceſſitatem, hanc aliquibus dari, alijs negari, nullamque inde perſonarum acceptionem Deo imputandam; & hęc in altero libro aſſeruntur. In tertio oſtendit, lege Dei cognoſci peccata, ſed gratia vitari: baptiſmum auferre omnia peccata, at non infirmitates ex Adami delicto in poſteros deriuatas: gratiam Chriſti omnium ætatum hominibus neceſſariam, nullumque ſine fide in Mediatorem poſſe ſaluari. Cum verò Auguſtinus oſtendiſſet, ea Catholicis obijci, quæ ne ſomniarent quidem, quaſi caſtris defenſis ad hoſtium munitiones expugnandas erumpens in quarto volumine Pelagianorum calumnias confutat: Eccleſiam regia via Manichæos inter, ac Pelagianos gradiri in laude creaturæ, in laude nuptiarum, in laude legis, in laude liberi arbitrij, in laude denique Sanctorum, atque vniuerſa hæc in ſui defenſionem ineptè à Pelagianis adduci; bonam quidem eſſe hominis naturam, quam fecit Deus, ſed malum eſſe peccatum originale, quod non fecit Deus; bonas eſſe nuptias, ſed malam eſſe concupiſcentiam, ſine qua proles nuptiarum bonum haberi non poteſt; bonam eſſe legem, non quia ſanat, ſed quia ducit ad medicum ſanantem per gratiam; bonum eſſe arbitrium, non cum liberum eſt in malo, ſed cum liberatum eſt à malo, vt faciat bonum; denique bonos eſse Sanctos, ſed illis orandum ſemper in hac vita eſse Deum, ne culpa eos inficiat. Quibus acutè, ac ſolidè probatis vanam eorum vota de Synodo Oecumenica, quam plenis buccis appellabant, his irridet: *Verum iſtorum ſuperbia, quæ tantùm ſe extollit aduerſus Deum, vt non in illo velit, ſed potiùs in libero arbitrio gloriari, hanc etiam gloriam captare intelligitur, ut propter illos Orientis, & Occidentis Synodus congregetur; Orbem quippe Catholicum, quoniam Domino eis reſiſtente peruertere nequeunt, ſaltem commouere conantur, cum potius uigilantia, & diligentia paſtorali poſt factum illis competens, ſufficienſque iudicium, ubicumque iſti Lupi apparuerint, conterendi ſint &c.* in fine libri quarti.

Hic cum Baronio nobis res non erit, qui promiſcuè ea, quæ per plures annos geſta ſunt inter Auguſtinum, ac Iulianum certamina, ad annum 419. congeſſit; cum Ianſenio agendum eſt, qui in improbabilem prorſus ſententiam iuit; tradit Alipium octennio poſt primum in Italiam iter rurſus ad transmarina veniſse deferentem librum de nuptijs, & concupiſcentia contra quatuor Iuliani libellos ab Auguſtino elucubratum. Hoc etiamſi alijs euidentioribus teſtimonijs non refelleretur, ſatis improbabile videtur, Auguſtinum adeo tardè librum illum in Italiam mittendum curaſse, qui tanta celeritate reſponſionem præcoci labore procuderat, vt ne integros quidem quatuor Iuliani libros expectandos duxerit; & quidem initio lib. 2. cap. 2. *Niſi & ego*, inquit, *reſponſionem differre noluiſſem, ſicut nec tu tranſmiſſionem ſcriptorum, quibus reſpondendum eſt, diſtuliſti.* Item in epiſtola ad Claudium ante lib. 1. con. Iul. teſtatur ſe non diſtuliſse, excerpta Iuliani ſibi à Valerio tranſmiſsa confutare; quare ſi tanta celeritate manum operi admouit, cur poſt tot annos librum ad Valerium deferendum diſtulit? Sed hiſtoriam extra coniecturas proſequamur. Alipius vti libros Iuliani in Africam detulerat, ita ſuum quoque eſſe putauit, S. Doctoris reſponſionem in Italiam ferre; quare diuinæ gratiæ, patrocinio ſuffultus iterũ in remenſo mare in Italiam veniens libros quatuor ad ipſum Bonifacium

cium

tium portauit; quòd ſi ille iterum Romam veniſſet tranſacto octennio à prima in Italia commoratione, quam perperam anno 419. contigiſſe Ianſenius exiſtimauit, in Italiam aduectus eſſet mortuo ante quatuor annos Bonifacio, qui diem obijt anno 423. VIII. Kal. Nouembris; porrò libros ab Alipio ad Bonifacium delatos teſtatur Iulianus lib. 1. cap. 85. vbi de illis quatuor libris hæc ſcribit contra Auguſtinum: *Sicut in his libris, quos nunc per Alipium ad Bonifacium miſiſti, dic captiuum eſſe arbitrium, quod nos liberum dicimus*, & lib. 2. cap. 179. idem repetit: *Quod*, inquit, *tam nepharium eſt, vt cum à nobis in epiſtola, quam ad Orientem miſimus fuiſſet obiectum, tu his libris, quos nuper ad Bonifacium miſiſti, negando à te propulſare coneris*. Quare Alipius ijs Auguſtini quatuor libris Bonifacio Pontifici datis rectà Rauennam contendit, vt alterum librum S. Doctoris de nuptijs, & concupiſcentia eiuſdem patrono Valerio Comiti traderet; huius quoque teſtem habemus ipſum Iulianum lib. 1. oper. imper. cap. 8. vbi alloquens Florum Epiſcopum Pelagianum ait: *Quia id impendio popoſciſti, immò indixiſti auctoritate patria, vt libro Tractatoris Pœni, quem ad Valerium Comitem vernula peccatorum eius Alipius nuper detulit, obuiarem*. Secunda igitur Alipij in Italiam nauigatio contigit, ſtatim ac Auguſtinus libros quatuor contra duas epiſtolas Pelagianorum, alterumque de nuptijs, & concupiſcentia elucubrauit, adhuc ſuperſtite Bonifacio Pontifice. Hocce verò Alipij Rauennam iter Iulianus poſtea mille calumnijs infamauit, eò enim inſtitutum dixit, vt acceptis ab Auguſtino muneribus Honorij Duces corrupti ipſum Imperatorem in Pelagianos faciliùs excitarent; Auguſtinum quidem ſic carpit lib. 3. oper. imper. cap. 35. *Cur ſumptibus pauperum ſaginaſtis per totam ferè Africam equorum greges, quos proſequente Alipio tribunis, & centurionibus deſtinaſtis? Cur Matronarum oblatis facultatibus poteſtates ſæculi corrupiſtis, vt in nos ſtipula publici furoris arderet?* Conqueritur etiam Iulianus, Valerium Comitem ſua authoritate apud Principem obſtitiſſe, quò minùs ipſi Pelagiani in nouo Concilio audirentur, in quo facta contra ipſos tum in Africa, tum Romæ non punirentur quidem, ſed emendarentur: lib. 1. eiuſd. oper. cap. 10. Verum S. Auguſtinus à ſe, & ab Alipio illam calumniam ab impoſtore impudentiſſimo obiectam procul arcet lib. 1. cap. 35. *Iam verò quod etiam ſcribere auſus es, neque veritus, ne ad ea loca libri peruenirent tui, quæ terra, marique tranſeuntem, ſeu venientem collegam meum Alipium ſuſceperunt, vbi legi apertiſſima tua falſiloquia ſine tua irriſione, vel potiùs deteſtatione non poſſunt, cui non dico impudentiæ, ſed dementiæ comparatur?*

Anno ccccxxii. Interim Claudij Epiſcopi induſtria integri libri illi quatuor Iuliani, contra quorum excerpta Valerio petente Auguſtinus ſcripſerat, in eiuſdem manus venerant, quos diligenter euoluens comperit illum, qui quædam inde ſelegerat, non omnia poſuiſſe, aut non ita, vt in illis quatuor libris inuenerat, cum nonnulla aliquantùm putauerit eſſe mutanda, fortaſſe vt eo modo quaſi ſua faceret, quæ aliena eſſe conſtaret. Totum igitur ſe colligens Auguſtinus grande volumen elucubrauit tanto ſtudio, labore, ac diligentia, vt modeſtiſſimi vir ingenij illud nuncupauerit *tantum, tamque elaboratum opus* 2. Retr. cap. 62. Et quidem cum in cæteris abs ſe aduerſus Pelagianos editis libris mirabilis fuerit, in hoc opere penè diuinus apparuit; In reliquis lucubrationibus haſtatis pugnaſſe viſus eſt, in hac verò vniuerſum triariorum robur emiſit. In prioribus duobus eius operis libris, nam in ſex illud diſtinctum edidit, procul

à Ca-

à Catholicis amouet Manichæiſmi infamiam, qua Iulianus noſtros in inuidiã, immò in deteſtationem trahere conabatur, oſtenditq; Orthodoxos veterum Patrum illis in quæſtionibus ſententiæ inhærere, à qua Pelagiani miſerè exorbitabant. Suam ibi Auguſtinus eruditionem oſtendit, etenim luculentiſſimis tum Græcorum, tum Latinorum Patrum teſtimonijs quaſi grandi mole aduerſarium opprimit his eundem compellans: *Eorum ergo appende ſententias, nolo eſſe plures, vt eas te pigeat numerare, ſed non ſunt leues, vt eas dedigneris appendere, immò tam ſunt graues, vt te videam ſub earum onere laborare.* In fine prioris libri obiectum ſibi Manichæiſmi crimen in Iuliani caput ingenioſè retorquet, qui cum ſuis ea doceret, quibus Manichæorum paradoxa, ac deliria plurimùm promoueret, quòd vbique paſſim poſtea Iuliano S. Doctor exprobauit.

Nihil autem magis in votis erat Auguſtino, quàm Iulianum grande quidem, ſed falſo dogmate corruptum ingenium, eundemque ſibi cariſſimum Eccleſiæ lucrari, & ad Catholica caſtra ex Pelagianorum turmis reuocare; hinc illæ mitiſſimæ cum ſuperbiſſimo, ac ferociente hoſte voces: *Ego quidem pro dilectione, quæ mihi eſt erga te, quam Deo propitio quibuslibet conuicijs abſit, vt de medullis mei cordis extirpes, mallem, fili Iuliane, ut iuuentute meliore, atq; fortiore te uinceres.* lib. 1. cap. 7. & initio tertij libri ait, *Ita tibi, dilecte fili Iuliane, Domino donante reſpondere debeo*, vt ferè neſcias, vtri palma adſcribenda ſit, eruditioni, qua cæteros Doctores hac in palæſtra ſuperauit, an lenitati, qua offenſi tot contumelijs animi motus ingenti virtute repreſſit. Itaq; duobus prioribus libris ex Patrum ſententijs contextis pugnat, quatuor reliquos totidem Iuliani libris opponit; In horum primo, nempe tertio eius voluminis, id agit, vt appareat, cum Deus verus, & bonus ſit hominum conditor, bonæq; ſint nuptiæ ab ipſomet Deo inſtitutę, malam tamen eſse concupiſcentiam carnis, eoq; malo benè vti pudicitiam coniugalem, meliùſq; non vti continentiam ſanctiorem: illud malum nobis non ex ſubſtantia alia, quam Deus non condidit, nobis permixtum eſſe, vt Manichęus inſanit, ſed per Adę inobedientiam exortum, ac in poſteros traductum ſola baptiſmatis gratia expiari. In quarto demonſtrat, malam eſse concupiſcentiam ex peccato ortam; virtutes gentilium ſuperbię typho inflatas in vitia deſiſse; gratiam neq; ex meritis dari, neq; neceſſitatem homini inferre; Nuptiarum bonum mederi concupiſcentię malo, Ethnicos cognouiſſe malam eſſe concupiſcentiam: nullum pudorem ex illa oriturum fuiſſe Adamo non peccante, eam tamen in brutis eſſe bonam, quòd in illis nullam rebellionem fouet. Libro quinto tradit, imagini Dei magnam pœnam eſſe excludi à regno Dei; pudorem ortum ex primo peccato, poſse peccatum eſse alterius peccati pœnam; ex eadem maſsa humani generis damnata alios gratis prædeſtinari ad gloriam, alios in damnatione relinqui: concupiſcentiam *ſuſceptam* Pelagianorum eſse naturæ vitium, eſse malam, etiamſi ei non conſentiatur; fuiſse ſemper in Orbe ſalutare remedium ad delendum peccatum originis. In vltimo deniq; oſtendit, naſci infantes peccato originali infectos, idq; oleæ, & oleaſtri exemplo congruenter explicari: tolli per baptiſmum eius reatum, quo omnes ſub Dæmonis poteſtate naſcuntur; tantis vitæ miſerijs peccati reum oriri hominem probari, ineptèq; ab hæreticis Pauli teſtimonia exponi. Hi libri tantis diuinæ ſcripturæ teſtimonijs, tot Patrum ſententijs referti ſunt, ac tantis è ſubtiliori philoſophia rationibus præmuni-

ti, vt Iulianus ijs penè victum ſe faſſus ſit, nihil enim contrà eoſdem ſcripturire auſus, toto hoc campo eiectus intra ſilentij latebras ſe ſe occuluit. Hos libros Auguſtinus dicauit Claudio Epiſcopo, qui quatuor Iuliani libros ad ipſum tranſmiſerat. Edito hoc volumine S. Doctor per quatuor ferè annos nullis Pelagianorum inſultibus diſtractus fuit, quare pacata cuncta fuere vſq; ad annum 427. quo tempore iterum aduerſus Pelagianos ſtylum diſtrinxit.

CAPVT XXII.

Moritur Honorius Imperator, ac poſtea Bonifacius Papa. Pelagiani à Celeſtino ex Italia eiecti. Iulianus cum collegis in Ciliciam ad Theodorum Mopſueſtenum nauigans eodem Magiſtro octo contra S. Auguſtinum libros ibidem conſcribit.

Anno CCCCXXIII. OBijt anno 423. die 15. Auguſti Honorius Imperator; Fuit hic Catholicæ religionis vindex acerrimus, & ob latas contra Donatiſtas, & Pelagianos leges Auguſtino vnicè dilectus; Cum verò ſine prole deceſſiſset, vacantem Occidentis regiam Ioannes Scribarum Præfectus occupauit; Placìdia enim Honorij ſoror cum filijs ab eodem ex Italia expulſa ad Theodoſium ſe receperat. Die verò 25. Octobris Bonifacio etiam Pontifice mortuo Celeſtinus ſubrogatus fuit. Quantum Bonifacius Auguſtino detulerit, patet ex ijs, quæ ſuperiùs nobis deſcripta ſunt. S. Proſper. contra Collat. cap. 41. hæc ait: *Sanctæ mem. Papa Bonifacius pijſſimorũ Imperatorum catholica deuotione gaudebat, & contra inimicos gratiæ Dei non ſolùm Apoſtolicis, ſed etiam regijs vtebatur edictis*; *Et quando idem, cum eſſet doctiſſimus, aduerſus tamen libros Pelagianorum beati Auguſtini Epiſcopi reſponſa poſcebat*. Celeſtinus deceſſorum veſtigia ſequens Pelagianorum conatus infregit, totaq; illos Italia excluſit; Illi quidem ſingulos quoſque Romanę Eccleſię Pręſules ſub eorundem Pontificatus initijs ſubdolè tentare ſueti, iiſdem artibus in Celeſtini gratiam irrepere ſatagerunt; at deceſſoribus longè ſibi infeſtiorem Celeſtinum experti ſunt, nam vbi ſub Bonifacio extra centeſimum ab Vrbe lapidem ex Conſtantij Imperatoris decreto degere iuſſi ſunt, Celeſtinus procul ab Italię finibus eoſdem eiecit; teſtatur hoc laudatus Proſper, *Venerabilis*, inquiens, *memoriæ Pontifex Celeſtinus, cui ad Catholicæ Eccleſiæ præſidium multa Dominus gratiæ ſuæ dona largitus eſt, ſciens damnatis non examen iudicij, ſed ſolum pœnitentiæ remedium eſſe præſtandum, Celeſtium quaſi non diſcuſſo negotio audientiam poſtulantem totius Italiæ finibus iuſſit excludi.* At non vnus Celeſtius, ſed ſectatores etiam irati Pontificis minas reueriti Italiam reliquerunt.

Iulianus accepto Auguſtini altero de nuptijs, & concupiſcentia volumine, quod Alipius ad Valerium ex Africa detulerat, hortante Floro Epiſcopo Pelagiano reſponſionem pręcoci ingenio meditatus ſtatim manum operi admouerat, vnum enim, & alterum librum viuente Bonifacio illum ſcripſiſſe colligo ex ijs, quę idem habet initio ferè libri primi: *Indixiſti*, inquit, *auctoritate patria, vt libro Tractatoris Pœni, quem ad Valerium Comitem vernula peccatorum eius Alipius nuper detulit, obuiarem*: cap. 8. Ibidem etiam hęreticus vellicat quatuor Auguſtini libros ad Bonifacium ſcriptos, quos cum lib. 1. cap. 85. ab

Au-

Auguſtino *nunc* & lib. 2. cap. 179. *nuper* ad Bonifacium miſſos ſcribat, non obſcurè indicatur, eoſdem adhuc Bonifacio ſuperſtite inchoatos. Cum verò lib. 3. cap. 104. dicat: *Etiam illorum ſcriptorum, quæ ad Bonifacium miſeras, inſertione pateſeci*, liquet tertium librum, ac reliquos poſt Bonifacij obitum eſſe exaratos. Iulianus, ac collegæ Celeſtini decreto Italia excedere coacti in Ciliciam ad Theodorum Mopſueſtenum nauigare decreuerunt, ſciebant enim quanta Theodorus beneuolentia ſuam ipſorum ſectam, cuius idem primus magiſter fuerat, complecteretur. Idem etiam Iulianus plurimùm ex Theodori ſermonibus adiumenti ſibi pollicebatur, quò validiùs inchoatum aduerſus Auguſtinum opus communiret. Horum author venit Marius Mercator in commonitorio contra Iulianum pag. 13. in M. S. Bibliothecæ Palatinæ apud Vaticanum num. 234. *Simul*, inquit, *admonere volens Iulianum etiam Epiſcopum oppidi Eclanenſis hæreticum Pelagianum, ſeu Celeſtianum hunc ſecutum eſſe Theodorum, ad quem peragratis terris, & exarato mare, atque Oriente luſtrato cum ſocijs, & participibus ſanè ſyntaleporis ſuis magno niſu tanquam ad Chriſtianorum dogmatum prædicatum magiſtrum tetendit, vnde hæreſis Pelagiana, ſeu Celeſtiana, quam defendendam, & ſequendam ſuſcepit, ab ipſo confirmaretur, atque inde velut inſtructus octo contra fidem Catholicam potius, quam ſanctæ mem. Auguſtinum volumina illa, vt putat, prudentiſſima conderet.* Ex his conſtat alios quoque Epiſcopos Pelagianos vnà cum Iuliano longiſſimam in Ciliciam peregrinationem ſuſcepiſſe.

Cæterùm Iulianus ſcribens ibidem octo contra vnum S. Auguſtini libros Theodori doctrinam in quinque contra dialogos S. Hieronymi voluminibus ab eodem aſſertam ſuis illis lucubrationibus inſeruit, quod etiam in alijs prioribus ſcriptis fecerat, in quibus Theodori argumenta repetit, vt fragmenta huius apud Photium cod. 177. cum Iuliani dictis conferenti patet. Hæreticus amiſſi Epiſcopatus dedecore, atque exilij miſerijs exagitatus tanta rabie in poſteriori hoc opere in Cilicia confecto contra Auguſtinum debacchatus eſt, vt infamia quæque dicteria in prioribus contra S. Doctorem libris effutita in laudum ferè loco cenſeri poſſint, ſi cum his calumnijs comparentur, quas Theodoro fauente Auguſtino importauit; vocat enim eundem ignominiæ cauſa Numidam cetratum, Tractatorem Pœnum, Philoſophaſtrum, piſtillo obtuſiorem, vituperatorem Sanctorum, Patronum Aſinorum. In præfatione lib. 1. & 5. ſcribit: ſibi quanto duriorem, tanto honeſtiorem tuendæ veritatis cauſam eſſe factam; receptui minimè canendum; haud decere vlciſci ſilentio contumelias, & de conſcientiæ portu aliorum ridere naufragia; moueri ſe ad ſcribendum contra Auguſtinum benignitate debita humano generi, ſpe, ac fide in Deum, qui frequenter deſperatis rebus opem tulit; at ſi optato exitu fruſtraretur, Dei remuneratione donandum; ſupra caſus ancipites ſuum ipſius opus euaſiſſe, & inuincibilis cluere poſſeſſionem victoriæ; Non pendere ſe ad proſperitatis popularis euentum: ſub ambiguo rerum exitu ſtare piorum certam ſententiam, idola reſpuendi, ſupplicia perferendi. Optare denique ſe perſecutionum tumore compreſſo etiam populis ſubuenire, & ſi ſecus acciderет, malle quicquid acerbum eſt contumeliarum, & periculorum perpeti, quàm non auerſari illuuiem, ſordeſque Manichæas. Hæc, & ſimilia hæreticis familiaria Iulianus euomuit. Hos octo libros Floro Epiſcopo Pelagiano nuncupauit, à quo Manetis epiſtolam Conſtantinopoli inuentam acceperat, ex

qua pleraſque ſententias in hiſce voluminibus exſcribit, eaſque Auguſtino, cæteriſque orthodoxis petulanter æquè, ac falsò exprobat, quaſi cum Manichæis in ſententiarum paradoxis colluderent. Porrò Iulianus multùm temporis illis libris ſcripturiendis impendit; illorum exemplaria anno tantùm 427. ab Alipio Romæ reperta ad S. Auguſtinum confutanda tranſmiſſa ſunt, vt ſuo loco dicetur. Scribit Marius Mercator contra Iulianum: *Id nunc iſto opere tuo poſt longum tempus elaborato in Cilicia ingeris. Neceſſaria igitur capituli repetitione quid mare exarato, & Oriente luſtrato nouum, inauditumque inde attuleris, denuo perſcrutemur.* Ex quibus Iulianum diuturniores in Cilicia moras feciſſe arbitror fortè vſque ad obitum Theodori ſui Mecœnatis, ac magiſtri, qui circa annum 427. fatis conceſſit, de qua re ex profeſſo lib. 2. cap. 4. ſermo redibit. Porrò Iulianus, quò patrono, eidemque magiſtro gratas obſequij vices redderet, in hiſce octo libris vbique Theodori ſententias, & authoritatem ſupra cæteros illius ætatis ſcriptores ad inuidiam vſque inculcauit, & licet in fragmentis apud D. Auguſtinum in opere imperfecto id non appareat, hoc tamen à Mario Mercatore, qui eoſdem libros impugnauit, expreſsè affirmatur in hæc planè verba: *Non itaque iraſcatur, vel ſuccenſeat nobis, ſi eum cum Theodoro, cuius in libris ſuis infinitas laudes exequitur, eiuſque ſancta authoritate ſententia in ſuo errore gloriatur, alienum à fide catholica eſſe, iuſteque damnatum detegimus, euincimus, atque deflemus.* Iulianus in his octo libris in prioribus quatuor abs ſe aſſerta operoſiùs communire tentauit, Apoſtoli teſtimonia ab Auguſtino adducta prauis interpretamentis expoſuit: concupiſcentiam inter naturalia bona recenſuit: nullum eſſe originale peccatum, neque ex illo humanæ vitæ miſerias deriuaſſe: liberum arbitrium nullam ex peccato Adæ pronitatem ad peccandum contraxiſſe, ſed in æquilibrio tam ad bonum, quàm ad malum æqua ad vtrumque poteſtate conſiſtere: gratiam quidem per baptiſmum infundi, ſed quæ adoptionem ad regnum cœlorum largiatur, non quæ primigeniam aliquam labem à pueris in baptiſmo contractam amoueat: mortem denique, ac partus dolores etiam Adamo non peccante poſteros ſubituros. Quæ ſanè tanta verborum copia, tanta orationis elegantia, tanto denique argumentorum apparatu exequitur, vt Theodori ingenium, ac magiſterium ibi reluceat, ac planè conſtet tantas ab hæreſiarcha erectas contra Catholicam fidem machinas vnius Auguſtini manu euerti potuiſſe.

Inſignis annalium Eccleſiaſticorum ſcriptor ad annum 419. Num. 52. putauit hoſce octo Iuliani libros editos fuiſſe contra ſex S. Auguſtini, quibus priora quatuor Iuliani volumina confutarat. Sed non ita eſt; nam cum octo libros Iulianus in Cilicia componeret, Auguſtinus ſex illos in Africa ſcribebat. Et quidem S. Doctor diſertè affirmat octo Iuliani libros contra alterum abs ſe de nuptijs, & concupiſcentia editum depugnare: *Factum eſt*, inquit in præfatione operis imperfecti, *vt ſub eodem titulo etiam ſecundum librum ſcriberem, contra quem Iulianus alios octo nimia loquacitate conſcripſit.* Et libro 4. cap. 5. palam idem teſtatur addens nihil à Iuliano contra ſex illos ſuos ſcriptitatum fuiſſe; *Si ergo*, ait, *talibus incrementis loquacitas tua promouetur, quem non terreat non veritas, ſed numeroſitas librorum tuorum, quam computare me piget? Homo enim ſtupenda vbertate facundus, qui prius vni meo tuos quatuor, & alteri meo tuos octo putaſti eſſe reddendos, quis non timeat, ne fortè ſex libris meis amplius, quàm mille*

tuos

tuos reddere mediteris. Idem etiam Baronius num. 53. Gennadium reprehendit, quòd ſcripſerit, Iulianum ſeptem contra S. Auguſtinum libros edidiſſe, quod itidem Honorius Auguſtodunenſis Gennadij exſcriptor affirmauit. Video Gennadium in editione Suffridi ita loqui, ſed Suffridus in deprauatos codices incidit; nam in Gennadio typis Frobenianis apud Baſileam inter opera S. Hieronymi excuſſo hæc de Iuliano leguntur: *Hæreſim Pelagij defendere nixus ſcripſit aduerſus Auguſtinum impugnatorem illius libros quatuor, & iterum libros octo*.

CAPVT XXIII.

Monachi Adrumetini in Africa de gratia, & libero arbitrio litigantes acceptis ab Auguſtino libris in concordiam reuocantur. Fuerint-ne ijdem Monachi Auguſtiniani inſtituti? De Monachatus apud Africam origine Holſtenij ſententia expenditur. Adrumetini Monaſterij inſigne priuilegium refertur. Leporij Monachi per Auguſtinum conuerſio ea occaſione hic recitatur.

Adrumetum maritima Africæ vrbs eſt à Phœnicibus condita inter paruam Leptim, & Aphrodiſium diſtans Carthagine M. P. LXXXV. Vtica verò M. P. CXX. A noſtro Veronenſe Plinio lib. 4. cap. 4. liberum oppidum, & à D. Cypriano epiſt. 45. colonia nuncupatur. Erat Byzacenæ prouinciæ Metropolis ex Procopio lib. 6. de ædificijs Iuſtiniani: *In Byzacio*, inquit, *vrbs eſt maritima Adrumetum dicta, magna olim, ac populoſa, & ob id Metropoleos nomen, & dignitatem ſortita*. Ex quibus patet lapſum eſſe Binium tomo 1. Conciliorum in notis ad Synodum Teleptenſem, vt ipſe putat, vbi ait Teleptim fuiſſe Metropolim Byzacij, quòd Donatianus Teleptenſis non ſemel in Concilijs Africanis Primas Byzacenæ prouinciæ nuncupatur. Nam anno 411. vti cap. 13. prænotauimus, cum Donatianus ſederet Telepte, quæ Fulgentij noſtri Ruſpenſis Epiſcopi patria fuit, Mizonius erat Primas Byzacij; neque eadem erat apud Africanos Metropolis ciuilis, & Eccleſiaſtica, quod fuſiùs lib. 2. cap. 8. contra Salmaſium oſtendemus. Iuſtinianus Vandalis debellatis Adrumeto ingentem murum circumdedit, validumque præſidium impoſuit; vnde Oppidani teſte Procopio, quò munificentiſſimo Principi grati animi vices rependerent, vrbem deinceps Iuſtinianam dicendam decreuere. At Romano imperio euerſo, ac barbaris Africam occupantibus eadem ciuitas Mahameta nuncupata fuit, quo nomine etiamnum appellatur. Anno CCCCXXIV.

Erat in hac vrbe inſigne cœnobium, cuius anno noſtræ epochæ 424. Valentinus præfecturam gerebat, quo tempore nouæ de gratia, & libero arbitrio inter Monachos Adrumetinos contentiones exortæ nouos etiam Auguſtino labores peperere. Florus eiuſdem cœnobij Monachus Vzalam ad ſuos profectus ad Auguſtinianos Monachos diuertit. Vzala, vel vt ait Auguſtinus, Vzalis erat vrbs prouinciæ Proconſularis inter Hipponem, & Carthaginem propè Vticam ex eodem Patre in lib. 22. de ciuit. Dei cap. 8. *Vzali*, inquit, *quæ colonia Vticæ vicina eſt, multa præclara per eundem martyrem Stephanum facta cognouimus*. Huius vrbis ſacra adminiſtrabat Euodius, qui ex Auguſtini monaſterio Hipponenſi, vt poſtea patebit, ad illam Eccleſiam promotus Auguſtinianum inſtitutum illuc inuexerat. Florus ibidem dictante Felice Monacho

epi-

epiſtolam celeberrimam Auguſtini 105. ad Sixtum, qui poſtea Romæ Pontifex ſedit, exſcripſit, eaque Adrumetum citò citiùs tranſmiſſa Carthaginem ſe contulit. Monachi Adrumetini acceptam epiſtolam curioſiùs legere cœperunt, at quòd illa altiſſima diuinæ gratiæ, & prædeſtinationis myſteria continebat, non omnes germanam eiuſdem intelligentiam aſſecuti ſunt, ſed in varios, & ab authoris mente prorſus alienos illam ſenſus diſtraxerunt, vnde grauiora eo in cœnobio diſſidia emerſere. Interim Florus Carthagine reuerſus, cum malè ſe audire intelligeret, quòd ob miſſam Auguſtini epiſtolam diſſidiorum author publicabatur, rem Valentino Monaſteriarchæ ſignificauit, eas enim ſuorum ille contentiones ignorabat. Valentinus epiſtolæ interpretationem ab Euodio Vzalenſi petendam eſſe cenſebat; erat enim Euodius Auguſtini diſcipulus, & ob legationem ad Honorium anno abhinc viceſimo vnà cum Theaſio Epiſcopo Membloſitenſi ſumma cum laude obitam ex epiſtola 65. Auguſtini, & cap. 56. Cod. Africani tota Africa percelebris. Idem etiam Sabinum monaſterij Presbyterum virum literis apprimè eruditum rogauit, vt laudatæ epiſtolæ ſenſum exponeret, quod etiam ille ſatis diligenter executus eſt. At Creſconius, & Felix Monachi ab ipſo authore rectam epiſtolæ intelligentiam accipiendam contendebant, nullus enim Auguſtinianæ ſententiæ melior Auguſtino intepres videbatur. Valentinus moleſtè ferebat, iſthæc diſſidia S. Doctori innoteſcere; at cum certam vtrique ad Auguſtinum pergendi ſententiam ſtare animaduerteret, dato viatico eoſdem Hipponem ire permiſit. Scribit hæc Valentinus ad Auguſtinum epiſtola 256. *Quibus propter ipſam pietatem ſumptus dedimus, ne vulnera ipſorum cumularemus.* Nullas tamen ad Auguſtinum literas deferendas eiſdem tradidit. Quæ verò Creſconius, ac Felix Auguſtino narrauerint, idem S. Pater epiſtola 46. ad Valentinum miſſa ſignificat: *Retulerunt*, inquit, *monaſterium veſtrum nonnulla diſſenſione turbatum, eò quòd quidam in vobis ſic gratiam prædicent, vt negent hominis eſſe liberum arbitrium, & quod eſt*
Matt. 16. *grauius, dicant, quòd in die iudicij non ſit vel redditurus Deus* vnicuique ſecundùm opera eius. *Etiam hoc tamen indicauerunt, quòd plures veſtrum non ita ſentiant, ſed liberum arbitrium adiuvari fateantur per Dei gratiam, vt recta ſapiamus, atque faciamus.* Cæterùm Valentinus ea de re ad Euodium ſcripſit, nam Euodij reſponſum in bibliotheca Monaſterij Treuirenſis S. Maximini inuenit Sirmondus, eiuſque fragmentum capiti 1. Hiſtoriæ Prædeſtinatianæ inſeruit, maiori longè laude donandus, ſi integrum Euodianæ epiſtolæ exemplum publicaſſet.

Auguſtinus hactenus inuectus contra diuinæ gratiæ hoſtes, quaſi mutata velificatione pro libero etiam arbitrio ſibi pugnandum eſſe cognouit; librum igitur illis inſtruendis ſtatim elucubrauit, quem de gratia, & libero arbitrio inſcripſit, in quo ex arcanis ſacrarum literarum liberum arbitrium probari oſtendit, vbi hominibus à Deo præcepta imponuntur, diuinam tamen gratiam ad diuina mandata exequenda neceſſariam, illamque non ex meritis dari; legem abſque gratia reos facere iubendo, gratiam bonos facere adiuvando; nullum bonum deſiderium gratiam præcedere; Deum iubere quandoque, quæ non poſſumus, vt ab illo nouerimus, quid petamus; Exemplo parvulorum ſtatim poſt baptiſmum decedentium oſtendi, gratiam ſine meritis dari, occultumque eſſe Dei iudicium, cur vnus ſaluetur, alter verò damnetur. Hoc libro accepto *iuvenes* illi, ita enim ab Auguſtino vocantur epiſt. 46. ad Valentinum,

tinum,

tinum, ſtatim ad ſuos redire deſtinarant, vt cum ſocijs Paſchalia feſta celebrarent, quare S. Pater laudatam modò epiſtolam illis tradiderat Præfecto cœnobij Valentino, reliquiſue ſub eo religioſis viris ſcriptam. At Auguſtinus, quò inſtructiores ad ſuos reuerterentur, ad aliquot inſuper dies ſecum illos detinendos duxit, quæ poſtea eidem Valentino epiſtola 47. ſignificauit: *Creſconium*, inquit, *Felicem, & alium Felicem Dei ſeruos, qui ex ueſtra congregatione ad nos uenerunt, nobiſcum egiſſe Paſcha nouerit charitas ueſtra, quos ideo tenuimus aliquanto diutius, ut inſtructiores ad uos redirent aduerſus nouos hæreticos Pelagianos*. Addidit Auguſtinus libro de gratia, & libero arbitrio epiſtolas Synodi Carthaginenſis, itemque Mileuitanæ, ac quinque pariter Epiſcoporum ad Innocentium Papam, atque huius ad omnes reſcripta; rurſus epiſtolas Synodi Africanę ad Zoſimum, & eiuſdem Pontificis literas ad totius Orbis Epiſcopos, poſtremò etiam canones plenarij Concilij Carthaginenſis anno 418. Kalendis Maij celebrati. Verùm vbi illi cum tot ſcriptis Adrumetum aduenere, nouo errori locus datus eſt, nam cum quidam legiſſet, omnia opera bona eſſe dona Dei, in id abſurdi deflexit, vt dixerit, neminem corripiendum, ſi Dei præcepta non faceret, ſed pro illo tantummodo orandum Deum, vt ipſo donante faceret, quod iubebatur.

Valentinus dogmatis nouitate turbatus rem per literas Auguſtino renunciauit, illæ numero 257. inter Auguſtinianas leguntur, in quibus gratias agit de libro, atque Eccleſiaſticis literis ad ſe tranſmiſſis, nouaque diſſidia ſuo in monaſterio ex eiuſdem libri lectione ſuborta intimat; Epiſtolam per Florum, cuius alloquendi ſe cupidum Auguſtinus ſignificauerat, tranſmiſit. Vbi Hipponem Florus, ac ſocij aduenere, Auguſtinus Florum exactam epiſtolæ ad Sixtum intelligentiam tenere gauiſus eſt, quod initio libri de cor. & grat. his teſtatur: *Hanc fidem, quæ ſine dubio vera, & Prophetica, & Apoſtolica, & Catholica fides eſt, etiam in fratre noſtro Floro inueniſſe me gaudeo; vnde hi potiùs corrigendi ſunt, quos quidem propitio Deo correctos eſſe iam exiſtimo, qui eum non intelligebant.* Ex quibus patet, quàm iniuſtè à Sirmondo in libro de hæreſi prædeſtinatiana cap. 1. Florus tanquam *prauæ interpretationis Author* traducatur. Cęterum Auguſtinus, quò procul ab Adrumetinis omnem errorum caliginem expelleret, nitidioris doctrinę librum de correptione, & gratia inſcriptum compoſuit. Hic quidem liber paruus mole eſt, ſed doctrina maximus, totus myſterijs refertus, vniuerſam diuinę gratię Oeconomiam oculis ſubijcit, vt iure merito aureus à doctiſſimis nuncupetur. Docet in eo ſapientiſſimus Antiſtes, non eſſe electionem luti, ſed figuli, cur in eadem maſſa perditionis vnum vas fiat ad honorem, alterum ad contumeliam; perſeuerantiam in bono eſſe donum Dei; homines prędeſtinari ad gloriam, & gratiam non ſecundùm eorundem propoſitum, ſed Dei; Voluntatem hominis non libertate gratiam conſequi, ſed gratia libertatem; myſterium gratuitę prædeſtinationis in paruulis elucere; Diuerſam eſſe gratiam hominis innocentis, & reparati, eſſe illam adiutorium quo fit, vt poſſimus benè agere, ſi volumus, hanc verò reapſe facere, vt velimus; vnde vna eſt adiutorium *ſine quo non*, altera adiutorium *Quo*, iſta enim humana voluntas *indeclinabiliter, & inſuperabiliter* agitur. Ego quidem hunc librum ſoleo appellare clauem, qua ad vniuerſam Auguſtini de diuina gratia, & libero arbitrio doctrinam aditus aperitur; quem ſanè librum S. Proſper merito *plenum*

diuinæ

Digitized by Google

diuinæ authoritatis in epiſtola ad Auguſtinum nuncupauit. In eodem verò volumine Semipelagianos, qui poſtea in Gallijs emerſere, ſolidiſſimè euertit, vnde contra illud ea gens acerrimis odijs linguas acuit, vt inferiùs dicetur.

Hos Adrumetinorum Monachorum tumultus Baronius, anno 418. contigiſſe ſcribit ibidem Num. 18. at Torellus tom. 1. ſæcul. Auguſt. anno 417. eoſdem alligat; ſed falſam eſſe eorum opinionem certum eſt, vti etiam, quod putauit Ianſenius, decennio poſt, nempè anno 428. ea diſſidia apud Adrumetum emerſiſſe. Baronius inde refellitur, quòd Monachi illi ante Paſcha Auguſtinum adierunt, vt ex epiſtola 46. & 47. ad Valentinum patet; epiſtola verò ad Sixtum ſcripta fuit exeunte ferè eo anno 418. vel certiùs aperiente ſe mare anno ſequenti Firmo Presbytero eandem ex Africa in Italiam deferente; Etenim epiſtolam Sixti datam anno 418. poſt Pelagianorum damnationem Firmus Hipponem detulit abſente Auguſtino, qui initio æſtatis eo anno morabatur Carthagine, vbi Synodus agebatur, die verò 20. Septembris erat Cæſareæ ex initio geſtorum cum Emerito Donatiſta, quare circa Autumnum Hipponem reuerſus Sixti epiſtolam ad ſe miſſam inuenit, cui vbi per Albinum Romam proficiſcentem reſcribendi occaſio ſe ſe obtulit, breuem epiſtolam reſcripſit, quæ eſt numero 104. deinde per Firmum longiorem alteram ſubmiſit, quam cum Monachi Adrumetini non intelligerent, diſſenſionibus locum dedere. Hinc anno 418. memorata Adrumetinorum litigia non contigere; Præterea Auguſtinus epiſtola illa 47. ſcribit, ſe mittere Adrumetum præter Innocentij, & Zoſimi literas, *quod poſteriori concilio plenario totius Africæ contra ipſum errorem breuiter conſtituimus*. At literæ Zoſimi in Africam anno 418. peruenere III. Kalendas Maias, & Synodus plenaria Kalendis Maij habita fuit Carthagine, qua ergo ratione circa Paſcha illius anni, quod celebratum fuit VII. die Aprilis Cyclo Solis VII. Lunæ I. lit. F. mittere potuit Auguſtinus Zoſimi epiſtolam encyclicam, & canones Concilij plenarij Carthaginenſis? Quare circa annum 424. pro componendis Adrumetinis de diuina gratia rumoribus duos illos Auguſtini libros procuſos dicimus, quòd illos in fine ſuorum operum in libris Retractationum S. Doctor recenſuit; Ex quibus errare etiam Ianſenium patet, dum decennio poſt annum à Baronio aſſignatum ſcriptos eoſdem libros autumat, cum libri Retractationum anno 427. ab Auguſtino ad exitum perducti ſint, in quorum calce, vti diximus, libri ſcripti ad Adrumetinos memorantur.

Auguſtiniani inſtituti Scriptores memoratos Adrumetini cœnobij Monachos inter noſtros numerant, adeoque confidenter Aloyſius Torellus hoc ipſum ſibi perſuaſit, vt in ſæculis Auguſtinenſibus ad annum 402. num. 2. id *extra dubium* eſſe pronunciauerit, ea præſertim opinione ductus, quòd vnica Auguſtini regula id temporis in Africa vigebat. Et quidem noſtri homines Monachos ab Auguſtino Africæ primitus inuectos adeò manifeſtis argumentis euicere, vt apud æquos iudices id extra dubium poſuerint. Eos inter eminent ſuperſtites Patres doctiſſimi, atque eruditiſſimi Chriſtianus Lupus Doctor, ac Profeſſor Louanienſis, Ioſeph Sabbatinus Rauennas, & qui eo in campo totis lacertis depugnauit, laudatus Torellus Bononienſis, quos viros amoris, & honoris cauſa nomino. Quare ſatis erit illud ipſum paucis hic indicare. Cum S. Pater eſſet Mediolani, antequam baptizaretur, cum Potitiano conciue, ac inſi-

inſigni Theodoſij Duce verba fecit, de quo colloquio inter alia hæc refert lib. 8. confeſſ. cap. 6. *Inde ſermo eius deuolutus eſt ad monaſteriorum greges, & mores ſuaueolentiæ tuæ, & vbera deſerta eremi, quorum nos nihil ſciebamus.* Ignota ergo erat Auguſtino Monaſtica profeſſio; atque adeo nullum illius inſtituti cœnobium nec Carthagine, nec alibi in ſua prouincia viderat, antequam in Italiam tranſmitteret. Hinc lib. 2. Retract. cap. 21. ſcribit: *Vt de opere monachorum librum conſcriberem, illa me neceſsitas compulit, quod cum apud Carthaginem monaſteria eſſe cœpiſſent, alij de ſuis manibus tranſigebant &c.* Quare recens erat apud Carthaginem monaſteriorum extructio. In eo verò volumine cap. 28. ait: *Sub generali nomine Monachorum ueſtrum propoſitum blaſphematur tam bonum, tam ſanctum, quod in Chriſti nomine cupimus, ſicut per alias terras, ſic per totam Africam pullulare.* Noua erat monaſteriorum in Africa plantatio, quam tamen latiùs per eam regionem propagari Auguſtinus optabat. Hinc Circumcelliones, peſſima Donatiſtarum factio novum Monachorum nomen Catholicis exprobabant teſte Auguſtino in pſal. 132. *Quando uos rectè Hæreticis de Circumcellionibus inſultare cœperitis, illi uobis inſultant de monachis: Dicere conſueuerunt, quid ſibi uult nomen Monachorum?* Adeo Afris noua prorſus, & incognita erat Monachiſmi profeſſio, vt nec nomine tenus eandem cognoſcerent.

Porrò hoc ſanctioris vitæ inſtitutum ab Auguſtino primitus Africæ inuectum probatur luculentiſſimo S. Patris teſtimonio, in quo noſtri Scriptores iure ſibi triumphum canunt. Lib. 3. con. Pet. cap. 40. hæc ſcribit: *Deinceps perrexit ore maledico in vituperationem monaſteriorum, ac monachorum, arguens etiam me, quod hoc genus vitæ à me fuerit inſtitutum; Quod genus vitæ omnino quale ſit, neſcit, uel potius toto orbe notiſsimum neſcire ſe fingit.* Viden, vt Petilianus tanquam inuſitatum, ac prorſus in Africa novum Monachorum genus traducit? Erat verò Petilianus Epiſcopus Cirtenſis inter Donatiſtas magni nominis, & in collatione Carthaginenſi à Fortunatiano Siccenſi Epiſcopo collat. 1. cap. 217. itemque à Marcellino iudice collat. 3. cap. 190. cum honoris præfatione nominatus fuit; Quomodo ergo vir talis adeo palam mentiri auſus fuiſſet? At mentitus fuerit, cur Auguſtinus apertæ falſitatis eundem reum non peregit? Monaſticæ ergo vitæ inſtitutor in Africa vel ipſorum hæreticorum confeſſione fuit Auguſtinus. Hinc rectè magnus Eccleſiaſticorum annalium conditor Baronius ſcribit ad annum 504. *Sed vnde huiuſmodi monaſtica inſtitutio fluxit in Africam? Si rectè memoria tenes non ab alio, quam ab ipſo S. Auguſtino, qui eandem ex Romana, & Mediolanenſi Eccleſia primitus mutuatus in Africam inuexit, atque latiſſimè propagauit.*

Lucas Holſtenius nouam prorſus ſententiam tenuit de origine Africani Monachatus; etenim in præfatione ad collectionem regularum cap. 2. ait: *E Capraria inſula, vbi greges fuiſſe Monachorum indicat Rutilius Numatinus ſtribens circiter annum Chriſti 416. miſsi ad S. Auguſtinum Monachi id inſtitutum in Africam intulerunt, quod ibi receptum eſt, nequicquam Donatiſtis obſtantibus.* Vir doctiſſimus, & antiquarum ſchedarum diligentiſſimus perſcrutator illius dicti neminem teſtem laudauit, neque illud à nobis vllo pacto admitti poteſt. Scribit S. Auguſtinus epiſtolam 81. ad Monachos Caprariæ, & quidem iam Epiſcopus, tum ibidem inquit: *Noſtras ſæpè ſarcinat, & debilitat caligo, & tumultus ſæcularium actionum, quas etſi noſtras non habemus, eorum tamen, qui nos anguriant mille*

 paſſus,

paſſus, & iubemur ire cum ijs alia duo, tanta nobis ingeruntur, vt vix reſpirare poſsimus. Ioannes Marquez vir doctſſimus putauit haſce literas ſcripras fuiſſe ab Auguſtino Presbytero, & nondum Epiſcopo ex hac epigraphe: *Domino dilecto, & exoptatiſsimo fratri & compresbytero Eudoxio, & qui tecum ſunt fratribus, Auguſtinus, & qui mecum ſunt fratres in Domino S.* Sed labitur vir eruditus; nam Auguſtinus epiſtolam 105. datam anno 418. ita inſcribit: *Sancto fratri, & Compresbytero Sixto*; item epiſtolam 86. *Caſulano Compresbytero*; rurſus epiſtolam 122. *Compresbytero Victoriano*; immò epiſtolæ 62. hunc titulum ponit: *Condiacono Celeſtino Auguſtinus*. In laudata autem epiſtola ad Caprariæ Monachos ait: *Nam & ante iam fama, & nunc fratres, qui venerunt à vobis Euſtathius, & Andreas bonum Chriſti odorem de veſtra ſancta conuerſatione ad nos attulerunt*. At Auguſtinus antequam baptizaretur Monachorum nomen ignorabat, Africæ dein reſtitutus Monachum ſtatim induerat, & paulò poſt Epiſcopus fuerat deſignatus, quo tempore fama tenus Caprarienſes Monachos ſibi notos fuiſſe affirmat; duos verò illos Caprarienſes Monachos ad ſe veniſſe, cum iam Epiſcopus eſſet, patet ex illis verbis: *NVNC fratres, qui venerunt à vobis*, vt planè appareat, falſum eſſe, miſſos ad S. Auguſtinum è Capraria Monachos cœnobiticum inſtitutum Africæ primitus intuliſſe. Quo anno Caprarienſes Aſcetæ in Africam transfretarint ex Oroſio lib. 7. cap. 36. ſatis intelligitur; Gildone enim contra Honorium in Africa rebellante, Maſcezil Tyranni frater ab Imperatore contra eundem dux deſignatus, antequam in Africam tranſmitteret, *Caprariam inſulam adijt, vnde ſecum ſanctos ſeruos Dei aliquot permotos precibus ſuis ſumpſit*. Horum ille potiùs ſupplicationibus, quàm numero militum acie ſuperior euadens Tyranno ad laqueum adacto tumultus compreſſit Honorio IV. & Eutychiano Conſſ. quare anno 398. cum Imperatoria claſſe Monachi Caprarienſes in Africam delati & Auguſtinenſium Monachorum fama permoti ad Hipponenſem Epiſcopum religioſi per Africam inſtituti conditorem perrexere, qui tunc prima eos vice præſentes vidit, cum fama tenus eorundem antea nomen tantùm intellexiſſet.

His de Auguſtiniano Monachatu indicatis, quæ pluribus noſtri Scriptores proſequuntur, ad Adrumetinos Monachos ſermo iterum vertendus eſt, atque eorundem inſtitutum indagandum. De Auguſtiniano Hipponenſi monaſterio eiuſdem monachus dein Calamenſis Epiſcopus Poſſidius ſcribit cap. 11. *Proficiente doctrina diuina ſub, ac cum Sancto Auguſtino in monaſterio Deo ſeruientes Eccleſiæ Hipponenſi clerici ordinari cœperunt. Ac deinde innoteſcente, & clareſcente de die in diem Eccleſiæ Catholicæ prædicationis veritate, ſanctorumque Dei propoſito, continentia, paupertate profunda, ex monaſterio, quod per illum memorabilem virum eſſe, & creſcere cœperat magno deſiderio poſcere, atque accipere Epiſcopos, & clericos pax Eccleſiæ, atque vnitas & cœpit primò, & poſtea conſecuta eſt. Nam fermè decem, quos ipſe noui, ſanctos, ac venerabiles viros, continentes, & doctiſsimos Beatus Auguſtinus diuerſis Eccleſijs, nonnullis quoque eminentioribus rogatus dedit. Similiterque & ipſi ex illorum ſanctorum propoſito venientes Domini Eccleſijs propagatis, & monaſteria inſtituerunt, & cæteris Eccleſijs promotos fratres ad Sacerdotium præſtiterunt*. Habes hic ex vno Auguſtini monaſterio per eiuſdem Monachos ad Epiſcopatum promotos per Africam monachiſmi propagationem; loqui verò Poſſidium de monaſterio Monachorum, non Clericorum compertum eſt, ſcribit enim, *in mona-*

monaſterio Deo ſeruientes Hipponenſi Eccleſiæ ordinari cœpiſſe. Non ergo erat monaſterium Hipponenſium Clericorum, ſed Monachorum, qui poſtea in Clerum transſcribebantur. Eos inter, qui ex eodem cœnobio ad ſacras cathedras euecti ſunt, fuit Euodius Epiſcopus Vzalenſis in prouincia Proconſulari, qui in ſua vrbe monaſterium pariter inſtituit. Hic Chriſtianis ſacris initiatus Mediolani cum Auguſtino aliquantulum moratus cum eodem in Africam redierat ex lib. 9. confeſſ. cap. 8. ibique ſub eiuſdem diſciplina monachum induerat ex epiſtola eiuſdem inter Auguſtinianas 258. Dein Vzalenſis Epiſcopus deſignatus ea in vrbe monaſterium ſe habuiſſe teſtatur in fine libri 2. de miraculis D. Stephani in appendice tom. 10. S. Auguſtini, vbi de Florentio ad D. Stephani aras pro recuperata valetudine ſoluendi cauſa voti Vzalam adueniente ſcribit: *Monaſteria quoque ingreſſus venerabili Epiſcopo, ſimulque ſeruorum Dei ad ſe concurrenti choro omnia hæc enarrauit*. Fuiſſe verò illud monaſterium non Clericorum, ſed Monachorum patet ex epiſtola 258. in qua Euodius ſcribit iuvenem, quo exceptore vtebatur, filium fuiſſe *presbyteri Armeni Melonitani*, additque, *ægrotauit ſexdecim diebus apud parentes ſuos*. Itaque Armenus presbyter non viuebat in monaſterio in domo Epiſcopi clericus regularis. Rurſus mortuo eodem puero ait: *Pater ipſius presbyter cum ſene Theaſio in monaſterio eſſe cœperant conſolandi ſe gratia*. Ex his colligitur presbyterum è domo propria, in qua filius obierat, ipſeque habitabat, in monaſterium ſe recepiſſe, vnde Euodius Vzalæ clericos ſub regulam non adegit. Ex hoc monaſterio Vzalenſi Adrumetinum inde plurimùm diſtans deriuaſſe noſtris probabile videtur; ſiquidem cum Adrumetini Monachi Vzalam ſe conferebant, in Auguſtiniani inſtituti cęnobio ab Euodio extructo benignè excepti degebant ex epiſtola 256. Valentini ad Auguſtinum. Ea enim occaſione Florus in Vzalenſi monaſterio epiſtolam Auguſtinianam ad Sixtum exſcripſit, atque ad Adrumetinum cœnobium miſit. Poſtea verò diſſidijs obortis, in varios enim ſenſus eadem epiſtola diſtrahebatur, Valentinus Cęnobiarcha ad Euodium Vzalenſem rem componendam deferre ſtatuit: *Propoſui*, inquit, *ad auferendas impias quæſtiones, vt ad Dominum ſanctum Patrem Euodium mitteremus, vt ipſe nobis de hoc ſacroſancto libro propter ignaros aliquid certius reſcripſiſſet*. At cur Valentinus Epiſcopum Adrumetinum de proximo non conſuluit? Sederint-ne tunc Adrumeti Filocius, qui anno 411. collationi Carthaginenſi interfuerat, vel Felix, qui ſub Genſerico eandem Eccleſiam regebat, teſte Victore Vitenſi lib. 1. de perſecutione Vandalica, vel alter neſcio quis medius inter vtrumque, in incerto eſt. Ex his noſtri putant probabiliter inferri, ab Euodij diſcipulis monaſterium illud apud Adrumetum extructum; nam & Euodium *Patrem* Valentinus appellabat, & pro ea, qua pollebat auctoritate, monaſterij diſſidia eundem componere poſſe ſperabat. Quòd verò Adrumetini Monachi S. Auguſtinum vti ſupremum Monachorum Patrem, à quo vniuerſus Africæ monachatus natales traxerat, reuererentur, ex fine laudatæ epiſtolæ Valentini ijdem colligunt, ita enim concludit: *Si quid autem famulus tuæ Sãctitatis frater ſuggeſſerit Florus pro regula monaſterij digneris, PATER, petimus libenter accipere, per omnia nos infirmos inſtruere*. Hæc pro Monachatu Auguſtiniano Adrumetinorum Syncellitæ congerunt, quæ refero quidem, ſed nec probo, nec improbo. Vnum hic nobis notandum venit, exemptionem monaſteriorum à iuriſdictione Epiſcopi Diœceſani fuiſſe apud Africanos antiquiſſi-

T 2 mam.

mam. Hoc patet ex Synodo Carthaginenſi à Bonifacio Primate Africæ anno 525. celebrata, in qua Petri Abbatis monaſterium in prouincia Byzacena non modò à Diœceſani Epiſcopi, verùm etiam à Liberati id temporis Byzacenarum Eccleſiarum Primatis iuriſdictione exemptum fuit. Nam Monachi dato libello ſupplici Bonifacio: *Poſcimus*, dixere, *vt noſtrum monaſterium facias tuæ beatitudinis regimini ſubiacere*. Tomo 38. Concil. edit. regiæ pag. 332. Ibidem verò pag. 334. idem Petrus Abbas, ac concellitæ hæc teſtantur: *De Adrumetino monaſterio nullo modo ſilere poſſumus, qui prætermiſſo eiuſdem ciuitatis Epiſcopo de tranſmarinis partibus ſibi ſemper Presbyteros ordinauerunt, Valentinum, Epiphanium, Victorianum, & Paulum*. Ex quibus luce clariùs conſtat, Adrumetinos non fuiſſe Canonicos regulares, vt perperam ſcripſit Petrus à S. Trudone, tunc enim Adrumetino Epiſcopo in omnibus morem tanquam ſubditi geſſiſſent, ſed fuiſſe Monachos ex inſtituto religioſo in Africa ab Auguſtino primùm plantato deriuatos.

Occaſione Monachorum Adrumetinorum ab Auguſtino in bonam frugem reuocatorum, libeat hic extra ordinem alterius Auguſtiniani Monachi à Pelagianiſmo ad rectum dogma Auguſtino authore conuerſi hiſtoriam inſerere, in qua narratione non temporis ſeries, ſed facti exemplum me ad eandem hic recitandam mouet. Baronius, ac Vſſerius ad annum 420. ſcribunt, Leporium Monachum non modò Pelagianorum errores ſecutum, verùm etiam Neſtorij hæreſim de Chriſto Domino prædocuiſſe ex Caſſiano lib. 1. de Incarnat. cap. 4. vbi ait: *Leporius tunc Monachus, modò presbyter, qui ex Pelagij inſtitutione, vel potius prauitate deſcendens apud Gallias aſſertor prædictæ hæreſeos, aut inter primos, aut inter maximos fuit, à nobis admonitus, à Deo emendatus ita malè conceptam perſuaſionem magnificè condemnauit, vt non minùs penè admiranda ſit correctio illius, quàm illæſa multorum fides*. De eodem ſcribit Gennadius lib. de Script. cap. 59. *Leporius adhuc Monachus, poſtea presbyter præſumens de puritate vitæ, quam arbitrio tamen, & conatu proprio non Dei adiutorio obtinuiſſe crediderat, Pelagianum dogma cœperat ſequi, ſed a Gallicanis Doctoribus admonitus, & in Africa per Auguſtinum emendatus ſcripſit emendationis ſuæ libellum* &c. Hic libellus diu latuit, donec antiquarum ſchedarum excuſſor Sirmondus illum inuenit, editus verò legitur tomo 38. Concil. edit. regiæ pag. 16. Docuerat Leporius in quadam epiſtola errorem de Chriſto Domino, quem poſtea Neſtorius latiùs propagauit, nempe Deum non fuiſſe ex Virgine natum, ſed purum putum hominem, qui ſecluſo quolibet Dei adiutorio vitia carnis domuerat. Audiatur Leporius: *Non ipſum Deum*, inquit, *hominem natum, ſed perfectum cum Deo natum hominem dicebamus, pertimeſcentes ſcilicet, ne diuinitati conditionem adſignaremus humanam*. Errorem verò, qui poſtea Pelagianorum proprius fuit, olim ſe tenuiſſe hiſce declarat: *Illud etiam minime reticendum cenſeo, quod in eadem epiſtola ſimili deuians errore ſubiunxi, Chriſtum Dominum noſtrum ſic omnia, quæ erant paſſionum impleſſe, vt in nullo quaſi perfectus homo a diuinitatis auxilio iuuaretur. Volens ſcilicet, ita in Chriſto hominem aſſignare perfectum, quò alienum & ab his paſſionibus Verbum Patris adſererem, & ſolum per ſe hominem egiſſe hæc omnia poſſibilitate naturæ mortalis ſine aliquo Deitatis adiutorio probare conabar*. Ita virtutes etiam in Chriſto ex ſolis naturæ viribus, non verò ex diuinæ gratiæ adiutorio deriuatas autumabat. Is autem cum in Gallijs falſi dogmatis magiſter detectus fuiſſet, nec admonitus pra-

uam opinionem deſerere voluiſſet, Proculo Maſſilienſe, & Cylinnio Foroiulienſe adnitentibus è Prouincia expulſus in Africam transfretauit, vbi Auguſtini præſertim argumentis conuictus errores depoſuit, ſanæque doctrinæ aures dedit. Hinc cum pluribus in Gallijs ſe ſcandalo fuiſſe cognoſceret, palinodiæ libellum compoſuit, quem hac ſubſcriptione firmauit: *Ego Leporius libellum meo ſenſu dictatum, in quo fidem meam Deo volente in finem vſque teneo, medullitus exprimere volens in Eccleſia Carthaginenſi relectum ſubſcripſi.* Nomina eidem dedere Aurelius Carthaginenſis, Auguſtinus Hipponenſis, Florentius ab Hippone Diarrhytorum, & Secundus Megarmitanus, qui pariter de eadem Leporij conuerſione ad Prouinciæ Epiſcopos ſcripſere. Haſce literas exhibet Sirmondus tomo 1. Concil. Galliæ, atque inſertæ ſunt tomo 4. Concil. edit. regiæ pag. 667. cum hac epigraphe: *Dilectiſsimis, & Honorabilibus Fratribus, & Conſacerdotibus Proculo, & Cylinnio Aurelius, Auguſtinus, Florentius, & Secundinus in Domino ſalutem.* De illius verò errore hæc tradunt: *Cum enim præoccupatus eſſet sicut homo in aliquo delicto, eodemq; non paruo, vt de vnigenito filio Dei, quod erat in principio Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum, cum autem venit plenitudo temporis, Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis, non recta quædam ſaperet, nec vera ſentiret, negans hominem factum, ne videlicet ſubſtantiæ diuinæ, quæ æqualis eſt Patri, indigna mutatio, vel corruptio ſequeretur &c.* In quibus tamen literis, cum nullus Leporij error de diuina gratia correctus aſſeratur, palam fit, eundem ante publicatam Pelagianorum hæreſim libellum memoratum ſcripſiſſe, quod pluribus lib. 2. cap. 3. oſtendemus, quo loco Leporij conuerſionem citra annum 410. retrahemus.

Sed nec conuenit inter ſcriptores, quis fuerit iſte Leporius, quoue tempore ab errore correctus receſſerit. Flauij Dextri Chronicon anno 406. hæc habet: *Leporius Epiſcopus Vticenſis in Bætica priùs Monachus è familia S. Auguſtini mutat perditam ſuam priorem ſententiam admonitus à S. Auguſtino præceptore ſuo.* Quid hic dicam? Magni enim fiunt Chronica Dextri, & Maximi ab Auguſtiniani inſtituti ſcriptoribus; at apud alios inter apocryphorum quiſquilias reijciuntur; pugnat tamen pro vtroque Biuarius Ciſtercienſis, ac laborioſiſſimis commentarijs vtrumq; defendere conatur. Illud certum eſt, Leporium anno 430. Presbyterum fuiſſe, nam Caſſianus, qui eo anno libros ſuos de Incarnatione compoſuit, ſcribit lib. 1. cap. 4. *Leporius tunc Monachus, modò presbyter.* Et poſtea: *Is ergo in ſe reuerſus non ſolum in Africa, vbi tunc erat, atque nunc eſt &c.* Itaque anno 430. erat Leporius presbyter in Africa. Reponit Biuarius anno 406. errorem ſuum reuocaſſe, & hoc Dextrum intelligere, qui tamen poſtea poſt plures annos Sedem Vticenſem obtinuit, quæ interpretatio quàm violenta ſit, nemo non videt. Ioannes Marquez Auguſtinianus vir eruditiſſimus in libro de origine Auguſtinenſium cap. 10. §. 4. tradit, hunc Leporium eſſe illum, qui legitur in ſubſcriptione Synodi primæ Toletanæ. Errat: nam laudata Synodus celebrata eſt Stilichone II. Conſule anno 405. Leporius autem nec poſt quinque luſtra inter Epiſcopos recenſebatur. S. Auguſtinus epiſt. 110. vel potiùs Notarij recenſentes præsbyteros, qui Eradij electioni aderant in Hipponenſi Eccleſia, ſcribunt: *Cum Auguſtinus Epiſcopus vnà cum Religiano, & Marciano Coepiſcopis ſuis conſediſſet in Eccleſia Pacis Hipponenſium regionum* (fortè regiorum) *præſentibus Saturnino, Leporio &c. præsbyteris.* Ea electio contigit anno 426. quare ego

ſe ego hunc eundem Leporium puto, qui olim in Gallia Monachus, poſteà ab errore in Africa reuocatus à S. Auguſtino, quòd ſatis doctus cenſebatur, ibidem presbyter apud Hipponem conſecratus fuit. Hunc verò Leporium preſbyterum Hipponenſem fuiſſe alienigenam diſertè tradit Auguſtinus ſerm. 50. de diuerſis.

CAPVT XXIV.

Pelagiani Ioanne Tyranno in Occidente imperante tumultuant. Valentinianus occiſo Ioanne legem in Pelagianos promulgat. S. Auguſtinus libros Retractationum ſcribens eoſdem Hæreticos confutat, & nouis Iuliani libris reſpondet.

Anno CCCCXXV. IOannes occupato per vim imperio contra Theodoſium exercitus vbiq; in Italia conſcribebat. Hæretici, ac Pelagiani præſertim optimam ſectæ promouendæ occaſionem nacti non modò vbique turbas ciebant, ſed Romæ etiam à Celeſtini Papæ communione palam ſe ſuſpenderant. In Gallijs etiam nonnulli non è plebe tantùm, ſed ex Antiſtitum numero pro hæreſi liberiùs ſtare, ac loqui occœpere. Nullus tunc Imperatoris metus, nam Tyrannus Theodoſiani apparatus fama perculſus, quò vniuerſis gratior fieret, vnicuiq; pro libidine de religione ſentire permittebat. *Is* authore Procopio lib. 2. de bello Vandalico *vir leni animo, rerum intellectu valens, & virtutem ſuo pretio æſtimare gnarus quinque per annos imperium tenuit*. Fallitur, neq; enim biennium in regno expleuit. Theodoſius Cæſare priùs deſignato Valentiniano conſobrino puero quinquenni, ac Placidia amita Auguſta nuncupata, vtrumque in Italiam remiſit additis Ardaburio rebus Perſico bello fortiter geſtis ſatis percelebri, Aſpareque eiuſdem filio cum validiſſimis copijs; alterum etiam exercitum Candidianus duxit. Ardaburius cum Salonas aduenisset, & Aquileiam adnauigaret, improuiſa tempeſtate ſuborta prætoria naui ventorum vi in hoſtile litus impulſa à Ioannis militibus captus, in Tyranni poteſtatem viuus venit, à quo tamen honorificè exceptus, & amici loco habitus ſine cuſtodia Rauennæ apud ipſum degere iuſſus eſt. Placidia cum Cæſare filio, Aſpareque ægrè Aquileiam peruenere. Vota ea in procella pro incolumitate ſuſcepta poſtea Rauennæ ab Auguſta perſoluta ſunt Tyranno occiſo, grateſq; redditæ lapidi inſculptæ; inſcriptionem dedimus cap. 20. ad annum 421. Author eſt Rubeus, qui Rauennatum res in literas digeſſit, poſt Placidiæ aduentum vniuerſam Italiam ad Theodoſij partes tranſiſſe, vna Rauenna, vbi Ioannes morabatur, excepta. Sed ex Olympiodoro redarguitur apud Photium Cod. LXXX. qui commentarios de bello contra Ioannem Theodoſio ipſi inſcripſit: Capto Ardaburio *eius interim*, inquit, *filius Aſpar vnà cum Placidia in magna rerum deſperatione, luctuq; verſabantur, ſed Candidianus multis occupatis vrbibus, partaq; rebus benè geſtis nominis claritate luctum diſſipauit, animoſq; reddidit*. Hic Candidianus olim nuptiarum inter Placidiam, & Ataulphum Gothorum Regem conciliator fuerat, magnaque in hoc bello victoriæ pars fuit, illius tamen cæteri hiſtorici ne meminere quidem. Hic idem eſt Candidianus, qui poſtea Comes Domeſticorum ab eodem Theodoſio ad Epheſinam Synodum cum mi-
lite

lite miſſus, quò citra tumultus eadem peragerettur, omnem pro Neſtorio lapidem impius mouit, belloq; partam gloriam præpoſtero hæretici patrocinio corrupit. Interim Ardaburius clam filium monuit, Tyrannum Rauennæ moras nectere, atque Ætium cum ingentibus Hunnorum copijs expectari, in Rauennatem agrum ante barbarorum aduentum legiones quàm citiùs raperet, bellum de proximo tyranno oſtentaturus. Aſpar, qui Aquileiæ ſubſtiterat, nil moratus cum expeditiſſimo equitatu Venetorum fluminibus ſuperatis in Rauennatum fines aduolat; adeſt magnis auſis propitium Numen, etenim cum vrbs ſtagnis vndique circumflua nauibus tantùm adiretur, paſtore quodam duce vadum nulli hactenus tentatum inuenit, atque improuiſus incuſtoditam portam occupat, eodemque impetu in Vrbem irrumpens viuum Tyrannum capit, ferroq; grauatum ad Placidiam Aquileiæ belli exitum opperientem tranſmittit. Hanc victoriam die tertia Octobris contigiſſe Panuinius putat, ſed æſtate ineunte Ioannem captum, ac paulò poſt ſupplicio traditum exiſtimo. Scribit Socrates lib. 7. cap. 24. Theodoſio ludos Circenſes Conſtantinopoli edenti Tyranni necem ſignificatam, qui ludis è veſtigio intermiſſis ſuperis gratias relaturus in templum ſeceſſit, ac paulò poſt iter in Italiam Valentinianum Imperatorem deſignaturus ſuſcepit; At Theſſalonicæ morbo impeditus vlteriùs non eſt progreſſus; Helionem tamen Officiorum Magiſtrum cum corona in Italiam miſit; ipſe interim valetudine recuperata Conſtantinopolim redijt, cum pridie Atticus Antiſtes ſepulchro traditus fuiſſet, qui *decima die Octobris* obijerat: Hæc Socrates, ex quibus menſe Octobris Ioannem & viuendi, & imperandi finem feciſſe, vt Panuinius dixit, falſum eſſe intelligitur. Addit Socrates. *Haud diu autem poſtea, nempe uiceſima tertia menſis eiuſdem iunioris Valentiniani inauguratio publicata eſt*. Conſonat Chronicon Alexandrinum Coſſ. Theodoſio XI. & Valentiniano Cæſare: *His Coſſ. Valentinianus iunior à Theodoſio creatus eſt Auguſtus menſe Hyperberetæo X. Kal. Nouembris*. Nempe Conſtantinopoli die 23. Octobris publicata eſt Valentiniani Auguſti deſignata inauguratio. Hinc errant, qui ea die Rauennæ dictum eundem Imperatorem putant, quos inter eſt Ricciolius lib. 4. cap. 12. Chronologiæ, vt vocat, reformatæ, itemq; meus Panuinius, qui Idibus Octobris id contigiſſe ſcribit; Certum eſt Valentinianum VIII. Idus Octobris adhuc Aquileiæ Cæſarem, nondum Auguſtum fuiſſe ex Cod. Theod. lib. 16. L. 47. *de Epiſcopis &c.* vbi hæc ſubſcriptio legitur: *Dat. VIII. Idus Octobris Aquileia D. N. Theodoſio Auguſto XI. & Valentiniano Cæſare Coſſ.*

Placidia Auguſta, vt ait Sozomenus lib. 9. cap. 16. *magnam gerens curam pro religione, & Eccleſijs* plures leges Aquileię condidit Ioanne iam neci tradito. Contra Hęreticos (quos inter Pelagianos fuiſſe nulli dubium eſt) Romę tumultuantes hocce reſcriptum nomine Valentiniani publicauit: *Manichæos Hereticos, Schiſmaticos, omnemq; ſectam Catholicis inimicam ab ipſo aſpectu Vrbis Romæ exterminari præcipimus, ut nec præſentia criminiſorum contagione fœdentur. Circa hos autem maximè urgenda commotio eſt, qui prauis ſuaſionibus à Ven. Papæ ſe ſe communione ſuſpendunt, quorum ſchiſmate plebs etiam reliqua uitiatur. His conuentione præmiſſa 20. dierum condonauimus inducias, qui niſi ad communionis redierint vnitatem expulſi vſq; ad centeſimum lapidem ſolitudine, quam elegerunt, macerentur. Dat. XVI. Kal. Aug. Aquileia Theod. XI. Aug. & Valentiniano Cæſare Coſſ.* Habetur

lib.

lib. 16. Cod. Theod. tit. V. Ante octavum etiam diem reſcriptum dederat ad Armatium Præfectum Prætorio Galliarum, in quo cap. 3. in Pelagianos Epiſcopos hanc ſententiam ſcripſit: *Diverſos Epiſcopos nefarium Pelagiani, & Celeſtiani dogmatis errorem ſequentes per Patruclum ſacroſanctæ legis Antiſtitem præcipimus conueniri; & niſi intra viginti dies ex conuentionis tempore (intra quos deliberandi tribuimus facultatem). errata correxerint, ſe ſeque Catholicæ fidei reddiderint, Gallicanis regionibus expelli, atque in eorum ſacerdotium fidelius ſubrogari; quatenus præſentis erroris macula de populorum animis tergeatur, & futuræ bonum diſciplinæ iuſtioris inſtituatur &c. Data VII. Idus Iulias Aquileiæ* eiſdem Conſulibus. Hanc legem refert Sirmondus tomo 1. Conciliorum Galliæ; itemque habetur tomo 4. Concil. edit. regiæ pag. 672.

His ſanè legibus Pelagianorum arrogantia compreſſa eſt, & Placidia reportatam de Tyranno victoriam longè eiſdem illuſtriorem reddidit; præmium autem pietatis ſtatim ſubſecutum eſt; nam per Hellionem Valentinianus adhuc ſeptennis Imperiale diadema, atque Auguſti titulum à Theodoſio accepit. Henricus Palladius lib. 10. rerum Foroiulienſium Valentinianum Aquileiæ Auguſtum declaratum ſine teſte narrat. Panuinius, ac Sigonius Marcellinum Comitem ſecuti Rauennæ id contigiſſe ſcribunt. Sed planè credendum eſt Idatio, & Olympiodoro, qui tunc viuebant. Ille in Chronico hæc habet: *Valentinianus, qui erat Cæſar, Romæ Auguſtus appellatur*. Hic verò in fine libri vltimi apud Photium codice laudato, ait: *Cæſo dein Ioanne Tyranno, Placidia vnà cum Cæſare filio Rauennam iniit. Hellion verò Magiſter, & Patricius Romam ſe contulit, omnibuſque eò confluentibus Valentinianum iam ſeptennem veſte induit Imperatoria.* Cum verò Valentinianus die 8. Octobris ex reſcripto ad Baſſum lib. 16. codicis Theodoſiani ſuperiùs memorati Aquileiæ adhuc moraretur, patet exeunte tantùm anno Romæ Auguſtum fuiſſe per Hellionem declaratum. Extat reſcriptum datum Romæ ab eodem iam Auguſto initio anni ſequentis die tertia Ianuarij *Lib. 10. Cod. Theod. L. 1. de conductoribus, & hominibus domus Auguſtæ* ad Senatum Vrbis Romæ cum hac ſubſcriptione *Datum III. Non. Ianuarias Romæ DD. NN. Theodoſio XII. & Valentiniano II. Auguſtis Coſſ.* Ex quibus etiam deducimus Placidiæ matris opera Romæ contra Pelagianos, alioſque Hæreticos Eccleſiaſticam rem ſtabilitam; Haud tamen diutius in Vrbe Valentinianus ſubſtitit, nam die 6. Martij erat Rauennæ ex reſcripto ad eundem Baſſum Pr. P. *Cod. Theod. lib. 10. L. 2. de conductoribus &c. Dat. Pridie Non. Martij Rauennæ Theodoſio XII. & Valentiniano II. Augg. Conſſ.*

Dum hæc in Italia gerebantur, Auguſtinus quaſi à Pelagianis feriatus pleroſque libros ab anno 423. vſque ad annum 426. elucubrauit, hos inter principem locum tenent duo prægrandia volumina de Trinitate, & Ciuitate Dei, illud in libros quindecim digeſtum, hocce verò libros duos & viginti complectens. De priori ſcribit S. Doctor in præfatione ad Aurelium: *De Trinitate, quæ Deus ſummus, & verus eſt libros iuuenis inchoaui, ſenex edidi*. Baronius Anno 426. Num. 17. putat libros de ciuitate Dei perfectos fuiſſe à S. Doctore anno 429. in qua opinione eſt etiam noſter Coquæus in commentarijs ad lib. 18. eius operis cap. 54. Nam S. Doctor ibidem à conſulatu Manlij Theodori vſque ad illud tempus, quo librum ſcribebat, annos fermè triginta numerat at ille conſulatum geſſit anno 399. Quod autem S. Pater lib. 2. Retract. cap. 43. numerat

merat viginti duos libros de ciuitate Dei, cum tamen anno 426. duo Retractationum volumina conſcripſerit. Baronius ait, illum libros 22. nominaſſe, non quòd eoſdem integros tum temporis edidiſſet, ſed quòd vniuerſo operi eum librorum numerum deſtinaſſet. Verùm oppoſitum ex Auguſtino habemus; hæc enim ſcribit lib. 2. Retract. cap. 41. *Vtrum, vel quomodò Deus, qui ſpiritus eſt, etiam per corpus videatur; ſed eam poſtea quæſtionem ſanè difficillimam in nouiſſimo, ideſt vicesſimo, & ſecundo libro de ciuitate Dei ſatis, quantùm arbitror, explicaui.* Explicatur autem cap. 29. quod eſt totius operis penultimum; vniuerſum igitur volumen de ciuitate Dei ante libros Retractationum terminatum fuit. Quod verò opponunt, non officit, nam triginta illi anni numerandi ſunt non à conſulatu Manlij, ſed à ſuperioris anni conſulibus Honorio Aug. IV. & Fl. Eutychiano anno noſtræ Epochæ 398. ibi enim Auguſtinus confutat illud Gentilium oraculum fabuloſum, poſt annum CCCLXV. à primo Petri miraculo cultum Chriſtianum deſiturum, aitque illum numerum Honorio, & Eutychiano Coſſ. terminatum Idibus Maij: *Ex quo*, addit, *vſque ad hoc tempus per triginta fermè annos, quis non videat, quantùm creuerit cultus nominis Chriſti?* Non dixit abſolutè triginta, ſed *fermè triginta*, quo loquendi modo aliquot annos ad illum numerum deficere ſignificauit, nempè vnum, aut alterum. Cæterùm in his libris de Ciuitate Dei & peccatum originale, eiuſque pœnas, & diuinæ gratiæ neceſsitatem ſæpè probat præſertim lib. 13. & 14. qui toti contra Pelagianam hæreſim decertant, quam etiam libro vltimo cap. 22. à fundamentis euertit.

Auguſtinus Pelagianis vbique terrarum proſtratis veluti foris re feliciter Anno CCCCXXVI. geſta domeſticis iam veluti poſtliminio animum intendens diu meditatum opus exequi conſtanter decreuit. Viuente adhuc Marcellino anno 413. editos abs ſe libros cenſoria authoritate recognoſcere cupiebat, ſed & negociorum ſubinde ingruentium, ac librorum ſcribendorum neceſsitate præpeditus in vltimam ſenectam poſtremam illam, ac laborioſam curam diſtulerat. Ad ipſum tanquam ad oraculum ex Chriſtiano Orbe epiſtolæ volitabant, eundem plurimi ex remotisſimis prouincijs conſilij cauſa conueniebant, neque minus laborum Africani addebant, Hipponenſes veluti ſuo iure cæteris illo frequentiùs vtebantur. Hinc Auguſtinus, quò ſuorum voluminum Retractationem commodiùs peragеret, neuè ad alia diſtraheretur, de ſucceſſore nominando ſeriò deliberauit. Quare pro concione ciues Hipponenſes adhortatus eſt, vt vt Eradium Presbyterum ſcientia, ac pietate florentem ſibi, quoad viueret, coadiutorem darent, dein mortuo ſucceſſorem. Quòd verò hæc Eradij inauguratio peracta eſt coram frequentiſſimo populo VI. Kal. Octobris Theodoſio XII. & Valentiniano iterum Coſſ. eo ferè modo, ſi pompam excipias, quo Auguſti Cæſares collegas imperij deſignabant, geſtorum ordinem ex epiſtola 110. oculis ſubdo. Hipponenſibus igitur in templo Pacis coactis, Auguſtinus breui quidem, ſed luculenta oratione Eradium collegam ſibi dari deprecatus eſt. Dubium mortalibus vltimum diem, ſperari in pueritia adoleſcentiam, in adoleſcentia iuuentam, in iuuentute optari ſenectam, vtrum iſta mortali poſtea contingat, incertum: ſperari tamen; nullam reliquam, quam ſperet ætatem, ſenectuti relictam. Senem ſe eſſe, ac diei ſupremo proximum. Vrbes graues plerumque turbas pati in Præſulibus eligendis; ſibi in votis eſſe, ne quid mali ſe mortuo Hipponenſes ſubirent. Decreuiſſe Seueri Antiſti-

tis Mileuitani paulò ante defuncti exemplum ſequi, qui ante obitum ſucceſſorem omnium optimum nominauerat. Hinc ſe quoque in collegam Eradium ab illis depoſcere. Tunc à Populo acclamatum: *Deo gratias, Chriſto laudes, dictum eſt vicies ter. Auguſtino vita: dictum eſt tredecies. Te Patrem, Te Epiſcopum: dictum eſt octies.* Cumque reticeretur, iterum Auguſtinus: *Non eſt opus,* inquit, *me de laudibus eius aliquid dicere, faueo ſapientiæ, & parco verecundiæ; ſufficit, quia noſtis eum, & hoc me velle dico, quod vos velle ſcio, & ſi ante neſcirem, hodie probarem. Hoc ergo volo, hoc à Domino Deo noſtro nunc etiam in ætate frigida votis feruentibus poſco, hoc vt mecum oretis exhortor, admoneo, rogo, vt omnium in pace Chriſti collatis, & conflatis mentibus confirmet Deus, quod operatus eſt in nobis. Qui miſit mihi eum, ſeruet eum, ſeruet incolumem, ſeruet ſine crimine, vt qui facit gaudium viuentis, locum ſuppleat morientis &c.* A populo acclamatum eſt: *trigeſies ſexies, Deo gratias, Chriſto laudes, exaudi Chriſte. Auguſtino vita: dictum eſt tredecies. Te Patrem, Te Epiſcopum: dictum eſt octies. Dignus, & iuſtus eſt: dictum eſt vicies. Benè meritus, benè dignus: dictum eſt quinquies.* His, alijſque populi acclamationibus finitis, Auguſtinus, *Ego charitati,* ait, *& beneuolentiæ veſtræ apud Dominum Deum noſtrum gratias ago, imò de illa Deo gratias. Ergo, Fratres, quidquid eſt, quod ad me perferebatur, ad illum perferatur, vbi neceſſarium habuerit conſilium, meum non negabo auxilium. Abſit vt me abſtraham, tamen quidquid illud eſt, quod ad me perferebatur, ad illum perferatur. Ipſe me autem conſulat, ſi fortè non inuenit, quid facere debeat, aut poſcat adiutorem, quem nouit Patrem, vt & nobis nihil deſit, & ego tandem aliquando, ſi quantulumcumque ſpatium mihi huius vitæ donauerit Deus, ipſam meam quantulamcumque vitam non dem ſegniciei, nec donem inertiæ, ſed in ſanctis ſcripturis, quantum ipſe permittit, & largitur, exerceam, hoc & ipſi proderit, & per ipſum etiam vobis. Nemo ergo inuideat ocio meo, quia meum ocium magnum habet negocium. Video me de hac re, propter quam vos inuitaui, omnia vobiſcum egiſſe, quæ debui. Hoc ad vltimum rogo, vt geſtis iſtis dignemini ſubſcribere, qui poteſtis; Hic mihi reſponſione veſtra opus eſt, teneam reſponſionem veſtram, de hac aſſenſione aliquid acclamate.* A populo acclamatum eſt: *Fiat, fiat: dictum eſt vices quinquies. Dignus eſt, iuſtum eſt: dictum eſt vicies octies. Fiat, fiat: dictum eſt quater decies. Olim dignus, olim meritus: dictum eſt vicies quinquies. Iudicio tuo gratias agimus: dictum eſt tredecies. Exaudi Chriſte, Eradium conſerua: dictum octies decies.* His peractis Auguſtinus ad ſacra facienda deſcendit Superos precaturus, vt eo die geſta Hipponenſibus benè verterent. De memoratis Hipponenſis populi acclamationibus in Eradij facta per Auguſtinum electione agit in lib. 7. de vet. acclamat. & plauſu cap. 3. Franciſcus Bernardinus Ferrarius V. C. & de ſacra iuxtà, ac profana literatura optimè meritus, cuius modò nepos Octauius Ferrarius in hac Academia Patauina Oratoriam cathedram moderatur, & eiuſdem nominis famam æquat, & extendit; tanta enim eſt viri eruditio, tanta orationis copia, tantus in dicendo lepor, vt ſuum iterum Patauinis Liuium lacteo eloquentiæ fonte manantem reſtituat. Hoc tamen Liuio Octauius felicior viſus, quòd illius inuiſendi gratia priuatos tantùm Romam vſque ſemel profectos accepimus; hic verò omnium literariæ Reipublicæ Procerum oculos in ſui admirationem trahit, & ſummorum Principum munificentiam plena manu effuſam continenter experitur.

Auguſtinus nouis, ijſque aſſiduis iterum ſeſe laboribus exercuit, vt non

ocia

ocia inueniſſe, ſed negocia mutaſſe viſus ſit, etenim qui hucuſque contra hæreticos tot, ac tanta bella geſſerat, victricia contra ſemet veluti arma conuertit, ac editos abs ſe libros cenſorio ſtylo notauit. In his nonnulla, quæ Pelagianis fauere à minus intelligente fortè putari poterant, commodè explicat, vt ex libro primo cap. 7. 9. 10. 13. 23. alijsq; colligitur. Porrò edita opera nonaginta tria in CCXXXII. libros digeſta correxit; Duo autem hæc Retractationum volumina anno 426. exeunte inchoaſſe, & ſequenti perfeciſſe colligunt ſcriptores ex Eradij electione, quæ ad hoc fuit ab Auguſtino inſtituta, vt grande hoc opus exequi poſſet. Nos altero id argumento probamus. Auguſtinus anno 418. fuerat Cæſareæ in Mauritania, ibi enim ipſomet teſte diſputauit publicè cum Emerito eius loci Epiſcopo Donatiſta Imperatoribus *Honorio XII. & Theodoſio VIII. Coſſ. XII. Kal. Octobris* ex initio libri de geſtis cum Emerito; octennio verò poſt ſcripſit libros Retractationum; nam cum corrigendum ſuſcepiſſet opus de doctrina Chriſtiana inſcriptum, imperfectum illud agnouit: *Libros*, iniquit, *de doctrina Chriſtiana, cum imperfectos comperiſſem, perficere malui, quàm eis ſic relictis ad alia retractanda tranſire.* lib. 2. Retract. cap. 4. Tertium igitur librum perfecit, *Addidi etiam*, inquit, *nouiſſimum librum, & quatuor libris opus illud impleui*. At in libro iſto quarto inter librorum retractationem elucubrato cap. 24. tradit ſe ab octennio apud Cæſaream Mauritaniæ diſſuaſiſſe populo pugnam ciuilem, quam lapidibus peragebat: *Et ecce iam fermè octo, uel ampliùs anni ſunt*, inquit, *propitio Chriſto, ex quo illic nihil tale tentatum eſt.* Igitur hæc ſcribebat anno 426. cum ante octo annos Cæſareenſes à tam immani ſpectaculo luculenta oratione dimouiſſet. Hos Retractationum libros completos fuiſſe anno 427. inde patet, quòd multum operæ ab occupatiſſimo aliàs viro ea correctio exigebat, cum præſertim libri quidam addendi eſſent, alij ad vmbelicum deducendi. P. Torellus tom. 1. ſæcul. Auguſt. anno 426. num. 39. hoc ipſum affirmat, eò quòd Auguſtinus literis Proſperi interpellatus librum ſcripſit de prædeſtinatione Sanctorum, vnde Retractationum libros anno demum 427. terminauit. Sed falſo nititur fundamento, nam liber de prædeſtinatione Sanctorum eſt ſcriptus poſt duos libros Retractationum; Do teſtem ipſum Authorem libro eodem de prædeſt. SS. cap. 3. *Denique*, inquit, *cum mea cuncta opuſcula retractarem, eamque retractationem ſtylo proſequerer, cuius operis iam duos abſolueram libros, antequam ſcripta ueſtra prolixiora ſumpſiſſem.* Ianſenius etiam libros Retractationum inter vltima morientis Auguſtini ſcripta reponit, cum tamen S. Doctor triennio ſuperſtes fuerit, decemque alios inſuper libros ediderit, vt dicemus. Poſſidius in libro de vita Auguſtini cap. 28. de hac voluminum recognitione ita ſcribit: *Ante proximum uerò diem infirmitatis obitus ſui à ſe dictatos, & editos recenſuit libros*, Et poſtea: *Vnde etiam duo conſcripſit uolumina, quorum eſt titulus de recenſione librorum.* Hæc autem quo tempore accipienda ſint, ſtatim his ſignificat; *Verùm breui conſequenti tempore diuina uoluntate, & poteſtate præuenit, ut manus ingens diuerſis telis armata, & bellis exercitata immanium hoſtium Vandalorum, & Alanorum commixtam ſecum habentes Gothorum gentem, aliarumque diuerſarum gentium perſonas ex Hiſpaniæ partibus tranſmarinis nauibus Africæ influxiſſet, & irruiſſet.* At hæc Vandalorum irruptio in Africam accidit anno 427. quæ cum ex Poſſidio conſecuta ſit ſcriptionem duorum librorum Retractationum, patet iſtos anno 427. ex eodem Poſſidio completos, quod vidit etiam Baronius ad Annum 426. pag. 496.

Anno CCCCXXVII Auguſtinus exaratis duobus Retractationum libris, ſacras conciones (homilias Græci vocant) epiſtolas, & alia, quæ ſecundo, octauo, nono, & decimo tomo continentur, retractanda ſuſceperat, cum inopinatò in noua prælia à Iuliano prouocari ſe ſenſit. Alipius iam tertiò Romam nauigarat, vbi cum negocijs expediendis incumberet, cognouit Iulianum alterum librum Auguſtini de nuptijs, & concupiſcentia quatuor abhinc ferè annis abs ſe ad Valerium Comitem delatum octo aduerſarijs libris impugnaſſe; quare illorum quinque priores celerrimè tranſcriptos opportunam occaſionem præterire nolens citò citiùs ad Auguſtinum tranſmiſit, promittens alios tres quàm primùm traſcriptos ſe miſſurum, & multùm inſtans, ne reſponſionem differret. Auguſtinus ſcribit de his Iuliani libris ad Quodvultdeum, cuius epiſtola præponitur libro de Hæreſibus, ex qua colligimus, quæ hac de re nobis deſcribentur. Annus erat 427. & Alipius Romæ aderat, qui cum ad Bonifacium Pontificem libros quatuor Auguſtini tulerit, tertiò Italicam peregrinationem abſque dubio ſuſcepit; cum enim Alipio Roma Iuliani libros tranſmittente Auguſtinus dicat, ſe iam duos Retractationum libros abſoluiſſe, quos editos diximus anno 427. Alipius quadriennio ferè Romæ commoratus fuiſſet, nam Bonifacius anno 423. VIII. Kal. Nouemb. obierat; quod cum Eccleſiaſticæ eorum temporum diſciplinæ repugnet, tertiò Alipius Romam veniſſe dicendus eſt. Itaque hoſce quinque Iuliani libros Sanctus Doctor accepit, quando iam retractatis CCXXXII. libris, reliqua opera, quæ quatuor laudatis prægrandibus voluminibus continentur, iam iam cenſuræ admoturus erat; Et quidem epiſtolarum volumen relegerat, at nondum quidpiam inde corrigendo dictarat: hæc ſunt eius verba in epiſtola ad Quodvultdeum: *Reſtabant epiſtolæ, & tractatus populares, quos Græci homilias vocant, & plurimas epiſtolarum legeram, ſed adhuc nihil inde dictaueram, cum me etiam iſti Iuliani libri occupare cœperunt, quorum nunc quarto reſpondere cœpi*. Ex quibus Ianſenius corrigendus venit, qui putat libros de prædeſtinatione SS. & de dono perſeuerantiæ ſcriptos eſſe ante libros poſteriores contra Iulianum. Nam cum Iuliani libros accepit, teſtatur Auguſtinus, terminatis duobus libris Retractationum ſe quidem epiſtolas legiſſe, ſed nihil inde expungendum dictaſſe; at verò cum cap. 3. de prædeſt. SS. dixerit, ſe iam abſoluiſſe duos libros Retractationum, capite tamen 21. de dono perſeu. ait, *propterea nunc facio libros, in quibus opuſcula mea retractanda ſuſcepi &c.* Ex quibus conſtat Auguſtinum, cum ſcribebat ad Proſperum, iam inchoaſſe alios libros Retractationum, qui imperfecti poſtea remanſerunt, neque editi ſunt; cum tamen acceptis Iuliani libris ab Alipio nihil reliquorum operum ſe retractaſſe affirmauerit.

Auguſtinus reliquorum voluminum emendationem altiùs animo infixam tenebat, quàm vt vlla ab incœpto opere inſtantia reuocari poſſet; Verùm Alipio etiam atque etiam reſponſionem per literas vrgente manum tabulæ admouit: *Cuius*, nempe Alipij ait, *inſtantia coactus ſum, remiſsius ſemper agere, quod agebam, vt operi vtrique non deeſſem, uni diebus, alteri noctibus, quando mihi ab alijs occupationibus hinc, atque hinc uenire non deſiſtentium parceretur*. In epiſt. ad Quodvultdeum. Itaque ſanctiſſimus ſenex à deuicto iam toties hoſte prouocatus ſomno horas negabat, quò eundem datis reſponſionibus confutaret. Hoc poſtremum contra Iulianum opus eadem prorſus methodo exarauit, qua

&

& Fauſtum Manichæum, & Petilianum Donatiſtam olim reiecerat; nam quaſi alternis ſermonibus in præſentia diſſereret, verba Iuliani ſub eius nomine poſuit, reddita ſub ſuomet etiam nomine reſponſione, tanquam ea fuiſſent inter diſputandum à notarijs excepta. Itaque pertinaci labore die, noctuque operi incumbens iam quarto Iuliani libro reſpondere cœperat, cum ad alia diſtrahitur. Quodvultdeus Diaconus Carthaginenſis omnium hæreſum catalogum ab Auguſtino per literas inſtanter petijt; ille operis laborem cauſari, in quo olim Epiphanius magni apud Cyprios nominis Antiſtes, & apud Latinos Philaſtrius Brixienſis deſudarant: tranſmiſſurum ſe Epiphanij codicem græcũ, quem ipſemet Quodvultdeus Carthagine per interpretes Latio donaret. Non acquieuit Quodvultdeus, ſed ab Auguſtino diſcere ſe ea cuncta velle reſpondit: Epiphanium relatis hæreſibus ſingulis ſingulas Eccleſiæ contrarias definitiones fortè non ſubdidiſſe: prolixius eſſe Epiphanij opus, breuem ſe indiculi in modum libellum petere; neſcire ſe Græcas literas, interpretes verò plerumque difficiles euadere, vel obſcuros. Auguſtinus amiciſſimi iuvenis inſtantia motus refutato quarto Iuliani libro volumen de hæreſibus vnà cum retractationum altero conſcribere aggreſſus eſt. Porrò in fine prioris operis cap. 88. Pelagianam hæreſim ponit, illud tamen imperfectum ad Diaconum miſit, non enim hæreſum recitationi Eccleſiæ definitiones ſubtexuit; quare librum concluſit: *Ad id, quod reſtat implendum, quod tam magnum eſſe cernitis, me orationibus adiuvetis.* Cæterùm mortuo S. Doctore Primaſius Epiſcopus Africanus Auguſtinianæ doctrinæ ſtudioſiſſimus, vt ex eiuſdem in epiſtolas Pauli commentarijs liquet, idem opus compleuit, teſte S. Iſidoro de Eccleſ. Script. cap. 9. vbi affirmat, Primaſium in tribus libris de hæreſibus ad Fortunatum Epiſcopum explicuiſſe, *quod olim beatiſsimus Auguſtinus in libro hæreſeon imperfectum morte interueniente reliquerat.*

Finis Libri Primi.

HISTORIÆ PELAGIANÆ
Liber Secundus.

CAPVT I.

Caſsianus apud Maſsiliam Semipelagianiſmi Author. De Caſsiani patria Holſtenij ſententia laudata. Plura Gueſnay de Caſsiano dicta confutantur.

HVc vſque de geſtis, ac ſcriptis S. Auguſtini contra Pelagianos dictum eſt, modò tranſimus ad eos, qui eiurato Pelagio nonnihil tamen eiuſdem errorum retinuere hos Scholaſtici recentiores dixere Semipelagianos, quorum cum Princeps fuerit Ioannes Caſſianus vir literis, ac morum integritate illuſtris, de eiuſdem origine, atq; in Galliam aduentu nonnulla præmittenda eſſe duximus; is enim non modò Maſſilienſes, apud quos monaſterium condiderat, Auguſtino hoſtes fecit, verùm etiam vicinos Lerinæ Monachos quoad illam de gratuita prædeſtinatione ad fidem ſententiam in partes contra Doctorem Hipponenſem traxit, vnde grauiſſimi per vniuerſam Galliam tumultus exciti ſunt, nonnullis S. Auguſtini dicta acerrimè defenſantibus, alijs longè pluribus eadem pertinaciter impugnantibus, quæ omnia in præſenti volumine nobis deſcribentur.

Prodiuit anno 1652. Lugduni excuſus liber ſatis iuſtæ molis inſcriptus *S. Ioannes Caſsianus illuſtratus* authore Ioanne Baptiſta Gueſnay, qui Xenophontis Cyropædiam imitatus Caſſianum non qualis reapſe fuit, ſed qualem ipſe eundem eſſe voluerit, nobis exhibuit. Initio libri Scythicam Cherroneſum fuſiùs deſcribit, ibique cap. 1. apud Theodoſiam vrbem, quam Scythicarum omnium principem facit, auitam Caſſianorum gentem *in honoribus ampliſsimis, fortuniſque maximis conſtitutam* figit. Ex hac, inquit, ortus magni ingenij adoleſcens Athenas ſcientiarum diſcendarum cauſa miſſus nobilem ibidem adoleſcentulam adamauit, nuptijſq; celebratis ex eadem paulò poſt Caſſianum ſuſcepit Athenis natum patre Scytha, matre indigena. Hoc pacto facili negocio Gueſnaius Gennadium, qui Caſſianum *natione Scytham* dixit, cuidam Chronico Maſſilienſi Monaſterij S. Victoris, in quo Caſſianus apud Athenas natus dicitur, conciliauit. Addit cap. 3. Caſſianum adhuc quadrimum in Palæſtinam

nam à genitoribus deductum fuiſſe, atq; celeberrimi Monaſterij Patribus traditum, quò ſimul & pietatis, ac literarum rudimenta perdiſceret. Addit cap. 6. ſeptennem Athenas reuocatum in nobiliſſima Orbis Academia grauioribus diſciplinis animum addixiſſe, ibique cum Germano itidem ex Scythia oriundo arctiſſimam amicitiam coluiſſe, cum quo demum, vt ſcribit cap. 8. in Palæſtinam reuerſus Monachum induit. Quæ omnia ſine vllo teſte poſt annos mille ducentos, & quod excurrit, animosè ille Scriptor aſſeruit, quaſi Caſſiani ephemeridem legiſſet. At Lucas Holſtenius eximiæ eruditionis vir cap. 3. præfationis ad Regulas Monachorum in Gallijs apud Prouinciam Caſſianum ortum arbitratur, idq; non modò ex ſtylo Gallicanis illius ætatis ſcriptoribus familiari, verùm etiam ex eiuſdem aſceticis commentarijs deduci exiſtimat; nam collat. 24. cap. 1. ſcribit: *Quia ad repetendam Prouinciam noſtram, atque ad reuiſendos parentes quotidianis acriùs æſtibus vrgebamur*. Quibus verbis prouinciam Prouinciæ palam à Caſſiano deſignatam putat. Præterea hæc de ſua patria Caſſianus ſubijcit: *Ipſorum locorum ſitus, in quibus erat à maioribus noſtris auita poſſeßio, ipſarumque amænitas iocunda regionum ante oculos pingebatur, quàm gratæ, & congruæ ſolitudinis ſpatijs tenderentur, ita vt non ſolùm delectare Monachum poſſent ſecreta ſyluarum, ſed etiam magna victus præbere compendia*. Quæ Scythicorum deſertorum ſquallori, ac Caucaſeis rigoribus minimè conuenire poſſe laudatus ſcriptor obſeruat.

Video hanc Holſtenij de patria Caſſiani ſententiam viris doctis probari, quos inter ob eximiam eruditionem meritò nominandus venit Illuſtriſſimus D. Ioannes Gualterius Sluſius à Secretis Breuium S. D. N. Clementis X. Et vt verum fatear neque violenter ex eodem Caſſiano hoc ipſum colligi videtur. Cum Germanus, ac Caſſianus Abrahamo Ægyptio Monacho deſiderium repetendæ patriæ, quo æſtuabant, aperuiſſent, tale reſponſum tulere: *Vos, qui ſummo animi, & corporis niſu in hac regione duntaxat quaſi naturam patriæ veſtræ in multis impugnare conamini, diligenter expendite, vtrum in illis torpidis, vt fama eſt, regionibus, & velut frigore nimiæ infidelitatis obſtrictis hanc, vt ita dixerim, nuditatem ſuſtentare poßitis*. Collat. 24. cap. 8. At idem Caſſianus collat. 11. in præfatione ſcribit, Eucherium Lugdunenſem poſtea Epiſcopum in Ægyptum pergere voluiſſe, *vt hanc quaſi frigoris Gallicani rigore torpentem Prouinciam derelinquens ad illas, quas Sol iuſtitiæ proximus reſpicit terras, maturis virtutum frugibus redundantes velut turtur caſtisſimus tranſuolaret*. Ita vtrobique Prouincia, in qua ortus Caſſianus fuit, *frigore torpida* deſcribitur. Præterea Caſſianus, ac Germanus Anachoreticam vitam inſtituere ſe velle dicebant nullo viſitantium ſubinde Monachorum aduentu turbatam, cui tranquillitati minùs aptas eſſe dicebant Ægypti eremos, quòd, aiebant, *interdum à fratribus frequentati iugi ſecreto, ac diuturno ſilentio ſecundùm deſiderium noſtrum nequaquam poſſumus inhærere &c. Quod ſine dubio nullatenus in noſtra Prouincia credimus euenturum, in qua aut nullum, aut certè rarisſimum profesſionis huius virum inuenire posſibile eſt*. Idem verò in præfatione collat. 18. Anachoreticam vitam *incognitam ferè in hac regione*, nempe Gallicana, pronunciauit, vbi laudans Mineruium, Leontium, ac Theodorum, queis collationes illas nuncupat, ait: *Anachoreticam ſitire ſublimitatem veſtris inſtitutionibus prouocaſtis*. Quare cum Caſſianus iuvenis in Ægypto degebat, incognita ferè Gallijs erat anachoreſeos diſciplina.

Gueſ-

Gueſnaius è Cherroneſo Scythiæ oriundum Caſſianum exhibet, patre quidem, vti diximus, Theodoſiæ ciue nobiliſſimo, à quo Athenis ipſe poſtea genitus fuit, matre Athenienſi. Sed Caſſianus ſe non fuiſſe Athenienſem diſertè oſtendit lib. 1. de inſtit. cap. 6. vbi deſcribens Monachos Ægyptios ait: *Geſtant etiam reſticulas duplices lanea plexas ſubtegmine, quas Græci* ἀναβολὰς, *nos verò ſuccinctoria, ſeu redimicula, vel propriè rebracchiatoria poſſumus appellare*. Nunquam homo Atticus ſe à Græcis diſtinxiſſet. Vnde verò Gueſnaio Theodoſia in mentem venerit, neſcio. Non eſt hic animus ſingula quæque refellere, quæ de Caſſiano idem Scriptor literis mandauit, inanem enim prorſus operam ponerem, atque Lectorum patientia plus iuſto abuterer; nonnulla tamen hic ſubijciam, vt vniuerſa illius operis facies cognoſcatur. Narrat cap. 7. Caſſianum cum Germano arctiſſimam familiaritatem in Academia Athenienſi inter ipſa literarum commercia iniuiſſe, cum tamen Caſſianus hæc ſcribat collat. 1. initio: *Cum quo*, nempe Germano, *mihi ab ipſo tyrocinio, ac rudimentis militiæ ſpiritalis ita indiuiduum deinceps contubernium tàm in cœnobio, quàm in eremo fuit, vt cuncti ad ſignificandam ſodalitatis, ac propoſiti noſtri parilitatem pronunciarent, vnam mentem, atque animam duobus ineſſe corporibus*, quæ repetit cap. 1. collat. 16. Non ergo in Academia Athenienſi, ſed in Bethlehemitico cœnobio arcta illorum amicitia initium auſpicata eſt. Scribit in fine cap. 7. Caſſianum ad religioſæ vitæ ſtudium ardentiùs capeſſendum à ſodali ſuo Germano excitatum: *Quò liberiùs*, inquit, *omnem curam, atque operam in cognitione altiorum rerum conſumeret, Germani tamen authoritas, & exemplum inflexit, ad altiora Chriſtianæ diſciplinæ fundamenta iacienda*. At ſui ſtatim oblitus in eadem pagina 19. initio cap. 8. ait: *Et quidem Germanus, quòd docile ingenium nactus eſſet, et obſeques, nec ad parendum peruicax, ita paulatim mente, ſenſibuſque immutatus eſt, vt Caſſiani verbis in cognitionem veritatis mundanæ, rerumque caducarum adductus nouis illicò exarſerit deſiderijs*. Ita contraria ſubinde pronunciauit. Rectè inquit Seneca initio libri 1. de clementia: *ficta citò in naturam ſuam recidunt*. Varias ibidem Caſſiani nauigationes, ac peregrinationes narrat, antequam eundem Maſſiliam deducat. Si nauigatio deſcribitur, modò flantibus Eteſijs, tranquillo pelago, plenis velis Caſſianus vehitur cap. 2. pag. 10. cap. 43. pag. 140. modò eundem aduerſis fluctibus agitatum, proximumque naufragijs facit cap. 5. pag. 12. cap. 19. pag. 52. cap. 24. pag. 76. cap. 30. pag. 85. mare, quando libet, quando lubet, pacans, agitans, ac ſi in vtre, vti olim Vlyſſes, ventos includeret. Exactè etiam inſtitutæ à Caſſiano nauigationis tempora nouit; vnde cap. 41. *Sub exitum anni*; at cap. 30. *inclinante hyeme* nauigaſſe eundem tradit. Si verò terreſtri itinere Caſſiano per Palæſtinam pergendum eſt, compendiarias quaſdam vias deſcribit ſacra loca viſitantibus hucuſque incognitas; nam cap. 18. pag. 51. narrat, Caſſianum ſalutationum officijs perfunctum è Bethlehemitico oppido profectum *Ioppem verſus ſtadijs vix quatuor, aut quinque ſupra octo diſtantem*. Ita authore Gueſnaio Bethlehem nec plenis duobus milliarijs Ioppe diſtat, cum tamen ſciamus, à Ioppe Rammam eſſe M. P. X. à Ramma Hieruſalem M. P. XXXX. Bethlehem verò M. P. VI. Hieroſolymis diſtare ſcribit S. Hieronymus. Conſulenda ſunt itineraria Hieroſolymitana, ac Geographorum tabulæ. Itinerarium Equitis Ioannis Zuallardi omnium Italorum manibus teritur.

Anno 398. Ioanne Chryſoſtomo ad Conſtantinopolitanam ſedem euecto, Caſſianus, ac Germanus eiuſdem Clero adſcripti ſunt, Germanus Presbyter, Caſsianus Diaconus deſignatus fuit. Gueſnaius, vt vbiq; veris falſa miſceat, dicit Theophilum Alexandrinum Chryſoſtomi electioni ſe ſe oppoſuiſſe *ex iure prætenſo à Patriarchis Alexandrinis in electione Epiſcopi eius ciuitatis*. Cap. 32. pag. 94. Næ Theophilus vir doctiſsimus canonem ſextum Nicænum ignorabat, qui Alexandrinæ diœceſi limites præfixit? Sedes C. P. ſuberat Primati Autocephalo Heracleenſi in Thracia; & quidem cum inter confinia diœceſis Conſtantinopolitanæ interponatur ampla diœceſis Aſiatica Autocephalo Epheſino ſubiecta, ac plures Patriarchæ Antiocheni prouinciæ, vnde aliquod ius ſupra ſedem C. P. Alexandrinus Antiſtes ſomniare potuiſſet ignoro. Porrò Caſsianus palam fatetur ſe fuiſſe inter Chryſoſtomi Clericos lib. 7. de Incarnat. cap. vlt. & Gennadius cap. 61. de ſcript. illuſtr. ait: *Caſsianus natione Scytha Conſtantinopoli à Ioanne magno Epiſcopo Diaconus ordinatus &c.* Verùm Chryſoſtomo poſtea Eudoxiæ Auguſtæ furore in exilium acto, Germanus, ac Caſsianus pro ſuo Antiſtite Romam ad S. Innocentium Papam nomine Cleri C. P. Legati venerunt; ſcribit enim Innocentius hæc ipſa in literis ad eundem Clerum: *Ex literis charitatis veſtræ, quas per Germanum Presbyterum, & Caſsianum Diaconum miſiſtis, tragœdiam malorum, quam ob oculos poſuiſtis, anxia ſollicitudine cognoui.* Gueſnaius hac Caſsiani legatione recitata hæc addit cap. 35. pag. 106. *Deſignatus fuerat è Romanis inter colloquutores Leo Innocentij Archidiaconus vir egregiè ſanctimoniæ, atq; doctrinæ, qui deinde Sixto ſuccedens ordinatus eſt Romanus Pontifex, quantiq; referret hoc etiam commilitone partem, àt ſtudia Chryſoſtomi ſtabiliri Caſsianus intelligens, priuatis quoq; officijs hunc demereri, ac rei controuerſæ rationes edocere annisſus eſt.* Hæc ille: Nolo interrogare vnde nam Leonem inter colloquutores deſignatum acceperit, video enim cuncta ex libito ſine teſte ab eodem ſcribi; Certè tunc Leo non erat Innocentij Archidiaconus, vti neque etiam fuit tempore Zoſimi, qui Innocentio ſucceſsit; etenim anno 418. ſedente Zoſimo erat Eulalius Romanæ Eccleſiæ Archidiaconus, qui contra Bonifacium ſchiſma conflauit; nam in libello ſupplici Cleri Romani ad Honorium Imperatorem apud Baronium Anno 419. pag. 432. appellatur *Archidiaconus Eulalius*; Id temporis erat Leo Romanæ Eccleſiæ Archidiaconus, quando mortuo Sixto Pontifice eiuſdem ſucceſſor plenis ſuffragijs electus fuit, quod contigit anno 440. quare vltra annos triginta duraſſet Leonis Archidiaconatus. Cæterùm omnium bonorum vota irrita cecidere, mortuo in exilio Chryſoſtomo anno 407. die 14. Septembris; quare Caſsianus Byzantio diſcedens in Galliam ſe contulit, atq; apud Maſsiliam ſedem fixit.

Rurſus hic nobis Gueſnaius confutandus eſt: ſcribit Caſsianum poſt Chryſoſtomi mortem Romam veniſſe, ibiq; à S. Innocentio Presbyterum ordinatum, ſtatim Pelagij tunc Romæ degentis hæreſim acerrimè confutaſſe, quæ fuſiùs proſequitur cap. 39. Idem cap. 40. Vrbis direptionem recitat, additq; Caſsianum exeunte anno 410. ex Italia profectum ad Lerinenſes Monachos, dein ad Leontium ſe contuliſse, quod cap. 42. enarrat, illum denique in Maſſiliæ portum appellit cap. 44. Quæ omnia procul à vero abeunt: Nam Pelagius licet Romæ nonnulla contra diuinam gratiam garriret, nondum tamen vti hæreſeos aſsertor cognitus fuerat, immò ibidem adeo celebris habebatur, vt il-

lius nomen vel apud Africanos eximiè commendaretur, ipſo etiã teſte Auguſtino cap. 22. de geſtis Pelagij, ſeu rectiùs Palæſtinis: *Prius abſentis*, inquit, *& Romæ conſtituti Pelagij nomen cum magna eius laude cognoui*. Sed cum Caſſianus ex Italia in Galliam contendit, profectò non potuit officij gratia viſitare Lerinenſes, aut Leontium; nam cum Caſſianus primùm Maſſiliam appulit, nondum Lerina Monachis habitabatur, & Foroiulienſem ſedem tenebat S. Cylinnius Leontij deceſſor, vt ex ipſomet Caſſiano, & literis S. Auguſtini ad Cylinnium oſtendam cap. 3. Gueſnaius cap. 34. Scriptorem neſcio quid falſi de Caſſiano narrantem vocat *inconſultum*, *temerarium*, *ac frigidum fictorem*, additque: *Compingentes Caſsiani vitam unà cum alijs mendacijs iſtud ipſum præteriiſſe noluerunt*: Quæ verba ſuo authori an potiori iure reddenda ſint, alij iudicent. Hoc ſanè conſtat, poſſe nos Gueſnay exemplum imitatos quoruncumque hominum, quorum nudum tantùm nomen ad poſteros tranſijt, geſta literis conſignare, ſi nullo teſte laudato ex proprio cerebro dicta, ac facta quælibet confingere liceat, quod non eſt Heroum virtutes laudare, ſed fabulas vendere, ac præclariſſimorum virorum geſta ex mendacijs compacta poſteritati irridenda obtrudere.

Interim Caſſianus conſtructo apud Maſſiliam cœnobio in ore famæ eſſe cœperat, quare Caſtor Aptenſium Antiſtes egit per literas cum Caſſiano, vt commentaria de inſtitutis Monachorum Ægypti ſibi tranſmitteret. Morem geſſit Caſſianus, ac duodecim de eo argumento libros exarauit, in quibus poſtremam Pelagianæ ſententiæ moderationem ſecutus poſſe nos dixit bona opera humanis quidem viribus inchoare, at non ſine diuina gratia eadem perficere; ſcribit enim lib. 12. cap. 14. *Nec hoc dico, ut humanos conatus euacuans ab induſtria, & laboris intentione quemquam reuocare contendam. Sed planè conſtantiſsimè non mea, ſed ſeniorum ſententia definio, perfectionem quidem ſine his omnino capi non poſſe, his autem ſolis ſine gratia Dei poſſe eam à nemine conſummari: Vt enim dicimus conatus humanos appræhendere eam per ſe ipſos ſine adiutorio Dei non poſſe, ita pronunciamus laborantibus tamen, ac deſudantibus miſericordiam Dei, gratiamq; conferri, & ut uerbis Apoſtoli loquar*, volentibus, & currentibus *impartiri*. Ne tamen putaretur ſentire Gratiam Dei ſecundum merita dari, quæ erat Pelagianorum ſententia, ſubiungit. *Dicimus enim ſecundum Saluatoris ſententiam, dari quidem petentibus, & aperiri pulſantibus, & à quærentibus inueniri, ſed petitionem, & inquiſitionem, & pulſationem noſtram non eſſe condignam, niſi miſericordia Dei id, quod petimus, dederit, vel aperuerit, quod pulſamus, uel illud, quod quærimus, fecerit inueniri; Præſtò eſt namque occaſione ſibi tantummodò à nobis bonæ uoluntatis oblata ad hæc omnia conferenda*. Cæterum Caſſianum non bono fuiſſe in Auguſtinum animo inde colligitur, quòd tacitè eius operoſas de diuina gratia diſputationes videtur ſugillare, dum ad eandem contra Pelagianos probandam potiores eſſe ſcribit magiſtros ac duces Ægyptios Monachos, qui ad eandem nos multis virtutum exemplis conducere poſſunt, quàm illos, qui eam demonſtrare conati ſunt *verborum iactantia* cap. 13. *vaniloqua diſputatione*, aut *ſyllogiſmis dialecticis*, *vel Tulliana facundia* .cap. 15. quæ Auguſtinum certè notant, qui vnus diuinam gratiam tot libris, ac diſputationibus contra hæreticos ſtabiliuit. Quo anno hoſce libros ad Caſtorem Caſſianus perſcripſerit, mihi non liquet. Sauſſaius in Supplemento Martyrologij Gallicani ad diem 21. Semptembris tradit

dit Caſtorem monaſterio ædificato regulam à Caſſiano impetraſſe, cumque diu eo in cœnobio Abbatem egiſſet, Aptenſium Epiſcopum in demortui Quintini locum ſubrogatum, graueſque cum Arcadij Imperatoris Miniſtro in Gallijs lites habuiſſe. Sed profectò hæc falſa ſunt; Nam, vt nihil de Miniſtro Arcadij dicam, Galliæ enim diuiſo inter fratres imperio ad Honorium pertinebant, Caſtor iam Epiſcopus à Caſſiano regulam poſtulauit, vt ex præfatione Caſſiani habetur, in qua Caſtorem *Beatiſſimum Papam* vocat, & pôſtea: *In prouincia ſiquidem tua cœnobiorum ex parte Orientalium, maximèque Ægyptiorum uolens inſtituta fundare &c. me quoque elinguem, & pauperem ſermone, atque ſcientia, ut aliquid ad explementum tui deſiderij de inopia ſenſus mei conferam poſcis.* Sanè Arcadius obijt anno 408. quo tempore nondum lites de gratia emerſerant, Caſſianus verò, vt patet ex lib. 12. à cap. 14. poſt exortas de eadem gratia diſputationes volumen illud emiſit. Verùm ante damnatam hæreſim Pelagij anno 417. ab Innocentio, vel anno ſequenti à Zoſimo illum ſcripſiſſe puto; nam Pelagij ſententiam, qua gratiam non niſi legem eſſe contendebat, cap. 18. refert, illamque abſque vlla reprehenſione dimittit; Ægyptios Monachos diuinæ prouidentiæ gratias egiſſe tradit, *quòd adiuuat nos, & illuminat, ut ipſum adiutorium noſtrum, quod non aliud quidam interpretari uolunt, quàm legem, intelligere, & agnoſcere valeamus.* In quibus grauiter à Caſſiano peccatum eſt, tum quòd diuinam gratiam ex Pelagij ſenſu explicatam citra repræhenſionem propoſuit, tum quòd Auguſtini veram interpretationem tacitus præteriuit, data inde fortè Monachis Aptenſibus errandi occaſione; ex quibus ante Pelagianorum damnationem libros duodecim de inſtitutis Monachorum illum Authorem ſcripſiſſe ſuſpicor, nam poſtea ex libris contra Neſtorium Pelagianorum hoſtem Caſſianum agnouimus. Cum verò lib. 2. cap. 9. collationes Patrum vita ſuperſtite ſe literis mandaturum Caſtori promiſiſſet, crebris eiuſdem Epiſcopi precibus interpellatus manum operi admouet, quod dum proſequitur, Caſtor diem obit, at vbi decem collationes compilauit, eaſdem Leontio Epiſcopo, atque Helladio Monacho dicatas vulgauit; Hinc maius in dies apud Gallos Caſſiani nomen euadebat. Caſtor quidem adhuc viuebat anno 419. nam nominatur in epiſtola Bonifacij Papæ ad Epiſcopos Galliæ data Idibus Iunij Monaxio V. C. Coſ.

Erant tunc in ore famæ ob vitæ ſanctitatem, ac monaſticæ diſciplinæ rigorem Lerinenſes; eſt autem Lerina inſula Prouinciæ adiacens aduerſus Antipolim. Hi quidem Caſſiani volumina auidè perlegebant, adeoque eiſdem delectabantur, vt nouas à Caſſiano collationes efflagitarint. S. Honoratus Lerinenſis cœnobij conditor, & rector erat, celebres aderant Monachi Eucherius, Maximus, Hilarius, Fauſtus, Lupus, aliique, qui poſtea ſumma cum laude Gallicanas Eccleſias gubernarunt. Eucherius in proxima Leronis inſula Anachoretam agebat, Lerinam tamen initio incoluerat, vnde *ſuam* eandem inſulam ſolebat appellare. Hic ſeptem alias collationes iteratis literis à Caſſiano extorſit, teſte eodem in præfatione ante collationem 18. *Poſt conſpectum,* inquit, *atque colloquium trium illorum ſenum, quorum collationes ſancto fratre noſtro Eucherio compellente vtcunque digeſſimus.* In his collationibus liberiùs de gratia, & libero arbitrio ſenſit, quàm in illis prioribus decem, nam licèt collatione tertia à cap. 11. vſque ad 22. de diuinæ gratiæ neceſſitate diſſeruit, non

adeo tamen confidenter locutus eſt, vti in collatione 13. ad Lerinenſes; ete-
nim collat. 3. cap. 15. ait: *Hic quoque & initium conuerſionis, ac fidei noſtræ, &*
paſſionum tolerantiam donari nobis à Domino declarauit. Quod intelligens Dauid quo-
Pſal. 67. *que ſimiliter orat ſibi hoc ipſum Domini miſeratione concedi dicens*, confirma hoc Deus,
quod operatus es in nobis, *oſtendens non ſufficere ſibi ſalutis principia dono Dei, gra-*
tiaque collata, niſi fuerint eadem miſeratione ipſius, & quotidiana opitulatione perfecta.
Poſtea: *Hæc autem dicimus, non vt ſtudium noſtrum, uel laborem, atq; induſtriam*
quaſi inaniter, & ſuperfluò impendenda uacuemus, ſed ut nouerimus, nos ſine auxilio
Dei nec adniti poſſe, nec efficaces noſtros eſſe conatus, ad capeſſendum tam immane præ-
mium puritatis, niſi nobis adiutorio Domini, ac miſericordia fuerit contributum. Ve-
rùm licèt de initio fidei ita ſentiret; capite tamen 16. apertè initialem fidem
quandoque viribus liberi arbitrij attribuit his verbis: *In tantum itaque ſenſe-*
runt Euangelici, & Apoſtolici viri uniuerſa, quæ bona ſunt, auxilio Domini conſuma-
ri, ut ne ipſam quidem fidem ſuam confiſi ſint illæſam ſe poſse ſuis viribus, uel arbitrij li-
bertate ſeruare, ut hanc uel adiuuari in ſe, vel donari ſibi à Domino poſtularent: ita
diſiunctim loquitur, quaſi non ſemper fides à Deo donetur, ſed quandoque in
nobis per nos exorta à Deo confortanda ſit. Rurſus cap. 19. ait: *Quòd diuinæ*
ſit gratiæ, præſtare nobis prouentus ſecundos, atque uictoriam, noſtrum uerò eſſe, ut con-
ceſſa Dei beneficia uel intentiùs, uel ſegniùs exequamur: Quibus maiorem operis per-
fectionem in liberi arbitrij ſub priori gratia conatum refundit; ſed poſtea
peiùs loquitur, nam ilud multi Theologorũ tuentur: *Quam rationem,* ait, *etiam*
illorum cæcorum curatione ſatis euidenter uidemus expreſſam; Quod enim tranſijt ante
eos Ieſus, diuinæ prouidentiæ, & dignationis eſt gratia; Quod uociferantur, & dicunt
Matth. 9. miſerere noſtri Domine fili Dauid, *fidei ipſorum, & credulitatis eſt opus.*

Hæc quidem Caſſianus ſcripſerat Helladio nondum Epiſcopo, poſtea verò
in collatione 13. animoſior factus non iam titubanter, ſed apertè, atque au-
dacter liberi arbitrij vires plus iuſto contra Dei gratiam euexit, nam ſine Dei
gratia docuit, poſſe nos habere ſcientiam boni cap. 12. vbi & gratiam quan-
doque præuenire liberum arbitrium, quandoque ab iſto præueniri tradit: Di-
ci Deum Saluatorem, cum præuenit, ſuſceptorem, cum præuenitur cap. 17.
Poſſe homines ſuis viribus habere fidem cap. 14. Spem, & deſiderium boni
cap. 9. Orare Deum cap. 12. Tentationes vel grauiſſimas, quales Iob paſſus
eſt, ſine gratia poſse ſuperari cap. 14. Ne tamen Pelagianam ſententiam tene-
re putaretur, ea bona opera à libero arbitrio inchoari tantùm, at ſine Dei gra-
tia perfici nullo modo poſse dicebat; hæc habet cap. 8. *Qui cum in nobis ortum*
quendam bonæ uoluntatis inſpexerit, illuminat eam confeſtim, atque confortat, & inci-
tat ad ſalutem, incrementum tribuens ei, quam uel ipſe plantauit, uel noſtro conatu ui-
derit emerſiſſe, & cap. 9. in fine: *Vt autem euidentiùs clareat, etiam per naturæ bo-*
num, quod beneficio Creatoris indultum eſt, nonnunquam bonarum uoluntatum prodire
principia, quæ tamen niſi à Domino dirigantur, ad conſummationem uirtutum peruenire
Rom. 7. *non poſsunt, Apoſtolus teſtis eſt dicens*: Velle adiacet mihi, perficere autem bonum
non inuenio. Tandem inuidioſè iterum perſtringens Auguſtinum, vti in libro
12. de inſtitutis Monachorum dudum fecerat, concludit capite 18. Ægyptios
Monachos ad Dei gratiam cognoſcendam optimos magiſtros eſſe, quos aſſerit
perfectionem cordis non loquacibus verbis, non inani diſputatione, ſed re, at-
que opere diuini eſſe muneris didiciſſe; niſi velimus eos potiùs à Caſſiano in-
tel-

telligi, qui in Gallia acriùs de gratia, & libero arbitrio diſputabant, ſed Semipelagianiſmi Magiſtrum Auguſtino minùs detuliſſe certò ſcio. Cæterùm de diuina prædeſtinatione haud ſermonem fecit Caſſianus, quod fortè dum illa perſcribebat, nondum Auguſtiniani libri de correptione, & gratia, neque epiſtola ad Sixtum, vel ad Paulinum in Gallias delatæ fuerant, quas poſtea Maſſilienſes impugnaſſe teſtis eſt S. Pater lib. de dono perſeuerantiæ cap. 21.

Has collationes ſeptem non fuiſſe editas poſt annum 426. ſi non eodem ipſo anno emiſsæ ſunt, pro certo habeo; nam Honoratus Abbas Lerinenſis circa finem eius anni in occiſi Patrocli locum ſubrogatus Arelatenſem Eccleſiam moderandam ſuſcepit; Patroclum verò occiſum anno 426. teſtatur Proſper in Chronico; at cum eas collationes ſcripſit Caſsianus, Honoratus nondum erat Epiſcopus, vt ex præfatione patet: *Tamen uos, inquit, ò Sancti fratres Honorate, & Eucheri*. Reliquas autem collationes ſeptem, quas Monachis in Stœchadibus degentibus inſcripſit, cum haſce ad Lerinenſes emiſit, iam in manibus habebat, earum enim mentionem facit in fine præfationis ad Honoratum: *Si verò ſanctam ſtudij veſtri ſitim etiam hæc ſatiare non quiuerint, ſeptem aliæ collationes, quæ ad Sanctos, qui in Stœcadibus conſiſtunt inſulis, emittendæ ſunt, fratres, deſiderium, vt arbitror veſtri ardoris explebunt*. Has autem editas citra an. 429. certum eſt, nam in præfatione meminit Honorati Epiſcopi adhuc ſuperſtitis, qui initio ferè illius anni defunctus eſt. Ex his colligitur neque Proſperum Tyronem, neque Voſſium exactam notitiam habuiſſe, quo tempore collationes publicatæ fuerint; dum ille anno 429. vulgatas ſcribit; etenim non vno ſimul tempore emiſſæ ſunt, cum decem priores, itemque ſeptem ſequentes ante 426. elucubratæ fuerint; Vnde cæteris longiùs à veritate Ianſenius aberrauit, dum poſt mortem S. Auguſtini collationes editas ſcribit eo ductus argumento, quòd Proſper in epiſtola ad Rufinum hiſce Caſsianum, ſocioſque perſtringit: *Quæ ſi vera ſunt, cur ipſi tam negligentes, ne dicam tam impij ſunt, vt tam abruptam perniciem ab Eccleſia non repellant? Tam inſanis prædicationibus non reſiſtant? nec ſaltem aliquibus ſcriptis eum, à quo talis emanat doctrina, conueniant? Magna enim gloria ſua humano generi conſuluerint, ſi Auguſtinum ab errore reuocauerint*; ex quibus viuente Auguſtino nihil à Caſsiano ſcripti emiſſum Iprenſis contendit. Voſsius etiam putauit in lib. de Hiſt. Latinis editas à Caſsiano collationes anno 432. Sed planè vterque reijcitur ipſomet teſte Caſsiano, qui in præfatione librorum de Incarnatione contra Neſtorium editorum anno 430. ait: *Abſolutis dudum Collationum ſpiritualium libellis ſenſu magis, quàm ſermone inſignibus* &c. Vt interim ſileam ante S. Auguſtinum Honoratum deceſiſſe, cui ſeptem collationes, & præcipuè decimam tertiam, qua Auguſtini doctrina pulſatur, Caſsianus dicauit. Verborum verò Proſperi non is ſenſus eſt, qualem ille ſcriptor autumauit, ſed dolere ſe dixit Proſper, quòd Caſſianus illis de rebus ad Auguſtinum non perſcriberet eorum, quæ in dubium vocabat, comprobationem intellecturus, ſed eidem occultis ſuſurrationibus obloqueretur. Cæterum paulò poſt apertè collationes Caſsiani nominat, vt mirum ſit, Ianſenium ex illa epiſtola in eam ſententiam adductum, ſcribit enim: *Moleſtè ferunt, quod his, quæ aduerſum excellentiſsimæ auctoritatis Virum inter multas Collationes aſſeruere, reſtitimus*.

CA-

CAPVT II.

Lerinenſes Monachi Caſsiano contra Sanctum Auguſtinum adhærent. De Hilario Epiſcopo Arelatenſi id præſertim contra vulgarem ſententiam euidenter oſtenditur.

EX dictis iam tandem patet, vndenam Semipelagianiſmus in Lerinam nauigarit, nempe cum Caſsiani collationibus Honorato Lerinenſium Monaſteriarchæ, atq; Eucherio Monacho nuncupatis. Vignierius in præfatione ad opus imperfectum S. Auguſtini contra Iulianum putauit, Fauſtum Lerinenſium Abbatem ex Iuliani eiuſdem, quem eò appuliſse ſcribit, ſermonibus contrarias Auguſtino opiniones defendendas ſuſcepiſse; at ex ijs, quæ narraturi ſumus, germana eius apud Lerinam morbi origo innoteſcet. Anno 428. florebant in inſula, vti diximus, Honorati diſcipuli Maximus Abbas, Hilarius Arelatenſis, Fauſtus poſtea Reiorum Antiſtes, Lupus Trecenſis cum Vincentio fratre, quem authorem commonitorij vulgò faciunt, illiſq; proximus Eucherius Lugdunenſis, quo impellente Caſsianus collationem memoratam decimam tertiam, aliaſq; ſex inſuper procuderat, qui verò ex ijs in Caſsiani partes tranſierint, paucis oſtendam. Et quidem cum nulla Honorati, nec Maximi, nec Lupi ſcripta extent, nil ſiniſtri de illis ſuſpicari fas ſit, turpe enim eſt Sanctos illos viros, quorum errata nullo certo teſtimonio conſtant, in deprauatæ ſententiæ ſuſpicionem vocare; vtinam & de reliquis ſyncellitis tam ſanctè iudicare poſſemus, ſed illis nulla per nos iniuria importabitur, ita enim tunc illis ſentire licuit, quando res quæſtionis erat, non dogmatis, atque excepta illa Auguſtini ſententia de prædeſtinatione gratuita ad fidem, à qua prorſus abhorrebant, in alijs aduerſus Pelagianos cum eodem S. Doctore conueniebant.

Fauſtum, qui anno 433. Lerinenſium Abbas renunciatus fuit, vt inferiùs nobis deſcribetur, fuiſſe poſt Caſsianum Semipelagianorum Coriphæum nulli dubium eſt, extant enim de gratia, & libero arbitrio duo ab eodem ſcripta volumina, in quibus Caſsiani errores apparent; vnde & eiuſdem libri in Romana Synodo à S. Gelaſio Auguſtinianæ doctrinæ tenaciſsimo reiecti ſunt, eoſdem etiam impugnauit S. Fulgentius noſter Ruſpenſis, alijq; vt fuſiùs ex dicendis conſtabit. Hæc de Fauſto Monachorum Scytharum ad S. Hormiſdam Papam Oratores ſcripſere ad Sanctos Epiſcopos Africanos, quorum Princeps laudatus Fulgentius erat: *Libros Fauſti Galliarum Epiſcopi, qui de Monaſterio Lerinenſi prouectus eſt, contra prædeſtinationis ſententiam ſcriptos eſſe, non dubium eſt*: Lib. de Incar. & grat. cap. 8. Sed & Vincentium Lerinenſem Caſsiano, atq; Abbati ſuo Fauſto mordicus contra Auguſtinum adhæſiſſe cap. 10. apertè oſtendam, idq; non vtcunq; probabilibus coniecturis euincam, ſed ex illo ipſo commonitorio, vt mirari ſatis non deſinam, viros eruditos, qui laudatum volumen notis illuſtrarunt, eos in illo næuos non adnotaſſe.

Porrò cæteris Lerinenſibus Hilarius Arelatenſis, & literarum, & ſanctitatis gloria ſuperior non modò cum memoratis concellitis Caſsiani ſententias defenſauit, verùm etiam anno 429. ad Arelatenſem cathedram promotus præcipuus

cipuus inter illos habebatur, qui à S. Auguſtino in quæſtione de prædeſtinatione diſcedentes Caſsiani partes fouebant. Video hac in re mihi eſſe luctandum cum Auguſtiniani noſtri inſtituti viris doctiſsimis, eruditiſsimiſque, qui duce nunquam ſatis laudato Eccleſiaſticorum annalium Scriptore ad annum 426. Hilarium Arelatenſem S. Auguſtini diſcipulum, illiuſq; aduerſus Semipelagianos propugnatorem ſtrenuiſsimum publicarunt; & ita planè de Hilario poſt Baronium ſenſere Marquez, Herrera, Cruſenius, meiq; amantiſsimus, ac de Auguſtiniana Republica benemeritus Aloyſius Torellus, quorum ſententiam adeo euidenter refellam, vt minimè dubitem, noſtros homines à vulgari, ac inueterata illa opinione iam tandem diſceſſuros. S. Proſper data ad Auguſtinum epiſtola omnium, quæ à Caſsiano, ac ſectatoribus contra eiuſdem de prædeſtinatione gratuita ſententiam in Gallijs diſputabantur, certiorem faciens, vt editis libris aduerſantium impetum retunderet, eundem rogauit, addiditq; hæc ipſa: *Speramus non ſolùm tenuitatem noſtram diſputationum tuarum præſidio roborandam, ſed etiam* IPSOS, *quos meritis, atq; honoribus claros caligo iſtius opinionis obſcurat, defæcatiſsimum lumen gratiæ recepturos; Nam* VNVM EORVM *præcipuè authoritatis, & ſpiritalium ſtudiorum virum Sanctum Hilarium Arelatenſem Epiſcopum, ſciat Beatitudo tua admiratorem, ſectatoremq; in* ALIIS *omnibus tuæ eſſe doctrinæ, & de* HOC, QVOD IN QVERELAM TRAHIT, *iampridem apud Sanctitatem tuam ſenſum ſuum per literas uelle conferre. Sed quia utrum hoc facturus, aut quo fine ſit facturus, incertum eſt &c.* Clariùs ne à Proſpero poterat Hilarius Arelatenſis inter Semipelagianos connumerari? Tradit, inſignem hunc Arelatenſem Epiſcopum eſſe VNVM EORVM, nempe Semipelagianorum, quos ca in epiſtola deſcribit, qui gratuitam prædeſtinationem ad initium fidei ab Auguſtino aſſertam IN QVÆSTIONEM TRAHEBAT. Alter etiam Hilarius Auguſtini diſcipulus, & Monachus Auguſtinianus, qui tunc in Gallijs vnà cum Proſpero contra Caſſianũ, & aſſeclas acerrimè pro Magiſtri doctrina depugnabat, literas de eorundem Semipelagianorum opinionibus vnà cum laudata Proſperi epiſtola ad S. Doctorem perferendas ſcripſit, in quibus de Hilario Arelatenſi planè Proſperi dictis conformia narrat: *Sed planè*, inquit, *illud tacere non debeo, quod ſe dicant tuam Sanctitatem* HOC EXCEPTO *in factis, ac dictis omnibus admirari.* De Hilario Epiſcopo dicit Proſper in epiſtola ad Auguſtinum: *admiratorē, ſectatoremq; in alijs omnibus tuæ eſſe doctrinæ, & de* HOC, *quod in querelam trahit &c.* At Sanctus Auguſtinus vtriuſq; literis duos libros repoſuit de prædeſtinatione Sanctorum, ac de dono perſeuerantiæ inſcriptos, in huius verò poſterioris capite 21. de Hilario Arelatenſi hæc illis reſcripſit: *Videant tamen ij*, nempe Hilarius, ſocijq; *quibus amantibus me ingratus eſſe non debeo, qui* PRAETER HOC (deprauatè enim in editis libris *propter hoc* legitur) *quod in quæſtionem venit, omnia mea, ſicut ſcribitis, ſe profitentur amplecti: videant; inquam, vtrum in primi libri poſterioribus partibus eorum duorum, quos mei Epiſcopatus initio, antequam Pelagiana hæreſis appareret, ad Simplicianum Mediolanenſem Epiſcopum ſcripſi, remanſerit aliquid, quo vocetur in dubium, gratiam Dei non ſecundum merita noſtra dari, & vtrum ibi non ſatis egerim, etiam initium fidei eſſe donum Dei; Et vtrum ex ijs, quæ ibi dicta ſunt, non conſequenter eluceat, etſi non ſit expreſſum, etiam vſque in finem perſeuerantiam non niſi ab eo donari, qui nos prædeſtinauit in ſuum regnum, & gloriam*; & poſtea: *Vnde recolant aduerſus hæreſim Pelagianam*

iam ante aliquot annos iſta dicta eſſe, atq; conſcripta, quæ nunc eis diſplicere mirandum eſt. Ergo teſte S. Auguſtino Hilarius Epiſcopus Arelatenſis in quæſtione de initio fidei, ac dono perſeuerantiæ ab eiuſdem ſententia abhorrebat, at PRÆTER HOC *omnia* S. Doctoris dicta *ſe profitebatur amplecti*, quod tamen illi poſſe *diſplicere* Auguſtinus mirabatur. Ex his palam fit, S. Hilarium Lerinenſem Monachum, dein celeberrimum Galliarum Epiſcopum cum Caſſiano contra Auguſtinum ea in quæſtione conſpiraſſe.

Baronius ad annum 426. laudatæ Proſperi epiſtolæ textum emendat, atq; ab Hilario Epiſcoparum remouet, ſcribens id ex margine, vbi Hilarius Epiſcopus deſignabatur, in codicem irrepſiſſe, putat enim eas Proſperi literas datas anno 426. quo tempore Honoratus erat Epiſcopus Arelatenſis, quem etiam diu ſuperſtitem facit ſub Cœleſtino, & Sixto III. Pontificibus. Voſſius huic ipſi fundamento innixus codicem corrigendum putat, in locum Hilarij Honorato ſubſtituto. Hic quidem Hilarium Arelatenſem vti Semipelagianum à Proſpero notari animaduertit, ſed cum arbitraretur loqui Proſperum de Epiſcopis, quos *meritis, & honoribus claros* affirmauit, ea de Honorato intelligenda eſſe exiſtimauit Hilario etiamnum Lerinam incolente.

Sed iſti Scriptores in eo decepti ſunt, quòd duos Hilarios in vnum, eundemq; confuderint, cum tamen Hilarius, qui de Semipelagianis ad Auguſtinum ſcribit, longè diuerſus ab Hilario Arelatenſi Epiſcopo ſit, vti olim præmonuit Bellarminus in catalogo Scriptorum V. Hilarius. Etenim Hilarius Arelatenſis ſententiam S. Auguſtini *in quæſtionem trahebat*, alter verò hæc ad S. Patrem ſcribit: *Nolo autem Sanctitas tua ſic me arbitretur hæc ſcribere, quaſi de his, quæ nunc edidiſti, ego dubitem*. Hilarius Arelatenſis nunquam vixit in Africa, ſed iuuenis Arelate à S. Honorato Abbate ad meliorem frugem reuocatus fuit; alter autem teſtatur ſe in Africa fuiſſe Auguſtini diſcipulum: at de his iterum ſermo redibit. Præterea Hilarius, qui ad Auguſtinum ſcribit, Proſperum rogauit, vt longioribus literis Semipelagianorum querelas ad Auguſtinum deferret: *Egi*, inquit, *cum viro tum moribus, tum eloquio, & ſtudio claro, vt quanta poſſet collecta ſuis literis intimaret, quas coniunctas his deſtinare curaui*. De Epiſcopo verò Arelatenſi ait Proſper: *Iam pridem apud Sanctitatem tuam ſenſum ſuum per literas velle conferre; ſed quia vtrum hoc facturus, aut quo fine ſit facturus, incertum eſt &c.* quæ de Hilario in defendendo Auguſtino collega, cuius inſtantia literas exaratas vnà cum illius epiſtola in Africam deferendas ſciebat, nullo pacto intelligi poſſunt.

Sed omne dubium abſoluemus, ſi quo anno Hilarius Arelatenſis Epiſcopus factus ſit, oſtendamus. Bollandus ad diem 16. Ianuarij non conſtare ait, quot annis ſederit Honoratus Arelate, vnde & initia dignitatis Hilarij ſucceſſoris eidem incerta ſunt; Baronius in Martyrologij notis ad eandem 16. Ianuarij ſcribit, vixiſſe Honoratum ſub Sixto qui anno 432. Pontificatum iniuit, cuius ſententiæ Voſſius accedit lib. 6. hiſt. Pelag. theſi 14. Sed mihi res certa eſt. Honoratum anno 426. exeunte Epiſcopum habemus ex Chronico Proſperi, quod Auctores illi probè affirmant, quem tamen paruo tempore ſacris Arelatenſibus præfuiſſe tradit eiuſdem ſucceſſor Hilarius in oratione de S. Honorato cap. 6. apud Bollandum: *In ſumma ex illo breui, quo vobis indultus eſt tempore facile metiri datur &c.* Hocce verò breue tempus biennij ſpatio circumſcribitur

tur ab Honorato Epiſcopo Maſſilienſi in vita Hilarij Arelatenſis apud Surium die 5. Maij cap. 3. *Emenſo*, inquit, *biennio cum ad meriti proprij percipiendum ex merito præmium ex vitæ iſtius curſu beatus Pontifex vocaretur Honoratus, miſsis epiſtolis, vt extremis ſuis intereſſe deberet, admonuit*, nempè Hilarium. Itaq; anno 429. die 16. Ianuarij, qua die ab Eccleſia Honorati memoria recolitur, obijt idem Epiſcopus *emenſo biennio*, ex quo circa finem anni 426. in occiſi Patrocli locum ſubrogatus fuerat. At verò Honorato ſtatim à populo ſubſtitutus eſt Hilarius, qui illuc euocatus fuerat ab eodem, quò morienti adeſſet. Habemus aliud pro hoc ipſo confirmando teſtimonium. S. Germanus Antiſiodorenſis Epiſcopus cum anno 429. vt ſcribit Baronius, veriùs anno 430. vt dicemus, ex legatione Britannica in ſuam Vrbem rediјſſet, ſtatim ob ciues grauiſſimorum tributorum onere ſubleuandos Arelatem ad Auxiliarem Præfectum Prætorio Galliarum ſe contulit, ita Conſtantius lib. 1. cap. 29. apud Surium die 30. Iulij: *Et pro quiete*, inquit, *vel requie quæſiturus remedia ciuitati poſt marina diſcrimina labores terrenæ expeditionis ingreditur*. At idem author cap. 23. ſcribit eo tempore Hilarium fuiſſe Epiſcopum Arelatenſem: *Illuſtrabatur eo tempore ciuitas Hilario Sacerdote multimoda virtute pretioſo*. Quare anno 430. Hilarius erat Epiſcopus. At id temporis alter Hilarius, qui author eſt epiſtolæ ad Auguſtinum, erat laicus, vt patet ex literis S. Celeſtini ad Epiſcopos Galliæ, vbi etiam cap. 1. poſtponitur Hilarius Proſpero, quas literas datas eſſe poſt annum 430. certum eſt, nam defuncto Auguſtino emiſſæ ſunt. Cum verò Proſper vocet Hilarium Epiſcopum, eodem tempore Hilarius alter non modò ſe Laicum teſtatur, ſed etiam alterum Hilarium Epiſcopum hiſce deſcribit in epiſtola ad Auguſtinum: *Sunt ex parte tales Perſonæ, vt his conſuetudine Eccleſiaſtica Laicos ſummam reuerentiam neceſſe ſit exhibere: Quod quidem ita curauimus Deo iuuante ſeruare, vt cum opus fuit, non taceremus, quæ ad quæſtionis huius aſſertionem exiguitas noſtrarum virium ſuggerebat*. Sed de his iam ſatis.

Baronius Hilarij dignitatem ex literis Proſperi abraſit ex praua verborum Eucherij intelligentia, hic enim in epiſtola parænetica ad Valerianum recitatis plurimorum exemplis, qui diuitijs, ac ſupremarum dignitatum titulis dimiſſis ſacris ſe ſe addixerant, *Hilarius*, inquit, *nuper, & in Italia nunc Antiſtes Petronius ambo ex illa pleniſsima, vt aiunt, mundanæ poteſtatis ſede vnus in religionis, alter in Sacerdotij nomen aſcendit*, addit hoc ſcholion Annalium ſcriptor: *Hæc Eucherius cum creatus eſt Petronius Epiſcopus Bononienſis perſeuerante Hilario in vita Monaſtica*: Ad annum 426. Num. 22. At Petronius electus eſt Epiſcopus Bononienſis anno 430. vt tradit Sigonius magni nominis ſcriptor in hiſtoria Bononienſi. Verùm quis non videat oppoſitum, & quidem apertè colligi ex Eucherij verbis, etenim *nuper* refertur ad *nunc*, quaſi diceret, Hilarius nuper Epiſcopus in Gallia, & nunc Petronius in Italia, aliàs ſenſus, ac proprietas dictionis omninò corrumpitur. Quare cum Petronius anno 430. Epiſcopus renunciatus fuerit, anno 429. itidem Hilarius Antiſtes dictus eſt.

Sed quid de meis Auguſtinianis dicam? Etenim Marquez, Herrera, Cruſenius, Staibanus cæteriq; quos nouiſſimè Aloyſius Torellus in ſæculis Auguſtinianis ad annum 400. & ſeq. ſecutus eſt, cum in epiſtola Hilarii ad Auguſtinum legerent: *Sufficiat mihi pœna mea, quòd à præſentia tuæ delicijs exulatus, vbi ſalubribus tuis vberibus nutriebar, non ſolùm abſentia tua crucior, &c.* queis ſe

Auguſtini diſcipulum in Africa fuiſſe ſignificat, Auguſtinianum illum Monachum arguentes, nec ab altero Hilario diſtinguentes, eundem Arelatenſium Archiepiſcopum faciunt; immò Torellus cæteris animoſior Auguſtini regulam Lerinenſi Monaſterio ab eodem Hilario ex Africa inuectam ad annum quadringenteſimum imaginatur tomo 1. ſæcul. Auguſtinen. anno eodem. Verùm iſthæc à nemine admitti poſſunt. Hilarius Arelatenſis Epiſcopus nunquam fuit in Africa, neq; ab Auguſtino Monaſticam veſtem accepit, id enim minimè tacuiſſet S. Honoratus Epiſcopus Maſſilienſis, qui Hilarij vitam diligentiſſimè deſcripſit, quem quidem Hilarij *meritorem* vocat Gennadius cap. 99. de Illuſtr. Scriptoribus. Hilarius ipſe in oratione de laudibus S. Honorati ad Arelatenſes recitata teſtatur, ſe delicijs terrenis immerſum ad Monaſticam vitam peragendam ab Honorato Abbate perſuaſum. *Venit*, inquit, *meq; in illis iam annis nimis amicum ſæculo, & contumacem Deo ut ſeductor, & uerax ad amorem Chriſti blanda manu tentat*. Illud verò de illata Gallijs ab Hilario anno 400. Auguſtini regula falſum eſt: eo anno exeunte, aut inſequenti Hilarius natus erat; nam quadrageſimo octauo ætatis anno eundem obijſſe ſcribit S. Honoratus, mortuum autem anno 449. ex S. Leonis Papæ epiſtola inferiùs cap. 12. dicemus. Hinc cadunt coniecturæ illæ, quibus noſtri moti ſunt ad Hilarii Auguſtinianum Monachatum aſſerendum, quòd vnà cum Proſpero ſtrenuiſſimus fuerit Auguſtinianæ doctrinæ defenſor, nam teſte Proſpero *vnus eorum* fuit, qui Auguſtini de prædeſtinatione doctrinam *in quæſtionem trahebat*.

Cum Hilario aduerſus S. Auguſtini doctrinam ſenſere eiuſdem concellitæ Fauſtus, & Vincentius Monachi, vt indicauimus; Hilarij verò amiciſſimus Eucherius, cuius præſertim precibus Caſſianus collationem XIII. exarauit, à S. Auguſtini de prædeſtinatione gratuita ſententia non receſſit, vt cap. 12. dicetur.

CAPVT III.

Lerinenſes Monachi fuerint-ne Auguſtiniani. Illorum initia ea occaſione indagata, ac de varijs Monaſteriorum Galliæ regulis uſque ad Pontificatum S. Gregorij Magni plura adnotata. Agaunenſes itemq; Iurenſes in Gallia Monachos Auguſtinianos fuiſſe ex eorundem Regula demonſtratur.

INtelligo Auguſtinianos noſtros Lerinenſe Monaſterium ſub Auguſtini regulam antiquitùs adactum aſſerere, exiſtimantes vnicam S. Patris regulam in Occidente vſq; ad S. Benedicti tempora viguiſſe, immò eoſdem Lerinenſes ab Hilario Arelatenſi Auguſtini diſcipulo ad eiuſdem doctrinam toto conatu defendendam ardentiùs inflammatos. Hinc Auguſtinus Lubin Galliarum Regis Chorographus, qui ſacros Martyrologij Romani faſtos geographicis tabulis ſumma cum laude nuper illuſtrauit, hæc ſcribit: Lerinenſes *Aſceta ſe S. Auguſtini diſcipulos dicebant, an doctrina? an uita inſtituto? an utroque?* At poſtremum approbat; quæ ſanè ſententia modò mihi excutienda eſt; Cum verò videam, celeberrimi illius monaſterii initia ab alijs minus rectè ſtatui, hæc quoq;

quoque nobis indaganda ſunt; Et quidem hoc ſecundum priùs expediendum videtur.

Scriptores plerique Baronij, ac Barralis chronologiam ſecuti circa annum 375. Lerinenſis cœnobij initia locant, quod probari nulla ratione nobis poteſt. Certum eſt eo tempore, quo S. Honoratus cum ſene Capraſio Lerinam primùm ingreſſus eſt, ſediſſe apud Foroiulium Leontium Epiſcopum; etenim ob id præſertim Honoratus Lerinam elegit, vt Leontio de proximo frueretur. Do verba Hilarij Arelatenſis Antiſtitis, atque Honorati diſcipuli cap. 12. de Vita S. Honorati: *Vacantem itaque inſulam ob nimietatem ſqualloris, & inacceſſam venenatorum animalium metu alpino haud longè iugo ſubditam petijt præter ſecreti opportunitatem, ſancti, & beatiſsimi in Chriſto viri Leontij Epiſcopi oblectatus vicinia, & charitate conſtrictus.* Habuit tunc Honoratus comitem, immò magiſtrum S. Capraſium, quo etiam ſocio vſus eſt, dum in Peloponneſum transfretarat hæc eodem Hilario cap. 2. ſcribente: *Ne quid tamen iuuenili auſu temerè ab ipſis inceptum putaretur, aſſumunt*, nempe Honoratus, eiuſque frater Venantius, *ſenem perfectæ, conſumatæque grauitatis, quem ſemper in Chriſto Patrem computantes Patrem nominarunt, Sanctum Capraſium Angelica adhuc in terris conuerſatione degentem.* Erat ergo tunc Capraſius, cum in Græciam nauigarunt, ferè ſexagenarius. At Capraſium diem obijſſe inter annum 445. & 449. certum eſt; Nam morienti Capraſio Kalend. Iunij adfuere Hilarius Arelatenſis, Theodorus Foroiulienſis, ac Maximus Reienſis. Hæc teſtatur S. Honoratus Maſſilienſis in vita S. Hilario cap. 5. apud Surium die 5. Maij: *Cum Capraſium infirmitate fatigari corporea certis nuncijs comperiſſet, ad eius occurſum celeri ſe feſtinatione proripuit &c. In eodem loco tunc temporis S. Fauſtum Presbyterum & Abbatem ita futurorum præſcius honorauit, vt inter ſe, & ſanctos Sacerdotes Theodorum, & Maximum medium compelleret reſidere.* At cum Hilarius obierit anno 449. die 5. Maij, vt ex Tirone Proſpero, & S. Leonis literis ad Rauennium cap. 12. dicemus, citra illum annum Capraſij mors retrahenda eſt. Rurſus anno 445. nondum apud Foroiulium ſedebat Theodorus, ſed huius deceſſor Leontius, nam eo anno S. Leo Papa Leontium nobili priuilegio ornandum duxit epiſtola 87. ad Epiſcopos prouinciæ Viennenſis: *Quoniam*, inquit, *honoranda eſt ſemper antiquitas fratrem, & Coepiſcopum noſtrum Leontium probabilem Sacerdotem hac, ſi vobis placet, dignitate volumus decorari, vt præter eius conſenſum alterium prouinciæ non indicatur à veſtra Sanctitate Concilium, & à uobis omnibus, quemadmodum vetuſtas eius, & probitas exigit, honoretur.* Has verò literas datas eſſe anno 445. ex literis Valentiniani Imperatoris optimè oſtendit Cardinalis Baronius. Quare Capraſius obijt poſt annum 445. ad defuncti Leontij ſedem Theodoro promoto; Quare ſi anno 375. ad minùs ſexageſimum ætatis annum agebat, quando cum Honorato Lerinam petijt, vixiſſet vltra annos centum, & triginta, & Leontius poſt Lerinenſis cœnobij conſtructionem ſupra annos LXX. in Epiſcopatu ſuperſtes fuiſſet, quæ ſine teſte affirmare non poſſumus.

Extat apud Sirmondum tomo 1. Concil. Galliæ & tomo 4. Concil. edit. regiæ pag. 667. epiſtola de Leporij conuerſione ſcripta à S. Auguſtino, ac collegis ex Africa ad Epiſcopos Galliæ Proculum Maſſilienſem, & Cylinnium Foroiulienſem cum hac epigraphe: *Dilectiſsimis, & Honorabilibus Fratribus, & Conſacerdotibus Proculo, & Cylinnio Aurelius, Auguſtinus, Florentius, & Secundi-*

nus in Domino ſalutem. Fuit Cylinnius Leontij in Foroiulienſi cathedra deceſſor, vt patet ex eruditis tabulis Sammarthanorum. Denique inuentus eſt libellus Leporii, quem tomo 38. Concil. edit. Regiæ pag. 16. editum habemus, in quo leguntur ſubſcripti poſt Aurelium, & Auguſtinum: *Florentius Epiſcopus Hipponenſium Diarrhytorum*, itemque *Secundus Epiſcopus Eccleſiæ Aquenſis, ſiue Magarmitanæ*. Florentius anno 401. eiecto Equitio homine facinoroſo electus fuit Epiſcopus; etenim in Synodo Carthaginenſi Vincentio, & Flauita Conſſ. anno 401. Idibus Septembris celebrata hæc leguntur: *Rurſum placuit, vt quoniam Hipponenſium Diarrhytorum Eccleſiæ deſtitutio non eſt diutius negligenda &c. cum omnium voto eis ordinetur Epiſcopus*. Cap. 45. Cod. Africani Tomo 4. Concil. edit. regiæ pag. 538. Electum verò fuiſſe Florentium liquet ex laudata epigraphe, & ex collatione Carthaginenſi primæ diei cap. 139. vbi inter ſeptem conſiliarios Catholicorum contra Donatiſtas nominatus fuit: *Florentius* (non Florentinus, vt ex cap. 55. et 2. collat. 2. patet) *Epiſcopus Eccleſiæ Catholicæ Hippenſis Zaritonenſis*. Eadem vrbs in Prouincia Proconſulari dicebatur Hippo Diarrhytus, & Hippo Zarytus, vt ab altero Hippone regio Numidiæ diſtingueretur. In itinerario Antonini ponitur *Hippo Zarythus* diſtans ab altero Hippone, vbi Auguſtinus ſedebat, M-P. CLXII. Plinius lib. 5. c. 4. ſcribit: *Diarrhytum à Græcis dictum propter aquarum irrigua*; & Solinus cap. 40. Polyhiſtoris ait: *Hipponem alterum de interfluente freto Diarrhyton nuncupatum*, idem habet Pomponius Mela lib. 1. cap. 7. Notarunt viri eruditi, promiſcuè ſyllabam *Dia* in *Za* ab antiquis mutatam: ita Patres Zabulum pro Diabolus ſcripſere; ita pro diæta leges apud Plinium lib. 2. epiſt. 17. Zeta, vnde Zetarii apud Paull. lib. 3. ſent. tit. 6. iidem, qui diætarii. Hinc memoratæ Vrbis Epiſcopus diuerſimodè ſcriptus reperitur. Apud S. Auguſtinum lib. 6. de baptiſmo cap. 3. in Synodo S. Cypriani nominatur: *Petrus Martyr ab Hippone Zarito* edit. Baſil. anni 1542. In notitia Epiſcoporum Africæ inter Patres Proconſularis prouinciæ recenſetur: *Marianus Hippozaritenſis*; in Synodo Lateranenſi Martino I. Pontifice conſultat. 2. inter Epiſcopos, qui è Carthaginenſi prouincia Synodum habuerant, legitur: *Donatus Epiſcopus S. E. Ippozaritenſis*; & in collatione laudata dicitur: *Hippenſis Zaritonenſis*. Hæc adnotaui, ne quis duos Florentios poneret, quorum vnus eſſet Epiſcopus *Hipponis Diarrhytorum*, alter *Hippenſis Zaritonenſis*. In memorata etiam collatione anni 411. laudatur cap. 190. *Secundus Epiſcopus plebis Magarmalitenſis*. Vterque autem, nempe Florentius Hipponis Diarrhytorum, & Secundus nominati fuere iudices anno 407. in cauſa Maurentij Tuburſicenſis ex cap. 67. eiuſdem codicis. Inſequenti verò anno Florentius deſignatus fuit Legatus ad Honorium contra Paganos, & Hæreticos Coſſ. Baſſo, & Philippo, & rurſus anno 410. Poſt conſulatum Honorii VIII. & Theodoſii II. ex laudato codice. Ex his patet Cylinnium Foroiulienſem vixiſſe poſt annum 401. cum ad eundem Florentius Epiſcopus Hipponis Diarrhytorum, qui eo tantùm anno ſedere cœpit, literas miſerit. Vnde colligimus Lerinenſium cellulas, quæ ſedente apud Foroiulium Leontio Cylinnii ſucceſſore ab Honorato primitus extructæ ſunt, ante annum 402. non extitiſſe.

Rurſus etiam poſt annum 405. Lerinenſe cœnobium extructum fuiſſe altero argumento euincam. Caſſianus ſcribit Leporium, de cuius conuerſione

Afri-

Digitized by Google

Africani Patres ad Galliæ Epiſcopos ſcripſere, abs ſe in Galliis erroris admonitum fuiſse; audiatur lib. 1. de Incarnat. cap. 4. *Leporius tunc Monachus, modò Presbyter, apud Gallias aſſertor prædictæ hæreſeos, aut inter primos, aut inter maximos fuit, a nobis admonitus, à Deo emendatus &c.* At Caſſianus poſt annum tantùm 405. in Gallias venire potuit, Conſtantinopoli enim Diaconus degebat, cum Chryſoſtomus in exilium iterum miſsus fuit, pro quo legationem etiam obiuiſſe cap. 1. dictum eſt. Itaque ſi Leporius in Galliis à Caſſiano admonitus in Africam feceſſit, ibique S. Auguſtini opera, vt ſcribit Gennadius cap. 59. correctus fuit, et hoc ipſum Auguſtinus per literas à Sirmondo editas S. Cylinnio Foroiulienſi ſignificauit, nondum anno 405. Foroiulienſem Eccleſiam Leontius regebat, & ex conſequenti Honoratus Lerinenſis cœnobii fundamenta nondum eo anno poſuerat. Quare in re incerta memorati monaſterii initia poſt annum 405. & ante annum 410. afferi poſſunt, nam eo pacto Leontius anno 445. propè quadraginta in Epiſcopatu annos exegit, vnde vt cæteris ſeniori laudatum priuilegium à Leone Magno conferri potuit, præſertim cum anno eodem 410. ſederent in Africa Florentius Hyppenſis, & Secundus Magarmalitenſis. Non ergo anno 375. ſed propè annum 410. Lerinenſe Monaſterium conditum fuit.

Hac ergo Lerinenſi chronologia præmiſſa, de illorum Monachorum regula dicendum eſt. Conſtans eſt Scriptorum ſententia Monachiſmum ex noſtra Italia in Gallias deriuaſſe. Et quidem authore Athanaſio Alexandrino, & Euſebio Vercellenſe Monaſtiea diſciplina ex Ægypto, & Syria in Italiam venit. Scribit Hieronymus de S. Marcella epiſt. 16. ad Principiam: *Nulla eo tempore nobilium fœminarum nouerat Roma propoſitum Monachorum, nec audebat propter rei nouitatem ignominioſum, ut tunc putabatur, & uile in populis nomen aſſumere. Marcella ab Alexandrinis priùs Sacerdotibus, Papaque Athanaſio, & poſtea Petro, qui perſecutionem Arianæ hæreſeos declinantes quaſi ad tutiſsimum communionis ſuæ portum Romam confugerant, uitam Beati Antonij adhuc tunc uiuentis, monaſteriorumque in Thebaide Pachomii, & uirginum, & uiduarum didicit diſciplinam &c.* De Euſebio id ipſum teſtatur S. Ambroſius epiſtola 82. Sanctus Martinus in Italia Monachum induit teſte Sulpitio lib. 1. cap. 4. *Cum Gallias quoque*, inquit, *diſceſſu S. Hilarii, quem ad exilium hæreticorum uis coegerat, turbatam Eccleſiam comperiſſet, Mediolani ſibi monaſterium ſtatuit.* Hoc eſt celebre illud cœnobium, quod ſe Mediolani vidiſſe teſtatus eſt S. Auguſtinus in lib. de moribus Eccleſiæ Catholicę cap. 33. & lib. 8. Confeſſ. cap. 6. *Et erat*, inquit, *monaſterium Mediolani plenum bonis fratribus extra urbis mœnia ſub Ambroſio nutritore.* Martinus durante Hilarij exilio ſanctiſſimam ibidem vitam degit, cum verò accepiſset, Hilario *Regis pænitentia*, ait Sulpitius, *poteſtatem indultam fuiſſe redeundi, Romæ ei tentauit occurrere, profectuſque eſt ad Vrbem, cum iam Hilarius præteriiſſet; ita eſt eum veſtigiis proſequutus; cumque gratiſsimè ab eo eſſet ſuſceptus, haud longè ſibi ab oppido monaſterium collocauit.* Primi ergo Pictauienſis huius in Gallia monaſterij conſtructio contigit anno 361. Nam Conſtantius anno imperij vltimo Hilarium ab exilio reuocauit, quo tempore Auguſtinus adhuc puer ſeptimum ætatis annum agebat. Alterum poſtea cœnobium propè Turonem idem Martinus eiuſdem vrbis Epiſcopus erexit. Fuere hæc duo Monaſteria Sanctiſſimorum Epiſcoporum Seminaria, hæc enim oculatus teſtis Sulpitius ſcribit cap. 7. *Pluresque ex*

his poſtea Epiſcopos vidimus, quæ enim eſſet ciuitas, aut Eccleſia, quæ non ſibi de Martini monaſterio caperet Sacerdotem? Et hos quoque in ſuis diœceſibus cœnobia condidiſſe certum eſt, vnde Martino authore Monachiſmus latiùs per Gallias eſt propagatus. Hinc Caſſianus lib. 3. de inſtit. cap. 4. *Galliæ Monaſteria* laudat ex S. Martini certè Turonenſis cœnobijs deriuata. Monaſticum verò eorundem inſtitutum paucis deſcribit Sulpitius cap. 7. *Nemo ibi quicquam proprium habebat, omnia in medium conferebantur. Non emere, non vendere, vt pleriſq; Monachis moris eſt, inquam, licebat. Ars ibi exceptis ſcriptoribus nulla habebatur, cui tamen operi minor ætas deputabatur, maiores orationi vacabant. Vinum nemo nouerat, niſi quem infirmitas coegiſſet, plerique camelorum ſetis veſtiebantur.* Hæc ille.

Verùm poſt annũ quadringenteſimum Monachorum cœtus veluti fœcundiſſima apum examina paſſim tota Gallia excreuere. Etenim Caſſianus apud Maſſiliam, Honoratus apud Lerinam, Caſtor Aptæ, Iouinianus, Theodorus, alijque in Stœcadibus nobiliſſima monaſteria condiderunt. De Caſſiano ſcribit Gennadius cap. 61. *Caſſianus natione Scytha &c. apud Maſſiliam Presbyter condidit duo, id eſt virorum, & mulierum, monaſteria, quæ vſque hodie extant.* In Chronico Maſſilienſi S. Victoris legimus fuiſſe in monaſterio Caſſiani *vſque ad quinque millia Monachorum* apud Gueſnay ante c. 46. cuius dicti fides ſit penes authorem. De cœnobio Aptenſi ſcribit Caſſianus in præfatione ad Caſtorem, idemque de Monachis Stœcades inhabitantibus hæc habet in præfatione collat. 18. *Non ſolùm Occiduas regiones, verùm etiam inſulas maximis fratrum cateruis feciſtis florere.* Cæteris tamen monaſterijs anteibat Lerinenſe cœnobium omnium illius ſæculi ſcriptorum encomijs celebratum. De Lerina in proxima inſula degens Eucherius ſcribebat in epiſtola ad Hilarium: *Hæc nunc habet ſanctos ſenes illos, qui diuiſis cellulis Ægyptios Patres Gallijs noſtris intulerunt. Quos ego illic, Ieſu bone, ſanctorum cœtus, conuentuſque vidi?* De eadem ſcribit S. Cæſarius Arelatenſis: *Hæc eſt, quæ eximios nutrit Monachos, & præſtantiſsimos per omnes prouincias erogat Sacerdotes. Vix enim reperire erat, qui his temporibus aſſumptus in regionibus illis ad regimen Eccleſiarum non delectus eſset ex nobiliſsimo, & regularis inſtitutionis obſeruantiſsimo cœnobio Lerinenſi.* Et hæ quidem fuere primæ Monachorum coloniæ ante vigeſimum quinti ſæculi annum in Gallijs fundatæ, quæ poſtea latiùs deductæ ſunt, quo tempore etiam per vniuerſam Africam Auguſtino authore Monachiſmus propagatus fuit.

Plerique, & quidem aliàs nobiles huius ſæculi ſcriptores vnam tantummodò monaſticam ante S. Benedicti tempora regulam in Occidente viguiſſe arbitrati, vniuerſa Galliæ cœnobia iiſdem omnino legibus paruiſſe publicarunt. Ioannes Marquez inſignis Salmanticenſium Theologus, & in profana, ac ſacra hiſtoria ſumma cum laude verſatus, ne aliarum familiarum ſcriptoribus eo in campo cedere videretur, antiquiſſima quæque Galliarum monaſteria Auguſtinianæ Reipublicæ adſcripſit, quem ſecuti Cruſenius in ſuo Monaſtico, Herrera in Alphabeto Auguſtinenſi, ſed cæteris animoſiùs amiciſſimus P. Aloyſius Torellus Sacræ Theologiæ Doctor, ſummuſque per vniuerſam Italiam diuini verbi declamator nobiliſſima Galliæ cœnobia ſub D. Patris Auguſtini regulam adigunt, ac vniuerſos illius regionis Monachos ſeu doctrinæ, ſeu ſanctitatis fama illuſtres volentes, nolentes Auguſtiniana toga obuoluunt, & hos inter Lerinenſes præſertim noſtræ genti aſſerunt. Horum mihi ſenten-

tia paucis examinanda eſt, video enim laudatos ſcriptores partium ſtudio plus iuſto rem promouiſſe; neq; enim adeo exilis eſt Auguſtiniana Reſpublica, quæ iam fauentibus Superis per vniuerſum Orbem colonias deduxit, vt Gallicanorum monaſteriorum, ſi fas eſt ita loqui, rapinis augenda eſſe videatur. Vti plures fuere in Oriente Monachorum regulæ, nempe Antonij, Pachomij, Baſilij, aliorumq; ita neque vna fuit Monachorum in Occidente regula, ſed variæ, atq; diuerſæ. Italiæ cœnobia, quæ apud Vrbem, & Mediolani ſe vidiſſe S. Auguſtinus ſcribit, itemque laudata à Hieronymo epiſt. 30. ad Oceanum Volſcorum, atq; in Tuſciæ inſulis monaſteria S. Athanaſij inſtituta ſecuta eſſe non dubito. Hoc ipſum dicendum exiſtimo de inſigni monaſterio noſtræ prouinciæ Aquileienſi, in quo Monachum circa annum 370. ſe fuiſſe ſcribit Ruffinus in priori inuectiua, cuiuſq; Monachos laudat in fine Chronici S Hieronymus, diu enim Aquileiæ ſubſtitit Athanaſius Alexandria Arianorum inſidiis, ac furore eiectus; Impræſentiarum de regulis cœnobiorum Galliæ diſſerendum eſt. In primis monaſteria S. Martini Auguſtinianæ regulæ parere non poterant, erat enim tunc Auguſtinus puer, ac ipſe ſub Grammaticorum regulas adactus Deum rogabat, *ne in ſchola vapularet.* 1. Confeſſ. cap. 9. Caſſianus nobile poſtea monaſterium apud Maſſiliam conſtruxit, qui cum Syrorum, atq; Ægyptiorum Monachorum inſtitutis à puero eſſet innutritus, iiſdem non modò Maſſilienſes Monachos, verùm etiam Aptenſes imbuit; etenim S. Caſtor Aptæ Epiſcopus in ſua diœceſi cœnobiũ iuxta regulam Ægyptiorum inſtituere volens, regulam à Caſſiano per literas petiit, impetrauitq; quæ ex præfatione ad Caſtorem intelliguntur, vbi ait: *In prouincia ſiquidem tua cœnobiorum ex parte Orientalium, maximeq; Ægyptiorum uolens inſtituta fundare &c.* Vel ergo Caſtor Auguſtini regulam ignorauit, quòd nondum Galliis poſt annum 410. innotuerat, vel illi Ægyptiorum regulam prætulit. Hoc conſtat, vtrumq; monaſterum Maſſiliæ, atq; Aptæ conſtructum Orientalium Patrum regulam ſecutum.

Lerinenſes deinde, ac Grinnincenſes familiæ Monachorum in Galliis apparuere. Priores quidem Monachos S. Honoratus inſtituit, tantaq; & ſanctitatis, & literarum gloria floruerunt, vt dubio procul cæteros religioſorum hominum cœtus in Galliis ſuperauerint. Grinnincenſes erant in diœceſi Viennenſi, de quibus author vitæ S. Clari Abbatis apud Bollandum die 1. Ianuarii ſcribit cap. 2. *Griniacenſium cœnobia à Sanctis Pontificibus urbis fundata, in quorum maximo oſſa beatiſsimi Ferreoli Martyris condita uenerabantur*, additq; *Griniacenſiũ loca quadringentos Monachos alebant*. Scribit S. Auitus Viennenſis epiſt. 65. ad Maximum: *Monaſteriis Grinnicenſibus occupatus aliquandiu iam habitaculo ciuitatis abfueram*. Porrò diuerſa fuiſſe Lerinenſium, ac Grinnincenſium inſtituta diſertè tradit Sidonius lib. 7. epiſt. 17. ad Voluſianum fratrem: *Fluctuantemque*, inquit, *regulam fratrum deſtitutorum ſecundùm ſtatuta Lerinenſium Patrum, uel Grinnicenſium feſtinus informa*. Erant illi Monachi apud Aruernos inſtituti ab Abrahamo Monacho Orientali, quem Gregorius Turonenſis non vno loco laudat. Ergone & iſte Africanam Auguſtinenſium regulam ex remotis Orientis cœnobijs Aruernis intulit? Et huius quidem monaſterij regula à Lerinenſi, ac Grinnincenſi diuerſa erat. Quæ verò fuerit Lerinenſium regula, cum illa non extet, vel ſaltem adhuc in angulis cum blattis luctetur, incertum eſt.

Illud

Illud tamen conſtat iuxta Orientalium Patrum ſtatuta conſcriptam fuiſſe, quod euidenter tradit author vitæ S. Eugendi cap. 14. num. 14. apud eruditiſſimum Bollandum die 1. Ianuarij (erat ille Agaunenſis inſtituti Monachus) *Sic namque, ait, quòd non omnino illa, quæ quondam Sanctus, ac præcipuus Baſilius Cappadociæ Vrbis Antiſtes, vel ea, quæ Sanctorum Lirinenſium Patres, Sanctus quoque Pachomius Syrorum priſcus Abbas, ſiue illa, quæ recentior venerabilis Caſsianus edidit, faſtidioſa præſumptione calcemus, ſed ea quotidie lectitantes iſta pro qualitate loci, & inſtantia laboris inuicta potius, quam Orientalium, perficere affectamus, quia procul dubio efficacius hæc, faciliuſque natura, vel infirmitas exequitur Gallicana.* Vides Agaunenſium regulam mitiorem fuiſſe, ac Gallorum naturæ conformiorem, Lerinenſem verò cum Orientalibus regulis computatam; Et cum author Lerinenſium, ac Pachomij regulas recitans disiunctione non vtatur, ſuſpicari iure poſſumus eoſdem Lerinenſes S. Pachomij regulam maiori ex parte ſecutos. Etenim cum S. Hieronymus Pachomij regulam Latio donaſſet, à plurimis in Occidente legi cępta eſt, eam enim translationem ſe feciſſe Hieronymus teſtatus eſt, quòd plurimi Latinorum Ægyptiaci, ac Græci ſermonis ignari illius Cęnobiarchæ inſignium Tabennenſiotarum Patris inſtituta cognoſcere deſiderabant. Nec alias ex ſua illa peregrinatione regulas Lerinam ſecum ferre potuit Honoratus, qui Italiæ tantùm cęnobia luſtrauerat, vt ex cap. 3. vitæ eiuſdem habemus: *Huius Italia benedici gaudet introitu, hunc Tuſcia venerata complectitur, ac blandiſsimas per Sacerdotes ſuos moras nectit.* Hinc S. Benedictus Annianenſis Abbas in concordia regularum, cum ex regulis Orientalium Patrum, ac noſtrorum Tarnatenſium, itemq; Cæſarij, Aureliani, ac Columbani regulis ſententias ad verbum exſcriptas recitaret, nuſquam Lerinenſem regulam laudauit, quod certè feciſſet, ſi S. Honoratus regulam ab Orientalibus ſtatutis diſtinctam ſuis Monachis præſcripſiſſet. Lerinenſes verò à S. Honorato regulam accepiſſe ex Synodo III. Arelatenſi colligitur, in qua lis inter Theodorum Foroiulienſem, & Fauſtum Abbatem Lerinenſem compoſita fuit, ibi enim laudatur *Regula, quæ à fundatore ipſius monaſterij dudum conſtituta eſt.* Hinc verò palam fit, Lerinenſes S. Auguſtini regulam non ſecutos, nam Agaunenſes Monachi, vt mox probabo, S. Auguſtini regulam obſeruabant, quàm ab illa Lerinenſium laudatus Monachus Agaunenſis author vitæ S. Eugendi diſtinguit. Immò Lerinenſes Monachos Auguſtinianam Agaunenſium regulam vſque ad Marini Lerinenſis Abbatis tempora ignoraſſe inſinuat memoratus Scriptor in fine vitæ S. Eugendi cap. 15. *Inſtituta quoque,* inquiens, *de formatione Monaſterij noſtri Agaunenſis cænobij Sancto Marino Presbytero inſulæ Lirinenſis Abbate compellente digeſsimus, deſideria veſtra tam pro inſtitutionis inſignibus, quàm pro iubentis auctoritate Chriſto opitulante luculenter explebunt.* Quare ſi Marinus Abbas Lerinenſis transmitti ad ſe optabat Agaunenſis cęnobij leges, illas ſanè ignorabat; Scriptorem verò vitæ Eugendi circa annum 500. vixiſſe ex dicendis conſtabit.

Video, quid his reponat eruditiſſimus Aloyſius Torellus, nempe vnam quidem in Gallijs viguiſſe Auguſtinianam regulam, ſed non eaſdem fuiſſe in omnibus monaſterijs conſtitutiones, quo pacto Eremitæ omnes Auguſtiniani vnam quidem S. Patris regulam ſequuntur, vnique Moderatori totius Reipublicæ Eremitanæ obediunt, ſpecialibus tamen ſtatutis diuerſi reguntur; ſpe-

ſpeciales enim quaſdam leges habent Patres Excalceati Italiæ, ſuas Recollecti in Hiſpania, alias Bituricenſes Galli, à quibus diuerſis etiã nos ſtatutis ſubijcimur. Inuitus quidem ab hac opinione diſcedo, ſed is veritati cultus debetur, vt amico poſtponatur, quem æqui, boniq; noſtram hanc in dicenda ſententia libertatem conſulturum ſcio, noui enim virum ſtrenuiſſimum vbique veritatis indagatorem. Dabo hic regulas celebriores, quæ ante Gregorij Magni in Galliæ monaſterijs floruere.

Sanctus Cæſarius, qui anno 503. ad Arelatenſem ſedem euectus eſt, ſpecialem abs ſe extructo monaſterio regulani indixit, quæ poſtea ad pleraque alia cœnobia deriuauit. Hanc verò regulam typis excuſſit Proſper Stellartius vir Auguſtiniani inſtituti, quam etiam ſuæ collectioni regularum Lucas Holſtenius inſeruit, præfert autem hunc titulum in vetuſtiſſimis MS. *Incipit regula à S. Tetradio Presbytero nepote beatæ mem. S. Cæſarij Epiſcopi Arelatenſis Abbati meæ paruæ perſona rogante tranſmiſſa, quam à ſuo ſupramemorato Domino Cæſario dixit ipſe dictatam, quam, dum eſſet Sacerdos, ipſe per diuerſa monaſteria tranſmiſit.* Poſt Cæſarium, et Auxanium Arelatenſem Eccleſiã rexit S. Aurelianus, quo tempore Childebertus Francorum Rex in eadem vrbe nobile cœnobium condidit. Porrò S. Aurelianus non modò nullam ex antiquiorum Galliæ monaſteriorum regulis ſelegit, verùm etiam nec deceſſoris Cæſarij regula vti voluit, ſed nouam prorſus procudit, in cuius prologo ita fatur: *Regulam uobis, ac diſciplinam inſtituimus, quæ uos ad uiam perfectioms rectè faceret gradiri, & ad regna cœlorum feliciter peruenire.* Illic verò titulus inſcriptus eſt: *Incipit inſtitutio Sanctæ regulæ:* huius monaſterij mentionem facit S. Gregorius Magnus lib. 7. epiſt. 117. Regnante eodem Childeberto S. Ferreolus Vcetienſis in Gallia Narbonenſi Epiſcopus monaſterium condidit, propriamque illis Monachis regulam dedit, in cuius præfatione hæc ad Lucretium ſcribit: *Regulam, quæ ab eis pro lege ſeruetur, licentia à vobis tam petita, quàm accepta conſcripſimus.* Ita verò illa inchoatur: *Regulæ principium de his, quæ obſeruanda Monachis Ferriolacenſis monaſterij ſtatui inſtitutor.* Nouam etiam regulam Galliis intulit inſignis Luxouienſis cœnobii conditor S. Columbanus, de qua re Ionas Monachus cap. 9. libri de vita S. Columbani hæc ſcribit: *His ergo in locis Monachorum plebibus conſtitutis ipſe viciſsim omnibus intererat, regulamq; quam tenerent, Spiritu Sancto repletus condidit;* Pleraq; etiam monaſteria ſub eandem regulam adacta recitat cap. 6. Illius verò titulus eſt: *Incipit regula cœnobialis*; ſtatimq; caput primum incipit in hæc verba: *Primo omnium docemur Deum diligere ex toto corde &c.* Harum regularum collectionem conflauit S. Benedictus Abbas Anianenſis, qui floruit anno 820. quas vnà cum aliis pleriſq; è codicibus antiquiſſimis monaſterii S. Maximini apud Treuiros, ac ſelectæ bibliothecæ Sereniſſimæ Suecorum Reginæ Chriſtinæ exſcripſit Holſtenius, ſed vir nunquam ſibi ſatisfaciens, vltraque nonum annum ſcripta ſua premens morte præuentus non euulgauit, illæ tamen cura, & ſtudio Eminentiſſimi Principis Franciſci Cardinalis Barberini Romanis typis excuſſæ prodiere anno 1661. Et quidem regula S. Cæſarii Auguſtiniana breuior eſt, cuius nec vnam ſententiam ad verbum reddit. Regula S. Aureliani ſex tantummodò paginis continetur; illa verò S. Ferreoli tredecim; regula deniq; S. Columbani in decem tantùm capita digeſta eſt; Ex quibus patet horum Patrum inſtitutiones monaſticas verè, ac rigoroſè regulas nun-

cupandas eſſe, non minùs, quam Auguſtinianam noſtram, ridiculum enim eſſet aſſerere, cæteras Monachorum leges eſſe conſtitutiones, Auguſtini verò ſtatuta vnicè Regulæ nomen mereri. Fruſtra ergò Auguſtiniani Scriptores inſignia quæquæ Galliarum cœnobia noſtræ genti aſſerunt, quòd vna tantùm in Gallijs ante Benedictinam S. Auguſtini Regula regnaret.

Vereor tamen, ne Lerinenſibus extra Auguſtinianæ Reipublicæ confinia deportatis tantum mihi inuidiæ apud noſtrates conflem, quantum ſibi laudis alij comparaſſe putant, qui omnia Galliarum monaſteria in rei noſtræ cenſum ſatis confidenter retulere; Quare ne quid per me gens noſtra detrimenti ſubeat, inſulæ Lerinenſis, vt queruntur, damna longè plurium in continenti coloniarum, & quidem nobiliſſimarum acceſſione compenſabo. Etenim Agaunenſes Monachos, qui ſæculo quinto in Gallijs exorti ſunt, Auguſtinianos fuiſſe non vana illa de vnica in Gallijs ea ætate S. Auguſtini regula vigente, ſed ex eorundem ſtatutis, quæ vniuerſam Sancti Patris regulam ad verbum exhibent, ſolidè euincam, indeq; etiam inſigne Iurenſium Monachorum inſtitutum, ex quo Agaunenſes deriuarunt, eidem noſtræ familiæ aſſeram. Vbi Rhodanus tenuior adhuc à fontibus ingenti aquarum fragore inter montium anguſtias in Lemanum lacum procurrit, breuior ſanè planiries procul ab Octoduro alpium Graiarum vrbe M-P. XII. aperitur, Agaunus incolis locus nuncupatur, ita enim ſaxum priſco vocabulo Galli appellabant. Locus exactè deſcribitur in actis S. Mauritij, ac Thebæorum militum, qui ibidem paſſi ſunt; *Legio Thebæa præteriens Octodurenſe oppidum ad locum, cui Agauno nomen eſt, celeriter properauit, ut XII. millium ſpatio ab Octoduro ſeparata neceſſitatem committendi ſacrilegij præteriret; Agaunum accolæ interpretatione Gallici ſermonis ſaxum dicunt; Quo in loco ita vaſtis rupibus fluminis rurſus arctatur, ut commeandi facultate ſubtracta, conſtratis pontibus uiam fieri itineris neceſſitas imperaret*. Vndique tamen imminentibus ſaxis parvus quidem, ſed amœnus irriguis fontibus campus includitur. In hac verò anguſta planitie parvus vicus antiquitus extructus fuit, quem Tornatam, ſeu Tornadam incolæ appellarunt. In itinerario Antonini diſtare legimus ab Octoduro *Tornadam M-P. XII.* vt planè intelligamus Tornatam apud Agaunum ædificatam. Ioſeph Simlerus, qui Valleſiam diligentiſſimè deſcripſit, libro primo hæc habet: *Sub Octoduro ad ſiniſtram Rhodani hi uiculi ſequuntur Iuuiana, Seruantia, Veroſa, mox Tarnadæ oppidum, Tarnadæ autem Antoninum ſecuti oppidum hoc nominamus, ueterum plerique Agaunum nominarunt*; Quare Agaunum, & Tornatam ex hoc ſolummodò diſtinguuntur, quod Agaunus ſitum, Tornata oppidulum inibi conditum ſignificat. Celebre verò monaſterium à Sigiſmundo Burgundionum Rege apud Tornatam extructum tradit laudatus Simlerus: *Sigiſmundus Rex Burgundionum Maximi Geneuenſis, Theodori Sedunenſis, & aliorum Epiſcoporum oratione impulſus eodem loco in honorem Martyrum cœnobium celebre conſtruxit, oppidulum Tarnadæ iuxta poſitum mœnibus ampliatis cœnobio coniunxit*. Scribit hoc ipſum eiuſdem ſæculi authot Marius Auenricenſis in Chronico ad annum 515. *Florentio, & Anthemio Conſſ. monaſterium Acauno à Rege Sigiſmundo conſtructum eſt*. Verùm ex actis S. Seuerini Abbatis Agaunenſis, ſeu Tarnatenſis conſtat inſigne illud cœnobium ante annum quingenteſimum extructum fuiſſe, nam cum Clodoueus Magnus Francorum Rex, qui *iam per annos uigintiquinque* regnarat, inſanabili morbo laboraret, Tranquillinus Medicus

his

his Regem alloquutus eſt: *Eſt ſanè in ſacroſancto Agaunenſium monaſterio, vbi pretioſus Chriſti Martyr Mauritius requieſcit, Abbas, & Sacerdos vir quidam moribus, & vita laudabilis Seuerinus nomine &c.* cap. 1. num 5. apud Bollandum die 11. Februarij. At Clodoueus circa annum 480. regnum indeptus eſt, quare anno regni XXV. nempe circa annum 505. florebat Tarnatenſe monaſterium ſub Seuerino Abbate. Præterea cum iuſſu Sigiſmundi Regis anno 515. S. Auitus Viennenſis vna cum collegis nouam pſallendi formam Tarnatenſibus præſcriberet, ſacram concionem idem recitauit, cuius tantum titulum è Thuanis ſchedis vir diligentiſſimus Sirmondus pag. 158. S. Auiti epiſtolis, ac poematibus inſeruit, eſt vero talis: *Homilia VII. dicta in baſilica Sanctorum Agaunenſium in innouatione monaſterij ipſius &c.* Ex quibus patet, non quidem eo anno Tarnatenſe cœnobium primitus extructum, ſed iugis, nullaque vnquam hora interpolatæ pſalmodiæ inſtitutione ſanctiorem in formam reſtitutum. De S. Hynmemodo, qui primus anno memorato 515. Tarnatenſe monaſterium rexit, hocce fragmentum ex memorato codice exhibet Bollandus in prolegomenis ad vitam S. Seuerini: *Pſallendi interim vel ſubſiſtendi regula inſtituta S. Hynmemodo à cœtu Epiſcoporum, qui illuc ad conſtituendum monaſterium uenerant, traditur.* Plerique tamen Tarnatenſe monaſterium à Sigiſmundo Burgundionum Rege fundatum exiſtimarunt, quod ille & nouis ædificiis auxit, redditibus locupletauit, iugique pſalmodia inſtituta ſanctiùs reformandum curauit. Sammarthani tomo 4. Galliæ Chriſtianæ tabulas donationis ab eodem Rege peractæ recenſent, vbi & nobiles Epiſcopi, qui interfuere, nominantur, ſed de regula tunc vel veteri firmata, vel noua inducta nihil aſſeritur.

De Tarnatenſium, ſeu Agaunenſium Monachorum regula hæc ſcribit vir eruditiſſimus Haeftenus tract. 5. diſquiſit. Monaſt. XI. *Qualis uerò regulæ huius fuerit obſeruantia, nuſquam legere me memini*; Sed Lucæ Holſtenii V. C. diligentia Tarnatenſis Regula tandem innotuit, illam enim vnà cum reliquis à Sancto Benedicto Annianenſi collectis publicauit. Hunc titulum præfert: *Incipit regula Monaſterij Tarnatenſis*; In tria, & viginti capita digeritur, & S. Auguſtini regulam ad verbum exſcriptam continet, quod Lectorum commoditati conſulens paucis oſtendo, eandem cum Auguſtiniana, quo pacto vtraque in capita ab Holſtenio diſtincta fuit, conferendo. Caput XIV. regulæ Tarnatenſis conflatur ex capite primo, ſecundo, & tertio regulæ Auguſtinianæ. Caput XV. Tarnatenſium vnit quartum, & ex parte quintum noſtræ regulæ. Caput XVI. conformia tradit poſteriori parti capitis quinti regulæ Auguſtinianæ. Caput XVII. eſt apud S. Auguſtinum ſextum, ac ſeptimi prior pars. Caput XVIII. reliquam ſeptimi, & priorem octaui Auguſtinianæ regulæ reddit. Caput XIX. componitur ex nono, decimo, & vndecimo laudatæ regulæ. Caput XXI. & duo priores verſus capitis XXII. ſub vnico decimotertio Auguſtiniano continentur: at omiſſum eſt caput duodecimum regulæ Auguſtinianæ, quia inibi de lotione in balneis agitur, quæ tempore S. Auguſtini omnibus etiam ſanctioris inſtituti viris, immò & fœminis ſanitatis ſeruandæ gratia familiaris erat, ſed paulò poſt apud Monachos, dein apud reliquos Chriſtianos obſoleuit; reliqua pars capitis eiuſdem XXII. conſtat ex capite 15. & 16. itemque initio 19. Auguſtiniani canonis; Nam media tria capita Auguſtiniana, quòd explicationes tantùm viſa fuerint capitis 15. conſultò omiſſa fuere à Tarnatenſibus;

Caput XXIII. quod & poſtremum eſt regulæ Tarnatenſium, exhibet ad verbum caput 20. 21. 22. 23. & 24. Auguſtinianæ regulæ, quo tandem & ipſa concluditur. Volo hic tamen finem Tarnatenſium Patrum apud Agaunum regulæ recitare: *Vt autem uos in hoc libello tanquam in ſpeculo poſsitis inſpicere, ne per obliuionem aliquid negligatis, ſemel in ſeptimana nobis legatur. Et ubi uos inueneritis ea, quæ ſcripta ſunt facientes, agite gratias Deo bonorum omnium largitori: ubi autem ſibi quiſque ueſtrum uideat aliquid deeſſe, doleat de præterito, caueat de futuro, orans ut debitum dimittatur, & in tentationem non inducatur.* EXPLICIT REGVLA TARNATENSIS. Atque idem eſt Auguſtinenſium Eremitarum regulæ terminus.

Priora capita regulæ Agaunenſium Monachorum, quæ in regula Auguſtiniana non reperiuntur, agunt de modo recipiendi Tyrones, recitandi diuinam pſalmodiam, diſtinguendi horas precibus, atque operibus deſtinatas, de quibus in Auguſtini regula ſiletur; ſed certum eſt S. Patrem Africanis ſuis Monachis illis etiam de rebus leges tuliſſe: nam cap. 4. ait: *Orationibus inſtate horis, & temporibus conſtitutis*, erant ergo & apud Auguſtinianos ſtata orandi tempora, quæ nobis ſpecialibus decretis à regula diſtinctis indicuntur. Rurſus Auguſtinianos in Africa Monachos antiquitus vitam manuum labore tranſegiſſe certum eſt, quare quò omnis confuſio tolleretur, debito in omnibus ordine ſeruato, conſtat ſpecialia ſtatuta S. Auguſtinum de faciendo opere ſuis Monachis præſcripſiſſe, quæ tamen intercidere.

Cæterùm ex laudata Tarnatenſium, ſeu Agaunenſium regula duo colliguntur. Primum eſt, monaſterium illud initio non fuiſſe Clericorum Regularium Auguſtinenſium, qui anno tantùm 1150. ibidem primùm apparuere, teſte Bollando in prolegomenis laudatis ad vitam S. Seuerini, vbi rem ex antiquis monumentis more ſolito nempe eruditiſſimè oſtendit §. 2. num. 20. Erant illi Monachi Auguſtiniani vt plurimùm parùm literis exculti ruſticanis, atque artificioſis operibus vitam tranſigentes; Nam cap. 8. regulæ hæc legimus: *Sedentes ad menſam lectionem, quæ legitur, cum ſilentio audiant, ſi verò defuerit perſona Lectoris, ad inſtar cibi ſanctarum Scripturarum meditatio ruminetur.* Rarus ergo erat inter illos Monachus literarum gnarus. Additur ibidem: *Arator ſtiuam tenens Alleluia cantet, ſudans meſſor pſalmis ſe auocet, & dum palmitem curuum tondet vinitor falce, aliquid Dauidicum canat. Hæc ſint ueſtra carmina, hæc, ut uulgò aiunt, amatoriæ cantiones, hæc paſtorum ſibilus, hæc inſtrumenta culturæ.* Agriculturæ ergo plerique vacabant. Alij extra Monaſterium quæſtum ibant, nam cap. 11. ſcribitur: *Ea, quæ à Fratribus colliguntur, ſumma cura pro Domini timore conſeruent.* Multi etiam artificioſis operibus deputabantur; hinc cap. 7. hæc lex intimatur: *Vbi artifices operantur, abſque ſupraſcriptis perſonis nullus præſumat accedere.* Alterum verò ex ſuperiùs dictis colligitur, Regulam illam obſeruatam in Monaſterio Agaunenſi ante annum 500. nam cap. 9. tempus pſalmodiæ peragendæ omnibus præſcribitur: *Æſtatis tempore matutinis ex more completis, & Prima dicta OMNES opera, quæ iubentur, aſſumant.* Item: *Poſt horam verò nonam, aut in horto, aut ubi poſcit utilitas uſque ad horam lucernarij OMNES in unum ſolatium commodabunt.* At poſtea anno 515. Sigiſmundo Burgundionum Rege adnitente in Agaunenſi monaſterio iugis die, noctuq; continuata, nec vnquam interrupta pſalmodia inſtituta fuit. Scribit Gregorius Turonenſis de eodem Rege libro 3.

hiſt.

hiſt. Franc. cap. 6. *Ille ad Sanctos Agaunenſes abiens per multos dies in fletu, & ieiuniis durans veniam precabatur, Pſallentium ibi aſsiduum inſtituens.* Aimonius lib. 3. de geſtis Francorum cap. 80. de Guntramno Rege monaſterium inſtituente ait: *Synodum LX. Epiſcoporum aggregari præcipiens, vt ordo pſallendi, qui in loco Sanctorum Agaunenſium temporibus Sigiſmundi Regis ab Auito, & cæteris Pontificibus illius temporis inſtitutus fuerat, in cœnobio, quod ipſe fabricarat, teneretur effecit.* Bona Agaunenſi huic monaſterio à Sigiſmundo Burgundiæ Rege ſumma cum pompa anno 515. legata pridie Kalendas Maias præſentibus ſexaginta Epiſcopis, ac pluribus nobilibus legimus tomo 4. Sammarthanorum, vbi & plurima oppida illius cœnobij Monachis data recenſentur, vt planè artificioſo opere illis vita deinceps nequaquam fuerit tranſigenda.

At cum Agaunenſes Monachi à Iurenſibus Lemano Lacu inter vtroſque ſtagnante deriuarint, atq; eandem iſti pariter Auguſtinianam regulam obſeruauerint, nonnulla etiam de Iurenſibus Monachis ſubdenda ſunt. Sanctus Romanus ſanctioris vitæ deſiderio actus in Iurenſes ſaltus ſeceſſit, atque in loco *Candedeſcone* vulgò nuncupato primum in Sequanorum Gallia monaſterium erexit. Situm exactè deſcribit Anonymus Iurenſis Monachus in vita S. Romani apud Bollandum die 28. Februarij, vbi capite primo ait: *Antè Romanum nullus omnino Monachorum intra ipſam prouinciam religionis obtentu, aut ſolitariam, aut conſortialis obſeruantiæ ſectatus eſt vitam.* Romanum ſecutus eſt in eremum Lupicinus eiuſdem frater, cuius vitam idem Anonymus ſcripſit, & habetur apud Bollandum die 21. Martij. Baronius, ac Torellus vtriuſq; Monachatum recenſent anno 565. integri ſæculi metachroniſmo, cum certum ſit Romanum ante annum 444. plura monaſteria in vicinis regionibus per diſcipulos condidiſſe. Scribit Anonymus cap. 1. num. 5. *Cœperunt exinde venerabilia Patrum examina uelut ex referto apum alueario Spiritu Sancto ructante diffundi, ita ut non ſolùm Sequanorum prouinciæ loca ſecretiora, uerùm etiam territoria longè, latèque ſpatijs diſtincta terrarum diuinæ ſobolis diffuſa gratia monaſteriis, atq; Eccleſiis repleri.* At capite poſteà ſequenti idem de Romano addit: *Audita namque memoratorum fama S. Hilarius Arelatenſis Epiſcopus miſsis in cauſa Clericis beatiſsimum Romanum haud longè ſibi à Veſontionenſi urbe fecit occurrere.* Quod tunc contigiſſe notat, cum Hilarius Celedonium Epiſcopum Veſontionenſem depoſuit, quæ ſanè depoſitio accidit anno 444. vt ex literis S. Leonis Papæ, & ex Scriptore vitæ S. Germani oſtendemus inferiùs cap. 11. Fuere ergo illi Sancti fratres coæui Hilario Arelatenſi, qui anno 449. ad ſuperos tranſijt. Aliam chronologicam notam ſubiiciam ex vita S. Lupicini cap. 3. num. 8. vbi de eodem hæc ſcribuntur: *Hic namque aliquando, quod longæuos forſitan meminiſſe non ambigo, magnam, ac miram abſolutionem fide dicta amico orans in monaſterio vincto in ergaſtulis præſtitit Romæ. Vir quondam illuſtris Agrippinus ſagacitate præditus ſingulari, atq; ad dignitatem militiæ ſæcularis Comes Galliæ à Principe conſtitutus per Ægidium tum Magiſtrum militum callida, malitioſaq; apud Imperatorem arte fuerat obſcuratus, eò quòd Romanis faſcibus lucens barbaris procul dubio fauere, & ſubreptione clandeſtina prouincias à publica niteretur ditione deiicere.* At Ægidij, & Agrippini tempus pluribus chronologicis notis Idatius in chronico illuſtrat, hæc enim habet iuxta editionem Sirmondi Olympiade CCCXI. *Agrippinus Gallus, & Comes, & ciuis Ægidio Comiti inſigni inimicus, vt Gothorum mereretur auxilia Narbonam tradi-*

dit

dit Theudorico. Annum verò ait fuiſſe ſextum Leonis Orientis Imperatoris, & alterum Seueri, qui in Occidente regnabat, Æra Hiſpanica D. quo anno VI. Nonas Martias ab occaſu Solis Luna defecit feria ſexta. Eſt annus omnino 462. quo à 26. Ianuarij currebat ſextus Leonis, & die 19. Nouembris ſecundus Seueri inchoabatur, cum ſecunda dies Martij incidit in feriam ſextam Cyclo Solis XXIII. Lunæ VII. lit. G. qua die exeunte contigit eclypſis, quam eruditè exponit Petauius lib. 8. de doct. temporum pag. 846. Scribit etiam Marius Auenticenſis: *Baſilio, & Bibiano. His Coſſ. pugna facta eſt inter Ægidium, & Gothos &c.* fuit annus 463. Anno verò ſequenti Ægidium obiiſſe Idatius illius temporis Scriptor affirmat, nobilibus etiam caracteribus eundem annum demonſtrans, quòd eſſet ſeptimus Leonis, quando XIII. Kal. Auguſti feria ſecunda Solis eclypſis accidit ab hora tertia ad horam ſextam; Et quidem anno 464. Leonis ſeptimo die 20. Iulii feria ſecunda Cyclo Solis 25. Lunæ 9. lit. E F contigit plenilunium, fuitque Eclypſis hora 7. 52'. 32''. quam laudatus Petauius pluribus deſcribit: Ex quibus patet difficulter cum iis componi, quæ cæteri omnes Scriptores de Ægidio narrant, nempe anno 461. ex Magiſtro militum à Francis eiecto Chilperico Regem electum, plenoſq; octo apud eoſdem annos regnaſſe. Ex his ergo conſtat Lupicinum anno 462. monaſticam vitam egiſſe. At Baronius legens in libro Gregorii Turonenſis Lupicinum cum Chilperico Burgundionum Rege locutum, id de Chilperico, qui in Gallia regnabat anno 565. intellexit, at ille Chilpericus fuit filius Gundiochi Burgundionum regis, cuius filia circa annum 490. Clodouæo nupſit ex Fredegario, & Gregorio Turonenſi tomo 1. Cheſnau. Et quidem ex actis S. Lupicini die 21. Martii cap. 3. habemus, eundem ab audaci viro, ac petulanti coram Hilperico mendacii repræhenſum, quòd ante decem annos Romani apud Sequanos imperii excidium prædixiſſet nondum *in nullo rei triſtis probatione firmata*. Vnde illa prædixit Lupicinus ante annum 446. nam anno 456. ſcribit Marius Auenticenſis: *Ioanne, & Varane Coſſ. Eo anno Burgundiones partem Galliæ occupauerunt, terraſq; cum Galliæ Senatoribus diuiſerunt*. Ex his deduco ante annum 456. colloquium illud inter Ægidium Magiſtrum militum, & Agrippinum S. Lupicino præſente, quod pluribus Monachus Iurenſis ſæpè laudatus deſcribit, contigiſſe; nam poſt illum annum Romani Duces tota Gallia Sequanica excluſi fuerunt. Hæc diligentiùs proſequutus ſum, vt tempus, quo Anonymus ille vitas Romani, Lupicini, & Eugendi Abbatum Iurenſium exarauit, intelligatur, id enim noſtro inſtituto plurimùm congruit, etenim cum dicat, *longæuos* citra dubium meminiſſe eorum, quæ de Agrippino à Lupicino liberato narrabat, circa annum quingenteſimum ſe illa ſcribere oſtendit, annis enim quatuor ferè ac quadraginta elapſis, rectè ſeniores inteſtes appellare poterat. Ex hucuſq; dictis colligitur minùs rectè celebres illos Iurenſium Monachorum Patres Martyrologio Benedictinæ familiæ inſertos, cum integro ſæculo ante S. Benedictum floruerint.

His ergo de tempore Iurenſium monaſteriorum ſtabilitis, probandum nobis eſt, hos ipſos Auguſtinianam Tarnatenſium, ſeu Agaunenſium regulam coluiſſe, nullus autem melior teſtis adduci poteſt, quàm Iurenſis Monachus, qui in præfatione vitæ S. Romani ad Ioannem, & Armentarium Monachos Tarnatenſes hæc habet: *Quamuis ergo Agaunus veſter Gallico, priſcoq; ſermone*

tam

tam primitus per naturam, quam nunc quoq; per Eccleſiam veridica præfiguratione Petri Petra eſſe dignoſcitur, agnoſcat tamen charitas veſtra, & inter pineas, abiegnaſq; Iurenſium ſylvas IPSAM *quondam à Pſalmographo in campis Sylua myſtica ſignificatione repertam, quæ nunc* INIBI *à Sanctis fratribus, ſublato iam præfigurationis enigmate, pediſſequa ſtabilitate calcatur*. Monaſtica ergo regula apud Tarnatenſium Agaunum culta in Iurenſi monaſterio priùs obſeruari cœpta fuit, indeq; Agaunum portata. Rurſus idem Monachus in fine vitæ S. Eugendi Abbatis Iurenſis ſcribit apud Bollandum die 1. Ianuarij: *Inſtituta quoque de formatione Monaſterij* NOSTRI *Agaunenſis cænobij Sancto Marino Presbytero inſulæ Lirinenſis Abbate compellente digeſsimus, deſideria veſtra tam pro iubentis auctoritate Chriſto opitulante luculenter explebunt*. Erant ergo eiuſdem inſtituti Auguſtiniani Eremitæ Iurenſes, & Agaunenſes, ſeu Tarnatenſes, vt potè ſub eandem S. Auguſtini regulam adacti, vnde laudatus Monachus Iurenſis Agaunenſe Monaſterium NOSTRVM iure optimo nuncupauit.

Arbitror Auguſtinianos meos mecum minimè conqueſturos, nam licèt Lerinenſes alterius à noſtro inſtituti fuiſſe oſtenderim, Iurenſes, & Tarnatenſes Monachos in noſtræ Reipublicæ cenſum retuli, quorum colonias longè, latèq; per Galliam propagatas fuiſſe non modò Anonymus ille oculatus teſtis aſſeruit, verùm etiam Gregorius Turonenſis in libro de vitis Patrum cap. 1. ſed Anonymi verba planè repetenda ſunt: *Cœperunt exinde venerabilia Patrum examina velut ex referto apum alueario Spiritu Sancto ructante diffundi, ita vt non ſolum Sequanorum prouinciæ loca ſecretiora, verum etiam territoria longè, latèq; ſpatijs diſtincta terrarum diuinæ ſobolis diffuſa gratia monaſterijs, atque Eccleſijs repleri*. Initio quidem hi Monachi in cellulis hinc inde per Condadeſconenſem ſaltum diſperſis habitabant (mandræ diuiſæ illæ manſiones Syris vocabantur) at Romanus, cum Eremitarum numerus excreuiſſet in cœnobium colligendos eoſdem duxit: audiatur Anonymus cap. 14. num. 21. *Iſte etiam refutato Archimandritarum more, vtiliùs omnes vniuit in medium, deſtructis namque manſionum ædiculis uno cunctos ſecum Xenodochio quieſcere fecit, ut quos etiam cauſa unitæ refectionis una claudebat ædicula, diſcretis quoque lectulis una ambiret & manſio*. Quo anno Iurenſes Eremitæ Auguſtiniani eſſe cœperint, incertum eſt, paulò poſt S. Auguſtini obitum, qui anno 430. contigit, eorundem initia recenſenda eſſe videntur; etenim anno 444. quando Hilarius Arelatenſis Romanum, ac Lupicinum ad ſe euocauit, iam plura per vniuerſam prouinciam monaſteria condiderant, ſexennium circiter cœnobiorum propagationi dandum eſt; At antequam Lupicinus ad Romanum ſe conferret monaſticam cum fratre vitam inſtituturus, iam plures in Eremo annos Romanus exegerat ſcribente Anonymo cap. 2. num. 4. *Cum ergo in ſupradicto loco multo iam tempore priſci imitator Antonii Romanus uita frueretur Angelica* Lupicinus *germanitate minor* illuc ad fratrem ſe contulit. Octennium ad minus dandum eſt, vt multùm temporis effluxiſſe dicatur. Romanus quinque, & triginta annos natus in eremum ſeceſſit; eundem verò anno 456. non ampliùs ſuperſtitem fuiſſe credo, nam Lupicinum cum Hilperico Patritio, Agrippino Comite, & Ægidio Magiſtro militum pro ſuorum Monachorum, aliorumq; negocijs egiſſe, idem ſcriptor teſtatur. Lupicinus poſt Romanum Monachos rexit, cui S. Eugendus ſucceſſit, qui ſeptem vix annos natus Romano à genitoribus oblatus fuit, de qua re legendus Anonymus

mus cap. 4. de vita Romani, quare ante annum 456. Eugendus trigeſimum ætatis annum exegerat, qui cum annos vixerit ſexaginta quinque, obijt circa annum 490. Anonymus verò ille Iurenſis, qui trium illorum Abbatum vitam deſcripſit morienti Eugendo ſe adfuiſſe teſtatur.

Tarnatenſem regulam ſæpè laudat S. Benedictus Abbas Anianæ in concordia Regularum, longiores etiam ex eadem ſententias exſcriptas ſuæ collectioni inſeruit cap. 2. §. 5. cap. 31. §. 18. cap. 43. §. 16. & 17. vbi Auguſtinianæ regulæ verba leguntur, quod etiam patet ex cap. 47. §. 11. & 59. §. 4. & cap. 61. §. 12. Hugo Menardus in præfatione commentariorum ad collectionem S. Benedicti Anianenſis de regula Tarnatenſi ſcribit: *Quædam ſumit à regula Sancti Auguſtini.* Sed vir eruditus Tarnatenſem regulam nondum ab Holſtenio editam non viderat, nam planè conſtat ex recitata ſuperiùs collatione vniuerſam S. Patris regulam Tarnatenſi illi inſertam.

CAPVT IV.

Theodoti Patriarchæ Antiocheni, ac Theodori Mopſueſteni obitus. De Theodoti Synodo contra Pelagianos. Praylus Antiſtes Pelagium Hieroſolyma exturbat. Neſtorius nouus Antiſtes Conſtantinopolitanus.

AD Pelagianos iterum redeo, vnde inſtituta de Lerinenſium Monachorum initijs, ac ſacris legibus diſſertatio parumper auerterat, etenim ex Gallia in Ciliciam Theodori Mopſueſteni obitus vocat, non vt illi quidem ſacras inferias faciamus, ſed vt Pelagianorum Patroni, & Neſtorianorum Magiſtri ſepulchrum anathemate ſignemus. Poſt illos quinque libros, quos ab eodem contra D. Hieronymum præſertim ſcriptos fuiſſe diximus lib. 1. cap. 9. num aliquid ille poſtea eadem in cauſa ediderit, mihi prorſus incompertum eſt. Quo tempore mortuus ſit, deſignat Theodoretus in calce hiſtoriæ Eccleſiaſticæ: *Eo verò tempore*, inquit, *quo Diuus Theodotus Antiochenam Eccleſiam regebat, moritur Theodorus Epiſcopus Mopſueſtias.* At Theodoti tempus non omnibus certum eſt. Baronius ad annum 411. Num. 69. eo anno Theodotum Alexandro ſuffectum ſcribit, ac poſt ſexdecim annos obijſſe anno 427. Conſentit in Chronologia reformata in tabulis Patriarcharum Antiochenorum Ricciolius. Meus Panuinius in Chronico Eccleſiaſtico Theodoti tempus intra annos 420. & 424. contrahit, & quidem vſque ad annum 424. Theodoti vitam protrahit P. Lupus in notis ad collat. 5. Synodi V. vbi de Theodoreto agit. Sed nulla ex recitatis ſententijs nobis probari poteſt, nam neque ad annum 411. Theodoti Epiſcopatus retrahendus eſt, & planè vltra 424. producendus. Theodoretus, qui magnam vitæ partem Antiochiæ exegit, quique hiſtoriam finiuit, *exitu*, vt ait, *laudatiſſimorum virorum Theodori, ac Theodoti mortis*, dubium ſoluet. Is in vita Zenonis Anachoretæ hæc ſcribit: *Cum primùm enim Imperator Valens fuiſſet de medio ſublatus militare depoſuit cingulum, ac propè, Anthiochiam ſe contulit.* At Valens à Gothis victus occubuit Valente VI. ac Valentin. II. Coſſ. ex Marcellino, Idatio, alijſque nempè anno 378. die IX. menſis Auguſti. Zeno verò ex milite Eremicola quadraginta, & ampliùs annos auſteram vitam duxit. Eum Theodoretus viſitauit miratus,

quòd

quòd *in tam profunda philoſophia tanta eſſet modeſtia, ac moderatione uir ſenex, quadraginta enim annis perpetuis uerſans erat in monaſtica exercitatione*. Itaque attigit annum 418. poſtea recenſet Theodoretus quid cum Alexandro Epiſcopo idem Zeno egerit, his verbis: *Accerſito itaq; ciuitatis Antiſtite, is autem magnus erat Alexander &c. Quoniam iubeor migrare ex hac uita, te earum* ſc. facultatum, quas inteſtatus olim reliquerat, *conſtituo diſpenſatorem, qui es & Pontifex, & pontificatum ex lege optimè geris*. Itaque Alexander vltra annum 418. fuit Epiſcopus Antiochenus. Extat epiſtola Theodoreti ad Dioſcorum, in qua egregiè anni Theodoti Epiſcopi traduntur: *Sex enim*, inquit, *annos ibi ego docens tempore B. mem. Theodoti Antiocheni Epiſcopi, qui tum uitæ ſplendore polluit, & fulſit, tum etiam diuinorum dogmatum cognitione; Alios deinde tredecim annos tempore B. Ioannis &c. Præter hac iam ſeptimus agitur annus, quo Deo dilectiſsimus Archiepiſcopus Domnus ſedit*. Baronius ad annum 444. Num. 19. eo anno contendit ſcriptam à Theodoreto illam epiſtolam, ſed planè ſcripta eſt anno 447. cum poſt biennium depoſitus fuerit Domnus in Pſeudo-Synodo Dioſcoriana cum ſediſſet annos nouem.

Refert Photius codice 52. epiſtolam Siſinnij C-P. & Theodoti Anthiocheni ad Epiſcopos Pamphiliæ cum hac inſcriptione: *Siſinnius, ac Theodotus & vniuerſa S. Synodus, quæ Dei gratia in magna vrbe Conſtantinopolitana coacta eſt conſecrandi gratia Dei amantiſsimi Epiſcopi Siſinnij*. At Siſinnius conſecratus eſt Epiſcopus poſt obitum S. Attici anno 526. die 28. Februarij ex Socrate lib. 7. cap. 26. Ex his moritur Theodotus anno 427. Siſinnio Conſtantinopoli ſedente, qui nondum biennio exacto 24. Decembris Hierio, & Ardabure Coſſ. anno eodem 427. deceſſit. Hinc Photius codice 31. agens de Theodoreto mortuum Theodotum ſcribit, *quando Conſtantinopoli ſacrorum Antiſtes Siſinnius fuit*. Anno ergo 421. mortuo Alexandro ſacris Antiochenorum præſidere cœpit Theodotus; nam ſex illos tantùm annos in ea ſede vixiſſe ex Theodoreto colligitur. Neque quis reponat, Theodoretum ſex illos tantùm annos Theodoti numeraſſe, quibus eodem Antiſtite viuente in Antiochena Eccleſia catacheſim ipſemet docuit, quaſi antea ſederit ibidem Theodotus, cum nondum Theodoretus Antiochiæ ſacras literas explanaret; Nam ſcribit ſuperſtite adhuc Alexandro ſe ad Zenonem viſitationis officia perſoluturum veniſſe, à quo cum benedictionem peteret diſceſſurus, *ille recuſabat*, inquit, *ſe ipſum priuatum quidem, nos autem milites appellans, tunc enim ſacros codices legebam populo Dei*; Quare etiam ſub Alexandro ſacras literas Theodoretus interpretabatur.

Inter cætera, ob quæ idem Theodotus nobis commendandus venit, reponenda eſt Synodus, quam contra Pelagianos celebrauit, cuius rei teſtem habemus luculentiſſimum Marium Mercatorem in Commonitorio ad Theodoſium iuniorem, cuius verba antequam referam, res eſt altiùs repetenda. Cum Pelagius Hieroſolymis à Ioanne Epiſcopo abſolutus fuiſſet tanquam ab omni hæreſi immunis, Catholici id ægrè ferentes ad Eulogium Cæſareenſem Antiſtitem totius Palæſtinæ Primatem appellarunt. At ille Dioſpoli prouinciæ Synodum coegit, in qua Pelagius ſubdola arte ſe ſe Catholicæ doctrinæ aſſertorem venditans iterum abſolutionem ſuffuratus fuit, de quibus lib. 1. cap. 7. & 8. fuſiùs diximus. Vti verò Hieroſolymitanus Antiſtes Metropolitæ Cæſareenſi ſuberat, ita hic Patriarchæ Antiocheno totius Orientis ſupremo Exar-

cho ſubiectus erat, ad quem quæcumque cauſarum Hieroſolymis, tum Cæſareæ iudicata, iterum iudicanda referri poterat. Scribit iſta diſertè Hieronymus in epiſtola aduerſus errores Ioannis Hieroſolymitani; *Ni fallor*, inquit, *hoc tibi decernitur, vt Palæſtinæ metropolis Cæſarea ſit, & totius Orientis Antiochia; Aut igitur ad Cæſareenſem Epiſcopum referre debueras, cui ſpreta communione tua communicare nos noueras, aut ſi procul expetendum iudicium erat, Antiochiam potius literæ dirigendæ.* Ex quibus patet error palmaris Hincmari, ac Theodori Balſamonis exiſtimantium ex ſeptimo canone Nicæno Hieroſolymitanum Epiſcopum erectum in Primatem, aut Patriarcham, inde enim ſolummodò primus eidem poſt Metropolitam Cæſareenſem locus decernitur; in Synodo enim Dioſpolitana anno 415. primo loco tanquam Præſes ſedit Eulogius Metropolita Cæſareenſis, cui proximus venit Ioannes Hieroſolymitanus, vt patet ex S. Auguſtino lib. 1. con. Iul. cap. 5. & 7. Iuvenalis, qui tertius à Ioanne memorato Hieroſolymitanam Eccleſiam rexit, à Cæſareenſis Metropolitæ iure primùm ſe ſubduxit. Cum ergo Pelagius rectæ fidei profeſſor à Ioanne Hieroſolymitano, iterumque ab Eulogio Metropolita Cæſareenſi iudicatus fuiſſet, ad Theodotum totius Orientis Patriarcham appellationem iterum Orthodoxi interpoſuere; ille verò coacta Antiochiæ Synodo Pelagium vti hæreticum lata ſententia damnauit. Audiatur Mercator: *Adhuc etiam Hieroſolymis conſtitutus Pelagius accuſatus apud Synodum, & primò quidem tergiuerſando ambiguis quibuſdam ſe profeſſionibus tegens, & proſequens dubia, vel reſpondens illam tunc videtur Epiſcoporum audientiam deluſiſſe, ſed poſtmodum euidenter deprehenſus inſiſtentibus accuſatoribus, a poſteriore Synodo; cui ſanctæ memoriæ Theodotus Antiochiæ præſedit Epiſcopus, atque detectus, à ſanctis quoque, ac venerabilibus Hieroſolymorum locis eſt deturbatus, eiuſdemque Sancti Theodoti ad reuerendiſſimum vrbis Romæ Epiſcopum, & ſanctæ recordationis Prayli Hieroſolymitani Epiſcopi miſſa reſcripta teſtantur, quorum exemplaria ad documentum habemus in manibus.* Ex quibus liquet Praylum, qui anno 417. ad Innocentium Papam pro Pelagio literas miſerat, eiuſdem poſtea erroribus, quos hæreticus mille fucis dudum obduxerat, probè cognitis, illum ex Hieroſolymitana diœceſi expuliſſe; hæc verò ab anno 421. qui acceptæ à Theodoto ſedis primus numeratur, contigere; Quò ſe Pelagius inde eiectus receperit, incertum eſt.

Sedente Antiochiæ Theodoto Theodorum Mopſueſtenum magnum Pelagianæ ſectæ patronum extremum diem clauſiſſe ex Theodoreto proximè laudato diximus, quoto verò anno ſexennij, quò vixit Theodotus Patriarcha, obierit Theodorus; non conſtat: ſatis probabiliter ex memorato Scriptore deducitur, deceſſiſſe Mopſueſtenum propè annum 427. nam ſcribit ſe hiſtoriæ finem imponere *exitu laudatiſſimorum virorum Theodori, ac Theodoti mortis*, vt palam ſit, eodem ferè tempore vtrumque viuendi finem feciſſe.

Vixit Theodorus Mopſueſtenus, teſte eodem Theodoreto, in Epiſcopatu annos triginta ſex. Ingenio fuit adeo fœcundo, vt decem mille eundem libros exaraſſe teſtatus ſit Ioannes Antiochenus in epiſtola ad S. Cyrillum: *In Epiſcopatu defunctus agonibus autem aduerſus Arianos, & alios hæreticos decem millibus per omnem ſuam vitam decoratus eſt.* Hoc poſtea Schiſmatici, qui contra V. Synodum pro Theodoro conſpirarunt, ſolebant plenis buccis exaggerare, vnde ſunt illa eoſdem corrigentis S. Pelagij Papæ verba in epiſtola vlti-

ma

ma ad Epiſcopos Hiſtriæ. *Ecce quales pluſquàm decem millia librorum Theodorus ſcripſiſſe perhibetur. Penſate quæſo, ſi non tanto acriora tormenta promeruit, quanto pluriora conſcripſit.* Multæ ſanè hæreſes ex illius libris referuntur collat. 4. Synodi V. ac in conſtituto Vigilij Papæ. Ibi inter cætera docuit: *Adam mortalem factum communi cæteris beluis conditione*, quæ capitalis hæreſis Pelagij fuit. Vidimus Pelagium ſuos diſcipulos ſecretò docuiſſe, multùmq; curaſſe, ne ipſius dogmata in vulgus ſpargerentur, laudata ſunt verba S. Hieronymi in epiſtola ad Cteſiphontem contra Pelagium: *Noſti enim quid intrinſecus diſcipulos tuos doceas, aliud ore commemorans, & aliud cælans conſcientia; nobiſq; alienis, & indoctis loqueris per parabolas, tuis autem myſteria confiteris.* Eadem arte vſus eſt Theodorus, de quo hæc ſcribit Rabbulas Metropolita Edeſſenus ad S. Cyrillum: *Alios autem laqueos in ſcriptis ponebat, qui in principijs quorundam eius codicum anathemate circumcludebat inſpicientem, non manifeſtare alijs ſcripta ſua.* Collat. 5. Synodi V. Hunc Rabbulam laudat eximiè Cyrillus, & plura de eo dabimus alibi. Cæterùm tanta librorum Theodori multitudo non ad paucitatem, ſed ad nihilum ferè redacta eſt illos perſequentibus Imperatorum edictis. Nuſquã tamen peiùs locutus eſt, quàm in poſtremis ſcriptis de Incarnatione: audiatur Heſychius Hieroſolymitanus in Eccleſiaſtica hiſtoria hæc de Mopſueſteno memoriæ prodens: *Senectute iam cana debilitatus, ſed minima pietatis ſcintilla, ſi qua fortè in eo fuiſſet, inueterata, libros componere aduerſus Domini Dei apparitionem præſumpſit.* In Synodo V. memorata. Plures verò eo de argumento libros ſcripſiſſe patet, nam illius errores Synodus produxit *ex libro quartodecimo de Incarnatione*. In his Neſtorianam, ac Pelagianam hæreſim tradidit; docuit enim inquit Heſychius, *Hunc non incarnatum Verbum, ſicut Euangelicis vocibus edocti ſumus, ſed hominem per vitæ prouectionem, & paſsionum perfectionem coniunctum Deo Verbo.* Plus ſanè nocuit Theodorus mortuus, quam viuens; nam ſuperſtes quidem vnus tantùm inſertis ſuis libris erroribus Eccleſiæ non modicam perniciem intulit, at mortuus mille doctiſſimorum Patrum dexteras pro ipſius nomine defendendo armauit, Synodos Synodis obiecit, atq; in quæſtione facti Apoſtolicam Sedem à ſe ipſa diſſentientem fecit, vti fuſiùs altero volumine dicetur.

Ne ob Theodori mortem ſtrenuo patrono amiſſo Pelagiani animos deſponderent, Neſtorius eorundem patrocinium ſuſcepit anno 428. Theodoſij Imperatoris opera Eccleſiæ C-P. præfectus. Etenim cum ante biennium mortuo Attico ingentes in vrbe regia tumultus fuiſſent, nonnullis Philippum, multis Proclum, pluribus Siſinnium in Antiſtitem poſtulantibus. Imperator Siſinnio, qui tunc cæteris prælatus fuerat, poſt biennium defuncto, ab Antiochena Eccleſia Epiſcopum petijt, vnde olim à Patruo Ioannes Chryſoſtomus adſcitus fuerat, cumq; Neſtorius in ore omnium verſaretur, idem C-P. Antiſtes electus fuit. Hic Theodori Mopſueſteni dudum fama permotus ad eundem ſe contulerat, à quo & praua doctrina imbutus fuit: Scribit hæc Euagrius Epiphanienſis lib. 1. cap. 2. *Apud Theodorum in Mopſueſtia degens Neſtorius audita illius doctrina pietatis naufragium fecit.* Hinc S. Cyrillus non vno loco Neſtorio obijcit, quòd Theodorum magiſtrum audiuerit; In epiſtola ad Acacium Melitenum ait: *Nec enim Theodorus Neſtorij fuit diſcipulus, ſed iſte illius, & velut ex vno loquuntur ore, & vnum malæ doctrinæ ex ſuo corde euomunt venenum.* Longè

Anno CCCCXXVIII

verò peiùs de Chriſto Domino Theodorum, quàm Neſtorium ſenſiſſe, idem Cyrillus teſtatur in epiſtola ad Clericos, & Lamponem: *Tranſilientes autem*, ait, *ad Theodori codices de Incarnatione factos, in quibus multò peiores Neſtorij blaſphemijs poſitæ ſunt; Pater enim fuit Neſtorij perfidiæ, &c.* Neſtorium ex *Germania oriundum* ſcripſere Ripamontius lib. 6. hiſt. Eccleſiæ Mediolanenſis, Ricciolius tomo 3. Chronol. refor. par. 3. in catalogo hæreticorum, & collectores Concil. edit. regiæ in notis ad Epheſinam Synodũ, alijſquè; ſed errant, nam Germaniciæ natus fuit teſte Socrate lib. 7. cap. 29. de qua vrbe ſcribit Theodoretus lib. 2. cap. 25. *Germanicia vrbs ſita eſt in finibus Cilicum, Syrorum, & Cappadocum, cenſeturq; in Euphratenſi prouincia.* In itinerario Antonini plures viæ recenſentur à Germanicia vſque Edeſſam, & in Synodo Chalcedonenſi actione 3. publico Patrum nomine cum quibuſdam alijs miſſus fuit ad vocandum Dioſcorum Alexandrinum *Ioannes Germaniciæ ciuitatis Orientalis*. Cæterùm Neſtorius ſuis coloribus affabrè exprimitur à Theodoreto ipſius quondam defenſore in epiſtola ad Sporacium: *Fuſca veſte indutus, triſtis incedens, ſtrepitus forenſes declinans, pallore corporis continens videri affectans, libris domi vt plurimùm incumbens, & quietè ſecum habitans. Hoc habitu, & hac ſimulatione populum ineſcans magnam ætatis partem tranſegit, Chriſtianus potius videri, quàm eſſe ſtudens.* Neſtorius eadem die, qua conſecratus eſt Epiſcopus, quæ fuit Kal. Aprilis Felice, & Tauro Conſſ. per Anaſtaſium presbyterum, quem Antiochia ſecum adduxerat, vniuerſam regiam vrbem pro concione turbauit, dicente diſcipulo Virginem nequaquam Deiparam poſſe appellari. Neſtorius tamen peccatum originale fatebatur, in quo à Magiſtro Theodoro diſceſſit; vnde Celeſtinus hæc ad eundem perſcripſit: *Legimus, quòd de originis uitio rectè ſentias, quodquè naturam ipſam culpa obſtrictam non neges, & quòd eam tandem exactum debitum iuſtè exſoluere doceas, quod à debitrice generatione ortum trahit.* Et ex hac parte contra Pelagianos ſtetit; Num verò ſenſerit, purum hominem ingenitis naturæ viribus, an verò diuinæ gratiæ auxilijs fultum meruiſſe affectiuam vnionem cum Verbo, in medio relinquo. Scribit de Neſtorianis Photius Cod. 54. *Aſſerunt, quandoquidem noſtræ Chriſtus naturæ ſit particeps factus, & Deus omnes homines ſimiliter ſaluos fieri velit, vnumquemlibet etiam per arbitrij libertatem proprium peccatum corrigere, & Deo dignum ſe facere; idcircò non genitum eſſe Verbum, ſed eum, qui ex Maria natus eſt ob naturalis voluntatis dignitatem habuiſſe Verbum concomitans cum ſola iſta nobilitate, & eadem appellatione communicaret cum ratione filiationis.* Quare Neſtorij diſcipuli Pelagianum dogma ſorbuerunt, Magiſtro interim palàm Pelagij paradoxa non adſtruente; hic enim ex literis Zoſimi ad Alexandrum Patriarcham Antiochenum, itemq; ex Synodo Theodoti eiuſdem vrbis Antiſtitis, cui & ipſe tunc Presbyter interfuit, eadem damnata cognoſcebat.

CAPVT V.

Semipelagiani ab Auguſtino, & Proſpero confutati. Quàm honorificè uterq; de eiſdem loquatur. Germanus Antiſiodorenſis, ac Lupus Trecenſis à Synodo Gallicana in Britanniam contra Pelagianos delegantur.

Anno CCCCXXIX Nterea Semipelagiani in Gallijs ducibus Caſſiano, ac Monachis Lerinenſibus ſententiam S. Auguſtini de gratuita prædeſtinatione tum ad fidem, tum,

tum ad gloriam acerrimè inſequebantur. Paſſim cuncti in illorum ſententiam pedibus ibant, atq; vbiq; Auguſtinus vti nouorum dogmatum aſſertor traducebatur; nam, vt ſcribit Proſper, Auguſtini libros contra Pelagianos editos non in omnibus recipiebant, ſed *contrarium putabant Patrum opinioni, & Eccleſiaſtico ſenſui, quicquid in eis de uocatione electorum ſecundùm Dei propoſitum diſputauerat*. Delato verò in Gallias aureo S. Doctoris libro de correptione, & gratia, quo Africanos Semipelagianos Adrumeti exorientes ſuffocauerat, nouis veluti plagis percuſſi hoſtes auerſiores longè euaſere. Eorum ſententiam ita deſcribunt Proſper, & Hilarius in literis ad Auguſtinum. Prædeſtinationem ante præuiſa merita ex mero Dei beneplacito, & lapſis curam reſurgendi adimere, & Sanctis occaſionem teporis afferre, eò quòd vtraq; parte ſuperfluus ſit labor, ſi neq; reiectus in gloriam vlla induſtria poſſit intrare, neq; electus vlla negligentia inde poſſit excidere. Remoueri omnem induſtriam, tolliq; virtutes, ſi eo pacto diuina conſtitutio humanas præueniat voluntates, ac ſub prædeſtinationis nomine fatalem neceſſitatem induci. Poſſe homines proprijs viribus quærendo, pulſando, petendo diuinam opem promereri; Paratam omnibus æqualiter ſalutem, quantùm ad Deum pertinet, at ab his apprehendi, qui Deo ſponte crediderint, & auxilium gratiæ merito credulitatis acceperint. Poſtremò moleſtè ferebant ita diuidi ab Auguſtino donum perſeuerantiæ, quæ tunc primo homini data eſt, vel nunc omnibus datur, vt ille acceperit perſeuerantiam, non qua fieret, vt perſeueraret, ſed ſine qua per liberum arbitrium perſeuerare non poſſet: nunc verò Sanctis ad regnum prædeſtinatis non ſolùm dari illud adiutorium, ſine quo perſeuerantes eſſe non poſſint, ſed tale, vt non niſi perſeuerantes ſint. Hæc illis ſententia ſtabat. Sed non deerant in Gallijs, qui Auguſtini, immò diuinæ gratiæ partes aduerſus Semipelagianos defendendas ſuſciperent. Horum Princeps fuit Proſper Aquitanus, qui in Europa Africani noſtri Doctoris veluti vices ſuſtinens vnum ſe vniuerſis hoſtibus oppoſuit, ac luculentiſſimis ſcriptis eorundem furorem non ſemel compeſcuit. Huic ſocium ſe dederat Hilarius Auguſtini quondam in Africa diſcipulus, qui vulgò Arelatenſis dictus eſt, ſed an ab aliquo, qui cum eiuſdem nominis Epiſcopo Arelatenſi illum confuderit, ea illi patria data ſit, in incerto eſt. Quantos verò Auguſtinus in Gallijs ſectatores habuerit, non vna videtur Proſperi ſententia; Etenim in epiſtola ad Auguſtinum paucos ſanè illos fuiſſe teſtatur his verbis: *Nec facilè quiſquam præter paucos perfectæ gratiæ intrepidos amatores tantis ſuperiorum diſputationibus auſus eſt contraire*. Alibi verò in epiſtola ad Rufinum Auguſtini ſectatores plurimos fuiſſe ſcribit. *In his ipſis locis, in quibus aduerſus eum*, nempè Auguſtinum, *querimonia concitatur, eſſe propitio Deo plurimos, qui ad perceptionem Euangelicæ, Apoſtolicæq; doctrinæ ſaluberrimis eius diſputationibus imbuuntur, & quotidie in membris corporis Chriſti, in quantum ea ipſe multiplicat, dilatantur*. Plurimi S. Doctoris ſententiam ſequebantur, qui tamen cum ijs, qui eandem reijciebant, comparati pauci cenſebantur, adeò Caſſiani ſectatorum opinio præualebat. Sanè Proſper aduerſariorum Auguſtini auctoritate, atq; vulgari de eiſdem opinione penè ſe obrutum fatetur in epiſtola ad Auguſtinum. Ita ibi loquitur: *Poſſumus quidem ad credendum eſſe conſtantes, ſed ad auctoritatem talia ſentientium non ſumus pares, quia multùm nos & uitæ meritis antecellunt, & aliqui eorum adepto nuper ſummo Sacerdotij ho-*

ij honore ſupereminent. Quibus planè deſignat Hilarium Monachum Lerinenſem nuper electum Epiſcopum Arelatenſem. Proſper verò, ac Hilarius inito conſilio Auguſtinum de ijs, quæ contra ipſum aduerſarij in Gallijs moliebantur certiorem per literas reddendum decreuere, idq; ſine mora executi ſunt: literarum compendium in fine præcedentis capitis dedimus, leguntur verò epiſtolæ vtriuſq; præfixæ libro de prædeſtinatione Sanctorum tomo ſeptimo. Haſce literas Baronius ſcribit datas Anno 426. ad quem Voſſius etiam acceſſit lib. 6. Hiſt. Pelag. theſi 14. & nuper Aloyſius Torellus in ſæculis Aug. ad eundem annum num. 39. Sed cum in literis Proſperi dicatur Hilarius Epiſcopus Arelatenſis, qui anno 429. ineunte in illius urbis cathedra ſedere cœpit, addatq; idem Proſper aduerſariorum nonnullos *nuper* Epiſcopatum adeptos, apertè eo ipſo anno 429. datas non ambigimus. Verùm aliunde etiam ſententia illa reijcitur; nam anno 426. S. Doctor libros Retractationum inchoauit, quos anno tantùm ſequenti 427. confeciſſe conſentiente Baronio dictum eſt; poſtea quatuor libros operis imperfecti contra Iulianum ſcripſit, ac reliquorum operum retractationem, quam dum proſequitur, literas haſce ex Gallia accipit, quæ lib. 1. cap. 24. ipſius S. Doctoris teſtimonio confirmauimus.

Auguſtinus his acceptis, quæ per Galliam aduerſùs ſuos libros publicabantur, intermiſſis cæteris luculentiſſimam reſponſionem adornauit duobus libris diſtinctam, quos Hilario, ac Proſpero inſcripſit. In horum primo, quem *de prædeſtinatione Sanctorum* nuncupauit, docet Semipelagianos caligare in quæſtione de prædeſtinatione Sanctorum, nec recedere eos à Pelagij ſententia, ſi humani arbitrij viribus initia fidei adſcribant: incrementum certè eiuſdem Deo dare ſuperbiæ eſſe, quaſi vellent priores ſibi partes tribuere, poſteriores Deo. Nil noui ſe obtrudere, ſed quæ Cyprianus, atq; Ambroſius ante docuerant, nempe fidem eſſe à Deo, quod ſe quoq; olim negaſſe fatetur; prædeſtinationem ponere quidem, non autem ſupponere noſtra merita. Deum adeò eſſe iuſtum in aliquibus tantùm prædeſtinandis, vt etiamſi omnes ob originalis culpæ reatum à gloria excluſiſſet, nullo poſſet iure culpari. Neminem vel præmio affici à Deo, vel ſupplicio ob ea, quæ ſi diu vixiſſet, bona, vel mala patraſſet. Prædeſtinationem ſine meritis non ſolum apertè ex Apoſtoli epiſtolis deduci, verùm etiam ex Chriſto Domino præclariſſimo gratuitæ prædeſtinationis exemplari. In poſteriori verò volumine, quod *de dono Perſeuerantiæ* dictum eſt, tradit, perſeuerantiam in bono eſſe donum Dei: gratiam aliquibus à Deo dari, quia miſericors eſt, alijs negari, quia iuſtus eſt. Cur vnus ſaluetur altero pereunte ſecretis Dei iudicijs reſeruari, id tamen euidenter in paruulis apparere. Sententiam de prædeſtinatione ſine meritis non euacuare correptiones, non torporem, non deſperationem incutere, nihil ſe noui procudere, ſed quæ dudum aduerſus Pelagianos in epiſtolis ad Sixtum, ac Paulinum Nolanum, & longè antea in quæſtionibus etiam ad Simplicianum Epiſcopum Mediolanenſem tradiderat. Prædeſtinationem congrua ratione eſſe populis prædicandam. Perſeuerantiam vſq; in finem ſolis prædeſtinatis dari, quorum nullus perit, eorundem numero apud Deum ſtabilito. Hæc quidem ille. Cæterùm hiſce duobus libris diu à Gallicanis Doctoribus contradictum eſt, donec tandem ab Hormiſda Papa laudati pari cum reliquis authoritate, ac reuerentia excepti ſunt, de quibus ſuo inferiùs loco dicetur.

Dum

Dum hæc in Africa ſcribuntur, Proſper à Rufino viro amiciſſimo literas accepit, quibus quid contra ipſum, atque Auguſtinum paſſim ſpargebatur, ſignificabat. Proſper è veſtigio eruditiſſimam epiſtolam repoſuit; Illud erat calumniarum compendium: *Auguſtinum liberum arbitrium penitus ſubmouere, & ſub gratiæ nomine neceſsitatem prædicare fatalem; adÿcientes etiam duas illum humani generis maſſas, & duas credi velle naturas, vt ſcilicet tantæ pietatis Viro Paganorum, & Manichæorum adſcribatur impietas*. Hunc Rufinum Gabriel Vaſquez 1. p. diſput. 91. c. 5. num. 74. ſpiſſo nimiùm errore accepit pro Rufino illo Aquileienſi amicitia, & odio poſtea in Hieronymum ſatis celebri, hic enim iam ante viginti annos in Sicilia occubuerat. Cæterùm ea in epiſtola Proſper totus in præconia ſui Auguſtini effuſus eiuſdem calumniatores ſic perſtringit. *Magna enim gloria ſua humano generi conſuluerint, ſi Auguſtinum ab errore reuocauerint, niſi fortè modeſti homines, nouique cenſores magnorum priùs meritorum ſeni honorabiliter, & miſericorditer parcunt, & ſecuri, quia libros eius nemo vſpiam recipiat, conquieſcunt atque ignouerint. Imò nouerint non ſolùm Romanam, Africanamque Eccleſiam, & per omnes mundi partes vniuerſos promiſsionis filios cum doctrina huius viri, ſicut in tota fide, ita in gratiæ confeßione congruere*. Ex his liquet laudatam epiſtolam ſcriptam eſſe viuente Auguſtino. Ibidem verò reprobans aduerſariorum ſententiam de initio fidei ex viribus naturæ, illaque Apoſtoli *Deus vult omnes ſaluos fieri* con- Timot. 2.
grua explicatione interpretatus hunc epiſtolæ colophonem imponit: *Tu autem dilectißime, & venerandiſsimè mihi frater, ſi verè de his quæſtionibus inſtrui deſideras, ſicut deſiderare te conuenit, ipſis Beati Auguſtini diſputationibus cognoſcendis impende curam, vt in confitenda Dei gratia defæcatiſsimam, ac ſaluberrimam Euangelicæ, Apoſtolicæque doctrinæ intelligentiam conſequaris*.

Scire tamen intereſt, quàm honorificè S. Auguſtinus, ac Proſper de Semipelagianis locuti ſint, non enim illos Auguſtinus hæreticos, ſed fratres, ac dilectores ſuos appellabat, atque inter Catholicos numerabat, licet in aliquo ab ipſo diſſiderent, nempe in aſſerenda gratuita prædeſtinatione ſiue ad fidem, ſiue ad gloriam. Hinc in fine libri de dono perſeuerantiæ ait S. Pater: *Hoc Pelagianis optamus, vt habeant*, ISTIS autem NOSTRIS, *vt pleniùs habeant*. Item: *Oremus dilectiſsimi, oremus vt Deus gratiæ det etiam inimicis noſtris, maximèque* FRATRIBVS, ET DILECTORIBVS NOSTRIS *intelligere & confiteri poſt ingentem, & ineffabilem ruinam, qua in vno omnes cecidimus, neminem niſi gratia Dei liberari*. Et initio ſtatim lib. de prædeſt. SS. *Conſideratis enim literis veſtris videre mihi uideor vos* FRATRES, *pro quibus geritis piam curam, ne teneant poeticam ſententiam, qua dictum eſt, ſpes ſibi quiſque &c. Adhuc quippe in quæſtione caligant de prædeſtinatione Sanctorum*. Et in fine cap. 20. vocat eoſdem BONA INGENIA. Eos verò & Catholicos fuiſſe, & Pelagianum dogma auerſatos his tradit cap. 14. *Quocirca non debent* FRATRES NOSTRI, *qui nobiſcum pro Catholica fide perniciem Pelagiani erroris impugnant, huic Pelagianæ in tantum fauere opinioni &c.* Proſper etiam in epiſtola ad Auguſtinum ait: *Poßumus quidem ad credendum eſſe conſtantes, ſed ad authoritatem talia ſentientium non ſumus pares, quia multùm nos & vitæ meritis antecellunt, &c.* Et antea: *Hoc totúm ab* ISTIS SANCTIS *intentioſiſſimè conclamatur*. Mortuo autem Auguſtino, eiuſque libris à Celeſtino approbatis, cum videret Proſper adhuc Caſſianum, Hilarium, alioſque pertinaciter S. Doctori refragari ſeuerioribus dictis eoſdem excepit; nam *calumniatores*,

Lupos

Lupos occultos, *Hypocritas* illos ignominiæ cauſa appellauit in opere contra Collatorem.

Itaque Hilarius, ac cæteri Epiſcopi, quos *honoribus claros* Proſper dicebat, hoc ipſo anno, licèt in aliquo ab Auguſtino diſſiderent, aduerſus tamen Pelagium miſſa in Britanniam legatione Catholicæ Reipublicæ egregiam operam nauarunt. Huiuſce rei narrationem Conſtantius Presbyter ſuis de vita Germani Antiſiodorenſis commentarijs inſeruit, à quo illam Ado, Beda, cæterique mutuarunt. Agricola quidam, ita enim vocabatur, Seueriani Epiſcopi Pelagiani filius in Britannia Pelagij dogma diſſeminauerat, & teſte Anonymo Scriptore libelli de geſtis Lupi Trecenſis apud Surium die 29. Iulij vniuerſam inſulam ea peſtis infecerat. Seuerianum hunc Epiſcopum cum Seuero Sulpitio nonnulli confundunt, ſed perperam; nam Gennadius cap. 19. de Script. Illuſt. illum quidem tradit in ſenectute à Pelagianis deceptum attamen teſtatur eundem etiam reſipuiſſe: *Hic*, inquiens, *in ſenectute ſua à Pelagianis deceptus*, *& agnoſcens loquacitatis culpam*, *ſilentium vſque ad mortem tenuit*, *ut peccatum*, *quod loquendo contraxerat*, *tacendo penitus emendaret*. Magno in diſcrimine Britannica Eccleſia verſabatur, nam cum Pelagianorum doctrinam recipere nollet, eorum tamen argumentis facere ſatis non poterat, etenim Hæreſis magiſtri in Britannia aderant illis in quæſtionibus longo tempore exerciti.

Celeſtius egerat per amicos apud Celeſtinum Pontificem, vt denuò audiretur, queſtus indiſcuſſa cauſa ſe, ſuoſque à Zoſimo eſſe damnatos. Verùm Celeſtius non modò aduerſantem Celeſtinum expertus eſt, ſed ab eodem vniuerſa Italia eiectus fuit; illum autem vnà cum collegis in Britanniam ſe recepiſſe nonnulli contendunt ex Proſpero in lib. con. Collat. cap. 41. vbi cum illum Italia à Celeſtino pulſum dixiſſet, eiuſdem Pontificis aduerſus Pelagianos geſta proſecutus addit: *Nec verò ſegniore cura ab hoc eodem morbo Britannias liberauit*, *quando quoſdam inimicos gratiæ ſolum ſuæ originis occupantes etiam ab illo ſecreto excluſit Oceani*. Video tamen poſſe etiam iſta accipi, vt originem notent hæreſis, non verò hæreticorum, à quibus primitus illa deriuauit; ſed nec volo, nec vacat de his diſputare. Illud modò certum ſit, Britannias prauo dogmate à Pelagianis infectas, quorum Princeps Agricola teſte Proſpero, qui nec Celeſtium ſubticuiſset, ſi Agricolæ ſuppetias allaturus illuc nauigaſset. Britanni cum per ſe Hæreticos refutare non poſsent, à Gallicanis Epiſcopis ſubſidium implorare decreuerunt. Horum legatione in Gallia intellecta cogitur magna ait Beda lib. 1. hiſtor. Angl. cap. 17. Synodus, quam *numeroſam* etiam Conſtantius lib. 1. cap. 19. appellat, in qua omnium ſuffragijs Germanus Epiſcopus Antiſiodorenſis, & Lupus Trecenſis Legati in Britanniam aduerſus Pelagianos deſtinantur; Hos inter Patres non modò fuit Hilarius, ſed licèt iuvenis ob doctrinæ famam inter primos habitus eſt. Pleroſq; horum Epiſcoporum cnm Semipelagianis ſenſiſſe, atque ea in diſputatione, quæ de prædeſtinatione agitabatur, Auguſtino aduerſatos colligo ex Proſpero in epiſtola ad Auguſtinum hoc ipſo anno exarata, vbi ait *paucos perfectæ gratiæ amatores* eidem adſtipulatos. Alij credent Vaſquio 1. p. diſput. 91. cap. 8. num. 43. dicenti: *Horum Maſsilienſium dux fuit Caſſianus*, *quem ſecuti ſunt per Galliam Epiſcopi ferè omnes ſuæ ætatis*. Hanc Synodum Gallicanam circa autumnum huius anni celebratam deduco; nam Conſtantius lib. 1. cap. 19. vbi de Epiſcopis à Sy-

Synodo in Britanniam deſtinatis ait: *Et quanto neceſſitas laborioſior apparebat, tan-
to eam promptiùs heroes deuotiſsimi ſuſceperunt, celeritatem negocij fidei ſtimulis matu-
rantes*. Ex authore verò vitæ Lupi conſtat eos profectos hyeme incœpta apud
Surium laudatum: *Qui vno*, inquit, *ſpiritu iuncti, & pari voluntate concordes
terribiles Oceani fluctus temporibus hybernis mari ſe committentes, orationum guberna-
culis mitigarant*. Quare cum ſtatim poſt Synodum iter ſuſceperint, ac hyeme
iam incumbente Oceanum transfretarint, exeunte autumno Gallicana Syno-
dus ſoluta eſt. Hanc legationem Britannicam accidiſſe hoc anno 429. author
eſt Proſper in Chronico Conſulibus Florentio, & Dionyſio, & ex ſcriptore vi-
tæ Lupi eruditè idem colligit Baronius, nam Lupum ſub Honorato cœnobium
Lerinenſe petijſſe ſcribit, ac per annum ibidem digiſſe. At Eucherius in ora-
tione de laudibus eremi miſſa ad Hilarium anno 427. vt probabimus cap. 11.
vbi de Vincentio Lerinenſe diſputabimus, ſcribit Lupum Lerinam deſeruiſſe,
cum Trecenſis Eccleſiæ regimen ſuſcepit, qua in dignitate biennio exacto le-
gationem ad Britannos peregiſſe idem Anonymus affirmat, ex quibus manife-
ſtum eſt, eiuſdem legationem hoc ipſo anno 429. contigiſſe. Itaque hyeme
ingruente vterq; Epiſcopus Britannicum iter ſuſcepit; at vix è Gallico littore
in altum nauis euecta eſt, cum fœda tempeſtate oborta vicina naufragijs vi-
debatur, ſed Germani precibus furenti pelago malacia datur; eam verò pro-
cellam à ſe concitatam Dæmones poſtea faſſi ſunt ex Conſtantio lib. 2. cap. 10.
Interim eorum aduentu per inſulam publicato, ingens recti dogmatis aſſerto-
res conſolatio occupauerat, Pelagiani verò latebras quærere, moras nectere,
varia comminiſci, ne publicæ diſputationis aleam ſubirent. Cæterùm cum ex
ſilentio, ac timore ſectam in dies minui cernerent, pleriſque ad Catholicorum
partes tranſeuntibus, pudore, ſimulque transfugarum iactura in publicum
tandem erumpere coacti ſunt, ac publica collatione rem cum Legatis decide-
re. Porrò quo faſtu, ac pompa illi in literariam arenam deſcenderint, fuſiùs
deſcribit Conſtantius in libro 1. de vita Germani cap. 23. libeat ipſius diſpu-
tationis formam eiuſdem verbis audire: *Primo in loco*, inquit, *beatiſsimi Sacerdo-
tes præbuerunt aduerſarijs copiam diſputandi; quæ ſola verborum nuditate diu inaniter
& aures occupauit, & tempora; deinde Antiſtites venerandi torrentes eloquij ſui cum
Apoſtolicis, & Euangelicis tonitruis profuderunt; miſcebatur ſermo proprius cum diui-
no, & aſſertiones violentiſsimas lectionum teſtimonia ſequebantur: conuincitur vani-
tas, perfidia confutatur, ita vt ad ſingulas verborum obiectiones reos ſe, dum reſponde-
re nequeunt, faterentur; Populus arbiter vix manus continet &c.* Inter haſce autem
populi acclamationes Tribunus quidam filiam luminibus orbatam Sanctis
Epiſcopis ſanandam obtulit. Illi verò rei difficultatem obijcere, reos ſe, ac
miraculorum patrandorum gratia indignos conteſtari, Pelagianæ ſectæ Do-
ctoribus, quibus cum diſputabant, tanti prodigij gloriam integram relinque-
re. Pelagiani euentus difficultate perterriti conſcientia ſtimulante Germa-
num etiam, atque etiam rogarunt, vt oculorum vſum puellæ reſtitueret. Ger-
manus, quò mirabili euentu ſuam de diuina gratia doctrinam confirmaret, Di-
uorum reliquias puellæ admouit, cui ſtatim lumen reſtituit, ſimulq; parenti-
bus, ac Catholicis lætitiam, Pelagianis timorem ingeſſit. Cum verò paulo an-
te Paſchalia feſta Britannia Pictorum, ac Saxonum incurſionibus vaſtaretur,
Germanus Inſulanorum precibus motus exercitui ſe ſe ducem præbens, vbi

acies in hoſtium conſpectum venit, vt iterato portento diuinæ gratiæ virtutem oſtenderet, ſuis iniunxit, vt altiori voce *Alleluia* conclamarent, qua ſacra voce totis caſtris perſonante barbari conterriti fugæ ſe ſtatim dedere, ac inſignem ea die Britannis victoriam reliquerunt. *Compoſita itaque*, vt ait Conſtantius, *opulentiſsima inſula ſecuritate multiplici, ſuperatiſq; hoſtibus vel ſpiritualibus, vel carne conſpicuis, quippe qui uiciſſent Pelagianiſtas, & Saxones, cum totius numero regionis reditum moliuntur.* Et hunc quidem exitum habuit Britannica Germani legatio, qua ille egregiè, feliciterque defunctus Antiſiodorum reuerſus eſt.

CAPVT VI.

Iulianus, ac collegæ Ex-Epiſcopi Pelagiani Theodoſij Imperatoris, ac Cleri C-P. patrocinium implorant. Marius Mercator Commonitorium Principi, ac Clero contra eoſdem offert. Idem Commonitorium ex codice Vaticano recitatur, ex quo tempus damnati apud Conſtantinopolim ab Attico Celeſtij exactius traditur, ac pleraque alia ſcitu digna colliguntur.

NEſtorius ingentes Conſtantinopoli turbas ciebat commentus duas perſonas in Chriſto, quarum vnam, nempe humanam proprijs meritis vnionem cum Verbo non phyſicam illam quidem, & hypoſtaticam, vt Scholaſtici loquuntur, ſed penes affectum tantùm aſſecutum contendebat. Hac inflata meritorum tuba ex Oriente perſonante Pelagiani Ex-Epiſcopi turbidis rebus ſua promoturi è veſtigio Conſtantinopolim ſe contulerant omnem Neſtorio operam nauaturi, nec contemnendos Neſtorius putabat hos veteranos Duces, qui iam diu humanis meritis aduerſus Dei gratiam militauerant. Erant hi Florus, cui Iulianus octo contra Auguſtinum libros nuncupauerat, Orontius, qui author fuerat Anniano Pelagiano, vt Chryſoſtomi homilias Latio donaret, neſcio quis Fabius, itemq; Perſidius, & totius manipuli ductor Iulianus. Hos quidem antea Neſtorio cognitos arbitror, ex vna enim cum eiſdem Theodori Mopſueſteni ſchola eruperat. Hos omnes ſuis è cathedris eiectos Apoſtolica Sedes ſolum vertere coegerat, at illi Conſtantinopolim appulſi Imperatoris patrocinium implorare, Neſtorio dogmatum veritatem oſtendere, Cleri vniuerſi ſuffragia corrogare, vniuerſam denique regiam vrbem querelis, ac eiulatibus complere. Aderat hoc anno Conſtantinopoli Marius Mercator S. Auguſtini amicus, vt lib. 1. cap. 9. & 17. oſtendimus, qui Pelagianorum conatibus probè cognitis veritus ne homines tota arte fallendi præditi Principi, atq; Eccleſiaſticis fucum facerent, commonitorium ſcripſit, in quo vbique gentium contra Pelagianos geſta tum in Africa, & Aſia, tum in Europa paucis expoſuit, quod Theodoſio poſtea, ac Clero obtulit. Hoc Mercatoris Commonitorium Lucas Holſtenius V. C. ex Palatino codice num. 234. pag. 36. exſcriptum eximio P. Magiſtro Chriſtiano Lupo anno 1655. me præſente oſtendit; quare cum ex hoc libello pleraq; hucuſq; in Pelagiana cauſa ignota intelligantur, & ſæpius in hac hiſtoria eundem laudauerimus, opere pretium duxi idem commonitorium ſubdere, & Mercatoris noſtri ſcripta è bibliothecarum angulis eruta eruditorum oculis poſtliminio tandem ſubijce-

re,

re, in quo nonnulla præmittuutur, quæ addidit, cum poſt biennium illud in latinum ſermonem vertit poſt celebratam anno 431. Synodum Epheſinam.

Commonitorium Marij Mercatoris non ſolùm Eccleſiæ C-P. ſed etiam plu- « rimis religioſiſſimis viris, oblatum quoque pijſſimo Principi Theodoſio ſem- « per Auguſto per eundem Marium Mercatorem Chriſti ſeruum in conſulatu, « Florentij, & Dionyſii; per quod Commonitorium cognito funeſtiſſimo errore « imperiali præcepto tam Iulianus defenſor, & ſequax eius cum cæteris ſociis, « & participibus ſuis, quàm poſtea idem Celeſtius de Conſtantinopolitana vr- « be detruſi in Synodo quoque Epheſienſi ducentorum ſeptuaginta quinque « Epiſcoporum ſententia poſtmodum in præſenti damnati ſunt. «

Commonitorium Marij Mercatoris contra Pelagianos.

Celeſtius quidam Eunuchus matris vtero editus ante viginti plùs minùs an- « nos diſcipulus, & auditor Pelagij egreſſus ex vrbe Romana Carthaginem « Africæ totius Metropolim venit, ibiq; de infraſcriptis capitulis apud Aure- « lium Epiſcopum memoratæ vrbis per libellum à quodam Paulino Diacono « ſanctæ memoriæ Ambroſij Mediolanenſis Epiſcopi eſt accuſatus, ſicut geſto- « rum confectio ſe habet, quibus idem libellus inſertus eſt, quorum geſtorum « exemplaria habemus in manibus; tanquam hæc non ſolùm ipſe doceret, ſed « etiam per prouincias conſpirantes ſibi diuerſos, qui hæc per populos diſſemi- « narent, miſiſſet: ideſt *Adam mortalem factum, qui ſiue peccaret, ſiue non peccaret, moriturus fuiſſet. Quoniam peccatum Adæ ipſum ſolum læſit, & non genus humanum. Quoniam paruuli, qui naſcuntur, in eo ſtatu ſunt, in quo Adam fuit ante præuaricationem. Quoniam neq; per mortem, vel præuaricationem Adæ omne genus hominum moriatur, neq; per reſurrectionem Chriſti omne genus hominum reſurgat. Quoniam lex ſic mittit ad regnum cælorum, quomodò & Euangelium. Quoniam & ante aduentum Domini fuerunt homines impeccabiles, ideſt ſine peccato.* De quibus omnibus capitulis ſupraſcriptis inſertis partibus Synodalium geſtorum Patres, & Epiſcopi re- « gionis illius reſtiterunt Celeſtio, & iuſſerunt, vt eadem condemnaret, quia « eſſent hæretici ſenſus; ſed Celeſtius nullo modo acquieſcens, quin immò reſi « ſtens actis ijſdem, quibus frequenter auditus eſt, Eccleſiaſtica communione « priuatus eſt, à qua ſententia ad Romani Epiſcopi examen credidit appellan- « dum, qua mox ipſe appellatione neglecta Epheſum Aſiæ vrbem contendit, « ibique auſus eſt per obreptionem locum Presbyterorum petere. Inde poſt ali- « quantos annos ſub S. memoriæ Attico Epiſcopo vrbem C-P. petijt, vbi in « ſimilibus detectus magno ſtudio ſancti illius viri ex prædicta alma vrbe detru- « ſus eſt, literis ſuper eius nomine & in Aſiam, & Theſſalonicam, & Carthagi- « nem ad Epiſcopos miſſis, quarum exemplaria habentes proferre ſumus para- « ti. Prædictus tamen Celeſtius etiam hinc eiectus ad vrbem Romam ſub ſanctæ « memoriæ Zoſimo Epiſcopo tota feſtinatione perrexit, vbi actis, quorum exem- « plaria habemus, interrogatus, cum ab illo Cognitore aliquatenus terreretur, « crebris reſponſionibus, & proſecutionibus ſuis ſpem proſeminauit, condem- « nare ſe illa capitula, de quibus apud Carthaginem fuerat accuſatus, promit- « tens. Id enim inſtantiùs iubebatur, ab eoq; vehementiùs, vt id faceret, ex- «

« peƈtabatur, atq; ob hoc ipſum nonnulla illius ſanƈti Sacerdotis humanitate
« dignus eſt habitus, & ſic epiſtolam quandam benignitate plenam ad Afros
« Epiſcopos meruit, qua ille abuſus eſt, vel adhuc abutitur ad multorum igno-
« rantium deceptionem. Epiſcopis verò ex Africa reſcribentibus, omnemque
« cauſam, quæ apud eos facta fuerat, exponentibus, miſſis etiam geſtis exinde,
« quæ fuerant ante, cum illo videlicet, de illo confecta, vocatur ad audientiam
« pleniorem, vt quæ promiſerat, feſtinanter impleret, ideſt vt damnatis prædi-
« ƈtis capitulis, ſententia Afrorum Pontificum, qua fuerat communione pri-
« uatus, abſolueretur; non ſolùm non adfuit, ſed etiam ex memorata Vrbe pro-
« fugit, atq; ab hoc à beatæ mem. prædiƈto Zoſimo Epiſcopo ſcriptis ampliſſi-
« mis, vel longiſſimis prædamnatus eſt, in quibus & ipſa capitula, de quibus
« accuſatus fuerat, continentur, & omnis cauſa tam de Celeſtio ſupraſcripto,
« quàm quæ de Pelagio magiſtro eius prauiore videretur eſſe, narratur, quorum
« ſcriptorum & nos hic habemus exemplaria, & ad Orientales Eccleſias, Ægy-
« pti diœceſim, & Conſtantinopolim, & Theſſalonicam, & Hieroſolymam
« ſimilia, eademquè ſcripta ad Epiſcopos tranſmiſſa eſſe ſuggerimus. Vt au-
« tem & Pelagius cum iſto pariter damnaretur, iſtud in cauſa eſt. Auſus eſt
« memoratus ante vaſtationem vrbis Romæ in Apoſtolum Paulum commenta-
« rios condere, & his edere, de quorum amicitia præſumebat, explanare au-
« tem reputauit ſingula Apoſtoli verba, vel ſenſus. In epiſtola igitur, quæ eſt
Rom. 5. ad Romanos, cum ad illa loca veniſſet, vbi vas electionis ita loquitur. *Pro-
pterea ſicut per vnum hominem in hunc mundum peccatum intrauit, & per peccatum
mors, & ita in omnes homines mors pertranſijt, hactenus credidit exponendum*, quem
librum eius habemus in manibus, & proferimus ad conuincendum inimicum
eius errorem; ita ergo idem ait: PER VNVM HOMINEM PECCATVM IN-
TRAVIT IN MVNDVM, ET PER PECCATVM MORS: *exemplo*, inquit,
*ſeu imagine vſus eſt, quia ſicut cum non eſſet peccatum, per Adam ſubintrauit, ſic &
cum non remanſiſſet iuſtitia apud aliquem, vita per Chriſtum reparata eſt*, & IN OM-
NES HOMINES MORS PERTRANSIIT, *cum ſic*, inquit, *qui peccant, ſimili-
ter & moriuntur, neque enim aut in Abraham, ac Iſaac, aut Iacob mors pertranſijt, de*
Luc. 20. *quibus Dominus ait*, HI OMNES VIVVNT, *hic autem propterea dicit omnes mor-
tuos, quia in multitudine peccatorum non excipiuntur pauci iuſti, ſicut & ibi inquit*,
Pſal. 13. NON EST, QVI FACIT BONITATEM, NON EST VSQVE AD VNVM.
Pſal. 115. *Et iterum illud inquit*, OMNIS HOMO MENDAX. *Aut certè in illos omnes per-
tranſijt*, inquit, *qui humano ritu, non cæleſti ſunt conuerſati*. Et poſt pauca: SED
Rom. 5. REGNAVIT MORS AB ADAM VSQVE AD MOYSEN ETIAM IN EOS,
QVI NON PRAEVARICAVERVNT IN SIMILITVDINEM PRAEVARI-
CATIONIS ADAE, *ſiue cum non eſſet*, inquit, *qui inter iuſtum, & iniuſtum diſcer-
neret, putabat mors ſe omnium dominari, ſiue in eos, qui mandatum tanquam Adam præ-
uaricati ſunt, hoc eſt de filijs Noe, quibus præceptum eſt, vt animam in ſanguine non
manducarent, & de filijs Abrahæ, quibus circumciſio mandata eſt, ſed & in eos, qui*
Ibidem. *præter mandatum legem contempſerant naturalem*. QVI EST FORMA FVTVRI.
Quia, inquit, *ſicut Adam præter coitum à Deo formatus eſt, ſic & Chriſtus ex virgi-
ne fabricante Spiritu Sancto proceſſit; ſiue ſicut quidam dicunt, forma à contrario, hoc*
Ibid. *eſt, ſicut ille caput peccati, ſic iſte caput iuſtitiæ ſit*. SED NON SICVT DELICTVM
ITA ET DONVM, *ne in forma*, inquit, *æqualitas putaretur*. SI ENIM IN VNIVS

PRAE-

Digitized by Google

PRAEVARICATIONE MVLTI MORTVI SVNT, MVLTO MAGIS DONO, ET GRATIA DEI PER VNVM HOMINEM CHRISTVM IN MVLTOS ABVNDAVIT. *Plus valuit*, inquit, *Apoſtolus*, *gratia in viuificandum*, *quàm peccatum in occidendo*, *quia Adam ſe ſolum*, *& ſuos poſteros interfecit*, *Chriſtus verò & eos*, *qui tunc erant in corpore*, *& hos*, *qui poſtea futuri erant*, *liberauit*. Hic ſollicitus Catholicus Lector notet, quid dicat, Adam non ſibi ſoli, ſed & poſteris ſuis nocuiſſe; Tene ſuperiorem definitionem eius, poſteros enim hic dicit, non omnes omnino, & vbique totos homines læſos illius peccato, ſed illos tantùm, qui per imitationem ſimiliter ſuis peccatis, & proprijs facti ſunt in præuaricationem, ſicut Adam, quia ſine dubio ij ipſi pronepotes eius, & poſteri eſſe inueniuntur; [*Hi autem*, inquit, *qui contra traducem peccati ſentiunt*, *aliter eos*, *qui defendunt traducem*, *impugnare conantur*: *Si peccatum*, *inquiunt*, *Adæ etiam non peccantibus nocuit*, *ergo & Chriſti iuſtitia non credentibus prodeſt*, *quia ſimiliter*, *immò plus dicit Apoſtolus*, *per vnum liberari*, *quàm per vnum ante perierunt*.] [*Deinde dicunt*, inquit, *ſi baptiſmus mundat antiquum illud*, *ueternoſumq; peccatum*, *qui de duobus baptizatis nati fuerint*, *debent hoc carere peccato*, *non enim potuerunt ad poſteros tranſmittere*, *quod ipſi minimè habuerunt*. *Ita hoc addunt*, inquit, *quia ſi anima non eſt ex traduce*, ſicut nec eſt, *ſed ſola caro habet traducem peccati*, *ſola & pœnam meretur*, *iniuſtum eſt enim*, *ut hodie nata anima non ex maſſa Adæ tam antiquum peccatum portet alienum*, *quia nec rationale eſt*, *ut Deus*, *qui propria peccata dimittit*, *unum imputet alienum*.] Et iterum in alio ſermone ſuo idem Pelagius: *Si peccator genuit*, inquit, *peccatorem*, *ut paruulo eius peccatum originale in baptiſmi acceptione ſoluatur*; *iuſtus ergo iuſtum gignere debuit*. *Si parentes*, inquit, *poſt conuerſionem propria peccata non lædunt*, *multo magis filij eorum per eos nocere non potuerunt*. *Si priorem hominem contigit cauſam mortis feciſſe*, *ergo per Chriſti aduentum mori iam non oportebat*. *Si per peccatum Adæ mors orta eſſet*, *nunquam poſt remiſsionem peccatorum*, *quam nobis Liberator donauit*, *moreremur*. *Plus ergo ualuit peccatum Adæ omnes omnino homines occidendo*, *quàm Chriſti gratia in ſaluando*, *quæ non omnibus*, *ſed tantùm credentibus profuit*, *neque enim omnes*, *qui naſcuntur ex Adam*, *ij etiam renaſcuntur in Chriſto*, *& reliqua*; Quæ omnia ſupraſcripta capitula, vt iam ſuperiùs dictum eſt, continet illa beatæ memoriæ Epiſcopi Zoſimi epiſtola, quæ Tractoria dicitur, qua Celeſtius, Pelagiuſq; damnati ſunt, quæ & Conſtantinopolim, & per totum Orbem miſſa ſubſcriptionibus Sanctorum Patrum eſt roborata. Cui Iulianus, & reliqui complices eius ſubſcribere detrectantes, conſentaneoſq; ſe nolentes iiſdem Patribus facere, non ſolùm imperialibus legibus, ſed & Sacerdotalibus ſtatutis depoſiti, atq; exauctorati ex omni Italia deturbati ſunt, ex quibus plurimi reſipiſcentes, & à prædicto errore correcti regreſſi ſunt ſupplices ad Sedem Apoſtolicam, & ſuſcepti ſuas Eccleſias receperunt. Prædicti ſanè Celeſtius, & Pelagius non tunc primò à Sanctæ mem. Zoſimo videntur eſſe damnati, ſed ab eius deceſſore ſanctæ recordationis Innocentio, à quo & Iulianus fuerat ordinatus, quique poſt illorum damnationem vſque ad prædicti Innocentij Epiſcopi exceſſum è vita in eius communione permanens, & perſeuerans in ſincera ſententia, & communicans damnatori prædicto cum ipſo quoque ſine dubio Pelagium, Celeſtiumq; damnauit. Et quid nunc deſiderat, aut de quo queritur, ignoratur. Vt autem à ſanctæ recordationis Innocentio damnaretur, talis extitit cauſa. Poſt Romanæ vrbis vaſtationem in-

Palæ-

Palæſtina degebat Pelagius, inuenti ſunt à quibuſdam ſtudioſis Epiſcopis libri eius, in quibus multa, & varia aduersùs fidem Catholicam conſcripta eſſe videntur; hi cum literis in Africam Patribus, & Epiſcopis miſſi ſunt, vbi tribus Concilijs congregatis memorati lecti ſunt libri; exinde relationibus Romam miſſis ipſis quoque libris pariter deſtinatis, Apoſtolica ſententia reſcribentis ad prædicta concilia emanauit, quæ eoſdem ipſos Celeſtium, Pelagiumque Eccleſiaſtica communione priuauit; quorum ſcriptorum exemplaria habemus in manibus. Adhuc etiam Hieroſolymis conſtitutus Pelagius accuſatus apud Synodum, & primò quidem tergiuerſando ambiguis quibuſdam ſe profeſſionibus tegens, & proſequens dubia, vel reſpondens, illam tunc videtur Epiſcoporum audientiam deluſiſſe; ſed poſtmodum euidenter depræhenſus inſiſtentibus accuſatoribus à poſteriore Synodo, cui S. mem. Theodotus Antiochiæ præſedit Epiſcopus, atque detectus, à ſanctis quoque, ac venerabilibus Hieroſolymorum locis eſt deturbatus; eiuſdemq; Sancti Theodoti ad reuerendiſſimum Vrbis Romæ Epiſcopum, & ſanctæ recordationis Prayli Hieroſolymitani Epiſcopi miſſa ſcripta teſtantur, quorum exemplaria ad documentum habemus in manibus. In ipſa autem accuſatione capitulorum, quæ eidem tunc Pelagio obiecta ſunt, etiam hoc continetur cum alijs execrandis, quæ Celeſtius tanquam eius diſcipulus ſentit, ideſt, *quòd infantes, etiamſi non baptizentur, habeant vitam æternam*. Illud quoque quod ſuperiùs poſitum eſt capitulum ſentiri à Celeſtio, & eſſe conſentaneum Magiſtri ſui doctrinæ memorauimus, ideſt, *legem ſic mittere ad regnum cælorum, ſicut Euangelium*, Pelagius quibuſdam ſcriptis ſuis apertè confirmat, atque pronunciat. Denique libellus eſt eius, quem habemus in manibus ad quandam Liuaniani viduam ſermonem continens exhortatorium, in quo hæc habentur: *Simplicitatem ſequi Chriſti famulam decet, non hanc, quæ ſtultitia magis eſt, quàm ſimplicitas, ſed illam, de qua Scriptura dicit:* benedicta anima omnis ſimplex; *dicente alibi Scriptura:* [Galat. 3.] maledictus omnis homo, qui non permanet in omnibus, quæ ſcripta ſunt in libro legis, vt faciat ea; *hinc*, inquit, *oſtenditur hanc eſſe ſimplicitatem veram, non quæ Dei mandatum inſenſata ſecuritate contemnit, ſed eam, quæ legis præcepta ſapienti timore cuſtodit, dicente enim maledictum eſſe eum, qui non permanet in his, quæ ſcripta ſunt, à contrario benedictum eſſe non vult, qui non omnia præcepta ſeruauerit;* Et ſi *Omnis ſimplex benedictus eſt, ergo ſimplex ille eſt, qui omnia præcepta legis impleuerit*. Adſerere hunc illud, quod toties iam ſuperiùs dictum eſt, ad regnum cœlorum libros Moyſis, ſicut Euangelium mittere, nullus Catholicorum, qui hoc capitulum legerit, dubitat, nec intelligendo difficultatem aliquam poterit ſuſtinere, & quia indiſcretim legem in eodem impijſſimo capitulo nominauit, ſcilicet Moſaicam, cuius teſtimonium maledicti poſuit, apertè nos in Iudaiſmum adtrahere tentat. Quod ſi ad agendam ſemper fallaciam, legis nomine Euangelium appellat, non errat; ſed in eo eſt impius, in quo ſub ſimili, & æquali nos maledicto, qui ſub Euangelio ſumus, conſtituere non pertimeſcit exæquans legis circumciſionem, & omni Iudaiſmo Euangelicam gratiam; Vnde etiam diſcipulus eius Celeſtius apertè auſus eſt pronunciare, *legem ſic mittere ad regna cælorum, ſicut Euangelium*; manifeſtum eſt enim ſecundùm Pelagium, quia ſi ſub eodem, vel etiam ſimili adhuc ſumus vinculo etiam ſub Euangelij tempore, vt ſi quid tanquam homines errauerimus, aut vnum de præceptis

Euangelicis non impleuerimus, eſſe nos maledictos; quod ſi ita eſt, quod ab- «
ſit; iam vt ille vult ſit dictum, exæquatum eſt legi veteri Euangelium, at vbi «
erit dictum Pauli Apoſtoli: *Chriſtus nos redemit de maledicto legis factus pro nobis* Galat. 3.
maledictum, quia ſcriptum eſt: Maledictus omnis homo, qui non permanet in omni-
bus, quæ ſcripta ſunt in libro legis, vt faciat ea. Quin etiam ſubdeſcendens hunc
ipſum ſenſum latiùs in eodem ſermone libelli huius exequitur, & latiùs eum «
commendat, poſt multa enim ibidem maledicere, & inuidere, mentiri, detra- «
here, & detrahentibus credere leue, aut nullum putatur eſſe peccatum, ſed hi, «
qui hoc putant, obliti ſunt, quia ob leuis præcepti tranſgreſſores obnoxios «
gehænnæ legimus eſſe mancipandos, cum inquit Dominus manifeſtum eſt: «
Quicunque dixerit fratri ſuo fatue, vel Raca, reus erit gehennæ. Hos igitur in eiuſ- Matth. 5.
modi impijſſimis erroribus depræhenſos, Pelagium ſcilicet, & Celeſtium ad «
ſatisfactionem Eccleſiæ Iulianus, & cæteri ſui participes vel modò condemnēt, «
& ſi quos confidunt aduersùs Catolicam fidem non rectè ſentire, nominatim de- «
ſignare non dubitent, & Eccleſiaſtico ordine à nobis accipient pro noſtra poſ- «
ſibilitate reſponſum, aut ab eo certè, quem dicunt à ſenſu Catholico deuiare; «
ſicut enim in ſuperius præfati ſumus, iam multi, qui Celeſtium, & Pelagium «
cum eo fuerant ſecuti, Iuliani quoque participes, & ſocij facti derelicto eo, «
Pelagioque damnato Sedi ſe Apoſtolicæ ſubmittentes, & pœnitere ſuper his, «
quæ malè ſenſerant, profitentes à Sanctis Patribus digni habiti miſeratione ſu- «
ſcepti ſunt. FINIS. «

Nonnulla hic nobis notanda veniunt, antequam ad vlteriora gradum faciamus. Scribit Mercator Celeſtium priùs ab Attico Conſtantinopoli eiectum fuiſſe, quàm Zoſimus de eodem Romæ iudicaret, cui quidem Scriptori integra fides præſtanda eſt; edidit enim laudatum Commonitorium Conſtantinopoli, ac præ manibus habuit quæcumque in Pelagiana cauſa ab Orthodoxis vbique terrarum geſta fuerant. Quæ ſanè, vt ingenuè fatear, cum minùs diligenter obſeruaſſem, ſcripſi lib. 1. cap. 20. Celeſtium anno 421. Conſtantinopoli ab Attico auditum, atque inde procul detruſum, cum tamen ex Mercatore colligatur, eundem ab Africanis Synodis anno 416. & ineunte anno 417. ab Innocentio quoque Pontifice hæreſeos damnatum Conſtantinopolim ſtatim perrexiſſe, vt cauſam coram Attico reſtauraret, cum quo Innocentius Papa dudum ob eraſum è diptychis Chryſoſtomi nomen longiores lites habebat. Non enim anno 412. Atticus in Romanæ Eccleſiæ gratiam redierat relato in ſacras tabulas Chryſoſtomo, vt putauit Baronius; nam Innocentius Papa in epiſtola 16. ad Maximianum Epiſcoporum ſcripta poſt peractam anno 414. in Macedonia Synodum, vt eruditè notauit magnæ lectionis vir Bollandus ad diem VIII. Ianuarij in notis ad vitam S. Attici, nondum eidem Attico conciliatus fuerat, quem ibidem Pontifex Apoſtolicarum literarum commercio priuatum ſcribit. Ille vſque ad Bonifacij Pontificatum diſtulit, nomen Chryſoſtomi Diptychis reſtituere, quod ſe tandem feciſse ad Cyrillum ſcribit. Etenim plebs C-P. cum accepiſset, à Theodoto Antiochiæ Patriarcha Chryſoſtomum in ſacris tabulis recitari, tumultuari cœpit, nec alia ratione ſedari potuit, niſi audito in Diptychis eiuſdem Sancti Epiſcopi nomine; at Theodotum anno 421. renunciatum fuiſse Antiſtitem luculenter probauimus

ſupe-

Digitized by Google

ſuperiùs cap. 4. Hinc factum eſt, vt Celeſtius ab Innocentio damnatus ad Atticum confugerit, quem Romano Pontifici ſubinfenſum norat, à quo tamen reiectus audita Innocentij morte Romam ſtatim aduolauit, vti lib. 1. cap. 12. fuſiùs narrauimus. Cæterùm poſt Celeſtij proſcriptionem Pelagianos miſſa legatione iterum Attici animum tentaſſe teſtatur Proſper in carmine de Ingratis cap. 2.

Quid loquar & curam, magna quam geſſit in vrbe
Conſtantinopoli docto bonus ore Sacerdos
Atticus, antiqua legatos hæreticorum
Confutando fide, de qua tunc impia corda,
Quamuis ſe obducta tegerent velamine forma
Iudicij, & tacita tulerint tormenta repulſæ.

Vbi Proſper Celeſtium iam antea turpiter ab Attico repulſam tuliſſe ſcribit, poſt quam rurſus Pelagiani per legatos ſuam ipſorum cauſam Attico diſcutiendam obtruſere, quam quidem legationem anno 421. contigiſſe lib. 1. cap. 20. affirmauimus, cuius tamen principem minus rectè Celeſtium fecimus, neq; enim probabile videtur, hominem ante quadriennium ab Attico iudicio excluſum eidem iterum ſe ſtitiſſe.

Verba illa, quæ ex commentarijs Pelagij in caput V. epiſtolæ Pauli ad Romanos Mercator recitat, haud planè omnia leguntur in expoſitionibus eiuſdem epiſtolæ, quæ Hieronymi commentarijs adſutæ ſunt, ſed illa tantùm priori loco recenſita; nam eiuſdem ratiocinationes inter hæc ſigna [ ] repoſitæ apud S. Auguſtinum habentur lib. 3. de pec. mer. & remiſſione cap. 3. de qua re conſulantur à nobis ſcripta lib. 1. cap. 3. Præterea hanc Pelagij argumentationem, *Si anima non* eſt *ex traduce* (ſicut nec eſt) *ſed ſola caro habet traducem peccati; ſola & pœnam meretur*, ita deſcripſimus, vt aſſertio ibidem per parentheſim inſerta non Pelagium, ſed ipſum Mercatorem authorem habeat; nam Auguſtinus cap. 3. laudato ita Pelagij verba recitat: *Si anima non eſt ex traduce, ſed ſola caro; ipſa tantùm habet traducem peccati;* & cap. 10. inde hiſce Pelagium commendat: *Attende obſecro te, quemadmodum circumſpectus vir Pelagius, nam ex eius libro, hæc quæ modò poſui verba tranſcripſi, ſenſit, quàm in difficili de anima quæſtione verſetur; Non enim ait, quia anima non eſt ex traduce, ſed ſi anima non eſt ex traduce:* additq; *cunctanter loqui potius, quàm fidenter;* et quidem ſine illa parentheſi in literis encyclicis Zoſimi eadem Pelagij ſententia damnata fuit teſte eodem Auguſtino epiſt. 157. ad Optatum: *Nam Pelagij*, inquit, *de hac re argumentatio, quæ inter alia eius damnabilia etiam literis Apoſtolicæ Sedis adiuncta eſt, ita habet: ſi anima, inquit, ex traduce non eſt, ſed ſola caro tantùm habet traducem &c.* Ex quibus patet Mercatorem in ea de animæ origine quæſtione, quæ ea ætate celeberrima erat, cum Hieronymo ſenſiſſe, nempe creari à Deo omnium hominum animas, niſi aliena manu ea verba commonitorio infarta dicamus; fuit enim Mercator Auguſtinianæ doctrinæ ſtudioſiſſimus, quare in ea difficultate aſſenſum potiùs cum Auguſtino ſuſpendiſſe crediderim, quàm ſententiæ de animarum creatione adhæſiſſe.

Inferimus ex eodem Commonitorio quid Zoſimi encyclica contra Pelagium, atq; Celeſtium contineret; nam literæ illæ intercidere. Etenim inſerta erant Celeſtij capitula, de quibus Carthagine accuſatus fuerat coram Aurelio

ſio Primate, Pelagij item errores, eiuſdemq; paralogiſmi recenſebantur, quos ſuis in epiſtolam Pauli expoſitionibus indiderat. Inſuper ex eodem Commonitorio colligimus, Zoſimum ad Eccleſias Alexandriæ, Antiochiæ, & Conſtantinopolis de Pelagianis abs ſe damnatis ſcripſiſſe. Vnde licèt Cyrillus, & Atticus id temporis nondum Chryſoſtomi nomen in diptycha retuliſſent, vti proximè dicebamus, noluit tamen Zoſimus Innocentij veſtigijs inhærere, ſed ea diſſenſione omiſſa, eoſdem per literas conuenit. Cum autem ibidem præmittat, Celeſtio Conſtantinopoli ab Attico damnato, de eiuſdem proſcriptione literas ab Antiſtite C-P. *in Aſiam, & Theſſalonicam, & Carthaginem ad Epiſcopos miſſas*, patet id contigiſſe Innocentio adhuc pontificatum gerente, cum nullæ Attici literæ ad Romanum Antiſtitem laudentur, quòd cum eodem Atticus non conueniret. At de Zoſimi epiſtola ſcribit Mercator: *Quæ & Conſtantinopolim, & per totum Orbem miſſa ſubſcriptionibus Sanctorum Patrum eſt roborata*. Et antea de iiſdem Zoſimi literis ait: *Et ad Orientales Eccleſias, Ægypti diœceſim, & Conſtantinopolim, & Theſſalonicam, & Hieroſolymam ſimilia, eademq; ſcripta ad Epiſcopos tranſmiſſa ſuggerimus*. Ex quibus infero, anno primo Zoſimi inter Romanam, & Orientis Eccleſiam pacem conflatam, pro qua ante decennium Auguſtinus cum cæteris Africanis Patribus collaborauerat. Nam in Synodo Honorio VIII. & Theodoſio II. nempè anno 407. Carthagine celebrata legitur hic canon: *Placuit etiam, vt de diſſenſione Romanæ, atque Alexandrinæ Eccleſiæ ad Sanctum Papam Innocentium ſcribatur, quò vtraque Eccleſia intra ſe pacem, quam præcepit Dominus, teneat*. Eſt canon 68. in Cod. Concil. Africæ. Hinc apparet ſupina Marci Antonij de Dominis ignorantia libro 4. de Republica Eccleſ. cap. 8. num. 28. poſt recitatum eundem canonem ſcribentis: *Hæc ſanè verba Romanam magis, quàm Alexandrinam Eccleſiam accuſant, & faciunt culpabilem; ſed quodnam fuerit hoc diſſidium, mihi nunc eſt ignotum*. Quis autem non rideat ineptum hunc iudicem de incognita ſibi cauſa contra Romanum Pontificem ſententiam pronunciantem? Ob expunctum è diptychis à Theophilo Alexandrino Chryſoſtomi nomen controuerſia erat, in qua tandem aliquando Romanæ Eccleſiæ ſententia vicit, Chryſoſtomo vbique gentium Orthodoxarum Diptychis reſtituto.

Marius Mercator, qui anno præſenti Commonitorium Theodoſio Imperatori contra Pelagianos Ex-Epiſcopos obtulit, ſcripſit etiam alterum Commonitorium contra Iulianum ad Pintam Presbyterum, in quo contra ſcripta eiuſdem in vltimis octo aduersùs Auguſtinum libris inuehitur, pluribus probans, Adamo non peccante genus humanum haud futurum fuiſſe morti obnoxium. Scripſit etiam contra Iudaicum ſymbolum Theodori Mopſueſteni, in quo opere tradit Theodorum Iuliani, ac Neſtorij Magiſtrum fuiſſe: verba eiuſdem ſuperiùs dedimus. Hos libellos poſt annum 430. ab eodem lucubratos inde paret, quòd Auguſtinum *ſanctæ recordationis* Epiſcopum vocat, cuius etiam doctrinam contra Iuliani argumenta defendit. Quantum verò hic Scriptor Auguſtino detulerit, colligitur ex his, quæ pag. 12. col. 2. Cod. Palatino-Vaticani num. 434. leguntur: *In hunc*, inquit, *Scripturarum diuinarum ſenſum, in hæc verba iurauimus, ſalua ſanè reuerentia, & debita honorificentia ſanctæ, & beatæ memoriæ Epiſcopi Auguſtini, qui te paſtorali claua ab Eccleſia deterruit, proturbauit, atque confregit*. Quaſi veniam precetur, quòd poſt Auguſtinum quidpiam con-

tra Iulianum ſcriptis mandare auſus fuerat. Et pag. 4. ait: *Sanctus autem ſæpè dictus Epiſcopus Auguſtinus, & ſuis libris quatuor illius priores euertit, octo quoque poſteriores ſingulis reſponſionibus ſuis ad ſingula capitula ſubiectis, ac ſic vanos eius, ac plumbeos pugiones malleo Catholicæ veritatis obtudit, imò confregit.* Erat Mercator græco, latinoque ſermone eruditus, ſacras etiam literas, ac Patrum ſtatuta adeo percallebat, vt Iulianum *iactantiſſimum Pelagiani erroris aſſertorem* (ita hæreticum nuncupat Proſper in Chronico) ad certamen Conſtantinopoli prouocauerit, hæc enim in calce Commonitorij pronunciauit: *Si quos confidunt aduerſus Catholicam fidem non rectè ſentire, nominatim deſignare non dubitent, & Eccleſiaſtico ordine à nobis accipient pro noſtra poſsibilitate reſponſum.* Hactenus de Mario Mercatore, eiuſque contra Pelagianos ſcriptis, qui licèt diu incognitus in bibliothecarum angulis latuerit, in poſterum inter præcipuos diuinæ gratiæ, ac S. Doctoris defenſores eiuſdem doctrinæ profeſſoribus ſera quamuis commendatione memorabitur.

CAPVT VII.

Neſtorius pro Iuliano, ac collegis apud Celeſtinum intercedens ab eodem Pontifice increpatur. Pelagiani Ex-epiſcopi à Theodoſio Imperatore Conſtantinopoli expelluntur. Auguſtinus contra Iulianum ſcribens moritur. De eodem elogium, atque epinicia.

Anno ccccxxx. INierant conſulatum Auguſti Theodoſius XIII. Valentinianus III. nempe anno Chriſtianæ epochæ quadringenteſimo trigeſimo, qui ſanè ater, ac luctuoſus Orthodoxis fuit amiſſo Pelagianorum domitore Auguſtino. Iulianus, ac collegæ Conſtantinopoli in vno Neſtorio illius vrbis Epiſcopo recuperandarum Sedium ſpem locabant. Neſtorius quidem benignè illos exceperat, vt ex ijs, quæ poſtea ſecuta ſunt, intelligitur, licèt eoſdem à ſe reiectos fuiſſe ad Celeſtinum ſcripſerit. Etenim nouum ſe illiſmet aduocatum pollicitus eorum cauſam defenſurus iteratas ad Celeſtinum literas dedit. In prioribus autem hæc ſcripſit: *Iulianus quidam, & Florus, & Orontius, & Fabius dicentes ſe Occidentalium partium Epiſcopos ſæpè & pijſsimum, & prædicatiſsimum Imperatorem adierunt, ac ſuas cauſas defleuerunt tanquam Orthodoxi temporibus Orthodoxis perſecutionem paſsi, ſæpe eadem & apud nos lamentantes, ac ſæpè reiecti eadem facere non deſijerunt, ſed insiſtunt in dies ſingulos implentes aures omnium vocibus lacrymoſis.* Poſtea neſcire ſe fingit cauſas, ob quas illi proſcripti eſſent, enixè rogans, vt breui reſponſo ſignificaret, num forent inter Catholicos numerandi, an cum hæreticis computandi. Hæ Neſtorij literæ apud Binium ponuntur datæ III. Idus Auguſti Theodoſio XIII. & Valentin. III. Coſſ. qui apertus error eſt; nam Celeſtini reſponſio ad haſce Neſtorij literas eo ipſo die eiuſdem anni data ſignificatur, vt mox dicam. Quare ante aliquot menſes datæ fuerunt; immò prior epiſtola, cuius fragmentum proximè recitauimus, ſuperiori anno ſcripta videtur, cum Pelagiani Conſtantinopolim appulſi illius opem, operamque implorarunt. At plures ea de re Neſtorium ad Celeſtinum literas dediſſe, ex altera Hæretici epiſtola ad eundem intelligitur, in qua ait: *Sæpè ſcripſi Beatitudini tuæ propter Iulianum, Orontium, & cæteros, qui ſibi vſurpant Epiſcopalem dignitatem,*

tatem, & creberrimam aditionem ad piiſsimum, & prædicatiſsimum Imperatorem faciunt, noſque concidunt frequentibus lamentationibus, tanquam temporibus Orthodoxis de Occidente proiecti. At huc vſque ſcripta de his à tua ueneratione non ſuſcepimus, quæ ſi haberem, poſſem eis reſpondere, daremque compendioſum reſponſum luctibus eorum; Hæc nouus Pelagianorum aduocatus.

Celeſtinus Neſtorio indignatus, quòd Pelagianis Epiſcopis olim ab Apoſtolica Sede exauctoratis aduocationem commodaret, diutius reſponſionem diſtulit; At acceptis à Cyrillo Alexandrino literis, queis Antiſtitis C.P. contra orthodoxam Eccleſiam conatus ſignificabantur, haud vlterius morandum ratus acres ad Neſtorium literas dedit, quibus illum vti veterum hæreticorum patronum, nouæque inſuper hæreſeos authorem increpuit [Dudum, *inquit,* ſumpſimus epiſtolas tuas, quibus in anguſto nihil potuimus dare reſponſi, erat enim in latinum ſermo vertendus, quòd cum, licet ſerò, fecimus, Sancti fratris, & Coepiſcopi mei Cyrilli probatiſſimi Sacerdotis per filium meum Poſſidonium Diaconum talia de te ſcripta ſuſcepimus, quibus his, quæ de tua ordinatione retulerant, perijſſe ſuum teſtimonium doleremus &c. Hæreticos de quibus nos, velut eorum, quæ geſta ſunt, neſcius conſulere voluiſti, ſedibus ſuis iniuſta dicentes expulit iuſta damnatio, quos illic inueniſſe requiem non putamus eſſe mirandum, inuenerunt enim impiam prædicationem, cuius comparatione ſe æſtiment innocentes. Hoc loco, quia opportunitas ſermonis expoſcit, tacere non poſſumus, quod ſtupemus. Legimus, quàm benè teneas originale peccatum, qualiter ipſam naturam aſſeris debitricem, & eum debitum meritò reddere, qui deſcendit de genere debitoris. Quid tecum faciunt, qui ſunt hæc negando damnati? Nunquam ſine ſuſpicione ea, quæ ſibi ſunt aduerſa, conueniunt. Eijcerentur denique, ſi tibi quoque ſimiliter diſplicerent. Cur tamen ea, quæ in eos tunc ſunt acta, quæruntur, cum certum ſit, illinc ad nos à Catholico tunc Antiſtite Attico geſta directa? Cur non ſanctæ memoriæ Siſinnius iſta quæſiuit? quia vtique ſub deceſſore ſuo probauerat eos iure damnatos. Defleant infelices ſpe ſe hominum fuiſſe deceptos, quibus iam potuit propter communionem ſola pœnitentia ſubuenire. Ecce ſcire de his incipis, ſi quæ ante neſciuiſti. Cauſam tuam magis modò, quàm aliorum Catholica, & feſtina deliberatione curato, quia conuenienter dicimus: *Medice cura te ipſum,* qui alijs deſideras ſubuenire.] Ibi verò damnato eiuſdem Neſtorij de Chriſti incarnatione dogmate iubet, vt intra decimum diem ab his literis acceptis ad Orthodoxorum ſententiam accedat, quod ſi renuat, anathemati illum ſubijcit. Data eſt epiſtola Celeſtini III. Idus Auguſti Theodoſio XIII. & Valentiniano III. Augg. Conſſ. nempe anno 430. Cæterùm laudatas literas non rectà ad Neſtorium perferendas curauit, sed per Poſſidonium eaſdem ad Cyrillum in Ægyptum miſit, qui illas poſtea Conſtantinopolim tranſmitteret [Quam noſtri, *inquit ibidem,* in te iudicij formulam cum cæteris omnibus chartis, & commentarijs per filium noſtrum Poſſidonium Diaconum, cuius ſupra meminimus, ad Sanctum Cyrillum memoratæ Alexandrinæ Eccleſiæ Epiſcopum, qui ea ipſa quoque de re fuſiùs ad nos retulerat, tranſmiſimus, vt noſter hac in parte Vicarius efficiat, quò noſtrum decretum & tibi, & reliquis quoque omnibus fratribus pateſiat] Hanc verò Celeſtini contra Pelagianos Epiſtolam vnà cum adiunctis poſtea Cyrilli literis accepit Neſtorius die

6. Decembris, nam in codice Palatino-Vaticano Num. 234. pagina 22. recitatur ſermo quidam Neſtorij cum hac epigraphe: *Item eiuſdem* Neſtorij *ſermo in Eccleſia habitus poſtquam literas Celeſtini Romani Epiſcopi, & Cyrilli Alexandrini denunciationis accepit VIII. Idus Decembris Conſ. Theodoſio XIII. & Valentiniano III. Augg. poſt ſextam diem, quàm eaſdem literas ſumpſit. Dulcem nobis præcedens Doctor &c.* Verùm antequàm hæ literæ Conſtantinopolim peruenirent, Iulianum cum collegis vrbe regia accepto à Mario Mercatore contra eoſdem commonitorio à Theodoſio expulſos fuiſſe, idem Marius teſtatur pag. 36. memorati codicis Palatini: *Per quod commonitorium*, inquit, *cognito funeſtiſſimo errore imperiali præcepto tam Iulianus defenſor & ſequax eius cum cæteris ſocijs, & participibus ſuis, quâ poſtea etiam Celeſtius de Conſtantinopolitana vrbe detruſi ſunt*; Commonitorium enim anno ſuperiori ab eodem Mario oblatum fuiſſe Principi, ac Clero ſuperiùs oſtenſum eſt. Illi tamen Pelagiani Ex-Epiſcopi Byzantio pulſi cum anno ſequenti indictam apud Epheſum Synodum accepiſſent, in vicinia moras traxerunt, ac pergenti ſtato tempore ad Synodum Neſtorio ſe ſe comites adiunxere, vt poſtea nobis deſcribetur.

Interim Africæ res in deteriùs ruebant, nam Vandali latè per eas prouincias cædibus, ac rapinis graſſabantur, & quadringentis, & triginta Eccleſijs excíſis Hipponi regio exercitum admouerant, ac validiſſima claſſe accita terra, mariq; obſidionem vrgebant. Auguſtinus nec ciuibus, nec Eccleſiæ deerat, illos verbo, hanc calamo confirmans, neq; tamen tantas inter obſeſſæ vrbis anguſtias à Pelagianis expugnandis potuit reuocari; nam aduersùs poſtremos Iuliani libros reſponſionem nocturnis ferè horis expediebat. Anno 327. quatuor iam volumina compleuerat, dein Quod-vultdei literis, Gallorum nouis tumultibus, atq; quotidianis amicorum petitionibus, & reliquorum præſertim operum retractatione interpellatus imperfectam contra Iulianum reſponſionem reliquerat, eidem tamen inter Vandalicam obſidionem vltimam manum imponere conabatur. Illud ſanè notandum eſt Auguſtinum in quarto libro, quem anno 427. elucubraſſe oſtendimus, Neſtorij hæreſim, quæ anno 428. ex impio Anaſtaſii Presbyteri Neſtorii diſcipuli ore primùm erupit, confutaſſe; etenim cum Iulianus lib. 4. cap. 82. dixiſſet de Chriſto: *Etiam illud claro teſtimonio docetur, quod ſuſcepti hominis iuſtitia non de naturæ diuerſitate ſed de voluntaria actione ſubſtiterit*. Auguſtinus hiſce hæreticum redarguit: *Ergone iſta ſuſceptio, quæ Deum, & hominem unam fecit eſſe perſonam, nihil illi homini ualuit ad excellentiam iuſtitiæ, quam dicis ei de uoluntaria actione ſubſtitiſſe? Siccine uos contra Dei gratiam defenſio liberi arbitrij præcipites egit, ut etiam ipſum mediatorem, ut eſſet Dei filius unicus uoluntate ſua meruiſſe dicatis, & falſum eſſe, quod tota confitetur Eccleſia, credere ſe in Ieſum Chriſtum Filium Dei Patris omnipotentem unicum Dominum noſtrum natum de Spiritu Sancto, & Virgine Maria? Secundùm uos enim non à Verbo Dei homo ſuſceptus eſt, ut ex Virgine naſceretur, ſed natus ex Virgine ſuæ poſtea uoluntatis uirtute profecit, & fecit ut à Verbo Dei ſuſciperetur, non talem, ac tantam uoluntatem illa ſuſceptione habens, ſed ad illam ſuſceptionem tali, ac tanta uoluntate perueniens. Hæc ſi dicitis, ubi eſt ueſtra frons? ſi non dicitis, ubi eſt hæreſis ueſtra?* Vides Iulianum ante Neſtorium peſſimè de perſona Chriſti Domini dogmatizaſſe, quæ à Theodoro Mopſueſteno, apud quem eos libros eundem ſcripſiſſe narrauimus, didiciſſe nullus inficias ibit, vt mirum non ſit, tanto ſtudio Neſto-

rium Pelagianorum cauſam apud Celeſtinum promouiſſe. Idem tamen Auguſtinus etiam in libro de prædeſt. SS. cap. 15. edito, cum in Africam Neſtorianæ hæreſis rumor forte delatus eſſet, hæc perſcripſit: *Reſpondeatur quæſo, ille homo, ut à Verbo Patri coeterno in unitatem perſonæ aſſumptus, filius Dei unigenitus eſſet, unde hoc meruerit? quod eius bonum qualecunq; præceſſit? Quid egit ante, quid credidit, quid petiuit, ut ad hanc ineffabilem excellentiam perueniret? Nonne faciente, ac ſuſcipiente Verbo ipſe homo, ex quo eſſe cœpit, filius Dei unicus eſſe cœpit? &c.* Sed de his iterum capite ſequenti ſermo redibit. Tertium iam menſem Hipponenſes obſidionem tolerabant, & Auguſtinus ſexto Iuliani libro reſponderat, duoq; alii reſtabant confutandi, cum graui febre correptus intra paucos dies & viuendi, & ſcribendi finem fecit Vandalico ſimul, ac Pelagiano bello immortuus V. Kal. Septembris Theodoſio XIII. & Valentiniano III. Coſſ. cum vixiſſet annos LXXV. menſes IX. dies XV. Pelagiani verò belli Anno XIX. Scribit ſanctus Proſper in Chronico ad conſulatum memoratum duorum Auguſtorum: *Auguſtinus Epiſcopus per omnia excellentiſſimus moritur V. Kal. Septembris libris Iuliani inter impetus obſidentium Vandalorum in ipſo dierum ſuorum fine reſpondens, & glorioſè in defenſione Chriſtianæ gratiæ perſeuerans.* Opus illud contra Iulianum vulgò imperfectum dicitur, ita enim Poſſidius in indice illud inſcripſit. Diu quidem latuit, at noſtro ſæculo duo priores libri à Claudio Menardo inuenti ſunt, quatuor verò alios Hieronymus Vignierius è Clareuallenſis Bibliothecæ angulo erutos in lucem emiſit. Duo tamen libri deſiderantur, nam ex octo Iuliani libris ſex tantùm à S. Doctore confutantur. Quòd verò hæc volumina legitimi Auguſtini partus ſint apertè demonſtrabo in appendice ad diſſertationem hiſtoricam de Synodo V. cap. 2. cuius quidem rei teſtem idoneum, & locupletiſſimum dabimus Marium Mercatorem toties in hac hiſtoria à nobis laudatum. Scio Pennotum, ac noſtrum Coquæum exiſtimaſſe Auguſtinum obiiſſe anno 431. ſed non modò Proſperi, verùm etiam Capreoli Antiſtitis Carthaginenſis in literis ad Synodum Epheſinam teſtimonio falſitatis conuincuntur: illarum verba inferiùs cap. 9. recitabimus, vbi etiam dicemus, cur Theodoſius Imperator anno 431. poſt Iunium literas ad totius Romani imperij Metropolitas ſcribens hos inter Auguſtinum nominauerit, qui tamen anno ſuperiore deceſſerat.

Hunc vitæ exitum habuit Auguſtinus omnium mortalium, ſi eos, quos Canonicos Scriptores appellamus, excipias, ſapientiſſimus, editis aduerſùs diuinæ gratiæ hoſtes libris XXX. præter tot ſacras declamationes, tractatus, & epiſtolas, queis ſuperbiſſimam hæreſim proſcidit. Patria illi Tagaſtis fuit Numidiæ municipium. A parentibus in Chriſtiana religione educatus ſenſim in Manichæorum ſectam decidit nimia diſcendi cupiditate allectus, ſed ſecreto diuinæ prouidentiæ conſilio Auguſtinus nouennio Manichæorum errores explorauit, quò meliùs ſibi notos validiſſimè poſtea confutaret. Cum domi tenuis, ac curta illi ſupellex eſſet, Romanianum nobiliſſimum, ac ditiſſimum ciuem Mecœnatem ſortitus eſt, à quo operam, atq; opes tulit, eidem poſtea tribus contra Academicos libris inſcriptis ingenti fœnore immortalitas repenſa. Liberales artes, cæteraſq; ſcientias proprio Marte percepit, neque enim fas erat eum, qui omnium magiſter futurus erat, aliquandò inter diſcipulos cenſeri. Carthagine, Romæ, ac tandem Mediolani Rethoricam do-

cuit.

cuit. Lubrica iuuentute in voluptates decidit, non ita tamen vt iiſdem ingenij vires eneruaret, immò tam pertinaci ſtudio ſcientias ſectabatur, vt vnica in illis eidem voluptas eſſe videretur. Sacris Ambroſij Antiſtitis declamationibus ad bonam frugem reductus, Manetem execratus, ac ſalutaribus vndis lotus Catholicæ militiæ nomen dedit. In Africam reuerſus Monachum induit, cuius Monaſtici inſtituti profeſſores per Orbem poſtea latè colonias frequentiſſimas deduxere. At dum ſibi viuere ſtudet, omnium vtilitati viuere cogitur ad ſacras Hipponenſis Vrbis infulas promotus. Hæreſi bellum intulit, ac mille victorijs reportatis tota illam Africa, immò Orbe penè toto exegit, vt quantùm Catholica Reſpublica habuit hoſtium, tantùm & vnus Auguſtinus oſtenderit triumphorum. In Manichæos primùm, dein in Donatiſtas, tandem in Pelagianos aciem mouit, ac ſuperis fauentibus de vniuerſis triumphauit, factumq; eſt, vt per Auguſtinum minus monſtrorum Africa numeraret. Cum in reliquis hæreticis expugnandis cæteros acumine ingenii, rationum pondere, ac graui diſputationis impetu ſuperaſſet, in Pelagianis debellandis ſe ipſo quoque maior euaſit, contra illos enim totis ingenij viribus decertauit; vti verò illi doctrinæ ſubtilitate, & argumentorum vi cæteros hæreticos longo poſt ſe interuallo reliquere, ita Auguſtinus in eiſdem tanta virtute ſuperandis ſuprà homines euectus eſt; neq; enim ingratam gratiam dixerim, quæ ſui ſtrenuiſſimo defenſori larga manu ſuppetias non tulerit. Hinc diuina penè Auguſtini doctrina contra Pelagianos credita eſt, illa enim in Pontificum Romanorum oracula, in Synodorum canones, in fidei regulam tranſijt; nam ſubſecuti Eccleſiæ Præſules vnius Auguſtini vocibus contra ſuperbam hæreſim ſententias dixere. Vltima ſenecta errata ſua publicare voluit Retractationum libros edendo. At cum in cæteris ducentis, & amplius libris plurima cenſoria ille virga corrigeret, in libris contra Pelagianos editis nullam ſententiam retractauit, nihil quod diſpliceret inuenit. Nemo Auguſtino meliùs diuinæ gratiæ vires expertus fuit, nemo Auguſtino meliùs eiuſdem efficaciam probauit. Hinc factum eſt, vt qui poſt Auguſtinum diuinam gratiam propugnarunt, ſub vnius Auguſtini auſpiciis in aciem deſcenderint, vt ex iis, quæ dicturi ſumus, apparebit. De eiuſdem geſtis, ac ſcriptis plurimi ex Auguſtiniana familia commentarios edidere, Cornelius Lancellotus, Ludouicus ab Angelis, Aloyſius Torellus, aliique, quorum tamen ſtudia vicit ſapientiſſimus Pater Ioannes Riuius Belga, ex quibus alii plurima mutuarunt. Strenuiſſimo huic Duci de Pelagiana hæreſi, aliiſq; triumphanti epinicia cecinit Michael Hoyerus Auguſtinianus Libro 2. flammularum Amoris S. Auguſtini carm. XXIX

Fallimur, an curru nouus æthera Victor eburno
  Tempora Phœbea virgine nexus adit?
Ecquis Io Pæan vaſti ſuper atria cœli,
  Ecquis Io clara voce triumphe ſonat?
Non hic edomita Bromius Gangetide terra
  Lauriger adiunctis tigribus aſtra petit.
Non fragilem maior molitur Atrida triumphum
  Truncandus patrios eheu miſer! ante Deos.

Non

Non ardens ſceptris rerum inſatiata vorago,
Feſta coronatis Roma triumphat equis.
Sed ſuperas victor ſcandit Pater AVREVS arces,
Impoſitis Erebi monſtra premens pedibus.
Aulæis feſtiua micant delubra ſuperbis,
Semita iactatis erubuitq; roſis.
Hic Arabum meſſes, Syrios liquat alter odores:
Huius Achemonios halat acerra focos.
Hoſtica ſpectatis ſpolia, & de Dite ſuperbo
Exuuias, pompæ fercula longa ſacræ?
Cernitis anguineos vt eat demiſſa capillos
Terribiles ſpirans Hæreſis ore minas!
Vincla grauant ærata caput, tamen vſq; ferocit,
Tetraq; de ſæuo corde venena ſpuit.
Ponè ſubit Manes, ſcelerumq; Pelagius author,
Tabida demiſſis ſquallidus ora comis.
Vt frendent, oculiſq; vibrant hoſtilibus ignes
Lauri geras præiens fœdus vterq; rotas.
Infelicem animam ponant, temerare Deorum
Diſcant impura religione metum.
Hoſtia tam periura ſacras iam iam imbuat aras;
Non eſt Tarpeis dignior vlla focis.
Tu quoq; nequitiæ ſemen Donate peribis,
Donaſti ſocio qui mala verba gregi.
Eia triumphales vmbrent tua tempora lauri:
Omnis, Magne Pater, victima fuſa iacet.
Victima fuſa iacet, triſti quam protulit aluo
Styx nigra tartareum ſugere ſueta merum.
Eximijs hæc eſt victoria digna triumphis,
Cæſus vbi vnius viribus hoſtis obit.
Cum rueret Carthago decem ſuccenſa diebus,
Magno Scipiadæ pars quota laudis erat?
Partem plebeius, partemq; triarius huius
Excidij haud paruam, ſi benè reris, habent.
At tua, MAGNE PATER, ſepoſta eſt laurea ab omni
Compare, Palladia laurea parta manu.

Sed quid nuperum Poetam ad Auguſtini victorias concinendas conduco? Eia tu, qui in defendenda gratia Auguſtini demortui vices geſſiſti, magne Proſper, tuam intende chelin, & triumphanti Imperatori carmina modulare. Pone enſem, quo ſuperborum hoſtium capita feris, & plectrum ſolicita, in aciem poſtea ſub Auguſtini auſpicijs iterum deſcenſurus. Hæc ille canit in carmine contra ingratos.

Auguſtinus erat, quem Chriſti gratia cornu
Vberiore rigans noſtro lumen dedit æuo

Accen-

Accenſum vero de lumine: nam cibus illi,
Et vita, & requies, Deus eſt, omniſque voluptas
Vnus amor Chriſti eſt, vnus Chriſti eſt honor illi,
Et dum nulla ſibi tribuit bona, fit Deus illi
Omnia, & in ſancto regnat ſapientia templo.
Iſtius ergo inter cunctos, qui de grege ſancto
Inſanas pepulere feras, induſtria maior,
Maius opus, totum præſtantiùs imbuit orbem.
Nam quocunquè gradum conuertit callidus hoſtis,
Quaquè per ambages anceps iter egit opertas,
Huius ab occurſu eſt præuentus, mille viatum
Inſidijs aditum non reperientibus vllum.
Cumque foris rabies auidorum excluſa Luporum
Frenderet, inque omnes mendacia verteret artes,
Ne mentes vllarum ouium corrumpere poſſet,
Neu dubia obliquis turbaret corda querelis,
Iſtius ore Viri fecit Deus, iſtius ore
Flumina librorum mundum effluxere per omnem,
Quæ mites, humileſque bibunt, campiſque animorum
Certant vitalis doctrinæ immittere riuos.

CAPVT VIII.

Alipius Tagaſtenſis Numidiæ Primas. Ciuilis, ac Eccleſiaſtica Prouinciarum Africæ diuiſio præmittitur, vbi de Arzugitana prouincia nonnulla adnotantur. De Numidiæ Primatum viuente Auguſtino ſucceſſione Cardinalis Baronij ſententia ab obiectis à Chriſtiano Lupo erroribus vindicatur. Scriptorum Auguſtinenſium de Profuturo Epiſcopo narratio expenditur. De Primatiali Numidarum ſede Salmaſij opinio reiecta. Caroli à S. Paulo, ac Holſtenij tabulæ Numidiæ ſuppletæ. Gregorij Magni textus reſtituitur. Mors Alipij, itemque Aurelij Carthaginenſis, ac de vtroque elogium.

ALipium Tagaſtenſem ſæpius nobis in Pelagiana cauſa memoratum Numidiæ Primatem fuiſſe ex epigraphe epiſtolæ 67. Auguſtini ad eundem eruditè colligit Chiffletius in notis ad Breuiarium canonum Creſconij pag. 316. etenim laudata epiſtola ſic inſcribitur: *Auguſtinus Alipio ſeni*. Idem etiam in epiſtola 55. à Dioſcoro dicitur *Senex Alipius*. Quo nomine, vt inferiùs oſtendam, cum ſoli Primates vulgò appellarentur, palam fit, Alipium propè annum 430. fuiſſe Numidarum Primatem, ac Valentino, qui anno 423. erat Numidiæ Metropolita, ſucceſſiſſe. Anno 416. in literis Synodicis Numidarum ad Innocentium Papam poſt Syluanum Primatem quinque Epiſcopi ante Alipium ſubſcripti leguntur, quorum vnus tantùm primatum indeptus eſt. Ex deprauato tamen textu epiſtolæ Auguſtinianæ de tempore obitus Alipij, itemq; Numidię Primatum ſucceſſione nobiles Scriptores in varias ſententias abiere. De his igitur agemus, vt inde etiam pareat quinam Primates viuente Augu-

ſtino Numidiam rexerint, quibus S. Epiſcopus Hipponenſis vti ſubditus morem geſſit. Eos autem ab anno 395. vſque ad annum 430. deſcribemus; toto enim medio illo tempore Auguſtinus Hippone Epiſcopus vixit. Hoc tamen antequam exequamur, nonnulla præmittenda ſunt, quò plenior Africanarum Eccleſiarum Hierarchiæ cognitio habeatur.

Africa in Romanorum poteſtatem redacta in ſeptem prouincias diuiſa fuit, diuerſis gubernatoribus ſingulis præpoſitis. Prouincia Carthaginenſis, quæ Zeugitana,& Proconſularis ex Victore Vitenſi initio ferè lib. 1. de perſecutione Vandalica dicta fuit, à Proconſule regebatur. Numidiæ, ac Byzacio duo Conſulares præerant. Tripoli autem, & Mauritaniæ Sitifenſi, itemque Cæſarenſi tres Præſides iura dabant, vnde à Sexto Rufo illæ conſulares, hæ præſidales prouinciæ appellatæ ſunt. Præter haſce ſex prouincias ſeptima Romanis in eadem Africa parebat, quæ Tingitana dicebatur, eratque extima Mauritaniæ pars verſus Occidentem Oceano Atlantico contermina. Hanc cum Mauritania Sitifenſi plerique Scriptores confundunt. In ſubſcriptionibus Synodi plenariæ Africanæ anno 419. Carthagine celebratæ Mauritania Sitifenſis cum Tingitana perperam confunditur, nam legati Mauritaniæ Sitifenſis ita ſubſcripti leguntur: *Nouatus Sitifenſis legatus prouinciæ Sitifenſis, vel Mauritaniæ Tingitanæ*. Eodem modò duo alteri collegæ deſcribuntur. Eundem lapidem offendit Pameſius in notis ad epiſtolam 45. S. Cypriani, quo loco ex Sex. Rufo Africanarum prouinciarum diuiſionem recitat, cum tamen ibidem Rufus duabus Mauritanijs Sitifenſi, ac Cæſareenſi recenſitis ſtatim hæc ſcribat: *Trans fretum etiam in ſolo Africæ prouincia Hiſpaniarum eſt, quæ Tingitanica Mauritania appellatur*. Inter prouinciam Sitifenſem, ac Tingitanam Cæſareenſis Mauritania interiacet. Sitifenſis à Sitifi Metropoli, Tingitana verò à Tingi vrbibus prouinciarum primarijs nuncupabantur. Tingitana prouincia Hiſpaniarum à Rufo dicta eſt, quòd vna eſſet ex quatuor prouincijs præſidalibus Hiſpaniæ, vt patet ex notitia imperij Occidentalis cap. 3. & 67. & Panuinio laudato. Plinio lib. 5. initio, ac Ptolomæo lib. 4. duplex tantùm Mauritania memoratur, Cæſareenſis, ac Tingitana, nam Sitifenſis Cæſareenſi id temporis accenſebatur; Ptolomæus enim lib. 4. Geographiæ cap. 1. Sitifim inter Mauritaniæ Cæſareenſis vrbes numerat, & Plinius ſcribit, Ampſaga flumine Mauritaniam Cæſareenſem à Numidia diuiſam eſſe, Sitifenſes autem vltra Ampſagam ſunt. Tres Mauritaniæ vnum olim regnum fuere vſque ad imperium C. Cæſaris, *ſæuitia eius in duas diuiſæ prouincias*, teſte Plinio cap. 1. libri eiuſdem. Etenim Caligula Ptolomæo Mauritaniæ Rege impia fraude perempto, regnum in duas prouincias diſſecuit, quas per duos Procuratores Romani initio regebant. Lucius Albinus à Nerone Mauritaniæ Cæſareenſi præfectus à ſucceſſore Galba etiam Tingitanæ præpoſitus fuit ex Tacito lib. 2. hiſtoriarum. Poſteriori tamen Romani imperij tempore Tingitana ab Africæ prouincijs auulſa cum Hiſpania computabatur.

Hæc quidem ciuilis prouinciarum Africæ diuiſio fuit, cui minimè Eccleſiaſtica earundem diſtinctio conformis euaſit. Cypriano Carthaginenſe Antiſtite tres tantùm prouinciæ Eccleſiaſticæ in Africa cenſebantur, nempe Proconſularis, Numidia, & Mauritania vt colligitur ex initio Synodi à S. Cypriano coactæ apud Auguſtinum lib. 2. de baptiſmo contra Donatiſtas cap.

2. Tunc enim ampliſſima erat prouincia Zeugitana, quæ poſtea in tres prouincias diſcreta eſt, nempè Proconſularem, Byzacenam, & Tripolitanam. Mauritania Sitifenſis vnam olim cum Numidia prouinciam conflabat, poſtea tamen diuiſa fuit. Legitur hic canon tit. 82. apud Ferrandum Diaconum: *Vt primatem proprium Mauritania Sitifenſis habeat. Concilio Carthaginenſi titulo 6.* Certum eſt, anno 397. Sitifenſes habuiſſe Primatem à Numidarum Primate diuerſum, vti proximè narrabimus. Prouincia Tingitana licèt, quod ciuilem politiam reſpicit, Hiſpanijs accenſebatur, ſpectato tamen regimine Eccleſiaſtico ad Mauritaniam Cæſareenſem pertinebat, vt patet ex notitia Epiſcoporum Africæ, vbi Cæſareenſes, & Tingintani Epiſcopi vni tantummodò prouinciæ deputantur. Hæ quidem ſex fuere viuente Auguſtino Africanæ Eccleſiæ prouinciæ, in quibus ingens Epiſcoporum numerus recenſebatur. In actis collationis Carthaginenſis anno 411. Epiſcopi Catholici præſentes 286. ſubſcripti leguntur. At Alipius noſter collat. 1. diei cap. 217. dixit abſentes Antiſtites fuiſſe ducentos, & viginti. Addidit Fortunatianus vacaſſe tum temporis cathedras LXIV. Verùm Auguſtinus in breuiculo collat. 1. diei cap. 14. ait, abſentes Epiſcopos fuiſſe *centum viginti*, vacaſſe verò ſedes LX. Errorem verò in codicem collationis irrepſiſſe conſtat ex Auguſtino ibidem. Scribit Donatiſtas, cum audiſſent centum viginti Epiſcopos Catholicos Carthaginem non veniſſe, reſpondiſſe. *Etiam ſuos multo plures non v. niſſe Carthaginem.* Quos inde S. Pater falſitatis conuictos narrat: *Quandoquidem ſoli ægroti non venerant Carthaginem, pro quibus tamen in itinere ægrotantibus alij ſubſcripſerant, & omnium nomina cum ipſis etiam, pro quibus alij ſubſcripſerant, ducenta ſeptuaginta nouem ſubſcriptio continebat. Neque vllo modo credibile ſit multo plures, quàm centum viginti, hoc eſt, tertiam partem omnium eorum in ſuis ſedibus ægrotaſſe potuiſſe, & ideo non veniſſe Carthaginem.* At CXX. additis XIII. ſunt planè tertia pars totius numeri, quem Donatiſtæ iactabant. Itaque erant id temporis Epiſcopi in Africa CCCCLXVI.

Cum libro primo cap. 18. recitauerim literas Primatis Carthaginenſis datas ad Epiſcopos per tractum Byzacenæ, & Arzugitanæ prouinciæ conſtitutos, quæri poteſt, quænam fuerit iſthæc prouincia Arzugitana. Ego quidem cum apud veteres Geographos nuſquam in Africa Arzugum mentionem inuenirem, quos tamen in epiſtola Auguſtini mox laudanda nominatos legeram, conſului ea de re Illuſtriſſimum D. Hieronymum Caſanatam S. R. Inquiſitionis Aſſeſſorem, ob ſingularem tum Eccleſiaſticæ, tum profanæ eruditionis peritiam eximium Reipublicæ literariæ ornamentum, ac decus; quod in alijs quoque difficultatibus, quas ægrè per me expediri poſſe ſentiebam, tam importunè feci, vt doctiſſimo Præſuli, eidemque innumeris Orthodoxi Orbis negotijs occupatiſſimo non ſemel faſtidio fuerim. Ille autem quicquid notitię de Arzugibus è veterum monumentorum ruderibus erui poterat, pari eruditione, ac comitate indicauit. In primis Arzuges à Tripolitanis diſtincti erant, quod colligitur ex Synodo Africana anno 401. Carthagine celebrata; etenim Aurelius Primas hæc ibidem ait: *Quia in Tripoli fortè, & in Arzuge interiacere videntur barbaræ gentes &c.* Et poſtea: *Cogitare etiam debetis fratres, quia hoc ſibi, & Tripolitani, & Arzugitani fratres potuerunt exigere, ſi ratio pateretur.* Quare Arzuges erant diſtincti à Tripolitanis, ac poſiti in confinijs Romani imperij in

Afri-

Africa. Ex Oroſio lib. 1. hiſtoriarum Orbis, quas Auguſtino iubente literis conſignauit, vbi Africam cap. 3. deſcribit, exacta notitia Arzugum traditur, ibi enim hæc tradit: *Tripolitana prouincia, quæ & Subuentano, vel regio Arzugum dicitur, vbi Leptis magna ciuitas eſt. Quamuis Arzuges per longum Africæ limitem generaliter vocentur*. Ex his liquet Tripolitanos per antonomaſiam quandoquè Arzuges appellatos fuiſſe, ita tamen vt aliæ quoquè gentes extra Tripolis confinia eodem nomine nuncupatæ fuerint. Arzugum meminit Publicola vir illuſtris in epiſtola ad Auguſtinum, quæ tomo 2. inter Auguſtinianas eſt 153. *In Arzugibus*, inquit, *vt audiui, decurioni, qui limiti præeſt, vel tribuno ſolent iurare Barbari iurantes per Dæmones ſuos*: & inferiùs: *Si quem miſero ad Arzuges, ſi licet ei iuramentum accipere à Barbaro*. Arzugitana regio erat ſub cura Ducis limitis Tripolitani, cui quatuordecim præpoſiti limitum ſuberant, qui in notitia imperij Occidentalis apud Pancirolum cap. 70. & Panuinium meum lib. 3. de Romano imperio recitantur. Hæc autem præſidia inſidebant confinia pluriũ prouinciarum Africæ, nam ibidẽ legitur præſes limitis Macomadienſis, hæc verò vrbs ſpectabat ad Numidiam, & in collatione Carthaginenſi laudatur Aurelius Macomadienſis, qui in epigraphe epiſtolæ 92. apud Auguſtinum tertio loco ſedit in Synodo Numidiæ Mileui celebrata contra Pelagianos anno 416. Rurſus ponitur præſes limitis Thamallomenſis, quæ quidem ciuitas erat intra Byzacium, nam in notitia Epiſcoporum Africæ inter Byzacenos nominatur Habetdeum Thamallumenſis. Quare dubium eſt, num Arzugitanus tractus incluſerit limites Tripolis, Byzacij, & Numidiæ, cum præſertim ſcribat Oroſius, quòd *Arzuges per longum Africæ limitem vocentur*. Ego quidem cenſeo limitaneam regionem Byzacij fuiſſe partem tractus Arzugitani ex hac epigraphe literarum Aurelij Primatis, quas libro primo laudauimus: *Dilectiſsimis, ac deſiderabilibus Fratribus, ac Conſacerdotibus Donatiano primæ Sedis, Ianuario, Felici, Palatino, Primiano, Gaiano, & alij Gaiano, Ianuario, Victorino, & cæteris per tractum prouinciæ Byzacenæ, & Arzugitanæ, conſtitutis Aurelius Epiſcopus*. Etenim cum Aurelius Donatianum tantùm Primatem appellet, palam eſt, Arzugitanæ regionis Epiſcopos intra eiuſdem prouinciam recenſitos fuiſſe. Has literas neq; ad Tripolitanos, neq; ad Numidas datas fuiſſe inde mihi probatur, quòd in earundem titulo vtriuſq; prouinciæ Primatem nominaſſet, non autem ſolùm Byzacenum. Tripolitanos autem proprium Primatem habuiſſe certum eſt, nam vnum Legatum ea prouincia ad Synodos mittebat, eratq; à cæteris Africæ prouincijs diſtincta, licet quinque tantùm in illa Epiſcopi eſſent ex cap. 16. Cod. Concil. Africæ, & ex notitia Epiſcoporum ſuperiùs laudata. Ex his conſtat Arzuges eos Africæ populos dictos fuiſſe, qui Tripolitanæ, & Byzacenæ prouinciæ limites verſus meridiem longo terrarum ſpatio incolebant, vnde dixit Auguſtinus epiſtola 48. ad Vincentium: *Si enim hoc Scripturarum loco meridies Africa intelligenda eſt in parte Donati, quæ ſub cœli ardentiori plaga eſt, omnes vos Maximianiſtæ ſuperabunt, quorum ſchiſma in Byzatio, & in Tripoli exarſit; Sed confligant cum eis Arzuges, & hoc magis ad ſe pertinere contendant &c.* Hæc pluribus proſecutus ſum, tum quòd nulla Arzugitanæ regionis mentio fiat in tabulis Caroli à S. Paulo, & ad eaſdem notis Holſtenij, & Collectores conciliorum, vbi de Arzugibus ſermo eſt, quaſdam lectiones margini appoſuere, quæ ex laudatis Auguſtini, & Aurelij, atq;

 vtriq;

vtrique coætanei Oroſij teſtimonio corriguntur; tum etiam quòd de Arzugitana prouincia lib. 1. cap. 16. pluribus diſſerere noluimus, ſed diligentiorem inquiſitionem huc diſtulimus, vbi de prouincijs Africæ conſultò ſermo inſtituendus erat.

Hac ergo Eccleſiaſticarum Africæ prouinciarum diuiſione præmiſſa ad earundem Primates ſermo vertendus eſt. Africanæ Eccleſiæ in ſuarum prouinciarum Primatibus ſtatuendis longè à cæteris diuerſa conſuetudo fuit, etenim illum, qui Carthaginis totius Africæ Metropolis ſacris præerat, vti ſupremum Exarchum aliarum prouinciarum venerabatur, nempè Numidiæ, Byzacij, vtriuſque Mauritaniæ, ac Tripolis, & Primates non ab earundem prouinciarum Metropolitanis vrbibus, ſed ab antiquitate delatæ dignitatis appellabat. Teſtis eſt Leo IX. epiſt. 9. ad Petrum, & Ioannem Epiſcopos Afros, vbi ait: *Sed de Africæ Primatibus aliter intelligendum eſt, quia in ſingulis eius prouincijs antiquitus Primates inſtituebantur non ſecundùm potentiam alicuius ciuitatis, ſed ſecundùm tempus ſuæ ordinationis, quibus tamen omnibus præerat vnus, ſcilicet Carthaginenſis Archiepiſcopus &c.* quod ipſum exemplis Primatum Numidiæ inferiùs oſtendetur. Hanc peculiarem Africanæ Hierarchiæ conſuetudinem à Sirmondo primitus publicatam ſcribit Morinus, ſed ante Sirmondum idipſum detexerat Bernardus Vindingus in Critico Auguſtiniano in notis ad epiſt. 217. Porrò Afri prouinciæ Primatem vulgò *Senem* appellabant, quòd cæteros tempore conſecrationis ſuperabat. Hinc Syluanus Numidiæ Primas in ſubſcriptione priorum literarum in collat. 1. Carthaginenſi cap. 16. dicitur *Syluanus Senex*. Eo modo appellatur in Synodo Cirtenſi, & in epigraphe literarum S. Innocentij Papæ ad Patres Synodi Mileuitanæ II. *Innocentius Syluano Seni, Valentino &c.* Quare cum epiſtola Auguſtini 67. hunc titulum habeat *Auguſtinus Alipio Seni*, palam fit, Alipium Tagaſtenſem fuiſſe Numidiæ Primatem, ac Valentino ſucceſſiſſe, qui anno 423. erat Primas Numidarum. Verùm cum Chriſtianus Lupus vir huius ætatis eruditiſſimus contendat Valentino Xantippum ſucceſſiſſe, ac Baronium Cardinalem ſecus opinantem plurium errorum authorem faciat, operæ pretium duxi, rem hanc diligentiùs examinare, non modò vt doctiſſimi annalium Eccleſiaſticorum conditoris ſententiam ab oppoſitis erroribus vindicem, verùm etiam, vt pareat quinam Primates viuente Auguſtino Numidiam rexerint, quibus vti ſuffraganeus noſter Hipponenſis Antiſtes morem geſſit. Illi ergo ab anno 395. vſque ad annum 430. nobis deſcribentur.

Lupus noſter, quem tanti facio, vt veritatem tantùm illi præponendam ducam, in quæſtione quodlibetica de origine Auguſtinenſium cap. 8. pag. 114. hæc ſcribit: *Dico itaque Megalio ſucceſſiſſe Syluanum, Syluano Valentium, huic autem Xantippum*. Probat, quia Auguſtinus epiſt. 217. ad Victorinum vocat Xantippum Primatem Epiſcopum Tagaſtenſem; at certum eſt ex Synodo Carthaginenſi plenaria anno 419. Alipium vixiſſe, ac inter reliquos ſententiam dixiſſe, itemque conſtat ex literis eiuſdem Concilij ad Bonifacium, Valentinum tunc fuiſſe Primatem Numidiæ; vnde fit conſequens, vt Xantippus mortuo Alipio in Tagaſtenſem Sedem ſucceſſerit, atque vti cæteris antiquior Primatialem apicem attigerit; hinc concludit pag. 113. *Quapropter omnino lapſus eſt Eminentiſſimus Cardinalis Baronius, dum Xantippum facit Syluano antiquiorem.*

rem. Et pag. 117. relata ſententia Cardinalis addit: *Varij hic concurrunt errores*. Video opinionem Lupi placuiſſe amiciſſimo noſtro Torello, qui pedibus in eandem iuit, vnde anno 420. inferias Alipio celebrat dato eidem ſucceſſore Xantippo. Cæterùm his Scriptoribus doctiſſimis, eruditiſſimis, meique in primis amantiſſimis celebre illud adagium quadrat, bonum quandoque Homerum dormitare, etenim Lupus præſertim pranè Numidiæ Primates enumerat quoſdam omittens, alios non ſuo ordine recenſens, inſuper quædam Baronij dicta cenſuræ ſubijcit, quæ mihi veriſſima videntur.

Anno CCCXCV. Megalius Epiſcopus Calamenſis totius Numidiæ Primas Hipponem veniens, eiuſdem vrbis Epiſcopum Auguſtinum conſecrauit, vt tradit Proſper in chronico. Poſſidius lib. de vita Auguſtini cap. 8. ſcribit S. Doctorem ordinatum fuiſſe à *Primate Numidiæ Megalio Calamenſi Epiſcopo*; & cum in collatione Carthaginenſi Donatiſtæ inſtarent, à quonam Auguſtinus conſecratus eſſet, reſpondit S. Pater: *Megalius me ordinauit Primas Eccleſiæ Numidiæ Catholicæ*. Cap. 247. collat. tertiæ diei. At necdum biennio exacto Megalius deceſſit, de cuius obitu ſcribens Auguſtinus ad Profuturum Epiſcopum Conſtantinenſem ait: *Quod ſenex Megalius defunctus ſit, iam vos audiſſe quis dubitet? Erant autem à depoſitione corporis eius, cum hæc ſcriberem, dies fermè viginti quatuor*. Mortuus eſt Megalius anno 397. circa Auguſtum. Megalio ſucceſſit non Syluanus, vt dixit Lupus, ſed Creſcentianus; patet hoc ex Synodo Carthaginenſi III. apud Binium celebrata Cæſario, & Attico VV. CC. Conſſ. V. Kal. Septembris, nempe anno 397. vbi Aurelius Archiepiſcopus Carthaginenſis dixit: *Frater etiam Reginus Eccleſiæ Vegeſelitanæ literas ad paruitatem meam datas Creſcentiani primæ Sedis, vt ipſe inſinuat, Numidiarum*. Ex his Aurelij verbis liquet, tunc primùm Creſcentiani primatum eidem innotuiſſe; at Africæ Primates ſtatim Archiepiſcopum Carthaginenſem de obtenta dignitate certiorem reddebant, erant enim eidem ſubiecti, vt contra Salmaſium pluribus oſtendo in Differt. hiſt. de Synodo V. cap. 10.

Ex dictis ſupina omnium penè Scriptorum Auguſtinenſium hallucinatio reijcienda eſt, putant enim Profuturum Monachum olim Auguſtinianum ex epiſtola 258. Euodij noſtri ad Auguſtinum anno 398. in Luſitaniam profectum, ibique electum fuiſſe Metropolitam Bracarenſem: ita Marquez de origine Auguſt. cap. 10. §. 2. Cruſenius lib. 1. Monaſticon cap. 13. & omnium operoſiſſimè Magiſter Antonius à Purificatione tomo 1. Hiſt. Luſitaniæ Auguſtinianæ lib. 1. tit. 5. & in Apologetico, & nuper Mauritius à Matre Dei Excalceatus lib. 1. de ſacra Eremo Aug. §. 1. Argumentum fabulæ dedit Iulianus Toletanus in chronico ad annum 398. hæc ſcribens: *Profuturus Presbyter Africæ venit in Hiſpaniam, & ob egregias virtutes, & mentis ſanctitatem ſuccedit Paterno in Sede Bracarenſi*. Hinc Antonius à Purificatione contendit Profuturum Bracarenſem Epiſcopum Auguſtinianum Monachatum in Luſitaniam primùm inuexiſſe. At eo anno 398. Profuturum in viuis non fuiſſe, immò neque in Luſitania, ſed in Numidia Epiſcopum dicendum eſſe, apertè demonſtro. Et vt à poſteriori incipiam S. Auguſtinus in lib. de vnico bapt. cap. 16. hæc contra Petilianum Cirtenſium Donatiſtarum Epiſcopum ſcribit: *Iam verò quòd etiam de Cirtenſi Eccleſia dicere voluit, & Epiſcopos ibi Catholicos maledictis inſectatus eſt, quibus voluit &c. Proinde ſi Profuturus ante pauciſſimos annos defunctus, & Fortunatus,*

natus, qui in corpore adhuc eſt, atque illi ſucceßit Epiſcopo &c. Fuit ergo Profuturus Cirtæ in Numidia Epiſcopus Fortunati deceſsor. Cirta eadem vrbs cum Conſtantina fuit, vnde Auguſtinus Petilianum modò dicit Cirtenſem Epiſcopum lib. 3. con. lit. Pet. cap. 53. & initio lib. 1. con. Creſconium, modò Conſtantinenſem lib. 2. Retract. cap. 34. & lib. 2. con. Pet. cap. 99. Ipſe Petilianus collat. 1. cap. 65. dixit: *In plebe mea, ideſt ciuitate Conſtantinenſi aduerſarium habeo Fortunatum*: Auguſtinus eundem etiam Fortunatum Conſtantinenſem appellat lib. 3. cap. 38. & lib. 1. con. lit. Pet. cap. 1. Cirtenſem verò lib. de vnico baptiſmo cap. 16. Vnde errant illi, qui cum Baronio duos Petilianos fuiſſe ſuſpicantur, vel cum Franciſco Balduino in notis ad Optatum eundem ab vna ad aliam Eccleſiam translatum putant; corrigendus etiam venit Roſuveydus, qui cum Baronio ad annum 395. num. 43. facit Profuturum Epiſcopum Calamenſem. Ego ſanè moleſtè fero Marquez, alioſque adeo oſcitanter laudatam epiſtolam Auguſtini ad Profuturum legiſſe. Illius initium eſt: *Quod ſenex Megalius defunctus ſit, iam vos audiſſe quis dubitet? Erant autem à depoſitione corporis eius, cum hæc ſcriberem, dies fermè uiginti quatuor.* Itane minimè dubitandum dixiſſet, intra dies viginti Megalij mortem in Numidia cognitam fuiſſe remotiſſimæ Luſitaniæ Vrbi, cuius ſacra Profuturus moderabatur? Addit: *Succeſſorem primatus eius, ſi fieri poteſt, noſſe uolumus.* Næ Auguſtinus Hippone in Numidia degens noui Numidarum primatis electionem à Bracarenſi in Luſitania Epiſcopo intelligere optaſſet? A Profuturo id ſcire citò citiùs ſperabat, quia erat in Metropoli prouinciæ, vbi reſidebat Conſularis Numidiæ Rector, ad quem noui Primates ſtatim ſcribere ſolebant. Rurſus in eadem epiſtola: *Si recolis*, inquit, *quid mecum nuper in itinere quodam locutus ſis.* Erat ergo Profuturus in Africa Epiſcopus. Hoc poſtremo teſtimonio conuictus P. Thomas de Herrera lib. 3. Bibl. Aug. in notis ad epiſt. 8. S. Auguſtini faſsus eſt Profuturum minimè Bracarenſem Epiſcopum fuiſse. In fine epiſtolæ rogat Profuturum, vt Victori, *Conſtantinam dum pergeret*, adiumento ſit, eidemque inſinuet, vt velit *per Calamam remeare*. Quæ Vrbes in Numidia erant, & palam Profuturus ibidem vt Conſtantinæ degens deſcribitur. Præterea S. Paulinus Nolanus epiſt. 36. apud Auguſtinianas ſcribit Romaniano, ſe accepiſse literas *ex Africa Aurelij, Alipij, Auguſtini, Profuturi, Seueri iam omnium pariter Epiſcoporum.* Alius ergo eſt ille Profuturus Bracarenſis à noſtro Conſtantinenſi, qui electus Antiſtes *in breui defunctus eſt* ex epiſtola Auguſtini 10. ad Hieronymum.

Eo verò anno 398. Profuturum non fuiſſe ſuperſtitem certum eſt, nam Megalius Calamenſis ex literis Creſconiani ad Synodum Africanam anno 397. in fine Auguſti celebratam tunc obierat, atqui Megalio in Calamenſem Sedem ſucceſſit Poſſidius Auguſtianus Monachus, quare anno eodem ſedebat Calamæ Poſſidius. Ex alia autem parte conſtat, Fortunatum, qui poſt Profuturum Conſtantinenſem Eccleſiam rexit, electum fuiſſe Epiſcopum ante Poſſidium; nam in magna collatione Carthaginenſi anno 411. *Fortunatus Conſtantinenſis* quinto loco numeratur, at *Poſsidius Calamenſis* poſtremo loco inter ſeptem Epiſcopos, qui ad diſputandum contra totidem Donatiſtas electi ſunt. Rurſus in Synodo Mileuitana II. anno 416. contra Pelagianos coacta Fortunatus vndecimus, Poſſidius duodecimus inter Patres recenſetur in titulo epiſtolæ 92. Auguſtinianæ. Quàm verò exactè in Africana Eccleſia iuxtà tempus delati Epiſcopa-

ſcopatus in ſedendo, ac ſubſcribendo ordo ſeruaretur, colligitur ex Cod. Afric. cap. 53. *Vt nullus Fratrum prioribus ſuis ſe aliquando aud.ret anteponere.* Hinc S. Auguſtinus increpat Victorinum ob non ſeruatum iuxta tempus collatæ dignitatis ordinem in nominandis Epiſcopis in Tractoria: *Ad ipſos Numidas*, inquit, *ita perturbato, & neglecto ordine ſcriptum eſt, vt nomen meum t.rtio loco inuenerim, qui noui, quàm poſt multos Epiſcopus factus ſum.* Epiſt. 217. Quare Profuturus paulò poſt acceptam epiſtolam illam Auguſtini è viuis exceſſit, eique priùs datus eſt ſucceſſor Fortunatus, quàm Poſſidius Calamæ Megalio ſubrogaretur, vt in Synodis ante Poſſidium iure Fortunatus ſederet. Sed ad Numidiæ Primates redeundum eſt.

Errat præterea Lupus, dum Xantippum Syluano, & Valentino poſteriorem Primatem facit, nam Creſcentianus Xantippum excepit: nihil hoc ipſo clarius in Synodis Africanis habetur. Mortuo Creſcentiano lis orta fuit inter Xantippum, & Victorinum de Primatu Numidiæ, eam ſibi vtroque certatim dignitatem vindicante, vt patet ex S. Auguſtino epiſt. 217. Cardinalis Baronius inde illam controuerſiam exortam putat, quòd cum duæ Numidiæ eſſent, & in vna Xantippus, in altera verò Victorinus degeret, vterque ſuæ Metropoli primatum aſſerere ſatagebat, at cauſam Xantippo adiudicatam ſcribit, quòd eſſet Epiſcopus Conſtantinæ, quæ totius Numidiæ erat Metropolis. Lupus verò negat duas fuiſſe Numidias, ſed ait Mauritaniam Sitifenſem ſeiunctam fuiſſe à iuriſdictione Primatis Numidiæ, *ita tamen, vt iſta Mauritania non fieret prouincia Primitialis, ſed iuxta Africæ leges deuolueretur ſub ſollicitudinem Primatis Carthaginenſis.* Ita fatur pag. 119. addens in Synodi VI. prologo nomine duarum Numidiarum intelligi Numidiam ipſam, & Mauritaniam Sitifenſem. Litigia autem illorum duorum Præſulum fuiſſe tradit non de iure ſedium, ſed perſonæ, quinam ſcilicet eſſet ſenior Epiſcopus Numidiæ. Hoc Lupi poſtremum dictum verum eſt; neque enim apud Afros Sedes primatialis erat in Metropoli prouinciæ, ſed quandoque in viliſſimo oppido, in quo ætate maior reliquis Epiſcopus degebat. Profectò errauit Salmaſius parte 2. Euchariſtici cap. 4. pag. 576. dicens: *Conſtantina Metropolis erat Numidiæ, prima Sedes, & Metropolis idem.* Etenim Epiſcopo S. Auguſtino fuere primates Numidiæ Megalius Calamenſis, Creſconius neſcio cuius vrbis Epiſcopus, certè non Conſtantinæ, nam Fortunatus ibidem ſacra Antiſtes adminiſtrabat, Xantippus Tagoſenſis, Syluanus Zummenſis, Valentinus Baianenſis, ac denique Alipius Tagaſtenſis, quæ partim demonſtrata ſunt, partim proximè oſtendentur. Non ergo quæſtio erat de Metropoli Numidiæ, ſed de antiquitate in epiſcopatu, quod ex ipſamet epiſtola Auguſtini intelligitur: *Ambo*, inquit, *conuocate collegas veſtros eos maximè, qui vobis Epiſcopatus ætate vicini ſunt, qui facilè quis veſtrum verum dicat, agnoſcant, vt inter vos paucos eadem præ cæteris quæſtio dirimatur, & errore ſublato minores à cæteris conuocentur, qui nec debent, niſi vobis in hac re tanquam prioribus credere, & nunc ignorant, cui veſtrum potiſſimum credant.* Ecce iuniores Numidiæ Epiſcopi neſciebant, vter eſſet antiquior Epiſcopus, ſeniores, atque *ætate vicini* conſulendi erant, quibus longè meliùs, quàm iunioribus tempus ordinationis ipſorum poterat innoteſcere.

Nullo autem iure Lupus repræhendit Baronium, quòd duas Numidias dixit,

xit, contendens pro altera Numidia intelligi Mauritaniam Sitifenſem, quæ ita ab antiqua iuriſdictione Primatus Numidici ſegregata fuit, *vt non fieret prouincia primatialis* pag. 119. Nam reapſe Mauritania Sitifenſis non minùs, quàm Numidia ſuum habuit ab alijs diuerſum primatem, & quidem Epiſcopo Auguſtino. In Concilio plenario Mileuitano Primo Arcadio, & Honorio A A. V. Conſſ. anno 402. hæc habentur: *Xantippus Epiſcopus primæ Sedis Numidiæ ſua manu confirmauit &c. Nicetius Epiſcopus primæ Sedis Mauritaniæ Sitifenſis dixit &c.* Vides Sitifenſes Mauritanos, ac Numidas Epiſcopos habuiſſe diſtinctos Primates? Canone 2. Concilij III. Carthaginenſis apud Binium dicitur: *Omnes Prouinciæ, quæ primas Sedes habent, Legatos mittant*. At Mauritani Sitifenſes tempore Auguſtini Legatos ſemper miſere ad Synodos Africanas. In Synodo anni 397. Cæſario, & Attico Conſſ. Honoratus, & Vrbanus nominantur Legati Mauritaniæ Sitifenſis. Anno 401. in Synodo Carthaginenſi poſt conſul. Fl. Stilichonis laudantur ijdem *Honoratus, & Vrbanus Epiſcopi legati prouinciæ Mauritaniæ Sitifenſis*. Rurſus in Synodo Carthaginenſi Theodoſio, & Rurimondo Conſſ. anno 403. cap. 57. Cod. Afric. hæc habentur: *Lucianus, & Syluanus Legati prouinciæ Mauritaniæ Sitifenſis dixerunt, &c.* Idem patet ex Concilijs anno 418. & 419. in cauſa de appellationibus Africanis, in quibus cum legatis aliarum prouinciarum nominantur etiam tres Legati Prouinciæ Sitifenſis. Habebat igitur Mauritania Sitifenſis Sedem primatialem. Hoc ipſum expreſsè Auguſtinus tradit epiſt. 217. *Legi*, inquit, *in eadem Tractoria etiam ad Mauritanias eſſe ſcriptum, quas Prouincias ſcimus ſuos habere Primates*. Cum de Primatu Numidiæ Xantippus, ac Victorinus Epiſcopi litigarent ante annum 402.

Rectè etiam Cardinalis Hiſtoricus duas Numidias dixit; nam Creſcentianus loco ſuperiùs laudato dicitur Epiſcopus *primæ Sedis Numidiarum*. Non intelligi verò ibi etiam Mauritaniam Sitifenſem, quòd Primati Numidiæ ſubiecta erat, vt putat Lupus, apertè colligitur ex prologo plenarij Concilij Africani ſub Bonifacio Papa anno 419. poſt conſulatum Honorij XII. & Theodoſij VIII. Carthagine celebrati, vbi hæc recitantur: *Præſentibus Legatis diuerſarum prouinciarum Africanarum, Numidiarum duarum, Byzacenæ, Mauritaniæ Sitifenſis, & Mauritaniæ Cæſareenſis, ſed & Tripolis &c.* Mauritania Sitifenſis nominatur tanquam prouincia à duabus Numidijs diſtincta. Item in collatione Carthaginenſi primæ diei cap. 201. legitur *Ianuarius Epiſcopus de Tuburſicu Numidiarum*. Vti noſter Primas Aquileienſis vtriuſq; Norici Mediterranei, & Ripenſis Eccleſijs præeſt, ita vtramq; Numidiam vnus, idemq; Primas adminiſtrabat. Quinam autem duarum Numidiarum limites, queis inuicem diſcernerentur, quoue vocabulo diſtingui ſolerent, apud Scriptores Eccleſiaſticos non inuenio. Erit fortaſſe qui Numidiam in conſularem, & proconſularem diſcernat, nam S. Auguſtinus epiſt. 134. ait: *in media Numidia Conſulari*. In Codice verò Theod. lib. 11. tit. 1. L. 29. *Proconſularis Numidiæ* mentio fit. Sed planè codicis textus eſt corruptus, nam ibi legitur: *Ita vt proconſularis Numidiæ cognoſcat octonos, & denos ſolidos pro ſingulis equis debere perſoluere, Byzaceni etiam, Tripolitaniq; cognoſcant quinos denos pro ſingulis equis ſe debere præſtare*. Neque enim Numidiæ Proconſul, ſed Conſularis iura dicebat, vt patet ex notitia Imperij Occidentalis, & ex epiſt. 230. Auguſtini. Quare ita legen-

legendum eſt: *Proconſulares, & Numidæ cognoſcant &c.* Auguſtinus verò Numidiam conſularem appellauit, quòd à viro conſulari, vt mox dicebam, regebatur. Ptolomæus lib. 4. cap. 3. *Numidiæ nouæ* vrbes recenſens inter illas neq; Cirtam, neq; Vagam nominat, vnde iſtæ videntur pertinere ad Numidiam veterem. Cur Numidia *nouæ prouinciæ* nomen ſortita ſit, tradit Appianus Alexandrinus lib. 4. de bello ciuili non longè ab initio. Numidiæ nouæ geographicam tabulam exhibet Ortelius. Duas ergo Numidias nempè nouam, & veterem in laudatis Synodis appellatas exiſtimo. Quare perperam P. Lupus Baronium accuſat, quòd duas Numidias dixit, & has à Mauritania Sitifenſi diſtinctas. Atque hæc ſufficiant pro intelligentia diſſidij inter Xantippum, & Victorinum de primatu Numidiæ, quod ex ſola epiſtola 217. S. Auguſtini nobis innotuit.

Longiùs autem à veritate abit Lupus, dum erroris inſignem Annaliſtam inſimulat, quòd Xantippum Primatem ante Syluanum poſuit; etenim Baronij ſententia vera eſt, & Lupus ex mendoſo codice in tranſuerſam opinionem abductus fuit. Nihil planè tam certò conſtat ex Concilijs, & S. Auguſtino, quàm Xantippum ante Syluanum fuiſſe Numidarum Primatem. In Synodo Mileuitana I. celebrata *Glorioſiſſ. Impp. Arcadio, & Honorio V. Conſſ. VI. Kal. Septembris* anno 402. Chriſtianæ Epochæ hæc leguntur: *Xantippus Epiſcopus primæ Sedis Numidiæ dixit.* Ad minùs anno 401. contigit Xantippi primatus, nam Auguſtinus epiſt. 217. V. Idus Nouembris ſcribit incertum fuiſſe apud Numidas primatum, Xantippo, & Victorino de eodem contendentibus. At anno ſequenti menſe Auguſto Xantippus citra dubium erat tanquam Primas à Synodo receptus. Rurſus in Synodo Carthaginenſi coacta *Glorioſiſſ. Impp. Honorio VII. & Theodoſio II. AA. Conſſ. Idibus Iunij* nempe anno 407. hæc recitata ſunt: *Cenſuit Sanctum Concilium, vt literæ ad eundem Senem Xantippum prærogentur.* Cap. 67. Cod. Afric. Conciliorum. Auguſtinus nobili caractere in epiſt. 236. ad Senem Xantippum eiuſdem primatus tempora apertè deſignans, de cognita abs ſe cauſa Habundantij Presbyteri hæc ait: *Audiui autem cauſam eius, cum centum dies eſſent ad Dominicum Paſchæ, qui futurus eſt VIII. Idus Aprilis.* At Paſchalis ſolemnitas tempore Epiſcopatus Auguſtini ſemel, & iterum tantùm contigit die 6. Aprilis, nempe anno 402. Cyclo Solis XIX. Lunæ IV. lit. E. & rurſus anno 424. Cyclo Solis XIII. Lunæ VII. lit. F. E. At cum anno 411. Syluanus Xantippi ſucceſſor Primas Numidiæ fuerit, literæ illæ datæ ſunt ante Paſcha anni 402. Xantippo Numidiæ Primate.

Vti certum eſt tempus primatus Xantippi, æquè incerta eſt Sedes eiuſdem. In epiſtola 217. Auguſtini ad Victorinum hæc leguntur: *Venerabilis Frater, & collega noſter Xantippus Tagaſtenſis dicit, quòd eum primatus ipſe contingat.* At id temporis Alipius erat Epiſcopus Tagaſtenſis, qui ante Auguſtinum, cuius conſecratio contigit anno 395. Epiſcopus ordinatus fuit, & in Synodo Carthaginenſi Vincentio, & Flauita Conſſ. Idibus Septembris anno 401. electus fuit ad quærendum idoneum Epiſcopum, qui Eccleſiæ Hipponenſi Diarrhytorum præficeretur; interfuit etiam collationi Carthaginenſi anno 411. alijſq; Synodis, & viuebat anno 428. quo anno Roma ad Auguſtinum in Africam quinque Iuliani Pelagiani libros miſit, vt lib. 1. cap. 24. dictum eſt. Sanè Auguſtinus in epiſtola ad Quodvultdeum ſcribit, ſe accepiſſe ab Alipio Romæ

commorante Iuliani libros, duobus Retractationum voluminibus abſolutis, quæ anno 427. completa fuiſſe certum eſt. Alipius ergo erat ſub Xantippo Primate Epiſcopus Tagaſtenſis, & iniuſtè Lupus inuehitur in Baronium pag. 118. quòd in margine pro Tagaſtenſi Conſtantinenſem Xantippum dixerit, cum tale mendum Louanienſes non agnouerint, aitq; Tagaſtenſem aſſerendum, mortuo Alipio circa annum 419. vel ſequenti, ac ſuccedente in eandem Sedem Xantippo; quæ quidem omnia falſa ſunt. Veruntamen nec correctio Baronij admitti poteſt, nam id temporis ſedebat Conſtantinæ Fortunatus; etenim ſcribit S. Auguſtinus lib. 1. con. lit. Pet. cap. 1. *Nunc verò cum eſſem in Eccleſia Conſtantinienſi Abſentio præſente, & collega meo Fortunato eius Epiſcopo &c.* Hi verò libri ſcripti ſunt ante mortem S. Anaſtaſij Papæ, quæ accidit anno 402. V. Kal. Maij; ſcribit enim lib. 2. cap. 51. *Cathedra tibi, quid fecit Eccleſiæ Romanæ, in qua Petrus ſedit, & in qua hodie Anaſtaſius ſedet.* Idem Fortunatus Conſtantinenſis viuebat anno 411. fuitq; vnus ex ſeptem ad diſputandum contra Donatiſtas ſelectis in collatione Carthaginenſi, vt ſuperiùs oſtenſum eſt. Ego quidem pluribus codicibus Vaticanæ bibliothecæ conſultis, vbiq; legi Xantippum *Tagoſenſem* nuncupatum. Ita habetur in MSS. codicibus tribus, nempe Num. 494. pag. 140. Num. 495. pag. 91. Num. 499. pag. 209. Quare edita hucuſq; volumina, quæ Xantippum Tagaſtenſem dicunt, ſunt corrigenda. Scio Holſtenium in notis ad pag. 96. Geographiæ ſacræ Caroli à S. Paulo *Tagorenſem* legere, duas autem fuiſſe Tagoras in Africa habemus ex collatione 1. Carthaginenſi, nam cap. 133. Poſthumianus Tagorenſis, & cap. 142. Reſtitutus Tagorenſis recitantur. At Tagora vna erat in prouincia Proconſulari, & in notitia Epiſcoporum Africæ dicitur Tagara, cuius Epiſcopus ibidem ponitur Honoratus. Tagora verò Numidiæ Thagura ibidem dicitur, laudaturque *Timotheus Thagurenſis.* Sed cum tot codices antiquiſſimi Xantippum Tagoſenſem exhibeant, Tagoſam in Numidia fuiſſe dicendum eſt; nec mirum hanc vrbem in Geographicis tabulis non reperiri, nam Africani Primates, vt ait Gregorius lib. 1. epiſt. 72. ad Gennadium *paſſim per villas*, non in ciuitatibus primarijs reſidebant, & tempore collationis Carthaginenſis erant in vniuerſa Africa Epiſcopi quingenti, ac ſexaginta ſeptem, cum tamen tot oppida nec Ptolomæi, nec Ortelij tabulæ exprimant. Vide epiſt. 87. S. Leonis ad Epiſcopos Mauritaniæ Cæſareenſis.

Mortuo Xantippo erat anno 411. Primas Numidiæ Syluanus. Pater Lupus pag. 110. eundem Perdicenſem Epiſcopum nominauerat, at poſtea ex collatione Carthaginenſi errorem in pagella ad calcem libri corrigit, ſcribens fuiſſe Epiſcopum Zummenſem. Sed aliunde etiam error poterat innoteſcere, nam Eccleſia Perdicenſis non pertinebat ad prouinciam Numidiæ, ſed Mauritaniæ Sitifenſis, cuius prouinciæ nomine legationem idem Syluanus obiuit in Synodo Carthaginenſi, vt ſuperiùs prænotabam, & *Victorinus Perdicenſis* ponitur in Mauritania Sitifenſi in notitia Epiſcoporum Africæ. *Syluanus Zummenſis*, in laudata collatione nominatus eſt à Fortunatiano Siccenſi capite 200. & ab ipſo Officio cap. 201. Hic autem cap. 18. collat. 1. ita literas ſubſcribit: *Syluanus primæ Sedis prouinciæ Numidiæ ſubſcripſi.* Idem anno 412. præfuit Synodo Cirtenſi ex epiſt. 152. Auguſtini, quæ incipit: *Syluanus Senex, Valentinus, Aurelius &c.* ſubſcripta ponitur apud Louanienſium editionem *Hono-*

rio

rio VII. Coſ. 17. Kal. Iulias, eſt annus 407. ſed poſt collationem anni 411. ea Synodus habita eſt, nam collationis eiuſdem ibidem mentio habetur. Baronius rectè legendum ſcribit Honorio IX. Coſ. anno 412. Idem etiam anno 416. coegit Mileui Synodum contra Pelagianos, ac Synodales literas ad Innocentium Pontificem dedit, quæ num. 92. apud Auguſtinum habentur, quibus Summus Pontifex epiſtolam ibidem 93. repoſuit cum epigraphe: *Innocentius Syluano Seni, Valentino, & cæteris, qui in Mileuitana Synodo interfuerunt &c.*

Haud diu ſuperſtes fuit Syluanus, nam anno 419. Valentinus erat Numidiæ Primas. In literis ad Bonifacium Papam datis, in quibus epiſtolæ *priore anno ad venerabilis memoriæ Zoſimum* mentio fit, hic titulus ab Africanis ponitur: *Domino Beatiſsimo, & honorabili Fratri Benifacio Aurelius, Valentinus primæ Sedis prouinciæ Numidiæ, & cæteri Epiſcopi &c.* Erat viuente Syluano cæteris ſenior, vnde in Synodis Cirtenſi, & Mileuitana, vt diximus, proximus Syluano nominabatur, eoque mortuo primatum indeptus eſt. Lupus meus cap. 39. pag. 404. *Valentinus*, ait, *fuit Epiſcopus Eccleſiæ Vaienenſis*, & certè in collatione 1. Carthag. cap. 99. poſt Syluanum Zummenſem Primatem vocatus fuit: *Valentinus Epiſcopus Vaienenſis*, antea tamen à Lupo pag. 111. cap. 8. dictus fuerat *neſcio cuius Sedis Epiſcopus Valentinus*. Ego tamen Baianenſem Epiſcopum appellandũ illum exiſtimo, vti enim apud Græcos, & Hiſpanos litera V. & B. confunduntur ab exceptoribus, cum eodem modo à dictante pronũcientur, hac ratione Notarij acta Collationum excipientes pro Baianenſi Vaienenſem ſcripſerunt. Fuere in Africa duæ iſtæ Eccleſiæ Baianenſis, & Bagaienſis inter ſe diſtinctæ, quas tamen Carolus à S. Paulo in tabulis Africanis omittit; Holſtenius verò in notis ad eundem pag. 95. poſteriorem cum Vagenſi confundit, aſſerens famoſam Donatiſtarum CCCX. Synodum Bagaitanam Vagæ in Numidia celebratam, vnde & Vagaitana non ſemel dicitur ab Auguſtino. Verùm ſecus dicendum arbitror; nam in collatione 1. Carthag. cap. 99. laudatur *Valentinus Epiſcopus Baianenſis*, at cap. 177. nominantur: *Donatianus Epiſcopus Bagaienſis, & Priuatus Epiſcopus Vagenſis*. Erant ergo tres Eccleſiæ diſtinctæ inter ſe Baianenſis, Bagaienſis, ac Vagenſis. Auguſtinus lib. 4. con. Creſconium cap. 4. damnatum in Synodo Bagaienſi à Donatiſtis Primianiſtis cum vndecim alijs nominat *Beianum Baianenſem* vti Maximianiſtam; quod antea dixerat lib. 3. cap. 19. Item Synodum Carthaginenſem ſub Grato Archiepiſcopo ſubſcripſere cum quibuſdam alijs *Felix Baianenſis*, & *Creſcens Vagenſis*, vt nulli dubium eſſe poſſit, quin Baianenſis à Vagenſi Eccleſia diuerſa ſit. At Bagai à Vaga etiam diſtingui iterum contra Holſtenium demonſtro. S. Auguſtinus lib. 6. de baptiſmo recitat ſingulas ſententias, quas Africani in Synodo S. Cypriani pronunciarunt, & quidem ad verbum ex actis Synodalibus, ibi verò inter alios nominantur *Felix à Bagai* cap. 19. & *Liboſus a Vaga* cap. 37. Hinc idem S. Doctor lib. 4. con. Creſconium vbique *Bagaienſe* concilium dicit, & *Bagaienſe* oppidum lib. 3. cap. 13. ex quibus locis innumeris corrigendus eſt textus, vbi Vagaitanum concilium, vel oppidum legitur, vt in breuiculo collat. tertiæ diei, & in lib. de vnico baptiſmo cap. 18. exceptores enim pro B. poſuerunt literam V. Illa enim Synodus Donatiſtarum Epiſcopotum CCCX. non Vagæ, ſed apud Bagai habita fuit, vnde ſunt illa Auguſtini conc. 2. in pſal. 36. *Tu purgaſti te apud Bagai*, & antea, *Quomodo tu ſeruaſti concilio Numidarum*: erat Bagai in Numidia.

Digitized by Google

P. Lupus pag. 112. ſcribit de hoc Valentino Baianenſi Primate Numidiæ: *Protraxit porrò vitam vſque ad initium Pontificis Celeſtini, extant enim eius ad Celeſtinum, ac Celeſtini literæ ad ipſum*. Ego quidem arbitror vſque ad annum 428. eundem vixiſſe, quia Alipius, vt dicemus, fortè eo ipſo anno eidem in primatialem Sedem ſucceſſit. Neſcio verò vbi nam Lupus legerit literas Celeſtini ad Valentinum, nullam certè eiuſdem Pontificis epiſtolam ad Africanos Patres habemus. Addit pag. 112. *Ipſe eſt ille Numidiæ Primas, qui ad Sancti Auguſtini inſtantiam erexit Epiſcopatum Fuſſalenſem, eique ordinauit primum Epiſcopum Antonium*; ſcribit ob eundem poſtea Antonium alieno ab Auguſtino animo fuiſſe, ac de eodem ſuas apud Celeſtinum querelas S. Doctorem depoſuiſſe, vt patet ex epiſtola 261. At ſub Syluano Antonij ordinationem contigiſſe apertè colligitur ex modo loquendi S. Patris, ita enim ſcribit ad Celeſtinum: *Propter quem ordinandum Sanctum Senem, qui TVNC primatum Numidiæ gerebat, de longinquo, vt veniret, rogans literis impetraui*. Loquitur de Primate vti iam defuncto. Hic eſt ille Antonius, qui anno 416. interfuit Synodo Prouinciali Mileui contra Pelagianos peractæ cum LX. alijs Epiſcopis, quorum octo tantùm infra ſe habuit, reliquos ſuperiores, vti ex titulo epiſtolæ 92. apud Auguſtinum intelligitur; erat ergo Antonius ſub Syluano Epiſcopus ante Valentini primatum, à quo etiam fortè conſecratus fuit. Huic autem Valentino Alipium noſtrum ſucceſſiſſe ex laudata ſuperiùs epigraphe epiſtolæ 67. apud Auguſtinum mihi certum eſt, ita enim inſcribitur: *Auguſtinus Alipius Seni*: Eſt enim Senex apud Africanos idem ac Primas Prouinciæ. Quo anno id contigerit, incertum eſt. Citra annum 428. Alipij primatus initia ſtatui nequeunt, nam Auguſtinus ſcribens eo anno libros operis imperfecti contra Iulianum, vbi non ſemel Alipium nominat, *Senis* titulo eundem honoris cauſa decoraſſet; eſt fortè leuis coniectura, ſed nil melius occurrit.

Volo hic inſtitutam de Numidiæ primatibus diſſertationem vna, & altera animaduerſione concludere. Libro 10. Regiſtri Gregorij Magni epiſtola 32. inſcribitur. *Victori Epiſcopo Panormitano*, in qua iubet eidem Pontifex, vt inquirat in cauſa Pauli Epiſcopi *Regienſis*, at in epiſtola antecedenti de eodem argumento ad Columbum Epiſcopum Numidiæ perſcripta de memorato Victore ait idem Gregorius: *Victori fratri, & Coepiſcopo noſtro, qui primatus inter vos locum tenet, curauimus ſcribendum*; Quibus ſanè manifeſtus error irrepſit, neque enim Epiſcopus Panormitanus in Sicilia fuit vmquam Primas Numidiæ in Africa, ſed cum editor epiſtolarum plures Gregorii literas Victori Panormitano inſcriptas ibidem legeret, Victorem Numidarum primatem per errorem Panormitanum ſcripſit, ſed planè expungenda eſt ſedes Epiſcopalis Victoris Numidæ; nam in Codice Vaticano Num. 617. ita exhibetur pag. 336. eiuſdem epiſtolæ titulus: *Gregorius Victori Epiſcopo*. In editis voluminibus idem Paulus Regienſis Epiſcopus dicitur, at in laudato codice Gregorius illum vocat *Tegeſis ciuitatis Epiſcopum*, ſed retineri etiam poteſt editorum voluminum lectio; etenim in Numidia nominatur Creſconius Villa-regenſis cap. 15. cod. Conc. Africæ, & Felix Villa-regenſis cap. 125. collat. Carthag. & in notitia Epiſcoporum Africæ Regianenſis inter Numidas ponitur, qui idem eſt cum Villaregenſi.

Alterum verò, quod circa Numidiæ primates notandum venit, paucis per-

perſtringo. Baronius ad annum 399. pag. 97. ſcribit, quòd: *Eccleſia Calamenſis ſub diœceſi Hipponenſi conſtituta erat, adeo vt eius viſitatio ipſi incumberet Auguſtino, vt Poſsidius eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopus docet*: appellatur autem in margine cap. 12. de vita Auguſtini; hoc ipſum docuit Ioannes Riuius in volumine eruditiſſimo de vita eiuſdem Hipponenſis Antiſtitis. Sed hoc eſt planè contra ius Primatiale Numidiæ, viſitatio enim ad ſolum Primatem pertinebat. Erat quidem Calama Hipponi regio proxima ex lib. 2. con. Petil. cap. 99. at peculiarem diœceſim habebat, in quam nullum Hipponenſi Epiſcopo ius inerat, licèt Auguſtinus ob tumultus ea in vrbe exortos eò ſe ſtatim de proximo contulerit ex epiſtola 202. ad Nectarium. In capite verò illo 12. Poſſidius hæc ſcribit: *Cum fortè vnus ex ijs, quos de ſuo monaſterio, & clero Epiſcopos Eccleſiæ propagauerat, ad ſuam curam pertinentem Calamenſis Eccleſiæ diœceſim viſitaret, vt quæ didicerat pro pace Eccleſiæ contra illam hæreſim prædicaret &c.* Ex quibus liquet, Poſſidium laudare luſtrationem Calamenſis diœceſis, quam ipſe, non verò quam Auguſtinus inſtituerat, vt duo illi Scriptores exiſtimarunt.

Sed iam tandem ad Alipium noſtrum, à quo Eccleſiaſticæ Numidiarum Hierarchiæ conſideratio diuerterat, redeundum eſt. Quo anno idem obierit, licèt curioſiùs quæſiuerim, inuenire non potui nobiliſſimis Africanarum Eccleſiarum monumentis à Vandalis impiè diſſipatis. Anno 430. teſte Poſſidio vniuerſam illi Numidiam vaſtauerant, Cirta tantùm, ac Hipponenſes in eorum manus non venerant, eo tamen anno Auguſtini vrbs obſeſſa eſt à Barbaris menſe Iunio, quo tempore Alipium Primatem Hipponem ſe recepiſſe antequam obſidium inciperet, non improbabiliter aſſerimus, nam ſcribit hæc Poſſidius Calamenſis cap. 29. de vita Auguſtini: *Hipponem etiam nos ipſi de vicino cum alijs noſtris Coepiſcopis confugeramus, in eademq; omni obſidionis tempore fuimus*; Hos inter Epiſcopos fuit Alipius, quò enim niſi Hipponem ad ſuum Auguſtinum Tagaſtenſis Antiſtes confugiſſet? Diſtabat autem Tagaſtis ab Hippone M. P. LIII. ex Antonini itinerario. Natus eſt Alipius Tagaſte in Numidia gente nobiliſſima; Auguſtini tum in patria, tum Carthagine diſcipulus fuit, in Pelagiano bello collega poſtea futurus. Cum adhuc iuuenis Romæ Comiti Italicarum largitionum à conſilijs eſſet, eiuſdem fides à potentiſſimo Senatore tum prece, tum pretio fruſtra tentata fuit. Tertia verò eundem aſſeſſione cum laude perfunctum tradit S. Pater lib. 8. Confeſſ. cap. 6. Ille conciuis ſui Auguſtini indiuiduus ſocius, ac fidus Achates, arcanorum omnium eiuſdem conſcius, & ſequeſter cum Auguſtino Manichæis adhærens errauit, cum Auguſtino reſipuit, cum Auguſtino Mediolani ſacris lymphis lotus cum eodem in Africam redux primùm Tagaſte, poſtea Hippone Monachus vixit. Libri S. Patris contra Academicos, itemque volumen de ordine interlocutorem Alipium habent, non vana illa beneuolentia, qua olim Plato ſui Socratis perſonam in dialogis colloquentem facit, quod multis poſtea exemplo fuit, ſed reapſe diſputantem; teſtem do Auguſtinum, qui Alipium hac gloria haud fraudatum voluit lib. 1. contra Acad. cap. 1. Romanianum alloquens ait: *Adhibito itaque Notario, ne auræ laborem noſtrum diſcerperent, nihil perire permiſi. Sanè in hoc libro res, & ſententias illorum*, nempe Tregetij, & Licentij iuvenum, *mea vero, & Alipij etiam verba lecturus es*. Hieroſolymam ex Africa profectus Hieronymo Auguſtinum amiciſſimum reddidit, mutuique inter eoſdem ſummos

mos viros amoris conciliator fuit. Reuerſus ex Aſia Tagaſtenſibus ſacris acclamante vniuerſo populo præfectus optimi Antiſtitis numeros ſemper expleuit; idemque paulò poſt Auguſtino ad Hipponenſes infulas promoto in hæreticis confutandis ſe collegam exhibuit. Anno 411. vnà cum Auguſtino, ac quinque alijs Epiſcopis in maximo illo totius Africæ congreſſu Catholicorum partes contra Donatiſtas ſuſtinuit, vnuſque fuit è ſeptem Epiſcopis, qui contra totidem Donatiſtas diſputarunt. Anno 418. cum Auguſtino Zoſimo iubente Apoſtolicæ Sedis Legatum egit, ac pluribus Synodis Africanis ſumma cum laude ſemper interfuit. Sed præ cæteris eius ſapientia, atque induſtria enituit in Pelagianis extirpandis. In Mileuitana Synodo anno 416. & in tribus Concilijs Carthaginenſibus contra eoſdem ſententiam dixit. Plures cum Auguſtino contra memoratos hoſtes epiſtolas conſcripſit; videbat enim Auguſtinus ex Alipij nomine magnum ſuis literis authoritatis pondus accedere: ita epiſtola 95. ad Innocentium, 106. ad Paulinum Nolanum, 143. ad Demetriadis matrem Iulianam, quibus Pelagiana hæreſis proſcinditur, Alipij ſubſcriptione firmatæ ſunt. Hinc factum eſt, vt præclariſſimi Patres, qui contra Pelagianos epiſtolas ad Auguſtinum dabant, eaſdem cum Alipio communes facerent. Sixtus, qui poſtea Summus Pontifex fuit, damnatis à Zoſimo Pelagianis ea de re vnam, & eandem epiſtolam ad Auguſtinum, & Alipium tranſmiſit, quod ex reſponſione Auguſtini epiſt. 104. ad Sixtum colligitur: *Quod autem*, inquit, *quibus ſimul ſcripſiſti, tunc non eramus ſimul, ideo factum eſt, vt ſingulorum ſingulas, non unam amborum epiſtolam ſumeres. A me quippe digreſſus eſt perlator huius per uenerabilem fratrem, & Coepiſcopum meum Alipium, qui tuæ Sanctitati aliam reſcriberet, tranſiturus, ad quem etiam ipſas, quas ego iam legeram, literas tuas ipſe portauit.* S. Hieronymus audita eadem Pelagianorum proſcriptione epiſtolam gratulatoriam ad vtrumque miſit, quæ eſt inter Auguſtinianas 24. in qua Auguſtini, & Alipij opera Pelagianos damnatos hiſce teſtatur: *Mihi enim omnis occaſio gratiſsima eſt, per quam ſcribo ueſtræ Reuerentiæ teſtem inuocans Deum, quod ſi poſſet fieri, aſſumptis alis columbæ ueſtris amplexibus implicarer, ſemper quidem pro merito virtutum veſtrarum, ſed nunc maximè quia cooperatoribus, & adiutoribus uobis hæreſis Celeſtina iugulata eſt.* Legatione ad Honorium contra Pelagianos publico nomine functus Principem illis, totamque aulam infeſtam reddidit, egitque cum Valerio Comite Honorij Duce clariſſimo, ne Pelagianis Synodum poſtulantibus ab Imperatore aures darentur. Hinc Iulianus Alipium *collegam, & uernulam* Auguſtini ignominiæ cauſa appellabat, qui delatis ex Africa equis tota Numidia ſaginatis Honorij Duces corrupiſſet, quò Pelagianis obſiſterent; at S. Auguſtinus lib. 1. oper. imperf. cap. 35. hanc procul ab Alipio calumniam excutiens ait: *Iam uerò quid etiam ſcribere auſus es, neque ueritus, ne ad ea loca libri peruenirent tui, quæ terra, marique tranſeuntem, ſeu uenientem collegam meum Alipium ſuſceperunt, ubi legi apertiſsima tua falſiloquia ſine tua irriſione, uel potius deteſtatione non poſſunt.* Cum Romam veniſſet Bonifacio Pontifici Auguſtinum commendauit. Quo autem honore exceptus ille à Pontifice fuerit, ſcribit S. Doctor lib. 1. ad eundem Bonifacium cap. 1. *Sed poſteaquam te etiam præſentia corporali frater meus uidit Alipius, acceptuſque à te benigniſsimè, ac ſinceriſsimè mutua miſcuit dictante dilectione colloquia, tecumque conuiuens, & paruulo licet tempore magno tamen tibi iunctus affectu ſe ſimul, & me refudit animo tuo,*

teq; mihi reportauit in ſuo, tanto maior in me tuæ Sanctitatis eſt facta amicitia, quanto certior amicitia. Roma diſcedenti idem Pontifex duas Pelagianorum epiſtolas tradidit ad Auguſtinum perferendas, vti paulò ante etiam Valerius Comes Rauenna excerpta ex quatuor Iuliani libris ad eundem tranſmiſerat, quæ quidem cum Auguſtinus accepiſſet, ac ſtatim confutaſſet, iteratò Alipius in Italiam venit, ac quatuor ad Bonifacium libros, alterumq; ad Valerium Comitem portauit, quibus S. Pater Pelagianorum obiecta refellebat. Immò cum tertiò ille in Italiam nauigaſſet, ac librum ad Valerium octo aduerſarijs libris à Iuliano impugnatum videret, hos ipſos magna celeritate tranſcriptos ad Auguſtinum confutandos tranſmiſit, de quibus fuſiùs in ſuperioribus diximus, vt quantùm Auguſtinus calamo, tantùm Alipius coram Romanis Pontificibus, atq; Imperatore Pelagianorum conatus verbo infregerit. Exorta verò inter Romanos Præſules, & Africanos Epiſcopos ingenti illa de canonibus Nicænis controuerſia quantùm Apoſtolicæ ſedi ab vno Alipio delatum ſit, ad annum 419. oſtendimus. Quare Alipius longinquarum peregrinationum periculis pro Pelagianis extirpandis deuoratis, doctiſſimis epiſtolis contra eoſdem perſcriptis, nobiliſſima etiam ad Honorium legatione ea de cauſa perfunctus inter diuinæ Gratiæ propugnatores ſecundus ab Auguſtino nominandus venit, vt mirum ſit præclariſſimos Scriptores, qui res Pelagianas literis mandarunt, adeo mancam de Alipio mentionem feciſſe, primoq; loco inter gratiæ defenſores poſt Auguſtinum Proſperum Aquitanum collocaſſe. Sanè Romana Eccleſia in Martyrologio ad diem 15. Auguſti Alipij memoriam his recolit: *Tagaſte in Africa Sancti Alipij Epiſcopi, qui Beati Auguſtini olim diſcipulus, poſtea in conuerſione ſocius, in munere paſtorali collega, & in certaminibus aduerſus hæreticos commilito ſtrenuus, ac demum in cæleſti gloria conſors fuit.* Sanctus Paulinus Nolanus vir ſuo ſatis nomine percelebris Alipium adeo amabat, vt illius vitam literis tradere in animo habuerit data ea de re ad ipſummet Alipium epiſtola, quæ eſt apud Auguſtinum 35. vbi totus in Alipij laudes effunditur, qua de re hæc ſcribit Auguſtinus ad Paulinum epiſt. 32. *Alipium toto pectore amplecteris, & meritò; nam quiſquis de illo viro benignè cogitat, de magna Dei miſericordia, & de mirabilibus Dei muneribus cogitat. Itaq; cum legiſſet petitionem tuam, qua deſiderare te indicaſti, vt hiſtoriam ſuam tibi ſcriberet, & volebat facere propter beneuolentiam tuam, & nolebat propter verecundiam ſuam, quem cum viderem inter amorem, pudoremq; fluctuantem onus ab illo in humeros meos tranſtuli, nam hoc mihi etiam per epiſtolam iuſſit. Citò ergo ſi Dominus adiuuerit totum Alipium inſeram præcordijs tuis, nam hoc ſum ego maximè veritus, ne ille vereretur aperire omnia, quæ in eum Dominus contulit &c.* Alipij quidem vitam à teneris vnguiculis vſq; ad conuerſionem, quando ſecum Mediolani Chriſtianis ſacris initiatus fuit, latè deſcribit S. Auguſtinus lib. 6. 8. & 9. Confeſſionum. Quantùm verò Alipium dilexerit his lib. 8. cap. 8. expreſſit: *Abſceſſi ergo in hortum, & Alipius pedem poſt pedem; Neque enim ſecretum meum non erat, vbi ille aderat.* Atque hæc de ſtrenuiſſimo S. Auguſtini in Pelagiano bello collega ſufficiant. Interim vniuerſa Auguſtiniana Reſpublica ingentes gratias refert Illuſtriſſimo D. Ioſepho Euſanio Epiſcopo Porphyrienſi, & Apoſtolici Sacrarij Præfecto, qui nuper à S. D. N. Clemente X. impetrauit, vt Auguſtini filij XVIII. Kal. Septembris inter diurna precum officia S. Alipij Tagaſtenſis memoriam quotannis ſolemni ritu recolerent.

Digitized by Google

At nec poſtremas partes dabimus Aurelio Carthaginenſi, qui totius Africæ primas fuit, licèt eundem poſt Auguſtinum, & Alipium commendamus; ille enim adhuc ſilente Auguſtino primus omnium Celeſtium in iudicium Carthagine anno 412. traxit, rennentemque peccatum originis admittere ſacro anathemate fulguritum tota Africa excluſit. Hic anno 388. cum Auguſtinus occiſo Maximo Tyranno in Africam redijt, erat Diaconus Carthaginenſis Eccleſiæ ex epiſtola 64. Auguſt. & libro 22. de Ciuitate Dei c. 8. Anno 390. nondum erat Antiſtes, eo enim anno Genethlius Synodum Carthagine celebrauit, vti ſcripſimus lib. 1. cap. 17. at paulò poſt defuncto Genethlio Aurelius ſucceſſor datus eſt. Priorem Synodum Africanam Hippone celebrauit Theodoſio III. & Abundantio Conſſ. anno 393. Eximiè Auguſtinum coluit, viciſſim & ipſe ab Auguſtino dilectus. Cum accepiſſet, Auguſtinum Tagaſte, dein Hippone monaſteria extruxiſſe, Auguſtiniani inſtituti Monachos Carthaginem euocauit, agrumq; ædificando cœnobio tradidit; quare Auguſtinus gratias eidem referens epiſtola 64. ait: *Agrum Fratribus datum prouiſione, & liberalitate tuâ didicimus*. Fuit ergo Aurelius inſignis Auguſtiniani noſtri inſtituti promotor; hinc ſunt illa Auguſtini ibidem verba: *Omnis itaq; Fratrum cœtus, qui apud nos cæpit coaleſcere, tanta tibi prærogatiua obſtrictus eſt, vt locis terrarum tantùm diſiunctis ita nobis conſulueris tanquam præſentiſſimus ſpiritu*. Plures ille Synodos celebrauit, quæ codicem Conciliorum Africæ conflarunt. Contra Pelagianos binas Synodos prouinciales coegit, & binas itidem plenarias; Priorem prouincialem contra Celeſtium proximè laudauimus; Poſteriorem verò egit anno 416. in qua eŭdem cum Pelagio magiſtro damnauit. Anno 418. binas Synodos ex vniuerſa Africa contra Pelagianos indixit, de quibus fuſiùs diximus lib. 1. cap. 13. Cum Pelagiani Zoſimo Papæ imponerent, ac multa de arbitrij libertate magnificè dicentes, & plurima etiam in ſpeciem de diuina gratia honorifica publicantes ſe ſe Catholicos Romano Clero venditarent, vnde & pro Pelagio, ac Celeſtio idem Pontifex ad Aurelium ſemel, atq; iterum ſcripſit: Aurelius operam, conſiliumq; Auguſtino communicante, hæreticorum dolos per literas Zoſimo ſignificauit, quibus intellectis Pontifex encyclicis literis Pelagianos damnauit, atq; Orthodoxo Orbe eoſdem expulit. Literas etiam contra illos ab Auguſtino, ac tribus collegis ſubſcriptas propria & ipſe approbatione firmatas ad Innocentium tranſmiſit. Hinc factum eſt, vt Sixtus citiſſimas de Pelagianorum damnatione literas ad Aurelium ſcripſerit. Idem etiam anno inſequenti ad Byzacenos, & Arzugitanos Epiſcopos pro iiſdem hæreticis compeſcendis epiſtolam miſit, quam lib. 1. cap. 16. exhibuimus. Et hæc contra ſuperbam hæreſim Aurelius geſſit. Hinc Proſper in carmine contra ingratos cecinit de Pelagianis in Synodo ab eodem damnatis.

An alium in finem potuit procedere ſanctum
Concilium, cui Dux Aurelius, ingeniumque
Auguſtinus erat?

Aurelio Sanctus Doctor plures libros honoris gratia nuncupauit, nempe ingens, ac doctum volumen de Trinitate; librum de opere Monachorum, & tertium de geſtis Palæſtinis, ſeu Pelagij.

Quo anno Aurelius deceſſerit, in incerto eſt. Putauit Baronius Aurelium

effœta

effœta iam ætate Genedium ſibi coadiutorem ſubſtituendum curaſſe, eò quòd in Synodo quæ in antiquis codicibus Valentiniano Aug. IV. & Theodoſio Conſſ. coacta dicitur, tum Aurelius, tum Genedius vti vnà ſimul Præſides ſententiam dicunt, quem tamen conuentum celebratum exiſtimat Theodoſio Aug. XI. & Valentiniano Cæſare Conſſ. anno 425. ita ſcribit vir inſignis in appendice in calce tomi 10. pag. 951. in addendis ad tom. 5. A. 397. Sed hanc ſententiam confutaui libro 1. capite 17. quibus accedit, quòd Genethlius, nam ita vocabatur, deceſſor, non ſucceſſor Aurelij fuit; Auguſtinus epiſt. 163. ad Eluſium inquit: *Inde neſcio quomodò ventum eſt ad commemorationem beatæ memoriæ Genethlij Epiſcopi &c.* Itaque obierat Genethlius, cum illa Auguſtinus literis mandabat; ſcripta autem eſt hæc epiſtola non quidem anno 412. cum Auguſtinus ad Synodum Cirtam ſe conferret, vt ad hunc annum Baronius putauit, ſed anno 397. cum Cirtam idem pergeret Fortunatum eius vrbis Epiſcopum in demortui Profuturi locum conſecraturus, vt lib. 1. ſuperiùs notauimus, & patet ex ijs, quæ verſus finem ſcribit: *Sed quia*, inquit, *ordinandi Epiſcopi neceſſitas nos inde iamiamque rapiebat, diutius cum illo* apud Tuburſicum *eſſe nequimus.* Anno 427. viuebat Aurelius; nam Auguſtinus lib. 22. de Ciuit. Dei cap. 8. ait: *Ex quibus* Diaconis Carhaginenſibus *ſolus eſt nunc in rebus humanis iam Epiſcopus cum honore à nobis debito nominandus Aurelius.* At illum librum 22. ſcriptum fuiſſe circa annum 427. oſtendimus lib. 1. cap. 24. Ex Marij Mercatoris libello ad Theodoſium colligimus, anno 429. quo libellus ille ſcriptus fuit, Aurelium adhuc ſuperſtitem fuiſſe. Nam hic Scriptor laudans Ambroſinm, Innocentium, Zoſimum, Theodotum, Praylum, eoſdem *beatæ recordationis*, quòd obierant, nuncupauit; at de Aurelio non ita loquitur, etenim de Celeſtio verba faciens ait: *Ibique*, ſcilicet Carthagine, *de infraſcriptis capitulis apud Aurelium Epiſcopum memoratæ vrbis per libellum à quodam Paulino Diacono ſanctæ memoriæ Ambroſij Mediolanenſis Epiſcopi eſt accuſatus.* Quare eo anno adhuc in viuis erat Aurelius, qui tamen paulò poſt deceſſit; ſiquidē ante Paſcha anni 431. ſedebat Carthagine Capreolus, cuius literæ in Synodo Epheſina laudantur par. 2. cap. 9. Hinc videtur deceſſiſſe eodem fortè anno, quò S. Auguſtinus inter ſuperos relatus fuit, cum primatum Africæ tenuiſſet annos ferè quadraginta, Donatiſtis vniuerſa ferè Africa excluſis, Pelagianis in pluribus Synodis anathemate percuſſis, Paganorum etiam templis in Chriſtianæ religionis vſum redactis, ac in decem, & ſeptem plenarijs ex vniuerſa Africa Concilijs Orthodoxa doctrina, ac diſciplina egregijs legibus confirmata. Porrò tantùm ab vniuerſis illarum prouinciarum Epiſcopis vni Aurelio tributum eſt, vt in Concilio Carthaginenſi Honorio VII. & Theodoſio II. celebrato Patres hæc eidem dixerint: *Placuit etiam petitu omnium, vt epiſtolis omnibus de Concilio dandis Sanctitas tua ſola ſubſcribat.* Aurelius in epiſtola Bonifacij II. nomine publicata acriter repræhenditur, quòd appellationibus tranſmarinis ſeſe oppoſuit, ſed memoratas literas eſſe ſuppoſititias notauimus lib. 1. cap. 17. Nam Aurelius, Auguſtinus, alijque appellationes in cauſis fidei admiſere, in illis enim ſupremum iudicium in Romano Pontifice eſſe cognoſcebant, vt ibidem probatum eſt, quod etiam egregio S. Doctoris teſtimonio epiſt. 162. obiter confirmatur, vbi Donatiſtas Melchiadis ſententiam latam in fauorem Cæciliani Carthaginenſis in Africa à LXX. Epiſcopis damnati re-

Digitized by Google

pudiantes veluti Eccleſiaſticarum rerum ignaros his verbis increpat: *An fortè non debuit Romanæ Eccleſiæ Melchiades Epiſcopus cum collegis tranſmarinis Epiſcopis illud ſibi vſurpare iudicium, quod ab Aphris ſeptuaginta, vbi Primas Tiſigitanus præſedit, fuerat terminatum?* Et hæc de Aurelio Carthaginenſi.

Num Pelagius tribus laudatis Patribus, quos acerrimos hoſtes expertus eſt, ſuperſtes fuerit, mihi planè incompertum fateor; ille enim dudum à Praylo Hieroſolymæ eiectus obſcuro exitu vitæ finem impoſuit. Celeſtium anno 427. adhuc in viuis fuiſſe liquet ex Mario Mercatore, qui in Commonitorio ad Theodoſiũ Imperatorem hæc ſcribit de Celeſtio: *Sic epiſtolam quandam* Zoſimi *benignitate plenam ad Afros Epiſcopos meruit, qua ille abuſus eſt, uel adhuc abutitur ad multorum ignorantium deceptionem.* Quo teſtimonio reijciuntur ij, qui cum Ioanne Latio lib. 1. de hæreſi Pelag. cap. 4. putarunt eas Zoſimi literas pro Celeſtio ad Africanos datas fictitias eſſe. In præfatione autem eiuſdem Commonitorij hæc leguntur: *Per quod Commonitorium cognito funeſtiſſimo errore imperiali præcepto tam Iulianus deſenſor, & ſequax eius cum cæteris ſocijs, & participibus ſuis, quàm poſtea idem Celeſtius de Conſtantinopolitana vrbe detruſi in Synodo quoque Epheſienſi CCLXXV. Epiſcoporum ſententia poſtmodum in præſenti damnati ſunt.* Quibus Marius Mercator ſignificat, poſt Pelagianos Ex-epiſcopos anno 430. Conſtantinopoli eiectos, Celeſtium quoque ex eadem regia vrbe detruſum ante celebratam anno 431. die 28. Iunij Synodum Epheſinam. Nulla deinceps Pelagij, vel Celeſtij mentio in veterum monumentis inuenio; illi enim igni, aquaque interdicti, miſeri, extorres vbinam latitarint, quouè anno deceſſerint, ignoratur. Libros, quos ſuperbi illi diuinæ gratiæ hoſtes ſcripſere, ſparſim in hoc opere indicauimus, eorumque elenchum exhibet Voſſius lib. 1. hiſt. Pelagianæ cap. 4. & 5.

CAPVT IX.

Pelagiani in Synodo Epheſina cum Neſtorio damnati. Epiſcopos Schiſmaticos nullum canonem in fauorem Pelagianorum ſtatuiſſe monſtratur.

Anno CCCCXXXI. VLtra promiſſa extendere opus fortè videbor, cum hiſtoria de geſtis, & ſcriptis S. Auguſtini aduerſus Pelagianos vnà cum eiuſdem S. Doctoris vita ad finem perducta ea proſequor, quæ in hac ipſa Pelagianorum cauſa poſt ſanctiſſimi Magiſtri obitum integro ſæculo euenere. Sed quicunque attentiori cura conſiderabit, id bellum vnius Auguſtini armis eſſe ab Eccleſia profligatum, id à me iure factum dicet, qui de Auguſtinianis ſcriptis narrationem inſtitui. Immò longè maiori gloriæ vertitur, vel mortuum Auguſtinum nouis ſubinde cladibus hoſtibus fugatis continua Catholicæ religioni trophæa erexiſſe, quàm ſuperſtitem toties de eiſdem triumphaſſe. Mortuo Auguſtino Pelagiani in Oriente, Semipelagiani in Occidente nouas res moliri, meliora ſperare, & ſecuriùs loqui. Etenim Pelagiani Neſtorio nouum, atque affine dogma de Chriſto docenti ſuppetias tulerant, à cuius latere Imperatoris decreto auulſi de proximo conſilia miniſtrabant. Theodoſius quò exortos in Oriente tumultus componeret, per Petronium virum clariſſimum cum Celeſtino Pontifice egit de Synodo Oecumenica cogenda, quo annuente Synodum ad

feſtum

feſtum Pentecoſtes anno 431. Epheſum indixit. Porrò cum Theodoſius adhuc in viuis eſſe Auguſtinum putaret, tantum virum Synodo perneceſſarium ad eandem acciendum duxit deſtinato ad id muneris Ebagnio Magiſtriano, qui vbi Carthaginem cũ ſacris diualibus appulit, à Capreolo, qui in Aurelij locum ſucceſſerat, intelligit Auguſtinum obijſſe, datiſque eidem Imperatoris literis re infecta Byzantium reuertitur. Scriptores Auguſtiniani regiæ epiſtolæ exemplum producunt prorſus apocryphum; Etenim illæ literæ dicuntur datæ IV. Idus Auguſti Coſſ. Baſſo, & Antiocho, cum tamen Synodus menſe Iunio eiuſdem anni celebranda foret. Curtius, ac Torellus Conſules tantùm ponunt menſem, quo literæ ſcriptæ ſint, omittentes. Sed cum literæ pro Synodo cogenda ad Cyrillum datæ ſint XIII. Kal. Nouembris anno 430. itemque ſacra imperatoria eodem menſe ad omnes Epiſcopos emanarit, dubiæ illæ literæ videntur Conſules anni 431. præferentes. At cum Ebagnius Carthaginem tantùm circa Paſcha venerit teſte Capreolo in literis ad Synodum, rectiùs fortè videri poterunt emiſſæ ineunte anno eodem 431. de quo nolo cum quopiam contentionis funem ducere; Aliunde tamen earum fides in dubium reuocatur. Omitto enim ſtylum humilem, & abiectum, nec Theodoſianas literas redolentem, id enim interpreti vitio deputetur, ex ipſo contextu redarguuntur; hæc enim ab Imperatore ſcripta leguntur: *Decreuimus ad S. D. N. Celeſtinum totius Eccleſiæ Antiſtitem ſcribere, concilium cogat obſeruato antiquitatis more, & vt noſtrum pectus agnoſceret, rogauimus, eligeret, quam volet noſtri imperij ciuitatem, & cum Epiſcopis definiat, quæ nos ſecuturi ſumus omnes inferiores. Ad ipſum tanquam primarium pertinet omnibus adhibere remedium, mihi reſtat, qui filius ſum & Eccleſiæ ipſi deſeruire &c.* Hæc quidem viri eruditi, atque antiquitatis ſtudioſi illius ſæculi ſtylum ſapere negabunt, ſed paucis illius epiſtolæ dicta falſitatis conuinco. In primis ille titulus eorum temporum epiſtolis non addebatur, non enim Imperatores Pontificem Sanctiſſimum Dominum noſtrum appellabant, immò Pontifices ita literas claudebant: *Dominis noſtris Imperatoribus Coſſ.* vt in literis Zoſimi, aliorumq; paſſim legitur. Rurſus non Pontifex, ſed Imperator ſacra diuali Synodum indixit, ita ipſa Synodus ad Celeſtinum Papam ſcribit: *Quia verò neceſſe eſt, vt omnia, quæ conſecuta ſunt, Sanctitati tuæ ſignificentur, non potuimus non ſcribere ſecundum omnium noſtrum Saluatoris Chriſti voluntatem, pijſſimorumq; ac Chriſti amantium Imperatorum noſtrorum ſanctionem ex multis, varijſq; prouinciis Epiſcopos ſupra CC. in Epheſiorum Metropoli nos conueniſſe.* Poſtea: *Cum pia Chriſti amantium Imperatorum edicta, per quæ fuimus euocati, tempus S. Synodi conſeſſui præſcriberent diem Sanctæ Pentecoſtes &c.* Quin immò hoc ipſũ teſtatus eſt Celeſtinus in epiſtola ad Theodoſium: *Huic cæleſti curæ*, ait, *vel gloriæ vnuſquiſq; noſtrum pro Sacerdotali officio operam noſtram in quantum valemus impendimus, & huic Synodo, quam eſſe iuſſiſtis, noſtram præſentiam in his, quos miſimus, exhibemus.* Epiſt. 9. apud Binium. Locum verò Synodo deputatum non à Pontifice, ſed ab Imperatore ex his ipſius Theodoſij verbis in epiſtola ad Orientales deducitur. *Deputauimus enim*, inquit; *Epheſiorum ciuitatem terra, mariq; acceſſu percommodam.* S. Leo epiſtola 23. ad eundem Theodoſium pro abroganda latrocinali Synodo Dioſcori ſcribit: *Generalem Synodum iubeatis intra Italiam celebrari.* Pro qua re etiam ad eundem literas dedere Valentinianus Auguſtus, eiuſque ſoror, atq; vxor, quibus tamen Theodoſius malè conſul-

tus aures non dedit. Illo autem anno ſequenti defuncto licet Marcianus Imperator Leoni obediens concilium cogi conſenſit ſcribens ad eundem, errorem Eutychetis auferendum *per celebrandam Synodum te authore*. Noluit tamen eandem intra Italiam cogi, ſed ſcripſit ſe ſacras miſſurum, *vt ad quendam definitum locum, vbi nobis placuerit, omnes Sanctiſsimi Epiſcopi debeant conuenire*. Hæ literæ leguntur ante actionem primam Synodi Chalcedonenſis. Cætera verò quàm parum congruant cum actis ea in cauſa à Theodoſio nullus non videt, hic enim falſa Candidiani Comitis relatione deceptus acta Synodi reſcidit, ac Cyrillum Sedis Apoſtolicæ legatum cuſtodiæ tradendum præcepit, eumque vnà cũ Memnone Epiſcopo Epheſino dignitate priuauit, licet re poſtea meliùs cognita ſententiam hanc reuocarit. Ipſemet Cyrillus hoſce titulos ſuis literis ad Synodum appoſuit: *Sanctæ Synodo gratia Dei, pientiſsimorumq; & Chriſtianiſsimorum Imperatorum decreto in hac Epheſiorum metropoli congregatæ*. Sed tempus fortè in his plus iuſto abſumo. Vt vt ſit de his literis, conſtat tamen Theodoſium per Ebagnium Magiſtrianum data ad Auguſtinum epiſtola eundem Epheſum inuitaſſe, quam Capreolus mortuo iam Auguſtino legit, vt ipſemet in epiſtola ad Synodum affirmat: *Domini*, inquit, *& filii noſtri religioſiſsimi Theodoſij Imperatoris literæ huiuſmodi erant, quæ felicis recordationis fratris, & Coepiſcopi noſtri Auguſtini præſentiam peculiari ratione inſtagitabant. Verum quòd eæ illum iam tum è viuis exceſsiſſe comperiſſent, ego ægram illam inſinuationem, licèt ad prædictum Auguſtinum deſtinata foret, excipere compulſus &c.* par. 2. Synodi Epheſinæ cap. 9. Eadem tradit Liberatus Diaconus Carthaginenſis cap. 5. Breuiarij. Verùm S. Doctor iam ſæpè Neſtorianam hæreſim ſuis ſcriptis confutarat, vt patet ex lib. de prædeſt. SS. cap. 15. & de dono perſeu. cap. 24. (quos libros iam Neſtorio tumultus ciente conſcripſit) & in Enchiridio cap. 40. quod opus ſtatim poſt damnatos Pelagianos emiſit, immò in epiſtola, ſeu libro ad Dardanum ante Pelagianorum damnationem ſcripto, quos etiam nondum nominatim impugnabat ex 2. Retr. c. 49. quærens an ſit aliqua differentia alia præter ibi aſſignatas inter Chriſtum, & cæteros ſanctos ait: *Eſt plane, quòd ſingulari quadam ſuſceptione hominis illius vna facta eſt perſona cum Verbo, de nullo enim Sanctorum dici potuit, aut poteſt, aut poterit, Verbum caro factum eſt.* Plura in eandem rem adducens, ſacrilegam Neſtorij ſententiam apertè deteſtatus: *Quis enim*, inquit, *tam ſit ſacrilegus, vt audeat affirmare, aliquam poſſe animam per meritum liberi arbitrii, vt alter ſit Chriſtus, efficere?* Hæc quidem ante annum 418. ſcripſit, immò, & ante annum 410. in literis ad Gallicanos Epiſcopos de Leporij palinodia eandem hæreſim prædamnauerat, vt lib. 1. cap. 23. narrauimus; Neſtoriana autem hæreſis Orbi innoteſcere cœpit die 10. menſis Aprilis Coſſ. Felice, & Tauro, qui fuere anno 428. dicente pro concione Anaſtaſio eiuſdem Neſtorij conſiliario: *Dei genetricem nullus dicere præſumat, quoniam Maria homo fuit, & Deum ab homine generari nimis eſt impoſsibile*: ex quibus verbis à Neſtorio acriùs propugnatis hæreſis exordium habuit. Legatur Liberatus Diaconus Carthaginenſis in breu. cap. 4. Sed ad Synodum Epheſinã redeo.

Neſtorius, quò maturato ad Synodum itinere cauſæ ſecuritatem oſtentaret, peractis Paſchalibus ſolemnijs magna caterua comitante Epheſum ſe contulit. Adfuere inter primos comites Iulianus, Florus, Orontius alijq; Epi-

ſcopi.

ſcopi Pelagiani, quod ex Celeſtini Papæ literis patet: *Adfuerunt*, inquit, *nec deſeruerunt eum Celeſtiani iniquitatis operarij &c. Habuit ergo ſecum ſiſt Magiſtros exilij, habuit huiuſce rei perfectos tyro Doctores, nam ſeparare difficile eſt, quos ſcelera iunxerunt, quia maiore ligantur glutino fœdera vitiorum.* Cum Cyrillus Alexandriæ Præſul cum maxima Patrum multitudine Epheſum veniſſet, nec Ioannes Antiochenus cum ſuis Orientalibus adueniret itinerum difficultatem cauſatus, Synodus cœpta eſt. Neſtorius cum Cyrillum, alioſq; Patres contra ſe ſtare intelligeret licèt ter vocatus cum reliquis intereſſe noluit, immò paulò poſt Epheſo diſceſſit, quare à Patribus lata in ipſum ſententia eſt, atq; hæreſis damnatus. Pelagianos eumdem comitatos fuiſſe ex Celeſtini Papæ verbis deduco in epiſtola contra Neſtorium, quam ſuprà laudaui. *Adfuerunt*, inquit, *nec deſeruerunt eum Celeſtiani iniquitatis operarij.* Interim aduenit Ioannes Antiochenus, qui Cyrillo indignatus, quòd ſe, ſuiſq; Orientalibus inexpectatis Neſtorium condemnaſſet, adhuc ex itinere puluerulentus cum 40. ferè Epiſcopis acta Synodi reſcindit, Cyrillum, & Memnonem ſacris interdicit, damnat duodecim capitula Cyrilli à Patribus nuper approbata, atq; horum confirmationem ab Imperatore furtim impetrat, quæ poſtea Princeps re meliùs intellecta reuocauit, ac Synodo acceſſit. Porrò illi Epiſcopi quadraginta, trigintaquinque poſtea remanſere, vt colligitur ex relatione Synodi ad Theodoſium per Palladium Magiſtrianum miſſa. In actis Synodi par. 4. cap. 7. & 9. nominatim omnes damnantur: lege Liberatum Diaconum cap. 6. Breuiarij. Et quidem iſti facto ſchiſmate ſæpè ſimul conuenerunt, legatos cum literis ad Imperatorem miſerunt, aliaq; permulta moliti ſunt, quæ in actis Pſeudo-Synodi Epheſinæ leguntur.

Porrò vbi Legati Sedis Apoſtolicæ geſta Romæ aduerſus Pelagianos Synodo expoſuere, à Patribus vno ore Pelagianorum damnatio conclamata eſt, teſtatur hoc ipſa Synodus in fine epiſtolæ ad Celeſtinum Pontificem. *Cæterum vbi lecti ſunt in Sancta Synodo commentarij de depoſitione impiorum Pelagianorum, Celeſtij, Pelagij, Iuliani, Perſidij, Flori, Marcellini, Orontij, & reliquorum eadem cum iſtis ſentientium, iudicauimus, & nos ſolida, & firma permanere debere, quæ à pietate tua ſunt decreta, ſumuſq; omnes eiuſdem ſententiæ.* Ex quibus Celeſtinum contra Pelagianos decreta publicaſſe intelligimus, quæ tamen temporum iniuria interiere. Sanciuit etiam Synodus duos canones contra Pelagianos, qui Celeſtiani eo in Concilio nuncupantur, quòd Celeſtius apud Epheſum Presbyter conſecratus longè Pelagio notior ibidem cum ſectatoribus euaſerat. Canones autem leguntur poſt decretum Synodi contra Orientales ad totius Orbis Epiſcopos tranſmiſſum, quorum quartus his planè verbis conceptus fuit: *Si qui autem Clericorum defecerint, & auſi fuerint vel priuatim, vel publicè Neſtorij, Celeſtij ue ſequi dogmata, ſancitum eſt à S. Synodo iſtos quoq; depoſitos eſſe.* Ita Hæreſis Pelagiana anno vndeuiceſimo poſtquam in Africa primùm damnata fuit, in Aſia ab Oecumenico Concilio proſcripta eſt, longiſq; Pelagianorum votis ſatisfactum, qui Synodum damnati paſſim, & vbique appellabant; vnde Celeſtinus in literis ad Synodum datis Idibus Martij anno 432. *Quod loquimur*, inquit, *Celeſtianorum teſtantur exempla, quod ſpem de Synodo huc vſq; geſſerunt.* Legatur Auguſtinus in calce libri quarti ad Bonifacium contra duas epiſtolas Pelagianorum.

Inter

Inter acta Synodi huius Epheſinæ legitur canon totus Pelagij hæreſim docens, vt obſeruarunt Baronius, ac Ianſenius ex S. Gregorio Papa lib. 7. epiſt. 47. ad Anaſtaſium Antiochenum vbi ait. *Illa enim Synodus, quæ ſub prima Epheſinæ imagine facta eſt, quædam in ſe oblata capitula aſſerit approbata, quæ ſunt Celeſtii, atq; Pelagii prædicamenta*. Quare Baronius Anno 431. Num. 76. quem ſequuntur Ianſenius, Voſſius, Vſſerius, alijq; omnes, ait illum canonem editum fuiſſe à Ioanne Antiocheno in gratiam Epiſcoporum Pelagianorum, qui illius factioni ſe ſe adiunxerant; canon autem apud S. Gregorium lib. 6. epiſt. 31. ad Eulogium talis eſt: *De Adæ anima, quia in peccato mortua non fuerit, eò quòd Diabolus in cor hominis non ingrediatur, & ſi quis hoc dixiſſet, anathema eſſet*. Celeſtianos, ſeu Pelagianos Epiſcopos vnà cum Ioanne Antiocheno, & Schiſmaticis Orientalibus Conciliabulo adfuiſſe probant illi Scriptores ex epiſtola Cyrilli, & ex literis Sanctæ Synodi, in quibus hæc leguntur: *Sunt autem cum illis*, nempe Schiſmaticis, *etiam Pelagiani, & Celeſtiani, & ex illis quidam qui ex Theſſalia ſunt eiecti:* quare Ioannes Antiochenus, reliquiue ſchiſmatici, quòd egregiam ſibi operam Pelagiani Epiſcopi nauaſſent, vt gratiam aliquo pacto rependerent, canonem Pelagianæ doctrinæ conformem edidere. Hæc quidem illorum ſententia eſt.

Verùm falli eos Authores non indubijs argumentis oſtendam. Certum inprimis eſt, Ioannem Antiochenum non admiſiſſe ad ſuffragia ferenda in ſuo Conciliabulo eos Pelagianos, qui Neſtorium ſecuti fuerant, nempe Iulianum, Florum, Orontium Perſidium alioſque, in quo illi Scriptores hallucinati ſunt; nam initio quadraginta, & ampliùs Epiſcopi Ioannis Conciliabulum ſubſcripſere, quorum nomina in actis recenſentur, nulluſque Pelagianorum nominatur. Rurſus cum à S. Synodo in relatione ad Theodoſium per Palladium Magiſtrianum miſsa trigintaquinque Epſcopi ſchiſmatici nominatim recenſeantur, nullus inter eos Pelagianorum cernitur, quod ipſum in literis Synodalibus, in quibus damnantur Orientales, oſtenditur. Quid euidentius adduci poteſt ad probandum, nec Iulianum, nec Florum, cæteroſue Epiſcopos Pelagianos Neſtorij comites ſua ſuffragia in Conciliabulo Ioanni Antiocheno commodaſſe? Hoc ipſum colligitur ex literis Concilij ad Celeſtinum, in quibus Patres loquentes de Ioanne Antiocheno hæc habent: *Sibi ipſi velut collegium circiter triginta hominum nomen Epiſcoporum habentium collegit, quorum alii extorres uagantur, nec eccleſias habent, alii ſæpè numero grauibus de cauſis à Metropolitanis ſuis depoſiti ſunt (ſunt autem cum illis etiam Pelagiani, & Celeſtiani, & ex illis quidam, qui ex Theſſalia ſunt eiecti* &c. ex quibus Pelagianos non inter illos triginta, ſed potiùs illorum triginta comites, vel adſtipulatores eſſe deducimus, aliàs cur vnà cum illis triginta Epiſcopis Conciliabuli acta non ſubſcripſere?

Sed neque illud dici poteſt, Epiſcopos Orientales, qui pro Antiocheno contra Cyrillum conſpirarunt, Pelagiana hæreſi infectos fuiſſe. Nam cum abſoluta Synodo Antiochenus obſtinato contra illam animo diſceſſiſſet, iterumque cum iiſdem Epiſcopis Antiochiæ Cyrillum ſacris interdixiſſet, acceptis minacibus literis Theodoſij ab Ariſtolao Tribuno delatis, quibus illi, & Cyrillo, ſi quàm primùm non conueniſſent, exilium indicebatur, fidei ſuæ Symbolum texuit, quod cæteri Epiſcopi Antiochiam vocati ſubſcripſere, ac per

Pau-

Paulum Epiſcopum Emiſsenum ad Cyrillum perferendum curauit, in quo ſanè ſymbolo, quod in actis Concilij Epheſini legitur, & recitatur à Liberato cap. 8. niſi de Chriſto Domino verba facit, altumque de controuerſijs Pelagianis ſilentium. Porrò S. Cyrillus eo ſymbolo lecto, Catholicum Ioannem, cum cæteris ſuis Orientalibus pronunciauit, datis de hac ipſa re ad amicos literis. Valeriano Iconij hæc ſcripſit: *Vniuerſi Orientales Epiſcopi ſimul cum Domino meo religioſiſsimo Antiochenorum Epiſcopo Ioanne per ſcriptam, manifeſtamque conditionem clarum conſtituere vniuerſis, quoniam pollutas quidem Neſtorij nouitates condemnant, anathematizantque nobiſcum*; quod ipſum ex ſuggeſto publicè in Alexandrino templo teſtatus fuit. At ſi Ioannes, & collegæ Pelagiana dogmata propugnaſſent, mancum fidei ſymbolum edidiſſet, neque Catholici pronunciari à Cyrillo debuiſſent, niſi etiam Celeſtij errores ſcripto damnaſſent. Hinc cum Synodus de illis triginta ſchiſmaticis Celeſtino ſcripſiſſet, non eos quidem dignitate priuatos, ſed Eccleſiaſtica tantùm communione excluſos, reſcripſit Celeſtinus: *De his autem, qui cum Neſtorio videntur pari impietate ſenſiſſe, atque ſe ſocios eius ſceleribus addiderunt, quanquam legatur in eos veſtra ſententia, tamen nos quoque decernimus, quod videtur; Multa proſpicienda ſunt in talibus cauſis, quæ Apoſtolica Sedes ſemper aſpexit. Quod loquimur Celeſtianorum teſtantur exempla, quòd ſpem de Synodo hucuſque geſſerunt.* Quibus Pontifex diuerſam Orientalium, & Celeſtianorum cauſam declarat, neque in Orientalium depoſitionem conſentit, ſed tempus reſipiſcendi tribuit, cum tamen Celeſtianis hanc indulgentiam non exhiberet, eos enim ſolum vertere coegerat.

Sanè Orientales irati Cyrillo, quòd capitula illa duodecim exaraſſet, quæ dein Synodus ſequeretur, eiſdem reluctabantur, quaſi Cyrillus vnus Conciliorum Magiſter haberi vellet. Hinc latæ contra Neſtorium ſententiæ nomina addere recuſabant, vnde Celeſtio ne dum Neſtorio patronos ſemet præbere videbantur, ex quo ea nata ſuſpicio eſt, Neſtorianos eos eſſe, vel Celeſtianos. Ecce verba Synodi in epiſtola ad prouinciarum Epiſcopos: *Cum primis Neſtorij, & Celeſtij ſententias ſequi manifeſtè ſunt ex eo deprahenſi, quòd Neſtorium nobiſcum condemnare noluerunt.*

Vtraque pars tum Cyrilli, tum Ioannis Antiocheni communionem cum Celeſtianis ſibi inuicem exprobabat, quò aduerſarios in hominum deteſtationem, atque odia traheret. Cyrillus loquens de Ioanne Antiocheno ait: *Cum vix curru diſiliſſet Ioannes, cubiculumque ingreſſus eſset, adhuc pulverulentus ſententium putidam, & ſtultam cum ijs tulit, quos conſentientes habebat. Erant autem viri agreſtes, & Celeſtiani depoſiti, & qui Neſtorij dementiam tuebantur.* In epiſtola ad Celeſtinum. Porrò hanc eandem calumniam Cyrillo Schiſmatici inurebant, vt ex eorum literis ad Rufum Theſſalonicenſem patet, quæ in Conciliabulo Epheſino leguntur: *Sed nec iſtud*, aiunt, *Sanctitatem tuam prætereat*, Cyrillum, & Memnonem *non contentos fuiſse, Orthodoxam fidem corrupiſse, verùm omnes quoq; canonicas ſanctiones proculcauiſse; Nam qui à diuerſis diœceſibus, atque prouincijs excommunicatione perculſi fuerunt, illos ipſos ſtatim in communionem receperunt. Alios præterea de diuerſis etiam hæreſibus accuſatos eadem ſentientes cum Celeſtio, & Pelagio (Enthitæ enim ſunt, ſeu Enthuſianiſtæ) & ob id à ſuo Diœceſano, vel Metropolitano excommunicatos Eccleſiaſtica diſciplina contempta communioni reſtituerunt.* Hanc quidem ab Orientalibus de Cyrillo calumniam falsò diffamatam adeo certum eſt,

vt

vt à nullo in dubium id vocari poſſit, etenim Cyrillus cum Catholicis Pelagianos damnauit. Illa verò quæ Cyrillus de Orientalibus publicabat, quòd Celeſtianos in communionem admitterent, non per calumniam quidem ſcripta ſunt, ſed ex ſuſpicione concepta, tum quòd Pelagiani tamq; Neſtorij excubitores aduenerant, tum quòd Orientales eidem Neſtorio fauere videbantur, & ſi qui aderant Pelagianorum, eos ad colloquia admittebant, ex quibus tamen non fit, Orientales poſſe à quoquam tanquam Pelagiana hæreſi infectos traduci, cum nunquam Pelagianos ad ferenda ſecum ſuffragia admiſerint, ac Cyrillum infamaturi eundem communicati cum Pelagianis conſilij accuſauerint, quæ apertè demonſtrant Orientales damnaſſe non modò Pelagianorum doctrinam, verùm etiam perſonas, & niſi ex ſuſpicione colluſionis cum Celeſtio accuſatos fuiſſe à Catholicis, quod ex ſupra datis Synodi verbis non obſcurè colligitur. Reiiciendus planè eſt Ricciolius, in cuius catalogo Præſulum Antiochenorum par. 1. tomo 3. Chronol. ita legitur: *Ioannes Hæreticus* 427. Fuit enim Ioannes Orthodoxus, vt datis ad eundem literis Sixtus Papa, Cyrillus, ac Proclus oſtendunt. In Synodo Chalcedonenſi act. 16. his encomiis ornatur: *Sapientiſsimus Ioannes Antiochenus Epiſcopus, qui hæreticorum maledicta repellens, & Apoſtolicæ doctrinæ rectiſsimum dogma declarans totius Orientis confeſsionem uelut ex uno ore Sanctiſsimo Proclo, & ei, qui per idem tempus mundi regebat gubernacula, deſtinauit.* Videatur Liberatus cap. 10. Breuiarii.

Hic tamen Voſſij inſignis ſcriptoris, itemq; Claudij Menardi, cuius opera duos priores libros operis imperfecti contra Iulianum ab Auguſtino exaratos primùm obtinuimus, ſententia reijcienda eſt. Menardus cum in actis Synodi Epheſinæ par. 4. cap. 7. itemq; cap. 9. inter ſchiſmaticos à Patribus fidelium communione priuatos Iulianum Epiſcopum legerit, hunc Iulianum Pelagianum eſſe contendit. Voſſius verò lib. 1. cap. 6. Hiſt. Pelag. cum à Schiſmaticorum legatis in epiſtola ad Rufum par. 3. cap. 13. Iulianum nominatum viderit præſentem tunc Epheſi, ac vocatum ab eiſdem *piiſsimum, ac Sanctiſsimum Eridicæ Epiſcopum*, hæc ſubdit: *Nec dubitamus, quin idem ſit, qui Campanus antea fuerat Epiſcopus*; additq; *Iulianum Campano per imperiale edictum Epiſcopatu deiectum ad Aſiaticos confugiſſe, atq; ab his ſeu verum ueri Epiſcopatus Eridicenſis honorem, ſeu titulum ſaltem honoris ergo conſecutum.* In primis Menardi dictum refellitur; quoniam Iulianus, qui excommunicationis ſententiam inibi ſubit, erat Epiſcopus Lariſſæ, nam par. 3. in qua Schiſmaticorum apud Epheſum acta recenſentur, cap. 2. poſt Metropolitas inter minores Epiſcopos ſubſcribit: *Iulianus Lariſsæ Epiſcopus.* At hic erat Aſiaticus Epiſcopus, nam in Synodo Chalcedonenſi act. 1. inter acta Epheſini latrocinii ſub die IV. Idus Auguſti nominatur *Meletius Lariſsæ Syriæ*, qui tum ibi, tum in Synodo Chalcedonenſi locum tenuit Domni Metropolitæ ſecundæ Syriæ; paſſim verò in huius Concilij ſubſcriptionibus legitur *Vigilantius Lariſsæ Theſsaliæ*. Lege initium act. 6. Tempore Synodi Epheſinæ Lariſſæ in prouincia Theſſaliæ erat Epiſcopus Baſilius, qui cum Schiſmaticis ſentiebat, & par. 3. cap. 2. dicitur: *Baſilius Theſſaliæ Metropolitanus.* Lariſſæ verò Sedem fuiſſe Metropolitanam Theſſaliæ patet ex ſeſſ. 2. Synodi Romanæ ſub Bonifacio II. vbi in literis trium Epiſcoporum ad Bonifacium hæc leguntur: *Sanctæ Lariſæa Eccleſia, quæ eſt Metropolitana ciuitas prouinciæ Theſſaliæ.* Ad hunc Baſilium Lariſſæ Metropolitam haben-

tur

tur literæ Celeſtini editæ ab Holſtenio cum laudata Synodo Romana. Iulianus ergo Pelagianus non erat Epiſcopus Lariſſæ in Theſſalia; alter verò Iulianus erat ex prouincia Syriæ ſecundæ, qui ſuo Patriarchæ Antiocheno contra Cyrillum cum Orientalibus adhærebat. At Voſſio noua hæc ciuitas Eridica perſuaderi fortè potuit ex his verbis Schiſmaticorum in literis ad Rufum Theſſalonicenſem par. 3. cap. 13. *Siquidem ex literis, quas pietas tua ad Iulianum piiſſimum, ſanctiſſimumq; Eridicæ Epiſcopum perſcripſit, aliud te ſtatuiſſe haud omnino obſcurè cognouimus. Mones hic autem piiſſimum illum Epiſcopum, & quidem ſeriò mones, ne pro fidei, quam Beati Patres Niceni expoſuerunt, defenſione, vllum omnino laborem, aut moleſtiam detrectet &c. Neq; is ſegniter, qui accepit, literarum conſilium exequi hactenus contendit.* At hunc Iulianum non eſſe illum Pelagianum inde euidenter conſtat, quòd Rufus Apoſtolicæ Sedis per Illyricum Vicarius Iulianum tamq; hæreticum, ac fidelium communione priuatum minimè per literas conueniſſet, aut fidei tutelam Hæretico infami commendaſſet. Quantùm Rufus Pelagianos deteſtaretur oſtendimus libro 1. cap. 20. certè in hac ipſa Synodo per Flauianum Philippenſem Legatum nominatim Iulianum cum alijs Epiſcopis Pelagianis damnauit. Laudanda eſt correctio Lucæ Holſtenij, qui in notis ad Synodum Romanam memoratam pag. 285. vbi de Celeſtini epiſtolæ titulo verba facit, librarij mendum aduertit, qui pro τῆς Σερδικῆς ſcripſit τῆς Ἐριδικῆς pro Serdica Eridicam reddens. Ille enim Iulianus erat Metropolita Serdicæ in Dacia mediterranea, ad quem extant literæ Theodoſij Imperatoris par. 3. cap. 15. in titulo inſcriptæ poſt alios Metropolitas: *Iuliano, Baſilio*, Illyricianis Metropolitis; ijdem etiam nominantur in titulo epiſtolæ Celeſtini ad Epiſcopos per Illyricum, quæ num. 13. in Synodo Bonifacij II. recitantur. Hinc Schiſmatici in epiſtola memorata, quò plurimorum ſuffragia pro ſe venditarent, inter reliquos Epiſcopos eos etiam publicarunt ſibi fauere, qui *Daciam* inhabitabant, Iulianum Dacorum Metropolitam intelligentes. At cum nuſquã inter ſchiſmaticos, quorum catalogus ſæpè ibi recitatur, idem connumeretur, vana, ac ficta de eodem Iuliano eoſdem ſcripſiſſe non dubito; quem tamen, cum neq; inter Patres legitimi Concilij legam, puto eundem dubium, in quam partem tranſiret, vniuerſa vrbe Epiſcoporum diſſenſionibus turbata, neutri parti nomen dediſſe. Atque hæc contra fictum apud Epheſum à Voſſio Iuliani Pelagianiſtæ Epiſcopatum dicta ſufficiant.

Illud hic occaſione literarum Theodoſij Imperatoris, in quibus Iulianum Serdicæ Metropolitam nominari diximus, quærendum occurrit, cur earundem literarum titulus inſigniores Epiſcopos recenſens ita incipiat: *Celeſtino, Ruſo, Auguſtino*, &c. nam Auguſtinus anno ſuperiore obierat. Certè epiſtola Imperatoris ſcripta eſt ad minùs menſe Iulio vndecimo menſe ab obitu S. Doctoris; ſcribit enim Imperator probare ſe peractam apud Epheſum Neſtorij, Cyrilli, ac Memnonis exauctorationem; at Neſtorius die 22. Iunii depoſitus fuit, ac quinto poſtea die eadem ſententia à Schiſmaticis lata eſt contra Cyrillum, ac Memnonem. Reſpondeo nondum Conſtantinopoli innotuiſſe Auguſtini ad ſuperos tranſitum; Africa enim non ad Orientale Theodoſij, ſed ad Occidentale Valentiniani imperium ſpectabat, vnde Africæ res minùs Conſtantinopoli notæ erant. Quare dictator epiſtolæ hanc ipſam inſcripſit non his tantùm, qui reapſe in Epheſina Vrbe Synodum agebant, quamuis latam

Digitized by Google

ab ipſis contra tres illos Epiſcopos ſententiam ſe probare Imperator ſcribat, ſed eorum nomina repetiuit, ad quos Imperator ſacram ad concilium euocatoriam miſerat, quos inter fuit S. Auguſtinus, vt ex literis Capreoli ad Synodum colligitur. Certè neque Celeſtinus Papa, neque Rufus Theſſalonicenſis, neque Rembulus, aliàs Rabulas Edeſsenus, aliique, qui ibidem cum Auguſtino nominantur, interfuere Synodo Epheſinæ. Illud tamen Auguſtino gloriæ vertitur, quod idem in literis imperatorijs poſt Romanum Pontificem, ac Rufum Apoſtolicæ Sedis per vniuerſum Illyricum Vicarium perpetuum, ante reliquos Metropolitas nominatur: tantum illi honorem ob eximiæ eruditionis, ac ſanctitatis famam Theodoſius deferendum decreuit.

Orientalibus à Pelagianæ hæreſeos nota vindicatis, quid de canone illo Pelagiano, quem Gregorij Magni teſtimonio in Schiſmaticorum actis legi Baronius, aliique ſcripſerunt, dicendum ſit, paucis exponam; profectò euincam canonem illum ab iiſdem Orientalibus nequaquam procuſum fuiſſe, nec huius dicti alterum à Gregorio teſtem dabo, qui lib. 6. epiſt. 31. ad Eulogium Orientales, qui cum Ioanne Antiocheno contra Cyrillum ſtetere, ab omni Pelagianiſmi ſuſpicione abſoluit; etenim poſtquam dixit, tranſmiſſas ſibi fuiſſe definitiones veluti ab Epheſina Synodo aſſertas, quarum vna erat: *Adæ animam peccato non eſſe mortuam, quoniam diabolus in cor hominis non ingreditur*, hæc ſcribit: *Quia ergo perſcrutantes Epheſinam Synodum nihil in ea tale inuenimus contineri; de Rauennati quoque Eccleſia uetuſtum valdè codicem eiuſdem Synodi ad nos deferri fecimus, & ad Synodum, quam habebamus, eum ita concordare inuenimus, ut in nullo diſcreparet, & nihil aliud continet in definitione anathematis, & reprobationis, niſi quòd duodecim capitula beatæ mem. Cyrilli reprobant.* En apertiſſimè teſtatur Gregorius Orientales Schiſmaticos nihil Pelagiano ſimile dogmati docuiſſe, ſed tantùm anathemata publicaſſe contra duodecim Cyrilli capitula, quæ etiamnum ex actis conciliabuli Schiſmaticorum patent. Et vt verùm fatear, ſcriptores, quos impugnamus, Gregorij ſenſum minimè aſſecuti ſunt; hic enim non ſcribit in ea epiſtola ſeu ad Eulogium, ſeu ad Narſem Comitem, canonem illum Pelagianum Epheſi ab hæreticis, vel à Schiſmaticis inſertum, ſed ait, quendam Pelagianum acta Synodi ſuis annotationibus correxiſſe, & dictum catholicum Epheſinæ Synodi expunxiſſe addito canone Pelagiano. Vt enim intelligatur epiſtola lib. 6. 31. ad Eulogium, legenda priùs eſt epiſtola ad Narſem Comitem lib. 5. Num. 14. In hac ſcribit Sanctus Pontifex: *Hunc ergo locum* (nempe cum peccauit Adam, eius eſt anima mortua) *qui in eodem codice, qui mihi à fratre meo Ioanne Epiſcopo tranſmiſſus eſt, annotauit hæreticum, Pelagianus eſt, quia ſententia iſta euidenter Pelagij eſt.* At in epiſtola ad Eulogium ſcribit: *Præterea ante triennium cogente cauſa Monachorum Iſauriæ, qui hæretici accuſabantur, ſatiſfaciens mihi quondam frater, & conſacerdos meus Dominus Ioannes literas miſit, quibus nitebatur oſtendere eos Epheſinæ Synodi definitionibus contradixiſſe, & uelut ex eadem Synodo certa nobis, quibus ipſi obſiſterent, capitula deſtinauit. Inter alia autem ſcriptum illic continebatur, de Adæ anima, quia in peccato mortua non fuerit, eò quòd Diabolus in cor hominis non ingrediatur, & ſi quis hoc dixiſſet, anathema eſſet.* Ille verò codex tranſmiſsus à Ioanne Patriarcha Conſtantinopolitano non erat codex continens acta Synodi Epheſinæ, vt contrariæ ſententiæ authores exiſtimarunt, ſed codex contra quendam Athanaſium Presbyterum ex epiſtola 14. ad

Nar-

Narſem; Neque oppoſitum docet lib. 7. epiſt. 47. ad Anaſtaſium Antiochenum dum ſcribit: *Sed quia ex annotatione hæretici codicis, qui ad me ex regia vrbe tranſmiſſus eſt, agnoui hoc, quòd quædam capitula catholica cum hæreticis fuerant reprehenſa*, nempe ſignis, & annotationibus à Pelagiano appoſitis, de quibus lib. 5. epiſt. 14.

His omnibus accedit, Theodotum Patriarcham Antiochenum in Orientalium Patrum Synodo Pelagianos damnaſſe, vt cap. 4. obſeruauimus; vnde Ioannem etiam eiuſdem immediatum ſucceſſorem eadem cum Theodoto ſenſiſſe non dubito, præſertim cum Neſtorius ipſe eiuſdem Eccleſiæ Antiochenæ Presbyter originale peccatum minimè negauerit, teſte S. Celeſtino Papa in literis ad ipſum Neſtorium datis. Hoc argumento ſolidè probatur Orientales Epiſcopos canonem pro Pelagianis non ſcripſiſse, quos paulò ante in Synodo concordi ſententia damnauerant. Hæc autem à me ſcripta ſunt, vt vel minimam honoris vmbram Pelagianis Epheſi defuiſse monſtrarem, in ea enim Synodo tum à Catholicis, tum à Schiſmaticis tanquam humani generi peſtis ejecti, non dare ſuffragia, non cauſam dicere, non loqui permiſſi ſunt. Orientales enim probè norant, iam illos à quatuor Romanis Pontificibus eſse damnatos, expulſos ab Attico Conſtantinopoli, à pluribus Concilijs Africanis proſcriptos, & paulo ante à ſemet in Synodo à Theodoto Antiochiæ habita, erroris notatos. Damnata igitur in Synodo Epheſina vnà cum Neſtoriana hæreſi Pelagiana, S. Proſper vir ſanè lepidi, & arguti ingenij vtrique hocce epitaphium inſcripſit.

EPITAPHIVM
Hæreſeos Neſtorianæ, & Pelagianæ.

Neſtoriana lues ſucceſſi Pelagianæ,
 Quæ tamen eſt vtero progenerata meo.
Infelix miſeræ genitrix, & filia natæ,
 Prodiui ex ipſo germine, quod peperi.
Nam fundare arcem meritis prior orſa ſuperbis,
 De capite ad corpus ducere opus volui.
Sed mea dum proles in ſumma armatur ab imis,
 Congrua bellandi tempora non habui.
Et conſanguineæ poſt triſtia vulnera fraudis,
 Aſpera conſerui prælia ſine pari.
Me tamen vna dedit victam ſententia letho,
 Illa volens iterum ſurgere, bis cecidit.
Mecum oritur, mecum moritur, mecumque ſepulchrum
 Intrat, & inferni carceris ima ſubit.
Quò nos præcipites inſana ſuperbia merſit,
 Exutas donis, & tumidas meritis?
Nam Chriſtum pietate operum, & mercede volentes
 Eſse Deum, in capitis fœdere non ſtetimus.
Sperantesque animi de libertate coronam,
 Perdidimus, quam dat gratia, iuſtitiam.

Quique igitur geminæ miſeraris buſta ruinæ,
Ne noſtro exitio conſociare, caue.
Nam ſi, quæ Domini data munera ſerò fatetur,
Hæc homini credis debita, noſter eris.

Sanè decuit conſanguineas hæreſes eodem ictu, eodemque loco decumbere. Neſtorius propè Antiochiam in ſuburbano S. Euprepij monaſterio viuere iuſſus quadriennio ibidem degit. At cum peſſimæ doctrinæ peſte ſingulos quoſque afflaret, Ioanne Antiocheno curante Oaſim exul deportatus fuit. Erat ea Marmaricæ vrbs in confinijs Ægypti. Ibidem viuebat anno 439. teſte Socrate lib. 7. cap. 34. vbi de Neſtorio ait: *Etiamnum depoſitus, & in exilium actus Oaſim incolit*. Scribebat autem iſta Socrates ex cap. 48. Theodoſio Aug. XVII. Coſ. Quas poſtea calamitates ex barbarorum incurſione, ac frequenti mutatione exilij iuſto Dei iudicio perpeſſus fuit, antequam turpi exitu vitam finiret, recitat Euagrius lib. 1. cap. 7. Neſtorio ergo intra monaſterij ſepta concluſo Iulianus cum collegis in Italiam reuerſus quid poſtea tentarit, inferiùs exponemus.

CAPVT X.

Celeſtinus Pontifex S. Auguſtini reprehenſores compeſcit, ac Pelagianos damnat. Mors eiuſdem. Caſsianus à S. Proſpero confutatur. Semipelagianorum ex eodem deſcriptio.

Anno CCCCXXXII DVm hæc in Oriente aduerſus Neſtorium gerebantur, Semipelagianorum factio in Gallijs in dies augebatur. Horum petulantiam poſtremi duo libri ab Auguſtino paulò ante obitum ad Proſperum, & Hilarium tranſmiſſi non modò non repreſſerant, ſed inſolentiores quoque in S. Doctorem longè reddiderant; nam paſſim Auguſtinum traducere illis familiare erat, quaſi nimio diſputandi feruore contra Pelagium abreptus in periculoſos exceſſus exorbitaſſet. Quare Proſper, & Hilarius, qui Auguſtini libros aduerſus calumniantium inſultationes defendendos ſuſceperant, non magis de eiuſdem, quàm de Eccleſiæ totius authoritate ſolliciti, cum per ſe validiſſimo tot hoſtium impetui obuiam ire poſſe diffiderent, Romam ad Celeſtinum Papam profecti nouorum S. Auguſtini hoſtium conatus, inſidias, ac conſilia eidem expoſuere. Celeſtinus de ſui quondam amiciſſimi Antiſtitis honore anxius graui reſcripto hominum audaciam compreſſit datis ad Galliæ Epiſcopos literis, in quibus eoſdem acriùs increpuit, qui tantùm licentiæ neſcio quibus Presbyteris darent: *Timeo*, inquit, *ne conniuere ſit hoc tacere, timeo ne magis ipſi loquantur, qui permittunt illis taliter loqui. In talibus cauſis non caret ſuſpicione taciturnitas, quia occurreret veritas, ſi falſitas diſpliceret. Meritò namque cauſa nos reſpicit, ſi cum ſilentio faueamus errori. Ergo corripiantur huiuſmodi, non ſit his liberum habere pro voluntate ſermonem, deſinat Eccleſiarum quietem inquietudo turbare*. Poſtea Semipelagianorum aduerſus Proſperum, & Hilarium conatus ſugillans, totus in Auguſtini laudes effunditur: *Nec tamen*, ait, *mirari poſſumus, ſi hæc erga viuentes hi nunc tentare audent, qui nituntur etiam quieſcentium fratrum memoriam diſsipare*.

Augu-

*Auguſtinum ſanctæ recordationis virum pro vita ſua, atq; meritis in noſtra commu-
nione ſemper habuimus, nec vnquam hunc ſiniſtræ ſuſpicionis ſaltem rumor aſperſit,
quem tantæ ſcientiæ olim fuiſse meminimus, vt inter Magiſtros optimos etiam à meis
ſemper deceſſoribus haberetur. Benè ergo de ea omnes in commune ſenſerunt, vtpotè qui
vbiq; cunctis, & amori fuerit, & honori, vnde reſiſtendum talibus, quos malè creſcere
videmus.*

Celeſtinus Apoſtolica authoritate aduersùs Semipelagianos Auguſtini do-
ctrina defenſa, paulò ante obitum contra Neſtorianos, & Pelagianos eadem
die ternas literas exarauit datas Idibus Martij anno 432. In primis grātulatus
Maximiano Byzantij in Neſtorij locum ſuffecto, eundem his contra Pelagianos
inſtruxit: *Locum impietas nouella non habeat, & compreſſo olim per totum Orbem
ſua damnatione noto Celeſtiano errori à tua vigilantia reſiſtatur, vt quicunq; huius
dogmatis ſunt ſequaces ab omni ſocietate repellantur. Obſiſtat illis per te Spiritus San-
ctus his in omnibus, qui ad has quaſcunq; conantur prouincias peruenire, ne eorum im-
pia prædicatio reſurgat, obſiſte eis, ita enim, vt damnentur, quòcunq; perueniunt, in-
noteſcunt, & tanquam non illis ſententia toties repetita ſufficiat, longinquas terras, re-
motaſq; prouincias inquietant.* Eadem etiam die leguntur ſcriptæ literæ ad Con-
ſtantinopolitanos, in quibus de Pelagianis Neſtorij ſocijs, inquit: *Adfuerunt
inter alios nec deſeruerunt eum Celeſtiani iniquitatis operarij. Habuit ergo ſecum ſui
Magiſtros exilij, habuit huiuſce rei perfectos tyro Doctores, nam ſeparare difficile eſt,
quos ſcelera iunxerunt, quia maiore ligantur glutino fœdera vitiorum. Quis tandem
horum finis eſt? nempe ille, quem legimus:* irridebit illos Dominus, & erunt poſt ſap. 4.
hæc decidentes ſine honore in contumelia inter mortuos in æternum *&c.* In
epiſtola verò ad Sanctam Synodum ait: *Quod loquimur Celeſtianorum teſtantur exē-
pla, quòd ſpem de Synodo huc vſq; geſſerunt.* Verùm intra paucos dies, nempe V.
Idus Aprilis Celeſtinus obijt magno apud Eccleſiam, & Auguſtini cultores
præſertim ſui deſiderio relicto, quippè qui contra Pelagianos Synodum anima-
uit, eius ſectæ Epiſcopos ſuis ſedibus excluſit, & ſectæ quoque Magiſtrum Ce-
leſtium è conſpectu amotum tota Italia eiecit. Hic idem S. Auguſtini iam in-
ter ſuperos ſe Pontifice relati primus Romanorum Præſulum doctrinam con-
ſecrauit, habuitque cum illo literarum commercium, vt ex epiſtola 261. pa-
tet, in qua Auguſtinus animi ſui angores in cauſa Antonij Fuſſalenſis Celeſtino
patefacit. Epiſtolam etiam Auguſtini 62. *Condiacono Celeſtino* inſcriptam cum
altera annexa ad hunc eundem Celeſtinum, qui ex Romanæ Eccleſiæ Diacono
Pontifex euaſit, datam exiſtimo, nam miſſa eſt per *Albinum acoluthum*, quando
idem anno 418. literas ad Sixtum eiuſdem Romanæ Eccleſiæ presbyterum de-
tulit ex epiſtola 104. & 105. Vtraq; verò epiſtola Celeſtini ſcilicet, ac Sixti
Hipponem Auguſtino abſente delata fuerat, vt ex reſponſione S. Doctoris in-
telligitur initio epiſtolæ 62. ad Celeſtinum: ait: *Quamuis longè abſens fuerim,
quando per Proiectum clericum ad me directa Hipponem Sanctitatis tuæ ſcripta venerūt.*
Etenim Cæſaream vſque perrexerat, vti cap. 15. lib. 1. nobis narratum eſt.
Laudata Auguſtini epiſtola eximium eiuſdem erga Celeſtinum amorem oſten-
dit. Sed de his accuratiùs agent eruditiſſimi, ac doctiſſimi Patres nobiliſſimæ
Benedictinæ familiæ in noua voluminum Auguſtinenſium editione, quam gran-
di apparatu, maioriq; Reipublicæ Eccleſiaſticæ vtilitate Pariſijs ad D. Ger-
mani à Pratis adornant, dum epiſtolas S. Doctoris huc vſq; præpoſtero ordi-

ne locatas ſuo locò reſtituent, additiſq; notis vltra eruditorum vota (mirum enim dictu eſt, quanto labore operi diu, noctuq; incumbant) illuſtrabunt. Celeſtino ſucceſſit Sixtus III. qui ante annos quatuordecim ſub Zoſimo primus in Pelagianos anathema pronunciauerat, Sanctorum Auguſtini, & Alipij amicus, vt ex epiſt. 104. cognoſcitur.

anno 433. Maſſilienſes tamen in Gallia Celeſtini literis haud repreſſi ſunt, ſed commendatam in illis dicebant priorum Sancti Auguſtini Voluminum doctrinam, non verò approbata ea, quæ ad Adrumetinos, & paulò poſt ad Proſperum, & Hilarium ſcripſerat. Collationes etiam Caſſiani paſſim per totam Galliam non modò legebantur, ſed acriter defendebatur. Quare Proſper Semipelagianorum audaciæ obuiam eundum ratus volumen emiſit, quod contra Collatorem inſcripſit, in quo ea, quæ Caſſianus in decima tertia collatione ad Lerinenſes perperam de diuina gratia docuerat, vellicat, ac confutat. In præfatione quidem Semipelagianos Lerinenſes, & Maſſilienſes Monachos Caſſiani deſcribit, vt poſtea dicemus. Ille autem ſtatim pro S. Auguſtino ſe in arenam deſcendere profitetur inquiens: *Gratiam Dei, qua Chriſtiani ſumus, quidam dicere audent à ſancta memoriæ Auguſtino Epiſcopo non rectè eſſe defenſam, libroſq; eius contra errorem Pelagianum conditos immoderatis calumnijs impetere non quieſcunt.* Teſtatur autem Proſper ſe vnum Caſſianum arguere, quòd illis omnibus in ſanctarum ſcripturarum ſtudio præſtaret, & diſputandi vſu excelleret inter eos, quibus cum degebat. Porrò duodecim Caſſiani aſſertiones eo in opere examinat, quarum indicem verſus finem ſubnectit, & vti ab Auguſtini encomijs eius libri initium fecit, ita & delatis Auguſtino laudibus eundem concluſit, argutè aduerſarios irridens, qui Celeſtini Papæ approbationem prioribus tantùm Auguſtini libris applicandam eſſe contenderent. Quò verò Sixti Pontificis animum ad fauorem Auguſtinianæ doctrinæ inclinaret, hæc ſcribit: *Confidimus Domini protectione præſtandum, vt quod operatus eſt in Innocentio, Zoſimo, Bonifacio, Celeſtino, operetur & in Xyſto, & in cuſtodia Dominici gregis hæc ſit pars gloriæ huic reſeruata Paſtori, vt ſicut illi Lupos abigere manifeſtos, ita hic depellat occultos: illo auribus ſuis doctiſsimi ſenis inſonante ſermone, quo collaborantem ſecum hortatus eſt.* Laudatq; Auguſtini verba ad eundem Sixtum epiſtola 104. Breuiſsima poſtea peroratione concludens ait: *Sufficienter, vt arbitror, demonſtratum eſt, reprehenſores S. Auguſtini & vana obijcere, & recta impugnare, & praua defendere, peremptorumq; armis inteſtinum bellum mouentes diuinis, atq; humanis conſtitutionibus rebellare &c.* Hæc autem ſcripſiſſe Proſperum circa annum 433. colligitur ex ijs quæ de Auguſtino tradit in præfatione: *Viginti amplius annis contra inimicos gratiæ Dei Catholica acies huius VIRI ductu pugnat, & vincit.* Cum Auguſtinus Anno 412. vt lib. 1. cap. 4. dictum eſt, Pelagianos impugnare cœperit, palam fit, Proſperum contra Collatorem ſcripſiſſe ad annum 433. Nonnulli arbitrantur hoc tempore Caſſianum non fuiſſe ſuperſtitem, quaſi Proſper mortuo inſultare voluiſſet, quo viuente calamo timoris gratia peperciſſet. Video illos cum Voſſio lib. 1. cap. 7. Gennadium authorem dare, qui in lib. de Viris illuſtr. cap. 61. de Caſſiano ait: *Rogatus à Leone Vrbis Romæ Epiſcopo ſcripſit aduerſus Neſtorem de Incarnatione Domini libros ſeptem, & in his ſcribendi apud Maſsiliam, & viuendi finem fecit.* Hoſce verò libros ſcriptos anno 430. patet, nam nondum damnato Neſtorio editi ſunt, hoc eſt ante annum

431.

431. Certè Caſsianus lib. 1. de Incar. cap. 3. meminit literarum Neſtorij pro Epiſcopis Pelagianis ad Celeſtinum hæc ſcribens: *Interceſsionibus ſuis Pelagianiſtarum querelas fouet, & ſcriptis ſuis cauſas illorum adſerit*, quibus Neſtorij literis Celeſtinus reſponſum dedit anno 430. 3. Idus Auguſti. At ſcripſiſſe Proſperum viuo adhuc Caſsiano ex ipſomet Proſpero habemus, qui de eodem ita loquitur: *Vnius potiſsimum definitionem, quem non dubium eſt illis omnibus in ſanctarum ſcripturarum ſtudio præſtare, referemus*. Item: *Vir quidam ſacerdotalis ordinis, qui diſputandi vſu inter eos, quibus cum egit, excellit, Abbatem quendam introducit &c.* Quòd verò Proſper diu diſtulerit, ſcriptis Caſsianum confutare, hoc ipſius modeſtiæ, & erga hominem tota Gallia celeberrimum reuerentiæ dandum eſt; nam viuo adhuc Auguſtino impugnaſſe illum Caſsiani collationes ex epiſtola ad Rufinum ad annum 429. probauimus. Immò in Chronico ad hunc ipſum annum Theodoſio XIV. Coſ. Caſſiani vt adhuc ſuperſtitis mentionem ſatis honorificam facit, quo iterum argumento Voſſij ſententia confutatur; ſi tamen illa Proſperi manu ſcripta ſunt, de quo viri eruditi dubitant, cum in multis codicibus non legantur.

Nonnulli eo ferè tempore quindecim breuiores ſententias, & has prorſus abſurdas publicarunt veluti ab Auguſtino aſſertas, vt tali commento, & deteſtationem eius, quem impeterent, obtinerent, & ab his, quæ infamaſſent, curam exterriti Lectoris auerterent. At idem Proſper, qui mortuo Auguſtino totius belli onus ſubierat, edito libello, quem *ad capitula Gallorum reſponſiones* vocauit, calumniarum nebulas procul ab Auguſtino amouit. Hoc autem opuſculum poſt librum contra Collatorem editum exiſtimo, quòd initio illius contra Caſſianum ſe ſcribere poteſtatur omittens interim, *quæ vulgus*, inquit, *ignobile, & procax ineptorum loquacitas intemperanter effundit*. Itaq; Proſper veluti Auguſtini interpres, & defenſor in ore famæ verſabatur; quare Camillus, & Theodorus Genuenſes Presbyteri cum quibuſdam difficultatibus in libro S. Auguſtini de prædeſtinatione SS. premerentur, per literas Proſperum conuenientes dubiorum ſolutionem rogarunt, quibus è veſtigio Aquitanus noſter, ſatisfecit miſſo volumine inſcripto: *Ad excerpta Genuenſium reſponſiones*.

Hi quidem, contra quos Proſper pro Auguſtiniana doctrina acerrimè depugnauit, ſuperiori ſæculo Semipelagiani vulgò dicti ſunt; Vnde apud pleroſq; rerum Eccleſiaſticarum minùs peritos tanquam hæretici traducuntur, cum tamen Catholici viri fuerint, & literarum fama, ac ſanctitatis opinione illuſtres; quæ quidem quamuis cap. 2. paucis inſinuauerim, opere pretium duxi, hæc ipſa fuſiùs ex Diuo Proſpero oſtendere, præſertim cum inſequenti capite probaturus ſim Fauſtum Abbatem Lerinenſem, ac Vincentium ſub eo Monachum ad Semipelagianos acceſſiſſe, & S. Auguſtini ſententiam de prædeſtinatione gratuita impugnaſſe; nam video pleroſque ægrè ferre, Vincentium Semipelagianis accenſeri, quaſi ea ratione inter proſcripta hæreticorum capita reponatur. Quare vt hominum cenſuras fugiam, vel ſaltem mitigem, ſimulq; inuidiam declinem, Semipelagianorum doctrinam, ſanctitatem, ac conſilia ex Proſpero deſcribam, hic enim, cum eiſdem conuixerit, ac ſæpiùs pro ſuo Auguſtino manus conſeruerit, ſuis coloribus illos affabrè delineauit. Ille ergo licèt duriùs Semipelagianos excepit, nuſquam tamen eoſdem hæreticos nuncupauit, ſed Orthodoxi eos dogmatis profeſſores planè affir-

affirmauit. Scribit cap. 33. contra Collatorem: *Quis hæc prædicari* A CATHOLICIS *inter Catholicos crederet, niſi ea, quæ in colluctationibus domeſticis ſæpè defenſa ſunt, etiam ſcripta legerentur.* Idem in epiſtola ad Auguſtinum ait: *Quicquid etiam in libris contra Iulianum ab ipſo ſub hac quæſtione obiectum potentiſsimè debellaſti, hoc totum ab* ISTIS SANCTIS *intentioſiſsimè conclamatur.* Et verſus finem addit: *Quorum tam abrupta diſſenſio primùm propter ipſos metuenda eſt, ne tam* CLARIS, *tamquè* EGREGIIS IN OMNIVM VIRTVTVM STVDIO VIRIS *ſpiritus Pelagianæ impietatis illudat. Deinde ne ſimpliciores quique, apud quos* HORVM MAGNA EST DE PROBITATIS CONTEMPLATIONE REVERENTIA, *hoc tutiſsimum ſibi æſtiment, quod audiunt eos,* QVORVM AVTHORITATEM *ſine iudicio ſequuntur, aſſerere.* Quanto autem in honore eſſent ab vitæ ſanctimoniam vulgò de ipſis iactatam in eadem epiſtola hiſce ſignificat: *Poſſumus quidem ad credendum eſſe conſtantes, ſed* AD AVTHORITATEM TALIA SENTIENTIVM NON SVMVS PARES, *quia multum nos &* VITAE MERITIS ANTECELLVNT, *& aliqui eorum adepto nuper ſummo Sacerdotij honore ſupereminent, nec facilè quiſquam* PRAETER PAVCOS *perfectæ gratiæ intrepidos amatores tantis ſuperiorum diſputationibus auſus eſt contraire.* Tanta quidem authoritate apud vniuerſos pollebant, vt pauci tantùm, quibus Dei magis, quàm hominum gratia cordi erat, eiſdem ſe ſe opponere auderent. Immò licèt nonnulli eorundem opiniones abhorrerent, hominum tamen potentiam reueriti id publicè conteſtari pertimeſcebant. Cæteri autem Semipelagianorum fama permoti pedibus in illorum ſententias ibant: hæc ſcribente eodem Proſpero ad Auguſtinum: *Multos* REVERENTIA EORVM *aut inutili cohibet ſilentio, aut incurioſo ducit aſſenſu.* Cum tamen ſcirent, quanta in æſtimatione Auguſtinus vbique Orthodoxarum gentium eſſet, quò citra inuidiam eiuſdem ſcripta cenſuræ ſubijcerent, publicabant ſe in vno, aut altero tantùm dogmate ab Auguſtino diſcedere, in cæteris verò eiuſdem doctrinam non modò ſe tenere, verùm etiam admirari. Huius quoque teſtis venit Proſper, cuius verba dedimus cap. 2. Nouo autem commento, ac ſubdolo conſilio ſecuriorem ſibi ad Auguſtinum oppugnandum aditum faciebant; etenim quædam dicebant ſe non probare, quæ Auguſtino æſtu diſputationis abrepto exciderant, commendare verò alias eiuſdem ſententias, quas procul ab omni impetu veluti pacata, ac tranquilla mente docuerat; id ferè vbiq; in ore habentes, nempe ſe Apoſtolicæ Sedis contra Pelagianos decreta ad minimum vſque iota admittere, tantam autem reuerentiam Auguſtino ſe nec poſſe præſtare, nec debere. Hæc de Semipelagianis ſcribuntur in cap. 3. epiſtolæ nomine Celeſtini Papæ ad Epiſcopos Galliarum datæ: *Quia nonnulli, qui* CATHOLICO NOMINE GLORIANTVR, *in damnatis autem hæreticorum ſenſibus ſeu prauitate, ſeu imperitia demorantes pijſsimis diſputatoribus obuiare præſumunt, & cum Pelagium, atq; Celeſtium anathematizare non dubitent, Magiſtris tamen noſtris, tanquam neceſſarium modum exceſſerint, obloquuntur, eaque tantummodò ſequi, & probare profitentur, quæ ſacratiſsima B. Apoſtoli Petri Sedes contra inimicos gratiæ Dei per miniſterium Præſulum ſuorum ſanxit, & docuit &c.* Qua quidem conteſtatione & famæ, ac ſuæ ipſorum ſententiæ callidè conſulebant, dum ſe & Catholicos, & Apoſtolcæ Sedi obſequentes profitebantur.

At S. Proſper, cum optimè intelligeret in Semipelagiano bello, non modò

cùm hoſtium doctrina, verùm etiam cum vulgi de eiſdem opinione ſibi luctandum eſſe, antequàm cum Caſſiano aduerſarij agminis Duce manum conſereret, paucis ſignificauit, quod hominum genus impugnandum ſuſcepiſſet; ita ergo præfatur. [Gratiam Dei, qua Chriſtiani ſumus, quidam dicere audent à ſanctæ memoriæ Auguſtino Epiſcopo non rectè eſſe defenſam, libroſq; eius contra errorem Pelagianorum conditos immoderatis calumnijs impetere non quieſcunt: *quorum intus interſtrepens domeſtica malignitas* non minùs ſpernenda eſſet, quàm foris latrans hæretica loquacitas, niſi eiectis extra ouile Dominicum Lupis SVB NOMINE OVIVM *ſuffragarentur, eſſentque huiuſmodi,* VT ORDO EORVM *in Eccleſia*, NEC INGENIA *deſpicienda eſſe videantur*. Siquidem HABENTES SPECIEM PIETATIS in ſtudio, cuius virtutem diffitentur in ſenſu, *trahunt ad ſe multos ineruditos*, & non habentia ſpiritum diſcretiônis corda conturbant; atque in eum ſtatum deducere cauſam Eccleſiæ moliuntur, vt dum noſtros affirmant non veraciter pro gratia locutos, inimicos gratiæ perſuadeant iniuſtè damnatos eſſe. Non ergo negligendum eſt hoc malum, quod ab occultis, prauiſque ſeminibus augetur quotidie, & ab ortu ſuo latiùs, longiùſque diſtenditur; ſed ſtudendum eſt, quantùm Dominus adiuvat, VT FALLACIVM CALVMNIATORVM HYPOCRISIS *detegatur*, qui ex ipſa iniuriæ magnitudine, quam in VNO cunctis, ac præcipuè Apoſtolicæ Sedis Pontificibus intulerunt *ab* INDOCTIS, ET PARVM CAVTIS EXCELLENTIORIS SCIENTIAE IVDICANTVR, & miſero, peruerſoque ſucceſſu facilem mendacio conſenſum eliciunt, quia REVERENTIAM SIBI PRAESVMPTIONE *pepererunt*. Nec enim cum ſint BONAE OPINIONIS VIRI creduntur vllo modo tarditate intelligentiæ aut temeritate iudicij in ſuperfluæ querelæ conclamationem potuiſſe prorumpere, & non potius MAGNO INGENIO, AC VEHEMENTI STVDIO *laboraſſe*, vt SVBTILISSIMI TRACTATORIS diſputationibus compræhenſis CENSVRA nunc diſtrictior, & inſpectio ſagacior inueniret, quod antea ſecurus fauor, & benignitas incurioſa non viderat. Vnde ergo hæc diligentia tam ſeueri emerſit examinis? vnde in hanc auſteritatem ſupercilium tam tetricæ frontis ſe armauit, vt menſuras ſenſuum, pondera locutionum, numeros ſyllabarum INSIDIOSVS SCRVTATOR euentilet, magnumque ſe aliquid conficere præſumat, ſi Catholico Prædicatori notam erroris affigat? Quaſi incognitum aliquod opus, & quod hactenus latuerit impetatur, ac non illa his morſibus doctrina lanietur, quæ nouorum hæreticorum commenta diſiecit, & Diabolicum tumorem Pelagianæ elationis eliſit. Viginti ampliùs annis contra inimicos gratiæ Dei Catholica acies HVIVS VIRI ductu pugnat, & uincit: Vincit dico, quia non patitur reſpirare, quos vicit, & in quorum excidium vnam cunctorum Sacerdotum manu ſententiam ſcripſit. Pulſi Pontificio, & communione priuati querantur quaſi de felicitate noſtræ victoriæ, & arment linguas ſuas, quia exulare à veritate, quàm ciues eſſe Eccleſiæ maluerunt. NOSTRI autem CONCORPORALES, & PARTICIPES GRATIAE CHRISTI cur de his armis, quibus communis fides eſt defenſata cauſantur? Cur bellum confectum retractant, & munitiones ſecuræ dudum pacis infirmant? An victores diſplicent, & victi placent? Tantaque inſolentia damnati fouentur errores, vt Authores noſtri pulſentur, & Iudices. An verò ita ſe NOVORVM CENSORVM norma exactior tempera-

« uit, vt nulla eorum, quæ exciſa ſunt aſſerat, & quædam ex his, quæ defenſa
« ſunt reſpuat? Ecce ſalua Catholicæ pace victoriæ, ſalua indiſſolubilium reue-
« rentia decretorum parati ſumus PATRONOS DOCTRINAE EMENDATIO-
« RIS audire, & circumciſas ab omni errore lineas ſubtiliſſimæ diſcretionis
« agnoſcere. Conſtituatur in medio quod de NOVIS emerſit INGENIIS]
Hæc magnus Auguſtini defenſor.

Idem etiam in eodem opere contra Collatorem poſtquam Semipelagianorum opiniones in illorum Magiſtro Caſſiano expugnaſſet, in eoſdem rurſus inuehitur à capite 41. vbi fuſiùs eorum conatus, & artes pluribus exaggerat, quæ quidem omnino legenda ſunt; non poſſum tamen eiuſdem perorationem
« omittere [*Sufficienter*, inquit, *vt arbitror demonſtratum eſt*; REPRAENSORES
« S. AVGVSTINI & vana obijcere, & recta impugnare, & praua defendere,
« PEREMPTORVMQVE ARMIS INTESTINVM BELLVM MOVENTES
« diuinis, atque humanis conſtitutionibus rebellare. Quorum tamen, *dum ad-*
« *huc non ſunt à* FRATERNA SOCIETATE *diuiſi*, toleranda magis eſt intentio,
« quàm deſperanda correctio, donec Dominus per Eccleſiæ Principes, & legi-
« timos iudiciorum ſuorum miniſtros hæc, quæ PER PAVCORVM SVPER-
« BIAM, & QVORVNDAM IMPERITIAM ſunt turbata, componat &c.]

Hæc Proſper, cuius fides in dubium à nemine reuocari poteſt, *cum conſtet, adeo eſſe antiquiorem Proſperum, vt aliqua etiam temporis parte coætaneus fuerit Auguſtini, habueritque cum illo literarum, & doctrinæ familiare commercium in ijs præſertim quæſtionibus, quæ cum Semipelagianis diſputabantur, cum conuixerit Semipelagianis, & in ea vita, ac contentionum conſuetudine quid ſentirent, aut in quo diſſentirent vel ab Auguſtino, vel ab Eccleſia quaſi oculis vſurparit ſuis, cum nemo vnquam ardentiùs eorum errores inſectatus ſit, nemo acriùs egerit cauſam Auguſtini poſtea defuncti, vt videatur illius & arma, & vices geſſiſſe ad tuendam, quam veluti depoſito acceperat eius doctrinam*. Hæc teſtatur, ſeu meliùs fatetur P. Franciſcus Annatus lib. 2. ſui Aug. vindicati cap. 5. §. 2. cui fideli echo concinit ex eadem familia P. Stephanus Decamps lib. 3. de hær. Ianſen. diſp. 7. cap. 1. num. 2.

CAPVT XI.

Fauſtus Abbas Lerinenſis, & Vincentius Monachus ambo Semipelagiani. De Vincentio Lerinenſe id pluribus contra vulgarem opinionem oſtenditur.

HOc ipſo anno 433. Fauſtus, qui poſtea Reiorum Epiſcopus duos contra S. Auguſtinum libros ſcripſit, electus eſt Lerinenſium Abbas, vt dicemus, qui quòd plurimos Auguſtino hoſtes fecit, ſtylum ad alia properantem ſiſtit, vt de hoc S. Doctoris aduerſario pauca præmittamus, quæ minùs diligenter ab alijs obſeruata ſunt, præſertim cum Baronius ad annum 490. plura de Fauſto congerat, quæ ſuis, quoad fieri poterit, temporibus aſſignabimus. Fauſtus eandem, quam Pelagius habuit patriam, nempe Britanniam, etenim Sidonius, qui ſupra cæteros Fauſti cultor fuit, hæc ad eundem ſcribit lib. 9. epiſt. 9. *legi volumina, quæ Riochatus Antiſtes, ac Monachus, atque iſtius mundi bis peregrinus Britannis tuis pro te reportat*. S. Auitus Epiſcopus Viennenſis, qui Fauſto conuixit in epiſtola ad Regem Burgundionum Fauſtum *Britan-*

num

num ortu affirmat. Iuventam optimis diſciplinis dicauit; Philoſophiæ præſertim ſe totum addixit, à cuius ſtudio neque inter Lerinenſis eremi ſquallores animum reuocauit; hæc Fauſto ſcribit idem Sidonius de philoſophia loquens: *Hæc ab annis veſtra iam dudum pediſſequa primoribus, hæc tuo lateri comes inſeparabilis, ſiue in palæſtris exercereris urbanis, ſiue in abſtruſis macerarere ſolitudinibus.* Ex quibus forenſes prius cauſas Fauſtum agitaſſe ſuſpicor. At Honorati, aliorumq; Lerinenſium Patrum fama permotus Deo arctiùs adhærendi deſiderio flagrans apud Lerinam Monaſticam vitam profeſſus tanto omnium virtute fulgore nituit, vt Maximi ſucceſſor eſſe meruerit, Sidonio dicente in Euchariſtico ad Fauſtum.

—— fuerit quis Maximus ille,
Vrbem tu cuius Monachuſq; Antiſtes, & Abbas
Bis ſucceſſor agis.

Quo verò anno Fauſtus poſt Maximum præfecturam Lerinenſem indeptus ſit, non vna eſt virorum eruditorum ſententia. Baronius ad annum. 441. pag. 10. ait Maximum electum Epiſcopum Reiorum poſt Proſperum, nempe anno 466. quare hoc anno Fauſtus apud Lerinam Maximo ſuffectus fuiſſet. Hæc tamen ſententia extra veram chronologiam vagatur, nam S. Honoratus Epiſcopus Maſſilienſis in vita S. Hilarij Arelatenſis cap. 5. *In eodem*, inquit de Hilario, *loco tunc temporis S. Fauſtum Presbyterum pariter, & Abbatem ita futurorum præſcius honorauit, vt inter ſe, & Sanctos Sacerdotes Theodorum, & Maximum medium compelleret reſidere.* Quando nempe Hilarius morienti ſeni Capraſio primo Lerinenſis Inſulæ Monacho adeſſe voluit; cum verò Hilarius deceſſerit anno 449. habemus ante eum annum, & Maximum Epiſcopum, & Fauſtum Abbatem. Vſſerius ad annum 429. Epiſcopatum Maximi ſtatuit, eo ductus argumento, quòd ex vetuſto codice Lerinenſi, quem recitat Barralius in chronologia Lerinenſi, legatur Capraſium *transijſſe ex hac vita die Kalendarum Iuniarum in ſacra Lerinenſi inſula circa annos humanæ redemptionis triginta ſupra quadringentos* prȩſentibus *Fauſto, Theodoro, Maximo, & Hilario*, at Fauſtum tunc fuiſſe Abbatem ex verbis recitatis ex Honorato Maſſilienſi patet. Ita hic Scriptor diſcurrit cap. 11. antiq. Britan. pag. 243. Sed Capraſium vixiſſe vltra annum 430. mihi certum eſt; nam Hilarius vnà cum Maximo Epiſcopo Reiorum, & Theodoro Antiſtite Foroiulienſi Capraſio morienti adfuit. At Maximus, vt proximè oſtendam, anno 433. adeptus eſt Sedem Reienſem, Theodorus verò poſt annum 445. Foroiulienſem Epiſcopatum obtinuit, nam S. Leo epiſt. 87. ad Epiſcopos per prouinciam Viennenſem eo anno Leontium Foroiulienſem ſingulari priuilegio in Synodis prouinciæ cogendis exornat. Quare cum Hilarius mortuus ſit die 5. Maij anno 449. ex literis Leonis ad Rauennium, & S. Honorato Maſſilienſi in vita eiuſdem, Capraſius verò obierit prima Iunij, huius mortis tempus ſtatui debet citra annum 449. vt Hilarius morienti aſſiſtere potuerit. Rurſus cum S. Leontius ad ſuperos tranſierit die prima Decembris, qui ineunte æſtate anni 445. viuebat, eo enim tẽpore literæ memoratæ Leonis datæ ſunt, vt poſtea dicemus, Capraſij mors abſq; dubio triennio, quod ab anno 445. ad 449. excluſis termini numeratur, alliganda eſt, vt Theodorus Leontij ſucceſſor ſanctiſſimo Seni morienti cùm alijs Epiſcopis, & Fauſto Abbate adeſſe potuerit. Plenus igitur dierum propè

centeſimum annum, vt ex dictis capite 3. colligitur, Capraſius migrauit ad Dominum; Vnde ſenem illum nominauit Sidonius in Euchariſtico:

------ Quantos illa inſula plana
Miſerit ad cælos montes; quæ ſancta Capraſi
Vita ſenis &c.

Anonymus verò, qui eiuſdem vitam apud Surium, & Barralium ſcribit, longe poſt illa tempora vixiſſe inde conſtat, quòd Epochæ à Chriſti natiuitate vſus nondum id temporis inualuerat; immò ſatis imperitum ſe fuiſſe prodit. Tradit Capraſium vnà cum fratribus Honorato, & Venantio immenſa terrarum, ac maris ſpatia vel vltra Nicomediam percurriſſe, ac poſtea Ciſalpinā Galliam petentes tres ſimul Lerinam ingreſſos. Sed ex Hilarij oratione patet illos in Peloponneſum tantùm traieciſſe, ac Venantio Methone defuncto, Capraſium, & Honoratum in Galliam reuerſos in Lerinenſem eremum ſe contuliſſe; Sanè nec conſtare ſibi ille auctor tempus mortis S. Capraſij ſignificat, dum ſcribit mortuum *circa* trigeſimum annum quinti ſæculi.

Ego quidē puto initium Epiſcopatus Maximi depræhendi ex homilia, quæ ſub titulo *de S. Maximo* inter conciones Euſebij Gallicani recenſetur tom. 5. Biblioth. P. P. par. 1. editionis Colonienſis 1618. in qua de S. Maximo hæc recitantur: *Lerinenſis ſedem, immò latebram petit, vbi à mundi tanquam ab inimici periculis tutus multis laboribus deſudatis, tanquam aliam in matrimonium ſumpturus, & quaſi annorum hebdomada tranſacta (nam plenis ſeptem annis ibidem Chriſti gregem pauit) Rachel acquiſiturus præfertur inſulæ, præparatur Eccleſiæ.* Ex quibus colligitur Maximum ſeptem annis Lerinenſem Abbatem fuiſſe; cum verò ſucceſſerit Honorato anno 426. ad Epiſcopatum Arelatenſem euecto, ipſe anno præſenti 433. fit Epiſcopus Reiorum, vnde hoc ipſo anno Fauſtus eligitur Lerinenſium Abbas tertius. Franciſcus Fuluius Frugonius in libro Italicè ſcripto, & quidem ſatis eleganter de vita S. Maximi Reienſis, quem Trimegiſtum inſcribit, lib. 2. pag. 203. tradit eundem viginti annos apud Lerinam moratum, antequam Honorato in præfectura inſulæ ſufficeretur; addit pagina 275. poſt ſex luſtra, duoſq; inſuper annos à Monachatu ſuſcepto ad Reienſem cathedram euectum; quare Frugonio authore anno 406. Maximus Lerinam petijt, anno autem 444. Epiſcopus conſecratus fuit, cum Abbas Lerinenſes rexiſſet annos decem, & octo: quæ ſanè, vt pleraq; alia, quæ ibidem ſine teſte ſcribit, admitti nulla ratione poſſunt, ſeptem enim annos tantùm Abbas fuit ex homilia memorata. Authorem huius homiliæ, ex qua veritas ſtatutæ chronologiæ apertè deducitur, Baronius in notis ad Martyrol. ad diem 27. Nouembris, vbi de S. Maximo agit, facit Eucherium Lugdunenſem, alij eam tribuunt Cæſario Epiſcopo Arelatenſi; Sed horum ſententia prorſus falſa eſt, nam Cæſarius natus eſt anno 470. vt dicemus. Baronius verò redarguitur, quòd author ille dicat ſe ſub Maximi diſciplina fuiſse: *Huius ergo tanti, & tam præclari, quæſo vt nos ei diſcipulos meminerimus, & filios.* At Eucherius non vixit ſub Maximo apud Lerinam, nam in Leronis inſula degebat, vt teſtatur S. Hilarius in oratione de S. Honorato, in quo errauit Voſſius lib. 1. hiſt. Pelag. cap. 8. quo loco etiam perperam negat Cæſarium inter Lerinenſes vixiſse, vt hæc homilia haud illi adſcribenda videatur. Benè tamen ibidem Voſſius notat homiliam illam recitatam eſse Reienſibus ex his verbis: *Quia ſuperiùs memoraui-*

rauimus quàm magnificè inſulano illo ſtudio perfectionis vias cucurrit, plus eſt quod HVC inſulam ipſam inſtitutis, ac ſtudijs ſuis tranſtulit. Quare Eucherio, qui Lugdunenſis Epiſcopus fuit, tribui illa nullo modò poteſt, inquit Voſſius, ſed Fauſto danda eſt Reiorum Antiſtiti.

Et hoc ſanè ex verbis eiuſdem Fauſti, ibidem patet: *Merito*, ait, *ſe vobis imputet beata illa inſula ex hoc vno, atque vnico munere, licet multùm erubeſcat ex altero*; ſcilicet Lerinam duos Reijs dediſſe Epiſcopos, Maximum, de quo iure gloriari poſſit, & Fauſtum ipſum, de quo erubeſcat, quæ verba, vt eruditè notat Sirmondus in notis ad Euchar. Sidonij num. 113. niſi vnus Fauſtus modeſtiæ cauſa vſurpaſſet. Fauſtus itaque Abbas renunciatus omnium virtutum Monaſteriarcham exhibuit, & non modò numeroſum Monachorum gregem, ſed nobiles etiam adoleſcentes ſanctioribus diſciplinis imbuebat; hos inter fuit C. Sollij Appollinaris frater, vnde illi poſtea gratiæ actæ in laudato carmine Euchariſtico. Auguſtinianam doctrinam, de prædeſtinatione tum ad fidem, tum ad gloriam ſemper abhorruit, impugnauitque; etenim in epiſtola ad Græcum Diaconum, quem illum ipſum nonnulli ſuſpicantur fuiſſe, qui poſtea Maſſiliæ Epiſcopus cum Fauſto Synodo Lugdunenſi interfuit, apertè neſcio quid in Auguſtino ſibi, ac alijs diſplicere teſtatur: *In ſcriptis*, inquit, *S. Pontificis Auguſtini etiamſi quid putatur apud doctiſsimos viros eſſe ſuſpectum, ex his, quæ damnanda iudicaſti, nihil noueris reprehenſum.* In Fauſti etiam gratiam Vincentius Lerinenſis anno ſequenti librum commonitorij euulgauit, in quo ſectatores S. Auguſtini apertè hæreticos per ſummam iniuriam vocat.

Cæterùm viginti, & ampliùs annos Fauſtus Lerinenſes Monachos gubernauit, & ob iuriſdictionẽ lites cum Theodoro Epiſcopo Foroiulienſi ſuſcepit, quæ poſtea in Synodo Arelatenſi III. præſide Rauennio Metropolita deciſæ ſunt. Annus Synodi ignoratur, cum verò Rauennius ab anno. 449. ſederit, nec annum. 462. attigerit, hoc enim tempore Leontius viuebat, intra illud tempus Concilium locandum eſt. Sirmondus, qui acta illa Synodalia tomo 1. Conciliorum Galliæ publici iuris fecit, illum congreſſum anno 455. alligat; ſed coniecturis tantùm, non certo argumento id ſtatui poteſt.

Iam verò de Vincentij Lerinenſis Commonitorio ſermo inſtituendus eſt, in Anno qua quidem re non modò Baronium, ſed omnes ferè Scriptores aduerſarios 434. habemus, quos tamen minùs illum librum diligenter legiſſe probabimus; nam non modò Semipelagianum ſe prodit, ſed diſertis verbis Auguſtini diſcipulos, vt mox dicebam, tanquam hæreticos traducit. Quò tamen omnis confuſio è medio tollatur, priùs de doctrina libri dicemus, dein de Authore, nam de iſto, quæ apud cæteros Scriptores certa ſunt, incerta ſatis, ne falſa dicam, demonſtrabo. Prodijt hoc anno authore Peregrino Monacho Commonitorium aduersùs profanas vocum nouitates, nam is planè volumini titulus præfixus eſt. Scriptum illud hoc anno colligitur ex cap. 42. vbi laudat: *Concilium ante triennium fermè in Aſia apud Epheſum à ducentis ferè numero Sacerdotibus aduerſus Neſtorium celebratum.* Cum verò Synodus anno 431. peracta ſit, anno 434. Commonitorium ſcriptum eſt. Huius operis vnus ſcopus eſt, nouitatem quamlibet doctrinæ eſſe ſuſpectam, antiqua tantùm, & communi Authorum ſenſu celebrata dogmata retinenda, ac defendenda. Porrò hic Peregrini liber omnium laudes demeruit. Baronius in annalibus ad hunc annum, & Poſſeui-

ſeuinus in Apparatu, *aureum* volumen appellant: *paruum mole, virtute maximum* Bellarminus in libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis: *validiſſimum* Gennadius: *nobiliſſimum* Sauſſaius ad 24. Maij in Martyrologio Gallicano: *longè optimum, eiuſque* lectionem non tantùm *utilem*, ſed & *neceſſariam* Ioannes Coſterius, qui etiam idem volumen commentarijs illuſtrauit; immò addit Baronius in notis Martyrol. ad diem 24. Maij, Authorem magnam ſui nominis in Eccleſia Catholica laudem reliquiſſe. At Voſſius magnus Scriptorum cenſor in extremam prorſus opinionem de memorato commonitorio deſcendit, hæc enim lib. 1. hiſt. Pelagianæ cap. 9. ſcribit: *Iuſtæ nihilominus rationes ſunt, cur Commonitorij Scriptorem non ſolùm ab Auguſtiniana de prædeſtinatione ſententia abhorruiſſe credamus, ſed etiam Commonitorium aduerſus Auguſtinum ipſum, vel eos ſaltem, qui Auguſtini ſententiam ſequerentur, ſcripſiſſe exiſtimemus.* Ego quidem ad Voſſij ſententiam planè acceſſiſſem, niſi tot delatæ à ſapientiſſimis Scriptoribus Commonitorio laudes religionem mihi penè inieciſſent. Attamen cum inter opuſcula Proſperi legamus libellum ita inſcriptum: *Reſponſiones ad capitula obiectionum Vincentianarum*, & aliunde ſatis nobis probatum ſit, Lerinenſes à S. Auguſtini de prædeſtinatione ad fidem ſententia receſſiſſe, iure dubitandi occaſio datur, fueritne Vincentius Lerinenſis author Commonitorij ille idem, quem S. Proſper impugnauit. Ego quidem liberè ſententiam promam, & niſi nobiſmet oculos eruamus, palam faciam, hunc Vincentium cum Hilario Arelatenſi, Fauſto Abbate, alijſq; Syncellitis Lerinenſibus contra S. Auguſtini de prædeſtinatione doctrinam conſpiraſſe, idque ex eiuſdem verbis euincam, quæ miramur non modò nuperos Scriptores, qui commentarijs Commonitorium illuſtrarunt, non obſeruaſſe, verùm etiam nec ipſum Voſſium, qui non omnes illius libri næuos notauit.

Capitale Maſſilienſium dogma fuit, communem omninò eſſe omnibus gratiam Dei, dari verò illam ſuiſmet viribus quærentibus, pulſantibus, petentibus. Legantur duo illius factionis coryphæi Caſſianus lib. 12. de Inſtitut. cœnob. c. 14. Fauſtus lib. 2. cap. 10. Huius ſanè hæc verba ſunt: *Adiutorij itaque ſermo duos indicat, operantem, & cooperantem, petentem, & promittentem, pulſantem, & aperientem, quærentem pariter, & retribuentem; Hoc ſolùm noſtrum eſt, vt qui pro fragilitate idonei non ſumus, ſaltem quærendi, & pulſandi importunitate placeamus. Vbi erit ſedulitas miſerentis Dei, ſi cum perſona nihil mereatur indigni, & ad hoc deſideria accedant otioſi?* De vniuerſis verò hoc ipſum eos ſentire ſcripſit Proſper ad Auguſtinum, nempe: *Ad hanc gratiam, qua in Chriſto renaſcimur, peruenire per naturalem ſcilicet facultatem, petendo, quærendo, pulſando, ut ideo accipiat, ideo inueniat, ideo introeat, quia bono naturæ benè uſus ad iſtam ſaluantem gratiam initialis gratiæ ope meruerit peruenire.* Hanc verò ſententiam reijcerat S. Doctor cap. 23. de dono perſeuerantiæ his verbis: *Attendant ergo quomodo falluntur, qui putant eſſe à nobis, non dari nobis, ut petamus, quæramus, pulſemus, & hoc eſſe dicunt, quod gratia præceditur merito noſtro, ut ſequatur illa, cum accipimus petentes, & inuenimus quærentes, aperiturq; pulſantibus, nec uolunt intelligere etiam hoc diuini muneris eſſe, ut oremus, hoc eſt, petamus, quæramus, atq; pulſemus.* Eundem Semipelagianorum errorem damnat Synodus Arauſicana canone VI. Rurſus ijdem negabant gratiam Dei eſſe donum *ſpeciale, & perſonale*, volentes eam omnibus dari. Hinc Fauſtus lib. 1. cap. 15. ait *non ſpecialem eſſe circa credentes Dei muni-*

munificentiam, & apud Maxentium in reſp. ad epiſt. Hormiſdæ ait: *Sed dicis quia non omnibus detur, ſed donum ſit perſonale credulitas, & illis tantùm credere ſuppetat, quibus Deus ſpecialiter donauit, ut crederent: Non ita eſt.* Audiamus iam Vincentium egregiè his concinentem, dum irridet aſſerentes gratiam ſpecialem, & perſonalem, ſubinferens dari petentibus, pulſantibus, quærentibus; etenim in eodem Commonitorio cap. 37. ait. *Iam uerò illis, quæ ſequuntur promiſſionibus miro modo incautos homines hæretici decipere conſueuerunt; Audent etenim polliceri, & docere, quod in Eccleſia ſua, ideſt in communionis ſuæ conuenticulo magna, & ſpecialis, ac planè perſonalis quædam ſit Dei Gratia adeo, ut ſine ullo labore, ſine ullo ſtudio, ſine ulla induſtria, etiamſi nec petant, nec quærant, nec pulſent, quicunq; illi ad numerum ſuum pertinent, tamen ita diuinitus diſpenſentur, ut Angelicis eue*c*ti manibus, id eſt angelica prote*c*tione ſeruati nunquam poſſint offendere ad lapidem pedem ſuum.* Quibus vltimis verbis ſententiam S. Auguſtini de prædeſtinatione, & de dono perſeuerantiæ repræhenſioni ſubijcit. In quo ſanè culpandus eſt, quòd Auguſtinianæ ſententiæ ſectatores hæreticos dixit, cum Semipelagiani doctiores Auguſtini ſententiam errorem, non hæreſim appellarint. Gennadius de Auguſtino loquens ait: *Error illius ſermone multo, ut dixi, contractus lucta hoſtium exaggeratus, nec dum hæreſis quæſtionem dedit.* Et Fauſtus in præfatione ad Leontium: *In condemnando prædeſtinationis errore concilium ſummorum Antiſtitum congregaſtis.* Porrò Vincentius hæreticos nuncupat aſſerentes: *Quandam Dei gratiam eſſe ſpecialem, & perſonalem, quæ ſine ullius laboris, ſtudij, & induſtriæ merito detur nec petentibus, nec quærentibus, nec pulſantibus.* An verò diſertiùs ſuam ſententiam potuerit exprimere, vel reapſe expreſſerit Fauſtus certè non video.

Semipelagiani Auguſtinianæ de prædeſtinatione ſententiæ nouitatem obijciebant, dictitantes ipſorum opinionem veterum omnium Patrum vnanimi conſenſu adprobatam; ita de illis ad Auguſtinum ſcripſere Proſper, & Hilarius, quorum primus ait: *obſtinationem ſuam uetuſtate defendunt, & ea quæ de epiſtola Apoſtoli Pauli Romanis ſcribentis ad manifeſtationem diuinæ gratiæ præuenientis electorum merita proferuntur, à nullo unquam Eccleſiaſticorum ita eſſe intellecta, ut NVNC ſentiuntur, affirmant.* quibus S. Doctor reſpondet lib. de prædeſt. SS. cap. 14. *Si ergo huius ſententiæ defenſionem ex diuinorum eloquiorum nos præcedentibus Catholicis Tractatoribus promerem, profectò hi fratres, pro quibus nunc agimus, acquieſcerent, hoc enim ſignificaſtis literis ueſtris. Quid igitur opus eſt, ut eorum ſcrutemur opuſcula, qui priuſquam iſta hæreſis orietur, non habuerunt neceſſitatem in hac difficili ad ſoluendum quæſtione uerſari, quod procul dubio facerent, ſi reſpondere talibus cogerentur? Vnde factum eſt, ut de gratia Dei quid ſentirent, breuiter quibuſdam ſcriptorum ſuorum locis, & tranſeunter attingerent &c.* Idē habet de dono perſeuer. cap. 19. & 20. in fine verò huius ait: *Didicimus enim ſingulas quaſq; hæreſes intuliſſe Eccleſiæ proprias quæſtiones, contra quas diligentius defenderetur ſcriptura diuina, quàm ſi nulla talis neceſſitas cogeret. Quid autem coegit loca Scripturarum, quibus prædeſtinatio commendata eſt copioſiùs, & enucleatiùs iſto noſtro labore defendi, niſi quòd Pelagiani dicunt: Gratiam Dei ſecundùm merita noſtra dari.* Ex quibus patet S. Auguſtinum hanc nouitatis ſuſpicionem paſſum ingenuè fateri ſe copioſiùs, & enucleatiùs, quàm cæteri Patres ante ipſum, Apoſtoli teſtimonia, queis gratuita prædeſtinatio adſtruitur, explicuiſſe, vt nouè non noua tamen diceret. At Vincentius toto eo libro hoc vnum vrget, nihil nouiter dicendum non modò contra omnes,

omnes, ſed nec præter omnes, vnde ſunt illius verba capite 39. *Quicquid verò quamuis ille ſanctus, & doctus, quamuis Epiſcopus, quamuis Confeſſor, & Martyr* PRAETER *omnes, aut etiam contra omnes ſenſerit, id inter proprias, & occultas, & priuatas* OPINIVNCVLAS *à communis, & publicæ generalis ſententiæ authoritate ſecretum ſit, nec cum ſummo æternæ ſalutis periculo iuxta ſacrilegam hæreticorum, & ſchiſmaticorum cõſuetudinem vniuerſalis dogmatis antiqua veritate dimiſſa vnius Hominis nouitium ſectemur errorem*. Hæc contra Auguſtinum dicta fuiſſe quibuſdam fortè videbuntur, quibus tamen nec conſentio, nec repugno.

Verùm quanta arte idem Vincentius Celeſtini literas aduerſus Semipelagianos in fauorem Proſperi, & Hilarij datas, contra eundem Proſperum, ſociosq; vana quidem, ſed arguta interpretatione detorqueat, videamus. Igitur circa finem libri, quò vetuſtatem nouitati ſemper præferendam oſtendat, poſt Sixti viuentis decretum deceſſoris Celeſtini ſententiam hanc profert: *Sed & S. Papa Celeſtinus, pari modo, eademque ſententia; ait enim in epiſtola, quam Gallorum Sacerdotibus miſit, arguens eorum conniuentiam, quòd antiquam fidem ſilentio deſtituentes profanas nouitates exurgere paterentur: Meritò, inquit, cauſa nos reſpicit, ſi ſilentio foueamus errorem; ergo corripiantur huiuſmodi, non ſit his liberum habere pro voluntate ſermonem*. Hæc eſt illa celebris Celeſtini epiſtola, qua S. Auguſtinum miris præconijs effert, vti pluribus dictum eſt ad annum 432. Hæc cum legiſſet Baronius in notis ad diem 24. Maii ſcripſit pro Vincentio: *Hic non tantùm non impugnauit defenſores S. Auguſtini, ſed magnoperè laudauit; nam in libro, quem ſcripſit aduerſus hæreſes, capite 43. vehementer commendauit Celeſtini Romani Pontificis epiſtolam in defenſionem ſcriptorum S. Auguſtini datam ad Epiſcopos Galliarum aduerſus eos, qui tanti Patris doctrinam auſi fuerant impugnare*. Verùm etuditus hic Scriptor, qui Fauſtum Abbatem vulpeculam dixit in annalibus ad annum 490. Vincentij ſub eodem Monachi, vt volunt, artem non detexit, & vt verum fatear, & ipſe quoq; initio Vincentium ex hac ab eodem laudata epiſtola Semipelagianiſmi ſuſpicione abſoluebam; itane eas literas commendaret, queis Celeſtinus Semipelagianorum in Auguſtino impugnando inſolentiam perſtringebat? Sed dum ſequentia attentiùs legi, Vincentij artem noui. *Hic aliquis fortaſſe*, inquit, *addubitet, quinam ſint illi, quos habere prohibeat liberum pro voluntate ſermonem, vetuſtatis prædicatores, an nouitatis inuentores. Ipſe dicat, & dubitationem legentium ipſe diſſoluat*. Etenim Proſper, & Hilarius in fauorem Auguſtinianæ ſententiæ Celeſtini literas producebant, quas Romam profecti ipſimet impetrarant. Semipelagiani verò negabant literas illas Auguſtinum laudantes in fauorem librorum poſteriorum, in quibus ille noua docebat, ſcriptas fuiſſe, ſed in commendationem priorum voluminum, in quibus cum cæteris Patribus veterem ſententiam tenebat. Proſper in fine libri con. Collatorem ait illos dixiſſe: *iſtam in Sanctum Auguſtinum laudationem pro anteriorum ſcriptorum meritis fuiſſe collatam*: hoſce autem anteriores libros, vtpotè vetuſtati conſentientes, aduerſarijs acceptos fuiſse ſcribit Hilarius ad Auguſtinum: *Hoc enim*, ait, *& illis locis tuorum opuſculorum, & aliorum, quæ perſequi longum eſt, ſe demonſtrare teſtantur*. Itaq; Vincentius vrget, quinam ſint illi, quos Celeſtinus iubet, ne liberè loquantur, ex ipſo Celeſtino cognoſcendum: *Sequitur enim: Deſinat ſi ita res eſt, ideſt, ſi ita eſt, vt apud me* QVIDAM VRBES, ET PROVINCIAS VESTRAS CRIMINANTVR, *quòd eas quibuſdam nouitatibus*

bus conſentire noxia ſimulatione faciatis: Deſinat itaque, inquit, SI ITA EST, *inceſſere nouitas vetuſtatem*. Videas, quomodo Proſperum, & Hilarium deſpicit! inducit enim Celeſtinum dicentem de illis, *vt apud me* QVIDAM *criminantur*, cum tamen Celeſtinus non vago quodam nomine, ſed proprio illos cum laude appellet: *Filij noſtri præſentes Proſper, & Hilarius, quorum circa Deum ſollicitudo laudanda eſt*; at hos, quos Pontifex laudat, Vincentius vocat CRIMINATORES. Rurſus Proſper, & Hilarius Caſſianum, Fauſtum, & ipſum etiam Vincentium (quos omnes fuiſſe Presbyteros ex noſtra hiſtoria patet, in qua ex teſtimonijs veterum id ſæpè inſertum eſt) paucoſq; inſuper alios apud Celeſtinum accuſarunt, quòd S. Auguſtini doctrinam iniurijs laceſſerent. Audiatur Celeſtinus: *Filij noſtri præſentes Proſper, & Hilarius, quorum circa Deum noſtrum ſollicitudo laudanda eſt, tantum* NESCIO QVIBVS PRESBYTERIS *illic licere, qui diſſenſioni Eccleſiarum ſtudeant, ſunt apud nos proſecuti, vt indiſciplinatas quæſtiones vocantes in medium, pertinaciter eos dicant prædicare aduerſantia veritati.* At Vincentius, quò contra Proſperum integræ non modò Vrbes, ſed & Galliarum prouinciæ ſtare credantur, fingit illum criminatum fuiſſe VRBES, ET PROVINCIAS. Itane Vincenti *neſcio quos Presbyteros* VRBES, ET PROVINCIAS vocas? Proſper, & Hilarius non Epiſcopos accuſarant, quòd Gallicanas prouincias quibuſdam nouitatibus conſentire noxia ſimulatione facerent, vti perperam ſcribit Vincentius, quò duos illos Lerinenſium, ac Maſſilienſium delatores in Epiſcoporum inuidiam trahat, ſed neſcio quos Presbyteros tantùm detulerant; at ipſius Celeſtini ſententia fuit, Epiſcopis eos tumultus imputandos: *Sed veſtræ*, inquit, *dilectioni iuſtiùs imputamus, quando* ILLI *ſupra vos habent copiam diſputandi. Legimus ſupra magiſtrum non eſſe diſcipulum, hoc eſt, non ſibi debere quemquam ad iniuriam Doctorum vindicare doctrinam &c.* Iam verò Sanctū Auguſtinum, qui ad ſuperos abierat, antiquis magiſtris adnumerabat, vnde nouos Doctores Fauſtum, Caſſianum, Vincentium illum arguentes repræhendit illis verbis, *deſinat, ſi ita res ſunt, inceſſere nouitas vetuſtatem.* & cap. 2. poſt laudatum Auguſtinum addit: *Vnde reſiſtendum talibus, quos malè creſcere videmus.*

Rurſus Vincentium colluſionis cum Fauſto ſuo Abbate alio argumento reū oſtendo, quod poſtea à Voſſio etiam vidi adnotatum. Cur enim Vincentius intra vnum, & alterum verſum reponit: *Si ita res eſt*; Repeto illius verba: *Deſinat*, inquit, SI ITA RES EST, *ideſt* SI ITA EST, *vt apud me quidam Vrbes, & prouincias veſtras criminantur, quod eas quibuſdam nouitatibus conſentire noxia diſſimulatione faciatis; Deſinat, itaque, inquit*, SI ITA RES EST, *inceſſere nouitas vetuſtatem*. Vrgendo toties illud, *ſi ita eſt*, falſam ſe denotare ſignificat Proſperi, & Hilarij delationem, ſeu Pontificem literas illas tranſmiſiſſe innixas tantùm delationi illorum, de cuius veritate haud diligentiùs quærere inſuper volens, illa verba inſeruit, *ſi ita res eſt*; quæ fortè toties Proſpero veluti in faciem illidit, vt accuſatorē in Celeſtini decreto perperam gloriatū oſtendat. Tandem Vincentius ſuiſmet veluti armis Proſpero reiecto exclamat: *Ergo hæc fuit Beati Celeſtini ſententia, non vt vetuſtas ceſſaret obruere nouitatem:* hoc eſt, non vt nos, qui veterem ſententiam aliorū Patrum ſequimur, ceſſaremus obruere nouitatem Auguſtinianæ opinionis; *ſed potiùs nouitas deſineret inceſſere vetuſtatem*, nempè potius noua Auguſtini, & ſectatorum Proſperi, & Hilarij do-

ctrina deſineret inceſſere vetuſtatem ſententiæ Caſſiani, Fauſti, & neſcio quorum Presbyterorum. Quis ad iſta non hæreat? Nam eo ipſo loco, vbi Baronius, Suarius, Vaſquez, & ferè omnes putarunt, defendi ab illo Auguſtinianæ doctrinæ ſectatores, hos ipſos criminatores Vrbium, ac Prouinciarum vocat, Celeſtini Pontificis verba arguta arte præuertit, atq; contra illos eiuſdem ſententiam detorquet, in quorum fauorem lata fuit. Hæc de Commonitorio Vincentij noſtra ſententia eſt, quam Auguſtinianæ doctrinæ cultus, ac veritatis amor inuito prorſus extorſit, non quòd idem volumen ex loco honoris, quò nobiles ſcriptores illud euexere, deiectum velim. Vincentio idem quod Chymicæ artis profeſſoribus contigit, quorum labor cum ad aurum conficiendum collimaret, licet intento fine fraudati ſint, vtilia tamen medicamina repererc auro ipſo longè pretioſiora; ita ille, cum Auguſtini fortaſſe doctrinam de prædeſtinatione veluti per cuniculos eo opuſculo ſubruere tentaret, cæteras hæreſes à fundamentis euertit, at Auguſtini doctrinam, quæ Catholica ſemper fuit, nec loco quidem mouit.

Hic idem Vincentius contra Proſperum, alioſq; abſurdiſſima quædam aſſerta publicauit, quaſi ab Auguſtinianis illa eadem defenderentur. At haſce calumnias idem Aquitanus ſolidè reiecit edito libello, cui titulus: *Reſponſiones ad capitula obiectionum Vincentianarum*. In præfatione hæc contra Vincentium ſcribit: *Quidam Chriſtianæ, ac fraternæ charitatis obliti intantum exiſtimationem noſtram quoquo modo ſtudent lædere, ut ſuam ſe euertere nocendi cupiditate non uideant; contexunt enim, & qualibus poſſunt ſententijs comprahendunt ineptiſsimarum quarundam blaſphemiarum prodigioſa mendacia, eaq; oſtendenda, & ingerenda multis publicè, priuatimq; circumferunt*. Addit etiam ibidem, ſe fidem contra Pelagianos *ex Apoſtolicæ Sedis authoritate* defendere; vnde à Celeſtino Romæ eidem iniunctum videtur, vt in Gallijs contra nouos Maſſilienſium conatus excubaret, quod eidem ſummæ gloriæ vertitur, quippè qui Laicus probatæ adeo fidei, atq; doctrinæ eſſet, vt tanti negotij onus illius humeris ab Apoſtolica Sede imponeretur. Baronius ad diem 24. Maii in Martyrologio Vincentium alterum Gallicanum Presbyterum Authorem obiectionum, quas laudatus Proſper refutauit, affirmat teſtatus, *eodem ſæculo alterum Vincentium claruiſſe in Gallia, de quo idem Gennadius ſcribit eodem lib. cap.* 80. *cui potius opus illud tribuendum putarem*. Sed non video, quo iure in Vincentium Presbyterum id deuolui poſſit, de quo nulla ſuſpicio, nec vmbra Semipelagianiſmi nobis conſtat; nam illius interpretationes in pſalmos interiere, cum de Vincentio vulgò Lerinenſi tanta non dicam præſumptio ſit, ſed euidentia, vt fuſiùs probatum eſt. Præterea Vincentius de quo cap. 80. ſcribit Gennadius, iunior eſt, conuixit enim eidem Gennadio, quem ſe etiam audiuiſſe teſtatur; floruit verò Gennadius ſexaginta, & amplius annis poſt Gallicanos illos de gratia tumultus viuente Proſpero circa annum 426. excitatos. Tradit ibi Gennadius, ſe præſente Vincentium legiſſe expoſitiones memoratas *ſancto homini Dei Cannato*, at hic ſucceſſit Græco Epiſcopo Maſſilienſi anno circiter 480. ex tabulis Sammarthanis, vt planè obiectiones à Proſpero reiectæ illi Vincentio minimè attribui poſſe videantur.

Hæc quidem dicta ſint de doctrina commonitorij, cuius Vincentium fuiſſe authorem ex Gennadio habemus lib. de Script. Illuſtr. cap. 64. modò an Le-

ri-

rinenſis Monachus fuerit, & qualis videndum eſt. Etenim Author ſe initio *Peregrinum* vocauit, primus autem eiuſdem nomen Gennadius publicauit. Sauſſaius in Martyrologio Gallicano ad diem 24. Maij, quem communiter alij ſequuntur, & ante docuerat Barralius in chronologia Lerinenſium, tradit Vincentium Lerinenſem Monachum, cuius memoria IX. Kal. Iunias in Martyrologio celebratur, fuiſſe fratrem germanum S. Lupi Trecenſis Epiſcopi, vt ex epiſtola Eucherij de laude eremi ad Hilarium colligitur, vbi recitans egregios Monachos Lerinæ inter alios Vincentium nominat; Eucherij verba ſunt de Lerina loquentis: *Hæc nunc ſucceſſorem eius tenet Maximum nomine clarum, quia poſt ipſum meruit aſciri. Hæc habuit reuerendi nominis Lupum, qui illum nobis ex tribu Beniamin lupum retulit. Hæc habuit germanum eius Vincentium interno gemmarum ſplendore perſpicuum. Hæc nunc poſsidet venerabilem dignitate Capraſium vetteribus Sanctis parem. Hæc nunc habet ſanctos ſenes illos, qui diuiſis cellulis Ægyptios Patres Gallijs noſtris intulerunt.* Cum Eucherius illam epiſtolam dictauit, duo illi fratres Lupus, & Vincentius non ampliùs in receſſu Lerinenſi degebant, nam Maximum, Capraſium, aliosque Lerina habebat, dum illa Eucherius ſcribebat, eandem verò ait, habuiſſe Lupum, & Vincentium. Illa epiſtola data eſt anno 426. vel initio anni 427. cum Hilarius ab Honorati latere, quem initio Epiſcopatus Arelatem comitatus fuerat, diſcedens iterum Lerinæ ſe ſe reſtituit, vt ibidem Eucherius ipſe fatetur: *Horum tu, mi cariſsime Hilari, redditus, inſertuſq; conſortio, plurimùm tibi, plurimùm etiam illis contuliſti, qui nunc pro reditu tuo alacri exultatione lætantur.* Hilarium verò circa initia Epiſcopatus Honorati ſe Lerinæ iterum reddidiſſe teſtatur S. Honoratus Maſſilienſis cap. 2. de Vita Hilarij apud Surium 5. Maij, & ipſe Hilarius in oratione de S. Honorato c. 28. ait: *Ab inſula, cui me derelictis Epiſcopatus eius principijs ſecreti amore reddideram, non audeo dicere neſciens, fortaſſe præſcius amouere ſatagebat.* Quare manifeſtum eſt, anno 426. quo exeunte Honoratus ſedebat nouus Arelatenſis Epiſcopus, Lupum, & Vincentium Eucherio Monacho teſte Lerinam non incoluiſſe. Ex altera verò parte Author commonitorii ſe Monachum fatetur cum ſcriberet illud volumen anno 434. vt ex ipſius verbis initio ſtatim appa, ret. *Locus autem, quòd vrbium frequentiam, turbaſque vitantes remotioris uillulæ, & in ea ſecretum monaſterij incolamus habitaculum &c.* quibus verbis Scriptor Monachum quidem ſe profitetur, at non Lerinenſem; tradit enim ſe *remotioris uillulæ, & in ea ſecretum Monaſterij incolere habitaculum.* At in Lerina nulla villa erat, ſed tantùm Monachorum cellulæ tota inſula diſperſæ. Antequam enim S. Honoratus, ſub cuius diſciplina Lupus, eiuſq; frater Vincentius vixere, Lerinam appelleret, hæc à nullo habitabatur; vnde Hilarius in oratione de S. Honorato cap. 12. Lerinam dixit *uacantem inſulam ob nimietatem ſqualloris, & inacceſſam uenenatorum animalium metu.* Quare nec ante Honorati aduentum, nec poſtea ulla ibidem villula extructa fuit, ſed tota vbiq; inſula extructis cellulis vnum veluti monaſterium euaſit.

Ex his colligimus, Vincentium authorem Commonitorij cum hoc opus literis mandabat, nondum fuiſſe Monachum Lerinenſem. Credo eundem in Maſſilienſi quodam monaſterio degiſſe; nam Eucherius Epiſcopus Lugdunenſis in præfatione ad librum quæſt. noui, & veteris teſtamenti his Solonium alloquitur: *Cum te illic*, nempe apud Lerinam, *beatiſsimi Hilarij tunc inſulani tyronis,*

nis, ſed iam nunc ſummi Pontificis doctrina firmaret per omnes ſpiritualium rerum diſciplinas, ad hoc etiam te poſtea conſumantibus ſanctis uiris Saluiano, atque Vincentio eloquentia pariter, ſapientiaque præeminentibus &c. At Saluianus Maſſiliæ Presbyter morabatur, à quo, & à Vincentio inibi Monacho Salonius è Lerinenſi ſeceſſu in continentem profectus ſanctiores diſciplinas didicit. Video poſſe quempiam dicere, Vincentium Lupi Trecenſis fratrem è Lerinenſi cœnobio egreſſum diu in Maſſilienſi monaſterio habitaſſe, ac poſtea veteres Lerinæ cellulas repetijſſe. Vtut ſit de hoc, illud certò conſtare videtur, Vincentium Commonitorij Scriptorem apud Lerinenſes diem obijſſe. Illum enim Lerinenſem vocat Gennadius omnium vetuſtarum ſchedarum indagator diligentiſſimus, qui in proxima Maſſilienſi vrbe vixit, & P. Macedo vir ſatis, ſuperque ſuo nomine illuſtris mihi teſtatus eſt, ſe Lerinenſis Monaſterij in Gallijs antiquiſſimi fama permotum illuc diuertiſſe, ac Vincentij Monachi reliquias nobili loco repoſitas ſupplicem veneratum; illius etiam nomen ſacris Romanæ Eccleſiæ faſtis adſcriptum legitur IX. Kal. Iunij. Nulla tamen per nos Vincentij ſiue eruditioni, ſiue ſanctitati iniuria importatur, dum illum cum ijs Maſſilienſibus cenſuimus, qui Semipelagiani vulgò audiunt, neque enim iſti erant id temporis hæretici, ſed viri doctiſsimi, ac ſanctiſsimi, quos S. Auguſtinus *fratres, ac dilectores ſui*, Proſper verò, licet aliàs eorum hoſtis, *ſanctos, honoribus, & meritis claros, & egregios in omnium virtutum ſtudio uiros* honoris cauſa appellabant, vti cap. 5. notauimus. Quis autem neſciat Hilarium Arelatenſem, Ioannem Caſſianum, ac Fauſtum Reienſem adhuc in viuis magna in æſtimatione in Gallijs fuiſſe, mortuos verò Arelate, Maſſiliæ, & apud Reios vti Sanctos coli, cum tamen ijdem fuerint Semipelagianę ſcholę Magiſtri? Tunc ab Auguſtino in controuerſia de prædeſtinatione ad fidem recedebant, quando fas erat, ea de re in vtramque partem diſputare; anno enim demum centeſimo ab Auguſtini obitu S. Doctoris ſententia in Arauſicana Synodo inter fidei canones relata eſt. Laudati verò Patres Pelagianos quidem acerrimè inſectabantur; Ioannes Caſſianus lib. 1. de Incarnat. cap. 3. Pelagium refellit, idem præſtat Fauſtus lib. 1. de gratia, et lib. arbitrio cap. 1. Gennadius tres contra eundem Hæreſiarcham libros ſcripſit; Hilarius in plenaria Galliæ Synodo Legatos in Britanniam contra Pelagij ſectatores deſtinauit; Vincentius etiam in commonitorio cap. 14. ait: *Contra reclamant ranæ quædam, & muſcæ morituræ.* Et cap. 34. *Quis enim unquam*, ait, *ante profanum illum Pelagium tantam uirtutem liberi præſumpſit arbitrij, ut ad hoc in bonis rebus per actus ſingulos adiuuandum neceſſariam Dei gratiam non putaret? Quis ante prodigioſum diſcipulum eius Celeſtium reatu præuaricationis Adæ omne humanum genus denegauit adſtrictum?* Hi quidem omnes, licet Pelagium execrabantur, quod etiam teſtatur Proſper contra Ingratos, S. Doctoris tamen ſententiam de prædeſtinatione ad primam gratiam admittere recuſabant, quædam enim humana merita eidem præmittebant, ne inertibus, & ocioſis Dei munera tribui viderentur. Gabriel Vaſquez magnus Theologus, ac in Semipelagiana hiſtoria ſumma cum laude verſatus ſcripſit, omnes ferè Epiſcopos Galliarum ad Semipelagianos acceſſiſſe, vt cap. 5. notauimus. Quare cum in omnium penè ſententia illa Auguſtini doctrina de efficaci electione ad primam gratiam *contraria putaretur Patrum opinioni, & Eccleſiaſtico ſenſui* teſte Proſpero in epiſtola ad eundem S. Doctorem, & *præter paucos*

reli-

reliqui vno conſenſu contra eundem conſpirarent, quid mirum, ſi Vincentius, qui toto eo eruditiſſimo, ac elegantisſimo volumine vnum hoc vrget, nempe communem ſententiam *priuatis opiniunculis*, vt eiuſdem verbis vtar, præponendam eſſe, ea in controuerſia communi inter Galliæ Doctores ſententiæ ſibi inhærendum eſſe putauerit relicta Auguſtini Africani opinione, quæ noua putabatur, & *contraria Patrum opinioni, & Eccleſiaſtico ſenſui*? Hæc fuſiùs proſecutus ſum, quò nonnullorum querelis facerem ſatis, qui grandi piaculo aſtringi putant eum, qui Vincentium Lerinenſem eximiæ eruditionis, ac ſanctitatis Patrem in Maſſilienſium album refert, quaſi Semipelagiani id temporis hæretici fuerint, non verò viri ſupra cæteros in Gallijs doctisſimi, ac ſanctisſimi.

CAPVT XII.

De legatione Epiſcoporum Galliæ ad Britannos, ac Synodo Reienſi Baronij ſententiæ expenſæ. Iulianus à Sixto PP. repulſus. Annus Mortis Cyrilli ſtatuitur. Pelagiani à Leone Magno apud Venetos repreſsi, & à Germano ex Britannia expulſi. Mors Germani, ac Adonis de eodem hiſtoria confutata. De anno obitus Caſsiani, aliaque de eodem Oneſnay dicta reiecta.

HVc vſque continuata annorum ſerie Pelagianam hiſtoriam produximus, imposterum quæ interpolatis quibuſdam annis in veterum monumentis ea de re recitantur, deſcribemus; ſubinde enim veluti è Veſuvio flammæ noui Pelagianorum, vel Semi-Pelagianorum conatus erupere. Baronius ad annum 435. Num. 16. alteram S. Germani Antiſiodorenſis in Britanniam nauigationem ad Pelagianos exturbandos refert, quo etiam anno eiuſdem mortem recitat. Eruditisſimus Cardinalis immani annalium deſcriptione, ac rerum geſtarum multitudine penè obrutus, dum illas deſcribendas aggreſſus eſt, temporis anguſtijs preſſus minùs exactam chronologiæ rationem habuit, quam diligentiorem curam cum longè inferiori gloriæ portione poſteris dereliquit. Quæ ille de Germani nouo in Britanniam itinere, ac de Pelagianis Epiſcopis in Synodo Reiorum damnatis ſcribit, paucis examinabimus. Anno 435.

Altero tantùm ante obitum anno Germanum in Britanniam traieciſſe ex Conſtantio omnes conſentiunt, diu verò eundem poſt annum 435. vixiſſe Vſſerius, annales Trecenſes, ac Sigebertus cum Sigonio, alijſque tradunt. Cum anno 444. Hilarius Arelatenſis Synodum pro deponendo Celidonio Epiſcopo celebraturus eſſet, diu Germanum moras nectentem expectauit; hoc teſtatum facit S. Honoratus Maſſilienſis in vita Hilarij apud Surium 5. Maij cap. 10. vbi ait: *Vbi eius* nempe Germani *aduentus innotuit flammata ad vtroſque nobilium, & mediotrium ſtudia conuolarunt, aſtruentes Celidonium internuptam ſuo adhibuiſſe conſortio, quod Apoſtolicæ Sedis auctoritas, & canonum prohibent ſtatuta.* Quare Celidonius deponitur, qui ſtatim Leonem Magnum appellans Romam ſe contulit. Quod vbi Hilario innotuit *non hyemis aſperitatem, non alpium ſtridores attendens* Romam & ipſe contendit. At Leo coacta Synodo Hilario acriter increpito Celidonio ſedem reſtituit. Hilarius verò, inquit Honoratus, *adhuc hyemis rigore ſæuiente, quos ratione non flexerat, credidit derelinquendos.* Leo ea de re ad Epiſcopos Galliæ contra Hilarium literas dedit, quæ numero 8. inter

Leo-

Leonis epiſtolas habentur; quo verò anno datæ ſint, deducitur ex literis Valentiniani Imperatoris eadem in cauſa rogante Leone tranſmiſſis ad Aetium, qui Galliarum exercitus regebat; datæ illæ ſunt VIII. Idus Iunij Valentiniano Aug. VI. Coſ. nempe anno 445. Hinc Synodus Gallicana, cui Germanus adfuit, celebrata eſt anno ſuperiori 444. exeunte Autumno, vt initio Decembris Hilarius Romanum iter aggreſſus fuerit, & anno proximo cauſa cadens adhuc hyeme ſæuiente Arelatem redierit. Quare nouennio vltra annum 435. Germanum ſuperſtitem habemus.

Anno 439. Idem Scriptor Annalium anno 439. Num. 44. recitat ab Hilario Arelatenſi Synodum apud Reios in Gallia coactam, in qua ſatis optimè de Pelagianis Epiſcopis conſultum fuiſſe his verbis narrat: *Accidit enim, vt cum his temporibus nonnulli Epiſcopi, qui ſectati eſſent Pelagium, ad Eccleſiã ſe redire pœnitentes ſimularent, ÿs omnem recipiendi Sedem ſpem ademerint ÿdem Patres, qui ipſi concilio Regienſi interfuerunt.* Rurſus: *Præter ea autem, quæ de ordinatione perperam facta Epiſcopi Ebredunenſis in hac tractata ſunt Synodo, de illis etiam actum Epiſcopis, qui ex hæreſi, uel Schiſmate ad Eccleſiam redirent, qui quo loco eſſent habendi Patres matura conſultatione definiuerunt, egerunt & de exequÿs defunctorum Epiſcoporum.* Verùm vnde contra Pelagianos Epiſcopos aliquid ab Synodo Reienſi ſtatutum fuiſſe collegerit, prorſus non video; etenim nulla in eo Patrum congreſſu Pelagianorum mentio fit. In errorem fortè Baronium duxit collector Conciliorum, quòd iſte in indice capitum ſic tertium prænotauit: *De Hæreticis, & Schiſmaticis Epiſcopis, ſi ad Catholicam fidem uenerint, quid obſeruari debeat.* Sed planè ineptè; Nam in eo tertio capite de vno Armentario Epiſcopo Ebredunenſi ſermo fit, & eo quidẽ punito non ob Pelagianiſmum, ſed quòd idem contra canonum decreta à duobus tantùm Epiſcopis conſecratus fuerat. Statuitur autem eundem poſſe in aliqua parochia cũ facultate Epiſcopi titulo Chorepiſcopi habitare, præterquam in prouincia maritima alpina, à qua ille remouebatur, neque Presbyterum poſſe ab ipſo conſecrari, itemque alia nonnulla nempe de loco &c. De Pelagianis verò Epiſcopis nec verbum quidem.

Iulianus Pelagianus hoc anno 439. ad Epiſcopatum Eclanenſem, ex quo olim deiectus fuerat, irrepere tentauit, ſed Leo Archidiaconus callidiſſimi hæretici conatus eluſit, egitque cum Sixto Pontifice, vt à ſimulata Pelagiani hominis pœnitentia ſibi, atque Eccleſiæ caueret. Narrat hæc Proſper in Chronico his verbis ad conſulatum Theodoſij XVII. & Feſti: *Hac tempeſtate Iulianus Eclanenſis iactantiſſimus Pelagiani erroris aſſertor, quem dudum amiſſi Epiſcopatus intemperans cupido exagitabat, multimoda arte fallendi correctionis ſpeciem præferens molitus eſt in communionem Eccleſiæ irrepere; Sed his inſidÿs Xyſtus Papa Diaconi Leonis hortatu uigilanter occurrens nullum aditum peſtiferis conatibus patere permiſit, & ita omnes Catholicos de reiectione fallacis beſtiæ gaudere fecit, quaſi tunc primùm ſuperbiſſimam hæreſim Apoſtolicus gladius detruncaſſet.* Nouerat olim idem Sixtus

Anno 440. Pelagianos dolos, vti explicuimus ad annum 418. Hic anno ſequenti V. Kal. Aprilis diem obijt, inter Diuos relatus, etenim ipſa die celebris in Martyrologijs eiuſdem memoria recolitur. Cum adhuc Presbyter eſſet, Pelagiani magni illum momenti patronum iactabant, cum ſub Zoſimo penè omnibus Romæ impoſuerant; ſed per Africanos Patres hæreticorum dolis detectis, Sixtus omnium primus coram vniuerſo Populo Romano poſt Pontificem in

Digitized by Google

Pelagianos anathema pronunciauit, & quò apud Afros conceptam fortè de ſe ſuſpicionem tolleret, prolixiores ad Auguſtinum, & Alipium literas dedit, in quibus diuinam gratiam ſolidè propugnabat, quas cum legeret S. Doctor ingenti lætitia ſe affectum ſcribit epiſt. 104. ad Sixtum. *Quanta, inquit, nos putas iſta tua prolixiora ſcripta uel exultatione legiſſe, uel curaſſe, ut legantur, quibus ualuimus, alijs obtuliſſe, atque adhuc quibus ualemus, offerre: Quid enim gratius legi, uel audiri poteſt, quàm gratiæ Dei tam pulchra defenſio aduerſus inimicos eius ex ore eius, qui eorumdem inimicorum magni momenti Patronus ante iactabatur.* Ad hunc poſtea S. Auguſtinus ſcripſit epiſtolam 105. in quam veluti in valentiorem ſuccum totam de diuina gratia doctrinam congeſſit. Extant etiam huius Sixti III. pro peccato originali aduerſus Pelagianos carmina quædam, quæ lapidi in Baſilica Conſtantiniana incidenda iuſſit, et in Eccleſiaſticis annalibus recitantur. Circumferuntur etiam nonnulla opuſcula ſub nomine Sixti, nempe liber de diuirijs, alrer de caſtitate, itemque epiſtola de malis Doctoribus, ſed hæc volumina Pelagiano cœno fœdata haud Sancto Pontifici adiudicanda eſſe tradidere olim Cardinales Baronius, & Bellarminus, quibus omnes conſentiunt. Scribit Photius Cod. LIV. *Lectus eſt liber contra Pelagianam, & Celeſtianam hæreſim, cuius hæc inſcriptio:* Exemplar actorum ab Occidentis Epiſcopis aduerſus Neſtoriana dogmata. *Hic refert eandem eſſe Neſtorianam, & Celeſtianam hæreſim, teſtemque laudat Cyrillum Alexandrinum Epiſcopum ad Theodoſium Imperatorem Neſtorianam, & Celeſtianam hæreſes conſpirare ſcribentem.* Hanc Synodũ mortuo Celeſtino à Sixto ſucceſsore initio ſtatim initi Pontificatus celebratam exiſtimo. Nec enim eam Synodum poſteriori tempori deputanda eſſe videtur, cum nullos ampliùs tumultus Pelagiani, ac Neſtoriani cierent. Sixtus anno inſequenti die natalitio Synodum de more Romæ coegit, vt patet ex eiuſdem literis ad Cyrillum, & Ioannem Antiochenum ſcriptis XV. Kal. Octobris Theodoſio XIV. & Maximo Conſſ. in qua Synodo de Neſtorianis, ac Pelagianis actum fuit.

Succeſſit Leo à rerum geſtarum gloria Magnus nuncupatus, vnus ſanè Eccleſiaſticæ naui ingruentibus vndique periculoſiſſimis tempeſtatibus regendæ par. Etenim ipſo regnante non modò Attila Duce ferociſſimæ nationes in Italiam irruentes nobiliſſimæ prouinciæ miſerrimam cladem intulerunt, verùm etiam Manichæi, & Pelagiani veteri illam peſte afflare pertentarunt; vtrique tamen malo Leo occurrit animo periculis omnibus ſuperiore. Hæreticos dudum inſectatus fuerat, illius enim adhortatione Caſſianus ſeptem aduerſus Neſtorium libros vulgauit, in quibus etiam Pelagianos proſcidit, & vt dictum eſt, Iuliano in Catholicam communionem repenti aditum præcluſerat, vbi verò Apoſtolicam Sedem tenuit, in eoſdem etiam veluti de ſuperiori loco fulmina eiaculatus eſt. Teſtatur hoc Proſper lib. de promiſ. Dei dimid. temp. cap. 6. *In Italia nobis apud Campaniam conſtitutis, dum Venerabilis, & Apoſtolico honore nominandus Leo Manichæos ſubuerteret, & contereret Pelagianos, & maximè Iulianum.* Hæc verò contra Pelagianos peracta eſſe à Leone anno 443. colligo ex Chronico Proſperi, qui Maximo, & Paterno Coſſ. ſcribit: *Leo Papa contra Manichæos Romæ latitantes inſurgit, codices eorum igni abſumit.* Baronius, Anno 444. Num. 8. quem ſecuti ſunt Voſſius lib. 1. hiſt. Pelag. cap. 32. Vſſerius, & cæteri, arbitratur Leonem in Campaniam aduerſus Iuliani inſidias Proſpe- Anno 443.

rum

rum deſtinaſſe, idq; ex relatis verbis ex libro de promiſſionibus Dei parte 3. colligere ſe dicunt. Verùm ille author non à ſe, ſed à Leone Manichæos, ac Pelagianos contritos ſcribit, & licet ille liber inter opuſcula S. Proſperi Aquitani legatur, haud illi tamen adſcribendum puto, ſed Proſpero alteri Africano, vt ſuo inferiùs loco probabo, vbi de libris Proſperi iudicium promam. Photius Cod. LIV. ſcribit, Proſperum poſt repreſſos à Septimio Epiſcopo, & Leone Pelagianos Romæ plures liberiùs pro hæreſi loquentes confutaſſe: verba eius ſunt: *Romæ etiam quidam pro hæreſi* Pelagiana *liberè locuti ſunt, quos Proſper homo ſanè diuinus libellis aduerſus eos in vulgus editis facilè diſsipauit, extinxitq; Leone etiamnum, quem diximus, Romanam ſedem gubernante*. Cæterùm nulli ſunt libri Proſperi contra Pelagianos, cum Photius eos libellos vocet, intellexiſſe puto eos, quos in Gallia contra Semipelagianos euulgauit, quos tamen ante Leonis Pontificatum ſcriptos eſſe mihi penè compertum eſt. Contra ingratos verò lepidum illud carmen Romæ eundem ſcripſiſſe vnus Vſſerius ſine teſte affirmat pag. 380. Scribit etiam idem Photius Leonem feruenti zelo contra renaſcentem Pelagianorum hæreſim depugnaſse addens: *Scripſit, & Leo Romanus de Pelagianis conuerſis oportere, ſi iam redeuntes recipi velint, ſcriptis opinionem ſuam deteſtari*. Baronius ad annum 444. Num. 8. ait hæc ſcripta Leonis deſiderari, ſed planè illa extant inter epiſtolas Leonis, quod paulò poſtea oſtendetur.

Anno 444. Anno 444. Cyrillus exactis in Sede Alexandrina duobus, & triginta annis deceſſit, illiq; Dioſcorus ſubrogatus fuit. Pater Lupus in notis ad Synodum Chalcedonenſem cap. 4. meuſq; Panuinius in Chronico Eccleſiaſtico ſcribunt Cyrillum anno 447. obijſſe. Bollandus vir nunquam ſatis laudatus tomo 2. ad diem 28. Ianuarij in notis ad vitam Cyrilli §. 1. num. 6. ait: *fortaſsis hoc 28. Ianuarij anni 445. deceſsit*. Mortuo Theophilo anno 412. die 15. Octobris, vti lib. 1. cap. 4. narrauimus, tertia ab eiuſdem obitu die Cyrillus in auunculi locum ſuffectus fuit, ac teſte Athanaſio ex Cyrilli ſorore Iſidora nepote ſedit *magnæ Alexandriæ ciuitatis triginta, & duobus annis Archiepiſcopus*: in libello ſupplici act. 3. Synodi Chalcedonenſis. Quare noſtrorum Scriptorum chronologia de morte Cyrilli falſa eſt, aliàs ſediſſet annos 37. Sed ex eodem libello altera Bollandi opinio refellitur; etenim Athanaſius conqueſtus de iniurijs ſibi à Dioſcoro poſt Cyrilli auunculi mortem irrogatis ait: *Omnia hæc aduerſum me à reuerendiſsimo, & Dei amantiſsimo Dioſcoro perpetrata in totis* OCTO HODIE ANNIS *eo circumueniente me, & inſidias faciente &c.* Porrò hic libellus recitatus eſt die tertia Idus Octobris Marciano Auguſto Conſule anno 451. quo die habita fuit actio tertia Synodalis Chalcedone; at iuxta Bollandi ſententiam tunc annus ſeptimus fuiſſet à morte Cyrilli. Quare hic deceſſit anno 444. vnde anno 451. Athanaſio labebatur annus octauus ab obitu auunculi. Fuit Cyrillus vir doctrina, ac ſanctitate illuſtris, hæreticos nullo loco paſſus conſiſtere grauiſſimis eoſdem libris oppreſſit. Idem verò ob Pelagianos in Epheſina Synodo, cuius Præſes, immò magna pars fuit, damnatos, ob Theodorum Mopſueſtenum, ac Neſtorium eorundem hæreticorum patronos confutatos plurimùm nobis commendandus venit; vti enim Auguſtinus in Occidente, ita Cyrillus in Oriente Orthodoxam religionem ſartam, tectam ſeruauit Pelagianis, ac Neſtorianis toto Catholico Orbe proſcriptis.

Memo-

Memoriæ mandatum eſt, Celeſtinum Papam phrygium ad Cyrillum miſiſſe, quò maiori cum authoritate in Epheſina Synodo Apoſtolicæ Sedis Legatum ageret. Theodorus Balſamon Patriarcha Antiochenus in Nomocanone tit. 8. cap. 1. ait: *Huius quoq; temporis Patriarcha Alexandrinus ex præſenti edicto ius habet, vt cum phrygio celebret. Habuit autem hanc facultatem S. Cyrillus à Romano Papa Celeſtino, quando fuit Epheſina Synodus aduerſùs Neſtorium*. Baronius ad annum 430. num. 26. ſcribit Cyrillum accepiſse à Pontifice *phrygium, nempè ipſum pallium*. At phrygium mitram fuiſse non pallium rectè oſtendit Henricus Spondanus ad eundem annum in epitome annalium Cæſaris Baronij. In diplomate donationis Conſtantini dicitur Imperator donaſſe inter cętera Pontifici *phrygium, ideſt, mitram, nec non & ſuperhumerale, videlicet lorum*. Idem tradit Sugerius Abbas in vita Ludouici Groſſi, alijque. Et quidem Patriarchæ Alexandrini ante Cyrillum ab initio vſq; Chriſtianæ religionis in Ægypto fundatæ pallio vtebantur, quod à D. Marco relictum è demortui Patriarchæ collo à ſucceſſore ſumebatur, vt tradit Liberatus in Breuiario cap. 20. Mitram phrygium inde appellatam putant Gretſerus in notis ad lib. 1. Codini de Officijs aulæ, & Eccleſiæ C·P. & Bullingerus lib. 1. de veſte Pontif. cap. 7. quòd illud capitis integumentum opere Phrygio elaboratum erat. Sed horum opinio mihi non probatur; etenim cum veſtes etiam phrygio opere contextæ fuerint, de quibus L. 2. de re veſtiaria c. 11. eruditè agit vir clariſſimus, nec vnquam ſatis laudatus Octauius Ferrarius, phrygium iuxta eam ſignificationem acceptum non magis capitis, quàm alterius partis tegumen expreſſiſſet. Quare mitram phrygium dictam exiſtimo eò, quòd eadem erat peculiare tegumentum, quo Phryges capita operiebant. Hinc Latinus ille apud Virgilium Æneid. 9. ver. 616. exprobat Phrygibus Æneæ ſocijs, quòd mitras in capite geſtabant.

Et tunicæ manicas, & habent redimicula mitræ.
O verè Phrygiæ, neque enim Phryges.

Tatianus Aſſyrius in libro aduerſùs Græcos, qui *florentiſsimus, & inſignis* dicitur à Hieronymo in catalogo Scriptorum, irridet Helenam, *quæ relicto flauicomo Menelao mitrigerum, & abundantem auro Paridem ſecuta eſt*. Tomo 2. Bibl. Patrũ. pag. 177. edit. Colonien. 1618. Paridem Phrygium mitrigerum vocat à capitis tegumento Phrygiæ genti familiari. Iſidorus etiam lib. 19. originum cap. 21. ait: *Mitra eſt pileum Phrygium caput protegens*. Ex quibus ſatis ſolidè probatur, mitram phrygij nomine appellatam, quod peculiare fuit apud Phrygios capitis integumentum, non autem quòd phrygio opere contexta erat.

Cum Epiſcopus Altini Septimius animaduertiſſet in noſtra prouincia Veneta plurimos Clericos in ſpeciem tantùm damnatis erroribus Pelagianis in Catholicorum conſortium receptos hæreſim clanculum reſtaurare, ſtatim hac de re per literas Leonem Pontificem certiorem fecit, qui ad Ianuarium Antiſtitem Aquileienſem totius prouinciæ Metropolitam literas miſit, quibus hæc inter cætera iniungit: *Vt congregata Synodo Prouincialium Sacerdotum, omnes ſiue Presbyteri, ſiue Diaconi, ſiue cuiuſcunq; ordinis Clerici, qui de Pelagianorum, Celeſtianorumq; conſortio in communionem Catholicam ea imprudentia ſunt recepti, vt non prius ad damnationem ſui coarctarentur erroris, nunc ſaltem poſteaquam hyprocriſis eorum ex* Anno 447.

quadam parte detegitur, ad veram correctionem, quæ & ipſis prodeſſe, & nullis poſſit nocere, cogantur. Damnent apertis profeſſionibus ſuis ſuperbi erroris Auctores, & quicquid in doctrina eorum vniuerſalis Eccleſia exhorruit, deteſtentur, omniaq; decreta Synodalia, quæ ad exciſionem huius hæreſeos Apoſtolicæ Sedis confirmauit authoritas, amplecti ſe, & in omnibus approbare plenis, & apertis, ac propria manu ſcriptis proteſtationibus eloquantur. Epiſtolam etiam Septimii tranſmiſit ad eundem Ianuarium, vt patet ex initio eiuſdem: *Relatione Sancti Fratris, & Coepiſcopi noſtri Septimÿ, quæ in ſubditis habetur &c.* Hæc Leonis epiſtola octuageſima quarta, *ad Nicetam Aquileienſem* vulgò inſcripta eſt. In antiquis codicibus Conciliorum editionis Colonienſis anno 1551. hunc titulum præferebat: *ad Aquileienſem Epiſcopum*. At cum quidam legerent epiſtolam 77. ſcriptam *ad Nicetam Epiſcopum Aquileienſem* datam XI. Kal. Aprilis Leone, & Maiorano Augg. Coſſ. nempe anno 458. alteram quoque poſteriorem 84. ad eundem Nicetam miſſam exiſtimarunt. Verùm hanc epiſtolam ſcriptam ad Ianuarium anno 447. & quidem ante quartam, quæ Ianuario eidem inſcribitur, nō improbabiliter quis ſuſpicari poſſet ex collatione epiſtolæ 83. ad Septimium, & 4. ad Ianuarium, quæ ſunt eiuſdem omninò exempli; nam cum Ianuarius Leoni reſcripſiſſet, ſe omnia ex ipſius mandato acturum, cogendo hæreticos ad publicam erroris deteſtationem voce, & ſcripto inſuper firmandam, Leo binas eiuſdem exempli literas miſit, ad Septimium, quibus ei ſignificabat, quæ Ianuario mandaſſet, & ad Ianuarium, quibus gratulabatur, quòd imperata promptè faceſſebat. Hoc non poteſt meliùs euinci, quàm vtramq; epiſtolam ſubijciendo.

Epiſtola 83. Leonis Papæ ad Septimium Altini Epiſcopum.

LEctis fraternitatis tuæ literis, vigorem fidei tuæ, quam olim noueramus, agnouimus, congratulantes tibi, quod ad cuſtodiam gregum Chriſti, paſtoralem curam vigilanter exequeris, ne lupi, qui ſub ſpecie ouium ſubintrarunt, beſtiali ſæuitia ſimplices quoq; dilacerent, & non ſolùm ipſi nulla correctione proficiant, ſed etiā ea, quæ ſunt ſana, corrumpant. Quod ne viperea poſſit obtinere fallacia, ad metropolitanum Epiſcopum prouinciæ Venetię ſcripta direximus, quibus ad ſtatus ſui periculum cognoſceret pertinere, ſi quiſquam de Pelagianorum, & Celeſtianorum conſortio veniens in communione Catholica ſine profeſſione legitimæ ſatisfactionis habeatur. Saluberrimum eſt enim, & ſpiritualis medicinæ vtilitate pleniſſimū,

vt

Epiſtola 4. Leonis Papæ ad Ianuarium Aquileienſem Epiſcopum.

LEctis fraternitatis tuæ literis, vigorem fidei tuæ, quam olim noueramus, agnouimus, congratulantes tibi, quod ad cuſtodiam gregum Chriſti paſtoralem curam vigilanter exequeris, ne lupi, qui ſub ſpecie ouium ſubintrarunt, beſtiali ſæuitia ſimplices quoſque dilacerent, & non ſolùm ipſi nulla correctione proficiant, ſed etiam ea, quæ ſunt ſana corrumpant. Quod ne viperea poſſit obtinere fallacia, dilectionem tuam duximus commonendam, inſinuantes ad animæ periculum pertinere, ſi quiſquam de his, qui à nobis in hæreticorum, atq; Schiſmaticorum ſectam delapſus, & ſe vtcunque hæreticæ communionis contagione macularit, reſipiſcens in communione Catholica ſine profeſſione legitimæ ſatisfactionis habeatur. Sa-

luber-

“vt ſiue Preſbyteri, ſiue Diaconi, ſiue “alij cuiuslibet ordinis Clerici, qui ſe “correctos videri volunt, errorem ſuũ, “& ipſos erroris authores damnari à ſe “ſine ambiguitate fateantur, vt ſenſi- “bus prauis dudum peremptis, nulla “ſperandi ſuperſit occaſio, ne vllum “membrum eccleſiæ talium poſſit ſocie- “tate violari, cum per omnia illis pro- “feſſio propria cœperit obuiare. Circa “quos etiam illam canonum conſtitu- “tionem præcipimus cuſtodiri &c.

luberrimum eſt enim, & ſpiritualis “ medicinæ vtilitate pleniſſimũ eſt, vt ſi- “ ue Preſbyteri, ſiue Diaconi, aut cuius- “ libet ordinis Clerici, qui ſe correctos “ videri volunt, atq; ad Catholicam fi- “ dem, quam iampridem amiſerant, rur- “ ſum reuerti ambiunt, priùs errores “ ſuos, & ipſos authores errorum dam- “ nari à ſe ſine ambiguitate fateantur, vt “ ſenſibus prauis etiam peremptis, nul- “ la ſperandi ſuperſit occaſio, ne vllum “ membrum talium poſſit ſocietate vio- “ lari, quam per omnia illis profeſſio “ propria cœperit obuiare. Circa quos “ etiam illam canonum conſtitutionem “ præcipimus cuſtodiri &c. “

Septimio quidem inſinuat, ſcripſiſſe ſe ad Ianuarium, nemini licere ab his Eccleſijs, ad quas propriè pertinebant, abſcedere, quò ignoti faciliùs ad ſacros Ordines ſuperiores promouerentur, quod ex epiſtola 84. ad eundem Antiſtitem Aquileienſem patet. Ianuario verò conſulente, an Clerici qui Pelagiani aliquando fuerint, ad ſuperiores ordines promoueri poſſent, id ſeuerè prohibet: *adempta ſibi omni ſpe promotionis, in quo inueniuntur ordine, ſtabilitate perpetua maneant*. Literæ illæ Leonis datæ ſunt ad Ianuarium Pridie Kal. Iulij Alipio, & Ardabure VV. CC. Coſſ. anno ſcilicet 447. Vnde corrigendæ ſunt tabulæ Vghelli, qui in Italiæ ſacræ deſcriptione tomo 5. Aquileienſes Patriarchas recenſens poſt S. Chromatium Nicetam ponit. Ille enim floruit viuente Rufino Aquileienſi, vt conſtat ex priori inuectiua eiuſdem Rufini, vbi ait: *Signaculum fidei conſecutus ſum per ſanctos viros Chromatium, Iouinum, & Euſebium opinatiſsimos, & probatiſsimos in Eccleſia Dei Epiſcopos.* Rufinus verò obijt ineunte anno 411. S. Nicetas viuebat anno 458. nam eo anno ad ipſum legitur ſcripta epiſtola 77. Leonis Papæ data XII. kal. Aprilis Maiorano primùm Coſ. poſt illatum ab Attila Aquileienſibus excidium. Quare Ianuarius, qui anno 447. eam Eccleſiam regebat, inter Chromatium, & Nicetam locandus eſt; hic enim anno demum 450. ſedere cœpit. Immò vir diſertiſsimus Henricus Palladius lib. 10. rerum Foroiulienſium medios duos alios inſerit, Auguſtinum, & Adelphum, quos Vghellus Niceta poſteriores facit. Illud autem obſeruandum eſt in epiſtola 84. quæ ad Nicetam dicitur ſcripta, integra duo capita ad verbum ex libro Enchiridij S. Auguſtini nempè cap. 45. & 46. excerpta legi, quod in Auguſtini gloriam cedit, nempè Pontificem doctiſsimum, eundemq; eloquentiſsimum contra Pelagianos ex Apoſtolica Sede vnius Auguſtini vocibus eſſe locutum, vt iam Auguſtini ſententiæ Spiritus Sancti oracula euaſerint. Sed de his aliàs.

Dum hæc in Italia contra Pelagianos à Leone, & Ianuario Aquileienſi decernuntur, ijdem ſuperbi diuinæ gratiæ hoſtes à S. Germano tota Britannia expulſi ſolum vertere coacti ſunt. Res autem ita ſe habuit. Repreſſis anno Anno 447.

430. in Britannia Pelagianis per Germanum, & Lupum Gallicanos Antiſtites, diuturna pax eſſe non potuit. Nam illis quidem re feliciter geſta in patriam profectis, hoſtes clanculum nonnullorum animos tentare, & eoſdem ſectæ adijcere lento conatu cęperunt; quorundã poſtea acceſsione ſuperbientes iterum bellum contra gratiam reſtaurantes in publicum eruperunt. Britanni, qui vera dogmata tuebantur, hos hoſtium inſultus per literas Germano Antiſiodorenſi ſignificarunt opem etiam, atque etiam implorantes. Ille adiuncto Seuero Treuirenſium Antiſtite Lupi Trecenſis diſcipulo in Britanniam iteratò nauigauit, vbi magno cum honore exceptus populum quidem vetera fidei Chriſtianæ dogmata retinere cognouit, paucis quibuſdam ad Pelagianos accedentibus. In rebellionis Authores quæſitum, atque mitiùs, quàm ſceleris grauitas poſcebat, in eoſdem animaduerſum eſt, etenim ex Inſula pulſi in mediterraneas regiones deportati ſunt, ne nouis iterum tumultibus Britannicas Eccleſias turbarent, de qua re Henricus Antiſiodorenſis lib. 4. vitæ B. Germani ante annos ſeptingentos heroico carmine deſcriptæ ait:

Hinc ſacer ad plebem ſermo conuertitur omnem
De lapſu, ſeu quæ reparent impendia lapſum.
Obtinet immotis columen fundata columnis
Tuta fides, fidei pugnant pro fœdere cuncti.
Perpauci ſuberant detectæ fraudis alumni:
Siſtuntur, cunctis eadem ſententia præſtat,
Mulctari exilio iugi. Sic Inſula felix
Tartarea tum peſte carens, inſignibus almæ
Nunc etiam fidei caſto ſplendore coruſcat.

Qui author, vti & Beda lib. 1. hiſt. Anglicæ cap. 21. omnia deſumpſerunt à Conſtantio lib. 2. vitæ S. Germani. Cæterùm quòd non conueniunt Scriptores, in ſtatuendo tempore, quo hæc contra Pelagianos in Britannia peracta ſunt, & hoc quoque inueſtigandum eſt, vt rerum in Pelagiana cauſa geſtarum tempora inter tot opiniones certiùs habeantur.

Germanum altero ante obitum anno in Britanniam profectum ex Conſtantio colligitur, qui libro 2. cap. 5. inquit: *Vix domum de tranſmarina expeditione remeauerat, & iam legatio Armoricani tractus fatigationem B. Antiſtitis ambiebat.* Mortuum verò ſcribit, dum apud Valentinianum Rauennæ ea legatione fungebatur; quare annus obitus Germani indagandus eſt, vt Britannicæ nauigationis tempus ſtatuatur. Certum eſt Germanum non ſuperaſſe annum 450. Nam idem Rauennæ honorificè exceptus fuit à Placidia, quæ ex Proſpero in Chronico obijt anno 450. V. Kal. Decembris, et à Petro Chryſologo, quem eo anno, vel ſuperiori fortè deceſſiſſe 2. Decembris, qua die eius memoria recolitur, patet ex epiſtola Leonis 35. ad Leonem Rauennatem datam die 24. Octob. Marciano Coſ. hoc eſt anno 451. Nam anno 448. idem Chryſologus literas ad Eutychetem malè iam ob hæreſim audientem dedit, Eutyches verò in Italia eo ipſo anno ad Kalen. Iunias inter Catholicos habebatur ex literis Leonis ad ipſum eadem die datis, in quibus Eutychetis zelum laudat, quo contra Neſtorianos depugnabat: ea eſt epiſtola ſexta. Hæc inſerenda putaui, vt eos corrigerem, qui Petrum Chryſologum circa annum 440. obijſſe ſcribunt, quæ fuit Hieronymi Rubei, & communis Scriptorum Rauennatum ſenten-

tentia, quæ ſi vera eſſet, ſanè ante annum 440. Germanus Antiſiodorenſis Rauennæ Chryſologo Præſule diem obijſſet. Sigebertus in Chronico tradit anno 450. mortuum Germanum, cui aſtipulantur Annales rerum Antiſiodorenſium. Sigonius antiquæ hiſtoriæ peritiſſimus libro 13. de Imperio Occidentali ſcribit illum obijſſe anno 448., quod quidem ex Armoricanis tumultibus potiùs, quàm certiori argumento deduxit. Anno 448. Verùm ex Conſtantio, qui Germani vitam diligentisſimè in literas digeſſit, annus eiuſdem obitus inſigni caractere explicatur. Scribit lib. 1. cap. 5. S. Amatorem Germani deceſſorem obijſſe Kalendis Maij feria quarta, at feria IV. incidit in primam Maij anno 418. Cyclo Solis VII. Lunæ I. lit. F. quare eo anno Amatori ſuffectus fuit; cum verò ex Conſtantio annos triginta Antiſiodorenſem Eccleſiam rexerit, patet eundem ad Superos abijſſe anno 448. die 31. Iulij.

Hic tamen quædam Adonis narratio corrigenda eſt, quam ſi admitteremus, Germani obitus vltrà annum 470. protrahendus foret. Scribit in Chronico ætate VI. Germanum Antiſiodorenſem Vienna Rauennam verſus tranſeuntem Seuero Presbytero ſanctitate, & miraculis illuſtri templum eo tempore ædificanti promiſiſſe, ſe ex Italia reducem eiuſdem templi conſecrationi adfuturum. Cum autem Seuerus nequicquam diu Germano expectato templi dedicationem perageret, ſacrum Germani cadauer ex Italia Viennam delatum ibidem in noua Eccleſia paululum repoſitum fuit, donec iumenta reficerentur, additque: *Iſichius tunc temporis Viennenſem regebat Eccleſiam ſextus à B. Paſchaſio, cuius diebus præfatus Seuerus glorioſus Presbyter ab India Viennam venit; qui Epiſcopus floruit vſque ad tempora Zenonis Imperatoris.* Hæc certè longiùs à vero abeunt. Nam Iſichius ſedit Viennæ inter Sanctos Mamertum, & Auitum Archiepiſcopos; habemus locupletisſimum, & idoneum teſtem ipſum Alcimum Auitum eiuſdem Iſichij filium, & poſtea ſucceſſorem, qui in oratione de rogationibus apud Surium ad 11. Maij hæc ait: *Prædeceſſor namque meus, & ſpiritualis mihi in baptiſmo Pater S. Mamertus Sacerdos, cui ante paucos annos Pater carnis mea accepto (ſicut Deo viſum eſt) ſacerdotio in tempore ſucceſſit.* Mamertus floruit anno 462. & ſequentibus, vt liquet ex epiſtolis Hilari Papæ ad Epiſcopos Galliæ, & Sidonius Epiſcopus anno 472. lib. 7. epiſt. 1. ad Mamertum ſcribit. Quare cum Germani corpus Vienna Antiſiodorum perferebatur, & quidem iubente Placidia Augusta, Viennenſem Eccleſiam Iſichius Mamerti ſucceſſor minimè regebat.

Hoc anno 448. obijſse Maſſiliæ Caſſianum ſcribit Gueſnay lib. 2. de vita eiuſdem cap. 2. pag. 228. *Placidiſſimè*, inquit *expirauit, animamque authori, à quo conditam acceperat, fœliciter tranſmiſit anno poſt Chriſtum natum* 448. Idem repetit cap. 25. pag. 505. *In pace quieuit X. Kal. Auguſti anno* 448. Cum verò, vti cætera, etiam annum obitus Caſſiani ſibi fingat, ſtatim idem ipſe ſui oblitus poſt decem verſus in alterum annum vitam eidem prorogat inquiens: *mortuus eſt Maſſiliæ anno* 449. *Theodoſij iunioris anno* 42. *Valentiniani tertij* 25. *& Leonis Papæ X.* Ibi verò nempè cap. 25. pag. 505. Trithemium aſſerentem obijſſe Caſſianum anno 435. ex eo reijcit, *quia dedicauit Caſſianus libros ſuos de Incarnatione Leoni Papæ ordine temporum Sixto longè inferiori.* Idem dixerat cap. 1. eò, quòd Caſſianus in epilogo lib. 7. ad Conſtantinopolitanos ait: *Vnde obſecro, ac deprecor omnes vos, qui intra C-P. vrbis ambitum ſiti, & per affectum patriæ ciues mei, &*

per vnitatem fidei fratres mei eſtis, vt ſeparetis vos ab illo, vt ſcriptum eſt, lupo rapaci, qui deuorat Dei populum ſicut cibum panis. Omitto, quòd Leo immediatus Sixti ſucceſſor impropriè dicitur *ordine temporum Sixto longè inferior.* Illud mendacio propius eſt, quòd velit Caſſianum libros de Incarnatione nuncupaſſe Leoni iam Papæ, atque adeo eoſdem non emiſſos citra annum 440. quo ille ad Pontificium ſolium euectus fuit; Caſſianus enim ſcripſit illa volumina, vt rectè aduertit Cardinalis Baronius, ante Synodum Epheſinam celebratam anno 431. in qua cum damnatus fuerit Neſtorius, illam profectò Caſſianus contra eundem ſcribens laudaſſet, ſi poſt eum annum ſcripſiſſet. Præterea anno 431. Neſtorius Conſtantinopoli eiectus in ſuburbanum Antiochenorum Monaſterium relegatus, dein Oaſim poſtea exul deportatus fuit. At cum Caſſianus illa ſcriberet, degebat Conſtantinopoli Neſtorius; cur enim hortatus fuiſſet regiæ vrbis ciues, vt ſe *ſepararent ab illo*, qui tam procul ab vrbe regia in Aſia vitam agebat? Libros quidem illos ſeptem Caſſianus Leoni dicauit, at nondum Papæ, ſed id temporis Archidiacono Eccleſiæ Romanæ. Teſtatur hoc diſertè Gennadius in libro de Script. illuſtr. cap. 61. *Ad extremum*, ait, *rogatus à Leone Archidiacono, poſtea Vrbis Romæ Epiſcopo ſcripſit aduerſus Neſtorium de Incarnatione Domini libros ſeptem:* Sed quid Gennadij teſtimonio vtor? Gueſnaium ipſum appello hæc lib. 2. cap. 1. num. 2. ſcribentem. *Nec in Leone Romanæ Eccleſiæ* TVNC ARCHIDIACONO *poſt Sixtum uerò Pontifice defuit hæc ſollicitudo, neque oratio ad huius rei diſceptationem deſiderata eſt; Nam eius hortatu Caſſianus aduerſus Neſtorium adhuc Conſtantinopoli degentem luculentum, atque perutile de Incarnatione Verbi ſuum illud edidit commentarium.* Et tamen Gueſnaius, qui paſſim, & ubique contraria pronunciat contra celeberrimum annalium Scriptorem Cardinalem Baronium, alioſque hæc ſcripturire auſus eſt lib. 1. cap. 54. num. 7. *Alia quæ docet* de Caſſiano *apertè ſecum pugnant, & non modò non cohærentia inter ſe dicunt, ſed maximè diſiuncta, atque contraria.* Hæc ipſa illum audire fas eſt, quæ per ſummam iniuriam doctiſſimo Scriptori affricat; alios enim antilogiæ inſimulat, qui eiuſdem vitij ſæpiſſimè reus eſt. Ego ſanè de anno mortis Caſſiani nihil certi in veterum monumentis reperio. Compertum tamen eſt, poſt annum 433. eundem deceſſiſſe Theodoſio, & Valentiniano regnantibus. Gueſnaius lib. 2. cap. 3. num. 5. hæc addit de Caſſiano: *Corpore fuit ſatis amplo, & cui eſſet abundè ſanguinis, ut Scytharum temperatio ſolet. Color oris pallidum inter, fuſcumque anceps, quantum ex icone argentea Vrbani V. ſtudio, & impenſis facta conijcere licet. Facie honeſta, & liberali, frons exporrecta, & lata maieſtatem addebat. Cæſios, uegetoſque oculos habuit, naſum modicum, uultum hilarem quidem, ſed uiuidum, & ardentem, barbam, & capillos nigros &c.* Quæ, & alia dum ſatis confidenter obtrudit, nihil aliud agit, quàm vt Lectores non abſq; riſu mortuo Caſſiano parentent, audientes Gueſnaium, qui duodecimo à Caſſiani morte ſæculo vixit, tam exactè de facie hominem nouiſſe, & colorem oris eiuſdem ex *argentea icone* didiciſſe. Sed hiſce figmentis omiſsis obijt Caſſianus cum opinione ſanctitatis; vnde Gregorius Magnus lib. 6. epiſt. 12. ad Reſpectam Abbatiſſam Maſſilienſem laudat monaſterium, *quod in honorem Sancti Caſſiani eſt conſecratum.* Vrbanus V. caput Caſſiani argentea theca incluſum hac epigraphe ornandum iuſſit: *Caput Sancti Caſſiani.* Eiuſdem memoria colitur Maſſiliæ die 23. Iulij, eiq; precum officia ſolemni ritu perſoluuntur, & ante eiuſ-

dem.

dem ſepulchrum extat diu, noctuq; ardens lucerna propter reuerentiam erga eiuſdem ſanctitatem. Fuit vir doctiſſimus, & ſi in quibuſdam ab Auguſtini doctrina receſſit, id eo tempore egit, quando pro vtraque parte illis de rebus diſputare licebat. Eiuſdem collationes ſanctiſsimi, ac ſapientisſimi viri eximiè commendarunt; hos inter fuiſſe S. Fulgentium ex cap. 12. vitæ illius conſtat, cui tamen, vti & cæteris doctrina de gratia collat. 13. aſſerta minimè probata fuit, quam etiam poſtea Apoſtolica Sedes proſcripſit.

CAPVT XIII.

Eucherij Lugdunenſis, & Hilarij Arelatenſis Mors. Proſper ab epiſtolis Leoni Papæ. Celebratur Synodus Chalcedonenſis. Valentinianus Imperator occiditur. Iuliani Pelagiani mors recitatur.

ANno quadringenteſimo quadrageſimo nono duo magni nominis Præſules diem obiere, Hilarius Arelatenſis, & Eucherius Lugdunenſis. De Hilarij obitu conſtat ex literis Leonis Papæ datis hoc anno XI. Kal. Octob. Aſterio, & Protogene Coſſ. vbi ait: *Quod ergo in Arelatenſium ciuitate defuncto S. memoriæ Hilario virum etiam nobis probatum fratrem Rauennium ſecundùm deſideria Cleri, honoratorum, & plebis vnanimiter conſecraſtis &c.* Vnde errauit Gennadius capite 69. de Script. Illuſtr. ad Marciani imperium, qui ſequenti anno regnauit, eiuſdem Hilarij obitum producens. Rauennius olim Hilarij legatum egerat apud Leonem ex Honorato in lib. de vita Hilarij cap. 10. cum eiuſdem Eccleſiæ Presbyter eſſet. Obijt vero 5. Maij ætatis anno 48. teſte eodem Honorato, qui geſta Hilarij poſterorum memoriæ ſcriptis commendauit. Fuit Hilarius, vt ait Proſper, *vnus eorum*, qui S. Auguſtini ſententiam de gratuita prædeſtinatione ad fidem acriter impugnarunt, cum verò ſumma eſſet apud omnes de Hilario æſtimatio, ob viri authoritatem plurimi contra Auguſtinum ſtetere, cū alij illum defendere timerent. Scribit hæc Proſper in epiſtola ad Auguſtinum data initio Epiſcopatus Hilarij, vt ad annum 429. oſtenſum eſt: *Ex quo non ſolum his, qui eos audiunt, verum etiam* IPSIS, *qui audiuntur cum dignitatibus creuit periculum, dum & multos reuerentia eorum aut inutili cohibet ſilentio, aut incurioſo ducit aſſenſu, & ſaluberrimum* IPSIS *videtur, quod penè nullius contradictione reprehenditur*. An tandem aliquando errorem depoſuerit, neſcio. Ex libertate Auguſtinianæ ſententiæ impugnandæ à quibuſdam illius ætatis viris Auguſtino doctior habebatur; vnde Liuij inter Poetas tunc ſatis inſignis dictum celebratur ab Honorato cap. 6. *Si Auguſtinus poſt Hilarium fuiſſet, iudicaretur inferior*. Huic poetæ tantum fingere encomium licuit. Proſa, & carmine valuit, & ad ſtuporem vſq; Eucherio placuit. Libros certè Geneſeos carmine deſcribere propoſuerat, extatq; huius operis fragmentum ad Leonem Papam tomo 5. Bibl. Pat. p. 2. Hinc ſuſpicor poema illud de prouidentia, quod inter opera Proſperi inſertum eſt, Hilario adſcribi poſſe; cum authorem Semipelagianum eſſe apertè pateat, viditq; Bellarminus lib. de Script. Eccleſ. V. Proſper. Quæ de Hilario ſatis ſint, nam eius vitam diffusè ſcripſit Honoratus, cuius libellum olim deſiderabat Baronius in notis Martyrol. ad 5. Maij, vbi de Hilario Auguſtinianæ doctrinæ defenſore ea prodit, quæ ſatis euidenter à nobis ad annum 427. confutata ſunt. Anno 449.

Eodem

Eodem anno 449. Eucherium Lugdunenſem defunctum eſſe tradit illius ætatis, ac regionis ſcriptor Proſper Tiro in Chronico: *Eucherius Lugdunenſis Epiſcopus, & Arelatenſis egregiam vitam conſumant morte.* Attamen Sauſſaius ad annum 454. Eucherij mortem collocauit, quem ſecutus eſt Labbęus, Baronius verò ad annum 463. eiuſdem vitam profert ibidem Num. 5. Certè anno 452. non viuebat, nam in epiſt. 50. Leonis inter reliquos Epiſcopos Galliæ non recenſetur. Hunc Eucherium ferè omnes Monaſterium Lerinenſe habitaſſe ſcribunt, Theophilus verò Raynaudus apud Bollandum in notis ad vitam S. Honorati ad diem 16. Ianuarij negat fuiſſe illum Monachum Lerinenſem; ſed Eucherio iudice lis componitur. Hunc Anno 427. in proxima Leronis inſula, quæ S. Margaritæ nomine hodie indicatur, habitaſſe ex epiſtola eiuſdem in laudē eremi perſcripta patet. Hilarius in oratione de S. Honorato cap. 22. ait: *Beatus Eucherius, cum ab Eremo in tabulis, vt aſſolet, cera illitis in proxima ab ipſo degens Inſula, literas eius ſuſcepiſſet.* Initio tamen cum ad Monaſticum inſtitutum ſe recepiſſet in Lerinam venit, quòd verò non Cœnobitam, ſed Anachoretam agere vellet ex Caſſiano in præfat. Collat. 11. Leronem ſe contulit, hinc in epiſtola de laude eremi ait: *Equidem cunctis Eremi locis, quæ piorum illuminantur ſeceſſu, reuerentiam debeo, præcipuè tamen Lirinam meam honore complector, quæ procelloſi naufragij mundi effuſos pijſsimis vlnis receperat venientes.* Ex quibus intelligitur carmen illud Sidonij in Euchariſtico vbi celebrans Lerinæ Monachos ait.

Eucheri venientis iter, redeuntis Hilari.

Quibus verbis ſignificat, Hilarium relicto Honorato, quem Arelatē proſecutus fuerat, ſuam Lerinam repetijſſe; Eucherium verò initio quidem in Lerinam veniſſe, à qua poſtea in proximam inſulam ſeceſſit. Idem Baronius in Annalibus ad annum quadringenteſimum quadrageſimum primum, & in notis ad Martyrol. ad diem 16. Nouemb. duos Eucherios Epiſcopos Lugdunenſes in vnum conflarat, quod poſtea erratum magnus hiſtoricus correxit in appendice ad tomum 10. p. 962. Vnus enim eſt Eucherius ſenior, cui Caſſianus ſeptem collationes ante annum 426. nuncupauit, iunior alter, qui Cæſario connixit, & anno 529. Synodum Arauſicanam ſubſcripſit, integro ſæculo à priori diſtans. At Scriptor Annalium Auguſtinenſium ad annum 463. vtriuſque Eucherij facta tamq; vnius geſta recenſet, cumq; iuniori duæ filiæ ex Adone fuerint, alter verò duos filios habuerit Salonium, & Varanium, eidem Eucherio vtramq; prolem affingit, qui tamen in Sauſsaio ad diem 16. Nouembris duos Eucherios legere potuit, quem ille Authorem ſæpè laudat. Plures enim præclariſſimi Antiſtites inter vtrumq; Eucherium fuere, quorum præcipui S. Patiens Sidonij epiſtolis celebratus, S. Ruſticus qui anno 494. Epiphanium Ticinenſem Theodorici Regis legatum Lugduni excepit, & S. Viuentiolus, qui Synodum Epaunenſem ſubſcriptione firmauit, & huic poſterior Eucherius ſucceſsit, cuius ordinationem Ado deſcribit in Martyrol. die 16. Nouembris de ſeniori nihil recitans.

Hic celebrem Auguſtini hoſtem Caſsianum ad ſeptem collationes perſcribendas penè impulit, nam Caſsianus collat. 18. cap. 1. ait: *Poſt conſpectum, atq; colloquium trium illorum ſenum, quorum collationes Sancto fratre noſtro Eucherio compellente, vtcunq; digeſsimus.* Quas etiam in epitomem redegiſse ex Gennadio

dio diximus anno 427. Baronius ab Eucherio Caſſianum correctum dicit, ne in Semipelagianiſmi ſuſpicionem Antiſtes Lugdunenſis veniat; ſed vt ſuperiùs notauimus, id contra veterum teſtimonia aſſeritur. An verò Caſſiano ſuo ita adhæſerit, vt Auguſtino quoad illam de gratia, & prædeſtinatione doctrinam ſpectat, repugnarit non auſim affirmare, immò Auguſtiniano illum dogmati ſtuduiſſe colligo ex ijs, quæ habet in lib. de quæſt. vet. teſtam. ad Salonium filium, vbi ad libros Regum ita ſcribit: *Quia Deus ſuum illud iuſtum, incorruptumq; iudicium ex æquitate depromit, non ex præſcientia eligit quempiam, cum meretur; reprobat, cum electione indignus efficitur.* Porrò Eucherij patris doctrinæ duo eiuſdem filij Salonius, & Veranus adhærent in dialogo in parab. Salomonis, qui licèt ſub Hilarij diſciplina in Lerinenſi Monaſterio educati, Auguſtinianam tamen ſententiam de prædeſtinatione amplectuntur, vt palam ſit, illam temporis ſucceſſione in Galliis præualuiſſe; Solonii verba ſunt: *Omnes enim lapides ſæculi, ideſt Sancti, & electi viri opera ſunt Domini, quia nemo propria virtute, quia nemo ſuo merito electus eſt à Domino, ut cæleſti ædificationi eſſet aptus, ſed ſola gratia, & miſericordia ipſius.* Qua breui ſententia ex meritis fidei naturalis prædeſtinatio Semipelagianorum ſuffocatur. Vterq; verò Epiſcopus fuit, quorum eſt communis epiſtola ad S. Leonem Papam; de quibus etiam mentionem facit Gennadius in catalogo ſcriptorum illuſtrium.

Poſſent nonnulli ſuſpicari ex verbis Proſperi in epiſtola ad Auguſtinum, vbi ait de Semipelagianis, *& aliqui eorum adepto nuper ſummo Sacerdotij honore ſupereminent,* hos inter includi Eucherium, vti Hilarium intelligi diximus, & Maximum denotari quoq; Vſſerius contendit, ſed planè hic hallucinatur, quia literæ illæ datæ ſunt anno 429. Maximus verò anno demum 433. ad Reienſem ſedem euectus eſt. Eucherius quoq; haud in numero eorum Epiſcoporum, de quibus Proſper, reponi poteſt, nam in oratione parænetica, qua Valerianum cognatum ad Monaſticam vitam ſecum ineundam hortatur, atq; religioſam ſolitudinem miris præconiis effert, ſcribit ab Vrbe condita ad ſua vſq; tempora fluxiſſe annos 1185. quo tempore currebat annus 432. Epochæ Chriſtianæ, quando Eucherius adhuc Monachus Leronem incolebat. Anno 441. interfuit Arauſicanæ I. Synodo, eamq; cum cæteris ſubſcripſit. Et hæc de Eucherio.

Hoc anno 449. vniuerſo Oriente ob Eutychetis hæreſim commoto Leo Pontifex pluribus epiſtolis tum ad Principes, tum ad Epiſcopos miſſis naſcenti malo obuiam ire conatus eſt. Epiſtolam præcipuè dedit ad Flauianum Antiſtitem Conſtantinopolitanum Idibus Iunii adeo mirabilem, vt in Synodo Romana ſub Gelaſio hoc elogio approbata fuerit: *Cuius textum quiſpiam ſi uſq; ad unum iota diſputauerit, & non eam in omnibus uenerabiliter receperit, anathema ſit.* Porrò hanc epiſtolam, & cæteras contra Eutychetem à Leone Magno emiſſas à Proſpero Pontificis Notario dictatas fuiſſe teſtatur Gennadius eiuſdem ſæculi Scriptor, & aliàs non benè erga Proſperum animatus lib. de Script. Illuſt. cap. 84. *Epiſtolæ quoq; Papæ Leonis aduerſus Eutychem de uera Chriſti incarnatione ad diuerſos data, & ab ipſo dictatæ creduntur*; & Baronius ad diem 25. Iunii in Martirologii notis ait: *Ado Viennenſis, & alij tradunt Proſperum fuiſſe ab epiſtolis Sancto Leoni Papæ, ab eoq; ſcripta fertur famoſiſsima illa epiſtola S. Leonis ad Flauianum de Incarnatione Verbi; Quod non tantùm Gennadius, Honorius, & alij, ſed &,*

Marcellinus Comes teſtatur in Chronico ſub Conſulatu Olybrij, & Ruſtici, ita vt in tanta antiquorum conſenſione vix Bellarmino hac de re iure dubitandi locus ſuperſit. Hoc inde etiam probari poteſt, quòd epiſtola 84. ad Antiſtitem Aquileienſem Proſperi ſtylum ſapit; hic enim in fine libri aduerſus Collatorem ait: *Notum eſt ita ſe falſitatis iſtius habere uerſutias, ut ſi eis liceat prætenſæ correctionis imagine aliquod ſibi fauentium radicis ſuæ germen excipere, tota ſe poſſit in exigua ſui parte reparare;* quæ in Leonis epiſtola aduerſus eoſdem Pelagianos data ſic redduntur: *Nouimus hanc iſtorum eſſe uerſutiam, ut in quacunque particula dogmatis execrandi, qua ſe à damnatorum ſocietate diſcreuerint, nihil ſibi ſenſuum ſuorum exiſtiment eſſe non ſaluum.* Quibus accedit, illi epiſtolæ, ut dictum eſt, duo integra capita ex Enchiridio S. Auguſtini ad verbum inſeri, quod Proſperi Auguſtinianæ doctrinæ ſtudioſiſſimi induſtria factum putauerim. Ado Viennenſis hoc ipſum refert de Proſpero his verbis: *Sed & Proſper Aquitanicæ regionis Notarius B. Leonis, à quo dictatæ creduntur eſſe epiſtolæ aduerſus Eutychem de uera Incarnatione Chriſti, & libero arbitrio malè ſentientem.* Sanè nuſquã repræhenſus eſt à Patribus, vel in Synodo Eutyches, quòd Pelagianorum de libero arbitrio ſententiam ſequeretur, de Incarnatione tantùm loquuntur tot literæ S. Leonis aduerſus eiuſdem hæreſim ad plurimos datæ, quare haud in hoc Adoni credendum eſt.

Anno 451. Celebratur paulò poſt Synodus Chalcedone aduerſus Eutychetem, & Dioſcorum, cui Proſperum Apoſtolicæ Sedis Notarium interfuiſſe Leonis nomine ſcribit Ioannes Antonius Flaminius Imolenſis in vita Proſperi, quæ legitur apud Surium ad diem 25. Iunij, & præfigi ſolet Proſperi libris. Sed hoc ille Scriptor, vt pleraque alia, è ſuo cerebro fingit. Leo in epiſtolis 12. 18. 31. 41. 45. 36. 38. ſuos ad Synodum Legatos nominat, immò epiſt. 14. & 22. Notarios etiam Roma in Orientem ad Synodum deſtinatos dicit Dulcitium, Epiphanium, & Dionyſium, neque ſemel in tot epiſtolis Proſperi nomen legitur, vt Chalcedonem cum alijs à Leone legatum miſſum fuiſſe minimè veriſimile ſit. Et quidem Flaminius rerum à Proſpero geſtarum planè imperitus eſt; eius cum Semipelagianis conflictus præterit; ſub Leone Magno Romam primùm veniſſe narrat, cum pro Auguſtiniana doctrina, ac ſuæ fidei fama ſuſtinenda Romam ad Cœleſtinum ſe contulerit, aliaque de eius epiſcopatu prorſus à vero aliena aſſerit, vt certè in Proſperi rebus totus hoſpes ille ſcriptor videatur. Interim chronologia Baronij, ac Flaminij corrigenda eſt, qui anno 449. Notarium illum fuiſſe Leonis aſſerunt, quo munere Epiſcopi non fungebantur, vt conſtat ex literis eiuſdem Leonis, qui Notarios filios ſemper dicit, nunquam fratres nominat, neque de hoc dubium eſt. Poſtea Baronius ad Annum 466. ſcribit eundem vixiſſe Epiſcopum annos 24. Flaminius verò 22. & ambo mortuum aſſerunt anno 466. vt anno 449. quando contra Eutychetem ſcribi cœptum eſt, iam Proſper inter Epiſcopos fuerit.

Anno 455. Anno 455. XVI. Kal. Aprilis Valentinianus Imperator Romæ inſidijs Maximi, cuius vxori vim ille intulerat, peremptus eſt. Natus erat teſte Proſpero VI. Nonas Iulias Honorio XII. & Theodoſio VIII. Coſs. anno 418. nobis memorabili, quo Pelagianorum damnatio toto Orbe conclamata fuit. Marcellinus tamen in Chronico ad ſequentem annum Plinta, & Monaxio Coſs. natum eundem autumat V. Nonas Iulias. Petauius rem ſub lite dimittit. Verùm

rùm ex Olympiodoro diligentiſſimo illius ætatis ſcriptore Marcellini ſententia præferenda eſt. Etenim initio anni 417. nuptiæ inter Conſtantium, & Placidiam celebratæ fuerunt, verba Olympiodori dedimus libro 1. cap. 20. priùs verò natam Honoriam, quàm Valentinianum idem author prodit: *Hinc* inquiens *nata filia, quam Honoriam nominarunt, filius item, cui Valentiniano nomen datum*. Dictus fuit Cæſar anno 424. ab Hellione Magiſtro officiorum Theodoſij nomine Cæſarea veſte Theſſalonicæ indutus; ſequenti anno Romæ Imperator Auguſtus creatus fuit iam ſeptennis, quo anno poteſtate Tribunitia decoratus eſt, vt putãt ex titulo literarum dat. VII. Kal. Februarij Sporatio Conſule anno 452. *Imp. Fl. Valentinianus Pontifex inclytus, Germanicus inclytus, Alamanicus inclitus, Sarmaticus inclytus, Tribunitiæ poteſtatis uicies ſepties, Imperator uicies ſepties, Conſul ſepties*. Hi tituli leguntur in Synodi Chalcedonenſis tertia actione editionis ſub Sixto, itemque Colonienſis Binij, at Græca exemplaria illos non exhibent, videntur ergo ab aliquo ſciolo adſuti, neque enim Chriſtiani Imperatores poſt Gratianum Pontificis titulum ſibi vſurparunt. Vixit Valentinianus annos XXXV. Menſes VIII. Imperauit verò annos XXIX. menſes III. obijt ſine prole maſcula duabus fœminis relictis Eudoxia, & Placidia eodem partu editas anno 437. IV. Non. Nouembris ex Chronico Alexandrino. Non eſt noſtri inſtituti eiuſdem Principis tum virtutes, tum vitia recenſere; ille ſanè Orthodoxam fidem defendit, ac ſeueris legibus in hæreticos animaduertit. Adhuc puer ſub Placidia datis ad Patroclum Arelatenſem literis, quas lib. 1. cap. 24. produximus, Pelagianorum Epiſcoporum audaciam compeſcuit. Author eſt Gennadius Valentiniano imperante Iulianum olim tum à Zoſimô, & Celeſtino, tum ab Epheſina Synodo, ac Sixto III. toties damnatum obijſſe. Baronius ad annum. 419 Num. 54. arguit Gennadium, quòd dixit Iulianum deceſſiſſe *Conſtantio, & Valentiniano* imperantibus. At iniuſtè Gennadius repræhenditur, nam eiuſdem liber Baſileæ anno 1516. inter opera Hieronymi excuſus tradit Iulianum mortuum *Valentiniano Conſtantij filio imperante*, & ita olim legit Petrus de Natalibus; Vnde editio Suffridi Petri corrigenda eſt, quæ ait: *Moritur Valentiniano, & Conſtantino eius filio imperante*. Nam Valentinianus ex Eudoxia coniunge duas tantùm filias ſuſcepit ex Procopio lib. 1. de bello Vandalicô. Vignierius, qui quatuor Auguſtini contra Iulianum libros tandiu deſiderratos poſteris donauit, in præfatione operis imperfecti laudat hæc verba Proſperi cap. 6. de dimidij temp. promiſſ. *In Italia quoque nobis apud Campaniam conſtitutis, dum venerabilis, & Apoſtolico honore nominandus Papa Leo ſubuerteret, & contereret Pelagianos, & maximè Iulianum*; Et ſtatim infert: *Ex quo immaniter Gennadium erraſſe conſtat, qui ſub Valentiniano Iulianum obijſſe in ſuo catalogo commemorat*. Sed Vignierius ipſe *immaniter* errauit, dum Leonem Valentiniano imperante haud Pontificem putauit; Leonis Papæ anno XV. Valentinianus occiſus fuit. Legitur epiſtola S. Leonis 29. & ſequentes datæ *Valentiniano Auguſto VII. & Auieno Coſſ.* nempè anno 450. Proſper verò ante quatuor paginas eiuſdem voluminis, quod appellat ille author, nempe promiſſione 38. ait: *Sub Conſtantio, & Placidia Auguſta, quorum nunc filius Valentinianus Pius, & Chriſtianus imperat &c.* Vignierius hunc Valentinianum Imperatorem huius nominis Tertium, cum alterutro Valentiniano I. vel II. fortè confudit. Hic idem Scriptor affirmat diu Iulianum ſuperſtitem fuiſſe, Leri-

nenſe etiam cœnobium petijſſe, vbi à Fauſto Abbate imprudenter exceptus eiuſdem animum Semipelagianis erroribus infecit; addit attigiſſe Iulianum tempora Fulgentij Ruſpenſis, ac tandem in Sicilia Ludi Magiſtrum fatis conceſſiſſe, idq; ex M. SS. teſtimonijs, quæ in lucem ſe emiſſurum promittit, probatum ſibi eſſe autumat. Cæterum nobis interim aſſenſum ſuſpendere licebit; iam enim ab anno 426. ex Caſſiani libris Lerinenſes prauis de diuina gratia opinionibus infectos accepimus, atq; anno 429. ex eo cœnobio Hilarium Arelatenſem magnum Semipelagianorum Patronum egreſſum Proſper aſſeruit. Fulgentij ætatem eundem attigiſſe, pueri fortè concedam. Nam Iulianus anno 410. erat Diaconus, quod ex epiſtola S. Doctoris 131. ad Memorium Iuliani Patrem intelligitur, illam enim detulit Poſſidius Epiſcopus Calamenſis, cum à Synodo Africana celebrata poſt conſulatum glorioſiſſimorum Impp. Honorij VIII. & Theodoſij II. Augg. anno 410. legatus ad Honorium deſtinatus fuit ex codice Concil. Africæ. Ibidem verò Iulianus Diaconus ab Auguſtino commendatur. Fulgentius verò natus eſt iuxta Baronij ſententiam anno 464. noſtram verò quadriennio poſt. Non poſſum hic non execrari ſpiſſiſſimum errorem, vt mitiùs loquar, Petri de Natalibus Epiſcopi Equilini, qui libro tertio de Sanctis inter Diuos Iulianum Pelagianum connumerat hunc in capite 39. titulum inſcribens: *De Sancto Iuliano Confeſſore*. Quo loco in teſtem vocat Gennadium, qui tamen cap. 45. apertè de Iuliano ſcribit: *Poſtea verò hæreſim Pelagij defendere niſus ſcripſit aduerſus Auguſtinum impugnatorem illius libros quatuor, & iterum libros octo*. Et tamen hæc per ſummam imperitiam Equilinus ſcripturit: *Hic ſcripſit aduerſus quendam impugnatorem eius libros quatuor, & iterum aduerſus alios hæreſiarchas libros octo*. Auguſtinum hæreſiarcharum nomine infamato; Et hos Homines ſcribere! Gennadius ait, Iulianum clarum fuiſſe inter Eccleſiæ Doctores antequam ad Pelagianos accederet; vnde infertur non adeo iuuenem fuiſſe anno 417. vt Fulgentij pueritiam exceſſerit. Plura de eodem diximus libro primo, vbi illius genus, ſtudia, coniugium, aliaue deſcripſimus.

Scripſit Iulianus aduerſus primum librum S. Auguſtini de nuptijs, & concupiſcentia libros quatuor, quos nuncupauit Turbantio Epiſcopo Pelagiano, qui poſtea ad bonam frugem redijt, hos confutauit Auguſtinus altero libro de nuptijs, & concupiſcentia, & pleniùs ſex libris contra Iulianum inſcriptis. Ille autem ſecundum illud S. Doctoris volumen octo libris rurſus adortus fuit, quibus S. Pater in opere imperfecto reſpondet. Scribit Iulianus duas ſe epiſtolas ad Zoſimum ſcripſiſſe, totidem alias S. Auguſtinum eum dictaſſe tradit, Romam vnam, alteram duodeuiginti Epiſcoporum ſubſcriptione firmatam ad Rufum Epiſcopum Theſſalonicenſem; illius epiſtolæ ad Zoſimum fragmenta quædam recitauimus ex Mario Mercatore lib. 1. cap. 18. Ianſenius in indice librorum à Iuliano editorum emiſit librum de conſtantia, quem tamen ſe legiſſe Beda affirmat in præfatione ád lib. Canticorum, quo loco idem Beda duos Iuliani libros commemorat in Cantica exaratos, quorum primus inſcriptus ab illo fuit *De Amore*, vbi hunc poſſe à fœdis voluptatibus ſegregari oſtendit, in altero verò ſacri epithalamij expoſitionem conſtruit, hæreticis ſententiis iuxta Pelagianam ſcholam vtroq; libro aſperſo, vt Beda apertè demonſtrat; etenim veluti veneno antidotum opponens duos & ipſe libros elucubrauit, in

vno

vno ea, quæ in libro de Amore Iulianus tradidit, refellit, in altero autem Canticorum explicationem aggreditur.

Pelagiani à Leone Magno tam ſeueris legibus coerciti ſunt, vt per triginta, & ampliùs annos nihil contra ipſos deinceps ab Apoſtolica Sede ſancitum legamus. Obijt Sanctiſſimus Pontifex anno ſalutis 461. Pontificatus verò XXI. de fide Orthodoxa optimè meritus: ille enim Manichæos, Neſtorianos, Eutychetem, aliaſq; peſtes profligarat, atq; eas inter Pelagianam quoq; hæreſim vltimo penè ictu iugulauit. Gelaſius Papa in epiſtola ad Epiſcopum Honorium Leonem poſtremum ponit Romanorum Præſulum, qui Pelagianos damnarunt: *An fortaſſe*, ait, *neſcitis hanc hæreſim, de qua loquimur, & ab Apoſtolica dudum Sede per B. Mem. Innocentium, ac deinde Zoſimum, Sixtum, Leonem continuis, & inceſſabilibus ſententijs fuiſſe proſtratam?* Tantùm verò honoris ab hoc Leone Auguſtino noſtro datum eſt, vt in epiſtola ad Ianuarium 84. vulgò ad Nicetam integra ex Auguſtinianis libris capita recitarit. Anno 461.

CAPVT XIV.

Fauſtus Reiorum Epiſcopus. Proſperi obitus, de cuius Epiſcopatu ſententia profertur. Plures libri eidem falsò adſcripti. Ioannis Flaminij errores notati.

INterim Fauſtus in locum Maximi Epiſcopi in Reienſi cathedra ſuffectus in Galliam nos vocat, quò tragœdiam ab ipſo contra Auguſtinum concinnatam ſpectemus. Quo anno Reiorum Epiſcopus inauguratus fuerit, non liquet. Baronius ad annum 472. eiuſdem dignitatem reuocat, quod Sidonius tunc Epiſcopus in epiſtola ad Fauſtum, nouam Fauſti Epiſcopi dignitatem appellat, Sidonium verò anno circiter 472. Aruernorum Antiſtitem electum optimè idem Baronius deducit ex eiuſdem epiſtola ad Lupum Trecenſem. Cæterùm iam antè decennium legimus in epiſtolis Hilari Papæ Fauſtum fuiſſe Epiſcopum; nam Pontifex in literis datis ad Leontium, & alios Gallicanos Præſules 3. Nonas Decemb. Anno 462. ſcribit Fauſtum, & Auxanium Epiſcopos interfuiſſe Synodo apud ſe in Vrbe celebratæ: *Præſidente fratrum*, inquit, *numeroſo concilio è diuerſis prouincijs ad diem natalis noſtri in honorem B. Petri Apoſtoli per Dei gratiam congregato, præſidentibus fratribus, & Coepiſcopis noſtris Fauſto, & Auxanio, atq; agentibus plurimis, quæ vigorem reſpiciunt, auctoritatemq; iudicij, id à nobis pacis amore eſt conſtitutum, vt in ſententia, qua ſub aduerſione vtriuſq; legationis inde directa Chriſto Domino noſtro inſpirante protulimus &c.* Grauiſſima lis inter Leontium Arelatenſem, & Mamertum Viennenſem Metropolitas agitabatur, iſte enim Dienſibus Epiſcopum dederat, quod ad ſe ſpectare Arelatenſis Antiſtes contendebat. Fauſtus, & Auxanius ab Synodo iudices electi Leontio cauſam adiudicarunt, quam ſententiam idem Hilarus Papa anno ſequenti 463. ratam declarauit: *Omnia*, inquit, *quæ à vobis ſunt per Fratres, & Coepiſcopos noſtros Fauſtum, & Auxanium definita roborantes congregationes annuas ordinante fratre, & Coepiſcopo noſtro Leontio admonitis Metropolitanis, quod ſæpè dicendum eſt, celebrare dignemini.* Ex his ab anno 462. Fauſtus Reiorum Epiſcopus intelligitur, vt eorum ſententia penitus corruat, qui eo tempore Proſperum Aquitanum Reienſium in Gallia Antiſtitem ponunt, vti Baronius, Bellarminus, Anno 462.

Digitized by Google

nus, Sauſſaius, & alij dixere; Nam ex Sidonij Euchariſtico certum eſt, Fauſtum Maximo ſucceſſiſſe, dum ſcribit ad eundem in Euchariſtico.

—— fuerit quis Maximus ille
Vnde tu cuius, Monachoſq; Antiſtes, & Abbas
Bis ſucceſſor agis.

Maximum verò anno 433. Epiſcopatum indeptum diximus; idem anno 439. interfuit Synodo Reienſi, anno 441. Arauſicana decreta ſubſcripſit. Rurſus anno 452. nominatur in epiſtolis Epiſcoporum Galliæ ad Leonem, & in reſcripto ad eoſdem, in quibus cum inter cæteros Fauſtus non legatur, non obſcurè deducitur id temporis Lerinenſium Abbatem fuiſse. Vnde nullus reſtat Proſpero locus in Reienſi Sede Maximum inter, ac Fauſtum, cum præſertim Proſpero vigintiquatuor anni Epiſcopatus à Baronio dentur. Accedit neq; in literis Leonis anno 452. neq; in literis Hilari anno 464. in quibus Narbonenſis Galliæ Præſules nominantur, vllum Proſperum legi, ſed in his Fauſtum, in illis verò Maximum eiuſdem deceſsorem. Inſuper etiamſi Proſper fuiſset Reiorum Epiſcopus, non benè dicit Baronius ad annum 466. *Proſper Regienſis in Aquitania Epiſcopus*, nam Reienſes non locantur in Aquitania, ſed in Narbonenſi Prouincia ſecunda.

Ioannes Antonius Flaminius in vita Proſperi, Ferrarius in Martyrologio, & Itali Scriptores communiter aſserunt, Proſperum fuiſse Epiſcopum Regii Lepidi in Inſubria, & ſanè illa Eccleſia ſuum eſse hunc Proſperum contendit; pioq; cultu eius quot annis, memoriam celebrat. At neq; verum eſt, illum Regienſibus præfuiſse annis duobus, & viginti, vt tradunt proximè memorati Scriptores eius obitum vſq; ad annum 466. producentes, nam anno 451. Fauentius erat Regii Lepidi Epiſcopus, vt patet ex literis Synodi Mediolanenſis ad Leonem Papam, quæ ponuntur ante 51. epiſtolam eiuſdem, ibi enim legitur: *Ego Fauentius Epiſcopus Regienſis Eccleſiæ in omnia ſupraſcripta conſenſi, & ſubſcripſi.* Immò tabulæ Eccleſiæ Regienſis, quas in Italia Sacra profert Vghellus circa annum 458. Elpidium Regienſem Epiſcopum ponunt, vnde ſi Proſper plurimos annos illius Vrbis ſacris præfuiſse dicendus eſt, vt ex antiquis eiuſdem Eccleſiæ breuiarijs Ferrarius refert, iam vltra Anthemij tempora Epiſcopatus Proſperi excurret, cuius rei nullum antiquum authorem laudabimus. Ego quidem cum videam omnes Scriptores, qui Proſpero viciniores fuere, illius nomen abſq; vlla dignitatis ſacræ mentione recitare, vix adduci poſſum, vt eundem fuiſſe alicubi Epiſcopum credam. Gennadius cap. 88. ita ſcribit, *Proſper homo Aquitanicæ Regionis*: qui tamen quoslibet ſcriptores vel Epiſcopos, vel Presbyteros eorundem ſacra dignitate recenſita nominat. Victorius ex eadem Aquitania, ac Proſperi coætaneus illum tanquam Epiſcopum non appellauit in epiſtola nuncupatoria ad Hilarum Papam. Gelaſius in indice Authorum approbatorum, cum cæteros Epiſcopos nominaſſet, ac poſtea etiam Hieronymum Presbyterum dixiſſet, addit: *Item Opuſcula Proſperi viri religioſiſsimi.* Non autem hinc cogimur ad negandum, eundem Presbyterum fuiſſe, nam ibidem de Rufino ait: *Rufinus uir religioſus*, quem tamen Presbyterum fuiſſe certum eſt. Et hi eodem ſæculo floruere, proximo verò nullus Proſperum Epiſcopum nuncupauit, non Fulgentius lib. 1. ad Monimum cap. 30. Non Victor Tunonenſis initio Chronicorum. Abbas Biclarienſis initio Chronici

nici

nici ait: *Poſt Euſebium Cæſarienſis Eccleſiæ Epiſcopum, Hieronymum toto Orbe notum Presbyterum, nec non & Proſperum uirum religioſum, atq; Victorem Tununenſis Eccleſiæ Africanæ Epiſcopum &c.* Primum, & vltimum Epiſcopos dicit, non item Proſperum. Miror autem Voſſium uirum aliàs diligentiſſimum ex Marcellino Comite lib. 1. hiſt. Pelag. cap. 18. Proſperum Epiſcopum nominare; nam ille ad conſulatum Viuiani, & Baſilij vnius Gennadij verbis loquitur, quem tranſcripſiſſe nemini dubium eſſe poteſt; Inde etiam Ado ſuum Proſpero teſtimonium dedit. Honorius Auguſtodonenſis in lib. de Script. Eccleſ. num. 460. vel cap. 94. dicit Proſperum Epiſcopum, vnde pleriq; in eam ſententiam abiere, ſed id Amanuentium erratum fuit, nam cum ad verbum omnia ille tranſcribat ex Gennadio, vbi hic habet: *Proſper homo Aquitanicæ regionis, ſermone ſcholaſticus, & aſſertionibus neruoſus &c.* Honorius legit: *Proſper Epiſcopus Aquitanicæ regionis, ſermone ſcholaſticus, & aſſertionibus neruoſus &c.* quem tamen ſic erraſſe, dum Epiſcopum Aquitanicæ regionis Proſperum ſcribit, cum Narbonenſis regionis Epiſcopus dicendus fuiſſet, non credam, cur enim homini Auguſtodunenſi tantùm erroris affricem? Eſt enim Auguſtodunum in Prouincia Lugdunenſi prima. Quòd ſi Martinus Polonus, & Trithemius, qui poſt octingentos annos ab obitu Proſperi vixere, illum Epiſcopum appellant, antiquis plus fidei habendum puto. Quo anno S. Proſper obierit incertum eſt; ſcripſiſſe illum Chronicon vſq; ad captam Vrbem à Genſerico, quæ accidit anno 455. ſcribit Gennadius, Marcellinus Comes vt adhuc ſuperſtitis mentionem facit ad annum 463. Philippus Labbè, qui catalogum ſui Bellarmini de Scriptoribus Eccleſiaſticis eruditis obſeruationibus illuſtrauit, ſcribit deceſſiſse Proſperum anno 456. etenim Victorius Aquitanus in laudata epiſtola nuncupatoria, quam anno 457. ſcriptam eſse, ex Paſchali caractere, aliiſque temporum notis eidem additis certum eſt, vocat Proſperum Sanctum, ac venerabilem virum. Sed leuis hæc coniectura eſt, nam eo tempore *Sancti* titulus etiam viuentibus deferebatur, vt paſſim patet, & Proſper ipſe vocat Leontium Diaconum, & Hilarium Epiſcopum Sanctos in epiſtola ad Auguſtinum. Immò cum ibidem Victorius nominans Hieronymum Sanctæ memoriæ illum dicat, neq; eâ honoris præfatione vtatur in nominando Proſpero, eodem Authore eo anno 457. Proſperum adhuc ſuperſtitem fuiſse credo.

Plura ſcripſit Proſper, nam præter Chronicon quod integrum nuper donauit laudatus Labbè tomo 1. Bibl. MSS. tres pro diuinæ gratiæ defenſione epiſtolas dedit ad Auguſtinum, ad Rufinum, ac Demetriadem, quarum poſtrema cum inter Ambroſianas circumferretur, noſtro Aquitano reſtituta eſt authore Ioanne Coſtero Lonanienſibus adprobantibus. Baronius ad annum 413. ſcribit hanc epiſtolam ad Demetriadem à Beda lib. 1. in Cantica Proſpero adſcriptam fuiſse, & alteram contra diuinam gratiam ad eandem Virginem ab eodem attributam Pelagio. Sed vtrumq; falſum eſt; nam ibi Beda non Pelagio, ſed per errorem Iuliano attribuit epiſtolam ad Demetriadem pro defenſione liberi arbitrij exaratam, alterius verò, ad Demetriadem epiſtolæ à Proſpero ſcriptæ, ne meminit quidem. Egregium volumen edidit contra Collatorem, de quo ſuperiùs plura dicta ſunt, vti etiam libellos quoſdam, queis nonnullorum Gallorum, Vincentij Lerinenſis, ac aliorum obiectiones contra Auguſtini doctrinam diſsoluere conatus eſt. Celebre eſt carmen eiuſdem

dem heroicum contra Ingratos, nempè Semipelagianos diuinæ gratiæ decuſ-tatores. Aliud verò poema de prouidentia non eſt Proſperi, ſed hominis Semipelagiani, vt à pleriſq; notatum eſt. Idem tamen compoſuit librum Sententiarum CCCLXXXVIII. ex varijs S. Auguſtini libris conflatum. Tria iuſta volumina authorem præſeferunt Proſperum, quæ tamen haud ab illo compoſita fuiſse pro certo habeo; ſed paulò fuſiùs res aperienda venit.

In primis Authorem faciunt hunc Proſperum Aquitanum librorum de prædictionibus, & promiſſionibus Dei, qui in partes tres diuiſi ſunt. Ego verò non Proſpero Aquitano adſcribendos illos libros exiſtimo, ſed alteri Proſpero Africano. Horum voluminum author parte 3. cap. 6. narrat Aſpare Carthagine conſtituto, nempe anno 434. cum à Tregetio contra Genſericum feliciter pugnatum eſt, puella à Dæmone ibidem vexata mirum quid ſe præſente eueniſſe: *Accidit autem*, inquit, *vt quintuſdecimus Dominicus illuceſceret dies aſcendente nobiſcum Sacerdote, vt matutinum illic ſacrificium ſolito offerretur, puellam Præpoſitus ad altare perduxit &c.* Igitur ille Scriptor ad annum 434. Carthagine morabatur, cum tamen noſter Proſper id temporis in Gallijs contra Semipelagianos excubaret, vti ad annum 433. expendimus. Rurſus idem Scriptor par. 3. promiſſ. 38. iuuenem ſe Carthagine fuiſſe ſub Aurelio Antiſtite teſtatur: *Cum Sancta Paſchæ ſolemnis ageretur feſtiuitas collecta illic, & vndique omni curioſitate etiam adueniens multitudo Sacerdotum multorum Pater, & dignæ memoriæ nominandus Antiſtes Aurelius cæleſtis iam patriæ ciuis cathedram illic loco Cæleſtis & habuit, & ſedit. Ipſe tunc aderam cum ſocijs, & amicis, atque vt ſe adoleſcentium ætas impatiens circumquaq; vertebat &c.* Hoc templum Cœleſtis anno 399. conſecratum fuit, quando Honorius Imperator edicto templa Idolorum *cum ſuis adiacentibus ſpatijs Eccleſijs detulit*: ex Proſpero ibidem. Ex his patet hunc Scriptorem fuiſſe ciuem Carthaginenſem, cum ante annum 400. & anno 434. Carthaginem incoluiſſe ſe dicat, quod etiam ex ijs, quæ in fine libri de quadam peculiari Cathaginenſium conſuetudine tradit, non obſcurè colligitur. At noſter Proſper fuit Aquitanus, & in epiſtola ad Auguſtinum ait: *Ignotus quidem tibi facie, ſed iam aliquatenus, ſi reminiſcaris animo, ac ſermone compertus.* Quod fieri non potuiſſet, ſi eo tempore Carthagine fuiſſet ſub Aurelio, cum Auguſtinus ob Synodos frequentiores Carthaginem ſæpiſſimè frequentaret, vnde & videre Proſperum, & à Proſpero videri potuiſſet. Hæc ſcribit Caſſiodorus, qui eodem quo Proſper, & inſequenti ſæculo vixit, initio libri de diuinis lectionibus: *Sanctus quoque Proſper ſedula cura legendus eſt, qui tres libros totius auctoritatis diuinæ in centum quinquaginta tribus titulis comprahendit, ad inſtar piſcium, quos Euangelica retia de huius ſæculi tempeſtoſa profunditate traxerunt.* Porrò hic memoratos hucuſque libros de diuinis promiſſionibus deſignari patet ex præfatione, & peroratione operis, nam tres priores partes ex quadraginta capitulis ſingulæ conſtant, quæ verò has conſequitur, in viginti capita diſtribuitur, vltima ex tredecim conflatur, & *perficiunt*, ait in peroratione *centum quinquaginta tria, in quo numero ſacrati illi piſces reti veritatis incorrupto poſt reſurrectionem Domini iuſsione capti ſunt, millia ſanctorum ſignificantes &c.* Quare duos Proſperos coætaneos fuiſſe puto, hunc Africanum, alterum verò Aquitanum ex Gennadio, & ille fortè fuit Regij Lepidi Epiſcopus in Inſubria.

Sequuntur libri tres de vita contemplatiua Iuliano Epiſcopo inſcripti, quorum

rum idem Proſper Author publicatur. Sanè illos Proſperi eſſe ex antiquis exiſtimarunt Codogandus Epiſcopus Metenſis in lib. de laicali inſtitutione, Synodus Aquiſgranenſis ſub Ludouico Pio, & Theodulphus Aurelianenſis, qui ſcripſit de Spiritu Sancto anno 809. cuius liber editus eſt à Sirmondo. Cæterùm non eſſe Proſperi, ſed Iuliani cognomento Pomerij, qui Arelate in Gallijs Rethoricam docuit, cuius ſcholam Cæſarium iuvenem adijſſe inferiùs dicemus, mihi penè certum eſt ex S. Iſidoro in lib. de Eccleſ. Script. cap. 12. vbi agens de libris eiuſdem Pomerij ait in fine capitis: *Edidit etiam vnum libellum de virginibus inſtituendis: alios quoque tres de futura vita contemplatione, vel actuali conuerſatione, nec non etiam de vitijs, & virtutibus*. Qui ſanè libri ſunt illi, qui Proſperi nomine vulgò circumferuntur; In quorum primo, vt ipſe teſtatur in præfatione libri tertij, agitur *de vita contemplatiua*: in altero de *actuali* vita: in poſtremo *de vitijs, & virtutibus*. His accedit, ab hoc Scriptore lib. 2. cap. 9. Hilarium Arelatenſem etiam, atque etiam laudari, quòd Proſper Aquitanus non ita liberaliter feciſſet, cum Hilarius Arelatenſis Semipelagianorum in Gallijs Coryphæus fuerit, vt ipſemet Proſper teſtatur in literis ad Auguſtinum. Ibi verò loquitur de Hilario vti iam defuncto, nempe poſt annum 449. ſe verò non eſſe Epiſcopum palam oſtendit lib. 1. cap. 14. Vnde, qui putant hoſce libros eſſe Proſperi, non video qua ratione ſcribant mortuum Proſperum anno 466. exactis duobus, & viginti annis in Epiſcopatu. Præterea hic Scriptor nuncupauit memoratos libros Iuliano Epiſcopo, quo iubente ſe illos exaraſſe teſtatur initio præfationis. At in Gennadio Suffridi Petri cap. 98. ſcribitur: *Pomerius natione Maurus in Gallia Presbyter ordinatus interrogantibus Iuliano Epiſcopo, & Vero Presbytero &c. compoſuit de natura animæ & qualitate eius libros octo*. Vt planè compertum fiat, eidem Epiſcopo Iuliano & libros de vita contemplatiua, & libros de anima, vti ait Gennadius, ab eodem authore inſcriptos fuiſſe. Itaque neque illi tres libri de vita contemplatiua Proſperum authorem habuere, quod vidit etiam vir eruditiſſimus Pater Lupus in epiſtola apologetica ad me ſcripta de contritione Chriſtiana Louanij impreſſa anno 1667. in qua cap. 5. ad 8. accuſationem ex laudato Iſidoro hoc probat, affirmans Dacherium, & Sirmondum in eadem ſententia fuiſſe.

Iulianus igitur Pomerius Maurus vir inſignis, ac in Gallia percelebris, vt patet ex libro 1. de vita S. Cæſarij cap. 3. horum voluminum author dicitur, vel certè quicumque alius fuerit, idem meritò inter ſectatores S. Auguſtini numerandus eſt; nam lib. 3. cap. 31. cum eximiè S. Auguſtinum commendaſſet, addit: *Quem in his libellis pro poſſibilitate ſecutus ſum*. Quod ſanè conſtat cuique vel leuiter eoſdem inſpicienti. Verùm in libro ſecundo de anima, vbi quærit: *Vtrum anima corporea ſit, an incorporea*, à S. Auguſtini ſententia diſcedens, *Tertulliani erroribus conſentiens animam corpoream eſſe dixit*. Ita teſtatur S. Iſidorus, nam octo illi libri Pomerij de anima interciderunt. Erat ea ætate celebris in Gallia quæſtio de animæ corpulentia, nam corpoream eſſe illam ibidem docuere Caſſianus, Fauſtus, Gennadius, ad quos & Pomerius acceſſit, qui eodem ſæculo floruit. Oppoſitum ſcriptis ſuſtinebant S. Auitus Viennenſis Antiſtes in epiſtola ad Regem Burgundionum, & Claudianus Mamercus in libris de Anima.

Reſtant denique duo libri de vocatione Gentium, qui vulgò ſub nomine

Proſperi leguntur. Hi quidem voluminibus S. Ambroſij inſerti erant, ſed immeritò, nam lib. 1. cap. 7. leguntur hæc verba: *Fato autem non baptizari paruulos, nec Pelagiani potuerunt dicere, ſed quia eos à peccato liberos auſi ſunt profiteri, meruere damnari.* Quare illi libri non ſunt Ambroſij, qui mortuus eſt anno 397. antequam Pelagianorum nomen audiretur, ſed planè ſcripti ſunt poſt Pelagianos ab Apoſtolica Sede damnatos. Voſſius lib. 1. hiſt. Pelag. cap. 20. ait ſe *pro certo* habere, non eſſe Regienſis Proſperi, quòd illorum author in ſententia de reprobatione mollior ſit, quàm Proſper Aquitanus. Voſſio ſubſcribo; etenim video illorum Scriptorem diuerſa à Proſpero via abijſſe. Nam lib. 2. plurimum laboris inſumit, vt communem gratiam Dei omnibus faciat. Verſans verò cap. 20. obiectionem illam à paruulis ductam, in qua Auguſtinus, & ſectatores contra Pelagianos triumphum ſibi cecinerunt, ita cap. 23. reſpondet: *Non irreligioſè arbitror credi, neque inconuenienter intelligi, quod iſti paucorum dierum homines ad illam pertineant gratiæ partem, quæ ſemper vniuerſis eſt impenſa nationibus, qua benè vtique ſi eorum vterentur parentes, etiam ipſi per eoſdem iuuarentur.* Quibus contraria ſcribit noſter Proſper in carmine de Ingratis cap. 31. vbi vrget illud argumentum de paruulis.

Et tamen ex iſtis miſeratrix gratia quoſdam
Eligit, & rurſum genitos baptiſmate transfert
In regnum æternum, multis in morte relictis,
Quorum cauſa fuit ſimilis de vulnere eodem.
Nec meritis iſtud pateris aptare parentum,
Ceu pia profuerit redimendis cura bonorum,
Abſtuleritque alijs aliena ignauia vitam:
Cum videas multos Sanctis genitoribus ortos,
Nullo ſaluari ſtudio potuiſſe ſuorum.

Item ille Scriptor toto libro ſecundo probat, Deum omnibus ſemper hominibus gratiam largitum fuiſſe; inſigniora loca donat Voſſius lib. 7. par. 1. theſi. 4. At Proſper hanc communem gratiam penitus repudiauit. Ibidem cap. 11. ait,

—— dic vnde probes, quod gratia Chriſti
Nullum omnino hominem de cunctis, qui generantur,
Prætereat, cui non regnum, vitamque beatam
Impertire velit.

Quod improbat, quia Euangelium non omnibus gentibus annunciatum ſtatim fuit, cum tamen alter gratiam communem faciat, quia ad omnes miſſi ſunt Apoſtoli, vt Euangelium prædicarent. Porrò cap. 3. initio gratiam communem ſuadet, quia Deus quoſdam ad ſe cognoſcendum *cæli, & terræ teſtimonijs conuenit.* Alios, nempe Iudæos, *doctrina legis, Prophetarum oraculis, miraculorum ſignis* adiuuit. Hanc autē non eſſe veram gratiam ſcribit Proſper in epiſtola ad Demetriadem, ſed illam, qua Deus intrinſecùs operatur, cum illa omnia exteriùs tantùm animum pulſent, neque differant à gratia Pelagianorum, quæ conſiſtebat in lege, doctrina, miraculis &c. vt fusè narrat S. Auguſtinus in libro de gratia Chriſti. Rurſus capite 5. tradit gentes, quibus non vti Hebræis Numen ſe manifeſtauit, non eſſe excuſabiles: *Adhibita enim,* inquit, *ſemper eſt vniuerſis hominibus quædam ſupernæ menſura doctrinæ, quæ etſi parcioris, occultioriſque*

riſque gratiæ fuit, ſufficit tamen ſicut Dominus iudicauit, quibuſdam ad remedium, omnibus ad teſtimonium. At noſter Proſper canit cap. 32.

Non autem rectè, nec uerè dicitur illos,
Qui ſunt exortes diuini muneris, & quos
Gratia neglexit, degentes mortis in umbra,
Peccati non eſſe reos, quia recta gerendi
Non data ſit uirtus. Naturæ compede uinctos
Procubuiſſe negant &c.

Vbi ex peccato originis tradit hominem iure optimo gratia priuari. Præterea idem Scriptor capite vltimo ſatis timidè de prædeſtinatione loquitur, immò ſcientiam illi præuiam non ſemel pónere videtur, dum illam obiectionem ſibi opponens, *fruſtra nos orare, & laborare, ſi ex incommutabili propoſito eius Chriſtianæ gratiæ ſubſiſtit electio*; ita ibi reſpondet: *Non intelligunt ſcientiam Dei, quæ & præterita, & præſentia, & futura complectitur, tempore non teneri*, & cum id pau-cis explicaſſet concludit: *Hæc autem æterna, & ſemper tranquilla cognitio nulla nos vrget neceſſitate peccandi &c.* Ibidem electionem ad gratiam ſine meritis adſtruit, electionem verò ad gloriam ex meritis ſuſpendit: *Deus ergo his, quos eligit ſine meritis, dat vnde ornentur ex meritis; Et fruſtra dicitur, quòd ratio operandi non ſit in electis, cum etiam ad hoc operentur, vt electi ſint.* At S. Proſper in epiſtola ad Rufinum generoſiùs diuinæ prædeſtinationis decretum defendit, ac ſolidiùs illud communit, quod & in reſponſione ad Genuenſes, alioſque itidem præſtat. Et vt vno verbo concludam, nunquam me iudice vnus, idemque author fuit horum librorum, & poematis contra Ingratos; Et Proſper, qui vbique S. Auguſtinum laudat, in his etiam libris de vocatione Gentium eundem certè nominaſſet, ſi illorum ſcriptor fuiſset.

Quare exiſtimo authorem horum librorum de vocatione gentium medium quid ſapere inter Semipelagianos, & S. Auguſtinum, quem etiam mollem Auguſtinianum dixeris, cum Proſper inter rigidos meritò reponendus ſit. Ille quidem lib. 1. cap. 8. & 9. Semipelagianiſmum ſuffocat, dum probat fidem, & perſeuerantiam eſse dona Dei, vnde non poſsum ad Voſſium accedere, dum ſcribit, Hilarium Arelatenſem eſse fortè illorum librorum authorem, nam Hilarius cum Semipelagianis teſte Proſpero in epiſtola ad Auguſtinum ſentiebat. Sed de his ſatis. Illud tamen moneo me ita de Proſperi libris iudicare, vt in hoc opere vulgarem de illis ſententiam quandoque ſecutus ſim.

De hoc Proſpero Herrera, & Elſſius Auguſtiniani Scriptores plura commenti ſunt, fuiſſe patria Lemouicenſem; anno 399. degiſſe Carthagine, fuiſſe diſcipulum S. Auguſtini, & anno demum 426. ex Africa in Gallias rediiſſe, quæ vti ſine teſte dicuntur, ita nullam apud Lectores fidem inueniunt. Certè Proſper in epiſtola ad Auguſtinum ſcriptam anno 429. ita fatur initio: *Ignotus quidem tibi facie, ſed iam aliquatenus ſi reminiſcaris animo, ac ſermone compertus &c.* vt planè ſupinam ignorantiam redoleat, quod aiunt, Proſperum in Africa fuiſſe diſcipulum S. Auguſtini. Sancti Proſperi vitam poſterorum memoriæ tradere tentauit Io: Antonius Flaminius, quem ſanè alterius Proſperi geſta ſcribere dicerem, niſi ex librorum indice de noſtro hoc Aquitano cum loqui intelligerem; Sed Deus bone quas ibi fabulas nectit! Vt enim omittam ſcribi ab eodem illum in Aſiam profectum, aliaue, quæ repræhendimus ad annum 451.

narrat, eundem poſtquam aliquandiu ibi (dubium Chalcedone, an Romæ?) poſt Synodum commoratus eſt, electum Antiſtitem Regienſem, mortuum verò anno 466. Pontificatus 22. cum inter Synodum Chalcedonenſem, & diem mortis quindecim tantùm anni numerentur; Inſuper mortuum aſſerit *Marciano Romano tenente imperium*, cum Marcianus ante nouennium deceſſerit, nempè anno 457. & Hilario II. Pontifice Max. cum vnus tantum Hilarius ſeu Hilarus Summus Pontifex fuerit. Proſpero tribuit libros de promiſſionibus, at cur ex illis Proſperum non ſemel in Africa fuiſſe cognouit, vt hoc ipſum in eius vita recenſeret? Libros de vita contemplatiua inſcriptos ait Iuliano Summo Pontifici, cum nullus fuerit huius nominis Papa, & Iulianus ille Epiſcopus fuerit; Alia quæ addit planè ſunt de communi, vt aiunt, vnius Confeſſoris Pontificis. Sed Proſpero ſatis laudum dat Eccleſia Romana, quæ in Martyrologio hæc de eodem recitat: *Apud Regium S. Proſperi Aquitani eiuſdem Vrbis Epiſcopi, eruditione, ac pietate inſignis, qui aduerſus Pelagianos pro fide Catholica ſtrenuè decertauit.*

CAPVT XV.

Fauſtus Reienſis magni nominis Epiſcopus ſub prætextu Prædeſtinatiani erroris ex decreto Synodi Arelatenſis, ac Lugdunenſis confutandi S. Auguſtini doctrinam impugnat. Vbi plura de Prædeſtinatianis, de epiſtola Fauſti ad Lucidum, atq; de vtraq; Synodo diſquiruntur.

Anno 470. FAuſtus Reiorum Antiſtes in ore famæ in Gallijs verſabatur, & prouinciæ Epiſcopi ab eiuſdē ſententia pendebant. Sidonius & epiſtolis, & carminibus ad Fauſtum datis eundem ſupra cæteros illius ætatis Præſules ad ſydera vſq; effert. S. Patiens Epiſcopus Lugdunenſis, cum celeberrimam S. Iuſti Baſilicam conſecraret, atq; ad encænia peragenda plurimi Antiſtites conueniſſent, Fauſtus omnium precibus exoratus luculentam orationem habuit, excipiente, ac plurimum commendante vnà cum reliquis eodem Sidonio. Ruricius vir nobiliſſimus, ac poſtea Lemouicenſis Epiſcopus, cum de abdicanda vxore, liberis, ac ditiſſimo patrimonio deliberaret, Fauſto per literas hoc ipſum ſignificauit, quem nuncupare ſolebat: *Patrem optimum, & Paſtorem egregium*, ex lib. 1. epiſt. 2. Et qnidem vniuerſi Arelatenſis Prouinciæ Epiſcopi tantùm Fauſto detulere, vt in cauſa Hermetis Dienſis ad Hilarum Pontificem eidem legationem iniunxerint. Fauſtus veteri ſuorum Lerinenſium concellitarum, ac Caſſiani Magiſtri opinioni inhærens Auguſtini ſententiam de efficaci electorum prædeſtinatione hac occaſione impugnauit. Fama erat nonnullos ita S. Doctoris ſententiam de gratuita prædeſtinatione defendere, vt in abſurdos prorſus errores declinarent, quos Auguſtiniani dogmatis aduerſarij altiùs exaggerabant. Leontius Arelatenſis Antiſtes, qui ex Hilari decreto in Gallijs Synodos cogebat, vt è prouincia horrida illa opinionum portenta, quæ à nonnullis defendi rumor erat, auerruncaret, Concilium Arelate indixit, in quo cum plurima contra noua, ac periculoſa dogmata Patres ſtatuiſſent, vni Fauſto communi conſenſu iniunctum fuit, vt editis libris ea fuſiùs pertractaret, de quibus in Synodo actitatum fuerat. Teſtatur hoc Fauſtus in præfatione ad Leon-

Leontium: *Quod pro ſollicitudine*, inquit, *paſtorali, beate Papa Leonti, in condemnando prædeſtinationis errore Concilium ſummorum Antiſtitum congregaſtis, vniuerſis Galliarum Eccleſijs præſtitiſtis. Quod verò ad ordinanda ea, quæ collatione publica doctiſsimè protuliſtis, operam infirmis humeris, curamq; mandaſtis, parùm, vt reor, tanto negotio, parùm ſanctæ exiſtimationi veſtræ conſuluiſtis, & me iudicio charitatis, vos periculo electionis oneraſtis.* Hic Leontius, cui ſuum opus Fauſtus inſcripſit, fuit Epiſcopus Arelatenſis, vt patet ex literis Hilari Papæ, Fauſti ad Felicem, & Ruricij ad Eonium, cuius verba inferiùs recitabo. Hæc dixi, quia Baronius ad annum 490. & ſæpè alibi, & Sauſſaius ad diem 1. Decembris, alijque putant, hunc Leontium eſſe Epiſcopum illum celebrem Foroiulienſem, cui Caſſianus decem priores collationes dedicauit, cuius etiam amicitia S. Honoratus Abbas Lerinenſis plurimùm lætabatur. Hic renunciatus fuit Epiſcopus propè annum 410. vt cap. 3. probauimus, Leontius verò Arelatenſis circa annum 460. vnde corrigendus eſt Sauſſaius, qui res ab vtroque geſtas graui hallucinatione vni Foroiulienſi adſcribit. Interim cum noui rurſus errores in controuerſia de diuinæ gratiæ auxilijs ſuborti eſſent, in Lugdunenſi Synodo eorum pariter confutandorum cura eidem Fauſto comiſſa fuit. Teſtatur hæc Fauſtus in fine eiuſdem præfationis: *In quo quidem*, inquit, *opuſculo poſt Arelatenſis Concilii ſubſcriptionem nouis erroribus deprehenſis adiici aliqua Synodus Lugdunenſis exegit.* At Fauſtus mala fide, atq; animo aduerſus Auguſtini ſententiam præoccupato demandatum munus executus à rectiori dogmate exorbitauit; etenim ſub prætextu Prædeſtinatianæ hæreſis confutandæ duos de gratia, & libero arbitrio libros ſcripturiuit, in quibus ſub alieno corio Auguſtinus vapulauit, nam eiuſdem de gratuita prædeſtinatione ſententiam totis lacertis impugnat, Maſſilienſium dogmata dudum à S. Doctore euerſa reſtaurat, ac blaſphemias quas ab Hipponenſi Præſule, Proſper procul amouerat, eidem rurſus imponit: vno verbo totus Anti-Auguſtinianus eſt; certè vniuerſa Sacri Codicis teſtimonia à S. Doctore laudata, eiuſq; interpretationes excutit, vt Ioannes Maxentius oſtendit in reſponſione ad epiſtolam Hormiſdæ. Vnum, & breue quidem caput libri primi, nempe quartum inſpiciamus, in eo Fauſtum è diametro contra Auguſtinum pugnare nec illos Recentiores, qui nuper prò Fauſto laborioſas apologias enixi ſunt, negaturos fuiſſe exiſtimo, ſi rem extra partium ſtudia conſideraſſent: ibi enim cum S. Auguſtini ſententiam de prædeſtinatione pluribus oppugnaſſet, concludit: *Si ergo vnus ad vitam, alter ad perditionem, ut aſſerunt, eſt deputatus, ſicut quidam Sanctorum dixit, non iudicandi naſcimur, ſed iudicati*; Habemus confitentem reum, qui enim toto eo capite contra prædeſtinationem gratuitam depugnarat, non obſcurè contra Auguſtinum ſe ſtare profitetur; quis enim ille Sanctorum fuit, qui illam ſententiam docuit, niſi Auguſtinus, qui ſexcentis eam locis, & ſubtiliſſimè tradidit, & validiſſimè propugnauit? Hinc olim ſcripſerat idem Fauſtus ad Græcum aliquid *apud doctiſsimos in Auguſtini ſcriptis eſſe ſuſpectum*; nempè dogma de prædeſtinatione ſine vlla meritorum præuiſione. Præterea Fauſtus totus in eo eſt, vt ſuorum Lerinenſium opiniones recoquat. Sæpè fidem ex viribus liberi arbitrij naſci docet: lib. 2. cap. 8. ait: *Vnde hic extra legem poſiti accuſantur increduli, niſi quia legem naturæ, cui fides iuncta eſt, ſeruare noluerunt? Vnde obijcitur incredulitas, niſi quia in promptu fuit credendi facultas? Liberi itaq; arbitrij*

Fatio facit vt remuneretur credens, vt damnetur incredulus. Tradit etiam, poſſe nos abſque Dei gratia petere, quærere, pulſare, vt eandem impetremus: illius verba recitauimus cap. 11.

Inter cæteros, qui Prædeſtinatianorum erroribus infecti cenſebantur, erat Lucidus neſcio quis Presbyter, quem vt ab eo dogmate Fauſtus abduceret, epiſtolam miſit eundem amicè conueniens, quò horridam ſententiam exueret publicam, ſin minùs obſequeretur, delationem apud Synodum interminatus: hanc epiſtolam ſubſcripſere vndecim Epiſcopi, ac ipſe etiam poſtea Lucidus. Fueritne ad Synodum Arelatenſem euocatus Lucidus, vel illæ literæ in Synodo, aut ante, vel poſt eiuſdem celebrationem ſubſcriptæ ab Epiſcopis fuerint, inferiùs diſquiretur. Certè legitur apud Fauſtum eiuſdem Lucidi epiſtola ad Patres Synodi Lugdunenſis, vt vulgò putant, in qua ſuorum errorum palinodiam canit. Baronius, Voſſius, alijque Prædeſtinatianos refellendi prouinciam à Patribus Fauſto Reienſi demandatam ſcribunt, quòd ſtrenuè ſe geſſerat in Lucido ad bonam frugem reuocando; Fauſtum tamen inquiunt, ea ſuis libris inſeruiſſe, quæ haud in mandatis habebat, quibus doctiſſimi illi Antiſtites minimè albos calculos addidiſſent. Ille quidem eo in opere totus Semipelagianus eſt, vnde poſtea à Romanis Pontificibus, ac Patribus vnanimi conſenſu reprobatus fuit. At cum de Prædeſtinatianis grauis contentio paucis abhinc annis exarſerit, nonnulla de eiſdem præmittenda ſunt, quò ſcriptorum Fauſti exactior notitia habeatur.

In primis cum Fauſtus occaſione erroris Prædeſtinatiani profligandi Arelate, ac Lugduni Synodos coactas teſtetur, de hac hominum ſecta videndum eſt, vnde nam, ac quo tempore emerſerit. Primus, qui huius ſectæ mentionem fecit, fuit Proſper Tiro, cuius Chronicon legitur tomo 5. Bibl. PP. par. 3. edit. Colon. A. 1618. hic enim ad annum Honorij XXIII. ait: *Prædeſtinatorum hæreſis, quæ ab Auguſtini libris malè intellectis accepiſſe dicitur initium, his temporibus ſerpere exorſa eſt*. Cum verò Honorius anno 395. die 17. Ianuarij mortuo Theodoſio Patre imperium indeptus ſit, anno 417. Prædeſtinatorum hæreſis ex Tirone prorupit. Sigebertus ad annum 415. illam recitat; eiuſdem mentionem etiam faciunt Fauſtus in præfatione ad Leontium, ac Arnobius iunior in expoſitione Pſalterij. Mirari ſoleo homines eruditos Proſpero Tironi adeo confidenter fidem præſtitiſſe, cum idem non tyro, ſed puer in chronologia appareat, totus in hiſtoria hoſpes, ac omnium, quæ literis prodidit, imperitiſſimus: id paucis oſtendo in ijs, quæ ſcribit imperante Honorio contigiſſe. Anno III. Honorij, nempè 397. Æræ Chriſtianæ recitat Innocentij pontificatum, cuius electio peracta eſt anno 402. Anno VI. Pelagianæ hæreſeos meminit, at non anno 400. ſed 411. eandem primitus innotuiſſe diximus lib. 1. cap. 4. Anno VIII. Celeſtinum pontificatum inijſſe teſtatur, ſcilicet anno 402. cum anno 423. in Bonifacij locum ſubrogatus fuerit. Anno X. Radagaiſum in Italiam irrupiſſe ſcribit, cum anno VI. id acciderit, vt oſtendimus lib. 1. cap. 2. Anno XIV. ponit mortem Stilichonis, atq; Neſtorij hæreſim, hoc eſt anno 408. cum tamen anno 429. Neſtorius electus fuerit Antiſtes C.P. quo tantùm anno eiuſdem hæreſis incœpit. Anno XXVI. narrat ſediſſe Romæ Sixtum, quo anno 429. erat Bonifacius, Sixtus verò poſt Celeſtinum anno 432. Apoſtolicam cathedram obtinuit. Anno XXIX. affirmat deceſſiſſe

ceſſiſſe

ceſſiſſe Conſtantium Imperatorem *Valentiniano octo annorum filio derelicto*, qui tamen obijt anno Honorij XXVII. Valentiniano tertium ætatis annum vix ingreſſo. Anno XXXI. dicit Placidiam ab Honorio Romam relegatam, cum tamen Honorius imperauerit annos 29. menſes 8. & Olympiodorus apud Photium Num. LXXX. Placidiam *Conſtantinopolim ablegatam*, & Philoſtorgius lib. 12. *Byzantium translatam* dicant. Mallem Augiæ ſtabulum purgare, quàm Tironis huius errores ex indice recitare. Profectò anno 417. nondum S. Doctor de prædeſtinatione electorum ſcribere incœperat, ſed anno inſequenti in epiſtola ad Sixtum, & libris contra Iulianum poſtea editis famoſam illam ſententiam fuſiùs tradidit, quam anno 417. in epiſtola 106. ad Paulinum paucis indicauerat. Viderint ij, qui prædeſtinatianæ hæreſeos chronologiam ex Proſpero Tirone laudant, quali Scriptori fidem præſtent.

Sirmondus in libello de hæreſi eadem cap. 1. contendit anno circiter 424. apud Monachos Adrumetinos id genus ſectæ emerſiſſe. Addit cap. 2. Proſperum, & Hilarium contra eandem Gallias inficientem Auguſtini opem petijſſe, ijſque morem geſſiſſe Auguſtinum emiſsis è veſtigio contra Prædeſtinatianos libris de prædeſtinatione SS. & de dono perſeuerantiæ. Præterea cap. 3. ſcribit memoratos Proſperum, & Hilarium mortuo Auguſtino, cum ſeſe Prædeſtinatianorum furori comprimendo impares intelligerent, Romam ad Celeſtinum confugiſſe, à quo grauiſsimum contra Prædeſtinatianos reſcriptum ad Galliæ Epiſcopos datum impetrarunt. Hæc Iacobus Sirmondus ſcripſit effœta ætate octogenario maior, in quibus tam longè à veritate deflexit, vt eiuſdem hiſtoria à Gilberto Maguino V. C. Galliarum Regi à conſilijs, & in ſacra, ac profana hiſtoria verſatiſſimo fabula ignominiæ cauſa fuerit nuncupata. Hic autem Scriptor adeò ſolidè, ac neruosè tria priora capita hiſtoriæ Sirmondianæ de Prædeſtinatianis confutat, vt Ludouicus Cellotius in hiſtoria Gotteſchalcana, in qua Maguinum refellendum ſuſcepit, libro 2. capite 2. vbi de Prædeſtinatianis agit, ne verbum quidem pro ſuo Sirmondo eidem Maguino reponere potuerit. Magnus Eccleſiaſticorum annalium Scriptor Baronius tradit libros de prædeſtinatione Sanctorum, & de dono perſeuerantiæ contra Semipelagianos ſcriptos fuiſſe, itemq; Proſperum, & Hilarium Romam profectos aduerſus eoſdem à Celeſtino literas obtinuiſſe, quæ ſanè tam certa ſunt, quàm falſa illa, quæ ex Sirmondo retulimus. Idem tamẽ Baronius in quibuſdam cum Sirmondo concinit; nam ad annum 490. hæc de Prædeſtinatianis ſcribit: *Poſt S. Auguſtini obitum prodijſſe quoſdam, qui ex eius ſcriptis malè perceptis complures inuexerunt errores, quos S. Auguſtini nomine, & auctoritate defendere conabantur, ſed eos pro defenſione ipſius S. Auguſtini agens S. Proſper validè confutauit; dicebantur iſti, vt Sigebertus adnotauit, hæreſis Prædeſtinatorum ſectatores.* Hæc ille. In primis falſum eſt, Adrumetinos Monachos Prædeſtinatianæ hæreſi initium dediſſe, immò apud illos Semipelagianiſmus exortus eſt, at in ipſis cunis ab Auguſtino ſuffocatus fuit. Nam cum S. Doctor accepiſset, quoſdam Adrumetinos Monachos in ſiniſtras opiniones de diuina gratia, & hominis arbitrio prolapſos, quò eoſdem ab errore reuocaret, librum ſtatim perſcripſit de gratia, & libero arbitrio, de quo lib. 2. Retract. cap. 66. hæc habet: *Propter eos, qui cum defenditur Dei gratia putantes negari liberum arbitrium, sic ipſi defendunt liberum arbitrium, vt negent Dei gratiam, aſſerentes eam ſecundum merita noſtra dari,*

ſcripſi

ſcripſi librum, cuius titulus eſt: De gratia, & libero arbitrio. Adeo autem ſcripſi Monachos Adrumetinos, in quorum monaſterio de hac re cœperat eſſe contentio. Hic ergo liber non fuit ſcriptus contra Prædeſtinatianos, qui libero arbitrio ſublato omnia gratiæ dabant, ſed contra Pelagianorum reliquias aſſerentes liberum arbitrium auferri, ſi nulla hominis merita diuinam gratiam antecedant. Sanctus Doctor à cap. 4. eius libri vſque ad finem totus in eo eſt, vt probet, gratiam nulla hominum merita ſupponere, quòd ex delatione Creſconij, & Felicis intellexerat, quoſdam oppoſitum docentes ipſius ad Sixtum epiſtolam, in qua error ille refellitur, impugnare. Profectò nonnullos memorati cœnobij Monachos Auguſtini dicta reprehendiſſe ex Euodij fragmento à Sirmondo recitato deducitur: *Legant ergo*, inquit, *Sancti Dei Maiorum dicta, ſicut iam dixi, qui habent diuini muneris pium affectum, & quando non intelligunt, non citò reprehendant, ſed orent, vt intelligant.* At Prædeſtinatiani tantùm abeſt, vt Auguſtini dicta erroris incuſarent, quin potiùs ex vno Auguſtino durum illud dogma ſe deducere arbitrarentur; illis enim erat, vt Sirmondus, cæterique eiuſdem opinionis Scriptores contendunt, Auguſtinus puppis, ac prora, & ſacra anchora in tempeſtate. Hinc Valentinus Adrumetinorum Abbas nolebat ea diſſidia Auguſtino innoteſcere; pudebat enim ipſum, quoſdam è ſuis Sancti Patris doctrinam cenſuræ ſubijcere. Hinc in epiſtola ad Auguſtinum comparat eoſdem cum ijs diſcipulis, qui cum verba Domini non intelligerent, eidem obloquebantur Io: 6. *Non culpa*, inquit, *Domini dicentis, ſed duritia impijſſimi cordis.* Idem Auguſtinus in laudato volumine cap. 18. ait: *Nemo ergo vos fallat, fratres mei, quia nos non diligeremus Deum, niſi nos prior ipſe diligeret.* Hoc ipſum ex epiſtola Proſperi ad Auguſtinum apertè colligitur, hæc enim de Semipelagianis ſcribit: *Cum aliquandiu tarditatem ſuam culpare maluerint, quàm non intellecta reprehendere, quidamq; eorum lucidiorem ſuper hoc, atq; apertiorem Beatitudinis tuæ expoſitionem voluerint poſtulare, euenit ex diſpoſitione miſericordiæ Dei, vt cum quoſdam intra Aphricam ſimilia mouiſſent, librum de correptione, & gratia plenum diuinæ authoritatis emitteres.* Et Hilarius in epiſtola ad eundem Hipponenſem Patrem vnà cum memoratis Proſperi literis ſcripta ait: *Librum etiam de gratia, & libero arbitrio non habemus, ſupereſt, vt eum, quia vtilem quæſtioni confidimus, mereamur accipere.* Ex quibus inferimus eoſdem tumultus, quos in Gallia contra Auguſtinum Maſſilienſes conciuerant, dudum ab Adrumetinis fuiſſe in Africa ſuſcitatos, & Semipelagianos in Gallijs eiſdem libris, quos ad Adrumetinos Auguſtinus miſerat, poſſe conuinci. Sanè duo illi Monachi, qui ad Auguſtinum profecti Adrumetina diſſidia eidem ſignificarunt, Florum Monachum Semipelagianorum opinionem defendere teſtati fuerant; hæc enim Valentinus ſcribit: *Serui tui Flori*, inquit, *hæc fides eſt, Pater, non ſicut fratres illi ſunt locuti: impræſentiarum audierunt ab eo dictum, non iuxta merita noſtra dari donum pietatis, ſed per gratiam Redemptoris.* Florus ergo ea conteſtatione obiectum ſibi errorem coram ipſiſmet delatoribus refutauit. At Auguſtinus in epiſtola 46. rogat Valentinum, vt ad ſe Florum mittere dignetur: *Meliùs autem*, ait, *facietis, quod multùm rogo, ſi ipſum, à quo dicunt ſe fuiſſe turbatos, ad me mittere non grauemini; aut enim non intelligit librum meum, aut fortè ipſe non intelligitur &c.* Florus vti Semipelagianiſmi author delatus fuerat, quare ne ex vnius errore cæteri in prauas de diuina gratia opiniones deſcenderent, cum eodem loqui Auguſtinus

nus optabat: Totus ergo Adrumetinorum error non Prædeſtinatianorum, ſed Semipelagianorum fuit.

Opponunt Sirmondus, alijque, Auguſtinum epiſtola 46. ad Adrumetinos hæc initio ſtatim ſcribere: *Nobis retulerunt*, nempè Creſconius, & Felix, *monaſterium veſtrum nonnulla diſſenſione turbatum, eò quòd quidam in vobis ſic gratiam prædicent, vt negent hominis eſſe liberum arbitrium*. Quis autem ex his non intelligat, hoſce Monachos ita ſentientes in Prædeſtinatiano luto hæſiſſe? Verùm ex ipſo Auguſtino ſatis eruditè reſponſionem Maguinus petit; qui initio libri de gratia, & libero arbitrio, cum præmiſiſſet, ſe pluribus diſputaſſe contra liberi arbitrij aduerſus diuinam gratiam defenſores addit: *Sed quoniam ſunt quidam, qui ſic gratiam Dei defendunt, vt negent hominis liberum arbitrium, aut quando gratia defenditur, negari exiſtiment liberum arbitrium: hinc aliquid ſcribere ad veſtram charitatem, Valentine frater, & cæteri, qui ſimul Deo ſeruitis compellente mutua charitate curaui*. Disjunctim Auguſtinus loquitur, quaſi delatoribus haud integram fidem commodaret, nam *ſimplicitas eorum* Auguſtino innotuerat, vti ſcribit epiſtola 46. non quòd quidquam fingere voluerint, ſed quòd præ illis in quæſtionibus imperitia non ſatis congruenter, & aptè rem exponere potuerint. Noto autem hæc ibidem S. Patris verba: *Proinde librum vel epiſtolam meam, quam ſecum ad vos ſupradicti attulerunt, ſecundùm hanc fidem intelligite, vt neque negetis Dei gratiam, neque liberum arbitrium ſic defendatis, vt à Dei gratia ſeparetis, tanquam ſine illa vel cogitare aliquid, vel agere ſecundùm Deum vlla ratione poſſimus, quod omnino non poſſumus*. Cur non dixit Auguſtinus, *ut neque negetis liberum arbitrium*, niſi quia exactè duobus illis Monachis interrogatis, cognouit nullum ſyncellitarũ Adrumetinorum lecta memorata epiſtola ad Sixtum errorem adeo craſſum induiſſe. Ibidem tamen Semipelagianiſmum planè fugiendum iubet, quòd in eodem quoſdam Monachorum eſſe cognouerat, vnde ad eundem errorem ex illorum mentibus extirpandum legit eiſdem epiſtolam Cypriani vti pluribus S. Doctor ediſſerit epiſt. 47. Valentinus etiam in epiſtola ad Auguſtinum ſcribit: *Liberum arbitrium Dei gratia non negamus, ſed per quotidianam gratiam proficere credimus, & adiuuari confidimus*. Nulli ergo id temporis erant inter ſuos Prædeſtinatiani liberum arbitrium negantes. Denique erraſſe Creſconium, & Felicem ex his Valentini de ijſdem ad Auguſtinum reſcribentis verbis intelligimus: *Nec ſic anima ſauciata curata eſt: quibus propter ipſam pietatem ſumptus dedimus ne vulnera ipſorum cumularemus, quæ poſſet ſanare libri huius gratia, in qua refulget tua ſancta præſentia. Quibus profectis quies, & pax per omnes fratres exultauit in Domino*. Quare reliqui, qui remanſerant in Monaſterio, in ſententia de gratia, & libero arbitrio conueniebant, à quibus ij tantùm, qui ad Auguſtinum, & Euodium profecti ſunt diſſidebant. At cum illos erraſſe & Valentinus teſtetur, & ex Auguſtino etiam apertè colligatur, concludendum eſt, eoſdem fuiſſe in errore, quem poſtea Semipelagiani in Gallijs aſſeruere, exiſtimantes negari arbitrium ab ijs, qui gratiæ efficaciam, atque abſolutam ſaluandorum electionem ex epiſtola 105. ad Sixtum optimè defendebant. Ex his patet, Prædeſtinatianam hæreſim apud Adrumetum in Africa minimè exortam.

At quòd neque eadem Celeſtino Pontifice in Gallijs emerſerit, neque à Proſpero impugnata, vel à Pontifice damnata fuerit, mihi perſuaſum eſt, ne-

que nouos homines hoc ipſum probaturus in teſtes vocabo, ſed ipſummet Proſperum, quem pro ſe teſtimonium dicere Sirmondus putauit. Hæc ille ad Auguſtinum ſcribit: *Multi ergo ſeruorum Chriſti, qui in Maſſilienſi urbe conſiſtunt in ſanctitatis tuæ ſcriptis, quæ aduerſus Pelagianos hæreticos condidiſti, contrarium putant Patrum opinioni, & Eccleſiaſtico ſenſui, quicquid in eis de uocatione electorum ſecundùm Dei propoſitum diſputaſti*. Non ergo iſti erant Prædeſtinatiani, qui ſententiam S. Doctoris de vocatione electorum non impugnabant, ſed eandem vti Pauli Apoſtoli dictis conformem totis lacertis defendebant. Quid verò ſententiæ Auguſtini obijcerent paulò inferiùs narrat in hæc planè verba: *Hoc autem propoſitum uocationis Dei, quo uel ante mundi initium, uel in ipſa conditione generis humani eligendorum, & reijciendorum dicitur facta diſcretio, ut ſecundùm quod placuit Creatori, alij uaſa honoris, alij uaſa contumeliæ ſint creati, & lapſis curam reſurgendi adimere, & ſanctis occaſionem teporis adferri &c. Remoueri itaque omnem induſtriam, tollique uirtutes, ſi Dei conſtitutio humanas præueniat uoluntates, & ſub hoc prædeſtinationis nomine fatalem quandam induci neceſſitatem*. Hæc, aliaue plura ſcribit laudatus Pater, quæ quidem Sirmondus ita accepit, ac ſi Proſper ibidem illa à ſuis aduerſarijs aſſerta, quaſi in illa eſſent ſententia, pronunciaſset. Sed non is Proſperi ſenſus fuit; nam illa, vt Auguſtino à Maſſilienſibus obiecta recitauit, tanquam abſurda, quæ Auguſtini de abſoluto prædeſtinandi decreto ante præuiſa merita ſententiam conſequerentur, id enim ex epiſtolæ contextu patet: *Remoueri*, dicebant, *omnem induſtriam, tollique uirtutes, ſi Dei conſtitutio humanas præueniat uoluntates*. At de Prædeſtinatianis dixiſset non quidem, *ſi Dei conſtitutio*, ſed *eò quòd Dei conſtitutio &c.* Immò Prædeſtinatiani, ſi qui fuerunt, nunquã adeo ſtulti, ac paupertini ingenij fuiſse credendi ſunt, vt dixerint tolli virtutes, cùm planè aſseruerint eaſdem abſque noſtra induſtria nobis minimè cooperantibus cœlitus donari; neque etiam dixere, illud decretum *ſanctis occaſionem teporis adferre*, Caluiniſtæ enim, qui veri Prædeſtinatiani ſunt, ea paradoxa negant ſe admittere, cum tamen reapſe eadem deuorare cogantur. Hinc Auguſtinus in lib. de dono perſeuer. cap. 15. & 16. reſpondet Maſſilienſium obiectionibus docens prædeſtinationem abſolutam neutiquam ſanctis torporem inijcere, vbi cap. 15. ſcribit in ſuo monaſterio Monachum quendam ex praua diuinæ præſcientiæ conſideratione apoſtatam euaſiſse, vnde Sirmondus Prædeſtinatianis ſuis in Hipponenſi Auguſtiniano monaſterio natales maiori fortè iure poterat aſſignare. Rurſus ſcribit: dicere eoſdem, Auguſtinum epiſtolam Pauli ad Romanos noua, ac antiquis interpretibus contraria expoſitione explicaſse; gratiam omnibus hominibus vniuersè, ac generatim offerri, appræhendi verò ab iis, qui quærunt, petunt, & pulſant; Chriſtum Dominum pro omnibus mortuum, aliaque permulta, quæ non modò Prædeſtinatianis diſplicebant, ſed oppoſitas etiam ſententias vti præcipua ſectæ theoremata propugnabant. Non ergo contra Prædeſtinatianos, ſed aduerſus Semipelagianos epiſtola Proſperi ſcripta fuit; hinc dicit *viris ſpiritum Pelagianæ impietatis illudere*, quos etiam inferiùs *Pelagianæ prauitatis reliquias* ignominiæ cauſa nuncupat. Prædeſtinatiani autem è diametro, vt aiunt, contra Pelagianos ſtabant. Hoc ipſum ex Hilarij epiſtola probari poſset, at ea planè tota exſcribenda foret, vbique enim Semipelagiani deſcribuntur, nec vna ſaltem linea Prædeſtinatianos deſignat.

In

In his quidem nobis cum Baronio conuenit, at quòd vir inſignis putauit Proſperum contra Prædeſtinatianos ſcripſiſſe, in hoc eidem conſentire non poſſumus. Proſper non eos refellit, qui ſuos errores *S. Auguſtini nomine, & auctoritate defendere conabantur*, vt ſcribit laudatus Cardinalis, ſed illos, qui Auguſtino obloquentes, per ſummam iniuriam eidem immania errorum portenta affricabant, quò vniuerſos ab illius ſententijs defendendis reuocarent. Hoc facillimè oſtendetur, ſi per ſingula Proſperi opuſcula diſcurramus. Scripſit Proſper reſponſionem ad capitula Gallorum, quibus S. Auguſtini doctrinam contra Pelagianos, vt ait in præfatione, *uiſum eſt aut non intelligendo, aut intelligi eam nolendo, repræhendere*. Profectò iſti non fuere Prædeſtinatiani, qui in vno Auguſtino opinionis patrocinium locabant. Idem reſpondit obiectis Vincentij, qui ea ipſa, quæ Prædeſtinatianorum dogmata fuiſſe publicant, Proſpero, ac reliquis S. Auguſtini defenſoribus imponit; vnde huic merito iratus Aquitanus Doctor ſcribit in proœmio: *Contexunt enim, & qualibus poſſunt ſententijs comprehendunt ineptiſſimarum quarundam blaſphemiarum prodigioſa mendacia, eaque oſtendenda, & ingerenda multis publicè, priuatimque circumferunt, aſſerentes talia in noſtro eſſe ſenſu, qualia diabolico continentur indiculo, quæ falsò in nos ad excitandam inuidiam iactitari facilè, & ſufficienter ſubſcriptione vnius probaremus anathematis, niſi malignitas eorum, qui ſe grauari putant, ſi de nobis benè ſentiatur &c.* Ex his Proſperi verbis patet, Auguſtinum, eiuſque diſcipulos tanquam Prædeſtinatianæ hæreſeos aſſertores à Semipelagianis accuſatos fuiſſe. Hoc ex collatione obiectionum Maſſilienſium, & errorum Prædeſtinatianis adſcriptorum paulò poſt demonſtrabo. Scripſit inſuper Proſper eruditiſſimam epiſtolam ad Rufinum, in qua hæc leguntur: *Cui* Auguſtino *inter tot certaminum palmas, inter tot triumphorum coronas ad illuminationem Eccleſiæ, & ad gloriam Chriſti, qua ipſe illuſtratus eſt, præfulgenti quidam noſtrorum (quod de ipſis multùm dolendum eſt) occultis, ſed non incognitis ſuſurrationibus obloquuntur, & prout ſibi noxias aliquorum aures, opportunaſque repererint, ſcripta eius, quibus error Pelagianorum impugnatur, infamant, dicentes eum liberum arbitrium penitus ſubmouere, & ſub gratiæ nomine neceſſitatem prædicare fatalem. Adijcientes etiam duas illum humani generis maſſas, & duas credi velle naturas, vt ſcilicet tantæ pietatis viro Paganorum, & Manichæorum aſcribatur impietas.* Neque hi erant Prædeſtinatiani, cum iſti Auguſtino non obloquerentur, neque illi Manichæiſmum obijcerent, ſed eximijs eundem laudibus efferrent; fuiſſe verò eos homines Semipelagianos palam intelligimus ex ijs, quæ ibidem Proſper ſubnectit.

Quare manifeſtè conſtat, Proſperum editis apologijs errores non quidem, quos Prædeſtinatiani tradebant, ſed quos Auguſtini hoſtes per ſummam calumniam de eodem Sancto Doctore, immò & de ipſomet Proſpero publicabant, confutaſſe. Hinc in Gallijs Proſper tanquam Prædeſtinatianæ ſectæ profeſſor paſſim traducebatur, quaſi doceret *aduerſantia veritati*, teſte Celeſtino Papa in epiſtola ad Epiſcopos Galliæ. Sanè hoc principale Prædeſtinatorum dogma eſſe ferebatur: Deum alios prædeſtinaſſe ad gratiam, & gloriam, alios ad malum, & gehennam, vt patet ex anathematiſmis Fauſti; hoc autem à Maſſilienſibus Auguſtino obiectum, non verò à Prædeſtinatianis ſub nomine Auguſtini defenſum ſcribit S. Fulgentius lib. 1. ad Monimum cap. 30. *Non autem ignoras, etiam præterito tempore illi luculentiſſimo S. Auguſtini operi, quod*

ſcripſit de prædeſtinatione Sanctorum à quibuſdam Gallis obiectum, quod B. Auguſtinus in aſſertione prædeſtinationis diuinæ peccatores non ad ſolum prædeſtinatos diceret iudicium, ſed etiam ad peccatum, cuius dicta, quia ipſe celeri præuentus eſt obitu, Proſper vir eruditus, & Sanctus recta defendit fide, & copioſo ſermone. Poſtea duobus Maſſilienſium obiectis recitatis addit: *Huic itaque prauitati, quæ B. Auguſtini dictis, non ex veritate, ſed ex liuore obijciebatur, tali Proſper ſermone reſpondit.*

Cum verò doctiſſimi ferè omnes in Gallia Maſſilienſibus, ac Lerinenſibus adhærerent, Auguſtinianam non modò ſententiã de gratuita prædeſtinatione ad fidem abhorrebant, verùm etiam quoslibet eiuſdem ſectatores *Prædeſtinatos* ignominiæ cauſa appellabant. Ita Proſper ille Tiro, ita etiam Arnobius iunior loquebantur; hic in pſal. 146. ait: *Oſtendimus tibi antecedentem gratiam Dei generalem omnium hominum bonam voluntatem. Nota tibi, Prædeſtinate, quod loquor: Omnium generaliter bonam voluntatem Chriſti. Gratia hoc ordine, quo diximus, antecedit, ſi tamen pro omnibus paſſus, ſi non negas pro omnibus mortuum, ſi cum Apoſtolo aſ-*
Timot. 2. *ſeris, quod* omnes homines vult ſaluos fieri. *Age nunc, tolle te à generali gratia; ad ſpecialem accede, & ſimiliter cum Apoſtolo clama: Non omnis generaliter homo ſaluus erit.* Scriptor iſte à nonnullis perperam aſſeritur vixiſſe ante exortas de prædeſtinatione controuerſias, cum tamen hæreſis Prædeſtinatorum palam mentionem faciat; idem enim in pſal. 108. ſcribit: *Nota ex arbitrio eueniſſe, vt nollet, propter hæreſim, quæ dicit Deum alios prædeſtinaſse ad benedictionem, alios ad maledictionem.* Cæterùm hic Arnobius non obſcurè Semipelagianum ſe prodit, nam in pſal. 90. vbi plura dixit, quæ expendere non vacat, addit: *Latus ſiniſtrum, quod noluit nominare, liberum arbitrium eſt, contra quod minor pugna laxatur. In dextra autem Dei auxilium eſt, & ideo priùs nominauit latus, quia in arbitrio eſt, vt credas priùs, vt dum credideris, gratiam conſequaris.* At hic Arnobius ſtrenuum inuenit aduocatum; nam Voſſius lib. 1. Hiſt. Pel. c. 11. ait, alibi ab Arnobio poni generalem gratiam omnem voluntatis actum antecedentem, dein ipſum motum bonum voluntatis, tandem gratiam, quæ hæc conſequatur, quam noſtri Theologi iuſtificantem dicunt. Sed audiamus Arnobij verba, nam mallem non modò hunc, ſed neminem extitiſſe vnquam, vel modò extare Semipelagianum, non quòd ab ipſis Auguſtino meo quidquam timeam, ſed quòd optimorum ingeniorum vicem etiam, atque etiam doleo: *Obijcitur hoc loco,* inquit, *Nos hoc ita dicere, vt videamur hominis voluntatem oſtendere, quod Dei gratiam antecedat.* Nolebant homines iſti videri in hac eſſe ſententia, quæ ſuperbiam oleret maximam, quaſi priores ipſi, quæ ſalutem ſpectant, operarentur, quod tamen poſt S. Auguſtinum eiuſdem diſcipuli acerrimè contra ipſos vrgebant, at per calumniam hoc ſibi opponi reſpondebant, cum reapſe aſſererent à diuina gratia humanam voluntatem ſemper in negocio ſalutis præueniri. Iuvat tamen iterum ab eodem eo ipſo loco audire, quam gratiam intelligat: *Vigilanter,* inquit, *age, & non calumnioſè, & vides gratiam Dei generalem ſuper omne hominum effuſam genus. Omnes antecedit gratia multiplici largitate diffuſa; Deſcendit de cælo Deus, homine non volente; docuit exemplo, & verbo, homine non rogante; ſigna multa, & virtutes ad ſe manifeſtandum exercuit, homine etiam prohibente; mortalitatem noſtram ſuſcepit, homine ignorante; irriſus, crucifixus, inter homicidas mortuus, ſepultus, reſurrexit, & in cælos aſcendit; Hæc omnia ad hominis ſalutem, ad hominis liberationem, ad hominis redemptionem, ad hominis coronam, ad hominis gloriam exercuit Chriſtus,*

ſtus, & poſteà: *Oſtendimus tibi antecedentem gratiam Dei generalem omnium hominum bonam voluntatem*. At quid ſunt omnia iſta, niſi extrinſeca quædam gratia fidelibus, atq; infidelibus communis, cuius pallio vel ipſius diuinæ hoſtis gratiæ Pelagius hæreſim voluit obducere, dum in lege, exemplo, & doctrina Chriſti gratiam collocauit, contra quem toto conatu S. Auguſtinus in libro de gratia Chriſti à cap. 10. decertat. Aſſerenda enim eſt præter illa extrinſeca Dei beneficia gratia intus excitans, qua ad credendum legi, exemplis, ac miraculis moueamur. Eo etiam pacto Fauſtus excitari à diuina gratia hominis arbitrium fatebatur, ſed illa gratia erat tantùm extrinſeca ex Pelagiana officina aſportata. Verba Fauſti ſunt lib. 1. cap. 27. *Quid eſt autem attrahere, niſi prædicare, niſi ſcripturarum conſolationibus excitare, increpationibus deterrere, deſideranda proponere, intentare metuenda, iudicium comminari, præmium polliceri?* Quem dicendi modum impugnarat laudatus Auguſtinus cap. 14. Inſuper Arnobius, & Fauſtus ſibi concinunt, ille enim in pſal. 46. ait: *Non enim prius baptizaris, & ſic velle incipis credere, ſed prius voluntatem tuam perfectam exhibes Sacerdoti, & confeſsionem tuam tuis labijs pandis, & ita demum ad gratiam, vt conſequaris, attinges, quam conſecutus confiteberis, quia omnia Dei dona credendo, & deſiderando conſecutus es*; Iſte verò lib. 2. cap. 8. ait: *Vides, quia non tribuitur munus ſalutis, niſi prius interrogetur deſiderium voluntatis, ſed & cum venerit ad baptiſmum prius accedentis voluntas inquiritur, vt regenerantis gratia ſubſequatur, & in Centurione Cornelio, quia præceſsit voluntas gratiam, ideo præuenit, & gratia regenerationem*. Quod ipſum de Cornelij fide Semipelagianorum Pater Caſſianus olim docuerat Collat. 13. cap. 15. omnes verò ſimul damnauit Arauſicana Synodus poſt canonem 25. Hæc fuſiùs de iſto Arnobio adnotaui, vt palam fiat, eius ſæculi Scriptores, qui contra Prædeſtinatos ſe ſtare profitebantur, puros putos Semipelagianos fuiſſe, qui S. Auguſtini defenſores inuidioſo Prædeſtinatianorum nomine onerabant.

At ex Fauſti libris, & epiſtola ad Lucidum, & huius palinodia Prædeſtinatorum non modò nomen, ſed & dogmata grandioribus veluti tibijs inſonuere. Lucidus ex Synodi præſcripto hoſce errores damnat in libello ad Gallicanos Epiſcopos tranſmiſſo: *Proinde*, inquit, *iuxta prædicandi ſtatuta Concilij damno vobiſcum ſenſum illum qui dicit*.

1. *Laborem humanæ obedientiæ diuinæ gratiæ non eſſe iungendum*.
2. *Qui dicit poſt primi hominis lapſum ex toto arbitrium voluntatis extinctum*.
3. *Qui dicit, quòd Chriſtus Dominus Saluator noſter mortem non pro omnium ſalute ſuſceperit*.
4. *Qui dicit quòd præſcientia Dei hominem violenter compellat ad mortem, vel quòd Dei pereant voluntate, qui pereunt*.
5. *Qui dicit quòd poſt acceptum legitimè baptiſmum in Adam moriatur quicunque deliquerit*.
6. *Qui dicit alios deputatos ad mortem, alios ad vitam prædeſtinatos*.

Gennadius Maſſilienſis in catalogi Hieronymiani de hæreſibus appendice ſic errores eorum proponit.

1. *Prædeſtinatiani ſunt, qui dicunt, quod Deus non omnes homines ad hoc creauit, vt omnes ſaluentur, ſed vt multitudine hominum ornetur mundus*.
2. *Quod etſi generali prædicatione dicat*: Venite ad me omnes, qui laboratis, & one-

Matth.11. onerati eſtis, & ego reficiam vos; *non tamen omnes ea voluntate vocet, vt omnes ſequantur vocantem.*

3. *Sed nec omnes, qui ipſo inſpirante obediunt vocationi, dicuntur accipere exequendi in bono opere perſeuerantiam, ſed poſt multos labores, & iuſtitiæ fructus, ſi non ſint de ſaluandorum numero, ſubtrahendas eis vires agendi, ne perdurent in bono.*

4. *Et è contrario illos, qui prædeſtinati ſunt ad vitam æternam, etiamſi in perfidia, vel in omni genere peccati longo tempore volutentur, accepturos occaſionem, qua & credant in Deum, & ſecundum Dei præceptum viuant, vt poſſideant ſocietatem iuſtorum.*

5. *Tali definitione id docere ſtudent, quod Deus perſonas hominum accipiat.*

6. *Quod alios etiam inuitos poſt multa mala opera attrahat ad ſalutem, alios poſt bona opera reijciat, & compellat in malum, quò pereant in æternum.*

Verùm hæc duodecim dogmata, quæ à Prædeſtinatianis aſſerta volunt, ſunt illa ipſiſſima obiecta, quibus olim Maſſilienſes S. Auguſtini ſententiam de prædeſtinatione gratuita grauabant, quò eandem in inuidiam, immò odium, atq; deteſtationem traherent. PRIMA ſanè Lucidi propoſitio à S. Proſpero non recitatur, ad gratiam enim, non ad prædeſtinationem pertinet; cæterùm S. Auguſtinus lib. de dono perſeu. cap. 14.& 15. clarè oſtendit noſtrum laborem diuinæ prædeſtinationi iungendum: reliquæ habentur apud Proſperum inter obiectiones Gallorum, & Vincentianas, quod breuiter ad oculum demonſtro. SECVNDA eſt. *Poſt primi hominis lapſum ex toto arbitrium voluntatis extinctum.* Et hoc Galli obijciebant ex Auguſtini doctrina ſequi: *Quòd liberum arbitrium in homine nihil ſit*, cap. 6. TERTIA habetur cap. 9. & 1. obiectionum Vincentianarum: *Quod Dominus noſter Ieſus Chriſtus non pro omnium hominum ſalute, & redemptione ſit paſſus.* QVARTA eſt obiectio cap. 1. Gallorum: *Quòd ex prædeſtinatione Dei velut fatali neceſſitate homines ad peccata compulſi cogantur in mortem*, quę repetitur rurſus ibidem capite 11. QVINTA eſt obiectio cap. 2. eorundem: *Quod ab eis, qui non ſunt prædeſtinati ad vitam, non auferat baptiſmi gratia originale peccatum.* SEXTA fuit celebris obiectio Semipelagianorum teſte D. Fulgentio libro 1. ad Monimum cap. 30. cuius verba ſuperiùs laudauimus. Fauſtus etiam lib. 1. de grat. & lib. arb. cap. 4. ait: *Si ergo vnus ad vitam, alter ad perditionem, vt aſſerunt, eſt deputatus, ſicut quidam Sanctorum dixit, non iudicati naſcimur, ſed iudicati*, quam obiectionem diluit Proſper in reſp. ad 15. Gallorum. Rurſus dogmata Prædeſtinatianorum, prout à Gennadio referuntur, in terminis habentur itidem in obiectionibus Vincentij, & Gallorum. PRIMA theſis eſt obiectio Gallorum cap. 13. *Quòd quidam homines non ad hoc à Deo creati ſunt, vt vitam adipiſcerentur æternam, ſed vt habitum tantummodò ſæculi præſentis ornarent, & ad vtilitatem naſcerentur aliorum.* SECVNDA eſt obiectio ipſorum Gallorum cap. 5. *Quod qui vocati ſunt, non æqualiter ſint vocati, ſed alij vt crederent, alij vt non crederent.* TERTIA eſt obiectio Vincentij cap. 13. & Gallorum cap. 12. *Quod quibuſdam vocatis, & piè, iuſteq; viuentibus, obedientia ſubtrahatur, vt obedire deſiſtant.* vide cap. 3. QVARTA vnà cum ſuperiori habetur apud S. Auguſtinum cap. 15. de dono perſeu. vbi Maſſilienſium querelas, quibus ipſius de perſeuerantia, & prædeſtinatione ſententiam arguebant, refert his verbis: *Veruntamen, ſi qui eſtis needum vocati, quos gratia ſua prædeſtinauerit eligendos,*

a uos, accipietis eandem gratiam, qua velitis, & ſitis electi; Et ſi qui obeditis, ſi prædeſtinati eſtis reijciendi, ſubtrahentur obediendi vires, vt obedire ceſſetis. QVINTA eſt obiectio Gallorum cap. 4. *Quòd non omnes homines vocentur ad gratiam.* Item apud Vincentium cap. 39. commonit. *Audent etenim polliceri, & docere, quòd Eccleſia ſua id eſt, in communionis ſuæ conuenticulo magna, & ſpecialis, ac planè perſonalis quædam ſit Dei gratia* vnde ſunt illa S. Doctoris epiſt. 105. *Quòd perſonarum acceptorem Deum ſe credere exiſtimant, ſi credant, quòd ſine vllis præcedentibus meritis, cuius vult miſeretur, & quem vult religioſum facit, parum attendunt, quòd debita redditur pœna damnato, indebita gratia liberato.* VLTIMA theſis eſt eadem cum ſexta Lucidi, & habetur cap. 1. Gallorum & 14. Vincentij. *Quòd pars magna Chriſtianorum Catholicorum fidelium, atq; Sanctorum, quæ ad ruinam, & perditionem prædeſtinata eſt &c.*

Ex his ad oculum patet prodigioſa illa, atq; horrenda paradoxa, quæ Prædeſtinatianæ ſectæ propria eſſe dicuntur, eſſe eaſdem omnino ſententias, quas Maſſilienſes à S. Auguſtino traditas fuiſſe calumniabantur, vt inde plurimorum opinio deriuarit, nullos vnquam fuiſſe tales hæreticos, ſed ſub Prædeſtinatorum nomine Auguſtinianæ doctrinæ defenſores accuſari. Illa ſanè effata quæſtioni locum dedere, quòd poſſunt in varios ſenſus diſtrahi, iuxta quorum intelligentiam eadem recipienda, vel reprobanda iudicantur. PRIMA ait: *Laborem humanum gratiæ non iungendum.* Si velit hominem non poſſe ſuis viribus petere, quærere, pulſare, nec vlla humani arbitrij induſtria adlaborare, vt primam gratiam demereat; eſt Catholicorum ſententia in Arauſicana Synodo can. 6. ſtatuta, & oppoſita eſt damnata Semipelagianorum opinio. Si verò velit, hominem poſt acceptam gratiam ſanctificantem debere ocioſam, ac deſidem vitam viuere, nec precibus, nec orationi vacare: Errorem patentiſſimum præfefert. ALTERA eſt: *Poſt primi hominis lapſum ex toto arbitrium voluntatis extinctum.* Si intelligatur extinctum ad bonum faciendum ſine gratia ex meritis Seruatoris Domini, eſt Arauſicana ſententia can. 13. & 22. Si verò contendat, ita eſſe extinctum, vt nec in bonum opus nulla ex parte vitiatum poſſit vnquam aſſurgere, Lutheri intolerabilis ſtultitia eſt. TERTIA ſuccedit: *Chriſtum non eſſe mortuum pro omnibus.* Si explicetur, ita vt omnes homines reapſe futuri ſint participes gratiæ datæ per Chriſtum, non vniuersè vera iudicatur; etenim pleriq; nec infimi ſubſellij, paruulos in vteris matrum decedentes nullam Chriſti gratiam participare exiſtimant. Si verò meritis infinitis Sanguinis Chriſti, vel humanæ eiuſdem voluntati omnes ſaluare cupienti derogare velit, prorſus reijcienda eſt. QVARTA additur, nempe *Deum compellere ad mortem.* Si intelligitur mors animæ, quæ eſt peccatum, hæreſim ſapit; ſi verò ſignificetur ſecunda, quæ eſt perpetua afflictio animæ in barathro, Catholicum dogma eſt, quod propugnat S. Fulgentius toto libro 1. ad Monimum, & Eccleſia Lugdunenſis in libro de tribus Epiſtolis. Quod additur, *eius voluntatis eſſe, vt homines pereant*, eandem interpretationem ſuſcipit, vel vt aiunt Scholaſtici, non poſitiuè id velle, ſed negatiuè, nempe quia non dat auxilium efficax perſeuerandi, ſine quo homo perit. QVINTA hæc propoſitio recenſetur: *Quòd poſt acceptum legitimè baptiſmum in Adam moriatur quicunque deliquerit.* Si ita accipiatur, vt in renatis aliquid culpæ originalis remaneat poſt baptiſmum, eſt hæretica propoſitio. Si verò intelligatur remanere

nere concupiſcentia ex peccato originali deriuata, quæ homines ad peccandum impellat, & ex originali eodem delicto dicatur Deus ſpecialia quædam, & congrua auxilia negare, eſt propoſitio vera, & quoad priorem partem ſtatuta in Tridentina Synodo in decreto de peccato originali. SEXTA denique propoſitio: *Alios deputatos ad mortem, alios ad vitam prædeſtinatos*, eodem modo ac quarta theſis proximè recitata explicanda eſt.

Iam illius controuerſiæ ſolutio aperitur, nempe fuerint-ne qui memoratas theſes in damnato illo ſenſu defenderint? Si enim quoſdam fuiſſe conſtiterit, Prædeſtinatianos quoque hæreticos extitiſſe apparebit; ſin minùs tales inuenti fuerint, iniuriæ, atque ignominiæ nomen erit, quo Semipelagiani Auguſtinianos onerare per calumniam conſueuere. Ego quidem tempore Proſperi nullos fuiſſe Prædeſtinatianos arbitror, nemo enim horrida illa dogmata tunc defendebat. Sanè nunquam Proſper illa à quopiam defendi inſinuauit, ſed à Semipelagianis eſſe illas ſententias concinnatas, & publicatas aſſeruit, quò S. Auguſtini, & ſectatorum de prædeſtinatione doctrinam in bonorum omnium deteſtationem traherent. Hinc S. Fulgentius lib. I. ad Monimum cap. 30. teſtatur, S. Proſperum diluiſſe ea, *quæ beati Auguſtini dictis non ex veritate*, ſed EX LIVORE *obijciebantur*. Dum video Prædeſtinatianorum nomen publicari à Fauſto, ab Arnobio, à Gennadio, quos Semipelagianos fuiſſe certum eſt, id vltioni datum puto; vti enim Proſper aduerſarios modò *Pelagij reliquias*, modò *Ingratos*, quòd contra gratiam ſtabant, ignominiæ cauſa nuncupabat, ita etiam illi, vt pares vices redderent, Proſperum, ac ſectatores Prædeſtinatianos dicebant. Cæterùm fieri potuit, vt nonnulli rudioris intelligentiæ ea dogmata vel omnia, vel aliqua etiam iuxta reiectum à nobis ſenſum propugnarent, ſed hos nec eruditio, nec numerus condendæ ſectæ pares faciebat; hoc ex epiſtola Lucidi patet, qui illis erroribus ſe adhæſiſſe ore proprio fatetur. Profectò inſequenti ſæculo Monimus quidam Afer capitale dogma, quod Prædeſtinatianorum fuiſſe dicunt, nempe homines à Deo ad peccata prædeſtinatos, tenebat. Teſtem huius idoneum habemus Fulgentium lib. I. ad eundem Monimum cap. 3. *Hic dicta*, inquit, *S. Auguſtini determinans, & ad me intentionem tuarum dirigens literarum, dicis, ſentire me iam, cur iterum hæc inculces, ſcilicet quòd ſæpiùs reluctanti te mihi prædeſtinationem non tantùm in bono dici, ſed etiam in malo, dum in malo prædeſtinationem te relegiſſe diceres. Ipſe docens aiebam, ad pœnam debitam, non ad malum faciendum poſſe dici aliam prædeſtinationem, quod etiam tu, ſicut ſcripſiſti confirmas. Scire te tamen aſſeris, quid & hic reſpondeam, vt tuear ſententiam meam, hoc eſt, interitum non dici niſi mortem. Et adiungis, interim legiſſe te hoc, & adſeueraſſe etiam prædeſtinatum populum ad interitum.* Rurſus Prædeſtinatiani nihil libero arbitrio reliquum feciſſe dicuntur, & in hac ſententia quoſdam fuiſſe teſtatur idem Fulgentius lib. 2. de verit. prædeſt. & grat. *Veruntamen*, inquit, *quia pleroſque nouimus in quæſtione gratiæ Dei, & humani arbitrij non tenere diſcretionem, ſed ita vnum aſſerere, vt alterum nitantur auferre, cum gratia pietatis neutrum negari ſinat &c.* Itaque plures teſte Fulgentio ita omnia ad gratiam referebant, vt anſati nihil libero arbitrio adnitendum putarent, ſed omnia à ſuperis aperto ore expectanda ſomniarent.

Accedit, Semipelagianos, qui Auguſtini ſententiam impugnabant, fuiſſe acerrimi, & acuti ingenij; *bona ingenia* eos dixit Auguſtinus cap. 20. de prædeſt.

deſt. SS. Caſſianum, Hilarium, Vincentium quales, quantiue fuerint ex eorum libellis metiri abundè poſſumus. Quare cum iſti ſubtilia argumenta contra Auguſtinianæ ſententiæ profeſsores exererent, fieri potuit, vt eiſdem minùs illis in quæſtionibus verſati, ſuccumberent, atque ad paradoxa, & abſurda dogmata concedenda cogerentur. Erat Auguſtini ſententia, peccatum originale cauſam fuiſse reprobationis hominum: Illi vrgebant, reprobari pleroſque baptizatos, atque adeo ſi eorundem reprobationis cauſa foret originale peccatum, iſtud minimè illis fuiſse in baptiſmo condonatum; hinc fieri potuit, vt nonnulli ea via euaderent dicentes: *Quòd poſt acceptum legitimè baptiſmum in Adam moriatur, quicunque deliquerit*, vt dicebat Lucidus, vel quod in obiectione Gallorum legitur cap. 2. *Quod ab eis, qui non ſunt prædeſtinati ad vitam, non auferat baptiſmi gratia originale peccatum*, quod argumentum plures Theologi etiamnum contra S. Auguſtini ſententiam intorquent, vt dicemus in Vindicijs Auguſtinianis cap. 4. §. 10. idem etiam contra Prædeſtinatianos ſuos Fauſtus lib. 1. cap. 15. pluribus inculcat. Cæterùm homines, qui damnata illa dogmata tradiderint, adeo obſcuri nominis fuiſse exiſtimo, vt an verè tales quidam fuerint, apud doctiſſimos dubium euaſerit. Hinc in Synodo Arauſicana poſt canonem 25. hæc legimus: *Aliquos verò ad malum diuina poteſtate prædeſtinatos eſſe non ſolùm non credimus, ſed etiam* SI SVNT, *qui tantum malum credere velint, cum omni deteſtatione illis anathema dicimus*. Si autem plures reapſe illo in errore fuiſsent, ac ſecta non infrequens eam theſim defendiſset, haud ita dubiè Patres locuti fuiſsent, ſed eos abſolutè damnaſſent, cum verò de illis dubitanter locuti ſint, adeo viles, ac paucos fuiſſe crediderim, vt ne extare quidem in Orbe iudicarentur. Hinc factum eſt, vt cum Hincmari factio anno circiter 850. Prædeſtinatianam hæreſim aduerſarijs in faciem veluti illideret, Patres qui eidem reſiſtebant, hanc hæreſim aliquando fuiſſe negarent. Sanctus Prudentius Epiſcopus Trecenſis in lib. con. Io. Erigenam cap. 4. ait: *Tertiam verò hæreſim, quam Pelagianis contrariam aſſeris, qua ita donum gratiæ prædicetur, vt libertas arbitrij funditus auferatur, nec legimus, nec audiuimus*. Et poſtea: *Neſcio quem elogio tertiæ tuæ hæreſeos denotare volueris, niſi B. Auguſtini dictorum, quæ præmiſimus, imò Catholicorum omnium fideliter, veraciterque ſequaces*. Idem omnino ſenſus fuit S. Rhemigij cum Eccleſia ſua Lugdunenſi in libro contra eundem cap. 4. vbi ait: *Secunda hæreſis dicit eſſe ſolius gratiæ; Quæ ſit, vel fuerit in Eccleſia, quæ ita prædicauerit ſola Dei gratia hominem ſaluari, vt liberum hominis negaret, vel deſtrueret arbitrium, nobis minimè compertum eſt*. Poſtea: *Quæ eſt iſta ſecunda hæreſis tam incognita, tam inaudita, quæ libero arbitrio denegato ſolius gratiæ ſit prædicatrix? Niſi quia, vt nobis videtur, diſputator iſte vel B. Auguſtinum latenter quaſi hæreticum accuſat*. Hi Patres non modò nullam vnquam talem hæreſim extitiſſe tradunt, ſed per calumniam tantùm inuentam eſſe pronunciant ad Auguſtinianam doctrinam de gratia, & prædeſtinatione vituperandam. Sed, vti dixi, fieri potuit, vt cum Semipelagiani Doctores contra S. Auguſtinum argumentantes ea dogmata ex eiuſdem doctrina veluti abſurda inferri contenderent, quidam pinguioris Mineruæ homines ea ipſa deuorarent, cum tamen, viri docti ex reſponſionibus Proſperi obiecta illa refellerent. Quare Prædeſtinatiani, ſi qui fuere, de vltima plebe, & quos fundandæ ſectæ haud pares dixeris, fuiſſe non dubito, qui cum optimè ſentirent de prædeſtinatione cum Auguſti-

no, aduerſariorum argumentis ad illa abſurda admittenda cogebantur, vt non ſponte, ſed veluti adacti ea ſenſiſſe credendi ſint; vnde Semipelagiani ſuperbientes eadem de illis publicauerunt, quò ſententia de prædeſtinatione gratuita ab ſcholis penitus eliminaretur. Hæc quidem ſit noſtra de Prædeſtinatiana hæreſi opinio.

Et hac quidem ſententia de Prædeſtinatiana hæreſi ſtatuta, de Fauſti epiſtola ad Lucidum, ac vtraque Synodo Arelatenſi, & Lugdunenſi noſtrum quoque iudicium ferendum eſt. Scripſit Fauſtus ad Lucidum epiſtolam, vt eundem ab erroribus, quorum delatus fuerat, reuocaret, in cuius exordio hæc præfatur: *Grandis charitas eſt, parum cauti fratris errorem per Dei adiutorium, & gratiam magis velle curare, quàm ſicuti ſummi Antiſtites meditantur à bonitate ſuſpendere.* Ex quibus deduco, Lucidi errores Gallicanis Epiſcopis innotuiſſe, vnde & Eccleſiaſticis cenſuris contra eundem vti meditati fuerant. At Fauſtus meliora de Lucido promittens, atque eiuſdem corrigendi ſibi onus aſſumens Patrum ſententiam ſuſpenderat. Quare in eiſdem literis ſex illi aſserta damnanda propoſuit, quæ ſuperiùs recitauimus. Ibidem verò quò illi metum incuteret, hæc eidem interminatus fuit: *Huius, autem epiſtolæ exemplar mecum retineo in conuentu ſanctorum Antiſtitum, ſi ita neceſſe fuerit, proferendum.* Et poſtea: *Quòd ſi eam ſubſcriptam, ut dixi, tranſmittere nolueris, apertè adhuc te in errore perſiſtere ipſo ſilentio comprobabis, ac proinde iam neceſsitatem mihi facies, ad perſonam tuam publicis conuentibus exponendam.* Circunfertur hæc epiſtola ad Lucidum cum ſubſcriptionibus plurium, & quidem inſignium Galliæ Antiſtitum, nempe Auxanij, Fauſti, Pauli, Eutropij, Pragmatij, Patientis, Euphronij, Megetij, Claudij, Leucadij, & Iuliani. At Caniſius vnum Fauſtum in eiuſdem ſubſcriptione recitat, ex qua variatione eandem epiſtolam vti commentitiam Maguinus explodit. Sed vtrumque exemplar germanum eſt; nam initio quidem Fauſtus epiſtolam à ſe tantùm ſubſcriptam ad Lucidum miſit, cui cum Lucidus, ſe eandem epiſtolam approbare reſcripſiſset, quò eiuſdem correctio celebrior fieret, curauit, vt in illorum Patrum conuentu vnà cum his ipſis memoratas literas ſubſcriberet; hinc factum eſt, vt in quibuſdam exemplaribus poſt XI. illos Epiſcopos Lucidus ſubſcriptus legatur. Voſſius lib. 1. hiſt. Pelag. cap. 48. cui conſentit Ludouicus Cellotius lib. 2. hiſtoriæ Gotteſchalci cap. 4. alijque, exiſtimauit Fauſti epiſtolam ſubſcriptam fuiſſe in Synodo Arelatenſi contra Prædeſtinatianos teſte eodem Fauſto celebrata, in qua XI. illi Epiſcopi ſederint. Hæc tamen procul à verò ſunt; etenim ſi in Synodo Arelatenſi literis Fauſti ea ſubſcriptio addita fuit, cur Leontius Epiſcopus Arelatenſis totius conſeſſus Præſes, ac per vniuerſam Galliam Apoſtolicæ Sedis Vicarius eaſdem non ſubſcripſit. Celebris eſt Hilari Papæ epiſtola ad Epiſcopos Prouinciæ Viennenſis, Lugdunenſis, Narbonenſis primæ, & ſecundæ, & Alpium Apenninarum, in qua hæc iniungit: *Per annos itaque ſingulos ex prouincijs, quibus potuerit congregari, habeatur Epiſcopale Concilium, ita vt opportunis locis, atque temporibus ſecundum diſpoſitionem fratris, & Coepiſcopi noſtri Leontij, cui ſollicitudinem in congregandis fratribus delegauimus, Metropolitanis per literas eius admonitis celebretur.* Cur ergo Leontij nomen illis in literis deſideratur, qui tamen Præſes primo loco nominandus erat? Reſpondet Voſſius cap. 50. Auxanium, qui prior ſubſcriptus legitur, fuiſſe id temporis Metropolitam Arelatenſem: *Nobis ſanè,* inquit, *veri-*

ſimile

ſimile ſit, poſt Rauennium Auxanium, poſt illum Eonium Arelatenſi Eccleſiæ præfuiſſe. At labitur vir eruditus, nam inter Rauennium, & Eonium Leontius Arelate ſedit, quod non modò ex memoratis literis Hilari Papæ, verùm etiam ex epiſtola Ruricij Epiſcopi Lemouicenſis ad Eonium Arelatenſem apertè intelligitur, in qua hæc illi ſcribit: *Agnito tranſitu Sancti, & venerabilis apud me recordationis Domini mei deceſſoris veſtri Leontij animo, & mente confuſus diù, multùmque triſtatus ſum.* Lib. 1. epiſt. 15. Ille autē Auxanius non fuit Epiſcopus Arelatenſis, ſed vnà cum Fauſto ad Hilarum Papam legatus ex Gallia venit, idem etiam lites habuit cum Ingenuo Ebredunenſi de iure in Epiſcopatum Cemelienſem, vt ex epiſtola 4. Hilari liquet.

Ex his patet memoratam illorum XI. Epiſcoporum ſubſcriptionem non ſpectare ad Synodum Arelatenſem, ſed peractam fuiſſe in quodam priuato eorundem pro dedicanda baſilica, vel alio neſcio quo expediendo ſimul coactorum congreſſu. Notarunt autem Baronius ad annum 490. & Voſſius horum pleroſq; à Sidonio in epiſtolis laudari. At in eo Voſſius errauit, quòd Eutropium, qui quarto ibidem loco recitatur, illum eundem putauit, ad quem lib. 1. epiſt. 6. & lib. 3. epiſt. 5. Apollinaris ſcripſit; nā hic Eutropius non erat Epiſcopus, cum in epiſtola illa ſexta Sidonius illum inuitet *ad capeſſenda militiæ palatinæ munia*, increpans eundem, quod procul ab vrbanis negotijs viuere deſtinaſſet *inter buſſequas ruſticanos, ſubulcoſq; roncantes*. Et in epiſtola libri tertij ſcribit ſe eiuſdem *faſcibus gratari*; fuit enim Præfectus Prætorio Galliarum. Baronius etiam, quem Decampſius, & Moraines ſecuti ſunt, pleroſq; eorundem Antiſtitum cum ijs confundit, qui inſequenti ſæculo floruere in Synodo Epaunenſi. Pragmatius ab illo ſtatuitur Auguſtodunenſis Epiſcopus, cuius feſta dies agitur X. Kal. Decembris. Claudius putatur Biſuntinus Epiſcopus, cuius memoria die 6. Iunij in Martyrologio recolitur. Iulianum verò arbitratur fuiſſe Antiſtitem Carpentoratenſem, & hi omnes Epaunenſem Synodum ſubſcripſere, quā idem Cardinalis celebratam putat anno 509. Cæterùm cum Concilium Epaunenſe peractum ſit anno 517. vt ex hac ſubſcriptione S. Auiti Viennenſis patet: *Auitus ſubſcripſi die XVII. Kal. menſis VIII. Agapeto V. C. Coſ.* qui cum Anaſtaſio Aug. IV. anno 517. conſulatum geſſit; palam fit, Epiſcopos, qui Fauſti literas ſubſignarunt tempore Leontij Arelatenſis, diuerſos fuiſſe ab ijs, qui Epaunenſem Synodum habuere. Et quidem Auguſtoduni non Pragmatius, ſed eius deceſſor Euphronius ſedebat, & ſeptimus eaſdem Fauſti literas ſubſcripſit, cuius etiam epiſtolæ anno Imperatoris Valentiniani XXVIII. datæ ad Agrippinum meminit Idatius in Chronico. Patiens fuit Epiſcopus Lugdunenſis, ad quem extat Sidonij epiſtola 12. lib. 6. Ad Pragmatium ibidem epiſtola 2. & ad Megetium lib. 7. epiſt. 3. recitantur. Pauli verò, & Eutropij meminit Hilarus Papa in titulo literarum ad Epiſcopos Galliæ. Iulianum illum fuiſſe puto, cui Pomerius tres de vita contemplatiua libros inſcripſit. Claudij, & Leucadij nuſquam mentionem factam legi, præterquàm in epigraphe literarum Lucidi, de quibus proximè dicemus.

Interim Lucidus, cum paſſim in Gallia vti prauorum dogmatum profeſſorem ſe traduci intelligeret, quò famæ ſuæ conſuleret, palinodiæ libellum contexuit, quem ad Epiſcopos Gallicanos tranſmiſit, quorum nomina in epigraphe recitantur. Hos inter leguntur Leontius Metropolita Arelatenſis, S. Pa-

tiens Metropolita Lugdunenſis, & Mamertus Metropolita Viennenſis. Hæc autem Lucidus præfatur: *Correctio veſtra ſalus publica, & ſententia veſtra medicina eſt, vnde & ego ſummum remedium duco, vt præteritos errores accuſando excuſem, & ſalutifera profeſſione me diluam. Proinde iuxta prædicandi recentia ſtatuta Concilij damno vobiſcum &c.* Cellotius ſcribit hunc retractationis libellum miſſum fuiſſe à Lucido ad Patres Synodi Lugdunenſis, quæ in eadem cauſa poſt Arelatenſem habita fuit teſte Fauſto in præfatione ad Leontium. Sed res mihi incerta eſt, & potius ad Arelatenſis Concilij Patres Lucidus videtur eas literas deſtinaſſe, hæc enim Synodus à Leontio contra Prædeſtinatianos coacta fuit: audiatur Fauſtus: *Quod pro ſollicitudine paſtorali beate Papa Leonti in condemnando Prædeſtinationis errore Concilium ſummorum Antiſtitum congregaſtis, vniuerſis Galliarum Eccleſijs præſtitiſtis &c.* Et poſtea: *In quo quidem opuſculo poſt Arelatenſis Concilij ſubſcriptionem nouis erroribus deprehenſis adijci aliqua Synodus Lugdunenſis exegit.* Quare cum Fauſtus laudet Synodum *ſummorum Antiſtitum* Arelate à Leontio peractam pro Prædeſtinatianis extirpandis, ad illius Synodi Patres Lucidus ſcripſit, quorum ſententia errores Prædeſtinatianorum damnati fuerant. De tempore horum Conciliorum non vna eſt Scriptorum ſententia; nam Baronius ad annum 490. & Synodos, & vniuerſa ea in cauſa à Fauſto ſcripta recenſet. Voſſius toto cap. 50. memorato verſat ſe, ac vexat, vt vtriuſq; Concilij tempora ſtatuat, ac denique re infecta concludit: *Ergo inter annum 472. & 494 Concilium vtrumque peractum eſt.* Attamen certum eſt ante annum 494. laudatas Synodos habitas fuiſſe, cum id temporis Lugduni ſederet Ruſticus, qui Epiphanium Ticinenſem ad Burgundionum Regem legatum excepit; tempore autem earum Synodorum Patiens Lugdunenſem cathedram tenebat, inter quem, & Ruſticum in Martyrologio Sauſſaij Lupicinus, & Africanus interponuntur. Maſſiliæ anno 464. ſacra adminiſtrabat Euſtaſius, ſeu Euſtachius ex literis Hilari Papæ ad Epiſcopos Galliæ eo anno perſcriptis, cui ſucceſſit Græcus ex Sidonio lib. 7. Epiſt. 2. At Græcus ex tabulis Sammarthanis ante annum 480. deceſſit, cum eo anno ibidem Cannatus Maſſilienſium Epiſcopus aſſeratur. Anno 494. eiuſdem vrbis Epiſcopus erat Honoratus ex Gennadio in calce ſui catologi de Scriptoribus illuſtribus. Sirmondus putat relatas Synodos peractas fuiſſe circa annum 475. quæ opinio cæteris probabilior eſt, tunc enim ex literis Sidonij Patiens, Græcus, alijq; qui in epigraphe literarum Lucidi leguntur, viuebant. Laudatus Gilbertus Maguinius vtramq; Synodũ Arelatenſem, & Lugdunenſem fictitias aſſerit, itemq; Lucidi epiſtolam, contendens omnia hæc ſubdola Fauſti Reienſis arte compoſita, quò S. Auguſtini doctrinam ſub nomine Prædeſtinatianæ hæreſis à Synodis Gallicanis damnatam venditaret. Sed his nunquam aſſentiar, quis enim de Fauſto tantos ſibi dolos perſuadeat, qui coram vniuerſis Galliarum Epiſcopis tantorum mendaciorum architectum ſe ſiſtere non extimuerit? Quo animo Leontio Metropolitæ doctiſſimo imponere auſus fuiſſet, quaſi de remotiſſimis Aſiæ rebus perſcriberet, non verò de ijs, quæ in duabus nobiliſſimis vrbibus nudiuſtertius geſta fuerant? Opponit Maguinius nuſquam præterquàm in Fauſti libris illarum Synodorum mentionem fieri. At hoc negantis argumenti genus lubricum eſt. Scimus Leontium Arelatenſem ex Hilari decreto ſuperiùs laudato Synodos Gallicanas quotannis coegiſſe, quarum tamen nuſquam memoria extat.

Apo-

Apologiſtæ Ianſenij vtramque Synodum habitam fuiſſe concedunt, addunt tamen eas conflatas ex Epiſcopis partim Semipelagianis, partim à Semipelano Fauſto deceptis. Sed ſine teſtibus hanc iniuriam doctiſſimis, ac ſapientiſſimis Patribus inurere non auſim. Illud veriſimile videtur, Fauſtum mandati limites exceſſiſſe, dum non modò quorundam Prædeſtinatianorum errores, vt iniunctum fuerat, confutauit, verùm etiam ea occaſione S. Auguſtini de gratuita prædeſtinatione doctrinam ſubruere conatus fuit.

CAPVT XVI.

Gennadius Maſsilienſis Semipelagianus. Moritur Fauſtus Reiorum Epiſcopus, de quo aliorum iudicia expenduntur.

CAſſiani doctrina hoc ſæculo ferè exeunte ſtrenuum nacta eſt laudatorem Gennadium Presbyterum Maſſilienſem, qui in ſuo libro de Illuſtribus Scriptoribus Semipelagianos laudibus, Auguſtinum verò, eiuſq; defenſorem Proſperum dicterijs excepit. Etenim cap. 83. vbi de Eucherio: *Sed & Sancti,* inquit, *Caſsiani quædam opuſcula lato tenſa ſermone anguſto verbi reſoluens tramite in vnum coegit volumen.* Proſperum verò à Celeſtino Papa olim commendatum eidem catalogo inſerens cap. 84. quaſi per contemptum: *Proſper*, ait, *Homo Aquitanicæ Regionis.* Deinde illum vt publicum alienæ famæ demunctorem accuſans addit: *Legi, & librum aduerſus opuſcula ſub perſona Caſsiani, quæ Eccleſia Dei ſalutaria probat, ille infamat nociua.* Vbi Vincentius Lerinenſis vocauit Proſperum criminatorem, hîc eundem infamatorem ignominiæ cauſa vocat. Rurſus cap. 85. de libris Fauſti Semipelagianis erroribus ſcatentibus ita iudicat: *Edidit quoq; opus egregium de gratia Dei.* Vnde ex Semipelagianorum laude, ac Proſperi repræhenſione fuiſſe illum Semipelagianum, nullus iure inficias ibit. Sed nec veritus eſt errorem, tantùmq; non hæreſim Magno Auguſtino impingere, dum cap. 38. hæc de illo Sanctiſſimo Doctore ſcripſit: *Catholicus permanſit tamen, & error illius ſermone multo, vt dixi, contractus lucta hoſtium exaggeratus necdum hæreſis quæſtionem dedit.* Quibus verbis S. Auguſtini de prædeſtinatione ſententiam citra dubium ſugillat. Etenim aliquam Auguſtini ſententiam vti erroneam traducit, & hanc lucta hoſtium exaggeratam dicit, quod de nulla eius ſententia aduerſùs Pelagianos propugnata dici poteſt; nam tunc Gennadius Pelagianum aliquod dogma tanquam veritati conſonum adſtruxiſſet, cuius oppoſitum erroris inibi inſimulaſſet. Igitur de prædeſtinatione gratuita id accipiendum venit, cum contra illam initio omnes ferè in Gallia conſpiraſſent, vnde lucta eorundem errorem exaggeratum pronunciat. Non tamen tradit eam opinionem tanquam hæreticam proſcriptam, cum pleriq; eandem tuerentur. Gennadio concinit Fauſtus in epiſtola ad Græcum dicens: *quid apud doctiſsimos in Auguſtini ſcriptis eſſe ſuſpectum.* Ita illi eandem tibiam contra Auguſtinum inflant. Anno 490.

Florebat tunc Maſſiliæ Honoratus Epiſcopus, qui in Gennadij catalogo Scriptorum agmen claudit; hunc in eadem ſententia cum Gennadio fuiſſe ſuſpicor, quòd in libello de vita S. Hilarij Arelatenſis cap. 3. ſcribit: *Emenſo biennio tum ad* MERITI PROPRII *percipiendum* EX MERITO *præmium ex vi-*

la huius curſu B. Pontifex vocaretur Honoratus. Vt quid enim toties *meritum* in eodem verſu, & quidem *proprium* inculcat, niſi vt ex meritis prædeſtinatio diuina ſuſpendatur? Hinc factum eſt, vt paulò poſt Caſsiano, ac Fauſto à Gelaſio Papa in Romana Synodo damnatis, vterque, Honoratus ſcilicet, & Gennadius libellum fidei Romam mittere coacti ſint, quo à Semipelagianorum ſententia procul ſe eſſe monſtrarent. De Honorato hæc ſcribit Gennadius: *S. quoque Papa Gelaſius Romanæ Vrbis Pontifex per ſcripturam agnoſcens eius fidei integritatem reſcripto ſuo probatam iudicauit*. Gennadius verò, quòd ob laudes Semipelagianorum malè audiebat, fidei libellum, & ipſe Romam ad eundem Pontificem deferendum curauit. Hinc capite vltimo ait: *Et opus de fide mea miſi ad Beatum Gelaſium vrbis Romæ Epiſcopum*. Ita enim legendum tradit Voſsius lib. 1. cap. 10. hiſt. Pelagianæ, non verò vti communiter ponitur, *& hoc opus de fide mea*, nam pronomen *HOC* non poteſt denotare librum de Scriptoribus illuſtribus, neq; enim ille eſt liber de fide. Porrò hunc librum putant illum eſſe, qui inter opera S. Auguſtini tomo 3. circunfertur ſub titulo *De Eccleſiaſticis dogmatibus*; Gennadio enim adſcribitur ab Hadriano Papa in epiſtola ad Carolum Magnum, vbi Gennadium, & Sanctum, & Epiſcopum Maſsilienſem dicit. Antequam tamen de hoc libro iudicium feram, aduerto Gennadium duo illa capita nempe 99. & 100. vbi Honorati, ac ſui ipſius librorum mentionem facit, addidiſſe poſt factam Romæ à S. Gelaſio Caſsiani, ac Fauſti proſcriptionem, nam ob laudes Semipelagianis datas malè illum audiuiſſe diximus, vnde quò ſe omni malæ ſuſpicionis onere apud Gelaſium exſolueret, vnà cum ſuo Epiſcopo libellum fidei tranſmiſit, eiuſq; mentionem evulgato libro appendicis loco ſubtexuit, vnde in pleriſq; M. S. codicibus neutrius nomen legitur, vt notat Suffridus in ſcholijs ad Gennadium.

Videndum hic eſt, quo tempore Gennadius hunc librum de Scriptoribus illuſtribus ediderit, inde enim nonnullorum dubiorum ſolutio, quæ infra ſunt diſcutienda, dependet. Baronius ad Annum 490. pag. 443. ait: *Hoc anno moritur Theodulus celebris in Cœleſyria ſcriptor, de quo iſta Gennadius*: Theodulus Presbyter in Cœleſyria ſcripſiſſe multa dicitur &c. moritur hic ſcriptor ante triennium regnante Zenone: *Hæc Gennadius poſt tres annos iſta ſcribens*. Itaq; Baronio teſte librum de Scriptoribus illuſtribus ſcripſit Gennadius anno 493. Benè iſthæc ſe haberent, ſi Theoduli mors anno 490. contigiſſet, atqui hoc incertum eſt, nec vllum laudat aſſertorem; nam Marcellinus Comes in Chronico ſcribit floruiſſe Theodulum poſt Conſ. Baſiliſci II., & Armati anno 477. Ex Gennadio tantùm colligitur, non vixiſſe poſt annum 491. quo mortuus eſt Zeno. Itaq; ex eo textu Gennadij habemus librum de Scriptoribus illuſtribus elucubratum non fuiſſe poſt annum 494. quoniam non diceret, *ante triennium regnante Zenone*, quo verò ex illis tribus annis emiſſus ſit, in incerto eſt.

Laudato libro de Eccleſiaſticis dogmatibus infarta ſunt plura capita ex Celeſtini, vt putãt, epiſtola ad Epiſcopos Galliæ, & quod caput eſt, magna, immò maximà pars Concilij Arauſicani, itemq; Carthaginenſis à capite 22. incluſiuè vſq; ad 51. Baronius ſcribit, neſcire ſe, an iſta capita addita fuerint à Gelaſio ipſomet Pontifice, vel eiuſdem iuſſu ab aliquo alio. At Gelaſius nec per ſe hoc præſtare, nec alteri id ipſum iniungere potuit, quippe qui deceſſit anno 496. addita verò leguntur quatuordecim capita ex Concilio Arauſicano,

quod

quod celebratum eſt ſequenti ſæculo anno 529. Illa ergò additio eſt longè ipſo Gelaſio poſterior, neq; vacat, à quo conflata fuerit, diuinari. Difficile eſt, vbi de quopiam ſiniſtra opinio inualuit, eidem integram fidem præſtare; hoc Gennadio accidit, qui cum in libro de Scriptoribus illuſtribus Semipelagianis fauorem commodaſſet, eundem etiam cum illis ſentire in hoc poſteriori volumine communis opinio eſt, nam cap. 21. hæc illum ſcribere opponunt: *Manet itaq; ad quærendam ſalutem arbitrij libertas, id eſt, rationalis voluntas, ſed admonente prius Deo, & inuitante ad ſalutem, vt vel eligat, vel ſequatur, vel agat occaſione ſalutis, hoc eſt inſpiratione Dei.* Item. *Initium ergo ſalutis noſtræ Deo miſerante habemus, vt acquieſcamus ſalutiferæ inſpirationi, noſtræ poteſtatis eſt, vt adipiſcamur, quod acquieſcendo admonitioni cupimus, diuini eſt muneris, vt non labamur in adepto ſalutis munere, ſollicitudinis noſtræ eſt, & cæleſtis pariter adiutorij &c.* Ex his Eccleſia Lugdunenſis iam ab octingentis annis tomo 9. Bibl. PP. Gennadium Pelagiano dogmati conſentientem arguit, *Hominem*, inquit, *abſq; laboris ſui ſtudio ad Deum peruenire non poſſe, non eſt Catholicum, ſed Pelagianum. Inuenitur in libello, cui titulus eſt Dogmatum Eccleſiaſticorum, quædam talis definitio, ſed omnino, vt alia nonnulla in eodem libello, Pelagiani erroris eſt.* Ianſenius etiam Semipelagianiſmi eundem accuſat apud Annatum lib. 7. ſui Aug. cap. 2. S. 3. quia ibidem de homine lapſo hæc tradit: *Poſtquàm verò ſeductione Serpentis per Euam cecidit, naturæ bonum perdidit, pariter & vigorem arbitrij, non tamen electionem, ne non eſſet ſuum quod emendaret, nec merito indulgeretur, quod non arbitrio diluiſſet.* Quaſi infuſæ gratiæ poſſit homo ſecundùm propriam electionem vel reſiſtere, vel obtemperare, quod Semipelagianum dogma ille pronunciat.

Mihi horum iudicia non probantur, & in primis minimè Pelagianum eſt aſſerere, homini ad ſalutem obtinendam neceſſarium eſſe laborem, ſi labor non ex ſolis naturæ viribus, ſed ex gratiæ præmouentis virtute prodeat. Voſſius cap. 10. lib. 1. hiſt. Pelag. ait: *Vtrum horum ſenſerit Gennadius, certiùs ſtatui poſſet, ſi eius aduerſus Pelagium libri extarent.* Sed patet in eo capite 21. quod Voſſius recitat, bis hanc quæſtionem Gennadium ſoluiſſe, hæc enim docet: *Vt non labamur in adepto ſalutis munere ſollicitudinis noſtræ, & cæleſtis pariter adiutorij: vt labamur poteſtatis noſtræ eſt, & ignauiæ.* Quam ſententiam poſt quinque verſus plenam reddit. At laborem noſtrum eſſe neceſſarium ad ſalutem his tradit Arauſicana Synodus poſt can. 25. *Hoc etiam ſecundum fidem Catholicam credimus, quòd accepta per baptiſmum gratia omnes baptizati Chriſto auxiliante, & cooperante quæ ad ſalutem pertinent, poſſint, & debeant, ſi fideliter laborare voluerint, adimplere:* quæ eſt ipſa Gennadij ſententia. Neq; inde Semipelagianus vocari poteſt, quòd dixit: *Vt acquieſcamus ſalutiferæ inſpirationi noſtræ poteſtatis eſt.* Nam etiam cum eligimus bonum, præparatur voluntas à Domino; hinc S. Auguſtinus lib. de prædeſt. SS. cap. 6. ait: *Multi audiunt verbum veritatis, ſed alij credunt, alij contradicunt: volunt ergo iſti credere, nolunt autem illi. Quis hoc ignoret? quis hoc neget? Sed cum alijs præparetur, alijs non præparetur voluntas à Domino, diſcernendum eſt vtique, quid veniat de miſericordia eius, quid de iudicio.* Cui ſententiæ Gennadius totus inhæret; etenim cap. 56. paucis verbis denuò plura à ſe ſuperiùs dicta repetit, quibus initium ſalutis, progreſſum, ac conſumationem in diuinæ gratiæ virtutem refundit. *Nullum*, inquit, *credimus ad ſalutem niſi Deo inuitante venire; Nullum inuitatum ſalutem ſuam niſi Deo auxiliante operari.*

Nullum

Nullum niſi orantem auxilium promereri; Nullum Dei voluntate perire, ſed permiſſu pro electione arbitrij &c. Loquitur de gratia interna, non de illa Pelagij, quæ erat lex, & doctrina, nempe de illa, quæ datur orantibus. Cum de opere prauo differit, id in ſolius arbitrij electionem reijcit, at dum de opere recto, & ſancto, non iam ſolam electionem ob oculos ponit, ſed Deum auxiliantem, & præparantem voluntatem, vt bonum eligat. Et ſanè non aliter potuit ſcribere Gennadius ad Gelaſium, quem ſciret, Fauſtum, ac Caſſianum reprobaſſe, quòd initium ſalutis humanis viribus tribuerant, minuſq; quam par erat, diuinæ gratiæ detulerant: Quare Voſſij verbis concludo: *Speramus autem, non improbaturos iudicium hoc noſtrum, qui illum animi candorem præſtare antiquorum monumentis ſciunt, quem ad labores ſuos cenſendos à poſteritate, modò victurum aliquid ſcriptis conſignarunt, optant adferri.*

Circa hæc tempora arbitror Fauſtum deceſſiſſe ante factam paulò poſt ſuorum librorum proſcriptionem. Attigiſſe illum imperium Anaſtaſij tradit Maurolicus apud Bollandum ad 16. Ianuarij. Gennadius, quem ſcripſiſſe diximus librum de Scriptoribus illuſtribus primo Anaſtaſij Imperatoris triennio, cap. 85. de Fauſto vti adhuc viuente loquitur, non ſolùm quia quo Principe imperante mortuus ſit, non ſcribit, vt in alijs, ſed etiam quia hæc habet de eodem: *Sunt verò eius, & alia ſcripta, quæ quia necdum legi, nominare nolui. Viua tamen voce egregius doctor & creditur,* ET PROBATVR. Centeſimum vitæ annum attigiſſe ex Sidonio teſtatur Sauaro in notis ad lib. 9. epiſt. 9. nam hæc ad Fauſtum ſcribebat Sidonius: *Cuius ita dictis vita, factiſq; dupliciter inclaruit, vt quandoquidem tuos annos tam dextera numerauerit ſæculo prædicatus tuo, deſiderandus alieno vtraq; laudabili actione decedas te relicturus exteris, tua proximis.* At ex his verbis tantum annorum numerum non colligi ibidem Sirmondus contendit, de quo alij iudicent. Sanè decrepitam Fauſti ætatem inde deducimus, quòd anno 433. electus fuit tertius Abbas Lerinenſium, quis autem iuuenem ſuffectum putet Honorato, & Maximo tantæ ſanctitatis, atq; authoritatis Præfectis? Quare eundem ferè centenarium obijſse arbitramur. Vſus eſt proſpera valetudine, adeo vt Sidonius in laudata epiſtola ſcripſerit, mirari omnes, quòd Fauſtus non ſeneſceret. Maxima in æſtimatione fuit in vniuerſa Gallia, quod ex ſuperiùs dictis manifeſtum eſt. De illius libris de gratia, & libero arbitrio iam ſatis abundè diximus. Aliam opinionem, cui obſtinatiùs adhærebat, literis tradidit, nempe nullam creaturam eſse incorpoream, vnde non vnum ob eam ſententiam aduerſarium paſsus eſt. Claudianus Presbyter Viennenſis S. Mamerti frater tribus illum libris confutauit, vt tradit Gennadius cap. 83. licet Fauſtum non nominet. Gennadius tamen in eadem Fauſti opinione videtur fuiſse, nam his verbis librum de Eccleſiaſticis dogmatibus concluſit: *Propter nouellos legislatores, qui ideo animam tantùm ad imaginem Dei creatam dicunt, vt quia Deus incorporeus rectè creditur, etiam incorporea anima eſſe credatur, liberè confitemur imaginem in æternitate, ſimilitudinem in moribus inueniri.* Eundem etiam Fauſtum S. Auitus Epiſcopus Viennenſis in epiſtola ad Regem Burgundionum ſolidè confutauit. Fauſtum contra Arianos ſcripſiſse tradit Gennadius, cuius verba dabo, nam & de libello, vel epiſtola Fauſti, qua ſolum Deum incorporeum probat, mentionem ita facit, vt eiuſdem opinionem tenere videatur: *Legi eius & aduerſùs Arianos, & Macedonianos paruum libellum,*

in

in quo coeſſentialem prædicat Trinitatem, & alium aduersus eos, qui dicunt eſſe in creaturis aliquid incorporeum, in quo & diuinis teſtimonijs, & Patrum confirmat ſententijs nihil credendum incorporeum præter Deum cap. 87. Ex illius libelli contra Arianos euulgatione eundem ab Euarico Rege Ariano tunc in Gallijs regnante in exilium actum exiſtimo, nam alia me cauſa latet. Vſſerius cap. 13. de antiquit. Britan. ſcribit Fauſtum dixiſse ſe in exilio degere, quòd homo Britannus apud Reios in Gallia Antiſtes procul à patria morabatur. Sed verè extra Prouinciam ſe in exilium detruſum non ambiguè idem Fauſtus ſignificat; ſiquidem epiſt. 6. ad Ruricium ait: *Propitia diuinitate in ſecreto Religionis congruo, & tranquilliſſimo in ſilentio conſtituti, in quo Dominus ad rubiginem longa ſecuritate contractam ſalutiferæ lima caſtigationis admonuit. In hac inquam, qui & magna ſi agnoſcamus vocatione donati, dum nouos ciues commercio charitatis acquirimus, præſenti inſultamus exilio &c. Dum fideles famuli Dei in neceſſitatibus noſtris bonitatē ſuæ deuotionis exercent, ſine ſede propria poſſeſſores, ſine poſſeſſione diuites ſumus.* Quibus verbis inſinuat ſe longa tranquillitate in Epiſcopatu ſecurum exilij caſtigatione à Deo admonitum apud viros religioſos ſe recepiſse, quorum pietate licèt propria Sede eiectus plura ſibi poſſidere videbatur. Scripſit in exilio hæc ad Felicem filium Flauij Magni, qui anno 460. conſulatum ordinarium geſſit: *Magnum pietatis, & fidei teſtimonium quod per tantarum vaſta interualla regionum, & per tot rerum interiecta diſcrimina ad nos vſque latitudinem veſtræ charitatis extenditis. In hac relegatione noſtra artifex Dei miſericordia gemina exercet officia, noſtram excutit paterna ſedulitate rubiginem, & veſtram circa nos dilucidat fidem, veſtramque adprobat pietatem; Nos elimat benigna ſolertia.* Ibidem autem gratulatur Felici, quòd Arelatenſis Epiſcopi Leontij inſtitutis, ac præſentia fruatur. Si verò, vt ait Vſſerius, quòd Reijs degebat, exilium ſe pati diceret, vbinam illa tantarum vaſta interualla regionum, cum alter Arelate commoraretur, nempe vtroque in eadem Prouincia Narbonenſi exiſtente? Reſtitutus eſt Reijs eo ipſo anno, quo Ruricius Lemouicenſium Epiſcopus renunciatus eſt. Lemouicenſes verò Euarico Gothorum Rege Catholicos perſequente Epiſcopo deſtitutos, nouique Pontificis eligendi facultate regis imperio priuatos dolere ſe ſcribit Sidonius lib. 6. epiſt. 6. ad Baſiliū. Fauſtus quando à curis animum relaxare volebat, Lerinam ſuam repetebat teſte Sidonio in Euchariſtico.

Seu te Lirinus priſcum complexa parentem eſt,
Quò tu iam fractus pro magna ſæpè quiete
Diſcipulis ſeruire venis.

Vnus eorum fuit, qui pro pace Romanos inter, ac Gothos componenda inſudauit hæc ſcribente Sidonio ad Baſilium lib 7. epiſt. 6. *Tu ſacratiſſimorum Pontificum Leontij, Fauſti, Græci vrbe, ordine, charitate medius inueniris, per vos mala fœderum currunt, per vos regni vtriuſque pacta, condicionesque portantur.*

Hanc tamen Fauſti gloriam, ingenteſque virtutes, quas de illo in fine carminis Euchariſtici Apollinaris recitat, nimius propriæ ſententiæ amor, atque etiam Auguſtinianæ doctrinæ impugnandæ libido offuſcauit, ipſius libris non ſemel à Romanis Pontificibus damnatis. Eidem Reienſes aras erexere, eiuſque nomen ſacris Gallicanæ Eccleſiæ faſtis inſcriptum fuit. At Molanus è Diuorum albo Fauſtum primus omnium expunxit, cui aſſenſus fuerat Cæſar Baronius, qui poſtea Reienſis Eccleſiæ teſtimonio admonitus antiquum Fau-

ſto honorem reſtituit. Illius in Diuorum catalogo memoriam vnà cum plurimis alijs SS. celebrat Bollandus ad diem XVI. Ianuarij. Dinamius Patritius Reienſis, qui commentarium ſcripſit de miraculis D. Maximi ad Vrbicum Epiſcopum Fauſti ſucceſſorem, ipſum Fauſtum in præfatione *beatiſsimum Antiſtitem* appellat. Trithemius in libro de Scriptoribus A. 496. & eo ex Ludouicus ab Angelis Auguſtiniani inſtituti vir, ac Doctor Conimbricenſis lib. 5. de vita S. Auguſt. cap. 15. ſcribunt, Fauſtum primitus quidem Caſſiani errores propugnaſſe, ſed à S. Fulgentio Epiſcopo correctum, nam *ipſemet fuit*, inquit Ludouicus, *qui poſtea ſummopere Auguſtinianam doctrinam defendit aduerſus illos, qui Prædeſtinatorum hæreſim ad annos Domini 415. exſuſcitarunt*. Hæc quidē vnde hauſerint neſcio, etenim Fulgentius altero poſt Fauſtum ſæculo vixit, contra quem ſeptem etiam libros anno 513. condidit Fauſto olim defuncto. Ille vero noſter Scriptor Fauſti libros nunquam ſe legiſſe ſignificat, nam in illis ſub alieno corio Auguſtinus vapulat. Sed nuſquam Fauſti palinodia apparet; illæ verò ſententiæ, quas tuetur, vt ſæpè monuimus, poterant id temporis tūta conſcientia defendi, quouſque per Arauſicanam Synodum, quæ cōtra Semipelagianos celebrata eſt, damnatæ fuerunt. Hinc colligo capitula illa, quæ in epiſtola ad Epiſcopos Galliæ ſub nomine Celeſtini publicata ſunt, haud illi eſſe adſcribenda, aliàs Caſſianus, Fauſtus, Hilarius, inter hæreticos recenſendi eſſent, quod pluribus oſtendam in Vindicijs Auguſtinianis cap. 8.

CAPVT XVII.

Fauſti Reienſis, atque Caſsiani libri à Gelaſio Papa in Romana Synodo damnati. S. Auguſtini nomen, ac doctrina contra Pelagianos ab eodem Pontifice defenſa.

ANNO 493. FAuſti mortem paulò poſt librorum eiuſdem per Romanum Præſulem Gelaſium damnatio conſecuta eſt, etenim licèt eiuſdem libri in Gallijs, vbi Semipelagiana factio nondum conſenuerat, laudatores inueniſſent, Romæ tamen, vbi purior doctrina de gratia diuina fulgebat, in acerrimos accuſatores, atque iuſtiſſimos iudices inciderunt, à quibus è Catholicorum ſcholis proſcripti ſunt. Priùs tamen, vt geſtorum ordinem ſequamur, quid contra Pelagianos idem Pontifex ſcripſit, videndum eſt, à quibus tamen, quod illa paſſim apud alios leguntur, paucis me expediam.

Gelaſius cum accepiſſet Pelagianos noua in Dalmatia moliri, ne quid ea in prouincia res Catholica detrimenti pateretur, ad Honorium Epiſcopum Salonitanum, is enim erat Dalmatiæ Metropolita, literas miſit, queis admonuit, vt gliſcenti malo occurreret: *Se cunctos*, inquiens, *ibidem Domini Sacerdotes fraterno commonere affectu, vt ne recipiant peruerſitatem toto orbe damnatam*. Addit deinde: *An fortè neſcitis hanc hæreſim* Pelagianam, *de qua loquimur, & ab Apoſtolica dudum ſede per beatæ mem. Innocentium, ac Zoſimum, Bonifacium, Celeſtinum, Sixtum, Leonem continuis, & inceſſabilibus ſententijs fuiſſe proſtratam, nec tantùm Catholicæ Eccleſiæ legibus, ſed Principum quoque Romanorum eo tenore damnatam, vt nec vſquam terrarum viuendi locum ſectatores eius habere ſinerentur*. Poſtea S. Auguſtini contra Pelagianos libros commendans ait: *O ſi ſtuderent aduerſus eos maiorum noſtrorum libros, reſponſaque cognoſcere, illis modis omnibus cerneretur, nihil eſſe*

pror-

prorſus, quod ab iſtis non fuerit ventilatum, & ab illis magnifica veritate contritum, ſicque de cunctis eorum nequitijs refutandis fideles quoque viderentur inſtructi, vt nihil ampliùs quæreretur. Hæ literæ datæ ſunt Albino Conſule nempe anno 493. Honorius his literis acceptis doluit, quòd vel negligentiæ, vel proditæ Catholicæ fidei inſimulatus fuiſſet apud Pontificem, quare reſcripſit, fictas illas eſſe delationes de Pelagianis Dalmatiam tentantibus, maleuolorum inuidiæ id dandum, qui falſis accuſationibus ſuam in perſequendis hæreticis diligentiam coram Apoſtolica Sede infamare conati eſſent. At Gelaſius iteratis ad eundem literis miſſis ſignificauit, ſe in hiſce indagandis ſtudioſiorem debere eſſe, non remiſſiorem: *Nec intereſt,* ait, *per quos ad aures noſtras eadem peruenißent, dum quomodolibet iſta referentibus, poſtquam noſtram conſcientiam penetrarent, in his veraciter indagandis paſtorales excubias eſſe non oportuerit negligentes, quatenus vel è veſtigio poſſet lupis inhiantibus obuiari, vel nullis exiſtentibus feris ouium cuſtodia ſecura perſiſteret.* Hæc ille.

Sed propiùs Pelagiana peſtis Italiam iterum afflauerat, nam Seneca quidam ſenex delirus, ac nullius eruditionis homunculus in Piceno antiquata dudum Pelagij dogmata renouabat. Gelaſius rei indignitate commotus per Romulum Diaconum ad illius Prouinciæ Epiſcopos literas miſit, in quibus acriter in eorum vel negligentiam, vel conniuentiam inuectus eſt. Tria præcipuè ſenex ille ex Pelagiana hæreſi tradebat: Primum æquum non eſſe, vt pueri, cum nondum quidquam per ſe peccare poſſent, Adæ peccato obnoxij tenerentur. Alterum, eoſdem ſine ſacro baptiſmate decedentes pro ſolo originali peccato non poſſe damnari. Tertium, Gratiam ad ſalutem non eſſe neceſſariam, illamque ſecundùm merita hominum conferri. Præterea quo peſſimo lenocinio ſectam promoueret, congregationes *dedecoroſiſſimas*, vt ait Gelaſius, idem inſtituerat, in quibus homines, ac ſacratæ Deo Virgines pſalmos canerent, quod ipſum à ſectæ Magiſtro Pelagio didicerat, qui fœminis quoque in Eccleſijs cantum vnà cum viris permiſerat ex Hieronymo libro. 1. dialogorum contra Pelagium. Ille autem eò vſque veſaniæ abreptus eſt, vt teſte Gelaſio, *Presbyterum ſibi non acquieſcentem audire communione priuaret.* Itaque ſummus Eccleſiæ Antiſtes perſtrictа priùs illius regionis Epiſcoporum ſocordia in Hæreticum, atque aſſeclas hanc ſententiam pronunciauit: *Nuſquam loci prorſus inueniatur præfata peſtis aſſertor, nec acceſſum prorſus Eccleſiæ, vel vſquam participationem Catholicæ communionis inueniat, qui hæreticorum mavult ſubſequi nefaria profeſſione conſortium; & hi, cum quibus antea probabitur noxium miſcuiſſe colloquium, niſi reſipiſcunt, & ab eius ſocietate diſcedunt ab Eccleſiaſtico remoti ſeruitio deuota vltione plectantur, quo cæteris canendi miniſtretur exemplum.* Quòd verò idem Seneca Sanctorum Hieronymi, & Auguſtini ſcripta laceſſerat, ac mille conuicijs proſciderat, idem Gelaſius de vtriuſque honore ſollicitus vaſanam delirantis ſenis temeritatem hiſce compeſcuit. *Adhuc maius ſcelus accreſcit, ut ſub conſpectu, & præſentia Sacerdotum beatæ mem. Hieronymum, atque Auguſtinum Eccleſiaſticorum lumina Magiſtrorum muſca moritura, ſicut ſcriptum eſt, exterminans oleum ſuauitatis lacerare contenderet:* Verùm non ſolùm his præconijs Auguſtini nomen decorauit, ſed in iiſdem literis S. Doctoris ſententias penè totas exſcripſit, vt in Vindicijs Auguſtinianis oſtendam. At non modò epiſtolis Gelaſius Pelagianam hæreſim profligauit, ſed librum etiam contra eoſdem pro-

cudit, quem nobis Vaticana ſcrinia donarunt, cuius eſt initium: *De Pelagianis quidem ſenſibus, blaſphemijſque ſacrilegis & apud maiores noſtros tam diuinis, quàm humanis legibus iuſta diſcuſsione damnatis nimis eſt copioſa materia &c.* In quo opere probat, neminem poſse ſuis viribus viuere ſine peccato. Ioannes etiam Talaida contra Pelagianam hæreſim apologiam ſcripſit, quam huic ipſi Gelaſio nuncupauit, cuius meminit Photius in Bibliotheca Cod. LIV.

Anno 494. Anno 494. Baronius Synodum Romæ à Gelaſio celebratam dicit, in qua LXX. Epiſcopi ſedere, habitaque eſt conſultatio de libris à Catholicis vel legendis, vel reijciendis. Porrò S. Auguſtini libri commendati ſunt, itemque Proſperi noſtri Aquitani, qui SS. Patrum agmen claudit, diciturque honoris gratia *vir religioſsimus*. Inde cum damnatorum voluminum index texeretur, inter iſta libri Caſſiani, ac Fauſti Reienſis numerati ſunt, hac præmiſſa ſententia: *Cætera quæ ab hæreticis, ſiue ſchiſmaticis conſcripta, vel prædicata ſunt, nullatenus recipit Catholica, & Apoſtolica Romana Eccleſia, è quibus pauca, quæ ad memoriam venerunt, & à Catholicis vitanda ſunt, credimus eſſe ſubdenda*, & cum plurimos libros hæreticorum, aliorumque incertorum Authorum Patres damnaſſent, hos inter Caſſiani, ac Fauſti volumina poſuere hoc titulo: *Opuſcula Caſſiani Presbyteri Galliarum apocrypha. Opuſcula Fauſti Rhegienſis Galliarum apocrypha.* Poſtea etiam Pelagium, Celeſtium, & Iulianum Eclanenſem eorumque libros, ac ſequaces confixerunt hæc ſtatuentes: *Sub anathematis indiſſolubili vinculo in æternum confitemur eſſe damnata.* Scio Recenſiores quoſdam, qui Fauſti vicem dolentes pro eodem apologias enixi ſunt, contendere, Romanam Synodum non damnaſse libros Fauſti vt hæreticos, ſed inferioris illos notæ declaraſſe ab Eccleſia Catholica habendos, ſed peſſimam malæ cauſæ aduocationem præſtitam altero libro ſolidè confutabimus. Hoc primo ictu Semipelagiana factio percuſsa concidit, neque enim impoſterum tutum fuit Caſſiani, ac Fauſti, quos Synodus damnarat, opiniones tueri. His accedit Gelaſium in epiſtola ad Epiſcopos per Picenum Semipelagianorum ſententiam de fide viribus naturæ prodeunte palam damnaſſe: *Quid autem*, inquit, *haberi poteſt ſine gratia, cum ſit fides ipſa per gratiam eodem Apoſtolo nos docente*, Miſericordiam

1. Cor. 7. conſecutus tum vt fidelis eſsem: *nec aliud eſt miſericordia diuina, quam gratia*. At quòd veterem opinionem deponere, atque antiquam ſcholam deſerere difficile ſit, ſequenti ſæculo grauiſſimis diſſenſionibus ex Fauſti libris exortis vniuerſus Orbis Catholicus in partes diuiſus eſt.

CAPVT XVIII.

Ioannes Maxentius, ac Scythæ Monachi pro S. Auguſtino Conſtantinopoli contra Fauſtum inſurgunt. Idem Fauſtus ab Africanis Epiſcopis, & ab Hormiſda Papa reprobatur.

SExtum ſæculum aderat, & exortæ de diuina gratia contentiones ex Fauſti Reienſis præſertim libris latiùs in dies diffundebantur plurimis non modò in Occidente, verùm etiam in Oriente Fauſtum defendentibus, alijs eundem acerrimè confutantibus. Nam licèt à Gelaſio in Romana Synodo eiuſdem libri reprobati fuerint, non in Gallia tantùm, ſed (quod mirere) etiam

Con-

Conſtantinopoli Patronos inuenerant, quando ex vltimo Ponto Scythas Monachos diuina gratia contra eundem Fauſtum concitauit, qui ex Aſia erumpentes contra Reienſem Europam, atq; Africam commouerunt, quæ res à nobis exactè deſcribetur.

Vnà cum Anaſtaſio Imperatore vniuerſis diſſidijs, quæ Orbem Catholicum diu dilacerauerant, in cinerem redactis Iuſtinus imperium gubernandum ſuſceperat anno 518. cum repentè Monachi Scythæ ingentes turbas Conſtantinopoli dedere. Leontius Monachus Vitaliani Ducis affinis cum collegis Religioſis, quos inter eruditione eminebat Ioannes cognomento Maxentius, hanc ſententiam, *Vnus è Trinitate in carne crucifixus eſt*, omnibus, & credendam, & defendendam ad ſeditionem vſq; inculcabat. His acriter reſiſtebat Victor Diaconus, ac pleriq; alij in eo offenſi, quod nouã populis theſim inculcarent, veluti Calcedonenſis Synodi decreta non ſufficerent. Neq; hic contentionum finis; nam cum Fauſti Reienſis Epiſcopi libri Byzantium delati eſſent, ijdem Monachi illos vti hæreticos damnabant, plurimis eoſdem Catholicos adſeuerantibus, vnde etiam lites in immenſum excreuere, ac illæ quidem Principes etiam viros in partes diſtraxerunt. Vitalianus Militum Magiſter, qui poſtea Conſulatum inijt, Monachis impenſiùs quoad illud de *Vno ex Trinitate paſſo in carne* fauebat, Iuſtinianus verò eadem in quæſtione Monachis aduerſabatur, vt ex eiuſdem literis ad Hormiſdam intelligitur. At cum Anaſtaſius Imperator ſacrilegus, atq; impius omnia ſacra ſuſque, deque vertiſſet, Iuſtinus, quod Principem Catholicum decebat, per literas cum Hormiſda Pontifice egit, vt ſuos Conſtantinopolim legatos mitteret, turbatas ab Anaſtaſio religionis res compoſituros. Hormiſda quinque Legatos Byzantium deſtinauit, qui anno Anno
519. circa Paſchalia feſta ad regiam Vrbem appellentes ab Imperatore, atq; 519.
vniuerſis ciuibus honorificentiſſimè excepti Orientalibus rebus componendis manum ſtatim admouerunt. Monachi Scythæ, quòd ab aduerſarijs tanquam Eutychiani per contemptum traduci ſe intelligerent, fidei libellum Legatis Hormiſdæ grauioribus licèt negotijs occupatis exhibuerunt, in quo ſuã ipſorum de Chriſto fidem pluribus exponebant. Eò tamen dicta omnia collimabant, vt à Legatis hæc inibi inſerta theſis reciperetur: *Vnus de Trinitate crucifixus eſt in carne*. Poſtea explicabant, quid de diuina gratia ſentirent, hæc præfati: *His ita ſe habentibus Beatiſsimi, nunc quid iam de gratia Dei, non qua creamur, ſed de ea, qua recreamur; & renouamur, ſentiamus, breuiter exponentes, Sanctitati veſtræ neceſſariò credimus facere debere manifeſtum, eò quòd etiam in hac parte inimici gratiæ Dei, id eſt, Pelagij, & Celeſtij ſectatores nimium nobis infeſti eſſe videntur*. Contra verò Fauſti ſententiam in fine concludunt: *Abominantes etiam eos, qui contra vocem Apoſtoli audent dicere, noſtrum eſt velle, Dei verò perficere, cum idem met Doctor, & velle, & perficere donum teſtetur eſſe diuinum*. Legati hiſce de rebus nihil ſe à Pontifice in mandatis habuiſſe dicebant, immò apertè iniunctũ, ne alijs ſe ſe cauſis immiſcerent, verùm coacti Imperatoris interceſſione Monachis aures dedere; ita enim ad Hormiſdam de Monachis ſcripſere: *Petitiones obtulerunt, & coacti pijſsimi Principis, & Domini Vitaliani Magiſtri militum iuſsione frequenter ad audientiam cauſæ conuenimus, non quaſi volentes nos in his negotijs occupare, quia nobis ſunt ante oculos Beatitudinis veſtræ præcepta, quibus præcepiſtis, vt cauſæ tantùm, cui veneramus intenti nullis alijs negotijs miſceremur. Dat. III. kal.*

Kal. Iulias. Legati illis ſæpius auditis, vnàq; cum Victore Diacono alterius factionis primipilo, quò hominum moleſtia ſe ſe liberarent, tale deniq; reſponſum dedere: *Quod non eſt ſcriptum à Papa Leone non ſuſcipimus*. Etenim cum in celeberrima Synodo Chalcedonenſi CCCXXX. Patrum, & in epiſtola Leonis Papæ ad Flauianum diligentiſſimè aſſertum fuiſſet, quid de Chriſto Domino ſentiendum eſſet, omniaq; illa ſtatuta, quæ Chriſtiano homini credenda forent, nouas inſuper theſes de Chriſto populis inculcare, & hunc articulum, *Vnus è Trinitate crucifixus eſt carne*, vti appendicem Synodo adijcere, (ita enim Legati ſuſpicabantur) temeritati, atq; inſolentiæ proximum iudicabatur. Sanè id temporis inter extremos Neſtorianorum, & Eutychianorum errores regia via incedere adeo difficile videbatur, vt quicquid noui à quopiam aſſeri à Catholicis audiebatur, alterutri hæreſi illud fauere exiſtimaretur. Nihil tamen coram Legatis de quæſtionibus de gratia, & libero arbitrio, vel de Fauſti libris diſputatum fuit, vt ex ſuggeſtione Dioſcori colligitur. Attamen Victorem Diaconum de gratia, & humana libertate cum iiſdem Scythis litem habuiſſe idem Dioſcorus hiſce ſignificat: *Victor Diaconus dicitur quidam, cum iſto, antequam nos Conſtantinopolim ingrederemur, habuerunt intentionem de vno de Trinitate crucifixo, & de Chriſto compoſito, & de alijs capitulis nobis hinc poſitis*. Capitula verò illa erant tria contra Pelagianam hæreſim ſtatuta, quæ habentur tomo 6. Biblioth. PP. par. 1. editionis Colonienſis.

Scythæ Monachi hac repulſa in indignationem acti Romam ad Hormiſdam legationem mittere decernunt; electi Achilles, Ioannes, Leontius, & Mauritius, quem vltimum perperam Baronius in Maxentium mutat, nam hic Conſtantinopoli ſubſtitit, vt dicemus. Vbi primùm Monachorum Legatos Romam profectos innotuit, ſtatim Iuſtinianus Magiſter militum, & Comes, qui poſt Iuſtinum imperauit, ac Legati Pontificij literas ad Hormiſdam dedere, quibus eundem de ijs, quæ illa in quæſtione cum Monachis peracta erant, certiorem reddebant, ſimulq; Pontificem hortabantur, vt Monachos procul à conſpectu ex Vrbe pelleret. Iuſtinianus hæc ſcripſit: *Quoniam comperimus quoſdam nomine Monachos, quibus magis diſcordia ſtudio eſt, quàm charitas, & pax Dei cupientes quædam perturbare ad Angelum veſtrum hinc diſcendentes iter arripuiſſe, quos Beatitudo veſtra præſentibus ſcriptis cauſam liuoris eorum cognoſcens, ita vt merentur, ſuſcipere, & à ſe longe pellere dignetur, quoniam vaniloquia ipſorum feſtinantium nouitates introducere in Eccleſia, quod neq; quatuor Synodi venerabiles, neq; Sancti Papæ Leonis epiſtolæ continere noſcuntur, in omni loco turbas excitare videntur*. In eandem ferè ſententiam literas ad Hormiſdam Dioſcorus miſerat Monachos arguens: *Quapropter*, inquit, *rogamus, vt conſueta cautela, & qua ſolet Dominus noſter vigilantia cogitetis, & quomodo ſuſpendendi ſint, qui à nobis taliter receſſerunt, & à noſtra communione fuerunt ſeiuncti, & quid eis reſpondeatur, vel quomodò eorum capitula repellantur, quia eos omnes Conſtantinopolitana Catholica exhorret Eccleſia*. Legati verò iterato ad Hormiſdam hæc ſcripſere: *Si voluerit Dominus noſter qualemuis nouitatem ſcribere peius erit iſtud initium, quam illud, quod factum eſt per Eutychem; ſufficere debet Eccleſiæ, quod per ſexaginta annos vſq; modò ſuſtinuit*. Hæ literæ Legatorum vnà cum illis à Iuſtiniano perſcriptis datæ ſunt III. kal. Iulias Eutharico V. C. Coſ. quas Eulogius Magiſtrianus nomine Iuſtiniani Romam profectus ad impetrandas ab Hormiſda reliquias detulit.

Vbi

Vbi primùm Monachi Romam ingreſſi ſunt ſuperueniente paulò poſt Eulogio cum literis Iuſtiniani, & Legatorum, Hormiſda varijs conſilijs rem cœpit perpendere, & quidem haud æquum duxit, illos procul à ſuo conſpectu amouere, & ab Orthodoxorum communione ſuſpendere, vt Legati, & Iuſtinianus petierant, quòd non eſſent adeo inhumaniter excipiendi, qui ſupremum Orbis Chriſtiani tribunal appellaſſent. Verùm inaudito Victore, quem Monachi accuſabant, minimè tutum arbitrabatur, ſententiam ferre in re grauiſſima, quæ in Oriente tantis vtrinq; ſtudijs agitabatur. Accedebat magnam eſſe in illa propoſitione, de qua lis erat, æquiuocationem. Etenim Legati eam ſic à Monachis exprimi ſcripſerant: *Vnum de Trinitate crucifixum*, quam aſſertionem cum Anaſtaſius Imperator impius, & fidifragus pro Eutychiana hæreſi inculcaſſet, merito in ſuſpicionem eandem doctiores vocabant, quaſi vna tantùm in Chriſto natura prædicaretur. At Monachi eo ſe dicto in inuidiam trahi proteſtabantur, nam eorum hæc erat aſſertio: *Vnum de Trinitate paſſum carne*, & in libello fidei hæc ſcripſerant: *Deum Verbum vnigenitum filium Patris Dominum N. Ieſum Chriſtum, qui pro nobis paſſus eſt carne, vnum de tribus ſubſiſt. nt. ijs vnius diuinitatis eſſe credimus.* Quare Hormiſda, cum nemini ſe aduerſantem præbere vellet, miſſis ad Iuſtinianum reliquijs per Eulogium cum literis ad Legatos, hæc ipſa eidem ſignificabat: *Præterea Monachos, quos veniſſe Romam ſignificaſtis literis veſtris, ad propria mox voluimus reuerti, ſed quia ſub teſtificatione potentiæ diuinæ dicebant per inſidias in itinere paratas vitæ ſe poſſe ſuſt.nere diſcrimen volentes redire Conſtantinopolim, paſſi non ſumus violenter expelli.* Epiſtola 66. quæ data eſt IV. Nonas Septembris Eutharico V. C. Coſ. Literæ verò ad Legatos interciderunt, ſed ex reſponſione Dioſcori, quam eiſdem repoſuit, colligitur, Hormiſdam decreuiſſe Monachos Byzantium dimittere cauſa ad Ioannem Conſtantinopolitanum Antiſtitem delegata; nam Dioſcorus in literis ad Hormiſdam datis Idibus Octobris hæc reſpondet: *Per Eulogium virum ſublimem literas Beatitudinis veſtræ ſuſcepimus, in quibus ſignificaſtis intentionem Monachorum Scytharum, & quomodò viſum fuerit Apoſtolatui veſtro, Epiſcopo Conſtantinopolitano cauſam delegare, vt ipſe inter eos, & qui ab eis impetuntur audiret.* Hoc autem ſummoperè Legatis diſplicuit, nolebant enim cauſam ad Ioannis tribunal deuolui, quem à Vitaliano Scythis acquiſitum ſuſpicabantur. Hic enim nullum non lapidem mouebat, quò Scythæ cauſa ſuperiores euaderent, immò ipſe Victor ab incœpta accuſatione deſtitiſſe videbatur Vitaliani precibus placatus, vel authoritate deterritus; quare Romæ cauſam tractari ſatiùs arbitrati ſunt. Illa quidem Hormiſdæ Dioſcorus in eiſdem literis ſignificauit: *Poſtea ſine nobis magnificus uir Vitalianus Magiſter militum inter ſe, & Epiſcopum Conſtantinopolitanum uocauerunt prædictum Victorem, locuti ſunt cum eo, quid deſinierint inter ſe neſcimus, poſtea nec Victor ad nos uenit, nec eſt cauſa dicta.*

Erat tum temporis Conſtantinopoli Paulinus Eccleſiæ Romanæ defenſor, qui Hormiſdæ Pontificis literas Romæ datas 7. Idus Iulij ad Iuſtinum Imperatorem detulerat, ac propediem Romam reuerſurus ferebatur. Ad hunc Vitalianus ſe contulit, Monachos Romæ degentes enixiùs commendat, Dioſcorum Legatum ex iudice aduerſariæ partis aduocatum agere conqueritur, literas etiam ea de re ad Hormiſdam deferendas tradit. Sed neq; his officijs contentus homo militia clarus, ac in rebus gerendis ſatis induſtrius Iuſtinianum

ado-

adoritur, & maxima, qua pollebat facundia, & authoritate non modò illum in partes ſuas traducit, ſed & ab eodem literas obtinet per eundem Paulinum in fauorem Scytharum ad Hormiſdam perferendas. Hæc conſtant ex literis Iuſtiniani vbi ait: *Vnde ad Beatitudinem veſtram & frater noſter glorioſiſſimus Vitalianus per Paulinum virum ſublimem defenſorem veſtræ Eccleſiæ reſcripſit &c. Et nos per eundem ſignificare curauimus illa debere Beatitudinem veſtram perficere, quæ pacem, & concordiam Sanctis concedat Eccleſijs*. Iteratas etiam idem Iuſtinianus iam totus Monachorum factioni adhærens ad Pontificem literas paulò poſt miſit, in quibus non ampliùs Scythas nomine tantùm Monachos, non diſcordes, non vaniloquos, vti in prioribus literis traducebat, ſed etiam, atque etiam rogabat Pontificem, vt celeriter cauſa cognita eoſdem voti compotes cum reſponſo dimitteret. Do verba Iuſtiniani: *Nam quanta quæſtio in partibus noſtris orta eſt, poteſt etiam antelatus vir religioſus Defenſor*, nempe Paulinus, *Sanctitatem veſtram inſtruere. Vnde petimus, vt ſi eſt poſſibile, celerrimo dato reſponſo, & ſatisfactis religioſis Monachis Ioannem, & Leontium ad nos remittatis, niſi enim precibus, & diligentia veſtra iſta quæſtio ſoluta fuerit, vremur, ne non poßit Eccleſiarum ſanctarum pax prouenire*. Hæc ille.

Hormiſda vbi à Paulino in vrbem reuerſo intellexit non ſolùm Vitalianum, ſed et Iuſtinianum mutata ſententia Scythis patrocinari, & hunc paulò poſt iteratis literis pro Monachis ex accuſatore ſtrenuum interceſſorem agere; ex alia verò parte Dioſcori Legati epiſtola ſuperueniente, Ioannem vti diuenditæ fortè Monachis fidei inſimulantis, integram cauſam Scytharum pendere iuſſit vſque ad reditum Legatorum; quod cum Monachorum Oratoribus, qui Romæ aderant, innotuiſſet, diuturnioris in Vrbe moræ impatientes clam ſe Roma ſubducere tentarunt, verùm id Hormiſda prohibuit, de qua re ad Legatos literas dedit III. Nonas Decembris, mittens etiam exemplaria literarum, quas pro Monachis Iuſtinianus ad ſe tranſmiſerat. *De perſonis Scytharum Monachorum*, inquit Hormiſda, *Iuſtinianus vir illuſtris nobis ſcripſit, quarum exemplaria literarum fraternitati veſtræ direximus; qui cum nollent ſuſtinere veſtræ dilectionis aduentum, & obſeruationum moras ſe dicerent ferre non poſſe, tentauerunt clam de Vrbe diſcedere, quos tamen faciemus ſolicitius cuſtodiri*. Ex quibus Scytharum Oratores ſub cuſtodia Romæ detentos inſinuat.

Anno Inierat initio ſequentis anni ſplendidiſſimum conſulatum Scytharum Mo-
520. nachorum patronus Vitalianus, at malis auibus altiùs proueƈtus eſt, vt lapſu grauiore corruens proprio ſanguine Romanos faſtos fœdaret. Iuſtinianus in protegendis Monachis frœni potius, quàm calcarium indigus (erat enim ad Eccleſiaſticas cauſas pertractandas promptiſſimus) quò noui Conſulis fauorem, vel amicitiam ſibi conciliaret, quartò ad Hormiſdam pro Monachorum cauſa ſcripſit, eorundem factionem iam liberiùs promouens. In his ſanè literis eós apprimè Catholicos conteſtatus litem verbo tenus tantùm eſſe autumabat iterum rogans, vt iam tandem Monachos cum reſponſo dimitteret, quorum doctrinam iuxta traditionem Patrum dici vulgò affirmabat. Eius verba ſunt: *Quidam aſſerunt Chriſtum filium Dei Dominum noſtrum pro noſtra ſalute carne crucifixum vnum de Trinitate debere prædicari*. Item: *Quidue ſuper hoc euitare debeamus, nos certiorare dignetur, quoniam verba videntur facere diſſenſionem, nam ſenſus inter Catholicos omnes vnus eſſe probatur &c. Quia verò dictum eſt Scythicos Monachos*

nachos hac ratione ad ſedem veſtram acceſsiße pro traditione Patrum, & ordine regularum, præbito eis reſponſo nihil formidante ad nos cum veſtris literis iubete remittere, quarum etiam exemplaria conſignata prædicto viro ſtrenuo Eulogio dari præcipite. Hæc enim omnia ideo petimus vos diſponere cautiùs, vt ne locus mendacio, vel inſidijs detur. Hæ quidem literæ nullius Conſulis nomine ſubſignatæ ſunt, datas tamen exiſtimo hoc anno 520., quòd Eulogius eaſdem portauit, qui cum Romæ eſſet anno præcedenti, Hormiſdæ literas datas IV. Nonas Septembris Conſtantinopolim detulit, vti diximus; licèt verò ex literis Dioſcori in Regiam Vrbem aduenerit propè Idus Octobris, haud credibile eſt, eodem anno hyeme ingruente Romanum iter denuò aggredi iuſſum. Cæterùm hiſce literis reſpondet Hormiſda epiſt. 67. in hanc ſententiam: *Significantes Scythas Monachos allegaſse plurima, quæ nos relinquere indiſcuſsa non poſsumus, ſed Legatorum noſtrorum, Deo iuvante, feſtinemus aduentum, pro qua re eos in Vrbe credimus retinendos, à quæ nec ipſi ordinatione diſsentiunt. Amplitudinem veſtram tamen retinere confidimus, quod de ipſis nobis præterito tempore literis deſtinatis ſcripſerit.* Quibus poſtremis verbis Iuſtinianum perſtringit, qui ſententiam in Scythica cauſa mutaſſet; illũ tamen hortatur, vt cum Imperatore agat, quò Victor, alijue, qui à Monachis accuſabantur, Romam mittantur, vt meliùs cauſa tractari poſſit: *Victorem præterea*, inquit, *qui Diaconi habere perhibetur officium, cuius fidem hi ipſi Monachi vehementer accuſant, uel alios, qui peruerſas forſitan obijciunt quæſtiones, ordinatione Domini filij noſtri Clementisſimi Imperatoris ad Vrbem uobis ſuggerentibus dirigantur, ut vniuerſas allegationes, de quibus contendunt; nos poſsimus agnoſcere.* Quæ quidem literæ cum per Eulogium miſſæ ſint, certum eſt ſcriptas fuiſſe anno 520. vt ex dictis colligitur. Notanda tamen hic veniunt illa Hormiſdæ verba: *qui peruerſas forſitan obijciunt quæſtiones*: etenim non obſcurè non tantùm illam de vno ex Trinitate paſſo, ſed & reliquas de gratia, & libero arbitrio quæſtiones ſignificat, in quibus Scythæ Victorem, alioſque aduerſantes patiebantur. Iuſtinus etiam XV. Kal. Februarias eadem de cauſa ad Hormiſdam ſcripſit Vitaliano, & Ruſtico Conſſ. *Quoniam preces*, inquit, *noſtro Numini porrectæ ſunt ex diuerſis Eois prouincijs certa quædam differentibus pro fide Catholica, ſecretaque ſuæ mentis declarantibus, quæ apud ſe pro indiuidua Trinitate conſtituta teſtantur, quæque firmiter ſe recepturos oſtenditur, hiſque relictis Dioſcorus aliqua aſſeruit non conuenienti ordine inſerta fuiſse, meritò duximus aperienda vobis ea, quæ ſumus edocti.* Hic Dioſcorus, qui Hormiſdæ Legatum apud Iuſtinum agebat, atque Monachos Scythas ſuis ad Pontificem literis acerrimè inſectatus eſt, patria erat Alexandrinus, & vnicè Hormiſdæ ob rerum agendarum peritiam, ac doctrinæ copiam carus ita, vt in animo habuerit, eundem per Imperatorem Alexandrinæ Eccleſiæ præficere, hinc epiſt. 54. ita Dioſcoro ſcribebat: *Neceſse eſt vt de induſtriæ, vel fatigationis tuæ præmio, & viciſsitudine cogitemus; Nam ſequenti tempore ſcribere Domino, & filio noſtro Imperatori diſponimus, vt te Alexandrinum Epiſcopum debeat ordinare.* Quam ſedem cum obtinere non potuerit, mortuo Felice Romanum Pontificatum per vim inuaſit conflato contra Bonifacium II. ſchiſmate, at intra paucos dies vltore Numine extinctus eſt, vt ex his apertè intelligatur, quem hominem Scythæ Monachi accuſatorem habuerint.

Quo tempore Monachi Scythæ Pontificios Legatos opperiri iuſſi longiores Romæ moras trahebant, nobiles ſuæ ipſorum cauſæ aſtipulatores nacti

Digitized by Google

ſunt. Erant in ore famæ Epiſcopi Africani, qui à Traſamundo Vandalorum Rege Ariano in Sardiniam exules deportati fuerant; è re igitur viſum eſt, eoſdem miſſo Legato cum profeſſionis fidei libello in partes pellicere. Quatuor initio quidem Romam à Scythis Oratores ex Iuſtiniani epiſtola deſtinatos diximus, ſed alij inſuper in priorum ſubſidium ſubmiſſi fuerant; hos inter Petrus Diaconus eminebat, qui primo etiam loco eorum literas ſubſcribebat, alter etiam Ioannes Lector eiſdem additus legitur in ſubſcriptione libri de Incarnatione, & gratia in Sardiniam transmiſſi. Communi conſenſu libellum in octo capita digeſtum producunt, eumque per Ioannem Diaconum ad Epiſcopos Africanos dirigunt, in cuius præfatione hæc ſcribunt: *Suppliciter petimus, & obſecramus beatitudinem veſtram, quatenus diligenti examinatione ea, quæ inferiùs continentur diſcutientes (vt decet veriſsimos, & intrepidos Chriſti prædicatores) ſcriptis ſententiam veſtram nobis patefacere iubeatis, vt ſi Domino præſtante Catholicæ fidei conueniens, & Apoſtolicis traditionibus noſtra apud uos, ſicut non diffidimus, fuerit expoſitio comprobata, & facilè tantorum virorum, probatiſsimorumque Sacerdotum auctoritate muniti iniqua loquentium ora obſtruere valebimus, & in fide Sanctorum Patrum perſeuerantes Deo, qui nos ſanctimoniј ſui confeſsione glorificauit, gratias referamus Domini Sanctiſsimi, & Deo digniſsimi.* Rurſus ibidem etiam hæc inſuper præfati ſunt: *Vtile, & perneceſſarium, ſanctiſque Dei Eccleſijs ſpecialiter credimus profuturum, ea, quæ de Incarnatione, & diſpenſatione diuina nobiſcum uniuerſa Eccleſia Orientalium contra hæreticos defendunt &c. ſanctitati veſtræ ſuggerere.* His lectis inſignis Scriptor Annalium pag. 47. exclamat: *Puto quidem in ipſo ingreßu te conſideraſſe conſuetam hæreticorum arrogantiam, dum pauci Scythiæ Monachi, ſi tamen Monachi, potius vero circulatores dicendi, & impoſtores totius Orientalis Eccleſiæ præſeferunt eſſe Legatos, ſecumque omnes Eccleſias eadem ſentire, ac præſertim populos Orientis.* Profectò nuſquam potui legere verba Scytharum, quibus ſe totius Orientalis Eccleſiæ Legatos venditarint, hoc enim vnum ſcripſere in titulo libelli: *Petrus Diaconus, Ioannes, Leontius, Ioannes, & cæteri Fratres in cauſa fidei Romæ directi.* Vniuerſas quidem Orientalium Eccleſias vnà ſecum conſpirare conteſtati ſunt, ſed non ſoli illa dixerunt; nam hoc ipſum de Epiſcopis Orientis ſcripſit Iuſtinianus ad Hormiſdam in epiſtola, quę eſt poſt 72. eiuſdē Pontificis: *Illud etiam*, ait, *magis, magiſue depoſcimus, vt tua Sanctitas concepta gratia cœleſti, quæ prætendunt Orientales Epiſcopi tractare dignetur, eorumque fidei competentem præbere conſenſum. Nobis etenim videtur, quoniam filius Dei viui Dominus noſter Ieſus Chriſtus ex Virgine Maria natus, quem prædicat ſummus Apoſtolorum carne paſſum, rectè dici vnus in Trinitate &c.* Haſce verò literas accepit Hormiſda XV. Kal. Octobris Ruſtico Coſ. nempe hoc anno 520. Duo præcipuè Orientales exigebant, ne Hormiſda è Sacris Diptychis plurium ſuorum nomina abraderet, & vt illam theſim approbaret: *Vnum è Trinitate paſſum carne.* Vnde ibidem his Iuſtinianus epiſtolam claudit: *Specialiter ergo cognoſcat veſter Apoſtolatus compoſitis eiſdem duobus Capitulis vniuerſos Sacerdotes iſtius Reipublicæ libenter amplecti ueſtram communionem.* De his quoque hoc anno Imperator XIV. Kalend. Februarias ad eundem Pontificem ſcripſit, cuius verba paulo ante recitauimus.

In eo libello vſque ad caput quintum incluſiuè Monachi de perſona Chriſti Domini ſuam ipſorum fidem exponunt, capite verò quarto de illa theſi adeo controuerſa hæc ſcribunt: *Idem Deus Verbum etiam cum propria carne unus eſt ex*

Tri-

Trinitate, non quòd caro eius ſit de ſubſtantia Trinitatis, ſed quia caro Dei Verbi eſt, qui eſt vnus ex Trinitate. Quibus lectis contra Monachos rurſus in aciem deſcendit Baronius, eoſdem hiſce perſtringens pag. 47. *Ne quouis modo depræhendi poſſent, quòd ipſi eſſent hæretici, illud quidem aſtutè excogitarunt, vt non eam proferrent, quam Conſtantinopoli Legatis dediſsent, vel Romæ Hormiſdæ Papæ fidei confeſsionem edidiſsent, qua dicendum contendebant, non vnam Perſonam de Trinitate, ſed ſimpliciter Vnum de Trinitate eſse paſsum in carne, ſed Verbi nomen appoſuere.* Sed doctiſſimi Cardinalis ſententiæ non poſſum accedere; ſiquidem nil frequentiùs in paruo illo libello fidei ab eiſdem Monachis Legatis Conſtantinopoli oblato repetitur, quàm Verbum eſſe illum vnum, qui paſſus eſt carne; Lectorem, non interpretem hæc eorundem verba expoſcunt: *Deum Verbum vnigenitum filium Patris D.N. Ieſum Chriſtum, qui pro nobis paſsus eſt carne, vnum de tribus ſubſiſtentijs vnius diuinitatis eſse credimus.* Idipſum teſtimonio S. Cyrilli dicentis, *ſi quis non confitetur Deum Verbum paſsum carne &c.* vtroque loco comprobant, & in eadem deniq; fidei profeſſione hanc concluſionem ex pluribus dictis deducunt: *Reſtat, vt vnus de Trinitate ſit Verbum, qui de Virgine ſecundùm carnem natus eſt, & homo factus paſsus eſt carne pro nobis.* Sed de his capite inſequenti conſultò agemus.

Itaque defenſa theſi de Verbo vno ex Trinitate paſſo in carne à capite ſexto vſque ad finem libri de gratia, & libero arbitrio quid ſentiant, exponunt hæc præfati: *Poſt hæc conſequens eſt etiam, qualiter de Chriſti gratia ſentiamus, qua nos eruit de poteſtate Sathanæ, ſecundùm quod nobis eſt traditum, veſtræ beatitudini declarare, quia etiam in hac parte auctoritas veſtra nobis valdè eſt neceſsaria.* Inde de peccato originali, eiuſque pœnis, de humani generis gratia reparatrice iuxta S. Auguſtini doctrinam copioſè, & eruditè diſſerunt; in fine cap. 6. fidem præcipuè dari à Deo tradunt, ac ſine meritis prædeſtinationem, & ex Celeſtini Papæ, vt putabant, capitulis dicta confirmant. Errant tamen, dum cap. 8. hoc teſtimonium: *Omnia ſtudia, & omnia opera, ac merita Sanctorum ad Dei gloriam &c.* tribuunt Innocentio Papæ in epiſtola ad Synodum Mileuitanam, nam legitur in appendice literarum Celeſtini cap. 8. Cæterùm opuſculum illud ſic concludunt: *Hæc Sanctiſsimi non quaſi ignorantibus ſuggerere neceſſarium æſtimauimus, ſed ad confutandum eorum amentiam, qui ea vt noua dogmata, & penitus Eccleſijs inaudita refugiunt, huic paruitatis noſtræ libello inſerere vtile conſiderauimus. Quorum omnium Sanctorum Patrum imbuti doctrinis anathematizamus Pelagium, & Celeſtium, ſimulque etiam Iulianum Eclanenſem, & qui illis ſimilia ſapiunt, præcipuè libros Fauſti Galliarum Epiſcopi, qui de Monaſterio Lirinenſi prouectus eſt, quos contra prædeſtinationis ſententiam ſcriptos eſſe non dubium eſt; In quibus non ſolum contra horum omnium Sanctorum Patrum, verum etiam contra ipſius Apoſtoli contradictionem veniens humano labori ſubiungit gratiæ adiutorium, atque totam omnino Chriſti euacuans gratiam antiquos Sanctos non ea gratia, qua & nos, ſecundùm quod docet beatiſsimus Petrus Apoſtolus, ſed naturæ poſsibilitate ſaluatos impiè profitetur.* Hæc illi in libello fidei ad Epiſcopos exules.

Ingens erat apud Sardiniam Præſulum Afrorum numerus, at cæteros inter & doctrinæ, & ſanctitatis fama eminebant Patres prouinciæ Byzacenæ, quorum Dacianus antiquitate, Fulgentius verò Ruſpenſis Epiſcopus ſcientia primas tenebant. Hic Fulgentius poſt Proſperum alter Auguſtinianæ doctri-

næ ſtrenuiſſimus defenſor quanta in æſtimatione apud cæteros eſſet, eiuſdem diſcipuli verbis intelligi libeat: *In rebus enim*, inquit, *dubijs, vbi quam maximè conſilium petebatur, ſi quando inter ſe confeſſores beatiſſimi de communi vtilitate tractabant, vltimus quidem ſedebat, verumtamen ipſius ſententiam Primas, vel omnes, qui Primatem ſequebantur, audire, & facere cupiebant &c. Poſt deliberationis autem longiſſimas moras, quicquid definitio communis inuenerat eloquenter allegandum ſenſibus cæterorum Beato Fulgentio dimittebatur. Huic etiam quandocunq; transſmarinis literis de fide, vel de diuerſis quæſtionibus interrogabantur Epiſcopi, reſpondere pro omnibus ab omnibus imponebatur*. cap. 20. de vita Fulgentij. Ioanne Diacono deferente Scytharum libellum Africani Epiſcopi accepere, quo perlecto non modò illorum Monachorum fidem ex integro commendarunt, verùm etiam alterum & ipſi volumen pari titulo de Incarnatione, & gratia repoſuerunt, in quo omnes Scytharum ſententias approbarunt, alijſq; inſuper ſolidioribus eaſdem argumentis munivierunt. Hi autem fuere XV. Epiſcopi, quorum nomina initio libri recenſentur; vnius tamen Fulgentij Ruſpenſis ſtylo volumen illud elucubratum fuiſſe ex verbis proximè adductis colligitur. Illa eximia Scythicæ fidei commendatio initio ſtatim præfixa apparet: *Veſtram*, inquiunt, *ſimul alacres & fidem cognouimus, & ſalutem, imò in agnitione fidei veſtra nobis ſalus innotuit*. A capite 17. Fauſti ſententiam de initio fidei ex viribus naturæ acutè refutant; nulla tamen cenſura Fauſtum perſtringunt, illius enim libros nondum viderant. At quòd illum Scythæ accuſauerant, tanquam contra gratuitam prædeſtinationem ſcripſiſſet, in epilogo & ipſi hæc reſpondent: *Cuius prædeſtinationis veritatem, qua nos ante mundi conſtitutionem prædeſtinatos in Chriſto teſtatur Apoſtolus, ſi quis detrectat cordis credulitate recipere, vel oris confeſſione proferre, ſi ante vltimum diem vitæ præſentis impietatis ſuæ contumaciam, qua Deo viuo, & vero rebellis obſiſtit, non abiecerit, manifeſtum eſt, eum non pertinere ad eorum numerum, quos Deus in Chriſto ante mundi conſtitutionem gratis elegit, & prædeſtinauit ad regnum*.

Dum hæc in Sardinia ſcribuntur, Legati Scytharum Romæ ingentes turbas dabant, etenim vniuerſis illam *de Vno ex Trinitate paſſo* ſententiam inculcabant. At cum Dioſcorum, quem hoſtem infenſiſſimum ſemper experti fuerant, propediem Romæ adfuturum intelligerent, ne præſentis, ac Hormiſdæ cariſſimi hominis authoritate opprimerentur, diuturniorem ſe Romæ moram facere non poſſe dictitantes ex Vrbe egreſſi ſunt, cum iugem fere annum illic teste Hormiſda in epiſtola ad Poſſeſſorem, & vt Maxentius in reſponſione ad eandem ſcribit, quatuordecim menſes morati fuiſſent. Idem tradit, Hormiſdam veritū, ne præſentem Dioſcorum conuincerent, eiuſdem pudori, ac famæ conſulturum miſſis defenſoribus vi Scythas Monachos ex Vrbe expuliſſe. Sed Hormiſdæ fides habenda eſt, etenim veriſimile eſt, Monachos palam cognoſcentes, Hormiſdam ad ipſorum ſententiam nolle accedere, exiſtimaſſe eundem coram aduerſante Dioſcoro longè duriorem futurum; quæ quidem exitus poſtea docuit; non enim Iuſtini literæ, non Iuſtiniani epiſtola hoc ipſo anno Roma egreſſis Monachis XV. Kal. Octobris accepta, non deniq; Legati Imperatoris anno inſequenti Romam miſſi Hormiſdæ animum in eam Scytharum ſententiam flectere potuerunt. Antequam tamen Monachi Roma euaderent, libellos, atq; exemplaria, quibus eorum de Trinitate, & diuina gratia ſenten-

tia

tia continebatur, ad Principum ſtatuas appenderunt, vt eo prætextu aliquod receptui mantellum eſſet. Eoſdem ad Principum ſtatuas exclamaſſe ſcribit Hormiſda ad Poſſeſſorem, vt populum Romanum in commiſerationem traherent, quorum tamen clamores ſurda aure Romanos pertranſiſſe eodem authore accepimus.

Monachis vix Roma dilapſis Hormiſda Poſſeſſoris epiſtolam Conſtantinopoli datam Iuſtino Diacono delatore accepit, qua rogabatur, vt quid de Fauſti Reienſis libris ſentiendum foret, perſcriberet. Vnus hic erat ex Africanis Epiſcopis à Traſamundo in exilium miſſis, qui Conſtantinopoli ſedem locauerat, ipſi Pontifici optimè cognitus, cuius etiam epiſtola 15. ad eundem Poſſeſſorem legitur data 3. Non. Aprilis Agapito Coſ. anno 517. in qua eiuſdem libellum fidei ad ſe tranſmiſſum commendat, & hortatur, vt conſtanter exilij calamitates ferat. At cum Conſtantinopoli Fauſti libri à pluribus defenderentur vt Catholici, Maxentius cum Monachis collegis eoſdem vti hæreticos damnabat. Quòd verò Africani in quæſtionibus de gratia, & libero arbitrio ſummè verſati vulgabantur, plurimi ſępe, ac ſæpiùs Poſſeſſorem Epiſcopum de Fauſti libris conſulebant. Hic quòd exul, & priuatæ authoritatis eſſet, neutri parti aduocationem præſtare volens neq; eos libros hæreticos dicere, neq; tanquam Catholicos, & ab omnibus defendendos adſtruere auſus eſt, ſed priuatas quaſdam in illis ſententias contineri autumabat, quæ tamen neq; palam reprobatæ, vel approbatæ eſſent ab Eccleſia. Sed præſtat Poſſeſſorem audire hæc ad Hormiſdam ſcribentem: *Cum quorundam fratrum animus de codice Fauſti cuiuſdam natione Galli Rhegina ciuitatis Epiſcopi, qui de diuerſis rebus, & frequentiùs de gratia Dei diſertè viſus eſt diſputare, in ſcandalum moueretur, alijs vt ſe habent humana ſtudia, in contrarium renitentibus, me crediderunt de hac ambiguo conſulendum. Dixi quidem ea, quæ à Tractatoribus pro captu proprij ingenij diſputantur, non vt canonica recipi, aut ad Synodalium vicem pro lege ſeruari, ſed habere nos certa ſcilicet, quæ veteri lege, vel noua conſcripta, & generalibus Patrum ſunt decreta iudicijs ad fundamentum fidei, ac religionis integram firmitatem; Hæc autem, quæ Antiſtites diuerſi conſcripſerunt pro qualitate ſui ſine præiudicio fidei ſolere cenſeri.* Licèt verò Iuſtinianus crebras adeo literas ad Hormiſdam dederit, nihil tamen vnquam de Fauſti libris perſcripſit. Cæterùm & his quoque litigijs vnà cum Vitaliano ſe ſe immiſcuerat, atq; ambo ea de re Poſſeſſorem ad Pontificem conſulendum induxerant, vt idem affirmat: *Quæſo*, inquit, *vt conſulentes, quid de præfati Authoris dictis videatur, authoritate Apoſtolica reſponſionis agnoſcant, maximè quod filij quoq; veſtri Magiſtri militum Vitalianus, & Iuſtinianus præcipuè ſuper hac re reſcripto beatitudinis veſtræ ſimiliter informari deſiderant.* Vitalianum cum Monachis Fauſto nigrum theta præfixiſse certum puto, de Iuſtiniano an in hac quoq; contra Reienſis libros ſententia cum Vitaliano conuenerit, incompertum eſt, ſuſpicor tamen in hac quoq; parte Conſuli adhæſiſſe.

CA-

CAPVT XIX.

Vitalianus Conſul Fauſti hoſtis, ac Monachorum Scytharum Patronus occiditur. Hormiſdas Papa Fauſti libros reijcit. De Io: Maxentio Vſſerij hallucinatio.

HOc anno menſe Iulio, quo Hormiſdas epiſtolã Poſseſsoris accepit, Vitalianus Conſul Conſtantinopoli decem, & ſeptem vulneribus confoſſus occubuit, & quidem iubente Iuſtino Imperatore. Scribit Tunonenſis in Chronico: *Iuſtiniani Patritij factione dicitur interemptus fuiſſe*. Ibi tamen non rectè Vitaliani mors refertur ad conſulatum Symmachi, & Boetij. Etenim Iuſtinianus Imperatoris nepos virum rebus contra Anaſtaſium feliciter geſtis inſignem ob nimiam potentiam Iuſtino ſuſpectum reddidit, veritusq; ne ſibi impedimento foret ad imperium poſt Iuſtini mortem occupandum, de medio tollendum curauit. Certè Vitalianus ob Anaſtaſium Imperatorem vi repreſſum, ac Seuerum, alioſq; Hæreſiarchas in exilium ipſius opera depulſos in omnium Orthodoxorum ore verſabatur. Hinc in Synodo Tyria lectis literis; queis ſignificabatur, Seuerum Conſtantinopoli in Synodo anathemate percuſsum, populus exclamauit: *Vitaliani Patricij multi ſint anni: Vitaliani Orthodoxi multi ſint anni*. Ita Vitaliani nomen datis Auguſtis Principibus acclamationibus inſerebatur. Refert hæc Epiphanius Antiſtes Tyrius in epiſtola ad Ioannem Patriarcham, & Synodum C-P. Præterea in Synodo habita Apameæ in ſecunda Syria acclamatum eſt: *Vitaliani Stratelatis multi ſint anni. Vitalianus dignus Imperatore*. Ita literæ Apamea datæ, & recitatæ in Synodo C-P. ſub Mena Patriarcha act. 1. teſtantur. Iuſtiniani nomen nec ſemel auditum eſt; cuius etiam animum hæc pupugere, vnde Vitaliano necem intulit. Procopius in arcana hiſtoria pagina mihi 30. hæc ſcribit de Iuſtiniano: *Illicò euocatum mittit Vitalianum Tyrannum fide publica impunitate promiſſa, & vnà ſusceptis Chriſtianorum myſterijs. Paulò deinde poſt dato ſuſpicioni, atq; offenſioni loco eum, ac neceſsarios in aula impiè contrucidauit, nihil veritus fallere fidem tam formidandam*. Nempe Iuſtinianus hauſto vnà cum Vitaliano ſuper ſacram menſam Dominico ſanguine (ritus hic ἀδελφοποιΐα Græcis nuncupabatur) mutuam fraternitatem iurauerat, vnde ſcribens ad Hormiſdam Papam ſuperiùs dicebat, *Frater noſter glorioſiſsimus Vitalianus*. Sed regnandi cauſa Iuſtinianus tam formidandam fidem infregit. Idem tamen poſt Iuſtinum imperium indeptus Ioannem Vitaliani ex fratre Nepotem ſummoperè dilexit, atq; in Italiam cum exercitu contra Gothos miſit, idemq; Iuſtinam Germani, qui Iuſtiniani ex fratre nepos erat, filiam in vxorem ducens Imperatoriæ familiæ neceſſitudine iunctus fuit. Sed de Ioanne plura Procopius in libris de bello Gothico. Baronius initio Anni 520. hæc ſcribit: *Vitalianus luit pœnas de patrocinio Eutychianis Monachis præſtito aduerſus Apoſtolicæ Sedis Legatos*. Sed vt in proximè dicenda dimittam Eutychianiſmum, quem eiſdem Monachis importat, Vitalianum minimè repræhendendum exiſtimo, quòd Monachorum Patronum egit. Haud illi conuenisſe cum Dioſcoro non negabo, ſed interim per Paulinum, vt dictum eſt, ad Hormiſdam de illa quæſtione de *Vno de Trinitate paſſo* literas miſit, & per Poſſeſſorem eundem etiam Pontificem de Fauſti libris conſultum voluit, vt

ſi in

ſi in quopiam Dioſcoro impenſiùs Monachorum æmulis adhærenti repugnarit, id minori eiuſdem erga Apoſtolicā Sedem reuerentiæ, & obſequio haud tribuendum ſit, ſed publicæ quietis ſtudio, quo Dioſcorum iudicem, non aduerſarium vel initio cauſæ deſiderauit. Legati quidem hæc de Vitaliano ſcripſerunt ad Hormiſdam poſt epiſt. 65. eiuſdem: *Vitaliano magnifico viro ſurripuerunt, & vt talia vindicare pro talibus rebus, & contra nos quæcunq; potuit impedimenta afferret.* Sed ea in re ſe ſe Legatis oppoſuit, quam extra Pontificis mandata priuata authoritate tractabant, ipſummet Pontificem interim per literas conſulens, vt ipſius erga Hormiſdam obſequium integrum omnino haberetur. Immò ipſis Legatis Conſtantinopolim accedentibus decimo ab Vrbe milliario honoris cauſa obuiam proceſſit, quod ad Hormiſdam iidem perſcripſere. Vnus etiam ille fuit, qui Anaſtaſio Imperatore Eutychiano rem Catholicam vexante, arma pro fidei incolumitate induit, atq; à Principe Deo rebelli, & fidifrago deficiens eundem exercitu aggreſſus, non priùs arma depoſuit, quàm Anaſtaſius & Epiſcoporum reditum, & ſacram Synodum, cui Romanus Pontifex intereſſet, iure iurando promitteret; quam quidem à Vitaliano partam gloriam Monachos poſtea Scythas defendendo eundem obſcuraſſe vnus Baronius crediderit.

Hormiſdam amaro in Monachos animo Poſſeſſoris epiſtola inuenerat, ob nuperam eorundem diſceſſionem iure indignatum; quare Idibus Auguſti Poſſeſſori reſpondens in priori parte epiſtolæ pluribus in Monachos inuectus eſt eoſq; tantùm non hæreticos appellauit. *Quorundam*, inquit, *Scytharum, qui Monachos præ ſe ferebant ſpecie, non veritate, profeſſione non opere, ſubtili tectas calliditate verſutias, & ſub religionis obtentu famulantia odijs ſuis venena pertulimus.* Addit longè grauiora, quæ in fine capitis ſequentis referemus. Deinde de Fauſti libris conſulenti reſpondens ait: *Non improuidè veneranda Patrum ſapientia fideli poſteritati, quæ eſſent Catholica dogmata definijt certa librorum etiam veterum in auctoritatem recipienda Spiritu Sancto inſtruente præfigens, ne opinioni ſuæ Lector indulgens non quod ædificationi Eccleſiaſticæ conueniret, ſed quod voluptas ſua concepiſſet, aſſereret.* Item. *Nec vitio dari poteſt noſſe quod fugias, atq; adeo non legentes incongrua in culpam veniunt, ſed ſequentes.* Quibus inſinuat à Gelaſio factam librorum Catholicorum approbationem, nec culpandum, qui Fauſti libros legat, ſed qui eiuſdem opiniones ſequatur. At de Fauſto hanc ſententiam tulit ijs planè verbis conceptam: *Hi vero, quos vos de Fauſti cuiuſdam Galli Antiſtitis dictis conſuluiſſe literis indicaſtis, id ſibi reſponſum habeant, neq; illum, neq; quemquam, quos in auctoritate Patrum non recipit examen Catholicæ fidei, aut Eccleſiaſticæ diſciplinæ ambiguitatem poſſe gignere, aut religioſis præiudicium comparare.* Cum verò paſſim diceretur Fauſtus contra S. Auguſtinum ſcripſiſſe, idem S. Pontifex ea ſententia libris Fauſti omni prorſus authoritate exutis volumina poſtrema S. Auguſtini legenda ingeſſit, veluti puriſſimos fontes indicans, è quibus relictis Fauſti paludibus limpidiſſimos Catholicæ doctrinæ latices haurirent: *De arbitrio tamen libero*, inquit, *& gratia Dei quid Romana, hoc eſt, Catholica ſequatur, & ſeruet Eccleſia, licet in varijs libris B. Auguſtini, & maximè ad Hilarium, & Proſperum abundè poſſit agnoſci, tamen & in ſcrinijs Eccleſiaſticis expreſſa capitula continentur, quæ ſi tibi deſunt, & neceſſaria creditis, deſtinabimus.* Qua quidem nobili aſſertione poſt tot Romanos Pontifices ab Hormiſda quoq; S. Auguſtini doctrina

con-

conſecratã eſt, & illa præſertim, quæ in libris de prædeſtinatione SS. & de dono perſeuerantiæ continetur, quos libros Semipelagiani teſte Proſpero in fine libri aduerſus Collatorem ab Apoſtolica Sede negabant approbatos.

Petrus Diaconus cum in Palæſtinam iter facere conſtituiſſet, ac fama eſſet, per eã prouinciam plures hæreſes paſſim ſerpere, quod ex cap. 31. vitæ Fulgentij colligitur, priuatis literis Fulgentium rogauit, vt breuem fidei regulam ad ſe tranſmitteret, ne quis fortè minùs cauto error obreperet. Fulgentius Petri ſententia, ac conſultatione commendata egregium, ac mirabilem eidem librum repoſuit, in quo à capite 25. & ſequentibus latè Pelagianorum, ac Semipelagianorum errores inſectatur. Hunc librum Ferrandus Diaconus in epiſtola ad Fulgentium quæſt. 5. *De regula veræ fidei* nuncupat, Iſidorus etiam lib. de Script. Eccleſ. cap. 14. *regulam veræ fidei* dicit, quo ipſo nomine idem Fulgentius cap. 44. ſuum illud volumen appellauit, vt titulus appareat eiuſdem libri, qui per plura ſæcula Sancto Auguſtino adſcriptus *De fide ad Petrum* dicebatur, tantam cum Auguſtinianis ſcriptis ob ſententiarum conſonantiam ſimilitudinem habet, ex quo etiam libro plurimæ ſententiæ in decretalium volumina tranſlatæ ſunt. Porrò cap. 44. omnia ſe iuxta Catholicam Eccleſiam docuiſſe tradit, ac contradicentibus hæc interminatur: *Si quem contraria his dogmatizare cognoueris, tanquam peſtem fuge, & tanquam hæreticum abijce; Ita enim iſta, quæ poſuimus, fidei catholicæ congruunt, vt ſi quis non ſolum omnibus, ſed etiam ſingulis voluerit contraire, in eo quod ſingulis horum contumaciter repugnat, & his contraria docere non dubitat, hæreticus, & Chriſtianæ fidei inimicus, atque ex hoc omnibus Catholicis anathematizandus appareat.* In fine verò libri ſe in exilio ſcribere non obſcurè ſignificat.

Anno 521. Interea Hormiſdæ epiſtola ad Poſſeſſorem in varia exemplaria traſcripta non modò Conſtantinopoli, verùm etiam latiùs per Europam legebatur, in qua cum Monachi Scythæ arguerentur, nec Fauſti libri vt hæretici palam reprobarentur, Io. Maxentius, qui adhuc Conſtantinopoli morabatur, eidem obuiam ſcripto ire auſus eſt, reſponſionem prolixam ſatis procudens, qua Scythis obiecta refelleret. Quò tamen liberiùs in epiſtolæ Authorem toto impetu debacchearetur, negauit illam fuiſſe ab Hormiſda ſcriptam, vnde omni prorſus modeſtia depoſita veluti in hæreticum furibundus inſiliens mille conuiciorum plauſtra euomuit. Immò eò vſque furoris prolapſus eſt, vt in hæc impudentiſſima verba eruperit: *Veruntamen ſiue ab hoc*, nempe Hormiſda, *ſiue à quolibet alio hæc ſit ſcripta epiſtola, non eſt dubium Auctorem eius eſſe hæreticum; qui contentionem verborum, & ſubuerſionem audientium iudicat Chriſtum filium Dei unum fateri ex Trinitate.* Eodem etiam caractere deſcribit Poſſeſſorem, quòd negabat Chriſtum filium Dei vnum eſſe ex S. Trinitate. Deinde ſententiam Hormiſdæ de Fauſti libris vti mitiorem repræhendit, quod noluiſſet Fauſti libros tanquam hæreticos condemnare, irridetque vti non ad rem datum reſponſum: *Nam cum de ipſis*, ait, *libris, non vtrum legendi ſint, ſed vtrum ſint Catholici, vertatur quæſtio, iſte non de ipſis quid ſentiendum ſit, ſed eos, quamuis non in auctoritate habendos, tamen legendos eſſe decernit.* Immò quòd Hormiſda hæc in illis literis dixit: *Proficiemus inter aduerſantes proprijs bonis, ſi non inuoluamur erroribus alienis*: inſimulare Pontificem homo petulantis ingenij non veretur, quaſi Pelagio occultè faueret: verba Maxentij ſunt abſynthio amariora: *Callidè tuam niteris occulta-*

culta-

cultare perfidiam, ſed te ſplendore ſuo detegit Catholica veritas, & iuxta cætera malè etiam ſuperbiſſimæ Pelagianæ perfidiæ inuolutum erroribus cunctorum oculis anteponit, qui inter aduerſantes, non Dei munere, ſed proprijs bonis proficere te poſſe tumida elatione confidis. Sed perperam tantùm blaſphemiæ Hormiſdæ obijcit. Nam propria bona, non Dei donis, ſed erroribus alienis opponit, licet illa ita noſtra ſint, vt etiam donata eſſe credantur, de qua re acutè S. Auguſtinus explicans illa Orationis Dominicæ: *Panem noſtrum quotidianum da nobis*. At Maxentius S. Auguſtini aſſertiones Fauſti dictis oppoſuit, vt Poſſeſſorem tanquã hæreticos libros Fauſti damnare nolentem erroris conuinceret: *Conueniens credidi*, inquit, *aliqua tam de Fauſti, quam de antedictis libris eiuſdem S. Auguſtini certa capitula decernere, & huic noſtro opuſculo inſerere, vt cum in breui collata ab inuicem contraria ſibi reperta fuerint, euidenter clareat, libros Fauſti eſſe hæreticos*. In quo etiam veteri ſe vitio teneri Maxentius oſtendit, nempe hæreticos omnes illos priuata authoritate declarare, quos ſuæ ſententiæ aduerſantes videret. Verùm quod ex S. Auguſtini dictis in eo libello Fauſtum confutauit, hoc vnicum encomium à poſteris habuit, ita de eodem ſcribente Bellarmino in lib. de Script. Eccleſ. *Ioannes Maxentius &c. Fauſtum, & Pelagianos egregiè refellit ex libris S. Auguſtini*. Cæterum epiſtolam illam eſſe Hormiſdæ, ac malitioſè id à Maxentio negari Baronius ex ſtyli conſonantia probabat, ſed ex epiſtola Synodica Patrum Africanorum in Sardinia exulum ad eundem Maxentium hoc ipſum apertè conuincitur, vbi inquiunt cap. 17. *Quorum mentionem beatæ m. Hormiſdas Sedis Apoſtolicæ glorioſus Antiſtes in epiſtola, quam conſulenti ſe ſancto fratri, Conſacerdotique noſtro Poſſeſſori reſcripſit &c.* vbi elogium S. Auguſtini libris ad Hilarium, & Proſperum delatum recitant; At hæc epiſtola tempore Baronij nondum typis data erat. Maxentium verò ſcripſiſſe illam reſponſionem ad Epiſtolam Hormiſdæ Conſtantinopoli patet, quia ait *in hac regia Vrbe*. Non fuiſſe illum Romæ ex toto diſcurſu deducitur, in quo toties de Romana Monachorum commoratione verba facit, nec vſquam ſe illis adnumerat.

Poteſt hic quæri, quinam fuerit Maxentius iſte Scytharum Monachorum anteſignanus. Poſſeuinus in Apparatu ſacro poſt Centuriatores cent. 6. cap. 10. putat fuiſſe Abbatem Pictauienſem Congregationis Floriacenſis Gallicanæ, qui teſte Arnoldo Vvion in ligno vitæ libro 2. cap. 70. etiam oppido S. *Maixent* vulgò dicto, nomen dedit. At hæc commenta ſunt, ille enim Maxentius Abbas Pictauienſis iamdiu recluſus erat in Monaſterio cum Clodoueus anno 506. vel 507. contra Alaricum pugnauit ex Turon. lib. 2. de geſt. Franc. cap. 37. vbi celebre etiam ſacellum S. Maxentij nominat, parum autem veriſimile fit, Abbatem eo etiam tempore miraculis clarum Byzantium profectum, ac tantis litigijs non modò ſocium, ſed Ducem ſe præbuiſse. Voſſius cum Simlero Maxentium Scytharum Patronum ne Monachum quidem fuiſse putat lib. 1. cap. 23. Ego quidem Scytharum ſyncellitam non fuiſse certum exiſtimo, ab illis enim vti extraneus loquitur in reſponſione ad epiſtolam Hormiſdæ; at Monachum illum fuiſse negare non poſſumus, nam teſte Dioſcoro in literis ad Hormiſdam, ille ſe Abbatem venditabat, quare Monaſticam illum togam induiſſe certum eſt. Iacobus Vſſerius lib. de antiq. Britan. cap. 14. pag. 480. diligentiùs cæteris videtur plura de Maxentio indagaſſe, ſed & ipſe lapſus eſt. In primis cum Ado Viennenſis in Chronico ad annum 492. dicat con-

tra Fauſtum ſcripſiſſe Ioannem virum eruditum Antiochenum Presbyterum, tradit Maxentium fuiſse Presbyterum Antiochenum, idque clarè ſe probare exiſtimat ex verbis Maxentij in libello fidei dato Legatis, in quo Flauianum *huius Vrbis* Epiſcopum dicit, eiuſque ſcriptum ad Theodoſium commemorat, at Flauianus fuit Epiſcopus Antiochenus, qui ad Theodoſium pro ciuibus Antiochiæ celebri legatione perfunctus fuit. Hinc deducit libellum fidei à Maxentio, & ſocijs fuiſse Antiochia ad Legatos Hormiſdæ, qui Conſtantinopoli anno 519. aderant, transmiſſum. At hic Scriptor hallucinatus eſt, Flauianum, & Theodoſium vtrumque Iuniorem cum ſeniori Theodoſio, alteroque Flauiano confundens. Intelligit eo loci Maxentius S. Flauianum Antiſtitem Conſtantinopolitanum, quod facile poterat Vſſerius intelligere ex his, quæ poſtea idem Maxentius ſubdit: *Sed his paulò manifeſtiùs B. Proclus huius Vrbis Epiſcopus, quem etiam veneranda recepit Synodus Chalcedonenſis ad Armenios, cum contra Theodori blaſphemias &c.* Hic Proclus electus eſt Antiſtes Conſtantinopolitanus Coſſ. Aſpere, & Ariobindo anno 434. menſe Aprili ex Socrate lib. 7. cap. 40. Quare Sanctum Flauianum Procli ſucceſſorem, ac Martyrem laudat Maxentius in libello ſupplici, quem pariter liquet Conſtantinopoli exaratum, dum appellat Proclum, ac Flauianum *huius Vrbis* Epiſcopos. Et quidem Monachi Scythæ è Pontica diœceſi Metropolitæ Tomitani venerant, non autem ex vrbe Antiochena, quod ex dicendis conſtabit.

Video Adonem etiam in errorem lapſum, ſecumque Vſſerium traxiſſe; ille enim tradit Ioannem Presbyterum Antiochenum contra Fauſtum ſcripſiſſe. Hunc Ioannem Antiochenum Vſſerius eundem cum Maxentio facit, quòd illum Antiochiæ fidei profeſſionem ſcripſiſse putauit. Voſſius verò eundem Ioannem illum ſtatuit, de quo Gennadius lib. de Script. Illuſtr. cap. 93. At Ioannes Antiochenus Presbyter, antiquior eſt Ioanne Maxentio, de illo enim hæc habet Marcellinus in Chronico ſub Conſulatu Longini anno ſcilicet 485. *Ioannes Antiochenæ Parochiæ ex Grammatico Presbyter ſcripſit aduerſum eos, qui in vna tantum ſubſtantia adorandum aſſerunt Chriſtum, nec adquieſcunt duas in Chriſto confitendas naturas.* Gennadius addit cap. 93. *ſimul & impugnat aliquas Cyrilli Alexandrini Epiſcopi ſententias dicens incautè ab illo aduerſus Neſtorem prolatas &c. viuere adhuc dicitur.* Quare Ioannes Antiochenus, dum ſcribebat Gennadius ante annum 494. longæuus erat, & Cyrillo obloquebatur; at Maxentius floruit anno 520. neque hic contra Cyrillum ſcripſit, ſed eidem impenſiùs adhæſit, & cum Monachis Scythis anathemate damnat *cuncta ſcripta duodecim capitulis aduerſantia B. Cyrilli* cap. 5. de Incar. & grat. ad Epiſcopos in Sardinia exules. Neque illum Antiochenum quicquam contra Fauſtum ſcripſiſse Gennadius tradit, qua ratione enim tam citò Fauſti libri Antiochiam volitaſsent? Ado verò quadringentis annis poſterior vixit, vt haud tanti eius teſtimonium faciendum ſit, cum conſtet eundem ex Ioannis Maxentij reſponſione ad epiſtolam Hormiſdæ ad verbum ſuum de Fauſti libris iudicium exſcripſiſse. Hæc quidem de Ioanne Maxentio ab alijs ſcripta confutauimus, nec tamen quicquam interim certi de eodem ipſi ſtatuentes. Scripſit ille contra Acephalos, & libros duos contra Neſtorianos ad Theophilum, quem ſuſpicor eſse illum Epiſcopum Heracleenſem, qui primus Synodũ Conſtantinopoli anno 520. coactã ſubſcripſit tum temporis Maxentio ea in Vrbe commorante. In poſteriori

riori parte libri ſecundi à cap. 19. vſque ad finem de illa propoſitione *vnus è Trinitate paſſus* vſque ad finem libri diſputat, quem etiam ſic concludit: *Nec ego te vnquam aliud aliquid, quam hæreticum iudicabo, qui Deum Verbum D. N. Ieſum Chriſtum, qui pro noſtra ſalute paſſus eſt carne, vnum eſſe ex Sancta, & indiuidua Trinitate non approbas, cui honor, & gloria in ſæcula.* Quam ſententiam etiam in præfatione ipſa inculcat, vt planè certum videatur, eos libros feruente Conſtantinopoli illa quæſtione eſſe elucubratos. Bellarminus ſcribit Maxentium in reſponſione ad epiſtolam Hormiſdæ videri declinare ad Eutychianos Neſtorianos refellentem. At nec Neſtorianos ibi refellit, ſed Catholicos, immò Hormiſdam, quibus Neſtorianiſmum ignominiæ cauſa, & per calumniam opponit, neque ad Eutychianos deflectit, qui toties duas in Chriſto naturas deprædicat, ſed de his iterum, & quidem proximè.

CAPVT XX.

Maxentius, ac Monachi Scythæ S. Auguſtini contra Fauſtum Reienſem defenſores ab Eutychianæ hæreſeos nota vindicati.

MOnet hoc loco gratitudinis officium, vt ſtylum ad alia properantem parumper ſiſtamus, ac Ioanni Maxentio, & Scythiæ Monachis ob egregiè Auguſtiniano nomini nauatam operam non modò gratias referamus; ſed etiam vices rependentes Auguſtinianæ doctrinæ aduersùs Fauſtum defenſoribus neceſſariam aduocationem commodemus. Etenim magnus Eccleſiaſticorum annalium Scriptor ad annos 519. & 520. Maxentium, ac Scythas religioſos tantis conuicijs excipit, quantis vix ferè hæreſiarcharum aliquem vnquam proſcidit. Ego quidem de ſingulis notis, quas Scythis inurit, nolo cum eo contentionis funem ducere, ſed hoc vnum falsò illis crimen affrictum oſtendam, quòd nempe Eutychiani fuerint. Vocet Scythas illos Baronius tomo ſeptimo *Pſeudomonachos, verſipelles, impios* pag. 46. *circulatores, impoſtores* pag. 47. vellicet eorum *impoſturas, dolos, fallaciam, perfidiam* pag. 47. exaggeret eorundem *temeritatem, procaciam, & prorſus effrænem audaciam* pag. 60. nullam inde pro ipſis apologiam deſtinamus, ſed quòd illos *non Catholicos* dicat pag. 46. *Sub ſanctitate monaſtici habitus latentes hæreticos* pag. 49. & pag. 43. exclamet: *Planè comperitur ſignis haud obſcuris, & argumentis minimè dubijs eoſdem ipſos Eutychianos fuiſſe hæreticos.* De Maxentio autem ſcribit: *Irrepere tentauit vafer impoſtor vano quodam prætextu declarandæ ſententiæ Concilij Chalcedonenſis quædam adijciendo, vt ex hoc poſſet ipſum funditus perdere, & damnatam hæreſim reſtituere* pag. 44. Hinc de nece Vitaliani Conſulis hæc ſupra ex eodem retulimus, *luit pœnas de patrocinio Eutychianis Monachis præſtito.* Hæc nos admittere non poſſumus, ſed Eutychianæ hæreſeos infamiam non modò à Maxentio, ac collegis propulſabimus, uerùm etiam eoſdem hæreſis Eutychianæ ſtrenuos expugnatores probabimus, vt eorum vicem dolere debeamus, qui tam peſſimè audiuerint.

Cum Legati Hormiſdæ Papæ Byzantium appuliſſent, Maxentius cum ſocijs Scythis libellum fidei obtulit, in quo hæc profitebantur: *Vnum eundemq; Chriſtum filium Dei vnigenitum in duas naturas, inconfuſe, incommutabiliter, indiuiſe, inſeparabiliter cognoſcendum. In nullo naturarum diuerſitatem propter vnitatem pe-*

timendam, ſalua potius proprietate vtriuſq; naturæ in vna perſona, vnaq; ſubſiſtentia concurrente. Et in lib. de Incarnat. & grat. ad Patres Africanos cap. 2. inquiunt: *Igitur iuxta Sanctorum Patrum traditionem D. N. Ieſum Chriſtum in duabus naturis vnitis, & inconfuſis id eſt diuinitatis, & humanitatis in vna perſona, ſiue ſubſiſtentia confitemur*. Eutychetem verò duas in Chriſto naturas negaſse certum eſt, illud enim dogma hæreticum in Eccleſiam inuehere conatus à Chalcedonenſi Synodo, & Leone Magno damnatus fuit. Interim audiatur S. Hormiſdas epiſt. 30. ad Cæſarium Arelatenſem: *Eutyches carnis negans veritatem, & duas naturas in vna perſona non prædicans, vt Manichæam phantaſiam Eccleſijs Chriſti, quemadmodum putauit, inſereret, ſimili ratione damnatur*. Maxentius etiam contra Acephalos Eutychianos, qui Synodum Chalcedonenſem damnabant, ſcripſit, eiuſq; opus legitur tomo 6. Bibl. PP. p. 1. cuius illa eſt concluſio: *Conſtat duas, id eſt diuinitatis, & humanitatis in Filio Dei poſt adunationem eſſe naturas, ex quibus, & in quibus ſubſiſtit vna, & ſingularis Chriſti perſona*. Et hos Eutychianæ hæreſeos expugnatores dicemus Eutychianos? Sanè id ſi quis credat, non erit difficile, eidem perſuadere Athanaſium Arianis fauere, militare in Pelagianorum caſtris Auguſtinum, factumq; eſse Cyrillum Neſtorianum. Baronius pag. 59. reſpondet: *Vt perſuaderent Catholicis ſe eſſe Catholicos, pro ratione temporis, & perſonarum fidei formulas diuerſas* habuiſse, & pag. 47. ait eoſdem in profeſſione fidei ad Africanos miſsa nomen Verbi poſuiſse, quod in illa Legatis Conſtantinopoli data non facerent: *Ne quouis modo deprahendi poſſent, quòd ipſi eſſent hæretici*. Sed in vtraq; profeſſione fidei duplicem naturam in Chriſto affirmant; oculos Lectorum appellamus, verba enim ex vtroq; libello fidei prolata modò à nobis ſunt. Profectò Verbum nominarunt etiam in libello Legatis tradito, vbi hæc habent: *Deum Verbum vnigenitum filium Patris D. N. Ieſum Chriſtum, qui pro nobis paſſus eſt carne, vnum de tribus ſubſiſtentijs vnius diuinitatis eſſe credimus*. Quæ cum vera ſint, & iuxta Orthodoxam fidem dicta, inferebant, poſse etiam citra repræhenſionem abſolutè dici: *Vnus de Trinitate paſſus eſt carne*. Et Maxentius his planè verbis finit libros contra Neſtorianos: *Nec ego te vnquam aliud aliquid, quàm hæreticum indicabo, qui Deum Verbum D. N. Ieſum Chriſtum, qui pro noſtra ſalute paſſus eſt carne, vnum eſse ex ſancta, & indiuidua Trinitate non approbas*. Hæc ille.

Opponit Baronius, hos Monachos aduerſatos eſſe Synodo Chalcedonenſi, *cum eo additamento ſupplendum contenderent ipſum Sacroſanctum Concilium, quaſi carens ipſo eſse dicerent imperfectum, ac proinde cui haud tutò credi poſset*. Sed hanc illi à ſe notam excutiunt, neq; noſtra aduocatione opus habent. Etenim cum illam propoſitionem *Vnus è Trinitate &c.* ex pluribus Patribus comprobarent, non Synodo adijciendam veluti neceſſariam appendicem contendebant, ſed aduersùs Synodi calumniatores illam ſe defendere conteſtabantur. Audiantur tantùm eorum verba in præfatione libelli fidei dati Legatis: *Æquè ergo & de noſtra paruitate conuenit iudicare, qui non in ipſo termino venerabilis Chalcedonenſis Concilij inſerimus Patrum ſententias, ſed eis extrinſecùs contra inimicos pro ipſius defenſione proferimus*. Tantùm abeſt, vt abſq; illa theſi imperfectam contenderent Synodum Chalcedonenſem, quin potius anathemate percuterent, qui tam impiè de Sacroſancto Concilio ſentirent: *Sequimur*, inquiunt ibidem, *& amplectimur venerandam Synodum Chalcedonenſem, omniaq; ſcripta Patrum Sanctorum,*

qui

qui vnum, & idem ſecundùm horum Conciliorum definitiones ſenſerunt; anathematizamus autem omnes, ſi quis dubitat, aut retractat, AVT IMPERFECTA *iudicat, aut qui ea à fide Sanctorum Patrum æſtimat aliena.* Hæc illis apertiſſima, ac veriſſima ſententia ſtetit.

Rurſus pag. 44. ſcribit: *Cum inſuper abhorrerent dicere, vnam Trinitatis perſonam eſſe paſſam in carne, explodere receptum in Eccleſia perſonæ nomen doloſè conantes &c.* Non ita eſt, neq; enim illi in eam ſententiam venere, vt negarent, vnam Trinitatis perſonam eſſe paſſam in carne, ſed cum illa theſis ab aduerſarijs aſſereretur, inferebant inconſequenter ab iiſdem hanc negari: *vnus è Trinitate paſſus eſt carne*, cum eadem omnino ſit cum propoſitione priori ab omnibus Catholicis aſſerta. Hinc illos irridens Maxentius lib. 2. con. Neſtor. cap. 21. ait: *Quis enim tam ſtultus, & vecors eſt, qui dicat, Petrus ex hominibus vna perſona eſt, non eſt autem vnus ex hominibus Petrus?* Quo loco fuſiùs probat eos, qui vnã è Trinitate perſonam Chriſtum dicunt, debere etiam, velint, nolint, confiteri eundem vnum è Trinitate, neq; vnquam priorem illum modum dicendi impugnauit. In reſponſione etiam ad Hormiſdam ſcribit: *Quis enim tam ſtultus, & vecors ſit, qui dicere audeat Paulum ex Apoſtolis vnam eſſe perſonam, non autem vnum eſſe ex Apoſtolis Paulum?* Quibus vtriuſq; theſis ſimilitudinem exprimit, nec prima reiecta alteram vti veram obtrudit. Illud verò, quod Baronius opponit, tentaſſe Monachos ea via perſonæ nomen ab Eccleſia eliminare, falſum eſſe nullus non iudicabit, qui eorundem libellos legerit, cum in libello fidei legatis oblato, & in altero ad Afros tranſmiſſo vnam in Chriſto perſonam diſertiſſimè contra Neſtorium docuerint. Immò auſim affirmare, neminem Scriptorum Latinorum ante Maxentium adeo acutè, & ſubtiliter de perſonæ nomine, & intelligentia diſputaſse, vti Maxentius lib. 1. contra Neſtorium cap. 11. & ſequentibus. Et cum cæteri Patres, & Scriptores veteres, Verbum vel hominem, vel naturam humanam ſuſcepiſse dixerint, vnde ipſa etiam Eccleſia canit: *Tu ad liberandum ſuſcepturus hominem &c.* Maxentius lib. 1. cap. 12. acutè notauit: *Melius ergo eſt ſuſceptam à Deo naturam humanam, quàm ſuſceptum hominem dicere.* Quem modum loquendi Scholaſtici, qui Theologicam diſciplinam rigidiori ſtylo proſecuti ſunt, amplexi cum S. Thoma 3. p. q. 4. art. 3. Verbum hominem aſsumpſiſse minùs propriè dici pronunciant.

Ex his non obſcurè colligitur, Scythas Monachos procul ab Eutychiana labe fuiſſe. Iuſtinianus eos Catholicos teſtatus eſt, totam, ac tantam litem logomachiam pronuncians. Hormiſdas etiam in epiſtola ad Poſseſsorem *nouarum cupidos quæſtionum*, & in epiſtola ad Iuſtinianum *procacem verborum nouitatem* eiſdem obiecit, nuſquam hæreticos dixit. Africani in Sardinia exules Orthodoxam Scytharum fidem commendarunt his verbis: *Veſtram ſimul alacres, & fidem cognouimus, & ſalutem, immò in agnitione fidei veſtræ nobis ſalus innotuit.* Et S. Fulgentius initio librorum de veritate prædeſtinationis, & gratiæ ad Ioannem Maxentium, & Venerium Diaconum ait: *Deo gratias ago, Sancti fratres Ioannes Presbyter, & Veneri Diacone, cuius ope tales eſtis, vt pro gratia, qua ſaluamur, magno ſpiritu, & feruore certetis.* Neq; hic prætermittenda ſunt verba Patrum exulum in Sardinia in epiſtola Synodica cap. 17. ad eoſdem Scythas Monachos: *Vos itaque*, inquiunt, *dilectiſsimi fratres, per gratiam Dei eſtote ſtabiles, & immobiles, ac tenentes veram fidem, exhibete fratribus aliter ſentientibus*

tibus charitatem, nec de aliquo deſperetis &c. Immò Eccleſia Romana paulò poſt obitum Hormiſdæ illam propoſitionem, *Vnus è Trinitate paſſus eſt carne*, pro cuius defenſione tot longarum peregrinationum incommoda, tot Magnatum, atq; aliorum odia, tot denique labores illi deuorauerant, approbauit. Etenim Iuſtino mortuo Iuſtinianus imperium indeptus nihil antiquiùs habuit, quàm vt illam theſim, pro qua ad moleſtiam vſque toties ad Hormiſdam ſcripſerat, à Romano Pontifice confirmaretur; eiuſdem votis annuit Ioannes II. vtriuſque autem literas exhibet Baronius anno 533. Vt planè haud repræhendendi ſint Monachi, qui tanto conatu pro veritate certauerint. Hinc Vigilius Papa, cum in trium Capitulorum proſcriptionem, quam toto conatu Iuſtinianus promouebat, conſentire nollet, quò Imperatoris eiuſdem animum quoquo modo deliniret, in encyclica epiſtola propoſitionem memoratam ſe approbare teſtatus eſt: *Paſſus*, inquit, *carne eſt pro nobis Dei filius, crucifixus carne eſt, & mortuus carne eſt.* Tomo 38. Concil. edit. regiæ pag. 53. Eadem etiam theſis anno 553. definita fuit in Synodo V. collat. 8. canone 4. & 5. De varijs autem ſenſibus, in quos illa propoſitio diſtrahi poteſt, erudité agit P. Lupus in notis ad Synodum Epheſinam. Cum plerique à Monachis Scythis in prauos ſenſus illam detorqueri iudicarent, tot contra eoſdem tragœdias excitarunt. Id ſanè conſtat ex literis Trifolij Presbyteri ad Fauſtum Senatorem, quas Labbeus in nupera Conciliorum editione ad annum 519. publicauit, vbi ſiniſtro prorſus interpretamento eam theſim excipit, turpemque Scythis hæreſim affricat, à qua tamen fuere alieniſſimi, vt ex eorundem libellis ſatis, ſuperque monſtratum eſt.

Illorum tamen Monachorum obſtinatum ſtudium, quo præconceptæ ſententiæ ad cæterorum vſque contemptum adhærebant, minimè cõmendamus. Cur Hormiſdæ ſilentium imperanti non obtemperarunt? neque enim eam theſim ille reijciebat tanquam falſam, ſed vti nouam, ſeu quæ nouo modo exprimebatur, vnde cum ambigui planè ſenſus eſſet, in malam partem poterat trahi ab hæreticis; at Monachi, niſi ea approbaretur, cauſa ſe cecidiſſe exiſtimabant. Hinc Oriens, atq; Occidens litigijs implicitus, atque in Sardinia Meridies in ſententiam tractus, vt paucis Monachis litigantibus vniuerſus Catholicus Orbis commotus fuiſſe videatur. Libeat tamen hîc Sancti Hormiſdæ Papæ iudicium de illis ſubnectere, vt ſi fortè nonnulli memoratis Monachis ſimiles quandoque erumpant, nobis cauere poſſimus, non quòd hæretica, ſed quod noua populis obtrudant. Fuere ergo teſte Hormiſda illi Mo-
" nachi [Contemptores auctoritatum Veterum, nouarum cupidi quæſtionum,
" ſolam putantes ſcientiæ rectam viam qualibet conceptam facilitate ſenten-
" tiam. Eò vſque tumoris elati, vt ad arbitrium ſuum vtriuſque Orbis putent
" inclinandum eſſe iudicium. Nec in numero fidelium deputantes ſequacem
" traditionis paternæ, ſi ſuæ viderint credere nolle ſententiæ. Docti crimina
" ferere, obtrectationum venena componere, integrum corpus Eccleſiæ odiſſe,
" ſeditiones ſtruere, inuidiam concitare, & pro obedientia, quæ in cœnobijs
" principatum regularis obtinet diſciplinæ, obſtinationem pertinacis amare ſuperbiæ] Quibus hæc adijcit Sanctiſſimus Pontifex tantas à Scythicis Monachis moleſtias paſſus, quòd eum vellent in ſuam ipſorum ſententiam trahere
" [Sero probauimus prophetica voce dixiſſe in nouiſſimis diebus inſtare tem-

pora

pora periculoſa, & fore homines ſui tantum amatores habentes formam pietatis virtutem autem eius abnegantes, itaque eſſe vitandos] Hæc ille. Procul, ò Superi, à noſtris ſæculis hocce tumultuantium religioſorum hominum genus, licèt aliàs Catholicorum.

Cæterùm vndenam eruperint iſti Monachi, quod priori forſan loco dicendum erat, colligitur ex ſuggeſtione Legatorum ad Hormiſdam, vbi inquiunt *Iſti de ſua prouincia Epiſcopos accuſant, inter quos eſt Paternus Tomitanæ Eccl. ſiæ Antiſtes*. Vnde è Ponto illos egreſſos conſtat, nam Tomos Ponti Vrbs eſt, quam exilio ſuo, & carmine nobilem reddidit Ouidius. *Naſo Tomitanæ iam non nouus incola terræ*. Lib. 1. de Ponto. Ille autem Paternus Epiſcopus primus ſubſcribitur in literis Synodi Conſtantinopolitanæ ad Hormiſdam de ordinatione Epiphanij, & dicitur: *Prouinciæ Scythiæ Metropolitanus*. Hic verò caſtiganda eſt palmaris hallucinatio Gueſnaij, qui lib. 1. de vita Caſſiani cap. 21. pag. 62. hæc ſcribit: *Alium quendam Thmueos Epiſcopum Paternum nomine annumerat Baronius ex epiſtola S. Germani Epiſcopi Capuani ad Hormiſdam Papam, in qua hæc leguntur de Monachis Scethi, ſeu Scythiæ tumultuantibus*: Iſti de ſua prouincia Epiſcopos accuſant, inter quos eſt Paternus Thmuitanæ (*non Tomitanæ, vt deprauatè legitur*) ciuitatis Antiſtes *&c*. In quibus in ſpiſſos errores lapſus eſt, Thmuim in Ægypto vrbem cum Tomis in Ponto oppido, ac Scethi eremum cum minori Scythia confundens, qui tamen in limine ſtatim libri Scythiam fuſiùs deſcribens magnum ſe Geographum oſtentare conatus fuerat. Non ergo *Tomitanæ ciuitatis* in memoratis literis *deprauatè legitur*, ſed Gueſnaius *Thmuitana* deprauatè legit.

CAPVT XXI.

Fauſtus Reienſis ſeptem libris à S. Fulgentio confutatur. Eiuſdem libri tanquam heretici ab Africanis Epiſcopis condemnantur. Vandalorum in Africa Regum chronologia exactiùs tradita.

Maxentius, ac Scythæ Monachi accepto ab Africanis Patribus libro de Incarnatione, & gratia, quem Legati ipſorum re infecta Roma re- uertentes detulerant, cum in dies ob Fauſti libros litigia Conſtantinopoli creſcerent, egrè etiam ferentes Hormiſdam de eiſdem mitiorem ſententiam protuliſſe, inſuper intelligentes ex delato ex Sardinia volumine Epiſcopos Africanos Fauſti libros non legiſſe, communi conſilio decreuere iteratò ad eoſdem ſcribere, ſimulque Reienſis volumina examinanda tranſmittere. Literarum ſumma erat: à pluribus abſurdas de diuina gratia, & libero arbitrio ſententias defendi, nempe poſſe hominem proprio conatu abſque Dei auxilio diuinis præceptis obedire; Dei eſſe tantùm imperare, noſtrum verò imperata exequi; Gratiam omnibus indifferenter dari; Paruulos ob ſolum originale peccatum non poſſe damnari. Horum qui prædeſtinantur, nihil habere ſupra cæteros Dei gratia collatum; Prædeſtinationem ex hominum meritis ſuſpendi; Illos eſſe vaſa miſericordiæ, qui vel ſæcularem habent, vel Eccleſiaſticam dignitatem: vaſa verò contumeliæ Clericos, Monachos, & Laicos. Hæc quidem literæ non extant, ſed ex epiſtola Synodica, & libris Fulgentij illa colliguntur.

Anno 522.

In

In fine verò rogabant ſolutionem illius ſatis perplexæ diſputationis de animæ origine, quæ magna contentione ea in vrbe tunc agitabatur. Librorum Fauſti Byzantio ad Africanos tranſmiſſorum meminit Author vitæ S. Fulgentij cap. 28.

Anno 523. Nulli vnquam nocentior, quàm Fauſto Sardinia fuit, ibi enim Epiſcoporum exulum ſententia duo eiuſdem libri de gratia, & libero arbitrio tanquam hæretici damnati ſunt. Dacianus Byzacenorũ Antiſtitum Primas de Fauſti libris conſultatione habita, communi ſuffragio illorum confutationem Fulgentio iniunxit iubens etiam, vt & de ijs quoque, quæ contra Scythas Monachos Conſtantinopoli aſſerebantur, conſcriberet. Fulgentius, qui de Arianis tot editis voluminibus, ac tot habitis vel coram barbaro Rege diſputationibus triumpharat, in Fauſtum Reienſem, eiuſque ſectatores aciem deflectere iuſſus pro diuina gratia aſſerenda vniuerſo impetu collecto ingenti prorſus labore, diu, noctuque operi intentus decem ſubtiliſſimos libros elucubrauit, quorum ſeptem aduersùs duos illos Fauſti Reienſis ſtatuit, vniuerſa, quæ iſte magna arte conſtruxerat, maiori virtute ſubuertens, reliquos tres ad Fauſti ſectatores expugnandos Monachis Scythis inſcripſit, quorum etiam ſtudium in diuina gratia defendenda initio operis commendauit. Libri illi ſeptem contra Reienſem malo Auguſtinianæ Scholæ fato interiere, eos quidem Hieronymus Vignierius in præfatione operis imperfecti contra Iulianum cũ blattis luctantes in cuiuſdam bibliothecæ angulo ſcribit ſe reperiſſe, ſed nobis ſaliuam mouit, diuque deſideratorum voluminum expectatione fatigamur. Eos tamen ſe legiſſe teſtatur S. Iſidorus Archiepiſcopus Hiſpalenſis in lib. de Illuſt. Scrip. cap. 14. vbi de Fulgentio loquens ait: *Scripſit multa, ex quibus legimus de gratia Dei, & libero arbitrio libros reſponſionum ſeptem, in quibus Fauſto Galliæ Regienſis Vrbis Epiſcopo Pelagianæ prauitati conſentienti reſpondens, obnititur eius profundam deſtruere calliditatem*. Teſtimonium etiam addam Patrum Africanorum in epiſtola Synodica, quam vnà cum illis Fulgentij libris ad Scytharum Monachos Conſtantinopolim miſere, in cuius fine hæc ſcribunt: *Cæterum vnus ex nobis inquantum Dominus ſeruis ſuis recti gratiam dignatur donare ſermonis, illis omnibus, quæ memoratos Fratres aduerſus Gratiam, & Prædeſtinationem intimaſtis vel ſentire vel dicere, tribus libris veſtro nomini dedicatis ſufficienti diſputatione reſpondit; Quique aduerſus duos libros Fauſti Galli ſeptem libros edidit, quos cum recenſueritis, agnoſcetis protinus, quemadmodum memorati Fauſti commenta veritati contraria, Catholicæ fidei penitus inimica diſcuſſio prodidit, ratio manifeſta conuicit, auctoritas diuina compreſsit, & præcedentium Patrum conſona prorſus atteſtatio confutauit*. In hac verò epiſtola Synodica, quam publici iuris fecit Sirmondus, & legitur tomo 6. Biblioth. Patrum inter opera S. Fulgentij, plures ſententias, quas aduerſus Dei gratiam, & prædeſtinationem apud Byzantium inculcari Scythæ ſignificauerant, ſolidè reijciunt; titulus epiſtolæ hic præfigitur: *Dei gratia plurimùm amplectendis Sanctis fratribus Ioanni Presbytero, & Archimandritæ, & Venerio Diacono, & fidelibus viris, quorum in veſtra epiſtola ſubſcriptio continetur, Dacianus, Fortunatus &c.* Duodecim Epiſcopi nominantur. Ioannem verò Archimandritam eſſe ipſummet Ioannem Maxentium exiſtimo, erat enim Abbas, vel talem ſaltem ſe publicabat ex ſuggeſtione Dioſcori ad Hormiſdam.

Exactioris Chronologiæ ſtudium, quod profitemur exigit, vt quo anno

tum libri contra Fauſtum à Fulgentio, tum etiam Synodica epiſtola exarata, ſit, exponamus. Baronius cum anno 522. Traſamundo mortuo Hilderici Regis inaugurationem ſtatuat, eoquoque anno libros Fauſti ſeptem aduerſarijs à Ruſpenſi Præſule impugnatos arbitratur A. 522. Num. 4. Voſſius eadem ratione ductus epiſtolam Synodicam ante finem anni 522. exaratam ſcribit lib. 1. hiſt. Pelag. cap. 52. At Sigonius lib. 16. de imperio Occidentali Hilderici Regis Vandalorum initia ad annum 524. protrahit. Victor Tunonenſis in Chronico ſcribit anno 523. Maximo Conſule Traſamundum obijſſe, cui Vſſerius, Chiffletius, Petauius, alijque credidere. At cum aliorum Regum Vandalorum tempora ibidem Tunonenſis præuertat, ac peſſimè confundat, eorundem chronologia aliunde nobis eſt depromenda. Genſericus violata pace anno 439. XV. Kalendas Nouembris Carthaginem occupauit, inde verò Vandalici regni in Africa tempus numerari cœptum eſt. Porrò captam Carthaginem conſulibus Theodoſio XVII. & Feſto Proſper, ac Idatius, qui tunc viuebant, in Chronicis ſcripſere. Vixit Genſericus poſt occupatam eam vrbem annos XXXVII. menſes tres ex Victore Vitenſi in fine libri primi de perſecutione Vandalica, qui cum ſub eiſdem Vandalis Vitenſi Eccleſiæ præfuerit, ac plurima incommoda pro fide Orthodoxa paſſus ſit, optimæ fidei Author venit. Dixi illum Vitenſem, non Vticenſem Epiſcopum, vt vulgò nominatus eſt, quòd in libello notitiæ Epiſcoporum Africæ, qui ſub Hunnerico Genſerici ſucceſſore perſecutionem ſuſtinuere, in catalogo Epiſcoporum Prouinciæ Proconſularis legitur: *Florentinus Vticenſis*, at in indice Præſulum Prouinciæ Byzacenæ ita ſcribitur: *Victor Vitenſis non occurrit*. Vticenſis igitur Eccleſia ſpectabat ad Prouinciam Carthaginenſem, Vitenſis verò ad Byzacenam, & tempore Vandalicæ perſecutionis hic Victor noſter, illic autem Florentinus ſedebat, & quidem hunc Victorem appellant Vitenſem Chiffletius, & Holſtenius, & codices MSS. laudant, in quibus Vitenſis aſſeritur. Extat nobile fragmentum in appendice Chronici Proſperi ex M. S. Auguſtano, vbi legitur de Genſerico: *Rexit eandem Africam ciuitatem annis XXXVII. menſibus tribus diebus ſex*. Ergo moritur Genſericus anno 477. die 25. Ianuarij.

Succeſſit Hunnericus, qui ex eodem Victore Vitenſi regnauit annos ſeptem, menſes decem, addit laudatum fragmentum dies 18. quare obijt anno 484. Idibus Decembris. Hic cum ad Kalendas Februarias coacta Synodo Arianis ſuis faueret, ac contra Catholicos vi, ac fraude vteretur, & iſti ſolidè fidem propugnarent, eoſdem edicto in exilium miſit Eccleſijs clauſis. Datum eſt edictum VI. Kal. Martij, vbi legimus Concilium coactum: *Ad Kalendas Februarias anni VIII. Regni noſtri.* Incipiebat annus VIII. die 25. Ianuarij noſtræ Epochæ 484. Marcellinus in Chronico ad eundem annum Theodorico, & Venantio Conſ. ſcribit: *Hæc Arianorum crudelitas in religioſos Chriſti cultores ſuprascriptis Coſſ. menſe Februario cœpit infligi*. Annum huiuſce perſecutionis inſigni caractere deſcribit Gregorius Turonenſis lib. 2. de geſt. Franc. cap. 3. dicens *Tunc, & Sol teter apparuit ita, vt vix ab eo pars vel tertia eluceret, credo namq; pro tantis ſceleribus, & effuſione ſanguinis innocentis*. Sethus Caluiſius in Chronicis ſcribit hanc eclypſim, cuius ibi mentionem fecit Turonenſis, contigiſse anno 485. die 29. Maij feria IV. horis ſeptem p. m. Lutetiæ; At ego verius exiſtimo, indicatam fuiſse eclypſim anno ſuperiori 484. die 13. Ianuarij obſerua-

uatam, quam ex Marino de vita Procli Lucas Holſtenius primus publicauit, *qua*, vt inquit, *dies in noctem verſa eſt, facta enim ſunt profundæ tenebræ, & ſtellæ viſæ ſunt*. Græca verba refert Renerius in tabulis Mediceis in catalogo obſeruationum cœleſtium. Fuit enim die memorata decima tertia eclipſis Solis in ſigno Capricorni. Erat Anomalia correcta Solis grad. 218. & Lunę 169. atque adeo fuit diameter Solis. 32. 50. & Lunæ 33. 24. Viſa eſt hæc eclypſis Athenis horis p.m. 20. 11. diebus 18. ante edictum contra Catholicos emiſsum.

Tertius Vandalorum Rex fuit Guntabundus, quem anno 495. deceſſiſſe Baronius, Petauius, alijq; ſcripſere. Addit Baronius eundem duodecimum tantùm annum inchoaſse. Cæterùm cum Procopius libro 1. hiſt. Vandal. Tunonenſis, ac Iſidorus in Chronicis ſcribant, duodecim illum annos regnaſse, Baronij ſententia cadit, neq; enim Hiſtorici, aut Chronologi annum vltra vnum, aut alterum menſem tantummodò inchoatum nominare ſolent. Profectò cum Hunnericus menſe Decembri deceſserit anno 484. Guntabundus vix paucos dies anni XII. vixiſset, ſi anno 495. fatis conceſſiſset. Ex hoc errore Baronius Hilderici regni initia ad annum 522. collocauit vnius anni prochoniſmo. Ex recitato fragmento veritas eruitur, ibi enim Guntabundus regnaſse dicitur annos XI. menſes IX. dies XI. quare diem obijt anno 496. die 24. Septembris. Obiter autem ex eodem fragmento nonnulla, quæ de Guntabundo Baronius tradit, corrigenda ſunt. Hic enim ad annum 495. Num. 25. *Moritur*, inquit, *hoc anno eodem Gundabundus Vandalorum Rex in Africa regni ſui anno duodecimo inchoato. Abripuit Deus è vita hominem, cum intermiſſam aliquandiu perſecutionem inſtaurat; Hoc namq; tempore rurſus Sanctiſsimum virum Eugenium Epiſcopum Carthaginenſem exagitat, non ferens tantum virum in locis quibuslibet Vandalorum ditionis licet exulem degere &c. conſilium illud inijt, vt trans mare eum in Gallias amandaret, qui illuc delatus Albigenſem incoluit ciuitatem*. Sed ſecus vetuſtiſſimus ille codex de eodem Rege narrat his verbis: *Guntabundus tertio anno regni ſui cæmeterium S. Martyris Agilei apud Carthaginem Catholicis dari præcipit, Eugenio Carthaginenſi Epiſcopo iam de exilio reuocato. Decimo autem anno regni ſui Eccleſias Catholicorum aperuit, & omnes Dei Sacerdotes petente Eugenio Carthaginenſi Epiſcopo de exilio reuocauit*. Poſtea exactè etiam tempus clauſarum Eccleſiarum deſcribitur: *Ex die VII. Idus Februarias vſq; ad X. annum Guntabundi in diem IV. Idus Auguſti completi ſunt anni decem menſes ſex*. Et poſtea: *Qui memoratus Guntabundus Rex poſtmodum vixit annos duos, menſem vnum*. Ex quibus poſtremis verbis menſe Septembri mortuum habemus Guntabundum, vt deducebamus, qui tantùm abeſt, vt Eugenium in exilium miſerit, quin illum potius ab exilio reuocauerit, eiuſq; petitione cæteros Præſules ſuis ſedibus reſtituerit. Ex quibus etiam corrigendus eſt Procopius, qui Guntabundum Chriſtianis infenſiſſimum ſemper hoſtem fuiſse ſcribit.

Traſamundus poſtea regnauit, qui S. Eugenium in exilium detruſit, hic autem in Gallias ſecedens teſte Tunonenſi Theodoro Conſule nempe anno 505. ad Superos abijt. Traſamundum viginti ſeptem annos imperaſse concedunt Tunonenſis, eiuſq; exſcriptor Iſidorus. Sed laudatum fragmentum exactiùs tempus deſignans refert regnaſse illum annos XXVI. menſes VIII. dies IV. quare deceſſit hic Rex anno 523. die 28. Maij. Scio Tunonenſem, atq; Iſidorum ſcribere Traſamundum regnaſse annos ſolidos viginti ſeptem,

ac

ac menſes inſuper quatuor, quod falſum eſse ex literis Bonifacij Primatis Carthaginenſis patet, ex quibus etiam accepti ab Hilderico regni primordia optimè ſtatuuntur. Extat in Bibliotheca Vaticana Synodus Africana celebrata à Bonifacio Epiſcopo Carthaginenſi vnà cum LVIII. Epiſcopis menſe Februario anno ſecundo Hilderici Carthagine in ſecretario S. Martyris Agilei; ibi verò recitatur epiſtola Liberati Epiſcopi ad Bonifacium Carthaginenſem, quæ accepta ponitur: *Idibus Decembris Anno primo*. Reſpondet Bonifacius epiſtola: *Data die XVII. kal. Ianuarias Anno primo*. In his autem literis hæc ſcribit Bonifacius: *Intimamus Reſurrectionis Dominicæ Sacramentum VII. Iduum Aprilium adſuturum fore*. Porrò Paſcha anno 524. celebratum eſt VII. Idus Aprilis, qui fuit annus Biſsextilis Cyclo Solis I. Lunæ XII. lit. G. F. ergo epiſtola Bonifacij ſcripta eſt anno 523. die 16. Decembris anno primo Hilderici. Hanc Synodum Lucæ Holſtenij V. C. manu deſcriptam nobis legendam exhibuit Carolus Moronus Baſilicæ S. Laurentij in Damaſo Canonicus, ac celeberrimæ Bibliothecæ Barberinæ Præfectus ob raram eruditionem ab Eminentiſſimo Barberino tanti theſauri cuſtos deſignatus, neq; enim ſapientiſſimus Princeps niſi apprimè eruditum totius eruditionis ſacrario præfeciſset. Legitur eadem Synodus tomo 38. Concil. edit. regiæ pag. 331. ſed non integra, eam enim Holſtenius ad D. de Marca tranſmiſerat. In ea Synodo anno 525. Carthagine celebrata agitur de exemptione monaſterij à poteſtate Epiſcopi, ibique recitatur decretum Concilij Arelatenſis ſub Rauennio in cauſa Monaſterij Lerinenſis, quod à Sirmondo inter Gallicana Concilia editum fuit. Interim Hilderici Regis initia citra dubium ex laudatis literis Bonifacij anno 523. ſtatuuntur. Hildericus verò pijsſimus Rex antequam publicè inaugararetur, Epiſcopos Catholicos ab exilio reuocauit, rem ita narrat Tunonenſis: *Hic ergo ſacramento à deceſſore ſuo Traſamundo obſtrictus, ne Catholicis in regno ſuo aut Eccleſias aperiret, aut priuilegia reſtitueret, priuſquam regnaret, ne ſacramenti terminos præteriret, præcipit & Sacerdotes Catholicos ab exilio redire, & Eccleſias aperire* Bonifacio Epiſcopo ordinato.

Ex longiori hac chronologica digreſsione habemus libros ſeptem Fulgentij contra Fauſtum ſcriptos fuiſse anno 523. nam de eiſdem loquens Syncellus in vita Fulgentij cap. 28. *Magnus planè*, inquit, *huius operis labor mercedem debitam citò ſuſcepit; Mox enim, vt eſt dictatio ipſius finita, protinus eſt longiſsimæ captiuitatis catena diſrupta, mors enim Traſamundi Regis, & mirabilis bonitas Hilderici regnare incipientis Eccleſiæ Catholicæ per Africam conſtitutæ libertatem reſtituens Carthaginenſi plebi proprium donauit Antiſtitem, cunctiſq; in locis ordinationes Pontificum fieri clementiſsima authoritate mandauit*. Verùm his obſtare videtur epiſtola Synodica Africanorum Patrum in Sardinia exulum, in qua mentio habetur Hormiſdæ Papæ veluti iam defuncti, etenim *beatæ memoriæ Hormiſdas Sedis Apoſtolicæ glorioſus Antiſtes* ibidem appellatur, ſcriptam verò in exilio epiſtolam inde conſtat, quòd initio hæc leguntur: *Accepimus veſtræ charitatis epiſtolam, quæ noſtrum ex parte releuauit, ex parte verò meſtificauit exilium*. Scio nonnullos apud Baronium ſcribere obijſſe Hormiſdam anno 522. ſed ex inſcriptione reperta in Vaticano anno 1608. quæ habetur in lib. 2. cap. 10. Romæ ſubterraneæ, refelluntur; anno enim 523. Maximo Conſule Hormiſda facultatem coniugibus quibuſdam conceſſit, vt in Baſilica S. Petri poſſent ſepeliri.

FL. MAXIMO V. C. CON....
CONCESSVM LOCVM
PE..... ROMAE EX TRB..
VOLVP... ET CONIVGI
EIVS IOHAN. PAPA
HORMISDA, ET TRA...
PRAPST. BASC. BEATI
PETRI.

At cum Tunonenſis, ac Iſidorus Hildericum, antequam Rex inauguraretur, teſtentur Epiſcopos ab exilio reuocaſſe, aſſerendum eſt, epiſtolam Scytharum acceptam quidem ab Epiſcopis Africanis, dum adhuc exularent, eoſdem tamen reſpondiſſe poſtquam ab exilio reuerſi ſunt illo ipſo anno 523. Fulgentius ergo cum reliquis in Africam reuerſus alterum pro diuinæ prædeſtinationis, & gratiæ defenſione opus aggreſſus tres de veritate prædeſtinationis, & gratiæ libros inſcriptos vulgauit. Teſtem do eundem Fulgentij & exulantis, & redeuntis aſſiduum comitem cap. 29. hæc dicentem: *Multa iam reuerſus de exilio nouem, & decem libris Fabiani mentientis falſa geſta conuincens: De veritate prædeſtinationis, & gratiæ libellos tres confecit.* Africani etiam Patres in epiſtola Synodica horum Fulgentij librorum mentionem faciunt: *Cæterum*, inquiunt, *vnus ex nobis, inquantum Dominus ſeruis ſuis recti gratiam dignatur donare ſermonis, illis omnibus, quæ memorati Fratres aduerſus gratiam, & prædeſtinationem intimaſtis vel ſentire, vel dicere tribus libris veſtro nomini dedicatis ſufficienti diſputatione reſpondit, quique aduersus duos libros Fauſti Galli ſeptem libros edidit &c.* Quare ſi tres Fulgentij libri de veritate prædeſtinationis, & gratiæ poſt exilium à Fulgentio in Africam reuerſo teſte Syncello ſcripti ſunt, cum illos hæc epiſtola nominet, ipſam quoque ab Epiſcopis iam ab exilio reuocatis datam fuiſſe nullus inficias ibit.

Itaque Fulgentius vbi ſeptem illis libris Semipelagianorum Coryphæum expugnauit, vnà cum cæteris Patribus, qui Fauſtum Synodali ſententia damnauerant, poſtliminio tandem Africæ reſtitutus fuit, audiatur Syncellus. *Beatus itaq; Fulgentius poſtquam ſapienter expugnaſſet Pelagianos, lætificatos meruit videre Catholicos. Inde ſecundum quòd per eum Spiritus Sanctus prædixerat, reuerſus eſt Carthaginem cum omnibus Conſacerdotibus, vnde ſolus exierat.* Vbi verò eiuſdem libri Conſtantinopolim delati ſunt, Fauſti ſectatores non modò animum demiſiſſe, ſed & Reienſis ſententias eieraſſe inde colligo, quòd regiam illam vrbem illis controuerſijs in poſterum turbatam fuiſse nullus prodit. Libeat hic tamen audire noſtri Fulgentij Fauſto expugnato triumphum, quo à Carthaginenſibus exceptus fuit, narrante eiuſdem diſcipulo cap. 29. *Tanta autem fuit deuotio Carthaginenſium ciuium Beatum Fulgentium reuiſere cupientium, ſic vniuerſus populus expectabat ardenter, quem viderat in conſpectu ſuo pugnaſſe viriliter, vt alijs Epiſcopis ante ipſum deſcendentibus ſilens multitudo ſuper litus ſtaret, oculis, & mentibus inter omnes Epiſcopos beatum Fulgentium (quem familiariter nouerat) quærens, & eum à cunctis nauibus expetens. Vbi verò facies eius apparuit, immenſus naſcitur clamor altercantibus omnibus, quis primò ſalutaret agnoſcendus, quis caput benedicenti ſuppone-*

poneret, quis extremis vel ſaltem digitis mereretur tangere gradientem; quis videre vel oculis procul ſtantem. Hæc ille.

Fulgentium Ruſpenſi Eccleſiæ componendæ intentum Fabianus Arianorum ſectator interpellauit, contra quem è veſtigiò decem ille libros edens furentis hominis audaciam compreſſit. Latent hi quidem libri, cæterùm Theodulphus Aurelianenſis à Sirmondo editus plura illorum fragmenta producit. Interim à Monimo amiciſsimo viro ad ſcribendum de diuina prædeſtinatione iterum compellitur. Hic ex praua intelligentia ſententiæ Auguſtinianæ in eam abſurdam opinionem deſcenderat, vt putaret ex S. Doctoris ſententia Deum homines æquè ad bonum, ac ad malum prædeſtinare, rogauitq; per literas Fulgentium, vt S. Auguſtini verbis, quibus in eam ſententiam propellebatur, expenſis, quid ſentiendum foret reſcriberet. Fulgentius vnum de prædeſtinatione librum eidem ſtatim procudit, quem vnà cum duobus alijs, quibus reliqua à Monimo dubia propoſita ſoluebat, ad eundem tranſmiſit. Illius ſcopus eſt, oſtendere, Deum prædeſtinare homines ad bona, non ad mala perpetranda, ac S. Auguſtinum intellexiſſe Dei prædeſtinationem ad malum pœnæ, non culpæ. In fine verò libri ait: *Nos itaq; chariſſime hæc interim pauca de libris S. Auguſtini, & de reſponſionibus Proſperi ad hoc maluimus huic libello inſerere, vt cuncti nouerint, quid debeant de prædeſtinatione Sanctorum, impiorumq; ſentire, ſimulq; vt appareat eiuſdem B. Auguſtini dictis tenorem noſtræ ſententiæ conuenire.* Syncellus cap. 26. ait: *Teſtimonia quoque prædeſtinationis, & gratiæ differentias cupientem noſſe ſalubriter diſputans docuit.* Hic verò appellatum arbitror librum ad Monimum, nam idem Sanctus Epiſcopus initio libri ſecundi ad eundem ait, ſe ſoluiſſe quæſtionem de diuerſitate prædeſtinationis iuſtorum, & iniquorum. Iſtud volumen poſt reditum ab exilio ſcriptum ex his Fulgentij verbis colligo in præfatione. *Diuino etenim igne ſuccenſus ſic nobis iugiter compateris, vt etiam illas tribulationes, quæ licet acciderint nobis, Domino tamen adiuuante fuerunt ſuperatæ. Tu ſic eas pro nobis penè ſemper pateris, vt quoties eas corde reuolueris, toties eas pati quodammodò compellaris &c.* Hoſce libros ad Eugippium Abbatem eoſdem petentem in Italiam tranſmiſit. Hic ille eſt Eugippius Abbas Auguſtinianæ doctrinæ per Italiam propagator, de quo hæc habet Sigebertus lib. de Script. Illuſt. cap. 39. *Eugippius Abbas hortatu Renducis Neapolitani Epiſcopi deflorans libros Auguſtini Epiſcopi Hipponenſis dedit codicem magnæ vtilitatis ad Probam virginem, & per manus eiuſdem Renducis Epiſcopi obtulit Eccleſiæ Neapolitanæ.* Hic liber Eugippij Baſileæ, & Venetijs olim editus eſt, neq; hic prætereundum exiſtimo, quod ille Scriptor in commendationem Auguſtini aduerſus Pelagianos ſcribentis in præfatione operis exarauit: *Inter magnos*, inquit, *Eccleſiæ Catholicæ Doctores præclarum fuiſſe, & eſſe Beatum Auguſtinum quis ignorat Epiſcopum? quem diuina eruditione mirabilem tum omnes Orthodoxi in toto terrarum Orbe venerantur, præcipuè tamen Apoſtolicæ Sedis Antiſtes ſcripta eius ſua auctoritate firmantes tanto maiori ſtudio ſimpliciter amplexi ſunt, quanto ampliori ſolatio eis ſe vſos eſſe teſtantur; nam contra multos hoſtes Eccleſiæ dimicantes, & maximè contra verſipelles inimicos gratiæ Dei doctrina eius inſtructi, vel potius eadem illuſtrati gratia, ſemper extitere victores &c.* Interim viuo Fulgētio nullis de diuina gratia diſſenſionibus Africa conuulſa eſt Auguſtini doctrina ibidem veluti ſacra hæreditate ſummâ ſemper in veneratione habita, quod Fulgentij, Primaſij, aliorumq; ſcripta Augusti-

guſtinianis ſententijs pasſim referta indicant. Et hæc de Fauſti libris à S. Fulgentio confutatis.

CAPVT XXII.

S. Cæſarius Arelatenſis Fauſtum ſcriptis impugnat. Aliorum de Cæſario Chronologia reiecta.

DVm hæc Conſtantinopoli à Scythis Monachis, & ab Africanis in Sardinia contra Fauſtum Reienſem aguntur, ſtrenuus contra eundem in Gallia hoſtis inſurrexerat Cæſarius Arelatenſis, qui vltimo ictu Semipelagianiſmum confecit. Hic Lerinenſis Monachus, dein Arelatenſium Antiſtes, ſi quid damni in Gallia per Lerinenſem Abbatem Fauſtum, vel Hilarium Auguſtiniana doctrina paſſa erat, abundè reſarciuit. Iuuenis Monachum profeſſus eſt in cœnobio Lerinenſi ſub Abbate Porchario Fauſti ſucceſſore; vnde mirum id negari à Voſſio, cum Cyprianus in vita Cæſarij diſertis verbis id tradat. In eodem monaſterio Lerinenſi eundem poſt Porcharium Abbatem fuiſſe ſcribunt Sauſſaius ad diem 27. Auguſti, & Torellus in ſæculis Auguſtinianis ad annum 544. id *extra dubium* aſſerens, quod tamen prorſus falſum eſt, nam Cyprianus Cæſarij diſcipulus apud Surium ad diem 27. Auguſti cap. 3. ſcribens de Eonio Epiſcopo Arelatenſi ait: *Cœpit ergo iuuenem Cæſarium non iam vt peregrinum, vel extraneum, ſed attentiori obtutu intimis cordis oculis contemplari, moxq; ab Abbate Porchario illum expetijt, & licèt ab inuito etiam impetrauit. Illicò primùm Diaconus, deinde Presbyter ordinatur.* Item. *Defuncto autem in* SVBVRBANA CIVITATIS INSVLA *Abbate ab Epiſcopo Eonio eò Cæſarius mittitur, vt monaſterium Rectore deſtitutum ipſe in eadem reuerentiæ auctoritate ſuccedens monaſtica diſciplina informaret. Itaq; in Suburbano monaſterio libens eam complectitur vitæ rationem, &c.* Quibus apertè ſignificat, Cæſarium conſtitutum Abbatem in inſula, quæ aduersùs Arelatem Rhodano alluitur, neq; enim Lerina eſt inſula in ſuburbijs alicuius ciuitatis, multo minùs vrbis Arelatenſis, propè quam Abbatem geſſit Cæſarius, cum Lerina ſit ex altera Prouinciæ parte Mediterraneo circunfuſa aduersùs Antipolim. De hoc Monaſterio in ſuburbijs Arelatenſium intelligenda eſt epiſtola Gelaſij ad Eonium data anno 494. quam noſter Hiſtoricus de Lerinenſibus loqui arbitrabatur.

Fauſtus eo artificio ſuos de gratia, & libero arbitrio libros adornarat, vt addita viri fama plurimis in Gallia fucum fecerit, & ijs quidem non ex vltima literatorum plebe, ſed ipſis Vrbium Præſulibus. At poſt Fauſti proſcriptionem in Romana Synodo latam non adeo frequens erat Semipelagianorum numerus, ſed adhuc tamen in plurimis veteris ſententiæ amor obſtinatior perdurabat. Horum conatibus ſe ſe oppoſuit Cæſarius iam in Arelatenſi Sede Eonio ſuffectus, quo verò non modò præſentes, ſed abſentes etiam inſtrueret, librum edidit de gratia, & libero arbitrio eodem prorſus titulo, quem ſuo operi Fauſtus inſcripſerat, vt præſentiſſimo antidoto Reienſis venena expelleret, in quo volumine S. Auguſtini doctrinam aduersùs Fauſti inſultus ſolidiſſimè propugnauit. Hinc celeberrimus ille Ennodius Ticinenſis in epiſtola ad Cæſarium ait: *Tibi debet quicunq; ille* SCRIPTORVM MAXIMVS, *quòd eum dote*

elocutionis amplificas. Addit nobile Scholion Baronius ad annum 508. *Sanctum Auguſtinum videlicet, quem aduerſus Fauſtum eum impugnantem defendit*. Erat Cæſarius ea ætate in Gallia magnæ authoritatis, eumq; Symmachus Papa pallij honore decorauerat, at ex libri huius euulgatione longè maius ipſius nomen euaſit; inde etiam Semipelagianorum vires decidebant Auguſtinianis præualentibus. Hunc librum à Felice IV. Pontifice laudatum, atq; Apoſtolica authoritate communitum ſcribit infartor Gennadij cap. 86. his verbis: *Cæſarius &c. de gratia quoq; & libero arbitrio edidit teſtimonia diuinarum Scripturarum, & Sanctorum Patrum iudicijs munita, vbi docet nihil hominem de proprio aliquid agere boni poſſe, niſi cum diuina gratia præuenerit. Quod opus etiam Papa Felix per ſuam epiſtolam roborauit, & in latius promulgauit*. Verùm & hic liber magno cum Auguſtinianæ ſcholæ detrimento ad poſterorum manus non peruenit.

De Cæſarij ætate non vna eſt Scriptorum ſententia; nam Baronius anno 453. eius res geſtas in quinto Annalium tomo enarrauerat, at accepto poſteà ab Arelatenſi Eccleſia epiſtolarum codice vetuſtiſſimo, ac Cæſarium VI. ſæculo floruiſſe comperiens, mortuumq; ad annum 544. priorem ſententiam retractauit in appendice ad tomum 10. Suarius ex Theologo hiſtoricum agens Prolegom. 6. cap. 5. plurima de Synodo Arauſicana, de Proſpero, de Leone Magno comminiſcens Baronij palinodiam non admittit. Torellus noſter vtramq; Baronij ſententiam amplexus ſupra centeſimum annum vixiſſe Cæſarium ſcribit anno 544. num. 24. Sed res extra dubiũ ponitur, ſi Meſſiani commentaria apud Surium ad diem 27. Auguſti legantur, nam ille, qui Cæſarij Notarius fuit, hæc literis mandauit cap. 22. *Cum ergo eum ſemianimem redderet conſpectibus noſtris infirmitas, & inter hæc ſeptuageſimum tertium gereret totius vitæ tramitis annum, è quibus quadrageſimum in Pontificatu verteret circulus gyrum, & animaduerteret per ſpiritum imminere ſibi tranſitus diem &c.* Quare cum ſeptuaginta tres annos Cæſarius vixerit, quorum XL. in Epiſcopatu exegit, cum eius natalitium diem nulla Scriptorum monumenta prodiderint, videndum eſt, quo anno deceſſit, inde enim retrocedentes primum, & dignitatis, & vitæ annum deducemus. Eſt epiſtola Vigilij Papæ, quã ad Cæſarium de pœnitentia inceſtuoſo iniungenda ſcribit, itemque altera eiuſdem Vigilij ad Auxanium data, in qua narrat ſe intellexiſse à Terentio, & Ioanne Arelate ad ſe delegatis eundem electum illius Vrbis Epiſcopum. Literæ iſtæ ad Auxanium à Baronio leguntur ſcriptæ XV. Kal. Nouemb. poſt Conſ. III. Baſilij nempe anno 544. At Bollandus, Vſſerius, & Sirmondus ex codicibus vetuſtioribus legunt *iterum poſt conſulatum Baſilij*, nempe anno 543. Bollandus ad diem 12. Ianuarij in vita S. Cæſariæ putat Cæſarium eo anno non deceſſiſſe, ſed anno 542. neq; enim, inquit, intra breue illud tempus Auxanius potuiſſet conſecrari in Epiſcopum, & pallium impetrare à Vigilio. Sed cur iſta commodè fieri non potuerint ſpatio 52. dierum à die 27. Auguſti, qua Cæſarius obijt, vſq; ad 18. Octobris, qua die literæ Vigilij ſcriptæ ſunt, non ſatis video; ſanè ſi menſes 14. interlabantur, vel Auxanius negligens fuiſſet in nuncijs de ſibi nouiter delata dignitate mittendis, vel lentus fuiſſet Pontifex ſeram adeo reſponſionem dando. Et quidem cum Auxanius eſſet Metropolita, iuxta Eccleſiaſtica ſtatuta ſtatim poſt electionem ad Vigilium, ad cuius Patriarchicam diœceſim pertinebat, de ſibi delata dignitate literas eundem miſiſſe non dubito. Quod tamen addit

Bol-

Bollandus de pallij impetratione falſum eſt, nam Vigilius re priùs cum Iuſtiniano Imperatore communicata, pallij vſum anno 544. conceſsit Auxanio, vt ex epiſtola ad eundem data XII. Kal. Iunias habetur, in qua ſcribit, etiã Sanctum Cæſarium à Symmacho pallium obtinuiſse. Itaq; Cæſarius mortuus eſt anno 543. die 27. Auguſti; quare fit Epiſcopus anno 503. naſcitur verò anno 470. Neſcio vndenam Vſſerius diuinari potuerit, natum Cæſarium ſub initium anni 471. & ſub exitum 503. factum illũ Epiſcopum; nam vt nihil dicam de initio anni 471. S. Eonius Cæſarij deceſsor obijt die 3. Auguſti, vt ex Martyrologio Sauſsaij colligitur, neq; quatuor menſes ſedes vacauit, etenim Eonius non multùm ante mortem Arelatenſem populum ad Cæſarium ſibi ſubſtituendum hortatus fuerat, ac populus communi conſenſu Eonij ſententiam approbarat teſte laudato Cypriano cap. 5.

Ex his nonnulla in Baronio corrigenda ſunt. Ille epiſtolam Symmachi ad Cæſarium datam VIII. Idus Ianuar. Probo V. C. Coſ. non rectè retulit ad annum 502. quo cũ Auieno Iuniore Probus conſulatum geſsit, ſed protrahenda eſt ad annum 513. quo Probus, & Clementianus Conſules fuere ex Chronico Caſsiodori, & Marcellini, præſertim cum memoratæ epiſtolæ alteram Baronius ſubnectat, in qua delati Cæſario pallij mentio fit, quod poſt illum annum 502. accidit, cum Cæſarius Romam profectus eſt, Theodorico Rege Rauennæ prius placato, vt fuſiùs Cyprianus narrat. Recitat idem vir inſignis ex codice Arelate ad ſe tranſmiſso epiſtolam Felicis Papæ ad Cæſarium datam tertio Nonas Februarias Poſt conſulatum Manlij Seuerini Boetij, eſt annus 488. Ego verò loco Cæſarij Eonium reſtituendum putabam; at poſtea vidi diligentiſsimum Sirmondum in vetuſtiſsimo codice apud Arelatem inuento legere: *Poſt conſulatum Fl. Mauortij* anno 528. Rurſus literæ Gelaſij, & Symmachi ad Eonium nullum errorem continent, neq; cum Baronio loco Eonij ponendus eſt Cæſarius, etenim Eonius vſq; ad annum 503. Arelatenſem Eccleſiam rexit, ad quem poſtremæ literæ ab Apoſtolica Sede datæ leguntur *Iterum poſt conſul. Paulini*, nempe anno 500. Eodem pacto corrigendus eſt Binius, qui nulla ferè diligentiori cura adhibita Cardinalis Baronij annales ſuis in Concilia notis inſeruit.

Baronius ideo antiquiorem Cæſarium fecit, quòd illum in Gennadij catalogo recenſitum legerat cap. 86. his verbis: *Cæſarius Arelatenſis Vrbis Epiſcopus vir ſanctitate, & virtute celeber ſcripſit egregia, & grata valdè, & Monachis neceſſaria opuſcula &c. floruit hic eo tempore, quo & Fauſtus Anaſtaſio Rempublicam gubernante*. At Gennadius tempore Gelaſij Papæ librum de illuſtribus Scriptoribus compoſuit. Cum verò Suffridus inſertum Gennadio illud caput de Cæſario dixiſſet, Baronius id vllo abſq; fundamento fingi dicit. Verùm Cæſarium eſſe Gennadij libro inſartum, vel inde colligere poterat Baronius, quòd Gennadius Proſperum acriter repræhendit, qui Caſſiani libellum de gratia impugnauerat, cur igitur non modò pepercíſſet Cæſario Fauſtum eiuſdem ſcholæ Doctorem confutanti, verùm & illius volumen contra Fauſti *opus*, vt ille ait, *egregium de gratia Dei* à Sede Apoſtolica latiùs promulgatum, ac diuinarum ſcripturarum, & Sanctorum Patrum iudicijs munitum aſſeueraſſet? Gennadius, vt author eſt idem Baronius ad annum 490. librum de Scriptoribus illuſtribus edidit anno 493. Quare ergo non dixit, de Cæſario vti de cæteris facit, *viuit adhuc*

adhuc, vel, *viuere adhuc dicitur* &c. ſed ait: *Floruit hic eo tempore, quo & Fauſtus Anaſtaſio Rempublicam gubernante*, ex quo modo loquendi videntur diſertè illa eſſe ſcripta poſt annum 518. quo mortuus eſt Anaſtaſius Imperator. Immò qui ea ſcripſit, parùm Cæſarianæ chronologiæ peritus fuit; nam tradit, floruiſſe eo tempore, quo & Fauſtus Anaſtaſio Imperatore, quod prorſus falſum eſt, ſiquidem Fauſtus anno 462. Reienſium Epiſcopus Romanam legationem obiuit, at Cæſarius poſt octennium natus eſt, qua igitur ratione ſimul floruere, ſi illo in ore famæ verſante, iſte necdum vitali aura fruebatur? quando verò Cæſarius viceſimum tertium ætatis annum attigerat, Fauſtus deceſſerat, neque hic dicendus eſt floruiſſe ſub Anaſtaſio, ſed ſub Leone, & Zenone, cum dubium ſit, an attigerit primum Anaſtaſij annum, nempe 491. Præterea Cæſarius non ſolùm prima iuuenta floruit ſub Anaſtaſio, ſed ſub Iuſtino, & tandem ſub Iuſtiniano, cuius imperij anno XVII. deceſſit. Hinc in editione librorum Sancti Hieronymi, quibus Gennadij liber inſertus fuit, nulla de Cæſario mentio fit, quare additus videtur à pio quidem, ſed parùm erudito homine, quaſi voluerit Cæſarium Fauſto veluti veneno antidotum de proximo opponere.

CAPVT XXIII.

Felix IV. Arauſicana Synodus, & Bonifacius II. Semipelagianos damnant; Annus Synodi, & vtriuſque Pontificis certus ſtatuitur.

CÆſarius animaduertens Semipelagianorum factionem in Gallijs potentiorem eſſe, quàm vt ſuis, ac collegarum viribus ſuperari poſſet, Felicis IV. auxilium implorauit, quò hoſtes de ſuperiori loco percuteret, iiſque deiectis Auguſtiniana æquè, ac Catholica doctrina in nobiliſſima prouincia ſarta, tectaque ſeruaretur. Felix roganti ſuppetias tulit; neque illi diu conſultandum fuit, vndenam in Gallias auxilia ſubmitterentur. Etenim deceſſorum veſtigijs inhærens ex Eccleſiaſticis ſcrinijs aureas S. Auguſtini ſententias de diuina gratia, & libero arbitrio ſelectas ad Cæſarium magno cum Auguſtiniani nominis incremento tranſmiſit. Celeberrimus tunc in vrbe Arauſicana conuentus agebatur in dedicatione Baſilicæ à Liberio V. C. Ex-Præfecto Prætorio extructæ. Erat hic Cæſario amiciſſimus, à quo cum lethali vulnere percuſſus fuiſſet, ſanitati reſtitutus fuit ex Meſſiano lib. 2. de vita Cæſarij cap. 5. Arauſicam non modò ſacri Antiſtites, ſed & nobiliſſimi quique confluxerant, quare Cæſarius opportunam occaſionem nactus coacto Sapientiſſimorum Patrum, ac virorum illuſtrium Senatu ſententias ab Sede Apoſtolica ad ſe tranſmiſſas protulit, id enim ex præfatione Synodi colligitur, vbi hæc recitantur. *Peruenit ad nos eſſe aliquos, qui de gratia, & libero arbitrio minus cautè, & non ſecundùm fidei Catholicæ regulam ſentire velint. Vnde id nobis ſecundùm authoritatem, & admonitionem Sedis Apoſtolicæ iuſſum, & rationabile viſum eſt, vt pauca capitula ab Apoſtolica nobis Sede tranſmiſſa, quæ ab antiquis Patribus de certis ſcripturarum voluminibus, in hac præcipuè cauſa collecta ſunt, ad docendos eos, qui aliter ac oportet, ſentiunt, ab omnibus obſeruanda proferre, & manibus noſtris ſubſcribere deberemus; Quibus lectis, qui huc vſque non ſicut oportebat de gratia, & libero arbitrio credidit, ad ea, quæ fidei Catholicæ conueniunt animum ſuum inclinare non differat.* Sequuntur viginti-

quinque canones, quibus Semipelagianorum ſententiæ, quæ eò vſque citra læſæ fidei crimen liberè defenſæ fuerant, condemnatæ ſunt, vt abſque hæreſeos nota à quouis in poſterum propugnari non potuerint. Quæ plerique non animaduertentes magnam Sanctis Patribus Hilario Arelatenſi, Vincentio Lerinenſi, & vt alij etiam volunt, Ioanni Chryſoſtomo, alijſque è Græcia Doctoribus iniuriam irrogari conqueruntur, ſi Semipelagianorum ſententias aſſeruiſſe dicantur, id enim fecere vel nondum mota, vel pendente lite, ſicuti neque quicquam detrimenti ſubiret S. Thomæ, S. Bonauenturæ, Ægidij, ac tot Patrum, & Scholaſticorum gloria, ac fama, ſi à Sede Apoſtolica B. Virginis conceptus ab originali noxa immunis decerneretur, cum magni illi viri oppoſitum defenderint, quando nihil ea de re certi Catholica fides ſtatuiſſet. Cæterùm in hac Synodo Arauſicana II. Caſſiani, & Fauſti ſententiæ damnatæ ſunt, cuius canones, cum paſſim legi poſſint, haud hoc loco exſcribendos duxi. Initium fidei, ipſum etiam credulitatis affectum Dei donum eſſe decernitur canone V. Gratiam non dari petentibus, quærentibus, pulſantibus, ſed dari potius, vt velimus, & petamus, & quæramus, & pulſemus can. VI. Adiutorium Dei etiam Sanctis ſemper implorandum, quò poſſint in bono opere perdurare can. X. unde perſeuerantia Dei donum eſſe intelligatur. Omnia hoc canone XX. compræhenduntur: *Multa Deus facit in homine bona, quæ non facit homo, nulla verò facit homo bona, quæ non Deus præſtet, vt faciat homo.* Quam Eccleſiæ Catholicæ definitionem Magnus Auguſtinus hiſce præformarat lib. 2. ad Bonif. cap. 8. in fine: *Quapropter multa Deus facit in homine bona, quæ non facit homo, nulla verò facit homo, quæ non facit Deus, vt faciat homo.* Quibus verbis totum diuinæ gratiæ dandum, ideſt & initium, & progreſſum, & perſeuerantiam pronunciauit, cum initium, & perſeuerantiam in bono opere Semipelagiani diuinæ gratiæ concedere recuſarent, vnde contra eoſdem ad Proſperum, & Hilarium libros olim S. Auguſtinus tranſmiſerat. Canone verò XXII. humani arbitrij aduersùs diuinam gratiam tumor eliditur: *Nemo habet de ſuo niſi mendacium, & peccatum*; quod eſt S. Auguſtini theorema iiſdem verbis expreſſum apud Proſperum ſentent. 323.

Et quidem in hac Synodo ex Auguſtinianis ſententijs vniuerſos conflatos canones eruditè oſtendit Binius in notis ad hoc Concilium. Quòd verò in præfatione dicuntur collecti ab antiquis Patribus, inde eſt, quòd S. Auguſtini ſententias Bonifacius, Celeſtinus, Leo, Gelaſius, Proſper, & plurimi alij, quorum ſcripta periere, ſecuti ſunt, vt quæ vnius Auguſtini voces fuerant, à reliquis Patribus, qui ſucceſſere, exceptæ communem Eccleſiæ conſenſum fecerint. Cæſar Cardinalis Baronius vir vltra omnem laudem, ſatiſque ſuo nomine clarus in appendice tomi 10. in addendis ad tomum 7. ait: *Recitant*, inquit de Patribus Arauſicanis, *capita in Gallias ab ipſo Romano Pontifice miſſa, profitentes ea cuncta haud recentem eſſe Eccleſiæ doctrinam, ſed antiquorum Patrum definitionem, eandemque Apoſtolicæ Sedis authoritate firmatam, quæ Apoſtolica Sedes, vt ſuis locis ſuperiùs eſt declaratum, S. Auguſtini ſe profeſſa eſt de gratia, & libero arbitrio probare ſententiam.* Legantur etiam, quæ habet tomo 6. Anno 463. Iacobus Sirmondus tomo 1. Conciliorum Galliæ in notis ad hanc Synodum Arauſicanam ſcribit: *Cæterũ graui, ac diuturnæ contentioni, quæ ſanctiſſimos, & doctiſſimos vtrinque viros in Gallia centum, & ampliùs annis exercuit, finem poſtea tandem attulit Synodus*

nodus

nodus Arauſicana II. quæ totam de gratia, & libero arbitrio controuerſiam ex S. Auguſtini ſententia compoſuit.

Quæ autem poſt canonem XXV. addita ſunt, haud arbitror à Felice IV. tranſmiſſa, ſed potiùs ab ipſis Arauſicanis Patribus adiuncta ad Semipelagianorum tecnas euertendas, ac Fauſti Sectatores penitus conuincendos. Nam veluti quatuor alios canones ſubnectunt. In horum primo ſtatuunt fidem Abel, Noe, & aliorum veteris teſtamenti Patrum non ex viribus naturæ erupiſſe, ſed Dei dono eiſdem attributam fuiſſe, cuius oppoſitum docuerat Fauſtus lib. 2. cap. 6. & 7. Cum verò idem Fauſtus opponeret, aſſercre aduerſarios, baptizatum non prædeſtinatum non eſſe verè ſanctificatum, atque homini omnem prorſus ſolicitudinem ſalutis auferre, dum gratiam, & gloriam munera facerent otioſi lib. 1. cap. 10. Canone ſecundo Fauſti impoſturas reijcientes decernunt, omnibus in baptiſmo gratiam Dei donari, & omnes Deo auxiliante poſſe, ſi fideliter laborare voluerint, diuina mandata adimplere. Rurſus, quia idem cum aſſeclis pronunciauerat, defenſores Auguſtinianæ ſententiæ de prædeſtinatione docere Deum æquè prædeſtinare hominem ad bonum, ac ad malum, Patres non ſolùm proteſtantur ſe non credere, à Deo quempiam ad malum prædeſtinari, ſed ſi quis tam impiè de Deo ſentire auſus fuerit, eundem anathemate configunt. In poſtremo canone, quò omne Semipelagianis effugium præcluderent, tradunt nos non incipere bonum, Dei verò gratia adiuvari, vt in bono proficiamus, ſed fidem, quæ omne bonum pręcedit, à Deo inſpirari, cuius miſericordiæ deputandam definiunt fidem Cornelij, Zachæi, & Latronis in cruce, cuius oppoſitum docuerant duo Semipelagianæ Scholæ Magiſtri Caſſianus collat. 13. cap. 10. & Fauſtus lib. 2. cap. 8.

Quo anno hæc Synodus peracta fuerit, olim à Baronio erratum eſt, itidemque Bellarmino, Suario, Vaſquio, & alijs, qui tempore Leonis Papæ eum conuentum coactum dixere, quia tempus Cæſarij Arelatenſis ignorabant; at ex ſubſcriptione eiuſdem res modò certa euaſit, ibi enim legimus: *Cæſarius in Chriſti nomine Epiſcopus conſtitutionem noſtram relegi, & ſubnotans ſubſcripſi V. Nonas Iulij Decio Iuniore V. C. Conſule.* Hic Decius Iunior conſulatum geſſit anno 529. Baronius in appendice tomi 10. ad tom. 6. ait erraſſe ſe Panuinij faſtos ſecutum pro arbitrio mutantis, vel addentis nomina Conſulum; at cur in Panuinium culpa deuoluitur, qui Conſules ſuis nominibus, & agnominibus expreſſit? Sanè in commentarijs faſtorum lib. 3. ad annum 529. ait: *Anno Chriſti DXXIX. Decius ſine collega conſul in Occidente fuit.* Inde verò Baronius, atque alij huius Arauſicani, & aliorum Conciliorum, quibus Cæſarius præfuit, tempus ex Cypriano Cæſarij diſcipulo in libro de vita eiuſdem cap. 30. deducere poterant, vbi ait: *Quorum intentionibus vir Dei Cæſarius dedit veram, & euidentem ex traditione Apoſtolica rationem, nam beatæ memoriæ Bonifacius Romanæ Eccleſiæ Papa eadem colluctatione comperta calcata intentione iurgantium, proſecutionem S. Cæſarij Apoſtolica auctoritate firmauit.* Itaque diſcipulus ille Cæſarij, qui poſt annum 531. quo mortuus eſt Bonifacius II. Papa, teſtatur geſta Synodalia Cæſarij fuiſſe ab eodem Bonifacio approbata, qui Pontificatum inijt, vt putant, anno 530. Quare etiamſi literæ Pontificum ad Cæſarium id non demonſtrarent, Baronius qui ex Cypriano omnia ferè excerpta ſuis annalibus inſeruit anno 453. pag. 191. adnotare etiam poterat vixiſſe Cæſarium ſub Bonifacio II. Voſſius lib.

1. cit. cap. 53. ſcribit, etiam anno 509. Decium Importunum Conſulem fuiſſe, vnde igitur, inquit, non huius tempore Arauſicanam Synodum celebratam nouimus? Nos quidem, vt cætera ſileamus, ex Eucherij Epiſcopi Lugdunenſis ſubſcriptione id comperimus, nam Viuentiolus Eucherij deceſſor ſubſcripſit Synodum Epaunenſem, quæ Agapito Conſule anno 517. celebrata fuit, quare cum Eucherius Viuentioli ſucceſſor interfuerit Synodo Arauſicanæ, iſta haud celebrari potuit Conſule Importuno Decio anno 509. Huic verò Concilio ſubſcripti leguntur plures viri nobiles, quorum primus eſt Liberius Præf. Præt. qui ſacrum dedicationis templi celebrabat, de quo viro plura Baronius in appendice citata, & Voſſius lib. 1. de Hæreſi Pelag. cap. 54. Sed omne dubium de tempore huius Synodi tandem ſuſtulit epiſtola Bonifacij II. ad Cæſarium, de qua ſtatim dicemus.

Quæri ſolet, fueritne hæc Synodus ab Apoſtolica ſede ſpecialiter approbata? Negant Suarius, alijque, at in codicibus MSS. Foſſatenſi, & Laudunenſi Synodo huic præponebatur epiſtola Bonifacij II. ad Cæſarium cum hac adnotatione: *In hoc codice continetur Synodus Arauſicana, quam per auctoritatem S. Papa Bonifacius confirmauit &c.* Edita eſt Bonifacij epiſtola ad Cæſarium à Sirmondo, & poſtea ab Holſtenio ex emendatiori codice Vaticano, in qua Pontifex hæc ſcribit: *Quapropter affectu congruo ſalutantes ſupraſcriptam confeßionem veſtram conſentaneam catholicis Patrum regulis adprobamus.* En aperta ſententia Apoſtolicæ Sedis Arauſicana decreta confirmata. Datæ ſunt literæ Bonifacij exacto ſexto menſe à peracta Synodo, vt mox explicabimus.

Verùm neque huius Synodi authoritas Semipelagianorum audaciam infringere poterat, nonnullis Epiſcopis damnatæ ſententiæ aſtipulantibus. Etenim cum omnes virtutum actus diuino muneri acceptos ferrent, ſolam fidem ex humani arbitrij viribus proſilire contendebant. Quare Cæſarius Valentiam Synodum poſtea indixit, vt frequentioribus ſuffragijs Auguſtiniana doctrina adprobaretur; nam ſtatuta in Arauſicano conuentu minori fortè apud nonnullos authoritate gaudebant, quòd inter templi conſecrationem quaſi aliud agentes Synodum illi Epiſcopi habuiſſe dicebantur. At Cæſarius aduerſa valetudine præpeditus adeſſe non potuit, eius tamen vices pro diuinæ gratiæ defenſione ſuſtinuit Cyprianus Epiſcopus Tolonenſis, cuius quidem Synodi acta periere. Author eſt Cyprianus Sanctum Cæſarium in Gallijs malè apud plures audiuiſſe, quòd eorum iudicio ſiniſtras de diuina gratia opiniones, ac prauas ſententias teneret; & quidem fortè Arauſicanis decretis per vicinam Galliam publicatis, nonnullis plus iuſto gratiæ vires extuliſſe videbatur. Quare quò falsò de ſuamet fide diffamatam opinionem elideret, Valentiæ Synodum cogendam iuſſit; eius enim erat eos conuentus in Gallicanis Prouincijs indicere ex epiſtola Ruricij Lemouicenſis Epiſcopi ad eundem Cæſarium lib. 2. epiſt. 32. Libeat eiuſdem Cypriani verbis omnia hæc intelligere: *Multi quidem æmuli ſurrexerunt, qui eius reſiſterent doctrinæ de gratia prædicanti. Sed ò felicitas æmulanda! Etenim ſuſurris, & mala interpretatione quorundam oboritur in Galliarum partibus contra prædicationem Dei hominis fruſtra ſiniſtra ſuſpicio. OB HOC Antiſtites Chriſti vltra Iſaram conſiſtentes charitatis amore collecti in Valentina ciuitate conueniunt, vbi etiam beatus Cæſarius infirmitatis cauſa ſolicitans, ſicut diſpoſuerat, properare non potuit. Miſit tamen præſtantiſsimos viros de Epiſcopis cum Præsbyteris,*

&c.

& Diaconis, inter quos etiam Cyprianus Tolonenſis Epiſcopus Antiſtes magnus, & clarus enituit, omnia, quæ dicebat de diuinis vtique Scripturis firmans, & de antiquiſſimis Patrum inſtitutionibus probans, nihil per ſe in diuinis profectibus quemquam arripere poſſe, niſi fuerit primitus Dei gratia præueniente vocatus &c. Quorum intentionibus vir Dei Cæſarius dedit veram, & euidentem ex traditione Apoſtolica rationem. Nam beatæ memoriæ Bonifacius Romanæ Eccleſiæ Papa eadem colluctatione comperta, calcata intentione iurgantium proſecutionem Sancti Cæſarij Apoſtolica auctoritate firmauit.

Cæſarius, cum Epiſcopos illos adhuc ea in opinione de fidei initio ex viribus naturæ obſtinatiùs perſiſtere animaduerteret, per Armenium Abbatem omnium à ſe geſtorum illa in cauſa Felicem IV. certiorem fieri curauit, ad quod etiam apud Pontificem promouendum Bonifacij operam deprecatus eſt, quo cum veterem amicitiam colebat. Verùm Felix Pontifex deceſſit IV. Idus Octobris, cui ſuffectus fuit ipſe Cæſarij amicus Bonifacius, qui acceptis ab Armenio literis VIII. Kal. Februarias reſpondit. Ex his literis colligitur nonnullorum Epiſcoporum ſententiam fuiſſe, fidem eſſe ex nobis. *Indicas enim*, ait, *quòd aliqui Epiſcopi Galliarum, cum cætera iam bona ex Dei acquieuerint gratia prouenire, fidem tantùm, qua in Chriſtum credimus naturæ eſſe velint, non gratiæ, & hominibus ex Adam, quod dici nephas eſt, in libero arbitrio remanſiſſe, non etiam nunc in ſingulis miſericordiæ diuinæ largitate conferri, poſtulans, vt pro ambiguitate tollenda, confeſsionem veſtram, qua vos è diuerſo fidem rectam in Chriſto, totiuſq; bonæ voluntatis initium iuxta Catholicam veritatem per præuenientem Dei gratiam ſingulorum definitis ſenſibus inſpirari, authoritate Sedis Apoſtolicæ firmaremus.* Poſtea Pontifex Cæſarij ſententiam ex S, Auguſtini præſertim, & Romanorum Pontificum teſtimonio comprobari aſſeuerans addit: *Atq; ideo de hac re multi Patres, & præ cæteris beatæ recordationis Auguſtinus Epiſcopus, ſed & maiores noſtri Apoſtolicæ Sedis Antiſtites, ita ratione probentur diſſeruiſſe latiſsima, vt nulli vlteriùs deberet eſſe ambiguum, fidem quoq; nobis ipſam venire de gratia.* Rurſus Synodi à Cæſario peractæ mentionem faciens, eius ſanctiones iuxta fidem Catholicam latas adſeuerans addit: *Quod etiam Fraternitatem tuam habita collatione cum quibuſdam ſacerdotibus Galliarum iuxta fidem gaudemus ſenſiſſe Catholicam, in his ſcilicet, in quibus vno, ſicut indicaſti, conſenſu definierunt fidem, qua in Chriſto credimus, gratia diuinitatis præueniente conferri; adijcientes etiam nihil prorſus ſecundùm Deum boni, quod ſine Dei quis gratia aut velle, aut incipere, aut operari, aut perficere poſsit, dicente ipſo Saluatore noſtro*: Sine me nihil poteſtis facere &c. *Quapropter affectu congruo ſalutantes ſupra-* Io. 15.
ſcriptam confeſsionem veſtram conſentaneam Catholicis Patrum regulis adprobamus. Epiſcopi etiam cuiuſdam epiſtolam Semipelagianis erroribus refertam Cæſarius ad Pontificem tranſmiſerat, qui illius correctionem ab induſtria Cæſarij diuino adſpirante Numine ſperare ſe dicit. Hæ literæ Bonifacij in antiquis codicibus dicuntur datæ VIII. Kal. Februarias Lampadio, & Oreſte Conſſ. anno ſcilicet 530. & hoc pacto editæ ſunt Romæ anno 1652. in fine Opuſculorum S. Auguſtini de gratia. At Sirmondus Baronij chronologiam ſecutus legendum putat P. C. Lampadij, & Oreſtis, qui eſt annus 531. Cardinalis Baronius Anaſtaſium imitatus Bonifacij initia ſtatuit Lampadio, & Oreſte Coſs. menſe Octobri, finem verò die 17. Octobris P. C. Lampadij, & Oreſtis anno ſcilicet 531. ſed vtrobiq; eundem erraſſe certum eſt. Etenim celebrata anno 529. V. Nonas Iulias Synodo II. Arauſicana Cæſarius eiuſdem confirmatio-

tio-

tionem petijt à Felice Papa miſſo Romam Armenio Presbytero, & Abbate rogans Bonifacium, quem amiciſſimum habebat, vt à Pontifice confirmationem impetraret; cæterùm priùs quàm diſcederet Armenius, moritur Felix, eligiturq; Bonifacius, licèt nonnulli pro Dioſcoro Schiſma conflaſſent, qui tamen intra paucos dies moriens alteri citra controuerſiam Pontificatum reliquit. Do initium epiſtolæ Bonifacij ad Cçſarium: *Per filium noſtrum Armenium Presbyterum, & Abbatem literas tuæ fraternitatis accepimus, quas ad nos, vt apparet inſcius adhuc Sacerdotij mihi commiſsi* (ita enim ex vetuſtiſſimo codice Vaticano legit Holſtenius in notis ad Synodum Bonifacij II.) *ſub ea, qua in Deo tenemur, charitate direxeras, quibus credideras poſtulandum, vt id, quod à beatæ recordationis deceſſore noſtro Papa Felice pro Catholicæ fidei popoſceras firmitate, mea explicaretur inſtantia. Sed quia id voluntas ſuperna diſpoſuit, vt quod per nos ab illo ſperaueras, à nobis potius impetrares &c.* & ſubſcribitur epiſtola: *Data VIII. Kal. Februarias Lampadio, & Oreſte VV. CC. Conſſ.* Ibiq; mentio habetur Synodi à Cæſario celebratæ. Quis verò exiſtimet Cæſarium poſt annum ſcripſiſſe ad Sedem Apoſtolicam, ſe Synodum apud Arauſicam coegiſſe? Quare anno eodem 529. celebrati abs ſe Concilij Felicem Papam certiorem reddidiſſe dicendus eſt, dum verò Armenius literas Romam delaturus eſſet, mortuo Felice eodem anno 529. ſucceſſit Bonifacius, qui anno ſequenti die 25. Ianuarij reſpondit Cæſario. Certè ſubcriptiones epiſtolarum Felicis, quæ ponuntur datæ Conſulibus Lampadio & Oreſte, ex hac Bonifacij ſubſcriptione corrigendæ ſunt, præſertim cum alteram datam ad Sabinam XII. kal. Nouembris ipſe etiam Baronius eadem ſpongia emendandam dicat. Sed neque finis pontificatus Bonifacij rectè ſtatuitur à Baronio, ac cæteris communiter cum Anaſtaſio die 17. Octobris P. C. Lampadij. Nam apertæ falſitatis conuincuntur ex actis Synodi Romanæ à Bonifacio eodem celebratæ, & à Luca Holſtenio editæ, vbi ſeſſio prima ita incipit: *Poſt conſulatum Lampadij, & Oreſtis VV. CC. ſub die VII. Iduum Decembrium in conſiſtorio B. Andreæ Apoſtoli præſidente venerabili viro Papa Bonifacio &c.* Ex quibus vixiſſe Bonifacium vſq; ad Decembrem anni 531. euidenter demonſtratur. Extat in Eccleſia S. Petri ad vincula Romæ hæc inſcriptio.

SALBO PAPA N. IOHANNE COGNOMENTO
MERCVRIO EX SCE ECCL. ROM. PRESBYTERIS
ORDINATO EX TIT. SCI. CLEMENTIS AD GLORIAM
PONTIFICALEM PROMOTO BEATO PETRO
AP. PATRONO SVO A VINCVLIS EIVS SEVERVS
PB. OFRT. ET IT. PC LAMPADI ET ORESTIS
VV. CC. VRBICVLVS CEDRINVS.

Infert Baronius ad annum 531. *Ex his igitur quàm perſpicuè vides ſedere cœpiſſe hoc anno 531. poſt Bonifacij obitum Ioannem cognomentum Mercurium.* Verùm inde tantùm colligitur anno 532. Ioannem Papam fuiſſe, non verò anno ſuperiori eundem Pontificatum inijſſe; ponitur enim in inſcriptione *Iterum poſt conſulatum Lampadij, & Oreſtis*, quo caractere non indicatur annus 531. ſed inſequens 532. Vir diligentiſſimus Panuinius ſcribit 22. Ianuarij anno 532. Ioannem Papam

electum,

electum; & ſanè ante dies 44. ſedebat Bonifacius ex ſeſſione ſecunda laudatæ Synodi celebrata *Poſt conſulatum Lampadij, & Oreſtis VV. CC. ſub die V. Iduum Decembrium.* Certè rideo legens ſcholiaſtem Ciacconij, qui in margine argutulus notat veteres vſos ea nota IT. nempe ITERVM, hoc eſt, inquit, *anno* 531. ineptè, cum hic annus ſit *Poſt conſulatum*, ſequens verò *iterum poſt conſulatum* Lampadij.

Felix, eiuſq; ſucceſſor Bonifacius de Auguſtiniana ſchola optimè meriti fuere. Ille enim ex vnius Auguſtini libris ſententias deprompſit, quas tanquam fidei oracula fidelibus credendas propoſuit, vnius Auguſtini ore in profligandis diuturnis de diuina gratia litigijs vſus. Hic verò eadem dogmata adprobauit, & ad aſſequendam perfectiorem diuinæ gratiæ intelligentiam *præ cæteris beatæ recordationis Auguſtinum Epiſcopum* tanquam Magiſtrum optimum propoſuit, laudauitque. Hinc factum eſt, vt horum duorum Pontificum ſanctionibus Caſſiani, Fauſti, ac reliquorum eiuſdem doctrinæ hominum errores tanquam hæreſes poſtea ab Orthodoxis omnibus reiecti fuerint, neq; ampliùs inter adiaphora numerari potuerint. Ita longiſſimo certamini, quod centum annos, & quòd excurrit, Gallias præſertim in partes diſtraxerat, Auguſtino cauſa adiudicata ab vtroq; Pontifice finis tandem impoſitus fuit.

CAPVT XXIV.

Mors Fulgentij, ac Cæſarij, & vtriuſq; comparatio.

ANnum 529. quem victis, ac poſtremo prælio Semipelagianis profligatis lætum Auguſtiniani in Gallia celebrabant, eiſdem mœſtum, ac luctuoſum in Africa facit Baronius ob Fulgentij Ruſpenſis mortem, quam eo anno contigiſſe tradit ad Annum 504. pag. 561. quòd author vitæ eiuſdem ſcribit, mortuum Fulgentium ſub Hilderico Rege in pace Eccleſiæ Africanæ. Sed nuſquam, ni mei me oculi fallunt, hæc apud illum leguntur, vnde magis miror, virum amiciſſimum Aloyſium Torellum ad Annum 504. num. 10. ſcripſiſſe, id à Baronio egregiè probatum. At Bollandus nihil in re dubia affirmare auſus Fulgentium circa annum 529. obijſſe dicit. Verùm ex his, quæ memoratus Scriptor capite vltimo tradit de conſecratione Feliciani, qui Fulgentio ſucceſſit, annum mortis eiuſdem colligi exiſtimo. *Nec hoc interim,* ſcribit ad Felicianum, *prætereundum ſilentio iudicaui, quòd dum ei ſucceſſor idoneus quæreretur, diſcordantibus Laicis, & Clericis annum propè integrum prolixitas contentionis exegit, & illo die Sanctitas tua ſuper Cathedram eius ſedit, quo ipſe defunctus eſt. Ornari quippe hoc priuilegio meruit prima ſolemnitas eius depoſitionis, vt multo ampliùs venerabilis fieret per gaudia tua ordinationis.* Itaq; Felicianus Fulgentij ſucceſsor conſecratus eſt Epiſcopus Kalendis Ianuarijs integro poſt deceſsoris obitum anno lapſo. Meritò Chifflετius dixit ex his ſtatui certò poſse annum, quo mortuus eſt noſter Ruſpenſis Antiſtes. Iuxta antiquos canones, ac Latinæ Eccleſiæ ritum Epiſcopi Dominica tantùm die conſecrabantur, quod quia nonnulli apud Dianam par. 12. tract. de conſecr. Epiſc. Reſol. 61. rerum Eccleſiaſticarum ignari negarunt, paucis ſtabiliendum eſt. Omitto Anacletum ſcribentem epiſt. 2. ordinandos eſse Epiſcopos *Dominica die hora tertia* hæ ſiquidem epiſto-

læ

Digitized by Google

læ ab eruditis commentitiæ, ac recentiori manu exaratæ iudicantur, S. Leo epiſt. 87. ad Epiſcopos per Prouinciam Viennenſem: *Nec ſibi*, inquit, *conſtare ſtatus ſui nouerit firmitatem, qui non die Sabbati veſperè, quod luceſcit in primam Sabbati, vel ipſo Dominico die fuerit ordinatus. Solùm enim maiores noſtri Dominicæ diem honore dignum iudicauere, vt Sacerdotes, qui ſumuntur, hoc die potiſsimùm tribuantur.* Idem Leo in epiſtola ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem, quæ recitatur in Synodo Bonifacij II. ab Holſtenio edita pag. 143. ſcribit: *Cognouimus ſanè, quod non potuimus ſilentio præterire, à quibuſdam fratribus ſolos Epiſcopos tantùm diebus Dominicis ordinari: Presbyteros verò, & Diaconos, circa quos par conſecratio fieri debet, paſſim quolibet die dignitatem officij Sacerdotalis accipere.* Et hæc quidem Latinæ Eccleſiæ conſuetudo fuit. Fateor Græcos antiquitus alijs etiam extra Dominicam diebus in Epiſcopos conſecratos. Ioannes Chryſoſtomus ex Socrate lib. 6. cap. 2. initiatus fuit Antiſtes 26. Februarij Honorio, & Eutychiano Conſſ. nempe anno 398. die Veneris Cyclo Solis XV. Lunæ XIX. lit. C. Neſtorius ex eodem Socrate lib. 7. cap. 29. inauguratus eſt ibidem Epiſcopus die 10. Aprilis Felice, & Tauro Coſs. nempe die Martis anno 428. Cyclo Solis XVII. Lunæ XI. lit. A G. Neque in Alexandrina Eccleſia ſolùm Dominica die Antiſtites conſecrabantur; nam Theophilus obijt anno 412. die 15. Octobris ex Socrate lib. 7. cap. 7. qui ait: *Tertia poſt obitum Theophili die Cyrillus ordinatus eſt.* Deceſſit ergo Theophilus die Martis, nam Idibus Octobris fuit feria tertia Cyclo Solis I. Lunæ XIV. lit. G F. quare eiuſdem nepos Cyrillus die Veneris in Cathedra primùm ſedit. Leo Magnus egit per literas cum Dioſcoro Alexandrino, vt die Dominico tantùm Sacerdotes conſecraret hæc ſcribens: *Et ideo piè, & laudabiliter Apoſtolicis morem geſſeris inſtitutis, ſi hanc ordinandorum Sacerdotum formam per Eccleſias, quibus Dominus præeſſe te voluit, etiam ipſe ſeruaueris, vt his, qui conſecrandi ſunt, nunquam benedictio niſi in die reſurrectionis Dominicæ tribuatur, cui à veſpera Sabbati initium conſtat aſcribi.* Epiſtola 79. vel 81. ex cuius initio palam fit, in die conſecrationis Epiſcopi Alexandrinam Eccleſiam cum Romana non conueniſſe. At Africani Epiſcopi, cum eſſent intra Patriarchicam diœceſim Romani Pontificis, Dominica tantùm die conſecrabantur. Hinc Aurelius Epiſcopus Carthaginenſis in Synodo Africana celebrata Attico, & Cæſario Conſulibus nempè anno 397. in cod. Africano cap. 39. agens de numero Epiſcoporum qui ad Antiſtitis conſecrationem neceſſarij ſunt, minimè probans duodecim requiri Epiſcopos dixit: *Nam & in hac Eccleſia, ad quam dignata eſt Sanctitas veſtra humaniter conuenire, crebro, ac penè per diem Dominicam ordinandos habemus; Nunquid tam frequenter potero duodecim, vel decem, vel multo minus aduocare Epiſcopos?* Huius autem conſuetudinis rationem tradit Albinus Flaccus de offic. tit. Sabbat. in lect. 12. *Epiſcopi*, inquit, *conſecratio, qui eſt Vicarius Apoſtolorum, immò & Chriſti, fit in die Dominica, quia eodem die per donum Spiritus Sancti dignatus eſt illuſtrare corda Apoſtolorum.* Ex his habemus Felicianum ordinatum epiſcopum Kalendis Ianuarijs die Dominica, at dies Dominica incidit in kalendas Ianuarias anno 534. Cyclo Solis XI. Lunæ III. lit. A. Quare S. Fulgentius anno ſuperiori 533. die Sabbati ad ſuperos tranſijſſe dicendus eſt Gelimere Vandalorum Rege tyrannidem exercente. Natus eſt Fulgentius anno 468. Epiſcopatum ſuſcepit anno 508. ætatis 40. eaq; in dignitate viginti qninque annis exactis obijt cum quintum ſupra LX.

annum

annum ageret ex Scriptore vitæ eiuſdem cap. 30. Putat Chiffletius hunc, qui Magiſtri geſta literis conſignauit, eſſe Ferrandum Diaconum virum ob inſignem eruditionem celeberrimum, addens anno 534. opus illud euulgaſſe Sed leuibus coniecturis in eam opinionem fertur, quibus tamen pluribus eruditis viris id ſuaſit. Quòd verò res à Fulgentio geſtas idem anno 534. deſcripſerit, planè falſum eſt, nam cap. 29. *Sanctæ memoriæ Bonifacium* Primatem Carthaginenſem nominat, qui ſanè, dum illa ſcribebantur, fatis iam conceſſerat; obijt verò Bonifacius anno 535. Beliſario Conſule, vt teſtatur Tunonenſis Epiſcopus, qui eo tempore viuebat in Aphrica.

Cæſarius diu poſt Fulgentium ſuperſtes fuit, quo annitente Semipelagianorum potentia, quæ maxima in Gallijs fuerat, non modò infirmata, ſed penitus fracta concidit, omnibus Epiſcopis Auguſtino nomen dantibus, quæ Cyprianus cap. 30. his narrat: *Nam beatæ mem. Bonifacius Romanæ Eccleſiæ Papa eadem colluctatione comperta, calcata intentione iurgantium proſecutionem S. Cæſarij Apoſtolica auctoritate firmauit. Idem donante Chriſto paulatim Eccleſiarum Antiſtites præceperunt, quod optauerat Diabolus repentina animoſitate caſſare.* Cæſarius vſq; ad quadrageſimum tertium illius ſæculi annum Arelatenſem catedram periculoſis ſanè temporibus rexit. Inſtante verò morte nouo inſuper teſtimonio ſuum erga Auguſtini perſonam ſtudium confirmauit, dabo hoc ipſius Cæſarij diſcipuli verbis expreſſum cap. 22. de vita Cæſarij apud Surium ad 27. Auguſti: *Inter non modicos, quos patiebatur dolores, ſciſcitatus eſt, quàm proximè eſſet beatiſſimi Auguſtini depoſitionis dies, & cum imminere commemorationem eius didiciſſet: Confido, ait, in Domino quod meum tranſitum non longè diuiſurus eſt ab ipſius Patris Auguſtini natali, quia, vt ipſi ſcitis, quantum dilexi eius Catholiciſſimum ſenſum, tantùm me, & ſi diſcrepantem meritis, minimè tamen reor, diſtantia longiore depoſitionis meæ diem ab eius obitus tempore ſequeſtrari.* Voti compos obijt VI. Kal. Septembris pridie feſtum S. Auguſtini, qua die illius nomen Eccleſiæ faſtis inſertum eſt, eidemq; inſignis hæc Patauina Eccleſia, cuius modò ſacra moderatur Eminentiſſimus S. R. E. Princeps Gregorius Barbadicus literarum eruditione, ac morum ſanctitate ſpectandus, ſolemni ritu ſuſcepta à maioribus erga æſarium venerati one precum officia quotannis perſoluit.

Hæc ſunt, quæ de ſanctiſſimis, ac doctiſſimis Præſulibus Fulgentio, & Cæſario memoratu digna aduerſùs Fauſtum, ac poſtremos Pelagianæ Hæreſis conatus ex antiquorum Scriptorum monumentis eruere potuimus, quorum ſi mutuam comparationem inſtituamus, Caſtorem dixeris, ac Pollucem; adeo in omnibus ferè ſimiles euaſere. Vterq; nobili genere ortus liberalibus diſciplinis ſe erudiendum tradidit. Cæſarius quidem Pomerij Africani ſummi ea tempeſtate in Gallia Rhetoris ſcholam adijt, at nocturno quodam prodigio territus non frequentauit. Fulgentius Græcis literis apprimè eruditus, dum Latinis etiam animum addicit, amiſſo Patre ſcholam imperiò matris deſerere coactus, domeſtica negotia curanda ſuſcepit. Ambo iuuenes Eremiticæ vitæ deſiderio exarſere, quò à turbis ſemoti ſibi, Deoq; commodiùs vacarent. Cæſarius Lerinenſe monaſterium Dæmone nequicquam magnis cum vocibus interpellante petijt. Fulgentius verò Auguſtinianum Monachum induit, matre ſuſpirijs, ac clamoribus omnia implente. Vtrumq; Monaſteriarcham cœnobia habuere, vnàq; cum ipſis omnium virtutum choros. Inuitis ſactæ infulæ à po-

pulis impactæ ſunt, fruſtra ipſis renitentibus. Fulgentius enim fuga ſibi conſulens, incertis Eremi latebris ſeſe abdidit. Cæſarius ſepulchri latibula petijt; ſed neuter fuga diuinæ prouidentiæ conſilia potuit præuertere. Ambo ab Arianis Regibus Romani imperij domitoribus in exilium deportati ſunt. Alaricus Gothorum Rex Cæſarium Arelate expulit. Traſamundus Vandalorum Rex Fulgentium in Sardiniam relegauit. Fulgētius ab exilio reuocatus coram Vandalo Rege ſtetit: Cæſarius vti læſæ maieſtatis reus ad Theodoricum Gothum Rauennam vſq; tractus eſt. Vterque tamen de Arianis Regibus triumphauit. Hic beneuolum vel ſolo aſpectu Principem ſibi fecit, & regijs etiam muneribus decoratus abſceſſit. Ille ſubtili adeo diſputatione Barbarum turbauit, vt Fulgentium iteratò, ne victus videretur, in exiliū deportandum iuſſerit. Vnus amoris, alter timoris ab inuitis pectoribus confeſſionem extorſit. Ambo ab Arianis in Fauſtum Reienſem pro Auguſtiniana doctrina ſarta tectaque ſeruanda aciem deflexere. Duo tum temporis Auguſtinianæ Scholæ Magiſtri pro eadem ſtrenuè collaborarunt. Vnus ſeptem miſſis in Orientem libris Fauſtum eiuſque ſectatores ibidem profligauit. Alter in Occidente pro Auguſtino cum eiuſdem Fauſti diſcipulis propiùs collato pede certauit, ijſdemq; diuerſis quidem locis, ſed eadem virtute vincentibus, Semipelagiani fractis viribus, atque in Oriente, & Occidente ingenti clade proſtrati, toto Catholico Orbe exacti ſunt. Vterque contra eoſdem Synodis præfuit, Cæſarius authoritate, Fulgentius doctrina, ambo magiſterio. Horum ſanè ſtrenuiſſimorum Auguſtiniani nominis propugnatorum imagines in ſecretiori larario S. Auguſtini doctrinæ cultoribus propè eiuſdem magni Doctoris effigiē colendæ ſunt; vtriuſque enim opera factum eſt, vt anno trigeſimo ſupra quingenteſimum extinctis quaquauerſum Pelagiani belli tumultibus, idem annus, qui ab Auguſtini obitu centeſimus numerabatur, ab Auguſtinianæ Scholæ viris, atq; diuinæ gratiæ defenſoribus in pace ageretur, ac ſeculari pompa more Maiorum D. Auguſtini ad ſuperos tranſitus celebraretur, anno à Pelagiana Hæreſi primùm in Africa publicata centeſimo decimonono. Hoc ſanè fuerat S. Proſperi ante centum annos vaticinium, nam cum plurimos in Gallia contra S. Auguſtini doctrinam inſurrexiſſe à Rufino accepiſſet, tale eidem reſponſum dedit: *Confide ergo in virtute miſericordiæ Dei, quoniam hæc contradictio, ſicut in alijs mundi partibus, ita & in his regionibus conquieſcet, vt prædicatio* SVMMI *hoc tempore in Eccleſia* VIRI *etiam ab his, a quibus ad præſens reuellitur, adiuuetur.* Etenim tota Gallia in Auguſtini partes tranſijt, & Ruricio Epiſcopo Lemouicenſi primum in eadem Gallia templum ſub S. Auguſtini nomine dedicante, eiuſdem S. Doctoris ſanctitas, ac doctrina diuina fauente gratia omnium aduerſariorum calumnijs diſſipatis, vniuerſos & cultores habuit, & defenſores.

Ad Maiorem Dei, & S. P. Auguſtini gloriam.

INDEX

INDEX
RERVM NOTABILIVM.

A

ADrumetum mettopolis Byzacij in Africa pagina 141. Eadem vrbs dicta noua Iuſtiniana ibidem.
Adrumetini Monachi V. Monachi.
Adonis ſententiæ improbatæ. 261
Ægidius Magiſter militum in Gallia quando vixerit. 182
Æmilius Epiſcopus Beneuentanus Iuliano Pelagiano filiam deſpondet. 114
Africanatum prouinciarum ciuilis, & eccleſiaſtica diuiſio 209. Quot in Africa olim Epiſcopi fuerint 210. à Vandalis deuaſtatur 204
Agaunenſe monaſterium V. Monachi.
Agricola Pelagianus in Britannia dogmatizat. 192
Alaricus Rex Gothorum quo anno in Italiam irrupit 12. Vrbem capit 25. Italiã populatur. ibid.
Albinus, ſeu Albina Melaniæ ſocrus pro Pelagio ſcribit ad Auguſtinum. 94
Alcimus Auitus Antiſtes Viennenſis 261. ſcribit contra Fauſtum Reiotum 296. Quo anno celebrarit Synodum Epaunenſem. 291
Alipius Tagaſtenſis honorificè loquitur de authoritate Pontificia 105. eius ſententia in controuerſia de appellationibus Africanis ibid. Accipit literas Hieronymi gratulatorias ob damnatos Pelagianos 118. Rauennam ad Honorium contra Pelagianos pergit 133. agit cum Valerio Comite ibidem. Romæ honorificè à Bonifacio Papa excipitur ibidem. Defert in Africã ſcripta Iuliani, & duas epiſtolas Pelagianorum ad Auguſtinum 134. Iterum in Italiam veniens defert libros Auguſtini, quibus Pelagianorum obiectis reſpondet 136. Eiuſdem iter à Iuliano horrendis conuicijs infamatur ibid. Scribit plures epiſtolas contra Pelagianos 222. Tertiò in Italiam venit 156. Nouos Iuliani libros ex Italia ad Auguſtinum mittit ibid. Fuit Primas Numidiæ 208. Pluribus Synodis contra Pelagianos interfuit 222. Hipponem ſe recipit 221. Moritur 223. Laudatur 221. & ſeq. Auguſtinus illius vitam vſque ad baptiſmum deſcripſit 223. Eius memoria in faſtis Eccleſię. ibid.
Aloyſius Torellus laudatur 144. eiuſdem ſententia de regula Auguſtiniana in Gallijs reiecta. 176
Anaſtaſius Papa Originem proſcribit 13. Rufini interpretationem deteſtatur 15. Moritur. 16
Annianus Diaconus Pelagianus quinam fuerit: aliorum opiniones reijciuntur 119. 121. Fauet Pelagio in Synodo Dioſpolitana ibid. Interpretatur ſeptẽ homilias Chryſoſtomi de laudibus D. Pauli. Eius epiſtola ad Euangelum Presbyterum Pelagianum 120. vocat Catholicos *Traducianos* ibid. Interpretatur homilias Chryſoſtomi in Matthæũ iuſſu Orontij Epiſcopi Pelagiani 121. ſcribit contra Epiſtolam Hieronymi ad Cteſiphontem. 118
Appellationes Africanas Auguſtinus admiſit 111. Lis de ijſdem inter Zoſimum, & Africanos 102. Canon de appellationibus non ſpectat ad Synodum Mileuitanam 103. In cauſis fidei nunquam negarunt Africani appellationes. 104
Arnobius iunior Prædeſtinarianæ hæreſeos meminit 284. Fuit Semipelagianus. ibid.
Arzugitana regio in Africa 102. pro Tripolitana prouincia quandoque ſumitur 210. Limitaneum Africæ tractum includebat. 211
Atticus C-P. inuadit Iura Vicarij Apoſtolici Theſſalonicenſis 128. Reprehenditur à Bonifacio Papa 129. Damnat Celeſtium 129. 195. Literas contra eundem ad Epiſcopos ſcribit ibid. Lites eiuſdem cum Innocentio Papa ob eraſum è diptychis Chryſoſtomum. 201

AVGVSTINVS.

Qua die, atq; anno natus 21. Deflet lites inter Hieronymum, & Rufinum exortas 16. Conſulitur à Marcellino contra Pelagianos 31. Indoluit morti Marcellini 37. Publicè Carthagine in Pelagianos declamat 36. Reducit ad rectum dogma nobiles Pelagij diſcipulos 41. Dubitat de origine animæ 43. Conſulit Hieronymum 43. Scribit ea de re ad Optatum 96. item ad alios libros quatuor 123. Auguſtini Epiſtola Pelagio obiecta in Synodo Dioſpolitana 50. Quanto in honore fuerit apud exteros in Aſia 46. 50. Intereſt Synodo Mileuitanæ contra Pelagianos 64. Pergit iubente Zoſimo Cæſaream 95. Diſputat cum Emerito Epiſcopo Donatiſta ibid. Abhorret à nuncupandis libris viris nobilibus 97. Confutauit hæreſim Neſtorij antequàm oriretur 107. 204. Cur putauerit Synodum Sardicenſem fuiſſe ab Arianis coactam? 110. Admiſit Romanas appellationes 111. 226. Irridet Pelagianos appellantes Synodum Oecumenicam 135. Monachatum Africæ inuexit 145. Oppoſita ſententia reijcitur ibidem, & 146. Aſſumit coadiutorem Eradium 154. Obſidetur à Vandalis 205. Moritur ibidem. Eiuſdem elogium ibid. Eius virtus in debellandis Pelagianis 207. Inuitatur à Theodoſio iuniore ad Synodum Epheſinam 227. Auguſtini mors tardiùs C-P. innotuit 234. In ſacris diualibus nominatur ante omnes Metropolitas Orientales 234. Laudatur à Celeſtino PP. 237. Defenditur à Proſpero 239. Commendatur à Bonifacio II. 335. Quantùm illi Cæſarius detulerit. 337

LIBRI EIVSDEM CONTRA PELAGIANOS.

Scribit libros de pec. mer. & remiſſione 31. Epiſtolam ad Honoratum 32. Librum de Spiritu, & litera ibidem. Librum de natura, & gratia 41. Scribit ad Innocentium Papam cõtra Pelagianos 68. ad Ioannem Hieroſolymitanum ibidem. Ad Iulianam & Demetriadem 39. Ad Paulinum 74. ad Hilarium 29. ad Dulcitium 107. Librum exa-

rāt de geſtis Palæſtinis 70. Scribit librum de gratia Chriſti, & alterum de peccato originali 95. item librum primum de nuptijs, & concupiſcentia 97. & Enchiridion 107. Edit alterum lib. de nuptijs, & concupiſcentia, & quatuor alios contra duas epiſtolas Pelagianorum 134. Rurſus libros ſex contra Iulianum 136. Scribit librum de gratia, & libero arbitrio 142. & de correptione, & gratia 143. Cōplet libros de ciuitate Dei 153. incipit libros Retractationum 155. Scribit opus imperfectum contra Iulianum 157. 205. De prædeſtinatione Sanctorum & de dono perſeuerantiæ 190. In libris contra Pelagianos nullam ſententiam retractauit 207. Eius libri contra Pelagianos ab Innocentio I. laudati. Item à Gelaſio. Ex eiſdem canones Synodi Arauſicanæ à Felice IV. excerpti. 330

Aurelius Diaconus dein Carthaginenſis Epiſcopus 224. celebrat Synodum contra Celeſtium 29. 30. ſcribit ad Byzacenos, & Arzugitanos contra fautores Pelagij 101. Auguſtinianos monachos Carthaginem vocat 224. Celebrat Synodum prouincialem, poſtea duas plenarias contra Pelagianos 225. moritur ibid. Deſenditur 112. De eodem elogium. 224

B

BAgai vrbs Numidiæ à Vaga diſtincta 219. Concilium ibidē à CCCX. Donatiſtis Epiſcopis celebratur. ibid.

Baptiſmus tollit peccata, ſed non infirmitates ex peccato originali ortas. 135

Baronius Cardinalis defenditur 30. 216. 217. Cyclos non obſeruat. 13. 71

Baſilica maior Carthagine, in qua Auguſtinus concionatur. 36

Beda ſcribit contra Iulianum Pelagianum 268. eiuſdem ſententia de tempore obitus S. Innocentij Papæ. 71

Benedictus Abbas Anianæ veterum Regularum collector. 177

Beneuentum modò Apuliæ, modò Campaniæ accenſetur 114. inſcriptiones ibidem Conſularibus Campaniæ poſitæ. ibid.

Bonifacius I. eligitur contra Eulalium 98. mittit per Alipium Pelagianorum literas ad Auguſtinum 134. quanti faceret S. Doctorem 133. 138. Auguſtinus quatuor contra Pelagianos libros eidem nuncupat 135. Moritur. 138

Bonifacius II. approbat Synodum Arauſicanā 332. ſcribit contra Semipelagianos 333. laudat Auguſtini doctrinam ibid. Quo tempore ſederit ibid. Eius literæ ad Eulalium Alexandrinum commentitiæ. 112

Britannia Pelagij patria 20. Pelagianiſmo inficitur 191. mittitur illuc Germanus Antiſiodorenſis, à quo ab erroribus purgatur 193. Iterum ibidē. Pelagiani tumultuantes ab eodem Germano comprimuntur. 260

Byzacium prouincia cōſularis Africæ 210. eius metropolis ciuilis Adrumetum 141. Epiſcopi Byzaceni exules in Sardinia. 307

C

CÆſarius Arelatenſis quo anno natus 328. Pomerij Mauri diſcipulus 337. Fit Monachus Leginenſis 326. Abbas monaſterij propè Arelatum ibid. Succedit Ennio Arelatenſi Epiſcopo 328. Scribit contra Fauſtum Reienſem 327. Inſertus eſt Gennadij catalogo 328. Felicis IV. patrocinium contra Semipelagianos implorat 329. Celebrat Synodum Arauſicanam ibid. Indicit Synodum Valentinam 332. Mittit geſta Synodalia ad Felicem IV. 333. Quàm ſtudioſus Auguſtini. 333

Calama vrbs Numidiæ propè Hipponem 221. Non erat ſubiecta viſitationi Epiſcopi Hipponenſis ibidem.

Candidianus Dux Theodoſij contra Ioannem Tyrannum Romam occupat 150. Fauet Neſtorio in Synodo Epheſina. 228

Canones Concilij Mileuitani primi 65. Cōcilij Africani contra Pelagianos 84. Fuerint-ne octo, an nouem 86. Canones duo Epheſi contra Pelagianos ſtatuti 229. Nullus ibidem à Schiſmaticis canon pro Pelagianis aſſertus 230. & ſeq. Canones Arauſicanæ Synodi II. ex Auguſtino deſumpti. 330.

Caprarienſes V. Monachi.

Capraſius Honorati ſocius 171. quo tempore deceſſerit. ibid.

Carthaginēſis Epiſcopus Primas totius Africę 212. Carthaginenſes quàm honorificè S. Fulgentium exceperint 324. Carthago occupatur à Genſerico. 321

Caſſianus quam patriam habuerit 159. antilogiæ cuiuſdam Scriptoris de eodem 160. Monachus in Syria, & Palæſtina ibid. Conſecratur Diaconus C P. à Chryſoſtomo 161. Mittitur legatus ad Innocentium Papam ibid. In Galliam ſecedit 162. Monaſterium Maſſiliæ extruit ibid. Scribit libros de inſtitutis Monachorum ad Caſtorem 162. Docet gratiam dari petentibus, quærentibus, pulſantibus ex ingenitis naturæ viribus ibid. Tacitè Auguſtinum ſugillat 162. 164. Quo tempore eos libros ediderit 163. Scribit decem collationes ad Leontium 163. Septem etiam ad Honoratum Abbatem Lerinenſem ibid. Errores plurimos in eiſdem contra diuinam gratiam tradit 165. Leporium hæreſis monet 173. Edit libros ſeptem contra Neſtorium 262. Eoſdem nuncupat Leoni Archidiacono Vrbis ibid. Quo anno obierit ignoratur ibid. Colitur vti Sanctus Maſſiliæ 263. Eius doctrina de gratia à Gennadio laudatur 293. ſed acriter à S. Proſpero impugnatur 238. Illius libri reiecti in Synodo à S. Gelaſio Papa 300. Eiuſdem pleraq; dicta de gratia damnantur in Synodo Arauſicana. 330

Caſtor Aptenſis Caſſianum ad ſcribendum impellit 162. Monaſterium Aptæ condit. ibid.

Celeſtinus Papa 138. Pelagianos ex Italia pellit ibid. Legatos in Britanniam contra Pelagianos mittit 191. Celeſtio aures dare negat ibid. Accipit literas ab Auguſtino 220. 237. Increpat Neſtorium ob Pelagianos defenſos 203. Annuit cogi Synodum apud Epheſum 226. Vicarias vices Cyrillo Alexandrino mandat 203. mittit ad eundem phrygium 257. Exauctorat in Synodo Romana Epiſcopos Pelagianos 229. Scribit contra Semipelagianos ad Epiſcopos Gallię 236. Inſigne eiuſdem de S. Auguſtino elogium 237. ſcribit contra Pelagianos, & moritur. ibid.

Celeſtius Eunuchus nobili genere ortus 24. 30. 195.

195. Monachus 14. Romæ auditor Rufini, ac Pelagij ibid. Iuuenis piè ſcribit ibid. Eiuſdem ingenium à Hieronymo deprimitur, ab Auguſtino commendatur ibid. Carthagine hæreſim docet 28. In iudicium ibidem trahitur, & damnatur 29. 195. Quorũ errorum accuſatus fuerit ibid. Epheſum ſecedens fit Presbyter 195. Componit librũ pro libero arbitrio contra gratiam 41. Damnatur à Synodis Africanis 64. Appellat Sedem Apoſtolicam 76. Romæ à S. Innocentio Papa damnatur 70. Coram Attico C.P. cauſam dicit, & quare? 129. 195. 199. Apud Zoſimum appellationẽ proſequitur 76. Exhibet libellum fidei ibid. Palam negat peccatum originale 77. Scribit Zoſimus pro Celeſtio ad Epiſcopos Africæ 77. Hæretici doli ab Africanis deteguntur 82. Subtrahit ſe examini, & damnatur à Zoſimo ibid. A Conſtantio Imperatore Roma eijcitur 125. Edictum Præfecti Pr. contra eundem 126. Petit fruſtra iterum audiri à Celeſtino 191. ab eodem Italia pellitur. ibid.

Chromatius Aquileienſis Rufinum Hieronymo conciliare ſtudet 11. Author eſt Rufino, vt Euſebij hiſtoriam interpretetur ibid. Origenem damnat. 13.

Chryſologus Germanum Antiſiodorenſem Ranennę excipit 260. Quo anno obierit. ibid.

Chryſoſtomus à Theophilo, & Epiphanio oppugnatur 18. Reprehenditur a D. Hieronymo 19. Eijcitur in exilium ab Arcadio ibid. Moritur ibidem A Pelagianis pro ſuo Doctore perperam publicatus 120. Eius nomen Diptychis reſtitutum. 199

Cirta eadem vrbs Numidiæ cum Conſtantina. 214

Codex Conciliorum Africæ. 106

Codex Theodoſianus 8. 35. 97. 126. 130. 151. 152

Codices Vaticani 7. 22. 59. 70. 204. 218. 220.

Collatio Carthaginenſis 28. Quot adfuerint Epiſcopi Catholici, quot hæretici. 210

Concupiſcentia vitium naturæ 97. 134. Non eſſe ex ſubſtantia mala 137. Eius reatum tolli in baptiſmo ibid. Suſcepta Pelagianorum 137. eſt bona in brutis. ibid.

Conſtantius gente Illyricus Dux Honorij 135. Arelatem expugnat 79. Patroclum ibidẽ Epiſcopum conſecrandum curat ibid. Nuptiæ eiuſdem cum Placidia Honorij ſorore 125. Quo anno dictus fuerit Imperator 126. Eius electioni reſiſtit Theodoſius iunior 127. Celeſtium perſequitur 125. Moritur 129. Septem menſes imperauit 130. Eius filij. ibid.

Conſtantinus tyrannus contra Honorium Erotis Arelatenſis, ac Lazari Aquenſis Patronus 79. occiditur. ibid.

Conſtantius Aſſeſſor à Pelagianis Romæ vexatus. 80

Cyprianus Carthaginenſis olim in Synodo Pelagij futuram hæreſim ante damnauerat. 31

Cyrillus Alexandrinus cõſecratur Antiſtes 336. Accipit literas contra Valerianum Pelagianum 122. Pergit ad Synodum Epheſinam 126. Sedet cum Phrygio 257. Pelagianos ibidẽ damnat 229. Eiuſdem epiſtolæ textus reſtitutus 108. Annus mortis eiuſdem. 256

D

Deus non eſt acceptator perſonarum 97. Eſt author nuptiarum, non peccati originalis 134. Nec concupiſcentiæ 137. Eius præcepta probant liberum arbitrium 142. Prædeſtinat iuxta beneplacitum ſuæ voluntatis 143. Gratiam quibuſdã dat, alijs negat 190. Non eſſet iniuſtus, etiamſi neminem ſaluaſſet. ibid.

Dioſpolitana Synodus in Palęſtina Pelagium examinat 49. Pelagius Patres decipit ibid. Approbat profeſſionem fidei Pelagij 50. Honorificè ibidem nominatus fuit Auguſtinus 50. Synodus defenditur ab Auguſtino 70. At à Hieronymo dicitur miſerabilis. 51

Dioſcorus Diaconus Legatus Hormiſdæ C.P. Monachis Scythis aduerſatur 302. Antipapa. 334

Donatianus Teleptenſis damnat Pelagianos in Synodo 83. celebrat Synodum Zellenſem.

Dulcitius ab Honorio contra Donatiſtas in Africam miſſus 107. ſcribit ad Auguſtinum. ibid.

E

Ebagnius defert literas Imperatoris ad Auguſtinum. 228

Eclanum Sedes Epiſcopalis Iuliani 113. Hirpinorum vrbs propè Frequentum. 114

Eclypſis Anni 402. 72. A. 418. ibidem. A. 384 pag. 321. A. 462. & 464. pag. 182.

Emeritus Donatiſta cum Auguſtino diſputat. 95

Epiſcopi in Eccleſia Latina antiquitus die tantùm Dominica ordinati 336. Id moris apud Gręcos non fuit. ibid.

Epiſcopi decem ex monaſterio Auguſtini aſſumpti. 146.

Epitaphium Hæreſis Pelagianæ, & Neſtorianæ. 255

Eradius deſtinatur Coadiutor Auguſtini. 154

Eros Epiſcopus Arelatenſis 78. Conſtantinum tyrannum Presbyterum conſecrat 79. expellitur Arelate, ac in Orientem tranſmittit ibid. Eius opera Pelagius accitur in Synodum Dioſpoli. 49

Eucherius hortatur Caſſianum ad ſcribendas collationes 163. 264. Septem eidem collationes nuncupantur 165. Num Lerinam inhabitarit? 264. Fuit Epiſcopus Lugdunenſis ibid. Non correxit collationes Caſſiani 265. In quæſtione de prædeſtinatione ab Auguſtino non receſſit ibid. Quo anno erat Monachus 265. Moritur. 263

Eugendus Monachus Iurenſis quo tempore viuebat 183.

Eugyppius Abbas S. Auguſtini libros in ſummam redigit 325. laudat doctrinam Auguſtini contra Pelagianos. ibid.

Eulalius Antipapa 98. Vrbe pellitur 99. dignitate priuatur ibid. Eulalij ſchiſma obiectum Catholicis à Pelagianis. 100

Eulalius Alexandrinus, itemq; alter Carthaginenſis ficti, ac ſuppoſitij. 112

Eulogius Primas Palæſtinæ Pelagium in iudicium accerſit. 47

Euſebius Cremonenſis Anniani Pelagiani libros ad Hieronymum mittit 122. à Rufino accuſatus à Hieronymo defenditur ibid. Scribit ad Cyrillum Alexandrinum contra Valerianum Pelagianum ibid. Eius memoria celebris Cremonæ. ibid.

Euodius ex Monacho Auguſtiniano Epiſcopus Vzalenſis 68. ſcribit contra Pelagium, ac Celeſtium ibidem. Scribit ad Monachos Adrumetinos 142. Eius libri de miraculis D. Stephani. 147.

Digitized by Google

F

Faſtidius in Britannia Epiſcopus Pelagianizat 124. Eius hbet ſub Auguſtini nomine publicatus. ibid.

Fauſtus Reienſis Epiſcopus naſcitur in Britannia 242. Philoſophiæ, ac foro deditus 243. Monachus, dein Abbas Lerinenſis ibidem. Nobiles adoleſcentes inſtruit 245. Quot annis Lerinam rexit ibid. Fit Reiorum Epiſcopus 269. Erat magni nominis in Gallia 276. Scribit libros duos contra errores in controverſia de prædeſtinatione 277. S. Auguſtini ſententiam oppugnat ibid. Monet Lucidum erroris 290. Eundem corrigit ibid. Dicit Auguſtinum authorem neſcio cuius ſuſpecti dogmatis 277. Quando mortuus 296. Putauit animam eſſe corpoream ibid. Exilium eiuſdem 297. Ad Lerinenſes ſæpè ſe recipiebat ibid. Inter Diuos relatus eſt ibidem. Eius libri à Gelaſio Papa reprobati 300. Scribunt contra eundem Monachi Scythæ 307. De eiuſdem libris Hormiſdas conſulitur à Poſſeſſore 309. mittuntur C-P. in Sardiniam confutandi 319. Impugnatur libris ſeptem à Fulgentio 320. Item à Cæſario Arelatenſi 326. Eiuſdem errores damnati in Synodo Arauſicana. 330

Fauſtinus Legatus Apoſtolicus in Africa in cauſa de appellationibus 103. iterum mittitur in Africam. 110

Felix IV. viginti quinque canones ex S. Auguſtini libris excerptos Arauſicam ad Synodum mittit. 329

Ferrandi Diaconi canones 83. Num ſcripſerit vitam S. Fulgentij Ruſpenſis & quando. 337

Fides datur ſine meritis 96. Eius initium ex Dei gratia 190. 330. Secus Semipelagiani ſentiebant. 189.

Firmus Presbyter literarum contra Pelagianos delator. 96

Fl. Dextri pſeudo-chronici errores. 42. 149

Florus Epiſcopus Pelagianus hortatur Iulianum ad ſcribendum 138. Epiſtolam Manetis ad eundem mittit 139. Iulianus eidem octo contra S. Auguſtinum libros nuncupat ibid. C-P. ad Neſtorium ſe recipit 202. Scribit pro eodem, ac collegis Neſtorius ad Celeſtinum. ibid.

Florus Monachus Adrumetinus epiſtolam S. Auguſtini ad concellitas mittit 141. Rectè de gratia ſentiebat. 280

Florentius Epiſcopus Hipponis Diarrhytorum quando electus 173. ſcribit ad Cylinnium Forojulienſem. ibid.

Fortunatus Epiſcopus Cirtenſis Profuturo ſuccedit 214. Sedit ante Poſſidium Calamenſem in Synodis. ibid.

Fulgentius quo anno natus 336 Latinas, ac græcas literas diſcit. Fit Epiſcopus 336. Eminet inter cæteros Byzacenos 307. Scribit de Incarnatione, & gratia 308. Item de regula fidei ad Petrũ Diaconũ 312. Septem libros contra Fauſtum Reienſẽ 320. Laudantur hi libri à Patribus ibid. Scribit de veritate prędeſtinationis, & gratiæ 324. Redit ab exilio ibid. Quãto honore Carthagine exceptus ibid. Edit libros decem contra Fabianum Arianum. 325. Scribit de prædeſtinatione ad Monimum ibid. Quo anno mortuus 337. Eiuſdem cum Cæſario Arelatenſi comparatio.

G

Gelaſius Papa ſcribit contra Pelagianos ad Honorium Salonitanum 298. Item ad Epiſcopos Piceni 299. Laudat S. Auguſtinum ibid. Componit librum contra Pelagianos 300. Approbat in Synodo libros S. Auguſtini, & Proſperi, & damnat libros Pelagianorum, ac Semipelagianorũ. ibid.

Genethlius Carthaginenſis Aurelij deceſſor quo anno Synodum celebrarit. 105

Gennadius defenditur 267. Auguſtinum, ac Proſperum perperam carpit 293. Semipelagianus ibid. Author libri de Eccleſiaſticis dogmatibus 294. Quo tempore ſcripſit catalogum Scriptorũ illuſtrium ibid. Plura eidem catalogo inſarta. 128

Gensericus Carthaginem capit 321. Quo anno mortuus. ibid.

Germanus Antiſiodorenſis mittitur in Britanniam contra Pelagianos 192. tempeſtate iactatur 193. Diſputat cum Pelagianis, eoſq; ſuperat ibid. Barbarorum incurſiones reprimit 194. iterum contra Pelagianos in Britanniam nauigat 260. Rauennam ad Valentinianum pergit, ibiq; moritur 261. Annus mortis demonſtratur. ibid.

Gothi in Italiam irrumpunt. 12

Gratia nulla merita ſupponit 96. Pelagius illam ponebat in motione externa 94. 274. Nempe in lege, doctrina, & exemplo 5. 23. Dicebat dari ad faciliùs operandum 94. Gratia homo conſequitur libertatem, non è contra 143. Gratia alia *qua*, alia *ſine qua non* ibid. Gratiam primam dari quærentibus, pulſantibus, & petentibus tradunt Semipelagiani 162. Quibuſdam datur, quibuſdam negatur 190. Gratia vera intus mouet 274. Quæ gratia præueniens apud Semipelagianos. 284. 285

Gregorij Magni epiſtola explicatur 234. alterius textus reſtituitur. 220

Grinnicenſes V. Monachi.

Guntabundus Vandalorum Rex quo tempore regnarit 322. Catholicos ab exilio reuocat, & eorum Eccleſias recludit. ibid.

H

Hæretici V. Donatiſtæ, Pelagiani, Neſtoriani.

Hieronymus vocat Rufinũ Grunnium pag. 7. Scorpiũ pag. 26. Scribit contra eundẽ apologias 14. Interpretatur literas Theophili 12. Chryſoſtomum carpit 19. Scribit ad Cteſiphontem contra Pelagianos 33. edit libros dialogorum contra Pelagium 44. Vim patitur à Pelagij amicis 52. Gratulatur Auguſtino, & Alipio de Pelagianis damnatis 118. impugnatur ab Anniano ibid. Scribente contra Pelagium Auguſtino recuſat quidquam contra eoſdem procudere 123. à Theodoro Mopſueſteno perperam reprehenditur 56. à Iuliano Pelagiano 57. 60. item à Gennadio 26. laudatur à S. Proſpero 123. Moritur. 122

Hieronymus Caſanata Præſul doctiſſimus. 210

Hieroſolymitana Eccleſia olim ſubdita Cæſareenſi in Palæſtina. 186

Hilarius Arelatenſis quo anno natus 170. Stat pro Caſſiani opinionibus contra Auguſtinum 166. Præcipuus Semipelagianorum ex Proſpero 167. Dicebat, ſe in quæſtione tantùm de prædeſtinatione diſcedere ab Auguſtino ibid. Hic Hilarius fuit diuerſus ab eo, qui fuit Auguſtini diſcipulus 168.

168. & ſeq. Quo anno electus Epiſcopus 169. Nunquam fuit in Africa 170. Pergit Arelatum cum Honorato 251. Redit paulò poſt in ſuam Letinam ibid. Deponit in Synodo Celidonium Epiſcopum 253. Romæ cauſa cadit 253. Reprehenditur à Leone Magno 254. Celebrat Synodum Reijs ibid. Moritur 263. Quid de eodem dixerit Liuius poeta. ibid.

Hildericus quo anno inauguratus eſt Rex Vandalorum. 323

Hippo regius in Numidia, & Hippo Diarrhytus vrbs in Proconſulari. 172

Honoratus nauigat in Græciam 171. Letinam quo tempore ingreditur ibid. Caſſianus ſeptem eidem collationes nuncupat 163. Fit Epiſcopus 165. Quot annos ſederit 168. Mors eiuſdem. ibid.

Honotius Imperator mittit Marcellinum contra Donatiſtas 35. Reſcriptum eiuſdem contra Pelagium, & Celeſtium 87. Solicitus pro tollendo Schiſmate Eulaliano 98. Scribit contra Pelagianorum fautores ad Aurelium 101. Item pro Eccleſia Theſſalonicenſi ad Theodoſium 127. Deſpondet Conſtantio Placidiam 125. Eundem in collegam aſſumit ibid. Moritur. 138

Hormiſdas Papa iubet pendere cauſam Monachorum Scytharum 304. Carpit Iuſtinianum ob defenſos eoſdem Monachos 305. Libros Fauſti Reienſis non approbat 311. Commendat libros S. Auguſtini ibid. Perperam à Maxentio Pelagianiſmi incuſatur 313. Moritur. 323

Hunnericus Vandalorũ Rex Catholicos perſequitur 321. Tempus eiuſdem regni ſtatuitur. ibid.

I

IA vxor Iuliani Pelagiani. 116

Ianſenius Ipreſis improbatur. 28. 43. 47. 136. 144. 155. 156.

Ianuarius Aquileienſis agit contra Pelagianos. 258

Innocentius Papa recipit geſta Africana contra Pelagium, ac Celeſtium 69. vtrumq; damnat 70. Nõ ſcripſit decretum contra eoſdem encyclicum 73. Non approbat geſta Palæſtina in cauſa Pelagij 69. Attico, & Cyrillo indignatus ob eraſum è diptychis Chryſoſtomum 199. 201. Amicus S. Auguſtini 73. Quo menſe mortuus 71. Quot annos ſederit. 72

Ioannes Antiochenus Cyrillum deponit 229. In Conciliabulo nõ admittit Pelagianos ad ſuffragia 230. Nullum Pelagij errorem approbauit 231. Perperam exprobauit Cyrillo colluſionem cum Pelagianis ibid. Fuit Orthodoxus 232. eius elogiũ in Synodo Chalcedonenſi ibid. Quo tẽpore ſederit. 185

Ioannes Caſſianus V. Caſſianus.

Ioannes Hieroſolymitanus Origenis defenſor 18. Pelagij amicus ibid. Pelagium in iudicium vocat, nec damnat 26. Eius cauſam ad Innocentium Papam remittit ibid. Oroſio ſubinfenſus 47. 48. Admonetur Pelagij fraudium ab Auguſtino 68. Reliquias S. Stephani transfert 51. Abſoluit Pelagium cum alijs in Syoodo Dioſpolitana. 50

Ioannes Maxentius Scytharum Monachorum primipilus 301. Impudenter epiſtolam Hormiſdæ impugnat 312. Perperam eidem Pelagianiſmum obijcit 313. Refellit egregiè Fauſtum ex libris S. Auguſtini ibid. Quinam fuerit. 314

Ioannes tyrannus imperinm in Occidente vſurpat 138. Eo imperante Pelagiani tumultuant 150. Rauennæ capitur, & quando 151. Aquileiæ ſupplicio afficitur. ibid.

Iſichius Vienuenſis quando ſederit. 261

Iutenſes Monachi V. Monachi.

Iulianus Pelagianus natus in Apulia 114. Nobili familia patre Memorio, matre Iuliana 115. Græcis, ac Latinis literis vacat ibid. Fit Lector 116. Iam vxorem ducit 116. S. Paulinus Nolanus epithalamium canit ibid. Poſtea conſecratur Diaconus ibid. Quo anno erat Diaconus 268. Cariſſimus Auguſtino 116. Ab Innocentio ordinatur Epiſcopus 117. Eclanum eiuſdem Sedes Epiſcopalis 113. Sub Innocentio Catholicum ſe fingit 197. Romæ diſputat pro Pelagio ibid. Rectè initio ſentiebat de immortalitate Adami ibid. Scribit binas epiſtolas ad Zoſimum 76. Recuſat ſubſcribere encyclicam Zoſimi contra Pelagianos 197. Edit libros quatuor contra vnum S. Auguſtini 118. Scribit ad Rufum Theſſalonicenſem 128. Componit libros octo contra alterum S. Auguſtini 138. 139. Italia eiectus nauigat in Ciliciam ad Theodorum Mopſueſtenum ibid. Pergit C.P. cum collegis 194. Theodoſij, ac Cleri patrocinium implorat ibid. A Mario Mercatore oppugnatur 195. Scribit pro Iuliano Neſtorius ad Celeſtinum 202. Conſtantinopoli expellitur 204. Comitatur Neſtorium ad Synodum Epheſinam 228. Damnatur in eadem Synodo 229. Simulat pœnitentiam 254. Reijcitur à Sixto Leonis hortatu ibid. Moritur 267. Eiuſdem libri 268. Nõ fuit Epiſcopus Lariſſæ, nec Eridicæ. 232

Iuſta Grata Honoria filia Placidiæ, ac ſoror Valentiniani. 130

Iuſtinianus Iuſtini Imp. nepos Monachis Scythis aduerſatur 301. ſcribit contra eoſdem ad Hormiſdam 302. mutato conſilio Monachis fauet 304. Scribit pro iiſdem ad Pontificem ibid. Conſulit Hormiſdam de libris Fauſti 309. Vitaliano necem machinatur 310. Iuſtiniani eiuſdem Imperatoris error in Nouella improbatur. 127

L

LAriſſa Metropolis Theſſaliæ, alia in Syria. 232.

Laurentius Brancatus inſignis Theologus, ac Vaticanæ Bibliothecæ Præfectus. 59

Lazarus Aquenſis contra Pelagium in Palæſtina 49. Olim Presbyter falſæ delationis conuictus 78. Fit Epiſcopus Aquenſis fauente Conſtantino tyranno 79. Eo occiſo eijcitur ibid. In Orientem pergit, dein in Gallias redit 80. A Zoſimo reprehenditur. 78. 79

Leo Magnus olim Archidiaconus Iuliano ſeſe opponit 254. Manichæos damnat ibid. Fit Pontifex 255. Iulianum inſequitur ibidem. Pelagianos in Veneta prouincia compeſcit 260. Duo integra capita ex Enchiridio S. Auguſtini Epiſtolæ contra Pelagianos inſerit 259. Scribit mirabilem epiſtolam ad S. Flauianum 265. Damnat Eutychetem ibid. Moritur. 269

Leon.

Digitized by Google

Leontius Arelatenſis Rauennij ſucceſſor 291. Synodos quotannis indicere iubetur 290. Non ſubſcribit literas Fauſti contra Lucidum 290. eidem Fauſtus nuncupat librum vtrumq; de gratia, & libero arbitrio.

Leontius Foroiulienſis Cylinnij ſucceſſor quo tempore ſederit 171. Eidem Caſſianus decem collationes nuncupat 165. Amicus Honorati Abbatis Lerinenſis 171. Eiuſdem inſigne priuilegium. ibid.

Leporius Monachus docet hæreſim Pelagij, ac Neſtorij 148. è Gallia pellitur 149. In Africa ab Auguſtino ad rectum dogma traducitur ibid. Scribit palinodiæ librum ibid. De Leporio aliorum opiniones referuntur ibid. Quo anno illa contigerint. 173

Lerina inſula in mari Gallico aduersùs Antipolim 163. Venenatis animalibus olim plena, ac inhabitabilis 251. Ab Honorato, & alijs Monachis illuſtratur 163. Lerinenſes quando incœperint 171. & ſeq. Viri apud eoſdem celebres 165. 251. Caſſianus ſeptem eiſdem collationes nuncupat 166. Inde Semipelagianiſmo infecti ibid. Epiſcopi ex eiſdem paſſim quæſiti 176. non fuere ſub Auguſtini regulam adacti. ibid.

Liberum arbitrium ſine gratia non poteſt legem implere 41. Libertas ad faciendum bonum per peccatum Adæ amiſſa 134. Eadem ſola gratia Seruatoris reſtituitur. ibid.

Lupicinus Abbas Iurenſis 181. Quando floruerit. 182.

Lupus Trecenſis è Lerina quando egreſſus 251. Fit Epiſcopus Trecenſis ibid. Deſtinatur legatus contra Pelagianos in Britanniam. 192

M

Marcella Romana Origeniſtas Romæ oppugnat 10. Agit cum Anaſtaſio Papa, vt Origenes damnetur. 12

Marcellinus miſſus ab Honorio contra Donatiſtas in Africam 31. Celebrat collationem inter eoſdem, & Catholicos ibid. *A* Pelagianis tentatur 31. Rogat Auguſtinum vt in Pelagianorum cauſa ſcribat ibid. Eidem quatuor libros contra Pelagium, ac ſectatores S. Doctor inſcribit 32. *A* Marino in carcerem truditur 34. Fruſtra pro eodem Auguſtinus intercedit 35. Inſidijs hæreticorum occiditur ibid. Dies mortis ex Auguſtino traditur cum eiuſdem elogio. 36

M. Antonij de Dominis impoſtura de Auguſtino 111. ignorantia eiuſdem. 201

Marius Mercator S. Auguſtini amicus 56. ſcribit ad eundem Auguſtinus 107. Theodorum Mopſueſtiæ Pelagianorum Patronum prodit 56. Tradit Commonitorium contra Pelagianos Imperatori, ac Clero C. P. 194. Eiuſdem Commonitorium recitatur 195. Iulianum ad diſputandum prouocat 202. Quam ſtudioſus fuerit Auguſtini 201. Eius opera Pelagiani Conſtantinopoli expulſi 204. laudat opus imperfectum S. Auguſtini. 205

Mauritaniæ duæ 209. Sitifenſis olim vnam prouinciam componebat cum Numidia 210. Habuit ſuos Primates 216. Diſtincta a Tingitana. 209

Maximus Abbas Lerinenſis quando electus Reiorum Epiſcopus. 244

Maximianus Syracuſanus Vicarius Sedis Apoſtolicę in Sicilia. 132

Melania ſenior cum Rufino in Ægyptum nauigat 8. Redit ex Oriente in Italiam 9. Origenis errores Romæ diſſeminat. 10

Melania iunior Roma euadit 24. in Siciliam, dein Tagaſtem ſe recipit ibidem. Eius diuitiæ 93. Scribit pro Pelagio ad Auguſtinum ibidem. S. Doctor eidem Pelagij dolos detegit. 94

Megalius Primas Numidiæ Auguſtinum Epiſcopū conſecrat 213. Quando mortuus. ibid.

Memorius Epiſcopus Iuliani Pelagiani pater 115. amiciſſimus S. Auguſtini. ibid.

Menſium Ægyptiorum cum Latinis comparatio. 109.

Miſeriæ humanæ vitæ ex peccato ortæ. 137

Monachatus in Italiam ab Athanaſio illatus 173. Africæ ab Auguſtino inuectus. 145

Monaſterium *Adrumetinum* V. *Adrumetum*. *Aganenſe* Auguſtinianam regulam ſeruabat 179. *Aptenſe* à Caſtorio extructum 174. *Carthaginenſe* Auguſtinianum 224. *S. Cæſarij* 177. *S. Ferreoli* ibidem. *Hipponenſe* 146. *Iurenſe* ſub regula Auguſtiniana 181. *S. Martini* 173. *Maſſilienſe* à Caſſiano conditum 158. *Tarnatenſe* 178. Fuit inſtituti Auguſtiniani 179. à Sigiſmundo Rege locupletatum ibidem. *Vzalenſe* Auguſtinianum. 147

Monachi Scythæ litigant pro hac propoſitione: *Vnus è Trinitate paſſus eſt carne* 301. Exhibent libellum fidei legatis Papæ ibidem. Romam ad Hormiſdam Oratores deſtinant ibidem. Oratores iidem Romæ ſub cuſtodia detenti 304. Scribunt ad *A*fros in Sardiniam 306. Defenduntur 306. 307. Damnant Fauſti, ac Semipelagianorum opiniones 307. Clam Roma euadunt 308. Non fuere Eutychiani 315. & ſeq. Laudati à S. Fulgentio 317. Eorundem deſcriptio ex Hormiſda 318. Fuere è diœceſi Tomitana in Ponto. 319

Mopſueſtia vrbs Ciliciæ ſecundæ dicta Mopſus 54. Erat è tribus primarijs prouinciæ vrbibus ibid. Dicta fuit Hadriana ibid. Diſtincta à Mopſucrine. ibid.

N

Neſtorius natus Germaniciæ 188. Eiuſdem vitæ inſtitutū ibidem. Diſcipulus Theodori Mopſueſteni 187. Eligitur *A*ntiſtes C. P. die 1. *A*prilis ex Liberato 188. Ex Socrate die 10. *A*prilis 336 Scribit pro Pelagianis ad Celeſtinum Papam 202. Increpatur ab eodem 203. *A*dmittebat peccatum originale 188. Epheſum cum Pelagianis Ex-Epiſcopis ad Synodum pergit 228. Ter vocatus non accedit 229. Deponitur ibid. Relegatur in Monaſterium *A*ntiochenum, dein Oaſim 236. Quo anno viuebat. ibid.

Notarij, & Tribuni erant Imperatoribus à ſecretis 35.

Numidia prouincia *A*fricæ 209. Eius limites ibid. Numidiæ duæ 217. Quæ earundem confinia 116. Eiuſdem Primates viuente *A*uguſtino recenſentur. 213. & ſeq.

Nuptiæ bonæ ſunt, ſed mala eſt concupiſcentia, qua illæ bene vtuntur 95. 97. Remedium concupiſcentiæ. 137

O

Onuphrius Panuinius defenditur. 331

Origenes Pelagiani erroris Princeps 2. docet *A*ngelos ex meritis nobiliores Hierarchias ſorti-

tos 3. Dæmones poſſe pœnitentiam agere ibid. Negat gratiam actualem 5. Fingit merita, & demerita hominum ante natiuitatem. ibid.

Oroſius ad Auguſtinum venit 41. Mittitur in Aſiam ad Hieronymum 45. Accitur ad Synodum Hieroſolymitanam 46. Pelagium accuſat ibid. In Ioannis Epiſcopi ſuſpicionem cadit 47. Scribit apologiam de libertate arbitrij ibid. Defert literas contra Pelagium ad Patres Africanos. 64

P

PAllij donatio non infert Vicariatum Apoſtolicæ Sedis. 132

Paſchaſini Lilybetani epiſtola de Paſchate quando ſcripta. 71

Paulinus Nolanus Pelagij amicus 17. Admonetur ab Auguſtino errorum Hæretici 74. Scribit epithalamium in nuptijs Iuliani Pelagiani. 116

Paulinus Diaconus S. Ambroſij diſcipulus Celeſtium accuſat 29. 195. Romam contra eundem appellantem pergit 31. Romam euocatur à Zoſimo. 78

Pelagius patria Britannus 20. Monachus ibid. Romæ à Rufino in errores trahitur 7. 21. Negat auxilium actuale ad benè operandum 5. Non diſtinguit Gratiam à lege, Euangelio, & exemplo Chriſti 33. Vult Adamum exemplo tantùm poſteris nocuiſſe 49. Nomine tenus Gratiam fatebatur 94. Dixit Gratiam requiri ad faciliùs benè operandũ 94. Quam Gratiam tunc intelligeret ibid. Scribit librum ad Melaniam 17. Paulini Nolani amicus ibid. Item & Ioannis Hieroſolymitani 18. Scribit ad Paulinum 22. ad Auguſtinum 38. ad Demetriadem ibid. Edit commentarios in Epiſtolam Pauli ad Romanos 22. 196. fragmenta eorundem recitantur ibid. Pergit in Africã 28. Ab Auguſtino de facie cognoſcitur ibid. Hieroſolymam ſe confert 29. Liber Pelagij à diſcipulis ad Auguſtinum mittitur 40. Impugnatur ab Auguſtino ibid. Scribit contra Hieronymum ibid. Examinatur in Synodo Hieroſolymitana 46. Eiuſdem cauſa ad Innocentium remittitur ibid. Decipit Synodum Dioſpolitanam 49. Iactat ſuam fidem ab eadem Synodo approbatam 51. Hieronymum per emiſſarios perſequitur ibid. Clanculum hæreſim docet 24. Publicat literas ſibi ab Epiſcopis ſcriptas 50. Damnatur in Africa 64. Item Romæ ab Innocentio Papa 70. Scribit ad Innocentium ſymbolum fidei tranſmittens 75. Eiuſdem literis Zoſimus initio credit 78. At dolis detectis ab eodem Zoſimo damnatur 82. 196. Lex Honorij contra eundem 87. Damnatur à Theodoro Antiocheno 186. Eijcitur Hieroſolymis à Praylo Epiſcopo. ibid.

Pelagiani volunt Adam mortalem factum 55. Publicant Hieronymum authorem quinti Euangelij 57. Dogmatizant Nolæ 74. Syracuſis 28. Carthagine 29. 31. Romæ 22. 117. Conſtantium V. C. vexant 81. Promittunt paruulis ſine baptiſmo quietis locum 86. Imò vitam æternam 198. Fingunt Catholicos nuptias damnare, filios à Dæmone produci, ac liberum arbitrium fato ſubdi 118. 129. 134. Tentant Atticum C-P. & Rufum Theſſalonicenſem 128. Damnantur ab vtroque 129. Appellantes Synodum Oecumenicam irridentur ab Auguſtino 135. ex Italia pulſi 138. Nauigant in Ciliciam ad Theodorum Mopſueſtenũ 139. Implorant patrocinium Neſtorij 202. Theodoſio iuniori, ac Clero C-P. cauſam commendant ibid. E regia vrbe à Theodoſio eijciuntur 204. Neſtorium comitantur ad Synodum Epheſinam 229. Damnantur ab Innocentio 69. 70. à Zoſimo 82. à Bonifacio 138. à Celeſtino 229. ab Africanis Carthagine 64. in Numidia 65. Romæ 82. Epheſi 229. Non admiſſi in Conciliabulo Epheſino 230. Apud Venetos à Leone Magno repreſſi 258. E Britannia expelluntur. 261

Perigenes Corinthius Vicariatum in Græcia affectat 131. Reprehenditur à Sixto Papa. ibid.

Photij error de libris Theodori Mopſueſtiæ 56. 59. item de ſcriptis Theophili contra Pelagianos 73. Emendatur 83. 126. Nouem canones Concilij Africani contra Pelagianos numerat. 86

Phrygium mitra 257. vnde ita dictum. ibid.

Placidia Auguſta Honorij ſoror ſcribit ad Auguſtinum 99. Vxor Conſtantij Magiſtri militum 125. Italia pellitur ab Honorio 138. Redit cum claſſe in Italiam contra Ioannem tyrannum 150. Iactatur tempeſtate 151. Religionis ſtudioſa ibid. Lex eiuſdem ſub Valentiniani filij nomine contra Pelagianos 152. Moritur. 260

Pinianus Melaniæ iunioris coniux Rufini amicus 25. fugit in Siciliam, dein Tagaſtem 25. Scribit pro Pelagio ad Auguſtinum 93. Auguſtinus eidem libros contra Pelagianos nuncupat. ibid.

Poſſidius quo anno Calamæ ſedere cœperit. 214

Praylus Hieroſolymitanus ſcribit ad Pontificem pro Pelagio 76. Poſtea hæreticum è diœceſi pellit. 186

Prædeſtinatiani. Quinam horum primus meminerit 278. Monachi Adrumetini in horum errore non fuere 279. & ſeq. Non fuere viuente Auguſtino 282. De illis nihil ſcripſit Proſper 283. Auguſtinus, ac diſcipuli à Semipelagianis Prædeſtinatiani nuncupati 283. Quinam dicantur illorum errores 285. Illi ijdem errores olim S. Auguſtino obiecti 286. Illorum dicta in varios ſenſus distrahi poſſunt 287. Lucidus, ac Monimus in Prædeſtinatiano errore fuere 288. Lucidus palinodiæ libellum conficit. 291

Præfecti Prætorio publicant edictum contra Pelagianos 88. De eiſdem error Salmaſij. 89

Primates in Africa ſeniores Epiſcopi 212. In vili quandoque oppido reſidebant 218. Primates Numidiæ viuente Auguſtino recenſiti. 213

Profuturus ex monacho Auguſtiniano Epiſcopus Cirtenſis 213. 214. Quo anno mortuus. ibid.

Proſper Aquitanus in Gallia tuetur doctrinam Auguſtini 189. Scribit ad Auguſtinum 190. ad Rufinũ 191. Pro Auguſtini defenſione Romam pergit ad Celeſtinum 236. inſigne reſcriptum à Celeſtino impetrat ibid. Scribit contra collationes Caſſiani 238. Hortatur Sixtum contra Auguſtini obtrectatores ibid. Scribit contra capitula Gallorum 239. Reſpõdet obiectionibus Vincentij 250. Ab epiſtolis Leoni Papæ 265. Dictat epiſtolam ad Flauianum C-P. ibid. Non fuit Reiorum Epiſcopus 270. Et fortè nuſquam Antiſtes ſedit ibidem. Quo anno mortuus 271. Eiuſdem libri recenſentur ibid. Non videtur author fuiſſe librorum de promiſſionibus &c. 272. Neque librorum de vita contemplatiua 273. Nec voluminis de vocatione gentium 274. 275. Quorundam Scrip-

Digitized by Google

torum de eodem dicta refelluntur 276. Eiuſdem elogium in faſtis Eccleſiæ ibid. A Gennadio perperam ſugillatur 293. Eiuſdem libri à Gelaſio Papa approbati. 300
Proſper Tiro primus nominat Prædeſtinatianos 278. Eiuſdem anachroniſmi. 278. 279
Pudor nullus Adamo non peccante. 137

R

Regulę Monachorum in Oriente plures 175. item in Gallijs ibid. Regula S. Pachomij à Hieronymo translata 176. Lerinenſium, & Grinnincenſium diuerſæ 175. Cæſarij, Aureliani, Ferreoli, Columbani 177. Regula Tarnatenſis eadem cum Auguſtiniana. 179
Romanus Monaſterij Iurenſis inſtitutor. 181
Rufinus natus in territorio Aquileiæ 7. Cum Melania in Ægyptum nauigat 8. Origenis errores à Didymo diſcit 9. Redit in Italiam ibid. Romæ Origenis libros Peri-archon interpretatur ibid. Pelagij, ac Celeſtij Magiſter 7. Impetrat formatam à Siricio 10. Interpretatur hiſtoriam Euſebij 11. Scribit contra Hieronymum ibid. Reprehenditur ab Anaſtaſio Papa 15. Scribit ad eundem 13. Romam à Pontifice euocatur 14. Mortuo Anaſtaſio Romam petit 19. Secedit in Siciliam cum Piniano, & Melania 25. Moritur 26. Eius palinodia è MS. Vaticano recitatur 26. 27. Laudatur à Gelaſio 28. Perperam à Gennadio Hieronymo præfertur. 26
Rufus Theſſalonicenſis Apoſtolicæ Sedis Vicarius per Illyricum 127. tentatur per literas à Pelagianis ibid. Litigat cum Attico C·P. 128. Schiſmatici apud Epheſum ad eundem ſcribunt 231. Damnat Pelagianos, & Neſtorianos. 129. 233

S

Salmaſij error corrigitur. 89. 215
Semipelagiani in Gallijs inſurgunt contra Auguſtini doctrinam 188. Quæ eorundem dogmata 189. Auguſtinum calumniantur 235. Dicunt poſteriores libros S. Doctoris non fuiſſe ab Apoſtolica Sede approbatos 238. Non fuere hæretici, ſed Catholici 239. Scientiæ, & pietatis opinione illuſtres ibid. Quàm honorificè de ijſdem S. Auguſtinus locutus ſit 240. Obijciunt Auguſtino exceſſus ibid. Eorundem ex S. Proſpero deſcriptio 241. 242. Contendunt Gratiam dari pulſantibus, petentibus, petentibus ex viribus naturæ 246. Negant dari ſpecialem gratiam Dei circa aliquos ibid. Initium fidei eſſe ex nobis 333. Non admittunt diſtinctionem auxilij *ſine quo non* in ſtatu innocentiæ, & auxilij *quo* in natura lapſa 189. Accuſant doctrinam S. Auguſtini nouitatis 247. Imponunt eidem abſurdas opiniones 239. A Celeſtino reprehenduntur 236. Damnantur illorum ſententiæ ab Arauſicana Synodo. 330
Senex Epiſcopus apud Afros idem ac Primas. 210
Sethus Caluiſius corrigitur. 51. 321
Siricius Papa Rufini dolos non ſenſit 10. eidem formatam tradidit. ibid.
Sixtus Papa olim Presbyter primus anathema in Pelagianos dicit 82. Scribit ad Alipium, & Auguſtinum de Pelagianis Romæ damnatis ibid. Auguſtinus eidem doctiſſimam epiſtolam mittit ibid. Fit Pontifex 238. Reijcit Iulianum Pelagianum 254. Synodum celebrat contra Pelagianos. 255
S. Stephani reliquiæ inuentæ. 5
Stoici Pelagianorum præcurſores. 1. 2
Syluanus Zummenſis Primas Numidiæ celebrat Synodum contra Pelagianos 210. Tempus Primatus eiuſdem. 218
Synodus *Africana* V. Carthaginenſis plenaria. *Antiochena* ſub Theodoto contra Pelagianos 186. *Arauſicana* II. contra Semipelagianos 327. quo anno coacta 331. Canones eiuſdem ex libris Sancti Auguſtini excerpti 330. fuit ſpecialiter approbata à Bonifacio II. 332. *Arelatenſis* contra Prædeſtinatianos 291. *Byzacenorum* Patrum in Sardinia contra Semipelagianos 320. *Carthaginenſis* plenaria ex Africæ prouincijs contra Pelagianos 81. Item altera 82. recitantur canones huius Concilij 84. Octo-ne, an nouem canones editi fuerint 86. Rurſus Synodus in cauſa de appellationibus 102. V. Appellatio. *Carthaginenſis* prouincialis contra Celeſtium 29. contra eundem, ac Pelagium 64. Nulli canones in hac Synodo ſtatuti fuere 67. Synodus *Carthaginenſis* ſub Genethlio 105. *Chalcedonenſis* contra Eutychetem 266. *Dioſpolitana* in Palæſtina contra Pelagium 49. Eidem Pelagius imponit ibid. Abſoluit Pelagium 50. Hinc dicitur a Hieronymo *miſerabilis* 51. at ab Auguſtino defenditur ibidem. *Epheſina* contra Neſtorium 226. Quot in eadem Epiſcopi fuerint 194. duos contra Pelagianos canones publicat 229. *Gallicana* contra Pelagianos in Britanniam legatos deſtinat 192. *Hieroſolymitana* contra Pelagium 46. *Lugdunenſis* contra Prædeſtinatianos 291. *Mileuitana* 66. plures eidem canones perperam attributi ibid. *Mileuitana* II. nullos canones contra Pelagianos ſtatuit 67. Eiuſdem literæ ad Innocentium 65. *Reienſis* in Gallia nihil contra Pelagianos decreuit 254. *Romana* contra Pelagianos 255. *Altera* ibid. ſub Gelaſio Pelagianos, ac Semipelagianorum libros damnat 300. *Sardicenſis* ab Africanis cum conuenticulo Philippopolitano confuſa 110. *Thelenſis*, ſeu *Zellenſis* à Donatiano in Byzacio celebrata 83. *Valentina* à Cæſario indicta contra Semipelagianos. 332

T

Tarnata oppidum 178. Tarnatenſe monaſterium V. monaſterium, & Regula.
Theodorus Forouilienſis ſuccedit Leontio 171. Litigat cum Fauſto Abbate Lerinenſi 245. Interfuit morti Captaſij. 171. 243
Theodorus Epiſcopus Mopſueſtiæ natus Antiochię 53. Chryſoſtomi ſub Libanio condiſcipulus ibid. Nuptias parans à Chryſoſtomo ad amorem ſapientiæ reuocatur ibid. Fit Epiſcopus 54. quo anno 55. Pelagianorum, ac Neſtorianorum Magiſter ibid. Scribit quinque libros pro Pelagiano errore contra Catholicos 56. Hieronymum carpit 57. 60. Accuſat eundem vti quinti Euangelij authorem 56. vt imperitum ſacrarum literarum 56. 57. Illius errores ex Bibliot. Photij recitantur 58. Fragmenta librorum eiuſdem ex codice Vaticano 59. Tradit hominem, etiamſi non peccaſſet, moriturum fuiſſe 60. Negat peccatum originale 60. 61. Putat ſupplicia inferorum aliquãdo finienda 62. Cur illi errores non fuere cum reliquis eiuſdem Theodori damnati in Synodo V.

63. Et

63. Excipit honorificè Pelagianos Ex-epiſcopos Italia pulſos 139. Inſtruit Iulianum contra Auguſtinum ibid. Illius authoritatem, & ſententias Iulianus inculcat 140. Peius, quàm Neſtorius, de Chriſto ſcripſit 188. Eiuſdem mors 185. Quot annos ſederit 186. Libros decem mille ſcripſiſſe fertur ibidem. Occultè docebat 187. Plus nocuit mortuus, quàm viuus. ibid.

Theodoretus quando docuerit Antiochiæ catecheſim 185. Laudat Theodorum Mopſueſtenum. ibid.

Theodoſius iunior Imperator Honorio ob Conſtãtium renunciatum Imperatorem indignatus 127. Effigiem Conſtantij reijcit ibid. Exercitus contra Ioannem tyrannum mittit 150. Valentinianum Cæſarem, dein Auguſtum deſignat 150. 151. Pelagiani Ex Epiſcopi eiuſdem patrocinium implorant 202. Eoſdem Theodoſius ex vrbe regia deturbat 226. Neſtorium C-P. Epiſcopum conſecrandum curat 187. Agit cum Celeſtino de Synodo in cauſa Neſtorij 226. Epheſum indici iubet 227. Inuitat ad eandem S. Auguſtinum 228. Leoni de abroganda latrocinali Synodo Dioſcori non conſentit. 227

Theodotus quo tẽpore ſederit Antiochiæ 185. Celebrat Synodum contra Pelagianos. 186

Theophilus Alexandrinus Origenem damnat 12. Eius literæ Paſchales à Hieronymo tranſlatæ 13. In cauſa Chryſoſtomi ab Innocentio Papa reprehenditur 18. Moritur 33. Appellatur *ſanctus* ab Apoſtolica Sede 33. Eiuſdem libri ab eadem approbati. 34

Theſſalonicenſis Metropolitæ Vicariatus antiquitas 127. Quando intercidit 133. Theſſalonicenſis Eccleſiæ iura ab Attico inuaſa 128. Metropolitæ Theſſalonicenſes infecti ſchiſmate Acaciano. 133

Timaſius, & Iacobus Pelagij diſcipuli librum magiſtri Auguſtino produnt 40. à S. Doctore ad bonam frugem conuerſi. 41

Thraſamundi Vandali regni initium 322. finis. 323

V

VAlentinianus III. quo anno natus 267. Cęſar deſignatur 150. item Auguſtus 151. legem in Pelagianos publicat 152. Occiditur. 266

Valentinus Abbas Adrumetinus ſcribit ad Auguſtinum. 143

Valentinus Baianenſis primas Numidiæ 219. Defendit Antonium Fuſſalenſem. 220

Valerius Comes Dux Honorij Pelagianis reſiſtit 98. Eiuſdem dignitates 98. Patronus Auguſtini dicitur à Iuliano ibid. Scribit ad Auguſtinum 96. Mittit ad Alipium excerpta librorum Iuliani 134. Auguſtinus librum primũ de nuptijs, & concupiſcentia eidem nuncupat 97. & poſtea alterum. 134

Venerius Mediolanenſis accipit literas ab Anaſtaſio Papa contra Origenem 10. Damnat Origenẽ 13.

Victor Diaconus C-P. litigat cum Monachis Scythis 301. auditur à Legatis Pontificijs 302. Romam ab Hormiſda euocatur. 305

Victor Vitenſis author librorum de perſecutione Vandalica. 321

Vincentius Lerinenſis ſcribit commonitorium contra noua dogmata 245. De eodem libro elogia 246. Negat dari gratiam ſpecialem, & perſonalem 247. Vult gratiam dari petentibus, pulſantibus, quęrẽtibus ibid. Retorquet literas Celeſtini ĩ Proſperum, & Hilarium 248. Vocat eoſdem criminatores vrbium, & prouinciarum ibid. Imponit horrẽda paradoxa Auguſtino, eiuſq; diſcipulis 250. Confutatur à Proſpero ibidẽ. Nõ fuit Monachus apud Lerinam cum ſcripſit commonitorium. 251

Vincentius Victor ſcribit contra Auguſtinum 123. Peius loquitur, quàm Pelagius 124. Impugnatur, & corrigitur à S. Doctore. ibid.

Voluſianus Præfectus Vrbi publicat edictum contra Celeſtium. 126

Voſſij ſententiæ reiectæ 16. 73. 90. 92. 95. 165. 168. 238. 244. 255. 321. 326. 332. Eius ſententia de commonitorio Vincentij Lerinenſis. 246

Vvandali Africam vaſtant 204. Hipponem obſident 221. Vvandalorum Regum chronologia. 321

X

XAntippus Numidiæ primas 215. Fuit Primas ante Syluanum 217. Non fuit Epiſcopus Tagaſtenſis, nec Conſtantinenſis, ſed Tagoſenſis. 218

Z

ZEno Eremita Antiochenus quo tempore vixit 185.

Zoſimus Papa recognoſcit cauſam Pelagij, ac Celeſtij 76. Credit initio hæreticis 78. acres ad Africanos literas ſcribit ibidem. Admonitus ab Africanis Patribus Pelagianos damnat 82. Eius literæ ad Africanos non ſunt ſuppoſititiæ 226. Encyclica contra Pelagianos quid contineret 92. 96. Ab omnibus Patriarchis, & Primatibus ſubſcribitur 93. Moritur 98. Sub Zoſimo lis de appellationibus Africanis inchoata 103. Eodem Pontifice erratum eſt in die Paſchatis celebrando 71. Communicauit cum Attico, & Cyrillo. 202

FINIS.

ERRATA SIC CORRIGE

Prior numerus paginam, alter lineam deſignat.

33. 34. & 73. 15. XV. Kal. Oct.	XV. die Oct.
34. 14. Quadringenteſimus tertius	Quadringenteſimus decimus tertius;
36. 33. S. Cypriani	Cypriani.
56. 42. & 58. 1. Haram	Aram.
58. 12. effectus	effectos.
69. 32. 33. 425. nouennium.	426. decennium.
83. 25. Vicarij	Conſularis
99. 28. *ſolummodò*	ſolummodò.
104. 11. quorum	quarum.
108. 27. deferendas	deferendis.
119. 36. pag. ſup.	pag. 234.
122. 13. excubanit	excubuit.
133. 40. ſæpius frequens	*dele* ſæpius.
141. 6. exeuſo	excuſo.
151. 22. objierat	obierat.
153. 33. vt vt	*dele alterutrum*.
164. 21. ilud	illud
171. 14. Hilario	Hilarij
177. 4. poſtponatur	præponatur.
185. 29. eatacheſim	catecheſim.
190. 5. in fine præcedentis	initio præſentis.
210. 23. Tingiorani	Tingitani.
212. 38. *Valentium*	*Valentinum*;
214. 36. Creſeoniani	Creſcentiani.
218. 31. quingenti, ac ſexaginta ſeptem	quingenti, ac ſexaginta ſex:
230. 19. indubijs	dubijs.
242. 11. REPRÆNSORES	REPREHENSORES:
243. 43. termini	terminis.
253. vlt. numero 84	numero 81.
268. 39. emiſit	omiſit,
298. 5. eo ex	ex eo.
316. 21. facerent	fecerunt;
319. 41. Hæc	Hæ.
329. 38. *iuſſum*	*iuſtum*.
334. 20. ſubcriptiones	ſubſcriptiones:

Digitized by Google

ADDENDA
Ad Hiſtoriam Pelagianam.

Commentarios de rebus Pelagianis inter ſcholæ diſputationes furtiuis horis, ac calamo ad alia properante conſcripſi, vnde rudem, ac depreſſum ſtylum deprecor. Eoſdem autem non in nonum annum premere, non ad incudem reuocare, ſed nec lima expolire licuit; nam importunis, vt ita dixerim, amicorum precibus memorata ſcripta feſtinatò edere coactus ſum, in quibus plura ſanè expungenda, multa addenda poſtea cognoui. Paucis inſigniora indicabo. *Pag.* 83. *verſu* 28. ita lege. Videtur autem Mizonius fuiſſe Epiſcopus Tzellenſis; nam in Collat. 1. Carthagin. cap. 163. hæc recitantur: *Natalicus Epiſcopus Tzellenſis, & cum recitaſſet, idem dixit, mandaui, & ſubſcripſi.* Statim verò Maximinus Epiſcopus Catholicus dixit: *Diœceſis eſt Mizoni Epiſcopi. Presbyteros habet, & abundantem populum, quàm ipſe.* Verùm cap. 135. eiuſdem collationis hæc ſcribuntur: *Donatianus Epiſcopus plebis Zellenſis præſente V. C. Tribuno, & Notario Marcellino ſuperius mandaui, & ſubſcripſi: E diuerſo habeo Natalicum. Et accedente Natalico Epiſcopo, idem dixit: Agnoſco illum.* Quare Natalicus fuit Epiſcopus Zellenſis Donatiſta, Catholico Epiſcopo Donatiano ibidem ſedente. Cur autem Maximinus dixerit, in Natalici diœceſi ſediſſe Mizonium Epiſcopum, quod à nemine negatum fuit, ex eo arbitror, quia in vna diœceſi ſpectante ad vnicum Epiſcopum Donatiſtam ſedebant plures Epiſcopi Catholici, quòd his viſum fuerat, amplas diœceſes diuidere, ac plures inibi cathedras erigere. Etenim in diœceſi Mileuitana ex parte Donatiſtarum vnus aderat Epiſcopus Adeodatus, at Catholici Antiſtites in tota ea diœceſi tres numerabantur, Seuerus Monachus olim Auguſtinianus, qui Mileui ſedebat, & duo alij, quorum vnus in Tuncenſi oppido, alter Ceramuſſæ reſidebat, vt colligitur ex cap. 65. collat. 1. Carthaginenſis. Conſtantinæ ſacris ex parte Donati vnus præerat Petilianus; at apud Catholicos Fortunatus, & Delphinus Epiſcopi eãdem diœceſim diuiſam moderabantur. Et ex cap. 117. eiuſdem collationis in diœceſi Ianuarij Caſenſis Primatis Donatiſtarum in Numidia quatuor Epiſcopi Catholici numerabantur. Itaque in Natalici Donatiſtæ diœceſi Donatianus, & Mizonius Epiſcopi Catholici reſidebant. Vti verò certum eſt, Donatianum ſediſſe Zellæ, ita incertum eſt, in quonam eiuſdem diœceſis oppido Mizonius ſedem haberet. Non tamen dici poſſunt duo eodem tempore Natalici fuiſſe, quorum vnus Tzellæ contra Mizonium, alter verò Zellæ contra Donatianum ſederet; nam à cap. 157. iterum omnium Donatiſtarum Epiſcoporum nomina recenſentur, & vnus tantùm cap. 163. inter eoſdem Natalicus & hic quidem Tzellenſis nominatur. At Tzellam dictam fuiſſe etiam Thelam, patet ex Auguſtino conc. 2. in pſal. 36. vbi inter Donatiſtas nominatur idem *Natalicus Thelenſis.* Fortè apud Afros vti à Grecis θ, ſeu t, & h, pronunciantur, ac ſi eſſent t, & z. Ex his tamen habemus, erraſſe Chifflетium in notis ad can. Ferrandi pag. 279. dum Thelam, ſeu Tzellam cum Vſula Antonini, ſeu Οὐσίλλα Ptolomæi confundit, nam apud

Xx Augu-

Auguſtinum laudatum nominantur in Synodo Donatiſtarum *Natalicus Thelenſis, & Theodorus Vſulenſis.* Et in collat. Carthag. cap. 125. ſedebat Vſulæ Priuatus Antiſtes Catholicus, qui ibidem dixit: *Non contra me habeo Epiſcopum* nempe Donatiſtam. Igitur Natalicus Donatiſta non fuit Vſulæ Epiſcopus, ac proinde Vſula à Thela, ſeu Tzella diſtinguenda eſt.

Pag. 116. *verſu* 41. poſt illa *fortiore te vinceres.* Iulianum verò ante hæreſim in Africam transfretaſſe patet ex lib. 5. oper. imperf. cap. 26. vbi hæc eiuſdem verba leguntur: *Nam cum ante hos annos eſſemus Carthagini, à quodam mihi honorato homine neceſſario tuo Manichæo æquè, ſicut epiſtolæ noſtræ indicant, idipſum propoſitum eſt &c.* Hic tamen textus ita reſtituendus eſt: *à quodam mihi Honorato homine neceſſario tuo Manichæo æquè, ſicut epiſtolæ veſtræ indicant.* Hic enim eſt ille Honoratus, ad quem Auguſtinus ſcripſit librum de vtilitate credendi, vt eundem à Manichæo ad verum dogma reuocaret. Appellat autem Iulianus etiam epiſtolam Auguſtini 120. ad eundem Honoratum iam Catechumenum, in qua fusè contra Pelagianos diſputat.

Pag. 130. *verſu* 24. poſt illa verba *non eſſe fictitium.* Quod enim ait vir eruditiſſimus in appendice tomi noni pag. 869. nullum fuiſſe eidem *maternum cognomen, vt dicta ſit Galla, vel Placidia, ſed Grata*, ex Socrate lib. 4. cap. 26. reijcitur. Etenim ſcribit Valentinianum I. ex Iuſtina Auguſta *Valentinianum iuniorem, & tres filias, Iuſtam, Gratam, & Gallam ſuſcepiſſe.* Gallam duxit Theodoſius Imperator, è qua illi nata eſt Placidia, Arcadius, & Honorius. Placidia autem iuncta Conſtantio filiam ab vtriuſque materteræ nomine Iuſtam, & Gratam, à fratre verò Auguſto Honoriam nuncupauit. Minùs etiam rectè de eodem numiſmate dubitat, quòd ſorores Imperatorum Auguſtæ non dicebantur, nam id planè falſum eſſe conſtat ex epiſt. 24. S. Leonis, in qua Pulcheria Theodoſij adhuc viuentis ſoror Auguſta appellatur, itemque ex laudata inſcriptione Rauennate, vbi Honoria dicitur Auguſta. Illuſtriſſimus D. Comes Ioannes de Lazara Patricius Patauinus, & Eques inter rara, ac ſingularia numiſmata, quæ ſupra nouem millia ingenti labore, ac ſumptu comparauit, aureum numiſma mihi oſtendit eiuſdem Honoriæ inſcriptum. *D. N. Iuſt. Grat. Honoria P. F. Aug.* ex aduerſo Cruce coronata ſignatum. Duo inſuper alia exhibuit, quorum vnum ita inſcriptum eſt. *Diuæ Iuliæ Aug. Diui Titi F. S. P. Q. R.* Alterum verò cum epigraphe: *Diua Auguſta Marciana.* Fuit hæc ſoror Traiani, illa verò Titi filia.

Pag. 187. *verſu* 22. poſt illa verba *poſſe appellari.* Ea verò die Neſtorium inauguratum Antiſtitem ſcribit Liberatus Diaconus cap. 4. ſui Breuiarij. Socrates autem tradit die 10. Aprilis eundem conſecratum, vt dicemus cap. 24. Porrò ſi Kalendis Aprilis conſecratus fuit, cum eo anno 428. Kalendæ Aprilis inciderint in diem Dominicam Cyclo Solis XVII. Lunæ XI. litt. A G. videtur Eccleſia C P. quod diem attinet, in conſecrandis Epiſcopis cum Romana cōueniſſe, nam Siſinnius anno 426. die 28. Februarij, Maximianus verò anno 431. die 25. Dominica die conſecrati ſunt, vnde Neſtorius, qui inter vtrumque ſedit, eadem die reſurrectionis Domini ad ſacrum thronum euectus videtur.

Pag. 211. *verſu* 17. poſt illa verba *ſuperiùs laudata.* In collat. 1. Carthaginenſi cap. 107. hæc leguntur: *Aſellicus Epiſcopus Eccleſiæ Catholicæ municipij Tu-*

ſurri-

Digitized by Google

Iurritenſis dixit : ſub teſtificatione omnipotentis Dei, & Ieſu Chriſti Saluatoris noſtri dico, nos ſic eſſe de Arzugibus profectos die tertia Kal. Maiarum. At Eccleſia Tuſurritenſis ſpectabat ad prouinciam Byzacenam, vnde in notitia Epiſcoporum Africæ inter Byzacenos numeratur *Florentius Tuzirritanus.* Erat autem Tuſurrus vrbs mediterranea Byzacij ad radices montis Mampſari in regione Giplõſiorum verſus meridiem. Tiſurus à Ptolomæo nuncupatur. Itaque Aſellicus erat Epiſcopus in Arzugibus, Donatiano Primati Byzaceno ſubiectus, quod colligitur etiam ex epiſtola 200. S. Auguſtini ad eundem Aſellicum, cuius eſt exordium : *Literas ſanctitatis tuæ, quas ad venerabilem ſenem Donatianum de cauendi Iudaiſmi diſceptatione miſiſti, ad me ipſe dignatus eſt mittere.* Vbi etiam ſcribit Pelagium, ac Celeſtium *recenti iudicio Dei per diligentes, & fideles ſeruos eius etiam Catholica communione priuatos.* Ex quibus intelligitur quanta in æſtimatione erat Auguſtinus, cum Primates aliarum prouinciarum dubiorum ſolutionem ab ipſo peterent.

Pag. 321. *verſu* 44. Sethi Caluiſij ſententiam de eclypſi à Gregorio Turonenſi indicata minùs probabilem dixi, Holſtenij, ac Chiffletij ſententiam ſecutus; at re diligentiùs conſiderata, ac per literas cum illuſtriſſimo D. Franciſco Naldino Equite Florentino rerum Aſtronomicarum ſtudioſiſſimo communicata, cuius mihi amicitiam conciliauit Antonius Magliabechius V. C. ob omnigenam eruditionem literatis omnibus notus, Caluiſij ſententiam præponendam video. Quòd autem ibidem Marini Philoſophi textum ex Riccioli interpretatione lib. 2. Aſtronomiæ Ref. pag. 143. deprauatè exhibui, idemquè erroribus ſcateat, provt à Renerio in tabulis Mediceis Græcè recitatur, illum ita reſtituo. Ἐγένοντο δὲ διοσημεῖαι πρὸ ἐνιαυτοῦ τῆς τελευτῆς, ὡς ἡ ἔκλειψις ἡ ἡλιακὴ οὕτως ἐναργής, ὥστε καὶ νύκτα, καὶ μεθ' ἡμέραν γενέσθαι: σκότος γὰρ ἐγένετο βαθύ, καὶ ἀστέρες ὤφθησαν, αὕτη μὲν οὖν ἐν αἰγοκέρωτι ἐγένετο κατὰ ἀνατολικὸν κέντρον. *Apparuerunt autem antè finem anni prodigia, veluti Solis defectus adeò perſpicuus, vt nocte, atq; interdiu perdurauerit. Obſcuritas enim profunda ingruit, & Stellæ conſpectæ ſunt. Defectus autem iſte contigit in Capricorno plagam verſus Orientalem.* Et quidem die 13. Ianuarij A. 484. iuxta meridianum Byzantij vera luminarium Solis, & Lunæ coniunctio contigit horis poſt meridiem 20.12′.47″. apparens verò H.19.18′.13″. in ſigno Capricorni. At cum die 14. vulgari Ianuarij Sol oriatur Byzantij horis 19. 24′. poſt meridiem diei 13. patet maximam luminarium coniunctionem contigiſſe aliquot minutis ante ortum Solis nempe H.4.41′.47″. ante meridiem diei 14. Digiti diametri Solis obſcurati ſunt 11. 52′. 24″. Quare ferè totus Sol defecit. Itaque cum Gregorius de eadem eclypſi ſcribat, tertiam Solis partem non fuiſſe obſcuratam, nequaquam locutus eſt de eclypſi anni 484. His accedit, in Gallia, vbi Turonenſis ſcribebat, eandem Eclypſim non apparuiſſe, in quo etiam deceptus eſt Chiffletius in notis ad hiſtoriam Victoris Vitenſis cap. 11. pag. 12. vbi ait : *potuit ſpectari Carthagine horis antemeridianis.* Etenim iuxta meridianum Pariſinum memorata Eclypſis accidit die 13. horis poſt meridiem 18. 12′. 49″. quo tempore Sol erat ſubtus horizontem. Sed nec Carthagine medium illius eclypſis videri potuit. Altitudo poli Carthaginis eſt gr. 35. 10′. Tempus apparens veræ coniunctionis luminarium iuxta eiuſdem vrbis meridianum fuit die 13. H. poſt meridiem 18. 53′. 17″. Sole in gr. Capricorni 23. 2′. 42″. Locus autem verus Solis, & Lunæ erat gr. 25. 43′. 23″. Quare luminaria

erant

erant ſubtus terram. Hinc Marinus, qui id temporis Athenis Procli ſucceſſor morabatur, ex Photio Cod. CCXLII. (vnde iuxta meridianum Athenienſe eandem eclypſim ibidem deſcripſimus) rectè dixit, apparuiſſe eclypſim illam verſus Orientem. Ex his deducitur Gregorium Turonenſem intellexiſſe eclypſim inſequentis anni 485. die 29. Maij feria 4. horis 7. poſt meridiem, vel iuxta tabulas Britannicas 6. 51′. 53″. Lutetiæ, cum tertia tantùm pars Solis non defecerit, vt rectè Caluiſius oſtendit, de qua etiam poſtea loquitur idem Marinus in libello laudato de vita Procli.

Pag. 331. *in fine* poſt illa verba *ſub Bonifacio II.* adde. Illud verò maximè diſplicet, quod ibidem Baronius ſcribit, nempe pœnitere ſe Panuinij faſtos *ſecutum fuiſſe*. Etenim huius celeberrimi Scriptoris faſti adeo exactè deſcripti ſunt, vt iure, ac merito à Lipſio dictus fuerit *Pater Faſtorum*. Cæterùm Baronius in tribus prioribus tomis annalium frequenter Panuinij faſtos relinquit, ac longè diuerſa paria Conſulum ſtatuit, in quibus tamen ſemel tantùm iure meum Panuinium corrigit, nempe ad annum noſtræ Chriſtianæ epochæ 277. quo anno ſtatuit conſules ordinarios Probum, & Paulinum, quos Panuinius conſules ſuffectos exiſtimauit. Sed ipſe quoque Baronius labitur, dum ſcribit eo anno Probum nondum Imperatorem fuiſſe. Eſt inſigne reſcriptum eiuſdem Probi Imperatoris lib. 8. Cod. Iuſtin. *L.* 2. *de reuoc. donat.* ad Felicem *Dat. III. Non. Maij Sirmij Probo Aug. & Paulino Coſs.* Præterea S. Leo ſer. 12. Pentec. ait, hæreſim Manetis innotuiſſe *Probo Imperatore, Paulinoque conſulibus*. Euſebius etiam in Chronico ſcribit: *Secundo anno Probi iuxta Antiochenos* 325. *iuxta Tyrios* 402. *&c. inſana Manichæorum hæreſis in commune humani generis malum exorta*. Epocha Antiochena 48. annis Chriſtianam anticipat; igitur his detractis annus ſecundus Probi eſt 277. Item Epocha Tyriorum eſt ante noſtram vulgarē annis 125. nam act. 10. Synodi Chalcedonenſis initio libelli Ibæ Edeſſeni annus poſt conſulatum Fl. Zenonis, & Poſthumiani, nempe 449. dicitur apud Tyrios 574. Quare detractis annis 125. ab epocha Tyriorum ab Euſebio recitata, regrediemur ad annum 277. Errauit autem Reformator Chronologiæ Ricciolius, dum anno eodem 277. ponit conſules *Probum Imp. & M. Furium Lupum*. Probus enim anno inſequenti collegam eundem Lupum habuit ex omnibus faſtis, & laudatur reſcriptum Probi Imperatoris lib. 2. eiuſdem Cod. tit. 17. ad Octauium *Dat. IV. kal. Iulias Probo A. & Lupo Coſs.* Exactam faſtorum noſtri Panuinij defenſionem concinnaui, quam alia occaſione publicabo.

Digitized by Google

DISSERTATIO HISTORICA
DE SYNODO QVINTA
ŒCVMENICA

IN QVA

Origenis ac Theodori Mopſueſteni Pelagiani erroris Auctorum iuſta damnatio exponitur,

ET

AQVILEIENSE SCHISMA DESCRIBITVR.

AVCTORE

P. M. HENRICO DE NORIS

VERONENSI

AVGVSTINIANO S. THEOLOGIÆ PROFESSORE,

& S. Romanæ vniuerſalis Inquiſitionis Qualificatore.

PATAVII.

Typis Petri Mariæ Frambotti Bibliop. 1673.

SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

INDEX CAPITVM
Diſſertationis Hiſtoricæ de Synodo V.

PRAEFATIO. Occaſio, atque argumentum vniuerſi operis. Pag. 1

Cap. 1. Noui in Palaſtina Origenis defenſores. Iuſtinianus Imperator Origenem damnari curat à Vigilio, alijſque Patriarchis. Quo tempore iſta contigerint, curioſiùs indagatur. 3

Cap. 2. Iuſtinianus ab Halloix obiectionibus aſſertus. Illius in Theologicis diſciplinis eruditio contra vulgarem ſententiam demonſtratur. Suida textus reſtitutus, ac reprehenſus. Origenes iam olim ante Iuſtiniani tempora ab Eccleſia damnatus, praſertim ab Heracla Alexandrino perperam hoc aduerſario pernegante. 12

Cap. 3. Origeniſta trium Capitulorum proſcriptionem moliuntur. Scribit contra eadem edictū Iuſtinianus, & obortis diſſidijs Synodum Conſtantinopoli indicendam curat. Pergit eò Vigilius Papa. 18

Cap. 4. Vigilius Papa Iudicatum contra tria capitula ſcribit. Africani, atque Illyrij acerrimè Iudicato aduerſantur. 28

Cap. 5. Theodorus Mopſueſtia Pelagianus è ſacris Diptychis expunctus. Nonnulla de eiſdem diptychis adnotantur, & Diptychion Mopſueſtenum illuſtratur. Iuſtinianus publicat edictum contra tria Capitula, ac Vigilium, & Africanos Epiſcopos eidem reſiſtentes ſaniùs affligit. Moritur Mennas Patriarcha C.P. 35

Cap. 6. Eutychius eligitur Patriarcha Conſtantinopolitanus. Annus obitus S. Datij Mediolanenſis ſtatuitur, eaque occaſione Procopij de annis belli Gothici anacroniſmus demonſtratur. Origenes Pelagianorum Amaſius in Synodo V. Oecumenica damnatur. Halloix vbique falſi conuictus. 51

Cap. 7. Synodus V. contra tria capitula celebratur. De anno Synodi ſingularis opinio Chriſtiani Lupi V.C. confutatur. Vigilius Papa Concilij acta ſcripto Conſtituto reprobas. Euagrius, ac Didymus Origeniſta in eadem Synodo damnantur, Halloix perperam negante. 62

Cap. 8. Vigilius Synodum V. approbat. Eiuſdem exilium improbatur. De anno obitus Vigilij Tunnonenſis, Sirmondi, aliorumque opiniones reiecta. Halloix vbique falſitatis conuictus. 73

Cap. 9. Romanos Pontifices Vigilij ſucceſſores Synodum V. approbaſſe contra Halloix oſtenditur, & Aquileienſium Schiſma deſcribitur. 78

§. 1. De Pelagio primo. ibid.

§. 2. Ioannes Tertius Synodum V. approbat. Iuſtinianus Imperator moritur. De anno obitus eiuſdem diſſeritur. Panuinij, ac plurium Scriptorum faſti corriguntur. Iuſtinus ſucceſſor contra ſchiſmaticos mitiùs agit. Hiſpani defendunt tria Capitula. 84

§. 3. Iuſtinus Narſetem ex Italia reuocat. Schiſmatici Italia ſub Longobardis obſtinatiores contra Synodum V. Benedictus Papa pro Synodo pugnat. Iuſtino mortuo ſuccedit Tiberius. De tempore imperij Iuſtini, Tiberij, ac Mauricij, itemque Pratura Vrbana, & Monachatus S. Gregorij Papa diſputatur. 89

§. 4. Schiſmaticorum Epiſcoporum Synodus apud Gradum cogitur. Pelagius II. literis, dein per Smaragdum Exarchum eoſdem compeſcere conatur. Plurium Scriptorum de Patriarchis Aquileienſibus Schiſmaticis dicta corriguntur. Pelagium Vigilij Conſtitutum nouiſſe contra Halloix demonſtratur. 96

§. 5. Sanctus Gregorius Magnus Synodum V. approbat, ac Schiſmaticos Epiſcopos Iſtria compeſcit. 108

§. 6. Aquileienſis Eccleſia Quintam denique Synodum recipit. 117

Cap. 10. Vtrum ex Schiſmate ortum traxerit Patriarchatus Aquileienſis. Eccleſiaſtica Hierarchia diuiſio pramittitur. Salmaſij opinio reijcitur. Patriarcharum nomen vnde, & quinam antiquitus fuerint. De primatu Eccleſia Aquileienſis, Mediolanenſis, ac Rauennatis diſputatur. Aquileienſis Metropolita antiquitas defenditur. Varia Baronij, Sirmondi, ac Salmaſij ſententia examinantur. 120

Cap. 11.

Digitized by Google

Cap. 11. *Theodorum Mopſueſtenum Pelagianum, ibam, ac Theodoretum Theodori laudatores contra Synodum V. ex Concilij Chalcedonenſis ſtatutis Halloix perperam defendit.* 142

Cap. 12. *Origenem de diuina gratia rectè ſenſiſſe quidam Recentiores falsò docuere.* 154

Cap. 13. *Rufinus Origeniſtarum, ac Pelagianorum Coryphaus, itemque Euſebius Caſareenſis Arianus ab Halloix perperam defenduntur.* 158

APPENDIX.

Cap. 1. *PRobatùr S. Auguſtinum ſatisfeciſſe argumentis Iuliani. Sex libri contra eundem Iulianum recens inuenti S. Auguſtino authori à Synodis attributi. Egregium de ÿſdem Marij Mercatoris teſtimonium.* 169

Cap. 2. *Caſſianus à Semipelagianiſmo infeliciter à nonnullis vindicatus. Maſſilienſes Semipelagiani à quibuſdam iniuſtè excuſati.* 176

Cap. 3. *Fauſtus alter Semi-Pelagianorum Princeps defenditur à Recentioribus, Sancti Patres Fauſti damnatores ab eiſdem improbati, & hareſeos falsò accuſati.* 182

Cap. 4. *Gennadius Maſſilienſis Semi Pelagianus à Recentioribus excuſatur.* 187

Digitized by Google

DISSERTATIO HISTORICA
DE SYNODO QVINTA OECVMENICA
IN QVA

ORIGENIS, AC THEODORI MOPSVESTENI PELAGIANÆ SCHOLÆ Doctorum iuſta damnatio exponitur, & Aquileienſe Schiſma deſcribitur.

PRÆFATIO

Occaſio, atque argumentum vniuerſi operis.

ORigenem Pelagianorum Principem fuiſſe non modò Patrum teſtimonia euincunt, verùm etiam id ipſum ex eiuſdem libris initio Hiſtoriæ Pelagianæ ad oculum nobis monſtratum eſt. Theodorum quoq; Epiſcopum Mopſueſtiæ pro Pelagiano dogmate contra D. Hieronymum, atq; Orthodoxos ſcripſiſſe, ac Iulianum Eclanenſem ex Italia profugum humaniter excepiſſe, eumq; nouis ad Auguſtinum oppugnandum ſuppetijs inſtruxiſſe, quæ harum rerum Scriptoribus incomperta fuerant, ex Photio, & Mario Mercatore libro priori eiuſdem operis capite 9. & 22. oſtendimus. Vtroq; verò anno 553. à Synodo V. Oecumenica damnato, Pelagianæ ſcholæ in antiquiorum magiſtrorum proſcriptione infamia paruit, quæ olim cum Pelagio, Celeſtio, ac Iuliano Catholico Orbe exacta fuerat. Verùm nuper nouus Origenis aduocatus emerſit, qui facta, vt ipſe ait, *ad Veritatem appellatione* antiqua Patrum decreta irridens damnati hominis cauſam retractare non extimuit, qua etiam occaſione Theodorum Mopſueſtenum eodem igne ſacro fulguritum defendendum ſuſcepit. Petrus Halloix Leodienſis ingenti apparatu rem aggreſſus eſt eo ardentiori erga Adamantium ſtudio, quo potentioribus iſte hoſtibus premebatur. Non lata à Synodo V. contra Origenem, ac Theodorum ſententia, non concors eam in rem Summorum Pontificum conſenſus hominem ab incœpto reuocare potuit, immò & Synodum ipſam ſibilis, ac maledictis per ſummam temeritatem excepit, & Romanorum Præſulum decreta ne pili quidem fecit. Synodus V. collatione VIII. canone XI. ait: *Si quis non*

anathematizat Arium, Eunomium, Macedonium Apollinarem, Neſtorium, Eutychem, & ORIGENEM cum impijs eorum ſcriptis, & omnes alios hæreticos, qui condemnati ſunt, & anathematizati à Sancta Dei Catholica, & Apoſtolica Eccleſia, vel prædictis ſanctis quatuor Concilijs, ſed & eos, qui ſimilia cum prædictis hæreticis ſapuerunt, aut ſapere noſcuntur, & vſq; ad finem permanſerunt in propria impietate, talis anathema ſit. Canone verò XII. Theodori damnationem ſubdit, in cuius fine ait: *Si quis igitur defendit prædictum impijſsimum THEODORVM, vel impia eius ſcripta, in quibus tam prædictas, quam & alias innumerabiles blaſphemias euomuit aduerſus magnum Deum, & Saluatorem noſtrum Ieſum Chriſtum, & non anathematizat eum, aut dicentes rectè eum expoſuiſſe, & eos, qui pro ipſo ſcripſerunt, & ſimilia ei ſapuerunt, aut pro eo ſcribunt, vel impia eius ſcripta, & eos, qui ſimilia ei ſapiunt, aut ſapuerunt aliquando, & vſq; ad finem permanſerunt, aut permanent in huiuſcemodi impietate,* TALIS ANATHIMA SIT. Quid hic agit Halloix? Ob damnatos clientes indignatus libro apologiæ 4. quæſtione 10. §. 13. exclamat: *Pernicioſiſſimi iſtius Concilij inuito, & reluctante Pontifice coacti, & peracti primus auther, & fautor inſtigante Diabolo fuit Iuſtinianus.* Et §. 12. dixerat: *illam Synodum magis ab Eccleſia toleratam eſſe, ac permiſſam, (vt ſolent in quibuſdam rebus publicis mala quædam, & peccata permitti grauiorum malorum metu) quàm grato, ac volenti animo admiſſam, ac receptam.* Apponitur ibidem in margine hoc ſcholion: *Meliùs fuiſſet, ſi Concilium V. nunquam fuiſſet, nec eſſet.* & §. 21. vociferatur: *Quomodò enim Iuſtiniani Conciliabulum inſtigante Diabolo concitatum, & confectum poteſt vlla veneratione eſſe dignum?* At Synodus Sexta, itemq; Septima Origenem, ac Theodorum anathemate percuſſerunt. Sexta quidem actione 17. in definitione fidei poſt quatuor priores Synodos commendatas ait: *Super has, & vltimæ harum Quintæ Sanctæ Synodi, quæ hic congregata eſt aduerſus Theodorum Mopſueſtenum, Origenem, Didymum, & Euagrium &c. immutilatas quidem in omnibus renouans ſanctiones &c.* Septima verò in definitione pariter fidei damnauit *Origenis, Didymi, & Euagrij nugas, fabulaſque.* Hęc tamen ſacra fulmina inani ictu cecidiſſe putat, nam reſpondet §. 23. pag. 390. in margine: *Sexta Synodus in errorem tracta eſt à Quinta, & poſt ſe traxit Septimam.* Verùm Sancti Pontifices Pelagius II. ac Gregorius Magnus, qui paulò poſt Synodum V. eodem nempè ſæculo pontificatum iniere, illam approbarunt. Cede his tandem Halloix, ac per Romanos Pontifices oracula Deo publicante, ne hiſcere quidem audeas. Hæc tamen rurſus reponere haud illi in religionem venit: *Pelagium II. non vidiſſe Conſtitutum Vigilij, & falſis Concilij V. actis deceptum.* §. 19. pag. 363. Illi verò & ſucceſſorem S. Gregorium, reliquoſq; Pontifices ignorantiæ ſocios adiungens §. 21. pag. 374. *Non vidit proinde*, inquit, *non vidit Gregorius Vigilij Conſtitutum, neq; illi quoq; Pontifices viderunt, qui Gregorium in hac de tribus capitulis opinione ſecuti ſunt.* Reliqua ſanè, quæ in Sanctam Synodum contumelioſa idem Scriptor per ſummam audaciam congerit, libens prætereo, ne tanta conuiciorum ſtrue pij Lectoris oculos offendam. Mihi quidem decretum eſt, Origenem, ac Theodorũ Mopſueſtenũ, quos in hiſtoria Pelagiana hæreſeos illius magiſtros fuiſſe monſtraui, iure, ac legitimè in Synodo V. damnatos oſtendere. Quæ vt faciliùs exequi poſſim, opere pretium duco, eiuſdem Synodi hiſtoriam paucis contexere, ſatis enim confuſè ab alijs literis mandata eſt; vnde Halloix illius aggrediendæ conſilium audacter quidem, ſed non æquè feliciter ſumpſit.

C A-

CAPVT I.

Noui in Palæſtina Origenis defenſores. Iuſtinianus Imperator Origenem damnari curat à Vigilio, alijſq; Patriarchis. Quo tempore iſta contigerint, curioſius indagatur.

Rectiori Chriſtianæ religionis dogmati Anaſtaſio Imperatore hæretico grauius vulnus illatum fuerat, quàm quod Iuſtini ſucceſsoris Orthodoxæ doctrinæ tenaciſſimi induſtria citiùs potuerit ſanari. Seuero quidem Antiocheno, & Petro Apameenſi damnatis, ac Chalcedonenſis Synodi decretis ſeueriſſimis legibus firmatis, plurimi paſſim ad meliorem frugem reuertebantur. Cæterùm Iuſtiniano poſtea imperium indepto noua Origeniſtarum peſtis erupit, quæ Palæſtinam vniuerſam in partes diſtraxit, ac Catholicum Orbem longioribus disſidijs impleuit. Et quidem circa annum poſt Seruatoris aduentum quadringenteſimum eadem regio varijs in cauſa Origenis tumultibus afflicta fuit, quibuſdam hominem defendentibus, longè pluribus eundem deteſtantibus, quæ quidem Eccleſiaſtici Annales exactè deſcribunt, de quibus etiam diximus lib. 1. hiſt. Pelag. cap. 2. Porrò exitialis ſecta repreſſa videbatur, mortuis enim Ioanne Hieroſolymitano, Rufino Aquileienſi, ac Melania ſeniore magnis Origenis aduocatis, nullus Orthodoxi nominis profeſſor Origeniana paradoxa palam defendere audebat, quando integro poſtea elapſo ſæculo eadem ſuperſtitio emerſit, & non modò Iudæam originem eius mali, ſed Orbem vniuerſum nouis diſſenſionibus inuoluit; ita diutius ſub cinere latitans ignis latè ſerpente flamma vniuerſa abſumpturus erupit. Totius conflator incendij à S. Quiriaco Anachoreta, cui de facie probè idem cognitus fuerat, hiſce deſcribitur: *Nonnus fuit horum malorum principia, qui cum non ignauum ad hæc adminiſtrum inueniſſet Leontium Byzantinum, poſt deceſſum Beati Patris noſtri Sabæ continuò hunc malum morbum ſeminauit vbiq; in Eccleſia.* Apud Surium die 29. Septembris. Hic Sabas cum maximam Lauram condidiſſet (ita enim deſertus locus diſperſis, atq; abs ſe inuicem disiunctis cellulis Anachoretis habitatus vocabatur) in Monachorum rigidioris diſciplinæ impatientium odium incidit, quare aliò diuertere compulſus eſt; at Eliæ Patriarchæ mandatis paulò poſt reuocatus ſuæ iterum Lauræ præficitur. Verùm illi, quos liuor in ſanctiſſimum virum vrbebat, rotundo agmine diſcedentes propè torrentem Thecuæ deiectas iam olim cellulas reſtaurantes, alteram Lauram fundarunt, quam etiam *Lauram Nouam* nuncuparunt. Hos tamen rebelles Monachos magnus Sabas plurimis beneficijs ad obſequium reduxit, Ioanne viro ſpectatæ virtutis eiſdem præpoſito, qui cum ſanctiſſimè demandatum munus per ſeptennium obijſſet, fatis conceſſit. Fertur morti proximus hæc vaticinatus: *Ecce veniunt dies, in quibus, qui præſentem locum habitant, deſiſcent à recta fide.* Succeſſit Paulus origine Romanus, ſub cuius præfectura Nonnus Palæſtinus cum Leontio quodam Byzantino Monachum induit. Erat is iamdiu Origenianæ ſcholæ paradoxis innutritus, ſtatimq; peſſimum virus in reliquorum animos inſtillare occœpit. Cæterùm Paulo regiminis pertæſo, ac proinde vix ſexto præfecturæ menſe exacto ſponte in Arabiam

ſecedente Agapetus Lauræ regimen aſſumpſit, qui Nonnum vnâ cum alijs tribus Monachis Origeniano dogmate infectis è Laura expulit. Nonnus Eliæ Patriarcha anno 518. decima die poſt Anaſtaſij Imperatoris mortem defuncto Ioannem ſucceſſorem adit, rogatq; vt iterum Lauræ reſtituatur, at Ioannes auditam ab Agapeto facti cauſam, rationemq; probauit. Agapeto intra quinquennium extincto ſuccedente Mammante homine ſimpliciſſimo Nonnus, ac collegæ intra nouam Lauram admittuntur, *malignum quidem morbum adhuc in animis inhabitantem circumferentes, ſed quem metu Sabæ non proferebant, nec ad ad aliorum aures audebant tranſmittere*. Horum author venit Cyrillus Scythopolitanus in libro de vita Sabæ apud Surium die 5. Decembris. Sed ficta citò in naturam ſuam redeunt; haud diu Nonnus praua dogmata diſſimulare potuit, ſed initio quidem clanculum, poſtea vbi plurimos ſectatores ſe habere intellexit, metu omni depoſito magnus Origenianæ doctrinæ magiſter palam euaſit, & non modò nouæ Lauræ, ſed & reliquorum Monachorum animos ſectæ adijcere per emiſſarios curauit, vt ex cap. 11. vitæ S. Quiriaci colligitur. Cæterum Sabas meliores in Orthodoxo dogmate continebat, & quò validiori impetu Nonni machinas frangeret, circa annum 528. corpore licet imbecilli, & ob ſenectutem iam in curuitatem declinante, erat enim nonagenarius, ex Palæſtina Conſtantinopolim ad Iuſtinianum Imperatorem profectus Principis opem contra Origeniſtas iam tota Palæſtina ebullientes implorauit, ita verò fertur Imperatorem allocutus: *Arij, Neſtorij, & Origenis dogmata conturbant Eccleſias, nec ſinunt eas pura frui tranquillitate, & ideo à tua potentia magnum eſt adhibendum ſtudium, vt omnibus viribus ea tollas de medio, & tantum malum procul expellas. Hæc ſi feceris bonam ſpem concipio, & in Deo confido fore, vt diues ſequatur remuneratio, Romaq; vniuerſa, & Carthago, & quæcunq; amiſerunt, qui ante te imperarunt, cernentur rurſus partes tui imperij*. Apud memoratum Cyrillum cap. 94. Imperator barbarorum incurſionibus repellendis intentus Eccleſiaſticis rebus paſſim iam labentibus haud tam celeriter manum admouere potuit. Anno 531. Saba defuncto Origeniſtæ fortiùs in Palæſtina animos collegere, atq; vniuerſam prouinciam in partes trahere pertentarunt. Inter cæteros Nonni aſſeclas eminebant Theodorus, ac Domitianus, qui poſtea ad ſacras infulas euecti non vno malo Sabæ Monachos afflixere. Libeat iſta à Cyrillo accipere, qui earum calamitatum non modica pars fuit: *Poſtquam enim*, inquit, *fuit Eccleſia recens liberata ab hæreſibus, & reſpirauit à longis illis tumultibus, & perturbationibus*, quas nempe Seuerus, Petrus Apameenſis, atq; Anthimus dederant, *& fuit in ea quies, & tranquillitas, malignus in eam rurſus inuidum inijciens oculum mouet aduerſus eam quoſdam Nonni aſſeclas, Domitianum inquam, & Theodorum, qui cum iam olim ſentirent ea, quæ Origenes, vbi etiam aſſumpſerunt auxilium temporis, & eorum alter quidem Galatarum, Theodorus autem Cæſareæ Cappadociæ creati ſunt Antiſtites, magnam ſuam oſtentarunt poteſtatem*. Theodorus à Liberato Diacono cap. 23. vocatur *Origenis defenſor*; de altero verò ſcribit hæc Facundus Hermianenſis lib. 1. de tribus capitulis ad Iuſtinianum cap. 2. *Domitianus Ancyrenſis ciuitatis Epiſcopus prouinciæ primæ Galatiæ, qui fuit Origenianæ hæreſis manifeſtus aſſertor*. Nonnus horum magni nominis Antiſtitum ſuffragijs ſuffultus Petri Patriarchæ Hieroſolymitani animum tentauit, eumq; erga Monachos maximæ Lauræ S. Sabæ concitauit. Non eſt animus, hic recenſere iniuriarum, ac malorum

rum myriadas, quas Origeniſtæ S. Sabæ Monachis intulerunt, videatur Cyrillus nobis memoratus cap. 106. Certè quicunq; Origeniſtis contradicebat, *Sabaita* ignominiæ cauſa appellabatur. Quare Monachi maximæ Lauræ communi conſilio Gelaſium Præfectum ad Iuſtinianum Principem delegant de illata vi ab Origeniſtis conqueſturum. Ille quidem è veſtigio in regiam vrbem profectus diuturniorem ibidem moram faciens re infecta abire tandem cogitur, *omnes enim aditus*, teſte Cyrillo cap. 107. *præoccupauerat vitij colophon, qui Nonni ſectatorum erat præcipuus, Theodorus, eis diligentibus impoſitis cuſtodibus, ac ſpeculatoribus, ne per aliquem eorum eis inſcientibus ingrederetur Monachus ex Hieroſolymis, & Patriarchæ, & Imperatoris aures ad ſe attraheret.* Itaq; Gelaſius ad ſuos reuertens animi mœrore, ac longioris peregrinationis incommodis fractus extinctus eſt Amorij. *Cum autem*, proſequitur idem cap. 106. *hoc reſciuiſſent Nonnus, Theodorus, & Domitianus, & quicunq; erant eiuſdem vitij æmulatores Georgium, qui ipſe quoq; ſectam ſequebatur Origenis, eius loco Præfectum, & Ducem conſtituunt, & in diuiniſsimi Sabæ throno (ò iuſtitia, & Dei tolerantia!) collocant.* Sed haut diutius Nonno victoria lætari licuit, nam paulò poſt tardæ Numinis vindictæ pœnas dedit miſerrimè extinctus; ſtatimq; etiam Georgius turpiſſimi criminis reus è Sabæ Laura expellitur ſeptimo præfecturæ menſe, ſimulque Caſſiano viro integerrimo, qui anno 536. Synodum Conſtantinopolitanam ſub Menna ſubſcripſerat, regimen demandatur, qui tamen decimo menſe defunctus Cononi locum ceſſit. *Cononi*, inquit Cyrillus, *poſt ipſum* nempe Caſſianum, *mandant Monachi præfecturam, mandant verò Deo, vt arbitror, Monachorum animos ad hoc mouente, fuit enim vir ille ſummè reſplendens, & rectis dogmatibus, & omni virtute, & rectè factis; qui etiam in præfectura vſus eſt magna cura, & diligentia; nam & eos, qui illinc receſſerant eiecti ab Origeniſtis, Patres rurſus collegit, et Lauram, quæ à frequentibus illis tumultibus, et bellis hæreticorum iam inclinata fuerat, ingenua mox erexit, ac veluti renouauit.* Hic Conon per Pelagium Diaconum Apoſtolicæ Sedis Apocryſarium Origenem, ac poſtea in Synodo V. Origeniſtas, quos inter fuit Theodorus Cappadox, damnandos curauit, vti nobis ſuo inferiùs loco deſcribetur.

Hæc quo anno geſta ſint, Eccleſiaſticæ hiſtoriæ ſcriptoribus incompertum eſt. Ante cæteros mihi ſemper nominandus Baronius narratos huc vſq; tumultus recitat anno 532. Num. 29. concludens: *Quod enim hæc ipſa annis ſingulis haud facilè diſtingui poſsint, placuit vnà ſimul narratione relata proſequi.* Illi tamen certum videtur memorata diſſidia contigiſſe ante annum 537. nam eo anno Num. 28. narrat, Pelagium peracta Zoili Alexandrini Epiſcopi conſecratione ad aulam regiam redeuntem à Monachis Palæſtinis libellos contra Origenem ad Iuſtinianum deferendos accepiſſe, & anno inſequenti Origenem ab Imperatore, & Patriarchis fuiſſe damnatum. Non adprobo; nam extat locupletiſſimum contra eam opinionem teſtimonium. Anno 536. Maio menſe celebrata eſt Conſtantinopoli Synodus à Menna Patriarcha, cui plures etiam Epiſcopi Itali interfuere, qui Agapetum Pontificem eò vſque comitati fuerant; porrò in eiuſdem ſubſcriptionibus legimus ſeſſiones habitas præſentibus inter reliquos *Stephano Diacono, & ambaſciatore Sotherici Sanctiſsimi Epiſcopi Cæſareæ metropolitani primæ prouinciæ Cappadocum, & Gaiano Presbytero, & ambaſciatore Elpidij Sanctiſsimi Epiſcopi Ancyrani Metropolitani primæ Galatiæ.* At tempore

pore perſecutionis Monachorum Lauræ S.Sabę erat Epiſcopus Cæſareæ Theodorus, & Ancyræ Domitianus ex laudati Cyrilli tunc viuentis teſtimonio; quare poſt annum 536. cœpta eſt illa perſecutio. Habemus ergo Origeniſtarum turbas à Theodoro Cæſareenſi, ac Domitiano Ancyrano Nonni aſſeclis poſt annum 537. excitatas; quo verò ſequenti tempore contigerint, ex libello de geſtis S. Quiriaci ſatis apertè mihi colligere videor. Scriptor vitæ illius Sancti Anachoretæ apud Surium die 29. Septembris chronologiam exactam vitæ eiuſdem exhibens cap. 3. hæc narrat: *Iam decem, et octo annos natus nono quidem anno Magni Leonis, octauo autem Anaſtaſij Hieroſolymorum Pontificatus in ſanctam ciuitatem venit.* Erat annus Epochæ Chriſtianæ 465. nam Leo ad imperium euectus eſt Conſtantino, & Ruffo Coſſ. anno 457. VII. Idus Ianuarij. Poſtea cap. 7. ſcribit: *Venit in Sanctam ciuitatem decem vtiq; et octo annos natus, manſit autem nouem apud S. Geraſimum; tranſegit decem annos in monaſterio magni Euthymij. Miniſtrauit autem triginta, et nouem in Laura Suca. Quinque anni præterierunt, dum vſcerctur ſcillis in ſolitudine Natupha, et totidem alij rurſus in Ruba, et quòd ipſe ſeptem quidem annis manſerit in Suſacim iam relatum eſt. In ſancti autem Charitonis ſpelunca quinque annos degit.* Addit deinde decem inſuper eundem annos vixiſſe. Facta ergo temporis ſupputatione à duodeuiginti annis, quando anno 465. Hieruſalem Quiriacus, qui alijs Cyriacus eſt, primùm venit, abhinc annis 75. ætatis 93. Chriſtianæ Epochæ 540. in S. Charitonis ſpeluncam ſe recepit. At cap. 10. hæc legimus: *Mota itaq; miſericordia bona illa, & clemens anima* Quiriacus *rurſus deſcendit ad lauram, & cum ad beati Charitonis cellam quinque tranſegiſſet annos vehementisſimè decertauit aduersùs eos, qui eadem ſentiebant, quæ Origenes,*. Porrò dum ibidem Quiriacus verſabatur, Cyrillus Scythopolitanus cum literis Ioannis Silentiarij ad eundem venit: *Literæ autem ſignificabant bellum tunc fuiſſe ſuſcitatum aduerſus ſanctam ciuitatem, & eum obſecrabant, vt Deum oraret intenſiùs, vt qui erant in noua Laura cum Nonno, & Leontio, qui Origenis dogmata defendebant, & aduersùs rectam fidem militabant, vincerentur.* Quiriacus literis perlectis tale Cyrillo reſponſum dedit: *Dic ei, qui te miſit, ne animo angamur, ò Pater, citò enim videbimus Nonnum quidem, & Leontium vita exceſſiſſe miſerrimè.* Ex his palam fit poſt annum 540. Nonnum graues illas turbas dediſſe, ac maximam Lauram S. Sabæ inuaſiſſe, Gelaſium illius præfectum ad Imperatorem aditu prohibitum, Georgium Origeniſtam Monachis Sabæ Abbatem conſtitutum, ac paulò poſt Nonnum extinctum. Vnde cap. 13. inquit: *Quoniam autem quando legum Origenis diligens cuſtos Nonnus turpiſſimo exitu expulit animam, et fractæ fuerunt omnes eorum vires, et ceſſauit bellum aduerſus Orthodoxos, et illi inter ſe inuicem prælia cierunt, et pericula, multi venientes in antrum Charitonis diuino Quiriaco non paruam exhibebant moleſtiam eius ſilentium, et quietem interturbantes.* Hunc Quiriacum ſubſcripſiſſe Synodum Mennæ ſcribit Baronius in notis ad diem 29. Septembris. At in ſubſcriptione Synodi ita legitur: *Cyricus Diaconus, et Monachus ipſius nouæ Lauræ.* Eo verò anno 536. quo habita fuit illa Synodus, S. Quiriacus erat Presbyter, nam cap. 6. vitæ eiuſdem ſcribitur: *Quadrageſimo anno ætatis prouehitur ad honorem Presbyteratus,* nempe anno 487. etenim anno 465. duodeuiginti annos habebat, ergo ille Cyricus Diaconus alter fuit à S. Quiriaco. Præterea, vt patet ex laudato teſtimonio, toto ſeptennio ante annum 540. degit Quiriacus in ſolitudine Suſacim, neq; vnquam fuerat Monachus in noua Laura.

Rur-

Rurſus ex tempore conſecrationis Zoili Epiſcopi Alexandrini id ipſum etiã poteſt confirmari, qua de re cum ſummi viri Baronius, ac Panuinius in diuerſas ſententias abierint, hic enim anno 543. ille verò 537. Zoili inaugurationem ponit, id diligentiùs indagandum eſt, inde enim damnati Origenis tempus exactè intelligetur. Dioſcorum iuniorem anno 517. Alexandrinam ſedem indeptum fuiſſe tradit Victor illius temporis ſcriptor in Chronico: *Agapito V. C. Coſ. Ioannes Alexandrinus Epiſcopus moritur, & pro eo Dioſcorus ordinatur.* Theophanes etiam inſignis Chronographus anno 26. Anaſtaſij ſcribit: *Hoc anno Ioannes Nicæota Alexandriæ Epiſcopo hæretico vita functo Dioſcorus minor Timothei Æluri nepos Alexandrinus Præſul eſt inſtitutus.* Anno verò ſequenti recitat Anaſtaſij Imperatoris mortem, qui obijt anno 518. nona Iulij, cum imperaſſet annos 27. menſes 3. Quare ex Theophane etiam anno 417. Dioſcorus Alexandrinæ Eccleſiæ thronum occupauit. Annos illum tres in Epiſcopatu tranſegiſſe S. Nicephorus Patriarcha C-P. idemq; Theophanes ſcribunt, quibus tamen aliquot menſes addendi ſunt, nam eiuſdem obitum recenſet Victor anno 521. *Valerio, & Iuſtiniano Coſſ. Alexandrinæ Eccleſiæ Dioſcoro Epiſcopo mortuo Timotheus ſuccedit.* Theophanes etiam anno tertio Iuſtini, nempe 521. Dioſcoro mortuo Timothei initia recitat, cum anno ſuperiore Vitaliani conſulis necem, quæ patrata eſt anno 520. narraſſet. Baronius anno 519. Timotheum ſediſſe ſcribit, quòd Liberatus Diaconus cap. 19. narrat, Seuerum Antiochia fuga elapſum Alexandriam cum Iuliano Halicarnaſſeo ſe recepiſſe, additque: *Eo tempore Alexandriæ mortuo Dioſcoro minore Timotheus Eccleſiæ illius ſuſceperat epiſcopatum, à quo gratiſſimè ſuſcepti Seuerus, & Iulianus ſedebant ad labronem.* At Seuerus fugit anno nuncupationis Antiochenæ *quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo menſe Gorpiæo* ex Euagrio lib. 4. cap. 4. nempe menſe Septembri anno 519. vulgaris Epochæ, & ex literis Dioſcori Legati ad Hormiſdam Papam datis C-P. tertio Kal. Iulias Eutharico Coſ. anno 519. eodem menſe Paulus Antiochiæ Præſul electus fuit, cuius electione intellecta Seuerus Antiochiam reliquit. Verùm Liberatus ſuſceptos à Timotheo Seuerum, ac Iulianum dicit, nempe cum electus fuit Epiſcopus, non autem cum iſti Alexandriam primùm peruenere, etenim tum temporis ſediſſe Dioſcorum his teſtatur Theophanes: *Eo nuncio accepto fugit Seuerus, ac pariter Iulianus Halicarnaſſi Epiſcopus, & Dioſcoro Alexandrinum adhuc Epiſcopatum adminiſtrante in Ægyptum profecti &c.* Anno itaque 521. Timotheus Alexandrinam Eccleſiam gubernandam ſuſcepit. Hormiſda quidem Pontifex anno 519. ſcripſerat Dioſcoro ipſius ad Iuſtinum Legato, velle ſe eidem ab Imperatore Alexandrinam ſedem impetrare, erat enim Dioſcorus patria Alexandrinus; legatur epiſtola 54. Hormiſdæ. Ex quibus mihi probatur, tunc non ſediſſe Alexandriæ Aſterium Catholicorum Epiſcopum, cuius neque vllam mentionem faciunt Theophanes, nec Tunonenſis, nec Liberatus in Breuiario, nec Leontius in libro de ſectis act. 5. qui duo Scriptores Alexandrinorum Epiſcoporum ſeriem diligentiſſimè concinnarunt. Hũc tamen Aſterium vnà cum Timotheo ſediſſe ſub Iuſtino ex actis S. Arethæ Martyris colligit Baronius, quorum fides confirmari videtur ex Nonnoſi excerptis apud Photium Cod. 3. Caſtiganda tamen hic eſt narratio Ricciolij Reformatoris Chronologiæ, qui tomo 3. catalogo IX. in elencho Patriarcharum Alexandrinæ Eccleſiæ pag. 17. hæc de Aſterio ſcripſit: *Aſterius Catholicus iuſſu*

Anno 543.

Iuſti-

Iuſtiniani Imperatoris datus Catholicis viuo adhuc Timotheo, eiq; adhærentibus hæreticis ſedit iure 15. *annos*. Hunc ibidem electum ponit anno 535. Acta S. Arethæ, & Sociorum apud Surium die 24. Octobris hoc initium habent: *Inſtabat quintus annus, ex quo Iuſtinus acceperat ſceptra Romani imperij*. Quintus Iuſtini annus incœpit 9. Iulij Epochæ Chriſtianæ 522. quo anno Aſterio Alexandrino Epiſcopo Martyres illi paſſi dicuntur. Non ergo à Iuſtiniano Arethas Alexandrinis ſacris præpoſitus fuit. Quod addit ſediſſe illum annos 15. *iure*, falſum eſt, nam mortuus fuiſſet Aſterius anno 550. Cum tamen ibidem aſſerat Paulum Catholicum anno 536. iuſſu Iuſtiniani electum fuiſſe Alexandriæ Antiſtitem, & ſequenti 537. Zoilum item Catholicum; cur enim viuente Aſterio viro Orthodoxo ſuppares Epiſcopos Iuſtinianus dediſſet? Sed ad Timotheum redeo. Hunc ſediſſe annos decem, & ſeptem Theophanes affirmat, totidem eidem annos aſſignat S. Nicephorus Patriarcha: ergo moritur anno 538. Exactè itaq; Victor in Chronico ſcribit: *Ioanne V. C. Coſ. Alexandrinæ Eccleſiæ Timotheo mortuo, qui Dioſcoro minori ſucceſſerat, duo populi electione peruerſi ordinantur vno die Epiſcopi Theodoſius, & Gaianus*. Atq; hoc pacto & Victor ſeptemdecim Timotheo annos tribuit. Fuerat Theodoſius Timothei Archidiaconus, Gaianus verò à ſacris orationibus ex Leontio actione 5. libri de Sectis. Hoc Schiſma eruditè narrat Liberatus, qui tunc viuebat, cap. 20. ſui Breuiarij, quod eo anno 538. contigiſſe confirmat Theophanes, qui Gaiani initia ſtatuit anno Iuſtiniani XI. qui cum parte eiuſdem anni concurrit. Author eſt Liberatus, Theodoſio cauſam adiudicatam fuiſſe in exilium Gaiano deportato poſt dies centum, & tres à ſuſcepto Epiſcopatu. At poſt duos menſes Theodora Auguſta Narſetem ſumma cum poteſtate Alexandriam deſtinauit, vt ſuſcitatos contra Theodoſium tumultus compeſceret. Theodoſius cum manſiſſet *in ſede anno vno menſes quatuor paucis ei communicantibus* Alexandria profectus Coſtantinopolim venit, vbi cum nullatenus Chalcedonenſem Synodum recipere vellet, Theodora mitius exilium deprecante ſexto ab vrbe regia milliario in baſilicam viæ ad Stemapontem inſidentem relegatus eſt. Hinc rectè Victor, Nicephorus, ac Theophanes duos Epiſcopatus annos Theodoſio concedunt; anno ergo 540. depoſitus eſt. Victor Theodoſium exilio mulctatum ſcribit *Iuſtino Conſule*, eo inquam anno 540. Hoc ipſum ex literis Vigilij Papæ deducitur, qui reſpondens Mennæ Conſtantinopolitano Antiſtiti confirmat latum ab eodem anathema in Theodoſium Alexandrinum, alioſq; Seueri, ac Petri Apameenſis ſectatores. Datæ ſunt literæ Vigilij XV. Kal. Octobris Iuſtino V. C. Conſule.

Interea Paulus Tabennenſiotarum Monachorum Abbas Conſtantinopolim venerat Iuſtiniani opem imploraturus; monachi enim, quibus præerat, palam eundem deſpiciebant, nullaue ratione ad officium reuocari poterant. *At diuino nutu*, inquit Liberatus cap. 23. *cathedram vacantem inueniens meruit per Pelagium Diaconum* Vigilij Papæ Apocryſarium *Alexandriæ Epiſcopatum*. Hæc electio contigit Baſilio V. C. Coſ. anno 541. ex Tunonenſi: *Alexandrinæ*, inquit, *Eccleſiæ Theodoſio, atq; Gaiano exulatis Paulus præpoſitus Tabennenſiotarum Monachorum à defenſoribus Synodi Chalcedonenſis ordinatur Epiſcopus*. Theophanes in tabulis Chronologicis Pauli Patriarchæ initia recitat anno Iuſtiniani XIV. qui cum anno noſtræ Epochæ 541. concurrit. Paulo Nicephorus, ac Theopha-

pha-

phanes duos ſacræ præfecturæ annos aſſignant, Baronius vnum tribuit, ſed ſine teſte. Et hic quidem Pauli electionem ad annum 536. collocat, quòd Liberatus cap. 23. illius electione recitata pacem Eccleſijs datam affirmat anno X. Iuſtiniani. Sed plures codices annum non recitant, & certè Baronius ad annum eundem Num. 118. cum annum nullo numero ſignatum legeret addidit *decimo: Ita*, inquiens, *ſupplendum ex rebus geſtis ſuperius enarratis*. Sed ſi annus decimus in vetuſtioribus codicibus habeatur, Liberatus non ad Alexandrinam Eccleſiam, ſed ad Orientalem reſpexit damnatis Seuero, vt ibidem notat, atq; Anthimo in Synodo Conſtantinopolitana à Menna Patriarcha, & poſtea ab Imperatore, & Petro etiam Hieroſolymitano in Concilio prouinciali. Vir clariſſimus ſtatuit initia Vigilij Papæ anno 537. At Liberatus ſcribit eo ipſo loco: *Paulus ordinatus eſt à Menna Conſtantinopoli præſente Pelagio reſponſario Vigilij*. Quare Vigilio Pontifice Paulus conſecratus fuit. Cæterùm paulò poſt, cum idem Paulus in homicidij ſuſpicionem veniſſet, miſſo à Principe cum literis Pelagio Diacono à Patriarchis Antiochiæ, & Hieroſolymorum, itemq; Hypatio Epheſino depoſitus fuit Zoilo Alexandrinis ſacris præpoſito. Res Gazæ in Palæſtina peracta eſt anno 543. Certè Zoilo ſeptem ſacræ præfecturæ anni tribuuntur à Nicephoro, & Theophane, cum verò anno 551. depoſitus fuerit Apollinare ſubrogato, vt conſtat ex literis Vigilij Papæ, in queis legitur anathema contra Theodorum Cappadocem latum, vt ad eum annum dicemus, datæ enim ſunt literæ anno P.C. Baſilij X. die 14. Auguſti, eiuſdem Zoili inauguratio citra annum 543. retrahi nequit. Electionem, ac depoſitionem poſtea Pauli Alexandrini præter Liberatum recitat etiam Procopius in arcana hiſtoria pag. 120. additq; nonnulla, ex quibus & Eccleſiaſtici annales ſuppleri poſſunt, & tempus depoſitionis eiuſdem faciliùs intelligi. *Paulus*, inquit, *haud diu fuit, cum Byzantium appulit rogaturus Imperatorem, & pondo ſepties centum auri oblaturus, vt in ſacerdotium reſtitueretur* &c. *Nemini iam dubium erat, quin Sacerdotium Paulus eſſet conſecuturus. Verùm enim verò Principi id imperanti haud quaquam Vigilius, qui per id tempus Byzantij verſabatur, concedendum cenſuit, neq; de ſententia à ſe nimirum per Pelagium lata decedendum*. Quare ſi Paulus dignitate priuatus paulò poſt Byzantium venit, nequaquam tamen voti compos euaſit Vigilio reſiſtente, manifeſtum eſt, integrum decennium non interceſſiſſe, ſed tres circiter, aut quatuor annos Vigilio initio fere anni 547. Byzantium appulſo, à quo Paulus repulſam tulit. Interim corrigendus venit Bollandus in notis ad vitam S. Ioannis Eleemoſinarij die 23. Ianuarij, vbi §. 3. num. 14. dicit Zoilum anno 538. electum, ac ſediſſe annos ſeptem, quod falſum eſſe conſtabit ex literis modò laudatis, quarum teſtimonia ad annum 551. dabimus, & ex Facundo Hermianenſi inſigni illius ætatis ſcriptore, qui lib. 4. cap. 4. ſcribit: *Zoilus quoq; Alexandrinæ Vrbis Antiſtes cum Romanum Epiſcopum venire cognoſceret obuiam illi ad Siciliam miſit, conquerens neceſſitate ſe ad ipſius decreti affirmationem fuiſſe compulſum; Quod hic ei* nempe Conſtantinopoli *Romanus Epiſcopus in facie palam nobis quoq; inter alios præſentibus, exprobrauit*. Ecce oculati teſtis aſſertione Zoilus anno 547. quo Vigilius Papa Conſtantinopolim venit, Alexandrinam Eccleſiam gubernabat. Vnde Reformator Chronologiæ audiendus non eſt, qui Zoilum conſecratum ait anno 537. atq; eodem ipſo anno deiectum Apollinare ſubrogato, cui annos XXIII. Epiſcopatus fingit, cum Nicepho-

cephorus, ac Theophanes XIX. tantùm aſſignent, nam mortuus eſt anno 570. cum anno 551. in Zoili locum ſubſtitutus fuiſſet. Improbum laborem aſſumerem, ſi vellem, vel vnius catalogi huiuſce Reformatæ Chronologiæ errores corrigere. Certè in Baronio legere poterat, Zoilum vſq; ad annum 551. Alexandrinam Eccleſiam rexiſſe. At annos ex arbitrio addere, demere, ſine teſte, ſine tabulis haud equidem, credas velim, eſt reformaſſe, ſed deformaſſe chronologiam. Itaq; Zoilus anno 543. conſecratur Epiſcopus, quæ erat erudititſſimi Panuinij mei ſententia, quam pluribus illuſtrium Scriptorum teſtimonijs illuſtrauimus.

Pelagius Zoili conſecratione peracta Conſtantinopolim rediens obuios quoſdam Palæſtinos Monachos habuit, qui libellos contra Origenem, ac ſectatores ad Principem deferentes Pelagij operam etiam atq; etiam rogarunt. Ille quidem lubenti animo rei manum admouit, nam eo pacto Theodori magni Origeniſtarum patroni potentiam, atq; exiſtimationem, qua plurimùm apud Principem pollebat, deprimendam ſperabat. Scribit Liberatus cap. 23. *Igitur Pelagius æmulus exiſtens Theodoro Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopo volens ei nocere, eò quòd eſſet Origenis defenſor, vnà cum Menna Archiepiſcopo Conſtantinopolitano flagitabat à Principe, vt iuberet fieri, quod illi Monachi ſupplicabant, vt Origenes damnaretur cum ipſis capitulis talia docentibus.* Iuſtinianus Eccleſiaſticis cauſis libenter ſe ſe immiſcebat, præſertim cum nihil antiquius haberet, quàm hæreſibus eliminatis pacem, ac tranquillitatem Eccleſiæ donare; vnde & plurima eiuſdem edicta contra pleroſq; Hæreſiarchas leguntur. Et quidem pluſquàm Laicum deceret, ſacris diſputationibus vel per multam noctem incumbebat; quare haud difficulter Monachorum poſtulatis Mennæ, ac Pelagij hortatione accedente aures dedit: *Annuit*, inquit Liberatus, *Imperator facillimè, gaudens ſe de talibus cauſis iudicium ferre. Iubente eo dictata eſt in Origenem, & in illa capitula anathematis damnatio, quam ſubſcribentes vnà cum Menna Archiepiſcopo apud Conſtantinopolim reperti, deinde directa eſt Vigilio Romano Epiſcopo, Zoilo Alexandrino, Euphemio Antiocheno, & Petro Hieroſolymitano: Quibus eam accipientibus, & ſubſcribentibus, Origenes damnatus eſt mortuus, qui viuens fuerat ante damnatus.* Encyclicam ergo epiſtolam ſcripſit Iuſtinianus ad quinque Orbis Patriarchas, quam Eccleſiaſticis annalibus magnus Hiſtoricus inſeruit anno 538. pag. 281. Illius autem hoc exordium fuit: *Nobis ſemper ſtudio fuit, atq; etiam nunc eſt, rectam, & irrepræhenſibilem Chriſtianorum fidem, ſtatumq; ſanctiſſimum Dei Catholicæ, & Apoſtolicæ Eccleſiæ perturbationum expertem vſquequaq; cuſtodiri. Hæc nobis prima, & antiquiſſima cura eſt, per quam & nobis in præſenti ſæculo imperium à Deo traditum eſſe, & conſeruari credimus, & Reipublicæ noſtræ inimicos ſubdi, & in ſæculo futuro miſericordiam in conſpectu bonitatis eius nos adepturos ſperamus.* Poſtea: *Ad nos allatum eſt nonnullos Dei metum in animo non habentes, nec rectæ doctrinæ diſcrimen tenentes, quo ſaluatur quicunq; veritatem cognoſcit, relictis diuinis ſcripturis, Sanctiſque Patribus, quos Catholica Dei Eccleſia Doctores habet, per quos omnis vbiq; hæreſis expulſa eſt, fides verò Orthodoxa declarata, Origenem, eiuſq; dogmata Paganorum, & Arianorum, & Manichæorum erroribus affinia aſſerere, per quæ ille in foueam incidit.* Inde eiuſdem errores de myſterio Trinitatis, de animarum præexiſtentia, de anima Chriſti, alijſq; de rebus refert, ac Sanctorum Patrum teſtimonijs eoſdem impugnat; illorum verò ſummarium continetur in nouem canonibus,

quos

quos epiſtolæ ſubijcit, eosq; nuper eruditiſſimis notis illuſtrauit meus Lupus Doctor, ac Profeſſor Louanienſis in commentarijs ad Synodum V. ſubdit ibidem Imperator: *Hanc epiſtolam ad tuam Beatitudinem dedimus, qua eam hortamur, vt omnium, qui in hac regia Vrbe nunc degunt, ſanctiſsimorum Epiſcoporum conuentum habeat, ac Deo amabiliſsimorum præfectorum ſanctis, quæ hic ſunt, monaſterijs, faciatq; vt omnes in ſcriptis præfatum impium, ac Deo repugnantem Origenem, qui & Adamantius, quique Presbyter fuit ſanctiſsimæ Eccleſiæ Alexandrinæ, & eius nefaria, impiaq; dogmata, capitulaque, quæ inferiùs ponuntur, omnimodis anathematizet.* Iubet inſuper: *Ne aliter ordinentur Epiſcopi, aut Monaſteriorum Hegumeni, niſi priùs cum alijs omnibus hæreticis, qui de more in libellis anathematizantur* (eos ibi recenſet) *prædictum etiam Origenem, qui Paganorum, Arianorumq; inſania laborauit, vnà cum execrabilibus, impijſq; eius dogmatibus anathematizent.* Et tandem ait: *Hæc porrò eadem ſcripſimus non ſolùm ad Sanctitatem tuam, ſed etiam ad ſanctiſsimum, & beatiſsimum Papam ſenioris Romæ, & Patriarcham Vigilium, & ad cæteros omnes Sanctiſsimos Epiſcopos, & Patriarchas ideſt Alexandriæ, Theopoleos, & Hieroſolymorum.* Hanc epiſtolam mille maledictis excepit recens Origenis aduocatus, cuius dicteria capite ſequenti refellam. Vbi hæc epiſtola publicata fuit, atq; teſte Liberato à Vigilio Papa, ac cum reliquis Patriarchis etiam à Petro Hieroſolymitano ſubſcripta, Origenis nomen nouam infamiam ſubijt, eodem inter damnatorum capita relato. De hac Origenis damnatione tunc viuens Facundus Hermianenſis lib. 1. ad Iuſtinianum Imperatorem cap. 2. ſcribit: *Inuenit autem deſideratam occaſionem ex furore quorundam, qui ſub nomine Chriſtiano latenter in Eccleſia gentile Origenis dogma ſectantur; Et quia per inſtantiam tuæ religionis eiuſdem profani dogmatis iterata damnatio eſt &c.* Quibus doctiſsimus Antiſtes antea etiam Origenem damnatum fuiſſe declarat.

Hoc pacto Monachi Palæſtini ad ſuos victores reuerſi Petro Patriarcha adnitente Origeniſtarum vires fregere expulſis his, qui damnato homini obſtinati adhærebant. Hæc quidem accidere S. Quiriaco adhuc in antro S. Charitonis degente, nam cap. 13. vitæ eiuſdem hæc leguntur: *Quoniam autem quando legum Origenis diligens cuſtos Nonnus turpiſsimo exitu expulit animam, & fractæ fuerunt omnes eorum vires, & ceſſauit bellum aduerſus Orthodoxos, & illi inter ſe inuicem prælia ciertunt, & pericula, multi venientes in antrum Charitonis diuino Quiriaco non paruam exhibebant moleſtiam eius ſilentium, & quietem interturbantes.* Etenim Theodorus, Domitianus, ac reliqui Origenianæ factionis Duces paulò poſt Origenis damnationem procurata à Iuſtiniano trium capitulorum proſcriptione in pericula ſe coniecere, ac grauiſsimis diſſenſionibus afflicti ſunt, vt ſuo inferiùs loco explicabimus. Monachi autem nouæ Lauræ, vbi Nonnus, ac Leontius Origenianæ ſcholæ cathedram erexerant, deteſtanda obſtinatione damnatæ doctrinæ inhæſere, donec anno 554. à Laura expulſi ſanctioris dogmatis cultoribus locum dedere, vt eo anno nobis memorabitur. Hanc celebrem Origenis damnationem vbique à Patriarhis publicatam Baronius anno 538. recenſet, ſed circa annum 543. ex chronologica diſſertatione de Zoili Alexandrini Epiſcopi initijs contigiſſe luculenter probatum eſt.

CAPVT II.

Iuſtinianus ab Halloix obiectionibus aſſertus. Illius in Theologicis diſciplinis eruditio contra vulgarem ſententiam demonſtratur. Suidæ textus reſtitutus, ac reprehenſus. Origenes iam olim ante Iuſtiniani tempora ab Eccleſia damnatus, præſertim ab Heracla Alexandrino perperam hoc aduerſario pernegante.

TAm graue vulnus Origenianæ doctrinæ per epiſtolam illam inlatum eſt, vt Sectarij remedijs quibuſq; deſperatis ad ultionem animum verterint, quod capite ſequenti monſtrabitur; neq; enim vllus auſus eſt pro Origene contra Orbis Orthodoxi ſententiam ſtare. At nudiuſtertius Leodienſis Aduocatus erupit, qui Iuſtiniani epiſtolam cenſoria virga percutere haud extimuit, dicens eandem *à Patre mendacij dictatam*. lib. 4. apol. quæſt. 10. pag. 383 vſurpaſſe illum, *quæ Eccleſiæ, & Epiſcoporum ſunt propria*. pag. 387. addit, ſubſcripſerintne Patriarchæ? *incertum eſt*. Eſt illi pag. 344. §. 2. *Iuſtinianus Imperator homo rudis, & illiteratus, quamuis famæ eruditionis ambitioſiſſimus*. Et à pag. 384. pluribus mendacijs epiſtolam illam refertam eſſe contendit, notans in eadem etiam pag. 385. *mendacium mendaciorum*. In primis conſtat morem fuiſſe antiquitus, vt Imperatores contra Hæreticos ſacras publicarent. Hinc Synodus VI. act. XVIII. ita Imperatorem Flauium Conſtantinum Pogonatum allocuta eſt: *His quæ à nobis geſta ſunt, ſignaculum tribue, veſtram inſcribito imperialem ratihabitionem, & per edicta diualia, atq; per pias conſtitutiones* EX MORE *eorum omnium firmitatem, quatenus nullus his, quæ geſta ſunt, aut contradicat, nouamue quæſtionem machinetur*. Quantùm verò Romanæ Eccleſiæ Iuſtiniani edicta probata fuerint, non vno teſtimonio demonſtratur. Nobiliſſimum extat act. 4. VI. Synodi, vbi S. Agatho Papa hæc ad Imperatorem ſcribit: *Præ omnibus æmulator veræ, & Apoſtolicæ fidei piæ memoriæ Iuſtinianus Auguſtus, cuius fidei rectitudo quantùm pro ſincera confeſſione Deo placuit, tantum Rempublicam Chriſtianam exaltauit. Et vtique ab omnibus gentibus eius religioſa memoria veneratione digna cenſetur, cuius fidei rectitudo per* AVGVSTISSIMA EIVS EDICTA *in toto Orbe diffuſa laudatur, quorum vnum, quod ad Zoilum Alexandrinum Præſulem aduerſus Acephalorum hæreſim miſſum eſt &c.* Hæc inter edicta non vltimo loco illud reponitur, quod contra Origenem vulgauit.

Sanctionem illam contra Origenem Mennas, ac Pelagius Apoſtolicæ Sedis Legatus, qui poſtea Pontifex fuit, cum alijs doctiſſimis viris procuderunt; illi enim Iuſtinianum ad eandem ſcribendam, vulgandamq; hortati ſunt; quare ea in re Imperator & Patriarchæ C-P. & Apoſtolicæ Sedis Legato morem geſſit. Vitio vertit Iuſtiniano aduerſarius, quòd vſurpauit, *quæ Eccleſiæ, & Epiſcoporum ſunt propria*. At Vigilius Papa legens edictũ Iuſtiniani, quo anno 540. cum Seuero, Petro Apameenſi, ac Zoara etiam Theodoſium Alexandrinum damnabat, Imperatoris ſcriptum non modò laudauit, verùm etiam ob id gratias Deo agendas faſſus eſt: *Nos in Domino*, inquit, *nimiùm conuenit gloriari, quòd non imperialem ſolùm, ſed Sacerdotalem vobis animum concedere ſua miſeratione dignatus eſt.* Illa edicta adhibitis in conſiliũ doctiſſimis Epiſcopis Princeps componebat, vnde hæc ad Iuſtinianum ſcribebat Ioannes II. Papa: *Fidelibus populis*

lis propoſuitis edictum amore fidei pro ſubmouenda hæreticorum intentione ſecundùm Apoſtolicam doctrinam, & fratrum, & Coepiſcoporum noſtrorum interueniente conſenſu. Plenæ ſunt huiuſmodi edictis ab Imperatoribus emiſsis Eccleſiaſticæ hiſtoriæ. Iuſtinianus, cum Seueri, Petri Apameenſis, Zoaræ, atq; Anthimi cauſa tractanda eſſet, non quidem per ſe, ſed in Synodo anno 536. Conſtantinopoli coacta eoſdē damnandos curauit. Hæretici Mennæ ſententia damnati ſunt menſe Maio die 21. ſanctio autem aduersùs eoſdem emiſſa eſt à Iuſtiniano VIII. Idus Auguſti data ad Mennam Patriarcham, quæ incipit: *Rem non inſolitam imperio, & nos facientes ad præſentem venimus legem, &c.* vbi ait hæreticis à Synodo damnatis, *toties imperium eiuſdem ſententiæ, & ordinationis cum Sacerdotum auctoritate fuit.* At in cauſa Origenis nihil diligentiori cura indagandum erat, res enim nota erat, Origenem ſcilicet iam olim ab Eccleſia fuiſſe damnatum. Vnde Imperator latam contra Origenem ſententiam recenti edicto confirmauit, nec ea, quæ Epiſcoporum ſunt propria, vſurpauit, ſed Sanctorum Antiſtitum, quos ea in epiſtola laudat, exemplum ſecutus Adamantio nigrum theta præfixit.

Quod verò reponit Halloix, incertum eſſe, an Patriarchæ memoratam epiſtolam ſubſcripſerint, ſi phraſi ipſi familiari vti vellemus, *mendacium mendaciorum* dicendum foret, ſed acerbiora dicta procul eſſe volumus, ac mitiſsimè ſemper loqui. Verba Liberati Diaconi repetimus in fine cap. 23. *Iubente eo* Iuſtiniano *dictata eſt in Origenem, & in illa capitula anathematis damnatio, quam ſubſcribentes vnà cum Menna Archiepiſcopo apud Conſtantinopolim reperti, deinde directa eſt Vigilio Romano Epiſcopo, Zoilo Alexandrino, Euſemio Anthiocheno, & Petro Hieroſolymitano*, QVIBVS EAM ACCIPIENTIBVS, AC SVBSCRIBENTIBVS *Origenes damnatus eſt mortuus, qui viuus olim fuerat ante damnatus.* Quo luculento tunc viuentis Diaconi teſtimonio probatur, omnes Patriarchas latam contra Origenem à Iuſtiniano legem ſubſcripſiſſe, eamq; ex conſequenti ab vniuerſo Orbe receptam, ac miro conſenſu laudatam. Audio quid dicat pag. 382. Liberatum *contra Origenem ex praua informatione ſecus, quàm oportuiſſet, conſcripſiſſe.* Erras, qui alium errantem facis. Patriarchæ ſacras diuales ad omnes Metropolitas ſuæ Diœceſis mittebant, quare encyclicas Principis literas Vigilius in Africam ad Reparatum Mètropolitam, ac Primatem Carthaginenſem miſit; vnde optimè eaſdem nouit Liberatus ipſius Carthaginenſis Eccleſiæ Diaconus, atq; hiſtoricus inſignis. Sed age, Liberatus homo Africanus licèt tunc ſuperſtes neſcierit, quid Romæ de Origene à Vigilio decretum fuerit, dabo ſupparem teſtem illius ætatis Senatorem nobiliſsimum, Scriptorem celeberrimum, ac tandem Sanctiſsimum Monachum, Caſsiodorum ex titulis habes, qui lib. de diu. lect. cap. 1. de tuo Origene ſcribit: *Hunc licèt tot Patrum impugnet auctoritas, præſenti tamen tempore* ET A VIGILIO *Beatiſsimo Papa denuò* CONSTAT ESSE DAMNATVM. Halloix tamen quæſt. 10. §. 19. pag. 363. vociferatur, *falſum eſſe, quod quidam ſcriptores iactitarunt, Origenem à Vigilio Papa fuiſſe condemnatum.* Aut hic, aut Caſsiodorus falſi reus eſt; at Caſsiodorus ſub Vigilio vixit, ac diſertis verbis teſtatur, ſibi CONSTARE Origenem à Vigilio eſſe damnatum. Hinc in V. Synodo Iuſtinianus cum Origeniſtarum cauſa tractanda foret, libellis Monachorum contra Origenem *ea, quæ ad Vigilium de illis ſcripta* erant, adiunxit. Horum author eſt Euagrius

grius lib. 4. cap. 38. Ex Vigilij facto, quid poſt Iuſtiniani epiſtolam alij Patriarchæ decreuerint, ſatis liquet, nobis Romani Pontificis ſententia indaganda fuit. Certè Euſtochius Patriarcha Hieroſolymitanus Monachos nouæ Lauræ, *in qua Origenis dogmata in precio habebantur* teſte Euagrio laudato, quod etiam capite ſuperiori pluribus oſtenſum eſt, expulit, ac extra Palæſtinam eiecit. Imò Macarius eiuſdem deceſſor ante quintam Synodum depoſitus fuit, *dicebant enim eum Origenis amplecti dogmata*, quæ ante Euagrium illius ſæculi Scriptorem Tunonenſis in Chronico affirmauit. At Monachos Origeniſtas non ante, ſed poſt Synodum V. expulſos fuiſſe teſtatur Cyrillus Scythopolitanus, qui illis eiectis anno 554. ſtatim nouam Lauram ingreſſus fuit, vt tradit in fine libri de vita Euthymij.

Vellicat aduerſarius Iuſtiniani inſcitiam, quòd nempe *homo rudis, & illiteratus* auſus ſit contra doctiſſimum Origenem edictum condere. Ex Baronio illa deſumpſit, qui ad annum 528. Num. 2. de Iuſtiniano hæc ſcripſerat: *Cum ipſe homo fuerit penitus illiteratus adeo, ut nec alphabetum aliquando didiciſſet, cuius rei gratia, vt inquit Suidas, dictus eſt analphabetus.* Quæ cum ſecundis curis in poſteriori editione idem Cardinalis anno eodem Num. 3. correxiſſet, anno tamen 551. Num. 4. contra Theodorum Cappadocem inuehitur, quòd Iuſtiniani lateri aſſiſtens *fecit analphabetum Imperatorem palliatum ſemper apparere Theologum, atque de dogmatibus acutiſsimè diſputare, qui nuſquam legere ſciuerit vel ipſum foris inſcriptum ſacrorum titulum librorum.* Quæ quidem licèt in vtraque editione legantur, eadem tamen ſpongia, qua priora illa ad annum 528. delenda ſunt. Sanè plures, nec ignobiles iuris conſulti ex deprauato Suidæ codice in eam opinionem deſcendere, vt putauerint, Iuſtinianum reapſe fuiſſe omnium literarum rudem. Fateor Suidam editum Mediolani Iuſtinianum exhibere analphabetum; in Codice tamen Vaticano Num. 3. pag. 47. habetur pro Iuſtiniano Ἰουςῖνος *Iuſtinus*, & quidem res à Procopio extra dubium ponitur, qui pag. 28. arcanæ hiſtoriæ de Iuſtino, à quo Iuſtinianus nepos imperium accepit, hæc ſcribit: *Quod Romanis ante hac non euenit, adeo literarum expers, & quod dicitur analphabetus.* Vnde tradit Procopius ibidem hoc pacto à Iuſtino libellos ſubſcribi ſolitos. Perpolitæ tabellæ primis quatuor ſui nominis literis inciſis, eademq; tabella libello ſuperpoſita calamus atramento imperatorio tinctus Iuſtino in manum tradebatur, quã alij præhenſantes, & per tabellæ inciſuras circumagentes paginas ſubſignabant. Scribit Procopius hoc à Magiſtratu, cuius id muneris erat, inuentum. Tum temporis etiam Theodoricus magnus ille Gothorum Rex omnium literarum planè expers ante Iuſtini initia iamdiu in Italia regnans eodem prorſus modo libellos ſubſcribebat. Id teſtatur antiquiſſimus Scriptor Anonymus editus ab Henrico Valeſio V. C. in calce Ammiani Marcellini: *Igitur*, inquit, *Rex Theodericus inliteratus erat, & ſic obruto ſenſu, vt in decem annos Regni ſui quatuor literas ſubſcriptionis edicti ſui diſcere nullatenus potuiſſet. De qua re laminam auream iuſsit interraſilem fieri quatuor literas Regis habentem, vnde vt, ſi ſubſcribere voluiſſet, poſita lamina ſuper chartam per eam pennam duceret, & ſubſcriptio eius tantum videretur.* Mortuus eſt Theodoricus anno 526. die 2. Septembris, anno verò ſequenti etiam Iuſtinus deceſſit. Ita duo potentiſſimi, ac feliciſſimi Principes abſque vllo literarum præſidio gentibus iura dabant, qui tamen doctiſſimorum hominum opera vtebantur,

Caſſio-

Caſſiodorus Theodorico aderat, Iuſtino verò ij, qui paulò poſt ſub Iuſtiniano leges in ſummam redegere. Et quidem Suidam de Iuſtiniano non loqui vel ex contextu colligitur, ille enim hæc in editis codicibus ſcribit: *Iuſtinianus Romanorum Imperator rectiſſimè ſentiens de religione, fuit autem omnium literarum imperitus, & quod vulgò dicitur analphabetus. Hic & aureum triclinium in Palatio condidit, & S. Paulum, quod eſt Orphanotrophium. Auxit etiam de Imperatore Iuſtino opinionem &c.* At Procopius in libro primo de ædificijs Iuſtiniani opera Conſtantinopoli excitatis ne verbum quidem habet de ædificato ab eodem Imperatore Orphanotrophio. Fuit hoc opus Iuſtini iunioris, qui Iuſtiniano ſucceſſit, de quo ſcribit ex Cedreno Georgius Codinus de Originibus C-P. *Orphanotrophium S. Pauli ſempiternæ memoriæ Imperator Iuſtinus cum Sophia vxore ædificauit.* Theophanes ſeptimo Iuſtini II. anno, nempe 573. Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli Orphanotrophium ædificatum ponit. Quare Suidas vtrumq; Iuſtinum confundit, & ex deprauatis codicibus vterq; Iuſtinus in Iuſtinianum conuertitur.

Iam verò Iuſtiniani ſapientia nobis demonſtranda eſt, cum præſertim audiam Baronium anno 538. monentem: *Eam itaq; conſtitutionem* contra Origenem *cum tu legis, non Iuſtiniani legere neſcientis lucubrationem exiſtima, ſed Mennæ, atq; Pelagij.* Et ſanè quantùm in liberalibus artibus idem Princeps profecerit, atq; illas exactè calluerit, pluribus oſtendit Alemannus vir eruditisſimus, meum eſt, qui ſacra tracto, monſtrare, quantùm ille Theologiæ ſtudioſus fuerit. Antequam imperium capeſceret, ob illam aſſertionem, *Vnus è Trinitate paſſus eſt*, plures ad Hormiſdam literas dedit, atq; ea de re cum Scythiæ Monachis litigauit, & obortis ſub id temporis de gratia, & libero arbitrio C-P. controuerſijs ſe ſe immiſcuit, vt ex epiſtola Poſſeſſoris Epiſcopi ad Hormiſdam patet, de quibus in hiſtoria Pelagiana lib. 2. cap. 19. pluribus diſſeruimus. Factus poſtea Imperator tanto ſtudio rerum diuinarum contemplationi vacabat, vt nullam eidem rem præponendam duceret. Audiatur Euſtathius in libro de vita Eutychij apud Surium die 6. Aprilis: *Noſtis omnes quot, quot meminiſtis, quàm curioſè piæ memoriæ Iuſtinianus in diuinorum dogmatum inueſtigatione verſaretur, quodque diu, noctuq; poſthabitis omnibus alijs curis illam vnam, & ſolam nunquam intermitteret, qua ad diſputandum omnes prouocabat hæreticos, & rationes in medium proferendas, quibus ille valdè præualebat, cum vt plurimùm eoſdem hæreticos probabilibus modò ratiocinationibus, modò demonſtrationibus, modò deniq; ſacrarum teſtimonijs literarum confutaret.* Certè Victor Tunonenſis Epiſcopus vnà cum collegis ſe cum Iuſtiniano diſputaſſe tradit in chronico: *Anno 38. Imperatoris eiuſdem Muſicus, Brumaſius, Donatus, & Cryſonius Epiſcopi de Africa, & Victor, ac Theodorus Epiſcopus ſimiliter ex Ægypto ad vrbem regiam imperiali præcepto euocantur; Qui dum eidem Iuſtiniano Principi præſentes præſenti, & poſtea Eutychio regiæ Vrbis Epiſcopo altercanti reſiſtunt &c.* Et hic tantæ doctrinæ Princeps tanquam analphabetus traducetur? Hinc factum eſt, vt Arſaces Artabanum hortatus ſit, ad inſidias Iuſtiniano ſtruendas, dum *incuſtoditas noctes* tereret *Epiſcoporum cum ſenioribus Chriſtianorum oracula ſtudens euoluere.* Sunt verba Procopij lib. 3. de bello Gothico. Profectò Procopius, Victor, atque Euſtathius C-P. Eccleſiæ Presbyter ſub Iuſtiniano vixere, ac ea literis mandarunt, quæ ſuiſmet oculis, atq; auribus vſurparunt. Cum Eutychius Monachus doctiſſimus Conſtantinopo-

nopolim veniſſet, *Mennas*, inquit Euſtathius *illum miſit ad Imperatorem, apud quem cum de rebus propoſitis diſputaretur, apparuit omni diuina, humanaq; diſciplina inſtructiſsimus*. Cap. 18. Adeo ille Theologicis diſputationibus oblectabatur. Agapetus Diaconus in paræuetico ad Iuſtinianum, quod exhibet Baronius in appendice tomi 7. *Noſtris temporibus oſtenſum eſt*, inquit, *proſperæ vitæ tempus, quod prædixit quidam ex veteribus futurum, cum vel Philoſophi regnarent, vel Reges philoſopharentur; Nam philoſophando digni habiti regno eſtis, & regnando à philoſophia non deſciuiſtis*. Itane, ſi ſuperis placet, hominem analphabetum inter philoſophos connumeraſſet? Poſſeuinus in fine tomi 3. vbi de Bibliothecis Græcis agit, teſtatur Conſtantinopoli inter codices Conſtantij Barini fuiſſe laudatum Agapeti volumen ita inſcriptum: *Agapeti Diaconi magnæ Eccleſiæ, & magiſtri quondam Regis Iuſtiniani Magni ad eundem Iuſtinianum libri, ſeu ſectiones duodecim*. Iuſtinianus ergo doctiſſimo viro Magiſtro vſus eſt. Scribit Vigilius Papa in epiſtola ad Iuſtinianum Auguſtum data anno 540. *Sapientia vobis ſingulariter à Deo conceſſa diſponitis*. Inde Eccleſiaſticis cauſis promptiùs, quàm Laicum hominem decebat, ſe ſe immiſcebat. Rogatus à Pelagio Apocryſario Vigilij, vt in Origenem ſententiam ferret, *annuit Imperator facillimè*, inquit Liberatus cap. 23. *gaudens ſe de talibus cauſis iudicium ferre*. Cum verò ex alia parte Theodorus Cappadox tria capitula etiã damnanda eſſe eidem ſuggereret, *annuit his Princeps*, inquit idem Liberatus cap. 24. *& hoc ſe lætus implere promiſit, & relinquens operis ſui ſtudium vnum in damnationem trium capitulorum condidit librum*. Hoc quoq; vitio Procopius Iuſtiniano vertit in arcana hiſtoria pag. 83. quòd imperij curis poſthabitis gauderet *animum ad ſublimia traducere, Dei naturam curioſiùs perſcrutari*. Plures libros de tribus capitulis ſe ſcripſiſſe teſtatur Iuſtinianus in edicto contra eadem capitula: *Et hæc quidem*, inquit, *ſufficiebant ſuper memoratas, & alijs noſtris libris inſertas probationes, quas protulimus, oſtendentes, quod oportet etiam poſt mortem hæreticos condemnari*. Hinc S. Iſidorus, qui proximus Iuſtiniano vixit, eundem inſignium Scriptorum catalogo inſeruit, eius libros recenſens cap. 12. Meritò ergo Theodatus Gothorum Rex vocabat Iuſtinianum *Sapientiſſimum* apud Caſſiodorum epiſtola 22. & in libro Pontificali in vita Ioannis II. ſcribitur: *Vir religioſus Auguſtus Iuſtinianus ſummo amore Chriſtianæ religionis miſit fidem ſuam ſcriptam chirographo proprio ad Sedem Apoſtolicam per Epiſcopos Hypatium, & Demetrium*. Cum Vigilius à Petro Referendario anno 552. pridie Kal. Februarias quoddam chyrographum nomine Iuſtiniani accepiſſet, negauit fuiſſe à Principe miſſum, quod non erat Iuſtiniani ipſius manu ſcriptum. Reddo Vigilij Papæ verba in epiſtola encyclica: *Quædam charta nobis allata eſt, quàm à Clementiſſimo Principe nullo modo credimus deſtinatam, quia nec fuerat pietatis eius manu ſubſcripta*. Itane propria manu epiſtolam exarauit, qui nec alphabetum aliquando didiciſſet!

Modò illatæ ab Halloix calumniæ tot mendaciorum, quã laudatæ epiſtolæ Iuſtiniani imputat, repellendæ ſunt. Summa illius eſt: Origenem Paganorum doctrinis addictum, atq; Arianis oua fouiſſe, quæ falſa eſſe Origenis aduocatus contendit, & appellat quædam Adamantij teſtimonia, & magnum Athanaſium. Verùm Halloix Æthiopem lauare conatus eſt. Neq; Iuſtinianus ſolus repræhendendus venit, ſed doctiſſimi Romanæ Eccleſiæ Pontifices, ac Doctores, qui Origenem iam olim proſcripſerant. S. Epiphanius in epiſtola

ad

ad Ioannem Hieroſolymitanum : *Video*, inquit, *quòd propter hanc cauſam omnis veſtra indignatio concitata ſit, quòd dixerim vobis, Arij Patrem Origenem ſcilicet, & aliarum hæreſeon radicem, & parentem laudare non debetis*. Sanctus Hieronymus vbiq; Origenem tanquam Arij Patrem exagitat; legantur eius apologiæ contra Rufinum, itemque epiſtolæ ad Auitum. In epiſtola ad Pammachium, & Auitum loquens de Patribus Nicænis ait: *Quanquam latenter Origenem fontem Arij percuſſerunt, damnantes enim eos, qui filium de Patris negant eſſe ſubſtantia, illum pariter, Ariumq; damnauerunt*. Et lib. 2. Apologiæ contra Rufinum: *Ergo*, ait, *Beati Epiſcopi Anaſtaſius, & Theophilus, & Venerius, & Chromatius, & omnis tam Orientis, quam Occidentis Eccleſia, quia pari ſententia, quia pari & ſpiritu illum* Origenem *hæreticum denunciant &c.* Et quidem S. Anaſtaſius Papa in epiſtola ad Ioannem Hieroſolymitanum publica fama Origenem damnatum teſtatur; nam arguens Rufinum ob interpretatos Origenis libros ait: *Approbo, ſi accuſat Authorem, & execrandum factum populis prodit, vt iuſtis tandem odijs teneatur, quem iamdudum fama conſtrinxerat*. Porrò tantum Hieronymi iudicio detulit Romana Eccleſia, vt S. Gelaſius Papa in Synodo hæc ſtatuerit: *Origenis nonnulla opuſcula, quæ vir beatiſsimus Hieronymus non repudiat, legenda ſuſcipimus, reliqua autem omnia* CVM AVCTORE SVO *dicimus eſſe renuenda*. En Pontificio oraculo non libros modò, ſed & Perſonam Origenis eſſe damnatam. Ibidem verò Synodus Romana repræhendit Euſebium Cæſareenſem, *quòd in laudibus, atq; excuſatione Origenis Schiſmatici vnum conſcripſerit librum*. Ad hæc nec verbum repoſuit nouus Origenis aduocatus, ſed textum ſententiæ planè infringens ſcribit à Gelaſio aſſeri, Euſebium *in excuſationem Origenis vnum ſcripſiſſe librum.* lib. 4. q. 1. §. 3. pag. 220. *Schiſmatici* titulus, quo Origenes infamabatur, calamo hæſit, nam ea turpi nota clientem tota cauſa cadere animaduertit.

Viuentem adhuc Origenem Demetrius Alexandrinæ Vrbis Antiſtes procul à fidelium communione ſuſpenſum eiecit. Legendus eſt Baronius Anno 232. Addit Hieronymus: *In damnationem eius conſenſit Vrbs Roma*. Reſpondet Halloix lib. 4. q. 7. §. 6. pag. 322. Theophilum nullam prioris damnationis mentionem feciſſe: *Quod magno*, inquit, *argumento eſt, inanem eam fuiſſe, ſi qua fuit, ac pro nihilo habitam*. Imperitè. Lege cap. 33. de Scriptoribus Illuſtribus Gennadij: *Theophilus*, ait, *Alexandrinæ ciuitatis Epiſcopus ſcripsit aduersus Origenem vnum, & grande volumen, in quo omnia penè eius dicta, & ipſum pariter damnat. Similiter docens non à ſe primùm eum, ſed ab antiquis Patribus, & maximè Heracla fuiſſe, & à Presbyterio eiectum, & de Eccleſia expulſum, et de ciuitate fugatum.* Videſne Theophilum peractam abs ſe Origenis mortui damnationem prioris contra viuentem factæ exemplo confirmaſſe? Ex his collige non rectè à Baronio, & Halloix repræhendi antiquiſſimum ſcriptorem vitæ S. Pachomij, quòd dixit, Origenem Alexandria ab Heracla expulſum. Nam & hoc Theophilus Patriarcha Alexandrinus aſſeruit, & longè antea S. Petrus itidem Alexandriæ Epiſcopus idem teſtatus fuerat in miſtagogia, quam ad martyrium properans ſcripſit: *Quid porrò*, inquit, *dicam Heraclam, et Demetrium beatos Epiſcopos? Quales tentationes ſuſtinuerunt ab inſano Origene, cum ipſe diſsidia ſereret, quæ ad hanc vſq; diem ei turbas excitauerunt*. Hoc ipſũ integra Synodus Alexandrina tradit: *Origenes cum cœpiſſet blaſphemas homilias habere, Heraclas b. m. tunc Epiſcopus vt ſtudioſus veritatis, ac arator, et vinitor Eccleſiaſtici agri eum è medio pulchræ, ac lætæ*

ſegetis euulſit: Vtrumq; teſtimonium inſeritur epiſtolæ Iuſtiniani ad Mennam. At Halloix, cui Alexandrinæ Eccleſiæ res longè notiores ſunt, quàm ipſiſmet Alexandrinis Epiſcopis ante tredecim ſæcula viuentibus, atq; rerum geſtarum ſeriem ex Eccleſiaſticis ſcrinijs depromentibus, ſcribit lib. 4. q. 8. §. 10. *Origenes à Demetrio Epiſcopo, qui præceſsit Heraclam expulſus fuit, & quidem iniquè, vt probatum eſt, non autem expulſus fuit ab Heracla primario ſuo diſcipulo*. Euſebius in Chronico ad Olympiadem 253. anno ſecundo Heraclæ ſcribit: *Origenes de Alexandria ad Cæſaream Palæſtinæ tranſit*. Et biennio poſt recenſet Alexandri Seueri interitum. Cur ergo Heraclas Origenem ſuum olim in Chriſtianæ religionis rudimentis percipiendis magiſtrum, poſtea ſub Ammonio condiſcipulum, ac in catecheſi tradenda adiutorem maxima dignitate ornatum reliquit? Euſebius quidem cauſas reticuit, vtpotè ſuo Origeni parum honorificas; immò nec ſibi idem conſtat; nam lib. 6. hiſt. Eccleſ. cap. 26. ſcribit: *Erat autem annus ille ſupradicti Imperij decimus, quo Origenes Alexandria relicta Cæſaream migrans Heraclæ munus illic catechizandi tradidit. Paulò poſt verò Demetrius quoque Alexandrinæ Eccleſiæ moritur*. Ità modò viuente adhuc Demetrio anno 232. modò illo mortuo ſub Heracla Origenem Alexandria profectum narrat. Hoc certum ſit, Heraclam Origeni niſi graui iniuria laceſſitum aliò abeundi poteſtatem feciſſe. Illud etiam hic minimè prætermittendum eſt, Imperatores Romanos, quò Orthodoxæ fidei puritatem ſeruarent, Origenis libros lata lege interdixiſse. Do teſtem ſuperiùs adductum S. Anaſtaſium Papam hæc ſcribentem: *Illud quoq; quod eueniſſe gaudeo, tacere non potui, beatiſsimorum Principum manaſſe reſponſa, quibus vnuſquiſque Deo ſeruiens ab Origenis lectione reuocetur, damnandumq; ſententia Principum, quem lectio reum profana prodiderit*. Nil igitur noui molitus eſt Iuſtinianus, cum ante centum, & quinquaginta annos à deceſsoribus ab Apoſtolica Eccleſia ob hoc ipſum laudatis Imperatoribus Origenis libri damnati fuerint, vnde rectè Facundus *iteratam* à Iuſtiniano Origeniani dogmatis damnationem dixit.

CAPVT III.

Origeniſtæ trium Capitulorum proſcriptionem moliuntur: Scribit contra eadem edictum Iuſtinianus, & obortis diſsidijs Synodum Conſtantinopoli indicendam curat. Pergit eò Vigilius Papa.

Recens Origenis à Iuſtiniano procurata damnatio ingentium turbarum, ac calamitatum origo fuit, ac veluti funeſtiſſimæ tragœdiæ prologus. Etenim Origeniſtæ, cum viderent difficile eſſe ſcribere contra eum, qui poterat proſcribere, Adamantij defenſione deſperata ad vltionem animum doloſè verterunt. Florebat ea tempeſtate magna apud Principem gratia, & authoritate Theodorus Cæſareæ Cappadocum Metropolita cognomento Aſcidas *Origenis defenſor acerrimus*, inquit Liberatus, Nonni magni Origeniſtæ ſatelles, vt nobis ſuperiùs memoratum eſt. Succeſſerat Sotherico, ſed aulæ ſtudioſus procul ab Eccleſia ſibi demandata degebat, ita vt nec vnius anni ſpacio Cæſareæ, ex quo Antiſtes conſecratus fuerat, morari paſſus ſit, vt Vigilius in lata contra eundem ſententia illi exprobauit. Erat ex ijs, cum quibus Iuſtinia-

nia-

nianus per multam noctem de ſacris rebus diſputabat. Cum verò idem teſte Liberato *Pelagio æmulus* exiſteret, videbat enim Iuſtinianum plurimùm Pelagio Vigilij Legato deferre, egrè tulit, & acerbè huius, ac Mennæ Conſtantinopolitani Patriarchæ opera ſuum Origenem fuiſſe à Principe damnatum, ſed adulandi gnarus laudabat procuratum ab Imperatore anathema, ſimulque cogitabat, quonam pacto Pelagio vices redderet, atq; inſigni aliquo facto damnatis Origenis manibus parentaret. Sciebat nihil antiquius eſſe Iuſtiniano, quàm Acephalos ad Eccleſiæ vnionem adducere. Alexandriæ ea gens nata erat, plurimi enim ab Alexandrino Antiſtite, quòd Chalcedonenſem Synodum admiſerat, rebellantes, cum ſine capite dogmatizarent, Acephali dicebantur. Et hi quidem Seuero, Petro Apameenſi, Anthimo, Theodoſio, alijſq; Chalcedonenſis Synodi hoſtibus à Iuſtiniano damnatis, ne Imperatoris, quem ob ſtudium erga illud Concilium *Synoditam* vulgò appellabant, iram ſubirent, nec admittere ſe, nec ex toto Synodum reijcere publicabant, nonnullis ea in Synodo peractis offendi, quorum difficultas quouſq; tolleretur, hæſitare ſe conteſtabantur, inde *Hæſitantes* appellati. Legatur Leontius libro de ſectis actione 5. Iuſtinianus quidem ad Zoilum recentem Alexandrinorum Epiſcopum edictum contra Acephalos tranſmiſerat, quod quidem intercidit, ſed laudatur à S. Agathone Papa, cuius verba ſuperiùs recitauimus. At ea vrbs Timothei, ac deceſſorum prauis doctrinis à multis annis imbuta, quod Liberatus, ac Leontius oſtendunt, veterem opinionem difficulter deponebat. Igitur Theodorus adit Iuſtinianum, ſuadetq; vaſerrimi vir ingenij, Acephalos compendio ad ſubſcribendam Synodum Chalcedonenſem adduci poſſe, ſi tria tantùm, queis illi plurimum offendebantur, corrigat. Nempe ſi damnetur Theodorus Epiſcopus Mopſueſtiæ Neſtorij Magiſter, cuius laudes habentur in epiſtola Ibæ Præſulis Edeſſeni in Synodo Chalcedonenſi recitata. Dein ſi prohibeantur libri Theodoreti contra XII. capitula S. Cyrilli in Epheſina Synodo conſecrata, quos libros Patres Chalcedonenſes non condemnarant contenti dicto contra Neſtorium à præſente Theodoreto anathemate. Tandem ſi reijciatur memorati Ibæ epiſtola ad Marim Perſam, in qua laudat Theodorum, S. Cyrillum accuſat, ac Epheſinam Synodum latæ citra examen præcipitis contra Neſtorium ſententiæ inſimulat. Porrò his tribus capitulis proſcriptis ſubitam pollicitus eſt Acephalorum vnionem. Ea tamen mente hæc Iuſtiniano Theodorus ſuggerere nonnullis viſus eſt, vt Concilij Chalcedonenſis correctio ſtrueretur, quod vſque ad minimum iota Pelagius cum Occidentali Eccleſia ſartum, tectumque volebat. Facundus Hermianenſis, & Liberatus Diaconus, qui tum temporis pro tribus capitulis ſtetere, *ſecta Acephalum* fuiſſe Theodorum ſcribunt, ſed hoc nomine omnes capitulorum hoſtes ab Africanis infamabantur. Theodora Iuſtiniani coniux palam Acephalis ſtudebat, quos Imperator perſequebatur; fecerintne id ex compoſito, quò vtriuſque dogmatis profeſsores meliùs in officio continerent, ac alterutro Principum fauente procul à ſeditionibus illi eſsent, Euagrius eius ſæculi Scriptor lib. 4. cap. 10. in medio relinquit. Igitur Theodora Auguſta id ipſum, quod ſuaſerat Antiſtes Cæſareenſis, Principi inculcat, ſed eo conſilio peſſima mulier facinus moliebatur, vt vbi ſemel Chalcedonenſis Concilij correctio in aliquibus fieret, iam vniuerſim eiuſdem authoritas collaberetur, ac

nullius ponderis euaderet, quod alicubi erraſſe monſtraretur. *Hac audiens Imperator*, inquit Liberatus in fine ſui Breuiarij, *& dolum doloſorum minimè proſpiciens ſuggeſtionem eorum libenter accepit, & facere promptiſſimè ſpopondit*. Poſtea: *Annuit his Princeps, & hoc ſe lætus implere promiſit, & relinquens operis ſui ſtudium, unum in damnationem trium capitulorum condidit librum pro delictis noſtris nobis omnibus notiſſimum*. Hoc edictum contra tria capitula, nempe Theodorum Mopſueſtenum, ſcripta Theodoreti contra Cyrillum, atq; Ibæ Epiſtolam, non extat. Baronius ad annum 546. num. 10 putat hoc edictum eſſe illud ipſum, quod olim inſcribebatur: *Edictum Piiſſimi Imperatoris Iuſtiniani fidei confeſſionem continens, & refutationem hæreſeon, quæ aduerſantur Catholicæ Dei Eccleſiæ*; in quo diffuſè trium capitulorum damnatio deſcribitur. Non aſſentior viro doctiſſimo; nam hocce edictum, quod ibidem recitat Baronius, atq; ita incipit: *Scientes, quod nihil aliud &c.* poſt annum 550. in eadem tamen cauſa emiſſum eſſe aperte ex verbis in eo poſitis palam oſtenditur; ſcribit ibidem de Theodoro Mopſueſteno Iuſtinianus: *Deleuerunt ipſi* Clerici Mopſueſtiæ *ex illo à ſacris Eccleſiæ diptychis eius nomen, ſicut geſta in eadem ciuitate apud Concilium Epiſcoporum illius prouinciæ confecta oſtendunt*. At hoc Concilium anno 550. celebratum eſt, & recitatur in Synodo V. actione 5. eius eſt initium: *Imperij diuini, & piiſſimi D. N. Fl. Iuſtiniani Perp. Aug. Imperatoris anno XXIII. Poſtconſul. Baſilij V. C. anno IX. menſis Iunij 17. inſtantis XIII. Indict. in Mopſueſtia Colonia &c.* Quare edictum illud, quod contra tria capitula à Iuſtiniano publicatum Baronius producit, poſt annum 550. concinnatum fuit. Præterea Facundus Hermianenſis lib. 4. cap. 4. ſcribit in illo Iuſtiniani edicto hæc inſerta fuiſſe: *Si quis dicit, hæc nos ad abolendos, aut excludendos Sanctos Patres, qui in Chalcedonenſi fuere Concilio, dixiſſe, anathema ſit*. Quæ ſanè verba in edicto Iuſtiniani à Baronio laudato non continentur. Idem lib. 2. cap. 3. alia ex eodem edicto refert, quæ cum non habeantur in poſteriori, quod etiamnum legitur, planè idem confirmant. Edictum illud nomine Iuſtiniani prænotatum fuiſſe Author memoratus affirmat, quòd modò non extare tam certum eſt, quàm Theodorum Cæſarcenſem illius Architectum fuiſſe. Scribit Facundus lib. 2. cap. 1. *Egerunt enim callidè per ſuos complices, ſicut ſolent aduerſarij veritatis, vt ea ipſa, quæ ſcribi fecerunt, etiam titulo nominis tui prænotarentur*. Atque hoc fuit primum edictum, quod poſtea mutatum fuiſſe nonnullis detruncatis idem teſtatur lib. 2. cap. 3.

Anno 544. Quo anno hoc edictum contra tria capitula emiſſum fuerit, non conſtat. Baronius anno 546. vulgatum tradit, ſed ex Euphremij Antiocheni, & Petri Hieroſolymitani morte ante biennium emanaſſe mihi probatur. Euphraſium Euphremij deceſſorem mortuum anno 526. ſcribit Panuinius in Chronico Eccleſiaſtico. Repugnat Baronius, qui anno 525. obijſſe eundem tradit. Contra Baronium eſt inſignis caracter, quo annus Antiocheni terræmotus, qui Euphraſium oppreſſit, palam deſignatur. Scribit Euagrius Epiphanienſis lib. 4. cap. 5. memoratam telluris concuſſionem accidiſſe *anno imperij Iuſtini VII. menſe decimo, qui tum Artemiſius, Maius videlicet erat, XXIX. die menſis in ipſo puncto meridiei, die 6. Hebdomadæ*. At dies 29. Maij anno 526. incidit ſexta die hebdomadæ nempe die Veneris Cyclo Solis III. Lunæ XIV. lit. D. Corrigendus verò eſt annus Iuſtini, ac loco ſeptimi octauus annus reponendus, nam Iuſtinus IX. Iulij anno Antiochenæ nuncupationis 566. qui eſt noſtræ vulgaris

ris epochæ 518. ex eodem Euagrio initio ſtatim libri laudati. Imperium inijt. Interim miſſo ad reparandas collapſæ Vrbis ruinas Euphremio Orientis Præfecto, Antiocheni viri diligentia, ac amore allecti eundem Patriarcham elegere, qui annos 18. ex Nicephoro, ac Theophane ſedit, totidemq; illi annos aſſignat Baronius ad annum 546. num. 62. Sed non conſequenter, nam ab anno 526. quo defuncto anno ſuperiori, vt putat, Euphraſio, electum ſcribit Euphremium, viginti anni numerantur. Quod ſi eodem anno (nam à terræmotu, quo occiſus fuit Euphraſius, ſeptem menſes vſq; ad annum 527. interponuntur) Euphremius electus fuit Antiſtes, mortuum eundem debemus affirmare anno 544. quo anno eiuſdem obitum Panuinius rectè recenſuit. Rurſus de Petro Hieroſolymitano videndum eſt. Scribit Baronius ibidem Ioanni Patriarchæ Hieroſolymitano defuncto anno 525. Petrum ſucceſſiſſe, cuius obitum recitat anno 546. Panuinius verò initia Epiſcopatus Petri ſtatuit anno 527. finem autem 547. ex Cyrillo Scythopolitano in Palæſtina tum temporis & viuente, ac ſcribente res petenda venit. Hæc tradit cap. 90. de vita Sabæ: *Cum magno Saba ad octuageſimum ſextum annum ætas Sabæ prouecta eſſet, decedit quidem Ioannes relicto ſucceſſore Petro viro inſigni. Tertio autem deinceps anno Imperator quoq; Iuſtinus &c. deponit imperium Iuſtiniano patruele ſuo conſtituto pro ſe Imperatore.* At Iuſtinus depoſuit imperium anno 527. Kalendis Aprilis, ergo ante triennium nempe 524. mortuus eſt Ioannes Patriarcha, quo anno menſe Ianuario Sabas 86. annum ingreſſus fuit; nam Sabam eo menſe natum colligo ex his, quæ habet ex libro emendatiori vitæ Sabæ Bollandus ad diem XI. Ianuarij in fine prolegom. ad vitam Theodoſij Cœnobiarchæ: *Incipiente autem nonageſimo primo ætatis anno P. N. Sabæ beatus ſupradictus Theodoſius iam ſenex, & plenus dierum vitam hanc terrenam deſerens ad cœlum tranſiuit menſe Ianuario die XI. Indictione VII.* Ergo Sabas indictione II. anno 524. menſe Ianuario inchoat annum 86. & quidē rectè; natus enim eſt teſte Cyrillo initio de vita Sabæ Theodoſio Auguſto XVII. Coſ. qui fuit annus 439. Obijt Ioannes Indictione II. Aprilis 22. vt notat laudatus Bollandus in prolegomenis ad vitam S. Theodoſij, & die 20. eiuſdem menſis in notis ad vitam S. Euthymij. Petrum autem ſediſſe annos 20. laudati antiqui Chronologi S. Nicephorus Patriarcha, & Theophanes in tabulis affirmant, & cæteri cum ipſis. Petrus ergo moritur anno 544. & quidem ex hiſtoria ſcripta in Prato ſpirituali (qui liber à Septima Synodo laudatur) & ad verbum à Baronio recitata anno 546. Num. 63. ſexto menſe poſt Paſcha, quod eo anno celebratum fuit VII. Idus Aprilis, vnde obijt menſe Octobri. Victor Tunonenſis, qui Petro conuixit, ſcribit in Chronico: *Poſt conſul. Baſilij Anno IV. Hieroſolymitanæ Eccleſiæ præſulatum poſt Petrum Macarius ſuſcipit.* Eſt apud Victorem annus 544. qui tamen Victor errat, dum ad conſulatum Iuſtini 540. Euphraſij initia, & P. C. Baſilij VIII. nempe apud ipſum 548. Euphremij mortem recenſet. Baronius Euphremij vitam ad annum vſq; 546. producit, aitq; errare illos, qui ante eum annum obijſſe eundem putant, cum ex Facundo Hermianenſi Euphremius legatum miſerit ad Vigilium anno 546. in Sicilia moras nectentem antequam Conſtantinopolim pergeret. Sed Facundus lib. 4. cap. 4. de Zoilo Alexandrino hæc ſcribit: *Zoilus quoq; Alexandrinæ Vrbis Antiſtes, cum Romanum Epiſcopum venire cognoſceret, obuiam illi ad Siciliam miſit.* Vir inſignis, quæ Facundus de Zoilo dixit, de Euphremio dicta exiſtimauit.

Ex

Ex hac chronologica diſſertatione habemus, anno 544. obijſſe Euphremium Antiochenum, itemque Petrum Hieroſolymitanum. At ex Facundo Hermianenſi certum eſt, vtrumque ſubſcripſiſſe edictum Iuſtiniani contra tria capitula; audiatur Africanus ille Epiſcopus loco proximè laudato: *Nec non & Euffremius*, inquit, *Antiochenus, cum primum ei mandaretur, vt hoc etiam ipſe reſcribendo firmaret, conſentire noluit. At poſtquam ei denunciatum eſt, quòd excludendus eſſet, niſi faceret, ſui potius honoris, quàm veritatis dilector inuentus eſt. Quid etiam Petrus Hieroſolymitanus? Nonne publica notitia refert, quoniam conueniente ad ſe multitudine Monachorum iuratus pronunciauit, quòd ſi quis eidem decreto nouitio conſentiret, contra Chalcedonenſe Concilium faceret? Nec tamen ſe ab eius conſenſione ſuſpendit.* Quare edictum Iuſtiniani anno eodem 443. quo Origenem damnandum curauit, vel initio ſequentis dubio procul emanauit. Et quidem inſignis annalium Scriptor putat edictum contra Origenem anno 538. prodijſſe, anno demum 546. ab Origeniſtis in damnati Origenis vltionem edictum etiam contra tria capitula compoſitum. Non tam miti animo erat Theodorus Cappadox, vt octennio integro vltionem differret; quare cum ſatis apertè monſtratum ſit, anno circiter 543. Origenem damnatum fuiſſe, ſequenti anno tria Capitula Origeniſtarum opera proſcripta ſunt. Porrò ob damnatum Magiſtrum Origeniſtas trium capitulorum expunctionem procuraſſe inſignis Origeniſta Nonni quondam diſcipulus Domitianus Metropolita Ancyranus in libello ad Vigilium dato ingenuè faſſus eſt. Teſtem habemus Facundum lib. 1. ad Iuſtinianum cap. 2. *Inuenit autem deſideratam occaſionem ex furore quorundam, qui ſub nomine Chriſtiano latenter in Eccleſia gentile Origenis dogma ſectantur. Et quia per inſtantiam tuæ religionis eiuſdem profani dogmatis iterata damnatio eſt; hinc eius ſectatores exarſerunt aduerſus Eccleſiam quærentes eam quacunque poſſent immiſsione turbare. Et hoc totum publicam notitiam non effugit, præſertim cum & Domitianus Ancyrenſis ciuitatis Epiſcopus prouinciæ primæ Galatiæ, qui fuit ipſius Originianæ hæreſis manifeſtus aſſertor, per libellum, quem ad Beatiſsimum Papam Vigilium ſcripſit, Deo extorquente confeſſus eſt, quòd eius complices Origeniani, cum viderent ſe non poſſe proprium dogma defendere, nec ſibi quidquam ſpei de conflictu reſtare, ad vltionem eorum, quæ contra Origenem geſta ſunt, hæc Eccleſiæ ſcandala commouerunt.* In Theodorum præcipuè Mopſueſtenum illi ventos omnes irarum concitarunt, *eò quòd Theodorus multa opuſcula edidiſſet in Origenem, exoſuſque & accuſabilis haberetur ab Origeniſtis.* Loquitur hæc Liberatus capite 24. Breuiarij.

Iuſtinianus Theodori Origeniſtæ ſuaſione compoſitum contra tria capitula edictum ad Patriarchas ſubſcribendum miſit. Quid autem tunc à Patriarchis factum ſit, exponit Facundus lib. 4. cap. 4. Mennas Antiſtes Conſtantinopolitanus Theodoro Cappadoci infenſus initio quidem ſubſcribere cunctabatur, ea tandem condicione idem ſubſignauit, quòd chirographum ſuum reciperet, ſi hæc Romanus Epiſcopus non probaret. Zoilus quoque, Euphremius, ac Petrus Patriarchæ veriti ne ſi ſecus facerent, dignitate priuarentur, nomen edicto dedere. At Stephanus Diaconus, qui Pelagio à Vigilio Romam euocato Apocryſarij munere apud Imperatorem fungebatur, palam edicto reſtitit, ac Mennam ob datum conſenſum fractæ fidei reum increpuit, cui & à pluribus Epiſcopis libelli dati ſunt ad Vigilium tranſmittendi, in quibus proteſtabantur: *Quòd à Conſtantinopolitano Epiſcopo coacti ſubſcriberent.* Iuſtinianus in lite-

literis ad Synodum V. quæ collatione prima recitantur, hæc habet: *Primum quidem & in veſtris vos degentes Eccleſijs interrogauimus de prædictis impijs tribus capitulis, & veſtram nobis voluntatem manifeſtam feciſtis, pro qua & comprobauimus vos, quod indubitanter, & cum omni alacritate rectam fidem confeſſi eſtis, & impiam condemnaſtis.* Ita planè fingit interrogatos à ſe Epiſcopos, cum teſte Facundo ſub pœna depoſitionis Epiſcopi ad ſubſcribendum in tria capitula anathema cogerentur. Verùm vbi Occidentis Epiſcopis innotuit, tria capitula ab Imperatore, eique adhærentibus Græcis Epiſcopis damnata fuiſſe, ægrè tulere Synodum Chalcedonenſem decurtari, eiuſque fidem imminui, quippe quæ & laudes Theodori citra cenſuram audierat, nec Theodoreti Cyrenſis ſcripta nominatim damnauerat, Ibæque epiſtolam citra repræhenſionem legerat, imò & quidam eandem orthodoxam definierant. Diuiſa igitur in partes Eccleſia eſt, nam Oriens quidem edictum Iuſtiniani receperat, at Occidentales Illyrici, Itali, Galli, Hiſpani, Africani pro tribus capitulis depugnabant. Cæterùm omnium acerrimè Africani Iuſtiniani edicto aduerſabantur. Erant in his teſte Tunonenſi Reparatus Carthaginenſis, Firmus Numidiæ, Boethius Byzacij Primates Africani cum ſuis ſuffraganeis, & hos inter eminebant Facundus Hermianenſis, ac Victor proximè laudatus, quorum ea de re libri adhuc extant, ſicuti & Pontiani Africani Epiſcopi epiſtola ad Iuſtinianum, quæ edicto eiuſdem ſupponitur, in qua hæc leguntur: *In extremo itaque epiſtolæ veſtræ cognouimus, quod nos non mediocriter remordet, debere nos Theodorum, & ſcripta Theodoreti, & epiſtolam Ibæ damnare. Eorum dicta ad nos vſque nunc minimè peruenerunt.* Edictum Iuſtiniani epiſtolam vocat, vti etiam edictum contra Origenem epiſtola ibidem à Principe nominatur. Poſtea libertate magna vſus epiſtolam concludens, *Supplicamus*, ait, *clementiam tuam, vt pax permaneat temporibus tuis, ne dum quæris damnare iam mortuos, multos inobedientes interficias viuos, & exinde compellaris reddere rationem ei, qui venturus eſt iudicare viuos, & mortuos.* Quòd verò ait Theodori, Theodoreti, atque Ibæ epiſtolam ad ipſos nondum perueniſſe, palam facit, ſe reſpondere priori edicto Iuſtiniani contra tria capitula emiſſo, nam cum alterum edictum anno 551. publicatum fuit, iam omnibus Afris tria capitula ſatis ſuperque erant manifeſta, vt ex libris duodecim Epiſcopi Hermianenſis ad Iuſtinianum intelligitur.

Vigilius, ac reliqui Occidentis Epiſcopi edictum contra tria capitula ſubſcribere recuſabant, arbitrati id abſque graui in Synodum Chalcedonenſem iniuria perfici nullo modo poſſe. Anno 545. Quare cum per huiuſmodi Eccleſiarum diſſidia annus traheretur, Iuſtinianus curauit plena Synodo quæſtionem in regia Vrbe diſcuti. Quò tamen Patriarchas faciliùs eò pertraheret, in ſacris diualibus Acephalorum ſectæ ad Orthodoxam ſocietatem reducendæ ſtudium prætexuit. Vigilius etiam ab Imperatore ad Synodum vocatus fuit, qui tamen non rectà Conſtantinopolim perrexit, ſed in Siciliam iuit eo conſilio, vt ibidem Synodus cogeretur, vt poſtea narrabimus. Quo anno hæc contigerint, non vna eſt Scriptorum opinio. In auctuario Marcellini hæc ſcribuntur: *Indictione IX. Poſt conſulatum Baſilij anno V. Vigilius Papa LIX. ab Apoſtolo Petro euocatus ab Imperatore Roma egreditur, & in Siciliam venit.* Eſt annus 546. quo ſanè anno X. Kal. Decembris eiuſdem ex vrbe egreſſum recitat Holſtenius in diagrammate chronologico, Sirmondus in ſynopſi Chronica in calce ad Facundum,

alij-

alijque viri eruditi. Non approbo; etenim diu Vigilius in Sicilia ſubſtitit, vt ex Procopio mox oſtendetur, ibique naues onerarias collegit, quas frumento onuſtas Romam deducendas curauit, quæ tamen à Gothis interceptæ ſunt, vt fuſiùs Procopius deſcribit. Plures etiam ibidem legationes excepit, de quibus poſtea ſermo redibit. Quare cum die 25. Ianuarij anno 547. Conſtantinopolim appulerit, nequit exeunte ferè anno 546. Roma exijſſe. Sigonius lib. 19. de imperio Occidentali anno 545. Vigilium Roma egreſſum dicit, cuius ſententia ex ipſius Vigilij encyclica mihi probatur; etenim tradit, hæc ſe ad Iuſtinianum ſuo nomine per nuncium deferenda dixiſſe: *Nos ad pietatem tuam feſtinantes ante ſeptem annos de ciuitate noſtra ſic egreſſi ſumus, vt nulla haberemus priuata negotia*. Data eſt hæc epiſtola Nonis Februarij anno 552. vt ex cyclis ibidem inſinuatis, & anno imperij Iuſtiniani ſubſignato apertè colligemus cap. 5. Quare cum ſeptem annos numeret, ex quo Roma diſceſſerat, patet eundem anno 545. ex Vrbe exijſſe. Hoc ipſum colligitur ex Victore Tunonenſi, qui ait: *Poſt conſul. Baſilij anno IV.* (nempe apud ipſum 544. nam annus 542. ſecundus poſt Baſilij conſulatum ab eodem appellatur) *Iuſtinianus Imperator Acephalorum ſubreptionibus inſtigatus Vigilium Romanum Epiſcopum ſubtiliter compellit, vt in Vrbem regiam properaret, & ſub prætextu congregationis eorum, qui ab Eccleſiæ ſunt ſocietate diuiſi, tria capitula condemnaret*. Quare ſi anno 544. Vigilius ab Imperatore Conſtantinopolim per literas euocatus fuit, paulò poſt inchoatum annum 445. Roma diſceſſit. Clerus etiam Italiæ in libello ſupplici exeunte anno 551. vt cap. 5. oſtendo, Legatis Francorum Regis dato teſtatur, *ante ſex annos* Vigilium Roma diſceſſiſſe. Scribit Anaſtaſius eundem die 22. Nouembris ex vrbe egreſſum, ſed hoc, vt cætera, quæ ibidem narrat, falſum exiſtimo. Nam anno 552. Nonis Februarij non dixiſſet Vigilius *ante ſeptem annos* ſe Roma profectum, duos enim tantùm menſes nequaquam pro anno computaſſet, quod ſi quis velit Anaſtaſio credere, eiuſdem ex Vrbe egreſſus retrahendus eſt ad diem 22. Nouembris anni 444. de quo nolo diutius contendere. Hoc tamen certum eſt Pontificem inuitum iter illud ſuſcepiſſe, dicitur enim ab eodem Clero Roma *propè violenter deductus*.

ANNO 546. Interim A. 546. in regia vrbe Iuſtinianus non ſolùm ob tria capitula, verùm etiam ab diem Paſchatis, ac initium quadrageſimæ contra vulgi opinionem deſignatum graues turbas paſſus eſt. Contigit enim hoc anno Conſtantinopoli popularis ſeditio ob Quadrageſimam ex edicto Iuſtiniani vltra hebdomadem contra vulgi opinionem protractatam, qua in re cum à pluribus magni nominis Scriptoribus erratum ſit, paucis Imperatoris decretum veluti incidenter hic defendendum ſuſcepi. Cardinalis Baronius putauit memoratum tumultum contigiſſe anno 545. hęc ſcribens Num. 17. *Hoc eodem anno cum Græci, tum Latini hiſtorici tradunt, de Paſchatis tempore ex Iuſtiniani Imperatoris edicto in Oriente erratum eſſe. Ita planè permiſit Deus, vt cum ſacris ſe immiſcent Principes, & quæ ſunt Sacerdotum ſibi vſurpant, in errorem labantur*. Adducit teſtimonium Authoris Miſcellæ dicentis: *Cœpit vulgus abſtinere à carnibus menſe Februario die 4. Imperator autem præcepit alia hebdomada carnes apponi*. Quæ verba etiam Anaſtaſius Bibliothecarius reddit. Leo Allatius in diſſertat. de Domin. & hebdomad. Græcorum ait de Iuſtiniano: *Primam quadrageſimæ hebdomadem, qua ieiunandum erat, detraxit, carnibus inopiam propulſare conatus, ne fame populus enecaretur,*

car-

carnes publicè omnium commoditati exponi iuſſerat, ſed pius Chriſtianorum animus cum fame potius depugnare, quàm ab Eccleſiæ ſuæ legibus deſciſcere maluit. Hæc illi. Cæterùm rem aliter ſe habuiſſe oſtendam. Græci Quadrageſimam incipiunt feria ſecunda poſt Dominicam ſexageſimæ; vnde hæc Dominica ab eiſdem ἀπόκρεως dicitur, quod vltima dies eſt carnis priuij. Nicetas lib. 3. Alexij pag. 329. edit. regiæ ait: *Facta ſunt iſta coniugia, cum proxima eſſet apocreos*. Rectè ibidem Hieronymus Wolfius interpretatur *carnis priuium*. At hebdomade ſequenti Græci veſcuntur lacticinijs, & caſeo, cuius licentiæ diem vltimum habent Dominicam quinquageſimæ, quæ Τυροφάγος ab ipſis appellatur. Scribit Anna Comnena lib. 2. Alexiados pag. 51. edit. eiuſdem: *Nox erat Dominicæ diei, quam tirophagum nuncupant*. Vnde ab eſu caſei, quæ eandem præcedit hebdomas, eodem tirophagi nomine appellatur. Feria verò ſecunda poſt Dominicam quinquageſimæ rigidius ieiunium inchoant non modò à carnibus, ſed etiam à lacticinijs, imò & à piſcibus quoque abſtinentes. Ex his patet Authorem miſcellæ, & Anaſtaſium deprauatè Theophanis verba vertiſſe, vnde & alios, ac præcipuè Alemannum virum eruditum in notis ad arcanam hiſtoriam Procopij pag. 125. in errorem traxere, vbi enim ille ſcribit populum C.P. die 4. Februarij habuiſſe τὴν ἀποκρεώσιμον, interpretati ſunt, quod ea die *cœpit abſtinere à carnibus*, cum tamen vertendum eſſet, habuiſſe plebem *carnis priuium*, vt rectè in editione regia tranſlatum eſt; ea enim erat dies Dominica Apocrei, qua carnes comedebantur, & quidem copioſiùs ob vicinum inſequenti die Quadrageſimalis ieiunij initium. Eundem lapidem offendit Guillelmus Xylander Cedreni interpres.

Ex his patet ſeditionem memoratam non contigiſſe anno 545. nam eo anno Dominica Apocrei contigit die XIX. Februarij Cyclo Solis XXII. Lunæ XIV. lit. A. quare in annum ſequentem 546. protrahenda eſt, quo anno cum populus putaret Paſcha celebrandum die prima Aprilis, habuit carnis priuium die 4. Februarij, quam plebs exiſtimabat eſſe Dominicam Apocrei, cœpitque ieiunare die quinta ſequenti. At Iuſtinianus, cum diem Paſchatis celebrandum eſſe iudicaret VI. Idus Aprilis, Dominicam Apocrei haberi iuſſit Tertio Idus Februarij. Erraſſe verò populum, non verò Imperatorem certum eſt, nam terminus Lunæ XIV. Martij incidebat eo anno 546. in diem primam Aprilis Cyclo Solis XXIII. Lunæ XV. lit. G. Quare Imperator iuxta approbatum Eccleſiæ ritum, de quo ſcribit D. Ambroſius in epiſtola ad Epiſcopos Æmiliæ, non permiſit Kalendis Aprilis, quæ dies erat terminus Lunæ decimæ quartæ, Paſcha celebrari, vti populus perperam contendebat, ſed Dominica prima poſt diem termini, nempe octaua die Aprilis, qua die ab omnibus etiam in Occidente Paſchale feſtum eodem anno ritè peractum fuit. Porrò Græci quadraginta dies à feria ſecunda poſt Dominicam Sexageſimæ vſque ad Paſcha ieiunabant, nam neque Sabbatis, nec Dominicis ieiunium peragebant, excepto tamen Sabbato Sancto, vt patet ex canone 55. Trullano. Hinc Dorotheus Abbas ſer. 15. de Sanctis ieiunijs ait: *Octo enim hebdomades ſubtractis Sabbatis, & Dominicis quadrageſimæ dies perficiunt præhonorato quoque in ſe ipſo ieiunio Sancti Sabbati*. Et de his hactenus.

Per annum ferè Pontifex in Sicilia moratus eſt, eas verò longiores ibidem moras duxit non ſolùm, vt Synodum in ea Inſula fieri poſſe impetraret, quò ex

Oriente, Occidente, atque Africa Epiſcopi facili nauigatione ſe conferrent, verùm etiam, ne Romam à Gothis obſeſſam periculoſis temporibus deſerere videretur. Plures in Sicilia legationes excepit. Africæ, ac Sardiniæ Epiſcopi Vigilium per oratores etiam, atque etiam rogarunt, ne nouis Iuſtiniani contra tria capitula ſtatutis acquieſceret. Do Facundum Hermianenſem libro 4. cap. 3. *Quod Romana quoque vniuerſitas egredientem, quod venientem Africa, atque Sardinia, quanquam non per eas tranſierit, per ipſius tamen conſiliarium publica cum conteſtatione pulſauerint, ſicuti Hellas, & Illyricus prouinciæ, per quas venit, vt nullatenus nouitati, quæ facta eſt, acquieſceret.* Et capite ſequenti ait: *Zoilus quoque Alexandrinæ vrbis Antiſtites cum Romanum Epiſcopum venire cognoſceret, obuiam illi ad Siciliam miſit, conquerens neceſſitate ſe ad ipſius decreti affirmationem fuiſſe compulſum.* Paulò poſt etiam Conſtantinopoli Datius Metropolita Mediolanenſis ſuperuenit, à quo Vigilius intellexit Mennam Patriarcham C-P. latam à Principe contra tria capitula ſententiam ſubſcripſiſſe, vnde ab eius communione non modò Stephanus Vigilij apud Iuſtinianum Apocriſarius, ſed plerique etiam Epiſcopi, ac Laici ſe ſegregarant. Scribit Vigilius in literis ad Mennam, quas Facundus in libro contra Mocianum laudat: *In Siciliensi inſula conſtituti fratre, & Coepiſcopo noſtro Datio referente didicimus, quod & ipſe, & alij Conſacerdotes noſtri, & multi filij Eccleſiæ Chriſtianæ à tua ſe nihilominus communione ſubtraxerint.* Ea tamen conditione Mennas ſubſcripſerat, vt ſi eadem Romanus Pontifex non probaret, ſubſcriptionis chirographum ſibi redderetur.

Interea cum accepiſſet Vigilius, Romam à Totila obſeſſam penuria laborare, plurimas onerarias naues frumento repletas Romanis in ſubſidium ſubmiſit, quas vbi hoſtium excubiæ in Romanum Portum plenis velis venientes animaduertiſſent, rem ſuis ſignificarunt, qui diſpoſitis inſidijs vniuerſas Portum citra vllam ſuſpicionem ſubeuntes intercepere. Captus eſt inter alios Valentinus Epiſcopus Syluæ Candidæ, qui cum Romanorum conſilia, quòd ea fortè neſciebat, prodere recuſaret, à vero aliena exponere eundem Totilas ſuſpicatus vtraque manu obtruncata dimiſit. Scribit hæc Procopius lib. 3. de bello Gothico, vbi ait: *Finiſque aderat hyemis claudentis vndecimum annum eius belli, quod Procopio deſcribitur. Interea Imperatoris accitu is, quem dixi, Romæ antiſtes Vigilius, cum id opperiens diu in Sicilia ſubſtitiſſet, Conſtantinopolim profectus eſt.* Primus annus belli Gothici incœpit Beliſario Conſule anno 535. quare vnà cum hyeme vndecimus belli exijt anno 546. vere ineunte. Baronius annum 536. primum ſtatuit belli Gothici à Procopio deſcripti in annalibus initio illiuſmet anni. Sed annus ille planè eſt Procopio ſecundus belli eiuſdem; libro enim primo pag. 159. editionis Grotij ait: *Sic ſe habentibus Dalmatiæ rebus hyems clauſit annum primum huius belli, quod à Procopio deſcribitur. Beliſarius tum Syracuſa, tum Panormi relictis præſidijs cum cætero exercitu Meſſana Rhegium tranſijt &c.* Atque ita annus, quo Beliſarius Siciliam occupauit, primus eſt apud Procopium belli Gothici, quem tamen annum Baronius ab annis belli eiuſdem excluſit. Vigilius facta in Peloponneſo exſcenſione terreſtri itinere Conſtantinopolim perrexit, nam per Helladem, & Illyricum eundem iter habuiſſe ſuperiùs ex Facundo dictum eſt. Interim per literas Mennam C-P. increpuit, quòd edictum ſubſcripſerat; *ſed ecce*, inquit Facundus, *ex itinere, quòd ei videbatur, edixit, & facti huius auctori correctionem tumultuariæ ſuæ tranſgreſſionis indixit, & niſi*

citiùs,

titius, quod malè factum eſt, auferretur, etiam vindicaturum ſe eſſe prædixit. Theſſalonicæ obuiam habuit Sebaſtianum Diaconum Apoſtolicæ Sedis in Dalmatia quæſtorem, quem in prouinciam Vigilius redire iuſſit mandans, ne Conſtantinopolim accederet, niſi poſt exactas Præualis penſiones. Ingreſſus eſt Conſtantinopolim in feſto Conuerſionis S. Pauli die 25. Ianuarij, & quidem ſummo honore à Iuſtiniano exceptus. Auctuarium Marcellini hæc habet: *Poſt conſulatum Baſilij VI. Papa Vigilius ingreſſus eſt Conſtantinopolim VIII. Kalendas Februarias*. Eſt annus 547. Anno 547.

Vigilius quò animi magnitudinem monſtraret, atque inſigni facto Apoſtolicæ Sedis authoritatem apud Græcos oſtenderet, contra Acephalos decretum promulgauit, quo Theodora etiam Auguſta, quæ Acephalorum Patrona erat, à fidelium communione, tacitè tamen, ſegregabatur. Eodem etiam anathemate ſtatim percuſſi videbantur omnes trium capitulorum hoſtes, ita quidem Africani cenſebant, ſed minùs rectè. De Theodoro Cæſareenſi ſcribit Liberatus, quòd erat *ſecta acephalus*; at Vigilius in ſententia contra ipſum lata haud illi tantum crimen importauit, quin imò in Synodo V. ille ſubſcripſit contra Acephalos pro Synodo Chalcedonenſi latum anathema. Mennam quoque idem Vigilius à communione ſuſpendit, quòd plurimos Epiſcopos ad ſubſignandum Iuſtiniani decretum compuliſſet, quem etiam veniens per literas acriter increpuerat teſte Facundo in libro contra Mocianum. S. Gregorius Magnus lib. 2. epiſt. 36. ad Epiſcopos per Hyberniam (Hiſtriam legendum puto) hæc ait: *Poſtquam recordandæ memoriæ Vigilius Papa in Vrbe regia conſtitutus contra Theodoram tunc Auguſtam, & Acephalos damnationis promulgauit ſententiam, tunc Romana Vrbs ab hoſtibus adita, & captiuata eſt. Ergo bonam cauſam habuerunt Acephali, & iniuſtè damnati ſunt, poſt quorum damnationem talia contigerunt?* Quo pariter teſtimonio conuincitur falſum eſſe, Vigilium in peruigilio Natalis Domini Conſtantinopolim ingreſſum fuiſſe, nam ex Auctuario Marcellini: *Indictione X. Poſt conſul. Baſilij VI. Totila dolo Iſaurorum ingreditur Romam die XVI. Kalendas Ianuarias*. Cæterùm diſſidentibus Vigilio, ac Menna nihil in cauſa trium capitulorum decerni poterat, quod è Republica Catholica eſſet. Quare Theodora Imperatrix menſe Iunio Mennam Vigilio conciliauit. *Vigilius pariter*, inquit Theophanes, *à Theodora Auguſta rogatus Iunij die* 29. *qui Sanctis Apoſtolis ſacer, Patriarchæ Conſtantinopolitano Mennæ pacem reſtituit. Eodem anno die XI. Maij Sanctæ Pentecoſtes Sabbato cum ludi Circenſes celebrarentur &c.* Hoc Paſchali caractere deſignatur annus 547. Cyclo Solis XXIV. Lunæ XVI. lit. F. vnde corrigendus Baronius, qui hæc narrat anno 552. Num. 17. repræhendens Nicephorum, quòd Theodoram pacis ſequeſtram dixit, quæ iam anno 548. fatis conceſſerat. Ex quibus etiam Chronici laudati fides confirmatur, nam ante quatuor menſes Vigilius Conſtantinopolim ingreſſus paucis diebus elapſis Mennam à communione ſuſpendit; quare exeunte Ianuario rectè eiuſdem aduentus ibidem ſtatuitur, & poſt quatuor menſes, vt ait Nicephorus, Mennam in gratiam recepit, nempe 29. Iunij ex laudato Theophane.

CAPVT IV.

Vigilius Papa Iudicatum contra tria capitula ſcribit. Africani, atq; Illyrij acerrimè Iudicato aduerſantur.

Anno 548. INterim Vigilius experiebatur, quàm prudenter deceſſores Pontifices Græcorum Synodis intereſſe recuſaſſent. Talis enim ac tanta eidem violentia inferebatur, vt in publico conuentu ſemel in haſce querelas feratur erupiſſe: *Conteſtor, quia etſi me captiuum tenetis, beatum Petrum Apoſtolum captiuum facere non poteſtis*. Horum teſtis venit Italiæ Clerus in libello ſupplici dato Legatis Childeberti Francorum Regis Conſtantinopolim proficiſcentibus, quo enixè rogabantur, vt Vigilij Papæ cauſam ſuſciperent. Editus eſt hic libellus ab eruditiſſimo viro Iacobo Sirmondo tomo 1. Conciliorum Galliæ ad annum 552. pag. 294. Hoc vnum Vigilius petebat, vt in Sicilia, vel alio quopiam loco Occidenti proximiori Oecumenica Synodus haberetur, ad quam Latini, qui facto veluti fœdere pro tribus capitulis ſtabant, commodè commeare poſſent, quod iam antea licet fruſtra poſt Epheſinum latrocinium Leo Magnus, & Leonis nomine Valentinianus Imperator, & Auguſtæ à Theodoſio iuniori petierant. Sed ex Iuſtiniani decreto res in vrbe regia ventilanda erat. Ineunte anno 548. Mennas, quò pleniori obſequio Vigilium demulceret, & illum in ſententiam traheret, eiuſdem nomen in ſacris diptychis primo loco recitandum iuſſit, nam orta anno ſuperiori inter vtrumq; diſcordia Vigilium è diptychis prorſus expunxerat. Reddo verba Theophanis: *Menſe Ianuario Patriarchæ Conſtantinopolitani nomen primo gradu motum eſt Vigilio ei præpoſito, nomen enim eius in Eccleſiaſticis tabulis ad primum gradum promotum fuit*. Annus verò hoc charactere ibidem deſignatur: *Iulij menſis die 28. feria tertia*. Eſt annus 548. Cyclo Solis 25. Lunæ 17. lit. E.D. Vrgente verò Principe Synodum, Vigilius Patrum Senatum cogit. Adfuere, inquit præſens Facundus in libro contra Mocianum, *ſeptuaginta circiter Epiſcopi cum Romano Antiſtite congregati*. Ille cum ſecus, quàm ſperabat, rem ſuccedere animaduerteret, Afris quibuſdam tria capitula vehementiùs oppugnantibus, acta Synodi interrumpens ſtatuit per ſemet ſententiam proferre. Ægrè tulit hoc factum Facundus, vnde Vigilium in citato volumine increpans ait: *Sed quoniam occulta eius ante iudicium pollicitatio tenebatur, in qua ſe ſpopondit eadem capitula damnaturum, vt ſe quaſi per ignorantiam poſſit abluere, probationem, quam offerebam, quamque ipſe inſtanter exigere debuit, me facere non permiſit*. Hæc ille Vigilio ſubinfenſus, initi enim clam cum aduerſarijs fœderis Afri Pontificem ſemper accuſarunt. Vigilius diuturnioris in Vrbe regia moræ impatiens, ac Iuſtiniani violentijs fractus *Iudicatum* ad Mennam ſcripſit, in quo propugnata hucuſq; tria capitula mutata derepentè ſententia damnauit adiecta tamen hac clauſula: *Salua in omnibus reuerentia Synodi Chalcedonenſis*. Ipſe Vigilius in literis contra Theodorum rem ita narrat: *Pro ſcandalo refrenando condeſcendentes quorundam animis, quos aliqua diſpenſatione credidimus temperandos, quia tu iam eos pluribus annis inquietiſsimus ſtimulator accenderas, quædam pro tempore medicinaliter exiſtimauimus ordinanda, tali ſcilicet conditione, vt omni impoſterum perturbatione ſopita, nihil vltra nec verbo, nec literis quiſquam facere*

facere ex eadem cauſa præſumeret. Et quidem vtriq; parti ſe feciſſe ſatis Vigilius arbitrabatur; Græcis, quòd tria capitula condemnaſſet: Latinis, quòd ſalua Synodo Chalcedonenſi id ſe feciſſe conteſtaretur, pro illa enim farta, tecta tuenda tantas illi turbas ciebant. Iam enim videre cœperat, quod Græci rectè monebant, tria capitula ad Synodum Chalcedonenſem non ſpectare, quæ iam finita erat, antequam illa nominarentur, & de quibus Leo Magnus ſententiam minimè tulerat, quippe qui acta Synodi vſq; ad definitionem fidei ſolummodò adprobarat. Hoc iudicatum tradidit Mennæ Sabbato Sancto, quod eo anno biſſextili fuit die 11. Aprilis ex Cyclis ſuperiùs notatis. Præſto erant Vigilio inter alios Ruſticus, & Sebaſtianus doctiſſimi Romanæ Eccleſiæ Diaconi, & ille quidem eiuſdem Vigilij Nepos, cuius librum contra hæreticos legimus tomo 6. Bibl. PP. par. 2. Hic lecto Pontificis iudicato publicè dixit: *Melius fieri non potuit, quàm quod factum eſt Iudicatum*. Sebaſtianus verò, qui nuper ex Dalmatia aduenerat, exclamauit: *De cœlo Iudicatum ordinatum*. At Facundus velut in rabiem actus *nefandum iudicatum* appellare non extimuit in libro contra Mocianum. Interim memoratus Vigilij nepos plurima Iudicati exemplaria per Tyrannum Magiſtrum militum Pontifice inſcio tranſmiſit in Africam, eiuſdemq; exempla quadruplicata, & quidem minutiſſimis caracteribus exſcripta in Italiam ad Pelagium Diaconum clam deferenda curauit, atq; vniuerſos coram hortabatur, vt Iudicatum reciperent.

Iuſtinianus Vigilij ſententia commendata eandem ſacris diualibus omnibus Romani imperij incolis intimauit, Do verba Victoris Tunonenſis: *Poſt conſul. Baſilij anno VIII. Iuſtinianus Imperator per diuerſas Prouincias regni ſui finibus conſtitutas inſtantiſsimè ſcribit, & Antiſtites cunctos præfata tria capitula damnare compellit*. Vbi primùm Occidentalibus Eccleſijs Vigilij Iudicatum, ac noua Principis edicta innotuere, conqueri ſinguli, ac deplorare Synodi Chalcedonenſis authoritatem à Vigilio depreſſam, proditam ab illo fidem, & Eccleſiam prauo dogmate imbutam. Africani non modò Iudicatum non adprobarunt, ſed eidem conſentientes eccleſiaſtica communione priuarunt; idem ab Illyricis Epiſcopis factum. Facundus in libro contra Mocianum acerrimè in Vigilium inuectus ait: *Iudex aſſerit, quòd inuitus protulerit iſtud Iudicatum: Nos contra reſpondemus, quòd vltro per ambitionem pollicitatione facta peccauerit, nec vlla ſuſtinuerit tormenta, quibus ceſsiſſe credatur*. Rurſus: *Ob hoc etiam de Romani Epiſcopi chirographis vel priùs ambitionis impulſu, cum fieri arderet Epiſcopus, vel poſtea venalitate parti alteri factis, neceſſarium duximus non tacere, ne auctoritate nominis eius præiudicium vera fides ſufferret*. Legantur ibi plurima, nam conuiciorum plauſtris totus in rabiem actus impudenter Vigilium opprimere conatur. Fremebat vniuerſus Occidens, palamq; Iuſtiniani iuſſis non modò Epiſcopi, ſed integræ plebes refragabantur; vnde Imperator ex Vigilij Iudicato lites in immenſum auctas intelligebat, quas tamen eo ſcripto componendas ſperauerat. Rerum igitur perturbatione commotus vtilioribus remedijs animum applicuit, quod & commodiùs præſtare poterat mortua hoc anno Theodora coniuge, quæ cum Acephalorum ſectæ faueret, mille malis Orientem afflixerat, vti pluribus magnus annalium Eccleſiaſticorum conditor deſcribit. Obijt Theodora menſe Iunio cum imperaſſet ex Procopio lib. 3. de bello Gothico annos XXI. menſes tres; indepta enim fuerat imperium anno 527. Kalendis

Apri-

Aprilis. Corrigendus eſt Tunonenſis, qui defunctam illam ſcribit Poſt conſul. Baſilij IX. ſicuti nec placet, quod ſcribit Theophanes: *Eodem anno menſe Iunio Indictione XI. Imperatrix Theodora cum pietate obdormiuit*. Peſſima enim fœmina vſq; ad mortem prauo dogmati obſtinatè inhæſit, illa autem mortua nullas de fide quæſtiones deinceps cœpit Eccleſia in Oriente formidare, vti teſtatur Pelagius I. eidem Imperatrici ſatis cognitus in epiſt. 12. ad Childebertum Regem Francorum. Scribit Baronius neſciri, quo genere morbi hæretica mulier extincta fuerit, id tamen Tunonenſis loco adducto expoſuit: *Thodora*, inquit, *Auguſta Chalcedonenſis Synodi inimica canceris plaga toto corpore perfuſa vitam prodigioſè finiuit*. Illius ſcelera, ac flagitia ſuis coloribus affabrè delineauit Procopius in arcana hiſtoria, ſacrilegia verò Liberatus Diaconus, atque Euagrius; ita vnius peſſimæ mulieris arte ſacra omnia, ac profana in Romano imperio peſſum iuere. Per illam ſanè hanc de tribus capitulis tempeſtatem, qua vniuerſa Eccleſiæ tranquillitas miſerando naufragio penè ſubmerſa fuit, exortam eſſe laudati Scriptores prodidere: Liberati verba ſuperiùs ea de re recitauimus. Pœnas tandem turpiſſimo exitu vltori Numini dedit.

Interea non ſolùm in Occidente ob Iudicatum malè audiebat Vigilius, ſed etiam à pluribus vel in ipſa regia Vrbe paſſim traducebatur, eorum nomina habentur in ſententia lata à Vigilio contra Ruſticum, & Sebaſtianum. Horum Princeps erat Felix Monachus Africanus Gillitani monaſterij Hegumenus, qui non modò palam Iudicatum impugnabat, ſed & cæteros in ſuam ſententiam trahere conabatur. Diaconi certè Ruſticus, & Sebaſtianus magni illi paulò ante Iudicati præcones, ac laudatores Monachi perſuaſionibus victi exeunte
Anno anno à priori ſententia diſceſſere, ac perfricta fronte à Vigilij communione ſe-
549. gregati hoſtium numerum auxere. Illi quidem literas quaquauerſum diſſeminarunt, queis ſignificabant, Vigilium *aliquid ſcripſiſſe, quod reperiatur aduerſum definitioni Sanctæ Chalcedonenſis Synodi*, teſte ipſomet Vigilio in ſcripto contra eoſdem anathemate, vbi hæc addit: *In quo memorato ſcripto etiam contra diuinas ſcripturas non ſolum Pontificibus multis, ſed etiam, quod dici nefas eſt, ipſi quoq; Principi ſacrilegas iniurias irrogare tentaſtis*. Hinc Vigilius iuſta contra eoſdem indignatione concepta, vbi ad meliorem frugem eos reuerti nolle cognouit, vtrúſque anathemate perculſum dignitate, ac gradu ſubmouit. Sententia in eoſdem à Vigilio lata inſerta eſt actis Synodi V. collat. 7. Baronius anno 550. vtrumq; damnatum ſcribit, cui non repugno, nec vnquam repugnare auſim, niſi rei ſecus ſe habentis veritate conuictus. Certe hæc ibi leguntur: *Hac ergo ſuſtinentes per multa temporis ſpatia patientia ſacerdotali reſecare diſtulimus credentes vos forſitan reſipiſci*. Felicem etiam Monachum rebellionis authorem eadem pœna mulctauit, qui vſq; ad Synodi finem Byzantij moratus iubente Iuſtiniano in exilium deportatus eſt, de quo ſcribit Victor: *Poſt conſul. Baſilij XVII. Eo tempore Felix Hegumenus Monaſterij Gillitani in exilio apud Sinopen de hac vita migrauit ad Dominum*. Erat vrbs in Ponto olim nobiliſſima. Aurelianus Arelatenſis Metropolita, qui anno 546. à Vigilio Apoſtolicæ Sedis Vicarium in Gallijs agere iuſſus fuerat, ſparſis per rebelles Diaconos rumoribus commotus Anaſtaſium cum literis Conſtantinopolim miſit, indicans vbiq; eam famã percrebuiſſe, quòd per Iudicatum Chalcedonenſis Synodi fidem decurtaretur, quæ literæ redditæ ſunt Vigilio pridie Idus Iulias, reſpondit verò Vigilius anno ſequenti.

Illy-

Illyrici Epiſcopi, qui tranſeunti Vigilio anno 546. occurrerant, ac eundem rogauerant, *vt nullatenus nouitati, quæ facta eſt, acquieſceret*, verba ſunt Facundi lib. 4. cap. 3. vbi primùm Iudicati ſententiam intellexere, Synodum indicunt, ac trium capitulorum defenſio communi conſilio decernitur. Horum teſtis eſt Tunonenſis: *Poſt conſulatum Baſilij anno IX. Illyriciana Synodus in defenſione trium capitulorum Iuſtiniano Auguſto ſcribit, & Benenatum primæ Iuſtinianæ ciuitatis Epiſcopum obtrectatorem eorundem trium capitulorum condemnat*. Vnus hic Benenatus ex Metropolitis Illyrij contra tria capitula ſentiebat. Nec mirum: Etenim Iuſtinianus ignobili loco natus in Dardania Europea apud Taureſium ibidem poſtea nobiliſſimam vrbem condidit, de qua pluribus agit Procopius lib. 4. de ædificijs Iuſtiniani. Illam quidem Metropolitana Sede nobilitare deſiderans id ab Agapeto petierat, intra cuius diœceſim Patriarchicam ſita erat, at illo quidem breui defuncto id ipſum à Vigilio impetrauerat. Benenatus fuit ſecundus Metropolita primæ Iuſtinianæ, cui vicinarum prouinciarum Epiſcopos Vigilius ſubiecerat Theſſalonicenſi Primate antiquiſſima iuriſdictione mulctato. Extat Nouella Iuſtiniani CXXXI. ad Petrum Præfectum Sacrorum Prætoriorum, in qua Imperator vicinas prouincias Metropolitæ primæ Iuſtinianæ ſubijcit, teſtatus ſe edicere *ſecundùm ea, quæ definita ſunt à Sanctiſſimo Papa Vigilio*. Baronius ſeribit Iuſtinianum anno 555. à Vigilio tum temporis *ærumnis fatigato* extorſiſſe, vt prima Iuſtiniana *non Epiſcopatus tantum, ſed Metropolitanæ Sedis augeretur dignitate*. Ibidem Num. 6. Baronio adhæret meus Lupus cap. 7. com. in Synodum V. At non ita eſt; nam ſanctio Iuſtiniana data eſt XV. Kal. Aprilis Baſilio V. C. Conſule, nempè anno 541. Hinc in Synodo V. collat. 2. cum Paulus Epiſcopus ſecundæ Iuſtinianæ inuitatus à Græcis, vt ad Synodum accederet, idemq; rogaretur Sabinianus Zapparenus, reſponderunt, non poſſe ſe venire, *eò quòd non præſtò eſt Archiepiſcopus Benenatus*. Patres Græci replicarunt: *Paulo licebit, ſecundùm quod petierunt, ad Benenatum religioſiſſimum Epiſcopum accedere, qui communicat nobis, & conſentit his, quæ ab iſta Synodo aguntur, ſicut oſtendunt ea, quæ ſæpius ſcripſit, & fecit*. Ex his paret ante annum 555. primam Iuſtinianam Pontificis authoritate, & Synodi teſtimonio habuiſſe Antiſtitem Metropolitam. Itaq; Benenatus, qui in Iuſtiniani patria Antiſtes ſedebat, ad Imperatorem accedens tria capitula damnauerat, hinc à reliquis Epiſcopis Illyricianis ſacris interdictus fuit.

Anno ſequenti Africani Antiſtites Reparato Carthaginenſi duce grande facinus auſi non modò Iudicatum reiecerunt, verùm etiam Vigilium ipſum anathemati ſubiecerunt. Hæc habentur in Chronico Victoris, qui fuſiùs, quàm cæteri, geſta in cauſa de tribus capitulis ſuis faſtis inſeruit: *Poſt conſul. Baſilij*, inquit, *anno X. Africani Antiſtites Vigilium Romanum Epiſcopum damnatorem trium capitulorum Synodaliter à Catholica communione reſeruato ei pœnitentiæ loco recludunt, & pro defenſione memoratorum trium capitulorum literas ſatis idoneas Iuſtiniano Principi per Olympium Magiſtrianum mittunt*. Adeo ima ſummis confuſa erant. Facundus etiam Hermianenſis Afrorum vehementiſſimus in libro contra Mocianum perperam arguit Vigilium mendacij, proditionis, colluſionis cum Acephalis, ambitionis, venalitatis. Cæterùm Iuſtinianus acceptis ab Africanis, & Illyricis actis Synodalibus, queis tria capitula propugnabant, contra eoſdem ſtatim reſcripſit. Do Iſidori verba: *Iuſtinianus*, inquit, *Imperator* Anno 550.

condi-

condidit quoq; & reſcriptum contra Illyricianam Synodum, & aduerſus Africanos Epiſcopos, in quo tria capitula damnare contendit. In lib. de viris illuſtr. cap. 12. Vigilius cum ob Iudicatum paſſim ſe malè audire intelligeret, nam tanquã Chalcedonenſis Synodi hoſtis publicabatur, datis ad nobiles Epiſcopos literis hanc à ſe procul infamiam excutere conatus eſt. Die 18. Martij ſcripſit ad Valentinianum Tomitanum in Ponto Metropolitam ſignificans falſis Ruſtici, ac Sebaſtiani delationibus hæc de ſe ſiniſtra vbiq; ſpargi, damnaſſe ſe tria capitula ſalua fidei definitione per Chalcedonenſes Patres ſtatuta. In eandem etiam ſententiam literas miſit ad Aurelianum Arelatenſem. Datæ illæ ſunt anno Iuſtiniani XXIV. die 29. Aprilis; conſulatum tamen Baſilij IX. ſignandum eſſe rectè monuit Baronius, quod patet ex his, quæ ibidem ſcribit: *Vt quia Gothi cum Rege ſuo in ciuitatem Romanam perhibentur ingreſsi.* Capta enim eſt Vrbs ex Procopio anno decimo quinto belli Gothici lib. 3. Ex quibus patet eundem Scriptorem priorum annorum metachroniſmum correxiſſe.

Turpis ſanè Eccleſiæ facies erat, ac iam Anaſtaſij Hæretici Principis tempora feliciora videbantur, tunc enim Oriente infecto, Acephalis dominantibus, praui dogmatis Magiſtris in Aſia primas ſedes occupantibus, Occidens pace fruebatur, atq; Sanctiſſimorum Pontificum opera in fide continebatur. At ſub Iuſtiniano Synodi Synodis aduerſabantur, rebellarat Occidentalis Eccleſia à Vigilio, neq; hic apud Græcos in honore erat. Africani eò vſq; temeritatis eruperant, vt ipſum Pontificem palam anathemate percellerent. Sed & eoſdem pari pœna Vigilius mulctauerat, nam Iudicati detractores ipſo facto anathemati ſubijciebantur, quod ex his, quæ in ſententia eiuſdem Vigilij contra Ruſticum, & Sebaſtianum leguntur, intelligitur: *Quos pro hoc,* ait Vigilius, *quòd contra Iudicatum noſtrum ſcripſerant, per eiuſdem Iudicati ſeriem conſtabat iam à nobis communione ſuſpenſos.* Sed non tantùm ſcripto, verùm etiam armis decertabatur, tantaq; rabie ſuæ quiſq; factioni ſtudebat, vt nonnulli ne ſacroſancta quidem loca reueriti eadem impia cæde pollucrent. Conqueritur Vigilius ex literis rebellium Diaconorum contra Iudicatum emiſſis tantas alicubi turbas excitatas, *vt humanus ſanguis in aliquibus locis intra Eccleſiam, quod dici nefas eſt, funderetur.* In ſententia contra eoſdem lata. Quare plenaria, ſeu Oecumenica Synodo opus eſſe non modò Vigilius, ſed Iuſtinianus quoq; optimè intelligebant. Vigilius priori ſententiæ inhærens in Italia cogi illam malebat, nec ſemel hoc à Principe ſe petijſſe teſtatur in Conſtituto ad Iuſtinianum: *Optauimus,* inquit, *venerabilis Imperator, ſicut frequentiſsimè ſupplici prece popoſcimus, vt vndum ad quemlibet Italiæ locum, aut certè ad Siciliam, & conuocatis ad nos Africanæ, & aliarum prouinciarum Latinæ linguæ Sacerdotibus, vel Eccleſiæ noſtræ ſacratis ordinibus ſecundùm conſuetudinem tractaremus, & de quæſtionibus trium capitulorum pietati veſtræ redderemus plena deliberatione reſponſum. Quod quia fieri Serenitas veſtra non annuit, hoc iterum noſcitur conſtitutum, vt oblatis à nobis manſuetudini veſtræ nominibus de ſupraſcriptis prouincijs, qui nobiſcum ad tractandum adhiberentur Antiſtites Clementia veſtra faceret aduenire, cui diſpoſitioni item præbuimus Eccleſiaſticæ pacis amore conſenſum.* Hoc verò poſtremum ipſummet Vigilium à Principe petijſſe Clerus Italiæ in libello ſupplici affirmat, aliorum tamen conſilio id Papę inſinuatum conſtat ex verbis Vigilij. Illud tamen falſum eſſe arbitror, quod ibidem Clerici illi ponunt, nempe: *Cæpit iterum ſæpè dictus beatiſsimus Papa Vigilius*

lius ad hoc compelli, vt abſolutè capitula ſine Synodi Chalcedonenſis mentione damnaret. Hanc enim clauſulam in Iudicato Vigilius poſuerat: *Salua in omnibus reuerentia Synodi Chalcedonenſis.* At hac clauſula tantùm abeſt, vt Iuſtinianus offenderetur, vt eandem & ſuo decreto contra tria capitula his plane verbis inſeruerit: *Si quis dicit nos hæc ad abolendos, aut excludendos Sanctos Patres, qui in Chalcedonenſi fuere Concilio, dixiſſe, anathema ſit.* Non ergo Iuſtinianus odiſſe poterat eam reſtrictionem, quam ſub anathematis interminatione ipſemet afferendam ſingulis intimauerat. Hinc Iuſtinianus ob eximiam ipſius erga Chalcedonenſe Concilium reuerentiam, quippe qui illud inter ſacra diptycha recitari iuſſerat, dictus eſt *Synodita*, vt ex Leontio ſuperiùs notatum eſt.

Iuſſi ſunt ergo nobiliores ſingularum Prouinciarum Epiſcopi, qui in Romani imperij vrbibus ſedebant, Coſtantinopolim ad Synodum accedere. *Ex Illyrico*, inquit Clerus Italiæ *nullus venire voluit*. Adfuiſſe tamen tempore Synodi Benignum Epiſcopum Heracleæ Pelagoniæ vicem agentem Eliæ Metropolitæ Theſſalonicenſis ex Synodi ſubſcriptionibus conſtat. Benignus hic in Conſtituto Vigilij edito à Baronio ad Annum 553. Num. 49. dicitur Epiſcopus Heracleæ Paphlagoniæ, vnde & à Patre Lupo in commentarijs collat. 5. Synodi V. appellatur *Benignus Heracleæ in Paphlagonia Epiſcopus*. Sed eruditis viris non accedo. Nam nulla huius nominis vrbs fuit vnquam in Paphlagonia, quæ cum ſit in extrema parte Galatiæ in Aſia, non video quomodò illius prouinciæ Epiſcopus vices gerere potuerit Metropolitæ Macedoniæ. Erat Benignus Epiſcopus Heracleæ in Pelagonia, quæ eſt parua Macedoniæ regio inter Axium, & Erigonum ſita. Et iam olim tum in latrocinali conuentu Epheſino, tum in Synodo Chalcedonenſi legitur ſubſcriptus *Quintillus Heracleæ Macedoniæ agens vices Anaſtaſij Epiſcopi Theſſalonicenſis*. Ita & in Synodo V. Benignus Heracleæ Macedoniæ geſſit vices Eliæ Theſſalonicenſis. In magna Synodo Chalcedonenſi leguntur Epiſcopi Cyriacus Heracleæ Thraciæ, Theodorus Heracleæ Ponti, Menander Heracleæ ciuitatis Latmos, quæ eſt Cariæ vrbs ad Latmum montem, & Dionyſius Heracleæ ciuitatis Lynceſtidum act. 1. Synod. Chalced. initio. Hæc poſtrema vrbs eſt illa, quæ in ſubſcriptionibus Synodi V. dicitur *Heraclea Pelagoniæ*. Nam Lynceſtis regio Macedoniæ eſt Pelagoniæ contermina, & vltra Erigonum Heracleæ territorium t antummodò ſibi vindicat, vnde Heraclea, quæ ad Erigoni ripas ſita eſt, ad Lynceſtidem ſpectat; quare rectè in Synodo Chalcedonenſi Dionyſius dictus eſt *Epiſcopus Heracleæ Lynceſtidum.* Pelagonia autē à Strabone dicitur Tripolitis, quòd tres in ea tantùm vrbes numerabantur, quas inter Heraclea non erat. Cæterùm Benignus ſub Iuſtiniano nuncupatus eſt *Epiſcopus Heracleæ Pelagoniæ*, ea parte Lynceſtis trans Erigonum Pelagoniæ adiuncta. Prȩter Benignum adfuere etiam in Synodo Soterus Epiſcopus Aulonis, & Phocas Stalienſis, agens vices Benenati Metropolitæ primæ Iuſtinianæ. Rurſus Paulus Vlpianenſis, Sabinianus Zapparenſis, Proiectus Naiſſitanus, horum tres poſtremi Vigilio adhærebant, priores verò Iuſtiniani, ac Græcorum ſententiam ſequebantur. De Africanis ita ſcribit oculatus teſtis Victor Tunonenſis: *Poſt conſulatum Baſilij Anno XI. Reparatus Archiepiſcopus Carthaginenſis Eccleſiæ, Firmus Numidarum Epiſcoporum Primates, & Primaſius, & Verecundus Concilij Byzaceni Epiſcopi pro fidei cauſa ad vrbem regiam eiuſdem præcepto Principis euocantur.* Primaſius

erat Epiſcopus Adrumetinus, & Vigilij Conſtitutum contra Iuſtiniani ſententiam ſubſcripſit, qui tamen paulò poſt mutata ſententia in Synodi decretum pedibus iuit, vt poſtea nobis commemorabitur.

Interea capta Roma à Totila, ac Gothis tota Italia victoribus Vigilius inſtabat Iuſtiniano, vt iterum Beliſarius cum exercitu in Italiam mitteretur. Imperator verò non Gothos, ſed ſubortam de tribus capitulis diſſenſionem malebat profligare. Reddo verba Procopij ex verſione Grotij lib. 3. *At Vigilius Romæ Antiſtes cum Italis, qui & multi, & nobiles Byzantium aduenerant, non ceſſabat inſtare, vt in Italiam magna cum vi Beliſarius remitteretur &c. At Imperator Italiam ſibi curæ fore promiſit, aſſiduus interim tractandis Chriſtianorum placitis hoc propoſito, ſtudioque, vt quæ inter eos diſputando iactabantur, componeret.* Hæc Procopius. Nulla enim peiora diſſidia Principibus cenſentur, quàm quæ ob dogmatum diuerſitatem ſubditos in factiones dilancinant, neque hoſtis propulſari facilè poteſt, regno ciuilibus diſcordijs afflicto. Vigilius nulla re magis in dies agebatur, quàm quòd Iudicatum emiſerat, cuius ſcripti non ſemel eundem pœnituit; videbat enim Occidentales ob id omni erga Apoſtolicam Sedem reuerentia depoſita rebellaſſe. Quare prudenti conſilio cum Iuſtiniano egit, vt Menna ſibi Iudicatum illud reſtitueretur, vnde poſtea in Synodo plenaria velut ex integro eadem cauſa tractaretur, nullaque fieri poſſet ex priori illo decreto Sacris Senatoribus in dicenda ſententia præſcriptio. Id tamen eo conſilio Pontifex faciebat, vt Iudicatum è Græcorum manibus extorqueret, eaque ratione Latinis oſtenderet, inuitum ſe illa ſcripſiſſe. *Præſtitit igitur Deus, vt hac ratione Sanctus Papa Vigilius Iudicatum, quod in ipſa cauſa fecerat, publicè in conuentu reciperet denuncians, quia ſi quis Græcorum Epiſcoporum vſque ad vniuerſalis Concilij tractatum de iſtis Capitulis aliquid feciſſet, aut facientibus acquieuiſſet, à communione Sedis Apoſtolicæ alienus exiſteret.* Hæc referunt Clerici Italiæ in libello laudato. Cæterùm Vigilius vnà cum Iudicato Latinorum omnium amorem, ac reuerentiam erga Apoſtolicam Sedem recuperatam putabat; inde etiam factum eſt, vt in priorem ſententiam liberiùs regredi potuerit, qua tria Capitula antequam Byzantium veniret, adprobarat. Illius Iudicati nec vnicum exemplum apud Mennam remanſiſse, eo mihi argumento probatur, quòd cum poſtea collatione VII. Synodali ex ſcriptis Vigilij tria Capitula ab Apoſtolica Sede damnata eſse demonſtrare Græci Patres conarentur, ac ſententiam contra Diaconos Romanos, itemque epiſtolas ad Valentinianum, & Aurelianum Antiſtites ad verbum recitarent, Iudicatum minimè protulerunt. Sed Vigilij verba reddenda ſunt in decreto contra Theodorum: *Ad hoc eſt cauſa perducta, quatenus ſemotis omnibus, quæ de trium capitulorum à quibuslibet dicto, ſcriptoue fuerant ordinata, quid de ipſa re facto opus eſſet, cum Africanarum, Illyricianarum, ſeu Vualltarum partium congregata Synodo tractaremus, eorum maximè præſentiam requirentes, quorum fuerat ſcandalizata fraternitas; illud quoque magnopere nobis cum Clementiſſimo Principe præſentibus etiam Menna Conſtantinopolitanæ ciuitatis, & Datio Mediolanenſis Vrbis Antiſtite, alijſque tam Græcis, quàm Latinis Epiſcopis, cum quibus omnibus etiam tu Theodore pariter affuiſti, necnon & præſentibus Iudicibus, atque Proceribus, vniuerſoque Senatu conuenit, ne vſque ad memoratam Concilij definitionem quicquam de præfatis tribus capitulis ab aliquo fieri intentaretur.* Hæc Vigilius.

CA-

CAPVT V.

Theodorus Mopſueſtiæ Pelagianus è ſacris Diptychis expunctus. Nonnulla de eiſdem diptychis adnotantur, & Diptychion Mopſueſtenum illuſtratur. Iuſtinianus publicat edictum contra tria Capitula, ac Vigilium, & Africanos Epiſcopos eidem reſiſtentes ſæuiùs affligit. Moritur Mennas Patriarcha C-P.

IVſtinianus induciarum tempore ſuſceptum ſemel contra tria capitula bellum acerrimè vrgebat. Cum accepiſſet nomen Theodori è ſacris diptychis Eccleſiæ Mopſueſtenæ, cuius ille olim Epiſcopus fuerat, eraſum fuiſſe, ad Ioannem Metropolitam Iuſtinopolitanum (eſt autem hæc vrbs primaria Ciliciæ minoris Anazarbus antea dicta, quæ teſte Euagrio lib. 4. cap. 8. terræmotu deiecta, & à Iuſtino Imperatore reſtituta eiuſdem nomen acceperat) literas miſit, quibus mandabat, vt collecta prouinciæ Synodo inueſtigaret, quandonam Theodorus è ſacris diptychis expunctus fuiſſet. Eiuſdem ferè exempli epiſtolam dedit ad Coſmum Epiſcopum Mopſueſtiæ, qui ante paucos menſes in demortui Simeonis locum hac ipſa indictione XIII. ſubrogatus fuerat. Scriptæ ſunt literæ Iuſtiniani die 13. Maij, anno imperij eiuſdem XXIV. P.C. Baſilij IX. Coacta eſt autem Synodus Mopſueſtiæ die 17. Iunij, cuius acta recitantur in Synodo V. quorum initium collatione quinta hocce refertur: *Imperij diuini, & pijſſimi noſtri Domini Flauij Iuſtiniani perpetuò Auguſti Imperatoris anno XXIII.* legendum XXIV. *Poſt conſulatum Baſilij V. C. anno nono menſis Iunij XVII. inſtantis Indictionis XIII. in Mopſueſtia colonia Chriſtianiſſima &c.* Adfuere cum Ioanne Metropolita octo alij Epiſcopi. Vnde neſcio cur Ricciolius in magno chronico ad annum 550. ſcripſerit: *Iuſtinianus vniuerſalem Synodum Mopſueſtiæ in Cilicia conuocat.* Adfuere etiam ſeniores Clerici, & nobiles ciuitatis. Ioannes Cimeliarcha iuſſus proferre diptycha Eccleſiæ, *in quibus Sanctæ memoriæ Sacerdotum ipſius optimæ ciuitatis continentur vocabula*, reſpondit: *Secundum iuſsionem veſtræ ſanctitatis inter ſacra vaſa, quæ à me ſeruantur, habentes diptycha illa protuli, & ad recitationem porrigo. Habeo autem, & duos membranaceos quaterniones vetuſtiores iſtis, quæ nunc ſunt, & recitantur, quos & ipſos protuli, ſicut videtis.* Iacobus Goar in Euchologio in notis ad liturgiam Chryſoſtomi vertit *chartaceos codices*. Ex his apertè conſtat diptycha illius Eccleſiæ fuiſſe membranas quaſdam, in quibus nomina Epiſcoporum ſcribebantur. Hinc diptycha à Synodo Conſtantinopolitana ſub Ioanne Patriarcha anno 518. in relatione ad eundem, itemque à Monachis regiæ vrbis in libello ad eam ipſam Synodum *ſacri libri* nuncupata ſunt.

Diſtincta erant diptycha viuentium, ac mortuorum; nam in diuerſis libris eorundem nomina ſcribebantur. Hoc patet ex literis Attici Conſtantinopolitani ad Cyrillum de reſtituto diptychis Chryſoſtomo: *Mentio namque eius,* inquit, *fit tum defunctis non ſolùm Epiſcopis, ſed & Presbyteris, Diaconis, & laicis ipſis, mulieribuſque &c. Magna eſt enim inter defunctos, & ſuperſtites differentia, vt etiam libri propter differentem eorum, quorum memoria conſeruatur, ſtatum diſcreta ſint.* Ita diptycha τὰ βιβλία libros & ipſe nuncupauit, eos verò ex aliquot paginis conflatos conſtat, quòd tot ſacrorum, ac laicorum, imò & mulierum nomina

continebant. Porrò nomina haud promiſcuè inſcribebantur, ſed in vna pagina Epiſcopi, in alia Presbyteri, in altera Diaconi, atque ita diuerſis etiam Laici, ac fœminæ diptychis conſignabantur.

Profana quidem diptycha, queis noui Conſulis nomen exhibebatur, ex ebore fuiſſe certum eſt ex Cod. Theod. lib. 15. tit. 9. vbi: *Illud etiam conſtitutione ſolidamus, vt exceptis Conſulibus ordinarijs, nulli prorſus alteri auream ſportulam, diptycha ex ebore dandi facultas ſit. Cum publica celebrantur officia, ſit ſportulis nummus argenteus, alia materia diptychis.* Datum eſt illud reſcriptum ab Imperatoribus Valentiniano, & Theodoſio anno 384. Tabellis eburneis caracteribus aureis nomen Conſulis inſcribebatur; hinc Claudianus lib. 3. de laudibus Stilichonis propè finem canit.

Tum virides pardos, & cætera colligit Auſtri
Prodigia, immaneſque ſimul Latonia dentes,
Qui ſecti ferro in tabulas, auroque micantes
Inſcripti rutilum cœlato conſule nomen
Per proceres, & vulgus eant.

Ex illis *cœlato Conſule* effigiem etiam Conſulis in tabella ſculptam fuiſſe colligimus, & noſtra ætate Alexander Vvithelmius hæc diptycha conſularia non vno loco inter antiquiſſima cimelia inuenta publicauit, ac nobili inſuper commentario illuſtrauit, quem mihi primùm oſtendit Octauius Ferrarius magnum illud huius Academiæ Patauinæ decus, ac noſtræ ætatis Oratorum facilè Princeps. Erat duplex tabella ex vtraque parte effigiem Conſulis repræſentans. Huiuſmodi etiam diptychon exhibet Sirmondus in notis ad epiſt. 5. Libri 8. Sidonij Apollinaris. Hinc verò illi catalogi Epiſcoporum, aliorumque apud Chriſtianos diptychorum nomen mutuarunt, & conſulare diptychon ſacrum euaſit. Auguſtinus duas catalogi tabulas eleganter lib. 15. contra Fauſtum cap. 4. *Diptychium lapideum* nuncupauit. Cæterùm & ſacra diptycha alicubi eburnea fuiſſe indicat Fortunatus lib. 10. carm. 7. de Natalitio die S. Martini Turonenſis ad Childebertum Regem, vbi ait.

Nomina veſtra legat Patriarchis, atque Prophetis,
Cui hodie in templo diptychus edit ebur.

Non inde tamen certò colligitur nomina Epiſcoporum ebori fuiſſe inſculpta, nam coopertorium fortè ſolummodò eburneum erat, nomina autem membranis inſcripta. Habemus ex inſcriptione Gruteri pag. 174. T. Tarfernium legaſſe PVGILLARES MEMBRANACEOS OPERCVLIS EBOREIS. Certè diptychum Mopſueſtenum membranaceum fuiſſe ex laudato teſtimonio conſtat, quòd verò inter ſacra vaſa, ac pretioſam ſupellectilem repoſitum illud video, eaſdem membranas crediderim eburneis coopertorijs, vel alterius pretioſæ materiæ tegumentis incluſas.

Diptycha ſacra ſumma in veneratione erant; etenim in ſacroſancto myſterio exponebantur, & Diaconus eadem thure ſuffibat, quod ex liturgia S. Ioannis Chryſoſtomi colligo, vbi hæc habentur: Ὁ διάκονος θυμιᾷ γύρωθεν τὴν ἁγίαν τράπεζαν, καὶ τὰ δίπτυχα. *Diaconus circumiens ſuffit ſacram menſam, & diptycha.* Interpretes antiquiores imperitè pro diptychis *corporalia* poſuerunt. Recitabantur diptycha à Diacono alta voce in ambone, quod ex actis Synodi Conſtantinopolitanæ anno 518. celebratæ colligitur, vbi cum populus conclamaſſet:

maſſet: *Diptycha amboni. Qui non loquitur Manichæus eſt. Diptycha amboni.* Ioannes Patriarcha populo ſatisfecit. *Poſt lectionem ſancti Euangelij ex more ſacra miſſa finita, & ianuis clauſis* (miſſa inquam Catechumenorum, quibus poſt euangelij recitationem extra Eccleſiam dimiſſis ianuæ claudebantur) *ac ſancta lectione iuxta conſuetudinem lecta, tempore diptychorum cucurrit omnis multitudo cum magno ſilentio circa altare, & audiebat. Et cum ſolùm lecta fuiſſent à Diacono nomina prædictarum Sanctarum quatuor Synodorum, & ſanctæ memoriæ Archiepiſcoporum Euſemij, Macedonij, & Leonis voce magna vniuerſi clamauerunt, gloria tibi Domine.* S. Leonis Papæ, nec non Euſemij, ac Macedonij regiæ Vrbis Præſulum nomina Anaſtaſius hæreticus Imperator è ſacris tabulis eraſerat, ideo eodem anno 518. Iulij die nona defuncto, populus ſeptimo poſt die, nempe *die ſextadecima feria ſecunda* eorundem Præſulum nomina diptychis reſtituta audiuit. Hæc quidem referuntur in actis Concilij Conſtantinopolitani ſub Menna anno 536. actione prima. Atq; hæc de materia, & recitatione ſacrorum diptychorum indicaſſe ſufficiat. Legatur purpura æquè, ac ſapientia Eminentiſſimus Bona lib. 2. rerum Liturgicarum cap. 12. vbi eruditiſſimè de ſacris diptychis diſſerit.

Verùm vt ad Mopſueſtenam Synodum redeam, defunctorum illius Eccleſiæ Antiſtitum nomina ita diptychis inſcripta legebantur: *Pro requieſcentibus Epiſcopis Protogene, Zoſimo, Olympio, Cyrillo, Thoma, Baſsiano, Auxentio, Palatino, Iacobo, Zoſimo, Theodoro, Simeone.* Hic vltimus ante paucos menſes deceſſerat, Theodorus verò è Galatia erat ante triennium defunctus. Olympius anno 381. interfuit Synodo Conſtantinopolitanæ Theodoſio Imperatore, nam inter Epiſcopos Ciliciæ legitur *Olympius Mopſueſtienſis.* Huic circa annum 391. ſucceſſit Theodorus Antiochenus tantorum diſſidiorum origo, qui cum annos ſex, & triginta eam Sedem tenuiſſet, circa annum 427. occubuit, vt lib. 1. hiſt. Pelag. cap. 4. narrauimus. Excepit Theodorus Thomam, qui in Synodo Antiochena præſide Domno Patriarcha contra Athanaſium Parenorum Epiſcopum ſententiam dixit; ibi enim hæc legimus: *Thomas Epiſcopus Mopſueſtiæ dixit &c.* Hanc Synodum anno eodem, quo deceſſit S. Cyrillus Alexandrinus, habitam fuiſſe ex verbis Athanaſij recitatis act. 14. Synodi Chalcedonenſis colligit Pater Lupus cap. 4. comment. in Synodum latrocinalem Epheſinam: *Hanc,* cauſam inquit, *audierunt beatæ memoriæ Cyrillus, & Proclus, & certas formas ſcripſerunt Domno, qui fuit Antiochenus Epiſcopus, promiſitq; ille eas complere, & cum cognouiſſet mortem beati Cyrilli, reſiliuit, & ad iudicium me vocauit.* Cyrillum obiiſſe anno 444. locupletiſſimo eiuſdem Cyrilli Nepotis teſtimonio probauimus lib. 2. hiſt. Pelag. cap. 11. Anno igitur 444. tempore Concilij Antiocheni, quod actioni 14. Synodi Chalcedonenſis inſertum legitur, Thomas Mopſueſtiæ ſedebat. Idem interfuit Synodo alteri Antiochenæ in cauſa Ibæ Edeſſeni ex act. 19. Synodi Chalcedonenſis, ille autem conuentus habitus eſt anno 448. vt ex actis Synodi Tyriæ, & Berytenſis colligitur, quæ in eadem cauſa Ibæ habitæ ſunt. Hic verò Thomas paulò poſt deceſſit, nam in ſubſcriptionibus Concilij Chalcedonenſis habiti anno 451. legimus: *Baſsianus Epiſcopus Mopſueſtiæ per Sophronium Chorepiſcopum Anabarzi &c.* Poſt Baſſianum ſacris Mopſueſtenis præfuit Auxentius huius nominis ſecundus.

At cur Macedonius Epiſcopus in memorato Diptycho non recenſetur? Etenim in ſubſcriptionibus Synodi Nicænæ anno 325. inter Antiſtites Ciliciæ legi-

legitur *Macedonius Mopſueſtienſis*. Omnes autem Epiſcopos Orthodoxos Patres his iuſſerant nominari: *Recitentur nobis ſacra Diptycha, quæ declarant ſanctæ memoriæ connumerationem Sacerdotum iſtius Mopſueſtenæ ciuitatis, ex quo immaculata, & Orthodoxa fides prædicatur vſque ad hunc, qui in præſenti tertiadecima indictione mortuus eſt*. Reſpondeo Macedonium ad Arianorum partes defeciſſe, diùque inter eoſdem militaſſe, vnde veluti à fide Catholica rebellis è ſacris Mopſueſtenæ Eccleſiæ tabulis expunctus fuit. S. Athanaſius in libro de Synodis ſcribit de Arianis: *Rurſus quaſi iſtorum pœnitentia laborarent poſt triennium iterum in conſeſſum veniunt, amandantq; Eudoxium Cilicem, & cum eo nonnullos ad Italiam ſecum deferentes fidem multis verbis conſcriptam*. Hos inter legatos fuiſſe Macedonium Mopſueſtienſem diſertè tradit Socrates lib. 2. cap. 15. aliàs 19. vbi de eiſdem hæreticis ait: *Aliam fidem compoſuerunt, illamq; Italiæ Epiſcopis per Eudoxium tunc Germaniciæ Epiſcopum, & Martyrium, & Macedonium Mopſueſtiæ vrbis Ciliciæ Epiſcopum mittunt*. Ex collega Eudoxio Arianæ factionis anteſignano, qui Antiochenam, & poſtea C-P. Eccleſiam inuaſit, ac Valentem Imperatorem abs ſe vndis ſacris lotum in Orthodoxos concitauit, Macedonium inter Arianos connumeratum certum eſt. Scribit Baronius hanc Eudoxij legationem contigiſſe anno 344. nam ex Athanaſio conſtat, poſt triennium à peracta Synodo Antiochena eandem deſtinatam fuiſſe. Illa verò Synodus habita fuit ex Athanaſio *Conſulibus Marcellino, & Probino indictione XIV*. nempè anno 341. ante Septembrem. Sed triennium illud non à memorata Synodo Antiochena, ſed ab alio Arianorum congreſſu poſt aliquot menſes celebrato numerandum eſt; idem enim Athanaſius ſcribit: *Hæc cum Antiochiæ tempore encæniorum egiſſent, ne tum quidem arbitrati ſatis perfectè fidem ſuam conſcriptam eſſe, vtporè homines turbido, fluctuantique animo, aliud ſcripturæ genus de fide poſt aliquot menſes conficiunt, amandantq; in Gallias Narciſum, Marim &c*. Poſtea addit elapſo triennio Eudoxium legatum, ac ſocios cum nouo ſymbolo in Occidentem miſſum. Itaque Macedonius anno 345. in Italiam venit, qui cum intereſſet Synodo Mediolanenſi, quæ per id temporis agebatur, iuſſus Arij errorem damnare, palam cum collegis id facere recuſauit. Teſtatur hoc Liberius Papa in literis ad Conſtantium Imperatorem: *Quæ eſt pax*, inquit, *clementiſſime Imperator, cum ſint ex partibus ipſis quatuor Epiſcopi Demophilus, Macedonius, Eudoxius, Martyrius, qui ante annos octo, cum apud Mediolanum Arij hæreticam ſententiam noluiſſent damnare, de Concilio iratis animis exierunt*? Hæ literæ miſſæ ſunt per legatos ad Imperatorem Arelate degentem annò 354. exeunte, vel inſequenti inchoato, vt rectè oſtendit Baronius. Cum verò ibidem Liberius tradat *ante annos octo* Macedonium in Italiam veniſſe, patet id contigiſſe anno 345. poſt aliquot menſes à celebratis Antiochiæ encænijs, ac Synodo. Cum biennio poſt haberetur Sardicæ in Dacia Synodus Oecumenica, Ariani inde dilapſi Philippopolim receſſere, ac conciliabulum peragentes encyclicas Sardicenſis Concilij nomine inſcriptas vulgarunt, in quibus Macedonij honorificè, vtpotè eiuſdem farinæ hominis mentionem fecere, ibi enim dicitur *Macedonius Epiſcopus, atque Confeſſor à Mopſo*. Idem Macedonius primo loco legitur etiam ſubſcriptus in memorata proximè Synodo Antiochena, in qua XXV. canones ſtatuti ſunt. At ſubſcriptiones illæ ex Nicæna Synodo illuc fuerunt aſportatæ, omnes enim, qui in eodem Antiocheno Concilio ſubſcripti leguntur, Nicæ-

nam

nam quoque Synodum ſubſignarunt. Illa autem nomina ficta apparent ex ſubſcriptione Theodori Laodiceæ. Etenim anno 341. ſedebat Laodiceæ Theodori ſucceſſor Georgius ex Socrate lib. 2. cap. 9. vbi ait: *Quis verò ille fuerit, docet Georgius Laodicenus, qui tum in Synodo,* nempe Antiochena anno 341. *præſens fuit*. Idem teſtatur Sozomenus lib. 3. cap. 6. In illa autem Synodo Antiochena legitur ſubſcriptus Theodorus Laodiceæ, qui anno 341. cum illa Synodus celebraretur, è vita diſceſſerat. Quod ſi veræ ſunt eæ ſubſcriptiones, Concilium illud Antiochenum ante annum 341. celebratum fuit, & eſt diuerſum à Synodo ibidem ab Euſebianis collecta, de qua loquitur Athanaſius. Ante Macedonium ſedit Mopſueſtiæ S. Auxentius, cuius memoria celebratur in Romano martyrologio die 18. Decembris. Hic cum ſub Licinio militaret, ac iuſſus Dijs ſacra facere, conſtanter ſcelus execratus fuiſſet, militari cingulo exutus ad ſacra ſe tranſtulit, teſte Suida, ac Præſul Mopſueſtenus renunciatus fuit. Hactenus de Mopſueſtenis Epiſcopis.

Recitato ergo diptycho laudato Stephanus Presbyter annos ſeptuaginta, vno minùs natus dixit: *Nullatenus ſcio, vel audiui Theodorum, qui olim in noſtra ciuitate fuit Epiſcopus, nominatum in ſacris diptychis. Cognoui autem ex quo huic connumeror Clero, quòd illo adempto ex ipſis aliquando Cyrillus Alexandrinæ ciuitatis Epiſcopus in illius loco inſertus eſt ſacris diptychis requieſcentium Epiſcoporum, qui vſque nunc pro ipſo prædicatur*. Idem cæteri tum Clerici, tum nobiles ciues conteſtati ſunt dicentes non meminiſſe ſe, *quando ademptum eſt nomen Theodori, & inſertus eſt pro illo Cyrillus*. Itaq; Theodorus inter Olympium, & Thomam in ſacris olim libris legebatur, ex quibus poſtea expunctus fuit. Porrò hæc expunctio declarabat Theodorum mortuum fuiſſe in communione Eccleſiæ, poſt mortem verò errorum accuſatum, atq; conuictum communione priuatum fuiſſe. Theodoro autem ſubſtitutus eſt non quipiam Sanctus Epiſcopus è diœceſi Patriarchatus Antiocheni, ad quem Cilicia vtraq; pertinebat, ſed S. Cyrillus Alexandrinus, quòd hic datis ad Acacium, Rabbulam, Proclum, ac Ioannem Antiochenum literis Theodorum olim mortuum Neſtorianæ doctrinæ parentem detexerit, ac confutarit, nullam enim aliam huiuſce ſubrogationis rationem video. Raſum ergo nomen Theodori è diptychis eundem hæreſeos, aut ſchiſmatis reum deceſſiſſe conuincit, vnde S. Hormiſdas nunquam Ioannem C-P. in Apoſtolicæ Sedis communionem recipere voluit, niſi priùs Acacij, eidemq; communicantium Euphemij, ac Macedonij in Conſtantinopolitana ſede ſucceſſorum nomina ſacris diptychis paulò ante petente populo inſcripta iterum deleret. Rem narrat magnus Annalium concinnator Baronius ad annum 519. Itaque Synodus Mopſueſtena hanc ſententiam de Theodoro, cauſa eiuſdem diligenter diſcuſſa, pronunciauit: *Nunc veritatis reuelata eſt ratio, & valdè euidenter declarata eſt, Theodorum veterem, qui per iſtam ciuitatem fuit Epiſcopus, in antiquis temporibus extra prædicationem diuini myſterij fuiſſe, & ſacris diptychis eiectum eſſe; pro illo verò alterum conſtitutum eſſe, & in illius vocabulum inſcriptum eſſe Cyrillum ſanctæ memoriæ*. Patres hoc ipſum Iuſtiniano Imperatori ſtatim per literas ſignificarunt, cuius etiam rei Vigilium, nam id quoque Imperator iuſſerat, certiorem reddidere. Extat epiſtola ad Vigilium collatione 5. Synodi V. in qua præfati Primæ Romanæ Sedi denuncianda omnia, quæ in cauſa fidei decernerentur: *Hoc benè*, inquiunt, *& Chriſtianiſſimus noſter Imperator* con-

conſiderans, & ad veſtram ſcientiam quædam, quæ de Theodoro quondam Mopſueſtenæ Eccleſiæ Epiſcopo mota ſunt, iuſsit referre &c. Hunc exitum habuit Synodus hoc anno apud Mopſueſtiam à Ciliciæ Epiſcopis celebrata.

Succeſſit annus 551. Vigilio infauſtus ob Iuſtiniani furorem, ac in Apoſto-
Anno 551. licam Sedem iniurias. Theodorus Cappadox induciarum impatiens, fidemq; ſeruare neſcius contra tria capitula librum publicè coram pleriſq; Epiſcopis in palatio legendum curauerat. Quod vbi Vigilius accepit, hominis petulantiam execratus grauiori quidem pœna eundem afficere decreuerat, ſed quòd ille Iuſtiniano cariſſimus erat, mitius conſilium inijens, eundem accerſitum datæ fidei admonuit, ac patrati facinoris repræhendit. Ille, vt erat prono ad fingendum animo, facti veniam ſupplex petijt, impetrauitq;. Reddo verba Vigilij hoc ipſum poſtea eidem Theodoro exprobantis: *Deinde tuis*, inquit, *ex conſuetudine incitamentis liber condemnationem capitulorum ipſorum continens in palatio te aſsiſtente, & inſtruente coram quibuſdam Græcis Epiſcopis eſt relectus, à quibus aſſentationum fauorem tuis vocibus exigebas. Ex quo facto tantu, quàm tibi conſentientes Epiſcopi mitiùs licet à nobis, quam oportuit, increpati ad promerendam ficta ſatisfactione veniam conuolaſtis. Quis autem commemorare ſufficiat, quæ te incitante, atq; exequente mala commiſſa ſunt?* Et ſtatim: *Ea, quæ iurata te voce non eſſe facturum vſq; ad conſtitutum tempus frequentiùs firmaueras, conſcripſiſti, & ſub prætextu religionis ea, quæ Dei Eccleſiam diuiderent, ſicut etiam rebus ipſis agnoſcitur, perpetraſti.* Hæc quidem Vigilius in ſententia lata contra eundem Cæſareæ Antiſtitem. At ingens Pontificis ad parcendum facilitas non modò Theodorum in officio non continuit, ſed ad grauiora contra Vigilium facinora tentanda eundem longè promptiorem reddidit, quod ex ijs, quæ hoc anno nobis deſcribentur, oſtendetur. Aduenere hoc anno Conſtantinopolim Epiſcopi Africani Reparatus, ac Firmus, ille Proconſularis, hic Numidarum Primas, Primaſius Adrumetinus, ac Verecundus Nicenſis, ſed pro trium capitulorum defenſione obſtinatiſſimi. In Reparatum totius Africæ Primatem vehementior impreſſio facta eſt; at ille nec gratia, nec minis inflexus eſt, ſed tria capitula conſtanter propugnauit. Quare indignatus Imperator Reparatum in exilium mittit. Do Victoris teſtimonium: *Poſt conſul. Baſilij anno XII. Reparatus Archiepiſcopus plurimis calumnijs impetitus pro eo, quod damnationi trium capitulorum memoratorum aſſenſum non præbuit officio, ſumptibuſq; priuatus Euchaida exilio relegatur.* Calumnias exponit Clerus Italiæ his verbis. *Concinnata eſt cauſa Sancto Reparato Carthaginenſi Epiſcopo, quaſi Ariobindam Magiſtrum militum à Guntarit tyranno in Africa feciſſet occidi.* At Reparatum haud illius necis conſcium fuiſſe disertè ſcribit Procopius lib. 2. de bello Vandalico. Nam Gontharis Reparato mandauit, vt Areobindo in monaſterium extra Carthaginem fuga dilapſo fidem daret, quo tutò in ſuam poteſtatem veniret, quod Reparatus impigrè executus dato etiam per ſacras baptiſmi vndas iuramento Areobindum ad Tyrannum deduxit, à quo conuiuio exceptus, paulò poſt immiſſis percuſsoribus per ſummam fraudem extinctus fuit. Erat Areobindus maritus Proiectæ filiæ Vigilantiæ Iuſtiniani ſororis, ac Dux Africam regebat. Reparatus ergo tanquam homicidij reus Euchaitam exul deportatus eſt, quò ante quadraginta annos relegatus fuit Macedonius Conſtantinopolitanus Antiſtes ab hæretico Imperatore Anaſtaſio, ſcribente Marcellino de Macedonio: *Ab eodem Euchaita in*

ta in

ta in exilium deportatus eſt. Indictione IV. Secundino, & Felice Coſſ. anno 511. Eſt autem Euchaita vrbs Hellenopolis in Aſia minori inter Cappadociam, & Paphlagoniam. Vixit Reparatus in exilio vſque ad annum 563. qui à Victore ſtatuitur Poſt conſul. Baſilij XXIII. *Reparatus*, inquit, *apud Euchaidam exul moritur die VII. Idus Ianuarij*. Nunquam ille Synodum V. recipere voluit, quam Romani Pontifices ſubſcripſerant, ſed in ſchiſmate mortuus fuit, ſi enim reſipuiſset, fuiſset ab exilio reuocatus. Depoſito Reparato iubente Iuſtiniano Conſtantinopoli electus eſt Antiſtes Carthaginenſis Primaſius Diaconus, & Reparati apud Imperatorem Apocriſarius, qui conceptis verbis tria capitula damnauit, antequam Epiſcopus conſecraretur. Victor laudatus addit: *Contra vota Cleri, ſimulque & Populi Epiſcopus Carthaginenſis Eccleſiæ ordinatur*. Hic tamen haud diutius Conſtantinopoli moras fecit, ſed paulò poſt Carthaginem reuerſus eſt, eòque faciliùs abeundi poteſtatem à Principe impetrauit, quòd vniuerſum populum Carthaginenſem in Iuſtiniani ſententiam ſe adducturum promiſit. Hinc anno 553. tempore Synodi non aderat in Vrbe, ſed eius vices eo in conſeſsu agebat Sextilianus Epiſcopus Tunienſis.

Firmus Numidarum primas largitione Principis corruptus ad damnanda tria capitula inflexus eſt, præſertim cum eo pacto celerem ad ſuos regreſsum ſperaret; teſtis eſt Victor in Chronico *P. C. Baſilij anno XII. Firmus Concilij Numidici Primas donis Principis corruptus damnationi eorundem capitulorum aſſenſum præbuit, ſed ad propria remeans in naui morte turpiſsima perijt*. Et quidem Iuſtinianum donis, ac largitionibus plurimos ad damnanda tria capitula induxiſſe teſtatur Liberatus Diaconus Reparati Carthaginenſis in fine ſui Breuiarij: *Cætera verò*, inquit, *quæ ſubſequenter in Epiſcopis, & Catholica Eccleſia ab eodem Principe facta ſunt, quomodò conſentientes Epiſcopi in trium damnationem capitulorum muneribus ditabantur, vel non conſentientes depoſiti, in exilium miſſi ſunt, vel aliqui fuga latitantes in anguſtijs felicem exitum ſuſceperunt; quoniam nota ſunt omnibus, puto nunc à me ſilenda*. Scripſit ſub Iuſtiniano, nam cap. 20. in fine ait, Theodoſium Ex-epiſcopum Alexandrinum fuiſſe ſuperſtitem, dum illa ſcribebat, qui anno primo Iuſtini iunioris mortuus eſt ex Tunonenſi. Primaſius, qui tertius erat ex Africanis, quos Victor Byzantium euocatos tradit, diu contra Principem ſtetit; nam hoc anno die 14. Auguſti ſubſcripſit decretum contra Theodorum; rurſus anno 553. die 14. Maij legitur ſubſcriptus in Conſtituto Vigilij contra Synodi V. geſta. Quare à Iuſtiniano in Aquimetenſe monaſterium relegatus fuit. Verùm audita morte Boethij Primatis Byzaceni, vt ei ſuccederet, damnationi capitulorum nomen dedit, & in Africam reuerſus, cum rapinis, ac violentijs Eccleſiæ ſtatum turbaret, à prouinciæ Synodo depoſitus, do verba Victoris, *infelici morte extinguitur, & quæ conquiſierat fraude, fideliter à iudicibus auferuntur*. Verecundus Nicenſis cum Iuſtiniano furenti ſe ſubduxiſſet, Chalcedonem fugiens ad D. Euphemiæ fatis conceſſit. Hæc quidem ad hunc annum congeſſimus, quo illorum quatuor Epiſcoporum, qui à Iuſtiniano Byzantium euocati ſunt, exitus intelligeretur; de Primaſio enim etiam Victor omnia ſub eodem anno poſuit, licèt triennio poſt ad minùs illa euenerint, vt ex eiuſdem ſubſcriptionibus patet, quarum vna anno 551. altera 553. Vigilij epiſtolis, ſeu decretis adpoſitæ leguntur. Scio Victorem ad annum 552. Reparati depoſitionem recitare; ſed ex libello Cleri Italici colligimus, illam contigiſse

tigiſſe ante illatam Vigilio vim hoc anno 551. vt mox dicemus. Rurſus hoc anno Primaſius ſubſcripſit decretum contra Theodorum, nec tamen ſubſcripti leguntur Reparatus, aut Firmus Primates, qui ſi tunc Byzantij fuiſſent, nomina & ipſi pariter eidem decreto addidiſſent.

Iuſtinianus cum ex Occidente ad Synodum paucos accedere animaduerteret, neque Vigilius ſine Occidentalibus Epiſcopis quicquam decerni vellet, incentore Theodoro edictum per ſemet contra tria capitula publicauit, atque palam in Eccleſia regiæ Vrbis, atque alibi ſuſpendi iuſſit. Ita rem narrat Clerus Italiæ, cuius verba eò libentiùs recito, quòd paucos ante annos libellus ille inuentus pleraque habet, quibus annales Eccleſiaſtici illuſtrantur: *Conſtantinopoli verò cœperunt iterum beatiſsimum Papam Vigilium compellere, vt ſi Afri, atque Illyriciani, vel Dalmatæ Epiſcopi nollent, ipſe cum Græcis Epiſcopis eadem capitula condemnaret. Sed beatiſsimo Papa Vigilio nullatenus acquieſcente edicta ex nomine imperiali tam in Eccleſia Conſtantinopolitana, quàm in diuerſis locis ſuſpendi fecerunt, per quæ eadem capitula damnarentur.* Hoc edictum puto fuiſſe illud ipſum, quod Baronius, alijque poſt ipſum recitant ad annum 546. nam cum in eo nominetur Synodus Mopſueſtena, in qua de eraſo è ſacris diptychis Theodori nomine actitatum eſt, colligimus, illud poſt annum 550. euulgatum; at cum in eodem edicto nulla fiat mentio Synodi V. in qua à Patribus tria capitula anno 553. menſe Maio damnata ſunt, illud ante Synodum emiſſum conſtat. Cum verò ineunte anno 552. Vigilius in Iuſtiniani gratiam redierit, totoque anno perſeuerauerit, palam fit, nullum eo anno edictum à Principe ſcriptum. Quare anno 551 conditum fuit. In eo Iuſtinianus Eccleſiæ dogmata contra Arium, Neſtorium, atque Eutychetem ſtatuit, recipit Quatuor Synodos Oecumenicas; poſtea canones IX. ſtatuit contra Neſtorianos, atque Eutychianos, qui ad verbum ferè omnes adprobati ſunt à Synodo V. Poſtea hunc canonem ponit: *Si quis non anathematizat Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarium, Neſtorium, & Eutychen, & omnes, qui ſimilia eis ſapuerunt, vel ſapiunt, talis anathema ſit.* In quo canone, cum Origenis nomen non legatur, optimè colligit Baronius illius edicti authorem fuiſse Theodorum Cappadocem Origeniſtarum Ducem. Sed cum in eo quoque Acephalorum hæreſis pluribus proſcribatur, itidem poterat Baronius deducere, eundem non fuiſse Acephalum, in qua ſecta Theodorum fuiſse non ſemel idem tradit Liberati fidem ſecutus. Poſtea Iuſtinianus tranſit ad tria capitula, quibus ſub pœna anathematis damnatis, diffuſam ſatis diſputationem init contra trium capitulorum defenſores, quo loco ex S. Auguſtino hæreticos, vel Schiſmaticos licèt defunctos poſse damnari egregio teſtimonio comprobans ait: *Neceſſarium putauimus memorare etiam illa, quæ ab Auguſtino ſan. mem. Africano Epiſcopo ſcripta ſunt.* Ibi etiam paulò ante dixerat: *Et hæc quidem ſufficiebant ſuper memoratas, & alijs noſtris libris inſertas probationes, quas protulimus, oſtendentes, quòd oportet etiam poſt mortem hæreticos condemnari &c.* Edictum terminatur anathematum publicatione. Nam ſcribit Iuſtinianus: *His ita ſe habentibus perſpeximus, & capitula ſupponere, quibus tam rectæ fidei compendioſa confeſſio, quàm hæreticorum condemnatio continetur.* His finitur edictum, quod poſtea canones tantùm contra Neſtorianos, & Eutychianos IX. exhibet, X. contra reliquos hæreticos, poſtea tres vltimos contra tria capitula. Quæ verò ſequitur diſputatio haud edicto Principis congruit. Verùm

ſi quis

ſi quis contendat, ab ipſomet Iuſtiniano appoſitam fuiſse, & libros, quos ibidem appellat, fuiſse reſcripta data Synodis Illyrici, aut Africæ, quorum ex Iſidoro ſuperiùs mentionem fecimus, non contendam.

Vigilius vbi edicta Principis contra tria capitula publicè affixa intellexit, in Placidianam domum tum Latinos, tum Græcos Epiſcopos venire iuſsos hiſce admonuit: *Quicunque edictis iſtis conſenſum præbere voluerit, ſciat ſe ab Apoſtolicæ Sedis communione ſuſpenſum*. Ita Clerus Italiæ, qui addit: *Sed & Sanctus Datius Mediolanenſis Epiſcopus conteſtationem omnibus ſub magna vociferatione depoſuit, dicens: Ecce ego, & pars omnium Sacerdotum, inter quos Eccleſia mea conſtituta eſt, ideſt Galliæ, Burgundiæ, Spaniæ, Liguriæ, Æmiliæ, atque Venetiæ, conteſtor, quia quicunque in edicta iſta conſenſerit, ſupraſcriptarum prouinciarum Pontifices communicatores habere non poterit. Quia conſtat apud me edicta illa ſanctam Synodum Chalcedonenſem, & fidem Catholicam perturbare*. At Theodorus author, ac promotor edicti Pontificis minis deſpectis Græcorum Antiſtitum cateruam ſecum trahens ad Eccleſiam, in qua ſuſpenſa erant edicta, ſe contulit, ac ſacroſancta myſteria celebrauit. Rem narrat Vigilius hiſce Theodorum increpans: *Tu autem Sedis Apoſtolicæ interdicentis per nos auctoritate deſpecta ad Eccleſiam, in qua edicta ipſa pendebant, reliquos tecum attrahens perrexiſti, ibique alijs adiectis præuaricationibus miſſarum ſolemnia celebraſtis, & quaſi nihil tibi eſset prima Sedis Antiſtitem præſentem, & contradicentem contempſiſse, Pontificem etiam Alexandrinæ Eccleſiæ Sacerdotem fratrem noſtrum Zoilum, cuius nomen vſque ad memoratum diem communicatum à vobis fuerat, diptychis eximentes, Apollinarem quendam peruerſorem, atque Eccleſiæ ipſius vobis adulterum ſociaſtis, vt veſtra iniquitas non ſolùm in remouendo ſimpliciſſimo Sacerdote, ſed etiam in recipiendo pateſieret peruerſore*. Idem verò Vigilius in epiſtola encyclica, quam anno ſequenti Chalcedone in templo D. Euphemiæ conſcripſit, teſtatur ſe coram diuerſarum prouinciarum Epiſcopis, ac Conſtantinopolitano Clero in Placidiana domo hæc publicè dixiſse: *Rogo te piiſſimum Principem, vt edicta ſua, quæ præcepit appendi, remouere dignetur, & conſtitutum commune expectare, id eſt, vt ſcandalizati Epiſcopi latinæ linguæ ad Synodum veniant, aut certè remota omni violentia ſuas ſcripto declarent ſententias. Quod ſi fortè preces noſtras audire noluerit, vos nulli rei præbeatis aſſenſum, quæ ad diuiſionem tendit, nec contra conſtitutum comminatione aliqua veniatis: Quod ſi hoc forſitan, quod non credimus, feceritis; noueritis ex præſenti die, vt præuaricatores Apoſtoli Petri per miniſterium vocis meæ haberi ſuſpenſos*. Hæc menſe Iulio anni huius 551. contigiſſe ex ſequentibus intelligitur: *Et quoniam his actis*, proſequitur in encyclica Vigilius, *non ſolùm ea, quæ commiſſa fuerant nullo modo ſunt correpta, ſed etiam ex alijs cauſis die ipſo in regularum Eccleſiaſticarum præiudicium, vel iniuriam Sedis Apoſtolicæ peiora præſumpta ſunt, nec alterius eos communionis noſtræ permiſimus eſſe participes, nec aſpectus eorum poſt tot præuaricationes noſtri oculi receperunt*. At in damnatione Theodori ſcripta die 14. Auguſti ait: *licet ante triginta dies pro memoratis exceſſibus veſtris ab Apoſtolicæ vos communionis remouiſſemus conſortio*. Quare circa diem 14. Iulij edicta appenſa ſunt, ac Zoilus, quod nollet eiſdem conſenſum dare, eadem die depoſitus. Rectè ſcribit Tunonenſis: *Poſt conſul. Baſilij anno XI.* iuxta ipſum 551. *Apollinarius Zoilo tria memorata capitula damnare nolenti Epiſcopus Alexandrinæ Eccleſiæ ſubrogatur*, annò Epiſcopatus Zoili ſeptimo iam expleto, quem anno 544. electum oſtendi.

Digitized by Google

Hæc vbi accepit Iuſtinianus indignatus non modò Vigilium edictis imperatorijs aduerſari, verùm etiam & eiſdem obtemperantes ab illo Eccleſiaſtica communione priuari, furore, rabieque extimulante Vigilium cuſtodiæ tradi iuſſit, qui rebus ſuis timens, vnà cum Datio in Eccleſiam S. Petri in Hormiſda ſe recepit. *Et tamen*, inquit Clerus Italiæ, *beatiſsimus Papa Vilgius nec in Baſilica S. Petri ſedes tutas habere meruit, intantum vt illuc Prætor, ad quem fures, & homicidæ tantummodò pertinent, mitteretur, qui cum multitudine militum ſpathas nudatas, & arcus tenſos portantes ſupradictam baſilicam introiuit; quo viſo Sanctus Papa columnas altaris amplexus eſt, ſed ille ferocitate, & animo concitatus primo de altari Diaconos eius, & Clericos à capillis tentos eiecit, poſtea verò ipſum Sanctum Papam alij à pedibus, alij à capillis, & barba tentum crudeliter abſtrahebant. Sed cum ille altaris columnas non dimitteret, cecidit altare, & columnæ aliquæ fractæ ſunt, & quantùm ad ipſos, ibi ſuper ipſum altare in partibus mitti habuit. Sed Deus, qui in talibus anguſtijs ſemper adeſſe dignatur, tam aliquorum ex ipsis militibus, quàm populi, qui ad tumultum venerat, animos ad miſericordiam prouocauit, & cœperunt voces, ac ſtridores mittere, & ſic contigit, vt iudex iniquitatis ſupradictus Prætor cum miniſtris crudelitatis ſuæ territus fugiendo diſcederet.* Vigilius in Encyclica edita ab eodem Sirmondo rem ita narrat: *Cum in eadem Eccleſia à Comitatu Prætoris cum multitudine armatorum militum veniente tanquam ad bellum inſtructa acie à ſancto eius altare tracti pedibus traheremur, tenuimus, & ſuper nos etiam ipſa altaris menſa ceciderat, niſi Clericorum noſtrorum fuiſſet manibus ſuſtentata.* Theophanes ſcribit Vigilium ad Sergij Martyris altare, quod in Ormiſdarum monaſterio erectum erat, confugiſſe, à quo vi reuulſus ceu graui, proceroque corpore validus altare ſecum tractum euertit. Haud rectè tamen ſtatuit hæc Theodora adhuc viuente accidiſſe anno 547. nam eo anno Sabbatum Pentecoſtes die 11. Maij collocat. Ex his liquet, vnde nam Anaſtaſius in vita Vigilij fabulas illas finxerit; nam captum eum in templo S. Euphemiæ, ac fune ad collum appenſo per vniuerſam vrbem tractum, ac poſtremo in carcerem proiectum ſcribit, vbi modico pane, & aqua maceratus eſt, Clero ad metalla damnato. Hinc etiam patet Thomam Riuium, ac Franciſcum Guinetum Æthyopem lauare, dum Iuſtinianum tanta barbarie contra Vigilium furentem defendere inuitis ſuperis conantur. Riuius ſanè pag. 27. ſui apologetici pro Iuſtiniano eas Vigilio calumnias irrogat, quas cum riſu potius, quàm cum indignatione lectitare libeat; etenim vocat Vigilium *foras Epiſcopum, intus hæreticum, Romæ Catholicum, Conſtantinopoli Eutychianum.* Guinetus verò cap. 13. Iuſtinianum Vigilio indignatum ſcribit, quòd vulgaretur, eundem Sacrum Chalcedonenſe Concilium detrectare. Conſtantinopoli Vigilius pro defenſione Synodi Chalcedonenſis eas iniurias perpeſſus eſt, quam Synodum Eutychiani, à qua damnati fuere, pluſquam Vatiniano odio perſequebantur. Hinc edictis Iuſtiniani repugnauit: *Quia conſtat apud me*, dicebat, *edicta illa Sanctam Synodum Chalcedonenſem, & fidem Catholicam perturbare.* Ita homines illi ſupina rerum geſtarum ignorantia laborantes, quò Iuſtinianum à veris criminibus defendant, falſa crimina Vigilio affricant, queis non quidem Pontifex, ſed ipſimet authores, vtpote mendaciorum loquaciſſimi deturpentur.

Cæterùm Vigilius omnium malorum authorem affirmabat Theodorum Cappadocem, vnde in decreto contra eundem ait: *Nam vſque ad hoc animum Chriſtianiſ-*

ſtianiſsimi Principis falſis ſuggeſtionibus perduxiſti, vt clementia eius, quæ in ſuis hoſtibus pia ſemper apparuit, contra nos grauiter moueretur. Quare Vigilius vulneri non iam fomenta, ſed ferrum admouendum ratus die 14. Auguſti in Italorum Epiſcoporum congreſſu pluribus Theodori Cæſareenſis Epiſcopi in Apoſtolicam Sedem iniurijs recenſitis, quas & ſcripto conſignauit, hanc contra eundem ſententiam protulit: *Theodorum Cæſareæ Cappadociæ ciuitatis quondam Epiſcopum ſententiæ promulgatione tam Sacerdotali honore, & communione Catholica, vel omni officio Epiſcopali, ſeu poteſtate ſpoliatum eſſe decernimus*. Mennam verò, ac conſentientes Epiſcopos à ſacra tantùm communione ſuſpendit. Hæc ſententia dicitur *Data XIX. Kalendas Septembris imperante Domino Iuſtiniano perpetuo Auguſto anno XXV. Poſt conſul. Baſilij anno X*. Porrò cum ibidem ſcribat, ſe *longanimitatem* tam circa ipſum Theodorum, quàm reliquos ab eodem ſeductos *penè hoc quinquennio elapſo* monſtrare, haud ita accipiendum eſt, quaſi lites anno 546. ex publicato tunc contra tria capitula priori edicto incœperint, nam edictum biennio ante emanaſſe oſtendimus, ſed ex quò Conſtantinopolim aduenerat habita cum Theodoro diſſidia notat. Nam cum anno 547. die 25. Ianuarij in regiam Vrbem Vigilius aduenerit, anno 551. die 14. Auguſti iam ſeptimus menſis quinti anni labebatur, vnde addidit particulam *pene*, nam ad quinquennium plenum adhuc aliquot menſes requirebantur. Hoc Vigilij decretum contra Theodorum ſubſcripſere Epiſcopi ſequentes.

Datius Mediolanenſis, qui iam à XV. annis extra Eccleſiam Mediolanenſem veluti exul degebat ex literis Cleri Italici, & anno 546. obuiam iuit Vigilio in Sicilia moranti, cui quæcunq; Conſtantinopoli in cauſa trium capitulorum, vbi intererat, peracta fuerant, ſignificauit, cum quo & in regiam Vrbem ingreſſus eidem periculoſis temporibus ſemper adhæſit, licet poſtea à ſententia diſceſſerit, ſi Tunonenſi credendum eſt. Secundus ponitur *Ioannes Marſicanus*. Eſt inſignis Marſorum populus in Latio Mediterraneo; fusè agit de Marſis Cluuerius lib. 2. Italiæ Antiquæ cap. 15. Hinc ſupplēdæ ſunt tabulæ Vghelli, qui tomo 1. Italiæ ſacræ Marſicanæ Eccleſiæ Epiſcoporum ſeriem à Rottario incipit anno 968. Nominatur etiam in Synodo Romana Leonis IV. anno 853. ind. 2. die 8. Decembris Liuderiſius Epiſcopus Marſenſis. Tertius *Zacchæus Scyllacenus*. Eſt Scyllacium mediterranea ciuitas Calabriæ vlterioris. Idem Vghellus tomo 9. de hoc Zacchæo ſcribit: *Romano interfuit concilio ſub Vigilio Papa anno* 442. Poſt illum verò Gaudentium recitat, qui Synodo Romanæ interfuit ſub Hilaro Papa anno 465. Eſt integri ſæculi anacroniſmus, & Synodus illa, cui adfuit idem Zacchæus, non Romæ, ſed Conſtantinopoli in domo Placidiana peracta fuit. IV. *Valentinus Syluæ Candidæ*. Erat Latij Vrbs, cuius Epiſcopi in pluribus Synodis Italiæ ſubſcripti leguntur. Valentinus verò anno 546. à Vigilio Papa ex Sicilia cum nauibus frumentarijs Romam miſſus, ac à Gothis captus, cum Totilæ ſecreta quædam reuelare vel nollet, vel non poſſet, præciſis manibus dimiſſus fuit ex Procopio lib. 3. de bello Gothico. Hinc Vigilij Conſtitutum nomine Valentini ſubſcripſit Zacchæus Epiſcopus proximè memoratus *rogatus à fratre Valentino Sylua candida ipſo præſente, & conſentiente, & mihi*, ait, *dictante huic Conſtituto pro ipſo ſubſcripſi*. V. *Florentius Matelicatenſis*. Eſt Matelica inſigne oppidum in Piceno, cuius meminit Plinius lib. 3. cap. 14. itemq; Frontinus in libro de colonijs. A Plinio dicuntur populi

puli *Matilicates*, & inter Vmbros recenſiti vnà cum Camertibus. Matelica noſtra ætate eſt inter nobilia oppida Piceni, ac lanificio celebris, ſubieċta tamen modò eſt Epiſcopo Camerti. VI. *Iulianus Signinus*. Signia Latij vrbs antiquiſſima, in quam Tarquinius coloniam deduxit ex Dionyſio Halicarnaſſeo lib. 4. VII. *Romulus Numanatenſis*. Baronius ad annum 551. Num. 11. legendum putat: *Numentanenſis* à Numento, ſeu Nomento Latij Vrbe. Sed planè antiqua codicis lectio retinenda eſt; etenim Numana fuit vetus Piceni vrbs ab Ancona M. P. XII. diſtans; hodie paruus vicus eſt propè Sirollum *Humana* incolis vulgò dictus. In Synodo S. Agathonis act. 4. Sexti Concilij leguntur ſubſcripti *Adrianus Epiſcopus S. Eccleſiæ Numanatis prouinciæ Pentapolis*, & *Paulus humilis Epiſcopus S. Nomentanæ Eccleſiæ*. Prior quidem ſubſcribit cum Epiſcopis Anconæ, Auximi, Fani, & Piſauri, ex quibus quinque vrbibus Pentapolitana prouincia in Piceno conſtabat. Extat Auximi inſcriptio, quam exhibet Gruterus pagina 446.

M. OPPIO CAPITONI &c.
PATRONO COL. AVXIM. ET. COL.
AESIS. ET MVNIC. NVMANAT.

Erat ergo ſub Antonino Imperatore Numana Piceni municipium. Certè anno 553. Conſtitutum Vigilij inter cæteros ſubſcribit *Redemptus Epiſcopus Eccleſiæ Nomentanæ*. Quare Romulus erat Epiſcopus Numanatenſis. In Romana Synodo ſub Eugenio II. anno 827. celebrata legitur ſubſcriptus *Coſmas Epiſcopus Humanæ*, & in altera Synodo ibidem ſub Leone IV. Papa coacta nominatur *Sergius Epiſcopus Humanenſis*. Hæc Concilia habentur in collectione Romana Lucæ Holſtenij. Ex quibus Humanam ante octingentos annos ita appellatam conſtat, in eaque tum temporis Epiſcopos ſediſſe. VIII. *Dominicus de Calliopoli*. Eſt antiqua Calabriæ vrbs, quæ promiſcuè Calliopolis, vel Callipolis dicta eſt. S. Gregorius Papa lib. 2. epiſt. 45. indict. 11. ſcribit *Ioanni Epiſcopo Calliopolitano* de pœna decreta Andreæ Epiſcopo Tarentino. IX. *Primaſius Adrumetinus*. Adrumetum Byzacenæ prouinciæ Metropolis antiquis Scriptoribus ſæpius memorata, quam nouis mœnibus munitam Iuſtinianus de ſuo nomine appellauit ex Procopio lib. 6. de ædificijs Iuſtiniani. Baronius Num. 13. putat hunc Primaſium eſſe eundem, qui à Caſſiodoro lib. de diu. lect. cap. 9. & à S. Iſidoro in libro de viris Illuſt. commendatur, quiue in epiſtolas Pauli, & Apocalypſim commentaria, & alia plurima ſcripſit. Trithemius tamen Primaſium illorum commentariorum Scriptorem Vticenſem ex antiquis codicibus exhibet, Vticenſis verò Eccleſia non ad Byzacenam, ſed ad Proconſularem prouinciam pertinebat. Ego quidem de hac re nihil iudico; hoc vnum ſcio, Primaſium ſcriptorem commentariorum in epiſtolam Pauli ad Romanos, & ad Hebræos fuiſſe apprimè Auguſtinianum, vt alibi monſtratum eſt, & ex operis lectione ſtatim intelligitur, ibi enim S. Doctoris ſententias, imò integra capita exſcribit. X. *Verecundus Lunenſis*, alij legunt *Lucenſis*, ſed omnes planè errant, nam Verecundus iſte fuit Nicenſis Epiſcopus in Prouincia Byzacena, & à Iuſtiniano ad Synodum cum collega Primaſio euocatus Vigilio adhæſit. Do Victorem Tunonenſem *Poſt conſul. Baſilij anno XI. Reparatus Archiepiſco-*

piſco-

piſcopus Carthaginenſis Eccleſiæ, Firmus Numidarum Epiſcoporum Primates, & Primaſius, & Verecundus Concilij Byzaceni Epiſcopi pro fidei cauſa ad vrbem regiam eiuſdem præcepto Principis euocantur. Hinc colligitur falſum eſſe ſolùm Primaſium ex Africanis Vigilio adhæſiſſe, quod putauit laudatus Baronius exiſtimans Verecundũ Italiæ Epiſcopum. XI. *Stephanus Ariminenſis.* Hic planè tabulis Vghelli inferendus eſt, atq; inter nobiliſſimæ Vrbis Antiſtites numerandus, idem enim poſtea etiam Vigilij conſtitutum ſubſcripſit. Hoc eò libentiùs adnoto, quòd iuuenis ea in vrbe apud Patres Societatis Rethoricæ, ac Logicæ operam nauaui, ibiq; Auguſtinianæ familiæ nomen dedi. XII. *Paſchaſius Aletrinus.* Aletrum, vel Alatrum Latij Vrbs, cuius Epiſcopos lege apud Vghellum tomo 1. ſacræ Italiæ. Poſtremo loco ſubſcripſit Iordanus Cortonenſis, eſt autem Cortona Italiæ vrbs in Hetruria, nonnulli apud Vghellum legunt *Crotonenſis*, qua ratione iam ad magnam Græciam ille Epiſcopus pertineret. Sed de his alij viderint. Hi ergo cum Vigilio tum temporis contra Principem, eiq; adhærentes Græcos Antiſtites Conſtantinopoli pro tribus capitulis militabant.

Interea Vigilius adhuc Eccleſiaſticæ concordiæ ſtudens, latam depoſitionis contra Theodorum, & excommunicationis contra Mennam ſententiam minimè publicandam duxit, veritus ne Iuſtinianum, cuius furorem iam expertus erat, in rabiem rurſus impelleret, Theodoro præſertim omnia ex arbitrio faciente. Putauit Baronius Anno 551. in fine, Vigilium ad D. Petri baſilicam parum tutam ſibi moram exiſtimantem inde Chalcedonem aufugiſſe. Sed ex libello Cleri Italici habemus, quòd *in Eccleſia D. Petri ſacramenta accepit beatiſſimus Papa Vigilius, & Datius Mediolanenſis, nihil vi contra ipſos actum iri, & ſic interim ſunt egreſſi.* Extat in appendice ad Codicem Theodoſianum edita à Sirmondo viro eruditiſſimo integra Vigilij epiſtola encyclica, cuius tantùm partem habebamus, in ea verò ſuarum calamitatum ſeriem Pontifex exponit. Cum apud D. Petri in Ormiſda moraretur, Beliſarius, & Cethegus, & Petrus Exconſules, ipſeq; Iuſtinus Imperatoris nepos cum Marcellino Quæſtore ad Vigilium venere, quò accepto iuramento in Placidianas ædes rediret, ſecus vel *ſub omni violentia* è templo retrahendus. Quid conſilij verò Pontifex cœperit, hiſce declarat: *Indiculum dedimus, per quod dari noſtræ perſonæ ſcripto petiuimus iuſiurandum, quod clementiſsimus Princeps, non quale nos voluimus, præberi conceſsit, ſed quale ipſi placuit, per Iudices ſuos dandum eſſe dictauit. Et dum ſæpè dicti Iudices poſito indiculo ſuper altare, & cataracta beati Petri Apoſtoli, & ſuper crucem, quæ de ligno paſsionis Domini habet inclauſum, ſed & ſuper claues beati Petri Apoſtoli præſtitißent corporale iuſiurandum, ad Placidianas tanquam nihil mali vlteriùs patientes ſecundùm pijſsimi Principis rediuimus voluntatem.* Cæterùm tam ſancta fide poſthabita cum in dies ſæuiùs ſe tractari Vigilius animaduerteret, ſemel, iterum, ac tertiò Beliſarium, alioſq; Iudices conteſtatus eſt, vt iuſiurandi religione tenerentur, *quatenus*, inquit, *nullas inquietudines, aut moleſtias, ſicut nobis iuratum fuerat, pateremur.* Interea Iuſtinianus, veritus ne Vigilius iterum è Placidianis in templum confugeret, miſſo clam milite ædes ſedulò cuſtodiendas iuſſit, quod vbi Vigilio ſignificatum fuit, biduo ante Natalem Domini fugam meditatus nocte intempeſta ex Placidiano palatio cæcis veſtigijs diſcedens Chalcedonem transfretauit, atq; apud D. Euphemiæ domicilium ſtatuit. Libeat eiuſdem verbis hoc ipſum intelligere: *Nam ſi circumſpiciatur*

quale,

quale, quantumq; diſcrimen metu faciente deſpeximus, vt per paruam maceriem fabricantium tranſire compediti dolore nimio in nocturna obſcuritate poſiti cogeremur, tunc poterit euidenter agnoſci, quanta nobis fuerit temporis pro ſola Eccleſiæ cauſa neceßitas, aut quanta cuſtodia, quæ nos ſub tali diſcrimine coegit diſcedere. Vigilium Darius Mediolanenſis ſecutus eſt, alijq; etiam Latini Epiſcopi, quos inter fuit Verecundus Nicẽſis in Byzacena prouincia Epiſcopus, quem paulò poſt ibidem defunctum ſcribit Victor: *P. C. Baſilij XII.* (eſt illi annus 552.) *Verecũdus Eccleſiæ Nicenſis Epiſcopus in defenſione memoratorum perdurans Chalcedone, vbi refugium fecerat, in diuerſorio glorioſæ Matris* (lege Martyris) *Euphemiæ de hac vita migrauit ad Dominum.*

At non modò lites in cauſa trium capitulorum in regia vrbe, ſed per totum ferè Romanum imperium ad ſeditionem vſque ebulliebant. Iuſtinianus Vlpianam Dardaniæ vrbem Iuſtinianam ſecundam de ſuo nomine nuncupandam iuſſerat. Præerat illius vrbis ſacris Paulus, qui pro tribus capitulis acerrimè depugnabat, vnde ad Synodum V. accedere recuſauit, imò Vigilij poſtea Conſtitutum ita ſubſcripſit: *Paulus humilis gratia Dei Epiſcopus Vlpianenſis huic Conſtituto, quod beatiſſimus Papa Vigilius in cauſa trium capitulorum protulit, ad omnia ſupraſcripta conſentiens ſubſcripſi.* At pleriq; ciuium Vlpianæ quò beneficentiſſimo Principi gratias referrent, tria capitula damnabant, cæteris cum Epiſcopo eadem validiſſimè defendentibus. Ad arma ventum eſt, ac plurimorum ſanguine Theodori Mopſueſteni manibus parentatum. Quare Iuſtinianus eò cum exercitu Iuſtinum miſit, qui ſeditionem comprimeret. Narrat hæc ipſa Procopius lib. 4. de bello Gothico labente iam anno belli XVII. *Cæteri*, inquit, *hæſere in opido Illyrici Vlpiana iuſſu Imperatoris ob ſeditionem inter indigenas ortam ex illis, quæ inter Chriſtianos diſputari ſolent, de quibus agam libro ſingulari.* At nulla in Illyrico controuerſia, niſi de tribus capitulis, tunc agitabatur. An Procopius promiſſum volumen confecerit, incompertum eſt; hoc ſcio, Chriſtianorum de Deo diſputationes, quæ ſub Iuſtiniano vbiq; perſonabant, Procopium irreuerenter deſpexiſſe. Vnde lib. 1. operis eiuſdem refert legatos miſſos à Iuſtiniano ad Pontificem ob ea, quæ controuerſa habebant Chriſtiani: *Ea verò*, inquit, *quæ ſint, quanquam percognita, memorare me tædeat; Inſanæ enim temeritatis eſſe exiſtimo naturam Dei, qualis ſit, ſcrutari.* Suam verò de Numine ſententiam anguſtioribus hiſce concluſam terminis exhibet: *Ipſe de Deo hoc tantùm, quod dicam, habeo, eßc eum omnino bonum, eiuſq; poteſtate omnia contineri, qui plus ſcierit, plus de eo dicat, ſiue in Sacerdotum eſt ordine, ſiue in plebe.* Hæc ille.

At vbi in Italia illatarum Vigilio iniuriarum fama perlata eſt, doluere ſinguli Põtificis doctiſſimi vices. Quare cum Legati Childeberti Francorum Regis ad Iuſtinianum miſſi per Italiam tranſirent, Clerus Italiæ eiſdem libellum ſupplicem dedit, quo Vigilium etiam, atq; etiam commendabat, ſignificans inſuper, quot ille iniurias in regia vrbe paſſus eſſet. Hos autem Clericos fuiſſe Mediolanenſes inde colligo, quòd ibidem rogant, vt Datium Iuſtiniano commendent *poſtulantes, vt cum poſt XV. aut XVI. annos ad ſuam Eccleſiam redire concedat*; quæ Mediolanenſis Eccleſiæ ſuo ante tot annos Paſtore viduatæ vota fuiſſe crediderim. Sirmondus hunc libellum, vt aliàs dictum eſt, primus vulgauit, illum collocans ad annum 552. pag. 294. tomi 1. Concil. Galliæ. Sed

ſcrip-

ſcriptum illum fuiſſe anno præſenti 551. inde patet, quod in eo nulla Vigilij fugæ ad proximam Chalcedonis vrbem mentio fit. Rurſus in eodem libello ſcribitur, quòd *Anaſtaſius quidam, quem S. Epiſcopus Aurelianus Arelatenſis ciuitatis ad beatiſsimum Papam ante hoc biennium direxerat, ibidem in Gallijs aliqua mentiatur, quia & ipſe vt Conſtantinopoli exire poſſet, promiſit ſe omnium Gallicanorum animos contra tria capitula excitaturum, & præmijs eundem Anaſtaſium corruperunt, nec literas Vigilij illi conſignare voluere.* At Anaſtaſius anno 549. pridie Idus Iulias literas Aureliani Epiſcopi Vigilio tradidit; quare ſi ante biennium idem ad Vigilium venit, libellus ille ſcriptus fuit anno 551. Præterea hæc ibi leguntur: *Veniens enim ibi ante ſex annos iſtos beatiſsimus Papa Vigilius, magis autem, vt quod verius eſt dicatur, propè violenter deductus.* Cum Vigilius in encyclica data die 5. Februarij anno 552. *ante ſeptem annos* Roma ſe diſceſſiſſe teſtetur, cum à ſexennio idem in eo libello ex Vrbe profectus dicatur, anno ſuperiori 551. libellus ille exaratus fuit.

Sequitur annus 552. quo Iuſtinianus Vigilij conſtantia tot experimentis ſibi iam ſatis probata, ſepoſitis minis eundem per Legatos conuenit, legatione autem Beliſarius, alijque ſuperiùs nobis memorati V. Kalendas Febrarias perfuncti ſunt. Illi quidem cum Vigilio egerunt, vt accepta iterum publica fide Conſtantinopolim rediret, quibus Pontifex in hanc ſententiam reſpondit: *Si cauſa Eccleſiæ ordinatur, vt pacem eius, quam avunculi ſui pijſsimus Princeps fecit temporibus, & modò reſtituat, ego Sacramentis opus non habeo, ſed ſtatim egredior. Si autem cauſa Eccleſiæ finita non fuerit, item Sacramentis opus non habeo, quia nunquam de S. Euphemiæ baſilica exire diſpono, niſi ſcandalum ab Eccleſia Dei fuerit amputatum.* Hæc vbi Iuſtinianus à Legatis accepit, epiſtolam, ſeu vt loquitur Vigilius, chartam ad eundem miſit mandacijs, ac iniurijs refertam; eam Petrus Referendarius pridie Kalendas Februarias tulit. Cum verò non eſſet Auguſti *manu ſubſcripta*, neque Petrus eidem nomen dare vellet, vel ſignare diem, quo allata fuerat, nullam illi Vigilius fidem præſtandam duxit. Cæterùm ne ream conſcientiam ſilentio apud imperitos prodere videretur, obiecta quæcunque crimina validiſſimè ſe confutaſſe in laudata encyclica conteſtatur. Sed iterum *Dominicorum die, qui fuit pridie Nonas Februarias*, redijt Petrus cum Iuſtiniani mandatis, vt acceptis ſacramentis ſecurus in regiam vrbem remearet. Vigilius hæc repoſuit: *Si directis duobus Iudicibus, quorum nomina tibi in præſenti prodidimus, ſacramenta præſtare dignetur, vt poſt hæc ſine metu periculi fratrem noſtrum Datium Epiſcopum Mediolanenſis Eccleſiæ, vel alios; quos cum eo tranſmiſerimus, loco noſtro ſuſcipiat, parati ſumus dirigere, vt per eos de Eccleſiaſtica cauſa quæcunque mandauimus, veraciter innoteſcant. Siquidem Eccleſiæ cauſa nulla ſacramenta dari depoſcimus, ſed mox pro gratiarum actione eius occurrimus pietati.* Die verò ſequenti Vigilius encyclicam illam famoſam ſcripſit, ita enim terminatur: *Data Nonis Februarij imperante Domino Iuſtiniano PP. Aug. Anno XXV. Poſt conſulatum Baſilij anno X.* ſed *XI.* reponendum eſt. Ex hac encyclica quorundam errores corrigendi ſunt. In primis Baronius Anno 552. Num. 15 legens in vulgatis editionibus legatos primùm ad Vigilium veniſſe *Dominicorum die, ideſt Kalendis Februarij*, ac poſtea in eiſdem aſſeri miſſum à Principe Petrum *pridie Kal. Februarias*, errorem vidit, atque proximum locum corrigens *poſtridie Kalend. Februarias* legendum dixit. Sed ex inobſeruatis Baronio Cyclis error emendatur.

ANNO 552.

anno 552. Kalendæ Februariæ incidere in feriam V. non autem in diem Dominicum; ergo legendum eſt V. Kalendas Februarias, qua die feſtum Dominicum contigit, iterumque pridie Nonas Februarias. Fuit annus biſſextilis Cyclo Solis I. Lunæ II. lit. G. F. In ea verò epiſtola ſcribit de lata in Theodorum ſententia, qua ab Epiſcopatu amouebatur: *Pro manſuetudinis veſtræ intuitu, & ſpe conuerſionis eius, ſicut dictum eſt, publicè proferre diſtulimus*. Vnde falſum eſt, quod in chronologica ſinopſi in calce ad Facundum Hermianenſem Sirmondus ſcripſit, Vigilium latam demum contra Theodorum ſententiam publicaſſe. Inſuper fallitur Bollandus tomo 1. de vitis SS. die 14. Ianuarij, ſcribens, ea die anno 552. S. Datium Mediolanenſem obijſſe, quod etiam aſſeruit ante Bollandum Baronius in notis ad Martyrologium ad eandem diem, etenim eo ipſo anno Datius Nonis Februarij viuebat, & à Vigilio ad Auguſtum nuncius deſtinabatur.

Verùm, vt ad inſtitutum redeam, Iuſtinianus Synodi peragendæ cupidus, aures iam tandem Vigilio dare occœpit, videbat enim reluctante Pontifice Romano nihil ſolidi ea in cauſa ſtatui poſſe. Quare non ampliùs erat alieno à Vigilio animo, quod vbi Mennas, ac aulæ Protheus Theodorus, alijque intellexere, libellum fidei contexuerunt, illumque Vigilio adhuc in templo D. Euphemiæ commoranti obtulere. In eo expedita fidei profeſſione iuxta decreta quatuor Synodorum facti veniam à Vigilio his verbis poſtularunt: *De iniurijs autem quæcunque Beatitudini, vel Sedi veſtræ factæ ſunt, eas quidem non feci, ſed quia pro pace Eccleſiæ modis eſt omnibus feſtinandum, velut ſi eas feciſſem, veniam poſtulo. Quia verò tempore diſcordiæ excommunicatos, vel non receptos à Beatitudine veſtra in communionem ſuſcepi, pariter veniam poſtulo*. Subſcripſere libellum.

Mennas Conſtantinopolitanus
Theodorus Cæſareæ Cappadociæ,
Andreas Epheſinus. Alijque.

Res hæc benè vertit Mennæ, nam paulò poſt obijt Sedi Apoſtolicæ conciliatus, vt dicemus. Edicta etiam Princeps reuocat, & iam Patribus Conſtantinopolim ad Synodum venientibus ex integro cauſa trium capitulorum dijudicanda dimittitur, ac Vigilius relicta Chalcedone iterum Byzantium petit. Inter cæteros, qui ad Synodum venerant, erat Eutychius Monachus Amaſeni Metropolitæ Aprocriſarius, qui in quodam priuato Epiſcoporum congreſſu orta quæſtione, an mortuus ab Eccleſia damnari poſſet, Ioſiæ Regis exemplo mortuorum Idolatrarum ſepulchra deijcientis, ac profanos cineres ventilantis defunctos damnari poſſe probauit, quod mirificè Imperatori placuit. Hunc Eutychium annos iam natum quadraginta Mennas non modò ob ſanctitatis, ac doctrinæ experimenta colebat, verùm etiam illum ſæpè Iuſtiniano commendauerat, futuri enim præſcius eundem vti ſucceſſorem honorabat. Author eſt Euſtathius, qui vitam S. Eutychij ſcripſit, Menna iubente Eutychium ad Iuſtinianum acceſſiſſe: *Confeſtim autem*, inquit, *miſit illum ad Imperatorem, apud quem cum de rebus propoſitis diſputaretur, apparuit omni diuina, humanaque diſciplina inſtructiſſimus*. cap. 18. Ineunte circiter Decembri Mennas diem obijt, magno apud Conſtantinopolitanos ſui deſiderio relicto. Conſecratus fuerat ab Agapeto Papa eiecto Anthimo hæretico anno 536. Contra Acephalos Synodum in regia vrbe coegit, cuius etiamnum acta extant. Hic Origenem à Iuſti-

Iuſtiniano damnandum curauit, primuſque Patriarcharum lata contra Origenem anathemata ſubſcripſit. Nobiliſſima templa eximia Iuſtiniani munificentia ædificata conſecrauit. Iuſtiniano tamen nimiùm indulſit, hinc ſemel, iterumque cum Vigilio diſſidia. Haſce maculas ſupplex ab offenſo Pontifice veniam poſtulans abluit, atque ipſi etiam Vigilio deſideratus è vita diſceſſit.

CAPVT VI.

Eutychius eligitur Patriarcha Conſtantinopolitanus. Annus obitus S. Datij Mediolanenſis ſtatuitur, eaque occaſione Procopij de annis belli Gothici anacroniſmus demonſtratur. Origenes Pelagianorum Amaſius in Synodo V. Oecumenica damnatur. Halloix vbique falſi conuictus.

IVſtinianus inter plurimos candidatos Eutychium Monachum Amaſenum nihil tale cogitantem Mennæ ſucceſſorem deſignans Petro Referendario, quem hoc anno ſæpè cum mandatis ad Vigilium miſerat, imponit, vt Eutychium cum honore cuſtodiat, eiuſque curam gerat. Inde Imperator Clero, ac ſacro Patrum cœtu aduocato, eoſdem teſte Euſtathio in lib. de vita Eutychij his allocutus eſt: *Cum in æde D. Petri Principis Apoſtolorum, in qua Senatus habebatur, me ſomnus complexus eſſet, in quiete vidi Principem Apoſtolorum mihi magnum Eutychium oſtendentem, dicentemque: Fac vt hic ſit Epiſcopus.* Quo oraculo monitum ſe fuiſſe dixit, vt Eutychium in Mennæ locum ſubrogaret; atque hoc pacto Eutychius renunciatus eſt Patriarcha Conſtantinopolitanus. Baronius ſcribit initio anni 553. Eutychium electum. Verùm Theophanes qui commentaria rerum Byzantinarum exactè calluit, hæc tradit: *Eodem tempore Mennas Epiſcopus C-P. defunctus eſt, in cuius locum ſuffectus Apocriſarius Amaſeæ Presbyter, & monaſterij ipſius Amaſeæ Monachus Eutychius eo ipſo die, quo Mennæ cadauer in ſacris adytis adhuc expoſitum iacebat.* Quare cum Baronius, & alij poſt ipſum aſſerant Mennam, mortuum anno 552. eodem quoque anno recitanda illis eſt electio Eutychij. S. Nicephorus Patriarcha C-P. qui ſuorum deceſſorum chronicon ſcripſit, de Eutychio hæc habet: *Eutychius Presbyter, & Monachus in monaſterio Amaſiæ annis XII. menſibus duobus. Hoc eiecto à Iuſtiniano Imperatore ipſius anno XXXVIII. Ioannes presbyter Antiochiæ ex numero Scholaſticorum annis XII. menſibus ſeptem. Eutychius iterum ſub Iuſtiniano* (lege Iuſtino) *reſtitutus confecit annos IV. menſes ſex.* Hanc chronologicam theſim integram recitaui, quia eſt exactiſſima, vt patebit. Euſtathius, qui Eutychij vitam, cuius lateri ſemper inhæſit, diligentiſſimè ſcripſit, author eſt Eutychium à Iuſtiniano è cathedras pulſum in feſto S. Timothei nempe 24. Ianuarij. Reddo eiuſdem verba ex cap. 53. *Cum enim dies feſtus S. Timothei in Hormiſda, vt ante diximus, celebraretur, illinc vir pius ſacrificium faciens ſublatus eſt, & ea pertulit, quæ paſſus eſt.* Et cap. 54. *Nam in perſecutionis tempore Sabbatum, & hyems erat, vigeſimo enim ſecundo menſis Ianuarij vir Dei Sanctus tentatus; & eiectus fuit.* Error librarij corrigendus eſt, & pro 22. dies 24. reponendus ex feſto S. Timothei. Duodecim annos ante exilium ſediſſe affirmat Euſtathius cap. 23. *At magnus hic vir Dei Eutychius pari annorum numero, quot ſunt Apoſtoli, Chriſti gregem pauit.* Dies 24. Ianuarij S. Timotheo ſacra incidit Sabbato anno 565. Cyclo Solis XIV,

Lunæ XV. lit. D. ergo retrocedendo per annos duodecim menſes duos erimus circa initia Decembris anni 552. Baronius putauit, exilium Eutychij accidiſſe anno 564. Ibidem Num. 15. In hoc eximio, ac ſummæ eruditionis hiſtorico Cyclorum obſeruatio paſſim deſideratur, ex cuius defectu in anacroniſmos lapſus eſt.

Anno 553. Eutychius ineunte anno 553. fidei profeſſionem ad Vigilium miſit datam in feſto Theophaniorum. Scribit Lupus cap. 6. comment. ad Synodum V. hanc profeſſionem fidei traditam Pontifici etiamnum captiuo ad S. Euphemiam, ac mox Beliſarium cum alijs legatis, itemque Petrum Referendarium ad eundem deſtinatos, vt datis denuo ſacramentis Pontificem Byzantium adducerent, & tunc Vigilium ſcripſiſſe encyclicam de ſuis calamitatibus. Labitur vir inſignis, nam ex Cyclis apertè ſuperiùs monſtrauimus legationem illam contigiſſe die 28. Ianuarij anno 552. At Mennas decimo poſtea menſe obijt. Vigilium verò, cum accepit profeſſionem fidei ab Eutychio, Conſtantinopolim regreſſum inde colligo, quòd priorem profeſſionem fidei hoc titulo inſcribit in ſuo Conſtituto: *Exemplum primæ profeſsionis, quam ad S. Euphemiæ templum fecerunt*. Poſteriori autem Eutychij hunc titulum præfigit: *Exemplum profeſsionis, quam reſidui Epiſcopi Theophaniorum die nobis fecerunt*. Vbi vides priorem loco, alteram tempore ſignari. Cæterùm Eutychius laudatis quatuor Synodis, atque Leonis epiſtolis rogat Vigilium, vt iam tandem Concilium de tribus capitulis inchoet. Subſcripſere epiſtolam

Eutychius Conſtantinopolitanus
Apollinaris Alexandrinus } Patriarchæ.
Domninus Antiochenus
Elias Theſſalonicenſis

Vigilius VIII. Idus Ianuarij Patriarchis reſpondens ipſorum fidem collaudat, petioni verò de diſcutienda cauſa trium capitulorum hæc reponit: *Annuimus, vt de tribus capitulis, ex quibus quæſtio nata eſt, facto regulari conuentu, ſeruata æquitate, medijs ſacroſanctis Euangelijs collationem cum vnitis fratribus habeamus, & finis detur placitus Deo, & conueniens ijs, quæ à Sanctis quatuor ſunt definita Concilijs.* At illis clauſulis *facto regulari conuentu, ſeruata æquitate*, ita Synodum indici Pontifex conſentiebat, vt & Latini Epiſcopi pari numero adeſſent, ne decretis poſtea Synodalibus aduerſarentur, de qua re inferiùs iterum ſermo redibit.

Hoc eodem anno 553. ineunte die 14. Ianuarij S. Datius Antiſtes Mediolanenſis poſt ingentes ærumnas forti animo toleratas è viuis exceſſit; ea enim die eundem obijſſe tabulæ ſacræ Eccleſiæ Mediolanenſis, ac Romanum Martyrologium teſtantur apud eruditiſſimum Bollandum. De anno verò inter Scriptores non conuenit, nam Baronius, ac Bollandus anno ſuperiori eundem deceſſiſſe exiſtimant, quorum ſententia ex literis Vigilij datis hoc anno Nonis Februarij redarguitur, in quibus Datij tanquam ſuperſtitis mentionem facit, vt capite ſuperiori notatum eſt. Ripamontius lib. 7. hiſtoriæ Eccleſiæ Mediolanenſis vſque ad annum 556. illius obitum protrahit; Victor Tunonenſis mortuum ſcribit poſt conſulatum Baſilij XIIII. qui eſt illi annus 554. quo anno etiam tradit Totilam à Narſete victum. Certum eſt ex literis Pelagij Papæ ad Narſetem obijſſe Datium Totila adhuc regnante, ac Narſete in Italia exercitum regente, hæc enim Pelagius ſcribit: *Recolere enim*

debet

debet Celſitudo veſtra, quid per vos Deus fecerit tempore illo, quo Iſtriam, & Venetias tyranno Totila poſsidente, Francis etiam cuncta vaſtantibus, non ante tamen Mediolanenſem Epiſcopum fieri permiſiſtis, niſi ad clementiſsimum Principem exinde retuliſſetis, & quid fieri debuiſset, eius iterum ſcriptis recognouiſſetis, & inter vbiq; furentes hoſtes Rauennam tamen & is, qui ordinabatur, & qui ordinaturus erat, nempe Metropolita Aquileienſis *prouidentia culminis veſtri deducti ſunt.* Panuinius meus, Sigonius, ac cæteri Recentiores Chronologi Caluiſius, Petauius, Ricciolius, aliique Narſetem anno 552. in Italiam exacta hyeme veniſſe, atque æſtate incumbente ab eodem Totilam acie victum ſcribunt, quod certè etiam ex Procopio tunc viuente colligitur, qui pugnam illam refert anno labente Gothici belli decimo octauo, qui ab hyemis exitu anni 552. inchobatur. Theophanes etiam teſtatur hæc eodem anno contigiſſe. Cæterùm cum euidenter, vt mox oſtendam, pateat Procopium in deſignandis illius belli Gothici annis lapſum eſſe, duorumq; annorum geſta in vnicum annum perperam congeſſiſſe, aliunde veritas petenda eſt. Ego quidem arbitror Gothos Rege Totila occiſo anno belli decimo nono labente à Narſete primùm ſuperatos, nempe anno 553. quod inſignis illius ſæculi chronologus Marius Auenticenſis teſtatum reliquit, hæc enim ſcribit: *Poſt conſulatum Baſilij anno XII. Indictione I. Hoc anno Badulla Rex Gothorum ab exercitu Reipublicæ per Narſetem Chartularium Eunuchum interficitur.* Cum verò huic Chronologo annus 542. ſit *Poſt conſulatum Baſilij annus I.* planè anno 553. Narſetis victoriam alligat, quod etiam ex indictione prima denotatur, quæ anno eodem menſe Iulio currebat. Idem verò Marius anno inſequenti Teiæ occiſionem refert. Procopius lib. 4. diſertè ſcribit Totila occiſo Narſetem Romam ſtatim recuperaſſe, quando *ſextum, & viceſimum principatus annum habebat Iuſtinianus.* At hoc ipſo anno 553. Kalendis Aprilis annum 26. imperij Iuſtinianus compleuit, Totila verò menſe Iulio victus fuit, nam menſe Auguſto ex Theophane victoriæ nuncius C-P. appulit. Quare cum ex antiquis tabulis Eccleſiæ Mediolanenſis conſtet, Datium obijſſe die 14. Ianuarij, Totila adhuc ſuperſtite, nondum enim eodem occiſo Vitalis Mediolanenſium Præſul Rauennæ conſecratus fuerat ex laudatis literis Pelagij, conſequens fit, vt hoc anno 553. & Datij obitus, & Totilæ occiſio contigerint. Lucas Holſtenius memoratas modò Pelagij literas non quidem Narſeti, ſed *Valeriano Patricio* inſcriptas edidit p. 1. collect. Rom. pag. 227. De hoc Valeriano ſcribit Procopius lib. 4. *Narſeti autem Rauennam, vt venerat, ſociati ſunt Duces Valerianus, & Iuſtinus.* At cum Narſes ſummam in Italia præfecturam gereret, ad eundem potius ſcripſiſſe Pelagium dixerim, & quidem de re grauiſſima, rogabat enim, vt Antiſtites Mediolani, & Aquileię Synodi V. obtrectatores Conſtantinopolim ſub cuſtodia mitteret. Ex his patet erraſſe Ripamontium, qui Vitalem Datij ſucceſſorem à Pelagio conſecratum putauit, initiatus enim fuit Epiſcopus Rauennæ ab Aquileienſi Metropolita Vigilio etiamnum Pontificatum tenente. Scribit Victor Tunonenſis Datium anno 554. Conſtantinopolim veniſſe, ac tria capitula damnaſſe, eademque die *percuſſum occubuiſſe.* Sed cum Datij conſtantia in ſequenda Vigilij ſententia nobis conſtet, meritò cum meo Lupo homini Schiſmatico nullam fidem præſtandam ducimus, præſertim cum iſt hæc eo anno affirmet contigiſſe, quo iam Datius diem obierat.

Sed

Sed iam demonſtrandum eſt Procopium in belli Gothici annis recenſendis erraſſe, non ſolùm quòd eidem Panuinius, Sigonius, Baronius, alijq; celeberrimi Scriptores aſtipulati ſunt (iſti enim Procopio, qui cum Beliſario eidem bello interfuit, ex aſſe fidem præſtandam duxere) verùm etiam quòd ad noſtræ hiſtoriæ chronologiam exactiorem id plurimùm conducit. Primus annus belli Gothici, vt ex Procopio cap. 3. probauimus, incœpit anno 535. quo Siciliam Beliſarius exactis Gothis recuperauit. Anno 536. cum circa Paſchalia feſta ſeditio per Africam Romanis militibus inceſſiſſet, Beliſarius in Africam aduolans fugato ſeditioſo Stotzæ exercitu rem compoſuit. Scribit Procopius lib. 2. de bello Vandalico: *Decimus is erat annus Iuſtiniano imperanti*; decimus verò annus eiuſdem imperij inchoabatur anno 536. à Kalendis Aprilis. Porrò Beliſarius in Siciliam rediens exortos ibi etiam tumultus compeſcuit, ac diſpoſitis per inſulam præſidijs in Calabriam tranſmiſit. Brutijs, ac Lucanis in deditionem acceptis Neapolim obſedit autumno incumbente; ſcribit enim Procopius, eundem veritum, ne pluuijs ad obſidium ſoluendum magna cum impedimentorum iactura cogeretur, vaſa colligi iuſſiſſe, cum nil tale cogitanti per occultum aditum in vrbem penetrandi modus iudicatus eſt, atq; eo pacto Neapolim occupauit. Rebus autem ea in vrbe è ſententia compoſitis, copias Romam verſus eduxit, qua etiam feliciter ſine pugna potitus eſt. Hæc ait Procopius: *Receptaque eſt Roma ſexageſimo anno, menſe eodem poſtquam à barbaris inceſſa fuerat.* lib. 1. de bello Gothico. Captam verò à Barbaris fuiſſe Baſiliſco, & Armato Conſſ. nempe anno 476. teſtatur Marcellinus Comes in chronico; quare recuperata eſt anno 536. Addit Euagrius Beliſarium Romam ingreſſum die 9. Decembris. His recenſitis idem proſequitur recenſere, quas poſtea vrbes Dux Beliſarius in poteſtatem redegit. Hic verò more ſolito ſecundi anni belli Gothici Procopio claudendus erat, nempe: *Sic hyems exijt, finemq; impoſuit anno ſecundo belli, quod Procopius deſcribit.* Verùm huius diſtinctionis oblitus pergit Procopius narrare, Vitigem cum CL. millibus armatorum Rauenna egreſſum, ac menſe Martio Romam obſediſſe, ibique in plures menſes protractam obſidionem cum egregijs & ciuium Romanorum, atq; hoſtium factis deſcribit. Paulò poſt initium libri ſecundi ait, Euthalium circa brumalem Solis pulſum Romam cum ſtipendijs militum appuliſſe; quibuſdam verò conflictationibus narratis concludit: *Sic hyems exijt, finemq; impoſuit anno ſecundo belli, quod Procopio deſcribitur.* Ex quibus patet, laudatum Scriptorem duorum annorum geſta ad vnicum perperam reſtrinxiſſe, neque enim Neapolim, Romamq; Beliſarius occupauit eodem anno, quo Vitiges vrbi caſtra circumdedit, eandemque longiori obſidio oppugnauit. Hinc factum eſt, vt apud eundem Hiſtoricum aliorum quoque annorum geſta haud ſuo tempore recenſeantur. Etenim lib. 3. narrata vrbis expugnatione per Totilam Gothorum Regem ait: *In his hyems ſe circumegit, & anni duodecimi belli huius aderat finis, quod Procopius ipſe conſcripſit.* Duodecimus belli Gothici annus exijt vnà cum hyeme anno 547. At Roma capta eſt anno belli decimo tertio hyeme iam ſæuiente. Auctuarium Marcellini hæc habet: *Indictione X. Poſt conſulatum Baſilij VI. Totila dolo Iſaurorum ingreditur Romam XVI. kalendas Ianuarias.* Quare anno 547. die 17. Decembris Totila vrbem occupauit: Marius Auenticenſis eadem indictione X. Poſt conſul. Baſilij VI. ait: *Eo anno Baduila Rex Gothorum*

Roma-

Roma capta, depopulauit &c. S. Gregorius Magnus lib. 2. epiſt. 36. diſertè affirmat, Gothos vrbem occupaſſe, poſtquam Vigilius in vrbe regia conſtitutus anathema in Acephalos publicauit, verba dedimus cap. 3. at certum eſt Vigilium anno 547. C-P. appuliſſe, quod itidem monſtratum eſt loco proximè memorato. Ex his ergo anachroniſmus Procopij paret, ex quo tot inſignes viri erradi occaſionem accepere. Quare cum vnius anni additione Procopius corrigendus veniat, Datij Mediolanenſis obitus, ac Narſetis in Italiam aduentus, moxq; ſubſecuta Totilæ occiſio ad annum 553. referenda eſt. Baronius quidem, vt notabamus, annum 535. inter belli Gothici annos non numerauit, ſed planè contra Procopium, & rei geſtæ veritatem. Sigonius verò lib. 18. de imperio Occidentali ad annum 538. vniuerſa reuocat, quæ Procopius duobus annis geſta affirmauit, (vt cuique legenti patebit) ne bellum Gothicum vltra decem, & octo annos extenderetur.

Sub finem anni præcedentis 552. frequentiſſimi Epiſcopi Byzantium ad Synodum aduenerant, tres enim Patriarchæ aderant, itemq; Helias Metropolita Theſſalonicenſis, vt ex ſubſcriptione libellorum ad Vigilium paret, qui tamen paulò poſt diſceſſit relicto Benigno Epiſcopo Heracleæ Pelagoniæ, qui ſuas in Concilio vices ageret. Hi quidem ſæpius conuenientes Eccleſiaſticas cauſas tractabant, vt ex Euſtathio colligitur. In his verò congreſſibus ante Maium præſentis anni celebratis damnatum Origenem, & approbatum decretum Iuſtiniani contra eundem à decennio latum certum exiſtimo. Cedrenus ad annum Iuſtiniani vigeſimum ſextum recitat ad verbum literas Imperatoris ad Synodum, queis Patres hortatur ad Origenem damnandum: *Vos hortamur*, ait, *ò ſanctiſſimi Patres, vt in vnum collecti ſubiectam expoſitionem, & ſingula eius capita examinetis, damnetiſq; cum Origene omnes, qui idem ſentiunt*. Baronius, cui etiam Lupus aſtipulatur, rectè monet capita à Iuſtiniano laudata contineri in ipſis literis ab eodem olim ad Patriarchas contra Origenem miſſis vnà cum anathematiſmis ibidem ſubiectis, quæ cum à Patriarchis tunc validata fuerint, publica Oecumenicæ Synodi ſubſcriptione iterum confirmata ſunt. Res grauiori conſideratione non indigebat, ex literis enim encyclicis olim Origenes in vniuerſa Eccleſia damnatus fuerat, & Patriarchæ antequam conſecrarentur, de more Origeni anathema dicebant, hoc enim in edicto Iuſtiniani mandabatur, quod de cæteris alijs Epiſcopis etiam conſtabat. Hinc ſeſſio illa, vtpotè de re non ſemel, ſed iterum iudicata, haud in plura exempla tranſcripta fuit, cum vnicuiq; edictum Iuſtiniani ſufficeret. Vti verò certum eſt, Origenem in Synodo V. damnatum, ita incertum mihi videtur tempus, quo damnatio illa peracta fuerit, num anno 552. ſub Menna, vel potius anno 553. iam inchoato ſub Eutychio. At cum videam initio ſtatim anni à Patriarchis rogari Vigilium, vt cauſam de tribus capitulis inchoet, exiſtimo controuerſiam de Origene paulò antea diſcuſſam.

Duo tamen hic nobis probanda ſunt, Origenem in Synodo V. damnatum fuiſſe, & hanc damnationem priorem fuiſſe proſcriptione trium capitulorum, video enim de hoc ſecundo cum eruditiſsimo Scriptore mihi eſſe luctandum, nam Petrus de Marca in parua diſſertatione de Synodo V. ſcribit: *Cæterùm cognitionem de Origene ſucceſſiſſe trium capitulorum cognitioni, ipſa ſeries actorum Quintæ Synodi apertè oſtendit*. Quæ ſanè procul à vero ſunt, cum ex actis Synodi citra

dubium

dubium oppoſitum colligatur. Synodus V. canone XI. ait: *Si quis non anathematizat Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarium, Neſtorium,* ORIGENEM *cum impijs eorum conſcriptis, & omnes alios hæreticos, qui condemnati, & anathematizati ſunt à Sancta Catholica, & Apoſtolica Eccleſia, & à prædictis Sanctis quatuor Concilijs, & eos, qui ſimilia prædictis hæreticis ſapuerunt, vel ſapiunt, & vſq; ad mortem in ſua impietate permanſerunt, vel permanent, talis anathema ſit.* Hic canon editus eſt collatione VIII. habita IV. Nonas Iunias, quæ cum poſtrema fuerit in cauſa trium capitulorum, colligitur antea iam Origenis cauſam cognitam fuiſſe, alias Origenem damnaſſent, antequam illius errores examinaſſent, & ex conſequenti per ſummam iniuriam Adamantius fuiſſet indicta cauſa damnatus. Sed eſt aliud contra Marcam argumentum prorſus ineluctabile. Theodorus Cappadox magnus ille Origenis protector prob aturus, poſſe Theodorum Mopſueſtenum licet olim mortuum iure damnari, ita Synodum allocutus eſt collat. 5. *Et multos quidem etiam alios inuenimus poſt mortem anathematizatos: Nec non etiam Origenem, & ſi ad tempora Theophili Sanctæ memoriæ vel ſuperiùs aliquis recurrerit, poſt mortem inuenerit anathematizatum, quod* NVNC *in ipſo fecit, & veſtra Sanctitas, & Vigilius Papa religioſiſsimus antiquioris Romæ.* En fatente Origeniſtarum Principe à Synodo V. & à Vigilio Papa Origenes damnatus fuit, & quidem antequam terminata eſſet cognitio trium capitulorum. Hoc teſtimonium eſt adeo euidens, vt rem extra dubium ponat. Sexta Synodus Oecumenica ſub S. Agathone Papa actione 17. in definitione fidei laudatis quatuor Synodis prioribus conteſtatur ſe recipere decreta *ſuper has, & vltimæ harum Quintæ Sanctæ Synodi, quæ hic congregata eſt aduerſus Theodorum Mopſueſtenum, Origenem, Didymum, & Euagrium, & ſcripta Theodoreti aduerſus duodecim capitula laudabilis Cyrilli, & epiſtolam, quæ dicitur Ibæ ad Marin Perſam ſcriptam.* Et in edicto fidei act. 8. *Suſcipimus quoq; & quæ in temporibus Iuſtiniani D. mem. in prædicta à Deo conſeruanda noſtra feliciſsima ciuitate complosa eſt Synodus contra Dei impugnatores Origenem, Didymum, & Euagrium, & obſcœna Theodori, & Iudaica ſcripta &c.* His concinit Synodus VII. Oecumenica, quæ eſt Nicæna II. act. 7. *Præterea, inquit, Origenis, Euagrij, & Didymi fabuloſitates anathematizamus, quemadmodum Synodus C-P. Quinta numero docuit.* Igitur Origenem à Synodo V. damnatum fuiſſe publica Eccleſiæ ſententia eſt.

Dabo etiam Scriptores nobiliſsimos, qui ante Synodum VI. floruere. Cyrillus Scythopolitanus S. Sabæ diſcipulus, qui & Magiſtri, & Eutymij vitas diligentiſsimè ſcripſit, cap. 109. de vita Sabæ apud Surium die 5. Decembris ait: *Poſt hæc cum Sancta, & Oecumenica Quinta Synodus congregata fuiſſet Byzantij, Theodorus Mopſueſtiæ, & Origenes, & vnà cum his impia de præexiſtentia, & reſtitutione dogmata generali fuerunt ſubiecta anathemati.* Idem in vita Eutymij die 20. Ianuarij apud Bollandum cap. 28. hæc ſcribit: *Cum præcedente autem tempore poſtea congregata fuiſſet Conſtantinopoli Quinta Synodus, & Origenis, & Neſtorij dogmata fuiſſent ab ea percuſſa anathemate, & qui nouam Lauram tenuerant, Origeniſtæ illinc eſſent expulſi, & fideles, et Orthodoxi Patres rurſus in eam migraſſent, permittente mihi admirabili Ioanne Silentiario, eo inquam, qui erat Epiſcopus, diſcedo è cœnobio, et ipſe quoq; verſor in hac Laura.* Hæc ille, qui cum eo tempore vixerit, depreſsorum per Synodum V. Origeniſtarum oculatus teſtis venit. Ex his patet Halloix hallucinatio, qui quæſt. 10. §. 382. hæc ſcripſit. *Euagrius primus*

mus è Græcis hanc attigit controuerſiam, et quem alij Scriptores Græci cæcorum more ſecuti ſunt. Immò primus eſt Cyrillus omnium Græcorum Scriptorum, quos modò habemus, qui cæcus ſanè non fuit, ſed Origeniſtas ex Synodi V. decretis è noua Laura expulſos ſuiſmet oculis vidit, atque in eadem Synodo eoſdem damnatos eſſe perſpexit. Halloix, qui iſthæc non legit, *cæcorum more* perperam de non viſis iudicauit. Sed præclaro etiam teſtimonio à Coſma Diacono in Synodo ſeptima actione prima recitato iterum Halloix reijcitur, eſt quidem longiuſculum, ſed planè totum hic inſerendum, ex eo enim cognoſcemus exitum Origeniſtarum, qui tot turbas ſub Nonno in noua Laura in Palæſtina dedere; *Coſmas venerabilis Diaconus & ſacri Patriarchatus Cubicularius ex vita S. P. N. Sabæ legit. Itaque cum Sancta vniuerſalis Quinta Synodus Conſtantinopoli eſſet congregata communi, & generali anathemate reiecti ſunt Origenes, ac Theodorus Epiſcopus Mopſueſtias, et quæcunque ab Euagrio, et Didymo dicta ſunt de præexiſtentia, ſiue* περὶ προυπαρξέως. *Probarunt autem id quatuor Patriarchæ præſentes. Præterea Imperator noſter Dei amantiſsimus acta Synodi Hieroſolymam miſit, in qua ciuitate coacto Epiſcoporum conuentu quotquot erant Palæſtinorum Epiſcopi manibus, et pedibus, et ore ſententiam, et ſtatutum Synodi confirmarunt, niſi quod Alexander Abyles contrarium ſenſit, quamobrem Epiſcopatu exutus Byzantium ſe recepit, et terræmotu obrutus eſt, et ſepultus. Nouæ Lauræ verò Monachi ſe à Catholica communione ſepararunt. At verò Patriarcha Eutychius* (Euſtochius) *diuerſis modis eos aggreſſus per octo menſes illos admonuit, et cum precibus ſuis non valuiſſet eis perſuadere, quò Eccleſiæ Catholicæ communicarent, imperialibus iuſsionibus vſus per Anaſtaſium Ducem à noua illos Laura proiecit, prouinciamque totam ab eorum peſtilentia liberauit*. Hæc puto eſſe excerpta ex Cyrillo in libro de vita Sabæ, vnde quæ apud Surium legitur, mutilata eſt. Bollandus integram ſe inueniſſe indicat in fine prolegom. ad vitam Theodoſij Cœnobiarchæ die 11. Ianuarij. Audis Origenem damnatum, geſta item contra eundem Hieroſolymam tranſmiſſa, & tandem Origeniſtas Neolaurenſes expulſos, vniuerſamque Palæſtinam Origeni maledixiſſe?

S. Sophronius Patriarcha Hieroſolymitanus, qui paulò poſt Synodum V. floruit, in epiſtola ad Sergium, quæ recitatur act. 11. Synodi VI. hæc ſcribit: *Etiam quintum præter iſtos, & poſt iſtos aliud Concilium vniuerſaliter conſtitutum ſuſcipio, quod in regia vrbe etiam id celebratum eſt Iuſtiniano tunc ſceptra Romani imperij diſpenſante, & omnes eius præclaras definitiones, quod ad confirmationem quidem nominatiſsimi Chalcedonenſis Concilij congregatum eſt. Perimit autem, & in interitum proijcit* PRINCIPALITER ORIGENEM *inſanum, & omnes eius pompoſas ſomnolentias, & plena multæ impietatis commenta, Euagrij quoque cum eo, & Didymi dogmata, & omnia eorum pagana, atque prodigioſa, nec non & fabuloſa deliramenta. Poſt quos & Mopſueſtenum auellit Theodorum Magiſtrum Dei rebellis Neſtorij &c.* Hoc ipſum teſtatus eſt Maximus Patriarcha Aquileienſis in Synodo Lateranenſi coram S. Martino Papa celebrata: *Contra Theodorum*, inquit ſecretario primo, *& Origenem in Sancta Quinta Synodo accuſator quidem nullus, ſed tantummodò eorum conſcripta ad accuſationem ipſorum, & reprehenſionem ſuffeciſſe noſcuntur*. Claudat horum dicta Euagrius, qui lib. 4. capite 38. aliàs 37. hæc recitat de Synodo Quinta: *Relatum eſt igitur ad Iuſtinianum à Synodo poſt exclamationes contra Origenem, & eos qui pariformiter cum illo ſeducti erant, factas. Quæ de re iſta ad verbum inter cætera ſunt relata*. Et recitatis quibuſdam Patrum exclamationibus ait: *Iſtis*

adiunxerunt & capita eorum, quæ cum Origene ſentientes docuerunt &c. Quis autem, niſi Halloix, dixerit Euagrium iſta finxiſſe? teſtatur ſe ad verbum illa ex actis Synodi excerpſiſſe; & quidem Iuſtiniani literas contra Origenem ad Synodum datas recitat Cedrenus. Sanè ſtultitiæ proximum eſt, adhuc negare Origenem in Quinta Synodo eſſe damnatum, & tamen non pudet Halloix, erroris illos arguere, qui dixere lata in Synodo V. contra Adamantium anathemata, & obſtinatè hæc reponere: *In Quinto Concilio, nihil prorſus de Origene tractatum eſt.*

Vidit Halloix anathematiſmum XI. Quintæ Synodi, & cum nullus ſupereſſet defenſioni locus, ridiculam prorſus reſponſionem commentus eſt: *Intruſum*, inquit, *haud dubiè eſt nomen Origenis in anathematiſmum vndecimum collatione octaua.* Quæſt. 10. §. 23. *ab homine*, addit, *quopiam, vt ſupra indicaui, ſaltem imprudenti nomen eius anathematiſmo vndecimo improbè adiectum eſt.* Hæc probat, quia Eutychcti non Origenes, ſed Dioſcorus proximè locandus fuerat, ita enim Patres vtrumque ſimul ferè vbique nominant. Rurſus Gregorius Magnus lib. 2. epiſt. 36. indict. 10. vnam tantùm perſonam damnatam dicit in Synodo V. nempe Theodorum Mopſueſtenum, non igitur Origenes etiam proſcriptus fuit, aliàs duo damnati fuiſsent. Denique idem anathematiſmus legitur in edicto Iuſtiniani contra tria capitula, vbi Origenis nomen non apparet. Atque ex his putat Halloix inſertum canoni vndecimo Origenem. His poſitis facilem reſponſionem teſtimonijs Sextæ, & Septimæ Synodi procudit, nempe vtriuſque Concilij Patres *ſecutos acta Synodi V. corrupta* pag. 390. vbi in margine hæc leguntur: *Sexta Synodus in errorem tracta eſt à Quinta, & poſt ſe traxit Septimam.* At cùm in collatione V. Theodorus Origeniſtarum Dux fatetur à Synodo V. damnatum Origenem, fabulam putat dicens eſse *adulterinum, & ſuppoſitium locum, interiecta, & intruſa verba* pag. 388. Hæc Origenis aduocatus.

Heu quò præcipitem egit hominem cæcus in Origenem amor? Si Origenis nomen ab inuida manu intruſum fuit vndecimo anathematiſmo, tuum erat codicem carioſum quempiam alicubi gentium literatarum, vel etiam barbararum nominare, vbi canon ille Origenem inter proſcriptorum capita non recenſeret. Latina Eccleſia ſacrorum Conciliorum codices legitimos, atque incorruptos in Eccleſiaſticis ſcrinijs ſemper conſeruauit, atqui inter hæc ſacra volumina erant geſta Quintæ Synodi. Hinc cum S. Martinus Papa, qui ante Sextam Synodum Lateranenſe Concilium contra Monothelitas celebrauit, dixiſset: *Offerantur imprimis per eos, quorum intereſt, reuerendiſſima ſanctarum quinque vniuerſalium Synodorum definitiones*, lectis definitionibus priorum quatuor Conciliorum dictum eſt: *Definitio Sanctæ quintæ Synodi*, cuius quidem definitionis anathematiſmus XI. ita exhibitus eſt: *Si quis non anathematizat Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarem, Neſtorium, Eutychen*, ORIGENEM *cum impijs eorum conſcriptis &c. talis anathema ſit.* Vides in Eccleſiæ Romanæ legitimis codicibus Origenem in anathemate XI. cum reliquis condemnatum? Sed grauiùs aduerſarium premo. Cum in Synodo Sexta depræhenſi fuiſsent Monothelitæ codices Synodi V. corrupiſse, & id Legati Pontificij alta voce proteſtarentur, Sancta Synodus dixit illos conuinci *antiquis, &* IMMVTILATIS *eiuſdem Sancti Quinti Concilij libris*, qui ex archiuio Patriarchali producti publicè eo in conuentu lecti ſunt; & ex *authenticis* codicibus hæreticorum fraude detecta

tecta

tecta Synodus vniuerſa exclamauit: *Anathema ſimul, qui falſificauerunt acta Sancti, & vniuerſalis Quinti Concilij*. Hæc actione 14. recitantur. Non igitur Synodus ſexta, vt fingis, ſecuta eſt *acta V. Synodi corrupta*, ſed *antiquos, & immutilatos eiuſdem Sancti Quinti Concilij libros*. Et hæc quidem plena Patrum Synodo conteſtante. De hoc tamen iterum capite ſequenti pluribus agemus.

Hinc factum eſt, vt damnato in Quinta Synodo Origene ante Sextam Synodum idem etiam tum in Latina, tum in Græca Eccleſia paſſim anathemati ſubijceretur, quod, vt alia omittam, conſtat ex Synodo Lateranenſi S. Martino Papa Præſide celebrata, & ex Ectheſi Heraclij Imperatoris in eadem Synodo laudata: Concilij verba hic damus, Ectheſim verò paulo inferiùs adducemus. Quod verò opponit Halloix, Dioſcori loco Origenem ab imprudenti homine in anathematiſmum vndecimum Synodi V. intruſum fuiſſe, ridicula diuinatio eſt. Non fuit ibi Dioſcorus nominatus, quia damnatus fuerat in Eurychete, eadem enim omnia, quæ Eutyches delirauit, Alexandrinus ille Pſeudo-Antiſtes etiam aſſeruit, vnde Synodus Chalcedonenſis act. 3. in literis ad S. Leonem Papam de Dioſcoro ſcribit: *Quòd Eutychen pro impietate damnatum ſuæ tyrannidis decretis innoxium ſtatuit, & dignitatem, quæ à veſtra illi ablata fuerat Sanctitate (quippe vt ab eo, qui hac gratia erat indignus) illi reſtituit*. Sed Dioſcorus non modò Eutychetis, ſed & Hæreticorum omnium Magiſtri Origenis diſcipulus fuit, vnde idem Dioſcorus in libello ſupplici Theodori Diaconi apud Synodum Chalcedonenſem act. 1. accuſatur, vti *ſemper quæ Origenis ſunt ſapiens*. Inſere ergo canoni illi etiam, ſi ita lubet, Dioſcorum, ita tamen ne loco pellat Origenem. At ſi ſcire cupis, qualis inter hæreticos locus Origeni, qualis Dioſcoro ſtatuatur, lege canonem 18. Sanctæ Synodi Lateranenſis non pleno ſæculo poſt Quintum Concilium à S. Martino Pontifice celebratæ: *Si quis*, inquit, *ſecundùm Sanctos Patres conſonanter nobis, pariterque fide non reſpuit, & anathematizat anima, & ore omnes, quos reſpuit, & anathematizat nefandiſſimos hæreticos cum omnibus impijs eorum conſcriptis vſque ad vnum apicem Sancta Dei Eccleſia Catholica, & Apoſtolica, hoc eſt ſanctæ, & vniuerſales quinque Synodi, et conſonanter omnes probabiles Eccleſiæ Patres, idest Sabellium, Arium, Eunomium, Macedonium Apollinarem, Polemonem, Eutychem*, DIOSCORVM, *Timotheum Ælurum &c.* ORIGENEM, *Didymum, Euagrium, et compendiosè omnes reliquos hæreticos, qui à Catholica Eccleſia reprobati, atque abiecti ſunt etc. huiuſcemodi condemnatus ſit*. Vides Origenem cum Euagrio, ac Didymo, qui actione 11. Sextæ Synodi ita nominantur *Didymus, et Euagrius Origenianæ vanitatis primi ſecretarij fœdiſſimi*, hæreticorum agmen claudere? reponi inter *nefandiſſimos hæreticos*? damnari illius *impia conſcripta*? Rurſus in magna Synodo Nicæna II. quæ eſt Septima Oecumenica leges ſupparem Eutycheti Dioſcorum datum, atque his proximum Origenem, eiuſque ſecretarios fœdiſſimos. Illa quidem act. 7. in definitione fidei ait ſe anathematizare: *Arij inſaniam, Macedonij rabiem, Apollinarij dementiam, Neſtorij idolatriam in homine, Eutychis &* DIOSCORI *conſpirantem vanitatem, & horum multorum capitum hydram*, ORIGENIS, *Didymi, et Euagrij nugas, fabulaſque*. Ita Dioſcorus cum Magiſtro Eutychete eadem infamiæ nota inſignitur, nigrumque theta etiam Origeni præfigitur. Ergone & Lateranenſis Synodus ante VI. & VII. Concilium tracta eſt in errorem à corrupto V. Synodi codice? Nulluſne Patrum Latinorum, vel

Græcorum germana, ac legitima Synodi V. acta nanciſci potuit, vt Origenem tantæ infamiæ ſubduceret, ac collegas admoneret intruſi in anathematiſmum XI. Origenis? Nullusne ex ſexcentis, & ampliùs Patribus pro Origene aduocatus ſurrexit? Nullus erga Adamantium miſeratione aliqua inflexus fuit? Quis porrò ex his non intelligat, quo loco fuerit apud Catholicam Eccleſiam Origenes? Eadem facilitate refutantur, quæ de intruſo periodo collationi quintæ Halloix fingit, vti enim iſta ſine teſte proferuntur contra ſignatas antiquitus tabulas, de quarum fide nullus huc vſque dubitauit, ita veluti ſomnia in fumum abeunt.

Quod addit aſſeri à Magno Gregorio, vnam tantummodò Perſonam damnatam fuiſſe in Synodo V. Origeni non fauet, nam Pontifex hæc ſcribit: *In Synodo, in qua de tribus capitulis actum eſt etc. de quibuſdam illic ſolummodò Perſonis eſt actitatum, quarum vna, cuius ſcripta euidenter à rectitudine Catholicæ fidei deuiabant, non iniuſtè damnata eſt.* Loquitur de controuerſia ibi agitata de Theodoro, Theodoreto Cyri, & Iba Edeſſeno, & rectè pronunciat, primum quidem cum ſuis ſcriptis fuiſſe damnatum, Theodoreti verò, & Ibæ ſcripta tantummodò, non perſonas. De Origene non loquitur, quia hic ante Synodum de tribus capitulis damnatus fuerat, neque de illo Schiſmatici, quos ibi alloquitur Gregorius, fuere aliquando ſolliciti. Verùm ſi quæratur ab Apoſtolica Sede, num à Patribus Synodi V. ſolus Theodorus damnatus fuerit, reſpondebit Nicolaus Primus in epiſtola ad Michaelem Imperatorem: *Quinta prætcrea Synodus etiam iam mortuos Origenem, atque Theodorum per eorum damnanda ſcripta non rectè ſapuiſſe repertos anathemate perculit.* Sed & ante ducentos annos hæc ipſa dicta ſunt in Synodo Lateranenſi à Maximo Patriarcha Aquileienſi, cuius dicta ſuperiùs laudauimus. Neque Halloix poſtremum illud iuvat, nempe intruſum eſſe canoni vndecimo Origenem, quòd hic non legitur in edicto Iuſtiniani contra tria capitula. Rem, vti erat ſumma eruditione inſtructus, Baronius vidit. Edictum illud Iuſtiniani compoſitum fuit opera Theodori Epiſcopi Cæſareæ Cappadocum; hoc enim teſtatur Vigilius Papa in epiſtola contra eundem Theodorum: *Tuis*, inquit, *ex conſuetudine incitamentis liber condemnationem capitulorum ipſorum continens in palatio te aſſiſtente, et inſtruente coram quibuſdam Græcis Epiſcopis eſt relectus.* At Theodorus ex Liberato cap. vltimo Breuiarij erat *Origenis defenſor acerrimus.* Cur ergo Cæſareenſis ſuum Origenem inter damnata capita collocaſſet? Scito ergo Origenem Theodori fraude in Iuſtiniani anathematiſmo omiſſum à Synodi V. Patribus ſuo, vti decebat hominem, loco inter hæreticos repoſitum.

Reclamat Halloix quæſt. 10. §. 2. *Certè ſi ad aliquod vnum generale Concilium ſpectauit perquirere de Origene, maximè omnium ſpectauit ad Nicænum, vtpote Origenis ætati viciniſsimum.* At *concilium*, addit, *Nicænum ſimul antiquiſsimum, et ſanctiſsimum nihil aduerſus Origenem protulit.* Veterem Origeniſtarum crambem reponit. *Quomodò*, aiebant, *damnabimus, quem Synodus Nicæna non tetigit?* Reddam ex integro voces Hieronymi epiſt. 65. *Scilicet vno medicamine omnes ſimul morbos debere curari; Et idcirco Spiritus Sancti neganda maieſtas eſt, quia in illa Synodo ſuper ſubſtantia eius ſilentium fuit? De Ario tunc, non de Origine quæſtio fuit, de Filio, non de Spiritu Sancto. Confeſsi ſunt, quod negabatur, tacuerunt, de quo nemo quærebat. Quanquam latenter Origenem fontem Arij percuſſerunt, damnantes enim eos, qui*

qui —

qui filium negant de Patris eſſe ſubſtantia, illum pariter, Ariumque damnarunt. Alioquin hoc argumento neque Valentinus, neque Marcion, nec Cataphryges, neque Manichaus damnari debent, quia Nicæna Synodus eos non nominat, quos certè ante Synodum fuiſſe non dubium eſt. Hæc ille. At non ſolùm in Ario Origenes per Nicænos Patres damnatus eſt, ſed & Epheſi cum Neſtorianis proſcriptus fuit. Illi dicebant ex Photio cod. 54. & Caſſiano in libris contra eoſdem editis, *hominem ex meritis habuiſſe vnionem cum Verbo*. At hoc ipſum olim tradiderat Origenes lib. 2. Peri-archon; verba dedimus lib. 1. hiſt. Pelag. cap. 1. Idem in Eutychete damnatus eſt, itemque cum Dioſcoro in maxima Chalcedonenſi Synodo; etenim teſte S. Leone epiſt. 11. ad Iulianum Coenſem erratum Eutychetis *de hauſtu venenatorum dogmatum* Origenis *apparebat effuſum*, nempe quòd anima Chriſti, vt dixit Origenes, priùs fuiſſet in cœlis commorata, additque: *Vnde quod in Origene meritò damnatum eſt, qui animarum antequam corporibus insererentur, non ſolùm vitas, ſed & diuerſas fuiſſe aſſeruit actiones, neceſſe eſt, vt etiam in iſto, niſi maluerit ſententiam abdicare, plectatur.* In eadem etiam Synodo, vt notauimus, Dioſcorus accuſatus eſt, tanquam *ſemper quæ Origenis ſunt ſapiens*. Sed in Synodo etiam Conſtantinopolitana Oecumenica II. Origenes in Macedonianis, qui Spiritum S. adorandum vti Deum negabant, damnatus fuit. Nam Origenes teſtibus Sanctis Epiphanio, & Hieronymo Spiritum S. creaturam eſſe aſſeruit; S. Auguſtinus lib. de hæreſ. cap. 43. ſcribit nonnullos negare illum dixiſſe. *Spiritum Sanctum creaturam*; additque: *ſed qui eius plura legerunt, contradicunt*. Legatur epiſtola Hieronymi ad Auitum. Igitur non in ſola Quinta Synodo, ſed & in quatuor prioribus Origenis doctrina damnata eſt cum Ario, Macedonio, Neſtorio, & Eutychete, vt mirum non ſit, ſi magnus ille maximi Nepotis S. Cyrilli Alexandrini deceſſor Theophilus pronunciarit epiſtola 1. Paſchali fuiſſe Origenem *Hydram omnium hæreſeon*. Hinc factum eſt, vt in Synodis nunquam cum Patribus Origenes nominatus fuerit, imò neque Hæretici Neſtorius, Eutyches, Monothelitæ, alijque vllum ab Origene ſuffragium petierint, ſciebant enim illius teſtimonium infamia apud omnes laborare. Obijcit Halloix magnum Athanaſium oſtendiſſe in lib. de decretis Nicenæ Synodi contra Euſebium, Origenem procul eſſe ab Arij inſania. Sed notare etiam debebat aduerſarius, quæ ibidem Athanaſius præmiſerat de Origene: *Nam quæ veluti quærens, & ingenium exercens ſcripſit, hæc non tanquam ipſius ita ſentientis ſint, accipiat quiſquam.* Eſt enim doctum pharmacum Athanaſij. Origenes more ſolito in vtramque partem diſputauit, de quo nolim cum quopiam contentionis funem ducere.

Vnum hic ſubijciam, Sanctiſſimos Monachos, & Antiſtites, qui Iuſtiniano imperante floruere, Origenis ſcripta ſemper damnaſſe. S. Sabas pro Origeniſtis compeſcendis legationem ad Iuſtinianum ſuſcepit, de qua re pluribus cap. 1. dictum eſt. S. Theodoſius, cuius memoria die 11. Ianuarij agitur, Origenem ſupra cæteros deteſtabatur. Scriptor vitæ eiuſdem cap. 13. apud Bollandum ait: *Maximè autem, oſtendebat ſe auerſari Origenem, qui exiſtimauit ſuum in hoc ponendum ſtudium, vt diuina Apoſtolorum prædicationi nugas contexeret gentilium, & luderet in rebus minimè ludicris*. Honoris gratia ita ab ipſo Halloix initio quæſtionis 10. pag. 343. appellatur S. Theodoſius Cœnobiarcha *vir fide, & pietate, & prodigiorum multitudine clariſſimus*. Origenis hoſtem eundem fuiſſe igno-

ſe ignorauit. Tertius eſt S. Ioannes Silentiarius Epiſcopus, qui aduerſus Origeniſtas acerrimè decertauit. Author vitæ eiuſdem apud Surium die 13. Maij ita fatur cap. 23. *Mittens narrare eius de fide certamina, quæ ſuſcepit aduersus Origenis, & Theodori Mopſueſtiæ dogmata, et eorum, qui ea defendebant.* Hic à ſede ſua fugiens inter Monachos Palæſtinos centenarius vltra annum 554. vixit. Huic iungendus eſt S. Quiriacus, cuius feſtum celebratur 29. Septembris; legimus apud Surium illius res geſtas breuitate, ac diligentia pari deſcriptas, de illo autem inibi hæc ſcribuntur: *Vehementiſsimè decertauit aduerſus eos, qui eadem ſentiebant, quæ Origenes.* Capite 10. ſequenti verò vndecimo Origenis errores recenſentur. Halloix Monachos illos Palæſtinos, qui contra Origenem libellos Iuſtiniano Imperatori obtulerunt, carpit ſcribens Iuſtinianum *auditis quorundam rudium Monachorum contra Origeniſtas querimonijs edictum de damnando Origene* ſcripſiſſe. Itane, ſi ſuperis placet, veluti ex *rudium Monachorum* cœtu Sabas, Theodoſius, Quiriacus, Ioannes Silentiarius deſpicientur, quos & Imperatores, & Patriarchæ ad vſque ſydera extulere, laudandi verò venient Nonnus, Leontius, ac cæteri Neo-Lauritæ Origenis ſtudioſiſſimi? Sanctus Eutychius Patriarcha Conſtantinopolitanus Origenem, eiuſque primarios ſectatores Didymum, & Euagrium damnauit, vnde Victor Tunonenſis vocat Eutychium damnatorem *Euagrij Eremitæ Diaconi, et Didymi Monachi, et Confeſſoris Alexandrini.* Hic autem Eutychius in exilium à Iuſtiniano miſſus fuit falſis delationibus eorum, *qui execranda nugacis Origenis, et Euagrij, et Didymi dogmata defendebant* teſte Euſtathio cap. 25. de vita Eutychij. Ex his liquet, quàm procul à vero ſit Baronij de Eutychio noſtro ſuſpicio, nempe cum conſtet acta Synodi V. ab Origeniſtis, ac præcipuè Theodoro Cæſareæ mutilata fuiſſe, Eutychium quoque cum Theodoro eam in rem operam aſſociaſſe, vnde ait ad annum 553. pag. 440. *Sed et in non leuem ſuſpicionem Origeniſmi induci potuit Eutychius Conſtantinopolitanus Epiſcopus.* Cum tamen S. Eutychius inter præcipuos Origeniſtarum perſecutores ab illius ætatis ſcriptoribus numeretur.

CAPVT VII.

Synodus V. contria tria capitula celebratur. De anno Synodi ſingularis opinio Chriſtiani Lupi V. C. confutatur. Vigilius Papa Concilij acta ſcripto Conſtituto reprobat. Euagrius, ac Didymus Origeniſtæ in eadem Synodo damnantur, Halloix perperam negante.

CVm aduerſarius ea, quæ de intruſo ab inuidis inter hæreticos Origene in anathematiſmum vndecimum, ac de eiuſdem damnatione per dolum collationi quintæ inſerta ne ſimpliciores quidem vnquam credituros ſatis intelligeret, omnes enim ſacratioris antiquitatis tabulæ ipſius ſomnia procul expellunt, ingenti prorſus audacia; in ipſam Sacroſanctam Quintam Synodum impetum collegit, & quod veteres Origeniſtæ tentare extimuerunt, tot fulminibus deiectum Origenem rurſus erigere nixus ea contra Synodum dicteria protulit, quæ initio quidem libri recitata iterum hic repetere religioni duco. Sanè non poſſum non ridere, conſiderans novum hunc Origenis aduocatum à veterum Origeniſtarum decretis rebellantem Synodum V. quam Theodorus Orige-

Origenis ſectator præcipuus conuocandam curauit, mille maledictis laceſſe-re. Etenim illi *ad vltionem eorum, quæ contra Origenem geſta ſunt*, inquit Liberatus cap. 24. damnationem trium capitulorum in Synodo V. conflarunt, vnde rectè ſummus Eccleſiæ hiſtoricus Baronius ad annum 553. pag. 440. obſeruauit *Quintæ Synodi Coryphæos Origenis errores ex parte ſectatos*. Et quod mirere, Theodorum Mopſueſtenum Halloix totis lacertis defendit, qui teſte laudato Carthaginenſi Diacono *cum multa opuſcula edidiſſet contra Origenem, exoſus, & accuſabilis* habebatur *ab Origeniſtis*. Quæ quidem ſi Halloix obſeruaſſet, profectò tam nobilem, tam vehementem, tam operoſam Theodoro Origenomacho aduocationem non commodaſſet.

Peracta in Quinta Synodo Origenis damnatione, in quam vel ipſe Theodorus Cappadox aulæ Protheus Iuſtiniani ſui adulandi gratia conſenſit, Imperator inſtare cœpit Vigilio, vt & cauſam de tribus capitulis in Synodo diſcuteret. At Vigilius cum Occidentales Epiſcopos timore Iuſtiniani adeſſe nolle intelligeret, ſe cum paucis Italis, atq; Illyricis rem ita definire poſſe negabat, vt nulla deinceps ab Occidentis Epiſcopis contradictio fieret. Ea tandem ſententia placuit, vt pari Latinorum, ac Græcorum numero Synodus componeretur, quod ante feſtum Paſchæ, quod hoc anno 553. contigit 20. Aprilis ſtatutum fuit. Audiatur ipſemet Vigilius in Conſtituto ad Iuſtinianum: *Poſtea verò hoc magis cum conſenſu Fratrum noſtrorum noſtrarum partium Epiſcoporum nuper ante Sanctum Paſchæ diem pietas veſtra conſtituit, vt exæquato numero his Pontificibus, qui in Conſtantinopolitana Vrbe præſentes ſunt, de tribus capitulis, ex quibus quæſtio vertitur, ſecundùm ſuperiùs deſignatum Fratrum noſtrorum Epiſcoporum profeſſionem deberemus inire tractatum*. Cæterum Græci Patres his intellectis tumultuari, veniſſe ſe ex longinquis prouincijs Synodi Oecumenicæ cauſa, huius authoritatem, ac nomen deprimi, ſi à pauciſſimis celebretur, plurimos Sapientiſſimos excludendos, ſi pari cum Latinis numero coeundum ſit. Synodos frequentiſſimàs à ſolis Græcis celebratas; in Chalcedonenſi ſexcentorum, & triginta Patrum conuentu legatos tantùm Leonis Papæ ex Latinis interfuiſſe. Nicænam omnibus venerabilem Synodum ex Græcis tantùm conflatam. Notam eſſe Occidentalium in tribus capitulis defenſandis obſtinationem, cum quibus ſi exæquato numero Orientales diſputationem ineant, paribus hinc inde ſuffragijs re infecta Concilium dimiſſum iri. Iuſtinianus his acceptis à priori ſententia diſcedens diem Synodo dixit IV. Nonas Maias, nempè Dominica ſecunda poſt Paſcha.

Sed de anno Synodi ſingularis opinio eximij viri Chriſtiani Lupi Profeſſoris Louanienſis nouam nobis quæſtionem ingerit. Veniam dabit eruditiſſimus, meiq; amantiſſimus Scriptor, ſi veritati hoc loco illum poſtponendum duxero. Hic igitur cap. 6. commentariorum in Synodum V. ait acta Synodalia præferre in titulo annum Iuſtiniani XXVII. *At credendum*, inquit, *Victori Tononenſi dicenti fuiſſe decimumtertium Chriſti Domini quingenteſimum quartum, in quem omnino incidit vigeſimus ſeptimus Iuſtiniani*. Idem repetit cap. 9. initio. Labitur vir doctiſſimus, nam acta Synodalia rectè præfixum habent annum poſt conſulatum Baſilij XII. nec contrarium docuit Victor, qui cum eo tempore acerrimè pro tribus capitulis decertaret, haud in anno Synodi ſtatuendo erraſſe dicendus eſt. Anno Epochæ Chriſtianæ vulgaris 541. Baſilius ſolus conſul fuit,

inde

inde verò vſque ad annum primum Iuſtini iuniorjs nulli ampliùs conſules à Iuſtiniano deſignati fuere. Detur id ambitioni huius Imperatoris, qui, vt ſolus in omnibus ſubſcriptionibus ſignaretur, omiſſo antiquiſſimo creandorum conſulum more, qui annos ſuis nominibus diſtinguebant, ab annis ſui imperij tempora ſtatui voluit. Igitur cum annum, quo conſules noui non creabantur, à præteriti anni conſulibus deſignari mos eſſet, annus 542. *Poſt conſulatum Baſilij* dictus fuit, annus verò 543. *Iterum Poſt conſulatum Baſilij* fuit nuncupatus, vel *Poſt conſulatum Baſilij II.* ſeu *Anno II.* Hoc patet ex legum imperialium, Synodorum, ac Lapidum ſubſcriptionibus. Veronæ noſtræ S. Valentis Epiſcopi ſepulchro inſcriptum epitaphium legitur: RECESSIT SVB. VIII. KAL. AVGVSTI POST CONSVLATVM LAMPADII ET ORESTIS. Indictione IX. nempe anno 531. Eodem anno celebrata Synodus Romana ſub Bonifacio II. incipit: *Poſt conſulatum Lampadij, & Oreſtis VV. CC. ſub die VII. Iduum Decembrium.* Annus verò ſequens 532. apud Baſilicam S. Petri ad vincula Romæ lapidi inſcriptus fuit ET IT. P.C. LAMPADI ET ORESTIS. Inſcriptionem integram dedimus lib. 2. hiſt. Pelag. cap. 19. Præterea Synodi anno 536. tum Conſtantinopoli à Menna, tum Hieroſolymis à Petro celebratæ ita inchoantur: *Poſt conſulatum Fl. Beliſarij V. C.* Eundem conſularem caracterem poſt conſulatum Baſilij ſeruarunt Iuſtinianus in edictis, ac reſcriptis, Vigilius Papa in epiſtolis, Synodus V. item & Mopſueſtena, vt ſæpiùs expoſuimus. Cæterùm nonnulli Chronologi ab vſitato faſtorum condendorum more communiter recepto recedentes, alio caractere faſtos conſulares digeſſere. Nam annum 542. ita ſignarunt: *Poſt conſulatum Baſilij V. C. Anno II.* Eodem modo etiam notarunt annum 531. *Poſt conſulatum Lampadij, & Oreſtis anno II.* item annum 536. *Poſt conſulatum Beliſarij V. C. Anno II.* Victor Tunonenſis hoc pacto annos carentes conſulibus ſignauit. A. 541. *Baſilio V. C. Coſ.* poſtea verò immediatè annum 542. hac conſulari nota inſcribit: *Poſt conſulatum Baſilij Anno II.* Chronicon Alexandrinum annum poſt Beliſarij conſulatum ita exhibet, *Indictione XIV. Beliſario II. Conſule. Indict. XV. Beliſario III. Conſule.* Qui modus faſtos deſcribendi minùs proprius eſt, videtur enim innuere, Beliſarium alterum, & tertium conſulatum geſſiſſe, neq; alio modo Tacitus, & Dio iteratos Imperatorum conſulatus deſignarunt. Chronologi omnium nobiliſſimi Panuinius, ac Sigonius, quos veluti Principes in faſtis digerendis veneramur, priorem modum tradidere. Marius Auenticenſis in ſuo Chronico, quod habetur tomo 1. Hiſtoriarum Francorum collectarum ab Andrea Du-Cheſne viro eruditiſſimo, ita ſcribit: *Poſt conſulatum Baſilij anno I.* eſt annus 542.

Ex his colligitur, Patrem Lupum peculiarem Victoris Chronici modum non aduertiſſe, in quo etiam lapſus eſt Sirmondus in chronica Synopſi ad libros Facundi. Cum enim annus 542. dicatur à Victore *Poſt conſulatum Baſilij anno II.* eidem annus 553. eſt Poſt conſulatum Baſilij XIII. qui cæteris Chronologis eſt XII. Quod verò addit ille Scriptor de anno 27. Iuſtiniani, illum non iuuat. Iuſtinianus anno 527. Kalendis Aprilis feria V. in Cœna Domini ex Procopio in arcana hiſtoria inijt imperium, quare anno 553. IV. Nonas Maias, quando incœpta eſt Synodus de tribus capitulis, currebat annus 27. Iuſtiniani; ſi verò Synodus anno 554. IV. Nonas Maij coacta fuiſſet, 28. annus Iuſtiniani ſcribendus fuiſſet à Kalendis Aprilis inchoatus. Sed & cara-

ctere indictionis primæ Synodi tempus exprimitur; nam Maio menſe anni 553. labebatur prima indictio vſq; ad Septembrem, anno verò 554. fuit Indictio ſecunda. Eſt egregium teſtimonium Pelagij Papæ, qui tunc aderat Diaconus Byzantij, in epiſtola ad Narſetem ſcribentis: *Si quid eos de iudicio vniuerſalis Synodi, quod Conſtantinopoli per* PRIMAM *nuper elapſam* INDICTIONEM *actum eſt, fortè mouebat etc.* Quæ addidi, quòd Lupus mendum deſignationi temporis habit Synodi irrepſiſſe contendit. Hinc Cyrillus Scythopolitanus in vita Sabæ rectè dicit expulſis poſt octo menſes à Quinta Synodo peracta ex noua Laura Origeniſtis quietem datam Monachis S. Sabæ, & vniuerſæ Prouinciæ *anno vigeſimo tertio* à morte Sabæ. Hic deceſſit anno 531. Indictione X. die 5. Decembris, adde 22. annos, habebis annum 553. ſi verò octo inſuper poſt Synodum mẽſes apponas, quibus elapſis noua Laura ab Origeniſtis vindicata fuit, eris ad annum 554. qui eſt vigeſimus tertius à morte Sabæ. Hæc fuſiùs proſecutus ſum, vt clarior faſtorum notitia haberetur, non quòd opinio Lupi tantam à nobis operam expoſceret. Nam duo ſcripta Vigilij hoc anno emiſſa litem dirimunt. Certum eſt Conſtitutum editum eſſe à Vigilio inter ipſamet geſta ſynodalia; at illud dicitur *Datum pridie Idus Maij imperante D. N. Iuſtiniano perpetuo Auguſto anno 27. Poſt conſulatum Baſilij V. C. anno XII. in Conſtantinopolitana ciuitate.* Rurſus literæ ad Eutychium, *& præiacentem* Synodum, queis Vigilius adprobat Concilium V. datæ ſunt *VI. Idus Decembris imperij D. N. Iuſtiniani æterni Auguſti anno vigeſimo ſeptimo Poſt conſul. Baſilij V. C. Anno XII.* Ex quibus palam fit, hoc anno 553. Synodum Quintam celebratam. Ex ſubſcriptione verò Conſtituti colligitur tempore Synodi Vigilium fuiſſe in *Conſtantinopolitana ciuitate*; vnde idem Lupus iterum lapſus eſt cap. 9. ſcribens, Pontificem poſt datas ad Eutychium literas menſe Ianuario iterum Chalcedonem ſe recepiſſe, ibiq; tempore Synodi moratum.

Anno igitur 553. die 4. Maij Dominica II. poſt Paſcha celebrata eſt prima collatio, adfuere tres Patriarchæ; erant Patres CLXV. Lecta eſt ſacra Diualis Iuſtiniani, qua Imperator ſignificabat nihil antiquius ſibi fuiſſe, quàm hæreſibus eliminatis quietem Eccleſiæ dare poſt excitatos ab Acephalis tumultus. Addit: *Fecimus prædicari eandem Sanctam Synodum cum tribus alijs Sanctis Concilijs in Dei Eccleſia.* Ex quibus patet, quam falsò Halloix dicat, Iuſtinianum hæc pronunciaſſe: *Chalcedonenſe Concilium in tribus peccaſſe, & in quarto minùs ſapuiſſe.* pag. 345. De Vigilio verò ſcribit Auguſtus: *Et Vigilio etiam religioſiſſimo Papæ antiquioris Romæ, cum perueniſſet ad hanc regiam ciuitatem, de tribus Capitulis ſubtiliter omnia manifeſtauimus, & interrogauimus eum, quid ſapit de hoc, & ipſe non ſemel, nec bis, ſed etiam ſæpius in ſcriptis, & ſine ſcriptis anathematizauit impia tria capitula.* Poſtea: *Ille verò nobis ſignificauit, quòd de prædictis capitulis per ſemet ipſum faciens porriget nobis.* Teſtatur ſequi ſe Sanctos Patres, ex Latinis verò laudat Hilarium, Ambroſium, & Auguſtinum. At cum probè ſcirent Græci Patres Synodum nõ præſente Pontifice Romano nihili haberi apud Occidentales, nobiliſsima ad eundem deſtinata legatione rogarunt, vt Synodo intereſſet. Miſsi ſunt tres Patriarchæ, omnes Primates autocephali, nempe Theodorus Cæſareæ Primas Cappadociæ, & totius Ponti, Andreas Epheſinus totius Aſiæ, Megethius Heracleæ in Thracia. Cum his erat etiam Benignus Heracleæ in Pelagonia Vicarius Eliæ Theſſalonicenſis, alijq; Antiſtites;

Et hi quidem non citatoria mandata, ſed preces Vigilio detulerunt: *Peruenientes*, inquiunt, *ad ſanctiſsimum Papam ſenioris Romæ, petiuimus eius Beatitudinem, conuenire, & diſputare nobiſcum de tribus capitulis*. Ille verò repoſuit: *Se propter corporis infirmitatem non poſſe ad hanc petitionem reſpondere, in poſtero autem die pollicitus eſt manifeſtare, quid ei de tali conuentu placuerit*. Atq; ita prima dies Synodi abijt.

Poſt biduũ pridie Nonas Maias iidem Patriarchæ, Primates, atq; Epiſcopi Vigilium conuenere enixè poſtulantes, vt ad Synodum accederet, quibus ille reſpondit: *Non poſſe vnà conuenire eò, quòd plurimi hic quidem ſunt Orientales Epiſcopi, pauci verò cum eo, facere autem per ſemet ipſum in ſcriptis ſuam ſententiam, & offerre pijſsimo Domino, ideo enim, & inducias poſtulaſſe ab eius Serenitate, vt intra eas voluntatem ſuam manifeſtaret*. At Iuſtinianus viginti dierum inducias, quas Vigilius poſtulauerat, concedere recuſauit, cæteris Epiſcopis longioris apud regiam vrbem moræ incommoda cauſantibus. Quare glorioſisſimi Iudices mandarunt Epiſcopis, vt etiam Vigilio abſente Synodum haberent, cuius collatio ſecunda peracta eſt VIII. Idus Maias. Patres Epiſcopos ad Vigilij Patriarchalem iuriſdictionem ſpectantes ad Synodum inuitarunt, qui conſtanter adeſſe ſine Vigilio pernegarunt. Sequenti die iterum ſimul Græci Antiſtites coeuntes quatuor Synodorum fidem profeſſi ſunt, earumq; definitiones, nec non doctrinam Sanctorum Patrum, quos ceu Magiſtros Eccleſia veneratur; repræhenſa eſt etiam nimiùm in pleriſq; radicata opinio ſine Chalcedonenſis Synodi iniuria damnari non poſſe tria capitula. Triduo poſt, nempe die 12. Maij collatione quarta Synodus cauſam ipſam diſcutere incœpit. Lectæ ſunt plures ſententiæ ex libris Theodori excerptæ, itemq; ſymbolum Iudaicum, quod Theodoro olim à Chariſio Philadelphienſis in Lydia Eccleſiæ Presbytero adſcriptum fuerat, & Marius Mercator fuſiùs circa annum 431. impugnauerat tanquam ab eodem Theodoro compoſitum, cuius opuſculum legitur inter MSS. in Bibl. Palat. Num. 234. Dictum in eas blaſphemias anathema à Patribus, additumque: *Anathema Theodoro Mopſueſteno: Iſte Euangelia reprobauit: Iſte diſpenſationem iniuriauit. Anathema illis, qui non anathematizant illum*. Tertio Idus Maias collatio V. habita eſt. Lecta ſunt plurima Sanctorum Patrum legum imperialium, & Eccleſiaſticarum in Theodorum Mopſueſtenum ſcripta, præcipuè vero plures S. Cyrilli Epiſcopi literæ, in quibus Thodori doctrina validè confutatur. Recitata ſunt acta Synodi Mopſueſtenæ ante triennium iuſſu Iuſtiniani celebratæ, in qua probatum fuerat, Theodorum è ſacris diptychis illius Eccleſiæ eraſum fuiſſe, ſubſtituto in illius locum S. Cyrillo Alexandrino. Exinde Synodus aggreſſa eſt ſecundum capitulum, nempe Theodoreti Cyrenſis cauſam, qui in Epheſina Synodo Neſtorio adhæſerat, & duodecim capitula S. Cyrilli aduerſarijs ſcriptis confutauerat. Lecta ſunt pleraq; excerpta Theodoreti contra laudata capitula, itemq; eiuſdem epiſtolæ, quibus & Synodum ſacroſanctam Epheſinam, & Theodoſium ipſum culpat, periclitari dicit fidem, & omnem Eccleſiam, iniquè damnatum Neſtorium.

Inter cætera autem lecta eſt epiſtola Theodoreti ad Ioannem Antiochenum de morte Cyrilli Alexandrini, quem per ſummam impudentiam varijs contumelijs excipit. Fictam illam epiſtolam, ac Synodo à nebulone quodam affic-

tam ſcribit Baronius ad annum 553. Num. 42. Lupus cap. 3. comment. in Synodum V. eandem epiſtolam vocat *probroſam, & infernalem, opus peſſimi ſcurræ proſtribuli, nebulonis*. Hinc culpari poſſe præſentem Synodum idem aſſeruit. Neque enim, inquiunt, Theodoretus de morte S. Cyrilli ſcribere poterat ad Ioannem, qui quadriennio ante Cyrillum mortuus fuerat, vt in hoc ipſo opere monſtramus, & act. 14. Synodi Chalcedonenſis recitantur literæ Cyrilli ad Domnum Ioannis ſucceſſorem. Ego quidem doctiſſimorum Scriptorum iudicia veneror, ſed neminem ex 165. Epiſcopis ſciuiſſe, Cyrillum Ioanni ſuperuixiſſe, vix auſim affirmare. Puto errorem codici irrepſiſſe, ac loco Ioannis huius ſucceſſorem Domnum reponendum. Nam poſt illam epiſtolam hæc recitantur in eadem Synodo: *Et iterum poſt mortem Beati Cyrilli idem Theodoretus in allocutione dicta Antiochiæ præſente Domno inſultans morti eius &c.* Patet ex actis Synodi ſedente Damno mortuum fuiſſe Cyrillum, cuius morti, quæ recens contigerat, publicè Antiochiæ declamans Cyrenſis inſultauit. Ergo error codicis eſt, ac pro Ioanne Domnus reponendus. Scribuntur hæc in illa epiſtola de Cyrillo. *Maiora, & peiora pertentans defunctus eſt. Somniauit enim, ſicut dicunt, & regiam vrbem perturbare, & tuam Sanctitatem accuſare, vtpote ea colentem.* Et poſtea. *Quidam verò & tuam reuerentiam proficiſci dicunt ad Comitatum &c.* Certè Cyrillus circa annum 444. quo mortuus eſt, fuit Conſtantinopoli, nam ex regia vrbe vnà cum Proclo literas dedit ad Domnum Antiochenum pro Athanaſio Parenorum Epiſcopo, quæ habentur actione 14. Synodi Chalcedonenſis, quas Domnum accepiſſe anno 444. quo mortuus eſt Cyrillus, apertè monſtrauimus ſuperiùs ad annum 550. cap. 5. vbi de eraſo è diptychis Theodoro diſſerebamus. Quare vel inde etiam arbitror illam epiſtolam fuiſſe à Theodoreto ad Domnum miſſam. Quantùm verò Capitula Cyrilli etiam poſt initam pacem Theodoretus auerſaretur, patet ex eiuſdem epiſtola 112. ad Domnum, cum hic ad Synodum Epheſinam II. profecturus eſset: *Infelix*, inquit, *anima mea ſuſpirat, lùgetque nihil expectans boni; Neque enim inſitum in duodecim capitibus venenum norunt, qui aliarum ſunt diœceſeon, ſed eius, qui illa ſcripſit, claritatem attendentes, nihil ſiniſtrum ſuſpicantur*. Certè in epiſtola, quam ad eundem Domnum inſcribendam diximus, Cyrillum non nominat, licet eundem peſſimè calumnietur, illius enim nouerat *claritatem*. Cum ergo etiam anno 449. amaro eſset animo in mortuum ante quinquennium Cyrillum, cur & anno eodem 444. quo Sanctus ille Alexandriæ Præſul obijt, mitiori erga eundem mente fuiſse Theodoretus nobis dicendus eſt? Ego quidem retenti diutius contra Cyrillum liuoris Theodoretum malo accuſare, id eiuſdem memoratis modò literis præſertim conteſtantibus, quàm doctiſſimos Synodi V. Patres inſcitiæ, atque hallucinationis arguere. Et in hac quidem noſtra ſententia fuit etiam doctiſſimus Marca in diſsertatione laudata tom. 12. Concil. edit. regiæ pag. 432.

Die 19. Maij collatione quarta tertium capitulum diſcuſſum eſt, nempe Ibæ epiſtola ad Marin Perſam, in qua accuſat Cyrillum Apollinariſmi, obijcit corruptos per ipſum muneribus Epheſinos Patres, citra examen Neſtorium præcipiti ſententia damnatum pronunciat, & eximiè ibidem commendatur Theodorus Mopſueſtiæ. Dictum eſt eundem Ibam ex libris Theodori hæreticas ſententias in linguam Syriacam traductas ad plures Eccleſias deſtinaſſe, quas

S. Proclus Conſtantinopolitanus Antiſtes damnauerat. Sæpè Ibam ob illa accuſatum, & in Berytenſi Synodo ægrè purgatum. Relecta ſunt pleraque acta Epheſinæ Synodi, Symbolum Nicænum, ac Conſtantinopolitanum, geſta Synodica Chalcedone, Capitula S. Cyrilli, aliaue, ex quibus Ibæ epiſtola errorum arguebatur. Quibus auditis acclamatum eſt à Patribus: *Ibæ epiſtola hæretica eſt: epiſtolam, quæ dicitur Ibæ, omnes condemnamus: iſtam omnes anathematizamus &c.* Die 26. Maij collatio VII. peracta eſt. Ad tria capitula damnanda ex ſeſſionibus præcedentibus omnia parata erant, Romani Pontificis authoritas obeſſe videbatur. Etenim Vigilius non modò ſuam Synodo præſentiam denegarat, ſed ſcripto Conſtituto ad Iuſtinianum tempore ipſius Synodi eiuſdem geſta omnia exauctorauerat. Porrò in eo Conſtituto Vigilius paucis exponit antea abs ſe ea in cauſa geſta, conqueritur contra pactas conditiones non expectatis Occidentalibus, vel non pari Græcorum, ac Latinorum Patrum numero Synodum conflatam. Aggreditur deinde diſputationem de tribus capitulis. Recitat diffuſiùs plurimas ſententias, nempe LX. quæ Theodori eſſe dicebantur, caſque erroribus ferè omnes ſcatere docet. Negat tamen Theodorum, etiamſi illa peſſima dogmata aſſeruiſſe conuinceretur, damnari poſſe, quòd in pace Eccleſiæ obijt. Nihil in cauſa Theodoreti, vel Ibæ innouandum, qui in magna Chalcedonenſi Synodo abſoluti, ac dignitate priſtina decorati novum examen ſubire iterum non debebant; imò nullam de Theodoreti eiuſdem libris, vel Ibæ epiſtola cenſuram efformandam, de quibus Patres Chalcedonenſes iudicare recuſauerant. His autem verbis Conſtitutum Vigilius concluſit: *Statuimus, & decernimus nulli ad ordines, & dignitates Eccleſiaſticas pertinenti licere quicquam contrarium his, quæ præſenti aſſeruimus, vel ſtatuimus Conſtituto, de ſæpè dictis tribus capitulis aut conſcribere, vel proferre, aut componere, vel docere, aut aliquam poſt præſentem definitionem mouere vlteriùs quæſtionem. Si qui verò de iiſdem tribus capitulis contra hæc, quæ hic aſſeruimus, vel ſtatuimus, nomine cuiuſque ad ordines, & dignitates Eccleſiaſticas pertinentis factum, dictum, atque conſcriptum eſt, vel fuerit, & à quolibet vbicunque repertum, hoc modis omnibus, & auctoritate Sedis Apoſtolicæ, cui per gratiam Dei præſidemus, refutamus.* Datum eſt Conſtitutum die 14. Maij, cum pridie celebrata fuiſſet ſeſſio quinta. Sexdecim Epiſcopi Vigilianum illud Conſtitutum ſubſcripſerunt, & quidem illi ferè omnes qui literas eiuſdem contra Theodorum ſubſignarunt, tres Diœceſis Illyricianæ, ex Græcis verò Paſtor Metropolita Iconij in Lycaonia, & Vincentius Metropolita Claudiopolitanus prouinciæ Ponticæ Honoriadis.

Vtrum verò hoc Conſtitutum, quod Vigilius ad Iuſtinianum miſit, acceptum ab iſto fuerit ante finem Synodi, vel acceptum quidem, ſed occultatum Patribus, ne tribus capitulis damnandis impedimento eſset, res ſatis dubia eſt. Illud certum eſt, collatione ſeptima Vigilij contra tria capitula publicatam in iudicato ſententiam expoſitam fuiſse, recitatum anathema latum contra Romanos Diaconos Ruſticum, & Sebaſtianum Iudicati impugnatores, lectas epiſtolas Vigilij ad Valentinianum, & Aurelianum Epiſcopos, ex quibus omnibus patebat, Vigilium non ſemel tria capitula condemnaſse. Cæterùm licèt in Iudicato Vigilius tria capitula condemnarat, illo tamen recepto dubia cauſa remanſerat vſq; ad futuram Synodum, quæ contra pacta coacta haud adprobata cenſeri poterat. Profectò Vigilius poſtrema ſententia,

quicquid abs ſe antea ea in cauſa actitatum fuerat, abrogauerat. Octaua deniq; collatio celebrata eſt IV. Nonas Iunias, & definitiua ſententia à Synodo tria capitula damnata ſunt, promulgato decreto, quod Chriſtianus Lupus non immeritò vocat elegans, eruditumque. In hoc ſanè decreto S. Auguſtini ſententiam ſequi ſe Patres conteſtati ſunt: *Auguſtini*, inquiunt, *religioſæ memoriæ, qui inter Africanos Epiſcopos reſplenduit, diuerſæ epiſtolæ recitatæ ſunt, ſignificantes, quòd oportet hæreticos, & poſt mortem anathematizari*. Ea teſtimonia adduxerat in Synodo Sextilianus Tunienſis in Africa Epiſcopus, ac Primoſi, ſeu Primaſij noui Carthaginenſis Antiſtitis Legatus, quæ lecta grandi præconio excepit Benignus Heracleæ Pelagoniæ in Macedonia Epiſcopus, ac Vicarius Eliæ Metropolitæ Theſsalonicenſis, addens hanc eſse perpetuam Eccleſiæ traditionem.

Damnatis tribus capitulis rurſus Origenis cauſa reſumpta eſt; nam licèt de Origene ante tria capitula ſtatutum fuerat, ſectatores tamen Origenis negotium faceſſebant. Euagrius, ac Didymus in defendendo Adamantio plurima abſurda commenti erant, nec meliora docuerat Theodorus Cappadox. Aderant Byzantij plures Archimandritæ contra Origeniſtas libellos ad Synodum deferentes. Hos inter eminebant Conon Præfectus Lauræ S. Sabæ, ac Ruffus Abbas monaſterij S. Theodoſij; erat vterq; ex Palæſtina, & hi quidem Origeniſtas Didymum, & Euagrium, nec non Theodorum Cæſareæ accuſabant. Halloix vocat hoſce viros *rudes Monachos*. De Conone hæc ſcribit Cyrillus Scythopolitanus cap. 18. de vita Sabæ: *Cononi poſt ipſum mandant Monachi præfecturam: Mandant verò Deo, vt arbitror, Monachorum animos ad hoc mouente, fuit enim vir ille ſummè reſplendens, & rectis dogmatibus, & omni virtute, & rectè factis*. Euagrius lib. 4. cap. 37. narrat, Monachos Origeniſtas expulſos ab Euſtochio Patriarcha Hieroſolymitano Byzantium profectos Theodori patrocinium imploraſſe, addit etiam, à Monachis rectioris dogmatis profeſſoribus Cononem, ac Ruffum contra Neo-Lauritas miſſos, ex quorum diſſidijs exortæ lites Synodo V. occaſionem dederunt. At non aſſentior; nam Cyrillus, qui electis ab Euſtochio è noua Laura Origeniſtis in eandem Lauram ingreſſus eſt, ſcribit poſt octo menſes à celebrata Synodo V. Origeniſtas è noua Laura expulſos ab Euſtochio per Anaſtaſium Ducem; verba ſuperiùs dedimus ex actione 1. Synodi VII. lege Cyrillum cap. 28. de vita Eutymij apud Bollandum. Iuſtinianus per nuncios Synodum interrogauit, quid de Origenis ſectatoribus ſtatuendum duceret. Euagrius, qui geſta Synodalia perlegit, hæc habet loco proximè indicato: *Quæ de re iſta ad verbum inter cætera ſunt relata*. Animum ſupernæ nobilitatis participem ſortite Imperator Chriſtianiſſime &c. *& aliquanto poſt*: Fugimus igitur, fugimus illam, quam ignoramus externam vocem, & tanquam furem, atq; prædonem eiuſcemodi hominem anathematis laqueis arctè diſtrictum, ac ſuffocatum extra Sacra Eccleſiæ mœnia abiecimus, *& poſt pauca*: Actorum verò noſtrorum ex eorum lectione vim cognoſcetis. *Hiſce coniunxerunt capitula, quæcunq; Origenis ſectatores profeſſi ſunt*. &c. Ex quibus patet hallucinari eos, quos inter eſt Halloix, pag. 383. qui putarunt, Euagrium aſſeruiſſe poſt cognitionem trium capitulorum Origenem fuiſſe in Synodo V. damnatum. Nam Patres ibi proponunt Imperatori lectionem actorum, conteſtati ſe iam Origenem abieciſſe extra Eccleſiam, vbique vt

dere

de re iam præterita prælocuti. Cum verò noua quæſtio orta fuiſſet de Euagrio, ac Didymo, ſcribit Epiphanienſis adiunxiſſe de nouo Patres capitula erronea ſectatorum Origenis, quorum quintum erat Theodori Cappadocis: *Retulerunt*, inquit, *& multas alias Didymi, Euagrij, & Theodori blaſphemias, quas admodum diligenter deprehenſas collegerant*. Cyrillus Scythopolitanus, qui abſq; dubio geſta Synodi V. ad Euſtochium ab Imperatore tranſmiſsa legit, apud actionem primam Synodi VII. ordinem geſtorum in hoc Quinto Concilio cæteris exactiùs ita deſcribit: *Itaq; cum Sancta vniuerſalis Quinta Synodus Conſtantinopoli eſſet congregata communi, & generali anathemate reiecti ſunt Origenes, Theodorus Epiſcopus Mopſueſtenus, & quæcunq; ab Euagrio, & Didymo dicta ſunt de præexiſtentia &c.* Quare primùm Origenes, dein Theodorus, poſtremò Origeniſtæ in Synodo damnati ſunt, quæ planè noſtra ſententia eſt.

Antequam tamen ad alia tranſeamus, caſtiganda eſt Halloix, vt mitiùs loquar, hallucinatio, atq; temeritas, qui inſcitiæ duas ſacroſanctas Oecumenicas Synodos accuſare auſus eſt, contendens Euagrium, & Didymum non fuiſſe à Synodo V. damnatos, vti aſſeruere Synodi Sexta, ac Septima. Verba illius in indice verbo *Didymus* ſunt: *Falſum eſt, cum fuiſſe condemnatum in Synodo V. generali, quod* PERPERAM *ſuppoſuerunt Synodi Sexta, & Septima*. Et quæſt. 10. pag. 390. in margine: *Sextum Concilium generale* FALSO' *dicit Euagrium, & Didymum à Quinto generali condemnatos*. Nempe quia in octo collationibus Synodi V. nec ſemel illi nominantur. Inſulsè: In illis octo collationibus agitur tantùm de tribus capitulis, poſt quæ de Euagrio, ac Didymo quæſtio mota eſt. Euagrius producit geſta Synodalia, eaq; ſe legiſſe teſtatur, in quibus poſt trium capitulorum cognitionem Euagrium, ac Didymum damnatos fuiſſe pronunciat. Cyrillus, qui tunc viuebat, proximè adductus aſseruit, idem Dabo alterum oculatum teſtem Victorem Tunonenſem, qui circa finem ſui chronici ait: *Trigeſimo nono imperij ſui anno Iuſtinianus Eutychium Conſtantinopolitanum Epiſcopum damnatorem trium capitulorum, & Euagrij Eremitæ Diaconi, & Didymi Monachi, & Confeſſoris Alexandrini, quorum laudes ſupra illuſtrium virorum ex auctoritate protulimus, exilio dirigit*. Eſt planè aureum teſtimonium. Præmiſerat Victor ſe ſub cuſtodia Conſtantinopolim adductum ex Ægypto, vbi exulabat, ac diſputaſse cum Eutychio Patriarcha Conſtantinopolitano, qui in Synodo primus omnium anathema contra Euagrium, ac Didymum publicarat, vnde eundem damnatorem trium capitulorum, & Euagrij, ac Didymi appellat. Ex his palam fit, Africanos Patres non fuiſse vnquam ſollicitos de Origene, quem iam olim in Eccleſia peſſimè audiuiſse ſciebant, ſed de perſonis Euagrij, & Didymi, quos ſicuti nec Theodorum damnari poſse poſt mortem obſtinatiſſimè inficiabantur, nam ſententias Origeniſtarum Africani ſemper exhorruerant, perſonas ergo damnari ægrè ferebant. Ita ſemel Theodoro licèt mortuo in pace Eccleſiæ poſtea tamen damnato, haud difficile fuit alias etiam perſonas eadem omnino pœna mulctare. Heraclius Imperator, qui anno 57. à peracta Synodo V. imperium adeptus eſt, in ſua Ecthesi recitata coram S. Martino Papa in Synodo Lateranenſi conſultatione 3. poſt commendatas quinque Synodos ait: *Et hæc in omnibus ſequentes, & diuina eorum ſuſcipientes dogmata, omnes quos exceperunt, excipimus, & quos eiecerunt, eijcimus, & anathematizamus, præcipuè Nouatum, Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarem*,

narem, ORIGENEM, EVAGRIVM, DIDYMVM, THEODORVM MOPSVESTENVM, *Neſtorium, Eutychen, Dioſcorum, Seuerum, & impia conſcripta Theodoriti, quæ contra rectam fidem, & Epheſinam primam Synodum, & duodecim capitula S. Cyrilli, & quanta pro Theodoro, & Neſtorio conſcripſerunt, & nuncupatam Ibæ epiſtolam, & hortamur omnes Chriſtianos ſic ſapere, et ſic glorificare, nihil addentes his, nihil ſubtrahentes etc.* Erat Profeſsio fidei, ſeu edictum fidei, quod Romanæ Eccleſiæ probatum fuerat, & Theophilactus Primicerius Notariorum teſtatus eſt, eandem Ectheſim ſeruari *in Apoſtolico ſcrinio*. Heraclius verò longè ante Sextam Synodum ad imperium euaſit. Synodus Lateranenſis in decreto fidei hæc habet: *Si quis ſecundum Sanctos Patres conſonanter nobis, pariterq; fide non reſpuit, et anathematizat anima, et ore omnes, quos reſpuit, et anathematizat nefandiſsimos hæreticos cum omnibus impijs eorum conſcriptis vſq; ad vnum apicem Sancta Dei Eccleſia Catholica, et Apoſtolica, hoc eſt Sanctæ, et vniuerſales Quinque Synodi, et conſonanter omnes probabiles Eccleſiæ Patres, ideſt Sabellium, Arium, Eunomium* &c. ORIGENEM, DIDYMVM, EVAGRIVM, *et compendioſè omnes reliquos hæreticos, qui à Catholica Eccleſia reprobati, atq; abiecti ſunt etc. huiuſmodi condemnatus ſit*. Euagrius igitur, ac collega Didymus damnati ſunt à Catholica Eccleſia S. Martino cum Synodo vniuerſa conteſtante, immò & condemnante eos, qui Euagrium, ac Didymum non anathematizant. Sanctus Sophronius, cuius annua dies colitur V. Idus Martij, in epiſtola Synodica hæc recitat de Synodo V. *Perimit autem, et in interitum proijcit principaliter quidem Origenem inſanum, et omnes eius pompoſas ſomnolentias, et plena multa impietatis commenta.* EVAGRII *quoq; cum eo, et* DIDYMI *dogmata, et omnia eorum pagana, atq; prodigioſa, nec non et fabuloſa deliramenta*. Poſtea verò addit: *Et vt nihil deſit ad veſtram ſatisfactionem ipſas quoq; perſonas exprimo, quas anathematizo, et condemnatas efficio non lingua tantum, et ore, ſed corde, et ſpiritu, vtpote quæ Sanctæ Catholicæ noſtræ fidei in omnibus inſidiantes oſtenſæ ſunt. Anathema itaq; in perpetuum, et catathema à Sancta, et conſubſtantiali adoranda Trinitate Patris, et Filij, et Spiritus S. primùm quidem Simon Magnus etc.* recitatur catalogus Hæreticorum, quos inter nominantur à S. Sophronio *Origenes, qui et Adamantius, Didymus, et Euagrius Origenianæ vanitatis primi ſecretarij fœdiſsimi*. Hæc Synodica epiſtola recepta eſt à Synodo VI. Oecumenica act. 11. Iam vides ante Sextam Synodum apud Eccleſiam Catholicam inter hæreticos recenſitos Euagrium, ac Didymum. Sophronius enim ex ſenſu Eccleſiæ locutus eſt, floruitq; & ipſe ſub Heraclio Imperatore, qui anno ante Sextam Synodum ſeptuageſimo Imperator ab exercitu ſalutatus fuit.

Rectè ergo Sexta Synodus, ac dein Septima pronunciarunt, Euagrium, ac Didymum à Quinta Synodo anathemate perculſos fuiſſe; neq; citra indignationem audiri poſſunt, quæ pag. 390. ſcribit Halloix: *Sextam, ac Septimam Synodum incidiſſe in acta corrupta Synodi V.* quibus intruſum fuerat nomen Origenis vnà cum Euagrio, ac Didymo. Etenim cum acta Synodi V. falſata fuiſſent à Monothelitis, in Synodo VI. tota actione 14. falſariorum doli diſcuſſi ſunt. Vndenam verò conuinci illi poterant, niſi inuentis, ac productis à Synodo VI. actis germanis, ac legitimis, nullaq; ex parte corruptis eiuſdem Concilij quinti? Atque hoc pacto res euenit. Georgius Diaconus Conſtantinopolitanus, & Cartophylax cum videret duos codices, aliumque inſuper continen-

tinentes geſta V. Synodi falſitatis accuſari: *Subtilius*, inquit, *in bibliotheca venerabilis Patriarchij ſcrutatus, inueni & alium chartaceum librum eiuſdem ſancti Concilij, quem & defero*. At hoc volumen authenticum, ac legitimum ex collatione cum alijs antiquioribus probatum fuit, ſimulq; codicum hęreticorum fraus detecta, *eò quòd*, inquit Synodus actione laudata, *neque in nunc prolatis antiquis, & immutilatis libris eiuſdem Sancti quinti Concilij, neque in chartaceo libro, qui recèns inuentus eſt apud bibliothecam venerabilis Patriarchij*, quæ ab Hæreticis citabantur, inuenta ſunt.

Hinc facta diligenti inquiſitione etiam falſatores illorum codicum depræhenſi, ac nominati ſunt coram Patribus, quæ actione illa 14. ſic narrantur: *Chartaceum quidem volumen, quòd falſatum eſt, decernimus caſſari in locis, in quibus adiectiones factæ ſunt. Verùm libros etiam eos obelis obduci in locis, in quibus deprauati ſunt, & caſſari eos. Illos autem, qui falſauerunt, anathemati ſubmitti*. Et tamen Halloix audet coram Orbe Chriſtiano clamare Patres Concilij VI. *ſecutos acta Synodi V. corrupta*, cum Synodus VI. falſatos codices cognouerit, ficta teſtimonia, ac ſententias expunxerit, atque deprauata loca obelis obduxerit, quod eſt, eoſdem Patres abhorruiſſe acta Synodi V. corrupta, eaque prudentiſſimè correxiſſe, ne in poſterum quempiam in errorem inducerent. Sed non hic ſiſtunt Halloix falſitates, ſcribit enim eadem pag. 390. lib. 4. q. 10. Patres Synodi VI. omnia ſub Iuſtiniano geſta compræhendiſse nomine V. Concilij, nempe Synodum contra Anthimum, & Acephalos ſub Menna, rurſus edictum Iuſtiniani contra Originem, denique geſta ſub Eutychio contra tria capitula; & cum Sexta Synodus ex corruptis actis V. Concilij produxiſset ſermonem Mennæ, admonitam à Legatis Pontificijs non ſpectare ad V. Synodum, quæ ſub Eutychio inchoata eſt anno XXVI. Iuſtiniani. Omnia perperam. Geſta Synodalia præſcriptum habebant tempus, quo peracta erant. Ita etiam nunc acta Synodi contra Acephalos incipiunt: *Poſt conſulatum Beliſarij viri clariſsimi indictione XIV.* qui eſt annus 536. ibi nominantur etiam Epiſcopi, qui Synodo illi adfuere. At geſta V. Synodi longè plures Epiſcopos exhibent, annus etiam 553. indicatur; qui igitur fieri potuit, vt geſta ſub Menna cum actis V. Synodi Patres VI. & VII. Concilij ſupina nimium hallucinatione confuderint? Prętere a cum Conſtantinus Imperator iuſſiſset rei totius veritatem *à ſanctis vniuerſalibus Synodis* petendam, ex Bibliotheca Patriarchali Georgius Chartophylax codices ſanctarum vniuerſalium Synodorum ſtatim produxit act. 1. qui cum actione tertia recitaſſet quintæ Synodi acta corrupta, & falſata, à Legatis Apoſtolicæ Sedis erroris illi codices accuſati ſunt. Quare in ea Synodo Sexta recitata eſt tantùm Synodus V. Oecumenica ex præcepto Principis, neque quicquam aliud ſub Iuſtiniano geſtum relectum fuit. Hinc falsò etiam addit: *Cum Sexta Synodus ex illis actis V. Synodi corruptis produxiſſet ſermonem Mennæ &c.* Nam illum codicem ex Bibliotheca Patriarchali produxit Georgius Chartophylax, qui vnus vtrum Sexta Synodus dici poſſit? aduerſarium ipſum appello. Certè Imperator, Glorioſiſſimi Iudices, ac plerique Epiſcopi codicem inſpicientes falſitatem appoſitam cognouere, ac de libro iudicium habitum poſtea fuit act. 14. Colligitur tamen Quintam Synodum in libros digeſtam fuiſſe, nam ibidem liber primus, itemque ſecundus nominantur, & ſeptima actio in ſecundo contenta fuiſſe ibidem dicitur; acta verò, quæ modò habemus,

bemus,

bemus, in octo tantùm collationes digeſta ſunt, vnde integrum ad nos Concilium illud non peruenit. Sextum tamen Concilium legitima illius geſta adulterinis exploſis adprobauit, cuius etiam teſtimonio, immò & voluminibus integræ fidei Septima Synodus inhæſit, vnde ab vtraque ex Synodi V. geſtis cum Origene proſcripti fuere Euagrius, ac Didymus, vt inani prorſus commiſeratione fulguritos homines Halloix erigere pertentarit dicens verbo, *Origenes* in indice: *Origenes, Euagrius, & Didymus iniquiſsimè anathematizantur in Septima Synodo generali nitente mendacio, quod anathematizati fuerint in Quinta generali, cum ibi nihil de illis tractatum ſit.* Etenim ex Synodi tabulis, ex teſtium oculatorum aſſertione, ex totius Eccleſiæ communi ſenſu oppoſitum oſtendimus, vt ſi aduerſarius iſthæc legere poſſet, priorem opinionem veluti ſtultiſſimam certè deponeret, ſtultum enim eſt Synodos, Pontifices Romanos, Imperatores, Eccleſiam vniuerſam erroris arguere, ac de Synodi V. actis id temporis viuentes, & proximè ſuperſtites Scriptores communi conſenſu miſerrimè falſa commentos fuiſſe, vera autem docere nuperum Origenis aduocatum poſt vndecim ſæcula noua ſcripturientem, & quidem omnium veterum monumentorum cognitione deſtitutum, vel eadem diſſimulantem, quò ſupra deiectas Synodos ſuus Origenes attollatur.

CAPVT VIII.

Vigilius Synodum V. approbat. Eiuſdem exilium improbatur. De anno obitus Vigilij Tunonenſis, Sirmondi, aliorumque opiniones reiecta. Halloix vbique falſitatis conuictus.

AD arcem veluti cauſæ ventum eſt, num Vigilius, qui edito Conſtituto Synodi V. acta infirmauit, eadem poſtea re diligentiùs conſiderata approbarit. Etenim vbi ſemel euicerimus, Vigilium ad Synodi ſententiam acceſſiſſe, ſtatim Halloix temeritas apparebit, qui Concilium Oecumenicum à Romano Pontifice confirmatum peſſimè tractarit dicens §. 12. pag. 355. *Illam Synodum magis ab Eccleſia toleratam eſſe, ac permiſſam, quàm grato, & volenti animo admiſſam, ac receptam.* Et §. 12. *Quomodò enim Iuſtiniani Conciliabulum inſtigante Diabolo concitatum, & confectum poteſt vlla veneratione eſſe dignum?* §. 7. pag. 346. *nullum extare*, ait, *ſcriptum, quo oſtendatur Vigilius aut præſens verbo, aut abſens ſcripto conſenſum poſtea dediſſe Concilio.* Vigilium nec ſtatim approbaſſe Concilium, & ob id in exilium pulſum omnes Scriptores Latini Anaſtaſium ſecuti memoriæ prodiderunt, addentes eundem Romanæ ſedis repetendæ deſiderio ad ſubſcriptionem tandem inflexum. At modò certum eſt, Vigilium eodem anno Synodum confirmaſſe, imò exiſtimo neque eundem in exilium deportatum. Euagrius illius ſæculi ſcriptor, qui acta Synodi legit, lib. 4. cap. 37. ſcribit: *Vigilius per literas conſenſit Concilio, non tamen intereſſe voluit.* Hæ literæ tandem inuentæ ſunt, quas vir eruditiſſimus Petrus de Marca nobili diſſertatione de Synodo V. præmiſſa publicauit. Ita illæ inſcribuntur: *Epiſtola Vigilij Archiepiſcopi Romæ ad Eutychium Archiepiſcopum Conſtantinopoleos, & ad omnem praiacentem Sanctam Synodum.* Legitur hæc epiſtola Vigilij tom. 12. edit. regiæ Conciliorum. In hac ſanè epiſtola Vigilius ſui Conſtituti ſententiam retra-

ctat, & cum S. Auguſtini exemplum ſecutum ſe dicat, illius voces hic nobis reddendæ ſunt: *Si in omni*, inquit, *negotio ſapientiæ ratio poſtulat, vt id, de quo quæritur, retractetur, neq; pudori eſse debet, cum ea, quæ ab initio omiſsa ſtudio deinde veritatis inueniuntur, in publicum eduntur, quanto magis Eccleſiaſticis diſceptationibus conuenit eandem rationem in illis quoq; obſeruari; præcipuè cum manifeſtum ſit, Patres noſtros, et maximè beatiſsimum Auguſtinum, qui in diuinis Scripturis claruit, Romanæ eloquentiæ Magiſtrum propria ſcripta retractaſse, dictaq; ſua correxiſse, atq; illa, quæ omiſerat, ac deinde inuenerat, addidiſse. Nos quoq; ſimiliter illis exemplis inuitati in controuerſia trium capitulorum ſupramemoratorum nunquam deſtitimus, quin inueſtigaremus, quid de prædictis tribus capitulis in Patrum noſtrorum literis veriùs inueniri poſset.* Dein recitatis pluribus erroribus librorum Theodori, necnon ſcriptorum Theodoreti contra S. Cyrilli, itemq; epiſtolæ Ibæ Edeſſeni, ita definit: *Prædicta itaq; tria impia capitula anathematizamus, et contemnamus, ſcilicet impium Theodorum Mopſueſtiæ vnà cum impijs eius ſcriptis, et quæcunq; impiè Theodoretus ſcripſit, atq; etiam epiſtolam, quæ dicitur ab Iba ſcripta fuiſse, qua ſuperiùs dictæ profanæ blaſphemiæ comprehenduntur.* Poſtea verò antiquat Conſtitutum, & alia, quæ pro tribus capitulis antea ſcripſerat: *Quæ verò*, inquiens, *aut à me, aut ab alijs ad defenſionem trium prædictorum capitulorum facta ſunt præſentis huius ſcripti noſtri definitione euacuamus.* Subſcribitur verò epiſtola: *Data ante VI. Idus Decembres imperij Domini Noſtri Iuſtiniani Æterni Auguſti anno XXVII. Poſt conſulatum Baſilij V. C. Anno XII.* Itaq; Vigilius ante finem anni Synodum confirmauit. Lupus Louanienſis Academiæ Doctor, quem bibliothecam deambulantem appellare ſoleo, in notis ad V. Synodum cap. 6. putat mendum ſubſcriptioni irrepſiſſe, reponendumq; annum poſt Baſilij conſulatum XVII. Id probat ex Victore Tunonenſi, qui ait eo anno Vigilio tandem ab Imperatore Romam redeundi facultatem conceſsam, eumq; in itinere mortuum. In eadem opinione fuit Sirmondus in ſinopſi chronologica ad libros Facundi, & Halloix pag. 349. §. 7. *id eſt*, inquiunt, *anno Chriſti* 558. Quare his authoribus Vigilij exilium pleno quinquennio durauit.

Hæc tamen opinio prorſus falſa eſt. Habemus ſanctionem Iuſtiniani Imperatoris poſt eiuſdem Nouellas recitatam, quæ ita incipit: *Pro petitione Vigilij venerabilis antiquioris Romæ Epiſcopi quædam diſponenda cenſuimus ad vtilitatem omnium pertinentia, qui per Occidentales partes habitare noſcuntur &c.* ſubſcripta eſt ſanctio: *Idibus Auguſti anno Iuſtiniani XXVIII. Poſt conſul. Baſilij V. C. anno XIII.* Ergo anno 554. menſe Auguſto Iuſtinianus amico erat erga Vigilium animo, in cuius gratiam plurima Romanis poſt Gothos Italia exactos libentiſſimè conceſſit. Profectò in ea ſanctione cap. 19. ait: *Iubemus in illis menſuris, vel ponderibus ſpecies, vel pecunias dari, vel ſuſcipi, quæ beatiſsimo Papæ, vel ampliſsimo Senatui noſtra pietas in præſenti tradidit.* Itaq; tum temporis Vigilius præſens aderat Conſtantinopoli propediem venturus in Italiam deferens ſecum menſuras, ad quarum normam Itali Gothorum eò vſq; ponderibus vſi ſe conformarent. Quis enim dixerit menſuras illas fuiſſe tunc à Iuſtiniano miſſas ad Vigilium procul exulantem in Proconeſo, eumq; in exilij miſerijs beatiſſimum nuncupatum? Præterea habemus non vnam, ſed plures epiſtolas Pelagij Vigilij ſucceſſoris ad Childebertum Regem Francorum, ad Sepaudum Arelatenſem, ad Epiſcopos Tuſciæ, quæ datæ ſunt *Poſt conſulatum Baſilij XV.* anno 556.

Loa-

Longum igitur illud Vigilij exilium fictum eſt, nam ante annum 556. fatis conceſſerat. Tunonenſis Chronicon, quòd ad annorum deſignationem pertinet, plenum mendis eſt, non Victoris, vt arbitror, ſed corruptoris cuiuspiam ignorantia.

Sed nec paucos illos menſes, qui ab abſoluta Synodo de tribus capitulis ad laudatam Vigilij ſubſcriptionem ſex interceſſere, Vigilium exulaſſe tum ex Græcis, tum ex Latinis, qui id temporis ſuperſtites erant, Scriptoribus euidenter euincam, vt monſtro ſimile videatur, quod Anaſtaſio exilium illud affirmanti tantam cæteri fidem habuerint. Euſtathius Presbyter Conſtantinopolitanus, qui tunc Eutychij Patriarchæ familiaritate gaudebat, cap. 23. de vita Eutychij, cum præmiſiſſet quatuor Patriarchas Vigilium Romanum, Eutychium C-P. Domninum Antiochenum, & Apollinarem Alexandrinum tempore Synodi in regia Vrbe fuiſſe addit: *Cum igitur ex quatuor Paſtorum concordia, rectoq; ſenſu factum eſſet veluti vnum ouile, atq; vnus Paſtor, & omnis diſciplinæ moderatio per Sacerdotes, et Sacerdotum Præſules conquieuiſſet, diſceſſerunt ad ſuas ſinguli ciuitates, et populos magno cum gaudio.* Quæ verò fuiſſet hominis Conſtantinopoli ſcribentis temeritas tale, tantumq; de Vigilio mendacium fingere, cuius à tribus Patriarchis diſsenſio ex ſecuto illius exilio vel viliſſimis regiæ vrbis fœminis nota fuiſset? Cyrillus Scythopolitanus in libro de vita S. Sabæ apud Septimam Synodum act. 1. ſcribit: *Itaq; cum Sancta vniuerſalis Quinta Synodus Conſtantinopoli eſſet congregata, communi, & generali anathemate reiecti ſunt Origenes, Theodorus Epiſcopus Mopſueſtias, & quæcunq; ab Euagrio, & Didymo dicta ſunt de præexiſtentia* περὶ προυπάρξεως. *Probarunt autem id quatuor Patriarchæ præſentes.* Non ergo Vigilius in exilium ob non ſubſcriptam Synodum detruſus fuit. Ille verò Scriptor ait, geſta Synodi miſſa eſse ab Imperatore Hieroſolymam, vt exilij Vigiliani nulla eidem ignorantia obijci poſſit.

Porrò hoc ipſum ex Latinis Scriptoribus ſuadetur. Liberatus Diaconus Carthaginenſis ſub Reparato Romana legatione functus, ac vir inſignis cap. 22. in fine hæc ſcribit: *Ab ipſa hæreſi afflictus Vigilius, nec coronatus, qualem vitæ terminum habuerit, notum eſt omnibus.* Ita Homo Africanus, ac trium capitulorum defenſor hæreſim vocat Iuſtiniani factionem, quæ Vigilium memoratis nobis iniurijs affecit; dum verò negat Vigilium coronatum, perſeuerantiam eidem defuiſse notat, quem profectò, ſi in Conſtituti ſententia vſq; ad exilium perſtitiſset, non vno encomio celebraſset. Sed hoc ipſum ex Victore Tunonenſi oſtenditur, cui (quòd rerum geſtarum veritatem ſpectat) totam fidem præſto, qui cum anno poſt conſulatum Baſilij XIII. coactam Synodum V. dixiſset, atq; adfuiſse tunc Conſtantinopoli primarum Sedium Antiſtites, Vigilium, Eutychium, Apollinarem, ac Domninum, ſtatim ſubdit: *Ibi tria ſæpè fata capitula cum defendentibus ea damnationi ſubijciunt, ſibiq; ipſis pœnitentiæ regreſſum pœnaliter intercludunt tali ſe perpetuo anathemate obſtringentes &c. Quorum decretis Ruſticus Romanæ Eccleſiæ Diaconus, & Felix Guillenſis monaſterij prouinciæ Africanæ Hegumenus contradicentes ſcripto Tebaida in exilium cum ſocijs tranſmittuntur.* Hæc alter obſtinatiſſimus Capitulorum ex Africa defenſor. Ex quibus mihi ſolidè probatur, Vigilium Synodum ſubſcripſiſse, neq; deportatum in Proconneſum; cur enim Victor vnius Diaconi, & alterius Monachi exilium nominaſset, & non potius ipſum Summum Pontificem Vigilium in exilium

Digitized by Google

miſſum ſcripſiſſet, quod ad propriæ cauſæ decorem, & Iuſtiniani crudelitatem altiùs exaggerandam plurimùm conducebat? Sed eſt aliud firmiſſimum argumentum. Epiſcopi, qui tria capitula non damnabant, ab Epiſcopatu remouebantur in eorum locum ijs ſubrogatis, qui tria capitula anathemati ſubijciebant. Hoc ſanè ſeuerè executus eſt Iuſtinianus; ita Zoilo Alexandrino eiecto ſuffecit Apollinarem, expulſo in exilium Reparato Carthaginenſi elegit Primoſum totius Africæ Primatem; alios lege apud Chronicon Tunonenſis Epiſcopi. Hinc Liberatus in fine ſui Breuiarij ait: *Conſentientes Epiſcopi in trium damnationem capitulorum muneribus ditabantur, vel non conſentientes depoſiti, in exilium miſſi ſunt*. Hanc ſanè pœnam contra trium capitulorum defenſores Synodùs V. ſtatuerat collat. VIII. *Si quidem eſt Epiſcopus &c. denudabitur ab Epiſcopatu*. Neq; Vigilium diutius Synodo refragantem deponere Iuſtiniano in religionem veniſſet, qui Zoilum Alexandrinum, Macarium Hieroſolymitanum, Eutychium Conſtantinopolitanum alijs ſubſtitutis ſedibus eiecit. Certè eo regnante Siluerius expulſus fuit Apoſtolicam Sedem Vigilio vſurpante.

Lego in Actuario Marcellini Comitis: *Indictione II. P. C. Baſil. V. C. XIII. Vigilius Papa tandem ab Imperatoribus Romanis, & à Narſe de exilio relaxatus, cum Romam redire cœpiſſet, in Sicilia morbo calculi tactus deceſſit*. Verùm imperita manu id infartum eſt. Qui enim tunc Romani Imperatores? vnus certè ſine Auguſta Iuſtinianus rerum potiebatur. Exilium fortè nuncupauit longiores à Romana Sede moras Conſtantinopoli peractas. Sed neque Vigilius ob preces Narſetis, ſed ob conſenſum per literas Synodo datum Romam redeundi poteſtatem impetrauit: & licèt exeunte anno 553. Synodum ſubſcripſerit, vſq; ad Auguſtum anni 554. Byzantij moratum fuiſſe deduximus ex laudata ſanctione Iuſtiniani ad Narſetem, & Antiochum. Neq; reponi poteſt, Iuſtinianum in exilium quidem Vigilium miſiſſe, non auſum tamen neq; ipſum, neq; Synodum ſucceſsorem eligerē, vti in Patriarcha Alexandrino fecerant, Sedis Romanæ primam dignitatē reueritos. Nam Vigilio pro tribus capitulis acerrimè Conſtantinopoli litigante, *miſſi ſunt*, inquit Clerus Mediolanenſis in libello ſupplici, *etiam aliqui in prouincias Italiæ, vt ſi poſſent mentiendo aliqua de nomine ipſorum Papæ, & Datij in illis partibus eos in odium trahant, & alios in locum eorum ſuadeant ordinari, qui nouitatibus ſtudeant; Et Notarium quemdam ſollicitarunt, qui manum Vigilij imitatus chartas ſparſit, quas Stephanus in Italiam detulit cum Legatis Gothorum, vt tumultum contra Papam concitarent*. Huius Stephani à Totila ad Iuſtinianum miſſi meminit Procopius lib. 3. belli Gothici pag. 398. edit. Grotij. Petrus de Marca in diſſertatione de Synodo V. laudat verba ex M. S. Arabico hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Ibn Patric, qui ſæpius adducitur à Georgio Elmacin in hiſtoria Saracenica, ea autem ſunt: *Romanus Patriarcha præſens Synodum nec adiuit, nec legatum miſit, ſed conſenſum præbuit, dictaq; Patrum ſuſcepit*. Idem de Vigilio teſtatur Photius in libro de ſeptem Synodis. Quæ quidem adduxi, non vt confirmatam à Vigilio Synodum oſtenderem, id enim ipſiuſmet literæ nuper inuentæ ſatis, ſuperq; declarant, ſed vt pareat, nullam apud antiquos Scriptores Vigiliani exilij mentionem haberi. Anaſtaſius non ſolùm Vigilium in exilium deportatum tradit, verùm etiam Clerum Romanum Vigilio aſſiſtentem hæc ſcribens: *Clerus autem Romanus, qui cum eo erat, miſſus eſt in exilium ad diuerſa metalla incidenda*. Quibus non aſsentior, nam licèt Clericos

cos Romanos in exilium Iuſtinianus miſerit, quod de Pelagio, ac Ruſtico Romanis Diaconis Victor affirmat in Chronico, eos tamen non ad metalla damnauit, ſed procul in monaſteria exules deportauit, vt de pluribus idem teſtatur.

Cæterùm Halloix Vigilium à Iuſtiniano Romam dimiſſum ſcribit, non quòd ille ad Synodi ſententiam acceſſit, ſed quia Narſes Totila Gothorum Rege occiſo victor Romam ingreſſus, ac Populi Vigilium repoſcentis precibus motus, id enixè ab Imperatore poſtulauit: *Iuſtinianus autem* inquit §. 6. pag. 347. *tantæ, ac tam recentis victoriæ dulci fortuna ebrius, & quid Narſeti Italiæ reſtitutori excuſſo Gothorum iugo rependeret neſcius* Vigilio redeundi facultatem permiſit. At §. 18. pag. 361. dicit: *Suſtinuit autem Vigilius fortiter exilium annos aliquot, donec ea, quam ſupra expoſui*, Narſetis victoriæ *occaſione, atque cauſſa reuocatus eſt*. Exulaſſe verò illum integro quinquennio ſcribit cum ſuo Sirmondo §. 7. pag. 349. nempe ex Victore vſque ad annum 558. Riſum teneatis amici. Narſes Totilam occidit, ac Romam recuperauit anno imperij Iuſtiniani vigeſimo ſexto, & quidem ante tres menſes exacto ex Procopio lib. 4. Victoriæ verò nuncius Byzantium venit menſe Auguſto ex Theophane, fuit annus 553. vt ſuperiùs nobis monſtratum eſt. Ex ſanctione laudata Iuſtiniani anno 554. Totilas mortuus erat, itemque Teias ſucceſſor, ac Gothorum regnum euerſum. Itane ergo anno 558. (ut idem ex Tunonenſi colligit) petente Narſete Iuſtinianus ſuperato Totila *tantæ, ac tam recentis victoriæ dulci fortuna ebrius* Vigilium dimiſit? Victoria à quinquennio obtenta, nempe anno 553. anno demum 558. *tam recens* tibi eſt ò Halloix? Longiori integri quinquennij ebrietate obrutum Principem ea Narſeti conceſſiſſe ebrijs tantùm impones, nemo enim ſobria mente fidem fabulæ præſtabit.

Exactis Italia Gothis anno 554. cum Imperatore ſeriò à Pontifice actum eſt, de vniuerſæ prouinciæ, ac Romæ præſertim regimine meliorem in formam reducendo. Iuſtinianus Vigilij petitioni morem gerens nobilem ſanctionem edidit Idibus Auguſti, qua Italis plurima indulgebat, illorumque fortunas diuturno bello depreſſas erigebat. Hanc cum Vigilius iam tandem in Italiam redux deferret, calculi dolore oppreſſus in Sicilia diem obijt. Quo anno Vigilius deceſſerit, non vna eſt Scriptorum opinio. In chronico Victoris Tunonenſis illius mors recenſetur anno XVII. poſt Baſilij conſulatum, nempe 557. non 558. vt Sirmondus, Lupus, & Halloix exiſtimarunt, quos ſuperiùs impugnauimus. Baronius ſcribit Vigilium mortuum anno 555. neſcire verò ſe quo menſe, vel die eiuſdem obitus contigerit. Inferiùs tamen narrat, Pelagium Vigilij ſucceſſorem mortuum eſſe anno 559. IV. Nonas Martij, cum ſediſſet annos IV. menſes X. dies XVIII. Lapſus eſt vir eruditus, nam ſi à IV. Nonas Martij anni 559. per annos IV. menſes X. dies XVIII. retrocedimus, venimus ad Aprilem anni 554. Et hoc ſanè anno Chiffletius Vigilium obijſse ſcribit; ſed hic etiam errat, nam Idibus Auguſti ex Iuſtiniani ſanctione viuebat. Sigonius lib. 20. operis laudati 5. kal. Ianuar. A. 554. obijſſe illum dicit; conſonat Actuarium Marcellini ponens eiuſdem mortem anno poſt conſulatum Baſilij XIII. Onuphrius Panuinius tredecim dies addit ſcribens Vigilium migraſse è vita IV. Idus Ianuarias, cui ſubſcribit Holſtenius in diagrammate chronologica in notis ad Romanam Synodum ſub Bonifacio Secundo. Quæ ſententia Anno 554.

etiam

etiam à nobis cæteris præfertur. Hunc vitæ exitum habuit Vigilius anno Pontificatus XVIII. Ille vti per fraudem ſummam dignitatem expulſo Siluerio vſurpauit, ita eandem ex Cleri conſenſu poſtea obtentam, cum procul à ſua ſede per nouennium quaſi precariò vixiſset, illam denique in Sicilia cum vita amiſit. Fuit Vigilius Pontificiæ authoritatis vſque ad Principis contemptum tenaciſſimus aſsertor, vt ex rebus ab eo geſtis inclaruit. Animi inconſtantia, mutandæque ſententiæ facilitas vitio eidem vertitur; nam in cauſa trium capitulorum varius, atque à ſe ipſo diuerſus non ſemel apparuit. Initio quidem, cum adhuc in Sicilia eſſet, tria capitula defendebat, at illa ſe damnaturum dudum Theodoræ Auguſtæ promiſerat, ſi Victori fides eſt. Cum Byzantium aduenîſſet, ob damnata tria capitula Mennam ſacris interdixit; at paulò poſt Mennæ conciliatus eadem & ipſe in Iudicato damnauit. Deinde poſt triennium à ſententia Iudicati diſcedens emiſſo nouo Conſtituto eadem damnari poſſe negauit. Sed paucis menſibus in hac ſententia ſtetit, nam data ad Eutychium epiſtola vim Conſtituti infregit, atque ad Synodum accedens tria capitula proſcripſit. Vir doctiſſimus Petrus de Marca lib. 3. de concordia Sacerd. & Imper. cap. 13. hanc Vigilij inconſtantiam à doctis prudentiam appellari teſtatur, quam ipſe diſpenſationem vocat, qua nunc iuris, & canonum rigore agebat, nunc illorum remiſſione fidei, ac publicæ quietis ſtudio. Hoc tamen illi gloriæ detur, quòd primus Romanorum Pontificum poſt Origenem Theodorum Mopſueſtenum inſignem Pelagianorum magiſtrum cum ſectatoribus definitiua ſententia damnauit, cæteriſque ſucceſſoribus eo in ſtadio lampadem tulit.

CAPVT IX.

Romanos Pontifices Vigilij ſucceſſores Synodum V. approbaſſe contra Halloix oſtenditur, & Aquileienſium Schiſma deſcribitur.

§. I.

De Pelagio Primo.

Extra Origênis cauſam excurro contra V. Synodum inuehentem Origenis defenſorem inſecutus, ſed Synodi Pelagianorum peſſimum Theodorum damnantis authoritas ſarta tecta ſtabilienda eſt. Cum verò quid Romani Præſules Vigilij ſucceſſores in cauſa trium capitulorum ſtatuerint, dicendum ſit, haud abs re fore cenſui, ſi Venetiæ, atque Iſtriæ Schiſma exactiùs deſcriberem; meæ enim patriæ Epiſcopi cum reliquis Prouinciæ Collegis diu contra V. Synodum depugnarunt. Hæc verò eò libentiùs inſerui, quòd vidi celeberrimos Scriptores in ijs enarrandis pleraque à veritate aliena literis conſignaſſe. Baronius nonnulla tradidit de Synodo V. quæ probare non poſſumus, in quibus tamen Halloix ſibi triumphum canit. In primis hæc ſcribit de V. Synodo aduerſarius: Aliæ Synodi *Eccleſijs pacem, ac tranquillitatem, & multa ſimul bona ſedatis diſcordijs attulerunt. Hæc autem, quæ a multis Quinta nominabatur magis, quàm erat, & à multo pluribus rejiciebatur, pro pace bellum, pro vnitate diuiſionem,*

ſionem, pro bonorum cornucopia malorum myriadem importauit. §. 12. pag. 355. Horum teſtem appellat Baronium ad annum 553. ſcribentem: *Etenim ipſa Synodo abſoluta, tantum abeſt, vt pax reddita ſit Eccleſijs, vt maius bellum exarſerit, inteſtinaque diſcordia magis ſæuierit Orthodoxis inter ſe altercantibus &c.* Sed quis neſciat poſt Nicænam Synodum ingentes tumultus ab Euſebianis, & Meletianis excitatos? Poſt Chalcedonenſem, quas turbas Eccleſiæ Acephali non dedere? Quid igitur mirum, ſi poſt Quintam quoque Synodum non ſtatim pax Eccleſiæ reddita eſt? Hanc ſanè pacem ſe donaturum Orbi Catholico per illam Synodum Iuſtinianus exiſtimauerat, vnde eundem Auguſtum initio ſui Conſtituti Vigilius commendauit: *Laudabile*, inquit, *Clementiæ veſtræ cognouimus eſſe propoſitum, per quod ſummotis omnibus diſcordiæ ſeminibus &c.* Et S. Agatho circa finem epiſtolæ ad Conſtantinum, quæ habetur act. 4. VI. Synodi ait: *Extremi quidem, præſtantiſsimi tamen omnium Magni illius Iuſtiniani, cuius vt virtus, ita & pietas omnia in meliorem ordinem reſtaurauit &c.* Nam breui Occidentalis Eccleſia Synodum V. recepit, vt mox dicam. Quam rectum verò fuerit Iuſtiniani conſilium, lege apud Leontium in lib. de Sectis actione 6.

Vigilio ſucceſſor datus eſt Pelagius I. Romanæ Sedis apud Iuſtinianum quondam Apocriſarius, quem tria capitula non damnaſſe fingit aduerſarius dicens §. 10. *Liquidò, vt opinor, apparet & Pelagium I. non recipere Concilium V.* Sed etiamſi hoc veritati conſonum eſſet, haud illius ſuffragium pro tuo Origene oſtentabis; ille, ille eſt, qui Iuſtinianum ad Origenis damnationem hortatus fuerat, Theodoro Cæſareæ in Cappadocia Epiſcopo Origeniſtæ hoſtis infenſus, vnde ſicuti Theodorus hic contra tria capitula bellum accendit, ita Pelagius excitatæ in Origeniſtas tragœdiæ author fuit, quæ quidem oborta diſſidia cum mente volueret Theodorus ſemel exclamaſſe fertur: *Se, & Pelagium viuos incendendos, per quos hoc ſcandalum introiuit in mundum.* Quibus verbis ſuum Breuiarum concluſit Liberatus. At Deus Optimus Maximus duorum hominum æmulatione vſus eſt, vt profana hinc inde dogmata profligarentur, vt Euagrius rectè adnotauit lib. 4. cap. 38. Pelagius non ſolùm, quòd Theodori Cappadocis ſtudia abhorrebat, ſed etiam quia Latina Eccleſia capitula defendebat, in hanc & ipſe ſententiam conſentiebat, & initio ferè agitatæ controuerſiæ ad Ferrandum Diaconum Carthaginenſem literas dedit, queis doctiſſimi viri ſententiam rogauit; extat etiamnum Ferrandi ad Pelagium reſponſio. A Vigilio Roma Conſtantinopolim euocatus fuit, vt ſibi in difficili cauſa auxilio eſſet, ſub quo etiam conſtanter pro tribus capitulis decertauit. Legitur ſubſcriptus Conſtituto Vigiliano his verbis: *Pelagius miſerante Deo Diaconus Sanctæ Eccleſiæ Romanæ huic conſtituto conſentiens ſubſcripſi.* Cum nollet Synodum V. ſubſcribere in exilium miſſus eſt, teſte Tunonenſi, cuius verba mox referam. Cum verò Vigilius in exilium non fuerit deportatus, conſequens eſt, vt pro tribus capitulis propugnandis ipſo Pontifice obſtinatior fuerit. Quod autem ſcribit Anaſtaſius Vigilio in cuſtodiam detruſo, Clerum Romanum miſſum in exilium *ad diuerſa metalla incidenda*, planè falſum eſt; conſtat enim ex Victore, vt ſuperiùs notaui eos, qui tria capitula defendebant, ab Imperatore in longinqua monaſteria ablegatos. Iuſtinianus Vigilij morte intellecta Pelagium ab exilio reuocauit, qui Principi morem gerens tria capitula damnauit, eoque pacto ad Romanam Sedem euectus eſt. Tunonenſis

hæc

Digitized by Google

hæc ſcribit: *Poſt conſul. Baſilij anno XVIII. Pelagius Romanus Archidiaconus trium præfatorum defenſor capitulorum Iuſtiniani Principis perſuaſione de exilio redit, & condemnans ea, quæ dudum conſtantiſsimè defendebat, Romanæ Eccleſiæ Epiſcopus à præuaricatoribus ordinatur.* Cum Romæ innotuiſſet Pelagium tria capitula condemnaſſe, ſinguli quique tùm ſacri, tum laici homines ab eius communione ſe ſeparabant, neque in tota Italia tertius Epiſcopus inueniri potuit, à quo conſecraretur; illum enim vti Chalcedonenſis Synodi præuaricatorem deteſtabantur. Quare à Peruſino, & Ferentino Epiſcopo, ac Andrea Presbytero Oſtienſi conſecratus fuit. Narſes tamen iubente Imperatore omnem operam Pelagio præſtitit. Anaſtaſius, quem Baronius initio anni 555. alijque ſecuti ſunt, populum Romanum inde Pelagio infenſum dicit, quòd author publicaretur malorum, quæ Vigilius Conſtantinopoli perpeſſus fuerat, additque Lupus in appendice ad notas in Canonem IV. Nicænum: *Aduerſum tria Concilij Chalcedonenſis capitula, eorumque defenſorem Vigilium Papam truculenta paſſum à Iuſtiniano Auguſto egerat in V. Synodo Pelagius adhuc Diaconus.* Sed hæc procul à vero ſunt; nam Pelagius cum Vigilio, & pro Vigilio ſtetit, Synodi Quintæ congreſſus fugit, ac ſubſcripſit Conſtitutum Vigilij, quo Synodus V. caſſabatur, indeque in exilium expulſus fuit, & tria capitula, vt ait Tunonenſis, tempore Synodi *conſtantiſsimè defendebat*. Sed audiatur idem Pelagius epiſt. 12. ad Childebertum Regem, *Vt autem nos diu tribulationes Conſtantinopoli pateremur, illa res fecit, quam breuiter ſupra tetigimus &c.* Non ergo Vigilij perſecutionum author publicari poterat, ſed ſocius. Quare coram populo in ambone nihil abs ſe contra Vigilium tentatum iureiurando haud affirmauit, ſed quòd nihil contra Synodi Chalcedonenſis fidem in trium capitulorum damnatione abs ſe ſtatutum fuiſſet. Ignorantia controuerſiæ de tribus capitulis Anaſtaſium veterem alioqui Scriptorem in eas fabulas impegit, queis cæteri ſcriptores fidem habuere.

Interim Pelagius vbique veluti Chalcedonenſis Concilij proditor traducebatur, & Epiſcopi Tuſciæ illius nomen, vti moris erat, inter ſacroſancta myſteria recitare recuſabant. Quare horum contumaciam graui epiſtola perſtrinxit anno 556. *Diuiſionem veſtram*, inquiens, *à generali Eccleſia, quam tolerabiliter ferre non potero, vehementer ſtupeo.* Dedit & literas ad Childebertum Regem Francorum, itemque encyclicas ad omnes Orthodoxos, in quibus ſe quatuor Conciliorum fidem tenere proteſtatus eſt, in quibus V. Synodum non nominauit; tacitam tamen illius mentionem fecit in epiſtola encyclica dicens: *Poſſemus quidem totius cauſæ rationem ad ſedandos rumores hominum diuina nobis cooperante miſericordia fiducialiter explicare, nihilque contra fidem Patrum, contra quatuor Synodorum firmitatem vllatenus eſſe tentandum* (tentatum legendum eſt) *lucidiſsimis approbationibus demonſtrare, magiſque id actum* (in quinta Synodo) *vt memoratarum Synodorum firmitas contra omnes inimicos immobili ſoliditate conſiſteret.* Etenim Concilium V. vt inquit S. Sophronius, *ad confirmationem quidem nominatiſsimi Chalcedonenſis Concilij congregatum eſt*, quò Hæſitantium ſectæ omnes diuerticuli præcluderentur, de quo videndus eſt ſuperiùs laudatus Leontius. Magnæ verò gloriæ vertitur Pelagio, quòd illo Pontifice vniuerſa Italia præter paucos Epiſcopos, Africa, ac tandem Illyricum tria capitula condemnauit. Vidimus ſupra Africanos Præſules coacta Synodo pro tribus capitulis conſpiraſ-

ſe,

ſe, quod & de Illyricis notauimus, vnde contra vtroſq; reſcriptum edidit Iuſtinianus ex Iſidoro cap. 18. At anno 554. inquit Tunonenſis: *Poſt conſul. Baſil. XIV. Proconſularis Concilij prouinciæ Africanæ Sacerdotes Ruffini, & Vini Reparati Archiepiſcopi obtrectatorum arte deluſi tanq; fidei defenſoribus occurrunt, & Primaſij præuaricatoris Carthaginis Eccleſiæ communione præter paucißimos polluunt.* Anno verò ſequenti 555. in eandem ſententiam Numidiæ Patres venere: *Poſt conſul. Baſil. XV. Concilij Numidiæ Epiſcopi ad inſtar Proconſularium Sacerdotum collecti Carthaginem veniunt, & Primaſij eiuſdem Eccleſiæ incubatoris communione polluti, præuaricatoreſq; effecti ad propria redeunt.* Nec diu fuere pertinaces Illyrici, nam de his ſcribit idem Victor. Poſt conſul. Baſil. XIX. *Illyriciani Epiſcopi præter pauca monaſteria, paruoſq; fideles, perſecutiones paßi conſentiunt, priſtinam fidem in irritum deducentes.* Igitur teſte maximo capitulorum defenſore Tunonenſi in Africa *paucißimi*, in Illyrico *pauci* Synodum V. recipere detrectarunt: tantùm Romani Pontificis exemplum ponderis habuit. Baronius, qui Tunonenſis Chronicon non vidit, Occidentalem Eccleſiam ex V. Synodo diſſidijs repletam affirmauit, quaſi contra hanc obſtinatè pro tribus capitulis longo tempore depugnarit, ſed vbi in cauſa trium capitulorum ante Synodum Orientis, & Occidentis Eccleſiæ in contrarias partes abibant, per Synodum Quintam iſthæc illi conciliata fuit, vnaq; vtriuſq; ſententia euaſit, parua tantum Italiæ portione repugnante. Vnde cadit Halloix calumnia dicentis: *Quinta Synodus pro pace bellum, pro vnitate diuiſionem, pro bonorum cornucopiæ malorum myriadem importauit*: §. 12. *pag.* 355. Sanè in Oriente per Synodum V. omnia diſſidia compoſita duo oculati teſtes memoriæ prodidere. Euſtathius cap. 22. de vita S. Eutychij ait, poſt V. Synodum *ſumma pax, & magna tranquillitas in Dei Eccleſia eſt conſecuta.* Et Cyrillus Scythopolitanus cap. 109. de vita S. Sabæ ſcribit: *Poſt hæc cum Sancta, & Oecumenica V. Synodus congregata fuiſſet Byzantij, Theodorus Mopſueſtiæ, & Origenes, & vnà cum his impia de præexiſtentia, & reſtitutione dogmata generali fuerunt ſubiecta anathemati, & ſic hæreticis deinceps omni ablata libertate loquendi diuini Sabæ Laura, & vniuerſa ferè cum eis Paleſtina vigeſimo tertio anno poſt illius mortem à grauibus hæreſibus, & temporis acerbitate, & iniquitate reſpirarunt, & quietam deinceps, & tranquillam vitam egerunt.* Cum verò S. Saba mortuus ſit anno 531. vniuerſam Palæſtinam, in qua à tempore Ioannis Hieroſolymitani, Rufini, ac Melaniæ per 160. annos Origeniſtæ ingentes turbas concitauerant, pacem tandem ſortitam ſcribit anno primo poſt Synodum V. nempe 554. Sed inſtat doctiſſimus Baronius, nec eo pacto Acephalos ad vnionem Eccleſiæ reductos. At non Synodus, ſed ipſorum malitia in cauſa fuit, trium enim capitulorum dimiſſa à Synodo Chalcedonenſi proſcriptio non vnum erat argumentum, quo ad contradicendum Acephali, ſeu Hæſitantes mouebantur, erant pleraque alia, quæ recenſet, & ſoluit Leontius in libro de ſectis.

Vniuerſo itaq; Catholico Orbe ad Synodum V. accedente, ſoli Venetiarum, ac Iſtriæ Epiſcopi refragabantur. Pelagius Schiſmati indignatus datis ad Narſetem literis eundem hortatus eſt, vt repugnantes vi cogeret ad recipiendam Synodum. At illi Narſetem ipſum licet Italicarum rerum ſumma cum poteſtate præfecturam gerentem ab eccleſiaſtica communione ſuſpenderūt, vt teſtatur Pelagius in alijs literis, quas eadem de re ad eundem Ducem per-

L

perſcripſit: *Nec enim*, inquit, *ſine illius prouidentia factum eſſe credendum eſt, vt inſenſati, & peruerſi homines ad hoc vſq; proſilirent, vt ſuam diuiſionem Catholicam eſſe credentes Eccleſiam à ſua vos pollutione prohiberent*. Ita Pontifex Synodi V. aduerſarios *inſenſatos, peruerſos, & pollutos* appellabat.

Schiſmatici Epiſcopi Paulino Aquileienſi Metropolita incentore aduerſus V. Synodum prouincialem conuentum habuere, in quo tria capitula à Chalcedonenſibus Patribus non damnata à quoquam proſcribi poſſe negarunt, in quam ſententiam dato ſacramento pedibus ab omnibus itum eſt. Nomina Epiſcoporum inferiùs ex vetutiſſimo Chronico Aquileienſi dabimus. Pelagius rei indignitate commotus egit cum Narſete, vt Paulinus Antiſtes Synodi obtrectator captiuus ad Iuſtinianum Byzantium mitteretur, quod tamen, cum meliora de ipſo ſperarentur, minime factum eſt. De illorum verò conciliabulo hæc ſcribit ad Narſetem: *Cum ſi quid eos de iudicio* VNIVERSALIS SYNODI, *quod Conſtantinopoli per primam nuper elapſam indictionem actum eſt, fortè mouebat, ad ſedem Apoſtolicam, quomodò ſemper factum eſt, electis aliquibus de ſuis, qui dare, & accipere rationem poſſent, dirigere debuerunt, & non clauſis oculis corpus Chriſti Dei noſtri, hoc eſt Sanctam Eccleſiam lacerare*. Et tamen tanta eſt Halloix confidentia, vt dicere non dubitet §. 11. pag. 352. *Qui ex Pelagij literis ad Narſetem probari putant receptum à Pelagio quintum iſtud Concilium, næ ipſi admodum errant*. Additque: *Hoc enim agebat Pelagius, non vt Concilium reciperetur, ſed vt ipſe*. At oppoſitum adeo manifeſtè ex Pelagij literis patet, vt id nec ipſum aduerſarium fugiſſe exiſtimem, nam Pelagius *vniuerſalem Synodum* vocat, motos ad Schiſma Iſtros Epiſcopos ob *iudicium Synodi V.* aſſerit, eoſdemque arguit, quòd Synodi ſtatuta diſcutere, & examinare auſi fuerint, quod tantùm ad Apoſtolicam Sedem ſpectabat, à qua ſola obortæ circa Oecumenica Concilia dubitationes reſolui poſſunt. Cur verò Pelagio obedientiam negabant Iſtri? eadem ſanè de cauſa, qua Tuſciæ Epiſcopi, nempe tanquam Synodi Chalcedonenſis præuaricatorem abhorrebant, quòd patet ex literis Pontificis ad eoſdem. Idem Pelagius epiſt. 5. ait: *Nec licuit alicui aliquando, nec licebit particularem Synodum congregare, ſed quoties aliqua de* VNIVERSALI SYNODO *aliquibus dubitatio naſcitur, ad recipiendam de eo, quod non intelligunt, rationem, aut ſponte ij, qui ſalutem animæ ſuæ deſiderant, ad Apoſtolicam ſedem pro recipienda ratione conueniant, aut ſi fortè, ſicut de talibus ſcriptum eſt*: Peccator, cum venerit in profundum malorum, contemnit, *ita obſtinati, & contumaces extiterint, vt doceri non velint, eos ab iiſdem Apoſtolicis Sedibus aut attrahi ad ſalutem quoquo modo neceſſe eſt, aut ne aliorum perditio eſſe poſſint, ſecundum canones per ſæculares comprimi poteſtates*. Ex quibus citra dubium conſtat, Epiſcopos Iſtriæ in ſua Synodo non de Pelagij electione, ſed *de vniuerſali Synodo*, & quidem Quinta dubitaſſe, nimiamq; ac prorſus intolerabilem, non ignorantiam dicam, ſed diſſimulationem fuiſſe aduerſarij id audacter pernegantis.

Prou. 8.

De hac Aquileienſi Synodo diuerſi pleraque à veritate aberrantia literis prodidere. Beda in Chronico ad annos imperij Tiberij Abſimari ait: *Synodus Aquileiæ facta ob imperitiam fidei Quintum vniuerſale concilium ſuſcipere diffidit, donec ſalutaribus B. Sergij Papæ monitis, & ipſa huic cum cæteris Eccleſiis annuere conſentit*. Baronius ad annum 553. ait: *Hincq; accidit, vt Venetæ, & ei adiacentium regionum Epiſcopi, qui cum eſſent ſub Francorum dominio, Franci enim tunc illis dominaban-*

bantur prouincijs, *contra V. Synodum cogerent Concilium Aquileiæ*, *cuius meminit Beda*.
At Bollandus ad diem octauam Februarij in notis ad vitam S. Honorati §. 2. Baronium reprehendit, qui Synodum factam, teſte Beda, Imperatore Tiberio Abſimaro, (ab exercitu electus eſt anno 699.) cum illa confuderit, quæ ſub Pelagio Primo circa annum 557. habita fuit. Certè Paulus Diaconus lib. 6. de geſtis Longobardorum cap. 14. illam Synodum ad tempora Tiberij refert, ſed hic ad verbum ex Beda illa recitauit. Difficile enim viſum eſt Bollando, à Sergio Papa illam Synodum corrigi, quæ habita fuerat ante centum quinquaginta, & ampliùs annos. Palladius iunior in hiſtoria Foro-iulienſi Italicè ſcriptā par. 1. lib. 1. ad annum 554. loco Sergij *Pelagium* ponit, ſed hoc præter fidem omnium autographorum Bedæ, & Pauli Diaconi. Fallitur ſanè Bollandus, dum Sergio Pontifice Aquileienſem Synodum de V. Concilio dubitaſſe putat, nam ſub S. Agathone Papa, qui quinque tantùm annis ante Sergium Pontificatus, ac vitæ finem fecit, in Synodo Romana adfuere cum Agathone Patriarcha Aquileienſi cæteri ſuffraganei, ac literas ſubſcripſere, in quibus hæc habentur: *Hoc idem etiam & Sancta Synodus, quæ ſub Auguſtæ memoriæ Iuſtiniano Principe in Conſtantinopoli congregata eſt in ſeptimo definitionum capitulo prædicat*. Quare iam ante Sergium Epiſcopi Veneti, atq; Iſtri cum Metropolita Aquileienſi Synodum V. receperant, neq; contra eandem ſuam Synodum poſtea coegiſſe dicendi ſunt. Eorum nomina habentur actione 4. Synodi VI. Fortè Sergius ad Aquileienſem Antiſtitem literas dedit, queis ſchiſma in nonnullis adhuc radicatum euelleret; at non ex Epiſcopis illi erant, ſed è plebe. Et quidem Bedam Concilium à Paulino Aquileienſi contra V. Synodum celebratum ſignificaſſe, ex illo aduerbio *donec* non obſcurè colligitur, eò quòd ille error, ac prauum de Synodo V. iudicium diu ante Sergium apud Aquileienſes inualuerat. Idem Bollandus num. 10. ait, quòd cum celebraretur Synodus Aquileiæ à Paulino, eſt *habita eodem ferè tempore in Illyrico Synodus, (niſi eadem ſit latiùs ſumpto Illyrici nomine) pro tribus capitulis, cuius meminit Iſidorus*. Sed Synodus Illyrica teſte Tunonenſi coacta fuit poſt conſulatum Baſilij anno nono, nempe anno apud Victorem 549. At iſta Aquileienſis mortuo Vigilio ſub Pelagio habita fuit poſt Conciliū V. cuius auctoritatem illa negauit. Illyricos verò omnes Epiſcopos eam Synodum Oecumenicam paulò poſt recepiſſe, idem Scriptor affirmat.

Pelagius Paulino Aquileienſi indignatus fuerat, quòd contra Apoſtolicæ Sedis decretum à Vitali Archiepiſcopo Mediolanenſi conſecratus erat. Etenim Pontifex cum vbiq; in Italia contra Synodum V. ſchiſma conflari intelligeret, omnem nauauit operam, vt gliſſenti malo remedium afferret. Optimum factu iudicauit eos, qui in Vrbium Antiſtites conſecrabantur, ad Synodum V. tuendam ſacramento adigere. Huius rei teſtis eſt S. Gregorius, qui cum Conſtantio Antiſtiti Mediolanenſi ſcriberet, eius deceſſorem Laurentiū *diſtrictiſſimam cautionem Sedi Apoſtolicæ* remiſiſſe, qua tria capitula ſe damnare proteſtabatur, hæc ait: *Quia poſtquam, talis ſciſſura pro nulla re facta eſt, iuſtum fuit, vt Sedes Apoſtolica curam gereret, quatenus vnitatem vniuerſalis Eccleſiæ in Sacerdotum mentibus per omnia cuſtodiret*. Aſt Paulinus ab Antiſtite Mediolanenſi conſecratus fuerat vllo abſq; iuramento ad Apoſtolicam Sedem tranſmiſſo, à cuius inſuper communione ſe Veneti, atq; Iſtri Epiſcopi ſeparauerant. Præterea cum

Aquileienſis Eccleſia ſubiecta eſſet iuri Patriarchico Romani Præſulis, defuncto Epiſcopo Metropolita à Romano Pontifice vir delegabatur, qui ſuo nomine electioni noui Sacerdotis adeſſet. Audiatur Gregorius Magnus ſcribens Exarcho Italiæ de Conſtantio in demortui Laurentij Mediolanenſis locum ſubrogando: *Neceſſe fuit pro ſeruanda conſuetudine militem Eccleſiæ noſtræ dirigere, qui eum, in quo omnium voluntates, atque conſenſum concorditer conuenire cognouerit, à ſuis Epiſcopis, ſicut vetus mos exigit, cum noſtro tamen aſsenſu faciat conſecrari.* Lib. 2. epiſt. 31. Paulinus inauguratus fuit abſque præuio Romani Pontificis conſenſu, qui eo tempore non dabatur niſi ijs, qui prius concepto iuramento tria capitula condemnaſſent. Hinc Pelagius Paulinum *Pſeudo-epiſcopum* eſſe dixit, atque *Aquileienſis Eccleſiæ inuaſorem, qui & in ſchiſmate maledictus, nec honorem Epiſcopi poterit retinere, nec meritum. Epiſt.* 4. At Palladius 1. p. lib. 1. rerum Foroiulienſium Paulinum à Vitali Archiepiſcopo Mediolanenſe *dignè* in Aquileienſi *Sede collocatum* ſcribit, cuius tamen oppoſitum ex Pelagio oſtendimus. Idem aſſerit Synodum Aquileienſem pro tribus capitulis celebratam fuiſse à Macedonio Antiſtite Paulini deceſſore anno 554. cuius rei fides ſit penes Authorem.

Obijt Pelagius anno 560. die 2. Martij, in cuius ſepulchro tempus, quo Pontificatum geſſit, ſignatum eſt: refertur ex Manlio à Paulo Aringho lib. 2. Romæ ſubter. cap. 8. *Hic requieſcit Pelagius Papa, qui ſedit annos IIII. Menſes X. dies XVIII. Depoſitus IIII. Nonas Martij.* Ille tamen Scriptor eundem lapidem poſt Baronium offendit, qui Pelagium anno 555. electum, anno verò 559. mortuum tradit, quod fieri non poteſt à IV. Nonas Martij per annos quatuor, ac menſes decem retrocedendo. Panuinius in Chronico, cui adhæret in diagrammate Chronologico Holſtenius, ait Pelagium deceſſiſſe anno 561., huius autem electionem ille non rectè refert A. 555. nam ſediſſet A. 5. M. 4. At Panuinius ſcribit, Pelagium electum non quidem A. 555, vt ſuperiùs Holſtenij auctoritte ductus aſſerui, ſed A. 556. Hæc carmina, quæ ſchiſmaticos ab eodem correctos deſignant, Pelagij tumulo inſculpta arguunt Halloix manifeſtæ falſitatis, qui contendit, Pontificem illum non approbaſſe Quintam Synodum: Ea verò ſunt.

Doctor Apoſtolicæ fidei veneranda retexit
Dogmata, quæ clarè conſtituere Patres.
Eloquio curans errorum ſchiſmate lapſos,
Vt veram teneant corda pacata fidem.

§. II.

Ioannes III. Synodum V. adprobat. Iuſtinianus Imperator moritur. De anno obitus eiuſdem diſſeritur. Panuinij, ac plurium Scriptorum faſti corriguntur. Iuſtinus ſucceſſor contra ſchiſmaticos mitiùs agit. Hiſpani defendunt tria Capitula.

Pergit aduerſarius aliorum Pontificum, qui Pelagio ſucceſſere, ſuffragia noſtræ Synodo V. per ſummam iniuriam ſurripere. Scribit §. 11. pag. 354. *Fit probabile tam Ioannem, quàm Benedictum in eadem cum Vigilio, & Pelagio*

ſuis

ſuis Anteceſſoribus fuiſſe ſententia, nec approbaſſe, nec recepiſſe V. Concilium. Errat; vterque enim Synodum V. recepit cum anteceſſoribus Pelagio, ac Vigilio. De Ioanne III. qui Pelagio I. ſucceſſit, dicendum hic eſt, poſtea de Benedicti ſententia diſſeremus. Pelagius II. qui quintus à Vigilio Pontifex ſedit, in literis ad Heliam, & Epiſcopos Iſtriæ teſtatus eſt, ipſius deceſſores Synodum V. approbaſſe, ac tria capitula condemnaſſe: *Debet ergo*, inquit, *perpendere veſtra dilectio, quia Prædeceſſorum noſtrorum in hac cauſa conſenſus tantò poſt inanis non fuit, quantò priùs diris contradictionum laboribus inſudauit*. Quibus notat Vigilij moleſtias pro trium capitulorum defenſione Conſtantinopoli toleratas. Habuit ergo Pelagius II. ſecum contra tria capitula prædeceſſores fœderatos, quorum conſenſum ibidem appellat. Præterea cum anno 590. vt dicemus, Sanctus Gregorius Romam euocaſſet cum aſſeclis ſchiſmaticis Metropolitam Aquileienſem Seuerum, illi ad Mauricium Imperatorem ſupplicem libellum tranſmiſere, quo apertè conteſtati ſunt, ſeſe iam ferè ab initio motæ in Occidente quæſtionis de tribus capitulis Sedis Apoſtolicæ communionem abhorruiſſe, nempe poſt Iudicatum à Vigilio emiſſum. Reddo hæc illorum verba: *Contriti, atque luctu grauiſſimo ſauciati ad vltimam deſperationem peruenimus, vt ad illius iudicium Metropolita noſter cogeretur occurrere, cum quo cauſa ipſa eſſe dinoſcitur, & cuius communionem ab initio motionis cauſæ huius vſque nunc deceſſores noſtri, & nos cum omni populo euitamus*. Hunc libellum integrum lege apud Baronium. Itaque à Paulini Aquileienſis tempore Veneti, atque Iſtri Epiſcopi Romanos Pontifices vti trium capitulorum damnatores vſque ad annum 590. ab Eccleſiaſtica communione ſecluſerant. Ex quibus conſtat, omnes Romanos Antiſtites à mota trium Capitulorum controuerſia poſtremam, ac definitiuam Vigilij ſententiam ſecutos pro Synodo V. ſtetiſſe. At quibus Apoſtolicæ Sedis Præſulum ſententia notior fuiſſe putanda eſt, Pelagio II. illorum immediato ſucceſſori, ac Schiſmaticis iiſdem, qui ea de re cum ipſis Pontificibus litigarunt, an homini cuidam poſt mille, & ampliùs annos de eadem ſcripturienti?

Certè qui Iuſtiniani fixam contra tria capitula ſententiam conſiderauerit, is certè eo in Italia dominante Romanos Pontifices contra Principem pro capitulis pugnaſſe, minimè aſſeuerabit. Non enim Pelagium, niſi priori ſententia depoſita, Pontificem inaugurari permiſit, quod idem, etiamſi relata teſtimonia non extarent, de Ioanne ſentiendum foret. Quo anno deceſſerit Iuſtinianus ex faſtorum confuſione incertum pleriſque fuit; gratum poſteris me facturum ſpero, ſi controuerſiam clara, & ni mea me fallit opinio, euidenti diſſertatione expoſuero, video enim faſtos vel apud illorum *Patrem* (ita enim honoris gratia Panuinium Lipſius nuncupauit) perturbatos. Communis ſententia fuit Iuſtinianum deceſſiſſe anno 565. Idibus Nouembris media nocte ſequenti, vt Corippus canit. Sed obijſſe illum anno 566. ſcribit Victor Tunonenſis: *Quadrageſimo*, ait, *imperij ſui anno Iuſtinianus vitæ ſuſcepit finem indictione XV*. Certum eſt Iuſtinianum anno 527. Kal. Aprilis Imperium indeptum fuiſſe, quod omnes affirmant, & patet ex eiuſdem Principis Nouella 47. vbi ait: *Nunc quidem annum XI. noſtri ſcribunt imperij, inchoante verò Aprili menſe, & prima die, in qua nos Deus Romanorum ſuperpoſuit rebus, XII. annum ſcribent*. Data eſt Nouella *Poſt conſulatum Beliſarij anno II.* qui eſt annus 537. & quidem ante Apri-

Aprilem ſcripta eſt, id etiam ex pluribus Iuſtiniani literis, legibus, Synodis ſub ipſo celebratis patet. Rurſus indictio XV. qua Victor mortuum affirmat Iuſtinianum, incipit anno 566. menſe Septembri. Victor verò non ſolùm tunc aderat Conſtantinopoli, ſed quòd tria capitula defendebat, iuſsû Principis ibidem ſub cuſtodia detinebatur, vt nulli meliùs, quàm illi non annus tantùm, vel menſis, ſed dies obitus Iuſtiniani numeratus videatur. Ioannes Biclarienſis, qui ſub id temporis Byzantij morabatur teſte S. Iſidoro cap. 31. de Eccleſ. Script. initio ſui Chronici ait: *Quintadecima ergo indictione, vt dictum eſt, Iuſtiniano mortuo Iuſtinus iunior nepos eius Romanorum efficitur Imperator*. Ioannes Epiphanienſis tunc viuens laudatus ab Euagrio lib. 5. cap. vlt. mortuum dicit Iuſtinianum: *Nouem & triginta integros annos cum Romanum imperium tenuerit*. Refert, & ſequitur Alemannus in notis ad Hiſtoriam arcanam Procopij pag. 108. Et hi tres Scriptores Euagrio, Cedreno, Zonaræ, alijſque poſterioribus longè præferendi videntur. Accedit Chronicon Alexandrinum, in quo hæc leguntur: *Hoc anno 14. Nouembris indictione XV. Iuſtinianus vita defungitur*.

Erraſse tamen hoſce Scriptores euidenter oſtendo ex inſcriptione lapidis in Vaticano reperti, quæ habetur lib. 2. Romæ ſubter. cap. 10. illamque ego anno 1671. Romæ in Suburbio D. Petri in cella ad læuam maioris aræ Eccleſiæ S. Angeli parieti affixam legi, ex qua cum plurium authorum errores emendari poſſint, eandem exhibeo omiſſis carminibus, quæ ibi leguntur.

✠ DEP. EST BOETIVS GL. P. OCT. KAL. NOBR. INDICT.
XI. IMP. DOM. N IVSTINO PP. AVG. ANN. XII. TIBERIO
CONST. CAER. ANN. III. DEP. EST IN PAC. ARGENTEA
MAT. SS. XIII. KAL. DECEMBR. QVI SS. BOETIVS VIXIT ANN.
XI. M. VIIII. D. XXIII. ET MAT. EIVS VIXIT ANN. XXXVI.
M. II. D. XII.

Quare ſi die 25. Octobris indictionis vndecimæ, nempe anno 577. labebatur annus XII. Iuſtini iunioris, primus eiuſdem Imperatoris annus incœpit die 14. Nouembris anno 565. Eſt aureum in marmore teſtimonium. Sed ex reſcriptis Iuſtini hoc ipſum euincitur. Extat ſanctio ad Iulianum P. Vrbi de diſſoluendo ex mutuo conſenſu matrimonio *Data XVIII. Kal. Octob. Chalcedone Imp. Domino noſtro Iuſtino PP. Aug. Anno primo indictione quintadecima*. Labuntur ergo Victor, Biclarienſis, ac Chronicon Alexandrinum, & qui ſecuti ſunt Recentiores eruditi Alemannus, Valeſius, alijque, dum indictione XV. die 14. Nouembris Iuſtinianum defunctum ſcribunt. Confirmat hoc ipſum altera ſanctio eiuſdem Iuſtini de filijs liberarum ad Theodorum *Data Kalendis Martij Imp. Domini noſtri PP. Aug. Iuſtini anno V. indictione tertia*. Si menſe Martio anni 570. currente indictione tertia labebatur annus quintus Iuſtini, rectè ab Idibus Nouembris anni 565. eiuſdem imperij initium deſumendum venit.

Faſti plerique circa annum 566. errarunt. Nam appendix Marcellini Comitis ponit. *Indict. XIV. XXV. Poſt conſulatum Baſilij V. C.* quo anno illud actuarium terminatur. Sed planè expungendus eſt caracter ille conſularis. Nam anno 566. Iuſtinus novus Imperator conſulatum II. geſſit, priori enim functus

fuerat

fuerat anno 546. Hoc probatur teſtimonio irrefragabili Corippi Grammatici Africani lib. 1. de laudibus Iuſtini, vbi cum narraſſet Iuſtiniani mortem, & Iuſtini inaugurationem, nouum Principem ad populum hæc cætera inter verba dicentem inducit.

——— nomenq; negatum
Conſulibus Conſul poſt tempora cuncta nouabo.
Gaudeat, vt totus Iuſtini munere mundus,
Dona Kalendarum properant vicina mearum.
Vos veſtris adſtate locis, properate, parate,
Promiſſaq; die noſtras ſperate curules.
Expauit gaudens inopino nomine vulgus
Conſulis audito.

Nempe quia ab anno 541. nullus ampliùs fuerat Conſul. Do alterum inſignem teſtem; eſt Menander Protector, qui ſub Iuſtino II. vixit. Scribit hic Zemarchum legationem ſuſcepiſſe ad Turcos *circa finem quarti anni imperij Iuſtini indictione ſecunda initio menſis Auguſti.* Tom. 1. Hiſt. Byzantinæ. Henricus Valeſius in notis ait: *valdè notandus eſt hic locus, qui inſignes continet temporum caracteres.* Optimè mehercle notandus venit. Indictio II. menſe Auguſto ſignat annum 569. quo tempore, ſi labebatur quartus annus Iuſtini, Menandro Authore Iuſtinus poſt Iuſtinianum anno 565. die 14. Nouembris imperium indeptus eſt. Vidit iſta Valeſius, qui cum 40. annos imperij Iuſtiniano tribuat pag. 215. pagina ſequenti 216. Menandri textum corrigit, legendumq; ait pro *δευτέρῳ τρίτῳ.* Sed non tertium, ſed planè quartum annum cum Menandro retinendum ex ſuperiùs dictis ſatis apparet. Ex his palam eſt, annum primum Iuſtini 566. non eſſe ſignandum cum Panuinio lib. 3. Faſtorum *Poſt conſul. Baſilij XXV.* Noto etiam lapſum eſſe Baronium, qui annum 564. ita inchoauit: *Qui ſequitur annus Chriſti quingenteſimus ſexageſimuſquartus, idem vltimus eſt Iuſtiniani Imperatoris; atq; poſtremus, qui poſt conſulatum Baſilij numeretur vigeſimus tertius.* Neq; enim ille eſt vltimus Iuſtiniani; neq; poſtremus, qui poſt conſulatum Baſilij nominetur. Et quidem annum inſequentem his auſpicatur: *Quingenteſimus ſexageſimus quintus, idemq; Iuſtiniani Imperatoris nouiſſimus indictionis decimæ tertiæ incipit annus.* Ita in vaſto opere memoria magnos quandoque viros deficit.

Scribit Biclarienſis Abbas initio ſui Chronici: *Romanorum LIII. Iuſtinus iunior annis XI. qui Iuſtinus anno primo regni ſui ea, quæ contra Synodum Chalcedonenſem fuerant commenta, deſtruxit.* Quæ verba ſuo Chronico inſeruit S. Iſidorus. Si Halloix iſta legiſſet; certè in ijs triumphum ſuo Origeni ceciniſſet, videtur enim Iuſtinus abrogaſſe V. Synodum, quæ, vt vulgò ferebatur, Chalcedonenſem Synodum correxerat. Iuſtinus cum videret ob tria capitula proſcripta Africam, atq; Occidentales prouincias diſſenſionibus laceratas, edictum fidei publicauit, in quo nullius Synodi mentionem faciens, quæ credenda cuiq; eſſent, propoſuit. Arij, Sabellij, ac Neſtorij, itemq; Eutychetis hæreſes ibidem damnauit, at tria capitula non ſolùm non nominauit, ſed inter dogmata adiaphora numerandam eſſe quæſtionem de tribus capitulis viſus eſt innuere in fine edicti, dum ait, ſe illa credenda propoſuiſſe, vt *deinceps nemo vllo prætextu propter perſonas, aut ſyllabas rixetur.* Quibus Theodori perſo-

nam,

nam, itemq; ſcripta Theodoreti, atq; Ibæ fortè intellexit, nec non quæſtionem nuperrimè exortam de corpore Chriſti corruptibili, vel incorruptibili, vna enim Syllaba Romani imperij Antiſtites nobiliſſimos in exilium procul à ſuis Sedibus deportauerat, quos inter eminebat Eutychius C-P. Nihil autem boni per illud edictum illatum Catholicæ Reipublicæ fuiſse ſcribit Euagrius lib. 5. cap. 4. vbi edictum illud ad verbum recitat. Certum enim erat, Synodum V. non dogma recens de fide credendum proponere, ſed de perſonis tantùm quædam ſtatuere, vt notat Gregorius Magnus inferiùs adducendus. Africani autem cum mitiùs ſecum agere nouum Principem cernerent, neq; in edicto nominata tria capitula legerentur, publicarunt reuocata per Iuſtinum acta Synodalia V. Concilij ſtatuta aduersùs Synodum Chalcedonenſem. Et licèt hi pauci eſsent, nam ex ſuperiùs dictis Epiſcopi Africani ad Iuſtiniani, ac Synodi ſententiam acceſserant, vicinos Hiſpanos hac ſiniſtra opinione imbuerant, vnde non ſolùm ea dixit Biclarienſis, ſed & S. Iſidorus in Chronico Iuſtinianum ob tria capitula damnata repræhendit, & in catalogo Scriptor. Eccleſ. vbi de Theodoro Mopſueſteno, *Hunc*, ait, *Acephalorum Epiſcopi in præiudicio Chalcedonenſis Concilij Iuſtiniano Principe compellente, damnare poſt mortem cum Iba, & Theodoreto Epiſcopis cenſuerunt, dum conſtet eum laudabilium virorum teſtimonijs clariſſimum Eccleſiæ Doctorem fuiſse*. In Chronico verò, vbi de Iuſtiniano agit: *Iſte*, inquit, *Acephalorum hæreſim ſuſcipiens omnes in regno ſuo Epiſcopos tria Chalcedonenſis Concilij capitula damnare compellit*. Hinc in Synodis Hiſpaniæ, quæ eodem, & ſequenti ſæculo celebratæ ſunt, nulla Synodi V. mentio facta eſt, vt eruditè notauit Lupus in comment. V. Synodi cap. 6. quæſt. 3. Nunquam tamen Hiſpani ob illam controuerſiam ab Apoſtolicæ Sedis communione ſe ſepararunt. Iuſtinus licèt plures Epiſcopos, quos Conſtantinopolim ad dicendam cauſam Iuſtinianus euocarat, dimiſerit; eam tamen auunculi decretis reuerentiam exhibuit, vt Antiſtites, quos Iuſtinianus in exilium iuſserat deportari, ſuis ſedibus minimè reſtituerit. Eutychius enim vſq; ad annum 577. exul apud Amaſenum monaſterium vitam degit. S. Iſidorus ſcribit Victorem Tunonenſem trium Capitulorum defenſorem acerrimum in exilio mortuum: *Hic*, inquit, *pro defenſione trium capitulorum à Iuſtiniano Auguſto exilio in Ægyptum eſt tranſportatus, vnde rurſus Conſtantinopolim euocatus, dum Iuſtiniano Imperatori, & Eutychio Conſtantinopolitanæ Vrbis Epiſcopo eorundem trium capitulorum obtrectatoribus reſiſteret, rurſum in monaſterium eiuſdem ciuitatis mittitur cuſtodiendus, atq; in eadem damnatione, vt dicitur, permanens moritur*. Victor vſque ad annum primum Iuſtini ſuum Chronicon perduxit, vbi ait: *Iuſtinus iunior Vigilantiæ ſororis Iuſtiniani Auguſti filius Patre Dulciſsimo natus cum tranquillitate populi magna imperij ſumit ſceptra*. Iſidorus autem, vt aliàs notauimus, Tunonenſis Chronicon exſcripſit, quod Ioannes Abbas Biclarenſis, & Epiſcopus Gerundenſis vſque ad Mauricij imperium deduxerat.

§. III.

§. III.

Iuſtinus Narſetem ex Italia reuocat. Schiſmatici Italiæ ſub Longobardis obſtinatiores contra Synodum Quintam. Benedictus Papa pro Synodo pugnat. Iuſtino mortuo ſuccedit Tiberius. De tempore imperij Iuſtini, Tiberij, ac Mauricij, itemq; Præturæ Vrbanæ, & Monachatus S. Gregorij Papæ diſputatur.

INterea peſſimo Iuſtini conſilio Narſes Italiæ reparator Conſtantinopolim reuocatur. Vnde non ſolùm barbaris, ſed & Venetis ſchiſmaticis animus creuit, ac paulò poſt nobiliſſima prouincia & Longobardorum bello, & Schiſmaticorum diſſidijs afflicta peſſum iuit. Marius Auenticenſis, qui ſub id temporis viuebat, audiendus eſt in Chronico: *Anno ſecundo*, inquit, *conſulatus Iuſtini iunioris Auguſti Indictione prima. Hoc anno Narſes ex Præpoſito, & Patricio poſt tantos proſtratos tyrannos, ideſt Baduillam, & Teiam Reges Gothorum, & Bucelenum Ducem Francorum, nec non & Sindeualem Erolum, Mediolanum, vel reliquas ciuitates, quas Gothi deſtruxerant, laudabiliter reparatas, de ipſa Italia à ſupraſcripto Auguſto remotus eſt.* Ex his liquet, minùs rectè Baronium exiſtimaſſe, ante Iuſtini initia Narſetem ex Italia à Iuſtiniano reuocatum, quòd in Corippo legerat, ſub initia imperantis Iuſtini Narſetem Ducem celeberrimum vnà cum Tiberio, alijſque Conſtantinopoli adfuiſſe. Canit Corippus deſcribens inaugurationem Iuſtini.

Armiger interea Domini veſtigia luſtrans
Eminet excelſus ſuper omnia vertice Narſes
Agmina, & auguſtam cultu præfulgurat aulam.

Vt non ſit dubium, infert vir inſignis ad annum 568. Num. 11. *ipſum iam antea fuiſſe Conſtantinopolim reuocatum.* Sed Mario illius temporis Scriptori credendum eſt. Porrò Narſes, de quo Corippus loquitur, erat Armenus, & ab Eunucho Narſete diuerſus. Extat de vtroq; Narſete egregium teſtimonium Procopij lib. 2. belli Got. *Erat is*, inquit, *Narſes ſpado, & ſacrarum largitionum Comes &c. Militum quatuor millia eum ſequebantur, quibus ſui in cohortes præfecti ſummæ præerant, Iuſtinus Dux Illyricorum, & Narſes alter, qui ex Armenijs Perſæ ſubditis ad Romanos transfugerat olim cum Aratio fratre.* Hic poſtea Romanos exercitus ſummo cum imperio rexit ſub Mauricio ex lib. 5. Simocattæ.

Anno 568. Italicæ quieti infeſtis Numinibus Longobardi à Narſete, vt nobiles Scriptores prodidere, inuitati, Alboino Rege ductore in Italiam deſcendentes Aquileiam, ac vicina Venetię oppida vno ferè impetu occuparunt. Ita illarum vrbium Antiſtites à Romano imperio ſeparati ſecuriùs, atq; inſolentiùs Synodum V. deinceps impugnarunt. Cæterùm periculoſiſſimis temporibus Ioannes Pontifex animum non deſpondit, ſed & Romanæ rei labenti opem ab Imperatore petijt, & Synodum V. defendit. Etenim ij, qui vrbium Antiſtites conſecrabantur, in Synodi Quintæ decreta iurabant, ac fidei datæ chirographum ad Apoſtolicam Sedem tranſmittebant. Horum teſtis venit Gregorius lib. 3. epiſt. 2. ad Conſtantium: *Et quidem*, inquit, *ſi quid de tribus capitulis in quocunq; vel verbo, vel ſcripto nominatum eſt, benè fraternitas tua reminiſcitur, quamuis deceſſor fraternitatis tuæ Laurentius diſtrictiſſimam cautionem Sedi*

Apoſtolicæ remiſerit, in qua viri nobiliſsimi ex legitimo numero ſubſcripſerunt, inter quos ego quoq; tunc Vrbanam præturam gerens pariter ſubſcripſi. Et inferiùs epiſt. 37. ad eundem, cum accepiſſet ciues Brixiæ à Conſtantio exigere iuramentum, quo teſtaretur, ſe tria capitula minimè condemnaſſe, hæc ſcribit: *Quod ſi deceſſor fraternitatis veſtræ Laurentius non fecit, à vobis quæri non debet: Si autem fecit, cum vniuerſali Eccleſia non fecit, & cautionis ſuæ iuramenta tranſcendit. Sed quia eundem virum ſua credimus ſacramenta ſeruaſſe &c.* Hæc quidem contigere Gregorio vrbanam præturam gerente, qua Iuſtino iuniori imperante ille perfunctus eſt. In Menologio Græco iuſſu Baſilij Imperatoris edito hæc leguntur de Gregorio: *Imperante Iuſtiniano factus eſt hic S. Gregorius Monachus in monaſterio prope Romam*. Hæc ſanè falsò aſſeruntur; nam cum Longobardi Mediolanum cepere, nondum Laurentius Mediolanenſem Eccleſiam regebat. Paulus Diaconus lib. 2. hiſt. Longob. cap. 25. ſcribit: *Alboin igitur Liguriam introiens indictione ingrediente tertia tertio Nonas Septembris ſub temporibus Honorati Archiepiſcopi Mediolanum ingreſsus eſt.* Indictio tertia inchoata eſt menſe Septembri anno 569. At Gregorius ſub Laurentij Epiſcopi initijs ſe Prætorem Vrbis fuiſſe teſtatus eſt. Honoratus Genuam cum plurimis clericis, ac ciuibus ſe recipiens paulò poſt diem obijt. Tunc duo electi ſunt Mediolanenſium Antiſtites; etenim exules apud Genuam Laurentium nominarunt circa annum 571. Mediolani verò meliori, ac maiori parte ciuium exulante, Fronro quidem veluti vacuam ſedem occupauit, de qua re Ripamontius lib. 8. hiſt. Eccleſ. Mediolanen. & Vghellus in tabulis illius Vrbis Epiſcoporum. Tanta verò Mediolanenſium multitudo Genuæ morabatur, vt poſtea Laurentio etiam mortuo S. Gregorius illis inconſultis nouum Præſulem eligi noluerit. Scribit lib. 2. epiſt. 30. Ioanni Subdiacono, qui nomine Sedis Apoſtolicæ noui Epiſcopi electioni intereſſe debebat: *Genuam te proficiſci neceſſe eſt; Et quia multi illic Mediolanenſium coacti barbarica feritate conſiſtunt, eorum te voluntates oportet conuocatis Clericis in communi perſcrutari &c.* Quare anno 571. Laurentius ad Ioannem Papam cautionem tranſmiſit, qua tria ſe capitula damnare iureiurando affirmabat, quam ſyngrapham cum alijs nobiliſſimis viris Gregorius tunc Prætor Vrbanus ſubſcripſit. Summus Eccleſiaſticorum annalium conditor in alienam prorſus ſententiam iuit de tempore, quo Gregorius Vrbanam præturam obiuit; vnde reſpondere facilè poſſet, Laurentium anno demum 581. mortuo æmulo Epiſcopo, cum ſolus Mediolanenſium ſacra regeret, cautionem ad Apoſtolicam Sedem tranſmiſiſſe. Quæ ſanè illius opinio eſt. Sed Laurentium, qui aduersùs ſchiſmaticum Epiſcopum Apoſtolicæ Sedis fauorem quouis officio demerere ſtudebat, adeo tardè cautionem Romam tranſmiſiſſe, mihi nullatenus probatur?

Iuſtinus Imperator barbarorum exercitibus vndiq; laceſſitus, aduerſaq; valetudine conflictatus, cum de ſucceſſore cogitaret, neminem Tiberio viro ſtrenuo, ac religioſo imperio digniorem putauit. Quare Idibus Nouembris anni 574. Tiberium Cæſarem deſignauit, qui dies Iuſtino natalitius erat, eò enim poſt Iuſtinianum ad imperium euectus fuerat. Ita ſentit magnus Chronologus Panuinius. At Chronicon Alexandrinum hæc habet: *Hoc octauo imperij ſui anno Septembri menſe die VII. Octaua indictione morbo correptus Iuſtinus Auguſtus Tiberium Cæſarem creauit, nominauitq; illum Conſtantinum, & vixit cum eo*

quatuor

quatuor annos. Sed ex ſanctione ad Theodorum *de filijs colonorum &c.* poſt Nouellas Iuſtiniani adhuc vno menſe prior Tiberij electio adſtruitur, nam ſubſcribitur *Data Tertio Idus Auguſti Conſtantinopoli Imp. D. N. Tiberij Conſtantini PP. Aug. anno VIII. & poſt conſulatum eius anno tertio, & Nob. Fl. Tiberij Mauricij feliciſsimi Cæſaris anno primo.* Verùm Panuinij ſententia potior eſt, nam ex lapide Vaticano paragrapho ſuperiori exhibito die 25. Octobris anno 577. erat Iuſtini XII. & Tiberij Cæſaris annus tertius. Præterea in antiquiſſimo codice relato à Dandulo in Synodo Aquileienſi apud Gradi inſulam coacta ſcribitur: *Imperante Sereniſsimo Tiberio Conſtantino Auguſto anno imperij eius quinto eodem Conſule ſub die tertio Nonarum Nouembrium Indictione* 13. Quare Idibus Nouembris anni 579. quo Tiberius erat Conſul Indictione labente decimatertia, idem annum ſextum inchoabat, vnde anno 574. menſe Nouembri, vt rectè meus conciuis Panuinius docuit, Tiberius Cæſar appellatus eſt.

Ioanne Tertio defuncto Benedictus ſucceſſerat, quo Pontifice Gregorium Præturam vrbanam geſſiſſe ante Pelagij II. initia ſatis ſolidè probatur. Baronius verò ex corrupto Euagrij textu Iuſtini, ac Tiberij annos vltra quadriennium auget, vnde & in chronologia Gregorij lapſus eſt. Quare Principum illorum tempora nobis ſtatuenda ſunt, nam & Synodi ſchiſmaticorum inde meliùs illuſtrabuntur, de quibus in ſequentibus ſermo inſtituendus eſt. Iuſtinum *anno vndecimo regni ſui* diem extremum clauſiſſe ſcribit Biclarienſis in Chronico, vt iam mirari deſinam magnos viros Panuinium, & Sigonium obitum illius Imperatoris recitare ad annum 576. ſi qui tunc viuebant, minùs rectè annum obitus Iuſtini deſignarunt. Certum eſt anno 577. Iuſtinum ſuperſtitem fuiſſe. Narrat Euſtathius Presbyter C-P. Sanctum Eutychium Patriarcham, mortuo Ioanne Scholaſtico à Iuſtiniano intruſo, ab Imperatoribus Iuſtino, & Tiberio iterum Conſtantinopolim ſummo cum honore reuocatum, *cum duodecim annorum ſpatio, atque eo ampliùs in monaſterio à ſe conſtituto manſiſſet*. Cap. 44. vitæ eiuſdem. Quare cum anno 565. die 24. Ianuarij expulſus fuerit, anno 577. ſedi reſtituitur; ſed annum nobile caractere idem Scriptor deſignat cap. 54. *Reuocatus autem eſt*, inquit, *die tertia menſis Octobris, quæ erat Dominica*. Fuit annus 577. Cyclo Solis XXVI. Lunæ VIII. lit. C. quo anno tertia die Octobris Dominicum feſtum contigit. Ex his Baronij chronologia labitur, qui Eutychium ab exilio reuocatum ſcribit anno 578. Corrigendus etiam Panuinius, qui in Chronico Eccleſiaſtico putat, Eutychium anno 576. rediſse. At eo anno reuocati Eutychij vixiſse adhuc Iuſtinum affirmat Euſtathius teſtis oculatus cap. 53. *Illic enim erant*, ait, *pij Imperatores Iuſtinus, & Tiberius, qui hilari vultu & magno cum honore Sanctum virum ſuſcipientes, quæ tempori conueniebant, collocuti ſunt &c.* Mortuus verò eſt Iuſtinus anno ſequenti die 5. Octobris ex Chronico Alexandrino, & Theophane. Marius Auenticenſis illorum annorum Scriptor ait: *A. XIII. conſulatus Iuſtini Auguſti Indict. XII. Eo anno mortuus eſt Iuſtinus Auguſtus, & ſucceſſit Tiberius in loco eius*. Indictio XII. incœpit menſe Septembri anno 578.

Cardinalis Baronius ſcribit Iuſtinum imperaſſe annos ſexdecim, ac deceſſiſſe anno 582. Ibidem initio. Tiberium autem ſucceſſorem ſolùm imperaſſe annos quatuor, atque demum obijſſe anno 586. Euagrius, qui ſub Tiberio quæſtoratum geſſit, illum in hanc ſententiam traxit, libro enim 5. cap. 23. hæc

M 2 tradit:

tradit: *Sciendum eſt Iuſtinum iuniorem imperaſſe ſolum annos duodecim, menſes decem cum dimidio. Cum Tiberio verò annos tres, menſes vndecim, in vniuerſum annos ſedecim menſes nouem cum dimidio. Imperauit autem Tiberius ſolus annos quatuor.* Sed planè corruptus eſt textus Euagrij, nunquam enim crediderim, Scriptorem inſignem quadriennij integri metachroniſmo lapſum, cum ſuæ præſertim ætatis res literis mandarit. Tiberium anno 582. mortuum eſſe euidentibus teſtimonijs probatur, nam ex caracteribus cœleſtibus, ac Paſchalibus, qui certiſſimi ſunt, hoc apertiſſimè demonſtratur. Theophylactus Simocatta, qui Mauricij Imperatoris geſta deſcripſit, lib. 5. cap. 16. *Eo die*, inquit, *Sol penè totus eſt obſcuratus. Annum imperij nonum* (completũ) *agebat*. Nempe cum Mauricius per ſe ipſum vere ineunte exercitum in Auares ductaret. Accidit hæc eclypſis die 19. Marrij anno 592. Cyclo Solis XIII. lit. F. E. Nouilunium contigit Conſtantinopoli hora 10. 12. poſt mediam noctem; eam verò eruditè deſcribit Petauius lib. 8. doctrinæ temporum num. 44. Quare ſi eo anno 592. die 19. Martij lapſus erat IX. annus Mauricij, cum menſe Auguſto idem Tiberio ſucceſſerit, conſequens eſt, vt initium eiuſdem imperij contigerit anno 582. die V. Auguſti ex Chronico Alexandrino. Hoc ipſum ex caractere Paſchali demonſtratur. Euſtathius ſuperiùs laudatus cap. 67. de vita Eutychij Patriarchæ ſcribit, eundem feſto die Paſchatis ſacra myſteria in Eccleſia celebraſſe, & veſpertinas etiam ibidem preces ſoluiſſe; & ſtatim addit: *Reuerſus igitur in Epiſcopium in lectulo ſuo decubuit, vehementique febre circa mediam noctem correptus eſt, atque ita manſit ſeptem dies aſſiduè precibus incumbens.* Poſtea cap. 69. ait circa nonam, aut decimam noctis horam obijſse. Græci in Menologio die 6. Aprilis S. Eutychij feſtum celebrant, eo etiam die Surius eiuſdem vitam deſcribit ex Euſtathio, atque eo die obijſse dicit Theophanes: *Hoc anno die 6. Aprilis indictionis XV. Eutychius Patriarcha diem vltimum obijt, & poſt dies ſex Ioannes magnæ Eccleſiæ Diaconus, qui Ieiunator dictus, conſecratus eſt.* Anno 582. Paſchatis feſtum contigit die 29. Martij Aureo numero XIII. Cyclo Solis III. lit. D. ergo eo die decumbens S. Eutychius ſeptem dies ægrotans nocte ſequenti iamiam illuceſcente die 6. Aprilis ad Superos tranſijt. Addit cap. 68. Euſtathius: *Quatuor poſt menſibus è vita diſceſsit Chriſti amantiſsimus Imperator.* Quod Tiberio, cum ægrotum inuiſeret, S. Patriarcha prædixerat. Quare anno 582. menſe Auguſto obijt Tiberius teſte Euſtathio, qui tunc Conſtantinopoli degebat. Ex quibus conſtat falsò Holſtenium ſcripſiſſe in diagrammate chronologico Pelagium II. miſiſſe literas ad Aunacharium Antiſiodorenſem die 5. Octobris anno 582. Tiberij Auguſti anno ſeptimo, etenim ante duos menſes iam Tiberius ad plures tranſierat. Rurſus idem cap. 62. de S. Eutychio ſcribit: *Vixit poſteaquam reuocatus eſt, & in ſublimem ſedem reſtitutus annos quatuor, & menſes ſex, vt omnes vitæ ipſius anni fuerint ſeptuaginta.* Capite verò 20. tradit eundem anno ætatis quadrageſimo electum Antiſtitem. At Eutychius reuocatus eſt anno 577. die 3. Octobris ex dictis ſuperiùs, quare moritur anno 582. menſe Aprili. Denique cum anno 552. Mennæ ſucceſſerit anno ætatis 40. moritur anno 582. ætatis ſeptuageſimo.

Hic caſtiganda eſt palmaris hallucinatio Ricciolij, qui tomo 2. ſuæ Chronologiæ, vt vocat, Reformatæ in magno Chronico ſcribit: *Anno 582. Tiberius Imperator hoc anno, vt contra Baronium, & alios oſtendimus lib. 4. chron. Ref. c. 13. n. 4.*

n. 4. mortuus eſt die 14. *Auguſti, eique ſucceſsit ſtatim Mauricius*. At in eadem verſa pagina poſtea ſubdit: *Anno* 586. *Sanctus Eutychius moritur* 6. *Aprilis Dominica in Albis prædicta Tiberio Imperatori cum inuiſenti morte poſt quatuor menſes, in eiuſque locum ſuffectus eſt Ioannes Monachus cognomento Ieiunator &c. Moritur deinde Tiberius Imp. poſt quatuor menſes circa medium Auguſti, eique ſucceſsit ſtatim Mauricius*. Quæ ſi vera eſſent, Scriptoris chronologiam non tantùm Reformatam, ſed Theomathurgam dixerim, quæ hominem à quadriennio mortuum in vitam reuocat. In hanc tamen antilogiam Ricciolius incidit, quia alienis oculis, ac manibus poſteriùs dicta è Baronij annalibus excerpſit. Quod addit anno 586. Dominicam in Albis incidiſſe in diem 6. Aprilis, falſum eſt, accidit die 21. eiuſdem menſis Cyclo Solis VII. lit. F. Sed nec mors Eutychij contigit Dominica in Albis, quæ fuit 5. Aprilis anno 582. ſed poſt dimidium noctis poſt Dominicam in Albis hora 9. vel 10. Quare in Menologio die 6. Aprilis eius dies anniuerſaria colitur; quæ enim à media nocte accidunt, ſequenti diei deputantur ex A. Gellio lib. 3. Noct. Attic. cap. 2. Corrigendus eſt etiam meus Panuinius, qui Eutychij mortem ſuccedente Ioanne Ieiunatore recitat anno 580. Tiberij verò mortem anno 583. cum vterque anno 582. obierit, ille 6. Aprilis, hic 14. Auguſti ex Chronico Alexandrino, & Euſtathio nobis ſæpius laudato.

Hæc quidem abundè probant, Tiberium anno 578. Iuſtino ſucceſſiſſe, anno verò 582. & imperium, & vitam reliquiſſe. Sed quia Baronius ad annum 602. in fine ſexdecim tantùm annos Mauricio tribuit, quem certum eſt anno 602. occiſum fuiſſe à Phoca ex Gregorio Magno, Abbate Biclarienſi, tunc viuentibus, & Theophylacto Simocatta, qui familiariter vſus eſt ijs, qui ſub Mauricio fuerunt, atque octo libris huius Imperatoris geſta ad poſteros tranſmiſit, hoc ipſum oſtenditur. Simocatta lib. 8. cap. 4. ſcribit: *Anno imperij Mauricij decimo nono nihil inter Romanos, & Barbaros geſtum eſt. Viceſimo Petrum Prætorem Europæ declarauit*. Biclarienſis verò in chronico hæc habet: *Mauricius regnat annos XX*. Ergo Baronij chronologia quadriennium Mauricij Imperio aufert. Rurſus lib. 2. epiſt. S. Gregorij *menſe Septembrio indict. X.* eſt annus 591. narratur depoſitio Laurentij Archidiaconi Romani his verbis: *Temporibus Papæ Gregorij conſulatus Mauricij Auguſti anno ſeptimo depoſitus eſt Laurentius*. Baronius initio anni 590. ſcribit: *Gregorius ſui Pontificatus anno ſecundo ſeptimum numerat annum imperij Mauricij*. Annos conſulatus pro imperij annis ille vſurpauit. Cæterùm Mauricius anno tantùm imperij altero inchoato conſulatum accepit. Reddo laudati Simocattæ verba lib. 1. cap. 12. *Agebatur annus Mauricij ſecundus, cum hyeme conſul creatus conſcenſo curru imperatorio ſummè conſpicuus erat*. Anno itaque 583. Conſul fuit Mauricius, annus 584. dictus eſt Poſt conſulatum Mauricij, ſequens iterum poſt conſulatum Mauricij; vnde *VII. Poſt conſulatum* eiuſdem eſt caracter proprius anni 591. quo & ſecundus Gregorij, & indictio decima concurrunt à menſe Septembri. Gregorius inijt Pontificatum anno 590. menſe Septembri indictione 9. At ſi Mauricius anno 586. menſe Auguſto Tiberio ſucceſſiſſet, ſeptimus Imperatoris annus laberetur menſe Septembri indictione 11. anno 592. Laurentius verò dicitur depoſitus: *Menſe Septembrio indictione decima*, qui eſt annus 591. ac iuxta opinionem Baronij ſextus Mauricij, vnde nec annos conſulatus pro annis imperij accipiendo

quic-

quicquam fundamenti habet in Gregorio Baronij opinio. Lego tamen eundem ad annum 591. Num. 17. hæc ſcribentem: *Quòd autem audis id factum ſeptimo Mauricij anno, intellige illum inchoatum hoc anno 591. menſe Auguſto.* Certè ab anno 586. ad annum 591. quinque tantùm anni numerantur; non ergo ſeptimus Mauricij anno 591. inchoari poterat. Rurſus lib. 4. epiſt. 44. recitatur Synodus Romana ſub Gregorio Papa, cuius eſt hocce exordium: *Regnante in perpetuum Domino Noſtro Ieſu Chriſto: Temporibus piiſſimorum, ac Sereniſſimorum Dominorum Mauricij Tiberij, & Theodoſij Auguſtorum, eiuſdem Domini imperatoris Mauricij anno tertiodecimo, indictione tertiadecima, quinto die menſis Iulij: Gregorius Papa &c.* Indictio XIII. menſe Iulio labebatur anno 595. qui cum decimus tertius numeretur Mauricij, palam fit, hunc anno 582. Imperium ſuſcepiſſe.

Eoſdem verò annos imperij Mauricij inchoari ab anno 582. ex ipſo Euagrio oſtendo, nam vnum Euagrium cæteris omnibus tum Græcis, tum Latinis Scriptoribus vir Illuſtris præferendum dixit, quòd ille ſub Tiberio, & Mauricio vixit, atq; ſumma diligentia annos Iuſtini, ac Tiberij computare ſe pronunciauit. Is anno 594. opus in libros ſex digeſtum terminauit. Libro tertio cap. 33. ait, ſe illa literis mandare *anno ſexcenteſimo quadrageſimo primo.* Loquitur iuxta epocham Antiochenam, quæ æram Chriſtianam annis 48. anticipat, quibus à dato numero detractis, habes annum 593. quo Euagrius librum tertium ſcribebat. Rurſus lib. 4. cap. 29. tradit biennio poſt captam à Perſis Antiochiam ſub Iuſtiniano ea in vrbe peſtiferum morbum exortum. Porrò à Coſrhoe anno 540. capta eſt Antiochia, vnde anno 542. morbus erupit, *durans*, inquit Euagrius *annos quinquaginta duos. Quæ futura ſint incertum eſt, attamen eò tendent, quò placita Dei deſtinauerint.* Scribebat ergo illa anno 594. At in fine hiſtoriæ ait: *Hic eſto mihi præſentis hiſtoriæ finis anno duodecimo Mauricij Tiberij Romani Imperatoris.* Anno igitur 582. imperium ex Euagrio Mauricius obtinuit. Baronius ex Photij codice XXIX. *anno decimo* legendum contendit. Sed Photius apertè ſcribit, τῆς βασιλείας Μαυρικίου ἔτος δωδέκατον, *imperij Mauricij anno duodecimo*; neq; enim δεκάτον, nempe decimum ſcripſit. Præterea teſtatur ſe finem libris illis imponere Ioanne Epiſcopo nouæ Romæ, Anaſtaſio poſt annos 23. Antiochiæ reſtituto, & Ioanne Hieroſolymitano mortuo vacante Sede. At Ioannes Conſtantinopolitanus Patriarcha mortuus eſt, non anno 596. vt putant Baronius, & Panuinius, ſed anno 595. quarto Nonas Septembris ex Menologio Græco, quod legere potes in fine tomi 6. Italiæ Vghelli, *cum ſacram Eccleſiam ad annos tredecim menſes quinque integerrimè gubernaſſet.* Electus fuerat anno 582. die 12. Aprilis. Quare epiſtola 15. quam indictione 14. lib. 5. Gregorius Papa ad Ioannem menſe Septembri perſcripſit, mortuum eundem inuenit. Idem verò Gregorius anno 594. menſe Iunio literas gratulatorias Anaſtaſio Antiocheno ob reditum in vrbem miſit: Lib. 4. indict. 13. epiſt. 37. Quare Euagrius neq; ante annum 594. opus terminauit, cum Anaſtaſium Sedi ſuæ redditum narret; neq; poſt Septembrem anni 595. quo tempore obijt Ioannes Ieiunator, quo tamen viuo ille ſcribebat. Ex Euagrio ergo habemus Mauricium anno 582. Tiberio ſucceſſiſſe, qui cum ſolus annos quatuor eodem authore imperauerit, incœpit regnare mortuo Iuſtino anno 578. quæ eſt recta, & vera illorum Imperatorum chronologia. Ex his ab indocto quodam corruptum fuiſſe textum illum Euagrij intelligimus,

atq;

atq; expugenda hæc de tempore imperij Iuſtini: *In vniuerſum annos ſedecim menſes nouem cum dimidio*. Vel ſi eiuſdem Euagrij integra ſupputatio eſt, ſemet correctore emendetur. Hæc fuſiùs proſecuti ſumus, vt poſita ſemel Principum chronologia annus Synodi Aquileienſis, & tempus, quo Gregorius Magnus Vrbanam præturam geſſit, ac dein Monachum induit, exactiùs ſtatueretur, ex quibus Romanam Sedem vel ante Pelagij II. Pontificatum tria capitula proſcripſiſſe contra Halloix clariſſimè demonſtrabitur.

Indagandum iam tandem remanet tempus, quo S. Gregorius præturam Vrbanam gerens contra tria capitula iurauit. Anno 581. id contigiſſe docet Baronius A. eodem num. 5. Sed non ita eſt; nam Gregorius Tiberio imperante Apocriſarium Sedis Apoſtolicæ apud Principem egit, quo tempore cum Eutychio Patriarcha de palpabilis carnis reſurrectione coram Imperatore litigauit. Rem ipſe deſcribit lib. 19. Moralium cap. 29. *Tunc itaque*, inquit, *de hac re in longa contentione perducti grauiſsima à nobis cœpimus ſimulatione reſilire, cum piæ memoriæ Tiberius Conſtantinus Imperator ſecretò me, & illum ſuſcipiens, quid inter nos diſcordia verſaretur agnouit*. Cum verò Eutychius 6. Aprilis 582. mortuus ſit, ea diſſenſio ad annum 581. ad minùs retrahenda eſt, vt dici poſſit *ex longa contentione* inter vtrumq; ſimulatio ſuborta. Quare anno 581. Gregorius haut Prætor ius Romanis dicebat, ſed Pelagij legatus in regia vrbe verſabatur. Idem Gregorius lib. 4. dialogorum cap. 47. de prodigijs, quæ in monaſterio à ſe extructo contigere, verba faciens Merulam quendam ſanctiſſimum Monachum obijſſe ſcribit, additque: *Ad cuius ſepulchrum dum Petrus, qui nunc monaſterio meo præeſt, ſibi ſepulturam facere poſt annos quatuordecim voluiſſet, tanta, vt aſſerit, de eodem ſepulchro illius fragrantia ſuauitatis emanauit, ac ſi illic florum omnium fuiſſent odoramenta congregata*. Porrò libri Dialogorum editi ſunt à Gregorio anno 593. nam peſtem, quæ Romam anno 590. afflixerat, atq; Pelagium II. occiderat, à triennio accidiſſe memorat lib. 4. cap. 26. & 36. & Maximianum Epiſcopum Syracuſanum, qui ex literis Gregorij ad Cyprianum lib. 4. epiſt. 19. obijt indictione XIII. menſe Nouembri, lib. 3. cap. 36. *nunc Syracuſanum Epiſcopum* dicit, & lib. 1. cap. 7. de eodem ait: *Nunc vſque ſupereſt*. Iam verò etiamſi demus miraculum illud ad Meruli ſepulchrum accidiſſe eo ipſo, quo ſcribebat anno 593. quod tamen antea patratum fuiſſe longè probabilius eſt, per annos quatuordecim retrocedentes venimus ad annũ 579. Quare ſi eo anno iam conſtructum erat Gregorij monaſterium, ac viris ſanctitate illuſtribus florebat, dicendum videtur triennium ad minus effluxiſſe, ex quo Gregorius Vrbanam præturam gerebat, ea enim perfunctus eſt viuente adhuc genitore, quo mortuo ſex in Sicilia cœnobia, vnumq; inſuper Romæ in paternis ædibus conſtruxit, vbi Monaſticam profeſſus eſt; quæ non tam citò contigere, quin ad minùs ſub Benedicto Papa illa accidiſſe videantur. Certè cum ex Ioanne Diacono, qui vitam Gregorij ſcripſit, hic in monaſterio S. Andreæ Hilarione, ac Maximiano Magiſtris monachi vitam egerit, ac poſtmodum Abbas fuerit, quæ inter precum officia recitat Eccleſia in feſto Gregorij, aliquot annos in cœnobio vixit. Profectò libro 3. Dial. cap. 33. de Eleuthero Abbate dicit: *Diu mecum eſt in hac Vrbe in meo monaſterio conuerſatus*. Diu ergo ille in monaſterio vixit. Quare in eam ſententiam relabor, vt exiſtimem anno 571. Gregorium Vrbanam præturam obiuiſſe, quo anno Laurentius

nouus

novus Mediolanenſium Antiſtes cautionem de tribus capitulis damnandis Romam ad Ioannem tranſmiſit. Etenim non illam miſit mortuo æmulo Frontone anno 581. tunc enim, vt euidenter probatum eſt, Gregorius Conſtantinopoli Apocriſarius morabatur, quare id illum executum colligimus, cum primùm Mediolanenſium ſacris præfectus eſt; nam eo tempore talem cautionem ab Epiſcopis exigi ſolitam teſtatur Gregorius lib. 3. indict. 12. epiſt. 2. ad Conſtantium vbi ait: *Quamuis deceßor fraternitatis tuæ Laurentius diſtrictiſsimam cautionem Sedi Apoſtolicæ remiſerit, in qua viri nobiliſsimi ex legitimo numero ſubſcripſerunt, inter quos ego quoque tunc Vrbanam præturam gerens pariter ſubſcripſi. Quia poſtquam talis ſciſſura pro nulla re facta eſt, iuſtum fuit, vt Sedes Apoſtolica curam gereret, quatenus vnitatem vniuerſalis Eccleſiæ in Sacerdotum mentibus per omnia cuſtodiret.* Vides ergo à nouis Epiſcopis tranſmitti ſolitam cautionem, qua tria capitula eiurabant. Illam ergo Laurentius miſit anno 571. & ſub id temporis rectiùs Gregorij vrbana prætura ſtatuitur. Quare teſte eodem Pontifice à Pelagij I. temporibus, quando in Italia ob tria capitula plerique Epiſcopi à Romani Pontificis communione diſceſſerant, dum quiſque novus Antiſtes eligebatur, ſcripto tria capitula damnabat, ac ad Romanum Pontificem chirographum tranſmittebat, vt iam Halloix apertæ falſitatis reus habeatur, qui Benedictum, ac Ioannem deceſſorem tria capitula minimè damnaſſe, affirmare non dubitauerit. Annus, quo Gregorius Monachum induit, certus figi non poteſt, attamen poſt annum 571. id accidiſſe ex dictis liquet. Cum verò ex recitato miraculo ad ſepulchrum S. Meruli anno 579. Gregorij monaſterium viris ſanctitate illuſtribus floreret, intra illud ſeptennium Monachatus eiuſdem initia ſtatuenda veniunt. Interim mihi planè certum videtur, Gregorium à Pelagio Secundo & Diaconum, & Apocriſarium ad Tiberium electum fuiſſe; etenim in præfatione ad libros Moralium hæc ait: *Eo quoque tempore, quo ad miniſterium altaris acceſsi, hoc de me, ignorante me, actum eſt, vt ſacri ordinis pondus acciperem, quatenus in terreno palatio licentius excubarem.* Eo igitur conſilio à Pelagio Diaconus factus eſt, vt ad Tiberium Apocriſarius mitteretur, nam Diaconi eo munere *iuxta antiquam conſuetudinem* fungebantur teſte eodem Gregorio lib. 11. epiſt. 34. ad Phocam Auguſtum.

§. IV.

Schiſmaticorum Epiſcoporum Synodus apud Gradum cogitur. Pelagius II. literis, dein per Smaragdum Exarchum eoſdem compeſcere conatur. Plurium Scriptorum de Patriarchis Aquileienſibus Schiſmaticis dicta corriguntur. Pelagium Vigilij Conſtitutum nouiſſe contra Halloix demonſtratur.

BEnedictus exacto in Pontificatu quadriennio ad ſuperos tranſijt. Succeſſit alter Pelagius, cuius initia Holſtenius poſt Sigonium, ac Panuinium in diagrammate laudato ponit anno 579. die 9. Nouembris. Non aſſentior; nam anno 579. die 18. Februarij ſcripſit Pelagius ad Heliam Antiſtitem Aquileienſem, & anno eodem tertio Nonas Nouembris idem Pelagius ſedebat ex actis Synodi Gradenſis, vt mox patebit. Sed neque anno 577. initia Pelagij ſtatui poſſunt cum Baronio, quia Abbas Biclarienſis, qui tum temporis viuebat,

bat, annos XI. illum ſediſſe ſcribit: quod etiam antiqua manu infartum lego Chronico Tunonenſis perperam ad annum 37. Iuſtiniani. Obijt autem Pelagius die 8. Februarij 590. Anno ergo 578. Pelagius fit Pontifex. Vniuerſa Italia Synodum V. receperat. Soli Tranſpadani, Iſtri, ac Veneti, eidem refragabantur, quod eo ſecuriùs faciebant, quòd ſub Longobardorum imperio degebant: vnde contra Romanum Pontificem pro tribus capitulis acerrimè diu ab ipſis pugnatum eſt.

Paulinus, quem literis ad Narſetem datis Pelagius I. inſecutus fuerat, capta à Longobardis Aquileia ſacram omnem ſupellectilem in Gradi inſula, quæ propè vrbem in æſtuarijs ſita eſt, ſeruandam curauerat, illo verò mortuo, atque eiuſdem ſucceſſore Probino intra annum extincto, Helias Archiepiſcopus renunciatus fuerat. Hic cum Aquileiæ inter Chriſtianæ rei infenſiſſimos hoſtes haud tutò ſe degere poſſe animaduerteret, Pelagium II. rogauit, vt Metropolitana ſedes Gradum transferretur, vbi & templum Martyri Euphemiæ ſacrum ædificarat. Pelagius tum vt initio Pontificatus Schiſmaticorum Principem collatis beneficijs erga Apoſtolicam Sedem reuerentiorem faceret, tum quòd ſub Romano imperio viuentem faciliùs ad obedientiam reuocari poſſe intelligebat, Heliæ precibus annuit delegato etiam Laurentio Presbytero, qui cum literis Pontificijs Synodo prouinciæ ea de cauſa celebrandæ ſuo nomine adeſſet. Coacta eſt Synodus apud Gradum die 3. Nouembris anno 579. Illam recitat Dandulus in hiſtoria Veneta MS. eamque refert Vghellus tomo 5. Italiæ ſacræ in tabulis Aquileienſium Patriarcharum, cuius hocce legitur initium: *Imperante Sereniſſimo Tiberio Conſtantino Auguſto anno imperij eius quinto eodem conſule ſub die 3. Nonarum Nouembrium Indictione 13.* Sunt nobiles caracteres, queis faſti Panuinij, & aliorum corriguntur; nam ex præmiſſa diſſertatione Chronologica conſtat annum illum eſſe 579. noſtræ Epochæ. Panuinius tamen anno 580. Tiberij conſulatum ponit, ſed anno ſuperiori priùs Conſulem fuiſſe conſtat ex Chronico Alexandrino, vbi habemus hæc ipſa: *Indictione XII. Tiberij I. Tiberio iuniore Conſtantino primum Conſule.* Qui cum anno 578. Iuſtino ſucceſſerit, anno nouo conſulatum iniuit. Hoc ipſum patet ex ſubſcriptione Tiberij paulo ante mortem Mauricio iam ad imperium vocato, in qua ſcribitur: *Poſt conſulatum eius III.* quæ poſita eſt §. præcedenti. Cum verò decretum illud emiſſum ſit anno 582. palam eſt, anno 579. Tiberij conſulatum recitandum. Præterea tertio Nonas Nouembris labebatur annus V. Tiberij, quod optimè inſcriptioni ſuperiùs poſitæ quadrat. Ex hoc etiam codice Synodali Baronij ſententia de longiori Iuſtini imperio refellitur, ac Pelagij tempora meliùs innoteſcunt.

Lecta eſt epiſtola Pelagij Papæ, cuius in his verbis ſumma continentur: *Quapropter veſtro compatientes mœrori neceſſitudinem, imò etiam rabiem furentium perpendentes Longobardorum, inclinati precibus veſtris per huius præcepti ſeriem ſupraſcriptum Caſtrum Gradenſe totius Venetiæ cum omnibus veſtræ Eccleſiæ pertinentibus etiam Iſtriæ Metropolim perpetuò confirmamus.* Dicitur epiſtola *data XII. Kal. Martij Imperatore Tiberio II. Auguſto.* Lectis literis acclamatum ab omnibus: *Exaudi Chriſte, Pelagio vitam: omnes vno conſenſu Sanctiſſimi Pelagij præceptionem, & veſtram ſequimur confirmantes ſententiam.* In fine verò Epiphanius iuſſus eſt, Patrum decreta legere, ſtatimque definitio fidei Synodi Chalcedonenſis lecta eſt, pro

illa enim Synodo Antiſtites illi mordicus ſtabant. Epiſcopi ſubſcripti non eodem modo in laudato codice Danduli, & in MS. Barberinæ Bibliothecæ num. 247. quod apud eundem Vghellum in tabulis Gradenſibus legitur, exhibentur.

Helias S. Eccleſiæ Aquileienſis Epiſcopus his geſtis ſubſcripſi.
Laurentius Presbyter Apoſtolicæ Sedis Legatus.
Marcianus Epiſcopus S. E. Opiterginæ.
Leomanus Epiſcopus S. E. Teboricenſis. *B. Leonianus Tibornienſis.*
Petrus Epiſcopus S. E. Altinatis.
Vindemius Epiſcopus S. E. Cenetenſis.
Clariſsimus Epiſcopus S. E. Celiianæ. *B. Clariſsimus Concordienſis.*
Patritius Epiſcopus S. E. Hemonenſis. *B. Petrus.*
Maxentius Epiſcopus S. E. Iulienſis. *B. Velienſis.*
Seuerus Epiſcopus S. E. Tergeſtinæ.
Solatius Epiſcopus S. E. Veronenſis.
Ioannes Epiſcopus S. E. Parentinæ.
Aron Epiſcopus S. E. Auentienſis. *B. Auoricenſis.*
Marcianus Epiſcopus locum faciens viri beatiſsimi Ingenuini S. E. Sedereſtiæ.
Virgilius Epiſcopus S. E. Scarauaſienſis. *B. Carauaſienſis.*
Fonteius Epiſcopus S. E. Feltrinæ.
Ingenuinus Epiſcopus ſecundæ Rhetiæ.
Agnellus Epiſcopus S. E. Tridentinæ.
Marcianus Epiſcopus S. E. Petenienſis.
Ioannes Epiſcopus S. E. Celeianæ.
} In codice Eminentiſſimi Barberini hi quinque inſuper numerantur.

Extat in Bibliotheca Vaticana codex Num. 3922. in quo pag. 24. ijdem Epiſcopi cum actis eiuſdem Synodi recitantur. Illi autem Antiſtites Aquileienſi Metropolitæ ſubiecti erant, cuius ampliſſima erat iuriſdictio, nam à Pannonia Secunda vſque ad Abduam in Inſubria extendebatur. Continebat Rhætiam II. cuius metropolis Sabio, vbi erat Epiſcopus S. Ingenuinus: Noricum, cuius primaria vrbs erat Tiburnia ad Dravum, quod patet ex vita S. Seuerini Noricorum Apoſtoli, Teurnia Plinio lib. 3. cap. 24. quare Leonianus Tiburnienſis dicendus venit. Denique complectebatur Iſtriam, Forum-Iulium, ac Venetiam, quæ prouinciæ vno Iſtriæ nomine id temporis, ac in Sexta Synodo vulgò appellabantur. Virgilius Scarauaſienſis in Pannonia Epiſcopus fuit; hinc puto legendum *Scarabantienſis*, quæ vrbs non procul à Danubio propè lacum ſita erat, & in Norico ponitur à Plinio proximè laudato. Huius vrbis ciues olim S. Quirini Epiſcopi corpus Romam detulere ex Surio die 5. Iunij in vita eiuſdem. Ex his Aquileienſis Metropolitæ diœceſis amplitudo patet. Maxentius rectè in codice Danduli ſcribitur Epiſcopus Iulienſis, nam & hoc pacto inſcriptus legitur in pſeudoſynodo Maranenſi. Palladius lib. 1. rerum Foro-iulienſium ſcribit, hunc Maxentium fuiſſe Vtinenſem Epiſcopum, tunc enim Vtinum, inquit, Iulium, ſeu Foroiulium promiſcuè dicebatur; addit ſediſſe eundem ſtatim poſt Aſterium, qui interfuit Synodo Romanæ ſub Hilaro Papa, cuius deceſſor fuit Theodorus Foroiulienſis, ad quem extat Leonis Papæ epiſtola 89. Hæc profectò à vero exorbitant. Nam Theodorus ille, ad quem ſcribit S. Leo, fuit Epiſcopus Foroiulienſis in Gallia: eſt autem Foroiu-

lium

lium in Prouincia Narbonenſi, Octauianorum olim colonia Plinio memorata vrbs lib. 3. cap. 4. quam veterem, & illuſtrem coloniam vocat Tacitus initio vitæ Agricolæ ſoceri, qui eandem vrbem habuit patriam. Idem verò Theodorus cum Lerinenſibus Monachis litigauit, vnde celebrata eſt ſub Rauennio Synodus Arelatenſis. De hoc Theodoro alia diximus lib. 2. hiſt. Pelagianæ cap. 3. & 11. Aſterius Theodori ſucceſſor viuebat tempore Synodi ab Hilaro Papa celebratæ anno 465. *Baſiliſco, & Herminerico Coſſ.* nam eamdem ſubſcripſit, vt ex actis patet. Quomodò ergo huic immediatè ſucceſſit Maxentius, quem poſt centum & quatuordecim annos ſediſſe certum eſt? Foroiulium in Italia erat in diœceſi Epiſcopi Aquileienſis, neque vnquam Epiſcopum habuit ab Aquileienſi Metropolita diſtinctum, vt mox ex Paulo Diacono Foroiulienſi oſtendam. Theodorum verò vti ſuffraganeum Metropolitæ monet S. Leo: *Solicitudinis quidem tuæ is ordo eſſe debuerat, vt cum metropolitano tuo primitus de eo, quod quærendum videbatur eſſe, conferres.* Maxentius erat Epiſcopus Iulij Carnici. *Iulienſes Carnorum* Plinio dicti lib. 3. cap. 19. nunc *Zuglio* dicitur tribus M. P. ſupra Tolmetium oppidum. Paulus Diaconus libro 6. de geſtis Longobardorum capite 51. de Fidentio Epiſcopo ſcribit: *De Caſtro Iulienſi cum voluntate ſuperiorum Ducum intra Foroiuliani caſtri muros habitauit, ibique ſui Epiſcopatus ſedem ſtatuit.* Ex quibus patet Iulium, & Foroiulium haud fuiſſe vnam, eandemque Vrbem, vt putabat Palladius. At Calliſtus Patriarcha Aquileienſis, qui tunc Cormonæ reſidebat, *indignatus*, inquit idem Diaconus, *quòd in eius diœceſi cum Duce, & Longobardis habitaret Epiſcopus*, vi Fidentium expulit. Itaque Foroiulium erat in diœceſi vrbana Antiſtitis Aquileienſis, ad quam vrbem Iulio Carnico deſtructo permittentibus Ducibus Longobardis Fidentius ſe receperat; atque etiamnum Forum-iulium eſt in diœceſi Patriarchæ, neque vnquam proprium Epiſcopum habuit. Fuit autem Foroiulium vrbs prouinciæ quondam primaria, ac Principum ſedes. Cluverio, Sabellico, alijſque doctioribus eſt *Ciuidal di Friuli* ad Natiſonem. At Henricus Palladius lib. 4. rerum Foro-iulien. contendit, Vtinum eſſe Forum-iulium. Mihi tamen hæc opinio probari nequit, nam Paulus Diaconus ciuis Foroiulienſis lib. 5. de geſtis Longobardorum cap. 23. de Sclauis ſcribit: *Congregata valida multitudine voluerunt ſuper Foroiulianorum caſtrum irruere. Et venientes caſtra metati ſunt in loco, qui Broxas dicitur, non longè à Foroiulio.* Cum verò Wectaris Dux prouinciæ cum paucis contra barbaros moueretur, ait: *Quem Sclaui cum paucis venire conſpicientes irriſerunt, dicentes, Patriarcham contra ſe cum Clericis aduentare. Qui cum ad Pontem Natiſonis, qui ibidem eſt, vbi Sclaui reſidebant, propinquaſſet, caſsidem ſibi de capite auferens, vultum ſuum Sclauis oſtendit.* Ex his conſtat, Vtinum non eſſe antiquum Foroiulium, longiùs enim abeſt à Natiſone. De quo tamen nolo cum Vtinenſibus, quos ſacras apud ipſos conciones habens anno 1668. mei amantiſſimos ſum expertus, in præſenti litigare. Clariſſimus Epiſcopus Eccleſiæ Celicanæ, in MS. Barberino Concordienſis appellatur, ego quidem Celinanæ legendum arbitror, etenim Concordia ab Attila funditus euerſa, huius vrbis Epiſcopus Celinam ſe contulit. De hoc oppido, quod in diœceſi Concordienſi nobile fuit, agit pluribus Cluverius lib. 1. Italiæ antiquæ cap. 18. Apud Maniacum in lapide *Celinenſes* inſcribuntur. Reliquæ vrbes, quarum Epiſcopi in memorata Synodo leguntur, notiſſimæ ſunt, vnoque aſpectu vi-

deri poſſunt in tabula Cluuerij laudati cap. 16. itemq; de illis agit Vghellus tomo 5. Italiæ ſacræ. Nonnulli etiam illorum Epiſcoporum memorantur Paulo Diacono in hiſtoria Longobardica. Agnellus Tridentinus ab Agilulpho legatus miſſus fuit ad Francorum Regem lib. 4. cap. 1. Libro vero tertio cap. 27. quinque ex ijſdem nominat, itemq; alios tres, ſed textu plane corrupto, vt paulò poſt nobis adnotabitur.

Hæc itaq; Synodus Metropolitanam Sedem Aquileienſem Gradum tranſtulit apud Eccleſiam S. Euphemiæ ab eodem Helia in ea inſula extructam. Cæterùm in hac Synodo contra V. Concilium Schiſmatici Epiſcopi iterum iurarunt vano eo prætextu, ne Synodus Chalcedonenſis læderetur. In laudato enim Chronico Aquileienſi ita legitur: *In qua Synodo quicquid de Chalcedonenſi Concilio dubitabatur, pulſa dubitatione confirmatum eſt*. Et apud Dandalum habemus eos Epiſcopos *demonſtrata Synodo Chalcedonenſi* ſubſcripſiſſe. Has vices Apoſtolicæ Sedi retulere, quæ dum nouo fauore Sedem Metropolitanam procul à barbarorum incurſionibus tutiori loco reponi concedebat, ſpecioſo illo titulo Synodi Chalcedonenſis defendendæ veluti per cuniculos ab ingratis impetebatur. Certè eo beneficio Schiſmaticis collato nihil Pelagio peractum eſt. Ex illa autem Sedis translatione factum eſt, vt Metropolitæ promiſcuè Aquileienſes, vel Gradenſes dicerentur; ita S. Gregorius Seuerum Heliæ ſucceſſorem Epiſcopum *Aquileienſem* dixit lib. 1. epiſt. 16. *Gradienſem* verò lib. 11. epiſt. 38.

Poſthac Tiberio Principe Orthodoxo, ac religioſiſſimo Perſico bello occupato, atq; anno 582. defuncto, Schiſmatici periculoſis temporibus in rebellione perſeuerarunt. Etenim Longobardi in dies imperium per Italiam protendebant, neq; Exarchi à Mauricio Imperatore in Oriente bellum gerente eas ſupetias accipiebant, queis hoſtium vires frangere, aut ſuſtinere ſaltem poſſent. Schiſmatici, quòd ſub Barbarorum imperio viuebant, ſecuriùs in errore perſeuerabant; pauci verò Epiſcopi, qui maritimis Iſtriæ Vrbibus præerant, haud vi ad obedientiam cogi poterant, ne ad proximos Longobardos rebellarent. Denique cum anno 586. Longobardi Francorum Regis cum validiſſimis copijs aduentum reformidantes inducias cum Flauio Smaragdo Exarcho ſtatuiſſent, Pelagius Pontifex, quod iam diu in votis habuerat, tandem adnixus Schiſmaticis ad Eccleſiam reducendis manum admouit. Itaque Redemptum Epiſcopum, vnàq; Quodvultdeum Abbatem ad eoſdem Legatos cum literis miſit, vt rogati ad pacem venirent. Erat Redemptus Epiſcopus Ferentinus laudatus à S. Gregorio lib. 3. Dialogorum cap. 38. & paulò poſt hanc legationem deceſſit; nam à ſeptennio illum obijſſe ſcribit, cum dialogos exararet, quos conſtat ex dictis anno 593. ab eodem conſcriptos eſſe. Porrò literarum Pelagij hæc erat inſcriptio, exordiumq; *Dilectiſsimis Fratribus Eliæ, alijſq; Epiſcopis, vniuerſis filijs in Eccleſiæ Iſtriæ partibus conſtitutis Pelagius Epiſcopus S. E. Catholicæ Vrbis Romæ. Quòd ad dilectionem veſtram fratres, filijq; chariſſimi noſtra tardiùs ſcripta dirigimus, non maleuolæ voluntatis, aut diſsimulationis, vel negligentiæ fuiſſe credatur, ſed, ſicut noſtis, temporalis qualitas, & hoſtilis neceſſitas hactenus impediuit &c. Poſtea ergo quam Deus omnipotens pro felicitate Chriſtianorum Principum per labores, & ſollicitudinem filij noſtri Excellentiſsimi Smaragdi Exarchi, & Chartularij ſacri palatij pacem nobis interim, vel quietem donare dignatus eſt,*

cum

cum omni ſollicitudine feſtinamus præſentia ad vos ſcripta dirigere hortantes, & obſecrantes, ne in diuiſione Eccleſiæ vlterius quiſquam ſtudeat permanere &c. Pluribus inculcat in ſola vnitate fidei procul à ſchiſmate homines ſaluari poſſe, deinde concludit: *Si quid fortè cauſæ eſt, vnde veſtri ſcandalizati animi videantur, manentes in vnitatis charitate, eligite de fratribus, ac filijs noſtris, quos ad nos inquirendo, de quibus mouemini, tranſmittere debeatis, & parati ſumus ſecundùm præceptionem Apoſtolicam, & cum charitate eos ſuſcipere, & cum humilitate ad placita ſatisfactionis reddere rationem, & ſine impedimento aliquo cum omni dilectione, quando reuerti voluerint, voluntate ſinceriſsima relegare.* Quo anno datæ ſint hæ literæ, non indicatur, ſed ex inducijs à Smaragdo ſtabilitis anno 586. ſcriptæ intelliguntur.

Helias, ac collegæ Pelagij legatione audita tantùm abeſt, vt à diuturno ſchiſmate diſceſſerint, quin potiùs Apoſtolicam Sedem non minis, ſed precibus ſecum agere animaduertentes, ac proinde in ſuperbiam elati ſuos & ipſi cum literis Nuncios Romam miſerint, execrabili ſuperbia mandantes, vt literis Papæ datis, ne verbum quidem ſupra adderent. Non deſpondit animum Pelagius, ſed quò aberrantes oues ad Domini caulam reuocaret, iteratò ad eoſdem ſcripſit. In ijs autem literis de Iſtrorum ad ſe miſſis nuncijs ita fatur: *Scripto nobis quaſi capitulare, vel interdictum potius oſtenderunt, nihil iniunctum ſibi à vobis aliud aſſerentes, niſi vt veſtræ tantummodò eſſent portatores epiſtolæ, in qua tamen nullam rationis ſatisfactionem quæſiſſe vos legitur, ſed velut iudicatum quid expreſiſſe.* Adeo ſuperbè cum Apoſtolica Sede illi Epiſcopi agebant, quaſi iam ſupremi eſſent Eccleſiæ iudices. Porrò eorum vecordiam, ac tumorem perſtringens Pelagius ait: *Nolite ergo amore iactantiæ, quæ ſuperbiæ ſemper eſt proxima, in obſtinationis vitio permanere, quando in die iudicij nullus veſtrum excuſare ſe valeat, & neq; THEODORVS MOPSVESTENVS neq; Ibæ epiſtola, quæ ab aduerſarijs eſt prolata, ante tribunal tanti Iudicis vobis valeat ſubuenire.* Hortatur iterum, vt ſuorum quoſdam Romam mittant omnium rationem lucidiſſimam percepturos, vel ſi eos itineris incommoda remorantur, Rauennam ſaltem quoſdam delegent, & *illic*, inquit, *Rauennæ fiat congregatio Sacerdotum, quò nos etiam, qui loco noſtro interſint, diuinitate propitia dirigemus, à quibus ſatisfactionem pleniſſimam capiatis, ne ampliùs animæ ſimplices diuiſæ à S. Eccleſia pro ſuperfluis quæſtionibus tam longa obſtinatione remaneant, nec per vos, quos Dominici gregis decet eſſe Paſtores, oues à ſeptis Eccleſiaſticis euagantes rapacis lupi dentibus conſumantur.* At illi & factum defendere, ſuamq; ſtultitiam Pelagio inſtillare longiori epiſtola pertentarunt. Quare benigniſsimus Pater tertiò iam tandem rebelles filios prolixa ſatis ad eoſdem data epiſtola monere non deſtitit, in qua lacrymabundus hæc præfatur: *Dum nihil apud vos reperi admonitionis meæ verba proficere, flens, gemenſque cum propheta cogor exclamare,* curauimus Babylonē, & non eſt ſanata &c. *Penſate quæſo hoc, quod dicere niſi ſingultu interrumpente non valeo, longo diuiſionis ſenſu quanto mentis frigore fraternitas veſtra torpuerit, quæ nec confricta recaleſcit.* Deinde Synodum Chalcedonenſem, quòd ad fidei decreta ſpectat, nihil per Cōciliū V. læſam oſtendit, idq; ex S. Leonis epiſtolis probat. Apoſtolicam Sedem fatetur initio per Vigilium Papam noluiſſe tria capitula damnare, quæ tamen cauſa poſtea diligentiùs diſcuſſa Vigilio eodem Authore proſcripſit; ibique Theodorum hæreticum ex SS. Patribus oſtendit, ac Theodoreti libros contra Ierem. 51.

tra S. Cyrillum, itemq; epiſtolam Ibæ omnino damnandam eſſe demonſtrat. Illud verò quàm maximè Pelagio diſplicebat, quòd Iſtri Epiſcopi ab Apoſtolicæ Sedis communione ſe ſuſpenderant, contra quam etiam *interdictum* teſte eodem publicarant. Quare in hiſce poſtremis literis grauiſſimum eorundem crimen arguens ait: *Cur non ad memoriam pro vnitate ſeruanda B. Auguſtini dictum reducitur? qui dum de vnico baptiſmate loqueretur, idcirco Cyprianum Martyrem, qui de iterando baptiſmate ſcripſerat, defunctum perhibuit, quia licèt prauum quid ſenſerit, nunquam tamen ſe à totius Eccleſiæ communione ſuſpendit.* Has literas Pelagij Papæ ſcriptas fuiſſe à S. Gregorio author eſt Paulus Diaconus lib. 3. de geſtis Longobardorum cap. 20.

Sed ne hilum quidem profecit Pelagij patientia diuturnior. Quare cum ſurdis ſe canere intelligeret, abiecto calamo armata manu cum Schiſmaticis agendum ratus Smaragdum Exarchum contra eoſdem per literas concitauit, qui Pontificis iuſſa impigrè executus minaces ad Heliam, reliquoſue, qui ſub Imperatoris poteſtate erant, literas dedit obedientia erga Apoſtolicam Sedem imperata. At illi coacta Synodo Oratores ad Mauricium mittere decreuerunt, à quo etiam, ne quid moleſtiæ ipſis inferretur, ſubdola ſtatim arte impetrarunt. Hoc tradunt Schiſmatici in libello ad eundem Mauricium ſub Gregorio Papa tranſmiſſo: *Dum Smaragdus*, inquiunt, *glorioſus Chartularius Patrem noſtrum ſanctæ mem. Heliam Archiepiſcopum Aquileienſis Eccleſiæ pro cauſa ipſa pluribus vicibus contriſtaret, cum noſtrum omnium conſilio, atq; conſenſu direxit ad pia veſtigia principatus veſtri preces ſupplicans, vt expectata Dei miſericordia, reuocatis omnibus conſacerdotibus Synodi noſtræ in poteſtatem ſanctæ Reipublicæ, ad veſtræ clementiæ præſentiam veniretur, & veſtrum in ipſa cauſa expectaretur iudicium, quod pietas veſtræ manſuetudinis ad mercedem, & laudem imperij ſui clementi dignatione ſuſcipiens, iuſſionem ſuam dedit ad prædictum glorioſum Smaragdum, vt nullatenus quemquam Sacerdotum pro cauſa communionis inquietare præſumeret.* Ita ſtultiſsimi Epiſcopi (hoc enim nomine eos S. Gregorius ſugillat) ad profanum Principis tribunal ſiſti volebant. Quare Mauricius Smaragdo, ne quid noui contra Schiſmaticos moliretur, iniunxit, ne prouinciæ illæ à Barbaris vexatæ nouis tumultibus importuno prorſus tempore implicarentur. Cæterùm paulò poſt Heliam deceſiſſe ijdem affirmant, cui in Synodo ſufficitur Seuerus Rauennas. Paulus Diaconus citatus ita ſcribit: *Pelagius Heliæ Aquileienſi Epiſcopo nolenti tria capitula Chalcedonenſis Synodi ſuſcipere epiſtolam ſatis vtilem miſit, quam D. Gregorius, cum adhuc eſſet Diaconus, conſcripſit.* Qui ſanè author rem ignorauit. Helias etiam pro tribus capitulis Synodi Chalcedonenſis tutandis ſchiſma fouebat. Hinc planè vulgata apud Scriptores rerum Foroiulienſium de Helia opinio reijcienda eſt; etenim in Manichæorum illum hæreſim delapſum fingunt, indeq; Pelagij Papæ literis reuocatum, quod in elogio in aula Patriarchali Vtini eidem Heliæ inſcripto etiamnum legitur, quam Manichæam hæreſim Heliæ quoque ſucceſsori Seuero perperam affricant, vt mox apparebit.

At Smaragdus, cum accepiſſet Seuerum pro tribus capitulis acerrimè depugnare, veritus ne & vicinas regiones ſchiſmate inficeret, cum Iſtriæ Vrbes inuiſeret, claſſem ad Gradum appulit, Seuerum in Eccleſia cepit, ac militari licentia iniurijs, ac verberibus laceſsitum ſecum Rauennam deduxit, vbi coram Ioanne Archiepiſcopo tria capitula damnare coactus fuit. Sigonius lib. 1. de

1. de regno Italiæ ad annum 586. Panuinius lib. 5. Antiquit. Veronen. cap. 9. Rubeus lib. 4. hiſt. Rauennat. eoſque ſecuti Recentiores Palladius lib. 1. hiſt. Foroiulien. Vghellus tom. 5. Italiæ ſacræ in tabulis Patriarcharum Aquileienſium ſcribunt, Seuerum Rauennæ Ioanne Epiſcopo cogente Manichæorum hæreſi nomen dediſſe: Ioannem, illum inquam Antiſtitem doctiſſimum, cui & S. Gregorius Magnus libros de cura Paſtorali ſtatim Pontifex nuncupauit, ac tot literas dedit, ejuſq; morti ſe indoluiſſe teſtatus eſt lib. 4. epiſt. 23. tantò crimine infamantes. Siniſtra illa opinio ex Pauli Diaconi errore proximè memorato effluxit. Cæterùm vnà cum Seuero Rauennam deportati etiam fuerant tres alij Epiſcopi Ioannes Parentinus, Seuerus Tergeſtinus, ac Vindemius Cenetenſis ex Chronico M.S. Aquileienſi, qui anno 579. Synodo ſub Helia apud Gradum interfuere, & hi quoq; tria capitula damnarunt. Hic Pauli Diaconi textus corrigendus eſt, qui cum lib. 3. cap. 27. dicat tres Epiſcopos cum Seuero Rauennam deductos, poſtea in fine capitis editionis Grotij eos veluti quinque recenſet hoc pacto: *Seuerus, Parentinus, Ioannes Patriuus, Vindemius, ac Ioannes*; nam ita prorſus legendum eſt: *Seuerus Tergeſtinus, Ioannes Parentinus, Vindemius*. Idem verò Scriptor ibidem ait de Smaragdo, vi illos in Ioannis Rauennatis ſententiam adegiſſe. *Quibus*, inquit, *comminans exilia, atq; violentias inferens communicare compulit Ioanni Rauennati Epiſcopo trium capitulorum damnatori, qui tempore Vigilij, vel Pelagij à Romana Eccleſiæ deſciuerat ſocietate*. Ita Catholicum Epiſcopum, ac Romanæ fidei vindicem ob hiſtoriæ ignorantiam ab Apoſtolica Sede rebellem fingit. Hinc deceptus Petrus de Natalibus Epiſcopus Equilinus lib. 3. de vitis Sanctorum cap. 86. Ioannem Rauennatem Hæreticum, Schiſmaticos verò *Sanctos Epiſcopos* nuncupauit. De hac Seueri captiuitate hæc ſcribunt Schiſmatici ad Mauricium: *Poſt hoc ordinato in Sancta Aquileienſi Eccleſia beatiſſimo Archiepiſcopo noſtro Seuero, quæ contumeliæ illatæ ſint, & quibus iniurijs, ac cæde corporali fuſtium, & qua violentia ad Rauennatem ciuitatem fuerit perductus, atq; redactus in cuſtodiam, quibuſue neceſſitatibus oppreſſus, atq; contritus fuerit, potuit ad Domini noſtri pias aures ſine dubio peruenire*. Ex quibus patet, errare Sigonium dum ſcribit, Smaragdum ob captum, vexatumq; Seuerum à Mauricio ex Italia reuocatum dato eidem ſucceſſore Romano Patricio, nam Schiſmatici hoc minimè reticuiſſent, neq; an factum Imperatori innotuiſſet, ſubdubitaſſent. Manuſcripta Aquileienſia Smaragdum vti ſacrilegum à Dæmone inuaſum fuiſse comminiſcuntur, hæc enim Schiſmatici publicabant, queis plebem in errore detinerent, idem etiam à Paulo Diacono libro citato dicitur *à Dæmonio non iniuſtè correptus*. Cæterùm Seuerus, ac collegæ poſt annum liberi dimiſſi ſunt.

Interim vbi per Iſtriam, ac Venetias vulgatum eſt, Seuerum, ac collegas Rauennæ tria capitula condemnaſse, eorum præſentiam ſinguli quique fugiebant, nec ante communioni Eccleſiaſticæ admiſſi ſunt, quàm in Synodo iterum pro tribus capitulis cautionem dato Sacramento præſtarent. Indicta autem fuit Synodus Marani, quod munitiſſimum modò Venetorum oppidum eſt ſtagnis Adriatici maris ferè circumdatum in Foroiulienſi littore ad Celinam amnem ſitum. Decem Epiſcopos eò conueniſse ſcribit Paulus Diaconus lib. 3. cap. 27. *Poſt hæc*, inquit, *facta eſt Synodus decem Epiſcoporum in Marano, vbi receperunt Seuerum Patriarcham Aquileienſem dantem libellum erroris ſui, qui à*

trium

Digitized by Google

trium capitulorum damnatoribus communicarat Rauennæ. Nomina verò Epiſcoporum in editis libris ita recenſentur: *Petrus de Altino clariſsimus, Ingenuinus de Sabione, Agnellus Tridentinus, Iunior Veronenſis, Horontius Vicentinus, Ruſticus de Taruiſio, Fonteius Feltrenſis, Agnellus de Acilio, Laurentius Lunenſis.* At ſi decem conuenere, cur nouem tantùm Schiſmaticorum nomina exprimuntur? Et hic error in codicem irrepſit; nam clariſſimus malè apponitur, vt epithetum Petro Altinati, eſt enim nomen Epiſcopi Concordienſis, qui anno 579. alteri Synodo interfuit. Itaq; hoc pacto legendum eſt, Petrus de Altino, *Clariſsimus de Concordia.* Laurentius etiam Bellunenſis dici debet, neq; enim Lunenſis Epiſcopus in Liguria ad Macram erat ſuffraganeus Aquileienſis Metropolitæ, & in altera Synodo proximè habita ſcribitur Laurentius Bellunenſis: eſt autem Bellunum Venetiæ Vrbs. Porrò omnes ferè illi Epiſcopi Synodo anni 579. nomen dederant. Taruiſinus tamen, & Vicentinus tunc non adſuere, & Solacio Veronenſi Iunior ſubrogatus fuerat. De hoc Iuniore ſcribit meus Panuinius lib. 5. Antiq. Veronen. cap. 9. interfuiſſe Maranenſi Synodo, in qua Manichæo errore damnato Seuerus iterum & ſuæ Sedi, & Eccleſiæ Catholicæ redditus fuit. Qui S. Ingenuini Sabionenſis geſta perſcripſere, idem teſtati ſunt, imò inter ſacra officia precum Eccleſiæ Brixinenſis in Rhetia hoc ipſum recitatur, ſed quàm procul à vero iſta abeant, ſatis manifeſtum eſt. In Patriarchali aula Vtini hocce elogium inſcriptum legi. *Seuerus . . . Rauennam iniurioſè ductus, coactuſq; Manichæis aſſentire à Gregorio I. Papa ad Catholicam veritatem redire reuocatus, quam in Epiſcoporum prouinciali Synodo publicè profeſſus ſanctè vixit, obijtque.* Ita & muri ſuas fabulas cantant. Quid enim veri in tota illa inſcriptione? Nec Rauennæ Manichæis, ſed Catholicæ Eccleſiæ aſſenſus eſt, nec à Gregorio Papa id actum, cum enim hic Pontificatum inijt, à triennio Smaragdus Conſtantinopolim redierat, & initio ſtatim ſui Pontificatus queſtus eſt Gregorius cum eodem Seuero, quod à fide Rauennæ data deſciuiſſet lib. 1. epiſt. 16. Quàm verò ſanctè vixerit, qui peruicax, in quo diu fuerat ſchiſmate, mortuus eſt, vt dicemus, nemo non videat.

Anno 590. Pelagius II. & Longobardorum armis, & Schiſmaticorum diſſidijs turbata Italia, ac Romæ peſtilentia ſæuiente, eadem ictus è vita diſceſſit. Hic Synodum V. non ſolum decretis tutatus eſt, verùm etiam integrum ea de re volumen procudit, de quo hæc ſcribit S. Gregorius lib. 2. Indict. 10. epiſt. 36. ad Epiſcopos per Hiberniam. *Vt igitur de tribus capitulis animis veſtris ablata dubietate poſsit ſatisfactio abundanter infundi, librum quem ex hac re ſanctæ mem. deceſſor meus Pelagius Papa ſcripſerat, vobis vtile iudicaui tranſmittere; Quem ſi poſito voluntariæ defenſionis ſtudio, puro, vigilantiq; corde ſæpius volueritis relegere, eum vos per omnia ſecuturos, & ad vnitatem noſtram reuerſuros nihilominus eſſe confido.* Quò verò Pelagius Eccleſiæ quieti, ac Sancti V. Concilij dignitati proſpiceret, vim etiam per Smaragdum adhibuit, memor ſententiæ dudum contra eoſdem Aquileienſes Schiſmaticos à Pelagio deceſſore latæ: *Eos ab ijſdem Apoſtolicis Sedibus aut attrahi ad ſalutem quoquo modo neceſſe eſt, aut ne aliorum perditio eſſe poſſint, ſecundùm canones per ſæculares comprimi poteſtates.* Ita vnus Narſetem, alter Smaragdum in Schiſmaticos concitauit. Adeo verò Synodi V. vindicem Pelagius ſeſe oſtendit, vt in epiſtola tertia ad Iſtros tria capitula condemnarit, & in eadem etiam cum Quinta Synodo Origenem inter hæreti-

cos reiecerit, imò eundem omnium hæreſiarcharum peſſimum fuiſſe pronunciauerit, hæc Apoſtolico ore tonans: *Quid namq; in Hæreſiarchis Origene deterius?* & recitatis magnis Origenis præconibus concludit: *Nec illum à reatu proprio fauor alienæ atteſtationis excuſauit*.

Obijt Pelagius die 8. Februarij, vacauit Sedes menſes ſeptem, peſte enim graſſante alij aliò ſaluti conſulturi diuerterant. Scribit Baronius Pelagij mortem tardiùs Hiſpanis innotuiſſe, vnde S. Leander Epiſcopus Hiſpalenſis hoc anno 590. Hiſpali Synodum die 4. Nouembris celebrans eandem ad Pelagium confirmandam tranſmiſit, qui tamen nono abhinc menſe mortuus fuerat. Reddo inſignis Scriptoris verba ad hunc annum num. 21. *Fuit iſta Synodus prouincialis, cui interfuerunt octo Epiſcopi, qui tria in Synodo decreta firmata ad Pelagium, quem viuere putarent, direxerunt*. At non ita eſt. Nam decreta illa directa ſunt ad Pegaſium, non ad Pelagium. Erat Pegaſius Epiſcopus Aſtigitanus: eſt vrbs in Hiſpania Bætica, quam Plinius lib. 3. cap. 1. Coloniam *cognomine Auguſtam Firmam* dixit. Quare cap. 2. ciuſdem epiſtolæ legimus: *Hanc formam non ſolùm veſtra, hoc eſt, Aſtigitana ſeruabit Eccleſia &c.* & cap. 1. dicitur. *Deceſſor tuus ſanctæ recordationis Gaudentius Epiſcopus*. Ex quibus non Pelagium, ſed Pegaſium legendum eſſe conſtat. In magna Synodo Toletana anno ſuperiori præſente Reccaredo celebrata ſubſcriptus legitur *Seruandus Diaconus Eccleſiæ Aſtigitanæ agens vicem Domini mei Pegaſij Epiſcopi*. Quæ dedita opera adnotaui, quia in notis ad vitam Pelagij II. à Ciacconio editam eundem errorem repetitum legi. Plerunque enim magni Scriptoris nomen ſine examine fidem cuilibet dicto facit.

Quæ huc vſque deſcripſimus Pelagij Papæ geſta in fauorem Synodi V. nouitij Origenis defenſoris conſilium comprimere debuerant; ſed cui facile fuit Oecumenicæ Synodi decreta à mille annis ab Eccleſia adprobata proſcindere, haud eidem Romani Præſulis ſanctiones reijcere in religionem venit. Quidnam effugij à Pelagij ſententia tam celebri, tam manifeſta, tam vbique recepta excogitauit? Pelagium II. ignorantiæ inſimulauit. Do hominis verba: §. 19. pag. 363. ſcribit: *Pelagium Secundum non vidiſſe Conſtitutum Vigilij, & falſis Concilij V. actis deceptum*. Hinc gloriabundus ob publicatum à Baronio Vigilij Conſtitutum, quod nec Pelagio, nec Gregorio Magno, cæteriſque Pontificibus innotuiſſe putat, hæc ipſa ſatis deridicula effatur §. 18. *Iam igitur circa V. Concilium faciam, Deo adiuuante, vt aliquid aperiatur, quod perdiu clauſum fuit, & id cognoſcatur, quod dolo non ſolùm malo, ſed etiam peſſimo ſæculis pluribus latuit. Et eſt illud quidem eiuſmodi, vt ad cauſam maximè pertineat, & cuius defectu multa falſa pro veris recepta ſint, & humano errore ad plurimos tranſmiſſa poſteros*. Hominis, ſi fas eſt ita loqui, iactantiam refellam, palamque faciam, hunc Origenis aduocatum totius planè cauſæ ignorantia, quam cæteris falsò impingit, laboraſſe. Quæſo te, Halloix, nullumne verbum vnquam Pelagio ſeniori, nullum pluribus Italis Epiſcopis, nullum alicui ex numeroſo Clero Romano, qui Vigilium Conſtantinopolim proſecutus fuit, de hoc laudato Vigilij Conſtituto vnquam excidit? Hi quidem & numero, & dignitate ſpectabiles illud Vigilij ſcriptum anno 553. pridie Idus Maij ſubſignarant, pro eodem Vigilij Conſtituto defendendo in exilium deportati ſunt, ac diu à patrijs ſedibus exularunt, hæc quoque ipſa te altiùs exaggerante. Itane ob recentem Narſetis victoriam

te Authore Romam reduces omnium geſtorum memoriam perdidere, vt nullum vnquam verbum de ſuis calamitatibus, eorumque cauſis eoſdem feciſſe exiſtimes? At illi nec Letheis vndis ſeſe immerſerant, nec dedecori ſibi ducebant, deuorata pro libertate, ac maieſtate Pontificis incommoda recenſere. Geſtorum mentionem ſæpè faciebant, queis aliorum animos in noua exempla prouocarent, ita vt Vigilij Conſtitutum tanta conſtantia, ac fortitudine defenſum in ore omnium eſſet, & Vigilij aſſeclis plurima Byzantij tolerantibus, ea de re latè per Vrbem, imò Orbem literæ, ac nuncij volitarent, omnium Occidentalium regionum Epiſcopis eas in res intentiſſimis. Qui igitur fieri potuit, vt Pelagius Romanus ciuis, qui ea ætate florebat, cum ex Baronio anno tantùm quarto, & viceſimo à ſubſcripto Vigilij conſtituto, ac peracta Synodo V. ſederit Romæ Pontifex, cuncta illa ignorauerit? Scito tum temporis nullum de re ſacra ſermonem in Romana Eccleſia eo de tribus capitulis fuiſſe frequentiorem, rebellantibus ab Apoſtolica Sede Venetiæ, Iſtriæ, Rhætiæ, ac Norici Epiſcopis. Sed hoc eſt agere coniecturis, quæ verborum ſtrophis fortè eludi poſſent ab aduerſario: res ſolidiùs ſtabilienda eſt.

Iſtriæ Epiſcopos Schiſmaticos Vigilij decretum, quo tria capitula approbauit, remorabatur, ne quintam Synodum reciperent; dabo eorum verba ad Mauricium Imperatorem in libello ſupplici tranſmiſſa: *Vigilio*, inquiunt, *tunc Romano Præſuli, atque omnibus penè Sacerdotibus damnatio ipſa* trium capitulorum *ſicut reuera contraria Sancto Chalcedonenſi Concilio execrabilis noſcitur extitiſſe. Qui etiam Vigilius ſcripta ſua per omnes prouincias mittens anathematis vinculis obligauit omnem populum, ſi quis damnationi trium capitulorum præberet aliquando conſenſum. Et licet poſtea imperiali pondere ad conſenſum damnationis trium capitulorum ipſorum paulatim ſinguli tunc fuerint coarctati, noſtrarum tamen prouinciarum venerandi deceſſores, quibus indigni ſucceſſimus, prædicti quondam Vigilij inſtructionibus informati ad hoc inclinare nullo modo potuerunt. Quorum nos exempla, Deo propitiante, ſeruantes cum vniuerſo populo nobis credito, ſequentes etiam in omnibus definitionem Sancti Chalcedonenſis Concilij capitulorum ipſorum & reuerentiam exhibemus, & à communione damnantium cum diuina gratia abſtinere dinoſcimur.* Audin teſtari illos, ſe *Vigilij inſtructionibus informatos* nullo modo poſſe in trium capitulorum damnatione cum aduerſarijs conuenire? Et illi quidem Synodo V. Vigilij ſenteneiam, quod recenter tu quoque facis, objiciebant, licèt *imperiali pondere coarctatum* cum cæteris poſtea ſubſcripſiſſe fateantur. Sed non modò apud Imperatorem, ſed & apud Romanum Pontificem Pelagium II. eam ſchiſmatis rationem obtenderunt, quòd Vigilij priorem ſententiam defendebant; hæc ſcribit Pontifex: *Rurſum per veſtram epiſtolam dicitur à Sede Apoſtolica vos doctos, atque ab ſcrinia Sanctæ Eccleſiæ, cui Deo adiutore præſumus, confirmatos, ne huic rei, quæ ſub piæ mem. Iuſtiniano geſta eſt, conſentire debeatis, atque hanc capitulationem excuſationi veſtræ adiungitis dicentes, quòd in cauſæ principio & Sedes Apoſtolica per Vigilium Papam, & omnes Latinarum prouinciarum Principes damnationi trium capitulorum fortiter reſtiterunt.* En Vigilij decretum in Pelagij faciem à Schiſmaticis illiſum. At Pelagius Vigilium quidem, alioſque Epiſcopos Occidentis initio cauſæ tria capitula defendiſſe concedit vſque ad iniurias, ac perſecutiones, ſed tradit re diligentiori poſtea examine explorata eoſdem à priori ſententia receſſiſſe, ac Synodum V. poſtrema voluntate approbaſſe. Iuvat integram Pelagij II. reſponſionem

ſionem exhibere: *In quibus*, inquit, *verbis oſtendimus quòd res, quæ prouocare vos ad conſenſum debuit, à conſenſu vos ipſa diuellit. Latini quippè homines, & Græcitatis ignari, dum linguam neſciunt, errorem tardè cognouerunt, & tanto eis celerius credi debuit, quanto eorum conſtantia, quouſque verum cognoſcerent, à certamine non quieuit: quorum conſenſum certè fraternitas veſtra deſpiciet, ſi auſu præcipiti, priùs quàm verum cognoſcerent, conſenſiſſent. At poſtquam diu ab eis laboratum eſt, & longo tempore ad iniurias vſque certatum: hinc veſtra fraternitas penſet, quia tot labores repentè non relinquerent, niſi quæ vera ſint, agnouiſſent.* Vides eum recitare moleſtias, quas Vigilius, Dacius, Pelagius, alijque tum Conſtantinopoli, tum alibi pro defenſione trium capitulorum perpeſſi ſunt? Inferiùs verò Vigilium, imò Apoſtolicam Sedem in Vigilio excuſans, quòd ſententiam mutarit in quæſtione facti, hæc reponit: *Si igitur in trium capitulorum negotio aliud cum veritas quæreretur, aliud autem inuenta veritate, dictum eſt, cur mutatio ſententiæ huic Sedi in crimine obijcitur, quæ à cuncta Eccleſia in eius Authore humiliter veneratur? Non enim mutatio ſententiæ, ſed inconſtantia ſenſus in culpa eſt. Quando ergo ad cognitionem recti intentio incommutabilis permanet, quid obſtat, ſi ignorantiam ſuam deſerens verba permutet?* Videſne Vigilij decretum pro tribus capitulis emiſſum *cum veritas quæreretur* à Patribus in Synodo, at per eandem Synodum *inuenta veritate* illum verba mutaſſe. Quæ omnino conſonant ijs, quibus ſententiæ mutatæ cauſam Vigilius ipſe Eutychio dedit teſtatus, ſe *mitio omiſſâ ſtudio deinde veritatis inueniſſe*. Non igitur Pelagius II. Vigilij Conſtitutum ignorauit.

At clamat Halloix: *Pelagium II. Papam non vidiſſe illud conſtitutum Vigilij inde probatur certiſsimè.* Certiſſimè? Do aures. Quia, inquit, cum ſcriberent Iſtri doctrinam Apoſtolicæ Sedis per Leonem, ac ſucceſſores eius eſſe, *mortuum ab hominibus damnari non poſſe*, Pelagius reſpondit: *Nulla eius teſtimonia ſubdidiſtis, quibus hanc ſententiam firmaretis.* Ex his infert: *Si autem Pelagius II. legiſſet conſtitutum Vigilij Papæ, ibi ea reperiſſet teſtimonia Leonis, & Gelaſij, & ipſiuſmet Vigilij &c.* §. 19. Illa quidem teſtimonia in ore erant Schiſmaticorum, atque ea ante Vigilium adduxerat Facundus Hermianenſis in libris, & epiſtolis pro tribus capitulis exaratis. Planè teſtimonia illa Leonis, & Gelaſij non ſunt ad rem, nec rectè adducta fuiſſe à Vigilio in Conſtituto ipſi Iſtri intellexere, vnde verba ſilentes nomen tantùm Leonis Magni produxerunt. S. Leo epiſt. 89. ad Theodorum Epiſcopum Foroiulenſem in Gallia ſcribit eum, qui in peccato mortuus eſt, non poſſe abſolui poſt mortem: *Si autem*, inquit, *aliquis eorum, pro quibus Domino ſupplicamus, quocunque interceptus obſtaculo à munere indulgentiæ præſentis exciderit, & priuſquàm ad conſtituta remedia perueniat, temporalem vitam humana condicione finierit, quod manens in corpore non receperit, conſequi exutus carne non poterit.* Idipſum docuit S. Gelaſius in epiſtola ad Epiſcopos Dardaniæ de Acacio, qui viuus fuerat ab Apoſtolica Sede damnatus: *In hac autem*, inquit Pontifex, *perſiſtens damnatione defunctus eſt, abſolutionem, quam ſuperſtes nec quæſiuit omnino, nec meruit, mortuus iam non poteſt impetrare.* At hoc extra controuerſiam ſemper fuit, nec vllus, qui tria capitula proſcripſit, hoc in quæſtionem vocauit, nempe hominem mortuum & damnatum ob peccata poſſe ab Eccleſia abſolui, ſed quæſtio erat, an qui poſt mortem hæreticus vixiſſe probaretur, poſſet damnari; vnde rectè dixit Pelagius, nullius Romani Pontificis teſtimonio opinionem Schiſmaticorum confirmari. Et quidem poſſe talem

damnari poſt S. Auguſtinum, & Synodum V. Pelagius I. ac reliqui Pontifices Vigilium Theodori damnationem poſtrema definitiua ſententia publicantem ſecuti vnanimi conſenſu pronunciarunt.

§. V.

Sanctus Gregorius Magnus Synodum Quintam approbat, ac Schiſmaticos Epiſcopos Iſtriæ compeſcit.

PElagio Secundo Gregorius eiuſdem paulò ante in aula Mauricij Apocriſarius, licèt inuitus, ac reluctans, die 3. Septembris ſuffectus fuit; vnus enim calamitoſo tempore periculorum magnitudini parem animum gerebat. Huic verò, vt cætera, quæ præclariſſima geſſit, ſilentio prætercam, maximæ curæ fuit, Synodum V. vbique recipi, in quam rem toto ferè ſui Pontificatus tempore incubuit. Initio ſtatim Seuerum Epiſcopum Aquileienſem datæ fidei præuaricatorem (Rauennæ enim tribus capitulis damnatis coram Ioanne Archiepiſcopo ad Eccleſiam Romanam acceſſerat) Romam vnà cum cæteris Epiſcopis Schiſmaticis euocauit. Idem quò metum rebellibus inferret, à Mauricio Imperatore contra eoſdem decretum obtinuerat, quo Seuero, ac collegis idem iniungebatur. Hæ literæ Gregorij datæ ſunt anno 590. menſe Decembri. Cum verò Principis etiam literas contra Schiſmaticos impetrarit, palam fit, initio ſtatim Pontificatus contra Schiſmaticos ad Imperatorem ſcripſiſſe. Hæc Gregorius Lib. 1. epiſt. 16. Seuero mandabat: *Imminente latore præſentium iuxta Chriſtianiſſimi, & Sereniſſimi rerum Domini iuſſionem ad B. Petri Apoſtoli cum tuis ſequacibus venire te volumus, vt authore Deo aggregata Synodo de ea, quæ inter vos vertitur, dubietate, quod iuſtum fuerit, iudicetur.* Eandem in rem, vti vicinior, excubabat Ioannes Rauennas Epiſcopus, qui iubente Gregorio egit cum Romano Exarcho, vt Pontificis, atque Imperatoris literæ per Tribunum ad Seuerum deferrentur. Seuerus his acceptis mandatis timere ſtatim, ac tremere, qui & læſæ fidei, & periurij reus eſset. Illicò tamen literas ad collegas dedit conſilium, & opem implorans, qui citò citiùs Synodum coegerunt in commune conſulturi. Hæc autem illis ſententia ſtetit, ne vllus Romam ad Synodum proficiſceretur; interim literas ad Mauricium Imperatorem miſere, queis facti rationem reddebant. Libellum ſupplicem Schiſmaticorum ad Imperatorem Nicolaus Faber ad Baronium tranſmiſit, quem appendici IX. tomi magnus annalium Eccleſiaſticorum digeſtor inſeruit. Pſeudoſynodus Seuero diſtrictim per literas iniunxit, ne quid noui in cauſa ſine communi prouincialium conſilio deliberaret. In literis verò ad Mauricium Auguſtum datis hæc ſcribunt: *In hoc tempore iterum cognouimus Reuerendum Papam Gregorium ad eiuſdem Patris noſtri exhibitionem miſiſſe cum ſacratiſsima veſtræ pietatis iuſsione, vt pro cauſa ipſa communionis ad Romanam deberet ciuitatem deduci. Et quidem memoratum beatiſsimum Archiepiſcopum Seuerum noſtrum frequenti conteſtatione conuenimus, ne nobis abſentibus, & a ſe ad præſens diuiſis de communi cauſa Eccleſiæ aliquid valeat definire.* Hæc inſuper addentes: *Contriti, atq; luctu grauiſsimo ſauciati ad vltimam deſperationem peruenimus, vt ad illius iudicium Metropolita noſter cogeretur occurrere, cum quo cauſa ipſa eſſe dinoſcitur, & cuius communionem ab initio motionis cauſæ huius vſq; nunc*

nunc deceſſores noſtri, & nos cum omni populo euitamus. Quò verò Imperatori popularium diſſenſionum metum incuterent, addidere: *Sic accenſi ſunt omnes homines plebium noſtrarum in cauſa iſta, vt ante mortem perpeti, quàm ab antiqua Catholica patiantur communione diuelli*. Nec mirum: prauam enim opinionem contra Synodum V. ex Magiſtrorum doctrina viri prouinciales induerant. Illud veſanam eorum mentem publicat, quòd Apoſtolicæ Sedis iudicium declinantes de Catholico dogmate Imperatoris ſententiam ſequi mallent: *Sint induciæ*, inquiunt, *& cum iuſsione ſacratiſsimi imperij veſtri parati erimus ad pedes veſtræ pietatis occurrere, & noſtræ fidei, atq; communionis plenam reddere rationem. Nam cum quo nobis cauſa eſt, & quem in communione vitamus, iudicem experiri non poſſumus, quod etiam ſacratiſsimis legibus veſtris ſtatutum eſt, nullum poſſe Iudicem eſſe in cauſa, qua aduerſarius comprobatur. Sed ſicut ſemper Deus præſentia Chriſtianorum Principum contentiones Eccleſiaſticas ſedare dignatur, hoc & nunc fieri ſupplicamus*. Nomina Epiſcoporum, qui memoratum conuenticulum conflarunt, hæc ipſa ſunt.

Ingenuinus Sabionenſis in ſecunda Rhætia.
Maxentius Epiſcopus Iulienſis.
Laurentius Bellunenſis.
Auguſtus Concordienſis.
Agnellus Tridentinus.
Iunior Veronenſis.
Fonteius Feltrenſis.
Felix Taruiſinus.
Horontius Vicentinus.

Quod enim in editionibus Baronij Horontius dicatur Epiſcopus Eccleſiæ Venetinæ, & Agnellus Traiectinæ, error eſt ex codice Fabri corrigendus ex ſubſcriptione Synodi Gradenſis ſub Helia anno 579. Noui tamen Epiſcopi ſuffecti fuerant, nam Solacio Veronenſi Iunior, Clariſſimo Concordienſi Auguſtus, Ruſtico Taruiſino Felix ſucceſſerant, prauis tamen deceſſorum opinionibus imbuti. Huic autem Synodo nec Seuerus, nec quiſpiam alius ex Iſtria Epiſcopus adfuit, horum enim Vrbes maritimæ in Imperatoris poteſtate perſeuerabant, & Longobardi barbari, ac ſuſpicioſi homines ægrè ferebant ſuarum Vrbium Epiſcopos cum ijs, qui Imperatori ſubiectas vrbes regebant, conuenire.

Interea Seuerus apud Gradum Synodum alteram cum Iſtriæ Epiſcopis habuit, atq; in vnam ſententiam itum, vt à Pontifice Cæſarem appellarent. Hinc tres epiſtolæ ad Mauricium miſſæ ſunt; vtraq; Pſeudoſynodus ſcripſit, priuatas etiam Seuerus addidit, quod ex reſcripto Mauricij ad Gregorium intelligitur. Callidi homines Imperatori aſſentantes conteſtati ſunt, quotidiana vota, ac preces ſe fundere pro Principum incolumitate, & victorijs: nihil ſibi magis cordi eſſe, quàm vt eiectis barbaris afflictiſſimæ prouinciæ pace data, vel ſaltem pactis inducijs ad Imperatorem accedere poſſent, eiuſdem ſententiam audituri. Mauricius hiſce literis acceptis à priori ſententia diſceſſit, atque hæc Gregorio reſcripſit: *Quia igitur & tua Sanctitas cognoſcit præſentem rerum Italicarum confuſionem, & quòd oportet temporibus competenter verſari, iubemus tuam Sanctitatem nullatenus moleſtiam eiſdem Epiſcopis inferre, ſed concedere*

eos

eos otioſos eſſe, quouſq; per prouidentiam Dei & partes Italiæ pace aliter conſtituantur, Epiſcopi Iſtriæ, ſeu Venetiarum iterum ad priſtinum ordinem redigantur. Mauricij, ac Schiſmaticorũ literas Baronius exhibet in appendice tom. 9. Etenim verebatur, ne vi adhibita Iſtros ad Longobardos proniores faceret, ſub quorum dominio liberè poterant in ſchiſmate perdurare. Eadem mandata accepit à Mauricio Romanus Exarchus, à quo cum hæc ipſa intellexiſſet Ioannes Rauennas, certiorem per literas Gregorium fecit, qui reſpondit: *De cauſa verò Epiſcoporum Iſtriæ omnia, quæ mihi veſtra fraternitas ſcripſit, ita eſſe iam ante deprehendi in ijs iuſsionibus, quæ ad me à pijſsimis Principibus venerunt, quatenus me interim ab eorum compulſione ſuſpenderem. Ego quidem pro ijs, quæ ſcripſiſtis, zelo, atq; ardori veſtro valdè congaudeo, debitoremq; me vobis multipliciter factum profiteor. Scitote tamen, quia de eadem re Sereniſsimis Dominis cum ſummo zelo Dei, & libertate reſcribere non ceſſabo.* Lib. 2. epiſt. 32. Hic eſt ille Ioannes, à quo ad hæreſim impulſum Seuerum, alioſq; Iſtriæ Epiſcopos Sigonius, Panuinius, Rubeus, ac Scriptores rerum Foroiulienſium perperam prodidere, vt ſuperiùs adnotauimus. Cæterùm Gregorius nihil obtinere potuit à Mauricio viuente Romano Exarcho viro inerti, atq; auaro, nec non Gregorio ſemper infeſto, vnde Sanctus Pontifex ad Sebaſtianum Scrinenſem Epiſcopum ſemel ſcripſit: *Romani in nos malitia gladios Longobardorum vicit.* Ioannes quidem ſcripſerat incenſam à barbaris Aquileiam, Seuerum, ac ciues inopia rerum laborare, cui iiſdem in literis tale reſponſum Pontifex dedit: *De hoc, quod dicitis incenſæ ciuitati Seueri Schiſmatici eleemoſinam eſſe mittendam, idcircò veſtra fraternitas ſentit, quia quæ contra nos præmia in palatium mittat, ignorat. Quæ etſi non tranſmitteret, nobis conſiderandum fuit, quia miſericordia priùs fidelibus, ac poſteà Eccleſiæ hoſtibus eſt facienda.*

Sub id ferè temporis Gregorius ad Schiſmaticos etiam literas dedit, nam Ioanni Rauennati ſcripſit menſe Iulio, Schiſmaticis verò menſe Auguſto. Illi quidem ſignificauerant, grauem ſe pati perſecutionem, gloriari tamen, quòd pro fide tot moleſtias ſubirent: addebant, quòd à recepta V. Synodo in præſcriptionem Chalcedonenſis Concilij inter alias prouincias maximè flagellaretur Italia. Imperatoris etiam recentia decreta obiecerunt, queis inter funeſtiſſimi belli tumultus quicquam innouari vetabat. Gregorius graues haſce ſententias repoſuit: *Perſecutio, dum non rationabiliter ſuſtinetur, nequaquam proficit ad ſalutem. Martyrem non facit pœna, ſed cauſa. Incongruum nimis eſt de ea vos, quam dicitis, perſecutione gloriari, per quam vos conſtat ad æterna præmia minimè prouehi. Reducat ergo charitatem veſtram tandem integritas fidei ad matrem, quæ vos generauit Eccleſiam.* Poſtea exemplo Romæ id temporis à Gothis captæ, cum Vigilius Conſtantinopoli exiſtens Theodoram Auguſtam damnarat, affligi etiam iuſto Dei iudicio Italiam oſtendit, vel cum maximè Romani Pontifices recta imperant. Scio hanc epiſtolam, quæ recitatur lib. 2. num. 36. Indict. X. inſcribi: *Vniuerſis Epiſcopis per Hiberniam.* Et reapſe ad Hibernos datam putat Baronius ad annum 566. & cum eo Bollandi operis continuatores Godefridus Henſchenius, & Daniel Papebrochius viri doctiſſimi, & non modò de hominibus, verùm etiam de Superis benemeriti ad diem 12. Martij in notis ad cap. 1. lib. 3. de vita S. Gregorij Papæ. Sed cùm ea tempeſtate nullos de tribus Capitulis in Hibernia tumultus fuiſſe ſciamus, nulla enim id veterum monumenta prodidere, non aſſentior. Conſului codices Vaticanos,

& nuſ-

& nuſquam Hiberniam in laudatæ epiſtolæ epigraphe legi. In Codice num. 617. pag. 46. item in altero num. 618. pag. 28. ita inſcripta legitur epiſtola illa 36. *Gregorius vniuerſis de trium capitulorum cauſis*. At in codice num. 620. pag. 34. inſcribitur: *Vniuerſalis de trium capitulorum cauſa*. Ioannes Diaconus lib. 3. cap. 1. ſcribit de Gregorio: *Iam Ligures, Venetos, Hiberos, alioſq; à ſchiſmate ſub libello confeſſos Chalcedonenſem Synodum venerari compellens ad vnitatem S. Eccleſiæ reuocarat*. Et certè P. Lupus ad *Epiſcopos Iberiæ*, non Hiberniæ ſcriptam illam epiſtolam arbitratur in notis ad Synodum V. cap. 6. Sed neq; hoc vero conſonat; nam Iberi, ſeu Hiſpani Gregorio Eccleſiam regente non erant diuiſi ab vnitate Eccleſiæ, immò in Synodis Toleti anno 589. Hiſpali 590. Romanam Apoſtolicam fidem cum Rege Reccaredo ſuſceperant, quod ad quæſtionem tertiam eodem capite fatetur P. Lupus. At illi Epiſcopi, quibus ſcribit Gregorius, erant Schiſmatici, vt ex datis verbis Gregorij patet, quod & in fine epiſtolæ repetit inquiens: *Tanto citiùs ad Matrem veſtram, quæ filios ſuos expectat, & inuitat, Eccleſiam redeatis, quanto vos ab ea quotidie expectari cognoſcitis*. Quare Hiſpani Epiſcopi haud eas literas accepere. Video quidem S. Iſidorum pro tribus capitulis Schiſmaticis fauere, vt cap. 9. §. 2. in fine monſtratum eſt. Sed vir doctiſſimus illa dixit, quòd rem non intellexit, niſi ex Tunonenſis Chronico, ac Facundi Hermianenſis libris: nullas ea de re Gregorij epiſtolas legit, quod de eo teſtatur S. Idelphonſus Archiepiſcopus. Et ipſe Iſidorus in libro de ſcriptoribus Eccleſiaſt. cap. 27. duas ad Leandrum, qui Iſidori & frater, & deceſſor fuit, literas Gregorij ſe tantùm vidiſſe teſtatus felicem illum dicit, qui cætera tanti Pontificis ſcripta perlegerit. Profectò ſi illa epiſtola ſcripta eſt ad Hiſpaniæ Epiſcopos, quomodò Iſidorus Gregorij coætaneus illam ignoraſſet? erat enim encyclica ad omnes prouinciæ Epiſcopos. Non vidiſſe verò illam Iſidorum certum etiam eſt, eò quòd Theodorum nunquam inſignem Eccleſiæ Doctorem dixiſſet, qui in eadem epiſtola aſſeritur *non iniuſtè damnatus*. Ex his ſanè mihi certum eſt, epiſtolam illam trigeſimam ſextam ſcriptam eſſe ad Epiſcopos Iſtriæ, nam & illi ſchiſmatici erant, & eo ipſo tempore à Gregorio pati ſe perſecutionem conquerebantur, & Ioannes Diaconus ex literis Pelagij I. corrigendus eſt, qui ſcribit ad Narſetem, *Ligures, Venetos, Iſtrias* Epiſcopos ſchiſma conflaſſe. Errat verò idem Scriptor, dum aſſerit, Schiſmaticos Gregorio compellente Synodum Chalcedonenſem veneratos eſſe, cum illi ob prætenſam venerationem erga Synodum Chalcedonenſem Gregorio, vti diximus, contradicerent. Rurſus alter palmaris eiuſdem error emendandus eſt, dum lib. 4. cap. 38. ſcribit Seuerum ab Exarcho Rauennam deductum, *vbi veritus cum Gregorio Synodalem habere conflictum ad vnitatem S. vniuerſalis Eccleſiæ mediante Ioanne Rauennate Pontifice remeauit*. Nam hæc ſub Pelagio Pontifice, & Smaragdo Exarcho contigere, Gregorio verò ad Synodum euocanti Mauricij literis fretus non obtemperauit.

Quouſq; Romanus Exarchatum tenuit, nulla Gregorio ſpes adfuit, Schiſmaticos corrigendi. Illi Apoſtolicæ ſedi rebelles prauos mores induerãt, ſcribente eodem Gregorio lib. 7. epiſt. 67. *Peruerſi autem homines, qui trium capitulorum occaſione reperta Eccleſiaſticam diſciplinam fugiunt, de ſuis carnalibus actibus reprehendi pertimeſcunt, ſubeſſe Sedis Apoſtolicæ præceptis nolunt, & nos quaſi de fide reprehendunt, quam ipſi neſciunt. Et dum neq; in fide recti ſunt, neq; in bonis operibus*

inten-

intenti, ſtudent, vt certare pro fide videantur; ſicq; fit, vt quotidie deteriores fiant, dum in eis culpa groſseſcit, quæ quaſi de zelo feruoris videri etiam laudabilis appetit. Neq; verò in peſſimos mores plebs ſchiſmaticorum ſola defluxerat, cum nihilo melior fuerit ipſorum Præſulum vita. Ipſi populi ad fidei Vnitatem accedentes contra eoſdem ad Mauricium hortante Gregorio Papa profecti ſunt. Eos autem commendatitijs literis Pontifex proſequutus ait: *Latores præſentium, qui de Iſtricorum ſchiſmate ad vnitatem Eccleſiæ Deo miſerante reuerſi ſunt, multa de prauitate Epiſcoporum, qui in illis partibus ſunt, conqueruntur, & quia ea pro re Conſtantinopolim feſtinantes &c.* Anno 598. mortuo Rauennæ Romano Callinicus nouus in Italiam Exarchus aduenerat; quare Gregorius reducendis ſchiſmaticis totus incubuit. Sed nec illi ſegniter rem curabant; nam ad Callinicum mandata à Principe impetrarunt, queis illi iniungebatur, ne Iſtriæ Eccleſiæ ob Schiſma vlla moleſtia afficerentur. Idem Mauricij decretum miſſum fuit ad Baſilium ſtrenuum Romani exercitus Ducem, ac Gregorij amantiſſimum. Porrò cum hic ad ſchiſmaticos compeſcendos per literas à Pontifice hortaretur, regijs ſe decretis impediri reſpondit, cui Gregorius reſcribens ait: *Quod autem exemplar iuſsionis, quæ ad vos pro Schiſmaticorum defenſione transmiſſa eſt, mihi oſtendi voluiſtis, penſare ſollicitè dulciſsima mihi veſtra Excellentia debuit, quia quamuis iuſsio ipſa ſubrepta eſt, non tamen in ea vobis præceptum eſt, vt venientes ad vnitatem Eccleſiæ repellatis, ſed vt venire nolentes hoc incerto tempore non compellatis.* Lib. 7. epiſt. 9. Degebat in Baſilij aula Iuſtinus vir eloquentiſsimus, ſed ſchiſmaticus; at Gregorius Baſilium rogauit, vt hunc Romam mitteret ſchiſma eiuraturum, vel hoc præſtare recuſantem ab obſequio dimitteret dicens: *Vbi dominus Iuſtinus conſilium præbet, qui pacem cum Catholica Eccleſia non habet, ibi non poſſunt hæretici adduci.* Ibidem.

Interea Caprulæ Epiſcopus (eſt autem Caprula inſula in æſtuarijs Veneto litori proxima *Caorle* modò inſulanis nuncupata) cum vniuerſa plebe ad vnionem Eccleſiaſticam accedere volens, Callinicum Exarchum conuenit. Quod vbi Seuero, qui è proximo in rem Schiſmaticorum vigilabat, innotuit, Epiſcopum à ſancto propoſito dimouit. Quæ cum plebs accepiſſet, per nuncios à Gregorio Catholicum Epiſcopum poſtulauit. Gregorius cum Mariniano Antiſtite Rauennate Ioannis ſucceſſore per literas egit, vt eiectum Epiſcopum ad vnionem Eccleſiæ hortaretur, qui ſi peruicax in Schiſmate perſtitiſſet, Orthodoxum Epiſcopum Caprulanis conſecraret, *eamq; inſulam*, inquit, *in ſua diœceſi habeat, quouſq; ad fidem Catholicam Iſtrici Epiſcopi reuertantur, vt & vnicuiq; Eccleſiæ ſuæ diœceſeos iura ſeruemus, & deſtituto à Paſtore populo non deſit protectio, & cura regiminis.* Hæc ſunt vera initia Epiſcopatus illius inſulæ, quæ tamen tabulæ Vghelli tomo quinto ex Dandulo ſtatuunt ad annum 605. quaſi Epiſcopus Concordiæ nolens Schiſmaticis communicare eò cum plebe ſe receperit. At ex Gregorio, qui primus Caprulæ ſedit Epiſcopus, *ex Pannonijs ueniens* renunciatus fuerat, & *eodem Epiſcopo uiolenter expulſo alius illic fuerat ordinatus.* Lib. 7. epiſt. 10. Indict. II. inchoata, hoc eſt anno 598. Ad eoſdem Caprulanos literas humaniſsimas dedit lib. 7. epiſt. 99. inſcriptas *Gregorius habitatoribus Capreæ inſulæ.* Sanè Viri militares Gregorij vota ſedulò promouebāt. Baſilius Mauricij Dux ſtrenuam operam nauabat, quò Schiſmatici à rebellione recederent. Hinc gratias eidem viro illuſtri referens Gregorius: *Inter alia,*

inquit,

Digitized by Google

inquit, *laudanda, quæ agitis, qualiter uos contra Iſtricorum ſchiſma pro unitate Eccleſiæ amoris olim feruor accenderit, & multorum teſtificatione, & noſtrorum modò planè relatione cognouimus. Vnde Redemptoris noſtri miſericordiam exoramus, vt ſua vobis in omnibus gratia ſuffragetur, & effectu vos implere tribuat, quod velle conceſsit*. Lib. 7. epiſt. 93. Hic Baſilius victorias nuper ex Sclauis reportauerat ex epiſt. 9. ac pro pace cum Agilulpho Rege Longobardorum egerat, ex epiſt. 102. eiuſdem libri ſeptimi. Maſtaloni, itemque Theodoſio viris illuſtribus, quòd eidem rei incumberent, actæ gratiæ epiſtola 94. & epiſt. 95. Gulfarem militum Magiſtrum hiſce commendat: *Cognouimus namque, quòd inter curas iniuncta vobis gubernationis illarum partium*, nempe Iſtriæ, *præcipuam de animarum lucris ſollicitudinem habeatis, & ita errantium corda ad vnitatem feſtinare vos Eccleſiæ reuocare, ut quantùm ad deſiderium ueſtrum pertinet, nullum illic ab Apoſtolica ſegregatum remanere uelitis Eccleſia*. Et poſtea: *Quantalibet enim ſit temporalis affluentia, vel certè proſperitas, habet finem ſuum terminum mortis. Hoc verò quod de animarum lucris apprehendiſtis ſtudium, tenet fixam ſpei ſuæ certitudinem, æternæ ſcilicet vitæ retributionem*. Cum Marcellinus vir magnificus à Mauricio ad regiam euocatus eſſet, quòd in *cauſa Iſtricorum* laborauerat, Anatholio etiam, atque etiam eundem commendat.

Verùm non ſolùm virorum, ſed & Reginarum operam ad tollendum Schiſma implorauit. Cum accepiſſet Theodelindam Agilulphi Longobardorum Regis vxorem à Conſtantij Epiſcopi Mediolanenſis communione ſe ſuſpendiſſe, quòd ille tria capitula dato ſacramento damnaſſe dicebatur, literas eidem deſtinauit lib. 3. epiſt. 4. in quibus Synodum V. laudat, ac defendit. Theodelinda ab Epiſcopis quibuſdam ſeducta, quorum ſanè vnus erat Epiſcopus Brixienſis ex lib. 5. epiſt. 37. ab Eccleſiæ Catholicæ communione ſe ſegregarat. Cum verò Gregorius à Conſtantio intellexiſſet, illis literis, in queis Synodi V. mentio erat, poſſe Reginam offendi, iterum ad eandem reſcripſit nihil de illa Synodo interlocutus; hæ literæ datæ ſunt menſe Iunio indictione XII. anno ſcilicet 594. In eis autem Gregorius profeſſus eſt quatuor ſe Synodos recipere, addens anathema illi ſe dicere: *qui earundem quatuor Synodorum maximè autem Chalcedonenſis, de qua quibuſdam imperitis hominibus nata eſt ſuperſtitionis occaſio, fidei addere, vel demere præſumit*. In eandem ſententiam etiam ad Conſtantium ſcripſit eundem monens, vt Brixienſibus ita reſponderet, *vt ſub anathematis interpoſitione fateamini, neque vos aliquid de fide Chalcedonenſis Synodi imminuere, neque eos, qui imminuunt recipere, & quoſcunque damnauit damnare, & quoſcunque abſoluit abſoluere*. Schiſmatici enim illud ad nauſeam vſque inculcabant, à Romanis Pontificibus Chalcedonenſis Synodi fidem decurtari; de qua reſponſione Gregorij inferiùs ex eodem, & Pelagio II. plura addemus. Halloix lib. 4. q. 10. §. 12. priorem epiſtolam, in qua mentio Synodi V. habebatur, ſuppreſſam à Gregorio obijcit, ne Regina *ſcandalizaretur*. Aliam verò, in qua nec verbum de illa Synodo dicitur, obtrudit, inculcatque. Sed & legenda illi fuerat libri duodecimi epiſtola ſeptima ad eandem Reginam, ex qua non modò Synodum V. à Theodelinda receptam fuiſse intelligimus, ſed & Secundini Abbatis contra eandem obiecta fuiſse à Theodelinda ad Gregorium tranſmiſsa, vt datis ſolutionibus dubia illa diſsolueret. Gregorius tamen podagræ dolores cauſatus haud celere reſponſum dedit; hæc autem ſcribit:

Eam tamen Synodum, quæ piæ memoriæ Iuſtiniani tempore facta eſt, per latores præſentium tranſmiſi, vt prædictus filius meus dilectiſsimus ipſam relegens agnoſcat, quia falſa ſunt omnia, quæ contra Sedem Apoſtolicam, vel Catholicam Eccleſiam audierat. Hæ poſteriores literæ datæ ſunt Indict. 7. inchoata anno 603. Idem Pontifex cum Brunichilda etiam Sigeberti Francorum Regis coniuge egit, vt Schiſmaticos, qui in Gallijs degebant, ad Eccleſiam reuocaret, hæc ad eorum ignominiam ſcribens Lib. 7. epiſt. 5. *Nam non ob aliud ignorantiæ ſuæ hactenus cæcitate voluuntur, niſi vt Eccleſiaſticam fugiant diſciplinam, & peruersè habeant, vt voluerint viuendi licentiam, quia nec quid defendant, nec quid ſequantur, intelligunt.* Quod vltimum exemplo legati à Brunichilda ad ſe miſſi confirmat, *ita vt is*, inquit, *qui ad nos à veſtra Excellentia miſſus eſt, cum quæreretur à nobis, cur ab vniuerſali Eccleſia ſeparatus exiſteret, ſe ignorare profeſſus ſit; ſed neque quid diceret, neque quid aliud audiret, valuit ſcire.* Extat etiam lib. 7. epiſtola 53. ad Secundinum Monachum, in qua Ibæ epiſtolam iure damnatam probat addens: *Hæc paucis dixi, quia ex quibus præcipuè cauſis hac in re dubitationem tua charitas habeat, in epiſtolis non inueni.* Ita ille indictione II. cuius poſt quinquennium nempe indictione VII. difficultates poſtea cognouit.

Sed quotidie Gregorij conatus pro profligando ſchiſmate diuinum Numen proſperabat. Prudentius, & Petrus Iſtriæ Epiſcopi per Caſtorium Gregorij Notarium eidem ſignificarunt, optare ſe Romam ad ipſum pergere, modò nulli moleſtiæ obnoxij fierent, quibus Pontifex ſingulari humanitate in hæc verba reſcripſit: *Hortor dilectiſsimi fratres, ut ad me uenire, ſicut præfatus ſum, debeatis, dummodò ratione percepta ad concordiam ſanctæ vniuerſalis Eccleſiæ diſſenſio vos nulla diſſociet. Hoc tamen certa ſit veſtra charitas, quia vos & cum affectu, quo decet ſuſcipiam, & cum gratia relaxabo, nec aliquam vos, vel quoſcunque alios, qui pro hac ad me cauſa uenire uoluerint, afflictionem, uel moleſtiam ſuſtinere permitto.* Hi quidem ad Eccleſiam acceſſerunt, & Catholicum etiã Epiſcopum Candianum Patriarcham Gradenſem conſecrarunt, vt ex literis Ioannis Schiſmatici Aquileienſium Epiſcopi inferiùs dicemus, vbi nominantur Petrus, & Prouidentius Epiſcopi Iſtriæ. Firminum etiam Tergeſtinum Epiſcopum Seueri Schiſmatici ſucceſsorem, cum ad Eccleſiam veniſset, literis fouit: *Nobis ergo*, inquiens, *omnino curæ erit de fraternitatis tuæ quiete, ut dignum eſt, cogitare, quia poſtquam nobiſcum iam Deo protegente unus es, non aliter utilitates tuas, quàm noſtras attendimus.* Sacram etiam veſtem eidem cum literis dono miſit. lib. 10. ep. 38. At Seuerus Aquileienſis Epiſcopus Firmini conuerſione intellecta, infremuit, ac rabie plenus arte, & vi illum aggreſsus eſt. Libeat hæc à Gregorio accipere: *Seuerus Gradenſis Epiſcopus*, ait, *eiuſdem caput Schiſmatis eum*, nempe Firminum, *diuerſis præmiorum cœpit, ſi poſſet, ſuaſionibus à bono reuocare propoſito, quod cum perficere poſſe Deo adiutore minimè valuiſſet, ſeditionem illi ſuorum ciuium excitare non timuit. Quanta uerò prædictus frater, & coepiſcopus noſter Firminus ex eadem immiſsione pertulerit, pleniùs illic, ac ueriùs a uicino poteritis agnoſcere.* Lib. 11. epiſt. 38. Scriptæ ſunt hæ literæ anno 603. ad nouum Italiæ Exarchum Flauium Smaragdum, quem Mauricius iterum Italiæ præfecerat. Hic ante ſedecim annos, cum eodem magiſtratu fungeretur, hunc ipſum Seuerum captiuum Rauennam deduxerat; quare inde ipſum commendans epiſtolam orditur Gregorius, *Olim nouimus*, inquit, *Excellentiſsime fili, quo deſiderio, quaue conuerſione*

animi

animi pro adiuuanda Dei Eccleſia in Iſtriæ videlicet partibus zelo Redemptoris noſtri amore æternæ mercedis ſtudij veſtri feruor extiterit. Et iterum: *Excellentiam quapropter veſtram paterno ſalutantes affectu petimus, vt zeli veſtri in hac cauſa olim exhibiti, nunc vehementius feruor incandeat, tantoq; vos contra hoſtes Dei vindices, defenſoresq; reperiant, quanto apud Deum precioſior eſt anima, quàm defenſio corporis. Armet vos contra deuios ipſa, quæ in vobis fidei viget rectitudo, redintegretur veſtris temporibus, quod in illis eſt partibus ſciſſum corpus Eccleſiæ.* Ex quibus patet, falſum eſſe, quod Paulus Diaconus ait, Smaragdum ob captum ſub Pelagio Papa Seuerum à Dæmone correptum, & quod addit Sigonius, ea de cauſa à Mauricio dignitate priuatum, cum Gregorius ob illud rectè factum Smaragdum plurimùm commendet, & ex præteriti facinoris memoria in nouum iterum contra Seuerum dandum exemplum prouocet. Hæc paulò ante occiſionem Mauricij contigere.

Cum Schiſmatici ad Eccleſiaſticam vnionem redibant, iuramenti formulam à Gregorio conflatam recitabant, quam exhibuit S. Pontifex lib. 10. epiſt. 31. At Cardinalis Baronius in addit. ad tomum 9. ait deſiderari in Gregorij libris fidei profeſsionem, quam recitabant Schiſmatici, dum ad Eccleſiam reuertebantur, accepiſſe ſe illam tamen à Nicolao Fabro, quam ibi inſerit. Sed profectò eadem iiſdem omnino verbis habetur libro 1. epiſt. 24. ad Patriarchas in fine, incipit ab illis verbis, *Præterea, quia corde creditur ad iuſtitiam* vſq; ad finem epiſtolæ. Etenim hic in Eccleſia mos id temporis vigebat, *vt quoties* (verba ſunt Gregorij) *in quatuor præcipuis Sedibus Antiſtites ordinantur, ſynodales ſibi epiſtolas viciſsim mittant, in quibus ſe ſanctam Chalcedonenſem Synodum cum alijs generalibus Synodis cuſtodire fateantur*. Quare Gregorius acceptis Imperatoris literis, queis ipſius conſecrationem ratam habebat, quinto ſui Pontificatus menſe elegantiſſimam Synodicam epiſtolam ad Patriarchas miſit, in cuius fine ait: *Sicut Sancti Euangelij quatuor libros, sic quatuor concilia ſuſcipere, & venerari me fateor.* Quibus ſigillatim approbatis, de Quinta Synodo hæc addit: *Quintum Concilium pariter veneror, in quo epiſtola, quæ Ibæ dicitur, erroris plena reprobatur, in quo Theodorus perſonam mediatoris Dei, & hominum in duabus ſubſtantijs ſeparans ad impietatis perfidiam cecidiſſe conuincitur, & in quo ſcripta quoque Theodoriti, per quæ B. Cyrilli fides reprahenditur, auſu dementiæ prolata refutantur. Cunctas uerò, quas præfata ueneranda Concilia perſonas reſpuunt, reſpuo, quas uenerantur, amplector, quia dum uniuerſali ſunt conſenſu conſtituta, ſe, & non illa deſtruit, quiſquis præſumit, aut ſoluere, quos religant, aut ligare quos ſoluunt. Quis ergo aliter ſapit, anathema ſit.* Hac celeberrima, atq; illuſtriſſima tanti Pontificis confirmatione Quinti Concilij authoritas ſtabilitur, & Recentioris Origenis aduocati figmenta penitus diſpelluntur. Audio tamen eundem hæc inclamantem: *Non vidit proinde, non uidit Gregorius Vigilij Conſtitutum, neq; illi quoq; Pontifices uiderunt, qui Gregorium in hac de tribus capitulis opinione ſecuti ſunt.* Verùm cimmerijs prorſus tenebris immerſus cenſeatur, qui tantam Romanæ Eccleſiæ ignorantiam affricet; nam cognouiſſe illos Pontifices Conſtitutum Vigilij, & eiuſdem abrogationem, quam Halloix *non uidit*, ſuperiùs ſatis euidenter demonſtratum eſt, vt nihil penè ſolidiùs hic iterum addi poſſe videatur.

Anno 602. exeunte Mauricius Imperator vnà cum filijs à Phoca die 27. Nouembris occiſus fuit. Gregorius his acceptis gratulatorias ad nouum Im-

peratorem literas dedit lib. 11. epiſt. 36. in quibus Mauricij tempora perſtringens ait: *Quieſcat feliciſſimis temporibus veſtris vniuerſa Reſpublica, prolata ſub cauſarum imagine præda pacis. Ceſſent teſtamentorum inſidiæ, donationum gratia violenter exacta &c.* Et epiſt. 43. ad eundem Phocam: *Remoto iugo triſtitiæ ad libertatis tempora ſub imperiali benignitatis veſtræ pietate peruenimus.* Gregorius nunquam fauentem habuit Mauricium, qui vt in alijs, ita in Schiſmaticis reuocandis ſuis eundem ſemper mandatis impediuit, nec vllis Pontificis precibus, vel aliorum eam in rem inflecti potuit, vnde Seuero Schiſmaticorum Coryphæo audacia creuerat. Hinc accidit, vt, teſte Gregorio, nullus de more Diaconus Conſtantinopolim delegari poſſet, qui Romani Pontificis Apocriſarium apud Principem ageret: *Dum miniſtri omnes,* inquit epiſt. 43. *huius noſtræ Eccleſiæ contrita, aſperaq; tempora cum formidine declinarent, atq; refugerent, nulli eorum poterat imponi, vt ad Vrbem regiam in palatio permanſurus accederet.* Itaque Mauricius protectionis Schiſmaticis præſtitæ, qua illi muniti Sancti Pontificis conatus ſemper eluſere, reus pœnas tandem dedit. Sed neque Gregorius diu ſuperſtes fuit, nam anno 604. die 12. Martij ad Superos abijt. Hic profectò non tam ob geſta ſcribenda, quam ob ſcripta legenda Magni cognomento publica fama decoratus eſt; animi certè magnitudinem in profligando ſchiſmate teſtatam reliquit. Nam cum peſtis illa teterrima latè per Italiam ſerperet, intra Aquileienſium confinia morbum incluſit, penituſq; extinxiſſet, niſi Imperatoris decreta eiuſdem vota, ac conatus fruſtraſſent. Hic Synodi V. calumniatores vocauit *imperitos, ac ſtultos* lib. 3. epiſt. 4. ad Theodelindam, itemq; 33. *maligni ſpiritus inſtigatione perſuaſos*, homines *malitioſæ mentis*, & *ignorantiæ cæcitate* laborantes. Lib. 5. epiſt. 2. Lib. 7. epiſt. 5.

Cæterùm nec Seuerus Aquileienſis Epiſcopus Gregorij morte diu lætatus eſt; nam & ipſe anno 605. fatis conceſſit, cuius elogium in Vtinenſi Patriarcharum aula ab authore rerum à Seuero geſtarum prorſus inſcio inſcriptum recitat Palladius iunior lib. 1. Hiſt. Foroiulienſium, cuius fragmentum ſuperiùs correximus. Illud ſanè tolerari nullo pacto poteſt, quòd de eodem ibidem ſcriptum legitur, *ſanctè vixit, obijtque.* Etenim vſque ad S. Gregorij mortem Seuerus *Schiſmaticorum caput* extitit, & non modò ipſe ad Eccleſiæ vnionem venire recuſauit, ſed & Firminum Epiſcopum Tergeſtinum præmijs quidem iterum ad Schiſma pellexit, dein recuſantem ciuilibus diſſenſionibus afflixit. Idem contra Gregorium ſemper ſtetit, ac datis ad Mauricium literis S. Pontificis deſideria, atq; operam eluſit. Hinc falſum omnino eſt, quod in MS. Chronico Aquileienſi apud Dandalum ab Vghello in tabulis Gradenſium Patriarcharum laudatum legitur, Seuerum à S. Gregorio Patriarchalis ſedis ad Gradum translationis iteratam approbationem obtinuiſſe. Adeo enim Gregorius Seueri nomen abhorruit, vt illius Vrbem vel eleemoſinis indignam prorſus arbitraretur. Ioannes Diaconus lib. 4. de vita S. Greg. c. 38. ita ſcribit: *Deniq; Seuerus, quia ad vnitatem Sanctæ vniuerſalis Eccleſiæ redire non meruit, ad ſcindendum quoque ſuæ ipſius diæceſeos vnitatem Romanum Pontificem ſua vecordia ſuſcitauit, adeo vt ab ipſo illius obitus tempore Aquileienſis diæceſis in duos Metropolitanos Catholicorum videlicet, & Schiſmaticorum diuiſa ſit, neq; potuit poſtmodum, licèt omnes generaliter ad vnitatem de Schiſmate repedauerint, ad priſtinæ coniunctionis vnionem vſq; hactenus reformari.* Hæc ille.

Mortuo

Mortuo itaque in Schiſmate Seuero Marcianum quendam ſucceſſiſſe Chronicon Aquileienſe, ac Danduli hiſtoria recitant, adduntque per triennium eam ſedem tenuiſſe. Sed ex Ioanne Diacono mox laudato oppoſitum patet, nempe à Seueri obitu diœceſim Aquileienſem in duos eſſe diſtractam, quod etiam conſtat ex literis Schiſmaticorum, quas ex veteri MS. laudat Baronius ad Annum 605. *Defuncto*, inquiunt, *itaque Seuero ordinatur loco eius Ioannes Patriarcha in Aquileia eo tempore, quo Agilulphus Rex Longobardorum regnabat, in Gradu quoq; ordinatus eſt hæreticus Candianus*. Etenim Gradenſes Catholicum Antiſtitem volebant, Aquileienſes verò Schiſmaticum; cumque nulla ratione conuenire poſſent, Aquileienſes Ioannem Abbatem Synodi V. proſcriptorem elegerunt, Orthodoxi verò Gradenſes Candianum Ariminenſem ſacris præfecerunt, de qua re etiam ſcribit Paulus Diaconus lib. 4. de geſtis Longobardorum cap. 34. Agilulphus Aquileienſi Schiſmatico ſtudebat, Exarchi Gradenſem Antiſtitem tuebantur, quòd Gradus Græco Imperatori parebat, Aquileia verò Agilulpho. Baronius ſatis acrem Ioannis Schiſmatici epiſtolam ad Longobardum Regem recitat, in qua de æmuli conſecratione ait: *Et Petrus, & Prouidentius, ſeu Agnellus Epiſcopi Iſtriæ, qui adhuc fidem ſanctam tenebant, & Candiano necdum conſentiebant, de Eccleſijs ſuis à militibus tracti, & cum graui iniuria, & contumelijs ad eum venire compulſi ſunt*. Sed iſthæc eſſe mera mendacia arbitror. Nam illi duo Epiſcopi ad Catholicam vnitatem velle ſe venire per literas Gregorio ſignificauerant, vt dictum eſt. Cæterùm vtrumque Epiſcopum in Candiani ſententiam Catholicam deſcendiſſe, nec homo ſchiſmaticus potuit inficiari. Quanta verò rabie in Orthodoxum Antiſtitem fremeret, ex hac eiuſdem ad Agilulphum Regem adhortatione innoteſcit: *Sic laborate*, ait, *& agite, quatenus & fides Catholica veſtris augeatur temporibus, & in Gradenſi caſtro, poſtquam infelix Candianus de hoc ſæculo ad æterna ſupplicia tranſmigrauit, altera iniqua ordinatio ibi minimè celebretur*. Ita ſtulti, atque imperiti homines æterna ſupplicia, quibus ipſi deſtinati erant, Catholicis interminabantur.

§. VI.

Aquileienſis Eccleſia Quintam denique Synodum recipit.

Metropolita Aquileienſis antiqua iuriſdictione mulctatus longè peiori in Eccleſiam Romanam animo cum ſubditis prouincialibus euaſerat. Etenim Romanus Pontifex Gradenſis Archiepiſcopi inaugurationem non modò probauerat, verùm etiam illius Author fuerat, quod ex laudato Ioanne Diacono lib. 4. de vita Gregorij Magni cap. 38. colligitur, vbi ſcribit de Schiſmatico Aquileiæ, *ad ſcindendum quoque ſuæ ipſius diœceſeos vnitatem Romanum Pontificem ſua vecordia ſuſcitauit*. Eandem etiam diuiſionem Phocæ homine ratam habuit Smaragdus, cuius fides iam Gregorio, ac Pelagio illa in re ſatis probata fuit, nam Schiſmaticis ſemper infeſtus ſtrenuam Apoſtolicæ Sedi operam nauauit. Mortuo Longobardorum Rege Agilulpho Theodelinda, Adolualdo filio ob ætatem ad regnandum nondum idoneo, Longobardos gubernauit, eximiæ quidem & prudentiæ, & pietatis fœmina. Illa autem accepta à Gregorio Quinta Synodo alieno à Schiſmaticis animo eſſe cœperat, cum-

cum in illa Concilium Chalcedonenſe, quòd ad dogmata ſpectat, ex integro ſuſcipi cognouiſſet. Quare cum Iſtriæ Epiſcopi Firminus, Petrus, Prouidentius, alijque ad Romanam Eccleſiam acceſſiſſent, eorum exemplo & Venetiæ Præſules, qui ſubiectas Theodelindæ diœceſes regebant, paulatim à Schiſmate diſceſſere, ſolis Aquileienſibus in rebellione perſeuerantibus. Et quidem vniuerſus Orbis Catholicus exceptis Iſtris, & Venetis, & quibuſdam Francis iam viuente Gregorio Synodum V. recipiens Apoſtolicam Sedem reuerebatur. Teſtatur hoc S. Pontifex lib. 7. epiſt. 5. ad Brunichildam: *Sed ita illos erroris labes imbibit, ut ignorantiæ ſuæ credentes uniuerſalem Eccleſiam, atque omnes quatuor Parochias non ratione, ſed malitioſa mente tantummodò refugiant*. Quare cum nemine Patriarcharum, vel quocunque Metropolita ſeditioſi illi communicabant, ſed Catholicam fidem intra Aquileienſem diœceſim toto Orbe reliquo exactam ſe recepiſſe, ſtultiſſimi homines iactabant. Ita ſub Adolualdo Rege in ſchiſmate vixit Eccleſia Aquileienſis, furentis etiam Monachi doctrina paulò poſt in eodem errore confirmata. Rem narrat Ionas Monachus in libro de vita S. Euſtaſij, qui tomo tertio operum Bedæ inſertus eſt, indeque eandem hiſtoriam ſuis annalibus inſeruit Baronius ad Annum 617. Sigonius verò ad annum 621. Agreſtinus quidam è Luxouienſi monaſterio egreſſus, vana diuini verbi populis annunciandi cupidine actus in Boiariam venit, cumque illi genti ſe haud acceptum eſſe intelligeret, ſuperatis alpibus Aquileiam deſcendit, ſtatimque Schiſmaticorum diſcipulus factus mox Schiſmatis magiſter euaſit. Literas per Aureum Adolualdi Regis Notarium ad S. Attalam Monaſterij Bobienſis Abbatem per ſummam temeritatem mittere auſus eſt, ſanctiſſimo viro ſchiſma perſuaſurus. *Aquileienſes enim*, inquit Ionas, *diſcordabant à communione Sedis Apoſtolicæ, de qua Dominus in Euangelio ad B. Petrum loquitur*: Tu
Matth. 16 es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam &c. *ob trium uidelicet capitulorum diſſenſionem, quæ præſenti operi neceſſarium non duximus inſerere. Itaque ueniens Aquileiam ſocius ſtatim ſchiſmatis effectus, Romanæ Sedis à communione ſeiunctus, ac diuiſus eſt, totius orbis communionem, quicumque Romanæ Sedi iungeretur, damnans, in ſola Aquileia orthodoxam fidem retineri decertans*. Anno etiam 630. quidam Fortunatus ſedem Gradenſem inuaſit homo ſchiſmaticus, qui poſtea ſibi timens ad Longobardos fugit, de quo Chronicon Aquileienſe apud Vghellum tom. 5. Italiæ Sacræ: *Fortunatus quidam hæreticus Pontificatum arripuit, qui quintam Synodum minimè recipiens ob ſui erroris piaculum &c. fugit cum ſacra ſupellectile in Longobardiam*. Huius Schiſmatis Aquileienſis terminum omnes ponunt Sergio Pontifice, qui anno 678. Romæ ſedit, ex Beda in Chronico circa tempora Tiberij Abſimari vbi hæc tradit: *Synodus Aquileiæ facta ob imperitiam fidei V. uniuerſale Concilium ſuſcipere diffidit, donec ſalutaribus B. Papæ Sergij monitis & ipſa huic cum cæteris Eccleſijs annuere conſentit*. Hæc ipſa ad verbum tranſcripſit Paulus Diaconus lib. 6. hiſt. Longob. cap. 14. qui poſt mortem Bedæ vixit ſub Deſiderio Rege, & Carolo Imperatore. Verùm longè antea Antiſtites Aquileienſes Synodum V. damnato Schiſmate receperant. Nam Maximus Archiepiſcopus Aquileienſis in Synodo Lateranenſi ſub S. Martino Papa celebrata anno 649. Secretario primo hæc pronunciauit: *Contra Theodorum autem, & Origenem in Sancta Quinta Synodo accuſator quidem nullus, ſed tantummodò eorum conſcripta ad accuſationem ipſorum, & reprehenſionem ſufficiſſe noſcuntur*. Ante Sergium

gium etiam in Synodo ſub S. Agathone Romæ habita in literis ad Imperatores, quæ recitantur in Synodo VI. act. 4. hæc habentur: *Hoc idem etiam & ſancta Synodus, quæ ſub auguſtæ memoriæ Iuſtiniano Principe in Conſtantinopoli congregata eſt, in ſeptimo definitionum capitulo prædicat &c.* Huic verò epiſtolæ legitur inter alios ſubſcriptus Antiſtes Aquileienſis: *Agatho Epiſcopus S. Eccleſiæ Aquileienſis prouinciæ Iſtriæ in hanc ſuggeſtionem, quam pro Apoſtolica noſtra fide vnanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.* Sequuntur poſtea eiuſdem ſuffraganei Cyriacus Polenſis, Aurelianus Parentinus, Vrſinus Cenetenſis, Andreas Veglienſis, Gaudentius Tergeſtinus, Benenatus Opiterginus, Vrſinianus Pucinanus, aliàs Petenenſis, Paulus Patauinus, & Paulus Altinas. Quare ante Sergium Eccleſia Aquileienſis, & ſuffraganei Epiſcopi non modò ad Eccleſiam Romanam acceſſerant, verùm etiam Synodum V. pleno ore laudantes deceſſorum errorem, diuturnamq; peruicaciam deteſtabantur. Nonnullis fortè, at non illis quidem Epiſcopis, ſed è plebe adhuc ea de re hæſitantibus Sergius verum dogma declarauit.

Quæri hic poteſt, num tot Epiſcopi, qui contra Sedem Apoſtolicam obſtinati Synodum V. damnarunt, ſint & ipſi æternis ſupplicijs condemnati. Profectò ſi in illo Schiſmate diem obierunt, vtpotè ab Eccleſia ſeiuncti, & rebellionis ab Apoſtolica Sede rei dubio procul damnati periere. Hinc S. Gregorius ſcribens tum ad Theodelindam, quæ ab Inſubriæ Epiſcopis decepta ad Schiſmaticos tranſierat, tum ad Secundinum Anachoretam excluſos illos à regno cœleſti teſtatus eſt, niſi à Schiſmaticis diſcederent. Do verba ad Secundinum ſeuerioris inſtituti Monachum lib. 7. epiſt. 52. *Neceſſe eſt,* inquit, *ut dulciſſima mihi tua dilectio in hoc, quòd præcipuè in bonis moribus uiuit, quòd ſe per abſtinentiam affligit, quòd doctrinæ Dei uehementiùs inſiſtit, hoc ſtudioſiùs cogitet, ne errorem Schiſmaticorum ſequens à Sancta uniuerſali Eccleſia diuiſa poſſit inueniri. Ecquid tot labores proderunt, ſi in unitate fidei inuenta non fuerint, quæ ante Dei omnipotentis oculos in bonis actionibus animam præcipuè cuſtodit?* Inter Epiſcopos Schiſmaticos, qui contra Apoſtolicam Sedem Pontificibus Pelagio II. & Gregorio Magno pro Schiſmate depugnarunt, fuit Ingenuinus Sabionenſis Epiſcopus, qui primus libellum ad Mauricium contra S. Gregorij mandata conſcriptum ſignauit, & Apoſtolicæ Sedis iudicium fugiens profanum Imperatoris tribunal appellauit. Illius tamen feſtum peragitur Brixinæ in Rhætia II. vnde dicendum eſt cum Bollando illum reſipuiſſe, & ad meliorem frugem reuerſum; de quo pluribus agit ille ſcriptor tomo 1. Februarij à pag. 669. Hiſtorici Foroiulienſes tradunt Schiſmaticos omnes Epiſcopos piè in Domino defunctos eſſe. De Seuero Schiſmaticorum peſſimo ſcribit Palladius ad annum 605. par. 1. lib. 1. morti proximum errorem eſſe auerſatum. Ioannes Candidus lib. 3. antiq. Aquileien. ait, *rectè per annos XV. Eccleſiam ſanctiſſimè obijſſe.* De Helia ad annum 586. ſcribit Palladius, approbaſſe in Synodo Conſtantinopolitanum Concilium, & diem in Domino obijſſe. Paulinum etiam Apoſtolicæ Sedi conciliatum *Beati* titulo publicè honorant, qui infandi Schiſmatis Princeps fuit, & à Pelagio Papa dictus eſt *in ſchiſmate maledictus.* Idem etiam referens Epiſcopos, qui Heliæ Synodo interfuere *Sanctos Patres* nuncupat, qui tamen contra Pelagium, & huius mandata exequentem Smaragdum ad Mauricium literas pro Seuero dedere. Enimuerò ſi illorum ſupplex libellus ad

Impe-

Imperatorem, vel Ioannis Patriarchæ epiſtola ad Agilulfum legatur, ſummam iiſdem inſitam fuiſſe obſtinationem intelligemus. In libello ſupplici hæc ſcribunt: *Contriti, atq; luctu grauiſsimo ſauciati ad vltimam deſperationem peruenimus, ut ad illius*, nempe Gregorij Papæ, *iudicium Metropolita noſter cogeretur occurrere, cum quo cauſa ipſa eſſe dinoſcitur, & cuius communionem ab initio motionis cauſæ huius vſq; nunc deceſſores noſtri, & nos cum omni populo euitamus*. Si ante mortem Paulinus, & Helias Aquileienſes, Solacius Veronenſis, aliiq; Schiſmatici communioni Sedis Apoſtolicæ errore depoſito ſeſe iunxiſſent, næ illi vera Mauricio narraſſent? Præterea S. Gregorius Epiſcopos illos deprauatis moribus corruptos ex plurium conteſtatione fuiſſe affirmat lib. 7. epiſt. 67. Ioannes verò Diaconus lib. 4. de vita S. Gregorij cap. 38. de Seuero ait, quòd *ad unitatem Sanctæ uniuerſalis Eccleſiæ redire non meruit*. Quòd ſi illorum quoſdam ante mortem ab errore diſceſſiſſe conſtet, vt de S. Ingenuino narrauimus, de eorum pœnitentia nobis lætandum eſt. Sed quinam ij fuerint, diuinari non poſſumus, neq; fas eſt de diuinis iudicijs temerè iudicare.

CAPVT X.

Vtrum ex Schiſmate ortum traxerit Patriarchatus Aquileienſis. Eccleſiaſticæ Hierarchiæ diuiſio præmittitur. Salmaſij opinio reijcitur. Patriarcharum nomen vnde, & quinam antiquitus fuerint. De primatu Eccleſiæ Aquileienſis, Mediolanenſis, ac Rauennatis diſputatur. Aquileienſis Metropolitæ antiquitas defenditur. Variæ Baronij, Sirmondi, ac Salmaſij ſententiæ examinantur.

EX hucuſq; deſcripto Schiſmate Aquileienſis Eccleſiæ Patriarchatum emerſiſſe inſignis Eccleſiæ Catholicæ hiſtoricus Cardinalis Baronius aſſeruit. At iniquum ſuis Foroiulienſibus Scriptorem increpat Henricus Palladius lib. 5. Hiſt. Foroiulienſis: moleſtè enim, & acerbè fert, infames adeo natales Aquileienſem modò celebrem Patriarchatum olim ſortitum eſſe. Salmaſius etiam ob hoc ipſum Baronium redarguit par. 2. Euchariſt. cap. 3. pag. 481. *Venetiæ*, inquiens, *Metropolis Aquileia; hinc Aquileienſis Epiſcopus Patriarcha ſemper nuncupatus eſt. Longè verò errat Baronius, & reliqui, qui per Schiſma illum hunc ſibi titulum vſurpaſſe contendunt*. Verùm Baronio adhærent Sirmondus in Propemptico, Bollandus ad 8. Februarij in notis ad vitam S. Honorati §. 1. meus nunquam ſatis laudatus Chriſtianus Lupus in comment. ad Synodum V. cap. 6. in fine quæſtionis primæ, vbi recenſito Paulini Aquileienſis ſchiſmate concludit: *Hæc ſunt vera exordia, & natales Patriarchatus Aquileienſis*. Imò Sirmondus, & Lupus ante Schiſma non modò negant, Sedem Aquileienſem Patriarchalem fuiſſe, ſed contendunt primum poſt Pontificem in Italia Metropolitam fuiſſe Mediolanenſem Antiſtitem, cui proximus Aquileienſis ſuccedebat, atq; ita ſecundum inter Italiæ Metropolitanos Aquileienſem faciunt. Horum tamen ſententiæ hic nobis excutiendæ ſunt.

In primis certum mihi eſt, in Eccleſiaſtica Hierarchia quatuor Epiſcoporum ordines eſſe ſtatuendos, nempe Patriarchas, Primates Exarchos, Metropolitanos, & Suffraganeos Epiſcopos. Ita ſanè Epiſcoporum gradus diſtinguit

ſtinguit Leo IX. epiſt. 4. ad Petrum, & Ioannem, & S. Iſidorus, qui Gregorio Magno conuixit,ex antiqua Eccleſiæ conſuetudine idem docuerat lib.7. Orig. cap. 12. *Ordo*, inquiens, *Epiſcoporum quadripartitus eſt, in Patriarchis, Archiepiſcopis, Metropolitanis, & Epiſcopis*. Patriarcha pluribus prouincijs præeſt: ita XV. Orientales prouinciæ Patriarchæ Antiocheno parebant: Romano Patriarchæ ſuberat totus Occidens, Septemtrio, Africa, & Illyricum. Primas Exarchus, ſeu Archiepiſcopus aliquot Eccleſiaſticas prouincias moderatur. Metropolitanus vnicam Eccleſiaſticam prouinciam regit. Hi vero gradus ideo inter ſe diſtinguuntur, quia Archiepiſcopus, ſeu Primas Exarchus aliquot ſub ſe habet Metropolitanos, at Metropolitanus in Epiſcopos tantùm ſuffraganeos ius poſſidet. Epiſcopus vnius vrbis regimen adminiſtrat. Scio plures de nominibus horum ordinum inutiliter litigare; certè de origine nominis Patriarchæ contra communem ſententiam plurima tradit Salmaſius cap. 3. pag. 475. Promiſcuè tamen quandoque accipi ſolent; ita Leo Pontifex in Synodo Chalcedonenſi Archiepiſcopus, & Patriarcha dictus fuit: Aquileienſis Epiſcopus Metropolita, & Archiepiſcopus appellatur in libello Schiſmaticorum ad Mauricium, nempe quia gradus inferioris dignitatis in ſuperiori continetur. Græci poſteriores Archiepiſcopum poſt Metropolitam locant, vt patet ex inſtructione Leonis Sapientis ad Andronicum.

Salmaſius ſecundum gradum Epiſcoporum inficiatur parte poſteriori ſui Euchariſt. cap. 3. etenim negat fuiſſe Metropolitas abſque Patriarchali dignitate in ſubiectos Metropolitanos iuriſdictionem exercentes. Hinc putat tres Primates Autocephalos Epheſinum Aſiaticæ diœceſis, Heracleenſem Thraciæ, & Cæſareenſem Ponticæ, itemque Primatem Africæ Carthaginenſem nullam iuriſdictionem exercuiſſe in Eccleſias Metropolitanorum intra autocephaliam conſiſtentium. At planè errat: Nam Sanctus Baſilius, vt ex eiuſdem epiſtola 187. colligitur, Nicopolitanam Eccleſiam viſitauit: Eſt autem Nicopolis vrbs Armeniæ minoris ſub Metropolita Sebaſteno. Helladius etiam Nicomedienſi Metropolitanæ in Bithynia Eccleſiæ Epiſcopum dedit nemine contradicente teſte Sozomeno libro octauo cap. 6. Erant Baſilius, & Helladius Primates Cæſareenſes. Hoc ipſum in Primate Carthaginenſi patet. Scribit Leo IX. in laudata epiſtola, quòd nullus *aliquam licentiam conſecrandi Epiſcopos, vel deponendi, ſeu prouinciale Concilium conuocandi habet ſine conſenſu Carthaginenſis Archiepiſcopi cuiuslibet dignitatis, aut poteſtatis ſit*. At video Salmaſium reponere, Iuſtiniani tempore Primati Carthaginenſi hoc priuilegium conceſſum fuiſſe; quare altiùs res mihi repetenda eſt. Valerius Hipponenſis in Numidia Epiſcopus non à Megalio prouinciæ Metropolitano, ſed ab Aurelio totius Africæ Primate facultatem obtinuit, vt S. Auguſtinus ſecum in eadem ſede Coepiſcopus ordinaretur. Rem ita narrat Poſſidius cap. 8. de vita Auguſtini ſcribens, Valerium *egiſſe ſecretis literis apud Primatem Epiſcopum Sedis Carthaginensis allegantem imbecillitatem corporis ſui, ætatiſque grauitatem, & obſecrantem, vt Hipponensi Eccleſiæ ordinaretur Epiſcopus*. Poſtea: *Quæ igitur beatus Valerius optauit, & rogauit ſatagens, reſcripto impetrauit*. S. Auguſtinus adhuc Presbyter epiſt. 64. egit gratias eidem Aurelio, quòd permiſerit Alipium vnà ſecum morari in monaſterio Hipponenſi. Plena igitur iuriſdictione in Numidia Aurelius pollebat. Erat Alipius tunc fortè Presbyter Tagaſtenſis Eccle-

ſiæ, vel certè ab illius vrbis Epiſcopo in Presbyterum optatus, qui tamen Aurelio permittente in monaſterio Hipponenſi cum ſuo Auguſtino remanſit. Cum anno 431. delatæ fuiſſent Carthaginem literæ Theodoſij iunioris, queis Auguſtinus ad Epheſinam Synodum euocabatur, Capreolus, vti diximus lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 9. ſacram illam non ad Numidiæ Primatem deferendam curauit, ſed ipſemet aperuit, legitque, vt hoc ſupremæ eiuſdem authoritatis argumentum ſit. Eſt præterea egregium pro hoc ipſo teſtimonium in epiſtola S. Doctoris 235. ad Quintianum, in qua cum dubium eſſet, an Priuatio, qui ſemel tantùm in alia Eccleſia legerat, poſſet intra Hipponenſis Eccleſiæ monaſterium recipi, hæc Auguſtinus ſcribit: *Cauſam ipſius ad Senem Aurelium miſi, vt quod de illo ſtatuerit, hoc faciam.* Et poſtea: *Tamen de iſto adoleſcente, quod memorato Antiſtiti viſum fuerit, hoc oportet obſeruem.* Dubiæ ergo cauſæ Numidarum ad Aurelium Carthaginenſem referebantur, eiuſque ſententiam vniuerſi ſequebantur.

Aurelius Carthaginenſis omnium prouinciarum Africæ Epiſcopos poterat conſecrare. Hinc idem in Synodo Africana habita Carthagine poſt conſ. Stilichonis anno 401. dixit: *Crebrò, ac penè per diem Dominicam ordinandos habemus.* At ſi ſolos Proconſularis Prouinciæ Epiſcopos inaugurabat, non adeo frequenter Antiſtitum promotiones incidiſſent. Scio variare Scriptores in deſignando numero Epiſcoporum Proconſularium. Anonymus in notitia Præſulum Africæ LIV. eoſdem numerat. At Victor Vitenſis lib. 1. de perſecut. Vandal. ſcribit: *Vnde factum eſt, vt poſt obitum Epiſcopi Carthaginis Zeugitanæ, & Proconſularis Prouinciæ Epiſcopos interdiceret ordinandos, quorum erat numerus centum ſexaginta quatuor.* Ex quibus Illuſtriſſimus Caſanata nobis lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 8. laudatus eruditè infert, notitiam illam Epiſcoporum Africæ à Sirmondo publicatam perperam à Chiffletio cap. 2. elucidat. in Victorem Vitenſem huic ipſi authori adſcribi; neque enim vnus, idemque Scriptor adeo à ſe ipſo in computando variaſſet. Anonymi verò numerum deficere certum eſt. Etenim in Synodo prouinciali Carthaginenſi anno 416. contra Pelagianos habita adfuere Epiſcopi LXVIII. quorum nomina leguntur in epigraphe epiſtolæ 91. apud Auguſtinum; neque tamen omnes Proconſulares conuenerant. Euodius certè Vzalenſis, vt notauimus lib. 1. Hiſt. eiuſdem cap. 10. tum temporis Carthagine abfuit. In tabulis Caroli à S. Paulo, & eruditis in eaſdem Holſtenij notis ſupra centum Epiſcopi in Zeugitana, ſeu Proconſulari prouincia numerantur. Vtut ſit de hoc, conſtat Epiſcopos eiuſdem prouinciæ, etiamſi CLXIV. aſſerantur, *crebrò, ac penè per Dominicam diem* non potuiſſe ordinari, cum adeo frequentes eorundem obitus fingi nequeant. Salmaſius cap. 3. pag. 431. ita Aurelij verba interpretatur, quòd *penè*, hoc eſt *præſertim* Dominica die Epiſcopos conſecraret. Imperitè. Etenim lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 24. oſtendimus, in Eccleſia Latina Epiſcopos Dominica tantùm die ad ſacras cathedras promotos fuiſſe. Præterea in eadem Synodo canone 22. cum Aurelius dixiſſet: *Ego enim cunctarum* (nempè per vniuerſam Africam) *Eccleſiarum, dignatione Dei (vt ſcitis Fratres) ſolicitudinem ſuſtineo.* Numidius Epiſcopus Maxulitanus reſpondit: *Fuit ſemper hæc licentia huic ſedi, vt vnde vellet, & de cuius nomine fuiſſet conuentus, pro deſiderio cuiuſque Eccleſiæ ordinare Epiſcopum.* In Synodo etiam Carthaginenſi anno 525. à Bonifacio Primate celebrata monaſte-

rium

rium prouinciæ Byzacenæ exemptum fuit à iuriſdictione Liberati Primatis Byzacij, & ſub Primatis Carthaginenſis dominium adactum, de qua re diximus lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 23. Alia argumenta in hanc ipſam rem congerit Hallier lib. 4. Hierar. Eccleſ. ſect. 4. cap. 2. art. 1. quæ nolumus exſcribere. Illud tamen eidem non obſeruatum adnotandum videtur, ipſorum etiam Donatiſtarum Primatem Carthaginenſem in omnes Africanas prouincias ius apud Sectarios habuiſſe. Etenim Victor Taborenſis Donatiſta cap. 201. collat. 1. dixit: *Susceperam quidem mandatum, ſed quia beatiſſimus Pater, & Princeps noſter Primianus nunc ſuſcepit, me neceſſe eſt mandare his actis*. Erat Primianus Metropolita Donatiſtarum Carthaginenſium, Victor verò ſedebat Taboræ in Mauritania Cæſareenſi. Igitur ex dictis contra Salmaſium probatur, Primatem Carthaginenſem, itemque tres Autocephalos Antiſtites ius habuiſſe in alios inferiores Metropolitas.

Patriarchæ à tribus Autocephalis & nomine, & Eccleſiaſticæ iuriſdictionis amplitudine diſtincti in pluribus cum iiſdem conueniunt. In primis neque Patriarcha, neque Exarchus Autocephalus in ſua ordinatione indiget præuia alicuius licentia, eſt enim independens vterque ab omni ſubiectione, & conſecratur in ſua ſede à Synodo prouinciali. Hinc cum Zeno Imperator Patriarcham Antiochenum ob contrarias illius vrbis factiones in regia Vrbe per Acacium C-P. conſecrandum curaſſet, Simplicius Papa ideo illam electionem ratam habuit, quia Imperator ſanctè iurauerat, *quod poſthac in Antiochena Vrbe veteri more ſeruato à Comprouincialibus ſuis Epiſcopis* ordinaretur. Ritum, quò Patriarchæ Alexandrini conſecrabantur, deſcribit Liberatus cap. 20. Breuiarij. De Conſtantinopolitanis agit Simeon Theſſalonicenſis apud Morinum par. 2. de ſac. Ordin. cap. 9. Eo ritu etiam ſacris infulis decorabantur Autocephali, ſeu Archiepiſcopi. Legimus act. 11. Synodi Chalcedonenſis, itemque ſequenti decretum fuiſſe, nouum Epheſijs Epiſcopum in Metropoli conſecrari, ne populus ob antiqua iura violata in furorem ageretur; clamauerant enim Aſiaticæ diœceſeos Antiſtites: *Si quiſpiam hic* Chalcedone *fuerit ordinatus, & filij noſtri moriuntur, & ciuitas Epheſina deperit*. Rurſus Patriarcha, & Autocephalus poterat ſine alterius licentia legitimè electos Metropolitas, & Epiſcopos confirmare, ſuoque arbitrio conſecrare. At ſine vtriuſque licentia nullus Metropolitanus alios conſecrare poterat. Hac de cauſa Pelagius Primus Paulinum Aquileienſem *Pſeudo-epiſcopum* in literis ad Narſetem appellat, quòd non obtenta à ſuo Patriarcha facultate ordinatus fuerat. S. Gregorius lib. 2. epiſt. 31. ſcribens de electione Conſtantij Metropolitæ Mediolanenſis ad Romanum Exarchum ait: *Neceſſe fuit pro ſeruanda conſuetudine militem Eccleſiæ noſtræ dirigere, qui eum, in quo omnium voluntates, atque conſenſum concorditer conuenire cognouerit, à ſuis Epiſcopis, ſicut vetus mos exigit, cum noſtro tamen aſſenſu faciat conſecrari*. Quæ quidem ſpectabant ad ius Patriarchale ſupra Metropolitas ſuæ diœceſis. Hiſce priuilegijs, quæ cæteris antiſtant, & aliorum veluti fontes ſunt, carent Metropolitæ prouinciales, itemque Epiſcopi ſuffraganei. Illis autem conſtituitur reapſe Patriarcha, vel Autocephalus; quæ ſi ſemel auferas, ſolo nomine, & titulo tenus dicendus erit Patriarcha.

Nomen Patriarchæ apud Latinos primitus legitur in epiſtola Adriani Imperatoris ad Seruianum conſulem apud Fl. Vopiſcum in vita Saturnini. Iudæi

quoſdam illuſtres viros Patriarchas dicebant, quorum mentio fit in Cod. Theod. lib. 16. tit. 14. vbi legitur in reſcripto Arcadij, & Honorij ad Meſſalam P.P. quoſdam, quos Apoſtolos nuncupabant, *ad exigendum aurum, atque argentum à Patriarcha certo tempore dirigi* ſolitos. Ex Synagoga ergo in Eccleſiam tranſiuit nomen, datumque fuit Chriſtianæ legis Præſulibus. Vox iſta in Synodo Chalcedonenſi primùm audita eſt, vt eruditè obſeruauit amiciſſimus Lupus in appendice ad Synodum Chalcedonenſem in notis ad act. 2. in qua ante Nicæni ſymboli recitationem Metropolitæ dicti ſunt *Sanctiſsimi Patriarchæ ſingularum prouinciarum*. Ex antiquiori tamen Eccleſiæ vſu tres tantùm fuere Patriarchæ, qui nulli alteri ſubiecti ampliſſimis diœceſibus penes ſacra imperabant, nempe Præſules Romanus, Alexandrinus, & Antiochenus. Poſtea Antiſtes Conſtantinopolitanus, qui priùs erat purus putus ſuffraganeus Metropolitæ Heracleenſis Autocephali, Imperatorum Byzantij commorantium fauore fretus ius Patriarchale vſurpauit. Quintus denique Patriarcha dictus fuit Epiſcopus Hieroſolymitanus, qui tempore S. Auguſtini erat ſuffraganeus Metropolitæ Cæſareenſis in Palæſtina, vt oſtendimus lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 4. Nicolaus Papa, qui Pontificatum inijt anno 858. in reſponſionibus ad capitula Bulgarorum cap. 92. ait: *Deſideratis noſſe, quot ſint veraciter Patriarchæ?* Et cum reſpondiſſet eſſe tres, Romanum, Alexandrinum, & Antiochenum, addit: *Quia Conſtantinopolis noua Roma dicta eſt, fauore Principum potius, quàm ratione Patriarcha eius Pontifex appellatus eſt. Hieroſolymitanus autem Præſul licèt & ipſe Patriarcha dicatur, & ſecundùm antiquam conſuetudinem, ac Nicænam Synodum honorandus ſit ſalua tamen Metropoli propria dignitate &c.* Hi quidem & nomine, & re fuere quinque in Eccleſia Patriarchæ. Poſtea verò Primates Regnorum, qui ſedem primam tenebant, quandoque honoris gratia à quibuſdam dicti ſunt Patriarchæ. In Gallia Metropolita Lugdunenſis in Synodo Matiſconenſi II. appellatus fuit Patriarcha, ibi: *Priſcus Epiſcopus Patriarcha dixit.* Hiſpanus etiam Primas Toletanus dictus eſt Patriarcha; etenim Luitprandus in chronico Æra 648. ſcribit: *Dignitas Patriarchalis Toletanæ Sedis imminuta priſtinæ dignitati reſtituitur.* Hoc pari titulo Primatem Cantuarienſem in Anglia decoratum videmus apud Guillelmum Malmesburienſem in prol. lib. 1. de geſtis Pontificum Anglorum, nuncupat enim Archiepiſcopum Cantuarienſem *totius Angliæ Primatem, & Patriarcham.* Hi tamen penes nomen fuere Patriarchæ, neque gaudebant priuilegijs Patriarcharum, ſed Patriarchæ Romano ſubiacebant, quod certum eſt. In Italia noſtra cum Antiſtes Aquileienſis peramplæ diœceſi præeſſet, in qua Iſtria, Venetiæ, Noricum vtrumque, ac Rhætia ſecunda numerabantur, Patriarchæ titulum obtinuit, initio quidem à prouincialibus, ſubſecutis verò temporibus etiam ab Apoſtolica Sede, vt patet ex epiſtola 2. Leonis IX. Nullus tamen affirmare poteſt, Antiſtitem Aquileienſem fuiſſe penes ius, & authoritatem reapſe Patriarcham, cum neque numerari potuerit in ſecundo ordine Exarchorum Archiepiſcoporum, fueritque purus putus Metropolitanus nullas ſub ſe habens Eccleſiaſticas Metropoles, quod ingenuè Palladius ſuperiùs adductus fatetur. Idem ſine licentia præuia Romani Patriarchę non poterat conſecrari ex literis Pelagij I. Poterat Romam euocari ex lib. 1. S. Gregorij epiſt. 16. ad Seuerum Aquileienſem, & quidem conſiderato iure Patriarchali Romani Præſulis.

Itaque

Itaque cum de re nulla quæſtio eſſe poſſit, de nomine controuerſia manet, num ſcilicet honorarius Patriarchæ Aquileienſis titulus incœperit ante ſchiſma, vel potiùs ex ſchiſmate initium habuerit. Salmaſius putat Metropolitam, qui primam regionis totius prouinciam regebat, appellatum fuiſſe Patriarcham; vnde cum ex Notitia vtriuſq; imperij inter Italiæ prouincias Venetiæ, atq; Iſtria primo loco reponantur, conſequens putat, vt vtriuſq; prouinciæ Metropolita Patriarchæ nomen ſemper habuerit, & concludit cap. 3. citatò pag. 481. *Venetiæ Metropolis Aquileia, hinc Aquileienſis Epiſcopus Patriarcha ſemper nuncupatus eſt*. Exemplum de Priſco Lugdunenſi adducit, qui cum primæ totius Galliæ prouinciæ præeſſet, *Patriarcha* in Synodo Matiſconenſi dictus fuit. Sed falli hominem certum eſt. Nolo hic loqui de diuiſione prouinciarum Italiæ facta ab Auguſto, iuxta quam teſte Plinio noſtro Veronenſi lib. 3. cap. 18. Venetam prouinciam non primo, ſed penultimo loco nominatam ſcimus, poſſet enim reponere ſubſecutos Imperatores ordinem variaſſe. In eadem Notitia imperij Occidentalis in Africana regione priùs ponitur Byzacium, deinde Numidia, & tamen Metropolita Numidiæ Byzacenum præcedebat. Hinc legati Numidiæ in Synodis Carthaginenſibus anno 418. & 419. celebratis Byzacenæ prouinciæ legatos præceſſere, & in literis Synodalibus, atq; actis Conciliorum Numidæ ante Byzacenos collocantur. Præterea in eadem Notitia imperij Orientalis in Pontica Diœceſi priùs Bithynia, poſteà Cappadocia collocatur. In Bithynia autem erat Nicomedia vrbs regia, ac plurium Imperatorum Sedes, vnde prima erat inter Ponticas prouincias. Attamen Metropolita Cæſareæ Cappadocum erat Autocephalus, ac Metropolitæ Nicomedienſi præponebatur vti ſubdito, vt ex ordinatione Antiſtitis Nicomedienſis facta per Helladium Cæſareenſem nobis ſuperiùs monſtratum eſt. Quare ex ordine prouinciarum in illa Notitia deſcriptarum primam quærere, indeque eiuſdem Metropolitæ Patriarchatum adſtruere, vanum eſt. Certè Prouincia Proconſularis inter Africanas prima erat, nuſquam tamen eiuſdem Metropolita Carthaginenſis appellatus fuit Patriarcha neq; in Synodis, quæ frequentiſſimæ cogebantur, neque ab vllo Scriptore Africano, licèt Antiſtes Carthaginenſis vniuerſæ Africæ præeſſet iure exarchico. Imò Patres Africani, ne ex amplisſima exarchia ambitioſiorem titulum affectaret, lata lege ſanxere in Synodo Carthaginenſi Cæſario, & Attico Coſs. *Vt primæ Sedis Epiſcopus non appelletur Princeps Sacerdotum, aut ſummus Sacerdos, aut aliquid huiuſmodi*. Ariani tamen, cùm regnante Hunnerico omnes Catholicorum Eccleſias occupaſsent, Carthaginenſem Epiſcopum *Patriarcham vocitabant*, inquit Victor Vitenſis lib. 2. de perſecutione Vandalica. Neque exemplum de Priſco Lugdunenſi, qui Patriarcha in Synodo Matiſconenſi II. nuncupatus fuit, Salmaſij opinioni fauet; nam Lugdunenſis prouincia non erat prima Galliarum, ſed in Notitia laudata imperij prima ſtatuitur Prouincia Viennenſis, cuius vrbs Metropolitana erat Arelatum, ibi enim reſidebat Præfectus Prætorio Galliarum. Hinc Honorius in reſcripto ad Palladium iubet, *in Metropolitana, id eſt Arelatenſi vrbe* ſeptem Prouinciarum conuentum fieri, *vt optimorum conuentu ſub illuſtri præſentia præfecturæ* Galliarum negotia peragantur. Vnde Arelatenſes Metropolitæ Apoſtolicæ Sedis Vicarij in Gallijs olim conſtituti ſunt.

Hen-

Henricus Palladius lib. 5. hiſtoriæ Foroiulienſis alia via pergit ad Patriarchatum Aquileienſem ſtabiliendum. Scribit S. Marcum à D. Petro Romæ conſiſtente Aquileiam miſſum, quæ ſanè vrbs, Roma excepta, erat omnium Italicarum prima. Ille verò cum primus Aquileienſium Epiſcopus Euangelium ibidem prædicaſſet, monente Petro Hermagoram ſubſtituit, atque ex Italia Alexandriam perrexit. Quare cum Alexandriæ Patriarchalem ſedem erexerit, potiori iure eadem dignitate Aquileienſis Eccleſia vti primogenita decorata fuiſſe videtur ab eodem ſanctiſſimo Euangeliſta, qui diſceſſurus ibidem Chriſti Euangelium ſua manu deſcriptum in amoris mnemoſinon Aquileienſibus primogenitis ſuis reliquit, quod poſtea anno 1420. Thoma è nobiliſſima Mocenicorum gente Venetiarum Duce in regiam Vrbem translatum ſumma religione inter D. Marci cimelia ſeruatur. Eadem refert Vghellus initio tomi 5. Italiæ Sacræ. Sed debiles coniecturæ ſunt ad Aquileienſem Patriarchatum ſtabiliendum, non enim omnes Eccleſiæ à diſcipulis D. Petri fundatæ, tali honore decoratæ ſunt. Apollinaris Rauennæ fidem Chriſti prædicauit, primuſque nobiliſſimæ Vrbis Epiſcopus fuit, & quidem eò à D. Petro miſſus, nec tamen Metropolim ſtatim condidit, nedum ſedem Patriarchalem. Ipſe Petrus plures per ſemet Eccleſias erexit, vt tradit Sophronius in libello de peregrinationibus, & laboribus eiuſdem Apoſtoli, uerùm Antiochiæ tantùm, dein Romæ Patriarchalem ſedem erexit. Marcus ſanè primus Aquileienſium Antiſtes dicatur, non inde tamen deducitur, eundem Patriarchali iure illam Eccleſiam donaſſe; etenim non propria authoritate, ſed vt ab Apoſtolorum Principe delegatus Patriarchalem thronum Alexandriæ poſuit: clara ſunt verba S. Gelaſij Papæ in Synodo Romana: *Secunda autem ſedes apud Alexandriam B. Petri nomine à Marco eius diſcipulo, & Euangeliſta conſecrata eſt: Tertia verò ſedes apud Antiochiam eiuſdem Beatiſsimi Petri Apoſtoli nomine habetur honorabilis.* Colligitur hoc ipſum ex Alexandrinæ Eccleſiæ prærogatiua, qua ſemper Antiochenæ prælata fuit; nequaquam enim decuiſſet Sedem, in qua primùm Apoſtolorum Princeps Epiſcopus fuit, Alexandrinæ poſtponi ab eius diſcipulo inſtitutæ. Cum verò Petrus propriam Sedem Patriarchalem Romæ collocarit, alteram in Italia ſtatuere non debuit, ne Romani Patriarchatus fines coarctarentur, qui per Illyricum, per Septemtrionem, latèque per Occidentem, ac Meridiem proferendi erant. Quod ſi reponant ſolo nomine Patriarchali Aquileienſem Sedem fuiſſe à D. Petro ornatam, quouſque veteres teſtes laudentur, fidem ſuſpendimus. D. Petrus in tribus mundi partibus tres Patriarchales Sedes fundauit, Romanam in Europa, Alexandrinam in Africa, Antiochenam in Aſia, vt iam ſacra illa Ariſtocratia ex integro à D. Petro Chriſti Vicario fuerit planè inſtituta. Harum Præſules in aliquo conueniunt, in alijs verò plurimùm diſcriminantur. Nam licèt ſpectato iure Patriarchali tres illi Antiſtites æqualis ſint authoritatis, ac nullus ab altero dependeat, iure tamen Papali vni Sedi Romanæ reliquæ duæ ſubijciuntur, vt contra Photij aſſeclas ab Orthodoxis adeo euidenter probatum eſt, vt Salmaſius ipſe lib. 2. Euchariſt. capite vltimo pag. 718. de Romano Pontifice ſcripſerit: *Nec primatem eum Italiæ ſpecialem, nec Occidentis fuiſſe Patriarcham, ſed eandem omnino & in Oriente poteſtatem habuiſſe olim, quam in Occidente, eandem porrò & in quolibet Occidentis prouincia, quam in Italia.* Veritas inuito pectore erupit.

Nullo

Nullo igitur argumento antiquitas Patriarchatus Aquileienſis vel penes titulum fulcitur: quare ex ſchiſmate illum deriuatum fuiſſe iure arbitror. Sanè poſt Schiſma Aquileienſes, vt verbis vtar Gregorij Magni, *omnes quatuor Patrchias, nempe Patriarchales Sedes non ratione, ſed malitioſa mente* vitabant lib. 7. epiſt. 5. Hinc ius Patriarchale in ſuum Antiſtitem tranſtulere. Illorum Metropolita non ſecus, ac Patriarchæ à Synodo Prouinciæ à nemine licentia impetrata eligebatur, ac nullius euocationi ſubiectum ſe eſſe dicebat; vnde Seuerus Aquileienſis Romam euocatus morem non geſſit, adeoque nec iuriſdictioni Papali ſubijci patiebatur. Ex his patet in Schiſmate Metropolitas Aquileienſes reapſe ius Patriarchale vſurpaſſe, & fortaſſe à ſubditis ſuffraganeis per adulationem eo primùm nomine nuncupatos fuiſſe. Quòd à Romano Pontifice rebelles erant, ne veluti acephali irriderentur, nouum ſibi Patriarcham ſomniarunt ab aliorum iuriſdictione ſemotum. Atque ita in ſchiſmate Metropolita Aquileienſis non penes titulum tantùm, ſed reapſe Patriarchali iure per vim vſurpato potitus eſt. Ille tamen finito ſchiſmate titulum retinuit. Cæterùm licèt Metropolitæ Schiſmatici titulum Patriarchæ apud prouinciales paſſim vſurpabant, ad alios ſcribentes eo nomine prorſus abſtinuere. Hinc in libello ſupplici ad Mauricium Imperatorem, & in literis ad Agilulphum Regem Longobardorum Aquileienſis Antiſtes *Metropolita*, atque *Archiepiſcopus* tantùm appellatur. Imò nec poſterioribus ſæculis Græci ad Patriarchas Aquileienſes ſcribentes memorato ſæpius nomine vſi ſunt. Photius referente Baronio ad annum 883. ſcribens ad Antiſtitem Aquileienſem, ſe Patriarcham, illum verò *Archiepiſcopum* tantùm nominat, vbi inter alia habet: *Romana Eccleſia cum alijs quatuor Patriarchalibus ſedibus*, nec cogitans quidem de Patriarchatu illius, ad quem eaſdem literas exarabat. Paulus Diaconus homo Foroiulienſis ſuæ patriæ Metropolitas Patriarchas honoris gratia appellat. Hunc Paulum Diaconum Ricciolius ſæpè laudat in magno Chronico ab anno 567. illum tamen à Warnefrido palmari hallucinatione diſtinguit. Ita ille ſcribit A. 568. *Paul. Diac. de geſtis Longob. l. 2. c. 6. Paulus Vuarnefridus c. 7. & 25.* Cum tamen vnus, idemque fuerit Scriptor, nam Paulus Diaconus dictus eſt Warnefridus ab ipſius genitore Warnefrid eodem teſte lib. 4. c. 39. Dandalus author antiquus refert ſe in vetuſto codice initia Gradenſis Metropolitæ deſcripta legiſſe, & exhibet literas Pelagij Papæ II. ad Heliam Aquileienſem ita inſcriptas: *Pelagius S. Eccleſiæ Catholicæ Vrbis Romæ Epiſcopus Heliæ Aquileienſi Patriarchæ*. Sed chronicon illud ab aliquo Foroiulienſi concinnatum fuit, vnde Warnefridum imitatus eo caractere Apoſtolici diplomatis inſcriptionem expreſſit. Habemus tres eiuſdem Pontificis literas ad eundem Heliam perſcriptas, quarum initium hocce legitur: *Dilectiſsimis fratribus Heliæ, alijſque Epiſcopis vniuerſis Iſtriæ Pelagius Epiſcopus*. Neque ſemel Heliam Patriarcham vocauit. Gregorius etiam Magnus Seuerum Heliæ ſucceſſorem Epiſcopum tantùm dixit, vt ex inſcriptionibus aliunde petitis honorificentior ille Aquileienſibus delatus titulus non à Romano Pontifice, ſed à Scriptore Foroiulienſi poſitus cognoſcatur. Poſtea tamen etiam Sedes Apoſtolica eundem Metropolitam Patriarcham nuncupauit.

Verùm Sirmondus in Propemptico grauiorem Aquileienſi Eccleſiæ quæſtionem mouet: nam Mediolanenſem Metropolitanum Aquileienſi præponit.

Hoc

Hoc ipſum tradit ſummus Eccleſiaſticarum rerum indagator Chriſtianus Lupus in commentarijs ad Synodum V. cap. 6. quæſtione prima, vbi ait: *De Dacio Mediolanenſi Epiſcopo ſecundo Italiæ Metropolita ſcribit Victor Tonnonenſis, &c.* additque ſtatim: *Adiunxit ſe tertius Italiæ Metropolita Paulinus Aquileienſis Epiſcopus, à cuius duritia ſchiſma vocatum eſt ſchiſma Iſtrium, & ipſe eius Patriarcha.* Salmaſius in Euchariſtico par. 1. cap. 4. pag. 151. hæc habet: *Maxima ſiquidem poſt Romanum Pontificem auctoritas Aquileienſis Epiſcopi fuit, qui & Patriarcha dicebatur, & ſecundum à Pontifice locum facilè obtinebat, vt tertium Rauennenſis, ſic quarto tantùm loco poſt Aquileienſem, & Rauennenſem ſedebat Epiſcopus Mediolanenſis.* Atque ita hic Scriptor duos Italiæ Metropolitas Aquileienſem, & Rauennatem Mediolanenſi præfert. Rauennatem duobus alijs anteponit in eiuſdem vrbis hiſtoria Hieronymus Rubeus lib. 5. Res eſt difficilis, in qua non modò nobiliſſimorum Scriptorum ſententiæ variæ ſunt, verùm etiam vel ipſorum Romanorum Pontificum, penes quos de his rebus iudicia fuere, vt mox nobis demonſtrabitur. Foroiulienſes Scriptores de Aquileiæ tantummodò Patriarchatu ſolliciti, de eiuſdem vrbis inter Eccleſiaſticas Italiæ Metropoles primatu ne dubitarunt quidem, ſed hoc ipſum veluti extra dubium ſilentio præteriere. Quare cum de noſtræ prouinciæ Metropoleos primatu litigetur, paulo diligentiùs res indaganda nobis eſt.

In primis de Rauennatis Eccleſiæ primatu agendum eſt. Rubeus laudatus ex Anacleti Papæ decreto, quo ſtatuit eas vrbes, quæ ciuiles Metropoles eſſent, prouinciæ Præfecto ab Imperatoribus conſtituto ibidem reſidente, Eccleſiaſticas etiam Metropoles habendas eſſe, in quibus Epiſcopi Metropolitani cæteris prouinciarum Epiſcopis ius dicentes reſiderent, Rauennæ vel ab ipſis Chriſtianæ religionis initijs dignitatem Metropoliticam minimè negari poſſe contendit; certum enim putat, Rauennam antiquitus fuiſſe Metropolim Æmiliæ, ac ſedem viri Conſularis illuc ab Imperatoribus miſſi. Fauet huic ſententiæ vir eruditionis incomparabilis Petrus Morinus lib. 1. exercit. 30. ſcribens, Rauennam imperante Conſtantino Metropolim fuiſſe. Ego quidem fateor in Patriarchatu Antiocheno, & Alexandrino, & in tribus autocephalis diœceſibus eaſdem, vt plurimùm, fuiſſe & ciuiles, & Eccleſiaſticas Metropoles, vt vbicumque Rector prouinciæ reſideret, ibidem etiam Metropolitanus Epiſcopus haberetur. At in Patriarchatu Romano, quod ad Africam, & Italiam ſpectat, illam conſuetudinem minimè ſeruatam video. De Primatibus Africæ id pluribus oſtendimus lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 8. nam ciuilis Metropolis Numidiæ erat Cirta, quæ & Conſtantina dicta eſt: at Metropolita Eccleſiaſticus erat ſenior prouinciæ Epiſcopus, licèt in minimo oppido reſideret, vt fuſiſſimè ibidem probauimus, quod ipſum tradit Leo Nonus in epiſtolà ad memoratos Africanos Antiſtites. At neque in Italia ea Eccleſiaſtica politia antiquitus ſeruata eſt. Nam diœceſis Metropolitica Romani Præſulis ampliſſima fuit, ac plures Conſulares prouincias, itemque alias Præſidales, ac Correctorias complexa eſt, ita vt in illis nullus eſſet alius Metropolita, ſeu Archiepiſcopus, ſed omnes eſſent Romani Metropolitæ ſuffraganei. Profectò prouinciæ, quæ per Vicarium vrbis regebantur, intra Metropolitanam diœceſim Romani Pontificis, vna dempta Sardinia, continebantur, illæ verò ex Notitia imperij Occidentalis erant ſequentes.

Vica-

Vicarius Vrbis regebat Prouincias X. Italiæ

Per	Conſulares IV.	Campaniam. Tuſciam, & Vmbriam. Picenum Suburbicarium. Siciliam.
Per	Correctores II.	Apuliam, & Calabriam. Brutios, & Lucanos.
Per	Præſides IV.	Samnium. Sardiniam. Corſicam. Valeriam.

Doctiſſimi viri Sirmondus laudatus, ac Lupus cap.8. ad Synodum VII. ſcribunt, eoſdem limites fuiſſe diœceſis ciuilis Vicarij vrbis, & Metropolitæ Romani, atque ex regiminis ciuilis forma Eccleſiaſticam etiam iuriſdictionem præſignatam. Verùm aliter ſentiendum puto. Etenim Picenum Annonarium, quod Vicario Italiæ per Conſularem parebat, ad Metropolitam Romanum ſpectaſſe certum eſt. S. Gregorius Magnus lib. 7. epiſt. 50. iniungit Mariniano Rauennati, vt inquirat in mores cuiuſdã in Ariminenſem Epiſcopum deſignandi, & vbi probus viſus fuerit: *Ad nos*, ait, *cum decreti pagina veſtræ quoque addita teſtificationis epiſtola deſtinate, quatenus eiuſdem à nobis Eccleſiæ, diſponente Domino, conſacretur Antiſtes*. Idem etiam lib. 2. epiſt. 9. Caſtorio Ariminenſi Oratorij conſecrandi facultatem concedit, quam poſtea etiam dedit lib. 5. epiſt. 45. Leontio eiuſdem Vrbis Epiſcopo. At certum eſt, conſecrationem ſuffraganei Epiſcopi ad Metropolitam pertinere. Hinc Marinianus Rauennas Ariminenſem Epiſcopum, vtpotè extra ipſius Metropoliticam diœceſim, minimè permiſſus eſt conſecrare, qui tamen Fori Cornelij Antiſtitem, alioſque ſuæ prouinciæ pleno iure conſecrabat. Audiatur Gregorius lib. 6. epiſt. 39. ad eundem Marinianum: *Fraternitatis veſtræ epiſtola nunciante comperimus Cornelienſis Eccleſiæ filios aſsidua ſupplicatione in loco lapſi quondam Epiſcopi ſui conſecrandum ſibi à vobis poſcere Sacerdotem*. Rurſus Oratoriorum, ac Baſilicarum conſecrandi facultas à Metropolita ſubditis Epiſcopis dabatur; vnde Montanus Metropolita Toletanus in epiſtola ad fratres Palentini territorij in Synodo Toletana II. tom. 2. Binij pag. 401. conqueſtus à ſuffraganeis Epiſcopis, *qui nec prouinciæ priuilegijs, nec rerum Domini noſcuntur*, ſe inſcio Eccleſias conſecrari, mandat hæc ipſa: *Literis nos informare debeatis, aut per nos, aut eum, qui nobis ex fratribus, & Coepiſcopis noſtris viſus fuerit, & conſecratio Eccleſiarum, Deo auſpice, poterit celebrari*. Præterea deputare viſitatorem Eccleſiæ ſuffraganei Epiſcopi pertinet ad Metropolitam ex epiſt. 19. S. Ambroſij ad Conſtantium. Laudatæ verò Eccleſiæ Ariminenſis viſitatores Gregorius deſignauit lib. 1.

epiſt. 55. & lib. 2. epiſt. 34. Ariminum verò ſitum erat intra limites Piceni Annonarij, vti etiam Fanum Fortunæ, Piſaurum, ac viciña oppida, quibus Ariminum remotius ab Vrbe eſt. Et quidem Gregorius lib. 5. epiſt. 4. ſcribit, à Pelagio deceſſore traditam fuiſſe Felici Epiſcopo Piſaurenſi facultatem monaſterij conſecrandi, vt planè erret Rubeus lib. 5. Hiſt. Rauen. dum Piſaurenſem Eccleſiam Rauennati antiquitus ſubiectam contendit. His ita ſtabilitis, ante annum quadringenteſimum Rauennam ſpectaſſe ad Picenum Annonarium, eiuſque Metropolim ciuilem fuiſſe ex celebri inſcriptione colligitur, quam ex Mazochio mendoſam Rubeus lib. 1. hiſtoriæ laudatæ recitat, ſed correctam exhibet Gruterus pag. 399. ea autem eſt.

CRONIO. EVSEBIO. V. C. AEMILIA. AD
DITA. PRAEDICTAE. PROVINCIAE.
CONTVITV. VIGILANTIAE.
ET IVSTITIAE. EIVS. ET. RA
VENNATENSIVM. CIVITATE.
QVAE. ANTEA. PICENI. CAPVT. PRO
VINCIAE. VIDEBATVR. VICARIO
ITALIAE. QVAE. POTESTAS. SVPRA
DICTO. VIRO. OB. TESTIMONIVM.
ANTEACTI. HONORIS. EST. ADTRIBVTA. &c.
AB INVICTISSIMIS PRINCIPIBVS.

à tergo.

DEDICATA. V. EIDVS. NOVEMBRIS. COS.
FL. MALLIO THEODORO. V. C.

Fuerat ergo Rauenna Metropolis Piceni Annonarij, ac deinde ab Arcadio, & Honorio Imperatoribus Æmiliæ coniuncta fuit circa annum 399. quo Manlius Theodorus cum Fl. Eutropio conſulatum inijt. Leo Auguſtus, vulgò Sapiens, in notitia Epiſcopatuum ad Andronicum filium Rauennam Metropolim Piceni Annonarij ſtatuit. Quare Rauenna pertinebat ad diœceſim Romani Epiſcopi, cui Picenum Annonarium ſubiectum erat. Neque tamen, eò quòd Rauenna ciuilis metropolis fuit, inde rectè deducitur, eandem Eccleſiaſticam quoque metropolim fuiſſe. Nam certum eſt, Capuam fuiſſe metropolim, in qua Campaniæ Conſularis reſidebat, vnde ſcribit S. Athanaſius in epiſtola ad ſolitarios: *Miſsis à Sancto Concilio in legationem Epiſcopis Vincentio Capuæ, quæ eſt Metropolis Campaniæ.* At Epiſcopus Capuæ non erat Metropolitanus, neque vlla in vicinos Epiſcopos iuriſdictione pollebat. Hinc S. Gregorius Papa tanquam ſupremus Campaniæ Metropolita per Subdiaconos illius prouinciæ Eccleſias regebat. Lib. 2. epiſt. 35. ad Petrum Subdiaconum Campaniæ ſcribit: *Experientia tua Clerum Eccleſiæ Neapolitanæ conueniat, quatenus duos, vel tres de ſuis eligere, & huc ad eligendum Epiſcopum tranſmittere non omittant, qui ſi fortaſſe admonitionem tuam quolibet modo differre tentauerint, Eccleſiaſticum in eos vigorem exerce.* Idem lib. 5. epiſt. 11. ad Fortunatum Neapolitanum ait:

Neque

Neque Clericum tuum, & neque Monachum, vel quamlibet ciuitatis aliam perſonam religioſam parochiæ tuæ à quoquam, vel ad alterius volumus iudicium exhibere. Poſtea: *Porrò autem ſi tu, quod non opinamur, diſſimulandum putaueris, Rectori patrimonij Eccleſiæ noſtræ, qui illic eſt, vel fuerit conſtitutus, noueris eſſe licentiam, vt quod ſponte poſtponis, eius facere inſtantia modis omnibus vrgearis.* Libro 2. epiſt. 59. Lib. 7. epiſt. 15. lib. 8. epiſt. 53. eidem Fortunato dat facultatem monaſteria, & baſilicas conſecrandi; ſæpè etiam viſitationem Eccleſiarum Campaniæ iniungit, vt planè nulla fuerit Epiſcopi Capuani ea in prouincia iuriſdictio. Primus Capuæ Metropolita, & Archiepiſcopus deſignatus fuit à Ioanne XIII. anno 968. Lib. 5. epiſt. 45. Petro Hydruntino iubet, vt viſitet Eccleſias Brunduſij, Lippias, & Callipoli, ac electi Epiſcopi earundem vrbium *ad nos*, inquit, *veniant conſecrandi*. Quare nec Apulia, nec Calabria vllos habebant Metropolitas.

De Sicilia idem dicendum eſt; fruſtra enim Albertus Piccolus in diſſertat. de iure Eccleſiæ Siculæ à cap. 9. contendit, Meſſanenſem Epiſcopum antiquitus fuiſſe Metropolitanum ex epiſtola 30. ad Felicem Meſſanenſem, quæ vltima eſt in Regiſtro Gregorij Magni; nam id falſum eſſe conſtat ex ijs, quæ diximus lib. 1. hiſt. Pelag. cap. 20. Certè in eodem lib. 12. epiſt. 10. narrat Gregorius, Ianuarium Baſilicam Meſſanæ ædificaſſe, ac petere facultatem, qua poſſet conſecrari, illam autem ſub certis conditionibus eidem Felici Meſſanenſi concedit, vt planè appareat, hunc non fuiſse Metropolitam. Præterea libro 11. epiſtolam 22. inſcribit *Leoni* Catanenſi, *Secundino* Tauromitano, *Ioanni* Syracuſano, *Donno* Meſſanenſi. Non ergo iſte erat Metropolita totius Siciliæ, neque enim eundem cæteris poſtpoſuiſſet. Idem etiam Gregorius lib. 7. epiſt. 11. mittit Metropolitis Italiæ, & Illyrici literas hoc ordine inſcriptas: *Euſebio Theſſalonicenſi* prouinciæ Macedoniæ, *Vrbitio Dyrrachitano* Epiri nouæ, *Conſtantio Mediolanenſi* Liguriæ, *Andreæ Nicopolis* Epiri veteris, *Ioanni primæ Iuſtinianæ* Vicario Illyrici, *Ioanni Cretenſi* totius Cretæ, *Ioãni Lariſſæ* Theſſaliæ, *Mariniano Rauennæ* Æmiliæ, *Ianuario Calaritano* Sardiniæ, *& omnibus Epiſcopis Siciliæ*. Cur Donnum Meſsanenſem ſolummodò non nominauit, ſi erat Metropolita Sicilię, vti de cęteris Metropolitanis Italię, & Illyrici fecit? Gregorius verò epiſtola illa 30. ad Felicem ſcribit: *Volumus omnes in vnum conuenire Epiſcopos, vt de incidentibus cauſis fiat diſceptatio.* Etenim ex epiſt. 4. Leonis Magni Epiſcopi Sicilię Romam terni quotannis ad Synodum venire debebant; at cum Gregorius vnoquoque triennio ſemel eos venire iuſsiſset, & quidem omnes, ob negotia tamen Eccleſiaſtica prouincialem Synodum in Sicilia ſingulis quoque annis celebrandam iuſsit. Quòd ſi Felici Synodi conuocandę curam Gregorius commiſit, quod tamen nullo pacto ibidem traditur, non ideo Felix fuit Metropolita, ſed id fecit à ſuo Metropolita Romano iuſſus, vti etiam Leontio Foroiulienſi S. Leo Magnus iniunxit, vt Synodos in Prouincia Viennenſi indiceret, qui tamen non erat Metropolita. Ex epiſtola prima lib. 1. eiuſdem Gregorij ad Epiſcopos Sicilię apertè probatur, non modò nullum tum temporis ibidem fuiſse Metropolitam, ſed Synodos, quas ſingulis quibuſq; annis celebrari iuſſerat, coram Subdiacono Apoſtolicę Sedis apud Siculos Vicarium haberi ſolitas. Hęc enim ſcribit: *Valdè neceſſarium eſſe perſpeximus, vt ſicut prædeceſſorum noſtrorum fuit indicium, ita vni, eidemq; perſonæ*

omnia committamus, vt vbi nos præſentes eſſe non poſſumus, noſtra per eum, cui præcipimus, repræſentetur auctoritas. Quamobrem Petro Subdiacono Sedis noſtræ intra prouinciam Siciliam vices noſtras, Deo auxiliante, commiſimus. Et poſtea; *Illud quoque fieri debere perſpeximus, vt ſemel per annum ad Syracuſanam, ſiue Catanenſis ciuitatem vniuerſaliter honore, quo dignum eſt, ſicut eidem iuſſimus, fraternitas veſtra conueniat,* & Eccleſiaſticas cauſas *congrua cum eodem Petro Subdiacono Sedis noſtræ debeatis moderatione diſponere. A' quo concilio procul abſint odia &c.* Quare ſicuti Subdiaconus Apoſtolicæ Sedis Vicarius Synodis præſidebat, ita illius etiam erat eaſdem indicere. Idem verò Petrus indictione VII. anno 603. erat Vicarius Rector Siciliæ eò iterum poſt Cyprianum à Gregorio miſſus, quo anno hic laudatam ad Felicem Meſſanenſem epiſtolam dedit. Hoc ipſum fuſiùs probat P. Lupus in notis ad Synodum VII. cap. 8. De Vmbriæ, & Tuſciæ Eccleſijs idem colligitur ex laudati Gregorij epiſtolis.

Rubeus lib. 2. recitat diploma Valentiniani, quo Ioannes Epiſcopus Rauennas Metropolitica dignitate ornabatur, quod etiam legere poteris apud Baronium ad annum 432. & Vghellum in tabulis eiuſdem Eccleſiæ tomo 2. Italiæ ſacræ. Cardinalis tamen eruditiſſimè illius diplomatis falſitatem oſtendit; nam ibidem Rhegium Lepidi, Brixellum ad Padum, & Placentia Metropolitæ Rauennati, quod ad ſacra pertinet, ſubiectæ vrbes leguntur, cum tamen illarum Epiſcopi cum Euſebio Mediolanenſi, vtpotè eiuſdem ſuffraganei Synodum celebrarint ſub Leone Magno circa annum 451. adhuc ipſo Valentiniano imperante, vt patet ex literis Synodalibus poſt epiſtolam 52. Leonis. His adde, quòd Eccleſia Forocornelienſis ſubiecta erat Metropolitæ Mediolanenſi, vt poſtea nobis dicetur. Quare cum Rauenna media ſit inter Ariminum, & Forum Cornelij, atque hæ vrbes ad alios Metropolitas antiquitus ſpectarint, vetuſtas Metropolitani primatus Rauennatis Eccleſiæ prorſus corruit. Illa dignitas ſub Petro Chryſologo incœpit, qui anno 450. deceſſit. Extat ſermo eiuſdem 175. de ordinatione Marcellini Epiſcopi Vicohabentiæ: eſt autem Vicohabentia in agro Ferrarienſi vulgò Viguentia nuncupata, vnde Epiſcopalis Sedes poſtea Ferrariam tranſlata fuit. Hæc Chryſologus ibidem fatur: *Omnium quidem rerum primordia ſunt dura, ſed duriora ſunt omnibus primordia generantis. Sancta Eccleſia Rauennas, vt primum pareret, viam fecit, angores pertulit, ſenſit dolores.* Poſtea: *Habeat modò natus, qui primùm natus eſt, primogeniti reuerentiam, teneat honorem.* Rurſus: *Lætantur, quia videre oculis, ſuſcipere manibus hodie primum ſanctæ genitricis partum, ſobolemq; meruerunt.* Etenim Placidia Auguſta, eiuſq; filius Valentinianus, cum Rauennæ imperij ſedem poſt Honorium fixiſſent, eandem Eccleſiaſticæ Metropoleos dignitate per Romanos Pontifices decorandam curarunt, ea prorſus ratione, qua Sedes Conſtantinopolitana ob imperialem thronum Patriarchalia iura vſurpauit, ac tandem pacificè tenuit.

Iam verò de duobus alijs Metropolitis Italiæ Aquileienſi, ac Mediolanenſi dicendum eſt. Rubeus lib. 5. memorato ſcribit, Eccleſiam Vercellenſem fuiſſe Tranſpadanæ Italiæ, ac Liguriæ metropolim, idq; ex geſtis S. Euſebij eiuſdem vrbis Epiſcopi colligi: at Ambroſium à Theodoſio ſeniore ius Metropoliticum Mediolanenſi demum Eccleſiæ impetraſſe. Neſcio vnde ex laudatis geſtis id deduci poſſit, neq; hoc cum eiuſdem Scriptoris diſcurſu congruit.

gnit. Etenim ſi vbi ciuilis metropolis ab Imperatoribus locata erat, ibidem & Eccleſiaſtica ſtatim conſurgebat, nullo iure vtraq; dignitas Mediolano eripi poteſt, ibi enim Vicarius Italiæ reſidebat, ac ex conſequenti eiuſdem vrbis Epiſcopus erat Metropolita. S. Athanaſius in epiſtola ad ſolitarios ſcribit: *Dionyſius Mediolani, quod & ipſum eſt metropolis Italiæ*. Narrat S. Maximus Epiſcopus Taurinenſis, ab Arianis fraude, ac dolo Dionyſium Mediolanenſem ad impiam ſubſcriptionem ponendam ſeductum fuiſſe, quam poſtea paginam cum Euſebio Vercellenſi itidem ſubſignandam traderent, reſpondiſſe ait: *Hoc ſibi placere, quod illis, ſed quòd ſibi filium Dionyſium in ſubſcribendo præponerent, grauiter ſe moueri*. Vos enim, *inquit*, qui dicitis filium Dei Patri Deo æqualem eſſe non poſſe, cur mihi filium prætuliſtis? *Qua illi ratione permoti ſtatim S. Dionyſij chirographum deleuerunt priorem locum deſcribendi beato Euſebio deferentes*. At Euſebius eo pacto Dionyſij ſubſcriptione correcta, dare poſtea nomen recuſauit. Ex quibus patet, Arianos Dionyſio vti Metropolitæ primum in ſubſcribendo locum detuliſſe, Euſebium verò non quidem ius Metropoliticum Arianis obieciſſe, ſed ætatis antelationem, vnde tanquam ſeniori priorem in ſubſcribendo locum ſibi deberi dicebat. Ampliſſima erat iuriſdictio Metropolitæ Mediolanenſis vel ante annum quadringenteſimum; nam certum eſt Æmiliam, Liguriam, Inſubriam, Alpes Cottias, Ræthiam primam, meamque patriam Veronam ad Metropolitanum Mediolanenſem ſpectaſſe. S. Ambroſius epiſt. 19. ad Conſtantium ſcribit: *Commendo tibi, fili, Eccleſiam, quæ eſt ad Forum Cornelij, quò eam de proximo interuiſas frequentius, donec ei ordinetur Epiſcopus &c. occupatus diebus ingruentibus quadrageſimæ tam longè non poſſum excurrere*. Erat ergo illa Eccleſia in Æmilia ſubdita Metropolitæ Mediolanenſi, cum illius cura ad eundem pertineret. Rurſus epiſt. 46. ad Syagrium Veronenſem ſcribit: *Proſpiciendum eſſe, ne de noſtro obloquantur iudicio chariſſimi noſtri Veronenſes, proprijs texuiſti literis. Non arbitror fore; certè non ſolent. Aut ſi obloqui ſoleant, haud dubiè liquet, cum aſperati huc veniant, pacifici ad te reuertantur. Præſertim cum hoc iudicium noſtrum cum Fratribus, & Conſacerdotibus noſtris participatum proceſſerit*. Veronenſis noſtræ Eccleſiæ cauſæ deferebantur ad Mediolanenſem Metropolitam, ad quem dabatur appellatio. Verona tamen ad curam Conſularis Venetiæ, & Iſtriæ pertinebat, vt ex hac inſcriptione, quæ Sirmione in agro Veronenſi ad Benacum legitur, intelligimus.

HORTANTE. BEATITVDINE.
TEMPORVM. D.D.D. N.N.N.
GRATIANI. VALENTINIANI.
ET. THEODOSII. AVGGG.
STATVAM. IN. CAPITOLIO.
DIV. IACENTEM. IN.
CELEBERRIMO. FORI.
LOCO. CONSTITVI. IVSSIT.
VAL. PALLADIVS. V.C.
CONS. VENET. ET. HIST.

Baronius, ac Sirmondus non modò Venetiarum, verùm & Pannoniæ Eccleſias

ad

ad eiuſdem iuriſdictionem ſpectaſſe contendunt. Scribit Ambroſius epiſt. 25. ad Vercellenſes, qui in demortui Euſebij locum alterum ſubſtituere ob diſſidia differebant: *Sola* Vercellenſis Eccleſia *nunc ex omnibus Liguriæ, atq; Æmiliæ, Venetiarumq; vel cæteris finitimis Italiæ partibus huiuſmodi eget officio*. Ex quibus Sirmondus lib. 1. Propemptici cap. 8. hæc deducit: *An non abundè confirmat omnes Liguriæ, atq; Æmiliæ, Venetiarumq; vel cæterarum finitimarum Italiæ partium Eccleſias ad Mediolanenſis Eccleſiæ Epiſcopi ſollicitudinem pertinuiſſe?* Quo authore Veneta prouincia Mediolanenſis Metropolitæ iuri adſcripta, Aquileienſis Eccleſia in ordinem redigitur, illiuſq; Epiſcopus fit laudati Metropolitæ ſuffraganeus. At Cardinalis Baronius etiam Illyricum Occidentale eidem Mediolanenſi deputat, quòd Paulinus in libro de vita S. Ambroſij ad Auguſtinum hæc ſcribit: *Sirmium verò cum ad ordinandum Anemium Epiſcopum perrexiſſet*. Conſecrare autem Epiſcopum ad Metropolitanum pertinere ſuperiùs nobis probatum eſt. Hinc idem ad annum 380. pag. 442. putat, Ambroſium Sirmium ſe contuliſſe: *vt Eccleſiæ Sirmienſi ſuæ diæceſis conſulturus præficeret Catholicæ communionis Epiſcopum*. Additque cauſam: *Perſeuerabat enim antiqua illa diuiſio prouinciarum, qua lege Vatinia coniuncta erat prouincia Illyrici Galliæ Ciſalpinæ*. Quæ ſi vera ſunt, nullus eo ſæculo erat Aquileiæ Metropolitanus, quandoquidem vltra Venetiarum fines Sirmium vſque Ambroſij iuriſdictio protendebatur.

In hanc ſententiam alia argumenta nos vrgent. In Synodo Aquileienſi ſub Damaſo anno 381. Ambroſius Mediolanenſis Epiſcopus dixit: *Quid ergo vobis Sancti viri placeat, declarandum eſt. Omnes Epiſcopi dixerunt: placet*. In eo autem Concilio Ambroſius vti ſupremus Iudex Palladium Arianum interrogauit, eodemque hæreſeos conuicto, Ambroſius ante cæteros, quos inter erat Valerianus Aquileienſis, hanc ſententiam pronunciauit: *Iuxta ea, quæ hodie audiuimus &c. Pronuncio illum ſacerdotio indignum, & carendum, dum & in loco eius Catholicus ordinetur. Omnes Epiſcopi dixerunt; anathema Palladio*. Hoc ſanè eſt ſupremæ iuriſdictionis argumentum. Cur enim primus Metropolita Valerianus ante cæteros ſententiam non protuliſſet? Legantur Synodi Africanæ, vbi ſemper Aurelius primus Metropolita cæteros interrogabat, primuſque ſententiam dicebat, quod & in Synodo Genethlij Aurelij deceſſoris patet, nec id in dubium vocari poteſt. Præterea Africani Patres in grauioribus cauſis Romanum, & Mediolanenſem Antiſtitem per Nuncios conuenire ſolebant, nulla Aquileienſis conſideratione habita. Ita in Synodo Carthaginenſi Cæſario, & Attico Conſſ. celebrata ſcripſere in cauſa Donatiſtarum ad Siricium, & Simplicianum Ambroſij ſucceſſorem. Rurſus aliam legationem deſtinarunt in Synodo coacta poſt conſulatum Fl. Stilichonis ad Anaſtaſium Papam, & Venerium Mediolanenſem. Seuerus Sulpitius, qui ea ætate florebat, nempe anno 400. cum lib. 2. narraſſet, Priſcillianiſtas à Damaſo, dein etiam ab Ambroſio damnatos, addit: *Tum vertere conſilia, vt quia duobus Epiſcopis, quorum ea tempeſtate ſumma auctoritas erat, non illuſerant &c.* Quare poſt Romanum Pontificem ſumma tunc erat Mediolanenſis Metropolitæ in Italia authoritas. Cum Ambroſius Siricij Papæ epiſtolam accepiſſet cum hac epigraphe: *Siricius Mediolanenſi Eccleſiæ*, eruditam epiſtolam, quæ inter Ambroſianas ſeptima numeratur, idem repoſuit cum his ſubſcriptionibus: *Ego Ambroſius Mediolanenſis Eccleſiæ Epiſcopus ſubſcripſi. Euentius Epiſcopus Cenetenſis ſaluto Sanctitatem*

tuam

tuam in Domino, & huic epiſtolæ ſubſcripſi. Maximus Epiſcopus Hemonenſis &c. At Ceneta Venetæ prouinciæ vrbs eſt, Hemona verò in Norico erat LXXXVI. P. M. ſupra Aquileiam, qua capta Maximinus Imperator teſte Herodiano ad Aquileiam obſidendam exercitum duxit. Cum verò illarum vrbium Antiſtites epiſtolæ ad Mediolanenſem Eccleſiam à Pontifice datæ reſponderint, ad eandem illi Eccleſiam ſpectaſſe videntur, qui poſtea Aquileia in Eccleſiaſticam Metropolim erecta eidem adſcripti ſunt.

Cæterùm Metropolitanæ noſtræ Aquileienſis Eccleſiæ antiquitas nobis defendenda eſt. Cum Auxentius Arianus rem Catholicam vexaret, S. Damaſus Synodum contra eundem celebrauit, ac deinde Synodicam ad Illyricos Epiſcopos tranſmiſit cum hac epigraphe: *Epiſcopi ad Sanctum Concilium Romæ conuocati Damaſus, Valerianus, & cæteri dilectis fratribus Epiſcopis, qui ſunt in Illyrico in Domino ſalutem.* Epiſtolam recitat Sozomenus lib. 6. cap. 23. Vnus poſt Pontificem Valerianus Aquileienſis nominatur, vt planè non infimi ordinis cum cæteris, qui ſuppreſſo nomine recitantur, appareat, ſed vt vnicus tum temporis poſt Damaſum in Italia Catholicus Metropolita cenſendus videatur. Synodus Conſtantinopolitana in literis ad Damaſum, & Occidentales Epiſcopos in titulo nominat Damaſum, Ambroſium, Britonem, & Valerianum; non igitur erat Valerianus inter gregarios Antiſtites, ſed Metropolitanus. Honorius Imperator in cauſa Chryſoſtomi ad Arcadium fratrem ſcribens ait: *Quænam verò ſit Occidentalium de Epiſcopo Ioanne ſententia ex omnibus fermè epiſtolis conſtat, quas ad me frequentes dederunt. Ex his duas continentes, quod reliquæ, ſubdidi, ſcilicet Romani, & Aquileienſis Epiſcopi.* Cur verò literas Venerij Metropolitæ Honorius omiſiſſet, Aquileienſis ſuffraganei epiſtolam laudans? Erat ergo ſumma Aquileienſis Metropolitæ in Italia authoritas, atq; ex Honorij teſtimonio proxima Pontificiæ. Venerium autem pro Chryſoſtomo ſcripſiſſe refert Georgius Patriarcha Alexandrinus in libro de vita Chryſoſtomi, vbi loquens de Arcadio ait: *Acceptis literis Imperatoris Honorij, Papæ inſuper Innocentij, & Epiſcoporum Italiæ Chromatij Aquileienſis, Venerij quoq; Mediolanenſis, & aliorum &c.* Vbi etiam Chromatium Venerio præpoſitum legis, vt huius ſuffraganeus nulla ratione aſſeri poſſit. S. Hieronymus lib. 2. apol. 1. con. Rufinum ſcribit: *Ergo beati Epiſcopi Anaſtaſius, Theophilus, & Venerius, & Chromatius &c. illum,* ſcilicet Origenem, *hæreticum denunciant.* Erat ergo Chromatius Aquileienſis Metropolita, nam vnà cum Romano Pontifice, Patriarcha Alexandrino, & Metropolita Mediolanenſi nominatus fuit. S. Baſilius Magnus epiſtolam 324. ſcribit *Valeriano Illyriorum Epiſcopo*, in qua eidem gratulatur, quòd ipſius opera in Occidente Arianorum conatus irriti euaſerint. Hinc primatialis Valeriani Aquileienſis dignitas elucet, ad quem vel ex Oriente honorificentiſſimæ literæ ſcribebantur. Illyricorum verò eundem Epiſcopum Baſilius dicit, quòd Græcis pleriſq; Scriptoribus Aquileia Illyrici vrbs videbatur, vnde Herodianus in Maximino Aquileiam in confinijs Illyriorum ponit.

Ex his colligimus minùs rectè Sirmondum lib. 2. propem. cap. 7. vocaſſe Aquileienſem Metropolitam *vix Italici nominis Antiſtitem*, & lib. 1. cap. 8. dixiſſe: *Nuſquam enim Aquileia inter Italiæ Metropoles, neq; ab Athanaſio, neque ab alijs illorum temporum Scriptoribus recenſetur.* Etenim Athanaſius Capuam Metropolim

polim appellauit, quòd in ea Campaniæ Conſularis reſidebat. Hac ratione Aquileia pariter Metropolis Italiæ dicenda eſt; nam extat lib. 8. Cod. Theod. L. 1. *de execut. & exact.* reſcriptum Valentiani, & Valentis Impp. *ad Florianum Conſularem Venetiæ*, quod etiam ex ſuperiùs poſita inſcriptione, & ex notitia Imperij Occidentalis patet, Conſularis autem degebat Aquileiæ, quæ prouinciæ prima ciuitas erat. Quod ſi dicat, locutum Athanaſium de Eccleſiaſtica, non de ciuili Metropoli, id falſum apparet, ex laudatis eiuſdem verbis ex epiſtola ad ſolitarios, vbi Capuam apertè Metropolim nuncupauit. Herodianus in Maximino appellat Aquileiam *maximam Italiæ vrbem*, qua de re legatur Cluuerius lib. 1. Italiæ antiquæ cap. 20. vbi plura veterum Scriptorum de illius vrbis dignitate teſtimonia congerit. Neque verò eiuſdem Metropoliticam Eccleſiaſticam iuriſdictionem euertunt, quæ proximè adduximus. Etenim Ambroſius in epiſtola ad Vercellenſes illarum prouinciarum meminit, non quòd omnes ſibi ſubiectæ erant, ſed quòd vti viciniores, ac ſibi notiores in exemplum faciliùs adducere poterat, præſertim cùm ibidem appellet etiam *finitimas Italiæ partes*; cum tamen extra Italiam eiuſdem iuriſdictio nulla ratione extendi potuerit, cum illæ prouinciæ nec Vicario Italiæ ſubiectæ eſſent, ad cuius iuriſdictionem Metropolitanum Eccleſiæ Mediolanenſis dominium Sirmondus ipſe, alijq; præformarunt.

Sed nec Anemij Sirmienſis facta per Ambroſium conſecratio iſtius diœceſim Sirmium vſq; protendit, vt Baronius exiſtimauit. Fateor defuncto Metropolita à ſuffraganeis ſucceſſorem in Synodo prouinciæ ordinari ſolitum, ſuffraganei verò conſecrationem ad Metropolitam ſpectaſſe. Attamen non ſemel Metropolita ab alio Metropolita conſecrabatur. Ita Theophilus Alexandrinus pro ordinatione Chryſoſtomi peragenda ab Arcadio Conſtantinopolim accitus fuit ex Socrate lib. 6. cap. 2. Leo Magnus in epiſtola ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem ait: *Singulis autem Metropolitanis ſicut poteſtas iſta committitur, vt in ſuis prouincijs ius habeant conſecrandi; ita eos Metropolitanos à te volumus ordinari.* Et in epiſtola ad Epiſcopos per Illyricum: *Fratrem, & Coepiſcopum noſtrum Anaſtaſium de ordinando Antiſtite volumus conſulatis, cui Metropolitani Epiſcopi conſecrationem ſtatuimus.* Habentur hæ literæ in Synodo Romana ſub Bonifacio II. par. 1. collectionis Holſtenij. Cùm verò Ambroſius in ore famæ eſſet, hoc & ipſe ſpeciali priuilegio ab Apoſtolica Sede donatus fuit, vt Sirmij Epiſcopum conſecraret. Erat Sirmium Pannoniæ ſecundæ Metropolis, eam enim vrbem Ammianus illius ſæculi Scriptor lib. 21. nuncupauit *Vrbium matrem, populoſam, & celebrem*. Et ipſe Anemius in Synodo Aquileienſi dixit: *Caput Illyrici non niſi ciuitas eſt Sirmienſis. Ego igitur illius ciuitatis Epiſcopus ſum.* Itaq; erat Anemius Illyricorum Pannoniæ ſecundæ Epiſcoporum Metropolitanus. Profectus eſt Sirmium Ambroſius, quòd Iuſtina Auguſta omni arte conabatur, vt, teſte Paulino, *ab Arianis Epiſcopus in eadem Eccleſia ordinaretur*. Et quidem non video, quid Baronij ſententiam lex Vatinia iuuet, qua Illyricum Occidentale Ciſalpinæ Galliæ accenſebatur. Nam licèt is tractus Illyrici à Præfecto Prætorio Italiæ ſæpius regeretur ex lib. 9. Cod. Theod. L. 13. *De pœnis* ad Flauianum, quod reſcriptum datum eſt à Valentiniano II. Veronæ anno 382. XV. Kal. Septembris. Item lib. 1. L. 2. *De Conſtit. Principum*. Lib. 11. L. 1. *Si per obreptionem* ad Probum; haud tamen ad eiuſdem regiminis normam

mam Metropolitanã in Italia iuriſdictio ſtatui poteſt, aliàs vnus fuiſſet Italiæ, & Africæ Metropolita; Africa enim per Præfectum Pr. Italiæ gubernabatur. Sed neque ex Præfectura Vicarij Italiæ id deduci poteſt, huic enim parebant prouinciæ Conſulares quatuor, Venetia cum Iſtria: Æmilia cum Liguria: Flaminia cum Piceno Annonario; Præſidales tres, Alpes Cottiæ, Rhætia I. Rhætia II. At Pannonia Secunda, cuius Metropolis erat Sirmium, per Conſularem regebatur; nam extat reſcriptum Valentiniani, & Valentis *ad Fortunatum Conſularem Pannoniæ Secundæ* lib. 8. Cod. Theod. *L. 27: de curſu publico*. Quare vti Conſularis Liguriæ, & Æmiliæ Mediolani, ita Conſularis Pannoniæ Secundæ Sirmij reſidebat.

Sed neque à nobis adducta oppoſitum perſuadent. Ambroſius quidem in Synodo Aquileienſi primus in Palladium ſententiam dixit, quòd ab Apoſtolica Sede, & à Gratiano Imperatore illius cauſæ cognitor deſtinatus fuit. Acta tamen Synodalia Valerianum Ambroſio præpoſitum exhibent; ita enim ibidem Patres nominantur: *Valerianus Epiſcopus Aquileienſis. Ambroſius Epiſcopus Mediolanenſis. Euſebius Epiſcopus Bononienſis. Limenius Epiſcopus Vercellenſis. Anemius Epiſcopus Sirmienſis Illyrici &c.* Quæ tamen non adduco, vt primatum Aquileienſem ſupra Mediolanenſem Metropolim probem. Nam cum Limenius Vercellenſis Anemio Sirmij Metropolitæ præponatur, iuxta delatæ dignitatis antiquitatem Epiſcopi illi ſubſcripti videntur, de qua re contra Salmaſium mox plura ſubijciam. Ita in Sardicenſi Concilio Hoſius Cordubenſis primus non quidem ſententiam Patres rogabat, ſed ſuam promebat, quam cæteri ſequebantur; hinc rectè à Theodoreto lib. 2. cap. 16. dictus fuit *Princeps Sardicenſis Synodi*. Qua authoritate ille vſus eſt, quòd illic eſſet ab Apoſtolica Sede ſpecialiter delegatus. In epiſtola autem ab Eccleſia Mediolanenſi ad Siricium Papam miſſa ſuffraganei Metropolitæ Aquileienſis leguntur, quia illi duo Epiſcopi Ambroſium de Arianorum conatibus conſulturi Mediolanum ſub idem temporis ſe contulerant, vnde & ipſi eidem epiſtolæ nomen dedere, neque enim illæ literæ à Synodo ea occaſione ab Ambroſio coacta ſcriptæ ſunt. Hæc ex eo confirmantur, quòd Felix Iadertinus vnà cum memoratis ibidem ſubſcriptus legitur: Sadera autem Dalmatiæ vrbs ad Salonitanum Metropolitam, non ad Mediolanenſem pertinebat. Denique quod de Africanis ad Romanos, & Mediolanenſes Epiſcopos legationibus obijcitur, Aquileienſem primatum non explodit; nam ideo Aurelius Carthaginenſis, ac collegæ ad Romanam, & Mediolanenſem Eccleſiam legatos deſtinarunt, quia in vtriuſq; Eccleſiæ Synodo vetitum fuerat, ne Donatiſtæ ad Catholicam vnitatem conuerſi ſacris ordinibus inſignirentur, quæ lex ob Diaconorum penuriam cum ab Afris obſeruari non poſſet, legatos in Italiam mittendos decreuere, qui facti rationem redderent, *ex his enim ſedibus hoc fuerat prohibitum*. Verba ſunt Synodi Africanæ Carthagine celebratæ poſt conſul. Fl. Stilichonis anno 401. quod rurſus repetunt in Synodo Carthaginenſi eodem anno peracta Vincentio, & Flauita Conſſ. *In transmarino*, inquiunt, *Concilio ſtatutum eſt, id eſt, vt in parte Donati ſi ad Catholicam correcti tranſire voluerint, non ſuſcipiantur in honoribus ſuis ſecundùm tranſmarinum concilium*. Cum verò in Aquileienſi Eccleſia nihil de Donatiſtis ſtatutum fuerit, vel ex terrarum diſtantia ea decreta in Africanorum notitiam non peruenerint, ideo nulla ad Chromatium ea de

S re lega-

re legatio deſtinata fuit. Scripſit olim Pater Lupus in quæſtione de origine Auguſtinenſium cap. 9. pag. 142. obtinuiſſe *Simplicianum Mediolanenſem a Siricio, ac Apoſtolica eius Sede vicariam præfecturam ſupra omnes Eccleſias Hiſpanicas, atque Africanas*. Cuius ſanè dignitatis nullum vſquam veſtigium vidi, nec Simplicianus eas regiones viſitauit, non earumdem Epiſcopos conſecrauit, quod Vicarius Apoſtolicus Theſſalonicenſis faciebat; non Synodos indicebat, quam ab Apoſtolica Sede dignitatem, authoritatemque S. Cæſarius Arelatenſis obtinuit; non illarum Eccleſiarum cauſas cognoſcebat, vti Maximianus Gregorij Magni in Sicilia Vicarius. Quare ficta prorſus eſt vicaria illius Metropolitæ Mediolanenſis poteſtas.

Iurè ergo metropolitico Primatis Aquileienſis demonſtrato, alterum dubium nobis ſoluendum eſt, eſſet-ne idem ſecundus, an tertius à Romano Pontifice in Italia Metropolita? S. Hieronymus Italicarum Eccleſiarum peritiſſimus contra Rufinum ſcribit: *Ergo Beati Epiſcopi Anaſtaſius, & Theophilus, & Venerius, & Chromatius &c.* Venerium Mediolanenſem Chromatio Aquileienſi, & quidem amiciſſimo præponit. Theodoretus epiſt. 112. ad Domnum Antiochenum ait: *De his etiam ad Dei amantiſſimos Epiſcopos Occidentis Mediolani, Aquileiæ, & Rauennæ ſcripſimus*. Eundem, quem Hieronymus, ordinem ſeruauit. At Salmaſius priorem in Synodis locum Aquileienſi Metropolitæ datum contendit, quia in Synodo Sardicenſi anno 347. legitur ſubſcriptus: *Fortunatianus Epiſcopus ciuitatis Aquileiæ*, & poſt quoſdam alios: *Protaſius Epiſcopus ciuitatis Mediolanenſis*. Rurſus in Synodo Arelatenſi I. ſubſcribunt decreta: *Ex prouincia Dalmatiæ ciuitate Aquileia Theodorus Epiſcopus, Agathon Diaconus. Ex prouincia Italiæ ciuitate Mediolani Oroſius Epiſcopus, Nazarius Lector.* Sed hæc argumenta lubrica ſunt; nam in Synodis non ſemper dignioris ſedis Epiſcopi primo loco ſubſcribebant, in quam rem innumera exempla adducit Hallier lib. 4. Hier. Eccleſ. ſect. 4. cap. 2. §. 76. Certè in laudata Synodo Sardicenſi ante Protaſium Mediolanenſem ſubſcriptus legitur Lucius noſtræ Veronæ Epiſcopus, qui tamen ea tempeſtate erat ſubditus Protaſio, Lucillum vocat eundem Athanaſius in apologia ad Conſtantium Auguſtum. In Synodo Romana ſub S. Agathone Papa, vt habetur act. 4. Synodi VI. Oecumenicæ, priori quidem loco ſubſcripſit Agatho Papa cum ſuis ſuffraganeis Epiſcopis Campaniæ, Siciliæ, Calabriæ, Brutiorum, Vmbriæ, & Tuſciæ, quæ ciuiles prouinciæ ad vnam prouinciam Eccleſiaſticam Romani Metropolitæ pertinebant, poſtea ſubſcripſit *Manſuetus Mediolanenſis* cum XVI. ſuffraganeis, quos ſecutus eſt *Agatho Epiſcopus Sanctæ Eccleſiæ* Aquileienſis prouinciæ Iſtriæ, poſt quem nomen ſtatim dedere eiuſdem comprouinciales Epiſcopi. Tertius à Mediolanenſi ſubſcripſit *Theodorus Rauennas*. Ex his apertè colligitur, Aquileienſem Epiſcopum vti Patriarcham non ſediſſe in ea Synodo, quæ celebrata fuit anno 680. neque enim eo ſe nomine deſignat, & Mediolanenſi, qui purus erat Metropolita, poſtponitur. Idem dicendum eſt de ſubſcriptionibus Synodi Romanæ præſide Iulio Pontifice, quæ à Salmaſio opponuntur.

Ego quidem arbitror olim de primatu Aquileienſem, ac Mediolanenſem Metropolitas litigaſſe, Sedem verò Apoſtolicam eoſdem pares pronunciaſſe. Ita Gregorius Magnus, cum ad Epiſcopos, plures ſimul literas daret, ne illi, quem primo loco nominaret, primatum tradere videretur, *à paribus* literas

ras ad eoſdem datas inſcribebat: videatur lib. 7. epiſt. 15. lib. 5. epiſt. 52. Hinc cum Mediolanenſis, ac Aquileienſis de primatu contenderent, factum eſt, vt ex Apoſtolicæ Sedis decreto vnus alterum viciſſim ordinaret. Hunc enim illarum Eccleſiarum morem *antiquitus* fuiſſe ſcribit Pelagius I. Papa in epiſtola ad Ioannem Patricium, quæ habetur pag. 219. collectionis Holſtenij: *Nempe, ait, is mos* ANTIQVVS *fuit, vt quia pro longinquitate, vel difficultate itineris ab Apoſtolico oneroſum illis fuerat ordinari, ipſi ſe inuicem Mediolanenſis, & Aquileienſis ordinare Epiſcopi debuiſſent, ita tamen, vt in ea ciuitate, in qua erat ordinandus Epiſcopus, alterius ciuitatis Pontifex occurrere debuiſſet, vt & ordinando electio à præſenti ordinatore ex conſenſu vniuerſalis, cui præficiendus erat, Eccleſiæ melius, ac faciliùs potuiſset agnoſci, & in ſua, qui ad Epiſcopatum prouehendus erat, nec tamen ordinatori ſuo ſubdendus fuerat, ordinaretur Eccleſia*. Pelagius Pontificatum indeptus eſt anno 556. Quando verò incœperit mos ille, quem *antiquum* teſtatur, incompertum eſt: at dum neutrum *ordinatori ſuo ſubdendum* dicit, antiquitatem Aquileienſis Metropolitæ apertè demonſtrat, nullamque fuiſſe Mediolanenſi in Aquileienſem Eccleſiam iuriſdictionem.

Poſtea verò cum Metropolita Rauennatis Eccleſiæ Exarchorum patrocinio ſuffultus eſſet, Mediolanenſi, & Aquileienſi locum eripere pertentauit, ac planè Epiſcoporum C-P. veſtigia ſecutus eſt. Etenim cum Rauenna Honorij, ac Valentiniani Imperatorum, dein Theodorici, ac aliorum Gothorum Regum, & poſtremò Græcorum Exarchorum Sedes euaſerit, eiuſdem vrbis Epiſcopus non modò ſupra Mediolanenſem, atque Aquileienſem ſe extulit, verùm etiam autocephaliam ſibi vſurpans iuri Patriarchali Romani Antiſtitis ſe ſubducere effræni prorſus ambitione conatus eſt. Neque verò id illi difficile fuit, Aquileia ab Hunnis, Mediolano à Gothis, ac Longobardis euerſo, ita vt earumdem vrbium Epiſcopi procul ab antiquis ſedibus degerent. In Synodo quidem Romana ſub Symmacho anno 511. primo loco ſedit Cælius Laurentius Mediolanenſis, ſecundo verò Petrus Rauennas. At Theodorico Rege Rauennæ degente, Epiſcopus Rauennatum à Ioanne Pontifice ſecundum à Romano Præſule locum impetrauit, cum idem dixiſſet deceſſorem Petrum in Concilio Symmachi *gratia humilitatis* locum Mediolanenſi ceſſiſſe. Hæc ſanè teſtatus eſt Hunfridus Rauennæ Epiſcopus in Synodo Romana ſub Clemente II. cum de præcedentia cum alijs altercaretur. Sed huius fides ſit penes Authorem; nam vidimus etiam anno 680. Rauennatem poſt duos illos Italiæ Metropolitas ſubſcripſiſſe, vbi cum tres Archiepiſcopi memorati cum ſuffraganeis nomen dederint, debitus in ſubſcribendo ordo ſeruatus videtur. Attamen ſæculo nono Archiepiſcopus Rauennas primus Italiæ poſt Pontificem Metropolita habebatur. Carolus Magnus in teſtamento, quo Metropolitanis Eccleſijs, quæ intra imperij Occidentalis fines numerabantur, pleraque legauit, eaſdem hoc pacto recenſuit, vt primo loco Rauennas, ſecundo Mediolanenſis, tertio Foroiulienſis, ſeu Aquileienſis Eccleſia numeraretur. Hæc ibidem apud Baronium ad annum 811. pag. 576. leguntur: *Nomina verò Metropoliticarum ciuitatum, ad quas eadem eleemoſina, vel largitio data eſt, hæc ſunt: Roma, Rauenna, Mediolanum, Forumiulij, Gradus, Colonia &c.* Luitprandus Ticinenſis Diaconus lib. 2. de geſtis Imperatorum, & Regum cap. 13. ſcribit: *Per id tempus Rauennatis Sedis, qui ſecundus poſt Romanum Archiereum Archipræſu-*

Digitized by Google

latus habebatur, *Petrus Pontificatum tenebat*. Hic Petrus anno 904. Rauennæ ſedebat. Verùm id ęgrè tulere Patriarchę Aquileienſes. Quare Rothaldus Aquileienſis ſummi vir ingenij, ac rerum geſtarum gloria inſignis ad Eccleſiæ ſuæ priuilegia aduerſus Rauennatum Antiſtitum rapinas reparanda animum conuertit, atque à Leone VIII. anno 964. diploma impetrauit, quo primus Italiæ Metropolita poſt Romanam ſedem declarabatur. Verba Leonis apud Vghellum tomo 5. Italiæ Sacræ in tabulis Aquileienſibus hæc ſunt: *Volumus ſcilicet, & Apoſtolica auctoritate iubemus, vt inter omnes Italicas Eccleſias Dei ſedes prima poſt Romanam Aquileienſis, cui Deo authore praeeſt, habeatur*. Verùm quòd Leo ille Schiſmaticus fuit, Poppo Aquileienſis à legitimo Pontifice literis obtentis vetera Eccleſiæ ſuæ iura accerrimè tutatus eſt. Etenim non modò armis eiuſdem iuriſdictionem aſſeruit, ac nobiliſſimo templo, quod etiamnum extat, eandem exornauit, verùm etiam à Ioanne XIX. nouo diplomate impetrato illius primatum confirmauit, in quo hæc leguntur: *Inclinati namque precibus veſtris Apoſtolica auctoritate concedimus, & per huius noſtri priuilegij paginam confirmamus vobis, veſtriſque ſucceſſoribus Patriarchatum Sanctæ Aquileienſis Eccleſiæ fore caput, & metropolim ſuper omnes Italiæ Eccleſias, quoniam ante omnes conſtitutam, & in fide Chriſti fundatam eſſe cognoſcimus, atque volumus Sanctam Aquileienſem in cunctis fidei rebus peculiarem, & vicariam, & ſecundam eſſe poſt hanc almam Romanam Sedem, ſicut olim à B. Petro Apoſtolo conceſſum faiſse videtur &c. Dat. menſe Septembris indictione decima in ſacratiſsima ſede B. Petri Apoſtoli anno quarto Deo propitio Pontificatus Domini Ioannis Summi Pontificis, & vniuerſalis Noni decimi Papæ*. Anno 1026. menſe Septembri indictio X. inchoabatur. Ex hac ſubſcriptione colligitur, Ioannem XIX. vt ſcribit Panuinius, XX. vt vult Baronius, anno 1023. pridie Kal. Martij ad Pontificatum euectum, non verò anno ſequenti, vt vterque Scriptor, alijque vulgò exiſtimarunt. Nam anno 1026. menſe Septembri quartus annus eiuſdem Pontificatus numerabatur; fauet Matthæus Weſtmonaſterienſis: *Anno gratiæ*, inquiens, 1023. *Ioannes ſedet in cathedra Romana annis nouem*.

Cæterùm poſt viginti annos de trium Italiæ Metropolitarum præcedentia iterum lis agitata fuit coram Clemente II. in Synodo Romana celebrata ineunte anno 1047. in qua Pontifex deceſſorum ſententiæ non ſtetit, ſed primum locum Metropolitæ Rauennati, ſecundum Aquileienſi, tertium deniq; Mediolanenſi adiudicauit. Vghellus tomo 2. Italiæ ſacræ in tabulis Rauennatis Eccleſiæ Clementis diploma ex Archiuio Vaticano depromptum refert. Dabo inſigniora fragmenta: *Vnum*, inquit Pontifex, *propitiante Domino nobis conceſſum eſt illic determinare, quod multoties ventilatum à retrò Pontificibus prædeceſsoribus noſtris, aut vix, aut nullo fine ſopitum eſt; illud videlicet in Synodo ſedendi iurgium, quod emerſerat inter Rauennatem, & Mediolanenſem Archiepiſcopos, vnde & in ipſa noſtra Synodo Aquileienſis Patriarcha muſsitabat; quiſquis enim ſibi iuxta nos dexteri lateris locum vendicabat, & cui iure deberetur, nobis incertum erat*. Poſtea: *Contigit autem prima die Synodi non intereſse Mediolanenſem Archiepiſcopum à primordio, ſed iam die inclinato, cum Patriarcha à dextris noſtris ſederet, interpoſita tamen ſella chariſsimi filij noſtri Imperatoris Henrici, qui iam iam aduenire putabatur, quia eo loci erat electus quoque Rauennatenſis Eccleſiæ, à ſiniſtris vt ſederet, quo Mediolanenſe Archiepiſcopo in medium veniente, dextrum quia locum petierat, hinc acclamatum eſt*

ab

ab electo Rauennatenſi, ſibi deberi illum, ſimili modo à Patriarchâ Aquileienſi, & itavnius rei altercatio inter ſeſe orta eſt. Scribit, Mediolanenſem adduxiſſe Synodum à Symmacho Papa celebratam, in qua Rauennatem præceſſerat; hunc verò Ioannis II. decretum oppoſuiſſe, quo ea in Synodo Petrum Rauennatem *humilitatis gratia* alteri locum ceſſiſſe teſtabatur; denique Aquileienſem Ioannis XIX. laudatum diploma exhibuiſſe. Quibus ritè diſcuſſis, traditè Synodi ſententia cauſam Rauennati Metropolitæ adiudicatam fuiſſe dextero eidem loco aſſignato, Imperatore tamen non præſente, qui ſi adeſſet, iuſſus fuit Rauennas ad ſiniſtrum Pontificis latus tranſire, & concludit: *Verùm ne poſthac iterum vel Archiepiſcopo Mediolanenſi, vel Patriarchæ Aquileienſi de ſeſſione dextri lateris noſtri liceat excitare quamlibet controuerſiam, interdicimus noſtra Apoſtolica auctoritate, hoc eis de cætero licere, quòd ſi fortè fuerit præſumptum, pro temeratione interdicti noſtri non modò bannum S. Petri noſtræ Sedi perſoluat, verùm noſtra quoque excommunicationis, & anathematis laqueos incurrat. Sedem etiam Rauennatis Archiepiſcopi iubemus ſemper eſſe à dextris noſtris, noſtrorumq; ſucceſſorum ſecundùm antiquæ conſtitutionis auctoritatem, niſi fortè Imperator adfuerit, & tunc etiam ipſum ſiniſtrum locum tenere per hanc noſtræ authoritatis firmantis firmitatem huic noſtræ narrationi ſubiectam.* Et hæc anno 1047. ſtatuta ſunt.

Ex his manifeſtum fit, Antiſtitem Aquileienſem nomine tenus Patriarcham fuiſſe, neque enim Metropolitæ Italiæ primum eidem locum dare recuſaſſent, neque Apoſtolica Sedes Rauennatem Archiepiſcopum eidem præferendum iudicaſſet. Sed neque Ioannes XIX. cum primum illi ipſi locum dandum inter Italiæ Antiſtites pronunciauit, vllam Patriarchalis dignitatis mentionem fecit, ſed ob antiquitatem Aquileienſis Eccleſiæ à D. Marco fundatæ eundem cæteris ſe præferre dixit. Fuit ergo Patriarcha Aquileienſis antiquitus ſolo nomine talis, nec vllo Patriarcharum priuilegio exornatus. Ita Græci quoſdam habuere penes nudum nomen Metropolitas, qui tamen alteri Metropolitæ ſubiecti erant. Marcianus Imperator act.6. Synodi Chalcedonenſis ob habitam ea in vrbe Synodũ honorare eandem volens dixit ad Patres: *Ad honorem Sanctæ Martyris Euphemiæ, & veſtræ pariter Sanctitatis Chalcedonenſem ciuitatem, in qua ſanctæ fidei Concilium geſtum eſt, Metropolis priuilegia habere ſancimus, nomine tantùm hanc honorantes, ſalua videlicet Nicomedienſium ciuitati propria dignitate.* Hos penes titulum Metropolitas Græci poſteriores Archiepiſcopos dixere, quorum catalogum in Græco Imperio recitat Leo Sapiens in Notitia Epiſcoporum ad Andronicum filium in calce libri Georgij Codini de Officijs Aulæ, & Eccleſiæ C-P. De hiſce Metropolitis legatur Lupus in notis ad canonem XII. Chalcedonenſem, in quo hæc ſtatuta ſunt: *Quæcumque verò ciuitates tam literis imperialibus Metropolitani nominis honore ſubnixæ ſunt, honore tantummodò perfruantur, & qui Eccleſiam eius gubernat Epiſcopus, ſaluis ſcilicet veræ Metropolis priuilegijs ſuis.* Ita definita eſt lis inter Eunomium Nicomedienſem, & Anaſtaſium Nicænum de iure Metropolitico contendentium, de qua re agitur tota actione 13. laudatæ Synodi, in cuius fine hæc per glorioſiſſimos Iudices ex Patrum ſententia ſtatuta leguntur: *Authoritatem quidem Metropolitanæ inter Eccleſias prouinciæ Bithyniæ Nicomedienſis reuerendiſſimus habebit Epiſcopus, Nicæno habente honorem metropolitani tantummodò, ſubiacente autem ad exemplum aliorum Epiſcoporum prouinciæ Nicomedienſi; hoc enim viſum eſt Sancto Concilio.* Sed ab ea ſenten-

ſententia Nicæni Metropolitæ poſtea receſſerunt; excuſſa enim Nicomedienſis in ipſos iuriſdictione, ſex Bithyniæ Eccleſias eidem ſubreptas propriæ Metropoli ſubiecerunt, vt patet ex notitia laudata Leonis Imperatoris. Ibidem tamen Nicænus ſolo nomine Metropolita cæteris ſuffraganeis Nicomedienſis Eccleſiæ præponitur. *Adducta etiam leges*, inquiunt Patres, *nomine Metropolis ſolummodò honorarunt Nicænam ciuitatem, & præponitur reliquis Epiſcopis prouinciæ ſolummodò*. Hac ratione etiam Metropolita Aquileienſis Patriarchæ titulo penes ſolum nomen ab Apoſtolica Sede decoratus fuit, ac reliquis Italiæ, & Occidentis Metropolitis præpoſitus. Etenim cum Aquileienſi Patriarchæ, qui anno 1047. à Clemente II. Rauennati decedere iuſſus fuit, paulò poſt ſucceſſiſſet Geſobaldus (Gotepoldum, vocat Sabellicus lib. 5. de antiqu. Aquileiæ) nempe anno 1049. ab Alexandro II. Eccleſiaſtica iuriſdictione adauctus, Foroiulij, & Iſtriæ dominio ornatus, ac Romani quoque imperij Principibus adnumeratus eſt, & primum locum tum ipſe, tum ſucceſſores ob vtriuſque imperij ciuilis, & eccleſiaſtici amplitudinem inter reliquos Occidentis Metropolitas obtinuere, & etiamnum obtinent, licèt prouinciarum dominio excluſi, & in Synodis Oecumenicis cum alijs Patriarchis ante omnes Archiepiſcopos ſedent. Ampliſſima eſt Patriarchæ iuriſdictio, Venetias enim, nempè Marcham Taruiſinam moderatur vſq; ad Brixienſium confinia, inſuper Forum-Iulium, Iſtriam, Noricum Ripenſe, Noricum Mediterraneum, ac Rhætiam I. Hic corrigendus eſt Vghellus, qui tomo 5. Italiæ ſacræ de Aquileienſi Antiſtite ait: *Patriarcha interim tanquam pupillus veteri patrimonio, ac domicilio deturbatus centenarium iam propè annum ſua ſede exulat, & precariò Venetijs degit*. Nam licèt Aquileiæ, quæ paruarum modò caſarum, rarique habitatoris ob aeris grauitatem ſtatio eſt, ac dempto templo ſatis amplo à Poppone extructo, magnæ quondam vrbis vmbra, non reſideat, Vtini tamen, quæ prouinciæ Metropolis eſt, moratur in nitidiſſimo, atque inſtructiſſimo palatio (Patriarchatus vulgò ciuibus nuncupatur) ac quædam etiam inſignia prouinciæ oppida pleno iure poſſidet. Illum modò Patriarchalem thronum inſidet Eminentiſſimus D. Ioannes Delphinus S. R. E. Princeps Cardinalis, de quo præſtat ſilere, quàm pauca dicere. Etenim ſiue auitam gentem belli, paciſque artibus inſignem, ſiue ſingularem eiuſdem purpurati Principis eruditionem, atque agendarum rerum ſcientiam, ſiue eximiam, omnibuſque expoſitam, ac rarò ſumma cum dignitate coniunctam comitatem conſideres, vix prima magni Præſulis lineamenta duces; quicquid enim dixeris, minus erit.

CAPVT XI.

Theodorum Mopſueſtenum Pelagianum, Ibam, ac Theodoretum Theodori laudatores contra Synodum V. ex Concilij Chalcedonenſis ſtatutis Halloix perperàm defendit.

ANtequam in longius protractam contra nuperum Origenis defenſorem diſſertationem claudam, trita illa obiectio à veteribus ſchiſmaticis plenis buccis decantata, & ab aduerſario ingenti animoſitate iterum producta nobis reijcienda eſt: nempè Synodum V. in damnando Theodoro Mopſue-

ſtiæ,

ſtiæ, ſcriptis item Theodoreti contra duodecim capitula S. Cyrilli, ac deniq; Ibæ epiſtola aduerſatam eſſe Synodo Chalcedonenſi. Dabo ipſamet accuſatoris verba, ne per iram aliquid vel demere, vel addere videar. Ille lib. 4. q. 10. §. 14. hæc ſcripturit: *In Concilio Chalcedonenſi à S. Leone Pontifice habito, & approbato iudicatus eſt Ibas Orthodoxus, & quidem ex epiſtola ad Marin ſcripta, in quinto autem Concilio eadem epiſtola vocatur impia.* Rurſus §. 16. ſubdit: *De perſona quoque Theodoreti contraria ſenſerunt Concilium Chalcedonenſe præſidentibus Legatis S. Leonis Papæ, & Concilium V. procurante Iuſtiniano. Nam illi Theodoretum nulla afficiendum contumelia cenſuerunt &c. Iuſtinianus autem vnà cum ſuis aſſentatoribus ſcripta eiuſdem Theodoreti contra Cyrillum condemnari nominatim voluit.* Denique §. ſequenti 17. ita fatur: *Concilium autem V. contra proprium caput pugnans, ideſt contra Vigilium Papam, damnauit Theodorum Mopſueſtenum, quem Patres Concilij Chalcedonenſis, & Epheſini primi cenſuerant non damnandum.* Hæc ille. Pudet ſanè iſta referre, ſed magis eadem piget refellere, cum à maioribus noſtris adeo exactè cuncta diſſoluta ſint, vt mirum videatur, inde alicui potuiſſe nouam difficultatem oriri. Ego ita agendum mihi conſtitui: Quid ſupremi Eccleſiæ Iudices, hoc eſt, Romani Pontifices in hac cauſa definierint, exponam, & ex oraculo deductis reſponſis aduerſarij obiectionem explodam.

S. Gregorius Papa, cum nonnulli apud Theodelindam Longobardorum Reginam Synodum V. calumniarentur, quòd hæc contra Concilij Chalcedonenſis decreta canones tulerit, datis ad Reginam literis hominum inſcitiam hiſce perſtrinxit libro 3. epiſt. 4. *Quantùm vos purè diligimus, tantùm de vobis fortiùs dolemus, quia vos imperitis, ſtultiſque hominibus creditis, qui non ſolùm ea, quæ loquuntur, neſciunt, ſed vix ea percipere, quæ audierint, poſſunt. Dicunt enim piæ mem. Iuſtiniani temporibus aliqua contra Chalcedonenſem Synodum fuiſſe conſtituta, qui dum neque legunt, neque legentibus credunt, in ipſo errore manent, quem ſibi de nobis ipſi finxerunt. Nos enim teſte conſcientia fatemur, de fide eiuſdem S. Chalcedonenſis Concilij nihil motum, nihil eſſe violatum, ſed quicquid prædicti Iuſtiniani temporibus actum eſt, ita actum eſt, vt fides Chalcedonenſis Concilij in nullo vexaretur.* Rectè: nam Patribus Synodi V. nihil magis cordi fuit, quàm Synodi Chalcedonenſis fidem ſartam, tectam ſeruare. Hinc S. Eutychius Patriarcha C-P. qui primus ſubſcripſit Synodum, hæc appoſuit: *Eutychius &c. ſuſcipiens ſanctas quatuor Synodos, ideſt Nicænam, Conſtantinopolitanam, Epheſinam primam, & Chalcedonenſem, & quæ ab ipſis de vna, eademque fide definita ſunt &c.* Quæ clauſula ab alijs Patriarchis, & Metropolitis iiſdem planè verbis in ſubſcriptionibus addita fuit. Horum rationem Pelagius Papa egregiè tradidit; nam Synodus Chalcedonenſis finita eſt actione ſexta, eò vſque enim de rebus fidei actitatum fuit, ob quas à S. Leone Papa coactus fuerat facer ille Præſulum congreſſus; in reliquis verò actionibus de priuatis quibuſdam negotijs extra Apoſtolicæ Sedis mandata peractum fuit à Patribus, quorum iudicia haud irrefragabili authoritate munita ſunt. Audiatur Pelagius in epiſtola tertia longiori ad Epiſcopos Iſtriæ: *Vigilanti ergo cura,* inquit, *reſpicite, quæ in ſexta illius actione ſancta fidei profeſſio conſummatur, moxque in ſeptima ad inſtitutionem iam fidelium regula canonum figitur, vlterioribus verò actionibus nihil de cauſa fidei, ſed ſola negotia priuata verſantur.* Hoc probat, quia poſt actionem illam VI. & ſubſcriptionem Patres à Marciano Imperatore diſcedendi facultatem flagitarunt illis vocibus: *Dimitte*

nos,

nos, pie Imperator, dimitte nos. Præterea quia Talaſſius Metropolita Cæſareæ Cappadocum rediens ex Synodo Chalcedonenſi ad ſuam Eccleſiam non tulit niſi ſex actiones Synodales teſte Alipio eius ſucceſſore, quòd ea, quæ poſtea deliberata ſunt, ad fidei dogmata, ac ſtatuta Synodalia non pertinebant. Denique adducit idem Pelagius Papa S. Leonis epiſtolam 60. ad Maximum Antiochenum, in qua hæc ſcribit: *Si quid ſanè ab his fratribus, quos ad Sanctam Synodum vice mea miſi, præter id, quod ad cauſam fidei pertinebat, geſtum eſſe perhibetur, nullius erit penitus firmitatis, quia ad hoc tantùm ab Apoſtolica Sede ſunt directi, vt exeuſſis hæreſibus catholicæ eſſent Eccleſiæ defenſores. Quicquid enim præter ſpeciales cauſas Synodalium Conciliorum ad examen epiſcopale defertur, poteſt aliquam dijudicandi habere rationem, ſi nihil de eo eſt à Sanctis Patribus apud Nicænam diffinitum.* Ex quibus infert Pelagius, poſſe iterum cauſas retractari, quæ extra dogmata fidei à Patribus Chalcedone iudicata ſunt.

Cum anno 431. præſide Cyrillo Synodus Epheſina contra Neſtorium celebraretur, lectum publicè fuit ſymbolum Theodoro attributum, quod cum Iudaicum appareret, damnatum fuit à Patribus, ita tamen, vt anathemati Theodori Mopſueſteni nomen inſertum minimè fuerit, cuius rationem dat idem Cyrillus in epiſtola ad Proclum Antiſtitem C-P. hæc de eadem Synodo ſcribens: *Nullam viri memoriam fecerat diſpenſatiuè, nec ipſum nominatim anathemati ſubiecit propter diſpenſationem, ne quidam ad exiſtimationem viri reſpicientes ſeſe ab Eccleſijs ſepararent*. Hoc ſymbolum ſub nomine Theodori fuſiùs impugnauerat Marius Mercator paulò poſt celebratam Synodum Epheſinam, cuius MS. opus habetur in Bibliotheca Vaticana inter codices Palatinos Num. 234. quæ notauimus lib. 2. hiſt. Pelag. cap. 6. Iam enim vel ante Synodum Epheſinam malè audiebat Theodorus veluti Neſtorij Magiſter, ſed illius ſcripta de Incarnatione poſtrema ætate ab eodem confecta haud ſatis nota erant. Cæterùm damnato Neſtorio, eiuſque libris à Theodoſio Imperatore proſcriptis, ac eorum lectione interdicta, Neſtoriani Theodori Mopſueſtiæ, ac Diodori Tarſenſis ſcripta in plura exemplaria tranſcripſere, palam aſſerentes, Neſtorium haud nouorum dogmatum authorem extitiſſe, ſed ea tantùm docuiſſe, quæ Patres olim tradiderant, ſtatimque Theodori, ac Diodori ſententias producebant, quorum libros Syriaca, Armena, ac Perſica interpretatione ſcriptos ediderant. Rabulas Metropolita Edeſſenus non modò libros Theodori damnauit, verùm & perſonam anathemati ſubiecit, licèt idem olim mortuus fuiſſet. Scribit hoc in epiſtola ad Marim Ibas Rabulæ ſucceſſor: *Hunc*, nempe Theodorum, *auſus eſt, qui omnia in Eccleſijs præſumit, clarè anathematizare*. Hinc ortæ nouæ in Oriente diſſenſiones, atque in eadem cauſa non vna erat Patriarcharum ſententia. Ioannes Antiochenus nec perſonam, nec libros Theodori anathemate percellendos eſſe iudicabat; nam ad Cyrillum ſcribit cum ſua Synodo: *Quale damnum non apertum erit, dicta non ſolùm refutare, ſed etiam anathematizare?* Et poſtea: *Vt autem anathema eis imponatur arbitramur audax, & aſperum apparere, etſi perſonæ cum dictis non anathematizarentur*. Extat hæc epiſtola tomo 5. operum S. Cyrilli par. 2. Proclus C-P. excerpta ex libris Theodori ſolidè confutauit, atq; vti hæretica dogmata abijcienda dixit in tomo ſcripto ad Armenos, qui legitur in bibliotheca PP. nihil interim de perſona Theodori decreuit. S. Cyrillus in epiſtola ad Proclum ita

de

de Theodoro ſtatuit: *Si adhuc enim in viuis eſſet, & Neſtorij blaſphemiarum fautor, aut ſuffragari vellet ijs, quæ ſcripſit, ipſe anathemati etiam in propria perſona ſubijſſet; quoniam verò ad Deum abijt, ſufficit, vt ego puto, & quæ abſurdè ab ipſo ſcripta ſunt, reijci ab ijs, qui rectè ſentiunt.* Scribit idem Cyrillus in epiſtola ad Acacium Melitenum, pleroſq; Orientalium adeo Theodori ſtudioſos fuiſſe, vt has in Eccleſijs exclamationes emitterent: *Creſcat fides Theodori; ſic credimus, ſicut Theodorus.* Quod idem ſcribens ad Proclum teſtatur, ſimulq; adſtruit ab alijs eundem anathematizatum: *Magnum verò,* inquit, *eius nomen eſſe per Orientem, & mirificari nimiùm conſcripta eius, & ſicut dicunt, contriſtantur omnes, quòd vir nobilis, & defunctus in communione Eccleſiarum anathematizatur. Nunc verò quòd in conſcriptis eius inuenimus quædam nefariè dicta, & nimiæ plenâ blaſphemiæ, nulli dubium eſt rectè ſapientium.* Idem tamen Cyrillus in Epheſina Synodo in Neſtorio Magiſtri Theodori doctrinam damnauit. Author eſt Leontius in libro de ſectis act. 6. S. Cyrillum interrogatum, cur Theodorum anathemate non percuteret, reſpondiſſe: *Quia Orientalium Eccleſiæ ingens diſſidium excitabimus, quorum vnus eſt Ibas, qui eum anathematizari non patietur.* Idem verò Leontius act. 4. ediſſerens, cur nec Diodorus, nec eius diſcipulus Theodorus viuentes impugnati à quopiam fuerint, hanc rationem aſſignat: *Quòd pugnandi ſectas maiores neceſſitas eiuſmodi dogmata tegeret.* Verùm paulò poſt Imperatorum lege cautum eſt, ne quis Theodori libros legeret. Imperialem ſanctionem Theodoſij, & Valentiniani refert Synodus V. act. 5. Summa decreti eſt: *Si quis præterierit præſentem noſtram ſanctionem, & Theodoro, & Neſtorio aſſenſerit, & illorum ſocios imitatur, poſt vltionem gladij omnis eius ſubſtantia fiſco abdicatur.* Nihil tamen contra perſonam iam demortui ſtatutum fuit; nec defuere, qui ipſum impenſiùs colerent, libroſq; eius ſummis præconijs exciperent. Hos inter fuit Ibas Metropolita Edeſſenus in Meſopotamia, à quo in famoſa illa epiſtola ad Marim Perſam hiſce laudibus ad vſque ſydera Theodorus euehitur: *Theodorus veritatis prædicator, & Doctor Eccleſiæ, qui non ſolùm vita ſua colaphis cecidit hæreticos pro veritate ſuæ fidei, ſed & poſt mortem ſpiritualia arma in opuſculis ſuis Eccleſiæ filijs dereliquit.* Hæc encomia lecta fuerunt in Synodo Chalcedonenſi, dum Ibæ epiſtola examinabatur, quæ tamen apertè à Patribus reiecta non fuere. Hinc Acephali, qui nodum in ſirpo quærebant, inter alia argumenta, ob quæ à Chalcedonenſi Concilio recipiendo ſe abſtinere dictitabant, hoc vnum opponebant, quòd ea in Synodo Theodorus impunè laudatus fuiſſet. Quare Iuſtinianus, qui omnem mouebat lapidem, quò Acephalos ad Eccleſiæ vnitatem reduceret, Theodorum licèt ante centum, & viginti ſeptem annos defunctum in Synodo V. damnandum curauit. Nolo hic diſcutere, an mortuus in pace Eccleſiæ poſſit poſtea anathematizari, de qua re egregiè P. Lupus in notis ad collationem 5. noſtræ Synodi, mihi ſatis eſt oſtendere Synodum V. non eſſe aduerſatam Concilio Chalcedonenſi; nam Patres, vt mox dicam, de illa Epiſtola Ibæ parum curarunt, nec vnum fuit omnium de Iba iudicium, idque actione decima peractum eſt, nempe iudiciali, non Synodali ſententia, Synodo iam circa actionem ſextam terminata. Cum verò Ibas in Synodo Chalcedonenſi palam coactus fuerit Neſtorio anathema dicere; idem & Theodorum damnaſſe dicendus eſt, præſertim quiſiam lege Imperatorum ante Synodum reiectus eſſet. Itaque Synodus cogens Ibam ad publicè anathematizandum

Neſtorium, tacitè Theodori confutationem iniunxit, & Ibas damnans diſcipulum, etiam magiſtrum proiecit, ac laudum huic delatarum palinodiam eo pacto cecinit.

Ita ſanè Romani Pontifices, ac Synodi Oecumenicæ Theodorum Mopſueſtiæ cum hæreticis poſtea ſemper nominarunt. Certè ex libro eiuſdem à Photio producto, cuius etiam fragmenta ex Mercatore recitauimus lib. 1. hiſt. Pelag. cap. 9. Pelagianorum peſſimus fuit, & omnium calumniarum author, quas Iulianus Eclanenſis poſtea ſorbuit, eructauitque. Et quidem lib. 2. hiſtoriæ memoratæ cap. 4. diximus ex eodem Mercatore, Theodotum Patriarcham Antiochenum contra Pelagianos Synodum celebraſſe, cuius decreta ad ipſum Theodorum tranſmiſſa fuiſſe certum eſt, erat enim Epiſcopus in Cilicia ſecunda, quæ intra diœceſim Antiocheni Præſulis ſita erat, quare à ſuo Metropolita Anabarzenſi Maximiano, vt moris erat, Synodalia Patriarchæ Antiocheni ſtatuta accepit, quibus perlectis, an Pelagianorum errorem exuerit, incertum eſt. Scribit Hyſichius Hieroſolymitanus in Eccleſiaſtica hiſtoria, vti Synodus V. act. 5. refert, vltima illum ſenectute Neſtorij errores docuiſſe, atq; hæc inter alia tradidiſse: *Chriſtum non incarnatum Verbum, ſicut Euangelicis vocibus edocti ſumus, ſed hominem per vitæ prouectionem, & paſsionum perfectionem coniunctum Deo Verbo*. Imò Vigilius Papa in literis ad Eutychium pro confirmatione Synodi V. eadem de Theodoro narrat: *Etenim*, inquit, *inter cæteras ipſius blaſphemias apertè ipſum dixiſse inuenimus: Alium eſse Deum Verbum, & alium Chriſtum à paſsionibus animæ, & concupiſcentijs carnis vexatum, & paulatim à minoribus recedentem ad meliora per profectum operum perueniſse, & conuerſatione irreprahenſibilem factum*. Quæ omni Pelagiana maior blaſphemia eſt, vt ſcribit S. Auguſtinus cap. 15. de prædeſtinatione Sanctorum. Viuentem autem Theodorum nonnulli Patres laudarunt, ſed Pelagius in epiſtola ad Epiſcopos Iſtriæ reſpondet: *Quid itaq; obſtat, ſi dum de eius errore occultum adhuc, & dubium fuit, ab vno Patre laudatus eſt, & innoteſcente poſt perfidia penè omnium magnorum Patrum ſententijs* VELVT IMMANIS BELVA, *quaſi crebeſcentibus iaculis eſt confectus*. De Theodori damnatione hæc tradit S. Gregorius Pelagij ſucceſſor lib. 2. epiſt. 36. ad Epiſcopos Iſtriæ: *In Synodo, in qua de tribus capitulis actum eſt, apertè liquet, nihil de fide conuulſum eſse, vel aliquatenus immutatum, ſed ſicut ſcitis de quibuſdam illic ſolummodò perſonis eſt actitatum, quarum una, cuius ſcripta euidenter à rectitudine Catholicæ fidei deuiabant, non iniuſtè damnata eſt.*

At non ſolùm Sanctiſſimi quique vetuſtioris Eccleſiæ Patres Theodorum condemnarunt, ſed etiam noſtro ſæculo, & Romana Sedes, ac Synodi eundem lata ſententia proſcripſere. Cum in Oriente Neſtoriani ex Theodori libris damnatos olim in Epheſino Concilio errores etiamnum defenderent, in id noſtris maximè incumbendum fuit, vt Theodori nomen, ac libros euerterent. Noſter Alexius Menezius Archiepiſcopus Goanus, ac Orientis Prorex, dein Bracarenſis in Luſitania Primas, ac regni totius itidem Prorex, magnum in vtroque Orbe Auguſtinianæ gentis incrementum, hic inquam, cum in Oriente verſaretur, nihil antiquius habuit, quàm Neſtorianos Orientales ad Orthodoxum dogma reuocare. Celebrauit Synodum Diamperitanam, quam iuſto volumine edidit Antonius Gouea Auguſtinianus vir inſignis, & Perſica legatione ſumma cum gloria functus. In ea autem actione III. decreto

IX. nar-

IX. narratur, quòd ſexta feria poſt natalem Domini à Neſtorianis recitabatur *Officium*, vt vulgò dicunt, de Sanctis Neſtorio, Theodoro, & Diodoro, quorum etiam nomina inter ſacroſancta myſteria in Diuorum diptychis poſita quotidie memorabantur. Actione 5. decr. 1. hæc à Diacono inter Miſſarum ſolemnia recitari ſolita aſſeruntur: *Commemoramus quoq; Patres noſtros Sanctos, & veritatis Doctores Dominum, & Sanctum Neſtorium, S. Diodorum, S. Theodorum, S. Ephrem, S. Abraham, S. Narciſum, omnes quoq; Doctores, & Presbyteros veritatis cultores. Oremus, vt ipſorum orationibus veritas pura, ac ſincera doctrina, quam docuerunt, & profeſſi ſunt, in omni Eccleſia Sancta cuſtodiatur vſq; ad conſumationem ſaculi.* Hinc Menezius profeſſioni fidei, quam ad Catholicum dogma venientes recitabant, hæc inſeri iuſſit: *Condemno, reprobo, & anathematizo ſpecialiter diabolicam, & peruerſam hæreſim Neſtorianorum cum ipſius prauo authore Neſtorio, huiuſq; falſis magiſtris Theodoro, & Diodoro.* Actione 2. decreto 1. Petrus Morinus vir eximiæ, & incomparabilis eruditionis par. 2. de Syrorum Neſtorianorum ordinatione recitat ritum Epiſcopi conſecrandi, vbi nonnullis Patribus laudatis adduntur *& Diodorus, & Ioannes, & Theodorus* MARE SAPIENTIAE. Et ibidem dicuntur: *Architecti Eccleſiæ Sanctæ, Magiſtri myſteriorum Dei, & Doctores cultus veritatis, preces eorum ſint nobis murus, & propugnaculum.* Sed Pauli V. grauiſſima cenſura hic ſanè repetenda eſt, qua Theodorum Mopſueſtenum, eiuſq; ſcripta confixit. In epiſtola ad Patriarcham Babylonis data VIII. Kal. Aprilis 1614. hæc habet: *Sectatores Neſtorij nefaria eius dogmata ex commentarijs, vt diximus, Theodori Mopſueſteni, à quo virus perditiſsimæ hæreſis hauſerat, & ex his, quæ ab eius fautoribus contra B. Cyrillum, ſanctamque Epheſinam Synodum ſcripta fuerunt, callidè inſtaurare, atq; in vulgus ferre ſtuduerunt. Vnde maxima Orientis pars poſtmodum infecta fuit, præcipuè Chaldæi, qui hac de cauſa deinceps Neſtoriani dicti ſunt. Propterea monemus fraternitatem tuam, atq; efficaciſsimè hortamur, vt Theodori Mopſueſteni ſcripta, pariterq; Diodori Tarſenſis, qui cum eo peßimè ſentiebat, lethalis huius meßis infauſta ſemina, ſi vt accipimus, apud vos reperiuntur, delere, effringere, penituſq; ex veſtra Natione exterminare omninò ſtudeas. Quippe Theodorus tanquam hæreticus, ac peßimæ doctrinæ author à Sanctis Patribus in Quinta vniuerſali Synodo, vt videre poteris, ſecunda videlicet Conſtantinopolitana, damnatus eſt &c.* Apud Paulum de Angelis lib. 11. deſcript. Baſilicæ S. Mariæ Maioris cap. 11. Adeo rei Eccleſiaſticæ Neſtorij diſcipuli nocuere, cum Diodori, ac Theodori *volumina malitioſè in Syrorum, linguam, & Armeniorum, atq; Perſarum* tranſtulere, teſte Liberato cap. 10. Breuiarij. Quid hic reponet Halloix? Paulum V. ignoraſſe Vigilij Conſtitutum, quod primus Baronius publicauit? At hæc ipſa poſt celeberrimos illos Baronij annales prodiere. Epiſcopi Armeniæ in literis ad Proclum C-P. hocce epitaphium Theodori ſepulcro inſcribendum exararunt: *Fuit autem aliquis* PESTIS HOMO, *magis autem* FERA HOMINIS HABENS FORMAM, DIABOLICAM MENTITO NOMINE THEODORVS, *qui ſchiſma, & nomen Epiſcopi habuit in angulo, & ignobili loco Orbis terrarum latitans in Mopſueſteno Ciliciæ ſecundæ oppido.* Hæc leguntur in Epiſt. 3. Pelagij ad Iſtros, & act. 5. Synodi Quintæ.

De Ibæ epiſtola ſcribit Halloix: *In Chalcedonenſi Concilio à S. Leone Pontifice habito, & approbato iudicatus eſt Ibas Orthodoxus, & quidem ex epiſtola ad Marim ſcripta,* quam Legati Leonis iudicarunt *eſſe orthodoxam*, quod idem ſenſere *Iune-*

nalis Hieroſolymorum, *& alij omnes*, *etſi alijs, atq; alijs verbis tamen eodem ſenſu*, *& conformiter Legatis Pontificis*. §. 14. Ibas Epiſcopus Edeſſenus paulò poſt initam pacem inter S. Cyrillum, & Ioannem Antiochenum, qui apud Epheſum cum ſuis Orientalibus ſchiſma conflarat, epiſtolam ad Marim Perſam perſcripſit; qua rerum tum Epheſi, tum alibi poſtea geſtarum eundem certiorem reddebat. Quòd verò haud rectè in illa de Patribus, ac Cyrillo præſertim ſentîret, in Synodo Chalcedonenſi ab aduerſarijs producta fuit, vt cum hæreticum Neſtorianum oſtenderent, eaq; ratione Sedi, vnde anno 449. à Dioſcoro expulſus fuerat, minimè reſtitueretur. Epiſtola Ibæ lecta fuit in Synodo actione 10. in qua eiuſdem cauſa cognita fuit: at epiſtolam vti orthodoxam approbatam fuiſſe à Patribus falſum eſt. Legati Pontificij dixerunt: *Relecta eius epiſtola, agnouimus eum Orthodoxum*. In qua ſententia adhuc dubium eſt, num Ibas ex pura recitatione epiſtolæ iudicatus fuerit Orthodoxus, vel ex eiuſdem conteſtatione dicentis, ante factam duodecim capitulorum à Cyrillo explicationem cum Epiſcopis Orientalibus malè ſe de Epheſinis Patribus ſenſiſſe. Anatolius Antiſtes C-P. dixit: *Omnem in præſenti de eo ſuſpicionem abijcio, quoniam conſentit, & ſubſcribit ei, quæ nunc de fide ſententia data eſt à S. Concilio, & epiſtolæ Sanctiſsimi Archiepiſcopi Romæ Leonis*. Audita Ibæ explicatione ſiniſtram de illo, quam dudum conceperat opinionem, depoſuit. At Maximus Antiochenus, qui tertio loco ſententiam dixit, ita cenſuit de epiſtola Ibæ: *Orthodoxa eſt eius declarata dictatio*. Vnus hic affirmauit epiſtolam Ibæ eſſe *Orthodoxam*. Cæterùm Iuuenalis Hieroſolymitanus ita pronunciauit: *Qui conuertuntur, hos ſcriptura diuina ſuſcipi iubet. Quapropter & eos, qui ab hæreticis reuertuntur, ſuſcipimus. Vnde per ui deo Reuerendiſsimum Ibam impetraſſe clementiam, quia & ſenex eſt, & vt habeat epiſcopatus gradum, orthodoxus exiſtens*. Sanè Iuuenalis ex epiſtola hæreticum Ibam cognouit, at ex palinodia, dum epiſtolam S. Leonis receperat, ad Catholicam Eccleſiam reuerſum eundem pronunciauit. Cum verò ex actis in Synodo Berytenſi in Chalcedonenſi Concilio relectis conſtaret, Ibam Neſtorio anathema dixiſſe, quod idem erat ac dicta in epiſtola ad Marim retractaſse, Patres Ibam ſuſcepere, ita tamen, vt antequam ſedi reſtitueretur, publicè exclamarint: *Omnes eadem dicimus, Neſtorium modò anathematizet*. Reſpondit Ibas: *Et iam in ſcripto anathematizaui Neſtorium, eiuſq; dogma, & nunc anathematizo eum decies millies*. Ita nihil aliud de epiſtola curarunt Patres tam clara Ibæ profeſſione contenti.

Certè ſi illa epiſtola examinetur, erroribus tota plena eſt. Pelagius in epiſtola ad Epiſcopos Iſtriæ, & Gregorius lib. 7. epiſt. 53. ad Secundinum pluribus oſtendunt, aduerſari illam Synodo Chalcedonenſi, vt nulla ratione ab eadem approbari potuerit. Scripta eſt epiſtola ſtatuta pace inter Cyrillum, & Orientales, nam iſtam Ibas in epiſtola laudat; at tunc Ibas prauè ſentiebat de Synodo Epheſina, nam ſcribit de Patribus Synodi: *Neſtorium ex Epiſcopatu depoſuerunt iudicio, et inquiſitione non facta*. Ita Patres negligentiæ, & præcipitis ſententiæ contra Neſtorium latæ accuſantur. Rurſus eoſdem Cyrilli donis corruptos aſserit: *Præcedens*, inquit, *idem Cyrillus aures omnium quodam medicamine, quod ſolet ſapientium oculos obcæcare, præoccupauit*. Hanc Cyrillo calumniam Schiſmatici inferebant, illorum enim verba ſunt tomo 3. Concilij Epheſ. cap. 9. de Cyrillo: *Sic enim poterit Ægyptius omnes excæcare muneribus ſuis*. Quàm verò ma-

lo in

lo in Cyrillum animo eſſet, patet, dum eundem tanquam hæreticum traducit inquiens: *Cyrillus autem libros Neſtorij volens deſtruere, lapſus eſt, & inuentus eſt in Apollinarij dogma incidens*. Quòd enim Vigilius in Conſtituto repoſuit, Ibam illa dixiſſe ante explicationem capitulorum à Cyrillo peractam, poſt Iuſtinianum in edicto contra tria capitula refutat S. Gregorius in laudata epiſtola ad Secundinum: *In ipſa*, inquit, *hac epiſtola perpende, quia legitur, quòd inter Orientales Epiſcopos, & B. Cyrillum pax fuerit celebrata. Si ergo poſt concordiam pacis, poſt ſatisfactionem amotæ dubitationis hac eadem epiſtola ſcripta eſt, conſtat, quia non eſt Catholica, quæ Patrem Catholicum, atque in toto Synodi volumine laudatum hæreticum appellat*. Erga Neſtorium verò benigno, & amico animo erat; nam recuſans ſcribere Neſtorium in exilium vti hæreticum deportatum dato ei ſucceſſore Maximiano ait: *Neſtorius autem, quia in ſua erat odio ciuitatis, & virorum, qui in ea ſunt, maximorum, in eam reuerti non potuit*. Vnde Vigilius Papa re meliùs perpenſa *profanas blaſphemias* in Ibæ epiſtola contineri dixit: eadem *erroris plena* dicta eſt à Gregorio lib. 1. epiſt. 24. & *non catholica* in memorata epiſtola ad Secundinum.

Pater Lupus in notis ad Synodum Epheſinam cap. 3. ex Ibæ epiſtola dubium quoddam mouet. Ibas in his literis recenſita Neſtorij per Cyrillum depoſitione, ait: *Poſt duos autem dies damnationis huius venimus in Epheſum, & cognoſcentibus nobis &c.* Ex quibus verbis Ibam tempore Synodi Epheſinæ Epiſcopum fuiſſe Lupus exiſtimat: ſynodalis enim cognitio Epiſcoporum tantùm propria eſt. Rurſus epiſtolam ad Marim Perſam *omnino iam ab Epiſcopo* ſcriptam dicit. Verùm cum Synodus haberetur, & cum illam epiſtolam Ibas ſcriberet, Rabulas Epiſcopus Edeſſenus viuebat, nam de illo ibidem loquens Ibas ait: *Noſtræ ciuitatis tyrannus occaſione fidei non ſolùm nunc viuentes inſequitur, ſed & hos, qui olim ad Deum præceſſerunt, quorum vnus eſt beatus Theodorus*. Et in fine epiſtolæ narrata pace inter Cyrillum, & Ioannem Antiochenum conſtituta inquit: *Qui ſeditiosè aduersùs viuos, & mortuos irruerant, in confuſione ſunt*. Itaque duo tunc videntur Lupo ſediſſe in Edeſſena cathedra Epiſcopi. Quòd verò Ibas Rabulam tyrannum nominauit, hæc infert Lupus: *Vox* tyrannus *non canonicum introitum importat, ſed adulterinam intruſionem*. Additque: *Res obſcura eſt, quam velim à peritioribus doceri*. Ego quidem rem pandam, non tamen vt peritior te doceam, vir eruditiſſime, quippe qui ſacræ hiſtoriæ penetralia te duce ſæpè aſſecutus ſum. Rabulas, alij Rabulum, vel Rambulum vocant, iuvenis profana literatura ſuffultus Chriſtiana myſteria abhorrebat. At cum ad vrbem, cuius idem præfecturam gerebat, veniſſet S. Alexander Monachorum Acæmetarum Pater, ſancti viri adhortationibus rectum dogma ſecutus eſt, & cum in ſolitudinem receſſiſſet, virtutum illius paulò poſt fama latè perſonante Edeſſæ, quæ nobiliſſima eſt Meſopotamiæ vrbs, Epiſcopus conſecratur. Legitimum illius, & non adulterinum ad illam Eccleſiam acceſſum fuiſſe conſtat ex vita S. Alexandri, quæ apud Bollandum habetur die 15. Ianuarij. Cap. 3. de Rabulæ electione hæc ſcribuntur: *Cum deceſsiſſet Epiſcopus Edeſſenus, vniuerſa ciuitas, ac circumiecta regio eum*, nempe Rabulam, *Paſtorem proponit. Plurimorum igitur ſuffragijs deligitur populi Princeps. Eſt autem Edeſſa Metropolis Meſopotamiæ*. Ille verò ſtatim Chriſtianas ea in vrbe ſcholas aperuit, in quibus variarum gentium nationes noſtræ religionis dogmata docerentur: *Ordinatus Epi-*

ſcopus

ſcopus portus quidem diuinæ cognitionis factus eſt non ſolùm Syriæ, Armeniæ, Perſidi, ſed & toti propemodum Orbi terrarum. Cum verò Neſtoriana hæreſis in Oriente inualeſceret, Rabulas hæreticorum conatibus obuiam iuit, neque vnquam cum Ioanne Antiocheno, atque alijs Epiſcopis quicquam fauoris Neſtorio impendit. Hinc S. Cyrillus in epiſtola ad Rabulam ait: *Semper quidem tua ſplenduit ſanctitas, præcipuè autem modò facta omnibus Orientalibus columna, & fundamentum veritatis, & ſicut quemdam peſtiferum expellens morbum nouæ, & abominandæ hæreſeos Neſtorij blaſphemiam. Nam procedit quidem ex altera radice (illius dico qui de Cilicia erat) iſta impietas.* Ita Theodorum Epiſcopum Mopſueſtiæ, quæ ſecundæ Ciliciæ vrbs eſt, non obſcurè Neſtorij magiſtrum notat, contra quem Rabulas æquè, ac in Neſtorium inſurrexit vnà cum Acacio Meliteno, vt author eſt Liberatus cap. 10. Breuiarij. Cum Theodoretus poſt celebratam Epheſinam Synodum contra duodecim capitula S. Cyrilli ſcripſiſſet, Rabulas pro Cyrillo, atque Epheſina Synodo contra Theodoretum ſtylum acuit. Audiatur Theodorus Lector lib. 2. collectaneorum: *Poſt reconciliationem cum Orientalibus Theodoretus contra duodecim capita Cyrilli ſcripſiſſe fertur. Rabulas Epiſcopus Edeſſenus cæcus erat; Andreas verò Samoſatenus accuſauit eum, quaſi contrà duodecim capitula Theodoreti ſcripſiſſet.* Erat Samoſatenus Theodoreto amiciſſimus, vti patet ex literis ad illum datis. Rabulas, vt cap. 3. de vita S. Alexandri Abbatis refertur, *totis triginta annis* Edeſſenam Eccleſiam ſumma cum laude rexit. Viuebat anno 435. nam occaſione literarum Rabulæ, & Acacij Antiſtites Armeniæ de libris Theodori Proclum C-P. conſuluerunt, qui eiſdem reſpondit Theodoſio XV. & Valentiniano IV. Coſſ. anno 435. Quare cum Ibas in epiſtola ad Marim Perſam hunc ipſum initæ inter Cyrillum, & Orientales pacis certiorem reddat, atque Rabulæ viuentis contra Theodorum conatus mentionem faciat, nondum erat Epiſcopus, ſed Presbyter Edeſſenus, & quidem ſuo Epiſcopo ſatis infenſus, dum eundem tanquam tyrannum falſò, & inſolenter traducit. Neque vt putauit Lupus, venit Epheſum Epiſcopus, ſuffragiumque vnà cum Ioanne Antiocheno tulit contra Cyrillum, nam tomo 3. geſtorum apud Epheſum Epiſcoporum, qui cum Antiocheno ſtabant, nomina ſemel, iterum, ac tertiò ſigillatim ſubſcripta leguntur, at inter illos Ibas Edeſſenus nunquam recitatur; quare Clericus tantùm venit Epheſum, ſi enim Epiſcopus acceſſiſſet, vnà cum cæteris Orientalibus acta ſubſcripſiſſet. Eſt inſigne teſtimonium in laudem Rabulæ in Epheſina Synodo, vbi tomo 3. cap. 15. legitur ſacra diualis Theodoſij Imperatoris ad Metropolitas, qui initio ſtatim epiſtolæ nominantur hoc pacto: *Celeſtino* Papæ Romano, *Ruſo* Theſſalonicenſi, *Auguſtino* Hipponenſi, *Alexandro* Apameenſi, aliiſque poſt vigeſimum ſcribitur *Rembulo* Edeſſeno, *Alexandro alteri* Hierapolitano &c. Datæ ſunt literæ anno 431. poſt damnatum Neſtorium. Erat ergo tum temporis Rabulas legitimus Antiſtes, neque vlla Ibæ vtpotè Clerici mentio ibidem facta fuit.

Et hæc quidem mihi certiſſima ſunt. Rabulæ ſucceſſit Ibas, ſtatimque Neſtorij libros Syriaca lingua editos latè per Orientem ſparſit, vnde à pluribus Monachis, Clericis, ciuibus, ac militibus apud S. Proclum accuſatus fuit, qui ſatis acrem ad Ioannem Antiochenum epiſtolam miſit, qua Patriarcham negligentiæ in Iba compeſcendo repræhendit, atque ſubſcriptionem dato abs ſe ad Armenos tomo Ibæ intimandam imponit. Hæc epiſtola Procli legitur tomo 5.

mo 5. Bibl. PP. p. 1. Videntur hæc accidiſſe circa initia Epiſcopatus Ibæ ante annum 440. nam eo anno deceſſit Ioannes Antiochenus ſuccedente Domno. Ibam verò anno 440. fuiſſe Epiſcopum certò conſtat ex actis Concilij Chalcedonenſis anno 551. celebrati, in quibus idem actione 10. in libello Samuelis accuſatur ſurrepti *ante annos vndecim* gemmati calicis. Ibas tum apud Imperatorem, tum apud Synodos grauiſſimos accuſatores paſſus eſt, & in latrocinio Epheſino à Dioſcoro ſede pulſus fuit; tandem publicè in Synodo Chalcedonenſi damnato Neſtorio dignitati anno 551. die 27. Octobris reſtitutus fuit. Vbi deceſſor Rabulas Perſicam ſcholam omnino catholicam inſtituit, Ibas eandem Neſtorij, ac Theodori peſſimis doctrinis infecit, diuque in ea Theodorus triumphauit, donec *Zenon Imperator ſcholam Edeſſenam, quam Perſicam vocabant, tanquam quæ Neſtorij, ac Theodori doctrinam traderet, ſubuertit, & abrogauit*. Ita Theodorus Lector lib. 2. collectaneorum. Hactenus de Ibæ epiſtola, quæ etiamſi in Synodo Chalcedonenſi approbata fuiſſet actione illa decima, tantis tamen erroribus plena eſt, vt minimè illorum Patrum ſententiæ nobis ſtandum eſſet. Tradit hoc S. Pelagius Papa ſcribens ad Epiſcopos Iſtriæ his planè verbis: *Quamuis ab eadem epiſtola alienum ſe Iba reſpondeat, quia approbata ſit, aut difficulter, aut nullatenus demonſtretur, licenter tamen vnuſquiſque eam reprehenderet, etiamſi Epiſcopi in eodem Concilio reſidentes ſuis illam ſubſcriptionibus approbaſſent; quia poſtquam B. Leone ſcribente, ius retractandi, & dijudicandi conceditur, etiam ſi qua eſſe poterat eorum, qui interfuerant, à priuatis negotijs auctoritas, vacuatur*. Hæc Pontifex.

Opponit denique Halloix, à Synodo Chalcedonenſi nulla Theodoretum iniuria affectum, Quintam verò Synodum eiuſdem ſcripta *nominatim condemnaſſe*. Sed more ſolito rancida Schiſmaticorum argumenta reponit. Theodoretus à puero Antiochenæ Eccleſiæ Clericus fuit, vbi per plures annos Catechesim docuit, vnàque cum Neſtorio ibidem presbyter fuit. Verùm Cyrenſis poſtea Epiſcopus renunciatus Ioanni Grammatico contra S. Cyrillum in Epheſina Synodo adhæſit, Orientalium factionis primipilus, erat enim multæ doctrinæ, & ſupra cæteros eloquentiſſimus, vnde in Synodis, quò volebat, reliquorum animos rapiebat. Quare vti turbarum author à Theodoſio Imperatore ab omnibus Synodis procul eſſe iuſſus intra Cyrenſem diœceſim ſeſe continuit. Peſſimè certè audiuit, dum contra duodecim capitula S. Cyrilli ſtylum acuit. Immò etiam peracta pace cum Cyrillo duodecim illa capitula, quæ Eccleſia vniuerſa vti canones veneratur, nunquam recipere voluit. Nam in epiſtola ad Domnum Patriarcham Antiochenum vocat eadem capitula temerè ſancita, hortaturque eundem, ne in Synodo, quæ ſub Dioſcoro Epheſi cogenda erat, illis capitulis conſentiret: do illius verba ex epiſtola 112. *Infelix anima mea ſuſpirat, lugetque nihil expectans boni; neque enim inſitum in duodecim capitibus venenum norunt, qui aliarum ſunt diœceſeon, ſed eius, qui illa ſcripſit, claritatem attendentes, nihil ſiniſtrum ſuſpicantur. Et qui eius ſedi ſucceſſit, omnia, opinor, mouet, vt altera Synodo illa confirmet*. Hoc animo erat Theodoretus contra duodecim capitula S. Cyrilli anno 449. quando ſub Dioſcoro Alexandrino alterum Concilium Epheſi cogebatur anno decimo octauo poſt priorem Synodum ibidem præſide S. Cyrillo celebratam. Porrò cum ob iſta Theodoretus vti Neſtorianus paſſim haberetur, à Dioſcoro, & Synodo, in qua ſupra-

centum

centum & viginti Epiſcopi ſententiam tulere, ſede pulſus fuit. Poſtea à Leone Papa huius pſeudoſynodi actis reſciſſis (in ea enim Eutyches abſolutus fuerat, damnatus verò S. Flauianus Antiſtes C-P.) Oecumenicum Concilium Chalcedone Marciano Imperatore coactum fuit, in quo iterum Eutychetis cauſa diſcuteretur. Conuenere anno 451. ſexcenti, & triginta Epiſcopi, & VIII. Idus Octobris prima actio habita eſt, in qua cum legerentur acta Epheſini latrocinij, vbi ventum eſt ad ſacram diualem, qua Theodoſius intra Cyrenſe diœceſim Theodoretum circumſcripſerat, Iudices Synodi dixere: *Ingrediatur Reu. Epiſcopus Theodoretus, vt ſit particeps Synodi, quia & reſtituit ei Epiſcopatum ſanctiſsimus Archiepiſcopus Leo, & piiſsimus Imperator ſanxit eum adeſſe S. Synodo*. Verùm his auditis omnia tumultu agitari cœpta ſunt; nam Ægyptij, Illyriciani, & Palæſtini exclamarunt: *Miſeremini, fides perit, iſtum canones eijciunt, hunc foras mitte, magiſtrum Neſtorij foras mitte*. Prauam adeo de Theodoreto opinionem induerant nobiliſſimi Patres ex Africa, Aſia, & Europa. Pro Theodoreto intercedebant Orientales, Pontici, & Thraces. Iudices ex decreto Leonis, & Marciani Theodoretum ſedere in Synodo iuſſere, ea tamen conditione, vt poſtea illius cauſa à Patribus iterum cognoſceretur. Ille verò cum ſediſſet; Orientales exclamarunt: *Dignus, dignus*. At Ægyptij è contra: *Non eſt Epiſcopus*. Et poſtea: *Cyrillum Theodoretus accuſauit, Cyrillum eijcimus, ſi Theodoretum acceperimus. Canones iſtum eijciunt: Hunc Deus auerſatus eſt*. Iudices glorioſiſſimi, & ampliſſimus Senatus dixerunt: *Acclamationes iſtæ populares neque Epiſcopos decent, neque partes iuuant; patiamini ergo vniuerſorum fieri lectionem*. Rurſus conclamatum eſt: *Vnum eijcite, & omnes audimus. Pro pietate clamamus, pro Catholica fide hæc dicimus*. Denique quieuere, ſeditque Theodoretus, atque vnà cum reliquis ſententiam contra Eutychetem pronunciauit; immò Epheſinum Concilium, & Synodales S. Cyrilli literas ad Neſtorium, ac Orientales ſuſcepit, atque actione 7. ſubſcripſit cum cæteris Epiſcopis, quos inter leguntur Ibas, & Nonus ambo Epiſcopi Edeſſeni.

Terminata Synodo, in qua de cauſis fidei actum fuerat, Patres VIII. Kal. Nouembris in vnum coacti Theodoreti cauſam diſcuſſere, & quidem compendiariò, hoc enim vnum iniunxere: *Theodoretus modò anathematizet Neſtorium*. Rogabat ille, vt legeretur abs ſe compoſita apologia, ſeu libelli ſupplices exhibiti tùm Imperatori, tùm Legatis Pontificijs. At exclamarunt Patres: *Nihil relegi volumus, modò anathematiza Neſtorium*. Reſpondit Theodoretus natum ſe, ac nutritum in Catholica religione, quam & publicè profeſſus fuerat, auerſari ſe Neſtorium, Eutychetem, reliquoſve, qui non rectè ſaperent, quæ dum interloqueretur: *Epiſcopi clamauerunt: Clare dic, anathema Neſtorio, & dogmatibus eius; anathema Neſtorio, & amantibus eum*. Sed cum tergiuerſaretur, ac coram Synodo eruditam fortè apologiam recitare vellet, rurſus conclamatum eſt: *Iſte hæreticus eſt: iſte Neſtorianus eſt: hæreticum foras mitte*. His vocibus perterritus ſtatim dixit: *Anathema Neſtorio, & ei, qui non dicunt Dei genitricem Virginem Mariam &c.* Tunc Iudices dixerunt: *Omnis iam dubitatio de Reuerendiſsimo Theodoreto eſt ſoluta*. Tot, tantique Patres Chalcedone Theodoretum hæreticum dixere actione prima, & omnes actione 8. cum recuſaret in Neſtorium anathema pronunciare; at Quinta Synodus illum nunquam hæreticum dixit, ſed ipſius tantùm ſcripta contra duodecim capitula S. Cyrilli.

Non

Non exegit Synodus à Cyrenſi, vt ſcriptos contra S. Cyrillum libros damnaret, nam eos planè abrogauerat, dum ſubſcripſerat cum reliquis actionem quintam, in qua Patres Neſtorium damnantes recepere *epiſtolas B. Cyrilli Alexandrinæ Eccleſiæ Præſulis, Synodicas vtiq; literas ad Neſtorium, & ad alios per Orientem*. Ex quibus deducitur, erraſſe Acephalos calumniantes Synodum Chalcedonenſem, quæ hominem Neſtorianum non plenè diſcuſſum ad ferendum ſuffragium admiſiſſet, nam Theodoretus apud S. Leonem Papam, ac Marcianum Imperatorem Neſtorium anathematizarat, quod ante examen habitum actione 8. præſtitit ſubſcribens definitionem Synodi, in qua vnà cum Eutychete Neſtorius nominatim damnabatur.

Nocuere etiam Theodoreto laudes Theodoro Mopſueſtiæ delatæ, quibus ſuam hiſtoriam clauſit dicens: *Moritur Theodorus Epiſcopus Mopſueſtiæ cum omnium Eccleſiarum Doctor, tum hæreticæ cohortis profligator. Hic Diodorum magnum audierat, commilito, & ſocius diuiniſsimi Ioannis &c.* S. Gregorius Papa lib. 6. epiſt. 31. ad Eulogium Alexandrinum hæc ſcribit: *Ipſam quoque hiſtoriam Sedes Apoſtolica recipere recuſat, quoniam multa mentitur, & Theodorum Mopſueſtiæ nimium laudat, atque vſque ad diem obitus ſui magnum Doctorem Eccleſiæ fuiſſe perhibet. Reſtat ergo, vt ſi quis illam hiſtoriam recipit, Synodo, quæ piæ mem. Iuſtiniani temporibus de tribus capitulis facta eſt, contradicat. Qui verò huic contradicere non valet, illam hiſtoriam neceſſe eſt, vt repellat.* At ibidem Gregorius hiſtoriam illam Hermiæ Sozomeno adſcribit. Melchior Canus acerrimi iudicij vir Gregorium repræhendit, quòd Theodoreti dicta Sozomeno adſcribat; Pontifex *lapſus eſt memoria*, ſcribit Lupus in notis ad collat. 5. Synodi quintæ, *dicens Hermiæ Sozomeni hiſtoriam finiri in laudibus Theodori*. At Baronius in notis Martyrol. ad diem 23. Decembris acerrimè pro Gregorio pugnat, aſſerens nos non habere integram Sozomeni hiſtoriam, quam Ipſe in præfatione ait initium ſumere à tertio Criſpi, & Conſtantini Cæſarum conſulatu vſque ad conſulatum Theodoſij decimum, & ſeptimum, nempe ab anno 324. vſq; ad annum 439. At finitur hiſtoria circa Conſtantij mortem, *qui*, inquit Baronius, *vt auctor eſt S. Proſper in Chronico, & alij, occiſus eſt Agricola, & Euſtachio Coſſ.* anno 421. ſed nequaquam Conſtantius occiſus traditur à Proſpero, *Conſtantius*, inquit ille, *Imperator moritur*. Morbo enim, ac mœrore deceſſit à nemine trucidatus; legatur lib. 1. hiſt. Pelag. cap. 20. Neque Gregorius ait, finiri hiſtoriam Sozomeni in Theodori laudibus; verba Gregorij dedimus. Voſſius lib. 2. de hiſt. Græcis cap. 20. Gregorio fauet. Iuſtinianus in edicto contra tria capitula cum Theodori lapſum recitarit, hæc addit: *Pro his teſtimonium præbent Sozomenus, & Heſychius, et Socrates, et Theodoretus, qui multas pro Theodoro laudes fecit.* Ex his ſententia Cani fit probabilior. Ego tamen nihil audeo contra Gregorium ſcribere. Certè Theodoreti hiſtoria eadem Pontificis ſententia repræhenditur.

Nolumus vlteriùs contra recentem Origenis Apologiſtam progredi illa ſigillatim confutantes, quæ in prægrandi volumine pro ſuo Amaſio infauſtis auſpicijs hinc inde conſarcinauit, inanem enim operam illum poſuiſſe nullus inficias ibit, qui Origenem ab vniuerſa Eccleſia damnatum fuiſſe intelliget. Miror autem hominem hunc nouam Origeni apologiam procudere auſum, cum ſciret Euſebium Cæſareenſem à Romana Synodo repræhenſum, quòd *in laudibus, atq; excuſatione Origenis Schiſmatici vnum conſcripſerit librum*. Quare

V can-

eandem Eccleſiam ſuorum decretorum tenaciſſimam in ipſum pariter Halloix, quòd in laudibus, atq; excuſatione Origenis Schiſmatici quatuor conſcripſit libros, ſententiam pronunciaſſe cognouimus. Etenim Sacra Congregatio Romana anno 1655. die 12. Maij Petri Halloix Apologiam pro Origene confixit hæc præfata: *Prodierunt aliqui libri, qui niſi vel omnino, vel in parte tollantur, erroribus Chriſti fideles inficere poſſunt etc.* Quo quidem decreto cecidit totus ille apparatus, quem tanto ſtudio recentior Origenis aduocatus protulit, vt profectò nequaquam tantùm laboris nobis ſubeundum fuerit, quò apologiam Romanæ Eccleſiæ iudicio reiectam refelleremus; hoc enim perinde fuit, ac proſtrato inſultaſſe. Interim noſtram hanc Synodi V. defenſionem irrefragabili Sexti Concilij approbatione concludam. Nam cum palam conſtaret, Monothelitas eiuſdem Concilij Quinti acta corrupiſſe, in eoſdem act. 14. à Patribus anathema publicatum fuit his planè verbis vno omnium ore conceptum: *Anathema ſimul qui falſificauerunt acta Sancti, & vniuerſalis Quinti Concilij*. Halloix verò grauiùs in eandem Synodum peccauit, qui appellauit eundē Patrum conuentum *Concilium pernicioſiſſimum inſtigante Diabolo coactum* pag. 355. *merum Conciliabulum* pag. 380. *pro nihilo habendū* pag. 363. At ipſius apologetico Apoſtolicæ Sedis iudicio nigro theta ſignato præpoſteri conſilij pœnas tulit. Aurea Patrum Sextæ Synodi ſententia, quæ in laudata actione 14. recitatur, Quinti Concilij dignitas aduerſùs quælibet Halloix obiecta adeò euidenter aſſeritur, vt nullius aduocatione poſt tam illuſtre, ac locuplex teſtimonium indigere videatur. Hæc ibidem leguntur: *Sanctum Concilium exclamauit: Sanctorum quatuor Conciliorum ſempiterna memoria*. Et poſtea: SANCTI QVINTI CONCILII SEMPITERNA MEMORIA. Hæc Sancta Synodus.

CAPVT XII.

Origenem de diuina gratia rectè ſenſiſſe perperam quidam Recentiores docere.

INitio ſtatim hiſtoriæ Pelagianæ Origenem diuinæ gratiæ hoſtem fuiſſe monſtratum eſt, vt iure meritò Pelagiani erroris Princeps, ac Pelagianorum Amaſius à S. Hieronymo ignominiæ cauſa appellatus ſit. Quid ex Origene alij Hæreſiarchæ præſidij habuerint, non eſt noſtri inſtituti demonſtrare: Pelagianos errores illum procudiſſe nobis ex eiuſdem ſententijs ibidem recitatis compertum eſt. At Recentiores non contenti, Origenis perſonam contra tres Oecumenicas Synodos defendiſſe, contendunt illius etiam doctrinam de diuina gratia non modò Catholicam, ſed *Catholiciſſimam* fuiſſe. Theophilus Raynaudus in apologia pro Valeriano Cemelienſi cap. 9. Origenis *Catholiciſſimam de gratia ſententiam* aſſeuerauit, & quidem ea ex Origene eo loci producens, quæ Pelagianorum illum dogma prædocuiſſe ſignificant. Ex lib. 7. contra Celſum ſcribit hæc Adamantium dixiſſe: *Poſtquam obtulerimus nos, quæ ex nobis ſunt, venimus ad hoc, vt conſequamur ea, quæ ex Deo ſunt. Cum enim fidem noſtram, et affectum obtulerimus ei, tunc et ipſe largitur nobis diuerſa dona Spiritus Sancti, de quibus dicit Apoſtolus, omnia autem ex Deo ſunt.* Igitur ex Origene fides, & affectus, ſeu cupiditas boni non ſunt ex ijs donis, de quibus ait Apoſtolus *omnia*

nia

Digitized by Google

nia autem ex Deo ſunt. Quare cum fides, & cupiditas boni non ſint ex Deo, conſequenter iuxta ſua principia dixit eſſe ex ijs, *quæ ex nobis ſunt*. Hæccine eſt, Raynaude, *Catholiciſſima de gratia ſententia?* Eſt Pelagianorum delirium, qui neſcio quam gratiam admiſere, ita tamen, vt teſte Auguſtino *ſine illa putarent hominem poſſe habere boni, ſed imperfecti cupiditatem, perfecti autem non faciliùs per illam poſſe, ſed niſi per illam omnino non poſſe*. Lib. 2. ad Bonifacium cap. 8. Quam ſententiam fuſiùs ibi S. Pater vſq; ad finem libri inſequitur dicens: *Verùm & ſic gratiam Dei dicunt ſecundùm merita noſtra dari, quòd in Oriente Pelagius Eccleſiaſticis geſtis damnari timendo damnauit. Si enim ſine Dei gratia per nos incipit cupiditas boni, ipſum cœptum erit meritum, cui tanquam ex debito gratiæ veniat adiutorium, ac ſic gratia Dei non gratis donabitur, ſed merito noſtro dabitur*. Vocatque ibidem ita ſentientes *ſuperbos ſui arbitrij defenſores, & fidei Catholicæ deſertores*. Fidem autem eſſe ex nobis capitalis Semi-Pelagianorum error fuit, quem S. Pater toto libro de prædeſtinatione Sanctorum confutat. Pelagianorum decantata ſententia erat: *Gratiam Dei ſecundùm merita noſtra dari*. Hoc verò ita pertinaciter Origenes adſtruxit, vt ne quem diuinæ gratiæ ſine præuijs meritis locum daret, alterius vitæ merita commentus ſit, quod initio eiuſdem hiſtoriæ nobis commemoratum eſt. Certè lib. 1. Peri-archon nullo pacto Ioannem Baptiſtam in vtero ſine meritis ſanctificatum fuiſſe tradit, quòd Deus foret perſonarum acceptor, illi vni, & non alteri eam gratiam largiendo. Libeat hic Origenis verba repetere, quibus Catholicam ſententiam de noua animarum creatione impetit exemplo Præcurſoris: *Quomodò, inquit, cum corpore ſimul facta eſt, & plaſmata iam illius anima, qui antequam in vtero formaretur, notus eſſe Deo dicitur, & antequam de vulua procederet, ſanctificatus eſt ab eo? Ne fortè non iudicio, nec pro meritis replere aliquos Deus uideatur Spiritu Sancto, & ſanctificare* NON MERITO. *Et quomodò effugiemus illam vocem, quæ ait*: Nunquid iniuſtitia eſt apud Deum? Abſit. *Vel illud*: Nunquid Perſonarum acceptio eſt apud Deum? *Hoc enim conſequitur eam defenſionem, qua animos ſubſiſtere ſimul cum corporibus aſseueratur?* Quæ ſanè poſitio totius diuinæ gratiæ vim, ac maieſtatem deprimit, vbi citra perſonarum acceptionem gratis ſine vllis meritis præcedentibus dari nequit. Sed de his iam ſatis alibi. Hinc factum eſt, vt Pelagius, qui veteres Patres in ſui dogmatis defenſionem producere ſolebat, nunquam Origenem adduxerit, quod patet ex fine libri de natura, & gratia S. Auguſtini; optimè enim ſciebat, grauari ſe Origenis magiſterio, exprobante eidem Hieronymo hæc ipſa in epiſtola ad Cteſiphontem: *Doctrina tua Origenis ramuſculus eſt*. Itaque Origenes Pelagianorum Amaſius fuit, cuius vnius authoritate illi ducebantur. Hinc inſignis ille, & cum laudis præfatione ſemper cuilibet nominandus Cardinalis Baronius ad Annum 402. tomo 5. hæc ait: *Tantùm abfuit, vt Ruſinus parato à S. Hieronymo antidoto curaretur, quin potius poſt Originis errores, quos fouit, Pelagianæ hæreſis aſpides ex eis obortos percaram ſibi ſobolem enutriuit*. Ex his liquet, quàm inanis ſit illa Annati exclamatio contra Baianos: *Veſtrum eſt illud: Origenes Pelagianorum omnium origo*. Lib. 7. ſui Aug. cap. 12. §. 2. & in indice V. *Origenes*. Erras, ò bone vir, non Recentiorum illæ voces fuere, nuperq; auditæ, ſed antequam tui illi Baiani, & horum antagoniſtæ naſcerentur, Patrum illa ſententia fuit Eccleſiaſticis etiam annalibus inſerta. Oroſius in apologetico hæc contra Pelagianos ſcribit: *Quanquam & hæc venenatiſſimorum*

Rom. 9.
Rom. 2.

rum dogmatum abominatio habet etiam nunc viuentes mortuos, mortuoſq; viuentes. Nam Origenes, Priſcillianus, & Iouinianus olim apud ſe mortui in his viuunt, & non ſolùm viuunt, ſed etiam loquuntur. Nunc verò Pelagius, & Cæleſtius, ſi in his perſe-uerauerint viuentes mortui &c.

At alij Recentiores de indifferentia libertatis humanæ ad bonum, & ma-lum exactam eſſe Origenis doctrinam contendunt. Ioannes Martinez de Ri-palda hæc ſcribit: *Nec refert Origenis ſcripta erroribus eſſe reſperſa, quia nullus Pa-trum, & Scriptorum, qui eos diligentiſsimè notarunt, retulit inter eos doctrinam de in-differentia ad libertatem neceſſaria.* Næ D. Thomas ex Patrum, ac Scriptorum albo abradetur? Sanctus Doctor lib. 3. con. Gent. cap. 88. & 89. hanc de Origene ſententiam tulit: *Solus Deus poteſt mouere voluntatem per modum agentis abſq; violentia. Hinc eſt quod dicitur Prouerb.* 21. Cor Regis in manu Domini, & quòcunque voluerit inclinabit illud: *& ad Philip.* 2. Deus eſt, qui operatur in vobis velle, & perficere pro bona voluntate. *Quidam verò non intelligentes qua-liter motum voluntatis Deus in nobis cauſare poſsit abſq; præiudicio libertatis volunta-tis, conati ſunt has auctoritates malè exponere, vt ſcilicet dicerent, quòd Deus cauſat in nobis velle, & perficere, in quantum dat nobis virtutem volendi, non autem ſic, quòd faciat nos velle hoc, vel illud, ſicut exponit Origenes in 3. Peri-archon liberum arbitrium defendens contra authoritates prædictas.* Cum ſuo Præceptore omnes ſapientiſſi-mi Thomiſticæ ſcholæ profeſſores ſentiunt: & ſexcentos Scriptores *nullos di-ces?* Sed reclamat à tergo fictus ille Moraines: *Pari impudentia, vel malitiæ carpſit erroris Pelagiani Origenem, quòd dixerit, vnumquemq; in manu ſua habere, et in arbitrij poteſtate, vt aut peccati ſeruus ſit, aut iuſtitiæ.* Diſp. 8. Anti-Ianſenij num. 47. At ſi D. Thomæ teſtimonio luculentiſſimo non ceditis, ad Origenis ſcholam vos prouoco, ea hic repetendo, quæ initio hiſtoriæ Pelagianæ narrata ſunt. Ille libro 3. Peri-archon à S. Thoma citato cap. 2. hæc ſcribit: *Non enim idem eſt habere vincendi virtutem, et vincere, ſicut idem Apoſtolus cautiſsimo ſermone*
1.Cor.10. *ſignauit dicens:* Quia dabit Deus exitum, vt ſuſtinere poſſitis, *non vt ſuſtineatis, multi enim ſuſtinent, ſed in tentatione vincuntur; à Deo autem datur, non vt ſuſtinea-mus, alioquin nullum iam videretur eſſe certamen, ſed vt ſuſtinere poſsimus. Ea au-tem virtute, quæ nobis data eſt, vt vincere poſsimus ſecundùm liberi arbitrij facultatem aut induſtriè vtimur, et vincimus: aut ſegniter, et ſuperamur.* Et capite primo ex-
Phil. 2. plicans illa Pauli: *velle, et perficere ex Deo eſt*, ait: *Ex quo vtiq; non intelligitur, quia quòd mouetur manus v. g. ad verberandum iniuſtè, vel ad furandum ex Deo eſt, ſed hoc ipſum, quod mouetur,* nempe manus; *ex Deo eſt, noſtrum vero eſt motus iſtos, quibus motum ex Deo habemus vel ad bona, vel ad mala conuertere. Ita ergo eſt, quòd dicit Apoſtolus, quia virtutem quidem voluntatis accipimus, nos autem utimur volun-tate uel in bonis, uel in malis deſiderijs.* Itaque authore Origene in eo ſita eſt in-differentia liberi arbitrij, vt à Deo ipſam quidem voluntatem acceperimus, ſed velle actuale ſit à nobis. Fatetur enim eſſe à Deo, *ut poſsimus* ſuſtinere, quod idem eſt ac ipſa potentia volitiua, vt *ſuſtineamus* verò, qui eſt ipſemet actus potentiæ, negat eſſe nobis ex Deo. Ita manum nobis ineſſe ex Deo con-cedit, at non item benè, vel malè vti eadem manu. Clariùs certè non potuit loqui, imò nec locutus eſt Pelagius, eius ſententia tota hac de re auditur apud S. Aug. de grat. Chriſti cap. 4. *Quod poſſumus*, inquit, *omne bonum facere, dicere, cogitare, illius eſt, qui hoc poſſe adiuuat, quòd verò benè vel agimus, vel loqui-*

mur, vel cogitamus, noſtrum eſt. Item: *Quòd loqui poſſumus Dei eſt, quòd verò benè, vel malè loquimur noſtrum eſt.* Et vbi Origenes exemplum manus adducit, Pelagius oculi exemplo vtitur: *Quòd poſſumus uidere oculis noſtrum non eſt, quòd verò benè, aut malè uidemus hoc noſtrum eſt.* Rectè igitur S. Thomas tradidit, Origenem liberum arbitrium contra diuina oracula defendiſſe, atque illius indifferentiam nequaquam in Catholico ſenſu accepiſſe; eo enim prorſus modo illam expoſuit, quo poſteà Pelagius explicuit, vt ad oculum demonſtrauimus. Cæterùm S. Auguſtinus Origenis, eiuſque diſcipuli Pelagij explicationem per plura capita explodit in libro de gratia Chriſti. Hæc autem eandem Pauli ſententiam expendens ſcribit cap. 5. *Non ait*: Deus eſt enim, qui operatur in vobis poſſe, *tanquam ipſi iam uelle, & operari per ſe ipſos habeant, nec in his duobus adiuterio eius indigeant, ſed ait*: Deus enim eſt, qui operatur in vobis & velle, & perficere, *uel ſicut in alijs, & maximè Græcis codicibus legitur*, & velle, & operari. *Videte ſi non Apoſtolus gratiæ Dei futuros aduerſarios* (Origenem, & Pelagium) *Sancto Spiritu tanto ante præuidit &c.* Hæc Auguſtinus.

Acutè notauit Baronius ad annum 394. tomo 4. ex falſis Origeniſtarum delationibus inter magnos illos Eccleſiæ Duces Hieronymum, & Auguſtinum diſcordias (nam pugnantibus ſecum literis decertarunt) ſubortas fuiſſe, vt illis quidem mutuis ſeſe vulneribus conficientibus res ſuas Origeniſtæ à nemine exagitati promouerent. *At fraude detecta*, inquit Baronius, *datis poſtea inter ſe mutuò dextris, iunctis animis aduerſus primogenita Origeniſtarum germina Pelagianos hæreticos ſub eodem Catholico fidei vexillo commilitones acerrimè decertarunt.* Non eſt, Annate, Baronius ex Baianorum grege, ſed S.R.E. Cardinalis, idemque ſummus antiquitatis teſtis, & veterum monumentorum indagator ſinceriſſimus, qui Pelagianos *primogenitos* Origeniſtarum nuncupauit, & Hieronymus Origenem in calce Dialogorum Pelagianorum *Amaſium* dixit. Iacta nunc Raynaude *Catholiciſsimam* Origenis de diuina gratia ſententiam, nam ex S. Thoma (quod etiam Adamantij ſcripta confirmant) Pelagiano dogmati conformem illam ſcimus. Sit, Morainio iudice, malitioſus, & impudens, qui Origenis ſententiam de indifferentia voluntatis culpat, nam ſub Magni Aquinatis patrocinio inanes horum verborum ſonos irridemus. Ita Origenis perſona ab Halloix contra Synodos defenſa, eiuſdem Origenis doctrinam alij Recentiores à Pelagiani erroris labe purgare conati ſunt. Scio illos producturos ſententias Origenis, in quibus diuina gratia commendabitur; ſed & gratiæ nomen in Pelagiana ſynagoga perſonabat. At ſpuria eſt illa gratia, quam tanquam meritorum præmium ante Pelagianos Origenes ſtatuit, nam alterius vitæ merita prædicare, eſt planè delirare, & fabulas, ac ſomnia vendere; vnde Origeniſtarum errores in Synodis *nugæ, ac fabulæ* dicti ſunt, vt ex dictis cap. 6. eſt manifeſtum. His accedit, Pelagium, vti ſuperiùs diximus, nuſquam Origenis pro ſe teſtimonium laudaſſe, qui tamen Lactantij, Hilarij, Ambroſij, Chryſoſtomi, imò & Hieronymi, & Auguſtini quoque ſententias ſibi, vt perperam arbitrabatur, fauentes recitauit teſte S. Doctore in lib. de nat. & grat. à cap. 61. Quippe qui probè norat Origenem vt in cæteris, in dogmate etiam de gratia, & libero arbitrio à vero exorbitaſſe.

CA-

CAPVT XIII.

Rufinus Origeniſtarum, ac Pelagianorum Coryphæus, itemque Euſebius Cæſarenſis Arianus ab Halloix perperam defenduntur.

ORigene hominibus, ac Superis inuitis propugnato, Rufini Origeniſtarum pugilis defenſandi onus Halloix pariter ſuſcepit. Hic Rufinus Aquileienſis Alexandriæ Didymo Magiſtro Origenis dogmata tanta pertinacia ſecutus eſt, vt quò eadem latè per Orbem ſpargeret, Origenis libros Latio donauerit. Sanctus Epiphanius ægrè tulit hominem pium, ac doctum inter Origeniſtas militare; vnde ad Ioannem Hieroſolymitanum ſcribebat: *Te autem frater liberet Deus, & ſanctum populum Chriſti, qui tibi creditus eſt, & omnes fratres, qui tecum ſunt, & maximè Rufinum Presbyterum ab hæreſi Origenis, & ab alijs hæreſibus.* Hinc pro Origene graues Rufinus cum Hieronymo inimicitias contraxit, mutuiſque ſe inuectiuis, quæ hucuſque ſuperſunt, perſecuti ſunt, de quibus lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 2. diximus, vbi etiam Pelagianorum hæreſim eundem Rufinum docuiſſe monſtrauimus, peccatum enim originale ſuſtulit, & gratiam ex meritis dari, atque Sanctorum impeccantiam adſtruxit, quæ hic, ne actum agam, haud vacat repetere. Perpetuæ Rufini ignominiæ vertetur, Celeſtium Pelagij Achatem in Synodo Carthaginenſi interrogatum, ecquis dixiſſet, non dari peccatum originale? reſpondiſſe, *Sanctus Presbyter Rufinus*, teſte S. Auguſtino lib. de pec. orig. cap. 3. Vnde rectè dixit Baronius ad annum 412. tomo. 5. *At obſerua & illud, citari à Celeſtio non Pelagium ipſum, ex quo hæreſis nomen accepit, ſed Rufinum, vt Coryphæum, atque ſectæ anteſignanum.* S. Gelaſius Papa cum Romana Synodo Rufinum vti Pelagianizantem damnauit hac in eundem ſententia lata: *Quoniam B. Hieronymus Rufinum in aliquibus de arbitrij libertate notauit, illa ſentimus, quæ prædictum B. Hieronymum ſentire cognoſcimus.* Hic autem, quò Origenis ſectam promoueret, inſigne facinus commentus eſt. Librum apologeticum pro Origene publicauit ſub nomine S. Pamphili Martyris, qui tamen ab Euſebio Arianorum Principe ſcriptus fuerat. Quod vbi D. Hieronymus animaduertit in epiſtola primùm ad Pammachium, dein in duabus contra Rufinum apologijs inſignem hominis fraudem acerrimè inſecutus eſt. Rem narrat in ſecunda Apologia contra Rufinum: *Poſtea verò*, inquit, *per interpretationem tuã quæſtione contra Origenem toto Orbe commota, in quærendis exemplaribus diligentior fui, & in Cæſarienſi bibliotheca Euſebij ſex volumina reperi ἀπολογίας ὠριγένους. Quæ cum legiſſem, primum eum librum deprehendi, quem tu ſolus ſub nomine Martyris edidiſti, de filio, & Spiritu S. in bonam partem pleriſque blaſphemijs commutatis.* Idem habet lib. 2. apologiæ 1. vbi teſtatur ſe *perſpicuè* deprehendiſſe, quòd *primus liber ſex voluminum Euſebij ipſe eſſet, qui vnus ſub nomine Pamphili à te editus eſſet.* Et lib. 1. ait: *Sex libros, vt ante iam dixi, Euſebius Cæſarienſis Epiſcopus Arianæ quondam ſignifer factionis pro Origene ſcripſit, latiſsimum, & elaboratum opus, & multis teſtimonijs approbauit Origenem iuxta ſe Catholicum, ideſt iuxta nos Arianum eſſe; Horum tu primum librum vertis ſub nomine Martyris.* Hæc diligentiùs adnotaui, ne Amanuenſis error in re graui S. Doctori attribueretur, nam in epiſtola ad Pammachium, & Oceanum hæc ſcribit Hierony-

ronymus: *Vnum nunc proferam, cui contradicere vel ſtulti ſit, vel impudentis. Sexti libri Euſebij ſuper Origenis defenſione principium vſque ad mille fermè verſus liber iſte, qui Pamphili dicitur, continet.* Vbi manifeſta paret contradictio, ex qua nulla Hieronymi contra Rufinum accuſatio videatur; nam in apologijs, *primus liber ſex voluminum Euſebij* iſte ſub nomine Pamphili editus à Rufino dicitur, qui in hac epiſtola ſextus nominatur. Certè indè Amanuenſes errarunt, quòd legentes abbreuiatas haſce notas *VI. lib. Euſebij ſuper Origenis defenſione principium*, ſexti libri Euſebij reddiderint, cum *ſex librorum Euſebij ſuper Origenis defenſione principium*, ſcribere debuiſſent. Miror Rufini aduocatum iſthæc non adnotaſſe, ac more ſolito altiùs pro cliente exaggeraſſe. Rufinus S. Hieronymi accuſationi frigidam reſponſionem repoſuit: obijci nempe ſibi *rem ridiculoſam*. At Hieronymus in poſteriori apologia barbariſmi Rufinum inſimulans ait: *De Pamphili libro non ridiculoſa, vt tu ſcribis, ſed ridicula mihi fortè res accidit.* In ſecunda inuectiua Rufinus vbi ad hanc ſibi fraudem obiectam diluendam venit: *Superfluum*, ait, *videtur vel reſpondere aliquid, vbi piè, & religioſè dicta martyris Pamphili aut falſa dici vult, aut etiam ſi vera ſint, ſpernenda decernit.* Vbi verò pauca ſatis amarulenta euomuit, concludit: *Superflua eſt de Authore quæſtio, vbi defenſio talis eſt, quæ aſſertore non egeat.* Cecidit ſanè cauſa Rufinus; debebat enim locum, ac teſtem producere, vnde illa Origeni cuſa Apologia S. Pamphilo adſcribenda eſſe cenſeretur. Hoc egregiè vrget Hieronymus in apologia 2. *Dic ergo & tu, à quo exemplar acceperis, nec mihi ad ſubterfugiendum crimen mortuos aliquos nomines, vt cum authorem oſtendere non potueris, illum proferas, qui non poſſit reſpondere.* Hæc S. Pater.

Quis autem non miretur Rufino ante duodecim ſæcula apertæ falſitatis conuicto, ac nullam pro ſemet defenſionem adornanti recentem hominem ſuppetias contra Hieronymum ferre, pro eodem teſtimonium dicere, illique promptam aduocationem gratuitò commodare? Petrus Halloix lib. 4. Origenis defenſi quæſtione prima hanc theſim ponit: *Vera propoſitio: Apologia pro Origene olim edita, & nomine S. Pamphili Martyris inſcripta verè eſt eius, & non alterius.* Probat id authoritate Euſebij lib. 6. hiſt. Eccleſ. cap. 33. ſcribentis: *Quæcunq; autem ex ijs, quæ ad illum pertinent, cognitu neceſſaria ſunt, facilè eſt ea cognoſcere ex apologia pro illo à nobis, & à noſtri temporis S. Martyre Pamphilo elaborata, quampropter obtrectatores collatis operis ſtudioſè confecimus.* Eundem Pamphilum pro Origene ſcripſiſſe teſtatur Socrates lib. 4. cap. 27. vel 22. vbi de Gregorio Neocæſarienſi, & Nicephorus Calliſtus libro 10. capite 14. verba Euſebij reddens. Photius verò, cuius teſtimonium ſupra cæteros iactat Halloix, ita ſcribit Num. 118. *Lectus eſt Pamphili Martyris, & Euſebij pro Origene codex, tomi autem ſunt ſex, quorum quinque à Pamphilo in carcere degenti præſente etiam Euſebio elaborati ſunt; ſextus autem poſtea quam Martyr gladio vita pulſus ad Deum, quem deſiderabat, emigrauit, ab Euſebio deniq; eſt abſolutus.* At Halloix poſt longam cauſæ meditationem hæc literis prodidit loquens de primo libro apologiæ à S. Pamphilo, vt ait, conſcriptæ: *Illum igitur cum abſoluiſſet, atq; Euſebio velut alteri ſibi oſtendiſſet, iſq; approbaſſet: tum verò nouis, vt fit ſubortis difficultatibus, eiuſdem hortatu, atq; adiutu alios quatuor addidit, quibus poſtea Euſebius illo demortuo ſextum adiecit.* Itaque primum librum ſex voluminum pro Origene à ſolo S. Pamphilo elucubratum affirmat, & quinque priores aſſerit fuiſſe Pamphili ob

com-

compoſitionem, Euſebij *ob inſpectionem*. Hæc quidem ille, quò Rufinum contra Hieronymum defendat.

In primis non poſſum non ridere hominis conſilium, qui vel contra Euſebium teſtimonium dicere non veretur. Nam iſte loquens de apologia pro Origene apertè ait: *à nobis, & à noſtri temporis S. Pamphilo Martyre elaborata, quam propter obtrectatores collatis operis ſtudioſè confecimus*. At ſi Euſebius illam tantùm *inſpexit*, haud illam *collata opera ſtudioſè confecit*; aliàs Ioannes Baptiſta Rubeus, ac tres inſuper ſocij Theologi, qui tuam apologiam inſpexere, ac typis evulgandam cenſuere, dici poſſent eandem collatis operis ſtudioſè confeciſſe. Imò, quod magis mirere, *adiutu* Euſebij quatuor libros à S. Pamphilo compoſitos ſcribit, ſtatimque eoſdem Euſebij *ob inſpectionem* tantùm fuiſſe ſui tam citò oblitus aſſeuerat. Sex illi libri apologetici pro Origene ab Euſebio compoſiti fuere. Et quidem de ſexto libro hæc ſcribit ipſemet Euſebius lib. 6. cap. 29. *Horum habes certa argumenta in libro ſexta Apologiæ, quæ in Origenis defenſionem* A' NOBIS *ſcripta eſt*. Sed omnes ſex Euſebio paſſim attributi ſunt. S. Hieronymus in catalogo Eccleſ. Script. cap. 81. recenſens Euſebij libros ait, illum *Ἀπολογίας pro Origene libros ſex* conſcripſiſſe. Hæc autem dixit Hieronymus ante decem annos, quàm de hac Pamphili apologia cum Rufino litigaret. Antipater etiam Metropolita Boſtrenſis contra Euſebij apologiam plures libros ſcripſit, quorum titulus ſic in Synodo VII. Oecumenica act. 5. refertur: *Antipatri Epiſcopi Boſtrorum refutatio apologiæ pro Origene ab Euſebio Pamphili Epiſcopo Cæſareæ conſcriptæ liber primus*. Synodus Romana cum S. Gelaſio Papa Euſebium Cæſareenſem repræhendit: *Quòd in laudibus, atque excuſatione Origenis Schiſmatici vnum conſcripſerit librum*. Sed ſatis ſolidè ab Euſebio elucubratam totam illam apologiam inde probamus, quòd Ariana dogmata in illis libris apologeticis apertè tradebantur. Hieronymus, qui illos legit, hæc ſcribit: *Sex libros, vt ante iam dixi, Euſebius Cæſarienſis Epiſcopus Arianæ quondam ſignifer factionis pro Origene ſcripſit, latiſsimum, & elaboratum opus, & multis teſtimonijs approbauit Origenem iuxta ſe Catholicum, id eſt, iuxta nos Arianum eſſe*. In Apologia priori. In poſteriori etiam tradit, ſe perſpicuè depræhendiſſe: *quòd primus liber ſex voluminum Euſebij ipſe eſſet, qui vnus ſub nomine Pamphili à te editus eſt tam Græcè, quàm Latinè immutatis dumtaxat ſenſibus de Filio, & Spiritu Sancto, qui apertam blaſphemiam continebant*. Hoc ipſum ex Antipatro Epiſcopo Boſtrenſi in Synodo laudata refertur, qui hæc ſcripſit: *Priùs enim apologiam illam excutere volumus, vt ita non ſolùm illum, pro quo apologia ſcribitur, ſed & ipſum authorem hæreticos oſtendamus*. Floruit hic Antipater circa annum 460. nam S. Euthymius Abbas ad eundem ſcripſit ex cap. 16. de vita Euthymij apud Surium. Succeſſit Conſtantino Archiepiſcopo, qui Synodum Chalcedonenſem anno 451. ſubſcripſit. Verùm noſter Halloix aliter ſentit, clamatque §. 4. *Propè pro certo tenemus, non modò primum librum ſanam continere doctrinam, quod oculis ipſis cernimus &c. ſed etiam omnes reliquos; & quòd certum ſit Pamphilum ipſo teſte Euſebio ſupra in illis collaboraſſe, excepto tantùm ſexto, quem haud dubiè Euſebius nè à Pamphilo, & à ſe ipſo diſsideret, conformem cæteris compoſuit*. At Patres, qui eos libros legere, Arianam hæreſim eoſdem continere dixerunt; vel ergo mentiti illi ſunt, quòd Arianam hæreſim minimè perſpectam haberent, vel falſum ſomniat Halloix de incognitis ſibi libris (neque enim extant) iudicium ferens. Quòd ſi

Pam-

Pamphilo illi libri adiudicentur, Arianæ hæreſis Doctor Chriſti Martyr euadet, & ne Rufinus mendax videatur, Pamphilus Arianus publicabitur. *Non tibi expedit*, clamat Hieronymus in poſteriori apologia, *vt per te clariſsimus martyr hæreticus iudicetur, vt qui effudit pro Chriſto ſanguinem, contrarius fidei Chriſti approbetur &c. Melius eſt, vt tu erraueris, quàm vt Martyr hæreticus fuerit. Interim de præſenti compede vtcunq; erue pedem. In futuro iudicio tu videris, quid ad Martyris contra te reſpondeas querimonias.* Euſebius Cæſareenſis, vt Ariano dogmati, quod in apologia illa docet, aliquod authoritatis pondus adijceret, eandem à ſe, & à Pamphilo compoſitam ſcripſit, quem vtpotè Arianæ factionis ſigniferum (ita enim hominem vocat Hieronymus) mendacij accuſare malim, quàm glorioſo Martyri hæreſeos notam inurere. Fuit Euſebius amicus Pamphili, vnde eiuſdem cognomine honoris cauſa decoratus eſt; idem tamen Pamphili deſertor etiam extitit, nam iſtum fortiter pro Chriſti fide martyrium ſubeuntem haud ſecutus fuit, ſed Dijs ſacrificans fidei proditor turpiter è carcere euaſit, vti eidem S. Potamon Heracleæ Epiſcopus in Tyrio Concilio obiecit, de quo mox ſermo redibit.

Haud vacat ab Halloix pro Rufino ſuſceptam defenſionem pluribus oppugnare, hominis tantùm malæ cauſæ patrocinati errores ſubnotabo. Errat primò, dum putat librum apologeticum ſub nomine Pamphili editum à Rufino eſſe ſextum librorum Euſebij; nam teſte vbique in apologijs, & in epiſtola ad Cteſiphontem Hieronymo *primus liber* eſt Euſebiani apologetici. Textus verò epiſtolæ erat planè illi, ſi aduertiſſet, corrigendus. Quòd ſi liber editus à Rufino mille fermè verſus ex ſexto Euſebij continet, vt ex Hieronymo putas, nè huic iraſcaris, quòd ſcripſit librum illum non eſſe Pamphili, ſed Euſebij, te hæc ipſa §. 3. ſcribente: *Sextum omnes, ne vno excepto, attribuunt Euſebio.* Itaque de primo, ſi ſapis, lis eſt, num Euſebij, an Pamphili ſit, non de ſexto. Errat deinde dum §. 4. tradit, nec ipſum quidem Hieronymum conſtanter librum illum attribuiſſe Euſebio, ſed ſemel, atque iterum dixiſſe, eſse potius Didymi, aut cuiuſvis alterius, quàm Euſebij, aut Pamphili. Nuſquam hoc Hieronymus putauit, ſed vbique conſtanter aſseruit, librum illum eſse Euſebij, quem teſtatur vidiſse ſe, ac legiſse in bibliotheca Cæſareenſi, at à Didymo, vel Rufino correctum ablatis ijs, quæ pro Arij hæreſi Euſebius inibi poſuerat, & eo pacto à Rufino ſub nomine Pamphili publicatum. Do verba Hieronymi in apol. 2. *In Cæſarienſi bibliotheca Euſebij ſex volumina repperi ἀπολογίας Ωριγένους. Quæ cum legiſſem, primum eum librum deprehendi, quem tu ſolus ſub nomine martyris edidiſti, de filio, & Spiritu S. in bonam partem plerisq; blaſphemijs commutatis: Et hoc vel Dydimum, vel te, vel alium feciſſe neſcio quem, quod tu apertiſsimè in libris Peri-archon feciſſe conuinceris.* Errat tertiò, dum in eodem §. 3. Hieronymum repræhendit, quòd ſcripſit, in illo primo volumine mentionem fieri ſequentium: *Nam in illo primo volumine*, inquit, *quod totum legi non ſemel, ſed ſæpius, nulla prorſus facta eſt librorum ſequentium mentio.* Imperitè: Hieronymus non loquitur de primo libro prout corruptus fuit à Rufino, ſed prout in autographo Cæſareenſi abs ſe lectus fuit, dicens in primo libro ſequentes appellari, & in poſterioribus primi libri fieri mentionem. Verba Hieronymi in prima apologia ſunt: *In ipſo volumine, quod tu Pamphili ſimulas, ſequentium librorum facta mentio eſt. In ſecundo quoque, & reliquis dicit Euſebius, quod in primo iam ante di-*

te dixerit, & quòd eadem repetere non debeat. Errat quartò, imò peſſimam calumniam Hieronymo ſtruit, dum §. 2. loquens de apologia Pamphili, quam initio quidem etiam S. Doctor eidem Pamphilo adſcripſerat, poſtea verò fraude detecta Euſebio legitimo Authori adiudicauit, hæc aſſerit. Ea, *quæ ipſe in conſtanti, ac matura ætate, & firma adhuc memoria, placidoq; animo conſcripſerat, plus mereri apud æquos Iudices fidei, quàm ea, quæ præcipiti æuo, & recordatione fluxa, & mente præſertim ex quibuſdam circa res literarias diſſidijs nonnihil exulcerata per palinodiam exarauit.* Vide quò malæ cauſæ defenſio hominem præcipitem egit? Non illum pudet *recordationis fluxæ* Hieronymum arguere, qui non modò eorum, quæ priùs ſcripſerat, optimè meminit, verùm etiam aperit, cur per errorem illa exarauit? Audi Hieronymum lib. 2. Apologiæ prioris hæc ſcribentem: *Etiam ante annos fermè decem, cum Dexter amicus meus, qui præfecturam adminiſtrauit Prætorij, me rogaſſet, vt authorum noſtræ religionis ei indicem texerem, inter cæteros Tractatores poſui & hunc librum à Pamphilo editum ita putans eſſe, vt à te, & tuis diſcipulis fuerat diuulgatum. Itaq; fraudem tuam errori meo imputare non debes.* Et Apol. 2. *De tuo codice quaſi Pamphili exemplar accepimus. Credidi Chriſtiano, & credidi Monacho, non putaui tantum ſceleris à te poſſe confingi.* Certè Hieronymus in lib. de Script. Eccleſ. loquens de Pamphilo ait: *Scripſit, antequam Euſebius ſcriberet, apologeticum pro Origene.* Quod falſum eſt, nam Euſebius, vnà ſimul ſecum ſcriptum illud fuiſſe à Pamphilo autumauit. In Rufinum igirur tota culpa deuoluitur, cum Hieronymus à Rufino ſe deceptum teſtetur. Et quidem Halloix nobilioribus S. Hieronymi ſcriptis authoritatem ſubtrahit, quòd ea ſcripſerit *æuo præcipiti, ac recordatione fluxa.* Ille enim poſt lites illas cum Rufino, imò & eodem mortuo, etiam Dialogorum libros contra Pelagianos procudit, aliaq; conſcripſit, quæ inter eiuſdem codices principem ſibi fermè vindicant locum.

Volo hic inſignem Rufini fraudem monſtrare. Cum legerem Gennadij *librum* de Scriptoribus illuſtribus, in capite 17. vbi de Rufino agit, hæc adnotaui ab eodem de Rufino ſcribi: *Interpretatus eſt etiam ſententias Pamphili martyris aduerſum Mathematicos.* At cum apud Euſebium, cuius verba producit Hieronymus in prima apologia, habeamus Pamphilum proprij operis nihil omnino ſcripſiſſe, ea ſtatim cogitatio animum ſubijt, vndenam Gennadius aduerſus Mathematicos operis alicuius Pamphilum authorem habuerit? A Rufino in errorem inductum cognoui. Hic in priori inuectiua contra D. Hieronymum ait: Macarius *cum opuſcula aduerſus fatū, vel matheſim haberet in manibus, eaq; vtili, ac pernéceſſario labore componeret &c. Quid porrò Origenes, quem opinatiſſimum apud Græcos audierat, ſentiret de talibus percunctatur, breuiterqſ ſibi eius de ſingulis quibuſq; ſententias orat exponi. Ego rem primùm dicebam factu eſſe difficilem, Sanctum tamen Pamphilum Martyrem dixi quadam ex parte tale aliquid operis conſcripſiſſe in apologetico ſuo. Continuò id ſibi poſcit in latinum verti. Nullum dicebam me vſum huiuſcemodi operis habuiſſe, & ad latinum ſermonem tricennali iam penè incuria torpuiſſe. Perſtitit tamen deprecans, qualicunq; ſermone notitiam ſibi tantum eorum, quæ cupiebat, oſtendi. Cumq; id, quo potui ſermone, feciſſem, maiori deſiderio accenſus eſt ad illa ipſa plenius cognoſcenda, è quibus pauca illa, quæ tranſtuleram, videbantur aſſumpta.* Aitq; ſe precibus eiuſdem victum libros Peri-archon tranſtuliſſe. Vide quæſo ſuaſmet impoſturas fatentem reum. Scribit Rufinus, *S. Pamphilum Martyrem* contra Mathematicos *aliquid operis conſcripſiſſe in apolo-*

getico

getico ſuo, & Macarium amicum deprecatum ex Pamphilo *notitiam ſibi tantum eorum, quæ cupiebat, oſtendi*. Additq; ſe *id, quo potuit ſermone, feciſſe*. Ita ſcripſit latino ſermone Apologeticum pro Origene, quod Macario eidem nuncupauit. At in hoc apologetico nihil probatum legitur contra Mathematicos, vel fati aſsertores, ſed tantùm de Patre, de Filij æternitate, & conſubſtantialitate, de S. Spiritus diuinitate, De Verbi Incarnatione, ac Chriſto Domino, de pœnis damnatorum, & de animarum trãſmigratione ibidem diſseritur. Quodnam igitur opus contra Mathematicos Pamphilus ſcripſit, quomodò eorum, quæ Macarius scire cupiebat, notitiam, Rufine, tradidiſti? Contra fati aſsertores inſtrui ille vult, & alia à te magni hiatus promiſſore edocetur. En impoſturæ origo. Euſebius ſex libros apologeticos ſcripſit pro Origene, in quorum aliquo adducit dicta Origenis contra Mathematicos. Rufinus volebat quidem integros ſex libros transferre, ſed veritus ne inſcripto nomine S. Pamphili, ex numero librorum ipſiſſimi Euſebij eſſe ſtatim cognoſcerentur (Hieronymus enim in catalogo librorum Euſebij ſex apologeticos eiuſdem pro Origene numerauerat) vix primum interpretatus manum de tabula amouit, & Peri-archon librorum verſionem aggreſſus eſt. Noluit tamen translatum apologeticum inſcribere *primum librum*, quò vnus à S. Pamphilo compoſitus haberetur, atq; de reliquis Euſebij libris omnis prorſus ſuſpicio tolleretur. Quæſo te Halloix, ſi Rufinus probè nouit, S. Pamphilum in reliquis operis illius libris contra Mathematicos ſcripſiſſe, cur illa, vti rogabatur à Macario, non eſt interpretatus? cur apologeticum *primum librum* non inſcripſit? cur illius tantùm in præfatione ad Macarium mentionem fecit, ac ſi nihil aliud pro Origene Pamphilus elaboraſſet? At dicis, primum librum tantùm eſſe totum à S. Pamphilo ſcriptum, cuius nec verſus Euſebij ſit. Bellè tibi iſta fingis ſine teſte; at Rufinus contra Mathematicos *aliquid operis* ſcripſiſſe Pamphilum narrat, nulla Euſebij mentione facta. Audio Rufinum iſthæc ad Macarium in præfatione ſcribentem: *Librum* Pamphili, *quem pro Origene in Græco ſcripſiſſe traditur, transferri tibi popoſceris in latinum*. Ita paſſim, & vbiq; loquitur, ac ſi translatum à ſe tantùm vnicum illum librum S. Martyr compoſuiſſet. Verùm non ſemel in his ſe dolis Rufinus exercuit, nam quò Origenis ſcholam quacunq; arte promoueret, Sexti Philoſophi Ethnici librum ſententiarum publicauit ſpecioſo titulo appoſito S. Xyſti Pontificis, & Martyris, quo quidem libro vſus eſt Pelagius ad liberum arbitrium ſupra gratiam erigendum, & initio etiam id credidit S. Auguſtinus, vt patet ex lib. de nat. & grat. cap. 64. quem tamen errorem corrigit 2. Retract. cap. 42. à Hieronymo fortè admonitus, qui in epiſtola ad Cteſiphontem de Rufino dudum mortuo ſcripſerat. *Illam autem temeritatem, imò inſaniam eius quis digno poſſit explicare ſermone, quòd librum Sexti Pythagorei hominis abſq; Chriſto, atq; Ethnici immutato nomine Syxti martyris, & Romanæ Eccleſiæ Epiſcopi prænotauit &c.* Quare idem Sanctus lepidè olim his Rufinum perſtrinxit in priori apologia: *Cum tantam habeas licentiam nominum immutandorum, vt de Euſebio Pamphilum, de hæretico Martyrem feceris, cauendus homo, & mihi maximè declinandus, ne me repentè, dum neſcio, de Hieronymo Sardanapalum nomines*. Quis igitur Rufinum Authorum nomina immutare ſolitum procul ab his inſidijs in apologetici pro Origene editione putabit, Hieronymo hominis fraudes repetitis exemplis confirmante? Sed dolum dolo

 auxit,

auxit, dum primum Euſebij librum haud fideliter interpretatus eſt; nam Hieronymus, qui oculatus teſtis vtrumque contulit, & Pamphili à Rufino editum, & primum ex ſex libris Euſebij, ſcribit in priori apologia: *Quamuis de Euſebij libro multa ſubtraxerit*. Et poſtea: *Cumq; de ipſo libro, quem Pamphili ſimulas, multa peruerteris*. Quæ quidem, niſi vera eſſent, numquam coram Orbe Catholico, coram tot illius ætatis hominibus doctiſſimis, quibus integer oculorum, atq; aurium vſus erat, tanta confidentia magnus Eccleſiæ Doctor aſſeuerasset.

Qui verò poſt Euſebium Pamphilum Martyrem pro Origene apologeticum ſcripſiſse prodiderunt, quorum teſtimonia initio ſtatim adducta ſunt, nempe Socrates, Nicephorus, & Photius, Euſebij Ariani hominis fidem ſecuti ſunt. Socrates certè Origenem impenſiùs coluit, vt patet ex lib. 6. cap. 13. vbi Origenis aduerſarios his excipit, quos inter numerat S. Methodium, & magnum Theophilum Alexandrinum: *Homines nullius momenti, & qui ſua ipſorum virtute nequeunt emergere, per hoc aliquid exiſtimationis acquirere volunt, quòd potiores viros carpunt*. Et lib. 7. cap. 45. ait: *Subit autem mihi admiratio, quomodò liuor Origenem etiam mortuum preſſerit. Ille namq; poſt ducentos annos à morte ſua à Theophilo eſt excommunicatus*. At Theophili ſententiam vniuerſa Eccleſia approbauit, vt lib. 1. hiſt. Pelag. cap. 2. oſtendimus, imò & eiuſdem ſcripta contra Origenem, quæ Halloix iniurioſè carpit, S. Gelaſius cum Romana Synodo in decreto de libris recipiendis vnà cum aliorum Patrum, quos nominat, voluminibus dicit ſe approbare *Opuſcula Beati Theophili Alexandrini Epiſcopi*. At Socrates non vnicum librum apologeticum ſcriptum fuiſse à Pamphilo narrat, ſed plures, inquiens: *Meminit autem eius, & Pamphilus martyr in libris, quos de Origene lucubrauit*. Eundem verò Pamphilum non ſolùm illos ſcripſiſse, ſed vnà cum Euſebio idem affirmat lib. 3. cap. 5. vbi: *Teſtes horum fide digni ſunt S. Pamphilus, & qui ab ipſo cognomen traxit Euſebius, vterq; enim communiter vitam Origenis commendantes &c. compoſita pro illo inſignibus libris apologia &c.* Cur igitur Rufinus vnum librum ſub vnius tantùm Pamphili nomine publicauit, cum ille *primus* inſcribendus foret, & authoribus Euſebio, & Pamphilo, ſi Ariano Cæſarcenſi, & huius authoritatem ſecuto Socrati Origeniſtæ fides habenda eſt? Nudatur omni pallio Rufini dolus, nec ſupereſt lacinia, qua ſe quacunq; parte tegat, ijſdem enim teſtimonijs conuincitur, quibus illum potenter defendi Halloix nouus Origenis aduocatus exiſtimauit. Sanè vidit Rufinus, quantùm authoritatis liber ille perderet, ſi Euſebiana manu vel ex parte conſcriptus probaretur. Et quidem Euſebius licèt in hiſtoria Eccleſiaſtica dicat, ſe libros illos à Pamphilo adiutum ſcripſiſſe, illis tamen ſuum ipſius tantùm nomen inſcripſit, eoq; pacto vulgati ſunt, vt ex catalogo Scriptorum S. Hieronymi cap. 81. probabam, ſciebat enim Euſebius, S. Martyrem nullam vel leuem in illis operam poſuiſſe. Teſtimonia Photij, ac Nicephori, qui idem ex Euſebio poſt plura ſæcula exſcripſerunt, eodem modo accipienda ſunt.

Hæc fuſiùs, quàm noſtrum inſtitutum poſcebat, congeſſiſſe contra Rufinum eiuſque defenſorem fortè videbor, ſed longiorem in ijs moram ſuaſere Hieronymi monita exclamantis in epiſtola ad Cteſiphontem tantum fraudis à Rufino admiſſum, *vt librum primum ſex librorum defenſionis Origenis Euſebij Cæſarienſis (quem fuiſſe Arianum nemo eſt qui neſciat) nomine Pamphili Martyris prænotaret, quâ*

ſcilicet

ſcilicet egregia illa quatuor Origenis περὶ ἀρχῶν *volumina latinis infunderet auribus*? Quis enim libros Origenis non recipiat, quos à S. Martyre probatos, ac defenſos fuiſſe cognouerit? Profectò S. Pamphili apologeticum libris Peri-archon, ſeu de principijs ab inuidorum accuſationibus tutandis cuſum fuiſse fatetur, imò gloriatur Halloix in fine quæſtionis primæ libri quarti ſcribens: *Ego quidem diuinæ attribuo prouidentiæ, quòd eius quoq; libri defenſioni, qui maximè oppugnatur, libri inquam de principijs optimum, ac potentiſſimum ſuſcitarit defenſorem Sanctum Pamphilum Martyrem*. Vah quàm diuerſa ſunt Diuorum, atq; hominum iudicia! Hieronymus id Rufino *temeritati, imò inſaniæ* vertit in epiſtola ad Cteſiphontem, quod Halloix *diuinæ attribuit prouidentiæ*. Vtri magis credendum? Illi libri Peri-archon totius vetuſtioris Eccleſiæ ſententia reprobati ſunt. Continere illos impia dogmata ſcribit S. Anaſtaſius Papa ad Ioannem Hieroſolymitanum, additque eoſdem Eccleſiam maculare, probatos mores euertere, aures circumſtantium vulnerare, iurgia, iras, diſſenſioneſq; diſponere, piorum mentes immiſſa ſui caligine labefactare. *Deteſtanda plurima, ſcorpiones, & colubros* habere ſcribit Hieronymus Auito. *Ineptias, & digna odio, ac inimica Deo verba*, S. Epiphanius epiſtola ad Ioannem Hieroſolymitanum. Quos cum *Sanctus vir Pammachius legiſſet, exhorruit, & incluſit ſcrinio, ne prolati in vulgus multorum animos vulnerarent*, Hieronymo teſte in laudata epiſtola. Horum, inquam, librorum *diuina prouidentia*, ſi Halloix vlla fides habetur, *optimum, ac potentiſſimum ſuſcitauit defenſorem S. Pamphilum Martyrem*. Vnius Pamphili ducatum in defendendo Origene ſecutum ſe idem proteſtatur in præfatione libri quarti belliſſimas inibi fabellas nectens; ſed quid aliud diceret, qui *Origenis nugas, fabulaſq;* vt loquitur Synodus VII. in definitione fidei, defenſurus erat? Fingit ſibi Veritatem hæc intimaſſe: *Comitem habebis in omnibus, fautricemq; VERITATEM. Ac ne diffidas, eum tibi Ducem prouidebo, cui reſiſtere nulli queant aduerſarij, Ducem ſcilicet belli ſcientiſſimum, & certæ harum rerum notitiæ indagatorem ſagaciſſimum. Dux enim tuus in hac Origenis mei, & tui defenſione, futurus eſt ille nominis amabiliſſimi Beatus Pamphilus, ille Martyrum ſui æui nobiliſſimus, ille germanorum Origenis Scriptorum propugnator acerrimus, qui & apologiam pro illo fortiſſimam primus omnium exarauit, & illos errores, quos quidam partim ignari, partim inuidi, partim maleuoli iniquè ipſi affingebant, ab illo longiſſimè, atq; certiſſimè propulſauit*. Hæc pars prologi eſt, in quo Veritatis ſeſe familiarem venditans, auditores ad reliquam fabulam, quam ſatis prolixam ludit, benignis auribus excipiendam promptiores reddere conatus eſt. Porrò eadem veritate ſuadente his ſe vindicandam S. Pamphilo apologiam animatum ſcripturit: *Tantum hoc ſedulò age, vt puram putam in omnibus Dei Optimi, Maximi gloriam quæras, ijſdem veſtigijs in protegendo Origene, quæ Pamphilus meus olim expreſſit, gradiare. Ita minimè tibi difficile fuerit, quam ille conſcripſit Apologiam, hanc ipſi vt germaniſſimam, ſicuti re vera eſt, qua ratione, qua auctoritate vindicare. Quod proinde* (*quando* MAGNAM PARTEM IN EO SITA EST VICTORIA) *primo tibi loco aggrediendum, ac toto niſu perficiendum eſt*: Ibidem. Si Concilia erroris arguere, Pontifices ignorantiæ inſimulare, Sanctos Patres inuidiæ, obliuionis, inconſtantiæ, liuoris, inſcitiæ, ac denique maleuolentiæ incuſare, Origenem Schiſmaticum, atq; Hæreſiarcharum peſſimum ab Eccleſia pronunciatum defendere, haud equidem eſt *Dei Optimi Maximi gloriam quærere*, ſed Diuorum authoritatem eleuare,

uare, ac propriæ famæ iacturam facere. Nullam librorum Peri-archon defendendorum rationem meliorem inuenire potuit, quàm ab Apologia Pamphilo aſſicta viam ſibi aperiens, faſſus enim eſt, *magnam partem in eo ſitam eſſe victoriæ*. Hinc veluti in arce cauſæ de apologia Pſeudo-Pamphili mihi cum aduerſario pluribus litigandum fuit, vt tanti nominis Patrono libri Peri-archon à Pelagianorum Magiſtro exarati nudarentur. Hieronymus impium duxit Chriſti Martyrem Arianæ hæreſis ſectatorem fieri, vnde quòd apologeticus ille liber Arianiſmum ſaperet, à Pamphilo ſcriptum fuiſſe negauit. Quare cum Pelagij errores, ac capitalia ſuperbæ hæreſeos theoremata in iiſdem libris Peri-archon tradantur, Sancti Martyris famæ intereſſe arbitratus ſum, eundem à Pelagianorum delirijs vindicare, illa enim Pelagiana dogmata Author Apologetici non correxit, imò loquens de animarum productione eadem repetita aſſertione probauit.

Huic capiti audax hominis dictum coronidem imponet, ita enim longior noſtra hæc contra Origenem diſſertatio terminum habebit. Quando in factiones diuidimur, eos, qui noſtræ ſectæ amici, ac defenſores ſunt, impenſiùs diligimus, noſtramq; eiſdem, vbi occaſio fert, operam libentiſsimè commodamus. Hinc factum eſt, vt Halloix, cum videret Euſebium Cæſareenſem tot apologeticis editis de cariſſimo ſibi Origene benemeritum, haud paſſus ſit, hunc ipſum tanquam Arianum accuſari. Itaque de collegæ fama ſollicitus omnem ab eo Arianæ hæreſeos ſuſpicionẽ excutere pertentauit vociferans lib. 4. q. 1. S. 4. *Verùm de Euſebio, & de recta eius doctrina, quam nonnulli perperam ſugillarunt, alibi tractamus; de quo cum ſcripſero, quid mihi videtur, libenter audiam, quid alij ſentiant.* Et antea ſtatim dixit Hieronymum *haud rectè* ſuſpicatum, quòd Euſebij libri apologetici pro Pamphilo *ſectam Arij redolerent*. Euſebium Arianum fuiſſe certiſſimum eſt. Etenim S. Athanaſius in epiſtola de decretis Nicænæ Synodi hæc ſcribit: *Euſebius ex Cæſarea Palæſtinæ, quum pridie abnegaſset, in eandem ſententiam tamen poſtridie ſubſcripſit, quam etiam Eccleſiæ legendam miſit, dicens eam eſse Eccleſiæ fidem, & Patrum traditionem* (nempe filium eſſe Patri æterno conſubſtantialem) *omnibuſq; manifeſtò apparuit eum priùs & temere erraſse, & fruſtra contra veritatem pugnaſse*. Quare cum ſex illos libros apologeticos ante Synodum Nicænam ſcripſerit, nam viuente Pamphilo illos exarauit, qui paſſus eſt ante Conſtantini baptiſmum, tum temporis eoſdem dictauit, quandò teſte Athanaſio *temerè errabat*. Et quidem ipſe Arius in epiſtola ad Euſebium Nicomedienſem ſcribit, ſibi adhæſiſſe Euſebium Cæſareenſem, vnde idem Euſebius à S. Alexandro Patriarcha Alexandrino excommunicatus fuerat: *Et quoniam*, inquit, *Euſebius frater tuus Cæſareenſis, & Theodotus, & Paulinus &c. aſſerunt priorem eſse Deum Filio ante principium, anathema ſunt facti*. Euſebium verò Cæſareenſem primum ferè Epiſcoporum literas pro Ario quaquauerſum ſparſiſſe teſtatur Arianæ factionis Coryphæus Euſebius alter Nicomedienſis, qui contra S. Athanaſium peſſimæ factionis, quam etiam Euſebianam dixere, author fuit, in literis ad Paulinum Tyriorum Epiſcopum, in quibus exemplo Euſebij Cæſareenſis hortatur ipſum ad ſcribendum pro Ario: *Neq; ſtudium*, inquit, *Domini mei Euſebij pro veritatis defenſione ſuſceptum, neq; tua de eadem re taciturnitas in ſilentio quidem iacet, ſed ad noſtras vſque aures vtrumque perlatum eſt. Nos, vt par fuit, magno gaudio à Domino noſtro Euſebio, à te dolore affecti ſumus.*

Has

Has literas refert Theodoretus lib. 1. cap. 5. Quare duo illi Euſebij Ariani currus biuges iure meritò ſunt appellati. Literæ Euſebij Cæſareenſis pro Ario ſcriptæ recenſentur in Synodo II. Nicæna act. 5. quarum blaſphemias cum Patres audiuiſſent exclamarunt: *Hic reliquis nobis maiore odio proſequendus.* Itemque: *Anathema & libris, & illis, qui illa legunt.* Et Legati Pontificij addiderunt: *Ipſa lectio indicat, quòd Arianorum ſententiam ſapiat, habet enim ante lectus Euſebij Pamphili liber & alias blaſphemias, quas Synodus audire reſpuit.* Inter alia negat Filium eſſe verum Deum, inquit enim in epiſtola ad Euphrationem: *Vt cognoſcant te ſolùm verum Deum, non vt vno ſolo exiſtente Deo, ſed vt ſolo vno exiſtente vero Deo, cum maximè neceſſaria adiectione* VERO: *quandoquidem & ipſe quidem Deus filius, ſed* NON VERVS DEVS, *vnus enim eſt & ſolus verus Deus, quia neminem habet ante ſe.* Lege ibi alia.

In Nicæna Synodo Euſebius vterque ſubſcripſit Catholicum ſymbolum, ſed Euſebium Cæſareenſem *paululum ſubſtitiſſe*, ſcribunt Socrates lib. 1. cap. 8. alijque. Epiſtolam ad ſuos Cæſareenſes Nicæa dedit, in qua Synodalis ſtatuti rationem aſſignat; illam autem Cardinalis Baronius examinat ad annum 325. Certè ob illud factum Ariani Euſebium repræhenderunt, *defectionem ipſius* inſimulantes, teſte Theodoreto lib. 1. hiſt. Eccleſ. cap. 12. An verò manu æquè, ac mente fidem Nicænam ſubſcripſerit, ex ijs, quæ poſtea contra Athanaſium ſtruxit, dubium fecit. De illo dixit Socrates lib. 1. cap. 23. quòd *bilinguis iudicatus eſt.* Etenim præualente Antiochiæ Arianorum factione vrbe pulſus fuit magnus Antiſtes Euſtathius, qui, vt ait Hieronymus in epiſtola ad Euagrium 126. *Contra Arium clariſſima tuba cecinit*, atque Euſebius ab Hæreticis in Epiſcopum ab Imperatore Conſtantino flagitatus fuit, quòd illum magnum Arij defenſorem norant. Imperatoris ea de re reſponſum refert idem Euſebius lib. 3. de vita Conſtantini cap. 57. Cùm verò Euſebiani graues contra Athanaſium Arianorum hoſtem infenſiſſimum vbique turbas darent, Conſtantinus, qui ex falſis Hæreticorum delationibus in prauam de Athanaſio opinionem abierat, Synodum Cæſareæ in Palæſtina fieri mandat. Athanaſius autem ad illam, vt ſcribit Sozomenus lib. 2. cap. 25. *vocatus non obedit, Euſebij illic Epiſcopi, & eius, qui Nicomediæ erat, aliorumque, qui cum iſtis erant, malitiam veritus.* Quis igitur Euſebium Pamphili Arij fautorem negabit, cum Athanaſio hoſtis extiterit, qui cum ſolis Arianis inimicitias exercuit, Catholicis omnibus ſemper cariſſimus? Verùm paulò poſt coactæ apud Tyrum Synodo vnà cum cæteris interfuit Athanaſius ita iubente Conſtantino. De qua re S. Epiphanius lib. 2. con. Hæreſes num. 68. vbi agit de ſecta Meletij hæc narrat: *Et iuſſit iudicare cauſam hanc Euſebium Cæſareæ Epiſcopum, & alios quoſdam, erant autem hi quodammodò magis inclinati ad Arianorum vanitatem.* Ibidem raræ libertatis exemplum cum perpetua Euſebij infamia dedit S. Potamon Heracleæ Epiſcopus oculo ob Chriſti fidem in perſecutione orbatus. Hic enim, do verba S. Epiphanij, *quum vidiſſet Euſebium ſedentem, ac iudicantem, & Athanaſium ſtantem, ſuperatus triſtitia, & lacrymans ob ea, quæ apud veritatis profeſſores fiunt, inuectus eſt voce magna contra Euſebium, ac dixit: Tu ſedes Euſebi, & Athanaſius innocens exiſtens à te iudicatur, quis tulerit talia? Dic verò mihi tu: Nonne mecum fuiſti in carcere tempore perſecutionis? Et ego quidem oculum amiſi pro veritate, tu verò nihil mutilatum in corpore habere videris, neque teſtimonium per confeſſionem præbuiſti,*

ſed

ſed ſletiſti viuens nullâ parte detruncata. Quomodò diſceſſiſti è carcere, niſi quòd promiſiſti his, qui neceſſitatem perſecutionis nobis intulerunt, id, quod nepharium eſt, te facturum eſſe, aut certè feciſti. Generoſis illis vocibus Euſebius perterritus conuentum diſſoluit, miſitque Vrſacium, & Valentem contra Athanaſium inquiſitores. Ex his emiſſarijs, ac ſatellitibus, an Cæſareenſis fuerit Arianus, quis non intelligat? Hinc apud veterem Eccleſiam adeo certum erat, Euſebium Arij ſtudioſum fuiſſe, vt id omnes citra dubium pro comperto haberent. S. Hieronymus in epiſtola ad Cteſiphontem mentionem facit *Euſebij Cæſarienſis, quem fuiſſe Arianum nemo eſt, qui neſciat, &c.* Idem lib. primo contra Rufinum ait: *Euſebius Cæſarienſis Epiſcopus Arianæ quondam ſignifer factionis.* Et lib. 2. meminit *Euſebij Arianorum Principis.* In Synodo VII. Oecumenica actione 6. hæc leguntur: *Etiam Euſebius Pamphili ab illis in teſtem aduocatur, qui tamen ab omni Catholica Eccleſia Arianæ hæreſis defenſor eſſe cognoſcitur.* Item: *Quis enim fidelium in Eccleſia, quiue verorum dogmatum ſcientiam habet, ignorat Euſebium Pamphili in reprobum ſenſum traditum conſenſiſſe Arij placitis?*

Verùm Halloix §. 4. in fine reponit pro Euſebio: *Quos quidam putant in illo fuiſſe errores, oſtendam fuiſſe Græcorum Sanctorum Patrum, quos ipſe ſtuduit imitari, vulgatas opiniones, nec pro erroribus tunc habitas.* Quod Patres, ac Synodi iudicarunt de Euſebio, *quoſdam*, nempè paucos id putaſſe fingit: ſed iſta relinquamus. Fateor quidem nonnullos Patres de Filio Dei eo prorſus modo, quo Euſebius, alicubi locutos eſſe, ſed cum illi Orthodoxi fuerint, atque in alijs libris rectam de Filio Dei ſententiam expoſuerint, in bonam partem trahendi ſunt, vbi ijs vocabulis, ac phraſibus vſi fuere, quas poſtea Ariani vſurparunt. At Euſebius, cum Arianæ illum hæreſis ſectatorem fuiſſe ex Arij, Euſebij Nicomedienſis, nec non magni Athanaſij teſtimonijs conſtet, non eſt cur in bonam partem eius verba interpretatione prorſus violenta trahantur. Certè quæ in Synodo Nicæna II. ex eius epiſtolis adducuntur, ſi rectè explicare poterit Halloix, eadem planè facilitate Arium quoque Catholicum venditabit, ac Nicænos Patres iniuſtos Iudices publicabit. Quòd verò Euſebius Symbolum Nicænum ſubſcripſit, nullam eidem defenſionem parat, nam hoc graui doctiſſimi Patris S. Nicephori Patriarchæ Conſtantinopolitani teſtimonio conuincuntur, qui cum Halloix Cæſareenſem Arianum inde excuſant: *Euſebius*, ait, *fuit Arianæ inſaniæ Princeps, & plura, & peiora, quàm omnes Ariani, in filium Dei, & D. N. Ieſum Chriſtum, & Deum contumelioſè, & impiè protulit &c. Qui autem impium eius dogma amplexi ſunt, & aiunt pœnituiſſe eum, & à Synodo ſuſceptum eſſe, ſciant falſum eſſe, ſiquidem poſt aliquot annos, cum nonnulli ex ſimplicioribus eum in Eccleſia commemorarent, coacta eſt Synodus Alexandriæ, & iſtis quidem pœnas conſtituit, memoriam verò eius ex Eccleſia deleuerunt, & tanquam ab hac Sancta Synodo eiecto nequaquam in Eccleſia memoria eius habetur.* Contra Iconomachos cap. 2. In eandem ſententiam in Synodo ſeptima act. 6. Epiphanius hæc de Euſebio pronunciauit: *Labris illum dicimus veritatem coluiſſe, corde autem longè ab ea abfuiſſe, quemadmodum & omnes epiſtolæ illius, & commentaria oſtendunt.* Poſtea: *Verùm pro illis epiſtolis ſuis nuſquam apologiam conſcripſit, manſit enim Æthiops non commutans cutem ſuam.* Qui ergo hunc Æthiopem lauare conantur, non modò operæ, verùm etiam & famæ iacturam faciunt, inſignẽ hæreſis profeſſorem aduerſùs Patrum Synodos excuſando. Hinc conſtat, Halloix Origenis
ad

aduocatum tota cauſa cadere, dum damnatos à Synodis præpoſtero prorſus conſilio defendere pertentat. Haud tamen neceſſe fuit, nos in illo refellendo tantum operæ, ac laboris impendere, nam olim à S. Gelaſio Papa Hieronymo contra Rufinum cauſa adiudicata fuit hac planè ſententia irreuocabili: *Quoniam B. Hieronymus eum*, ſcilicet Rufinum, *in aliquibus de arbitrij libertate notauit, illa ſentimus, quæ prædictum B. Hieronymum ſentire cognoſcimus, & non ſolùm de Rufino, ſed etiam de diuerſis, quos vir ſæpius memoratus zelo Dei, & fidei religione reprahendit*. Item: *Origenis nonnulla opuſcula, quæ vir beatiſſimus Hieronymus non repudiat, legenda ſuſcipimus, reliqua autem omnia cum auctore ſuo dicimus eſſe renuenda*. Hæc ille.

APPENDIX.

Iuliani Pelagiani Laudatores, Caſsiani & Fauſti Semipelagianorum defenſores confutantur.

HVc vſque Origenis, ac Theodori Mopſueſteni Apologum confutauimus; noſtra enim interérat, in id operis diligenter incumbere, qui Pelagianos, quos inter vtrumque & primo quidem loco fuiſſe certum eſt, ab Auguſtino plenè conuictos, & ab Eccleſia Orthodoxa ritè damnatos iuſto volumine oſtendimus. Monet verò hoc loco idem ſtudium, quod Auguſtinianæ doctrinæ, ac Romanæ in primis Eccleſiæ debemus, vt neſcio quos ſtultiſſimos Iuliani Pelagiani defenſores, itemque quoſdam Caſſiani, ac Fauſti Reienſis, quos vnà cum Iuliano inter reprobatos à Romana Sede Scriptores S. Gelaſius Papa in Synodo recenſuit, importunos, vt mitiùs loquamur, laudatores, ſeu propugnatores reijciamus, quod vbi feliciter (neque enim magnæ difficultatis res eſt) præſtabimus, Pelagianæ Sectæ quocunque patrocinio, ac laude nudatæ deformitas apparebit.

CAPVT I.

Probatur S. Auguſtinum ſatisfeciſse argumentis Iuliani. Sex libri contra eundem Iulianum recèns inuenti S. Auguſtino authori à Synodis attributi. Egregium de ijſdem Marij Mercatoris teſtimonium.

HÆreſis Pelagiana ſacris Vaticani ſecuribus percuſſa, ac Imperatorum edictis confixa vix ſpiritum trahebat, cum Iulianus Eclanenſis Epiſcopus Pelagio, ac Celeſtio ſectæ Magiſtris tot circumquaquè ſtrepentibus fulminibus territis, ac latitantibus iuuenili arrogantia deſperatam cauſam ſuſcipiens contra Auguſtinum in aciem prodijt, ac diuturniori certamine S. Doctorem exercuit, eo ſanè euentu, vt omnium ſapientum conſenſu penes Auguſtinum

ſtinum integra victoria ſteterit. Erupit tamen nudiuſtertius neſcio quis Ariſtarchus, qui ingenti temeritate, imò ſtultitia è victoris manu palmam eripere, deuictiq; hæreſiarchæ caput eadem coronare pertentauit vociferatus, Auguſtinũ in Iulianano bello inferiores partes tuliſſe. Impudentiſſimi Sycophantæ voces Eccleſiaſtici exercitus Imperatori adeo iniurioſas probi quiq; execreati ſunt. Doctiſſimus P. Magiſter Ioannes Riuius Belga Auguſtinianus gnauiſſimi Zoili deliria eruditiſsimè exploſit lib. 4. de vita Auguſtini cap. 10. Anno 1650. die 28. Martij Valliſoleti in Hiſpania ſacri fidei Cenſores vigintiduas propoſitiones ſuppreſſo authorum nomine damnarunt, quippe quæ erant, vt aiunt, *nimiùm iniurioſæ Sanctitati, pietati, & doctrinæ vnius Columnæ Eccleſiæ Catholicæ, qualis eſt glorioſus Pater Auguſtinus*. Edictum typis excuſſum per vniuerſam Europam publicatum eſt. Porrò eas inter theſes hæ tres recenſebantur.

9. *Auguſtinum Iuliani argumentis non ſatisfeciſſe.*

10. *Si triumphi Eccleſiæ de Pelagianis niterentur poſterioribus Auguſtini ſcriptis, immeritò de illis Eccleſia triumphaſſet.*

11. *Volentes ſuſtinere partes Iuliani non poſse Auguſtini rationibus conuinci.*

Quinam iſti homines fuerint, nec ſcio, nec inquiro; certè eos nouit Sacra Facultas Theologorum Louanienſium, quæ eaſdem contumelioſas propoſitiones proſcripſit. Hoc tamen mihi planè compertum eſt, Ioannem Adamum nihilo meliùs eſſe locutum. Etenim vbi innominati illi dixere, volentes ſuſtinere partes Iuliani non poſſe Auguſtini rationibus conuinci, Adamus hæc ſcripſit: *Contendimus ipſius* Auguſtini *arma omni ex parte inexpugnabilia non eſſe, ſint licèt illuſtria. Neque cum in ſententiarum ſuarum, & fundamentorum, quibus eas confirmat, delectu adeo felicem eſſe (vt demonſtrabo, ſi mihi illud iniunctum fuerit) quin mentibus noſtris pleniſsimam ipſius doctrinæ non conſentiendi, imò oppoſitam partem tuendi libertatem relinquat.* Lib. 3. ſui Caluini deſtructi cap. 3. pag. 581. Igitur ſi adeo debiles Auguſtini rationes ſunt, Iuliano non multum negotij faceſſerunt, facilèq; ſubtiliſſimi vir ingenij illas vel eluſit, vel eliſit. Addunt illi, Auguſtinum argumentis Iuliani non ſatisfeciſſe. At Adamus hæc inſuper in Auguſtini commendationem ſcripturiuit: *Sæpiſsimè S. Auguſtinus faſſus eſt, difficultates aut à ſe ipſo, aut ab aduerſarijs factas in hac materia datas abs ſe reſponſiones excedere, mentemq; ſuam magis obiectionibus vexari, quàm ſolutionibus acquieſcere.* Ibidem cap. 6. pag. 611. Itaq; ſi qua viro fides, obiectiones Pelagianorum, quibus omnibus ſeſe Iulianus *anteponebat* ex fine lib. 2. con. eundem, exceſſerunt reſponſiones S. Auguſtini, quod perinde eſt, ac Auguſtinum non ſatisfeciſſe argumentis Iuliani. Tota ſanè cauſa cecidiſſet Auguſtinus, ſi apud iſtos Iudices debilibus adeo argumentis innixus cum Iuliano litigaſſet.

Hic Iulianus Dialecticis, ac Philoſophicis diſciplinis excultus cæteris Pelagianis pro hæreſi defendenda operoſiùs laborauit. Profana literatura tumidus irridebat Sanctorum Patrum Synodos, quòd illi neſcirent, *iuxta categorias Ariſtotelis* de dogmatibus iudicare; auſus Auguſtinum ipſum Philoſophum ſapientiſſimum ignominiæ cauſa *Philoſophaſtrum, Ariſtotelem Pœnum, phyſicum nouum* nuncupare. Auguſtinus initio ſtatim lib. 1. con. Iulianum cap. 1. hæretici ratiocinationes *elaborata argumenta* dixit, affirmans etiam in fine lib. 2. eundem ad pugnam deſcendere *rationis tuba inflata*. Vbi etiam S. Doctor victoriam

ctoriam inani ſibi plauſu canentem Pelagianum irridet: *Quid eſt*, inquit, *quòd exultas, & mihi quaſi victor inſultas, tanquàm non inuenirem, quid facerem, quò confugerem, ſi Iudicum premerer poteſtate, ſi in medio eruditorum conſiſterem tecum?* Iulianus certè gloriabatur, Auguſtinum ſuis argumentis nullam ſatis aptam reſponſionem reponere: *Ita enim*, inquit ibidem S. Pater, *tibi ponis ante oculos noſtrum in diſputatione certamen, & te argumentante, me quid reſpondeam non habentem fingis, vt placet*. Cum Auguſtinus probè intelligeret, cum quo ſibi hæretico luctandum foret, omnes vires collegit. Hinc libros priores contra eundem modeſtiſſimus alioqui vir vocat *tantum, tamque elaboratum* opus lib. 2. Retract. cap. 62. Ibi verò omnium hoſtilium argumentorum machinas fregit. Audiatur lib. 3. cap. 1. *Ne longum faciam, non omnia verba tua ponam, ſed ſi Dominus adiuuerit, tuarum velut acutarum argumentationum nihil non ſolutum, deſtructumq; dimittam*. Itemq; lib. 1. in fine aduerſarij argumenta deprimit, nec pili quidem facit: *Vitreas*, inquit, *argutias tuas, & fragilia, quibus tibi multùm videris acutus, & nitidus, argumenta confringam*. Sanè S. Doctor omnibus Iuliani argumentis ſe plenè ſatisfeciſſe profeſſus eſt; ita enim in libri vltimi epilogo ſcripſit: *Ad omnia me tibi reſpondiſſe Iuliane, & omnia refelliſſe &c. puto quòd perſpicis, ſi peruicax non ſis*. Cum verò Iulianus lib. 1. oper. imperf. cap. 15. dixiſſet: *Nihil itaq; ibi de omnibus Auguſtini argumentis, & propoſitionibus inexploſum remanſit*. S. Pater reſpondit: *Hoc quidem dicis, ſed tu dicis, qui autem legit, & intelligit, ſi non Pelagianus eſt, hoc non dicit*. Sed ſibi in ſua cauſa fauens ſit Iudex Auguſtinus, ad alios prouoco.

Cum duæ Iuliani literæ Bonifacio Summo Pontifici traditæ eſſent, quarum vnam Romam, alteram Theſſalonicam miſerat, vt Latinis, ac Græcis auribus Pelagianiſmum ingereret, Pontifex eaſdem ad Auguſtinum refellendas tranſmiſit, de quo S. Proſper in libro contra Collatorem cap. 42. hæc ſcribit: *S. mem. Bonifacius Papa cum eſſet doctiſſimus, aduerſus libros tamen Pelagianorum B. Auguſtini Epiſcopi reſponſa poſcebat*. Vnum Auguſtinum furenti Iuliano Apoſtolica Sedes oppoſuit, adeo illius ingenium, doctrinæ veritatem, argumentorum robur perſpectum habuit. Quare ſi Auguſtinus Iuliani argumentis non ſatisfecit, neq; ſuis eundem ratiocinijs conuicit, Eccleſia ipſa in Auguſtino victa fuit, quod impium eſt cogitare. Vetuſtioris ſanè Eccleſiæ iudicio, antequam noui cenſores, & Ariſtarchi emergerent, Auguſtinus Pelagianorum, ac præcipuè Iuliani argumentis ſatisfecit. S. Proſper hæc olim ſcribebat ad Auguſtinum: *Quicquid etiam in libris contra Iulianum ab ipſo ſub hac quæſtione obiectum potentiſſimè debellaſti &c.* Marius Mercator in libro contra Iulianum ait: *Sanctus autem ſæpè dictus Epiſcopus Auguſtinus & ſuis libris quatuor illius priores euertit, octo quoque poſteriores ſingulis reſponſionibus ſuis ad ſingula capitula ſubiectis. Ac ſic vanos eius, ac plumbeos pugiones malleo Catholicæ veritatis obtudit, imò confregit*. Hic Mercator anno 429. oblato Theodoſio iuniori libello ſupplici contra eundem Iulianum, ac collegas author fuit, vt ijdem Conſtantinopoli eijcerentur, vt narrauimus lib. 2. hiſt. Pelag. cap. 6. S. Prudentius Epiſcopus Tricaſſinus in epiſtola ad Venilonem Epiſcopum Senonenſem ait: Pelagianis *cum à Patribus, præcipuèq; beatiſſimo Auguſtino competentiſſimè, abundantiſſimeq; reſponſum fuerit &c.* Beda in præfat. ad Cant. de Iuliani, & Auguſtini conflictu ita ſenſit: *Iulianus homo vt Rethor peritiſſimus ita gratiæ Dei poſt Pelagium impugnator*

acerrimus, vt apertius ſcripta eius, quibus contra ſtrenuiſsimum eiuſdem Gratiæ propugnatorem Auguſtinum inſaniuit, oſtendunt. S. Gelaſius Papa in epiſtola ad Honorium Dalmatiæ Epiſcopum Pelagianos ita conuictos fuiſſe ſcribit, vt nihil vlteriùs contra ipſos à quopiam noui ſperandum ſuperſit: *O ſi ſtuderent*, inquit, *aduersùs eos Maiorum noſtrorum libros, reſponſaq; cognoſcere, illis modis omnibus cerneretur, nihil eſse prorſus, quod ab iſtis non fuerit ventilatum, & ab illis magnifica veritate contritum, ſicq; de cunctis eorum nequitijs refutandis fideles quoque viderentur instructi, vt nihil ampliùs quæreretur.* Sanctus Proſper hanc veterem Auguſtino à Semipelagianis importatam calumniam, quòd Pelagianorum argumentis non ſatisfecerit, non vno loco irriſit: *Cur de his armis*, inquit, contra Collatorem in fine præfationis, *quibus communis fides eſt defenſata cauſantur? Cur bellum confectum retractant, ac munitiones ſecuræ dudum pacis infirmant? An victores diſplicent, & victi placent?* Et in carmine contra Ingratos cap. 2. de Concilijs Africanis, quorum ibidem Auguſtinus *Ingenium* dicitur, hæc canit.

Nec ſola eſt illic Synodorum exerta poteſtas,
Ceu quos non poſsent ratione euincere noſtri,
Vi premerent; diſcuſſæ artes, viruſq; retectum eſt
Hæretici ſenſus, nullumq; omnino relictum,
Docta fides, quod non diſſolueret, argumentum.

Iulianus quidem poſt haſce Synodos ſcripſit, ſed in promouenda hæreſi magiſtris nequaquam felicior fuit. Diù ille quidem vixit poſt editos priores ſex contra ipſum ab Auguſtino libros, at cum ſe penitus victum cerneret, nullam vnquam reſponſionem repoſuit, qui ingentes ſanè gratias agit, ſaltem debet, vel apud inferos ijs Recentioribus, qui ipſum Auguſtino prætulere. Vtinam parum ſolida Africani noſtri Doctoris argumenta indigitaſſent, profectò inuicta illa oſtendiſſemus, vnius ſaltem exemplo accuſationem probare debebant; ſed præſtandæ forſitan Pelagianis aduocationis religione tacti, manum de tabula amouerunt. Certè Auguſtiniano excellentius ingenium iſtis natura dedit, quippe qui ea argumenta, quæ Hipponenſi inuicta viſa ſunt, nullo negocio diſſoluunt. Adamus contendit, *arma Auguſtini inexpugnabilia non eſſe*. Quare ſi obtuſa erant Africana tela, depromendæ è noua pharetra ſagittæ fuerant, queis Pelagiana hæreſis configeretur, ne hæretici ſe poteſtate oppreſſos, non verò ratione conuictos fuiſſe publicarent.

Venio iam ad alteram aduerſariorum calumniam: *Si triumphi*, inquiunt, *Eccleſiæ de Pelagianis niterentur poſterioribus Auguſtini ſcriptis, immeritò de illis Eccleſia triumphaſset.* Exeſum rubigine, penituſq; obtuſum telum eſt, Semipelagianorum olim arcubus excuſſum. Maſſilienſes à Celeſtino laudes ob priora ſcripta Auguſtino delatas fuiſſe contendebant apud S. Proſperum in fine libri contra Collatorem dicentes, *iſtam in S. Auguſtinum laudationem pro anteriorum ſcriptorum meritis fuiſse collatam.* Neq; enim poſteriora S. Doctoris volumina æquali in pretio apud eoſdem erant, contra quos ibi pluribus S. Proſper inuehitur. Poſteriora S. Patris pro diuina gratia defendenda volumina ſunt libri de prædeſtinatione Sanctorum, & de dono perſeuerantiæ, omnium verò poſtrema ſex illa operis imperfecti contra Iulianum. Illi duo priores libri contra Semipelagianos ad Proſperum, & Hilarium ſcripti S. Hormiſdæ Papæ iudicio approbati ſunt; etenim in epiſtola ad Poſſeſſorem ſcribit: *De arbitrio tamen libero, &*

gratia

gratia Dei, quid Romana, hoc eſt Catholica ſequatur, & ſeruet Eccleſia, licèt in varijs libris B. Auguſtini, & maximè ad Hilarium, & Proſperum abundè poſſit agnoſci &c. Sex verò vltimi contra Iulianum imperfecti operis libros paſſim S. Agatho, ac Patres Synodi VI. vt oſtendemus, laudarunt. Illos attentiori ſtudio S. Doctor elucubrauit, grauiori enim Epiſcopatus onere in Eradij humeros depoſito, ſuorum librorum retractationi ſe totum dederat. Etenim cum acceptis ab Alipio nouis Iuliani libris, eiſdem refellendis totus incubuiſſet, penè ab incœpto Retractationum opere reuocatus fuit. Scribit S. Doctor ad Quod, vultdeum de his Iuliani libris: *Nam me & ab eo, quod habebam in manibus, auerterunt. Hoc autem eſt, vbi reſpondeo libris Iuliani, quos octo edidit poſt illos quatuor, quibus ante reſpondi.* Cum verò Auguſtinus nollet alterutrum opus omittere, ita vtrique operam dedit, vt *vni diebus, alteri noctibus* vacaret. Sapiunt igitur lucernam ſex iſta poſtrema contra Iulianum volumina, quibus magnus Vir ferocientem aduerſarium veluti vltimo ictu confecit. In his noſter Cygnus ſuo funeri proximus dulciùs occinuit, cuius ſuauiſſimo cantui inuidentium ſolummodò coruorum ſit, ſtridula crocitatione interſtrepere. Fateor in hoc opere S. Doctorem breuiores quandoque reſponſiones Iuliani argumentis reponere; id fecit, eò quòd antea de iiſdem rebus in prioribus ſex contra eundem Iulianum exaratis voluminibus copioſiùs diſſeruerat. Hinc eſt, quòd ſæpè aduerſarium ad eoſdem remittit, ne actum agere videatur. Lib. 4. cap. 26. ait; *Huic libro tuo ſecundo ſatis reſpondi quarto meo.* Item cap. 167. *Reſpondi tibi libro meo ſexto.* Lege lib. 2. cap. 25. 37. & paſſim alibi.

Nonnulli tamen Recentiores in eam ſententiam abiere, vt hoſce ſex operis imperfecti libros ab Auguſtiniana bibliotheca relegatos in apocryphorum ſentinam proijcerent, quorum iudicium hic nobis caſtigandum eſt. Duo priores libri à V. C. Claudio Menardio Andium Proprætore in Gallijs inuenti in lucem primùm editi ſunt, ijdemque poſtea iterum in Belgio correctiores impreſſi cura, ac ſtudio inſignis Theologi, nec non Profeſſoris Louanienſis Michaelis Paludani Auguſtiniani. Cum verò quidam in iiſdem libris ſuas opiniones, in quas conceptis verbis iurauerant, ſuffocari prorſus animaduertiſſent, illorum fidem in dubium vocare cœperunt. Do teſtem locupletiſſimum Ioannem Riuium lib. 4. de vita Auguſtini cap. 10. hæc ipſa ſcribentem: *Verum quidem eſt, duos hoſce poſteriores contra Iulianum operis libros in dubium ab ijs vocari, qui noua ſuorum Doctorum opinione delectati veterem deſeruerunt, & ſcriptis ſuis perſecuti ſunt.* At diuina prouidentia factum eſt, vt nuper Hieronymus Vignierius Congregationis Oratorij Sacerdos quatuor inſuper alios eiuſdem operis libros in Clareuallenſi S. Bernardi bibliotheca repertos in lucem emitteret, atque Auguſtinianam ſcholam nouis ſuppetijs eximio, atque immortali prorſus beneficio ſolidaret. Vir doctiſſimus ſingulari diligentia congeſſit Lupi Abbatis, Bedæ, & Proſperi teſtimonia ex his poſtremis S. Auguſtini contra Iulianum libris deprompta, quibus egregiè eadem volumina ſuo Authori deputantur. Ioſeph Maria Suareſius ob multiplicem eruditionem literatis omnibus commendatus anno proximè elapſo Romæ diſſertationem edidit, in qua omni exceptione maioribus teſtimonijs ſex illos libros poſteriores contra Iulianum ab Auguſtino ſcriptos fuiſſe conuicit. Viderat iſta olim amicus, ac Concellita Chriſtianus Lupus Doctor Louanienſis, qui cum anno 1657. Romæ in no-

in noſtra Angelica bibliotheca Sextam Synodum euolueret, atque in teſtimonia ex libro quinto contra Iulianum ab Agathone Papa laudata incidiſſet, monuit me de proximo neſcio quas chartas lectitantem, vt dicta teſtimonia in libro quinto operis imperfecti quærerem. Morem è veſtigio geſſi, atque ex hoc poſteriori opere contra Iulianum verba illa Auguſtiniana excerpta depræhendi, quod primus omnium idem Lupus in notis ad eandem Synodum cap. 6. publicauit. Agatho Pontifex in epiſtola Synodica ad Imperatores, quæ recitata eſt act. 4. Synodi VI. ſex S. Auguſtini ſententias ex libro 5. operis imperfecti contra Iulianum laudans ait: *Veritatis prudentiſsimus prædicator beatus Auguſtinus in quinto volumine diſputationis aduerſus Iulianum Pelagianiſtam quid ſit voluntas, his definit verbis: Motus animi quid eſt niſi motus naturæ &c.* Hoc teſtimonium legitur lib. 5. cap. 40. alterum ibidem adductum cap. 53. Tertium cap. 42. Quartum cap. 56. Quintum cap. 60. Sextum denique cap. 56. Rurſus act. 8. repetitum fuit teſtimonium Auguſtini ex eodem lib. 5. à Theophane Abbate. Cum in ea Synodo VI. act. 10. teſtimonia Patrum ab Agathone in Synodica adducta ad fidem codicum, qui in Conſtantinopolitana Patriarchali bibliotheca ſeruabantur, examinarentur, hæc ibidem recitantur: *Item relectum eſt ex eodem codice teſtimonium S. Auguſtini Epiſcopi Hipponenſis ex libro 5. contra Iulianum Pelagianiſtam continens ita:* Motus animi quid eſt, niſi motus naturæ &c. *Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt ad librum latinis literis ſcriptum interpretante Conſtantino Deo amabili Presbytero, & defenſore ſanctiſsimæ huius magnæ Eccleſiæ, & latino Grammatico; & conſtitit.* Itaque non modò Latina, verùm etiam Græca Eccleſia laudatos operis imperfecti libros contra Iulianum Auguſtino tanquam legitimo eorundem authori adſcripſit, atque in ſuis bibliothecis ſeruauit, quò eiſdem inſtructa hæreticorum omnium conatibus obuiam iret. Monet autem doctiſſimus Suareſius, eoſdem S. Doctoris libros laudatos fuiſſe in Synodo Lateranenſi à S. Martino Papa anno 649. celebrata, cui quinque ſupra centum Epiſcopi interfuere. Etenim Maximus Metropolita Aquileienſis collat. 5. dixit: *Sed & Sanctus Auguſtinus in quinto libro contra Iulianum Pelagianiſtam ſimiliter ait: Nunquid, Iuliane, quando Angelus, aut homo aliquid vult, non natura eorum aliquid vult? &c.* Et ſtatim alterum ex eodem volumine teſtimonium producit. Hæc eò libentiùs recenſui, vt palam fieret, eoſdem S. Patris libros in noſtræ huius Venetæ prouinciæ bibliothecis antiquitus extitiſſe, quando eoſdem noſter Metropolita laudauit.

His tamen omnium antiquiſſimum, ac luculentiſſimum teſtem addam Marium Mercatorem S. Auguſtini & viuentis amicum, ac demortui aduersùs Iulianum ſtrenuiſſimum defenſorem, de quo plura diximus lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 9. & lib. 2. cap. 6. Extat in Vaticana Bibliotheca vt ibidem notauimus, Commonitorium eiuſdem MS. Num. 234. inter codices Palatinos, quo plura à Iuliano Pelagiano in octo libris contra Auguſtinum aſſerta confutat. Ibi verò fragmenta ex hæretici volumine exſcripta eadem omnino ſunt cum ijs, quæ in libris operis imperfecti leguntur. Pagina 4. memorati codicis adducit ex lib. 1. cap. 112. hæc Iuliani verba: *Sed currunt ad eum, qui clamat &c.* In editis illa leguntur cap. CXI. Ibidem ex lib. 2. cap. 17. hæc verba recitat: *Verùm imbecillum cacæ opinionis patrocinium &c.* Habentur autem illa ipſa in eodem libro cap. 16. Pagina 5. ibidem ex eodem capite hæc Iuliani dicta memorat:

morat: *Oſtenſum eſt ergo nihil poſſe per Scripturas ſanctas probari &c.* Quæ pariter in editis voluminibus recitantur. Rurſus ex eodem lib. 2. cap. 58. hæc producit: *Aut ſi fortè, quoniam aliter dogma tuum ſtare non poteſt &c.* Quæ cum editis eodem prorſus loco concinunt. Alias etiam eiuſdem hæretici ſententias recenſet, quæ in imperfecto S. Auguſtini opere eiſdem verbis leguntur. Methodum verò illorum librorum ex Hæretici argumentis, & ſtatim appoſitis Auguſtini reſponſionibus conflari, idem teſtatur ſcribens: *Sanctus autem ſæpè dictus Auguſtinus & ſuis libris quatuor illius priores euertit: octo quoque poſteriores ſingulis reſponſionibus ſuis ad ſingula capitula ſubiectis.* Vt planè conſtet laudatum volumen non eſſe ſuppoſitium, ſed magni Hipponenſis Doctoris manu conſcriptum. Quare cum Romani Pontifices, cum Oecumenicæ Synodi, cum antiquiores etiam Scriptores ſex memoratos contra Iulianum libros veluti germanam Auguſtini prolem agnouerint, ac probarint, noſtrum eſt, qui Catholico nomine gloriamur, eoſdem inter Auguſtinianæ Bibliothecæ volumina reponere, & veluti poſtremam Eccleſiæ ab Auguſtino traditam hæreditatem religioſiùs colere, ac venerari. Hic tamen notandum eſt, codicem operis imperfecti à Vignierio editum pluribus mendis ſcatere. Certè lib. 5. num. 53. ita legitur: *Nonne cum Angelus, vel homo aliquid vult, natura aliquid vult? Et Angelus, & homo naturæ ſunt. Quis hoc dixerit? Si ergo naturæ ſunt Angelus, & homo, profectò natura vult, quandocunq; vult Angelus &c.* Verùm apud Maximum Aquileienſem ita habetur: *Nunquid, Iuliane, quando Angelus, aut homo aliquid vult, non natura eorum aliquid vult? Angelus, & homo natura non ſunt? Quis hoc dicturus eſt, quia non ſunt? Si ergo naturæ ſunt Angelus, & homo; certum eſt, quia natura vult, quando Angelus vult &c.* Rurſus ibidem legit Vignierius: *Veritas autem dicit, quandiu eſt voluntas vlla, natura non poteſt ſeparari.* At S. Agatho ita recitat: *Quandiu eſt voluntas vlla, à natura non poteſt ſeparari.* Sed de his hactenus. Etenim ſperamus, doctiſſimos Patres S. Germani à Pratis in noua operum Auguſtinenſium editione, quam Pariſijs ſingulari ſtudio, atque labore moliuntur, memoratos S. Doctoris libros nitidiores emiſſuros. Gratias interim plurimas ſapientiſſimi, atque eruditiſſimi Antiſtitis Suareſij induſtriæ debemus, & ego quidem quàm maximas ago, quòd è Græcis codicibus Auguſtiniana illa teſtimonia omnium primus Reipublicæ Chriſtianæ exhibens inſulſam quorundam hæſitationem, quæ eoſdem remorabatur, ne tam inſigne, ac præclarum opus Auguſtino authori deputarent, penitus profligauit, atque eximiam animi deuotionem erga Magnum Eccleſiæ Doctorem oſtendit. Idem autem in diſſertatione priori ſcribit, ſe meditari exactiorem operum S. Auguſtini chronologiam. Ego quidem, quod ad libros contra Pelagianos editos pertinet, arbitror me id ſedulò præſtitiſſe. Quòd ſi in hoc mea me fallit opinio, idem opus diligentiori ille cura retentet, noſtramque Chronologiam non lima poliat, ſed ad incudem rara, ac ſingulari, qua pollet eruditione, reformet.

C A-

CAPVT II.

Caſsianus à Semipelagianiſmo infeliciter à nonnullis vindicatus. Maſsilienſes Semipelagiani à quibuſdam iniuſtè excuſati.

NOnnulli, queis S. Auguſtini doctrina contra Pelagianos tradita plenè non probabatur, media veluti via incedentes Semipelagianiſmum condidere. Horum Princeps fuit Caſſianus Maſſilienſis cœnobij Abbas, & Presbyter, qui collatione XIII., vt ait S. Proſper, *ad inſtrumentum inimicorum gratiæ Dei ſtuduit talem proferre doctrinam*. Hinc factum eſt, vt S. Gelaſius Papa in Romana Synodo ob praua de diuina gratia dogmata in illius Scriptoris opuſculis contenta eiuſdem libros omni prorſus authoritate exutos inter apocryphorum quiſquilias proiecerit. Contra Caſſiani librum Proſper ſingulari veluti certamine dimicauit in opere, quod contra Collatorem inſcripſit, illius verò, ac concellitarum, ſeu ſectatorum mores, ingenium, conſilia, inſidiaſq; egregiè ſuis coloribus in præfatione, ac peroratione eius voluminis depinxit, de quibus lib. 2. hiſt. Pelagianæ cap. 10. diſſeruimus. Caſſiodorus lib. de diuinis inſtit. cap. 29. ait: *Qui Caſsianus tamen de libero arbitrio à B. Proſpero iure culpatus eſt, vnde monemus, vt in rebus talibus excedentem ſub cautela legere debeatis.* Certè Synodus Arauſicana II. Caſſiani ſententias contrarijs editis dogmatibus penitus proſcripſit, vt ad oculum mox oſtendam. Hinc coram Clemente VIII. olim quæſitum fuit ex profeſſo, vt aiunt: *An doctrina Molinæ conueniret cum damnatis ſententijs Caſsiani.* At quæ in illis ſeſſionibus dicta ſunt, poſt Alexandri VII. decretum proferre minimè licet. Hoc certò conſtat, vtramque litigantium factionem palam admiſiſſe, damnatas eſſe ab Eccleſia Caſſiani opiniones de gratiæ diuinæ auxilijs, nec id à quopiam in dubium reuocatum.

At ante paucos annos editus eſt liber inſcriptus *S. Ioannes Caſsianus illuſtratus* authore Ioanne Baptiſta Gueſnaio Aquenſi, cuius quidem voluminis errores alibi caſtigauimus, hoc verò loco patentiſſimum eiuſdem figmentum refellendum venit. Scriptor ille lib. 1. cap. 52. narrat ortam fuiſſe Maſſiliæ *Semipelagianorum hæreſim*, quos *nequiſsimæ ſectæ Doctores* ibidem ignominiæ cauſa vocat. Addit Caſſianum contra eoſdem acerrimè inuectum: *Caſsianus ergo*, inquit, *cum perturbata videret omnia, & iam propè ad deſperationem adducta, quod reliquum fuit, Catholico populo, profligatiſq; ab hæreſi ciuitatibus cauendum putauit.* Item: *Eò formidoloſiùs ſuperbiſsimorum aduerſariorum conſcientiam plenam ſpei maximæ percellebat, atq; affligebat.* Imò ſcribit Caſſianum ea in concertatione eum Proſpero copias iunxiſſe: *Denique*, ait, *ipſa robora Eccleſiæ Gallicanæ Proſper, & Hilarius, quibus cum Maſsiliæ fuit Caſsiano tum fortè conſilium, & militia communis.* At capite 64. quo prius volumen terminat, agens de libris Caſſiani, quos contra Neſtorium edidit, hæc habet: *Cum verò hanc venenoſam hæreſim nuper, ideſt ſuo tempore emerſiſſe, eamq; incerti nominis, ſed certi erroris eſſe dicit Caſsianus, manifeſtè deſignat, non Pelagianos, ſed ipſorum reliquias, aut Semipelagianos, quos idcircò* Pelagianos cineres *appellat*. Nunc, *inquit*, quod paulò auſteriùs dicere cœpimus, exequemur, vt omnes ſciant in Pelagianis cineribus ignes quærere te, & nouis ſacrilegiorum flatibus fauillas veteres excitare. *Quæ mihi videntur idoneæ*

conie-

coniectura ad probandum, ſpectaſſe in primis Caſsianum in hac contra Neſtorianos diſputatione, in tantis tenebris erroris, & inſcitiæ Semipelagianorum præferre clariſsimum lumen, ac bonæ cuiuſuis voluntatis etiam primæ exordia in noſtræ iuſtificationis exordio diuinæ gratiæ auxilijs adſcribere. Hæc ille pagina 220.

Hic Scriptor, cum Caſſianum ſibi *illuſtrandum* propoſuiſset, ſimulque animaduerteret, quantum nitoris amitteret, ſi cum Semipelagianis cenſeretur, lepidam illam de eodem fabulam (cur enim alio nomine vtar?) concinnauit. Etenim lib. 1. cap. 39. num. 39. ingenuè conceſserat, quòd Pelagianiſmi ſuſpicio Caſſiano obiecta *ſalutiferam illam in dies latiùs inclareſcentem infuſcarit lucem, ac nominis, quam neq; captaret vir modeſtiſſimus, neq; defenderet, obſcurarit authoritatem.* Quò ergo haſce à Caſſiano tenebras repelleret, non modò inter Semipelagianos illum militaſse negauit, verùm etiam contra Semipelagianos ſtrenuè depugnaſse pronunciauit, & quod mirabile eſt, Proſpero, Hilarioq; ſecum fœdere iunctis. Hoc ſanè vltimum ſine riſu legi non poteſt; nemo enim non ignorat, S. Proſperum collato veluti pede cum Caſſiano pro D. Auguſtini doctrina ſingulari certamine conflixiſse in eo opere, quod *contra Collatorem* inſcripſit, quia Caſſiani collationes Pelagianis erroribus infectas impugnabat. Ille ſanè poſt prologum palam proteſtatur, ſe ſcribere contra librum, *cuius prænotatio eſt de Protectione Dei*, qui planè eſt titulus collationis XIII. Caſſiani. In ſequentibus verò prauas eiuſdem opiniones de diuina gratia ad verbum recitat, ac neruosè confutat, hæc in fine ſubiungens: *Sufficienter, vt arbitror demonſtratum eſt, reprehenſores S. Auguſtini, & vana obijcere, & recta impugnare, & praua defendere, peremptorumq; armis inteſtinum bellum mouentes diuinis, atque humanis conſtitutionibus rebellare.* Ergo teſte Proſpero Caſſianus reprehenſor S. Auguſtini & vana obiecit, & recta impugnauit, ac Pelagianorum armis bellum ciuile apud Maſſiliam inter Catholicos conflauit. Et tamen, ſi ſuperis placet, Proſpero, & Caſſiano contra Semipelagianos, Gueſnaio authore, fuit conſilium, ac militia communis. Commilitones publicat, quos dicere debuerat Antagoniſtas. Quæ tamen ſi credis, iam alter quoq; tibi perſuadebit Dauidem, ac Goliath in arenam ad certandum vti commilitones deſcendiſſe. Quod verò addit, Semipelagianos dici à Caſſiano *Pelagianos cineres*, Scriptoris illius ſenſum ſe non percepiſſe vel ſaltem diſſimulaſse, demonſtrat; eo enim infami vocabulo Neſtorianos, qui ex Pelagianis prodiere, ſignificat. Vnde & Proſper hæreſim Pelagianam matrem, Neſtorianam verò filiam lepidè appellauit, quas eodem etiam ſepulchro tumulatas inſcripto epitaphio irriſit, vt diximus in lib. 2. hiſt. Pelag. cap. 9. Video eundem opponere: Caſſianum *in libris de Incarnatione aduerſus Pelagianum quemdam Antiochenſem Epiſcopum diſputaſſe, ſicut & 6. & 7. lib. 6. capitibus & ex 31. capite libri vltimi manifeſtum eſt.* Hinc nulla ratione Caſsianum Pelagianis cineribus aſperſum exiſtimat. Memoriam hominis malo appellare, quam fidem, neq; illum adeo fraudolento animo iſthæc literis conſignaſſe puto, vt tot figmenta Lectoribus conſultò credenda obtruderet. Lege vtrumque caput ex libro 6. à te productum, videbis ex ſymbolo præciſè Antiocheno Neſtorium à Caſſiano erroris conuictum, quòd ille Antiochenæ Eccleſiæ Presbyter fuerat, antequam renunciaretur Antiſtites C-P. Quare vbi Caſſianus ſymbolum Antiochenum producit ad hæreticum redarguendum, fingis eundem contra neſcio quem Epiſcopum

Antiochenum Pelagianum inſurgere. Poſt exortam Pelagij hæreſim ſedere Antiochiæ Alexander, Theodotus, & Ioannes, quorum nullus Pelagianorum deliria ſecutus fuit. Theodotus contra Pelagianos Synodum celebrauit, vti ex Mercatore diximus lib. 2. hiſt. Pelag. cap. 4. Et licèt huius ſucceſſor Ioannes in Epheſina Synodo hæreticis patrocinari viſus fuerit, eoſdem tamen acriter inſectatus eſt, de quo plura habes lib. eodem cap. 9. Ex qua ergo officina Pelagianus hic tibi Antiochenorum Antiſtes procuditur? Hæc ſcribit Caſſianus cap. 6. *Symbolum ergo, hæretice, cuius ſuperiùs textum diximus, licèt omnium Eccleſiarum ſit (quia vna omnium fides) peculiare tamen Antiochenæ vrbis eſt, atq; Eccleſiæ, ideſt, illius, in qua tu editus, in qua inſtructus, in qua renatus es.* Quibus deſignat Neſtorium Germaniciæ in Euphrateſia prouincia natum, ſed Antiochiæ ſacris initiatum, vnde Epiſcopus C. Politanus euaſit, quod pluribus deſcribit Theodoretus in epiſtola ad Sporacium, & alibi. Sed neq; cap. 31. Caſſianus quicquam de illo Epiſcopo recitat, ibi enim S. Ioannem Chryſoſtomum eximiè laudat, cuius authoritatem Neſtorio opponit.

Verùm temporis iacturam facio: compendio agam aduerſarij ipſius teſtimonio vſus. Scribit in præfatione ad Lectorem de Caſſiani in materia de gratia opinionibus, quòd illas *S. Proſper* IVRE REFELLIT, ET ERRORIS COARGVIT. Fuit ergo, te hoc ipſum aſſeuerante, S. Proſper Caſſiani hoſtis, atq; expugnator. Vbi ergo, quam iactas, Proſperi, ac Caſſiani contra Semipelagianos militia communis? Addis lib. 2. cap. 12. num. 8. *Liquet Proſperum ab Auguſtini zelo incaleſcente commotiorem præliari ſtylo velitatum eſſe aduersùs Collatorem, & qua in deprehendendis, confutandiſq;* EIVS ERRORIBVS *efficaciſſima præualebat ſagacitate &c.* Grauior, crede mihi, pugna fuit Caſſianum inter & Proſperum; neque enim hic contra aduerſarium velites tantùm emiſit, ſed vniuerſum triariorum robur eduxit, ac plena acie dimicauit. Si tamen non pugnam, ſed velitationem certamen illud vocare mauis, Proſperi robur, ac Caſſiani debilem aciem fatere, qui vel ſola velitantis Proſperi impreſſione facta, non loco tantùm motus, ſed fuſus, ac diſſipatus nec pugnam repetere, nec vires reſtaurare vnquam potuerit.

Tradit tamen Gueſnaius, pacem Proſperum inter, ac Caſſianum ſtabilitam, & quidem ſequeſtro Leone Magno tum temporis Archidiacono. Etenim lib. 1. cap. 55. num. 8. & 9. ſcribit Sixtum Pontificem, cum exortis inter Bonifacium, & Aëtium ciuilibus diſcordijs, itemq; Litorio ab eodem Aëtio diſſidente, & huic ipſi & Albino grauiter Valentiniano Auguſto indignato, Romanum imperium paſſim à barbaris vaſtaretur, id conſilij arripuiſſe, vt miſſo in Gallias Leone Archidiacono Apoſtolicæ Sedis legato Duces diſcordes ad amicitiam reuocaret, atq; in Valentiniani gratiam reduceret. Addit cap. 56. Leonem legatum *pleniſſimis velis breui Maſsiliam ſecundo curſu* perueniſſe, ac ad Caſſianum *veterem ſuum conſiliarium, & amicum* diuertiſſe. *Aderant*, inquit num. 2. *Caſſiani delatores Hilarius, & Proſper*, qui cum Leonem ſalutationis officia præſtituri conueniſſent, & fortè fortuna Caſſianus quoque adeſſet, teſtatur Legatum egiſſe, vt *mutuis colloquijs, & vſu inter eos familiari congreſſos, diſcuſſis vltrò, citroquè ſuſpicionum tenebris vocaret in lucem, eoſq; pacis interpres ſuis commonitionibus ita placaret, ac leniret, vt omnes conſtituta concordia, quam ipſe cum omnibus haberet communem, ſine querela diſcederent.* Nec irritam Leonis legationem

fuiſſe,

fuiſſe, hæc enim de illo affirmat num. 4. *Nec temerè laudi eius adſcripſeris, quòd nefarij conſilij, ac furoris ſui pœnitens Bonifacius reconciliata ſibi Placidia Auguſta cum Vandalis reditum in Hiſpaniam perſuadere non poßet, bello eos aggreſſus eſt, ſed victus Romam venit anno* 432. Hæc ille. Monui non ſemel præſertim lib. 2. hiſt. Pelag. cap. 1. hunc Scriptorem ex fabuloſis tantùm coniecturis Caſſiani vitam confarcinatam edidiſſe, quibus non modò ſe ipſum, ſed & quem laudare omni arte conatur, lectoribus deridendum exhibuit. Celebris Leonis Archidiaconi legatio contigit circa annum 439. Nam S. Proſper in Chronico ad annum 440. ait: *Valentiniano Aug. V. & Anatolio Coſſ. Defuncto Xyſto Epiſcopo quadraginta amplius diebus Romana Eccleſia ſine Antiſtite fuit mirabili pace, atq; patientia præſentiam Diaconi Leonis expectans, quem tunc inter Aëtium, & Albinum amicitias redintegrantem Galliæ detinebant.* Poſtea. *Igitur Leo Diaconus legatione publica accitus, & gaudenti patriæ præſentatus XXXXIII. Romanæ Eccleſiæ Epiſcopus ordinatur.* Hic verò interrogatum velim Gueſnaium, vnde ſciuerit, Leone eo anno apud Maſſiliam exiſtente, Caſſianum adhuc in viuis fuiſse, quem ante quadriennium mortem obijſse narrat Trithemius, & antea etiam defunctum Gennadius indicat? Quo authore adeo conſtanter affirmat tum temporis Proſperum Maſſiliæ procul à patria commoratum? erat enim Aquitanus. Illa igitur pax non Leonem ſequeſtrum, ſed Gueſnaium architectum habuit. Imò Proſper cum non perſonam, ſed vitia opinionum Caſſiani inſectaretur, nequaquam Caſſiano conciliandus erat. Pacato animo noſter Doctor ſtrinxit in Collatorem ſtylum, & ad prælium deſcendit mente pacifica, nam cum profligato hoſte ex acie in caſtra reuerteretur: *Nobis*, inquit, *Deo adiuuante ſit ſtudium quieta, modeſtaq; patientia odijs dilectionem reddere.* In fine libri contra Collatorem.

Hunc quidem defenſorem in Gallia Caſſianus ſortitus eſt, ſed & alterum in Hiſpania aduocatum obtinuit. Ioannes Mariana lib. de mor. & immort. cap. 6. hæc ſcribit: *Video, quæ à Caſsiano dicta ſunt, omnia de gratia certè, & libero arbitrio à viris eruditis noſtra ætate defendi quaſi pietati conſona, neque deflexa à fidei regula ſancta.* Si Auguſtinus modò inter homines verſaretur, profectò Caſſiani ſorti inuideret, quippe qui ſuam de prædeſtinatione ſententiam vti *duram & diuina bonitate indignam* repræhendi animaduerteret, Collatoris verò dogmata laudari tanquam non deflexa à fidei regula ſancta. Certum eſt Felicem IV. ſcriptis ad Cæſarium Arelatenſem literis Semipelagianorum, ac Caſſiani in primis errores Apoſtolica ſententia condemnaſse, eaq; decreta fuiſse in Synodo apud Arauſicam anno 529. publicata. Canone tertio, & quarto damnatur, *qui inuocatione humana gratiam Dei dicit poſſe conferri*, itemq; qui, *vt à peccato purgemur, voluntatem noſtram Deum expectare contendit.* Illa planè docuerat Caſſianus collat. 13. cap. 13. dicens Deum quandoq; *à noſtro libero arbitrio quoſdam conatus bonæ voluntatis vel exigere, vel expectare, ne penitus dormienti, aut inerti otio diſſoluto ſua dona conferre videatur.* Et cap. 12. ait: *Expectat nos, cum dicitur per Prophetam: Propterea expectat nos Dominus, vt miſereatur noſtri.* Canone V. damnatur, qui initium fidei, ipſumq; credulitatis affectum, quo in Deum credimus, qui iuſtificat impium &c. *naturaliter nobis ineſſe dicit.* Caſſiani error proſcribitur dicentis cap. 11. *Sin verò gratia Dei ſemper inſpirari bonæ voluntatis principia dixerimus, quid de Zachæi fide, quid de illius in cruce Latronis pietate dicemus, qui deſiderio ſuo vim quandam regnis cœleſtibus inferentes ſpecialia vocationis*

menita præuenerunt. Et cap. 14. ex modo loquendi Chriſti probat, fidem Cornelij Centurionis non fuiſſe ex gratiæ dono, ſed ex viribus liberi arbitrij: *Nullus enim*, inquit, *laudis eſſet, ac meriti, ſi id in eo Chriſtus, quod ipſe donauerat, prætuliſſet. Alioquin dixiſſet: Amen dico vobis, non dedi tantam fidem in Iſrael.* His contrarium definit laudata Synodus in fine: *Vnde*, inquit, *manifeſtiſsimè credendum eſt, quòd & illius Latronis, quem Dominus ad paradiſi patriam reuocauit, & Cornely Centurionis, ad quem Angelus Domini miſſus eſt, & Zachæi, qui ipſum Dominum ſuſcipere meruit, illa tam admirabilis fides non fuit de natura, ſed diuinæ largitatis donum.* Canone VI. damnat eum, qui ſine gratia Dei *credentibus, volentibus, deſiderantibus &c. petentibus, quærentibus, pulſantibus nobis miſericordiam dicit conferri diuinitus.* Fuit celebre Caſſiani effatum lib. 12. de inſtit. Cœnobiorum cap. 14. vbi ait: *Pronunciamus laborantibus tamen, ac deſudantibus miſericordiam Dei, gratiamque conferri &c. Dicimus enim ſecundùm Saluatoris ſententiam dari quidem petentibus, & aperiri pulſantibus, & à quærentibus inueniri, ſed petitionem, & inquiſitionem, & pulſationem noſtram non eſse condignam, niſi miſericordia Dei id, quod petimus, dederit, vel aperuerit, quod pulſamus, vel illud, quod quærimus, fecerit inueniri. Præſto eſt namq; occaſione ſibi tantummodò à nobis bonæ voluntatis oblatam, ad hæc omnia conferenda.* Ita petere, pulſare, quærere occaſiones à nobiſmet viribus liberi arbitrij oblatas nuncupat. Canone VII. nihil boni ſine gratia fieri poſſe determinatur, quæ ſententia etiam canone XXII. his verbis aſſeritur: *Nemo habet de ſuo niſi mendacium, & peccatum.* Contrarium planè docuerat Caſſianus cap. 12. collationis citatæ: *Nec enim*, inquit, *talem Deus hominem feciſse credendus eſt, qui nec velit vnquam, nec poſsit bonum; alioquin nec liberum ei permiſit arbitrium, ſi ei tantummodò malum vt velit, & poſsit, bonum verò à ſemetipſo nec velle, nec poſse conceſsit.* Canone VIII. *Si quis*, inquiunt Patres, *alios miſericordia, alios verò per liberum arbitrium (quod in omnibus, qui de præuaricatione primi hominis nati ſunt, conſtat eſse vitiatum) ad gratiam baptiſmi poſse venire contendit, à recta fide probatur alienus.* Damnatur hic famoſum illud Caſſiani effatum cap. 17. Deum aliorum eſſe Saluatorem, aliorum etiam ſuſceptorem: *In eo enim*, inquit, *quòd prior aduocat, & ignorantes nos, atq; inuitos attrahit ad ſalutem, protector, atq; Saluator noſter eſt. In eo autem, quòd annitentibus nobis opem ferre, refugienteſq; ſuſcipere, ac munire conſueuit, ſuſceptor, ac refugium nominatur.* Contra quam Collatoris diſtinctionem pluribus inuehitur S. Proſper. Poſt hoſce verò octo canones, quibus diuerſi Semipelagianorum errores configuntur, plurimæ ſententiæ ad verbum ex S. Auguſtini libris exſcriptæ adiunguntur, de quibus in hiſtoria Pelagiana diſſeruimus; ſufficiat hic illa tantùm adduxiſse, quibus Caſſiani doctrina palam damnata eſse intelligatur, vt iam penitus falſum ſit, quod Mariana ex aliorum fortè ſententia dixit, Caſſiani dogmata de gratia, & libero arbitrio *non eſse deflexa à fidei regula ſancta*; ſunt enim citra vllam dubitationem hæretica poſt Arauſicana decreta.

Sed Maſſilienſes quoque Semipelagiani Ioannis Caſſiani, qui Maſſiliæ conſederat, diſcipuli, ac ſectatores egregium aduocatum ſortiti ſunt Rodericum de Arriaga, qui eoſdem ex *ignorantia inuincibili* in errores lapſos aſſeruit, cuius verba præcedere debet teſtimonium S. Proſperi de Maſſilienſibus ijſdem loquentis, quod Recentior ille præpoſtera prorſus explicatione interpretatur. Hæc Aquitanus Doctor ad ſuum Auguſtinum ſcripſit: *Illud etiam quali-*

ter

Digitized by Google

ter diluatur, quæſumus patienter inſipientiam noſtram ferendo demonſtres, quòd retra-ctatis priorum de hac re opinionibus, penè omnium par inuenitur, & vna ſententia, qua propoſitum, & prædeſtinationem Dei ſecundùm præſcientiam receperunt. Arriaga tomo 1. in 1. partem diſp. 36. num. 11. hocce ſcholion laudatis Proſperi verbis affigit: *Nomine priorum, & antiquiorum, de quibus Proſper, non intelligi Sanctos Patres, ſed Maſſilienſes aliquos Epiſcopos, & viros moribus, & pietate inſignes inuincibiliter tamen, vt puto de multis, Semipelagianos.* Quot verba, tot errata. In primis falſum eſt, nomine *priorum* non intelligi Sanctos Patres, quod ipſemet Annatus irridens diſp. 4. defenſ. ſcient. med. num. 80. exclamauit: *Appellanda eſt aduerſarij fides, qui quod Proſper Catholicis ſcriptoribus attribuit, dictum putat de Semipelagianis. Perſpicua ſunt Proſperi verba.* Semipelagiani ſuas opiniones, teſte Proſpero, *vetuſtate defendebant,* dictitantes Auguſtinum noua docere, ac Patribus inaudita. Hoc pacto Proſperi dictum intellexit Auguſtinus lib. de prædeſt. SS. cap. 14. inquiens: *Si huius ergo ſententiæ defenſionem ex diuinorum eloquiorum nos* PRAECEDENTIBVS CATHOLICIS TRACTATORIBVS *promerem, profectò hi fratres, pro quibus nunc agimus, acquieſcerent, hoc enim ſignificaſtis literis veſtris.* Alterum Arriagæ erratum capitale eſt, dum ſuos hoſce *Maſſilienſes Epiſcopos* excuſare conatus, eos *inuincibiliter* Semipelagianos finxit. Clara, ac perſpicua ſunt Proſperi verba in laudata epiſtola: *Obſtinationem ſuam vetuſtate defendunt.* Cum Maſſiliæ lites de diuina gratia, ac libero arbitrio incrudeſcerent, nonnullis Auguſtino, pluribus Caſſiano fauentibus, allatus eſt Maſſiliam liber S. Doctoris de correptione, & gratia. Tunc *putauimus,* inquit Proſper, *omnes querelas reſiſtentium ſopiendas, quia vniuerſis quæſtionibus, de quibus conſulenda erat Sanctitas tua, tam plenè illic, abſolutèque reſponſum eſt, quaſi hoc ſpecialiter ſtuderis, vt quæ apud nos erant turbata, componeres.* Porrò hoc libro recenſito ſicuti Auguſtiniani longè, vt idem ait *intelligentiores* euaſere, *ita qui perſuaſionis ſuæ impediebantur obſcuro, auerſiores, quàm fuerant, receſſerunt.* Cum verò ex Auguſtini doctrina illorum errores Proſper, ac collegæ vellicarent, *obſtinationem ſuam vetuſtate* defendebant. Addit: *Eò poſtremò, peruicacia tota deſcendit.* Itane qui illata ex Auguſtini libro plurima luce oculos obſtinatiſſimè claudunt, ne videant, qui obſtinati, & peruicaces in opinionibus ſuis perdurant, qui Proſperi, atque Hilarij diſputationes audiunt, *inuincibiliter* verum ignoraſſe dicentur? Audi Proſperum hæc ad Auguſtinum ſcribentem: *Cum contra eos ſcripta beatitudinis tuæ validiſſimis, & innumeris teſtimonijs diuinarum Scripturarum inſtructa proferimus, ac ſecundùm formam diſputationum tuarum aliquid etiam ipſi, quo concludantur, adſtruimus, obſtinationem ſuam vetuſtate defendunt.* Et hos tot diſputationibus inſtructos, tot Auguſtini libris edoctos inuincibili ignorantia laboraſſe autumabis? Semipelagianos *bona ingenia* dixit Auguſtinus cap. 20. de prædeſt. SS. *nec deſpicienda ingenia* Proſper initio libri contra Collatorem. Fuere viri doctiſſimi, & ſapientiſſimi Caſſianus, Hilarius, Fauſtus, Vincentius Lerinenſis, alijque, vt in Pelagiana hiſtoria dictum eſt. Et hæc quidem in vna Proſperi periodo explicanda Arriagæ errata ſunt. Franciſcus Ouiedo 1. 2. tract. 9. contr. 1. pun. 4. num. 76. illa verba Proſperi, *retractatis priorum de hac re opinionibus* ita interpretatur: *Quibus verbis, ait, aſſerit Proſper, iam plures ex Maſſilienſibus priores opiniones retractaſſe.* Non ita eſt: ſcribit Proſper, *retractatis,* hoc eſt, *relectis, ſeu recenſitis* Patrum opinionibus, vnam ex Semipelagiano-

gianorum opinione omnium ſententiam repertam, nempè prædeſtinationem præſcientia dirigi. Profectò dixiſſet Proſper: *Retractatis prioribus de hac re opinionibus*, ſi vt perperam Ouuiedo intellexit, *Maſſilienſes priores opiniones retractaſſent*. Verùm *Retractatis*, inquit, *priorum de hac re opinionibus*, neque enim illi maiorum ſuorum Semipelagianizantium opiniones retractare poterant, cum eo tantùm tempore Semipelagiani in Gallijs primitus apparuerint. Imò ſi verbum illud ita accipiendum eſſet, quaſi Maſſilienſes prioris opinionis palinodiam ceciniſſent, non aſſeruiſſet Proſper, *iam plures ex Maſſilienſibus*, vt perperam Ouuiedus accepit, ſed *omnes* priores opiniones retractaſſe, nam apertè ait. *Retractatis priorum de hac re opinionibus, penè* OMNIVM *par inuenitur, & vna ſententia, qua propoſitum, & prædeſtinationem Dei ſecundùm præſcientiam receperunt*.

CAPVT III.

Fauſtus alter Semi-Pelagianorum Princeps defenditur à Recentioribus, Sancti Patres Fauſti damnatores ab eiſdem improbati, & hæreſeos falſò accuſati.

SEmipelagianæ Reipublicæ principatum poſt Caſſianum tenuit Fauſtus ex Abbate Lerinenſe Reienſis Epiſcopus, de quo plura in Pelagiana Hiſtoria. At Recentiores, qui pro Origene *Pelagiani erroris Principe*, ita illum dixit Hieronymus, apologias cudere auſi ſunt, Fauſtum etiam *Semipelagianorum anteſignanum* vt ait Petauius tomo 1. dogmatum Theol. lib. 9. cap. 2. *Semipelagianorum Coryphæum*, vt illum nuncupauit Baronius tomo 6. ad annum 490. totis viribus defendere conati ſunt. Iacobus Sirmondus de Eccleſiaſtica antiquitate benemeritus effœta ætate ſociorum litigijs ſeſe immiſcens pro Fauſto in hiſtoria Prædeſtinatiana apologiam ſatis prolixam concinnauit, hæc ſtatim cap. 3. præfatus: *Admonet, hoc loco ſtudium veritatis, amorque innocentiæ, vt Fauſti Reienſis vicem doleamus, ſanctoque, & clari nominis Antiſtitis reuerentiam, quà fas eſt, deprecemur &c. Fauſtum hunc, inquam, quis æquo animo ferat, librorum nunc iſtorum nomine, quòd Prædeſtinatorum in his errores ex Synodi ſententia refellerit, vexari paſsim à multis, traducique tanquam hæreticum? Idque authore, quod diſsimulare non poſſunt, ac duce Ioanne Maxentio Scytha Monacho ex eorum numero, qui Eutychis hæreſim clam fouentes Synodum Chalcedonenſem aduerſus Hormiſdam, eiuſque Legatos occultis artibus impetebant*. Doluit quoque Sirmondi ſodalem Ludouicum Cellotium, *vltra meritum modò Fauſtum ab aduerſarijs vexari*. Lib. 2. hiſt. Gotteſchalci cap. 4. §. vnico, vbi *Ioannes Maxentius Eutychianus, & Monachorum Eutychianorum Patronus* ignominiæ cauſa dicitur. Quid de Fauſti doctrina, & ſanctitate dicendum ſit in hiſtoria Pelagiana nobis deſcripta abundè patet; neque enim ex morum integritate doctrinæ veritas adſtruitur, neque ex doctrinæ erroribus morum ſanctitas vexanda eſt, in quo plerique exceſſere. Sirmondus veritate cogente fatetur, quòd Fauſtus *circa initium fidei, & alia plus aliquanto tribuere, viſus eſt, quàm par erat*. Noluit dicere, *tribuiſſe*, ſed *viſum tribuere*, cum tamen id ſole clarius ſit, additque ita illum ſapuiſſe, *quando ita loqui fas fuit*. Quod ſanè veriſſimum puto. Nimio tamen bonus ille ſenex erga ſuum Fauſtum ſtudio abreptus Sanctorum Patrum, & antiquorum teſtimonia, qui-

bus

bus Fauſti authoritas penitus deprimitur, partim negat, partim arguit, vt pluribus hominis apologia nobis hic reijcienda ſit. Vti verò Petrus Halloix ſupra deiecta Patrum capita ſuum Originem Pelagiani erroris Principem attollere tentauit, ac Synodum V. mille dicterijs impetijt; ita etiam Sirmondus Semipelagianorum Principem Fauſtum propugnans Patrum iudicia exploſit, ac Præſulum ſanctiſsimorum Synodum in ſuſpicionem hæreſeos vocare non dubitauit.

Itaque ille in primis Ioannem Maxentium carpit, vocans eundem *hominem amentem*, eiuſdem in Fauſtum obiectiones *fallaces*. At non hoc fuit ſapientiſſimorum de Maxentio iudicium. S. Fulgentius initio libri 1. de veritate prædeſtinationis, & gratiæ ita Ioannem Maxentium, eiuſque ſyncellitam Venerium alloquitur: *Deo gratias ago, ſancti fratres Ioannes Presbyter, & Veneri Diacone, cuius ope tales eſtis, vt pro gratia, qua ſaluamur, magno ſpiritu, & feruore certetis.* Et Synodus ſanctorum Epiſcoporum pro fidei defenſione apud Sardiniam exulantium eiuſdem Maxentij, ac ſociorum fidem commendauit. Cardinalis Bellarminus in libro de Script. Eccleſ. ad annum 520. ait: *Ioannes Maxentius Fauſtum, & Pelagianos egregiè refellit ex libris S. Auguſtini.* Veniat huic ſuppar Cardinalis Baronius, qui tomo 6. ad annum 490. hæc ſcripſit: *Quinam autem colligantur ex Fauſti duobus libris illis errores ſcriptis S. Auguſtini, & ſententiæ Catholicæ aduerſantes, tu vide illos collectos à Maxentio in reſponſione ad Hormiſdam Pontificem, vbi in pluribus Fauſtus declaratur hæreticus.* At clamat Sirmondus: *Maxentij porrò in Fauſtum obiectiones fallaces, & minimè ſinceras multorum iudicio habitas eſſe quis neſcit?* Quinam ſint iſti *multi*, non inſinuat, certè illorum *multorum iudicio* inſignes illis purpurati non ſtetere. Multos dixit, qui nec pauci fuere, ſed vix vnus, & alter. Audiat Sirmondus ſummos ſuæ Societatis Theologos, quibus, vbi de Theologica re diſputatio ſit, & ipſe ſummus hiſtoricus aſſurgat. Franciſcus Suarez proleg. 5. de grat. cap. 5. §. *De Fauſto*, hæc ſcribit: *Maximè verò contra illos libros Fauſti inuehitur Ioannes Maxentius in reſponſione ad epiſtolam Hormiſdæ Papæ ad Poſſeſſorem ſub finem, vbi aſſumit onus probandi illos libros eſſe hæreticos, idque latè oſtendit eo ferè modo, quo nos ſtatim idem præſtabimus.* Magnus vir in Fauſto oppugnando Maxentij veſtigijs inhæſit. Gabriel Vaſquez & ipſe pro Maxentio teſtimonium dicit 1. 2. diſp. 199. cap. 3. *Sententia Petri, & Ioannis Maxentij tam in materia de gratia, & libero arbitrio, quàm in damnandis libris Fauſti magni momenti eſſe debet.* Sed haud opus habet Maxentius vllo ſuffragio, neque enim ipſe inibi argumenta quædam contra Fauſtum effingit, vnde minùs ſinceræ, & fallaces eiuſdem contra Fauſtum obiectiones dici poſsint, ſed per antitheſim teſtimonia S. Auguſtini, & Fauſti hinc inde producit, *vt cum in breui*, inquit Maxentius, *collata ad inuicem contraria ſibi reperta fuerint, euidenter clareat libros Fauſti eſſe hæreticos.* Qui verò Fauſtum eadem cum Auguſtino docuiſſe contenderet, procul hinc Anticyras ablegandus eſſet. Sed non vnus, neque primus Fauſti libros Maxentius damnauit, nam ſuperiori ſæculo, vt dicemus, S. Gelaſius Papa eoſdem proſcripſerat, & Synodus Africanorum Patrum apud Sardiniam in epiſtola ad eundem Maxentium Archimandritam, quam primus ipſe Sirmondus, nondum apologiam pro Fauſto meditatus, in lucem emiſit, pronunciauit *memorati Fauſti commenta veritati contraria, Catholicæ fidei penitus inimica.* Cap. 18.

Quid

Quid hic aget eruditus apologiſta? quò euadet? quem clypeum Africano telo objiciet? Illæ Synodi cenſuram nè pili quidem fecit, hæc ipſa vociferatus: *Difficile non erat, ab Afris id ſperare, apud quos nata, vt dictum eſt, Prædeſtinatianorum hæreſis in multorum adhuc mentibus hærebat.* O dictum non ferendum! Ne Fauſti liber hæreſeos incuſetur, hæreticos audes appellare Epiſcopos Africanos, qui pro tuenda fide à Traſamundo Ariano in exilium eiecti fuerant? ut hominem liberes, integrum doctiſſimorum, ac ſapientiſſimorum Patrum Senatum damnas? ne Fauſto erroris nota inuratur, vniuerſa Africa Catholica in hæreſis ſuſpicionem adducitur? Olim quidem viuente Auguſtino nonnulli Adrumetini Monachi plus iuſto, vt ſcribis, gratiæ tribuere, ſed intra illorum clauſtra vix natus error Auguſtini opera extinctus fuit, & ſi qui poſtea ea veſania, morboq; correpti fuere, è plebe, non ex Epiſcopis illis ſanctiſſimis, ac doctiſſimis fuiſſe dicendi ſunt, ad quos veluti ad oracula ex vniuerſo Orbe literæ conſultantium volitabant. Illi quidem de S. Fulgentio hæc ſcripſere: *Aduersùs duos libros Fauſti Galli ſeptem libros edidit, quos cum recenſueritis, agnoſcetis protinus, quemadmodum memorati Galli commenta veritati contraria, Catholicæ fidei penitus inimica, diſcuſſio prodidit, ratio manifeſta conuicit, authoritas diuina compreſſit, & præcedentium Patrum conſona prorſus atteſtatio confutauit.* Quid de iſto Fulgentio dices Sirmonde, itane Prædeſtinatiana illum quoq; peſte afflatum aſſeuerabis? Hic Fauſti dogmata probauit eſſe *ueritati contraria, Catholicæ fidei penitus inimica.* Ille tamen Fulgentius Monimum amicum à Prædeſtinatiano errore, in quem inclinabat, reuocauit integro ea de re eidem inſcripto volumine. At ſi Fulgentium abſoluis, & ſocij etiam Epiſcopi omni prorſus Prædeſtinatianæ hæreſis ſuſpicione tibi liberandi ſunt, qui non iam mea aduocatione indigent, ſed temet falſitatis conuincunt in ea ipſa epiſtola, quam ipſe poſteris publicaſti. Prædeſtinatianorum, vt ex Arauſicano contendis, effatum erat: *Aliquos ad malum diuina poteſtate prædeſtinatos eſſe.* Hanc verò hæreſim Patres Africani Fauſti damnatores cap. 11. laudatæ epiſtolæ his reijciunt: *Cum in vtroq; vaſe faciendo figuli cognouerit poteſtatem, in vaſe honoris indebitam gratiam Dei miſerantis intelligat, & in vaſe contumeliæ debitum iudicium Dei obdurantis, id eſt deſerentis agnoſcat. Deus autem obdurare dicitur, non quia ad iniquitatem compellit, ſed cum ab iniquitate non eripit, quod, quia iuſtus eſt, iuſtè facit.* Damnant clarè, ſinè fuco, euidentiſſimè dicentes, *Deum ad iniquitatem compellere.* Et hos Iudices Prædeſtinatiani erroris damnatores Prædeſtinatianæ hæreſeos Sirmondus inſimulat?

Pergit idem Fauſtum defendere. *Callidum*, inquit, *præterea, & ſubdolum Fauſti ſermonem aiunt fuiſſe, Pelagianæ prauitati conſentientem, detectum, conuictumq; à Fulgentio, ab Auito, & ab alijs. Quid hic aptius, veriuſq; pro Fauſto reſponderi queat, quàm ſolemne illud Fauſti ipſius, non ita eſt.* Negat Fauſtum callidum, ac ſubdolum fuiſſe, Pelagianæ prauitati conſentientem, & à Fulgentio conuictum. Oppono teſtem locupletiſſimum, antiquiſſimum Eccleſiæ Patrem S. Iſidorum hæc in catalogo Illuſtr. Script. cap. 14. de Fulgentio narrantem: *Scripſit multa, ex quibus legimus de gratia Dei, & libero arbitrio libros reſponſionum ſeptem, in quibus Fauſto Galliæ Regienſis vrbis Epiſcopo Pelagianæ prauitati conſentienti reſpondens, obnititur eius profundam deſtruere calliditatem.* Socium amicè monentem Vaſquium ſubmitto: *Cum verò*, inquit, *Iſidorus vir doctus, & antiquus*

quis dicat Fulgentium ſeptem libros illos contra Fauſtum de gratia, & libero arbitrio ſcripſiſse, quis audeat dicere, cum ex ſuo cerebro, aut ſine fundamento id excogitaſse? Diſput. cit. num. 14. Habes ex Iſidoro Fauſti profundam calliditatem, eundem Pelagianis conſentientem, conuictumque à Fulgentio. At reclamat, *non extare* libros Fulgentij. Extat tamen, qui eoſdem legit, Iſidori teſtimonium. Forſitan in ea ſententia Sirmondus fuit, vt exiſtimarit, à Prædeſtinatiano quopiam ſeptem eos contra Fauſtum libros ſub Fulgentij nomine emiſſos? At de viro tantæ eruditionis hæc commenta ſuſpicari non licet. Interim audiatur teſtis non modò Fulgentij coætaneus, ſed Syncellus, qui eiuſdem Epiſcopi geſta literis mandauit; hæc de magiſtro tradit: *Ita erat notior omnibus gentibus, vt duo libri, quos Fauſtus Epiſcopus Galliarum contra gratiam ſubdolo ſermone compoſuit, fauens occultè Pelagianis, ſed Catholicus tamen videri volens, Conſtantinopoli offenſi à pluribus fratribus ad B. Fulgentium probandum dirigerentur, quibus, ne occultum ſerperet virus, ſeptem libris ipſe reſpondit, plus laborans exponere, quàm conuincere; quia dubios ſermones eius exponere, hoc erat, delirantis argumenta conuincere. Magnus planè huius operis labor mercedem debitam citò ſuſcepit.* Lib. de vita Fulgentij cap. 28. Habes Fauſtum ſubdoli ſermonis, occultè Pelagianis fauentem, & delirantem, ac ſeptem inſuper libris à Fulgentio confutatum. Planè Iſidoro conſonat Fulgentij Syncellus. Sed & Synodus Sardinienſis, cuius magna pars Fulgentius erat, in literis Synodicis ſuperiùs productis ait: *Vnus ex nobis &c. aduersùs duos libros Fauſti Galli ſeptem libros edidit.* Nolo repetere quæ ſequuntur, ne Lectori faſtidium ingeram. Dum in his verſor, ſubit animum grauis illa exprobatio, qua olim S. Doctor contra Iulianum vſus fuit lib. 1. cap. 7. vbi ait: *Mallem ſicut Polemo luxuriæ coronis ſenſim capite detractis, eiſque abiectis, manum pallio ſubdidit, os, & vultum formauit ad verecundiam, ad extremum ſe illi, ad quem deridendum venerat, diſcipulum tradidit, ſic & tu loquentibus tibi tot venerabilibus viris &c. tanquam coronas ebrioſorum abijceres laudes Pelagianorum, quibus tanquam magnus eorum defenſor extolleris, & ſtylum, vt mitiùs dixerim, contumelioſum non tanquam pallio pudoris abſconderes, ſed tanquam manu emendatiore confringeres.*

Sed quale Apoſtolicæ Sedis de Fauſti libris iudicium fuerit, videndum eſt, ac Sirmondi apologia confutanda. In Romana Synodo coram S. Gelaſio Papa celebrata, actum eſt de libris recipiendis, abijciendiſue; porrò inter libros à Romana Eccleſia reiectos libri Fauſti Reienſis recenſiti ſunt, ijdemque hac ſententia confixi: *Opuſcula Fauſti Rhegienſis Galliarum apocrypha.* Cum verò ſequenti ſæculo de eiſdem libris S. Hormiſdas à Poſſeſſore Epiſcopo conſultus fuiſſet, hocce reſponſum dedit: *Hi verò,* inquit, *quos vos de Fauſti cuiuſdam Galli Antiſtitis dictis conſuluiſſe literis indicaſtis, id ſibi reſponſum habeant, neque illum recipi, neque quemquam, quos in authoritatem Patrum non recipit examen Catholicæ fidei, aut Eccleſiaſticæ Diſciplinæ, ambiguitatem poſſe gignere, aut religioſis præiudicium comparare.* Legit iſta Sirmondus, & non modò probauit, verùm etiam vt eadem prorſus ratione de Fauſti libris cæteri iudicarent, optauit; hæc enim ſcribit: *Si de Fauſti libris decernendum eſt, nè ſupra Sedem Apoſtolicam, Gelaſiumque, & Hormiſdam ſapere velint, quibus ſatis fuit non primæ illos authoritatis, hoc eſt apocryphos dicere, non hæreticos.* Quid ais Sirmonde? Fauſti libros non eſſe dicendos hæreticos? Quid de Synodi Arauſicanæ decretis à Romano Pontifice

dictatis ſentiendum putas? His certè, vt tu quoque fateris, Semipelagianorum errores damnantur, & præcipuè Fauſti Semipelagianorum Coryphæi, qui te quoque teſte, *circa initium fidei, & alia plus aliquanto tribuere viſus eſt, quàm par erat.* Ita-ne verò libros continentes errores à Synodis, & Romana Sede damnatos hæreticos negabis? At illud etiam interpretamentum, quo libros illos apocryphos hoc eſt *non primæ authoritatis* pronunciatos eſſe dicis, quàm falſum ſit, nemo non videat. Gelaſius hoc nigrum theta Hæreſiarcharum libris præfigit: *Opuſcula Iouiniani, & Galli apocrypha. Opuſcula Montani, Priſcillæ, & Maximillæ apocrypha. Opuſcula omnia Fauſti Manichæis apocrypha.* Et poſt nonnullos alios eodem prorſus modo Fauſtum damnans ait: *Opuſcula Fauſti Rhegienſis Galliarum apocrypha.* Quare Sirmondo interprete Montani, Fauſti Manichæi, ac Iouiniani libri non erunt hæretici, ſed tantùm non primæ authoritatis. Cauendum ne vnà cum Fauſto peſſimi etiã Hæretici excuſentur. Gelaſius antequam indicem illum librorum, quos Eccleſia reijcit, contexat, ante catalogum librorum damnatorum hæc præfatur: *Cætera, quæ ab hæreticis, ſiue Schiſmaticis conſcripta, vel prædicata ſunt, nullatenus recipit Catholica, & Apoſtolica Romana Eccleſia, è quibus pauca, quæ ad memoriam venerunt, & à Catholicis vitanda ſunt, credimus eſſe ſubdenda.* Et ſtatim incipiens à Conciliabulo Ariminenſi à Conſtantio Ariano congregato damnatorum librorum indicem ſubnectit, quos inter Fauſti Reienſis opuſcula numerat, quæ Gelaſio iudicante, *nullatenus recipit Catholica, & Apoſtolica Romana Eccleſia, & à Catholicis vitanda ſunt.* Hoccine eſt *non primæ*, an potius *nullius* eſſe authoritatis? Scio apocryphos eos libros cenſeri, qui incerti authoris ſunt, aut nondum authoritate Eccleſiæ confirmati, ſed ibi Pontifex eo nomine illos libros etiam damnat, qui rectam aliàs doctrinam immiſtis erroribus deturpant. Sed neque mitiùs Hormiſdas de Fauſti libris iudicauit; nam apertè ſtatuit Fauſtum non recipi in numerũ Patrum, quos vt magiſtros ſanæ doctrinæ Orthodoxi venerantur. Scribit ab Eccleſia librorum recipiendorum numerum ſtatutum; at de quibuſdam alijs cenſet, legi poſſe, vt fugiantur illorum errores: *Nec vitio*, inquit, *dari poteſt, noſſe quod fugias, atque adeo non legentes incongrua in culpam veniunt, ſed ſequentes.* His Fauſtum adnumerat dicens, quòd *illum in authoritatem Patrum non recipit examen Catholicæ fidei.* Errat igitur, teſte Hormiſda, Fauſtus circa fidem. Quare Pontifex reprobato Fauſto ex S. Auguſtini libris ad Hilarium, & Proſperum, Eccleſiæ doctrinam de gratia, & libero arbitrio petendam dixit, quò Catholicum gregem à noxijs paſcuis ad ſaluberrima praua reuocaret.

Hucuſque dictã in ſummam redigo. Fauſti vicem dolet Sirmondus, quòd traducatur *tanquam hæreticus.* At nos de Sirmondo querimur, quòd Sanctos Patres Africanos *Prædeſtinatianæ hæreſis* inſimulauit. Idem Maxentij contra Fauſtum obiectiones *non ſinceras, & fallaces* accuſat. At Bellarminus *egregiè* Fauſtum à Maxentio confutatum teſtatur. Sirmondus cum Iappero *nec ſine honore Catholicæ Eccleſiæ Doctorem* Fauſtum nominat. At S. Hormiſdas Papa ſcribit, quòd Fauſtum *in authoritatem Patrum non recipit examen Catholicæ fidei.* Idem libros Fauſti *non primæ authoritatis* tantùm declaratos eſſe contendit. At in illis Fauſtum *ſubdoli ſermonis, Pelagianis conſentientem, delirantem, Catholicæ fidei penitus inimica* docentem veteris Eccleſiæ Scriptores, ac Patres iudicarunt.

Quare

Quare iure optimo Cardinalis Baronius tomo 6. ad annum 490. hæc ſcripſit: *Non eſt quidem, vt pro Fauſto aliqua poſsit in eius defenſionem, vel excuſationem apologia elaborari, quem conſtat in diuerſo Orbe Catholico impugnatum. Etenim in Occidente Cæſarius, & Auitus doctiſsimi, atque ſanctiſsimi in Gallia Epiſcopi aduerſarijs eum ſcriptis exagitauerunt; Eundemque in Africa S. Fulgentius Ruſpenſis Epiſcopus ſeptem libris vehementiſsimè impugnauit &c. Sed qui præſtant his omnibus Felix, atque Gelaſius Romani Pontifices eadem Fauſti ſcripta reiecerunt, vt planè vniuerſum Occidentem Orbem in eoſdem Fauſti libros inſurrexiſſe, eoſdemque oppugnaſſe certum ſit. In Oriente verò non vnus duntaxat, quem refert Ado, Ioannes Presbyter Antiochenus eos Fauſti libros refellit, ſed Orthodoxi ferè omnes.* Hæc quidem fuſiùs in hiſtoria Pelagiana proſecuti ſumus. In eandem Baronij ſententiam Vaſquez pedibus iuit in laudata diſputatione 199. num. 15. ſcribens: *Ecce iam ſcripta Fauſti de gratia, & libero arbitrio in Gallijs, in Oriente, & in Africa tanquam vera fidei diſſentanea improbata, & notata, vt deinde nullus audeat apologiam pro Fauſto contra communem ſenſum Patrum elaborare.* Verùm illam elaborauit Iacobus Sirmondus, quò Prædeſtinatianæ hæreſis oppugnatori aliquid auctoritatis adderet. Fauſtus tamen totus quantus eſt, Semipelagianus apparet, vti etiam Arnobius, Gennadius, alijque antiquiores, qui S. Auguſtini ſententiam de gratuita prædeſtinatione inſectantes, Prædeſtinatianorum nomine eandem infamare conati ſunt.

CAPVT IV.

Gennadius Maſsilienſis Semi-Pelagianus à Recentioribus excuſatur.

POſt Caſſianum, eiuſq; doctrinam de gratia, & libero arbitrio vti non deflexam à fidei regula Sanctà commendatam: poſt Fauſti libros non hæreticos defenſos, quos tamen Semipelagianorum Magiſtros fuiſſe clariùs conſtat, quàm vt vllis quoruncumque hominum præſtigijs eludi poſsit: poſt Maſsilienſes ob ignorantiam inuincibilem excuſatos, tertius Semipelagianæ ſcholæ profeſſor à Recentioribus defenditur Gennadius Maſsilienſis. Hunc fuiſſe Semipelagianum lib. 2. hiſtoriæ Pelagianæ cap. 16. oſtendimus, cuius dicti duos hic tantùm teſtes aduocabo omni exceptione maiores, Baronium, & Bellarminum. Ille tomo 4. ad annum 388. ait: *Hæc Gennadius, qui erga Pelagianos propenſior tribuit falſus author Euagrio ſigna, atq; prodigia.* Iſte vero lib. de Script. Eccleſ. V. Gennadius ait: *Scripſit etiam librum de viris illuſtribus, in quo ſuſpicionem non paruam reliquit ſuæ non rectæ fidei; laudauit enim Caſsianum, & Fauſtum, qui Semipelagiani fuerunt, & S. Proſperum depreſsit, qui pro gratia Dei contra Pelagium fortiſsimè dimicauit.* Fauſti certè Semipelagiani volumen de gratia, & libero arbitrio ab Eccleſia, & Patribus damnatum vocauit *opus egregium*. Idem dogmata de gratia à Caſsiano concinnata, tanquam *ſalutaria* probata eſſe Eccleſiæ pronunciauit. Hieronymum vocat obtrectatorem, & æmulationis ſtimulis incitatum. Addit Auguſtinum, quòd multa ſcripſit, erraſſe, quæ diffuſiùs loco citato proſecuti ſumus. Cæterùm & hic Semipelagianus eximium Patronum fortitus eſt. Te-ne appellabo, Recentiorum ſapientiſsime, qui cum ſummã doctrina ſumma quoque modeſtia coniuncta, Sanctis Patribus, ac Auguſti-

no præſertim honorem ſemper detuliſti, nec tibi contra eundem, licèt tam multa ſcriberes, verbum vllum vnquam minùs Auguſtino honorificum excidit? Tuæ erga Auguſtinum reuerentiæ detur, ne in hæc inuidiæ, vt objicient, plena deſignato nomine conijciaris. Hic proleg. 5. de grat. cap. 5. num. 36. Semipelagianiſmi notam procul à Gennadio pluribus amouere conatus concludit: *Fieri ergo poteſt, vt ea, quæ de Caſsiano, & Fauſto ſcripſit non per errorem in doctrina, ſed per ignorantiam facti dixerit.* Annatus verò lib. 7. ſui Aug. cap. 2. §. 1. *Ego verò*, inquit, *non excuſo, nec probo, quod de illo dicitur, animi propenſionem habuiſſe nimiam erga defenſores Semipelagianiſmi, & ab eius impugnatoribus Auguſtino, & Proſpero auerſionem.* Itane, *quod de illo dicitur*, inquis? quaſi id incerta fama vulgauerit, & non potiùs hoc ipſum ſuis in ſcriptis clarè oſtenderit, quæ tu quoque legiſti, certè legere debuiſti, de diuina gratia ſcripturus.

Cum Caſsianus, ac collegæ Maſsilienſes Auguſtini doctrinam carperent, Proſper, & Hilarius ex Gallia Romam profecti, rem Pontifici Celeſtino detulere, qui de Auguſtini fama ſollicitus literas ſtatim ad Galliæ Epiſcopos dedit, in quibus dolere ſe ſignificauit, quòd *neſcio quibus Presbyteris illic* impunè liceret, Auguſtino erroris notam inurere, Cap. 1. Ibidem etiam Proſperum, & Hilarium commendat, *quorum*, inquiens, *circa Deum ſollicitudo laudanda eſt.* Capite verò 2. quod & vltimum illius epiſtolæ eſt, quicquid alij vulgò arbitrati ſint, eximia laudum aſſertione S. Auguſtinum exornat, dicens contra eiuſdem calumniatores: *Vnde reſiſtendum talibus, quos malè creſcere videmus.* Qui igitur fieri potuit, vt Gennadius & ipſe Maſsilienſis, qui eodem ſæculo paulò poſt Proſperum floruit, hoc celebre Celeſtini decretum ignorauerit? Sanè S. Proſper initio libri contra Collatorem proteſtatur, ſe ſcribere contra Caſsianum, quem licèt non nominet, ex libro eiuſdem, quem ſibi impugnandum dicit, euidenter illum deſignat. At cap. 42. aſſerit à Celeſtino Pontifice Caſsianum cum ſocijs acriter reprehenſum fuiſſe: *Per hunc virum* inquit, nempe Celeſtinum, *intra Gallias iſtis ipſis, qui Sanctæ mem. Auguſtini ſcripta reprehendunt, maleloquentia eſt adempta libertas, quando conſultantium* (quo nomine ſe, & Hilarium indicat) *actione ſuſcepta, & librorum, qui errantibus diſplicebant, pietate laudata, quid oporteret de eorum authoritate ſentiri, ſancto manifeſtauit eloquio &c.* Et recitato celebri illo Celeſtini de Auguſtino elogio ait: *Contra iſtam clariſsimam laudationis tubam, contra iſtam ſacratiſsimi teſtimonij dignitatem audet quiſquam malignæ interpretationis murmur emittere.* Ergone Gennadium ſedulum literarum, ac librorum collectorem Celeſtini epiſtolam ad ſuos Maſsilienſes datam ignoraſſe arbitrabimur? Apage à Gennadio hanc *ignorantiam facti*. Profectò ille fatetur, ſe Proſperi librum contra Caſsianum legiſſe: hæc enim ſcribit cap. 84. de Scriptoribus illuſtribus, vbi de Proſpero agit: *Legi & librum aduerſus opuſcula ſub perſona Caſsiani, quæ Eccleſia Dei ſalutaria probat, ille infamat nociua.* Itaq; Gennadius in cap. 42. libri Proſperi notauit, iſtum de Celeſtino ſcribere: *Per hunc virum intra Gallias iſtis ipſis, qui S. mem. Auguſtini dicta reprehendunt, maleloquentia eſt adempta libertas.* At quinam iſti fuere? *Caſsianus*, inquis, *& cum eo aliqui eiuſdem ordinis presbyteri.* Prolegom. 5. cap. 6. num. 7. Quare Gennadius ex libro Proſperi cognouit à Celeſtino Caſsiani, & ſociorum temeritatem reprehenſam, qua contra S. Auguſtini doctrinam inſolenter inſurrexerant; cognouit Proſperi pro Auguſtino legationem ſuſceptam, & à Romano Pontifice laudatam,

datam; cognouit ex Celeſtini elogio ibidem inſerto, Auguſtinum nec vnquam ſiniſtræ ſuſpicionis rumore aſperſum. His tamen omnibus probè cognitis Gennadius ſanam Caſsiani doctrinam, Proſperum infamatorem, Auguſtinum *in multiloquio* errantem blaterare non extimuit.

Gennadius malè animatus fuit erga Auguſtinum, & Hieronymum, quos ſoli errantes odere. De S. Auguſtino ſcribit cap. 38. *Error illius ſermone multo, vt dixi, contractus, lucta hoſtium exaggeratus, needum hæreſis quæſtionem dedit.* Qualis iſte error Auguſtini lucta hoſtium exaggeratus à Gennadio perperam intelligatur diximus lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 16. Idem Hieronymo longè iniquior fuit. Scimus hunc S. Doctorem graues cum Rufino inimicitias contraxiſſe, de quibus ſuperiùs egimus; at Gennadius palam Rufino contra Hieronymum aſtipulatus eſt: nam in laudato libro de Illuſtribus Scriptoribus cap. 17. ait: *Rufinus Aquileienſis Eccleſiæ Presbyter non minima pars fuit Eccleſiæ Doctorum.* At S. Anaſtaſius Papa non eo in pretio habuit Rufinum; in epiſtola enim ad Ioannem Hieroſolymitanum Rufinum prorſus ſe nihili facere hiſce oſtendit: *Illud tamen*, inquit, *ſcire cupio, Rufinum ita haberi à noſtris partibus alienum, vt quid agat, vbi ſit, neſcire cupiamus. Ipſe deniq; viderit, vbi poſſit abſolui.* Laudans verò Gennadius duas Rufini inuectiuas contra Hieronymum ita ſcribit: *Sed & obtrectatori opuſculorum ſuorum reſpondit duobus voluminibus, arguens, & conuincens ſe Dei intuitu, & Eccleſiæ vtilitate auxiliante Domino ingenium agitauiſſe, illum verò æmulationis ſtimulo incitatum, ad obloquium ſtylum vertiſſe.* Ob hanc cenſuram peſſimè audiuit Gennadius, carpſit enim Hieronymum vti oblocutorem, obtrectatorem, atq; æmulationis æſtro percitum. Origenis verò libros Peri-archon veluti vtilitati Eccleſiæ à Rufino tranſlatos (nam hos Rufini labores Hieronymus deteſtatus eſt) affirmauit. Ex his mihi certum eſt, Gennadium ſcripſiſſe illum catalogum ante Synodum Romanam ſub Gelaſio celebratam, nam in ea Synodo pro Hieronymo contra Rufinum ſententia dicta eſt in hæc planè verba: *Rufinus vir religioſus plurimos Eccleſiaſtici operis edidit libros, nonnullas etiam ſcripturas interpretatus eſt. Sed quoniam B. Hieronymus eum in aliquibus de arbitrij libertate notauit, illa ſentimus, quæ prædictum B. Hieronymum ſentire cognoſcimus.* Quæ ſi Gennadius legiſſet, nequaquam contra Hieronymum pronunciaſset, neq; Proſperi opus contra Collatorem damnaſset, illud enim à Gelaſio in illa Synodo approbatum fuit, reiectis Caſsiani, & Fauſti opuſculis, quæ Gennadius laudat. Atque hic diſsertatio noſtra aduerſus nouos Origenis, Theodori, ac Iuliani Pelagianorum, nec non Caſsiani, Fauſti, ac Gennadij Semi-pelagianorum defenſores finem ſortiatur.

INDEX

INDEX
RERVM MEMORABILIVM,
quæ continentur in diſſertatione de Synodo V.

A

ACephali contra Synodum Chalcedonenſem Alexandriæ exorti pagina 19. iidẽ dicti Hæſitantes. ibid.

Africani Epiſcopi ſtant pro tribus Capitulis 23. Vigilium ob damnata tria Capitula anathemati ſubijciunt 31. Nunquam ſolliciti de Origene, ſed de Didymo, & Euagrio 70. Recipiunt Synodum V. & damnant tria Capitula 81. A Prædeſtinatianæ hæreſis nota vindicantur. 184

Agapetus Abbas Nonnum Origeniſtam ex Laura S. Sabæ expellit. 4

Agilulphus Rex Longobardorum fauet Schiſmaticis contra Synodum V. 117

Agreſtinus Monachus ſcribit contra Synodum V. 118

Alboinus Rex Longobardorum Italiam inuadit. 89

Alexius Menezius Auguſtinianus Archiepiſcopus ac bis Pro-Rex laudatur 147. Damnat in Synodo Diamperitana Theodorum Mopſueſtenum. ibid.

S. Ambroſius cur primus ſententiam dixit in Synodo Aquileienſi. 137

Anabarzus metropolis Ciliciæ ſecundæ cur dicta Iuſtinopolis. 35

Annus ſine conſulibus vario caractere à Faſtorum Scriptoribus deſignatus. 64

Antonius Gouea Auguſtinianus ſcribit geſta Menezij in Oriente cõtra Theodorum Mopſueſtenum. 146

Aquileienſes Metropolitæ & ſuffraganei tria Capitula contra Synodum V. defendunt 81. Excommunicant Narſetem Iuſtiniani in Italia Ducẽ 82. Cogunt Synodum contra Concilium V. ibid. Sub Longobardis obſtinatiores in ſchiſmate 89. Sedes Metropolitana Aquileia in Gradi inſulã transfertur 97. Iterum in Synodo ſtant contra Concilium V. 100. Illius pſeudo-ſynodi Epiſcopi recitantur ibid. Mittunt legationem ſuperbam ad Pontificẽ 101. Seuerum Metropolitani ob damnata tria Capitula recuſant communioni admittere 103. Celebrant Conciliabulum Marani ibid. Mittunt libellos ſupplices ad Mauricium Imperatorẽ 106. 108. Opponunt Synodo V. Vigilij Papæ Conſtitutum ibid. Prouocant ad tribunal Imperatoris 109. Scribunt Gregorio Magno 110. Peſſimi eorundem mores 111. Aquileienſis Diœceſis in duos Patriarchas diſtrahitur 117. Recedunt à Schiſmate Synodo V. recepta. 118

Aquileienſis Patriarchatus initia à Salmaſio aſſerta reijciuntur 125. Item poſita ab Henrico Palladio 126. Vera eiuſdem origo ex Schiſmate contra Synodum V. 120. 127. Antiquitus Metropolitæ Aquileienſes nunquam ſe Patriarchas appellarũt 127. De præcedentia Aquileienſis Antiſtitis inter Italiæ Metropolitas 138. Eiuſdem antiquum ius Metropoliticum contra Baronium; ac Sirmondum defenditur 133. & ſeq. Sæculo VII. à Chriſto nato non ſedebat in Synodis tanquam Patriarcha 138. Lites eiuſdem cum Metropolitis Mediolani, & Rauennæ 138. & ſeq. Conſecrabatur ab Archiepiſcopo Mediolanẽſi 139. Nomine tenus Patriarcha 141. Eiuſdem diœceſis amplitudo. 98. 142

Ariminum erat intra Picenum Annonarium 130. Illius vrbis Eccleſia ſpectabat ad Põtificem Romanum tanquam Metropolitam 129. 130. Eiuſdem Epiſcopus Stephanus ſtat pro Synodo V. C-P. contra Iuſtinianum. 47

Aſterius non videtur fuiſſe Patriarcha Alexandrinus. 7

S. Auguſtinus ſatisfecit argumentis Iuliani 171. Defenditur à nuperis cenſoribus 172. Eius exemplũ imitari ſe dicit Vigilius Papa 74. Cenſuit mortuũ poſſe damnari à Synodis 69. Laudatur à Synodo V. ibidem. Eiuſdem ſex libri operis imperfecti contra Iulianum laudati in Synodis Lateranenſi, & Sexta Oecumenica 174. Item & à Mario Mercatore eiuſdem S. Doctoris coætaneo. ibid.

Aurelianus Metropolita Arelatenſis ſcribit ad Vigilium. 39

B

BAſilius Dux Mauricij contra Schiſmaticos pro Synodo V. 133

Baronius cyclos non obſeruans labitur in chronologia 49. 52. Duos Narſetes confundit 89. Eius opinio de annis Imppp. Iuſtini II. Tiberij, & Mauricij fusè reijcitur 92. & ſeq. Item & de tempore præturæ Vrbanæ S. Gregorij PP. 95. Pelagium Papam cum Pegaſio Epiſcopo Alligitano confundit. 105

Beliſarius à Iuſtiniano legatus ad Vigilium miſſus. 47. 49

Benenatus Metropolita primæ Iuſtinianæ contra tria Capitula. 34

Benignus Epiſcopus Heracleæ in Pelagonia vices agens Metropolitæ Theſſalonicenſis. 33

Bollandi opinio de tempore Synodi Aquileienſis, & Illyricæ reijcitur. 83

C

CApitula tria quænam dicta 19. Damnantur edicto à Iuſtiniano 20. Edictum primum intercidiſſe contra Baronium oſtenditur ibid. Epiſcopi Græci ſubſcribunt edictum, ſecus Latini 23. Alterum edictum Iuſtiniani contra eadem capitula 42. Hoc modò legitur ibid. Damnantur in Synodo V. 69. Damnantes tria Capitula muneribus ditabantur, approbantes in exilium deportabantur. 76

Caprulæ in æſtuarijs Venetis Epiſcopatus initia. 112.

112. Eiuſdem populus à ſchiſmate diſcedit. ibid.
Capua Metropolis ciuilis Campaniæ, non Eccleſiaſtica. 130
Caſſianus Semipelagianorũ in Gallia Princeps 176. Impugnatur à D. Proſpero ibid. Falsò aſſeritur ſtetiſſe contra Semipelagianos 177. Eiuſdem doctrina de gratia perperam laudatur 179. Damnata eſt in Synodo Arauſicana. 179. 180
Carthaginenſis Antiſtes ius habebat in omnes Africæ prouincias 122. Carthaginenſis prouinciæ numerus. ibid.
Codices Vaticani. 14.111.174

D

Datius Antiſtes Mediolanenſis Vigilio in Sicilia occurrit 26. Reſiſtit edicto contra tria Capitula 42. Fugit Chalcedonem 48. Diutius Mediolano abeſt 48. Commendatur Legatis Francorum à ſuo Clero ibidem. Subſcribit ſententiam depoſitionis Theodori Cappadocis 45. Damnat teſte Tunonenſi tria Capitula 53. Moritur, & quo anno. 52
Didymus Origeniſta damnatur in Synodo V. 70. Itẽ ab Eccleſia vniuerſa. 70. & ſeq.
Dioſcorus minor quando ſedit Alexandriæ. 7
Diptycha Eccleſiaſtica erant libri membranacei 35. Diptycha viuentium, & mortuorum diſtincta ibid. Conſularia erant ex ebore 36. Imaginem, & nomen Conſulis præferebant ibid. Eccleſiaſtica à Diacono in Miſſa recitabantur. 36
Diptychion Mopſueſtenum notis illuſtratur 37. Cur ab eodem expunctus Macedonius Epiſcopus. 38
Domitianus Metropolita Ancyræ in Galatia Origeniſta 4. Initia Epiſcopatus eiuſdem. 6

E

Elias Aquileienſis Antiſtes Sedem metropolitanam Gradum transfert 97. Celebrat Synodum Prouinciæ ibid. Superbè reſpondet literis Pelagij Papæ 101. Accipit minaces litteras à Smaragdo Exarcho 102. Impetrat fauorabile reſcriptũ à Mauricio Imp. ibid. Moritur. ibid.
Elias Patriarcha Ieroſolymitanus quãdo mortuus. 4
Epiſcopi ante conſecrationem pro Synodo V. iurabant. 83
Euagrius Origenis ſectator damnatur in Synodo V. 70. & ſeq.
Euagrij Epiphanienſis chronologia de annis Impp. Iuſtini II. Tiberij, ac Mauricij expenditur 94. Quo anno ſcripſit hiſtoriam Eccleſiaſticam. ibid.
Euphraſius Patriarcha Antiochenus quando obijt. 20.
Euphremius Antiochenus quo anno electus 21. Quot annos ſedit ibid. Subſcribit edictum contra Capitula. 22
Euſebius Cæſarienſis ſex libros pro Origene ſcribit 160. Fuit Arianus 166. Et hoſtis Athanaſij 167. Damnata fuit eius memoria 168. Libri pro Origene damnantur à S. Gelaſio Papa. 169
Eutychius Patriarcha C.P. Apocriſarius Amaſeni Metropolitæ 50. Probat mortuos poſſe à Synodis damnari ibid. Eligitur Patriarcha C.P. 51. Quo anno electus ibid. Mittit libellum fidei ad Vigilium 52. Origenem, eiuſq; defenſores inſectatur 62. Diſputat cum Africanis Epiſcopis. Eijcitur in exilium à Iuſtiniano 51. Reuocatur à Iuſtino 91. Annus mortis eiuſdem contra Baronium euidenter demonſtratur. 92

F

Facundus Hermianenſis ſtat pro tribus Capitulis 23. Malè animatus in Vigilium 29. Scribit duodecim libros ad Iuſtinianum.
Faſtorum error corrigitur. 86
Fauſtus Reienſis Semipelagianus perperam defenditur 182. Impugnatur à Patribus Africanis 183. Item & ſeptem libris à S. Fulgentio 184. Eius libri damnati à Gelaſio Papa. 185
Felix Abbas Africanus pugnat pro tribus capitulis contra Iudicatum Vigilij 30. Excommunicatur à Pontifice, & in exilium truditur. ibid.
Ferdinandi Vghelli tabulæ Italiæ ſacræ ſuppletæ, & correctæ. 45. 47. 142
Fori Cornelij Eccleſia olim ſpectabat ad Metropolitam Mediolanenſem. 133
Forum-iulium num idem cum Vtino. 99

G

Gennadius Maſſilienſis perperam defenditur à Semipelagianiſmo 188. Auguſtinum, ac Hieronymũ reprehendit 189. Rufino addictus. ibid.
Georgius Monachus Origeniſta præficitur Lauræ S. Sabæ 5. Expellitur. ibid.
Gothi Vrbem obſident 26. Gothici belli ſub Iuſtiniano chronologia vulgaris reijcitur. 54
Gregorius Magnus quando Prætor Vrbis 95. Quo anno ſcribit libros Dialogorum ibid. Iurat contra tria Capitula pro Synodo V. 96. Mittitur Apocriſarius C.P. ibid. Fit Pontifex 108. Seuerum Aquileienſem cum Schiſmaticis Iſtriæ Epiſcopis Romam euocat ibid. Scribit ad eoſdem 110. Viros illuſtres contra Schiſmaticos concitat 112. Scribit de iiſdem ad Theodelindam 113. Item ad Brunechildam 114. Epiſcopos recedentes à ſchiſmate benignè recipit ibid. Præſcribit formulam pro abiurando ſchiſmate 115. Gratulatur imperium Phocæ 116. Moritur. ibid.

H

Heraclij Imperatoris Ectheſis 71. Damnat in ea Origeniſtas. ibid.
Heraclea vrbs Pelagoniæ in Macedonia 33. Eadem Lynceſtidum dicta. ibid.
Hierarchiæ Eccleſiaſticæ diuiſio. 120
Hiſpani defendunt tria Capitula 88. Non inde tamẽ Schiſma conflarunt. ibid.
Humana vrbs Piceni. 46

I

Ibas Epiſcopus Edeſſenus cogitur Neſtorium in Synodo damnare 145. Eius Epiſtola ad Marim Perſam erat tertium Capitulum 19. Plena erroribus 148. Scripta eſt poſt initam concordiam inter S. Cyrillum, & Ioannem Antiochenum 149. Non ſedit ſimul cum Rabbula, ſed poſt ibid. Theodorum Mopſueſtenum laudat 54. Eiuſdem doctrinam propagat 151. Deponitur à Dioſcoro 148. Reſtituitur à Synodo Chalcedonenſi. ibid.
Illyrici Epiſcopi tuentur tria Capitula 31. Synodum celebrant pro eiſdem. Recipiũt Synodum V. damnatis Capitulis. 81
Illyricum ſæpè regebat Præfectus Pr. Italiæ. 136
Ingenuinus Epiſcopus Sabionenſis in Rhętia approbat in Synodo tria Capitula 98. 104. Subſcribit libellum ſupplicem ad Mauricium Imp. contra S. Gregorium PP. 109. Diſcedit à Schiſmate, &

pie

Digitized by Google

piè obit 119. Inter Sanctos colitur. ibid.

Ioannes Abbas Origeniſtarum tumultus prædicit. 3

Ioannes Delphinus S. R. E. Cardinalis, & Patriarcha Aquileienſis laudatur. 142

Ioannes Rauennæ Antiſtes fuit ſemper Catholicus 103. Error inſignium ſcriptorum de eodem ibid. Excubat contra Schiſmaticos 108. Gregorius Papa librum eidem nuncupat 163. Eius mors Gregorio moleſta. ibid.

Ioſeph Suareſius Præſul eruditiſſimus 175. Optimè de Auguſtiniana Schola meritus. ibid.

Iuſtinianus Imperator ſuffectus Iuſtino viuenti 85. A S. Saba cōtra Origeniſtas excitatur 4. Curat damnari Origenem 10. Libenter cauſis Eccleſiaſticis ſeſe immiſcebat ibid. Perperam ab Halloix carpitur 12. Eiuſdem edicta contra hæreticos laudantur ibid. Non fuit Analphabetus, ac literarum rudis 14. Eiuſdem Theologicum ſtudium 15. Imperij curam Theologiæ poſtponebat 16. Vulgo dictus *Synodita* 19. Publicat edictum contra tria Capitula 29. Scribit contra Synodos Africæ, & Illyrici 32. Synodum Chalcedonenſem eximiè colunt 33. Euocat ad Synodum C-P. Vigilium Papam 24. Item Primates Africæ 33. Eiuſdem edictum de die Paſchatis defenditur 25. Curat Synodum Mopſueſtiæ indici 35. Muneratur damnantes tria Capitula 41. Publicat contra eadem alterum edictum 42. Sacrilegè in Vigilium furit 44. Fruſtra ab Hæreticis recẽtioribus defenditur ibid. Mittit milites ad domum Vigilij cuſtodiendam, ne fugiat 47. Nobilem legationem ad eundem deſtinat 49. Hortatur Synodum, vt Origenem damnet 55. 65. Eiuſdem ſanctio pro Italia reſtituenda 75. Quo anno mortuus. 85. & ſeq.

Iuſtiniana prima quando in metropolim erecta. 31

Iuſtinus I. Imp. literarum neſcius. 14

Iuſtinus II. reuocat ex Italia Narſetem 89. Extruit C-P. Orphanotrophium 15. Quantum regnauit 91. Annus mortis eiuſdem. ibid.

L

LAurentius Metropolita Mediolanenſis quo anno electus 90. Iurat contra tria Capitula. 89

Leo Magnus perperam aſſeritur ſequeſter pacis inter S. Proſperum, & Caſſianum. 179

Liberatus Diaconus Carthaginenſis probat tria Capitula 75. Scripſit ſub Iuſtiniano. 41

Longobardi Italiam inuadunt 89. Mediolanum capiunt. 90

M

MAcedonius Epiſcopus Mopſueſtiæ defecit ad Arianos 38. Recuſat damnare Arium in Synodo Mediolanenſi ibid. Non fuit ſcriptus in diptychis ſuæ Eccleſiæ. 37

Maranum oppidum propè æſtuaria Veneta 103. Celebratur ibidem conciliabulum contra Synodum V. ibid.

Martinus Papa in Synodo Lateranenſi damnat Origenem, Euagrium, ac Didymum. 71

Maſſilienſes Semipelagiani perperam ab errore vindicantur. 181

Mauricius Imp. quo anno electus 93. Eius conſulatus ibid. Reſcribit in fauorem Schiſmaticorum 110. 111. Quot annos regnauit 94. Occiditur à Phoca. 115

Mennas Patriarcha C-P. Origenem damnat 12. Subſcribit edictum contra tria Capitula 22. Celebrat Synodum C-P. 5. Suſpenditur à communione à Vigilio 27. Vigilium ſacris diptychis reſtituit 28. Iterum communione priuatur 45. Veniam impetrat 50. Moritur. ibid.

Metropolitæ quinam dicantur 121. Primi Metropolitæ regnorum olim dicti Patriarchæ 124. In prouincijs Vicarij Vrbis nullus olim Metropolita 128. Baſilicarum conſecrandarum facultatem dabant 129. Metropolitæ penes titulum 141. Mediolanum fuit Metropolis ciuilis, & Eccleſiaſtica Liguriæ, & Æmiliæ 133. Metropolitæ in Italia quot, & de eorundem præcedentia 127. & ſeq.

Meſſanenſis Antiſtes antiquitus non fuit Archiepiſcopus. 130

Monachi S. Sabæ ab Origeniſtis multa perpeſſi 5. 6. Mittunt Oratorem ad Iuſtinianum ibid. Expellunt à Laura Origeniſtas 11. Monachi Sanctiſſimi VI. Sæculi Origenem damnarunt. 161

Monothelitæ falſant acta Synodi V. 58

Mopſueſtiæ Synodus 35. Diptycha eiuſdem Eccleſiæ 37. Illius vrbis Epiſcopi recenſiti. ibid.

N

NArſes à Theodora Auguſta mittitur Alexandriã pro tollendo Schiſmate 54. Quo anno Gothos Italia eiecit 53. Excommunicatur à Schiſmaticis 82. Reuocatur imprudenter à Iuſtino Imp. 89. Diuerſus à Narſete Armeno. ibid.

Nonnus Monachus Origeniſtarum princeps in Palæſtina 3. Expellitur à Laura Sabæ 4. Iterum recipitur ibid. Quo anno turbas inter Palæſtinos Monachos conciuerit 6. Turpiter moritur. 11

O

ORigenes Pelagianorum magiſter 1. Edicto damnatur à Iuſtiniano 10. Confirmatur edictum à Iuſtiniano 10. Confirmatur edictum à Vigilio, & Patriarchis 13. Fuit Arianorum Pater, & fons 17. Damnatur ab Eccleſia Romana ibid. Item ab Heracla, & Demetrio Alexandrinis 17. Eius libri ab Impp. vetiti 18. Damnatur in Synodo V. 55. Id pluribus ſuadetur 58. Suppreſſo nomine in alijs quatuor Synodis damnatus 61. Hydra omnium hæreſeon ibid. Eius doctrina de gratia perperam dicta *Catholiciſſima* 154. Diuinæ gratiæ hoſtis fuit 155. 156. Ita etiam tradit S. Thomas ibid. Pelagius nunquam Origenem in teſtem vocauit. 157

Origeniſtæ turbas in Palæſtina excitant 3. Sibi aduerſantes *Sabaitas* nuncupant 5. Curant damnari tria Capitula 22. Damnantur in Synodo V. 69. Eiecti è Palæſtina. 81

P

PAſcha Anni 546. rectè à Iuſtiniano intimatum. 25.

Patriarchæ quinam dicti 121. In quo conueniant cum Autocephalis 123. Patriarchæ nomen quando primum in Synodo inauditum 124. Tres tantùm olim fuere. ibid.

Paulus Abbas Tabenneſiotarum 8. Fit Patriarcha Alexandriæ ibid. Deponitur 9. Ingentem vim pro reſtitutione Sedis Iuſtiniano offert. ibid.

Pauli Diaconi error 121. Corrigitur 103. 104. Fingit Smaragdum inuaſum à Dæmone. ibid.

Paulinus Aquileienſis celebrat conciliabulum contra Synodum V. Conſecratur à Metropolita Mediolanenſi 83. Increpatur acriter à Pelagio Papa. 84.

Pela-

Pelagius I. fuit antea Apocriſarius Vigilij apud Iuſtinianum 9. Conſecrat Zoilum Patriarchã Alexandrinum ibidem. Accipit libellos contra Origenem ibid. Huius damnationem C-P. vrget 10. Defendit tria Capitula 79. Mittitur in exilium 77. Succedit Vigilio 79. Damnat tria Capitula 80. Falſa de eodem opinio refellitur ibid. Malè audit in Occidente ob damnata Capitula ibid. Scribit ad Narſetem contra Schiſmaticos Venetos 81. Increpat Paulinum Aquileienſem 84. Concitat Narſetem contra Schiſmaticos ibid. Moritur, & quo anno. ibid.

Pelagius II. Init Pontificatum 96. Permittit ſedem Metropolitanam Venetæ prouinciæ Gradum transferri 97. Mittit legatos cum literis ad Venetos ſchiſmaticos 100. Scribit iterum & tertiò ad eoſdem ibi. Excitat in eoſdem Smaragdum 102. Damnauit Origenem 105. Quid de contrarijs Vigilijs decretis dixit 107. Moritur peſtilentia 104.

Pentapolis prouincia in Italia erat pars Piceni 46. Eiuſdem vrbes recenſentur. ibid.

Petrus Patriarcha Ieroſolymitanus ſubſcribit edictum contra tria Capitula 22. Eius obitus quo anno contigerit. ibid.

Primates qui dicantur 121. Primates Autocephali iuriſdictionem habebant in Metropolitas Autocephaliæ ibid. Primas Africæ V. Carthaginenſis Antiſtes. Primates Africæ à Iuſtiniano C-P. euocantur. 33.

Primaſius Adrumetinus C-P. venit 41. Defendit tria Capitula ibid. Mutat ſententiam 41. Deponitur à Synodo Byzacena ibid. Sitne idem, qui ſcripſit commentarios in epiſtolam Pauli. 46.

Procopius Chriſtianorum diſputationes de Deo contemnit 48. Eiuſdem error in numerandis annis belli Gothici. 54.

Proſper Aquitanus Caſſianum impugnauit. 177. & ſeq. Non fuit conciliatus Caſſiano authore Leone Magno. 179.

Q

Qviriaci Anachoretæ chronologia 6. Non ſubſcripſit Synodum C-P. ſub Menna ibid. Prædicit Origeniſtarum exitium. ibid.

Quadrageſimæ Græcorum initium quo die. 25.

R

Rabbulas Metropolità Edeſſenus Theodori Mopſueſteni Inimicus 150. Eius conuerſio 149. Impugnat libros Theodoreti contra S. Cyrillum 150. Non ſedit ſimul cum Iba ibid. Fuit legitimè electus. 149.

Rauenna ante Valentinianum III. non fuit Metropolis Eccleſiaſtica 128. Erat olim metropolis ciuilis Piceni Annonarij 130. Poſtea Æmiliæ addita fuit ibid. Quinam primus eiuſdem Archiepiſcopus 132. Illius Antiſtes quandoque primus fuit inter Metropolitas Italiæ. 140.

Redemptus Epiſcopus Legatus ſedis Apoſtolicæ ad Schiſmaticos Iſtriæ. 100.

Reparatus Primas Carthaginenſis C-P. euocatur 33. Defendit tria Capitula 40. Falſo prætextu relegatur ibid. Moitur in exilio. 41.

Roma quo anno à Beliſario recuperata 54. Iterum capitur à Totila 55. Narſes Dux Iuſtiniani eandem recuperat. 53.

Romanus Exarchus fauet Schiſmaticis 110. S. Gregorio Papæ ii ſenſus ibid. Moritur. 112.

Rufinus Aquileienſis Pelagianorum magiſter 158. Interpretatur primum librum ſex Apologeticorum Euſebij pro Origene ibid. Edit illud volumẽ ſub nomine Pamphili Martyris 159. Frigidè dolum excuſat ib. Eiuſdem fraus manifeſtatur. 162.

S

Sabas Abbas in Palæſtina 3. Origeniſtas apud Iuſtinianum Imp. accuſat 4. Quo menſe natus 21. Moritur. 4.

Salmaſij opinio de Primatibus Autocephalis reijcitur 121. Item de die ordinationis Epiſcoporum 122. Præterea de initijs Patriarchatus Aquileiæ 125. Fatetur ſummam Romani Pontificis auctoritatem. 126.

Seuerus Aquileienſis Schiſmaticus vi Rauennam à Smaragdo deducitur 102. Damnat ibidem tria Capitula ibid. Non conſenſit hæreſi Manichæorum 102. Celebrat Synodum, & ad ſchiſma relabitur 109. Fouet Epiſcopos Schiſmaticos 112. Vexat volentes à ſchiſmate recedere 114. Euocatur Romam à Gregorio 108. Cõfugit ad Mauricium Imp. 109. Moritur 110. Inſcriptio de eodem in aula Patriarchali Vtini corrigenda. 104.

Smaragdus Exarchus minaces literas ad Heliam Aquileienſem mittit 102. Accipit mandata ab Imp. in fauorem Schiſmaticorum ibid. Seuerum Metropolitam capit, ac Rauennam abducit 102. Non fuit à Dæmone inuaſus 103. Reuocatur ex Italia ibid. Iterum in Italiam mittitur 114. Eundem per literas hortatur Gregorius ad compeſcendos Schiſmaticos. 115.

Sirmium metropolis Pannoniæ II. 136. Regebatur per Conſularem. 137.

Suidæ textus reſtituitur 14. Error eiuſdem. 15.

Synodus Quinta indicitur Conſtantinopolim 24. Pergit eò Vigilius Papa ibid. Eius Coryphęi Origeniſtæ 63. De anno Synodi opinio Lupi V. C. reijcitur 64. Inchoatur 65. Quot in ea Patres ſederint ibid. Vigilius recuſat eidem intereſſe 66. Publicat ſententiam contra tria Capitula. 69. Damnat Origenem 55. Eiuſdem acta falſata à Monothelitis 71. Acta ſincera, & germana producuntur 72. In libros plures digeſta erat ibid. Tollit diſſidia in Oriente 81. Conſecratur eius memoria in Synodo VI. 154. Defenditur ab obiectis paſſim tota diſſertatione vſque ad pag. 154.

Synodi Schiſmaticorum Aquileienſium contra Concilium V. 82, 98. 102. 103. 109.

Synodus Diamperitana in Indijs Orientalibus contra Theodorum Mopſueſtenum. 147.

Synodus Mopſueſtiæ contra eundem. 35.

Synodi Antiochenæ ſubſcriptiones an legitimæ 38.

T

Theodelinda Regina Longobardorum initio fauet Schiſmaticis 113. Reuocatur à Gregorio ad Catholicam communionem. ibid.

Theodora Auguſta vxor Iuſtiniani fauet Acephalis 19. Vrget damnationem trium Capitulorum ibi. Pacis ſequeſtra inter Vigilium, & Mennam 27. Moritur cancere corroſa 29. Fuit hæretica. 30.

Theodoreti ſcripta contra S. Cyrillum erant ſecundum Capitulum 19. Damnantur in Synodo V. 66. Scripſerit ne Epiſtolam inſultans morti Cyrilli. 67. Semper duodecim capitula eiuſdem Cyrilli

ſuerſatus eſt ibidem. Tergiuerſatur in damnando Neſtorio 152. Deponitur à Dioſcoro ibid. Quàm peſſimè à plurimis audiret ibid. Reſtituitur ſedi. 153.

Theodoricus Gothorum Rex literarum rudis. 14.

Theodorus Cæſareæ in Cappadocia Epiſcopus Origenis ſectator 4. Initia Epiſcopatus eiuſdem 6. Iuſtiniano Imperatori carus 18. Pelagij Legati Pontificij æmulus 19. Non fuit Acephalus 27. 42. Molitur damnationem trium Capitulorum 19. Legendum publicè curat librum de eorumdem damnatione 40. Author edicti publicati contra tria Capitula 42. In edicto non nominat cum hæreticis Origenem. ibid. Concitat Iuſtinianum contra Vigilium 45. Excommunicatur à Vigilio ibid. Veniam petit, & impetrat. 50.

Tiberius II. Imp. à Iuſtino adoptatus, & quo anno 90. 91. Quando Conſul 97. Anni imperij, & mors. 92.

Totila vrbem obſidet. 26. quo anno occiſus. 53.

V

Valentinus Epiſcopus Syluæ candidæ capitur à Gothis 26. Manus eidē amputantur ibid. Stat cum Vigilio C-P. pro tribus Capitulis. 45.

Verona pertinebat ad Conſularem Venetiæ. 133. Eiuſdem verò Eccleſia ad Metropolitam Mediolanenſem. ibid.

Vlpianæ ob tria Capitula ſeditio exoritur. 48.

Vicarius Vrbis quas prouincias regebat. 129. Iuxta illius iuriſdictionem non rectè ſtatuitur Diœceſis Metropolitæ Romani. ibid.

Victor Tunonenſis defendit tria Capitula 23. Relegatur 15. 88. Diſputat cum Eutychio Patriarcha 15. Moritur C-P. 88.

Vigilius Papa approbat edictum Iuſtiniani contra Origenem 13. Recuſat ſubſcribere edictum Principis contra tria Capitula 23. Roma ad Synodum C-P. diſcedit 24. Quo anno id contigerit ibid. Diutius ſubſtitit in Sicilia 25. Plures ibidem legationes excipit 26. Eius iter C-P. 27. Vrbem regiam ingreditur, & qua die ibid. Publicat anathema contra Acephalos, ac Mennam ſacris interdicit ibid. Vim patitur à militibus Iuſtiniani. 28. Synodum cogit, dein dimittit ibid. Scribit *Iudicatum* contra tria Capitula ibi. Mauult Synodum cogi in Italia 32. Rogat Iuſtinianum, vt Beliſarium in Italiam mittat 34. Retractat *Iudicatum* ibid. Reſiſtit edicto contra tria Capitula 42. Fugit in Eccleſiam 44. Armata manu aggreditur ibid. Excommunicat Mennam, ac deponit Theodorum Ceſareenſem 45. Neutram ſententiam publicat 47. Nobilem legationem à Iuſtiniano ſuſcipit ibid. Fugit Chalcedonem 48. Alteram ibidem legationem excipit 49. Scribit Encyclicam de ſuis calamitatibus ibid. Parcit Mennæ, ac Theodoro 50. Accipit libellum fidei à Patriarchis Græcis 52. Petit vt æquato numero Latinorum, ac Græcorum Patrum Synodus fiat 63. Legati Synodi V. ad eundem 65. Recuſat intereſſe Synodo 66. Scribit *Conſtitutum* contra geſta Synodi V. 68. Poſtea mutata ſententia probat Synodum, & abrogat Conſtitutum 74. Proteſtatur ſe exemplum S. Auguſtini eo facto ſecutum ibidem. Non fuit miſſus in exilium 74. Inſignem ſanctionem pro Italis obtinet à Iuſtiniano 74. Romam rediens moritur 77. Eius inconſtantia in cauſa trium Capitulorum variè accepta. 78.

Vtinum non eſt antiquum Forumiulium. 97.

Z

Zoilus eligitur Patriarcha Alexandrinus 9. Recuſans damnare tria Capitula deponitur. 43.

Digitized by Google

ERRATA CORRIGE.

Pag. 11.	verſu	25	autea	antea
Ibid.		41	Patriarhis	Patriarchis
25		22	capeſceret	capeſſeret
30		8	*Thodora*	*Theodora*
54		27	iudicatus	indicatus
Ibid.		26	ſecundi anni	ſecundus annus
65		7	habit	habitæ
67		13	Damno	Domno
132		39	Patriarchale	Patriarchalem
136		31	Sadera	Iadera
			Deprændo	vbiquè ſine diphtongis;
			Compræhendo	
			Repræhendo	

Digitized by Google

VINDICIÆ
AVGVSTINIANÆ

QVIBVS

S. Doctoris ſcripta aduerſus Pelagianos, ac Semipelagianos à Recentiorum cenſuris aſſeruntur.

AVCTORE

P. M. HENRICO DE NORIS VERONENSI

AVGVSTINIANO S. THEOLOGIÆ PROFESSORE, & S. Romanæ vniuerſalis Inquiſitionis Qualificatore.

PATAVII.

Typis Petri Mariæ Frambotti Bibliop. 1673.

SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

VIRGILIVS Æneid. X.

——— Socij magno clamore ſequuntur:
Dum Genitor nati parma protectus abiret.

Digitized by Google

INDEX CAPITVM
Vindiciarum Auguſtinenſium.

Præfatio. Pag. 1

Cap. 1. *Refelluntur argumenta, quibus nonnulli contendunt doctrinam S. Auguſtini de prædeſtinatione, & gratia eſſe difficilem, & obſcuram. Sanctiſſima CLEMENTIS X. Pont. Opt. Max. pro S. Doctore ſententia.* 5

Cap. 2. *Recentiores accuſant eandem S. Auguſtini doctrinam antilogiæ. Reijciuntur.* 15

Cap. 3. *Recentiores S. Auguſtini doctrinam contra Pelagianos exceſſus inſimulant.* 19

§. 1. *Quid nomine* exceſſus *Recentiores intelligant inquiritur. Sanctorum Thomæ, ac Bonauenturæ teſtimonia eiſdem non ſuffragari. Exceſſus perperam Auguſtino obijci.* 21

§. 2. *An S. Auguſtinus exceſſerit ſcribens, concupiſcentiam rationi contrariam eſſe malam, & defectum naturæ humanæ ex peccato originali ortum, neutiquam verò bonum naturale illius.* 26

§. 3. *Vtrum S. Auguſtinus exceſſerit, deducens peccati originalis reatum ex innumeris humanæ vitæ miſerijs. Inſigne D. Thomæ pro Auguſtiniana ſententia teſtimonium.* 38

§. 4. *An S. Auguſtinus diſputans de virtutibus infidelium exceſſerit.* 42

§. 5. *An S. Auguſtinus aſſerens paruulos puniri mitiſſima pœna ſenſus in inferis per exceſſum locutus ſit.* 50

§. 6. *An Auguſtinus diſſerens de lege veteri contra Pelagianos exceſſerit.* 84

§. 7. *An ſententia S. Auguſtini de prædeſtinatione ad gloriam ante omnem meritorum præuiſionem ſit per exceſſum prolata.* 92

§. 8. *An S. Auguſtinus exceſſerit, docens copulam coniugalem ſolius voluptatis gratia eſſe peccatum veniale.* 94

Cap. 4. *Recentiores S. Auguſtino plures errores perperam obijciunt.* 96

§. 1. *An S. Auguſtinus errauerit, putans animas rationales, & Angelos eſſe corporeos.* 97

§. 2. *An S. Doctor aſſeruerit Solem, & aſtra eſſe animata.* 99

§. 3. *Auguſtinus de origine animæ dubitans perperam erroris arguitur. Oſtenditur Sanctos Patres ea in dubitatione Auguſtino per plura ſæcula adhæſiſſe.* 101

§. 4. *An fuerit ſententia S. Auguſtini, pueros baptizatos ſine reali Euchariſtiæ ſumptione non poſſe ſaluari.* 110

§. 5. *Non erraſſe S. Doctorem exponentem illud Apoſtoli Rom.* 14. Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt. *Eccleſia Catholica, Romani Pontifices, ac Patres S. Auguſtini interpretationem approbant.* 114

§. 6. *S. Auguſtinus nunquam cenſuit cogitationes moroſas eſſe dumtaxat peccatum veniale, vt Recentiores eidem falsò imponunt.* 119

§. 7. *An Auguſtinus putauerit baptiſmum datum ſine intentione eſſe validum.* 120

§. 8. *Vtrum Auguſtinus dixerit tellurem non eſſe rotundam, nulloſque dari Antipodas.* 125

§. 9. *An ſententia S. Auguſtini de ſimultanea rerum creatione ſit erronea.* 126

§. 10. *S. Auguſtinus non errauit aſſerendo, peccatum originale eſſe cauſam reprobationis.* 129

§. 11. *An errauerit Auguſtinus docens occiſionem graſſatoris mortem intentantis non eſſe licitam.* 138

§. 12. *S. Auguſtinus in libris Retractationum nihil abs ſe de diuina gratia aſſertum in libris contra Pelagianos ſcriptis expunxit.* 145

Cap. 5. *Recentiores XXXV. Doctorum teſtimonia, nempè Pontificum, Cardinalium, Epiſcoporum, aliorumque contra S. Auguſtinum producunt, quorum fides expenditur.* 146

§. 1. *Baronij, ac Sadoleti teſtimonia expenſa. Ludouici Donij pro Sadoleto contra S. Auguſtinum dicta refelluntur.* 148

§. 2. *S. Bonauenturæ, & Caietani dicta examinantur.* 153

§. 3. *Cardinalis Perronius, Valerius, ac S. Carolus Borromæus minùs rectè contra S. Auguſtinum adducti.* 154

§. 4.

Index Capitum.

§. 4. *Falli eos, qui S. Auguſtinum interdum iniquiorem libero arbitrio fuiſſe calumniantur.* 156

§. 5. *Falli item eos, qui dicunt S. Auguſtinum contra Arium diſputantem ad Sabellium, & contra Sabellium ad Arium declinaſſe.* 157

§. 6. *Expenduntur illorum teſtimonia, qui S. Auguſtinum novitatis accuſant.* 159

§. 7. *Teſtimonia Driedonis, Taperi, Medina, & Valloſilli contra S. Auguſtinum producta falſata eſſe, nec fideliter recenſita.* 161

§. 8. *Viguerij, Soti, Fabri, Horantij teſtimonia diſcuſſa.* 164

§. 9. *Ioannis à Bononia, Arborei, Aragonij, Pennoti, Eſtij, Vega, & Toſtati teſtimonia examinata.* 166

§. 10. *Dominici Bannez teſtimonium altiùs contra Auguſtinum exaggeratum diſcutitur.* 170

§. 11. *S. Bernardus perperam contra Auguſtinum ab Annato adductus.* 177

§. 12. *S. Auguſtinum contra Auguſtinum producunt.* 180

Cap. 6. *Elogia à Summis Pontificibus Auguſtiniana doctrina contra Pelagianos delata à ſiniſtris Recentiorum interpretationibus vindicantur.* 183

Cap. 7. *Auguſtiniana doctrina contra Pelagianos per Sedem Apoſtolicam approbatio à Recentiorum pravis interpretamentis defenditur.* 198

Cap. 8. *Recentiores ex epiſtola S. Celeſtini Papa D. Auguſtini auctoritatem limitant. Refelluntur.* 207

Cap. 9. *Centum ac triginta quinque Recentiorum contra D. Auguſtinum convicia, dicteria, ac cenſura ab eodem S. Doctore, & Sanctis Patribus repulſa.* 219

Digitized by Google

VINDICIÆ AVGVSTINIANÆ QVIBVS

S. Doctoris ſcripta aduerſus Pelagianos à Recentiorum cenſura aſſeruntur.

PRÆFATIO.

NEminem non mirari exiſtimo, tantam fuiſſe quorundam recentium Scriptorum, vt mitiſſimè loquar, animoſitatem, qua Auguſtinum maximum illum Catholici Orbis Magiſtrum editis libris impetere auſi ſunt, vt eiuſdem defendendi neceſſitas ijs imponatur, qui illum impenſiùs colunt. Et quidem iam inde ab exorientis mali primordijs Maiores noſtri, qui ex vitæ inſtituto Auguſtinum vti parentem ſanctiſſimè reuerebantur, erumpentem nouorum cenſorum audaciam reprimere conati ſunt. Ludouicus ab Angelis inſignis apud Olyſſiponenſes ſacrorum arcanorum interpres Sancti Doctoris *lib. 5. de vita Aug. cap. 14. & 15.* auctoritatem à plurium calumnijs vindicauit, & Sanctorum Patrum elogia eidem ob Pelagianos, ac Semi-Pelagianos expugnatos delata ſingulari diligentia congeſſit, vnde poſtea eadem cæteri mutuarunt. Sed cum malum quotidie gliſceret, atque in ſcholaſticis Recentiorum quorundam diſputationibus Auguſtini doctrina in ijs præſertim quæſtionibus, quas cum diuinæ gratiæ hoſtibus idem habuerat, paſſim traduceretur, ita vt ſummus Eccleſiæ Doctor in ordinem propediem reducendus videretur, Baſilius Pontius Legionenſis magnus apud Salmanticenſes Theologus non modò ſuos Auguſtinenſes, verùm etiam ſapientiſſimos Dominicanæ familiæ Patres, ipſamque Salmanticenſem Academiam in Auguſtini partes traxit, quo veluti ſuccenturiato præſidio Sancti Doctoris auctoritas aduerſus Recentiorum impetus muniretur. Hinc Pontio *Pontius in Apologia iuramen. Salmant.* authore Salmanticæ anno 1627. famoſum illud fœdus ictum eſt, ea præcipuè

A con-

conditione, vt qui Theologica laurea donandi forent, concepto prius iuramento Auguſtinianæ doctrinæ defendendæ ſeſe adſtringerent. Eo nobiliſſimæ Academiæ facto Auguſtinianæ auctoritati ſatis conſultum videbatur, præſertim cum ſacra etiam Louanienſium Theologorum Facultas iam pridem in Auguſtini verba iuraſſet. Cæterùm exortis Ianſenianis diſſidijs pleriq; longè acerbiora contra Auguſtinum & loqui, & ſcribere non extimuerunt. Non defuere tamen ex noſtra ſamilia viri, qui magni Parentis partes acerrimè defenſarent. Hos inter emicuit Pater Carolus Moreau Gallus, qui tomo primo ſuarum in Tertullianum animaduerſionum ſatis prolixas vindicias pro Auguſtino inſeruit, quod itidem antea præſtiterat vir inſignis Ioannes Riuius Belga, libro quarto de vita Auguſtini. Sed profectò noſtros hoſce Scriptores & laterem lauiſſe, & ſurdis ceciniſſe experti ſumus; tantùm enim abeſt, vt illi ab incœpto deſtiterint, vt maiori longè apparatu, atq; infeſtioribus armis in Auguſtinum mouerint, hæc aduerſus Hipponenſem Doctorem ſcripturientes: *Auguſtini doctrinam obſcuram, difficilem, intricatiſsimam, ſecum ipſa pugnantem, pluribuſque erroribus obnoxiam eſſe. Poſitum illum ſub caligine. In Pelagianis oppugnandis vltra veritatis limites æſtu diſputationis abreptum. Licitum eſse nedum iudicem, ſed ne arbitrum quidem honorarium in controuerſijs de diuina gratia illum admittere, Ipſius arma non eſse inexpugnabilia, neq; ſatis apta ad Caluiniſtas ſuperandos. Hæreticorum argumentis minimè ſatisfeciſse, neq; poſitas abs ſe theſes conuincentibus argumentis comprobaſse. Non eſse ſepeliendam Scholaſticam, vt vnus regnet Auguſtinus, ſed hunc ipſum ad Scholaſticæ amuſsim exigendum. Ridiculos Auguſtini adoratores ad nauſeam hyperbolicas in eundem laudes congerere. Volentem impugnare Auguſtini ſententias habiturum adiutorem Deum.* Hæc, aliaue penè innumera addidere, quæ in calce huius apologetici referemus. Ferunt Crœſi Regis filium à puero mutum, cum parentis iugulum ſtricto mucrone impeti ab hoſte cerneret, ruptis derepentè miſerantis naturæ impetu perpetui ſilentij vinculis exclamaſſe: Ἄνθρωπε, μὴ κτεῖνε Κροῖσον. At nos, quibus integer loquendi vſus eſt, Auguſtinum parentem optimum, doctiſſimumque nouorum Cenſorum ſcriptis impunè lacerari permittemus, & illis quidem mille conuiciorum plauſtra in S. Doctorem congerentibus, nos eadem citra querelas plenis auribus excipientes, anſati pacem ſeruabimus, quaſi ea nos nihil tangant? Degeneres ſanè, ac ſpurij cenſendi eſſemus, imò amentes prorſus, vel ſaxei, ſi in tanto Parentis diſcrimine ſtylo parceremus, qui & eſse, & haberi volumus Auguſtiniani. Patris honor laceſſitur: pietatis eſt eundem ab aduerſariorum dictis vindicare. Eccleſiæ Magiſtri doctrina impetitur: fidei eſt illam à quorumcumq; impetu aſserere. Diui fama decurtatur: religionis eſt eandem ſartam tectamque ſeruare. Quantorum ergo criminum rei euaderemus, ſi vulgari fortè aduerſariorum æſtimatione, aut eorum, qui eiſdem ſuam vendidere fidem, auctoritate coerciti iniuſtas adeo in Auguſtinum peractas cenſuras ſurda aure pertranſiremus. Diu quidem ſiluimus, priuatiſq; querelis ingentem animi dolorem egerere curauimus, meliorem hiſce hominibus erga Auguſtinum mentem comprecantes. Sed nihil profecimus patientia, niſi vt grauiora tanquam de facili tolerantibus ingererentur; vnde peiora in dies audientes, iam tandem quantulamcumque hanc noſtram aduocationem Auguſtino commodare coacti ſumus. Neminem verò adeo pietatis, ac religionis expertem futurum arbitror, qui hoc-

Herodot. lib. 1.

ce apo-

ce apologeticum toruis oculis intueatur, nigrumq; eidem theta præfigat. Etenim, vt olim ad Conſtantinum Auguſtum Lactantius ſcripſit, *Si ſacrilegis, & proditoribus, & veneficis poteſtas defendendi ſui datur, nec prædamnari quemquam incognita cauſa licet, non iniuſtè petere videmur* vt Auguſtino, qui veluti Chriſtiani Orbis deliciæ, teſte S. Celeſtino Papa, *vbique cunctis & amori fuerit, & honori*, aliquis ſit defenſioni locus. Nam peſſima foret noſtrorum temporum conditio, ſi Auguſtini cenſoribus vtraq; auris daretur, eorumque iniurioſa nimiùm Auguſtino volumina per ora, manuſq; hominum volitarent, & S. Doctoris defenſores non modò inauditi iudicio excluderentur, verùm etiam eiſdem ſilentium lata lege indiceretur. Immane, ac barbaræ prorſus feritatis exemplum fuerit, cum Rhadamiſtus Tyrannorum truculentiſſimus Mithridatis Armeniorum Regis filios, quòd *parentum cædibus illacrymauerant*, trucidauit. Iniquus ſanè iudex ſis, qui Patre noſtro mille conuicijs laceſſito, vt Hieronymi verbis vtar, *ne gemitum quidem, ac lacrymas dolori liberas eſſe concedis*. Legimus, cum Nerone imperante virtus omnis pro crimine haberetur, Aruleno Ruſtico, ac Herennio Senecioni, quòd innocentiſſimos, ac ſapientiſſimos ciues laudaſſent, *capitale fuiſſe, neque in ipſos modò authores, ſed in libros quoque eorum ſæuitum*. Sed abſit, vt hoc facinus noſtri ſæculi ſit, vel exempli: neque enim homines ab auita erga Diuos religione adeo receſſiſſe putandi ſunt, vt Auguſtini laudes indignantes audiant, atque editum hunc noſtrum pro eodem librum irata manu diſcerpant. Magnus Stoicæ ſectæ profeſſor Seneca meritò impias Prexaſpis Perſarum Satrapæ voces execratur, qui cum citra gemitum ſub oculis transfigi ſibi filium à Cambyſe Rege vidiſſet, ab eodem interrogatus, num certo ictu pranſus ad ſcopum collimaret, Tyranni dexteram filij ſanguine cruentam, fumantemq; per deteſtabilem adulationem laudauit, paremq; in ſagittando Apollini illam dixit. Itane corpore, ſed magis animo ſerui exemplum ſecutis, nouorum Cenſorum manus, quas ſtylis armatas Auguſtino intulerunt, laudibus, imò & oſculis nobis implendæ erunt? Hominum, quàm Diuorum amantior hanc nobis iniquiſſimam legem imponet, à qua tamen nos liberos eſſe ſcimus, quippe qui ad Auguſtini defenſionem ſuſcipiendam Apoſtolicæ Sedis decretis impellimur, quibus refragari ſit nefas. Cum Pelagiani veteres illi Auguſtino-maſtyges literas quaſdam publicaſſent, in quibus Sanctus Doctor peſſimè traducebatur, Bonifacius Pontifex indignatus doctiſſimi viri nomen quoquam conuicio pulſari, eaſdem hæreticorum literas ad Auguſtinum per Alipium deferendas curauit, quò ſe ab impoſtorum calumnijs vindicare poſſet. Hinc amantiſſimo Patri ſcribens Auguſtinus, *ago autem gratias*, inquit, *sinceriſſimæ in nos beneuolentiæ tuæ, quòd eas me latere noluiſti literas inimicorum gratiæ Dei, in quibus reperiſti nomen meum calumnioſè, atq; euidenter expreſſum, ſed ſpero de Domino Deo noſtro, quòd non ſine mercede, quæ in cælis eſt, illi me lacerant dente maledico*. Sed & Bonifacij ſucceſſor Celeſtinus eiuſdem ſanctiſſimi Doctoris honori optimè conſultum voluit. Siquidem vix Auguſtino inter ſuperos relato nonnulli, quorum teſte S. Proſpero *nec ordo in Eccleſia, nec ingenia deſpicienda videbantur*, eidem in Gallijs petulanter obloqui, illiuſque libros cenſoria auctoritate examinare auſi ſunt, qui cum eſſent, eodem Proſpero authore, *bonæ opinionis viri, habentes ſpeciem pietatis in ſtudio*, Hipponenſis Magiſtri famam, ac doctrinam in certum diſcrimen traxiſſent, ni Celeſtinus gliſcenti

Lib. 5. Inſtitut. cap. 1.

Tacitus lib. 12. Annal.

Apol. 2. con. Ruff. num.

Tacitus in praefat. ad vitam Agricolæ.

lib. 3. de Ira c. 14.

Lib. 1. ad Bon. cap. 1.

In praefat. com. Coll. lat.

malo præſentiſſimo remedio obuiam iuiſſet. Etenim vbi aduerſariorum machinationes delatoribus Proſpero, & Hilario cognouit, literas ad Galliarum Antiſtites dedit, queis eiſdem indignatus, quòd Auguſtinum impunè percelli permitterent, *Timeo*, inquit, *ne conniuere ſit hoc tacere, ne magis ipſi loquantur, qui permittunt illis taliter loqui: in talibus cauſis non caret ſuſpicione taciturnitas, quia occurreret veritas, ſi falſitas diſpliceret; meritò namq; cauſa nos reſpicit, ſi cum ſilentio faueamus errori. Ergo corripiantur huiuſmodi, non ſit his liberum habere pro voluntate ſermonem.* Dein totus in S. Auguſtini dudum ſibi, cum in viuis eſſet, amiciſsimi laudes effuſus, *Auguſtinum*, inquit, *ſanctæ recordationis virum pro vita ſua, atq; meritis in noſtra communione ſemper habuimus, nec vnquam hunc ſiniſtræ ſuſpicionis ſaltem rumor aſperſit, quem tantæ ſcientiæ olim fuiſſe meminimus, vt inter Magiſtros optimos etiam a meis ſemper deceſſoribus haberetur. Benè ergo de eo omnes in commune ſenſerunt, vtpotè qui vbique cunctis & amori fuerit, & honori. Vnde reſiſtendum talibus, quos malè creſcere videmus.* Iubet ergo Apoſtolica Sedes, vt Auguſtini cenſores *corripiantur, non ſit his liberum habere pro voluntate ſermonem*; lata lege etiam ſancit, *reſiſtendum talibus*. Hoc ſanè veteres Auguſtinianæ Scholæ proceres Proſper, Fulgentius, Cæſarius, Prudentius, Rhemigius eruditione æquè, ac ſanctitate percelebres magno animo executi, Auguſtini ſcripta contra Semipelagianorum, aliorumq; inſultus defenderunt. Hoc ipſum plurimi Recentiores ſumma cum laude præſtiterunt, quorum omnium ſtudia vicit eximius P. Macedo tot pro eiuſdem Patris doctrina in lucem libris emiſsis. Quare Pontificijs mandatis obtemperans, tantorumque Patrum exempla licèt longo poſitus interuallo ſecutus recentiores quoſdam Auguſtinianæ doctrinæ cenſores in ius vocare decreui. Quod quidem iudicium maiori, qua potero modeſtia, proſequar: nunquam enim meliorem cauſam fecit petulantia dicentis, ſed ſæpe peiorem. Amici mihi illi ſunt, ſed vſq; ad aras; vſq; ad Auguſtinum meum. Omnia præteribo, quæ mihi acerbiora dictu videbuntur, neq; ſolùm quid illos audire, ſed etiam quid me deceat dicere, conſiderabo. Quòd ſi quidpiam fortè amarulenti exciderit, id propriæ tribuant importunitati, qua nos in eam neceſsitatem coniecere, vt ſine grauiori quandoque cenſurarum reprehenſione vix poſsimus Auguſtinum pro dignitate defendere. *Hic interim liber*, vt Taciti de Agricola ſcribentis ſententia vtar, *honori* Auguſtini P. N. *deſtinatus, profeſsione pietatis, aut laudatus erit, aut excuſatus.*

In præfat. ad vit. Agric.

C A-

CAPVT I.

Refelluntur argumenta, quibus nonnulli contendunt doctrinam S. Auguſtini de prædeſtinatione, & gratia eſſe difficilem, & obſcuram. Sanctiſsima CLEMENTIS X. Pont. Opt. Max. pro S. Doctore ſententia.

ANtequam quorundam Recentiorum conuicia, quæ contra S. Doctorem plurima congeſſere, ſigillatim referam, refellamque, opere pretium duxi recenſere, quid Auguſtino, quod ad traditam contra Pelagianos de diuina gratia, ac prædeſtinatione ab illo doctrinam, vniuerſim opponant; inquiunt enim, eſſe illam difficillimam, obſcuram, intricatam, inconſtantem, variam, vltraque veritatis lineas excurrentem. Quam quidem accuſationem cum pluribus argumentis conentur perſuadere, eadem nobis ſoluenda ſunt, ne quid fortè detrimenti apud imperitos, nimiùmque credulos Auguſtiniana doctrina patiatur. Ioannes Adamus haſce contra Auguſtinum obiectiones ſtruxit, cuius quidem Auctoris factum duplici odio dignum iudico, vel eò quòd doctrinam, quam ſapientiſſimi quique ad vſque ſydera extulere, deprimere tentauit, vel eò maximè quòd Auguſtinianis armis contra Caluinum decertare professus, eadem ipſa arma mille dicterijs infamat, dubiumque facit, ſit-ne Auguſtino, vel Caluino infeſtior hoſtis habendus. Adamus hunc titulum in libro vernacula lingua exarato inſcripſit: *Caluin deffait par ſoy-meſme & par les Armes de S. AVGVSTIN, qu'il auoit iniuſtement vſurpées ſur les matieres de la Grace, de la Liberté, & de la Predeſtination.* Nempè: *Caluinus deſtructus ſuiſmet, & S. AVGVSTINI armis, quæ idem iniuſtè vſurpauit in ijs, quæ ad gratiam, libertatem, & prædeſtinationem pertinent.* Auguſtini nomine grandioribus caracteribus, atque ex vtraque parte paginam implentibus delineato. Porrò volumen illud in partes eſt diuiſum tres, in quarum priori, & altera nihil de gratia, & prædeſtinatione diſſeritur, rariuſque in ijſdem Auguſtini nomen ſonat, in poſtremam tantùm partem de illis myſterijs quæſtiones reiecit. Quo conſilio id egerit, nemo non ignorat, ſcripſit enim, cum vel maximè Ianſeniani tumultus in Gallijs ebullirent. Cæterùm in hac voluminis poſtrema parte plus operæ contra Auguſtinum, quàm contra Caluinum ponit. Etenim in prioribus decem capitulis latè in vnum Auguſtinum inuectus integris viribus decertat; in quinque autem ſequentibus veluti in Auguſtino perſequendo delaſſatus contra Caluinum ſtylum deflectit. Verùm in decimo ſexto, quo vniuerſo volumini nobilem colophonem imponat, reſumpto animo iterum in Auguſtinum irruit, vt ſaxei ſanè cordis cenſendi ſint, qui citra non dicam indignationem, ſed execrationem adeo S. Doctori iniurioſa verba perlegerint. Hoccine eſt, Adame, Caluinum, an Auguſtinum deſtruere? Promiſeras te *S. Auguſtini armis* cum Caluino congreſſurum. At quanti per tuam fidem victricia illa arma facis? Clamas: *arma Auguſtini inexpugnabilia non eſſe*, Cap. 4. pag. 581. Itane *iactas plumbeos pugiones*, vt facete lib. 3. con. Iul. cap. 7. ait Auguſtinus, queis aduerſarij iugulum petas? Sub Auguſtini auſpicijs in hoſtem moues, & Ducem hunc tuum mille dicterijs oneras? Sanctum Doctorem à Cal-

à Caluiniſtis abs te vindicatum iri promittis, & eundem hoſtibus prodis? Hæc loqueris pag. 640. cap. 8. *Si intra verborum S. Auguſtini altitudinem me continerem, Caluiniſta eſſem.* Addis cap. 16. pag. 760. *Orbi vniuerſo notum eſt, inter omnes Patres vnum Auguſtinum Euchariſtiæ myſterium maximè confudiſſe.* Quid quod? ſcribis pag. 596. cap. 4. Auguſtini dicta non eſſe apta *ad exarmandos Caluiniſtas.* Præterea Auguſtinum, inquis, ſenſiſſe impiorum hominum reprobationem ab originali culpa eſſe deriuatam, & illius hanc vnicam eſſe cauſam pag. 584. At cap. 10. pag. 667. ſcribis eam ſententiam *tibi licitum eſſe horrere, quòd mater eſt illius, quam Caluinus tanta impietate, ac rabie contra Eccleſiam inculcat.* Et pag. 624. cap. 7. teſtaris, Auguſtinum dixiſſe, *mannam, & Euchariſtiam eſſe* AEQVALITER *figuram Ieſu Chriſti.* Quæ prima Caluiniſtarum hæreſis eſt. Putaſne Caluini ſectatores, ac Geneuenſem ſcholam non plenis auribus, ingentique plauſu iſthæc tua dicta excepiſſe, cum te iudice ſuum ferè videant Auguſtinum, quem tamen contra eoſdem ſtare, te demonſtraturum promiſeras? Sed his omiſſis, ob quæ Caluiniſtæ gratias referunt, ſaltim debent, quam contra S. Doctorem accuſationem inſtituas, audiamus.

Dial. 6. de opin. probabili. Itaque Adamus, quem intelligo inter *celebres auctores* à ſodalibus numerari, capiti quarto hunc titulum dedit: *Doctrinam S. Auguſtini de myſterijs gratiæ, libertatis, prædeſtinationis, & Euchariſtiæ eſſe difficillimam intellectu, & eam obſcuritatem magnas diuiſiones tum viuo, tum mortuo Auguſtino peperiſſe &c.* Rurſus caput ſextum ita inſcribit: *Noua argumenta ad probandum doctrinam S. Auguſtini de myſterijs gratiæ, & prædeſtinationis eſſe obſcuram, & difficilem intellectu.* Pag. 610. In quo quidem capite cum plura tum falſa, tum calumnioſa pronunciauerit, hac præclariſſima cenſura concludit: *Sed illud, quod tenebris, ac nubibus libros huius Sancti, & Sapientis Doctoris obduxit, quodue adnotatum fuit à celeberrimis Theologis, eſt quòd non abſque profunda meditatione non ſemper diſtinguit id, quod docet vti dubium, & quod tradit, vt indubitabile: quodue dicit aduerſarios impugnans, & quod docet ſua defendens. Sæpè oppoſitas ſibi ab aduerſarijs obiectiones in eoſdem retorquet, eos in abſurditates miras conijciens. Inſtantiam inſtantia ſoluit, inconueniens refutat difficultate longè maiori. Vlteriùs, non clarè exponit, num obiectiones ad ſuos hoſtes impugnandos proponat, vel quòd in eis cum iiſdem conueniat &c. Hæc quidem eiuſdem addita perplexitati in ſententia proferenda in hac materia, ac conſiderata inſuper diſtinctione librorum ante Epiſcopatum, & in Epiſcopatu ſcriptorum, nec non diſſidijs Doctorum ob veram eiuſdem doctrinæ intelligentiam percipiendam, mihi licitum eſt concludere, noluiſſe ſuos ſenſus clarè exponere, vel in illis explicandis non ita felicem fuiſſe, vt nullus de eius mente dubitandi ſuperſit locus. Quare immeritò volunt ipſum eſſe oraculum Gratiæ, & Concilij Tridentini interpretem.* Quid arrogantius, quid abſurdius, quid indecentius contra Auguſtinum dici poſſit, non video. At quo conſilio illa eructarit, ſatis eſt manifeſtum, nempe vt Auguſtini deferendi impoſitam ſibi neceſſitatem oſtenderet. Quotuſquiſque enim eſt, qui Auguſtinum præ alijs ſequi malit, ſi vera ſunt, quæ eidem Adamus opponit? Hinc cap. 16. pag. 760. clamat: *Hæ* Auguſtini *tenebræ me cogunt ad lucem alibi quærendam, quam quidem in Synodis, & aliorum Doctorum libris inuenio.* Habemus hominis confeſſionem.

Victorinus celeberrimus quondam Romæ Rethor, ac Hieronymi, & Auguſtini præconio Orbi notus, voluminum obſcuritatem triplici ex cauſa oriri dice-

dicebat, vt teſtatur S. Hieronymus in procemio lib. 13. in Ezechielem: *Vel rei magnitudine, vel Doctoris imperitia, vel audientis duricia.* Poterat quartam addere, nempe docentis malitiam, quod Ariſtoteli vitio vertitur obſcuris verborũ inuolucris ſuos ſenſus occulenti. Sancti Auguſtini doctrinam de gratia, & libero arbitrio, ac prædeſtinatione eſſe obſcuram, atque difficilem ob rei magnitudinem, ob diuinorum conſiliorum profunditatem, ob myſterij ſecretiſſimi altitudinem libenter concedimus. Quis enim ignorat, quantum omnium ætatum ſapientibus difficultatis ingeſſit humanæ voluntatis liberæ cum diuina præſcientia, ac prædeſtinatione concordia? Teſtes ſunt veterum Philoſophorum errores. Inde enim Stoici fatum inuehentes liberum arbitrium ſuffocarunt: alij cum Cicerone contingentium ſcientiam Deo ſuſtulere. Hinc pariter inter Scholaſticos Theologos diuturna, ac perpetuò duratura diſſidia orta ſunt. Ipſimet Recentiores, qui planiori ſe via iter carpere gloriantur, in pluribus, de diuinis prædefinitionibus ſcilicet, de obiecto ſcientiæ mediæ, de gratia congrua, alijſque ſecum inuicem acerrimè concertantes, ciuili eo bello rei difficultatem fatentur. Molina in Concordia quæſt. 14. art. 13. diſp. 53. memb. 2. §. *paruipendunt* fatetur, ſemet pertinaci viginti annorum labore inſudaſſe, quò humanam libertatem cum myſterijs gratiæ, ac prædeſtinationis componeret, qui tamen Thomiſtarum iudicio inanem operam poſuit. Sed hoc ſub lite dimiſſo, certè eo conatu difficillimam prouinciam ſe aggreſſum oſtendit. Suarius omnium Recentiorum grauiſſimus ſcriptor tomo 2. de grat. lib. 5. in præludio agens de gratia efficaci idem ingenuè affirmat. Hinc Auguſtinus epiſt. 47. ad Valentinum vocat eam quæſtionem *difficillimam, & paucis intelligibilem.* Et cap. 47. de gratia Chriſti *ad diſcernendum difficilem.* Idem ſerm. 5. de verbis Apoſtoli, cum de diuina gratia verba ad populum facturus eſſet, dixit ſe *habere propter obſcuritatem rerum difficilem diſputationem.* Cæterùm ſapientiſſimus vir obſcuris lucem, & difficilibus facilitatem, quantum potuit, ingeſſit. Nulli ſanè labori pepercit, quò & clariſſimè, & planiſſimè loqueretur; precibus etiam Deum ſubinde rogabat, vt ad captum populi de gratia differendi facultatem ſibi impertiretur. Audiatur in procemio ſerm. 13. de V. Apoſt. cum in ſuperioribus de lege, & gratia fusè peroraſſet: *Verbi Dei,* inquit, *altitudo exercet ſtudium, non denegat intellectum. Si omnia clauſa eſſent, nihil eſſet vnde reuelarentur obſcura. Rurſus ſi omnia tecta eſſent, non eſſet vnde alimentum anima perciperet, & haberet vires, quibus poſſet ad clauſa pulſare. In lectionibus Apoſtolicis ſuperioribus, quas charitati veſtræ, quantum Dominus adiuvare dignatus eſt, expoſuimus, multum laborem, & ſolicitudinem paſſi ſumus. Compatiebamur vobis, & ſoliciti eramus & pro nobis, & pro vobis. Quantùm autem exiſtimo, adiuvit & nos, & vos Dominus, & ea, quæ prorſus difficilia videbantur, ſic per nos enodare dignatus eſt, vt nulla quæſtio remaneret, quæ conturbet mentem piam. Impia enim mens odit etiam ipſum intellectum &c.* Libro etiam tertio de pec. mer. & remiſſ. cap. 2. futuris aduerſarijs, qui ſibi loquendi obſcuritatem obiecturi erant, hiſce ora obſtruxit: *Qui ea, quæ pro natura quæſtionum dilucidè dicta exiſtimo, adhuc non intelligunt, non mihi calumnientur pro negligentia, vel pro meæ facultatis indigentia, ſed Deum potius pro accipienda intelligentia deprecentur.* Et quidem libri iſti primi fuere inter eos, quos ſupra triginta pro diuina gratia aſſerenda aduersùs eiuſdem hoſtes elucubrauit. Quarè cum Auguſtinus vel initio diſputationis recens

exortæ,

exortæ, indeque ſatis obſcuræ, ac difficilis dilucidè ſe locutum dixerit; quos clarisſimæ doctrinæ radios re ſatis, ſuperque tot annorum ſpatio, tot publicis, priuatiſque congresſibus, tot denique voluminibus, epiſtoliſque diſcuſſa, atque explicata ſparſiſſe dicendus eſt? Sanè cum Iulianus S. Doctori obſcuritatem obiectaſſet, hocce ab Auguſtino reſponſum tulit: *Quia tenebras veſtras redarguunt, vobis lucida non videntur, & quæcunque vobis ſua radiante luce moleſta ſunt, contra illa cor clauditis, ne inde nox fugetur erroris.* Lib. 3. oper. imperf. cap. 61. Et cum idem hæreticus S. Doctoris ſententiam intellectu difficilem eſſe opponeret, reſpondit Auguſtinus: *Prorſus intelligor, velis, nolis: ſed tu contra iſta nihil dicturus, vis non intelligi, quod ego veriſsimum, atque firmiſsimum dixi.* Lib. 4. cap. 140. Lege de his plura in antithetetis.

Cæterùm Adamus coctam olim à Pelagianis crambem recoquens, Auguſtinianam doctrinam vitio obſcuritatis infamat, quam non myſteriorum magnitudini, non debili Lectorum intelligentiæ, ſed Auguſtini malitiæ deputat, quippe qui *ſuos ſenſus clarè dicere noluit*, vel ſaltem *non valuit*, vt ſcribit pag. 615. Itane magnum illud Africanarum Synodorum *Ingenium*, quo nomine audiuit Auguſtinus ex Proſpero cap. 2. contra Ingratos, adeo bardum, vel inuidum iudicas, vt poſt viginti ferè annorum conatus nondum ſuam ſententiam explicare potuerit, aut, quòd ſolus ſapere videretur, noluerit tanto cum Eccleſiæ totius detrimento? Sed videamus, quibus argumentis cap. 4. 5. & 6. probare Recentior ille conetur, S. Auguſtini doctrinam de gratia, & libero arbitrio, nec non de prædeſtinatione eſſe obſcuram, atque difficilem. Opponit initio ſtatim cap. 4. pag. 590. Florum Monachum Adrumetinum primum fuiſſe, qui Auguſtinianæ doctrinæ obſcuritate deceptus, contra liberum arbitrium dogmatizarit. Etenim non intelligens Auguſtini epiſtolam ad Sixtum contra hominis libertatem eam loqui exiſtimabat. At cum reliqui Monachi oppoſitum defenderent, res ab ipſo Floro, aliiſque ad Auguſtinum delata eſt, quibus inſtruendis S. Doctor binas ad Valentinum Abbatem literas dedit, addito etiam libro de gratia, & libero arbitrio, alteroque de correptione, & gratia, in quibus ea, quæ obſcuriùs in epiſtola ad Sixtum dixerat, clariùs explicuit. Verùm antequam prauam illius epiſtolæ intelligentiam non ex Auguſtini obſcuritate, ſed ex Lectorum duricie, vt Victorini verbis vtar, deriuaſſe oſtendam, ſupina Adami in Auguſtino legendo incuria caſtiganda eſt, qui Florum Monachum haud rectum illius epiſtolæ ſenſum tenuiſſe calumniatur, cum apertè Auguſtinus illum quidem rectè ſenſiſſe teſtetur, ſed non fuiſſe ab aliis intellectum, ita enim ad Monachos illos ſcribit cap. 1. de cor. & grat. *Hanc fidem, quæ ſine dubio vera, & Prophetica, & Apoſtolica fides eſt, etiam in fratre noſtro Floro inueniſſe me gaudeo, vnde hi potius corrigendi ſunt, quos quidem propicio Deo correctos eſſe iam exiſtimo, qui eum non intelligebant.* Itaque Monachi quidam S. Doctoris epiſtolam non intelligebant, cuius tamen ſenſum optimè Florus aſſecutus, nihil ex Auguſtini verbis obſcuritatis paſſus eſt. Vnde praua illorum intelligentia non Auguſtini vitio, quòd noluerit, aut non potuerit clarè loqui, danda eſt, ſed debili Monachorum captui, qui nedum Auguſtinianam epiſtolam non percipiebant, ſed nec Florum eandem pluribus explicantem intelligebant. Sed de his fuſiùs diximus lib. 1. hiſt. Pelag. cap. 23. & lib. 2. cap. 15.

Addit

Addit Adamus pag. 591. *Hos primos apud Africam motus ex Auguſtinianæ doctrinæ obſcuritate ortos Gallicani tumultus conſecuti ſunt. Viri enim tum pietate, tum doctrina inſignes Maſsiliæ, & apud vicinas inſulas, agrè ferebant Auguſtinum, cuius magna in Eccleſia æſtimatio erat, nonnulla docuiſſe, quæ ob obſcuritatem Prædeſtinatianorum hæreſi ea tempeſtate per Gallias gliſcenti fauorem præbere videbantur. Porrò cum hæc latiùs diffamarentur, Proſper, & Hilarius de his Auguſtinum per literas certiorem reddidere, quò clariùs ſuam mentem aperiret.* Fabulas bellas nectit hic Scriptor; nam ij, de quibus Proſper, & Hilarius ad Auguſtinum ſcribunt, nequaquam fuere Prædeſtinatiani, qui ex Auguſtini obſcuritate in errores lapſi eſſent, ſed fuere Semipelagiani, Caſſianus, Hilarius, Vincentius, Fauſtus, alijque, vt fuſiùs libro 2. hiſtoriæ Pelagianæ demonſtratum eſt, illi enim fidem, & perſeuerantiam eſſe dona Dei pernegabant, nobis ex nobis ipſis ea prouenire dictitantes. Nullos ſanè tunc fuiſſe Prædeſtinatianos patet ex literis Proſperi, & Hilarij, neque enim Auguſtini ipſius doctrinam in prauorum dogmatum fundamentum à Prædeſtinatianis ſumi, ſed à plurimis illam impugnari dicunt vti nouam, & abſurdam. Dabo initium epiſtolæ S. Proſperi, inde enim obiecta Auguſtino obſcuritas, ex qua in Gallijs tumultus exortos fingit aduerſarius, euaneſcet: *Multi ergo*, inquit, *ſeruorum Chriſti, qui in Maſsilienſi vrbe conſiſtunt, in ſanctitatis tuæ ſcriptis, quæ aduerſus Pelagianos hæreticos condidiſti, contrarium putant Patrum opinioni, & Eccleſiaſtico ſenſui quicquid in eis de vocatione electorum ſecundùm Dei propoſitum diſputaſti. Et cum aliquandiu tarditatem ſuam culpare maluerint, quàm non intellecta reprehendere, quidamque eorum lucidiorem ſuper hoc, atque apertiorem beatitudinis tuæ expoſitionem voluerint poſtulare: euenit ex diſpoſitione miſericordiæ Dei, vt cum quoſdam intra Africam ſimilia mouiſſent, librum de correptione, & gratia plenum diuinæ authoritatis emitteres; quo in notitiam noſtram inſperata opportunitate delato, putauimus omnes querelas reſiſtentium ſopiendas, quia vniuerſis quæſtionibus, de quibus conſulenda erat Sanctitas tua, tam plenè illic, abſolutèque reſponſum eſt, quaſi hoc ſpecialiter ſtuderis, vt quæ apud nos erant turbata componeres. Recenſito autem hoc Beatitudinis tuæ libro, ſicut qui ſanctam, atque Apoſtolicam doctrinæ tuæ authoritatem antea ſequebantur, intelligentiores multo, inſtructiores ſque ſunt facti; ita qui perſuaſionis ſuæ impediebantur obſcuro, auerſiores, quàm fuerant, receſſerunt.* Hæc ille. Audin Maſſilienſes non Auguſtino obſcuritatem obieciſſe, ſed *tarditatem ſuam culpare maluiſſe, quàm non intellecta reprehendere*. Narrat autem nonnullos lucidiorem expoſitionem poſtulaſſe, non quòd illa, quæ Auguſtinus adſtruxerat, obſcura erant; ſed quòd eadem clariùs ad ipſorum captum exponi peroptabant, quæ tamen acutioris ingenij viris ſatis eſſent manifeſta. Rurſus ait, eoſdem poſtea *ſuæ perſuaſionis obſcuro impeditos* Auguſtini doctrinam apertè, ac probè intellectam oppugnaſſe, Auguſtini verò ſectatores ex ijſdem S. Doctoris libris *intelligentiores multo, inſtructioreſque eſſe factos*, quod non eſt de Auguſtini mente minùs rectè propter obſcuritatem percepta rumores in Gallijs exortos, vt fingit Adamus, ſed de eiuſdem doctrinæ omnibus notæ veritate litigia enata eſſe, Proſpero, Hilario, alijſque Auguſtinum defendentibus, Caſſiano è contra cum fœderatis eundem impugnantibus. Scribit Adamus pag. 594. Proſperum, & Hilarium, quòd à nonnullis Presbyteris Prædeſtinatianis ſuoſmet errores Auguſtini nomine ſuffulciri cernerent, rei indignitate commotos ad Celeſtinum Papam profectos, qui è veſtigio literas ad

Galliæ Epiſcopos dedit, quibus, do verba Adami pag. 595. *ora obſtruit omnibus iſtis Presbyteris, qui ſuos errores ſub obſcuritate verborum S. Auguſtini tegebant.* Si & delatoris Proſperi dicta, & Celeſtini iudicis lata pro Auguſtino vindicando ſententia intercidiſſent, poterant illa vtcumque ab Adamo fingi, quòd Auguſtinianam obſcuritatem illorum tumultuum fontem perſuaderet. At ex Proſperi, & Celeſtini ſcriptis apertæ falſitatis reus tenetur. Hi, contra quos Proſper, eiuſque collega Hilarius Romam profecti ſunt, non fuere neſcio qui Presbyteri Prædeſtinatiani ſub Auguſtini nomine errores ſuos venditantes, ſed fuere planè Semipelagiani Maſſilienſes, qui S. Auguſtini libros, & doctrinam lacerabant. Hoc fuſiùs à nobis probatum eſt lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 15. quæ hic repetere non vacat.

Pergit cœpto Adamus nouis argumentis Auguſtinianam obſcuritatem probare enitens. Opponit, quòd de eiuſdem ſententia de prædeſtinatione ingens inter Theologos controuerſia eſt pag. 596. addens adeo illam eſſe difficilem, vt graues tumultus in Eccleſia excitarit. Tradit etiam quoſdam ex Auguſtini ſectatoribus in materia de gratia illum deſeruiſſe, vel non auſos fuiſſe Auguſtini dogmata publicè defendere pag. 610. initio cap. 10. Ter etiam ſententiam ea in quæſtione mutaſſe pag. 597. & pag. 611. addit, Auguſtinum ſæpè confeſſum eſſe, difficultates vel à ſe, vel ab aduerſarijs contra myſteria gratiæ, & prædeſtinationis propoſitas datis à ſe ſolutionibus non elidi, ſuamque mentem plus obiectionibus commotam fuiſſe, quàm reſponſionibus ſedatam. Item eundem, cum alicuius inſuperabilis difficultatis pondere premeretur, ad illa Scripturæ verba confugiſſe: *O' altitudo diuitiarum Sapientiæ, & Scientiæ Dei &c.* Præterea tradit ibidem, inchoaſſe Auguſtinum commentaria in epiſtolam Pauli ad Romanos, vbi Apoſtolus de myſterio prædeſtinationis tractat, ſed rei altitudine deterritum opus imperfectum reliquiſſe. Tandem pag. 614. difficultatem veræ, & germanæ Auguſtinianæ ſententiæ aſſequendæ inde probat, quòd non vna eſt eiuſdem, ac conſtans ſemper opinio, ſed diuerſæ, atque pugnantes. Ego quidem reſponſionem paucis perſtringo; neque enim negotium aduerſarij obiecta nobis faceſſunt. Gallicani illi tumultus non inde orti ſunt, quòd obſcura, vel difficilis intellectu Auguſtini ſententia habebatur, ſed quòd plerique eandem ſententiam probè ab ipſis intellectam contrariam putabant antiquorum Patrum definitionibus, teſte Proſpero in epiſtola ad Auguſtinum. Duo enim hic diſtinguenda ſunt. Vel enim difficilis aſſeritur Auguſtini ſententia, quòd intelligi non niſi difficulter poſſit, vel quòd licèt rectè percipiatur, humano intellectui durior videatur, cuiue non ita facilis aſſenſus præbeatur. Primum ſanè falſum eſt, nam Maſſilienſes optimè Auguſtinianam ſententiam de gratia Adami, & ſtantis, & reparati, de prædeſtinatione electorum, de eorundem certo numero, de dono perſeuerantiæ aſſecuti ſunt, vt palam fit ex literis Proſperi, & Hilarij, qui itidem cum alijs verum Auguſtini ſenſum tenuerunt, quem ſi nonnulli aſſequi nequiuere, ipſorum ingenij debilitati deputetur; neque enim Soli vitio verti poteſt, quòd eum talpa non videat. In altero verò ſenſu difficilem videri S. Doctoris ſententiam de prædeſtinatione nec ipſe Auguſtinus negauit; res enim ſecretiſſima eſt, quam tamen tot libris, quantùm potuit, reddidit faciliorem. Non ibo inficias, S. Auguſtini ſententiam de prædeſtinatione ante præuiſa merita plures

Rom. 11.

in Gallijs turbaſſe, vnde grauisſimæ contentiones emerſere, doctis quibuſue in partes diuiſis. Neque enim indocti abſolutam prædeſtinationem cum humana libertate componi poſſe percipiebant, & docti etiam viri idipſum ægrè aſſequebantur. Cæterùm Auguſtinus illorum disſidiorum certior factus, in libris de prædeſtinatione SS. & de dono perſeuerantiæ eandem de prædeſtinatione ſententiam & conſtanter tenuit, & ſolidisſimè confirmauit. Sanè in libro de dono perſeuerantiæ cap. 20. reſpondens Masſilienſibus, qui dicebant, *non opus fuiſſe huiuſcemodi diſputationis incerto minùs intelligentium tot corda turbari; quoniam non minùs vtiliter ſine hac definitione prædeſtinationis per tot annos defenſa eſt Catholica fides*, oſtendit iam olim ante exortos Pelagianos eadem ſe docuiſſe, quæ poſtea contra eoſdem operoſiùs, & diligentiùs demonſtrare compulſus fuerat: *Prædeſtinatio*, inquit, *prædicanda eſt, vt poſſit vera Dei gratia, hoc eſt quæ non ſecundùm merita noſtra datur, inſuperabili munitione defendi*: cap. 21. Et quidem S. Doctor donum fidei, & primam gratiam ex abſoluto decreto Dei ſuſpendit, quò omnia prorſus merita diuina gratia antecederet. Hinc Semipelagiani Auguſtino hoſtes facti per centum ferè annos varijs disſidijs Gallias fatigarunt, donec in Arauſicana Synodo II. ex Auguſtini libris datis reſponſis diuturnæ illæ inter doctos homines agitatæ contentiones finem ſortitæ ſunt. Nullius ſanè culpæ Auguſtinus reus inde traducendus eſt, imò ſummis idem laudibus commendandus venit, qui Semipelagianorum nec ſapientia, nec authoritate deterritus, traditam ſemel de diuina gratia, atque prædeſtinatione ad initium ſaltem fidei (quod in confeſſo eſt apud omnes) ſententiam pluribus demonſtrauit, neque per ipſum vllo modo ſtetit, quin misſis in Galliam duobus præclarisſimis libris de prædeſtinatione SS. & de dono perſeuerantiæ natos ibidem tumultus compeſceret. Cum Auguſtinus de initio fidei, atque perſeuerantiæ dono ea docuerit, quæ veriſſima ſunt, & eadem in Synodorum poſtea canones tranſierint, Caſſianus, Fauſtus, Hilarius Arelatenſis, alijque reprehendendi ſunt, qui Auguſtino contradicentes erroneam doctrinam defendendo, grauiſſimas Galliæ turbas peperere. Ex his conſtat Adamum præpoſterè de illis Gallicanis diſſidijs iudicaſſe. Hinc rectè ſub Rhemigio ſanctisſimo, ac doctisſimo Galliarum Antiſtite Eccleſia Lugdunenſis ante octingentos annos de hoc ipſo pronunciauit: *Auguſtinus nec tanta perturbatione, & commotione fidelium ab intentione veracisſimæ, & fideliſſimæ doctrinæ ſuæ frangi potuit, aut reuocari. Sed magis eos & ſcriptis ſuis inquantùm potuit admonuit, & inſtruxit, & orationibus apud Deum profuſis fideliter adiuuit, vt intelligerent, & agnoſcerent, quàm neceſſariò, & quàm ſalubriter propter commendationem diuinæ gratiæ eiuſdem prædeſtinationis veritas omnino & credenda, & prædicanda eſſet*. Lib. de trib. epiſt. cap. 35. Itaque falsò contra S. Auguſtinum locutus eſt Ludouicus Molina in ſua Concordia, hæc ſcribens: *Auguſtini doctrina de prædeſtinatione plurimos ex fidelibus præſertim ex ijs, qui in Gallia morabantur non ſolùm indoctos, ſed etiam doctos mirum in modum turbauit, ne dicam illius occaſione ſalutem eorum fuiſſe periclitatam. Ne enim eiuſmodi doctrinæ adhærerent, hæreſi potius Pelagianæ ex parte aſſentiendum putabant.* Neque enim reijcienda ſunt pharmaca, quòd initio quidem ſorpta ſtomachum delicatiorem turbare ſolent. Haud ſalus illorum periclitata eſt, qui in quæſtione nondum ab Apoſtolica Sede deciſa non ita ſe faciles præbebant ad Auguſtinianam ſententiam recipiendam; ſcimus enim Caſ-

ſianum, Fauſtum, Hilarium Arelatenſem Epiſcopum, qui Semipelagianorum Principes fuere, vti Sanctos in Gallijs coli, vt in Pelagiana hiſtoria lib. 2. cap. 12. nobis deſcriptum eſt. Quis autem non moleſtè ferat, Recentiores Auguſtini doctrinam vti Gallicanarum rixarum cauſam traducere, cum eaſdem omnino contentiones vna ipſa ſedauerit, atque ſuſtulerit, quandoquidem Arauſicani canones, qui pacem Gallijs dedere, exſcriptæ ad verbum Auguſtini ſententiæ ſunt? Quod initio quidem factum fuiſſet, ſi Semipelagiani S. Doctoris ſententias recipere maluiſſent, quàm eiſdem contradicendo prouinciam diſſenſionibus inuoluere. Ex his, vt ante inferebamus, illarum turbarum origo non in Auguſtinum, ſed in eiuſdem hoſtes reijcienda eſt. Porrò falſum eſt, quod ſcribit Adamus pag. 610. in materia de gratia, & prædeſtinatione nonnullos ſectatorum S. Auguſtini ipſum deſeruiſſe, vel non auſos eum publicè tum temporis in Gallijs defendere. Contrarium enim teſtantur Proſper, & Hilarius in epiſtolis ea de re datis ad Auguſtinum: *Recenſito autem*, inquit Proſper, *hoc Beatitudinis tuæ libro, ſicut qui Sanctam, atque Apoſtolicam doctrinæ tuæ authoritatem antea ſequebantur, intelligentiores multò, inſtructioreſque ſunt facti, ita qui perſuaſionis ſuæ impediebantur obſcuro, auerſiores, quàm fuerant receſſerunt.* Vnde Auguſtini ſectatores nouis ſubinde à S. Doctore libris acceptis, animoſiùs eiuſdem partes ſuſtinebant. Hilarius verò ita fatur: *Sunt ex parte tales perſonæ*, nempe Semipelagiani, *vt his conſuetudine Eccleſiaſtica Laicos ſummam reuerentiam neceſſe ſit exhibere. Quod quidem ita curauimus Deo iuuante ſeruare, vt cum opus fuit, non taceremus, quæ ad quæſtionis huius aſſertionem exiguitas noſtrarum virium ſuggereret.* Scio Proſperum in epiſtola eadem fateri, quoſdam non auſos publicè Auguſtiniana pronunciata defendere, quòd non inde factum eſt, quòd illa creditu difficilia, ac paradoxa arbitrabantur, vt contendit aduerſarius, ſed quòd Hilarij Epiſcopi, Arelatenſis aliorumque doctiſſimorum Auguſtini hoſtium *dignitas, & reuerentia*, teſte eodem Proſpero, timorem eiſdem inijciebant.

Iam verò diſcutienda veniunt, quæ ad Auguſtinianorum dogmatum difficultatem perſuadendam idem comminiſcitur pag. 611. vbi ait: *Auguſtinus ſæpè confeſſus eſt, difficultates vel à ſe ipſo, vel ab aduerſarijs propoſitas in hac materia datas à ſe ſolutiones excedere, ſeque plus obiectionibus commotum, quàm reſponſionibus ſedatum.* Additque: *Cum verò aliqua difficultate inſuperabili preſſus eſt, ad illa Scripturæ verba confugit: O altitudo diuitiarum ſapientiæ, & ſcientiæ Dei &c.* Rom. 11. Pereã, ſi vnquam Auguſtinus ea affirmauit, quæ illi Adamus imponit, debuerat in re grauiſſima aliquem S. Doctoris textum appellare. Sed non ita eſt, Adame, audio enim Auguſtinum hæc contra Iulianum omnium aduerſariorum acutiſſimum, & ferociſſimum dicentem in fine lib. 6. *Ad omnia me tibi reſpondiſſe, Iuliane, & omnia refelliſſe &c. puto quòd proſpicis, ſi peruicax non ſis.* Et in fine lib. 1. *Vitreas argutias tuas, & fragilia, quibus tibi multùm videris acutus & nitidus, argumenta confringam.* Et lib. 3. cap. 3. *Tuarum velut acutarum argumentationum nihil non ſolutum, deſtructumque dimittam.* Hinc S. Proſper in cap. 2. contra Ingratos canit nullum argumentum Pelagianorum non dilutum fuiſſe.

—— nullumque omnino relictum
Docta fides, quod non diſſolueret argumentum.

& S. Prudentius in epiſtola ad Hincmarum, & Pardulum eorundem hæreticorum

corum argumentis à S. Auguſtino *abundantiſsimè, & competentiſsimè ſatisfactum* eſſe ſcribit. Videantur dicta cap. 1. appendicis ad diſſertationem de Synodo V. Illa tamen inſuperabilis quæſtio Auguſtino viſa fuit, cur Deus hunc potius, quàm illum prædeſtinaret, de qua eruditè agit ſerm. 11. de verb. Apoſt. cap. 14. & epiſt. 105. ad Sixtum, & lib. 4. ad Bonif. cap. 6. vbi ait: *Ipſa eſt quæſtio, quæ ad illam pertinet altitudinem, quam perſpicere volens idem Apoſtolus quodammodo expauit, & exclamauit:* O' altitudo diuitiarum ſapientiæ, & ſcientiæ Dei *&c.* Ita ſummi ingenij faſces ſecretis diuinæ prouidentiæ conſilijs Auguſtinus ſubmiſit, quod & Recentiores fateri coguntur, ſi rogentur, cur Deus huic det gratiam congruam, alteri verò neget?

Quod addit, Auguſtinum imperfectam reliquiſſe inchoatam à ſe in epiſtolam Pauli ad Romanos expoſitionem, in qua de myſterijs gratiæ diſſeritur, quaſi rei difficultati ſuccubuerit, non conuincit Auguſtini doctrinam eſſe difficilem, vt ſibi probandum Adamus eo in capite propoſuerat. Rationem intermiſſorum commentariorum hanc tradit S. Doctor lib. 1. Retract. cap. 25. *Ipſius operis magnitudine, ac labore deterritus & in alia faciliora deflexus ſum.* Non quòd ignoraret, quid de prædeſtinatione, & gratia iuxta Apoſtoli ſententiam ſtatuendum eſſet, cum id & in libris, & in epiſtolis, & in ſermonibus adeo ſæpè ex eadem epiſtola Pauli ad Romanos deduxerit, vt Beda, Florus, Victor Tripolitanus, alijq; ex ſolis S. Auguſtini interpretationibus in eam Pauli epiſtolam ſparſim eiuſdem operibus inſertis integra commentaria in centonem conſuerint, ac planè totam epiſtolam Auguſtinianis verbis expoſuerint. Denique falſum eſt, quod Adamus ſcribit pag. 612. dixiſſe Auguſtinum, ſuam de prædeſtinatione ſententiam *non eſſe populis prædicandam.* Quodue ſummæ falſitatis eſt, id probans ex cap. 15. de dono perſeuerantiæ. Etenim ibidem per plura capita inculcat, & prædicandam eſſe ſententiam de gratuita prædeſtinatione, & modum quo citra rudium conturbationem prædicari poſſit, aſſignat. Audiatur S. Doctor ita inchoans cap. 14. de dono perſeu. *Sed aiunt prædeſtinationis definitionem vtilitati prædicationis aduerſam.* Audin Adame illam ſententiam fuiſſe Semipelagianorum, quos ibi reijcit S. Pater, quam ſatis negligenter, vt mitiùs loquar, eidem affricas. Accipe interim Auguſtini reſponſum: *Quaſi verò aduerſata ſit Apoſtolo prædicanti. Nonne ille Doctor gentium in fide, & veritate prædeſtinationem toties commendauit, & verbum Dei prædicare non deſtitit?*

Hæc nobis ſcribentibus opportunè S. D. N. CLEMENS X. pro Auguſtino ſententiam pronunciauit, aureis planè caracteribus imis præcordijs incidendam. Etenim in diplomate raro, ac ſingulari dato die 18. Decembris anno 1671. quo vniuerſis Chriſti fidelibus feſta S. Auguſtini die noſtræ familiæ templa adeuntibus, ibique piè ſupplicantibus plenariam indulgentiam impertitur, hæc habet: *Itaque eximia, omniſque humanæ laudis præconium longè ſupergreſſa S. Auguſtini Epiſcopi, & Confeſſoris, Eccleſiæ Doctoris præcellentiſsimi, qui Spiritu Dei plenus hæreſum, errorumque tenebras tanquam fulgentiſsimum Chriſtianæ eruditionis iubar profundiſsimis, ſimulque Sole clarioribus ſcriptis profligauit, & hominum corda eo, quo ipſe ardentiſsimè flagrabat, charitatis igne ſuccendit, decora grato, deuotoque mentis affectu recolentes &c.* Hac Apoſtolicæ Sedis ſententia honorificentiſſima, grauiſſima, ſanctiſſimaque omnes à quibuſcunque aduerſarijs Auguſtinianis libris obiectæ nubeculæ fugantur penitus, ac diſſipantur.

Hoc

Hoc diploma in forma Breuis, vt aiunt, exarauit Illuſtriſſimus Dominus Ioannes Gualterius Sluſius ſpectatæ doctrinæ Præſul Vrbi, & Orbi notiſſimus, Clementi X. Pont. Max. à Secretis Breuium. Illud verò Apoſtolicæ Cameræ typis excuſum ad eundem Summum Pontificem detulit Illuſtriſſimus D. Ioſeph Euſanius Apoſtolici Sacrarij Præfectus, idemque Auguſtinianæ gentis decus, quam vti olim in ſuggeſtu, & ſcholaſtica cathedra illuſtrauit, ita eandem continuis propemodum beneficijs exornat, detulit, inquam, laudatum Breue die 24. menſis eiuſdem hora 14. cum Summus Pontifex ſacroſancta myſteria peregiſſet. Horum autem Lectores præmonitos volui, ne quis poſtea diploma illud à Pontifice nec viſum, nec lectum comminiſcatur, quemadmodum de altero diplomate ab Alexandro VII. ad Louanienſes dato, in quo S. Auguſtinus, eiuſq; doctrina eximiè commendatur, quidam Recentior concepto iuramento publicauit, cuius quidem hominis voces inferiùs capite 6. caſtigamus. Hæ quidem Clementis X. literæ quotannis pro Auguſtini ſolemnijs de more, quà latè per Orbem Auguſtiniana Reſpublica colonias deduxit, populis exponentur, ac magni Doctoris ex Apoſtolici oris ſententia *Sole clariora ſcripta* apparebunt, nullusque poſthac non falſas, ac prorſus inanes illius Recentioris voces intelliget, qui auſus eſt blaterare, S. Auguſtini libros eſſe *tenebris, ac nubibus obductos*, dum ex Apoſtolicæ Sedis oraculo Sole clariores elucent.

Omitto conſultò plura Sanctorum Patrum teſtimonia, quibus Auguſtinus ab obiecta obſcuritate vindicatur; illa enim producam in calce huius operis, & quidem nobiliſſima. Hic tamen S. Proſperi verba in præſenti repetere iuvat in præfatione ad excerpta Genuenſium, initio cuius hæc ait: *In libris B. m.m. Auguſtini Epiſcopi &c. ſi aliqua vos morabatur obſcuritas, decurrere debebatis ad Patrem luminum, à quo deſcendit omne datum optimum, & omne donum perfectum, & à quo datur ſpiritus ſapientiæ, & intellectus*. Hæc autem dixit, non quòd putaret Auguſtini dicta eſſe obſcura, ſed quòd ob minutam intelligentiam illis, ad quos ſcribit, obſcura viſa erant, nam hiſce planè verbis illud opus concludit: *In quibus* NVLLA EST OBSCVRITAS, *ſi de fide prædeſtinationis, & gratia Dei, ex qua eſt omnium bonorum origo, perſeuerantiaque meritorum, hoc teneatur, quòd habet veritas*. Ipſe Auguſtinus in fine libri de gratia, & libero arbitrio hæc feriò Lectoribus inculcauit: *Repetite aſsiduè librum iſtum, & ſi intelligitis, Deo gratias agite, vbi autem non intelligitis, orate vt intelligatis, dabit enim vobis Dominus intellectum*. Et de eodem volumine loquens initio lib. de Correptione, & gratia: *Semel lectum*, inquit, *nullo modo arbitremini ſatis vobis innoteſcere potuiße: Si ergo eum fructuoſiſsimum habere vultis, non vos pigeat relegendo habere notiſsimum*. Volo autem Proſpero ſupparem producere doctiſſimum Galliarum Præſulem, qui graui ſententia Adami ſcriptoris Galli præpoſterum de Auguſtini ſcriptis iudicium perculit, vt pareat allata ab aduerſario argumenta nihili fieri ab eruditis viris. Illuſtriſſimus Ioſeph Maria Suareſius Epiſcopus Vaſionenſis in diſſertatione priori de chronologia operum S. Auguſtini hæc ait: *Sed quod Sanctiſsimus Petrus Apoſtolorum Princeps de Coapoſtoli ſui Sancti Pauli ſenſit epiſtolis, vſurpare de Operibus Sancti Auguſtini audeo; ſcilicet in illis Sanctum loqui Patrem de his, in quibus ſunt quædam difficilia intellectu, quæ indocti, & inſtabiles, deprauant, ſicut & cæteras Scripturas ad ſuam ipſorum perditionem. Nec enim Auctoris vlla id accidit culpa, ſed Lectorum vitio, qui ſiue minùs perſpicaces, ſeu vagis* 2. Pet. cap. vlt.

imbuti

imbuti priùs erroribus, ordinem potiſsimum librorum, & diſputationum ignorantes, mentem acutiſsimam, & ſaniſsimas ſententias doctiſsimi Patris aſſequi non potuerunt; ex φιλαυτία occæcati ſibi nebulas offundunt, & inania portenta comminiſcuntur. Hæc quidem ille ante triennium ſcripſit, cuius ſententia tanto Præſule digna priori huic capiti finem imponet.

CAPVT II.

Recentiores accuſant eandem S. Auguſtini doctrinam antilogiæ. Reÿciuntur.

GRauiorem alteram iniuriam ijdem Scriptores Auguſtino inferunt, inquiunt enim, eundem S. Doctorem tot, tantiſque antilogijs laborare, vt ex illis prægrande ſatis volumen poſſent conſarcinare. Accuſationem ipſorummet verbis recitabo: Adamus cap. 6. pag. 614. hæc citra pudorem eructat: *Mihi licet addere, quòd ſi diuerſas S. Auguſtini ſententias in hac materia colligere vellem, corpus quoddam ex diuerſiſsimis partibus coaptarem. Vno loco dicit, noſtram ſalutem abſoluto decreto eſſe definitam, alibi nihilominus affirmat pendere illam à noſtra voluntate: Præſcientiam eſſe poſteriorem decreto reprobationis, & eſſe item anteriorem: Noſtra libertate gratiam adimpleri, & libertatem in vſum à gratia deduci: Gratiam eſſe victricem, ſed & eidem noſtram libertatem reſiſtere: Solum peccatum originis plures in damnationem perpetuam conÿcere, & homines damnari ob propria tantùm delicta, & libertatis rebellionem: Hic arma ſumpſit contra Gratiam, & hic eandem euexit. Hinc concludo, quod ſi mihi non licet dicere, S. Auguſtinum in varÿs ſuorum librorum locis ſibi contradixiſſe, ſaltem fas eſt mihi credere ipſius doctrinam eſſe intricatiſsimam, cum nulla reperiri poſsit intricatior, quàm quæ ſibi ipſi repugnare videtur.* Ita Recentior S. Auguſtini defenſor. Hæc eò collimant, vt ſummum Eccleſiæ Magiſtrum omni prorſus exuant authoritate. Quotuſquiſque enim eſt, qui credat viro illi, qui nec ſibi credit? Certa-ne mihi erunt illa, quæ ipſimet authori incertiſſima viſa ſunt? Vbi & diuiſio, ac ſententiarum varietas eſt, inde procul veritas degit, quæ cum vna ſit, nequit in partes diuidi. Qui oppoſita docet, nihil ſanè docet, enim verò diruit, ædificatque. Solus error ſibi nec cohæret, nec conſtat. Quod ſi vera ſunt, quæ aduerſarius Auguſtino obijcit, erit Auguſtinus impoſtor, & mendax, & dum de vno in aliud tranſilit immemor eorum quæ dixerat, & tibiam ſibi, & ceruicem frangit. Si Auguſtinus vſque adeo antilogijs ſcatet, vt quodlibet potiùs enigma intelligas, quàm veram eius, germanamque ſententiam expiſceris: ſi obſcuris verborum inuolucris veritatem, quam explicandam ſuſceperat, implicuiſſe credendus eſt: quo iure, quoue titulo Clemens VIII. in maximis illis de auxilijs diuinæ gratiæ litigijs vnum Auguſtinum conſulendum iuſſit, à quo veritatis ſecreta peterentur? Peſſimo ſanè conſilio in obſcuris lucem, & inter ſecum inuicem pugnantes Auguſtini ſententias diſſidia componendi modum quæſiuiſſet.

Pelagiani olim, ac poſtea Semipelagiani eaſdem calumnias in Auguſtinum proiecere, quorum verba alibi data ſunt, eos autem acerrimè reprehendit S. Proſper contra Collatorem cap. 41. vt nihil ab Adamo contra S. Doctorem propo-

proponatur, quod non ex veterum eiuſdem hoſtium ore prodierit, quos tamen omnes breui illo dicto Auguſtinus confutauit: *Hinc eſt, quòd ſententias meas inter ſe contrarias putas, vel putari cupis, tanquam improbem, quod ante approbauerim, aut amplectar, quod ante reſpuerim. Audi ergo apertam ſententiam meam, & intellige, vel ſine intelligere alios, non offundendo caligines nebuloſæ diſputationis ſerenitati ſinceriſſimæ veritatis.* Lib. 5. con. Iul. cap. 9. Et quidem Auguſtino quid commune cum reliquis accidit, qui ob ſingulare ingenium ſupra cæteros doctrinarum copia euecti Scholarum Magiſtri euaſere. Etenim ſectatores, cum certatim diligentiorem operam in ſectæ Patrono legendo ponere ſtudeant, ſuo tamen plus nimio ingenio indulgentes, diuerſa docendo Magiſtros in contradictionis ſuſpicionem trahunt. Hoc Ariſtoteli, hoc Platoni contigit, hoc S. Thomæ poſtea, ac Scoto nobiliſſimarum Scholarum Principibus accidit, toties diſcipulis de præceptoris mente acerrimè inter ſe conflictantibus. Nullus tamen ſectatorum ſummis illis viris contradictionis crimen impingit, ſed quæ ab aduerſarijs adducuntur, congruis interpretamentis explicare conantur. Quare cum Auguſtinus librorum copia, doctrinæ ſubtilitate, & quod caput eſt, argumentorum propè contrariorum pertractatione cæteros longo poſt ſe interuallo reliquerit, eidem etiam periculo proximus factus eſt; nempe vt contraria docuiſſe credatur, dum à contrarijs, ac ſibi inuicem repugnantibus Scriptoribus certatim ſibi fauens publicatur. Maligni tamen, ac irreligioſi prorſus Lectoris ſit, affirmare tantum Doctorem contraria docuiſſe. Verùm Adamus haud ijs ſcrupulis perſtrictus clamat pag. 590. *Auguſtinum Theologorum ſcholas in partes, ac Doctores in factiones diuiſiſſe.* Erras: nam è contra potius diuerſæ Scholarum, ac Doctorum factiones Auguſtini doctrinam in contrarias partes dilaniarunt. Etenim dum ad Auguſtinum legendum præoccupatis animis accedunt, nec eius vti volunt magiſterio, ſed patrocinio, ſuas opiniunculas maximo Eccleſiæ Doctori audacter affricant. Quis enim Recentiorum ea mente S. Doctoris volumina aperit, vt eiurata etiam propria opinione, vnius Auguſtini ſententiæ inhærendum ſibi decernat? Sed velit, nolit, Auguſtinus in partes vel machinis trahendus eſt, atq; Eccleſiæ Magiſter, ſi ſuperis placet, ipſorum diſcipulus publicandus.

Hanc eandem accuſationem proſequens aduerſarius cap. 6. pag. 611. inquit: *Oſtendimus etiam S. Auguſtinum in hac materia ter ſententiam mutaſſe.* Citat autem in margine cap. 3. de prædeſt. SS. Verùm ſemel tantùm ſe mutaſſe ſententiam S. Doctor ibidem ſcribit; nam initium fidei ex nobis, non ex Deo eſſe olim arbitrabatur, quem poſtea errorem re meliùs ex Apoſtolo cognita repudiauit. Quæ tamen mutatio ſententiæ non vitio, ſed laudi illi deputanda eſt; cum ab errore ad veritatem deflexerit; imò reuelante Deo eam ſe priorem opinionem exuiſſe ſcribit cap. 4. *Ecce*, inquit, *quare dixi ſuperiùs hoc Apoſtolico præcipuè teſtimonio etiam me ipſum fuiſſe conuictum, cum de hac re aliter ſaperem, quàm mihi Deus in hac quæſtione ſoluenda, cum ad Epiſcopum Simplicianum, ſicut dixi, ſcriberem, reuelauit.* Sapiens igitur vir Deo reuelante monitus ſibi erranti contradixit, & priori errore poſteriori ſententia emendato, vnam eſſe voluit, imò fecit de gratia, ac prædeſtinatione doctrinam in omnibus ſibi cohærentem. Scimus tamen de Auguſtini ſententia Theologos inter ſe digladiari; at ij ipſi certatim ſacras literas ſibi fauentes producunt, neq; minore contentione de

Scriptu-

Scripturæ, quàm de Auguſtini ſenſu decertant. Porrò quis eò dementiæ impetu feratur, vt dicere auſit, ſacri Codicis ſententias eſſe intricatiſſimas, turbas Eccleſiæ dediſſe, doctos viros in factiones diuiſiſſe, aliaue ſimilia, quæ de Auguſtino Adamus ſcripturit? Non defuere tamen nebulones, Chriſtianæ religionis hoſtes, qui ſacras literas contradictionis arguerent, quos cæteros inter refellit S. Auguſtinus in libro de conſenſu Euangeliſtarum.

At quæ aduerſarius ad Auguſtinianas antilogias ſuadendas adducit, futilia prorſus ſunt, vixq; citra nauſeam repeti poſſunt. Opponit enim primo loco, Auguſtinum docuiſſe, noſtram ſalutem abſoluto Dei decreto definitam eſſe, & alibi tradidiſse, eam nihilominus à noſtra voluntate pendere. At hæc ipſa eſt S. Thomæ ſententia, quam non ſolùm ſectatores, ſed melioris etiam notæ Theologi ſubſcribunt dicentes, gloriam in intentione abſoluto Dei decreto prædeſtinatis præfixam fuiſse, at in executione ab eorundem meritis pendere; de qua re Auguſtinus lib. de grat. & lib. arb. cap. 18. vbi quærit, quomodò vita æterna detur noſtris meritis tanquam præmium, & ſimul detur ex gratia nulla merita ſupponente. Alteram contradictionem opponit, nempè docuiſſe Auguſtinum, præſcientiam eſſe poſteriorem decreto reprobationis, & eſſe etiam anteriorem. Sed debuiſſet hic Recentior, indicare libros, & capita, vbi haſce Auguſtinianas antilogias notaſſet, neq; enim tantæ fidei virum illum putamus, vt dicenti, & nullo teſtimonio probanti credere debeamus, in re præſertim grauiſſima, vbi ſanctorum doctrinam, atque authoritatem in quæſtionem trahit. Interim dicimus, falsò aſseri S. Auguſtinum poſuiſse reprobationem ante demeritorum præſcientiam; nota eſt illa eiuſdem ſententia toties repetita: *Bonus eſt Deus, iuſtus eſt Deus, poteſt ſine bonis meritis liberare, quia bonus eſt, non poteſt ſine malis meritis damnare, quia iuſtus eſt.* Hinc contra Pelagianos probat, Deum futurum iniuſtum, ſi reijceret à gloria pueros nulli peccato obnoxios, idq; ferè vbiq; præſtat in opere poſteriori contra Iulianum, & in priori etiam lib. 3. cap. 4. & 12. Ser. 14. de verb. Apoſt. & epiſt. 106. Nec vllum locum dabit aduerſarius, vbi doceat Auguſtinus, reprobari quempiam à Deo, cuius nullum Deus demeritum præuiderit. Addit 3. loco, tradere Auguſtinum. *A noſtra libertate gratiam compleri, & à gratia libertatem in vſum deduci.* Sed hæc benè inter ſe conueniunt. Nam ſola gratia non ponit actum bonum in nobis, ſed vnà cum libera voluntate, quam ipſa præmouet, & in actum deducit: vnde ex gratia, & libero arbitrio fit completum principium actuum bonorum, ita tamen vt libertas gratiæ ancilletur. Et ſanè cum ſine gratia nihil fieri poſſit, prout oportet ad ſalutem, à ſola gratia humana libertas in bonum, & meritorium vſum agi poteſt. Non do Auguſtini textus, quia res in omni Schola eſt manifeſta, licèt de modo, quo illæ motiones fiant, diſceptetur. Primum legi poteſt in Auguſtino ſer. 13. de verbis Apoſtoli cap. 11. S. *Agnoſce quid poſcas* &c. vbi inter alia ſcribit: *Si non eſſes operator, ille non eſſet cooperator.* lib. 2. de pec. merit. cap. 5. & alibi. Alterùm verò in omni pagina librorum contra Pelagianos, vbi Catholicum illud dogma ſemper inculcat, nihil boni meritorij fieri poſse ſine gratia.

Quarta ſequitur obiecta Auguſtino contradictio? *Gratiam eſſe victricem, ſed & eidem noſtram libertatem reſiſtere.* At de eadem gratia in indiuiduo nunquam hoc Auguſtinus ſomniauit, vt eadem ſimul & vinceret libertatem, eamq; ſibi

ſubderet, & nihilominùs à libertate reijceretur; ſi enim reijcitur, iam non eſt victrix, ſed victa repellitur. Quòd ſi de diuerſa, ac diſtincta gratia ea Auguſtinus dixit, omnis contradictionis vmbra ab eiuſdem dictis procul abeſt. Sanè Recentiores pleno ore affirmant, gratiam congruam ſemper eſſe victricem, non congruam verò repulſam pati à libero arbitrio, quod & eorum antagoniſtæ de gratia prædeterminante, & purè ſufficienti tradunt; quæ ſi contradictionem inuoluunt, publicæ gratiæ agendæ Adamo erunt, qui vniuerſos ſcholaſticos ab inuetarato errore liberauerit. Itaque cum Auguſtinus ſcribit lib. de prædeſt. SS. cap. 8. *Hæc itaque gratia, quæ occultè humanis cordibus diuina largitate tribuitur, à nullo duro corde reſpuitur*: cum eandem dicit mouere *indeclinabiliter, inſuperabiliter, inuictiſsimè* cap. 12. de cor. & grat. *efficaciſsimis viribus* lib. de grat. & lib. arb. cap. 16. *occultiſsima, efficaciſsima poteſtate* lib. 1. ad Bonif. cap. 20. cum inquam S. Doctor his, alijſque epithetis victricis gratiæ energiam exprimit, de congrua, & efficaci accipiendus eſt. At cum debili cuidam gratiæ noſtram libertatem reſiſtere tradit, vt patet ex lib. 1. quæſt. 2. ad Simplicianum, ex cap. 9. de prædeſt. SS. vbi ait: *Ex duobus ætate iam grandibus impijs cur iſte vocetur, vt vocantem ſequatur, ille autem aut non vocetur, aut non ita vocetur, vt vocantem ſequatur, inſcrutabilia ſunt iudicia Dei*. Palam fit, quoſdam vocanti Deo reſiſtere, quæ etiam ex cap. 11. de correptione, & gratia deducuntur, cum adiutorium miniſtratum Angelis ante lapſum dari etiam in ſtatu naturæ lapſæ quibuſdam, alijs in pœnam peccati non dari ſcribit; cum, inquam, iſta docet, de altera gratiæ ſpecie debili, incongrua, & remotè ſufficienti loquitur, vnde nulla hic contradictionis ſuſpicio Auguſtinum tangit.

Quinta contradictio eſt: *Plures damnari ob ſolum peccatum originis*, & item docet, *homines non damnari niſi ob peccata perſonalia, & propriæ libertatis rebellionem*. Non ita eſt, Adame. Docet Auguſtinus, pueros decedentes ſine baptiſmo damnari ob ſolum peccatum originis, maiores verò natu homines, & propter peccatum originis, & propter alia, quæ ipſorum malitia ſuperaddidit; in quibus nulla contrarietatis vmbra conſpicitur. Audiatur S. Doctor lib. de cor. & grat. cap. 13. *Hi ergo, qui non pertinent ad iſtum certiſsimum, & feliciſsimum numerum, pro meritis iuſtiſsimè iudicantur. Aut enim iacent ſub peccato, quod originaliter de generatione traxerunt, & cum illo hæreditario debito hinc exeunt, quod non eſt regeneratione dimiſſum, aut per liberum arbitrium alia inſuper addiderunt, arbitrium, inquam, liberum, ſed non liberatum, liberum iuſtitiæ, peccati autem ſeruum, quo voluuntur per diuerſas noxias cupiditates, alij magis, alij minùs, ſed omnes mali, & pro ipſa diuerſitate diuerſis ſupplicijs iudicandi*. Rurſus quomodò ij, quibus in baptiſmo dimiſſum eſt peccatum originale, poſſint dici ob peccatum originale relicti in maſſa perditionis, tradit S. Doctor cap. 7. & nos inferiùs dicemus, vbi de erroribus Auguſtino obiectis ſermonem inſtituemus, & certè hi nullo pacto damnari poſſunt ob reatum peccati originis, & de his loquitur Auguſtinus, dum ait neminem damnari, niſi ob propria crimina.

Sextam contradictionem ita efformat: *Hic arma ſumpſit Auguſtinus contra gratiam, & alibi eandem euexit*. At nullum Auguſtini verbum proferenti non ita facilem aſſenſum damus. Vbinam Auguſtinus contra diuinam gratiam arma induit? vbinam illi iniurius fuit? quo verbo illam vel tantillum læſit? Sanè in libris contra Manichæos de humani arbitrij libertate exaratis nondum

exor-

exortis Pelagianis, diuinæ gratiæ mentionem fecit, illiuſque ad iuſtè, pièque viuendum neceſſitatem memorabili dicto pronunciauit, ac ſi futuros eiuſdem gratiæ hoſtes præuidiſſet. Quare lib. 1. Retract. cap. 9. recitatis pluribus textibus ex libris de libero arbitrio in fauorem gratiæ concludit: *Ecce quàm longè antequàm Pelagiana hæreſis extitiſſet, ſic diſputauimus, velut iam contra illos diſputaremus*. Hinc cum in libro primo ad Simplicianum multa pro libero arbitrio dixiſſet, illud tamen gratiæ ſubiecit, non ſupra eandem extulit, vnde lib. de prædeſt. SS. cap. 4. ait: *In cuius quæſtionis ſolutione elaboratum eſt quidem pro libero arbitrio voluntatis humanæ, ſed vicit Dei gratia*. Ergo ſi Auguſtinus vel cum pro defenſione liberi arbitrij decretoria arma tractabat, gratiæ victoriam dabat, vbinam contra illam gladium eduxit?

Harum quidem contradictiones ſententiarum Auguſtino recentior ille Scriptor opponit, qui tamen haud auſus eſt tantum erroris Auguſtino affricare, ſed cum hoc illi in religionem veniret, adiecit: *Hinc concludo, quòd ſi mihi non licet dicere, S. Auguſtinum in varijs ſuorum librorum locis ſibi contradixiſſe, ſaltem fas eſt mihi, credere ipſius doctrinam eſſe intricatiſſimam &c.* Non ait, *hinc concludo, cùm mihi non liceat dicere &c.* Sed quaſi ſubdubitans, liceatne ſibi Auguſtinum contradictionis incuſare, SI *mihi*, inquit, NON LICET. At nec primum tibi licet dicere, neque alterum fas eſt credere, nempe doctrinam S. Auguſtini *eſſe intricatiſſimam*, inſigni enim nota præclariſſimi Eccleſiæ Magiſtri libros afficis, quam tuo Suario, vel Vaſquio inferri à quopiam minimè patereris. Crede mihi, haud tibi licitum eſt tam abiectè de Auguſtino ſentire. Quid enim irreligioſius fieri poteſt, quàm Auguſtinum veluti multiformem in ſentiendo Protheum inducere, modò affirmantem, modò negantem, modò album, modò nigrum, tot in eadem ſcena cothurnos ſubinde mutantem? Non igitur contrarius ſibi eſt Auguſtinus, ſed Adamus contra ſe pugnat, qui cum in libro inſcripſerit titulum: *Caluinus S. Auguſtini armis deſtructus*, mirabili conſtantia affirmat cap. 4. pag. 596. Scripta S. Auguſtini non eſſe ſatis apta *ad exarmandos Caluiniſtas*. Vnde lepida Magni Doctoris ſententia lib. 5. con. Iulian. cap. 5. hocce caput claudamus: *Non ſunt ergo*, inquit, *verba mea inter ſe contraria, quamuis te patiantur, vel non intelligendo, vel alios intelligere non ſinendo contrarium*. Additque: *Tu ergo, qui in me quaſi ſententias inter ſe pugnantes notaſti, & momordiſti, expone quemadmodum tibi ipſe conſtiteris, nec tibi ipſe reſtiteris*.

CAPVT III.

Recentiores S. Auguſtini doctrinam contra Pelagianos exceſſus inſimulant.

NOnnulli Scriptores recentes, qui de re Theologica libros edidere, cum S. Auguſtini authoritate nimium ſe premi, ſerò iam tandem ſentiant, illamque palam reijcere reformident, ne eo in campo hoſtibus, qui Auguſtini nomen vbique inclamant, cedere videantur, nouo crimine S. Doctori impacto, eidem ſe ſubducere conantur, inquiunt enim, Auguſtinum æſtu diſputationis abreptum *exceſſiſſe lineas neceſſariæ veritatis, vt ſit nimia quædam ſeueritas, & iniqua vexatio, quæ medium illud, in quo veritas ſedet, tranſgredi iubet, ſi præeat*

Auguſtinus. Verba Annati ſunt lib. 8. ſui Aug. cap. 2. pag. 862. Adamus hunc capiti ſeptimo titulum dedit: *S. Auguſtinum permiſiſſe ſe nimium abripi æſtu diſputationis contra Pelagianos, & longiùs, quàm volebat, prætergreſſum eſſe. Celebre S. Bonauenturæ dictum hac de re explicatur*. Pag. 616. Quas voces Moraines, Decampſius, cæterique Recentiores integras reddunt. Neque verò ſemel, iterumue hoc Auguſtino contigiſſe putant, ſed in omnibus ferè ſuis contra Pelagianos diſputationibus. Iniere quidem hanc facillimam euadendi viam, ne in Auguſtino interpretando diutius ingenia macerarent. Verùm nil moderni iſti Auguſtini Cenſores producunt, quod Pelagiani, ac Semipelagiani ante duodecim ſæcula S. Doctori non oppoſuerint. Iulianus Pelagianorum inſolentiſſimus hoc Auguſtino vitium obijciens dicebat: *Si quis aut liberum in hominibus arbitrium, aut Deum eſſe naſcentium conditorem dixerit, Celeſtianus, & Pelagianus vocatur. Ne igitur vocentur heretici, fiunt Manichæi, & dum falſam verentur infamiam, verum crimen incurrunt inſtar ferarum, quæ circundantur pinnis, vt cogantur in retia*. Apud Auguſtinum lib. 2. de nupt. & concup. cap. 3. quam à ſe, & cæteris Catholicis calumniam eruditè ibidem S. Doctor excuſſit. Hoc ipſum Semipelagiani publicabant, vt eiuſdem auctoritatem conuellerent. Hæc ſunt Caſſiani verba cap. 11. collat. 13. *Multi enim ſingula hæc credentes, ac iuſto amplius aſſerentes varijs, ſibique contrarijs ſunt erroribus inuoluti*. Idem habet Fauſtus lib. 1. cap. 1. 6. & 17. Et hi quidem vti impudentiſſimi oblocutores acriter reprehenduntur in epiſtola, quàm Celeſtino Papæ Recentiores, quibuſcum diſputamus, adſcribunt: *Quia nonnulli*, inquit, *qui catholico nomine gloriantur, in damnatis autem hæreticorum ſenſibus, ſeu prauitate, siue imperitia demorantes, pijſſimis diſputatoribus obuiare præſumunt, & cum Pelagium, atque Celeſtium anathematizare non dubitent, Magiſtris tamen noſtris, tanquam neceſſarium modum exceſſerint, obloquuntur*. Vt ſit nimia quædam Recentiorum animoſitas, damnata conuicia iterum in Auguſtinum pleno ore eructantium. Et quidem Auguſtinus, cum vniuerſa abs ſe exarata volumina cenſoria ſeueritate corrigeret, atque in laudandis Platonicis modum ſe exceſſiſſe ingenuè fateretur lib. 1. Retract. cap. 1. tot in expugnandis Pelagianis exceſſus ſuos non animaduertit, eam fortè cenſuram Recentioribus relinquens, quam vti appendicem Retractationum libris apponerent. Sanè hoc clypeo ſe munit Caluinus contra Patrum teſtimonia. Illius verba ſunt apud Taperum art. 7. de lib. arb. *Græci, & præ alijs, atque inter eos ſingulariter Chryſoſtomus, in extollenda humanæ voluntatis facultate* MODVM EXCESSERE. Et licèt quandoque ægrè tulerit, hunc exceſſum à Pighio in Auguſtino quoque culpari; attamen eodem vitio Auguſtinum etiam laboraſſe eadem audacia commentus eſt ſcribens, quòd *ne Auguſtini quidem ſententia* PER OMNIA *recipienda eſt*. Quibus palam ſignificauit, plus aliquando S. Doctorem dixiſſe, quàm veritati, ſe iudice, congruebat. Profectò ſi exceſſus iſti & quidem iuxta aduerſarios ſatis in Auguſtino frequentes, admittantur, eidemq; vitio alij quoque Patres ſubijciantur, nullo propemodum Sanctorum teſtimonio hæretici conuinci poterunt; vbi enim aliqua Patrum ſententia ſe premi ſenſerint, exceſſiſſe eoſdem clamabunt, qua ratione omnium veterum authoritas labaſcit, & omnis ad Heterodoxos conuincendos via præcluditur.

S. I.

§. I.

Quid nomine exceſſus *Recentiores intelligant inquiritur. Sanctorum Thomæ, ac Bonauenturæ teſtimonia eiſdem non ſuffragari. Exceſſus perperam Auguſtino obijci.*

SI Recentiores interrogemus, quid Auguſtinianorum exceſſuum nomine intelligant? Reſpondet Adamus pag. 626. Auguſtinum *vltra veritatis limites excurriſſe nimio diſputationis æſtu accenſum, viſumque hæreticis fauere.* Addit Annatus pag. 862. *Vt ſit nimia ſeueritas, & iniqua vexatio, quæ medium illud, in quo veritas ſedet, transgredi iubet, ſi præeat Auguſtinus.* Fatentur tamen non ob hoc Auguſtinum mentitum eſſe, ſed vt egregiè Moraines interpretatur, INSCIENTER *loquendo quidem, vt ſentiebat, ſed æſtu diſputationis, & vehementia ſpiritus ad alterum extremum interdum declinaſſe* INTELLECTV AEQVE, AC VERBIS, *quod non eſt mentiri, ſed* FALLI, ET DICERE FALSVM *ſine mendacio.* Diſp. 40. Anti-Ianſenij ſect. 6. num. 65. Igitur ſi non mendacij, falſitatis tamen apertæ reus Auguſtinus apud Recentiorum tribunal conuincitur. Quo verò iuſtè ſe ita de Auguſtino iudicaſſe perſuadeant, nonnullos nec infimi ſubſellij Theologos in teſtes vocant, qui dixere, S. Doctorem contra Pelagianos diſputantem exceſſiſſe, quorum verba cap. 5. ex profeſſo examinabimus; de S. Thoma, ac Bonauentura (hos enim illi opponunt) pauca hic adnotamus. Cum ſub Auguſtini nomine legeretur à prioribus ſcholaſticis liber S. Fulgentij de fide ad Petrum, in cuius cap. 27. aſſeritur, pueros cum ſolo originali peccato defunctos ignis ſempiterni ſupplicio puniri, S. Thomas verba *ignis*, ac *ſupplicij* &c. largè accipienda eſſe dixit quæſt. 5. de malo art. 2. vt ponatur ſpecies pro genere; addens: *Ideo autem Sancti tali modo loquendi vſi ſunt, vt deteſtabilem redderent errorem Pelagianorum, qui aſſerebant in paruulis nullum eſſe peccatum, nec eis pœnam aliquam deberi.* Sanctus Bonauentura etiam idem teſtimonium, quod Auguſtinianum putauit, explicans dixit, quòd ea poſuit Auguſtinus *plus dicens, & minus volens intelligi*, in quibus verbis triumphum ſibi canunt aduerſarij. INSIGNE DICTVM appellatur ab Adamo in titulo cap. 7. eadem verba Annatus lib. 8. cap. 2. grandioribus caracteribus expreſſit, quo ſtatim legentium oculos implerent; hinc clamat Adamus: *Quid reponent noſtri aduerſarij contra duos illuſtres Eccleſiæ Doctores S. Thomam, & S. Bonauenturam, qui hoſce exceſſus in libris S. Auguſtini confeſſi ſunt?* Pag. 629. Erigat vtramque aurem Adamus, audiatque quid reponamus. Vos Auguſtinum in exceſſus prolapſum dictitatis, quod eſt veritatis limites prætergreſſum fuiſſe, *intellectu æquè, ac verbis, quod non eſt mentiri, ſed falli*, quæ Morainij confeſſio eſt; at Seraphicus Doctor exceſſum illum non intellectui, ſed verbis tantùm Auguſtini deputauit: *plus dicens*, inquit, *minus volens intelligi*, quod eſt S. Auguſtinum non mente, ſed verbo tenus ſolummodò, non reapſe, ſed apparenter citra vllam falſitatem expreſſiori quodam vocabulo vſum, nempe ignis ad infantium pœnas explicandas, cum tamen id ex Seraphici opinione haud ille mente ſentiret. Aduerſarij autem Auguſtinum INTELLECTV, AEQVE AC VERBIS falſum tenuiſſe contendunt.

Qua verò ratione eos Bonauenturæ teſtimonium iuuet, planè non video, cum quam Auguſtinianæ menti falſitatem ipſi important, ab eadem Seraphicus procul amoueat. Non eſt igitur, cur illius celeberrimi Doctoris ſuffragium iactetis, ille enim, quod ad Auguſtini exceſsus pertinet, nullo pacto vobiſcum concinit. Sed neq; S. Thomæ dictum vobis ſuffragatur. Nam dum dicit Auguſtinum *largè* locutum, indicat illum expreſſius tantùm verbum adhibuiſse, non eundem veritatis lineas prætergreſsum. Largè accipiendum verbum illud affirmat, qua ratione ab Auguſtino acceptum credidit. Etenim vt dicatur Auguſtinus *vltra veritatem proceſsiſſe* (quo modo exceſſus illius explicat Adamus pag. 626.) ſtrictè, preſsè, ac omnino rigoroſè dicendus foret, ſumpſiſſe nomen illud ſupplicij, itemq; gehennæ, cruciatus, &c. aliàs ſi largè accepit, intra veritatis cancellos ſeſe cohibuit. Igitur Sancti illi Doctores contra Recentiorum placita adeo apertè ſtant, vt mirum ſit, adeo inconſideratè iuxtà, ac ſecurè contra Auguſtinum adduci, atq; in eorum verbis tantos ab Adamo rumores toto capite ſeptimo excitari. Illud verò minimè omittendum eſt, penes vnicam dictionem, & ſemel tantùm afferi ab illis S. Doctorem expreſſiùs locutum. At quo crimine ſe inuoluet ducentorum, & ampliùs voluminum ſcriptor, ſi verbum non ita propriè ſemel tantùm vſurpauit? Sed hic aduerſarios rogamus, verbo-ne vno tantùm tenus docuerit Auguſtinus prædeſtinationem ante præuiſa merita, libidinem eſſe malam, legem veterem ſine Redemptoris gratia reos tantum facere, non eſſe abſque gratia veras virtutes in infidelibus, in quibus alijſq; plurimis exceſſiſſe illum publicant? Haud equidem credo, id eos affirmaturos, cum S. Doctor non ſolùm pluribus argumentis eas ſententias ſtabilire conatus ſit, ſed vniuerſas quoque ſummi ingenij vires ad eaſdem perſuadendas exeruerit, imò & quaſdam vti Catholicas habendas eſse contenderit. Non hoc eſt, boni homines, *plùs dicere, & minùs velle intelligi*; non hoc eſt *largè* vnica tantùm voce, & ſemel quidem vti; ſed quid ſit, iam puto, vos videtis, dum Sanctorum Thomæ, & Bonauenturæ ſuffragijs deſtituti conuincimini.

Riſum ſanè mihi mouent lepida exempla Recentiorum Auguſtini exceſſus explicantium, imò fortè excuſantium: *Vti viridarij cultores*, inquit Adamus cap. 8. pag. 111. *diſtortam plantam erecturi, in oppoſitam partem eandem flectunt, non quòd eo in ſitu ſtare illam volunt, ſed vt facilius in rectitudinem attollatur. Ita pariter Auguſtinus*, inquit Morainius diſp. 19. num. 35. *diſputando contra Pelagianos, qui cum nimis extollerent vires naturales liberi arbitrij, affirmarentq; ſufficere ſine gratia non modò ad virtutes naturales quaſcunq; ſed etiam ad ſalutem, Auguſtinus vt illos ab eo errore abducat, in contrarium extremum æſtu diſputationis abripi interdum videtur*. Cum quo concinens idem Adamus ſcribit cap. 7. pag. 631. *Auguſtinum ſuos hoſtes in extrema periculoſa coniecîſſe, non vt eos ibi relinqueret ſed vt eoſdem ad mediocritatem, vnde illos hæreſis abſtraxerat, reuocaret*. At quis neſciat, futurum fuiſſe eo pacto Auguſtinum ineptum prorſus, atq; imprudentem diſputatorem, ſi toto cælo oppoſitam ſententiam contra Pelagianos propugnaſſet, quò ab errore illos reduceret. Etenim cum omnia illi libero arbitrio darent, nullo gratiæ loco ſeruato, illam è diametro Auguſtini ſententiam, qua per exceſſum nihil libero arbitrio concedere, ſed omnia in iure gratiæ reponere videbatur, obſtinatiſſimè ſubſcribere recuſaſſent. Longè meliùs feciſſet Auguſti-

guſtinus ; ſi quædam libero arbitrio, & quædam gratiæ etiam dediſſet, vt illos ab errore remoueret; faciliùs enim quiſque ab extremo ad medium, quàm ad extremum alterum propellitur. Hinc S. Thomas ſuperiùs dixit Auguſtinum *largè* locutum, non vt ea locutione hæreticos in ſuam ſententiam traheret, ſed vt hæreticorum errorem redderet Catholicis magis deteſtabilem. Ita ſi Recentiores veterem opinionem de auxilijs exuere cogerentur, faciliùs deſcenderent in ſententiam moraliter arbitrium prædeterminantem, quàm in illam, quæ phyſicam prædeterminationem adſtruit, hanc enim nimiùm odere. Ridendæ etiam veniunt cauſæ ab aduerſarijs aſſignatæ, quæ Auguſtinum in exceſſus illos impulere. Hæc loquitur Adamus pag. 624. *Ipſius corporis temperamentum, ipſius genium, ipſius eloquentia, veritates fidei pertractandi modus eidem familiaris, magnus erga Platonicos amor, quorum excogitata plerumq; altiora ſunt, odiumque in omnes veritatis hoſtes Auguſtinum in propoſitiones adeo appárenter inſolentes connecere.* Afros feruidioris naturæ ſub cœlo calidiori nouimus; at an Auguſtinus calido temperamento fuerit, vnus Adamus ſine teſte affirmet, ego quidem non ignoro, S. Doctorem minùs frigoris patientem fuiſſe ex epiſt. 227. At pacato animo, & ſedato ſtylum contra hæreticos ſtrinxiſſe compertum eſt, vti mox demonſtrabo. Interim mirari licet, Auguſtini Genium homini poſt duodecim ſæcula ab illius obitu viuenti tam exactè innoteſcere potuiſſe! Sed nec eloquentia illorum exceſſuum origo dicenda eſt. Etenim ſi Auguſtinus è roſtris contra Pelagianos declamaſſet, more Rhetorum non tam rationum momentis, quàm verborum copia inſultans, vtcunq; hyperbole, hoc eſt, veritatem ſententia excedente vti potuiſſet, ac nonnulla per exaggerationem addere, quæ Oratorum licentia eſt. At cum dogmata, quæ per exceſſum Auguſtino excidiſſe dicunt, tot argumentis confirmarit, atq; ex ſacris arcanis petitis teſtimonijs tanto conatu ſtabiliuerit, vt ſexcentos, & ampliùs verſus eiſdem ſuadendis non ſemel exarauerit, haud equidem vanam Oratoris pompam per hyperbolem affectaſſe dicendus eſt, ſed potius ipſas periodos, imò verba ipſa ſatis maturè ponderaſse, vti rei dignitas, tantiq; Doctoris grauitas, & ſapientia exigebant. Porrò & illud ridiculum eſt, *ex Platonicorum amore* Auguſtinum in eos exceſsus prolapſum. Impensè quidem Auguſtinus Platonicos coluit, atq; in eorum ſcriptis ſumma cum laude verſatus fuit, quod ex libris contra Academicos exaratis intelligitur. At quomodò ex eorum lectione in diſputationibus de diuina gratia vltra lineas neceſsariæ veritatis exundauerit, ne ſuſpicari quidem poſsumus; imò nec id Adamo, licèt audacter affirmanti, cognitum fuiſse puto. Quæ enim gratiæ virtus ex Platonicorum libris habetur? Niſi malit impetum illum diſputandi Auguſtino, vt ait, familiarem è Platonicorum ſchola deriuaſse, quod cum ex eorum libris nec Plotinus, nec Philo, nec Ficinus tradiderint, ab ipſo Adamo id comprobandum eſt, veteris Academiæ libris excuſſis. Sed neq; exceſsus illi *ex odio, quo Auguſtinus veritatis hoſtes proſequebatur*, originem habuere, nam S. Pater, cum contra hæreticos ſcribebat, omnes odij cauſas ſe procul habere proteſtabatur. Nullus contra Auguſtinum neque infenſior, neque infeſtior Iuliano hoſtis inſurrexit, vt planè vniuerſum Pelagianorum virus vnius Iuliani ore in Auguſtinum eructatum fuiſse videatur. At non ſolùm citra odium ſtylum contra eundem Auguſtinus ſtrinxit, verùm etiam hæc amorem erga hoſtem & quidem

maxi-

maximum exprimentia ſcripſit lib. 1. con. Iul. cap. 7. *Ego quidem pro dilectione, qua mihi eſt erga te, quam Deo propitio quibuslibet conuicijs abſit, vt de medullis mei cordis extirpes, mallem, fili Iuliane &c.* Quare cum omnes exceſsuum cauſas, quas in Auguſtino Adamus indagauit, Sanctus Doctor procul habuerit, longè etiam ab exceſſibus idem collocandus venit.

Inſtat Adamus cap. 16. pag. 760. *Quando Auguſtinus defendit libertatem contra Manichæos, videtur gratiæ neceſsitatem deſtruere, cum verò pro gratia contra Pelagianos decertat, libertatem euertere.* Et pag. 632. in fine cap. 7. miratur quoſdam *nunquam ſciuiſſe ipſummet S. Auguſtinum hunc ſui ſpiritus impetum in pluribus ſuorum librorum locis confeſſum fuiſſe.* Libeat hic cum Auguſtino exclamare: *Quis non expectet ſapientiam diſſerentis, qui fidem cognouerit mentientis?* lib. 4. con. Iul. cap. 8. Quid enim frequentiùs à Pelagianis Auguſtino obijciebatur, quàm illum Pelagianiſmi odio in Manichæiſmum declinare? At Sanctiſſimus Magiſter haſce à ſe calumnias ſæpiſſimè excuſſit. Legatur lib. 2. de nupt. & concup. cap. 3. & 23. lib. 2. ad Bonif. cap. 1. & 2. vbi fuſiſſimè recenſitis extremis Pelagianorum, ac Manichæorum erroribus, & media Eccleſiæ Catholicæ inter vtroſq: ſententia concludit: *Poſſunt enim duo errores inter ſe eſse contrarij, ſed ambo ſunt deteſtandi, quia ſunt ambo contrarij veritati. Nam ſi propterea ſunt diligendi Pelagiani, quia oderunt Manichæos, diligendi ſunt & Manichæi, quia oderunt Pelagianos. Sed abſit, vt Catholica mater propter alterorum odium alteros eligat amare, cum monente, atq; adiuuante Domino debeat vtroſq; vitare, & cupiat vtroſq; ſanare.* Rurſus lib. 4. cap. 3. ita exorditur. *Iſta nepharia, & damnabilia dogmata in hac tripartita diuiſione quiſquis mente catholica exhorret, illius quinquepartitæ latebras, inſidiaſque deuitet, atq; ita inter vtrumq; ſit cautus, vt ſic declinet Manichæum, ne ſe inclinet in Pelagium, rurſuſq; ita ſe ſeiungat à Pelagianis, ne coniungat Manichæis, aut ſi in alterutris iam tenetur, nec ſic ſe à quibuslibet alteris ſeruet, vt in alteros irruat.* O egregium Magiſtrum, ac præceptorum tenaciſſimum! quippe qui, ſi Adamo fides eſt, *in diſputationibus contra Pelagianos, & Manichæos adeo incaluit, vt in errorem oppoſitum illi, quem impugnandum ſuſcepit, declinarit* pag. 632. Sed pura puta ſint iſthæc Anti-Auguſtinianorum figmenta. Nullus mortalium adeo exactè Pelagianorum, ac Manichæorum errores perſpectos habuit, vti Auguſtinus, qui non modò mediam inter vtroſq; viam tenuit, ſed eandem vbique in libris ad Bonifacium poſteros docuit, quinque præcipuis Pelagianorum, ac Manichæorum erroribus è diametro oppoſitis ibidem recitatis, ſimulq; media tradita Eccleſiæ inter errantes ſententia, vt mirari liceat, aduerſarios adeo ſecurè haſce de S. Doctore fabulas vendere. Quod autem addunt, Auguſtinum ipſum hoſce animi ſui impetus agnouiſse, & pluribus in locis id faſſum eſse, falſiſsimum eſt. Citat Adamus initium libri de gratia, & libero arbitrio; ſed ibi hæc tantùm ſcribit: *Sunt quidam, qui ſic gratiam Dei defendunt, vt negent hominis liberum arbitrium, aut quando gratia defenditur, negari exiſtiment liberum arbitrium &c.* Te num hic Iudicem volo, Adame, in diſputando æſtus, impetus, exceſsus ſuos ibi Auguſtinus fateatur. Hoc vnum dicere poteris extremos illum errores inibi recitaſse. Producit lib. 4. con. Iul. cap. 8. Verùm ibi Auguſtinus Iulianum vti publicum calumniatorem redarguit ſcribentem, dixiſse Auguſtinum negari liberum arbitrium, ſi gratia commendetur, & negari gratiam, ſi liberum arbitrium defendatur. Reſpondet autem S.

Pater:

Pater: *Non dixi negari gratiam, ſed vt negari gratia videatur. Non dixi negari arbitrium liberum, vel auferri, ſed dixi, vt putetur auferri.* At nec verbum de innata ſibi in diſputando vehementia, atq; exceſſu. Quòd verò negari videatur gratia commendatione liberi arbitrij *propter quæſtionis difficultatem* minùs intelligentibus id videri poſſe dixit. Præterea appellat lib. 5. cap. 9. con. Iul. & lib. 1. de orig. animæ cap. 15. At in priori loco de concupiſcentia tantùm diſputat, in poſteriori de origine animæ, & neutrobique de animi ſui impetu, zelo, feruore, exceſſu verbum vllum habet.

Cæterùm quantum periculi ex obiectis exceſſibus Auguſtini doctrina ſubeat, nemo non videt; etenim ſi in illis exceſſibus Auguſtinus liberi arbitrij vires plus iuſto depreſſit, ac vires gratiæ altiùs extulit, tunc Caluinus concinuiſſe cum Auguſtino dicetur, qui in illis exceſſibus ſuum dogma fundauit. Scimus Caluinum falsò æquè, ac ſuperbè gloriari ſolitum, ſuum eſſe totum Auguſtinum, ita eundem clamantem inducit ipſe Adamus pag. 561. *Auguſtinus totus noſter eſt.* Noſtri homines reſpondent, Auguſtini doctrinam parumper excedere limites veritatis, & ex hac parte Caluino fauere, nec eſſe doctrinam eiuſdem recipiendam, niſi detonſis illis exceſſibus, in quos natiuo animi furore præceps corruit. Hinc Adamus cap. 8. pag. 640. ſcribit: *Modò ne in Pelagianorum errores, quos Auguſtinus inſequitur, incidam, mihi licet verborum, quibus ad eos expugnandos utitur, impetum non ſequi. Inde fit, vt medius ſtem inter Pelagium, & Caluinum. Si enim uerba Auguſtini mitigando me nimium demitterem, Pelagianus eſſem. Si uerò eorum altitudinem tenere uellem, Caluiniſta forem, medium ergo me cum Eccleſia teneo.* Sanè uideris crudelem illam fœminam imitari, quæ vt in arcanis habetur, coram Salomone Regum ſapientiſſimo medium diſſecari puerum, ac partim ſibi, partimq; aduerſariæ tradi gaudebat: Auguſtinum enim in partes diuidendum iudicas, vt qua parte in exceſſuum altitudinem extollitur, Caluino cedat, qua verò humilior eſt, tuus, imò Eccleſiæ ſit. At hoc quid aliud eſt, quàm Auguſtinum Caluino prodere, quẽ à Caluino abs te vindicari iactitabas? Auguſtinum tamen in partes ſecari ſuperi vetant, totus totum petentibus concedendus eſt, & qui Auguſtini parte contentos ſe dicunt, ne minimum quidem illius vnguem obtineant. Sed inani prorſus aſsertione Caluinus totum ſuum eſse Auguſtinum finxit, nam veritate cogente partem & ipſe Auguſtini ſe abijcere faſsus eſt lib. 3. inſt. cap. 11. inquiens: *Ac ne Auguſtini quidem ſententia per omnia recipienda eſt.* Itaq; Caluino iudice Auguſtini ſententia partim accipienda, partim repudianda eſt, cui perbellè noſter Adamus conſonat. At hæc iniuria vſque adeo nociua eſt, vt vniuerſam Auguſtini auctoritatem, velint nolint, euertat. Etenim quo præſidio adiuti diſcernere tandem poterimus, hic Auguſtinum in veritatis meta ſiſtere, alibi verò vltra excurrere? Viderint an maximum Eccleſiæ Doctorem de exceſſu vbique ſuſpectum faciant.

Hic mihi diſcutiendum occurrit, an hæc dicteria in vnum Auguſtinum cadant, an ipſius quoque Eccleſiæ venuſtiſſimam, ac nitidiſſimam faciem deturpent. Scimus Hormiſdam à Poſſeſſore Africano Epiſcopo interrogatum, quid ſentiendum foret in quæſtionibus de gratia, & libero arbitrio, reſpondiſſe: *De gratia Dei, & libero arbitrio, quid Romana, hoc eſt Catholica ſequatur, & aſſeueret Eccleſia, licet in varijs B. Auguſtini libris poſſit cognoſci &c.* Scimus Bonifa-

tium, cum eſſet doctiſſimus, aduersùs tamen Pelagianos Auguſtini reſponſa expectaſſe. Scimus Clementem VIII. grauiſſimam illam de auxilijs diuinæ gratiæ controuerſiam ad vnius Auguſtini mentem expendendam iuſſiſſe. Porrò quæ Romanorum Præſulum in fidelium grege ſalubribus pabulis nutriendo cura fuiſſet, ſi eundem ad Auguſtiniana prata duxiſſent, vbi tot lethiferæ contradictionum, exceſſuum, atque errorum herbæ luxuriabant? At ſi in diſputationibus de gratia Romani Pontifices Auguſtinum ſecuti ſunt, eiuſque & lateri, & veſtigijs inhæſere, neſcio qua fronte Adamus mediam quandam ipſos viam inter Pelagium, & Auguſtinum calcaſſe aſſeueret exclamans: *medium ergo cum Eccleſia teneo*. Scito Eccleſiam in ijs vnum poſt ſanctas Scripturas Auguſtinum ſecutam eſſe, vt medium illud iter, quod illam tenuiſſe fingis, de medio dubio procul tollendum videatur.

§ II.

An S. Auguſtinus exceſſerit ſcribens, concupiſcentiam rationi contrariam eſſe malam, & defectum naturæ humanæ ex peccato originali ortum, neutiquam verò bonum naturale illius.

VNius Antonini Moraines dicta examinabimus, qui in ſuo Anti-Ianſenio frequenter S. Doctorem exceſſus inſimulat. Eſt autem illius libri ſcriptor Ioannes Martinonus, vt mihi teſtatus eſt P. Macedo, quo eruditiſſimo viro hic Patauij familiariſſimè vtor, iſque viciſſim ſingulari me beneuolentia complectitur, qui etiam mihi author fuit, vt tum hiſtoriam Pelagianam, tum haſce vindicias euulgarem; decreueram enim inſtar Aſpendij intus mihi canere, & Muſis, nec iudicij publici periculum ſubire. Et quidem Morainium eſſe Martinonum idem laudatus Scriptor publicauit in aureo ſcrinio D. Auguſtini cap. 13. & ex anagrāmate ficti nominis patet. Non eſt hic animus, operoſiorem pro Auguſtino apologiam inſtituere; compendio S. Patris cauſa tractabitur, cum oſtendemus ea ipſa dogmata, in quibus Auguſtinus exceſſiſſe dicitur, fuiſſe Romanis Pontificibus, ac Patrum Synodis probata. Aſſerit Auguſtinus concupiſcentiam eſſe per ſe malam, & vitium humanæ naturæ ex primo peccato deriuatum, nec illam eſſe paſſionem naturalem hominis, idq; varijs argumentis in libris vltimis quatuor prioris contra Iulianum operis demonſtrat. Attamen S. Doctor non arbitrabatur concupiſcentiam eſſe peccatum, ſed eſſe veluti habitum vitioſum ad malum inclinantem. E contra Pelagiani contendebant concupiſcentiam eſſe perfectionem, ac bonum naturale ad hominum propagationem primo Parenti inditum, vnde per irriſionem concupiſcentia ab Auguſtino lib. 4. con. Iul. cap. 11. dicebatur Pelagianorum *ſuſcepta*, & lib. 5. cap. 5. *eorundem pulcherrima famula*. Recentiores ſententiam illam Sancti Auguſtini reijciunt, obijcientes cum Morainio diſp. 13. num. 87. *Exceſſiſſe illum æſtu diſputationis, & in odium hæreſis, quam impugnabat, i*[illegible] *ad extrema declinaſſe*. Sed errat Moraines, ac ſimpliciorum ignorantia abutitur, dum contendit Auguſtinum interdum ad extrema declinaſſe in ea ſententia, quam paſſim & vbique ſolidiſſimè, ac conſtantisſimè inculcat. Illa de concupiſcentia quæſtio erat vna ex quinque præcipuis, quas S. Auguſtinus

cum

cum Pelagianis habuit, vnde cum Iulianus diceret: *Concupiſcentia naturalis qui modum tenet*, BONO *benè vtitur, qui modum non tenet*, BONO *malè vtitur, qui autem etiam ipſum modum ſanctæ virginitatis amore contempſerit*, BONO *meliùs non vtitur*: Auguſtinus è contra hæc reponit lib. 3. con. Iul. cap. 21. *Ego verò ſic ad tua iſta reſpondeo: Concupiſcentiæ carnalis qui modum tenet*, MALO *benè vtitur, qui modum non tenet*, MALO *malè vtitur, qui autem etiam ipſum modum ſanctæ virginitatis amore contempſerit*, MALO *meliùs non vtitur*. Inde veluti pugnæ ſigno dato clamat: *In hac controuerſia de benè vtendo iſto* VTRVM BONO, AN MALO, *tota inter nos cauſa verſatur*. Et quidem Iulianus adeo acriter pro concupiſcentia tanquam naturali perfectione decertauit, vt id *toto libro* teſte ibidem Auguſtino executus fuerit. Opponunt, ea in opinione S. Doctorem exceſſiſſe. At contendimus, illam ſententiam non excidiſſe eidem quaſi aliud agenti, ſed totis viribus contra hæreticos eandem ſeriò, ac conſultò propugnanti. Quòd ſi Auguſtinus exceſſit, eodem vitio antiqua etiam Eccleſia laborauit, quæ recitatam ſententiam ante Auguſtinum, & cum Auguſtino ſecuta eſt, quod aduerſarij à nobis docendi ſunt, quandoquidem illud ignorant, vel ſaltem diſſimulant. Auguſtinus lib. 5. con. Iul. cap. 12. in fine quinque quæſtiones proponit de concupiſcentia, quas cum Pelagianis habebat: harum tertia iſta eſt: *Vtrum malum non ſit, cui repugnanti conſentiendum non eſt, ne in ſuum pergat exceſſum*. Additiſque duabus alijs quæſtionibus ait: *Hoc inter nos diſſeritur. In his quæſtionibus catholica veritate antiquitùs tradita veſtra impia nouitas ſuffocatur*. Porrò qua reprehenſione dignus eſſet Auguſtinus, ſi opiniones falſas, & in quas ex diſputationis furore præceps actus fuerat, pro Catholica veritate publicaſſet? Audiatur Suarez Prolegom. 6. de Gratia cap. 6. *Vlteriùs*, inquit, *addimus, quicquid in hac materia Auguſtinus, vt certum affirmat, & ad dogmata fidei pertinere, à quolibet prudente, & erudito Theologo eſſe tenendum, & defendendum, etiamſi non certò conſtet eſſe ab Eccleſia definitum; tum quia cum Eccleſia tantum in hac materia detulerit Auguſtino, vt eius doctrinam in damnandis erroribus gratiæ Dei contrarijs ſecuta fuerit, magna eſſet temeritas priuati Doctoris, qui Auguſtino aliquid de gratia Dei tanquam Orthodoxum docenti contradicere auderet, præſertim cum tot annis, tanta ſapientia, tanto ingenio, tanta diligentia, & inſtantia, & quod caput eſt, tot donis, & auxilijs præditus pro diuina gratia tuenda, & explicanda laborauerit*. Cum Suario ſentit Cardinalis Bellarminus lib. 2. de grat. & lib. arb. cap. 11. *Non poſſet*, inquit, *idem Auguſtinus ab ingenti temeritate defendi, quippe qui non ſolùm tam acriter pro falſitate certaſſet, ſed etiam eam pro fide Catholica venditare auſus eſſet*. Hæc illi.

Hanc S. Patris de concupiſcentia ſententiam eiuſdem diſcipuli ſecuti ſunt. S. Fulgentius in epiſtola de bono coniugali cap. 3. ſcribit: *In illis nempe bonis, quæ fecit Deus, inuenitur caſta copulatio vxoris, & viri, in quibus Dei operibus libido non poteſt inueniri, nec aliquando iuſtitiæ congruit, quæ non hominibus ex dono conditionis, ſed peccatoribus ex vitio primæ præuaricationis acceſſit*. S. Proſper, ſeu Pomerius lib. 3. de vita contempl. cap. 2. *Pijs*, inquit, *conatibus noſtris reſiſtit ipſa concupiſcentia vitioſa, non naturalis, ſed naturæ noſtræ indita pœnaliter, & inſerta, quæ peccato facta eſt, & peccatum, ſi vicerit, facit*. Fauet Auguſtinianæ ſententiæ Synodus Tridentina in decreto de peccato originali, vbi tradit concupiſcentiam ab Apoſtolo peccatum appellatam, *quia ex peccato eſt, & ad peccatum inclinat*.

nat. Inclinare autem ad malum eſt proprium habitus vitioſi, hominem ad praua ſemper propellentis. Nec defuere plurimi ex Scholaſticis, qui recitatam Auguſtini ſententiam ſtrenuè propugnarent. Petrus Aureolus acerrimi ingenij vir in 2. diſt. 30. art. 2. ſcribit: *Habitualis rebellio appetitus ſenſitiui non eſt in nobis natura appetitus ſenſitiui tantùm. Hoc dico propter opinionem quorundam, qui dicunt, quòd appetitus relictus puræ naturæ ſuæ adhuc haberet in ſe habitualem illam rebellionem. Ego dico, quòd ex ſe eſt indifferens ad obediendum, vel non obediendum rationi; per aliquod autem additum, puta per qualitatem morbidam ſit inobediens rationi. Et hæc concluſio poſſet probari auctoritatibus, & rationibus; eſt enim expreſſa ſententia Auguſtini.* Eandem S. Doctoris ſententiam ſtrenuè tuetur noſter Gregorius Ariminenſis 2. diſt. 30. quæſt. 1. art. 2. vbi ait: *Hanc Auguſtini ſententiam ſecutus eſt Magiſter, vt patet in iſta diſtinctione 30. & ſeq. in quibus tractat de iſta materia, & multi etiam antiqui, ac moderni ſequuntur Doctores.* Ita teſte Aureolo contraria Auguſtino ſententia QVORVMDAM tantùm fuit, vbi ex Gregorio S. Doctori MVLTI antiqui, ac moderni Scriptores tum temporis adhærebant. Hinc factum eſt, vt famoſam illam *qualitatem morbidam* nobiliſſimi Scholaſtici è Nominalium ſecta antiquitus iuxta Auguſtiniana placita defenderint. Ex recentioribus vnus mihi ſit inſtar omnium P. Macedo, qui lib. 4. de Clauibus D. Petri cap. 10. par. 2. S. Doctoris ſententiam ſolidiſſimè, vt cætera, communit. Imò celebres etiam è Societate Scriptores concupiſcentiam & malam eſſe, & nulla ratione inter Dei opera deputandam tradidere. Bellarminus grande non Societatis tantùm, ſed Catholicæ etiam Eccleſiæ decus lib. 6. de amiſs. grat. caput 14. ita inſcribit: *Oſtenditur contra Pelagianos concupiſcentiam eſſe malam.* Quod poſtea pluribus argumentis ex Auguſtino deſumptis demonſtrat. Octauum argumentum eiuſdem repetam: *Malum eſt*, inquit, *vt inferiora ſuperioribus reluctentur, id enim contra æquitatem, & rectam rationem eſt; at propter concupiſcentiam pars animæ inferior ſuperiori, ideſt, rationi repugnat, legi mentis non paret, ſpiritui aduerſatur, quis igitur ambigat, an ea mala ſit appellanda?* Quod eſt argumentum Auguſtini lib. 5. con. Iul. cap. 3. Ioannes Bagocius lib. 5. demonſtrat. dogm. Chriſt. diſputat 8. capite 1. ſect. 3. Sancti Auguſtini ſententiam pluribus probat, & concludit: *Abſit autem, vt quiſquam Catholicus, Deum rei tam fœdæ, & ad malum importunè incitantis authorem credat, cum tamen ſi hominem nullo præcedente peccato cum illo peccati fomite condidiſſet, tam eius, quàm naturæ humanæ, & omnium naturalium qualitatum, facultatumque author eſſet exiſtimandus.* In hac eadem ſententia cum Auguſtino concinit doctiſſimus P. Eliſalda, qui cum Theologicam cathedram in Collegio Romano moderaretur, eandem doctrinam dictauit. Hinc in publicis theſibus à Patribus Societatis anno 1658. de more æſtiuis horis propugnatis Auguſtiniana ſententia his planè verbis concepta proponebatur: *Hæc concupiſcentia, quo ſub nomine multa comprehenduntur reducibilia ad vnum, natura ſua eſt vel pars peccati, vel effectus peccati, eſtque in natura humana vitium, etiam corruptio, & infirmitas, & neutiquam naturalis conſtitutio e & complexio illius. Conſiſtit in habitu quodam prauo, & corrupto, qui languor animæ eſt, & dicitur, & eodem modo reducendus eſt, vel non eſt ad prædicamentum qualitatis, atque infirmitas corporalis, cuius modum imitatur. Munus illius habitus eſt inordinatio virium animæ inter ſe, & non ſubiectio partis inferioris ad ſuperiorem.*

Plura

Digitized by Google

Plura autem argumenta S. Doctor contra Iulianum concupiſcentiam defendentem congeſſit, quem etiam acutis ſubinde ſalibus perſtringit, irridetque. Hæreticus teſte eodem lib. 2. contra. Iul. cap. 7. toto libro ſecundo, & priori parte tertij contra librum primum de nuptijs, & concupiſcentia ab Auguſtino ad Valerium miſſum pro ſuſcepta laborat, quem S. Pater lib. 4. & 5. prioris operis refellit. Dabo eam in rem vnum, & alterum eiuſdem argumentum. Lib. 4. cap. 13. ita vrget: *Duo enim bona, quæ à Patre* Deo *ſunt, inter ſe pugnare non poſſunt, pugnant autem inter ſe continentia, & concupiſcentia. Quid horum à Patre magis velis eſſe reſponde. Video, quas patiaris anguſtias; faues quidem concupiſcentiæ, ſed erubeſcis continentiæ.* Confirmatur primò ex lib. 5. cap. 7. *Nulla pugna eſt ſine malo. Quando enim pugnatur, aut bonum pugnat, & malum: aut malum, & malum: aut ſi duo bona inter ſe pugnant, ipſa pugna eſt magnum malum.* Cum autem continentia contra concupiſcentiam pugnet, hanc malam eſſe ibidem Auguſtinus deducit. Hinc ait: *Adhuc non euigilas, vt intelligas, noſtram naturam non eſſe, ſed vitium, contra quod virtute pugnamus.* Confirmatur 2. ibidem. *Quando enim libido vincit, vincit & Diabolus. Quando libido vincitur, & Diabolus vincitur. Quem ergo vincit libido, & à quo vincitur, eſt hoſtis eius. Cum quo autem vincit, & vincitur, author eſt eius.* Vis harum rationum in hoc conſiſtit. Quòd Dei dona ſeſe inuicem fouent, ac perficiunt, ideo enim multiplicantur, non vt priora à poſterioribus deſtruantur, ſed vt nouo cumulo ab eiſdem augeantur, ita ſpes fidem munit, & vtramq; charitas corroborat. Poſteriora enim dona dantur in præmium bonorum operum, eiſque ſubiectum redditur melius. Cum autem continentia ſit donum Dei, vt ex 1. Cor. 7. probat Auguſtinus lib. 1. de nupt. & concup. cap. 3. conſequens eſt, vt concupiſcentia naturale Dei donum eſſe non poſſit, ſed vitium ſolummodò ſit, ac defectus. Alterum argumentum, quod S. Doctor contra Iulianum vrget, tale eſt: Nullum opus Dei eſt materia pudoris, atqui concupiſcentia eſt materia pudoris, non igitur illa eſt opus Dei, & ex conſequenti non eſt perfectio naturalis. Maior eſt certa; etenim *vidit Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valdè bona.* Bonum autem non eſt materia pudoris, ſed gloriæ, ac laudis. Audiatur Auguſtinus lib. 2. de nupt. & concup. cap. 9. *Quid enim potuit Deus facere, quod eius prædicatorem pudeat dicere? Et quod eſt grauius, pudeat hominem alicuius operis, quod non homo, ſed Deus fecit in homine, cum omnes opifices quanto poſsunt labore, & induſtria id agant, ne de ſuis operibus erubeſcant.* Porrò concupiſcentiam eſſe materiem erubeſcentiæ, ac pudoris certius eſt, quàm vlla aliunde petita ratione euidentius fieri poſſit. Scribit ibidem S. Doctor cap. 5. *De hac* concupiſcentia *erubuerunt etiam qui primi pudenda texerunt, quæ priùs pudenda non fuerant, ſed tanquam Dei opera prædicanda, atq; glorianda. Tunc ergo texerunt, quando erubuerunt, tunc autem erubuerunt, quando poſt inobedientiam ſuam inobedientia membra ſenſerunt.* De hoc ipſo paſſim Auguſtinus agit etiam in opere imperfecto. Gen. 1. 31.

Imò ſubtiliter, & acutè Iulianum vellicat, qui laudaret concupiſcentiam, ſimulque contra eandem pugnaret, laude quidem eandem bonam fingens, ſed pugna malam conteſtans. Cum verò Auguſtini ſententiæ aculeis vndique armatæ ſint, quibus non modò hæreticus pungatur, verùm etiam feriatur, quaſdam hic libet ſubnectere. Itaque libri quarti initio ſcribit: *Hoc malum contra me laudando, aduerſarius meus videris, ſed in te debellando, meus teſtis es. Si autem*

hoc non debellas, tuus hoſtis es. Longior ſanè eſt ſententia lib. 3. cap. 21. ſed ſalibus tota aſperſa eſt. *Fortaſſe ergo*, inquit, *laudare te fingis, ſi pugnare non fingis. Nam quomodò fideliter ſimul agas duo iſta, non video, vt & laudes velut amicam, & expugnes velut inimicam. Vnum eorum credimus, ſed elige, quod credamus. Si ex animo pugnas, non ex animo laudas; Si autem ſimpliciter agis in præconio, colludis in prælio*. Et poſtea: *Mallem te fallaciter laudare concupiſcentiam, quàm fallaciter impugnare. Tolerabilius enim lingua tua, quàm vita mentitur, tolerabilius ſententia, quàm continentia ſimulatur. Fingis quippe laudem, qua ſis aduerſarius ſententiæ meæ, si non fingis caſtitatem, qua es aduerſarius concupiſcentiæ tuæ*. Rurſus capite vltimo eiuſdem libri ſic Iulianum premit: *Quid eſt quod laudas, cum quibus pugnas? Quomodò virtute hoſtes debellare te credam, quos verbo lacerare non audes? Si ambo concupiſcentiam debellamus, quare non ambo vituperamus? Quam te iactas expugnare continentia, quare non vis damnare ſententia?* Quod verò Pelagiani continentiam præcipuè profitebantur, qua contra concupiſcentiam bellum gerebant, Auguſtinus ex ipſorum ſententia continentiam in ſuſpicionem ſimulationis adduci lepidè ibidem inferens addit: *Bellum veſtrum latet, amicitia patet. Ex hoc quod patet, ſuſpectum facis eſse, quod latet. Quid enim vis credamus de bello, quod geritis in operto, quorum amicitiam cernimus in aperto? Quomodò vis, vt arbitremur aduerſus aculeum te dimicare libidinis, cum libros impleas laude libidinis? Verùm ecce vinco ſuſpicionem meam: expugnare te credo, quod laudas, ſed laudare te doleo, quod expugnas*. Præterea lib. 3. cap. 21. *Vis enim vincere concupiſcentiam expugnatione eius, me uerò laude eius. Sed ego reſpondeo, ut uincatur, qui laudat, iudicet, qui pugnat. Si enim malum eſt, cur laudat? Si bonum eſt, cur expugnat? Si autem nec bonum, nec malum eſt, ut quid laudat, ut quid expugnat? Quandiu igitur expugnator libidinis eris, tamdiu pro me contrà te ipſum iudex eris. An fortè aduerſus libidinem non certabis, ne in iſto, quod mecum habes, certamine ſupereris, dicens tibi ipsi, meliùs non pugno, quàm oſtendo pugnando malum eſse, quod laudo? Noli obſecro te: Quid enim ſum ego, quem pro magno desideras vincere, vincat te potius veritas, ut tu libidinem uincas &c*. Quare veluti proſtrato aduerſario inſultat Auguſtinus: *Victoria de te mea illo malo tecum pugnante ſecura eſt*. Lib. 4. cap. 2.

S. Doctor inde etiam Pelagianorum ſententiam expugnabat, quod laudarent illi continentiam, quæ tamen inimica erat concupiſcentiæ, quod non minus eleganter, quàm feſtiuè ſæpe obijcit Iuliano. *Duo enim bona, quæ à Deo Patre ſunt, inter ſe pugnare non poſsunt, pugnant autem inter ſe continentia, & concupiſcentia. Quid horum à Patre magis uelis eſse reſponde. Video quas patiaris anguſtias! Faues quidem concupiſcentiæ, ſed erubeſcis continentiæ. Vincat pudor tuus, eoq; uincatur error tuus*. Lib. 4. cap. 13. lepidè idem inculcat cap. 14. *Inter ſe belligerantes tanquam in bello timidus ambas laudare conaris, uelut inimicam metuens habere, quæ potuerit alteram uincere*. Cum Iulianus continentiæ cultorem profiteretur, erat enim Epiſcopus, irridebatur ab Auguſtino, quòd libidinis laudatorem ageret: *Vir fortiſsimus nocturnorum etsi non adminiſtrator, certè exhortator, prædicatorq; bellorum*. Lib. 5. c. 7. Quem tamen ad eam prauam ſententiam deponendam hortabatur: *Rogo te, si libido iſta, ut credimus, ſolam tibi ingerit moleſtiam resiſtendi, nullam uerò exhibet uoluptatem, cur ei quamuis falſæ tam magnam laudis perſoluendam putas eſse mercedem?* Lib. 3. oper. imperf. cap. 76. addens cap. 87. *Nunquid ideo te plus amabit? prorſus falleris, illa non amat hominem, ſed planè ſtimulat, ut amet, quod amare non debet*.

Vtri-

Vtrique S. Auguſtini argumento duplicem reſponſionem repoſitam video. In primis Iulianus dicebat, duo in concupiſcentia diſtinguenda eſſe: naturalem vim, & pronitatem ad ſpeciem per generationem propagandam, & exceſſum eiuſdem, quo etiam ad inhoneſta, & illicita homines propellit. Illud primum eſſe bonum, donum Dei, laudabile, nec materiem pudoris: hoc verò alterum eſſe quid vitioſum, ac vituperabile. Hanc Iuliani reſponſionem ſecutus eſt Moraines. Alij verò Recentiores, cum eos pudeat, Iuliani verbis loqui, alia via euadere conantur. Dicunt concupiſcentiam eſſe donum Dei, at cum aliqua imperfectione, cum omne creatum ſit defectuoſum: Pudicitiam autem pugnare contra imperfectiones concupiſcentiæ, ac eiſdem reſiſtere, harum erubeſcere, de his confundi. Ex his tradunt, non inferri, malum eſſe id, cui imperfectiones illæ connexæ ſunt: ſicuti voluntas eſt peccabilis ob ſui imperfectionem, quia eſt ex nihilo, & tamen non confundimur de illa, neq; dicimus eandem eſſe malam, & vitium naturale. Sed neutra reſponſio ſatis eſt ad infringendam vim argumentorum Auguſtini. Primum Iuliani, ac Morainij reſponſum ſæpè refellit S. Doctor. Lib. 5. con. Iul. cap. 7. *Quid enim*, inquit, *te adiuuat, quòd reprehendere videris eius exceſſum, cuius approbas motum? Tunc enim excedit licitum limitem, quando eius motibus ceditur, quia malo reſiſtitur, ne bonum caſtitatis intereat, ſi huic malo non reſiſtatur.* Acutè: ſiquidem eſt mala eo ipſo, quòd ad malum impellit; hæc enim eſt proprietas habitus vitioſi, inclinare ad actum malum. Hinc optimo iure P. Macedo exemplo habitus vitioſi, quem Suarez diſp. 44. Metaph. ſect. 13. num. 26. negat poſſe à Deo produci in homine, quia Deus ea ratione inclinaret ad malum, eundem Doctorem premit concedentem, concupiſcentiam poſſe à Deo in homine in ſtatu naturæ puræ produci. Præterea lib. 4. cap. 14. idem Auguſtinus ait: *Vt non fiat malum excedendi, reſiſtendum eſt malo concupiſcendi. Duo ergo mala ſunt, quorum vnum habemus, alterum facimus, ſi ei non reſiſtimus, quod habemus.* Item lib. 3. cap. 20. ait: *Deinde incipis diſputare de exceſſu concupiſcentiæ, quem reprehenſibilem dicis, quaſi in eius moderatione, cũ ea benè vtitur coniugatus, equus ipſe, qui malus eſt, & non potius ſit eius auriga laudandus.* Hinc idem Pater lib. 1. oper. imper. cap. 70. ſcribit: *Si ei conſentis, malum agnoſce peccando: ſi ei reſiſtis, malum agnoſce pugnando.* Præterea lib. 4. eiuſdem operis cap. 41. *Ecce ergo dicis, Deum in homine modum inſtituiſſe libidini, cur in eo modo non ſtat, in quo eſt diuinitus inſtituta, ſed eum, niſi coerceatur, egreditur? Quomodò ergo bonum dicitur, quæ vrget, & compellit hominem facere malum?* Et concludit: *Exceſſus proinde libidinis in peccato eſt, ſed etiam impulſus in crimine*, nempe vitio per modum habitus. Sed nec altera rèſponſio probari poteſt. Nam imperfectio conſiſtit in priuatione, ac carentia perfectionis, & actualitatis, vis autem concupiſcentiæ impulſiua ad malum explicat validiorem cauſalitem; vnde nequit conſtitui in ſola priuatione, quæ nihil poteſt cauſare efficienter, ſed vt purus tantùm terminus *à quo*, vt docent Ariſtotelici. Quare ſicuti habitus vitioſus, quò efficaciùs mouet ad actus prauos, maiorem dicit intenſionem ſuæ entitatis, ita etiam concupiſcentia, quò potentiùs excitat ad actus quoſcumque inhoneſtos, maiorem intenſionem ſuæ actualitatis oſtendit. Præterea eadem reſponſio refellitur: Quia omnis virtus, ſeu paſſio naturalis habet aliquos motus bonos, inde enim bonitas naturæ à poſteriori cognoſcitur. At concupiſcentia nullos actus bonos habet, vt probat Augu-

ſtinus lib. 4. con. Iul. cap. 2. Nam in ſanctis continentibus concupiſcentia nullos actus bonos exerit: *Quid ergo*, inquit, *illic agit, vbi malum eſt, quicquid agit, ac ſi ei conſentiatur, & peragit? Quid ibi agit hæc concupiſcentia, vbi nihil boni concupiſcitur ex illa? Quid ibi agit libido, vbi nihil boni libebit ex illa?* Lege ibi plura.

Dices Sanctos continentes ob maiorem perfectionem voluntariè ſibi interdicere actus bonos concupiſcentiæ, quos vxore ducta poſſent licitè exercere. Hanc reſponſionem capite illo ſecundo explodit Auguſtinus dicens: *Pudicitia coniugalis inhiantem concupiſcentiam ſiue de illicito, ſiue de licito percipere voluptatem, frænat ab illicito, permittit ad licitum: hoc eſt bonum, non tamen eius, ſed benè vtentis bonum eſt. Quod autem ipſa concupiſcentia facit, ſiue ad licitum, ſiue ad illicitum indifferenter ardere, vtique malum eſt. Hoc itaque malo benè vtitur pudicitia coniugalis.* Et quidem vbique Auguſtinus conſtanter docuit coniuges benè vti malo. Quod rurſus inde probauit, quia concupiſcentia in coniugatis impellit ad malum, excitat in fœminas prægnantes, & in omne libidinoſum opus inſurgit. *Non importunè*, ait ibidem, *in coniugatis eſſe dicatur. Si enim ſummum culmen obtinent pudicitiæ coniugalis, faciunt boni aliquid per illam, quamuis nihil faciant propter illam.* Sanè nuſquam S. Doctor vocauit concupiſcentiam bonum, ſed vbiquè malum dixit, vt planè euidens fiat, ſecundùm propriam eſſentiam eſſe malam, non verò ſecundùm imperfectionem annexam, vt recentiores illi contendunt. Imò ſæpius vrget contra Iulianum, admiſſa ſemel concupiſcentia ex prima hominis productione eidem inſerta, Manichæorum hæreſim promoueri, qui cum concupiſcentiam eſſe malum videant, neque Deus bonus mali author ſtatui poſſit, ſtatim inducunt Deum malum concupiſcentiæ malæ conditorem. Ita enim diſcurrit lib. 1. con. Iul. cap. 8. & ſeq. lib. 5. cap. 16. & in oper. imperf. lib. 3. cap. 178. 208. 213. lib. 5. cap. 30. lib. 6. cap. 5. & 36. Dabo vnum teſtimonium ex eodem ſexto libro cap. 6. *Tu autem, qui neſciens quid loquaris, obijcis mihi, quòd dicam, Deum creare peccatum, reſiſte Manichæo dicenti, in diſcordia carnis, & ſpiritus inter ſe contrarias mali, & boni apparere naturas. Vnum eſt, quod reſpondemus, vt peſtis iſta vincatur, hanc ſcilicet diſcordiam primi hominis in noſtram vertiſſe naturam: quod tu negando conaris, vt vincant, ſatiſque manifeſtaris fictus Manichæorum oppugnator, & verus adiutor.* Capite etiam 14. & fusè, & eruditè idipſum deducit. Exemplum autem, quod ijdem Scriptores ex voluntate ob ſui nihileitatem, à qua ortum habet, peccato obnoxia, non eſt ad rem; ſiquidem voluntas plures actus bonos elicit, qui in ſuo ordine naturali boni ſunt, & laudabiles, vnde & ipſa bona eſſe cognoſcitur. At concupiſcentia nullos actus bonos habet, nullos enim ad licitum tantùm terminum exerit, ſed ad illicita quæque exæſtuat, à voluntate autem in honeſta meta illius actus figitur, ita vt ad vetita non prorumpat.

Opponunt Auguſtinum lib. 1. Retract. cap. 9. dixiſſe: *Quamuis ignorantia, & difficultas* (loquitur de difficultate orta ex concupiſcentia) *etiamſi eſſent hominis primordia naturalia, nec ſic culpandus, ſed laudandus eſſet Deus.* Ergo, inquiunt, ex Auguſtino laudandus eſſet Deus, tametſi hominem creaſſet abſque perfecta concupiſcentiæ ſubiectione. In vno hoc *tam claro*, vt aiunt, Auguſtini teſtimonio ſibi victoriam canunt, cum tamen S. Doctor innumeris locis oppoſitum

poſitum aſſeruerit, nec ibidem, vt ipſi perperam arbitrantur, ipſorum ſententiam docuerit. Etenim S. Doctor eo loci contra Manichæos diſputabat, qui dicebant, concupiſcentiam eſſe malam, & impoſſibile eſſe ſine illa hominem produci; & cum à Deo bono creari nequeat, malam quandam naturam omnium malorum productricem commentabantur. Auguſtinus vt eoſdem refelleret, hypotheſim vtramque gratia diſputationis admiſit, nempe hominem cum concupiſcentia creatum, & ſine iſta nequaquam creari potuiſſe, vrgebat verò hæreticos, etiam tunc Deum fore laudandum, nam nulla culpa Dei fuiſſet facere, quod fieri non poterat. Manichæos autem putaſſe, impoſſibile eſſe, condi hominem ſine concupiſcentiæ malo teſtatur S. Doctor lib. 1. con. Iul. cap. 5. & lib. 3. cap. 12. Igitur in illa hypotheſi adhuc eſſet laudandus Deus, vt libro tertio de libero arbitrio ab Auguſtino probatur. Hinc idem ſcribit lib. 1. Retract. cap. 9. *Quæ diſputatio contra Manichæos habenda eſt, qui non accipiunt ſcripturas ſanctas veteris teſtamenti, in quibus peccatum originale narratur*. Poſtea: *Contra Pelagianos autem hoc defendendum eſt, quod vtraque ſcriptura commendat, quam ſe accipere profitentur*. Nempè malum concupiſcentiæ non eſſe à Deo in prima productione homini inſertum, eò quòd *fecerit Deus hominem rectum*: Eccleſiaſtes 7. quod teſtimonium ſæpius inculcat contra Pelagianos lib. 14. de ciuit. Dei cap. 11. lib. 13. cap. 14. lib. de cor. & grat. cap. 6. Epiſt. 105. ad Sixtum: lib. 4. oper. imperf. cap. 44. & alibi. Concupiſcentia autem rectitudinem hominis ſuſtulit, illumque in illicita decliuem, imò præcipitem fecit. At Auguſtinus præter hoc teſtimonium, alterum etiam celeberrimum adhibuit ex cap. 40. Eccleſiaſtici: *Iugum graue ſuper filios Adam à die exitus de ventre matris eorum &c.* quod in opere imperfecto in omnibus penè paginis repetit, probans Deum iniuſtitiæ accuſandū, ſi iugo victricis concupiſcentiæ hominem nulla culpa præcedente aggrauaſſet; id enim ſumma miſeria eſt, ac grauem inde pœnam homo experitur, omnis autem pœna iniuſtè infligitur, ſi nulla eandem culpa merita eſt. Igitur illam hypotheſim, quam agens cum Manichæis diſputationis gratia Auguſtinus admittebat, in libris contra Pelagianos non modò non probauit, verùm etiam ſolidiſſimis argumentis exploſit.

Iulianus plura argumenta congeſſit, vt probaret concupiſcentiam eſſe perfectionem naturalem hominis, eſse bonum, ſolumque eiuſdem exceſsum eſse culpabilem. Lib. 4. oper. imperf. cap. 56. eo vtitur argumento, quòd concupiſcentia ſit perfectio naturalis pecudis, & bonum eiuſdem ad ſpeciei propagationem inſeruiens; vnde eadem quoque dicenda videtur hominis perfectio, quà parte cum brutis ſecundùm gradum ſenſitivum conuenit. Rurſus lib. 1. eiuſdem operis cap. 70. arguit, quia concupiſcentia fuit ante peccatum, ideo enim Adam peccauit, quòd appetitus ſenſitivus eiuſdem vetitum fructum concupiuit. Præterea ſi concupiſcentia eſt pœna peccati, igitur laudanda eſt, bona eſt, honeſta eſt: ſiquidem bonum, atque honeſtum eſt, peccatorem puniri. Ita arguit apud Auguſtinum lib. 5. prioris operis cap. 4. Denique exemplo ciborum probat eiuſdem exceſsum eſse culpabilem; nam vt illi boni ſunt, malus tamen poteſt eſse illorum vſus, ita bona eſt concupiſcentia, licèt malus ſit eiuſdem abuſus. Apud S. Patrem lib. 3. cap. 20. & lib. 1. de nupt. & concup. cap. 19. Reſpondet Auguſtinus ad primum concupi-

ſcentiam in pecude eſse perfectionem, quia eſt conformis eiuſdem naturæ, nec repugnat ſpiritui in brutis. In homine autem dicit defectum, vitium, ac corruptionem naturæ, vnde ait lib. de pec. orig. cap. 40. *Tanta namq; excellentia eſt in comparatione pecoris homo, ut vitium hominis natura ſit pecoris*. Et lib. 4. oper. imperfecti cap. 56. *Sic ergo*, inquit, *in libidine agnoſce, & pecoris naturam, & hominis pœnam, ſi animam non habes Aſininam*. Vbi etiam notat concupiſcentiam in brutis non inhiare in prægnantes, & in actus contra naturam, vti facit in homine; vnde peior longè eſt in homine libido, quàm in brutis. Ad ſecundum reſpondet ibidem negando in terreſtri paradiſo actum concupiſcentiæ præceſſiſse actum voluntatis comedendi pomum vetitum. Do eiuſdem verba: *Præceſſit*, inquit, *mala voluntas, qua ſerpenti ſubdolo crederetur, & ſecuta eſt mala concupiſcentia, qua cibo inhiaretur illicito. Ac per hoc quamuis iam vtraque mala eſſet, tamen voluntas cupiditatem, non voluntatem cupiditas duxit, nec præceſſit voluntatem, nec reſtitit voluntati*. Ad tertium negat illationem; etenim concupiſcentia, prout eſt pœna, honeſtè à Deo irrenditur, at mala eſt reſpectu hominis, cui infligitur; ita mors mala eſt homini, bona reſpectu Dei illam decernentis in pœnam peccati. Addit exemplum de cæcitate cordis, qua Deus vti iudex in pœnam præteritorum criminum punit delinquentes, quibus tamen illa eſt maximum malum, & concludit: *Proinde omnia, quæ pro hac tua cæca, & inconſiderata opinione dixiſti, qua carnis concupiſcentiam eo ipſo, quòd eam pœnam diximus eſſe peccati, non ſolùm non vituperandam, verùm etiam laudandam putaſti quamlibet prolixa diſputatione in eo fueris immoratus, euanuiſse certiſſimum eſt*. Ad 4. reſpondet idem Auguſtinus lib. 3. con. Iul. cap. 20. *Ita enim*, inquit, *non intelligis quid loquaris, vt non vides creaturam panis, & vini non concupiſcere aduerſus ſpiritum, ſed ipſam potiùs inhoneſtè à malè vtentibus concupiſci, & ea forinſecus in noſtrum corpus intrare*. Hinc neminem pudet, in propatulo comedere, vti olim Romanorum mos fuit, at licitè concupiſcentia palam vti coniuges erubeſcunt, vt planè appareat, malam eſse concupiſcentiam, cum vel licitus eiuſdem vſus pudorem incutiat. Videatur S. Pater lib. 1. ad Bonifacium cap. 16.

Obijciunt Recentiores contra eandem S. Doctoris ſententiam. Motus concupiſcentiæ præueniunt rationem, quia ſunt ante omnem electionem, ergo concupiſcentia non eſt omnimodè ſubiecta rationi, cum habeat motus ante omnem actum illius. Rurſus inquiunt: Homo appetitu rationali fertur in honeſta, appetitu ſenſitiuo, ſeu concupiſcentia fertur in delectabilia, ergo vehementiori impetu iſta inhiat in delectabilia, quàm ille in honeſta; ſiquidem cum obiecta honeſta repræſententur per ſpecies alienas, minus mouent, quàm delectabilia, quæ per ſpecies proprias de præſenti ſenſum alliciunt. Denique inſtant: Nullum, quod eſt debitum naturæ eſt amiſſum per peccatum, atqui eſt amiſſa ſubiectio partis inferioris reſpectu appetitus rationalis, igitur ea ſubiectio non eſt perfectio debita naturæ. Hæc tamen olim ab Auguſtino diluta ſunt. Reſpondet ad primum, quòd in pœnam tantùm peccati motus concupiſcentiæ præueniunt deliberationem appetitus rationalis, vnde ſi homo non peccaſſet, motus appetitus ſenſitiui præceſſiſsent quidem voluntatis actus, non illi quidem vim inferendo, ac rationem grauiori impetu præoccupando, illamque abſorbendo, vti de facto contingit, ſed ſuauiter alliciendo, quod & in paradiſo accidit, vbi *non voluntatem cupiditas duxit, nec præceſſit voluntatem*

luntatem, nec reſiſtit voluntati: lib. 1. oper. imperf. cap. 70. Ad ſecundum negatur conſequentia, etenim rectus ordo exigit, vt inferius à ſuperiori, non verò ſuperius ab inferiori moueatur. Vnde optima hominis conſtitutio petit, vt pars eiuſdem ſuperior pleno iure in inferiorem vtatur, non verò vt iſta illam ſibi ſubiuget, ac ſupplantet. Pertinet autem ad hominis pœnam, ac miſeriam, vt more pecudum fortiùs à delectabili trahatur, quàm ab honeſto, & hoc prouenit ex ignorantia, quòd alterum ex peccato originali in humanum genus deriuatum vitium eſt, neque enim ſi perfectè honeſtum repræſentaretur voluntati, ab iſta dimitteretur delectabili electo. Itaque in illa præponderantia, & maiori vi in trahendo, quæ ineſt delectabili ſupra honeſtum in ſtatu naturæ lapſæ, pars rebellionis appetitus ſenſitiui contra rationalem conſiſtit. Porrò hæc ſcribit Auguſtinus lib. 5. con. Iul. cap. 3. *Si prudenter hic ſaperes, profectò eſſe iniquitatem videres, qua pars inferior hominis repugnat ſuperiori, atque meliori*. Tertium argumentum nullum eſt, nam in ſententia Auguſtini falſum eſt, poſt primum peccatum naturalia manſiſſe integra, homo enim per peccatum fuit ſpoliatus gratuitis, & læſus inſuper in naturalibus, quod ex parabola peregrini Ierichontini Lucæ 10. ſuadetur integro ferè volumine à Florentio Conrio Archiepiſcopo Thuamenſi. Teſtimonia verò Auguſtini in eandem rem indicat P. Macedo in Cortina theſi 34. & lib. 4. de clauibus Petri in contr. de pec. orig. cap. 12. vbi validè pro S. Doctoris ſententia decertat.

Vnum obſtare videtur, quod acerrimè vrgent Recentiores. Etenim damnata eſt hæc propoſitio Baij 55. *Deus non potuiſſet talem ab initio creare hominem, qualis nunc naſcitur*. Quare potuit Deus condere hominem in ſtatu naturæ puræ ſubiectum concupiſcentiæ, qualis modò naſcitur. De his propoſitionibus Baij variè ſentiunt Theologi. Pater Vaſquez magni inter Recentiores nominis 1. 2. diſp. 190. cap. 18. proponit verba bullæ, quæ eiuſmodi ſunt: *Quas ſententias ſtricto coram nobis examine ponderatas quanquam nonnullæ aliquo modò ſuſtineri poſſent, in rigore tamen, & proprio verborum ſenſu ab aſſertoribus intento hæreticas, erroneas, ſuſpectas, temerarias, ſcandaloſas, & in pias aures offenſionem immittentes, reſpectiuè, & quæcunque ſuper ijs verbo, ſcriptoque emiſſa præſentium authoritate damnamus*. De qua cenſura ita idem iudicat: *Multas* ex illis propoſitionibus *continentes acre iudicium, quo Doctor ille aliorum opiniones criminabatur, damnari tantùm, vt ſcandalo, & offendiculo patentes, & hac ratione ſolùm prohiberi, nam & audacia, nimiaque arrogantia in aliorum ſententijs malignè vellicandis, ac lacerandis non parum ſcandali afferre ſolet, à quo docti, & prudentes Theologi in ſuis ſcriptis abſtinere deberent*. Hæc autem confirmat locupletiſſimo teſtimonio Cardinalis Franciſci Toleti, qui in cauſa Baij Louanium ab Apoſtolica Sede delegatus fuit. Quare cum Baius Pelagianæ hæreſeos incuſaret aſſerentes, hominem talem potuiſſe à Deo creari, qualis modò naſcitur, hinc ob infamiæ notam, quam oppoſitæ ſententiæ authoribus inurebat, eiuſdem propoſitio cenſuræ ſubiecta eſt. Hoc autem patet ex cenſuris eiuſdem, quæ in eadem bulla referuntur v. g. propoſ. 37. ait: *Cum Pelagio ſapit, qui boni aliquid naturalis, hoc eſt, quod ex naturæ ſolis viribus ortum ducit, agnoſcit*. Quam ſententiam defendit Vaſquez 1. 2. diſp. 190. cap. 18. vbi teſtatur cenſuram Baij, non verò aſſertum eſſe ab Apoſtolica Sede damnatum, cum in Arauſicano canone 22. dicatur: *Nemo habet de ſuo niſi mendacium, & peccatum*. Præterea propoſ. 13. ita ſcribitur à

Pelagij ſententia eſt: opus bonum citra gratiam adoptionis factum, non eſt regni cæleſtis meritorium. Quare cum Louanienſis Scriptor oppoſitam ſententiam de creatione hominis cum concupiſcentia ab authore naturæ inſerta Pelagianiſmi dubio procul de more incuſaret, meritò ab cenſuram eiuſdem propoſitio vti ſcandaloſa proſcripta eſt. Rurſus in bulla Baij propoſitiones dicuntur damnari *reſpectiuè*, nempè, *in proprio verborum ſenſu ab aſſertoribus intento*. Propoſitio illa 55. damnatur *reſpectiuè* ad propoſitionem 27. quæ eſt: *Integritas primæ creationis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, ſed naturalis eius conditio*. Quaſi ſubiectio concupiſcentiæ non fuerit ex dono Creatoris, ſed ex exigentia naturali humanæ ſubſtantiæ, tanquam propria paſſio eiuſdem, quod falſum eſt. Nam hæc duo diſtinguenda ſunt: Concupiſcentiæ ſubiectionem datam primo homini ex exigentia rei creatæ, vel ex pura puta decentia. Primum enim negatur, alterum à nobis aſſeritur; & hoc patet ex Auguſtino ſcribente lib. 3. con. Iul. cap. 11. *In natura hominis ante peccatum pacem decebat eſſe, non bellum*. Scio eundem lib. 2. de pec. mer. & remiſſ. cap. 22. hæc ſcribere de primis parentibus: *Quamuis corpus animale geſtarent, nihil inobediens in illo aduerſum ſe moueri ſentiebant. Faciebat quippe hoc* ORDO IVSTITIAE, *vt quia eorum anima famulum corpus à Domino acceperat, ſicut ipſa eidem Domino ſuo, ita illi corpus eius obediret, atque exhiberet vita illi congruum ſine vlla reſiſtentia famulatum*. Vbi nomine iuſtitiæ non rigoroſum debitum in natura humana fundatum intellexit, ſed ex decentia ſolius Creatoris deriuatum. Rurſus ſciendum eſt, aliquas propoſitiones æquiuocas modò ab Eccleſia reijci, modò approbari. Hoc oſtendimus lib. 2. hiſt. Pelag. cap. 20. de illa propoſitione: *Vnus è Trinitate paſſus eſt*, quam Hormiſdas reiecit, at Ioannes II. Vigilius, ac Synodus V. vti Catholicam definiuerunt. Etenim in ſenſu Eutychianorum damnata fuit, quaſi Verbum in natura diuina paſſum diceretur, & licèt alij adderent *paſſũ carne*; attamen cum ob affinitatem cum hæreſi Euthychetis ſuſpecta eſſet, iure S. Hormiſdas eandem approbare recuſauit. Baius propoſ. 74. hæc tradidiſſe dicitur: *Concupiſcentia in renatis relapſis in peccatum mortale, in quibus iam dominatur, peccatum eſt*. Quod falſiſſimum eſt, nunquam enim ipſamet concupiſcentia eſt peccatum, vt ex Tridentina Synodo conſtat. Quare propoſitio illa Baij non ſolùm ob cenſuram damnata eſt, verùm etiam quòd Hæreticorum recentium errori à Tridentinis Patribus damnato concineret; illi enim mordicus ſuſtinent concupiſcentiam eſſe peccatum, vt patet apud Bellarminum lib. 5. de amiſſ. grat. cap. 5. in quo errore propoſitio 55. Baij, quòd concupiſcentiam attinet, fundatur, à cuius tamen damnato ſenſu longo interuallo diſtamus; non enim dicimus, Deum non potuiſſe condere hominem cum concupiſcentia rebelli, quòd illa ſit formaliter peccatum, ſed quia licèt ipſa peccatum non ſit, eſt tamen ad peccatum inclinans, & quidem vehementiùs, quàm quilibet alius habitus vitioſus ab homine contractus. Profectò theſis illa Baij, hominem non potuiſſe à Deo produci, qualis modò naſcitur, iuxta amplam eiuſdem expreſſionem vera eſt, quis enim dixerit, Deum poſſe condere hominem cum peccato originali, cum quo modò naſcitur? Hoc enim erat illud abſurdum, quod Pelagiani contra Orthodoxos vrgebant, Deum eſſe authorem peccati, ſi eo infectus homo naſcebatur. Et quidem Martinus de Eſparza inſignis noſtræ ætatis Theologus quæſt. 10. de gratia hæc ſcribit:

Concu-

Concupiſcentia poſt peccatum ita eſt ſoluta, ut regnet in carne peccatì, hoc eſt, obtineat prædominium aduerſus rationem, præponderante eius inclinatione in malum, atq; in perniciem, & damnationem hominis inclinationi rationis ſuperioris in bonum honeſtum, atque in ſalutem, & ultimam felicitatem eiuſdem hominis. Quod tantum, ac tam grande malum occupationis regni per partem inferiorem aduerſus partem ſuperiorem nequaquam adfuiſſet in ſtatu puræ naturæ. Quare ex huius Scriptoris ſententia non potuit condi homo à Deo in ſtatu naturæ puræ cum concupiſcentia rationi prædominante, atq; in eandem vim legislatiuam exercente, vt ibidem ad 6. loquitur, cum tamen homo de facto tali concupiſcentiæ ſubiectus naſcatur. Hactenus de ſenſu illius 55. propoſitionis Baij.

Quæri poteſt, an S. Doctor admiſerit vti poſſibilem concupiſcentiam rationi ſubiectam, ita vt non ſecundùm ſe, ſed ſecundùm prædominium ſupra rationem eandem ſolummodò primo homini in ſui conditione inſeri potuiſſe, negauerit. Reſpondeo Auguſtinum ſenſiſſe concupiſcentiam ſecundùm ſe eſſe vitium, & non ſolùm eſſe vitiatam. Ita illam pronunciauit *vitium, quod non eſt ex Deo* lib. 1. de nupt. & concup. cap. 23. Idem habet lib. 2. cap. 34. & paſſim contra Pelagianos. Attamen hoc ſibi ſufficere dicebat, ſi hæretici ſaltem concederent, eandem eſſe vitiatam, inde enim peccati originalis vulnus ſtatim apparebat. Scribit S. Doctor contra Iulianum lib. 2. proximè laudato cap. vlt. *Et ſi non vult concedere vitium eſſe libidinem, dicat ſaltem per illorum hominum inobedientiam etiam ipſum vitium eſſe carnis concupiſcentiam, vt illa, quæ obedienter, & ordinatè moueretur, nunc inobedienter, inordinatèq; moueatur &c.* Et lib. 5. con. Iul. cap. 5. ait: *Sed quod dicis, etiam genitalia ſeruire animi imperio, nouam quandam libidinem dicis, aut forte nimis antiquam, qualis & in paradiſo eſſe potuiſſet, ſi nemo peccaſſet.* Et lib. 2. oper. imperf. cap. 122. ſcribit de concupiſcentia: *Aut ergo nulla ibi erat, aut voluntatem mentis nec præcedebat, nec excedebat.* Idem repetit lib. 4. cap. 56. & lib. 4. prioris oper. cap. 5. & 14. Cæterùm S. Doctori conſtans ſententia ſtetit, nullam fuiſse concupiſcentiam in primo homine ante peccatum non modò ſecundùm illam vim tyrannicam ſupra rationem, ſed nec vllam omninò licèt rationi ipſi ſubiectam. Probatur hoc ex lib. 4. con. Iul. cap. 11. vbi ait: *Quis enim negat futurum fuiſſe concubitum, etiamſi peccatum non præceſſiſſet? ſed futurus fuerat, ſicut alijs membris, ita etiam genitalibus voluntate motis, non libidine concitatis; aut certè etiam ipſa libidine, vt non nos de illa nimium contriſtemus, non qualis nunc eſt, ſed ad nutum voluntatis ſeruiente.* Lege cap. 14. Et lib. 5. cap. 7. his aduerſarios vellicat: *Sed ecce non vobiſcum de libidinis abſentia, præſentiaue contendimus, nec dilectionem, quam debere vos ei videmus, offendimus, ſaltem ipſam ſubdite voluntatis imperio in illo felicitatis loco.* De hac ipſa re agit S. Doctor lib. 1. ad Bonifacium cap. 17. vbi quatuor modos aſſignat, quibus nuptiarum fœcunditas perfici potuiſset, quorum duo poſtremi ſunt: *Aut tunc ad nutum voluntatis libido conſurgeret, quando eſſe concubitum neceſſarium caſta prudentia præſenſiſset: aut nulla omnino exiſtente ibi libidine, vt cætera membra quæque ad opera ſua, ſic ad opus proprium etiam genitalia iuſsis volentium ſine vlla difficultate ſeruiſsent.* Poſtea de his duobus ait: *Duarum verò reliquarum quamlibet elegeritis, non eſt aduerſus vos vlla contentione laborandum. Etſi enim quartam nolueritis eligere, vbi eſt omnium obedientia membrorum, ſine vlla libidine ſumma tranquillitas, quoniam iam vos eſficit veſtrarum diſputationum impetus inimicos, illud vobis ſaltem*

place-

placebit, quod tertio loco poſuimus. Legendum eſt integrum caput, inde enim euidenter colligitur, S. Doctorem cenſuiſſe, nullam fuiſſe in terreſtri paradiſo concupiſcentiam, eamq; ſubiectam voluntati diſputationis tantùm gratia admiſiſſe, ne aduerſarios *de illa nimiùm contriſtaret*, vt ex eodem proximè recitauimus. Hæc Auguſtinus de concupiſcentia ſcripſit, probans ex illo 1.Io: 2. 16. *Concupiſcentia carnis non eſt ex Patre*. Quem textum de actibus vetitis concupiſcentiæ Pelagiani interpretabantur. Quam verò abſurdam eorundem opinionem S. Pater arbitraretur ex ijs, quæ ſcribit lib. 4. oper. imperf. cap. 69. colligitur: *Non igitur*, inquit, *cauentur opera mala, niſi frænetur concupiſcentia mala, quæ à te HORRENDA IMPVDENTIA, vel potius AMENTIA dicitur bona. Nec erubeſcis, nec horreſcis, te ad TANTVM DEDECVS perueniſſe, vt nemo liberetur à tuo malo, niſi non conſentiat tuo bono. Concupiſcentia igitur carnis, qua cupiuntur, quæ prohibentur, non eſt à Patre. Fruſtra putas, uel potius uis putari, ubi hoc Ioannes Apoſtolus dixit, concupiſcentiam carnis poſitam pro luxuria. Prorſus ſi non eſt à Patre luxuria, nec illa eſt à Patre, cui ſi conſentiatur, concipit, paritq; luxuriam. Nam motibus ſuis quibuslibet obtinere quid conatur quæſo, niſi ad luxuriam peruenire? Quomodò ergo eſt bonum, quæ peruenire conatur ad malum? Quomodò eſt noſtrum bonum, quæ nos ad malum compellit*. Lege ibidem.

§ III.

Vtrum S. Auguſtinus exceſſerit, deducens peccati originalis reatum ex innumeris humanæ uitæ miſerijs. Inſigne D. Thomæ pro Auguſtiniana ſententia teſtimonium.

PErgo ad alterum S. Auguſtini exceſſum. Etenim ille, quò Pelagianos confutaret, non ſolùm è ſacris arcanis teſtimonia petiuit, ſed vt erat ſubtili, ac prompto ingenio, rationibus etiam naturali lumine manifeſtis vſus eſt. Inter cætera argumenta celeberrimum inuenit magnus Doctor, quo peccatum originis perſuaderet, deducens nempe illud ab infinitis humanæ vitæ miſerijs. Ita appellans illam Eccleſiaſtici ſententiam cap. 40. initio *Iugum graue ſuper filios Adam à die exitus de uentre matris eorum*, arguebat ad ſaluandam Dei iuſtitiam, aliquod in naſcentibus crimen aſſerendum eſſe, ne tot miſerijs puniri innoxij crederentur. Hoc argumentum vbique in Auguſtini non dicam libris, ſed librorum paginis occurrit. Lib. 6. oper. imperf. cap. 36. has ſententias conglomerat. *Omnis autem pæna hominis, quid eſt, niſi pæna Dei imaginis, quæ ſi infertur iniuſtè, profectò à quo infertur iniuſtus eſt. Quis porro dubitet, quod iniuſtè inferatur pæna imagini Dei, niſi hoc culpa meruerit?* Et cap. 27. *Iuſtus eſt Deus, quod aſsiduè contra te dicis, & neſcis, iuſtus eſt, inquam, Deus, & ideo naſcentes nec faceret, nec fieri sineret miſeros, niſi noſſet reos*. Item. *Ipſi nullum, ſicut putatis, trahentes peccatum immeritas, ſi hoc ita eſt, procul dubio ſuſtinent pænas. Vbi eſt iuſtitia Dei, quam ſi cogitares, numquam crederes, ſine ullo merito peccati originalis tam miſeros eſſe naſcentes*.

Reſpondet Moraines diſp. 13. num. 106. Auguſtinum à miſerijs vitæ humanæ peccatum originale probantem *exceſsiſſe uidelicet feruore diſputationis abreptum, & odio hæreſis Pelagianæ ad contrarium extremum declinaſſe, neque hac in parte*

doctri-

doctrinam eius approbaſſe Eccleſiam. Placet quòd non dixit *interdum* declinaſſe ad extremum, vbiq; enim declinaſſe dicendus eſſet, nam illud argumentum *tam ſæpè dictum, ſæpiuſq; dicendum* vocat cap. 23. lib. 6. laudati. Quare Auguſtinus ſciens, prudens, volens ea ratione vſus eſt, non diſputationis æſtu, ac furore percitus, vt aduerſarij opponunt. Imò Pelagiani idem argumentum euadere totis viribus conati ſunt, vt patet ex Iuliano libro eodem cap. 25. vbi Auguſtinianam ratiocinationem irridens: *Verùm quid nos*, inquit, *tam obſtipæ veritatis ſolius rationem ſequendam putamus, cum inimicorum noſtrorum phalanx ipſis innitatur rerum periculis, & inſurgat in nos ærumnarum inimica ſuffragijs, vult quippe pudore coeuntis, dolore parientis, ſudore laborantis tranſmiſſionem culparum, & pœnarum in ſemina comprobare, vt his videlicet ſignis difficilium partuum, agricolarum ſudantium, & diuiſorum noualium crimen naturale credatur, cuius merito per tot incommoda genus exerceatur humanum*. Igitur de hoc argumento Pelagianos inter, ac Auguſtinum ex propoſito controuerſia fuit, cum præſertim Auguſtinus omnia ſoluerit, quæ ad illud infringendum Iulianus oppoſuit, vt palam fit ex libro ſexto operis laudati. Quod verò ſcribunt Eccleſiam hac in re non approbaſſe Auguſtini doctrinam, ipſorum eruditionem pandit, qui eandem & Romani Pontificis, & Synodorum decretis conſecratam fuiſſe non animaduertunt. S. Gelaſius Papa in epiſtola 7. ad Epiſcopos per Picenum contra Senecam quendam Pelagianum eodem Auguſtini argumento vtitur ad probandum originale peccatum: *Ideo*, inquit, *de felicitatis ſuæ claritate ſecluſus, atq; ad ſpinas, & tribulos, miſeriaſq; multiplices cæleſti voce damnatus eſt, quæ vtiq; pœna iuſti iudicij tam grauis, & aſpera in bono perſeueranti nullatenus eſſet inflicta, & NISI MALO NON CONVENIENTER ILLATA probaretur*. En Auguſtini voces fideli Echo redditas ab Apoſtolica Sede. Sed hoc ipſum Synodus Patrum Africanorum in Sardinia exulum in libro de Incarnatione, & gratia cap. 14. docet: *Si qui ergo*, inquiunt, *mortem ſolam, vt non etiam peccatum ex homine primo tranſijſſe in genus humanum nituntur aſſerere, mirum ſi non intelligunt, quibus ſententiæ ſuæ laqueis obligentur. Primò quia Deum dicunt iniuſtum in eo, quod mori faciat paruulos, quos nulla volunt iſti originalis peccati contagione pollutos*. Item. *Qua igitur iuſtitia Deus iuſtus infantibus ſine peccato naſcentibus ingerit pœnam, in quibus pœnæ non inuenit cauſam? &c*. Præterea Synodus II. Arauſicana canone 2. ait: *Si quis ſoli Adæ præuaricationem ſuam, & non eius propagini aſſerit nocuiſſe, aut certè mortem tantùm corporis, quæ pœna peccati eſt, non autem & peccatum, quod mors eſt animæ, per vnum hominem in omne genus humanum tranſiſſe teſtatur, iniuſtitiam Deo dabit*. Igitur qui maximam miſeriarum, nempe mortem ſine peccato homini accidere dicit, iniuſtum facit Deum, quod eſt S. Auguſtini argumentum. Hunc textum Arauſicanum nonnulli videre, quare reſpondent, mortem ſub ratione pœnæ non potuiſſe infligi homini ſine culpa citra Dei iniuſtitiam, at potuiſſe Deum citra iniuſtitiam condere genus humanum in ſtatu naturæ puræ ſine immortalitatis dono morti naturali ſubiectum. Sed hæc reſponſio nulla eſt. Nam Pelagiani dicebant, mortem eſſe naturalem homini ex eiuſdem corporea compoſitione, nec illi tanquam pœnam infligi, contra quos ex Auguſtino colligit Arauſicana Synodus, ſi mors corporis ſine peccato tranſijt in poſteros, Deum fieri à Pelagianis iniuſtum. Quòd enim mors eſſet malum ſub ratione pœnæ, erat conſequentia illata contra hæreticos, quà talis enim ſup-

ponit

ponit neceſſariò peccatum, à quo per denominationem extrinſecam dicitur pœnalis. At Patres ex ipſa grauitate mortis, ac cæterarum illam præcedentium miſeriarum malum eſſe illam grauiſſimum vrgebant, vt inferrent, non niſi in pœnam potuiſſe iuſtè infligi, alias ſuppoſuiſſent in antecedente, quod erat à Pelagianis abſolutè negatum.

Subſcribunt eidem argumento alij Patres. S. Proſper con. Collat. cap. 20. *Nimis enim impium eſt hoc de Dei ſentire iuſtitia, quòd à præuaricatione liberos cum reis voluerit eſſe damnatos. Patet ergo culpa, vbi non latet pœna, & ſocietas peccati conuincitur de communione ſupplicij, vt quod eſt humanæ miſeriæ, non de inſtitutione creatoris, ſed de retributione ſit iudicis.* D. Anſelmus lib. de conc. Virg. & pec. orig. cap. 13. *Ea ipſa ratione*, inquit, *qua non debuit Deus Adam facere niſi iuſtum, nec aliquo debito, ſine incommodo grauatum, apertè mens rationalis cognoſcit eum, quem ſimiliter propria voluntate, & virtute procreauit alicui malo ſubditum fieri non debere, quoniam nimis inconueniens eſt omnipotenti, ac ſapienti Dei bonitati, talem facere rationalem creaturam ſola propria voluntate de materia, in qua nullum eſt peccatum.* Item lib. 2. *Cur homo Deus* cap. 2. ait: *Sapientiæ, & iuſtitiæ repugnat, vt cogeret mortem pati ſine culpa, quem iuſtum fecerat ad æternam beatitudinem.* Præterea antiquiſſimus author Hypognoſticon lib. 2. initio eodem modo diſcurrit: *Hac nos pœnæ ſententia colligatos ipſa ſibi humana natura totum per Orbem terrarum diffuſa teſtimonium perhibet, dum ſe paternis cruciatibus ſanctæ legis teſtimonio peruidet laborare. Quod qua iuſtitia, ſi hæredes parentum peccati non ſumus, patimur?* Lege ibi plura. Rurſus lib. 5. inter cætera ait: *Secundùm errorem veſtrum Deus, qui talem fecit naturam, vt pœnalibus anima paſſionibus conuexetur, crudelis eſt, aut certè iniuſtus, vt innocentiam ſanctam, & nullius penitus erroris obnoxiam tantis permittat vrgeri periculis, & in ipſis nonnumquam vita priuari.* Et quidem Auguſtinus lib. 4. con. Iul. cap. 12. referens ſententias eorum, qui neſcientes originale peccatum ex miſerijs hominum Dei æquitatem accuſarunt, ait illos rem vidiſſe, cauſam neſciuiſſe, cum alij in vita ſuperiore peccaſſe animas dicerent, vnde ad miſerias ſubeundas in pœnam naſci iterum cogebantur, de quibus in fine eiuſdem libri eruditè diſcurrit. Ex quibus patet Philoſophos pleroſque lumine naturali cognouiſſe, hominem innocentem iniuſtè tantis miſerijs affligi. Quare argumentum illud Auguſtini ad ſtabiliendum peccatum originis non ſolùm probatum fuit Eccleſiæ, verùm etiam ipſis gentilibus, quoad reatum ſaltem peccati, adeo vel ſolo lumine naturali eſt manifeſtum, atque apertisſimum. Vnde magnus ille Bellarminus cum pro oppoſita ſententia plura adduxiſſet lib. 6. de Amiſs. grat. cap. 15. in fine hæc doctisſimè iuxta, ac ſincerè ſcripſit: *Omnino enim veriſimile eſt, non fuiſſe Deum Optimum, & noſtri generis amantiſſimum conditurum hominem tam miſerum, quàm nunc eſt, niſi peccati noſtri magnitudo tale ſupplicium meruiſſet.* Quæ confirmat opinione Ethnicorum ex Auguſtino citato. Itaque quod ex amore erga homines, & ſua ipſius bonitate nunquam Deum facturum fuiſse Ballarminus docuit, id Auguſtinus cum tot Patribus ex Dei iuſtitia fieri non poſse affirmauit. Quod ſi Recentiores & Gelaſij, & aliorum veteris Eccleſiæ Auctorum teſtimonia aliqua interpretatione adhibita vtcumque explicare conabuntur, idem precamur erga Auguſtinum faciant; cuius vnius vocibus illi locuti ſunt. At ſi cæteros etiam æſtu diſputationis abreptos veritatis metam excesſiſse pronunciabunt, eorum voces ſurda aure

præte-

Præteribimus, Auguſtino tot teſtibus doctisſimis, ac ſanctisſimis aſtipulantibus. Neque inſtent damnatam eſſe, hanc Baij propoſitionem: *Non potuiſſe Deum condere ab initio hominem, qualis modò naſcitur*. Nam reponitur cum Gregorio Ariminenſi 1. d. 42. q. 1. art. 2. ad arg. con. 2. concl. *Deus non poteſt de iuſtitia, quæ poteſt de potentia*. Ita nulla eſt impoſſibilitas, Iudam in cœlum trahi, ſed id contra Dei iuſtitiam eſt. Quare licèt ſit poſſibile potentiæ, non eſt poſſibile iuſtitiæ, talem condi hominem, qualis modò naſcitur; in priori verò tantùm ſenſu qui negat, cum damnata Baij propoſitione ſentit. Et certè, vti ſuperiùs dicebamus, Deus ab initio non potuit condere hominem cum peccato originali, cum quo modò naſcitur. Alius ergo debet eſſe illius propoſitionis damnatæ ſenſus, qua de re plura §. ſuperiori dicta ſunt, quæ iterum repetere non vacat.

Hoc igitur S. Auguſtini argumento & Apoſtolica Sedes, & tot Patres vſi ſunt, ac præſertim vtraque Synodus & Sardinienſis, & Arauſicana, vt iam ſatis pateat Morainij ignorantia, aut temeritas, qui vel id ignorauit, vel vnà cum Auguſtino tot, tantoſque Patres exceſſus crimine inuoluit. Sed age, cum homine Scholaſtico omnium Scholaſticorum Principis teſtimonio pugnemus. Is eſt Magnus Auguſtini diſcipulus, ac nobiliſſimæ Scholæ Maximus Magiſter S. Thomas, qui ſcribit Auguſtinum SATIS PROBABILITER ex miſerijs vitæ humanæ peccatum originale deduxiſſe. Igitur Angelicus Præceptor 4. con. Gentes cap. 52. initio docet miſerias humanæ naturæ eſſe quædam probabilia ſigna peccati originalis, & ſubdit: *Poſset tamen aliquis dicere, huiuſmodi defectus tam corporales, quàm ſpirituales non eſse pænales, ſed naturales defectus ex neceſsitate materiæ conſequentes. Neceſse eſt enim corpus humanum, cum ſit ex contrarijs compoſitum, corruptibile eſse, & ſenſibilem appetitum in ea, quæ ſunt ſecundùm ſenſum delectabilia, moueri, quæ interdum ſunt contraria rationi &c.* Quæ ipſiſſima eſt reſponſio, quam Recentiores argumento S. Auguſtini applicant. Verùm ſtatim illam infringit Angelicus his verbis: *Sed tamen ſi quis rectè conſideret,* SATIS PROBABILITER *poterit æſtimare, diuina prouidentia ſuppoſita, quæ ſingulis perfectionibus congrua perfectibilia coaptauit, quòd Deus ſuperiorem naturam inferiori ad hoc coniunxit, vt ei dominaretur, & ſi quod huius dominij impedimentum ex defectu naturæ contingeret, eius ſpeciali, & ſupernaturali beneficio tolleretur, vt ſcilicet cum anima rationalis ſit altioris naturæ, quàm corpus, tali conditione credatur corpori eſse coniuncta, quòd in corpore aliquid eſse non poſsit contrarium animæ, per quam corpus viuit.* In quam rem cum nonnulla alia dixiſſet concludit: *Sic igitur huiuſmodi defectus quamuis naturales homini videantur, abſolutè conſiderando humanam naturam ex parte eius, quod eſt in ea inferius, tamen conſiderando diuinam prouidentiam, & dignitatem ſuperioris partis humanæ naturæ,* SATIS PROBABILITER *probari poteſt, huiuſmodi defectus eſse pænales, & ſic colligi poteſt humanum genus peccato aliquo eſse infectum.* Hæc S. Thomas, quem cum tot ſapientiſſimi, ac ſubtiliſſimi Doctores ſequantur, iam videtis quos, quantoſue aſſeclas habet illa Auguſtini ex miſerijs humanæ vitæ peccati originalis *ſatis probabiliter* poſita illatio. Sed nec defuere Scriptores è Societate, qui Auguſtino ea in ſententia manus darent, vnus audiatur Ioannes Bagocius lib. 5. demon. dogm. Chriſt. diſp. 8. cap. 5. ſect. 2. in titulo quærit: *An foret iniuſtus Deus, ſi cogeret hominem ſine reatu culpæ mori.* Reſpondet: *S. Auguſtinus, & alij eius diſcipuli, ipsique Patres cano-*

num Arauſicanæ Synodi aiunt, Deum non potuiſſe hominem niſi culpæ reum neceſſitati moriendi addicere, voluntque, ſi id Deus faceret, fore iniuſtum, quia pœnam non merenti infligeret. Et cap. 7. ſect. 3. ait: *Fateor quoque Deum de potentia per bonitatem, & ſapientiam ordinata nullo peccato permiſſo, non potuiſſe velle hominem morti obnoxium, & cum prauitate concupiſcentiæ carnalis creare.* Hæc ille non exiguæ inter Recentiores famæ, qui poſtea inſignibus Thomæ Auguſtini nominibus aſſumptis contra Ianſenium ſcripſit.

§. IV.

An S. Auguſtinus diſputans de virtutibus infidelium exceſſerit?

IDem Morainius rigidiorem exiſtimans S. Doctoris ſententiam de virtutibus infidelium hæc ſcribit diſp. 19. num. 35. *Dicit diſputando contra Pelagianos, qui cum nimis extollerent vires naturales liberi arbitrij, affirmarentque ſufficere ſine gratia non modò ad virtutes naturales quaſcunque, ſed etiam ad ſalutem, Auguſtinus vt illos ab eo errore abducat, in contrarium extremum æſtu diſputationis abripi interdum videtur.* Sed eundem lapidem hic cenſor offendit, nam de virtutibus infidelium non æſtu diſputationis impulſus S. Doctor diſſeruit, ſed ab aduerſarijs in eam arenam prouocatus, libenter, & animosè deſcendit. Etenim Pelagiani, vt probarent poſse hominem ſine gratia benè operari, exempla infidelium producebant, quos aſserebant ſine Dei gratia pluribus virtutibus floruiſse. Audiatur S. Pater lib. 4. con. Iul. cap. 3. *Soletis enim negantes Dei dona eſſe virtutes, quibus rectè viuitur, & eas naturæ, voluntatique humanæ, non gratiæ Dei tribuentes, hoc vti argumento, quòd eas nonnumquam habeant infideles &c.* At Auguſtinus ibidem per ſeptingentos, & ampliùs verſus probat, virtutes infidelium habuiſſe bonitatem tantùm ciuilem, ac fuiſſe ſpecie tenus apud homines laudabiles, illo præſertim ad Romanos 14. teſtimonio vſus: *Omne, quod non eſt ex fide, peccatum eſt.* Vnde cum de operibus infidelium tanto labore, ac ſtudio Auguſtinus cum Pelagianis diſputauerit, ac ibidem omnem aduerſarijs aditum ſubtiliſſimis argumentis præcluſerit, non æſtu diſputationis id protulit, ſed poſt longam rei difficillimæ meditationem, ac ſeriam quæſtionis totius conſiderationem. Duo autem S. Doctor aſſeruit: Primum nullas in infidelibus ex ſolius liberi arbitrij viribus virtutes reperiri: alterum, ſi quæ in eiſdem virtutes fuerint, eaſdem nequaquam ipſorum voluntati, ſed diuinæ gratiæ adſcribendas eſſe. Scio pleroſque Scholaſticos, quod primum illud attinet, ab Auguſtini ſententia receſſiſſe. Illi autem iuxtà Ariſtotelis Ethicam de virtutibus diſputarunt, cum tamen philoſophos humanæ naturæ debilitas ex originali labe deriuata latuerit, ac in ſummi boni cognitione longiùs à veritate exorbitauerint. At Auguſtinus ex ſacris literis, nec non excelſiori, ac ſubtiliori Theologia ſuam ipſius ſententiam deduxit. In eo verò Auguſtinianæ ſententiæ cardo verſatur, quòd virtutes à vitijs non officio, ſed fine diſcernuntur. Audiatur Auguſtinus lib. 4. laudato contra Iulianum: *Noueris itaque*, inquit, *non officijs, ſed finibus à vitijs diſcernendas eſſe virtutes. Officium eſt autem, quod faciendum eſt: finis verò propter quod faciendum eſt. Cum itaque facit homo aliquid, vbi peccare non videtur, ſi non propter hoc facit, propter quod facere debet, peccare*

conuin-

conuincitur. Hoc probat ibidem exemplo auarorum, qui virtutibus moralibus ſtudere ſe fingunt, quæ tamen in vitia deſinunt, quòd auaritiæ ancillantur. Vnde non eſt attendenda ſola ſubſtantia operis in ſpeciem boni ex obiecto, ſed finis quoque conſiderandus venit, propter quem idem opus elicitur. His autem fuſiùs ibidem ab Auguſtino probatis, idem conatur euincere, in infidelibus non fuiſſe veras virtutes, quia eaſdem humanæ laudi, ac gloriæ ſubijciebant, qua ratione in vitia vertebantur, vtpote quæ ſuperbiæ inſeruirent. Hæc ſcribit lib. 4. con. Iul. cap. 3. *An fortè*, inquit, *& iſtis, qui exhibuerunt terrenæ patriæ Babylonicam dilectionem, & virtute ciuili non vera, ſed veriſimili dæmonibus, vel humanæ gloriæ ſeruierunt &c.* Et antea dixerat: *Bonum eſt enim, vt ſubueniatur homini periclitanti, præſertim innocenti. Sed ille, qui hoc facit, ſi amando gloriam hominum magis, quàm Dei facit, non benè bonum facit, quia non bonus facit, quod non bona voluntate facit.* Hinc cum Iulianus ibidem obiecisset: *Si gentilis nudum operuerit, nunquid quia non eſt ex fide, peccatum?* Reſpondet Auguſtinus: *Prorſus inquantum non eſt ex fide, peccatum eſt, non quia per ſeipſum factum, quod eſt nudum operire, peccatum eſt, ſed de tali opere non in Domino gloriari, ſolus impius negat eſſe peccatum.* In quam rem plura ibi ſubtiliter, & acutè congerit.

Hęc quidem certa ſunt, nam à nullo viro Catholico in dubium vocari poteſt, actus morales humanæ gloriæ inſeruientes, licèt alias ex obiecto boni ſint, ex praua tamen intentione vitiari, ſicuti actus in ſpeciem boni Epicureorum à virtutibus degenerabant, quia ſectæ magiſter eaſdem virtutes, vt ibidem ait Auguſtinus, *inducit voluptatis ancillas*. Opponunt tamen contrariæ ſententiæ authores, poſſe hominem infidelem elicere actus virtutis ob ſolam ipſiuſmet operis honeſtatem, nullam inde ab alijs laudem captare deſiderans; ſiquidem cum bonum honeſtum ſit intra obiectum voluntatis, illud propter ſe præciſè à voluntate appeti poteſt. Verùm Auguſtinus miro ingenij acumine hanc reſponſionem infregit lib. 4. con. Iul. cap. 3. hæc ſcribens: *Nihil eſt in creaturis, quod attinet ad inſtitutarum diuinitus merita naturarum, rationali mente præſtantius. Vnde fit conſequens, vt mens bona magis ſibi placeat, magiſque ſe ipſa delectet, quàm quælibet alia creatura. Quàm verò periculosè, imò perniciosè ſibi placeat, cum per hoc tumeſcit typho, & morbo inflationis extollitur, quamdiu non videt, ſicut videbit in fine, ſummum illud, & immutabile bonum, in cuius comparatione ſe ſpernat, ſibique illius charitate vileſcat &c.* Conformia his tradit lib. 19. de ciuit. Dei cap. 25. *Proinde*, inquit, *virtutes, quas* humana mens *ſibi habere videtur, per quas imperat corpori, & vitijs ad quodlibet adipiſcendum, vel tenendum, niſi ad Deum retulerit, etiam ipſæ vitia ſunt potius, quàm virtutes. Nam licèt à quibuſdam tunc veræ, & honeſtæ putentur eſſe virtutes, cum* AD SE IPSAS REFERVNTVR, *nec propter aliud expetuntur, etiam tunc inflatæ, ac ſuperbæ ſunt: & ideo non virtutes, ſed vitia iudicandæ ſunt.* Itaque cum virtus etiam ob ſui tantùm honeſtatem appetitur, facit, vt illam proſequens, atque aſſequens ſibi complaceat in ſuo opere, ac philautiæ vitio laboret. Quare ſicuti honeſtè operans, vt alijs placeat, ac laudetur ab alijs, peccat peccato inanis gloriæ, ita pariter qui honeſtè operatur complacens ſibi, ac in ſe ipſo gloriatus, reus eſt philautiæ. Hinc dixit Apoſtolus *ſcientia inflat*. Eò enim ipſo, quòd homo cognoſcit ſe virtute præditum, ſemet delectatur, cæteris ſe præponit, ac in ſe ipſo, non in Domino gloriatur. Eſt autem primus ad ſuperbiam gradus, ſe pluris, quàm alios fa- *1. Cor. 8.*

cere, ac virtutem ſibi, non Deo acceptam ferre. Illud autem Auguſtini pronunciatum, nempe virtutem, cum ob ſui honeſtatem appetitur, eſſe ſuperbam, ac philautia vitiari, probatur fusè ab eodem S. Doctore ſerm. 13. de Verb. Apoſt. exemplo Stoicorum, qui ſectabantur virtutem propter ſe ipſam, eorundem tamen virtutes ſuperbiæ ancillabantur. Ibi autem introducit Paulum Athenis cum Stoicis, & Epicureis colloquentem (Dicitur enim Act. 17. *Quidam autem Epicurei, & Stoici Philoſophi diſſerebant cum eo*) inter alia ſcribit: *Dicebat Epicureus: Beatus cuius eſt in fructu voluptas carnis eius. Dicebat Stoicus: Immo beatus cuius eſt in fructu virtus animi eius. Dicebat Apoſtolus: Beatus cuius eſt nomen Domini ſpes eius. Errat Epicureus; falſum eſt enim, eſſe hominem beatum, cuius eſt in fructu voluptas carnis eius. Fallitur & Stoicus; falſum enim eſt, & omnino mendoſiſsimum, beatum eſſe hominem, cuius eſt in fructu virtus animi eius*. Profectò an virtus propter ſui tantùm honeſtatem intenta inflet habentem, ac philautiam cauſet, tam claro exemplo manifeſtè patet. Vnde quicquid ſit de re ſpeculatiuè conſiderata, in praxi Auguſtini ſententia vera eſt. Porrò tanta erat Stoicorum ſuperbia, vt ad virtutem capeſſendam diuino nos auxilio indigere ſtultiſſimè pernegarent. Eorum verba recitauimus lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 1. vbi etiam probauimus ſuperbiam Pelagianorum, qua diuinæ gratiæ neceſſitatem inficiabantur, ex Stoicorum dogmate deriuaſſe. Egregiè S. Doctor contra Pelagianos ſermone eodem 13. dixit: *Tu te vis agere, à te ipſo vis agi ad actiones carnis mortificandas? Quid tibi prodeſt, quia non eris Epicureus, & eris Stoicus?* Idem magnus Magiſter lib. 5. de ciuit. Dei cap. 20. cum dixiſſet, quoſdam Philoſophos ad Epicuri turpitudinem demonſtrandam, affabrè in tabula pinxiſſe voluptatem in regali ſella tanquam Reginam conſidentem, virtutes verò eidem pro obſequio adſtantes, eiuſque nutum obſeruantes, vt quod illa imperaret, promptiſſimè exequerentur, hæc addit: *Nihil hac pictura dicunt eſſe ignominioſius, & deformius*. Poſtea autem his Stoicos vellicat: *Sed non exiſtimo ſatis debiti decoris eſſe picturam, ſi etiam talis fingatur, vbi virtutes humanæ gloriæ ſeruiant. Licèt enim iſta gloria delicata mulier non ſit, inflata tamen eſt, & multum inanitatis habet*. Inde Recentiorum reſponſionem præoccupans addit: *Nec illi ſe ab iſta defenderint fœditate, qui cum aliena ſpernant iudicia, velut gloriæ contemptores, ſibi ſapientes videntur,* & SIBI PLACENT. *Nam eorum virtus, ſi tamen vlla eſt, alio modo quodam* HVMANAE SVBDITVR LAVDI; *Neque enim ipſe, qui ſibi placet, homo non eſt*. Hæc ipſa confirmantur exemplo Angelorum reproborum, ac primorum parentum, quorum lapſus ex philautia ortum duxit. Scribit S. Proſper ad Demetriadem: *Hac ſuperbia à Diabolo ſumpſit exordium, qui quoniam ſua, quam à Creatore acceperat, potentia, & dignitate* SIBI PLACVIT *&c. à cæleſti ſublimitate deiectus eſt*. Et de homine dixit Auguſtinus lib. 10. de Ciuit. cap. 13. *Diabolus hominem non cepiſſet, niſi iam ille* SIBI IPSE PLACERE *cæpiſſet*. Hinc idem acutè ſcribit lib. 14. eiuſdem operis cap. 28. *Fecerunt itaque ciuitates duas amores duo, terrenam ſcilicet amor ſui vſque ad contemptum Dei: cæleſtem verò amor Dei vſque ad contemptum ſui. Denique illa in ſe ipſa, hæc in Domino gloriatur &c.* Quare ab amore ſui initium ſuperbia ſumit, quæ virtutum omnium venenum eſt, ſolius diuinæ gratiæ antidoto expellendum. Hæc autem validè probant, virtutem etiam propter ſe ipſam intentam inflare, cuius ratio eſt, quia quilibet amore naturali diligit ſe, & quo plura in ſe bona conſpi-

cit,

Digitized by Google

cit, plus ſibi complacet: vnde præ alijs ſe æſtimat, & philautia intumeſcit, ac veluti Narciſſus ſuamet pulchritudine rapitur. Vnum autem contrariæ ſententiæ Authores opponere poſſent, optimè hucuſque dicta concludere, ſi eliciens actus honeſtos, inde apud ſemetipſum inani complacentia turgeſcat; at fieri poſſe, vt quis honeſtè operetur, v.g. det eleemoſinam pauperi, ac ſtatim eiuſdem mens aliò auocetur, in quo caſu neque apud ſemetipſum de bono opere per actum reflexum gloriabitur. Fateor quidem, ſi ſtatim mens aliò à nouo obiecto trahatur, fieri poſſe, vt nulla, apud ſeipſum gloria, vel iactantia titilletur: at id per accidens contingit. Nam agens morale debet conſiderare, an rectè operatus ſit, an optimè ſe habeat erga ſuum finem ex illa actione: Quæ quidem conſiderans, amat ſuum opus, ac in ſe ipſo gloriatur. Cenſeo tamen hæc opera bona non fuiſſe facta ab infidelibus ſuis ipſorum viribus derelictis, ſed præmunitis ſpecialibus diuinæ gratiæ auxilijs, quibus fortè aliquando factum eſt, vt rectè operantes nouo propoſito obiecto de bono opere minimè gloriarentur. Etenim cum adeo facilis, imò cum irreparabilis ſit caſus ab actu virtutis in philautiam, diuinæ gratiæ fuit, quoties infideles nulla ex opere bono ſuperbia intumuere. Video hanc doctrinam diſertè tradi à Ripalda celebri inter Recentiores Theologo, qui diſp. 20. ſect. 6. num. 25. ait: *Rectè dicitur voluntatem in hoc ordine prouidentiæ deſtitutam auxilio gratiæ, ſuiſque uiribus relictam, ſolùm poſse ſuperbiam, & peccatum*. Quæ pluribus ibidem proſequitur, laudans præſertim hanc S. Doctoris ſententiam: *Liberum arbitrium deſertum à diuino adiutorio, quamlibet ſcientia legis excellat, nullo modo habet iuſtitiæ ſoliditatem, ſed inflationem impiæ ſuperbiæ*. Igitur vbi ex opere bono nulla ſuperbia in animo erumpit, diuinæ gratiæ auxilium præſto eſt.

Quod autem infideles ex ſpeciali gratiæ auxilio quandoque benè operati fuerint, probatur ex libro 1. ad Bonif. cap. 20. vbi Auguſtinus lenitatem in Aſſueri Regis animo repentè natam gratiæ adſcribit: *Cor regis*, inquit de Deo, *antequam mulieris ſermonem poſcentis audiſset, occultiſsima; & efficaciſsima poteſtate conuertit, & tranſtulit ab indignatione ad lenitatem, hoc eſt, de voluntate lædendi ad voluntatem fauendi*. Idem repetit lib. de grat. Chriſti cap. 24. Præterea epiſt. 130. continentiam Polemonis Philoſophi diuinæ gratiæ deputandam ſcribit: *Tamen, ait, ne idipſum quidem, quod melius in eo factum eſt, humano operi tribuerim, ſed diuino*. Hoc tamen ex Auguſtino obſeruandum eſt, actus bonos infidelium ex diuina gratia deriuatos ex ſubſecuta praua operum circumſtantia vt plurimùm vitiari, ac amittere bonitatem, quam in ſua ipſorum productione ex Dei munere habebant. Hoc deduco ex Auguſtino lib. 4. con. Iul. cap. 3. hæc ſcribente: *Ex quo colligitur, etiam ipſa bona opera, quæ faciunt infideles non ipſorum eſse, ſed illius, qui benè vtitur malis. Ipſorum autem eſse peccata, quibus & BONA MALE faciunt, quia ea non fideli, ſed infideli, hoc eſt, ſtulta & noxia faciunt voluntate. Qualis voluntas nullo Chriſtiano dubitante arbor eſt mala, quæ facere non poteſt, niſi fructus malos, ideſt, ſola peccata: Omne enim, velis nolis, quod non eſt ex fide peccatum eſt*. Vult enim Auguſtinus, voluntatem ſola fide dirigi ad faciendum opus cum debita circumſtantia relationis in Deum vltimum finem. Hinc ſuperiùs ibidem dixerat: *Cum non ad ſuum referuntur authorem dona Dei, hoc ipſo mali his vtentes efficiuntur iniuſti, si quas virtutes habent, veras non habent, ac per hoc nec continentia, ſiue pudicitia vera virtus eſt impiorum*. In hoc verò capite defendit

fendit S. Doctor ab obiectis Iuliani id, quod ſcripſerat lib. 1. de nupt. & concup. cap. 3. vbi cum dixiſſet continentiam eſſe donum Dei, ait: *Quid ergo dicimus, quando & in quibuſdam impijs inuenitur pudicitia coniugalis? Vtrum eò peccare dicendi ſunt, quòd dono Dei malè vtantur, non id referentes ad cultum eius, à quo acceperunt? An fortè nec dona Dei putanda ſunt iſta, quando hæc infideles agunt, ſecundùm*
Rom 14. *Apoſtoli ſententiam dicentis: Omne quod non eſt ex fide peccatum eſt?* Hoc ſecundum ibidem eligit dicens: *Quis audeat dicere donum Dei eſſe peccatum?* Et cum præmiſiſſet bona naturalia animæ, & corporis, cum quibus infideles naſcuntur, eſſe dona Dei, hæc addit: *De ijs autem, quæ faciunt, dictum eſt: Omne, quod non eſt ex fide peccatum eſt. Cum igitur faciunt hæc homines ſine fide, quæ videntur ad coniugalem pudicitiam pertinere, ſiue hominibus placere quærentes, vel SIBI, vel alijs, ſiue in his rebus, quas vitiosè concupiſcunt, humanas moleſtias deuitantes, ſiue Dæmonibus ſeruientes, non peccata coercent, ſed alijs peccatis alia peccata vincunt. Abſit ergo pudicum veraciter dici, qui non propter Deum verum fidem connubij præſtat vxori.* In laudato verò capite tertio contra Iulianum fuſiſſimè hanc ſuam ſententiam vindicat ab argumentis, quæ plura contra eandem hæreticus vrget, vbi ſui conſtans, negat veram pudicitiam fuiſſe in Gentilibus.

Scio nonnullos aſſerere, Auguſtinum dixiſſe, illa opera eſſe peccata, quæ in Deum vltimum finem non referuntur poſitiuè, non autem negatiuè; exempli gratia, qui continens eſt, vt ſibi, vel alijs placeat gloriam apud ſe, vel alios quærens, peccat, quia inanem gloriam poſitiuè ſibi finem illius pudicitiæ deſtinat, & tunc poſitiuè illud opus deuiat à Deo tanquam vltimo fine. At ſi continentiæ propoſitum eliciat, motus honeſtate tantùm operis, nec in eodem apud ſe, vel apud alios gloriatus, tunc ille actus negatiuè Deum non reſpicit tanquam vltimum finem, ex nulla tamen parte vitioſus apparet. Hæc doctrina admitti poteſt, præſertim, quia S. Doctor inde virtutes Gentilium vitiari docuit, quòd ijdem de illis vel apud ſe, vel apud alios gloriam quærerent. Hæc enim intelligenda ſunt de actibus virtutum per accidens non vitiatis, vti in prima ſtatim eorundem productione contingere diximus. Nam ſi diutius quis actum virtutis frequentet, eique impenſiùs ſtudeat v. g. pudicitiæ coniugali, ſine ſpeciali Dei auxilio non poteſt à philautia, vel inani apud alios gloria temperare. Vnde rectè ob hanc rationem dixit S. Doctor, infideles non poſſe habere veras virtutes, illa præcipuè Apoſtoli ſententia motus: *Omne quod non eſt ex fide peccatum eſt*. Moraines ſcribit, hæc verba Pauli *perperam* ab Auguſtino intellecta fuiſſe, at S. Patris interpretationem Apoſtolicæ Sedi, & Catholicæ Eccleſiæ probatam fuiſſe oſtendam inferiùs cap. 4. §. 5. Hinc idem Auguſtinus lib. de prædeſt. SS. cap. 7. tradit, bona opera Cornelij Act. 10. à fide in Deum proceſſiſſe: *Cuius*, inquit, *acceptæ ſunt eleemoſinæ, & exauditæ orationes, antequam credidiſſet in Chriſtum, nec tamen ſine aliqua fide donabat, & orabat. Nam quomodò inuocabat, in quem non crediderat?* Ex quibus patet ad referenda opera bona in Deum non requiri fidem in Chriſtum, ſed ſatis eſſe fidem in Deum; imò ſolam fidem etiam acquiſitam ſufficere colligitur ex lib. de patientia cap. 26. & 27. vbi Schiſmaticorum patientiam & bonam eſſe, & laudandam ſcribit, cuius verba paulò poſt referemus. Video tamen S. Doctorem vnum actum bonum ſine gratia in infidelibus, & cæteris hominibus concedere, nempe illum, quo homo appetit ſummum bonum. In Enchirid. cap. 25. ait:

ait: *Quæ tamen natura in malis ſuis non potuit amittere beatitudinis appetitum*. Idem habet cap. 125. & lib. 4. con. Iul. cap. 3. *Neq; enim*, inquit, *omnes homines naturali inſtinctu immortales, & beati eſſe vellemus, niſi eſſe poſſemus*. At ob ignorantiam ex peccato originali contractam, neſcit homo ſuis viribus relictus in quonam beatitudo, & felicitas vera ſita ſit, vnde tot de ſummo bono philoſophorum ſententiæ emerſerunt. Sola autem fide reuelatum eſt, Deum clarè viſum eſſe ſummum hominis bonum, cuius vnius poſſeſſione fit beatus.

Hæc Auguſtini ſententia fuit de operibus infidelium, quam & Patres, ac nobiliſſimi Doctores ſecuti ſunt. Sanctus Leo Magnus ſer. 2. de ieiunio Pentecoſtes ait: *Apud ipſos paganos ſunt quædam vana ieiunia. Aliud enim agit ſub veritate ratio, aliud ſub falſitate deceptio. Apud nos fides ſanctificat etiam manducantem, apud illos infidelitas polluit ieiunantem. Vnde quia extra Catholicam Eccleſiam nihil eſt integrum, nihil caſtum dicente Apoſtolo: Omne, quod non eſt ex fide, peccatum eſt.* Rom. 14. Idem aſſerit Bonifacius II. in epiſtola ad S. Cæſarium Arelatenſem, & S. Fulgentius cum Synodo Byzacenorum Patrum in Sardinia exulum, quorum verba recitabimus inferiùs cap. 4. §. 5. S. Proſper in epiſtola ad Rufinum ait: *Omne, quod non eſt ex fide, peccatum eſt: vt ſcilicet intelligat iuſtitiam infidelium non eſſe iuſtitiam, quia ſordet natura ſine gratia*. Et in carmine contra ingratos cap. 16. canit:

Omne etenim probitatis opus, niſi ſemine veræ
Exoritur fidei, peccatum eſt, inque reatum
Vertitur, & ſterilis cumulat ſibi gloria pœnam.

Iulianus Pomerius S. Cæſarij Arelatenſis magiſter, cuius libros laudat S. Iſidorus, vti diximus lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 14. lib. 3. de vita contemplatiua cap. 1. Auguſtini ſententiam plenam exſcribit: *Hæc*, inquit, *etſi poſſunt humano ingenio diſcerni, tamen ſine dono Dei, quantum mihi videtur, nec virtutes poſſunt appeti, vel haberi, nec earum ſimilitudines, quæ ſunt vitia virtutes imitantia, declinari in tantum, vt infidelibus nihil profuiſſe credamus, etiamſi ſunt aliquas per corpus operati virtutes: quòd eas nec à Deo ſuo ſe accepiſſe crediderint, nec ad eum, qui eſt finis omnium bonorum, referre voluerint. Et quid dico, nihil eis profuerunt: imò etiam nocuerunt, dicente Apoſtolo: Omne, quod non eſt ex fide peccatum eſt.* Legatur totum caput, vbi fuſiùs eandem doctrinam explanat. Caſſiodorus, & vulgò etiam cæteri hoſce libros adſcribunt S. Proſpero, qua de re in hiſtoria Pelagiana pluribus diſſeruimus. In eadem ſententia fuit Beda in præfat. ad Cant. vbi Pelagij ſententiam de philoſophorum virtutibus impugnat inquiens: *Quod ergo dicit, multos philoſophorum patientiam, caſtitatem, modeſtiam, aliaſque de naturæ bono habere uirtutes, conſtat, quia quicunque philoſophorum Chriſtum Dei uirtutem, & Dei ſapientiam neſcierunt, nec ullam ueram ſapientiam habere potuerunt. In quantum uerò uel guſtum aliquem ſapientiæ cuiuslibet, uel uirtutis imaginem habebant, totum hoc deſuper acceperunt, non ſolùm munere primæ creationis, uerùm etiam quotidiana eius gratia.* Cum Auguſtino etiam concinit S. Rhemigius cum ſua Eccleſia Lugdunenſi lib. de tenenda veritate ſacræ Script. cap. 11. ſcribens: *Sed huiuſmodi humana bona, quæ humana affectione poteſt uelle, poteſt nonnumquam agere humana natura. Cum propter temporalia bona appetuntur, ſine dubio cupiditates ſunt: cum propter* SOLAM VITAE HONESTATEM, *ſine dubio* INFLATA, ET ELATA *ſunt. Tamen poteſt ea diſcernere, poteſt etiam uelle, poteſt etiam habere, inquantum naturali bono adiu-*

uatur,

uatur, & Dei diſpoſitione permittitur humana natura. Ibi plura eruditè aſſeruntur.

Omitto conſultò teſtimonia Cypriani lib. 1. de patientia S. *Hanc ſe ſectari Philoſophi*, Tertulliani lib. de cultu fœmin. initio S. *A fœminis nationum*, Gregorij Magni lib. 2. Moral. cap. 15. S. *Si non priùs*. Etenim horum dicta ab aduerſarijs explicari poſſunt de bono opere meritorio, quod nunquam reperitur in ijs, qui fide carent. Imò omnes ferè ſcholaſtici, qui non ſimiliter Auguſtino de operibus infidelium loquuntur, ne videantur S. Doctori aduerſari, dicunt eundem negaſſe opera infidelium eſſe bona, hoc eſt, meritoria, vt Pelagiani contendebant. Sed hi planè Auguſtini libros perfunctoriè legerunt; numquam enim Iulianus, alijue Pelagiani admiſere opera meritoria, ſeu donantia ius ad gloriam ſine gratia iuſtificante. Iuliani verba reddo ex lib. 4. cap. 3. S. Auguſtini contra eundem: *Cunctarum*, inquit, *origo uirtutum in rationabili animo ſita eſt, & affectus omnes, per quos aut* FRVCTVOSE, *aut* STERILITER *boni ſumus, in ſubiecto ſunt mentis noſtræ, prudentia, iuſtitia, temperantia, fortitudo. Horum igitur affectuum uis, cum inſit omnibus naturaliter, non tamen ad unum finem in omnibus properat, ſed pro iudicio uoluntatis, cuius nutui ſeruiunt, aut ad æterna, aut ad temporalia diriguntur. Quod cum ſit, non in eo, quod ſunt, non in eo quod agunt* (ſubſtantiam operis vocant Scholaſtici) *ſed in eo ſolum uariant, quod merentur.* Et poſtea: *Ego* STERILITER *bonos dixi homines, qui non propter Deum faciendo bona, quæ faciunt, non ab eo uitam conſequuntur æternam*. Ita Iulianus virtutes viribus naturæ ab infidelibus acquiſitas, veras virtutes ſecundùm ſubſtantiam appellabat, negabat tamen eſſe meritorias gloriæ æternæ. At è contra Auguſtinus intulit, opera ſterilia non poſſe dici bona, ſed tantùm mala tum ex defectu relationis in Deum, tum ex inde deriuata philautia, vt ſuperiùs expoſuimus. *Tibi*, inquit S. Doctor, *uirtutes ſine fide ſic placent, ut eas ueras prædices, eiſq; bonos eſſe homines; & rurſus, quaſi te pœnituerit laudis earum, ſteriles pronunciare non dubites*. Rurſus: *Aut certè, quoniam ſaltem concedis opera infidelium, quæ tibi eorum uidentur bona, non tamen eos ad ſalutem ſempiternam regnumq; perducere &c.* Hoc autem Pelagiani aſſerebant, quia credebant cum Catholicis per ſolam gratiam ſanctificantem homines fieri filios Dei adoptiuos cum iure ad gloriam, quod ius viribus naturæ haberi poſſe negabant. Legantur eorum teſtimonia apud Auguſtinum lib. de pec. orig. cap. 5. lib. 6. con. Iul. cap. 17. & clariſſimè lib. 3. oper. imperf. cap. 108. & 117. & lib. 5. cap. 9. Ex quibus ſatis euidenter oſtenditur, Pelagianos non admiſiſſe in infidelibus opera meritoria regni cœleſtis, & gloriæ, ſed tantùm de eorundem bonitate ſecundùm ſubſtantiam cum Auguſtino contendiſſe. Porrò de hac quæſtione ad mentem S. Patris egregiè diſputarunt duo inſignes Auguſtiniani Theologi, Gregorius Ariminenſis in 2. diſt. 26. q. 1. & Gaſpar Caſalius Luſitanus Epiſcopus Leirenſis lib. 1. de quadripartita iuſtitia per plura capita. Baſilius Pontius Legionenſis in priori parte relectionum de gratia ad mentem S. P. Auguſtini cap. 15. in reſp. ad 2. ſcribit, ſe in altera parte de operibus infidelium diſputaturum, quem tamen librum nuſquam potui reperire. Ex exteris Auguſtini ſententiam doctiſſimè defendit P. Macedo in Cortina D. Aug. quæſt. 2. de neceſſitate gratiæ. Qui Doctores ſoluunt etiam argumenta, quæ contra S. Patris ſententiam vulgò adducuntur; vnde ne actum agamus, hic eadem non repetimus. Legatur Ariminenſis, qui optimè omnibus obiectis occurrit; neque enim Re-

centio-

centiores noua argumenta produxere, quibus Auguſtinianum aſſertum impugnarent. Scio illos opponere damnatam hanc Baij propoſitionem: *Omnia opera infidelium ſunt peccata* &c. Sed hac cenſura S. Patris ſententia neutiquam percellitur. Etenim hic palam concedit in infidelibus aliqua opera bona in prima ſaltem ſui productione, ex gratia tamen donata. Præterea etiam ſine gratia homo appetitu innato ex Auguſtini ſententia amat ſummum bonum, nullus enim eſt, qui non velit eſſe beatus. Et de his hactenus.

At quoniam ob hanc ipſam ſententiam de operibus infidelium Auguſtinus malè audit à Maldonato, libeat paucis hominis dicta refellere. Is igitur in comment. cap. 6. Matth. verſ. 18. ita ſcribit: *Nec enim ſequenda illa opinio eſt, quam Tridentinum Concilium nuper meritò damnauit, omnia peccatorum, aut etiam infidelium opera eſſe peccata, quamuis maximum auctorem D. Auguſtinum lib. 4. con. Iul. cap. 3. & con. duas epiſt. Pelag. cap. 5. & Proſperum ſent. 106. habuiße videatur.* Nuſquam docuit S. Pater omnia opera peccatorum eſſe vitioſa, qui recentium hæreticorum error eſt damnatus in Tridentino ſeſſ. 6. can. 7. Imò Auguſtinus oppoſitum ſæpè docet; nam cap. 7. de prædeſt. SS. tradit omnia bona opera Cornelij, antequam crederet, Deo accepta referenda eſſe, vt proximè oſtendimus. Item lib. de patientia cap. 26. docet Schiſmaticum, qui timore pœnarum æternarum cruciatus ſuſtinet, ne Chriſtum neget, benè, citra meritum tamen vitæ æternæ, agere: *Nullo modo iſta culpanda ſunt*, inquiens, *imò verò & hæc laudanda patientia eſt.* Et cap. 27. ait: *Neq; enim hoc non eſt bonum, vt credat homo æterno ſupplicio ſe eſſe puniendum, ſi negauerit Chriſtum, vt pro iſta fide qualecunq; ſupplicium perferat, & contemnat humanum. Proinde ſicut negandum non eſt hoc etiam eſſe donum Dei, ita intelligendum eſt, alia eſſe Dei dona filiorum illius Hieruſalem, quæ ſurſum libera eſt Mater noſtra. Hæc ſunt enim quodammodo hæreditaria, in quibus ſumus hæredes Dei, cohæredes autem Chriſti. Alia verò, quæ poßunt accipere etiam filij concubinarum, quibus Iudæi carnales, & ſchiſmatici, vel hæretici comparantur.* At Cornelius ante baptiſmum, item Iudæi, & Hæretici inter peccatores cenſentur, quorum tamen opera quædam laudanda, vtpotè Dei dona, Auguſtinus concedit. Illud verò tolerari nullo modo poteſt, quod audet Maldonatus aſſerere, Tridentinam Synodum damnaſſe ſententiam Auguſtini de operibus infidelium. Vbi nam, quæſo te, Synodus de operibus infidelium loquitur? Canone illo ſeptimo damnat dicentem: *Opera omnia, quæ ante iuſtificationem fiunt, quacunq; ratione facta ſint, verè eſſe peccata, vel odium Dei mereri.* Quo anathemate configit errorem Nouatorum dicentium, omnia opera facta ab homine extra charitatem, & in peccato conſtituto eſſe peccata, quòd illa à conſcientiæ reatu vitiantur, quæ ſententia & falſa, & olim damnata fuit, vti vidimus, ab Auguſtino. Tantùm verò abeſt, vt Patres Tridentini eam S. Doctoris ſententiam damnarint, quin potius non defuerit ex eorum cœtu & ſcientia, & dignitate percelebris, qui poſtea Auguſtini ſententiam in ſenſu etiam ſeueriori acceptam defenderit. Hic autem eſt doctiſſimus Gaſpar Caſalius Auguſtiniani inſtituti vir, & Epiſcopus Leirenſis Luſitanus, qui anno 1562. ingens volumen de quadripartita iuſtitia inſcriptum Tridenti compoſuit, ac Legatis S. Sedis nuncupauit, in cuius libro 1. à cap. 22. diffuſiſſimè S. Auguſtini ſententiam propugnat, Patrum, & Theologorum tum auctoritate, tum rationibus eandem confirmans. At ſeſſio illa de iuſtificatione celebrata fuerat anno

1547. Itane tantum audaciæ viro illi fuiſſe dicemus, vt damnatam à Synodo ſententiam iterum tanta contentione defenderet? Libeat Caſalium audire: *Porro*, inquit, *de illo alio, quod ſemper Auguſtinus videtur docere, extra fidem, extra cognitionem veri Dei non reperiri aliquam veram virtutem, quæ non ſit vitium, quid dicendum? Quid dicendum, inquam, ſecundum ſententiam eius, & aliorum Sanctorum Doctorum: Quoad ipſum dicimus: Ipſe quidem ita docuit, & quia verax erat, atque ex corde loquebatur, ita credidit. Nunc alij ſecus dicunt, ſed ſe ipſos ſapientiores eſſe Auguſtino non oſtendunt.* Sed non adeo rigoroſè de operibus infidelium S. Doctor locutus eſt, nam aliquos quandoque virtutum actus eoſdem elicere palam conceſſit, vt ex dictis ſatis apparet.

§. V.

An S. Auguſtinus aſſerens parvulos puniri mitiſſima pœna ſenſus in inferis per exceſſum locutus ſit.

NVſquam noui Auguſtini cenſores potiori titulo exceſſus eidem obijcere videntur, quàm vbi de pœnis puerorum ſine baptiſmo decedentium cum Pelagianis diſputauit. Etenim antiqui etiam Scholaſtici hoc ipſum de S. Doctore publicarunt. Hoc Scotus, hoc Richardus, hoc Maior, Capreolus, alijque vnanimi conſenſu tradidere. De hoc Auguſtini placito ſcripſit S. Bonauentura: *Plus dixit, minùs volens intelligi*. Quam ſententiam Annatus grandioribus caracteribus exſcripſit, ſæpiuſque ad Auguſtini authoritatem eleuandam obtrudit. Nec defuere, qui rem politulo, vt ipſis quidem videtur, exemplo explicarunt teſte Hauzerio tom. 2. Anatomiæ Auguſtinianæ col. 765. *Hinc*, inquit, *ſicut equites armati, dum inuehuntur in hoſtes, ſolent eodem impetu obuios etiam pueros inermes conculcare: ita & B. Auguſtinus perſequendo Pelagianos, videtur quibuſdam quaſi præ feruore pugnandi minus etiam parvulis illis peperciſſe.* Quin imò nec à ſcommate abſtinuere; affirmat enim Soto illos, qui poſitam S. Auguſtini ſententiam defendunt, nuncupari ignominiæ cauſa *Tortores puerorum*, & noſter Puteanus in 1. 2. q. 83. art. 4. dub. 4. teſtatur, Gregorium Ariminenſem, quòd ſimilia Auguſtino tradidit, appellari *tortorem puerorum*. Itaque Adamus cap. 6. pag. 666. ſcribit Auguſtinum in taxanda infantium pœna *zeli exceſſu extra quæſtionem, quam cum Pelagianis habebat, tractum fuiſſe, ac præter intentionem locutum*. Additque, *Patres, qui de hac quæſtione ſcripſere, omnes contrariam ſententiam tradidiſſe*. Idem habet Moraines diſp. 40. Num. 60. Quòd verò Gregorius Magnus, ac Fulgentius Ruſpenſis in ea doctrina cum S. Auguſtino concinuere, ſcribit: *Non ex ſenſu Eccleſiæ, tanquam illius teſtes, ſed ex ſuo id aſſeruiſſe*. Ego quidem rem Auguſtinianæ Scholæ gratam me facturum arbitror, ſi hac in re S. Patrem omni exceſſuum ſuſpicione liberauero, ſimulque oſtendero, eundem Catholicæ Eccleſiæ probatum dogma, communem antiquorum Patrum, ac ſe ipſo dignam ſententiam docuiſſe; è contra verò Scholaſticorum pleroſque in opiniones quaſdam de infantium pœnis deſcendiſſe, quæ Pontificum Romanorum, Synodorum, ac Patrum ſtatutis planè aduerſantur. Rem paucis ſic conficio.

S. Au-

S. P. Auguſtini ſententia de pœnis ſenſibilibus parvulorum ſine baptiſmo decedentium aduerſus Pelagianos tradita proponitur. Primum pro eadem ex ſacra Scriptura argumentum. Aduerſariorum reſponſiones exploſæ.

PElagiani licèt aſſererent pueros ſine originali peccato naſci, eoſdem tamen, ſi ſacris vndis inexpiati decederent, in regnum cœlorum ire negabant, illam Domini ſententiam reueriti: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non intrabit in regnum cælorum.* Io. 3. Scribit hæc Auguſtinus ſerm. 14. de verb. Apoſt. *Ideo*, inquis, *parvulo non baptizato polliceri regnum Dei non poſſum, contra Domini ſententiam apertam.* Cum verò ab omni crimine immunes pueros pronunciarent, in locum pœnarum eoſdem trudi inficiabantur, dicentes ſecundam quandam felicitatem illis ſtatutam in medio quodam loco inter gloriam regni cœleſtis, & inferorum ſupplicia. Vbi tamen hic medius locus eſſet, ipſe Pelagius ſe neſcire, ingenuè faſſus eſt celebri illo dicto apud Aug. lib. de pec. orig. cap. 21. *Sine baptiſmo parvuli morientes, quò non eant, ſcio: quò eant, neſcio.* Nec diſcipuli quid certius tradidere, hoc vnum aſſerentes, ire pueros in locum, vt mox notabam, ſecundæ felicitatis. At Auguſtinus hanc à Pelagianis promiſſam pueris felicitatem non modò irriſit, verùm etiam ſolidis argumentis probauit, infantes ſine baptiſmo defunctos, mitti in gehennam ignis. Hinc Hæretici Auguſtini ſententiam, vti crudelem reijciebant, vt patet ex his Iuliani verbis lib. 3. oper. imperf. cap. 200. *Sed reclamas. Audiamus ergo, quid parias Ariſtoteles Pœne. Tantum, inquis, malum et ineſt, vt poſſideatur à Diabolo, atque æternum mereatur incendium.* Hæc ille, cui Auguſtinus: *Si autem non eruitur de poteſtate tenebrarum, & illic remanet parvulus, quid miraris in igne æterno cum Diabolo futurum, qui in Dei regnum intrare non ſinitur? An quia Pelagiani neſcio quem parvulis non baptizatis præter Dei regnum, quietis, & vitæ æternæ locum præparant, ideo Chriſti erit falſa ſententia: Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſalvus erit. Qui autem non crediderit, condemnabitur?*

Primum argumentum pro pœnis parvulorum S. Pater deduxit ex cap. 25. Matth. quod ſerm. 14. de verb. Apoſtoli ita propoſuit [Venturus eſt Dominus, & iudicaturus de viuis, & mortuis, ſicut Euangelium loquitur, duas partes facturus eſt, dexteram, & ſiniſtram. Siniſtris dicturus: *Ite in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo, & Angelis eius.* Dextris dicturus: *Venite benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum eſt ab origine mundi.* Hanc regnum nominat: hanc cum Diabolo damnationem. NVLLVS RELICTVS EST MEDIVS LOCVS, vbi ponere queas infantes. De viuis, & mortuis iudicabitur; alij erunt ad dexteram, alij ad ſiniſtram. Non noui aliud. QVI INDVCIS MEDIVM, RECEDE DE MEDIO. Non te offendat, qui dextram quærit, & te ipſum admonet. Recede de medio: ſed noli in ſiniſtram. Si ergo dextera erit, & ſiniſtra, & nullum medium locum in Euangelio nouimus, ecce in dextera regnum cœlorum eſt: *Percipite*, inquit, *regnum*. Qui ibi non eſt, in ſiniſtra eſt. Quid erit in ſiniſtra? *Ite in ignem æternum*. In dextera vtique ad regnum æternum, in ſiniſtra ignem æternum. Qui non in dextera, procul dubio in ſiniſtra. ERGO QVI NON IN REGNO, PROCVL DVBIO IN IGNEM AETERNVM] Vbi deſpiciens homines ſecus opinantes veluti de fæce vulgi ait: *Hic quæris medium*

dium homo de medio. Hæc Auguſtinus publicè pro concione recitauit Carthagine in baſilica maiori coram Aurelio Primate totius Africæ, quo iubente eam orationem habuit, vt fuſiùs narrauimus lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 5. Hinc verſus finem ait: *Lego tantum: S. Cyprianus eſt, quem in manus ſumpſi, antiquus Epiſcopus Sedis huius*. Illa igitur ſententia de ſenſibili puerorum pœna publicè Orthodoxis tenenda tum temporis proponebatur, quam tanta certitudine S. Pater aſſeuerabat, vt *procul dubio in ignem æternum* ituros infantes pronunciaret. Vnde non primus illa docuiſſe credendus eſt, ſed totius Eccleſiæ illius ætatis fidem ſecutus. Idem Auguſtinus alio vtitur teſtimonio, quod cum aſſine recitato ſit, hic indicabo. Lib. 1. de pec. mer. & remiſſ. cap. 28. ait: *Nec eſt vllus vlli medius locus, vt poſsit eſſe, niſi cum Diabolo, qui non eſt cum Chriſto. Hinc & ipſe Dominus volens auferre de cordibus* MALE CREDENTIVM ISTAM NESCIO QVAM MEDIETATEM, *quam conantur quidam paruulis non baptizatis tribuere, vt quaſi merito innocentiæ ſint in vita æterna, ſed quia non ſunt baptizati, non ſint cum Chriſto in regno eius, definitiuam protulit ad hæc ora obſtruenda ſen-*
Matth.12. *tentiam, vbi ait: Qui mecum non eſt, aduerſum me eſt &c.* Hoc idem argumentum verſat antiquiſſimus Author Hypognoſticon lib. 5. cap. 5. vbi ait [Ecce non
“ baptizatus, vitali etiam cibo, poculoque priuatus, diuiditur à regno cœlo-
“ rum, vbi fons viuentium permanet Chriſtus. Da mihi præter hunc alterum
“ locum, vbi vitæ poſſit requies eſſe perennis. Primum enim locum fides Ca-
“ tholicorum diuina authoritate regnum credidit eſſe cœlorum, vnde, vt dixi,
“ non baptizatus excipitur. Secundum gehennam, vbi omnis apoſtata, vel à
“ Chriſti fide alienus æterna ſupplicia experietur. Tertium penitus ignora-
“ mus, imò nec eſſe in Scripturis ſanctis inuenimus. Finge Pelagiane locum ex
“ officina peruerſi dogmatis tui, vbi alieni à Chriſti gratia vitam requiei, & glo-
“ riæ poſſidere parvuli poſſint. Dextera eſt iuſti iudicis ſedentis, & ſiniſtra: re-
“ gnum, & gehenna: vita, & mors: iuſti, & iniqui. In dextera igitur iuſti ſunt
“ conſtituti, in ſiniſtra operarij iniquitatis; in regno requies baptizatorum; in
“ gehenna pœna incredulorum; vita ad lætitiam gloriæ; mors ad fletum, & ſtri-
“ dorem dentium; iuſti in regno Patris cum Chriſto, iniqui in igne æterno pa-
“ rato Diabolo, & Angelis eius. Sed hoc dicens non diuiſiones locorum mul-
“ torum dedi, niſi duorum tantùm, quoniam ad duo, regnum videlicet & ge-
“ hennam, hæc omnia referuntur, etiamſi plura dicantur &c. Qui baptizatus
“ ergo non eſt, in ijs, quæ regni cœlorum ſunt, non poteſt reperiri. Et ſi non
“ ibi, putaſne Pelagiane iam ſentis vbi, aut certè dic vbi?]

Variæ huic argumento applicari ſolent ab Scholaſticis reſponſiones, ſed omnes facilè reijciuntur. Catharinus in opuſculo de ſtatu parvulorum poſtquam dixit, hoc argumentum eſſe oppoſitæ ſententiæ *Achillem*, negat parvulos debere ſiſti in iudicio. Moraines diſp. 40. de gratia N. 11. reſpondet primò, malè ſupponi ab aduerſario eſſe dogma fidei, quòd ad iudicium generale, de quo Chriſtus loquitur Matthæi 25. parvuli ſint comparituri, ibiq; ad dexteram, vel ad ſiniſtram collocandi. Nam contrarium ſine errore contra fidem affirmant Durandus, & Albertus. Et num. 12. reſpondet ſecundò neq; etiam fide diuina certum eſſe, quòd licèt infantes ad iudicium generale ſint comparituri, futuri ſint de numero iudicandorum. Et citat Toſtatum, Carthuſianum, & S. Thomam 4. d. 47. q. p. art. 3. ad 3. vbi affirmat, pueros ante perfe-

ctam

ctam ætatem decedentes in iudicio comparituros, non vt iudicentur, ſed vt videant gloriam Iudicis. Quod probabile putat Suarez apud eumdem Morainium. Numero verò 13. vlterius reſpondet non ſatis conſtare, futuros in ſiniſtra, ac non potius in medio quodam loco conſtituendos.

Nulla tamen ex iſtis reſponſionibus admitti poteſt. Nam apertè in Concilio Africano, vt mox oſtendam, definitum eſt, paruulos futuros in ſiniſtra his verbis: *Qui enim dextra caret, ſiniſtram procul dubio partem incurret*. Et S. Gelaſius Papa in epiſtola ad Epiſcopos per Picenum aduerſus Pelagianos de iiſdem paruulis inquit: *Et quia non niſi dextram partem legimus, & ſiniſtram, non illos faciant in ſiniſtra regione ſine baptiſmate remanere, ſed baptizatos ſinant ad dextram ſalutarem ſacra regeneratione transferri*. Hanc Gelaſij epiſtolam legit Moraines, eamque diſp. 2. num. 31. *eruditam* vocat. Verùm omittamus Africanum canonem, ac Gelaſij epiſtolam, hæc enim Scholaſtici veteres non legere, nonne Auguſtinus hanc ſententiam veluti Orthodoxum dogma tradidit? Statuit S. Doctor in epiſt. 107. ad Vitalem duodecim regulas, quarum ſeptima, & octaua his verbis deſcribuntur. [Scimus quod omnes aſtabimus ante tribunal Chriſti, vt ferat vnuſquiſque ſecundùm ea, quæ per corpus geſſit, non ſecundùm ea, quæ ſi diutius viueret, geſturus fuit, ſiue bonum, ſiue malum. Scimus etiam paruulos ſecundùm ea, quæ per corpus geſſerunt recepturos vel bonum, vel malum. Geſſerunt autem non per ſe ipſos, ſed per eos, quibus pro illis reſpondentibus, & renunciare Diabolo dicuntur, & credere in Deum, vnde & in numero fidelium computantur, pertinentes ad ſententiam Domini dicentis: *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit*. Propter quod & illis, qui hoc ſa- Mar. 16
cramentum non accipiunt, contingit, quod ſequitur: *Qui autem non crediderit condemnabitur*. Vnde & ipſi, ſicut dixi, ſi in illa parua ætate moriuntur, vtiq; ſecundùm ea, quæ per corpus geſſerunt, ideſt, tempore, quo in corpore fuerunt, quando per corda, & ora geſtantium crediderunt, vel non crediderunt, quando baptizati, vel non baptizati ſunt, quando carnem Domini manducauerunt, vel non manducauerunt, quando & ſanguinem biberunt, vel non biberunt; ſecundùm hæc ergo, quæ per corpus geſſerunt, non ſecundùm ea, quæ ſi hic diu viuerent, geſturi fuerant, iudicantur.] Porrò has duas ſententias cum reliquis alijs decem pertinere ad fidem Catholicam docuit ibidem S. Pater his verbis: *Nempe manifeſtum eſt ex illis duodecim ſententijs, quas pertinere ad Catholicam fidem negare non ſineris &c.* Repetam hic Bellarmini verba lib. 2. de grat. & lib. arbit. cap. 11. licèt alia occaſione ab ipſo pronunciata: *Nam, ſi Auguſtini*, inquit, *de prædeſtinatione* (dicam de pœnis paruulorum iudicandorum) *ſententia falſa eſſet, non poſſet idem Auguſtinus ab ingenti temeritate defendi, quippe qui non ſolùm tam acriter pro falſitate certaſſet, ſed etiam pro fide Catholica venditare auſus eſſet*. Idem poſtea etiam tradidit libro quinto operis poſtremi aduerſus Iulianum. Beda etiam qui longè poſt Auguſtinum floruit, affirmat ſecundùm Catholicam fidem paruulos iudicandos eſſe. Etenim in præliminari ad ſacrum codicem Canticorum aduerſus Iulianum ait: *Quod dicit* Iulianus, *non aliunde alios iudicare, alios iudicari, niſi quia in eadem natura diſpar voluntas ſit, & quia cum omnes idem poſſimus, diuerſa faciamus, contradicit Catholicæ fidei, quæ etiam* PARVVLOS ESSE IVDICANDOS *confitetur, eos qui in eadem natura poſiti priuſquàm aliquid boni, maliue facere, aut velle, aut ſaltem noſſe poterant, ſine baptiſmo rapti ſunt*.

Secun-

Secundum argumentum ex Scriptura.

Pueri naſcuntur ſub poteſtate Dæmonis, ex qua eorundem pœna ſenſibilis apertè demonſtratur. Quàm infeliciter huic argumento ab aduerſarijs reſpondeatur. Octo pœnis parvulos ſubijci, quæ breuiter numerantur.

ALterum argumentum, deſumitur ex omnibus ijs ſacræ paginæ locis, in quibus humani generis captiuitas ſub Principe Dæmone deſignatur. Ioan. 12. 31. *Nunc Princeps huius mundi eijcietur foras.* Marc. 3. 27. *Nemo poteſt vaſa fortis ingreſſus in domum diripere, niſi prius fortem alliget, & tunc domum eius diripiet.* Idem Dominus teſtatur Matth. 12. 29. *Quomodò poteſt quiſquam intrare in domum fortis, & vaſa eius diripere, niſi prius alligauerit fortem.* Et Lucæ 11. Dominus comparat Dæmonem *forti armato cuſtodienti atrium ſuum.* Ex quibus locis S. Doctor infert parvulos cum principe Dæmone æterno igne cremandos. Audi integrum Maximi Viri diſcurſum lib. 3. operis imperfecti contra Iul. cap. 200. cuius ſuperiùs fragmentum dedi. [Tu autem, *inquit*, qui eam, *nempè imaginem Dei*, negas à Diabolo poſſideri, procul dubio negas à poteſtate erui tenebrarum, cum in Chriſti regnum regeneratione transfertur, & accuſas vniuerſam Catholicam Eccleſiam magno crimine maieſtatis, non enim legibus huius mundi tenetur reus quiſquis imaginem, quamuis non viuam, Imperatoris exſufflat. Exſufflantur autem parvuli in exorciſmo priuſquàm baptizentur; exſufflantur igitur viuæ imagines, non regis cuiuſq; ſed Dei. Imò verò exſufflatur, ſed Diabolus, qui contagione peccati tenet procul dubio reum, vt illo foras miſſo, parvulus transferatur ad Chriſtum. Exſuflletur itaque Iuliani amentia, ne maieſtatis rea in parvulorum mundatione, & exſufflatione dicatur Eccleſia. Si autem non eruitur de poteſtate tenebrarum, & illic remanet parvulus, quid miraris IN IGNE ÆTERNO CVM DIABOLO FVTVRVM, qui in Dei regnum intrare non ſinitur? An quia Pelagiani neſcio quem parvulis non baptizatis præter Dei regnum, quietis, & vitæ æternæ locum præparant, ideo Chriſti erit falſa ſententia: [Mar. 16.] *Qui crediderit, & baptizatus fuerit ſaluus erit, qui autem non crediderit condemnabitur?*] Rurſus lib. 5. eiuſd. oper. cap. 6. [An forte, *inquit*, homines non ſunt, qui eruantur de poteſtate tenebrarum, quarum tenet Diabolus principatum? Aut verò ITA DESIPIS, vt affirmes eos ſibi Diabolum non vindicare, quos poſſidet, & ſuæ poteſtati ſubditos tenet? Sed vt taceam de his, quos poteſtis dicere per ſuam malam voluntatem à Diabolo poſſideri. Quid dicturus es de illo, de quo Pater ipſius, Domino interrogante, reſpondit, quod ex infantia ſua ab immundo ſpiritu vexaretur? Nonne membra eius, & ſenſus, quæ omnia Deo authore inſtituta ſunt, & communia impiorum, piorumq; ſunt munera, Diabolus ſibi, vt affligeret, vindicabat? &c.] Hoc argumentum valdè torquet aduerſarios, qui varijs datis ſolutionibus vim eiuſdem, vt ego quidem arbitror, fruſtra euadere conantur.

Reſpondet primò quidam aliàs celeberrimus Theologus. Hęc pœna non videtur debita peccato originali, ſicut ei non debetur pœna ſenſus, ita non debetur ſimul traditio in manus hoſtis potentiſſimi, & infenſiſſimi, qui perdu-

cat

cat hominem in neceſſitatem moralem incurrendi eiuſmodi pœnam, & ſimul prohibitio auxiliatoribus ne ſuppetias ferant. Hæc enim eſſet pœna grauior, quàm pœna ſenſus, quippe tolerabilius eſt ſolùm cruciari, quàm poni in morali neceſſitate noui criminis merentis illum cruciatum. Hæc reſponſio non conſonat Eccleſiæ ſtatutis, ex quibus apertè colligitur ex peccato originali nos eſſe captiuos Dæmonis. S. Cæleſtinus, vt vulgò putant, in epiſtola ad Epiſcopos Galliæ cap. 12. hæc definit: *Illud etiam, quod circa baptizandos in vniuerſo mundo ſancta Eccleſia vniformiter agit, non otioſo contemplemur intuitu: cum ſiue paruuli, ſiue iuuenes ad regenerationis veniunt ſacramentum, non priùs fontem vitæ adeunt, quàm exorciſmis, & exufflationibus clericorum ſpiritus ab eis immundus abigatur, vt tunc verè appareat quomodò* Princeps mundi huius mittatur foras, Io. 12. & quomodò priùs alligetur fortis, & deinceps vaſa eius diripiantur in poſſeſſionem translata victoris, qui captiuam ducit captiuitatem, & dat dona hominibus. *His ergo &c.* Quam doctrinam poſtea vniuerſa Eccleſia tradidit, vt patet ex cap. *Sacerdotes*, de conſecrat. d. 4. & cap. *Paruuli*, & cap. *Sicut noſtis*, & cap. *Dehinc* &c. & expreſsè Synodus Tridentina ſeſſ. 5. de pec. orig. definit, Adam *incurriſſe cum morte captiuitatem ſub eius poteſtate, qui mortis deinde habuit imperium, hoc eſt Diaboli*. Hinc S. Aug. Lib. 6. oper. poſt. con. Iul. cap. 20. reprehendit Iulianum ægrè ferentem *dominum, ac poſſeſſorem imagini Dei Diabolum imponi*, hæc ſcribens: *Dicit Ieſus, qui ſecundùm hoc nomen ſuum ſaluum facit populum ſuum à peccatis eorum:* Nemo intrat in domum fortis, niſi prius alligauerit fortem, *& vos in hoc populo Chriſti, quem ſaluum facit à peccatis eorum, paruulos non eſſe conceditis, quos vt à proprijs, ita nec originalibus vultis obſtrictos eſſe peccatis, & cum fallaci veſtro ſermone minuitis vires eius, quem dixit veritas fortem.* Poſtea: *Nec tibi videatur indignum, quòd ſubiecta eſt Diabolo imago Dei, hoc enim non fieret niſi iudicio Dei, nec remouetur iſta damnatio, niſi gratia Dei &c.*

Matth. 12. Pſal. 67. 19. Epheſ. 4. 8.

Catharinus more ſolito, hoc eſt audacter, in opuſculò cit. ait: *Neque ſub Diaboli perpetuò poteſtate erunt, quia & pro illis eiectus erit Diabolus foras in die nouiſſimo, vt nihil iuris habeat vlterius in illos.* Hoc tamen reſponſum, vt benè etiam notauit Bellarminus, ab homine Catholico defendi minimè poteſt. Peto enim, quare infantes modò ſint captiui Dæmonis? Clara ſunt Eccleſiæ dogmata: ob peccati originalis maculam. Rurſus interrogandus eſt Catharinus, an hæc macula duratura ſit poſt diem iudicij, vel non? Si ſecundum dicat, in errorem labitur, ſolo enim baptiſmate illa culpa deſtruitur: *Hæc noli dicere*, ait Auguſtinus, *ſi vis eſſe Catholicus*. Si primum, ergo remanebit integrum ius Dæmoni in pueros etiam poſt diem iudicij, cum adhuc obnoxij erunt peccato originali. Audiat, velit nolit, Auguſtinum, quem hac in quæſtione, vti in alijs etiam ſæpè impugnat lib. 1. de nupt. & concup. cap. 23. *Hoc generi humano inflictum vulnus à Diabolo, quidquid per illud naſcitur cogit eſſe ſub Diabolo, tamquam de ſuo fructice fructum iure decerpat, non quòd ab illo ſit natura humana, quæ non eſt niſi ex Deo, ſed vitium, quod non eſt ex Deo. Non enim propter ſe ipſum quæ laudabilis eſt, quia opus Dei eſt, ſed propter damnabile vitium, quo vitiata eſt, natura humana damnatur; & propter quod damnatur, propter hoc & damnabili Diabolo ſubiugatur, quia & ipſe Diabolus ſpiritus immundus eſt.* Idem aſſeruit S. Fulgentius lib. 1. de verit. prædeſt. cap. 14. *Cauſa verò maiorum, atque minorum, qui ſine baptiſmate curſum vitæ præſentis in infidelitate conſumant, quantum attinet ad communionem ori-*

Lib. 3. de orig. animæ cap. 9.

ginalis

ginalis peccati, vna eſt. Ex hac vtrique ibunt in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo, & Angelis eius, quia in eis chirographum, quo ſibi eos deceptoris nequitia ſubdidit, Saluatoris gratia non deleuit.

Reſpondet Arriaga tom. 1. in 1. 2. diſp. 52. nihil aliud ſignificare pueros eſſe ſub poteſtate Diaboli, quàm eſſe peccatores. Alij verò ideo putant, pueros eſſe ſub poteſtate Diaboli per peccatum originale, quia Dæmon ex illo peccato habuit poteſtatem tentandi genus humanum, & conſequenter ipſum perdendi in gehenna. Verùm aliud eſt eſſe peccatorem, aliud captiuum Diaboli; captiuitas enim eſt effectus peccati, ſicuti ſi quis Princeps ſubditum ob aliquod crimen in tyranni alicuius poteſtatem detruderet. Porrò quemadmodum peccatum mortale hominem tranſcribit in familiam ſubditam Diabolo, hoc etiam peccatum originale præſtat, vnde dicebat S. Doctor lib. 1. de pec. merit. & remiſſ. cap. 34. initio. *Quid de ipſa forma ſacramenti loquar? vellem aliquis iſtorum, qui contraria ſapiunt, mihi baptizandum paruulum afferret. Quid in illo agit exorciſmus meus, ſi in familia Diaboli non tenetur?* Quod verò alij dicunt ideo eſſe genus humanum ſub poteſtate Dæmonis, quia hic poteſtatem, & ius ex illo peccato contraxit tentandi homines, ineptè prorſus aſſeritur; tum quia nequit pueros tentare, qui velle nil poſſunt, tum quia potuit tentare Adamum, qui tamen nondum erat ſub poteſtate Dæmonis, tum quia poſſe tentari, non eſt eſſe, ſed poſſe eſſe captiuum. At pueri naſcuntur reapſe captiui Dæmonis. Vnde Zoſimus Papa epiſt. 157. apud S. Aug. ait: *Nullus enim, niſi qui peccati ſeruus eſt, liber efficitur, nec redemptus dici poteſt, niſi qui verè per peccatum fuit ante captiuus.* Clarè etiam S. Gregorius lib. 26. Moral. cap. 20. diſtinguit captiuitatem à poteſtate tentandi: *Nunc princeps*, inquit, *huius mundi eiicietur foras. Vnde iam nunc Sanctos homines non tenendo poſſidet, ſed tentando perſequitur. Nam quia non in eis intrinſecus regnat, contra eos pugnat extrinſecus, & quia intus dominium perdidit, bella molitur foris.*

Præterea falſum eſt, pueros eodem modo eſſe ſub poteſtate Dæmonis per peccatum originale, ſicut per quodlibet actuale, vti docet Moraines num. 13. Nam in parvulis, & cæteris non baptizatis ius habet Dæmon veluti in proprio mancipio, vt enim definit S. Cæleſtinus Papa ſupra, vtimur exorciſmis, & exſufflationibus clericorum, vt *Spiritus ab eis immundus abigatur.* Ergo verè ſunt poſſeſſi à Dæmone per inhabitationem, cum neque *Spiritus immundus abigi*, nec *Princeps eijci foras* poſſit, niſi ſit intus in parvulo. Quibus tamen exorciſmis, & exſufflationibus non vtimur ad abſoluendum peccatorem vel omnium peſſimum, ſed tantùm in energumenis ſanandis, qui intus à Diabolo per inhabitationem poſſidentur. Notauit hoc inſignis ille Carmelita Io: Bacconus, qui cæteris Scholaſticis antiquis de hac captiuitate, vnde parvulorum pœnæ ſatis clarè inferuntur, vix pauca verba facientibus, vnus ipſe Auguſtino-Catholicæ ſententiæ adhæſit in 2. ſent. d. 39. quæſt. 1. vbi ait de Dæmonis dominio: *Inhabitat dico, non ſicut forma informans, nec per formam aliquam, quam creat in anima peccatrice, ſicut Deus eam creat, ſed habitat per dominium in peccante, ſeu alijs verbis iure dominij, & poteſtatis.* Et ibi ad 2. dub. definit originale peccatum *per obſequium noſtræ voluntatis erga Diabolum, & ex conſequenti etiam Diaboli inhabitationem.* Inhabitat igitur Dæmon in corporibus non baptizatorum tum puſillorum, tum adultorum non, vt verè ſint emergumeni,

ſed

ſed vt Princeps iure dominij in regno ſuo, tanta eſt poteſtas, quàm in illos habet Princeps tenebrarum, quæ omnia ex exſufflationibus, & exorciſmis colliguntur; ſiquidem dum parvulus baptizatur, dicit Sacerdos: *Exi Spiritus immunde, & da locum Spiritui Sancto*. Peccatores verò fideles ſunt de corpore Eccleſiæ, cuius caput eſt Chriſtus. De poteſtate Dæmonis ſupra infideles latè diſcurrit S. Doctor epiſt. 107. ad Vitalem.

Reſpondet tandem Moraines. *Tertia ratio*, inquit num. 17. *nos minimè tangit, qui non negamus parvulos illos manſuros eſſe in æternum Deo inuiſos propter peccatum originale, & quodammodo ſub captiuitate, ac ſeruitute Diaboli, vt in hac vita, priuatos ſcilicet ſpeciali Dei protectione, qua ab eius inuaſionibus, & infeſtationibus fiant immunes*. In hac reſponſione maximè diſplicet illa particula *quodammodò*, limitans Dæmonis in captiuos poteſtatem. Egregiè inquit Auguſtinus lib. 6. con. Iul. cap. 20. *Cum fallaci veſtro ſermone minuitis vires eius, quem dixit veritas fortem*. Vt quid enim additur reſtrictio, quam nec Concilia, nec Pontifices appoſuere? Illud autem in eadem reſponſione ſummè placet, quòd fatetur pueros non futuros immunes à Dæmonis inuaſionibus, & infeſtationibus, hoc enim eſt, quod intendimus, nempè futuros obnoxios pęnis ſenſibilibus, eò quòd futuri ſunt ſub crudeliſſimi tyranni poteſtate. Niſi dicat, infantes nihil mali ex huiuſmodi *inuaſionibus, & infeſtationibus* percepturos, quo quid dici poteſt ineptiùs, vexantur enim non à frigore, non à calore, ſed à Dæmone, *cui mille nocendi artes*.

Simile etiam adducto argumento eſt illud, quod colligitur ex epiſtola ad Rom. 9. *Sic autem Deus volens oſtendere iram, & demonſtrare potentiam ſuam attulit in multa patientia vaſa iræ, quæ perfecta ſunt in perditionem*. Quæ vaſa iræ ibidem *vaſa* etiam *contumeliæ* appellantur ab Apoſtolo. Cum igitur infantes ſint vaſa contumeliæ, cui, quæſo, loco illa Deus deputabit? *Deus*, inquit Fulgentius, vaſa contumeliæ *æterno ſemper arſura deputabit incendio*. Patres Africani in epiſtola Synod. cap. 13. *Vaſa contumeliæ ſunt, quibus dicitur, Ite maledicti in ignem æternum, qui præparatus eſt Diabolo, & Angelis eius*. Quod priùs docuerat Africanæ Eccleſiæ Magiſter lib. 1. oper. poſt. con. Iul. in fine: *Nos verò Deum quidem paruulorum opificem prædicamus, ſed ex eadem maſſa medium locum vaſis, vbi nec in honorem fiant, neq; in contumeliam, quem non dedit Apoſtolus, non damus*. Conſiderent igitur aduerſarij tantàm eſſe poteſtatem Dæmonis in ſua vaſa, vt priùs, vt inquit Chriſtus Dæmonis triumphator, ligandus fuerit, quam ex eius domo vaſa raperentur, nec minuant, vt ait S. Doctor, *fallaci ſermone vires eius, quem dixit Veritas fortem*.

Certum igitur eſt, parvulos non baptizatos eſſe vaſa contumeliæ in domo Dæmonis, è qua per Chriſtum non ſunt erepta, & captiua ibidem teneri *à forti armato cuſtodienti atrium ſuum*. Hanc tenebroſam domum Scholaſtici antiquiores dixere Limbum, in quo paruuli detinentur. Ita Sancti Thomas, Bonauentura, item Scotus, Ægidius, Durandus, Richardus, & alij communiter teſte Bellarmino cap. 2. ſupra. Ex qua doctrina, velint nolint, probatur pœna ſenſus. Pro quo notandum eſt, quod docet S. Doctor lib. 21. de ciuit. Dei cap. 11. *Octo genera pœnarum in legibus eſſe: damnum, vincula, verbera, talionem, ignominiam, exilium, mortem, ſeruitutem*. Ergo cum parvuli præter pœnam exilij, quam Scholaſtici vocant pœnam damni, patiantur ſeruitutem ſub Dæmone, &

carcerem, aliam profectò pœnam patiuntur à pœna damni. Qualis autem ſit iſta pœna ſeruitutis ſub Principe tenebrarum, ac forti armato audiuimus, ſupra à celeberrimo quodam Theologo dicente: *Hæc enim eſset pœna grauior, quàm pœna ſenſus*. Veriſſimè. Pone exempli gratia Principem filios alicuius ſubditi non ſolùm exilio mulctare, & paterna etiam hæreditate priuare, ſed illos quoque tyranno cuipiam in mancipia diuendere, haud ſanè exigua eſſet poſtrema iſta pœna captiuitatis. Porrò nulla peior, nulla acerbior, nulla atrocior captiuitas eſt, quàm eſſe ſub Dæmone Phalaride, Dionyſio, Maxentio crudeliore, tyrannorum omnium truculentiſſimo. Neque leuis cenſenda eſt pœna carceris præcipuè ſub *forti armato cuſtodiente atrium*. Id etiam alter è Societate Scriptor Neotericus non inficiatur; *grauiſsimam*, inquit Arriaga 1. 2. diſp. 52. num. 5. *pœnam* illam carceris fore, vbi veluti ſtipites nec videre, vel olfacere, nec guſtare quid poſsent; ſanè hæc ſenſibilis pœna eſset. Vnde plures ex iiſdem Scholaſticis Recentioribus, ne pueros pœna carceris affligant, *neſcio quem tertium decipiendis paruulis faciunt locum*, vti olim Pelagiani teſte S. Geſio Papa, cuius proxima verba ſunt, & S. Auguſtino ſæpiſſimè id affirmante, & irridente, finxerunt.

Verùm quid dicent aduerſarij, ſi octo illa pœnarum genera à parvulis ſuſtineri probabimus? Pœnam damni, & exilij ipſis conceduunt, modò pœnam captiuitatis, & carceris ex Sacris literis clarè deduximus. De reliquis quatuor idipſum probamus. Vincula illos pati certum eſt, cum ſint captiui, nec illa ſolui poſſint, niſi priùs ipſe fortis armatus cuſtos atrij alligetur. Patiuntur etiam pœnam *ignominiæ* ſunt enim, teſte Apoſtolo, *vaſa contumeliæ*. Hinc S. Doctor lib. 1. con. Iul. oper. imperf. cap. 138. *Ex qua tamen* (maſſa) *alios in Dei regnum adoptari fatemini, quos procul dubio vaſa in honorem facta conceditis; alios verò non adoptari, quos facta vaſa in contumeliam, niſi intelligenter conſentiatis, impudenter negatis. Neque enim, ſi non eſt pœna damnationis, ſicut vultis, non erit ſaltem contumelia imaginis Dei, ſeparari à regno Dei*. Inſuper patiuntur verbera, carent enim teſte Morainio num. 17. *ſpeciali Dei protectione, qua ab eius*, ſcil. Dæmonis, *inuaſionibus, & infeſtationibus fiant immunes*. Nec putandus eſt adeo mitis hic Tyrannus, vt ſeruos ſuos ne ſemel quidem flagris affligat. Satis ſit, infantes eſſe vaſa in illius domo, vt ait Chriſtus, & captiuos *in familia Diaboli teneri*, vt docet S. Pater lib. cit. de pec. mer. cap. 34. Adde his pœnam talionis, qui enim cum ſuo primo Parente noluere eſſe ſub Deo, facti ſunt ſerui ſub Diabolo. Tene aurea S. Doctoris verba lib. 14. de ciuit. Dei cap. 15. *Iuſta damnatio ſubſecuta eſt, talis quidem damnatio, vt qui cuſtodiendo mandatum fuerat etiam carne ſpiritalis, fieret etiam mente carnalis: & quia ſua ſuperbia ſibi placuerat, Dei iuſtitia ſibi donaretur, nec ſicut affectabat in ſua eſſet omnimoda poteſtate, ſed à ſe ipſo quoque diſſentiens ſub illo, cui peccando conſenſit, pro libertate, quam concupierat, duram, miſeramque ageret ſeruitutem; mortuus ſpiritu volens, & corpore moriturus inuitus: deſertor æternæ vitæ, etiam æterna, niſi gratia liberaret, morte damnatus*. Mortem verò pœnarum vltimam non ſolùm corporalem, ſed etiam ſpiritualem incurriſſe per peccatum vniuerſam Adami poſteritatem certum eſt. Et quidem pueros ex peccato originali pœna mortis ſecundæ mulctatos tradit paſſim S. Doctor. Lib. 1. ad Bonifacium cap. 22. ait: *Aut ſi Evangelicis vocibus cogimini confiteri; nec vitam, ſalutemque poſſe habere parvulos de corpore exeuntes, niſi fuerint baptizati;*

Rom. 9.

quærite

quærite, cur compellantur non baptizati ſecundæ mortis ſubire ſupplicium. Mors autem ſecunda ex cap. 20. Apocalypſis intelligitur, vbi hæc leguntur: *Et qui non eſt inuentus in libro vitæ ſcriptus, miſſus eſt in ſtagnum ignis*. Et poſtea: *Infernus, & mors miſsi ſunt in ſtagnum ignis. Hæc eſt mors ſecunda*. Quare cum pueri ſine baptiſmo decedentes, non ſint ſcripti in libro vitæ, dubio procul morti ſecundæ, hoc eſt, igni deputantur. Hoc argumentum & fusè, & eruditè ex Auguſtino vrget Archiepiſcopus Thuamenſis in opuſculo de hac quæſtione cap. 11. & 12. Scio Morainium reſpondere num. 69. mortem ſecundam eſſe priuationem viſionis Dei. Sed hæc reſponſio reijcitur ab Auguſtino cap. 92. Enchirid. & lib. 13. de ciuit. cap. 8. Et lib. 19. cap. 28. item à S. Fulgentio lib. 1. ad Monimum cap. 6. vbi ex ſacris literis pronunciant mortem primam eſse, cum anima ſeparatur à corpore, ſecundam verò cum eadem æternum punitur cum corpore.

Eadem S. Doctoris ſententia probatur ex Concilijs Africanis, & literis Innocentij Papæ. Aſſertio de pœnis paruulorum ab Eccleſia Africana inter fidei dogmata, teſte S. Fulgentio, relata. Inſigne pro eadem re S. Gelasij Papæ teſtimonium.

SCholaſtici, qui in ſtatuendis paruulorum pœnis in diuerſam ab Auguſtino ſententiam abiere, publicarunt, eiuſdem opinionem *vnum Auguſtinum patronum* habere, vt loquitur Catharinus, eamque *pauciſsimos* ſequi, vt ait Moraines. Imò Catharinus vnum ſibi opponens Auguſtinum ſcribit: *At magna, inquiunt, eſt auctoritas Auguſtini, magna profectò, ſed veritatis, quæ iam pateat longè maior, longè maior Pontificum auctoritas, & Eccleſia de cathedra docentis, & communis Doctorum ſententia*. Quibus ille Author in veterum Patrum ſcriptis ſe planè hoſpitem prodidit; etenim Sancti Patris ſententiam & Synodorum, & Pontificum teſtimonijs confirmabimus, & ijs quidem adeo euidentibus, vt minimè dubitem, quin Scholaſtici, ſi in eadem incidiſſent, ne latum quidem vnguem ab Auguſtiniana ſententia diſceſſiſſent. Rectè Scotus in 2. diſt. 33. q. vn. *Magiſtrorum* Pariſienſium placitum contra Auguſtinum ſtare dixit; quibus tamen totius Africæ vetuſtiores Epiſcopos opponemus.

Et quidem veteres Pariſienſis Scholæ Doctores, cum ſumma ingenia Scholæ ſubtilitatibus deuouiſſent, parum fuere in Synodorum, ac Patrum lectione verſati. Hinc eruditionis defectu quaſdam opiniones obtruſere, à quibus antiquioris Eccleſiæ magiſtri longiùs diſtarunt. Hoc in præſenti controuerſia patebit, in qua Scholaſtici ex manca Pelagianæ hæreſeos notitia, vti à recepta antiquitus ſententia receſſerunt, ita illorum plerique in quibuſdam cum Pelagianis conuenere, quod etiam notauit cum laudis præfatione nominandus Cardinalis Bellarminus, cuius verba in calce ferè huius controuerſiæ recitabo. Primi omnium Africani Patres Pelagianorum errores anathemate perculerunt in vtraque Synodo prouinciæ Carthaginenſis, itemque in altera Synodo Mileuitana, dein in plenarijs Concilijs, vti fuſiùs libro priori hiſtoriæ Pelagianæ nobis deſcriptum eſt. In his autem ſacris conuentibus pœnas ſenſibiles puerorum ſine baptiſmo decedentium ſtatutas eſſe demonſtro. Patres Synodi Carthaginenſis in literis ad Innocentium apud Auguſtinum epiſtola

90. hæc de Pelagianis ſcribunt: *Parvulos etiam propter ſalutem, quæ per Salvatorem Chriſtum datur, baptizandos negant, & ſic eos mortifera iſta doctrina in æternum necant, promittentes etiamſi non baptizentur, habituros vitam æternam*. Patres verò Numidiæ prouinciæ in epiſtola ad eundem Innocentium, quæ inter Auguſtinianas eſt 92. hæc ipſa ſcribunt de eiſdem hæreticis: *Pueros quoque parvulos, ſi nullis innouentur Chriſtianæ gratiæ ſacramentis, habituros vitam æternam, nequam præſumptione contendunt*. Innocentius Pontifex his literis acceptis, graui reſcripto nouæ hæreſeos falſitatem confixit: *Illud verò*, inquiens, *quod eos veſtra fraternitas aſſerit prædicare, parvulos æternæ vitæ præmijs etiam ſine baptiſmatis gratia poſse donari, perfatuum eſt*. Epiſt. 95. apud Auguſtinum. Itaque tum Synodi, tum Pontifex illam vitam æternam parvulis in originali peccato mortuis negarunt, quam Pelagiani eiſdem pueris dabant. Vita autem æterna dicit perpetuam poſſeſſionem Dei animam beantis in regno cœlorum, & ex conſequenti excluſionem cuiuſcunque miſeriæ, cui vitæ opponitur æterna mors, quæ conſiſtit in perpetua amiſſione ſummi boni, & perenni afflictione, ac cruciatibus in inferis. At Pelagiani nuſquam auſi ſunt dicere, pueros ſine baptiſmo ituros in regnum cœlorum, vt ex ſerm. 14. de verbis Apoſtoli ſuperiùs laudato expoſuimus. Scribit de iiſdem Auguſtinus lib. 1. de pec. mer. & remiſ. cap. 18. *Dicunt parvulos recenti vita editos viſceribus matrum, non propter remittendum peccatum percipere baptiſmum, ſed vt ſpiritalem procreationem non habentes, creentur in Chriſto, & ipſius regni cœlorum participes fiant, eo modo filij, & hæredes Dei, cohæredes autem Chriſti*. Hinc idem S. Doctor contra Pelagianos ait lib. 2. oper. imperf. cap. 113. *Reſpondete, quid ſitis, qui tot imagines Dei ſine vllius peccati merito ſeparatis à regno Dei, & facitis duas æternas felicitates. Vnam quæ ſit in regno Dei: alteram, quæ ſit extra regnum Dei*. Et lib. 1. eiuſdem operis cap. 132. tradit parvulos iuxta Pelagianos futuros *in loco aliquo ſecundæ felicitatis, quem*, inquit, *talibus ædificauit hæreſis veſtra*. Ex his infertur, vitam æternam, quam illi Hæretici pueris promittebant, ſitam fuiſſe in ſecunda quadam felicitate, hoc eſt, minori ea, qua fruebantur beati in regno cœlorum. Nam cum ibidem pueri nullos cruciatus per totam æternitatem paſſuri eſſent, æternùm felices viuere ab ipſis dicebantur. Scribit S. Fulgentius lib. 1. ad Monimum cap. 6. Deum animæ per peccatum mortuæ duplicem inſuper mortem comminatum: *Primam in ſeparatione animæ, & corporis: ſecundam in æterna cruciatione animæ, & corporis. Ac per hoc primam, qua diſcedente anima caro ſola moritur: ſecundam verò, quando rediens in carnem anima in eadem, & cum eadem, in qua peccauit, carne torquetur*. Primæ morti opponitur vita temporanea, alteri verò vita æterna, quando anima perpetua felicitate fruetur, qua de re legatur Auguſtinus lib. 20. de ciuit. Dei cap. 6. Itaque vita æterna infantium ex Pelagianorum ſententia illa eſt, quæ opponitur morti ſecundæ, quæ ideo ex Auguſtino lib. 18. ibidem cap. 28. *ſecunda mors dicitur, quia nec anima ibi uiuere dicenda eſt, quæ à Dei vita aliena erit, nec corpus, quod æternis doloribus ſubiacebit*. Quare cum Synodi Africanæ, ac S. Innocentius damnarunt dicentes, pueros ſine baptiſmo defunctos habere vitam æternam, exploſerunt ſecundam illam felicitatem, quam extra regnum Dei Pelagiani infantibus promittebant, & ex conſequenti decreuere, eoſdem ſubituros etiam mortem ſecundam, quæ beatæ vitæ opponitur. Cæterùm vita illa æternùm beata, quam Pelagiani pueris deſtinabant,

bant, ante Synodos Africanas rejecta fuit in Concilio Dioſpolitano anno 415. vbi cum obiectum fuiſſet Pelagio, Celeſtium ipſius diſcipulum docuiſſe, *infantes etiamſi non baptizentur, habere vitam æternam*, negauit ſe illa dixiſſe. Hinc Pelagium premebat Auguſtinus epiſt. 196. ad Paulinum Nolanum pueros ſine gratia regenerationis in Christo *non habere in ſe vitam, ac per hoc pœna ſempiterna obnoxios.*

Conrius, ac Moraines exiſtimarunt vitam æternam, quam parvulis Pelagiani pollicebantur, ſitam fuiſſe in viſione clara Dei extra tamen regnum cœlorum. Vnde reſponderi poteſt his, quæ huc vſque deduximus, Synodos ſtatuiſſe pueros non poſſe ſine baptiſmo frui vita æterna, hoc eſt, viſione clara Dei, nec tamen ſtatim inferri, morte ſecunda juxta totam ſuam latitudinem plectendos, ſed prout hæc tantùm dicit priuationem viſionis Dei; non quatenus continet cruciatus, & æterna ſupplicia animæ, & corporis. Sed hæc ſententia nulla ratione admitti poteſt, ſi conſideremus, quid Pelagiani nomine regni cœlorum intelligerent. Et licèt Moraines num. 55. dicat eoſdem id *non ſatis expreſsiſse*, colligitur tamen, quæ fuerit illorum ſententia ex Iuliano lib. 6. oper. imperf. cap. 37. vbi ait: *Multò maximè congregatio omnis glorificata Sanctorum eſse Deo ſubiecta non deſiſtet, ſed totum corpus dignum regno cælorum, quod ſub Chriſti capite conſtruitur, diuinæ voluntati perfecta affectione cohærebit, ut extincta omni cupiditate culparum, Deus & contineat cunctos, & compleat.* Ex his infertur Pelagianos non promiſiſſe pueris viſionem beatam; etenim videns Deum, *diuinæ volutati perfecta affectione cohæret, ut extincta omni cupiditate culparum, Deus & contineat* eundem, *& compleat.* Quare pueri fruentes viſione clara Dei, reapſe forent in regno Dei, quod illi negabant. Rurſus S. Auguſtinus vbique premit Pelagianos negantes peccatum originale, quòd pueri excluſi à regno cælorum immeritò, & iniuſtè tanta miſeria torquerentur. Lib. 2. oper. imperf. cap. 113. *Ac tandem aliquando*, inquit, *extra regnum Dei infelices futuros fatemini parvulos non renatos. Dicite ergo huius infelicitatis meritum verboſi, & contentioſi, qui negatis originale peccatum.* Et lib. 4. cap. 99. ait: *Ipſum etiam regnum ſic amatis, ut non ibi eſse, non ſaltem leuem pœnam credatis hominis eſse, ſed nullam.* Quòd ſi Pelagiani extra regnum Dei dabant parvulis viſionem Dei, haud congruenter Auguſtinus contra ipſos inferebat, pueros futuros infelices, & pœnæ ſubiectos. Nam videns Deum, poſſidet ſummum bonum, nec vllo pacto poteſt eſſe infelix, aut alicui pœnæ obnoxius. Præterea S. Pater libro 2. oper. imperf. cap. 113. his inſtat Iuliano, & collegis: *Dicite, obſecro, in ea felicitate, quæ extra Dei regnum erit, vllúſne regnabit, an nullus? Si nullus liberior erit procul dubio ſine vllo Rege illa felicitas. Si verò vllus in ea regnabit, quis erit Rex imaginum Dei, qui non erit Deus?* At in illa ſecunda felicitate pueri fruerentur viſione Dei, & profectò Deus in illis regnaret, nec eo dilemmate Auguſtinus aduerſarios perculiſſet. Etenim Deus clarè viſus, regnat ſolus in anima videntis, & omnes eiuſdem actus regit, ac moderatur. Itaque Pelagiani beatitudinem naturalem pueris deſtinabant, vti enim illi naturaliter innocentes ab ijſdem aſſerebantur, eiuſdem etiam ordinis beatitatem inuexere, in quo tamen dogmate numquam, quid ſentirent, noſtris innotuit; vnde Auguſtinus, alijque Patres eorundem ſententiam planè ſe non percipere faſſi ſunt. Ille lib. de prædeſt. SS. cap. 13. narrat, à Pelagianis promitti pueris NESCIO CVIVS *felicitatis locum*, & in lib. de hære-

ſibus

ſibus cap. 88. *æternam & beatam* QVANDAM *vitam ſuam.* Idem habet lib. 1. de orig. animæ, cuius verba mox referam. Ipſe Pelagius dicere ſolebat: *Quò eant neſcio*, vt ex Auguſtino ſuperiùs dictum eſt.

Redeo ad Africanas Synodos. In Concilio celebrato anno 418. Carthagine contra Pelagianos, in quo hic canon in vetuſtis codicibus ſtatutus legitur. Io. 14. *Item placuit, vt ſi quis dicit, ideo dixiſſe Dominum:* In domo Patris mei manſiones multæ ſunt; *vt intelligatur, quia in regno cœlorum erit* ALIQVIS MEDIVS, *aut* VLLVS ALICVBI LOCVS, *vbi beatè viuant paruuli, qui ſine baptiſmo ex hac uita migrarunt, ſine quo in regnum cœlorum, quod eſt uita æterna, intrare non poſ-* Io. 3. *ſunt, anathema ſit. Nam cum Dominus dicat:* Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto non intrabit in Regnum cœlorum, *quis Catholicos dubitet,* PARTICIPEM FORE DIABOLI, *qui coheres eſſe non meruit Chriſti? Qui enim dextra caret,* SINISTRAM PROCVL DVBIO PARTEM INCVRRET. In hiſtoria Pelagiana lib. 1. cap. 13. hunc canonem recitaui, vbi ex Photio oſtendi in antiquis codicibus ſcriptum fuiſſe, quod etiam teſtatur Binius, licèt à nonnullis omiſſus ſit, de quo nolo cum quopiam contentionis funem ducere. Interim hoc ipſum S. Auguſtini teſtimonio confirmabo, qui lib. 2. de orig. animæ cap. 12. ſcribit: *Nouellos hæreticos Pelagianos iuſtiſſimè Conciliorum Catholicorum, & Sedis Apoſtolicæ damnauit auctoritas, eò quod auſi fuerint non baptizatis paruulis dare quietis, & ſalutis locum etiam præter regnum cœlorum.* Vnde ſatis veriſimile fit, laudatum canonem reapſe fuiſſe ab Africanis Synodis exaratum. Illud verò obſeruandum venit, ideo Patres negaſſe *alium alicubi locum,* quia duo tantùm loca nominantur in ſacris literis, nempe dextra, & ſiniſtra Iudicis, vnde aſſerunt pueros futuros in ſiniſtra, & ex conſequenti *participes fore Diaboli.* In eodem libro de origine animæ cap. 9. ſcribit S. Pater: *Non baptizatis paruulis nemo promittat inter damnationem, regnumque cœlorum quietis, vel felicitatis* CVIVSLIBET, *atque* VBILIBET *quaſi* MEDIVM LOCVM. *Hoc enim eis etiam hæreſis Pelagiana promiſit.* Quare cum illa opinio *de quaſi medio loco*, nempe inter inferorum pœnas, & gaudia regni cœleſtis, inter errores hæreſis Pelagianæ Auguſtinus recenſuerit, conſtat eandem & ab Africanis Patribus, qui contra illam hæreſim diligentiſſimè excubuere, damnatam fuiſſe, quod ex dicendis clariſſimè apparebit.

His addam Synodum Byzacenorum Patrum in Sardiniam à Thraſamundo Rege Vandalorum Ariano relegatorum ſententiam. Cum Conſtantinopoli graues de diuina gratia lites agitarentur, nonnulli Monachi pro iiſdem componendis Romam profecti, audita Africanorum Antiſtitum in Sardinia exulum fama, legationem ad eoſdem deſtinarunt; librum etiam miſerunt de Incarnatione Domini, & diuina gratia à ſeipſis conſcriptum, rogantes vt de eodem iudicium ferrent. Byzaceni Patres, cum communi conſilio, quid memoratis Monachis reſcribendum foret deliberaſſent, Fulgentio Epiſcopo Ruſpenſi iniunxere, vt decreta à Patribus in literas mitteret, qui è veſtigio librum exarauit inſcriptum de Incarnatione, & gratia. In eo autem Auguſtini ſententia de pœnis puerorum apertiſſimè traditur; etenim cap. 14. inquiunt: *Quæ iuſtitia eſt, vt imago Dei, quæ nihil potuit per ſe ipſam delinquere, ſi non redimatur ſanguine filij Dei, in regnum Dei non permittatur intrare? Quò vtique quiſquis non ingreditur,* INTERMINABILIBVS IGNIS AETERNI CRVCIABITVR POENIS.

Qua

Qua igitur iuſtitia Deus iuſtus infantibus ſine peccato naſcentibus ingerit pœnam, in quibus pœnæ non inuenit cauſam? Item cap. 30. hæc ſcribuntur: *Quomodò infantibus, qui baptizantur, & in eadem infantia moriuntur, donat æternam ſalutem, quorum bonam nec expectat, nec inuenit voluntatem? Item alios quomodò ſine baptiſmat. mortuos* AETERNIS CRVCIATIBVS *damnat, cum in eis nullam culpam malæ voluntatis inueniat. Nonne iſtos inimicos gratiæ Dei, nec defenſores humani, ſed deceptores arbitrij ad hoc ſua peruerſitas cogit, vt Deum putent iniquum in obitu omnium paruulorum, vbi nulla interueniente vel bonitate, uel malitia uoluntatis, alios uident potiri regno, alios* INTERMINABILI DEPVTATOS INCENDIO. Hic liber inter volumina S. Fulgentij recenſetur, quòd ab ipſo dictatus fuit, at eundem à Synodo approbatum, ac ad Monachos Romam miſſum patet ex hoc eiuſdem initio, vbi Epiſcopi Byzaceni nominantur: *Dilectiſſimis, & in Chriſti fide, atque gratia plurimum amplectendis ſanctis Fratribus, Petro Diacono, Ioanni, Leontio, & alio Ioanni, cæteriſque fratribus &c. Dacianus, Fortunatus, Boethus, Victor, Scholaſticus, Orontius, Vindicianus, Victor, Ianuarius, Victorianus, Photinus, Quoduultdeus, Fulgentius, Felix, & Ianuarius in Domino ſalutem.* Quindecim igitur Epiſcopi doctiſſimi, ac ſanctiſſimi in Auguſtini ſententiam pedibus iuere. Nec obſtat, laudatum volumen fuiſſe Fulgentij manu exaratum, qui Auguſtini Patris ſententiam mordicus tuebatur; nam in omnibus Synodis vni alicui ob eruditionem, & eloquentiam inſigni iniungi ſolet, vt publica Patrum decreta literis mandet. Scribit diſcipulus Fulgentij cap. 20. de vita eiuſdem: *Poſt deliberationis autem longiſſimas moras, quicquid definitio communis inuenerat, eloquenter allegandum ſenſibus cæterorum, beato Fulgentio dimittebatur.* Et poſtea: *Propterea quandocunque reſcribebant conſulentibus, Epiſcoporum nomina cunctorum dicebantur in titulo, ſed ſolius B. Fulgentij ſermo tenebatur in ſtylo.* Quare ea omnibus Byzacij Patribus, quorum tum temporis Dacianus erat Primas, ſententia ſtetit. Habemus etiam epiſtolam Synodicam eorundem Antiſtitum, inter quos tamen Fulgentius non nominatur, quam publicauit Sirmondus, & inter opera Fulgentij tom. 6. Bibl. PP. edit. Colonien. A. 1618. recenſetur, in cuius cap. 8. eadem ſententia traditur: verba inferiùs recitabo.

Volo hic euidenter oſtendere antiquitus in Africana Eccleſia, in qua quadringenti ſexaginta ſex Epiſcopi numerabantur, adeo certum fuiſſe, pueros ſine baptiſmo defunctos puniri in inferis pœna ſenſibili, vt id inter fidei dogmata relatum fuerit. Cum Petrus Diaconus vir doctiſſimus, vt ex eiuſdem libro de Incarnatione, & gratia conſtat, in Orientem tranſmiſſurus eſſet, rogauit per literas S. Fulgentium, vt breuem fidei Catholicæ ſynopſim ad ſe mitteret, cui ſe conformare poſſet, intelligebat enim plures hæreſes paſſim toto Oriente graſſari. Fulgentius librum eidem miſit inſcriptum de fide ad Petrum, qua de re dixi lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 19. In eo autem volumine quadraginta dogmata ad Catholicam fidem pertinentia recitat, eaque in ſingula capita digerit, quæ ita inchoantur: *Firmiſſimè tene, & nullatenus dubites.* Primum dogma recitatur cap. 4. Cum verò cap. 26. poſuiſſet dogma XXIII. de peccato originali, capite inſequenti 27. hæc ſcribit: *Firmiſſimè tene, & nullatenus dubites, non ſolùm homines iam ratione vtentes, verùm etiam paruulos, qui ſiue in vteris matrum, ſiue cum de matribus nati ſine ſacramento ſancti baptiſmatis, quod datur in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, de hoc ſæculo tranſeunt,* IGNIS

AETER-

AETERNI SEMPITERNO SVPPLICIO PVNIENDOS, *quia etſi propriæ actionis peccatum nullum habuerunt, originalis tamen peccati damnationem carnali conceptione, & natiuitate traxerunt*. Hoc XXIV. dogma, ſeu vt ille loquitur, capitulum de fide Petro credendum propoſuit, & cum poſtea reliqua capitula recitaſſet, hæc habet cap. 44. *Hæc interim quadraginta capitula ad regulam veræ fidei firmiſſimè pertinentia fideliter crede, fortiter tene, veraciter, patienterque defende. Et ſi quem contraria his dogmatizare cognoueris, tanquam peſtem fuge, & tanquam hæreticum abijce. Ita enim iſta, quæ poſuimus, fidei Catholicæ congruunt, vt ſi quis non ſolùm omnibus*, SED ETIAM SINGVLIS *voluerit contraire, in eo quòd ſingulis horum contumaciter repugnat, & his contraria docere non dubitat, hæreticus, & Chriſtianæ fidei inimicus, atque ex hoc omnibus Catholicis anathematizandus appareat*. Itaque teſtatur Fulgentius, paruulos cum ſolo originali peccato morientes *ignis æterni ſempiterno ſupplicio puniendos*, & id *ad regulam veræ fidei pertinere*, & *tanquam hæreticum abijciendum*, qui eidem dicto *voluerit contraire*. Hæc non indigent interprete, ſed tantùm lectore. Quis autem ex his non intelligat, Africanam Eccleſiam Auguſtini ſententiam de pœnis infantium inter fidei dogmata recenſuiſſe? Neque enim omnium Afrorum Epiſcoporum doctiſſimus ea in re deceptus dici poteſt, vel alios voluiſſe decipere, proprias opiniunculas pro inconcuſſis Eccleſiæ dogmatibus venditando. Qualis verò, quantuſue fuerit Fulgentius ex eiuſdem geſtis patet. Hæc ſufficiat ex cap. 20. libri de vita eiuſdem dixiſſe: *Sexaginta quippe, & eo ampliùs Epiſcopos tunc catena ligabat exilij, quorum lingua, & ingenium beatus Fulgentius Epiſcopus fuit*. Tot eiuſdem libri editi eximiam ipſius doctrinam abundè manifeſtant. Vide, quæ de eodem dixi lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 21. & 24.

Hoc ipſum colligitur ex Auguſtino, qui lib. 1. de pec. mer. & remiſ. cap. 28. aſſerentes pueros futuros in medio quodam loco nuncupat *malè credentes*. Idem in lib. de prædeſt. SS. cap. 12. ait: *Cum moriuntur infantes, aut merito regenerationis tranſeunt ex malis ad bona, aut merito originis tranſeunt ex malis* AD MALA. *Hoc Catholica fides nouit*. Præterea lib. 5. con. Iul. oper. imperf. cap. 64. ait: *Inter reprobos ſunt certè plurimi, qui ſi ex hac vita abriperentur infantes, ſecundùm falſam veſtram hæreſim penitus ab omni, ſecundùm autem Catholicam fidem à damnatione grauiſſima tollerentur*. Certum eſt eam pœnam à Catholica fide in paruulis aſſeri, quam Pelagiani inficiabantur; at hi pœnam damni, hoc eſt, excluſionem à regno cœlorum libenter concedebant. Hinc dixit Auguſtinus ſerm. 14. de verb. Apoſt. *Videris enim tibi miſericors, quia non aufers ei vitam*, DAMNAS *tamen, quem ſeparas à regno cœlorum*. DAMNAS, *non eum percutis, ſed in* EXILIVM MITTIS. En Pelagiani pueros *non percutiebant*, hoc eſt, pœna ſenſus illos nequaquam mulctabant, ſed pœna tantùm damni, in exilium illos mittendo. Quare Auguſtino teſte, Catholica fides tradit paruulos *percuti*, & non tantùm in exilium mitti, quod Pelagiani vltrò fatebantur. Rurſus tract. 67. in Ioannem hæc ait: *Proinde reſpuendi ſunt à corde Chriſtiano, qui putant ideo dictum multas eſſe manſiones, quia extra regnum cœlorum erit aliquid, vbi maneant beati innocentes, qui ſine baptiſmo ex hac vita emigrarunt, quia ſine illo in regnum cœlorum intrare non potuerunt. Hæc fides, non eſt fides; quoniam non eſt vera, & Catholica fides*. Et tamen videmus, plures Scholaſticos beatitudinem naturalem perfectiſſimam citra dolores, & triſtitiam paruulis promittere extra regnum Dei, quorum

rum ſententia minùs tolerari poteſt, quàm illa Pelagianorum; quia iſti contendebant infantes eſſe innocentes, & nulla culpa coinquinatos, vnde non adeo graue abſurdum videbatur, quandam eiſdem felicitatem præparare, cum tamen Scholaſtici, nec ignobiles, aſſerant cum Eccleſia Catholica pueros eſſe originali labe infectos, ſub poteſtate Dæmonis, filios iræ, nec poſtea dubitent, eiſdem beatam quandam vitam promittere.

Sed ex eadem Africa ad Romanam Apoſtolicam Sedem euectus S. Gelaſius Papa adeo apertè Auguſtinianam ſententiam confirmauit, vt nihil ſolidius hac in diſputatione adduci poſſit. Hic in epiſtola ad Epiſcopos per Picenum contra Senecam delirum ſenem Pelagianum miſſa ſcribit: *De paruulis autem quod aſſerit, ſine baptiſmate pro ſolo originali peccato non poſſe damnari, ſatis* IMPIA, *ſatis profana propoſitio eſt*. At Pelagiani nunquam ſine baptiſmo regnum cœlorum pueris promiſerunt, ſed neſcio quem tertium locum inter cœlum, & inferos. Audiatur laudatus Gelaſius: *Nihil eſt ergo, quod dicant, quòd non renati infantes tantummodò in regnum cœlorum ire non valeant, non autem perpetua damnatione puniantur*. Vbi cum Pontifex præter excluſionem à regno cœleſti, quæ eſt pœna damni, decernat pueros *perpetua damnatione puniri*, palam fit, eundem Auguſtini ſententiam approbaſſe, & concludit: *Dicant igitur in morte perpetua conſtituti, ſi non æſtimentur eſſe damnati*. TOLLANT ERGO DE MEDIO NESCIO QVEM IPSI TERTIVM, QVEM DECIPIENDIS PARVVLIS FACIVNT LOCVM. Ita arguit Pontifex. Pueri ſunt damnati, ergo tollant de medio tertium, quem decipiendis paruulis faciunt locum. Ex quibus patet in antecedenti loqui Gelaſium de damnatione apud inferos, qua pueri perpetuæ, hoc eſt, ſecundæ mortis ſupplicia ſuſtinent, vnde rectè infertur, tollendum eſſe de medio tertium locum. At cur TERTIVM dicit? Niſi vt duo tantùm loca eſſe declaret, nempe cœlum ſedem beatorum; & inferos carcerem damnatorum. Quòd defenſores Auguſtinianæ ſententiæ tortores puerorum à Scholaſticis nuncupantur, longè grauiori cenſura eoſdem Gelaſius perculit, dum illos *deceptores paruulorum* Apoſtolici oris ſententia pronunciauit, quippe qui eiſdem ſecundæ felicitatis locum inani aſſeueratione promittebant. Imò ibidem tertium illum locum explodit, motus eodem teſtimonio ſacrarum literarum, quod initio ex Auguſtino adduximus. Etenim ſcribit Pontifex: *Tollant ergo de medio neſcio quem ipſi tertium, quem decipiendis paruulis faciunt locum. Et quia non niſi dexteram partem legimus, & ſiniſtram, non illos faciant* IN SINISTRA REGIONE *ſine baptiſmate permanere, ſed baptizatos ſinant ad dexteram ſalutarem ſacra regeneratione transferri*. Quare Gelaſius Papa non modò S. Doctoris ſententiam, verùm etiam eiuſdem quoque rationem approbauit. Porrò, definitiua illa ſententia eſt: *Tollant ergo de medio neſcio quem ipſi tertium, quem decipiendis paruulis faciunt locum*. In quibus dum dicit *neſcio quem*, declarat nec ſcire ſe, nec inquirere, quænam, aut vbinam eſſet ſecunda felicitas paruulis à Pelagianis promiſſa, ſed ob id eorum dogma damnare, quòd tertium locum facerent inter regnum cœlorum, quod dandum eſt ijs, qui erunt in dextera, & inferni pœnas, quæ deſtinantur ijs, qui erunt in ſiniſtra. Ex his iure Gelaſius appellatur à Gabriele Vaſquez 1. p. diſp. 91. num. 75. *per omnia Auguſtinianus*. Et quidem in eandem epiſtolam, vt alias notauimus, totius Auguſtinianæ contra Pelagianos doctrinæ ſuccum valentiorem contraxit. Vnde

I cum

cum ex CLEMENTIS PONT. OPT. MAX. indulto eiuſdem Sancti Pontificis memoriam quotannis Auguſtiniana familia recolendi facultatem impetraſset, inter precum officia eiuſdem vitæ ſynopſi inſignem Gelaſij erga S. P. Auguſtini doctrinam cultum inſeruit. Gelaſij laudes recitat Dionyſius Exiguus in epiſtola ad Iulianum Presbyterum, in qua eiuſdem Pontificis doctrinam, pietatem, ac exantlatos pro Orthodoxa fide labores eximiè commendat. Has literas leges in calce prioris partis collectionis Romanæ Lucæ Holſtenij.

Idem Auguſtini aſsertum Patrum, ac plurium Theologorum, etiam recentiorum authoritate probatur.

AGmen Patrum, vt par eſt, Hieronymus ducet, qui propiùs in Palæſtina cum Pelagio veluti collato pede certauit. Edidit ille dialogos contra eundem hæreſiarcham, in quibus ſub nomine Critoboli Pelagium, ſub nomine verò Attici virum Catholicum colloquentes induxit. Itaque Critobolus objicit in fine tertij libri: *Oro te, quid infantuli peccauere? Nec conſcientia eis delicti imputari poteſt, nec ignorantia, qui iuxta Ionam prophetam manum dextram neſciunt, & ſiniſtram. Peccare non poſſunt, & poſſunt perire, genua labant, vagitus verba non explicant, balbutiens lingua ridetur,* & AETERNAE MISERIAE CRVCIATVS *miſeris præparantur.* En Pelagius exprobat Catholicis veluti quid abſurdum, puerorum in aliena vita cruciatus. Quid his reponit Hieronymus, an fortè illa Annati verba: *negamus crudelem conſequentiam?* Lib. 8. ſui Aug. cap. 1. pag. 858. Haud equidem: ſed ex Paulo Apoſtolo peccatum originale probat, vt pueris tormenta non iniuſtè infligi videantur. Eadem pœna ſenſibilis infantium aſseritur à S. Auito Antiſtite Vienneſi, qui anno D. in Gallijs floruit. Etenim in carmine ad Fuſcinam ſororem hæc eleganter ſcripſit.

Omnibus id verò grauius, ſi fonte lauacri
Diuini expertem tenerum mors inuida natum
Præcipitat, dura generatum ſorte GEHENNAE,
Qui mox vt matris ceſſarit filius eſſe,
Perditionis erit: triſtes tunc edita nolunt,
Quæ FLAMMIS *tantùm genuerunt pignora matres.*

Fuit autem Alcimus Auitus Præſul doctiſſimus, ac Synodo Epaunenſi, alijſque præſedit. Huic autem ſupparem dabo S. Fulgentium Ruſpenſem Epiſcopum, qui eidem Auito conuixit. Hic in lib. de fide ad Petrum Diaconum ſententiam eandem tanquam de fide tenendam docuit cap. 27. cuius verba ſuperiùs laudauimus. Idem lib. 1. de verit. prædeſt. & grat. cap. 12. ait: *Nulla igitur eſt cauſa diuerſitas in infantibus, quæ faciat vnum eligi, alterum reprobari. Si verò parentum conſideretur voluntas, illi, qui Chriſtiani ſunt, vt eorum filius baptizaretur ſollicitè voluerunt, inſtantiſsimè curauerunt: quorum tamen filius antequam baptizaretur morte præuentus,* AETERNIS EST IGNIBVS *deputatus.* Capite etiam 14. ſcribit: *Cauſa verò maiorum, atque minorum, qui ſine baptiſmate curſum vitæ præſentis in infidelitate conſummant, quantum attinet ad communionem originalis peccati, vna eſt: Ex hac vtrique ibunt in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo, & Angelis*

Angeli eius; quia in eis chirographum, quo ſibi eos deceptoris nequitia ſubdidit, Saluatoris gratia non deleuit. Et ſtatim: *Reddet vnicuique ſecundùm opera ſua, vt non ſolùm pro originali peccato* AETERNIS IGNIBVS ARDEANT, (*quibus* ARSVRI *ſunt ſine baptiſmate morientes etiam paruuli, qui nihil boni, aut mali egerunt*) *ſed etiam pro ſua voluntate mala tanto deterius torqueantur, quanto amplius propriæ iniquitatis adijciunt*. Hi Fulgentij libri eximiè commendantur à Patribus Africanis in Sardinia pro fide Orthodoxa exulantibus in epiſtola Synodica cap. 18.

At ſæculo eodem deſinente S. Gregorius Magnus, & inſequenti ineunte S. Iſidorus Hiſpalenſis Auguſtini ſententiam approbarunt, quippe quæ communis tum temporis in Eccleſia habebatur. Gregorius lib. 9. Moral. cap. 12. in illa Iob: *Et multiplicabit vulnera mea etiam ſine cauſa*, hæc ſcribit: *Nonnulli etenim priùs à præſenti luce ſubtrahuntur, quàm ad proferenda bona, malaue merita actiuæ vitæ perueniant. Quos quia à culpa originis ſacramenta ſalutis non liberant, & hic ex proprio nihil egerunt, & illuc* AD TORMENTA PERVENIVNT. *Quibus unum vulnus eſt, corruptibiliter naſci, aliud carnaliter emori. Sed quia poſt mortem quoque æterna mors ſequitur, occulto eis, iuſtoque iudicio etiam ſine cauſa uulnera multiplicantur*; PERPETVA quippe TORMENTA PERCIPIVNT, qui *nihil ex propria uoluntate peccauerunt*. Et poſtea: *Diſtrictus iudex, qua eos animaduerſione trucidat, quos culpa propriæ actionis damnat, ſi & illos* IN AETERNVM PERCVTIT, *quos reatus arbitrij non addicit?* Hæc adeo clara ſunt, vt Moraines dicat, Gregorium ea non ex ſenſu Eccleſiæ, ſed ex propria opinione aſſeruiſſe. S. Iſidorus lib. 2. differ. ſpirit. num. 26. idem tradit inquiens: *Illud tamen tenendum eſt, paruulorum animas nexu peccati originalis eſſe adſtrictas, quæ niſi percipiant baptiſmatis ſacramentum, regni cæleſtis participes eſſe non poſſunt, ſed cum carne, & commune habebunt peccatum, & pari iudicio* DAMNABVNTVR IN IGNEM AETERNVM. Et lib. 1. ſenten. cap. 22. ait: *Pro ſolo originali reatu luunt* IN INFERNO *nuper nati infantuli* POENAS. Erat ergo certa in Latina Eccleſia illa aſſertio de pœnis puerorum, quàm Auguſtinus, Fulgentius, ac Synodi in Africa docebant, quam Gelaſius, ac Gregorius Sanctiſſimi Pontifices in Italia tradebant, quam S. Auitus in Gallia, & S. Iſidorus in Hiſpania citra dubium aſſerebant. Eandem verò diutius vſque ad Scholaſticorum ætatem viguiſſe exiſtimo. S. Prudentius Epiſcopus Tricaſſinus, qui floruit anno 850. in libro de prædeſt. cap. 16. ait: *Quæ punitio biſariam diuiditur, & nunc in abſolutione animæ à ſuo corpore comparata huius primæ præuaricationis merito, quod ab ipſa radice in omne poſteritatis eius genus transfuſum, atque innatum eſt, & poſtmodum* in GEHENNA, *quæ tam* HVIVS, *quàm aliorum multiplicitate criminum libidinoſa peruerſitate contractorum acquiſita eſt*. Et inferiùs de parvulis ſcribit: *Extra baptiſmi gratiam morientes, non ſuo, ſed protoplaſti peccato* PERPETVA PLEXIONE DAMNANTVR. Ex Anglia veniat Anſelmus, qui in lib. de concep. Virg. & pec. orig. cap. 22. hæc docuit: *Sed etiam nemo dubitet, quia par pœna non ſequetur imparia peccata, in hoc tamen ſimilis eſt & perſonalis, & originalis peccati damnatio, quia nullus admittitur ad regnum Dei, ad quod factus eſt homo, niſi per mortem Chriſti, ſine quo non redditur, quod pro Adæ peccato debetur, quamuis non omnes pariter in inferno torqueri mereantur. Nam poſt diem iudicij nullus erit Angelus, aut homo* NISI AVT IN REGNO DEI, AVT IN INFERNO. Explodit tertium illum locum felicitatis ſecundæ, quem plerique parvulis promittunt. Vltimus accedat S. Aëlredus S. Bernardi contemporaneus

Digitized by Google

neus in libro 1. Speculi charitatis cap. 15. Cum ſibi obieciſſet: *Paruulos quæ ratio addicit damnationi, quos nec creatio malos, nec propria voluntas fecit iniuſtos?* Reſpondet: *Quid enim? Iniuſtum æſtimas, vt lignum inutile, & infructuoſum ignis depaſcat? Cogita quæſo totum humanum genus quaſi lignum aridum, lignum infructuoſum, lignum in ipſa radice vitiatum, vtpote veneno antiqui ſerpentis inficiatum, iuſtiſsimè addictum flammis, igni deſtinatum, adiudicatum damnationi. Quid ergo? Ingratum te præbes, ò lignum inutile, quòd quidam ramuſculi à tua præmortua præciſi radice eripiuntur incendio, quatenus ſtipiti cuidam fructuoſo inſerti priſtinæ libertati donentur.* Huius Sancti regulam lege apud Holſtenium pag. 187. parte 2. Collectionis Romanæ. Ex his patet quàm falsò dixerit Adamus, *omnes Patres contra Auguſtinum ſtare*. Certè neque Pater Suarez, neque Pater Vaſquez cum Auguſtino ea in re conueniunt, at benè S. Doctorem ſecuti ſunt omnes Latini Patres, qui controuerſiam illam quoquo modo attigerunt, in quorum lectione Adamus totus hoſpes fuit.

Hæc itaque antiquæ Eccleſiæ, ac Sanctis Patribus de infantium pœnis ſententia ſtetit, donec poſt ducenteſimum ſupra milleſimum annum Chriſtianæ epochæ nouæ opiniones à Scholaſticis procuſæ ſunt. Qui ſi in Patrum voluminibus tantùm ſtudij, ac laboris poſuiſſent, quantum Ariſtoteli explicando impendere, profectò S. Auguſtini ſententiam non obduxiſſent, neque eorum plerique Pelagianorum opinionem, quod naturalem illam puerorum beatitatem attinet, hominum mentibus tam altè infixiſſent. Verùm tanta fuit vis veritatis, ac tantum Auguſtini authoritas valuit, vt plerique etiam Scholaſticorum pedibus in Auguſtini ſententiam ierint. Primus fuit Gregorius Ariminenſis ſubtiliſſimus antiquæ Pariſienſis ſcholæ Doctor, qui pœnas ſenſibiles infantium acerrimè ſuſtinuit in 2. ſent. diſt. 30. quæſt. 3. Nullus autem veterum Scholaſticorum in Auguſtini lectione Gregorium ſuperauit. Hanc illi laudem vltro Recentiores tribuunt. Dicitur à Vaſquez 1. 2. diſp. 185. num. 13. *apprimè in Auguſtini doctrina verſatus*. A' Vandero appellatur *vir doctiſsimus, & ſi quis alius doctrinæ Auguſtinianæ perſtudioſus* Diſp. 1. de liber. Dei num. 23. Addit Faſolus 1. p. q. 23. art. 1. dub. 3. num. 34. *cuius libri Auguſtini auctoritatibus, & ſententijs paſsim abundant*. Idem nuncupatur à Raynaudo *homo in Auguſtini lectione verſatiſsimus*. In cenſ. inoff. * cenſ. num. 2. Denique Decampſius ſcribit: *Gregorius Ariminenſis, quem non vitæ tantùm inſtituto, ſed etiam doctrina Auguſtinianũ fuiſſe norunt omnes, qui vel ſtrictim eius libros attigerunt.* Lib. 3. de Hæreſi Ianſ. diſp. 3. cap. 20. Quæ conſultò hic inſerui, vt planum fiat, quantum fidei Ariminenſi præſtandum ſit, vbi de Auguſtini mente diſputatur. Video enim hunc inſignem Doctorem pleraſque ſententias tanquam verè Auguſtinianas defendere, quas tamen Recentiores veluti portenta, ac paradoxa prorſus anti-Auguſtiniana reijciunt. Hic itaque vir ſubtiliſſimus Auguſtini authoritatem communi illius ætatis Scholaſticorum ſenſui præpoſuit. Albertus etiam Magnus in Summa tract. 18. probabilem Auguſtini ſententiam fatetur, vti etiam Polmanus Doctor Duacenſis in calce Breuiarij Theologici num. 469. Conſentiunt Sonnius tract. de extremo iudicio cap. 6. & 7. Driedo lib. 1. de grat. & lib. arb. tract. 3. cap. 2. par. 1. Ex Auguſtiniana familia præter Gregorium fusè eandem ſententiam tuentur Auguſtinus Mulæus in Apolegetico ad Paulum III. Alipius Reylof Belga lib. 8. de anima ad mentem S. P. Auguſtini cap. 2.

* Pro Valer. Ce melien.

cap. 2. §. 13. Michael Paludanus inſignis Doctor Louanienſis in epiſtola ad Conrium Archiepiſcopum Thuamenſem, quæ legitur in limine libri eiuſdem Conrij mox laudandi. Denique Carolus Moreau Gallus tomo 1. ſui Tertulliani par. 2. pag. 89. & ſeq. vbi ait: *Attendant & hi, qui ſolam pœnam damni in eis admittunt, ſe ab antiquo Eccleſiæ, & Patrum ſenſu eſſe remotiſsimos*. Ibi enim plura Patrum teſtimonia laudat, quæ tamen de damnatione genericè ſumpta intelligendos eſſe facilè aduerſarij dicent, neque enim Gelaſij, Auiti, Iſidori, Prudentij, aliorumque authoritates produxit, quas nos ſuperiùs attulimus. Hic tamen Auguſtinianos plurimùm debere fateor doctiſſimis Seraphicæ familiæ Patribus, totidem enim pro Auguſtiniana ſententia, quot ex noſtris, ſtare video. Alphonſus à Caſtro inſignis Theologus in lib. aduer. hæreſ. V. Baptiſmus ait, pueros originali infectos eſſe *gehennæ obnoxios*. Matthias Hauzerus idem docet tom. 2. Anatomiæ Auguſtinianæ pag. 764. Ioannes Poncius Hibernus diſp. 18. Curſus Theologici tota quæſtione 6. & in com. in 2. ſent. Scoti d. 33. P. Macedo lib. 4. de Clauibus cap. 18. contr. de pec. orig. ſect. 3. quorum omnium ſtudia vicit Florentius Conrius Archiepiſcopus Thuamenſis integro pro S. Auguſtini aſſertione volumine evulgato, in quo fuſiſſimè ex ſacris literis, & Auguſtino ſenſibiles infantium pœnas demonſtrauit. Patrum tamen teſtimonia omiſit, vnus enim Auguſtinus inſtar omnium illi fuit. Hic autem cum cap. 2. retuliſſet, pleroſque ea in opinione Auguſtinum in exceſſus prolapſum, quæ Recentiorum cantilena eſt, haud ſibi temperare potuit, quin exclamaret: *O' vocem non ſolùm miræ animoſitatis plenam, ſed iniuriæ in Auguſtinum, eiuſque ſanctos Commagiſtros, & in ipſam Sedem Apoſtolicam fortè pleniſsimam*. Video hunc doctiſſimum Antiſtitem vocari à Morainio nouorum Dogmatiſtarum prodromum, cum tamen antiquiſſimam Patrum ſententiam propugnauerit. At quòd in limine libri Auguſtini nomen inſcripſit, ac peregrinum Ierichontinum in alio volumine deſcripſit, in quo humanæ naturæ ſtatus iuxta Auguſtini mentem egregiè explicuit, hinc & nuperis, quos appellat, Dogmatiſtis præcurſor datus; tantùm Conrio ſtetit, Auguſtinum defendiſſe. Hi ergo ſubtiliſſimæ Scholæ Profeſſores, licèt aliàs Scoto addictiſſimi, cum Magiſtrum in præſenti controuerſia cum Auguſtino minùs conuenire intelligerent, religioni duxerunt, Scotum Auguſtino præponere. Imò eo facto ipſius Scoti, ſi non doctrinam, ſaltem exemplum ſecuti ſunt. Etenim ſubtiliſſimus ille Doctorum tantùm Auguſtino detulit, vt Patres Minores in libello ſupplici exhibito Senatui Caſtellæ anno 1628. quo iuramentum Salmanticenſis Academiæ pro defendenda doctrina Sancti Thomæ, quòd diligentiſſimus Auguſtini diſcipulus fuit, tanquam Doctori ſubtili iniurioſum deferebant, hæc ſcripſerint: *Scotus adeo Auguſtinianæ doctrinæ addictus fuit, vt in ſolis Theologicis commentarijs actingenties, ac quindecies S. Auguſtinum in ſuarum aſsertionum teſtem protulerit &c.* Quæ, aliave legere poteris tomo priori hiſtoriæ Auguſtinianæ Hiſpanicè ſcriptæ à Petro de Campo lib. 3. cap. 30. & apud Lucam Wuadingum in vita Scoti tomo 1. operum eiuſdem cap. 15. num. 69.

Theſis

Theſis de ſenſibili infantium pœna in inferis rationibus ſuadetur. Qua occaſione oſtenditur, Eccleſiam Romanam inter precum officia eandem S. Doctoris ſententiam recitare. Auguſtinus vocat illam pœnam mitiſſimam. Statuitur pueros ex pœna damni grauem triſtitiam pati.

SEd nec deſunt argumenta ſatis valida, quæ S. Auguſtini ſententiam non modò probabilem, verùm etiam longè probabiliorem oſtendunt, nam quod Synodos, & Patres attinet, vera eſt eiuſdem ſententia. Primum argumentum eſt. Peccatum originale induxit ſenſibiles miſerias puerorum præſentis vitæ, ergo & eaſdem per totam æternitatem diſtendet. Probatur conſequens, quia pœnæ ſenſibiles huius vitæ non ſunt ſufficientes ad ſatisfaciendum per ſatispaſſionem pro macula peccati originalis, & quantæ, quantæ ſunt, iuſtè humanum genus eaſdem patitur, ergo durante eadem macula peccati per totam æternitatem, iuſtè in æternum pueri originali labe infecti eaſdem patientur. Reſpondent communiter Scholaſtici, miſerias eſſe pœnas peccati originalis per accidens; nam iuſtitia originalis eximebat hominem ijs miſerijs, quas in natura pura ſubijſſet; quare cum peccatum originis per ſe ſuſtulerit iuſtitiam originalem, per accidens induxit miſerias. Hanc reſponſionem §. 2. ſuperius exploſimus, quam rurſus hic egregio teſtimonio Auguſtini lib. 6. oper. imp. cap. 37. refellimus. *Reſtat*, inquit, *vt iſta, quæ nunc eſt,* ſcilicet mors corporis, *ipſa nouiſsima, hoc eſt, in fine deſtruatur, quando fiet reſurrectio carnis, vt non ſit porro inimica, quomodò eſſet, ſi naturalis ita eſſet, vt pœnalis non eſſet: pœnalis autem ſub iuſto, & omnipotente Deo iudice nullo pacto eſſet, niſi meritis peccati accidiſſet.* Cum autem mors pœnalis dicitur, non ideo dicitur ob relationem, quam habet ad culpam, cuius ipſa pœna ſit, ſed pœnale accipitur ab Auguſtino, quod infert cruciatum, & dolorem, vnde & pœna alia eſt iuſta, alia iniuſta, nempe iniuſta eſt, quæ ſine præuio demerito innocenti à tyranno infligitur. At mors nequit eſſe naturalis, vt non ſit pœnalis. Etenim anima à corpore ſeparari non poteſt, niſi præuijs morbis, & doloribus, ſiue ij longi ſint, ſiue breues, qui enim breues ſunt, magni ſunt. Ergo ex S. Doctore nequit mors eſſe naturalis ſub iuſto, & omnipotente Deo, qui tanquam iuſtus, non infligeret malum pœnæ ſine culpa, tanquam omnipotens, non ſineret, ab alio toti innocenti naturæ infligi. Hinc clamat eodem lib. 6. cap. 20. *Neque enim ſub Deo iuſto miſer eſſe quiſquam, niſi mereatur, poteſt.* Quomodò autem Adam licèt ex elementis & corpore animali compoſitus moriturus non fuiſſet, egregiè explicat S. Doctor ibidem cap. 39. Sed his omiſſis, comminus datam reſponſionem oppugno. Etiamſi homo in natura pura futurus fuiſſet ijs miſerijs ſubiectus, quæ ex complexione elementorum, quibus conſtat, & in quibus viuit, ortum ducunt, multæ ſunt aliæ grauiſſimæ miſeriæ, quas homo ex ſua natura non patitur. Etenim plerumque pueri à Dæmone inuaduntur, & ad mortem vſque cruciantur, illa autem pœna non oritur ex conditione materiæ. Vrget hoc argumentum Auguſtinus lib. 6. con. Iul. cap. 6. *Tu*, inquit, *aſſere ſi potes, quomodò ſibi non obſcurè, ſed apertè vendicet paruulos, quos immundi Spiritus vexant. Si ei traditos dicis, videmus ambo ſupplicium, tu dic meritum: ambo cer-*

Digitized by Google

ho cernimus pœnam, *tu qui nulla mala merita dicis ex parentibus trahi*, *cum Deum iuſtum ambo fateamur*, *demonſtra iſta pœna dignam*, *ſi potes*, *in infantibus culpam*. *An verò non agnoſcis etiam hoc ad illud* graue iugum *pertinere*, *quod eſt ſuper filios Adam* Eccl. 40.
à die exitus de ventre matris eorum &c. Ideo enim Dæmones permittuntur, tantis cruciatibus pueros torquere, quia iſti ſunt peccato deturpati. Itaque durante eodem reatu iuſtè Dæmon poterit illos affligere. Rurſus reijcitur eadem reſponſio. Si miſeriæ per accidens conſequuntur priuationem iuſtitiæ originalis in ſtatu præſentis vitæ, cur etiam in altero ſtatu eædem miſeriæ itidem ſaltem per accidens non conſequentur priuationem originariæ innocentiæ? Profectò cum peccatum in pueris in præſenti, æquè ac futura vita remaneat, neſcio vndenam diuinam iuſtitiam in altero ſæculo futuram erga infantes mitiorem deducant, cum in aliena vita ſeueriùs peccatores puniat. Et quidem ſi Deus Adamum poſt peccatum morti non deſtinaſſet, & hic æternùm inter miſerias vnà cum poſteris vixiſſet, nullus iudicium Dei culpare poſſet, qui inimicum genus, ac ſorde pollutum pœnis addixiſſet. Ergo in illa hypotheſi ob ſolum originale delictum pueri æternùm iuſtè pœnas ſubirent.

Probatur 2. Deus odio habet pueros originaria labe pollutos, illis eſt iratus, atque inimicus, ergo iuſtè poteſt exercere contra eoſdem actus iuſtitiæ vindicatiuæ, prout hæc eſt inflictiua pœnæ ſenſibilis. Antecedens colligitur ex Ioan. 3. 36. *Qui autem incredulus eſt Filio, non videbit vitam*, *ſed ira Dei manet ſuper eum*. Quam ſententiam parvulis non credentibus applicat S. Doctor lib. 1. de pec. mer. & remiſ. cap. 20. Scribit etiam Apoſtolus Epheſ. 2. 3. *Eramus natura filij iræ*, nempe ob peccatum originis, quod cum natura in prolem tranſfunditur, quo fit, vt puer recèns natus ſit auerſus à Deo, & ex conſequenti eiuſdem inimicus. Conſequentiam verò acutè deducit Auguſtinus tract. 44. in Ioannem inquiens: *Apoſtolus natus in gente Prophetarum dicit*: Fuimus & nos aliquando natura filij iræ, ſicut & cæteri. *Si filij iræ*, *filij vindictæ*, *filij pœnæ*, *filij gehennæ*. *Quomodo naturà*, *niſi quia peccante primo homine vitium pro natura inoleuit*? Sunt optimæ illationes. Quandoquidem ſi Deus eſt iratus pueris, ergo poteſt contra eoſdem exercere actum iuſtitiæ vindicatiuæ, ergo etiam eoſdem pœna afficere, obiectum enim iuſtitiæ vindicatiuæ eſt punitio rei, ergo poteſt illos gehennæ, hoc eſt inferni flammis deſtinare, vbi *erit fletus*, *& ſtri-* Matt. 13.
dor gentium. Nec valet, ſi dicas, iram Dei, eiuſque iuſtitiæ vindictam appa- 11.
rere in pœna damni, qua puniuntur pueri, nec oportere, vt ab eadem iuſtitia pœna ſenſibili caſtigentur. Etenim pueri ſunt rei eiuſdem omnino peccati, quod commiſit Adam, ita vt crimen, quod in Adamo fuit actuale, euaſerit in poſteris originale; vnde dicit Apoſtolus Rom. 5. *in quo omnes peccauerunt*, ergo ſicuti in Adamo peccatum actuale punitum fuit inflictione pœnæ ſenſibilis, in poſteris etiam eodem ſupplicio caſtigari poterit. Vti peſtis non tantùm nocet illi, in cuius corpore primùm naſcitur, verùm etiam alteri, qui eadem per contactum inficitur; ita pueros *peccati paterni contagione* mori dixit Auguſtinus lib. 6. con. Iul. cap. 4. Huc facit, quod docet S. Thomas 1. 2. q. 81. art. 2. ad 1. *Pœna*, inquit, *corporali interdum iudicio diuino*, *vel humano puniuntur filij pro parentibus*, *inquantum filius eſt aliquid patris ſecundùm corpus*. Deus enim è vita ſuſtulit filium Dauid, vt patris adulterium puniret, & tamen puerulus non erat reus paterni delicti. Hinc Exodi 20. 5. dicitur Deus viſitare *iniqui-*

tatem

Exod. 20. *tatem patrum in filios in tertiam, & quartam generationem*. Quo ergo potiori iure Deus poterit punire pœna ſenſibili pueros, qui reapſe contrahunt maculam primorum parentum? Sed etiamſi illationes illæ Auguſtini ex his verbis Apoſtoli, *fuimus & nos aliquando natura filij iræ*, poſſent vtcunque eludi, nobis interim ſat eſt, eaſdem recitari ab Eccleſia Romana inter officia precum feria IV. Dominicæ IV. Quadrageſimæ in lectione priori expoſitionis Euangelij. Vti enim certum eſt, Auguſtinum eo loci iuxta propriam ſententiam de ſenſibili puerorum pœna in gehēna locutum eſſe, ita eiuſdem doctrina ſuis precibus ab Eccleſia inſerta, ingenti authoritatis pondere fulcitur; ſaltem omni cenſura liberatur, quod vnum hic intendimus aduerſus recentiores Criticos, exceſſus Auguſtino obijcientes.

Probatur 3. Pueri prædeſtinati ex meritis Chriſti habebunt in alia vita bona corporis, quæ dotes à Theologis nuncupantur, ergo pueri reprobi patientur in alia vita mala corporis ex demeritis Adæ. Simile argumentum ponitur ab Auguſtino lib. 6. con. Iul. cap. 10. vbi paritatem negantes vocat *importunos*. Do eiuſdem verba: *Vide ergo*, inquit, *quàm importunè nolis, paruulum de alieno peccato reportare malum, & velis eum de alieno rectè facto reportare bonum, non qualecunque, ſed Dei regnum. Alienum quippe opus eſt, cum credit per alterum, ſicut alienum opus fuit, cum peccauit in altera*. Reſpondent negando paritatem, nam licèt diuina bonitas poſſit dare bona corporis ijs, qui eodem corpore tanquam inſtrumento pro eorundem acquiſitione nihil boni egerunt; contra æquitatem tamen eſt pati corpus illius, qui eodem corpore nunquam peccauit; præſertim cum pœna ſenſus ſit proportionata ijs delectationibus peccaminoſis, quæ corpore percipiuntur. Sed contra eſt. Quia ſicuti in alia vita non ponitur nouum meritum, aut demeritum, ſunt enim animæ in termino, ſed Deus eo modo erga illas ſe habet poſtea, ac quando receſſerunt, cum pueri ſine baptiſmo defuncti numerentur in familia Diaboli, ſicuti è contra mortui ſuſcepto ſacramento in familia Chriſti, æquum eſt, vt ſicut iſti ſub Chriſto bona corporis recipiunt, ita illi ſub Dæmone mala corporis ſentiant. Etenim ſi in hac vita ſunt ſub poteſtate Dæmonis, ita vt illos in corpore torqueat, vt ſuperiùs oſtenſum eſt, cur in alia vita, in qua nulla eſt redemptio, ab illius poteſtate, quam antea in eorundem corpora habebat, eximentur? Scribit S. Doctor proximè laudatus: *Iam itaque vobis ipſis reddite rationem, ne putetis indignum, vt qui non admittuntur in regnum Dei, ſint ſub illo, qui cecidit de regno Dei: Et qui non habent vitam, ſint ſub illo, qui perdidit vitam*. Nec iuvat, quòd pueri corpore non peccarunt, vnde nec in corpore puniendi videntur, nam peccatum ſolius voluntatis ſuperbientis iuſtè punitur pœna ſenſus, nec Dæmones corpore peccarunt, & tamen pœna ſenſibili affliguntur. Imò cum totum peccatum, quod fuit actuale in Adam, ſit originale in pueris, & illius reatum ex toto ſubeant, cum in peccato Adæ fuerit voluptas ſenſus in comeſtione pomi, huius etiam voluptatis pœnas luit infelix poſteritas, cuius pariter reatus in ipſam per generationem transfuſum eſt.

Hic tamen aduertendum eſt, Auguſtinum aſſerere mitiſſimam eſſe pœnam, quam infantuli in inferis ſubeunt. Illam *damnationem omnium leuiſſimam* vocat lib. 5. con. Iul. cap. 11. quod 8. eſt in editione Baſileenſi, & *mitiſſimam ſanè omnium pœnam* in Enchiridio cap. 93. & lib. 1. de pec. mer. & remiſſ. cap. 16.

Cum ignis calefaciat, & ſi calor ſit intenſus, etiam comburat, quandoquidem ex Auguſtino pœna illa eſt *leuiſsima*, ac *mitiſsima*, erit ab igne calefaciente cum aliqua moleſtia pueros, ſed non eoſdem vſtulante. Quare ſicuti eò intenſiùs ardebunt reprobi adulti, quò plura ſcelera admiſere, cum pueri hæreditarij tantùm criminis rei ſint, calore ad moleſtiam vſque, ac dolorem incutiendum intenſo affligentur. Video Fulgentium ſuperiùs laudatum ſcribere pueros *arſuros*, ſed ea voce calorem cum dolore, qui tamen eſſe poteſt citra combuſtionem, in corpus agentem ſignificauit. Confirmatur hoc ipſum ex lib. 5. con. Iul. capite proxime memorato, vbi ait pueros *in damnatione omnium leuiſsima futuros. Quæ, qualis, & quanta erit, quamuis definire non poſſim, non tamen audeo dicere, quod eis, vt nulli eſſent, quàm vt ibi eſſent, potius expediret*. Quod ſi ab igne comburerentur, profectò melius illis eſſet, nunquam extitiſſe. Ibi verò non recuſat definire genus pœnæ, nec ſpeciem, nempe an ſint in igne, & an ibi ſolummodò calefiant, vel vſtulentur, ſed tantùm quo gradu, vel intenſione caloris ijdem pueri torqueantur.

Solent quærere Scholaſtici, an pueris pœna damni triſtitiam incutiat. Reſpondent Scholarum Principes, nulla triſtitia pueros affici. Recentiores tamen plerique, quos inter eminet Bellarminus lib. 6. de amiſ. grat. &c. cap. 6. triſtitiam in parvulis admittunt, quod à gloria æterna ſe excluſos vident. Pudet me ex Auguſtino nonnulla recitare; etenim inde palam fiet, tam procul ab Auguſtini ſententia abijſſe illos Doctores, qui ob excluſionem à gloria nullam in pueris triſtitiam gigni pronunciarunt quàm propiùs ad Pelagianorum paradoxa acceſſerunt. Profectò S. Doctor irriſit, imò execratus eſt Pelagianos ita ſentientes, quaſi regni cœleſtis contemptores. Scribit lib. 3. oper. imperf. cap. 99. *In regnum Dei non intrare imaginem Dei, nullam eſſe contumeliam putatis, ipſum regnum etiam ſic amatis, vt non ibi eſſe, non ſaltem leuem pœnam credatis hominis eſſe*, ſed NVLLAM. Idem Pelagianos grauiter arguit lib. 3. con. Iul. cap. 3. inquiens: *Verùm vos excellentiſſimi amatores illius vitæ, quæ futura eſt æterna cum Chriſto*, NVLLAM POENAM *putatis eſſe, imaginem Dei exulare à regno Dei: cum ſi paruam pœnam eſſe diceretis, non eſſet hæc vox beati amatoris illius regni, ſed* MISERI CONTEMPTORIS. Ruſus lib. 5. cap. 1. loquens de plebeis Chriſtianis ait: *Quorum ſi quiſquam geſtans paruulum filiam, nec ſine clamore inuidioſo, & in parte, vbi nullus audiret, compellaret, & diceret: Ego ea mente, intelligentia, ratione, in qua ſum factus ad imaginem Dei, tantùm amo regnum Dei, vt hominis* MAGNAM *iudicem* POENAM, *ſi eò nunquam poſſit intrare. Itane verò tu, non homo de turba imperitorum, ſed inter paucos prudentiſſimos regni illius amator, tanto vtique ardentior, quanto magis te flagrantiſſima paucorum ſocietas in illud accendit, nec facit inde torpeſcere frigidior multitudo, reſponſurus es homini, atque dicturus:* NON SOLVM MAGNA NON EST, SED NVLLA OMNINO POENA EST *imaginis Dei, nunquam poſſe intrare in regnum Dei? Puto, quòd nec vni homini, cuius nec vim, nec teſtimonium formidabis, hoc dicere audebis. Te itaque ſiue reſpondente quodlibet, ſiue quod magis à te exigeret, ſi non Chriſtiana, certè humana verecundia, reticente, ingereret aſpectibus tuis paruulum ſuum &c.* Pœnam autem hic intelligi prout eſt inflictiua doloris, non verò prout eſt tantùm quid malum in ſe inferiùs oſtendam. Illa autem veteres haud legiſſe credam, neque enim illam ſententiam publicè docuiſſent, quam ne à Pelagianorum quidem inſolentiſſimo Iuliano vni ho-

mini non quidem docto, ſed de vltima fæce vulgi clanculum citra vllius teſtimonium inculcari potuiſſe Auguſtinus exiſtimauit. Putaſne Maſtrio curæ fuiſſe, quid hac de re ſentiret Auguſtinus? Nam ab eodem in 2. ſent. diſp. 4. de hom. q. 6. num. 163. adducitur *Auguſtinus de pec. meritis, & remiſsione cap. 27. aſſerens infantes in Limbo non triſtari, nec dolorem pati*. Auguſtinus tres ſcripſit libros de pec. mer. & remiſſione, quos Maſtrius non diſtinguit, ſimulq; illi affricat eam opinionem, quam veluti parodoxum deteſtatus eſt. Nemo ergo nobis vitio vertat, ſi maiorem in Auguſtino legendo diligentiam in Scholaſticis deſideremus.

Moraines cum alijs reſpondet, futuram paruam illam triſtitiam puerorum ob excluſionem à gloria. Sed hæc erat aliorum Pelagianorum reſponſio teſte Auguſtino lib. 3. con. Iul. cap. 3. *Porro*, inquit, *ſi quod huic ſufficit cauſæ*, PARVAM *ſaltem* POENAM *fatemini eſse, quæ magna eſt, vt imago Dei non ſinatur intrare in regnum Dei &c.* Idem verò ſerm. 14. de verb. Apoſt. ita contra Pelagianos argumentatur: *Si amatur patria, magna pæna, ſi autem non amatur patria, peior eſt cordis pæna. Paruum malum eſt in hominis corde, qui ſocietatem non quærit Sanctorum, qui non deſiderat regnum cælorum? Si non deſiderat, pæna eſt de peruerſitate: ſi autem deſiderat, pæna eſt de fraudata charitate. Sed ſi, quod vis, parua ſit pæna, & ipſa parua magna eſt, ſi nulla culpa eſt.* Hæc ille. Nec iuuat quòd reponunt, triſtitiam illam vel nullam eſſe, quòd amiſſio ſit boni ſupernaturalis, quod ipſis naturaliter non debebatur, vel ſaltem leuem, quòd videant, non ſua ipſorum, ſed primi parentis culpâ ſe ab æterna gloria eiectos. Etenim natura humana erat ordinata ad gloriam, quæ gratia omnibus poſteris Adæ decreta erat, à qua tamen cum ſe ob illius delictum excidiſſe videant, ingens doloris argumentum occurrit. Ita ſi quis ob crimen læſæ maieſtatis amittat bona ſibi à Principe antea donata, nonne eius filij toties ingenti triſtitia corripientur, quoties præſentem pauperiem cum amiſſa bonorum affluentia comparabunt? Quod autem aliena culpa in eum ſtatum deciderint, pudorem quidem, ſed non dolorem minuet, imò iſtum plus augebit. Pueris verò non modò pœna inflicta eſt, verùm etiam ineſt culpa, & ſunt reapſe peccatores, vnde cum triſtitia etiam pudor in illis reperitur.

Reſpondent alij pueros nullam habituros cognitionem gloriæ æternæ, quòd hæc eſt ſupernaturalis, neć naturali puerorum cognitione attingi poterit. Sed hæc reſponſio ſuperiùs reiecta eſt, vbi probauimus pueros futuros in ſiniſtra, videbunt enim è diuerſo electos, eoſque ad æternam gloriam vocari. Interim quid his reponeret Auguſtinus, qui abſurdum putauit pueros imagines Dei haud amare regnum Dei, ſcribens lib. 6. con. Iul. cap. 4. *Si hoc eis non erit malum, non ergo amabunt regnum Dei tot innocentes imagines Dei. Si autem amabunt, & tantùm amabunt, quantum innocentes amare debent regnum eius, à quo ad ipſius imaginem creantur, nihil mali de hac ipſa ſaparatione patientur?* Quid his, inquam, reponeret, dum in Scholis audiret, pueros non modò non amare, ſed ne cognoſcere quidem regnum Dei? Tam procul ab Auguſtini ſemitis nobiles Scholaſtici abiere. Verùm hæc illis concedamus, aliunde triſtitiam puerorum probo. Etenim non ſolùm ſunt auerſi à Deo, vt authore ſupernaturali, ſed etiam vt authore naturæ, Adam enim per peccatum relicto incommutabili bono, adhæſit bono creato, quod peccatum cum ex origine à pueris trahatur,

tur, redduntur auerſi à Deo, & conuerſi ad creaturam. Hoc ipſum confirmatur, quia vel pueri habent aliquem finem naturalem, quo poſſeſſo ſatiantur, vel nullum talem finem poſſunt poſſidere. Si primum detur: peto vel erit hic finis Deus, vel creatura; ſi creatura, erunt igitur peccatores, & auerſi à Deo vt authore naturæ. Si verò Deus erit vltimus finis, quatenus abſtractiuè cognitus, ergo amabunt Deum, & à Deo quoque amabuntur; quomodo ergo *ira Dei manet ſuper illos?* Nonne per peccatum verè ſunt inimici Dei? qua igitur ratione illum amabunt? Si verò illud alterum aſſeratur, nempè pueros nullum habituros vltimum finem, erunt ergo æternùm miſeri, vtpote ſummi boni poſſeſſione excluſi. Et quidem vix poſſe explicari puto, pueros nulla triſtitia affici, dum cernunt, quòd *ira Dei manet ſuper illos*, dum ſe vident macula peccati infectos. Dolet-ne ipſos, quòd in peccato ſunt? Quis autem hoc neget? Magna enim tunc foret illorum peruerſitas, ac ſupplicijs grauioribus addicendi eſſent, ſi de peccato non triſtarentur. Si autem ſtatus peccati dolorem ingerit, ijdem etiam triſtantur, triſtitia enim eſt dolor de ijs, quæ nobis nolentibus accidunt. Pueros autem nolle eſſe in ſtatu peccati, certum puto, quod tamen, quamuis nolentibus, æternùm illis adhærebit. Sanè arbitror illos, qui negant triſtari parvulos, ne cogitare quidem de macula peccati, cum tamen ſint propriè peccatores. Pelagiani, qui pueros innocentes putabant, magis conſequenter dicebant, eoſdem vel paruam, vel nullam triſtitiam pati. Profectò Scotus inde probat, pueros non triſtari, quia id non poſſet contingere, niſi nollent carere beatitudine, neque eſſe in carcere captiui, quæ pœnæ ipſis nolentibus accidiſſent, at tunc peccarent, quia haberent voluntatem difformem voluntati diuinæ. Ex quo diſcurſu patet, virum ſubtiliſſimum ne cogitaſſe quidem de triſtitia, quæ oritur ex peccato. Sed nec ratio illa, quam ante Scotum noſter Ægidius produxit, quicquam probat. Etenim pueri cum ſint peccatores, habent voluntatem difformem voluntati diuinæ: ſunt auerſi à Deo, & ad creaturam conuerſi: ſunt vaſa iræ, & contumeliæ: ſunt è numero reproborum: non ſunt reconciliati Deo, ſed inter eiuſdem inimicos computantur, vnda ira Dei manet ſuper illos. Habent ergo ex origine voluntatem difformem voluntati diuinæ. An vero quòd iuſtè ſe videant torqueri, patienter tormenta ſuſtineant? Reſpondet Poncius num. 34. non eſſe ſibi inconueniens, quòd parvuli in inferno peccent actu, cum enim habeant vſum liberi „ arbitrij, & puniantur æternaliter à Deo, tum carentia beatitudinis, tum pœ- „ na ſenſus, eſſet ſanè maxima virtus in ipſis conformare ſe diuinæ voluntati. „ Quod ſi Martyres intenſiſſima gratia indiguere, ne in tormentis deficerent, ſed pro religione pugnarent, nequaquam fieri poſſe videtur, vt pueri ſolis viribus naturæ tantos, ac tam longos cruciatus patienter ſufferant. Nec ex alia parte videtur iuſtitiæ diuinæ conſonum, vt hoſtibus ſuis, qui ſunt de familia Diaboli, tantam diuinæ gratiæ vim impertiatur.

Io. 3. 36.

Soluuntur contrariæ ſententiæ argumenta.

OPtimè iudicaſſe arbitror Ioannem Poncium ſuperiùs laudatum, cum num. 10. dixit, oppoſitæ ſententiæ argumenta eſſe *parui momenti*, quod breuiter apparebit ex ſubiecta eorundem diſſolutione. Obijciunt 1. Auguſtinum

de pœnis parvulorum dubitaſſe, & vt Goneti verbis vtar diſp. 7. de peccato originali art. 7. num. 190. fuiſſe *dubium, & anxium in hac materia*. Nam lib. 3. de lib. arb. cap. 23. ait: *Non enim metuendum eſt, ne vita eſſe potuerit media quadam inter rectè factum, atque peccatum, & ſententia iudicis media eſſe non poſsit inter præmium, atque ſupplicium*. Ibi autem de parvulis loquitur. Addit Bellarminus, illa *numquam, quod ſciam, Auguſtinus retractauit*. Omiſſa reſponſione P. Macedo, non quòd falſa ſit, ſed quòd melior hæc altera noſtra videtur, dico Semipelagianos olim eodem teſtimonio abuſos fuiſſe, vt gradum facerent ad infringendum argumentum à parvulis ab Auguſtino deductum, vt gratiam ex meritis exploderent. Hæc ſcribit Hilarius ad Auguſtinum: *Parvulorum autem cauſam ad exemplum maiorum non patiuntur afferri: quam & tuam Sanctitatem dicunt eatenus attigiſſe, vt* INCERTVM ESSE *volueris, ac potius de eorum pœnis malueris* DVBITARE. *Quod in libro tertio de libero arbitrio ita poſuiſſe meminiſti, vt hanc eis occaſionem potuerit exhibere*. Huic Maſſilienſium obiectioni reſpondet S. Doctor in lib. de dono perſeu. cap. 12. Se olim Presbyterum libros de libero arbitrio, quos laicus Romæ inchoarat, in Africa confeciſſe, nempe ante annum 395. Quare etiamſi tunc de parvulorum pœnis dubitaſſet, *nemo*, ait, *vt opinor, eſſet tam iniuſtus, atque inuidus, qui me proficere prohiberet, atque in hac dubitatione remanendum mihi eſſe iudicaret*. Addit non oportere credi, ſe ea de re dubitaſſe, ſed quòd Manichæi, quicquid de pœnis infantium ſentiretur, reijciendi erant, ne duarum naturarum, nempe mali, bonique permixtio crederetur, & concludit: *Abſit vt cauſam parvulorum ſic relinquamus, vt eſſe nobis dicamus incertum, vtrum in Chriſto regenerati, ſi moriantur parvuli, tranſeant in æternam ſalutem; non regenerati autem tranſeant in mortem ſecundam &c.* Itaque S. Doctor ideo non retractauit, quod olim docuerat, de pœnis parvulorum, quia de iiſdem non dubitauerat. Imò in epiſt. 28. ad Hieronymum, quæ ſcripta fuit anno 414. cum Oroſius in Aſiam tranſmitteret, hæc ſcribit S. Pater de eodem libro tertio de libero arbitrio: *Non tamen de damnatione eorum parvulorum, qui ſine illo*, nempe baptiſmo, *ex hac vita emigrant, tunc aliquid dicendum putaui, quia non quod nunc agitur, agebatur*. Etenim Auguſtinus ibidem diſputat tantùm de pœnis, quas in hac vita parvuli patiuntur. Hinc factum eſt, vt Hieronymus cum Auguſtino ſenſerit; nam in eadem epiſtola diſertè ſcribit, parvulorum animas damnari, inquiens: *Damnari enim eas, ſi ſic de corpore exierint, & Sancta Scriptura, & ſancta eſt teſtis Eccleſia*. Oroſius autem vnà cum hac epiſtola detulit in Aſiam ad Hieronymum libros tres de peccatorum meritis & remiſſione, in cuius priori cap. 28. locum medium puerorum explodit. Quare Hieronymus ijs lectis, ac in calce dialogorum laudatis, Auguſtino ea in ſententia adhæſit, vt ſuperiùs oſtenſum eſt.

Obijciunt 2. Sanctos Patres oppoſitum ſenſiſſe. Etenim Nazianzenus in orat. in ſanctum lauacrum dicit, quòd pueri *nec cæleſti gloria, nec ſupplicijs à iuſto iudice afficiantur*. Gregorius Nyſſenus orat. 1. ſcribit, pueros ſine baptiſmo mortuos *neque in doloribus, ac mæſtitia eſſe*. Addunt Ambroſium in cap. 5. ad Rom. vbi ait: *Eſt & alia mors, quæ ſecunda dicitur, quam non peccato Adæ patimur, ſed eius occaſione proprijs peccatis acquiritur*. Denique Innocentius III. lib. 3. decr. tit. de bapt. c. Maiores ſcribit: *Pœna originalis peccati eſt carentia viſionis Dei: actualis verò pœna peccati eſt gehennæ perpetuæ cruciatus*. Reſpondeo ea ferè ratione,

ne, qua S. Pater cap. 14. de prædeſt. SS. ſatisfacit Maſſilienſibus, qui objicie-bant, veteres Patres de hominum prædeſtinatione, ſecus ac Auguſtinum, ſen-ſiſſe. *Quid igitur*, inquit, *opus eſt, vt eorum ſcrutemur opuſcula, qui priuſquam iſta hæreſis orireтur, non habuerunt neceſſitatem in hac difficili ad ſoluendum quæſtione ver-ſari, quod procul dubio facerent, ſi reſpondere talibus cogerentur? Vnde factum eſt, vt de gratia Dei* (dicam de pœnis paruulorum) *quid ſentirent, breuiter quibuſdam ſcripto-rum ſuorum locis, &* TRANSEVNTER ATTINGERENT, *immorarentur verò in iis, quæ aduerſus alios inimicos Eccleſia diſputabant*. Reſpondeo rurſus Gregorium Nazianzenum eo loci tria hominum genera ſine baptiſmo decedentium recen-ſere. Vnum eorum, qui baptiſmum contempſerunt: alterum eorum, qui illud ex negligentia omiſerunt: Poſtremū illorum qui nec ex contemptu, nec ex ne-gligentia ſine illo mortui ſunt. Comparat autem pœnas eorundem: priores ait, graues pœnas dare, alteros minores pati, poſtremos nec cœleſti gloria donari, ſed nec ſupplicijs addici, quibus alij ob contemptum, vel negligenter omiſſum baptiſmum ſubijciuntur. Quod veriſſimum eſt, illi enim actuale pec-catum commiſere in contemnendo, vel omittendo baptiſmo, cuius delicti cum pueri rei non ſint, neq; ſupplicijs iiſdem torqueri poſſunt. Gregorius ve-rò Nyſſenus dubitanter loquitur; nam ibidem quæſtionem hanc de parvulis ſi-ne baptiſmo morientibus vocat *difficilem, atque perplexam*. Addit neſcire ſe *an illa quæque anima iudicem videbit, tribunali cum alijs ſiſtetur? &c.* Quæ tamen om-nia poſtea definita ſunt, nam teſte Beda in prœmio Canticorum, qui negat pueros iudicandos *contradicit Catholicæ fidei*. Gelaſius etiam definit pueros *in ſi-niſtra regione ſine baptiſmate remanere*. Ad teſtimonium Ambroſij reſpondeo, op-timè à Cardinali Bellarmino obſeruatum eſſe, commentaria illa in epiſtolas Pauli perperam Ambroſio adſcribi, paſſim enim Pelagianorum ſententiæ iiſ-dem inſperſæ ſunt, quod fusè, & eruditè probat Conrius cap. 8. Profectò in cap. 5. in illa Apoſtoli *Si enim unius delicto &c.* ait: *Plures enim gratiam conſequun-tur, quàm mortui ſunt delicto Adæ*. Præterea in cap. 8. *Vocare*, inquit, *eſt cogitan-tem de fide adiuuare*. Item in cap. 9. ad illa. *Igitur cui vult, miſeretur &c.* ſcri-bit: *Ex perſona contradicentis loquitur*. Et conſtanter tradit, homines illos in ſi-militudinem Adæ peccaſſe, qui eiuſdem exemplo Deum contempſere, quæ omnia à Pelagianis aſſerta ſunt. Nec obſtat, quod objicit Gonetus, vixiſſe illum Scriptorem ſub Damaſo, quando Pelagiana hæreſis nondum eruperat. Nam Pelagium *diutiſſimè* Romæ vixiſſe ſcribit S. Auguſtinus, qua de re legan-tur à nobis dicta lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 3. Quod denique ex decretali Inno-centij Papæ opponitur, abhinc trecentis annis à Gregorio Ariminenſi ſolutum eſt. Præterea Poncius num. 28. ait, quòd Pontifex intendit oſtendere, non poſſe adulto dormienti, vel non conſentienti dari baptiſmum, quia tunc tolle-retur peccatum originale, & non actuale, & per conſequens, ille ſi moreretur non careret viſione Dei, quia non haberet peccatum originale, & tamen eſſet in inferno, quia eſſet in peccato actuali. Quæ ratio nulla eſt; etenim etiam peccato actuali debetur priuatio viſionis Dei. Vnde gloſſa vocat illam ratio-nem ſuperficialem, nec videtur ab ipſo Pontifice aſſerta, ſed ab aliquo non ſa-tis docto Secretario addita. Hæc ille. Sed iſta reſponſione omiſſa, facilè di-co, quòd ſicuti ait pœnam actualis culpæ eſſe gehennæ cruciatum in inferis, & tamen non inde excluditur pœna damni, quia non inſerit particulam reſtri-

ctiuam,

ctiuam, ſeu excluſiuam *tantùm*, *ſolùm*, ita & pœna originalis rectè ſtatuitur carentia viſionis, ſed non ſola.

Obijciunt 2. Pœna ſenſibilis non eſt proportionata peccato originali, ergo pueri ob illud non torquentur igne in inferis. Probant antecedens, quia pœna ſenſus eſt per paſſionem huius particularis perſonæ, peccatum autem originale non eſt commiſſum per actum voluntatis perſonæ particularis, ſed trahitur per infectionem naturæ. Reſpondeo negando antecedens cum eius probatione. Etenim omnes homines peccauerunt in Adam, & peccatum illud fuit imputatum ſingulis ex eodem propagatis, ita vt peccatum, quod in illo fuit actuale, originale fuerit in poſteris. Audiatur Auguſtinus lib. 1. de pec. mer. & remiſſ. cap. 10. *Si enim peccatum intellexeris, quod per vnum hominem intrauit in mundum*, in quo omnes peccauerunt; *certum, manifeſtumque eſt, alia eſſe propria cuique peccata, in quibus hi tantùm peccant, quorum peccata ſunt: aliud hoc vnum, in quo omnes peccauerunt, quando omnes ille vnus homo fuerunt*. Igitur peccatum vnius fuit, & omnium, qui idem erant in vno. Qua ratione pœna ſenſus eſt eadem æqualiter deſtinata omnibus, & ſingulis, qui idem fuere in Adam, & toti naturæ eſt debita, niſi qua parte ex baptiſmi gratia eidem ſubducitur. Quare ſicuti leges Principum pupillorum voluntates tutorum voluntati alligant, ita vt quod iſti volunt, illis ratum ſit; hoc quoque pacto Deus omnium poſterorum voluntates Adami voluntati adſtrinxit, ita vt quod ille feciſſet, omnibus hominibus imputaretur. Vnde ſicuti ex defectu improbi tutoris pupilli quandoque detrimenta ſubeunt, ita ex peccato Adæ humanum genus in miſerias decidit. Imò pœna ſenſus magis videtur proportionata peccato originis, quàm pœna damni, nam pœna damni eſt in anima, pœna ſenſus in corpore; poſteri autem animam à Deo creatore recipiunt, corpus verò per traducem ab Adam deriuatur. Quare cum filij puniri poſſint pro peccatis parentum, inquantum ſecundùm corpus ſunt aliquid illorum, vt ex D. Thoma diximus, humanum genus, quod ſecundùm corpus ex virtute ſeminali ab Adam deducta aliquid illius eſt, potiori iure ſecundùm corpus poterit ob illius peccatum, quod etiam proprium euaſit, puniri, quàm ſecundùm animam. Hinc ſi anima à Deo creata infunderetur corpori nequaquam per virtutem ſeminalem ex Adamo traducto, illa non contraheret peccatum originale; quare intantum peccatum traducit, inquantum in corpus ex Adamo per concupiſcentiam carnalem propagatum immittitur. Ex his confirmatur noſtra ſententia, nam ſi caro per concupiſcentiã genita eſt cauſa, cur anima peccato inficiatur, & ex conſequenti pœnam ſubeat, ipſa caro, quæ veluti vehiculum peccati fuit, neutiquam debet eſſe à quacunque pœna immunis.

Rom. 5.

Obijciunt 3. Peccatum originis non tollit ordinem naturalem, ſed ſupernaturalem, nempe conuerſionem ad Deum per donum gratiæ habitualis, ergo ſolùm debet puniri priuatione eius boni, cui opponitur, non ſupplicio naturæ, quàm in nulla re eidem debita lædit. Reſpondeo primo negando conſequentiam; nam neque peccatum actuale lædit naturalia hominis, ſed tantùm priuat hominem gratia ſanctificante, & tamen punitur pœna ſenſus. Imò in ſententia illorum, qui dicunt, peccatum conſiſtere formaliter in priuatione gratiæ, hæc priuatio non poteſt eſse pœna, cum pœna ponatur à voluntate iudicis, & ſit contra voluntatem rei, reſpectu cuius eſt inflictiua doloris. Reſpondeo

ſpondeo ſecundò negando antecedens, tum quia peccatum originale tollit conformitatem ad rectam rationem, ſicut quodlibet peccatum actuale, & habituale, ille autem ordo eſt naturalis; tum quia ex dictis §. 2. ex peccato originali ortum traxit concupiſcentia, quæ naturalia hominis læſit. Hinc ſcribit Auguſtinus lib. de nat. & grat. cap. 3. *Omnia quidem bona, quæ natura habet in formatione, vita, ſenſibus, mente, à ſummo Deo habet creatore, & artifice ſuo. Vitium verò quod naturalia iſta bona contenebrat, & infirmat, vt illuminatione, & curatione opus habeat, non ab inculpabili artifice contractum eſt, ſed ex originali peccato, quod commiſſum eſt libero arbitrio. Ac per hoc natura pœnalis ad vindictam iuſtiſsimam pertinet.* His accidit per peccatum originale hominem naſci ſubditum Diabolo, & de familia eiuſdem, vt ex exorciſmis in baptiſmo ſuperiùs oſtendimus, quæ ſanè captiuitas naturam hominis & vexat, & deturpat. De hac captiuitate poſt Driedonem eruditè agit magnus ille noſter Salmanticenſis Theologus Baſilius Poncius par. 1. releꝺ. de grat. cap. 16. Denique gratia eſt donum liberaliter à Deo homini datum; at quando perſona grauiter offenditur v. g. Rex crimine læſæ Maieſtatis, non eſt ſufficiens pœna, quod priuet rebellem benificio olim eidem liberaliter collato, ſed alia etiam pœna exigitur. In Adam verò omnes poſteri à Deo rebellarunt, vnde inimici Dei naſcuntur, & per gratiam baptiſmi fiunt amici, ſine qua non ſolùm ſunt indigni gratia liberaliter conferenda, ſed digni pœnis iuſtè irrogandis.

Obijciunt 4. cum Vaſquez 1. 2. diſp. 124. num. 8. Goneto diſp. 7. cit. num. 178. Morainio, & alijs. Nullus puniri debet ob id, pro quo ne vituperari, aut reprehendi poteſt; at nemo pro peccato originali vituperari poteſt: igitur nec puniri. Maior patet, quia pœnæ ſenſibiles habent quandam vim increpationis. Minor probatur ex Ariſtotele 3. Ethic. cap. 6. vbi ait, neminem eſſe dignum vituperio, & exprobatione, niſi illa faciat, quæ potuit non facere, at pueri non poſſunt non contrahere peccatum originale, ergo ob illud nulla reprehenſione digni ſunt. Reſpondetur negando minorem, nec Philoſophi dictum nos moratur, qui actualia tantùm, ac perſonalia delicta cognouit, originali enim peccato Ariſtotelicum illud dictum non conuenit. Et quidem Pelagiani ex Ariſtotelis doctrina tentabant tollere peccatum originale; vnde ſunt illa Auguſtini lib. 6. con. Iul. cap. 20. *Ad hoc enim redacta eſt hæreſis veſtra, vt gemant ſectatores veſtri non inueniri dialecticos indices in Eccleſia de ſcholis Peripateticorum, aut Stoicorum, à quibus poſsitis abſolui.* Iulianus querebatur Catholicos Epiſcopos, à quibus damnatus fuerat, neſcire *ſecundùm categorias Ariſtotelis de dogmatibus iudicare.* Sanè ſi Ariſtotelicis principijs ſtandum ſit, peccatum originale negandum eſt, neque enim, qui naſcitur tanquam tabula raſa, maculas antiqui criminis ex Ariſtotele portare poteſt, cum generatio opus naturæ ſit, non voluntatis, cuius eſt poſſe peccare. Certum eſt ex fide, Deum eſse iratum pueris, cum naſcuntur, ob originale crimen; naſcimur enim *natura filij iræ* ex Apoſtolo, ac per peccatum ſumus auerſi à Deo, & Deus pueros odio habet, quatenus peccatores ſunt, quod catholicum dogma eſt, vituperat igitur Deus vitium, quod ipſe non fecit in homine. Adde infantes eſse *vaſa contumeliæ*, & ex conſequenti eſse dignos contumelia, ac vituperio. Miror autem Vaſquez virum in Auguſtini doctrina adeo verſatum, vt ſodales Complutenſes *Auguſtinum* alterum, vel ſaltem *mentem, ac linguam Auguſtini* eundem nuncu-

nuncupauerint, miror, inquam, illud argumentum veluti ſolidum obiecisſe; quod tamen diſertè ab Auguſtino euerſum fuerat. Audiatur S. Doctor lib. de corrept. & grat. cap. 6. *An verò ideo prauitas iſta corripienda non eſt in homine, quia non eius propria, qui corripitur, ſed communis eſt omnibus? Imò verò corripiatur & in ſingulis, quod eſt omnium. Non enim propterea cuiuſquam non eſt, quòd ab ea nullus immunis eſt. Peccata quidem iſta originalia ideo dicuntur aliena, quòd ea ſinguli de parentibus trahunt, ſed non ſine cauſa dicuntur & noſtra quia* in illo vno omnes, *ſicut dicit Apoſtolus, peccauerunt.* CORRIPIATVR *ergo* ORIGO DAMNABILIS, *vt ex dolore correptionis voluntas regenerationis oriatur &c.* Ex quibus patet, poſſe hominem corripi ob peccatum originale.

Inſtat Moraines num. 41. Non ſolùm Ariſtotelem, aut Ethnicos Philoſophos dicere, neminem eſſe vituperio, & reprehenſione dignum propter id, quod non liberè fecit, aut omiſit, ſed omnium fidelium, & infidelium communem illam vocem eſse, vt confirmat S. Auguſtinus lib. de duabus animabus cap. 11. Quare cum nullus commiſerit peccatum originale liberè; ſed illud ex infectione naturæ trahatur, nemo poteſt ob illud vituperari, aut reprehendi. Reſpondeo laudatum S. Doctoris teſtimonium à Iuliano eidem Auguſtino ſæpè ſæpius obiectum fuiſse lib. 1. oper. imperf. cap. 45. lib. 5. cap. 43. & 45.
Lib. de duab. animab. c. 11. & alibi. Cui S. Pater reſpondet lib. 1. oper. imperf. cap. 48. *Ipſe*, inquit, *Adam eſt, quem noſtra illa definitio, quæ tibi placuit, intuebatur, cum dicerem.* Peccatum eſt voluntas retinendi, vel conſequendi, quod iuſtitia vetat, & vnde liberum eſt abſtinere. *Adam quippe omnino quando peccauit, nihil in ſe habebat mali,*
Rom. 7. 9. *quo nolens vrgeretur ad operandum malum, & propter quod diceret.* Non quod volo facio bonum, ſed quod nolo malum hoc ago, *ac per hoc id egit peccando, quod iuſtitia vetabat, & vnde illi liberum fuerat abſtinere. Nam ei, qui dixit,* quod nolo malum hoc ago, *abſtinere inde liberum non eſt. Ac per hoc ſic tria iſta diſcernas, & ſcias aliud eſſe peccatum, aliud pœnam peccati, aliud vtrumque, ideſt, ita peccatum, vt ipſum ſit etiam pœna peccati. Intelligis quid horum trium pertineat ad illam definitionem, vbi* voluntas eſt agendi, quod iuſtitia vetat, & vnde liberum eſt abſtinere. *Peccatum namque iſto modo definitum eſt, non pœna peccati, non vtrumque.* Et poſtea: *Sed pertinet originale peccatum ad hoc genus tertium, vbi ſic peccatum eſt, vt ipſum ſit & pœna peccati.* Certum igitur eſt poſse peccatum originale eſse verè, & propriè peccatum, etiamſi non inde liberum ſit abſtinere, & doctrinam illam traditam à S. Doctore lib. de duab. anim. cap. 11. quam poſt Iulianum Moraines objicit, applicandam non eſse peccato originali, de quo ibi S. Pater non loquebatur. Vnde falſa ſunt quæ poſtea idem Moraines addit: *Si ex mente D. Auguſtini*, inquit, *imò ex ſenſu totius Eccleſiæ, & conſenſu generis humani, iudicandum eſt de peccato originali, eiuſque pœna, dicendum eſt neminem propter illud non à ſe comiſſum, ſed vi originis ex neceſsitate contractum eſſe dignum reprehenſione, & vituperio, ac proinde nec ſupplicio poſitiuo & connaturali.* Falſa, inquam, hæc ſunt Nam ex mente S. Doctoris oppoſitum dicendum eſt; docet enim arguendum eſſe etiam illum, qui peccat tertio illo genere peccati, inquit enim ibidem: *Tertium verò genus, vbi peccatum ipſum eſt, & pœna peccati poteſt intelligi in eo, qui dicit:* Quod nolo malum hoc ago. *Ad hoc pertinent etiam omnia, quæ per ignorantiam eum aguntur mala, non putantur malo, vel etiam putantur bona. Cæcitas enim cordis, ſi peccatum non eſſet, iniuſtè argueretur, arguitur autem iuſtè, vbi dicitur:* Phariſæe

riſæ

Digitized by Google

niſæ cæce; *& alijs plurimis diuinorum eloquiorum locis*. Imò ab illa neceſſitate vituperationem deſtrui erat ipſiſſima obiectio Iuliani dicentis lib. 5. oper. imperf. cap. 52. *Huius vituperatio ad neceſſaria non recurrit, quia quidquid ad neceſſarium peruenerit, ipſum pulſat authorem*, nempe Deum. Cui S. Pater reſpondet: *Nunquid hoc malum hominis, vbi dicit*, quod nolo malum hoc ago, *ipſum hominis pulſat authorem? & tamen eum, qui ſic agit malum, ſatis apparet ad neceſſarium perueniſſe, neceſſitate quippe agit, quod non agit voluntate*.

Obijciunt 5. Durum videri, & diuinæ bonitati minimè conſentaneum, vt pœna ignis æterni puniat infantes, qui propria voluntate non peccarunt, ſed aliena tantùm, atque ex vi, & miſeria ſuæ originis peccato originali infecti ſunt. Reſpondet Auguſtinus lib. 5. oper. imperf. cap. 13. *Si autem crudele eſſe arbitramini, damnari paruulos, quos originale peccatum trahere non putatis, crudele vobis videatur, non rapi ex hac vita paruulos ſecundùm vos nullum habentes omnino peccatum, quos Deus vtique nouit, in multis, magniſque peccatis ſine vlla in melius mutatione morituros. Nam ſecundùm* RATIOCINATIONES HVMANAS *crudelius videtur, non liberare, cum poſſit, nullis inquinatum paruis, magniſque peccatis, quàm damnare progeniem peccatoris. Porrò cum illud iuſtum eſſe, qua poteſtis voce clamatis, & hoc eſſe iniuſtum, qua fronte contenditis?* Et quidem ſi ſecundùm humanas ratiocinationes loquamur, videtur etiam durum, hominem ob vnicum prauum deſiderium, quod momento euanuit, damnari in æternum, & tamen hoc fide credimus; in eo enim actu nulla ſenſus delectatio fuit, qui tamen pœna ſenſus æternùm torquebitur. Quare nec durum videri debet, pueros ſecundùm ſenſum puniri, qui ſenſu non peccauerunt, niſi quatenus idem fuere cum Adamo. Præterea cum primus parens, ſi perſeueraſſet in bono, tranſmiſſurus fuiſſet in poſteros iuſtitiam originalem, & omnia bona tum animi, tum corporis, vt tradit S. Pater lib. 3. oper. imperf. cap. 199. cur durum videtur, ſi præuaricatus miſerias, ac pœnas poſteris hæreditarias fecit?

Obijciunt 6. Propter peccatum originale non iniungitur hominibus baptizandis aliqua pœnitentia, nec iubentur habere vllum dolorem de illo, ergo non correſpondet illi aliqua pœna ſenſus, ſicuti correſpondet peccatis actualibus. Reſpondeo primò aduerſariorum pleroſque, qui hoc argumentum vrgent, concedere in paruulis triſtitiam ob carentiam viſionis, quam patiuntur; igitur debetur peccato originali dolor interior, etiamſi pro peccato originali nullus internus dolor ab Eccleſia præcipiatur. Reſpondeo 2. data priori parte antecedentis negando conſequentiam, quia cum miſeriæ huius vitæ ſint effectus peccati originalis, cur noua pœna imponeretur, cùm innumeræ pro eodem nobis ſubeundæ ſint? Sat eſt, ſi dicatur Catechumenis, omnes homines in Adamo peccaſſe, ac proinde è terreſtri paradiſo expulſos, tot tantiſq; pœnis addictos, quas diuina gratia adiuuante fortiter ſuſtinere poſſumus. Reſpondeo 3. negando ſecundam partem antecedentis, nullum dolorem iniungi Catechumenis ob peccatum originale, oppoſitum enim expreſsè tradit, imò iubet Auguſtinus cap. 6. ſuperiùs laudato de correptione, & gratia inquiens: *Corripiatur ergo origo damnata, vt* EX DOLORE *correptionis voluntas regenerationis oriatur: ſi tamen qui corripitur, filius eſt promiſſionis, vt ſtrepitu correptionis forinſecus inſonante, atque* FLAGELLANTE, *Deus in illo intrinſecus occulta inſpiratione operetur & velle*. Nonne Catechumenus primùm docendus eſt, ſe vel ab ortu

L in

in peccato eſſe, inimicum Dei, ſub Dæmonis poteſtate, eiuſdem membrum, in eiuſdem familia? Quæ ille audiens ſtatim dolore corripitur, quòd natus ſit ſub poteſtate Dæmonis, atque ſub eo diutius vixerit. Audiatur S. Auguſtinus lib. 1. de pec. mer. cap. 19. *Dicet aliquis: Quomodò ergo & ipſi vocantur in pœnitentiam? Nunquid tantillus poteſt aliquid pœnitere? Huic reſpondetur. Si propterea pœnitentes dicendi non ſunt, quia ſenſum pœnitendi nondum habent, nec fideles dicendi ſunt, quia ſimiliter ſenſum credendi nondum habent. Si autem propterea rectè fideles vocantur, quoniam fidem per verba geſtantium quodammodò profitentur, cur non priùs etiam pœnitentes habentur? cum per eorundem verba geſtantium Diabolo, & huic ſæculo renunciare monſtrantur.* Igitur ſi pœnitentiam pueris eo pacto S. Doctor aſſerit, adulti ad baptiſmum accedentes eandem non habebunt? Tunc ergo dolet ipſos peccati originalis, quando ex Auguſtino renunciare ſe Diabolo dicunt.

Antequam hanc diſputationem claudam, volo recitare obiectionem Guilelmi de Rubione, qui in 2. diſt. 32. q. 2. art. 2. hoc argumento impugnat cruciatus puerorum. [Ille, qui eſt æquè innocens alio peccante, ſicut non peccante, non eſt affligendus, nec magis iuſtè poteſt affligi poſt peccatum alterius, quàm ſi ille nunquam peccaſſet, ſed propter peccatum primorum parentum eorum filij, qui nunquam peccauerunt, non ſunt magis culpabiles, quàm ſi non peccaſſent ipſi eorum parentes; imò ſunt æquè innocentes poſt ipſorum peccatum, ſicut fuiſſent, ſi nunquam ipſi peccaſſent, licèt enim ſint modò rei, ergo &c.] Negat hic Scriptor maculam veram, & propriam, quæ ineſt pueris ante baptiſmum, in quo iuxta Eccleſiæ canones parum conformiter loquitur, putat enim poſteros dici peccatores per denominationem extrinſecam à culpa Adæ, vt patet ex ijs, quæ habet diſt. 30. q. 2. §. *Et ideo*, ita vt culpa fuerit in ſolo Adam, reatus verò, ſeu obligatio ad pœnam, quæ, vt ibidem ait, eſt culpæ effectus, & quid eandem conſequens in nepotibus. At Tridentina Synodus in decreto de peccato originali definiuit anathema eſſe, qui dixerit Adam inquinatum *per inobedientiæ peccatum, mortem, & pœnas corporis tantùm in omne genus humanum transfudiſſe, non autem & peccatum, quod mors eſt animæ.* Et ſeſſ. 6. cap. 1. ſtatuunt Patres: *Omnes homines in præuaricatione Adæ innocentiam perdidiſſe, factos immundos, & vt Apoſtolus inquit, natura filios iræ &c.* Ille verò Nominalis ait, pueros eſſe æquè innocentes poſt peccatum progenitorum, ſicut fuiſſent, ſi nunquam iſti peccaſſent. Quare cùm Rubion tantùm innocentiæ pueris tribuat, nil mirum illorum poſt mortem ſupplicia negari. Hæc itaque argumenta Auguſtinianæ ſententiæ objiciunt, quæ facili negotio ſoluuntur, nec illorum opinionem valent reddere Auguſtiniana probabiliorem, vti notat Eſtius diſt. 33. §. 8. cui S. Patris aſſertio probabilis viſa eſt. Nec audiendus eſt Duvallius tract. de pec. q. 4. art. 3. vbi ait, ſententiam contra Auguſtinum accedere ad fidem, & habere rationes, quas conſtat eſſe euidentes.

Eſſent hic conferendæ ſententiæ de pœnis paruulorum, nempe S. Auguſtini, Pelagianorum, ac Scholaſticorum. Sed quia id ex hucuſque dictis facilè conijci poteſt, & id tentans inuidiam fortè mihi conflarem, libens periculoſam collationem omitto. Hoc mihi certum eſt, in ſtatuendis infantium pœnis non exceſſiſſe Auguſtinum, ſed potius eos Scholaſticos, qui pueros naturali

rali beatitudine donandos ſcribunt, ac feliciſſimam eiſdem regionem promittunt. Ita cenſuit acerrimus Catholicæ Religionis vindex Cardinalis Bellarminus, qui tomo 3. lib. 6. cap. 3. hanc cenſuram ponit: *Non igitur*, inquit, *Auguſtinus aliquid humani paſſus eſſe, aut exceſſiſſe in hoc dogmate cenſendus eſt; ſed illi humanum aliquid patiuntur*, & EXCEDVNT, *qui paruulos in ſuperiore parte terræ, quaſi in terreſtri paradiſo collocant, eoſque beatos, ac felices dicunt*. Addam etiam de iiſdem iudicium Reuerendiſſimi P. Laurentij Brancati à Lauræa Vaticanæ Bibliothecæ Præfecti, & eximij noſtræ ætatis Theologi, qui in eruditiſſimo volumine de Nouiſſimis diſp. 27. art. 7. num. 159. ait: *Quod dicunt noſtri moderni, hucuſque cenſeo inane, nouum, & ridiculum, nempe de ſtatione, habitaculo, & deambulatione ſuper terram; vnde id habent? quis eis reuelauit?* Ego verò ingenti ſtupore afficior, dum video veteres Scholaſticos S. Thomam, S. Bonauenturam, Ægidium, Scotum, & alios negaſſe, paruulos triſtari ob amiſſionem gloriæ, cum oppoſitum tam apertè, tam disertè, tam aſſeueranter Auguſtinus aſſeruerit, & Pelagianos, quòd ſecus ſentirent, acerrimè increpuerit. Scio illos non affirmare, pœnam damni eſſe leuem, vel nullam ſecundùm ſe, quatenus enim eſt priuatio ſummi boni poſſeſſi in patria, dicitur ab ipſis ſummum malum, cum eiuſdem grauitas ab excellentia boni, quo priuat, menſuretur; vnde minùs propriè ſuperiùs S. Doctoris teſtimonia exaggeraſſe videbimur, vbi idem tradit, non eſſe in patria, eſſe magnam pœnam, cum id vltro Scholaſtici concedant. Sed profectò non diſputauit S. Doctor cum Pelagianis de pœna ſic intellecta, illi enim cum acutiſſimi eſſent, nequaquam negabant pœnam excluſionis à regno cœlorum, prout dicit nudam priuationem Dei poſſeſſi in patria, eſſe in ſe magnum malum, ſed dicebant leuem, vel nullam pœnam in pueris, quia nullum, vel leuem dolorem pueris incutiebat. Damnum enim, quod quiſque ſubit in amiſſione boni, intantum eidem infert pœnam, inquantum ſentitur, ſi enim non ſentiatur, nulla illi pœna eſt, vt patet in pueris, quorum bona dilapidantur, patiuntur enim malum, ſed non ſentiunt, quia ex defectu cognitionis illud non percipiunt. Pœna verò à iudice præſertim intenta, non dicit malum prout eſt nuda priuatio boni nulla habita conſideratione ſubiecti, ſed ſignificat id, quod eſt malum alteri, quatenus illi dolorem ingerit aliquid ponendo, vel tollendo, quod reus nollet. Porrò hoc pacto accipi pœnam ab Auguſtino certum eſt. Nam lib. 6. con. Iul. cap. 10. ait: *Si hoc eis non erit malum, non ergo amabunt regnum Dei tot innocentes imagines Dei* Quo dimiſſo tanquam abſurdo, quod nunquam Iulianus admiſiſſet, inſtat: *Si autem amabunt, & tantùm amabunt, quantùm innocentes amare debent regnum eius, à quo ad ipſius imaginem creantur, nihil-ne mali ex hac ipſa ſeparatione patientur?* At malum, quod ſentitur ex amiſſione boni, quod amatur, habet rationem pœnæ affligentis ſubiectum, quod priuatur eo bono, quod ab eodem amatur. Præterea ſerm. 14. de verb. Apoſtoli cum dixiſſet Pelagianos non percutere paruulos, hoc eſt, non infligere illis pœnam ſenſus, ſed tantùm illos in exilium mittere, negando ipſis regnum cœlorum, probat eos pati, ac cruciari ob excluſionem ab eodem regno: *Si amatur patria, magna pœna, ſi autem non amatur patria, peior cordis pœna. Paruum malum eſt in hominis corde, qui ſocietatem non quærit Sanctorum, qui non deſiderat regnum cælorum? Si non deſiderat, pœna eſt de peruerſitate: ſi autem deſiderat, pœna eſt de fraudata charitate*. Ex quibus apertè con-

ſtat, Auguſtinum velle, parvulos cruciari ob excluſionem à patria cœleſti, eo quòd illam amant, & deſiderant, quam ſi non amarent, eſſent *peruerſi*, & *mali*, quippe qui ſocietatem non quærerent Sanctorum. At malum, quod ſentitur amiſſione boni, quod amatur, eſt allativum doloris, & triſtitiæ, dolemus enim, & triſtamur, quoties amato bono priuamur. Iam verò ſi Patrum, qui Auguſtino fauent, ſuffragia ad calculum reuocentur, erunt hi viginti-quatuor Seniores, nam Byzaceni quindecim fuere, qui S. Auguſtini ſententiam ſubſcripſerunt. Inter Patres fuit Gelaſius Papa, qui in epiſtola decretali tertium locum à Pelagianis inuentum de medio tollendum decreuit. Non deſunt Scholaſticorum ſuffragia. Albertus Magnus, Eſtius, Driedo, Polmanus vti probabilem Auguſtini ſententiam defendunt. Stant pro eadem inito fœdere quinque ex Ordine Minorum, & totidem Auguſtiniani noſtri Theologi. Et quidem ſpero fore, vt deinceps, vbi hæc noſtra diſputatio legetur (ſi tamen vlla horum ſcriptorum cura poſteris erit) plures in S. Auguſtini partes tranſeant, vel ſaltem à cenſuris abſtineant, neque S. Doctorem exceſsus inſimulent in ea ſententia tradenda, quam vnanimi conſenſu Pontifices, Synodi, ac Patres docuere, vt huc vſque luculenter monſtratum eſt.

S. VI.

An Auguſtinus diſserens de lege veteri contra Pelagianos exceſserit.

PElagiani ne gratiam omnino negando Orthodoxorum indignationem ſubirent (videbant enim eandem gratiam in ſacris Literis, à Paulo verò præcipuè commendari) dixere legem, qua Deus homini facienda, vel fugienda præcipit, eſſe gratiam, vtpotè quam Adæ poſteris profunda agendorum ignorantia laborantibus, & longo vitiorum vſu naturali lumine penè extincto miſericorditer propoſuit. Imò legem contra gratiam impudentiſſimè erexere. Etenim arguebant ex lege nullam eſſe aliam inſuper Dei gratiam neceſſariam. Hæc eſt ratiocinatio ſexta Celeſtij apud S. Doctorem cap. 3. de perfect. iuſt. *Quærendum eſt, vtrum præceptum ſit homini, ſine peccato eſſe. Aut enim non poteſt, & præceptum non eſt: aut quia præceptum eſt, poteſt.* Et in lib. de grat. & lib. arb. cap. 16. ſcribit Auguſtinus: *Magnum aliquid Pelagiani ſe ſcire putant, quando dicunt*: Non iuberet Deus, quod ſciret non poſse ab homine fieri. *Quis hoc neſciat?* Hinc hæretici in laudes legis effuſi, in eadem vti in arce cauſæ ab Auguſtino ſe tutos arbitrabantur. Audiatur magnus Eccleſiæ magiſter lib. 4. ad Bonifacium Papam cap. 5. ſubdolos hoſtium conatus publicans: *Nuſquam autem*, inquit, *iſti inimici gratiæ ad eandem gratiam vehementiùs oppugnandam occultiores moliuntur inſidias, quàm vbi legem laudant, quæ ſine dubitatione laudanda eſt. Legem quippe diuerſis locutionum modis, & varietate verborum in omnibus diſputationibus ſuis volunt intelligi gratiam &c.* Auguſtinus quò Pelagianam hæreſim à fundamentis euerteret, ex ſacris literis, & ſubtiliſſimarum rationum momentis oſtendit, legem non modò non eſse gratiam homines ad bona capeſsenda adiuvantem, ſed reos tantùm facere iubendo, terrendo, puniendo, non adiuvando. Pleni ſunt huiuſmodi phraſibus S. Patris libri, præſertim liber de Spiritu,

ritu, & litera, qui totus in hoc argumento verſatur. Plura loca indicat Cortina P. Macedo ad theſim 48. Vnum teſtimonium profero ex cap. 8. libri de gratia Chriſti: *Ac per hoc*, inquit, *uſque adeo aliud eſt lex, aliud eſt gratia, ut lex non ſolum nihil proſit, verùm etiam plurimùm obſit, niſi adiuvet gratia: Et hæc oſtendatur legis utilitas, quoniam quos facit prævaricationis reos, cogit confugere ad gratiam liberandos, & ut concupiſcentias malas ſuperent, adiuvandos. Iubet enim magis, quàm iuvat, docet morbum eſſe, non ſanat, imò ab eo potiùs, quod non ſanatur, augetur, ut attentiùs, & ſollicitiùs gratiæ medicina quæratur.* At Morainęs Auguſtini de lege veteri dicta examini ſubijciens, hanc de ijſdem ſententiam profert Diſp. 24. Anti-Ianſenij num. 44. *Auguſtinum pluribus locis duriùs loqui de lege veteri, ſed ſicut ipſemet ait lib. 3. de doctr. Chriſt. cap. 10. Scripturæ verba quando aliquid abſonum videntur præſeferre, ſunt in benignum, & commodum ſenſum interpretanda: quidni etiam verba ipſius Auguſtini, quotieſcunque vel natiuo impetu animi, vel æſtu diſputationis abreptus, videtur ad extrema declinare.* Quid autem *duriùs* de lege veteri Auguſtinus dixerit, non erit indagatu difficile, cum probè ſciamus, in quo S. Patris doctrina à Moraino culpetur furoris, & exceſſus in diſputando. Dixit Auguſtinus cum Apoſtolo ad Galatas 3. Legem datam *prævaricationis gratia*, de quo plura diſſerit ſerm. 11. de verb. Apoſt. cap. 8. & 9. Dixit *literam occidere* cum eodem Apoſtolo 2. Cor. 3. atque integro volumine verba illa explicat. Dixit cum eodem Paulo Rom. 3. *Lex ſubintrauit, ut abundaret delictum*. Quam ſententiam exponit ſerm. 13. de verb. Apoſtoli, & epiſt. 89. q. 3. Vocauit legem cum eodem Galat. 3. *Pedagogum* moleſtiſſimum, ac ſimilitudinem probauit ſermone eodem, & epiſt. 144. Vbi etiam nuncupat legem *non abſolutionis adiutorium, ſed vinculum criminis*. Quod Auguſtinum in exceſſuum ſuſpicionem traxit, ac duriùs aſſertum videtur, eſt vbi idem Doctor pronunciauit tantùm abeſſe, vt lex homines adiuvarit, quin potius reos fecerit ſine gratia iubendo, non adiuvando. Scribit cap. 1. de cor. & grat. declinare à malo, & facere bonum *nullus poteſt ſine ſpiritu gratiæ: quæ ſi deſit, ad hoc lex adeſt, ut reos faciat, & occidat.* Serm. 6. de verb. Apoſt. ait: *Lex enim iubebat, & non implebat, quia caro, vbi non erat gratia &c. Quomodo ergo lex mihi opitularetur iubens per literam, & non dans gratiam?* Sermone 13. laudato dixit: *Lex timorem dedit*. Vbi aut gratia non infundit amorem, obſeruatio legis ex puro timore ſeruili facit prævaricatorem, qua de re egregiè agit in epiſtola 144. ad Anaſtaſium. Videtur ergo Auguſtinus ſenſiſſe, homines lege vrgeri ad rectè operandum, neque tamen ſemper adeſſe gratiam adiuvantem, ex quo inferri videtur tunc præcepta Dei eſſe obſeruatu impoſſibilia, nam ſine gratia impleri non poſſunt, qua tamen illos carere idem tradit. Hinc Iulianus hæc Auguſtino exprobabat lib. 3. oper. imperf. cap. 119. *Taceo interim, qua rabie in totam legem fremas, quam credis ea imperaſſe mortalibus, quorum apud eos nullam facultatem videres.* Quam ſtropham ſæpius cantat.

Duo hic poſſunt difficultatem facere, num lex aliquando imperet, & obliget, vt aiunt, ſub peccato, ſi deſit gratia adiuvans ad implendam legem, vt videtur velle Auguſtinus, & an in lege veteri timor tantùm ſeruilis ſine gratia regnaret, quod eundem quoque ſenſiſſe nonnulli opinantur. Hæc enim duo Morainio fortè duriora videntur, in quibus Auguſtinum extra veritatis lineam ſaltaſſe putat. Pro expediendo priori dubio res mihi altiùs repetenda

eſt,

eſt. In primis ſtatuendum eſt diſcrimen inter obſeruationem legis in ſtatu naturæ innocentis, & ſtatu corruptæ. Etenim Adam habuit auxilium proximè ſufficiens ad obſeruationem cuiuſcunque præcepti in omnibus, & ſingulis occaſionibus, & inſtantibus. Hoc adiutorium eruditè exponitur ab Auguſtino cap. 11. & 12. de corrept. & grat. Dicitur ab eodem adiutorium, *ſine quo non*, non *quo*; nam Adam illo adiutorio poſito non ſtatim operabatur, ſed cum volebat eodem ſemper præſente poterat operari. *Tale quippe*, inquit cap. 11. *erat adiutorium, quod deſereret, cum vellet, & in quo permaneret, ſi vellet, non quo fieret, vt vellet. Hæc eſt prima gratia, quæ data eſt primo Adam, ſed hac potentior eſt in ſecundo Adam. Prima eſt enim, qua fit, vt habeat homo iuſtitiam ſi velit*, &c. Addit, quòd primo illo adiutorio *oſtenſa eſt potentia liberi arbitrij*; nam vt antea præmiſerat, Deus illud adiutorium *reliquit in eius libero arbitrio*, & vt ait lib. 3. oper. imperf. cap. 112. *Rectorem habebat, quem libero reliquit arbitrio*. Quare illud adiutorium ſemper præſtò erat Adamo; ſcribit enim Auguſtinus, *quod deſereret* CVM *vellet*. Paulo verò poſt in eodem cap. 11. hæc tradit: *Si autem hoc adiutorium vel Angelo, vel homini, quùm primùm facti ſunt, defuiſſet, quoniam non talis natura facta erat, vt ſine diuino adiutorio poſſet manere, ſi vellet, non vtique ſua culpa cecidiſſent. Adiutorium quippe defuiſſet, ſine quo manere non poſſent. Nunc autem, quibus deeſt tale adiutorium, iam pœna peccati eſt, quibus autem datur ſecundum gratiam datur*. Et his infero primò in ſtatu naturæ lapſæ non omnibus dari, nec ſemper præſto eſſe illud adiutorium, aliàs oratio eſſe ſuperflua. *Nam*, vt ait Auguſtinus lib. de nat. & grat. cap. 18. *quid ſtultius, quam orare, vt facias, quod in poteſtate habeas?* Et in epiſtola 95. *Ipſa igitur oratio clariſſima eſt gratiæ teſtificatio*. Non rogamus autem, vt Deus det quod habemus, ſed cuius maximè indigemus; etenim ex epiſt. 105. *Si in poteſtate haberetur, non vtique poſceretur*. Quare cum vrgente quolibet præcepto, poſſit homo orare Deum, vt gratiam ad illius præcepti impletionem largiatur, ſignum eſt, gratiam illam non adeſſe ſemper in omnibus, & ſingulis occaſionibus. Hinc factum eſt, vt cum Adamus gratiam illam habuerit pro omnibus, & ſingulis momentis ſibi inhærentem, non indiguerit oratione ad obſeruandum vllum præceptum. Scio Recentiores hoc vltimum vti nuperum paradoxum non approbare, ſed planè eſt apertiſſima ſententia Auguſtini lib. 6. oper. imperf. cap. 15. *Dominica*, inquit, *teſtatur oratio, vbi non ſolum dicimus*, dimitte nobis debita *propter mala, quæ fecimus, uerum etiam*, ne nos inferas in tentationem, *propter hoc vtique, ne mala faciamus; unde & Apoſtolus dicit*: Oramus autem ad Dominum, ne quid faciatis mali. *Quod ſi ita eſſet in poteſtate, quomodò fuit ante peccatum, priuſquàm eſſet natura humana vitiata*, NON *vtique* POSCERETVR ORANDO, *ſed agendo potius teneretur*.

Quare cum ex inhærente diuino, eoque iugi adiutorio Adam in quolibet momento temporis potuiſſet legem implere, fruſtra oraſſet Deum, vt vires ſibi ad mandata facienda miniſtraret. Vidit iſta Theologorum huius noſtri ſæculi acutiſſimus Baſilius Poncius, qui in relectionibus de gratia 1. p. cap. vlt. pag. 213. ſcribit: *Atque hoc eſt adiutorium, quod ſæpè Auguſtinus dicit, Adamum habuiſſe, quod nos in hoc ſtatu non habemus, quia non habemus pro ſingulis occaſionibus perſeuerantes cogitationes, & affectiones boni, vt notum eſt. Unde Adamus non egebat oratione, vt adiutorium illud compararet, quia iam Dei munere cum ipſa natura ingenitum erat, ſed gratiarum actione pro tanto beneficio, quod à Deo in prima ſui origine*

accepe-

Digitized by Google

acceperat. Neque rectè diceretur Adam intenſiorem gratiam potuiſſe petere, vt faciliùs legem impleret. Etenim vanum fuiſſet, nouas vires petere *in tanta non peccandi facilitate*, vt loquitur S. Pater cap. 12. Poterat tamen Deum orare, vt tentatorem procul arceret, ne ad malum pelliceretur, vel cadendi periculo vicinus fieret. At poſita tentatione neutiquam, niſi inaniter, à Deo petijſſet vires eidem reſiſtendi. In ſtatu autem naturæ lapſæ illud adiutorium pro omnibus, & ſingulis momentis proximè ſufficiens non ſemper præſto eſt hominibus, vnde neceſſitas orationis elucet, qua rogamus Deum, vt mandata ipſius implere poſſimus. Hinc ſcribit ibidem Auguſtinus: *Ideo in hoc agone magis nos Deus voluit orationibus certare, quàm viribus, quia & ipſas vires, quantas hic habere nos competit, ipſe ſubminiſtrat certantibus, quem rogamus. Si ergo hi, quorum contra carnem ſpiritus concupiſcit* AD ACTVS SINGVLOS INDIGENT DEI GRATIA, *ne vincantur, qualem libertatem voluntatis habere poſſunt, qui nondum de poteſtate eruti tenebrarum, dominante iniquitate nec certare cœperunt, aut ſi certare voluerunt, nondum liberatæ voluntatis ſeruitute vincuntur.* Vbi affirmat gratiam ad ſingulos actus virtutis dari, neque tamen omnibus miniſtrari. Breuiùs idem tradit epiſt. 107. ad Vitalem: *Scimus* gratiam *maioribus ad ſingulos actus dari. Scimus non omnibus hominibus dari.* Et lib. 4. oper. imperf. cap. 128. ſcribit: *Proinde hominibus natura filijs iræ dantur præcepta viuendi, quia datur & gratia, vt qui iubet, iuuet, ac ſic mala non ſolùm quæ voluntate addita, verùm etiam quæ ſunt congenerata vincantur. Quod enim hominibus impoſſibile eſt, Deo facile eſt. Quibus autem* NON DATVR *gratia, propter quam dictum eſt.* Quis enim te diſcernit? 1. Cor. 4. quid autem habes quod non accepiſti? *præuaricatores fiunt accedente lege, non iuſti. Sed ſi quam ad vtilitatem viuunt filiorum miſericordiæ, vt eos videntes, & quid ſibi non merito, ſed gratia donetur, intelligentes non extollantur, ſed qui gloriatur in Domino glorietur.* Quæ ſententiæ paſſim in Auguſtino occurrunt.

Quòd autem lex, ad hoc vt obliget, non debeat ſupponere in operante potentiam proximam ad faciendum opus, quod imperatur, eſt conſtans eiuſdem S. Patris doctrina contra Pelagianos, qui, vti vidimus, ex præceptorum impoſitione humanæ voluntatis potentiam ad mandata facienda cum cuiuſcunque diuini adiutorij excluſione prædicabant. Quibus Auguſtinus cum collegis Africanis reſpondet epiſt. 95. ad Innocentium Papam: *Diſtinguenda eſt lex, & gratia. Lex iubere nouit, gratia iuuare. Nec lex iuberet, niſi eſſet voluntas, nec gratia iuuaret, ſi ſat eſſet voluntas.* Poſtea inculcatis ſacris teſtimonijs, in quibus lex, & oratio afferuntur, concludit: *Sicut ergo agnoſcimus voluntatem, cum hæc præcipiuntur, ſic & ipſe agnoſcat gratiam, cum petuntur.* Quare cum inſtante quolibet præcepto legis, homo non irriſoriè, ſed veraciter Deum debeat orare, vt ſibi gratiam donet ad faciendum mandatum, ſignum eſt diuinam gratiam neceſſariam ad exequendum opus imperatum non adeſſe in omnibus, & ſingulis momentis, nam vt clamat vbique magnus Doctor: *Si adeſt poſſibilitas, vt quid orant?* Lib. de nat. & grat. cap. 53. Hæc doctrina, quæ planè veriſſima eſt, probatur ex Synodo Tridentina ſeſſ. 6. de iuſtificat cap. 11. vbi ait: *Deus impoſſibilia non iubet, ſed iubendo monet, & facere, quod poſſis, & petere, quod non poſſis, & adiuuat, vt poſſis.* Eſt ſententia exſcripta ex libro S. Auguſtini de nat. & grat. cap. 43. & licèt illa poſtrema verba, *& adiuuat, vt poſſis*, non afferantur explicitè ab Auguſtino, ſubintelliguntur; nam ſi ab illo petis,

vt

Digitized by Google

vt poſſis, ſignum eſt, quòd ille eſt, qui adiuvat, vt poſſis. Sed plenam eandem ſententiam ex tract. 53. in Ioannem exhibeo: *Sed audiamus*, inquit, *Dominum & præcipientem, & opitulantem, & iubentem quid facere debeamus, & adiuuantem, ut implere poſſimus*. Premo illa S. Synodi ex Auguſtino verba, *& petere, quod non poſſis*: Ergo dum petis, vel etiam antequam petas, ſtas ſub lege præcipiente, & nondum habes gratiam adiuvantem, tunc enim non potes facere, quod lex iubet. Quare errarunt Pelagiani, qui ex lege hic, & nunc obligante exiſtimarunt hominem poſſe ſuiſmet viribus exequi imperata. Inde etiam reijciuntur plures Theologi, qui putant legem non poſſe hic, & nunc obligare, niſi adſit gratia adiuvans, nam dum *petis, ut poſſis*, profectò ſentis te vrgeri præcepto, & ſimul cognoſcis te deſtitutum gratia proximè neceſſaria ad opus implendum, vnde oras, vt eandem tibi Deus largiatur. Hic verò reijcienda eſt ſententia illorum, qui dicunt gratiam proximè ſufficientem ſemper adeſſe, nec vnquam legem obligare, niſi adſit gratia adiuvans, aliàs homo ob impotentiam excuſaretur ab obſeruatione legis.

Nam ſi lex, vt obliget, ſemper infert aſſiſtentiam gratiæ ſufficientis, ſequeretur gratiam ſufficientem ad obſeruationem legis neceſſariam non fuiſſe amiſſam ex peccato Adæ, quod licèt à pluribus concedatur, puto eſſe falſiſſimum. Probatur ſequela, nam Adam per peccatum non exemit homines à lege naturali, hæc enim lex perinde obligat Adamo peccante, vel non peccante, ergo ſi vt lex obliget, habet connexam aſſiſtentiam gratiæ ſufficientis, hæc gratia ſufficiens ſiue ſtante Adamo, ſiue cadente, connexa erat cum lege pro vt obligante, ergo non fuit amiſſa ex peccato primi parentis. Probo modò illam gratiam ſufficientem eſſe amiſſam argumento eodem, quo Paulus Galat. 2. vſus eſt ad contundendam ſuperbiam eorum, qui dicebant, legem poſſe iuſtificare; arguit breuiter, ſed ſolidiſſimè: *Si enim per legem iuſtitia, ergo gratis Chriſtus mortuus eſt*. Cuius argumenti vis tota in hoc conſiſtit, quòd ſi lex ſola ſufficiebat ad hoc, vt homines obſeruando præcepta ſe innocentes conſeruarent, Chriſtus gratis paſſus diceretur. Cur enim venit in mundum, ac tot tormenta ſubijt, ſi aliunde ex legis doctrina homines poterant ſe iuſtos ſeruare? Iam verò eandem vim habet Apoſtoli ratiocinatio contra gratiam ſufficientem: Si per legem, & gratiam ſufficientem poterat homo implere totam legem, ergo Chriſtus gratis mortuus eſt. Reſpondebunt Chriſtum veniſſe, vt abundantiori gratia humana natura fulciretur. Inſtamus: Igitur Chriſtus mortuus eſt, vt faciliùs poſſemus implere legem ex donis ipſius gratiæ, quam tamen, licèt difficiliùs, implere poteramus per gratiam ſufficientem etiam abſque ipſius Redemptoris morte. Ad hoc verbum *facilius* veluti ad ſacram anchoram in tempeſtate confugiebant Pelagiani, quos his Auguſtinus execratus eſt lib. 2. oper. imperf. cap. 198. vbi recitatis iiſdem verbis Pauli ait: *Apoſtoli eſt vox iſta, non mea; iam erumpite in apertum inimici crucis Chriſti, quid timetis magnum populum Chriſti, & Chriſti magnum iudicium non timetis? Aperte dicite, iuſtificari natura, iuſtificari lege poſſumus, gratis mortuus eſt Chriſtus, ſed formidantes multitudinem Chriſtianam, Pelagianum verbum ſupponitis, & quærentibus à vobis, quare mortuus ſit Chriſtus, ſi natura, vel lex efficit iuſtos, reſpondetis, vt hoc ipſum* faciliùs *fieret, quaſi poſſet, quamuis* difficiliùs, *fieri tamen ſiue per naturam, ſiue per legem*. (Poteris addere) ſiue per gratiam ſufficientem connexam neceſſariò cum lege obligante). *Chriſtus*

reſpon-

reſponde, vince, atque conuince, clama: ſine me nihil poteſtis facere, *vt taceant hi,* Io. 15 5.
qui clamant, etſi difficiliùs, tamen poſſumus & ſine te facere, aut ſi tacere non poßunt, ſe ipſos in latebras aliquas ducant, vt alios non ſeducant. Hanc noſtram ſententiam eruditè Baſilius Poncius defendit 1. p. releđ. de grat. cap. 14. vbi argumenta ſoluit Suarez, & Vaſquez, qui ingenuè fatetur 1. 2. diſp. 193. cap. 4. num. 36. Auguſtinum fuiſſe in hac ipſa ſententia, quam expoſui.

Lex igitur ex Auguſtino homini data eſt, non vt cum gratia ſufficienti ſecum neceſſariò connexa homines agendorum cognitione inſtructos ad opera præcepta implenda iuvaret, ſed ob hoc data eſt, vt homo conatus facere, quæ præcepta erant, & cernens per ſemet illa exequi non poſſe, gratiæ auxilium imploraret. Hæc ſcribit ad Anaſtaſium epiſtola 144. *Lex itaque docendo, & iubendo quod ſine gratia impleri non poteſt, homini demonſtrat ſuam infirmitatem, vt quærat demonſtrata infirmitas Saluatorem, à quo ſanata voluntas poſsit, quod infirma non poſſet.* Idem tradunt Auguſtini diſcipuli, Fulgentius lib. 2. de verit. prædeſt. cap. 4. *Dum ergo*, ait, *præcipitur nobis, vt velimus, oſtenditur quid habere debeamus. Sed quia id ex nobis habere non poſſumus, admonemur, vt à quo nobis datur præceptum, ab ipſo petamus auxilium.* Et Proſper in epiſt. ad Demetriadem: *Nec ob aliud vnquam datur praeceptum, niſi vt quæratur præcipientis auxilium.* Igitur lex non infert potentiam proximam voluntatis faciendi, quod iubetur, & ex conſequenti non habet annexam gratiam proximè ſufficientem ad faciendum opus imperatum. Auguſtinus ex Apoſtolo Galat. 3. vocat legem *Pædagogum*, quia lex ducit ad gratiam. Legatur ſermo 13. de verb. Apoſtoli. Egregiè in lib. de Spir. & lit. cap. 19. *Lex ergo data eſt, vt gratia quæreretur: Gratia data eſt, vt lex impleretur. Neque enim ſuo vitio non implebatur lex, ſed vitio prudentiæ carnis. Quod vitium per legem demonſtrandum, per gratiam ſanandum fuit.* Pergit vlterius S. Doctor ſcribens legem iubere facienda, fidem verò impetrare adiutorium ad imperata exequenda. Hinc celebre euaſit illud eiuſdem dictum: *Fides impetrat, quæ lex imperat.* Epiſt. 89. q. 2. lib. de ſpir. & lit. cap. 29. & alibi. Audiendus eſt cap. 13. libri proximè laudati: *Ac per hoc*, inquit, *lege operum dicit Deus, fac quod iubeo: lege fidei dicitur Deo, da quod iubes. Ideo enim iubet lex, ut admoneat quid faciat fides: ideſt, ut cui iubetur, ſi nondum poteſt, ſciat quid petat; ſi autem continuò poteſt, & obedienter facit, debet etiam ſcire, quo donante facit.* Ex quibus patet quandoque auxilium proximè ſufficiens præſto eſſe, inquit enim *ſi autem* CONTINVO' *poteſt.* Illud verò ex Auguſtino certum eſt, neque fidem poſſe mouere hominem ad petendum diuinum auxilium, ad hoc vt poſſit implere præcepta, niſi Deus infundat gratiam actualem, qua homo moueatur ad orandum. Semipelagianorum error fuit, poſse hominem petere, & deſiderare ſuis viribus gratiam, quem damnauit ex Auguſtino Synodus Arauſicana canone 6. Etenim licèt quis ſit fidelis, non habet in ſingulis momentis præſens diuinum auxilium proximè ſufficiens ad orandum. Hoc paſſim in Auguſtino habetur. Lib. de dono perſeu. cap. 23. de Semipelagianis ait: *Nec uolunt intelligere, etiam hoc diuini muneris eſſe, ut oremus, hoc eſt, petamus, quæramus, atque pulſemus:* Accipimus enim Spiritum adoptionis in quo clamamus Abba Pater *&c.* Idem habet epiſt. 105. Rom. 8.
lib. de correpț. & grat. cap. 1. Epiſt. 121. cap. 15. In libro 1. qq. ad Simplicianum q. 2. inde probat orationem feruidam, qua impetramus, eſse à Deo: *Nonne aliquandò*, inquit, *ipſa noſtra oratio ſic tepida eſt, vel potius frigida, & penè*

nulla, imò omnino interdum ita nulla, ut neque hoc in nobis cum dolore aduertamus, quia ſi uel hoc dolemus, iam oramus? Ex his colligitur, quomodò infideles peccent non obſeruando legem, quandoquidem ſine fide manent tantùm ſub lege præcipiente, non ſub gratia proximè adiuvante, vnde opera, quæ ipſi faciunt, ſemper ſunt peccata, niſi vbi aliquando Deus quoſdam bonos actus ipſis neſcientibus in eorundem voluntatibus operatur. Scribit Auguſtinus in epiſt. 144. *Lex igitur adducit ad fidem, fides impetrat ſpiritum largiorem, diffundit Spiritus Charitatem, implet charitas legem. Ideo lex pædagogus uocatur, ſub cuius minaciſſima*
Rom. 10. *ſeueritate, qui inuocauerit nomen Domini ſaluus erit. Quomodò autem inuocabunt, in quem non crediderunt.* Itaque cum infideles in Chriſtum non credant, Dei gratiam ad implendam legem naturalem non petunt; vnde nec eandem obſeruant, & ſi quæ bona facere videntur, illa non faciunt benè, vt §. 4. probatum eſt. Cur verò non excuſentur tradit Auguſtinus in lib. de ſpir. & lit. cap. 33. & epiſt. 105. ad Sixtum. Quàmvis enim careant auxilio proximè ſufficienti, habent tamen auxilia quædam remota, vnde non patiuntur antecedentem neceſſitatem peccandi, quam licèt humanum genus ex peccato primi parentis incurrerit, Chriſti tamen Redemptoris beneficio ſublata eſt, vt acutè probat noſter Poncius 1. par. relect. de grat. c. 15. Nihil igitur Auguſtinus *duriùs* de lege *impetu animi, uel aſtu diſputationis* aſſeruit, vt contendebat Moraines. Sed quòd nec de lege veteri duriùs quidpiam pronunciarit oſtendo.

In primis, ſi verba, vt foris ſonant, tantùm conſiderentur, profectò non Auguſtinus, ſed Paulus cenſendus foret duriùs locutus de veteri lege Moyſis. Dixit Rom. 5. *Lex autem ſubintrauit, vt abundaret delictum.* Cum tamen lex ideo promulgetur, vt delicta tollantur, & ceſſent. Dixit 2. Cor. 3. *Litera occidit.* Cum tamen lex ſubditos à criminibus arceat. Dixit 1. Cor. 15. *Virtus verò peccati lex.* Cum lex peccata prohibeat. Has tamen loquendi formulas Auguſtinus locis ſuperiùs laudatis explicuit, nihilve abſurdi continere monſtrauit. In eo autem S. Doctor reprehenditur, quòd viſus ſit, aſſerere legem veterem reos feciſſe homines iubendo, non adiuvando; quod-ve opera facta in lege veteri peccata dixit, cum Iudæi illa fecerint timore pœnæ, non amore iuſtitiæ. Iudæi habita lege eò ſuperbiæ delapſi ſunt, vt putarint ſolam legem ad hominem iuſtificandum ſufficere, neque neceſſariam eſſe Dei gratiam, ſed tantùm liberum arbitrium. Hic autem error tam altè eorum mentibus inſidebat, vt plerique etiam ad fidem ex Iudaiſmo conuerſi, in veteri errore obſtinatiùs verſarentur, vnde illos Apoſtolus arguit in epiſtola ad Galatas cap. 2. argumento ſuperiùs recitato: *Si ex lege iuſtitia, ergo Chriſtus gratis mortuus eſt.* Teſtatur Auguſtinus hæc ipſa ſæpius Apoſtolum inculcaſſe, vt eorundem ſuperbiam confunderet. *Ad hoc ducit*, inquit ſerm. 13. de verb. Apoſtoli, *& commendat iſta Apoſtolus propter Iudæos, qui de lege gloriabantur, & libero ſuo arbitrio legem ſufficere arbitrabantur: ac per hoc quia libero ſuo arbitrio legem ſufficere arbitrabantur, ignorantes Dei iuſtitiam; ideſt, ex fide iuſtitiam datam à Domino, & ſuam volentes ſtatuere, quaſi ſuis uiribus impletam, non dante fide impetratam, iuſtitiæ Dei, ſicut dicit, non ſunt ſubiecti.* Et in lib. de Spir. & lit. cap. 29. ait: *Iſrael verò perſequens legem iuſtitiæ, in legem iuſtitiæ non peruenit. Quare? quia non ex fide, ſed tanquam ex operibus: ideſt, tanquam eam per ſemetipſos operantes, non in ſe credentes operari Deum.* Porrò cum hunc errorem ſorbuerint poſtea Pelagiani, aſſerentes gra-

Digitized by Google

gratiam Dei in veteri teſtamento non eſſe niſi legem Moyſi traditam, gratiam verò noui teſtamenti eſse Euangelium, & exemplum Chriſti, Auguſtinus, vt illorum errorem confutaret, acutè probauit legem à gratia ſeparatam reos facere homines iubendo, non adiuuando, vt ex teſtimonijs adductis conſtat. Neque iniurius fuit legi; non enim hæc impoſita fuit, vt homines ſe ſola iuſtos faceret, ſed vt oſtenderet quid faciendum eſset, & cum homo ſe præceptis faciendis imparem eſse cognoſceret, ad auxilium gratiæ confugeret, quod ex S. Doctore, eiuſque diſcipulis probauimus, oſtendentes non *durius* loqui, qui aſserat, in hypotheſi, quòd ſola lex iubeat, nec gratia proximè ſufficiens adſit, legem eandem obligare, & tranſgreſsorem reum eſse peccati. Porrò ſicuti Hebræi non ex amore iuſtitiæ bona opera faciebant, ita mala vitabant timore tantùm pœnæ. Hinc Auguſtinus dixit opera Iudæorum in veteri lege fuiſse peccata, & legem illam fuiſse legem ſeruilem, quòd illi qui eandem implebant, timori inſeruirent. Scribit S. Doctor lib. 4. ad Bonifacium cap. 5. *Quod ex lege teſtimonium commemoratum ab Apoſtolo propter uitam temporalem intelligitur, propter cuius amittendæ timorem, faciebant homines legis opera non ex fide, quæ tranſgreſſores legis eadem lege à populo iubebat occidi*. Idem in lib. de ſpir. & lit. cap. 32. ex his Apoſtoli Rom. 8. 15. ſuam ſententiam probat: *Non enim accepiſtis Spiritum ſeruitutis iterum in timorem ſed accepiſtis Spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba Pater*. Erat ergo lex vetus lex timoris, quòd carnalis ille populus ſe, ac ſua tantùm amans, quicquid boni iuxta legis mandata faciebat, amore ſui faciebat, volens ſibi bona, ac timens mala. Lex ergo tanquam ſeruis incutit timorem; gratia, quæ per fidem Chriſti impetratur, inſpirat amorem. Quare S. Pater lib. eodem de ſpir. & lit. cap. 29. ait: *Ex lege autem timemus Deum, ex fide ſperamus in Deum, ſed timentibus pœnam abſconditur gratia*. Cur autem iis, qui ex puro timore ſeruili legem implent, gratia abſcondatur tradit ibidem cap. 19. Serm. 13. de verb. Apoſtoli. Epiſt. 144. vbi hæc habet: *Quis coram Deo innocens inuenitur, qui uult fieri, quod uetatur, ſi ſubtrahas quod timetur? Ac per hoc in ipſa uoluntate reus eſt, qui uult facere, quod non licet fieri, ſed ideo non facit, quia impunè non poteſt fieri. Nam quantum in ipſo eſt, mallet non eſſe iuſtitiam peccata prohibentem, atq; punientem. Et utiq; ſi mallet non eſſe iuſtitiam, quis dubitauerit, quòd eam ſi poßet, auferret? Ac per hoc quomodò iuſtus eſt iuſtitiæ talis inimicus, ut eam, ſi poteſtas detur, præcipientem auferat, ne comminantem, uel iudicantem ferat?* lege ibi plura. Timor quidem ſi deſinat eſse purè ſeruilis, & per aliquem Dei amorem incipiat eſse caſtus, eſt bonus, nec vitiat opera ex eodem deriuata, qua de re & fuſiſſimè, & eruditiſſimè diſputarunt duo inſignes Louanienſis Academiæ Doctores Chriſtianus Lupus, & Franciſcus Feracques Auguſtiniani editis à ſexennio quotannis de eodem argumento libris, & apologijs. Plurimi tamen veteris teſtamenti Patres non ſub lege tantùm fuere, ſed ſub gratia adiuuante, quia propriæ infirmitatis conſcij ad ſectanda virtutum opera diuini auxilij opem implorarunt. Cæterùm omnibus hominibus adeſse auxilium ſaltem remotum, mihi videor colligere ex Auguſtino lib. de nat. & grat. cap. 67. vbi ex lib. 3. de lib. arb. cap. 10. hanc ſententiam recitat, approbatque aduerſus eos, qui Adami peccato omnia crimina imputabant, & ſe ipſos innocentes aſserebant: *Rectè enim fortaßè quererentur, ſi erroris, & libidinis nullus hominum victor exiſteret. Cum uerò ubiq; ſit præſens, qui* MVLTIS MODIS PER

CREATVRAM *ſibi Domino ſeruientem, auerſum vocet, doceat credentem, conſoletur ſperantem, diligentem adhortetur, conantem adiuuet, exaudiat deprecantem, non tibi deputatur ad culpam, quòd inuitus ignoras; ſed quòd negligis credere, quod ignoras. Neque illud, quod vulnerata membra non colligis, ſed quòd volentem ſanare contemnis.* In quo autem conſiſtant huiuſmodi auxilia remota, non ita facilè explicatur; etenim *miris modis* Deum humanas voluntates ad bonum faciendum mouere idem Auguſtinus lib. 1. ad Bonifacium cap. 19. veriſſimè affirmat, quos modos ſatius eſt humili ſilentio venerari, quàm curioſa diſputatione perquirere. De his auxilijs remotis locutum arbitror eundem S. Doctorem in lib. de dono perſeu. cap. 9. vbi ait: *Ex duobus ætate iam grandibus impijs, curſſa ita vocetur, vt vocantem ſequatur: ille autem aut non vocetur, vt vocantem ſequatur, aut* NON ITA *vocetur, vt vocantem ſequatur, inſcrutabilia ſunt iudicia Dei.* Vocatio illius, qui non ſequitur, eſt per auxilium debile, & remotum; quo intellectus tranſeunter tantùm quaſdam bonas cogitationes elicit, ſed adeo debiles, vt nec voluntatem trahant ad bonum, ſed leuiter tantùm excitent, & citò citiùs intellectus aliò euolet, & in malum voluntas longo ſcelerum vſu obdurata feratur.

S. V I I.

An ſententia S. Auguſtini de prædeſtinatione ad gloriam ante omnem meritorum præuiſionem ſit per exceſſum prolata.

IOannes Adamus, & Antoninus Moraines in quæſtione etiam de prædeſtinatione, & ea quidem præcipua grauem Auguſtino exceſſum obijciunt. Adamus lib. 3. ſui Caluini deſtructi hæc de eodem ſcribit cap. 8. pag. 639. *Profectò quando conſtat ipſum in materia de gratia, & prædeſtinatione cum exceſſu locutum eſſe, ac verba ipſius eſſe mitiganda, ne ab illorum acrimonia in errorem contrarium propellar, licitum mihi eſſe debet aliquod Catholicum temperamentum inquirere.* Subijt mentem illud Auguſtini dictum lib. 3. oper. imperf. cap. 57. *Dic, quod dicturus es, egregie correctos.* Moraines cum dixiſset Didacum Ruizium ex S. Auguſtino gratuitam prædeſtinationem docere, hæc inquit: *Ruiz falſum ſupponit, & ſi Auguſtinus id faceret, non doctrinæ affinitas, aut connexio, quæ nulla eſt, ſed æſtus diſputationis ad hoc illum impelleret.* diſp. 9. num. 50. Verùm ſententiam illam de gratuita prædeſtinatione ad gloriam antè præuiſa merita docuere S. Proſper, S. Fulgentius, Patres Africani in epiſtola Synodica, alijque tanta certitudine, vt hæc dixerit S. Fulgentius, imò cum Fulgentio Patres Synodi Sardinienſis in fine libri de Incarnatione, & gratia: *Deus enim, qui hominem condidit, ipſe prædeſtinatione ſua, & donum illuminationis ad credendum, & donum perſeuerantiæ ad proficiendum, atq; permanendum, & donum glorificationis ad regnandum, quibus dare voluit præparauit, quique non aliter perficit in opere, quàm in ſua ſempiterna, atq; incommutabili habet voluntate diſpoſitum: Cuius prædeſtinationis veritatem, qua nos ante mundi conſtitutionem prædeſtinatos in Chriſto teſtatur Apoſtolus; ſi quis detrectat cordis credulitate recipere, vel oris confeſſione proferre, ſi ante vltimum diem vitæ præſentis impietatis ſuæ contumaciam, qua Deo viuo, & vero rebellis obſiſtit, non abiecerit, manifeſtum eſt eum non pertinere ad eorum numerum, quos Deus in Chriſto ante mundi conſtitutionem gratis elegit, & prædeſtinauit ad regnum.*

Sanè

Digitized by Google

Sanè Semipelagiani iam olim dixerant, abſque ea doctrina de prædeſtinatione Eccleſiæ cauſam aduerſus Pelagianos per plures annos fuiſſe defenſam, vt refert Hilarius in epiſtola ad Auguſtinum, quibus S. Doctor reſpondens lib. de dono perſeuer. cap. 20. ait: *Hac eſt prædeſtinatio manifeſta, & certa Sanctorum, quam poſtea diligentiùs, & operoſiùs, cum iam contra Pelagianos diſputaremus*, DEFENDERE NECESSITAS COMPVLIT. *Didicimus enim ſingulas quaſque hæreſes intuliſſe Eccleſiæ proprias quæſtiones, contra quas diligentiùs defenderetur ſcriptura diuina, quàm ſi nulla talis neceſſitas cogeret*. Porrò cuinam maior fides habenda eſt Auguſtino-ne, qui ad illud de prædeſtinatione dogma aſſerendum ſe *neceſſitate compulſum* teſtatur, ad Pelagianos *diligentius* ex Scripturis confutandos, an Morainio, qui id nulla vel doctrinæ affinitate, ſeu connexione ab Auguſtino factitatum comminiſcitur? Quòd verò hanc connexionem, etiam Annatus negat, illam cap. 8. contra eoſdem probabimus. Magnus ille Eccleſiaſticorum Annalium Scriptor Baronius ipſos Recentiores exceſſus meritò accuſat, qui Caluini hæreſim fugientes, in alterum extremum à S. Auguſtini doctrina diſcedentes declinant, & quidem in hac materia de prædeſtinatione: *Cum igitur*, inquit, *Fauſti ſententia vbique ab Eccleſia fuerit contradictum, videant quanto periculo quidam ex Recentioribus, dum in Nouatores exurgunt, vt eos confutent, à Sancti Auguſtini de prædeſtinatione ſententia recedunt, cum alioqui arma non deſint, quibus aduerſarij profligentur*. Anno 490. pag. 449.

Sed audio Petauium inclamantem: *Iam pridem diſputari in vtramque partem cœpit in Scholis quæſtio de prædeſtinatione, neque pro aliquo præiudicio valere ad hanc controuerſiam credita eſt auctoritas Auguſtini*. Tom. 1. dog. Theol. lib. 10. cap. 1. Sed huius Recentioris voces grauiſſimo, eoque domeſtico teſtimonio comprimam. Anno 1584. à Claudio Aquauiua magno illo, & incomparabili vniuerſæ Societatis moderatore præuio ſex doctiſſimorum Theologorum eiuſdem ſodolatij examine, ſelectæ ſunt quædam ſententiæ omnibus ſuis defendendæ, nè quolibet vento doctrinæ circumferrentur. Porrò pag. 37. vbi de opinionum delectu agitur, hæc leguntur: *Item definitum eſt prædeſtinationis nec rationem, nec conditionem eſſe ex parte noſtra. Id ad pietatem parum pertinere dicet aliquis. At hanc Auguſtini doctrinam non modò communiter Theologorum ſchola iam recipit, ſed & Eccleſiæ Patres per mille, & ducentos circiter annos, qui id contendunt probare ex Scripturis, & reſponſis Pontificum Romanorum, nempe Zoſimi, Sixti, Celeſtini, Leonis, Gelaſij, apud quos Maſſilienſes, Caſſianus, Fauſtus, alijque huius prædeſtinationis oppugnatores malè ſemper audierunt*. Examinata hæc cum alijs ſententia fuit ab Ioanne Azorio Hiſpano, Gaſpare Gonzalez Luſitano, Iacobo Tirio Gallo, Petro Buſæo Auſtriaco, Antonio Guiſano ex ſuperiori Germania, & Stephano Tuccio, qui Romæ morabatur, vt in præfatione illius libri aſſeritur. Auguſta Theologorum nomina. Et hi quidem S. Auguſtini ſententiam de gratioſa prædeſtinatione ad gloriam ante meritorum præuiſionem defendebant, antequam Auguſtiniani exceſſus fingerentur. Hoc idem aſſertum S. Thomas, eiuſque nobiliſſima Schola, ac melior Scotiſtarum, pars itemque è Societate plurimi grauiſſimi, ac doctiſſimi Scriptores propugnant, quorum iudicia contra Recentiorum cenſuras appello.

§. VIII.

§. VIII.

An S. Auguſtinus exceſſerit, docens copulam coniugalem ſolius voluptatis gratia eſſe peccatum veniale.

DOcuit Auguſtinus copulam cum vxore abſque prolis generandæ voluntate propter ſolam delectationem eſſe peccatum veniale. Non placet hoc dictum Auguſtini Morainio, ſed ait diſp. 17. num. 22. *exceſsiſſe interdum æſtu diſputationis abreptum, & in odium hæreſis, quam impugnabat, ad contrarium extremum declinaſſe.* Ne id vitij Auguſtino obijciens Lectorum oculos offendat, accuſationis acerbitatem aduerbio *interdum* mitigat, cum tamen, vti dicebam, paſſim & vbique in hoſce exceſſus præcipitem Auguſtinum faciat. Cæterùm S. Doctoris ſententia communi Sanctorum Patrum, & veterum Scholaſticorum iudicio veriſſima eſt. Inquit Auguſtinus tomo 6. lib. de bono coniugali cap. 6. *Coniugalis enim concubitus generandi gratia, non habet culpam, concupiſcentiæ verò ſatiandæ, ſed tamen cum coniuge, propter fidem thori venialem habet culpam.* Hoc aſſertum docuerat Clemens Romanus lib. 6. Conſtitut. Apoſt. vt dicunt cap. 7. *Sola enim voluptas, ſi quis ea etiam vtatur in coniugio, eſt præter leges, & iniuſta, & à ratione aliena.* In eadem ſententia eſt S. Anſelmus in 1. Cor. 7. ad illa verba: *Hoc autem ſecundùm indulgentiam*, vbi ait: *Tunc enim ſolùm coniuges ſine culpa ſunt in admixtione, cùm non pro explenda libidine, ſed pro ſuſcipienda prole miſcentur. Sed tamen & alia commixtio, quæ fit pro ſola voluptate, veniam accepit propter nuptias.* S. Fulgentius in epiſt. de debito coniugali cap. 3. ſcribit: *Coniugatus ergo ſi fornicetur, damnabiliter peccat; ſi verò thori fidem non deſerat, ſed in vxore ſua naturali dumtaxat vſu aliquantulum intemperatus excedat, non ſolùm ſcilicet generationem quærens, ſed aliquando libidini carnis obediens, hoc equidem ſine culpa non facit.* Et cap. 4. *Retenta ergo thori fides maculam diluit, quam contrahit infirmitas carnis; ſi mulieri non miſceatur alteri, quiſquis non pro ſola generatione, ſed etiam propter fragilitatem carnis ſuæ miſcetur vxori.* Sed ex S. Gregorio Papa pulcherrimè hoc probatur. Cùm S. Auguſtinus Monachus, quem ad Anglos ad fidem conuertendos in Britanniam miſerat, quædam dubia eidem propoſuiſſet, inter quæ num vir ſuæ coniugi permixtus, antequam aqua lauaretur, Eccleſiam ingredi poſſet, vel ad ſacram communionem accedere, reſpondet Sanctus Pontifex lib. 12. epiſt. cap. 10. ad Interrogat. Aug. *Romanorum tamen ſemper ab antiquioribus vſus fuit, poſt admixtionem propriæ coniugis, & lauacri purificationem quærere, & ab ingreſſu Eccleſiæ paululum reuerenter abſtinere. Nec hæc dicentes deputamus culpam eſſe coniugium, ſed quia ipſa licita admixtio coniugum ſine voluptate carnis fieri non poteſt, à ſacri loci ingreſſu abſtinendum eſt, quia voluptas ipſa eſſe ſine culpa nullatenus poteſt.* Et poſtea: *Si quis ergo ſuam coniugem non cupidine voluptatis captus, ſed ſolummodò liberorum creandorum gratia vtitur, iſte profectò de ingreſſu Eccleſiæ, ſeu de ſumendo corporis Dominici, ſanguiniſque myſterio ſuo eſt relinquendus iudicio, quia à nobis prohiberi non debet accipere, qui in igne poſitus neſcit ardere. Cum verò non amor procreandæ ſobolis, ſed voluptas dominatur in opere commixtionis, habent coniuges etiam de ſua commixtione, quod defleant.* Item adductis illis verbis Pauli 1. Cor. 7. *Hoc autem dico ſecundùm indulgentiam*, ait: *Non enim indulgetur,*

Digitized by Google

quod licet, & iuſtum eſt. Quod enim indulgeri dixit, culpam eſſe monſtrauit. En non ſolùm Auguſtini ſententiam aſſertam à Gregorio Magno ex Apoſtolica Sede ad fidelium inſtructionem loquente, verùm etiam ex Apoſtolo, & ex antiquo Romanæ Eccleſiæ ritu eandem confirmatam. Quid ad hæc repones Moraini? Et Gregorium, & Fulgentium, & Anſelmum, & Clementem ad præcipitia deflexiſſe dices? at iſti nullo æſtu diſputationis abrepti illa dixere, vnde grauiùs erraſſe ſanè dicendi ſunt, cum Auguſtinum zelus hoſtium expugnandorum excuſet.

Sed volo oſtendere Theologiæ Scholaſticæ Proceres in eadem ſententia cum Auguſtino concinere. Primus ſit, quem omnes ſecuti ſunt, Magiſter ſententiarum, qui in 4. diſt. 31. ita ſcribit: *Hoc autem ne prædictis obuiet, intelligendum eſt in illis, qui non gratia prolis conueniunt, quorum voluptas non eſt ſine peccato.* Et loquitur de coniugatis. Accedat Albertus Magnus tomo 16. 4. ſent. diſt. 31. art. 21. §. *Reſponſio*, vbi ait: *Sed cum ſola libido mouet &c. aut feruet intra metas honeſtatis, & conceſſionis matrimonij, & tunc veniale dicendum eſt, vt patet ex verbis Auguſtini in litera poſitis.* Dabo huic ſupparem Alexandrum Alenſem. 2. p. ſum. q. 147. memb. 2. *Si enim*, inquit, *illa delectatio ſit ſub Deo, veniale peccatum eſt, excuſatur enim propter Sacramentum coniugij. Vnde Auguſtinus de bono coniugali &c.* Ita hi duo lumina Theologicæ Scholæ eam ſententiam tradunt Auguſtini auctoritatem ſecuti. Non diſſentit Angelicus Magiſter S. Thomas diſt. 31. cit. q. 2. art. 3. vbi quærit vtrum peccet mortaliter cognoſcens vxorem intendendo ſolam delectationem, cui quæſtioni in fine corporis reſpondet: *Si autem quæratur delectatio infra limites matrimonij, vt ſcilicet talis delectatio in alia non quæreretur, quàm in coniuge, ſic eſt veniale peccatum.* Iungatur Angelicò Seraphicus Doctor Bonauentura, qui diſt. eadem q. 3. in fine ita iudicat: *Si autem in ea vult delectari, quia vxor, & nullo modo eam cognoſceret, ſi vxor non eſſet, tunc non eſt omnimoda inordinatio, & tunc eſt peccatum veniale, & excuſatur per bonum matrimonij, vt non ſit mortale.* Poſſem innumeros Doctores addere, qui plenis ſuffragijs Auguſtini ſententiam comprobant. Appello Sanchez inter Recentiores doctiſſimum, qui tomo 3. de matr. lib. 9. diſp. 11. num. 4. hanc theſim proponit: *Secunda concluſio: Actus coniugalis ſolius voluptatis gratia exercitus, nec fines matrimonij tranſgrediens, eſt culpa venialis.* Quod ſanè aſſertum quinquaginta Doctorum tum veterum, tum Recentiorum teſtimonijs communit. Hanc S. Auguſtini ſententiam nuper defendit noſter P. Alipius Rey lof Belga lib. 4. de anima c. 2. §. 4. I nunc Moraines, & Auguſtino furorem, nimiumque in diſputando impetum oppone. Ita eſt, à regia via in extrema ille declinauit, ſed ſecum & Patres, & cunctos Theologiæ proceres traxit, vt iam tot ſapientiſſimis viris preæuntibus poſſit quilibet inoffenſo pede illac iter carpere, licèt Moraines alia via progrediatur, qui ſi fortè tantorum virorum veſtigia notaſſet, eoſdem & ipſe ſecutus licèt longo poſitus interuallo, ſibi meliùs conſuluiſſet.

Hæc quidem de obiectis ab vno Morainio Auguſtinianæ doctrinæ exceſſibus dicta ſufficiant, quæ ſi ipſimet Recentiores attentiùs conſiderent, dubio procul fatebuntur non Auguſtinum, ſed ſemet in *periculoſos exceſſus* declinaſse, cum enim audirent à Ianſenio Iprenſi Epiſcopo vnum vbique Auguſtinum laudari, vnius Auguſtini ſententias, veluti ex oraculo reſponſa proferri, eundemque

demque in Theologica paleſtra ſupra cæteros Eccleſiæ Patres attolli, ipſi quò procul à Ianſenio declinarent, eò vſque præcipites *diſputationis æſtu abrepti* ſunt, vt Auguſtino ferè nuncium remiſerint, clamantes cum Morainio in præfatione Anti-Ianſenij: *Qui priùs Auguſtinum in omnibus depoſcebant iudicem, nunc ſibi liberum putant ne quidem arbitrium honorarium in alijs illum admittere*. Imò quò faciliùs cæteros ad Auguſtini dicta examinanda animarent, diuinum illis ad tam ſanctum opus auxilium adfuturum polliciti ſunt illis Annati vocibus lib. 8. ſui Aug. vind. cap. 5. pag. 897. *Neque adeo peruerſum eſt hoc conſilium, vt habere non poſſit adiutorem Deum*. Auguſtinus ad Adrumetinos Monachos initio libri de gratia, & libero arbitrio ſcripſit, ad ſua ipſius ſcripta intelligenda diuinam opem implorandam: *à Domino vt intelligatis orate*. Annatus verò ad eadem S. Doctoris ſcripta cenſuris perſtringenda, etiamſi non rogetur, Deum obuium adiutorem ſpopondit, cum temeritatis vltorem potius timere debuiſſet. Adamus pag. 632. in fine cap. 7. Auguſtini exceſſus *innocentem paſſionem contra Pelagianos* nuncupauit, ſed lepido vocabulo accuſationis acerbitatem non mitigauit. An verò Recentiorum in Auguſtino reprehendendo exceſſus *innocens paſſio* contra Auguſtinum dici poſſit, ipſorum conſcientiam appello; certè ipſe ita iudico.

CAPVT IV.

Recentiores S. Auguſtino plures errores perperam obijciunt.

INuitus quidem in hanc arenam à Recentioribus trahor, quippe qui inuito Auguſtino Auguſtini cauſam defendendam ſuſcipio, vereorque ne mihi vitio detur, Parentis imperio refragari. Etenim cum vir clariſſimus S. Marcellinus ſumma cum poteſtate ab Honorio in Africam contra Donatiſtas delegatus, accepiſſet neſcio quem Auguſtino errorem obijci, id amiciſſimo Antiſtiti per literas ſignificauit, quò obtrectantium calumnijs obuiam iret. Verùm Auguſtinus hæc reſcripſit: *Vos autem, qui me multùm diligitis, ſi talem me aſſeritis aduersùs eos, quorum malitia, vel imperitia, vel intelligentia reprehendor, vt me nuſquam ſcriptorum meorum erraſſe dicatis, fruſtra laboratis, non bonam cauſam ſuſcipitis, facilè in ea me ipſo iudice ſuperamini*. Epiſt. 7. Sed haut difficulter à magno Patre me veniam impetraturum ſpero, ſi eiuſdem factum imiter, qui cum errorem, cuius argui ſe ex Marcellini epiſtola intellexerat, procul à ſuis ſcriptis eſſe cognoſceret, prauam de ſua ſententia conceptam opinionem confutauit, oſtendens eam accuſationem non correctorum intelligentiæ, ſed malitiæ, atque imperitiæ tribuendam. Quare cum Recentiorum etiam non quidem malitia, ſed vt mitiùs loquar, imperitia plurium errorum idem reus accuſetur, noſtrum eſt innoxium patrem ab aduerſariorum obiectis vindicare. Huius quoque defenſionis neceſſitatem ſubiere Sancti illi Doctores, qui aduersùs Pelagianorum reliquias pro Eccleſiæ, & Auguſtini doctrina certarunt. Nam eò vſque audaciæ quidem deuenere, vt non illos puduerit, indicem errorum S. Auguſtini contexere, (S. Proſperi verbis vtor) *vt quæ in libris prædicti viri damnabilia reperiſſe iactabant, breuium capitulorum indiculis publicarent, talique commento, & deteſtationem eius, quem impeterent, obtinerent, & ab his, quæ infamaſſent,*

curam

curam exterriti lectoris auerterent. In præfat. ad capit. Gallorum. Horum veſtigijs nonnulli recentes Scriptores inhærentes plurium Auguſtini errorum indicem publicarunt, quò S. Doctoris fama, atq; auctoritas in ordinem redigeretur. Hoſce catalogos non vnus edidit. Adamus tamen par. 3. cap. 3. pag. 584. ac Moraines diſp. 12. Anti-Ianſenij à num. 32. cæteris hac in re diligentiorem operam poſuere. Contra hoſce Auguſtinianæ doctrinæ cenſores egregiè ſtylum acuit ſapientiſſimus Pater Carolus Moreau Auguſtinianus integro volumine inſcripto *Vindiciæ pacificæ*, quod primo tomo ſui Tertulliani appendicis loco appoſuit, vbi diffuſiſſimè obiectos Auguſtino errores procul eſſe à tanti Patris doctrina demonſtrat. Nos eos tantùm refutabimus, quos Adamus, ac Morainius concinnatunt, & quos veluti capitales ad Auguſtini famam, vel ſaltem auctoritatem eleuandam obiectant, in qua quidem re ita procedo, vt quæ in Moreau deſiderari ab eruditis poterant, hic tantùm afferens, nihil interim ex illo Scriptore mutuare velim.

Inter cætera volumina, quæ innumera quidem poſterorum memoriæ Auguſtinus conſignauit, primo loco laudantur libri eiuſdem Retractationum, & Confeſſionum; in iſtis voluntatis, in illis intellectus errores, quos cæteri tanta arte, ac conatu celare ſolent, Orbi vniuerſo patefecit. In vtro magis laudandus incertum. Et quidem quo edita abs ſe volumina attentiori cura examinaret, Eradium in Epiſcopatu ſibi adhuc viuenti ſucceſſorem impetrauit. Ita ab ingenti negotiorum tumultu ſequeſtratus, diu noctuq; deſtinato operi incumbens, quælibet à ſe dicta cenſoria auctoritate diſcuſſit, vt nullus in Auguſtini libris examinandis ſeuerior Auguſtino iudex eſſe potuerit. Ea verò diligentia, ac tam rigoroſa cenſura Recentioribus non ſuffecit, ſed nouas in Hipponenſi Sole maculas notaturi, Auguſtini iterum libros in quæſtionem vocarunt, vociferantes nouos ſe in Auguſtinianis libris næuos, ac maculas deprehendiſſe, quò Auguſtino oculatiores haberentur. Sed age nouos hoſce cenſores audiamus.

§. I.

An S. Auguſtinus errauerit, putans animas rationales, & Angelos eſſe corporeos.

Obijcit primo loco Adamus docuiſſe Auguſtinum: *Animas, & Angelos eſſe corporeos, ac ſolum Deum eſſe immaterialem.* pag. 585. At Moraines ſcribit: *Sentit etiam Angelos, & Dæmones eſſe corporeos.* Adamus priùs refellendus eſt, qui Semipelagianorum errorem ipſorum hoſti Auguſtino imponit. Docuerat Caſſianus collat. 7. cap. 13. ſolum Deum eſſe ſpiritualem, animas verò hominum eſſe corporeas; eundem vti in materia de gratia, ita ea in opinione ſecuti ſunt Fauſtus in epiſt. ad Paulinum, & Gennadius in lib. Eccleſ. dogm. cap. 11. At S. Auguſtinus animam rationalem non ſolùm ſpiritualem abſq; vlla corporeæ fæcis permixtione aſſeruit, verùm etiam id ſolidè demonſtrauit. In epiſtola 28. ad Hieronymum ait: *Incorpoream quoque eſſe animam, & ſi difficile tardioribus perſuaderi poteſt, mihi tamen fateor eſſe perſuaſum.* Illo ſanè optimo argumento, quòd in omnibus, & in ſingulis particulis corporis tota

ſimul eſſe non poſſet, ſi per illas ita diffunderetur, vt videmus *corpora diffuſa per ſpacia locorum minoribus ſuis partibus minora occupare, & amplioribus ampliora*; quam ſententiam *firmiſsimè de anima tenere* ſe dicit. Et lib. 12. de Gen. ad lit. cap. 33. ait: *Animam verò non eſse corpoream non me putare, ſed planè ſcire audeo profiteri*. In libro de quantitate animæ *diligentiſsimè, ac ſubtiliſsimè diſputatum eſt*, inquit, *vt eam ſi poſsemus oſtenderemus corporalis quantitatis non eſse*. Lib. 1. Retract. cap. 8. Præterea lib. 4. de origine animæ à capite 12. vſq; ad cap. 22. euidentibus argumentis probat animam eſſe incorpoream. Quid clarius ab Auguſtino dici vnquam potuit? & tamen eam S. Doctori abſurditatem Adamus affricat! Scribit lib. 10. de Gen. ad lit. cap. 24. *Nihil vicinius, aut fortaſse nihil tam conſequens, quàm vt credito, quòd anima corpus ſit, etiam Deus corpus eſſe credatur*; quod Tertulliano accidiſſe addit cap. 25. Epiſt. 157. ad Optatum: *Illi, qui animas ex vna propagari aſserunt, quam Deus primo homini dedit, atq; ita eas ex parentibus trahi dicunt, ſi Tertulliani opinionem ſequuntur, profectò eas non ſpiritus, ſed corpora eſse contendunt, & corpulentis ſeminibus exoriri. Quò peruerſius quid dici poteſt? Neq; hoc Tertullianum ſomniaſse mirandum eſt, qui etiam ipſum Creatorem Deum non eſse niſi corpus opinatur. Qua dementia repulſa &c.* Itane Auguſtinus docuit animam corpoream eſſe, cum hoc effatum ſomnium, dementiamq; pronunciauerit, nihilque *peruerſius* dici poſſe aſſeruerit? Adamus hæreſim illam Auguſtino apponit, nec vnicum ſaltem locum Auguſtini deſignans, vbi animam corpoream ille putarit, quaſi tam celebris fuerit ea Auguſtini ſententia, vt neq; vllius textus citatione indigeret. Audiat interim Claudianum Mamercum, qui eodem ſæculo paulò poſt Auguſtinum vixit, ita de S. Doctore loquentem: *Aurelius Auguſtinus & acumine ingenij, & rerum multitudine, & operis mole veluti quidam Chryſippus argumentandi virtute, aut Zeno ſenſuum ſubtilitate, aut Varro noſter voluminum magnitudine, & qui profectò talis natura, attentione, diſciplinis extiterit, vt non immeritò ab iſtis corporalibus noſtri ſæculi Epicureis, aut Cynicis ſpiritalis Sophiſta diſſenſerit, libro ad Hieronymum de origine animæ ſic pronunciat*: Incorporpoream eſſe animam, & ſi difficilè tardioribus perſuaderi poteſt, mihi tamen fateor eſſe perſuaſum. *Cumq; id ita fore rationibus magnis, atq; inſolubili argumentatione conuincat &c.* Lib. 2. de ſtatu animæ cap. 9. Putaſne Lector Adamum harum vnam rationem, vel argumentationem legiſſe?

Sed iam illo Scriptore patentiſſimæ falſitatis conuicto, quid de Angelorum corporibus Auguſtinus ſenſerit videamus. Celebris ſententia Platonicorum fuit, Angelos conflatos eſſe ex ſpiritu, & corpore quodam ſubtiliſſimo elementari quolibet longè nobiliori, vt ex Apuleio pluribus tradit Auguſtinus lib. 8. de Ciuit. Dei cap. 8. & 16. Hanc ſententiam ex Patribus ſecuti ſunt Origenes, Tertullianus, Clemens Alexandrinus, Iuſtinus Martyr, Lactantius, & pro eadem citantur Athanaſius, Baſilius, & Methodius à Ioanne Epiſcopo Antiocheno cuius verba etiam ſunt in Synodo Nicena II. act. 5. *Solummodò autem Deus incorporeus, & informabilis. Intelligibiles autem creaturæ nequaquam ex toto ſunt incorporeæ, & imitabiles picturæ exiſtunt*. Eidem opinioni adhæſere Caſſianus, Fauſtus, Gennadius, alijque. Verùm plures ſapientiſſimi Patres oppoſitum opinabantur, omnem ab Angelis corpulentiam remouentes. Auguſtinus, quòd eam quæſtionem tractare ex profeſſo nollet, videretq; vtramq; partem plurimorum auctoritate firmatam, in re difficili, ac dubia ſententiam

ſuſpen-

ſuſpendit. Id *ambiguum eſse* ſcribit lib. 15. de ciuit. Dei cap. 23. At lib. 21. cap. 10. vbi quærit, an ignis corporeus poſsit Dæmones torquere, ait: *Sunt quædam ſua etiam dæmonibus corpora, ſicut doctis hominibus viſum eſt &c.* poſtea: *Si autem quiſquam nulla habere corpora Dæmones aſſeuerat, non eſt de hac re operosâ inquiſitione laborandum, aut contentioſa diſputatione certandum. Cur enim non dicamus, quamuis miris; tamen veris modis etiam ſpiritus incorporeos poſſe pœna corporalis ignis affligi, ſi ſpiritus hominum etiam ipſi profectò incorporei, & nunc potuerunt includi corporalibus membris &c. Adhærebunt ergo, ſi eis nulla ſunt corpora, ſpiritus Dæmonum, imò ſpiritus Dæmones licet incorporei corporeis ignibus cruciandi.* Ex quibus dubium ſe de Angelorum corpore fuiſſe ſignificat, at non de anima dubitaſſe, quam *profectò incorpoream* dixit. Vnde Adamus hoc ipſo teſtimonio rurſus arguitur, ac Morainij hallucinatio, qui eam ſententiam vti certam ab Auguſtino aſſertam dicit, quæ dubia ſemper apud eundem fuit, licèt quandoq; corporeos eſſe Angelos ſupponat, ne noua illata quæſtione ab argumento diſtrahatur. Non defuere tamen, qui Auguſtinum dubitantem ſequerentur, vnus pro mille ſit S. Bernardus, qui lib. 5. de conſider. cap. 4. ait: *Quanquam de corporibus horum*, nempe Angelorum, *non modò vnde ſint, ſed an aliquatenus ſint, hæret ſententia aliquorum. Vnde ſi quis inter opinabilia magis id ponendum cenſuerit, non contendo.* Et ſerm. 5. in cant. *Cæterum*, inquit, *angelica corpora vtrumnam ipſis ſpiritibus naturalia ſint, ſicut hominibus ſua, & ſint animalia ſicut homines &c. videntur Patres de huiuſmodi diuerſa ſenſiſſe, nec mihi perſpicuum eſt, vnde alterutrum doceam, & neſcire me fateor; ſed & veſtris profectibus non multum conferre arbitror harum rerum notitiam.* Hæc ſanctiſſimus, idemque doctiſſimus Pater.

§. II.

An S. Doctor aſſeruerit Solem, & aſtra eſse animata.

RVrſus opponit Sancto Patri Morainius: *Item dubitauit num Sol, & Luna, aliaq; ſydera, quæ oculis conſpicimus, ſint animata.* Ibidem. Sed hic quoq; aduerſarij eruditio vel deſideratur, vel appellatur. Etenim apud veteres non modò Philoſophos, verùm etiam Patres controuerſum erat, eſſentne cœli animati. Platonici, ac Stoici animatos cœlos dicebant, in quorum opinionem iuere Cicero lib. 2. de nat. Deorum, & Plinius lib. 2. nat. hiſt. cap. 9. Peripatetici etiam pleriq; idem exiſtimarunt, vt patet ex Raguſeo tom. 1. Philoſophiæ diſp. 14. & Alexandro Achillino lib. 3. de Orbibus cap. 1. qui etiam ex Ariſtotele eandem ſententiam deduci ſatis prolixè contendit. Communior tamen Peripateticorum opinio ex Philoſopho intelligentias aſſiſtentes cœlis, non verò eoſdem informantes concedit. Non vna etiam fuit Patrum de cœlorum anima opinio, vnde cum S. Doctor tantis litigijs ſeſe immiſcere noluerit, iudicium ſuſpendit, nempe an Angeli verè Orbes informarent, vel eos ſolummodò in gyrum propellerent. Vnde in fine 2. de gen. ad litt. ait: *Solet etiam quæri, vtrum cœli luminaria iſta conſpicua corpora ſola ſint: an habeant rectores quoſdam ſpiritus ſuos, & ſi habent, vtrum ab eis etiam vitaliter inſpirentur, ſicut animantur carnes per animas animalium: an ſola ſine vlla permixtione præſentia.* Quas quæſtiones inſolutas relinquens ait, *eaſdem non facilè poſſe comprehendi.* Quare S. Tho-

mas 1.p.q.70. art.3. vbi quærit, vtrum luminaria cœli ſint animata, ait: *Similiter etiam apud Doctores fidei fuit circa hoc diuerſa opinio. Origenes enim poſuit corpora cœleſtia animata. Hieronymus etiam idem ſentire videtur &c. Baſilius verò, & Damaſcenus aſſerunt corpora cœleſtia non eſſe animata. Auguſtinus verò ſub dubio dereliquit in neutram partem declinans*. Idem Angelicus Doctor 2. con. Gent. cap. 70. ingenuè teſtatur, nihil ab Eccleſia de anima cœli definitum eſſe: *Hoc autem*, inquit, *quod dictum eſt de animatione cœli, non diximus quaſi aſſerendo ſecundùm fidei doctrinam, ad quam nihil pertinet ſiue ſic, ſiue aliter dicatur*. Scotus verò 2. diſt. 14. q. 1. in fine ſcribit: *Si cœli non ſunt animati, hoc eſt magis creditum, quàm ratione probatum*. Quod ſi neq; auctoritate Eccleſiæ, vt ait Angelicus, neq; efficaci ratione, vt ſubdit Subtilis, quicquam de cœlorum anima certi ſtabilitum eſt, nonne iure Magnus noſter Doctor ea de re poterat dubitare? Cum lib. 13. de Ciuitate Dei cap. 16. retuliſſet ſententiam Platonis ait: *Et hoc quidem vtrum Plato verum de ſyderibus dicat, alia quæſtio eſt. Neque enim continuò concedendum eſt globos iſtos luminum, ſiue orbiculos luce corporea ſuper terras ſeu die, ſeu nocte fulgentes, ſuis quibuſdam proprijs animis viuere, eiſq; intellectualibus, & beatis &c.* Ex quibus patet, Auguſtino illam de cœlorum animabus ſententiam non multùm placuiſſe, eam tamen ob Platonicorum, ac Patrum præſertim auctoritatem in medio reliquiſſe.

Cæterum cœlos ſine anima meliùs ſtatuendos ex propria ſententia non ſemel docuit. In libro poſteriori Retract. cap. 7. vbi corrigit libros contra Fauſtum ait: *In decimoquarto de Sole, & Luna talia dicta ſunt, tanquam ſentiant, & ideo tolerent vanos adoratores ſuos. Quamvis verba ibi accipi poſſint ab animali ad inanimale translata modo locutionis, qui vocatur græcè metaphora*. Vides S. Patrem retractare ſententiam, qua viſus fuerat, aſtris animas dare, idque metaphoricè tantùm intelligendum eſſe apertè proteſtari? In his verò libris definitiuam veluti ſententiam tulit, qua quid de aſtrorum animabus ipſe ſentiret, intimauit, ita vt etiamſi alibi oppoſitum dixiſſet, ex poſteriori aſſerto corrigeretur. Idem habet tract. 1. in Ioannem ad illa verba, *Quod factũ eſt, in illo vita erat*. Legatur eruditus P. Alipius Reylof Auguſtinianus lib. 1. de Anima cap. 4. vbi de S. Auguſtini ſententia doctiſſimè diſputat. Opinio verò illa de cœlorum anima damnata demum legitur in literis à Iuſtiniano Imperatore ſcriptis ad Mennam Patriarcham C-P. vbi inter reliquos anathematiſmos hic habetur: *Si quis dicit cœlum, & Solem, & Lunam, & ſtellas, & aquas, quæ ſuper cœlos ſunt, animatas, & materiales eſſe quaſdam virtutes, anathema ſit*. Vti præcipuus Origenis error ille proſcriptus fuit. Porrò Iuſtiniani literas Vigilius Papa cum vniuerſa Eccleſia Catholica approbauit, vti teſtatur inſignis tum temporis Carthaginenſis Diaconus Liberatus cap. 23. Breuiarij; qua de re pluribus egimus in diſſertat. de Synodo V. Hunc autem canonem in eadem Synodo V. Oecumenica anno 553. celebrata approbatum fuiſſe ſcribit Nicephorus lib. 17. cap. 27. Vnde P. Lupus eundem vti ab eadem Synodo ſtatutum more ſolito, nempe eruditè notis, ac ſcholijs illuſtrat. An verò modò defendi poſſit anima cœlorum poſt damnatam illam Origenis opinionem, nolo diſputare; poſſet enim quis reponere, damnatam ſolummodò illam ſententiam iuxta mentem Origenis intellectam, de quo hæc ſcribit S. Hieronymus epiſt. 61. contra Ioannem Hieroſolymitanum: *Origenes docet Solem ipſum, & Lunam, & omnium*

aſtrorum

aſtrorum chorum eſſe animas rationalium quondam, & incorporalium creaturarum, quæ nunc vanitati ſubiectæ, ignitis videlicet corporibus, quæ nos imperiti, & rudes luminaria mundi appellamus, liberabuntur à ſeruitute corruptionis in libertatem filiorum Dei. De qua Origenis opinione hæc tradit S. Auguſtinus tomo 6. in lib. contra errores Priſcillianiſtarum cap. 8. *De Sole, & Luna, cæteriſque ſyderibus, quòd cœleſtia ſint corpora videmus, quòd animata ſint, non videmus. De diuinis hoc libris legatur, & credimus.* Hæc ibi. Et quidem Fromondus lib. 1. de Anima cap. 1. art. 8. fatetur eum, qui animam vegetatiuam, aut etiam ſenſitiuam aſtris concederet, in Synodum V. non peccare, quæ animas tantùm intellectiuas à cœleſtibus corporibus excluſit. Petrus Aureolus Pariſienſis Scholæ præclariſſimum decus, & Ordinis Minorum ſingulare ornamentum, quem nunquam ſine admiratione ſe legiſſe teſtatur Baſilius Poncius in quodlibetis quæſt. 8. c. 3. eſt enim ob ingenij acumen, & argumentorum ſiue copiam, ſiue vim ſpectes, queis noua plerunque abs ſe inuenta aſſerta communit, nemini Scholaſticorum ſecundus, hic, inquam, cum in 2. ſent. diſt. 14. q. 2. art. 2. pluribus inueſtigaſſet, num intelligentia mouens cœlum vniretur tanquam motor, an verò vt forma, & probabiles rationes ad animam cœlorum perſuadendam adduxiſſet, ſolutis etiam argumentis, quæ à Theologis contra eandem opinionem fieri communiter ſolent, ita concludit: *Sed dimiſſis Philoſophis, & alijs, intelligendum eſt in hac materia, quæ via prædictarum duarum eſt probabilior, cum vtraque ſatis probabilis videatur. Reſpondeo: Auguſtinus dicit* (recitato vno, & altero teſtimonio) ſed nec illud certum habeo, vtrum ad eandem ſocietatem pertineant Sol, & Luna, & cuncta ſydera, quamuis nonnullis lucida eſſe corpora, non cum ſenſu, aut intelligentia videantur: *Hæc Auguſtinus. Si ergo* TANTVS DOCTOR *in hac materia dubitauit, ego nihil definio in hac parte.* Ridendus igitur Morainius, qui Auguſtini dubitationem inter errores reiecit, quam ſubtiliſſimus Scholaſticorum ſola S. Doctoris auctoritate, atq; exemplo motus, ſecutus eſt, ille inquam Aureolus, *cuius veſtigijs non erubeſcit modò tota Nominalium ſchola inhærere, principia D. Thomæ, & Scoti deſerendo,* quæ verba ſunt ſapientiſſimi Patris Maſtrij Meldulenſis in præfat. ad tomum 1. Metaphyſices.

§. III.

Auguſtinus de origine animæ dubitans perperam erroris arguitur. Oſtenditur Sanctos Patres ea in dubitatione Auguſtino per plura ſæcula adhæſiſſe.

Tertius S. Auguſtini error palmaris, ac capitalis excutiendus eſt. Clamat Morainius: *Dubitauit etiam de origine animarum, vtrum creentur de nouo, quòd certiſſimum eſt, an ex Adam propagentur.* Sed hic Recentior eam dubitationem errori Auguſtino vertens ſupinam, qua laborat, totius antiquitatis ignorantiam patefacit. Non vna erat antiquitus de origine animæ inter Patres ſententia, vt videre eſt in epiſt. Aug. 157. ad Optatum Epiſcopum, & Hieronymum in epiſtola ad Marcellinum, quæ eſt 27. inter Auguſtinianas. At duæ reliquis reiectis celebriores in Eccleſia euaſerant; alij enim creari à Deo animas in ſingulorum hominum conceptione dicebant, plurimi verò non creari animam à Deo, ſed ex anima parentis traduci contendebant. Auguſtinus

ſtinus in hanc quæſtionem totius ſummi ingenij vires contulit, nihilque penitus indiſcuſſum reliquit, quo rei veritatem aſſequeretur; ſed cum neutram quæſtionis partem efficaci auctoritate, aut demonſtratiua ratione ſibi probari animaduerteret, neutri adhæſit, fusè tamen ea re ventilata in lib. 10. de Gen. ad lit. cap. 6. & ſeq. in quatuor libris de origine animæ epiſt. 28. ad Hieronymum, & in tribus epiſtolis ad Optatum, quas laudat S. Fulgentius lib. 3. de verit. prædeſt. & grat. cap. 18. Verùm exortis poſtea Pelagianis, qui peccatum originale inficiabantur, illud præcipuè argumentum iactantes, creari à Deo animas, nec illas poſſe à Deo produci cum peccato, ea ſententia, quæ animarum propagationem defendebat, S. Doctori probabilior videri cœpit. Audiatur Auguſtinus lib. 10. de Gen. cit. cap. 23. vbi poſt longiſſimam diſputationem concludit: *His igitur quantùm pro tempore potuimus pertractatis, omnia paria, vel penè paria ex vtroque latere rationum, teſtimoniorumque momenta pronunciarem, niſi eorum ſententia, qui animas ex parentibus creari putant, de baptiſmo paruulorum præponderaret*. Itaque ad finem vſque vitæ Auguſtinus in eo dubio perſeuerauit. Cæterùm tantùm valuit Auguſtini exemplum, vt ſapientiſſimi Patres eundem ſubſecuti, per plura ſæcula cum Auguſtino de animarum origine dubitarint, donec Scholaſticorum opinione præualente, animarum traduce antiquato, earundem creatio in Eccleſia communis euaſit. Hoc quidem diligentiùs oſtendendum eſt, quia Bellarminus lib. 4. de amiſſ. grat. cap. 11. *ex traditione Eccleſiaſtica* contendit certam eſſe ſententiam de creatione animarum, quòd tam falſum apparebit, quàm verum, dubitationem Auguſtini ex traditione Eccleſiaſtica antiquis temporibus fuiſſe receptam.

Et quidem ante Auguſtinum de origine animæ dubitauit Rufinus in epiſtola ad S. Anaſtaſium, vbi tribus recitatis de origine animæ ſententijs: *Ego verò*, inquit, *cum hæc ſingula legerim, Deo teſte dico, quia vſque ad præſens certi, vel definiti aliquid de hac quæſtione non teneo, ſed Deo relinquo ſcire, quid ſit in vero, & ſi cui ipſe reuelare dignabitur*. Quia verò Rufinus tertiam ſententiam poſuerat de animabus, *quòd factas iam olim, id eſt, tunc cum Deus omnia creauit ex nihilo, nunc eas iudicio ſuo diſpenſet in corpore*, quod Origenem ſenſiſſe ſubdit, meritò vapulat à Hieronymo in apologia, & in epiſtola ad Marcellinum. At Auguſtinus nunquam de ea Origenis opinione dubitauit, eſſet-ne falſa, vt in epiſt. 28. ad Hieronymum fatetur, rationem reddens, cur in libris de libero arbitrio ex illius ſuppoſitione diſputarit. Rufinus tamen ſuo tempore, nempe Anaſtaſio Summo Pontifice, quæſtionem de anima magnis contentionibus agitari cœptam ibidem teſtatur, & Hieronymus in epiſtola laudata vocat eandem *maximam Eccleſiaſticam quæſtionem*. At tempore S. Auguſtini enatis Pelagianis ea de re lites recruduere. Hinc ab Oroſio in Africam ad Auguſtinum, inde in Aſiam ad Hieronymum peregrinationes ſuſceptæ: hinc Auguſtini ad Hieronymum, & Optati ad Auguſtinum epiſtolæ miſſæ: hinc ab eodem Optato vnum, quatuor ab Auguſtino, & duo à Vincentio quodam de origine animæ ſcripta volumina. Res tamen dubia permanſit, nihilq; tot elucubrationibus peractum eſt. Hieronymus ſententiam aſſerentem ſingulas ſingulis hominibus animas creari *potius credidit*, ſcribens tamen traducem animarum *Occidentalem Eccleſiam ſolere ſentire* teſte Auguſtino epiſt. 157. At non ita creationem animarum tenebat, vt rem illam dubiam eſſe ingenuè non fateretur, cum ea

de re

de re ab Auguſtino conſultus reſpondit: *Vnuſquiſq; in ſuo ſenſu abundet*. Quare S. Eucherius Epiſcopus Lugdunenſis in cap. 3. Geneſ. ad illa verba, *Et ædificauit Dominus Deus* ait: *Vtrum ſicut caro naſcentium ex carne, ſic animæ ex animabus procreentur, an nouæ ſemper creentur à Deo ex nihilo? quæ quæſtio in definiendo difficilis eſt, quia nihil à Sanctis viris, vel Scripturarum auctoritate manifeſtius pronunciatum eſt*. Pomerius etiam Africanus vir eruditiſſimus apud Maſſiliam ſcripſit octo libros de anima, in quorum quarto diſputauit: *Vtrum anima, quæ naſcituro corpori infundenda eſt, noua fiat ſine peccato, an ex ſubſtantia animæ primi hominis velut propago è radice producta etiam peccatum primæ animæ ſecum originaliter retrahat*. Apud Gennadium de viris illuſtr. cap. 98. & licet neſciamus, quid in ea quæſtione ſenſerit, rem tamen ſuo tempore dubiam non obſcurè ſignificat. Floruit hic circa annum 480.

Sequitur ſextum ſæculum, in quo & Patres, & Synodi de origine animæ cum Auguſtino dubitarunt. Obortis Conſtantinopoli de origine animæ diſſidijs Africani Epiſcopi de eodem argumento conſulti ita reſponderunt in epiſtola Synodica ex Sardinia, vbi exulabant, Byzantium miſſa: *Quæſtionem verò animarum, aut tacitam debemus relinquere, aut ſine contentione tractare; quia ſiue ex propagine veniant, ſiue nouæ ſingulis corporibus fiant, quod Sanctarum Scripturarum auctoritas non manifeſtè pronunciat, cum cautela debet inquiri, maximè quòd ſine fidei detrimento poteſt à fidelibus ignorari*. Cap. 10. In eadem dubitatione fuit S. Fulgentius lib. 3. de verit. prædeſt. & grat. à cap. 18. vbi Auguſtino, quòd ea de re dubitauit, eximijs laudibus commendato cap. 20. concludit: *Quanto ergo melius ab huius quæſtionis certamine temperamus, in qua nos inaniter laborare cognoſcimus, præſertim quia quod à Sanctis viris maioribus noſtris videmus minimè definitum, oportet nos tanto cautiùs, atq; temperantiùs quærere, quanto ad eius finem illos præclaros viros cernimus minimè perueniſſe*. Coætaneus Fulgentij Caſſiodorus in lib. de anima cap. 14. tantùm abeſt, vt illud Auguſtini dubium reprehenderit, vt eundem potius ob id laudauerit: *Pater*, inquit, *Auguſtinus religioſiſsima deuotione laudandus, nihil temerè dicit eſſe affirmandum, ſed in ipſius eſſe ſecreto, ſicut & alia multa, quæ noſtra non poteſt noſſe mediocritas*. Et ſtatim: *melius eſt enim in tam occultis cauſis confiteri ignorantiam, quàm periculoſam aſſumere fortaſsis audaciam*. Ita altero poſt Auguſtinum ſæculo dubitatio de origine animæ ſapientiſſimorum Patrum menti altiùs inſederat.

Verùm circa ſæculum VII. Auguſtiniana dubitatio longè celebrior, atque dignior euaſit, eam enim ſuo iudicio Apoſtolica Sedes approbauit, ſuamq; effecit, ac doctiſſimi Patres eandem inter fidei dogmata retulere. Sanctus Gregorius Magnus lib. 7. epiſt. 53. ad Secundinum ſcribit: *Sed hac de re dulciſsimæ mihi tua charitas ſciat, quia de origine animæ inter Sanctos Patres requiſitio non parua verſata eſt, ſed vtrum ipſa ab Adam deſcenderit, an certè ſingulis detur, incertum remanſit, eamq; in hac vita inſolubilem faſsi ſunt eſſe quæſtionem, grauis enim quæſtio eſt, nec valet ab homine comprehendi*. Hæc doctiſsimus, ac ſanctiſsimus Pontifex. Ex quibus prorſus euaneſcit illa Eccleſiaſtica traditio, ex qua creationem animæ Bellarminus deducit; nam teſte Gregorio Sancti Patres eam de origine animæ inſolubilem faſsi ſunt eſſe quæſtionem. Vides igitur non vnum à Morainio Auguſtinum erroris argui, ſed & in Gregorio Apoſtolicam Sedem, & Patrum Senatum, à quibus dubitatio Auguſtini approbata fuit. Sed aliquid maius addendum

dum

dum eſt. Itaq; cum communiter de origine animæ dubitaretur, tantùm ea dubitatio in Eccleſia inualuit, vt Sanctus Iſidorus Hiſpalenſis Antiſtes non fuerit veritus, eandem inter regulas fidei veluti ab omnibus Catholicis credendam reponere. Etenim lib. 2. de offic. eccleſ. cap. 23. quod incipit: *Hæc eſt autem poſt Apoſtolorum ſymbolum certiſsima fides, quam Doctores noſtri tradiderunt*, inter alias ſententias, quas de fide tenendas proponit, hanc inſerit: *Quòd incerta ſit animæ origo*. O' eximiam Recentiorum eruditionem, qui eam Auguſtino dubitationem errori vertunt, quam & Apoſtolica Sedes, & Synodi, & Patres plenis ſuffragijs ſubſcripſere, eamq; vnus eorum doctrina, ac pietate illuſtris de fide populis credendam propoſuit!

At nec octauo, neq; nono ſæculo res definita fuit, ſed ſapientiſſimi Patres cum Auguſtino, imò cum Apoſtolica ſede adhuc dubitabant. Teſtis ſit S. Prudentius Epiſcopus Tricaſſinus, cuius laudes recitat Sauſſaius in Martyrologio Gallicano, qui in lib. de prædeſt. aduerſus Ioannem Erigenam ita loquitur cap. 16. *Naſcitur enim de carne caro, ſed vtrum & anima ſimiliter de anima naſcatur, magna quæſtio eſt, & à Patribus diu, multùmq; diſcuſſa, ſed abſq; certa definitione relicta*. Itaq; vſq; ad annum 850. quo tempore S. Prudentius viuebat, ex Eccleſiaſtica traditione dubia erat de origine animæ ſententia. Verùm nec poſt milleſimum annum ita certa erat ſententia de creatione, vt plures de eadem non dubitarent. S. Anſelmus Cantuarienſis Antiſtes morti proximus cuidam familiari ſibi dicenti: *Ad Paſchalem Domini tui curiam relicto ſæculo vadis*, hæc reſpoſuit: *Et quidem ſi voluntas eius in hoc eſt, voluntati eius non contradico; verum ſi mallet me adhuc inter vos ſaltem tandiu manere, donec quæſtionem, quam de animæ origine mente reuoluo, abſoluere poſſem, gratioſus acciperem, eò quòd neſcio, vtrum aliquis eam me defuncto ſit abſoluturus*. Hæc ille ad annum 1109. teſte eius diſcipulo lib. 2. de vita eiuſdem cap. 59. apud Surium 21. Aprilis. Hugo à S. Victore Lib. 1. de ſacram. par. 7. cap. 30. probat animam non eſſe ex traduce, ſed creari, ait tamen: *Probabiliùs conſtat animas ex traduce non eſſe*. Et inferiùs: *His igitur, & huiuſcemodi rationibus probabile factum eſt, animas ex traduce non eſſe, ſed nouas de nihilo creatas nouis quotidie corporibus de paterno ſemine fieri, & rurſus in vulua formatis ad viuificationem infundi. In quibus tamen omnibus nulla vnquam ratio, ſiue authoritas in tantum præualere potuit, vt dubietatem tolleret quæſtionis; excepto eo ſolo, quòd fides catholica magis credendum elegit, animas quotidie corporibus viuificandis ſociandas de nihilo fieri, quam ſecundùm corporis naturam, & carnis humanæ proprietatem de traduce propagari*. Ex quibus patet ad annum vſq; 1130. quo floruit Hugo, nulla neq; ratione, neque authoritate *dubietatem quæſtionis* de origine animæ ſublatam fuiſſe, ſed tunc in Eccleſia magis communiter defenſatam eſſe ſententiam de creatione animarum. Hinc Magiſter ſententiarum in 2. diſt. 19. dixit, Eccleſiam Catholicam docere animas non eſſe ex traduce, qua ſententia ab Scholaſticis recepta animarum creatio aſſerta eſt, ita tamen vt teſte Bellarmino lib. 4. de amiſſ. grat. & ſtatu pec. cap. 10. in fine, adhuc non deſint, *qui in ea S. Auguſtini dubitatione hærendum cenſeant*. Eſtius quidem nobilis Theologus ſcribit 2. ſent. diſt. 17. §. 14. nihil eſſe de origine animæ ab Eccleſia definitum, nec futuros læſæ fidei reos, qui ea de re dubitarent. Sed viderint illi, qui ita dubij adhuc eſſe vellent, ſat mihi eſt oſtendiſſe, iure Auguſtinum de origine animæ dubitaſſe, eamq; dubitationem per plura ſæcula Sanctis

Die 6. Aprilis.

Pa-

Patribus placuiſſe. Sanè prudentiſſimus fuiſſe dicendus eſt, qui in quæſtione difficillima iudicium ſuſpendit, cum nihil certi ab Eccleſia definitum eſſe ſciret; *vbi enim de re obſcuriſsima diſputatur non adiuvantibus diuinarum ſcripturarum certis, clariſque documentis, cohibere ſe debet humana præſumptio, nihil faciens in partem alteram declinando*. Ita ſuam hanc perplexitatem defendit lib. 2. de pec. mer. cap. 36. Hinc cum Pelagiani ex creatione animarum, quam altiùs exaggerabant, deducerenr non poſse illas habere peccatum originale, ne aliàs in Deum creantem culpa rediret, lib. 3. ad Bonif. in fine, & ex literis Zoſi mi, quarum fragmentum recitat in epiſtola 157. Sanctus Doctor in vtraque ſententia tam affirmantium animarum traducem, quàm negantium, peccatum originale benè poſse componi demonſtrauit, ac rem apud Eccleſiam certiſſimam iuxta vtramque opinionem explicare conatus eſt, ne cui peccatum originale incredibile videretur.

Bellarminus concedit Auguſtinum de animæ origine dubitaſſe, addit tamen in ſcriptis poſt libros de Geneſi ad literam *apertiſsimè refelliſſe* ſententiam de traduce animarum, quòd in epiſt. 157. ad Optatum hæc ſcribat: *Itaque illi, qui propaginem animarum inconſiderata temeritate defendunt*. Et ſuperiùs loquens de ſententia Tertulliani, qui ponebat traducem animarum dicat: *Quo quid peruerſius dici poteſt?* Non aſſentior, cum in illa epiſtola adhuc ſe dubitare fateatur; nam recitata vtraque opinione de creatione, & traduce animarum initio ſtatim epiſtolæ ait: *Quarum autem rerum, atque cauſarum conſideratione permouear, vt in neutram aſſertionem meus inclinetur aſſenſus, ſed ADHVC inter vtramque diſceptem*. Et lib. 1. de origine animæ cap. 16. de traduce animarum ait: *Ego nec defendo, nec refello*. Hos autem libros S. Doctor compoſuit, poſt illam epiſtolam, quam Cæſareà dedit ad Optatum, vt oſtendimus lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 15. in ijs autem libris ſuam dubitationem fuſiſſimè defendit contra Vincentij Victoris reprehenſiones. Soluit tamen ibi more ſolito argumenta vtriuſque ſententiæ, quod non eſt opinionem de traduce refellere, ſed eiuſdem incertitudinem demonſtrare. Hinc illius aſſertores inconſideratæ temeritatis arguit, non quòd putaret illos falſum aſſerere, ſed quòd culparet promptam eorum audaciam, qua opinionem non certis argumentis ſtabilitam vti veram contentioſè defenderent, quia vt inquit in epiſtola laudata: *vbi res naturaliter obſcura noſtrum modulum vincit, & apertè diuina ſcriptura non ſubuenit, temerè hinc aliquid definire humana coniectura præſumit*. Vnde apud Auguſtinum inconſiderata etiam temeritate alij mordicùs oppoſitam ſententiam de animarum creatione ſuſtinebant. Sed neque quod Auguſtinus de ſententia Tertulliani dixit, contra ſententiam de traduce animarum eo modo, quo ab Auguſtino explicabatur, vt argumentis contrariæ ſententiæ reſponderet, accipiendum eſt. Nam Tertullianus inde ab Auguſtino reprehenditur, non quòd traducem animarum poneret, ſed quòd non rectè illum aſſereret, cum putaret animam eſſe corpoream, atque adeo per ſemen corporeum generantis traduci: *Nam & illi*, ſcribit Auguſtinus, *qui animas ex vna propagari aſſerunt, quam Deus primo homini dedit, atque ita eas ex parentibus trahi dicunt, ſi Tertulliani opinionem ſequuntur, profectò eas non ſpiritus, ſed corpora eſſe contendunt, & corpulentis ſeminibus exoriri. Quò peruerſius quid dici poteſt?* Et in hoc ſenſu S. Thomas 1. p. q. 118. art. 2. ait, *hæreticum eſſe* dicere animam traduci cum ſemine, nempe corporeo, vt ipſe ibi-

O dem

dem probat, in quo ſenſu communiter etiam Scholaſtici 2. d. 17. & 18. ſententiam de traduce animarum reijciunt. At S. Doctor nunquam de hoc modo Tertulliani traducendæ animæ dubitauit, ſed eundem tum in ea epiſtola, tum lib. 10. de Gen. c. 25. exploſit, atque *incredibilius* dogma pronunciauit. Sed dubitauit Auguſtinus, *vtrum* INCORPOREVM *ſemen animæ ſuæ quadam occulta, & inuiſibili via ſeorſum ex patre currat in matrem, cum fit conceptus in fœmina*, in eadem epiſt. 157. De ijs verò, qui minori cum difficultate traducem defendebant ſcribit lib. 10. de gen. ad lit. cap. 20. *Per ſemen quippe concumbentis patris transfundi etiam ſemen animæ volunt*. Nam animam rationalem ex materia corporea factam fuiſſe, illi ſoli dixere, qui eandem corpus eſſe putarunt ex Auguſtino lib. 7. de Gen. cap. 9. contra quos in eo libro idem acutiſſimè diſputat. Quare cenſura illa Auguſtini eos tantùm perſtringit, qui animam corpoream iuxta Tertulliani errorem ex corpulentis ſeminibus originem trahere aſſeuerabant. Qualem verò ſe exhiberet Auguſtinus erga vtramque ſententiam audiatur lib. 10. de Gen. cap. 21. *Ego adhuc inter vtraſque ambigo, & moueor aliquando ſic, aliquando autem ſic*. Et cap. 23. *Admoneo ſanè*, inquit, *quantum valeo, ſi quos iſta præoccupauit opinio, vt animas ex parentibus credant propagari, quantum poſſunt ſe ipſos conſiderent, & interim ſapiant, corpora non eſſe animas ſuas*. Ex quibus Adamus iterum refellitur, dum ſcribit Auguſtinum credidiſſe animam eſſe corpoream, quem errorem S. Doctor toto eo libro perſequitur.

Bellarminus, vt probet ex traditione Eccleſiaſtica animas à Deo creari, nonnullos Patres adducit, qui etiamſi aliquo modo explicari poſſent, nullo nobis impedimento eſſe debent, nam apud Græcos in Orientali Eccleſia creatio animarum communiter tenebatur. Apud Occidentales verò, teſte Hieronymo, opinio de traduce præualebat. Idem Pater initio quidem hanc ſecundam ſententiam irridebat in cap. vlt. Eccleſ. motus illis verbis, *& ſpiritus redeat ad Deum, qui dedit illum*. Verſ. 7. Sed hoc teſtimonium egregiè interpretatur Aug. lib. 10. de Gen. cap. 9. & cum in epiſt. 28. ad eundem Hieronymum oſtendiſſet, eum locum *plus ſuffragari eis, qui ex vna putant omnes eſſe animas*, non ampliùs ſententiam de traduce Hieronymus irriſit, ſed laudata Auguſtini diligentia in explicandis ſacræ Scripturæ teſtimonijs adhibita reſcripſit epiſt. 30. apud Auguſtinum: *Vnuſquiſque in ſuo ſenſu abundet*, conteſtatus nihil ſe in literis Auguſtini, in quibus latiſſimè de origine animæ diſputauit, reprehendendum putare. Commentarios autem in Eccleſiaſtem ſcripſit *ante annos fermè decem* quàm ſcriberet ad Pammachium contra errores Ioannis Hieroſolymitani, anno nempe 483. nam epiſtola illa data eſt anno 493. vt eruditè num. 2. eius anni probat Baronius. Cum verò libri Auguſtini per Eccleſiam auidè legerentur, ſapientiores quique cum Auguſtino dubitare cœperant in neutram partem inclinantes, vt demonſtrauimus, magna cum Auguſtini gloria, cum Patres ſubſecuti tanti illius auctoritatem fecerint, vt non modò docentem, ſed etiam dubitantem ſequi voluerint, quaſi deſperantes veritatem illam aſſequi, ad quam Auguſtini ingenium peruenire non potuerat. Itaque S. Doctor tanto ſtudio, ac diligentia omnia ſcripturarum loca pro vtraque parte adducta exponens, rem ſatis dubiam apud poſteros fecit, ſuamque illis dubietatem perſuaſit. Bellarminus ibidem ex Hieronymo eam Eccleſiaſticam traditionem ita probat: *In epiſtola ad Pammachium de erroribus Ioannis Hieroſolymitani ante me-*

te medium inter vtatis ſententijs Origenis, Tertulliani, & Apollinaris Hæreticorum de anima, dicit: Eccleſiaſticum dogma eſse, vt Deus quotidie animas fabricetur: *Vbi cum opponat Eccleſiaſticum dogma ſententijs hæreticorum, videtur omnino ſenſiſſe, Catholica fide eſſe tenendum, animas non traduci à parentibus, ſed creari*. Hæc Bellarminus. Verùm Hieronymi verba audire præſtat in epiſtola ad Pammachium: *An certè (quod Eccleſiaſticum eſt ſecundùm eloquia Saluatoris*: Pater vſque modò operatur, & ego operor: *& illud Eſaiæ*: Qui format ſpiritum hominis in ipſo, *& in pſalmis*, qui fingit per ſingulos corda eorum) *quotidie Deus fabricetur animas &c.* Bellarminus addit, *dogma*, & ſilet hæc, *ſecundùm eloquia Saluatoris*, cum Hieronymus illud aſsertum Eccleſiaſticum dixerit, non quòd eſset dogma definitum ab Eccleſia Catholica, ac de fide tenendum, cum ſcripſerit Eccleſiaſticos Occidentales traducem ſolere communiter defendere, vt fatetur ipſemet Bellarminus cap. illo 11. §. *Quarta ſententia*, ſed vt ibidem ſubdit, quod eſset ſecundùm auctoritatem Scripturæ, quæ videtur creationem inſinuare, quæ tamen loca explicat Auguſtinus ſuperiùs laudatus, & Bellarminus ipſe ait: *Quare vt S. Auguſtinus diſputat in epiſtola 28. ad Hieronymum, nullus fortaſse Scripturæ locus inuenietur, in quo perſpicuè doceatur, animas non fieri ex propagine, ſed creari*. Quare *ſecundùm eloquia Saluatoris* haud perſpicuè ſtatuitur aſsertum illud de creatione animarum, & ſic Bellarminus à Hieronymo diſcedit, quem pro ſe produxerat, neque erit ampliùs aſsertum Eccleſiaſticum, cum eo titulo tantùm à Hieronymo dicatur, quòd ſit *ſecundùm eloquia Saluatoris*, iuxta explicationem auctorum illius ſententiæ. Io. 5. 17. Iſa. 42. Pſal. 32.

Opponit idem Auctor Leonem Magnum in epiſtola ad Turibium cap. 10. hæc ſcribere: *Catholica fides conſtanter prædicat, atque veraciter, quòd animæ hominum priuſquàm ſuis inſpirarentur corporibus, non fuere, nec ab vllo incorporentur, niſi ab opifice Deo, qui ipſarum eſt creator, & corporum*. Sed ibi Pontifex Origenis ſententiam de antiqua, ac ſimultanea omnium animarum creatione confutat, vt patet ex illa epiſtola 91. initio cap. 10. neque minùs dicitur ibidem Deus creator corporum, ac animarum; vnde ſicut ex illo modo loquendi non deducitur corpus non eſſe ex traduce, nullo item modo inferri poteſt, non fieri ex traduce ipſam animam. Addit Leonem eundem epiſt. 11. ad Iulianum ita loqui de anima Chriſti: *Nec alio illi, quàm cæteris hominibus, anima eſt inſpirata principio, quæ excelleret non diuerſitate generis, ſed ſublimitate virtutis*. At anima Chriſti producta eſt ex nihilo, non per traducem propagata ex Auguſtino lib. 10. de gen. c. 19. & 20. vnde & reliquorum hominum animæ iuxta Leonis decretum à Deo creatæ fuiſſe credendæ ſunt. Sed Leo ibidem damnat opinionem Eutychetis cum Origene concinentis; nam ita loquitur: *Arbitror enim talia loquentem hoc habere perſuaſum, quòd anima, quam Saluator aſſumpſit, priùs in cœlis ſit commorata, quàm de Maria Virgine naſceretur, eamque ſibi Verbum in vtero copularet*. Ex quibus patet, illis verbis: *Nec alio illi, quàm cæteris hominibus anima eſt inſpirata principio*, non ſignificari principium, quod idem eſt ac cauſa animæ productiua, de quo nulla erat cum hæretico controuerſia, ſed principium, hoc eſt, initium durationis, quod idem fuerat in Chriſto, ac in nobis, nempe initium viuendi in corpore, non in cœlis ante corporis formationem. Do verba Pontificis de Verbo ſcribentis, *nec animam enim, quæ anterior extitiſſet, nec carnem, quæ non materni corporis eſſet, accepit*. Quomodò verò defendentes traducem acutè

probarent animam Chriſti fuiſſe creatam à Deo, non verò reliquas aliorum hominum. Lege Auguſtinum lib. de Gen. cit. c. 20. nobis enim ſatis eſt oſtendiſſe nihil contra traducem à Leone eſſe ſtatutum, vt Eccleſiaſtica illa traditio de creatione animarum à Bellarmino aſſerta, nullis innixa fundamentis appareat, cum potius de animæ origine dubitatio Auguſtiniano ſpeculatu corroborata, per plura ſæcula apud Patres inualuerit, vt ſatis hucuſq; eſt demonſtratum.

Moraines, qui eam S. Patris dubitationem in errorum indicem reiecit, non modò omnia, quæ antiquitus dicta ſunt, ignorauit, ſed nec quid Recentiores audacter pronunciarunt, planè nouit. Scripſerat vir doctiſſimus Chriſtianus Lupus, cum adhuc iuvenis ſcripto luderet, in defenſione apologiæ de anima, qui cap. 15. Doctores Marpurgenſis Academiæ hanc theſim defendere: *Anima rationalis per traducem infunditur, non creatur*. In hac etiam ſententia alios eſſe teſtantur Voſſius lib. 2. Hiſt. Pelag. par. 1. theſi prima, & Alipius Roylof lib. 6. de anima ad mentem S. Auguſtini cap. 2. §. 3. nominans Timotheum Brighthum Cantabrigenſem, Georgium Sohnium, & Danielem Sennertum, qui cum ob eximiam eruditionem inter celeberrimos noſtræ etatis Medicos meritò reponatur, audiendus eſt, licèt non adprobandus. Hic ergo Hypomnemate 4. cap. 14. ait: *Rationalis anima in prima creatione & à Deo Opt. Max. condita, & corpori humano inſita quidem eſt, verum per illud:* Gen. 1. Creſcite, & multiplicamini, *vim ſe propagandi, & multiplicandi accepit, & quidem cum ſemine. Neq; enim anima rationalis eſſentia per ſe completa eſt, vt Angeli, quæ per ſe ſola ſubſiſtat, ſed eſt pars altera hominis, quæ corpus humanum informat, & proinde ſicut ſocietas illa corporis nihil eius nobilitati derogat, ita nec propagatio cum ſemine*. Item ibidem addit: *Quod Dom. Fienus falſum, abſurdum, & à Religione Catholica alienum putat, animam eſſe ex traduce, eſt veriſsimum, & ſacris literis conſentaneam*. Adducitq; nonnulla Sacræ Scripturæ teſtimonia, quæ tamen eruditè olim expoſuit Auguſtinus, ne ex ſacris arcanis aliquod oppoſitæ ſententiæ præiudicium fieret. Hæc, inquam, refero, ſed non probo. Illud tamen aduertendum eſt, quod ſuperiùs ex epiſtola 157 ad Optatum indicauimus Auguſtinum dubitaſſe, num anima *per* INCORPOREVM *ſemen* traduceretur, in qua ſententia nulla videri debet euidens repugnantia, cum plerique Scholaſtici admittant materiam ſpiritualem non eſſe impoſſibilem. Ita ex materia ſpirituali Angelos componunt S. Bonauentura 2. diſt. 3. in 1. p. art. 1. q. 2. Alenſis 2. p. q. 20. memb. 2. §. 1. Aureolus 2. diſt. 3. q. 1. art. 3. Ex Recentioribus materiam illam poſſibilem tradunt Bubalus in q. 50. S. Thomæ de Angelis art. 2. quæſ. 2. difficul. 2. §. 1. Arriaga diſp. 1. de anima ſect. 5. Comptonus diſp. 9. de anima ſect. 2. Hanc ſententiam de materia ſpiritali, ex qua animo componatur, fusè defendit P. Matthæus Veglienſis in hac celeberrima Patauina Academia Theologicæ cathedræ Scoti moderator, vir rari ingenij, ac noſtro præconio maior. Hic enim tomo priori de Angelis q. 27. probat Angelos ex materia ſpirituali componi, quod quæſtione ſequenti etiam de anima dicendum eſſe contendit laudans cap. 1. num. 3. quoſdam Scotiſtas, qui in eandem ſententiam deſcenderunt. Hac ergo materia ſpirituali animæ admiſſa, quam tot Scholaſtici defendunt, non erit difficile ſtatuere animarum eductionem ſecundùm formam ex eadem materia ſpirituali. Noſter Alipius Roylof proximè laudatus ex eo animarum tra-

ducem

ducem poſſibilem defendit, quòd anima vt Dei inſtrumentum alteram animam creare poteſt: quàm virtutem creaturæ communicari poſſe nobiles Scholaſtici exiſtimarunt. Sed prior modus magis placet. Quæ hic libuit inſinuare, vt inſulſas quorumdam cenſuras refellam, qui Auguſtinum reprehendunt, quòd traducem animarum probabilem aſſeruerit, cum tamen euidenter conſtet, animas non poſſe educi de potentia materiæ corporeæ aliàs eſſent mortales. Etenim nuſquam S. Doctor arbitratus eſt, animas poſſe educi de materia corporea, ſed tantùm de materia ſpirituali, quam eſſe poſſibilem tot ſuperiùs memorati Doctores concedunt; illa autem conceſſa non video, cur eductio formæ ſpiritualis ex materia ſpirituali adeo euidenter impoſſibilis appareat, vt errori verti debeat Auguſtino, quòd illam eductionem probabilem duxerit. Fateor materiam ſpiritualem, ex qua anima fieret, viſam fuiſſe difficilem Auguſtino, vt patet ex lib. 7. de Geneſi ad lit. cap. 6. & ſeq. Vnde ait cap. 7. *An verò illa ſpiritalis materies, ſi fuit illa, vnde anima fieret, vel ſi eſt illa, vnde animæ fiunt, quid ipſa eſt, quod nomen, quam ſpeciem, quem vſum in rebus conditis tenet? Viuit an non? &c.* vbi fusè materiam ſpiritualem per modum diſputantis examinat. Idem verò S. Pater epiſt. 157. ad Optatum proponit difficultates, quæ inſurgunt poſito illo ſemine ſpiritali, ex quo anima fiat, vt inde ſatis pateat quantum ſtudij illi dubitationi tollendæ impenderit, ſed cum vtrinque magnis difficultatibus ſe premi cerneret, aſſenſum ſuſpendit. Neque enim probare poſſum hæc Bellarmini verba lib. 4. de amiſſ. grat. cap. 11. *Certè S. Auguſtinus, ſi nunc inter homines viueret, non ſolùm faueret, ſed etiam gratias ageret iis, qui noſtram hanc ſententiam* de creatione *tuerentur.* At cur huſce gratias Recentioribus Auguſtinus deberet? Quòd ex Scriptura ſententiam de creatione animarum oſtenderint? At omnia ſacrarum literarum teſtimonia Auguſtinus expendit, excuſſitque. An Scholaſticorum auctoritatem ſequeretur? Imò potius cum Patribus, quos laudaui, adhuc in veteri dubitatione perſiſteret. Rationibus eorundem contra traducem conuinceretur? At illæ præterquam quòd ab affirmantibus materiam ſpiritualem facilè ſolui poſſunt, id tantùm euincerent, vt Auguſtinus ab admittendo traduce aſſenſum contineret, quod & ſemper fecit, non autem in ſententiam de creatione ſingularum animarum eundem traherent, in qua non minoribus difficultatibus ſe premi ſentiebat, præcipuè verò, quòd data ea ſententia, quam etiam Pelagiani toto conatu vrgebant, difficultas traducendi peccatum originale ſtatim emergit, qua adeo premuntur Scholaſtici, vt in aſſignando modo, quo labes illa per generationem trahatur, minimè inter ſe conueniant, ſed ſeſe inuicem acerrimè oppugnent. Suſpenderet igitur etiam nunc aſſenſum Auguſtinus, & tunc gratias tantùm ageret, cum certum modum proponerent, quo data creatione animarum peccati originalis propagatio adeo euidenti ratione conſtaret, vt modus ille à nemine reijci poſſet.

Ex hucuſque dictis ſatis elucet, quàm immeritò, Moraines, Auguſtino de origine animæ dubitanti erroris notam inuris, nam plenis Sanctorum Patrum ſuffragijs ille abſoluitur, & te inuito panegyricum eidem recitat magnum Africanæ Eccleſiæ ornamentum Sanctus Fulgentius Ruſpenſis Antiſtes his planè verbis conceptum: *Quæſtionis* de origine animæ *B. Auguſtinus profunditatem ſibi imperſcrutabilem cernens, nullam voluit huius rei definitam proferre ſententiam, ne incongruum*

gruum

gruum prorſus exiſtimans aliquid affirmare ſine dubitatione velle, quod alter poſſet contraria reſponſione conuellere. Cuius tam in decimo libro de Geneſi ad literam, quàm in libris ad Vincentium Victorem de origine animæ, necnon in libro primo ex duobus, quos ad S. Hieronymum ſcripſit, in tribus quoq; Epiſtolis, quas ad Optatum Epiſcopum de hac quæſtione compoſuit, diſputatione refulget non minùs copioſa, quàm profunda, & eo magis laudabili, quia congrua temperie moderata, vbi quiſquid ingenij acumine, quicquid ratiocinationis ordine, quicquid auctoritatis pondere inquirendum, diſcutiendumq; conſpexit, & inquiſiuit ſingulariter, & diſcuſſit, conſenſum tamen ab vtraq; definitione continuit, ne laborem tantæ diſputationis inaniter ſuſciperet, quem cuiuslibet ſententiæ temeraria definitio vacuaret. Lib. 3. de verit. prædeſt. & grat. cap. 18.

§. IV.

An fuerit ſententia S. Auguſtini pueros baptizatos ſine reali Euchariſtiæ ſumptione non poſſe ſaluari.

TRanſeamus modò ad reliquos errores, quos de Auguſtino Recentiores publicant. Opponit Adamus pag. 584. Auguſtinum docuiſſe, *infantes etiam ſuſcepto baptiſmo non poſſe ſaluos fieri ſine reali ſumptione Sanctiſsimæ Euchariſtiæ.* Moraines recitatis verbis S. Auguſtini lib. 1. de pec. mer. cap. 20. *S. Auferatur iam dubitatio*, ait: *Quæ verba ſunt adeo manifeſta, vt difficillimè patiantur benignam interpretationem, qua plerìq; Theologorum Auguſtinum ab errore excuſare conantur, error enim eſt notatus, & damnatus ſub anathemate à Concilio Tridentino.* Hic quoq; Auguſtini cauſa tuta eſt Romana Eccleſia S. Doctori patrocinante, Apoſtolicæ enim Sedis Pontifices eadem omnino Auguſtini verba contra Pelagianos vſurparunt. Cum Hæretici coacti illis verbis Domini Ioan. 3, 6. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non poteſt introire in regnum Dei*, concederent pueros ſine baptiſmo mortuos non ituros in regnum cœlorum, cum illos ſine peccato originali eſſe vellent; negabant eoſdem in ignem æternum proijciendos, ſed dicebant illos habituros neſcio quam vitam æternam, beatam, ac felicem, vt tradit Auguſtinus ſerm. 14. de verb. Apoſt. Lib. 4. de orig. animæ cap. 13. Epiſt. 106. & alibi. Quare vt hocce effugium Pelagianis præcluderet, illud Ioannis 6. 54. oppoſuit: *Niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis*, inferens paruulos ſine baptiſmo decedentes, cum non manducarint carnem filij hominis, aut eius ſanguinem biberint, non habituros vitam beatam, & per conſequens fore damnatos. De hoc argumento ex ſacris literis ab Auguſtino deducto hæc ſcribit ibidem Moraines: *Item lib. 1. de pec. mer. & remiſſ. cap. 20. & lib. de prædeſt. SS. cap. 13. & lib. 2. oper. imper. con. Iulianum cap. 29. docere videtur, Sacramentum Euchariſtiæ non minùs eſſe neceſſarium paruulis ad ſalutem, quàm baptiſmum, neq; minùs adeò pertinere, quod dicitur Io. 6. 54.* Amen amen dico vobis, niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem non habebitis vitam in vobis, *quàm iſtud Io. 3. 6.* Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu S. non poteſt introire in regnum Dei. *&c.*

Sed poſt Auguſtinum Romani quoque Pontifices, qui Pelagianos damnarunt, eodem prorſus teſtimonio Ioannis 6. citato vſi ſunt, ad vitam illam,

quam

quam pueris Pelagiani ſine baptiſmo promittebant, eliminandam. S. Innocentius in literis ad Patres Synodi Mileuitanæ ita ſcribit: *Illud verò quod eos veſtra fraternitas aſſerit prædicare, parvulos æternæ vitæ præmijs etiam ſine baptiſmatis gratia poſſe donari, perfatuum eſt.* Niſi *enim* manducauerint carnem filij hominis, & biberint ſanguinem eius, non habebunt vitam in ſemetipſis. *Qui autem hanc eis ſine regeneratione defendunt, videntur mihi ipſum baptiſmum velle caſſare, cum prædicant eos habere, quod in eos creditur non niſi baptiſmate conferendum.* Putat Maldonatus textum eſſe corruptum dicens, ea verba Innocentij vix ſenſum vllum congruentem habere poſſe: *Vbi ergo*, inquit, *eſt* defendunt, *legendum puto* deferunt, *& vbi eſt* niſi baptiſmate, *legendum puto*, ſine baptiſmate. Vaſquez 3. p. diſp. 279. cap. 4. num. 55. cum animaduerſiones Maldonati notaſſet, legit, *in eis defendunt*. At illa verba optimum ſenſum habent, nam vel ipſe Cicero vſus eſt illis particulis *non niſi* in lib. de amicitia, *Hoc primum ſentio niſi in bonis amicitiam eſſe non poſſe.* In Synodo etiam Carthaginenſi A. 397. can. 29. dicitur: *Vt Sacramenta altaris non niſi à ieiunis hominibus celebrentur.* Verbum verò *defendo* cum datiuo iungit Horatius lib. 1. Car. ode 17. *Defendit æſtatem capellis.* & Virgilius Eclog. 4. *Solſtitium pecori defendite.* Nec Præfectus urbem defendere ſibi dicendus eſt, ſed Principi. Quare textus S. Innocentij nulla nouæ Grammaticæ caſtigatione reſtituendus venit; ſed leuiora hæc inſinuaſſe ſit ſatis. Eodem prorſus teſtimonio S. Gelaſius Papa Pelagianos inſecutus eſt in epiſtola ad Epiſcopos per Picenum: *Vt prouidentia Dei*, inquit, *omnes Pelagianorum nequitias amputaret, non ſolùm dictum eſt*: Qui non fuerit renatus ex aqua, & Spiritu S. non intrabit in regnum cœlorum, *ſed etiam pariter dictum eſt*: Qui non manducauerit carnem filij hominis, & biberit eius ſanguinem non habebit vitam in ſemetipſo. *De vita autem æterna hoc dictum nullus addubitat, quoniam multi non manducantes hoc ſacramentum vitam videantur habere præſentem.* Audis Moraines, non minùs ad parvulos pertinere illud Ioan. 6. *Niſi manducaueritis*, &c. quàm illud Ioan. 3. *Niſi quis renatus &c.* Hoc Innocentius credit, hoc Gelaſius ſtatuit, quod tamen in Auguſtino tanquam palmarem errorem reprehendebas. Io. 3.

Maldonatus in coment. cap. 6. Ioan. 54. ait: *Miſſam facio Auguſtini, & Innocentij I. ſententiam, quæ ſexcentos circiter annos viguit in Eccleſia, Euchariſtiam etiam infantibus neceſſariam.* Rurſus ibidem affirmat Auguſtinum, & Innocentium *eo teſtimonio Ioan. 6. adductos fuiſſe, vt crederent infantes etiam baptizatos, niſi Euchariſtiam perciperent, ſaluos eſſe non poſſe.* Ita ſocium erroris Auguſtino tribuunt Innocentium, & ſi Gelaſium legiſſent, eundem quoque addidiſſent. Duo hic nobis præſtanda ſunt, & Maldonatus caſtigandus, & Auguſtinus vnà cum Apoſtolica Sede ab errore, ac cenſuris vindicandus eſt. In primis certum eſt veteres Patres conſueuiſſe, pueris ſtatim poſt baptiſmum ſacram Euchariſtiam miniſtrare, vt tradunt Cyprianus in libro de lapſis, Gennadius de Eccleſ. dogmat. cap. 52. Auguſtinus epiſt. 107. Concilium Toletanum II. cap. 11. Quod verò inquit Maldonatus illos ita feciſſe, quòd putabant, *Euchariſtiam etiam infantibus neceſſariam*, nullo pacto concedi poteſt, id enim eſt contra Tridentini decretum ſeſſ. 21. cap. 4. vbi de eodem antiquorum ritu, dandi parvulis Euchariſtiam, loquens ait: *Vt enim Sanctiſſimi illi Patres ſui facti probabilem cauſam pro illius temporis ratione habuerunt, ita certè eos nulla ſalutis neceſſitate id feciſſe ſine controuerſia credendum eſt.* Quod rurſus addit Maldonatus Sanctos Innocen-

nocen-

nocentium, & Auguſtinum dixiſſe *infantes etiam baptizatos, niſi Euchariſtiam perciperent, ſaluos eſſe non poſſe*, & Adamus, dixiſſe Auguſtinum *infantes etiam ſuſcepto baptiſmo non poſse ſaluos fieri ſine reali ſumptione ſanctiſsimæ Euchariſtiæ*, falſiſſimum eſt. Illi quidem dixere, infantes ſine Sacramento Euchariſtiæ ſaluos eſſe non poſse, at id de pueris baptizatis nunquam affirmarunt, cum ea tempeſtate ſtatim poſt baptiſmum daretur omnibus etiam Euchariſtia. Ob hanc verò cauſam eo teſtimonio Ioannis 6. contra Pelagianos optimè & Romani Pontifices, & Auguſtinus vſi ſunt. Nam cum Pelagiani vitam æternam extra regnum Dei parvulis ſine baptiſmo morientibus darent, Sancti Patres ita arguebant: Nullus ſine baptiſmo poteſt ſuſcipere Euchariſtiam, per quam ex verbis Domini Ioannis 6. donatur vita æterna, igitur pueri morientes ſine baptiſmi, & Euchariſtiæ Sacramentis non poſsunt participare vitam æternam. At nunquam dixere infantes tantùm baptizatos ante Euchariſtiæ ſumptionem non habere gratiam, & ius ad vitam æternam. Eo autem diſcurſu optimè Pelagiani conuincebantur, quia vnde vitam æternam parvulis promitterent, non habebant. Marius Mercator S. Auguſtini amicus, & defenſor in opuſculo contra Iulianum hoc ipſo argumento vtitur ea prorſus ratione, qua illud ipſi explicauimus. Do illius ſententiam ex MS. Palatinæ Bibliothecæ in Vaticano Num. 234. pag. 8. col. 2. *Vox Saluatoris eſt*: Niſi manducaueritis carnem meam, & biberitis ſanguinem meum, non habebitis vitam in vobiſmet ipſis: *Quod certè abſque vlla tergiuerſatione ſine baptiſmo nullus vſurpat, nec fit illius particeps Sacramenti*. Porrò hoc argumentum *validiſsimum* eſse teſtatur Euſebius Epiſcopus Gallicanus, cuius homiliæ ſub Emiſeni titulo circumferuntur, qui tamen Emiſeno & poſterior, & melior fuit. Hic in hom. 5. de Paſchate ait: *Niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis ſanguinem eius, non habebitis vitam in vobis. Quod teſtimonium contra Pelagij blaſphemias* EVIDENTISSIMVM, *atque* VALIDISSIMVM *eſt, qui aſserere arrepta impietate præſumit, non propter vitam, ſed propter regnum cœlorum baptiſmum parvulis conferendum. Sub his enim Dei verbis, quibus Euangeliſta pronunciat*, non habebitis vitam in vobis, *apertè intelligenda eſt omnis anima munere baptiſmi vacua non ſolùm gloria carere, ſed vita*. Tomo 5. Bibl. SS. Patr. par. 1. pag. 560. edit. Colon. Illam verò auctoritatem ſacræ Scripturæ ita adhibuiſse S. Auguſtinum patet ex eiuſdem epiſtola 106. ad Paulinum, vbi ait: *Si autem cedunt Sedi Apoſtolicæ, vel potius ipſi Magiſtro, & Domino Apoſtolorum, qui dicit non habituros vitam in ſemetipſis, niſi manducauerint carnem filij hominis, & biberint ſanguinem, quod* NISI BAPTIZATI *non vtique poſſunt, nempe aliquando fatebuntur parvulos* NON BAPTIZATOS *vitam habere non poſse*. Neque S. Innocentius ſcribit parvulis etiam baptizatis vitam æternam niſi per Euchariſtiam conferri, vt illi Maldonatus imponit, ſed *in eos creditur* NON NISI BAPTISMATE *conferendam*, vt vitam æternam non ab Euchariſtia, ſed à baptiſmate conferri ſignificet. Vnde Auguſtinus in laudata epiſtola ad Paulinum notat, ab Apoſtolica Sede adhibitum illud *teſtimonium Euangelicum, ne parvuli* NON BAPTIZATI *vitam poſse habere credantur*. Non ait, *ne parvuli etiam baptizati ſine Euchariſtiæ ſumptione vitam poſse habere credantur*. Quæ grauis eſt aduerſariorum hallucinatio.

Sed cum ea tempeſtate omnibus vtrumque illud Sacramentum, baptiſma ſcilicet, & Euchariſtia daretur, non tam frequenter legimus in Auguſtino, quid

quid ſenſerit, ſi baptiſma tantùm ſine Euchariſtia collatum fuiſſet. Cæterùm ſemel caſum illum lego apud S. Doctorem lib. 1. de orig. animæ cap. 9. & lib. 3. cap. 9. vbi cum Vincentius Victor exemplo boni Latronis probaret, pueros ſine baptiſmo poſſe ſaluari, S. Doctor reſpondet, fieri potuiſſe, vt latro ille fuerit baptizatus, & antequam in carcerem iret, acceperit in baptiſmo remiſſionem peccatorum; vel vt plerique credebant, in ipſa cruce baptizatus fuerit aqua è Chriſti latere exiliente. Et lib. 2. Retract. cap. 18. ait, incertum eſſe, an latro fuerit baptizatus, qua de re ſermo redibit cap. 5. §. 11. At certum eſt, latronem non ſumpſiſſe Euchariſtiam, quæ pridie ante mortem in cæna à Domino inſtituta fuerat. Igitur per Auguſtinum homo tantùm baptizatus ſine reali ſumptione Euchariſtiæ poteſt accipere remiſſionem peccatorum, & ſalutem æternam. Hoc etiam deducitur ex conſtanti eiuſdem ſententia, qua aſſeruit *fidem, conuerſionemque cordis*, quæ fit per charitatem actualem, poſſe reddere hominem ſalvum, ſi à recipiendo baptiſmo improuiſa neceſſitate excludatur; ita paſſim ſcribit in libris contra Donatiſtas præcipuè lib. 4. de baptiſmo cap. 22. At puer baptizatus, etiamſi non percipiat Euchariſtiam, longè perfectiori modo habet fidem, & charitatem ſibi à Deo in ſacramento regenerationis infuſas; igitur iuxta doctrinam S. Auguſtini verè ſaluabitur. Cum verò Sancti Patres docent ſine participatione corporis, & ſanguinis Domini, neminem vitam æternam conſequi poſſe, intelligendi ſunt de participatione ſpirituali, quando per fidem infuſam fiunt participes corporis Chriſti, dum fiunt membrum Chriſti, cui per fidem incorporantur, ſicuti qui ſumunt Euchariſtiam dicuntur fieri membra Chriſti, dum manent in eo, & Chriſtus in eis. Hinc Auguſtinus tract. 27. in Ioannem plura de hac re habet, inter cætera: *Vt autem ſimus membra eius, vnitas nos compaginat; vt compaginet vnitas, quæ facit niſi charitas?* Et tract. 26. *Hoc eſt ergo manducare illam eſcam, & illum bibere potum, in Chriſto manere, & illum manentem in ſe habere.* Ita etiam ſe explicat S. Pater in iiſdem libris contra Pelagianos, vbi cum lib. 3. de pec. merit. cap. 4. dixiſſet: *Quia niſi manducauerint homines carnem eius, hoc eſt participes facti fuerint corporis eius, non habebunt vitam.* Paulò ſuperiùs modum aſſignauerat, quo pueri participant corpus Chriſti: *Vnde fit conſequens*, inquit, *vt quoniam nihil agitur aliud, cum parvuli baptizantur, niſi vt incorporentur Eccleſiæ, id eſt Chriſti corpori, membriſque ſocientur.* Et hanc ipſam eſſe Auguſtini mentem, teſtatur S. Fulgentius in reſponſione ad duas quæſtiones Ferrandi Diaconi. Scripſerat Ferrandus iuvenem Æthiopem morti proximum fuiſſe baptizatum, ac ſtatim antequam Euchariſtiam ſumeret, deceſſiſſe, petens, num eo pacto ſaluari poſſet. Reſpondit Fulgentius hominem per baptiſmum fieri participem corporis Chriſti, ſeu incorporari Chriſto, etiamſi Euchariſtiæ Sacramentum reapſe non ſumat, & cum plurima ad hoc ſuadendum teſtimonia ex ſacris literis adduxiſſet, ſermonem tandem S. Auguſtini ad infantes ante altare producit, vbi S. Doctor inter alia ait: *Intelligite, & gaudete, vnitas, pietas, veritas, charitas, vnus panis, vnum corpus multi ſumus; recolite enim, quia panis non fit de vno grano, ſed de multis. Quando ergo exorcizabamini, quaſi molebamini; quando baptizati eſtis, quaſi conſperſi eſtis; quando ſpiritus ſanctificationem accepiſtis, quaſi cocti eſtis, eſtote quod videtis, & accipite quod eſtis.* Igitur infantes ex Auguſtino per gratiam ſanctificantem baptiſmi facti ſunt membra corporis Chriſti. Porrò Fulgen-

tius poſt illa Auguſtini verba concludit: *Arbitror Sancte frater diſputationem noſtram præclari Doctoris Auguſtini ſermone firmatam, nec quicquam eſſe aliquatenus ambigendum, tunc vnumquemque fidelium corporis, ſanguiniſque Dominici participem fieri, quando in baptiſmate membrum corporis Chriſti efficitur; nec alienari ab eo panis, caliciſque conſortio, etiamſi antequam panem illum comedat, & calicem bibat, de hoc ſæculo in vnitate corporis Chriſti conſtitutus abſcedat.* In reſp. ad quæſt. Ferrandi Diaconi. Beda tomo 6. in comment. cap. 10. 1. ad Corinthios, qui conſlati ſunt ex centonibus Auguſtini, ita citat priora illa verba S. Auguſtini, vt eidem etiam attribuat ſequentia, quæ ex Fulgentio retulimus, omiſſo priori verſu *Arbitror Sancte frater &c.* in quem lapidem impegit etiam compilator canonum cap. *Nulli* de conſecr. diſt. 4. verba illa Fulgentij Auguſtino adſcribens. Ex his error ille de neceſſaria pueris præter baptiſmum reali Euchariſtiæ ſumptione à Recentioribus Auguſtino attributus in fumum euaneſcit, cuius vocibus cum Romani Pontifices vſi ſint ad eoſdem diuinæ gratiæ hoſtes conuincendos, haud ille vnus erroris argui poteſt, ſed vnà cum Auguſtino Apoſtolica Sedes accuſanda venit, præſertim cum S. Doctor illud teſtimonium Ioan. 6. inculcarit, tanquam *ab Apoſtolica Sede adhibitum*, vti diximus ex epiſt. 106. Quod ſi Recentiores religioni ducunt, adeo præpoſterè de Romanis Pontificibus ſentire, qui ex communi Eccleſiæ ſenſu contra Pelagianos ſententias dixere, mitiores etiam erga Auguſtinum animos induant, atque in eadem prorſus cauſa, & Romanos Præſules, & Hipponenſem Antiſtitem benignis interpretationibus excipiant, non illas quidem honoris gratia è proprio cerebro fingentes, ſed ab ipſo Auguſtino vnà cum Fulgentio eaſdem inaudientes. Vnus enim Auguſtinus ſibi eſt ad ſui intelligentiam clauis, ac ſuorum ſenſuum planus, ac ſincerus interpres.

§. V.

Non erraſſe S. Doctorem exponentem illud Apoſtoli Rom. 14. Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt. *Eccleſia Catholica, Romani Pontifices, ac Patres S. Auguſtini interpretationem approbant.*

SEd rurſus Morainius contra Auguſtinum clamat: *Perperam quoque exponit id, quod ait Apoſtolus Rom.* 14. 23. Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt, *quaſi velit dicere Apoſtolus, omnia opera infidelium eſſe peccata, & ſine vera fide nullum poſſe fieri bonum opus. Cum tamen ibi ſermo ſit de eo, quod non fit ex dictamine conſcientiæ iudicantis bona fide licitum eſſe id, quod fit, vt ex textu ipſo liquet, & communis interpretatio Doctorum contradicit Auguſtino, qui etiam aliquot locis, vt alibi notauimus, videtur hanc ſuam aſſertionem reſtringere ad bonum opus vtile vitæ æternæ conſequendæ &c. Vtrumque tamen à vero ſenſu Apoſtoli loco citato planè alienum eſt.* Hæc ille. Nos quidem ſuperiori capite §. 4. quæ fuerit S. Doctoris mens de operibus infidelium indicauimus, modò Moralnij ignorantia caſtiganda eſt, qui eam interpretationem, quam Eccleſia inter ſacras cæremonias ſecuta eſt, à vero ſenſu Apoſtoli planè alienam dicere non dubitauit. Etenim ex antiquo Eccleſiæ ritu Epiſcopus eos, qui Subdiaconi conſecrandi ſunt, ita alloquitur: *Eſtote ergo tales, qui ſacrificijs diuinis, & Eccleſiæ Dei, hoc eſt corporis Chriſti*

dignè

dignè ſeruire valeatis in vera, & Catholica fide fundati, quoniam, vt ait Apoſtolus: Omne quod non eſt ex fide, peccatũ eſt, *ſchiſmaticum eſt, & extra vnitatem Eccleſiæ eſt*. In Pontificali Romano. Ecce Auguſtinianum interpretamentum Catholicæ Eccleſiæ approbatione conſecratum, & per vniuerſum Orbem Orthodoxum ab Epiſcopis inter ſacras cæremonias recitatum. Igitur vna eſt Eccleſiæ, & Auguſtini de illis Apoſtoli verbis ſententia, nempe vt de vera fide Chriſtiana intelligãtur. Videre mihi videor, nouos Cenſores hærere, vt aiunt, ad aquas. Si Eccleſiam Catholicam *perperam* textum Apoſtoli explicare dicant, iã vident, quàm graui ſe piaculo obſtringunt. At ſi Eccleſiæ voces reijcere religioni ducunt, iam tandem Auguſtino Eccleſiaſtica auctoritate coacti herbam porrigant. Nec mirum Eccleſiam Catholicam ita Apoſtoli verba intellexiſſe, eo enim prorſus modo Apoſtolicæ Sedis Pontifices eadem antiquitus interpretati ſunt. S. Leo Magnus ſerm. 2. de ieiunio Pentecoſtes differens de Infidelium, ac Chriſtianorũ virtutibus ita Apoſtoli ſententiã explicat: *Aliud agit ſub veritate ratio, aliud ſub falſitate deceptio. Apud nos fides iuſtificat etiam manducantem, apud illos infidelitas polluit ieiunantem. Vnde quia extra Eccleſiam Catholicam nihil eſt integrum, nihil caſtum, dicente Apoſtolo.* Omne quod non eſt ex fide peccatum eſt &c. Idem ſerm. 8. de Quadrageſima ait: *Is vera, & rationabili purificatione ſe præparat, cuius cor nulla infidelitate polluitur, dicente Apoſtolo:* Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt, *inutilia erunt, & vana eorum ieiunia, quos illuſionibus ſuis decipit mendacij pater, & vera Chriſti caro non paſcit*. Fortè dicetis, illam fuiſſe priuatam Leonis interpretationem, qui ea in re cum Auguſtino ſenſit, docuiſſe illa Leonem pro concione differentem, non è Cathedra contra hæreſes quicquam definientem. Sed parum vos iſta iuvant, dum Catholici laudatam explicationem ab Apoſtolico ore inaudierunt, nec niſi temerè dicere poteſtis, Leonem licèt non è Cathedra definientem, ſed docentem *perperam* locutum fuiſſe. Sed habemus Pontificem Bonifacium II. qui ſeptuageſimo à Leonis obitu anno contra Semipelagianos ſententiam è Cathedra pronuncians Auguſtinianam interpretationem probauit. Etenim in epiſtola ad S. Cæſarium Arelatenſem loquens de fide Chriſtiana, ait: *Præter quam fidem nihil eſt boni, quod ſecundum Deum quilibet valeat operari, ſicut beatus Apoſtolus dicit:* Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt. *Quod cum ita ſit, aut nullum bonum gratiæ deputabunt, ſi ei fidem ſubtrahere moliuntur, aut ſi quod bonum eſſe dicunt de gratia, ipſa neceſſariò fides erit gratiæ deputanda*. At ſi duo Romani Pontifices non ſatis auctoritatis addunt Auguſtini interpretationi, produco ſuffragia quindecim Patrum doctiſſimorum, ac Sanctiſſimorum, qui ex Africa in Sardiniam à Traſamundo Rege Ariano in exilium deportati in libro de Incarnatione, & gratia omnium ſubſcriptione, vt ex titulo patet, approbato hæc tradunt cap. 25. *Quis audeat illas in hoc loco gentes accipere, quas conſtat non eſſe iuſtificatas ex fide, cum ipſa teſtetur Apoſtolus: quia* omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt: *& quia* ſine fide impoſſibile eſt placere Deo? *Quod ſi Abraham ex fide iuſtificatum eſſe conſtat* Hebr. 11. *&c.* Hæc Synodus Byzacena. Quæ profectò faciunt, vt noſtri Patris explicatio niſi temerè cenſuræ ſubijci poſſit. Sed alij Patres, atque antiqui Scriptores eidem interpretationi albos calculos adiecere. S. Proſper in epiſtola ad Rufinum, S. Fulgentius lib. 2. de peccat. remiſſ. cap. 1. S. Iſidorus lib. de ſummo bono cap. 2. S. Bernardus ſerm. 30. & 51. in Cantica, Iulianus Pomerius

lib. 3. de vita contempl. cap. 1. Facundus Hermianenſis lib. 1. de tribus capit. ad Iuſtinianum Imperatorem cap. 1. in fine, alijque, ita vt ſi Patrum ſuffragia numerentur, pluſquam viginti Auguſtino in eadem Apoſtolici textus intelligentia conſentiant, cum in altera interpretatione longè pauciores à Recentioribus nominentur, niſi ſemet pariter iſtis adiungant, à quibus tam longo interuallo diſiuncti ſunt. Et tamen audacter Morainius conteſtatur, quòd *communis interpretatio Doctorum contradicit Auguſtino*, quaſi illi Patres, quos adduximus, Doctores non ſint, ſed plebeia de fæce Saburræ. Video tamen Bernardum alteram etiam interpretationem admittere, nempe, quod non eſt ex conſcientia, peccatum eſt, in lib. de præcept. & diſp. cap. 18. & 20. Voſſius vir ſatis ſuo nomine notus lib. 3. hiſt. Pelag. par. 3. theſi 12. conatur vno verbo Auguſtini interpretationem cum altera memorata de conſcientia componere, *nempe vt mens Apoſtoli ſit, quicquid non prouenit ex fide Chriſtiana per conſcientiam ad opus applicata, illud peccatum cenſetur*. Sed nullis interpretamentis indiget Auguſtinus, qui de vera intelligentia Paulinæ ſententiæ cum Iuliano litigauit. Etenim cum S. Doctor in primo libro de nupt. & concup. cap. 3.
Rom. 14. initio, vbi incipit contra Iulianum diſputare, ex illis Apoſtoli verbis *Omne, quod non eſt ex fide peccatum eſt*, intuliſſet ſine fide pudicitiam non eſſe veram virtutem, Iulianus quatuor libros vni illi Auguſtiniano opponens, reiecta interpretatione S. Patris, alteram dubio procul de conſcientia ſuppoſuit, vt vim argumenti elideret. At Auguſtinus contra hoſce quatuor Iuliani libros è veſtigio alterum de nuptijs, & concupiſcentia exarauit, dein ſex etiam volumina longè maiori labore compoſuit, in quorum quarto cap. 3. Iuliani expoſitionem reijcit, ſuamq; datam cap. 3. de nupt. & concup. cit. conſtanter defendit his planè verbis. *Teſtimonium illud, quod ex Apoſtolo poſui*: Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt, *ſicut tibi viſum eſt, accepiſti, & expoſuiſti, non vt ſapit, ſed vt ſapis: De cibis enim Apoſtolus loquebatur. Verum cum dixiſſet*: Qui autem diſcer-
Ibidem. nit, ſi manducauerit, damnatus eſt, quia non ex fide, *hanc peccati ſpeciem, de qua agebat, generali voluit probare ſententia mox inferens*: *Omne enim quod non eſt ex fide peccatum eſt*. Hæc Auguſtinus, ex quibus dictamen conſcientiæ à fide dirigendum eſſe deducitur, à qua ſola, vt ibidem probat, in vltimum finem opus refertur, quam ille conditionem ad bonitatem moralem operis ex omni circumſtantia perfecti ſemper requirit. Etenim iudicium practicum, quod dictat abſtinendum à cibis lege vetitis, dirigitur à fide, qua creduntur præcepta illa eſſe ſeruanda per ordinem ad vltimum finem. Quare, qui diſcernit, ſi manducauerit, damnatus eſt, quia non operatur ex fide dirigente iudicium practicum, ſeu conſcientiam, quod dictum generali ſententia probans Apoſtolus ait: *omne quod non eſt ex fide*, à qua ſola bonum opus ſaltem virtualiter ad Deum referri poteſt, *peccatum eſt*. Neq; hic audienda eſt violenta interpretatio Cornelij à Lapide ad hunc Pauli textum dicentis: *Auguſtinum cum ſuis τὸ* quod non eſt ex fide, *per metoſim ſic accipere, quaſi dicat Apoſtolus, quod eſt ex infidelitate, vel quod eſt contra fidem, quod ve fit ad cultum Idoli, hoc peccatum eſſe, & quia S. Auguſtinus putabat pleraq; opera ab infidelibus fieri hoc fine, ſcilicet ad colendum Idolum, hinc conſequenter pleraq; opera putaſſe eſſe peccata*. Etenim S. Pater ad veram virtutem relationem in vltimum finem neceſſariam adeo putauit, vt nec virtutes propter ſui honeſtatem citra vitium expeti poſſe affirmauerit, vt fuſiùs cap. 3. §. 4. probati-

bauimus; deficit enim illis relatio ſaltem virtualis proxima in vltimum finem, eò quòd eliciantur ab homine veri Dei cognitione priuato, ac philautiæ vitio corrumpantur, quæ conſtans Auguſtino ſententia ſtetit.

Dices. Igitur ſi *omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt*, videlicèt omnis actio, quæ non ſupponit fidem in operante, à qua in vltimum finem dirigatur, eſt peccatum, eaque adſtruitur germana intelligentia verborum Apoſtoli ex Patrum, Pontificum, ac totius Eccleſiæ Catholicæ interpretatione, ſequitur omnia opera infidelium eſſe peccata, quæ tamen eſt 26. propoſitio Baij ab Apoſtolica ſede toties damnata. Reſpondeo nos iam ſuperiùs cap. 3. §. 4. inſinuaſſe, procul eſſe Auguſtini ſententiam à damnata Baij propoſitione, ſed ne videamur recentiores Pontifices, qui memoratam theſim ſæpius proſcripſere, cum antiquis deceſſoribus, imò cum ipſamet Eccleſia Catholica committere, quæ ex Apoſtolo docet, *omne quod non eſt ex fide, peccatum eſse*, pauca hic iterum ſubijciam. In primis illa propoſitio vigeſima ſexta Baij à pleriſque recitatur, præcipuè verò à Suario hoc pacto: *Et ad Pelagianiſmum reijcienda eſt illa ſententia, omnia opera infidelium ſunt peccata, & philoſophorum virtutes ſunt vitia.* Scribit autem Turrianus in tractatu de erroribus Baij ad calcem tomi de gratia cap. 5. §. 1. num. 4. *Sic habent aliquot bullæ typis mandatæ Romæ, & aliquot manu ſcriptæ, quas ego vidi.* Mendoſè autem eſſe illam theſim ſic deſcribi, certum eſt, nam tantum abeſt, vt Pelagiani dixerint omnia opera infidelium eſſe peccata, vt è contrario potius aſſererent, infideles pleraque virtutum opera elicere, putantes ea ratione diuinam gratiam expungere ex Auguſtino lib. 4. con. Iul. cap. 3. Suarez prolegom. 6. de grat. cap. 2. num. 7. ait: *Vnde ſuſpicor in illa propoſitione hypothetica deeſse negationem aliquam, ſeu verbum negandi*, nempè: *Et ad Pelagianiſmum reijcienda eſt illa ſententia, non omnia opera infidelium ſunt peccata, & philoſophorum virtutes non ſunt vitia.* At Vaſquez 1. 2. diſp. 191. cap. 2. ita recitat illam propoſitionem: *Omnia opera infidelium ſunt peccata &c.* Et in eadem bulla non ſemel edita Romæ contra Ianſenium verba illa, *Et ad Pelagianiſmum &c.* omiſſa ſunt. In primis damnata eſt illa propoſitio ob cenſuram, qua Pelagianiſmi incuſabat negantes omnia opera infidelium eſse peccata, & illam cenſuram primitus in bullis fuiſse patet ex ijs, quæ antiquitus Romæ editæ ſunt, quas etiam Turrianus inſignis è Societate Scriptor teſtatur ſe legiſse; quis audeat dicere, Typographos Romanos propria auctoritate ea verba addidiſse? Hæc confirmantur ex hac propoſitione 23. eiuſdem Baij, nempe: *Cum Pelagio ſentire, qui textum Apoſtoli Rom. 2.* Gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis ſunt, faciunt, *intelligunt de gentibus fidei gratiam non habentibus.* Quæ quidem propoſitio vel ſecundùm hiſtoricam narrationem accipitur, ideſt, eos qui ita ſentiunt, id aſſerere, quod itidem Pelagius affirmauit. Et in hoc ſenſu propoſitio illa eſt vera, nec vlla ratione damnari poteſt; nam Pelagius ita illa Apoſtoli verba explicabat in epiſt. ad Demetriadem cap. 4. Et Patres Byzaceni in lib. de Incarnat. & grat. cap. 5. recitata illa Pauli ſententia ſcribunt: *Quem quidem Apoſtoli locum hi, qui gratiæ contradicunt, gentibus incredulis aſsignare conantur.* Quod etiam tradit Auguſtinus lib. 4. con. Iul. cap. 3. §. *Vnde & illi.* Vel eadem aſsertio accipitur provt cenſura configit eos, qui laudatum textum de infidelibus intelligunt, quaſi hæreſim Pelagianam eo pacto doceant, & rectè ob impudentem cenſuram, tanquam ſcandaloſa damnatur eadem Baij propoſi-

Poſſeuin. V. Michael Baiu.

poſi-

poſitio. Itaque etiam propoſitio illa 26. ob cenſuram proſcripta fuit, quæ eandem doctrinam cum 23. continet; oppoſitum enim theſis 26. probari ſolet ab omnibus ex textu memorato Apoſtoli Rom. 2. Reſpondeo 2. propoſitiones illas damnari *reſpectiuè*, & *in ſenſu ab aſſertoribus intento*, vt in fine bullæ aſſeritur. Illa propoſitio 26. damnatur reſpectiuè ad 35. quæ eſt: *Omne quod agit peccator, vel ſeruus peccati, peccatum eſt*. Ex qua neceſsariò infertur, omnia opera infidelium eſse peccata, & philoſophorum virtutes eſse vitia, cum illi ſint peccatores. Quare meritò damnatur, vti deriuata ex hæretica doctrina reiecta in Tridentina Synodo ſeſs. 6. can. 7. & ab Auguſtino, vt contra Maldonatum oſtendimus cap. 3. §. 4. Reſpondeo tertiò infideles aliquos actus bonos elicere, ad quos à Deo præmouentur, qui profectò peccata eſse non poſsunt. Tradit hoc diſertè S. Doctor cap. 24. de gratia Chriſti, vbi recitato illo Scripturæ ſacræ de Aſsueri mutatione teſtimonio Heſter 15. 11. *Conuertit Deus, & tranſtulit indignationem eius in lenitatem*, cùm priùs præmiſiſset Aſsuerum tunc fuiſſe infidelem, & peccatorem, concludit: *Interna, atque occulta mirabili, ac ineffabili poteſtate operari Deum in cordibus hominum non ſolùm veras reuelationes, ſed etiam* BONAS VOLVNTATES. Baius verò nullos actus bonos ex Dei gratia ab infidelibus fieri volebat, eò quòd gratiam tantùm admittebat Spiritus Sancti inhabitantis in anima, qui cum in infideli non inhabitet, hinc arbitrabatur, nullum in eodem diuinæ gratiæ auxilium reperiri. Horum teſtem appello Gabrielem Vaſquez 1. 2. diſp. 190. cap. 18. num. 184. vbi de opinione Baij in libro de iuſtitia, & virtutibus impiorum cap. 4. & 5. hæc habet: *Non admittebat ille diſtinctionem gratiæ Spiritus Sancti nondum habitantis, qualem concedimus ante remiſsionem peccatorum, & inhabitantis, qualem dicimus eſse poſt remiſsionem*. Quæ doctrina eſt contra Tridentinam Synodum, quæ ſeſſ. 14. cap. 4. admittit *Spiritus S. impulſum, non adhuc quidem inhabitantis, ſed tantùm mouentis*. Ex his patet Gregorium noſtrum Ariminenſem in hac theſi cum Michaele Baio neutiquam conuenire. Nam licèt in 2. ſent. diſt. 26. q. 1. art. 1. dicat, omnia opera infidelium eſſe peccata; attamen art. 3. in reſp. ad teſtimonia Auguſtini ait: *Si tamen aliquod taliter factum, ſcilicet debito fine, & alijs debitis, ſcilicet circumſtantijs, reperiatur ab infidelibus, dicendum eſt eos id fecisſe non ſine ſpeciali adiutorio Dei*. Quod in reſp. ad 8. de facto in obſtretricibus Ægyptijs pueros Hebræorum occultantibus factum concedit, nempe *Deo ſpecialiter adiuuante*. Quæ etiam ibidem probat S. Doctoris teſtimonio lib. 4. con. Iul. cap. 3. Vbi concedit aliqua bona opera in infidelibus ex ſpeciali tamen Dei gratia deriuata, & admittit inſuper adiutorium Dei, ſeu Spiritus Sancti nondum inhabitantis, quorum neutrum Baius aſſerebat. Baſilius Poncius 1. p. relect. de grat. cap. vltimo pag. 204. ait: *Ponamus enim id, quod* PROBABILIS OPINIO *fert, vt dicam in ſecunda parte, omnia infidelium opera eſſe peccata &c*. Quis autem exiſtimet virum inter Salmanticenſes celeberrimum Baij ſentẽtiam probabilem duxiſſe, præſertim cum cap. 15. de eiuſdem Baij propoſitionibus agat? Etenim Poncius inter Principes huius ſæculi Theologos meritò à doctis quibuſque recenſetur. Huic doctiſſimi Patres Carmelitæ Excalceati Salmanticenſes honoris gratia hocce epitaphium poſuere tract. 3. de ſcientia Dei diſp. 10. dub. 8. num. 130. *Quamuis omittere non poſsimus magnum illum virum, qui modò dum huic operi inſudaremus, maximo omnium dolore, & totius huius Vniuerſitatis, immò & Orbis iactura*

ctura

ctura à viuis ereptus eſt, nempe Magiſtrum Baſilium Poncium Legionenſem Auguſtinianæ familiæ auguſtiſsimam prolem, & in hac Academia Cathedræ primariæ ſacræ Theologiæ meritiſsimum moderatorem. Itaque cum illa propoſitio, omnia opera infidelium ſunt peccata, à nobiliſſimis Theologis etiam poſt editam bullam contra Baium defendatur, palam fit in recto ſenſu poſse accipi, à quo procul fuit Baius, vnde meritò eadem theſis ab Apoſtolica Sede proſcripta fuit. Hæc autem fuſiùs proſecutus ſum, non modò vt oſtenderem Summos Pontifices, ac tot Patres, imò ipſam Catholicam Eccleſiam, dum illa verba Apoſtoli Rom. 14. *Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt*, explicant de fide Chriſtiana, nulla ratione ſuffragari damnatæ Baij propoſitioni, verùm etiam vt ſatis moleſtam quorundam Recentiorum importunitatem refellerem, qua crudam illam propoſitionem abſque ſenſuum, quos plures pati monſtraui, diſtinctione damnatam volunt.

§. VI.

S. Auguſtinus nunquam cenſuit cogitationes moroſas eſſe duntaxat peccatum veniale, vt Recentiores eidem falsò imponunt.

RESTAURAT tamen accuſationem Moraines, & alterius erroris Auguſtinum reum poſtulat his verbis: *Præterea lib. 2. cap. 10. docet cogitationes* cm. tal. *moroſas, ſiue delectationes voluntarias de rebus venereis eſſe duntaxat peccatum veniale, modò abſit conſenſus in opus, ſeu malum deſiderium, vel illius periculum; quæ doctrina ab omnibus catholicis iampridem reijcitur, nec ſine ſcandalo à quoquam obtruderetur*. Sed reſpondemus Auguſtinum intelligendum eſſe de delectatione, quæ eſt ſine plena aduertentia malitiæ, vel periculi illius, in quo caſu non eſſe illam peccatum mortale communis Theologorum ſententia eſt, teſtibus Salas 1. 2. tr. 13. diſp. 6. ſe. 6. & Vaſquez 1. 2. diſp. 97. cap. 3. At S. Doctorem de delectatione eo modo erumpente locutum fuiſſe non obſcurè ex illiuſmet verbis cognoſcitur. (S. Thomas q. 15. de malo art. 2. ad 16.) *Quando in talibus*, inquit, *cogitationibus cum* ALIQVA *delectatione remorantur, non quidem decernentes flagitium, ſed intentionem mentis non ſicut oportet, ne illò incidat, inde auertentes, aut ſi inciderit, inde rapientes*. Cap. 10. cit. Oportet enim mentem, ſi eas in cogitationes inciderit, ſtatim inde auertere, quod ſi ex defectu plenæ aduertentiæ non fiat, (quod ſæpè accidit, cum non ſit in noſtra poteſtate, quid nobis veniat in mentem, ſed turpia quandoq; irrepant, animumq; repentina delectatione titillent,) neutiquam peccatum mortale cenſetur. Hinc Auguſtinus conſultò addidit *aliqua delectatione*, vt eius grauitatem, ac vim ad peccatum mortale cauſandum non ſufficere oſtenderet. Porrò ſenſiſſe Auguſtinum cogitationes, ſeu delectationes moroſas eſſe peccatum mortale, patet ex lib. 12. de Trinit. cap. 12. vbi apertè docet tales delectationes moroſas eſſe peccatum ſufficiens ad pertrahendum hominem in æternam damnationem, niſi ſacramentali gratia culpa remittatur: *Ita dici poteſt*, inquit, *in homine vno, ſi delectationibus illicitis, à quibus ſe continuò deberet auertere cogitatio, libenter ſola paſcatur, nec facienda decernantur mala, ſed tantùm ſuauiter in recordatione teneantur, quaſi mulierem ſine viro poſse damnari, abſit hoc credere. Hæc quippe vna perſona eſt, vnus homo eſt, totuſq; damnabitur, niſi hæc, quæ ſine voluntate operandi,*

ſed

ſed tamen cum voluntate animum talibus oblectandi, ſolius cogitationis ſentiuntur eſſe peccata, per mediatoris gratiam remittantur. En claram, apertamque S. Doctoris ſententiam, qui ſi alibi ita locutus fuit, vt & in prauum, & in bonum ſenſum trahi potuerit, cur non ipſum audit Moraines ſuorum verborum interpretem, ſed ex ſemel contra ipſum concepta opinione in erroneum ſenſum detorquet, vt eiuſdem accuſandi patentiorem locum ſibi faciat? Tales nos erga aliorum ſcripta præſtare debemus, quales noſtris chartis Lectores volumus, nempe candidos, ingenuos, extra odium, ac liuorem poſitos, quiue ea, quæ æquiuoca fortè excidere, congruis interpretamentis exponunt. Cæterùm quantùm ſanctiſſimus ille Eccleſiæ Doctor delectationes haſce furtim in animum irrepentes timuerit, atque exhorruerit, ex his precibus, quas in fine præclari illius operis de Trinitate ad Deum profudit, ſatis abundè intelligitur: *Multæ ſunt*, ait, *cogitationes meæ tales, quales noſti, cogitationes hominum, quoniam vanæ ſunt. Dona mihi non eis conſentire, & ſi quando me delectant, eas nihilominus improbare, nec in eis velut dormitando immorari. Nec in tantum valeant apud me, vt aliquid in opera mea procedat ex illis, ſed ab eis mea ſaltem ſit tuta ſententia, tuta conſcientia, te tuente*. Quid eſt in delectationibus *velut dormitando immorari*? niſi ex non plena aduertentia immorari, ſicuti qui dormitat, non plenè aduertit ea, quæ fiunt.

S. VII.

An S. Auguſtinus putauerit baptiſmum datum ſine intentione eſſe validum.

SEd alio rurſus errore Auguſtinum inuoluit aduerſarius: *Item dubitauit*, inquit, *num baptiſmus ſine intentione datus per iocum, & irriſoriè validus ſit lib. 7. de baptiſmo cap. 53. cenſetque expectandam eſſe reuelationem, antequam talis rebaptizetur*. Ita Morainius ibidem. Non vna, ſanè fateor, eſt Theologorum ſententia in explicando Auguſtino, ne videatur à baptiſmo neceſſitatem intentionis remouiſſe, quam tamen neceſſariò requiri & Florentina, & Tridentina Synodus decreuere. Magiſter ſententiarum 4. diſt. 6. dubium fuiſſe Auguſtinum concedit. At S. Thomas ibidem in fine diſtinctionis exponens textum docet, dupliciter poſſe quempiam irriſoriè baptizare. Vel propter ſolam oblectationem, quam ex illa exteriori actione capit, non habens interim intentionem faciendi, quod facit Eccleſia, neque conferendi rem ſacramenti, nempe gratiam, & hoc modo tradit nullum eſſe baptiſmum. Vel poteſt quis ludicrè alterum baptizare, vt intendat quidem facere, quod facit Eccleſia, ſed non conferre rem ſacramenti, quod ipſe falſum, nullumque arbitratur, & in hoc poſteriori ſenſu ait eſſe validum baptiſmum, quare cum neſciamus, quo ex his duobus intentionis modis ludicrè baptizans alterum abluerit, expectanda eſt, inquit S. Thomas, diuina reuelatio, vt docet Auguſtinus. P. Macedo lib. 4. de clauibus cap. 9. partis primæ hanc explicationem ſubſcribit, laudans Auguſtini prudentiam, qui ad eam occultam cogitationem per ludum baptizantis detegendam, Dei vnius teſtimonium, qui cordium ſcrutator eſt, neceſſarium pronunciauerit. Addit ibidem Recentiores gerere ſe *inſolenter*, qui

Auguſtinum ob id reprehendunt, vti eſt Antoninus Moraines in ſuo Anti-ianſenio *iniquiſsimus*, ait, *Auguſtino author, ſed non miror; quod cum in eo libro fictus ſit author, cum perſona decorem depoſuit; Bellarminum imitari debuit multo ſe doctiorem, & meliorem, qui Auguſtinum intellexit, & vindicauit.* Sed ſanè Moraines, qui de neceſſitate intentionis miniſtri Auguſtinum dubitaſſe dicit, Bellarminum imitatur, qui lib. 1. cap. 28. in ſol. 3. arg. Kemnitij ſcribit Auguſtinum de intentionis neceſſitate *dubitaſse*, addens: *Nunc autem res definita eſt in duobus generalibus Concilijs Florentino, & Tridentino.*

Hæc tamen explicatio mihi probari nullo modo poteſt. Nam in dubio repeti debet baptiſmus, vt communis Doctorum ſententia tradit ex Concilio Carthaginenſi poſt conſ. Fl. Stilichonis A. 401. vbi in dubio, an puer barbarus venundatus ſit baptizatus, decernitur eſſe illum baptizandum; expedit enim exponere potius ſacramentum periculo nullitatis, quàm hominem periculo damnationis, neque dicunt Patres in eo dubio implorandam diuinam reuelationem. Porro illud decretum notum fuit Auguſtino, quo præſente repetitum eſt cum cæteris canonibus Synodorum Africanarum ſub Aurelio Carthaginenſi habitarum in plenario Concilio Africano anno 419. Igitur non apparente voluntate per ludum baptizantis, iterum eſt baptiſmus repetendus. Ita ſi quis Iudæus apud ſuos in ſcena noſtra ſacra irridentes eſſet baptizatus, ad fidem verò vellet accedere, Eccleſia illum baptizaret, nec reuelationem expectaret, qua Iudæi olim in ſcena baptizantis intentio innoteſceret. Quando autem Auguſtinus eo cap. 53. ait: *vtrum approbandus eſset baptiſmus, qui ſic daretur, diuinum iudicium per alicuius reuelationis oraculum &c. implorandum eſse cenſerem*, non intelligit in dubio facti, ſed in dubio iuris; nam talis perſona ſic baptizata eſſet iterum baptizanda. At de ſufficientia, & valore talis modi baptizandi, vt inter dogmata Eccleſiæ certa definitio reponeretur, expectandam dixit reuelationem, non quidem quæ alicui perſonæ priuatæ fieret per nouum miraculum, ſed quæ fieret Patribus Synodi per ſolitas illuſtrationes Spiritus Sancti; vnde ſtatim addit: *Ita ſanè, vt poſt me dicturos ſententias, ne quid iam exploratum, & cognitum afferrent, humiliter expectarem.*

Inter cæteros Recentiores, qui de intelligentia huius cap. 53. Auguſtiniani agunt, primas ferunt Vaſquez 3. p. diſput. 138. cap. 4. & Lugo Cardinalis diſp. 8. de ſacr. in genere ſectione 3. Ego ſic iudico rem ab initio repetendo. Occaſione quæſtionis, quam Donatiſtæ de rebaptizandis ijs, qui ab hæreticis baptizati erant, Catholicis faciebant, nonnulla dubia de baptiſmo inter ipſos Catholicos ſuborta fuerant, quæ S. Auguſtinus in finem ſeptimi, & vltimi libri de baptiſmo reiecit, ea verò ibi recitat non quidem ſoluturus, ſed poſteris potius ſoluenda proponens. Itaque ſic caput illud 53. exorditur: *Solet etiam quæri, vtrum approbandum ſit baptiſma, quod ab eo, qui non accepit, accipitur &c.* Tres verò ibi quæſtiones præcipuè proponit. Prima eſt an fallaciter, & ſimulatè tradens baptiſmum verè baptizet, fallens, inquam, in Eccleſia, vel quæ putatur Eccleſia. Altera quæſtio eſt: An fallaciter, & cum ſimulatione ſuſcipiens in Eccleſia baptiſmum verè, & validè baptizetur. Poſtrema quæſtio eſt, an tum præbens, tum recipiens baptiſmum extra Eccleſiam mimicè, & ludicrè ablutionem peragentes, verè conficiant ſacramentum baptiſmi. In his dubijs non audet Auguſtinus quicquam definire, ſed

ait: *Nobis tutum eſt in ea non progredi aliqua temeritate ſententiæ, quæ nullo in Catholico regionali Concilio cœpta, nullo plenario Concilio terminata ſunt.* Poſtea inſinuat, ſi in ea Synodo ſederet, in qua illa dubia ſoluenda eſſent, malle ſe aliorum ſententias ſequi; & ſi eo animo tunc eſſet, quo erat, cũ illa dictabat, ita reſponſurum: Ad primam quæſtionem quidem: *Habere eos baptiſmum, qui vbicumque, & à quibuſcunque illud verbis Euangelicis conſecratum ſine ſua ſimulatione, & cum aliqua fide accepiſſent.* Ad alteram quæſtionem reſpondet: *Præteritis maiorum ſtatutis non dubito etiam illos habere baptiſmum, qui quamuis fallaciter id accipiant, in Eccleſia tamen accipiunt, vel vbi putatur eſſe Eccleſia ab eis, in quorum ſocietate id accipitur.* Itaque ex Auguſtini ſententia ſufficit ad valorem baptiſmi, quòd in alterutro tantùm ſit vera fides, licet in vno poſſit eſſe fallacia, & ſimulatio. Porrò non eſt certum, an de intentione neceſſaria ad baptiſmum loquatur. Nam Vaſquez putat, per ly *ſimulatus animus, fallacia, ſimulatio,* excludi veram intentionem aut dantis, aut accipientis baptiſmum. Quare cum dicit Auguſtinus, qui *fallaciter* accipiunt baptiſmũ, idem ſonat, ac *abſque intentione.* Et concludit putaſſe Auguſtinum, intentionem non eſſe neceſſariam in dante, & ſuſcipiente baptiſmum, ſed ſatis eſſe, quòd ſit in alterutro, quæ ſententia modò ob decreta Conciliorum tuta non eſt. Sed hæc explicatio difficultatem patitur, quòd Auguſtinus apertè ſcribit: *Præteritis maiorum ſtatutis non dubito etiam illos habere baptiſmum, qui quamuis fallaciter id accipiant, in Eccleſia tamen accipiunt.* Si igitur fallaciter accipere baptiſmum, eſt ſine intentione recipere baptiſmum, Maiorum ſtatutis decretum erat, recipientem ſine intentione eſſe verè baptizatum, hoc enim teſtatur Auguſtinus, qui ob deceſſorum ſtatuta recipientem baptiſmum cum ea fallacia, ac ſimulatione non dubitat eſſe validè baptizatum. Et ſuperiùs loquens de dante, & accipiente cum fallacia ait: *An plus valent ad confirmandum ſacramentum illi veraces, inter quos agitur, quàm ad fruſtrandum illi fallaces, à quibus agitur, & in quibus agitur, & tamen ſi poſtea prodatur,* NEMO REPETIT, *ſed aut excommunicando punitur illa ſimulatio, aut pœnitendo ſanatur.* Per ly *fallaces, à quibus agitur,* intelliguntur dantes baptiſmum, & per ly *in quibus agitur,* accipientes baptiſmum. Quod ſi fallacia, & ſimulatio ſignificant carentiam intentionis, quis non videat communem olim in antiqua Eccleſia ſententiam damnatam fuiſſe à Tridentina Synodo, nempe non requiri intentionem ad valorem Sacramenti? Auguſtinus enim Maiorum ſtatuta appellat, quibus decretum erat fallaciter, hoc eſt ſine intentione, vt explicat Vaſquez, accipientem habere verum baptiſmum. Item teſtatur tales cum ea fallacia baptizatos, ſi prodatur ea ſimulatio, excommunicari, non verò rebaptizari, quod ſignificat illis verbis, *nemo repetit,* ſcilicet baptiſmum, cuius oppoſitum modò docet Eccleſia, quæ cum definiat, baptiſmum collatum ſine intentione, eſſe nullum, illum repeti iubet. Itaque explicatio, qua Auguſtini dicta Vaſquez interpretatur, ſtare nullo modo poteſt, niſi dicamus vel antiquos Patres erraſſe, & non rebaptizantes eos, qui cum ſimulatione baptiſmum peregiſſent, eorundem damnationis cauſam fuiſſe. Vel certè Tridentinos, ac Florentinos Patres contra vetuſtioris Eccleſiæ ſententiam ſtatuiſſe, intentionem eſſe neceſſariam ad valorem Sacramenti; quod vtrumque falſum, & abſurdum eſt. Fictus ille Moraines in diſputationibus Theologicis, quas ſub vero nomine nempe Ioannis Martinoni edidit 3. par. diſp. 22. ſect. 3.

ſect. 3. num. 33. non ſibi cohærentem doctrinam Auguſtini arguens ait: *Cumque D. Auguſtinus eodem loco rectè cenſuerit, eum non recipere baptiſmum, qui fictè, & ſine intentione recipiendi accedit, par fuit ratio, vt non dubitaret, eum quoque non verè baptizare, qui non feriò, ac ſine intentione baptizat.* At S. Doctor oppoſitum prorſus ſcripſit, nam plana ſunt eius verba ſuperiùs recitata: *Non dubito etiam illos habere baptiſmum, qui quamuis fallaciter* (hoc eſt ſine intentione, vt cum Vaſquio interpretatur Martinonus) *id accipiant, in Eccleſia tamen accipiunt.* Nullius autem minùs cohærentis ſententiæ Auguſtinus auctor fuit, vt opinatur Martinonus, ſed validum eſſe baptiſmum dixit, & in fallaciter accipiente, & à fallaciter dante.

Explicandum igitur eſt, quid nomine fallaciæ, & ſimulationis Auguſtinus intelligat, cum dici nequeat, ſignificaſse carentiam intentionis modò ex Tridentino ad valorem baptiſmi neceſſariæ. Itaque fallacia, & ſimulatio in duplici ſenſu accipi poſſunt, vel quatenus excludunt intentionem faciendi, quod facit Eccleſia in conficiendo ſacramento, vel quatenus excludunt fidem, ſeu credulitatem, vel exiſtimationem de re, & effectu Sacramenti, qui eſt ſanctificatio animæ per gratiæ infuſionem, quæ duo ſunt valdè diuerſa. Nam ſi quis Gentilis velit baptizari ob lucrum, quod inde ſperat à Principe Chriſtiano, fallaci animo, ac ſimulato accipit baptiſmum, fallacia tamen, & ſimulatione non excludente intentionem neceſſariam ad valorem Sacramenti, per quam intendit facere, quod facit Eccleſia, ſed excludente rem, & effectum Sacramenti, nempe gratiam ſanctificantem. Quare cum ex dictis contra Vaſquium intelligi non poſſit Auguſtinus de fallacia, & ſimulatione excludente intentionem faciendi, quod facit Eccleſia, quam Synodi poſteriores ſtatuerunt, neceſſariam eſſe ad valorem ſacramenti, de fallacia, & ſimulatione excludente intentionem, ſeu credulitatem, & exiſtimationem de re, & effectu Sacramenti accipiendus eſt. Hinc Auguſtinus ad valorem ſacramenti requirit, vt qui illud *fallaciter accipiunt, in Eccleſia tamen accipiant &c.* Et ante ait: *Vtrum fallens ſicut in Eccleſia, vel in ea, quæ putatur Eccleſia.* Qui enim in Eccleſia petit baptiſmum, vult ſanè exteriùs in ſe fieri, quod facit Eccleſia, licèt de effectu gratiæ nihil credat. Idem Auguſtinus lib. 1. de baptiſ. cap. 12. cum dixiſſet ſimoni Mago in baptiſmo dimiſſa fuiſſe peccata, quærit: *Quid ſi ad ipſum baptiſmum fictus acceſſit?* hoc eſt non habens fidem, vel intentionem de effectu baptiſmi, ſed animo ſimulato, atque fallaci. Addit: *Quæro, ſi poſtea fictionem ſuam corde concuſſo, & vero dolore fateretur, denuò baptizandus iudicaretur? Quod ſi eſt dementiſſimum dicere &c.* Ex quibus patet per fictionem illam excludi, intentionẽ de re, & effectu baptiſmi, non verò intentionem faciendi, quod facit Eccleſia; ſi enim hoc ſecundo modo intelligenda eſſet, quomodò eſset *dementiſſimum dicere,* illum eſse denuò baptizandum, cum ex Tridentino illud Eccleſia modò doceat? Præterea ibi opponit fallentem in Eccleſia iocanti in mimo in ſuſcipiendo baptiſmo. Quærit enim an teneat baptiſmus peractus *cum ſimulatione, vtrum* fallentis *ſicut in Eccleſia,* vel in ea, quæ putatur Eccleſia, an iocantis, ſicut in mimo. At fallens in Eccleſia, & iocans in mimo in hoc conueniunt, quòd vterque non habet fidem de effectu baptiſmi, quia neuter habet intentionem de ſanctificatione animæ. At differunt in hoc, quòd fallens in Eccleſia feriò intendit verè facere, quod ſpectat externam actionem, quod

facit Eccleſia, vt & ipſe cenſeatur eſſe Chriſtianus. At iocans in mimo vult tantùm repræſentare per ludum, quod facit Eccleſia, quod non eſt velle ſeriò facere, quod facit Eccleſia, ſed per ludum velle irridere, quod facit Eccleſia.

Verùm quid ad tertiam illam difficultatem reſpondit Auguſtinus: *Vbi autem neq; ſocietas vlla eſſet ita credentium, neq; ille qui ibi acciperet, ita crederet; ſed totum ludicrè, & mimicè, & ioculariter ageretur, vtrum approbandus eſſet baptiſmus, qui ſic daretur?* Reſpondet rem ſatis dubiam eſſe, & vt certa definitio in Synodo ſtatueretur, diuinum auxilium à Patribus implorandum. Et quidem S. Patrem de aliquo dubitaſſe, quod modò extra dubium ponitur, neceſſariò dicendum eſt. Quando enim ait mimicè, & ludicrè collatum baptiſmum: vel *mimicè, & ludicrè* ita intelligebat, vt procul inde eſſet non ſolùm intentio de effectu ſacramenti, verùm etiam intentio faciendi, quod facit Eccleſia; vel ita, vt hæc ſecunda intentio minimè excluderetur. Si de hoc ſecundo dubitauit, iam modò conſtat, ſatis eſſe hanc intentionem faciendi, quod facit Eccleſia, ad valorem baptiſmi. Si de primo dubius fuit: Item certum modò eſt inter Catholicos, baptiſmum excluſa qualibet intentione non eſſe validum. Profectò ex verbis Auguſtini patet omnem, & quamcumq; tunc intentionem excludi, ait enim, *ſed totum ludicrè, & mimicè, & iculariter ageretur*. Siquidem ſi adeſſet intentio ſeriò faciendi, quod facit Eccleſia, iam non totum, hoc eſt omni ex parte ioculariter, & ludicrè ageretur. Quis autem hanc dubitationem Auguſtino vitio vertat, niſi Moraines parùm æquus Auguſtino ſcriptor, qui eas S. Doctori ſententias affricat, quarum oppoſitas ſine dubio idem ſe tenere pronunciat. Iure autem Auguſtinus iudicium ſuſpendit ea præſertim tempeſtate, qua ob rebaptizationem Donatiſtarum, quæcunq; iteratio baptiſmi per ludum dati aſſerta fuiſſet, fideles minùs rerum periti, ac ſimplices longa via ab ſchiſmaticis rebaptizātibus in errorem trahi poterant, cui periculo prudenter Auguſtinus cauit. Quod verò in votis habuit, vt in plenaria Synodo res definiretur, iam definita eſt in Concilio Florentino in decreto fidei poſt vltimam ſeſſionem, & in Tridentino ſeſſ. 7. can. 11. dum intentio miniſtri decernitur requiri ad valorem Sacramentorum. Ita Auguſtinus caput illud 53. concluſerat: *Quanto magis ergo nunc ſine præiudicio diligentioris inquiſitionis, vel maioris authoritatis illud dixiſſe accipiendus ſum*. Quare ſua illa ſuſpenſione ſententiæ nullum præiudicium inferre voluit *diligentiori inquiſitioni*, quæ de intentionis neceſſitate in vtroq; Oecumenico Concilio ſumma diligentia à ſapientiſſimis Patribus adhibita eſt, aut *maiori authoritati* vtriuſq; Synodi neceſſitatem intentionis citra dubium ad valorem ſacramenti definientis. Neq; hic ſibi plaudant Heterodoxi, quorum Princeps eſt Kemnitius, ſuum eſſe Auguſtinum mentientes, dum neceſſariam intentionem inficiantur. Nam planè contra ipſos eſt. Ille enim dubitauit, num ſine intentione eſſet validus baptiſmus, at illi validum eſſe audacter, & citra vllam dubitationem pronunciant. Auguſtinus dixit, nolle ſe in ea *progredi aliqua temeritate ſententiæ, quæ nullo in Catholico regionali Concilio cœpta, nullo plenario Concilio terminata ſunt*. At cum in vno, & altero Concilio veritas illa Auguſtini tempore occulta, poſtea inclaruerit, nihil eos Auguſtini dubitatio iuuat, ſed vbi ille aiebat, *dicturos ſententias, me quid iam exploratum, & cognitum afferrent, humiliter expectarem*, deberent ipſi Auguſtini verba inaudientes à duplici Synodo pronunciatam ſententiam ſequi.

Miren-

Mirentur verò Recentiores Auguſtini ingenium, qui ideo dubitauit de neceſſitate intentionis, quia illam aliquo argumento ſuaderi videbat, at quia nullius Concilij authoritate decreta erat, eiuſdem modeſtiam laudent, qui de incertis certam ferre ſententiam recuſauit. Ita ex illa dubitatione, ex qua Morainius Auguſtinum arguit, idem nobis quàm maximè commendandus venit.

§. VIII.

Vtrum Auguſtinus dixerit tellurem non eſſe rotundam, nulloſque dari Antipodas.

HActenus errores, quos Auguſtino obiecit Morainius, à S. Patris libris propulſauimus. Adamus nobis modò refellendus eſt, qui vti cæteris Recentioribus eruditione inferior eſt, ita vniuerſos in cenſura aduerſus Auguſtinum ferenda facilè ſuperauit. Hic quoſdam errores de Auguſtino publicat, quos Moraines etiam oppoſuit, à quibus procul fuiſſe S. Doctorem oſtendimus; addit verò dixiſſe inſuper Auguſtinum: *Terram non eſſe rotundam, nulloſq; dari Antipodas*. Pag. 585. cap. 3. Eadem fronte, qua finxit, Auguſtinum negaſſe animam eſſe ſpiritualem; hic eumdem S. Doctorem terræ rotunditatem ignoraſſe comminiſcitur. Sed illi, qui abſq; vllius textus appellatione de Auguſtino, vt libet, vt lubet, quælibet affirmare ſibi licitum putauit, ſatis facilè fuit talia portenta Hipponenſi Præſuli adſcribere. Sanè Auguſtinus lib. 1. de Gen. ad lit. cap. 12. terram rotundam fatetur: *Cum enim*, inquit, *totam terram adhuc aqua tegeret, nihil impediebat, vt aquoſa, & GLOBOSA moles ex vna parte faceret diem lucis præſentia, ex alia noctem lucis abſentia*. Et lib. 16. de ciuit. Dei cap. 9. vbi de Antipodis diſſerit: *Nec attendunt*, inquit, *etiamſi figura conglobata, & rotunda mundus eſſe credatur, ſiue aliqua ratione monſtretur; non tamen eſſe conſequens, vt etiam ab illa parte ex aquarum congerie nuda ſit terra*. Nullus igitur in Auguſtino legitur de telluris rotunditate error, ſed ea ſunt inania Adami obiecta.

Verùm negaſse Auguſtinum Antipodas, non ibo inficias, ſed vulgarem hominum ſententiam ſecutus eſt. Teſtatur Plinius magnam litem de Antipodis fuiſse inter literarùm profeſsores, & vulgus. At Auguſtinus haud vulgari argumento in eam opinionem ductus eſt, nempe quòd periculum eſset, ne qui nobis aduerſa veſtigia premunt, in cælum ruerent; ſed tum ex ſacra, tum ex profana hiſtoria rationes conſiderauit, quæ ſapientiſſimos quoſq; in eam ſententiam traxere. Ligur ille Argonauta noui Orbis inuentor non ab vno Principe circulator habitus eſt, cum ſe ad Antipodas claſsem ducturum polliceretur, nec vt arbitror, Arragoniæ Rex integram magno promiſsori fidem præſtitit, ſed quæ eſt hominum inſatiata cupido, pauca nauigia in ſpem Orbis naufragijs obiectari, in lucri loco repoſuit. Macrobius lib. 2. de Somnio Scipionis cap. 9. ſola coniectura Antipodas credi dixit in oppoſita Orbis parte, *quòd propter ſimilem temperiem ſimiliter incolitur, ſed à quibus non licuit vmquam nobis, nec licebit agnoſcere*. Et quidem Ariſtoteles, Plinius, Ptolomæus, cæterique Hiſtorici, Coſmographi, ac Philoſophi veteres, quibus Scholaſtici Pariſienſes adſtipulati ſunt, tellurem non vbiq; habitabilem poſuere, ſed tantùm ſub

Zonis temperatis, cum tamen etiam ſub torrida, ac vtraq; frigida terram incoli certum ſit. Quid quod? Zacharias Papa epiſtola 10. ad Bonifacium ſcripta anno 748. *peruerſam, & iniquam doctrinam* vocat aſserentem, *quòd alius mundus, & alij homines ſub terra ſint*. Et ille quidem vulgarem ſententiam ſecutus eſt. Nos quidem ex noſtrorum nauigationibus iſta didicimus. At vti Sapientibus illis maioribus noſtris, quibus literas omnes acceptas ferimus, vitio non datur, quòd tellurem ex maiori parte inhabitabilem ſcripſerint, neq; reprehendendus venit Auguſtinus, ſi eandem terram ex oppoſita parte habitari negauerit. Difficile illi videbatur, potuiſse homines ab vno Adam propagatos in oppoſitam terræ partem Oceani immenſitate traiecta, ſemel nauigaſse, iterumq; poſt diluvium illuc aduectos fuiſse, nullamq; huius rei adeo memorabilis mentionem, vel in ſacris, vel in profanis literis fieri. Profectò hucuſque neſcitur, quomodò ex Europa illuc bis homines peruenerint. Itaque cum ponentes Antipodas coniectura tantùm, quæ leuem prorſus, ac debilem certitudinem parit, ad id dicendum mouerentur, & Auguſtinus Antipodas negauerit omnium hiſtoricorum fide, ac antiquiſſima Patrum traditione ſuffultus, potiori iure ille Antipodas ſuſtulit, quàm alij adſtruxere. Verùm non adeo opinio negans Antipodas Auguſtino inhæſit, quin aliquando admiſerit, libro enim de decem categorijs cap. 10. ait: *Terra, quæ videtur in medio vbique ſubtus eſt, & Antipodes noſtri, qui nobis dicuntur figere aduerſa veſtigia, cælum ſuper ſe habent.* Pater Macedo vir in Auguſtini lectione verſatiſsimus in volumine, quod Concentum Euchologicum inſcripſit, in commentarijs ad Orationem in feſto S. Marci videtur velle inſinuare, Americam Auguſtino innotuiſſe, dum non vno loco quatuor eſſe partes terræ affirmat, *mirari libet*, inquit, *Auguſtinum quatuor Orbis partes tam perſpicuè nominare, quaſi ſua iam ætate America detecta eſſet.* S. Doctor lib. 16. de ciuit. cap. 9. opinionem Antipodas affirmantem veluti abſurdam reiecit: *Nimiſque*, inquit, *abſurdum eſt, vt dicatur aliquos homines ex hac in illam partem Oceani immenſitate traiecta nauigare, ac peruenire potuiſſe, vt etiam illic ex vno illo primo homine genus inſtitueretur humanum.* Quatuor partes dixit Auguſtinus, nempe Orientem, Occidentem, Meridiem, & Aquilonem. Ita
Matt. 24. tract. 118. in Ioannem: *Propter quod alibi dicit, miſſurum ſe Angelos ſuos, vt colligant Electos eius à quatuor ventis, quod quid eſt niſi à quatuor partibus mundi, Oriente, Occidente, Aquilone, & Meridie?* At hæ partes in veteri Orbe probè cenſebantur eſse, etiamſi America ignoraretur.

§. IX.

An ſententia S. Auguſtini de ſimultanea rerum creatione ſit erronea.

HIc etiam Recentiorum querelæ, imò cenſuræ, quibus inſignem S. Doctoris interpretationem in cap. 1. Geneſeos excipiunt, refellendę ſunt. Magnum illud ingeniorum monſtrum, ſi vſquam aliàs in explicando Hexamerone admirabilem ſubtilitatem præ ſe tulit, ſed quantum inde laudis apud veteres ſibi comparauit, tantum reprehenſionis apud Recentiores ſibi contraxit, aut plus etiam fortaſſe. Auguſtinus, quòd videbat ſex priores dies, queis

Moyſes

Moyſes Mundum à Deo creatum ſcribit, ſi literaliter accipiantur, grauiſſimis difficultatibus ſubijci, quas ipſemet in libris de Geneſi ad literam proponit, ſubtilem prorſus, ac ſe dignam ſententiam excogitauit, nempe dies illos intelligendos eſſe myſticè iuxta cognitionem Angelicam de rebus in Deo, & in proprio genere, & iuxta ordinem rerum ſimul à Deo creatarum dierum etiam ordinem in Angelorum mente diſignauit. Hanc S. Patris explicationem de ſimultanea rerum creatione myſticè in ſex illos dies ſic diuiſam paucis refert S. Thomas 1. p. q. 74. art. 2. At, quæ fuit Auguſtini modeſtia, hoc à ſe excogitatum interpretamentum ita docuit, vt meliori explicationi nullum ſe præiudicium afferre velle proteſtatus ſit: *Quiſquis ergo*, inquit, *non eam, quam pro noſtro modulo vel indagare, vel putare potuimus, ſed aliam requirit in illorum dierum enumeratione ſententiam, quæ non in prophetia figuratè, ſed in hac creaturarum conditione propriè, meliùſque poſſit intelligi, quærat, & diuinitus adiutus inueniat. Fieri enim poteſt, vt etiam ego aliam his diuinæ Scripturæ verbis congruentiorem fortaſsis inueniam; neque enim ita hanc confirmo, vt aliam, quæ præponenda ſit, inueniri non poſſe contendam.* His ſe munitum voluit aduersùs maleuolorum Lectorum cenſuras lib. 4. de Gen. ad lit. cap. 28. Hæc ſola Auguſtini verba ſolidæ apologiæ loco habenda eſſent, nec quicquam rurſus addendum foret pro eiuſdem interpretationis defenſione. Cæterùm ex noſtris ſcriptoribus Magiſter Emanuel Cerda Luſitanus publicus in Academia Conimbricenſi Theologiæ profeſſor in ſuis quodlibetis Theologicis acerrimè contra Recentiorum impetum Magni Parentis ſententiam propugnat, eorumque & in cenſurando audaciam, & in impugnando debilitatem oſtendit, idem quoque præſtitit Carolus Moreau noſter Bituricenſis in vindicijs pacificis. Ego Recentiorum accuſationes cum veterum Theologorum, & quidem Principum iudicijs conferre volo; nam, qui exactam Auguſtinianæ ſententiæ defenſionem deſiderat, Cerdenſem legat.

Igitur Ludouicus Molina, in tract. de opere ſex dierum diſp. 1. ita de Auguſtini explicatione iudicat: *Exponere in eo ſenſu Scripturas, eſt ſanè earum authoritatem eneruare, & ludibrio ſatè eam coram infidelibus exponere.* At non ita abiectè de Auguſtini interpretatione ſenſit Magnus Theologiæ, imò Eccleſiæ Doctor S. Thomas in 2. ſent. diſt. 12. quæſt. 1. art. 2. *Harum igitur*, inquit, *expoſitionum prima* Auguſtini *eſt ſubtilior, magis ab irriſione infidelium Scripturas defendens*. Alterum eiuſdem Angelici Præceptoris textum mox laudabo, in quo contraria prorſus ſcribit ijs, quæ de Auguſtino Recentior ille affirmauit. Cornelius à Lapide cenſoris perſonam contra Auguſtinum induens ait: *Contrarium docent omnes alij Patres, idque omnino vincit ſimplex, & hiſtorialis narratio Moyſis; quare erroneum iam eſt dicere omnia vno die eſſe creata.* Verùm Auguſtino conſentit Albertus, qui ob multiplicem, ac mirabilem literaturam Magni cognomento inſignitus fuit, his planè verbis: *Sine præiudicio ſententiæ melioris videtur Auguſtino conſentiendum.* 1. p. ſummæ q. 12. de quatuor coæuis. Addit S. Thomas proximè laudatus: *Hæc opinio* Auguſtini PLVS MIHI PLACET. Ita-ne, Corneli, ſententia illa, quam Albertus Magnus, ac S. Thomas Scholaſticorum lumina, ac columina probant, & ſequuntur, hac ætate erronea euaſit? Quænam illam Synodi? Qui Romani Præſules? Quæ Doctorum Academiæ proſcripſere? An quia tibi, tuiſque diſplicet, erronea cenſenda eſt? At ſcito Recentio-

centioribus Auguſtinianis Doctoribus probari Cerdenſi, Moreau, atque Ludouico ab Angelis Doctori Conimbricenſi lib. 5. de vita S. Aug. cap. 9. vbi alios Patres, qui Auguſtino ea in re conſenſere, producit, atque in Molinam ob Patrem reprehenſum inuehitur. Tertius Auguſtini accuſator Arriaga clamat: *Explicatio hæc cenſetur ab omnibus improbabilis, nec ego dubito, quin ſi Auguſtinum non haberet Patronum, manifeſtè damnata fuiſſet, vt hæretica.* Tom. 2. in 1. p. diſp. 28. num. 40. At Recentioris huius voces comprimunt duo Pariſienſis ſcholæ Theologi præcipui S. Bonauentura, & Ægidius Romanus. Ille quidem in 2. diſt. 13. art. 1. q. 1. ſcribit: *Quamuis autem hæc poſitio probabilis eſſet, & rationabilis, Catholici tamen tractatores, qui Auguſtinum ſecuti ſunt, viam aliam approbauerunt magis.* Iſte verò 1. p. Hexam. cap. 28. *Non autem*, inquit, *iſta dicimus, vt improbemus opinionem Auguſtini, quæ eſt valdè ſubtilis, & ſolemnis.* Sed quid tandem dicat ille Auguſtini cenſor Moraines audiamus. Ille quidem recitans catalogum errorum S. Patris, hunc primo loco poſuit: *Senſit ille mundum in inſtanti creatum fuiſſe &c. quod non conuenit cum ſcriptis à Moyſe cap. 1. Geneſeos, vt oſtendunt accuratiores Theologi, ſpeciatimque Suarez, Molina,* MARTINON (ita ſemet inter accuratiores Theologos recenſet) *communiterque reijcitur à Doctoribus Catholicis.* Diſp. 12. Anti-Ianſ. num. 32. Sed non ita iudicauit Dionyſius Carthuſianus, dum in cap. 1. Gen. art. 5. ſcripſit: *Auguſtinus excogitauit quandam expoſitionem ſubtilem, per quam defendit ſcripturam ab irriſione huiuſmodi, & tamen ſaluauit ſcripturæ, & fidei veritatem.* Et ante ipſum S. Thomas recitata Auguſtini, & altera aliorum Patrum explicatione inquit: *Vtrumque ſenſum circumſtantia literæ patitur.* In 2. ſent. cit. Næ S. Thomas, Albertus Magnus, S. Bonauentura, & Ægidius Romanus inter accuratiores Theologos minimè recenſendi ſunt? Erunt-ne illi de vltima Theologorum plebe, Senatores verò Suarez, Molina, & Martinon? Imò omnium nobiliſſimi illi ſunt, quibus & Suarez, & Molina aſſurgant, Martinon verò nec eadem cum illis die nominetur.

Illud quidem Principum Theologicæ Scholæ iudicium de S. Auguſtini interpretatione fuit, cui ſanè alij ante Auguſtinum viam aperuerant. Philo Hebræorum Plato communem ſententiam de opere ſex dierum non modò reiecit, verùm etiam irriſit lib. 1. allegor. inquiens: *Ruſticanæ ſimplicitatis eſſe, putare ſex diebus, aut vtique certo tempore mundum eſſe creatum.* Ex Græcis Clemens Alexandrinus lib. 6. Strommatum eandem explicationem ſecutus eſt, quam apud Latinos noſter Auguſtinus quàm maximè illuſtrauit. Illam etiam tanti fecere vniuerſi Scholaſtici Doctores, vt magno ſtudio adlaborarint in explicanda ſententia Auguſtini de cognitione illa matutina, & veſpertina rerum, nempe in diuina natura, & in ſe ipſis. Ita de vero Auguſtini ſenſu inter ſe non leuiter litigant Doctores Scholarum Principes Albertus Magnus 1. p. ſum. q. 12. art. 6. & 7. S. Thomas 1. p. q. 58. art. 6. & 7. Bonauentura 2. diſt. 4. art. 3. q. 1. Scotus 2. diſt. 3. quæſt. 9. Ægidius 1. p. Hexamer. cap. 29. & cæteri communiter, quos non ſine laude in eadem Auguſtini mente indaganda imitati ſunt Ieſuiticæ ſcholæ Duces Suarez lib. 1. de opere ſex dierum cap. 10. Vaſquez 1. p. diſp. 51. cap. 2. Mitto hic quæ ex Caſſiodoro, Iſidoro, Iunilio, alijſque in commendationem Auguſtinianæ explicationis adducunt Luſitani noſtri Doctores Cerda, & Ludouicus ab Angelis. P. Macedo in altero Theo-

logico tomo Collationum de Angelis, qui iam prælo paratus eſt, doctiſſimè S. Patris interpretationem defendit, vbi plures Recentiores laudat, qui Auguſtini ſententiam amplexati ſunt. Interim legendus omnino eſt idem Auguſtinus lib. 12. Confeſſ. vbi à cap. 14. vſque ad 32. quo liber ille clauditur, iuſtam ſibi apologiam parauit, qua ſuas in Moyſem interpretationes ſugillantes ſolidè confutauit. *Collat. 6. Diſſ. 2.*

§. X.

S. Auguſtinus non errauit aſſerendo, peccatum originale eſſe cauſam reprobationis.

Adeſdum Lector, nam immanem prorſus Auguſtino errorem obijcit Adamus, dum cap. 3. pag. 584. & cap. 6. pag. 614. ſcribit Auguſtinum ſenſiſſe, *ſolum peccatum originis eſſe cauſam reprobationis damnatorum*. Poſtea cap. 10. pag. 667. hanc eandem Auguſtini ſententiam ſequenti cenſura perſtringit: *Sed ſi iſte Doctor*, nempe Auguſtinus, *adderet peccatum originale eſſe ſolam cauſam reprobationis, & eſſe id, quo ad ſaluatos à damnatis ſeparandos mouetur Deus, non ſolùm pro huius opinionis defenſione mortem oppetere nolo, ſed credo mihi licere illam horrere, quia mater eſt illius, quam Caluinus tanta impietate, ac rabie vrget contra Eccleſiam.* Quis autē ſit iſte error Auguſtinianæ ſententiæ filius ſubticuit, ſat enim illi fuit S. Doctoris aſſertum Caluiniſmi agnatione obiecta, non ſuſpectum modò, ſed & exoſum reddere. Porrò quicunque iſte error fingatur ex illa ſententia S. Doctoris illatus à Caluino, interrogatum velim Adamum, num ex theſi S. Auguſtini de reprobatione ex originali ſolo peccato orta Caluiniana illa opinio deducatur verè, an apparenter tantum? Si primum dicat, tunc faciet Auguſtinum ex Eccleſiæ Doctore Caluiniani erroris Magiſtrum, quod impium eſt cogitare. Si verò alterum affirmet, videbit S. Auguſtini ſententiam non modò reapſe non eſſe Caluinianæ hæreſeos, vt perperam putat, matrem, ſed neque affinem, & optimè cum Caluiniani erroris confutatione poſſe componi. Vnde igitur, Adame, tale monſtrum finxiſti? an quòd ita Caluiniſtæ arbitrantur? Sed ſi horum præiudicia ſequeris, iam poteras vniuerſam Auguſtini doctrinam imò & ſacros codices compendio horrere, nam Caluiniſtæ quotquot hæreſum portenta nutriunt, ne veterum patrocinio nudati videantur, ſub ſacræ Scripturæ, atque Auguſtinianæ togæ quibuſdam veluti lacinijs eadem obuoluere tota arte conantur.

O' vtinam hocce Caluini effatum ex Auguſtini ſententia deductum protuliſſes, nulla nobis eiuſdem refellendi difficultas eſſet, qui tenebras non inuehi, ſed fugari Solis præſentia nouimus. Sed cum nullum tale dogma appellaueris, eo ſilentio non obſcurè ſignificaſti, non eſſe illud quidem Auguſtinianæ ſententiæ filium, ſed è tuo cerebro natum figmentum, ſi tamen vigilans illa ſcripſiſti. Sed age videamus, quàm longè S. Auguſtini ſententia de reprobatione ex ſolo peccato originali orta, diſtet ab errore Caluini. Certa S. Auguſtino ſententia ſtetit, reprobationem ſupponere neceſſariò peccatum ſaltem originale. Quare verſans illa Pauli ad Rom. 7. *Cum nondum nati fuiſſent, aut aliquid boni egiſſent, aut mali &c. Iacob dilexi, Eſau autem odio habui*, in quibus

verbis reprobatio Eſau deſignatur, eandem peccatum originis ſupponere docuit. In Epiſtola 105. ait: *Quid oderat in Eſau antequam feciſſet aliquid mali, niſi originale peccatum?* Et lib. 1. ad Simplic. q. 2. ſcribit: *Non igitur odit Deus Eſau hominem, ſed Eſau peccatorem.* Quod quidem peccatum non eſſe factum à Deo, qui bonorum tantùm eſt auctor, ibidem probat concludens: *Odit enim in eis impietatem, quam ipſe non facit.* Quare nullo pacto Deum futurum iuſtum aſſeuerat, ſi homines reprobaret nullo in ipſis exiſtente peccato: *Vt autem odiſſet Eſau, niſi iniuſtitiæ merito, iniuſtum eſt.* Ibid. Et epiſt. 106. ad Paulinum: *Hæc maſſa ſi eſſet ita media, vt quemadmodum nihil boni, ita nec mali aliquid mereretur, non fruſtra videretur iniquitas, vt ex ea vaſa fierent in contumeliam.* Idem habet epiſt. 157. ad Optatum: *Meritò autem videretur iniuſtum, quòd fiunt vaſa iræ ad perditionem, ſi non eſſet ipſa vniuerſa ex Adam maſſa damnata. Quòd ergo fiunt inde naſcendo vaſa iræ, pertinet ad debitam pœnam.* Hinc contra Pelagianos vrget, Deum futurum iniuſtum, ſi pueros morientes ſine peccato originis, licèt non forent baptizati, damnaret, dicens: *Bonus eſt Deus, iuſtus eſt Deus, poteſt aliquos ſine bonis meritis liberare, quia bonus eſt, non poteſt quemquam ſine meritis damnare, quia iuſtus eſt.* Lib. 3. con. Iul. cap. 18. Plurima ad hoc ipſum probandum S. Patris teſtimonia paſſim obuia ſunt. Ergo hæc fixa, conſtanſque Auguſtino ſententia fuit, neminem à Deo ante præuiſionem peccati ſaltem originalis reprobari. At Caluinus in contrariam prorſus partem iuit dicens, Deum ſuo decreto homines non ſolùm reprobare ante præuiſum eorum peccatum, verùmetiam ex diuina reprobatione hominum peccata fieri. Id fusè tradit lib. 3. inſtit. cap. 22. & 23. Dabo nonnulla teſtimonia. Scribit cap. 23. §. 4. *Fateor ſanè in hanc, qua nunc illigati ſunt, conditionis miſeriam Dei voluntate deciḋiſſe vniuerſos filios Adæ, atque id eſt, quod principio dicebam, redeundum tandem ſemper eſſe ad ſolum diuinæ voluntatis arbitrium.* Et §. 7. *Diſertis verbis hoc extare negant, decretum fuiſſe à Deo, vt ſua defectione periret Adam.* Et poſtea: *Decretum quidem horribile fateor, inficiari tamen nemo poterit, quin præſciuerit Deus, quem exitum eſſet habiturus homo, antequam ipſum conderet, & ideirco præſciuerit, quia decreto ſuo ordinauerat.* Item §. 1. *Minimè conſentaneum eſt præparationem ad interitum aliò transferre, quàm ad arcanum conſilium Dei.* Et cap. 22. §. 11. *Si non poſſumus rationem aſſignare, cur ſuos miſericordia dignetur, niſi quoniam illi ita placet, neque etiam in aliјs reprobandis aliud habebimus, quam eius voluntatem.* Præterea cap. 23. §. 9. *Excuſabiles peccando haberi volunt reprobi, quia euadere nequeunt peccandi neceſſitatem, præſertim cum Dei ordinatione ſibi iniјciatur huiuſmodi neceſſitas. Nos verò inde negamus ritè excuſari, quandoquidem Dei ordinationi, qua ſe exitio deſtinatos conqueruntur, ſua conſtet æquitas nobis quidem incognita, ſed illi certiſſima.* Hoc idem, & copioſiùs repetit in libro de æterna Dei prædeſtinatione pag. 917. editionis Geneuenſis anni 1552. *Quomodò autem Dei præſcientia, & decreto ſtatutum fuerit, quod de homine futurum erat, neque tamen in culpæ ſocietatem trahendus ſit Deus, quaſi tranſgreſſionis vel auctor ſit, vel approbator, cum longè altiùs humanæ mentis perſpecacia eſſe arcanum palam ſit, ne ignorantiam fateri pudeat.* Hinc Zanchius lib. 5. de nat. Dei cap. 2. ait: *Fuit hoc primum, quod de reprobis conſtituit Deus ab æterno, nempe quorundam hominum ad exitium ſempiternum deſtinatio, ad hoc autem ordinata fuerunt ipſorum peccata.* Ergo Caluini ſententia eſt, Deum ſuo immutabili decreto homines in peccata impellere; vnde reprobatio Dei antecedit præuiſio-

nem

nem peccatorum, quæ vt aiunt, ſunt effectus ipſius reprobationis. Sed quid pluribus ago, quaſi Caluini opinio omnibus nota non ſit, cum idemmet Adamus cap. 14. pag. 725. apertè id fateatur, ſcribens Caluinum dicere: *Deum ſubtrahere lumen, & gratiam neceſſariam ad ſalutem omnibus illis, quorum damnationem decreuit ante, vel poſt viſionem peccati originalis.* Porrò ſi S. Auguſtini, & Caluini ſententiæ contradictoriè opponuntur, quò longiùs ab illo Caluini errore, quemcumque fingas, recedere poſſumus, quàm accedendo ad ſententiam S. Doctoris è diametro cum Caluini errore de reprobatione malorum ante præuiſionem peccati pugnantem? Et tamen, ſi ſuperis placet, auſus eſt Adamus eam Auguſtini ſententiam Caluinianæ hæreſi non propinquam publicare, ſed propinquiſſimam, matrem enim hæreſeos aſſeuerauit, cum tamen Caluiniſtas validè premat, ac ſuffocet. Decretum hoc Caluinianum reprobos in peccata compellens, mater eſt omnium errorum, quos in materia de prædeſtinatione, gratia, & libero arbitrio Caluinus congeſſit. Inde enim hominis libertas euertitur, neceſſitas ad peccandum imponitur, fatale decretum Stoicorum inducitur, Deus criminum Auctor publicatur, & mille huiuſmodi errorum portenta nata ſunt, quorum nullum ex memorata S. Patris ſententia deriuat.

Eſt igitur *celebris*, vt ait Ioannes à S. Thoma, ſententia S. Auguſtini peccatum originale fuiſſe cauſam reprobationis omnium damnatorum, quam ſæpè docuit S. Pater, epiſt. 105. ad Sixtum, 106. ad Paulinum, 157. ad Optatũ, in Enchiridio cap. 98. & 99. Lib. 2. ad Bonif. cap. 7. Alia plurima loca deſignat Cortina P. Macedo theſi 20. Auguſtinum ſecuta eſt eius ſchola, Fulgentius lib. 1. de verit. prædeſt. & grat. ſtatim poſt initium, Proſper ad ſeptimam obiectionem Gallorum, Africani Patres in Sardinia exules in epiſtola Synodica cap. 6. S. Thomas q. 6. de verit. art. 2. ad 9. vnde vti ad mentem Angelici Præceptoris eandem defendunt præclariſſimi Dominicani inſtituti Theologi, Thomas de Lemos, Illuſtriſſimus Godoy, Io. Baptiſta Gonettus tom. 4. Clypei Thomiſtici diſp. 5. art. 3. qui priores illos ex ſuis Doctores citat. Sed ex Societate Auguſtino aſtipulantur Suarez in 1. p. lib. 5. de reprobat. cap. 5. Vaſquez diſp. 95. cap. 4. num. 17. & cap. 9. num. 60. licèt varient inter ſe circa modum, quo peccatum originale ſit cauſa reprobationis; hic enim dicit eſſe peccatum originale prout eſt in primo parente, quo gratiæ congruæ negationem nepotibus meruit; ille verò eam vim demeritoriam ipſimet peccato originali prout inficit ſingulos quoſque ineſſe arbitratur. Meliùs Didacus Ruiz Recentiorum eruditiſſimus id ipſum explicat, ac latè defendit diſp. 14. de prædeſt. ſect. 4. & ſeq. Sed ad obiectionem Adami repellendam referam decretum, quo Auguſtini ſententiam de reprobatione ex peccato originali ortam Theologi Societatis defendere iuſſi ſunt à Claudio Aquauiua Præfecto totius familiæ. Olim, vt capite 3. §. 7. diximus, impreſſus eſt liber de ratione ſtudiorum Societatis Romæ anno 1586. vniuerſis propoſitus, vt regula & diſcendi, & docendi poſt annuam ſex inſignium Doctorum Societatis diſputationem, ac longiſſimum examen. Ibi autem in titulo de opinionum delectu regula 6. pag. 14. proponitur, & eligitur definienda, & tradenda vniuerſæ ſcholæ Societatis hæc propoſitio 12. *Non ſolùm ex parte noſtra nulla fuit ratio, ſeu conditio prædeſtinationis; ſed neque abſolutè dicendum eſt, eſſe in noſtra poteſtate,*

ſtate, vt prædeſtinemur, nec ſalui fient vlli, niſi prædeſtinati. *Et* 13. *Reprobationis, qua cæteri homines excidere ab vltimo fine permiſſi ſunt, cauſa fuit peccatum originale.* Hæc ibi. Iamne vides, iamne ſentis, Adame, quæ ſit ſapientiſſimorum veterum tuorum Theologorum reuerentia erga Auguſtini ſententiam de reprobatione ex ſolo originali peccato primitus deriuata, quam tamen præ tua ſingulari pietate, etuditione, ac zelo *horrere* te dicis, vti *Caluiniani* ertoris *matrem*? Plurimi quidem Theologi varios modos excogitarunt, quibus eam S. Patris doctrinam explicarent, atq; defenderent. Dominicus Bannez 1. p. q. 23. art. 5. quinque explicationes refert, quarum nullam probat. Quinque etiam modos recenſet Gonettus cit. §. 6. quos ſingulos in ipſorum probabilitate relinquit. Ego iuxta doctrinam S. Auguſtini ita difficillimi myſterij ſolutionem propono; neq; enim facile eſt, diuinæ voluntatis arcana rimati, quis enim conſiliarius eius fuit?

Certum dogma eſt, hominem ex peccato primi parentis euaſiſſe maſſam perditionis, ita vt ſecluſa gratia Redemptoris nunquam inde ſuis viribus potuiſſet reſurgere, quod olim ab Innocentio I. & Africanis Concilijs contra Pelagianos ſtatutum fuit. Euaſerant igitur omnes homines in Adamo natura filij iræ, ſubiecti poteſtati Dæmonis, inimici Dei, & indigni qualibet gratia, facti obiectum diuini odij, atq; vindictæ. Potuiſſet ſumma Numinis iuſtitia qualibet vel minima gratia negata in æternum genus humanum originali peccato infectum perpetua damnatione punire. Docuit hoc Augnſtinus ſæpiſſimè. In Enchirid. cap. 99. *Vniuerſum*, ait, *genus humanum tam iuſto iudicio diuino in apoſtatica radice damnatum, vt etiamſi nullus inde liberaretur, nemo rectè poſſet Dei vituperare iuſtitiam, & qui liberantur, ſic oportuiſſe liberari, vt ex pluribus non liberatis, atq; in damnatione iuſtiſſima derelictis oſtenderetur, quid meruiſſet vniuerſa conſperſio, & quò etiam iſtos debitum iudicium Dei duceret, niſi eius indebita miſericordia ſubueniret.* Similia habet lib. de cor. & grat. cap. 10. lib. de dono perſeu. cap. 8. initio. lib. de prædeſt. SS. cap. 8. Hæc exemplo Angelorum malorum confirmat cap. 27. Enchiridij: *Et ſi quidem*, inquit, *in melius hominum reformationem nullam prorſus eſſe voluiſſet, ſicut impiorum nulla eſt Angelorum, non immeritò fieret.* Itaque in illa maſſa perditionis homo euaſit indignus tota ſerie gratiarum, quas inter primæ ſunt gratia iuſtificans, per quam homo accedit ad Deum, & gratia perſeuerantiæ finalis, per quam homo non ampliùs poteſt recedere à Deo. Homo igitur ex peccato originali incidit in priuationem gratiæ iuſtificantis, & in priuationem potentiæ proximè expeditæ ad perſeuerandum in ſemel accepta gratia iuſtificante, quæ priuationes cum reſpiciant diuerſas formas, diuerſæ etiam ſunt inter ſe, & vna ſine altera donari à Deo poteſt, vt certum eſt ex fidelibus, qui damnantur, quibus dedit Deus gratiam iuſtificantem, illis tamen negauit gratiam perſeuerantiæ finalis. Hinc perſeuerantiam eſſe *ex ſpeciali auxilio Dei*, docuit Tridentina Synodus ſeſſ. 6. can. 22. & olim Arauſicana II. can. 10. duce S. Auguſtino, qui Catholicam veritatem integro volumine de dono perſeuerantiæ inſcripto, ſolidiſſimè contra Semipelagianos propugnauit. Porrò hæc eſt differentia inter vtramq; priuationem, quòd priuatio gratiæ ſanctificantis vel eſt ipſamet formalis ratio peccati, vel eſt neceſſariò connexa cum peccato. Altera verò priuatio, nempe potentiæ proximè expeditæ ad perſeuerandum ſtat cum gratia ſanctificante. Sancti

enim

enim orant, vt Deus donet illis perſeuerantiam, non igitur illam habent, vt probat Auguſtinus cap. 23. per totum; aliàs enim non eſſet ſpeciale Dei beneficium à gratia iuſtificationis diſtinctum; vnde per gratiam ſanctificantem non tollitur ipſa priuatio potentiæ proximè expeditæ ad perſeuerandum. Hæc verò priuatio eſt in pœnam primi peccati, ſicuti etiam priuatio ſubiectionis concupiſcentiæ reſpectu rationis, & licèt in baptiſmo *nihil ſit damnationis ijs, qui verè conſepulti ſunt cum Chriſto per baptiſma in mortem*, vt ait Tridentinum in decreto de peccato originali, quod dixerat antea Auguſtinus lib. 1. ad Bonif. cap. 10. *Nulla ergo condemnatio eſt nunc his, qui ſunt in Chriſto Ieſu*, non id intelligitur de pœnalitatibus, ita enim loquuntur Theologi, ſed de culpa, cuius nihil remanet poſt baptiſmum: illæ enim etiam poſt baptiſmum remanſere.

Hanc priuationem relictam eſſe in pœnam primi peccati adeo notum eſt in S. Auguſtini ſententia, vt vel ipſi Semipelagiani hoc ex Auguſtino ſupponere ſolerent contra ipſum arguentes. Etenim cum probare vellent, Adamum eò quòd perſeuerantiæ donum non acceperit, ſine culpa cecidiſſe, ſolitam, ac familiarem Auguſtino reſponſionem præcludentes ita inſtabant, teſte Hilario in epiſtola ad Auguſtinum: *Neq; enim dici poteſt ideo non accepiſſe, quia non eſt diſcretus à maſſa perditionis gratiæ largitate; nondum quippe erat illa in genere humano perditionis maſſa, antequam peccaſſet, ex quo tracta eſt origo vitiata*. Ergo ſupponunt iuxta mentem S. Doctoris priuationem potentiæ proximè expeditæ ad perſeuerandum eſſe pœnam maſſæ peccato originali infectæ; cui argumento ſoluendo S. Doctor aurea illa tria capita de correptione & gratia, nempè 10. 11. & 12. exarauit. In illo cap. 11. palam concedit auxilium ad perſeuerandum in pœnam peccati deeſſe, quod tamen non potuit deeſſe Angelis, vel Adamo: *Si autem*, inquit, *hoc adiutorium vel Angelo, vel homini, quum primum facti ſunt, defuiſſet, quoniam non talis natura facta erat, vt ſine diuino adiutorio poſſet manere, ſi vellet, non vtiq; ſua culpa cecidiſſent; adiutorium quippe defuiſſet, ſine quo manere non poſſent. Nunc autem quibus deeſt tale adiutorium, iam pœna peccati eſt, quibus autem datur, ſecundùm gratiam datur*. Non poteſt autem intelligere Auguſtinus, niſi in pœnam peccati originis donum perſeuerantiæ negari; nam baptizatus cum primùm lethaliter peccauit, caruit dono perſeuerantiæ in bono ſemel accepto, ergo in pœnam peccati originalis fuit à Deo denegatum. Idem tradit latè cap. 8. de dono perſeuerantiæ, vbi quærenti, *cur quibùſdam, qui eum coluerunt bona fide, perſeuerare vſq; ad finem non dedit*, reſpondet perſeuerantiam non eſſe debitam naturæ, ſed eſſe gratiam, quæ poteſt negari, cur autem negetur, tradit initio capitis: *Ex vno quippe*, inquit, *omnes in condemnationem non iniuſtam iudicati ſunt ire, ſed iuſtam. Qui ergo liberatur, gratiam diligat, qui non liberatur, debitum agnoſcat*. Hanc perſeuerantiam *tam magnum beneficium* vocat lib. de cor. & grat. cap. 8. in fine, & hac ſola diſcerni electos à maſſa perditionis probat ex profeſſo cap. 8. & 9. illius libri, & rurſus lib. de dono perſeu. cap. itidem 8. & 9. Hinc cap. 7. de cor. & grat. ait: *Ac per hoc & qui Euangelium non audierunt, & qui eo audito in melius commutati perſeuerantiam non acceperunt* &c. *non ſunt ab illa conſperſione diſcreti, quam conſtat eſſe damnatam, euntibus omnibus ex vno in condemnationem*. Et poſtea ſtatim: *Ab illa perditionis maſſa, quæ facta eſt per primum Adam debemus intelligere neminem poſſe diſcerni, niſi quòd hoc donum habet, quiſquis habet, quod gratia Saluatoris accepit*. Igitur ex Auguſtino ex Adæ peccato incidimus

mus

mus in priuationem doni perſeuerantiæ, quod gratuitò tantùm à Saluatore prædeſtinatis donatur. Priuatio verò huius tam magni beneficij eſt cauſa damnationis illatiua; quicunq; enim caret dono perſeuerantiæ damnabitur; vnde apertè deducitur peccatum originale eſſe cauſam reprobationis. Vno verbo concludo. Carentia doni perſeuerantiæ eſt cauſa damnationis, ſed peccatum originale eſt cauſa carentiæ doni perſeuerantiæ, ergo peccatum originale eſt cauſa damnationis. Minor eſt Auguſtini, & ſuperiùs etiam probata eſt, quia per peccàtum originale homo eſt indignus tota ſerie gratiarum, & licèt ſit baptizatus, adhuc habet priuationem doni perſeuerantiæ, quæ eſt ſpeciale Dei beneficium. Maior non ita intelligenda eſt, quaſi illa carentia ſit cauſa per ſe damnationis, ſed tantùm tanquam non remouens prohibens, homo enim iuſtificatus, ſi tentatione graui pulſetur, & ſtet ſub priuatione potentiæ proximè expeditæ ad perſeuerandum, infallibiliter ſuccumbet, ni Deus ſpeciali auxilio donet vim perſeuerandi, quod auxilium, cum ex primo peccato non debeatur homini, iuſtè à Deo negari poteſt. Vide quæ dixi ſuperiùs cap. 3. §. 6.

Hæc ſententia de reprobatione ex peccato originali orta deducitur etiam ex Epiſtola Synodica Patrum Africanorum in Sardinia exulum, vbi cap. 6. inquiunt: *Dixiſtis itaq; quod vobis dicentibus, quòd Eſau, & Iacob necdum natis, Iacob per miſericordiam gratuitam eligitur, Eſau autem originali peccato detentus iuſto iudicio Dei eſt odio habitus. Illi è contrario dicunt in Eſau figuram eſse populi Iudæorum ex futuris malis operibus condemnandi; in Iacob verò figuram eſse populi Gentium ex futuris operibus bonis ſaluandi. Hæc duo, quæ ſingula proponitis, bonum eſt, vt Catholica conſenſione iungatis.* Itaque per ipſos catholicum eſt dicere, Eſau originali peccato detentum iuſto iudicio Dei eſſe odio habitum. At cap. 7. ſcribunt: *In Eſau verò iudicium iuſtæ ſeueritatis oſtendit: qui ſacramento quidem circumciſionis octauo die ſecundùm tenorem diuinæ conſtitutionis accepto, reatu peccati originalis caruit, ſed per nequitiam cordis in hominis terreni vetuſtate permanſit, illius ibi iudicio derelictus, qui gratis ſaluat, iuſtèque damnat.* At Eſau non eſt detentus originali peccato ſecundùm reatum, ergo ſecundùm aliquid ab ipſo originali cauſatum, eſt enim *derelictus iudicio Dei*, quod eſt carere dono perſeuerantiæ, nam vt ſupra inferebam, permiſſio primi peccati actualis ſit iuſto iudicio Dei negantis donum perſeuerantiæ in bono iuſtitiæ per baptiſmum acceptæ, at ex Auguſtino illud donum negatur in pœnam peccati non actualis, nam de primo peccato actuali loquor, ergo in pœnam originalis. In eadem explicatione eſt S. Gregorius Papa in pſal. 101. ad verſiculum: *Quia cinerem tanquam panem manducabam*, ſic enim ait: *Et cum iuxta Apoſtoli ſententiam*, neque volentis, neq; currentis, ſed miſerentis ſit Dei, *alios qui corruerant miſericorditer erigit, alios qui ſtare videbantur, cadere iuſtè permittit. Ex peccato namq; primi parentis accepimus, vt ne in ipſa iuſtitia ſtabiles eſse poſsimus.* Quod idem eſt, quod dicebam, ſubiiſſe nos priuationem potentiæ proximè expeditæ ad perſeuerandum, quæ non auffertur niſi ex *ſpeciali auxilio* Dei. Lege S. Proſperum in reſp. ad 7. Gallorum.

Igitur præcipuæ pœnæ relictæ ex peccato originali ſunt concupiſcentia, & priuatio potentiæ proximè expeditæ ad perſeuerandum. Concupiſcentiam relictam eſſe ad agonem dogma fidei eſt, ex Tridentino in decreto de peccato originali, qua de re eleganter Auguſtinus lib. 2. con. Iul. cap. 4. *Contra quam regenera-*

generatus, ſi iam ratione vtitur, illo ſpectante, atq; adiuuante velut in agone confligit, quia virtus in infirmitate perficitur, dum contra hoc noſtrum, quod à iuſtitia deficit, illo noſtro, quod ad iuſtitiam proficit, dimicatur, vt vincente profectu totum ſurgat in melius, non vincente defectu totum vergat in peius. Ideo verò hæc pugna pœnalis nobis iuſto Dei iudicio relicta eſt, vt homo propriam infirmitatem cognoſcens elationem illam, qua olim in paradiſo contra Dominum ſuperbiuit, deprimeret, atq; diuinum auxilium ſupplex imploraret. Audi Auguſtinum lib. 4. con. Iul. cap. 2. *Sed quia in iſta humana miſeria peior hoſtis eſt cauenda ſuperbia, ideo nimirum non penitus extinguitur in carne continentium Sanctorum illa concupiſcentia, vt cum pugnatur aduerſus eam, periculorum ſuorum animus admoneatur, ne ſecurus infletur, donec humana fragilitas ad tantam perfectionem perueniat ſanitatis, vbi nulla putredo laſciuiæ, nullus tumor ſuperbiæ formidetur.* Idem pariter dicendum eſt de priuatione huius potentiæ proximè expeditæ ad perſeuerandum, nempè relictam illam ad agonem, & ad humanam ſuperbiam contundendam, vnde concupiſcentia, & priuatio iſta veluti fœderatæ homini inſidiantur, ac mutuò ſe iuuant ex concupiſcentia enim inclinante ad peccatum impotentia, & infirmitas ſtandi in bono propoſito iuſtitiæ fouetur. Docet hoc eleganter Author libri 2. de vocat. gent. cap. 28. *In cæteris verò*, inquit, *hominibus donec caro concupiſcit aduerſus ſpiritum, & ſpiritus aduerſus carnem, & donec ſpiritus quidem promptus eſt, caro autem infirma, incommutabilis animi fortitudo non poteſt reperiri, quoniam non huius, ſed alterius vita eſt verè perfecta, & ſecura felicitas. In præſentis autem agonis incerto, vbi tota vita tentatio eſt, & ab inſidianti ſuperbia nec ipſa eſt tuta victoria, mutabilitatis periculo non caretur. Et licet innumeris Sanctis ſuis donet virtutem perſeuerandi vſque in finem diuina protectio, à nullis tamen aufert, quod ipſis repugnat ex ipſis, vt in omnibus ſtudijs eorum, atq; conatibus ſemper inter ſe nolle, & velle decertent.* Hoc ipſum docuerat S. Pater lib. de dono perſeuer. cap. 8. vbi reſpondens quærenti, cur fideli Deus deneget donum perſeuerantiæ, ait: *Deus autem melius eſſe iudicauit miſcere quoſdam non perſeueraturos certo numero Sanctorum ſuorum, vt quibus non expedit in huius vitæ tentatione ſecuritas, non poſſint eſſe ſecuri, multos enim à pernicioſa elatione reprimit, quod ait Apoſtolus*: Qua propter qui videtur ſtare, videat ne cadat. *Voluntate enim ſua cadit, qui cadit, & voluntate Dei ſtat, qui ſtat &c.* Hinc quæcunq; contra hanc priuationem objici ſolent eodem prorſus modo ſoluenda ſunt, ac illa, quæ contra pœnalitatem concupiſcentiæ Pelagiani Auguſtino olim opponebant. 1. Cor. 10.

Expedienda hic eſt difficultas, vnde tradita Auguſtinianæ ſententiæ explicatio maximè illuſtrabitur. Carentia, inquiunt, doni perſeuerantiæ fuit in Adamo, nam perſeuerantiæ donum, ait Auguſtinus in lib. de cor. & grat. cap. 11. *ſi habuiſſet, perſeueraſſet*, ergo priuatio doni perſeuerantiæ non eſt pœna peccati, quippe quæ fuit etiam in homine ante peccatum. Hoc argumentum olim Semipelagiani Auguſtino objiciebant in laudato lib. cap. 10. vbi de Adamo inquiunt: *Non ergo habuit in illo bono perſeuerantiam, & ſi non habuit, non vtiq; accepit. Quomodò enim & accepiſſet perſeuerantiam, & non perſeueraſſet? Porrò ſi propterea non habuit, quia non accepit, quid ipſe non perſeuerando peccauit, qui perſeuerantiam non accepit? Neq; enim dici poteſt, ideo non accepiſſe, quia non eſt diſcretus à maſſa perditionis gratia largitate: Nondum quippe erat illa in genere humano perditionis maſſa, antequam peccaſſet, ex quo tracta eſt origo uitiata.* Nullum argumentum neq;

ſubtiliùs, neque operoſiùs iſto ſolutum vnquam fuit ab Auguſtino, vt ſummi ingenij vires omnes eidem diluendo impendiſſe videatur, tria enim capita in libro de correptione, & gratia integræ reſponſioni inſumpſit, quorum ſumma eſt: Adamum habuiſſe auxilium Dei; quo proximè, & expeditè poterat perſeuerare, ſed ita vt perſeuerantia actualis repoſita eſſet in vſu libero eiuſdem ponendo ab ipſamet voluntate Adami, quam per modum habitus adiuuabat. Ad hoc explicandum ibidem duo illa capita 11. & 12. ſcripſit; vnam & alteram ſententiam dabo, ne vniuerſa huc transferam: *Vt ergo*, inquit, *non acciperet hoc donum Dei, ideſt, in bono perſeuerantiam primus homo, ſed perſeuerare, vel non perſeuerare in eius relinqueretur arbitrio, tales vires habebat eius voluntas, quæ ſine vllo fuerat inſtituta peccato, & nihil illi ex ſe ipſa concupiſcentialiter reſiſtebat, vt dignè tantæ bonitati, & benè viuendi facilitati perſeuerandi committeretur arbitrium*. Cap. 12. Et cap. 11. ſcribit: *Tunc ergo dederat homini Deus bonam voluntatem, in illa quippe eum fecerat, qui fecerat rectum. Dederat & adiutorium, ſine quo in ea non poſſet permanere, ſi vellet, vt autem vellet, in eius libero reliquit arbitrio*. Itaque Adam non indigebat dono actualis perſeuerantiæ, quia habebat adiutorium, quo per modum habitus inerat illi potentia proximè expedita ad perſeuerandum; vnde Auguſtinus in fine cap. 12. ait: *Cum & voluntas primi hominis fortis, & ſana in bono ampliore non perſeuerauerit habens virtutem liberi arbitrij, quamuis non defuturo adiutorio Dei, ſine quo non poſſet perſeuerare, ſi vellet: non tamen tali, quo in illo Deus operaretur, vt vellet. Fortiſſimo quippe dimiſit, atque permiſit facere, quod vellet*. Quare Adamo nil defuit ex parte Dei ad hoc, vt poſſet perſeuerare, ſed ſibi nolens defuit; nam ſi voluiſſet, facillimè perſeueraſſet. Addit Auguſtinus, ſi Deus hoc adiutorium denegaſſet, Adamum, itemque Angelos non ſua culpa caſuros fuiſſe, rationem aſſignans, *adiutorium quippe defuiſſet, ſine quo manere non poſſent. Nunc autem quibus deeſt tale adiutorium, iam pœna peccati eſt, quibus autem datur, ſecundum gratiam datur, non ſecundum debitum*. Ergo donum præbens potentiam proximè expeditam ad perſeuerandum traditum fuit Adamo, ita vt carentia perſeuerantiæ actualis non potuiſſet illi imputari culpæ, ſi eo adiutorio caruiſſet. Cæterùm ex peccato perdidit ſibi, & nobis hoc auxilium conſtituens potentiam proximè expeditam ad perſeuerandum. Quare priuatio huius potentiæ in nobis eſt pœna primi peccati, nam *ſecundum gratiam datur, non ſecundum debitum*. Tanta verò per peccatum Adæ contracta eſt impotentia ad proximè expeditè perſeuerandum, vt ſi idem omnino adiutorium, quod datum fuit Adæ ad perſeuerandum, nobis in ſtatu naturæ lapſæ donaretur, non eſſet ſufficiens ad amouendam illam impotentiam perſeuerandi, vt docet S. Doctor propè finem cap. 12. hæc tradens: *Si in tanta infirmitate vitæ huius, in qua tamen infirmitate propter elationem reprimendam perfici virtutem oportebat, ipſis relinqueretur voluntas ſua, vt in adiutorio Dei, ſine quo perſeuerare non poſſent, manerent, ſi vellent, nec Deus in eis operaretur, vt vellent, inter tot, & tantas tentationes infirmitate ſua voluntas ipſa ſuccumberet, & ideo perſeuerare non poſſent; quia deficientes infirmitate nec vellent, aut non ita vellent infirmitate voluntatis, vt poſſent*. Ex his patet ſolutio propoſiti argumenti, negandum eſt enim antecedens, vt intelligatur de carentia potentiæ proximè expeditè ad perſeuerandum, hæc enim priuatio in Adamo non fuit, qui habebat adiutorium ſufficientiſſimum ad perſeuerandum, ſolumque illi velle ſuum defuit. At ipſe & ſibi,

ſibi, & toti generi humano ſubſecuto talis potentiæ priuationem intulit, cuius occaſione tanta crimina committuntur. Hanc doctrinam fuſiùs explicaui ſuperiùs capite 3. Gregorius Ariminenſis in 2. diſt. 26. q. 1. & 2. idem ex Auguſtino docet.

Obijciunt plures, qui licèt peccatum originale in ijs, quibus non eſt remiſſum, concedant eſſe ſufficiens motivum reprobationis, in baptizatis tamen id nullo pacto dici poſſe exiſtimant. Nam peccatum remiſſum non poteſt eſſe cauſa, cur homo damnetur, non eſſet enim remiſſum, ſi propter illud morte perpetua plecteretur; baptizato verò eſt remiſſum originale peccatum, & propter illud nulli pœnæ eſt ſubiectus; nec poteſt componi voluntas remittendi peccatum cum voluntate damnandi, & illud æternùm puniendi. Sanè Tridentinum in decreto de pec. orig. ſtatuit *nihil damnationis* eſse in baptizatis, eſset autem multum damnationis, ſi ineſset aliquid dignum puniri pœna æterna. Hoc argumentum pariter Semipelagiani contra S. Auguſtinum adducebant; nam cum ille aſsereret, peccatum originale eſse cauſam, cur homines vniuerſim fuerint reprobati, quos diuina prædeſtinatio ſuos non fecerat, inferebant hoc abſurdum ex Auguſtini ſententia: *Quod ab eis, qui non ſunt prædeſtinati ad vitam, non auferat percepta baptiſmi gratia originali peccatum*. Hæc eſt enim ſecunda obiectio Gallorum, qua doctrinam S. Patris teſte Proſpero, ſugillabant. Reſpondeo peccatum originale intuliſse pœnas proprias ipſius naturæ, & has per baptiſmum non remitti, quarum præcipuæ ſunt concupiſcentia, & priuatio potentiæ proximè expeditæ ad perſeuerandum in accepta iuſtitia, & ſic nihil damnationis remanet in baptizato, prout damnatio culpam ſignificat, non verò prout dicit pœnam. Nam ibidem docet S. Synodus, remanere concupiſcentiam, quæ *ex peccato eſt, & ad peccatum inclinat*. Nullo verò pacto conceditur, hominem baptizatum damnari propter peccatum originale formaliter, & eſse ratione illius vt cauſæ proximæ reprobatum, ſed dicimus radicaliter peccatum originale eſse cauſam reprobationis fidelium, qui damnantur; quatenus ex illo ortum habuit priuatio potentiæ proximè expeditæ ad perſeuerandum, ſub qua præciſo auxilio ſpeciali Dei homo ſalutem non conſequitur, ſed labitur in peccata, ob quæ proximè, & formaliter à Deo damnatur. Neque enim negamus Deum reprobare aliquem ob peccata actuala; neque dicimus Deum prius reprobare propter originale, deinde etiam ob actualia, vt opponit Io. à S. Thoma diſp. 10. de Reprob. art. 2. num. 30. ſed aſserimus Deum immediatè damnare pœna æterna hominem ob peccata actualia, in quæ incidit ob impotentiam perſeuerandi, ſeu ob priuationem potētiæ proximè expeditæ ad perſeuerandū, quæ eſt pœna humanæ naturæ relicta ad agonem ex peccato Adæ. In baptiſmo verò remittitur culpa, & pœna debita perſonæ, quæ peccauit, non pœnalitas inflicta ex primo peccato ipſi naturæ, quod exemplo concupiſcentiæ diximus fieri manifeſtum. Quare ob peccata actualia homines damnari concedit S. Pater cap. 13. de cor. & grat. in fine, vbi de reprobis loquens: *Aut enim*, inquit, *iacent ſub peccato, quod originaliter de generatione traxerunt, & cum illo hereditario debito hinc exeunt, quod non eſt regeneratione dimiſsum, aut per liberum arbitrium alia inſuper addiderunt & c. alij magis, alij minus, ſed omnes mali, & pro ipſa diuerſitate diuerſis ſupplicijs iudicandi, aut Dei gratiam ſuſcipiunt, ſed temporales ſunt, nec perſeuerant, deſerunt,*

& deſeruntur. Dimiſsi enim ſunt libero arbitrio non accepto perſeuerantiæ dono iudicio Dei iuſto, & occulto. Lege cap. 93. Enchiridij. Ex quibus colligo, taxationem pœnæ dependere à peccatis actualibus, in quæ homo labitur, quia deſerit Deum, deſerit verò, quia eſt dimiſsus libero arbitrio, non accepto dono perſeuerantiæ iudicio Dei iuſto, nempe in pœnam peccati originalis. Cæterùm homo baptizatus licèt habeat illam priuationem doni perſeuerantiæ, & non ſit dignus hanc habere, quia non datur ſecundùm debitum, non eſt tamen dicendus illa indignus, ſeu habere debitum non habendi, quomodò ſunt peccatores, ſed tantùm non habet debitum habendi, quod debitum habebat Adam, vnde non eſſe huius potentiæ proximè expeditæ ad perſeuerandum non poteſt dici ſola negatio, ſed vera priuatio, quia eſt carentia doni aliàs debiti naturæ prout eleuatæ ad finem ſupernaturalem.

Hactenus hæc pro explicanda ſententia S. Auguſtini inſinuata ſint, pluribus enim eandem ſententiam & exponunt, & defendunt eruditiſſimi Theologi Ruizius, & Gonettus laudati. Vnde neſcio quo pannico timore perculſus illam Adamus horruerit, accuſans eandem tanquam matrem Caluinianæ hæreſeos; quod quidem attentiùs conſiderans, arbitror illum intellexiſſe errorem ſatis notum, nempe in baptizatis verè remanere peccatum originis; etenim ſi, poſt baptiſmum adhuc fidelis poteſt reprobari ob peccatum originis, non igitur eſt deletum, & remiſſum, cum aliquid remaneat in renatis, ob quod æternùm damnentur. At hæc erat vetus calumnia, quam Semipelagiani, vt ex Proſpero diximus, Auguſtinianæ ſententiæ inferebant, à qua eandem procul eſſe oſtendimus. Longè verò abeſt S. Doctor à Caluiniſtarum ſententia, iſti enim putant ipſam concupiſcentiam eſse formaliter peccatum originis, quæ cum remaneat poſt baptiſmum, dicunt non fuiſse deletum peccatum, ſed tectum, & non imputatum. At S. Doctor non conſtituit in ipſa concupiſcentia eſsentiam peccati originalis, ſed in reatu, & macula, quæ tota deletur in baptiſmo. Vnde lib. 2. de pec. mer. cap. 28. loquens de concupiſcentia ait: *Non ſic manet in membris eorum, qui ex aqua, & ſpiritu renati ſunt, tanquam non ſit eius facta remiſsio, vbi omnino plena, & perfecta ſit remiſsio peccatorum omnibus inimicitijs interfectis, quibus ſeparabamur à Deo.* Lege Bellarminum tom. 4. lib. 5. de amiſſione gratiæ cap. 8. id ex Auguſtino eruditè probantem. Hoc ipſum tamen meliùs, ac fuſiùs explicat P. Macedo lib. 4. de Clauibus Petri cap. 5. & 7. Non eſt igitur, cur Adamus celeberrimam S. Patris ſententiam Caluiniſmi inſimulet, cum Caluinus hac in re longiùs ab Auguſtino, ſi quis alius abierit. Sed tranſeamus ad alia, ſuique conſilij cauſas aduerſario dimittamus.

§. IX.

An errauerit Auguſtinus docens occiſionem graſsatoris mortem intentantis non eſse licitam.

VLtimum, quem S. Patri errorem objiciunt, in examen vocamus; inquiunt enim eundem dixiſse: *Haud licitum eſse occidere graſsatorem, qui nobis velit vitam eripere.* Eſt Adami contra Auguſtinum accuſatio cap. 3. pag. 585.

585. Diſputat Auguſtinus lib. 1. de libero arbitrio cap. 5. poſſint-ne citra culpam interfici *hoſtis irruens*, *vel insidiator ſicarius*, *ſiue pro vita*, *ſiue pro libertate*, *ſiue pro pudicitia*. Poſtquam dixit lege Romana graſsatores poſse impunè occidi, dum vitam alteri ſtricto mucrone auferre tentant, ait: *Legem quidem non reprehendo, quæ tales permittit interfici, ſed quo pacto iſtos defendam, qui interficiunt, non inuenio*. Ex his Auguſtini verbis in varias ſententias grauiſſimi ſcriptores abiere. Multi putarunt Auguſtinum negaſſe, eſſe licitum occidere inuaſorem etiam cum moderamine inculpatæ tutelæ, quorum nonnulli tanti Doctoris auctoritate moti eandem ſententiam ſubſcripſere, vel ſaltem probabilem exiſtimarunt. Auguſtinus Triumphus Anconitanus inſignis Theologus Auguſtinianus in libro de poteſtate Eccleſiaſtica quæſt. 52. art. 3. ponit, & probat hanc concluſionem: *Puto, quòd culpa ſit hominem occidere, ne ipſe occidatur, quacunque ineuitabili neceſsitate hoc fiat*. *Ad hoc eſt*, addit, *auctoritas Auguſtini in pluribus locis*. *Primò de libero arbitrio dicentis &c.* Toſtatus illud ingeniorum monſtrum in cap. 5. Matt. 9. 109. recitata ſententia Triumphi, & oppoſita, quæ eſt communior ait: *Vtraque iſtarum poſitionum videtur aliqualiter rationabilis, maximè cum iſta ſecunda aliqualiter videatur eſſe de intentione Auguſtini*. Vaſquez cap. 2. de reſtit. dub. 6. num. 18. Auguſtinum eam ſententiam ſecutum fuiſſe affirmat, *quam*, inquit, *quidam ex Canoniſtis amplectuntur*. Molina diſp. 3. cit. num. 3. ait: *Vehemens ſuſpicio eſt, Auguſtinum eius fuiſſe ſententiæ*. Gerſon pro eadem ſententiâ refertur in tract. de Euchariſtia. Certè 2. p. compend. Theol. in expoſit. 5. præcepti ait: *Dicunt quidam, quòd nullo modo licet occidere etiam defendendo, maximè autem viro perfecto, & hæc videtur eſse opinio Anſelmi*. Vbi etiam recitat contrariam opinionem, neutram verò reijcit. Sequuntur Accurſius, & Gloſſa ſuper l. vim vi ff. de Iuſt. & iure. Richardus inſuper à S. Victore, & Almaynus citantur à noſtro Salonio. Quare non ſolus fuit in ea ſententia Auguſtinus, ſed habuit ſectatores & Theologos, & Iuris conſultos, apud quos plus ponderis vnius Auguſtini auctoritas valuit, quàm vulgaris aliorum opinio. Antequam tamen S. Doctoris ſententiam explicem, moneo haud opus fuiſſe, nonnullos tanta diligentia vtriuſque iuris teſtimonia conquirere, queis inuaſoris occiſio cum moderamine inculpatæ tutelæ conceditur, vno enim verbo iam olim reſponderat S. Doctor cap. 5. laudato: *Legem quidem ſatis video eſse munitam contra huiuſcemodi accuſationem, quæ in eo populo, quem regit, minoribus malefactis, ne maiora committerentur, dedit licentiam; multo enim mitius eſt eum, qui alienæ vitæ inſidiatur, quam eum, qui ſuam tuetur, occidi*. Vbi quærit an homines, quibus ciuiles leges inuaſoris occiſionem permittunt, *aliqua vehementiore, ac ſecretiſsima lege teneantur* tales non occidere.

Sanctus Thomas 2. 2. q. 64. art. 7. nolens diſcedere à S. Auguſtini ſententia, neq; item à communi opinione, diſtinguit vnum, & alterum modum, quo quis ſe defendens poteſt inuaſorem occidere. Poteſt enim quis habere tantùm intentionem ſe defendendi, licèt inde ex accidenti ſequatur mors inuaſoris; vel poteſt intendere occiſionem aggreſſoris, vel tanquam medium, vel tanquam finem, vt exponit ibi Caietanus. Poteſt hoc explicari exemplo ſatis apto. Præcipit medicus ſcindi venam infirmi, vt emiſſione ſanguinis curetur, licèt ſciat infirmum ex tali emiſſione paſſurum deliquium, quod re vera ipſe nollet, ſi aliter infirmus curari poſſet. In hoc caſu Medicus vult ſalutem

infirmi, vt finem, emiſſionem ſanguinis, vt medium, deliquium nullo pacto intendit, niſi vt quid conſecutum ex accidenti præter ſuam intentionem, in quod tantùm materialiter conſentit. Ita hoc ſecundo modo poteſt aggreſſus occidere inuaſorem, nullo verò pacto poteſt intendere mortem graſſatoris irruentis neq; vt medium, neq; vti finem. Et hanc eſſe mentem S. Doctoris rectè oſtendit Salonius in fine art. 7. eamdemq; explicat Toſtatus citatus. Quare S. Thomas in reſp. ad. 1. ſcribit Auguſtinum intelligendum eſſe de intentione occidendi aggreſſorem, non verò ſi intendat directè conſeruare propriam vitam, nam talis actus *non habet*, inquit, *rationem illiciti, cum hoc ſit cuilibet naturale, quòd ſe conſeruet in eſſe, quantùm poteſt*. Omitto hanc ſententiam vix poſſe in praxim reduci, quis enim ſurgente ira, animoq; in ſui defenſionem ſubitò erecto, illam intentionem habere poteſt? quod Salon, Molina, alijq; adnotarunt. Certè illa explicatio non eſt ad mentem Auguſtini, cum tamen, inquit Molina tom. 4. diſp. 3. num. 3. *fortaſſe Auguſtini teſtimonia D. Thomam impulerint ad aſſerendum, aggreſſum non poſſe intendere mortem aggreſſoris*. Nam Auguſtinus occiſionem aggreſſoris inde eſſe malam probat, quia oritur ex cupiditate ſeruandi vitam, quæ non debet amari, ſed contemni: *Quomodo enim*, inquit, *apud eam* (diuinam prouidentiam) *ſunt iſti peccata liberi, qui pro ijs rebus, quas contemni oportet, humana cæde polluti ſunt*. Et antea. *Non enim lex eos cogit occidere, ſed relinquit in poteſtate; liberum eſt itaq; eſt neminem necare pro ijs rebus, quas inuiti poſſunt amittere, & ob hoc amare non debent*. At S. Thomas vult, ex inſtinctu naturæ amare vnumquemq; ſuam vitam quantum poteſt, ex quo amore ſequitur defenſio ad illam conſeruandam etiam cum morte inſidiantis. Porrò inter illa, quæ contemni debent, ibidem vitam reponit Auguſtinus, eo vtens dilemmate de vita animæ, dum corpus interimitur: *ſi auferri poteſt, contemnenda eſt, ſi non poteſt, nihil metuendum*. Et Angelicus Doctor illam intentionem ex ira contra hoſtem infici malitia opinatur, at Auguſtinus nimia concupiſcentia, & immoderato amore erga ſe occiſionem illam vitiari exiſtimauit.

Sed iam videndum eſt, vndenam Auguſtinus in eam ſententiam deſcenderit. Ille quidem cum originem mali, quam contra Manichæos diſputans indagabat, à libidine, ſeu praua cupiditate deriuari ſtatuiſſet, *omnia malefacta*, inquiens, *non ob aliud mala eſſe, niſi quòd libidine, ideſt improbanda cupiditate fiunt*. Cap. 4. Poſtea quærit cap. 5. *Vtrum vel hoſtis irruens, vel inſidiator ſicarius ſiue pro vita, ſiue pro libertate, ſiue pro pudicitia ſine vlla interficiatur libidine?* Reſpondet occiſores inuaſorum non eſſe ab hac praua cupiditate immunes: *Quomodò poſſum*, ait, *arbitrari carere iſtos libidine, qui pro ijs rebus digladiantur, quas poſſunt amittere inuiti &c.?* At ſtatim objicit ſibi Romanas leges permittere aggreſſorem impunè occidi, quod autem lege licitum eſt, peccatum nullo modo eſſe poteſt. Reſpondet tales quidem non teneri reos lege Principum temporali, ſed *aliqua vehementiori, ac ſecretiſſima lege. Quomodò enim apud eam ſunt iſti peccati liberi, qui pro ijs rebus, quas contemni oportet, humana cæde polluti ſunt?* His ita conſtitutis, tota rei difficultas in eo erat, vt Auguſtinus rationem daret, cur apud leges ciuiles occiſor inuaſoris non eſſet homicidij reus, ſed benè apud legem æternam, & immutabilem. Ad hoc verò probandum S. Doctor reliquum illius libri impendit, cuius ſumma eſt. Lex æterna vult *omnia eſſe ordinatiſſima*. Cap. 6. vnde fit conſequens, vt homo *in ſe ipſo ordinatiſſimus ſit*. Cap. 7. Cum

verò

verò habeat homo plures motus cum beluis communes, nam *appetere voluptates corporis, & vitare moleſtias ferinæ vitæ omnis* actio eſt. Cap. 8. *Hiſce motibus animæ cum ratio dominatur, ordinatus homo dicendus eſt. Non enim ordo rectus, aut ordo appellandus eſt omnino, vbi deterioribus meliora ſubijciuntur. Ratio iſta ergo, vel mens, vel ſpiritus cum irrationales animi motus regit, id ſcilicet dominatur in homine, cui dominatio lege debetur ea, quam æternam eſſe comperimus. Cum ergo ita homo conſtitutus, atq; ordinatus eſt, nonne tibi ſapiens videtur?* Cap. 8. *Eos enim ſapientes voco, quos veritas vocari iubet, ideſt regno mentis omnis libidinis ſubiugatione pacati.* Cap. 9. *Putaſne iſta mente, cui regnum in libidines æterna lege conceſſum eſſe cognoſcimus, potentiorem eſse libidinem? Ego enim nullo pacto puto; Neq; enim eſſet ordinatiſſimum, vt impotentiora potentioribus imperarent. Quare neceſse arbitror eſse, vt plus poſsit mens, quam cupiditas, eo ipſo, quo cupiditati rectè, iuſtèq; dominatur.* Cap. 10. Ex his Auguſtinus intentum deducit: Nam cum quis aggreſſorem occidit, non ratio, ſed cupiditas illi dominatur: *Quomodo poſsum arbitrari*, inquit, *carere iſtos libidine, qui pro ijs rebus digladiantur, quas poſsunt amittere inuiti, aut ſi non poſsunt, quid opus eſt pro his vſq; ad hominis necem progredi?* Neq; enim actum occidendi ratio, ſed cupiditas regit, cum ratio dictet, vitam non eſſe verum bonum hominum, quia illam *poſsunt amittere inuiti*. Quod enim, inquiunt, à natura inſitam eſſe ſui conſeruationem, ac proprij boni defenſionem, nihil iuvat; nam vita corporis non eſt proprium bonũ hominis, ſed *hominis pars viliſsima.* Cap. 16. Benè quidem feræ naturali inſtinctu etiam cum aggreſſoris occiſione vitam tuentur, quia hæc vnicum ſummum bonum illis eſt, idq; cupiditate ſui conſeruandi faciunt, ne amittant eſſe. At ſi homo, vt ſe defendat, inuadentem perimit, cupiditate mouetur, qua & beluæ in eos motus impelluntur, exiſtimans tantum bonum vitam corporis, vt pro illa neceſſe putet *vſq; ad hominis necem progredi*. Cap. 5. Beluarum enim proprium eſt, *appetere voluptates corporis, & vitare moleſtias*. Cap. 8. Ergo tunc mouet homines ad occidendum cupiditas, qua *beſtijs meliores* non ſunt, neq; tunc *ratio irrationales animi motus regit*. Ibidem. Ergo homo non ordinatè agit, & per conſequens contra legem æternam agit, quæ vult, *omnia eſse ordinatiſsima*, vt ibidem præmiſerat.

Dices. Non igitur citra vitium poterimus amare vitam corporis? Reſpondet S. Doctor cap. 15. nos poſſe amare vitam, ac reliqua bona corporis vtendo illis, non fruendo, quod egregiè ſic explicat. *Cum igitur eiſdem rebus alius malè, alius benè vtatur, & is quidem qui malè amore inhæreat, atq; implicetur, ſcilicet ſubditus eis rebus, quas ſibi ſubditas eſse oportebat, & ea bona ſibi conſtituens, quibus ordinandis, benèq; tractandis ipſe eſse vtiq; deberet bonum. Ille autem, qui rectè his vtitur, oſtendat quidem bona eſse, ſed non ſibi, non enim eum bonum, melioremve faciunt, ſed ab eo potius fiunt. Et ideo non eis amore conglutinetur, neq; velut membra ſui animi faciat, quod fit amando, ne cum reſecari cœperint, eum cruciatu, ac tabe fœdent, ſed eis totus ſuperferatur, & habere illa, ac regere, cum opus eſt paratus, & amittere, aut non habere paratior.* Vnde qui occidit aggreſſorem non ſuperfertur totus, neq; regit bonum vitæ corporis, ſed ei amore conglutinatur, ac membrum ſui animi facit, dolens cum cruciatu eam ſibi reſecari, neq; paratior eſt illam non habere, ſed totis viribus colluctatur, vt habeat, putans eam ſuum bonum eſſe, pro quo conſeruando digladiatur, quæ tamen vita ad beatam vitam nihil facit, nam *beatè viuere, eſt veris, certiſq; bonis gaudere*. Cap. 13. inter quæ vita corpo-

corporis non reponitur, tot varijs ſubinde affectionibus perturbata, quas eruditè congerit S. Doctor cap. 11.

Tandem Auguſtinus cap. 15. poſt longam diſputationem diſparitatem aſſignat, cur lex ciuilis Principum permittat occidi inuaſorem vitæ, honoris, vel diuitiarum, & id alia ex parte lex æterna vetet. Etenim lex ciuilis Reipublicæ temporalis *nihil aliud iubet, niſi vt hæc, quæ ad tempus noſtra dici poſſunt, quando eis homines cupiditate inhærent, eo iure poſſideant, quo pax, & ſocietas humana ſeruetur, quanta in his rebus ſeruari poteſt*. Poſtea: *Ergo & ad id, quod vult, torquet, ac retorquet miſerorum animos, quibus regendis accomodata eſt. Dum enim hæc amittere timent, tenent in his vtendis quemdam modum aptum vinculo ciuitatis, qualis ex huiuſcemodi hominibus conſtitui poteſt, non autem vlciſcitur peccatum, cum amantur iſta, ſed cum alijs per improbitatem auferuntur*. At vt conſequamur vltimum finem, lex æterna vetat amari illa, quæ non ſunt media ad illum obtinendum, vt quæ homines *poſſunt & volentes non adipiſci, & amittere inuiti*. Cap. 15. *Iubet igitur æterna lex auertere amorem à temporalibus, & eum mundatum conuertere ad æterna*. Ibidem. O dignam Auguſtino doctrinam! Lex ciuilis Principum non vlciſcitur peccatum, cum amatur vita corporis, ſed cum alijs per improbitatem aufertur, & parum curat de illa noxia cupiditate, cum de internis nihil ſtatuat. At lex æterna hanc cupiditatem damnat, cum in homine dominatur, ac rationem regit, dum quis arbitratur, tantum bonum eſſe ſibi vitam corporis, vt vſq; ad necem hominis pro illa defendenda progrediatur, cum tamen illius bonum verum minimè ſit, neq; enim facit illum meliorem, quod proprium ſolum eſt bonorum animi, quæ nullus poteſt amittere inuitus; & ſi vult, habet. De qua re latè agit à cap. 12. Quis verò non videat, quo iure Auguſtinus datum inter vtramq; legem diſcrimen nuncuparit *ſublimia quædam petentem diſtinctionem?* Cap. 5. in fine.

Hocquidem argumento motus in eam ſententiam iuit S. Pater, in qua tradenda, & confirmanda nec vnum è ſacris literis teſtimonium adhibuit, ſed quòd cum Manichæis res erat, rationi tantùm innixus philoſophatus eſt. Quæ tamen noua nemini videri debent, eo enim in argumento Stoici, ac veteres pleriq; alij philoſophi ſumma cum laude verſati ſunt. Siquidem quo celebre illud apathiæ dogma perſuaderent, ac omne bonum hominis in mentis arce collocarent, nihil extra virtutem in bonis habendum eſſe pluribus argumentis contendebant. Hoc Seneca probauit luculento opere, quod hoc titulo exarauit: *Quòd in Sapientem virum non cadit iniuria*. Hoc Philo intendit ſuo illo opuſculo inſcripto: *Quòd omnis probus liber*. Idem adſtruxit Lactantius in tertio Inſtitutionum, ſed cæteris Patribus ſubtiliùs, atq; ornatiùs Ioannes Chryſoſtomus in Oratione, cui hunc titulum dedit: *Nemo læditur niſi à ſe ipſo*. Quam ſententiam alij diffuſis commentarijs poſtea illuſtrarunt. Itaq; noſter Auguſtinus in eo primo libro de libero arbitrio & ipſe Philoſophum agens, ſupra omnia corporea animum hominis ad veri ſui boni cognitionem euexit, ſuumq; rationi imperium prauæ cupiditatis motibus ſubactis aſſeruit. Sanè docuit nihili habenda eſſe qualiacunq; hæc bona temporalia, quæ miſeri mortales ad inſaniam vſq; mille votis expetunt, neq; enim illa ad ſummi boni aſſecutionem viam muniunt, ſed impediunt. Quæ ſi vera ſunt, culpandam dixit illius cupiditatem, qui pro bulla, ita enim ſapientes hominis vitam corpoream dixere,

xere, defendenda mucronem ſtringit, atq; humana cæde polluitur. Auguſtinus Anconitanus, qui hanc S. Doctoris ſententiam ex profeſſo defendit, alio ac planè diuerſo argumento illam confirmauit, nempe quia: Animam proximi plus teneor diligere, quàm corpus proprium, quod me inuito poſſum perdere. Planum eſt autem, quòd anima proximi perditur, ex quo idem in actu iniuſtæ inuaſionis per me occiditur; cui argumento cedit Cardinalis Lugo tomo 1. de iuſt. & iure diſp. 10. ſect. 6. num. 143. ſi reſtringatur ad hominem ebrium inuadentem, & ſe defendens putet probabiliter ſe eſſe in gratia, de qua re pluribus agit Toſtatus. Sed noſtrum eſt Auguſtinianam tantùm ſententiam explicare, quæ philoſophicæ rationi innititur.

Cæterùm licèt Auguſtinus iuxta ſubtilioris philoſophiæ principia negauerit, licitam eſſe inuaſoris occiſionem, numquid contra legem etiam Dei illam eſſe exiſtimauit? vt planè homo à graſſatore inuaſus, cum nulla ſit alia via, qua euadat, ſi inuaſorem occidat, homicidij reus cenſendus ſit, quod contra communem Theologorum ſententiam eſſe ita certum eſt, vt Salon cit. concl. 2. dicat: *Oppoſita ſententia eſt forſan temeraria tot textibus, & communi omnium ferè Doctorum placitis repugnans.* Ego quidem iudico S. Auguſtinum ex ſacris literis, quas cum ſcriberet librum primum de libero arbitrio, parum ſe calluiſſe teſtatur, poſtea oppoſitam ſententiam tradidiſſe. Hanc legem Hebræis Deus Exodi 22. dedit: *Si effringens fur domum, ſiue ſuffodiens fuerit inuentus, & accepto vulnere mortuus fuerit, percuſſor non erit reus ſanguinis; Quod ſi orto ſole hoc fecerit, homicidium perpetrauit, & ipſe morietur.* Ex quibus apertè deducitur, non eſſe contra legem Dei occidere inuaſorem, cum hoc Deus ipſe permiſerit, ac hominem occidentem negauerit reum eſſe homicidij. At S. Doctor tom. 4. q. 84. in Exodum diſparitatem aſſignat, cur nocturnus fur citra homicidium interfici poſſit, non verò diurnus, ita inquiens: *Intelligitur ergo tunc non pertinere ad homicidium, ſi fur nocturnus occiditur, ſi autem diurnus, pertinere, &c. Poterat quippe diſcerni, quòd ad furandum, non ad occidendum veniſſet, & ideo non deberet occidi. Hoc & in legibus antiquis ſecularibus* (ff. ad leg. Aquil. leg. 4.) *quibus tamen iſta eſt antiquior, inuenitur, nempe occidi nocturnum furem quoquomodo, diurnum autem, ſi ſe cum telo defenderit, iam enim plus eſt, quàm fur.* Igitur ſi in dubio, an fur me velit occidere, poſſum iuxta legem diuinam ex Auguſtino citra peccatum homicidij illum occidere, potiori iure eundem licitè potero interficere, ſi certam mihi mortem ſtricto mucrone intentet. Neq; enim fas eſt dicere, Deum permiſiſſe peccatum, & veluti lata lege non improbaſſe. Etenim licèt lex illa data eſſet ad firmandam ciuilem Rempublicam Hebræorum, patuit tamen diuinam voluntatem permiſiſſe homicidium, vti permiſere mundani Legiſlatores, & ſicuti occidens inuaſorem non agit contra voluntatem Legiſlatoris ciuilis, ita neque contra Legiſlatoris Dei voluntatem agere dicendus eſt. Non eſt tamen neceſſe, vt dicamus, S. Doctorem priorem ſententiam retractaſſe, cum præcipuè ab ſcripto libro primo de libero arbitrio poſt triginta & ampliùs annos libros retractationum ſcribens illam priorem ſententiam non expungens, iterum approbaſſe cenſendus ſit. Itaq; vtrumq; dictum eſt componendum ex eiuſdem S. Patris effato lib. 1. de lib. arb. c. 5. vbi ait: *Poteſt ergo illi legi, quæ tuendorum ciuium cauſa vim hoſtilem eadem vi repelli iubet, ſine libidine obtemperari.* Auguſtinus vt hoſtis occiſio ſit licita, hoc tantùm vult, vt actio occidendi ab illa noxia

V. q. ad Manden.

cupi-

cupiditate ſequeſtretur; quare ſi quis ſe defendens id agat, non motus illa cupiditate, qua ad ſui defenſionem bruta etiam impelluntur, ſed pacato rationis imperio, nempe ob bonum reipublicæ, vel familiæ, vel vt moriatur, cum maiori probabilitate ſalutis, quæ maximè Chriſtianum conſideratio decet, vel quocumq; alio digniori fine procul ab illo cupiditatis irrationalis impulſu, aggreſſus citra culpam poteſt licitè inuaſorem occidere. Quæ quidem conſideratio, licèt illis in anguſtijs, non ita in promptu eſse videatur, eadem probabilitate defenditur, qua S. Thomas intentionem occidendi hoſtis vel vt finem, vel vt medium diſtinxit ad hoc vt quis poſset licitè inuaſorem interimere, vt per ſe conſideranti patebit.

Eſt alius etiam facilior modus Auguſtinianæ ſententiæ exponendæ, ſi dicamus, Auguſtinum, quando occiſionem aggreſſoris peccatum appellauit, intellexiſſe moralem defectum actionis, in quem incidit, qui relicto actu longè perfectiori, imperfectiorem eligit, vnde ex inſipientia operari dicitur. At qui ſe permittit occidi, nec curat, cum poſſit, nece hoſtis vitam redimere, excellentiorem quovis infortunio animum habere ſe moſtrat, haud in bonis reputans vitam, quam amittere paratus eſt, & non habere paratior; vnde ſumma laude commendandus venit, quo pacto Anaxarchus, Stilpo, alijq; veterum præconia demeruere. Secus verò agens exilis animi ſe eſſe oſtendit, vt quem viliſſimi boni poſſeſſio impleat, ac tanti vitam faciat, vt omnibus viribus pro illius conſeruatione ſibi dimicandum putet. Quare apud veram ſapientiam ſtultè hic poſterior agere iudicabitur, viliſq; animi pœnas luet, ingenti illo laudum cumulo priuatus, quæ vitæ corporis contemptori debentur. Accedit fortitudinem maiorem exeri ab eo, qui generosè mala patitur, quam ab eo, qui infert, vt poſt Ariſtotelem 3. Ethic. cap. 9. probat S. Thomas 2. 2.q.123. art. 6. vnde ait S. Pater cit. cap. 13. *Quid fortitudo? Nonne eſt illa animæ affectio, qua omnia incommoda, & damna rerum non in noſtra poteſtate conſtitutarum contemnimus?* Inſuper certum eſt, excellentis charitatis actum illum futurum, quo quis mortem libens oppeteret potius, quam irruentem hoſtem interimens eiuſdem perpetuæ damnationis cauſam eſſe; vt docet Aragon, Salon, Caietanus, alijq; ad q. 64. cit. S. Thomæ. Poteſt hæc explicatio colligi ex ijs, quæ idem in eo libro primo de libero ſcribit. Nam cum dixiſſet occiſionem inuaſoris nulla lege ciuili plecti, ait cap. 5. *Illæ verò culpæ alias pœnas aptas habent, à quibus ſola mihi videtur poſſe liberare ſapientia.* At non agit iuxta regulas ſapientiæ, qui ob viliſſimæ rei, quæ ſit in homine, conſeruationem ingenti ſe laude priuat, vnde ſecundùm eaſdem ſapientiæ regulas defectuosè agit, quod eſt peccare. Sed plus aliquid velle fateor S. Doctorem, nam cap. illo 5. ait: *Quomodo enim apud eam*, prouidentiam diuinam, *ſunt iſti peccato liberi, qui pro ijs rebus, quas contemni oportet, humana cæde polluti ſunt? Videtur ergo mihi & legem iſtam, quæ populo regendo ſcribitur, rectè iſta permittere, & per diuinam prouidentiam vindicari.* Quæ ſanè verba inuaſoris occiſorem pluſquam dicti defectus moralis citra peccatum in operando reum conſtituunt. Igitur ſententia S. Doctoris ex ſubtilioris philoſophiæ principijs deducta generoſiori, ſuiq; æſtimatore animo digna non niſi iniuſtè reprehendi poteſt, cum illam Hebræorum, Græcorum, ac Latinorum ſapientiſſimi ante Auguſtinum defenderint, qui vitam inter contemptibilia bona reiecere, vnde noſtri Patris aſſertum deriuat, vt ex ipſo luculenter oſtendimus.

Digitized by Google

§. XII.

S. Auguſtinus in libris Retractationum nihil abs ſe de diuina gratia aßertum in libris contra Pelagianos ſcriptis expunxit.

HOs Auguſtino errores Adamus, ac Moraines obijciunt, ſed vano prorſus euentu; nam eo improbo labore non Hipponenſis Præſulis famam, vel authoritatem decurtarunt, ſed quàm maximè promouerunt. Quis autem initio cauſæ non fuiſſet veritus, ne Auguſtinus in ducentis, & ampliùs libris, quos edidit, in tot epiſtolis, quas publicauit, in innumeris concionibus, quas ad populum habuit, in tot commentarijs, ac quæſtionibus, quibus ſacras literas explicuit, à rigidioribus hiſce cenſoribus alicuius errati reus teneretür, cum vel bonum ipſum Homerum quandoque dormitare in adagijs ſit? Neque enim omnia dicta illi licuit perpendere; aliquoties etiam ſcripſit animo diſtracto, ac calamo ad alia properante. Adijce immenſam illam hæreſum ſyluam, cui exſcindendæ, ac comburendæ vnus & ſecurim, & facem Auguſtinus admouit. Nunc enim Manichæi: modò Arriani confutandi erant; nunc in Donatiſtas ſcribendum: ſtatim contra Pelagianos eundum: ſæpè ſimul omnes improbandi; neque hoc quidem commodè fieri poterat ob innumeras tum voce, tum per literas & petitas, & ſubinde datas conſultationes. Haud in nonum annum volumina premere illi licuit, ſed impolita, atque imperfecta emittere cogebatur, tantiſque temporis anguſtijs premebatur, vt nec dictatos libros ſemel relegere poſſet, vt ipſemet teſtatur in epiſtola ad Marcellinum. Quamobrem ſi quid veritati minùs conforme eidem excidiſſet, iure meritò excuſandus eſset. Illud verò maximè notandum venit, quòd Auguſtinus, cum vniuerſos à ſe elucubratos libros cenſoria grauitate recenſeret, ac ſæpè ſpongiam adhiberet, exarata aduerſus Pelagianos volumina recognoſcens, duo hæc tantum corrigenda dixit, nempè quòd lib. 5. con. Iulianum Medici cuiuſdam veluti certum nomen poſuiſset, quod tamen penitus ignotum poſtea animaduerterat, quòdue in libro de natura, & gratia librum quendam Sixto Pontifici adſcripſerit Pelagij fidem ſecutus, qui tamen à Sexto Philoſopho editus fuerat. Cæterùm nullum illis in libris contra Pelagianos aſsertum dogma recantauit, nullam non dicam ſententiam correxit, ſed neque vnum verbum veluti minùs aptum eraſit, ſed vniuerſa, ac ſingula ſenili authoritate approbauit, vt vel hinc diuina Gratia, quam triginta, & ampliùs libris contra Pelagianorum inſultus acerrimè propugnauit, dignam veluti tanto labore vicem rependens, ſcribenti adfuiſse credita ſit, quo procul à quolibet vel leuiſſimo errore volumina illa cedro digna perſcriberet. Et tamen hiſce in libris Recentes Ariſtarchi tot exceſsus, tot antilogias, tot errores ſe deprehendiſse iactant! Auguſtinus modeſtiſſimi vir ingenij ſuos hoſce cenſores ita monitos vult in fine libri de dono perſeuerantiæ: *Qui verò errare me exiſtimant, etiam, atque etiam, quæ ſunt dicta, conſiderent, ne fortaſsis ipſi errent. Ego autem cum per eos, qui meos labores legunt, non ſolum doctior, verùm etiam emendatior fio, propitium mihi Deum agnoſco, & hoc per Eccleſiæ Doctores maximè expecto, ſi & in ipſorum manus venit, dignenturque noſſe, quod ſcribo.* Quæ verba cum legiſset ſummus Eccle-

ſiaſticorum annalium Scriptor, ac Vaticani Senatus immortale decus Cæſar Baronius in hæc Auguſtiniani ingenij præconia erupit: *Hæc ipſe digna quidem S. Auguſtini modeſtia, animique eius admirabili cum ſummiſſione verecundia, vt planè niſi aliunde, ex his ſaltem intelligere valeas, afflatum illo diuino ſpiritu illa ſcripſiſſe, cum non ſuper quempiam alium, quàm ſuper humilem, quietum, & trementem ſermonem Dei diuinum aſſore Numen, Deus per Prophetam fuerit conteſtatus.* At Eccleſiæ Doctores tantùm abeſt, vt vel vna litura S. Auguſtini de diuina gratia doctrinam emendarint, vt veluti è ſacratiori cortina datam eandem venerantes, contra Semipelagianos defenderint, ac Romana ipſa Eccleſia fidelibus ſequendam propoſuerit. Quod ſi Recentiores tot retrò ſæculorum approbatione repudiata, eos ſe *Eccleſiæ Doctores* dicant, quibus ſua ſcripta examinanda permiſit Auguſtinus, ſæculi huiuſce noſtri tantorum Hominum nutritoris felicitati adgratulandum erit, ſi Auguſtini tamen errores meliùs perſuadere poterunt, quàm hucuſque fecere. At meliorem ipſis mentem, meliorem in Auguſtinum meum animum à Superis precor, *vt prædicatio* SVMMI IN ECCLESIA VIRI, (Proſperi verba ſunt de antiquis Auguſtini calumniatoribus ad Rufinum ſcribentis) *etiam ab his, à quibus ad præſens reuellitur, adiuuetur.*

CAPVT V.

Recentiores XXXV. Doctorum teſtimonia, nempè Pontificum, Cardinalium, Epiſcoporum, aliorumque contra S. Auguſtinum producunt, quorum fides expenditur.

Recentiores nonnulli, ne S. Auguſtini auctoritatem alicubi deſerentes, bonorum omnium indignationem ſubirent, in id conſilij deſcenderunt, Scriptorum omnium ſchedas ſibi excutiendas eſſe, & ſi quid in illis minùs honorificè de Auguſtino aſſertum ſit, in publicum proferendum. Nam vbi eo in ſtadio aliorum veſtigijs ſe inhæſiſſe monſtrauerint, omnem facti inuidiam ſe declinaturos exiſtimarunt. Ioannes Adamus, ac Franciſcus Annatus id magno ſtudio, ac ingenti labore executi ſunt; ille 3. par. Caluini deſtructi cap. 7. p. 631. hic autem eo loci, vbi erga Auguſtinum debuerat eſſe reuerentior. Etenim Annatus, vt Ianſeniſtarum iactantiam, qui totum ſibi Auguſtinum vindicabant, compeſceret, ſatis iuſtum volumen procudit, quo Auguſtinum contra Ianſenium ſtare demonſtrare conatus, vnius Auguſtini verbis contra aduerſarium loquitur, & ſicuti venæ toti corpori inſperſæ ſunt, ita & illa toto eo opere oberrant, reſonantque. Quò verò Auguſtini ſe vindicem, ac propugnatorem oſtenderet, hunc titulum libro dedit, AVGVSTINVS A' BAIANIS VINDICATVS, Ianſeniſtas Baianos ignominiæ cauſa vocans, quòd Michaelis Baij proſcriptas à Sede Apoſtolica theſes defendere dicebantur. Qua fide id ſeptem prioribus libris præſtiterit, viderint illi, contra quos ibi decertat, à quorum cauſa procul ſum. Octauus eiuſdem voluminis liber totus contra Auguſtinum eſt, vt alterum ſanè, atque omnino oppoſitum priori titulum poſcere videatur. Siquidem poſtremo illo libro vniuerſa in S. Auguſtinum dicteria hinc inde magna induſtria, ac labore collecta producit. Auguſtinum Iudicem, Annate, appellas, ad eius tribunal cum Ianſe-

nianis

ſianis litigas, illius ſententiæ ſtare te dicis, cum nil nobis de tua fide metuentibus, Auguſtinum non ſuſpectæ quidem fidei Iudicem pronuncias (hoc enim vtcunque tolerari poſſet) ſed ex Iudice reum facis, ac contra eundem triginta, & ampliùs teſtes producis, uociferans te nominare: *Præcipuos Eccleſiæ Principes, Paſtoreſque celeberrimos, & Doctores ſcientiſſimos ſenſuum Eccleſiaſticorum, minimèque ſuſpectos.* Lib. 8. initio. Et ne paucorum contra Auguſtinum ea conſpiratio cenſeatur, proteſtaris cap. 3. te aduocaſſe teſtes *ex Gallia, ex Italia, ex Hiſpania, ex Germania:* miror cur non etiam ex Iaponia. Cum Auguſtinum à Baianis vindicatum nobis oſtenſurum promittis, eundem miſerè laceratum exhibes. Sanè Magnum illum Ducem Hipponenſem ab hoſtibus tua virtute defenſum in capitolio triumphantem cernere ſperabamus: illi quidem lauream, tibi verò ciuicam coronam intexturi. Cum repentè ex defenſore hoſtis acerrimus, à Ianſenio in Auguſtinum aciem deflectis, ac innumeros tecum trahens eundem oppugnas. Scire vellem, quæ te ratio, Annate (ſi quæ in hiſce vlla eſſe poteſt) ad longiorem hanc, & acerbiorem cenſuram ſcribendam impulerit? Reſpondes cap. 4. pag. 877. *Hæc duxi proponenda, vt intelligamus, non nimis inuerecundos fore, ſi qui fortè non ita ſe faciles exhibeant in ijs omnibus admittendis, quæ videri cupiam poſſint propoſita fuiſſe ab Auguſtino.* Addis pag. 874. *Quæ plerique non videntur ſatis aduertiſſe, dum Molinæ audaciam exaggerant; indicantis aliquid lucis defuiſſe Auguſtino in conciliãnda cum creata libertate diuinorum decretorum, & auxiliorum efficacia.* Ergone vt Molinæ *audatiam*, quam *exaggerant*, excuſares, Auguſtinus eximius ille Eccleſiæ Doctor tot errorum publicè coram Orbe Catholico ingenti teſtium turba conducta accuſandus fuerat? Et quidem Annatus nonnulla contra Auguſtinum teſtimonia producit, quibus nec ipſe integram fidem præſtare dicit. Hinc ſunt piæ illæ eiuſdem voces initio cap. 3. pag. 864. *Refero tantùm, non probo.* Quæ repetit cap. 4. pag. 876. *Quæ quidem ego refero, ſed non probo.* Imò alicubi, dum peſſimè Auguſtino obloquentes producit, quaſi Sancti Doctoris vices dolens, hæc publicè initio cap. 3. conteſtatur: *Vellem & hoc, & alia quædam, quæ ſubiungam, mitius concepta.* Et pag. 876. cap. 4. dicteria Pighij in Auguſtinum recitans ait: *Omitto honoris cauſa, quod de Auguſtino ſubiungit.* Et pag. inſequenti: *Non referam, quæ dixit lib. 6. &c. quod mihi videantur in S. Doctorem acerbiùs, quàm vellem, eſſe dicta:* Mirum hæc Annatò in religionem veniſſe! Ego quidem huius Scriptoris voces ſurda aure pertranſire decreueram; quis enim adeo erga Superos irreligioſus eſſe poteſt, vt dicenti velle ſe contra Auguſtinum teſtimonium dicere, aures præbeat, ac non potius audax hominis conſilium execratus, procul abire eum iubeat? Ne tamen Auguſtinus qualiumcumque hominum teſtimonijs ſuccumbere videatur, libeat eadem repetere; etenim aduerſarij teſtimonia infirmare, vel reijcere, boni aduocati, & bonæ cauſæ; præſertim cum plurimos contra Auguſtinum teſtes producit, qui Auguſtiniani nominis ſtudioſiſſimi ſemper fuere. Initio autem eos teſtes nominat, quibus Iudices ipſi aſſurgant, Celeſtinum Papam, qui in epiſtola ad Epiſcopos Galliæ non vniuerſam, vt putat, Auguſtini doctrinam approbauit, ſed certas tantùm quaſdam ſententias, de quibus nulla modò controuerſia eſt. Verùm pluribus hæc ſuo inferiùs loco cap. 8. nobis examinanda ſunt. Idem poſtea ſubnectit purpuratos Vaticani Senatus Patres, nempe Baronium, Sadoletum, Bonauen-

nauenturam, Caietanum, Perronium, & Valerium; de quibus ſigillatim indicandum eſt.

§. II.

Baronij, ac Sadoleti teſtimonia expenſa. Ludouici Donij pro Sadoleto contra S. Auguſtinum dicta refelluntur.

IGitur Annatus lib. 8. cap. 2. ait Baronium poſtquàm tomo 5. ad annum 431. retulit illa verba Celeſtini in fine epiſtolæ ad Galliæ Epiſcopos *Profundiores autem &c.* dicere. *His, inquam, profitetur profundiores quæſtiones illas de prædeſtinatione Sanctorum nequaquam ab Apoſtolica Sede definitas, illaſq; tantùm eſſe ſtabilitas, quæ ad condemnationem errorum ſatis poſſe ſufficere viderentur.* Quibus recitatis addit Annatus: *Hic ergo quæro, quæ ſint illæ Auctorum quæſtiones de prædeſtinatione, quarum liberam affirmandi, aut negandi facultatem Celeſtinus facit interprete Baronio.* Hallucinatum puto hunc Recentiorem, qui ea de Baronio publicat, quæ ille nuſquam aſſeruit. Etenim eruditiſſimus Scriptor capita illa Celeſtini epiſtolæ annexa, nequaquam Celeſtino ipſi adſcripſit, ſed Proſperi eſſe dixit, ita enim ibi ait: *Putantur illa capita eſſe Proſperi, qui vt profiteri videtur, ea collegit ex decretis Romanorum Pontificum, ſimulq; Concilijs Africanis, vbi idem Auctor hæc habet in fine: Profundiores verò, difficilioreſq; partes &c.* Et tamen Annatus audet affirmare, Baronium ita Celeſtini verba interpretatum, cum eadem Proſpero attribuerit, imò nec citra dubium illius capitis hunc eſſe auctorom aſſerere auſus ſit, *putari* tantùm dixit. An verò Proſper, & Baronius quæſtionem illam de prædeſtinatione ad gloriam ſine meritorum præuiſione contra S. Auguſtinum reſolui poſſit citra reprehenſionem, affirmarint, ijdem nos doceant. S. Proſper ad dub. 10. Genuenſium ait: Auguſtinus *vir tamen, conſtantiq; doctrina abundanter probauit, prædicandam eſſe Eccleſiæ prædeſtinationem, in qua eſt gratiæ præparatio, & gratiam, in qua eſt prædeſtinationis effectus, & præſcientia Dei, qua ante ſecula æterna, quibus eſſet collaturus ſua dona præſciuit, cuius prædicationis quiſquis eſt impugnator, apertiſſimus eſt Pelagianæ elationis adiutor.* Baronius verò tom. 6. ad annum 490. poſtquam dixit, omnes Patres aduerſus Fauſti ſcripta conſpiraſſe, hæc addit: *Cum igitur Fauſti ſententia vbiq; ab Eccleſia fuerit contradictum, videant quanto periculo quidam ex Recentioribus, dum in Nouatores inſurgunt, vt eos confutent, à S. Auguſtini de prædeſtinatione ſententia recedunt, cum alioqui arma non deſint, quibus aduerſarij profligentur.* Et tamen de ſententia S. Doctoris de prædeſtinatione ad gloriam hæc Annatus tradit: *Quamuis Auguſtinus in contrarium propendeat, permittenda tamen erit huius quæſtionis determinatio liberæ diſputantium electioni, quod cenſuit etiam Cardinalis Baronius.* Cap. 1. pag. 857. Si nobis nullus eſſet oculorum vſus, ac ea tantùm de Baronio crederemus, quæ de eodem Recentior ille publicat, Auguſtinus fortè cauſa caderet, ſed cum oppoſitum diſertè, clariſſimè, citra ambages Cardinalis pronunciet, appellanda eſt hic Annati fides, qui vel in primo teſte producendo apertiſſimè errat. Auguſtini ſalua res eſt, aduerſario initio cauſæ falſitatis conuicto. In limine impegit Annatus: infauſtum omen.

Alter teſtis Purpuratus producitur Iacobus Sadoletus, qui lib. 2. in epiſt.

ad Rom. interpretans illa Pauli *Quos præſciuit* &c. hæc ait referente Annato pag. 860. *Ex altera quoq; parte, & ſi ab ea ſtat Doctor maximus, idemq; grauiſsimus, & Sanctiſsimus vir*, Auguſtinus, *tamen durum admodum mihi videtur, quodque illabi non facile queat ad ſenſus noſtros, ſi omnino à nobis nihil ſit, quod valeat ad obtinendam gratiam in pari conditione cunctorum, ita quoſdam eligi, vt cæteri in calamitate, & damno deſtituantur &c.* Verùm vbi in Baronij teſtimonio recitando falſum Annatum vidimus, hic ſi non inuidum, ſaltem negligentem liceat appellare, qui delatas à Sadoleto Auguſtino laudes decurtat, teſtis ipſius verbis haud fideliter repetitis. Hæc ſcribit Sadoletus: *Sed ex altera quoq; parte, & ſi ab ea ſtat* DOCTOR OMNIVM MAXIMVS, *idemq; grauiſsimus, & Sanctiſsimus vir &c.* Vides verbi illius OMNIVM energiam, qua Sadoletus cæteris Eccleſiæ Doctoribus Auguſtinum anteponit? At illud Annati calamo hæſit, quod ſanè caſu, non conſilio accidiſſe concederem, niſi aduerſarij in Auguſtinum animus in aliam me ſententiam traheret. Enimverò, ſi diceres, Suarium Doctorem maximum, eundemq; grauiſsimum, libenter id audiretur. At ſi adderes eſſe illum OMNIVM maximum, ac grauiſsimum, ingentem illi inuidiam conflares, quaſi Aquinate, Scoto, Alberto, cæteriſq; principibus Scholaſticis ſuperiorem faceres. Sed ad Sadoletum veniamus.

Hic Scriptor non ſolùm contra Auguſtinum, ſed & contra Annatum ipſum ſententiam dicit. Annatus cap. 1. & 2. tradit, homines prædeſtinari ſine meritis ad gratiam, dicamuſque, inquit pag. 860. *ante præuiſa merita homines ad gratiam prædeſtinari, poſt præuiſum autem bonum vſum gratiæ prædeſtinari ad gloriam &c.* At Sadoletus aliquid meriti ad obtinendam gratiam exigit, fatetur enim durum ſibi videri, *ſi omnino à nobis nihil ſit, quod valeat ad obtinendam* GRATIAM. Audin, *gratiam* dixit, non *gloriam*, quæ ſanè fuerat damnata Semipelagianorum opinio, in quàm Sadoletus minus cautè impegit. At quoniàm Sadoletus poſt editum Annati librum elegantem aduocatum inuenit, Ludouicum Donium tom. 3. Hiſt. de Cardinalibus pag. 266. qui non modò Sadoletum defendit, verùm etiam num. CX. S. Auguſtinum arguit, quòd hic *dum toto ſpiritus, ac verborum ardore pro defenſione diuinæ gratiæ pugnat aduerſus Pelagianos liberum arbitrium cum iniuria diuinæ gratiæ extollentes, in alteram quaſi foueam delabi videtur, minùſque interdum tribuere, quàm par ſit, liberæ hominis voluntati.* Quam cenſuram ad verbum Donius exſcripſit ex Sixto Senenſi in præfat. lib. 5. Bibl. Sanctæ; imò ex Iuliano infenſiſſimo illo Auguſtini hoſte apud S. Doctorem lib. 2. de nupt. & concup. cap. 3. Quare vt huius teſtis ab Annato conducti, & à Donio defenſi, error aperiatur, eiuſdem ſententia de initijs fidei, ac reliquarum virtutum nobis monſtranda eſt. Nam ſi ea in opinione eundem ad Semipelagianos acceſſiſſe monſtrabimus, quis ſtatim non intelliget, nullius fidei eiuſdem teſtimonium haberi, quippe qui cum Auguſtini hoſtibus conſpirauit? Scripſit Iacobus Sadoletus commentarios in epiſtolam Pauli ad Romanos, vbi cum ab Auguſtini ſententia de prædeſtinatione recedere vellet, ad Semipelagianos miſerè declinauit. In illud Apoſtoli cap. 8. verſ. 29. *Quoniam quos præuonit, & prædefiniuit &c.* hæc ſcribit: [Sic illud addo, ne in eodem quidem facto « intelligi à nobis eius ſapientiam, ſi nulla cauſa, ac ratione diſcrimen faciente, « alios improbet, reijciatque ad interitum, alios ad ſalutem, & gratiam ſuam « recipiat, cum iſto agere modo, atque operari caſus potius, quam conſilij eſſe «

videa-

videatur.] Ita vult ex parte liberi arbitrij aliquid boni præcedere, vt gratia huic potius, quàm alteri donetur. Hæc planè Caſsianus ſentiebat, cuius de Deo verba ſunt Collat. 13. cap. 12. *Ne penitus dormienti, aut inerti otio diſſoluto ſua dona conferre videatur, occaſiones quodammodò quærens, quibus humanæ ſegnitiei torpore diſcuſſo non irrationalis munificentiæ ſua largitas videatur, dum eam ſub colore cuiuſdam deſiderij, ac laboris impartit.* Affirmat tamen ibidem Sadoletus hæc initia bonæ voluntatis, quæ nos per nos ipſos ponimus, eſſe bona quædam imperfecta; nam concedit virtutem ſecundùm ſui perfectionem ſine gratia haberi
« non poſſe. [Nihil enim, *inquit*, perfectum eſſe à nobis poteſt. Sed NOSTRA
« ſunt INITIA & cogitandi, & volendi. Atque ita noſtra, vt magnam quo-
« que partem in illis obtineat Deus. Ipſum enim neceſſariò propoſitum nobis
« habemus, cum ipſum volumus, & cogitamus, vt ſit ipſe priùs noſtrarum co-
« gitationum, voluntatumque inuitamentum, ad quem cum inclinauerimus,
« quod bonum propoſitum vocat Paulus, velle deinde, & operari ex illo bono
« propoſito PERFECTIVS à Deo nobis eſt, cum ipſius ope, & ſubſidio ad re-
« ctè agendum, conſtanterque volendum & fulciamur, & præmoueamur.] Hoc ipſum docebant Semipelagiani, qui initia, & boni tantùm imperfecti inchoationem viribus liberi arbitrij deputabant. Audiatur idem Caſsianus lib. 12. de inſtit. Mon. cap. 14. *Sed planè conſtantiſsimè non mea, ſed Seniorum ſententia definio,* PERFECTIONEM *quidem ſine his omninò capi non poſſe, his autem ſolis ſine gratia Dei poſſe eam à nemine conſummari. Vt enim dicimus conatus noſtros apprehendere eam per ſe ipſos ſine Dei adiutorio non poſſe, ita pronunciamus laborantibus tantùm, ac deſudantibus miſericordiam Dei, gratiamque conferri.* Quæ cap. 23. de dono perſ. S. Pater explodit. Idem Sadoletus in illa cap. 9. verſ. 22. *Si autem vo-*
« *lens Deus oſtendere iram &c.* ſcribit: [A nobis aliqoa initia bonæ voluntatis, vt
« præparari ad miſericordiam apti ſimus, proficiſcuntur.] Non diſſentit à Caſſiano lib. 6. de inſtit. Mon. cap. 18. vbi ait: *Non omnibus vna gratia Spiritus S. tribuitur, ſed ad quam ſe vnuſquiſque ſtudio, vel induſtria ſua dignum aptumque præ-*
« *buerit.* Præterea Sadoletus in caput 9. memoratum hæc habet [Nam cum
« ſub ſeruitute peccati nati nos ſimus, neque noſtra ope ex illo, noſtriſque viri-
« bus emergere, atque eijcere noſmetipſos queamus, volumus quidem EX NO-
« BIS etiam, & adnitimur, verumtamen ad conſurgendum Dei ope indigemus,
« qui TENDENTES BRACHIA ad ſeſe, corpuſque agitantes, vt euoluantur,
« miſericordia ſua adiuuat, ignauos verò, & deſides, neque quicquam agentes,
« quamobrem debeant ſubleuari, in ipſo luto infixos, perditoſque relinquit.] In quibus egregiè concinit Fauſto Semipelagianorũ corypheo lib. 1. de grat. & lib. arb. cap. 17. *Et ita ſe,* inquit, *duo iſta coniungunt, attrahentis virtus, & obedientis affectus, quomodò ſi æger aliquis aſſurgere conetur, & facultas animum non ſequatur, & propterea ſibi porrigi dexteram deprecetur.* Addit: *Aſsiſtenti, & vocanti Domino famulus* MANVM *fidei, qua attrahatur* EXTENDIT *&c.* At Sadoletus ne poſitis initijs bonæ voluntatis ex viribus naturæ præter Dei auxilium, ſtatuere videretur, gratiam perfectioris virtutis dari ex meritis, addit: [Sic no-
« ſtrum credere ſimplex illud, & inchoatum, quo ad obediendum Deo incipi-
« mus inclinari, non continuò mereri eſt, ſed tunc meremur, cum firmati in bo-
« na voluntate ab ipſo Deo &c.] Hoc pariter Semipelagiani tradebant, quorum princeps Collat. 13. cap. 13. ait: *Dum eam gratiam ſub colore cuiuſdam deſi-*

derij,

derij, & laboris impartit, & nihilominus gratia Dei GRATVITA *perſeueret, dum exiguis quibuſdam, paruiſq; conatibus tantam immortalitatis gloriam, tanta perennis beatitudinis dona inæſtimabili tribuit largitate.* Irriſit hoc ſubterfugium Auguſtinus lib. de prædeſt. SS. cap. 2. *Quis autem*, inquit, *dicat eum, qui iam cœpit credere, ab illo, in quem credidit, nihil mereri? Vnde fit, vt iam merenti cætera dicantur addi retributione diuina, ac per hoc Gratiam Dei ſecundùm merita noſtra dari.* Vide eundem lib. 4. ad Bonifacium cap. 6. Ex his patet Sadoletum, dum imprudenter ab Auguſtini ſententia deflectit, Semipelagianis adhæſiſſe, qui initia quædam fidei, ac bonæ voluntatis in nobis ex nobis aſſerebant, quos Arauſicana Synodus II. hoc canone V. damnauit: *Si quis ſicut augmentum, ita etiam* INITIVM fidei, *ipſumque* CREDVLITATIS AFFECTVM, *quo in eum credimus, qui iuſtificat impium, & ad regenerationem baptiſmatis peruenimus non per gratiæ donum, ideſt per inſpirationem Spiritus S. corrigentem voluntatem noſtram ab infidelitate ad fidem, ab impietate ad pietatem, ſed* NATVRALITER *nobis ineſſe dicit, Apoſtolicis dogmatibus aduerſarius approbatur &c.*

Hic verò nobis res erit cum Donio, qui num. 106. ſcribit: *Verùm quis tantum virum, tamque Orthodoxum Semipelagianiſmi laqueis irretitum credat, aut volentem, aut imprudentem?* Miror hunc Scriptorem adeo perfunctoriè epiſtolas ipſas Sadoleti legiſſe, vt non inde intellexerit, Sadoletum ob eam ſententiam de initijs virtutum, quam ſuis in Paulum commentarijs inſeruerat, à doctiſſimo, ac ſapientiſſimo Cardinale Gaſpare Contareno per literas reprehenſum fuiſſe. Hæc enim reſcribit Sadoletus lib. 9. epiſt. 9. Quod autem parcior fui in præueniente Dei gratia explicanda, quàm par eſſet, agnoſco eum errorē, cū tibi ita videatur. Rurſus tamen ibidem repetit. [Pelagianum eſſe non puto ſi in initijs aliquid retineamus, quod ſit noſtrum] Conqueſtus amicè fuerat Contarenus, quòd non ſatis pro dignitate de Auguſtini ſententia in eiſdem interpretationibus locutus fuerat, videbat enim Contarenus eam opinionem de initijs virtutum ex ſolis viribus arbitrij in Pelagij reliquijs ab Auguſtino ſolidiſſimè expugnatam fuiſſe. Illi verò in epiſtola 10. anno inſequenti data hæc Sadoletus repoſuit: [Cum ſcripſiſſem ad Paulum, me quadam in re leuiter à te diſſidere, iſque mihi dixerit, cupere te ſcire; vbi, & qua de re ſit diſſenſio. Primum tibi prædico, me in illa de libero arbitrio ſententia non omnino aſſentiri Auguſtino, qui libertatem noſtræ voluntatis PERSPICVÈ aufert: dumque Dei glotiam maximè complecti vult, videtur mihi illi derogare aliquid potius, quàm quod videatur, tribuere. Hæc ſi eſſemus vnà, libroſque in manibus haberemus, facilè me tibi probaturum confiderem.] Hæc ſi Annatus legiſſet, dubio procul inter nobiliora contra S. Doctorem teſtimonia recenſuiſſet. Sed nec Donius commentarios Sadoleti legit; nam ſi eoſdem vel leuiter inſpexiſſet, profectò intellexiſſet ſemet operam perdere, dum Sadoletum ab errore conatur vindicare, quaſi ille hoc tantùm voluerit, *vt in initijs ex Spiritu gratiæ operantis factis, aliquid noſtrum reperiatur, quia anima, vel eius potentiæ influunt phyſicè in actus vitales ſupernaturales.* At Sadoletus duriùs loquitur, quàm vt eo pacto emolliri poſſit. Etenim loco ſuperiùs laudato Pauli Rom. 8. vt vniuerſam quæſtionem tolleret, ſeq; ob initia virtutum naturaliter poſita à quacunque erroris ſuſpicione liberaret, ſcribit quòd [cum Deus dupliciter cauſa bonarum rerum ſit, vel vt effector, & ipſe agens, vel vt finis, reſque deſiderata] priori

modo

modo ait, Deum mouere ad actus nobiliores, & perfectos virtutum fidei, amoris Dei, religionis &c. poſtea verò addit: [Verùm quà Deus finalis rerum cauſa eſt, & ad eum, vt ad ſummum bonum mentes noſtræ mouentur, noſtra hactenus voluntas, & cogitatio, & prima illa, atque inchoata actionum noſtrarum conſilia ex Deo quoque ſunt.] Rationem aſsignat: [Non enim tunc vt mouens, & impellens author ipſe eſt, & principium vniuerſum noſtræ voluntatis, ſed vt appetitus, & deſideratus: magnum quidem tum quoque momentum afferens ad inclinandum nos, atque alliciendum.] Non ergo primi illi boni motus in Deum ex Sadoleto fiunt *ex ſpiritu gratiæ operantis*, vt Donius dicebat; neque enim Deus tunc mouet, *vt effector, & ipſe agens*, qua ratione ſemper mouet per ſpiritum gratiæ operantis; vnde ſunt illa Arauſicanæ Synodi can. 9. *Quoties enim bona agimus, Deus in nobis, atque nobiſcum, vt operemur, operatur*. Neque Semipelagiani negabant ad initia illa bonorum operum Deum mouere in ratione finis, Deus enim erat obiectum apprehenſum ſub ratione veri, & boni, cui inchoatiuè credebant, quod deſiderabant, quod petebant. Ideo verò damnati ſunt, quia non ſatis eſt, Deum mouere tantùm vt obiectum, ſed mouere debet tanquam agens ad hoc vt credamus, & velimus per infuſionem S. Spiritus ex eodem Arauſicano can. 6. & can. 5. vbi ſtatuitur *initium fidei, ipſumque credulitatis affectum* fieri in nobis *per gratiæ donum, id eſt per inſpirationem Spiritus Sancti*. Aliunde etiam Donius Sadoleti errorem intelligere poterat, dum idem hæc de Auguſtino ſcribit: *Libertatem noſtræ voluntatis perſpicuè auſert*, Sunt hæ putidæ Semipelagianorum tum veterum, tum recentiorum voces. De primis ſcribit S. Proſper ad Rufinum: *Scripta eius*, nempe Auguſtini, *quibus error Pelagianorum impugnatur, infamant; dicentes, eum liberum arbitrium penitus ſubmouere*. Eaſdem tibias contra Auguſtinum inflarunt Arminiani, noua Semipelagianorum progenies, quorum vnus Hugo Grotius lib. 17. Hiſt. Belgicæ ait: *Primus omnium Auguſtinus, ex quo ipſi cum Pelagio, & eum ſecutis certamen (nam ante aliter & ipſe ſenſerat) acer diſputandi ita libertatis vocem relinquere, vt ei decreta quædam Dei præponeret, quæ vim ipſam deſtruere viderentur*. Quis igitur poſthac Sadoletum eo in errore cum Semipelagianis, incautè quidem, & inſcienter, negabit conſpiraſſe, dum illorum conuicia in Auguſtinum iactat? Donius num. CVIII. quod in calce literarum, vt putat, Celeſtini legitur, Profundiores verò &c. *magnoperè animaduertendum* dicit. Verùm & id, quod cap. 3. aſſeritur *magnoperè animaduertendum* illi fuerat, vbi de Semipelagianis contra Auguſtinum ſcribentibus, hæc recitantur: *Cum Pelagium, atque Celeſtium anathematizare non dubitent; magiſtris tamen noſtris* TANQVAM NECESSARIVM MODVM EXCESSERINT, OBLOQVVNTVR. Quæ quidem ſi *magnoperè animaduertiſſet*, haud equidem pronunciaſset, quòd Auguſtinus *in alteram quaſi foueam delabi videtur, minùſque interdum tribuere, quàm par ſit, liberæ hominis voluntati*. Num. CX. Ex hucuſque fuſius probatis euidenter conſtat Iacobum Sadoletum cum Semipelagianis contra Auguſtinum incautè ſenſiſse, & reapſe *in extremam, & remotiſsimam ſententiam contentione diſputandi, magis quàm conſiderata, & quieta ratione adductum* ſe contuliſse, quæ verba ita ille meritò audire debet, vti iniuſtè eadem epiſtola 10. ad laudatum Contarenum contra S. Doctorem illemet vſurpauit. Interim Annatus videat, qualem contra Auguſtinum teſtem appellauerit, nempe Scriptorem, qui contra eundem cum

Semi-

Semipelagianis quod initia virtutum attinet, conſpirauerit; & tamen promiſerat initio ſtatim libri octaui ſe in iudicium contra Auguſtinum conducturum teſtes *minimè ſuſpectos*. Hactenus de Sadoleto, cuius quidem erratum libentiùs ſiluiſſem, ſed Annati, & Donij ex Sadoleti verbis inſtituta contra S. Patrem accuſatio inuito penitus, ac reluctanti hucuſque dicta extorſerunt.

§. II.

S. Bonauenturæ, & Caietani dicta examinantur.

TErtium teſtem opponit S. Bonauenturam in 2. ſent. d. 33. q. 2. art. 3. dicentem: *Ad illud, quod primò obijcitur in contrarium de verbis Auguſtini, dicendum, quòd Auguſtinus in verbis illis non intendit dicere, quòd parvuli ſenſibiliter crucientur, ſed intendit eorum pœnam manifeſtare quantum ad carentiam viſionis Dei, & quantum etiam ad vilitatem loci, & hoc valdè abundanter exprimit, plus dicens, & minùs volens intelligi*. Verùm negotium nobis non faceſſit Bonauenturæ contra Auguſtinum teſtimonium, nam eo loci loquitur de libro de fide ad Petrum Diaconum cap. 27. vbi legimus, pueros decedentes ſine baptiſmo *ignis æterni ſempiterno ſupplicio puniendos*; qui liber eſt Fulgentij, non Auguſtini. Quare ſi communi illius ſæculi opinione ductus Seraphicus Doctor Auguſtini illa verba eſſe putauit, cum alterius ſint, eius teſtimonio non perſtamus, non enim illius dictum apud Iudices quicquam ponderis habet, quo per deceptionem de quopiam aliquid affirmatur, quod non ab illo, ſed ab altero aſſertum conſtat. Hinc Sancti Doctoris modeſtia elucet, qui Auguſtini ſententiam, vt putabat, haud ſeueriori cenſura perſtrinxit, ſed leni interpretatione mitigauit. At Annatus graui ſupercilio eandem in ſententiam tonat lib. 8. cap. 1. *Negamus crudelem conſequentiam*. Rurſus eo dicto, Auguſtinus *plus dixit minùs volens intelligi*, ſemel Bonauentura vſus eſt, & ea in ſententia, quæ à latere contra Pelagianam hæreſim tradita eſt. Verùm Annatus pag. 893. laudata S. Bonauenturæ moderatione abutitur ad mitigandas Auguſtini ſententias in quæſtione de efficacia diuinæ gratiæ, hæc enim ſcribit: *Et ſi quis inſtet, Auguſtinum alijs locis id exprimere, quis non videt, ſi hoc eſſet, nihil aliud ſequuturum, quàm vt dicit S. Bonauentura, illis locis Auguſtinum plus dicere, ijs autem, quæ ſunt à nobis allata, minus velle*. An verò illa in ſententia de pœnis parvulorum fuerit Auguſtinus, nihil ad rem præſentem facit, nam de libro de fide ad Petrum locutus eſt Bonauentura, cuius verba, quàm parum aduerſarios iuvent, abundè ſuperiùs diximus cap. 3. §. 1.

Audiamus quartum Cardinalem Caietanum, qui ſic loquitur 1. p. q. 70. art. 3. *Suſtinent autem verba hanc gloſſam, quia quando contra Auerroem erat ſermo, fas erat declinare in oppoſitum, vt Auguſtinus contra Pelagianos facit*. *Hoc eſt*, ait Annatus pag. 862. *excedere lineam neceſſariæ veritatis: vt ſit nimia quædam ſeueritas, & iniqua vexatio, quæ medium illud, in quo veritas ſedet, tranſgredi iubet, ſi præeat Auguſtinus*. At medium ſe tenere clamat Auguſtinus, atque hoc primus mortalium docuit lib. 4. con. duas epiſt. Pelag. cap. 3. ad Bonifacium Papam hæc ſcribens: *Iſta nepharia, & damnabilia dogmata in hac tripartita diuiſione quiſquis mente catholica exhorret, illius quinque partitæ latebras, inſidiaſque deuitet, atque ita*

inter vtrunque ſit cautus, vt sic declinet Manichæum, ne ſe inclinet in Pelagium, rurſuſque ita ſe ſeiungat à Pelagianis, ne ſe coniungat Manichæis, aut ſi in alterutris iam tenetur, nec sic ſe à quibuslibet alteris ſeruet, vt in alteros irruat. Quis igitur Caietano in hoc credat, ac non potius Auguſtino coram Apoſtolica Sede hoc proteſtanti? Sed dices, impetu diſputationis Auguſtinum extra ſibimet ſtatutos à ſe limites excurrere, hoc eſt extra *lineam neceſſariæ veritatis*, vt loquitur teſtium conductor. Miror Annatum, qui capita epiſtolæ Celeſtini ad Gallos annexa, ipſius Celeſtini eſſe putat, imò, quæ eſt hominis diligentia, atque eruditio, ne dubitauit quidem, hanc crambem iterum recoxiſſe. Vetus illa fuit calumnia à Semipelagianis Auguſtino oppoſita, vnde eoſdem falſarios obloquutores Pontifex reiecit, vt §. ſuperiori diximus, cuius ſanè verba, cum illi accuſationem repetant, pro defenſione nobis etiam repetenda ſunt, hæc enim ſcribit: *Quia nonnulli, qui catholico nomine gloriantur, in damnatis autem hæreticorum ſenſibus ſeu prauitate, ſiue imperitia demorantur, pijſsimis diſputatoribus obuiare præſumunt, & cum Pelagium, atque Celeſtium anathematizare non dubitent, magiſtris tamen noſtris, tanquam neceſſarium modum exceſſerint, obloquuntur.* Sed Annatus, qui ſolam appendicem epiſtolæ, *Profundiores uerò &c.* ante oculos habuit, hæc in anteriori pagina legere non valuit, vel legere, ac negligere idem fuit. Igitur Auguſtinus, Celeſtino iudice, vel ſi negatis, ſaltem teſte, lineam neceſſariæ veritatis non exceſſit. Quis autem vnius Caietani teſtimonium S. Celeſtini Papæ conteſtationi præponendum ducat?

§. III.

Cardinales Perronius, Valerius, ac S. Carolus Borromæus minus rectè contra S. Auguſtinum adducti.

Sequitur quintus accerſitus ex Gallia Perronius & purpura, & erectis ex continuo cum hæreticis bello trophæis clariſſimus, cuius ſunt hæc verba, inquit Annatus: *Sat monui in quarta mearum obſeruationem nos admodum diſtinguere proprias S. Auguſtini opiniones, dum loquitur, vt priuatus Doctor, & eiuſdem narrationes, quibus loquitur, vt teſtis vſus communis Eccleſiæ, vel ea dicit, quæ Doctorum ætatis ſuæ communi conſenſui conformia ſunt; ab vnis ſiquidem argumentari nos tantùm probabiliter, ab alijs demonſtratiuè.* Benè ille quidem, ac dignè de Auguſtino ſenſit; quis enim priuatas Auguſtini ſententias in Sacræ v. g. paginæ explicatione intra fidei canones refert? At hic controuertitur, quid de Auguſtini auctoritate Perronius ſentiat in quæſtione de prædeſtinatione, & gratia. Nam de Auguſtini auctoritate *in ijs, quæ ad diuinam circa homines prouidentiam ſpectant*, teſtimonia te producturum in ipſo titulo libri octaui ſpoponderas. Liceat mihi Auguſtini huc verba inflectere: *Ingredere*, Perroni, *ingredere, & conſide cum fratribus tuis, à quibus nulla ratio, nulla tentatio te ſeparauit, opus eſt tua, & maximè tua ſententia.* Lib. 1. con. Iul. cap. 6. Arrige Annate aures, Perronius ſuum de Auguſtino teſtimonium profert: *Auguſtinus Maximus poſt Apoſtolos prædeſtinationis Doctor, imò* OS, *&* LINGVA VETERIS ECCLESIAE *quantùm ad illam de gratia doctrinam.* Lib. 1. Reſp. ad Regem Angliæ cap. 12. *Quid te igitur*, addit Auguſtinus, *adiuuit quòd* Perronij, *tanquam tibi ſuffragaretur, teſtimo-*

teſtimonium, poſuiſti? Vis ſcire an ſuam de prædeſtinatione ſententiam docuerit Auguſtinus *ut priuatus Doctor*, an *ut teſtis uſus communis Eccleſiæ*? Audi ipſummet hæc dicentem lib. de dono perſeu. cap. 23. in fine: *Ac per hoc prædeſtinationis huius fidem, quæ contra nouos hæreticos noua ſollicitudine nunc defenditur, nunquam Eccleſia Chriſti non habuit*. Non igitur ea in re loquutus eſt Auguſtinus, vt priuatus Doctor, ſed vt tradit Perronius, *vt os, & lingua ueteris Eccleſiæ*. Quare quis non indignetur Annato, qui eos contra Auguſtinum teſtes nominat, qui S. Doctoris ſententias ad cœlum vſque laudibus efferunt?

Itane ſextum contra Auguſtinum teſtem dabit Verona noſtra Auguſtinum, vt ais, *recentiorem* Valerium Venetum Cardinalem? Hic lib. 3. Rhetor. Eccleſ. cap. 42. horum Clericos monet: *Beatis Auguſtini ſcripta Clerici cautè admodum legant. Ita enim acumine ingenij præſtitit, & de rebus difficilibus tam ſubtiliter diſputauit, ut non mediocri ingenio præditi uiri eius libros legentes in errores aliquando lapſi ſint*. Hoc egregium ſcholion affingit Annatus pag. 863. *Et hoc quid aliud eſt, quàm id ipſum, quod monentem audiuimus Bonauenturam, Auguſtinum plus dicere aliquando, & minùs uelle intelligi*. O præclarum noſtri commentatoris commentum! Cardinalis Valerius nonnullos Auguſtinenſium librorum Lectores lapſos in errores ſcribit, quòd ſubtiliſſimum Auguſtini ſenſum minimè aſſecuti ſunt. Annatus ex Valerio inde lapſos dicit, quòd Auguſtinus diſputans plus quandoq; verbis excurrit, quòd non eſt de difficilibus *tam ſubtiliter*, vt ait Valerius, ſed *tam incautè*, vt interpres contendit, diſputaſſe. O Superi mites animos! Magnus ille Patriæ meæ Antiſtes Auguſtiniani ingenij acumen, atque in diſputando ſubtilitatem, quam plerique licèt nobili ingenio præditi, aſſequi nequiuere, commendat: Annatus inde contra Auguſtinum exceſſuum accuſationem ſtruit, ac teſtem contra S. Doctorem illum ſe dare fingit, qui eſt eiuſdem Auguſtini eximius laudator. Eos ſanè, de quibus Valerius loquitur, in errores lapſos fuiſſe, Auguſtini-ne, an ipſorum, qui Auguſtinum non intellexerunt, culpa eſt? Quis autem neſciat, plurimos profundos quorumdam Sacræ paginæ verborum ſenſus non aſſequentes in hæreſes ruiſſe? Itane in Sacri eloquij Authorem Spiritum S. culpam deuoluemus, an non in ipſorum potiùs petulantiam, qui vltra ingenij vires ſeſe euehere conati ſunt? Hinc eruditè Facundus Hermianenſis Epiſcopus, qui pro tribus capitulis ſub Iuſtiniano ſcripſit in lib. con. Mocianum ait: *Quid autem*, inquit, *in hoc miremur, neque enim meliùs loqui potuit Auguſtinus, quàm Prophetæ, quàm Apoſtoli, & Euangeliſtæ, quorum mentibus ſimiliter malè intellectis, & incongruè adhibitis tam multi ſuos defendere conantur errores*.

Notat ibidem Annatus, S. Carolum Borromæum Valerium ad illud opus ſcribendum excitaſſe, idemque abſolutum approbaſſe, vnde vti Valerius, ita & S. Carolus contra Auguſtinum ſtare Annato viſus eſt: *Vt ideo*, inquit, *videri poſſit, ac debeat unum hoc teſtimonium eſſe duorum uirtute, ac Sanctitate Eminentiſſimorum Cardinalium*. Ita contrarium S. Doctori S. Carolum facit, qui id ne ſomniauit quidem. At cum Valerius pro Auguſtino loquatur, ſuppar illi Borromæus addendus eſt. Sed age, ipſius S. Caroli de Auguſtino teſtimonium proferamus. Ille in epiſtola ad Ciuitatem Mediolanenſem ait: *Nemo eſt, qui ignoret, quantum utilitatis, & fructus attulerit Eccleſiæ Dei magnus illius Doctor Auguſtinus. Extinxit in Africa Manichæos, expulit Donatiſtas, in nihilum Pelagia-*

nos hæreticos redegit, Fortunatum Hæresiarcham confutauit, & vt vniuerſa paucis complectar, omnia venena aduersùs Orthodoxæ Religionis puritatem à Dæmone eructata, ſuſtulit. Hinc factum eſt, vt ex illius doctrina, & à Patribus eundem ſubſecutis, & à Synodis, à Theologis, ac Catholicis Academijs tot Eccleſiæ dogmata fulcimentum, & robur acceperint. Et hæc quidem fuit ſanctiſſimi Mediolanenſis Antiſtitis de D. Auguſtino ſententia.

§. IV.

Falli eos, qui S. Auguſtinum interdum iniquiorem libero arbitrio fuiſſe calumniantur.

POſt purpuratos teſtes ingentem aliorum Scriptorum caterуam contra S. Auguſtinum trahunt, quos ſigillatim repetere non vacat, eos verò ad certas veluti claſſes redigam, ſi qui plures in eandem de Auguſtino opinionem coierint. Et primo loco opponit Annatus libro 8. Adamus par. 3. Cal. deſtr. capit. 7. & Decampſius libro 3. hæreſ. Ianſ. diſp. 1. cap. 3. Genebrardum Aquenſem Antiſtitem in epiſt. præfixa oper. Origenis, Albertum Pighium lib. 3. de lib. arb. & Sixtum Senen. in præfat. lib. 5. Biblioth. dicentes Auguſtinum interdum libero arbitrio fuiſſe iniquiorem. Vetus ea quidem, ac rancida Pelagianorum, & Semipelagianorum calumnia eſt. Iulianus lib. 1. oper. imper. cap. 54. ſcribit contra Auguſtinum: *Liberum arbitrium in natura hominis perſeuerat, quod vt tu cum Manichæis negas, ita nos cum Apoſtolis, & omnibus Catholicis confitemur.* De Semipelagianis patet ex epiſtola Proſperi ad Rufinum, cuius verba data ſunt §. 1. Quanta autem veritate hanc à ſe calumniam Auguſtinus propulſauit, illos ſolùm neſcire arbitror, qui S. Doctoris libros nec à limite ſalutauerint. Totus liber de gratia, & libero arbitrio pro humana libertate decertat, initio ſtatim hæc ſcribit: *Quoniam ſunt quidam, qui ſic gratiam Dei defendunt, vt negent hominis liberum arbitrium, aut quando gratia defenditur, negari exiſtiment liberum arbitrium, hinc aliquid ſcribere ad veſtram charitatem, Valentine frater, & cæteri, qui ſimul Deo ſeruitis, compellente mutua charitate curaui.*

Genebrardus ait: *Auguſtinus fuit iniquior interdum libero arbitrio.* Sixtus Senenſis pag. 875. teſtatur Sanctum Doctorem *minùs interdum, tribuere, quàm par ſit, liberæ hominis voluntati.* Hi quidem INTERDVM libero arbitrio minùs æquum S. Doctorem fuiſſe affirmant. At Decampſius proximè nominatus de iiſdem ſcribit: *S. Auguſtinum* PERSAEPE *libero arbitrio minùs æquum fuiſſe affirmant.* Neq; hic fideliter teſtium dicta exhibent. Imò nec Sixto Senenſi Auguſtinus indignaretur, qui apertè hæc habet lib. de grat. Chriſti cap. 47. *Sed quia iſta quæſtio, vbi de arbitrio voluntatis, & Dei gratia diſputatur, ita eſt ad diſcernendum difficilis, vt quando defenditur liberum arbitrium, negari Dei gratia videatur, quando autem aſſeritur Dei gratia, liberum arbitrium putetur auferri.* Cum verò Iulianus obieciſſet Auguſtino, dicere ipſum liberum arbitrium Dei gratiam commendando negari, reſpondet lib. 4. con. eundem cap. 8. *Non dixi negari arbitrium liberum, vel auferri, ſed dixi, vt putetur auferri.* Albertus Pighius ineptiſſimus S. Doctoris cenſor eſt, nam libro 3. de libero arbitrio hæc in S. Auguſtinum

num effutire non extimuit: *Libero arbitrio alicubi videtur iniquior, etiam parum illi, quàm poteſt, tribuit: eius facultatem vel extenuat, vel diſsimulat, vel eludit, certè omnibus viribus deijcit.* Quis autem impudentis hominis teſtimonio credat, cum S. Hormiſdas Papa in epiſtola ad Poſſeſſorem ſcribat: *De arbitrio tamen libero, & gratia Dei quid Romana, hoc eſt Catholica ſequatur, & ſeruet Eccleſia, licèt in varijs libris B. Auguſtini, & maximè ad Proſperum, & Hilarium abundè poſsit cognoſci &c.* Itaq; Auguſtini doctrina de libero arbitrio doctrina Eccleſiæ eſt. Non igitur iniquus eſt Auguſtinus libero arbitrio, non illud elidit, non extenuat, non ſuffocat; nam peſſimum alioqui Eccleſia Magiſtrum ſequeretur. Quis etiam non ſpernat ineptum Pighij conſilium, quo monet ad veram de libero arbitrio doctrinam percipiendam, legendos eſſe potiùs libros S. Doctoris ad Catholicos datos, quàm reliquos contra Pelagianos ſcriptos. Stultè: quaſi diuerſa in alterutris via abierit. Irriſit hoc Maſſilienſium effugiũ, quo S. Doctoris libros vniuerſos recipere recuſabant, S. Proſper in fine libri cõtra Collatorem: *Maneat*, inquiens, *planè maneat iſta conditio, vt horum librorum nouitas repudiata videatur, ſi in eadem cauſa eiuſdem viri diſſentit antiquitas, & vt inutile, aut incongruum iudicetur, quod ab his, quæ contra Pelagianos condidit, diſſonans inuenitur.*

Porrò ſi quæramus, vndenam ijdem Scriptores moti ſint, ad Auguſtinum tanta calumnia onerandum? Reſpondet Decampſius citatus, quòd Auguſtinus dixit, peccato Adæ *amiſſum, ac perditum liberum arbitrium.* Quod in Enchiridio cap. 30. his expreſſit: *Libero arbitrio malè vtens homo, & ſe perdidit, & ipſum.* At eadem ferula vapulabunt Synodi, ac Pontifices, qui iiſdem verbis Sanctiſſimi Magiſtri ſenſum definiere. S. Gelaſius Papa in epiſtola ad Epiſcopos per Picenum ait: *Dicunt, quòd homo per liberum arbitrium, quod corrupit, fœdauit, ac* PERDIDIT, *bono ſuffragante natura beatus efficiatur.* Concilium etiam Arauſicanum can. 13. hæc definit: *Arbitrium voluntatis in primo homine infirmatum, niſi per gratiam baptiſmi non poteſt reparari, quod* AMISSVM, *niſi à quo potuit dari, non poteſt reddi.* Quis enim neget Adamum amiſiſſe poteſtatem benè, ac meritoriè operandi ob peccatum commiſſum? Sanè hæc eſt S. Innocentij definitio in epiſtola ad Patres Carthaginenſes: *Liberum enim arbitrium*, inquit, *ille perpeſſus, dum ſuis inconſultius vtitur bonis, cadens in præuaricationis profunda demerſus eſt, & nihil quemadmodum exinde exurgere poſſet inuenit, ſuaq; in æternum libertate deceptus, huius ruinæ iacuiſſet oppreſſus, niſi eum poſt Chriſti pro ſua gratia releuaſſet aduentus.* Audiatur interim ſui interpres Auguſtinus apud Apoſtolicam Sedem ſua dicta exponens: *Peccato Adæ arbitrium liberum de hominum natura periſſe non dicimus, ſed ad peccandum valere in hominibus ſubditis Diabolo, ad benè autem, pieq; viuendum non valere, niſi ipſa voluntas hominis Dei gratia fuerit liberata, & ad omne bonum actionis, ſermonis, cogitationis adiuta.* Lib. 2. ad Boniſ. c. 5. & Lib. 1. cap. 2.

S. V.

Falli item eos, qui dicunt S. Auguſtinum contra Arium ad Sabellium, & contra Sabellium ad Arium declinaſſe.

DVos alios teſtes contra Auguſtinum vel nolentes trahit Annatus, Cornelium Muſſum Epiſcopum Bituntinum pag. 865. & Magnum Theologum

gum Ioannem Scotum pag. 872. Ille quidem in cap. 5. epiſt. ad Rom. ait: *Non ergo nos moueat Auguſtinus uel tantillum. Hoc eſt enim illi peculiare, ut cum aliquem expugnat errorem, tanta uehementia illum exaggeret, ut alteri oppoſito cauſam præbere uideatur. Ita cum Arium inſectatur, uidetur fauere Sabellio, cum Sabellium Ario, cum Pelagium Manichæis, cum Manichæos Pelagio.* Iſte verò in 2. d. 33. q. 2. ad 1. ſcribit: *Et ita multùm ponderandum eſt, contra quos hæreticos ſancti ſunt loquuti, ſicut Auguſtinus contra Arium uidetur quaſi declinare ad Sabellium, & è conuerſo: ſimiliter uidetur contra Pelagium declinare ad Arium.* Rectè corrigit Annatus dicendum forte *Manichæum*. Hæc quidem illi.

At enim modeſtè loquitur Muſſus, ait enim Auguſtinum contra Arium diſputantem *uideri* Sabellio fauere, mitiùs Subtilis hoc ipſum expreſsit, addidit enim *quaſi uidetur*. Quod non ob ineptam Auguſtini methodum, ſed ob myſterij difficultatem, ac Lectorum quorundam minùs perſpicax ingenium dixere, quæ libenter, vti notauimus, concedit Auguſtinus, & tamen Annatus ait eadem pagina 872. *Quo factum ſit, quemadmodum antea ex alijs referebamus, vt Auguſtinus declinarit in oppoſitum:* cum tamen illi viſum fuiſſe, vel quaſi viſum fuiſſe declinare ſcribant. At quod Recentiores inde velint conuincere, S. Auguſtinum contra Arium diſputantem ad Sabellium declinaſse, patens calumnia eſt, numquam enim contra Arium diſputans, atq; vnitatem eſsentiæ adſtruens viſus eſt perſonas in vnum confundere, vt fauere Sabellio dicendus ſit. Auguſtini dictum vel vnum producant, & cauſam integram illis cedimus. Imò nullus mortalium adeo exactè mediam inter Arium, & Sabellium viam tenuit, vt Auguſtinus, qui media ipſius viæ linea inceſsit. Vnum, & alterum teſtimonium proferam, quo aduerſarij falſitatis penitus conuincantur.

S. Doctor tract. 37. in Ioannem ita Hipponenſes ſuos alloquebatur: *In errore Sabellianorum vnus eſt ſolus ipſe Pater, qui filius. In errore Arianorum, alius eſt quidem Pater, alius filius, ſed ipſe filius non ſolùm alius, ſed etiam aliud. Tu* IN MEDIO *quid? Excluſiſti Sabellianum, exclude & Arianum. Pater Pater eſt, Filius Filius eſt, alius, non aliud, quia* ego, & Pater, *inquit*, vnũ ſumus, *ſicut etiam heſterno die, quantùm potui commendaui. Cum audit*, ſumus, *abſcedat confuſus Sabellianus, cum audit*, vnum, *abſcedat cõfuſus Arianus. Gubernet Catholicus* INTER VTRVMQVE *fidei ſuæ nauigium, quoniam cauendum eſt in vtroque naufragium.* Quid eruditiùs, quid ſubtilius, quid verius dici potuit? Paſsim hoc Populo inculcabat, quò regia inter Sabellium, & Arium via procederet. Omnino audiendus eſt iterum Auguſtinus tractatu 71. in Ioannem vbi elegantiſsimè ita hæreticos confutat: *Contraria dicitis, ſed non eodem modo, ſicut eſt falſum contrarium vero, ſed ſicut ſunt inter ſe duo falſa contraria. Errando in diuerſa itis,* IN MEDIO *eſt via, quam relinquitis. Inter vos ipſos longiore interuallo ſeparati eſtis, quam ab ipſa via, cuius deſertores eſtis. Vos hinc, vos autem illinc huc venite, alteri ad alteros tranſire nolite, ſed hinc, atq; illinc ad nos veniendo, inuicem vos inuenite. Sabelliani agnoſcite, quem prætermittis; Ariani æquate, quem ſubditis, & in via vera nobiſcum ambulabitis: eſt enim quod inuicem ex uobis alteri ex alteris admoneri utiq; debeatis. Audi Sabelliane: Vſqueadeo non ipſe Pater, ſed alter eſt Filius, ut eum Arianus inæqualem aſſerat Patri. Audi Ariane: Vſqueadeo filius æqualis eſt Patri, ut Sabellianus eundem eſſe dicat & Patrem. Tu adde, quem tollis, tu adimple, quem minuis, & nobiſcum ambo conſiſtitis, quia nec tu tollis, nec tu minuis eum, qui & alter eſt à Patre, ut conuin-*

cas

Digitized by Google

eas Sabellianum, & æqualis eſt Patri, vt conuincas Arianum. Vtriſque enim clamat: Ego, & Pater vnum ſumus. *Quod ait*, vnum, *audiant Ariani, quod ait*, ſumus, *audiant Sabelliani, & nec illi æqualem, nec illi alterum negando ſint vani*. Ita-ne, ſi ſuperis placet, qui non modò regia via ſemper inceſſit, ſed qui eandem poſteris non dicam digito monſtrauit, ſed pedibus fecit, extra orbitas excurriſſe, & ad extrema declinaſſe dicetur? Ego quidem priùs credam, reapſe Solis currum ductante Phaëtonte extra Eclypticam præcipitem actum, quàm illis Auguſtini exceſſibus præſtem fidem.

§. VI.

Expenduntur illorum teſtimonia, qui S. Auguſtinum nouitatis accuſant.

Iſti quidem tres Præſules ſunt, quorum auctoritatem, ac doctrinam Annatus ſatis exaggerat: nempe Claudius Xaintes in lib. Atheiſ. Cal. tit. de prædeſtinatione, Ambroſius Catharinus in libello itidem de prædeſtinatione, Hieronymus Oſorius lib. 9. de Iuſtitia, qui S. Auguſtini doctrinam de prædeſtinatione, & reprobatione nouitatis accuſant, quaſi ſenſerit contra ſententiam omnium Patrum, qui eundem præceſſerunt. Vetus ſanè contra S. Auguſtinum Semipelagianorum cantilena eſt, vt ex literis Proſperi patet, cui S. Doctor hæc reponit lib. de prædeſt. SS. cap. 14. *Quid igitur opus eſt, vt eorum ſcrutemur opuſcula, qui priuſquàm iſta hæreſis oriretur, non habuerunt neceſſitatem in hac difficili ad ſoluendum quæſtione verſari, quod procul dubio facerent, ſi reſpondere talibus cogerentur.* Sed hac de re pluribus alibi dictum eſt. Sanè Clemens VIII. in diſputationibus de Auxilijs Molinæ ſententiam ad Auguſtiniani dogmatis de prædeſtinatione amuſſim exegit, & Fauſtus Reiorum Epiſcopus inde præcipuè reiectus eſt, quòd S. Doctoris de prædeſtinatione ſententiam impugnauit, quam Patres Auguſtinum ſubſecuti, Proſper, Fulgentius, Cæſarius, atque Africani Epiſcopi in Sardinia exules, itemque Monachi Scythæ, Rhemigius, Prudentius, alijque propugnarunt, quibus S. Thomas cum meliori Scholaſticorum parte conſenſit.

Illud tamen notandum venit, horum trium Epiſcoporum contra Auguſtinum teſtimonia Recentioribus ipſis non exactè probari. Moraines diſput. 9. num. 57. cum hæc parum honorifica de S. Doctore Claudij Xaintes verba recitaſſet: *Pro reſolutione fidei meæ, quam Eccleſiæ Catholicæ iudicio ſubmitto, cenſeo D. Auguſtinum nimio contra Pelagianos ardore incenſum nimis præcipitanter ſententiam, & conſenſum prædeceſſorum ſuorum contempſiſſe*, hanc ipſam cenſuram improbans ait: *Huc vſque Epiſcopus Ebroicenſis, qui, vt opinor, & pace illius dictum volo, conſultiùs feciſſet, tantique Doctoris auctoritati conuenientiùs, ſi ſemper, & conſtanter quæcunque dixit Auguſtinus, in ſenſum illum commodum expoſuiſſet, & non tantam in opinando inconſtantiam ei tribuiſſet.* Dixerat enim Sancteſius Auguſtinum varium ea in ſententia fuiſſe. Ambroſius Catharinus in libro de præſcientia, & prædeſtinatione adeo aduerſus S. Auguſtinum procax eſt, vt bilem mouerit vel ipſi Vaſquio, vnde his Catharinum increpat 1. p. diſp. 90. num. 11. *Contra Auguſtinum parùm modeſtè loquitur Catharinus, & in illius ſententiam ſuo modo explicatam*

tam maledictis procaciter fertur &c. At in hoc turpiſsimè certè Catharinus lapſus eſt, tum quòd non intelligens mentem Auguſtini, ipſum impudenter impugnat, & reprobat, tum quòd ipſe Auguſtinus contra Maſsilienſes, & alios à Celeſtino Primo in epiſtola prima ad Epiſcopos Galliæ honorificè defenditur. Et ibi recitato Celeſtini elogio addit, *hoc Celeſtini teſtimonium ſufficere, vt os ipſi Catharino obſtrueretur.* Accedant ex Hiſpania duo Dominicanæ familiæ nobiliſſimi Doctores, qui hominis in Auguſtino impugnando licentiam caſtigant. Dominicus Soto in cap. 9. epiſt. ad Roman. *Non potuit*, inquit de Catharino, *hic Reuerendus Pater citra temeritatis notam non ſolum Auguſtinum, verùm Sanctos omnes noua, inauditaque ſua commentatione contemnere.* Et Bannez 1. p. q. 23. art. 7. propè initium de Catharino ita loquitur: *Edidit tres libellos de prædeſtinatione, in quibus nihil eſt eruditionis, ſed plurimum erroris.* Quis verò quantuſue fuerit iſte S. Auguſtini reprehenſor, & vnde emerſerit, tradit Soto in apologia de certitudine gratiæ initio his ipſum Catharinum alloquens: *Iam ætate prouectus ex Iuriſconſulto* (trigeſimum ætatis annum natus Florentiæ Dominicanæ familiæ nomen dedit) *Theologus derepentè prodiiſti, ſimul & audire cæpiſti in ſcholis, & contra egregios ſcholarum Doctores ſcribere.* Tantæ authoritatis apud ſuos habet Catharinus. Cæterùm non poſſum non indignari Annato, hanc gloſſam pag. 866. Catharini teſtimonio appendenti: *Ambroſij Catharini iudicium eſſet meritò ſuſpectum, ſi quam profitetur interdum in Auguſtino deſerendo libertatem vſurparet ſolus. Sed tanta cæterorum Doctorum conſpiratio ſatis oſtendit, Catharinum in ea re, non vt Catharinum, qui ſuo ſæpè ingenio nimiùm indulſit, ſed vt Eccleſiæ Catholicæ Archiepiſcopum, & Doctorem id ſenſiſſe &c.* Erras, Annate, erras. Catharinus libros illos de prædeſtinatione ſcripſit antequam eſſet Antiſtes, nam editi ſunt Pariſijs anno 1541. Ille verò Minorenſis Epiſcopus in Picentinis dictus eſt anno 1546. die 27. Auguſti ex tomo 7. Italiæ Sacræ Vghelli, Archiepiſcopus verò Compſæ anno 1552. die 3. Iunij. Non itaque locutus eſt, vt Archiepiſcopus Eccleſiæ Catholicæ, ſed teſte Soto vti nuperus *ex Iuriſconſulto Theologus* in ijs libris, in quibus, aſſertore Banneſio, *nihil eſt eruditionis, ſed plurimum erroris.* Hinc factum eſt, vt Catharinus Iuris peritus in illis libris ſæpe laudarit Codices, & Digeſta, vt ſuas de prædeſtinatione opiniones Theologis perſuaderet.

Reſtat Oſorius, de quo hæc habet Gabriel Vaſquez 1. p. diſp. 89. cap. 8. num. 62. *Alterum, in quo hi Auctores* nempe Catharinus, Camerarius, Oſorius, *fuerunt decepti, eſt, quòd putarunt Græcos Patres Auguſtino contraria docuiſse, quaſi aſſereret Auguſtinus; homines ad gloriam ſine meritis electos fuiſse &c.* Itaque Vaſquio teſte, Oſorius deceptus eſt. Annatus libro primo ſui Auguſtini à cap. 2. vſq; ad nonum fuſiùs conatur probare, Auguſtinum non ſenſiſſe contra antiquos Patres, & præcipuè cap. 6. vbi Fauſtum contra Auguſtinum loquentem inducit. Qua ergo ratione Auguſtinum illis teſtimonijs oppugnat? Quòd ſi dicat recitare ſe, quid illi ſenſerint, non quid illis ſentiendum fuerat de Auguſtino, hoc nobis ſat eſt, haud plenè eos teſtes Recentioribus probatos eſſe, quorum ipſis fatentibus, primus *minus conſultè locutus*, alter *impudens, parùm modeſtus, & procax, imò nec mentem Auguſtini intelligens.* Poſtremus denique *deceptus* dicitur. Annate, hos contra Auguſtinum teſtes? Sed alios modò audiamus.

S. VII.

Digitized by Google

§. VII.

Teſtimonia Driedonis, Taperi, Medinæ, & Vallofilli contra S. Auguſtinum producta falſata eſſe, nec fideliter recenſita.

Annatus quaſi lippis, imò cæcis ſcriberet, auſus eſt eos contra S. Auguſtinum teſtes aduocare, qui vel maximè S. Doctoris auctoritatem tuentur, quod ſanè niſi varijs technis vſus præſtare potuit. Etenim eos citat, qui apertis verbis citra vllam contrariam interpretationem non modò Auguſtinianos ſe probant, ſed Auguſtinianiſſimos; nouis enim verbis inſolitæ Recentiorum aſſertiones caſtigandæ ſunt. Quò verò fidem teſtibus paret, aliqua eorum verba diſſimulat, alia detruncat, alia mutat, graui contra tot Doctores iniuria.

In primis appellat Driedonem, teſtatus pag. 878. hæc ſcripſiſſe: *Neque ſentire contra diuinam gratiam, neque ſi fallatur, perniciosè falli eum, qui quamuis Auguſtinus aliter ſentiat, generalem agnoſcit erga omnes homines, cum primùm ad vſum rationis perueniunt, bonitatem, vt eos iuvet peculiaribus auxilijs.* Driedo eò loci, nempe in lib. de capt. & redempt. gen. hum. cap. 2. tract. 4. memb. 2. par. 8. immediatè ante illa verba ab aduerſario adducta hæc tradit: *Quamuis* TVTIOR *viuat quiſquis cum venerabili Patre Auguſtino non per auxilia ſufficientia ex æquo omnibus adultis propoſita, ſed per diuinam miſericordiam, & iuſtitiam à curioſis hominum quæſtionibus ſe abſoluit, humiliatus ſub potenti manu Dei.* Deinde quam ibi inſinuat de auxilijs communibus ſententiam locum in paruulis non habere, oſtendit, quo inſolubili argumento S. Auguſtinus illam ſemper impugnauerat. At qui ſecus ſentiat, *non falli*, inquit, *perniciosè, ſi fallitur, nec contra diuinam gratiam ſentire.* Nam contra iuſtitiam potius ſentit, quàm contra gratiam, nec perniciosè, ſed tolerabiliter fallitur. Tu verò, Annate, vt Auguſtini in fine lib. 6. con. Iulianum verba, velis nolis, tibi ingeram, *miſerabiliter falleris, vel etiam deteſtabiliter fallitis*, quando Driedonem contra Auguſtinum teſtimonium dicere tibi fingis, qui TVTIOREM S. Doctoris ſententiam conteſtatur.

Rurſus adducit eundem Driedonem lib. 1. de lib. arb. cap. 2. par. 5. vbi ait: *Ex Scripturis Sacris ab Auguſtino adductis ſuper hac re non expreſsè, & efficaciter concludi poteſt, infantes ſine baptiſmo decedentes ſupplicio æterni ignis eſſe cruciandos.* Additque Annatus nobile ſcholion: *En vt inefficaces fatetur adductas ab Auguſtino ex Scriptura Sacra probationes, vtque optioni ſtudioſorum permittit, vt illum, aut ſequantur, aut deſerant.* Intelligit Driedo teſtimonia ſcripturæ ab Auguſtino allata non efficaciter, hoc eſt, haud demonſtratiuè probare pœnam ſenſus puerorum in inferis; nam immediatè hæc de vtraque ſententia præmiſerat: *Cum neutra videatur efficaciter ex Scriptura Sacra demonſtrabilis.* Neque hanc ſententiam demonſtratiuè probatam nos contendimus; alias nullus poſſet oppoſitum tueri. Neque optionem facit, vt Auguſtinum vel ſequamur, vel deſeramus. Nam Auguſtino etiam illa in opinione nobis inhærendum eſſe exemplo docuit, hæc adſtruens: *Vt ergo, quod nobis* PROBABILIVS, *ſcripturiſque ſacris magis conſonum videtur, afferamus, arbitramur huiuſcemodi paruulos ſenſibili*

quadam moleſtia, ſeu afflictione ab igne, & in igne torqueri. Audis, Annate, eam ſententiam, quam tu pag. 858. tanquam *crudelem* deteſtaris, à Driedone adſtrui probabiliorem, ac Sacræ paginæ magis conſonam? Auguſtino igitur militat doctiſſimus ille vir, neq; vlla arte in Recentiorum caſtra abduci poteſt, ſed inane tantùm illius nomen fingi ad decipiendos incautos.

Driedoni Magiſtro ſupparem ſubmittunt Ruardum Taperum ex eadem Louanienſium Academia Doctorem, quem hæc contra Auguſtinum ſcribere tradit Annatus pag. 879. *Alia tamen opinio magis conſentanea eſt Auguſtino, quòd non omnibus Deus concedit tale auxilium &c.* Et deinde: *Harum tamen opinionum prior videtur magis commendare diuinam bonitatem &c.* At eſt, quòd de Annato conqueramur, quippe qui verba Taperi plurimum Auguſtinianæ ſententiæ fauentia omiſerit; nam ita ſcribit Taperus ad art. 7. pag. 222. *Alia tamen opinio magis eſt conſentanea Auguſtino,* ET PATRVM CONCILIIS, *quòd non omnibus Deus concedit tale auxilium*. Pupugere Recentioris mentem duo illa verba, quis enim inde non videat, quantum ponderis Auguſtinianæ ſententiæ, teſte Tapero, accedat? Illa igitur conſultò omiſit. Quare iure cum Auguſtino lib. 4. con. Iul. cap. 8. hic liceat exclamare: *Vt appareat de re tanta, quibus abs te fraudibus diſputetur*. Addit Annatus, ſignificare Taperum, eandem ſententiam eſſe Adriani VI. 4. Sent. q. 1. de pœnitentia. Hinc inſultat pag. 888. *Adrianus quoque Sextus iuxta id, quod retulimus antea ex Ruardo Tapero, iungendus erit*. Sed profectò nullas nobis præſtigias facies. Quid ſcripſit Adrianus citatus in fol. 3. dubij 8. *Ex his reſpondeo ad quæſitum* modò proferimus: *Eam miſericordiam*, ait, *vt probabiliter teneo, viatoribus exhibet Deus, quia ſufficienter eis aſsiſtit, & ſuam gratiam offert, qua pro extremo ſaltem virium laborando, poſſent peccati indulgentiam promereri, vt in hoc differentia ſit viatorum ab iis, qui tranſierunt terminum. Si tamen contrarium faciat; ideſt, ſi non dat eis indulgentiam peccatorum laborando pro viribus, quod apud Doctores dubium, & incertum eſt, nequaquam iniuſtitiæ argui poſſet*. Vides primò dicere, ſe probabiliter hoc tenere. Vides 2. Adriano teſte dubium, & incertum eſſe illud principium: *Facienti, quod in ſe eſt, Deus non denegat gratiam*, quod Recentiores putant eſſe certiſsimum. Vides 3. Deum haud reprehendi poſſe, ſi laborantibus pro viribus adhuc deneget gratiam. Quæ Adriani dicta cum illorum Theologia non conueniunt. Ibidem verò ait: *In omnibus his exclamandum eſt cum Auguſtino: O altitudo diuitiarum Sapientiæ, & ſcientiæ Dei*. Cum tamen Recentiores hanc S. Auguſtini exclamationem non modò non imitentur, ſed irrideant, quod ex Ioanne Adamo ſuperiùs fuit manifeſtum.

Accedit tertio loco Bartholomæus Medina magnus Dominicani inſtituti Theologus, eius verba ſic recitat Annatus pag. 875. *Sine dubio ſententia eſt Auguſtini, quòd homo in pura natura habet naturalem virtutem operandi, quam non habet in lapſu. Non placet tamen Doctoribus*. O integræ fidei exſcriptorem! Medina eò loci adducta ſententia nonnullorum aſſerentium diuerſam eſſe virtutem operandi hominis ſtantis, & lapſi ait: *Quæ ſine dubio videtur eſſe D. Auguſtini ſententia*. Quæ ita recitat Annatus: *Sine dubio ſententia eſt Auguſtini*. Falleris, ò bone Vir; non ita ſcribit Medina: *Videri* ait, non verò *eſſe* reapſe illam Auguſtini ſententiam; tu verò illud verbum *videri* abradis, quo ex Medinæ vocibus Auguſtino acriùs inſultes. Sed nec ait: *Non placet tamen Doctoribus*; relege, & videbis ita ſcribi: *Non placet tamen viris* DOCTIORIBVS, quibus capita liqui-

bus, ſed fortè minùs; vt ille quidem putabat, doctis ſententiam placere ſignificat, eos autem tacito nomine paulò ante indicauerat. Sed alia rurſus audienda eſt obiectio. Etenim recenſita Medinæ ſententia exclamat Recentior ille pag. 876. *Atq; hac ratione hic Auctor indubitatam Auguſtini doctrinam hoc in puncto & Doctoribus contrariam eſſe fatetur, &* SIBI *ſine vllo fidei vidatæ, vel ſpretæ antiquitatis ſcrupulo.* Bellè hæc ſibi Annatus fingit. Medina ſua ipſius ſententia recitata apertè proteſtatur ſe non habere aduerſarium Auguſtinum. Hæc ſunt eius verba: *Neq; D. Auguſtinus huic noſtræ ſententiæ vllo modo aduerſatur.* Et audes coram iudicibus, affirmare Medinam fateri, *ſibi eſſe contrariam Auguſtini doctrinam?* Egregiè Auguſtinus contra Iulianum lib. 4. cap. 8. *Quis non expectet,* inquit, *ſapientiam diſſerentis, qui fidem cognouerit mentientis.*

Eadem fide, animoq; Annatus pag. 870. ad tribunal contra Auguſtinum Ferdinandum Valloſillum vel nolentem trahit, qui *multis locis*, inquit, *ſatis indicat liberam eſſe ab Auguſtino interdum diſcedendi copiam.* Dein plura Valloſilli teſtimonia producit, in quibus tamen hic adeo conſtanter cum Auguſtino ſtare ſe profitetur, vt mecum ſanè illa reputans, in illam opinionem abeam, alienis illa oculis Annatum lectitaſſe: pudet enim, ac piget de viro tanti inter Recentiores nominis adeo palmares hallucinationes (non enim impoſturas dicam) ſuſpicari. Verùm eadem obiecta excutiamus. *Multis locis*, ait, *ſatis indicat liberam eſſe ab Auguſtino interdum diſcedendi copiam, vt quæſito 13. in 2. Tomum Chryſoſtomi, dùm quærit cauſam prædeſtinationis, & reprobationis.* At cur Valloſilli verba contra Auguſtinum non producis, quod cæterorum teſtimonia referens præſtitiſti? Sanè quia nulla ſunt; debui dicere, contraria ſunt. Etenim adeo mordicùs Auguſtinianæ ſententiæ de gratuita prædeſtinatione adhæret, vt ibidem dicat: *Opinio contraria non eſt probabilis; licèt non hæretica, & nullus eam deberet aſſerere in ſcholis, neq; alibi.* Et hunc dicis in diſputatione de prædeſtinatione facere *liberam ab Auguſtino diſcedendi copiam?* Rurſus ibidem, nempè quæſito 13. Chryſoſtomi teſtimonijs explicatis addit: *Auguſtinus Patrono non indiget; nam cum priùs huic dogmati conſtanter adhæſiſſet, re tamen diligentiùs perſpecta, opinionem locis innumeris retractauit.* Nempè Deum homines prædeſtinare ex præuiſis meritis fidei naturalis. Addit aduerſarius: *Et quæſito 18. in 3. Tom. S. Auguſtini, vbi diſputat, an poſſint aliæ virtutes eſſe ſine fide, & ſic loquitur &c. Non enim S. Thomas conſentit cum Gregorio Ariminenſi, neq; cum B. Auguſtino, quòd omnes actus infidelium ſint peccata.* Reſpondemus Valloſillum hæc dixiſſe ex aliorum ſententia calamo ad alia properante; nam quæſito 22. in D. Ambroſium, vbi ex profeſſo quæſtionem illam agitat, & ad quam ſe refert tom. 7. Aug. quæſ. 18. & 19. & tom. 8. quæſ. 3. & alibi, apertè §. *ad argumenta Gregorij* in reſponſione ad 4. tradit, S. Auguſtinum non idem ſenſiſſe cum Gregorio Ariminenſi de operibus infidelium. Et in tom. 3. quæſ. 18. ſcribit, de virtutibus infidelium S. Auguſtinum *ſenſiſſe cum S. Thoma.* Et tom. 8. quæſ. 3. ait de eodem S. Doctore quærens, an omnia infidelium opera ſint peccata: *Et ita in re conuenit cum communi ſenſu Eccleſiæ, & cum doctrina Doctorum Scholaſticorum.* Et hæc eſt Valloſilli de Auguſtino ſententia.

Pergit Annatus: *Et quæſito 25. in 3. tom. Auguſtini, vbi concludit timorem ſeruilem tum bonum, tum meritorium eſſe, quamvis Auguſtinus videatur illi aliud ſenſiſſe, in quo fortè Valloſillus deceptus eſt.* Sed appello oculos Lectorum, nihil enim ibi

X 2 ait

ait de Auguſtino, vt fingit Annatus, in fine tamen quæſiti eiuſdem S. Doctoris dictum interpretatur, nec vſpiam ſcribit, ſibi videri, Auguſtinum aſſeruiſse, timorem ſeruilem non eſse bonum. Vnde non ſolùm ille Recentior in S. Auguſtinum iniurioſus eſt, verùm etiam in ipſum Valloſillum, quem *deceptum* dicit, ea de Auguſtino pronunciando, quæ ne ſomniauit quidem. Addit quartò. *Et quæſito 10. in 10. Tom. vbi dicit Auguſtini ſententiam de cauſa reprobationis diſplicuiſse pleriſq; veterum Patrum.* Benè: at ſtatim quinam fuerint illi Patres ſignificat, nempe *Maſſilienſes, & Fauſtus Reienſis.* Hæc tamen ſiluit Annatus, videbat enim illos Patres eſse Semipelagianorum Magiſtros, Hoc eſt, nullius prorſus auctoritatis. Porrò ibidem Valloſillus confutat Catharinum S. Auguſtini ſententiam reprehendentem, & concludit: *Non ergo eſt, cur Catherinus in proloquio ſui libelli diceret, ſe punctum prædiſtinationis vera ratione attigiſse, quæ Auguſtinum, ac cæteros antea Patres celata ſemper fuiſset.* Tandem ſic concludit: *Et quæſito 30. in 4. tom. vbi reſponſionem ad oppoſitam ſibi authoritatem Auguſtini in ea quæſtione, num liceat vxori de conſenſu mariti fornicari, ſic exorditur: Pro B. Auguſtino reſpondemus, quod quid ſecundum veritatem tenendum ſit, definiuimus,* Ita truncatum teſtimonium Valloſilli refert Annatus, vt putetur parui habita Auguſtini auctoritas, nam ille Scriptor ſtatim addit: *Et ipſe tantùm propoſuit quæſtionem, an in caſu vxor poſsit licitè fornicari, accedente conſenſu viri, in quo ſenſu Doctores ſcholaſtici quæſtionem non diſputant.* Poſtea aliam explicationem annectit: *Secundò dicimus B. Auguſtinum caſum non definiſse, quod ex verbis eius conſtat, poſtquàm enim caſum propoſuit, concluſit ſic aſserens:* Nihil hic in alteram partem diſputo, liceat cuique exiſtimare quod velit &c. *Ex qua litera conſtat, quòd cum dicat, liceat cuique exiſtimare, quod velit, quòd definitè nihil aſseruit, ſed opinioni, & iudicio aliorum exiſtimandum reliquit.* Hæc doctiſſimus ille Epiſcopus, qui ſumma diligentia, atq; ingenti labore quæcunq; dubia in vniuerſis S. Auguſtini voluminibus occurrere poterant, explicuit, vnumq; præſertim oſtendendum ſibi propoſuit, nil falſi alicubi ab Auguſtino aſsertum fuiſse. Quare quis non ægrè ferat, & acerbè, hunc ſtrenuiſsimum S. Doctoris defenſorem contra eundem ad tribunal obtorto collo à Recentioribus trahi, fieri illum ipſorummet ore ea loquentem, quæ non modò non dixit, ſed quæ ab Auguſtini ſenſibus procul abeſse ſolidiſsimè demonſtrauit?

§. VIII.

Viguerij, Soti, Fabri, Horantij teſtimonia diſcuſſa.

RECentiores licèt in ſuperiori teſtium repetitione conuicti ſint, ora tamen Iudicum aſpicere, ne dum ſua iterum contra Auguſtinum aperire non erubeſcunt, imò nouos contra S. Doctorem teſtes adducunt, ita vt ſi teſtium numero certandum foret, verendum eſset, ne illorum multitudine Auguſtinus obrueretur: Sed re nobis huc vſque feliciter ſuccedente animoſiores facti, ad reliquorum teſtium examen accedimus.

Ioannes Viguerius pag. 872. nominatur, quòd §. 6. de peccato originali hæc ſcripſit: *Præterea in hoc non tenetur D. Auguſtinus. Vnde Gennadius de viris illuſtribus de eodem Auguſtino loquens ait,* licèt minùs capacibus dubitationem de-

abortiuis fecerit, error tamen illius, vt ſuperiùs dixi, multo ſermone contractus, lucta hoſtium exaggeratus, necdum hæreſis quæſtionem dedit. *Per quæ verba dat intelligere, D. Auguſtinum in hac opinione errasſe, ſed ipſum hæreticum non fuiſse, eò quòd non fuit pertinax, imò retractauit in epiſtola ad Iulianum... Præterea decretalis* Maiores de Baptiſmo, *in qua eſt determinatum, eos non pati pœnam ſenſus, tempore D. Auguſtini nondum edita erat. Quia idem Auguſtinus, qui ſupra modum Eccleſiam reuerebatur, ſi edita fuiſset, oppoſitum non dixiſset.* Verùm hic teſtis nullam apud Iudices fidem meretur, quòd eorum, quæ dicit, proríus inſcium ſe propalat. In primis Gennadius cap. 38. de ſententia S. Auguſtini de pœnis paruulorum ſine baptiſmo morientium non loquitur, ſed de reſurrectione puerorum in vteris matrum decedentium. Nam Gennadius, cum dixiſſet Auguſtinum ex multiloquio erraſſe, ait: *De reſurrectione etiam mortuorum ſimili cucurrit ſinceritate, licet minus capacibus dubitationem de abortiuis fecerit. Catholicus permanſit tamen, & error illius ſermone multo, vt dixi, contractus lucta hoſtium exaggeratus necdum hæreſis quæſtionem dedit.* Etenim S. Doctor lib. 22. de ciuit. Dei cap. 13. dubium proponit: *An abortiui partus in die iudicij reſurrecturi ſint.* Quare Viguerius verba Gennadij nec percepit, nec fideliter retulit, nam hæc omiſit: *Catholicus permanſit tamen*, quibus periodi ſenſus variatur, errorem enim non de abortiuis Gennadius obijcit, ſed de prædeſtinatione ex abſoluto Dei decreto, vt alibi dictum eſt. Neq; enim ſententia Auguſtini de pœnis paruulorum fuit lucta hoſtium exaggerata, nam de illis Auguſtinum tantummodo dubitaſſe Semipelagiani dicebant, vt patet ex literis Hilarij ad Auguſtinum. Præterea falſum eſt, S. Doctorem ſententiam illam retractaſſe in epiſtola ad Iulianum. Etenim nullam ad Iulianum epiſtolam Auguſtinus ſcripſit. Sanè in opere imper. con. Iul. lib. 3. cap. 200. quod vltima ætate conſcripſit conſtans in eadem fuit ſententia: *Si autem*, inquit, *non eruitur de poteſtate tenebrarum, & illic remanet paruulus, quid miraris in igne æterno cum Diabolo futurum, qui in Dei regnum intrare non ſinitur?* Neq; hoc S. Doctoris aſſertum damnatum eſt ab Innocentio III. in illa decretali, vt optimè notat Gregorius in 2. ſent. d. 33. q. 3. & ſuperiùs ex profeſſo oſtendimus.

Augetur teſtium numerus Dominici Soti cenſura, qua ſententiam S. Auguſtini de pœnis paruulorum perſtringit, inquiens lib. 1. de nat. & grat. cap. 14. apud Annatum pag. 874. *Auguſtinus plus iuſto videtur torquere paruulos, vnde qui eius ſententiæ ſubſcribunt, perpauci ſunt, & tortores paruulorum nuncupantur.* Idem verò Annatus pag. 871. Ioannem Fabrum Epiſcopum Viennenſem hom. 9. de pec. orig. in eandem Soti ſententiam adduxerat, quippe qui dixit Auguſtinum ſic opinantem *exceſsiuè locutum*. At quæſtio de pœnis paruulorum nuſquam ex profeſſo ab Auguſtino agitata fuit, ſed occaſione à Pelagianis data ſuam ſententiam pronunciauit; in ſermone 14. de V. Apoſtoli fuſiùs quidem quam alibi, ea de re loquutus eſt. Nec perpauci ſunt, qui eidem adhærent, nam Gelaſius, ac Gregorius Pontifices, Auitus, Fulgentius, Iſidorus, Synodus Sardinienſis Patrum Africanorum, Prudentius, Beda, Aelredus, alijq; Sancti Patres Auguſtinianam de paruulorum pœnis ſententiam ſecuti ſunt. Itemq; ex Theologis Gregorius, Driedo, Muſæus, Moreau, Macedo, Polmanus, Paludanus, Poncius, Concius, ac Doctores Louanienſes communiter, quorum omnium teſtimonia indicauimus cap. 3. §. 5. Quantum verò Sotus Auguſtino in-

dispu-

diſputationibus de gratia detulerit, ex cap. 2. eiuſdem libri colligitur vbi ait: *Hoc ipſum Auguſtinus agnouit, vt pleraq; alia, quæ in argumentum huius operis excogitari poſſunt; quem propterea nihil mirum ſi fermè* VNICVM CORYPHAEVM *identidem huc ſimus* PRAE CAETERIS PATRIBVS *acceſſituri*. Hæc ille.

Franciſcus etiam Horantius contra Auguſtinum citatur, vir ſanè eruditus, & qui Synodo Tridentinæ interfuit, quòd cum Cyprianum, itemq; Hieronymum in quibuſdam erraſſe dixiſſet, hæc de Auguſtino ſubiungit lib. 4. cap. 3. de locis Theologicis: *Idem Auguſtino longè doctiſsimo contigit. Sed quo feror? cui non?* Qui nuſquam Auguſtinum erraſſe diceret, eximia Auguſtinum laude fraudaret, duos Retractationum libros expungendo. Verùm Annato probandum erat, Auguſtinum in libris contra Pelagianos ab Horantio reprehenſum fuiſſe, hoc enim ſe Scriptorum teſtimonijs euicturum ſpoponderat. Audite interim quæ ſit illius Scriptoris de Auguſtino iudicium. Ille lib. 1. cap. 51. vbi de gratia, & libero arbitrio diſputat, hocce nobile Auguſtino elogium appendit: *Hæc longè omnium in perluſtrandis fidei noſtræ ſacramentis Princeps Auguſtinus. Quam quidem doctrinam tanquam è cælo lapſam ſuſcipimus, vt ſanctam veneramur, vt fidei noſtræ regulæ conformem amplexamur, & vt antiquæ Patrum traditioni ſatis conſtantem, modiſq; omnibus veritati conſentaneam, & conuenientem retinemus.* Cap. 46. vocat S. Auguſtinum *unum omnium doctiſsimum, & ſanctiſsimum*. Cap. 48. ait: *Magni Auguſtini mens expendatur*. Hæc de S. Doctore Horantij ſententia eſt, vt haud iure contra eundem à Recentioribus nominari poſſit.

§. IX.

Ioannis à Bononia, Arborei, Aragonij, Pennoti, Eſtij, Vegæ, & Toſtati teſtimonia examinata.

OMnium Bibliothecarum ſchedulas Recentiores excuſſerunt, rimantes ſi quæ Doctorum licèt haud ita celebrium dicta inuenirent, quibus Auguſtini auctoritas decurtaretur. Enimverò in librum exiguum neſcio cuius Ioannis à Bononia inciderunt, qui, vt refert Annatus pag. 878. expoſitiones Auguſtini in illa Apoſtoli: *Deus vult omnes homines ſaluos fieri*, non recipiens ait: *Non videtur hic modus dicendi ſufficiens*. Item: *Non eſt veriſimile Apoſtolum hoc ſenſiſſe*. In primis hic ſcriptor in tacita ſolutione obiectionum pag. 365. edit. Louanienſis anni 1555. quò modeſtiùs Auguſtini interpretationem alteram ſecutus omitteret, S. Doctorem noluit nominare, religioni ſibi ducens à tam ſacro nomine palam diſcedere, ſed ait: *Deniq; haud me latet, eximium quemdam ſacrarum literarum Interpretem hunc locum ad hunc modum explicare*. Poſtea: *Alium ſenſum ponit idem Doctor eximius*. At Recentiores non modò Auguſtino nominato eaſdem interpretationes reijciunt, ſed dicterijs etiam onerant, vocantes eaſdem cum Molina vel *primo aſpectu peregrinas, & extortas*, in concord. q. 19. art. 6. diſp. 1. vel cum Petauio ad *eludendum magis, quàm rectas, & ſolidas videri* tom. 1. dog. Theol. lib. 10. cap. 3. At idem Scriptor in præcipua quæſtione de prædeſtinatione hæc tradit: *Noſtram mox ſubijciemus ſententiam, eamq; dictis B. Fulgentij ſumptis ex B. Auguſtino ſtabiliemus*. Paſſimq; eo in opere S. Auguſtini teſtimonia inculcat.

Oppo-

Digitized by Google

Opponit pag. 880. Ioannem Arboreum in illa verba epiſt. ad Rom. cap. 3. *Vbi eſt gloriatio tua? excluſa eſt; per quam legem? factorum? Non, ſed per legem fidei.* Vbi S. Auguſtini interpretationem *ieiunam* vocat, & *explodendam*. Miror alterum ſumma Annati diligentiam ſubterfugiſſe: etenim ait: *Expoſitio eſt ridicula, & explodenda.* Verùm ridiculus potius teſtis ſit Arboreus, qui Auguſtinum latinum ſermonem docere præſumit. S. Doctor lib. de Spir. & litt. cap. 10. vt probet homines non iuſtificari ex lege, ſed ex fide auxilium gratiæ impetrante, illa verba Apoſtoli adducit, hæc ſubiungens: *Siue gloriationem dixerit laudabilem, quæ in Domino eſt, eamq; excluſam, ideſt, non vt abſcederet, pulſam, ſed vt emineret, expreßam; vnde & excluſores dicuntur quidam artifices argentarij &c. Siue gloriationem vitioſam de ſuperbia venientem commemorare uoluerit, eorum ſcilicet, qui cum ſibi iuſtè uidentur uiuere, ita gloriantur quaſi non acceperint eam; quam non per legem factorum, ſed per legem fidei dicit excluſam, id eſt eiectam, & abiectam, quia per legem fidei quiſque cognoſcit, ſi quid benè uiuit, Dei gratia ſe habere.* Itaq; S. Doctor ſubindicata prima explicatione, quæ alicui fortè venire poſſet in mentem, ad alteram deſcendit, cui ſemper inhæret in libris contra Pelagianos. At Arboreus ridiculum grammaticum agit, dum Auguſtinum barbariſmi accuſans ait: *Nec Pictores eximij, elegantiſsimæq; picturæ fictores; aut expreſſores dici ſolent excluſores, ſed exculptores, aut effigiatores.* Quaſi Auguſtinus vulgare illius ætatis quorundam argentariæ artis opificum nomen potuerit ignorare. Scribit idem S. Pater in illa pſal. 67. *ut excludant hi &c. In arte argentaria excluſores uocantur, qui de confuſione maſſæ nouerunt formam uaſis exprimere.* Vnde patet eos argentarios artifices, quos Latino vocabulo fuſores dicimus, tempore Auguſtini à vulgo appellatos fuiſſe *excluſores*. Certè vti 4. Reg. 24. *Cluſores* argentarij nominantur, qui gemmas auro, vel argento claudebant, ita excluſores dicebantur, qui ex auro, vel argento vaſa fundebant; cuius quidem vocis ethymologiam non vacat curioſius inquirere, cum & nomina ad placitum imponantur, & vox illa vulgò vſurparetur. Arboreus autem de pictoribus, & pictura nomen illud perperam accipit, quod ab Auguſtino de excuſoribus argentarijs, ſeu de ijs, qui ſtatuas, ſeu quodlibet aliud excudunt, intelligitur. Igitur ineptè in hoc Arboreus calculum poſuit: Verùm Annatus hoc nobile ſcholion addit pag. 881. *Et tamen liber ille ab Auguſtino contra Pelagianos ſcriptus eſt, & locus Pauli contra eoſdem illic urgetur.* Quid tum? Scribit S. Doctor duas ex poſitiones excogitari poſſe laudatæ Pauli ſententiæ, quarum vtraque Pelagiana hæreſis ſuffocatur: ſiquidem vna diſpliceat, altera recipiatur, hoc ſatis Auguſtino fuit, neq; qui primam non admittit, Auguſtini hoſtis ſtatim cenſendus eſt; non enim hoc exigit Auguſtinus, dum ait, *Siue gloriationem dixerit laudabilem &c. Siue gloriationem uitioſam*, quibus ſignificat nolle ſe in ijs explicandis immorari, vtraq; tamen interpretatione Pelagianos conuinci, ſequente quolibet quam velit.

Cæterùm exciderint illa Arboreo, modò in quæſtionibus de prædeſtinatione & gratia Auguſtinianum ſe profiteatur. Lib. 10. Theoſoph. cap. 9. *Auguſtinus*, ait, *liberi arbitrij aſſertor ſtudioſiſsimus*. Lib. 14. cap. 7. *Si non nihil*, inquit, *tibi ſit iudicij, facilè cognoſces ex ſana, & luculenta Auguſtini doctrina, Deum non ex eo dilexiſſe Iacob, quòd futura eius merita præuiderit.* Toto eo volumine in quæſtionibus de gratia ait: *Hæc Auguſtiniana eſt aſſertio.* Et initio libri vel à limine ſe S. Doctoris ſtudioſiſſimum oſtenſurus ſcribit: *Huiuſce aſſertionis patres, qui Auguſtinia-*

guſtinianam ſapiunt doctrinam, ſeorſim ſtabiliemus. Igitur Recentiores ſuum ipſorum de Auguſtino iudicium, quod dogmata de prædeſtinatione, & gratia attinet, huius Arboris nec folijs, nec vmbra obtegere valent.

Quò tamen Auguſtini authoritatem propiùs arietent, Petrum Aragonium, & Gabrielem Pennotum Auguſtinianos in ſubſidium vocant. Aragonius 2. 2. q. 10. art. 6. cum probaſſet hominem ſine gratia Dei poſſe benè moraliter operari, addit: *Ex dictis ergo infertur, ſententiam D. Auguſtini fuiſse, quòd homines nullum bonum opus moraliter efficere poſsunt ſine gratia Dei, quod idem affirmabat Gregorius*. Vnde ait Annatus pag. 882. *Atq; ita palam profitetur Petrus Aragonius ſe ab Auguſtino diſcedere*. Pennotus verò lib. 5. Propugnac. cap. 6. tradit minimè credendum eſſe, *omnem Auguſtini rationem eſse exactam demonſtrationem, omnem reſponſionem eſse dogma fidei, omnem expoſitionem locorum ſacræ ſcripturæ eſse certam regulam, & infallibilem ipſas diuinas ſcripturas interpretandi &c.* quibus recitatis his Annatus inſultat: *Vide Lector, quo moderamine in commendanda S. Auguſtini doctrina vtantur etiam illi, qui ex inſtituto eius cultores, imitatores, & alumni ſunt in vtroq; Ordine Canonicorum, & Eremitarum. Vt perſpicere liceat, quàm ſit ſuperſtitioſa hodiernorum Baianorum religio, qui ſpecioſo errorum prætextu, ſolum Auguſtinum in ore, in oculis, in corde habere ſe fingunt*. Non poſſum negare Aragonium in ea ſententia fuiſse, attamen ibidem concl. 2. fatetur hominem ſine gratia *raro, & infrequenter, & tum magna difficultate* poſse efficere bonum opus, vt parum ab Auguſtiniano dogmate recedere videatur. At §. *cæterum hoc non obſtante* probat ſententiam S. Auguſtini nullum continere errorem, ac proinde poſse ſuſtineri. Huic tamen domeſtico teſti, ne tantillum iudices moueat, opponimus tres ex hac noſtra Eremitana familia celeberrimos Doctores, qui mordicus S. Auguſtini ſententiæ adhærent Gregorium Ariminenſem 2. d. 29. q. 1. art. 2. Baſilium Pontium Magnum Theologum Salmanticenſem in relectionibus de auxilijs diuinæ gratiæ, & Gaſparem Caſalium Luſitanum Epiſcopum lib. 1. de quadripartita iuſtitia, qui Auguſtini dogma explicant, ſolidiſſimis argumentis muniunt, atq; ab aduerſariorum iaculis vindicant. Imò Recentiorum ſubtiliſſimus Vaſquez idem fuſiſsimè propugnat 1. 2. diſp. 190. quem ſequuntur ex eadem familia Turrianus tract. de grat. diſp. 4. Mæratius tom. 2. tract. eodem, ſect. 8. Ripalda tom. 1. de ente ſuper. diſp. 20. ſect. 6. alijque.

At Pennotus non aduerſatur; etenim Auguſtinus vſus eſt in ſuarum ſententiarum confirmationem argumentis etiam probabilibus, quæ ſi eſsent demonſtratiua argumenta, ſtultos diceremus Recentiores, qui eiſdem reſponſionem procudunt. Vnum contendimus, capitales S. Auguſtini ſententias aduerſus Pelagianos, & Semipelagianos non poſse citra temeritatis notam impugnari. Quam verò Pennotus parum Recentiorum cauſæ faueat, in his eiuſdem verbis nemo non videt: *Si Celeſtinus*, inquit, *Romanæ Eccleſiæ Pontifex calumniatores doctrinæ D. Auguſtini de prædeſtinatione vocat plantas male creſcentes, & improbos, quibus perpetuum ſilentium imponendum ſit, & ſectatores dogmatum peruerſorum, & damnatorum, à contrario doctrinam Auguſtini de prædeſtinatione probat, vt doctrinam ſanam, piam, Catholicam, & de fide, cui à Catholicis non poſsit contradici*. Lib. 5. propug. cap. 16. num. 2. Annatus tamen lib. 8. cap. 2. pag. 860. ait: *Conſtituamus illam partem, quæ plus fauet libero arbitrio, dicamuſq; ante præuiſa merita homines ad gratiam prædeſtinari, poſt præuiſum autem bonum vſum gratiæ prædeſtinari*

ad

Digitized by Google

ad gloriam, quid inde ſequitur contra regulas à Celeſtino poſitas? prorſus nihil. Hæc igitur vna eſt ex quæſtionibus, quas adſtruere non vult Celeſtinus, ſi credimus Baronio. Iam ſentis, iam vides, quàm bellè tibi Pennotus concinat. Quod de Baronio addis, falſum eſſe §. 1. ex eodem Baronio demonſtrauimus.

Guillelmus etiam Eſtius intromittitur, qui 1. ſent. diſt. 44. §. 14. ait: *Quòd ſi nihilominùs contendat aliquis, Auguſtini verba, quæ obiecta ſunt, huc inflecti non poſſe, putetque eum re vera alterius eſſe ſententiæ, tum reſpondebimus ea, quæ de adiutorio primi hominis, & Angelorum obſcuriùs, & vt videtur extra Scripturæ authoritatem ab eo diſputata ſunt, ad hæc, vt ex comparatione gratiæ noſtræ per Chriſtum reparationis magis emineret, non debere præiudicare doctrinæ, quæ apud alios Patres, ipſumque S. Thomam in huiuſmodi rebus exactiſsimum Doctorem expreſsior reperitur.* Eſtius quò ſuam ergà S. Doctorem obſeruantiam oſtenderet, eadem diſt. 44. §. 13. & 14. multum laboris impendit, vt eundem in ſuam ſententiam traheret; quòd verò videbat id ſatis ægrè poſſe perſuaderi, ea quæ recitata ſunt, appoſuit, non vt parui fieri ab ipſo Auguſtinum iudicaremus, ſed vt moleſti forſitan aduerſarij obiectionem effugeret. At quod Eſtio diſplicuit, olim pariter Semipelagianis diſplicuiſſe ſcribit Hilarius Arelatenſis in epiſtola ad Auguſtinum S. *Deinde moleſtè ferunt ita diuidi gratiam, quæ vel tunc primo homini data, vel nunc omnibus datur &c.* Ille tamen Scriptor 2. diſt. 24. §. 10. ait: *Atque horum primus ſit Auguſtinus, vt quem conſtat cauſam fidei Catholicæ contra Pelagianos præ cæteris Eccleſiaſticis Scriptoribus acriùs, vberiùſque defendiſſe.* Et in 1. diſt. 41. §. 6. *B. Auguſtini de gratia Chriſti doctrinam, quæ magna ex parte conſiſtit in aſtruenda prædeſtinatione gratuita, approbauit Celeſtinus Pontifex in epiſtola ad Epiſcopos Galliæ.* Omitto plura, quæ paſſim in commendationem S. Doctoris Eſtius recitat, Louanienſes enim, ac Duacenſes conſueuere Auguſtino ſemper eſſe addictiſſimi.

Alphonſus Toſtatus in nonnullis ab Auguſtino diſſentit, quæ ad ſacræ paginæ explicationem pertinent. At Annatus pag. 867. ait: *Vide Lector ... an putet dandam eſſe nemini facultatem in aliquo repugnandi ex omnibus, quæ ille contra Pelagianos, & Semipelagianos ſcripſit.* Contendimus S. Auguſtini doctrinam contra Pelagianos ex tanta Eccleſiæ approbatione in excellentiori gradu auctoritatis locandam eſſe, quàm illorum, qui, vt ait Toſtatus apud Annatum, *humano ingenio ſolo ſcripſerunt.* Cæterùm inſigne elogium Toſtati de Auguſtino lege apud Macedo in concentu Euchologico pag. 431. vbi de Toſtato ait: *Quãquam minutis quibuſdam in quæſtionibus ab Auguſtino interdum diſſentiat, in materia de prædeſtinatione, & gratia Auguſtino penitus conſentit.*

His additur ab Adamo par. 3. Caluini deſtructi cap. 6. Andreas Vega, qui dolere ſe dixit, Auguſtinum aduerſariorum gratiæ obiectionibus clarè non ſatisfeciſſe lib. 12. in Trident. cap. 22. de iuſtificat. Cæterùm Vega ibidem cum dixiſſet Pelagianos contra diuinam gratiam decem & ſex argumentis ſtetiſſe ait: *Et ad ea omnia copiosè, & eruditè pro ſua eximia doctrina reſpondit Auguſtinus.* Addit tamen ibidem nonnulla, quæ nec Aduerſarijs ipſis placere poſſunt. Nam hanc regulam prædicandi myſterium prædeſtinationis, & neceſſariæ gratiæ ad credendum, diligendum Deum, pœnitendum &c. concionatoribus tradit: *Cuperem hoc clarè, & diſtinctè tradi, perinde eſſe in noſtra poteſtate omnia exercitia virtutum, ad quæ credimus neceſſariam eſſe ſpecialem Dei gratiam, ac ſi ſolus generalis Dei concurſus ſufficeret; imò ac ſi non eſſet niſi noſtra ſola voluntas ad ea*

omnia requiſita. Et poſt nonnulla ſimilia addit: *Et hæc ſæpè deſiderani, vt Auguſtinus palam, & apertè reſpondiſſet obijcientibus ipſi, quòd à prædicatione prædeſtinationis, & gratiæ ceſſandum eſſet coram populo*. Quis verò non videat, ex illa Vegæ regula orationem nunquam auditoribus inculcandam eſſe? Etenim oratio eſt diuinæ gratiæ teſtificatio, cum nullus petat ab altero auxilium ad aliquod faciendum, quod per ſemet æquè facilè præſtare poteſt, quo argumento Pelagiani à Patribus conuicti ſunt. Si fideles ad diuinam opem implorandam adhortandi ſunt, vt in ſacris myſterijs facit Eccleſia, non ita commendanda eſt voluntas, ac ſi ſola ipſa ad virtutes capeſſendas, & fugiendas tentationes ſibi ſufficiat. Miror autem cum Vegam hanc ſententiam ibidem interſerentem audio, debere nos, *ipſius opem aſsiduis, & importunis gemitibus flagitare*. Porrò ſi hoc populi docendi ſunt, qua ratione ſola voluntatis humanæ potentia aſſerenda eſt? imò ſumma eiuſdem infirmitas oſtenditur, dum ad illam adiuvandam Dei gratia, non dicam expectatur, ſed *aſsiduis, & importunis gemitibus imploratur*. De his autem adeo ſolidè agit Auguſtinus in lib. de dono perſeu. à cap. 14. & ſeq. vt nihil vel clarius, vel efficacius à quoquam deſiderari poſſit. Quare Vegæ teſtimonium nec aduerſarij ipſi probent, dum ea adſtruit, quæ ipſimet improbent, ſi ſanè ſapiant.

§. X.

Dominici Bannez teſtimonium altiùs contra Auguſtinum exaggeratum diſcutitur.

HIſpani huius Theologi, quem ſemper infenſum Recentiores experti ſunt, teſtimonium contra S. Doctorem grandi fiducia exaggerant, in qua quidem re cum mala fide procedant, illud nobis diligentiùs examinandum venit. Adamus par. 3. ſui Caluini deſtructi cap. 9. pag. 667. cum ſibi licitum eſſe ſcribat, S. Auguſtini ſententiam de reprobatione ex ſolo peccato originali ortam *horrere, quod mater eſt illius, quam Caluinus tanta impietate, ac rabie contra Eccleſiam inculcat*, Banneſij patrocinio, vel teſtimonio vtitur, ita de eadem ſententia Auguſtini ſcribentis, 1. par. q. 23. art. 5. *Hæc ſententia non eſt probabilis. Non modicam habet difficultatem. Impoſsibile videtur; & omnino incredibile, quòd Deus propter culpam originalem hominem reprobauerit. Hoc nullus fidelium dicere audebit. Si D. Auguſtinus voluiſſet attendere malitiam huius conſequentiæ, nunquam poſuiſſet, quòd originale peccatum ſolum eſt cauſa reprobationis omnium reprobatorum hominum*. Annatus lib. 8 cit. cap. 4. pag. 874. prioribus omiſſis, illa *Si D. Auguſtinus &c.* longè grandioribus caracteribus, quò Lectoris oculos ſtatim & vocent, & impleant, exarauit, quibus recenſitis exclamat: *Hæc Bannez, quæ plerique non videntur ſatis aduertiſſe, dum Molinæ audaciam exaggerant indicantis aliquid lucis Auguſtino defuiſſe in conciliandа cum creata libertate diuinorum decretorum, & auxiliorum efficacia.* Ita inſignis Theologi ſuffragium contra Auguſtinum iactant.

Adamus illa contra Auguſtinum à Banneſio dicta commentatur, quorum oppoſitum ille Scriptor aſſeruit. Etenim hic recitata ſententia S. Auguſtini de prædeſtinatione, fatetur non modicam illi ineſſe difficultatem, & ſtatim, vt id oſtendat, ſex argumenta contra eandem proponit, vbi in fine tertij habet; *Ergo non*

go non eſt probabilis ſententia Auguſtini. In fine ſecundi: *Impoſsibile videtur, & omnino incredibile &c.* quæ non ex propria ſententia, ſed aduerſus Auguſtinum arguentis perſona inducta poſuit, vt patet ex ijs, quæ poſtea tradit. Ille autem tres ibidem ſententias refert: primam S. Auguſtini: alteram quorundam Thomiſtarum: poſtremam S. Thomæ. De ſecunda §. *Præterea manifeſtum eſt*, ita iudicat: *Atque ita ſecunda opinio facilè poteſt ſuſtentari, neque exiſtimo differre à ſententia D. Thomæ niſi ſolo nomine*. Porro §. *Tertia ſententia eſt D. Thomæ*, collata Auguſtini ſententia cum illa ſecunda ait: *Quapropter vt poſtea dicemus, non eſt minùs probabilis, imò fortè probabilior ſecunda illa ſententia, quàm prima D. Auguſtini*. Ergo teſte Banneſio ſententia S. Auguſtini eſt probabilis; imò dubitat an ſecunda ſit probabilior (ait enim *fortè*) illa S. Auguſtini, illa, inquam, ſecunda, quam differre putat à ſententia S. Thomæ *niſi ſolo nomine*. Ergo falſus conuincitur Adamus, dum verba illa, *ergo non eſt probabilis ſententia Auguſtini*, quæ arguendi gratia ille Theologus dixit, eiuſdem ſententiam eſſe pronunciauit. Rurſus idem de altero Banneſij dicto dicendum eſt, dum in argumento ſecundo ait: *Impoſsibile videtur, & omnino incredibile, quòd Deus ab æterno ſtatuerit originalem culpam miſericorditer, & verè remittere; & nihilominùs propter illam culpam hominem reprobauerit*. Et in tertio argumento infert: *Ergo originale peccatum iam remiſſum eſt cauſa, & ratio condemnationis æternæ, quod nullus fidelium dicere audebit*. Adamus verò abraſis illis verbis *peccatum iam remiſſum* &c. raptim alia in vnam ſententiam congeſſit, quò acerbiorem cenſuram faceret. Sed ex perſona aduerſariorum illa ſe dixiſſe Banneſius oſtendit, dum paulò inferiùs hæc ſcribit: *Sed operæ pretium erit, prius quædam aduertere circa ſententiam Auguſtini; quæ omnino cauenda ſunt ab eis, qui illam volunt defendere*. Et ſtatim: *Ante omnia cauendum eſt, ne concedatur, quòd aliquis propter originale peccatum iam remiſſum tanquam propter cauſam demeritoriam damnetur pœna damni* &c. Ex quibus patet, illam propoſitionem, quam infert in argumentis, *originale peccatum iam remiſſum eſt cauſa, & ratio condemnationis æternæ*, eſſe omnino negandam ab ijs, qui volunt defendere ſententiam S. Doctoris. Quare ſi illam propoſitionem veluti abſurdam procul ab aſſerto Auguſtini remouendam putat, qui fieri poteſt, vt eandem ipſemet Auguſtino imponat? Et quidem nuſquam Auguſtinus dixit, peccatum originale remiſsum eſse ſolam cauſam, & rationem, cur plurimi reprobentur, ita vt formaliter id intelligatur, de quo plura diximus cap. 4. §. 10.

Hæc contra teſtis conductorem dicta ſunto, iam cum ipſomet Banneſio res ſit, cuius verba, quo pacto ab Annato citantur ita ſe habent: *Eſt deniq; de hac re noſtrum iudicium, ſi quid valet. Crediderim enim, quòd Auguſtinus tantùm fuit ſollicitus deſtruere errorem Pelagianorum aſſerentium merita preſcita cauſam eſſe diuinæ prædeſtinationis, & electionis, & quia ſi conſideretur, quòd præſcientia malorum operum Eſau fuit cauſa reprobationis ipſius, videbatur D. Auguſtino ſtatim fieri conſequens, quòd etiam futura bona opera Iacob fuerint cauſa prædeſtinationis ipſius, propterea ſemper negauit præſcientiam malorum operum Eſau cauſam fuiſſe reprobationis ipſius*. Rationem verò ponit, cur illatio illa non ſit legitima. Eo quod ipſa merita bona ſunt effectus prædeſtinationis, peccata verò non ſunt effectus reprobationis; vnde benè poſſunt eſſe ratio, & cauſa reprobationis. Tandem addit cenſuram, quam grandioribus caracteribus Annatus expreſſit: *Propterea manifeſtum eſt, quòd non eſt eadem ratio prædeſtinationis, & reprobationis, vt ſi detur cauſa reprobationis*

 bationis

bationis ex parte noſtra, detur etiam prædeſtinationis. Si itaque D. Auguſtinus voluiſſet attendere malitiam huius conſequentiæ, nunquam poſuiſset, quòd vniuerſaliter originale peccatum ſolum eſt cauſa reprobationis &c. Produxi illius Scriptoris totam ferè ſententiam, quam contra Auguſtinum tulit, nam vbi eandem confutauero, nihil ex Banneſij cenſura præiudicij Auguſtino fieri conſtabit. In primis non rectè credidit in libro 1. ad Simplicianum q. 2. vbi ea de re S. Doctor fuſiùs agit, ſollicitum illum fuiſſe, erroris Pelagianorum confutandi, nam liber ille exaratus eſt initio Epiſcopatus Auguſtini ex lib. 2. Retract. cap. 1. & lib. de præ-deſt. SS. cap. 4. incidit verò initium Epiſcopatus S. Patris in annum 395. cum Pelagiani anno tantum 411. apparere in Orbe cœperint. Igitur eo in opere ad Simplicianum nequaquam Pelagianorum errorem confutabat, ſed rogatus ab eodem Antiſtite Mediolanenſi caput ſeptimum epiſtolæ Diui Pauli ad Romanos à verſ. 10. vſq; ad 30. ita enim ille petierat, fusè explicuit, vt patet ex initio quæſtionis ſecundæ. Porrò prolixiùs diſputat de illis Pauli verbis à

Rom. 9. verſione 11. *Cum enim nondum nati fuiſſent, aut aliquid boni egiſſent, aut mali (vt ſecundùm electionem propoſitum Dei maneret) non ex operibus, ſed ex vocante dictum eſt ei, quia maior ſeruiet minori ſicut ſcriptum eſt: Iacob dilexi, Eſau autem odio habui.* Vbi cum demonſtraſſet, Iacob non fuiſſe electum ob opera bona præuiſa, idem à pari dicendum eſſe intulit de Eſau, nempè neq; ipſum fuiſſe odio habitum ob præuiſa mala opera. Audiatur S. Doctor: *An fortè*, inquit, *quemadmodùm illud de Iacob nullis meritis bonæ actionis dictum eſt, ita Eſau nullis meritis malæ actionis odioſus? Si enim quia præſciebat Deus futura eius opera mala, propterea eum prædeſtinauit, vt ſeruiret minori; propterea prædeſtinauit & Iacob, vt ei maior ſeruiret, quia futura eius bona opera præſciebat, & falſum eſt iam, quod ait:* Non ex operibus. *Si autem verum eſt, quòd* non ex operibus, *& inde hoc probat, quia de nondum natis, nondumq; aliquid operatis hoc dictum eſt, vnde nec ex fide, quæ in nondum natis ſimiliter nondum erat, quo merito Eſau odio haberetur antequam naſceretur?* Ex illa particula *fortè* colligo S. Patrem per modum diſputantis loqui: quod etiam conſtat ex ijs, quæ paulò inferiùs ponit: *Vt autem*, inquit, *odiſſet Eſau, niſi iniuſtitiæ merito iniuſtum eſt. Quod ſi concedimus, incipit & Iacob iuſtitiæ merito diligi. Quod ſi verum eſt, falſum eſt, quod non ex operibus.* Videatur S. *Cur enim eſt improbatus Eſau.* Diſputans igitur illam conſequentiam intulit, non quòd veram illam arbitraretur, vt dicemus. Tota igitur vis illius illationis eſt in verbis Apoſtoli, qui apertè excludit bona opera, cur fuerit dilectus Iacob, & mala item opera, ob quæ odio habitus fuerit Eſau: inquit enim antequam *aliquid boni egiſſent, aut mali*, quod idem eſt, ac antequam aliqua opera mala, aut bona egiſſent, *non ex operibus* nempè bonis, vel malis, *Iacob dilexi, Eſau autem odio habui*. Vnde patet, falſum eſſe, quod ait Bannez S. *Propterea manifeſtum eſt*, Paulum dum ait, *non ex operibus*, loqui tantùm de operibus bonis Iacob, nam vt ait Auguſtinus: *Non ex operibus, & inde hoc probat, quia de nondum natis, nondumq; aliquid operatis hoc dictum eſt*, nam ſi opera tantùm bona Iacob excludere voluiſset, dixiſset,

Ibidem. *Cum nondum natus fuiſſet, aut aliquid boni egiſſet* &c. *non ex operibus, ſed ex vocante dictum eſt, quia maior ſeruiet minori*. Itaq; certum eſt, ibi Apoſtolum loqui de operibus vtriuſque. Quod etiam confirmatur ex ijs, quæ ibidem addit: *Iacob dilexi, Eſau autem odio habui. Quid ergo dicemus, numquid iniquitas apud Deum?* Cum neuter egerit aliquid boni, aut mali, vnum tamen Deus diligit, alterum

odio

Digitized by Google

odio habet, qua ergo iuſtitia id facit Deus? At ſi Deus futura mala opera Eſau præuidiſſet, nullus datur calumniæ locus. Ex his apparet vis illius paritatis, quam per modum diſputantis affert S. Doctor. Nam ita diſcurrit: *Si enim quia praſciebat Deus futura eius opera mala, propterea eum pradeſtinauit, vt ſeruiret minori, ergo prædeſtinauit & Iacob, vt ei maior ſeruiret, quia futura eius bona opera praſciebat.* Hæc illatio probatur, quia æqualiter excluduntur ab Apoſtolo opera bona, cur fuerit Iacob electus, ac opera mala, ob quæ Eſau fuerit reprobatus: ergo currit par ratio de operibus vtriuſq; in ordine ad amorem, vel odium. Et ita diſputat Auguſtinus, iudicium interim ſuſpendens.

Cæterùm ſcribit Bannez: *Propterea manifeſtum eſt, quòd non eſt eadem ratio prædeſtinationis, & reprobationis, vt ſi detur cauſa reprobationis ex parte noſtra, detur etiam prædeſtinationis. Si itaque D. Auguſtinus voluiſſet attendere malitiam huius conſequentiæ &c.* Planè hæc in Auguſtini libris legendis viri diligentiam deſiderari oſtendũt; nam *malitiam conſequentiæ* non ſolùm attendit Auguſtinus, verùm etiam ſolidè confutauit, & quod mirum eſt, eo ipſo loco, vbi minùs diligentem Banneſius illum credidit. Etenim hanc paritatem ſemper Auguſtinus negauit: Deus reprobat ex præuiſione demeriti, ſeu peccati, ergo è contra etiam prædeſtinat ex præuiſione boni operis. En totum hoc argumentum ab illa paritate deductum à Pelagianis in epiſt. 106. ad Paulinum: *Quomodo*, inquiunt, *Eſau non damnatur indignus, ſi non ex operibus, ſed ex vocante dictum eſt, quia maior ſeruiet minori? Sicut enim illius nulla præceſſerant opera bona, vt ad gratiam pertineret, ſic nec huius mala, vt ad pœnam pertinere deberet.* Reſpondet S. Doctor. *Nulla planè in vtroq; opera vel bona, vel mala, ſed propria; vterque autem illi vni obnoxius erat, in quo omnes peccauerunt* &c. *Sed ambo, qui nondum propria vel bona, vel mala operabantur, rei tamen ex origine naſcebantur. Laudet miſericordiam, qui liberatur, non culpet iudicium qui punitur.* Vides negari paritatem ab Auguſtino, nam Eſau eſt reprobatus ratione maculæ ex Adamo contractæ, Iacob verò per ſolam miſericordiam liberatus. Hinc celebre veluti axioma Auguſtini eſt: *Bonus eſt Deus, iuſtus eſt Deus: poteſt aliquos ſine bonis meritis liberare, quia bonus eſt, non poteſt quemquam ſine meritis damnare, quia iuſtus eſt.* Lib. 3. con. Iul. cap. 18. Audi rationem diſparitatis, & fatere Auguſtinum optimè vdiſſe, *quòd non eſt eadem ratio prædeſtinationis, & reprobationis, vt ſi detur cauſa reprobationis ex parte noſtra, detur etiam prædeſtinationis,* nam actus reprobationis eſt actus iuſtitiæ punitiuæ hominem damnantis. At clamat Auguſtinus: *Non poteſt quemquam ſine meritis damnare, quia iuſtus eſt.* Prædeſtinatio autem eſt actus puræ miſericordiæ, & bonitatis diuinæ, quæ nulla opera noſtra bona ſupponit, ſed facit, hinc ait: *Poteſt aliquos ſine bonis meritis liberare, quia bonus eſt.* Ergo *laudet miſericordiam, qui liberatur, non culpet iudicium, qui punitur.* Eat nunc Bannez, & addat, Auguſtinum *malitiam conſequentiæ attendere* noluiſſe, & hæc ipſa palmaribus caracteribus Annatus exſcribat.

Verùm in eadem quæſtione ſecunda ad Simplicianum vbi diſputans eam paritatem vrgebat: *Vt odiſſet Eſau niſi iniuſtitiæ merito iniuſtum eſt. Quod ſi concedamus, incipit & Iacob iuſtitiæ merito diligi,* reſpondens, ac quæſtionem pluribus abs ſe adductis in vtramque partem argumentis implexam tandem diſſoluens, paritatem negat; ibi enim diffuſiùs probat, nulla opera bona, nec ipſam fidem præceſſiſſe, cuius intuitu Iacob fuerit electus, & concludit: *Ergo ante omne meritum*

Digitized by Google

ritum eſt gratia. Poſtea verò eruditè pluribus euincit, Deum non potuiſſe odio habere Eſau, antequam in illo peccatum cerneret, quia *omnis creatura Dei bona eſt, & omnis homo inquantum homo eſt, creatura eſt, non inquantùm peccator. Eſt ergo creator Deus & corporis, & animi humani. Neutrum horum malum, & neutrum odit Deus &c. nec odit in homine niſi peccatum.* Ex his concludit: *Non igitur odit Deus Eſau hominem, ſed odit Deus Eſau peccatorem.* Vnde confirmata illa propoſitione: *Vt autem odiſset Eſau, niſi iniuſtitia merito iniuſtum eſt*, conſequentiam illatam negat, ergo *incipit & Iacob iuſtitia merito diligi*, nam priori illo dicto conceſſo, probat falſum eſſe, quod poſteriùs deducunt, nempè Iacob etiam dilectum ob bona merita: *Cur ergo*, addit, *Iacob dilexit, numquid peccator erat? Sed dilexit in eo non culpam, quam delebat, ſed gratiam, quam donabat*. Ergo per Auguſtinum grandis eſt diſparitas inter reprobationem, & prædeſtinationem, quia reprobatio ſupponit meritum malum, quod odit, prædeſtinatio verò nullum ſupponit meritum bonum, ſed cauſat. At Bannez in eo deceptus eſt, quòd non legens Auguſtinum quæſtionem reſoluentem, ea putauit à S. Doctore affirmata, quæ ante ſuæ ſententiæ expoſitionem propoſuit, ad difficultatem quæſtionis totis viribus augendam. Non igitur *D. Auguſtinus noluit attendere malitiam conſequentia*, ſed Bannez noluit attendere D. Auguſtinum *malitiam conſequentiæ* & attendentem, & ſolidiſſimè confutantem.

Rurſus notanda ſunt, quæ ibidem Banneſius ſcripſit, vt oſtenderet malitiam illius Auguſtinianæ conſequentiæ: Nam *facilè*, inquit, *negari poterat à contrariam ſententiam ſequentibus, & aſsignari differentia in prædeſtinatione, & reprobatione, quòd prædeſtinatio eſt cauſa non ſolùm conſecutionis vltimi finis, ſed etiam meritorum ad vltimum finem. Reprobatio verò quamuis ſit cauſa eius, quod redditur in futura, ſcilicet pœna æterna, non tamen eſt cauſa eius, quod eſt in præſenti, ſcilicet peccati, propter quod totus reprobationis effectus poteſt cadere ſuper reprobum tanquam propter demeritum.* At certè Auguſtinus hanc differentiam vidit, & ne Banneſium mittam ad alios S. Doctoris libros, eo ipſo in loco, vbi ab Auguſtino minimè illam obſeruatam dixit. Etenim ibi fusè probans prædeſtinationem eſſe cauſam meritorum ait: VOCANTIS ſecundùm propoſitum *eſt ergo gratia, percipientis verò gratiam conſequenter ſunt opera bona, non quæ gratiam pariant, ſed quæ gratia pariantur. Non enim vt ferueat, calefacit ignis, ſed quia feruet; Nec ideo currit rota, vt rotunda ſit, ſed quia rotunda eſt. Sic nemo propterea benè operatur, vt accipiat gratiam, ſed quia accepit*. Lege cap. 10. de præd. SS. Poſtea dat differentiam reprobationis à prædeſtinatione, quòd illa non cauſat peccatum, ob quod homo reprobatur, licèt cauſet pœnam ſceleri debitam, ita enim de reprobante Deo loquitur: *Odit enim in eis impietatem, quam ipſe non fecit. Sicut enim Iudex in homine odit furtum, ſed non odit, quod datur ad metallum, illud enim fur, hoc iudex facit; ita Deus, quod ex conſperſione impiorum facit vaſa perditionis, non odit, quod facit, ideſt, opus ordinationis ſuæ in pœna debita pereuntium*. Itaque Auguſtinus prædeſtinationis, & reprobationis latum diſcrimen nouit, nempe quod prædeſtinatio Dei vocantis eſt cauſa bonorum operum, non verò reprobatio eſt cauſa malorum. Imò S. Pater adeo conſtanter illam diſparitatem aſſeruit, vt ex illa vna originale peccatum deduxerit, & ante tria luſtra, quàm erumperent, Pelagianos profligauerit. Cum enim probaſſet diuinam electionem nulla merita in homine ſupponere, & ex alia parte ad reprobationem iuſtam demerita requiri intelli-

Digitized by Google

telligeret, quærens de reprobatione Eſau, *qui ſi nullo merito improbatus eſt*, petit rationem, *quomodo eius improbatio iuſta dici poteſt?* Cum verò ex Apoſtolo pateat, ipſum ex ſuis operibus non eſſe reprobatum, & ex alia parte certiſſimum eſſet, quòd vt Deus *odiſſet Eſau, niſi iniuſtia merito iniuſtum eſt*, concludit, quòd *facta eſt vna maſſa omnium veniens de traduce peccati*, nempe quia, *concupiſcentia carnalis de peccati pœna iam regnans vniuerſum genus humanum tanquam totam, & vnam conſperſionem originali reatu in omnia permanente confuderat*. Et antea: *Vna eſt enim ex Adam maſſa peccatorum, in qua & Iudæi, & Gentes remota gratia Dei ad vnam pertinent conſperſionem*. Quomodo verò ex hac maſſa eligantur vaſa alia in honorem per electionem, alia per reprobationem in contumeliam, fuſiùs ibidem tradit. Quare rectè ab eodem dictum eſt: *Ecce enim odit Eſau, quod vas ipſe fecit in contumeliam*. Quis verò non miretur vaſtum Auguſtini ingenium de efficacia gratiæ, de Prædeſtinatione Sanctorum, de reprobatione, de peccato originali adeo diffusè eo in opere diſputaſſe, ac ſi iam cum Pelagianis collato veluti pede certaret, qui tamen poſt tria luſtra erupere? Hinc videas Pelagianos vnum Auguſtinum hoſtes habuiſſe implacabilem, à quo peſſimam hæreſim, antequam naſceretur, ſuffocatam videbant. Omnes quidem in controuerſijs contra Pelagium de diuina gratia primas illi debent, cum Auguſtino nullus ſcripſerit, vel meliùs, vel diffuſiùs. Sanè cæteros Patres eo in argumento tanto poſt ſe interuallo reliquit, vt ſi omnia de gratia, ac peccato originali à prioribus Patribus aſſerta colligantur, huic vni ſecundæ quæſtioni ad Simplicianum, ſiue argumenrorum pondus, ſiue doctrinæ acumen, ſiue rerum difficillimarum explicationem ſpectes, ſine dubio cedere videantur: quæ tamen quæſtio, antequam audirentur Pelagiani, vti diximus, ſcripta eſt, vt vel hinc importunæ Recentiorum voces alios Patres inclamantium ſatis ſolidè comprimantur. Etenim ex ijs, quæ S. Pater ad Simplicianum ſcribit, euidenter oſtenditur, in quæſtionibus de diuina gratia reliquos Patres eſſe vtiles, Auguſtinum verò neceſſarium, quod tam certum eſt, vt Recentiorum, quorum obiectis ſatisfacimus, acutiſſimus Vaſquez hanc Auguſtinianæ auctoritati laudem dederit: *Auguſtinus in materia de gratia, & prædeſtinatione inter cæteros Eccleſiæ Patres non aliter, quàm Sol inter minora ſydera præfulget* 1. p. diſp. 89. cap. 1. num. 8.

Volo hic vnum aduertere, quo Banneſij de Auguſtino cenſura ita reijciatur, vt eadem ipſe Banneſius percellendus ſit. Dico igitur differentiam illam prædeſtinationis à reprobatione, quòd hæc ſupponit mala merita, quæ puniat, illa verò non ſupponat merita bona, quæ præmio compenſet, longè conſtantiùs, ac rigidiùs fuiſſe ab Auguſtino aſſertam, ac defenſam, quàm ab ipſomet Bannez. Nam ſi huic Scriptori objiciatur hoc argumentum: Diuina prouidentia ſine meritorum præuiſione aſſumit ad gloriam æternam, ergo eadem prouidentia ſine demeritorum præuiſione poteſt excludere à gloria. Nullam hic *malitiam conſequentiæ* notat, non hic repetit diſparitatem, quam Auguſtino veluti ſuggerit, prædeſtinationem cauſare merita, reprobationem verò non cauſare demerita, ſed ſupponere, ſed totum concedit; etenim in reſponſione ad argum. 2. ait: *Ante præſcitum peccatum poteſt intelligi Deus odio habere quoſdam, id eſt non diligere in vitam æternam*. Ibi enim cum alijs paſſim concedit reprobationem, vt vocant, negatiuam, qua Deus negat gloriam non in pœ-

nam

nam peccati, ſed vt purè donum indebitum, non ſupponere præuiſionem demeritorum. At S. Auguſtinus adeo mordicùs ſuſtinet diſparitatem datam inter reprobationem, & prædeſtinationem, vt vbique reprobationem illam ſine præuiſione demeritorum, licèt negatiuam, excluſerit, atq; in Pelagianis ſemper damnauerit. Pelagiani enim contendebant, pueros naſci ſine vllo peccato originali, negabant tamen, illos admitti ad vitam æternam regni cœlorum, niſi per baptiſmi gratiam adoptarentur; etenim cum gloria liberè à Deo donetur, dicebant Deum ſtatuiſſe, eandem baptizatis tantùm conferre. Illorum verba apud Auguſtinum lib. de peccat. originali cap. 5. hæc ipſa ſunt: *Quia Dominus ſtatuit, regnum cœlorum non niſi baptizatis poſſe conferri, quod quia vires naturæ non habent, conferre neceſſe eſt per gratiæ libertatem*. Vnde erat illorum celebre axioma: *Habet gratia, quod adoptet, non habet vnda, quod diluat*, apud Scriptorem libri 2. de vocat. gent. cap. 24. Ita pueri ſine baptiſmo morientes excludebantur à regno cœlorum non in pœnam peccati originalis, quod Pelagiani negabant, ſed quòd poſſeſſio regni cœlorum non erat debita, nam *vires*, aiunt, *naturæ non habent*, vt poſſint illud acquirere. Quare pueros ſic excludi à regno cœlorum *nullam pœnam* eſse aſserebant apud Aug. lib. 3. con. Iul. cap. 3. & lib. 4. oper. imperf. cap. 99. & lib. 5. cap. 11. aſſerit pueros ſine baptiſmo defunctos ex Pelagianorum ſententia *liberos ab omni damnatione eſſe*. Erant igitur excluſi reprobatione purè negatiua, hoc eſt non admiſſi in regnum cœlorum, nulla interim pœna illis inflicta, ita vt ipſa excluſio, ſeu non admiſſio in regnum cœlorum *nulla pœna* illis eſset. At S. Auguſtinus vbique contra Pelagianos contendit, pueros ſine baptiſmo morientes, ſi nulla culpa originis infecti ſint, iniuſtè reprobatione negatiua excludi à regno Dei. Sexcentis in locis id contra hæreticos vrget. Lib. 1. de pec. merit. cap. 30. *Nunquam explicant iſti, quia per iuſtitiam nullum peccatum habens imago Dei ſeparatur à regno Dei*. Et lib. 5. con. Iul. cap. 11. *Verùm vos quoq; qui eos velut liberos ab omni damnatione eſſe contenditis, cogitare non vultis, qua illos damnatione puniatis, alienando à vita Dei, & à regno Dei tot imagines Dei &c. Hæc autem iniuſtè patiuntur, ſi nullum habent omnino peccatum; aut ſi iuſtè, ergo habent originale peccatum*. Et lib. 2. oper. imperf. cap. 325. *Nunquam dicturus es, vt ſit iuſtum, ut paruuli nulla ſua, nulla plerunque etiam ſuorum culpa ſine baptiſmate mortui à parentibus, & proximis fidelibus ſeparentur, & ad regnum Dei non admittantur*. Lib. 5. con. Iul. cap. 9. ſcribit: *Quapropter natos ex Adam transferri renatos oportet ad Chriſtum, ne à regno Dei pereant imagines Dei, quod ſine malo fieri, qui dicit, nec amorem habet, nec timorem Dei*. Et epiſt. 106. *Hoc à iuſtitia Dei penitus alienum* ſcribit. Lib. 6. cap. 4. *Si nihil meruiſſent mali, nunquam priuarentur in communi cauſa priuatione tanti boni*. Lege ſer. 14. de Verbis Apoſtoli vbi clamat. *Quare enim patrimonium regni cœlorum abripis innocenti? A quo regnum cœlorum non acquiritur, profectò magno bono fraudatur. Quæ eſt iſta iuſtitia?* &c. Idem docuit S. Gelaſius Papa in epiſt. ad Epiſcopos per Picenum contra Pelagianos: *Cur igitur*, inquit, *infans hoc ſorte concluditur*, nempe non admitti in regnum cœlorum, *ſi nullum habet omnino peccatum; magiſque videtur, quod abſit, iniuſtus Deus, ſi illic infligatur pœna, vbi nulla ſit culpa*. Concinit Synodus Byzacenorum Patrum in lib. de incarnat. & grat. cap. 14. vbi aiunt: *Et cum non ſit iniquitas apud Deum, qui fecit hominem ad imaginem ſuam, quæ iuſtitia eſt, vt imago Dei, quæ nihil potuit per ſe ipſam delinquere, ſi non redimatur ſanguine filij Dei, in*

regnum

regnum Dei non permittatur intrare? Quæ duo teſtimonia conſultò addidi, quia nonnulli memoratam S. Doctoris ſententiam falſam exiſtimant. Itaque fixum fuit, certumque omnino apud Auguſtinum, ac Sanctos Patres eiuſdem diſcipulos, neminem poſſe ſine culpa reprobari purè negatiuè à regno cœlorum tanquam beneficio indebito, vti certiſſimum fuit eidem, neminem in ſtatu naturæ lapſæ prædeſtinari ex præuiſione alicuius boni operis. Quare diſparitatem inter prædeſtinationem, & reprobationem eam neceſſariò eſſe dixit, vt Deus citra iniuſtitiam non poſſet excludere à regno cœlorum paruulos ſine culpa, licèt id non faceret in pœnam. Non eſt igitur Auguſtinus docendus illam diſparitatem, vel malitiam conſequentiæ à Banneſio, cum & ipſo meliùs eandem norit, & longè rigidiùs defenderit. Recentiores Alarcon, Herice, alijque reprobationi illi negatiuæ ante præuiſa demerita Caluiniſmi fuliginem obiectant, vnde magnæ contra ipſos querelæ Thomiſtarum inaudiuntur, Io. à S. Thoma 1. p. diſp. 10. de Reprob. num. 19. Gonetti diſp. 5. tom. 4. art. 2. §. 3. Et certè Caluinus reprobationem poſitiuam ante præuiſionem peccatorum aſtruxit, imò ab eadem dixit peccata cauſari, atque ad hæc perpetranda homines impelli, quæ à Thomiſtis vnà cum reliquis Catholicis negantur. At nos abſit, vt Pelagianiſmum ſapientiſſimis viris, & in Auguſtino defendendo ex iuramento Salmanticenſi commilitonibus, ac noſtris fæderatis imponamus, illa enim tantùm diximus, queis Banneſij cenſuram pleniùs confutaremus. Non eſt tamen cur aduerſarij huius Theologi teſtimonium contra Auguſtinum producant, qui in eodem loco nempe articulo illo quinto in confutatione ſententiæ Iauelli ait: *Auguſtinus gratiæ Dei teſtis inſignis, & prædicator.* Et §. *His ergo opinionibus*, addit: *Statuenda eſt vera ſententia iuxta mentem Auguſtini, & D. Thomæ.* Quare ſiquid deceptus dixit de Auguſtino, vti excuſatione illum quidem dignum ducimus, ita non tantæ auctoritatis habendus eſt, vt eius teſtimonium contra S. Doctorem palmaribus caracteribus expreſſum ab aduerſarijs exaggerandum videatur.

§. XI.

S. Bernardus perperam contra Auguſtinum ab Annato adductus.

Recentiores, vt ingens teſtium agmen, quo S. Auguſtinum non loco tantùm mouere, ſed etiam penitus obruere tentarunt, nobiliſſimi Patris teſtimonio claudant, S. Bernardum contra Auguſtinum ſuffragium dare affirmant, clamantes cum Annato pag. 884. *Veniat ergo poſt vltimum S. Bernardus, qui nominari debuit ante primum.* Ille verò nunquam contra Auguſtinum deſcendet, nec ſi machinas omnes admoueatis. At inquiunt: *Igitur S. Bernardus tam religioſus S. Auguſtini cultor, tam ſtudioſus Lector, tam idoneus arbiter Eccleſiaſticæ, ac neceſſariæ doctrinæ peculiarem tamen eius ſententiam, qua negat S. Ioannem Baptiſtam accepiſſe plenam in vtero materno ſanctificationis gratiam, reijcit in epiſtola ad Canonicos Lugdunenſes, & principio, quo nitebatur Auguſtinus, quòd ſcilicet nemo renatus dici poſſit, priuſquàm natus, contrarium opponit, aitque poſſe aliquem prius Sanctum eſſe, quàm natum.* Cum verò ſciant Auguſtinum quandoque à Ber-

nardo appellatum validiſſimum malleum hæreticorum, atque Catholicæ religionis columnam, quaſi per riſum ita concludunt: *Conſtat ergo exemplo S. Bernardi tales eſse, quas dixerat duas illas columnas, vt non ſit neceſſariò timendum, ſi quis ita diuellatur ab Auguſtino, vt tamen innitatur Ambroſio, etiam in ijs, quæ contra Pelagianos Auguſtinus diſputauit, neque nullum videri poſse aliquando validiſsimi hæreticorum mallei incertum ictum*. Hæc illi.

Fatemur particularem fuiſſe S. Doctoris ſententiam aduerſus Pelagianos de peccato originali diſputantis, Hieremiam, ac Ioannem Baptiſtam non fuiſſe plenè à peccato originali in vteris matrum per gratiam ſanctificantem liberatos. Hoc docuit epiſt. 57. ad Dardanum, & lib. 4. con. Iul. oper. imperf. cap. 133. vbi ait: *Quia, & Hieremias, & Ioannes quamuis ſanctificati in vteris matrum, traxerunt tamen originale peccatum. Nam quo alio merito interirent eorum animæ de populo ſuo, niſi die octauo circuncidierentur, niſi ad Chriſti gratiam peruenirent &c. Erant ergo illi, & natura filij iræ ab vteris matrum, & gratia filij miſericordiæ ab vteris matrum, quia nec adhuc eis inerat ſanctitas, quæ vinculum ſolueret ſucceſsionis obnoxiæ, quod ſuo tempore ſolui oportebat, & inerat tamen, quæ præconem Chriſti à maternis viſceribus deſignabat*. Duo hic conſideranda ſunt. Ioannem Baptiſtam repletum per Spiritus Sancti gratiam prophetiæ dono, poſtea noxa originali liberatum fuiſſe in vtero. Primum concedit S Auguſtinus: alterum negat, vt eius verba clarè oſtendunt. Sanctus Bernardus primum & ipſe ſine hæſitatione concedit, de altero verò dicit, ſe non audere quippiam definire. Audiantur dulcia melliflui Doctoris verba, ne Annati in Auguſtinum amarus ſermo nobis faſtidium ingerat: *Certiſsimè autem*, inquit, *Sanctus Spiritus, quem repleuit, ſanctificauit. Cæterùm quatenus aduerſus originale peccatum hæc ipſa ſanctificatio valuerit, ſiue pro iſto, ſiue pro illo Propheta, vel ſi quis alius ſimili præuentus gratia fuerit*, NON TEMERÈ DIXERIM. Deinde ſententiam S. Auguſtini conſiderans addit: *Attamen quis dicat Spiritu S. repletum manere adhuc filium nihilominùs iræ, & ſi mori in vtero contigiſſet, cum hac plenitudine ſpiritus pœnas luiturum damnationis? Durum eſt*; MINIMÈ *tamen* AVSIM *hinc* QVIPPIAM MEA SENTENTIA DEFINIRE. *Sed quicquid de hoc ſit &c.* Vides, Annate, nihil ea in re Bernardum definire vnius, vt iure quidem arbitror, Auguſtini, quem habebat, vt dicis, *dum hæc ſcriberet, præſentem*, authoritate remoratum? Dura illi Auguſtini ſententia viſa eſt: at duriùs faſſus eſt ab Auguſtino diſcedere: *Minimè tamen*, inquit, *auſim hinc quippiam mea ſententia definire*. Hoccine eſt Annate, vt iocaris, *duelli ab Auguſtino?* hoc putare *nullum aliquando validiſsimi hæreticorum mallei incertum ictum*? Imò hoc eſt, Lectoribus fucum facere, ac Bernardo nimiùm iniurioſum eſſe, dum illum ea recitantem inducis de Auguſtino, quæ ne cogitauit quidem. Illa itaque eſt Melliflui ſententia epiſt. 174. ad Canonicos Lugdunenſes.

Sed aliud quid Annatus garrit, contenditque, Bernardum diuerſa, imò aduerſa ſapere vel eo ipſo in loco ab Auguſtino recedendo, vbi ſe cum Auguſtino aut errare, aut ſapere profitetur, nempe epiſt. 77. ad Hugonem. Do Annati verba: *Vt omittam, quòd relata illa ſententia, qua ſenſit Auguſtinus, internam cordis conuerſionem ad Deum externam baptiſmi ſuſceptionem poſſe ſupplere, vir minimè iactabundus, negere audet fuiſſe vſpiam ab eo retractatam, quamuis retractaſſet exemplum, quod ſubiecerat, ſancti Latronis ea ratione, quòd incertum eſſet, an fuiſſet baptizatus*,

ʒatus. Neſcio quo conſilio Annatus hic paralepſi vtatur. Eia age, ediſſere, cur ex Bernardo Auguſtinum accuſare tibi in religionem venit? Ita eſt, Bernardus vir minimè iactabundus Auguſtini ſententiam, qua aſſerit internam cordis conuerſionem ad Deum baptiſmum poſſe ſupplere, *negare audet fuiſſe vſpiam ab eo retractatam.* Fortè hanc ſententiam retractandam Auguſtino fuiſſe putas? Illam ſententiam ante S. Auguſtinum docuerat S. Cyprianus, quem laudat S. Doctor lib. 4. de baptiſ. cap. 22. vbi de baptiſmo ait, ſi ex neceſſitate deſit, poſſe ſupplere *fidem, conuerſionemque cordis*, quia, *tunc impletur inuiſibiliter; cum myſterium baptiſmi non contemptus religionis, ſed articulus neceſſitatis excludit*. Sed & S. Ambroſius hoc ipſum docuerat de Valentiniano Imperatore, vt patet ex eiuſdem oratione in qua defuncti Valentiniani laudes recitat. Vtrumque verò Ambroſium nempe, & Auguſtinum ſequitur S. Bernardus illa in epiſtola 77. quorum teſtimonia laudat, ſcribens: *Ab his ergo duabus columnis (Auguſtinum loquor, & Ambroſium) crede mihi difficile auellor. Cum his, inquam, me aut errare, aut ſapere fateor; credens, & ipſe ſola fide hominem poſſe ſaluari cum deſiderio percipiendi Sacramentum, ſi tamen pio adimplendo deſiderio mors anticipans, ſeu alia quæcunque vis inuincibilis obuiauerit*. Audis, Bernardum virum minimè iactabundum cum Auguſtino ſapere, & credere, *ſola fide hominem poſſe ſaluari cum deſiderio percipiendi ſacramentum*? Cur verò eam ſententiam Auguſtini diceret, fuiſſe vſpiam ab eo retractatam, in quam pedibus iuit? Sed & Apoſtolica Sedes eandem ſententiam ob Auguſtini auctoritatem approbauit. Innocentius III. in literis ad Cremonenſem Epiſcopum, quæ apud Gregorium IX. extant Lib. 3. tit. 43. cap. 2. ita ſcribit: *Quem ſine vnda baptiſmatis extremum diem clauſiſſe ſignificaſti, quia in S. Matris Eccleſiæ fide, & Chriſti nomine perſeuerauit, ab originali peccato ſolutum, & cæleſtis patriæ gaudia eſſe adeptum adſerimus incunctanter. Lege ſuper octauo libro Auguſtini de ciuitate Dei, vbi inter cætera legitur: Baptiſmus inuiſibiliter miniſtratur, quem non contemptus religionis, ſed terminus neceſſitatis excludit*. Error tamen irrepſit, nam verba illa leguntur non in libro 8. de ciuit, ſed lib. 4. de baptiſmo, vt recitauimus, quæ etiam laudatus Bernardus ex eodem lib. 4. adduxit. Hinc Theologi baptiſmum flaminis, & Tridentina Synodus ſeſſ. 6. cap. 4. baptiſmum *in voto* iuſtificare decernunt. Quid igitur tibi in mentem venit, Annate, dum ſententiam illam S. Doctoris ab Eccleſia approbatam quaſi retractatione dignam recenſuiſti, quam etiam conſtanter idem tenuit poſt exortos Pelagianos ad finem vſque vitæ? Legatur lib. 1. de orig. animæ cap. 9. & 2. Retract. cap. 18. Qui plura ea de re ſcire cupit, conſulat Chriſtianum Lupum authorem ſatis notum in lib. de Attritione, & contritione cap. 8.

An fortè irrides, quòd de baptiſmo S. Latronis Auguſtinus inſinuauit? S. Doctor rem ſibi certam, nempè conuerſionem cordis ſupplere vicem baptiſmi, non poſſe ſatis efficaciter illo exemplo demonſtrari faſſus eſt in libro 2. Retract. cap. 18. affirmans à quibuſdam *non incredibiliter* dici, latronem *aqua illa, quæ de vulnere lateris eius emicuit, tanquam ſacratiſſimo baptiſmo fuiſſe perfuſum*. Lib. 1. laudato. Cæterùm idem Pater non putauit, illum fuiſſe ante crucifixionem baptizatum. Apertè ait ibidem: *Latro ille non ante crucem Domini ſectator, ſed in cruce confeſſor &c. Tunc etiam fides eius de ligno floruit, quando diſcipulorum marcuit*. Illa verò de baptiſmo latronis adducit, quibus confutaret errorem

rem Vincentij Victoris, qui exemplo latronis contendebat, pueros ſine baptiſmo mortuos peruenire poſſe ad originalium indulgentiam peccatorum, vt patet ex lib. 3. de orig. animæ ad Vincentium, vbi toto capite nono de baptiſmo latronis diſcurrit. Quæ tamen ita adduxit, vt omnem errandi occaſionem ex illius latronis exemplo reſecaret. Hinc lib. 1. cap. 9. cum varios modos recenſuiſſet, quibus Latro ille vel dicebatur, vel dici poterat baptizatus, conclusit: *Verum hæc, vt volet, quiſque accipiat, dum tamen de baptiſmo non præſcribatur Saluatoris præcepto huius latronis exemplo*. Et ipſe Bernardus conſentit, incertum eſſe, an latro fuerit baptizatus, dicens: *eò quòd ſanè incertum ſit, vtrumnam fuerit baptizatus*. Hinc Pater Lupus in Sanctorum Patrum lectione ſumma cum laude verſatus in opuſculo laudato de contrit. & attrit. cap. 9. ait: *Latronis baptiſma eſſe incertum. Variat non ſolùm Auguſtinus, ſed Patres paſſim omnes*. Hæc quidem addidi, quia ex illa S. Bernardi epiſtola 77. ad Hugonem, quale Auguſtini dictum ab aduerſario per reticentiam reprehenſioni expoſitum, iure notari poſſit, prorſus non video, ſed nec eundem Annatum vidiſſe exiſtimo.

§. XII.

S. Auguſtinum contra Auguſtinum producunt.

REm confeciſſe, ac tota cauſa Auguſtinum deieciſſe ſibi perſuadent, fauentibus ſuffragijs, vt gloriantur, *trium Summorum Pontificum, ſex Cardinalium ex omni numero eruditiſsimorum, & ferè ſanctiſsimorum, tot deinde Antiſtitum, tot Doctorum omnium Scholarum, Ordinum, & Nationum*. Annati ſibi victoriam, ac triumphum canentis voces ſunt cap. 4. pag. 887. Sed vt Auguſtino omnem prorſus euadendi aditum præcludant, ad ipſiuſmet confeſſionem prouocant, quippe qui tantorum teſtium omni exceptione maiorum vocibus conuictus integram ipſis litem ſit conceſſurus. Audiatur Annatus cap. 5. pag. 888. qui adeo victoriæ ſecurus in arenam deſcendit, vt nullo pacto dubitet, vel ipſomet Auguſtino iudice poſtrema veluti acie dimicare: *Quando*, inquit, *ea conditione diſputamus, vt ſtemus Auguſtini iudicio, inquirendum eſt hoc quoque, cenſuerit-ne Auguſtinus placita omnia ſua etiam illa, quæ dum Pelagianos inſectatur, expoſuit, amplectenda eſſe neceſſariò*. In primis contendunt ſtatuiſſe Auguſtinum, tria tantùm dogmata aduerſus Pelagianos iuxta Catholicam fidem eſſe tenenda, quod Sadoletus Recentiores docens olim dixerat in epiſtola ad Contarenum, vti §. 1. narrauimus. Rurſus plura S. Patris teſtimonia producunt, quibus aſſerit, nolle ſe eam Lectoribus legem imponere, vt omnibus abs ſe poſitis aſſertionibus acquieſcant, ablata omni prorſus contradicendi libertate. Vnum dabo, nam idem reliquorum ſenſus eſt diuerſis tantùm verbis expreſſus. In Epiſtola ad Fortunatianum ſcribit: *Neque enim quorumlibet diſputationes, quamuis Catholicorum, & laudatorum hominum velut Scripturas canonicas habere debemus, vt nobis non liceat, ſalua honorificentia, quæ illis debetur hominibus, aliquid in eorum ſcriptis improbare, atque reſpuere, ſi fortè inuenerimus, quòd aliter ſenſerint, quàm veritas habet diuino adiutorio, vel ab alijs intellecta, vel à nobis. Talis ego ſum in ſcriptis aliorum, tales volo eſſe intellectores meorum*. Ex

quibus

quibus, alijſve eandem in rem adductis exclamant: *Licet ergo ex Auguſtino Auguſtini doctrinam aliorum ſcriptorum iudicio cenſendam exponere, licet & proprio, idq; ſalua honorificentia. Neq; adeo peruerſum eſt hoc conſilium, vt habere non poſsit adiutorem Deum.* Loquitur Annatus pag. 897. Nil tamen noui hiſce homines afferunt, ſed Pelagianorum, ac Lutheranorum voces contra Auguſtinum integras repetunt. Pelagiani, cum ab Auguſtino Patrum teſtimonijs oppugnarentur, ex Auguſtini libris nullam ſibi Patribus adhærendi neceſſitatem eſſe inſolenter reſpondebant. Audiatur Iulianus lib. 4. oper. imper. cap. 111. *Sed benè, quòd nos onere talium Perſonarum leuaſti. Nam in libro, quem ad Timaſium contra liberum arbitrium contexuiſti, cum Sanctus Pelagius venerabilium uirorum tam Ambroſij, quàm Cypriani recordatus fuiſſet, qui liberum arbitrium in libris ſuis commendauerant, reſpondiſti, nulla te grauari auctoritate talium, ita ut diceres, eos proceſſu uitæ melioris, ſi quid malè ſenſerant, expiaſſe. Tua tibi ad hoc relata ſint, ut excitare de ſolis nominibus erubeſcas inuidiam.* At non veterum tantùm hæreticorum, ſed & recentium Dogmatiſtarum tritum hoc effugium eſſe ad Sanctorum Patrum, ac præcipuè Auguſtini auctoritatem eludendam teſtatur eruditiſſimus vir Stapletonus tomo 1. contr. 3. lib. 7. cap. 15. *Alij*, inquit de Proteſtantibus, *non plus eis*, nempe Patribus, *tribuendum eſſe arguunt, quàm ipſimet Patres ſibi tribui poſtulant, & hoc in loco uarias Auguſtini ſententias producunt, quibus ille ſuis ſcriptis non aliter fidem haberi poſtulat, quàm quatenus ex Scriptura ſacra, uel ex euidenti ratione ſententiam ſuam confirmauerit.* Additq; in verbis S. Auguſtini ex lib. 11. con. Fauſtum cap. 5. in quo loco ſibi plaudit Annatus pag. 897. eos *mirificè exultare*.

Doctiſſimus, idemq; ſanctiſsimus Pater cæteris virtutibus, quibus diuino munere ad ſtuporem vſq; ornatus fuit, ſociam modeſtiam adiunxit, neq; tantùm ſibi vnquam tribui voluit, quantum Pythagoræ à diſcipulis delatum fuit, vt illud eſſet ineluctabile argumentum, αὐτὸς ἔφα. Hoc vnum Auguſtinus rogat tota Epiſtola ſeptima ad Marcellinum. Cæterùm diſputans contra Pelagianos paſsim capitalia dogmata tanquam Catholicas ſententias defendere ſe profitetur. Ita lib. 5. con. Iul. cap. 12. quinque de concupiſcentia quæſtiones agitat, vbi ait: *In his quæſtionibus Catholica ueritate antiquitus tradita, ueſtra impia nouitas ſuffocatur.* In Epiſtola 107. ad Vitalem duodecim theſes de gratia ſtatuit, aſſerens eaſdem *ad fidem rectam, & Catholicam pertinere*. Idem de prædeſtinatione docet lib. de dono perſeu. cap. 23. in fine. Illud vel maximè iterum recolendum eſt, S. Doctorem, cum in libris Retractationum plures ſententias correxerit, nullam contra Pelagianos ſtatutam, aut defenſam theſim expunxiſſe, vt planum fiat, Auguſtinum cenſuiſſe omnia, & ſingula, quæ illis in libris docuerat, à vero non diſſonare, ſed novum laborem, atq; exactiorem diligentiam Auguſtinus fortè Recentioribus reliquit, qui iterum ſeueriori iudicio eadem Hipponenſis ſcripta, vt ait Annatus pag. 897. *inſpirante Deo examinata* errores continere demonſtrarent.

Cum olim Semipelagiani Auguſtinum erroris arguerent in ijs libris, quos contra Pelagianos procuderat, modeſtiſsimi vir ingenij reſpondit in fine lib. de dono perſeuer. *Qui verò errare me exiſtimant, etiam, atq; etiam diligenter, quæ ſunt dicta conſiderent, ne fortaſsis ipſi errent.* Ibidem verò cap. 21. ait: *Quamuis neminem velim ſic amplecti omnia mea, vt me ſequatur, niſi in ijs, in quibus me non errare perſpexerit. Nam propterea nunc facio libros, in quibus Opuſcula mea retractanda ſuſce-*

ſuſcepi, vt nec me ipſum in omnibus me ſecutum fuiſſe demonſtrem &c. Quæ quidem attentiori mentis acie conſiderans Magnus ille Annalium Eccleſiaſticorum ſcriptor Cardinalis Baronius tomo 5. ad Annum 426. pag. 498. hæc in Auguſtini commendationem ſcripſit, quæ licet ſuperiùs recitata ſint, libeat hic quoque repetere: *Hæc ipſe*, ait, *digna quidem S. Auguſtini modeſtia, animiq; eius admirabili cum ſubmiſſione verecundia, vt planè niſi aliunde, ex his ſaltem intelligere valeas afflatum ipſum diuino ſpiritu illa ſcripſiſſe, cum non ſupra quempiam alium, quàm ſuper humilem, quietum, & trementem ſermonem Dei diuinum affore Numen, Deus per Prophetam fuerit conteſtatus: Sicut & Iacobus docuit vbi ait: quæ deſurſum eſt ſapientia primum quidem pudica eſt, deinde pacifica, modeſta, ſuaſibilis, bonis conſentiens.* Hæc ille. Et tamen eò prorupit Annatus, vt affirmare non extimuerit cap. 5. pag. 897. impugnatorem Auguſtini *habiturum adiutorem Deum*! Et hic inter S. Doctoris defenſores numerari vult, Auguſtinum à Baianis vindicando? Non eſt hoc, Annate, Auguſtini cauſam tueri, ſed prodere.

Verùm licèt præ animi modeſtia adeo humiliter de ſe Auguſtinus ſenſit, Catholicæ tamen Eccleſiæ iudicio eius de diuina gratia doctrina ita approbata eſt, vt vel ipſi Recentiores, qui poſt Annatum contra Ianſenium ſcripſere, rei euidentia coacti hanc Auguſtinianæ auctoritati, non dicam laudem, non teſtimonium, ſed confeſſionem cum Decampſio dederint: *Conciliorum ſanctiones, & Romanorum Pontificum edicta, quibus Pelagiana hæreſis iugulata occubuit, ex S. Auguſtini libris petita ſunt; S. Auguſtini doctrinam continent, S. Auguſtini verbis exprimuntur. Fuit Auguſtinus quodammodo Eccleſiæ præcentor, cum Romanis Pontificibus, & Concilijs ore præiuit, quod de ſuperbiſſima hæreſi iudicarunt. Fuit lingua Eccleſiæ, cum eius verbis decreta concepta ſunt, & quæ priùs fuerant Auguſtini voces; Spiritus S. oracula eſſe cœperunt. Fuit ille Conciliorum Dux, atq; ingenium, cum ijs rationes, & argumenta ſubminiſtrauit, quibus Pelagium, eiuſq; complices fregerunt.* Lib. 3. Hæreſ. Ianſ. diſp. 1. cap. 6. Video Annatum ſpiſſum hic puluerem excitare; quo tantam Romanæ Eccleſiæ lucem Auguſtinum quaquaverſum irradiantem obducat. Quas enim ille nebulas cogit toto capite ſexto, quibus delatas à Romanis Præſulibus Auguſtino laudes offuſcet? Illius tamen vanos conatus inſequenti capite reprimemus, vbi S. Doctoris auctoritatem Apoſtolicæ Sedis ſententia toties munitam ab huius S. Patris Vindicatoris, vti ſe iactat, obiectionibus, prauiſq; interpretamentis aſſeremus.

Attamen etiamſi nullus pro Auguſtino veterum Patrum ſtaret, ac Vaticana oracula ſilerent prorſus omnia, non adeo deplorata cenſenda eſſet Auguſtini cauſa, vt Annato eidem aduerſante, nullum fauentem Iudicem ſortiri in Orbe poſſet, præſertim cum manifeſtum ſit, plura ipſum teſtimonia falſaſſe, alia prorſus finxiſſe, quoſdam in teſtes adduxiſſe, vel Semipelagiano errore infectos, vel Grammaticos imperitos, vel nouos ex Iuris conſultis Theologos, vel impudentes, minùſq; conſultò locutos, atq; Auguſtinenſium librorum prorſus inſcios. At cum S. Auguſtini doctrina tot Romanorum Præſulum laudibus, tot Conciliorum decretis, tot omnium veteris Eccleſiæ Patrum encomijs ornata, munita, ac defenſa ſit, quis nuper eandem in iudicium à Recentioribus vocatam damnari vel minima ex parte poſſe ſuſpicetur? Ab Auguſtino enim ſtat antiquitas, à Recentioribus nouitas; illinc ſanctitas, hinc audacia; illinc antiqui Patres, hinc noui ſcriptores; illinc tot ſæculorum conſenſus, hinc

Digitized by Google

hinc noſtræ ætatis ſcholaſticorum minima portio. Quæ ſanè cum attentiùs conſidero, illud ſubinde mecum reputo, neſcire me, an laudem, vel odium potiùs apud probos hoc opere mihimet conciliarim, contraxerimve. Profectò arbitror non defuturos, qui me inanem operam poſuiſſe dicent, Auguſtinum in iudicio contra Recentiorum accuſationes defendendo, quaſi horum temeritas vel initio cauſæ non ſtatim intelligatur, qui contra ſummum Eccleſiæ Magiſtrum conductis teſtibus coram Orthodoxo Orbe dimicare auſint. Sed veniam precor, ſi quicquam à Recentiorum teſtibus Auguſtino timere mali viſus ſum; eius enim cauſam defendendam ſuſcepi, ne apud imperitos, nimiùmque credulos tantorum teſtium nomina, quæ aduerſarij longo ordine contra Auguſtinum producere gloriabantur, vel fidem inuenirent, vel ſuſpicionem ſaltem ingererent.

CAPVT VI.

Elogia à Summis Pontificibus Auguſtinianæ doctrinæ contra Pelagianos delata à ſiniſtris Recentiorum interpretationibus vindicantur.

SAnè non leuem inuidiam redolet Recentiorum factum, de quo hoc loco ſermonem inſtituimus. Romani Præſules S. Auguſtini de diuina gratia doctrinam miris præconijs conſecrarunt. Vnde tanta eidem ab omnibus per tot retrò ſæcula veneratio impenſa eſt, vt poſt eorundem Pontificum voces Orthodoxi vnum Auguſtinum inaudiuerint, imò Auguſtini dogmata in Pontificum decreta, ac Synodorum canones tranſierint, quod in hiſtoria Pelagianæ demonſtrauimus. Hæc quidem Recentiorum animum altiùs pupugere; quare delata Auguſtinianæ doctrinæ à Romanis Præſulibus elogia falſis interpretationibus partim decurtare, partim eludere audacter quidem, ſed non æquè feliciter conati ſunt.

Primus inter Pontifices, qui S. Auguſtinum commendarunt, Innocentius producitur, qui cum ab Auguſtino literas accepiſſet, à quatuor alijs collegis ſubſcriptas, quibus Pelagij errores eidem ſignificabantur, reſpondit epiſt. 96. inter Auguſtinianas: *Quod earum tenor, omniſq; contextio eſt in conſideratione quotidianæ gratiæ Dei, & in eorum correctione, qui contra ſentiunt, integra ratione conſiſtit, vt & illis omnem tollere poſſit errorem, & idoneum dato cuiuis noſtræ legis exemplo, quem ſequi debeat dignum poſſit præbere Doctorem.* Legantur, quæ diximus lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 11. Recentiores haud vniuerſam S. Auguſtini doctrinam contra Pelagianos ab Innocentio approbatam fuiſſe contendunt, ſed qua parte tantùm decertat contra duos Pelagij errores, quos ibi Pontifex damnat. Do verba Moraines diſp. 12. Anti-Ianſ. num. 49. *Ex hac autem approbatione huiuſmodi literarum de vno, aut altero tantùm errore loquentium, inferre velle, totam D. Auguſtini doctrinam de gratia fuiſſe ſpecialiter ab Innocentio approbatam; eſt malitiosè ſimplicibus illudere, & eruditorum patientia intolerabiliter abuti.* Quòd verò S. Auguſtinus, quò meliùs Pelagianæ hæreſis faciem Innocentio ſuis coloribus pictam oſtenderet, eiuſdem Hæreſiarchæ librum in laudem naturæ emiſſum, atq; aduerſarium abs ſe de natura, & gratia compoſitum volumen miſerat, addit ibidem: *Reſpondens Innocentius ſequenti epiſtola 96. nullam fa-*

cit

Digitized by Google

cit mentionem aliorum errorum Pelagij, neque libri de natura, & gratia D. Auguſtini; ſed tantùm laudat præcedentem epiſtolam ab illis ad ſe ſcriptam. Duos verò errores ibidem tantùm damnatos eſſe ait, nempè non dari peccatum originis, neque Dei gratiam eſſe neceſſariam ad rectè, pièque viuendum.

Quid de libro Pelagij S. Innocentius decernat, audiamus: *Librum ſanè*, inquit, *qui eius eſſe diceretur, nobis à veſtra charitate tranſmiſſum euoluimus, in quo* MVLTA *blaſphemia, nihil, quod placeret*, NIHIL, *quod non penitus diſpliceret, à quouis damnandum, atque calcandum, cui ſimilia; niſi qui iſta ſcripſerat, nemo alter in mentem reciperet, atque ſentiret.* Itane *nihil* Pelagiani libri Innocentio placere, *nihil* in eo ſcribi, quod non diſplicat, eſt vnius tantùm, aut alterius erroris condemnari, an potius plenum erroribus iudicari? Vnam interim particulam diſiunctiuam corrigas, Morainie; dixiſti enim Innocentij literas *de vno, aut altero errore* loqui, reponas coniunctionem, de vno, ET altero illam periodum reddens, ne quis erga te malevolentior dubitaſſe te dicat, duo-ne, an vnus tantùm Pelagij error illis in literis proſcribatur. Sed ad Auguſtinum meum redeo. Hic Pelagij librum ad Innocentium mittens cum eiuſdem confutatione aſteriſcis loca Pelagij ſignarat, vbi hic non rectè de diuina gratia ſentiebat, quæ diſplicuiſſe Innocentio, cui NIHIL illius libelli placuit, quis dubitet? Librum verò Auguſtini approbatum, ac laudatum fuiſſe, & quidem de lege reos ſine gratia homines faciente diſputantem, quæ falſa, atque ob furorem contra hæreticos Auguſtino excidiſſe fingit Moraines diſp. 24. num. 44. ex his Innocentij verbis colligitur: *Nam hoc loco latiùs de lege diſputare velut coram poſito, repugnanteque Pelagio neceſſarium eſſe non duximus, cum vobiſcum* TOTVM SCIENTIBVS, PARIQVE NOBISCVM ASSENSIONE *gaudentibus colloquamur.* Audin Auguſtinum totum ſcientem, ac per omnia Innocentio in ijs, quæ de lege ſine gratia proximè ſufficienti reos faciente diſputarat, pleniſſime conſentientem?

Innocentio ſucceſſit Zoſimus, dein Bonifacius, qui S. Auguſtinum mirificè coluerunt, quibuſque eiuſdem doctrina probata fuit. Annatus lib. 8. cap. 6. pag. 908. hæc ſcribit: *Quare non poſſit ab eiuſmodi Doctore inſtructio peti ad concipiendam erroris contrarij damnationem, vt Zoſimus, vt Bonifacius, vt Felix huius nominis IV. petiiſſe* DICVNTVR *ab Auguſtino.* Hæc quidem rectè ſe habent, ſed rectiùs foret, id non vulgari fama aſſertum dicere, ſed conſtanter adſtruere. Ea enim phraſi vtimur, cum de re minùs comperta loquimur, quis enim mero meridie pronunciet, Solem DICI ſplendeſcere? Nouimus Annati erga Auguſtinum animum, hinc ſuſpicioni locum damus. Zoſimus non priùs decretoriam in Celeſtij, ac Pelagij cauſa ſententiam tulit, quàm ab Africanis Synodis, quorum teſte Proſpero Auguſtinus *ingenium* erat, literas acciperet, vt in hiſtoria Pelagiana lib. 1. cap. 13. dictum eſt. Bonifacius etiam Iuliani literas ad Auguſtinum confutandas tranſmiſit, vt ibidem pariter narrauimus cap. 21. De Felice Papa diximus lib. 2. cap. 23. Quæ, ne actum agamus, iterum non repetimus. Itaque, & reapſe Pontifices illi contra Pelagianos inſtructionem ab Auguſtino petiere, idque ex ipſius Auguſtini libris, & eiuſdem ſæculi Patribus, & non vulgi tantùm rumore manifeſtum eſt.

Bonifacio ſubrogatus Celeſtinus non modò S. Auguſtini doctrinam laudauit, ſed eiuſdem calumniatores datis ad Epiſcopos Galliæ literis perculit. Elo-

Digitized by Google

Elogium verò veluti paulò ante demortuo Auguſtino ſepulchralem inſcriptionem, hocce appoſuit: *Auguſtinum Sanctæ recordationis virum pro vita ſua, atque meritis in noſtra communione ſemper habuimus, nec vnquam hunc ſiniſtræ ſuſpicionis ſaltem rumor aſperſit, quem* TANTAE SCIENTIAE *olim fuiſſe meminimus, vt inter Magiſtros optimos etiam à meis ſemper Deceſſoribus haberetur.* BENE *ergo* DE EO OMNES *in commune* SENSERVNT, *vtpotè qui* VBIQVE CVNCTIS, ET AMORI FVERIT, ET HONORI; *vnde* RESISTENDVM TALIBVS, *quos malè creſcere videmus.* Tradit Celeſtinus, imò iubet, reſiſtendum Auguſtinianæ famæ decurtatoribus. S. Proſper cum eximiam hanc de Auguſtino laudem ex Celeſtino recitaſſet in fine libri contra Collatorem exclamauit: *Contra iſtam clariſſimæ laudationis tubam, contra iſtam ſacratiſſimi teſtimonij dignitatem audet quiſpiam* MALIGNAE INTERPRETATIONIS *murmur emittere, et perſpicuæ, ſinceriſſimæque ſententiæ nubem obliquæ ambiguitatis obtendere?* Ita planè, ò Proſper, conantur, audentque Recentiores. Imò vti inter cætera ab Apoſtolica Sede Auguſtino data præconia illud iure meritò primo loco reponitur, ita totis ingenij viribus deſudant, quò tantarum laudum ſplendori *nubem obliquæ ambiguitatis obtendant*, ne tantùm inde lucis in Auguſtinum deriuet.

Annatus lib. 1. ſui Auguſtini cap. 8. audito Celeſtini elogio ait: *Non dicit eſſe Patrem Patrum, Doctorem Doctorum, primum Angelum inter cæteros Epiſcopos, inter omnes excellentiſſimum, verè irrefragabilem, & ineffabiliter mirabilem. Habitum eſſe dicit à ſuis prædeceſſoribus Innocentio, Zoſimo, Bonifacio inter Magiſtros optimos; atque ita putabantur quidem alij Sancti Patres eſſe quoque optimi Magiſtri, à quibus ſi diſſenſiſſet Auguſtinus, quid putamus Celeſtinum fuiſſe nobis præcepturum, vt optimos optimo poſtponeremus, & multos vni, quonam id iure? vel qua ratione?* Cum verò Celeſtinus poſtea, vt putant, cap. 3. Semipelagianos reprehendat *pijſſimis diſputatoribus obuiare* præſumentes, addit Annatus: *Hos ergo dicit Celeſtinus obuiaſſe non Auguſtino ſoli, ſed pijſſimis diſputatoribus; & Magiſtris, quibus uerbis non eſt dubium, quin comprehenderetur etiam Hieronymus.* Hæc illi omni arte adnitentes, Auguſtinum in ordinem ferè redigere, vt in Pelagiano bello non ſupremus quidem Imperator, ſed tanquam è præfectorum numero æquali cum multis auctoritate habeatur. Hæc autem eo conſilio moliuntur, vt quoniam Auguſtini nomine ſe grauari ſerò iam tandem ſentiunt, aliorum Patrum, qui de gratia quid ſentirent *breuiter quibuſdam*, vt cap. 14. de prædeſt. SS. ait Auguſtinus, *ſcriptorum ſuorum locis, & tranſeunter attigerunt*, ſuffragia iactere poſſint. Etenim cum illi non tam apertè, & perſpicuè de diuinæ prædeſtinationis, ac gratiæ myſterijs diſſeruerint, quædam eorum dicta, quando nondum Pelagianis, vt idem lib. 1. con. Iul. cap. 6. ſcribit, *litigantibus ſecuriùs loquebantur*, veluti ſibi fauentia Recentiores arripiunt, dimiſſis S. Auguſtini ſententijs clariſſimis, apertiſſimis, euidentiſſimis, eam cæteris Patribus poſtpoſiti Auguſtini cauſam, rationemque reddentes cum Adamo 3. par. Cal. deſtr. cap. 16. pag. 760. *Hæ Auguſtini tenebræ me cogunt ad lucem alibi quærendam, quam in Synodis, & aliorum Doctorum libris inuenio.* Mira docent. Profectò non dicam obſcurè, ſed non tam clarè locuti dicendi ſunt alij Patres, qui de gratia *breuiter, & tranſeunter* quædam ſolummodò attigerunt, non verò Auguſtinus, qui copioſiſſimè, ac fuſiſſimè in triginta & ampliùs libris de eadem gratia diſputauit, ex breuitate enim obſcuritas, ex copia verò ſermonis claritas deriuat.

Digitized by Google

Sed Auguſtinum cæteris præponendum eſſe, vbi de diuinæ gratiæ auxilijs agitur, tanquam ſupremum Catholici exercitus Ducem vetuſtioris Eccleſiæ Patres tradidere. Canit S. Proſper contra Ingratos cap. 3.

ISTIVS *inter cunctos, qui de grege ſancto*
Inſanas pepulere feras, induſtria maior,
Maius opus, *totum* præſtantius *imbuit Orbem*.

S. Fulgentius Epiſcopus Ruſpenſis lib. 2. de verit. prædeſt. & grat. cap. 17. ait: *Hæc itaque Catholicorum Patrum Apoſtolicis inſtitutionibus tradita permanet in Eccleſia sine dubitatione doctrina, quam Græci, Latinique Pontifices Sancti Spiritus infuſione firmati, vno atque indiſſolubili ſemper tenuere conſenſu. In qua Beatus Auguſtinus indutus virtute ex alto abundantiùs illis omnibus laborauit: non autem ipſe, ſed gratia Dei cum illo. Ipſius enim miniſterio Dominus vberiorem huius rei fidelibus ſuis inſtructionem præbuit &c.* Audiatur iterum proximè laudatus magnus ille Proſper in præfatione contra Collatorem ait: *Viginti ampliùs annis contra inimicos gratiæ Dei Catholica acies* HVIVS VIRI *ductu pugnat, & vincit*. Fortè Annatus reſpondebit cum ſuo Vaſquezio 1. p. diſp. 97. cap. 3. num. 20. *Fateor ſanè ſuſpecta mihi eſſe teſtimonia Proſperi, & Fulgentij, quòd diligentiſsimi, & exactiſsimi Auguſtini diſcipuli ſint*. Audiat igitur ipſius Vaſquij confeſſionem, quando vtriuſque illius Patris *teſtimonia ſuſpecta* ſunt. Scribit hic in 1. p. diſp. 90. capite 6. numero 37. *Quamuis nullus eſſet ex Patribus commemoratis, quem pro hac ſententia de gratiæ neceſſitate ad ſingula opera bona moralia Scholaſtici Doctores allegare poſſent, in* VNO SOLO AVGVSTINO, *eiuſque ſchola ſuæ opinionis præſidium libenter collocarent, eumque ſibi ſufficere meritò arbitrarentur, quod* VNICVS *ſit, qui dum agitur de gratiæ neceſſitate, ſicut Sol inter reliquos præfulgeat*. Verùm nos non ex Vaſquio iſta diſcimus, ſed ex Romanæ Eccleſiæ Pontificibus. Cum Iulianus aduersùs diuinam gratiam ſcripſiſſet, S. Bonifacius Papa ab vno Auguſtino reſponſum poſtulauit. Cum Oriens ob Fauſti Reienſis libros in partes diuiſus eſſet, S. Hormiſdas ab Auguſtino cognoſcendum ſcripſit, quid Romana ſequeretur, & ſeruaret Eccleſia. Gallijs etiam per centum ferè annos iiſdem diſſenſionibus contuſis Felix IV. ex vnius Auguſtini libris ſententijs deſumptis pacem dedit. Noſtro hoc etiam ſæculo vniuerſa Europa exortis de auxilijs diuinæ gratiæ litigijs in partes dilancinata, Clemens VIII. eas lites ad vnius Auguſtini tribunal iuſſit agitari. Quibus ſanè Romani Pontifices non obſcurè ſignificarunt, in controuerſijs de diuina gratia vnius Auguſtini veſtigijs nobis inhærendum eſſe. Nuſquam tamen ſolus eſt Auguſtinus, ſed ſecum ingens ſubſecutorum Patrum agmen trahit, nempe Proſperum, Fulgentium, Cæſarium, Petrum Diaconum, Patres Byzacenos in Sardinia exules, Rhemigium, Prudentium, Anſelmum, Bernardum, alioſue, qui S. Doctoris veſtigia illis in controuerſijs ſequuntur, qua quidem conſideratione ruit ingens ille apparatus, quem Annatus libro primo per plura capita componit, quaſi in aliqua ſententia de gratia ſolitarius eſſe poſſit Auguſtinus. Sanè Proſper, & Fulgentius, qui de Semipelagianis triumpharunt, ſemper cum Auguſtino ſunt, ita vt ſi ex vna parte Auguſtinus, duoque iſti tantùm ſint, ex oppoſita vero longè plures Patres numerentur, quis non potius illi Patrum Triadi inhæreat, quæ de Pelagiana hæreſi triumphauit, neque citra temeritatem erroris accuſari poteſt? Procul etiam hinc abeant illæ Morainij quærelæ in præfatione

ſatione ad Orthodoxos: *Quid enim, ſi hæretici ſuis argutijs poſſent euincere, ſe non eſſe apertè ab Auguſtino damnatos, Eccleſiæ cauſa deſerenda eſſet, & inſufficiens foret omnium aliorum Patrum pro veritate conſenſus, quia Auguſtinus eſt neceſſarius? Iniqua certè eſſet Eccleſiæ conditio, cui Deus non vnicum Doctorem, ſed Doctores promiſit, vt non circumferamur omni vento doctrinæ.* Erras, ò bone vir, & toto oſtio erras, nunquam ſolus eſt Auguſtinus, & ſi quidpiam primus de prædeſtinatione dixit, iam non ſolus hoc dixit, tot ſubſecutis Patribus Auguſtini verba reddentibus, quæ aduerſarij non ſatis adnotarunt.

Quod verò addit Annatus, illis verbis Celeſtini contra Semipelagianos: *Pijſſimis diſputatoribus obuiare præſumunt, & cum Pelagium, atq; Celeſtium anathematizare non dubitent, Magiſtris tamen noſtris, tanquam neceſſarium modum exceſſerint, obloquuntur*, non vnum Auguſtinum intelligi, ſed etiam Hieronymum, imperitè prorſus aſſeritur. Etenim Semipelagiani contra vnum Auguſtinum loquebantur, quòd ſolus illam de prædeſtinatione gratuita ſententiam docuiſſet. Scribit enim Proſper ad Auguſtinum: *Ea quæ de epiſtola Apoſtoli Pauli Romanis ſcribentis, ad manifeſtationem diuinæ gratiæ præuenientis electorum merita proferuntur, A NVLLO vnquam Eccleſiaſticorum ita eſſe intellecta, vt NVNC ſentiuntur, affirmant.* Non igitur vnà cum Auguſtino Hieronymus reprehendebatur â Semipelagianis. Imò ita Hieronymus de gratia contra Pelagianos ſcripſit, vt Semipelagianorum ſententiam tenuiſſe quibuſdam viſus fuerit; nam lib. 3. dialog. con. Pel. ait: *Iuſtitia labore, & induſtria, ac diligentia, & ſemper ſuper omnia Dei clementia cuſtoditur, vt noſtrum ſit rogare, illius tribuere quod rogatur, NOSTRVM INCIPERE, illius perficere, NOSTRVM OFFERRE, quod poſſumus, illius implere, quod non poſſumus.* Quæ quidem à Semipelagianis pro ſuo ipſorum dogmate accipi poterant, quorum ſententia erat, vt verbis vtar Proſperi con. collat. cap. 8. *Vt boni, ſalubreſq; conatus nequeant quidem proficere, niſi Deus adiuuet, poſſunt tamen, etiamſi non à Deo inſpirentur, incipere.* Et ſanè Hieronymum cum Semipelagianis ſenſiſſe eo loci ſcribit Ianſenius, duriùs locutum Voſſius, & ante vtrumque de Hieronymo aliqui dubitarunt apud Vaſquium 1. p. diſp. 91. cap. 8. Hieronymum verò pluribus conatur defendere idem Annatus lib. 7. A. V. cap. 12. cui ſubſcribo, nam apertè ait, Dei clementia ſemel habitam gratiam cuſtodiri; neq; labor, & induſtria ſolitariè, nempe ſine gratia, intelligenda ſunt, vt fuſiùs diſcurrit idem Recentior. Igitur Semipelagiani Hieronymo non obloquebantur, quem in ſua ipſorum ſententia eſſe ſuſpicari poterant. Præterea Celeſtinus ait, Semipelagianos adnixos, *quieſcentium fratrum memoriam diſſipare*, & immediatè laudat poſt illa verba Auguſtinum concludens, *reſiſtendum* obloquutoribus. Vnus igitur ibi defenditur Auguſtinus; nam ſi cum Auguſtino Hieronymus quoq; eorundem dictis lacerabatur, cur Pontifex de vno Auguſtino laudes reddit, Hieronymo in angulum prorſus reiecto? Profectò Proſper, qui apud Celeſtinum S. Auguſtini calumniatores detulerat, huiuſce Celeſtini ſanctionis, quam ipſemet impetrarat, mentionem faciens contra Collatorem cap. 42. ait: *Per hunc virum intra Gallias iſtis ipſis, qui S. mem.* AVGVSTINI *ſcripta reprehendunt, maleloquentiæ eſt adempta libertas.* Auguſtinum tantùm & à Maſſilienſibus reprehenſum, & à Celeſtino laudatum ſcribit, nihil de Hieronymo locutus. At Recentiores Auguſtino illatæ à Semipelagianis calumniæ, atq; iniuriæ ſocium Hieronymum faciunt, non ſola-

tij gratia, ſed vt Celeſtiniani elogij pars tantùm ad Auguſtinum deuoluatur, altera Hieronymo reſeruetur. Porrò Auguſtinum plurali numero Magiſtrum, ac Doctorem ab Apoſtolica Sede appellatum paulo inferiùs conſtabit, vbi de Felice IV. dicemus.

S. Gelaſius Papa inter S. Auguſtini cultores numeratur, eumq; non immeritò Vaſquius 1. p. diſp. 91. num. 75. vocat *per omnia Auguſtinianum*. Ille igitur in epiſtola ad Epiſcopos per Picenum, vti lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 17. obſeruauimus, hæc ſcribit: *Adhuc maius ſcelus accreſcit, vt ſub conſpectu, & præſentia Sacerdotum beatæ mem. Hieronymum, atq; Auguſtinum Eccleſiaſticorum lumina Magiſtrorum muſca moritura, ſicut ſcriptum eſt, exterminans oleum ſuauitatis lacerare contenderet*. Sua hic gloſſemata apponit Annatus lib. 1. cap. 8. *Ecce Hieronymus quoque lumen eſt Magiſtrorum, ſicut Auguſtinus teſtimonio Romani Pontificis*. Quis hoc inficias ibit? At multum intereſt, vndenam aduerſus Pelagianorum tenebras magis Eccleſia illuſtretur, pluſque luminis accipiat, ab Hieronymo-ne, an ab Auguſtino? In Conuentu Hieroſolymitano contra Pelagium producta fuit ab Oroſio epiſtola S. Auguſtini ad Hilarium, itemq; paulò poſt etiam in Synodo Dioſpolitana, de qua re ita ſcribit S. Doctor lib. de pec. orig. cap. 10. hæc Synodi verba referens: *Quoniam Sanctus Epiſcopus Auguſtinus aduersùs diſcipulos eius in Sicilia reſpondit Hilario ad ſubiecta capitula ſcribens librum, in quo iſta continentur &c.* Quo ſanè tempore Hieronymus iam ediderat epiſtolam datam ad Cteſiphontem contra Pelagium, & in Palæſtina ipſa aderat, in qua Synodus habebatur, maioremq; ipſa præſentia, ac ſanctitatis fama authoritatem ſui nominis reddebat, & tamen Hieronymi epiſtola prætermiſſa, ad Auguſtinianæ epiſtolæ amuſſim Pelagius examinatus fuit. Obijcient Recentiores Ioannem Hieroſolymitanum Hieronymi hoſtem acerrimum, ſed in Dioſpolitanæ Synodo non præſidebat Antiſtes Hieroſolymitanus, ſed Eulogius Cæſarcenſis Palæſtinæ Metropolita. Vt certè vel initio illarum diſputationum ſatis apparuerit, vnum Auguſtinum ſupra cæteros in Pelagiano bello validiſſimum, ac ſtrenuiſſimum Ducem cœlitus deſtinatum, ac talem Patrum Synodis probatum. Sed quid nobilius ipſo Hieronymi & teſtimonio, & exemplo? Cum Oroſius libros priores ab Auguſtino contra Pelagianos publicatos in Aſiam ad Hieronymum detuliſſet, Bethleemiticus Pater doctrinæ copiam, eruditionis excellentiam, rationum momenta, integrumq; opus admiratus, ſilentium ſibi indixit, idq; ſcripto coram Orbe vniuerſo publicauit in fine lib. 3. dialogorum, vbi loquens de libris S. Auguſtini contra Pelagium ait: *Alios quoque ſpecialiter tuo nomini cudere dicitur, qui necdum in noſtras venere manus, vnde ſuperſedendum huic labori cenſeo, ne dicatur mihi illud Horatij*, in ſyluam ne ligna feras, *aut enim eadem diceremus ex ſuperfluo, aut ſi noua voluerimus dicere, à* CLARISSIMO INGENIO OCCVPATA SVNT MELIORA. Adeo verò Hieronymus religioſè ſilentium poſtea coluit, vt ab Anniano eiuſdem epiſtola ad Cteſiphontem impugnata, non modò defenſionem nullam adornarit, ſed per literas Auguſtinum ad illam confutandam hortatus fuerit, de qua re libro primo hiſt. Pelag. cap. 19. fuſiùs dictum eſt. Ille, inquam, Hieronymus impugnatus certamen recuſauit, qui nec ab amiciſſimo olim Rufino impunè ſe vel minimùm perſtringi paſſus eſt, ſed editis apologijs illatas quaſq; calumnias propulſauit. Itaque cum Hieronymus in hoc ſtadio lampadem Auguſtino tradiderit,

derit, ab iſto quoque vnicè lumen Eccleſia accepit, quo Orbem catholicum illuſtraret. Ex his patet etiam vanam eſſe illam Morainij vocem in præfatione ad Orthodoxos: *Quid de Hieronymo? Eritne etiam ille Auguſtini diſcipulus, vel de Angelis inferioribus?* Non diſcipulus Auguſtini fuit, ſed initio certaminis commilito, dein domi quieſcens Auguſtinenſiū præliorum, ac victoriarum admirator extitit, toto belli onere in Auguſtinum deuoluto. Gelaſius quidem Hieronymum æquè ac Auguſtinum laudat, quòd Seneca ille hæreticus vtrumque maledico dente proſcindebat. Sicuti cum Celeſtinus Pontifex vnum Auguſtinum contra Semipelagianorum conatus nominatim defendit, vnum illum ab iiſdem fuiſſe impetitum intelligimus, non verò vnà cum Hieronymo, vt Annatus comminiſcebatur. Cæterùm Gelaſius ea in epiſtola S. Auguſtini ſolius doctrinam, atq; dogmata, & quidem quæ Recentioribus minimè probantur, adeo perſpicuè tradit, vt verè dicendus ſit per *omnia Auguſtinianus*, idque ſuperiùs luculenter à nobis probatum eſt.

Succedit his S. Hormiſdas Papa, qui vti lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 19. narrauimus, de libris Fauſti Reienſis à Poſſeſſore Epiſcopo conſultus, vbi hos ab Eccleſia minimè receptos reſpondit, hæc addidit: *De arbitrio tamen libero, & gratia Dei quid Romana hoc eſt Catholica ſequatur, & ſeruet Eccleſia, licet in varijs libris B. Auguſtini, & maximè ad Proſperum, & Hilarium abundè poſsit cognoſci, tamen & in ſcrinijs Eccleſiaſticis expreſſa capitula continentur &c.* Quo præconio S. Auguſtini doctrinam Eccleſiæ doctrinam declarauit. Recentiores tamen parum inde ponderis Auguſtinianæ auctoritati adijci putant, prauiſque reſtrictionibus Hormiſdæ teſtimonium limitant. Annatus lib. 8. cap. 6. ait: *Poſtquam enim mittimur ad libros de bono perſeuerantiæ, & de prædeſtinatione Sanctorum, qui ſcripti ſunt ad Proſperum, & Hilarium, hoc vnum putare debemus, pertinere ad Romanam, & Catholicam fidem, quod Auguſtinus intendit totis illis libris.* Addit duo ibidem tantùm intendi initium fidei, & vſq; in finem perſeuerantiam in bono eſſe dona Dei. Hinc concludit pag. 905. *Ergo qui nos ad hos libros mittit Summus Pontifex audituros, quid Romana, hoc eſt Catholica doceat Eccleſia de gratia, & libero arbitrio, diſcere nos hoc tantùm iubet. Ergo ſi quæ alia intercurrant, dum hæc confirmantur ab Auguſtino, nec habeant neceſſariam connexionem cum ijs, quæ potiſsimum intenduntur, non eſt mentis Pontificis, vt eis firmiter adhæreamus, ſi nihil aliud cogit, quia nec eſt mentis ipſiuſmet Auguſtini.* Verùm inuidioſa, ac præpoſtera prorſus hæc gloſſemata ſunt. Quis enim neſciat, libros Fauſti præcipuè, imò vnicè ſcriptos contra prædeſtinationem ante merita præuiſa, totus enim in eo eſt, vt S. Auguſtini ſententiam confutet. Hinc Petrus Diaconus in fine lib. de Incar. & grat. ſcribit, ſe cum Monachis ſocijs anathematizare *libros Fauſti Galliarum Epiſcopi, qui de Monaſterio Lirinenſi prouectus eſt, quos contra prædeſtinationis ſententiam ſcriptos eſſe non eſt dubium.* Quare cum Hormiſdas Fauſti opus reprobet, ac è contra S. Auguſtini libros legendos inculcet, ſententiam S. Auguſtini de gratuita prædeſtinatione illis in libris aſſertam probat, quam tamen inter adiaphora Annatus reijcit. Reprobat Pontifex Fauſti libros inſcriptos de gratia, & libero arbitrio: approbat verò ea, quæ de illa materia ſcribit Auguſtinus præcipuè ad Proſperum, & Hilarium. Itaque quæcunq; theſes de gratia, & libero arbitrio poſitæ ſunt ab Auguſtino, quibus aduerſarias oppoſuit Fauſtus, illas à Romana Eccleſia ſeruari, ac defendi tradit Hormiſdas. Sanè

inui-

inuidiam redolet maximam, tam amplum teſtimonium ad duo tantùm dicta coarctari. Sed Pontifex non illos duos tantùm libros Auguſtini laudat, ſed VARIOS Auguſtini libros, præcipuè verò ad Proſperum, & Hilarium datos appellat. Vnde ibidem cætera etiam volumina Auguſtini approbantur; quicquid igitur in illis docet de gratia, & libero arbitrio, hoc teſte Hormiſda, Romana ſequitur, & ſeruat Eccleſia. Annatus verò quaſi particula illa *maximè* idem eſſet ac reſtrictiua *ſolùm*, duas tantùm S. Doctoris ſententias, quas præcipuè ſtabilit in libris de prædeſtinatione SS. & de dono perſeuerantiæ, ab Hormiſda confirmatas fingit. Non ita eſt, Annate, Non ita: præter id, quòd in illis duobus libris in alijs quoque VARIIS LIBRIS de gratia, & libero arbitrio Auguſtinus ſcripſit, hoc totum Romanæ Eccleſiæ probatur.

Alia via contra Hormiſdæ teſtimonium vadit Decamps lib. 3. de hær. Ianſ. diſp. 1. cap. 4. nam cum Hormiſdas dixerit capitula quædam de gratia, & libero arbitrio in ſcrinijs Eccleſiaſticis contineri, hæc putat eſſe illas ſententias, quæ epiſtolæ Celeſtini Papæ ad Epiſcopos Galliæ annexæ leguntur. Porrò has tantùm ex Auguſtinianis libris eſſe Eccleſiæ Romanæ probatas ſcribit, eius verba ſunt: *Aſſerit Hormiſdas, cognoſci ex S. Auguſtini operibus poſſe, quid de gratia, & libero arbitrio Eccleſia ſentiat, quia nimirum in his acerrimè defenduntur hæc ipſa capitula, quæ in ſcrinijs Eccleſiaſticis continentur, quæque epiſtolæ ſuæ Celeſtinus intexuit. Quis vnquam ex nobis iſtud negauit? fatemur in S. Auguſtini operibus illa ipſa contineri, acriterq; defendi, quæ ab Eccleſia contra Pelagianos ſancita ſunt. At negamus aliud nihil in eius libris reperiri, nobiſq; in hac parte Hormiſdas ſuffragatur, dum collecta à Celeſtino capitula appellat, in quibus diſertè traditur, profundiores quæſtiones, quæ ab Auguſtino contra Pelagianos dimicante latiùs pertractantur, ab Eccleſia Romana non fuiſſe comprobatas.* Verùm quis Eccleſiaſtica ſcrinia Decampſio recluſit, vt tam confidenter ſcire potuerit, Hormiſdam nomine capitulorum illas Celeſtini ſententias intellexiſſe? Vnde nouit ex vniuerſa S. Auguſtini doctrina nouem ſolummodò Celeſtini capitula in Eccleſiaſticis ſcrinijs fuiſſe ſepoſita? Scimus S. Leonem Magnum, qui tertius à Celeſtino Pontifex ſedit, in epiſtola ad noſtrum Metropolitam Aquileienſem duo integra capita ex libro S. Auguſtini contra Pelagianos ad verbum exſcripſiſſe. Cur non iſta pariter Hormiſdas appellat? Scimus S. Gelaſium Papam ad Honorium Epiſcopum contra Pelagianos ſcripſiſſe, atq; mentionem quorundam capitulorum feciſſe: *De quibus,* inquit, *ij, quos tua charitas deſtinauit, ſi pleniùs inſtrui voluerint, ſequentes tituls cum ſuis reſponſionibus intimabunt.* Quare Hormiſdas hæc inſinuata à Gelaſio capita non intellexit? An nil aliud ſtatuiſſe Gelaſius credendus eſt, quàm illa, quæ ſub nomine Celeſtini vulgata ſunt? Quis hoc ſine teſte dicenti credat? Scimus eundem Gelaſium in epiſtola ad Epiſcopos per Picenum tres, quatuorve S. Auguſtini ſententias, vt ſuperiùs oſtendimus, inculcare, quas Recentiores reprehendunt, ac furenti contra Pelagianos Auguſtino excidiſſe comminiſcuntur; vnde credibilius eſt, has quoque inter illos titulos à Gelaſio connumeratas, quàm illas tantùm Celeſtini. Scimus Felicem IV. ad Patres Arauſicanos ex S. Auguſtini libris excerptas de diuina gratia ſententias contra Semipelagianos tranſmiſiſſe, & hæ quidem in XXV. canones digeſtæ ſunt: inuenitne Pontifex omnia illa aſſerta in Eccleſiaſticis ſcrinijs, vel cum illa tantùm nouem à Celeſtino ſelecta reperiſſet, nouis ex Auguſtiniano theſauro diuitijs

ſcrinia

ſcrinia Eccleſiaſtica locupletauit? Quid dicitis, ò noui antiquarum Romanorum Pontificum conſtitutionum interpretes?

Sed quòd de Felicis IV. capitulis mentio incidit, ex libro primo Hiſt. Pelag. cap. 23. recolendum eſt, Romanum Pontificem ad lites de auxilijs diuinæ gratię per centum ferè annos Gallias turbantes, Apoſtolica auctoritate ſopiendas, vigintiquinq; ſententias ex libris S. Auguſtini decerptas ad Sanctũ Cæſarium Arelatenſem tranſmiſiſſe, ipſi cæteriſq; Galliæ Epiſcopis ſubſcribendas. Quis porrò non intelligat, quantùm eo facto honoris incrementum Auguſtino additum ſit, cum quæ priùs illius voces fuerant, in Romanorum Præſulum, ac Synodorum oracula tranſierint? At hic rurſus puluerem excitant Recentiores, quo tanta Auguſtino delaræ authoritatis gloria obſcuretur. Clamat Annatus cap. 6. pag. 903. *Et Felix, quem etiam referunt Baiani inter approbatores Auguſtini, propterea quòd canones Arauſicanæ Synodi extractos ex libris Auguſtini, & ipſius etiam verbis conceptos ad Epiſcopos Galliæ miſerit, extractione illa monſtrauit, quid eſſet neceſſe ab omnibus recipi ex vniuerſa illius doctrina, nempe id, quod canonibus illis exprimitur, permiſſa Lectoribus iudicij libertate circa cæteras, quæ intercurrunt, controuerſias*. Bellè, ac bene: Igitur non nouem ſolummodò Celeſtini ſententiæ ex Auguſtinianis libris approbatæ ſunt, quod ad nauſeam vſq; inculcatis, ſed tot inſuper alia dogmata, nempe XXV. quibus refragari piaculum ſit. Sed reclamat Annatus ibidem: *Ergo vi huius approbationis nulla fieri debet controuerſia. ijs, qui capita illa ſelecta recipiunt, etiamſi alia quædam reijciant*. Nolo hic diſputare, an Recentiores ita canones Auguſtinianos Arauſicæ firmatos recipiant, quin violentis quandoque interpretamentis eiſdem vim inferant, vnde ab eruditis iure reprehenduntur. Mitiùs vobiſcum agam. Quòd Arauſicanos canones, vt libet vt lubet explicatis, nullam vobis quæſtionem facimus, ſed quòd alia Auguſtini dogmata reijciatis, pati nullo modo poſſumus, atq; contra vos accuſationem paramus, non quòd Apoſtolici decreti, ſed quòd exempli contemptores ſitis. Enimverò ſi vniuerſas lites de diuina gratia in Gallijs exortas Apoſtolica Sedes ex vnius Auguſtini doctrina componendas duxit, inſigne poſteris exemplum edidit, vt ſi quando eadem in cauſa de gratia iterum litigia erumperent, ad eiuſdem S. Antiſtitis doctrinam confugerent, ex Auguſtini libris ſententiam audirent, vni Auguſtino adhærerent, quod à Clemente VIII. veteri religione, nouoq; exemplo præſtitum fuit. Quare cum Aduerſarij in pleriſque recèns exortis de diuina gratia controuerſijs ſtare ſe contra Auguſtinum profiteantur, Felicis IV. iudicio refragari, eiuſdem exemplum parui facere, atque alia prorſus via ab Auguſtiniana ad veritatem eoſdem repere, nemo non videt.

Doluere tamen Recentioribus oculi, cum per Felicem IV. & Arauſicanam Synodum tantum honoris Auguſtinianæ doctrinæ delatum videre, quare gloſſematum ruderibus illum obruere pertentant dicentes, Eccleſiam in Synodis Auguſtini ſententijs vſam fuiſſe *non ex neceſſitate, ſed ex auctoritate, vti Magiſtram, non vti diſcipulam*. Acutum Adami commentum cap. 9. pag. 653. Vide quomodo ſe ipſam ſtrangulet hæc reſponſio. Intendit aduerſarius, S. Doctoris auctoritatem imminuere, & eandem auget quàm maximè. Nemo miratur, cum videt diſcipulum Magiſtri voces reddere; at Magiſtrum ſententiam dicturum, non niſi diſcipuli ore loqui velle, hoc planè mirabile cenſetur, atque in

diſci-

diſcipuli eximiam excellentiam venit. Synodi, ac Romani Pontifices Sanctorum Patrum ſententias ſemper ſecuti ſunt, vt ex traditione Eccclesiæ credenda Orthodoxis proponerent. Colligitur hoc ex epiſtola S. Leonis ad Leonem Auguſtum, vbi pluribus Sanctorum Patrum teſtimonijs adductis, inter quæ etiam *Sancti Auguſtini Epiſcopi Hipponenſis* plura numerantur, concludit: *Hæc nos ſequi verba debemus, his nos conuenit obtemperare dogmatibus*. In Chalcedonenſi Synodo act. 1. poſt recitatam fidem Concilij Niceni Patres dixere: *Neceſſarium viſum eſt Sanctorum, & Catholicorum Patrum proferre teſtimonia, quæ poſſunt ſatisfacere, quemadmodum eam intellexerunt, & prædicare confiſi ſunt, quatenus ex manifeſto & omnes rectam, & immaculatam fidem habentes ſic & intelligant, & interpretentur, & prædicent eam*. Et act. 2. ſtatim poſt initium: *Docuerunt enim Patres, & in ſcriptis cuſtodiuntur, quæ ab eis ſunt expoſita, & citra ea dicere non poſſumus*. Et Act. 5. *Sequentes igitur Sanctos Patres &c.* S. Agatho Papa in epiſtola ad Conſtantinum Imperatorem, quæ habetur in VI. Synodo act. 4. aduersùs Monothelitas, Sanctorum Patrum teſtimonijs productis, vbi laudatur Auguſtinus tanquam VERITATIS *prudentiſſimus* PRAEDICATOR, *& præſtantiſſimus* DOCTOR, hæc habet: *Ecce pijſſime Domine fili, Sanctorum Patrum teſtimonijs tanquam radijs ſpiritalibus Eccleſiæ Catholicæ, atq; Apoſtolicæ doctrina illuſtrata eſt* &c. Vbi etiam ſcribit, damnandos Monothelitas tanquam *non Sanctorum Patrum pediſſequos*. At actione 10. omnia illa Patrum teſtimonia in Synodo relecta ſunt, & cum libris Conſtantinopoli exiſtentibus collata, & act. 8. Synodus literis Agathonis conſenſum dedit, quòd Sanctorum Patrum doctrinæ conformes eſſent. Vnde Georgius Antiſtes Conſtantinopolitanus dixit: *Scrutans Sanctorum, ac probabilium Patrum, qui repoſiti ſunt in venerabili Patriarchio, inueni cuncta teſtimonia ſanctorum, ac probabilium Patrum, quæ in eiſdem ſuggeſtionibus continentur, conſonantia, & in nullo diſcrepantia à ſanctis, ac probabilibus Patribus, & conſentio eis, & ſic confiteor, & credo*. Quam ſententiam cæteri ibidem ſubſcripſere. Poſſent infinita ad hoc demonſtrandum teſtimonia adduci, in quibus *ex neceſſitate* Synodi Sanctorum Patrum doctrinam ſe amplecti, ac ſequi profeſſæ ſunt.

At inquies, loqui te de vno Auguſtino, non de omnibus Patribus, hos enim idem concordi ſententia docentes neceſſariò in Synodis Eccleſia ſequi debet, quippe quæ ex Patrum traditione dogmata definit, non verò priuatum Doctorem, qualis eſt Auguſtinus. Sed neque hoc te effugium iuuat. Nam dum contendis Felicem Papam, & Arauſicanos Patres vnius Auguſtini ſententias ſecutos eſſe *ex authoritate, non ex neceſſitate*, quæſo te, vel ſecuti ſunt Auguſtinum contra alios Patres docentem, vel cum alijs Patribus idem ſentientem? Si primum dicas: id non *ex authoritate* fecere; nam non poteſt priuata vnius hominis ſententia tanquam de fide definiri, ſi conſtet vniuerſos Patres oppoſitum tradidiſſe, poteſt tamen ob ſummam vnius Sancti Doctoris excellentiam iudicium ſuſpendi, ac neutra ſententia definiri, quod de priuata Auguſtini opinione de ſimultanea rerum creatione Recentiores affirmant. Si verò alterum eligas: iam vides, ex neceſſitate approbandam eſſe ſententiam ab omnibus Patribus aſſertam, ſi ea de re rectum iudicium dandum ſit. Præterea Eccleſia de controuerſijs fidei ſententiam dictura *ex neceſſitate* illam partem, in qua veritas eſt, definire debet, cum falſitatem inter dogmata fidei referre

nullo

nullo modo poſſit. Quare cum Felix, & Arauſicani Patres S. Auguſtini ſententias vti Catholicas definierint, *ex neceſſitate* eas ſecuti ſunt, vt oppoſitas Semipelagianorum opiniones erroneas ſequi minimè potuerint. Felix quidem potuit Auguſtini ſententias ad verbum non exſcribere, vti exſcripſere Proſper, Fulgentius, Prudentius, alijque ex Auguſtiniana ſchola Doctores, ſed non potuit ſenſum earundem ex neceſſitate non tradere, cum iam illas ante Concilij definitiones veras fuiſſe certum ſit, cum niſi id, quod verum eſt, poſſit ab Eccleſia definiri.

Eadem facilitate refutatur, quod addunt, Synodum Arauſicanam Auguſtini ſententias adhibuiſſe *vti magiſtram, non tanquam diſcipulam*. Profectò mirum dicunt, dum volunt Arauſicanos Patres, qui integro ab Auguſtini morte ſæculo vixere, Auguſtini magiſtros eſſe potuiſſe, à quibus ille nec iota quidem doceri potuit. Sanè magiſter ille eſt, qui docet, diſcipulus, qui docetur; & qui hoc neſcit, mirum ſi diſcipulus non modò fuerit, ſed vel eſſe potuerit. Qui verò doceat, qui doceatur, Auguſtinus-ne, an Arauſicana Synodus, vos videtis. Olim quidem Auguſtinus Eccleſiæ diſcipulus fuit, ac talem ſe profitebatur, dum ad Bonifacium Papam ſcribebat, mittere ſua ſcripta non tam diſcenda, *quam examinanda, & vbi forſitan aliquid diſplicuerit, emendanda*. Lib. 1. cont. duas epiſt. Pelag. ad Bonif. cap. 1. Cæterùm quòd à Deo illuminationis gratiam ad docendum aſſecutus eſt, vt ait S. Fulgentius, & vnus vniuerſas Pelagianorum machinas perfregit, tantùm illi Eccleſia detulit, vt ipſius Eccleſiæ per Apoſtolicam Sedem magiſter conſecratus fuerit. Hinc Celeſtinus in epiſtola toties à Recentioribus inculcata Auguſtinum *magiſtrum noſtrum* honoris cauſa nuncupat, Gelaſius in epiſtola ad Honorium eundem *Eccleſiæ magiſtrum* dicit, & Ioannes II. vt mox dicemus, de Auguſtino ſcribit, *cuius doctrinam ſecundùm Prædeceſſorum meorum ſtatuta Romana ſequitur, & ſeruat Eccleſia*. Profectò ſi Eccleſia Romana Auguſtini doctrinam ſequitur, Auguſtinus eiuſdem Eccleſiæ magiſter dicendus eſt, vti diſcipulos S. Thomæ, aut Scoti eos appellamus, qui eorundem Doctorum ſententias ſequuntur. Cur autem hoc mirum videatur? Nonne olim Magnus ille Aquinas inter tyrones in ſcholis ſedit, qui poſtea Summus Scholaſticorum magiſter euaſit? Laudati Antiſtites, dum in Synodo Chalcedonenſi, & Conſtantinopolitana Sanctos Patres ſequi ſe dicebant, eorundem ſe diſcipulos profitebantur, quorum doctrinis ſeſe inſtruendos tradebant, illi igitur Leones, Felices, Athanaſij, Hilarij, Auguſtini, Cyrilli, Gregorij, alijue, quos ibidem producunt, Synodorum magiſtri fuere. Quare cum Arauſicanum Concilium vnum Auguſtinum ſecutum ſit, vnum Auguſtinum magiſtrum habuit.

Inter S. Auguſtini encomiaſtas meritò numeratur etiam S. Ioannes II. in Epiſt. 3. ad Senatores: *S. Auguſtinus*, ait, *cuius doctrinam ſecundùm prædeceſſorum meorum ſtatuta Romana ſequitur, & ſeruat Eccleſia*. Quibus verbis Pontifex non ſolùm S. Auguſtini doctrinam conſecrauit, ſed etiam eandem antiquitus à ſuis Deceſſoribus approbatam fuiſſe affirmat. Sed en ſtatim Recentiorum interpretationes. Audi Decampſium lib. 3. cit. diſp. 1. cap. 4. num. 12. *Cum igitur in hac epiſtola nec de S. Auguſtini doctrina contra Pelagianos agatur, nec vllus ex libris appelletur, quibus eos impugnauit, cur inde Ianſeniani ſpeciatim colligunt, ita probari ab Apoſtolica Sede quæcunque in Auguſtini operibus continentur, vt ab his vel tantil-*

tillum recedere ſit nefas? Addit Moraines diſp. 12. Anti-Ianſ. num. 50. *Quæ addit ex Ioanne II. & Clemente VIII. præcedentibus ſimilia ſunt, nihilque ampliùs probant. Tantùm enim affirmant, Eccleſiam Romanam ſeruare, & ſequi doctrinam Auguſtini ſibi quaſi dotem relictam, quam tamen non in omnibus ſequitur &c.* Hæc illi. Scimus eam S. Ioannis epiſtolam eſſe contra Neſtorianos, non Pelagianos, ſed ſcimus quoque Neſtorianos ex Pelagianis prodijſſe, vtroſque mutuò ſe fouentes apud Epheſum condemnatos, vtrique hæreſi idem à Proſpero epitaphium ignominiæ cauſa inſcriptum. Opponimus tamen, Ioannem inibi ea S. Doctoris volumina laudaſſe, quibus non tantùm auctoritatis ineſt, quantùm tributum eſt ab Apoſtolica Sede libris contra Pelagianos ſcriptis. Cum enim in illis cæteros poſt ſe longo interuallo reliquerit, in iſtis ſe ipſo quoque maior euaſit; vnde ſi Auguſtinum Romana Eccleſia docentem ſequitur, vbi minori laude ornatus fuit, eidem religioſiùs adhærebit, vbi tot Romanorum Præſulum encomijs exceptus fuit. Romana Eccleſia non ſolùm Auguſtinum docentem inaudit, ſed impugnatum defendit, vt illa Auguſtini auctoritatem propugnante, oleum, & operam perdituri ſint Recentiores, qui contra eandem inſurgunt.

Clementis verò VIII. decretum, quo vniuerſas de Auxilijs diuinis controuerſias ad tribunal S. Auguſtini expendendas iuſſit, quo olim Recentiores preſſi ſunt, hiſce modò ſtrophis eludunt: *Nam quod*, inquiunt, *obijcere aliqui ſolent, Clementem VIII. iuſſiſſe tempore diſputationum de auxilijs, vt Auguſtini potiſſimum ſententia exquireretur, facilè ſoluitur. Neque enim id præcepit eo præiudicio, quaſi nefas duceret vlla in re diſſentire ab Auguſtino, repudiata etiam Celeſtini diſtinctione illa inter propoſitiones, quas eſſet, & quas non eſſet neceſſe adſtruere. Neque idem eſt velle, vt diſputantes Auguſtini ſententiam inquirant, & velle omnino, vt in omnibus eam ſequantur.* Rurſus: *Inquirenda fuit Auguſtini ſententia, vt intelligeretur, vtrum ea, quæ diſputabantur, tangerent conſtituta iam dogmata, necne, an potius ſpectarent ad quæſtiones indifferentes. Adde cum conſtet ex mente S. Bonauenturæ Auguſtinum aliquando minùs voluiſſe, & plus dixiſſe, fuiſſe cur iuberet Summus Pontifex, vt eius ſententia inueſtigaretur, nempe vt retineretur, quod perſpicuum eſſet illum voluiſſe, non autem quicquid conſtaret, eum dixiſſe.* Annati verba ſunt lib. 8. cap. 4. in fine. Nullus hucuſque dubitauit in ſeſſionibus de auxilijs coram Clemente VIII. celebratis Molinæ doctrinam ad Auguſtinianæ doctrinæ amuſſim vocatam. Interim audiant Paulum Leonardum, verè Scerlogum, in apologia ſcientiæ mediæ par. 2. num. 39. *Equidem*, inquit, *in diſputationibus Romæ agitatis coram Sanctitate Clementis Octaui, & Pauli V. ſæpè & diligenter interrogatum eſt de mente S. Auguſtini, quòd eo ſpeciatim in genere quæſtionum exploratum eſſet, ab ijs optima proferri, cui tantus diuinæ Gratiæ Hyperaſpiſtes faueret. Quare anno 1602. tractatum*: Quis maiores vires ad bonum libero arbitrio tribuat? An Auguſtinus? an Molina? *Continetur ille articulus ſeptem quæſtionibus, in quibus ſingulis de mente Auguſtini diſceptatur cum Molina &c. De quibus liquet altercationis penè omnem ſcopum, quidnam Auguſtinus ſentiret?* Compendio res ageretur, ſi liceret acta illa Congregationum, vel integram Clementis VIII. Orationem, quam diſputationibus illis præmiſit, recitare. Sed quando recentiori Romano decreto id vetitum eſt, cum diſpendio cauſæ, quam defendo, neceſſariam defenſionem omitto. Et quidem plus fortè cæteris meliora dicere poſſem, cum legerim

omnia

omnia MSS. Gregorij Nugnij Coronel Auguſtiniani Luſitani, qui memoratarum Congregationum fuit à ſecretis. Pio ſilentio Religioni lito. Repetam tamen fragmentum laudatæ orationis Clementis VIII. quod ſuo Euchologico à Congregatione Suprema S. R. Inquiſitionis approbato inſeruit P. Macedo inter elogia Pontificum, quæ recitat ad diem 28. Auguſtini pag. 406. *Quamuis*, inquit, *niſi Deo rationem reddere debeam mearum actionum, dicam tamen impræſentiarum rationes, propter quas* ADSTRINGERE STATVI *totam hanc diſputationem* AD NORMAM DOCTRINAE S. AVGVSTINI *de gratia. Prima eſt, quod ſi teſte B. Proſpero ferè initio libri contra Collatorem, viginti annorum ſpatio acies Catholicæ Eccleſiæ ita dimicauit pro gratia contra Pelagianos, vt tandem Auguſtino Duce vicerit, oportet etiam vt in cauſa conſilij* EVNDEM DVCEM AGNOSCAMVS, ET SEQVAMVR. *Secunda eſt, quod idem Sanctus nihil videtur prætermiſiſſe eorum, quæ ad præſentes controuerſias pertinent &c. Tertia tandem ratio eſt, quòd cum multi Pontifices, & Prædeceſſores noſtri doctrinæ S. Auguſtini tam acres fuerint aſſertores, ac vindices, vt quaſi hæreditario iure eam in Eccleſia relinqui voluerint, æquum non eſt, vt patiar illam hac hæreditate priuari.* Orationem hanc ipſius Clementis manu exaratam oſtendit nobis Illuſtriſſimus D. Philippus Vicecomes Mediolanenſis Epiſcopus Catacenſis, quod etiam teſtatum reliquit in notis MSS. ad cap. 4. libri 8. Auguſtini vindicati, quod volumen apud me eſt.

Non poſſum hic non indignari Annato, qui illis in diſputationibus de Auxilijs, non ſuum Molinam, ſed noſtrum Auguſtinum in examen vocatum fingit, nam eas ſeſſiones habitas ſcribit: *Vt* Auguſtini *ſententia inueſtigaretur, nempe vt retineretur, quod perſpicuum eſset illum voluiſse, non autem quicquid conſtaret eum dixiſse.* Qua ſanè ratione Sanctus Doctor, quem Apoſtolica Sedes cauſæ id temporis agitatæ Iudicem pronunciauit, ſuis è libris ſententiam dicturum, ab Annato examini tunc ſubiectus fuiſſe dicitur, hac de eodem ſententia pronunciata, *vt retineretur, quod perſpicuum eſſet illum voluiſſe, non autem quicquid conſtaret eum dixiſſe.* Quòd, vt ibidem ait, aliquando Auguſtinus per exceſſum locutus eſt, qui quidem exceſſus in illis diſputationibus *ne retineretur*, Clementi VIII. ſententia fuit. Hoc autem quid aliud eſt, quàm Auguſtinum ex iudice reum facere? Neque ſecus ſentire Annatum iudico, clamat enim in fine cap. 2. pag. 864. *Sepelienda Scholaſtica eſt, vt vnus regnet Auguſtinus, an Auguſtinus legendus ad lucem Scholaſticæ, & ad eius amuſsim exigendus?* Neutrum nobis in votis eſt, ſed vigere Scholaſticam optamus, eamque ad Auguſtini amuſſim exigi, & non è contra, vt ipſe contendis. Perſpicua eſt Clementis ſententia, ſe velle exigere lites Scholaſticorum de auxilijs AD NORMAM DOCTRINAE S. AVGVSTINI, quibus quam bellè conſonas, nemo non videt, dum Auguſtini doctrinam ad Scholaſticorum *amuſsim exigis*. Profectò Magiſter ſententiarum, qui primus Scholaſticam in methodum deduxit, ex Patrum, ac Auguſtini præſertim ſententijs illam conflauit; vnde Eccleſia ipſa Romana inter precum officia, quæ Auguſtini die feſta perſoluit, ait de eodem: *Quem imprimis ſecuti ſunt, qui poſtea Theologicam diſciplinam via, & ratione tradiderunt.* Igitur Scholaſtici ad Auguſtinianæ doctrinæ amuſſim ſuas ipſorum ſententias exegerunt, neque veteribus illis eiuſdem diſciplinæ viris Principibus verbum vllum contra Auguſtinum excidit. Secus Recentioribus viſum eſt, quorum vnus Moraines in præfatione ſui Anti-Ianſenij ait: *Qui priùs Auguſtinum in om-*

in omnibus depoſcebant iudicem, nunc ſibi liberum putant, ne quidem arbitrum honorarium in aliis illum admittere. Heu quàm ima ſummis atra dies miſcuit! Auguſtinum olim Clemens Pontifex in controuerſia de Auxilijs iudicem conſtituit, modò autem Recentiores, vt palam fateri non erubeſcunt, eundem *ne quidem arbitrum honorarium admittunt*. Et illi quidem exceſſus, antilogias, errores obijciendo non modò S. Doctorem ſuſpectum iudicem publicant, ſed veluti reum traducunt, vt longioris huiuſce defenſionis inſtituendæ neceſſitatem nobis impoſitam nemo negauerit. Et hoc quid aliud eſt, quàm Auguſtinum ex cathedra, in qua ab Apoſtolica Sede poſitus fuit, atque ex eadem cœleſtes doctrinas ediſſerens, hucuſque ſumma religione à Catholicis tanquam Orthodoxi dogmatis Magiſter auditus fuit, violenter extrahere? O' ſuperi, mites animos.

Sed quid de recentiſſimo Alexandri VII. elogio, quo deceſſorum veſtigijs inhærens, S. Auguſtini doctrinam conſecrauit, Recentiores blaterent, exponendum eſt. Cum Pater Chriſtianus Lupus Auguſtinianus inſignis Doctor Louanienſis Roma in Belgium profecturus eſſet, Alexander laudatus literas eidem ad Sacram Theologicam Louanienſium Facultatem deferendas tradidit. Porro ibidem paternum erga benemeritos filios amorem teſtatus, ad S. Auguſtini, eiuſque diſcipuli S. Thomæ doctrinam, vt eo vſque ſumma cum laude fecerant, nouo vtrique Sancto Doctori elogio inſcripto tenendam, defendendamque animauit. *De reliquo*, inquiens, *non dubitamus vos pro ſingulari ſcientia, pietatiſque ſtudio ſanam, & incorruptam, qualem tot Apoſtolicæ Sedis declarationes, & Sanctorum Patrum traditiones requirunt, doctrinam ſemper amplexuri, & aduerſus Orthodoxæ Religionis hoſtes defenſuri ſitis, nec non præclariſsimorum Eccleſiæ Doctorum Auguſtini, & Thomæ Aquinatis inconcuſſa, tutiſsimaque dogmata ſequi ſemper, vt aſſeritis, ac impensè revereri velitis: Quorum profectò Sanctiſsimorum virorum penes Catholicos vniuerſos ingentia, & omnem laudem ſupergreſſa nomina noui præconij commendatione non egent &c. Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem ſub Anulo Piſcatoris die 7. Auguſti 1660. Pontificatus noſtri Anno VII.* Profectus Roma Lupus, ac Piſauro tranſiens, vbi apud noſtrates Scholæ Theologicæ id temporis præfectum agebam, quantum ſecum in Belgium theſaurum ferret, mihi ſignificauit, vbi verò Louanium venit, ac Pontificias literas Theologorum Senatui tradidit, mirum eſt quanta eaſdem lætitia vniuerſi, & ſinguli exceperint. Indictum Theologicum iuſtitium, publicum in gratiarum actionem ſacrum intimatum, ac pro incolumitate beneficentiſſimi Pontificis imperata ſupplicatio. Edicti à Decano Vniuerſatis publicati excerptum exhibeo, integrum donat P. Gabriel à S. Vincentio mox mihi laudandus. *Vt interſint ſolemni Miſſæ per eandem facultatem ibidem celebrandæ pro longæua incolumitate, ac felici regimine Sanctiſsimi D. N. Alexandri diuina prouidentia Papæ VII. qui præter alia paternæ ſuæ erga eandem* Academiam *beneuolentiæ argumenta Apoſtolico reſcripto in forma Breuis ad eiuſdem preces eam decorare dignatus eſt, quo Sanctiſsimos Auguſtinum, & Thomam Aquinatem Scholæ Facultatis Patronos, & Magiſtros vti præclariſsimos Eccleſiæ Catholicæ Doctores deprædicat, eorumq; dogmata tanquam inconcuſſa, tutiſsimaque, & proinde ſemper ſequenda, & impensè reuerenda commendat, ſubiungens penes Catholicos vniuerſos ingentia, & omnem laudem ſupergreſſa nomina eorundem Sanctiſsimorum noui præconij commendatione non egere &c. Datum 6. Nouembris Anni 1660.*

Hæc quidem quantum lætitiæ ſinceriſſimis S. Auguſtini diſcipulis ingeſſere, tantum mœroris, non enim dicam inuidis, ſed pridem erga Auguſtinum non tam benè animatis intulerunt. Etenim nonnulli in furorem veluti acti in impias haſce voces erupere: *Laudatum Breue per Diabolicam machinam fuiſse impetratum*. Horum teſtis eſt ipſemet Chriſtianus Lupus in epiſtola apologetica de attritione, & contritione cap. 5. ad accuſat. XI. pag. 49. quam Louanij edidit anno 1667. mihique, vti eſt mei amantiſſimus, honoris gratia nuncupauit. Cui nam voces adeo inuerecundæ exciderint, deſignat Vincentius Baronius par. 4. ſuorum opuſculorum lib. 1. ſect. 2. art. 5. §. 1. Alter verò Recentior de laudato Alexandri elogio ſcribit, Summum Pontificem *nunquam breue illud priuatum vidiſse*. Id autem teſtatur ſe à viro ſui ſodalitij accepiſſe, & quo maiorem dicto fidem faciat, ait: *ſincerè affirmo, ac ſanctè iuro*. Hunc etiam Scriptorem nominare nolo, quòd magnum Patronum habeat, cuius ipſe etiam patrocinio lætor; illum tamen pluribus impugnauit vir doctiſſimus P. Gabriel à S. Vincentio in libro de remedijs ignorantiæ diſp. 14. dubio 9. num. 149. inquiens: *Cardinalis Nerlius tunc temporis Secretarius Breuium dixit cuidam viro grauiſsimo, quod hoc Breue ipſe compoſuit ex commiſsione dicti Alexandri VII. & quod Pontifex illud attentè legit, & ſigillum dedit, vt eo ſignaretur, & ad dictam Vniuerſitatem Louanienſem mitteretur. Et iſte vir grauiſsimus ſic tacto pectore teſtificatus eſt.* Hæc quidem P. Gabriel literis conſignauit, ac paulo poſt è vita diſceſſit ſummo ſui deſiderio relicto, erat enim Carmelitici rigidioris diſciplinæ inſtituti ornamentum, acceptus in primis Clementi X. Pont. Opt. Max. Viuet ille æternùm de Auguſtini doctrina benemeritus, cuius glorioſo nomini Theologicum volumen nuncupauit. Sciant Recentiores Alexandrum VII. è nobiliſſima Chiſiorum gente prodijſſe, cui perpetuum erga Auguſtini nomen obſequium hæreditarium eſt, ita vt à trecentis, & ampliùs annis vnum ſemper in Chiſijs appellari voluerit Auguſtinum. Non alium huius mei dicti teſtem, quam ipſummet Alexandrum volo, qui in frequentiſſimo Purpuratorum Patrum, atque Antiſtitum Senatu agens de decernenda Thomæ Villanouani Apotheoſi Regis Hiſpaniæ, plurimorum Principum, atque populorum cum Auguſtiniana familia obſecrationibus, queis ad id mouebatur, recenſitis hæc addidit: *Tum verò (confidenter dicimus) noſtra erga D. Auguſtinum Sanctiſsimum Theologiæ Magiſtrum à Maioribus ſecundum carnem per manus quaſi tradita, & peculiaris ab adoleſcentia erga hunc eius Alumnum veneratio*, &c. Hæc tanti Pontificis hæreditaria erga *Sanctiſsimum Theologiæ Magiſtrum* deuotio omnibus nota erat, vnde in eodem conſeſſu Franciſcus Albitius Purpuratorum Patrum decus, eximiæ eruditionis Princeps, ac noſtro præconio maior ſententiam rogatus dixit: *Protractus eſt*, Beatiſſime Pater, *non ſine Spiritus S. inſtinctu rei arduæ, atque difficillimæ exitus, vt à Sanctitate veſtra, quæ Patronum, & Protectorem agnoſcit Auguſtinum, Filius Auguſtini in Sanctorum numero collocetur*. Ego quidem pluribus illius Recentioris dicta confutaueram, quæ tamen magni Viri imperio iuſſus omitto; adeo enim abſurda ſunt, vt ſatius ſit, eadem ſilentio obducere, quàm prolixiori impugnatione latiùs diffamare.

Ex Actis Canoniz. S. Thomæ Villanou.

CA-

CAPVT VII.

Auguſtinianæ doctrinæ contra Pelagianos per Sedem Apoſtolicam approbatio à Recentiorum prauis interpretamentis defenditur.

HVcuſq; nobiliora Romanorum Præſulum teſtimonia de Auguſtinianæ doctrinæ contra Pelagianos excellentia à ſiniſtris Recentiorum oppoſitionibus vindicauimus, ſingula Pontificum elogia Auguſtino integra adſtruentes, modò quid homines illi Auguſtini approbationi per Eccleſiam vniuerſim objiciant, videndum eſt. Leui id quidem bracchio retentabo; nam illorum conſilium imitatus, qui ciuilia inter hoſtes bella ſerunt, quò domeſticis diſſidijs eneruatos nullo poſtea negotio ſuppeditent, Anti-Auguſtinianis domeſticos teſtes opponam, & pila minantia pilis. At non illos quidem nouitijs iſtis pares, ſed longè Superiores, quibus loquentibus nedum aſſurgant, ſed penitus obmuteſcant, nempe Suarium, & Vaſquium, O' quanta Scholæ nomina! Itaq; in hoc certamine ſedebo, duobus illis Ducibus pro meo Auguſtino in aciem contra nuperos aduerſarios deſcendentibus.

Eia age, quid de Auguſtinianæ doctrinæ per Eccleſiam approbatione Annate ſentis? ſi quæ aduerſus eam habes, liberè profitere. *Obijcimus primò*, ait lib. 8. cap. 6. pag. 902. *Vel ita eſt conſecrata, vt Auguſtinus è numero Scriptorum non Canonicorum extractus tranſierit in numerum Canonicorum, vel non. Si primum: errat totus Chriſtianiſmus, qui contrarium ſentit non modò à tempore ſcholaſticorum, ſed à mille ducentis annis. Si ſecundum: ergo illa omnis Eccleſiæ approbatio relinquit adhuc Auguſtinum intra numerum ſcriptorum fallibilium, quibus ſine cuiuſpiam iniuria repugnare liceat.* Sed iam olim huic obiectioni ſatisfecerat non Baianus aliquis, ſed ſtrenuus Baij oppugnator Suarius, cuius ſanè reſponſionem poterant domi legere. Cum Suarius proleg. 6. de Gratia cap. 6. num. 15. citaſſet hæc S. Proſperi verba in laudem Auguſtini: *Tu autem dilectiſsime, & venerandiſsime mihi frater, ſi verè de his quæſtionibus inſtrui deſideras, ſicut deſiderare te conuenit, ipſis B. Auguſtini diſputationibus cognoſcendis impende curam, vt in confitenda Dei gratia defatiſsimam, ac ſaluberrimam Euangelicæ, Apoſtolicæq; doctrinæ intelligentiam conſequaris*, hæc ſcribit: *Non tamen dicit, Auguſtinum Apoſtolicè ſcripsiſſe, quia vel Scriptor canonicus fuerit, vel quia infallibilem habuerit Spiritus S. aſsiſtentiam in ſcribendo, ſicut Apoſtoli habuerunt, hoc enim alienum à ſenſu Proſperi, & totius Eccleſiæ eſt, ſed dicit Apoſtolicè ſcripsiſſe, vel quia ſuam de gratia doctrinam ex Apoſtolo Paulo præcipuè ſumpſit, & validiſsimis eius teſtimonijs illam confirmat, vel certè quia tam verè, ac fideliter de gratia ſcripſit, vt Apoſtolica Sedes Auguſtini doctrinam in his, quæ ad dogmata pertinent, ſuam effecerit, ac probauerit.*

Pergit Annatus: *Obijcimus 2. eoſdem illos Summos Pontifices, qui doctrinam Auguſtini approbarunt, ea ſepoſuiſſe, quæ neceſſaria illis viſa ſunt, alias autem quæſtiones intercurrentes nec contemnere, nec adſtruere voluiſſe. Hoc enim Celeſtinus apertè ſignificauit, vt retulimus antea* pag. 903. Idem Suarius recenſita Celeſtini reſtrictione, quam tamen negat eſſe Celeſtini, vt dicam, totus Auguſtino adhæret hæc ſcribens: *Nihilominus tamen etiam in his poſterioribus de prædeſtinatione quæſtionibus auctoritas Auguſtini maxima eſt propter alias rationes ſuprafactas, & ideo ſemper à nobis cæteris præfertur.*

Sed

Digitized by Google

Sed reclamat aduerſarius: *Obijcimus tertiò approbatam fuiſſe Auguſtini doctrinam ſimul & aliorum Sanctorum Patrum, vnde ſequitur cadere approbationem hanc in id, quod eſt Auguſtino cum alijs Patribus commune, non in id, quod eſt proprium, ſi quid tale ſit.* Ibidem. Sed hocce telum Auguſtinum clypeo protegens Vaſquius excepit 1. 2. diſp. 190. cap. 6. num. 37. *Quamuis*, inquit, *nullus eſſet ex Patribus commemoratis, quem pro hac ſententia de gratiæ neceſsitate ad ſingula opera bona moralia Scholaſtici Doctores allegare poſſent,* IN VNO SOLO AVGVSTINO, *eiuſq; ſcholæ ſuæ opinionis præſidium libenter collocarent, eumq; ſibi ſufficere meritò arbitrarentur, quòd* VNICVS *ſit, qui dum agitur de gratiæ neceſſitate, ſicut Sol inter reliquos præfulgeat, cuius quidem doctrinæ egregium teſtimonium, & commendationem in epiſtola prima Celeſtini ad Epiſcopos Galliæ exaratam habemus.* Porrò Celeſtinus vnum Auguſtinum laudauit; lege eundem p. p. diſp. 89. cap. 4. initio.

At non cedit Suario, non cedit Vaſquio Annatus, ſed rurſus opponit pag. 902. *Nempe iam nos docuit Gerſon, & Abulenſis, quo pertineat hæc approbatio, non enim eò vt intelligamus Auguſtinum nullis eſſe humanis defectibus obnoxium, ſed rarioribus, & leuioribus; quo modo cæterorum quoq; Sanctorum laudes intelliguntur. Et certè cum eadem ſit iudiciorum, & affectuum alea, & Auguſtinus tanta contentione pugnet contra Pelagianos, vt obtineat nullum eſſe quantumvis Sanctum, cui non ſit opus dicere,* dimitte nobis debita noſtra, *ob quotidianos voluntatis lapſus, neſcio quid Baianis in mentem venerit, vt Auguſtiniani uideri uelint, eum tanto niſu perſuadere conantur eſſe aliquos, qui iudicio nunquam labantur,* nempe Auguſtinum. Verùm quis neſciat, Auguſtinum duplici facto, dum ſe infra cæteros depreſſit, ſupra vniuerſos altiùs ſeſe euexiſſe? Ille Magnus Eccleſiæ Magiſter tum *affectus*, tum *iudicij* ſui errata publicauit, hæc quidem in libris Retractationum, illa in libris Confeſſionum, ſingulari prorſus exemplo, cum videamus quoſq; tum propria dicta, tum facta ab erroribus vindicare. Vtinam hanc aliquando de ſocijs, ac ſuæ familiæ hominibus opinionem aduerſarij induant, quorum quempiam ſi ab aliquo Scriptore imperitum cognoſcant, mille apologias procudunt, vt ſoli ab erroribus immunes eſſe videantur. Itaque eandem & affectus, & iudicij aleam ſubiuit Auguſtinus. Verùm dum libros contra Pelagianos retractat lib. 2. cap. 33. 36. 37. 42. 50. 61. 62. 66. & 67. nullam ſententiam ſiue de gratia, ſiue de libero arbitrio corrigit, ſed omnia abs ſe dicta probat, qui alijs in tractatibus pleraſque theſes aſſertas expunxerat. Vnde S. Doctor nuſquam in Pelagianis expugnandis ſe iudicio lapſum fuiſſe cognouit; aduerſarij autem miſerè iudicio labuntur tam humiliter de Auguſtino pronunciantes. Profectò Auguſtinus futuros fortè cenſores præuidens, in eorum humeros correctione deuoluta, mitiùs illo in examine ſecum egit, Recentioribus hanc gloriam relinquens, qua iactare poſſent, ſe illis in libris contra Pelagianos editis maculas deprehendiſſe, quæ Auguſtini aciem, ac ſpongiam ſubterfugere. Quid ais, Annate, Auguſtinum fuiſſe obnoxium humanis defectibus, at *rarioribus, & leuioribus*, ac *iudicio* quandoque *lapſum*? Alia longè diuerſa fuit tui Suarij ſententia, qui proleg. 6. de Gratia cap. 6. num. 17. ita, & verè, & dignè de S. Auguſtino ſcribit: *Nihil tam admirandum, & ſuſpiciendum Eccleſiæ reddidit Auguſtinum, quàm de gratia doctrina; at ſi in ea tradenda, & explicanda aliquando fuiſſet in errorem lapſus, multo labefactaretur eius auctoritas, immeritòq; Eccleſia tam fidenter iudicium eius in hac doctrina eſſet ſecuta, quod impium eſt*

cogita-

cogitare. Egregiè hoc ipſum abhinc octingentis annis notarat S. Prudentius Tricaſſinus in epiſtola ad Hincmarum, & Pardulum, ſed quòd cum Suario, & Vaſquio veluti fœdere icto aliorum ſuppetijs dimiſſis, contra Recentiores me pugnaturum pro Auguſtino pollicitus ſum, præclariſſimũ illius Antiſtitis teſtimonium omitto, alibi recitandum.

Nondum Annatus ſuorum vocibus ab infelici certamine reuocari potuit, ſed inſtat, obtruditque hanc illationem: *Ergo ſi ſtante Auguſtini teſtimonio illo, licet tamen ſingularem cuiuſpiam ex alijs Patribus cogitationem in hiſce diſputationibus non ſequi; licebit etiam ſtante illa Eccleſiæ, vel Summorum Pontificum approbatione non omni adhærere Auguſtini ſententiæ*. At huic quoque obiectioni obuiam ierat ſubtiliſſimus Recentiorum Vaſquius, cuius ex 1. 2. diſp. 190. verba paulò ante dedimus, item præclarè 1. p. diſp. 89. num. 21. *Tametſi*, inquit, *aliorum Patrum auctoritas in omni controuerſia magni ponderis apud omnes eſſe debeat, in hac tamen, de qua nunc agitur,* VNVS PRO MVLTIS *mihi ſemper erit* AVGVSTINVS, *non ſolùm, quòd omnium, qui benè ſentiunt, plurimùm emineat, &c.* At quod præmiſerat Annatus ibidem pag. 909. *Ex quibus liquidò conſtat, quantùm Auguſtino tribuendum Eccleſia cenſuit, tantùm alijs quoq; Patribus tribuendum eſſe Auguſtinum ipſum cenſuiſſe*, hoc, inquam, planè falſum eſt, nam licèt in libris contra Iulianum ex ſanctis Patribus peccatum originale fuſiùs comprobauerit, itemque in libro de gratia Chriſti eiuſdem gratiæ neceſſitatem, attamen prædeſtinationem ante præuiſa merita inſtantibus Maſſilienſibus & nolle ſe illã credere affirmantibus, niſi veterum ea de re teſtimonia produceret, reſpondit lib. de prædeſt. SS. cap. 14. *Quid igitur opus eſt, vt eorum ſcrutemur opuſcula, qui priuſquam iſta hæreſis oriretur, non habuerunt neceſſitatem in hac difficili ad ſoluendum quæſtione verſari, quod procul dubio facerent ſi reſpondere talibus cogerentur*. At cap. 19. de dono perſeuer. pro ſe adducit Ambroſium, & Cyprianum, ex quibus non diſertis verbis, ſed per neceſſariam illationem ſuam ipſius ſententiam colligit. Igitur iudice Auguſtino, *non opus eſt, vt eorum* Patrum *ſcrutemur opuſcula*, vbi de gratuita prædeſtinatione differitur. At libros de prædeſtinatione SS. & de dono perſeuerantiæ Hormiſdas commendauit, ad eos nos remiſit Synodus Sardinienſis exulum Epiſcoporum ex Africa, Clemens etiam VIII. ſententiam Molinæ de prædeſtinatione iuxta S. Doctoris dogma examinandam iuſſit; non igitur ea in quæſtione tantùm Auguſtinus tribuit alijs Patribus, quantùm ipſi Eccleſia detulit.

His tandem poſtremo impetu contra librorum S. Auguſtini approbationem idem Annatus decertat pag. 911. contendens: *Omnibus illis approbationibus, quas obtendunt Non-Auguſtiniani, doctrinam Auguſtini vniuerſim approbari, nullam verò eſſe, quæ cadat in omnia, & ſingula eius placita*. Recoctam Semipelagionorum crambem reponit. Etenim cum S. Celeſtinus libros S. Auguſtini laudaſset, illi eam commendationem Auguſtini libris vniuerſim tantùm traditam dicebant, quam tamen prioribus, non item poſtremis eiuſdem voluminibus delatam eſſe contendebant, contra quos S. Proſper egregiè in fine libri contra Collatorem cap. 42. hæc ſcribit: *Agnoſcant calumniatores ſuperfluò ſe obijcere, quòd his libris non ſpeciale, neque diſcretum teſtimonium ſit perhibitum, quorum in cunctis voluminibus norma laudatur; Apoſtolica enim Sedes, quod à præcognitis ſibi non diſcrepat, cum præcognitis probat, & quod iudicio iungit, laude non diuidit*. Hæc

ille.

ille. Succenturiatus in Annati iam defeſſi præſidium proſilit Moraines, diuerſo tamen armorum genere in Auguſtinum impreſſionem faciens. Etenim quò Pontificiæ approbationis Auguſtino datæ ſplendorem imminuat, non quidem inuidarum interpretationum nebulas opponit, ſed nobiliora ab Apoſtolica Sede alijs Patribus tradita præconia proponit, quorum comparatione illa Auguſtino delata minora longè cenſeantur; quo ſanè pacto Sol non vmbris quidem, ſed immenſa propemodum luce quaquauerſum irradiante minimum candelæ ſplendorem ſuffocat, nullumque penè facit. Altiori itaque voce inſultat Moraines in præfatione ad Orthodoxos: *Quando dictum eſt de ſcriptis Auguſtini ab aliquo Pontifice legem ſanciente, quod dixit Gelaſius de mirabili illa epiſtola Leonis Magni ad Flauianum, vt ſi quis illam non admitteret vſq; ad vnum iota anathema eſſet?* Verùm quis non videat eximias illas de Leonis literis laudes in Auguſtinum plenè deuolui? Celebrem illam Leonis epiſtolam ad Flauianum à S. Proſpero Auguſtini diſcipulo compoſitam fuiſſe conſtans non modò Latinorum, verùm etiam Græcorum opinio eſt. Baronius audiatur in notis Martyrol. ad diem 25. Iunij vbi de Proſpero ait: *Ado Viennenſis, & alij tradunt hunc fuiſſe ab epiſtolis S. Leoni Papæ, ab eoque ſcripta fertur famoſiſſima illa epiſtola S. Leonis ad Flauianum de Incarnatione Verbi, quod non tantùm Gennadius, Honorius, & alij Latinorum, ſed & Marcellinus Comes teſtatur in Chronico ſub conſulatu Olybrij, & Ruſtici.* Hic eſt ille Proſper, quem Annatus ipſe lib. 2. cap. 5. §. 2. pag. 179. *Primarium, ac proximum Auguſtini diſcipulum, qui viſus eſt illius & arma, & vices geſſiſſe ad tuendam, quam veluti depoſito acceperat eius doctrinam.* Quis verò neget dalatas diſcipulo laudes in Magiſtrum deriuare? Profectò ſi S. Gelaſius Leonis epiſtolam vſque ad minimum iota recipiendam dixit, idem nec vnum iota Auguſtinianæ doctrinæ improbauit; imò vt ſæpè in faciem Recentioribus illiſum eſt, vel illæ Auguſtini ſententiæ, quæ falſæ, ſeu duræ illis videntur, ab eodem Pontifice Eccleſiæ inculcatæ ſunt; qui ex Vaſquio fuit *per omnia Auguſtinianus.*

Quatit rurſus Moraines ibidem Auguſtinianam auctoritatem duplici ariete Alexandria aducto: *Quis vnquam, ait, habuit Cyrilli Alexandrini auctoritatem in ſcribendo non tantùm in Synodo prouinciali, aut nationali, ſed in Concilio generali Epheſino, vt ipſe per ſe ſcriberet anathematiſmos, contra quos ſentire, ac ſcribere idem propè cenſeretur, ac fidei refragare? Audire mihi videor alium, qui dicat: Quid ergò Athanaſius etiam ille magnus erit-ne vnus de numero filiorum, & diſcipulorum Auguſtini, qui dicitur ſine exceptione Pater Patrum, Doctor Doctorum, cæteros omnes inſtar primi Angeli ſua luce colluſtrans?* Sanè ingens turbarum origo, quas Epheſina Synodus ab Ioanne Antiochiæ Epiſcopo, Theodoreto, & collegis Epiſcopis, atque ab ipſo Imperatore Theodoſio paſſa eſt, inde fuit, quòd Orientales Epiſcopi priuati hominis auctoritate ſtatutos anathematiſmos ſubſcribere recuſabant, quam tamen ſententiam poſtea depoſuere. Sed de Auguſtino loquamur. Hic ob ſapientiam Africanorum Conciliorum *Ingenium* appellatus fuit. Idem vniuerſa acta Concilij Numidiæ, itemque Carthaginenſis, cui quidem non adfuerat, ex Patrum decreto in commentarios retulit. De illo ſcribit Proſper in fine libri contra Collatorem, quòd Bonifacius Papa, *cum eſſet doctiſſimus, aduerſus libros tamen Pelagianorum B. Auguſtini Epiſcopi reſponſa poſcebat.* Auguſtini ſententiæ canones Synodi Arauſicanæ, ac Romanorum Pontificum decre-

decreta euaſere; de qua re Decampſij Ieſuitæ verba reddam: *Fuit*, inquit, *Auguſtinus quodammodo Eccleſiæ præcentor, cum Romanis Pontificibus, & Concilijs ore præiuit, quod de ſuperbiſſima hæreſi iudicarunt. Fuit lingua Eccleſiæ, cum eius verbis decreta concepta ſunt, & quæ priùs fuerant Auguſtini voces, Spiritus S. oracula eſſe cæperunt. Fuit ille Conciliorum Dux, atque ingenium, cum ijs rationes, & argumenta ſubminiſtrauit, quibus Pelagium, eiuſque complices fregerunt &c.* His collegæ dictis ſi credis, iam Auguſtinum Cyrillo parem conſpicis. Theodoſius ſanè Imperator parem Cyrillo Auguſtinum iudicauit, dum ad vtrumque Sacram (Imperatoris litteras ita vocabant) direxit. Imò longè plus honoris Auguſtino tributum à Principe fuit, nam ad Cyrillum vti Metropolitam ſcripſit, quò Synodum cogendam Epiſcopis ſuffraganeis intimaret; at cum ad Africæ Primatem Carthaginenſem eadem de re pariter perſcripſiſſet, priuatas tamen ad Auguſtinum literas miſit enixè eundem rogans, vt Synodo adeſſet, de qua re in hiſtoria Pelagiana diximus libro primo ad annum 431. Imò veterum Scriptorum fide conſtat Cyrillum Alexandrinum egiſſe per literas cum Theodoſio, vt S. Auguſtinus ad Synodum Epheſinam ſe conferret, videbat enim quanto ſibi aduerſus Neſtorianos adiumento futurus eſſet magnus ille Dux ex continuis contra hæreticos prælijs erectis trophæis toto Orbe celeberrimus. Porrò Athanaſium magnum illum Arij Antagoniſtam Auguſtini diſcipulum neutiquam facimus, ſed motum ab Athanaſio aduerſus Arianos bellum, ab Auguſtino feliciter tandem profligatum aſſerimus. Ioannes Riuius Belga lib. 4. de vita S. Auguſtini cap. 8. §. 6. pluribus tradit, vnum Auguſtinum Arianiſmum à fundamentis euertiſſe, quod ante ipſum adeo exactè nullus Patrum præſtitit. Et ſanè contra Arianos & libris, & ſacris declamationibus ex profeſſo S. Doctor inſudauit, qua de re Poſſidius toto cap. 17. de vita Auguſtini. Quare ſi argumenta, ac teſtimonia, quibus Arij ſectam Auguſtinus expugnauit, in conſiderationem veniant, anteriores Patres S. Doctor omnium eruditorum iudicio facilè ſuperauit.

Inſtat rurſus Moraines: *Quid de Hieronymo? Eritne etiam ille Auguſtini diſcipulus, vel de Angelis inferioribus?* Sed capite præcedenti hoc obiectum refutauimus. Quòd verò nolit Moraines dici Auguſtinum *Doctorem Doctorum*, palam Patribus contradicit. Doceri ſe ab Auguſtino voluit Bonifacius; *Magiſtrum noſtrum* Auguſtinum nuncupauit S. Celeſtinus. Ad Auguſtinum Orientales remiſit S. Hormiſdas; & ſanè ſuum Doctorem Eccleſia Romana Auguſtinum appellat. S. Thomam Auguſtini doctrinam ſecutum eſſe tradit Vrbanus V. in bulla de translat. S. Thomæ. De Scoto hæc habent Patres Hiſpani Minoritæ in libello ſupplici apud Petrum à Campo tomo primo hiſt. Aug. lib. 3. cap. 30. *Adeo Auguſtinianæ doctrinæ addictus fuit, vt in ſolis Theologicis commentarijs octingenties, ac quindecies S. Auguſtinum in ſuarum aſſertionum teſtem protulerit, enixè præ cæteris Doctoribus ſatagens illius mentem intimiùs penetrare &c.* Neget igitur Moraines, Scotum, S. Thomam, totque Romanæ Eccleſiæ Pontifices S. Auguſtini diſcipulos fuiſſe Doctores, ne Auguſtinus dici poſſit *Doctor Doctorum*. Video tamen ipſum non pati *ſine exceptione* Auguſtinum dici Doctorem Doctorum. Scias itaque S. Auguſtinum in diſputationibus de auxilijs gratiæ eſſe Doctorem Doctorum, ſed non omnium. Non quidem eorum, qui ipſum præceſſerunt, neque enim potuit illos docere, neque poſteriorum, qui ab ipſo doceri

ceri noluerunt, quæ fuit Semipelagianorum obdurata ſuperbia, ac conceptæ olim opinionis defendendæ effrænis lubido; At qui præceſſerunt Auguſtinum Patres, non ſunt Doctores in materia de gratia cum Auguſtino conferendi, qui teſte Auguſtino cap. 14. de prædeſt. SS. *de gratia Dei quid ſentirent, breuiter quibuſdam ſcriptorum ſuorum locis, & tranſeunter attigerunt.* Et ridendus ille eſſet, qui ſepoſitis Auguſtini libris, vellet quæſtionum de gratia ſolutionem petere ab Hilario, vel Athanaſio, vnde qui de diuina gratia ſcribentes Eccleſiam illuſtrarunt, omnes S. Auguſtini diſcipuli fuere, qui primus Sanctorum Patrum, & quidem in doctrina tantùm de gratia ſcholam ſibi fecit, cui nomen dedere Proſper, Fulgentius, Petrus Diaconus, Eugippius, Cæſarius, Prudentius, alijque, vt verè Doctor Doctorum dicatur Auguſtinus. Illorum verò Recentiorum Doctorem Auguſtinum numquam pronunciabimus, qui eiuſdem diſcipuli eſſe dedignantur. Auguſtinum quidem legunt, non vt Ducem illum habeant, ſed vt præconceptæ ſuæ ipſorum opinationis ſectatorem volentem, nolentem faciant, admotis etiam tot violentarum interpretationum machinis. Annatus totis libris ſeptem vnum Auguſtinum appellat, Morainij volumen millies Auguſtini voces reddit; iſtos-ne Auguſtini diſcipulos dixerim, & ſectatores? Videri quidem diſcipuli Auguſtini volunt: ſed ficta citò in naturam ſuam redeunt. Hinc Moraines, cum in Præfatione ad Orthodoxos, quam ſuo Anti-Ianſenio præfixit, Auguſtini laudes, ne ea in re aduerſario cedere cenſeretur, recitaſſet, paulatim panegyricum in ſatyram vertit, ſtrenuus Auguſtinianæ gloriæ decurtator, qui initio quidem non inelegans eiuſdem promotor videbatur. Eadem via Annatum iuiſſe ex dictis initio cap. 5. patet. Quis enim præpoſterum hominis conſilium non irrideat, qui cum ad Auguſtini tribunal ſeptem libris cum Ianſenianis diſputaſſet, atque ab Auguſtino cauſam ſibi totam, integramque adiudicatam gloriatus eſſet, exclamans in limine lib. 8. *nihil eſſe, quod Ianſeniani poſſint ab Auguſtino ſperare præſidij*; cum Iudici gratias agere, eiuſque erga ſe propenſum, ſuiſque fauentem animum commendare eundem putas, datiſque ad amicos literis laxatis habenis in illius laudes effundi, peſſimè ab illo Auguſtinum acceptum videmus; conductis contra ipſum longo ordine teſtibus mille conuicijs laceſſitum: vno verbo, ex Iudice reum factum. O gratiſſimos S. Auguſtini diſcipulos! Inſuper non patiuntur dici Auguſtinum: *cæteros omnes inſtar primi Angeli ſua luce colluſtraſſe*; Scimus Proſperum olim ceciniſſe cap. 2. con. Ingratos.

Auguſtinus erat, quem Chriſti gratia cornu
VBERIORE *rigans, noſtro lumen dedit æuo*
Accenſum vero de lumine.

S. Fulgentius lib. 2. de verit. prædeſt. & grat. cap. 18. *Auguſtinum legat omnis, qui ſalutem æternam adipiſci deſiderat, humiliter orans miſericordiæ Dominum, vt eundem ſpiritum intelligentiæ legens accipiat, quem ille accepit, vt ſcriberet, & eandem illuminationis gratiam adipiſcatur, vt diſcat, quam ille adeptus eſt, vt doceret.* Sed cur non audiatur S. Thomas Villanouanus Archiepiſcopus Valentinus con. 1. de S. Aug. *O Pater*, ait, *ampliſſime Auguſtine, qui non ſolũ vitæ ſanctitate, ſed etiam miro ſapientiæ tuæ fulgore Chriſti Eccleſiam luce propria, luce plena, luce fixa irradiaſti. Si enim ſapientia lux eſt, quis in Eccleſia Dei ita lucet, vt Auguſtinus? A Sole omnia aſtra lucent, ab Auguſtino omnes, qui poſt ipſum fuerunt Doctores ſapientiæ lumen*

accipiunt, ipſe verò propria luce lucet, quam à nullo hominum, ſed à Deo ſolo accepit, nullo enim tradente, nullo Mag-ſtro cunctas didicit diſciplinas. Non-ne igitur, teſte Thoma, Auguſtinus eſt inſtar primi Angeli, quo in cæteros intelligentiæ lumen deriuari Theologi autumant, cum ipſe à ſolo Deo illuſtretur? Hipponenſis quidem noſter Angelus ſuæ doctrinæ radijs Proſperum, Fulgentium, Thomam, cæteroſque Orthodoxos Patres illuſtrauit, at Recentiores, qui contendunt cum Annato: *Aliquid lucis Auguſtino defuiſſe in conciliando cum creata libertate diuinorum decretorum, & auxiliorum efficacia*. Lib. 8. cap. 4. pag. 874. quiue, vt idem alibi ait, nempe diſp. 3. de ſcientia media cap. 5. num. 113. *Radium quendam videre ſe putant ex Auguſtini Sole non emiſſum*, qui denique ſcribere non erubuere cum Molina 1. p. q. 23. art. 4. & 5. diſputatione 1. memb. 6. *Dum ſub ea quaſi caligine D. Auguſtinus ad hoc non attendit, arbitratus primo aſpectu cum ſua de prædeſtinatione opinione &c.* Recentiores, inquam, iſti quibus purioris doctrinæ lux affulget, Auguſtino ſub caligine poſito, huius primi Angeli fulgores non excipiunt, imò ferè contemnunt, vt mirum minimè videri cuipiam debeat, eos adeo moleſtè ferre tantùm lucis Auguſtino attribui, vt vniuerſos ſubſecutos Doctores irradiare potuerit, & anteceſſorum Patrum ſententijs de diuina gratia plenioris, ac ſolidioris doctrinæ lumen adferre.

Sed Annatus collecto ſpiritu iterum contra Auguſtinum inuehitur, atque Morainij collegæ factum æmulatus, domeſticum contra S. Doctorem librum ab Apoſtolica Sede *expreſsiori, atque efficaciori*, quàm quoduis Auguſtini volumen, approbatione communitum opponit. Aduerſarij verba ſunt: *Obijcimus 8. omnibus illis approbationibus, quas obtendunt Non-Auguſtiniani, doctrinam Auguſtini vniuerſim approbari, nullam verò eſſe, quæ cadat in omnia, & ſingula eius placita, quòd ſi aliqua talis eſset, non negabunt, opinor, expreſsiorem fore, & efficaciorem in omnibus conſentiendi neceſsitatem. Quid igitur facient, ſi reperiatur in natura rerum alius quidam liber, cuius omnia, & ſingula in eo contenta authoritate Sedis Apoſtolicæ per bullam ad perpetuam rei memoriam editam, & promulgatam approbentur*. Eia age delapſum ſanè cœlo libellum pande, niſi fortè ſacratiora tam citò in propatulo eſſe piaculum putas. *Eſt, inquam*, ait, *talis quidam liber in rerum natura, & Auctoris Sancti*. Iam pietatem, ac religionem excitas, dum Authorem commendas, ac Divum conteſtaris. At pergit Annatus Lectorem ſuſpendere: *Sed quis eſt? libellum potius dicere debui, quòd ſit mole paruus, & ſpecie contemptibilis, ſed qui tamen virtutis plurimum habet*. Hunc libellum, cui ſupra omnia Auguſtini Magni volumina ex Apoſtolicæ Sedis approbatione *expreſsior, & efficacior in omnibus eſt conſentiendi neceſsitas*, citò citiùs exhibeas. *Quis verò*, addit, *tandem, & cuius eſt?* Ita quidem hoc petimus, hoc rogamus, ne quæſo diu noſtram expectationem torqueas, per ſanctum illius libelli Auctoris nomen ac numen obteſtor. *Contrahant*, inquit, *licèt frontem Baiani, & toruum intueantur, ſorbenda pilula eſt*. Næ tuo pharmaco illi indigent quoſcumque Baianos dicis? Nos quidem validiori ſtomacho ſumus iam pridem tuis in Auguſtinum conuicijs pilulis omnibus amarioribus deuorandis aſſueto, neque pilulis præmuniendi ſumus, quò authorem, libellumque citra faſtidium, ac deliquium audiamus. Imò quando libri Scriptorem ſanctum autumas, ſacris doctrinis conſperſas paginas ſumma religione deoſculantes, Divum Authorem pro Auguſtiniana authoritate contra nouos cenſores ſarta tectaque ſeruanda etiam,

atque

atque etiam negabimus, ſua enim viciſſim tutari Diuorum eſt. At inquis: *Liber eſt Exercitiorum Spiritualium S. Ignatij, quem Paulus III. ſeuerè examinatum &c. ſic approbauit, vt dicat, ſe documenta, & exercitia prædicta ac omnia & ſingula in eis contenta auctoritate prædicta tenore præſentium ex certa ſcientia approbare, collaudare, ac præſentis ſcripti patrocinio communire.* Hæc ille ſuſpenſis diu quaſi per iocum Lectoribus lib. 8. cap. vltimo: exclamatque pag. 912. *Scire velim, quid ſint reſponſuri tam diſertæ, tamq; explicitæ approbationi, qui minùs expreſſam, explicitamve,* Auguſtini ſcilicet, *ſuis obtendunt erroribus.*

Abſit, vt per nos quicquam approbationi Ignatiani libelli detractum ſit; imò quanti illum Auguſtiniani fecerint veſtri Scriptores tradunt in imagine primi ſæculi lib. 3. cap. 10. vbi de exercitijs Sancti Patris Ignatij loquentes hæc ſcribunt: *Teſtes ſunt infiniti toto Orbe, qui ea non minori ſua voluptate, quàm fructu ſunt experti. Sed vnus inſtar omnium Auguſtinus Carauaialius Auguſtiniani Ordinis Theologus. Is cum Indiam Occidentis peragraſſet, & in Hiſpania varijs muneribus cum laude perfunctus eſſet, Italiæ quoque cænobia ſui Ordinis iuſſu Summi Pontificis viſitaſſet, Bononiam tandem ab eodem Pontifice Viſitator Apoſtolicus miſſus ad D. Iacobi cænobium in veterem diſciplinam reſtituendum non alijs id præſidijs facere aggreſſus eſt, quàm pijs his Societatis commentationibus, quibus ipſe cum per menſem ſe exercuiſſet, teſtatus eſt candidè ſe quandiu in Religione vixiſſet, rationem aliquam, quæ rectiſſimè incederet, ſemper optaſſe, eamq; tunc demum, cum in hæc S. Ignatij exercitia incidiſſet, inueniſſe; Quæ quidem ille auidiſſimè hauſta, atq; in intimum demiſſa pectus tanti fecit, vt in ijs aliquid verè diuinum ineſſe apertè diceret &c.* Hic Carauaialius ex Aſſiſtente Hiſpaniarum electus eſt Epiſcopus Guamangenſis apud Peruanos, de quo Herrera in Alphabeto Auguſtiniano. Vtinam per nos Ignatianis chartis maior laudis fieri poſſet acceſſio! Illud tamen ægrè patimur, quod ſcribit Annatus, Auguſtinianam doctrinam minùs explicitâ, atque expreſſâ approbatione, quã Ignatianam, eſſe ab Apoſtolica Sede firmatam. Quæſo vos, quandonam doctrina S. Ignatij in Synodorum canones tranſijt? Arauſicana Synodus ex ipſis S. Doctoris ſententijs conflata eſt. Quando illa in Pontificum Romanorum literis ad verbum exſcripta eſt? Duo integra capita ex Enchiridio S. Auguſtini Leo Magnus inſeruit ſuæ ad Aquileienſem Antiſtitem epiſtolæ, & quidem contra Pelagianos datæ. Quando ad illam pro veritate percipienda ab Apoſtolica Sede Orthodoxi remiſſi ſunt? Ad Auguſtini libros S. Hormiſdas Orientis Principes viros, Epiſcopos, ac Monachos, vno verbo Catholicum Orbem retulit. Quando ad illius normam Pontifices Catholicorum doctrinam exegere? Clemens VIII. iuxta Auguſtini mentem lites de auxilijs diuinis componendas iuſſit. Quandonam S. Ignatij libellus tantis Romanorum Præſulum commendationibus exceptus? tantis Sanctorum Patrum elogijs decoratus? tantis omnium penè ſæculorum plauſibus honoratus fuit? Quæ quidem laudes ſi in librum cogerentur, iam decuplo maior ille euaderet, quàm liber exercitiorum S. Ignatij. Audio ſanè, quid de libro illo S. Ignatij Romana Eccleſia iudicet in lectionibus Breuiarij Romani: *Homo,* inquit, *literarum planè rudis admirabilem illum compoſuit exercitiorum librum Sedis Apoſtolicæ iudicio, & omnium vtilitate comprobatum.* Mirabile ſanè, libellum illum à literarum planè rudi eſſe conſcriptum: at profectò mirabilius Recentiorum factum, qui eundem ex Apoſtolicæ Sedis teſtimonio *literarum planè rudem* in ſapientiæ,

pientiæ, authoritatis, ac laudum campo Auguſtino non dicam velut æqualem opponere, ſed quod ad illam expreſſiorem, ac efficaciorem commendationem, ac conſentiendi neceſsitatem pertinet, veluti ſuperiorem prædicare conantur, illi, inquam, Auguſtino, qui tantæ ſcientiæ fuiſſe ab Apoſtolicâ Sede iudicatus eſt, *vt nihil penè*, verba ſunt Martini V: *ex ſacris literis poſsit, niſi eo Duce intelligi, nihil niſi eo interprete explicari. Eo iam authore factum eſt, vt nec Philoſophis Sapientiam inuideamus, non Oratorum eloquentiam deſideremus, non ſtudioſorum ingenia requiramus, non deniq; nobis acumen Ariſtotelis neceſſarium ſit, non Platonis eloquentia, non prudentia Varronis, non grauitas Socratis, non auctoritas Pythagoræ, non Empedoclis ſolertia, non cuiuſquam illius generis hominum ſcientia, aut virtus exemplo, aut documento nobis eſſe debeat. Idem nobis Prophetarum oracula, idem Apoſtolorum voces refert, idem omnem omnium ſcripturarum ſenſum exprimit, vnus poſtremò omnium Patrum, Sapientumq; ingenia, ac ſtudia exhibet.* Itane, ſi ſuperis placet, huic Apoſtolicæ approbationi eximiæ, præclariſſimæ, excellentiſſimæ Ignatiani libelli approbationem, Auguſtino Ignatium, tot Summis Pontificibus Paulum III. opponetis? Reſpondet Annatus: *Quæ à me minimè referuntur, vt vel Ignatium Auguſtino, vel Paulum III. ſuperioribus opponam Pontificibus, abſit.* Sed dictis facta non cohærent. Qualis, enim quantuſve eſſet Auguſtinus, ſi Eccleſia illum non approbaſſet? iam cum Caſſiano, ac Fauſto numeraretur. Igitur tantumdem nobis probandus venit, quantum idem ab Eccleſia approbatus fuit. Quare ſi Ignatij libellus ab Eccleſia approbatus eſt, itemq; approbati fuere libri Auguſtini, ſed iſti approbatione *minus*, vt ait, *expreſſa explicitaue*, vnde illi Ignatiano, te iudice, *efficacior in omnibus conſentiendi neceſſitas eſt*, quàm iſtis Auguſtinianis, iam vides Ignatium Auguſtino vel præponi abs te, vel ex æquo ſaltem opponi. At citò commentaris, tuique facti hanc rationem reddis, ea te de Ignatiani libri approbatione recitaſſe: *Quòd conſtet, in hoc libello aliqua eſſe, quæ capitalibus Baianorum principijs opponuntur, ſcire velim, quid ſint reſponſuri tam diſertæ, tamque explicitæ approbationi, qui minùs expreſſam, explicitamve ſuis obtendunt erroribus.* Nos quidem prò Baianis nullam volumus, imò nec poſſumus reſponſionem adornare, ſed quòd eodem ictu & Baianos, & Auguſtinum ferias, tibi vitio vertimus, qui per Baianorum latera Auguſtinum impetis. Sint in libello Ignatij ſententiæ, quibus capitalia illorum dogmata ſtrangulentur, ipſi viderint; at quòd eadem periodo Auguſtini per Apoſtolicam Sedem approbationem *minus expreſſam, explicitamque* contendis, nobis placere non poteſt. Parce Patri, & Baianos in exilium non Baias, ſed in Gyarum deportato.

In Orat. d. 8 Nou. 1414.

Si Annati exemplo inſiſtere, & par pari reddere vellemus, vti ille ad imminuendam S. Auguſtini aduersùs Pelagianos ſcribentis authoritatem, tum collectis plurium teſtimonijs, tum violentis, prauiſque Romanorum Præſulum elogia eidem S. Doctori delata interpretationibus corrumpens, contra Auguſtinum inſurgit, poſſemus & nos eadem prorſus audacia huc reuocare, quæ Abbas Conſtantinus, quæ Vincentius Baronius vir ſatis notus par. 2. Theol. Mor. diſp. 3. ſect. 1. art. 2. §. 2. quæ alij de eiſdem exercitijs S. Ignatij ſcripſere, ac ſubinde frigidam illam Annati excuſationem Auguſtino quorundam cenſuris inſultantis repetere: *Refero tantum, non probo, ſi quidquam iuſtæ offenſionis cauſam det*: lib. 8. cap. 6. pag. 864. Sed abſit, vt hominis errorem redarguens, eundem imiter, eiuſque criminis reus fiam, cuius hunc Recentiorem

apud

apud Iudices reum poſtulo. Erubeſcant profectò aduerſarij, erubeſcant, dum nos in hanc arenam vel inuitos propellunt, in qua odioſis prorſus comparationibus de Diuorum auctoritate litigetur. Scitote Auguſtinianos S. Ignatij libellum vti Auguſtinianæ doctrinæ conformem recipere, euoluere, deoſculari, & ne quis de hoc ipſorum obſequio dubitet, editis commentarijs hoc ipſum coram Catholico Orbe profitentur. P. Franciſcus Macedo Minorita Luſitanus Seraphicæ Gentis ſplendor, hanc ſibi gloriam feliciſſimè comparauit. Hic Auguſtinianæ doctrinæ adeo ſtudioſus eſt, vt in Iſagoge initio ſuæ Cortinæ hac veluti teſſera in literariam palæſtram deſcenderit: *Ego Auguſtinianus ſum: Auguſtinianiſſimus ſum*. Hic, inquam, in eruditiſſimo illo volumine, quo Eccleſiæ orantis, & Auguſtini ſcribentis concentum deſcripſit, harmoniam quoque exercitiorum S. Ignatij Societatis Ieſu fundatoris, & operum S. Auguſtini Eccleſiæ Doctoris (nam planè hunc operi titulum dedit) exhibuit, cuius illud exordium eſt: *Soleo, idque expertus, ac prudens dicere, haud facilè inter Sanctos reperiri alium Auguſtino cum doctrina, quæ à Deo eſt, & myſtica appellatur, tum inſtituta à ſe, & alijs indictæ vitæ ratione, quàm Ignatium ſimiliorem*. Quæ quidem vir doctiſſimus fuſiſſimè per viginti octo capita collatis ex vtroque ſententijs ita comprobat, vt profectò minimè timendum ſit, ne Auguſtino quicquam detrimenti ex Ignatiani libelli expreſsiori, ac magis explicita, vt inquis, approbatione inferatur, ne-ve tantis Romanorum Præſulum, ac Patrum elogijs Auguſtiniana volumina nobilitantibus Ignatij libellus ſuffocetur, ſed cum eadem dogmata & parvum Ignatij, & prolixa Auguſtini volumina de diuinæ gratiæ auxilijs tradant, eadem prorſus approbatione munita dicantur, Auguſtino & doctrinam, & eiuſdem etiam commendationem in Ignatianum codicem transfundente, & Ignatio noua à Paulo III. approbatione obtenta, antiqua Pontificum de Auguſtini libris decreta recentiori iterum eiuſdem Apoſtolicæ Sedis teſtimonio confirmante. Vos quidem magnæ animæ beatæ illius regionis ciues, vti in libris, ita & in cœleſti patria concordes æternùm eritis, & Angelicis cantibus veſtrarum doctrinarum harmonia recitabitur, ac dulcior inde concentus inaudietur. Filijs quoque veſtris eundem doctrinæ conſenſum immittite, eoſque inuicem officioſos vel ſeruate, vel facite. Turpe ſit in tanta Patrum concordia filios odioſis ſanè comparationibus de eorundem auctoritate contendere.

CAPVT VIII.

Recentiores ex epiſtola S. Celeſtini Papæ D. Auguſtini auctoritatem limitant. Refelluntur.

SAnctus Celeſtinus Papa ex literarum commercio Auguſtini amicus, ac deinde demortui aduerſus Semipelagianos defenſor, in Auguſtiniana doctrina commendanda omnium nobiliſſimo elogio vſus eſt, vnde Recentiores ad illud decurtandum, limitandumque vires omnes intendunt, & quod eſt eorum acumen, ex eadem Celeſtini epiſtola, vnde ab alijs vel ſupra Sydera Auguſtiniana authoritas euehi ſolet, eandem deprimere conantur. Vltima epiſtolæ verba recitant, nempe vbi Celeſtinus ait: *Profundiores verò, difficilioreſq;*

partes incurrentium quæſtionum, quas latius pertractarunt, qui hæreticis reſtiterunt, ſicut non audemus contemnere, ita non neceſſe habemus adſtruere. Quibus ſignificare Celeſtinum contendunt, præter paucas S. Auguſtini ſententias ab Eccleſiæ Præſulibus, ac Synodis receptas, quas in ſuperioribus capitulis recitat, abs ſe iterata approbatione confirmatas, nolle reliquas de diuina gratia opiniones, quas ille in ſuis contra Pelagianos editis diſputationibus tenuit, tanquam de fide adſtruere, ob aſſerentis tamen Auguſtini auctoritatem eas ſe non contemnere, ſed eaſdem libero Lectorum aſſenſui, vel diſſenſui citra reprehenſionis periculum permittere. Et quidem Annatus lib. 8. cap. 1. cum numeroſam teſtium cateruam contra Auguſtinum producturus eſſet, eidem Celeſtinum Papam Ductorem dedit inclamans: *Agmen ducet, vt par eſt, Summus Pontifex Celeſtinus Primus.* Cum tamen hucuſque inter præcipuos S. Doctoris Encomiaſtas ille idem primas tenuerit. Quin imò Recentiores iſti Theologi gloriantur, ſe eiuſdem epiſtolæ limitationem, qua anguſtior fiat Auguſtini authoritas, è tenebris in ſcholæ oculos reuocaſſe. Audiatur Moraines in præfatione ad Orthodoxos: *Quàm multi ſine vllo diſcrimine Auguſtini auctoritatem admittebant, qui nunc audita limitatione, quam eius approbationi Celeſtinus appoſuit, dum audiunt aliquid ex Auguſtino proponi, quæritant: Eſt ne hoc de illis profundioribus quæſtionibus, quas non neceſſe iudicauit adſtruere, quas in ancipiti opinandi libertate reliquit?* Tripudiat in illis Celeſtini verbis Annatus lib. 8. cap. 1. pag. 858. *Nos verò,* inquit, *Auctore Celeſtino diſtinguimus inter neceſſarias, & indifferentes Auguſtini ſententias, omnemq; huic lumini contrariam lucem tenebras reputamus.* Itaque hoc loco pro Auguſtiniana doctrina cum Recentioribus comminus veluti collato pede pugnandum eſt, in quo quidem campo minùs feliciter Recentiorum impetus alij ſuſtinuere, vnde illi animoſiores facti, ſibi ea in lite de Auguſtino victoriam, & triumphum cecinere.

In primis eximia Recentiorum eruditio commendanda occurrit, qui è re prorſus incerta certum, inuictumq; contra Auguſtinum argumentum exercere arbitrantur. Etenim viris eruditiſſimis, & ſapientiſſimis haud probatur, verba ſuperiùs memorata adſcribi Celeſtino, ſed cuipiam alteri Auguſtinianæ doctrinæ ſtudioſo deputanda eſſe contendunt. Celeſtini epiſtola illis verbis in fine cap. 2. concluditur: *Deus vos incolumes cuſtodiat, Fratres chariſſimi.* Poſtea decem capita adnectuntur, in quibus Pelagianorum, ac Semipelagianorum errores ex Innocentij, Zoſimi, ac Synodi Carthaginenſis decretis refutantur. Porrò iſta decem capita non eſſe Celeſtini, tradit Eccleſiaſticæ hiſtoriæ parens Cæſar Baronius ad annum 431. pag. 603. vbi ait de epiſtola illa Celeſtini: *Junguntur epiſtolæ capita quædam aduerſus Pelagianos errores ab Apoſtolica Sede olim, & ab Africanis decreta Concilijs, quibus deberent inſiſtere, qui ſub Catholico nomine licèt Pelagium, atq; Celeſtium anathemate condemnarent, eorum tamen defendere conarentur errores. Putantur illa capita eſſe Proſperi, qui vt profiteri videtur, ea collegit ex decretis Romanorum Pontificum, ſimulq; Concilijs Africanis, vbi idem Auctor hæc habet, in fine*: Profundiores verò difficilioreſq; partes incurrentium quæſtionum, quas latiùs &c. vt ſupra. Ante Baronium Laurentius Surius in ſacra hiſtoria ſatis percelebris, alijque poſt ipſum Collectores Conciliorum hoc ipſum prænotarant; nam in editione Colonienſi Conciliorum Anno 1551. à latere hæc leguntur: *Sequentia vndecim capitula videntur potiùs ab alio quopiam interpoſita,*

poſita, quàm eſſe ipſius Cœleſtini Papæ. In editione ſub Sixto V. hoc ſcholion poſt ſecundum capitulum inſeritur: *Non videtur dubitandum quin ſequentia ſint Proſperi, tam ſunt ſimilia & argumento, & ſtylo eius ſcriptis*. Gerardus Voſſius vir, quem librorum helluonem dixeris, lib. 1. hiſt. Pelag. cap. 30. eandem ſententiam probat duplici argumento: vno, quòd Celeſtinus in illa epiſtola non meminit horum capitum, quæ annexa eidem ſunt: aliud his verbis proponit: *Alterum argumentum, cur Celeſtini eſſe non poſsit, hoc eſt, quòd Innocentij, & Zoſimi epiſtolas citet ſæpius, nec vſquam vel hunc deceſſorem, vel illum prædeceſſorem ſuum appellet, contra quàm Romanis Epiſcopis mos eſt, & Celeſtinus ipſe in epiſtola facit his verbis:* Auguſtinus inter Magiſtros optimos etiam ante à meis deceſſoribus habebatur. *Sanè hæc argumenta tanti apud me ſunt, vt Celeſtino ἁπλῶς tribuere non auſim. At cuius ſit vltra diſquirendum*. Sed neque ex Theologis ex Recentiorum ſchola defuere, qui negarent illa capita eſſe Celeſtini; vnus pro mille ſufficiat Franciſcus Suarius proleg. 6. de Gratia cap. 1. num. 11. vbi hæc ſcribit: *Ex modo loquendi intelligimus, Scriptorem illius partis non fuiſse Celeſtinum, nec aliquem Romanum Pontificem, vt patet ex illis verbis*. Quia nonnulli, qui Catholico nomine gloriantur, in damnatis autem hæreticorum ſenſibus ſeu prauitate, ſiue imperitia demorantes, piiſſimis diſputatoribus obuiare præſumunt, & cum Pelagium, atque Celeſtium anathematizare non dubitent, Magiſtris tamen noſtris tanquam neceſſarium modum exceſſerint, obloquuntur, eaque tantummodò ſequi, & probare profitentur, quæ ſacratiſſima B. Apoſtoli Petri ſedes contra inimicos gratiæ Dei per miniſterium Præſulum ſuorum ſanxit, & docuit. Neceſſarium fuit diligenter inquirere, quid Rectores Romanæ Eccleſiæ de hæreſi, quæ eorum temporibus exorta fuerat, iudicarint: *Hæc enim non videntur verba Romani Antiſtitis; non enim de Romana Sede tanquam de propria loquitur, nec Romanos Rectores vocat prædeceſſores ſuos, prout Pontifices conſueuerunt, tamen habens ad definiendum authoritatem loquitur; Qua propter aliqui cenſent, illa capita fuiße à Proſpero collecta, & illi epiſtolæ adiuncta, à qua ſententia non longè abeſt Baronius Anno 431. num. 185. & eſt certè veriſimilis, indicaturque in illis verbis*, Magiſtris noſtris tanquam neceſſariam modum exceſſerit, obloquuntur; *Hæc enim verba in gratiam Auguſtini dicta ſunt, magiſque redolent Proſperum, quàm Celeſtinum*. Hæc ille.

Vidit iſta in Surio Gabriel Vaſquez 1. p. diſp. 91. num. 85. dixitque ab eo Authore ſine fundamento negari capita illa eſſe Celeſtini, cum vti Celeſtini ſanctiones protulerit Petrus Diaconus. Addere poterat & Creſconium in collectione canonum. Verùm iſte vixit Anno 698. Petrus verò Diaconus integro poſt Celeſtinum ſæculo floruit, vt ex hiſtoria noſtra Pelagiana intelligitur; quare potuit ea capita edita à Proſpero per errorem tribuere Celeſtino. Hinc Photius veterum monumentorum diligens indagator, & cenſor Cod. 53. de eodem Celeſtino hæc habet: *Scripſit idem & ad Galliarum Epiſcopos de fido B. Auguſtini, & contra eos, qui hæreſis licentia nimis elati inſoleſcerent*. Quæ quidem in duobus prioribus capitibus continentur, neque vllam ea in epiſtola ſtatutorum dogmatum mentionem fecit. Iacobus etiam Sirmondus tomo 1. Concil. Galliæ capita illa epiſtolæ memoratæ annexa ab eadem prorſus ſeparauit lineis interpoſitis, quo alieno Authori illa prorſus deputanda eſſe monſtraret. Sed age, probemus ea capita non fuiſſe à Celeſtino ſcripta, quod ſa-

nè præſtabo argumento, quo ipſe conuictus ſum. Priùs tamen nonnulla notanda veniunt, quibus tantorum Scriptorum ſententia illuſtratur; nempe Proſperum, & Hilarium pro Auguſtinianis libris, quos Maſſilienſes carpebant, ac ſe ipſis quoque, qui vti hæretici paſſim traducebantur, Romam ad Celeſtinum profectos fuiſſe, quæ patent ex Proſpero cap. 40. con. Collatorem, & cap. 1. epiſtolæ Celeſtini ad Epiſcopos Galliæ. Celeſtinus verò literas ad Gallos Antiſtites deſtinauit, quibus S. Auguſtinum eximiè commendauit, vetans eiuſdem memoriam nouis Maſſilienſium conatibus percelli, ac Proſperum, & Hilarium hæreſis accuſari, nihil interim ſcripti aduerſus eoſdem publicans, quo illorum errores damnarentur, hinc epiſtola inſcribitur *pro Proſpero, & Hilario*. Sed hoc nobis eſt demonſtrandum.

S. Proſper contra Collatorem probaturus, *bonarum voluntatum initia Dei inſpiratione generari*, adducit cap. 10. teſtimonia Innocentij, Zoſimi, & Concilij Carthaginenſis eadem omnino, quæ Celeſtini literis adiuncta leguntur; & concludit: *Videſne regulas tuas inuictarum conſtitutionum ſoliditate confractas, & in fidei ſtructura prauas, ruinoſaſque iuncturas, velut Hierechontinos muros ad ſacerdotalium tubarum ruiſſe concentum? Cum enim de ſanctarum origine voluntatum, & fidei, charitatiſque principijs inter noſtros, & Pelagianos quæſtio verſaretur, non ancipiti victoria, nec dubio diremptũ eſt fine certamen, vt adhuc nobis de iniquiſsima huius fæderis tui pace tractandum ſit*. At ſi illa decem capita Celeſtini fuiſſent, cur non illa protuliſſet Proſper veluti clariora, efficaciora, & ex toto litem dirimentia? Longè enim expreſſiùs Celeſtinus eam Caſſiani opinionem damnat, quàm Innocentius, vel Zoſimus. Profectò Maſſilienſes teſtimonia horum Pontificum, & Sacræ paginæ explicabant, ita vt non de initio fidei, ſed de eiuſdem incremento intelligenda eſſent ex D. Auguſtino cap. 2. de prædeſt. SS. *Sed nunc eis reſpondendum eſſe video, qui diuina teſtimonia, quæ de hac re adhibuimus, ad hoc dicunt valere, vt nouerimus ex nobis quidem nos habere fidem, ſed incrementum eius ex Deo*. Quæ Maſſilienſium ſententia clarè damnatur cap. 12. illius epiſtolæ, vbi hæc leguntur: *His ergo Eccleſiaſticis regulis, & ex diuina ſumptis authoritate documentis, ita adiuuante Domino confortati ſumus; vt omnium bonorum affectuum, atque operum, & omnium ſtudiorum; omniumque virtutum, quibus ab initio fidei attenditur, Deum profiteamur auctorem, & non dubitemus ab ipſius gratia omnia hominis merita præueniri, per quem fit, vt aliquid boni & velle incipiamus, & facere*. Præterea hæc ſcribuntur cap. 11. *Præter beatiſsimæ, & Apoſtolicæ Sedis inuiolabiles ſanctiones, quibus nos pijſsimi Patres peſtiferæ nouitatis elatione deiecta, & bonæ voluntatis exordia, & incrementa probabilium ſtudiorum, & in eis vſque in finem perſeuerantiam ad Chriſti gratiam referre docuerunt &c.* Idem habet cap. 9. *Vt ſancta cogitatio, pium conſilium, omniſque motus bonæ voluntatis ex Deo ſit, quia per illum aliquid boni poſſumus, ſine quo nihil poſſumus*. Itane hæc Celeſtini oracula Proſpero rogante data, ac literis pro eodem ad Epiſcopos miſſis inſerta, adeo memoria eiuſdem excidiſſe credenda ſunt, vt illa, cum vel maximè ad Maſſilienſium petulantiam comprimendam neceſſaria eſſent, omitteret? Sibi cuſa tela, atque elaborata arma tam parui fecit, vt cum ijs Semipelagiani penitus conficiendi forent, eiſdem veluti obtuſis vti noluerit, qui contra Maſſilienſes omnium fortiſſimus, ac ſolertiſſimus poſt Auguſtinum Dux à Recentioribus, & meritò quidem prædicatur?

Lauda-

Laudatas literas à Celeſtino emiſſas ad damnandos Maſſilienſium errores ſcribit Vaſquez 1. p. diſp. 91. num. 83. *Quibus*, inquit, *locis cum Celeſtinus omnia bona opera, ſtudia, & merita in quouis tempore cauſa, & negotio ad Deum auctorem gratiæ referat, manifeſtè Maſſilienſium errorem confutat.* Et hęc adeo conſtanter docent Recentiores, vt eorum eruditiſſimus, ac ſapientiſſimus Annatus Celeſtini perſonam induens, quod ſatis ridiculum eſt, altiori, ac clariori voce in Maſſilienſes ita tonet: *Cum eo tantum ſpectet Romanæ Sedis conſilium, & prouidentia, vt* MASSILIENSES *iſti*, QVORVM CAVSA HAEC SANCIMVS, *nihil penitus ſubtrahant diuinæ gratiæ, ne illum quidem morbi ſenſum, & deſiderium medicinæ, quod gratuito, & ſupernaturali auxilio præmittunt, prædictæ regulæ, ſeu præfixæ ſententiæ ita ſufficiunt, vt ſicut non debet videri Catholicum, quod eis repugnat, ita neque quod non repugnat, videri debeat erroneum, aut à ſenſu Catholico alienum.* Hæc elegantiſſimus Paraphraſtes. Hic tamen obiter noto, hunc hominem ſiue contra ſuos Baianos, ſiue contra Maſſilienſes loqui incipiat, ſermonem tandem contra Auguſtinum ſemper finire. De Baianis id vidimus capite ſuperiori; hic verò cum Celeſtini perſonam agens illa dixiſſet, ſtatim addit: *Vnde ſequitur, ſi quid vel ab Auguſtino, vel ab alio quodam Eccleſiaſtico Tractatore aſſertum, aut negatum ſit, quod non repugnet regulis illis, atque ſententijs, eſse hoc inter ἀδιάφορα numerandum, & quæ libero Catholicorum conſenſui, atque diſſenſui permiſſa ſunt.* Ego quidem certiſſimum puto in adiunctis illis capitibus Maſſilienſium errores capitales, quorum reliqui veluti appendices erant, apertè damnari, neque hoc in dubium vocari poſse arbitror, quod rectè à Vaſquio, Annato, alijſque communiter eſt obſeruatum. Duo erant capitalia Semipelagianorum dogmata, fidem incipere à nobis, itemque à nobis eſse vſque in finem in bono perſeuerantiam, vt docet S. Auguſtinus capite vltimo de dono perſeuerantiæ: *Satis*, inquit, *docuiſse me exiſtimo, vel potius pluſquàm ſatis, dona Dei eſse, & incipere in Dominum credere, & vſque in finem in Domino permanere.* Hoc verò vtrumque ſtatuitur in literis illis, quæ Celeſtino adſcribuntur; nam cap. 11. decernitur, vt dicebam: *Bonæ voluntatis exordia, & incrementa probabilium ſtudiorum, & in eis vſque in finem perſeuerantiam ad Chriſti gratiam referri.* Ibique fusè probatur, fidem non eſse à nobis, ſed donari à Deo, & cap. 12. iniungitur, vt *omnium bonorum affectuum, atque operum, & omnium ſtudiorum, omniumque virtutum, quibus ab initio fidei attenditur, Deum profiteamur auctorem.* Hæc ibi.

Ex his noſtrum argumentum inſtauramus. Cum Proſper contra Semipelagianos Celeſtini elogium recitaſset cap. 42. contra Collatorem, illorum inuidioſum interpretamentum apponit, quo dictitabant, laudatos à Celeſtino priores S. Auguſtini libros, non poſteriores, nempe de correptione, & gratia, duoſque ad Proſperum, & Hilarium datos de prædeſtinatione SS. & de dono perſeuerantiæ. Hoc commentum ſtatim refellit, tum quia idem ſemper in omnibus libris Auguſtinus ſcripſit, idemque fuit ſemper in illo ſpiritus, & doctrina, tum quia *Apoſtolica Sedes*, ait, *quod à præcognitis ſibi non diſcrepat, cum præcognitis probat, & quod iudicio iungit, laude non diuidit.* At quorum iſthæc è longinquo librorum S. Auguſtini de prædeſtinatione SS. & de dono perſeuerantiæ petita ab Apoſtolica Sede approbatio? Cur Celeſtini literas abs ſe impetratas, in quibus doctrina librorum S. Doctoris de initio fidei, & de perſeueran-

uerantia apertis definitionibus ſtatuitur, non protulit, & eas inquam literas, quas in eorundem Auguſtini calumniatorum faciem eodem ipſo loco illiſerat? Annatus quidem de poſterioribus libris S. Auguſtini ſcribit lib. 8. cap. 6. *Manifeſtum igitur eſt, Auguſtini menti his in libris ſatis factum ab eo, qui fateatur, & gratiam eſſe neceſſariam ad initium fidei, nec eius meritum ſequi, ſed praeire, & donum Dei eſſe perſeuerantiam.* Quodnam igitur efficacius argumentum adduci poterat, ad demonſtrandum, poſteriores eos libros eſſe ab Apoſtolica Sede probatos, quàm literæ illæ Celeſtini, in quibus doctrina librorum poſtremorum S. Patris adeo diſertè, adeo perſpicuè, adeo ſolidè aſſerebatur? Semipelagianos, cum Auguſtini auctoritatem eleuarent, Proſper ex Celeſtini literis, in quibus eximiè ille laudabatur, confutauit. Quare cum ijdem S. Auguſtini doctrinam laceſſerent, ex ijſdem omnino literis Celeſtini compreſſi, ac conuicti non ſunt? Scripſit ſanè Proſper poſt Celeſtinum aduerſus Caſſianum, & literas Celeſtini ea in diſputatione in digitis habebat. Hoc quidem argumento capita illa infarta probantur literis Celeſtini.

Rurſus dicam aliquid, quod cæteris argumentis ſemper prætuli. Si capita illa Celeſtini eſſent, & à Sede Apoſtolica emanaſſent, non video, qua ratione Fauſtus Reiorum, Vincentius Lerinenſis, Hilarius Arelatenſis Epiſcopus (ſi in ſententia perſtitere) ac alij Galliarum Epiſcopi ab hæreſi excuſari poſſint, atq; inter Diuos erectis aris connumerari. Fauſtus fidem eſſe nobis ex naturæ viribus docet lib. 2. cap. 6. 7. & 8. vnde lib. 1. cap. 7. ait: *Tempus gratiæ, quo redempti ſumus, merita hominum non expectauit, opera penitus non quæſiuit, ſola Deus fidei noſtræ deuotione contentus fuit.* Addens: *Fidem expectat à paruulis, opera etiam cum fide à confirmatis requirit, ita tamen, vt credulitatis affectum proficientibus augeat.* Legatur Voſſius lib. 4. hiſt. Pelag. par. 1. theſi 2. Idem lib. 2. cap. 10. & ante ipſū Vincentius Lerinenſis in common. cap. 37. ſcribunt, nos poſſe noſtris viribus petere, pulſare, quærere, vt Dei gratiam obtineamus, quæ erat Semipelagianorum opinio ex literis Proſperi ad Auguſtinum. Item aliquot etiam Epiſcopi Galliarum mortuo Fauſto, fidem nobis ex nobis naſci dicebant, vt ex literis Boniſacij II. ad Cæſarium intelligitur: quæ quidem ſententiæ apertè damnantur in illis capitibus, in quibus fidem, & huius initium, ſancta cogitatio, pium conſilium, omnis bonus affectus, omniſq; bonus motus voluntatis aſſeritur, eſſe à Deo, quia per illum aliquid boni poſſumus, ſine quo nihil poſſumus. Sanè ſi quis modò Maſſilienſium ſententias aſſereret, non extantibus Arauſicanis, alijſve Apoſtolicæ Sedis decretis, nonne ille ex literis Celeſtini reus hæreſis conuinceretur? Damnaſſe quippe inquiunt Celeſtinum Maſſilienſium dogmata. Quam igitur excuſationem concinnabimus pro Hilario, pro Fauſto, pro Vincentio, pro reliquis Galliæ Præſulibus, qui ante Arauſicanam Synodum Maſſilienſium opiniones mordicus ſuſtinebant? An iſti fortè Celeſtini literas prorſus ignoraſſe dicentur? At literæ illæ datæ erant ad Epiſcopos non Macedoniæ, aut Bithyniæ, ſed ad Epiſcopos Galliæ, eo tempore, quo Fauſtus in Lerinenſi cœnobio florebat, cui poſt annum Abbas præfectus fuit. Quid quod! Idem Vincentius Lerinenſis eaſdem producit in commonitorio aduerſùs profanas vocum nouitates, eaſque plurimùm commendat. Qua verò fronte Vincentius eas ſibi fauere literas iactaſſet, quibus ipſiuſmet opiniones condemnabantur? Hæc ille ſcribit: *Sed & S. Papa Celeſtinus*

nus

nus pari modo, eademq; ſententia: ait enim in epiſtola, quam Gallorum Sacerdotibus miſit &c. Tota igitur Gallia ſonantes Celeſtini voces, ac Vincentij, & Proſperi ore etiam redditas quis eruditorum Antiſtitum non inaudiuiſſe credendus eſt? Itaque capita illa à Celeſtino emiſſa non fuere, ne hæreticos pronunciemus eos, quos & ſanctitas, & eruditio celebres reddidere.

Verùm dubium hic expediendum alterum eſt, cuinam capita illa Celeſtini literis annexa tribuenda ſint? In libro Eccleſiaſticorum dogmatum, qui inter opera S. Auguſtini tomo 3. recenſetur, à cap. 22. vndecim capita leguntur ad verbum ex literis Celeſtini exſcripta. Sed illius voluminis non eſt author S. Auguſtinus, cum etiam ibidem inſerantur capita Concilij Arauſicani, quod anno 529. celebratum eſt; quare nec illa ſcribere potuit Gennadius ob rationes adductas libro 2. hiſt. Pelagianæ cap. 16. qui cum Caſſiani dogmata vti Catholica perperam à Proſpero impugnata fuiſſe dicat, non eas ſententias docere potuit, quæ Caſſiani opinionibus prorſus repugnarent. Sutor etiam ille, quicunque fuerit, ineptus eſt, nam cap. 25. ait: *Idem Magiſter in epiſtola ad Mileuitanum concilium data prædicat dicens &c.* Cum tamen priùs non citaſſet Innocentium, ex quo illa verba referuntur in annexis capitibus illis nempe cap. 7. Præterea duo poſtrema capita ſcilicet 11. & 12. ad verbum habentur in homilia S. Ioannis Chryſoſtomi de Adam, & Eua tomo 2. edit. Baſileæ, vbi etiam illa verba in fine ponuntur, quarum occaſione iſta perquirimus, nempe: *Profundiores verò, difficilioreſq; partes &c.* in qua etiam homilia §. *Cum ergo dicitur homo tradi deſiderijs ſuis &c.* ad verbum inſeruntur quadraginta verſus ex libro 5. S. Auguſtini con. Iul. cap. 3. Vnde Author illius homiliæ non eſt Chryſoſtomus, ſed Latinus quiſpiam debilis ingenij Scriptor, qui nec ſuo ore loqui potuit, ſed aliorum tantùm ſententias in centones coegit. Baronius, ac Suarius veriſimile putant, quod quidam ſcribunt, ea capita fuiſſe à Proſpero concinnata; Voſſius non audet ſpondere à ſolo Proſpero elaborata eſſe, Hilarium, alioſque Auguſtini defenſores ſocios Proſpero tribuit, nam plurali numero loquuntur. Quid hac in re diuinari poſſumus? Dicamus igitur conflata eſſe à Proſpero illa capita, demuſque vnam, aut alteram coniecturam. Prima ſit, quòd cap. 8. leguntur verba literarum Zoſimi, & Patrum Africanorum, quæ eadem omnino, eodemq; modo recitat Proſper contra Collatorem cap. 10. quo loco eadem Innocentij teſtimonia ponit, quæ in capitibus vulgò Celeſtinianis leguntur. Literæ illæ Zoſimi periere, earumque initium apud Proſperum, & in capitulis illis tantùm habetur. Altera verò eſt, Proſperum cap. 9. con. Collatorem, eundem arguere, quòd dixerat, Auguſtinum quædam contra Pelagianos *iuſto ampliùs aſſeruiſse*: ibiq; vellicat *ſobrietatem* aduerſarij. At in cap. 3. Celeſtiniano reprehenduntur Maſſilienſes, quòd auſi ſint, obloqui Auguſtino, tanquam neceſſarium modum exceſſerit. Quæ ſi verè à Celeſtino dicta fuiſſent, repetenda ſanè fuerant Proſpero ea de re pro Auguſtino contra Collatorem litigante, quid enim validius adduci poterat ad os calumniatori obſtruendum tam celebri Apoſtolicæ Sedis teſtimonio? Vnde minùs etiam probatur Recentiorum ſententia ea capitula abſq; vlla dubitatione Celeſtino tribuens. Cum Proſper à Celeſtino Pontifice in commendationem Auguſtini, ac ſuæ fidei approbationem diploma impetraſſet, in Galliam rediens ijſdem Semipelagianis inſultabat; at illi eas laudes prioribus libris S. Doctoris datas

fuiſſe

fuiſſe commentabantur, quo verò omnem abs ſeipſis erroris ſuſpicionem propulſarent, profitebantur, ea ſe tantùm dogmata defendere velle, quæ in diſputationibus de gratia contra Pelagianos ab Apoſtolica Sede ſancita fuiſſent. Inde onus Auguſtinianis incubuit demonſtrandi ex Innocentio, Zoſimo, & Africano Concilio à Romana Sede approbato Maſſilienſium opiniones eſſe proſcriptas. Quare decem illa capita contexenres, quò validiori authoritate donarentur, eiſdem Celeſtini epiſtolam ad Epiſcopos Galliæ præfixere. At cum in quorundam manus ea ſcripta deueniſſent, in illam ſententiam abiere, vt putarent, vniuerſum libellum fuiſſe à Celeſtino Pontifice publicatum, in qua opinione video eſſe ex antiquioribus Petrum Diaconum, dein Creſconium, quos citaui, & poſt quadringentos annos Eccleſiam etiam Lugdunenſem in libro de tribus epiſtolis, atq; alijs paſſim editis in cauſa Gotteſchaci. Notandum tamen eſt, Petrum Diaconum, ac ſocios Scythas erraſſe, dum in libro de Incar. & grat. cap. 8. laudant verba, quæ habentur initio cap. 8. Celeſtiniani tanquam Innocentij ad Synodum Mileuitanam; vnde patet eos, non legiſſe Innocentij literas, ſed in hæc Celeſtino attributa capitula incidiſſe, haud diſtinguentes vltima verba cap. 7. quæ S. Innocentij ſunt ad Mileuitanos à primis octaui, capitis quæ alterius authoris ſunt.

Ex his patet imprudenter Recentiores ex literis Celeſtini Auguſtinianæ authoritati adeo ſecurè inſultare, conantes Auguſtinum ferè in ordinem redigere. Neq; enim certum eſt, poſtremam illam appendicem: *Profundiores verò, difficilioreſq; partes &c.* ab Apoſtolica Sede emanaſſe, quod præclariſſimi Scriptores negant. Quem verò ex Theologis cum Suario parem ex ſuis faciant, quemve ex hiſtoricis vel Baronio, vel Sirmondo ſuo opponent? Solidiſſima etiam argumenta eandem ſententiam confirmant, quibus plures impoſterum manus, herbamq; daturos ſpero, niſi noſtrorum adulatio nobis illudat. Quæ verò dicturi inſuper ſumus in gratiam Recentiorum aſſerta ſint, vt omnem illis ad Auguſtinianæ authoritatis truncandæ aditum præcludamus. Hucuſque in remotiori, quàm putarant, campo pugnatum eſt, nunc ad eorum caſtra accedimus, eadem etiam in arena, in quam nos prouocauerant, dimicaturi. Dabo igitur gratis decem illa capita eſſe à Celeſtino concinnata, ab eodem etiam appendicem illam adiunctam concedam, inde tamen nihil Auguſtinianæ doctrinæ, nihil eiuſdem dignitati, nihil authoritati detractum fuiſſe docebo. Antequam tamen hoc ipſum exequar, mens, animuſq; Recentiorum indagandus eſt, ſuiſq; veluti coloribus delineandus.

Veteres Semipelagiani Maſſilienſes, quò conceptum ſemel contra S. Auguſtini doctrinam odium ſpecioſo quodam prætextu velarent, Pelagium ac Celeſtium damnabant, profitentes amplecti ſe quæcunq; contra eoſdem ab Apoſtolica Sede ſancita fuiſſent; cæterùm in alijs, de quibus nulla emanarant à Pontificibus decreta, non ſtare ſe cum Auguſtino dicebant, quòd ille in doctrina contra Pelagianos tradita neceſſarium modum exceſſerat. Do verba Celeſtini cap. 3. *Quia nonnulli, qui Catholico nomine gloriantur, in damnatis autem hæreticorum ſenſibus, ſeu prauitate, ſiue imperitia demorantes, pijſſimis diſputatoribus obuiare præſumunt; & cum Pelagium, atq; Celeſtium anathematizare non dubitent, Magiſtris tamen noſtris, tanquam neceſſarium modum exceſſerint, obloquuntur, eaque tantummodo ſequi, & probare profitentur, quæ ſacratiſſima beati Apoſtoli Sedes contra inimi-*

inimicos gratiæ Dei per miniſterium Præſulum ſuorum ſanxit, & docuit. At nos proponimus Recentioribus S. Auguſtini de gratuita ad gloriam prædeſtinatione ſententiam, in hanc tranſeant ob aſſerentis authoritatem rogamus. Reſpondet Moraines diſp. 9. Anti-Ianſ. num. 50. ſi eam ſententiam docuit Auguſtinus, *non* ſtatutæ contra Pelagianos *doctrinæ affinitatem, aut connexionem, quæ nulla eſt, ſed æſtum diſputationis ad hoc illum impuliſſe*. Addunt ſe tantùm teneri ad defendendas ſententias à Romana Sede approbatas: *Quamuis enim*, inquiunt, *præferenda ſit ea ſententia; quæ talem modum prædeſtinationis ex meritis omnino negat, tamen vt damnata etiam cenſeatur illa, quæ affirmat, videndum erit, quàm ſit neceſſario connexa cum articulis à Celeſtino definitis: Si enim non ſit, quamvis Auguſtinus in contrarium propendeat, permittenda tamen erit huius quæſtionis determinatio liberæ diſputantium electioni*. Verba ſunt Annati lib. 8. cap. 1. pag. 856. Igitur nullo gradu diſtat hoc Recentiorum de Auguſtino iudicium à veteri Semipelagianorum opinione; vtriq; enim admittunt neceſſitatem credendi ea, quæ contra hæreticos de diuina gratia ab Apoſtolica Sede ſtatuta ſunt: at non illa, quæ per exceſſum contra eoſdem S. Auguſtinus aſſeruit. Dicam tamen, quid inter vtroſq; diſcriminis interſit. Cum S. Proſper Celeſtini approbationem Auguſtinianæ doctrinæ Maſſilienſibus obijceret, illi eas laudes anterioribus libris Auguſtini delatas dicebant, non poſterioribus, in quibus & prædeſtinatio ſine meritis, & fides Dei donum adſtruitur. At Recentiores libros etiam poſteriores recipiunt, aiuntq; approbatos, qua parte fidem ex Dei munere eſſe dicunt, non qua etiam prædeſtinationem ante præuiſa merita ponunt. Itaque Maſſilienſes ex toto poſtremos Auguſtini libros laudatos à Romanis Pontificibus negabant, Recentiores ex parte tantùm approbatos concedunt.

Certum eſt Iacobum Arminium apud Batauos Semipelagianiſmum ab Orco reuocaſſe, vel ſi alicubi adhuc ſuperſtes erat, communiiſſe, vnde P. Macedo ſcribit in prologo Scrinij: *Sint-ne hodie hoſtes gratiæ? ſcire qui velit, inſpiciat is, an ſint hodie Auguſtini hoſtes? Cumq; hos inuenerit, & illos inueniſſe ſe putet. At in Belgio ſunt hoſtes Auguſtini, ſunt & in Anglia, licet multo pauciores, id eſt Arminiani, & Remonſtrantes*. Itaque hic Batauorum Semipelagianorum nouus Princeps illa Celeſtini clauſula contra Auguſtini authoritatem armari ſe, ſatiſq; inſtrui putabat, dat eius verba amicus laudatus in antitheſi Arminiana ibidem: *Tantum verò abeſt*, inquit Arminius, *vt doctrina ipſius etiam Auguſtini de prædeſtinatione in illis Concilijs recepta ſit; vt Celeſtinus Epiſcopus Romanus, qui illo tempore viuebat ad Epiſcopos Galliæ ſcribens, & Pelagianorum doctrinas condemnans, in fine ſuarum literarum in hæc verba concludat: Profundiores verò difficilioreſq; partes occurrentium quæſtionum, quas latius &c.* Quibus Celeſtini verbis Arminius erecto veluti aggere contra Auguſtinum ſtetit. Hinc ridenda ſunt Morainij verba in præfatione Anti-Ianſenij: *Quàm multi*, inquit, *ſine vllo diſcrimine Auguſtini auctoritatem admittebant, qui nunc audita limitatione, quam eius approbationi Celeſtinus appoſuit, dum audiunt aliquid ex Auguſtino proponi, quæritant: Eſt ne hoc de illis profundioribus quæſtionibus, quas non neceſſe iudicauit adſtruere, quas in ancipiti opinandi libertate reliquit.* Quaſi ipſi Recentiores in nupera Ianſenij cauſa illa Celeſtini verba adnotarint, cum non modò Arminius, verùm etiam ante octingentos annos eadem recitata fuerint ab Eccleſia Lugdunenſi cap. 12. de tenenda Sac. Script. veritate. Arminius veteris Semipelagianiſmi recoctor eam Celeſtini clauſulam verſauit, reuer-

L. 1. Har. Janſ. c. 3. n. 113. reuerſauitq; diſcipulorum chorus, cum quibus Recentiores concinunt, quorum vnus & nobilis exclamat: *Ita eſt, multa habemus cum Arminianis communia*.

Verùmenim verò audire mihi videor Recentiorum querelas, ſe grauari inuidioſis tantùm nominibus, non autem ipſorum ſententiam falſitatis, erroriſve conuinci. Agitedum, relinquamus iſta, vt potè odioſa, ad arcem cauſæ accedamus. Author illorum capitum intendit tradere contra Maſſilienſes, quænam ſint liberi arbitrij vires ad bonum, ac quanta gratiæ neceſſitas. Hoc patet ex fine literarum, vbi legimus: *Quia ad confitendam gratiam Dei, cuius operi, ac dignationi nihil penitus ſubtrahendum eſt, ſatis ſufficere credimus quicquid ſecundùm prædictas regulas Apoſtolicæ Sedis nos ſcripta docuerunt*. Quare ea, quæ de peccato originali, ac modo, quo idem propagatur, de concupiſcentia, ac miſerijs reliquis, quæ ſunt pœnæ peccati originalis, fuſiùs contra Iulianum S. Auguſtinus docuit, in illis Celeſtini literis non definiuntur, quia de illis nulla erat Auguſtinum inter, & Maſſilienſes controuerſia, nec vllam inde Semipelagiani Auguſtino quæſtionem faciebant. Quare Celeſtinus dixit: *Non neceſſe habemus adſtruere*, quod eſt nolle ſe de illis canones edere, quòd ad præſentem cum Maſſilienſibus controuerſiam non conducebant, non quòd libero diſputantium aſſenſui, vel diſſenſui illa dimittere vellet, quæ eſt inſulſa Recentiorum interpretatio. Hinc patet inanem laborem ſubire eos, qui nomine intercurrentium quæſtionum quaſdam intelligunt ex Auguſtini libris deſumptas, quas ad rem non facere ſatis commodè & lepidè oſtendit Annatus lib. 8. cap. 1. Ac dices, ſi non ſunt approbata à Celeſtino ea, quæ S. Doctor de concupiſcentia latiſſimè tradit contra Iulianum, libero ſubſtant Lectorum aſſenſui, vel diſſenſui. Ad hoc quidem ſuo inferiùs loco reſpondebimus; interim ſciendum eſt, Auguſtinum lib. 5. con. Iul. cap. 12. quinque de concupiſcentia quæſtiones propoſuiſſe (in quarum tertia Recentiores ſtant contra Auguſtinum iiſdem argumentis, quibus Iulianus vſus eſt, decertantes) atq; hæc ibidem dixiſſe: *In his quæſtionibus Catholica veritate antiquitus tradita veſtra impia nouitas ſuffocatur*. Repetere autem hic poſſumus, quæ in alia cauſa dicebat Bellarminus Cardinalis lib. 2. de grat. & lib. arb. cap. 11. *Nam ſi Auguſtini de prædeſtinatione* (dicas concupiſcentia) *ſententia falſa eſſet, non poſſet idem Auguſtinus ab ingenti temeritate defendi, quippe qui non ſolum tam acriter pro falſitate certaſſet, ſed etiam eam pro fide Catholica venditare auſus eſſet*. Nunquam S. Doctor proprio è cerebro natas opiniones pro Catholicis ſententijs publicaſſet. De qua re repete dicta cap. 3. §. 2.

Scribit Author in fine cap. 3. *Conſtitutiones Sanctorum Patrum compendioſo manifeſtamus indiculo, quo ſi quis non nimium eſt contentioſus, agnoſcat omnium diſputationum connexionem ex hac ſubditorum authoritatum breuitate pendere*. Hic magnæ difficultates emergunt; vndenam ſcire poterimus hanc dogmatum connexionem? Recentiores ſe hujus myſterij Magiſtros profitentur, irridentq; Auguſtinum ea de connexione ſcribentem. Legimus cap. 12. homines non priùs baptiſmum ſuſcipere, *quam exorciſmis, & exſufflationibus Clericorum ſpiritus ab eis immundus abigatur, vt tunc verè appareat, quomodò princeps mundi huius mittatur foras &c.* inferimus, ergo Dæmon ſenſibili pœna nocere poterit pueris infectis originali peccato, vtpote ſuis mancipijs, quorum ipſe eſt Princeps. Clamat Annatus pag. 858. *Negamus crudelem conſequentiam*. At connexionem illam

aſſe-

aſſeuerauit ſatis conſtanter S. Auguſtinus lib. 4. oper. imper. cap. 200. *Si autem non eruitur*, inquit, *de poteſtate tenebrarum*, *& illic remanet paruulus*, *quid miraris in igne æterno cum Diabolo futurum*, *qui in Dei regnum intrare non ſinitur?* Reſpondet Moraines diſp. 40. Anti-Ianſenij num. 60. id dixiſſe Auguſtinum *æſtu diſputationis abreptum*. En Semipelagianorum voces, Auguſtinum *neceſſarium modum exceſsiſſe*, à Celeſtino damnatas, cuius quidem literas, prout vtile eſt ipſorum cauſæ, recipiunt, ſed prout in rem Auguſtini faciunt, minimè imitantur. Itaque errauit Auguſtinus furore abreptus eam connexionem adſtruendo, quam nullam eſſe Recentiores contendunt. Opponimus cap. 11. *Perſeuerantiam vſq; in finem ad Chriſti gratiam referri*, datur enim gratis, vt ex precibus fusè probat Auguſtinus, & definitum eſt in Arauſicana Synodo canone 10. Inde inferimus prædeſtinationem ad gloriam eſſe pariter merè gratuitam; nam prædeſtinatio, quæ ſegregat reprobum à prædeſtinato, fundatur, ſeu connectitur cum dono perſeuerantiæ finalis merè liberaliter meritis ſuperaddito, ergo à mera liberalitate Dei prædeſtinatio dependet. Hanc connexionem vidit, ac propugnauit Auguſtinus, eandem Sancti Patres Auguſtiniani, Proſper, Fulgentius, Prudentius, Rhemigius, alijque aſſeruere. At Recentiores eam connexionem negant, qui Auguſtini doctrinam iuxta connexionem cum Celeſtini literis recipiunt, quam tamen connexionem iuxta proprias opiniones recipere, vel reſpuere nec piget, nec pudet. Vno verbo: Auguſtini libri ad normam literarum Celeſtini examinandi ſunt, Celeſtini verò literæ iuxta ſuam ipſorum imaginationem interpretandi. Illi quidem, vt probent hæc capita, quæ epiſtolæ Celeſtinianæ connexa ſunt, eſſe reapſe ab Apoſtolica Sede emiſſa, producunt Petrum Diaconum, & Eccleſiam Lugdunenſem, à quibus illæ ſententiæ laudato Pontifici adſcribuntur. At reſpondemus, eos Patres illam epiſtolæ appendicem legiſſe, & tamen vti dogma Catholicum prædeſtinationem abſque meritorum præcognitione ſtatuiſſe; ſed dicent, mitiori ſe illorum de Auguſtini doctrina iudicio non ſtare; benè, nec illorum nos conuincimur teſtimonio, vt Celeſtino illas theſes deputemus.

Subit hic mentem, quoniam de prædeſtinatione ſermo incidit, Recentiorum modeſtia in ſententia S. Auguſtini de prædeſtinatione merè liberali examinanda, inquiunt enim honoris gratia cum Molina, eſſe *duram*, *& indignam diuina bonitate*, *eiuſque occaſione plurimorum ſalutem fuiſse periclitatam*, cum Mariana eſſe *nouam*, & Auguſtinum in illa haud conſtantem, *inducere deſperationem*, cum Leſſio: breuique *à contraria opinione obducendam* cum Petauio. Nonne hoc ipſum eſt, Auguſtini ſententiam *contemnere*? & tamen de illa dictum fuiſſe à Celeſtino aſſeritis, ſe illam non *audere contemnere*. Peccatum originale eſſe potiſſimam, ac proximam cauſam reprobationis eſt S. Auguſtini ſententia, idque concedit Adamus pag. 614. ſui Caluini deſtructi, de qua pag. 667. cap. 10, 3. p. ſcribit. *Credo mihi licere eam exhorreſcere, quia mater eſt Caluiniani dogmatis*. Potuit-ne Auguſtini ſententia viliùs excipi? Ridet Annatus lib. 8. cap. 1. quoſdam, qui explicaturi verba illa Celeſtini: *Profundiores verò*, *difficilioreſque partes incurrentium quæſtionum*, *quas latiùs pertractarunt*, *qui hæreticis reſtiterunt*, quarundam quæſtionum indicem texunt, quas ad propoſitum non facere, non prauè idem oſtendit. At petimus vbinam contra Pelagianos latiùs agitarit Auguſtinus quæſtionem illam de prædeſtinatione, certè in epiſtolis

Digitized by Google

ad Paulinum, & Sixtum de illa non multa loquitur, vt vix dicendus ſit, fuſiùs inibi eam pertractaſſe. Verùm in libris ad Proſperum, & Hilarium latiùs de illa diſſeruit; at eo in opere S. Doctor hæreticis non reſiſtebat, erant enim Semipelagiani Catholici, eratq; id nomen factionis, non hæreſis. Celeſtinus verò illas quæſtiones appellat, quas illi, qui hæreticis reſiſterunt, pertractarunt. Scio quid reſponſuri ſitis, intelligenda eſſe Celeſtini illa verba, qui hæreticis reſiſterunt, *ſpecificatiuè*, non *reduplicatiuè*. Scholæ interpretamentum eſt; ne ſim litigioſior, cedo herbam, nec me hoc poſtremum multùm mouet, ad alia tranſeamus.

Sed mitiſſimè, atq; humaniſſimè vobiſcum agamus; Scitote adeo in tuto eſſe S. Auguſtini authoritatem, vt cauſam, de qua hucuſq; litigauimus, ex integro vobis vltrò cedere poſſimus, quin quicquam detrimenti Auguſtinianæ doctrinæ dignitas ſubeat. Habuerint decem illa capita Celeſtinum Authorem, nullum Auguſtini dogma cum illis connexionem habeat, damus omnia, vt libet, vt lubet. Hinc tamen non fit, vt capitalia S. Auguſtini dogmata inter adiaphora numerentur, quæ libero diſputantium arbitrio permiſſa ſunt. In illis capitibus initium fidei, pium conſilium, probabile ſtudium, ſanctam cogitationem, perſeuerantiam finalem eſſe Dei dona decretum eſt, Auguſtino id gloriæ detur, ſuas ipſius theſes aduersùs Maſſilienſes defenſas in fidei dogmata à Celeſtino relatas fuiſse. Interrogatos velim modò Recentiores, an poſt Celeſtini obitum vlla alia Auguſtini aſſerta ab Apoſtolica Sede contra hæreticos, aliosve ſtatuta ſint? Affirmabunt profectò, qui ſciunt vigintiquinque canones Arauſicanos à Felice IV. ex S. Auguſtini libris deſumptos fuiſſe. Celeſtinus ex S. Auguſtini doctrina quidquid Maſſilienſes in dubium vocabant, definiuit, ex eiuſdem etiam ſententijs contra nouos Pelagianorum conatus à ſucceſſoribus idem præſtitum fuit. S. Gelaſius Papa D. Auguſtini ſententiam de transfuſione peccati originalis in prolem ratione concupiſcentiæ, de excluſione à regno cœlorum, de miſerijs ex peccato originali venientibus, de infantium damnatione, de libertate ad bonum per peccatum amiſſa, aliave multa in epiſtola ad Epiſcopos per Picenum approbauit. Leo Magnus integra duo capita Auguſtinianæ doctrinæ ſuis literis inſeruit, in quibus aſſerit Auguſtinus, non improbabiliter dici, parentum quoq; peccatis paruulos obligari, non ſolùm primorum hominum, ſed etiam ſuorum cap. 46. Enchirid. Quare ſi Sanctiſſimo, eidemq; doctiſſimo Pontifici Leoni illa Auguſtini ſententia placuit, quam hic tantum non improbabilem iudicabat, quantùm illas Apoſtolicæ Sedi placuiſſe dicemus, quas tanquam certas, tanquam ſacris literis conformes, tanquam deniq; planè orthodoxas totis lacertis contra hæreticos propugnauit? Statuerit itaque Celeſtinus quid contra Maſſilienſes ab omnibus tenendum ſit, non inde intra cancellos breuiſſimos Auguſtiniana doctrina reſtringitur, latiùs expatiatur, ac ſecum vnanimi conſenſu Romani Præſules procedunt Auguſtinum in ſtatuendis de auxilijs diuinæ gratiæ decretis ſumma ſemper religione ſecuti. Subſidat ergo iam tandem tantus ex his, vt putant, Celeſtini capitulis pulvis à Recentioribus contra micantiſsimos Auguſtiniani Solis radios excitatus, ac Sancti Præſulis doctrina quacunq; falſarum interpretationum depulſa caligine Eccleſiam vniuerſam illuſtret.

CA-

CAPVT VLTIMVM.

Centum ac triginta quinque Recentiorum contra D. Auguſtinum conuicia, dicteria, ac cenſuræ ab eodem S. Doctore, & Sanctis Patribus repulſæ.

MIrari ſatis nequeo Auguſtinum tam magno, ac felici ingenio excelluiſſe, vt non modò eos hoſtes, quibuſcum viuens acerrimè dimicauit, mille voluminibus conculcarit, protriueritque, verùm etiam aſserta abs ſe dogmata ijs argumentorum armis munierit, vt & ſubſecutorum omnium hæreticorum conatus infregerit, ac quoruncumque hominum cenſuras eluſerit: cum nullas ſiue hæreſis, ſiue inuidia voces dare poſſit, quibus ſuis in libris Auguſtinus pleniſſimè non ſatisfecerit. Exemplo ſint recentia conuicia, quibus nonnulli nouitij Scriptores venerandam Magni Patris canitiem temerario auſa diſcerpere conati ſunt: quandoquidem etiamſi nullus pro Auguſtino defenſando ſtylum ſtringat, ex vnius illius dictis omnium calumniantium ora penitus obſtruuntur. Hoc modò demonſtrare aggredior, productis hinc nouorum Scriptorum cenſuris, illinc verò datis ex Auguſtino reſponſis. Quæ ſanè quicunque procul amoris, & odij cauſas habens, attentè perleget, is profectò fatebitur, Auguſtinum ita eſse locutum, ac ſi cum recentiſſimis hiſce hominibus, qui poſt duodecim ſæcula erupere, reapſe litigaſset. Hic tamen mihi decretum eſt, illatas Auguſtino contumelias repellere, illarum verò authores ſilentio præterire. Etenim cum Auguſtinus Pelagianos primitus impugnandos ſuſcepiſset, ita eorundem errores inſecutus eſt, vt Authores minimè publicaret. Cuius facti hanc ipſe rationem aſſignat lib. 2. Retract. cap. 33. *In his autem*, inquit, *libris tacenda adhuc arbitratus ſum nomina eorum, ſic eos faciliùs poſſe corrigi ſperans*. Et quidem magni Patris veſtigijs inhærentes noſtri inſtituti homines Baſilius Poncius Hiſpanus, ac Carolus Moreau Gallus ita importatas Auguſtino iniurias confutarunt, vt aduerſariorum nominibus pepercerint. Familiare igitur maioribus noſtris exemplum ſecutus, Cenſorum nominibus ſuppreſſis, minùs honorifica eorundem de Auguſtino dicta ex Auguſtino ipſo refellam. Optimè enim de humano genere merentur, qui antidota ſuggerunt, etiamſi venenorum artifices minimè prodant. Dabimus profectò grande patientiæ, grandius modeſtiæ documentum, vt vel hinc mitiora iam tandem erga inſignem Eccleſiæ Doctorem conſilia eoſdem impoſterum inituros non dubitemus. Verùm ne Cenſores ita cum Auguſtino committam, vt ſub lite etiam dimittam, Iudices aduocandos decreui, à quibus grauiſſima hæc, ſi quæ vnquam aliàs, cauſa cognoſcatur. Vos, vos, precor, adeſte vetuſtioris Eccleſiæ Patres, bello inuicta manus, ac tot de Heterodoxis reportatis triumphis percelebres. Vos cœleſtis Senatus lumina, ac Chriſtianæ Reipublicæ columina, quorum authoritatem Catholicus Orbis ſequitur, ſapientiam vniuerſi adorant, dicta tanquam ſecretiora Numinis oracula ſinguli venerantur. Sedete Auguſtinianæ cauſæ Iudices honorarij, hinc quorundam Recentiorum accuſationes, iſthinc Auguſtini defenſionem audituri. Veſtram fidem quicunque in ſuſpicionem vocauerit, is ab Orthodoxa fide ſe

penitus alienum oſtenderit. Tu verò, Magne Pater, quando dignam aduocationem nullus tibi mortalium commodare poteſt, tuæ ipſius cauſæ ſuffragator accede. Et ſi olim Apoſtolicæ Sedis decreto in controuerſijs de diuinæ gratiæ auxilijs ſententiam dicturus Iudex deſtinatus fuiſti, patere parumper, id quorundam (vt mitiſſimè loquar) importunitate exigente, ad Patrum tribunal ſiſti ex Iudice reum. Neque enim arbitror te id ægrè eſſe laturum, qui olim nouitij dogmatis à Iuliano accuſatus, Patrum iudicium non modò non declinaſti, quin imò ad illud vel repugnantem aduerſarium obtorto collo traxiſti. Erit ſanè iucundum intelligere, imò vel oculis ipſis intueri innumeros Eccleſiæ Doctores albos calculos (neque enim eſt incerta victoria) Auguſtino adijcere, eiuſdem ſententias commendare, authoritatem defendere, aduerſariorumque temeritatem graui iudicio percellere. At citò citiùs adeſt ſacer Diuorum Senatus, & quidem frequentiſſimus, Auguſtinianam cauſam cogniturus. Tumultuantur rotundo agmine aduerſarij Auguſtinum accuſaturi. Interim S. Proſper, qui inter primi ſubſellij iudices ſedet, accuſatoribus loquendi facultatem faciens [1] *ecce*, inquit, *ſalua Catholicæ pace victoriæ, ſalua indiſſolubilium reuerentia decretorum parati ſumus* PATRONOS DOCTRINAE EMENDATIORIS *audire, & circumciſas ab omni errore lineas ſubtiliſſimæ diſcretionis agnoſcere. Conſtituatur in medio quod* DE NOVIS EMERSIT INGENIIS. [2] *Vt facilè vel tenuis diligentiæ aduertat inſpector, quàm iniuſtis opprobrijs* CATHOLICI PRAEDICATORIS *memoria carpatur, & in quod peccatum cadant, qui aliena inſtigatione commoti* SCRIPTOREM CELEBERRIMI NOMINIS *promptiùs habeant culpare, quàm noſſe.*

[1] Con. Collat. initio.

[2] In præf. reſp. ad cap. Gallorum.

I

Cenſores.	S. P. Auguſtinus.
Hac noſtra ratio conciliandi libertatem arbitrij cum diuina prædeſtinatione à nemine, quem viderim hucuſque tradita, ideo ſatius hac duxi paulò fuſiùs explicare.	*Mira ſunt, quæ dicitis: noua ſunt, quæ dicitis: falſa ſunt, quæ dicitis. Mira ſtupemus, noua cauemus, falſa conuincimus.* Lib. 3. con. Iulian. cap. 3.

S. Bernardus.

Miror admodum, ſi nouus iſte nouarum inuentor aſſertionum, & aſſertor inuentionum inuenire in hoc rationem potuerit, quæ Sanctos Patres latuerit, Ambroſium, & Auguſtinum. Epiſt. 77. ad Hugonem.

II

Cenſores.	S. Auguſtinus.
Neque verò dubito, quin ab Auguſtino, & cæteris Patribus vnanimi conſenſu comprobata fuiſſet hæc noſtra de prædeſtinatione ſententia, ratioque conciliandi libertatem arbitrij cum diuina gratia, præſcientia, & prædeſtinatione, ſi eis propoſita fuiſſet.	*O quid perdidit, qui te audire non potuit!* Lib. 4. con. Iul. oper. imperf. cap. 119.

Ionas Epiſcopus Aurelianenſis.

Igitur, quia non ſolùm B. Auguſtino, ſed etiam alijs eximijs Doctoribus te ſuperciliosè prætuliſti, meritò ſolitaria deſtructionis tuæ gloriatio in immenſum ſeſe extendens, in irritum deducitur. Væ namque eidem gloriationi tuæ iuxta illud Eccleſiaſtis imminet, quia non habens fotum ex conſortio aliorum, frigore ſolitario torpet, & cum ceciderit non habebit ſubleuantem. Lib. 1. de cultu imag. tom. 9. par. 1. Biblioth. PP. edit. Colonien. 1618.

Eccl. 4. 10.

III

Cenſores.	S. Auguſtinus.
Quare dubitandum non eſt, ſi ea de re vel Auguſtinus, vel	*Quis dedignetur talem habere Doctorem? … O admiran-*

vel D. Thomas conſulerentur, reſponſuros fuiſſe nihilominus prædeſtinationem, & reprobationem non ſine præuia illa ſcientia, habitaque conſideratione vſus liberi arbitrij futuri &c.

micanda, atque ſectanda doctrina! Lib. 2. de orig. animæ cap. 9.

S. Celeſtinus Papa.

Legimus ſuprà Magiſtrum non eſſe diſcipulum, *hoc eſt, non ſibi debere quemquam ad iniuriam Doctorum vindicare doctrinam. Nam & hos ipſos à Deo noſtro poſitos nouimus ad docendum, cum ſit dicente Apoſtolo, eis tertius locus intra Eccleſiam deputandus.* In epiſtola ad Epiſcopos Galliæ contra S. Auguſtini calumniatores ſcripta cap. 1. Luc. 6.

I V.

Cenſores.

Quæ ſi data, explanataque ſemper fuiſſent, fortè neque Pelagiana hæreſis fuiſſet exorta.

S. Auguſtinus.

Quæ tu ſi non didiciſſes, Pelagiani dogmatis machina ſine Architecto neceſſario remanſiſſet. Lib. 6. con. Iul. cap. 11.

S. Hieronymus.

Scripſit dudum vir Sanctus, & eloquens Epiſcopus Auguſtinus ad Marcellinum, qui poſtea ſub inuidia tyrannidis Heraclianæ ab hæreticis innocens cæſus eſt, duos libros de infantibus baptizandis contra hæreſim veſtram &c. Alios quoque ſpecialiter tuo nomini cudere dicitur, qui necdum in noſtras venere manus, vnde ſuperſedendum huic labori cenſeo, ne dicatur mihi illud Horatij In ſyluam ne ligna feras; *aut enim eadem diceremus ex ſuperfluo, aut ſi noua voluerimus dicere, à clariſſimo ingenio occupata ſunt meliora.* In fine lib. 3. dialog. contra Pelagianos.

V

Cenſores.

Neque ex Auguſtini opinione tot fideles fuiſſent turbati, ad Pelagianoſque defeciſſent, facilèque reliquiæ illæ Pelagianorum in Gallia, quarum in epiſtolis Proſperi, & Hilarij fit mentio, fuiſſent extinctæ, concertationes denique inter Catholicos facilè fuiſſent compoſitæ.

S. Auguſtinus.

O doctrinam, cui omnis ætas aures ſurrigat, quæ homines annoſos, quæ denique Presbyteros moueatur habere diſcipulos. Legat, legat in concione quod ſcripſit, notos, atque ignotos, doctos, atque indoctos recitaturus inuitet; Seniores cum iunioribus conuenite, quod neſciebatis, diſcite, quod nunquam audieratis, audite. Lib. 2. de orig. animæ cap. 5.

S. Proſper.

Ecce ſalua Catholicæ pace victoriæ, ſalua indiſſolubilium reuerentia decretorum parati ſumus Patronos doctrinæ emendatioris audire, & circumciſas ab omni errore lineas ſubtiliſſimæ diſcretionis agnoſcere. Conſtituatur in medio, quod de nouis emerſit ingenijs. Initio lib. con. Collatorem S. Auguſtini reprehenſorem.

V I.

Cenſores.

Qui nouarum ſolutionum inuentionem putant iniurioſam eſſe Auguſtino, idem mihi facere videntur, quod illi, qui ſine Scipionum, & Cæſarum iniuria dici poſſe negarent, eſſe iam aliam inſtruendæ aciei rationem, quàm fuit tempore fundarum, & baliſtarum.

S. Auguſtinus.

Meliùs exponant iſta meliores, non iſti quorum nouiiam ſententiam reprobandam, ſed alij, qui veraciter poſſunt. Epiſt. 89. ad Hilarium contra Pelagianos.

S. Fulgentius.

Proinde memoratus Dei Pontifex Auguſtinus turrim fortitudinis ipſam gratiam tenens, & exinde cuncta hoſtilium machinamenta telorum cæleſtis iuuaminis virtute confringens, non ſolùm ipſe de hoſte victoriam referens triumphauit, quin etiam poſteris certandi, & vincendi ordinem, ſi quando victa prauitas recidiuo auſu infandum caput erigere niteretur, oſtendit. Lib. 2. de verit. prædeſt. & grat. cap. 18.

V I I.

Cenſores.

Abſit, vt ego Auguſtino præponendum aliquem putem eorum, qui ſucceſſerunt, ſed ne æquandum quidem. At multùm intereſt, vtrum dicas, collata in eum eſſe ſcientiæ dona longè plura, quàm cæteris, an omnia. Item

vtrum

S. Auguſtinus.

Non improbo humilitatem tuam, imò verò etiam laudo, quod honoraſti Doctorem illum, nec hominem. Sed ipſam, quæ tibi per illum loqui dignata eſt veritatem. Si tamen potueris demonſtrare, quid per illum veritatis acceperis.

Digitized by Google

vtrum ſucceßuris omnibus citra comparationem pauciora ſeruata eſſe, an nulla, vt crimen ſit, quòd alij radium quendam videre ſe putant ex Auguſtini Sole non emiſſum. Et alibi: *Quæ plerią; non videntur ſatis aduertiſſe, dum Molinæ audaciam exaggerant indicantis aliquid lucis defuiſſe Auguſtino in concilianda cum creata libertate diuinorum decretorum, & auxiliorum efficacia.*

peris. Vellem itaq; reſcriptis tuis, quid te docuerit, me doceres: Abſit enim vt erubeſcam à Presbytero diſcere. Lib. 2. de orig. animæ cap. 1.

S. Thomas Villanouanus.

Si Sapientia lux eſt, quis in Eccleſia Dei ita lucet, vt Auguſtinus? A Sole omnia aſtra lucent, ab Auguſtino omnes, qui poſt ipſum fuerunt, Doctores Sapientiæ lumen accipiunt. Serm. 1. de S. Auguſtino. Et B. Iordanus de Saxonia ſerm. 13. *Vnde etiam de Auguſtino poteſt exponi illud Iob.* 14. Qui claudit ſtellas, quaſi ſub ſignaculo, *quia in ipſo in ſcrinio ſui pectoris, quaſi tota ſapientia fuit recluſa, quæ quaſi aperto ſigillo eructatione ſuæ doctrinæ ore, & manu fuit mundo pandita, & reſerata. Vnde ipſe dicitur, claudere ſtellas, id eſt, omnium aliorum Doctorum doctrinas in ſuo pectore, quaſi ſub ſignaculo ad modum, quo liber, vel litera clauditur ſigillo.*

VIII.

Cenſores.

Quæ Auguſtini *doctrina plurimos ex fidelibus præſertim ex ijs, qui in Gallia morabantur non ſolùm indoctos, ſed etiam doctiſſimos viros, atq; in Epiſcopali dignitate conſtitutos, mirum in modum turbauit, ne dicam illius occaſione ſalutem eorum fuiſſe periclitatam. Ne enim eiuſmodi doctrinæ adhærerent, hæreſi potius Pelagianæ ex parte aſſentiendum putabant.*

S. Auguſtinus.

Itaq; dilectiſſimi, ne vos conturbet huius quæſtionis obſcuritas; moneo vos primùm, vt de ijs, quæ intelligitis, agatis Deo gratias, quicquid eſt autem, quò peruenire nondum poteſt veſtræ mentis intentio, pacem inter vos, & charitatem ſeruantes à Domino, vt intelligatis, orate. Et donec vos ipſe perducat ad ea, quæ nondum intelligitis, ibi ambulate, quò peruenire potuiſtis. Libro de grat. & lib. arb. cap. 1, vide cap. 16. de dono perſeuerantiæ.

Eccleſia Lugdunenſis.

Auguſtinus nec tanta perturbatione, & permotione fidelium ab intentione veraciſſimæ, & fideliſſimæ doctrinæ ſuæ frangi potuit, aut reuocari; ſed magis eos & ſcriptis ſuis inquantum potuit admonuit, & inſtruxit, & orationibus apud Deum profuſis fideliter adiuuit, vt intelligerent, & agnoſcerent, quàm neceſſariò, & quàm ſalubriter propter commendationem diuinæ gratiæ eiuſdem prædeſtinationis veritas omnino & credenda, & prædicanda eſſet. Lib. de tribus epiſt. cap. 35. Tomo 9. Bibl. PP. par. 1. pag. 1009.

IX.

Cenſores.

Interim verò dum ſub ea quaſi caligine D. Auguſtinus ad hoc non attendit, arbitratus primo aſpectu cum ſua de prædeſtinatione opinione eſſe coniunctum &c.

S. Auguſtinus.

Adhuc quippe in quæſtione caligant de Prædeſtinatione Sanctorum. Loquens de Semipelagianis lib. de prædeſt. Sanctorum cap. 1.

S. Paulinus.

O lucerna dignè ſupra candelabrum Eccleſiæ poſita, quæ latè Catholicis vrbibus de ſeptiformi lino paſtum oleo lætitiæ lumen effundens, denſas licèt hæreticorum caligines diſcutis, & lucem veritatis à confuſione tenebrarum ſplendore clarifici ſermonis enubilas. Epiſtola 31. ad Auguſtinum in eiuſdem commendationem.

X.

Cenſores.

Præterea hæc ſententia, nempe Auguſtini de prædeſtinatione, *occaſionem præbet hominibus deſpondendi animo, ne dicam, deſperandi, ſegniùs operandi, obtendendi excuſationes, atque ea de cauſa minùs hominum animos erga Creatorem diligendum, ac colendum excitare videatur. Certè non video quanam ratione patentiſſima libertas arbitrij noſtri, quam experimur, quæque tam apertè in ſcripturis ſacris traditur, cum diuina prædeſtinatione ita explicata cohærere valeat.*

Hier. 17. 5.

S. Auguſtinus.

Ego autem nolo exaggerare meis verbis, ſed illis cogitandum potius relinquo, vt videant, quale ſit, quod ſibi perſuaſerunt, prædicatione prædeſtinationis audientibus plus deſperationis, quàm exhortationis afferri, hoc eſt enim dicere, tunc de ſua ſalute hominem deſperare, quando ſpem ſuam non in ſe ipſo, ſed in Deo didicerit ponere, cum Propheta clamet: Maledictus omnis, qui ſpem ponit in homine. *Lib. de dono perſeu. cap. 17.*

S. Proſper.

Hoc propoſitum vocationis Dei, quo vel ante mundi initium, vel in ipſa conditione generis humani eligendorum, & reijciendorum dicitur facta diſcretio, &c. & lapſis cu-

ram reſurgendi adimere, & ſanctis occaſionem temporis adferre. Item. *Remoueri itaque omnem induſtriam, tolliq; virtutes, ſi Dei conſtitutio humanas præueniat voluntates, & ſub hoc prædeſtinationis nomine fatalem quandam induci neceſsitatem.* Ita Semipelagianos ſentire ſcribit ad Auguſtinum.

XI.

Cenſores.

Vnum tamen è difficillimis ab Auguſtino, & ab alijs fuit ſemper iudicatum, veram inuenire rationem, & modum, qui difficultates omnes pelleret, & humanum intellectum pacatum omnino redderet ſuper cohærentia libertatis arbitrij cum diuina gratia, præſcientia, & prædeſtinatione. Ac quamuis hi hæretici, qui vel diuinæ gratiæ, vel libertati arbitrij præiudicium afferre moliti ſunt, ex Scripturis Sanctis, principijsq; fidei efficaciter ſint expugnati, haud tamen ſcio an explicata penitus, & abundè reddita ratione integra conciliandi libertatem arbitrij cum illis tribus, & hæreticis aditus, quo faciliùs ad pacem, vnitatemq; Eccleſiæ redirent, ſit patefactus, & concertationes, quæ ante mille annos inter viros Catholicos obortæ ſunt, quantum par eſt, ſint compoſitæ.

S. Auguſtinus.

Sed primùm ſecundùm auctoritatem Scripturarum Sanctarum, vtrùm ſe ita fides habeat, demonſtrandum eſt. Deinde ſi voluerit, & adiuuerit Deus, iſtis garulis ratiocinatoribus elatioribus, quàm capacioribus, atque ideo morbo periculoſiore laborantibus, ſic fortaſſe ſeruiemus, vt inueniant aliquid, vnde dubitare non poſſint. Lib. 1. de Trin. cap. 2.

Quoniam vos aliquando contra euidentiſſimam auctoritatem ratio humana delectat, proferte ipſam regulam rationis veſtræ. Serm. 14. de Verb. Apoſtoli.

S. Innocentius Papa.

Sanctæ fraternitatis veſtræ literas plenas fidei, totoq; Catholicæ religionis vigore firmatas à vobis miſſas, & Concilijs veſtris per fratrem, & Coepiſcopum noſtrum Iulium pergrato ſuſcepimus animo, quia earum tenor, omniſq; contentio in conſideratione quotidianæ gratiæ Dei, & in eorum correctione, qui contra ſentiunt, integra ratione conſiſtit, vt & illis omnem tollere poſsit errorem, & idoneo dato quouis noſtræ legis exemplo, quem ſequi debeant, dignum poſsint præbere Doctorem. In epiſtola ad S. Auguſtinum, quæ eſt 96. inter Auguſtinianas.

XII.

Cenſores.

Expoſitiones aliæ Auguſtini ad locum Pauli (nempe Deus vult omnes homines ſaluos fieri Timoth. 2.) *præter Damaſceni, & communem Patrum expoſitionem, omnes vel primo aſpectu peregrinæ, & extortæ apparent.*

XIII.

Cenſores.

Fruſtra voluit Auguſtinus concedere hanc voluntatem Dei circa omnium ſalutem, & locum illum Pauli nullo ex tribus modis rectè expoſuit.

XIV.

Cenſores.

Tres, quatuorve ex Auguſtino commemorati ſunt à nobis modi exponendi verba illa (Deus vult omnes homines ſaluos fieri) *cum illius opinionem exponeremus, qui mihi quidem ad eludendum magis, quam recti, & ſolidi videri ſolent.*

S. Auguſtinus.

Manifeſtum eſt eos, qui huic reſiſtunt tam perſpicuæ veritati, non intelligere omnino, qua loquutione ſit dictum, quod omnes homines vult Deus ſaluos fieri, *cum tam multi ſalui non fiant, non quia ipſi, ſed quia Deus non vult, quod ſine vlla caligine manifeſtatur in paruulis: ſed ſicut illud, quod dictum eſt.* Omnes in Chriſto viuificabuntur, *cum tam multi æterna morte puniantur, ideo dictum eſt, quia omnes quicunque vitam æternam percipiunt, non percipiunt niſi in Chriſto; ita quod dictum eſt:* omnes homines vult Deus ſaluos fieri, *ideo dictum eſt, quia omnes, qui ſalui fiunt, niſi ipſo volente non fiunt, & ſi quo alio modo illa verba apoſtolica intelligi poſſunt, vt tamen huic apertiſſimæ veritati, in qua videmus tam multos volentibus hominibus, ſed Deo nolente ſaluos non fieri, contraria eſſe non poſſint.* Epiſt. 107. ad Vitalem. item cap. 103. Enchirid. & cap. 14. de cor. & grat. 1. Cor. 15.

Eccleſia Lugdunenſis.

Senſus illorum verborum Apoſtoli, quibus ait (qui vult omnes homines ſaluos fieri) *etiam nos ſuperiùs commemorauimus, & fideliter poſſe accipi diximus, ſi tamen & ille ſenſus B. Auguſtini, quem ille iuxta alterius diuinæ Scripturæ auctoritatem diligenter inquirit, & multis, ac veracibus modis exponit, pariter recipiatur. Nec propter iſtum ille damnetur, ſed potiùs vtrique ſenſui propter veracem, & piam Patrum auctoritatem fideliter obediatur.* In lib. de trib. epiſt. cap. 26. idem habet c. 24. S. Bonauentura ait: *Expoſitiones Auguſtini Doctoris egregij ſuper illud 1. ad Tim. 2.* Deus vult omnes homines ſaluos fieri, *bonæ ſunt 1. ſent. diſt. 46 q. 1. art. 1.*

XV.

Cenſores.

Vnde ceſſat obiectio, quam ſæpiùs Auguſtinus repetit,

S. Auguſtinus.

Quid de illis dicis, qui in vtero moriuntur? ò anguſtiæ.

quaque in cauſa fuit, vt teſtimonium Pauli non de omnibus vniuerſim hominibus exponeret, ſed ad tres illas expoſitiones confugeret. Sæpè enim obijcit, pueros in vteris maternis interdum perire ante baptiſmum, neque tamen per pueros, neque per parentes, neque per miniſtros ſtare, qui percuperent eis ſubuenire, & remedium baptiſmi ad ſalutem adhibere, nec tamen poſſunt.

Serm. 7. de verb. Apoſt. Idem epiſt. 105. ad Sixtum. *Et cur prouidentia Dei, cui noſtri capilli numerati ſunt, ſine cuius voluntate non cadit paſſer in terram, quæ nec fato premitur, nec fortuitis caſibus impeditur, nec vlla iniquitate corrumpitur, vt renaſcantur ad hæreditatem cœleſtem, non conſulit omnibus parvulis filiorum ſuorum, & nonnullis conſulit etiam parvulis impiorum?*

S. Fulgentius.

Vbi enim duorum parvulorum nec in actibus aliqua ſunt merita, nec in origine diſsimilis cauſa, manifeſtum quidem nobis eſt, quod ambo fuerint originalis peccati vinculis obligati, occultum verò cur non ambo fuerent abſoluti. Sciamus igitur imperſcrutabile nobis eſſe, cur vno derelicto alterum Deus ab illa perditionis maſſa gratis eripiat &c. Dicet aliquis, cur non ambobus largitus eſt Dominus gratuitam miſericordiam, cum unus ambos reatus obſtrinxerit? Cui ſalua imperſcrutabili altitudine iudiciorum Dei, reſpondemus, ideo non vtrumque liberatum, vel vtrumque damnatum, quia Dominus, qui malum nec velle poteſt aliquando, nec facere, ab vno iuſta ſeueritate debitum præcepit exigi, alteri vero iuſſit gratuita bonitate dimitti. Lib. 1. de verit. prædeſt. & gratiæ cap. 13. Idem docet S. Proſper con. Ingratos cap. 31.

XVI.

Cenſores.

Appellare cognitiones illas rerum in Verbo, & improprio genere diem, multiplicareque ea ratione dies comparatione diuerſorum obiectorum, eſt vti vocabulis ad libitum, & præter omnium ſenſum, & opinionem; nec vllam veriſimilitudinem habet, Moſem cum populo rudi in ea ſignificatione fuiſſe loquutum, quam vix vllus potuit excogitare, excogitatamque ſibi perſuadere. Quare exponere in eo ſenſu ſcripturas, eſt ſanè earum auctoritatem eneruare, & (ſi in impugnanda Sanctiſſimi, Eminentiſſimique Doctoris de Eccleſia, & Sacra Theologia quàm meritiſſimi ſententia, fas eſt ita loqui) ludibrio fortè eam coram infidelibus exponere. Meritò ergo ſententia Auguſtini ab alijs Patribus, & Doctoribus communiter reprobatur.

S. Auguſtinus.

Quiſquis ergo non eam, quam pro noſtro modulo vel indagare, vel putare potuimus, ſed aliam requirit in illorum dierum enumeratione ſententiam, quæ non in prophetia figuratè, ſed in hac creaturarum conditione propriè, meliùſque poſſit intelligi, quærat, & diuinitùs adiutus inueniat. Fieri enim poteſt, vt etiam ego aliam his diuina ſcriptura verbis congruentiorem fortaſſis inueniam. Neque enim ita hanc confirmo, vt aliam, quæ præponenda ſit, inueniri non poſſe contendam. Lib. 4. de Gen. ad litt. cap. 28. *Cum his autem, qui cuncta illa, quæ vera ſunt, falſa eſſe non dicunt, honorantes, & in culmine ſequendæ auctoritatis nobiſcum conſtituentes illam per Sanctum Moyſem editam Sanctam Scripturam tuam, & tamen nobis aliquid contradicunt, ita loquor; Tu eſto Deus noſter arbiter inter confeſſiones meas, & contradictiones eorum.* Lib. 12. Confeſſ. cap. 16.

S. Thomas.

Harum igitur expoſitionum prima, ſcilicet Auguſtini, *eſt ſubtilior, magis ab irriſione infidelium ſcripturas defendens. Secunda verò,* ſcilicet aliorum Sanctorum, *eſt planior, & magis verbis literæ quantum ad ſuperficiem conſona, quia tamen neutra earum à veritate fidei diſcordat, & vtrumque ſenſum circumſtantia literæ patitur, ideo ne neutri harum expoſitionum præiudicetur, vtramque opinionem ſuſtinentes, vtriuſque rationibus reſpondendum eſt.* In Quæſt. diſput. q. 4. de mat. informis creat. art. 2.

XVII.

Cenſores.

Rom. 9. *Temerè affirmabimus auxilium ſufficiens aliquibus denegari, atque ab Auguſtino, alijſque idem ſentientibus petere poſſumus, vndenam huius voluntatis Dei certiores facti fuerint.*

S. Auguſtinus.

Quid reſponſurus ſum? Auditurus es Auguſtinum, qui non audiſti Apoſtolum dicentem: O homo tu, qui es, qui reſpondeas Deo? *Duo parvuli nati ſunt, ſi debitum quæras, ambo tenent maſſam perditionis &c. Sed habet figulus luti poteſtatem ex eadem maſſa facere alud vas in honorem, aliud in contumeliam. Diſputare vis mecum? Imò mirare mecum, & exclama mecum:* O
Rom. 11. 33. altitudo diuitiarum. *Serm. 11. de Verb. Apoſt.*

S. Proſper.

Eo ipſo tempore, quo ad omnes gentes prædicatio Euangelij mittebatur, quædam loca Apoſtolis adire prohibebatur ab eo, qui vult omnes homines ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. *Multis vtique in illa retardatis, atque auerſis Euangelij mora ſine agnitione veritatis, & ſine regenerationis conſecratione morituris. Dicat ergo*

ſcriptu-

ſcriptura, quod geſtum eſt: Tranſeuntes autem, *inquit*, Phrygiam, & Galatiæ regionem vetiti ſunt à Sancto Spiritu loqui verbum in Aſia. Cum veniſſent autem in Myſiam, tentabant ire in Bithyniam, & non permiſit illos Spiritus Ieſu &c. In epiſt. ad Ruffinum. Idem docet in cap. 11. contra Ingratos.

—— Dic vnde probes, quod gratia Chriſti
Nullum omnino hominem de cunctis, qui generantur,
Prætereat, cui non regnum, vitamque beatam
Impertire velit? nec enim vel tempore noſtro
Omnibus in terris iam certum eſt inſinuatum
Chriſti Euangelium, ne dicam exordia doni
Non potuiſſe ſimul toto decurrere mundo.

Lege epiſt. Synodicam PP. Africanorum c. 9.

XVIII.

Cenſores.

Fateor ſanè ſuſpecta mihi eſſe teſtimonia Proſperi, & Fulgentij quòd diligentiſſimi, & exactiſſimi Auguſtini diſcipuli ſint.

S. Auguſtinus.

Nunc in familiariſſimis meis ſimiliter non ſentientibus me iam vulneratis, torquetiſque ſentientem, Lib. de duabus animabus cap. 14.

S. Prudentius.

Hius rei teſtis eſt S. Antiſtes Fulgentius, qui ſuper hoc &c. certè ſi nulla nobis alia aut auctoritatis, aut ratio ſuppeditaret, ſolus ille nobis in huius ſermonis intelligentia ſufficere poterat, cuius doctrina, atque ſcientia tanto in Catholica Eccleſia honore, & amore conualuit, vt de illius ſcriptis nullus vnquam dubitauerit, nullus derogauerit &c. Teſtis eſt etiam S. Proſper vir in omni literarum eruditione doctiſſimus, ac facundiſſimus, qui Gallorum, aliorumque ſequacium impudentijs, & libris fideliter editis, & Romani Pontificis edicto ſua inſtantia impetrato propugnator fortiſſimus, ac fideliſſimus obuiauit. Proinde impudentior cæteris tui ſimilibus comprobaris, qui cum eorum venerabilia ſcripta legeris, quippiam ſecùs auſus es muſſitare. Lib. de prædeſt. cap. 11.

XIX.

Cenſores.

Verùm opinio Auguſtini hoc modo intellecta Theologiis ſcholaſticis iam non probatur, & meritò, ex ea enim cogimur incidere in ſententiam Pelagij.

Iidem alibi.

Contra Auguſtinum parum modeſtè loquitur Catherinus, & in illius ſententiam ſuo modo intellectam procacitur fertur item. In hoc turpiſſimè certè Catherinus lapſus eſt, quòd non intelligens mentem Auguſtini, ipſum impudenter impugnat, & reprobat.

S. Auguſtinus.

Quomodo ſperem te auditurum eſſe, quod dico, qui tam in proximo non audis ipſe, quod dicis, dum tibi continuò contradicis? Lib. 2. con. Creſconium cap. 12. tom. 7.

X X.

Cenſores.

Mihi in hac parte non probatur doctrina B. Auguſtini &c. ſed exiſtimo aliter philoſophandum de donis, quæ in Adamo perdidimus.

S. Auguſtinus.

Si autem hoc adiutorium vel Angelo, vel homini quum primùm facti ſunt, defuiſſet, quoniam non talis natura facta erat, vt ſine diuino adiutorio poſſet manere, ſi vellet, non vtique ſua culpa cecidiſſent; adiutorium quippe defuiſſet, ſine quo manere non poſſent. Nunc autem quibus deeſt tale adiutorium, iam pœna peccati eſt. Lib. de cor. & grat. cap. 11.

S. Innocentius Papa.

Liberum enim arbitrium ille, nempe Homo primus, *perpeſſus dum ſuis inconſultiùs vtitur bonis, cadens in præuaricationis profunda demerſus eſt, & nihil quemadmodum exinde exurgere poſſet, inuenit, ſuaque in æternum libertate deceptus huius ruinæ iacuiſſet oppreſſus, niſi eum poſt Chriſti pro ſua gratia releuaſſet aduentus &c.* In epiſt. ad Patres Concilij Carthaginenſis.

XXI.

Cenſores.

Auguſtinus argumentis victus nouam prædeſtinationis formam inuexit poſt lapſum hominis non fluxam quoad euentum, & inconſtantem, quippe ex libero arbitrio, ſed ex gratia certam potiùs, & ratam.

S. Auguſtinus.

Didicimus enim ſingulas quaſque hæreſes intuliſſe Eccleſiæ proprias quæſtiones, contra quas diligentiùs defenderetur ſcriptura diuina, quam ſi nulla talis neceſſitas cogeret. Quid autem coegit loca Scripturarum, quibus prædeſtinatio commendata eſt, copioſiùs, & enucleatiùs iſto noſtro labore defendi, niſi quòd Pelagiani dicunt, Gratiam Dei ſecundùm merita noſtra dari. Lib. de dono perſeu. cap. 20.

XXII.

Cenſores.

Auguſtinus primus, quòd ſciam, inter antiquos in veteri ſpatio nouam ſemitam inuenit, noua impreſſit veſtigia.

S. Auguſtinus.

Ac per hoc prædeſtinationis huius fidem, quæ contra nouos hæreticos noua ſollicitudine nunc defenditur, nunquam Eccleſia Chriſti non habuit. Ibidem in fine cap. 23.

S. Fulgentius.

Nos itaq; chariſsime hæc interim pauca de libris S. Auguſtini, & de reſponſionibus Proſperi ad hoc maluimus huic libello inſerere, vt cuncti nouerint, quid debeant de prædeſtinatione Sanctorum, impiorumq; ſentire, ſimulq; vt appareat eiuſdem B. Auguſtini dictis tenorem ſententiæ noſtræ conuenire. Lib. 1. ad Monimum cap. 30.

XXIII.

Cenſores.

Nempe aſſerendum eſt, quamuis B. Auguſtini, B. Fulgentij, & ſequacium ſententia de obduratione Pharaonis videatur dura, minùſq; conformis diuinæ benignitati, & idcirco nobis non placeat, tamen non eſſe aſperiore cenſura percellendam.

S. Auguſtinus.

Dicit enim Scriptura ad Pharaonem: Qui ad hoc te excitaui, vt oſtendam in te potentiam meam &c. *Ergo* cuius vult miſeretur, & quem vult obdurat. *Hoc facit apud quem nō eſt iniquitas. Miſeretur itaq; gratuito dono, obdurat autem iuſtiſſimo merito.* Epiſt. 105. ad Sixtum.

Eccleſia Lugdunenſis.

Beatus quoq; Antiſtes, & glorioſus Confeſſor Fulgentius de hac indicij in vtramque partem præſcientia, & prædeſtinatione egregium librum ſcripſit, qui ſicut & cætera eius admiranda, & veneranda ſcripta ſemper ab Eccleſia fideliter receptus, & inter ſcriptores Eccleſiaſticos laudabiliter annumeratus eſt, & nunc neſcimus, qua ratione, imò infidelitate, & contentione ſimul cum B. Auguſtino abijcitur, & ab ijs, qui Catholici videri volunt tales, ac tanti viri Dei iniquiſsimè iniuriati, & ſpreti velut quiſquiliæ, & purgamenta viliſsima conculcantur, & eſt nimis mirabile, imò horribile, quomodo vt ſuis adinuentionibus, & ineptijs credatur exigant, cum ipſi beatiſsimos Patres, & illuſtriſsimos Doctores Eccleſiæ abiecerint. Lib. de trib. epiſt. cap. 8.

XXIV.

Cenſores.

Non omnes Auguſtini ſententiam de prædeſtinatione probant, horrida multis videtur, & aſpera.

S. Auguſtinus.

Nimia igitur contentionis eſt prædeſtinationi contradicere, vel de prædeſtinatione dubitare. Lib. de dono perſeu. in fine cap. 21.

S. Amolo Archiepiſcopus Lugdunenſis.

Sed iam audiamus B. Auguſtinum quomodo & ipſe poſt Apoſtolum præcipuus prædeſtinationis, & gratiæ prædicator hortetur fideles ad ſtudia pietatis, & inſtantiam orationis, vt mereantur accipere præmium vocationis. In fragmento epiſt. ad Hincmarum.

XXV.

Cenſores.

De auctoritate cum agitur, Auguſtinum ſic amemus, vt eos non audiamus, qui illum ſupra quàm par eſt, extollere ſtudent.

S. Auguſtinus.

Tantùmq; mihi tributum eſt, vt vbicunq; me præſente loqui opus eſſet ad populum, rariſſimè tacere, atq; alios audire permitterer. In proœmio lib. Retractationum.

Hilarius Arelatenſis.

Quicquid pro ea gratia, quam in te puſilli cum magnis defendimus, volueris, aut valueris, gratiſsimè accipiemus tanquam à nobis chariſsima, & reuerendiſsima auctoritate decretum. In epiſt. ad Aug. *Moleſtè ferunt, quòd de his, quæ aduerſùm excellen-*

Digitized by Google

cellentiſſimæ auctoritatis virum inter multas collationes aſſeruere, reſiſtimus. Proſper in epiſtola ad Rufinum.

XXVI.

Cenſores.

Quid enim vehementiùs vrgebant, qui Fauſti libris infeſti erant, quàm quod Petrus Diaconus, cæteriq; cum eo in epiſtola ſua criminantur, contra prædeſtinationis illos ſententiam ſcriptos eſſe? Quid hoc autem ad Auguſtinum? Nam contra prædeſtinationis ſententiam ſcriptos à ſe Fauſtus non abnuebat, ſed contra illam duntaxat, quæ vel fatum aſſerat, vel liberum arbitrium neget, quorum vtrumq; ab Auguſtini ſenſu non abhorrere non inficiat ierint ipſi.

S. Auguſtinus.

Hæc eſt prædeſtinatio manifeſta, & certa Sanctorum, quam poſtea diligentiùs, & operoſiùs, cum iam contra Pelagianos diſputaremus, defendere neceſſitas compulit &c. Lib. de dono perſeu. cap. 20.

Fauſtus Rhegienſis.

Si ergo vnus ad vitam, alter ad perditionem, vt aſſerunt, deputatus eſt, ſicut quidam Sanctorum dixit, non iudicandi naſcimur, ſed iudicati. Lib. 1. de grat. & lib. arb. cap. 4.

Vaſquez.

Intelligit certè Auguſtinum, 1. p. d. 89. n. 6.

B. Lupus Abbas Ferrarienſis.

Reuerendiſsimus Papa Gelaſius cum ſeptuaginta Epiſcopis viris eruditiſſimis ſtatuens, qui Scriptores eſſent, vel non eſſent recipiendi, poſt approbationem Auguſtini, & ampliſsimas laudes Hieronymi memoratum Fauſtum ab authoritate his verbis remouit: Opuſcula Fauſti Regenſis Galli apocrypha. *Nos igitur incorruptum Sanctarum Scripturarum ſequentes intellectum, & Apoſtolicæ Sedis grauitatem ſuſpicientes quid aliud dicamus? niſi taceat Fauſtus, & ſimiliter ſentientes, loquantur cum ſuis conſortibus Hieronymus, & Auguſtinus, ſcilicet illius prouerbij recordantes: Conticeſcant ranæ, dum cælum tonat. In collect. de trib. quæſtionibus quæſt.* 3.

XXVII.

Cenſores.

Iam pridem diſputari in vtramque partem cœpit in ſcholis quæſtio de prædeſtinatione, neq; pro aliquo præiudicio valere ad hanc controuerſiam credita eſt auctoritas Auguſtini.

S. Auguſtinus.

Ipſa eſt igitur prædeſtinatio Sanctorum, quæ in Sancto Sanctorum maximè claruit, quam negare quis poteſt rectè intelligentium eloquia veritatis? Lib. de prædeſt. Sanct. cap. 15.

XXVIII.

Cenſores.

Sententiam de gratuita electione ad gloriam amplexus Auguſtinus ſuffragatores habuit complures poſteros, neq; tamen aut illius auctoritas, aut illorum conſenſus à contraria ſequenda, tuendaq; retardauit inſignes aliquos pietate, & doctrina Theologos, quorum tantùm valuit exemplum, vt hoc tempore communiter, & promiſcuè adhibeatur in Scholis, & vt initia habent, paulatim obducta alia, rerum potitura videatur.

S. Auguſtinus.

Hoc ſcio neminem contra iſtam prædeſtinationem, quā ſecundùm ſcripturas ſanctas defendimus, niſi errando diſputare potuiſſe. Lib. de dono perſeu. cap. 19. *Nullum eſt, inquam, illuſtrius prædeſtinationis exemplum, quàm ipſe mediator. Quiſquis fidelis vult eam benè intelligere, attendat ipſum, atq; in illo inueniat, & ſe ipſum.* Ibidem cap. 24.

S. Prudentius Epiſcopus.

Cum aliqui Gallorum, ſicut quidam de eis ait, quod eorum ſemper ſint repentina conſilia, nequaquam prædeſtinationem perditorum reprehenderent, ſed Sanctorum prædeſtinationem nouo colludio derogare maluerint, quorum inſanæ præſumptioni memorabilis idem Auguſtinus Doctor eximius petentibus Proſpero, & Hilario, orthodoxè reſpondens, duos libros, alterum de prædeſtinatione Sanctorum, alterum de dono perſeuerantiæ pleniſſimè, fideliſſimèq; confecit, in quibus per pauca de prædeſtinatis ad interitum, quàm plura verò de prædeſtinatis ad gloriam veriſſimè diſſeruit. In epiſt. ad Hincmarum, & Pardulum.

XXIX.

Cenſores.

Poſtremò ne longum faciam, illud ſuſcepiſſe Tridentinum Concilium videtur, vt cum nouorum hæreticorum, qui Auguſtini doctrina ad erroris ſui patrocinium abutebantur, inſaniæ occurrere vellet, nonnullis neceſſariò additis illam faceret Catholicam.

S. Auguſtinus.

Multa diximus, & fortaſſe iam dudum potuimus perſuadere, quæ volumus, & adhuc tam bonis ingenijs ſic loquimur, quaſi obtuſis, quibus & quod nimium eſt, non eſt ſatis. Lib. de prædeſt. SS. cap. 20. in fine.

S. Remigius cum ſua Eccleſia Lugdunenſi.

Mirificè prius laudato S. Auguſtino ait: *Sanctorum, atque Orthodoxorum Patrum de libero arbitrio pleniſsimis, & clariſsimis definitionibus nec addendum aliquid fuerat, nec ſubtrahendum, quia & quod fidei Catholicæ neceſſarium eſt pleniſsimè continent, & ſi quid inde ſubtrahatur, veritatis integritas violatur.* Lib. de tenenda verit. S. Scripturæ cap. 4. tomo. 9. Bibl. PP.

XXX.

Cenſores.

Non enim pauca, neque contemnenda ſunt Auguſtini dogmata, quæ vel Eccleſia vniuerſa vel Theologorum aut omnium, aut multorum, nec infimi ſubſellij reprobautur.

Cenſores.

XXXI.

Auguſtini, & aliorum Patrum, quos cum eo nominauit, approbauitque ſancta Synodus, non pauca, neque leuia errata circumferuntur, quæ profectò, neque Catholica ſunt, neque haberi Synodus vlla Oecumenica voluit.

S. Auguſtinus.

Nec trepidus ero ad proferendam ſententiam meam, in qua magis amabo inſpici à rectis, quàm timebo morderi à peruerſis. Gratanter enim ſuſcipit oculum columbinum pulcherrima, & modeſtiſſima charitas, dentem autem caninum vel euitat cautiſſima humilitas, vel retundit ſolidiſſima veritas. Magiſque optabo à quolibet reprehendi, quàm ſiue ab errante, ſiue ab adulante laudari. Nullus enim reprehenſor formidandus eſt amatori veritatis. Etenim aut inimicus reprehenſurus eſt, aut amicus: Si ergo inimicus inſultat, ferendus eſt; Amicus autem, ſi errat, docendus: ſi docet, audiendus &c. Lib. 2. de Trinit. in procemio.

S. Prudentius Epiſcopus.

Si enim S. Auguſtini doctrinam *aduerſam fidei Orthodoxæ in quoquam conſpiceret, nequaquam eam Romanæ Eccleſiæ Antiſtes venerabilis Innocentius cum totius Orbis Epiſcopis ſuſcepiſſet, neque prædictum memorabilem ſuarum epiſtolarum communiter, priuatimque officijs affeciſſet, neque ſucceſſor eius Zoſimus eodem tramite cucurriſſet, neque Bonifacius eiuſdem Apoſtolicæ Sedis Præſul epiſtolas Pelagianorum ſibi delatas ei ad reſpondendum miſiſſet, aut reſponſionem eius quatuor libris editam probabiliter, atq; honorabiliter ſuſcepiſſet. Celeſtinus quoque memoratæ Vrbis Epiſcopus quid contra Gallorum inſaniam ſuper eo, eiuſque doctrina ſenſerit ex authoritate Apoſtolica decretorum ſuorum ſcita declarant, quæ ita ſe habent &c.* Vbi recitat elogium S. Auguſtino delatum. In epiſtola ad Hincmarum, & Pardulum.

XXXII.

Cenſores.

Quænam Concilia, quæue Pontificum Romanorum edicta Auguſtini de prædeſtinatione, ac reprobatione ſententiam, quatenus æternam ſalutem reſpiciunt, pari cum his, quæ de gratia docuit, gradu auctoritatis adſciſcunt, vt in fidei dogmata tranſierint?

S. Auguſtinus.

Ac per hoc prædeſtinationis huius fidem, quæ contra nouos hæreticos noua ſollicitudine nunc defenditur, nunquam Eccleſia Chriſti non habuit. Lib. de dono perſeu. cap. 23.

S. Proſper.

Agnoſcant calumniatores ſuperfluò ſeſe obijcere, quod his libris, nempe poſtremis S. Auguſtini ad Proſperum, & Hilarium, vbi fusè agit de prædeſtinatione, *non ſpeciale, neque diſcretum teſtimonium ſit perhibitum, quorum in cunctis voluminibus norma laudatur. Apoſtolica enim Sedes, quod à præcognitis ſibi non diſcrepat, cum præcognitis probat, & quod iudicio iungit, laude non ſeparat.* Contra Collatorem cap. 42.

XXXIII.

Cenſores.

Quibus verbis additis rigidum illud, ac nimis ſeuerum Auguſtini ſenſum, vt quidem nonnullis viſum eſſe nouerant, ſcilicet Tridentini Patres, *decretum* Nullum eſſe opus bonum niſi ex gratia Chriſti, *prudenti cautione moderati ſunt.*

S. Auguſtinus.

Non ſic eſt adiutorium Dei, non ſic eſt adiutorium Chriſti, non ſic eſt adiutorium Spiritus Sancti. Item: *Si defuerit, nihil boni agere poteris, agis quidem illo non adiuvante libera voluntate, ſed malè. Ad hoc idonea eſt voluntas tua quæ vocatur libera, & malè agendo fit damnabilis ancilla.* Serm. 13. de Verb. Apoſtol.

Sancti Patres Africani in Sardinia exules.

Ante largitatem quippe gratiæ eſt in homine quidem liberum arbitrium, ſed non bonum,

quia

quia non illuminatum. Proinde niſi gratia detur, bonum ipſum arbitrium non habetur. Sic namque eſt liberum hominis arbitrium abſque dono gratiæ, ſicut eſt oculus ſine luce, nam & oculus ad videndum factus eſt, ſed niſi lumen acceperit, non videbit. In epiſt. Synodica cap. 5. tomo 6. Bibl. PP. par. 1. *Nemo habet de ſuo niſi mendacium, & peccatum. Synodus Arauſicana canone* 22. Quæ eſt ſententia exſcripta ex tract. 5. S. Patris in Ioannem.

XXXIV.

Cenſores.

Ridiculi S. Auguſtini *adoratores vbique dicunt illum eſſe fideliſſimum antiquitatis teſtem. vt loquitur Caluinus, primum Eccleſiæ oraculum, Principem Patrum, & omnium Doctorum ſubtiliſſimum.*

S. Auguſtinus.

At ego vbicunque ſis, vbicunque legere iſta poteris, te ante iſtos in tuo corde conſtitui, quos non amicos meos, & inimicos tuos aliqua in meam partem gratiæ propendentes, aliquo abs te merito tuæ offenſionis auerſos, & ob hoc tibi aduerſos in hac noſtra diſputatione conſtitui cognitores &c. Lib. 2. con. Iulian. cap. 10.

S. Hieronymus, atque alij Patres.

Hieronymus epiſtola 25. inter Auguſtinianas ita Auguſtinum alloquitur. *Macte virtute in orbe celebraris, Catholici te conditorem antiquæ rurſum fidei venerantur, atque ſuſpiciunt.* Audax Epiſcopus epiſtola 139. inquit: *Theſaurum ſapientiæ deſideraui, ſed minus accepi, quàm volui, licèt minus non debet dici, ſed munus, quod Oraculum legis contulerit Auguſtinus, ſacrator iuſtitiæ, inſtaurator ſpiritalis gloriæ, diſpenſator ſalutis æternæ.* Sixtus IV. in bullario Auguſt. *Auguſtinus inter intemeratæ Eccleſiæ Doctores præcipuus, & ſubtiliſsimus Euangelij, ac ſacrarum literarum perſcrutator.*

XXXV.

Cenſores.

At aqui admiratores docent S. Auguſtinum nunquam adeo vagam, & indeterminatam in Eccleſia auctoritatem obtinuiſſe, vt Catholici ſeſe omnibus eius opinionibus cæcis oculis ſubmittere teneantur, & illa abſque temeritate, & errore impugnari non poſſint.

S. Auguſtinus.

Vos autem & tam cauti, & tam turbulenti, & tam noui nemini dubium eſt, quin nihil dignum auctoritate præferatis. Lib. de vtilitate credendi cap. 14.

S. Hieronymus.

Mihi autem decretum eſt te amare, te ſuſpicere, colere, mirari, tuaque dicta quaſi mea defendere. Certè & in dialogo, quem nuper edidi, tuæ beatitudinis, vt dignum fuerat, recordatus ſum. Epiſt. 30. ad S. Auguſtinum inter Auguſtinianas. *Nolo autem Sanctitas tua ſic me arbitretur hæc ſcribere, quaſi de ijs, quæ nunc edidiſti, ego dubitem.* Hilarius in epiſtola ad Auguſtinum.

XXXVI.

Cenſores.

Sanctum Auguſtinum *veneramur, vt decet, ſed non pecudum more, & ſine ratione, cum ipſo profitemur, quòd minùs illum amamus, quàm veritatem.*

S. Auguſtinus.

In hoc te planè laudo, quòd veritatem etſi nunquam percepiſti, certè quam putaſti, homini prætuliſti, ideo quidem temerè, quia exiſtimaſti ſcire te, quod neſcis, ſed ideo liberè, quia perſonam non veritus, elegiſti aperire, quod ſentis. Lib. 4. de orig. animæ cap. 1.

S. Alipius Tagaſtenſis.

Habemus Ducem Auguſtinum, *qui nos in ipſa veritatis arcana Deo iam monſtrante perducat.* Lib. 3. Aug. contr. Academ. in fine. Rupertus Abbas lib. 7. de oper. Spiritus S. c. 19. *Iſte eſt Auguſtinus columna, & firmamentum veritatis.* Proſper in epiſt. ad Ruffinum: Auguſtinum *abundantiſsimè ſpiritus veritatis impleuit.*

XXXVII.

Cenſores.

Contendimus ipſius arma omni ex parte inexpugiabilia non eſſe, ſint licèt illuſtria,

S. Auguſtinus.

Nempe cum arma tua vana quidem, & obtuſa iactanter ventilas. Lib. 5. con. Iul. cap. 9.

S. Pau-

S. Paulinus.

Ideoq; cum hoc Pentateucho tuo contra Manichæos me ſatis armaueris, ſi qua in alios quoq; hoſtes Catholicæ fidei munimina comparaſti, quia hoſtis noſter, cui mille nocendi artes, tam varijs expugnandus eſt telis, quàm oppugnat inſidijs, quæſo promere mihi de armamentario tuo & conferre non abnuas arma iuſtitiæ. Epiſt. 31. apud S. Auguſtinum. *Vt potè inter multa Dei dona, quibus illum abundantiſsimè Spiritus veritatis impleuit, habens etiam hanc ſcientiæ, & Sapientiæ ex Dei charitate virtutem, vt non ſolùm iſtam adhuc in ſuis detruncationibus palpitantem, ſed etiam multas priùs hæreſes inuicto verbi gladio debellaret.* S. Proſper ad Rufinum. Ioannes XXII. ait: *Auguſtinus &c. Catholicæ fidei veritatem in lucem produxit, eduxit in publicum, firmis, ac inuictis rationibus ſolidauit.*

XXXVIII.

Cenſores.

Neque eum in ſententiarum ſuarum, & fundamentorum, quibus eas confirmat, delectu adeo felicem eſſe (vt demonſtrabo ſi mihi illud iniunctum fuerit) quin mentibus noſtris pleniſſimam ipſius doctrinæ non conſentiendi, imò oppoſitam partem tuendi libertatem relinquat, quin & ipſemet de opinionum, quas docet, certitudine addubitet.

S. Auguſtinus.

Hoc quidem dicitur, ſed tu dicis, qui autem legit, & intelligit, ſi non Pelagianus eſt, hoc non dicit. Lib. 1. oper. imper. cap. 15. vt refelleret iſta Iuliani: *Nihil itaq; ibi de omnibus Auguſtini argumentis, & propoſitionibus inexploſum remanſit.*

Probet, ſi poteſt, & fatebor me didiciſse ab illo. Lib. 1. de orig. animæ cap. 14.

Sanctus Proſper.

De argumentis S. Auguſtini contra Pelagianos ita canit in carmine contra Ingratos cap. 3.

Iſtius ergo inter cunctos, qui de grege Sancto
Inſanas pepulere feras, induſtria maior,
Maius opus, totum præſtantiùs imbuit orbem.
Quaq; per ambages anceps iter egit opertas,
Huius ab occurſu eſt præuentus, mille viarum
Inſidijs aditum non reperientibus vllum.
Cumque foris rabies auidorum excluſa luporum
Frenderet, inque omnes mendacia verteret artes,
Ne mentes vllarum ouium corrumpere poſſet,
Neu dubia obliquis turbaret corda querelis,
Iſtius ore viri fecit Deus, iſtius ore
Flumina librorum mundum effluxere per omnem,
Quæ mites, humileſq; bibunt, campiſq; animorum
Certant vitalis doctrinæ immittere riuos.

XXXIX.

Cenſores.

Si Auguſtinus hæc rectè dicit, deſere eum poſſum, vt omnibus Doctoribus me adiungam: Sin verò abſq; ratione hæc dicit, eum etiam deſerere poſſum hoc ipſo, quòd me id poſſe aſſerit, quia ſine ratione loquitur, & ita quovis modo ſumatur Auguſtinus, ipſius mancipium fieri, & omnes eius ſententias adorare nequaquam cogor.

S. Auguſtinus.

Si enim turpe eſt ſine ratione cuiquam credere, quid expectas, quid ſatagis, vt alicui ſine ratione credam, quo faciliùs tua ratione duci poſſim? An firmum aliquid ſuperædificabit ratio tua fundamento temeritatis? Lib. 6. de vtilit. credendi ad Honorat. cap. 14.

S. Bernardus.

Ab his duabus columnis, Auguſtinum loquor, & Ambroſium, credite mihi, difficile auellor, cum ijs me errare, aut ſapere fateor. In epiſtola ſeptuageſima ſeptima ad Hugonem.

XXXX.

Cenſores.

Hoc ſufficit ad confeſſionem hanc ab effranatis Auguſtini

S. Auguſtinus.

Neminem velim ſic amplecti omnia mea, vt me ſequatur,

ſtini adoratoribus extorquendam, licitum eſſe abſq; erroris, & temeritatis nota Auguſtini ſententias non ſemper ſequi.

tur, niſi in ijs, in quibus me non errare perſpexerit. Lib. de dono perſeu. cap. 21.

S. Idelphonſus.

Audiant B. Auguſtinum, cui contradicere fas non eſt. Serm. 2. de Beata Virgine.

XXXXI

Cenſores.

Pleriq; mortalium pietate, ac doctrinis illuſtres, Epiſcopi, Cardinales, ipſiuſq; ſcilicet Auguſtini, *amici, ſerui, ac fautores, fratres, ac filij ſæpè illum reliquerunt.*

S. Auguſtinus.

O ſi vos non eſſetis, qui contra teſtimonium veritatis falſum teſtimonium veſtrum & dicitis, & inſuper ſcribitis! Lib. 2. oper. imperf. con. Iulian. cap. 79.

Nunquid ideo vim veritatis effugere poteris, quia nobis calumniando importas ſocios falſitatis? Lib. 5. con. Iul. cap. 7.

S. Vincentius Ferrerius.

Audeo dicere; Omnes Doctores, qui venerunt poſt Auguſtinum, ſuſtentantur ſuper eius doctrinam ſanctam, puram, immaculatam, auri puriſsimi, ſine errore falſarum opinionum. In Serm. de S. Auguſtino.

XXXXII.

Cenſores.

Inauditum in Eccleſia eſt, quod & ipſe Auguſtinus deteſtatur, licèt eius impertinentes adoratores illum ſupra cæterorum Patrum capita ponant. Soli amentes ſic ratiocinantur: Vnus hoc Doctor aſſeruit, ergo credendum eſt.

S. Auguſtinus.

Ecce non Ego vnus, ſed tot, ac tanti Sancti, eruditiq; Doctores tibi pro me, vel mecum, proq; omnium noſtrum, & tua ipſius, ſi ſapis, ſalute reſpondent. Lib. 1. con. Iul. cap 7.

S. Vincentius Ferrerius.

Quilibet Doctor eſt contentus ad probandum dictum ſuum, ſi poteſt habere vnam auctoritatem Auguſtini. Ibidem.

XXXXIII.

Cenſores.

Hæc Auguſtini obſcuritas etiam in pertractandis prædeſtinationis & gratiæ myſterijs apparuit; ſiquidem in ſcholas Theologorum diſſenſiones inuexit, Doctores inter ſe diuiſit, turbis, & contentionibus partim in Africa, partim in Gallia tam ipſo viuente, quam è viuis ſublato exortis occaſionem præbuit.

S. Auguſtinus.

De qua difficillima quæſtione, hoc eſt de voluntate, & gratia, non opus habui etiam in hac epiſtola diutiùs diſputare, quoniam & aliam iam eis dederam tanquam citius redituris. Et ſcripſi ad vos etiam librum, quem ſi adiuuante Domino, diligenter legeritis, & viuaciter intellexeritis, nullas exiſtimo inter vos de hac re diſſenſiones vlterius iam futuras. Epiſt. 47. ad Valentinum.

S. Thomas Villanouanus.

O Sydus maximum, Auguſtine Pater, quantum Eccleſiam Dei tua ſapientia irradians illuſtraſti? quantum tua præſentia errorum tenebras effugaſti? nunc enim te authore, te Magiſtro ita omnia ſunt lucida, vt errare non poſsit, niſi qui ex induſtria velit hallucinari; Eſt enim, vt mihi videtur, in Eccleſia Dei Schola Theologica velut quadam area &c. Conc. 1. de S. Auguſtino.

XXXXIV.

Cenſores.

Quin eadem Auguſtini obſcuritas pro clypeo fuit hæreſi Prædeſtinatianorum, qui ferocia, horridaq; ſua dogmata in huius Patris doctrina fundabant.

S. Auguſtinus.

Arbitror ſanè nonnullos tardiores id opinaturos me ſenſiſſe, quod non ſenſi, aut non ſenſiſſe, quod ſenſi: quorum errorem mihi tribui non debere quis neſciat, ſi velut me ſequentes, neq; apprehendentes deuiauerint in aliquam falſitatem, dum cogor per quædam denſa, & opaca viam carpere, quandoquidem nec ipſis Sanctis diuinorum librorum authoritatibus vllo modo quiſquam rectè tribuerit tam multos, & varios errores hæreticorum, cum omnes ex eiſdem Scripturis falſas, atq; fallaces opiniones ſuas conentur defendere. Lib. 1. de Trinit. cap. 2.

Facundus Epiſcopus Hermianenſis.

Quid autem in hoc miremur? Neque meliùs loqui potuit Auguſtinus, quàm Prophetæ, quàm Apoſtoli, & Euangeliſtæ, quorum mentibus ſimiliter malè intellectis, & incongruè adhibitis, tam multi ſuos defendere conantur errores. Libro contra Mocianum. De Facundo Hermianenſi lege S. Iſidorum de Eccleſ. Script. cap. 19.

XXXXV.

Cenſores.

Mihi concludere licet, eum noluiſse ſuis inlibris animi ſui ſenſa clarè exponere, aut in ijs exponendis ſatis elarum non fuiſse, vt nullum legentibus de eius vera mente, & intentione dubitandi locum relinqueret.

S. Auguſtinus.

Qui ea, quæ pro natura quæſtionum dilucidè dicta exiſtimo, adhuc non intelligunt, non mihi calumnientur pro mea facultatis indigentia, ſed Deum potiùs pro accipienda intelligentia deprecentur. Lib. 3. de peccat. merit. & remiſ. contra Pelagium cap. 2.

S. Prudentius Epiſcopus.

O monſtrum horrendum, ò linguam præcidendam, quæ vel ignorantiam, vel inuidiam tantis Doctoribus importare non metuit, vt qui obſcura reuelare ſubierant, obſcurioribus dictis ea implicaſſe credantur &c. de qua re teſtes nobis ſunt libri Beatiſsimi Patris Auguſtini. Lib. de prædeſt. contra Io: Erigenam cap. 11.

XXXXVI.

Cenſores.

Auguſtinus cum pondere alienius inſuperabilis difficultatis premebatur, ad illa verba Scripturæ confugiebat: O altitudo diuitiarum ſapientiæ, & ſcientiæ Dei.

S. Auguſtinus.

Nimia vanitatis, & cæcitatis ſunt, ſi etiam his conſideratis nondum dignantur exclamare nobiſcum: O altitudo diuitiarum Sapientiæ, & ſcientiæ Dei. Epiſt. 105. ad Sixtum.

Adrianus Papa VI.

In omnibus his exclamandum eſt cum Auguſtino: ò altitudo diuitiarum ſapientiæ, & ſcientiæ Dei. In 4. ſent. quæſt. 1. de pœnitentia in ſolutione tertij dubij.

XXXXVII.

Cenſores.

Doctrinam S. Auguſtini de myſterijs gratiæ, libertatis, prædeſtinationis, & Euchariſtiæ differentem eſse difficillimam intellectu, & obſcuram.

S. Auguſtinus.

Prorſus intelligor, velis nolis, ſed tu contra iſta nihil dicturus vis non intelligi, quod ego veriſſimum, atq; firmiſſimum dixi. Lib. 4. oper. imper. cap. 140. *Relege, & intelliges.* Lib. 3. cap. 191.

Caſſiodorus.

Ipſe etiam Doctor eximius Beatiſsimus Auguſtinus debellator hæreticorum, defenſor fidelium, & famoſorum palma certaminum; in quibuſdam libris nimia difficultate reconditur, in quibuſdam ſic eſt planiſsimus, vt etiam paruulis probetur acceptus, cuius aperta ſuauia ſunt, obſcura verò magnis vtilitatibus farcita pingueſcunt. Cap. 22. de diuin. lection. *In quibus propter obſcuritatem rerum, & ſubtilitatem diſputationum minùs Auguſtinum intelligere poſſumus, vel à Domino intelligentiam poſtulemus, vel ab eis, quos ipſe ſuo dono illuminare dignatus eſt, humiliter nos doceri patiamur, ac deprecemur.* Eccleſia Lugdunenſis lib. de tenenda ſac. Script. verit. cap. 9.

XXXXVIII.

Cenſores.

Noua argumenta ad probandum doctrinam S. Auguſtini de myſterijs gratiæ, & prædeſtinationis eſse obſcuram, & difficilem intellectu.

Si non vis intelligere, aut ſi te fingis non intelligere, noli obſtrepere volentibus, & valentibus intelligere. Lib. 4. con. Iul. cap. 46.

S. Proſper.

In quibus Auguſtini dictis *nulla eſt obſcuritas, ſi de fide prædeſtinationis, & gratiæ, ex qua eſt omnium bonorum origo, perſeuerantiaq; meritorum, hoc teneatur, quod habet veritas.* In fine reſp. ad excerpta Genuenſium ex libris S. Auguſtini de prædeſt. SS. & de dono Perſeuer.

XXXXIX.

Cenſores.

Deniq; vt hoc caput de S. Auguſtini verborum obſcuritate irrefragabili ratione concludam, & vera ipſius mentis detegenda difficultatem demonſtrem &c.

S. Auguſtinus.

Non tamen laboras, vt me intelligas, quod facillimè potes, ſed laboras, vt me refellas, quod non potes. Lib. 3. oper. imperf. cap. 141.

S. Antoninus.

Quaſi Sol refulgens, qui Dominus dicitur planetarum, & pater luminis ſuper omnia luminaria ſplendens, delectabilis oculis, ac per omnia reſpiciens: Sic Auguſtinus Eccle-

ſiam

ſuam illuſtrauit, gemma Doctorum, Pater Theologorum, ſuauis eloquio, omnes materias penetrando dilucidans. Parte 2. Hiſtor. tit. 8. Et inferiùs: *Meritò igitur ſicut Sol refulgens, ſic iſte in templo Dei refulſit ſplendore doctrinæ clariſſimæ.* S. Proſper in epiſt. ad Auguſtinum: *Recenſito autem hoc Beatitudinis tuæ libro, ſicut qui Sanctam, atq; Apoſtolicam doctrinæ tuæ authoritatem antea ſequebantur, intelligentiores multò, inſtructioreſq; ſunt facti, ita qui perſuaſionis ſuæ impediebantur obſcuro, auerſiores, quàm fuerant, receſſerunt.*

L.

Cenſores.

Obſeruandum eſt ipſummet S. Auguſtinum fateri, ſe circa multas prædeſtinationis quæſtiones dubium ſæpè hærere, ſe illas inſuperabilibus difficultatibus plenas reperire, quibus nullam vnquam reſponſionem, cui acquieſceret, dare potuerit præter ignorantiæ ſuæ, & altitudinem iudiciorum Dei confeſſionem.

S. Auguſtinus.

Quæris tu rationem? ego expaueſcam altitudinem: O altitudo diuitiarum Sapientiæ. & Scientiæ Dei. *Tu ratiocinare, ego mirer; tu diſputa, ego credam; altitudinem video, ad profundum non peruenio.* Poſtea: *Requieuit, quia inuenit admirationem; nemo quærat à me occultorum rationem. Ille dicit inſcrutabilia ſunt iudicia eius, & tu ſcrutari veniſti? Ille dicit inueſtigabiles ſunt viæ eius. & tu inueſtigare veniſti? Si inſcrutabilia ſcrutari veniſti, & inueſtigabilia inueſtigare veniſti, crede, iam periſti.* Serm. 20. de Verb. Apoſt.

S. Fulgentius.

Re vera enim fruſtra labor ſuperfluæ ſcrutationis impenditur, vbi nulla inuentionis copia ſuffragatur, & noxia curioſitas in reatum protinus labitur, quando modum ſuum humana infirmitas non metitur. Quin potiùs in hoc profundiſſimo diuinæ voluntatis arcano nihil aliud noſtræ ſaluti congruere nouerimus, niſi cum Dauid vnuſquiſque noſtrum humiliter dicat: Mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me, confortata eſt, nec potero ad eam. *Cum Beato quoque Paulo religioſi clamoris iungamus affectum qui ait: O altitudo diuitiarum Sapientiæ, & Scientiæ Dei.* Lib. 1. de verit. prædeſt. lege Proſperum ad dub. 4. & 7. Genuenſium.

L I.

Cenſores.

Cum S. Auguſtinus ſententiam ſuam in hac materia ter mutauerit, hoc nos ad credendum induxit, S. Auguſtinum, quamuis eminentis eſſet ingenij, ſuis meditationibus non acquieuiſſe, & poſt tot conatus ad penetrandũ prædeſtinationis myſterium conſumptos coactum fuiſſe infirmitatem ſuam fateri.

S. Auguſtinus.

Videtis certè quid tunc de fide, atque operibus ſentiebam, quamuis de commendanda Dei gratia laborarem, in qua ſententia iſtos fratres noſtros, nempe Semipelagianos, *eſſe nunc video. quia non ſicut legere libros meos, ita etiam in eis curauerunt proficere mecum.* Lib. de prædeſt. SS. c. 4.

S. Proſper.

Quia ergo nec iuſta, nec rationabilis intelligitur eorum fuiſſe perſuaſio, qui huius viri, nempe Auguſtini, *ſcientiam tot incrementorum profectibus ædificatam, tot annorum ſtudijs expolitam ad adoleſcentiæ rudimenta reuocabant, vt magis ſuffragaretur hæreticis, quod inter initia conuerſionis ſuæ imperitè ſenſerat, quàm prodeſſet Catholicis, quod Pontificalis diligentiæ veritas reuelarat, meritò illos hoc præiudicio vtentes, & in his, quæ dudum abdicata fuerant, immorantes, pij Doctoris grauitas notat, quod qui curauerunt omnes ſenſus ipſius indagare, noluerint cum eius eruditione proficere.* In reſp. ad dubium 3. Excerpt. Genuen. in fine.

L I I.

Cenſores.

Nec mirandum eſt, ſi Auguſtini *ingenio inter tot ſententias, quæ illi probabiles videbantur, fluctuante, aſſeratur ipſum ter mutaſſe ſententiam.*

S. Auguſtinus.

Dicis me quoque ipſum innouaſſe ſenſus meos, & initio conuerſionis meæ hoc ſenſiſſe quod tu. Sed fallis, aut falleris, ſiue calumniando ijs, quæ nunc dico, ſiue non intelligendo, vel potius non legendo ea, quæ tunc dixi. Lib. 6. con. Iul. cap. 12.

S. Proſper.

Maneat planè, maneat iſta conditio, vt horum librorum nouitas repudiata videatur, ſi in eadem cauſa eiuſdem viri (ſcilicet Auguſtini) *diſſentit antiquitas, & vt*

inutile, aut incongruum indicetur, quod ab his, quæ contra Pelagianos condidit, diſſonans inuenitur. In fine lib. con. Collatorem.

LIII.

Cenſores.

Sæpiſſimè S. Auguſtinus *faſſus eſt, difficultates aut à ſemetipſo, aut ab aduerſarijs in hac materia propoſitas ſuas reſponſiones excedere, mentemque ſuam magis obiectionibus vexari, quàm ſolutionibus acquieſcere.*

S. Auguſtinus.

Ad omnia me tibi reſpondiſſe, Iuliane, & omnia refelliſſe &c. puto quod perſpicis, ſi pertinax non es. Lib. 6. con. Iul. cap. 26. *Vnde tibi duobus prioribus libris ſic me reſpondiſſe arbitror, vt à nullo ampliùs requiratur.* Initio lib. 5. con. eundem.

S. Proſper.

Nec ſola eſt illic Synodorum exerta poteſtas,
Ceu quos non poſſent ratione euincere noſtri,
Vi premerent, diſcuſſæ artes, viruſque retectum eſt
Hæretici ſenſus, nullumque omnino relictum,
Docta fides, quod non diſſolueret argumentum.

Et poſtea.

An alium in finem poſſet procedere Sanctum
Concilium, cui Dux Aurelius, ingeniumque
Auguſtinus erat, quem Chriſti gratia cornu
Vberiore rigans noſtro lumen dedit æuo. Contra Ingratos cap. 2.

LIV.

Cenſores.

Fatetur Auguſtinus *ſuam doctrinam* de prædeſtinatione *talem eſſe, vt populis, aut hominibus tardioris ingenij prædicanda non ſit.*

S. Auguſtinus.

Hæc, atque huiuſmodi cum dicuntur ſiue paucis Chriſtianis, ſiue multitudini Eccleſiæ, cur metuimus Sanctorum prædeſtinationem, & veram Dei gratiam, id eſt, quæ non ſecundùm merita noſtra datur, ſicut eam Sancta Scriptura prædicat, prædicare? Lib. de dono perſeu. cap. 22.

S. Proſper.

Auguſtinus *pia tamen, conſtantique doctrina abundanter probauit prædicandam eſſe Eccleſiæ prædeſtinationem, in qua eſt gratiæ præparatio, & gratiam, in qua eſt prædeſtinationis effectus, & præſcientiam Dei, qua ante ſæcula æterna, quibus eſſet collaturus ſua dona, præſciuit. Cuius prædicationis quiſquis eſt impugnator, apertiſſimus eſt Pelagianæ elationis adiutor.* In fine Reſp. ad excepta Genuenſium.

L V.

Cenſores.

Mihi licet addere, quod ſi diuerſas S. Auguſtini circa hanc materiam propoſitiones colligere vellem, corpus quoddam ex diuerſiſſimis partibus coaptarem: Iſtbic enim aſſerit ſalutem noſtram abſoluto decreto definitam eſſe, alibi verò dicit nihilominùs à libero noſtro arbitrio pendere &c.

S. Auguſtinus.

Non ſunt ergo verba mea inter ſe contraria, quamuis te patiantur, vel non intelligendo, vel alios intelligere non ſinendo, contrarium. Lib. 5. con. Iul. cap. 5.

S. Proſper.

Legantur tres ad Marcellinum ipſius libri, ad S. Paulinum Nolanum epiſtola retractetur, ad beatiſſimum quoque Apoſtolicæ Sedis tunc presbyterum Xiſtum, nunc verò Pontificem emiſſæ paginæ recurrantur: Ad Sanctum Pinianum, ad Valerium Comitem, ad ſeruos Chriſti Timaſium, & Iacobum diſtinctim edita volumina reuoluantur: Sex libri priores contra Iulianum, vnus ad S. Aurelium Carthaginenſem Epiſcopum de geſtis Palæſtinis, alius ad Paulum, & Eutropium Sacerdotes contra Pelagij, & Celeſtij quæſtiones, & ad beatæ mem. Papam Bonifacium libri quatuor explicentur. Ac ſic in his omnibus operibus, multiſque alijs, quæ enumerare longum eſt, idem doctrinæ ſpiritus, eadem prædicationis forma præceſſit. In fine lib. con. Collat. cap. 41.

Cen-

L V I.

Cenſores.

Hinc concludo, quòd ſi mihi non licet dicere, S. Auguſtinum in varijs librorum ſuorum locis ſibi contradixiſſe, ſaltem fas eſt mihi credere, ipſius doctrinam eſſe intricatiſſimam, cum nulla reperiri poſſit intricatior, quàm quæ ſibi ipſi repugnare videatur.

S. Auguſtinus.

Hinc eſt quòd ſententias meas inter ſe contrarias putas, vel putari cupis, tanquam improbem, quod ante approbauerim, aut amplectar, quod ante reſpuerim. Audi ergo apertam ſententiam meam & intellige, vel ſine intelligere alios, non offundendo caligines nebuloſæ diſputationis ſerenitati ſinceriſſimæ veritatis. Lib. 5. con. Iul. cap. 9.

S. Proſper.

Tu autem dilectiſsime, & venerandiſsime mihi frater, ſi verè de his quæſtionibus inſtrui deſideras ſicut deſiderare te conuenit, ipſis Beati Auguſtini diſputationibus cognoſcendis impende curam, vt in confitenda Dei gratia defæcatiſsimam, ac ſaluberrimam Euangelicæ, Apoſtolicæque doctrinæ intelligentiam conſequaris. In epiſtola ad Ruffinum in fine.

LVII.

Cenſores.

Nunquam tamen longiùs zeli ardore Auguſtinus abreptus eſt, quàm vbi Pelagianos impugnauit, dum enim ab eorum loquendi ratione, & erroribus longiſſimè recedere intendit, in periculoſos exceſſus incidit, vt hinc aliqui Theologi doctrina, & pietate inſignes dixerint, eum veritatis limites tranſgreſſum eſſe, nimio diſputationis calore accenſum fuiſſe, aut viſum fuiſſe fauere hæreticis. Verba hæc inſolentia, & impudentia eſſent, niſi vera eſſent.

S. Auguſtinus.

Iſta nefaria, & damnabilia dogmata in hac tripartita diuiſione quiſquis mente catholica exhorret, illius quinquepartita latebras, inſidiaſque deuitet, atque ita inter vtrumque ſit cautus, vt ſic declinet Manichæum, ne ſe inclinet in Pelagium, rurſuſque ita ſe ſeiungat à Pelagianis, ne ſe coniungat Manichæis, aut ſi in alterutris iam tenetur, nec ſic ſe à quibuslibet alteris eruet, vt in alteros irruat. Lib. 4. con. duas epiſt. Pelag. cap. 3.

S. Fulgentius.

B. Auguſtinus indutus virtute ex alto abundantiùs illis omnibus laborauit, non autem ipſe, ſed gratia Dei cum illo &c. ſenſum quippe Chriſti habens tam gratiæ Dei, quàm humani arbitrij & officia diſcreuit, & merita, ſemper diuinis humana ſubijciens, & veraciter docens, diuinitus homini & gratuito iuſtificationis donum, & bonæ voluntati exordium, & plenum tribui glorificationis effectum. Lib. 2. de verit. prædeſt. & grat. cap. 18.

L V I I I.

Cenſores.

Ipſemet Auguſtinus in pluribus operum ſuorum locis hunc animi ſui impetum agnoſcit, quo ſcilicet in diſputationibus cum Pelagianis, & Manichæis ita abreptus eſt, vt in errorem oppoſitum illi, quem deſtruere intendebat, declinaret.

S. Auguſtinus.

Poſſunt duo errores inter ſe eſſe contrarij, ſed ambo ſunt deteſtandi, quia ambo ſunt contrarij veritati. Nam ſi propterea diligendi ſunt Pelagiani, quia oderunt Manichæos, diligendi ſunt etiam Manichæi, quia oderunt Pelagianos. Sed abſit, vt Catholica mater propter alterorum odium alteros eligat amare, eum monente, atque adiuuante Deo debeat vtrumque vitare, & cupiat vtrumque ſanare. Lib. 2. ad Bonifacium cap. 2.

S. Proſper, ſeu Pomerius.

Sanctus Auguſtinus Epiſcopus acer ingenio, ſuauis eloquio, ſecularis literaturæ peritus, in Eccleſiaſticis laboribus operoſus, in quotidianis diſputationibus clarus, in omni ſua actione compoſitus, in expoſitione ſuæ fidei noſtræ Catholicus, in quæſtionibus abſoluendis acutus, in reuincendis hæreticis CIRCVMSPECTVS, *& in explicandis ſcripturis canonicis* CAVTVS. Lib. 3. de vita contemplat. cap. 31.

L I X.

Cenſores.

Profectò quandoque conſtat Auguſtinum *in quæſtionibus de gratia, & prædeſtinatione cum exceſſu locutum eſſe, verbaque ipſius eſſe mitiganda, ne ab illorum duritie, & acrimonia in errorem contrarium incidam, licitum mihi eſſe debet temperamentum aliquod Catholicum addendum inquirere.*

S. Auguſtinus.

Mentientes concluſiones, aut irrepentes paulatim, vel minuendo, vel addendo in aſſenſionem falſitatis, quis non metuat, quis non oderit? Libro 2. de Ordine cap. 4.

Dic quod dicturus es, egregie corrector. Lib. 3. oper. imperf. cap. 57.

Sixtus III. Papa.

Quæ ſunt tandem illa credenda, & dicenda? Nihil vltra liceat nouitati, quia nihil addi conuenit vetuſtati. Perſpicua maiorum fides, & credulitas nulla cœni permixtione turbetur. In epiſt. ad Ioannem Antiochenum. Hic eſt Sixtus, ad quem S. Auguſtinus ſcripſit egregiam epiſtolam 105. contra Pelagianos.

LX.

Cenſores.

Modò ne in Pelagianorum, quos S. Auguſtinus inſequitur, errores incidam, mihi licet verborum, quibus ad eos expugnandos vtitur, impetum non ſequi.

S. Auguſtinus.

Ita & Manichæos, & Pelagianos ſuperamus, atque vitamus, quorum ſic errores vtrorumq; diuerſi ſunt, vt qui videtur minor, ipſe illius, qui videtur maior, demonſtretur adiutor. Lib. 3. con. Iul. oper. imp. cap. 178.

S. Proſper.

An verò ita ſe nouorum Cenſorum norma exactior temperauit, vt nulla eorum, quæ exciſa ſunt aſſerat, & quædam ex his, quæ defenſa ſunt, reſpuat? Contra Collatorem S. Auguſtini reprehenſorem cap. 1.

LXI.

Cenſores.

Hinc fit, vt medius ſtem inter Pelagium, & Caluinum, ſi enim verba Auguſtini mitigando me nimiùm demitterem, Pelagianus eſſem. Si verò eorum altitudinem tenere vellem, Caluiniſta eſſem; medium ergo cum Eccleſia teneo.

S. Auguſtinus.

Nulla eſt itaq; fouea, quam metuens quaſi reuertar in viam, quò videris me velle reuocare. Dic tamen quænam illa via ſit, & explica ratiocinationem tuam. Lib. 3. con. Iul. cap. 8.

S. Proſper.

Sed nec cum hæreticis tibi, nec cum Catholicis plena concordia eſt. Poſtea: *Tu informe neſcio quid tertium, & vtriq; parti inconueniens reperiſti, quo nec inimicorum conſenſum acquireres, nec in noſtrorum intelligentia permaneres.* Ibidem cap. 5.

LXII.

Cenſores.

Ratio, ob quam ſcilicet non tenetur ſequi B. Auguſtinum in quæſtione de prædeſtinatione Sanctorum ad gloriam, de modo operandi diuinæ gratiæ &c. *hæc eſt, quia Pelagiani de illis quæſtionibus nūquam diſputarunt, nec S. Auguſtini doctrina eſt irrefragabilis, niſi cum eorum errores impugnat, & licèt contra eiuſmodi relatas opiniones prædicaſſent, Eccleſia eos nunquam hac de cauſa in numerum hæreticorum adſcripſit, vel adſcribere potuit.*

S. Auguſtinus.

Hæc eſt prædeſtinatio manifeſta, & certa ſanctorum, quam poſtea diligentiùs, & operoſiùs, cum iam contra Pelagianos diſputaremus, defendere neceſſitas compulit. Didicimus enim ſingulas quaſq; hæreſes intuliſſe Eccleſiæ proprias quæſtiones, contra quas diligentiùs defenderetur ſcriptura diuina, quàm ſi nulla talis neceſſitas cogeret. Lib. de dono perſeu, cap. 20.

S. Proſper.

Agnoſcant calumniatores ſuperfluò ſe obijcere, quòd his libris Auguſtini *non ſpeciale, neq; diſcretum teſtimonium ſit perhibitum, quorum in cunctis voluminibus norma laudatur. Apoſtolica enim Sedes, quod à præcognitis ſibi non diſcrepat, cum præcognitis probat, & quod iudicio iungit, laude non ſeparat.* Ibidem cap. 23.

LXIII.

Cenſores.

Verùm ſi Auguſtinus *adderet, peccatum originale eſſe ſolam cauſam reprobationis, & eſſe id, quo ad ſeparandos prædeſtinatos à reprobis mouetur Deus* (Quam eſſe ſententiam S. Auguſtini ſcribit) *non ſolum pro huius opinionis defenſione mortem oppetere nolo, ſed credo mihi licere eam abhorrere, quia mater eſt illius, quam Caluinus tanta impietate, ac rabie viget contra Eccleſiam.*

S. Auguſtinus.

Quid enim diligebat in Iacob antequam natus feciſſet aliquid boni, niſi gratuitum miſericordiæ ſuæ donum? Et quid oderat in Eſau, antequam feciſſet aliquid mali, niſi originale peccatum? Epiſt. 105. ad Sixtum, quæ ibi diffuſiùs verſat.

S. Thomas.

Electio Dei, quæ vnum eligit, & alium reprobat, rationalis eſt, nec tamen oportet, quòd ratio electionis ſit meritum, ſed in ipſa electione ratio eſt diuina bonitas, ratio autem reprobationis eſt in hominibus peccatum originale, vt Auguſtinus dicit. Quæſt. 6. de verit. art. 2. ad 9.

LXIV.

Cenſores.

Verum hæ cauſæ ſunt, ob quas Sancti illius, & eruditi Doctoris volumina tenebris, & caligine reſperſa ſunt, ſicut à celeberrimis Theologis eſt obſeruatum.

S. Auguſtinus.

Quia tenebras veſtras redarguunt, vobis lucida non videntur, & quæcunq; vobis ſua radiante luce moleſta ſunt, contra illa cor clauditis, ne inde nox fugetur erroris. Lib. 3. con. Iul. oper. imperf. cap. 61.

Remigius Antiſiodorenſis.

Beatus Auguſtinus rerum obſcurarum ſubtiliſsimus indagator, inter ardua ſine offenſione decurrens. Et antea: *Alij Doctores comparantur ſtellis, Auguſtinus Soli, nam ſicut ſtellæ lumen à Sole recipiunt, ſic omnes Doctores lumen recipiunt ab Auguſtino.* In epiſt. 2. ad Corinthios.

LXV.

Cenſores.

Quando S. Auguſtinus *videtur defendere prædeſtinationem ad gloriam ante præuiſa merita hominum, non loquitur vt oraculum, nec ipſius ſententia ab Eccleſia approbatur, nec omnes Theologi illam ſequuntur, imò qui eum magis ſuſpiciunt, eum deſerunt.*

S. Auguſtinus.

Ille itaq; dicat Eccleſiam aliquando in fide ſua non habuiſſe veritatem prædeſtinationis huius, & gratiæ, quæ nunc contra nouos hæreticos cura diligentiori defenditur. Lib. de dono perſeu. cap. 23.

Synodus Byzacena.

Cuius prædeſtinationis veritatem, qua nos ante mundi conſtitutionem prædeſtinatos in Chriſto teſtatur Apoſtolus, ſi quis detrectat cordis credulitate recipere, vel oris confeſsione proferre, ſi ante vltimum diem vitæ præſentis impietatis ſuæ contumaciam, qua Deo viuo, & vero rebellis obſiſtit, non abiecerit, manifeſtum eſt, eum non pertinere ad eorum numerum, quos Deus in Chriſto ante mundi conſtitutionem gratis elegit, & prædeſtinauit ad regnum. In epilogo lib. de Incarnat. & gratia, inter opera S. Fulgentij.

LXVI.

Cenſores.

Mortalium doctiſsimi aliquid aquæ ſuffundunt igni verborum S. Auguſtini.

S. Auguſtinus.

PLVE mihi, Domine, mitigationes in cor, vt patienter tales feram. Lib. 12. Confeſſ. cap. 25.

S. Hieronymus.

Hæc de Auguſtino ad eundem ſcribit: *Qui contra flantes ventos ardore fidei perſtitiſti.* Epiſt. 25. apud Aug. & Paulus Oroſius, quem Romana Synodus ſub Gelaſio *virum eruditiſsimum* vocat, ita S. Auguſtinum alloquitur: *Neceſſe mi fuit feſtinatò edere, & coaceruare in vnum omnes perditionum arbores cum radicibus, & ramis ſuis, & offerre ignienti ſpiritui tuo.* In præfat. commonitorij tomo 6. ante librum contra Priſcillianiſtas.

LXVII.

Cenſores.

Fateor ſanè quædam ab Auguſtino, quæ ad aſſerendam libertatem, & vim cooperationis noſtræ ex gratia pertinent, potuiſſe explicari in hac materia clariùs, quæ in quibuſdam locis, vbi opportunè dici poterant, omiſit. Vbi in ſeptem quæſtionibus de gratia aſſignant modum, quo loqui debebat Auguſtinus *ad animorum neceſſariam conſolationem.*

S. Auguſtinus.

In lectionibus Apoſtolicis ſuperioribus, quas charitati veſtræ, quantùm Dominus adiuuare dignatus eſt, expoſuimus, multum laborem, & ſollicitudinem paſſi ſumus. Compatiebamur vobis, & ſollicitì eramus & pro nobis, & pro vobis. Quantùm autem exiſtimo, adiuuit & nos, & vos Dominus, & ea, quæ prorſus difficillima videbantur, ſic per nos enodare dignatus eſt, vt nulla quæſtio remaneret, quæ conturbet mentem piam; Impia enim mens odit etiam ipſum intellectum &c. Serm. 13. de Verb. Apoſt. con. Pelagianos.

Eccleſia Lugdunenſis.

Iſte verò cum hæc legiſſet tam vtiliter, & ſalubriter ad illuminationem noſtræ fidei dicta, non eſt contentus moderamine, & pietate Sancti Doctoris Auguſtini, ne terminos ab eo præfixos excederet, ſed addidit de ſuo. Lib. con. Ioannem Erigenam cap. 8. Floruit anno 852.

LXVIII.

Cenſores.

Ad tribunal S. Auguſtini diſputatum hactenus eſt, & liberata fides, quam obligaueram, hoc eſt, probandi quidquid ille probaret, improbandi quidquid ille improbaret... Vnu ſupereſt adhuc tractanda quæſtio, nimirum quanta fuerit huiuſce conditionis æquitas, & quanta neceſſitas ſubeundi legem illam, quam quia illi putant ab Eccleſia impoſitam, audire iuvat præcipuos quoſdam eiuſdem Eccleſiæ Principes, Paſtoreſq; celeberrimos, & Doctores ſcientiſſimos ſenſuum Eccleſiaſticorum, minimeq; ſuſpectos.

S. Auguſtinus.

Illorum enim dicta non defendis, vt promiſeras ſed reprehendis: Tuo quippe dogmate cum cogaris illa culpare, & falſa eſſe oſtendere, nullo modo ſineris authoribus eorum defenſionem, quam ſpoponderas, exhibere, quia & in accuſatione adulator eſſe conaris, & in adulatione deprehenderis accuſator. Lib. 4. con. Iul. oper. imper. cap. 112.

Eugippius Abbas.

Inter magnos Eccleſiæ Catholicæ Doctores præclarum fuiße, & eſſe Beatum Auguſtinum quis ignorat Epiſcopum? quem diuina eruditione mirabilem tum omnes Orthodoxi in toto terrarum Orbe venerantur, præcipuè tamen Apoſtolicæ Sedis Antiſtites ſcripta eius ſua auctoritate firmantes, tanto maiori ſtudio ſimpliciter amplexi ſunt, quanto ampliori ſolatio eis ſe vſos eſſe teſtantur. Nam contra multos hoſtes Eccleſiæ dimicantes, & maximè contra verſipelles inimicos gratiæ Dei doctrina eius inſtructi, vel potius eadem illuſtrati gratia ſemper extitere victores &c. In præfatione collect. ex libris S. Auguſtini. Hic Eugippius S. Fulgentij amicus fuit, ad quem etiam literas dedit. Lege S. Iſidorum de Script. Eccleſiaſt. cap. 13.

LXIX.

Cenſores.

Quamvis enim præferenda ſit ea ſententia, quæ talem modum prædeſtinationis omnino negat, tamen vt damnatu etiam cenſeutur illa, quæ affirmat, videndum erit, quam ſit neceſſario connexu cum articulis à Celeſtino definitis. Si enim non ſit, quamuis Auguſtinus in contrarium propendeat, permittenda tamen erit huius quæſtionis determinatio libera diſputantium electioni, quod cenſuit etiam Cardinalis Baronius.

S. Auguſtinus.

Ecce inter meos teſtes, vel inter noſtros conſtituo iudices, quem putaſti Patronum tuum. Lib. 1. con. Iulianum cap. 6.

Baronius Cardinalis.

Cum igitur Fauſti ſententiæ vbiq; ab Eccleſia fuerit contradictum, videant quanto periculo quidam ex Recentioribus, dum in Nouatores exurgunt, vt eos confutent, à S. Auguſtini de prædeſtinatione ſententia recedunt, cum alioqui arma non deſint, quibus aduerſarij profligentur. Ad annum 490. p. 449.

LXX.

Cenſores.

Qui, nempe Cardinalis Perronius, *probabilem tantùm eſſe dicit Auguſtini ſententiam, dum loquitur vt priuatus Doctor, & demonſtratiuam, dum conſentit cæteris Patribus, ſatis indicat, minimè neceſſarium eſſe, adhærere Auguſtino, niſi vbi cæteris Patribus ille concinit.*

S. Auguſtinus.

Vis audire, quid etiam ipſe de hac re apertiſſimè dixerit? Ecce etiam ipſum numero illis adiungo Sanctorum. Ibidem.

Perronius Cardinalis.

Auguſtinus maximus poſt Apoſtolos prædeſtinationis Doctor, imò os, & lingua veteris Eccleſiæ quantum ad illam de gratia doctrinam. Lib. 1. reſp. ad Reg. Britan. cap. 12.

LXXI.

Cenſores.

Auguſtinus Valerius Cardinalis in ſua Rethorica Eccleſiaſticu hac Clericos monet: Beati Auguſtini ſcripta Clerici cautè admodum legant &c. *Et hoc quid aliud eſt, quàm idipſum, quod monentem audiuimus Bonauenturam, Auguſtinum plus dicere aliquando, & minus velle intelligi.*

S. Auguſtinus.

Si legiſſes, vel ſi lecta fideliter conſiderare voluiſſes, nunquam profectò de literis, eius ad offundendas nebulas ignorantibus eu, quæ nihil ad quæſtionem, quæ inter nos vertitur, pertinent, in his tuis libris neſcio quamente poſuiſſes. Lib. 1. con. Iul. cap. 5.

Valerius Cardinalis.

Beati Auguſtini ſcripta Clerici cautè admodum legant; Ita enim acumine ingenij præ-

ſtitit,

ſtitit, & de rebus difficilibus tam ſubtiliter diſputauit, vt non mediocri ingenio præditi viri eius libros legentes, in errores aliquando lapſi ſint. Sed eius libros pulcherrimos de doctrina Chriſtiana, & egregios ſermones, quos habuit, dum Epiſcopus ad populum concionaretur, ſæpè, & diligenter legant, Lib. 3. Rheth. Eccleſ. c. 42.

LXXII.

Cenſores.

Referentes Catharinum plura contra Auguſtinum dixiſſe, addunt: *Tanta cæterorum Doctorum conſpiratio ſatis oſtendit, Catharinum in eare, non vt Catharinum, qui ſuo ſæpè ingenio nimiùm indulſit, ſed vt Catholicæ Eccleſiæ Archiepiſcopum, & Doctorem id ſenſiſſe &c.*

S. Auguſtinus.

O frontem qualiumcumq; Epiſcoporum! Lib. 4. con. Iul. cap. 11.

S. Baſilius.

Contemnuntur Patrum dogmata, Apoſtolicæ traditiones adnihilantur, nouorum hominum inuenta introducuntur. Epiſcopus autem ille eſt, qui cuſtos eſt doctrinæ Patrum, & omnis nouitatis hoſtis. Apud Stocolouium lib. 3. de veræ, & falſæ Eccleſiæ diſcrimine cap. 14.

LXXIII.

Cenſores.

Vellem & hoc, & alia quædam, nempe contra Auguſtinum teſtimonia, *quæ ſubiungam mitiùs concepta, ſed refero tantùm, non probo, ſi quidquam iuſtæ offenſionis cauſam det.* Item, *Omitto honoris cauſa, quod de Auguſtino ſubiungit.*

S. Auguſtinus.

Vide, quæ taceas, quæ dicas. Puto quod te pungat conſcientia, ſed vincit rectum timorem, cum ingerit peruerſum pudorem, quoquo modo iam defendenda præcipitata ſententia. Lib. 5. con. Iul. cap. 9.

S. Hieronymus.

Abſit autem à me, vt quicquam de libris Beatitudinis tuæ attingere audeam; ſufficit enim mihi probare mea, & aliena non carpere. Epiſtola 13. ad Auguſtinum tomo 2. oper. S. Auguſtini.

LXXIV.

Cenſores.

Hæc ego inter alia id genus multa, quæ habet, nempe Pighius contra Auguſtinum, *duxi proponenda, vt intelligamus non nimis inuerecundos fore, ſi qui fortè non ita ſe faciles exhibeant, in ijs omnibus admittendis, quæ videri cupiam poſſint propoſita fuiſse ab Auguſtino.*

S. Auguſtinus.

O mira defenſio! Tam denſum, & arctum eſt, vbi eis adhæſerunt pedes, vt eos euellere conantes, fruſtra & manus, & pedes, & caput figant, & in eodem luto hæſitantes, arctiùs inuoluantur. In Lib. con. Donatiſtas poſt collationem cap. 19.

S. Anſelmus.

Nihil potui inuenire me dixiſſe, quod maximè Beati Auguſtini dictis non cohæreat. In præfat. Menologij. *Nec crimen renuis, ſed criminoſorum turbam requiris.* S. Hieronymus apologia 2. con. Rufinum.

LXXV.

Cenſores.

Quid ad hoc, ò Baiani Scholaſtico-maſtiges, ſepelienda Scholaſtica eſt, vt vnus regnet Auguſtinus? An Auguſtinus potiùs legendus ad lucem Scholaſticæ, & ad eius amuſſim exigendus?

S. Auguſtinus.

Rependite mihi beneficium; Et ſi me Magiſtrum libenter vocatis, reddite mihi mercedem. Lib. 1. de Ordine cap. 10.

Eccleſia Romana.

Auguſtinus tam multa piè, ſubtiliter, & copioſè ſcripſit, vt Chriſtianam doctrinam maximè illuſtrarit, quem imprimis ſecuti ſunt, qui poſtea Theologicam diſciplinam via, & ratione tradiderunt. In Breuiario Rom. Lectione 6.

LXXVI.

Cenſores.

Licet ex Auguſtino Auguſtini doctrinam aliorũ Scriptorum iudicio cenſendam exponere, licet & proprio, idq; ſalua honorificentia.

S. Auguſtinus.

Non valdè curo, inquam, ſuperborum, imperitorumq; iudicia, qui ſimiliter in legendos libros, atque in ſalutandos homines irruunt. Lib. 1. de Ord. cap. 11.

LXXVII.

Cenſores.

Neque adeo peruerſum eſt hoc conſilium, vt habere

non

S. Auguſtinus.

Auxilium Dei quæris, vt impleantur vani libri tui,

& non

non poſſis adiutorem Deum.

& non quaeris, vt corrigantur peruerſi ſenſus tui. Lib. 3. con. Iul. oper. imper. initio.

S. Proſper.

Vnde ergo hæc ſententia tam ſeueri emerſit examinis? Vnde in hanc auſteritatem ſupercilium tam tetricæ frontis ſe armauit, vt menſuras ſenſuum, pondera locutionum, numeros ſyllabarum inſidioſus Scrutator euentilet, magnumque ſe aliquid conficere præſumat, ſi Catholico Prædicatori, ſcilicet Auguſtino, *notam erroris affigat, quaſi incognitum aliquod opus, & quod hactenus latuerit, impetatur, an non illa ijs morſibus doctrina lanietur, quæ nouorum hæreticorum commenta deiecit, & diabolicum tumorem Pelagianæ elationis eliſit.* In præfar. aduerſus Collatorem.

LXXVIII.

Cenſores.

Vides tertiò quantopere alienum putet Auguſtinus à pia Doctoris humilitate, & veraci de ſe ipſo cogitatione, quòd velit, aut putet, libros ſuos erroris expertes eſſe. Fuit igitur etiam ipſius Auguſtini, & pia hæc humilitas, & verax de ſe ipſo cogitatio; ac proinde, qui de ipſius ſcriptis aliter ſentiunt, mendacem faciunt, quæ verax ſupponi debet eius intentio.

S. Auguſtinus.

Qui legunt hæc, ſi intelligunt, agant Deo gratias, qui autem non intelligunt, orent, vt eorum ille ſit Doctor interior, à cuius facie eſt ſciensia, & intellectus. Qui verò errare me exiſtimant, etiam, atque etiam, quæ ſunt dicta, conſiderent, ne fortaſſis ipſi errent. In fine libri de dono perſeuerantiæ.

S. Proſper.

Magna enim gloria ſua humano generi conſuluerint, ſi Auguſtinum ab errore reuocauerint; niſi fortè modeſti homines, NOVIQVE CENSORES *magnorum priùs meritorum ſem honorabiliter, ac miſericorditer parcunt, & ſecuri, quia libros eius nemo vſquam recipiat, conquieſcunt, atque ignouerint.* In epiſt. ad Ruffinum.

LXXIX.

Cenſores.

Quàm multi ferre non poſſunt, iſtos homines ad nauſeam vſque inculcare, Auguſtinum Patrem eſſe Patrum, Doctorem Doctorum, primum poſt Scriptores canonicos, mirabilem, irrefragabilem.

S. Auguſtinus.

Inuidetis, inquam arridens, laudibus meis. In fine lib. 3. con. Academicos.

LXXX.

Cenſores.

Non dixit Celeſtinus, Auguſtinum eſſe Patrem Patrum, Doctorem Doctorum, primum Angelum inter cæteros Epiſcopos, inter omnes excellentiſſimum, & verè irrefragibilem, & ineffabiliter mirabilem, ſed habitum eſſe dicit à ſuis prædeceſſoribus Innocentio, Zoſimo, Bonifacio inter Magiſtros Optimos.

S. Auguſtinus.

Quid igitur tibi in hoc genere tentationis, Domine, confiteor? Quid? niſi delectari me laudibus, ſed ampliùs ipſa veritate, quàm laudibus. Poſtea: *Veruntamen nollem, vt vel augeret mihi gaudium cuiuslibet boni mei ſuffragatio oris alieni; ſed auget fateor non ſolùm, ſed & vituperatio minuit.* Lib. 10 Confeſſ. cap. 37.

Sancti Patres.

S. Præſul Auguſtinus aſſumptus eſt cum Angelis, vbi gaudet cum Prophetis, lætatur cum Apoſtolis, quorum plenus ſpiritu, quæ prædixerunt myſtica, fecit nobis peruia, poſt quos ſecunda diſpenſandi verbi Dei primus refulſit gratia. Eccleſia Auguſtiniana in antiphona ad Magnificat in eiuſdem ſolemnitate. *Excellentiſſimæ auctoritatis virum* vocat eundem S. Proſper in epiſt. ad Ruffinum. *Admirabilis diſputator* dicitur ab eodem in reſp. ad dubium 8. Genuenſium. *Magiſter mirabilis* à Caſſiodoro in prol. ad pſalmos. *Cui contradicere fas non eſt.* S. Idelphonſus ſer. 2. de B. Virgine. Beatus Iordanus de Saxonia hæc ſcribit: *Poſt Paulum neminem Sanctorum præfero in doctrina fidei Auguſtino, vnde ipſe propriè dicitur alter Angelus. Serm.* 140.

LXXXI.

Cenſores.

Nouum crimen, inquiet aliquis, & quod inuidiam redolet, vocare hominem, in iudicium, quòd Auguſtinum nimis effuſè laudauerit. Abſoluetur reus, vel ipſo Auguſtino iudice, neque enim vlli veniam faciliùs impertiuntur, quàm illi, qui de nimijs erga nos laudibus accuſatur.

S. Auguſtinus.

Nunc tibi certè, quòd tam malè, ac falsò de me fueris opinatus, ignoſco. Lib. 4. oper. imperf. cap. 4.

S. Poſti-

S. Poſſidius.

Si cuncta mei corporis membra verterentur in linguas, adhuc non eſſem dignus, aut ſufficiens ad laudandum tantum Patrem, & Doctorem, & tantum fidei relucentis illuminatorem. In epiſt. ad Macedonium. S. Thomas Villanouanus ait: *O quem te memorem Patrem Auguſtinum? Omnis laus inferior te eſt.* Conc. 1. de S. Auguſtino. *Quorum profectò Sanctorum virorum*, nempe Auguſtini, & Thomæ, *penes Catholicos vniuerſos ingentia, & omnem laudem ſupergreſſa nomina, commendatione noui præconij planè non egent.* Alexander VII. in bulla ad Louanienſes.

LXXXII.

Cenſores.

Eſt enim in iure titulus de pluris poſitione, vt qui plus poſtulat, minus habeat: & nobis à natura comparatum eſt, vt eum aliquis plus iuſto extollitur, naturali quadam propenſione conemur illum deprimere, & laudes vltrò non roganti concedimus, vel obtrudimus recuſanti, quod pro ſuo iure exigenti negaremus. Quæ poſtea applicat S. Auguſtino.

S. Auguſtinus.

Ora obſecro, vt non laudari volent, ſed laudans innocem Dominum, & ab inimicis meis ſaluus fiam. Epiſt. 22. ad Paulinum. *Præſertim quoniam multi ſunt hic, qui detrahendo nobis, cæterorum animos, à quibus diligi videmur, aduerſus nos perturbare conantur.* Epiſt. 227. ad Albinum, &c.

S. Hieronymus.

Certè quicquid dici potuit, & ſublimi ingenio de ſcripturarum Sanctarum hauriri fontibus, à te poſitum, atque diſſertum eſt. Sed quæſo reuerentiam tuam parumper patiaris, me tuum laudare ingenium. Epiſtola 30. ad Auguſtinum.

LXXXIII.

Cenſores.

Eccleſiæ intereſt ſua omnia iura non vni committere; periclitatur exercitus, cuius robur vnius hominis virtute nititur. Quid enim ſi hæretici ſuis argutijs poſſent euincere, ſe non eſſe apertè ab Auguſtino damnatos, Eccleſiæ cauſa deſerenda eſſet, & inſufficiens foret omnium aliorum Patrum conſenſus, quia Auguſtinus eſt neceſſarius? Iniqua certè eſſet Eccleſiæ conditio, cui Deus non vnicum Doctorem, ſed Doctores promiſit, vt non circumferamur omni vento doctrinæ.

S. Auguſtinus.

Deſine talibus, vnus homo ſum, Eccleſiæ inter nos agitur cauſa, non mea, Eccleſia, inquam, quæ in nullo homine ſpem ponere à ſuo didicit Redemptore. Quanquam nec de me ipſo vobis, etiamſi meam conuerſationem noſſetis, rectè crederetur inimicis mihi. Ad exiſtimationem hominum magna teſtium, qui me nouerunt ſuppetit copia, ad Dei verò conſpectum ſola conſcientia, quam contra criminationes veſtras cum intrepidam geram, non me tamen ſub oculis omnipotentis iuſtificare audeo. Lib. 3. con. Creſconium cap. 80.

S. Proſper.

Viginti ampliùs annis contra inimicos gratiæ Dei Catholica acies huius VIRI *ductu pugnat, & vincit; vincit dico, quia non patitur reſpirare, quos vicit*: In præfat. con. Collatorem, & in carmine contra Ingratos cap. 3.

Iſtius ergo inter cunctos, qui de grege Sancto
Inſanas pepulere feras, induſtria maior,
Maius opus, totum præſtantiùs imbuit orbem.
Nam quocumque gradum conuertit callidus hoſtis,
Quaque per ambages anceps iter egit apertas,
Huius ab occurſu eſt præuentus mille viarum
Inſidijs aditum non reperientibus vllum.

LXXXIV.

Cenſores.

Quæ certè non eo conſilio à me commemorantur, vt aliquid Auguſtini laudibus detractum velim, vtinam maior illis mea opera fieri poſſet acceſſio.

S. Auguſtinus.

Sic audire debeo contumelias tuas, quomodo laudes tuas. Lib. 3. con. Iul. oper. imperf. cap. 10.

Pius II.

Magnus Auguſtinus doctrina, & verecundia iuxta nobilis, cuius tanta gloria eſt, vt nullius laudibus creſcat, vituperationeue minuatur. Cum eſſet Æneas Syluius epiſt. 130. ad Cardinalem Carauaialium.

LXXXV.

Cenſores.

Sed tantùm, vt manifeſtem, quam malè de vero Auguſtino meritus ſit iſte ſuppoſititius, qui comparationibus odioſis, & laudibus hyperbolicè ſupra omnem adulationem exaggeratis, plus illi detraxit, quàm addiderit auctoritatis.

S. Auguſtinus.

Neque tamen huic tam familiari amico meo velim credas, quæ de me fortè laudans dixerit. Senſi enim etiam ipſum ſæpè non mentiendi ſtudio, ſed amandi propenſione falli iudicantem. Epiſt. 32. ad Paulinum. *Si laudanti amico credendum non eſt, nec inimico detrahenti.* Lib. 3. con. Literas Petil. cap. 2.

S. Hieronymus.

Omni quidem tempore Beatitudinem tuam eo, quo decet honore veneratus ſum, & habitantem in te dilexi Dominum Saluatorem; ſed nunc, ſi fieri poteſt, cumulo aliquid addimus, & plena complemus, vt abſque tui nominis mentione ne vnam quidem horam præterire patiamur. Poſtea: *Macte virtute in Orbe celebraris, Catholici te conditorem antiquæ rurſum fidei venerantur, atque ſuſpiciunt, & quod ſignum maioris gloriæ eſt, omnes heretici deteſtantur.* Epiſt. 25. apud Auguſtinum.

LXXXVI.

Cenſores.

Qui priùs Auguſtinum in omnibus depoſcebant iudicem, nunc ſibi liberum putant, nec quidem arbitrium honorarium in alijs illum admittere.

S. Auguſtinus.

Non enim vos oblitos credo, iudicis mihi munus fuiſſe delatum. Lib. 2. cont. Academicos cap. 8. *Sanè* Clemens VIII. S. Auguſtinum iudicem conſtituit in quæſtionibus de auxilijs.

S. Proſper.

Tantaque inſolentia damnati fouentur errores, vt prauitatis inuidia, & authores noſtri pulſentur, & Iudices. In præfat. contra Collatorem pro S. Auguſtini doctrina defendenda.

LXXXVII.

Cenſores.

Nec verum eſt, quod ipſe, tum alij dogmatiſtæ frequenter iactant, vniuerſam S. Auguſtini doctrinam contra Pelagianos fuiſſe approbatam ab Eccleſia, pluribuſque Summis Pontificibus, adeoque certam, & inconcuſſam eſſe debere.

S. Auguſtinus.

Vtrum etiam noſter licèt exiguus ex eodem, quo etiam tuus abundans, emanet capite fluentorum, hoc à te probari volumus, tuiſque reſcriptis de communi participatione vnius gratiæ conſolari. Epiſtola 95. ad Innocentium Papam contra Pelagianos.

S. Hormiſda Papa.

De arbitrio tamen libero, & gratia Dei quid Romana, hoc eſt Catholica ſequatur, & ſeruet Eccleſia, licèt in varijs libris Beati Auguſtini, & maximè ad Proſperum, & Hilarium abundè poſſit cognoſci, tamen & in ſcrinijs Eccleſiaſticis expreſſa capitula continentur. Epiſt. 77. ad Poſſeſſorem.

LXXXVIII.

Cenſores.

Ex hac autem approbatione, nempe Innocentij PP. *huiuſmodi literarum de vno, aut altero tantùm errore loquentium, inferre velle, totam D. Auguſtini doctrinam de gratia fuiſſe ſpecialiter ab Innocentio approbatam, eſt malitioſè ſimplicibus illudere, & eruditorum patientia intolerabiliter abuti.*

S. Auguſtinus.

Scripſimus etiam ad B. mem. Papam Innocentium, præter Conciliorum relationes, literas familiares, vbi de ipſa cauſa aliquanto diutiùs egimus. Ad omnia ille nobis reſcripſit eodem modo, quo fas erat, atque oportebat Apoſtolicæ Sedis Antiſtitem. Epiſt. 106. ad Paulinum.

S. Innocentius Papa.

Librum ſanè, qui eius, nempe Pelagij, *eſſe diceretur, nobis à veſtra charitate transmiſſum euoluimus, in quo multa blaſphemia, nihil quod placeret, nihil quod non penitus diſpliceret à quouis damnandum, atq; calcandum, cui ſimilia, niſi qui iſta ſcripſerat, nemo alter in mentem reciperet, atq; ſentiret.* Epiſt. 96. ad Auguſtinum, quæ incipit: *Fraternitatis veſtræ lineas plenas fidei, totoq; religionis Catholicæ vigore firmatas &c.*

LXXXIX.

Cenſores.

Quàm multi ſine vllo diſcrimine Auguſtini auctoritatem admittebant, qui nunc audita limitatione, quam eius appro-

S. Auguſtinus.

Sed multùm eum iſta fallit opinio. Longè aliter ſe habent quæſtiones iſtæ, quas eſſe præter fidem arbitratur, quam

Digitized by Google

approbationi Celeſtinus appoſuit, dum audiunt aliquid ex Auguſtino proponi, quæritant: Eſt-ne hoc de illis profundioribus quæſtionibus, quas non neceſſe iudicauit adſtruere, quas in ancipiti opinandi libertate reliquit?

quàm ſunt illa, in quibus ſalua fide, qua Chriſtiani ſumus, aut ignoratur, quod verum ſit, & ſententia definitiua ſuſpenditur, aut aliter, quàm eſt, humana, & infirma ſuſpicione conijcitur. Lib. de pec. originali cap. 23.

Eccleſia Lugdunenſis.

Beatus Papa Celeſtinus de quibuſdam profundioribus quæſtionibus in decretis ſuis poſuit dicens de eis, quæ ſicut non audemus contemnere, ita non neceſſe habemus adſtruere. *Sit ergo inter nos pia cautela, & moderatio, quatenus Sanctis Patribus debitus ſeruetur honor, & quolibet quis acquieſcat modo ex illis ſenſibus, qui de hac ſententia ab eis poſiti ſunt, non iudicemus eſſe hæreticum.* Lib. de tenenda verit. Script. cap. 12. tomo 9. Bibl. PP.

XC.

Cenſores.

Sed neq; verum eſt, quod aſſumunt, Romanos Epiſcopos approbaſſe omnia tanquam neceſſaria, quæ Auguſtinus in hiſce quæſtionibus docuiſſet. Et recitata Celeſtini clauſula aiūt: *Quibus verbis, clarè ſignificat, eſſe aliquas profundiorum illarum quæſtionum, de quibus loquitur, concluſiones ab Auguſtino traditas, quæ debent inter adiaphora computari.*

S. Auguſtinus.

Hæc ergo, quæ iſtis, vt dixi duabus epiſtolis illorum reſpondeo, ad tuam potiſſimùm dirigere Sanctitatem, non tam diſcenda, quàm examinanda, & vbi forſitan aliquid diſplicuerit, emendanda conſtitui. Poſtea: *Ago autem gratias ſinceriſſimæ in nos beneuolentiæ tuæ, quòd eas me latere noluiſti literas inimicorum gratiæ Dei, in quibus reperiſti nomen meum calumnioſè, atq; euidenter expreſſum.* Lib. 1. ad Bonifacium Papam cap. 1.

S. Proſper.

Bonifacius Papa, *cum eſſet doctiſsimus, aduerſus libros tamen Pelagianorum B. Auguſtini Epiſcopi reſponſa poſcebat. Vnde & venerabilis memoriæ Pontifex Celeſtinus &c. Per hunc virum intra Gallias iſtis ipſis, qui Sanctæ mem. Auguſtini ſcripta reprehendunt, maleloquentiæ eſt adempta libertas.* Poſtea celebri illo Celeſtini de Auguſtino elogio recitato exclamat: *Contra iſtam clariſsimæ laudationis tubam, contra iſtã ſacratiſsimi teſtimonij dignitatem audet quiſquam malignæ interpretationis murmur emittere?* In fine libri con. Collatorem cap. 43.

XCI.

Cenſores.

Si cui tamen poſt tot teſtimonia obſcurus adhuc videbitur Auguſtini ſenſus, expectet tantiſper, breui loquetur Roma, quid ſenſerit Auguſtinus, vel ſentire debuerit.

S. Auguſtinus.

Inde etiam reſcripta venerunt. Cauſa finita eſt, error vtinam aliquando finiatur Ser. 2 de Verb. Apoſtoli in fine, cum literæ S. Innocentij Papæ aduerſus Pelagianos Roma in Africam perueniſſent.

S. Proſper.

Imò nouerint non ſolùm Romanam, Africanamq; Eccleſiam, & per omnes mundi partes vniuerſos promiſsionis filios cum doctrina huius viri; nempe Auguſtini, *ſicut in tota fide, ita in gratiæ confeſsione congruere.* In epiſt. ad Rufinum.

XCII.

Cenſores.

Auguſtinus, & qui eius de prædeſtinatione ſententiam ſequuntur, in prædeſtinationem referunt, hunc trahi, illum non trahi, quia hic prædeſtinatus fuerat, ille non fuerat, itaq; non magis quærendum eſse, quare hic trahatur, ille non trahatur, quàm dicere, cur hic prædeſtinatus fuerit, ille non fuerit. Vbi poſtea arguunt S. Auguſtinum, quòd dixit trahi, & prædeſtinari idem eſſe.

S. Auguſtinus.

Ergo trahi à Patre ad Chriſtum, & audire, ac diſcere à Patre, vt veniat ad Chriſtum, nihil aliud eſt, quàm donum accipere à Patre, quo credat in Chriſtum. Neque enim audientes Euangelium à non audientibus, ſed credentes à non credentibus diſcernebat, qui dicebat: Nemo venit ad me, niſi fuerit ei datum à Patre meo; *Fides igitur & inchoata, & perfecta Dei donum eſt.* Lib. de prædeſt. SS. cap. 8.

S. Prudentius.

Quæ verba tua, quàm ſint mendaciorum nebulis caligata, eiuſdem Sanctiſsimi Patris Auguſtini verbis eluceat. Lib. de prædeſt. contra Erigenam capite 8.

XCIII.

Cenſores.

Certè probabilior, magis expedita reſponſio aliorum, eſt, hunc trahi, illum non trahi, quia hic trahentem Deũ

S. Auguſtinus.

Valdè remota eſt à ſenſibus carnis hæc ſchola, in qua Pater auditur, & docet, vt veniatur ad filium. Lib. 1.

ſequi voluit, ille noluit, quod ipſe D. Auguſtinus fateri coactus eſt in lib. de prædeſt. & gratia.

de prædeſt. Sanct. cap. 8. At liber de prædeſtinatione & gratia, non eſt Auguſtini, & contrarium docet, ac illi auctori imponunt, *vt patet ex cap. 15. §. Hic quicumque reſpondet.*

S. Thomas.

Quare autem in ſpeciali trahat hunc, & illum non trahat, non eſt ratio aliqua, niſi beneplacitum voluntatis diuinæ; vnde dicit Auguſtinus, quem trahit, & quem non trahit, quare illum trahat, & illum non trahat, noli iudicare, ſi non vis errare. In comment. ad cap. 6. Ioannis.

XCIV.

Cenſores.

Si nihil Chriſtianæ eruditioni poſt Auguſtinum acceſſerit, Scholaſtica Theologia penitus abiicienda foret.

S. Auguſtinus.

Pro magnitudine ſapientiæ veſtræ res mirabiles dicitis. Lib. 3. con. Iul. cap. 3.

XCV.

Cenſores.

Auguſtini authoritatem interponentibus reſponderi poteſt, Eccleſiam in ſuis filijs vſque hodie creſcere in eruditione.

S. Auguſtinus.

Modò autem vos veſtri Magiſtri eſſe poteritis. Lib. 2. de ord. cap. 3.

S. Thomas Villanouanus.

Auguſtinus primus cœpit catholicas veritates enucleare, digerere, dilucidare, diſtinguere, atq; in ſcholaſticam formam redigere, docens quid in quolibet fidei myſterio ſentiendum, quid ad obiecta reſpondendum eſſet, vnde ex Scripturis colligendus locus ad roborandum. Deniq; ſi quid de fide diſtinctè ſentimus, apertè dicimus, audacter aſſerimus, id totum Auguſtino debemus. Conc. 1. de S. Auguſtino.

XCVI.

Cenſores.

Ex ipſiuſmet Auguſtini, & Patrum conſilio hoc legitimum, ac rationi conforme temperamentum appono, & errorem Pelagianorum fugiens in Auguſtini exceſſus non incido.

XCVII.

Cenſores.

Iam pridem è Catholicis plurimi doctrina, & pietate laudabiles confeſſi ſunt, S. Auguſtinum Pelagianiſmi odio ita in contrariam partem inclinaſſe, vt perſæpè Caluino potiùs, quàm Tridentinis Patribus fauere videatur.

XCVIII.

Cenſores.

Vel deniq; ſi aliquot locis plus intendit Auguſtinus, applicandus illis erit, quod in eo notarunt plures, & graues Doctores Catholici, exceſſiſſe interdum æſtu diſputationis abreptum, & in odium hæreſis, quam impugnabat, ad contrarium extremum inclinaſſe.

XCVIIII.

Cenſores.

Vt ſit nimia quadam ſeueritas, & iniqua vexatio, quæ medium illud, in quo veritas ſedet, tranſgredi iubet, ſi præeat Auguſtinus.

S. Auguſtinus.

Ecce vnde ſe putant hæretici noui Manichæorum nomine obiecto vim ſubterfugere veritatis, ſed non ſubterfugiunt, inſequitur quippe illa, & ſimul Manichæos, Pelagianoſq; ſubuertit. Poſtea: *Quod dicimus legem ſanctam, iuſtam, & bonam non iuſtificandis impijs, ſed conuincendis ſuperbis præuaricationis gratia poſitam, & contra Manichæos eſt, quia ſecundùm Apoſtolum laudatur, & contra Pelagianos, quia ſecundùm Apoſtolum nemo ex lege iuſtificatur; & ideo iuſtificandis eis, quos litera occidit, id eſt, quos lex bona præcipiens præuaricatione reos facit, ſpiritus gratia gratis opitulatur.* Item *quod arbitrium ſui in malum liberum dicimus, ad agendum bonum gratia Dei eſſe liberandum, contra Pelagianos eſt: quod autem dicimus ab illo exortum, quod antea non erat malum, contra Manichæos eſt &c. Vtroſq; igitur Catholica fides ſicut & cæteros hæreticos aduerſarios inuenit, vtroſq; diuinorum teſtimoniorum authoritate, & luce veritatis conuincit.* Lib. 3. con. duas epiſt. Pelag. in fine cap. 9.

S. Celeſtinus.

Mirificè priùs laudato S. Auguſt. addit: *Quia nonnulli, qui Catholico nomine gloriantur, in damnatis autem hæreticorum ſenſibus ſeu prauitate, ſiue imperitia demorantes, pijſſimis diſputatoribus obuiare præſumunt, & cum Pelagium, atq; Celeſtium anathematizare non dubitent, magiſtris tamen noſtris, tanquam neceſſarium modum exceſſerint, obloquuntur, &c.* In epiſtola ad Epiſcopos Galliæ cap. 3. vt Cenſores ipſi tradunt.

Cenſo-

Digitized by Google

C.

Cenſores.

Reſpondeo dupliciter intelligi poſſe B. Auguſtinum, alioſq; Patres interdum exceſſiuè locutos eſſe. Primò ſcienter, & contra mentem ſuam, aſſerendo aliquid à veritate alienum. quod eſt mentiri, id eſt, contra mentem ire. Secundò neſcienter, & loquendo quidem, vt ſentiebant, ſed aſtu diſputationis, & vehementia ſpiritus ad alterum extremum interdum declinantes intellectu, æquè ac verbis, quod non eſt mentiri, ſed falli, & dicere falſum ſine mendacio. Secundum contigiſſe Auguſtino, & alijs non ſolùm affirmant auctores citati, ſed & plures alij.

S. Auguſtinus.

Non eſt ita, vt loqueris, quicunq; iſta dixiſti, non eſt ita, multum falleris, vel fallere meditaris. Lib. 2. de nupt. & concup. cap. 3. Obiecerat enim Iulianus, Auguſtinum, cum longiùs à Pelagiano dogmate recedere vellet, ad Manichæos accedere: *inſtar ferarum, quæ circumdantur pinnis, vt cogantur in retia, quibus quoniam deeſt ratio in verum exitium vana formidine contruduntur.* Cui Auguſtinus: *Agnoſce igitur in tuo dogmate nomen tuum, & Catholicis, à quibus confutaris, deſine obijcere & dogma, & nomen alienum. Nam veritas vtroſq; redarguit, & Manichæos, & vos.* Ibidem.

S. Proſper.

Multi, *inquis*, ſingula hæc credentes, ac iuſto ampliùs aſſerentes varijs, ſibiq; contrarijs ſunt erroribus inuoluti. *Placet igitur tibi cum hæreticis Catholicos, cum victis damnare victores, & eos erroris nota adurere, qui errorem ab Eccleſia depulerunt.* Lib. con. Collatorem cap. 10. Hinc dicebat Magnus ille Theologus Gregorius Ariminenſis abhinc 300. & ampliùs annis ſupremus Auguſtinianæ Reipublicæ Moderator: *Qua poteſtate dicunt Auguſtinum hic non propriè, & verè, ſed exceſſiuè locutum, dicet alius ſimiliter in alijs regulis per Auguſtinum poſitis fuiſſe locutum exceſſiuè, & non vt ſonant illas eſſe tenendas; ſed ſic dicendo non eſt dubium intuenti diligenter, quod in multos quis laberetur errores* 2. ſent. diſt. 33. quæſt. 3.

C I.

Cenſores.

Ita ſæpè in libris Retractationum ſe purgat Auguſtinus, quòd olim contra Manichæos, qui dicebant omnia bona à Deo bono, omnia mala à Deo malo quaſi fato, nõ autem liberè ab homine fieri, *ſcribens ita liberum arbitrium prædicarit, ut gratiæ oblitus eſſe videatur; Contra poſtea orto Pelagio hoſte gratiæ ita gratiam extollit, ut liberum arbitrium deprimere cenſeatur.*

S. Auguſtinus.

Quamuis & in his libris, qui non contra illos omnino, nempe Pelagianos, *quippe illi nondum erant, ſed contra Manichæos conſcripti ſunt de libero arbitrio, non omni modo de iſta Dei gratia reticuimus, quam nefanda impietate conantur auferre: diximus quippe &c.* (& eam in rem pluribus teſtimonijs allatis cõcludit) *Ecce quàm longè antequam Pelagiana hæreſis extitiſſet, ſic diſputauimus, velut iam contra illos diſputaremus.* Lib. 1. Retract. cap. 9.

S. Proſper.

Sed videant quomodo ſe à dedecore iſtius exuant falſitatis, qui poſſunt tam inepta confingere, ſibi, quorum abutuntur auribus, aliquantulum diligentiæ ad cognoſcenda ea, quæ præſtantiſſimus miniſter gratiæ Auguſtinus *diſputauit, intenderint. Licet omnem iſtius inquiſitionis moram ipſi, qui hæc loquuntur, præuenire deberent, proferendo, atq; explicando libros, vllamve eorum particulam demonſtrando, quam per dubium ſaltem intellectum tali interpretationi obnoxiam vir Sanctus ediderit.* In epiſt. ad Rufinum.

C I I.

Cenſores.

An non hoc ipſum eſt, quod Molina concedit, quodque ab eo ſuperbè dictum exaggerari conſueuit ab aduerſarijs, rationem hanc tuendæ libertatis non fuiſſe datam, & explanatam ab Auguſtino contra Pelagianos diſputante?

S. Auguſtinus.

Vnde tibi duobus prioribus libris ſic me reſpondiſſe arbitror, ut à nullo ampliùs requiratur. Lib. 5. con. Iul. Pelagianum cap. 1.

S. Gelaſius Papa.

O ſi ſtuderent aduerſus eos, nempe Pelagianos, *Maiorum noſtrorum libros, reſponſaq; cognoſcere, illis omnibus modis cerneretur nihil eſſe prorſus, quod ab iſtis fuerit ventilatum, & ab illis magnifica veritate contritum, ſicq; de cunctis eorum nequitijs refutandis fideles quoq; viderentur inſtructi, vt nihil ampliùs quæreretur.* In epiſtola ad Honorium Epiſcopum contra Pelagianos.

CIII.

Cenſores.

Nulli Patrum promiſſa fuit infallibilitas, & ſinguli ferè in quibuſdam errauerunt, vt Cyprianus in rebaptizandis hæreticis. Hieronymus in aliqua parte Danielis reijcienda &c. & vt plura dicamus ſpeciatim de Auguſtino.

S. Auguſtinus.

Quod dixi, mihi obijce, vt purgem. Lib. 4. con. Iul. cap. 1. *Nam tua me non terret velut lingua Cenſoris.* Lib. 3. cap. 21.

S. Proſper.

Doctrinam, quam ſanctæ mem. Auguſtinus Epiſcopus contra Pelagianos inimicos gratiæ Chriſti, & liberi arbitrij decomptores per multos annos Apoſtolicè aſſeruit, literiſque mandauit quibuſdam viſum eſt aut non intelligendo, aut intelligi eam nolendo reprehendere, & hoc quaſi compendium cognitionis his, qui iudicio eorum ducebantur, afferre, vt quæ in libris prædicti Viri damnabilia reperiſſe iactabant, breuium capitulorum indiculis publicarent; taliq; commento & deteſtationem eius, quem impeterent, obtinerent; & ab his, quæ infamaſſent, curam exterriti Lectoris auerterent. In præfat. reſp. ad capitula Gallorum.

CIV.

Cenſores.

Senſit ille, nempe Auguſtinus, *mundum in inſtanti creatum fuiſſe,* lib. 4. de Gen. ad lit. à cap. 21. vſque ad finem libri, & lib. 5. cap. 1. & ſeq. *quod non conuenit cum ſcriptis à Moyſe cap. 1. Geneſeos, vt oſtendunt accuratiores Theologi, ſpeciatimq; Suarez, Molina, Martinon, communiterq; reijcitur à Doctoribus Catholicis.*

S. Auguſtinus.

O' vita pauperum Deus, in cuius ſinu non eſt contradictio, plue mihi mitigationes in cor, vt patienter tales feram, qui non mihi hoc dicunt, quia diuini ſunt, & in corde famuli tui viderunt, quod dicunt, ſed quia ſuperbi ſũt, nec nouerunt Moyſis ſententiam, ſed amant ſuam, non quia vera eſt, ſed quia ſua eſt. Lib. 12. Confeſſ. cap. 25.

S. Thomas.

Sed prior Auguſtini opinio, de creatione mundi in inſtanti, *eſt rationabilior, & magis ab irriſione infidelium ſacram Scripturam defendens, quod valdè obſeruandum docet Auguſtinus ſuper Gen. lib.* 1. *vt ſic ſcripturæ exponantur, quod ab infidelibus non irrideantur, & hæc opinio plus mihi placet.* 2. ſentent. diſt. 12. q. 1. art. 2. in fine corporis.

CV.

Cenſores.

Senſit etiam Angelos, & Dæmones eſſe corporeos in pſal. 85. & 145. & epiſt. 115. *alijs in locis, vbi affirmat, aut ſupponit habere corpora quædam ſubtiliora.*

S. Auguſtinus.

Adhærebunt ergo, ſi eis nulla ſunt corpora, Spiritus Dæmonum, imò Spiritus Dæmones, licèt incorporei corporeis ignibus cruciandi. Lib. 21. De ciuit. Dei cap. 10.

S. Thomas.

Auguſtinus loquitur non aſſerendo, ſed opinione Platonicorum vtens, qui ponebant eſſe quædam animalia aerea, quæ Dæmones nominabant. 1. p. quæſt. 51. art. 1. ad 1.

CVI.

Cenſores.

Item dubitauit, num Sol, & Luna, aliaq; Sydera, quæ oculis conſpicimus, ſint animata.

S. Auguſtinus.

De Sole, & Luna talia dicta ſunt, tanquam ſentiant, & ideo tolerent vanos adoratores ſuos, quamvis verba ibi accipi poſſint ab animali ad inanimale tranſlata, modo locutionis, qui vocatur Græcè metaphora. Lib. 2. Retract. cap. 7.

S. Thomas.

Similiter etiam apud Doctores fidei fuit circa hoc diuerſa opinio. Origenes enim poſuit corpora cæleſtia animata. Hieronymus etiam idem ſentire videtur exponens illud Eccleſiaſtici primo, luſtrans omnia &c. *Baſilius verò, & Damaſcenus aſſerunt corpora cæleſtia non eſſe animata. Auguſtinus verò ſub dubio dereliquit, neutram in partem declinans vt patet ex 2. de Gen. ad lit. & in Enchiridio.* 1. p. q. 70. art. 3.

CVII.

Cenſores.

Dubitauit etiam de origine animarum, vtrum creentur de nouo, quod certiſſimum eſt, an ex Adam propagen-

S. Auguſtinus.

Proinde ignorantiam meam de origine animarum te corripientem, atq; obiurgantem non moleſtè ferrem, imo inſuper

gentur, vt videre eſt epiſt. 29. ad Hieronymum, & epiſt. 157. & in libro de origine animæ.

inſuper & gratias magnas agerem, ſi eam mibi non ſolùm duris percuteres conuicijs, ſed veris etiam excuteres dictis. Lib. 4. de orig. an. cap. 5.

S. Fulgentius.

Cuius quæſtionis de origine animæ *Beatus Auguſtinus profunditatem ſibi imperſcrutabilem cernens nullam voluit huius rei definitam proferre ſententiam, incongruum prorſus exiſtimans aliquid affirmare ſine dubitatione velle, quod alter poſſet contraria reſponſione conuellere. Cuius tam in decimo libro de Geneſi ad literam, quam in libris ad Vincentium Victorem de origine animæ, nec non in libro primo ex duobus, quos ad S. Hieronymum ſcripſit, in tribus quoq; epiſtolis, quas ad Optatum Epiſcopum de hac quæſtione compoſuit, diſputatione refulget non minus copioſa, quàm profunda, & eo magis laudabili, quia congrua temperie moderata. Vbi quicquid ingenij acumine, quicquid ratiocinationis ordine, quicquid auctoritatis pondere inquirendum, diſcutiendumq; conſpexit, & inquiſiuit ſingulariter, & diſcuſſit, conſenſum tamen ab vtraq; definitione continuit, ne laborem tantæ diſputationis inaniter ſuſciperet, quem cuiuslibet ſententiæ temeraria definitio vacuaret.* Lib. 3. de verit. de prædeſt. & grat. cap. 18. *Quanto ergo meliùs ab huius quæſtionis certamine temperamus, in qua nos inaniter laborare cognoſcimus præſertim, quia quod à Sanctis viris maioribus noſtris videmus minimè definitum, oportet nos tanto cautiùs, atq; temperantiùs quærere, quanto ad eius finem illos præclaros viros cernimus minimè perueniſſe.* cap. 20.

CVIII.

Cenſores.

Perperàm quoq; exponit id, quod ait Apoſtolus Roman. 14. verſ. 23. Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt, *quaſi velit dicere Apoſtolus, omnia opera infidelium eſſe peccata, & ſine vera fide nullum poſſe fieri bonum opus. Cum tamen ibi ſermo ſit de eo, quod non fit ex dictamine conſcientiæ iudicantis bona fide licitum eſſe id, quod fit, vt ex textu ipſo liquet, & communis interpretatio Doctorum contradicit Auguſtino, qui etiam aliquot locis, vt alibi notauimus, videtur hanc ſuam aſſertionem reſtringere ad bonum opus vtile vitæ æternæ conſequendæ &c. Vtrumq; tamen à vero ſenſu Apoſtoli loco citato planè alienum eſt.*

S. Auguſtinus.

Teſtimonium illud, quod ex Apoſtolo poſui: Omne, quod non eſt ex fide, peccatum eſt, *ſicut tibi viſum eſt, accepiſti, & expoſuiſti, non vt ſapit, ſed vt ſapis. De cibis enim Apoſtolus loquebatur; verùm cum dixiſſet,* qui autem diſcernit, ſi manducauerit, damnatus eſt, quia non ex fide, *hanc peccati ſpeciem, de qua agebat, generali voluit probare ſententia mox inferens,* Omne enim quod non eſt ex fide, peccatum eſt. Et inferiùs: Omne *enim velis nolis,* quod non eſt ex fide, peccatum eſt. Lib. 4. con. Iul. cap. 3.

Bonifacius II. Papa.

Illos autem, qui præcedente fide, cætera, ſicut indicas, volunt gratiæ deputare, ſua profeſſione conſtringimus, vt multo magis dono gratiæ etiam fidem cogantur adſcribere, præter quam nihil eſt boni, quod ſecundum Deum quilibet valeat operari, ſicut B. Apoſtolus dicit: Omne quod ex fide non eſt, peccatum eſt. *Quod cum ita ſit, aut nullum bonum gratiæ deputabunt, ſi ei fidem ſubtrahere moliuntur, aut ſi quod bonum eſſe dicunt de gratia, ipſa neceſſariò fides erit gratiæ deputanda.* In epiſtola ad S. Cæſarium Arelatenſem.

CIX.

Cenſores.

Norunt etiam quicunq; in eius lectione verſati ſunt, non adeo felicem in indagando literali ſenſu ſcripturæ interdum fuiſſe. Ex quo tamen potiſſimè argumentandum eſt, longèq; illi in hac parte præferendum eſſe Hieronymum, & Chryſoſtomum.

S. Auguſtinus.

Cum his autem, qui cuncta illa, quæ vera ſunt, falſa eſſe non dicunt, honorantes, & in culmine ſequendæ authoritatis nobiſcum conſtituentes illam per Sanctum Moyſen editam ſanctam ſcripturam tuam, & tamen nobis aliquid contradicunt, ita loquor: Tu eſto Deus noſter arbiter inter confeſſiones meas, & contradictiones eorum. Lib. 12. Confeſſ. cap. 16.

Sancti Patres.

Hieronymus epiſtola 30. ad Auguſtinum ait: *Certè quicquid dici potuit, & ſublimi ingenio de ſcripturarum ſanctarum hauriri fontibus, à te poſitum, atque diſſertum eſt.*

ſt. S. Prudentius in epiſtola ad Hincmarum, & Pardulum: *Hoc primum veſtram ſinceritatem monens, vt doctrinam Beatiſsimi Patris Auguſtini omnium abſque vlla dubietate vndecunque doctiſsimi, ſanctarum ſcripturarum auctoritati in omnibus concordiſsimam; quippe nullus Doctorum abſtruſa earum ſcrupuloſius rimatus, diligentius exquiſierit, verius inuenerit, veracius protulerit, luculentius enodauerit, fidelius tenuerit, robuſtius defenderit, effuſius diſſeminauerit &c.* Remigius Antiſiodorenſis in 2. ad Corinth. *Sicut Sol excedit in lumine omnes planetas, ita Auguſtinus omnes exceſſit in exponendis ſacris ſcripturis.* Hugo de S. Victore ſerm. 25. *Inde & de ipſo in hac eius ſolemnitate canimus, quod Prophetarum, & Apoſtolorum plenus ſpiritu, quæ prædixerunt myſtica, fecit nobis peruia, poſt quos ſecunda diſpenſandi verbi Dei primus refulſit gratia &c.*

C X.

Cenſores.

Duriùs quoque loquitur pluribus locis de veritate corporis Chriſti in Euchariſtia, vt ſupra indicauimus, qua de cauſa ſuum planè illum eſſe gloriantur, ſed falsò Caluiniſtæ, & Emmentiſſimus doctrina, æquè ac dignitate Cardinalis Perronius in libro ſingulari, cui titulus eſt, Refutatio obiectionum ex D. Auguſtino contra S. Euchariſtiæ Sacramentum cap. 1. ipſo initio idcircò vocat S. Auguſtinum magnum prætenſum Sacramentariorum Patronum.

S. Auguſtinus.

Admonet me planè, ac mihi iubet ſuauiſſimo imperio lex Chriſti, hoc eſt charitas, vt cum aliquid falſi in libris meis me ſenſiſſe homines putant, quod ego non ſenſi, atque idipſum falſum alteri diſplicet, alteri placet, malim me reprehendi à reprehenſore falſitatis, quàm ab eius laudatore laudari; Ab illo enim quamuis ego non rectè, qui hoc non ſenſerim, error tamen ipſe rectè vituperatur. Ab hoc autem nec ego rectè laudor, à quo exiſtimor id ſenſiſſe, quod vituperat veritas, nec ipſa ſententia, quam vituperat veritas. Lib. 1. de Trin. cap. 3.

Guitmundus Epiſcopus.

Quid hic Vmbratici reſpondebunt? Vbi in tanta luce lucifugæ noſtri vmbram parabunt? Ecce Auguſtini manifeſtiſsima documenta recitantur, nihil in eis ſcrupuloſum, nihil ambiguum; aut de his ſe explicent, aut Auguſtinum nobis obijcere deſiſtant. Lib. 3. de veritate Euchariſtiæ contra Berengarium tomo 11. Bibl. PP.

C X I.

Cenſores.

Item lib. 1. de peccat. merit. & remiſſ. cap. 20. & libro de prædeſt. SS. cap. 13. & lib. 2. oper. imperf. con. Iul. cap. 29. docere videtur, Sacramentum Euchariſtiæ non minùs eſſe neceſſarium parvulis ad ſalutem, quàm baptiſmum, neque minùs ad eos pertinere quod dicitur Io. 6. v. 54. Amen amen dico vobis, niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis, *quàm iſtud Io. 3. v. 6.* Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu S. non poteſt introire in regnum Dei.

S. Auguſtinus.

Sancto Innocentio vide quid reſpondeas, qui nihil aliud de hac re ſapit, quàm quod iſti, in quorum te conuentum, ſi tamen prodeſt aliquid, te introduxi. Cum his etiam ipſe conſidet, etſi poſterior tempore, prior loco &c. Qui denique parvulos definiuit, niſi manducauerint carnem filij hominis, vitam prorſus habere non poſſe. Huic reſponde, imò ipſi Domino, cuius ille Antiſtes vſus eſt teſtimonio. Lib. 1. con. Iul. cap. 4.

S. Innocentius Papa.

Illud verò quod eos Pelagium, ac Celeſtium *veſtra fraternitas aſſerit prædicare, parvulos æternæ vitæ præmijs etiam ſine baptiſmatis gratia poſſe donari, perfatuum eſt. Niſi enim manducauerint carnem filij hominis, & biberint ſanguinem eius, non habebunt vitam in ſemetipſis; Qui autem hanc eis ſine regeneratione defendunt, videntur mihi ipſum baptiſmum velle caſſare, cum prædicant eos habere, quod in eos creditur non niſi baptiſmate conferendum.* In epiſtola ad Patres Mileuitanæ Synodi apud Aug. epiſt. 93.

S. Gelaſius Papa.

Vt prouidentia Dei omnes Pelagianorum nequitias amputaret, non ſolum dictum eſt: [Qui non fuerit renatus ex aqua, & Spiritu S. non intrabit in regnum cælorum] ſed etiam pariter dictum eſt [Qui non manducauerit carnem filij hominis, & biberit eius ſanguinem non habebit vitam in ſemetipſo] De vita autem æterna hoc dictum nullus addubitat,

quoniam

quoniam multi non manducantes hoc Sacramentum vitam habere videantur præſentem. In epiſtola ad Epiſcopos Piceni.

CXII.

Cenſores.

Indèque diſputans contra Pelagianos, probat infantes ſine Eucharistiæ ſumptione non poſſe vitam æternam conſequi. quam ſumptionem diſtinguit à baptiſmo, quaſi velit debere infantes neceſſariò eſſe reipſa, & diſtinctè vtriuſque Sacramenti participes baptiſmi, & Euchariſtiæ, vt vitam æternam obtineant. Sic enim loquitur cap. illo 20. lib. 1. de pec. mer. auferatur ergo iam dubitatio &c. *Quæ verba ſunt adeo manifeſta, vt difficillimè patiantur benignam interpretationem, qua pleriq; Theologorum Auguſtinum ab errore excuſare conantur, error enim eſt notatus, & damnatus ſub anathemate à Concilio Tridentino.*

S. Auguſtinus.

Nihil hic de noſtro afferamus, ipſum Apoſtolum item audiamus; Cum ergo de iſto Sacramento loqueretur ait: Vnus panis, vnum corpus multi ſumus. *Intelligite, & gaudete, vnitas, pietas, veritas, charitas vnus panis, vnum corpus multi ſumus; recolite enim, quia panis non fit de vno grano, ſed de multis. Quando ergo exorcizabamini, quaſi molebamini; quando baptizati eſtis, quaſi conſperſi eſtis, quando ſpiritus ſanctificationem accepiſtis, quaſi cocti eſtis; eſtote, quod videtis, & accipite quod eſtis &c.* In ſermone ad infantes ante altare.

S. Fulgentius.

Beatus quoque Auguſtinus de hac re ſermonem fecit admodum luculentum, & aptum ædificationi, & inſtructioni fidelium (& toto ſermone recitato, in quo verba proximè recenſita leguntur) *Arbitror,* ait, *Sancte frater, diſputationem noſtram præclari Doctoris Auguſtini ſermone firmatam, nec quicquam eſſe aliquatenus ambigendum, tunc vnumquemque fidelium corporis, ſanguiniſque Dominici participem fieri, quando in baptiſmate membrum corporis Chriſti efficitur, nec alienari ab eo panis, caliciſque conſortio, etiamſi antequam panem illum comedat, & calicem bibat, de hoc ſeculo in vnitate corporis Chriſti conſtitutus abſcedat.* In reſpon. ad quæſtionem de baptiſmo Æthiopis.

Concilium Tridentinum.

Neque ideo tamen damnanda eſt antiquitas, ſi eum morem, nempe dandi Euchariſtiam paruulis, *in quibuſdam locis aliquando ſeruauit; vt enim ſanctiſſimi illi Patres ſui facti probabilem cauſam pro illius temporis ratione habuerunt, ita certè eos nulla ſalutis neceſſitate id feciſſe ſine controuerſia credendum eſt.* Seſſione 21. cap. 4.

CXIII.

Cenſores.

Præterea lib. 2. con. Iul. cap. 10. docet cogitationes moroſas, ſiue delectationes voluntarias de rebus venereis eſſe dumtaxat peccatum veniale, modò abſit conſenſus in opus, ſeu malum deſiderium, vel illius periculum. Quæ doctrina ab omnibus Catholicis iam pridem reijcitur, nec ſine ſcandalo à quoquam obtruderetur.

S. Auguſtinus.

Vnum igitur genus eſt probatiſſimum, & quaſi purgatiſſimum, quum & bona ſcripta ſunt, & in bonam partem accipiuntur à legentibus, Lib. de vtilit. cred. ad Honoratum cap. 5.

S. Auguſtinus.

Ita dici poteſt in homine vno, ſi delectationibus illicitis, à quibus ſe continuò deberet auertere cogitatio, libenter ſola paſcatur, nec facienda decernantur mala, ſed tantùm ſuauiter in recordatione teneantur, quaſi mulierem ſine viro poſſe damnari, abſit hoc credere. Hæc quippe vna perſona eſt, vnus homo eſt, totuſque damnabitur, niſi hæc, quæ ſine voluntate operandi, ſed tamen cum voluntate animum talibus oblectandi, ſolius cogitationis ſentiuntur eſſe peccata, per mediatoris gratiam remittantur. Lib. 12. de Trinit. cap. 12.

CXIV.

Cenſores.

Certè cum eadem ſit iudiciorum, & affectuum alea, & Auguſtinus tanta contentione pugnet contra Pelagianos, vt obtineat nullum eſſe quantumuis Sanctum, cui non ſit opus dicere, dimitte nobis debita noſtra, ob quotidianos voluntatis lapſus, neſcio quid Batanis in mentem venerit, vt Auguſtiniani videri velint, cum tanto niſu

S. Auguſtinus.

Neque enim negare debeo, ſicut in ipſis moribus, ita multa eſſe in tam multis opuſculis meis, quæ poſſint iuſto iudicio, & nulla temeritate culpari. Ex quibus ſi aliena reprehenderes, illic & tibi fortaſſis oſtenderem, qualem te eſſe, in quibus non perperam reprehenderes, vellem, neque tibi iunіori maior, & præpoſitus ſubdito corre-

perſuadere conantur, eſſe aliquos, nempe Auguſtinum, qui iudicio nunquam labantur.

ctionis exemplum quanto humilius, tanto ſalubrius exhiberem, Sed ea in me reprehendiſti, quæ non corrigere humilitas, ſed partim fateri, partim defendere veritas cogit. Lib. 4. de orig. animæ cap. 1.

B. Iordanus de Saxonia.

Ipſe tamen poſtea Auguſtinus tam ab erroribus intellectus, quàm à corruptione affectus per actum hierarchicum purgatus fuit. Serm. 138. S. Thomas Villanouanus ait: Hæc igitur Auguſtini tam profunda humilitas apud Deum, & homines ſapientia, & intellectu illum ſublimiter exaltauit, quoniam Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. Vnde poteſt de illo intelligi Prophetæ vaticinium, dedit abyſſus vocem ſuam altitudinem phantaſiæ. Abyſſus, inquam, humilitatis Auguſtinus vocem doctrinæ ſuæ populis dedit propter phantaſiæ ſuæ, ideſt, ingenij altitudinem, quam propter humilitatem contulit illi Deus. Conc. 2. de S. Auguſtino.

Habac. cap. 3. ver. 10.

CXV.

Cenſores.

Conſtat ergo exemplo S. Bernardi tales eſſe, quas dixerat duas columnas, vt non ſit neceſſariò timendum, ſi quis ita diuellatur ab Auguſtino, vt tamen innitatur Ambroſio, etiam in ijs, quæ contra Pelagianos Auguſtinus diſputauit &c.

S. Auguſtinus.

Quid ergo, quo me ab illo in hac cauſa ſeparandum putas? Poſtea: Ergo ille noſter, an veſter ſit, & vos videtis. Lib. 4. con. Iul. oper. imperf. cap. 119.

S. Bernardus.

Ab his ergo duabus columnis (Auguſtinum loquor, & Ambroſium) crede mihi, difficilè auellor; Cum his, inquam, me aut errare, aut ſapere fateor. Epiſtola 77. ad Hugonem de S. Victore.

CXVI.

Cenſores.

Quid igitur mirum, ſi vir aliòqui doctiſſimus, & ſanctiſſimus Auguſtinus difficultate rei oppreſſus, nihil aliud inuenerit, in quo eſſentiam originalis peccati conſtitueret.

S. Auguſtinus.

Hominem tuo iudicio doctiſſimum, & peritiſſimum non dubitaſti reprehendere. Ego autem & me doctiſſimum, ac peritiſſimum neſcio, imò verò me non eſſe certiſſimè ſcio. Lib. 4. de orig. animæ initio.

B. Iordanus de Saxonia.

Quantum ad dictorum ſufficientiam, quia nihil deeſt in libris Auguſtini, quod pertinet ad ſcientiam legis diuinæ; Vnde dicit Voluſianus ſcribens ad Auguſtinum [vtcunque in alijs Sacerdotibus toleratur inſcitia, ſed cum ad Antiſtitem Auguſtinum venitur, legi Dei deeſt, quicquid Auguſtinum contigerit ignorare] Sermone 148.

CXVII.

Cenſores.

Nempè iam nos docuit Gerſon, & Abulenſis, quò pertineat hæc approbatio, non enim eò, vt intelligamus, Auguſtinum nullis eſſe humanis defectibus obnoxium, ſed rarioribus, & leuioribus.

S. Auguſtinus.

Senti de Auguſtino quicquid libet, ſola me in oculis Dei conſcientia non accuſet. Quod enim ait Apoſtolus: Mihi minimum eſt, vt à vobis iudicer, aut ab humano die. Lib. con. Secundinum cap. 1.

Arnobius junior.

Serapion dixit: Teſtor Deum, quia ſollicitudini meæ vniuerſa ambiguitate eliminas, ſi de his eius, ſcilicet Auguſtini, mihi definita proferas, & de omnibus, quæ tranſacta ſunt, euidentia eius afferas documenta; fateor enim me eius aſſertiones ita probatas habere, vt ſe ipſum ore ſuo hæreticum detegat, qui Auguſtinum putauerit in aliquo reprehendendum eloquio. Arnobius dixit: Meo ſenſu locutus es, nam ea, quæ eius nunc profero, ac ſi ſacratiſſima Apoſtolorum ſcripta ſic credo, & teneo, & defendo. Tomo 5. Bibl. PP. par. 3.

CXVIII.

Cenſores.

Senſit Auguſtinus mundum in inſtanti creatum fuiſſe; quod non conuenit cum ſcriptis à Moyſe &c.

S. Auguſtinus.

Nemo iam moleſtus ſit dicendo mihi, non hoc ſenſit Moyſes, quod tu dicis, ſed hoc ſenſit, quod ego dico. Si enim mihi diceret, vnde ſcis hoc ſenſiſſe Moyſem, quod de his verbis eius eloqueris, æquo animo ferre deberem.

Cen- &

Digitized by Google

CXIX.

Cenſores.

Contrariam Auguſtino ſententiam non modò probabiliorem iudico, ſed certæ, & indubitatæ veritatis.

CXX.

Cenſores.

Explicatio hæc cenſetur ab omnibus improbabilis, nec ego dubito, quin ſi Auguſtinum non haberet Patronum, manifeſtè damnata fuiſſet, vt hæretica.

CXXI.

Cenſores.

Contrarium docent omnes alij Patres; idq; omnino euincit ſimplex, & hiſtorialis narratio Moyſis, quare iam erroneum eſt dicere, omnia vno die eſſe creata.

& reſponderem fortaſſe, quæ ſuperiùs reſpondi, vel aliquanto vberior, ſi eſſem durior. Lib. 12. Confeſſ. cap. 24. *Illud autem, quod contendunt, non hoc ſenſiſſe Moſen, quod ego dico, ſed quod ipſi dicunt, nolo, non amo, quia & ſi ita eſt, tamen iſta temeritas non ſcientiæ, ſed audaciæ eſt, nec viſus, ſed typhus eam peperit.* Cap. 25. *Ita cum alius dixerit, hoc ſenſit, quod ego, & alius, imò illud, quod ego, religioſiùs me arbitror dicere, cur non vtrumq; potiùs, ſi vtrumq; verum eſt? & ſi quid tertium, & ſi quid quartum, & ſi quid omnino aliud verum quiſpiam in his verbis videt, cur non illa omnia vidiſſe credatur, per quem vnus Deus ſacras literas vera, & diuerſa viſuris multorum ſenſibus temperauit?* cap. 31.

Patres, & Doctores.

Caſſiodorus. *De iiſdem principijs Sanctus quoq; Auguſtinus diſertus, atq; cautiſſimus diſputator duodecim volumina conſcripſit, quæ doctrinarum penè omnium decore veſtiuit, hæcq; vocauit de Geneſi ad literam, qui quamuis de eadem re tractauerit, qua B. Baſilius, & S. Ambroſius celeberrima laude fulſerunt, tamen quod poſt diſertos viros minimè contigere ſolet, opus ſuum longè in aliam ſummitatem, Domino largiente, produxit.* Lib. 1. diuin. inſtitut. cap. 22. S. Thomas: *Hæc opinio*, nempe Auguſtini de ſimultanea rerum creatione, *plus mihi placet. 2. ſent. d. 12. q. 1. art. 2.* B. Albertus Magnus. *Sine præiudicio ſententiæ melioris videtur Auguſtino conſentiendum &c. Dicendum ergo quod per diſtinctionem, quam ponit Moyſes, intelligitur diſtinctio rerum ſecundum naturæ principia, & non diſtinctio temporum.* 1. p. ſummæ quæſt. 12. de quatuor coæuis. Aegidius 1. p. Hexameron cap. 28. *Non autem iſta dicimus, vt improbemus opinionem Auguſtini, quæ eſt valdè ſubtilis, & ſolemnis.* Dionyſius Carthuſianus: Auguſtinus *excogitauit quamdam expoſitionem ſubtilem, per quam defendit ſcripturam ab irriſione huiuſmodi, & tamen ſaluauit ſcripturæ, & fidei veritatem.* In cap. 1. Geneſ. art. 5.

CXXII.

Cenſores.

Auguſtinus verò clariùs Durando adſtipulari videtur, cum actum peccati nullo modo Deo agenti tribuit, ſed ſolùm humano arbitrio &c. id quod clariùs oſtendit lib. de perfect. iuſtitiæ ratiocinat. 4. vbi ſic quærit. Quid eſt peccatum actuſne an res? Si res eſt &c.

S. Auguſtinus.

Redde verba mea, & vaneſcet calumnia tua. Libro quarto con. Iulianum cap. 8.

S. Proſper.

Stupeo ſanctitatem veſtram obiectionem calumniantium à perſona defenſoris gratiæ non potuiſſe diſcernere, & verba obtrectantium ei ipſi, qui obtrectatoribus ſuis reſpondet, aptaſſe. Ad 10. dubium Genuenſium contra S. Auguſtinum.

CXXIII.

Cenſores.

Petimus ergo à Baianis quanti facienda ſit Auguſtini doctrina dicentis fallibilem eſſe ſcriptoris non Canonici authoritatem, & hanc eſſe illius differentiam à Canonico, quod ſine peccato, vel iniuria cuiuſquam ſuſpecta eſſe quandoq; poſſit. Si negant eſſe probandam, fidem fallunt, & poſitos à ſe terminos primi tranſgrediuntur, Auguſtinum deſerendo. Si probandam fatentur, cum negare non poſſint, quin Auguſtinus ſit intra numerum Auctorum non Canonicorum, reſtat vt fateantur ſine peccato, vel iniuria cuiuſquam dubiam aliquando videri poſſe illius authoritatem, atq; ſententiam. Eſſet autem ridiculus, qui ea, quæ ille dicit de fallibilitate ſcriptoris non Canonici m-

S. Auguſtinus.

Sanè cum in omnibus literis meis non ſolùm pium Lectorem, ſed etiam liberum correctorem deſiderem, multo maximè in his, vbi ipſa magnitudo quæſtionis vtinam tam multos inuentores habere poſſet, quàm multos contradictores habet; verumtamen ſicut Lectorem meum nolo mihi eſſe deditum, ita correctorem nolo ſibi: Ille me non amet ampliùs, quàm Catholicam fidem, iſte ſe non amet ampliùs quàm Catholicam veritatem. Sicut illis dico: Noli meis literis, quaſi ſcripturis Canonicis inſeruire, ſed in illis, & quod non credebas, cum inueneris, incunctanter crede, in iſtis autem, quod certum non habebas, niſi certum intellexeris, noli firmiter retinere: Ita illis di-

ei intelligenda diceret cum exceptione ipſius Auguſtini.

co: Noli meas literas ex tua opinione, vel contentione, ſed ex diuina lectione, vel inconcuſſa ratione corrigere. Lib. 3. de Trinit. in proœmio.

S. Thomas Villanouanus.

Vltimum quoque ingenij teſtimonium hoc eſt præſtantiſſimum, quod ita conſpicuè in tanta nebula veritatem intuitus eſt Auguſtinus, *& ita eam in tanta ſylua errorum diſcuſſit, vt cum in hoc ipſe omnium primus extiterit, vſq; hodie poſt tam longum tempus id teneat, id ſequatur Eccleſia, & fidei Schola, quod Auguſtinus decreuerit.* Conc. 1. de S. Aug. in fine.

CXXIV.

Cenſores.

Auguſtinus argumentis Iuliani non ſatisfecit. In articulis cẽſuratis a Sacra Facultate Theologica Louaniẽſi, & Inquiſitione Valliſoletana Anno 1650. Martij 28. & apud Riuium lib. 4 de vita S. Aug. cap. 10. §. 6.

S. Auguſtinus.

Vitreas argutias tuas, & fragilia, quibus tibi multùm videris acutus, & nitidus, argumenta confringam. In fine lib. 1. con. Iulianum. *Dialecticorum quaſi iaculis oneratus acutis in certamen procedis, & iactas plumbeos pugiones.* Lib. 3. cap. 7. contra eundem.

Ven. Beda, & S. Prudentius.

Iulianus *homo vt Rethor peritiſſimus, ita gratiæ Dei poſt Pelagium impugnator acerrimus, vt apertiùs ſcripta eius, quibus contra ſtrenuiſſimum eiuſdem gratiæ propugnatorem Auguſtinum inſaniuit, oſtendunt.* Initio præfat. in Cantica. S. Prudentius ait: *Cum à Patribus, præcipuèq; Beatiſſimo Auguſtino* Pelagianis *competentiſſimè, abundantiſſimèq; reſponſum fuerit &c.* In epiſtola ad Gelinonem Archiepiſcopum Senonen. ante lib. de prædeſt.

CXXV.

Cenſores.

Volentes ſuſtinere partes Iuliani non poſſe Auguſtini rationibus conuinci.

S. Auguſtinus.

Neceſſarios articulos ſermonis tui quantùm me adiuuat Dominus comprehendo, atq; confringo, vt totum corpus victum iacere conſpicias, qui & illa tua, & hæc noſtra perlegerit. Lib. 4. con. Iul. cap. 9.

S. Proſper.

Quicquid etiam in libris contra Iulianum ab ipſo ſub hac quæſtione obiectum, potentiſſimè debellaſti, hoc totum ab iſtis Sanctis intentioſiſſimè conclamatur. In epiſtola ad S. Auguſtinum.

CXXVI.

Cenſores.

Si triumphi Eccleſia niterentur poſterioribus ſcriptis Auguſtini, immeritò de Pelagianis triumphaſſet Eccleſia.

S. Auguſtinus.

Proficienter me exiſtimo Deo miſerante ſcripſiſſe, non tamen à perfectione cœpiſſe. Lib. de dono perſeu. cap. 21.

S. Proſper.

Cõtra iſtã (recitat enim Celeſtini Papæ elogiũ de S. Auguſtino) *clariſſimã laudationis tubam, contra iſtam ſacratiſſimi teſtimonij dignitatem audet quiſquam malignæ interpretationis murmur emittere? & perſpicuæ, ſinceriſſimæq; ſententiæ nubem obliquæ ambiguitatis obtendere? Vt ſcilicet, quia in epiſtola Papæ librorum, pro quibus actum eſt, non expreſſus eſt titulus, hinc eos appareat non probatos, & iſtam in S. Auguſtinum laudationem pro anteriorum ſcriptorum meritis fuiſſe collatam. Maneat planè, maneat iſta conditio, vt horum librorum* (quos nempe poſtremos in materia de gratia ediderat) *nouitas repudiata videatur, ſi in eadem cauſa eiuſdem viri diſſentit antiquitas, & vt inutile, aut incongruum iudicetur, quod ab his, quæ contra Pelagianos condidit, diſſonans inuenitur.* Con. Collat. cap. 43.

CXXVII.

Cenſores.

Auguſtinus fuit Doctor perinde ac alius etiam modernorum.

Cen-

S. Auguſtinus.

Quicquid de arte loquendi, & diſſerendi, quicquid de dimenſionibus figurarum, & de muſicis, & de numeris

ſine

Digitized by Google

CXXVIII.

Cenſores.

Auguſtini dotes ſeu naturales, ſeu infuſa non fuerunt altioris ordinis, quàm aliorum Doctorum, etiam Scholaſticorum.

ſine magna difficultate nullo hominum tradente intellexi &c. Non enim ſentiebam illas artes etiam ab ſtudioſis, & ingenioſis difficillimè intelligi, niſi cum eis eaſdem conabar exponere, & erat ille excellentiſſimus in eis, qui me exponentem non tardiùs ſequeretur. Lib. 4. Confeſſ. cap. 16.

S. Thomas Villanouanus.

Hoc ſibi iuſtiſsimè vendicat Auguſtinus, hæc pars Auguſtini in hac ſapientiæ luce, ſicut Sol omnia aſtra, ita cæteros omnes poſt Apoſtolos ſuperat Auguſtinus &c. Etenim intellectus acumine, ingenij perſpicuitate, diſputandi acrimonia, inueniendi copia, differendi ſubtilitate monſtrum quoddam in natura fuit Auguſtinus, qui humanæ intelligentiæ terminos irradiante Deo viſus eſt tranſcendiſſe, vir intellectu, vt quidam ait, & ſapientia propè diuinus. Conc. 1. de S. Auguſtino. *Quis enim ita excelluit ingenio? quis ita valuit facundia? quis humanarum, diuinarumq; rerum ſapientia ſic effulſit? quis tot, tantiſq; voluminibus Dei Eccleſiam illuſtrauit? quis Eccleſiaſticos Ordines ſic edocuit? Mentitur, ait quidam, qui ſe omnia Auguſtini volumina legiſſe iactat, plus valuit ille ſcribere, quàm nos ſufficimus legere.* Conc. 3. de eodem.

CXXIX.

Cenſores.

Vindicanda eſt Eccleſia à tutela, & pædagogia Auguſtini.

S. Auguſtinus.

Te ergo vera Sponſa veri Chriſti Eccleſia Catholica alloquar, & ego te pro modulo meo qualiſcunq; filius, & ſeruus tuus poſitus in te diſpenſare cibaria cõſeruis meis. Lib. 15. con. Fauſtum cap. 3.

Facundus Hermianenſis.

Audeant iſti, ſi poſſunt, hæreticum dicere Auguſtinum, audeant ſollicita præſumptione damnare, & tunc verè diſcent, quæ ſit pietas, & conſtantia Eccleſiæ Latinorum, quam Deus magiſterio eius inſtituit, atq; firmauit, cum ab omnibus confeſtim anathematizati fuerint, & tanquam putrida, & morbida membra præciſi. In libro contra Mocianum.

CXXX.

Cenſores.

Vtrum Auguſtinus contra id, quod ſentimus, ſentiat non admodùm curandum.

S. Auguſtinus.

Non valdè curo, inquam, ſuperborum, imperitorumq; iudicia, qui ſimiliter in legendos libros, atq; in ſalutandos homines irruunt. Lib. 1. de Ord. cap. 11.

B. Albertus Magnus, & S. Paulinus.

Dicendum quod ſic, quia hoc Auguſtinus apertè dicit, cui contradicere impium eſt in ijs, quæ tangunt, fidem, & mores. in 2. p. ſum. Theol. tract. 14. q. 184. ad q. 3. S. Paulinus epiſtola 36. ad Romanianum inter Auguſtinianas ait: *Si audias, ſi ſequaris* Auguſtinum, *vt rurſum te ſermone Salomonis alliciam: Fili coronam accipies gratiarum tuo vertiei.* Poſtea: *Verè enim Pontifex, & verè Conſul, Licenti, eris, ſi Auguſtini veſtigijs propheticis, & Apoſtolicis diſciplinis, vt ſacrato beatus Heliſæus Heliæ, vt illuſtri Apoſtolo Timotheus adoleſcens adhæreas indiuulſu per itinera diuina comitatu &c.*

CXXXI.

Cenſores.

Iam enim in libris editis conſtat, quantas turbas excitarit vna vocula tanta adulatione iactata: Reliquos quidem Patres vtiles, ſed Auguſtinum vnicum eſſe neceſſarium, & ad omnes materias Theologicas ſufficere: *Quaſi Eccleſia Dei ad tantam ſolitudinem redacta ſit, vt non ex multorum Patrum conſenſu, ſed ab vnius ſuffragio ſuarum deciſionum robur mutuari cogatur.* In præfat. ad Orthodoxos.

S. Auguſtinus.

Tantumq; mihi tributum eſt, vt vbicunq; me præſente loqui opus eſſet ad populum, rariſſimè tacere, atque alios audire permitterer. In prologo Retract.

Abſit à me iſta, quam mihi obijcis, arrogantia, vt me iſtam cauſam contra vos, vnum pro omnibus agere pollicerer. In fine lib. 2. con. Iulianum.

Cen-

CXXXII.

Cenſores.

Vidimus ſectione præcedenti Scriptores Synopſis eius vitæ, nempe Ianſenij, *hoc ipſius celebre dictum veluti tanto Viro dignum apophtegma referre:* Patres cæteros vtiles eſſe, ſed Auguſtinum neceſſarium, imò vnum pro omni materia Theologica ſufficere. *Quæ propoſitio non modò grauem exaggerationem, ſed etiam pernicioſum errorem continet.*

S. Auguſtinus.

Vnus ſum è multis, qui prophanas veſtras nouitates, vt poſſumus, refutamus, ſicut vnicuique noſtrum Deus partitus eſt menſuram fidei. Lib. 6. con. Iulian. cap. 8.

Nunc ergo ne tui ſtomachi follis indigeſta maledictorum cruditate rumpatur, in hunc euome, ſi audes, calumnioſas tuas vanitates, & inſanias mendaces &c. Inſignis Eccleſiarum Doctor loquitur. Lib. 2. con eund. cap. 8.

Martinus V. Papa.

Quicunque de Chriſto, de fide, de religione aliquid ſaperent, omnibus in ore erat Auguſtinus, vt nihil penè ex ſacris literis poſsit, niſi eo Duce intelligi, nihil niſi eo interprete explicari. Eo iam authore factum eſt, vt nec Philoſophis ſapientiam inuideamus, non Oratorum eloquentiam deſideremus, non ſtudioſorum ingenia requiramus, non denique nobis acumen Ariſtotelis neceſſarium ſit, non Platonis eloquentia, non prudentia Varronis, non grauitas Socratis, non authoritas Pythagoræ, non Empedoclis ſolertia, non cuiuſquam illius generis hominum ſcientia, ac virtus exemplo, aut documento nobis eſſe debeat. Idem nobis Prophetarum oracula, idem Apoſtolorum voces refert, idem omnem omnium ſcripturarum ſenſum exprimit, vnus poſtremò omnium Patrum, ſapientumquè ingenia, ac ſtudia exhibet; ſi veritatem quæris, ſi doctrinam, ſi pietatem, quis doctior? quis iuſtior? quis, vt ita dicam, ſanctior Auguſtino? In ſermone de translat. corporis S. Monicæ.

CXXXIII.

Cenſores.

Non eſt cur S. Pauli, ac S. Auguſtini verbis teneamur, qui aliquando omnia meræ Dei voluntati attribuere videntur etiam abſque vllo bonorum noſtrorum operum intuitu. Hos enim duos magnus viros, quaſi duo maria magna conſiderare neceſſe eſt, qui ingenij ſui impetu in vnum litus ita exundant, vt alterum pro aliquo tempore ſiccum relinquere velle videantur; Verùm ſicut Oceanus poſtquam in aliquam plagam effuſiùs ſparſus eſt, in limites ſibi à Deo conſtitutos regreditur, ſic iſtiuſmodi Viri poſtquam in rebelles veritatis impugnatores inſiluerunt, ad tranquillam æqualitatem ædificationi fidelium accomodatam redeunt.

S. Auguſtinus.

Sic vis Diſputatoribus non præiudicare Catholicis nonnulla, quæ ab eis, ſicut putas, incautius fuſa, vobis obijcimus, quid eſt hoc, niſi dicere, etiam in Scripturis Sanctis ea, quæ pro ſe vſurpant hæretici, incautiùs fuſa eſſe, quo ſceleratius quid poteſt dici? Lib. 4. oper. imperf. con. Iul. cap. 112.

CXXXIV.

Cenſores.

Ingenij S. Pauli ardor ſatis feruebat, vt in eiuſmodi expreſſiones, exceſſiuas nempè, *facilè abriperetur. Sic cum vult Chriſtiani ſublimem gratiæ baptiſmalis ideam tradere, ipſoſque ad illius conſeruationem potenter hortari, videtur aſſerere impoſſibile eſſe eos, qui aliquo crimine lapſi ſunt, rurſus ad eam reuocari per pœnitentiam. Cum in epiſtola ad Romanos fidem extollit, arma Caluino videtur miniſtrare ad ſuam hæreſim ſtabiliendam, & videtur aſſerere per eam ſolam quemlibet ſaluari. Cum verò in epiſtola ad Corinthios charitatem prædicat, videtur omnia, quæcunque de fide dixerat, euertere, & omnem ſpem noſtram in ea ponere.*

S. Auguſtinus.

Si enim ad Scripturas Sanctas admiſſa fuerint velut officioſa mendacia, quid in eis remanebit authoritatis? Quæ tandem de ſcripturis illis ſententia proferetur, cuius pondere contentioſæ falſitatis conteratur improbitas? Statim enim, vt protuleris, ſi aliter ſapit, qui contra nititur, dicit illud, quod prolatum erit, honeſto aliquo officio Scriptorem fuiſſe mentitum? Epiſtola 9. ad Hieronymum.

CXXXV.

Cenſores.

Spiritus Pauli ſublimis, & acer in partem, in quam inclinat, ita vehementer fertur, vt in extrema declinare, alterumque extremum negare videatur.

S. Auguſtinus.

Quæ authoritas literarum aperiri, quis ſacer liber euolui, quod documentum cuiuslibet ſcripturæ ad conuincendos errores exeri poteſt, ſi hæc vox admittitur, ſi alicuius ponderis æſtimatur? Lib. 11. con. Fauſtum cap. 2.

S. Remigius.

Grauiter perculſi, & confuſi animo vidimus in eis, & Scripturæ Sanctæ certiſſimam veritatem, & Beatiſſimorum Patrum, præcipuèque S. Auguſtini reuerendam, & in omni Eccleſia Catholica receptiſſimam auctoritatem nouo conatu, & auſu nimis temerario impugnari, & quantum in ipſis fuit improuidè, atque inſolenter labefactari.

Digitized by Google

Vnde ipſa charitate prouocati, & commoniti, per quam in vno Chriſti corpore omnes vnum eſſe debemus, vt ſicut Apoſtolus dicit, inuicem pro ſe ſollicita ſint membra, (1. Cor. 12. 26.) & ſiue gloriatur vnum membrum, congaudeant omnia membra, & ſiue quid patitur vnum membrum, compatiantur omnia membra. *Hac, inquam, charitatis affectione viſum eſt nobis, atque complacuit, vt hæc qualiacunque ſunt & ad commonitionem noſtram, & ad eorum, qui legere voluerint ædificationem, & confirmationem compendioſo, lucido (prout Dominus aſpirare dignatur) ſermone ſcriberemus; quicquid in eo dicendum putauimus non noſtro ſenſu, aut præſumptione, ſed præfatorum Sanctorum Patrum venerabili auctoritate firmantes, à quorum veſtigijs, vnitate abſit, vt vel nos, vel illi, quorum charitate compulſi hæc dicimus, vllatenus recedamus, ne ab ipſis diuiſi etiam ab ipſo Domino diuidamur, qui illis ſpecialiter dicit:* Qui vos audit, (Luc. 10. 16.) me audit, & qui vos ſpernit, me ſpernit. *Quos nimirum tanta in Eccleſia ſua eſſe voluit gratia, & gloria, vt confidenter cum Apoſtolo dicere poſſint:* Itaque qui hæc (1. Theſ. 4. 8.) ſpernit, non hominem ſpernit, ſed Deum, qui etiam dedit Spiritum ſuum Sanctum in vobis, *&c.* Lib. de tenen. verit. Script. cap. 4.

S. P. N. AVGVSTINVS.

NOs quidem, chariſsimi, cum falſa crimina audimus ab eis, quos offendimus prædicando eloquia veritatis, & erroris vaniloquia conuincendo, habemus, ſicut noſtis, abundantiſsimam conſolationem. (*Lib. 3. contr. lit. Petiliani cap.*) Nam ſi in eis, quibus me criminantur, teſtimonium conſcientiæ meæ non ſtat contra me in conſpectu Dei, quò nullus oculus mortalis intenditur, non ſolùm contriſtari non debeo, verùm etiam gaudere, & exultare, quia merces mea multa eſt in cœlis. Neque enim intuendum eſt, quàm ſit amarum, ſed quàm falſum ſit, quod audio, & quàm verax, pro cuius nomine hæc audio. [2] Hæc vtique falſa ſunt, & ideo nobis nihil obſunt, cum ea dicitis in nos, nec reſpicitis vos, vobis autem obſunt, quia cum ea falſa dicitis, in nos non cadunt, ſed quia ea vera putatis, in vos recidunt. (2 *Lib. 2. con. eundem cap. 13.*) [3] Ad exiſtimationem hominum magna teſtium, qui me nouerunt, ſuppetit copia, ad Dei verò conſpectum ſola conſcientia, (3 *Lib. 3. contr. Creſc. cap. 80.*) quam contra veſtras criminationes cum intrepidam geram, non me tamen ſub oculis omnipotentis iuſtificare audeo, magis ab illo effluentem miſericordiæ largitatem, quàm iudicij ſummum examen expecto. [4] Dicis me, ſi ſub poteſtate Iudicum premerer, quales tibi ipſi componis, non habiturum fuiſſe quid (4 *Lib. 2. con. Iul. cap. vlt.*) facerem, quò confugerem, cum tuis argumentationibus vnde occurrerem, reperire non poſſem. Ego planè haberem, quod facere, haberem quò confugerem, à Pelagianis enim tenebris ad hæc tam clara Catholica lumina prouocarem, quod & nunc iam facio. Tu ergo reſponde, quid facias, dic quò confugias. [5] Nec eos, qui nunquam fuerunt, aut non ſunt, aut quorum ſententiæ de hoc, quod inter nos diſputatur, incertæ ſunt, inani cogitatione (5 *Ibidem cap. 10.*) confinxi, ſed ſanctos, & in ſancta Eccleſia illuſtres Antiſtites Dei, non Platonicis, & Ariſtotelicis, & Zenonicis, alijſque huiuſcemodi vel Græcis, vel Latinis, quanquam & iſtis aliquos eorum, verùm omnes ſacris literis eruditos, nominatim ſicut oportebat expreſſi, eorumque ſententias, quantum ſufficere videbatur, ſine vlla editas ambiguitate digeſſi. [6] Si Epiſcopalis Synodus ex (6 *Ibidem.*) toto Orbe congregaretur, mirum ſi tales poſſent illic facilè ſedere tot, quia

nec

nec iſti vno tempore fuerunt. Sed fideles, & multis excellentiores paucos diſpenſatores ſuos Deus per diuerſas ætates, temporum, locorumque diſtantias, ſicut ei placet, atque expedire iudicat, ipſe diſpenſat. Hos itaque de alijs, atque alijs temporibus, atque regionibus ab Oriente, & Occidente congregatos vides, non in locum, quò nauigare cogantur homines, ſed in librum, qui nauigare poſſit ad homines. [7] Nullas nobiſcum, vel vobiſcum amicitias attenderunt, vel inimicitias exercuerunt. Quod inuenerunt in Eccleſia tenuerunt, quod didicerunt, docuerunt, quod à Patribus acceperunt, hoc filijs tradiderunt. NONDVM VOBISCVM APVD ISTOS IVDICES ALIQVID AGEBAMVS, ET APVD EOS ACTA EST CAVSA NOSTRA. NONDVM VOBISCVM CERTABAMVS, ET EIS PRONVNCIANTIBVS VICIMVS. [8] Quos oportet vt populi Chriſtiani veſtris prophanis nouitatibus anteponant, eiſque eligant potiùs adhærere, quàm vobis. [9] An non tota veſtra cauſa impulſa, proſtrata, contrita, & ſicut puluis, quem proijcit ventus à facie terræ, ſic à cordibus eorum, quos decipere cœperatis, ſi hæc voluerint depoſito ſtudio contentionis cogitare, proiecta eſt. [10] Nos autem paratiores ſumus cum iſtis viris, & cum Eccleſia Chriſti in huius fidei antiquitate firmata quælibet maledicta, & contumelias perpeti, quàm Pelagiani cuiuslibet eloquij prædicatione laudari.

[7] Ibidem.
[8] Ibid. c. 9.
[9] Ibid. cap. 9.
[10] Lib. 2. de nupt. & concup. c. 29.

S. PROSPER AQVITANVS.

Sufficienter, vt arbitror, demonſtratum eſt, REPREHENSORES S. AVGVSTINI, *& vana obijcere, & recta impugnare, & praua defendere: peremptorumque armis inteſtinum bellum mouentes dictis diuinis, atque humanis conſtitutionibus rebellare. Quorum tamen, dum adhuc non ſunt à fraterna Societate diuiſi, toleranda magis eſt intentio, quàm deſperanda correctio: donec Dominus per Eccleſiæ Principes, & legitimos iudiciorum ſuorum miniſtros hæc, quæ* PER PAVCORVM SVPERBIAM, ET QVORVNDAM IMPERITIAM *ſunt turbata, componat. Nobis Deo adiuuante, ſit ſtudium quieta, modeſtaquè patientia odijs dilectionem reddere, & ineptorum vitare conflictus: veritatem non deſerere, nec cum falſitate certare.* In peroratione contra Collatorem.

S. ALIPIVS TAGASTENSIS.

Quare iam, SOCII MEI, *expectationem veſtram, quæ me ad reſpondendum prouocatis, certiore ſpe mecum ad diſcendum conuertite. Habemus Ducem* Auguſtinum, *qui nos in ipſa veritatis arcana, Deo iam monſtrante, perducat.* Apud Auguſtinum in fine lib. 3. contra Academicos.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google